LIBER SECVNDVS CONSILIORVM ALEXANDRI IMOLENSIS.

LVGDVNI,

M. D. LVII.

LEGES XII. TAB.

Por comission de los SS. inquisidores se corrigió este libro por el indice del año de 1612 a 8 de mayo de 1613

Joan de Espineda

Liber Secundus Consiliorum Clarissimi omnium, ⁊ doctissimi Iurisconsulti Domini Alex. Tartagni Imolensis: recenter expunctorum, ⁊ ab infinitis prope mendis exactissime repurgatorum, [illegible] in Iuris, ⁊ syncere praxis, studiosorum Togatorumque omnium gratiam, ⁊ vtilitatē in lucē editis marginiq; accōmodatis, feliciter incipit.

Quesitum est de tribus. Primo, vtrū Papa dispēsare potuerit super vsuris exigendis per hebreos in ciuitate Mātue, ⁊ permittere quod liceat principi Mantuano tolerare dictos hebreos volētes exercere fenus in ciuitate Mātue prout fecit. ¶ Secūdo, an illustris Marchio poterit de iure dicta decreta per eum cōcessa dictis hebreis infringere durante tempore concessionis. ¶ Tertio, an pro tempore quo post finita tempora dictorum decretorum Marchio scienter passus esset ⁊ tolerasset hebreos mutuare sub vsuris, ⁊ exigere modis consuetis tempore decretorum licuerit ipsi Marchioni aut suis officialibus contra ea que ipse tolerauit venire pro tēpore quo tolerauit. ¶ Et per consequens an possit contra hebreos innouare pro pignoribus que pro tempore dicte proclamationis ⁊ dictorum capitulorum datorum massario erant apud Hebreos.

Summarium.

1 ☞ Vsure an possint licite permitti.
2 Iudeis vsure permittuntur ob publicam vtilitatem. nu. 8.
3 Ius diuinum humano potest dispensari.
4 Fenerari hosti an liceat.
5 Causa in Papa presumitur iusta etiam in illicitis.
6 Papa potest facere de peccato non peccatum, in particularibus.
7 Consuetudo iniusta facit vt papa dispensare possit.
9 Opinionum varietas eneruat legem, ⁊ tollit peccatum.
10 Vsurarie questiones ad cononistas non ad Theologos spectant.
11 Princeps tenetur seruare pacta facta cum Iudeis.
12 Priuilegium concessum princeps non potest auferre.
13 Pacta censentur reuocari pro tempore quo vsus toleratur.
14 Presens ⁊ tacens an videatur consentire.

Consilium. I.

Redēptoris nostro inuocato suffragio. ¶ Circa primum dubium. primo arguitur pro parte negatiua, quod romanus pontifex super tolerantia ⁊ permissione vsurarum exercendarum dispensare non possit: [1] † quia nedum iure positiuo, sed etiam diuino prohibite sunt. ca. quia in omnibus. de vsur. ⁊ xiiij. q. iiij. q: dicā. ⁊ ea. causa. q. iij. pleriq;. ergo non pōt papa legē superioris tollere. x. dist. c. j. ⁊ ij. ⁊. c. cum inferior. de maio. ⁊ obe. l. nam ⁊ magistratus. ff. de arbit. Et plene tradit Spe. in tit. de leg. §. nunc breuiter. ⁊ gl. ⁊ doc. in. c. cum ad monasteriū. de statu mona. ¶ Secundo videtur tex. in. c. super eo. extra de vsu. vbi tex. formaliter dixit: cum vsurarum crimē vtraq; pagina detestetur super vsuris, dispensationē aliquā fieri non videmus aliquomodo posse: quia cum scriptura sacra prohibeat pro alterius vita mentiri: multomagis prohibendus est quis ne pro redimenda vita captiui vsurarum crimine inuoluatur ⁊c. Ecce ergo text. expressum prohibentem dispensationem super crimine vsurarū, etiam si fiat pro aliqua pia ⁊ honesta causa. ¶ Tertio quia consuetudo contra ius diuinum nil inducere potest. c. fi. ⁊ ibi plene not. de consue. Ad idem tex. in. l. eos. §. j. ver. in traiectitijs. C. de vsur. vbi secundum Bald. probatur non valere consuetudinem que super vsuris disponeret cōtra ius commune. ¶ Ad hoc facit tex. in. d. c. quia in omnibus. in prin. vbi videtur probari quod communis vsus ⁊ obseruantia nō facit licitam esse exactionem vsurarum que prohibita est a iure diuino. Si ergo cōsuetudo nō potest que habet vim legis ⁊ etiam tollit: vt. l. j. ij. ⁊ iij. C. que sit longa cōsue. l. de quibus. ff. de legi. ergo nec papa qui similiter est lex animata, ⁊ habet etiam potestatem legem tollendi. c. proposuit. de conces. preben. ⁊ in authentica de consue. §. fi. ⁊ l. j. de consti. prin. ¶ Accidit, qr vsura est rapina. xiiij. q. iiij. si quis vsuram. ⁊ vsura dicitur esse exactio nequissima. xlvij. disti. §. erit autem. viij. dist. c. mala. ¶ Quarto, quia iura neque naturalia neq; canonica debent permittere vsurarum exactionem: etiā propter aliquod bonū temporale quod inde oriretur: vel propter aliquod malum qđ [a] inde vitaretur: vt late [a] probat Io. an. in regula peccatum. in mercurialib9. cui9 verba breuitatis causa nō refero. ¶ Quinto, quia videmus qđ ius ciuile aut. etiam permittebat in aliquibus casibus vsuras propter publicam vtilitatem, ad hoc vt homines pecunia indigentes conseruationi vite sue ⁊ alimentis ⁊ alijs suis necessarijs consulere ⁊ prouidere possint: vt est tex. in aut. nullum credentē agricole. in prin. col. iiij. vnde sumpta est auth. ad hec. C. de vsur. ⁊ tamen constat qđ ista dispositio ⁊ permissio de iure saltem canonico non habet effectum: vt in. d. aut. ad hec. per gl. ⁊ doc. in. d. aut. nullum credentem. ⁊ no. doc. in. c. cum sit generale. de foro compe. ⁊ in. c. j. de vsur. in. vj. cum concord. de quibus ibi. ¶ Sexto, per ea que dicit Bal. in. l. cunctos populos. in. iiij. col. C. de sum. trini. vbi inquit Imperator non potest permittere vsuras etiā propter bonum publicum: quia inferior non potest permittere id qđ vetat superior. i. ipse deus. Et idem dicit Bald. in authen. ad hec. in. ij. col. C. de vsur. vbi in hoc reprehēdit Nic. de mat. contrarium tenentem, ⁊ ita est etiam de mente Bald. in l. ij. C. de vsur. in. iij. q. ¶ Septimo, ꝑ hoc facit cle. j. de vsu. vbi damnantur omnia statuta ⁊ cōsuetudines quibus prestatur fauor exactioni vsurarum. ¶ Et iuxta hoc per illum tex. dicunt ibi Lauden. ⁊ dñs Cardi. ⁊ Io. de imo. qđ rex Aragonū non iuste accipit tributum a iudeis ⁊ saracenis propter vsuras quas permittit eos exercere: ⁊ qđ rex propter hoc incidit in excommunicationem per illum tex. ⁊ qđ no. ibi glo. in ver. censura. ¶ Et quia nedum christiani, sed nec etiā iudei possunt vsuras exercere, cum etiam lege veteri vsure sint prohibite: ⁊ hoc maxime si exigantur per iudeos a christianis. c. post miserabilem. ⁊. c. quanto. de vsur. vbi etiam iniungitur principibus secularibus, vt super hoc iudeos prohibeāt. [2] ¶ † Sed [b] premissis non obstantibus contrariam sententiam in casu de quo queritur probabiliorē esse puto: vz qđ dictus romanus pontifex poterit ex dictis causis publicam vtilitatem concernentibus permittere dicto principi Mantue licentiam paciscendi cum dictis iudeis, qđ valeat vsuras ibi exercere scdm consuetudines preteritas ⁊ antiquas, a tanto tēpore citra cuius initium memoria nō existit: vt probatur per id quod not. Spe. in tit. de leg. §. nunc de episcoporum. ver. sunt etiam qui dicunt vbi Spe. sequutus dominum suum Hosti. dicit qđ in his in quibus secundū legem diuinam committitur mortale peccatum sicut ⁊ in furto ⁊ rapina. xiiij. q. v. penale. dispēsare non potest etiam papa quo minus penitētia agatur ⁊ restitutio fiat. extra de vsur. c. cum tu. ⁊ xxiij. q. v. c. si quod. ⁊. c. nulli. In his vero in quibus secundum ius positiuū mortale peccatum committitur ⁊ est episcop. seu inferioribus interdicta dispensatio, nullus dispensare vel penitētiam prestare potest nisi solus papa: vel is cui specialiter papa cōmiserit. Et istam doctrinā sequitur etiā Archi. xiiij. q. vj. c. fi. ¶ Sed ita est ꝙ papa permittendo ex causa qđ iudei in certo loco vsuras exerceant non facit committi peccatum mortale scdm legem diuinam: quia respectu iudeorum fenerantium superuacuo queritur an committatur mortale peccatū: quia vt dicit Petr. de anch. in consi. ccxliij. incip. christianissime ⁊ illustrissime princeps ⁊c. superuacue rei operam dare videtur qui coercere iudeos nititur a peccato, quia iam damnati propter perfidiam eorum tolerandi sunt: igitur in eorum iuribus. xlv. dist. quam [c] sancte. ⁊ quia nihil [c] ad nos de his que fori nostri non sunt. c. gaudemus. de diuor. ¶ Nec respectu christianorū recipien-

[...]tum a iudeis pecunias sub vsuris cōmittitur mortale pctm: [...]t no. Host. et alij in c. super eo. de vsur. et Archid. xxij. q. j. mo [...]et. in c. si quis vsuras. xiij. q. iiij. et do. Pet. de anch. in cle. j. de vsur. et Jo. de imo. in c. debitores. de iureiur. et probatur per illum tex. in c. j. eo. tit. ¶ †Et qd possit papa dispensare contra ius diuinū in certo casu quādo ex hoc non venit cōmittēdum peccatū mortale probatur in c. fi. de consue. cum ibi nota. vbi probatur qd cōsuetudo cōtra ius diuinum valet si nō inducit ex eo mortale peccatū: ergo pari ratione potest romanus pōtifex dispēsare. Cū etiā papa sicut et consuetudo habet potestatem ad legē tollendā: vt in prin. dixi. versi. ad hoc facit. ¶ Ad idē tex. in c. licet. et c. fi. de ferijs. vbi ex causa potest dispensari[b] et tolli in certo casu ius diuinū disponēs qp feriati et solennes dies in honorē dei debent venerari ad hoc qd nota. glo. xxv. q. j. sunt quidem. idē in effectu voluit Bar. plene in l. omnes populi. in iij. q. prin. ff. de iustitia et iure. et ca. i. c. que in ecclesiarū. de consti. et Cyn. in l. rescripta. C. de preci. impera. offer. et alij legiste in l. fi. C. si contra ius vel vti. publica. et in l. j. ff. de consti. princ. vbi voluit quod statutum superioris contra ius diuinum valeat si nō cōmittitur peccatū dūmodo statutum fiat super eo quod spectat ad superiorem statuentem vt si est superior temporalis non statuat super materia spirituali iuxta ea que habentur in c. ecclesia sancte marie. de constitu. et in aut. cassa. de sacrosan. eccl. et in c. nouerint. de sen. excō. cum si. ¶ Ideo Inno. in c. quia plerique. ad fi. de immu. eccl. fuit sane locutus dum dixit qd constitutiones superioris existentes contra salutem animarum non valent. sed ista nō huiusmodi: ergo etc. ¶ Secundo principaliter probatur: nam concludūt doct. cōmuniter: et Bar. in d. l. oēs populi. in iij. q. principali. cū cōco. proxime allegatis, quod vbicūque de iure diuino prohibitio non est simpliciter facta, sed in aliquo casu permissa, est illa res prohibita. Exemplum in precepto diuine legis quo cautum est: Non occides. nam simpliciter non fuit prohibita occisio, patet: quia etiā lege diuina cautum erat quod qui occidit occidatur: et gladio feriens gladio peribit. ideo tunc superior potest ex causa permittere homicidiū in casu nō permisso a lege diuina: vt patet in l. j. et ij. C. qui li. sine iud. vin. et l. iij. §. fi. ad l. corne. de sica. et in l. gracchus. C. de adulte. cum si. Sed ita est qd lege diuina nō erat simpliciter prohibita vsura† imo in aliquo erat permissa qn saltē mutuabāt hosti: vt habetur Deut. xxiij. ca. vbi dicit: Nō fenerabēris fratri tuo pecuniā, sed alieno: vt habetur. xiiij. q. iiij. ca. ab illo.[c] scdm vltimum intellectū gl. ibi quem approbat Jo. an. in c. super eo. de vsur. et Host. in ca. salubriter. de vsu. et in summa de vsu. §. in aliquo. ver. viij. et Saly. in auth. ad hec. in. iij. col. C. de vsu. ¶ Et dixit beatus Tho. vt refert Archi. in d. c. ab illo. quod lex antiqua permisit iudeos accipere vsuras a gētibus vt euitarēt iudei maius malū scilicet ne a deum colentibus vsuras acciperent propter auaritiā cui dediti erāt. sicut dicitur in libello repudij, qui fuit eis permissus ne vxores occiderēt. enumerat etiam glo. xiij. q. iij. in sum. et Host. in summa de vsu. post gl. aliquos alios casus in quibus erant vsure permisse. ¶ Tertio hoc videt decidere Archi. xxxj. q. j. c. hac ratione. vbi per illū tex. no. sic dicit vez qd qn multi mali vez vsurarij vel alij sunt et nō possunt sine scādalo coerceri permittēdi sunt. ar. xxiij. q. iiij. cū quisque. et c. ipsa pietas. et c. non pōt. ¶ Cū ergo pontifex possit ex iusta causa permittere vsurarios fenus exercere, dz presumi qd dictus pontifex motus fuit etiā ob iustam causam ad permittēdum hebreos exercere fenus in ciuitate Mantue que est ciuitas subiecta imperio et nō ecclesie† quia summus pōtifex qn aliquid facit qd fieri nō pōt sine certa iusta causa presumitur facere ex iusta[d] et certa causa permissa. not. Cy. in l. rescripta. C. de preci. impe. offe. et Jaco. but. in l. fi. C. si ꝯ ius vel vti. pub. et Ant. de but. et Jo. de Imo. in d. c. que in ecclesiarū. et Ant. de but. in c. cū inter. de renū. et in c. cōstitutus. de reli. do. et Bal. in l. testamentū. C. de test. ¶ Et satis verisimile est qd ista fuerit talis causa in qua sine scādalo non possunt coerceri vsurarij hebrei in ciuitate Mantue: quia si nō essent iudei qui mutuarent, christiani hoc facerēt prout fecerūt alias vt deponūt testes: qd esset magis scādalosum et preiudiciale. ac etiā fuit prohibitū iudeis etiā ibi ne vsuras exercerēt: tūc ppter clamores populi fuit opportunū qd postea permitteretur: vt deponunt testes ita qd ista decisio Archi. videt casui nostro bene cōuenire. ¶ †Quarto hoc etiā videtur decidere. d. Car. in cle. j. §. fi. in. xvij. q. de vsu. vbi sequitur Laudēsis vbi querit an sicut papa decreuit in certis casibus non esse peccatum recipere vltra sortem iuxta no. in c. cōquestus. alle. cum alijs alle. §. in ij. arg. Ita etiā possit decernere in oībus ita qd de peccato vtraque lege damnato posset facere non peccatum. et cōcludit cum Lau. qd non: quia aliqua licēt in singulo que nō licent in vniuerso. Potest etiā papa aliquas personas prohibere ne cōtrahant matrimoniū. non tū oēs, alias peruerteret statum fidei, quod non licet. ¶ Illud idē voluit Pet. de ancha. et Jo. de imo. in d. cle. j. de vsu. vbi vltra predicta adducūt qr videmus qp quis decime fuerint inducte de iure diuino. c. tua nobis. de deci. in [...] de pōt papa [...] vni vel duobus, et etiā tribus etc. non aūt [...] tua nobis. de deci. [...] casibus ex causa papa potest permittere vsuras, non autē vniuersaliter. ¶ Quinto accidit id qd voluit glo. no. in c. venerabili. de cōsue. per quā ibi dicūt Ant. de bu. et alij scribētes † qd licet consuetudo irrationabilis non validet actum ne excuset a pctō: tū operatur vt facilius possit super actu dispensari, prout fuit in casu nostro in quo apparet qd viguit Mātue vetustissima a tanto tēpore, cuius initiū memoria nō existit qd iudei mutuarent sub vsuris. ¶ Sexto videt fuisse de mente Pe. de anch. in consi. ccliij. vbi videt velle qd princeps tpalis nō possit per decretū iudeis permittere fenus exercere propter bonū publicum: quia hec cognitio non spectat ad superiores tpales, sed bene spectat[e] ad papā cū sapiat spiritualitatē. alle. in simili no. p Pau. de leaza. in cle. dispēdiosam. de iudi. et per Bar. in l. titia. ff. sol. mat. cum concor. ¶ Et videtur velle Pet. de anch. in d. cōsi. qd si papa hoc iudeis permitteret ppter bonū publicum, valeret illa pmissio quia ex aliqua partiū. s. tam hebreorum qp christianorum recipientium, non videtur dari pctm preiudiciale anime: vt dixi in primo argu. ¶ Et quia propter bonū qp ex aliquo male gesto sequit ipsum malū toleratur vt pz. iij. dist. nemini. ¶ Et per id qd no. glo. j. in c. inter opera. de spon. nam ecclesia tolerat publicas meretrices et sub dissimulatione pertrāsit vt maius malū euitetur, presertim concurrente cōsensu illius populi, cuius nomine etiam pro hac permissione impetrāda fuit supplicatum Romano pon. vt probat late Pet. de ancha. in preallegat. cōsi. ¶ Septimo hoc etiā fuit de mēte Pau.[f] de ca. in cōsi. ccclviij. qd incip. quoddā cōe cōuenit etc. † vbi tenet qd sunt laudabiles, et sine onere cōscientie cōuentiones, quas faciunt populi et cōitates cū iudeis de mutuādo sub vsuris, put inoleuit cōis mos et obseruātia per totā Italiā. et dicit qd super hoc extabat etiam priuilegiū Martini quinti, et Eugenij quarti: quia in casibus cōuentionalibus cessant rōnes per quas tex. in cle. j. de vsu. reprobat statuta que fierent sub vsuris exigēdis: quia dispositio illi⁹ cle. voluit obuiare prauitati et insanie quorūdā laicorū volētiū plus credere capiti suo, qp scripturis diuinis et humanis: et volētium pertinaciter vsuras sustinere, ppter necessitates hominū de iure fore permissas. et super hoc statuta condunt seu condi faciunt nō solū in personis iudeorum, sed etiam christianorū vt talia statuta et assertiones cōtinentia, seu continentes heresim illa cle. detestat et annullat, sz obseruātia generalis que hodie viget per totā Italiam de tolerando iudeos in ciuitatibus sub vsuris mutuantes christianis ppter necessitates hominū, quibus alio modo nō potest bene prouideri cum talis prouisio sit summe necessaria, nō est illius conditionis qualitatis, et nature, cuius erat opi. illorū, que dedit causam illi cle. non enim populi christiani tales conuētiones cū iudeis faciūt: quia credunt vsuras posse fieri licitas per tales cōuentiones: quia si hoc crederent facerent, et exercerēt vsuras intra se non cum iudeis, imo cum sentiunt contrariū, volūt potius illaqueari animas iudeorū qui tenent qp non sit peccatū eis si mutuant christianis sub vsuris per illā authoritatem Deutero. quā allegaui, scz cum nō teneāt nos fratres eorum: vt no. per gl. in d. cle. j. et sic concludo necessarium et salutiferum fuisse talem consuetudinē introducere, et sine peccato: quia de animab⁹ iudeorū et eorū salute nihil ad nos de his q̄ foris sunt. ij. q. j. multo. nec quo ad eorū animas se impedit ecclesia, sed solum quo ad restitutionē vsurarū: vt. d. c. post miserabilē. et c. quanto. de vsuris. et lati⁹ hoc prosequitur Pau. de ca. cōcludendo vt dixi. ¶ Vltimo pro hoc adduco, quia etiā dato qp circa hoc varie essent opi. tū seruans vnā opi. nō peccaret: † quia ille qui facit contra legē precepti in quo sunt varie opi. seu intellectus, nō peccat:[g] vt singulariter colligit ex text. et glo. et ibi not. per An. de but. in c. capellanus. de fer. pro quo etiā bene facit qp no. Inn. in c. ne initaris. de consti. ¶ Et sic videtur ex predictis concludendum dictam permissionē fieri iuste potuisse de iure. ¶ †Et si aliqui fortasse sacre Theologie professores inueniunt, qui aliter sentirēt, tū in hac materia potius standum est doct. iuris canonici, qp sacre Theologie[h] magistris: vt egregie concludit Petr. de anch. in sua disputatione eleganti inci. antiquis et modernis tēporibus viri catholici et conscientie timorate etc. vbi tractat, an decisio questionū emergentium in materia vsurarum spectet ad sacre Theologie magistros, an vero ad docto. iur. canoni. et ciuilis. Et dicit

prima

7 e f 8 9 g 10 h

[...]eō. ccxcv. [...] lib. ij.

5 peccat. trās[...] legibus hūa[...] p Accur. in [...]sti. C. §. qb⁹. h. [...]as. Bar. in l. q. [...]e. §. duo fres. [...] ibi frā. ri. [...]vij. de xb. obli.

Theologie. cō[...] tenet corrad. de [...]ntrac. q. xlix.

5 d 6

prima facie videri dicendum qđ ad magistros sacre Theolo-
gie: quia prohibitio vsurarum trahit originē a iure diuino no
ui ⁊ veteris testamenti, vt. c. quia in omnibus. ⁊. c. super eo. de
vsu. ergo ad peritos in illa scientia debet pertinere interpreta-
tio dubitorū: nam in omnibus hoc dicimus, quod cuilibet ex-
perto in sua scientia credendum est. c. fraternitati. de frig. ⁊ ma
lefi. c. significasti. el. ij. de homici. circa prin. l. j. ff. de ven. inspi. l.
semel. C. de testa. mili. lib. xij. ¶ Tamen contrarium conclu-
dit ipse scz qđ spectat talium casuum decisio principaliter ad
docto. iuris cano. quia scientia canonica principaliter ad hoc
tēdit. s. interpretari ius diuinū in dubijs casibus pertinētibus
ad moralem Philosophiā, vt pz in prin. decre. Sciētia autē
Theologica pertinet ad interpretationē iuris diuini, quo ad
opera dñi nostri Jesu Christi. ⁊ illud dicit bene probari in lib.
mora. b. Greg. super Job, super illa duplici expositione noui
⁊ vete. testa. ⁊ videmus qđ in volumine decretalium sunt de-
cisiones summorū pontificū super dubijs iuris naturalis, ⁊
iuris diuini. Patet hoc etiā in cōpilatiōe decre. vbi habem⁹
de deci. de baptis. de voto. de matrimonio, de simonia, de fur-
tis, de vsuris, de iuramētis, similib⁹ tractātibus, ⁊ titulis spe-
cialibus: quoꝝ proprium est dubia lucidare que oriunt̄ in pre
dictis materijs originē trahētibus de iure naturali ⁊ diuino.
⁊ sic residet interpretatio iuris diuini, quaten⁹ spectat ad mo
ralitatē, que dirigit actus nostros in deū, pertinet ad doct. de
cretorū qui ex cōstitutionibus canonicis, ⁊ decretis sanctorū
patrū debent ius diuinū adiuuare, corrigere, ⁊ supplere, iuxta
no. per doc. in. c. que in ecclesiarū. ⁊ per glo. ⁊ doc. in. d. l. fi. C. si
quis contra ius vel vti. pub. Quatenus vero ius diuinū ten-
dit ad spiritualitatē, ⁊ agnitionē vere fidei contra hereticos,
iudeos, ⁊ alios infideles, spectat ad Theologos secūdū Pe.
de ancha. qui subdit, qđ sepe vidit magistros in sacra pagina
respondentes super dubijs que occurrunt super decimis testa
mentis, matrimonij, vsuris, ⁊ similibus errare: ⁊ ideo est illis
periculosum aliquid affirmare vel negare secūdū eos. ¶ Mo
do restat respōdere ad allegata in cōtrariū, ad que tñ satis re-
sponsum est ex supradictis. ¶ Nam primo nō ob. primus. q.
⁊. iij. artic. ꝙ vsure prohibentur iure diuino super quo nō po-
test dispensari: nec etiā super hoc pōt cōsuetudo aliquid indu-
cere ⁊c. qꝛ respōdeo ꝙ istud non procedit qñ dispensatio esset
sine peccato mortali, ⁊ interitu salutis anime, prout in casu
nostro qñ permittitur iudeis: ⁊ saltē qñ in certo loco particu-
lari ⁊ propter bonū publicū hoc permitteret̄ vt probaui p sex,
vel septē media superius inducta. ¶ Uel respōdeo qđ cōtra-
ria non procedūt qñ vsurarij nō possent sine scādalo coerceri:
qꝛ tunc papa permittere pōt, vt singulariter dicit Arch. in. c.
hac rōne. xxxj. q. j. ob quā causam presumitur pontificē fuisse
motū ad permittēdū prout permisit, vt probaui. s̄. in. iij. arti.
⁊ maxime accedente cōsuetudine vetustissima in hebreis, que
facilius permittit dispēsari, vt dixi in. iij. arg. ¶ Uel aliter rñ-
deo ad. d. c. super eo. in. ij. ar. in cōtrariū allegato: qꝛ non sequi-
tur, lex vel canō prohibet dispēsari, nā iura sepe phi. rescripta
concedi vel valere in certis casibus: ⁊ tñ fallit vbi in rescriptis
si sit clausula, non ob. vt per gl. Cy. ⁊ Bal. in. l. fin. C. si contra
ius vel vti. pub. ¶ Non ob. ea que no. Jo. in regula peccatum.
qꝛ rñ. Jo. an. ibi soluēdo cōcludit qđ ius cano. non debet per-
mittere vsurā propter aliqđ bonū tēporale, vel qđ inde oriat̄,
vel propter aliqđ malū, qđ inde vitetur, nō aūt querit ibi Jo.
an. vtrū de plenitudine potestatis papa possit ex cā permitte
re, nā videt̄ qđ papa in loco certo, casu, ⁊ cā possit pmittere: vt
probāt ar. q̄. s̄. deduxi. ⁊ presertim qñ sine scādalo nō possent
coerceri vt iam dixi. ¶ Preterea ārg. ⁊ rationes Jo. an. mili-
tant qñ ex tali permissione induceretur pctm̄ mortale ⁊ interi
tus salutis eterne: vt qñ qs exercēdo vsuras cōtēneret legē di
uinā p infidelitatē que est opposita fidei, quā in baptismo pro
fessus est: ita dicit Jo. an. in. d. regula pctm̄. in. iij. q. ⁊ sic nō mi
litāt rōnes sue in casu nostro in quo iudeis, nō aūt christianis
hoc permittit̄. ¶ Nō ob. ar. sextū ꝙ ius ciuile permittit in cer
tis casibus vsuras propter bonū publicū: qꝛ fuit reprobatū p
ius cano. qꝛ vltra alias rñsiones de qbus rñde. qđ si ius cano-
nicū illud reprobauerit, nō sequit̄: ergo papa nō pōt in hoc tol
lere vel dispēsare super dispositiōe iuris canonici, cū sit cōtra
ius: vt. d. c. propoluit. de cōces. prebē. ¶ Nō ob. septimū arg. s.
de his que no. Bal. in. d. l. cūctos populos. qꝛ rñdeo vltra pre
dicta qđ verū est qđ Imperator nō pōt dispēsare: qꝛ nō spe-
ctat hec cognitio ad forū eius: sed ad papā ⁊ ecclesiam, vt dixi
supra referēdo Pe. de anc. in suo cōsi. ¶ Et per hoc est etiam
respōsum ad octauū ⁊ vltimū ar. ad cle. j. de vsu. iunctis ibi no.
per do. Card. ad quā cle. fuit etiā rñsum. s̄. referendo Pau. de
ca. in suo cōsi. ¶ † Uenio ad secūdū dubiū vz vtrū princeps
Mantuanus potuerit de iure dicta decreta, ⁊ conuentiones
initas cum dictis hebreis infringere, etiā durāte tēpore con-
uentionis. ¶ Et in hoc dubio ⁊ seq. breuius me expediā post
quā in primo me opportuit parūper esse longiorē solito in cō
sulendo. Et cōcludo qđ princeps nō potuit infringere stātib⁹
his, q̄ dicta sunt in priori dubio nulla superueniente iusta cā.
¶ Maxime attēto qđ in dictis pactis, cōuētionibus, ⁊ cap.
expresse cōuentū fuit qđ durare debeat p quinquenniū absqꝫ
aliqua innouatione. nā quilibet etiā si sit supremus princeps,
pacta ⁊ suos ꝯctus seruare tenet̄. c. j. de na. feu. ⁊ ibi Jo. an. de
pba. l. digna vox. de. ll. ⁊ ibi hoc no. Guid. de suza. Cy. Bart. ⁊
Bal. etiā i. l. ex imperfecto. de test. ¶ Attēto maxime, ꝙ dicte
cōuentio. sunt reciproce, ⁊ vltro citroqꝫ obligatorie: qꝛ etiā ex
aduerso iudei ad aliqua se obligarūt, vt pz in dictis ca. in qui
bus posita sunt hec p modū cōuentionis ⁊ ꝯctus vltro citro
que obligatorij: quo casu etiā supremus princeps non pōt ea
reuocare saltē nō superueniēte aliqua iusta cā, vt not. oēs in. c.
nouit. de iudi. ⁊ in. c. nostra. de iniur. ⁊ dā. da. ⁊ in. c. que in ec-
clesiarū. de cōsti. ⁊ Archi. xi. q. j. quicūqꝫ. ⁊ in. c. lz cau. de elec.
in. vj. ⁊ Bart. in. l. oēs populi. in. iij. q. principali. ff. de iusti. ⁊
iur. in. l. qđ semel. de decre. ab or. fac. ⁊ Jo. an. in addi. Spec. in
ti. de cēsi. §. nūc vidēdū. ver. qd si vniuersitas fecit pctm̄. ¶ Et
Bal. in. l. si cū mihi. ff. de do. ⁊ in. l. donationes quas. per illuz
tex. C. de dona. inter vi. ⁊ vxo. vbi dicit qđ princeps tenet̄ ser-
uare ciuilitatē cōcessam alicui per modū ꝯctus, nisi ex cā, scz
qñ ipsi principi nō seruarent̄ cōuenta, ⁊ idē Bald. in. l. fi. C. de
cōdi. ob cau. ⁊ in. l. q se patris. C. vñ li. in. iiij. col. in ver. ⁊ scias
qđ Bal. in addi. Spe. in ti. de sen. in. xxiij. col. versi. sñia aliqñ
fert̄ ⁊c. Cy. not. in. l. amplius. §. j. ff. de lega. j. ⁊ mode. in. c. j. de
cōsti. in. vj. Facit qđ voluit gl. reputata sing. in. l. decurio. C. de
silētiarijs ⁊ decu. lib. xij. ¶ Et qđ no. gl. xij. di. in. c. j. in gl. que
12 incip. nec papa. vbi gl. inquit † qđ papa nō dz ius alteri quesi
tum auferre sine cā: vt dixit Jo. an. in addi. Spe. in ti. de lega-
to. §. nūc ostendendū. ver. lvij. ⁊ no. Inno. ⁊ Jo. an. in. c. inno-
tuit. de elec. ⁊ in. c. cōstitutus. post gl. de reli. do. ⁊ legiste in. l. fi.
C. si ꝯ ius vel vtili. pub. cū suis cōcor. ¶ Et per hoc pz nō ob.
id qđ no. gl. fi. in. c. decet. de reg. iur. in. vj. vbi gl. dicit qđ prin-
ceps priuilegiū a se cōcessum reuocare pōt vt no. Ang. in. l. an
thiochēsiū. de priui. cre. qꝛ illud verū est in mero priuilegio: se-
cus in pacto vel in ꝯtractu, vt no. Cy. Bar. ⁊ alij in. d. l. digna
vox cū alijs. s̄. allegatis: sed illa de quib⁹ in casu nostro querit̄
fuerūt pacta vt expresse attestatur scriptura: ergo ⁊c. ¶ Per
hoc etiā apparet nō ob. id qđ no. p gl. xvj. q. j. in. c. ecclia. ⁊ gl.
ix. q. iij. conquestus. in gl. pe. ⁊ qđ no. glo. in. d. c. conquestus. ⁊
Spe. ⁊ Jo. an. in tit. de leg. §. nunc. ostēdendū. versi. lvij. ⁊ ver.
lxxxviij. ⁊ Bal. in. l. rescripta. C. de preci. impe. offe. ⁊ in. l. fi. C. si
ꝯ ius vel vti. pub. vbi voluit qđ princeps possit ius alteri que
sitū auferre: qꝛ rñdeo qđ dz illud intelligi qñ erat q̄sitū p mo-
dū ꝯctus qñ fieret cū cā, nō aūt sine cā per ea q̄. s̄. allegaui vbi
hoc probat̄. ¶ Uel si intelligas qđ sine cā posset, intelligit̄ in
supremo imperatore superiorē non recognoscēte qñ vellet fa-
cere nō de iure: sed de plenitudine potestatis: qꝛ tunc vt dicit
Spe. in. d. versi. lxxxviij. hoc ideo est: qꝛ non est superior aliqs
qui ei dicat cur ita facis. xviij. di. ibi memoria. de pe. dis. iij. ex
psona. qꝛ apud eū est prōne volūtas: sed nos loquimur de illu
strissimo principe Mātuano, q sicut legib⁹ subiectus est, vult
sm leges viuere: ⁊ sic non sumus in casu iuriū in ꝯrium alleg.
13 ¶ † Uenio ad tertiū ⁊ vltimū dubiū vz, an pro tpe quo post
finita tpa decretoꝝ predictoꝝ Marchio sciēter passus esset, ⁊
tolerasset hebreos mutuare sub vsuris, ⁊ exigere modis cōsue
tis tpe capituloꝝ, ⁊ pactorū p̄dictoꝝ licuerit, ⁊ liceat ipsi dño
Marchioni ⁊ officialibus sue excellentie cōtra ea, que ipse to
lerauit venire pro tēpore quo tolerauit: ⁊ per ꝯñs an possit cō
tra hebreos innouare pro pignoribus que tēpore dicti procla
matis, ⁊ dictorū cap. datorum massario erant apud hebreos.
¶ Et in hoc cōcludo hoc non licere dicto principi, nec eius
officialibus: qꝛ tolerātia ⁊ patientia subiecta per tēpus prete-
ritarū conuentionū, operatur vt pro tēpore quo princeps sciē-
ter passus est, ⁊ tolerauit eodē modo ⁊ forma quibus tēpore
pactorū ⁊ ca. faciebat, videat̄ renouata virtus dictorū capi. l.
item querit̄. §. qui impleto. cum ibi no. ⁊ in. §. fi. ff. loca. l. legez.
C. locati. l. in rebus. §. fi. de preca. ⁊ que no. doc. in. l. si mora. so-
mat. ¶ Nam ex parte iudeorū perseuerantia deprehenditur
pro consensu renouationis capitulorū ⁊ pactorū: qꝛ alias illi-
cite exercuissent mensam vsurariū. d. c. post miserabilē. ⁊. d. c.
quanto. quia ex forma bulle apostolice nō cōcedebatur iudeis
fenus exercere, nisi cum permissione ⁊ licentia principis Mā
tuani, sm conuentiones ⁊ pacta inter eos ineunda. in dubio
ergo presumitur ipsos iudeos perseuerantes voluisse renoua-
re dicta cap. ne alias illicitum, ⁊ a iure interdictū eis ministe-
riū exercerent: ⁊ hec est ratio. d. §. qui impleto. sm Bar. facit. l.

merito.ff.pro soc.⁊ in.l.gerit.ff.de acqui.here. ¶ Itẽ ex parte principis videtur renouata pacta ⁊ capitula: qꝛ passus est in ciuitate sua dictos iudeos exercere mensam vsurariam,⁊ exigere vsuras in omnibus,⁊ per omnia prout ex forma capi.tenebatur pro tẽpore pro quo durabat virtus ipsorum capitulorum initorũ vigore bulle apostolice:ergo habuit intentionẽ princeps qꝺ bulla apostolica ⁊ capitula facta vigore bulle seruarẽtur iudeis:qꝛ aliter tenebaꝛ princeps de iure coercere dictos iudeos ne predicta facerent,vt est tex.in.d.c.quãto.ergo ex eius patiẽtia ptꝫ qꝺ habuit intentionem qꝺ effectus bulle seruarẽtur iudeis,⁊ sic per omnia videꝛ qꝺ ratio.d.§.qui impleto.habeat locũ in casu nostro per ea que ibi no. Bart.in.j.col.iunctis predictis:vt no.doc.in.l.si mora.ff.sol.ma. ¶ Nec ob.si diceretur qꝺ princeps durãte etiã tẽpore inhibuit,ne vigore capitulorũ concessorũ iudeis possent fenus exercere: qꝛ posset responderi qꝺ illa inhibitio,⁊ intimatio,⁊ denũciatio seu protestatio fuit facta tẽpore incongruo,⁊ sic non valuit.l.cum filius.§.fi.⁊ ibi Bar.ff.de ver.obl.⁊.l.si soluturus. de sol.c.cum in veteri.de elec.⁊ no.plene in.l.non solũ.§.morte. ff.de oper.no.nun.circa vlti.char.naꝫ eo tẽpore quo facta fuit inhibitio vigebãt adhuc capitula ⁊ pacta: qꝛ adhuc durabat tẽpus quinquennij. Preterea illa inhibitio habuit respectũ ad capitula ⁊ pacta:tũc inter principẽ ⁊ iudeos expresse ꝯtracta: nõ aũt ad capitula,⁊ pacta tacite ineunda,⁊ postea inita per patientiã subsecutã post lapsum quinquẽnij cũ solũ tunc, scꝫ tẽpore inhibitionis esset cõtentio ⁊ disputatio de ipsis capitulis expresse factis pro illo quinquẽnio.ar.l. si de certa. C.de transac.⁊.l.si ex pluribus.ff.de solu.⁊ plene not. per doct.in.l.aurelio.§.caius.de lib.leg.⁊ limitata causa limitatũ parere dꝫ effectũ.l.caius.de acqui.re.do.l.si mater.§.eandẽ ⁊.l.si mater.§.cum queriꝛ.ff.de exce.rei iud. ¶ Nec videꝛ trahi dicta inhibitio ad tp̃s ex interuallo secutum post tp̃s dicti quinquennij quo tẽpore ex interuallo secuto prestita est dicta patiẽtia,⁊ tolerãtia:⁊ sic nouus tacitus cõsensus,⁊ licẽtia fenerãdi per.l.cũ plures.§.locator.ff.locati fm vnũ intellectuꝫ quẽ approbant Jac.but.Bar.⁊ alij in.l.pacta nouissima.C.de pac. ⁊ Bar.in l.non solũ.§.morte.in.vij.col.⁊ cano.in.c.cũ M. ferrarien.de cõsti. ¶ Fortificanꝛ predicta per ea que dixit Bart.⁊ alij in.l.que dotis.ff.so.ma.⁊ p doct.in.l.inuitus.C.de procu.⁊ cano.in.c.nonne.de presum.dũ dicũt qꝺ si quis erat presen ⁊ tacẽs actui difformi a me celebrato si nõ tractaꝛ de magno preiudicio ipsius patiẽtis videꝛ cõsentire.l.ꝙ tuberonis.§. sunt quedam.ff.de pec.⁊.l.sabinus.cõi di.⁊.l.labeo.cum gl.ff. de aqua plu.ar.⁊.l.q bona.§.si qs.de dã.infec.vbi aũt tractaꝛ de cõmodo alicuius sciẽtis ⁊ patiẽtis talis patiẽtia hꝫ vim cõsensus.l.si remunerãdi.§.passus.⁊.l.qui patiꝛ.ff.man. ¶ Sed vt apparet ex bulla apostolica,⁊ ex ꝓcessu inde secuto iuxta ea que dixi in primo dubio non tractaꝛ de preiudicio anime bonoꝝ dicti principis:imo tractaꝛ de cõmodo sue reipub.⁊ sue cõitatis:ergo videꝛ cõsensisse gestis dictorũ hebreorũ. ¶ Pro hoc dicit no.Saly.in.l.nulli.in prin.C.de iudi.per illũ tex.dicit qꝺ si banniti ex forma statuti possint impune offendi,⁊ aliquis sit bãnitus a ciuitate,⁊ tñ postea fuit toleratus [a] permanere in ipsa ciuitate,nõ põt impune offendi,licet nõ fuerit cancellatus a bãno:qꝛ ista tolerãtia videꝛ ei securitatẽ ꝑbere. ¶ Ad hoc etiã facit.l.j.§.scientiã.ff.de tribu.⁊.l.j.§.magistrum.ff.de exerci.per quẽ tex.dicit Guli.de cu.in.l.j.in princ.de exer.qꝺ si qs gessit se pro locũ tenẽte alicuius superioris sciẽtis,⁊ patiẽtis superior videꝛ sibi tacite mãdasse vt se pro se locũtenẽte gereret. ¶ Facit qꝺ no. Inn.in.c.ex parte decani. in pn̄.de rescr.⁊ in.c.in nostra.de ꝓcu.⁊ Archi.in.c.qui ad agendũ. de ꝓcu.in.vj.cũ si. ¶ Nec subintro articulũ vtrũ per tolerãtiã superioris videaꝛ superior dispẽsare cõtra ius de quo in.c.cũ iamdudũ.de prebẽ.⁊ in.c.qꝛ circa.de cõsan.⁊ affi.qꝛ nõ sumus in casu illo,qm̃ cõsensus principis nõ erat ille qui induceret dispẽsationẽ ꝑius.quinimo ipse tanquã superior secularis nõ potuisset in materia vsurariũ dispensare,vt dixi in primo dubio,sed ipsa dispẽsatio iam erat expedita per Romanũ pontificẽ seu per reuerendũ ep̃m Mantuanum cõmissarium apostolicũ. ¶ Nec ob.proclama emanatũ de anno presenti de mãdato dicti principis:qꝛ illud solũ ꝓhibet mutuari sub vsura in futurũ.istud aũt ad cõtractꝰ iaꝫ celebratos nihil disponit vt ex eius inspectione clare apparet.Et ita dico ⁊ cõsulo ego Alex.

[a] ¶ Toleratꝰ.hyp. pol.marsil. singul. xxviij. ⁊ in pract. §.aggredior.num, xxviij.

Summarium.

1. Mandati formam seruari per equipollens sat est.
2. Declarationi eius standum,cuius cõscientia oneratur.
3. Rescripto,verbum,si constiterit,facit monitionem non conditio nem.nu.4.⁊.5.
6. Ferie competunt etiam non impeditis per se,sed per alios.
7. Dispẽsatio pape queuis vt valeat,sat est dicere, nõ obstante.

Consilium. II.

Visis dubitationibꝰ Subortis circa illũ articulũ,an potuerit de iure permitti principi Mantuano licere cõuentiones facere cũ iudeis sup fenore exercẽdo in ciuitate Mãtue, modo ⁊ forma, quibus cõtinetur in bulla apostolica,⁊ cõmissione facta reuerendissimo.d.ep̃o Mantuano sup quo arti.superioribus diebus cõsului,qꝺ sic rationibus in cõsi.redditis, quas repetere nõ expedit.⁊ visis his que probabiliter ⁊ subtiliter in cõtrariũ adducunꝛ in cõsilijs partis aduerse. ¶ Videtur mihi nõ ob.verã esse conclusionẽ ex consilijs habitã. ¶ Et in primis non.ob.inquantũ diciꝛ,qꝺ non videtur fuisse probatum coram reuerẽdissimo ep̃o cõmissario apostolico precessisse illaꝫ necessitateꝫ,ex quo cõcessio ⁊ cõmissio emanauit:⁊ forma cõmissionis erat diligẽter seruanda.c.cum dilecta. de rescript.c.venerabilem.de offi.deleg.c.diligẽter.in prin.ff.mã. [1] † quia ad hoc respõdeo,qꝺ quãuis forma mãdati debeat seruari, tamẽ sufficit seruari per equipollens:licet nõ in specifica forma precise,vt est bonus tex.in.l.fi.ff.man. ¶ Et presertim vbi exprimitur aliquid qꝺ erat necessarium ad ipsum actũ seu eius effectum:quia tunc sufficit equipollẽter adimplere.l. si mater.C.de insti.⁊ substi.l.mulier.in prin.ad treb.l.gallus. versi.quid si tantũ.de libe.⁊ posthu. ¶ Sed cõmoditas ⁊ vtilitas publica de qua fit mentio in cõmissione,videbatur expediens in dicta cõmissione fienda:quia tales permissiones ⁊ dispensationes non debent fieri sine causa publice vtilitatis,vel alia,cum sumus circa ea que cõcernũt ius diuinũ,vt in cõclusione dictuꝫ est:ergo sufficit qꝺ per testes est probatũ equipollenter de necessitate ⁊ publica vtilitate, propter quam eque verosimiliter fuisset motus pontifex ad cõmittendũ prout cõmisit. ¶ Secundo respondeo,qꝺ papa cõmisit conscientie domini ep̃i,an reperiret vera esse narrata in supplicatione põtifici porrecta.⁊ d.ep̃s in sua sentẽtia affirmat sibi cõstitisse in effectu vera esse narrata in bulla apostolica:⁊ de illis suã conscientiã fuisse informatã,⁊ per testes,⁊ per libros,⁊ cũ eo onere quo papa cõscientiam ipsius ep̃i onerauerat: [2] † ergo standũ est declarationi ⁊ affirmationi sue per ea,que dixit glo.no.in.c.statutuꝫ.§.assessorẽ.in ver.relinquatur.de rescri.in.vj.pro qua gl.Bal.in l.rem nõ nouã.C.de iudi.põderat ibi esse tex.⁊ no. Inn. in.c.super his.de accu.⁊ Ang.⁊ Jo.de imo.in.l.inter stipulanteꝫ.§.j.ff.de verb.obli. ⁊ ibi Jo. de imo. declarat qualiter debeat intelligi gl.in cle.j.de iure pa.que vr̃ cõtrariari dicte gl. posite in.d.§.assessorẽ.⁊ no.Bal.in.l.ij.ad fi.C.de sen.ex breui.reci.⁊ Lap.in.ij.c.de iura.cal.li.vj.⁊ do.Ant.de bu.in.c.j.de cõsti.⁊ Jo.de imo.in.l.ab executore.in fin.prin.ff.de ap.⁊ in.l.si sic.in prin.de leg.ij. ¶ Tertio rñdeo per id ꝙ regl̃r dixit Innocẽ.in c.prudentiã.de offi. deleg.vbi voluit [3] † qꝺ si papa mãdat Titium condemnari Seio ad.x.si seius ꝓbauerit illa sibi deberi ꝙ valet sentẽtia condemnatoria,licet illud non fuerit probatum.⁊ no.hoc Bal.in.l.ꝑscriptione.in.iiij.col.C.si cõtra ius vel vti.pub. ¶ Et est ratio secũdũ doc.maxime Jo.de imo.in c.venerabilis.de offi.deleg.qꝛ papa non potest facere ꝙ condẽnetur ille cõtra quẽ non ꝓbatur debitum:qꝛ illud est facere cõtra ius naturale vel gentiũ:⁊ papa nõ põt auferre defensionem sine iusta causa,iuxta no.p Inno.in.c.que in ecclesiaruꝫ.de cõsti.vnde ille ordo datus a papa in cõmittẽdo ꝙ cõdẽneꝛ Titius Seio in.x.si ꝓbatur est ordo necessarius,vnde potius videtur denotare monitionẽ quã cõditionẽ iuxta nota.p glo.in cle.j.de offi.deleg.⁊ per Inno.in.c.fi.de ꝑsum. ¶ Unde cũ in ꝓposito nostro conditio inserta in bulla apostolica valet,si cõstaret.d.ep̃o vera esse narrata in supplicatione que cõcernat id ꝙ non pẽdeat a libera voluntate pontificis, cum etiã vsuras nõ possit permittere vel dispẽsare papa regulariter, ⁊ requiratur causa vt in cõsilio dixi:sequiꝛ ꝙ illa verba nõ faciũt conditionẽ:⁊ sic dato ꝙ non essent verificata,illa tamẽ de iure declaratio episcopi valeret,⁊ presertim cũ assereret sue conscientie cõstare vera esse narrata , vel ea de quibus in cõmissione. ¶ Bene facit etiam ꝙ no. Inno.in.c.qm̃ cõtra.de probatio.vbi voluit [4] † ꝙ si iudex dicit:cõdemno Titium in.x. Seio ex causa mutui:quia sic probatum est per.a.⁊.b.testes.qꝺ licet testes dixerint de illo mutuo nihil scire:tamen valebit sententia,⁊ transibit in rem iudicatam:idem tenet ibi Host.⁊ Joã.and.⁊ no.Bart.in.l.si is ad quem.ff.de acqui.hered.⁊ Bald.in.l.j.C.

in.l.j.C.de indi.vidi.τ in.l.platā.C.de sen.τ in.l.ij.C.de regu. iur.τ i.l.j.C.de erro.cal.cū quo etiā ibi trāsit Pau.de ca.τ.d. Abb.in.c.inter ceteras.de re iud. ¶ Successiue nō ob.inq̄tū dicaṫ φ cōcessio potuit fieri p necessitatē patiētib⁹,τ facta est cōcessio p dn̄m ep̄m īdistincte,siue mutuauerint hebrei patiētibus necessitatē siue nō.τ sic videṫ φ declaratio.d.ep̄i nō correspōdeat cōcessioni pontificis:q2 rn̄deo quod cōditio inserta in bulla τ cōcessiōe Ro.pōtificis est indefinita sicut est ipa declaratio,τ licentia.d.ep̄i τ in rescriptis d3 attēdi conclusio,vt inquit Jnn.in.c.super literis.de rescri.τ Bal.in.d.l.prescriptione.in vlt.col.C.si cōtra ius. ¶ † Pro hoc etiam facit qd̄ no.gl.in.l.j.circa princi.ff.de fer.vbi die feriato ꝓpter messes τ vindemias non redditur ius.τ cū illud seruatur etiam quo ad milites,τ quo ad oēs alios q̄ nō impediunṫ ꝓpter messes τ vindemias:q2 dato φ ep̄i per se nō ipedianṫ tamē possent dicere quod habēt necesse habere testes,τ alias personas necessarias ad illam causam q2 impedirenṫ adesse ꝓpter messes τ vindemias.Unde ratione huius incertitudinis,τ q2 difficile hoc constare posset,permittitur militibus,doctoribus,et feminis,τ quibuscūq3 allegantibus exceptionem absq3 eo qd̄ aliter ꝓbeṫ,φ persone quibus ep̄i volūt vti in causa,sint impedite ꝓpter ferias,vt ibi no.per doct.in.c.cōquestus.de fer. §.fi.ver.sed nunquid milites.ita in proposito cum sit difficile discernere q̄ sunt illi qui pro causa vtili,vel necessaria habeāt accipere pecunias sub vsuris,τ qui nō potuit indistincte permitti. ¶ Deniq3 non obst.φ in.§.super eo.de vsur.dicaṫ qd̄ dispēsatio vsurarū non permittitur,etiā pro redēptiōe captiuorum:τ sic p vna causa speciali τ fauorabili.τ hoc dicit ille tex.esse,q2 vtraq3 scriptura detestatur crimen vsurarum:ergo iudei qui ligantur secundū nos lege diuina τ Mosaica etiam quo ad vsuras,vt legiṫ τ no.in.c.post miserabilē.de vsu.τ no. in cle.j.eo.ti.delinquūt.τ peccāt.τ propterea nō videṫ φ etiā quo ad eos possit dispēsare p.d.c.sup eo.τ p ea q̄ not.Specu. in tit.de leg.§.nunc de ep̄orū.in versi.sunt qui dicūt.cū cōcor. ¶ Quia ad hoc respondeo,qd̄ iura in multis.ll.dicūt,φ rescriptum principis cōtra publicā vtilitatē,vel aliā similē causam nō valeat,τ tū princeps nō ob.illis legib⁹ poterit talia rescripta concedere cōtra prohibitionē illarum legum dūmodo sit apposita clausula,nō ob.l.fi.cum glo.τ ibi Cy.in.ij.q.τ ibi etiā Bald.C.si contra ius vel vti.publi.l.quoties.τ.l.rescripta.C.de preci.impe.off.l.j.cum ibi no.C.sen.rescin.non pos. τ plene p doc.in.c.nōnulli.de rescrip.† ita ergo in proposito, quāuis tex.in.d.c.sup eo ꝓhibeat dispēsationē:tū p hoc non impeditur papa dispensare,apponendo clausulam non obst. cum ipse sit supra ius.c.ꝓposuit.de concef.prebē.dummodo ex hoc nō sequatur peccatum in perniciem salutis aīarum:q2 etiā ius diuinum potest in certo casu tolli ª dummodo nō sequatur peccatū preiudiciale saluti aīarū.c.fi.cū ibi no.de consue.τ.c.a nobis.de deci.Sed in casu nostro nō pōt dici esse in cōsideratiōe pctī mortale p̄iudiciale saluti animarū.nec christianorū recipiētiū,vt ꝓbatur per allegata in cōsi.τ sic dispositio canonis prohibētis dispensationē aliquā fieri posse,non impedit supremum pontificē posse dispēsare cū clausula non obst.dūmodo cesset pctīn preiudiciale saluti animarum,vt est dictum:ac etiam potest dispēsare ꝯ ius diuinū q̄n ius diuinū indistincte non ꝓhibet,vt in casu nostro τ infra ꝓbabo circa mentē.c.ab illo.xiij.q.iij. ¶ Et hec ꝑmissio sup vsuris maxime fieri potest,q̄n sine scandalo coerceri non possit:vt inquit Archi.in.c.hac ratione.xxj.q.j.τ retuli in consi. ¶ Et p hoc arbitrandū est Romanum pontificem tādiu tolerasse τ tolerare Judeos exercere publicum fenus etiā in terris omni iure subiectis ecclesie Romane:q2 sine scandalo hec prohibitio fieri non pōt tanquā illud sit populo satis necessariū. ¶ Nec istd̄ est ꝑsuadere iudeis,φ possint fenerari licite,τ a Christianis vsuras exigere:q2 istud forte posset esse verū:quando vniuersaliter istud papa concederet,sed q̄n in certo loco τ certis particularib⁹ ꝑsonis hoc ex causa cōcediṫ,sec⁹ est vt dicūt doc.in cle.j.de vsu.quorū dicta retuli in consi.ideo nō repeto. ¶ Nō obst.etiam qd̄ dicitur respōdendo ad.c.ab illo.xiij.q. iij.secundū vltimū intellectum gl.qui in dubio videṫ approbatus a glo.iuxta no.per gl.in qui filium.§.j.ff.ad tre.τ.l.fin. autē.τ ibi Bal.C.ne de stat.defun.l.bona fides.τ ibi p Bart. ff.deposi.quod iudei non sunt nobis hostes.τ per consequēs non infertur quod iudei non possint nobis mutuare:quia respondeo prout in consi.quod ille tex.inducitur alio modo,videlicet φ ibi de iure diuino prohibitio non est simpliciter facta,imo in alio casu reperitur permissa illa res ꝓhibita:tunc ex causa superior potest contra ius diuinū dispensare,vt not. Bart.in.l.omnes populi.in.iij.qd̄.principali.ff.de iusti.τ iur. ¶ Exemplum in homicidio prohibito a lege diuina:nā homicidium nō erat a lege diuina omnino prohibitū,imo erat aliquo casu permissum:q2 lege diuina cauebatur qd̄ occidēs occideret,ideo tunc superior pōt etiam in aliquo casu nō permisso a lege diuina permittere homicidium ex causa.l.j.et §. C.q̄n lic.sine iu.se.l.iiij.§.fin.de sicca.vnde secundū communes conclusiones valet statutū,quod bannitus possit impune offendi,vt tradiṫ in locis vulgarib⁹. ¶ Sed ita est φ vsure non fuerunt simpliciter τ indistincte prohibite,imo ꝑmittebantur quando mutuabatur hosti,vt habetur Deut.xxiij. c.cum dicitur.Nō fenerabeiris fratri tuo,sed alieno,vt.d.c.ab illo,ergo superior potest cū clausula,non obstan.dispensare. ¶ Et per hoc etiā potest sustineri inductio facta in cōsi.de.c. licet.de ferijs.Ex quibus omnibus simul iūctis colligitur et mihi videtur veram esse conclusionem superioribus dieb⁹ in consilio habitam.Et ita dico τ consulo ego Alexand.

Summarium.

1 ☞ Scriptura vna quando se refert ad aliam,vtraque edenda est.
2 Cause defectus vitiat etiam libros rationū,τ confessionem.
3 Exceptio derogās qualitati acquisite semper potest opponi.
4 Juramentum probatorium debet prestari post litem contestatam.
5 Uoci viue plus creditur quam mortue.
6 Statutum,φ creditur omni scripture mercatoris,non valet.
7 Priuilegia odiosa strictissime interpretanda.
8 Curatoris,dictio,in testamento,nisi a iudice confirmetur,nō valet.

Consilium.IIII.

IN causa τ lite vertēte iter Abraham quodā Emanuelis hebreū agentem τ Raynaldum de marchionib⁹.Tā ex processu:φ ex meritis cause de pluribus dubitari cōtingit:que omnia seriose τ multum magistraliter deducte sunt per excellētissimum dominum preceptorē meum dominū Consulentem. ¶ Et primo videndū est vt petitur an dictus hebreus teneatur Raynal.ad editionē scripture manu ser Pauli,de quo fit mentio in dicto saldo ꝓducto per dictū Abraham. ¶ Et circa hoc absq3 dubio dico dictum Abraham teneri ad editionē dicte scripture. ¶ Pro hoc primo adduco autoritatem Bal.in terminis in.l.inciuile.ff.d.ll.formaliter dicente†,quod vbi vna scriptura se remittit ad aliam prout in casu nostro,qd̄ vtraq3 edēda est.q̄n vna continuatur alteri ex natura relationis:q̄m si non apparet ea scriptura ad quā relatio facta est diciṫ scriptura referēs ᵇ virtute carere.l.in testamēto quidā.ff.de condi.τ demō. ¶ Pro quo etiā φ dicit Bal.in.d.l.j.ad fi.C.ꝺ episc.τ cle.τ in.l.ij.C.ꝺ erro.aduo.vbi etiam notabiliter dicit φ si qs respondēdo positionibus dicat:confiteor ꝓut in tali instrumēto cōtinetur φ nisi appareat illud instrumentum ad quod facta est relatio,responsio habetur pro non facta per tex.d.l.ij.τ l3 ipse nō dicat istud,videtur expresse de mēte Spec.in tit.de teste.§.qualiter. versi.quid ergo si fit ex aduerso τc. ¶ Hoc etiā in terminis tenet Jnn.τ doc.in.c.j.de proba.τ Spec.etiam sentit de instru.edi.§.nūc dicamus.ver.quid si quis in libello.Bar.in.l.edita. in ver.venio ad secundam τ vltimā partem τc.τ ibi etiā Bal. C.de eden.τ Bar.in.l.postquā.§.si dies.ff.vt le.no.ca.τ in.l.fi. ff.de eden.τ Bal.in.l.j.§.editiones.eo.ti.vbi dicunt,φ si in libello vel positiōibus actor aliquid narrat,τ subiūgit hec verba videlicet,ꝓut apparet in tali instrumēto τc. quod tenetur ante lit.cōte.edere reo ad liberandū instrumētum de quo in libello facta est mentio:q2 per illa verba,prout τc.libellus remanet incertus nisi ostēso instrumēto. ¶ Et si essent instrumēta aliena quorū actor nō haberet facultate3 edendi prestito per ipsum iuramento,quod illa exhibere nō potest,non tenebitur edere ante litem contesta.sed post lit.cōtest.sine dubio ad probandum in certa causa exhibere tenebitur secūdum prefatos doc.l.maritus.§.fi.ff.ad legē Falci.τ dicta.l.postφ.§. si dies. ¶ Sed ita est quod in libello fit mētio de dicto saldo,τ in saldo expresse fit relatio ad dictam scripturā manu ser Pau.ergo non producendo scripturā,ad quam fit relatio,nō dicitur esse perfecte ꝓductū saldū,quod p se est incertū:τ certificādū venit p dictā scripturā vt euidēter no.doct.in locis supra allegatis.illa xba em̄ apposita in saldo vc3,como appare τc.sunt relatiua τ limitatiua secundū qd̄ apparebit in.d.scriptura,vt

no. Bar. & Bal. in d. l. edita per illum tex. cū ibi no. dum tractant de dictione, prout &c. & Bar. in extraua. ad reprimendū. in ver. prout &c. & sic illud cōtentū in saldo nō potest liquidari nisi producta scriptura ad quam relatio habita est. l. ait pretor. §. si iudex. ff. de re iudi. ff. si cer. pe. l. certum: vt. s. dictū est. ¶ Sed quid est opus insistere: nā dñs potestas, vt in actis cōstat, iustissime interlocut⁹ est dictā scripturam & vachetam, de quibus in saldo fit mentio exhibēdas & edendas esse p̄ dictū Abrahā presente procuratore Abrahe, & nō cōtradicente nec appellāte: a qua sentētia interlocutoria amplius appellari non potest maxime secūdū formā cōstitutionū loci: ergo dicta sententia pro veritate seruanda est. l. ingenuū. ff. de sta. ho. c. cum inter vos. de re iudi. & nō appellādo videtur dictus Abraham tacite in dictā sententiā interlocutoriā cōsensisse. l. ab eo. C. quō & quando iu. & c. quo ad ꝯsultationē. de re iud. ¶ Et ideo ipso actore nō edente nō est vlterius ꝓcedendū, tū q̄ contumax est actor in parendo mandatis iudicis, & sic denegari sibi debet audiētia. l. sed & pretorē. §. sed & si dñ decreto. & ibi no. ff. quib. ex cau. ma. & no. Bal. in l. cōsentaneum. C. quō & qñ iu. & in l. ij. C. de epis. audi. cū concor. Tū etiā q̄ nisi fiat editio p̄dictorū, nō pōt reddi cert⁹ reus an velit cedere vel contendere. l. j. in prin. ff. de eden. ¶ Et dato etiā qd ad exhibitionē dicte scripture ante lit. cōte. nō teneret̃ firmū: tamē remanet qd nisi post lit. cōte. producat̃ per dictū Abraham qd dictū saldū tanq̄ incertū & imperfectū nullo mō probabit: q̄ ꝓbatio d3 esse clara. c. in p̄ntia. de pba. l. nō hoc. C. vñ cogna. ¶ Qd aūt sit obscurū & incertū superius probaui. ¶ Et posito etiā pro constati, qd editio predictorū fienda non esset, restat dubiū an dictū saldum iunctis capitulis hebreis feneratoribus cōcessis & aliȷ̄s que in processu deducta sunt operetur ꝓbationē plenā p̄ hebreo adeo qd sup libello ferri posset condēnatoria so. ¶ Ex pluribus capitulis & per quolibet de per se, concludo indubitanter ferendā esse sententiā per oīa in fauorē d. Ray. † Et primo: q̄ dicta scriptura saldi nullius est efficacie propter carentiā & defectum cause [a] ibidē nullatenus expresse, nō enim ibi fit mentio an dicti heredes Jo. de marchionib⁹ sint debitores dicte q̄titatis ex cā mutui: vel ex alio cōtractu: sed simpliciter dicit ibi ipsos esse debitores, que scriptura dicit substantialib⁹ carere, & non ꝓbat. l. nuda rō. & ibi firmat gl. Bar. & doc. ff. de do. l. cū de indebito. §. fi. ff. de proba. c. si cautio. & ibi doc. de fi. instru. & Gul. in spec. post Bart. de fano. in ti. de cōfessionib⁹. in ij. parte. §. nūc videndū. versi. sed q̄ si rō. & Cy. & Bal. in l. ḡnaliter. C. de nō. nu. pe. & Bart. in l. scripturis. ad fi. C. q po. in pig. & Bal. in rub. C. de fi. instr. in. xvij. col. versi. sed q̄ro si in li. &c. & in l. fi. C. si cer. pe. & gl. & ibi Bal. post Nico. de ma. in l. in sciētia. C. de pba. & Bal. in rub. C. de cōfes. vbi dicūt oēs prefati doc. per iura predicta. quod neq3 cōfessio, que est vox viua, neq3 liber rōnū seu alia scriptura vel instrumentū, in qb⁹ est defect⁹ expressionis cause, vllā vim habent: sed substantiali solennitate carere dicunt̃. Et sic capitula eis cōcessa in p̄dicto saldo imperfecto, & non solēni nō militant: q̄ loquunt̃ de cōtractibus mutui feneratitȷ̄s & sic de actu solēni cū causa. ¶ Imo forti⁹ dico qd si capitula eis concessa dicerent q̄ oīs scriptura dictorū hebreorum habeat executionē paratā sicut publicū instrumentū qd nō verificarent̃ in dicta scriptura saldi p̄dicti sine causa descripti: q̄ cū, vt dixit, scriptura carēs cā dicatur imp̄fecta rōne solēnitatis statutū ita disponēs solū itelligit̃ de scripturis habētib⁹ substantialia & solēnitates scripturarū. l. diuus Traianus. & ibi hoc exp̄sse Bar. ff. de testa. mili. vbi dixit † q̄ si cōtra instrumētū vel ꝯ sentētiā ex forma statuti, non pōt opponi nisi exceptio falsitatis, qd hoc nō ob. possum opponere instr̄m non esse instr̄m, & carere solēnitatib⁹ a iure req̄sitis. & idē Bart. p̄ illū tex. in l. nō putauit. §. nō quenis. ff. de bo. poss. ꝯtra. & l. iiij. §. cōdēnatū: & ibi Bar. & doc. ff. de re iu. & no. Bal. in l. j. §. qd aūt. p̄ illū tex. ff. de offic. prefe. vrb. & Bal. in l. j. C. de iur. & fac. igno. & plene Bar. in l. j. §. & parui [b]. ff. qd vi aut clā. cū ꝯcor. ¶ Et iō bñ & rite fuit p̄ pte. d. Ray. i p̄cessu oppositū. in. vj. exceptiōe qd dicta ca. loquunt̃ in ꝯtibus mutui sub vsuris & de scripturis sup dictis mutuis ꝯtractis: nō aūt disponunt de saldo, in quo nō fit mētio de cā mutui vel alia simili, vt superius est ostēsum. ¶ Aliud etiā vehemēter ob. q̄ in petitione dicti hebrei petunt̃ dicte q̄titates ex cāvn⁹ saldi facti de anno. M. cccc. xlviij. dictū vo saldū. qd est p̄ductū, fuit factū de an. M. cccc. xlvij. nā p̄pter diuersitatē tp̄is infert̃ diuersum eē saldū p̄ductū in processu a saldo incētato i libello. c. Abbate sane. de re ind. l. vj. & no. i. l. testiū. C. de test. & gl. no. i. c. cū igit. in ver. honestissima. xxxv. q. j. & ij. q. ix. in. c. nihilomin⁹. i gl. & bon⁹ tex. in l. fi. §. itē q̄ritū. ff. de aqua quoti. & esti. ¶ Et ideo cautela est q̄ fiat positio vl articul⁹, q̄ vincutū saldū p̄cessit,

vt est casus optim⁹ in. c. cū Jo. de fi. instr. no. Bar. in l. j. §. fin. ad fi. ff. quēad. testa. ape. & Bar. & Bal. in l. ij. C. de bo. pos. s̄m tab. & ideo cū vnū saldū i libello fuerit deductū, & aliud fuerit p̄batū, vel p̄ductū nō pōt agēs obtinere. l. habebat. ff. de insti. & no. in terminis nostris Bar. i. l. denūciasse. §. qd tū. ff. de adul. & d. l. is q reus. & ibi etiā idē t3 exp̄ssius Joā. de Imo. ff. de pub. iudi. Bal. & Saly. in l. j. C. q acc. nō pos. & Bal. in l. ij. C. de p̄ba. & qd no. Specu. de teste. §. j. ver. s3 pone egi. cum si. ¶ Ali⁹ est etiā defect⁹: q̄ nisi eēt virt⁹ dictorū ca. Hebreis cōcessor, clarū eēt qd liber dicti Abrahe p̄ eo fidē nō faceret. l. rōnes. & l. instrumēta. C. de p̄ba. cū si. sed dicta ca. q̄ disponūt fidē adhibendā esse libris dictorū hebreorū scriptis manu dictorū hebreorū, seu factorū aut sociorū suorū &c. ¶ Vñ dico quod ad hoc vt tales libri fidē faciāt, opus est p̄bare & allegare illā qualitatem, vc3 dictos libros esse scriptos manu dicti Abrahe vel ei⁹ factoris aut socȷ̄: q̄ quotiescunq3 aliquid cū aliqua qualitate p̄fert̃ in aliqua dispositiōe, d3 de necessitate qualitas illa p̄bari. als agēs ille succūbit. l. iij. §. docere. ff. vi bono. rapto. & l. j. §. ait pretor. ff. ne qs in flu. publi. & exp̄sse no. Bar. in prin. illi⁹. l. & multū singulariter no. Joā. an. in. c. j. de homi. lib. vj. in nouella. & sequit̃ Bal. in l. si qs nō di. ra. in iij. col. C. de epi. & cle. ¶ Sed ista qualitas nō est allegata, nec p̄bata: & etiā cū allegata nō sit nō poterit in futurū probari, maxime si nō allegent̃ ante lit. cōtest. iuxta no. p̄ Spec. in tit. deposi. §. v. ver. regulariter. & versi. seq. & i ver. & no. &c. & no. gl. mag. in. c. j. de cōfes. in. vj. & in cle. & sepe. de ver. sig. & Bal. in l. ij. §. qd obseruari. C. de iura. calū. ¶ † Aliud etiā aduertēdum esse puto qd cū ad hoc vt dictū saldū fidē faciat, requirat̃ ex forma dictorū ca. quod per hebreū iuretur vera esse, que in dicto saldo cōtinent̃, & dictū iuramētū prestitū fuerit per dictū hebreū ante lit. contest. & nullo dato termino ad probādum qd nisi iterū in termino ad probandū post lit. cōtesta. iuret̃ p̄ dictū Abrahā vera esse in saldo cōtēta q̄ dictū saldū vna cū dicto iuramento iā prestito nihil releuabit: q̄ probatiōes nō possunt ante lit. cōtest. fieri, & facte nō valēt. c. j. & ij. & c. qm̄ frequenter. vt lit. nō cōte. nec talē ordinē iudex p̄uertere potest. c. exhibita. de iud. & no. moder. in l. si q̄ram⁹. ff. de test. ¶ Et ideo multū notāter dixit do. Ant. de but. in. c. j. de p̄batio. referens Fed. de senis cōsuluisse, qd si actor vna cū libello p̄ducat instrumentū in quo fundabitur intentio sua, qd nisi illud instrumentū reproducat post litem contestatā, obtinere non pōt. ¶ Et si fas est dicere dicta capitula in p̄posito nostro p̄ iudicē seruāda nō sunt: q̄ cōtra ius diuinū dicēs, in ore duorū vel triū stat omne verbū. c. nouit. de iud. c. in oī negotio. de test. sed liber dicti hebrei qui appellat̃ vox mortua, nō h3 maiorē vim q̄ vn⁹ testis: † q̄ magis credit̃ viue voci, q̄ mortue. in aut. de instru. cau. & fi. §. si qs igit̃. ergo p̄uisio capi. disponēs pro libris hebreorū qd eis credat̃, est ꝯ ius diuinū & p̄ cōsequens nō tenet: vt no. in l. j. ff. de cōsti. pri. & in l. fin. C. si contra ius. & in. c. q̄ in ecclesiarū. de cōsti. & no. Bart. in l. oēs populi. in. iij. q. pri. ff. de iusti. & iure. & maxime cū emanauerint a superiore seculari circa ea q̄ spectāt ad forū eccl'ie, vt est tactū elegāter per dñm cōsulētē. ¶ Et per hoc adduco quod notabiliter dixit Bal. in l. j. in. iiij. col. C. de ꝯfes. vbi dixit † nō valere consuetudinē siue statutū: q̄ a pari p̄cedunt, qd credat̃ oī scripture [c] mercatoris: q̄ daret materiā delinquēdi, & falsum committendi, nimirū si nō valet ar. c. ij. de cōsue. in. vj. & l. cōuenire. ff. de pac. do. & q̄ sanctio d3 esse iusta & rōnabilis. iiij. di. erit aūt lex. & in. c. j. de ꝯsti. in. vj. & l. ij. ff. de legi. ¶ Et ēt p̄ predicta Ang. in dispu. sua inci. astēsis miles. determinat nō valere cōstitutionē synodalē, disponētē qd ad probandū quē esse vsurariū manifestū sufficit p̄bari p̄ solā famā, vel p̄ vnū testē, vel per indicia, vt ibi late firmat in. ij. q. secū dubiȷ̄ principalis. & idē etiam tenuit Ludo. de vrb. in l. le. Cor. ff. ad Sille. ¶ Et iuxta predicta dicit Bal. in l. si non speciali. ad fi. C. de test. nō valere statutū qd crederet̃ testib⁹ malā [d] rōne dicti sui reddētib⁹, & ita etiā in p̄posito firmāt doc. i. c. j. extra de app. ¶ Illud autē videt̃ absq3 dubio, qd vigore dicti saldi nulle possint vsure peti cōtra. d. Ray. nā clarū est qd tā de iure ciuili quā cano. nullo mō etiā exp̄ssa cōuētiōe peti pñt vsure p̄ pecunia mutuo data: q̄ mutuū de sui natura d3 esse gratuitū, & pactū in ꝯtrū nō valet. l. rogasti. §. si tibi. ff. si cer. pet. & l. si tibi decē. in pri. ff. de pac. & extra de vsu. c. ꝯsuluit. xiiij. q. iij. nec hoc &c. qd etiā iudeis licitū nō est. c. post miserabilē. de vsu. ergo nullo capite dicere pōt Abrahā sibi licere vsuras petere nisi ex virtute dictorū capitulorū. ¶ † Sed dicta ca. hic locū nō habēt: q̄ loquunt̃ de mutuantib⁹ pecunias sub vsuris qd quidē factū fuisse nō apparet, & aliq̄ modo ex dicto saldo. ibi eñ nō dr̄ istas pecūias fuisse sub vsuris mutuatas, imo forti⁹ nulla est ibi exp̄ssa cā, nec ꝯtct⁹, ex quo oriri potuerit obligatio, vel

Marginal notes (left margin, partly cut off): 2 — a — 3 — b — n. j. — cōsi. — An… chionib⁹ … j. ij. ge… ij. col. j. … ostea q̄. … n. nu. 9. … l. & ci. c. ex … col. iiij. de … leg. c. ꝯsu… no. iij. de ap… onsi. cccclviij. … t. ps. cxiiij. vi… p̄cessu. col. j. li. … Alc. trac. p̄sum. … r. ij. nu. 13. — Scripture. Ja. … qb⁹. nu. 68. de … si. feli. c. ij. co. iij. … p̄ba. roc. cur. re… c. fi. col. xxij. de … suet. limita in li… ro rōnū. s. libr. j. … onsi. l. iij. — Malā. Ja. d. l. … e qb⁹. nu. 67. ro… na. sing. cccclviij. … ngu. dccvij. ma… natheft. sing. lj.

Marginal numbers (right column): 4, 5, 6, c, d, 7

tio,vel actio aliqua cõtra dictũ Raynaldum, vt.s.dixi.⁊ sic sumus extra terminos capitulorum odiosorũ,⁊ exorbitantiũ in qb⁹ artissima fiẽda est interp̃tatio ⁊ restrictio cũ sim⁹ i priuilegiis ꝯ ius cõmune cõcessis.c.ꝙ dilecto.⁊ ibi no.de cõsan.⁊ affi.c.j.in fi.de fi.p̃bỹ.in.vj.l.si q̃s.in prin.C.de inoffi.test.l.quod vero.ff.de legi.cũ si. ¶ Nec iuuat si dicatur dictũ Abraham saltẽ petere posse vsuras tanꝙ interesse p no.in.c.cõquestus.de vsu.⁊ in.l.sociũ qui in eo.ff.pro socio.⁊ i.l.ij.C.de vsu.⁊ in.c.puenit.de fideiuſ.q: respõdeo hoc nullo modo opitulari dicto Abrahe:q: hoc nõ est deductũ in processu,neqꝫ probatum de aliquo interesse.⁊ fortius nõ est probatum nec allegatũ quod dictus Raynaldus fuerit interpellatus,vel aliter in mora cõstitutus,⁊ per cõsequẽs nullo modo peti põt vsura ⁊ interesse,iuxta.l.mora.in prin.⁊.§.in bonefidei.ff.de vsu.⁊.d.l.sociũ qui in eo.l.fi.ff.de peri.⁊ cõmo.rei ven. ¶ Ultimo puto aduertendum esse,ꝙ etiã posito ꝙ omnia essent plene ⁊ legitime probata pro parte dicti Abrahe,tñ nullo modo potest sequi sententia condemnatoria contra Raynaldũ ex actitatis cum.d.Ludouico, tanꝙ curatore ⁊ administratore testamẽtario.d.Raynaldi:q: dictus Ludouicus tanꝙ curator predictus, litigando nõ potest preiudicare dicto Raynaldo

8 adulto:† quia in testamento curator dari non põt,nisi postea a cõpetẽti iudice sit cõfirmat⁹.l.j.in fi.de cõfir.tu.isti.de cura.circa prin.de qua cõfirmatione non videt̃ aliquo modo in p̱cessu cõstare.vnde infertur ꝙ acta,⁊ sententia in preiudicium Raynaldi nõ tenẽt,sed in eius fauorẽ bene tenent.licet defensus sit per personã minus legitimã ex quo minor est.xxv.annis.C.de procu.l.non eo min⁹.cũ ibi no.per doc.⁊ notat pulchre Bal.in.l.pe.C.si aduer.rẽ iudi.in vlti.col.⁊ gl.⁊ doc.in.l.si tutor.C.in quib.cau.in integ.rest.nõ est neces. ¶ Nec potest allegare quod si dictus Ludouicus nõ fuit legitimus defensor:ergo.d.Raynaldus fuit cõtumax:q: respõdeo ꝙ hoc nõ ob.quia fauore minoris quilibet etiã non legitimus defensor qui cõparuit,non fuit repulsus,facit ꝙ minor contumax nõ censet̃:imo vt dixi gesta cũ tali defensore nõ legitimo in fauorem minoris,valent perinde ac si cũ minore vel eius legitimo defensore gesta essent.d.l.nõ eo min⁹. ¶ Preterea non posset hoc allegari ad aliquod preiudicium dicti minoris indefensi.l.cũ ⁊ minores.C.si aduer.rem iudi.⁊.l.actu.§.fi.ff.de re indic. ¶ Quinimo nõ fuit per dictũ Abrahã seruata forma statuti posita sub rub.de citatis in ius ⁊ per contumaciam nõ comparentib⁹,q̃ seruari debet contra cõtumaces: nec etiã fuit seruata forma cõmunis,que venit seruanda dũ contra contumaces proceditur.in aut.qui semel.C.quomodo ⁊ quando iu.cũ ibi no.⁊ in.l.properãdũ.§.sinautẽ reus.C.de iudi.cũ si. ¶ Ex quibus oĩbus euidentissime patet partes iudicis esse in pronunciando in fauorem dicti Raynaldi eum absoluẽdo a petitione dicti Hebrei,⁊ victum victori in expensis condemnare prout elegantissime,⁊ cõpiose consultũ est per excellentissimum dominum consultorem.

Extat instrumentum Anni

Mcccclxxxix.quo narratur,quod cum Orsatus tempore contracti matrimonij inter Federicũ,⁊ Lippã dicti Orsati filiam dederit eidem Fed.nomine dotis Lippe fundum inestimatũ in villa Linarij situatum prout de dotis traditione constare dicitur publico instrumento rogato per se Joannẽ notariũ: vẽdideritqꝫ.d.Fede.fundũ predictũ, ⁊ pretiũ in propriã vtilitatem verterit prout predicta vera esse cõfessus est Fed.Orsato presente.Idcirco volens Fede.Orsatum de dote predicta facere tutum,ne dos pereat ⁊ Lippa indotata remaneat,⁊ vt ipsa se ⁊ suos alere possit,cõsignauit Orsato p̃senti,⁊ nomine.d.Lippe,⁊ ipsius heredum stipulanti fundum positum in loco dicto,el pogio.ita qȯ dicta res sit fundus dotalis.do.Lippe,queãdmodũ erat fundus qui in dotẽ datus extiterat cum clausulis consuetis ⁊c.Demum anno.Mcccclxxxix.idẽ Fede.testamentum condidit in quo Lippe antedicte reliquit pro resaluo dotiũ suarũ q̃s dictus testator vna cũ.d.ei⁹ vxore vẽdiderat,q̃ dotes fuerũt i fundo posito i villa Linarij,⁊ p resaluo vni⁹ petie terre,q̃.d.Bñuenu.d.Lippe reliqrat,⁊ꝙ idẽ Fed.cũ.d.Lippa vẽdiderat.Itẽ ⁊ p resaluo suorũ donatorũ vẽditorũ,de quorũ p̃tijs emerũt tres tornaturas terre ⁊ ipa simul vendiderũt,⁊ vna domũ positã in comit.Imo.iuxta tales cõfines ⁊c.⁊ nõnullas petias terre decessit deinde Fed.superstitib⁹ Lippa p̃dicta eius vxore,⁊ supstite Lippo ei⁹ filio vniuersali instituto ⁊ supstite Dorothea filia etiã dictorum Fede.⁊ Lippe.Successiue decessit Lippa iã sunt anni.xlvij.elapsi intestata relicto.d.Lippo ei⁹ filio ⁊ Belda eiusdẽ Lippe nepte ex Dorothea p̃dicta,q Lippus a ciuitate Jmole se absentauit iã sunt anni.lv.de cui⁹ vita ⁊ morte ignoratum ⁊ semp dubitatũ fuit.Itẽ extat testm̃ Orsati p̃dicti in q̃ iã sunt anni.xlvij.⁊ vltra.d.Lippe ei⁹ filie li.c.boñ.reliqt,q demũ superstite Lippa decessit.cõtingit ꝙ bona descripta i primo instr̃o cõsignatiõis facte Orsato,⁊ sir̃ bona p Fe.relicta Lippe,⁊ bona Orsati varijs p̃sonis de p̃nti occupata reperiunt̃ ⁊ qbusdã cũ ti.vt fert̃,⁊ a qbusdã sine. ¶ Querit̃ an Belde p̃dicte possit via aliqua tute cõsuli vt recte agere ⁊ cõsequi valeat bona dicti quõdã Fed.p dotibus.d.Lippe,necnõ alia legata eidẽ Lippe p Fe.relicta,ac ẽt li.c.i testõ Orsati relictas p̃supposito ꝙ Belda de p̃dicto instr̃o ⁊ testõ Fed.a trib⁹ an.citra notitiã habuit. ¶ Circa p̃dicta etiã p̃supponẽdũ est,ꝙ i loco vbi vertit̃ qȯ,viget statutũ sub rub.ꝙ h̃rditas nõ adita transmittit̃:sic disponẽs,q: verũ est filios ⁊ alios descẽdẽtes, ⁊ eorũ heredes debita h̃rditate parentũ priuari ex defectu aditionis, statuim⁹ ꝙ descẽdẽtes h̃rditatẽ etiã nõ aditam, seu nõ agnitã trãsmittãt ad quoscũqꝫ heredes,⁊ successores etiã extraneos abintestato,⁊ ex testõ venientes de iure p̃eto.vel ci.⁊ idẽ per omnia in ascẽdẽtib⁹ volumus obseruari. ¶ Uiget ⁊ aliud statutũ quod stantibus masculis femine non succedant,⁊ dotate sint contente dote:⁊ si dotate non fuerint,debeant dotari de bonis defuncti,de cuius hereditate tractat̃ si de ipsius bonis de iure veniebant dotande.

Summarium.

1 ☞ Defuncti fides mala non nocet heredi in prescriptione 30.vel.40.
3 Coniunctus vsqꝫ ad quartum gradum,agere potest, licet nõ possit ei solui.
4 Coniunctus vsqꝫ ad quartum gradum curatorem potest petere dari bonis absentis,qui agat.⁊ nu.22.
5 Termino lapso dato heredi presumptiuo,datur curator hereditati iacenti.
6 Spacium absenti potest prefixi ad hereditatem adeundam.
7 Fama sufficit ad probandum mortem.
8 Hypothecaria agitur nedũ pro dote sed pretio,si fuit vẽdita.
9 Publiciana an legatario competat.
10 Dñium probat̃ per proclamata,vel famã in antiquis.nu.11.
12 Tempus quadraginta annorum dicitur antiquum.
14 Suitatis vis confirmat legata particularia pia.
15 Suitatis vis quando excludit vulgarem.
16 Executores tenent locum heredis: ⁊ pro modo compellãtur exequi.nu.17.
18 Prescriptio in mobilibus nõ incipit cõtra h̃rditatẽ iacentẽ.
19 Restituitur ex capite ignorantie aduersus prescriptionẽ longissimam.
20 Heres quando presumatur habere notitiam testamenti.
21 Heres tenetur exonerare conscientiam defuncti.

Consilium.IIII.

Videtur inspectis his,q̃ in themate supra scripto p̃supponunt̃,p̃ria cõsideratiõe dicẽdũ Beldã omni iuris remedio destitutã. ¶ Stãte p̃ria exceptione p̃scriptiõis,q̃ intẽtionẽ ei⁹ elidere potest.Spacio em̃ xxx.vel saltẽ.xl.an.oĩs tollit̃ actio.l.ij.C.de ꝯsti.pe.l.j.C.de except.l.sicut.C.de p̃scri.xxx.an. ¶ Et eo maxie,q: singulares vel vniuersales successores dictorũ Federici vel Orsati dictas res possidẽtes nõ p̃sumũt̃ eẽ i malafide,cũ habeãt iustã cãz ignorãtie eorũ,q̃ gesta fuerant a federico ⁊ Orsato.l.q in alteri⁹.ff.de reg.iur.l.marcell⁹.ff.rerũ amo.l.fi.ff.pro suo.c.cũ q̃s in ius.de reg.iur.in.vj. ¶ Et dato ꝙ de p̃nti possidẽtes habuissent cãm ab autore male fidei,nõ noceret eis si spatio.xxx.an.possederũt,vt in aut.malefidei.C.de p̃scri.lon.tẽp. ¶ Et hoc si ta

1 les possidentes sunt successores singulares † si aũt essent vniuersales successores eorũ,q in mala fide fuissent adhuc dicẽdũ idẽ:q: f̃m Dy.in regula,possessor,ad fi.de re.iu.in.vj.Et bar.in.l.cũ h̃rs.ff.de diuer.⁊ tẽ.p̃scri.de eqtate cano.que in materia p̃scriptionis ⁊ pacti preferri debet,'mala fides autoris nõ nocet vniuersali successori existẽti in bona fide ⁊ ex sua p̃sona

a p̃scribere volẽti ꝙꝙ rigor iuris ciuilis hoc nõ patiat̃ [a].d.l.cũ heres.⁊.l.si ego.§.part⁹.ver.sed heres.ff.de pub.l.sequit̃.§.heres.ff.de vsuc. ¶ Ubi aũt possidẽtes habuissent titu.⁊ bone fidei autore:tunc clarũ est,ꝙ per.x.annos inter p̃sentes:⁊.xx.inter absentes prescriptionis exceptiõe tuti essent p̱bata possessione ꝯtinua,⁊ alijs reqsitis ad p̃scriptionem.l.j.⁊ secũ.sup longi.cum simi.C.de p̃scri.long.tempo. ¶ Secũdo videtur

qđ ex alio capite nullo modo possit Belda obtinere in bōis Federici contra ti.possidentes quoniā aut vult agere petitorio.i.rei vendicatione,quasi dominiū dictorum bonorū legatorum transiuerit recta via in dominā Lippam legatariam ex testamēto Federici iuxta.l.a Titio.ff.de fur.l.si tibi homo.§.cum seruus.cum ibi not.ff.de leg.j.ꝛ.l.legatū.la.ij.ff.de leg.ij.ꝛ tunc oporteret probari federicum habuisse directū dñiū qđ non presupponitur probari posse.¶ Jmo tam difficilis cōsueuit esse dicta ꝓbatio dominij,qđ quodāmodo impossibilis reputatur,vt patet ex no.in.l.cum res.C.de proba.ꝛ per Spe.in ti.de loca.§.fi.ver.lxvj.ꝛ in ti.de acti.ꝛ peti.in.§.sequitur.ver.finautē velis.ꝛ per Bar.ꝛ alios in.l.rem que nobis.ff.de acquir.poss.ꝛ in.l.rem alienā.ff.de pig.act.cum similibus.¶ Si vero vellet agere Publiciana,que daꝛ legatario vel ex persona defuncti,vel ex [illegible]na sua,secundū ea que habētur in.l.j.in fi.cū.l.seq.ꝛ in.l.cum sponsus.§.j.ff.de pub.ꝛ p Azo.in sum.C.de leg.ꝛ Pe.ꝛ Cy.in.l.j.C.cōmunia de lega.Joan.an.in addi.Spec.in ti.de cau.pos.§.nunc dicendū.in addi.q̄ incipit,scire debes.ꝛ Bart.in.d.l.j.ꝛ in.d.l.cū sponsus.§.j.de pub.ꝛ ibi oēs,ꝛ Bar.ꝛ Ange.in.l.fideicō.ff.ad trebel.ꝛ certū est ꝙ Publiciana non datur cōtra tit.possidentē.l.siue autē.§.si duobꝰ.ff.de publicia.ꝛ qꝛ in pari causa,potior est cōditio possidentis.l.si seruū.§.sequitur.ff.de ver.obli.l.in pari.ff.de re.iu.¶ Aut vult agere remedio possessorio,ꝛ opꝫ ꝙ intētet remedium adipiscēde,vel retinende,vel recuperande possessionis.¶ Quo ad primum certum est ꝙ non competit:quia interdictum adipiscēde non datur legatario sed tantū heredi interdictū quorū bon.ꝛ quorū lega.vt.l.j.per to.ff.ꝛ.C.quorū lega.ꝛ patet instit.de interdi.§.sequens.¶ Quo ad secundū ꝛ dico idem in casu nostro:quia interdictum retinende.i.vti possidetis datur ei,qui possidet ꝛ in possessione turbatur.l.j.ꝛ per to.ff.vti pos.sed nō presupponitur,ꝙ Belda possideat.imo nec etiā ꝙ Lippa possideat dicta bona qꝛ in legatarium nūquā trāsit possessio nisi apprehēdatur licet alias dominiū rei legate transiret,vt no.gl.in.l.cū duobus.§.idē respōdit.in ver.dominiū dedit.ff.pro socio.ꝛ.l.si fundū.ff.de fun.do.ꝛ in l.fi.C.de sac.san.ecc.in.l.cōmissa.ff.de pu.¶ Preterea dato qđ.d.Lippa possedisset etiā tpe mortis sue,tñ dñe Belde nō posset cōpetere iterdictū quorū bo.ꝓ adipiscēda possessiōe ꝯ tenētes.in ti.qꝛ interdictū quorū bo.ad silitudinē petitionis hr̄ditatis nō daꝛ ꝯ ti.possidētē.l.j.in pri.ꝛ ibi no.ff.quo.bo.ꝛ.ff.de pe.hr̄.in.l.regir.ꝛ in.d.§.sequēs.cū se.¶ Quo ad tertiū.s.interdictū recuperāde istud:ꝛ eadē rōne vr̄ ꝙ nō ꝯpetat:qꝛ istō daꝛ ei q fuit spoliatꝰ possessiōe,ꝙ semel habuit:sꝫ nō psupponiꝛ ꝙ Lippa vl̄ Belda possederit,ꝛ possessiōe spoliate fuerint:ergo eis nō ꝯpetit.l.vi pulsos.ꝛ q̄si p totū.C.vñ vi.ꝛ.l.j.ff.de vi ꝛ vi ar.cū si.¶ Et idē dico q̄ ad fundū positū in loco dicto elpogio,consignatū in cām dotis ꝑ Federicū inter viuos:qꝛ dato ꝙ ille esset fundꝰ dotalis ꝛ so.ma.trāsiret dñiū ipo iure in.d.Lippā tñ possessio nō trāsiuit nisi apphēsa fuerit.l.dotis.C.so.ma.ꝛ maritꝰ,nō aūt mulier,possidere dr̄ fundū do.l.pōponiꝰ.§.in dotē.ꝛ ibi gl.ꝛ doc.ff.de acq.poss.ꝛ i.l.sciēdū.§.si tūdū.ff.q satis.cog.ꝛ.l.j.ꝛ ibi doc.C.ꝓ dote.¶ Et plꝰ vr̄ ꝙ rōne dicte ꝯsignatiōis facte iter viuos ꝑ Fede.non fuerit acqsitū aliq̄ mō quasi dñiū ꝛ ti.dicte.d.Lippe,vel eius hr̄dibꝰ,adeo ꝙ occasiōe illiꝰ ti.habere possit Belda publicianā,vel rei vēdicationē,etiā ꝯ possidētes sine tit.qꝛ ad hoc vt trāsferri possit quasi dñium ꝛ ti.aptus ad Publicianam,necesse est ꝙ iterueniat traditio vel aliqd,ꝙ loco traditiōis habeaꝛ.d.l.j.ꝛ.l.traditione.ff.de public.fac.l.traditionibꝰ.C.de pact.ꝛ.l.si ager.ff.de rei vēdi.Sed.d.Federi.nec hr̄s eiꝰ dicta bona in instrumento cōtēta vllo tēpore tradidit,nec in instrumento fuit appositū cōstitutū vel precariū:ergo ꝛc.¶ Nec videꝛ etiā.ꝙ.d.Belde competere possit actio aliquo modo ad vtrunq̄.i.tam ad bona cōtenta in instrumento cōsignatiōis facte Orsato ꝓ resaluo dotis,quā ad bona legata ꝓ resaluo dotis:qꝛ cū causa sit eadē.s.pro resaluo dotis vnū tm̄ debeꝛ.l.libertis quos.in prin.ff.de ali.ꝛ cib.leg.ꝛ not.glo.in.l.quinquaginta.ff.de ꝓba.l.Titia cū testamēto.§.qui in vita.ff.de leg.ij.¶ Attento maxime quod Federi.fundū actualiter nec eiꝰ possessionē tradiderat Orsato,vel Lippe in instrumento cōsignationis,nec postea:qꝛ fuit consignatio simplex sine traditione,cū nō interuenit traditio vera,tūc nec postea,nec etiā ꝓcariū aut alia ficta traditio † ꝛ illa verba aꝗ posita in instru-

2 mēto,vcꝫ dedit,consignauit ꝛc.nō probant traditionē.l.predia,scđm vnā lect.ꝛ ibi no.Jac.de are.ꝛ Bar.ff.de acq.poss.Spe.ꝛ Jo.an.de em.ꝛ ven.§.sciēdū.ver.sed nunqd si in testamēto cōtinetur,vendo ꝛc.ꝛ Bal.in.l.j.C.de suffra.ꝛ in rubri.C.de contra.emp.in.xviij.q.ꝛ in.l.nō idcirco.C.de fi.instr.ꝛ in l.iudicia.C.de rei vend.¶ Et sic erat Federi.tēpore testamēti obligatus ad dictā dotis traditionē quo casu si legauit aliā rē ꝛ dicat ꝙ legat pro dicte dotis restitutiōe,seu resaluo,sine dubio videtur animo cōpēsandi legasse,vt firmat Bal.ꝛ alij scribentes in.l.huiusmodi.§.cum pater.ff.de le.j.ꝑ.d.§.qui in vita.ꝛ ita intelligendum est quod not.Bal.in.l.filia.C.de leg.¶ Tertio videtur quod aliud etiam ob.Belde agere volenti:qꝛ ex forma.d.statuti extante Lippo filio masculo,exclusa vr̄ Belda femina,ita etiā videꝛ quod alias eidē Belde agenti est dictū legatum lib.c.fuerit impositū silentium per sentētiam:ꝛ sic ob.ei exceptio statuti,ꝛ rei iudi.ꝛ ista sunt q̄ videntur mihi hanc cōsultationē facere valde dubiā.¶ Premissis non ob.ꝓuto.d.Belde circa predicta de opportuno remedio consuli posse.¶ Et primo videndum est quomodo cōparere debeat,adeo quo ad iudicium admittatur.¶ Secundo quam actionem intentare debeat,vt cōtra quoscūq̄ obtinere possit.¶ † Circa primū dico qđ dato ꝙ per statutū sub

3 rubri.de succes.ab intesta.esset Belda exclusa ꝑ existentiam Lippi,tamen poterit Belda sibi ipsi consulere agēdo tāquā cōiuncta persona dicti Lippi.l.sed hec.in princ.ff.de procu.l.exigēdi.C.eo.tit.¶ Et maxime cum Lippus ꝛ Belda sint in tertio gradu de iure ci.l.patruo.C.de legi.here.l.iurisconsultus.§.iij.ff.de gradi.ꝛ de iure cano.sunt in scđo.xxxv.q.v.c.ad sedē.¶ Et sic scđm oim opin.admittenda est:qꝛ nemo negat quod saltem omnes transuersales vsq̄ ad quartū gradū veniunt appellatione coniunctorū,quo ad hūc effectū agendi,vt no.Guido de suza.Cy.Saly.ꝛ Bal.in.d.c.exigēdi.per l.petitionē.§.egredientem.C.de aduo.di.iu.per Jnn.in capi.nonnulli.de rescrip.ꝛ Bar.in.l.j.ff.de actio.ꝛ Bal.ꝛ Ang.in d.l.sed ꝛ hec.per Spec.in titu.de rescrip.§.ratione autē impetrantis.in prin.cum duobus ver.seq.ꝛ in tit.de aduo.§.obijcitur.ver.est ꝛ quartus ordo.cū ver.seq.ꝛ Bal.ꝛ Ange.in.l.j.§.fin.ff.de posthu.cum simi.¶ Tamen qꝛ coniuncte persone solui non potest secundum communem sententiā,vt.l.ij.ꝛ ibi doc.ff.solu.mat.l.qui hoiem.§.si gener.ff.de solu.no.in.l.vero procuratori.e.ti.ꝓbatur in.l.ij.ff.vt le.no.caue.ꝛ.l.que aliena.§.ꝙ.§.ff.de nego.gest.ꝛ no.Cy.in.d.l.exigendi.ꝛ spec.in ti.de coniuncta persona.in princip.ver.item cōiuncte.per Guil.de cu.in.l.finautem.in princi.ꝛ ibi Bar.de neg.gest.ꝛ Bal.in.l.j.C.de sol.oporteret in libello cōcludere sic,videlicet:quare pe-

4 tit rem dari ꝛ restitui Lippo,vt Bar.in.d.l.vero.Unde † poterit ꝛ alio suffragio iuuari Belda.nam tanquam coniuncta persona Lippi absentis,poterit cōparere ꝛ petere bonis Lippe curatorem dari.allegādo ꝛ probādo diuturnā absentiam suā,ꝛ ꝙ ignoraꝛ vbi sit:hoc enim permittiꝛ petere cuicunq̄ coniuncto absentis:tex.est iuncta gl.ij.in.l.cognatos.C.de cap.ꝛ illam ibi no.ꝛ sequitur Bal.pro hoc etiam videꝛ tex.in l.idem priuilegium.in ver.absentis.ꝛ est gl.ord.in.l.ab hosti-

5 bus.in prin.ff.ex qui.cau.ma.que dicit † constitui posse curatorem bonis absentis,ꝛ vltra mare existentis:qui curator poterit intentare actiōes,maxime tempore perituras fm̄ gl.ibi quam sequitur Guil.de cu.Ray.Bar.Bald.ꝛ qđ possit dari curator ꝓdictus,qui agat pro eo qui abest,vel ignoraꝛ vbi sit,est expresse de mente gl.in.l.ceterum.ꝛ ibi sequuntur doct.de iura.cal.ꝛ Cy.in.l.secun.§.hoc etiā.C.de iura.cal.ꝛ Spe.in ti.de iura.cal.§.restat.ver.id ergo.cū ver.dū allegat.d.l.ab hostibus.in prin.Sed dubiū est quas intentiones intētare possit.ꝛ gl.in.l.pe.in prin.ff.de bo.auꝛ.iudi.pos.ꝛ in.l.ab hostibus.in prin.videnꝛ tenere,ꝙ omnes actiones:etiā tempore non perituras.ꝛ videtur tex.indistincte loquēs in.l.ij.in prin.ff.de cu.bo.dan.sed Bar.in.d.l.pe.per illū tex.tenet ꝙ tantum actiones tempore perituras poterit intentare illas quas in breui elideret prescriptio si nō intentarētur.Ang.in.l.secū.ff.de cu.bo.dan.sequitur hāc opi.nisi vbicūq̄ talis curator intentaret actiōes tpe nō perituras,diceret cōseruare bona,ponit exemplū qñ esset graui ere alieno pressus ille qui absens est,ꝛ creditoribꝰ satisfieri nō possit,nisi de eo ꝙ redigi pōt de actionibꝰ perpetuis cōpetētibus ꝯ debitores absentis.nā tunc curator agere potuit.ad hoc inducit.l.iter bonorū.ff.de admi.tu.spe.in ti.de ꝓcu.§.fi.ver.Jtē curator ad litē,ꝛ Jo.and.in addi.ibi sequēs Jac.de are.voluit qđ si curator daꝛ bonis,ꝛ id petiꝛ in cōmodū creditorū,vt eis satisfiat,poterit talis curator oēs actiones intētare.ita intelligūt.d.l.secū.de cu.bo.dā.secꝰ si datus esset tm̄ vt conseruet nō vt solueret.istam opi.etiam ponit Ang.d.l.ij.¶ Habebit igitur considerare.d.Belda an accidētia facti cōtigerit aliquis de casibus predictis,ꝛ seu an sint aliq creditores.d.Lippi ad quorū istātiā agere volētū ꝯ Lippū possit dari curator bonis Lippi ad cōmoduꝫ ipsorū creditorū vt eis satisfiat:nā tūc poterit dari curator bonis absentis,ꝛ ad litē q̄ moueri cōtigeret ꝑ dictos creditores cōtra Lip.qui curator tūc nomine Lip.distincte dictas actiones exercere

nes exercere põt.vt dicunt Jaco.de are.Spe.⁊ Jo.an.in loco preallē. ¶ Vel tutius erit ꝙ ad instantiã cuiuscunqȝ asserētis se creditorẽ hereditatis.d.Lippe statuet̃ terminus Lippo absenti,nõ minus centũ dierũ secundũ opi.Bar.nisi ex cã abbre-
3 uietur.† vel secundũ opi.Bal.⁊ Ang.intra tp̃s arbitrio iudicis ad adeundã hereditatē.d.Lippe,⁊ denuncietur ad domũ solite habitationis.quo tp̃e elapso poterit dari curator hr̃ditati iacēti,qui curator poterit indistincte oēs actiões exercere hereditarias,siue tp̃e perituras, siue nõ. ¶ Hec habētur in l.si qs heres instituat̃ in diē.⁊ ibi per Bart.Bal.⁊ Ang.ff.de here.insti.⁊ Bart.⁊ Bal.in.l.j.§.fi.ff.de iure deli.⁊ in.l.ꝗdiu institutus.ff.de acq.here.⁊ ibi etiã Ang.⁊ Jac.bu.⁊ Bal.in rubri.C.de succes.edi.⁊ Bar.in.l.pe.ff.de bo.aut.iudi.pos.⁊.l.si diu.cum.l.seq.ff.qui.ex cau.in pos.ea.⁊.l.debitor.ff.de neg.gest.⁊.l.si bona.⁊ quod ibi Bart.C.de bo.aut.iu.pos.⁊ Ang.in.l.ij.ff.de cura.bo.dã.in quib⁹ locis habet̃ ꝙ hr̃ditati iacenti põt dari curator,qui põt omnes actiões hereditarias exercere:⁊ quod debet primo dari heredi terminus centũ dierum ad deliberandũ an velit adire,imo si est de liberis seu de succedentibus dȝ habere annũ.l.j.§.largius.ff.de succes.edi.secũdũ opi.Bar.in.d.l.j.de iure deli.⁊ in.d.l.si qs instituatur.Sed secũdũ opi.Jac.but.⁊ Bal.in rub.C.de suc.edi.⁊ Bal.in.d.l.j.de iu.deli.cũ quo trãsit ibi Pau.de ca.⁊ Bal.⁊ Ang.in.d.l.si quis instituat̃.⁊ in.d.l.ꝗdiu.põt iudex sibi statuere terminũ arbitrio suo,vt no.gl.i.d.l.ꝗdiu.maxime qñ est heres simpl'r vocat⁹,nõ sub aliqua conditione.⁊ sic scd̃a opi.est magis cõ-
6 munis. ¶ † Potest super Belda aliter venire: nã cũ nõ constet Lippũ adiuisse hereditatē,matris,⁊ transiuit longissimũ tempus post delatã hereditatē, dicit̃ spatio tali saltē.xxx.annorũ exclusis a iure adeundi hereditatē matris.l.licet.cũ glo.cõiter approbata.C.de iure deli.⁊ gl.⁊ doc.in.d.l.ꝗdiu.la.j.ff.de acq.here.⁊ Bar.in.l.j.ff.de cõdi.ex lege.⁊ Bal.in.l.j.C.qñ nõ pe.par.ergo hereditas defertur sequenti in gradu cũ proximiori.s.d.Belde.l.j.§.quib⁹.ff.de suc.edi.l.ij.§.sed si sint.§.fin.ff.ad Tert. ¶ Et ad abundantē cautelam posset etiã Belda petere a iudice statui terminum vnius anni Lippo absenti ad eundã hereditatē Lippe,⁊ illud denũciari domui solite habitationis, vel requisitiõis facere secundũ formã statutorũ loci disponentiũ de modo requirendi absentē: quo tēpore elapso, habebit̃ Lippus p̄ expresse renunciasse quo ad hoc vt Belda insolidũ adire posset.d.l.quãdiu.⁊ ibi no.p̄ gl.⁊ doc.no.doct.in.l.fi.§.sin autē aliquis.C.de iur.deli.⁊ Bal.in.l.j.in.xxvj.op.C.qui admit.⁊ per Jo.de Jmo.in.d.l.si qs instituat̃.qui terminus etiã absenti, statui potest cũ cause cognitione tñ.i.qd̃ nõ ita arctetur absens,sicut presens.ita est text.sed fm̃ omniũ intellectũ,quē ibi ponit Bal.⁊ Ang.in.d.l.si qs instituat̃ heres in diē.ad fi.ff.de here.insti.⁊ ideo tutius erit statuere terminum aliquãtulum longiorem anno ꝓpter absentiam Lippi.
7 ¶ † Si vero possit ꝓbari ꝙ fama fuerit,⁊ est ĩ vicinia ꝙ Lippus in loco longinquo,vel de lõginquo tempore mortuus est sufficeret ad ꝓbãdũ mortē ad hoc vt Belda sola admitteret̃ ad hereditatē.d.Lippe,vt no.Bar.in.l.de minore.§.tormenta.in.ij.q.ff.de questi.⁊ Cy.⁊ Bar.in.l.si quidem.post gl.ff.so.ma.⁊ Gui.de cug.i.l.ab hostib⁹.in.l.si p̄nc.ff.qb.ex cau.ma.⁊ Nic.de Mat.⁊ Bal.in.l.ex psona.C.de ꝓbatio.⁊ Bar.i.l.cũ qdã.§.qd̃ dr̄.⁊ in.l.is põt.ff.de acq.here.⁊ in.l.ij.§.sȝ si dubitet.ff.quemad.tes.ape.⁊ ibi Bal.⁊ Ang. ¶ Plus dicit ibi Bar.cum quo transeunt Bal.⁊ Ang.ibidem:⁊ Bar.in.l.genero.ff.de his qui no.infa.⁊ Bald.in.l.fi.e.tit.ꝙ etiã vbi tractat̃ de cõmodo pecuniario,puta de successione in hereditate,vr̄ sufficere ꝓbare mortem ꝓbãdo ꝙ cõsanguinei sui fecerunt luctũ.⁊ eũ habuerũt ꝓ mortuo.alle.l.fi.ff.de here.instit.⁊.l.iij.ff.de cõdi.inde.⁊ qd̃ no.in.d.l.sed ⁊ si de sua.⁊ idē dixit Bar.in.l.quoties.C.de mo.lib.x.⁊ Ant.de But.in.c.in p̄sentia.de spõsa.⁊ Gui.de cug.in.l.ab hostibus.in princ.⁊ Flo.in d.l.iij §.eiusdē.ff.de te. ¶ Plus subdit Bar.in tracta.suo de teste,⁊ Bar.⁊ Ang.in.d.§.sed si dubitet.⁊.d.Ant.in pal.c.in p̄ñtia.qd̃ poterit de morte ꝓbari petēdo a iudice qd̃ cõmittat duob⁹ nũtõs:q vadãt ⁊ diligēter ꝑquirant, an talis sit viuus vel mortu⁹,⁊ eius relationi stari dȝ.allegat.l.hoc iure.ff.de v̄.ob.⁊.l.cũ qdã.§.fi.cũ.l.seq.ff.de leg.ij.l.magis puto.§.ne passim.ff.de re.eo. ¶ Fortius dt̄ Bar.in.d.tractatu de teste, ꝙ si si per mundũ vagari cepit iuuenis luxuriosus,bellicosus, tũc si ab eo tp̄e quo de eius vita dubitari cepit lapsum est ꝗnquēniũ:nec de eius sospitate aliqd notũ sit ꝙ mors cēsetur ꝓbata:q̄ Justinianus hoc in muliere volēte trãsire ad scd̃a vota approbauit si tanto tp̄e expectant.l.vxore.C.de repu.⁊ lȝ per posteriores leges mutatũ ⁊ correctũ fuerit:rñdit Bart.ꝙ illa correctio emanauit circa mr̃imoniũ ⁊ i famiã:q̄ est nimis grauis preiudicij:cũ non possit in eodē statu reponi. ¶ Et si per aliquod genus probationis de morte prout.s.dictum est,ꝓbari potest hoc vltima via,remanebit in agendo minus periculosa ꝙ̃ alia forma ex.s.narratis. ¶ Uenio ad secũdũ principale,que actio intētari debeat.in quo dico, ꝙ quãtũ ad leg.cētũ relictarũ Lippe i test.Orsati,agi põt ꝯ hr̃des Orsati actiõe psonali ex testõ ad ꝗtitatē pecunie:vel actio hypothecaria cũ ꝓ legato oĩa bona testõris sint hypothecata. ista habent̃ i.l.j.C.cõia de le.⁊ i.l.creditoribus.ff.de sepa.bo. ¶ Nec agēti ob.excep.rei iud.seu alteri⁹ sn̄ie late ꝯ.d.Beldã:q̄ i alio iudicio Belda agebat ꝓ pte ꝓprio noĩe tãꝙ̃ hr̃s ꝓ dimidia ex persona sua,⁊ ꝓ alia pte agebat̃ per curatorē bonorũ noĩe Lippi.⁊ sic p̄supponebat̃ Lippũ esse,vel esse posse hr̃dez pro dimidia,⁊ sic fuit repulsa Belda ꝓpt̃ statutũ disponēs,ꝙ stãtib⁹ masculis ⁊c.nũc autē agitur tantũ nomine Lip.per curatorem dã.bo.Lip.vel agetur nomine hereditatis iacētis ꝓ curatorē, vel aget̃ nomine Belde ex noua aditiõe hereditatis.d.Lippe,quã nouã aditionē faciet asserens Lippũ exclusum tēpore vl' morte.⁊ sic cũ sit ista cã agēdi diuersa ab illa p̄ria intētata,nõ ob.exce.rei iud.l.cũ qrit̃.cũ duabus.ll.seq.⁊.l.si qs ad exhibēdũ.ff.de exce.rei iu. ¶ Nec ēt ob.exceptio p̄scriptionis,vt.j.rñdebo. ¶ Quãtũ aũt ad bõa debita ex testõ Federici,seu ex instr̃o cõsignatiõis dotis,dico varijs modis agi posse.
8 ¶ † Primo eñ dico ꝙ ꝗtũ est ꝓ reb⁹ datis ꝓ Orsatũ Federico in dotē põt agi hypothecaria actiõe ꝯ quoscũqȝ possidētes cũ ti.vel sine titulo,bona q̄ fuerũt in bonis.d.Federici tēpore eius vite post tēp⁹ traditiõis dotis.vel si nõ apparet de tēpore traditiõis dotis attēdit̃ tp̄s instrumēti ꝯfecti iter Orsatum ⁊ Federicũ. ¶ Quod istud sit verũ probatur.nã dato ꝙ nihil appareat de dote tradita federico instrumēto celebrato inter orsatum ⁊ Federicũ.in quo enũciatiue narratur, que bona tradita fuerũt in dotē Federico:tale instrumētũ ꝓbat i fauorē mulieris,⁊ fauore dotis illa bõa de qb⁹ in.d.instr̃o fit mētio data fuisse Federico ꝓ dote Lippe.cxxij.dato ꝙ Lippa p̄sens nõ fuerit instrumēto.ita finalit̃ cõsuluit Bar.in suo cõs.cxx.inci.factũ sic se habet Titi⁹ ⁊ sei⁹ ⁊c.vbi subtilit̃ iducit.l.j.§.accedit.C.de rei vxo.ac.⁊.l.ij.cũ ibi no.C.de do.ꝓmi. ¶ Unde ꝓ dicta dote bõa oĩa mariti tacite sunt hypothecata.l.assiduis.C.qui po.in pig.ha. ¶ Et nõ est dubiũ ꝙ hypothecaria datur etiã contra ti.possidentē cũ res trãseat cũ illa obligatione ad quencũqȝ.l.si prediũ.cũ.l.seq.C.de euic.l.si mãcipiũ.§.fi.cũ.l.seq.ff.de euic.iuncta.l.si ab eo.ff.de pign. ¶ Et dato ꝙ bona olim Federici ad q̄ ageret̃ hypothecaria ꝓ dictis reb⁹ i dotē Federico datis valerēt adhuc plus ꝙ̃ forte valuissent bõa dotalia:tñ fiet missio i pos.bonorũ Federici quousqȝ dotalis fundus restituat̃:q̄ i hypothecaria fit missio in oib⁹ bonis:⁊ nõ ꝓ mēsura debiti,vt est gl.i ver.i possessionē.cõiter approbata.⁊ ibi doct.in.l.eũ q res.C.de pcur.gl.i aut̃.ei q.C.d bo.aut.iud.pos.⁊ ibi Bal.co.vij.⁊ no.Cy.i.l.cũ ꝓponas.in.xvj.q.e.tit.Bar.i.l.si ꝯstãte.i.ij.q.quarte partis p̄ncipa.ff.sol.ma. ¶ Et si dicat̃ aut q̄ Federicus vna cũ.d.Lippa vēdidit fundũ dotalē,vt i testõ Federici fit mētio: Rñdeo p̄mo,ꝙ nõ ꝓbat̃ aliqd de ꝯsensu.d.Lippe. ¶ Secũdo rñdeo, ꝙ dato ꝙ interuenerit cõsensus,tñ ꝓ p̄tio dicti fundi ita ad restõnē sunt obligata bõa mariti,sicut erãt ꝓ fundo,ita pulchre ꝯsulēdo firmat Bar.i ꝯs.cxxiij.ici.pũct⁹ qõnis dña.p.nupsit ⁊c.q̄ i dote p̄tiũ succedat loco rei.no.gl.i.l.Labeo.ff.d v̄b.sig.plenius p eũ in.d.consi. ¶ Et talis ꝯsensus etiam mulieri nõ obesset,in pretio iuxta id quod habet̃ in aut̃.si q̄ mulier.cũ ibi no.maxime p Bal.C.ad Velleia.cũ cõcor.qd̃ ad pñs tñ lati⁹ nõ attigo,attēto ꝙ de cõsensu.d.Lippe nihil presupponit̃ apparere. ¶ Et si Belde nõ videbit̃ expedire agere dicta ac.hypothecaria.tũc ꝯsulo ꝙ nõ agat Publiciana ad bona ꝯsignata Orsato ꝓ Federico.q̄ nõ cõpetit Publiciana cũ nõ interuenit traditio vt dictũ fuit in argu.pro pte ꝯ̄ria deductis. ¶ Si autē bonorũ p̄dictorũ possessio p̄uenisset vllo tempore ad Orsatũ,vel ad Lippã,tũc ꝯpeteret rei vēdicatio:seu Publiciana:q̄ per instrumentũ cõsignatiõis:licet non videatur tradita possessio:tamen videtur tradita licentia apprehendendi pos.ꝓpria aut̃.l.predia.secundũ vnã lecturã,⁊ ibi doc.secũdum vnam lect.de acqui.pos.ff.⁊ ideo etiam eodem modo regulariter iudicium predictum:prout dicam statim in seq.pte. ¶ Si aũt querimus vtrũ Belda possit agere ad bona relicta Lippe in testõ Federi.ex causis in testõ contētis.⁊ dico ꝙ sic. ¶ Ad quod ostendendum cõsiderare oporter an possidētes possideãt sine ti.an cũ ti.si possidēt sine titulo:⁊ certũ est ꝙ habens titulũ aptũ ad dñiũ vel quasi dñiũ est potior illo, qui hȝ possessionē solã:pȝ i.l.j.⁊ p to.ti.ff.de pub.⁊ i.l.j.C.de alie.iudi.mu.cã fa.⁊ i.c.abbate sane.de re iu.in.vj.cũ vul. ¶ Videamus igit̃ an Lippa ⁊ eius heres habeãt ti.quo mediãte acq̄sierit dominiũ vel saltē quasi dominium, ⁊ sic in publicianã:

⁊ cōis cōclusio est†, ꝙ aut possessio rei legate fuit tradita legatario, vel ad eū peruenit, ⁊ habet quasi dominiū ⁊ Publicianam. l. j. in fi. ⁊ l. seq. in ver. amissa possessione. ff. de public. aut possessio rei legate nō peruenit in legatariū: ⁊ tūc aut testator habebat quasi dñium ⁊ legatarius ex persona testatoris[a] habebit Publicianam, alias non. l. cū sponsus. §. j. ⁊ ibi Bart. ⁊ Ange. ff. de Publi. firmat Jo. an. ⁊ alij de quib⁹ mētionē feci in ar. facto. §. pro parte cōtraria. ¶ Si ergo in proposito probaretur possessionē rerū legatarū vnꝗ̃ peruenisse ad d. Lippā ⁊ certū erit cōpetere Publicianā: idē si probaret̄ de quasi dominio testatoris, alias nō. ¶ Unde tūc esset opus ꝓbare saltē per famā cū sumus in antiquis ꝙ Federicus tēpore vite ⁊ mortis reputabatur dñs dictarū rerū legatarum. ⁊ ꝙ ita est firmat vt statim latius aperiā. ¶ Aut possidētes possidēt cū ti. habito ab alio ꝙ̃ a testatore: ⁊ tūc si habēt ti. aptū ad translationem dominij, seu quasi, certum est ꝙ Publiciana cōtra eos nō dat̄. l. sine aut. §. si duobus. ff. de publi. vnde tunc videtur necesse probari de dominio testatoris ꝙ translatum fuit recta via in leg. j. in Lippam. l. a Titio. ff. de fur. l. legatū. la. ij. cum si. de leg. ij. ⁊ sic preferretur tūc legatarius tanꝗ̃ dñs alteri habenti titu. seu quasi dominium. l. pen. ⁊ fin. ff. de Public.

10 ¶ † Uerum qꝛ modus probādi dominiū est difficilis, vt per Bar. in. l. rē que nobis. ff. de acqui. pos. ⁊ in. l. rem alienā. ff. de pig. act. vbi dat singularem practicam ꝙ si fiant bannimenta. ꝙ si quis vult dicere talē rē fuisse in bonis alicuius anteꝗ̃ per Titium possideretur, compareat: ⁊ nemine comparēte coram iudice. ⁊ probato ꝙ titius possedit, intelligat̄ probatū ipsum fuisse dominū quasi illa res in nulli⁹ bonis fuerit, ⁊ iō fuerit effecta Titij occupātis. l. j. in prin. ff. de acqui. pos. ¶ Potest alius modus seruari in casu nostro ad probandū dñium, nam sunt. lv. anni vel circa, ꝙ Federicus decessit, ⁊ ista bona tunc ⁊ antea possedit, vt verosimile est, ꝓbari posse saltē per famā.

11 † vñ presuppono ꝙ in antiquis ꝓbari pōt dñiū per solā famā: qꝛ fama in antiquis idem operatur quod plena probatio no. Inn. in. c. veniens. de ver. sign. gl. in. l. at qui natura. §. cum me absente. ff. de neg. gest. quam ita intelligit Bal. in. l. ꝓprietatis. C. de proba. ⁊ Ange. in. l. Titius. ff. quib. mod. pign. vel hypo. solui. ⁊ dicit Ang. qđ ita de facto obtinuit per illam gl. singul. secundum eum. ⁊ idem Archid. xvj. q. iij. in memoratos. Bal. in. l. conuenticulam. in pe. col. C. de epi. ⁊ cle. in. l. non ignorat. in. vj. col. C. q accu. ⁊ in. l. exēplo. C. de proba. ⁊ in. l. in bonefidei. in vlti. col. de re. cre. Ant. de but. clare in. c. veniens. el. j. de testi. Jo. de imo. in. c. cū causam. de proba. aperte Bal. in. l. cū super. C. de rei vēdi. ¶ Faciūt que dixi supra ad mortē alicuius probādā, si est de longissimo tempore, sufficit fama.

12 Et† dū fit mentio de antiquis nō videtur dicendū ꝙ intelligatur tātummodo de tempore vitam hominis excedēte. i. de tempore centum annorū: qm̄ illud tēpus dicitur lōginquum, antiquum: hoc aperte voluit Cy. ⁊ Bar. in. l. si quidem. C. sol. ma. vbi dicūt, ꝙ probat̄ quē esse mortuū eoipso ꝙ probatur ꝙ vita eius excessit cētū annos. ⁊ subdūt ꝙ etiā probatur per famā quādo mors est de antiquo: nō ergo intelligūt antiquū tēpus esse a centū an. infra: qꝛ per solum cursum centū anno. est vera mors probata quinimo Inno. in. d. c. veniens. de ver. sig. ⁊ expresse. d. Ant. in. c. veniens. el. j. de test. dicūt, ꝙ tps. xl. an. est tēpus antiquū[b] in quo sola fama ꝓbat plene, vel saltem debet relinqui iudicis arbitrio ꝙ dicatur antiquum tempus. ar. l. j. in fi. ff. de iure delib. ⁊ c. de causis. de offi. de. ¶ Probādo ergo ꝙ fama est ꝙ Federicus tempore eius vite iam sunt. l. anni elapsi ⁊ vltra, erat dñs dictorū bonorū legatorum Lippe: ⁊ qđ nullus alius erat dñs: erit probata intētio. ⁊ magis si ꝓbaret̄ ꝙ cōis opi. est ꝙ memoria alicuius nō extet in cōtrariū per. d. l. si arbiter. ff. de ꝓba. plene per Inn. in. d. c. veniens. de ver. signi. Spe. in tit. de proba. §. j. gl. in. c. j. de prescri. in. vj. ¶ Et predicta ꝓcedūt presupponēdo, ꝙ possidētes habebāt titulū ab alio ꝙ̃ ab herede Fede. qꝛ si ab eo. tit. habuissent, talis ti. haberet̄ pro nō tit. l. fi. §. sed qꝛ nr̄a. cum se. C. cōia de leg. ¶ Itē si presupponeremus probari quod dicta bona fuissent possessa p Lippū tpe eius mortis, posset nunc agi interdicto quorū bo. ad possessionē cōtra possidētē sine ti. vt. l. j. ff. quorū leg. ¶ Cōsidero ꝙ aliud pōt dari auxiliū etiā ꝯ possidētes cū ti. nā Fede. in testō instituit Lippū ei⁹ filiū hr̄dē vniuersalē: ⁊ qñcūꝗ̃ decederet sine liberis voluit expēdi hereditatē suā in maritādo domicellas pauperes p cōmissarios suos: ⁊ sic fecit sibi substitutionem cōpendiosam, que comprehendit vulgarē ⁊ fideicommiss. post tēpus pubertatis vt in. l. Cēturio. vbi probat ⁊ omnes de vulg. ⁊ pu. ⁊ in. l. precibus. C. de impu. ⁊ alijs substi. ⁊ in. c. Ray. ⁊ ibi doc. de test. vulgaris non habuit locū, eo quod filius expresse non abstinuit, qꝛ potentia suitatis in cōtinēti post mortē fede. Lippus fuit heres. l. j. §. qui in potestate. ff. si qs om. cau. te. insti. de here. quali. §. sui. l. si filius qui pa. cū materia semp de vul. ⁊ pup. ¶ Unde aut Lippus viuit ⁊ certum est, ⁊ nō est locus substitutioni, sed posset tūc ad instantiam alicuius creditoris Lippi heredis Feder. dari curator bonis Lippi absentis, vt creditorib⁹ satisfaciat, q curator posset noīe Lippi intētare remediū. l. fin. C. de edic. diui Adri. to. ꝓducēdo testm̄ Federici nō abolitu. nō cācellatū, ⁊ petēdo se mitti in possessionē omniū bonorū, que p Federicū tpe mortis possidebant̄: ⁊ facta summaria fide de possessione Federici, fiat missio in possessionē etiā cōtra possidētes cū tit. acqui

13 sito post mortem Fede.† qꝛ illud singulare remedium. l. fin. de edi. di. Adri. dat̄ etiā cōtra possidētes cū ti. post mortē ipsius testatoris acquisito, vt legit̄ ⁊ no. per gl.[c] ⁊ oēs doct. in. d. l. fi. ¶ Et ꝙ curator possit tales actiones intētare examinatū est supra in prima principali dubitatione. ¶ Aut Lippus vere mortuus est sine liberis ⁊ etiā locus est substitutiōi fideicō. ad pias causas ⁊ absqꝫ alia aditiōe Lippi p solā existētiā suitatis cōfirmatū fuit fideicom. vniuersale. l. ita tamen. §. si pater.

14 ff. ad Treb. ¶ Et maxime ad pias causas, cū videamus† ꝙ licet existentia suitatis non cōfirmat legata particularia. l. j. in fi. ff. vt in pos. le. l. si ex modica. §. j. ff. de bo. lib. tū cōfirmat legata ad pias causas fm̄ Ang. ⁊ alios in. d. l. si filius qui pa. ad instar legate libertatis. l. sciendum. ff. de ma. test. ⁊ l. cū qrit̄. §. sed ⁊ si qs. ff. de fideicō. lib. pro hoc. ¶ Faciūt no. p Bar. i. l. j. in repe. C. de sa. san. ecc. cū cōcor. vbi tenet ad pias causas non esse necessariā aditionē:[d] ꝙ etiā ꝙ̃ plurimi sensere: ꝙ̃ tū hic disputare nō expedit postꝗ̃ totalia fundamēta incurrūt. ¶ Et

15 lꝫ. d. substitutio vt dixi cōprehēdat vulgarē †, ⁊ vulgaris consueuit tollere[e] existentiā suitatis fm̄ magis cōem opi. vt i. l. si fili⁹ hr̄s. vbi plene. ff. de lib. ⁊ post. cū suis concor. tū qñ substitutio vulgaris est iūcta cū fideicō. simul, vt ī casu nostro nūꝗ̃ tollit̄ existētia suitatis: qꝛ dādo fideicō. substitutū vr̄ voluisse filiū posse cogi adire, ⁊ fuit hec cōclusio Bal. in. l. nō iustā. C. ad treb. ⁊ in repe. l. in suis. i. xxxiij. col. ff. de lib. ⁊ posth. ⁊ in. l. Papi. §. quarta vbi Ang. ff. de inoff. testa. ⁊ Ang. in. l. j. ff. de vul. ⁊ pup. ¶ Et qđ non fuerit sublata existentia suitatis per d. substitutionē patet: qꝛ substitutio predicta fuit facta p illa verba, si fili⁹ decederet sine liberis: ⁊ sic quātū ad vulgarē substitutionē fuit facta sub casu impotētie. i. nō posset esse hr̄s p mortem, vt no. Bar. in. d. l. Centurio. dum querit an compendiosa contineat vulgarem: ⁊ sic dicta substitutio compendiosa non cōprehendit in specie vel in genere de proprio significato verborū, casum: quoniā filius nollet esse heres ⁊ hereditatem repudiaret: quia verba substitutionis sonant aperte qđ post mortem filij, non autē post repudiationem tātum vocetur substitutus. vñ licet. d. substitutio facta in dicto casu mortis trahatur etiam ad casum, quādo filius repudiauit, ⁊ nondū decessit: tamē illud est ex interpretatione iuris, vt substitutio facta in casu impotētie trahatur etiam ad casum volūtatis, licet nō sit de proprio significato verborum. l. Gallus. §. ⁊ quid si tantū. ff. de lib. ⁊ posth. l. fi. ⁊ ibi Bartolus. C. de institutionibus ⁊ substitutio. sub conditione factis. Bar. in. l. prima in secūda questione princip. ff. de vulg. ⁊ pup. Baldus in l. tertia. C. de here. institu. modo in proposito substitutio vulgaris. que ex expressione verborū refertur ad casum impotentie, ⁊ non ad casum voluntatis de proprio significato verborum nunquam tollit existentiam suitatis. not. Bartol. in. d. l. Gallus. §. ⁊ quid si tantum. per illum text. ⁊ Bald. in. l. tertia. C. de here. insti. ⁊ Joan. de imo. in. d. l. si filius heres. quia non est data expressa a testatore filio licentia abstinēdi p talē substitutionem. ¶ Probatur etiam alia ratione quod locus sit substitutioni fideicōmis. mortuo Lippo, non autem sit locus substitutioni vulgari, etiam dato quod existētia suitatis esset sublata: nā statuto de quo supra tactum est, quod descendentes omnes hereditatem etiam non agnitam transmittunt ad quoscūqꝫ suos heredes ⁊c. sedita est ꝙ vbicūqꝫ hereditas nō adita per institutum transmittit̄ ad heredes suos, semper excluditur substitutus vulgaris. quia institutus transmittendo dicitur facere alium heredem qui excludit substitutum. l. si pa tersami. ⁊ ibi no. Bar. ⁊ moderni. ff. de heredi. institu. l. j. C. de his qui ante aper. tab. in ver. alios. exponendo secundū Richar. malū. i. substitutos. ⁊ no. Bar. in. l. j. ff. de vul. ⁊ pu. Bal. in. l. cum antiquiorib⁹. C. de iure deli. ⁊ in. l. apud hostes. C. de suis ⁊ legi. ⁊ in. l. Papi. §. quarta. ff. de inof. testa. ⁊ Imo. in. c. Ray. in materia substitutiōis vulgaris, de test. ⁊ Pau. de ca. l. iij. ff. de acquirē. here. ¶ Presupposito ergo qđ per existentiā suitatis immediate Lippus cēseat̄ fuisse heres Federici ⁊ ꝙ mortu⁹ sit sine lib. locus est substitutioni fideicōmissarie: qꝛ vocantur commissarij vltime volūtatis, qui omnes sunt mortui p̄ter artē societatis beate Marie, que cōgregat̄ in ecclesia

predicatorum

predicatorũ:apud quem remanet oĩs potestas exequẽdi.c.fi.
16 de testa.in.vj.¶ †Et qui cõmissarius in effectu nullo alio exi
stẽte herede post mortẽ Lippi tenet locũ heredis Federici vt
no.Spe.in ti.de instru.edi.§.nũc vero aliqua.ver.itẽ pone qd
aliquis.⁊ Inn.in.c.cum tibi.per illũ tex.ẜm vnũ intellectũ de
testi.Rofre.in ti.de act.ex test.ver.itẽ quod erit.Bart.in.d.l.
centurio.in.ij.questio.princip.⁊ in consi.incipiẽ.Nico.fecit.⁊
in.questio.sua,incip.filium adultũ.⁊ in.l.hereditas.la.ij.ff.de
here.insti.⁊ in.l.si quis ad declinãdã.per illũ tex.de epi.⁊ cleri.
⁊ in.l.si qs Titio.de leg.ij.⁊ Bal.in.l.j.C.ad.l.fal.⁊ in aut.li-
cet.C.de natu.lib.¶ Adeo qd ad eum spectat agere ⁊ conue-
niri actionibus hereditarijs sicut ad heredẽ.¶ Unde in talẽ
executorem tanꝙ in fideicõmissariũ substitutũ ad pias cau-
sas ipso iure absq; aliqua resti.fideicõmissa.trãsierũt oĩa iu-
ra hereditaria fauore pie cause:vt probaẗ in.l.fi.C.de sac.sanc.
eccle.in ver.hereditatem.⁊ qd ibi no.gl.in ver.edictorum.⁊ in
tex.in ver.vẽdicatio.firmat Bar.in dispu.sua inci.filiũ adul-
tum.⁊ idẽ Bar.in repe.l.j.C.de sac.san.eccle.in.vj.q.quinte.q.
⁊ Bal.ibi in.xxij.col.prin.Bal.in.l.penul.C.ad treb.⁊ in.l.id
qd pauperibus.in.xvij.q.C.de epi.⁊ cle.Pet.de anch.Jo.de
imo.in.c.cum tibi.de testa.Jo.de imo.in.d.l.cẽturio.⁊ est cõ-
munis opi.licet Bal.in.l.fi.C.de sacrosan.eccle.tenuerit quod
requiratur fieri restitutionem fideicõ.¶ Retenta ergo com-
muni opi,ꝙ in fideicõmissarium ad pias causas sunt ipso iu-
re translata iura hereditaria,remediũ erit quod dictus execu-
tor intẽtet remedium dicte.l.fi.C.de edic.diui Adria.tol.con-
tra quoscunq; possidentes etiam cum ti.acquisito post mor-
tem Federici, ⁊ obtinebit probata possessione Federici tem-
pore mortis per.d.l.fi.nam etiam fideicõmissario datur dictũ
remedium,quando iam trãslata sunt iura hereditaria in eum
vt firmãt omnes docto.in.d.l.fi.C.de edi.di.Bar.in cõsi.inci.
missus in possessionẽ.⁊ in cõsi.xcj.inci.in.q.vertẽte in curia ca
17 pitanei ciuitatis Narnie ⁊c.¶ †Et erit modus practicãdi vt
prio denũcieẗ dicto priori executori an velit acceptare officiũ
executoris sibi in testamẽto Federici relictũ.⁊ si acceptauerit
tũc poterit Belda tanquam heres Lippe legatarie cõpellere
dictum executorem , vt agat ⁊ intẽtet dictũ remedium.d.l.fi.
C.de edic.diui Adri.vt res Lippe legatas recuperet ⁊ Beld.
heredi.restituat qꝛ cũ dictus executor habet actiones ad com
modũ Lippe ad recuperãdas dictas res potest cõpelli ipse.l.
Jul.§.pe.ff.de act.em.⁊.l.cũ in plures.§.messem.ff.loca.⁊ ibi
doc.¶ Si autem dixerit executor nolle acceptare officiũ non
potest compelli inuitus.l.si quis sepulchrũ.§.funus.ff.de re-
lig.l.Arselio.⁊ ibi Bar.ff.de ali.lega.l.pe.C.de dona.no.Spe.
in.d.§.nunc vero aliqua in ver.hic etiã queritur.⁊ ibi Jo.an.
in.c.Jo.de testa.Bart.in.l.j.ff.de lega.ij.⁊ in.l.potest legatus.
§.admittitur.ff.de his quib.vt indig.⁊ Cy.⁊ Bal.in.l.iij.§.j.
ff.de arbi.⁊ in.l.iiij.C.si pen.app.mors inter.⁊ in.l.nulli.C.de
epi.⁊ cle.⁊ in.l.pe.C.de dona.Jaco.de bel.in.§.si quis edifica-
tionem.in aut.de eccle.titulus.¶ Et tunc officiũ predictũ cũ
eadem potestate transibit ad episcopum,qui tenebit similiter
locum heredis in aut.de elec.titu.in.§.si autem qui hoc face-
re ⁊c.⁊ in.d.l.nulli.qui episcopus similiter habebit remedium
agendi contra possessores secundum prouisionem.d.l.fi.C.de
edi.di.Adri.ẜm Bar.ibi.⁊ Bal.in.l.si quis ad declinandam.
C.de epis.⁊ cle.¶ Item aduertat Belda vt si hãc viam aggre
diatur que tutissima videtur,eo casu quo aliqualiter de morte
Lippi probari possit secundum supra dicta,ipsa Belda tanꝙ
heres Lippi abintestato per publicum instrumentum adeat
hereditatem Lippi ⁊ hereditatem Federici nõ aditã per lip-
pum ⁊ transmissam ad ipsam Beldam maxime vigore statu-
ti.¶ Et hoc ideo dico ne possit refricari in dubium quod le-
gata relicta in testamento federici non fuerunt cõfirmata per
aliquam aditionem hereditatis iuxta.l.si nemo.ff.de testa.⁊
l.proxime.ff.de his que in test.delen.nam satis erit quod per
heredem hereditatis ad quem trãsmissa est hereditas nõ adi-
ta adeatur,vt no.gl.⁊ doct.in.l.eam quam.C.de fideicommis.
¶ Et consulo ꝙ Belda etiã pro recuperatione dotiũ Lippe
potius velit inherere,⁊ se fundare ex testamẽto Federici, quã
ex instrumento cõsignationis ne habeat necesse petitiões di-
uidere ⁊ qꝛ non clare posset apparere quantum postea posset
petere Belda ex testamento pro alijs rebus legatis ob aliam
cãm ꝙ ꝓ dotibꝯ cũ legata sunt simul facta ꝓ oĩbꝯ causis. Et
si velit etiã ꝓ dotibus agere ex testamẽto,nõ impediẗ propter
instrumentũ cõsignationis in quo solus cõsensus patris non
potuit filie preiudicare.l.secun.§.quod si in patris.§.fi.l.nõ so-
lum.ff.sol.ma.Preterea testator faciẽdo dictum legatũ dare
videẗ electionem Lippe,vt agat etiam ex testamento vbi plu
ra datur remedia,⁊ electio sit actoris.l.ꝙ in heredẽ.§.eligere.
ff.de tribu.⁊ declarat Bar.in.l.cũ proponas.⁊ in.l.vbi pactũ

C.de trãsac.¶ Superest vt respõdeamus ad allegata in cõtra
riũ:primo quo ad exceptionẽ prescriptiõis dico ⁊ respõdeo ꝙ
aut isti possidẽtes bona relicta Lippe ĩ testamẽto Federici ce-
perũt possidere ⁊ p̄scribere post mortẽ Lippe.⁊ dicendũ est ꝙ
prescriptio nũꝙ fuit inchoata:qꝛ hereditas Lippe fuit iacẽs,
18 ⁊ ꝑ Lippũ nec per aliũ reperiẗ fuisse legitime adita.¶ †Sed
ita est ꝙ cõtra hereditatẽ iacentẽ nõ currit prescriptio in mo-
bilibus.l.seruꝯ hereditariꝯ.⁊ no.Ang.ff.de stip.seruo.l.ea q̃.⁊
ibi plene no.C.de tẽp.in inte.resti.pe.¶ Aut erat cepta p̄scri-
ptio viuẽte Lippa,cõpleta aũt esse nõ poterat inspecta breui-
tate tpis a morte Federici vsq; ad mortẽ Lippe intra que nõ
fuit tp̄s.x.an.⁊ tũc fatẽdũ est,ꝙ cõpleri potuit,hr̄ditate iacẽte
p̄scriptio,vt no.gl.ĩ.l.si itra.C.de nõ nu.pec.⁊ ĩ.d.l.ea q̃.tñ ad-
uersus p̄scriptionẽ cõpletã hr̄ditate iacẽte datur restõ in inte-
grũ:ita dixit Ang.⁊ Jo.de imo.ĩ.l.sed ⁊ si ĩ cõdõne.§.si seruꝯ.
ff.de hr̄.insti.allegãt ꝙ habeẗ in.l.pe.in fi.ff.de nau.feno.⁊ in
l.cũ filiꝯ.§.ĩ hac.ꝑ gl.⁊ doc.ff.de ver.obli.⁊ in.l.j.in fi.ff.ex qb.
cau.ma.¶ Fortificanẗ hec:qꝛ dñа Lippa ⁊ successiue Lippꝯ
⁊ Belda de p̄dictis legatis,⁊ ꝙ ꝑ istos possessores bona lega
ta possideanẗ,habuerũt iustã ignorãtiã ⁊ p̄sumptã.l.q in alte
19 rius.ff.de reg.iu.l.fi.ff.ꝓ suo.¶ †Uñ lz prescriptio aduersus
ignorãtẽ currat.l.fi.C.de p̄scri.lõ.tpis.tñ restitutio in integrũ
concediẗ aduersus talẽ p̄scriptionẽ ex regula gñali.Si q̃ mihi
iusta cã ⁊c.de qua in.l.j.⁊ in.l.sed si ꝑ pretorẽ.§.hec regula.ff.
qui.ex cau.ma.vt elegãter firmat Bar.⁊ Ang.in.l.j.§.si quis
aũt ꝓpter.ꝑ illũ tex.cũ gl.ff.de iti.actu.pri.⁊ est gl.no.in.l.si ꝑ-
tẽ.§.j.in ver.nõ vtẽdo.ff.quẽad.ser.amit.gl.in.l.j.C.de pa.po.
Spe.ĩ ti.de p̄scr.§.j.ver.pone si colonꝯ.⁊ Jo.de imo.ĩ rep.c.fi.
de p̄scr.in.liiij.col.⁊ Ab.sicu.in.c.vigilãti.de p̄scri.Lud.Ro.
in.l.si ꝯo.§.de viro.in qnquagesima pria fal.ff.sol.ma.fa.no.ꝑ
gl.⁊ doc.in.l.ij.C.de iure emphi.ꝑ Bar.ĩ.l.Emiliꝯ.ff.de min.
⁊ in.d.l.cũ filiꝯ.§.in hac.⁊ per Spe.in ti.de loca.§.nũc aliqua.
ver.xviij.⁊ qd no.Bar.⁊ Bal.ĩ.l.j.C.si aduer.pig.ven.¶ Ac-
cedãt no.ꝑ Pet.⁊ Cy.Bal.in.l.quoties.C.de p̄ci.imper.offe.
per Gui.de cu.⁊ Bar.in.l.si mater.ff.de offi.presid.per Ang.
in.l.j.C.de anna.excep.vbi cõcludũt,ꝙ impedimẽtũ facti sup
ueniẽs,⁊ impediẽs me agere,lz nõ impediat cursuz p̄scriptio-
nis:tamen tribuit iustã cãm cõcedẽdi resti.in integ.illi contra
quẽ prescriptũ est,per.l.⁊ Attilianus.ff.de serui.rusti.predio.
a d.§.si quis antẽ propter.sed dicta ignorãtia [a] est iustũ ⁊ ꝓba-
bile impedimẽtũ.facit in casu nostro.d.l.qui in alterius.⁊.l.fi.
ff.pro suo.igitur ⁊c.¶ Nec ob.si diceretur lapsuz est quadriẽ-
nium post prescriptionem concessum quibuscũq; ad petẽdũ
resti.in integ.l.fina.C.de tẽpo.in integ.resti.pen.⁊ in.c.j.de in
inte.rest.in.vj.qꝛ rñdeo ex solẽniter traditis ꝑ Bald.in.l.fal-
sam.C.si ex fal.instr.qd tale tẽpus quadriẽnij quo ad initiũ
est vtile vt per Bar.in d.l.fi.in ver.quẽadmodũ.C.de tempo.
in integ.resti.⁊ ideo si quis ꝓbabiliter ignorãs steterit per cen
tũ annos,ꝙ resti.in inte.nõ petierit adhuc illã petere poterit
ẜm Bal.in.d.l.falsuz.sz heredes dicte Lippe habuerũt de pre
dictis iustã ⁊ ꝓbabilẽ ignorãtie cãm:ergo ⁊c.¶ Et eodẽ mo
do posset respõderi ad p̄scriptionẽ q̃ allegareẗ ꝑ hr̄des Orsa-
20 ti circa legatũ lib.cẽtũ.¶ †Ultra qd etiã posset rñderi qd he
b res scriptꝯ in testamẽto Orsati,p̄sumiẗ habuisse sciẽtiã [b] ꝯtẽto
rũ in testamẽto,⁊ sic fuisse in malafide:⁊ hoc si erat heres ex-
traneus alias nõ,vt not.in.l.cũ heres.ff.de li.le.⁊ in.l.qdã ita.
§.si qs filiũ.ff.ad Treb.¶ Si aũt erat suꝯ heres,⁊ sic de de-
scendẽtibꝯ:⁊ tũc si aduersariꝯ fateẗ ꝙ heres scriptꝯ in testamẽ
to Orsati adiuit hr̄ditatẽ Orsati ex testamẽto,p̄sumiẗ sciuis-
se cõtẽta in testõ:qꝛ oportet illũ qui vult adire,esse certũ de vi
ribus testamẽti.l.heres institutus.cũ seq.ff.de acquir.heredi.
⁊ ita in specie firmat Bar.⁊ Ang.in.l.q rome.§.duo fratres.
ff.de ver.obl.in.iij.q.¶ Idẽ si appareret qd heres scriptꝯ vel
alij succedẽtes post eũ soluerit aliqua legata relicta in testamẽ
to Orsati vł cũ legatario aliquod pactũ fecerit:ex istis eñ p̄su
miẗ sciẽtia cõtẽtorũ ĩ testamẽto.l.j.ff.quẽadmo.te.ap.l.de his.
ff.de transac.nota.Barto.⁊ Angel.in prealle.§.duo fratres.
¶ Presumitur etiã sciẽtia,si heres interfuit testamẽto,vel de
testamẽto in eius presentia fiat mẽtio,vt per gl.⁊ doct.in.l.si
tutor petitꝯ.C.de peri.tuto.¶ Plꝯ dicit Dy.⁊ Bal.l.cetera
§.fi.de leg.j.⁊ Bal.in.d.l.si tutor.ꝙ heres post aditã heredita
tem indistincte presumiẗ scire omnia cõtenta in testamẽto: ⁊
idẽ Bal.in.l.quoniã sororẽ.C.de iure delib.¶ Et expressius
Bal.in.l.eius qui in ꝓuincia.ff.si cer.pe.vbi dicit qd heres su
us postꝙ in hereditate per actũ facti immiscuit p̄sumiẗ scire
omnia cõtenta in testamẽto per no.in.d.l.cũ heres.sz ante im
mistionẽ facti:qꝛ filius,⁊ qlibet suꝯ heres immediate ex dispo
sitione legis suus ⁊ necessariꝯ heres.l.j.§.q in potestate.cũ vul
gari.ff.si qs omis.cau.test.l.si post mortẽ.de le.j.bñ verũ est qd
presumitur ignorare,vt loquiẗ tex.in.d.l.eius q in ꝓuincia.⁊

a ¶ Ignorantia.s.
lt.j.cõs.lxxj.nu.iij.

b ¶ Sientiã.Jas.l.
eius.§.si stipulatꝯ
consi.j.si cer.peta.
nisi in filio.Cur.iu
nior consi.viij.

idē etiā tenet Pau. de ca. post Raph. in. d. l. eius qui. ¶ Tamē ad euitandas opiniones vtile erit inuestigare de predictis coniecturis, ⁊ positionē facere cōtinentē, qđ heres scriptus in testamento Orsati adiuit hereditatem ex testō: vel ꝙ dictus heres ⁊ alĳ qui successerūt post eū adimpleuerunt legata relicta in testamento Orsati ⁊ quod se immiscuerūt in hereditate predicta, quo probato apparebit de mala fide heredū Orsati, que omnem prescriptionis speciē impedit secūdum communem sentētiam. c. fi. de prescri. ⁊ c. possessor. de re. iur. in. vj.

21 ¶ †Et dato ꝙ tantum de scientia, ⁊ mala fide primi heredis Orsati cōstaret, ⁊ scđs heres fuisset in bona fide spatio. xxx. anno. tamē adhuc non potuisset prescribere secundum magis cōmunem sententiā, que habet ꝙ vniuersalis successor in hereditate impediatur prescribere propter malā fidem autoris sui a per. d. l. cū heres.[a] cū si. de diuer. ⁊ tem. prescri. que in hoc non reperiť correcta dato ꝙ ipse prescribere volēs ex persona sua sit in bonafide ⁊ ita tz d. An. de bu. Jo. de imo. ⁊ Abb. sicu in c. si diligēti. de prescri. qꝛ successor teneť exonerare cōscientiā[b] eius cui vniuersaliter successit. c. fin. de sepul. quā aliter exonerare nō pōt nisi creditori satisfaciat: ⁊ qꝛ vbi. l. ciuilis nō reperiť p canones correcta, stādū est ei tā ī foro ciuili ꝙ canonico, p no. in. c. j. de ope. no. nū. ¶ Ad hec bene faciūt no. p Bar. in auť. ad hec. C. de vsu. in ver. sed quid dicemus de here. prescri. ¶ Et idē videtur esse de mente Jo. an. in addi. Spe. in tit. de prescri. §. fi. super ver. sed quid si debitor ⁊c. isti doctores in dictis locis dānāt dictā opi. cōtrariā ꝙ tenuit Dy. in. d. c. possessor. ⁊ istam partem etiā tenet Jo. de imo. in repe. c. fi. de prescri. vbi videtur concordare opi. ⁊ tamen quo ad successorem succedentē in iure hereditario tenet istā opi. videlicet, ꝙ mala fides autoris noceat successori. ¶ Nō ob. qđ nō possit competere Publiciana cōtra titulo possidentem, ⁊ ꝙ rei vēdi. nō detur nisi probato dominio ⁊c. quia responsiones patēt ex superius dictis quoniam si velit agere Belda actione hypothecaria pro rebus datis Federico in dotē, nil repugnat: probando ꝙ in bonis federici fuerūt ea bona ad que ageret hypothecaria. vel si agať cōtra possidētes sine titulo pōt agi Publiciana ex titulo legati. si aūt agať ꝯ possidētes cū titulo, tūc fatendū est ꝙ oportet probari de dominio Fede. quod probabitur isto casu per famam cū simus in antiquis, vel per alium modum de quo dixi. s. Itē poterit intētari remedium de quo in l. fi. C. de edict. di. Adri. tol. prout declaratum est. s. ¶ Nō ob. etiā ꝙ Belda non possit consequi pro resaluo dotis vtrūq. s. tā bona cōtenta in instrumēto cōsignatiōis quā bona relicta in testamento quia hoc fateor, sed habet electionē, ⁊ suadet vt eligat ex testamēto, vt dixi. s. ¶ Postremo non ob. statutum ꝙ obstātib⁹ masculis femina no succedat, ⁊ similiter sentētia aīas sup hoc lata contra Beldā: qꝛ vt dixi. s. Belda nō agit eo iure ⁊ nomine, quo alias egit: sed alĳs nominibus agiť vt

22 plenius extitit declaratū. ¶ †Ex quibus remanet ꝯclusio ꝙ si nō pōt probari de morte Lippi, ⁊ saltē per famā, vel p alios modos supra narratos poterit dari curator bonis Lippi ad instantiam Belde. ¶ Vel tutius ad instantiā alicuius creditoris Lippi, vt talis curator satisfaciat creditorib⁹: vel meli⁹ ad instātiam alicuius asserentis se creditorē hereditatis dicti Lippi, seruatis his que dixi supra vbi detur curator hereditati iacenti. d. Lip. qui curator aget cōtra heredes Orsati ad libras centum ex testamento, ⁊ cōtra possidētes bona Federici alĳs actionibus vt statim repe. ¶ Uel Belda ipsa cōpareat tāꝙ heres Lippi allegādo Lippū exclusum pscriptiōe vel termino quē sibi statui facit ad adeūdā hrditatē Lippe, ⁊ postea ibi hrditario noīe Lippe agat, vel allegādo Lippū exclusum morte si mortē pbare possit aliquo ex modis supra traditis, ⁊ adeundo Belda hereditatē. d. Lippe, ⁊ etiā Lippi, ⁊ etiam adeūdo hereditatē Federi sibi trāsmissam per Lippū ex forma statuti vt sic legata in testamēto Federici cōfirment, si hereditas Federici per Lippū nō fuit adita: ⁊ tūc similiter aget Belda hrditario noīe Lippe. ¶ Et erūt in dictis casib⁹ intētāde actiōes iste, vc3, qꝛ cōtra heredes Orsati ad legatū ageť actione personali ex testamento, alias hypothecaria ad bona testatoris. in bonis vero Federici agi poterit ratione dotium datarū Federico hypothecaria, si qua bona Federici reperientur, vel si ñ tā ratione dotiū quā aliorū velit agere ex testamēto Federici, poterit cōtra possidētes sine titulo agi Publiciana, nō probetur ꝙ possessio bonor legator fuerit vnꝗ apprehēsa per Lippum, vel si probetur de quasi dominio Federici tā contra possidentes sine titulo, ꝙ contra possidētes cū titulo agať rei vēdicatiōe si pbať ꝙ fama est, ꝙ dicta bona tpe mortis Federici: ⁊ aň erāt Federici, ⁊ ꝙ ipse erat ⁊ reputabať dñs

23 ⁊ nō alius: † ⁊ sufficit fama cum simus in antiquis. vel probatur de dominio per bannimenta vt supra est ostēsum. aut per

a ¶ L. cū hrs. imo d. l. non loquiť nisi in prescriptiōe lōgi tēporis secundū tēpora. ff. vide. s. eo. nu. j.

b ¶ Cōsciētiā. dixi l. l. ĳ. §. ex his. q. v. de verb. ob. in nouis itellec[illegible]

c ¶ Citato. bal. cō. cccxxxvi. li. j. cōsil. cxxxv. cō. cccj. lib. ĳ. Calde. consi. iĳ. de dilatio. Rom. consil. clviĳ. consi. cccxx. col. pe. deci. l. fina. colū. ĳ. C. de edi. di. adr. tol. cōs. cccc. col. ĳ. hippo. marsil. not. cxcv. An. cō. ccxcĳ. Soci. cō. xxxĳ. in fine. lib. j. Alex. s. e. ɔsi. lxxxĳ. col. iiĳ. cōsi. ccix. in fi. ⁊ lib. vĳ. consi. xcviĳ.

curatorem bonis Lippi heredis Federici ad instantiā alicuius creditoris Lippi agit remedio. d. l. fi. C. de edi. diui Adri. petēdo missionem in possessionē bonorū hereditatis Federici, ⁊ obtinebit tam cōtra possidentes cū titulo, quā sine titulo probato quod Federicus possidebat tempore mortis p probationes veras vel per famā. ¶ Et si possit probare de morte Lippi sine liberis defuncti nō oportebit dari curatorē bonis, sed denūciari priori societatis beate Marie que nō cōgregať in ecclesia predicatorū an velit acceptare officium executoris scilicet iniunctū a Federico in testamēto: ⁊ si acceptauerit, tūc poterit per Beldam heredē Lippi ⁊ federici in effectu ⁊ etiā heredem Lippi cōpelli dictus executor ad intendandū remedium. d. l. fi. C. de edi. di. Adri. producendo testamentū Federici non oblitū, ⁊ petendo missionem cōtra quoscunq possidentes cum titulo vel sine, bona possessa per Federicū tēpore mortis: ⁊ bona predicta que recuperabit scilicet ꝗ legata fuerunt Lippe in testamento Federici, debebit dictus executor pro legatis cōsignare Belde. Si autem executor noluerit officium commissarie acceptare deuoluitur eadem facultas episcopo qui idē facturus erit: qꝛ dictus executor mortuo Lippo sine liberis, tenet locū heredis Federici, vt hec latius in superioribus patent. Et ita dico ego Alexan. de tartag. de imo.

Summarium.

1. ☞ Missio vel adiudicatio facta, non citato specialiter possessore, nulla est.
2. Citatio generalis quando sufficiat.
3. Ordo legis, A diuo Pio. §. ĳ. h3 locū etiā in interlocutoria.
4. Factum quod est de facto, de facto tenendum est.
5. Legata non debentur nisi adita sit hereditas.

Consilium. V.

In causa ⁊ lite inter dictā. d. Thadeam appellantē ⁊ do. Margaritā appellatā. ¶ Uisis his, que in themate narranť. ¶ † Circa primū dubium quo

1 querebat an tenuta, ⁊ adiudicatio in solutū data. d. Marga. de bonis pdictis sit nulla, vel saltē iniqua. ¶ Breuiter dico qđ sic quo ad dictā dñam Thadeā, ꝗ vt presupponiť tenebat ⁊ possidebat dicta bona tpe dicte date tenute, ⁊ datiōis in solutū, ⁊ cū nūꝗ specialr citata fuit. ¶ Nā ɔstat ꝙ pcessus factus in piudiciū possessoris nō v3 eo nō citato[c] l. fi. C. si per vim vel alio modo. l. meminerint. C. vñ vi. c. l3 eps. de pbē. in vj. facit. l. de vno quoq. de re iud. ⁊ l. ĳ. C. si pp publicas pen. ¶ Etiā si talis possessor foret iniustus. ⁊ in. d. c. l3 eps. ⁊ per Bal. in. l. fi. C. de edi. di. in ver. itē extra gl. qro. ¶ Et dato ꝙ qñ nō est cert⁹ aduersari⁹, sufficiat citatio gñalis regulariter iuxta auť. si oēs. ⁊ ibi not. doc. C. si vt ab he. ab. ⁊ l. si tpe. cū ibi no. per doc. C. de remis. pig. ⁊ notat Bar. in. l. si diu. ff. quib. ex cau. in pos. eať. ⁊ Inn. ⁊ alĳ in. c. fi. de maiori. ⁊ obe. cum simi. ¶ Tñ in iudicio ī quo principaliter agiť de trāsferēdo possessionē in aliū, nō sufficit citatio gñalis: qꝛ quo ad possessorē d3 specialiter citari. ita inquit Pe. de anch. in. c. fi. de elec.

2 li. vj. vbi p illū tex. dicit colligi regulā gñalem. † qđ vbi nō reperiť cert⁹ aduersarius, sufficit gñalis citatio. ratio est: qꝛ tūc pars diuinare nō cogiť. l. si putator. in fi. ff. ad. l. Aqui. l. si fideiussor. §. si cū debitor. ff. mā. secus qñ cert⁹ est aduersarius. d. l. si eo tpe. cū ibi nota. ¶ Qđ limitari d3 esse verū scđm eū, qñ nō pōt de facili certificari de aduersario, vt est in casu dicti. c. ĳ. sc3 in casu elec. in qua multi se possunt opponere, vt no. in c. vt circa. e. ti. ⁊ li. ⁊ in. c. super his. de accu. secus vbi de facili certificari pōt. allegat id qđ habeť in. d. auť. si oēs. ¶ Et per hoc dicit se de facto cōsuluisse qđ nō sufficiat generalis citatio, per quā in genere citať. ꝙ cōpareat quilibet qui sua putauerit interesse, ne fiat omissio in possessionē talis rei: qꝛ debuit citari possessor, qui verosimilr potuit sciri: ⁊ ita etiā cu3 Pe. de anch. trāsit Domi. de scđo ge. in. d. c. fi. ¶ Idē etiā voluit bar. in cōsi. lxxxvi. inci. missus ī possessionē, qꝛ f3 eū agēs est in culpa: qꝛ nō ꝗsiuit possessorē. p. d. l. meminerint. ⁊ Pet. de anch. ita cōsuluit in cōsil. cccxcĳ. inci. vr prima facie, ⁊ expressius in cōsil. cclxviĳ. quod inci. in primo dubio queritur. ¶ Et Bal. idē sentit in. l. fi. in. iiĳ. q. de edi. di. vbi vult ꝙ quādo agitur de preiudicio possessoris, sit nominatim citādus. l. si de certa. C. si propter pub. pensita. ⁊ licet actor ignoret eu3 possidere: tñ ignorātia sua nō preiudicabit possessori nō citato. alleg. no. in. l. cū miles. §. fi. ff. quib. ex cau. ma. in. c. eu3 qui. de preben.

de preben.in.vj.¶ Et statutum etiã volens qd quãdo proce
ditur ad dationẽ in solutũ,fiat citatio per generale proclama,
q si quis est qui habeat ius in dictis bonis,vel qui dicta bo
na velit defendere,veniat intra.x.dies ꝛc.debet sic intelligi ꝛ
restringi ac distigui scd̃m ius cõe, ne indebite quis dãnũ pa
tiat.l.ij.C.de noxa.c.cũ dilect⁹. de cõsue. ꝛ sic dʒ intelligi quo
ad eos qui habẽt ius in re qui faciliter ignorãtur:sed non quo
ad possessorem:cuius faciliter scientia habetur per inuestiga
re volẽtẽ. ¶ Alias eñ sequeretur q cũ vox preconis paucis
innotescat,vt in aut.q semel.C.quõ ꝛ qñ iu.qd pateret posses
sor indebite damnũ,ꝛ excluderet a possessione sua cuius com
modũ maximũ est.c.si a sede aplica.de prebẽ.in.vj.§.ꝯmodũ.
insti.de interdi.l.si seruũ.§.sequit.ff.de verb.obl. ¶ Et tanto
magis pcedunt pdicta in casu nr̃o.in quo do. Thadea predi
cta anteq̃ iudex pcessisset ad dandũ insolutũ.d. dña Marg.
comparuit, ꝛ allegauit se tenere ꝛ possidere, ꝛ nullitatẽ retro
actitorum ipsa.d.Thadea nõ citata:ꝛ tamẽ iudex ad vlterio
ra processit vsq ad dationem insolitum inclusiue. ¶ Maxi
me si ipsa.d.Thadea vel eius procurator obtulisset se incõti
nẽti probare de interesse suo iuxta.c.veniẽs.el.ij. cũ ibi no.per
doc.extra de test. ¶ Alia ratione potest dici nullã fuisse dictã
tenutam dationeʒ insolutuʒ.d.Marg.quia commissum fuit
nũcio vt daret tenutã primo mobiliũ,scd̃o immobiliũ,fʒ for
mã iuris:scd̃m opi.magis cõmunem approbatã, ꝛ cõsuetudi
3 nẽ roboratã:† qꝛ nedũ pro executione sententie diffinitiue, sed
etiã interlocutorie.i.promissione ex primo decreto dʒ seruari
ordo traditus in.l.a diuo pio.§.in vẽditione. ff.de re iud.ꝛ in
c.qm̃ frequẽter.§.fi.vt li.nõ cõte.scd̃m Ange.ꝛ moder.in.d.§.
in vẽditione.ꝛ no.Spe.in tit.de primo ꝛ secũdo decreto. §.re.
stat.ver.ꝛ scias.ꝛ versi.seq.in eo.ti.§. videndũ.ver.qd si reus.
ꝛ in ver.seq.ꝛ gl.ꝛ expssius Ja. de bel.§.si vero quedã.in aut.
de exhi.ꝛ introdu.re.ꝛ gl.ꝛ doc.in.c.qm̃ frequẽter.§. fi.vbi vi
detur esse casus,ꝛ gl.in.l.j.C.de preto.pig.ꝛ glo.in.l. presenti.
in versi solutionis ordo.C.de his qui ad eccle.cõfu.ꝛ Sali.in
l.j.de preto.pig.ita tenet Dy.q ita magis cõiter tenent doct.
licet Pet.ꝛ Cy.ibi aliter tenuerũt. hoc etiã tenuit Salice.in
aut.ei qui.in vlti.col.C.de bo. aut.iu. pos.ꝛ insuper statutum
loci sub rubrica de vocatis in ius,ꝛ nõ veniẽtib⁹, tollit omne
dubiũ:qꝛ dicit q fiat missio in possessionẽ primo mobiliũ:sed
scd̃o immobiliũ: sed talis ordo nõ fuit postea seruatus, ergo
ꝛc. Nec ob.si.diceret q puersio talis ordinis nõ vitiat ipo iure
sed solũ datur causa appellãdi,vt sensit Bar.in.d.§.in vẽditio
ne.ppe finẽ qꝛ excedit modus.l.ab executore. C. quorũ ap.nõ
reci.qꝛ primo nõnulli quos refert ꝛ sequit Joan.de imo.in.d.
§.in venditione.tenẽt cõtrariũ per.d.c.qm̃ frequẽter. §.fi. Po
sito autẽ q opi.Bar.esset vera,illa procedit in iudice nõ seruã
te dictũ ordinẽ:nos aũt loquimur in nũcio excedẽte fines mã
dati:ꝛ sic videtur quod actus nõ valuerit.l.diligenter.in prin.
ff.mã.ꝛ in.c.cũ olim ab.de offi.dele. ¶ Accedit qꝛ cũ statutũ
etiã disponat dictũ ordinẽ seruari debere sicut facit ius cõmu
ne,debet interpretari vt aliquid addat iuri cõi q aliter actus
sit nullus iuxta not.in simili p Bar.in.l.iiij.§.pretor.ff.de dã.
infec.ꝛ.l.ij.ff.de vsuc.cũ suis cõcor.tñ hoc nõ pono ita pro cõ
stãti sicut primũ fundamẽtũ pro annullãda dicta tenuta,ꝛ da
tione insolutũ. ¶ Quantuʒ autẽ ad secundũ dubiũ an value
rit tenuta data vt premittit de bonis predictis.d.Thadee pro
quãtitate librarũ.l.petita vigore instrĩ dotiũ.d.ʒanne matris
d.Thadee datarũ in dotẽ.d.Sãcti marito.d. dñe ʒãne cuius
dñe ʒanne.d.dña Thadea est filia ꝛ hr̃s, ꝛ possit in ea proce
di ad vlteriora.s.ad estimationẽ seu electionem estimatorũ, ꝛ
dationẽ insolutũ scd̃m formam testatorũ nõ obst.alia tenuta
prius data.d.Marga.ꝛ adiudicatiõe sibi facta. ¶ Et dubiũ
facit:quia qualitercũq possideret ꝛ detineret.d.do. Marg.
ipsa debebat citari tpe quo dabat tenuta.d.Thadee p.d.c.lʒ
eps.cũ cõcor.de quibus in precedẽti dubio. ¶ Tamẽ hoc nõ
ob.puto q dicta tenuta valuerit,ꝛ procedat adiudicatio in
solutum:ꝛ si aliter fecit primus vel secundus iudex non bene
fecit,vt mihi videt. ¶ Nã prio non ob.q tpe quo data est te
nuta a iudice.d.do.Thadee,ipsamet dña Thadea possideret
vel detineret dicta bona tanq̃ sibi obligata pro dicta dote:
qꝛ hoc nõ ob.potuit dicta missio i possessionẽ fieri.text.est in
l.si proprietarius.ꝛ ibi not.Bar.ff.de dã.infec.no.Bar.in.l.si
quis ante.in fin.ff.de acquiren.poss.ꝛ in.l.si finita.§.Julian⁹.
de dam.infec.in.vj.vel.vij.col.in versi.sed pone quod ipse ꝛc.
4 ¶ † Item si probatũ est q tẽpore quo dicta tenuta fuerit da
ta.d.Mar.d.do.Thadea possideret,ꝛ nõ fuerit citata iudex
quemadmodum videt de facto ꝛ parte non citata fuisse datã
tenutã.d.Margari.ꝛ alia esse in consequentiam in secuta de
a facto [a] etiam domina Thadea.non citata,domi. Margar.
potuit reijcere ꝛ retractare dictã tenutam domine Marga.
ꝛ do.Thadeã iuste petentẽ se immitti in possessionẽ bonorũ
ad fin.pueniẽdi ad adiudicationẽ.ita colligit ꝛ no.p Joã.an.
in addi.Spe.in ti.de sen.pla.§.species.ver.est quoq.in addi
tione inci.habeo de precepto.etiã cũ quo trãsit Ang.ꝛ Joã.
de imo.in.l.de vnoquoq.ff.de re iu.ꝛ Anto.de bu.ꝛ.d.Abb.
in.c.cũ cessante.de appel.ꝛ idẽ est de mente Jnn.in.c.querelã.
in gl.in ver.subtractus.de elec.ꝛ no.Bal.in.l.si pacto quo pe
nã.in prin.C.de pac.ꝛ in.l.ij.in.xj.col.C.de serui.ꝛ aqua.in X.
iiij.quero si iudex absq ordine ꝛc.ꝛ per no.per gl.in.l.minor.
in prin.ff.de euic.ꝛ p gl.xj.q.iij.in.c.examinatos.ꝛ p.l.j.§.hoc
edictũ.ff.si mu.ven.no.ꝛ in.l.nihil tam naturale.ff.de re iudi.
ꝛ no.Bal.in.l.fi.C.de edi.di.Adri.ꝛ in repeti.l.tale pactũ.§.
prouocauit.in.x.q.C.de pac.ꝛ in rub.C.de rescin.vẽ.in prin.ꝛ
Saly.ꝛ Pau.de ca.in.d.l.si pacto quo penam. ¶ Et ex hoc
apparet qd nõ habet obstare dicte.d.Thadee quod sua tenu
ta sibi data fuerit non citata dicta dña Margarita:cũ prius
fuerat de facto data tenuta non citata dña Thadea q̃ etiam
primo possidebat vel detinebat vt sibi obligata p dicta dote.
nam cũ inuita dicta domina Marga.debuisset dare domi.
Thadee dictã tenutã,vt patet ex iam dictis,ꝛ etiã ex his que
iam dicam,multomagis potuit dari etiã ea ignorãte.l.ergo.
§.illud.ff.de fideicõmis.lib.ꝛ in regula,qui põt inuit⁹ ꝛc. quo
argumento vtitur in proposito Joã.and.in addi.Spec.in.d.
§.species.in addi.pealleg. ¶ Nec obstabit.d.Thadee adiu
dicatio facta domine Margarite:quia nulla est ꝛ inefficax.
vt ostẽsum fuit ergo nõ debuit pstare impedimentũ.d.Tha
dee,vt in regula,nõ prestat impedimẽtum ꝛc. de re.iur.in.vj.
cum vulgari. ¶ Constat etiam quod debuit in iure suo pferri.
d.Thadea iuribus prefate domine Margarite:quia dña
Thadea habebat antiquiorem hypothecam,ꝛ erat creditrix
dicti Sancti sibi ꝛ eius heredum.d.Marg.erat simplex lega
taria.l.fin.§.licentia.C.de iure deli.l.si fundũ.C.q po.in pig.
ha.ꝛ in regula,qui prior. ¶ Quinimo nec legata videbantur
5 peti posse ex dicto testõ,nec etiam ex clausula codicillari:† qꝛ
ad hoc vt debeantur legata requiritur vel quod per heredes
scriptos ex testamento,vel veniẽtes abintestato hereditas sit
b adita [b].l.eam quam.C.de fideicom.iuncta glo.singulari in.l.
qui filio.§.si quis seruum.ff.de here.instit.quam alle.Bald.
in aut.ex causa.ix.col.C.de libe.pte.ꝛ omnes sequunt de qua
aditione hereditatis non videtur cõstare:quia actum fuit cõ
tra incertos heredes. ¶ Potuisset etiã dicta do. Thadea al
legare contra.d.do.Marga.annullari tenutã.d.Marg.ꝛ al
legare q ipsa do.Thadea habet hypothecam cõuentionaleʒ
cũ licentia ingrediendi propria authoritate, cui⁹ ptextu vult
retinere possessionẽ dictorũ bonorũ, p ea q̃ singulariter deci
dit Bal.in aut.ei qui.C.de bo.auto.iudi.pos.in.xj.colũ.i ver.
sed nũc quero de tali questione:missus sum in possessionẽ ꝛc.
sequit ibi Saly.in.xiij.q. ¶ Facit q no.Bar.in.l.iij.§.fi.in vl
timis verbis.ff.de acq.poss. ¶ Ex qb⁹ cõcludit q dicta tenu
ta ꝛ adiudicatio.d.Margarite nõ valuit:sed tenuta.d.Tha
dee valuit,ꝛ in ipsa tueri debet ꝛ pcedi ad assumptionem esti
matorũ ꝛ adiudicationẽ insolutum secundũ formã instrumẽ
ti,seu statutorum loci:ꝛ ita dico ꝛ consulo ego Alex.

Summarium.

1 ☞ Obligatus dotare an liberetur sequutis nuptijs sine dote.nu.10.
2 Dos an succedat loco alimentorum.nu.11.
3 Mens ꝛ finalis intentio colligitur ex proemio.
4 Statutum declaratorum trahitur ad preterita.
5 Dos nõ debet esse minor legitima eiusq loco succedit.nu.6.
7 Statutum non censetur derogare legitime in qua veniũt fructus etiam bona fide consumpti a tẽpore mortis. nu.8.ꝛ.12.
9 Oblatio partis aut verbalis non valet.
11 Argumentum ab alimentis ad dotem non valet.

Consilium. VI.

Lege.8.lib.j.cõsilio.cxij.qd hic. duplabatur.

Consiliũ. VII.

Visis ꝛ diligẽter Animaduersis his que in themate ptinẽtur, ꝛ cõsideratis statutis d quib⁹.s.habita est mẽtio videtur nihil deberi. † 1 Qꝛ vbicunq quis po t cogi ad dotãdũ mulierẽ ea nupta sine dote, ampl⁹

a ¶ De facto. Ange. ꝛ alex.l.d vnoquoq.col.ij. de re iud.Semi.ꝯsil.liij. egi. bellemer. deci. delxiij.Soc.i tracta.citat.art.vij.X. xx.art.xx.q.xxiij. in fi.Cald.ꝯsi.j.de dil.deci.c.cũ cessãte.in fin. de appel. Ro.sing.declxvj. marsi. sing.cccxx.

b ¶ Adita.j.codeʒ consi.ccxix.

ad dotādū cogi nō pōt: qꝛ videť cessare ratio ꝓpter quā dos cōstituēda erat, scilicet vt nubere posset: vt in auť. de nup. §. si qs em̄ duxerit. ver. si quis sub potestate. ⁊ l. fi. C. de repudijs. ⁊ ita videtur tenere Bar. in. l. obligamur. §. j. ff. de actio. ⁊ obliga. ⁊ in authen. res que. C. cōmunia de leg. ⁊ in. l. mulier. §. cū proponereť. ff. ad Treb. ⁊ Guil. de cu. in. l. cū his. §. si mulier. ff. de condi. inde. ⁊ Saly. in. l. qui liberos. ff. de ritu nup. ⁊ do. Alb. in. c. j. de adul. ¶ † Nam dos ipsa succedit loco alimentorū[a]: vt no. Cy. ⁊ Bal. in. l. mater. C. de iure do. ⁊ Cy. in. l. nemini. C. de admi. tu. ⁊ Bal. in. l. fi. ff. de his q. vt indi. fac. l. q filiū. ff. vbi pup. edu. debe. ⁊ qd no. gl. in. l. obest. C. de p̄di. mino. ¶ Sed vbi quis habet aliūde vnde se alat, alimenta ab alio petere nō potest. l. si quis a liberis. §. sed ⁊ filius. ff. de lib. agno. ¶ Ergo cū Berta habeat alimenta a marito q eā alere teneť etiā nulla dote data. l. qui si nulla. ff. de reli. ⁊ no. Cy. ⁊ alij in. l. qd in vxorē. C. de neg. gest. ⁊ in. l. pro oneribus. C. de iure dot. ⁊ Jac. de are. ⁊ Bal. in. l. si cū dotē. §. sinautem in seuissimo. ff. sol. ma. sequitur quod ad dotem agere non pōt. ¶ Et posito q eam petere posset, nō videtur posse petere sibi cōstitui dotē ascendentē ad legitimam seu tantum petere posset dotez sibi cōstitui, ⁊ taxari arbitrio boni viri inspecta quantitate patrimonij hr̄ditatis paterne, ⁊ inspecta qualitate ⁊ cōdōne personе mariti, ⁊ ipsiꝰ mulieris. l. si filie. ff. de leg. iij. ⁊ ita bn̄ decidit Ray. ⁊ Bar. in terminis statuti disponētis quod extātibus masculis femine nō succedant sed dotentur per illam. l. ⁊ Pe. in. l. quero. ⁊ l. seq. ⁊ ibi etiā in terminis dicti statuti ponderat hoc Bar. ff. de iure do. ⁊ in auť. de resti. ⁊ ea que parit. §. quāobrē. ⁊ ibi in terminis dicti statuti no. Ang. ⁊ clare videtur decisum ex dispositione dicti primi statuti sub rubrica, de mulieribus non succedētibus. ¶ Nec p̄dictis refragari videť aliud statutū sub rubrica, de successione abintestato: vbi videtur prouisum quod dos nō cōstituitur minor, q̄ sit legitima: qꝛ ego rn̄deo q dictū fm statutum cū nō esset conditū tēpore quo Berta viro tradita fuit, nō trahiť ad preterita. l. leges ⁊ cōstitutiones. C. de legibus. l. iubemus. ad finem. de testa. c. j. ⁊ c. fi. de cōsti. ¶ Et presertim qꝛ predictum secundum statutum imponit penam duplicande dotis ei qui in dotanda muliere negligens fuerit. eam non dotando intra annū. xviij. etatis, ergo non possunt ad preterita trahi, cū illi qui ante dictum statutum conditum non seruauerunt illud, nō possunt dici fuisse transgressores, ⁊ circa illud peccasse cum ipsius statuti scientiam tantū habere nequiuerint. d. l. iubemus. ⁊ in authen. de sanc. epis. §. fi. ⁊ in auť. de non alienā. §. alienationes. lxxxij. dist. proposuisti. ⁊ no. Bar. in. l. omnes populi. in. vj. q. prin. ff. de iusti. ⁊ iure. ⁊ doc. in preallega. c. fin. Cum ergo tempore dicti statuti secūdi Berta iā esset etatis annorū. x. ⁊. viij. ergo verba statuti nō poterant huic casui adaptari, ⁊ per consequēs nec eius dispo. l. iij. §. toties. ff. de dam. infe. l. ita autē. in prin. ff. de admi. tu. c. ad nostram. ij. de iureiur. ¶ Sed premissis non obstantibus contrariam sententiam in proposito de iure ex infra scriptis probabiliorē esse puto. Animaduerto primū: quia dictum statutū sub rubri. de succes. ab intesta. venit ad declarationē ⁊ interpretationē dicti prioris statuti sub rubrica, de mulieribꝰ nō succedētibus de facto abintesta. vt colligiť ex verbis positis in ꝓemio dicti secūdi statuti, vbi diciť vt dictis feminis consulať, tollantur multa dubia que ex aliquibus statutis cū multis laboribus ⁊ expēsis in preteritū occurrerūt ⁊c. Et sic presupponiť in statutis aliqua fuisse dubia circa ea de quibus fit mētio in hoc secūdo statuto: ⁊ q in effectu declarabunť dubia statuta antiqua. ¶ † Verba enim posita in proemio statutorū indicant mentem, ⁊ causaz finalem statuti. l. fina. ⁊ ibi Barto. ff. de here. instit. l. cum hi. in princi. ⁊ ibi Barto. ff. de transac. ⁊ l. regula. §. si quis. ⁊ ibi not. Bar. ff. de iur. ⁊ fa. ign. ⁊ declarat Bar. in. l. ambitiosa. in ante pe. col. ff. de dec. ab ord. faciē. ⁊ Bal. in prima cōsti. in proe. C. ⁊ do. Car. in. c. pe. in fi. de cleri. cōiuga. ¶ † Sed ita est q statutum superuenit ad declarationē antiquorum statutoruz: ergo trahitur etiam ad preterita nondum finita vt in authē. de filijs ante dota. instrumenta natis. §. finali. l. fin. C. de pac. ⁊ l. finali. C. de trāsactio. ⁊ gl. ⁊ doc. in. c. cū. M. de vsur. ⁊ no. Ja. de bel. in authē. vt cum de appel. cog. in prin. in. j. q. ⁊ Joā. an. in. c. fi. de ver. sign. lib. vj. d. Fede. de se. in consi. cxij. incip. amice charissime. ⁊ Bal. in prealleg. l. oēs. in. v. q. prin. ⁊ Bal. in. d. l. leges. ⁊ in. l. nō dubiū. in. j. col. C. de legi. vbi de hoc pōderat esse tex. ibi. ⁊ Joan. and. Joā. de lig. ⁊ cōmuniter alij in. c. fin. de consti. ⁊ Pet. de anch. in. c. canonum statuta. eo. tit. in ver. vlti. ¶ Pro confirmatione huius etiā no. Lapus Abb. Jo. de imo. ⁊ moderniores in. c. de liberatiōe. §. volētes. de offic. deleg. li. vj. licet dictū statutū aliquid noui inducat, vt qꝛ vult dotem duplicatam prestari per eū qui fuerit in negligētia dotandi: tamē dico quod in eo in quo nouum ius inducit vt qꝛ vult dotem duplicatam prestari per eum qui est obligatus ad dotandū non trahetur ad preterita eo dūtaxat casu: vt est tex. ⁊ ibi no. do. Ant. de but. ⁊ Jo. de imo. in. c. fi. de cōstitu. ¶ Sz ita est q per antiquum statutum non erat certa meta p̄fixa in dote cōstituta, sz arbitrio boni viri, vt dixi, inspectis facultatibus ⁊ qualitate personarū erat cōstituēda: ⁊ sic dicebať incerta. l. j. ⁊ ibi no. C. de dot. promissi. ⁊ l. cū post. §. gener. ff. de iure do. Itē post predictū posterius statutū fuit hec dubietas ⁊ incertitudo declarata. s. qd † dos non posset constitui minus quā esset legitima. ¶ Nam posito q deberet dos cōstitui pro modo facultatuz, ⁊ qualitate persone arbitrio boni viri: quis est qui nō debeat arbitrari dotē in casu isto constituendā esse non minorez legitima: cum nulli alij descēdētes ex titio remāserunt, sed sola Berta vnica filia que viro sibi cōdigno nupta sit: pro hoc optime facit. d. l. si filie. in ver. ex numero liberorū. ¶ Nā videtur etiā q dos congrua excedere posset legitimaz, vt in auť. res que. C. cōmunia de leg. item ⁊ si aliter viro cōdigno nubere nō posset nisi totā paternā hereditatē in dotē viro tradat, alijs nō existētibus liberis ipsa vniuersa hereditas dicetur esse cōgrua dos. ⁊ ita pro dote cōgrua cōstituet, ⁊ taxare debebit totū patrimoniu. ita not. Ja. de bel. in auť. de restit. ⁊ ea que parit in. xj. q. ⁊ Bal. in preallega. auť. res que. in. j. col. vbi pro hoc allegat id qd habeť in auť. contra rogatus. in fi. C. ad Treb. ¶ Quāto ergo magis in proposito nostro nō extantibus liberis cōgrua debet appellari ipsa legitima debita filie de iure nature: vt. l. scimus. §. j. ⁊ l. naz ⁊ si parētibus. ff. de inoffi. testa. j. dist. ius naturale. cuius legitime loco succedit dos. l. quoniā nouella. C. de inoffi. test. no. Richar. malū. Cy. Bal. ⁊ Saly. in. l. sancimus. C. de nup. ⁊ Bal. in. l. nō sine. ver. sed nūquid. C. de bo. q̄ lib. ¶ Preterea hoc in terminis decidit Saly. in prealleg. auť. res que. in prin. ⁊ dicit nota bonum text. q qn̄ statutū repellit feminas a successione, ⁊ prefert eis masculos, sz mādat filias, vel neptes dotari arbitrio propinquorū, ⁊ propinqui non debēt arbitrari minus legitima[b] sua: quia in ea nō est excessus, sed in plus si illa nō sufficit. Idē cōsuluit Ang. in cōsilio. cccxj. incip. do. Gregorius ⁊c. nā secundum eū legaitima diciť minuscula. l. si quis in suo. C. de inof. testa. ¶ Facit pro hoc † qꝛ dos subrogatur loco legitime[c]. l. quoniam nouella. C. de inoffi. testa. q statutū excludens filiā a successione extātibus masculis prout disponit dictū primū statutuz nō videtur excludere filiam iure petendi legitimam, vel supplementū legitime. probat ipse hoc ꝑ plura ⁊ presertim per. l. quisquis. C. ad. l. Ju. maiest. vbi filia dānata de crimine lese maiestatis repelliť a successiōe materna. ⁊ tamē ei nō denegatur legitima, ad idē allegat tex. in auť. si qua mulier. in fi. C. de sacrosan. eccle. ⁊ tex. in auť. hoc ampliꝰ. C. de fideicō. ⁊ in l. si arrogator. ff. de adop. ⁊ l. j. §. si impuberi. ff. de col. bo. etiā dicit Salyc. fuisse Bononie ꝓnunciatū per auditores. d. Cardinalis albanēsis fratris olim Vrbani quinti. ⁊ ita consuluit ipsemet Saly. in consi. inci. Petrus habuit filiū nomine Frāciscum, etiam vbi ad hoc allegat omnia argumēta que posuit in. d. auť. nouissima. ¶ Pro hoc etiā facit qꝛ dictū statutū q cōcedit agnatis masculis priuilegiū q succedāt exclusis filiabus, debet in dubio intelligi ⁊ interpretari vt nō ledat ius tertij. l. si quādo. in prin. C. de inoff. test. l. impuberi. ff. de adi. le. ⁊ c. relatum. de preben. ¶ Et presertim q dictum statutū saltē respectu filiarum dicitur odiosum ⁊ iniuriosum. l. fi. C. de lib. prete. l. mater filios. C. famil. ercīscun. notat Bar. in. l. cūctos populos. C. de sum. trinita. ⁊ Bald. ⁊ alij in. l. fin. C. de in ius vocan. ⁊ in. l. certum. in prin. C. vnde cogna. in. l. si defunctꝰ. ⁊ etiā. in. l. fin. in prin. C. de suis ⁊ legi. hered. ergo dz restringi. l. cum quidā. ff. de libe. ⁊ posthumis. ⁊ c. j. de filijs presbyt. li. vj. ¶ † Fortificātur predicta ex his q̄ in specie decidit Salycetꝰ in. l. sancimus. C. de nup. vbi inquit quod licet statutum excludat ⁊ disponat eas a fratribus vltra petere non posse: nō per hoc dicitur statutū minuere legitimam nisi specialiter de legitima faciat mentionē. allegāt. l. si quando. §. j. C. de inof. test. ⁊ maxime vt iuris communis correctio euitetur inquantū fieri potest, ⁊ hoc fieri posset salua ratiōe sermōis recti: vt sic statutū suppleať ⁊ distinguať ꝑ. l. j. arg. sed ⁊ posteriores. ff. de leg. ⁊ l. j. C. de inof. do. secūdum eum. ¶ Et etiam hoc idē tenuit Bal.[d] in cōsilio incipiente, antiquum ciuitatis Perusij. ⁊ dicitur q collegium florentinū vna cū eo cōsuluit quod dictuz statutū non intelligatur exclusiuum legitime. d. l. si quando. ⁊ allegat etiam no. ꝑ Guil. in. l. de his. ff. de trāsac. ⁊ per alia plura de quibus ibi ꝑ eum. ¶ Cū ergo in dicto primo statuto nō excludať specialiter a legitima poterit petere legitimā seu eiꝰ supplementū. ¶ † Ex predictis infertur quid iuris sit de fructibꝰ perceptis: ⁊ dico quod illi similiter veniūt ⁊ peti possunt

ex quo

[a] ¶ Alimentoruz. Cur. se. cōsi. xxxix. col. j. Ja. l. cū is. §. si mulier. de cōdi. indeb. matthe. afsli. deci. neap. cxj. nu. x.

[b] ¶ Legitima. s. cōsi. lxix. nu. ij. lib. j.

[c] ¶ Legitime. Jac. l. frater. in lect. col. xj. ⁊ in rep. col. xij. de condic. indebi. consil. iiij. col. iiij. lib. ij.

[d] ¶ Bal. cōsi. cccclij. cum seq. libro. j. consi. cccxcj.

ex quo filia debet habere legitimam seu equipollēs. l. scimus. §. repletionē. ꝛ in auk. nouissima. ꝛ ibi no. C. de inoffi. testa. vbi debet habere legitimam de bonis ꝛ substantia que erat testatoris tempore mortis vltra fructus, qui nō debēt in legitimā imputari, vt no. etiam Bart. ꝛ Ange. in. l. papi. §. vnde si quis. post glos. ff. de inoffi. test. ꝛ specifice dicit hoc Bal. in. l. nō est. C. fam. ercisc. vbi concludit ꝙ etiam fructus bona fide cōsumpti peti possunt: vt ibi per eum: ꝛ sic patet ꝙ quo ad augmentum fructuū ipsa legitima censetur ius vniuersale: sic etiam ꝛ dos. l. si marito. §. fina. ff. solut. matri. l. etiam. C. de iure doti. l. quod dicitur. de impen. ꝛ ibi not. ꝛ not. Bar. in rubrica. ff. solu. mat. ¶ Et illud esset sine dubio quod a tēpore more deberentur fructus, saltē tanꝗ interesse. l. videamus. in prin. ꝛ ver. si. sed si actionem. cum ibi not. per gl. ꝛ Bart. ff. de vsur. ꝛ in. l. ratio. §. j. ff. de act. emp. ꝛ in. l. si filiꝰ. ff. de verb. obli. ꝛ in. l. si traditio. cū ibi notatis, per Bald. in. x. q. C. de actio. ¶ Et quod eo tempore quo mulier predicta post contractū matrimoniū fuit minor. xxv. annis absque alia interpellatione sibi dicit factam esse morā re ipsa, vt. l. Titia seia. §. vsuras. ff. de lega. ij. ꝛ in. l. minorū. C. in qui. cau. in integ. resti. non est necess. ¶ Nec obstat ꝙ dictus Sēpronius verbo obtulerit velle soluere certū quid pro dote: † qꝛ respōdeo quod cū obtulerit minus legitima, ꝛ sic nō obtulit totū debitū: non cogebatur Berta accipere patrē. l. tuto. §. lucius. ff. de vsu. l. qui solidū. in prin. cū ibi no. per Bar. ff. de le. ij. ¶ Denique dicta oblatio verbalis, nō sufficit ad excusandum quem a mora. l. qui decem. §. idē respōsum. ff. de sol. ꝛ. l. seruus si here. in fi. ff. de statulibe. ꝛ plene no. in. l. accepta. per docto. C. de vsur. ꝛ in. l. pretor. §. si quis paratus. ff. de no. ope. nun. ꝛ in. l. creditor. ff. de distr. pi. ꝛ in. l. ij mora. ff. sol. mat. ¶ Et pcertim: qꝛ petebat̃ p sempronium, ꝙ Berta renūciaret bonis paternis ad quod nullo iure reperitur arctata. ꝛ sic oblatio nō fuit pura ꝛ cōgrua: ꝛ per cōsequēs non relevat, arg. l. si solutarus. ff. de so. ꝛ. l. mora. in princi. ff. de vsu.

10 ¶ Non obstant allegata in contrarium supra. ¶ † Et primo dn̄ dicebat̃ ꝙ mulier nupta sine dote nō potest petere sibi dotē cōstitui iuxta no. per Bar. in preallegata. l. obligamur. Respondeo primo ꝙ allegata in cōtrariū possent procedere quādo ad dotē petendā nō cōpetebat actio: sed solū officiū iudicis poterat implorare per filiā, vt cōpelleret patrē ad dotādū eā: vt preal. l. qui liberos. ꝛ no. Bar. ꝛ doc. in locis. s. allegatis. nā tūc si mulier nupta est, cessat equitas qua moueri possent iudex ad cogēdū patrē dotare filiā nō nuptā, vt nubere posset: sed vbi ad dotē petendā cōpetit actio, tūc pōt illa exerceri etiā si mulier nupta sit: ꝛ per cōsequēs venit a marito alenda. hoc probatur in. l. libertis quos. §. j. ff. de ali. ꝛ cib. leg. vbi alimēta debita iure obligationis actione ex testamēto si non fuerint prestita possunt peti etiā p tēpore pterito a legatario qui etiā habuerit aliunde vnde se aleret: ꝛ ideo dicit ibi Bar. ꝙ secus esset in filio qui iure actionis nō pōt petere alimēta a pr̄esed officio iudicis per. d. l. si quis a liberis. §. si vel parens. ꝛ. §. sed si filius. Et idē probat̃ in. l. de alimentis. inducendo vt ibi per Bal. C. de trāsac. ¶ Sed dicte dn̄e cōpetebat actio. i. cōditio ex statuto cōtra dictū semproniū, vt. l. j. ff. de cōdi. ex leg. ꝛ no. Bart. in. l. oēs populi. in vlti. col. ff. de iust. ꝛ iur. ꝛ in. l. j. in prin. ff. ad. l. fal. Guli. de cu. ꝛ Bar. in. l. de quibus. ad fin. ff. de leg. ꝛ in. l. si duo patroni. §. si qs iurauerit. ff. de iu. dot. ꝛ Bal. in. l. ex placito. in. x. q. C. de rer. permu. ergo Berta potest cōditione ex statuto agere ad dotē, quāuis nupta sit. ¶ Hoc in terminis voluit Guli. de cug. in. l. cum his. §. si mulier. ff. de cond. inde. vbi voluit ꝙ si pater vel auus relinquit filie centū pro ea maritanda, ꝛ postea ipsa nupserit viuente ꝛ sciente testatore, qui nihil ei dedit: postea tamen poterit actiōe ex testamēto petere legatū pro dote. allegat. l. si qs heredē. C. de insti. ꝛ substit. ꝛ idē no. Old. ꝛ Bar. ꝛ alij in. l. Lucius. ff. de leg. ij. ꝛ Bal. in. l. filia. C. de leg. ꝛ in. l. huiusmodi. §. cū pater. ff. de leg. j. ꝛ Pe. de anch. in. c. filius. de test. mino. ¶ Fortius a etiā ꝙ sicut officiū iudicis potest implorari pro dote ꝯstituēda, vt filia aduersus patrē: pōt etiā filia nupta implorare officiū iudicis: vt pater ad dotandā cōpellat̃, etiā si sine cōsensu patris nupserit: vt est gl. in. c. fi. xxxij. q. ij. ꝛ. xxvj. q. j. c. de raptoribus. ꝛ gl. in. l. obligamur. §. lege. ff. de act. ꝛ obl. lꝫ nō dicat qū sine cōsensu pr̄is nupsit. Idem tenuit Bal. in preallega. gloss. in. d. l. obligamur. ꝛ quia ſm eum mulier nupta spernitur a viro si dotem nō habet. l. si ita stipulatus fuero. §. si tibi nupsero. de verb. ob. idem etiam tenet Bal. in. l. fi. C. de sen. que sine cer. quāti. ꝛ in. d. l. cū his. §. mulier. in lectura antiqua. ꝛ in. l. fi. ff. sol. mat. ꝛ idem Ange. in. l. nupta. eo. ti. per ibi no. per Bar. ꝛ idē Bar. in palleg. l. obligamur. l. dedit dotem. ff. de col. bono. ꝛ in. l. q liberos. preal leg. que indistincte loquitur. idem tenet Jo. de Imo. in. l. j. ff. solu. matri. quia pater astringitur ad duo. s. ad nubendam filiam ꝛ ad dotandam: vt in. d. l. qui liberos. ergo si primū adimpletum est debet nihilominus adimpleri: ſm argu. l. si heredi plures. ff. de cōdi. insti. Itē qꝛ ſm eum nō videtur cessare ratio legis in filia iam nupta p ea, que no. Bar. in. d. l. nupta. ꝛ in d. l. j. in penul. col. ff. sol. ma. vt sic cōmodius ꝛ melius tractetur a viro iuxta ea, que habentur in auk. de nup. ꝛ in. §. si quis em. alias est ver. sub. §. sit itaqꝫ. quam opin. etiam sequitur Ludo. Roma. in. d. l. j. ff. sol. matr. ꝛ istam opinio. legendo tenere consueui: qꝛ videmus ꝙ etiā b si filia habet de suo vnde se dotare possit: tamen pater de proprio dotare tenetur, si idoneam habet substantiam: vt probatur si recte inspiciatur. C. de do. propter nup. in. l. fi. † ergo nō procedit arg. de alimentis ad dotem: vt patet ibi iuncta. d. l. si quis a liberis. ¶ Et quod tale argumentū non procedat c patet in. l. vxorē. §. pater naturales. de lega. ij. iuncto tex. in auk. lꝫ. C. de natu. liber. ꝛ expresse no. Ang. in. l. q filia. in prin. ff. ad Treb. Bal. in. l. qui filium. ff. vbi pupil. edu. debe. plene Joan. de Imol. ꝛ Moderni prealleg. l. j. ff. solu. matri. ¶ Et in specie decidit quo ad casum nostrū Paul. de cast. in. l. si soror. in pn̄. ff. sol. matri. vbi dicit ꝙ licet Guli. de cu. ꝛ Barto. ꝛ post eū in. d. l. obligamur. tenuerunt ꝙ pater filiam nuptā dotare nō teneatur per. l. fi. ff. de repu. ꝛ. §. si quis igitur. in auk. de nup. tamē illa iura ſm ipsum nihil faciunt: q solum probāt ꝙ maritus, qui eam sine dote recepit: nec dotē ab eo petere pōt: nec eā de domo, expellere, ꝛ ibi imputet si eā sine dote suscepit. Nos autem querimꝰ de ipsa muliere nupta cui nihil est ꝙ imputari possit. ¶ Sed posito ſm eum ꝙ opi. Guli. ꝛ Bar. vera esset, ꝙ tamē nō putat, illa opin. procederet de iure cōi. Sꝫ stante statuto, ꝙ filia femina nō succedit, sꝫ dꝫ dotari, clarissimū ꝛ equissimū videtur ſm eum, ne excludatur a successione ꝛ dote ꝙ dotanda sit: quia statutū eam excludēs propter dotē, videtur velle quod omnino eā habeat: vt no. gl. in. d. l. si socer. §. j. ꝛ ita dicit de facto consuluisse: qꝛ statutū disponebat ꝙ masculi essent obligati ad dotandum: ꝛ sic nō officio iudicis petitur: sed cōditione ex statuto que fortior ꝛ potētior est, iuxta ea que habentur in. l. cū postulasset. in princ. ff. de dā. infec. vbi ille qui tenetur officio iudicis nō cōstituit̃ in mora per interpellationē extraiudicialē, sed per litis cōtestationē secus in eo qui tenetur iure obligatiōis: vt no. gl. in. l. qui Rome. §. coheredes. ꝛ in gl. parua. ff. de ver. obl. ꝛ in. l. amplius nō peti. re ra. ha. ꝛ in. l. fideiussor obligari. §. fi. ff. de fideius. ¶ Nō obst. ꝙ dos nō debeat cōstitui vsqꝫ ad legitimā, sed pro modo facultatū arbitrio boni viri, vt. ff. de iure do. l. quero. cū similib. quia respōdeo ꝙ bonus vir. i. iudex, non debet arbitrari ꝙ sit minus legitima: vt in. d. auk. res que. ꝛ ibi clare no. Salice. in prin. ꝛ presertim nullis alijs filijs extātibus. ¶ † Preterea dico, ꝙ filia non intelligitur exclusa a iure petēdi legitimam, seu eius supplementū dato ꝙ statutum disponat eam dotādam: nisi specialiter legitima excludat. vt probant. s. ¶ Quinimo dico ꝙ statutū sub rubrica de successionibꝰ ab intestato, euenit ad declarandum antiquū statutū: declarando ꝙ dos non cōstituatur minor legitima, vendicat sibi locū in casu nostro: vt. s. ostensum est. ¶ Nec obst. ꝙ cōtrarium allegatur ꝙ pena duplicāde dotis nō dꝫ imponi ei, qui nō peccauit. i. illi qui dicit vltimi statuti scientiam habere nequit: † quia respondeo ꝙ respectu pene statutū inductū nō trahitur ad pterita: xt ī cle. j. cū gl. in ver. decetero. de vsuris. ꝛ Anto. de but. in. c. fi. de cōsti. vt in superioribus iam dictum est. ¶ Ex quibꝰ resultat cōclusio, ꝙ dicta Berta dotem non minorem legitima cum fructibus consequi potest. Alex.

Margin (left column): 9, 10, 8. Margin (right column): b, 11, c, 12, 13.

Marginal notes:

a ¶ Fo[...] decis. thol. q. cccx. Cur. senior cōsil. xxvij. col. xij. cōs. xxxix. col. fi. Ias. auk. ꝑterea. col. ij. C. vn̄ vir ꝛ vxor. instit. & act. §. fuerat. nume. xx. Bar. cōsi. clxj. supposito. co. j. cōsi. clxxxiij. pro faciliori. col ij. lib. j. Jo. igne. l. iij. §. vtruꝫ. nu. xciij. ad filla.

b ¶ Etiā Ias. cōs. cxxxiij. co. viij. li. iij. cur. d. cōs. xxvij.

c ¶ Nō procedat. Cur. d. cōsi. xxvij. ias. auk. res q. co. ij. C. cōia & lega. deci. l. si certis annis. col. ij. & pact. vide Nic. eneral. in loc. le. li. xxxix.

Casus talis est. Jo. de vada

lochis filium habens nō legitime natū noīe Bonifacium, eū solēniter legitimari fecit ad succedendū sibi ab intestato: ꝛ facto testamēto eū instituit vna cum alijs filijs legitimis, ꝛ naturalibus, postꝗ dictus Jo. certa bona seu iura titulo donationis inter viuos, dicto Bonifacio interueniēte iuramēto dōnationis, cōcessit. demū Jo. testamētū cōdidit, in quo Bonifaciū in legitima tm̄ sibi heredē instituit, ꝛ pro qua legitima sibi certa bona reliquit: ꝛ inter cetera voluit in dicta legitima imputari q idē Bonifacio titulo donationis inter viuos concessit: mortuo testatore Bonifacius petit sibi suppleri legitimaꝫ integre absque eo ꝙ imputetur illud, qd titulo donationis sibi a patre datum fuerat. alij vero heredes dicti Jo. asserunt bona donata esse in legitimam imputāda: queritur quid iuris.

Summarium.

1 ☞ Donatio facta filiofa. an debeat imputari in legitimam.
2 Donatio inter patrē ꝛ filiūfa. firmatur iuramento: ꝛ idem in

ter virum ꝛ vxorem.nu.3.

4 Pater ex contractu cum filiofa.naturaliter obligatur.

Consilium.VIII.

Visis ꝛ cõsideratis his, que in themate cõtinentur. ¶ Omisso omni apparatu ꝛ verborum pompa, vt in cõcludẽdo mihi decet. ¶ Puto de iure verum ꝙ Bonifacius legitimatus filius dicti Ioã. petere possit legitimam seu supplementum legitime absqꝫ eo ꝙ bona sibi donata a dicto Ioã. inter viuos. debeãt in dictam legitimam computari. ¶ Ad quod ostendendum presuppono ꝙ† donatio simplex facta filio in potestate ꝑut esse intelligitur filius legitimatus in.§.generaliter.ꝛ.§.illud.in auc. quibus mod.natur.effic.legi.debet computari in legitimam: qñ a principio donatio nõ valuit efficaciter: sed fuit morte cõfirmata: vt.l.filium quem habentẽ.ſm lect. Azo.ꝛ ibi no.doc.fa. erc. l.etiam.§.sed ꝛ mortis.ff.de bo.lib. Si aũt a principio donatio fuit efficax ꝛ irreuocabilis: tunc nõ cõputatur in legitimam, nisi tempore donationis hoc fuit a donante actum.l.si quando.§.j.C.de inoffi.test.ꝛ.d.l.etiam.ver.sed ꝛ si nõ mortis.ꝛ ista est communis conclusio doc.ꝛ no.Bar. Ange.ꝛ Mod.in.l. in quartam.ff.ad legem fal.ꝛ Bar.in.l.etiã.§.si parens.ff. si quis a parente fuerit manu.ꝛ Cy.ꝛ Sal.in.d.l.si quãdo.§.j. ¶ Solum ergo est videndũ vtrum donatio ista facta a patre filio legitimato: ꝛ sic existẽti in paterna potestate, fuerit ab initio efficax ꝛ irreuocabilis stante iuramento patris prestito in dicto a cõtractu.ꝛ videretur prima ꝯsideratione dicẽdũ quod nõ[a] per regulam.l.ij.C.de inoffic.dona.ꝛ.l.donationes.quas parẽtes. C.de dona.inter virum. ¶ Nec obstat iuramentum interpositum in ista donatione: qꝛ cũ dicta donatio facta fuerit a patre filio, dicitur quid profectitium ꝛ in profectitijs totũ acquiritur patri qꝛ nihil est innouatũ in eis per iura noua. vt legitur in. l. cũ oportet.C.de bon.que lib.ꝛ sic periꝺe ac si pater donaret sibimet, vt declarat Bar.in.l.frater a fratre.in vlti.col. ff. de cõdi.inde.ꝛ in.l.si quis pro eo.§.i.ff.de fideiuſ.sed constat quod si pater cũ iuramento donaret sibimet, nõ valeret: qꝛ dꝫ esse differẽtia inter dantẽ ꝛ recipiẽtem.c.fi.de insti.ꝛ.l.j. ff. de auc. tu2 to.ergo nil operatur illa prima traditio.l. qui sic.ff.de sol. † tamen veritatem puto esse cõtrariã.s.quod dicta donatio propter dictum iuramentũ fuerit a principio efficax ꝛ irreuocabib lis, ꝛ per cõsequens nõ debuerit in legitimã imputari. ¶ Hoc eñ primo voluit Bal.i.l.fi.C.ꝑ donato.in ver.ſꝫ qd si fuit ꝛc. vbi q̃rit qd si fuerit iter patrẽ ꝛ filiũ appositũ iuramẽtũ. an ꝑ possit venire ꝯ.ꝛ cõcludit ꝙ nõ: qꝛ iuramentũ est de iure naturali.c.ꝛ si xp̃s.de iureiur.no.gloſſ.xx.q.vj. autoritatẽ. Specu. in tit.de leg.§.nunc ostendẽdum.ver.xxiiij.qꝛ iure naturali nõ curatur patria potestas, que fuit inuenta de iure ciuili.l. itẽ in potestate.ff.de his q̃ sunt sui.ꝛ instit.de patria potestate. versicu.ius aũt.ꝛ ꝯstat ꝙ inter patrẽ ꝛ filiũ oritur obligatio naturalis ad dandũ: ergo dari põt.ꝛ sic dñium transferri saltẽ propter vestimentũ iuramẽti, ꝛ ꝑpter legẽ sacre scripture dicẽtis, reddite iuramẽta vestra deo, ꝛ iuramentũ est seruandũ vbi seruari potest sine interitu salutis eterne.c.debitores.c.si vero.ꝛ.c. cũ contingat.cũ si.de iureiu.que quidẽ lex diuina potẽtior est ꝙ patria potestas: ꝛ nulla constitutio humana potẽtior est diuina: vt.c.cũ inferior. de maio.ꝛ obedi.l. nã ꝛ magistratus.ff. de arbi.auc.sed episcopalis.C.de epi.ꝛ cle.ꝑ q̃ in effectu cõcludit Bal.in preallc.l.fi.transferri dominiũ ex illo cõtractu celebrato inter patrem ꝛ filiũ interueniente iuramẽto ꝛ illũ cõtractum esse irreuocabilem. ¶ Istam partẽ in terminis firmat Bal.in repe.l.j.ff.de iure do.ver.circa.in ver.venio ad secũdũ. ꝛ dico etiam cum ver.seq.ꝛ bi cõcludit quod si donatiõe facta 3 a patre filio est appositũ iuramentũ tenet donatio† sicut tenet inter virum ꝛ vxorem vallata iuramẽto.vt tenuit Guil.de cu. in.l.sed si possessori.§.item si iurauero.ff.de iureiu. ¶ Et ita se habet magis cõis opi.s. quod donatio inter virũ ꝛ vxorẽ firmetur[c] iuramẽto.vt etiã tenuit Fede.de senis cõsil.clx. per id quod habetur in auc.sacr.C.si aduer.vẽd.ꝛ in.c.quamuis. de pac.in.vj.ꝛ in.d.c.cũ cõtingat.ꝛ ita etiã tenet Bar.in.l.si quis pro eo.ad fin.princip.ff.de fideiuſ.ꝛ i.l.Seius ꝛ Augerius.ad l.fal.ꝛ Bald.in.l.j.i lectu.antiqua.ff. de dona.inter.vi.ꝛ vxor. ꝛ An.de bu.d.Car. Io.de imol.in.d.c.cũ contingat.vbi plene respondet.ad idẽ.etiã tenet Ang.in.l.pe.§.mulier.ff.sol.matrimo.ꝛ Rapha.in.l.si quis pro eo.ꝛ Ioã. de imo.in.l.si quis inquilinos.§.fi.ff.de leg.j.ꝛ Pau.de ca.i.d.l.pacta que cõtra. C.de pactis. ¶ Cõfirmatur predicta per text.in.d.c.q̃uis.de pac.in.vj.vbi conuentio facta inter patrem ꝛ filium validatur iuramento.quem tex.ad hoc etiam ponderãt ibi doc.videlicet quod pater põt obligari filio cũ iuramento. Et ideo ſm eos licet de iure ciuili iuxta causam aduentitiam nõ oriatur efficax obligatio inter patrẽ ꝛ filium ad agendũ: sed tantũ naturalis: vt.d.l. frater a fratre.cum ibi not.tñ de iure canonico illud nõ 4 procedat, vbi interuenisset iuramentũ, per supradicta. ¶ † Cõprobatur: qꝛ ex ꝯtractu donationis facto inter patrẽ ꝛ filiũ in potestate obligatur naturaliter pater filio: vt inquit Barto.in d.l.frater a fratre.in vlti.col.ꝑ.illũ tex.ꝛ dixi.s̃.referẽdo Bald. in.l.fina.C.pro donato.sed iuramentum super naturali obligatione reddit eam efficacẽ: vt no. Bart.in.d.l si quis pro eo. in sexto mẽbro.ꝛ Ant.de but.in.d.c.cũ cõtingat.circa.iij.co. ꝛ ibi idẽ tenẽt doc.in.c.cũ venissent.de instit.ꝛ ibi late hoc tenet do. Abb.saltẽ de iure canonico, quod seruandũ est in materia iuramenti: ꝛ sic in materia spirituali.c.licet mulieres: ꝛ ibi glo. de iureiur.lib.vj.no.Hosti.in.d.c.cũ cõtingat. quẽ ibi sequuntur alij vt tex.ibi plene refert Io.de imo.in.j.vel.ij.char. faciũt no. in.c.ij.de reg.iur.in.vj.ꝛ in.c.j.de ope.no.nun.ꝛ per legistas in c.priuilegia.C.de sac.san.ecc. ¶ Fortificantur predicta.per id quod no.Bal.in.l.si donatione.C.de colla.in.j.col.ver. ſꝫ quid 5 si pater etiam.vbi videtur concludere si bene inspiciantur † qꝺ si pater donãdo filio exprimat se donare propter talia beneficia vel benemerita filij.ꝛ iuret, illud iuramentũ facit illã donationẽ valere ab initio efficaciter, vbi alias sine iuramẽto nõ valeret: nisi probaretur merita precessisse.ex quibus oĩbus cõcludẽdo dico dictam donationẽ ab initio fuisse efficacem irreuocabilẽ, ꝛ per cõsequẽs non esse imputandam in dictã legitimã. ¶ Nec obst.allegata in ꝯriũ: qꝛ euidẽs patet responsio ex iam dictis. Nam qñ pater donat filio, cõstat quod q̃tum ad naturalẽ obligationẽ non est perinde ac si pater donaret sibimet. qꝛ oritur obligatio naturalis inter patrem ꝛ filium, sed ita est qꝺ vbi interuenit iuramentum super ipsa naturali obligatione, reddit ipsam obligationẽ efficacẽ. vt probaui: ꝛ etiam iuramẽtum inter patrẽ ꝛ filium ligat, vt est ostẽsum: ergo ꝛc. Qñ interuenit: iuramentum nõ est perinde ac si pater sibimet donaret.

d Et ita dico[d] ꝛ consulo ego Alex.

Quedã petia terre supposita domino hospitalis Becariorum, de qua Michael fuit reuocatus a rectore dicti hospitalis: ipse Michael tẽpore vite sue conductor dicte petie terre ipsam in testõ legauit.d. Francisce eius vxori que habuit, ꝛ nunc potitur ꝛ fructus percepit: ꝛ eã laborari fecit cõtra voluntatem heredũ dicti Michaelis filij, ꝛ heredes dicti Michaelis petũt tãq̃ proximiores se renouari a rectore dicti hospitalis, asserendo se heredes ꝑrimiores: ꝛ qꝺ intendũt ipsam petiã habere ꝛ tenere: ꝛ si legatũ hꝫ vires, volunt in alijs bonis satisfacere. dicta d. Francisca allegat qꝺ eo ipso ꝙ filij adierunt hereditatem patris, legatum fuit confirmatum ꝛ per consequens debere renouari ipsam. ¶ Modo queritur quis dictorum an Francisca an filij ꝛ heredes debeant renouari quoniã hi ad quos spectat sunt parati concedere cui de iure debetur.

Summarium.

Consilium.IX.

Visis dicto themate vna cũ instrumento prime cõcessionis Michaelis predicto, nec non viso testamento dicti Michaelis. Ex quibus omnibus redditur hec cõsultatio elegãs ꝛ dubia: vt pꝫ ex. j. dicẽdis. ¶ Et primo ad verã cõclusionem huius dubij ꝑsuppono ꝙ

---

a ¶ Qꝺ nõ. hoc tꝫ bal.i.c.cũ ꝯtigat. in si. de iureiurã. Pau.ꝯsi.ccclv. circa bona nu.iij. li.j.Ful.ꝯsi.cxcix. Amb.de viua.in trac.iura.ꝛ est ꝛõtas: qꝛ iuramẽtũ ꝯ legẽ, vel in fraudẽ legis nõ vꝫ.idẽ late Cor.ꝯ.ccxxviij.col.iij. vbi dꝫ ita fuisse iudicatũ li.j.ꝯſ.ix.col.j. li.ij.ꝯſ. cclxxxix. col.x.li.iiij.vbi dꝫ se semp ita tenuisse legẽdo ꝛ ꝯsulẽdo ꝛ lꝫ Cor. hoc limitat in cõſ. ccvj.col.iij.lib.iij.qñ tertius recipit donationẽ noĩe filij, ego nec hãc limitationem veram puto.

b ¶ Propter. Ale. j.lib.iij.ꝯſ.xx. ba. ꝯſ.ccccxxx.l.j.areti.ꝯſ.xvij.co.iiij.ꝯſi.lxxvij.col.iij.alexã.l.si dõatiõe.co. v.C.de col. Gui. pap.deci.delphi. cxlv.Anth.petr. tra.d iureiur.effe. j.dec.ꝯſ.cccxxi. ipu.ꝯ.dclxxxviij. nu.xi. Fr.Rip.repe.l.si vnq̃.q. xv. C.d reuo.do. ꝛ rñso.ix.cũ se.Iaſ.ꝯſi.cxviij.co.j.li.iiij. Bertr.ꝯſil.xxvij. col.j.ꝯſ.xxxix. ꝯſ. clxxiiij.i.cõ.ciij. ꝯſi.cxcvij.col.ij.li. ij.vide dec.ꝯſ.dcxxxi.nu.v.

c ¶ Firmeꝫ.idẽ Lepo.ꝯſ.ciuiliũ. ꝯſi. viij.nu.v.dec.l.pacta q̃ ꝯ.C.d pact. ꝯſi.ccij.Fr.Ripa. rñ.vj.rñſ.xvij.subti.de reuo.do.Io. lup.rep.rubric.de donat.inter vir.ꝛ vxo.fo.xxxj.Alexãd. vbiqꝫ. Bertran.ꝯſi.lxi. q̃uis donatio.li.iij.Anto ꝑetru. trac.iura.eff.c.ij. Sꝫ hec lꝫ cõis falsa est, ꝛ ꝯriũ tꝫ Bal.d.c. cũ ꝯtingat.co.pe.ꝛ in ꝯſi.xxix.lib.j. ꝯſi.cccxcviij.cõſi' cccclxxi.li.v.Barba.inter ꝯſi. Cur, senioris ꝯſ.lxvj.ꝛ est ꝛitas.

d ¶ Dico.puto ꝙ male cõsuluit bonaqꝫ donata in legitimam imputãda.

pono ꝙ dicta emphyteusis est emphyteusis ecclesiastica per
nota.in auc.de nõ alie.§.emphyteusim.col.ij. in ver. reliquis a
dotandis domibus.⁊ in.§.licentia.⁊ in auc.de alie.⁊ emph. in
1 versi.venerabilibus domib⁹ ⁊c.¶ †Et pro hoc,q2 omnia pri-
uilegia cõcessa ecclesijs trahunt ad hospitalia:vt est tex.opti-
mus.C.de epi.⁊ cleri.in.l.oĩa.⁊ in auc.de eccle.tit.§.fi.col.ix.et
in cle.q2 cõtingit,⁊ ibi gl.Jo.an.de relig.domi.⁊ qđ not. Spe.
in tit.de statu.mona.ver.xxxvij.hoc ẽt tenuit Lapus in tra-
ctatu hospitaliũ.in.q.lvj.⁊.lvij.⁊ qđ no.gl.in cle. dispẽdiosam.
in ver.benefi.de iudi.⁊ est etiam tex.in.l.omnes.§.propter nul
las.in ver.nullũ ius.C.de epi.⁊ cle.⁊ ibi Bal.notat ꝙ ita sunt
exempta hospitalia sicut eccle.quod est notandum scđm eũ.
¶ Quod est verum si hospitale est legitime constitutũ autho-
ritate episcopi,vel habentis potestatem:al's secus.xix.q.ij.⁊.c.
ad hec.⁊ ibi Inno.de relig.domi.⁊ no. Bald. in auc.hoc ius
porrectũ.C.de sac.sanc.eccl.⁊ in.l.orphanotrophos.C.de epi.
⁊ cle.⁊ in.l.debere.C.de fideicõ.liber.⁊ glo.⁊ Pet.de anch. in
dicta clemen.q2 contingit.⁊ Joã.in.c.inter dilectos. de don. ⁊
ideo dicebat Archi.in.c.diffiniunt. xij.q.xiiij.⁊ ꝙ ita tutus est
aufugiẽs ad hospitale,sicut ad eclesiã, qđ sequendo reassum-
psit Bal.in.l.si qs ad declinãdã.de epi.⁊ cle.in versic.sed iuxta
hoc quero de duabus questionibus.qđ tamen intelligit in ho
spitali constructo legitime authoritate diocesani per prealleg.
¶ Et hoc presupposito quod sit similis hec concessio emphy.
ecclesiastice modo quo.s̃.dixi.¶ Nunc arguo pro do.Franci-
sca, ꝙ ipsa sit prefenda ⁊ pro ipsa adduco primo text. in. l.in
2 cõuẽtionibus.ff.de verb.signi. † vbi fundus emphyteuticus
qui poterat transire ad heredẽ,poterat etiã legari dño irrequi-
sito.q2 legatarius loco heredis habetur ibi gl.in.l.id tempus.
§.fi.ff.de vsusca.⁊ etiã ꝑ illũ tex.dicit Spec.in tit.de loca.§. ali-
qua.versi.cij.⁊ versi.sequẽ.⁊ hoc etiã adduco qđ dicit Bal. in
c.j.⁊ in p̃n.de phi.feu.alie.ꝑ Fede.vbi dicit ꝙ recipiens feudũ
ꝓ se ⁊ successoribus suis quibuscunqȝ,transferre põt illud ad
legatariũ per dictam.l.id tempus.⁊.l.quedam.§.nihil.ff. eodẽ.
¶ Ad idem etiam additur quod notat Spec.de testa.§.j. ꝓ-
3 pone Anto.instituit heredes : vbi †voluit ꝙ emphyteusis ac-
cepta ab ecclesia pro se ⁊ heredib⁹ verificetur etiam in herede
a instituto,etiam in re certa[a]:qui tamẽ habetur loco legatarij. l.
quoties.C.de here.instit.⁊.l.quoties.§.heredes.ff.e.tit.⁊ dicta
l.quedam.§.nihil.idẽ etiã sequitur Bal.⁊ Jo.de Imo.in. l. ex
facto.la grande.ff.de hered.instit.⁊ dicit fuisse de mẽte Bart.
in.l.vt iureiur.§.si liberi.ff.de ope.lib.⁊ idẽ Bal.in.c.j.in p̃n. de
suc.feudi.Bal.in.c.j.an agnat⁹ vel filius.¶ Secũdo ad idem
adduco:nam emphyteusis ecclesie etiã transire põt ad vxorẽ.
vt est tex.in.d.l.§.emphyteusim.in auc.de non alie. ergo nihil
factũ est ꝑ dictũ testatorẽ extra naturã emphyteusis.¶ Ter-
tio confirmatur,nam dicta concessio facta Michaeli p̃dicto,
facta fuit pro se filius ⁊ hr̃dibib⁹,vt erant verba instrumenti:
quo casu dicta verba,heredibus, verificant etiam in heredi-
4 bus qui nõ sunt filij,† q2 dicta copula,⁊ nõ requirit cõcursum
copulatorũ ex quo cadit inter duo adiectiua indefinite posita
nõ respectu vnius certe ⁊ determinate substãtie. l. ea tñ adie-
ctio.ff.de leg.iij.⁊ ita firmat Bar.⁊ Ang.in.l.gallus.§.etiam si
a parente.ff.de lib.⁊ posth.Sed sic est ꝙ verbum , heredibus,
est ꝓlatũ in materia trãmissibili ad quoscunqȝ heredes , vt est
ista,⁊.j̃.subdã.ergo extendit vt ad quoscunqȝ heredes possit
transire.C.de leg.l.in annalibus.⁊.l.sciendũ.de ver. sig. etiam
si dictũ sit suis heredibus.l.stipulatio ista.§.si quis ita. de ver.
obli.⁊ no.Spe.in.d.§.nũc aliqua.versi.cxiij.⁊ Bar.Bal. An-
ge.in.d.l.Gallus.§.etiã si a parente.⁊ in.d.l.in conuẽtionibus.
de ver.sig.⁊ Jo.de imol.in.l.quod dr.ff.de verb.obli. Si veri-
ficant dicta verba in heredib⁹ extraneis,ergo ⁊ in legatario q
hoc casu habet loco heredis.d.l.in cõuentionibus.⁊ superius
dictũ fuit.¶ Qđ aũt ista emphyteusis vt tanq̃ emphyteusis
ecclesie hodie trãseat,⁊ trãsire possit in quoscũqȝ heredes ex-
traneos non solum in descendentibus,videt tex.expressus in
5 §.licẽtiã.in auc.de aliena.⁊ emphy.†vbi dicit ꝙ etiã põt cõce-
di emphyteusis in perpetuũ:⁊ per ꝯñs etiã vltra dscẽdentes
qui interdũ non sunt heredes in ꝑpetuũ:⁊ sic corrigit dictũ.§.
emphyteusis.⁊ istud etiã vr̃ tenere gl.in.d.§.adeo.insti.loca.⁊
gl.in.§.alienationis.in auc.de nõ alienã.⁊ idẽ Jac.de bel.ibi.⁊
idem etiã tenet Ang.in.§.his itaqȝ.in eo.tit.de non alie.idem
tenet gl.in auc.si quas ruinas.C.de sac.sanc.eccle.⁊ idẽ ꝑ Cy.
⁊ Bal.idẽ etiã Spec.in.d.§.nunc aliqua.versi.viij.⁊ versi.cxv.
⁊ Bar.in auc.perpetua.⁊ in auc.qui rem.ad fi.C.de sarc.sanc.
eccle.⁊ in.l.etiã.solu.mat.⁊ imo.in.l.quod dr.de verb.obl.⁊ pro
ista parte etiã reperio cõsuluisse solẽnes doctores do.Petr. et
Bal.de peru.⁊ Bal.etiã in addi.Spec.in tit. de loca. ⁊ idem
Imo.in.d.c.in presentia.⁊ glo.in.c.j.C.de loca.p̃dio.ciuiliũ vel
fiscaliũ.lib.xi.gl.i auc.vt decetero ꝯmutatiões.§.illđ. ⁊ Bald.
in quodã suo repertorio in versi.etiã.¶ Quarto etiam addu-
6 co tex.in.l.si domus.§.fi.de leg.i.† vbi fundus emphyteuticus
legari põt etiã irrequisito dño:⁊ etiã donari,vt no.gl. in fi. l. fi.
C.de iure emphy.a ibi.Bar.⁊ Bald.in.l.j.de fundis patri. li.
xj.⁊ gl.Inno.⁊ Jo.an.in.c.potuit.de loca.⁊ Spe.in.ti.de loc.
§.nũc aliqua.ver.cviij.⁊ idẽ ibi Jo.an.in add.⁊ Bal.⁊ doct. in
d.l.si domus.§.fi.vbi hoc etiã voluit procedere in emphyteuta
ecclesie:⁊ ideo videt ꝙ isto casu sit di.domina Francisca reno-
uanda ſm formam.d.l.fi.C.de iur.emphyt.⁊ pulchre declarat
Bald.in.d.auc.si quas ruinas.⁊ Spe.in.d.§.nunc aliqua.ver.
cxiiij.⁊ versi.clvj.⁊ Joã.de imo.in.d.l.si domus.§.fi.de lega.j.
¶ In cõtrarium ꝙ ipsa nõ sit renouãda,sed si aliqs est reno-
uandus,debẽt renouari filij ⁊ heredes dicti Michaelis agna-
ti:q2 dicta concessio emphyteutica sicut specificat facta Mi-
chaeli pro se ⁊ suis ⁊ filijs heredibus conducẽti in.lxix. annis
7 ad renouãdum†,vnde dicta verba,⁊ suis filijs ⁊ heredib⁹, de-
b bẽt intelligi copulatiue[b] adeo ꝙ si essent heredes ⁊ non filij, vel
ecõtra,nõ succederẽt:vt ꝓbat in.d.§.emphy.⁊ ita consuluit in
terminis Bar.consil.clxxxj.incip.questio ista hȝ duo dubia.⁊
expresse firmat in.l.vt iurisiurãdi.§.liberi.de ope.libe.quem se-
quit Pet.de anch.in cle.j.de iure patro.⁊ firmat Jo. de imo. i
d.l.quod dicit.ff.de ver.ob.⁊ Bal.etiã multũ no.in.l.j. de iure
emphy.vbi voluit hoc etiam procedere in emphyteusi ecclesie
que ad quoscunqȝ transire posset:maxime qñ extant post mor
tem emphyteute filij eius:⁊ in casu nostro.vnde dicit ꝙ dicta
copula,filijs ⁊ heredibus,põt pluribus modis capi:⁊ tunc dȝ
accipi vt det licitũ sensum,⁊ verosimilẽ. ⁊ dȝ oratio exponi in
meliorem partẽ:vnde ſm eum absurdũ esset heredẽ extraneũ
preferre suo heredi:⁊ ideo intelligantur dicta verba,ꝙ debeat
esse heres sanguinis:non heres extraneus.ff.de heredi. instit.
l.lucius.la.ij.ff.de pac.l.tale pactum.§.fin.⁊.ff.ad Treb.⁊.l. ex
facto.§.vlti.Et ꝙ istud etiã ꝓcedat in quacunqȝ emphyteusi,
a firmat Jo.de imo.etiam in.c.presentia.⁊.d.l.qđ dicit.licet do.
Abb.nõ faciat mẽtionẽ.¶ Et pro hoc etiã facit qđ no. Bar.
in.d.l.Gallus.§.etiam si a parẽte.⁊ Bal.in.c.j.de natu.suc.feu.
8 b †vbi dicunt,ꝙ si testator dicit instituo filiũ:⁊ si decesserit sine
liberis, substituo Titium ⁊ eius filios ⁊ heredes . ꝙ licet ſm
c rigorem verbo⁊ dicta copula,⁊,non requirat vtrũqȝ scȝ esse fi-
lios ⁊ heredes.l.ea tñ adiectio.de lega.iij.tamẽ isto casu requi-
retur esse filium ⁊ heredẽ copulatiue:q2 al's resultaret iniqtas
⁊ intellectus nõ cõgruus cotra mentẽ testatoris : q2 sicut te-
stator predilexit filium viuo Titio : ita ⁊ heredẽ filij , maxime
quando heredes filij essent de agnatiõe testatoris, ⁊ heredes
Titij erant extranei:vt in.l.Publius.in fine.ff.de condi.⁊ de-
mõstra.¶ Pro quo etiã facit quod not.Spec.in ti. de testa.
§.in primis.ver.fin.nec etiam dicta ꝑ Ang.⁊ do. Joã.in.d.§.
etiam si a parente. discrepant ad hoc quo ad propositum no-
strum.¶ Et per hoc ptȝ responsio,vt dicebatur in tertio arg.
ꝙ verificantur illa verba,filijs ⁊ heredibus , etiã in solo here-
de,nõ filia:q2 illud ꝓcederet qñ nõ essent aliq filij emphyt.al's
sec⁹ ꝓpter incongruũ intellectũ,vt est dictũ.¶ Itẽ forte illud
posset ꝓcedere in empyteutica,que ad quoscunqȝ transit se-
cus in emphyteutica de qua nos tractam⁹:q2 ad oẽs nõ trã-
sit:vt inferius declarabo.¶ Secundo ad idẽ adduco:nã tam
ex tenore dicti instrumenti cõcessionis:⁊ sic ex cõuentione par
tiũ,que in talibus ꝯctibus est prius obseruãda.l.j.⁊ fi.C.de iu
re emphy.⁊.§.adeo.insti.loca.qu ã ẽt de iure cõi talis emphyt.
c nõ potest transire ad heredes extraneos[c]:vt patet in.d.instru
9 mento.¶ †Et de iure cõi hec est cõis opi.primo in emphy.re
rũ ecclesiarũ ꝯstat p̃dicta:vt est tex.in auc.de alie. ⁊ emphyt.
§.j.q2 quo ad illã remanet incorrectus dictus.§.emphy.⁊ hoc
tenet Spec.in tit.de loca.§.videt aliqua.ver.vij.⁊ in ver.cxv.⁊
hoc cõiter tenet. Sed sic est ꝙ hospitalia habẽt priuilegia ec-
clesie.d.l.oĩa.de epis.⁊ cleri.⁊ in auc.đ eccle.tit.§.fi.⁊ dixi.s̃.in.
princi.ergo sequit ꝙ etiã rectores hospitalis predicti in preiu-
dictum hospitalis nõ possunt concedere rẽ in emphyteusim,
transiturã in extraneos heredes.¶ Preterea nedũ in eccle-
sia Cõstantinopolitana,sed etiã res cuiuslibet ecclesie,vel ve-
nerande domus nõ cõcedit in emphyteusim, adeo ꝙ trãseat
in heredes extraneos,vt est gloss. reputata singu.in.l.etiã.ff.
solu.mat.quam etiam ibi sequitur Bal.dicẽs ꝙ dictus.§.em-
phyteusim.corrigitur quo ad tẽpus,nõ quo ad qualitatẽ suc-
cessorum.hoc etiam tenuit Bal.in.l.ij.C.de suis ⁊ legi.vbi di-
cit ꝙ emphy.ecclesie nõ trãsit nisi ad eum, qui est de liberis,⁊
qui sit heres:copulatiue intelligendo.Ita dicit de hoc esse gl.
valde singularem in.d.l.etiam.⁊ idem Bal.per illã gloss.in.l.
assiduis.in fi.C.qui potio.in pig.⁊ in.c.j.de feudo dato in vicẽ
legis commisso.vbi refert se ita consuluisse.⁊ in.l.ij.in.ij.col.C.
de iure emphy.⁊ in auc.defuncto.C.ad Tertyl.in princ.⁊ in.l.
fi.in.vj.oppo.C.de heredi.insti.⁊ idem Specu.in.d.§.nũc ali-

a ¶ Certa.dicvt di
xi.s̃.libr.j. consil.
cxxviij.

b ¶ Copulatiue.s̃.
lib.j consi.xiiij.

c ¶ [illegible]

qua.ver.xxiiij. Et idem Bar.in.l.quod dicitur.ff.de ver.oblig.⁊ in.l.si tibi.§.si pactus.ff.de pac.⁊ in.l.si patroni.in princi.ff. ad Treb.⁊ ita etiā cōsuluit ipse Bart.vt refert.Bald.in.l. vsufructu.ff.sol.ma.⁊ istud etiā tenet Jo.an.in.c.in presentia. de pb.⁊ in addi.Spe.in.§.nunc aliqua.super ver.xxiiij. ¶ Et pro ista parte tāquam magis cōi ⁊ veriori.s.qđ dictus.§. emphyteusi. corrigitur tantummodo quo ad tp̄s,⁊ non quo ad qualitatez successorū,facit qđ quanto magis possumus,debemus correctionē euitare.C.de app.l.precipimus.ad finē.in auþ.de admi.of.§.fi.⁊.c.cum expediat.de elec.in.vj.⁊ que no.in auth. quas actiones.de sac.sanc.eccle.cum in.d.§.licentiā.non dicatur ꝙ possit ad quoscūqꝫ heredes trāsire emphyteusis ecclesiastica lꝫ dicat ꝙ possit in perpetuū ꝯcedi:ergo ꝙ nō mutatū reperit̄ q̄ re stare ꝓhibet̄.C.de testa.l.sancim⁹.⁊ in auþ.quib.mod.na.effi.sui.§.trib⁹.⁊ hec pars videtur de iure vera. ¶ Et per hoc patet rn̄sio ad ea que dixi in ꝯtrariū in tertio argumento, arguēdo ⁊ allegando ꝙ emphyteu.ecclesie transit ad heredes extraneos:quia rn̄det̄,ꝙ hoc nō ꝓcedit in casu nostro:qꝛ forma cōcessionis dictat ꝯtrium:vt dixi.s̄. ¶ Scđo:qꝛ nos loquimur in emphyteusi hospitalis que vtitur iure ecclesie Cōstāti. vt.s̄. declaraui. ¶ Tertio rn̄deo ꝙ ꝯtria ꝓcedunt qn̄ cōcessio fieret ex cā necessitatis vel vtilitatis ecclesie:vt qꝛ est necesse : qꝛ res est ruinosa vel ꝑue vtilitatis,ꝙ illa ꝑmittit̄ in ꝑpetuū.vt in. d. auþ.si q̄s ruinas.qꝛ si tūc ꝑmittit̄ alienatio directi dn̄ij, forti⁹ sit vtilis:ꝓ hoc.c.ad aures.C:de reb⁹ eccle.non alie.⁊ in auth. hoc ius porrectū.de sac.sanct.eccle.⁊.xj.q.ij.fine. ¶ Sed si fiat sine causa,aut quia consueuerat concedi in emphyteusim : et tunc poterat concedi perpetuo quo ad descendentes,nō quo ad extraneos.⁊ ita concordando opi.tenet Anto.de but. in.c. in presentia de proba. ⁊ sunt etiam de mente Specul. in. d. §. nunc aliqua.ver.vij.⁊ ibi declarat do.Ant.⁊ Spec.etiam in.d. ver.vij.quando dicatur fieri propter vtilitatē vel necessitatem in quo ad eos me remitto:quia explicare non expedit etiam videt̄ fuisse de mēte Bal.in auþ.quas.in prin. nec reperitur aliqua lex neqꝫ text⁹ dicens ꝙ emphyteusis ecclesiastica trāsire possit ad extraneos heredes.sed solum dicunt quod in perpetuum concedi potest,qđ tamen intelligi pōt ⁊ debēt,vt.s̄. dixi quod non exeant descendentes.⁊ ita etiam loquitur Barto.in d.auþ.perpetua.⁊ in.d.auþ.qui rem.⁊ Ange.in.d.§.lex itaque. ⁊ ita loquit̄ Ja.de bel.in loco p̄alle.⁊ ita dicit Joā . de imo. in d.c.in presentia.⁊ in practica non recederet de facili ab opin.

10 Jo.an.in.d.c.in presentia.propter ius autoritatem. ¶ † Tertio confirmat̄:qꝛ dicta res emphy.nō potuit per dictum Michaelem.d.do.Franct.legari sine licentia superioris dicti hospitalis.primo.qꝛ hoc expresse cauet̄ in dicto instrumēto ꝯcessionis,in quo dictus Michael promisit dictam rem non vendere nec alienare in cambium:vel recommēdationem tradere sine licentia petita ⁊ obtenta rectoris dicti hospitalis:ergo a forma contractus non est recedendum cū contractus.l.accepiant a verbis contrahentiū.ff.deposi.l.j.§.si cōueniat.⁊.d.l.j. in fi.C.de iure.emphy. ¶ Et sic est certū ꝙ ꝑ legatū quis dicitur alienare:vt est tex.in.l.filiusfa.§.cū pater.ff.de leg.j.⁊ similiter per donationē que est similis legato dicit̄ quis alienare.l. voluntatis.cum ibi no.C.de fideicom.⁊ quod notat gloss.⁊ ibi Bar.in.l.ij.C.de vsusc.ꝓ emptore.ergo ⁊c. ¶ Preterea circūscripta dispositione contrahentiū dico,qđ hoc etiā de iure cōmuni[a] ꝓbat̄:vt in.d.l.fi.C.de iure emphy.in ver.alienare, vēdere,⁊ trāsferre:sed sic est ꝙ legatum ⁊ donatio inducit alienationē ⁊ translationē ⁊c.⁊ hoc firmat glos.in.l.j.C.de fun.patri. lib.xj.⁊ Bar.i.l.fi.C.de iure emphy.⁊ idē Pe.Dyn.⁊ Bart. in.l.si domus.§.fi.de leg.j.⁊ in.l. in cōuētionibus. de ver.sign. ⁊ in.l.j.§.quid aūt.ff.de superfici.⁊ Ang.in.l.ij.C.ne rei dominice vel tēplorum. ¶ Et maxime hoc veruz est in emphyteusi ecclesiastica,ꝓut in proposito:qꝛ illa nullo modo potest legari,vel donari:maxime quādo legatur vel donatur simpliciter non reseruato iure ecclesie : prout factū fuit in testamēto dicti Michaelis legatis:vt est tex.singularis ⁊ appositus in.l.vniuersas.C.ne rei dominice vel templorū. ⁊ ibi Bart.⁊ Ang.⁊ no.etiam Bartol.in omnibus.s̄. allegatis locis. ⁊ ita etiā tenuit Bald.in.c.j.§.donare.qualiter feudum alienare possit. ⁊ Bald.de pace cōstā.in versic.liberorū.in auþ. quas actiones. de sac.sanc.eccle.⁊ in.l.vsufr.⁊ ibi do.Jo.de imo.idem tenet.ff. solu.matri.⁊ in.d.l.si domus.§.fi.⁊ hoc etiā tenet Specu.in.d. §.nunc aliqua.versi.xxiiij. ¶ Et per predicta hāc partē puto de iure veriorem,quod dicta.do.Frāci.non sit renouāda a rectore dicti hospitalis ex his ⁊c. ¶ Patet ex his responsio ad allegata in contrarium. ¶ Et primo ⁊ in quarto argumēto: quia res emphyteutica poterit legari:nisi in cōtrarium diceret forma concessionis:vt in casu nostro,prout.s̄.ostensuz est. ¶ Itē ad dictā.l.in conuentionibus.⁊.l.si domus.§.fi.tenendo opi.Bal.⁊ sequaciū ꝙ res emphyteutica priuato concessa possit legari,pōt responderi ƀm Bar.ꝙ illa materia loquit̄ in emphyteuta reipublice,q hꝫ p̄dicta vectigalia,quo casu quicūqꝫ esset,posset esse obligat⁹ ad vectigalia.C.sine censu ⁊ reliquijs.l.fin.ff.de publi.l.imperatore.sed alius ab emphyteuta nō est obligatus dominio primo:imo hꝫ necesse dn̄s agere in reꝫ,⁊ probare de dominio,⁊ de iure suo qđ nō est sine difficultate:vt notat̄ in.l.ij.C.de iur.emphyteu. ¶ Itē ⁊ tertio pōt rn̄deri qđ iura contraria nō procedunt in emphyteusi ecclesiastica per casum.d.l.vniuersas.C.ne rei do.vel tēplo. ¶ Et etiā non obstat qđ legatarius habet̄ loco heredis,⁊ admittat̄ in emphyteusi qꝛ illud est verū quādo legatarius nō esset de personis prohibitis.vt quia esset de filijs qui possunt succedere in emphyteusi ecclesiastica,vel in alia emphyteusi prohibita ex forma concessionis,si extenderet ad illū legatariū:tunc verbū heredi verificatur in legatario:al's non.⁊ ita tenet Spec.in. d. §.nunc in aliqua.versi.xxiiij.⁊ in titu.de testa.§.in primis. versi. si.⁊ Bald in.l.quedā.§.nihil.ff.de edē.⁊ in.l.libertiqꝫ.in.xj.col. de ope.lib.in ver.scđm dubiū ⁊c.⁊ in verbo,sed quid si quidā.⁊ Jo.de imo.in.l.ex facto.la grande.ff.de here.instit.sed in casu nostro legatarius est de personis prohibitis.tam ex forma cōcessionis,ꝙ iuris cōis dispositione:ergo sequitur quod nō veniret appellatione heredis,⁊ maxime qꝛ legatarius dicitur heres improprijssime.vt probat tex.in.d.l.id tp̄s.§.fi.in ver. quē-

11 admodum ⁊ quasi.⁊ no.in.l.si abducta.C.de fur. ¶ † Non obstat secundū argumentum ꝙ emphyteusis ecclesiastica possit transire ad vxorem ⁊c.qꝛ rn̄deo qđ id procedit quādo expresse esset mētio facta de vxore in cōtractu concessionis:ergo ⁊c. vt dixit tex.in.d.§.emphyteu.in auþ.de nō alie.sed in.d.emphyt. concessione nulla facta est mentio de vxore:ergo ⁊c.l.si vero. §. a viro.solu.matr.⁊ in.l.seruus.§.non dicit pretor.de acquiren. here.l.non ōis.in prin.si cert.pet. ¶ Ad alia vero argumenta superius clarissime responsum extitit. ¶ Et posito pro cōstāti quod dicta Francisca non sit renouanda:vt.s̄. firmaui. posset tamē dici qđ nec etiam dicti filij ⁊ heredes dicti Michaelis sint renouandi ex eo qꝛ pater eorum legando simpliciter dictā rem que est emphyteutica sine licētia rectoris dicti hospitalis tam ƀm formam dicti contractus,quam de iure cōi sunt

b ipso iure priuati[b] iure suo qđ habebat in dicta emphyt.d.l. fin. cum ibi no.C.de iure emphy.⁊ in.c.potuit.de loca.⁊ probatur in.d.l.vniuersas. ¶ Et per talē actū siue cōtra conuentionē, ⁊ naturā ipsius cōtractus,nō solū priuatus fuit ipse Michael: sed etiā preiudicat suis filijs ⁊ heredibus.pro quibus cōcessio emphyteu.fuerat:vt no.Bar.⁊ Ang.in.l.eū qui.ff.de interdi. ⁊ releg.⁊ Cy.⁊ Bal.in.l.ij.C.de lib.⁊ eoꝝ lib.⁊ Dyn.in.c.non debet aliquis.de reg.iur.in.vj.⁊ doc.post gl.in.l. emancipatū. ⁊ ibi Bald.ff.de senato.⁊ expresse Bald. post alios in. l. adoptiuū.§.patronum.ff.de in ius voc.⁊ in.l.qui se patris. C.vnde libe.cum simil. ¶ Qꝛ tū de hoc puncto precise non loquit̄,nec querit̄,scilicet an dicti filij ⁊ heredes dicti Michaelis exclusa dicta dn̄a Francisca , priuati sint re emphyteutica per dictum legatum factū a patre:quid iuris sit,sub silentio transeo.

12 ¶ † Secūdo tamē ꝙ eo casu quo priuati essent filij ⁊ heredes ipsius Michaelis,quod superiores dicti hospitalis habeant eos filios ⁊ heredes.d.Michaelis renouare ꝑ no.per Bartol. in.l.j.§.permittitur.ff.de aqua quoti.⁊ esti.⁊ in.l. si mihi ⁊ Titio.ff.de verb.obliga.⁊ in.l.j.ff.de priui.credi.facit. c.j. si vasal. feudo priuetur. ¶ Scđo principaliter dubitatur , an pro constanti posito , ꝙ rectores dicti hospitalis ad petitionem dicte d.Francisce non teneātur eam renouare,an saltem filij ⁊ heredes dicti Michaelis teneantur ad estimationem dicte petie terre prestandam dicte do.Francisce : ⁊ quid iuris sit.⁊ videt̄ ꝙ nihil debeatur:quia est res ecclesie, que non potest alienari sine magna difficultate.x.q.ij. hoc ius.⁊.xij.q.ij.fine.c.j. de rebus eccle.non alienan.in.vj.⁊ ideo sicut quando legantur predia Cesarū:ex eo quia non potest haberi sine magna difficultate,non tenet legatū,nec debetur estimatio.l.apud Jul.§. cōstat.ff.de leg.j.⁊ expresse tenet Inn.in.c.filius.de test.⁊ glo.xij. q.ij.in summa.⁊ Bar.in.d.§.constat.⁊ eadē solennitas que requirit̄ in alienatione rei ecclesiastice , requiritur in alienatione rei hospitalis:vt probat tex.in.§.nos igitur. auþ. de non alie. ⁊ probatur in dicta auþ.hoc ius porrectū.⁊ ibi Bar.tenet. Bal. ⁊ Abb.⁊ Mod.post alios in.c.nulli.de reb.eccle.non alienan. ¶ Secundo pro hoc facit:quia cum dictum ius emphyteut. competens Michaeli fuit ex eo tempore mortis ipsius extinctum ex eo quod dictam rem emphyteu.legauit domine Frācisce sine licentia superioris dicti hospitalis,per quod legatum fuit priuatus ipse Michael suo iure:vt dixi per dictum.l.fi.C. de iure emphyteu. ergo videtur voluisse legare tantummodo ius qđ habebat legitime etiā si morte ipsius testatoris erat pe

rituru m

a ¶ Cōi.imo de iure cōi est licitū vt ibi no.Albe.bru. cōsi.lxxxi.Cepol. cau.ciuiliū consil. viij.nu.x.cū sequ. saluo ꝙ nō debet fieri tr[illegible]itio dn̄o irreq[illegible]

q ¶ Priuati.imo qꝛ nō processerūt ad realē traditionē per ea que dixi in consu.parisi.§. xiiij.gl.v.nu.iiij.cuz sequen.

...m:z sic nihil debetur,vt probatur in.l.vxor patrui. z ibi ...t.C.de leg.z.l.quod in rerum.§.j.ff.de leg.j.z ibi Bartol. et Guil.Bal.in.l.habitatio.C.de vsufru.cū simi. ¶ Sed his nō obstantibus duo estimatores pretiū z cōgruū ipsi⁹ rei emph. deberi dixerūt:z pro hoc adduco authoritatē Spec.in titu.de loca.§.nūc aliqua.ver.cxviij.vbi dicit,ꝙ si emphyteusis sit donata z legata ecclesie eo casu quo legatū non teneret,dareť ecclesie estimatio rei.allegat.ff.de leg.j.in.l.filiusf.§.qd si in alieni.
14 ¶ † Itē habemus ꝙ si alij legata est res ecclesie,que nō potest alienari sine magna solēnitate.tñ debeť estimatio legatario:vt firmat Host.in.d.c.filius.de testa.Bald.z Ioā.de imo.
a in.l.apud Julianū.§.ↄstat[a].ff.de leg.j.pterꝙ in re ecclesie Romane vel Cesaris,q̄ nō potest alienari sine licētia pape vel imperatoris:secus in re ecclesie inferioris,que de facili potest permutari facta meliori cōditiōe ecclesie:vt legitur z no.C.de sac.san.eccl.in auť.sed permutare.z.xij.q.ij.in summa.z istud etiā tenuit Nico.de mata.in.l.cū alienā.z in.c.j.§.donare. qualiter feudū alienare potest. ¶ Preterea etiam posito ꝙ legatū rei Cesaris vel ecclesie nō teneret quo ad estimationē regulariter tñ illud fallit nisi aliud appareat de mente testatoris:quo casu pro obseruatione voluntatis verū pretiū erit prestandum:ita est gl.in.l.si quis inquilinos.in prin.ff.de leg.j.z idē voluit gl.
15 in.§.nō solum.insti.de le. ¶ † Sz qd in casu nostro voluerit testator oīno prestari.ptz:qz grauauit dictū legatarium quod de fructib⁹ z reditibus dicte petie terre ipse teneť facere id quod a testatore habuit in secreto:qūo ergo visum fuisset verosimile testatori:quod legatari⁹ adimpleret grauamē sibi iniūctū,si cōmodū legati non haberet.C.de leg.l.ab eo.z.l.palā.z.l.ij.§.fin.de leg.j. ¶ Et si volūtas testatoris in dicto grauamine nō potest adimpleri modo quo disposuit:scilicet de fructibus dicte petie terre,adimplebiť eo modo quo fieri poterit:scz de dicta pecunia.l.legatū ciuitati.cū ibi not.ff.de vsu.l.legatū.ff.de admi.rerū. ¶ Et maxime:qz testator sciuit z sciuisse presumitur dictā rem alienā esse:iuxta.l.cū alienā.C.de le.§.nō solū.instit.eo.z ꝙ presumitur sciuisse patet:qz ipsemet fuit ille qui cōduxit rē predictā a dicto hospitali:z sic cū ↄsistat in facto ꝓprio presumiť scientia.l.quāꝙ.ff.ad velle.z.ff.locati.z.l.item querit.§.fi.facit quod no.glo.z doc.in.l.si quis delegauerit.de noua.z in.l.si res obligata.de leg.j.z quod not.Bar.in auť.sed cum testator.C.ad.l.Falci.dū dicit ꝙ in ciuitatibus in quibus sunt incātastra,in quibus debet quis assignare sua bona:prout est Imole:presumitur tūc testatorē scire vires sui patrimonij.nec obliuio p̄sumitur.l.magnā.C.de cōtrahen.z cōmit.stip.z maxime cū in casu nostro in quo vigore dicte cōcessionis tenebatur soluere Michael singulo anno canonē:z qd in casu isto presumiť scientia in terminis:firmat Bald.in.d.l.cū alienā.per iura allegata post Cy.z idē ibi Bal.z Io.de imo.in.l.si dom⁹.§.fi.de leg.j. ¶ Corroborantur hec:qz relictum fuit Francisce vxori,que in hoc erat priuilegiata.d.l.cum alienam.z.l.quintus.§.fin.de au.z arg.leg. ¶ Et per hoc patet rñsio ad id qd dicebat gl.Inn.z Bar.in.§.constat.dicens legatū rei ecclesiastice non tenere etiā quo ad estimationē.qz illud pōt ꝓcedere in re ecclesie Romane,sec⁹ in inferiori:vt dixi.s. ¶ Pro quo bene facit tex.in.d.§.constat.in prin.vbi dicitur qd res aliena legari pōt,etiā si difficilis sit eius cōparatio.secus si multū difficilis vt in reb⁹ Cesaris.vnde cum cōparatio rei ecclesie non sit multum difficilis ꝑ rōnē quā dixi.s.lz sit difficilis:tñ tz legatū.d.§.constat. ¶ Itē ↄtria possunt ꝓcedere,si aperte nō appareat mentē testatoris fuisse pretiū p̄stari:ꝑut in qōne nostra vt superi⁹ extitit declaratū. ¶ Et si inter partes fuerit dissensio,qd est iustū z cōgruū p̄tiū iudex hz declarare.l.alieno.§.si is auus.ff.de fideicom.lib.z no.Bar.ff.de leg.iij.l.nō dubium.§.si ad idē.ff.de leg.iij.l.si qd ex pamphyla.z.l.qui concubinam.§.fin.de leg.iij. ¶ Nec obst.qd vltimo loco dicebať qd testōr vr̄ legasse eius,habetur per.l.vxor patrui.z.l.qd in rerum.qz rñdeo z plurib⁹ modis. ¶ Et primo qz in.d.l.qd in rerū.§.j.testator legauit vsumfructum qui extinguebatur morte:z nō videtur vltra illud ius legasse:sed in casu nostro testator legauit rem simpliciter:z appellatione ipsius rei intelligitur de dñio.ꝓbatur in.l.si duo.§.fi.ff.vti possi.z.l.si rē aliquā.z ibi no.Bar.ff.de acq.pos. ¶ Item fm Io.de imo.in.d.l.qd in rerū.potest rñderi qd ibi tex.dixit,lego vsumfructum quem habeo in tali fundo.quo casu est verosimile,qd testator fecerit credens ꝙ vsusfructus non morte finireť:sed in casu nostro simplr̄ legauit rem:vt dixit,que nunꝙ fuit ipsi⁹ testatoris. ¶ Itē est p̄sumēdū in casu nostro ꝙ testator sciuerit ius suū emphyteuticū finitū esse per mortē.legando rē suā sine licētia z cōtra formā cōtractus per eū celebrati:z nō est p̄sumendū eū esse oblitū.d.l.magnā.C.de ↄhen.z commit.sti.vt dixi.s. ¶ Et maxime cū quilibet p̄sumiť scire dispositionem legū volentiū qd per legatū rei,que est emphyteutica,irrequisito dño quis cadit a iure suo.l.leges sacratissime.cum ibi no.C.de legi.C.de iur.z fac.igno.l.cōstitutiōes.z.l.late.de ꝟb.sig. ¶ Item respondeo vt infra latius subiungā.ad.l.vxor pa
b trui.respōdeo ꝙ illa lex[b] pōt procedere qñ habens vsumfructū legasset rem proprietario,quo casu legatum non vz:vt ibi.z.l.res ꝓprias.eo.tit.z.l.Meuius.§.fundo.in fi.de le.ij.z ita rñdeť
16 Io.de imo.in.l.cum pater.ff.de leg.ij. ¶ † Uel ad oīa p̄dicta iura dico z verius,ꝙ contraria procedunt:nisi aliud constet de mente testatoris volentis expresse legatū effectum sortiri etiā post mortē ipsius testatoris,quo casu videbitur relicta estimatio legatario,ac si simplr̄ legasset rem alienā simplr̄.hic est tex.cū glo.no.fm intelllectum Rax.ibi in.l.vnum ex familia.§.sed z si fundū.ff.de leg.ij.z ibi etiam hoc firmat Io.de imo.tenēdo forti⁹ etiā qñ hoc nō cōstaret de mēte testatoris.tñ debeať estimatio.sz ꝙ testator in casu ꝓposito exp̄sse voluit illud legatū habere vires etiā post eius mortē:ptz qz grauauit legatariū qd de fructibus ipsius petie terre faceret id qd ab eo habuit in secreto. ¶ Et ꝙ si lego rē,quāuis mea morte finitur,indistincte debeatur estimatio.tz Dy.Bar.z Io.de imo.in.l.cū pater.per illū tex.ff.de leg.ij.Et idē tenuit ipse Bar.in.d.l.cū pater.§.pater filie.z idem etiam ibi sequitur Io.de Imo. ¶ Et ad hāc partem tenendam me fortiter vrget mens z voluntas testatoris,que expresse fuit qd dictū legatū morte ipsius nō extinguatur vt dixi†.z inquātū possumus debemus mentē ipsius testa
17 toris amplecti.C.de lib.pret.l.si quis filium.z.l.iij.§.conditio.ff.de adi.leg.z in dubio pro validitate primo presumitur vt poti⁹ actus valeat quam pereat.ff.de reb.dub.l.quoties.z.l.ex facto.§.si quis autem.ff.ad Treb. ¶ Pro hoc etiam facit quod no.Bar.z doc.in.l.serui electione.§.fi.de leg.j.z.l.fi.vbi ptz ꝙ vbi aliquid tacite vel expresse constat,ꝙ testator voluit legatū effectum sortiri zc.vltra ius quod habebat debebitur legatum vel estimatio. ¶ Hoc etiā confirmať:qz posito ꝙ dictus Michael z eius heredes per dictū legatū non ceciderint a iure suo,z per cōsequens ius suum durauerit post mortē,verum erit dicere ꝙ dicte Frācisce debeatur estimatio ex eo,qz talis rei emphy.hospitalis ipsa dña Francisca est incapax propter qualitatē ipsi⁹ relicti,tam de iure cōi,quā ex forma ipsius cōtractus.istud ꝓbatur.ff.de leg.j.in.l.sed si res.cum ibi no.z.l.si domus.§.si qd alicui.z no Spe.in.d.§.nunc aliqua.ver.cxvij.iunctis his que supra dixi. ¶ Ex predictis igitur concludo dictam dominam Fraciscā nō esse renouādā de dicta petia terre emphyteusi sibi legata,z dictos filios z heredes Michaelis teneri ad prestandū z soluendū dicte dñe Francisce congruū z iustū p̄tiū dicte petie terre emphy.de qua in dicto instrumento,z dictū p̄tiū declarādū esse per iudicē partibus adinuicē nō cōcordantibus z equum esse filios heredes:z heredes dicti Michaelis renouari z inuestiri de dicta petia terre per rectores dicti hospitalis. Et ita dico z consulo ego Alex.

a ¶ Cōstat.Et ibi Paul.Alex.Ias.
b ¶ Illa lex.ꝙ etiā limitat Cor.cōsil.lxxxiij.lib.ij.cōsi.lxiij.lib.iiij.

Consilium.X. Lege.j.libr.vij.consil.clxxiij.

Summarium.

1 Solennitati.l.de his.de transac.an renunciari possit.nume.13.z.14.
2 Liberatio generalis restringitur ad specificata.nu.3.4.5.
7 Restrictio salua ratione certi sermonis,fieri si nequeat,tunc idē contractus quātū ad specificata z litigiosa valebit in rē transactionis:quo ad alia in vim pacti.
9 Creditores non tenentur in apochis apponere clausulas generales.
10 Clausula gñalis referť ad ius futurū ne nil operetur.nu.11.
12 Liberatio etiam ad incognita porrigitur.nu.15.
16 Sententia strictius interpretatur,quam transactio.
17 Uerba an interpretantur contra proferentem.nu.6.

Consilium.XI.

Viso hac vt oportet ↄsiderato themate.videť prima facie dicēdū gñalē transactionē celebratā inter Bertam ex parte vna,z Semproniū:ac Philippū de matarellis ex alia vires nō extendi ad solutionem seu remissionem capitalis actis lane deposite penes dictos Semproniū,z Philippū ac spectātis ad Bertā antedictā,tanꝙ heredem ex testamēto dñe Antonie. ¶ Et primum quia dictum capitale ad Bertam spectabat occasione testa

mēti Antonie:vnde si in dicta trāsactione mētio etiā specialis habita fuisset,nō teneret transactio tāq̄ facta fuisset super de pendētia testamēto:nisi per Bertā dicatur inspectis ꝛ cognitis primo verbis testamenti Antonie.l.j.ff.queadmo.test.ape. l.de his.ꝛ.l.non est ferendū.ff.de trans. ¶ 1 † Nec solēnitati predicte potuit renūciari [a] per partes nedū per generalem renūciationem in transactione insertā:sed etiam si indiuidua ꝛ specialis renūciatio interuenisset:vt firmat Jac.de bel.Ja.de butr. Bar.ꝛ Bald.ꝛ cōiter scribētes in d.l.de his.per rōnes quas hic referre superuacuū arbitror. ¶ Possunt ꝛ secundo predicta confirmari:qꝛ de dicto capitali nulla erat lis aut cōtrouersia inter dictas partes:sed tantū vertebantur lites ꝛ discordie circa alia,de quibus in narratione trāsactionis fit mētio. 2 † vnde clausula generalis circa absolutionē factam ab oī eo,ꝛ toto ꝙ hincinde partes petere possent ad specificationē restringit tantū,scꝫ ad ea ꝛ qōnes de quibus vertebantur lites ꝛ questiones:ꝛ de quibus.s.in narratione fuerat specialis mētio facta: vt videtur casus in.l.si de certa.C.de trans.pro hoc tex.in.l.ex pluribus.in pri.ff.de sol.ꝛ in.l.si ita quis.§.fi.ff.de verb.obl.vbi liberatio vel transactio facta per verba generalia, restringitur ad specificata tantū in instrumento:ꝛ hec videt esse gn̄alis regula ꝙ semper verba gn̄alia etiam ad specificata restringi.l.qsitū.§.j.ff.de leg.iij.l.Aurelius.§.Sticho.ff.de lib.lega.ꝛ.l.fi.§.cui dulcia.ff.de vino triti. ꝛ oleo lega. ¶ Tertio pro hoc videt casus in.l.emptor.§.lucius.ff.de pac.vbi verba generalia emissa inter contrahentes,quod oīa instrumenta vana ꝛ cassa sint, referūtur tm̄ ad ea que de pēdebāt ad causas obligationū specialiter ante emanatas:sꝫ in dicta trāsactione nō fuit de dicto capitali facta mētio:ergo ꝛc. ¶ 3 † Quarto pro hoc adduco: qꝛ de natura transactionis est vt fiat super his de quibus est lis vel cōtrouersia in iudicio.l.j.ff.de trāsa. vel extra iudiciū aut lis esse speret.l.ij.C.de trās. ¶ Unde cū de dicto capitali non supponatur aliquo modo fuisse qōnē vel cōtrouersiā inter dictas partes,neqꝫ in specie neqꝫ in iudicio nec extra:ergo dicēdū videtur quod etiā si nulla facta fuisset narratio specialis aliquarū obligationum in instrumento transactionis:sed si narratio, trāsactio,ꝛ absolutio fuissent generales nō deberēt extendi ad dictū capitale de quo nō erat cōtrouersia per predicta,ꝛ istud est vt videtur p̄cise determinare Bar.ꝛ Jo.de imo.in.l.de pupillo.§.si in plurib⁹.in.ij.col.ff.de ope.no.ꝛ gl.fi.in.d.l. emptor. §.lucius. ¶ 4 † Quinto pro hoc facit:qꝛ ea que in prin.ꝛ in narratiōe dicte transactionis expressa,ꝛ nominata fuerunt,videntur repetita ꝛ expressa ī absolutiōe postea facta.l.Titia.§. idē Julianus.ff.de verb.obli.l.item Juliano.ff.de ver.obl.l.itē qꝛ. ff.de pact.ꝛ in l.si ita stipulatus.§.Chrysogonus.de verb.obl. ergo cum de causa dotis nullus fuerit habitus tractat⁹,ꝛ mētio inter dictas partes in prin.instrumēti,videtur ille cause in absolutione repetite. Et si aliter diceremus posset in pluribus qualitatibus resultare donationem esse factam, quod non est presumendū locū de indebito.ff.de probatio.in prin.l.si cū aurum.de solut.l.eleganter.ꝛ.§.qui reprobos.ff.de pigno. actio. 5 ¶ † Sexto qꝛ generalis transactio ꝛ absolutio nō extendit ad incognita:sꝫ ad ea,que si extenderet.capere posset.l.cū Aquiliana.ff.de trans.l.tres fratres.ff.de pac. Sed ista que posuerat ista verba de isto capitali iustam ignorantiā pretēdere potest eo:qꝛ eo tēpore heres successerat in locum alterius.ff.de regul. iur.l.qui in alterius.ꝛ.l.eius qui in prouincia.§.j.ff.si cert.pet.l. fi.ff.pro suo.ergo ꝛc. ¶ Septio, qꝛ si p̄secutio litis fuisset specialis respectu vnius obligationis,sentētia vero lata fuerit generalis sententia tantummodo trahitur ad obligationem specialiter prosecutā.C.de iud.l.lꝫ.ergo idē in trāsactione generali,que equiparatur sn̄ie.l.nō minorē.C.de trāsac.ꝛ.l.ij.ff.de iureiu. ¶ Octauo qꝛ illa verba gn̄alia posita in absolutionē gn̄ali sunt ambigua ꝛ obscura.vnde accipiēda sunt s̄m intentionē loquētis ꝛ absolute.ꝛ sic s̄m intentionē Berte.l.nepos proculo.ff.de ꝟ.sig.ꝛ qd̄ ibi no.ꝛ ī.l.in ambiguo.ff.de reb. dub. 6 † Et verba obscura conuentionis recipienda ꝛ interpretanda sunt contra eū pro quo facta est cōuentio,quasi sibi imputetur cur expressius nō conuenit.l.si in emptione.in prin.ff.de cōtrahen. emptio.ꝛ.l.semper.ꝛ.l.in ambiguis.ff.de re.iur.ꝛ plene no.in. l. labeo.ff.de contrahen.emp.ꝛ.l.quicquid astringende. in prin. ff.de ver.obli.ꝛ no.in.c.ex literis.de spon.ꝛ in.c.contra eum.de reg.iur.in.vj.cū cōcor. ¶ Sed premissis nō obstantibus puto cōtrariū de iure verius.s.transactionē ꝛ liberationē in instrumento comprehensam extendere vires ad liberationē capitalis.ꝛ dictos Sempronium ꝛ Philippum ab eo capitali fore absolutos. ¶ Quod probatur.ꝛ primo per tex.in.l.plurib⁹. ff. de accep. 7 † vbi gn̄alis liberatio ad oīa [b] indistincte extēdit, s̄m Ja.de bu.ꝛ Sal.in.l.age.C.de trās.ꝛ Sal.in.l.si de certa.eo.tit. valebit in vim trāsactiōis quo ad specificata ꝛ narrata tm̄, de quib⁹ lis vertebat:sꝫ quātū ad oīa alia valebit in vim pacti:qꝛ pactū verbis gn̄alib⁹ factū extendit ad oīa,etiā de quib⁹ controuersia nulla erat:nisi ɔtrariū agat.l.emptor.§.Luci⁹. ꝛ ibi gl.ꝛ doc.ff.de pac.ꝛ hoc ne a verborꝫ significatione recedatur. quorum verborum generalium significatio est,vt sicut generaliter prolata sunt:ita generaliter operentur.d.l.pluribus.ꝛ.l.j. §.generaliter.de lega.prestā.l.regula.§.fi.ff.de iuris ꝛ fac. ign. l.j.§.cum vrbem.ff.de offi.prefe.vrbis.cum vul. ¶ Nec obstat ꝙ talis extensio vim pacti non importat per verbū trāsactionis in instrumento appositum:qꝛ respondēt prefati doctores, quod hoc casu verbum transactio,ponit improprie, q̄ improprietas in cōtractibus toleratur.ff.de p̄script.l.insulam. ꝛ.C. loca.l.si olei.ꝛ de reli.do.c.cōstitutus.cum ibi no. 8 † ꝛ potest dictum verbum transactio etiam in vno ꝛ eodem instrumēto sumi proprie ꝛ improprie.sic ꝛ al's sumitur in.l.ij.ff.de offi. p̄consul. ¶ Et ista fuit originalis sn̄ia Pe.ꝛ Cyn.in.l.sub pretextu specierum.in fi.quarte oppositionis.C.de trāsac.qui dicebant ꝙ vbi clausula generalis non potest referri ad specificata tātū salua rōne recti sermonis,quod tunc nō fit [c] restitutio ad specificata tm̄,sed fit extensio ad oīa.per.d.l.pluribus.al's secus: ꝛ ita procedit.d.l.si de certa.ꝛ.l.ex pluribus.in prin.de solutioni. ¶ Et istam opin.Barto.formaliter sequitur Ant.de But.in c.j.de transactio. ¶ Et s̄m eos valet proprie in vim trāsactionis,quo ad oīa. ¶ Nec obstat secundum eos ꝙ transactio non possit fieri nisi de his in quibus vertitur controuersia ꝛ lis. l.j. ff.de trāsactio.qꝛ satis est subesse timorē future litis.C.de trāsact.in.l.ij.ꝛ not.in.l.j.ff.de transac.preterea s̄m Bar.in transactionibus pōt esse quod ex parte actoris datur aliquid reo propter illud qud actor receperit.l.super possessione. C. de trāsactio.ꝛ in.l.ij.s̄m vnū intellectū.eo.tit.vnde s̄m eum non repugnat quod reus non det actori aliquid nomine transactionis, actor eodē modo liberet eū ab actione intētata,ꝛ etiam ab omnibus aliis actiōibus quātūcūqꝫ liquidis.est enim illa gn̄alis remissio ꝛ liberatio quasi pars p̄tij,que ab actore tribuit quietationem de omnibus in quibus tenetur mihi vsqꝫ in presentē diem:quod dicta quietatio intelligitur esse generalis si sit facta per actum ciuilem:vt per acceptilationē prout in casu nostro. ¶ Et predicta etiā cōfirmat expresse Bal.in .l. pactū qd̄ dotali.in.xiiij.xv.ꝛ.xvj.q.C.de col. ꝛ ideo dicit consulo qd̄ caueant sibi contrahentes ne renunciantes vtātur verbis generalibus,ne ex effuso sermone periculum incidant.C.de dot. promis.l.fi.in fi. 9 † Et ideo s̄m eum creditores non possunt compelli apponere in refutationib⁹ clausulas generales, s̄m Jaco.de are.in.l.iij.ꝛ.§.j.ff.de cōtra.iud.tute. Adde Barto. [d] in. l. aquiliana.cū.l.seq.per illum tex.ff.de transac. ¶ Ad predicta bn̄ facit qd̄ dicit Bal.in.l.qui rome.§.duo fratres. ff.de verb. ob. 10 † vbi voluit quod clausula generalis referat etiam ad ius futurū qn̄ nulla alia suberat causa ad quā referri posset,vt verba aliquid operētur.l.si qn̄.ff.de leg.j.c.si papa.de priuil.in.vj. ¶ Cōfirmo:nā specialiter facta fuit absolutio per dictā Bertā ab oī eo qd̄ ipsa petere posset occasione dotis,ꝛ ex aliis casibus supra in trāsactione narratis:ergo illa dictio gn̄alis ꝛ alia quacūqꝫ rōne vel cā vsqꝫ in presentē diē etiā non dꝫ referri ad specificata:sꝫ ad al's obligatiōes nō specificatas.bon⁹ tex.in. l. stich⁹.ī p̄n.ꝛ in.l.alimēta.§.basilice.ff.de al.ꝛ cib.ꝛ. l. coheredi. §.q patrē.ff.de vul.ꝛ pu.ꝛ.l.doli clausula.ff de verb.ob.ꝛ.l. sanctio.legū.ff.de pe. 11 † p̄ hoc qꝛ vt dixit Bal.ī rub.C.de ɔhē. emp. in.ix.q.in ɔctib⁹ nedū clausula:sꝫ etiā qd̄libet minimū ꝟbū nō dꝫ esse sine virtute aliqd operādi.l.stipulat⁹. ff. de vsur. l. in lege.ff.de ɔhē.emp.cū sim.ergo illa verba ibi,alia quacūqꝫ rōne vl' cā ꝛc.vt aliqd operet,d̄bēt ad dictū capitale referri. ¶ Rursus ēt ɔstat de euidēti volūtate dicte Berte,ꝛ dictorꝫ d̄ ma. ꝙ voluerint dictā trāsactionem trahi ad oīa hincinde debita ex quacūqꝫ cā,nedū ex causis narratis in principio instr̄i:quod aperte colligit ex illis verbis vꝫ. Et ꝙ generalē absolutionem partes p̄dicte voluerūt hāc generalē liberationē esse generalē: sed si tm̄ traherent ad cās emanatas,ꝛ specificatas,esset absolutio specialis non generalis.l.iiij.§.quesitū.ff.si quis cau.l.j.§. dixit aliquis.ff.de publ.l.qui ex pluribus.ff.de verb.ob. c. qui ad agendū.de procu.in.vj.deinde ponderanda sunt illa verba s.ad quecūqꝫ ibi cognita,ꝛ icognita:ꝛ ad ea que ad gn̄alē trāsactionē nō cōprehēdunt ꝛc.nā clarū est ꝙ partes numerate p̄ ipsas partes non erāt ipsis partibus cognite nec incognite:cū de illis expressam mētionē fecerūt.l.labeo.ver.idē tubero. ff.de suppel.lega.ergo cōstat ꝙ intētio partiū fuit ab oibus obligatiōibus hincinde vsqꝫ in illā diē esse liberatas,nedū ab obligationib⁹ specificatis:ꝛ p̄ cōsequēs includit obligatio capitalis p̄dicti. ¶ 12 † Uñ dixit Bar.in.d.l.ab aurelio.§.caius.ꝙ lꝫ alias trāsactio ꝛ liberatio nō porrigat ad icognita:tn̄ fallit nisi ꝟba cōtrahentiū hoc dictarēt per.l.cū aquiliana.ff.de trāsa. ꝛ idem Bart. in

[a] ¶ Renūciari.ful. go.Pau.Ja.d.l. de his.Guid.pa ɔsi.liij.ɔs.lxxxvij. ī si.So.ɔs.ccxiiij. Fely.c.si diligēti. col.vij.de fo.ɔpe. late Ang.ɔsil.xc iiij.cū lib. Alcia. l.pe.gl.ver.antiq. ꝟs.tertia cā.C.de pac.Andr.tiraq. rep.l.si vnq̄.ī p̄n. nu.clvij.C.de reuo.dona.

[b] ¶ Ad oīa.s.lib.j. ɔs.xlvj.n.j.sic generalis cessio.j.li. v.cōsi.lxviij.facit Pau.ɔ.ccclxxix. lib.j. Sꝫ ɔtra generales liberationes fa.Anchara. ɔsi.cccxxx.Pau. ɔs.ccclij.li.j.Ja. ɔsi.ccxix.lib.ij.

[c] ¶ Tūc nō fit barto. Jas. d.l.emptor.§.luci⁹. bar. Paul. Ja. d.l.si de certa.Bal.cōs. clxxxiiij.li.iiij.ɔsi. ccccxvij.li.v.Jas. ɔsi.xcviij.in fi.li.j.

[d] ¶ Bar.an. Jas. ibi ro.ɔsil.clv. co. ij.Lanfr.tract.de arb.q.ix.Cor.ɔsi. ix.ī fi.lib.j. And. tiraq.re.l.si vnq̄. in p̄nc.n.xlvj. C. de reuo.do.

Bar.in.l.agliana.eo.titu.ꝛ no.gl.in.d.l.de his.in eo.ti. vt videtur casus in.l.sub pretextu specierū.ꝛ ibi firmant oēs docto. de trāsac. Bar.in.l.fi.§.idem quesiit.ff.de cōdi.indebi. ¶ Fortiꝰ dixit Bal.i.l.tres fratres.i quarto notabili.ꝛ in secūda oppo.ff.de pact.per illū tex. Bald.in.d.l.sub pretextu specierū. ꝙ generale pactū sui natura ad oīa porrigit etiā icognita:nisi aduersariꝰ fuerit i dolo:ꝛ ꝙ sibi imputari dꝫ generaliter trāsigens.si non cogitauit sub verbis generalibus oīa cōprehendi etiā incognita.vnde stultitia sua in apponendo verba generalia non dꝫ aduersario nocere.arg.l.qcquid astringēde.de verb.oblig.ſm Bal.ꝛ sic patet ꝙ dicta Berta ignorasset sibi ius cōpetere ad dictum capitale. qꝺ nihilominus intelligeretur remissum.quāto fortiꝰ si illud sciuit,vt.ſ.respōdendo ad ꝯria dicetur. ¶ Et ex p̄dictis videt̄ aperte cōcludi debere,ꝙ actio cōpetēs dicte Berte ad dictū capitale fuerit vigore dicti instrumēti remissa illis de matarellis,ꝛ ab eo sunt plenissime liberati:qꝺ et patebit ex ifra dicēdis. ¶ Restat qꝺ ad ꝯria opportune respōdeat̄. ¶ Uñ nō ob.pmo ꝙ trāsactio p̄dicta nō possit trahi ad dictū capitale:eo qꝛ spectabat ad Bertam.ex cā testamēti Antonie Mo.hr̄dis:ꝛ sic nō dbuit sup eo posse transigi:nisi inspectis ꝛ cognitis v̄bis testamēti ꝛc.qꝛ ad hoc pōt pluribus modis responderi. † ꝛ primo ad hoc vt transactio super dependētibus ex testamento valeat:satis est ꝙ transigēs qñcūqꝫ habuerit notitiā testamenti,ꝛ cōtētoꝝ in eo,lꝫ ꝓpter causam transactionis illud non inspexerit:vt firmat Barto. ꝛ angel.in.l.de his.ff.de transact.ꝛ ita intelligūt.l.j.ꝛ.l.cū ꝓponas filios.C.de pac.ꝛ.l.fideicōmisso.C.de transact.ꝛ.l. Aquiliana.i fi.ff.eo.tit.ꝛ.l.si vna.§.j.persecutio.ff.de accep.ꝛ satis dicit̄ inspicere testm̄ q illud scit,vt ꝓbat̄ in.l.inciuile.iuncta.l. scire leges.ff.de legi. Itē voluit Bar.in.l.iiij.ꝑ illum tex.ff.de adop. le.ꝛ latius Bar.in.l.qui Rome.§.duo fratres.in.iiij.ꝛ.v.q.de verb.oblig.ꝛ idem ibi Ange.ꝛ scribentes.ꝛ quod no. Ange.in l.j.ff.queādmo.test.ape.que sciētia testamēti presumitur in dicta Berta hr̄de extranea postꝙ̄ adiuerat hereditatē tpe trāsactionis.l.cū heres rogatus.ꝛ ibi no.ff.de libe.leg.ꝛ no.in.l.qdam ita.§.si quis filium.ff.ad Trebel.quia nō potuit adire nisi certa fuisset de viribus testamenti.l.si duo.ff.de acquir.hered. vt firmat Bar.ꝛ dicitur in.d.§.duo fratres.ꝛ Barto.in.l.si tutor petitꝰ.C.de peri.tuto.l.qm̄.C.de iure deliberan. quinimo etiā aliter:qꝛ iuris ꝑsumptionē cōstat dictā Bertā sciuisse testamētum ꝛ contenta in eo quātum ad eam:prout in additione hereditatis hoc expresse cōfessa:vt in themate cōtinet̄. ¶ Scđo pōt responderi,ꝙ ꝯria ꝓcedūt quotiescunqꝫ legatarius vel fideicōmissarius ꝛ similes trāsigerēt cū herede sup his que scripta sunt in testō:vt sup legato vel fideicōmisso ꝛ similibus:qm̄ tunc debent inspici verba testamenti,ne occasione ignorantie aliqua lesio interuerit sꝫ vbicūqꝫ heres trāsigeret cum debitoribus hereditarijs nō puto esse necesse ꝙ heres ispectis v̄bis testamēti trāsactionem faciat:ꝛ ita procedit tex.in.l.fi.in fin. ff. de trāsactio.ꝛ.l. cōtrouersia.ꝛ.l.iij.in pri.§.fi.eo.tit.in qbꝰ iuribus nullā dicit̄ esse opportunā. ¶ Qꝺ ꝓbatur rōne:nam rō ꝓpter quā requiritur ꝑspectio testamēti in transactione fiēda sup cōtentis in testamēto,fuit in odiū heredū qui testamenta occultabāt.vt deciperēt trāsigendo legatarios ꝛ fideicōmissarios:nō eñ fuit principalis ratio:vt not.glo.ꝛ doct.in.d.l. de his. Sed hec ratio cessat qñ transigitur cum debitoribus hereditarijs:qꝛ debitum non depēdet ex testamēto:nec per inspectionē testamēti certificatur quis in quantā quātitatem sit debitor:ꝛ sic ex parte debitoris non inspiciētis testamētū nulla potest esse deceptio:nec similiter ex parte heredis.aut eñ vere erat heres,ꝛ sibi prodest transactio:si autem heres vere non erat ꝛ tunc hec transactio non nocebit vero heredi:sed proderit si ratificabit eā ſm quod legitur ꝛ no.in.l.iij.§.fi.ff.de pact. ¶ Item nihil attinet in casu nostro verba testamēti esse inspecta:nisi quo ad hoc vt heres sciret se heredē nō quo ad debitū capitalis:quia vt dixi quo ad veritatem debiti frustra inspicitur testamētū:ergo satis est ꝙ sciuerit se esse hr̄dē.d.l. iiij. ꝛ ibi Bar.ff.de op.le.cū cōcoꝛ.supra alle.sed iste sciuit se heredem,ꝛ hr̄ditatē tanꝙ̄ ex testamēto adiuerat,ꝛ in titulo qōnis apparet:ergo ꝛc. ¶ Potest ꝛ tertio responderi qꝺ lꝫ Jaco.de butr. Bar. Ba.ꝛ docto.in.d.l.de his.teneāt illi legi prohibitorie loquēti nō posse renunciari ꝑ not.in.l.i.C.ne fideiuss.dot.dē.ꝛ secutꝰ est Jmo.in.d.§.duo fratres.licet gl.in.d.l. Stichus. tenuerit cōtrariū,† tamen indistincte videtur,quod dicti transigentes cum iuramento [a] apposito in cōtractu predicto potuerunt renunciare solennitati introducte ex forma.d.l.de his.qꝺ in terminis firmauit Joan.de imo.in solenni repetitione.c. cū contingat.in vltima charta de iureiuran.qꝛ legibus etiam ꝓhibitiue loquentibus pōt cum iuramēto renūciari:vt firmauit Joan.and.in addi.Spe.in tit.de instrumen.edi.§.porro. circa fi. Addo Bald.in.l.antiquā.§.fi.in fi.C.ad Velle.ꝛ faciūt no. per Bar.ꝛ Angel.in. .si quis pro eo.in.ij.ꝛ.iij. q. de fideiuss. ¶ Pro quo etiam plura possent adduci:quia materia amplissima est:sꝫ qꝛ dicte sunt responsiones etiam superius ad cōtraria:ideo non insisto,sed ꝙ̄tum ad hoc vltimum cōcludo,qꝺ sic cum iuramēto potuit renūciari solēnitati predicte:vt dixi, qꝺ illi videt̄ renunciatū ꝑ illa verba apposita in instrumento:vcꝫ renūtiātes insup partes p̄dicte exceptioni doli,cōdictioni indebiti,ꝛ sine cā ꝛ oī aliū legū ꝛ iuris auxilio ꝛc. ¶ Pōdero illa verba ꝛ oī aliū legum ꝛ iuris auxilio.que etiam verba important vt videat̄ alijs auxilijs iuris quibuscūqꝫ renūtiatū maxime cum aliqua iuris auxilia fuerint specialiter enumerata,vt not.Barto.in auē.matri ꝛ auie.C.qñ muli.tut.offi.fung.poss.ꝛ ver.sed quero quid si nō renūtiauit ꝛc. Sꝫ quero qd si renūtiauit.ꝛ ibi Bal.ꝛ Bar.in l.si sub cōditiōe.ff.de test.tut.ꝛ Spec. in tit.de testa.renū.in prin.ver.ꝛ qꝛ.ꝛ ver.quid si qs. faciūt no. gl.ꝛ doc.in.l.ij.C.de rescin.vendi.ꝛ in auē.sacramē.C.si aduersus vendi. ¶ Et maxime attento qꝺ in dicta renunciatione interuenit iuramentū ꝑ no.ꝑ Bar.ꝛ doc.in.l.sciendū.in ver.iuxta p̄dicta quero ꝛc.ff.de v̄b.obli.ꝛ in.l.si duo.§.idē Julia.ff.de iure do.ꝛ Jo.An.ꝛ Arch.in.c.ij.de pac.in.vj.ꝛ Bal.in.l.j.de rebus credi.in fi.cum concoꝛ. ¶ Scđo non ob.d.l. si de certa. ꝛ.l.si ex pluribus.ꝛ.l.si ita quis.§.fi. Quia r̄nsio constat euidenter ex supius dictis,ꝛ ex vtrobiqꝫ no.ꝑ doc.ꝙ in dictis legibꝰ clausula generalis,salua rōne recti sermonis,poterit ad specificata etiā tm̄ referri.quod secus est in questione nostra:vt.ṡ. baui.i quo casu clausula generalis generaliter operat̄.l.pluribus.de accepti.cū cōcoꝛ.ṡ.all g. ¶ Et maxime cū in casu nostro simus nedum in transactiōe,sed etiā in pacto cuius natura est:vt si per verba generalia factum fuerit,debeat ad oīa referri:vt est in superioribus plene declaratum. Nec ob.qꝺ regulariter clausula gn̄alis debet ad specificata referri.l.legatoꝝ. §.j.de leg.ij.cum alꝭs cōcoꝛ.alle.ꝛ ista posset esse lōga ꝛ diffusa materia.de q̄ i regula.gn̄i ꝑ speciē.de regu.iur.in.vj. ꝛ Bar. in.l.quesitū.§.si quis fundū.ff.de fun.inst.ꝛ Bal.in.l.quoties. C.fami.ercis.per doc.in.l.Seuius.§.tamē.de leg.ij. sed quantum ad propositum nostrum respondeo, vt statim dixi.ꝙ in casu nostro salua rōne recti sermonis non poterat ad specificata tantū referri.ac etiam dico quod quando in vna ꝛ eadē dispositione apponitur clausula generalis post specificata si referēdo clausulā generalē ad specificata tantum nihil operatur, tunc ad alia semper refertur probatur in.c. qui ad agendum. de procu.in.vj.ꝛ.l.a timēta.§.basilice.l.Stichus.de ali.ꝛ cibar. legā.ꝛ.l.doli clausula.de verbo.oblig.sed sic est qꝺ ante clausulam generalem appositam in dicto instrumento transactiōis facta erat liberatio specialis ab omnibus causis ꝛ obligationi. specialiter enumeratis in instrumento:ergo gn̄alis liberatio subsequens ad alia referenda est. ¶ Tertio nō ob.l.emptor.§. Lucius.de pact.qꝛ respondeo ſm intellectum gloss.ꝙ vbi fuit actum ꝙ clausula generalis referatur ad specificata tm̄ vel ſꝫ cōem intellectum doct.clausula gn̄alis poterat etiam salua rōne recti sermonis ad specificata tm̄ referri:secꝰ in casu proposito vt.ṡ.probaui. ¶ Nec quarto obstat quod transactio non potuit fieri nisi de his.in quibus vertebatur controuersia:ꝛ sic ad alia nō debet posse referri generalis trāsactio:quia respondeo vt no.Bar.i.d.l.si certa.ꝛ i.d.Agliana.vt supius recitaui. p̄terea needū interuenit trāsactio in cōtractu p̄dicto,sed et pactum:vt ptꝫ ꝑ illa verba vcꝫ cōpositionē ꝛ concordiam.de quo ṡ.dixi.ꝛ sic saltē ex virtute illoꝝ verboꝝ ꝛ tanꝙ̄ pactū debet posse extendi etiam ad ea de quibus non erat controuersia.ad hoc.l.fi.C.de dona.ibi nisi ille id quod complexímus.sic etiaꝫ ꝛ.l.si tam angusti.ꝛ.l.materia.ff.de serui.ꝛ.l.cum pater.§.filius matrē.de leg.ij. ¶ Quinto nō obstat ꝙ dicta in precedēti intelligantur repetita in sequētibꝰ etiā,qꝛ posito ꝙ dicta in p̄cedētibus intelligant̄ repetita in sequentibꝰ:tm̄ non per hoc sequitur:qm̄ etiā tam ad illa ꝙ̄ ad precedentia posset referri clausula generalis, maxime qñ ad precedētia tm̄ nō poterat referri salua rōne recti sermonis:imo si in casu nostro ad precedentia tm̄ referretur clausula generalis,nihil operaretur:ideo ad illa referenda est.d.c.qui ad agendū.cum concoꝛ.ṡ.allegatis. ¶ Preterea ista nō est ꝓprie nostra materia:vcꝫ an dicta i p̄cedētibꝰ intelligant̄ repetita in sequēti repetita vt colligit̄ ex plene no. ꝑ Bar.ꝛ doc.in.l.si ita stipulatꝰ.§.Chrysogonꝰ.de ver.obl.cū cōcoꝛ.de quibꝰ ibi. ¶ † Nec ob.qꝺ ex hoc posset resultare donationē esse factā in pluribꝰ quātitatibꝰ:qꝛ respōdeo ꝙ ꝑ hāc rōnē non impedit̄ generalē liberationē gn̄aliter operari,postꝙ̄ constat de mente liberantis,qui voluit generaliter liberare tam a cogitatis ꝙ̄ ab icogitatis,tam a cognitis ꝙ̄ incognitis vt firmat Barto.in.d.l.Aureliꝰ.§.Caius.de liberis lega.sibi enim imputet liberans qui v̄ba generalia in transactione op

[a] ¶ Juramento. Idem Alex.d.§. duo fratres.in.v. q.ꝛ ibi fran.ripa. cōsil.xiiij.nu.lxxj. Antomꝰ petru. tracta.iura.trac. xxix.benedic.rep. c.ray.versi.si absqꝫ lib moꝛe.ij.nu. cxxxiij.deci.consi. ccclv.and.tiraq. rep.d.l.si vnquā. in prin.nume.cxl. frā.d.l.de his.col. pe.

posuit que opponere nõ tenebať: vt dixi. s. ẜm Bal. in. l. pactũ quod dotale. C. de col. ꝛ. l. sub pretextu specierũ. ¶ Sexto non ob. ꝙ gñalis trãsactio nõ trahiť ad incognita, ꝛ ꝙ Berta presumptam habuiſ causam ignorantie dicti capitalis sibi debiti ex successiõe alteri⁹. Qñ rñdeo ꝙ imo berta nõ ignorabat debitũ capitalis p̄dicti: qm̃ vt in qõne ꝓponiť dicti Sẽpronius ꝛ Philipp⁹ autoritate, ꝛ iudicis ꝑtãte fuerũt protestati Berte, vt dictũ suũ capitale accipere deberet: quo casu cũ dicta ꝑtestatio facta fuerit autoritate iudiciali absq; eo qd aliter fides facta fuerit Berte de veritate eorũ que in ꝑtestatiõe cõtinebãtur, debuit Berta credere ꝑtestationi p̄dicte, cũ nihil ꝯdixit. l. fi. ꝛ ibi not. Bar. ff. de leg. cõmiſ. ꝛ firmat Bar. in. l. nõ solũ. §. morte. ff. de no. ope. nun. in. ij. q. principali circa ꝑtestationẽ ꝓhibitoriã: ꝛ ibi sequiť Jo. de imo. ꝛ Pet. de anch. in cle. j. de exces. prela. Preterea posito qd. d. Berta ignorasset obligationẽ dicti capitalis. tamẽ ex quo actuꝫ est, ꝙ dicta liberatio ꝛ trãsactio extendať ad cognita ꝛ incognita, etiã quo ad illa operať: 16 vt. s. deductũ est. ¶ † Septimo nõ ob. l. lꝫ. C. de iudi. q: ẜm gl. Bal. ꝛ Sal. in. l. sub pretextu specierũ. ꝛ in. l. age. de trãs. ꝛ Joã. de imo. in. c. j. de trãs. aliud[a] est in sñia ꝙ in trãsactiõe: q: si ꝓsecutio fuit specialis ꝛ sñia postea lata fuit gñalis sñia referť ad specialiter prosecuta. ꝛ est ratio: q: in sñia cõsideranť plurimuꝫ media ꝓbationũ: q: ẜm allegationẽ ꝛ ꝓbationẽ dꝫ iudex iudicare. l. illicitas. §. veritas. ff. de offi. p̄si. iij. q. vij. iudices. secus in trãsactione: q: ad illã nõ attendiť, que ꝓbatiões facte fuerint, cũ nihil attineãt ad trãsactionẽ. sed tñ attendũt sup quib⁹ lis mota est. l. j. ff. de transac. vel tenẽdo ꝙ idem sit in transactione, sicut in sñia, prout tenuit Bart. in. d. l. sub pretextu possumus respondere ad. l. licet. de iudi. ꝙ ibi verba generalia, salua rõne recti sermonis, poterũt referri ad specificata: secus in casu proposito: prima tñ solutio precedens est magis cõis ꝛ verior per rationẽ preallegatã. ¶ Ultimo nõ ob. qd dicta verba generalia tanꝙ obscura, debeãt interpretari in fauorẽ Berte: ꝛ cõtra illos de Matarellis, quorũ fauore fuerũt ꝓlata. Nã potest res- 17 põderi. ꝛ primo † ꝙ ꝛ si verba sunt generalia, prout in casu nostro, non ꝓprie dicunť obscura ꝛ ambigua: sed aliter accipitur ambiguitas ꝛ obscuritas: vt not. gl. Bar. ꝛ doc. in. l. veteribus. ff. de pactis. ꝛ. l. quoties in stipulationes. ff. de reg. iur. alias em̃ sequereť qd generalis liberatio vel generale pactũ nunquã generaliter operareť cõtra liberantẽ, vel cõtra paciscentẽ qd est cõtra. d. l. pluribus. de accep. ꝛ cõtra not. in. l. emptor. §. Luci⁹. de pac. cũ aliis prealleg. Et si quo modo verba generalia possunt dici ambigua vel obscura: tamẽ cõtraria allegata nõ intelliguť de hac ambiguitate vel obscuritate, sed loquunť de obscuritate vel ambiguitate que resultat ex equiuocatione: vt q: vocabuluꝫ tulerat omnino ꝓõt accipi pluribus modis: vt. d. l. quoties. ꝛ Bal. clare in. d. l. veterib⁹. ¶ Preterea dico ꝙ imo regula est, ꝙ verba ambigua debẽt interpretari cõtra proferẽtem: ꝛ sic contra dictã Bertam libertã. d. l. veteribus. ꝛ. l. Labeo ꝛ. l. cum in lege. ff. de contrahẽ. emp. ¶ Nec ob. l. si emptione. q: potest dici, ꝙ ibi fuerunt prolata verba ab emptore: imo ibi fit interpretatio cõtra eum. ꝛ ẜm Bar. in. d. l. veteribus. dubium erat in. l. si in emptione. a quo verba pacti fuerunt prolata. Sed in casu nostro secus: vel ẜm Bal. ibi non loquiť in interpretatione, sed in electione: q: promissus fuerat incertus seruus de certis quo casu debet esset electio debitorum. l. enim. in prin. ff. de verbo. obli. l. qui decem. §. stichus. ff. de solu. not. in. l. heredes. §. si incerto. ff. famil. ercisc. ¶ Et ad omnia patet responsio ex distinctione tradita in. d. l. veteribus. ꝛ in regula cõtra eum. de reg. iur. in. vj. ꝛ in. c. ex literis. de spon. qd non curo referre: quoniã veritas est, qd cõtraria nõ loquuntur in obscuritate vel ambiguitate resultante ex eo tantũ, quod verba sunt generalia: prout in casu proposito: sed quando est obscuritas ratione equiuocationis eo quod vel dicta oratio poterat pluribus modis accipi: vt declaratur per exẽpla: vt. d. l. quoties. in gl. in. d. l. veteribus. ꝛ dixi. s. Ex quibus omnibus infertur contraria nõ obstare vt firmaui manere conclusionẽ: ita quod b dictus Sempronius ꝛ Philippus a dicto capitali,[b] liberati sunt ꝛc. Et ita dico ꝛ consulo ego Alexan.

a ¶ Aliud. Soci. consil. xviij. col. fi. lib. j.

b ¶ Capitali. ſꝫ cũ nõ esset de hoc qõstio sed alios puto ꝙ male ꝯsuluit nisi apparuerit actũ esse ꝙ generales liberationum clausule extenderentur ad oĩa debita ẽt ligda non narrata. ꝛ contra Alexã. hic facit q̃ tradit. j. eo. libro. cõsil. cxxiiij. nu. 5. [illegible]

c ¶ Libere. de vi huiꝰ verbi Ant. corse. ĩ repor. ꝑ. libere. ꝛ ĩ sing. ver. pẽ. Cur. senior cõ. xlvij. col. j. Cor. ꝯ si. clxv. lib. ij. Cur. iunior ꝯsi. ij. col. j. tracta. feu. par. ij. col. j. deci. c. irrepꝛhensibilis. de ap. and. tyra. repe. l. si vnq̃. ꝑ. reuertatur. nu. cxj. Alex. j. eo. lib. cons. xiiij. nu. 3.

Summarium.

1 ☞ Libere, verbum, quid operetur.
2 Bona vel res an intelligantur deducto ere aliene. nu. 3. ꝛ. 10.
4 Debitor vere dicitur a quo potest inuito extorqueri.
5 Donatio vel legatum non censetur animo compensandi fieri creditori ex dispositione hominis.
6 Pure, verbum quid denotat.
7 Interpretatio fit contra eum qui se fundat in verbis.
8 Interpretatio fit latissima contra donantem.
9 Hypotheca licet debitori remittitur, manet debitum.
12 Debitor vere dicitur licet compensare possit.
13 Compensatio non est proprie exceptio nec censetur sublata.
14 Proprie ꝛ stricte, verba contractuum intelliguntur.
15 Juramentum non impedit compensationem obijci.
16 Feudum non est proprie vbi pecunia interuenit.

Consi. XII.

Visothemate, ante scripto: ꝛ põderatis verbis dicti instrumẽti in omnibus suis clausulis iuxta ingeniuꝫ meum. ¶ Videretur in primis dicendum Christoforum ꝛ fratres qui tẽpore dicti instrumẽti, ꝛ ante, vt asseritur erant creditores dicti Petronij in certis pecuniarum rerum ꝛ bonorũ quantitatibus, de quibus nulla fit expressa mẽtio in instrumẽto predicto, nõ posse ab herede dicti Petronij consequi ꝛ exigere q̃titates predictas rõnibus infrascriptis. ꝛ primõ ꝑ illa verba apposita ꝑ mediũ instrumẽti, dũ dictus Petroni⁹ reseruat sibi nitide ꝛ libere absq; onere vel grauamine cõtentorũ in lando, certas partes domorũ ꝛ apothecarum, ac possessionis Castagnoli, ꝛ ancillã, ꝛ certa mobilia apud ipsum 1 existẽtia. ¶ † Nam ponderandũ est illud verbũ libere[c] qd denotat, vt nulla diminutio in dictis rebus reseruatis fieri possit, nec per aliquod extrinsecũ põt impediri effectus dicte reseruatiõis: vt ꝓbatur in. c. j. in prin. in ver. libere. cũ ibi not. per Joã. an. de reg. iur. li. vj. propter verbũ, libere. dicit ibi Domi. de sancto Gemi. qd ibi probať ꝙ nouiti⁹: lꝫ per plures annos steterit in religione, tñ si non fuit alligatus ex ꝓfessione, põt libere reuerti ad seculũ, in tñ qd nõ potest cõpelli ad restituẽdũ monasterio expẽsas, quas ibi habuit tẽpe probatiõis vt ibi in verbo, libere. ꝛ dicit se de hoc al's vidisse dubitari. ad idẽ text. in. c. cũ eps. in ver. libere. de offi. ordi. lib. vj. in certa expositiõe Archid. ꝛ Jo. an. ibi qui exponũt libere. i. sine alicui⁹ cõtradictione. ꝛ no. per gl. ꝛ doc. in. c. Romana. §. j. in ver. libere. de censi. in vj. ꝛ per gl. ꝛ doc. in. c. cũ plures. de offi. dele. in. vj. ꝛ ꝑ Joã. an. in. c. licet eps. de prebẽ. in. vj. ꝛ tex. cũ gl. in. c. ordinari. §. j. in ver. libere. de offi. ordi. li. vj. ergo non possunt dicti Christoforus ꝛ fratres aliquid deducere vel diminuere de dictis rebus reseruatis per dictum Petronium, vel aliquo modo contradicere, quominus Petronius eiusq; heredes habeãt oĩa que sibi reseruauit. ¶ Scdo confirmatur per alia verba instrumẽti, que sunt posita per verba proxime dicta. Nã intentio dicti Petronij fuit posse de dictis omnib⁹ rebus ꝛ quãtitatibus exceptis sibi reseruatis in dicto instrumento posse facere velle suũ: vt aperte exprimitur in instrumento. Sed si Christoforus ꝛ fratres possent inuito Petronio vel eius herede compensare, deducere, retinere, vel ꝯsequi de dictis libris mille quingẽtis aliquas quantitates tanꝙ eis debitas, non diceretur Petroni⁹ posse vel potuisse disponere ꝛ facere velle suũ de dictis libris 2 mille quingẽtis sibi reseruatis † q: non diciť facere posse velle suum ille qui habet de necessitate facere vel parere. l. velle non crediť. ff. de reg. iur. l. cũ quidã. ff. de leg. ij. ¶ Tertio fortificari videť per illa verba posita in instro in ver. ꝛ residuũ omniũ supradictorũ bonorũ mobiliũ sibi Petronio vt prediciť assi- 3 gnatorũ ꝛc. † Nã bona intelliguť deducto ere alieno. l. subsignatũ. §. bona. ff. de verb. sig. ꝛ. l. mulier. in princip. cum si. ff. de iure do. ergo videť qd Petronius intellexit donare dictis fratribus residuũ bonoꝝ predictoꝝ. deducto pri⁹ ꝛ separato ere alieno de dictis bonis: ꝛ per ꝯñs de dicto credito dictorũ fratrum: ꝛ istis rõnibus vtitur heres Petronij vt verbo fertur. ¶ Quarto: q: Petronius facit dictis fratribus donationem vt constituant se debitores eiusdẽ in quãtitate librarum mille 4 quingentarum: ꝛ ita se constituunt: sed ita est † qd ille diciť vere ꝛ proprie debitor a quo inuito potest extorqueri aliqua exceptione nõ obstãte. l. debitor. ꝛ. l. creditor. ff. de verb. signifi. l. Marcellus. ff. de reg. iur. sed si nõ intelligeretur extractũ creditum dictorum fratrum, sequeretur ꝙ ipsi possent per exceptionem compensationis excludere Petronium vel eius heredeꝫ a dicta quantitate librarum mille quingentarum: ꝛ sic ab eis non posset dicta quãtitas extorqueri: ergo necesse est dicere ꝙ creditum dictorum fratrum intelligitur compensatũ seu extinctum per dictã donationẽ. ¶ Quinto adduci possunt alia verba eiusdẽ instrumenti, dũ dicit, qd dictus Christoforus voluit posse excipi, ꝛ cõuenire libere quacunq; fori exceptiõe, vel alia quãuis non obstante ꝛc. sic voluit posse exigi quacunq; exceptione nõ obstãte, ꝛ per consequens videtur de necessitate inferri qd voluit suum creditũ esse extinctum: q: si nõ remaneret extinctum

extinctū potuisset Christophor⁹ opponere exceptionē cōpensatiōis.l.ij.⁊ fere p totū.ff.de cōpē.q esset ꝯ verba dicti instrumenti,ibi dū dr̄,vel alia quauis exceptione obstante. ¶ Sexto q2 dict⁹ Christofor⁹ ꝓmisit soluere dicto Petronio dictas libras mille quingētas ad oēm volūtatem eius , ⁊ ita iurauit. ergo nullā exceptionē cōpēsatiōis opponere pōt p iuramentū, sed p̄cise soluere cogit̄,vt in.c.ad nostrā.el.j.⁊ ibi no.gl. ⁊ Jo. an.⁊ alij de iureiu. ¶ Septimo ⁊ vlti.q2 dicta donatio videt̄ expresse facta animo cōpensandi cū dicto credito predictorum fratrū p3:q2 in dicto instrumēto dicit̄ q dict⁹ Petroni⁹ faciebat donationē,maxime in remunerationem multipliciū obsequiorū ⁊ bn̄ficiorū a dictis fratrib⁹ receptorū:ergo si dicti fratres inseruirēt dicto Petronio de aliqb⁹ quātitatib⁹ pecuniarū,⁊ in remunerationē huius bn̄ficij donauit eis,⁊ sic vr̄ cōpēsare voluisse,vt verba sonāt,cū talis act⁹ inseruiēdi vel mutādi possit dici bn̄ficiū ar.c.Obert⁹.§.in primis.in ti.qui.mod. feu.amit.vt p3 ex cōclusione illius vocabuli bn̄ficiorū. ¶ S3 premissis nō obstātib⁹ cōtrariā sn̄iam puto esse de iure veriorē in ꝓposito ex infrascriptis.

5 ¶ † Ex primo: q2 quoties aliqs est debitor ex ꝯtu seu ex dispositiōe hois.⁊ nō legis,⁊ donat creditori suo nō vr̄ donare animo cōpensandi.[a] l.creditorē.ff. de leg.ij.l.j.§.ij.C.de rei vxo.ac.nam legatū est donatio.l.legatū.la.j.ff.de leg.ij.⁊ cū in dictis iurib⁹ dr̄ q legatū relictū a debitore creditori nō vr̄ relictū animo cōpēsandi:⁊ eadē est ratio in donatione inter viuos,que in donatione facta in vltima voluntate:vnde procedit argumētū de vno ad reliquū.l.pactum inter heredē,⁊ ibi no.ff.de pac.l.seruū filij. §.eū qui chirographū.cū ibi no.per Dyn.ff.de leg.j. ¶ Et ista colligit̄ cōclusio etiā ex no.per doc.in.l.fi.C.de dot.promis.⁊ in.l.vxorē.§.pater naturalis.ff.de leg.ij.⁊.l.nesenni⁹.ff.de ne.ge.dum querit̄ cum aliquis promisit vel dedit dotē pro muliere,an videatur dare animo cōpensandi ⁊c.Si erat debitor mulieris.⁊ in ista distinctiōe,supponūt q vbi apparet q voluit donare,nō videt̄ dedisse animo compensandi:sed in proposito nostro apparet q Petronius voluit donare dictis fratribus bona de quib⁹ in dicto instrumēto,vt patet ex verbis dicti instrumēti. dū persepe vtit̄ Petronius ibi vero donauit ⁊c.Ergo nō intelligit̄ esse factū aio cōpēsandi. ¶ Et tāto min⁹ presumi d3 q petronius in donatione predicta non habuerit animū compēsandi, q2 Petroni⁹ debitor erat dictorū fratrū in pecunia.⁊ ipse non donauit pecuniam:sed species ⁊ nomina debitorum,quo casu vbi alias p̄sumit̄ anim⁹ cōpensandi,si donās donasset quātitatē pecunie creditori in quātitate pecunie.tū qn̄ nō donat pecuniā sed aliud nō p̄sumeret̄ anim⁹ cōpensandi ꝭm qd not.in l.huiusmodi.§.cū pater.ff.de lega.j.per.l.si patri pro fin.ff. de col.dotis.⁊ idē tenet Bal.in.l.quoniā in priorib⁹.circa pen. ⁊ vlti.col.C.de inoffi.te.⁊ Bal.in.l.si vxor.C.de bo.auth.iu.pos. ⁊.d.l.nesennius.⁊ sequit̄ Pau.de cast.in.d.§.cum pr̄. ¶ Nec dici potest q nomina debitorum donata dicerent̄ pecunia:q2 seqret̄ q nomina debitorū essent res mobiles,q est falsum q2 dicunt̄ ꝓprie tertiū adiacens.l.a diuo pio.§. in venditione.ff. de re iu.⁊ in.l.quā tuberonis.§.pe.ff.de peculio.⁊ no.p.doct. in l.potest.ff.de auth.tu.⁊ in.l.mouētiū.ff.de ver.sig.⁊ in.c. nulli. de reb.eccle.non alienā.cū cōcor. ¶ Secūdo corroboratur p illa verba,pure,mere,libere,simpliciter, irreuocabiliter donauit ⁊c.saluis tamen vt reseruatis predictis,⁊ infrascriptis ⁊c. nā si diceretur q deberet cōpensari dicta donatio,non diceretur simpliciter ⁊ pura:imo diceretur ob causam scilicet causa compensandi in creditum ipsorū fratrū.l.iij.in prin.ff.de condic.ob cau.l.j.ff.de dona.iūcta.l.fi.C.de do.ꝓmis.ibi dū tex. dicit si qdē nihil addēdū estimauerit,sed simplr̄ ⁊c.in causis onerosis exp̄ssis in dicta donatione non reperitur ista causa.s. compensationis:ergo quo ad istam causam donatio d3 remanere simplex ⁊ pura. ¶ Tertio dictus donator voluit dicta bona, pure est donata dictis fratribus.

6 ¶ † Sed ita est,q illud verbū pure,denotat q bona intelliguntur donata ⁊ concessa sine onere eris alieni:vt ꝓbat tex.in.l.iubemus.ver.si vero minus. cum glo.in ver.C.de repu.ergo minus eris alieni ⁊ crediti dictorum fratrū nō debet intelligi esse traslatū cum ipsa donatione. ¶ Quarto colligitur ex illis verbis positis in dicto instrumēto,dum dicit̄ q dictus donās voluit dictas res cedere lucro dictorū fratrū modo ⁊ forma predictis:sed lucrū intelligitur illud quod est absq onere eris alieni vel alicu⁹ oneris.l.illud.cum gl.in ver.lucrū.C.de col.ergo illa donatio debet intelligi facta absq onere eris de satisdatione crediti dictorū fratrū:de quo onere nihil specificatū est in primo instrumēto. ¶ Quinto pro hoc adducitur, q donator voluit dictā donationē esse liberā ⁊ pura exceptis aliquib⁹ oneribus, scilicet illis,de qb⁹ in laudo. Et q dicti fratres teneātur satisfacere vxori donātis de aliqb⁹ in quibus erat donator obligat⁹ dicte sue vxori:vñ ista exceptio firmat regulā ⁊ donationem, vt sit pura ⁊ libera in casib⁹ nō exceptis.l.quesitū.§.deniq.ff. de fun.instru.l.in his.cum ibi no.ff.de leg.⁊ not.in.l.j.ff.de re. iu.queādmodum etiam expressit dicta onera,ad que voluit dictos fratres teneri eodem modo expressisset creditum dictorū fratrū si illud spectare voluisset ad on⁹ dictorum donatariorum,ar.l.j.§.finautem ad deficientes.C.de caducis tollendis. c.ad audientiam.de deci.

7 ¶ † Sexto fortificatur:q2 verba cōtractus debent interpretari cōtra eum,qui se fundare vult ex verbis nō claris instrumēti,eo q2 fuit in culpa legem cōuentionis apertius ⁊ expressius non dicendo.l.veteribus.ff.de pac. cū materia.d.l.stipulatio ista.§.in stipulatiōe.ff.de verb.oblig. ergo cū quantum ad res donatas clara sint verba donatiōis, q̄tū tū ad hoc q intētio donātis fuerit cōpensare creditum dictorū fratrū,nō pōt negari qn saltem verba sint ambigua: ergo quātū ad hoc fieri d3 interpretatio ꝯ donātē.⁊ ei⁹ heredem volentē se fundare ex verbis dicti instrumēti. Dubia eñ ꝓbatio interpretat̄ ꝯ ꝓducētē ea.c.in p̄sentia.de ꝓba. ⁊ plene not. in.l.inter stipulātē.§.si Stichū.cū si.ff.de verb.ob.

8 ¶ † Septimo ⁊ vltimo:q2 in donationib⁹ fit latissima interpretatio contra donantem pro donatario.c.cum dilectus. de dona.facit.l. si qn̄.la.j.C.de bo.vacā.li.x.⁊.l.fi.cū ibi no.ff.de cōsti.princi. s3 si intelligeremus q p illā donationē esset extinctū creditū donatariorū fieret interpretatio ꝓ donāte ꝯ donatarios, qd non est dicendū. ¶ Patebit etiam de veritate eius cōclusionis ex his q̄ dicem⁹ in rn̄sione ad argumēta in cōtrariū adducta , ad quorū rn̄sionē deuenio. ¶ Nō ob.igit̄ primum ar.s.qd p illud verbū libere , non possit cōpetere donatio aliqua vel ꝯdictio. per quam impediatur dicta reseruatio,q2 pōt rn̄deri pluribus modis. ¶ Primo q2 illud verbum libere,⁊ nitide , sunt apposita tm̄ circa rn̄sionē domorū apothecarum possessionū de Castrogo ⁊ bonorū mobiliū existētiū penes patroniū. vbi aūt fit reseruatio de libris mille qngētis , ⁊ p dictos frēs nō sunt apposita dicta ꝟba nitide , vel liqde:⁊ talis qualitas apposita in vna oratiōe circa aliqs res nō intelligit̄ repetita in seq. oratione circa al's res.l.q fund⁹.ff.de ꝯhen.emi.⁊ no.Bar.in.l.Seie. §.caio.ff.de fundo instru.⁊ Bar.in.l.si ita stipulatus.§.Chrysogonus.ff.de ꝟ.ob. ¶ Scd̄o rn̄.q dato qd illa verba libere, ⁊ nitide referant̄ etiā ad illas lib.mille qngētas:⁊ ad oīa importarēt,qd debeāt illa bona intelligi reseruata nitide , ⁊ libere : ⁊ per cōseqēs importet̄ qd nō debeāt dicta bona reseruata intelligi esse obligata ⁊ hypothecata dictis fratribus pro dicto suo credito.

9 † tamē nō sequitur quin actio p̄sonalis possit competere dictis fratribus contra dictū donantē ⁊ eius heredem ad creditum eorū.l.lucius Titi⁹.ff.qui.mo.pig. vel hypo.sol.⁊ in.l.fi.⁊ quasi per totū.C.de remis.pig. ¶ Unde erunt cauti dicti fratres:q2 nō dicēt bona predicta q̄ sibi reseruauit Petronius esse obligata eis pro suo credito : sed solū conueniant actione personali heredem Petronij,⁊ eū condennari petant, demū executionem sentētie petāt iuxta formā.l.a diuo pio.§. in venditione.ff.de re iudica. seu secundum formam statutorū ciuitatis. ¶ Et sic non dicentur bona predicta esse eis obligata,nec agere hypothecaria.sed vt dixi agāt sola actiōe personali qua actiōe seu exactiōe ⁊ pp difficultatē ⁊ impotētiam soluēdi nō liberat̄ hr̄s nisi bonis cedat p totū ti.ff.⁊.C. de cessio.bo.declarat Bar.in.l.cōtinu⁹.§.illud.ff.de ver.ob. ¶ Sed in casu dicti.c.j.in prī.de regula.in.vj.tex.ibi refert se ad p̄sonā nouitij.nō ad bona ei⁹:vñ tex.ibi dicit personā posse libere exire.sequit̄ qd op3 intelligere nullā obligationē cōpetere ad expēsas,⁊ alimēta fcā nouitio in monasterio,⁊ p cōseqēs non vr̄ ex illo tex.posse inferri illud qd ibi infert Dn̄icus de sancto Gemini.prout.s.retuli in prin.nec etia q pp verbū libere non debeant posse dicti hr̄des aliud contradicere quominus dare debeāt dictas libras mille quingētas q2 ideo ꝓut in prima respōsione.s.data,⁊ etiā ꝓut in scd̄a rn̄siōe,nam non denegabant dicti fratres soluere,sed ex aduerso,recōueniebāt hr̄des petronij ꝓ credito suo q nō est extictū,vt est.s.ꝓbatū. ¶ Non obst.ꝭm argu.fundatum ex illis verbis q possit facere velle suum de dictis rebus ⁊ iuribus sibi reseruatis,⁊ p hoc non sequit̄ q sit extincta p̄sonali obligatio,⁊ actio p̄sonalis competēs dictis fratrib⁹ vt ꝓbat̄.q2 si cōsentio q debitor meus possit de aliqua re mihi obligata facere alienationē ⁊ dispositionē ꝓut voluerit,vr̄ solū extinctū ius pignoris q ego consentiēs habuissem in illa re.tū nō ꝓ hoc est extincta obligatio et actio p̄sonalis mihi ꝯpetēs.d.l.Luci⁹.⁊.l.volūtatē. cū multis ꝯcordā.in.c.ti.q2 si renūciās vni iuri.s.reali,non videtur renūciare alteri iuri puta obligationi p̄sonali.l.suum. C.de iure de li.l.nec his.ff.de acq.here.l.si domus.ff.de serui. vr.prediorū. ¶ Nō agant ergo dicti fratres hypothecaria ad dictas res, nec alias dicāt esse obl.sed p actione personalē agant ꝯ heredē,

a ¶ Cōpensandi. Bar.i auf.de. ex hi.⁊ trāsmit.reis. in fin. Alb.ij.par. sta.q.lvj. Alex.in di.incip. figimus d⁹.p.j.: dubij.vj. co.cōsil.ccxcij.in pri.lib.j.ꝯsi.clxxvij.cōsi.ccxxx.lib. iiij.late Ja.auf.ꝑterea.col.vij.viij. ⁊ ibi deci.col.vj. C.vnde vir ⁊ vx. Jas.l. huiusmodi.§.tū [illegible] rib⁹.col.ii.de acq. pos.matthe.affli. deci.[illegible] co. [illegible] vt [illegible] ꝯsi.vij. pau.cōsi.[illegible].li. ij.cōsi.cōs.ccv.lib. iij.Jas.ꝯs.cxxiij. co.ij.lib.iij.Ange.ꝯs.cclx.qdaz dn̄a. Et q non animo ꝯpēsandi bertrā.consi.ccc xlvij. viso instrumēto.libro.ij.

10 et ad sniam deueniant. ¶ † Ad tertiũ argumẽtum ex illis verbis videlicet, et residuũ eius supradscriptorũ bonorum etc. rñdeo q argumẽtũ posset militare, qd donãs donasset quotã partem bonorum suorũ, vel oĩa sua bona prout loquitur text. in d. l. mulier. in prin. ff. de iure do. et l. gñali. §. fi. ff. de vsufru. le. et l. si qs seruũ. §. fi. cũ seq. ff. de leg. ij. et d. l. subsignatũ. cũ si. sed vbi facta est mentio de bonis non indiffinite sub noie omniũ bonorum, vel quote partis omnium bonorũ: sed est facta mentio de cunctis rebus vel parte ceterarũ rerũ nõ omniũ: put in casu posito: tũc nõ intelligitur deducto ere alieno: tex. est in l. fi. in fi. fm vnã lec. cõem approbatam. ff. de vsufru. leg. et qñ fit mẽtio

a de cunctis rebus vel parte dictarũ, non refert, [a] an disponens vtatur verbo bonorum vel rerũ: quia nullo casu videtur esse facta mentio de actionibus, seu ere alieno: vt p Bar. in d. l. fin. in ver. quid si delegatur tertia bonorũ mobiliũ: et sic non dicit testor: de tertia bonorũ: sed de tertia mobiliũ et immobilium tm: et sic omisit actiões legare. dicit Bar. qd perinde est ac si vsus esset hoc certe patris incertarũ rerũ: sed ita est qd vbi fit dispositio de dictis rebus, non deducitur es alienũ de illis certis rebus: vt in d. l. fi. in fi. tanto minus vel saltem eadem ratione non deducetur si dispositio facta est de tertia parte certarum rerum et illud probatur per tractatũ. ff. de iud. vbi dicit tex. q es alienum respicit vniuersum patrimonium: non aũt facultas loci certi: vt ibi. et l. ex facto pponebatur. ff. de heredi. insti: et imo deductio eris alieni bene dz fieri de vniuerso pr̃imonio, et pari ratione de quota parte vniuersalis patrimonij pro rata: non autem de certis rebus vel bonis aut facultatibus certi loci: sz in pposito nostro testator nõ donauit vniuersum patrimonium: nec etiã per nomina quote vniuersi pr̃imonij: ergo de illis vel bonis donatis non debet fieri deductio eris alieni: preterea si ista fuisset intẽtio donãtis, s. quod onus eris alieni: vt p consequens onus crediti dictorũ fratrũ esset satisfaciendũ de dictis donatis, frustra dictus donãs disposuisset qd onera de quibus in laudo essent adimplẽda ex dictis rebus, et etiã quod dicti fratres deberẽt satisfacere vxori dicti disponentis creditum cum

11 † vna quodqz hoc verbũ dz operari aliqd: vt ingt Bald. in rub. C. de 3hẽda emp. in nona qõne. et in l. in legẽ. ff. de 3hẽ. emp. et in l. si stipuler. in prin. de vsur. ergo vt aliquid operetur illa adiectio. dz intelligi quod illud onus eris alieni non debeat satisfieri de dictis rebus donatis.

12 † ¶ Non obstat quartum ar. fundatũ in l. debitor. ff. de verb. sig. cũ simi. quia respõdeo q posito q sit verũ q a dictis fratribus inuitis possit tãq a debitoribus extorqueri quãtitas librarũ mille quingẽtarũ, non sequitur q ex aduerso nõ debeãt posse petere dicti fratres creditũ suum, vt probatur in l. q inuicẽ. ff. de condi. inde. et etiã dicuntur veri debitores dicti fratres in libris mille quingẽtis. etiam posito q possent opponere exceptionẽ cõpensationis de credito suo: vt probatur in d. l. qui inuicẽ. cum glo. nam qui cõpensat soluit: et sic ab eo etiã inuito dicitur extorqueri postq compẽsando dr soluere. l. si debitor. ff. q po. in pig. ha. l. Julianus. ff. de cõ

13 di. et demõ. vnde dicit Ang. in cõsi. quidã Nicolaus. † quod si statutum phibet opponi cõtra instrm nisi exceptionẽ solutionis, q nihilominus poterit opponere exceptionẽ cõpensatiõis. ¶ Non ob. quintũ argm fundatũ ex illis verbis. videlicet. vel alia quauis exceptione nõ obstãte etc. qz respondeo q dato q dicti fratres nõ possent opponere aliquã exceptionem quominus tenerentur soluere libras mille quingentas: tamen p hoc non impediuntur reconuenire et principaliter petere creditũ suũ. vt. d. l. q inuicẽ. ¶ Preterea etiã p illa verba nõ vr intelligi submota exceptio cõpẽsationis: qz nõ est proprie exceptio vt no. Bar. in l. ij. ff. de excep. et Bar. in d. l. qui inuicẽ. ff. de condi. inde. et in l. verbũ oportebit. §. j. ff. de ver. sig. Bart. in l. si cõstat. C. de compensa. qz opponẽs exceptionẽ compensationis non tã dicitur excipere q petere. l. amplius. ff. rẽ ra. ha. et ideo dicit Bar. ibi: in fi. q licet excõmunicatus possit excipere: tñ non põt cõpensare. alleg. no. gl. et doc. in c. cũ inter. de excep. et not. Pe. et Jac. de are. et Cy. et Bal. in l. qñ alexãdrũ. C. de adul. et Bal. in sua dispu. incip. statuto cauetur q fenerator. in xj. col.

14 † in l. nemo. in fi. alias est in l. cũ papi. C. de sen. ¶ † Et verba b prolata in actibus debent intelligi proprie et stricte [b]. l. q cqd. ff. de verb. ob. c. cum dilectus. de exce. cũ illis exceptionibus q in instrõ specificata erãt iuxta no. per glo. in l. fugitiui. in ver. alia qualibet. C. de ser. fugi. cũ simi. In instrõ aũt erant specificate exceptiones, q erãt pprie exceptiones, vt exceptio fori: qz

15 p illã nõ dr agere et petere: ergo illa verba, alia quãuis, debent intelligi de exceptiõe q sit pprie excep. ¶ † Nõ ob. sextũ ar. s. q propter iuramẽtũ de soluẽdo nõ possint dicti fratres opponere exceptionẽ cõpensatiõis: qz rñdeo primo q dato q non impediantur recõuenire heredẽ in creditũ suũ: vt sepe dictum

c est: preterea dico quod imo etiã nõ obstãte iuramẽto. [c] videtur q possint opponere exceptionẽ cõpẽsationis: qz dicuntur soluere, vt etiã dixi. et istud in terminis firmat Bar. Ange. et Ra. in l. amplius. ff. rẽ ra. ha. vbi probãt hoc per aliquas notabiles et vrgentes rationes. ¶ Et propterea rẽdit ipse ad glo. in d. ca. ad nostrã. et idem tenuit Jo. fa. in §. in bonefidei. insti. de act. in viij. col. quia secũdũ eũ ibi nulla est petitio vel est talis q per exceptionẽ remoueri põt vbi nulla est mora. l. lecta. ad fin. ff. si cer. pet. et l. nulla. ff. de re iu. ergo nõ est in mora soluẽdi ille qui hz cõpẽsationẽ: istud etiã te. d. Abb. in d. c. ad nostrã. et ibi rñdit ad gl. positã in d. c. ad nostrã. et q ibi no. doc. s. q illa glo. solũ pcedat in casu illius decre. s. qñ tpe traditi pignoris interuenit iuramentũ debitoris iurãtis nõ molestandũ creditorẽ ante

d solutionẽ sortis. iam tacite videretur esse actũ [d] vt fructus rei pignorate. nõ cõpẽsarent añ solutionẽ: qz alias nihil operatur iuramentũ. ¶ Non ob. vlt. ar. multiplici obsequiorum et bñficiorũ etc. Rñdeo q p pdicta verba apparet, q Petronius voluit remunerare bñficia et obsequia recepta a dictis fratribus: et istã donationẽ voluit in illis bñficijs recõpẽsare: et imo si quid donassent dicti fratres dicto petronio illud diceretur beneficiũ capi. cũ dilectus. de dona. vnde bene videtur Petronius voluisse compensare donationem quam fecit in remuneratione dicti beneficij, seu dicte donationis. l. si vero nõ remunerandi. §. inde papi. ff. mãd. sed dicti fratres nõ donauerunt Petronio pecunias quas ei crediderunt. sed solũ donauerunt seu gratis cõcesserũt vsum et cõmoditatẽ dictarũ pecuniarũ quas ei crediderũt: vñ bñfator q ista donatio facta vr facta aio remunerandi dictam concessionẽ vsum commoditatis pecuniarũ: sed non sequitur q videantur animo compensandi, cũ pprietate dictarũ pecuniarũ: quia ille nõ fuerunt donate Petronio et eius pprietas fuit cõcessa irreuocabiliter, et beneficium dicti Petronij: sed solũ commoditas et vsus dictarũ pecuniarum, vt dixi. ¶ Bñ facit q no. Bal. in l. liberti. col. fi. ver. item q not. si instrumẽto. C. de ope. liberto. et in c. j. §. descendẽti. in tit. q feud.

16 da. pos. † vt inquit q lz feudũ gratis cõcessum dicatur beneficiũ c. obertus. in ver. in primis in tit qbus mo. feu. amit. tñ si qs emerit feudũ a dño, nõ dicetur pprie bñficiũ: qz est mercenarium et gratuitũ: ita in pposito dicte pecunie date Petronio. solũ fuit donationis cõmoditas: ergo ipse pecunie respectu proprietatis non dicuntur concesse in beneficium: et sic silent omnia argumenta in contrarium deducta.

Summarium.

1. Nouatio iure antiquo quando fiebat. nu. 2. 3. 4.
2. Nouatio hodie non fit ope exceptionis nisi expresse agatur, sat est tamen tacite actum. nu. 8.
3. Omnino, verbum quid importet.
4. Species derogat generi in eadẽ dispositiõe, nõ in diuersis.

Consilium. XIII.

Visis et consideratis hbis pme scripture facte die. xxiij. Martij anni. Mcccclxj. p io. dñi Mãni p eũ et Ant. luce de albicis Ant. de robaris, et Bernardo de cabijs socijs et etiã hbis cuiusdam alterius cõuẽtionis scripture i libris dictorũ de robatis et cãbijs de florẽtiã cũ subscriptione di. Antonij luce sub die nõno Martij anni Mcccclxj. fm cursuz florẽtinũ. quo inspecto illa cõuẽtio de qua vltio mẽtionẽ feci, intelligitur esse posterior. Et dubitatione visa de qua qritur. ¶ Puto de iure 3cludẽdũ, qd pria scriptura nõ sit nouata p scdam aliquo modo: et q nõ obstãte scda possit dictus Antonius luce 3ueniri insolidũ fm formã prime scriptu

1 re pro cõtẽtis. ¶ † Quod pbatur sic: nã olim fm iura florũ. et ius codici. si scda obligatio cõtinebat minus q prima nõ nouabat primã aliquo modo. l. qui vsumfruc. ff. de ver. ob. et l. si pup. §. q actũ. ff. de noua. etiã si in scda obligatiõe interuenisset noua persona, vt. l. eũ q ita. §. pe. ff. de ver. ob. nisi scda obligatio cõtinere plus tpe. l. pe. et ibi Bar. et alij. ff. de preto. sti. et etiã qñ scda obligatio cõtinebat tantũdẽ non includebatur nouatio regulariter vt probatur in l. scire debemus. in prin. et ibi no. ff. de ver. obli. et in l. si seruum. §. fi. inducendo vt ibi per Ang. e. tit. et Imo. nisi scda obligatio continebat quid diuersum a prima, vt patet in l. fundũ cornelianum. ff. de no. Bar. in d. l. pe. et Ange. in preallle. l. qui vsumfructũ. et probatur in l. scire debemus. in prin. cũ ibi

2 no. † Postea aũt p iura noua codicis est inductũ q licet fm iura digestorũ qñ scda obligatio 3tinebat plusq prima fieret nouatio tacite. l. scire debemus. cum ibi no. et in d. l. qui vsum fruc

per et.

Marginal notes:

a ¶ Nõ refert. bar. Lan. dec. d. l. fi. Bar. l. nõ amplius in fi. de leg. j. dec. cõsi. ccclxxxvij.

b ¶ Stricte. Alb. j. statu. q. cxxxviij. Alex. s. lib. j. consi. xxviij. in fi.

c ¶ [illegible]

d ¶ [illegible]

z per Bar.in.d.l.pe.th hodie nõ intelligitur fieri nouatio nisi hoc expresse agatur.l.fin.C.de noua.z in.§.preterea.insti. qb. mod.tol.ob.sed qñ dicta secũda scriptura contineat minus ꝙ prima, nõ inducitur nouatio iure ffoꝝ, nec iure.C. ¶ Quod aũt continet minus patet:qz in prima obligatiõe erat obligatus insolidũ dictus Joãnes dñi Manni,z dictus Ant.z quilibet eorum pro tota quãtitate dãni qđ sequi posset occasione illius Uolegij de panisa,de catelonia,sꝫ in secunda obligatiõe obligauit se tm̃ dictus Anto.nõ pro toto,nec insolidũ:sed pro rata suoꝝ decẽ z noue caratoꝝ ad ipsum pertinentiũ in dicta galea. ¶ Nec ad hoc obstat si diceret,ꝙ imo secũda obligatio cõtinet plus ꝙ pria:qz in primis Ant.se obligat tãtũ ꝑ dãno qđ sequeret occasiõe dicti Uolegij de panisa. sed in scđa scriptura se obligat ad eximẽdũ dictos de roboratis z cãbijs, ab obligatiõe z ꝓmissiõe facta per eos Joãni z Petro Frãcisco de indice.z ab alia ꝓmissione Joanni de catezanis,z socijs de valẽtia i valore florenoꝝ septingẽtoꝝ nonaginta duoꝝ,vel circa:z etiã ad eximẽdũ dictos de robatis z cãbijs de quacunque alia obligatiõe facta ꝑ eos ꝑ factis dictarũ galearũ: † qz 3 rñdeo primo,ꝙ cũ diuerse sunt summe cause q̃ denominationi insunt in dicta scđa obligatione ille nõ sunt in cõsideratione ad faciendũ:qz secũda obligatio dicit plus cõtinere ꝙ prima quantum ad nouationem faciendam:quia tot sunt obligationes quot sunt summe. Unde si in prima obligatione ꝓmisisti mihi ex tali causa Stichũ z decẽ,z etiã qnqz: non fit nouatio etiã de iure ffoꝝ,sed bñ fiebat nouatio,qñ in pria obligatione ꝓmisisti decẽ ex tali cã.z postea in scđa ꝓmitto quindecim ex eadẽ cã.hec habent in.l.scire debemus.cũ ibi no.z si in secũda promittit quid prorsus diuersum a prima:tunc siue in effectu esset plus,siue min⁹ nõ fit nouatio,vt no.Bar.z alij in. d. l. pe per.d.l.fundũ Cornelianũ.ergo nõ põt dici quod illa obligatio quo ad inducẽdã nouationẽ contineat plus ꝙ prima in ea parte in qua in scđa obligatione Antonius obligatur ꝑ rata decẽ z nouẽ curatoꝝ eximere dictos de roboratis z cãbijs a ꝓmissionẽ facta Jo.z Pet.Fran.de iudice:qz ista obligatio cõtinet qđ diuersum ab eo,qđ continet in prima,vbi nihil de hoc dr̃. Nec etiã ex his q̃ cõtinent in themate apparet quod illud sit plus,ꝙ id quod continet in prima. Nec etiã dr̃ plus continere scđa inquãtũ in ea obligat Ant.eximere dictos de robatis a casib⁹ z ꝓmissione facta Jo.de cãbijs,z socijs in valore dictoꝝ septingentoꝝ nonaginta duoꝝ:sed poti⁹ dicit quid diuersũ a prima prima obligatione o Zhen.vt de se ptz:qz i pria ꝓmittit Ant.cõseruare seu eximere dictos de robatis z cãbijs a quocũqz dãno,quod quomodocũqz eis euenire posset occasione Uolegij de panisa:z etiã nõ dicit obligatio cõtinere plus quã prima quo ad nouatione inducẽdã quaten⁹ dict⁹ Ant. in secũda cõuentione obligat per xix.carat:eximere dictos de robatis z cãbijs de quacunqz alia obligatiõe q̃ per dictos de robatis z cãbijs facta esset occasione dictarũ galearũ:vt in.d.secũda scriptura fit mẽtio. Rñdeo qđ primo nõ apparet: nec ꝑ cõstanti ponit quod dicti de robatis,z cãbijs essent obligati occasione dicti Uolegij de panisa,de quo in prima scriptura. Itẽ nõ apparet quod dicta secũda obligatio gñaliter facta ꝑ Ant.ꝑdictũ de eximẽdo dictos de robatis z cãbijs a quacũqz obligatione q̃ per eos facta esset occasiõe dictarũ galearũ,contineret pl⁹ quã prima obligatio Anto.q̃ fuit insolidũ, z pro se z ꝑ dicto Jo.dñi mãni,sed scđa est solũ pro seipso, z duntaxat pro rata.xix.carat. ¶ Nec etiã predictis obstat si diceretur,qđ olim si scđa obligatio cõtinebat minus quã prima,inducebatur tacite nouatio:vt colligit ex.d.l.fin.C.de nouatio.z ex. d. 4 §.j.z in casibus in quib⁹ olim tacite fiebat nouatio: dato † qđ hodie ipso iure nõ fiat nouatio ꝑ.d.l.fin. tñ fit ope exceptionis zc.hodie vt vr̃ esse de mente gl.in.l.ij.z ibi ꝑ Barto. z Angel. ff.de noua.z gl.in.d.l.fin. Quia rñdeo primo,qđ illud qđ dicitur ꝙ olim fiebat nouatio eius si cõtinebat secũda minus quã prima,procedebat fm iura antiquissima ante ius digestoꝝ: vt no.gl.in.d.§.preterea.z Bar.in.d.l.pen.z Bart.in. d.l.qui vsumfructum.secus antẽ de iure digestoꝝ:vt probãt iura que ad hoc.s.allegaui. ¶ Illud aũt quod dicit quod in casibus i quibus olim fiebat ipso iure tacite nouatio,fit etiam hodie ope a exceptionis posito quod esset verũ ᵃ ꝓcedat in casib⁹ in quib⁹ de iure ffoꝝ,fiebat nouatio:vt no. Ang.in.d.l.q vsumfructũ. in.j.col. Unde vult ibi Ang.qđ si secunda stipulatio continet plus quã prima,fit nouatio hodie ope exceptionis:secus autẽ si nõ cõtineat plus.hoc expresse decidit Ange.in repe.l.j.C.de iudi.in nona charta,vbi dicit quod bene ponderande sunt gl. in.d.l.fi.C.de nouatio.z in.l.ij.ff.e.ti.ne te decipiãt:qz nõ referũtur ille glo.ac casus in quibus secundum antiquissimã iuris prudentiam fiebat nouatio:vt quando secunda cõtinebat minus,quã prima:qz illa antiquissima iuris prudentia correcta fuit per iura ffoꝝ.vt iam dictum est:sed solũ referũtur ad casus,in quibus tacite de iure ffoꝝ. videbat esse actũ, qđ fieret ipso iure nouatio:ita etiam est de mẽte Guil. de cu.in.l. rescriptũ.§.si pacto.ff.de pac.z idẽ Bal.ibi in vlt.col.z ita etiam illas gl.videtur intelligere Jo.de imo.in.d.l.ij. z in.d.l.pen.ff. 5 de nouatio. ¶ † Secũdo rñdeo ꝙ ita demum in dubio presumitur per secundam obligationẽ tacite fieri nouatio. qñ scđa obligatio est facta per stipulationem:secus si per aliã conuentionẽ:qz tunc nõ presumitur nouatio,nisi expresse hoc actum fuerit:vt.l.item illa.z.l. vbi qs.ff.de cõstit. pec.z.l.si mandato meo.§.si.ff mand.ita no. Bar.in.l.j.C.de noua. ¶ Unde dicit Bal.in.d.l.rescriptum.§.si pacto.ad fi.C. qđ si scđa couentio est,facta pacto nudo nõ fit nouatio.allegat.l.si ex pretio.C.si cer.peta.sed ita est quod licet in prima scriptura dictus Anto. Luce,z Jo.z dicti de manni se obligauerũt ꝑ stipulationẽ,vt ptz ibi ex verbo promittim⁹. quod relatũ in scriptura denotat stipulationem.l.j.C.de Zhen.z cõmit.stipu.§.si scriptũ.instit. de inuti.stip.l.j.cũ ibi no.C.de vsuris.sed in secunda scriptura vel eius subscriptione non est verbũ ꝓmitto , ꝓlatũ a domi. Anto.licet ibi esset verbũ cõuebit,vel verbũ sum cõtentus facere zc.vel similia verba que nõ denotãt stipulationẽ.l.lecta. z ibi no.Bar.ff.si cer.peta. qz ista sunt verba secundũ Bar.ibi magis generalia.l.conuentionum.ff.de pac.facit.l.j.§.j.in verbo contente.ff.si pars her.peta.l.quoties.C. fami.ercis.c. preterea.cũ simi.de preben.z faciunt no.per Sal.in.l.j.C.de vsu. 6 ¶ † Tertio respondeo quod imo videtur veri⁹ ᵇ vt in casibus b in quibus olim etiã de iure digestoꝝ inducebatur tacite nouatio ipso iure non inducatur hodie nouatio ope exceptionis si nõ est expresse actum quod fiat nouatio: vt probatur per.d. l.fi.C.de nouatio.ibi dum dicit,nihil penit⁹ prioris cautele in nouari anteriora stare, z potiora incrementa illius accedere: nisi ipse spẽaliter remiserint priorẽ obligationẽ : z hoc expresserint zc.ponderanda enim sunt illa verba vniuersaliter negatiua nihil cum adiectionis illius dictione penitus zc. que aperte sonant. Nihil omnino de prima obligatione nouari.per id quod no.glo.in cle.j.in versi.nullius.extra de preben. z quod si.Joan.an.in.l.j.in ver.penitus.de postula.prela.in.vj. pro 7 hoc † qz dicta dictio penitus,importat idẽ quod oĩo. ᶜ vt pro c batur in.l.j.iuncta rubrica.C.de gladiatoribus penitus tollẽ. lib.xj.z no.Archi.in.c.j.de supplen.neglig.prelato.in.vj. sed ita est,quod vbi dictio,omnino, seu equipollens cũ negatiua prout est in.d.l.iij.ff.in verbo nihil,importat idẽ qđ nullo modo.z in.l.in naue Saupheli.ad fi.cũ glo.ff. locati.vel importat idem ꝙ sine distinctione legis.l.vbi autem non apparet.§. fi. ff.de ver.ob.ergo perinde est ac si in.d.l.fi.diceret nullo modo nouari.vel diceret qđ sine distinctione nõ fiat nouatio,nec ipso iure nec ope exceptionis debet hodie fieri nouatio:nisi spẽaliter, z expsse agitur. ¶ Et istã opi.tenet Jac.de bel.in disput. sua que incipit,in christi noĩe cauetur.l.municipali.ꝙ qui aliquem percusserit zc. In scđa disputatione ponit ipse in lectura sua post legem postꝙ liti.C.de pac.per.d.l.fi. Idẽ videtur tenere 8 Cy.z Ray.in.d.l.fi.vbi voluit † quod illa lex vult quod hodie presumatur ita faciliter nouatio sicut olim presumebatur in casibus ibi expressis.tamẽ secundũ eos si aliquib⁹ probabilibus coniecturis cõstaret partes voluisse nouare,nõ negat illa lex,quod hodie etiam nõ fieret nouatio:qz tacitũ operatur idẽ quod expressum.l.triticũ.ff.de ver.ob.l.cum quid.ff.si cer.per. z ibi etiam tꝫ Jac.de bu.in.d.l.fi.z Rayn.in.l.si pacto quo penam.C.de pact.z Guil.de cug.in.d.l.rescriptũ.§.si pacto.z ibi Bal.in fi. ¶ Idẽ tenet Sal.in.d.l.fi.nisi verba aliud sonẽt.vt si dico pro.x.q̃ mihi debes promittis.xv.vel econtra.nam tũc bene fiet hodie nouatio : quia apparet qđ volũtas est primam d transferre in secũdã:alias secus.dictã opi. etiã tꝫ Ful.ᵈ in.d.l. fin. qz scđm eũ illa lex si.esset imposita verbis non rebus contra.l.ij.C.cõmu.de leg.z.c.cõmissa.de elec.in.vj. Itẽ scđm eum alias non esset sublata dubitatio, quam voluit tollere imperator,saltẽ tacite,vt no. ꝑ gl.in.d.l.fi. z in.d.l.ij.qđ not.ꝑ Azo.in sum.C.de noua.q loquunt fm eũ qñ ex manifestis cõiecturis constabat partes voluisse nouare:vt ptz in exemplo posito ꝑ gl.in.l.fi.istã opi.etiã sentit ipsemet Bar.in.l.certi condictio.§. si nũmos.ff.si cer.pe.in vlt.col.z expresse Joã.de imo. Raph. z Pau.de cast.hoc tenent in.d.l.pe.de preto.stipu. z in.d.l.fi. de noua.z Fulg.in.l.singularia.ff.si cert.peta.z ita etiam vult gl.in.d.l.pe.de preto.stip.z gl.in.l.Stichũ.in prin.ff.de nouat. secundũ Rapha.cu.in.l.pen. Ita etiam tenet Joã.de imo.in d.l.de leg.ff.de nouat.z potest etiã vltra ꝑdicta responderi ad not.per glo.in.d.l.ij.de nouat.quia si bene aduertantur illa gl. solum dicit, quod si hodie z tacite ageretur quod fieret nouatio: nunc etiam fieret nouatio ope tame exceptionis. addit.d.l.penultimam,non autem declarat illa gloss.quod hoc

a ¶ Uers. At tenent dof. Bald. Ange.d.l.si.ad fi. Azo.i sum. Bar. Ang.l.pe.de pto. stip.z tanꝙ cõem segt Alex.l.iij.§. si ex cõuẽtiõe. col. ij.ff.de re iud.Ful. ꝯsi.cxxx.i fi. deci. consil.cccc. in fin. Bertr.ꝯs.ccccxxviij.cũ iãdudũ col.j.li.iij. Sed hodie si opiniones numeres cõis est in cõ[illegible] tim dicã[illegible]

b ¶ Uers. Nec est vera opinio Ale. tã legẽdo vt in.l. q vsumfructũ. de ver.ob.vbi ita cõcludit ꝙ ꝯsulẽdo vt hic z.j.ꝯs.lxxvj. co.j.e.li.ꝯsi.lxxvj. col.iij.li.vj. consil. clxxiij.nu. vj.lib. vij.hoc adiecto ꝙ vbi ex manifestis cõiecturis appa ret de animo nouãdi satis actũ z satisfactũ.d.l. fin. vr̃ z est ꝑitas.hãc ẽt partẽ sequunt Jmo.pau. Soci. d. l. q vsufructũ. Jmo.pau.Cu.ex l.pe.de pro.stipu. Socin.consil.xxj. col.ij.lib.j.ꝯsil.cclxvij.col.v.lib.ij. cõsi.lxiij.nu. vij. ꝯs.lxxxix.col.ij.li. iij.Fulg.Jas.ꝯc. Alcia.i.l.singularia.si cert.pet.z est cõis.[illegible]

c ¶ Dĩno. Anto. corse.sing.vero.i no.Jas.l.precib⁹. col.ij.C. de ipub. Ale.d.l.q vsumfructi.j.ꝯ.cclxxiij.nu.vj.lib.vij. Andr.tira.q.i re. l.si vnꝙ.ꝑ.venerat.nu.lxviij.C.de reuo.do.

d ¶ Fulg. Quiẽt idẽ sentit i. d.ꝯsi. cxxx.lꝫ tũc nõ fuerit ausus discedere ab opinione bar.eo qđ adhuc tẽpore suo cõmunis esset.

dicat̃ tacite agi, sicut olim, vt dicit Jo. de imo. in l. pe. ¶ Ultra predicta etiam ad obiectum respondeo: ⁊ per hanc responsionem fortifico in casu nostro conclusionem superius factam: ⁊ adduco id quod no. Bar. in l. quesitum. §. fin. ff. de fun. instru. †9 vbi dicit quod si dispositio vna specialis ⁊ alia generalis fiat in eadē voluntate: ⁊ tūc dispositio spālis derogat generali: q2 gñalis nō intelligat̃ referri ad casum specificatū. l. sanctio legum. ff. de penis. l. doli clausula. ⁊ l. stipulationes commodissimum. ff. de verb. ob. l. cum ex filio. ff. de vul. ⁊ pupil. Si vero fiunt in diuersis voluntatibus, tunc generi per speciē non derogatur: imo ex vtraq; poterit agi cum affectu. l. j. cum ibi no. ff. de ope. no. nun. ergo in proposito nostro cum prima obligatio. de qua in prima scriptura, fuit spālis respectu dicti Uolegij de pansa, ⁊ prima obligatio est generalis, de qua in scđa scriptura in quantum dictis ibi obligat se ad eximendū dictos de robatis ⁊ cābijs, facta est occasiōe dictarū galearum dato ꝙ gñalitas esset apta referri ad casum de quo in prima scriptura fit mentio, tamen dicunt dicti de robatis ⁊ cābijs posse agere etiam ex prima. ¶ Fortificantur predicta: q2 dicitur ⁊ presupponitur quod dicti de robatis ⁊ cambijs de florentia tempore dicte secunde obligationis celebrate florentie ignorabāt promissionē ⁊ obligationē, ⁊ ita ignorasse presumit̃: quamuis brugis fuerit facta per eorū ministros vel socios. l. qđ vulg. ff. pro emptore. ⁊ l. si. ff. p suo. ⁊ vtrobiq; per Bar. ⁊ no. gl. ⁊ doc. in l. si res obligata. ff. de leg. j. cum siṁis concor. ergo nō potest dici ꝙ per secundam scripturam, ⁊ obligationem intelligitur quod illi de robatis ⁊ cambijs de florentia videantur remisisse obligationem, quam ignorabāt ei competere vel factam esse. l. mater. ff. de inoffic. testa. l. legitimam. ff. de petitio. heredita. l. cum aqui. ff. de transact. cum inter. de renun. †1 Nouatio enim non fit nisi expressa vel tacita mente contrahentiū. d. l. fi. C. de noua. ⁊ l. ij. ff. eo. tit. constat autem ꝙ ignorans consentire non dicitur. l. manifestissima. C. de fur. l. fi. in prin. cum vul. ff. de iu. Ex quibus cōcluditur dic os de robatis ⁊ de cambijs posse ex prima obligatione agere, ⁊ illam nō nouatā per secundā, ⁊ ita dico ⁊ consulo ego Alex.

a ¶ Nisi. deci. c. pastoralis. col. vij. de excep. ꝯsil. clxxxiiij. nu. ij.

b ¶ Libere. s. c. cō si. xij. nu. j.

Summarium.

1 Rusticis ⁊ mulieribus pre alijs non succurritur pretextu ignorantie iuris nisi in casibus a iure expressis.
2 Dies si prefixa est ⁊ pena, nō est locus purgationi more.
4 Mora non potest purgari nisi intra modicum tempus.
5 Inuestiture petende tempus non currit ignoranti.
7 Contractus cēsualis qñ dicatur, vel emphyteuticus.
10 Ecclesia scienter recipiens canonem vel seruitiū, amittit commissum.
14 Rusticus contra ignorantiam iuris restituitur, si non potuit consulere peritiores.

Consil. XIIII.

Viso ⁊ considerato themate supscripto. ¶ Uidetur prima cōsideratiōe dicendū dictū Antoniū cecidisse a iure suo: ⁊ illud esse reuersum ad ecclesiā: maxie virtute Bulle bonifacij pape disponentis. qđ si qs recognoscens ⁊ habēs vtile dominiū ab ecclesia habēte directum illud vtile aliquo titulo alienauerit, teneat̃ infra annum ⁊ mēsem ad plus ille in quē trāslatio ⁊ alienatio facta est nouam recognitionē ⁊ inuestituram petere, ⁊ accipere ab ecclia habēte directū dominiū, qđ si facere non curauerit ille in quē facta est alienatio cadit ipso facto ab oi iure suo, ⁊ bōa ipsa libere deuoluant̃ ad ecclesiā habente directū dñiū: sꝫ ita est qđ dictus Ant. vltra p annū ⁊ mēsem non curauit dictam inuestiturā petere: ergo cecidit ab omni iure suo. fm formā dicte bulle. ¶ Uel si nō esset attēdēda bulla, sequitur etiam ꝙ in dictū Ant. nō potuit fieri i alienatio per dictū Martinum sine requisitione ecclesie predicte: ergo dictus Martin⁹ alienando nō reqsita ecclesia, cecidit ab oi iure suo. c. potuit. de locato. et l. fi. in fi. C. de iure emphy. ⁊ p cōsequēs si cecidit Martin⁹ ab omni iure suo, nō potuit in dictū M. trāsferre aliqđ ius. l. traditio. in prin. cū vul. ff. de acq. re. do. ¶ Nec vꝫ excusari posse pretextu authoritatis pape, quā allegat se ꝑpter iuris ignorātiā nō petisse inuestiturā intra tps. p no. p glo. in l. iuris. in. ij. ff. de iur. ⁊ fac. ign. vbi habet̃ qđ in his q inducta sunt ad rigorē iuris cōseruādū et qs a dāno nō excuset̃ pp iuris ignorantiā, vñ dicit ibi gl. ꝙ si emphyteuta nō soluit canonē itra bienniū, cadit a iure suo. c. potuit. nec potuerit se tueri ptextu ignorātie iuris: vt dt gl. p alle. ¶ †1 Sꝫ ita est ꝙ rusticis mulieribus ⁊ filijs, nō succurrit̃ pretextu iuris ignorātie pl⁹ ꝙ succurratur alijs: nisi[a] in casib⁹ in quibus hoc reperit̃ specialiter a lege cautū. l. fi. C. de iur. ⁊ fac. igno. ⁊ no. glo. j. q. iiij. in. §. vlt. ⁊ ꝙ rustico nō succurratur in his q̄ sunt inducta ad rigorē iuris conseruādū, ꝫ expresse Gui. de cu. in. l. si qs ex argētarijs. §. fi. cū l. seq. ff. de edē. ⁊ Bar. in. l. j. §. nunciatio. in vlt. coiū. ff. de oper. no. nun. ⁊ Bar. in. l. j. C. de iu. ⁊ fac. igno. ⁊ Bal. in. l. virum. C. qui admit. ⁊ Ang. in. l. j. de edēdo. ⁊ Bal. in. l. fi. in pri. C. de iure delib. ⁊ presertim si potuit consulere peritiores. l. in bonorū. ff. quis ordo in bo. poss. ser. ⁊ no. in. d. c. virum. ¶ Nec etiam videtur qđ morā purgare possit: †2 quia quotiescumq; a lege prefixa est dies ⁊ pena: tunc nūq̄ est loc⁹ purgationi more: vt no. gl. ordinaria in. c. mora. de reg. iru. in. vj. ⁊ in. c. lꝫ. de decimis. in vj. ⁊ in. c. cupiētes. §. qđ si p viginti. eo. titu. ¶ Et presertim qñ pena imponitur ipso iure: prout ibi no. glo. ⁊ est cōis conclusio ꝙ vbi pena imponitur a lege ipso iure nō sit locus purgationi more per. l. is cui. ff. de lega. ij. ⁊ no. Bar. in. l. si insulā. in. §. q. ff. de verb. ob. ⁊ in. l. q ob rē. ff. de cōdi. inde. ⁊ no. alij in. l. quāobrē. ff. de condi. inde. ⁊ notant alij in. l. ⁊ si post tres. ff. si quis cau. ⁊ in. l. si pacto quo penaꝫ. C. de pact. ¶ Sed sic est ꝙ papa in dicto suo decreto apostolico apponit tps ad petēdum inuestiturā: ⁊ si factum nō fuerit, disponit ꝙ ipso facto incidat in penā priuatiōis ab omni suo iure: ergo nō pōt purgari. no. glo. in cle. ne in agro. §. quia. in verbo facto. de statu mona. quā p singulari ad hoc alleg. Bal. in auc. habita. in vlt. col. ne filius pro patre. ¶ Et pro hoc etiā est tex. in. c. j. quo tempore miles. vbi tex. vult quod vltra annū ⁊ mensem non possit peti inuestitura per successores vasalli. ⁊ Bal. ibi intelligit ꝙ per illa verba intelligitur preclusa via purgandi morā, ⁊ hoc ꝓbat ibi Bald. per plura que militant in casu nostro. bene facit quod no. Ange. in. d. l. si insulā. in. ij. q. vbi voluit qđ quādo pena imponit̃ a lege, nō sit loc⁹ purgatiōi more. l. ij. C. de iure emphyteuti. quo vtitur precisis verbis ibi dū dicit. omnimodo. hoc etiam sonāt †3 illa verba bulle, dum dicunt libere deuoluant̃. ¶ † Nam verbū libere[b] importat idem qđ dicere sine alicuius contradictione deuoluant̃: vt no. gl. in. c. Romana. §. i. in ver. libere. de censibus. in. vj. ⁊ no. per gl. ⁊ doc. in. c. cum plures. de offi. de leg. in vj. ⁊ per Jo. an. in. c. lꝫ episcopus. de preben. in. vj. in nouella. ⁊ no. Archid. ⁊ Joā. and. in. c. cū episcop⁹. p i lū tex. de offi. ord. in. vj. ergo sequit̃ qđ intelligātur illa bona taliter deuoluta ad ecclesiam, ꝙ nullus contradicere pōt: ⁊ per cōsequēs non pōt morā purgare. ¶ †4 Preterea mora dꝫ purgari intra modicū tps. l. si ita qs. §. Seia. ff. de verb. ob. ⁊ l. ⁊ si post tres. ff. si qs cautionibus. in. d. c. potuit. quod modicū tēpus intelligit̃ iudicis arbitrio. fm glo. ⁊ doc. in. d. c. potuit. ⁊ Bart. in. d. l. insulaꝫ. in. ij. oppo vbi ponit qualiter iudex debeat arbitrari tempus esse modicū vel non, scilicet inspecta qualitate facti vt ibi. Sed quis iudex nō arbitrabitur minus longum tempus fluxū esse pro petenda inuestitura seu purgāda mora ad petendū inuestituram, que tam breui tpis spatio peti poterat. attento quod fluxi sunt anni forte viginti. ¶ Tū predictis nō obstantibus puto in hac proposita qstione cōtrariū esse verius ex infrascriptis. ¶ Et primo attēdēdū est quod in themate dicitur quod reuera est debita ecclesie decima. s. dicte rei: ergo intelligo qđ ista decima sit debita ecclesie rōne directi dñii dicte rei spectātis ad ecclesiā: q2 si alio iure deberetur solū decima fructuū rei ecclesie nō habenti directū dñiū frustra quereretur inuestitura petēda: q2 nullā debuisset petere inuestiturā ab ecclesia dict⁹ Anto. Unde presupposito ꝙ etiā habeat in ipsa re directum dñiū: dico ꝙ Antoni⁹ nō cecidit a iure suo: primo ex eo, q2 nō apparet qđ Antoni⁹ habuit scientiā, qđ dictū dñiū dicte rei †5 spectaret ad dictā ecclesiam † ⁊ dictū tps nō currit nisi scienti[c] nō ignorāti, vt ꝓbat tex. in. c. j. quo tpe miles, in vsib⁹ feudo. maxime iuncta suppletione quā ibi ponit gl. in ver. annū. lꝫ ibi Ja. de bel. ⁊ etiā Bal. ibi in. ij. col. intelligat qđ illud tempus ⁊ mensis prefixa iure currit ignoranti. per id qđ dicit̃ in tex. in ver. absentia. ⁊ p id quod habetur in. l. generali. C. de tabu. li. x. ¶ Pro huius cōfirmatiōe multa possent allegari, sed sufficit illa gñalis doctrina quā tradit Bal. i. l. q̄diu. C. q admitti. vbi inquit ꝙ qñ lex vel statutū perfixit tēpus, ⁊ dubitātur an currat ignorāti inter cetera debeat attēdi an requebatur factum hominis ⁊ mora: ⁊ tunc tēpus nō currit ignorāti, vt in. d. l. q̄diu. ⁊ l. fi. ff. de decre. ab ordi. ⁊ in. l. quinquaginta. ff. de excus. tut. ¶ Sꝫ ita est quod in proposito factum hominis. l. petitio inuestiture ⁊ more vt pꝫ ex vbis bulle q̄ ponderat negligētiā: ergo sequit̃ ꝙ istud tps nō currit ignorāti. vñ fuit tex. in. c. vasallus feudū. in ti. si de feu. fue. cōtro inter do. ⁊ †6 agn. i. c. j. de cōtr. iter do. ⁊ emp. ¶ † Et dato ꝙ curreret illud tempus

c ¶ Scienti. s. lib. j. cōsil. xxix. ad fi.

tempus sine dubio esset cōcedenda restitutio in integ. per no. per Bar.in.l.j.si quis ante.s̄.de iti.actuq̨.pri.ꝛ no. gloss. in.l. j.C.de patria potestate.ꝛ in.l.si partem.§.j.in verbo nō vtēdo. ff. quēad.ser.ami.ꝛ Spe.in tit.de prescri.§.j.ꝟ.pone colonus. ꝛ An.in.l.fi.ff.si quis test.liber esse ius.fuerit. ꝛ in. l. heredem. ꝛ alias est in.l.annus.ff.de calum. ꝛ sequuntur vbiq̨ moder. bene faciūt no.ꝑ gl.ꝛ doc.in.l.ij.C.de iure emp.¶ Nec ad hoc ob.si diceretur ꝙ in themate dicitur qđ Martinus inuestiuit Antonium cum reseruatione,ꝙ saluū esset omne ius ecclesie cui ecclesie debita est decima:qꝛ ad hoc rn̄deo per istā reseruationē nō inferebat̄ ꝙ dictū dn̄iū dicte rei spectaret ad ecclesiaꝫ nisi aliter appareret clare ꝛ seruare id,an esset ratione recti dominij ecclesie vel quomō,vt ptꝫ ex no.ꝑ Dy.ꝛ Bar.in.l.si sic. 7 §.fi.in fin.ff.de le.j.vbi cōcludit † ꝙ illa obscura ꝛ simplex exceptio facta ꝑ hec ꝟba.cōcedo tibi quicquid iuris habeo in tali re,nihil operat̄ nisi clare appareat de illo iure.ꝛ no. Specu.in tit.de loca.§.nūc aliqua.ꝟ.lviij.ꝛ ꝟ.lxxvj.ꝛ Lud.in.ꝯ. clxiiij. incip.viso priuilegio in dictis regulis.Lud. etiā ꝛ Ange.in.l. locus.ff.de acq.poss.per.d.l.si sit.ff.de here.vel actione vendi. ꝛ pro nō facta habetur,vt in.l.Titie texto. ff. de lega.j. ¶ Et videtur conseruatio non declaratio.posset eīn habere ius decimandi dicta ecclesia in dicta re,etiam absq̨ eo ꝙ habuisset directum dominiū in re illa,vt patet per totum extra de deci. Item poterat deberi ecclesie dicta decima, tanquā census assumendo censum ꝓprie:prout differt a mercede ꝛ petitione que debetur pro re concessa ꝛ emphyteusi seu taliter cōcessa ꝑ translationem si tantum vtile dominiū ꝛ directum remanserit vel ecclesiasticū.¶ † Nā cōtractus censualis est qn̄ ecclesia 8 omne ius qđ habet in se trāsfert in aliquā,ꝛ sic transfert nedū vtile dominium sed etiam directum ꝛ recipiens soluit aliquid ecclesie annuatim. ꝛ illud quod soluitur annuatim appellari potest census.Et licet cessaretur per bienniū in soluendo non caderet a iure suo,vt est tex.cū glo.in.c.constitutos. de re. domi.ꝛ no.Bar.in l.j.§.j.ff.de publi.ꝛ Bal.in tit.de pace constā. in ver.persoluere fictū.ꝛ in auf.ei qui.in pe.charta.in versi.quero pone ꝙ ex concessione principis ꝛc.C.de bon. autho. iudi. possi.sed per concessionem in emphyteusim ꝛ similes,nō trāsfertur directū dominiū.l.prima ꝛ secūda. ff. si ager vectigalis vel emphyteuti.licet tamē aliq̄s cōcedendo rem in emphyteusim diceret.concedo tibi talem rē in emphyteusim sub annuo censu decem solidorum,non per hoc dicetur esse contractus emphyteu.quia etiā large illud quod soluitur ꝑ emphyteutā potest dici census,dato ꝙ vtile dn̄ium sit tantum cōcessum : ꝛ probat̄ in.c.ad aures.de reb.eccle.nō alie.¶ Et not.expresse Jo.de imo.in.c.ad audientiam.eo.ti.vbi dicit hoc esse verum nisi dictum esset,cōcedo tibi talem rem in emphyteusim:ꝛ qc qđ iuris habeo in illa,apparet qđ est trāslatū etiā directū dominiū ꝛ erit ꝯtus censualis:ꝛ impropriabuntur illa ver.concedo in emphyteusim rō subiecte materie ꝛc.vt probat̄ in. d. c.constitutus.ꝛ facit.l.insulam.cum similibus.ff.de prescript. verbis.¶ Et per ista etiam patet nō obstare,si diceret̄ ꝙ dict⁹ An.soluit per.xx.annos decimam dicte ecclesie ergo sciuit ad ecclesiā spectare:non sequit̄ ꝑ quid sciuerit dominiū directū esse ecclesie,ꝙ decima pōt deberi ecclesie vt directe dn̄e vt per totum titulū.extra de deci.¶ Itē potuit deberi ad ecclesiam decima tanq̄ census,proprie assumendo censum.proprie scꝫ,qđ etiam directum dominium non remansit apud ecclesiam:vt ꝓxime dixi.¶ Nec tunc ob.si diceret̄ ꝙ bulla habet locū etiā qn̄ debet̄ census:quia in bulla fit mētio de cēsu: ꝛ sic non petita inuestitura intra annum ꝛ mensem debuisset Antonius cadere a iure suo etiam si illa res fuisset censualis. quia respondeo quod in bulla accipitur census pro mercede que debēt̄ ꝑ habentē vtile dominiū habēti directū, vt in.d.c. ad aures.nō aūt hꝫ locū bulla proprie in ꝯtu cēsuali:vt colligit̄ ex pluribus verbis illi⁹ bulle: ꝛ maxime ibi dū dicit.Et ꝙ vēditioni donationi insolutū,dationi,legato,testō,ꝛ codicillis,permutationi,obligationi, hypothece,ꝛ alijs quibusq̨ licitis alienationū ꝯtibus inter viuos,ꝛ causa mortis, quo ad vtile dominium dūtaxat subiecta sint ꝛc.ꝛ ibi dum dicit, iure tm̄ directi dn̄ij prelatis,ꝛ oibus ecclesijs,monasterijs, ꝛ alijs locis predictis semper saluo ꝛc. ¶ Et expressius ꝓbat̄ in bulla:ibi dum dicit intra annum a die trāslationis ex modis suprascriptis,nouas recognitiones ꝛ inuestituras petere, ꝛ recipere sint astricti:ꝛ sic patet,qđ nulla vult,ꝙ illud tēpus currat a die acquisitionis vtilis dominij,ꝛ presupponit directuꝫ esse apud ecclesiā,ꝛ nō apud alienātē.vnde cū verba bulle nō cōueniūt cōtractui ꝓprie cēsuali,nec eius dispositio dꝫ conuenire.l.iiij.§.toties.ff.de dam.in.fec.c.indēnitatib⁹.§.pe. de elec. 9 in.vj. † ꝛ ꝙ nō sufficiat probare simpliciter decimā esse solutā ecclesie nisi probetur ꝙ solutū fuit pro causa allegata ab ecclesia pro canone debito ecclesie ratione directi dominij:ꝓbat Sal.in.l.si certis annis.in.j.q.C.de pac.post Bar.in.l. cum de in rem verso.ad fi.ff.de vsur.ꝛ do.An.de but.in repetitione. c. 10 peruenit.in.viij.charta.de cēsib⁹.¶ † Cōfirmant̄ predicta : qꝛ dato qđ dictus Ant.sciuisset directum dn̄ium spectare ad ecclesiam tn̄ si ecclesia sciuit eum acquisiuisse ꝛ appropriasse dictam rē pro dicta parte:ꝛ ita ab Anto.sine ꝓstatione ꝑ plu- a res annos,ꝛ continuo recepit dictam pensionem,non potest allegare qđ ceciderit Anto.a iure suo. hoc ꝓbat̄ ꝑ ea que not. gloss.in.d.c.j.in versicu.mensam.in glo.fin.in tit.quo tempore miles.ꝛ ibi Bal.vbi habet̄ qđ si post annū ꝛ mēsem intra quē vasallus nō petijt inuestituram,dn̄s recipit sciēter vasallū ad obedientiam:seu recipit prestationem seruitij a vasallo : vt ibi a dicit glo.fi.videtur sibi remisisse ingratitudinem ꝛ morā, nisi contrarium fuerit protestatus.ꝛ allegat.l.ij.in princ. ff. si quis cau.ꝛ.l.fi ff.de eo qđ certo loco.ꝛ.l.ij.C.de iure dn̄ij impe.l. cōmissorie.C.de pac.inter empto.ꝛ vendit.si aūt ignorāter recepisset vasallum ꝛ tunc distinguit Bald.ꝙ aut fuit supin⁹ error:ꝛ idem quia talis error non patrocinat̄ in penis exigēdis: aut fuit iustus error:ꝛ tunc non nocet ignoranti quia ignorātes non videntur emittere.ff.de transac.l.cum Aquilia.ꝛ. l.q cum tutoribus.§.qui per falcidiam.ꝛ.l.fi.§.idem quesijt. ff. de condi.inde.¶ Ergo questionem nostrā videtur decidere glo. fi.in.d.ca.j. quo tēpore miles.nā ibi etiā per nō petitionē inuestiture intra annū ꝛ mensem,erat exclusus vasallus seu eius successor:vt in.d.c.j.ꝛ in.c.j.de capi.contradi.ꝛ cum illa gl. cōiter approbata vult,ꝙ si dominus recepit post dictum tēpus a dicto vasallo seu eius successore seruitium feudale,videt̄ sibi remisisse penam more:ita ergo debet esse in casu nostro q videtur per omnia similis.nam prestatio istius decime erat illud seruitium ad quod tenebatur,ecclesie Antonius succedens in illo vtili dominio.vnde si illam pecuniam non nomine Martini, sed suo nomine aut simpliciter soluit ecclesie scienti ipsum Martinum acquisiuisse vtile dominiū:videt̄ ꝙ nunq̄ Antonius inciderit in penā priuationis.¶ Et dato ꝙ incidisset, vr̄ remissa ꝑ subsequētem receptionē illarū prestationū:nā subsequēs receptio prestationis seruitij facit qđ videt̄ pena priuationis iam commissa remitti,vt est dictum:quanto magis dicta contraria prestatio seruitij facit ꝙ nūq̄ intelligatur fuisse 11 commissa dicta penā priuationis: † qꝛ difficilius auferri debet pena iā cōmissa,quā impediri ab initio cōmissio pene nondum commisse,ꝛ facilius conseruari vasallus in iure qđ habet q̄ recuperare ius qđ iam amisit.l.qui res.§.aream.ff.de sol.l. patre furioso.ff.de his q sunt sui.l.verbis.ad.l. falci.c. quēadmodum.de iureiu.¶ Addo qđ no.glo.ꝛ doc.l.ij.C.de iure emph. 12 † vbi cōcludunt qđ emphyteuta negligens intra triennium in solutione canonis cadit a iure suo:tamen si dominus post dictā negligentiā recipiat canonē debitū ꝓ tēpore secuto post illā negligentiā triēnalē vr̄ remisisse sibi omnē penā priuationis. l.post diē.ff.de lege cōmissoria.ꝛ dicta. l. cōmissorie. cum simili.ꝛ idē no. Spe.in tit.de locato.§.nūc aliqua.ver. xxiij. cū quatuor versi.seq.ꝛ Cy.ꝛ Bal.in.l.meui⁹.§.duob⁹.ff.de leg.ij. gl.ꝛ doc.in.d.c.potuit.vbi cōcludūt ꝙ etiā hoc procedat si rector ecclesie nō collegiate recipit pensionē, vt in hoc preiudicet ecclesie.ꝛ licet in p̄lato ecclesie collegiate sit dubiū an ipse plus recipiēdo pēsionē sine cōsensu capituli preiudicet ecclesie cū iam erat acquisitū ius expellendi emphyteute:qꝛ docto. in hoc sunt varij:ꝛ per Spec.in.d.§.nūc aliqua.ver.xxvj.ꝛ ꝑ do. cardi.Florētinū,ꝛ Jo.de imo.in.d.c.potuit.sup gl.pen.¶ Tn̄ illa dubitatio non videtur necessaria in casu nostro, tn̄ qꝛ forte dicta ecclesia nō est collegiata, tn̄ qꝛ dato ꝙ esset collegiata,tn̄ in hoc nihil refert:qꝛ posito ꝙ ꝓcederet opi.gl.i.d.c. potuit.s.ꝙ postq̄ emphyteuta fuerit ꝑ biēniū negligēs in nō soluēdo canonē:si p̄lat⁹ sine cōsensu capituli receperit pensionem ab emphyteuta nō ꝑ hoc priuet̄ facultate expellendi emphy. sibi iam q̄sita:qꝛ sol⁹ p̄lat⁹ eccl̄ie collegiate nō pōt sine consensu capituli abdicare ab eccl̄ia ius ei acq̄sitū.c.pasto.ꝛ.c. ea. cū si.de his que fiunt a prela.sine cōsen.capi ¶ Tamē in proposito nostro nunquam fuerat acquisitum ius ecc[l]esie expellendi 13 dictū An. quia semper emphyteuta seruitiū prestitit, q̄ † seruitij prestatio idēo operaretur quod concessio inuestiture q̄tum ad hoc ipse non cadat a iure suo:vt probatur ex no.ꝑ gloss. finalem in.d.c.j.quo tēpore miles.ergo cū solus prelatus possit sine consensu capituli de re consueta concedi in emphyteusim inuestituram emphy.concedere iuxta.c.j.de feud.ꝛ no.in cle. frequens,in verbo,de mensa.de excessi.prelatorum. ꝛ precise notat Jacobus de belui.in.c.j.in principio.i titu.q feud. da. pos.ꝛ ibi Bal.ꝛ no.Bal.ꝛ clari⁹ Pau.de ca.in.l.etiā.ff.so.mat. ꝛ est de mēte Bar.in auf.qui rē.C.de sacrosan. ecc. ꝛ Barto. in.l.si vacā.C.de bonis vacanti.lib.x.ꝛ Bald.in authenti.hoc

a ¶ Non pōt.fa.q̄ dixi in cōsu. par. §.xiiij.q.j.§.xxx. q.xix.

ius. C. de sacr. san. ecc. eadem ratione potuit solus prelatus dictam decimā taliter recipere ꝙ per eius receptionem dicatur recognouisse dominū An. in emphyteutam dicte ecclesie, ac si eum inuestisset. ¶ Ex his patet ꝙ absqꝫ excusatione rusticitatis ⁊ purgationis more potest dictus Antonius se tueri a dicta pena priuationis: ⁊ per consequens cessant allegata in contrariū. 14 † Plus dico qđ si talis rusticus non potuisset commode cōsulere peritiores, quod etiā tūc operaret iuris ignorātia quod saltē p restitutionē in integrū concedendā ex clausula gñali posset se tueri si petiisset inuestiturā, vt not. Cyn. post bar. in. l. j. C. de iu. ⁊ fac. igno. facit. l. j. in fin. ⁊. l. sed si p pretorē. §. hec clausula. ff. qui ex cau. ma. Ex quibus oibus cōcluditur qđ nisi appareat aliter qđ dict⁹ An. sciuerit dictā rē spectare iure directi dñi ad dictā ecclesiā non cecidit a iure suo. ⁊ posito ꝙ ipse sciuisset: th adhuc nō cecidit a iure suo si rector ecclesie scienter recepit continuo dictā decimā sibi per Antoniū prestitā: prout latius in superioribus declaraui. Et ita dico, ⁊ consulo ego Alex.

Epitome.

1 ☞ Clericus testatur ⁊ habet heredes in fructibus beneficiorum ex concessione pape.

Consilium. XV.

REuerēdissime domine vicarie, 1 † ad primū dubiū nō scribo q2 verū est priuilegiū debere interptari, vt min⁹ quā possit ledat ius cōe, c. ex pte. el. j. de ver. sig. in fin. c. cū dilecta. de rescri. ⁊. c. pastoralis. de priui. 2 ¶ † Circa secundū dubiū, an vigore bulle potuerit dñs Jo. testari de fructib⁹ bñficiorū, cū solū videatur cōcedi facultas testādi de reb⁹ acqsitis ex fructibus. Rñdeo ꝙ de istis pēsionib⁹ de quib⁹ agit potuerit testari: q2 in bulla Nicolai dicit inter cetera, qđ possit testari de bonis acqsitis ⁊ acquirendis ex iurib⁹ bñficioꝝ. Et p cōsequens pōt testari de pēsionib⁹ acqsitis seu acqrēdis ex possessionib⁹ seu pdiis bñficiorū: q2 pdia ⁊ possessiōes dicunt iura: vt apte dicit text. in. l. qd aliud. ff. de ver. sig. dñiū eīn ⁊ possessio rei corporalis dicitur ius. l. peregre. in princ. ⁊ in. l. si qs vi. §. differentia. ff. de acquir. pos. ¶ Scdo ostendit hoc ex illa dictione implicatiua etiam si illa, aut eorū aliqua ex fructib⁹ ⁊c. nam cōcedit pontifex dño Jo. ꝙ possit testari de bonis quomodocūqꝫ deuenerint etiā si illa essent ex fructibus beneficiorū. nam illa dictio etiā, que est implicatiua de sui natura. l. magisterie. ⁊ ibi no. C. de iurisdict. om. iudi. c. Roma. §. 3hentes. de fo. compe. lib. vj. implicat necessario qđ idē sit in aliis bonis acquisitis aliūde, quā ex fructibus beneficiorū: preterea etiā pēsiones acquirunt ex fructib⁹ naturalib⁹ bñficiorū. 3 ¶ † Circa tertiū. s. posito ꝙ potuerit testari de fructib⁹ an hrdib⁹ dicti do. Jo. solui debeāt, an vero succedāt etiā, ⁊ breuiter rñdeo, qđ succedunt heredes domini Jo. si eo tempore quo decessit. d. Joā. fructus, pter quos debetur pensio. erant pcepti: pensio transit ad heredes. d. Joan. ac si fuisset pēsio excepta. text. est in. l. defuncta. ff. de vsufru. et patet ex no. p Bar. in. l. fi. §. fi. in prin. ff. de iure fisci. ⁊ sic cū habeatur pensio pro percepta, quādo fructus naturales pter quos debet pensio sunt percepti, ⁊ reconditi, sequitur qđ spectat ad hrdes domini Jo. iuxta no. per gl. in. c. presenti. de of. ordi. in. vi. ⁊ per doc. in. c. fi. de pecu. cleri. 4 ¶ † Quo ad quartū an ius exigendi competat heredibus dicti Joā. contra commendatariū ecclesie sancte Marie de vado. ⁊ de mādato iudicis dicto commendatario solui. Rñdeo ꝙ competat ius agendi cōtra dictum An. conductorē: q2 nō apparet ꝙ soluerit dictas pensiones: maxime vigore alicuius mādati iudicialis nō solum apparet quod dictus de primis An. petiit sibi dari licētiam, ꝙ dictus Bar. lansus procurator reuerendissimi domini Laurētii, posset exigero debitores dicte ecclesie pro tēpore ipsi⁹ dñi An. si dño Antonio p dominū Joā. cōsignatis, noie ecclesie predicte nō obstāte sequēs: ⁊ hec licētia fuit iuxta petitionem dñi An. concessa, vt apparet de hoc p satis confusam scripturam in actis redactam. vnde ideo apparet ꝙ dicta scriptura, ꝙ fuerit mādatū dño Antonio, ꝙ illam integram petitionē, quā soluere debebat p fructib⁹ dño Joan. soluerit do. Barto. ⁊ sic illud qđ dicitur de dicto mandato, non videtur aliquo modo ita esse in facto. ¶ Et posito ꝙ preceptū aliquod emanasset cū illud preceptum, vel illa licentia facta fuerit sine cause cognitiōe ⁊ parte nō citata sit nulla quo ad preiudiciū heredum domini Joā. l. de vnoquoqꝫ. ff. de re iudi. l. nā ita diuus. ff. de ado. ⁊ ꝙ tale preceptū iudicis nullū non ledit reum, pbat in. l. j. §. hec verba. ff. ne vis fiat ei. ¶ Ex quibus puto, satisfactum esse dictis dubitationib⁹. Fuit etiam nullū dictum actu preceptū: q2 Vicarius, q illud fecit, nō poterat id facere: eo quia ipsi vicario authoritate apostolica fuerat commissum ꝙ bona dñi Joan. sequestrari faceret, ⁊ nihil vltra sibi cōmissum fuerat vnde carebat vicarius iurisdictione quo ad faciendum dictū preceptū, tendens contra cōmissionem dicto vicario tanqꝫ: ⁊ sic eā tanqꝫ vicarius seu iudex ordinarius, non potuit se intromittere sine speciali commissione sibi facta tanquā delegato. c. studuisti. de offi. leg. Reliqua suppleat reuerentia domini iudicantis.

8 ¶ Materiā, hoc verū ex capite penitētie sec⁹ ex capite cause non sequute, vt per all. d. l. ij. cor. consi. cj. 3si. cccvi. li. j. [illegible]

Summarium.

1 ☞ Permutatione facta p stipulationē, nō licet penitere.
2 Promitto, verbum, non est de substantia stipulationis.
3 Pactum, est eque validum vt stipulatio, iure canonico.
4 Alienari prohibita nō veniunt in generali hypotheca.

Consilium. XVI.

1 **V**Iso dicto themate † Videretur pma consideratione dicendum: qđ posito quod per illa verba de quibus in themate esset initus cōtractus permutationis inter dictas partes: tamē locus est penitentie re integra: ⁊ sic alter ex ipsis contrahentibus penitere possit: quia in permutatione, ⁊ in aliis contractibus innominatis locus est penitentie re integra. l. si pecuniā. in princ. ⁊ ibi glo. in verbo liceat penitere. ff. de condi. ob cau. l. j. ff. de rerū permut. ⁊. l. iurisgentium. cum ibi no. ff. de pac. ¶ Secundo q2 ex verbis prolatis inter dictos contrahentes: prout in themate cōtinetur non videtur deprehendi quod interuenerit stipulatio, que tunc fieri videtur cum interuenit verbum respondeo, vel promitto. l. iurisgentium. §. quod fere. ff. de pac. ⁊ in. l. j. cum ibi nota. C. de vsu. ⁊. l. Titia. §. pen. ff. de verbor. obliga. sed ita est quod ex pacto nudo de permutando non oritur actio. l. ex placito. versicu. datarum. de rerum permu. ⁊. l. iuris gentium. §. igitur. ff. de pac. ergo ⁊c. ¶ Quibus non obstantibus contrariam sententiam in proposito puto esse veriorem, scilicet quod dicta permutatio fuerit perfecta, ⁊ nullus sit locus penitentie, scilicet nisi vterque contrahentium consentiat ꝙ a contractu discedatur. ¶ Et hoc probatur quia vbicunqꝫ permutatio fit per stipulationem: tunc ex tali contractu potest agi ad rem permutandam, ⁊ per consequens non potest alius recedere a contractu: vt est tex. in. d. l. ex placito. ⁊ in. l. cum precibus. eo. tit. Et ideo dicit Bar. in. l. ij. in fi. de condi. ob cau. qđ vbi in contractu innominato interuenit stipulatio non recurrimus ad materiam [a] contractuum innominatorū: eo quia stipulatio est cōtractus nominatus. l. j. in fi. ff. de pactis. ⁊ in contractibus nominatis non est locus penitentie, ⁊ incontinenti orit actio. l. sicut. C. de act. ⁊ ob. ⁊. d. l. iurisgē. in prin. ¶ Sz ita est ꝙ dict⁹ 3ct⁹ pmutationis nō fuit celebrat⁹ pacto nudo, sz per stipulationē. vt statim probabo: ergo ex dicto 3ctu incōtinenti orta est actio: ⁊ non est locus penitentie. ¶ Quod autē dicat ille 3ctus celebratus per stipulationē patet, q2 stipulatio est qñ intercessit in cōceptiōe vboꝝ forma scꝫ qđ precesserit interrogatio ⁊ statim secuta fuerit rñsio. ⁊ in hoc differt a pacto nudo: q2 pactū nudū est promissio vel conuentio facta nō precedente interrogatione, ⁊ secuta statim responsione, nā si nemine interrogante promitto tibi acceptāti, vel etiā si precedēte interrogatiōe. ¶ Rñdeo ex interuallo, talis conuentio nō est stipulatio, sed pactū nudū vt plene not. per gl. ⁊ doct. in l. iurisgē. §. igitur nuda. ff. de pac. ⁊ p Cyn. ⁊ alios. in. l. legē. C. de pac. p Ray. ⁊ alios modernos in. l. j. §. si quis ita. ff. de verb. oblig. ⁊ per canonistas in. c. qualiter. de pact. ⁊ ita est ꝙ dicit contrahentes vnus ad interrogationem alterius consenserūt ⁊ contentati sunt clare ex permutatione adinuicē. s. Andriolus oia sua bona p dimidia bonorū. d. Simonis. 2 ¶ † Nec obst. ꝙ nō interuenerit in dicto 3ctu verbum promitto, quia nō est de substantia stipulationis, nec refert per que verba quis declarat consensum suum ad hoc vt dicatur celebratus 3ctus stipulationis. l. oēs. ⁊ ibi no. C. de cōtrahen. ⁊ cōmit. stip. ⁊ insti. de ver. ob. post prin. ⁊ in. §. j. maxime ibi dū tex. dicit: dabis dabo. facies faciam ⁊c. ¶ Et sufficit ꝙ etiam dict⁹ consensus fuerit declaratus per verbū volo, prout etiā fuit in proposito vt no. glo.

vt no. glo. ꝛ doc. moder. in. l. in ementis. alias incipit. in vedentis. C. de contrahē. emp. ꝛ no. Bar. ꝛ alij doc. in. l. cūctos populos. circa prin. C. de sum. tri. ꝛ in. l. serui electiōe. in prin. ff. de lega. j. ꝛ in. l. gerit. ff. de acquiren. here. ¶ † Preterea dato. qꝺ dicta permutatio fuisset celebrata pacto nudo, ꝛ sic ex cōuētione de iure ciuili nō oriret actio, sed esset locus penitētie: tñ de iure canonico sec9 est, vt proprie in cōtractu permutatiōis decidit Bal. in rub. C. de re. permu. in prin. vbi dicit quod in cōtractu permutationis nullo modo de iure canonico licet penitere, nisi ex defectu fidei nō seruate. ꝛ hoc etiā magis expsse firmat Ang. in. l. traditionibus. in fi. ff. de pac. Nec mirum qꝛ iure canonico pactū producit actionē, et alios effectus quos pducit stipulatio fm cōes cōclusiones, que habentur in. c. j. vbi plene no. extra de pac. ꝛ no. Ioan. and. in. c. per tuas. de arb. ꝛ Archi. in. c. quicūqꝫ suffragio. xij. q. ij. ꝛ in. c. iuramenti. xxij. q. v. ꝛ no. Bal. in. l. si diuisione. C. fami. er. ꝛ in. l. j. C. de dotis pmis. ꝛ Ang. in repe. l. si certis annis. C. de pac. ꝛ i. l. in traditionib9. in fi. ff. de pac. ꝛ dicūt doc. in. d. c. j. ꝛ maxie Jo. de Imol. quod ista est cōis opi. ꝛ ꝙ ita seruaretur in practica [a] qꝛ in iudicando a cōi opi. nō est recedendū, vt habetur in locis vulgaribus. ¶ Et hoc intelligit verū Bal. in. l. cū quis. in. xj. col. C. de iur. ꝛ fac. igno. ꝛ in. l. siue apud acta. in. j. vel. ij. colum. C. de trāsi. si ille qui agit ex nudo pacto de pmutādo vellet primo implere p parte sua alias etiā de iure canonico ex cōtractu innominato celebrato per pactum nudū, nō oriretur actio. allegat no. in. c. cū inter. R. seniorē. de elec. ¶ Cū ergo hec qō vertatur in terris ecclesie dꝫ seruari dispositio iuris canonici, ꝛ non iuris ciuilis, vt no. in. c. possessor. de reg. iur. in. vj. ꝛ in. c. ij. de arb. e. lib. ꝛ per legistas in. l. priuilegia. C. de sac. san. eccle. ¶ † Quo autem ad bona emphy. seu feudalia vel libellaria, que nō possunt alienari irreqsito dño, alias alienans cadit a iure suo iuxta. l. fin. C. de iure emphy. ꝛ. c. potuit. de loca. dico ꝙ talia non veniūt ea que sunt prohibita [b] alienari p no. per Barto. in. l. codicilis. §. instituto. ff. de leg. ij. vbi voluit ꝙ in obligatione generali nō veniūt ea que testator specialiter prohibuit obligari. iuxta. l. obligatiōe gñali. ff. de pig. ꝛ idē dicit Bald. in. l. j. per illū tex. C. que res pig. ob. pos. vbi simpliciter dicit qꝺ in gñali obligatione non veniunt res prohibite alienari vel obligari. ¶ Quinimo dicit Bal. in. c. imperialem. in princ. de prohibi. feu. alie. per Fede. quod obligās oīa bona nō intelligitur obligare feudalia, ꝛ idem etiā no. Bal. in. l. volūtas. ad fi. de fideicommis. ꝛ Ang. in auk. de resti. ꝛ ea que parit. in princ. p id qꝺ ibi no. glo. ¶ Istū casum etiā decidit expresse Bald. in. c. j. circa. ij. col. in ti. de capitaneo qui curiā vendi. vbi per illū tex. dicit ꝙ quedā sunt bona in qb9 oportet quod venditor habeat licentiā specialē a superiori domino. ꝛ ita talia non veniunt in venditione generali: bene verum est quod si alienans sciebat quod in bonis generaliter vēditis erāt quedā bona feudalia, tenetur emptori quanto minus emptur9 fuisset vniuersitatē illā bonorū si sciuisset illa bōa esse feudalia, ꝛ in illa alienatione comprehendi. ꝛ est de mente Bal. idē allegat. l. iulianus. in prin. ꝛ. §. j. cum si. ff. de act. emp. sed si dicti ꝯhentes sciebāt dicta bona esse emphyteutica, vel feudalia tunc neuter teneret alteri actiōe quāto minoris. l. j. §. j. ꝛ. §. fi. ꝛ. l. quero. ff. de actio. emp. ꝛ. l. fund9. §. sciens. C. de euic. ¶ Questio ista etiā est decisa per tex. in. c. generali. si de feu. fu. e. cōtro. inter do. ꝛ agn. vbi in generali alienatiōe nō venit feudū, quod nō pōt alienari sine cōsensu dñi. Ex quibus cōcludo dictū cōtractū pmutationis fuisse solēniter celebratū, ꝛ ex eocū effectu agi posse p obseruantē p parte sua, ꝛ non esse locū penitētie, nisi de cōsensu vtriusqꝫ partis ꝛ bōa emphyteutica seu libellaria que alienari nō possunt sine cōsensu dñi nō essent cōprehensa i dicto contractu prout latius. s. dictum est. Alexan.

Summarium.

1 ☞ Filiafa. nō pōt testari etiā de dote, sine cōsensu patris.
2 Argumentum a contrario sensu, an procedat in statutis.
3 Verba narratiua vel prosuppositiua nō disponūt in legibus, nec mandato. nu. 6.

Consil. XVII.

Visis ꝛ oportune. consideratis verbis dicti statuti positi sub rubrica de vxore defuncta cognita, de qb9 in themate fit mētio, ꝛ visis que allegant ꝛ ratione conclusum ꝛ consultū est per celeberrimum vtriusqꝫ iuris doctorē dñm Gasperē de rangonibus. ¶ † Cōcludo dictam mulierem in patria potestate cōstitutam nō posse testari obstātibus vulgaribus regulis iuris cōis iuxta. l. qui in potestate. ꝛ. l. filiusfa. ff. de testamen. ¶ Et filia in dote nō habet priuilegium testandi, quod habet filius in castrēsi peculio vel quasi: qꝛ nō reperitur hoc iure cautum: ita inquit Bald. in. l. ij. in pe. col. C. de here. act. ꝛ in. l. senium. C. q test. fa. pos. ꝛ in. l. pe. in fin. C. de fal. cau. adiec. lega. ꝛ in auk. sed si qs. in. viij. col. C. de secun. nup. alleg. no. in. l. fi. ie. ff. solu. ma. ¶ Addo etiam qꝺ si factū esset testamentū consentiente patre in dote nō valeret fm Bal. in prealeg. l. senium, ꝛ sicut non potest testari, ita nec codicillari, nec mortis causa donare sine patris consensu. l. ij. ff. de lega. j. l. tam is. §. j. ff. de don. cau. mor. ¶ Sola ergo difficultas superest in sermone ꝛ obiectū dicti statuti ad quod pluribus modis respondeo ꝙuis solēniter sit respōsum per prefatū dñm consulto: em. ¶ Nam dico in primis, quod ex verbis statuti nō est cautū qꝺ filia in potestate pōt testari: nec innuit hoc statutū a sensu contrario: verba enim statuti sunt hec. ¶ Dos autē a pre. pfecta defuncta in mrīmonio filia liberis extātib9 ad patrem redire nō debeat: q̄ dos ad ipsius liberos mulieris defuncte redire debeat: ꝛ si plura contraxerat matrimonia pro virilib9 portionib9 inter filios diuidatur, nec possit ipsa mulier de ipsa dote aliqd disponere in preiudicium filiorum in vltīma voluntate ꝛc. nā statutū hic inspectis eius verbis negat potentiā testandi in preiudiciū filiorū: ergo a ꝯrio sensu videtur permittere licentiam testandi, qñ testaretur absqꝫ preiudicio filiorū † sed ita est ꝙ in statutis argm̄ a cōtrario sensu [c] nō vendicat sibi locū qñ ex tali argumento includeretur iuris cōis correctio: qꝛ tanꝙ casus sit omissus dꝫ remanere in dispositione iuris cōis. l. si extraneus. ff. de condic. ob cau. l. commodissime. ff. de libe. ꝛ posth. ꝛ ita firmat Jac. bu. in l. j. ff. de offi. eius cui man. est iu. ꝛ Bar. ꝛ alij in. l. oēs populi. in vj. q. prin. in ver. iuxta predicta quero vtrū statutum extendātur ꝛc. ff. de iusti. ꝛ iur. ꝛ probat in. l. ij. ꝛ hoc ibi expresse decidit Jac. bu. ꝛ Bal. in prin. C. de cōdi. inser. ꝛ in. l. apud antiqs. C. de fur. ꝛ no. gl. ij. in. c. j. de eta. ꝛ qualit. in. vj. ꝛ glo. mag. in. c. significasti. de for. cōpe. ¶ Bene facit tex. in. c. Joseph. de verbor. sign. ꝛ in pposito firmat anto. de bu. ꝛ alij post eum in. c. cum apostolica. de his que fiunt a prela. ꝛ Jo. and. in. publicato de ele. ¶ Bene facit qꝺ no. gl. in. c. cupientes. de elect. in. vj. que dicit qꝺ per subauditiones nō debet induci iuris cōis correctio. Et ideo in proposito dicit Bald. in. l. ij. C. de inuti. stipu. post Ja. de bel. † qꝺ si statutū disponat, ꝙ minor. xviij. annis nō possit se obligare nisi cū certa solēnitate, vtrū statutum videatur post illā etatem facere illum haberi p maiori. xxv. annis. ꝛ decidit quod nō: qꝛ statutū predictū tendit ad diminuendū, vnde nō dꝫ inducere cōtrariū effectū scꝫ augmētū. l. plane. la. j. in prin. ff. de leg. j. ꝛ. l. si transferā. ff. de adimē. leg. ꝛ per alia de quibus ibi p eū. ꝛ ita in proposito statutū de quo qrit loquit negatiue negando potentiā testandi, cū sit inductū ad diminuendū. Nā sequeret ꝙ induceret ꝯriū effectū. ¶ † Pro hoc etiā quod not. Bal. in. l. si eum. §. qui iniuriarū. ff. si quis cau. vbi inquit ꝙ si statutū dicat ꝙ vsurarius nō pōt accipere vltra duos denarios pro libra: certe tale statutum non videtur [d] pmittere de duob9 denarijs: quia resultaret absonus intellect9, ꝛ iuri cōtrarius: qꝛ videretur a contrario statutū permittere vsuras. alleg. not. p glo. in cle. j. in ver. facere. de vsuris. ꝙuis si nō resultaret cōtrarius intellectus iuris, illa dictio preter diceret inducere pmissionē. l. j. in fi. ff. de pig. ꝛ. l. Seio. §. vxori. ff. de ann. leg. ꝛ idem etiam repetit Bal. in. l. gallius. §. ille casus. ff. de libe. ꝛ posth. ¶ Et procedunt predicta presertim in casu nostro in quo statutum aliquid operatur vltra ius cōe, etiam absqꝫ eo ꝙ sumatur argumentum a cōtrario sensu: hoc dico vt tollā ea que no. Bald. in. l. cōuenticulam. C. de episco. ꝛ cle. ꝛ ea que no. Bal. ꝛ Ang. ꝛ Jo. de Imo. in. l. si cum dotem. in prin. ff. sol. ma. ꝛ Jo. an. in addi. Spe. in ti. de succes. ab intesta. in rub. in. ij. col. Nā operat dictum statutū. qꝛ tollit difficultatē ꝛ ambiguitatē opinionū de quibus in. l. dos a patre. cum cōcordantijs. Itē qꝛ operat etiā dato qꝺ filia esset emancipata, nō posset in vltima volūtate auferre aliquo modo filijs dotem a patre mulieris profectam. ¶ Cōfirmantur predicta: qꝛ verba illa vcꝫ in vltima voluntate narratiue, seu enunciatiue prolata nō inducunt dispositionē: quia vt dicit Federi. de senis in consilio. xxix. incipiente, viso pūcto predicto ex motiuis hincinde † verba narratiua legis, vel statuti non constituunt ius. c. si papa. de priuile. in. vj. hoc videmus in dispositione testatoris, q̄ vim legis habet in. §. disponat. in auk. de nup. ꝛ cum verba enūciatiua incidēter prolata non inducunt dispositionem regulariter. l. cū tale. §. fi. ff. de condi. ꝛ demonstra. l. ex his.

a ¶ Practica. seruat i toto regno, vt sufficiat cōstare de pacto serio sponte ꝛ bona fide facto.

b ¶ Prohibita. j. e. ꝯs. clxviij. col. ij. ꝛ li. iiij. ꝯs. ij. col. j. Jo. de pla. l. puate. de exc. muner. li. x. C. Ja. ꝯs. vj. col. fin. li. iij. cōsil. cxxiiij. col. iiij. lib. iiij. Math. afflic. in cōsti. neap. ꝯst. hac edictali. nu. ix. de pro. alien. fꝫ d. Ja. ꝯsil. cxxiiij. col. v. lib. iij. Limitat ꝛ Hyppo. marsi. in rub. ꝺ fideius. q. xxvij.

c ¶ Sensu. Dixi consu. [illegible] ij. gl. ij. nu. iij. cū seq. vide Nico. eueral. in locis legal. loco. iiij.

d ¶ Nō vr. Phili. Franc. c. j. col. j. de eta. ꝛ qual. ord. in vj. Cor. ꝯs. ccxxxv. li. ij. Corad. tracta. de ꝯ. q. xxvij. conclusi. v.

C. de testa. mili. & plene not. in. l. ex hac scriptura. ff. de dona. & in. c. si. de succes. ab intesta. ¶ Pro hoc bene facit idem quod not. do. de Rota. sua cõclusiõe alias. cccxlvi. in antiquis quas refert & sequit᷑ do. Dom. de sancto Gemi. in. c. j. §. licet. de procurato. in. vj. ver. queritur etiam † quid si dominus non dedit procuratori specialiter potestatem substituendi, sed postea in eodẽ instrumento procurationis quando releuat eum ab onere cautionis. dicit quod dictũ procuratorem seu eius substitutum releuat ab omni onere cautionis, vnde ꝑmittit &c. an per hoc videatur sibi dedisse mãdatum substituendi. Et arguunt primo quod sic quasi faciendo posterius videatur fecisse primum argu. l. ad rem. & l. legatum. ff. de procura. & l. illud. ff. de acquiren. hered. Concludunt finaliter contrarium. & ita dicũt fuisse determinatum: q2 illa verba non sunt dispositiua. c. si papa. de priuile. & c. si sumus. de sent. excommu. † Et quia verba prolata que supponunt aliud nil disponunt super eo qđ supponunt. l. ex facto. la. j. ff. de heredi. insti. facit tex. in clemen. j. in fi. de prebẽ. ita in proposito licet illa verba, nec potest ipsa mulier aliquid disponere in preiudicium filiorum in vltima voluntate supponere videantur ipsam filiã posse testari. tamen non inducunt dispositionem super eo qđ supponunt scilꝫ super illa facultate testandi. ¶ † Ultimo vbi non conueniunt verba legis, vel statuti nec dispositio. l. iij. §. toties. ff. de dam. infec. & c. ad nostram. el. iij. de iureiu. sed verba statuti nõ conueniunt cũ loquant᷑ filiosa. habẽti filios prout in loquit᷑ dictum statutum: ergo nõ extantibus filijs prout in proposito nostro cessare dꝫ dispositio dicti statuti. Nam statutũ volens ꝙ mater non pot priuare filios dote materna in tali priuatione filiorum: presupponit habitũ filiorũ. l. decẽ. de verb. oblig. l. manumissiones. ff. de iusti. & iur. ergo vbi nõ extarent filij nõ potest negari quin ille sit casus omissus, qui remanere dꝫ in dispositione iuris cõmunis, vt dictum est. ¶ Pro vltimo cõfirmando plura possent adduci & maxime illud qđ not. Petr. de anchar. in repetitio. c. canonum statuta. de constitutio. post medium. in versic. inter consilia que habeo &c. vbi refert fuisse consultum per collegium Perusine ciuitatis †, quod si statuto cauet᷑ quod extante patruo non succedat mater filio, & contingat extare matrem, patruum, & etiam sororem defuncti de quo non fiebat mẽtio in statuto, hoc casu patruus non excludet sororem nec matrem. & sic mater admittetur cum sorore, vt not. Bald. in. l. quicunꝗ. in. iiij. col. C. de ser. fugi. & per eundem in. l. quoties. C. ad Tertyl. & in. l. illaꝫ. C. de colla. accedunt alie responsiones probabiliter allegate per dominum consultorem quas referre non expedit. ¶ Ex quibus concluditur dictam vltimam voluntatem non valere.

Summarium.

1 Pactum de nunꝙ diuidendo etiam iuratum non valet nisi ad tempus. nu. 3.
2 Iuramentum de non reuocando testamentum non valet.
4 Testamenta contractus dominorum habent vim legis.
6 Feuda dignitatum diuidi nõ possunt, nisi quo ad administrationem.
7 Pactum iuratum non valet de non reuocando procuratore, vel vicario.

Consilium. XVIII.

Uisis capitulis initis inter ꝑfatos magnificos & potẽtes dominos, dominos de corrigia, mihi dominos summa veneratione extollendos. ¶ Et visis dubitationibus de quib⁹ queritur. ¶ An primũ & secundum capitulum dictorũ capitulorũ teneatur prelibatus magnific⁹ do. Antonius de corrigia obseruare prefato magnifico dño suo fratri. d. Manfredo, in quãtũ in dictis capitulis continetur qđ castra terre: & oẽs status eoꝝ perpetuo ad se & hẽdes suos debeant esse cõia: & ꝙ nunꝙ inter eos ad aliquã diuisionẽ dictorũ bonorũ cõmunium ꝓcedi possit, & ꝙ antiquior inter eos dꝫ esse gubernator & administrator perpetuus, & insolidum dicti stat⁹. ¶ In quo omissis argumẽtis, que ad vtrãꝗ partẽ deduci possint, attingaꝫ tantũ ea vera, vt arbitror, & principalia fundamẽta ex quibus videt᷑ esse de iure dictũ dñm Antoniũ ad predictorũ obseruantiã vlterius nõ teneri dicto dño Manfredo: qđ ex infrascriptis ostendo. ¶ † Et primo q2 pactũ seu conuentio de nunꝙ diuidẽdo rẽ cõem nõ valet a de iure, vt est tex. in. l. in hoc iudiciũ. §. si cõueniat. ff. cõi diui. iacit. l. fi. C. com. diui. lꝫ valeret dicta cõuentio si facta esset de nõ diuidendo ad certũ tẽpus vt. d. §. si cõueniat. & no. in. d. l. fi. & sic non pot quis sibiꝑsi hãc. l. imponere de nunꝙ prouocando ad diuisionem, quin liceat ab ea discedere. Et ideo puto ꝙ etiã dato ꝙ interuenerit iuramentum de non cõtrauenieñdo dictis capitulis: tñ nõ obstante iuramẽto possit cõtrauenire. hoc videm⁹ in. c. fin. in glo. in ver. reuocatus. de procur. in. vj. vbi glo. not. voluit ꝙ si constituo aliquẽ procuratorẽ meum, & iuro eum, nõ reuocare: potero nõ obstante iuramẽto eũ reuocare, & reuocatio valebit: tñ dicit gl. q2 ero piurus, & mihi erit iniũgenda pena pro periurio. mouetur illa glo. per id qđ habetur in. c. sicut. & in. c. si intra. de spon. & illã gl. cõiter sequunt᷑ doc. in fi. ad qđ bene faciunt que infra dicentur. ¶ † Accedit illud qđ cõiter cõcluditur in illo articulo, quo querit᷑. si facio testamentũ & promitto cũ iuramento illud nunꝙ reuocare: nõ obstante iuramento possum illud reuocare, ꝗuis reuocãdo sim periurus, ꝺm magis cõem opi. vt not. Ioan. an. in. c. qđ semel. de regu. iur. in. vj. in mercuriali. & Old. in consil. clx. incip. thema tale est Titius solẽne. & no. glo. xiij. q. ij. m. c. & vltima voluntas. & Io. And. in addi. Spe. in tit. de instru. edi. in. §. compendiose. versic. quid si quis. in addi. Spe. incipiẽte in vlti. col. C. de sac. san. eccle. post Cy. ibi. & Bald. in auf. sacramẽta puberũ. in pe. col. C. si aduer. vẽdi. & Bal. in auf. hoc inter liberos. C. de testa. & idem ibi tenuit Ang. & Saly. in. l. sancimus. in. vij. q. C. de testa. & Io. de imo. in. d. c. dilecto. de preben. & in. c. cũ cõtingat. in primo mẽbro. de iureiu. vbi ꝑ plura ostendit hanc esse de iure veriorẽm: lꝫ Bartol. in. l. si quis in principio testamẽti. ff. de leg. iij. & in. l. stipulatio hoc modo cõcepta. de verb. ob. per illũ tex. & in. l. cũ duobus. §. idẽ respondit. el. j. ff. pro socio. & Bal. in. c. j. §. itẽ sacramenta. de pace iura. fir. & Bald. in addi. Spec. in titu. de instru. edi. in fi. vj. col. in ꝟ. an testũ. tenuerit eũ etiã nõ esse b periurũ. ¶ In proposito igitur, cũ nõ pot qs sue voluntati hanc legem imponere sine iuramento. s. ꝙ nunꝙ potest ꝓuocare ad diuisionem, ita nec per iuramentũ impedire tur. Nõ cõsulo tñ ꝙ citra absolutionẽ a iuramento cõtraueniat ne possit ei quouis modo obijci, ꝙ inciderit in periuriũ. verbo etiã fert᷑, ꝙ iam magnificus dominus Antonius ad solutionẽ impetrauit a iuramento. ¶ Fortificant᷑ predicta. q2 verbo fertur ꝙ post dicta capitula celebrata interdum magnificus dñs Mãfredus cepit esse sine iusta causa rixosus & molestus prefato dño Antonio de suis: quo casu & in casibus in quibus valet conuentio de nõ diuidendo id quod est cõe. puta si facta † est talis cõuentio ad tempus c pot tũc socius ante cõtrauenire & diuisionẽ petere si socius suus est sibi molestus & rixosus. l. si conuenerit. ff. pro socio. & ibi no. Bar. & no. in. l. iubemus nulli. in princi. & ibi Bal. in. l. j. vel. ij. col. C. de sacros. ec. ¶ Et facit qđ legit᷑ & no. in. c. queãdmodũ. de iureiu. ¶ Cõprobãtur predicta, q2 prefati dñi voluerũt dictas cõuentiones habere vim legis d. facit. l. Cesar. ff. de publi. & l. pe. C. de dona. inter vir. & vxo. ¶ Et qđ not. Bal. in. l. precib⁹. in. xj. col. in. xiij. oppo. C. de impub. & alijs subst. dũ dixit † ꝙ testamẽta facta a dñis terrarũ sunt lex: imo valebũt ibi iure militari. allegat. d. l. pe. ¶ Et quod no. Bald. in. l. ciuitas. in prin. ff. si cer. pet. dũ dicitur ꝙ cõtract⁹ celebratus cũ ciuitate, seu cũ administratore ciuitatis habente potestatẽ legis condende, dicitur esse statutũ & habere vim statuti seu legis: vt no. Bartol. in. l. iiij. §. actor. ff. de re iud. & in. l. sicut. in prin. ff. quod cuiusꝗ vniuer. no. cũ simili. ¶ † Sed ita est, qđ qñ cõdita est lex ab initio vel factũ est statutũ & postea spatio x. annorũ seruatũ est contrariũ: & talis. l. vel statutum ab initio añꝙ recepta fuerat, non fuerit seruata, intelligit᷑ esse illi legi vel statuto derogatum, vt not. declarauit doct. & maxime Io. cal. Anto. de But. & do. Card. flo. in. c. j. de treu. & pa. ar. eorũ q no. iiij. di. iij. §. leges. c. fi. de consue. lib. vj. & doc. c. j. de treug. & pac. in glo. ij. ¶ Sed sic est vt verbo fertur quod dicta capitula ab initio & citra, per. x. annos & vltra non fuerunt seruata, saltem in ea parte capitulorũ qua ꝓuidetur qđ antiquior debeat esse solus administrator & rector insolidum: ergo &c. ¶ Bene facit qđ dicit gl. no. & singulariter in. l. si maior. C. cõi diui. ¶ Ex his ergo videtur inferri, quod nihil prohibeat quin magnificus dominus Ant. petere possit diuisionẽ in rebus, & diuidẽde sunt † & si qua erunt feuda comitatus q diuidi non possunt iuxta. c. j. §. preterea ducat⁹. in ti. de phi. feu. aliena. tñ administrationẽ iurisdictiõis diuidere possunt vt vnus vnam administrationẽ habeat in vno loco e alius in alio, vel vnus vno anno, alius alio, vt no. Bar. in. l. inter tutores. ff. de admi. tut. per illũ tex. & Ang. in. l. ij. §. ex his. ff. de ver. ob. ar. l. lucio. in fi. ff. de aqua quo. & esti. bene facit gl. no. xvj. q. iij. in. c. lꝫ. quã in materia allegat ꝓ notabili. d. Abb. in. c. fi. in prin. de re iud. Quinimo dicit Ioã. an. in addi. Specu. in titu. de feud. in rubric. in pe. col. qđ cõis obseruãtia & consuetudo in Italia est, ꝙ comitatus

a ¶ Nõ vꝫ. Old. cõsi. ccxl. Bal. consi. lxxv. lib. ij. Paul. cõsi. cvij. li. j. Cor. cõsil. xlviij. lib. iij. Soc. ꝯs. cclxxviij. col. pe. lib. ij. Cur. senior ꝯsi. iij. col. ij. cõsi. lxviij. nu. xv. Rub. cõsil. xxix.

b ¶ [illegible]

c ¶ Ad tps. Alex. Ja. l. si nõ sortẽ. §. si cẽtũ. de cõdi. in de. inst. de actio. §. qdã. nu. 41. Dec. Alcia. l. pe. C. de pac. l. j. in ꝑn. C. de trãs. ꝯs. cclxv. Jo. de monte ferrato repe. l. nemo pot. co. iiij. de leg. j. vt ad vitam. Franc. balb. trac. resc. iiij. par. iiij. ꝑtis prin. q. xij. Step. Bertrã. consil. xxv. vltra. li. j. cõsi. lxxvj. viso instrumento li. ij. vel dꝫ vsꝗ ad cẽtũ annos Alb. d. §. si conueniat. Sꝫ tũc subintelligit tps [illegible] Cor. consi. [illegible] iiij. Itẽ limita vt valeat pactũ perpetuũ ꝗtũ ad vestibulũ claustrũ vel conclaue cõe aut aliud accessorium. Cor. cõsil. xiij. lib. iij. [illegible]

d ¶ Legis. Bal. l. ea lege. C. de ꝯdi. ob cau. cõsil. cclviij. cõs. cclxij. li. j. Roma. consi. lix. Imol. cõsi. xxiiij. Curt. senior cõsil. xlviij. col. xiij. ꝯsi. xlix. nu. lvj. dec. ꝯ. dclxxix. co. fi. Jas. cõsi. j. col. iiij. cõsi. xcix. in fi. li. j. Cur. i tract. feud. par. ij. nu. liiij. lxv.

e ¶ Uno loco. imo non dꝫ multiplicari nec sic diuidi ꝑ loca [illegible]

tatus & similia, exceptis dignitatibus regalibus diuiduntur, & presertim seruatur hoc in Lombardia, vt inquit Andre. de Isernia. in c. omnes filij. in titu. si de feu. fue. cōtro. inter. do. & agna. et in d. §. preterea ducatus. & talis consuetudo operari & inducere pōt, vt feuda comitatus diuidi possint vt expresse dicit Bald. in d. §. preterea ducatus. & quāuis etiā de iure cōi feudū comitatus diuidi nō pōt, tñ si illud integrū assignatur vni fratri, & alia bona assignantur alij in diuisione, valet talis diuisio in ipso feudo comitatus, ex quo nō diuiditur per partes diuisas secundum Bal. in d. §. preterea. in pe. col. alle. l. & puto. §. j. ff. fa. erc. & l. si quis putas. §. pe. ff. cōmuni diui. & per not. per glo. in l. familie. C. fa. ercis. ¶ Ex predictis infertur quod non tenetur domi. Ant. seruare. d. c. in quo continetur quod do. Māfredus seu antiquior inter eos debeat esse gubernator & administrator perpetuus insolidū.

7 † quia nō valet cōuentio per quā cōstituo aliquē administratorem vel procuratorē meū cum pacto, quod nō possim reuocare: vt no. Bar. in l. cū precario. per illū tex. precario. & no. Ange. in l. Stichus. §. vsusfructus. ff. de solu. etiā si iuramētū interuenerit, vt no. gl. & doc. in d. c. fi. de pcu. i. vj. & Jo. de Imo. in d. l. Stichus. §. vsumfructū. ¶ Bñ facit quod no. do. Ante. de

8 bu. in. c. pe. de offi. vica. vbi querūt, † quid si vicarius sit cōstitutus ad tps & apposito iuramēto de nō reuocādo ante tēpus: an si prius reuocatur, teneat reuocatio licet secundum eū sint periuri, si sine causa reuocant. & sic tūc in penā incideret reuocans si penam promisisset: & sine iusta cā reuocaret. tum vt dixi reuocatio valeret per no. in d. c. quod semel: sed si cū causa reuocat: vt quia male gerat officium vendēdo iustitiā, vel similia faciēdo: tunc sine dubio reuocatio valebit, & etiā reuocās nō incidet in periuriū nec aliam penā promissam propter tacitā conditionem subintellectā in iuramento. d. c. quemadmodū. de iureiu. & sic illa est in terminis decisio huius questionis. ¶ Et multomagis in casu nostro in quo administratio concedatur in perpetuum. arg. in d. §. si cōueniat. ¶ Non dico quod iam mihi relatū sit magnificū dñm Manfredū iustitiā vēdidisse: quia hoc nūquam ad aures meas peruenit. & si peruenisset, nō simplici relatione credidissem. quia eū habeo pro dño prestātissimo. potuisset fortasse contingere quod sua dominatio interdū delinquētes liberasset gratis, ita quod impune euasissent. quod tñ iustus princeps facere non debet, quod non facient dñi de corrigia si vestigia sui illustrissimi principis imitabuntur. & sic etiā illa esset iusta cā reuocandi arbitrium cōcessum dño Manfredo per dicta capitula. facit. l. si cū Corneliū. & l. cū quis. in prin. cū si. ff. de sol. ¶ Hec pauca pro veritate dixisse volui nō magis vt magnifico domino Ant. morem gerā, quam vt quid in hac re iura velint certior fieri possit magnificus dñs Manfredus mihi dñs pcipuus, qui mihi in hac iuris pfessione pro sua in me bñuolētia aliquid fidei tribuere consueuit. velint igitur prefati dñi mei, quos ad hoc vt eorum fidus seruitor plurimū hortor pro decore & conseruatione sue inclyte domus, non ad diuisionē sui status procedere, vt firme facient confido, sed fraterno amore communiter regere & continuato consilio gubernare.

Summarium.

1 ☞ Probationes si sint pares melior est cōditio possidentis

2 Dimidia lucri exercenti, dimidia domino pecunie cedit.

Consilium. XIX.

Admodū preclare & copiose allegatum, & ratione conclusum est per clarissimum dñm supra cōsulētē fratrē mihi honorandū, vt nulla additione opus esse videatur: tamen ne ad rē incogitate accessisse videar, & de simplici subscriptione requisitus infrascripta pauca

1 subijciam. ¶ † Circa predictam conclusionem, que habet quod vbi non apparet que prior sit scriptura, & que posterior, debet esse melior conditio rei sue possidētis. probat tex. in c. si a sede apostolica. in prin. de preben. in vj. & bene facit quod no. Spe. in tit. de obli. & sol. §. j. clare deciditur per Cy. in l. in exercendis. in. ij. q. C. de fi. instru. vbi voluit quod si due scripture adinuicem repugnātes producantur, vna ab actore, alia a reo: tūc debet cōsiderari que sit dignior, vt si vna sit publica, alia priuata, publica lebit publica. l. scripturas. C. q po. in pig. ha. vbi aūt essent pares fidei, & tūc debet ferri sniā contra actorem qui habet necesse probare in cā liberali cuius fauore pro libertate fertur sententia, allegat id quod habetur insti. de interdi. §. cōmodum. iuncta. l. inter pares. ff. de re iudi. ¶ Bñ facit. c. ex literis. de proba. & c. fi. de re iudicata. cū si. in. d. l. in exercēdis. cū concor. ibi. Bal. in v. col. & doc. in c. imputari. de fi. instr. & aliquid per Bar. in l. scripture. C. de fi. inst. Cū ergo scripture sunt adinuicem repugnātes, & producantur a diuersis: ergo fauebimus do. Andree, qui est reus. Nec ob. si diceretur quod dicte scripture pñt ad consonantiā reduci, ergo id fieri debet arg. c. cum tu. de testi. & prima consti. C. §. quib. & no. doc. in locis proxime alleg. Nā dicta scriptura in qua cōtinetur quod do. Andreas promisit soluere creditori eam ratam lucri que videbitur cōscientie ipsius debitoris, pōt intelligi. s. soluet dimidiam lucri: quia illa est pars q̄ consueuit dari

2 in similibus. † quia assignatur dimidia lucri psone pecuniā exercenti, & dimidia dño pecunie, vt no. in l. j. & ibi Bar. C. pro solu. & no. Bar. in l. j. §. nec castrense. ff. de col. bono. & in l. si tibi decē. §. si pactus. ff. de pac. & in l. illud. C. de col. & ita etiam cōsulait ipse, vt refert in dictis locis: quia ad hoc rñdeo primo quod Bar. in dictis locis loquitur inspecta cōsuetudine que ita quandoque se habet quod in casu nostro nō presupponitur, quinimo secundum Bal. & alios debet hoc discerni per modū industrie & qualitatis facti. Nam pōt esse talis negotiatio in qua magis preponderatur industria quam pecunia. imo tunc plus quā dimidia erit assignāda industrie interdum cōtra iuxta id quod habetur in. c. per vestras. de dona. inter vi. & vxo. & in d. l. j. cum ibi no. C. pro so. ita inquit Bar. in l. omnimodo. §. j. C. de inoffi. test. in vj. col. in ver. demum capitulum &c. & in l. cū oportet. in x. col. C. de bo. que li. & Saly. in d. l. ceterum. & Roma. in aut. ex testō. ¶ Preterea cum vltima scriptura sit attendenda. l. pacta nouissima. cū vulga. C. de pact. apparet ex ordine intellectus, quod scriptura in qua dicitur quod promittit debitor soluere lucra que videbuntur cōscientie & discretioni sue fuit vltima. patet: quia in illa scriptura promisit Anto. complere & soluere. d. Andree vsque ad summā duca. m. clviij. sed ex inspectione alterius scripture apparet quod d. Andreas habuit dictā summā: vt fuit oportune deductum per dominum consultorem.

Summarium.

1 ☞ Matrimonium dicitur post sola verba de presenti.

2 Testatoris verba, dummodo sit & habitet cum vxore mea: intelliguntur quando erit vidua.

6 Vidua venit appellatione vxoris, nisi cessante rōne statuti.

7 Verba non stant causa demonstrationis: quando iunguntur verbo executiuo.

8 Verba testatoris sunt intelligenda secundum consuetudinē loci.

9 Ratio restringit & declarat dictum testis.

10 Filiafa. agit pro dote aduentitia sine consensu patris.

11 Ciuium appellatione veniunt incole.

Consilium. XX.

Viso processu cause inter Catharinā filiam Antonij rizardi agentem & illos de Chardinis se defendentes. Quia in pluribus eleganter se habuit clarissimus dñs aduocatus Catharine paucioribus vtar, & ex duobus vel tribus videtur esse sufficiens ad victoriam. ¶ Primū est, quia Georgius de pregnatio in suo testamento reliquit dicte Catharine sue pedisseque libras quinquaginta march. quando maritabitur, & dummodo ipsa Catharina stet & habitet cū dicta domina Catharina vxore ipsius testatoris, vsque ad tempus maritandi. & constat quod venit illud tēpus quo testator voluit dictas libras & quinquaginta dari

1 Catharine, scilicet quādo maritaretur. ¶ † Nam talia verba verificantur in matrimonio contracto per verba de presenti, licet non sit traducta ad domum viri. l. cui fuerit. & ibi no. gl. & doc. ff. de condi. & demon. & no. Bart. in l. Titio centū. §. Titio genero. in vlt. col. co. ti. & Bar. & Bal. in l. sancimus. C. de nup. ¶ Sed ita est quod fere per omnes testes receptos pro parte Catharine est probatum matrimonium per verba de presenti: ergo venit tēpus dandi dictum relictū Catharine. Si qua ergo difficultas consistat, solum versatur in discernēdo, an sit impleta vel non impleta habita illa cōditio legato alscripta, videlicet dum ipsa stet & habitet cum dicta domina Catharina vxore ipsius testatoris vsque ad tempus maritādi. Sed circa hoc dici possent plura, que fortasse haberent aliquod dubiū. Unde omissis dubijs fundamētis principaliter insistam circa duo: quorū quodlibet de per se videtur sufficienter funda-

2 re intētionem Catharine ad victoriam. ¶ † Primum est, quia

qualitas iuncta verbo, debet intelligi s'm tēpus verbi. l. in delictis. §. si extraneus. ff. de noxa. l. Titi⁹. ff. de testa. mi. l. ex facto. §. si quis autē. ff. ad Treb. ¶ Sed ita est ꝙ illa qualitas apposita legato per illa verba, cum domina Catharina vxore mea, iunguntur cū illo verbo, stet, ꝛ habitet: ergo solum tenebitur Catharina stare ꝛ habitare cū domina Catharina durante tempore quo domina Catharina adhuc dicebat̃ vxor Georgij predicti. Constat autē qđ solum tēpore quo domina Catharina stetit vidua dici poterat adhuc durare in matrimonio ꝛ vxoratu dicti Georgij, vt est tex. in. l. fi. ꝛ ibi not. docto. C. de bonis m̃r. ꝛ no. glo. in. l. j. §. exactio. C. de rei vxo. act. Nam ꝛ soluto matrimonio iura appellant eam vxorē. l. si qui reum. §. item nihil scribit. cū gl. parua. ff. de libe. leg. ¶ Bene faciunt no. per Bart. in. l. si cognatis. in fi. ff. de rebus dubijs.

3 † vbi dicit ꝙ si testator dicat: relinquo centum familie Titij seu cognationis Titij, valet legatū. quamuis tēpore dicti testamenti Titius esset defunctus, q: etiam post mortem Titij illa dicitur familia Titij. allegat. l. pronunciatio. §. familie. ff. de verb. sign. ꝛ illud sequitur Pet. de anch. ꝛ Ioā. de Imo. in. c. iudicante. de testi. ¶ Bene facit. l. filijs. §. vidua. ff. ad municipa. ꝛ. l. femine. in fine. ff. de sena. cum simil. vidua enim retinet illa que retinebat ex persona viri constante matrimonio: vt ibi. ¶ Ad hoc etiam quod not. Specul. in titu. de in-

4 stru. edi. §. restat. ver. penul. ꝛ ibi Ioannes and. vbi dicit † ꝙ si in instrumento dicitur: Sempronius filius Titij promisit Caio decem, nō redditur instrumētū vitiosum, licet tempore dicte promissionis Titius pater dicti Sempronij esset mortuus. allegat. l. eius qui in prouinciam. ff. si cer. pet. ꝛ ibi etiam no. Bar. in prin. ꝛ not. ibi doc. in. c. ex parte. B. ad fin. de foro competenti. ꝛ Bar. in. l. insulam. per illum tex. ff. de acqui. re. do. ¶ Istud etiam fuit de mente Iaco. de are. ꝛ Bar. ꝛ alio-

5 rum in. l. Titia Seio. §. vsuras. ff. de leg. ij. vbi dicunt † quod si extat statutum ꝙ vxores bannitorum non possint stare in ciuitate, ꝛ dubitetur vtrum vidua mortuo viro bannito possit stare in ciuitate: ꝛ concludit ꝙ sic. mouentur per illam rōnem scilicet q: cessante causa odij cessare debet odium, vt. d. §. vsuras. sed per mortē banniti extinguitur causa odij: ergo ꝛc. Et illud dictum etiam sequitur Bal. in. l. fin. per illum tex. C. de iniur. ꝛ in. l. voluntas. in. j. col. de fideicōmis. ꝛ in. l. fi. C. qui ad liber. perue. non pos. ꝛ in. l. omnes populi. circa. x. col. ff. de

6 insti. ꝛ iu. † ꝛ sic non negant doct. quin vidua dicat̃ venire appellatiōe vxoris, que si nō veniret, casus esset indubitabilis. s; fundant se doc. ex eo quia finita est causa odij. ¶ Si ita est ꝙ non teneret̃ Catharina ex verbis testatoris stare ꝛ habitare cū dn̄a Catharina, nisi t̄pe quo ꝑseuerauerit in viduitate: tunc res est in tuto: q: constat probatū per oēs testes Catharine, ꝙ ipsa Catharina toto t̄pe viduitatis ꝛ etiā vltra. ꝛ ꝙ testa-

7 tor etiā vr̄ ita cogitasse. vt verba sonant. † Facit q: contristatur anima mariti, ꝛ eius memorie fit iniuria per trāsitū vxoris ad scđa vota: vt i auť. de nup. §. si autē tutelā. ꝛ. §. qđ vero nos igitur. ¶ Nec predictis obst. ꝙ predicta verba videlicet, stet, ꝛ habitet cum domina Catharina vxore sua, videret̃ adiecta cā demonstrationis, iuxta no. per Bar. ff. de vul. ꝛ pup. in. l. centurio. in ver. quero circa predicta. dixi ꝙ si ista substitutio fiat ꝛc. ꝛ Io. an. in. c. si pr̄. de test. in. vj. in nouella. ꝛ Io. an. ꝛ alij in. c. Rainutius. de testa. ꝛ Bal. in. l. precibus. in pe. col. C. de impu. ꝛ alijs substi. q: r̄ndeo ꝙ verū est ꝙ videnť talia verba adiecta cā demonstrationis, qn̄ non iungunt̃ verbo executiuo: [a] sed verbo dispositiuo: vt aperte declarat Bart. in d. l. centurio. ꝛ alij in. d. c. Raynutius. ꝛ ꝓbat tex. in. l. coheredi. §. cū filie. quē ad hoc ibi inducit Pau. de cast. ff. de vulga. ꝛ pup. sed in proposito nostro illa verba: cum Catharina vxore mea, non iunguntur, nec iungi possent cū illo verbo dispositiuo. s. reliquit. sed cum illo verbo executiuo: s. stet, ꝛ habitet: ergo debet illa qualitas intelligi s'm tēpus illius verbi executiui: ꝛ sic importāt ꝙ Catharina non debeat stare seu habitare cū dn̄a Catharina, nisi pro t̄pe ꝑ quo cēsebat̃ esse ꝛ durare in vxoratu dicti testatoris. ¶ Scđo p̄ncipaliter moueor. ꝛ istō adhuc mihi fortius in hac sniam traxit. Nam testator voluit quod Catharina debeat stare ꝛ habitare cum dn̄a Catharina vsq; ad tempus maritādi quod de iure communi est cum mulier venit ad pubertatē. l. sancim⁹. C. de impu. l. minorē. ff. de ritu nup. l. hec cōditio filie mee. ff. de cōdi. ꝛ demon. ꝛ si inspiciamus consuetudinem regionis ꝛ cōmunē opi. hominū loci, in quo causa agitur: clarum est ꝙ est probatum quod femine etatis. xvj. ann. sunt nubiles ꝛ mature viro, vt deponūt testes Catharine, satis est quod Catharina steterit cum dn̄a Catharina vsq; ad etatē annorū sexdecim absq; eo ꝙ ei potuerit impingi aliqua culpa vel delictum: saltem vsq; ad illud tempus etatis annorum. xvj. quod quidē sine dubio est clare

a ¶ Executiuo. pau. ꝯs. cccxij. col. a j. li. ij. Ias. d. l. centurio. col. xx. xxj.

b ¶ Solu. ma. ꝛ ibi Alexā. Ias. decisi. tholo. clxxv.

probatum per testes plures ipsius Catharine, iunctis no. per Bar. in. l. si quis ita legauerit dum vxor. ff. de condi. ꝛ demō. per illū tex. ꝛ Bal. in. l. j. C. de leg. ꝛ in. l. obseruare. §. proficisci. ad fi. ff. de offi. procon. in quibus locis tradunt modū probandi stetisse ꝛ habitasse cū tali, ꝛ de hoc nulla fit, seu fieri potest excitatio. ¶ Solum restat respōdere ad vnum, in quo prima facie videretur consistere potissimum fundamētū partis aduerse que conata est per multos testes probare ꝙ consuetudo regionis ꝛ loci est, quod pedisseque nō maritant̃ nisi postquā excesserunt annum vigesimum sue etatis. † ꝛ verba testatoris videntur interpretanda s'm consuetudinē loci. l. si seruus plurium. §. fi. ff. de leg. j. l. nummis. ff. de leg. ij. l. cum de laniōis. §. asinā. ff. de fun. instru. ꝛ no. in. l. librorum. §. qđ tamē Cassius. cū sequenti. ff. de leg. iij. ꝛ non videtur esse probatū ꝙ Catharina excesserit etatem annorum viginti, saltē tēpore quo ipsa cōfitetur recessisse. s. M. cccclix. de mense ianuarij ꝛ februarij. ꝛ istud videt̃ esse efficacius fundamentū, qđ facere possit pars aduersa in re ista. Sed ad hoc meo iudicio dat̃ euidens ꝛ vera responsio, videlicet qđ si bene inspiciantur dicta testiū partis aduerse in aliquo nō nocent Catharine: nec inseruiūt parti aduerse ad propositum in aliquo: qđ patet: q: testes partis aduerse deponentes ꝙ pedisseque in illa ciuitate non consueuerunt nubere anteꝙ excesserint vigesimū annū, fundant depositiones suas in ratione, vz q: tenentes pedisseqnas anꝙ eas nubāt volūt percipere ex eis vtilitatē, vt possint eas dotare. ita deponūt oēs testes partis aduerse de hoc loquentes, vt Philippus de vogliano, ꝛ Iacobus de correxis, Antonius de castalelis, ꝛ Ioannes quōdam Nicolai de bebulco, domi. Ant. de carolijs super interrogatorijs, ꝛ Jaroxinus de biolco, ꝛ Catharina pedissequa. sed Iac. de carolijs ꝛ Hermanus de fontana nec alij sunt testes, q̃ sup hac materia aliqđ depo-

9 nāt. ¶ † Modo sic ratio dicti reddita per testem restringit, ꝛ declarat dictū suum vt inquit Bal. in. l. conuenticulam. in antepenul. col. C. de episcop. ꝛ cleric. patet in. l. data opera. in xviij. col. C. qui accusa. non pos. vbi allegat notata per glos. in l. j. §. hoc interdictū. ff. de fonte. ꝛ est bonus text. in. l. cū pater. §. dulcissimis. cum ibi no. de lega. ij. per Innoc. in. c. cum causam que inter. extra de testi. ¶ Sed ita est, ꝙ dicta ipsorū testium inspecta ratione in qua testes se fundāt, nō facit ad ꝓpositum nostrū: q: incontinenti postꝙ transiuit domina Catharina ad secūda vota, licet Catharina pedissequa perseuerasset abunde postea seruire domine Catharine: tamē ex hoc famulatu nullam consequebatur vtilitatem dict⁹ Georgius, nec eius heredes, q: ipsi nō tenebantur dare pedissequas, vel seruientes dn̄e Catharine, nedum postꝙ transiuit in secunda vota, sed nec etiā ante elapso anno a die mortis testatoris, iuxta id qđ legit̃ ꝛ no. in. l. diuortio in prin. ff. solu. matri. ꝛ not. Spec. in tit. qui filij sint legi. in prin. vsi. nūc dicamus. cū vsi. sequētib⁹. ¶ Si ergo illi heredes, qui tenebantur ex dispositione testamēti ad dictam dotem quinquaginta, nullam vtilitatem cōsecuturi erāt ex longo famulatu dicte pedisseque ꝑstādo in seruiēdo domine Catharine, antedicti heredes post transitum ad secunda vota seu etiam post annum luctus, nō tenebantur ad talia prestanda: ergo sequit̃ ꝙ non habet locū in casu nostro ille mos ꝛ cōsuetudo nubēdi pedissequas post vigesimum annum, vt nubentes ab ipsis pedissequis ꝑcipere possint maiorem vtilitatem. ¶ Unde cū sine dubio sit ꝓbatū quod Catharina pedissequa steterit, ꝛ habitauerit cum dn̄a Catharina saltem vsq; quo ad minus erat etatis annorū. xvj. est probata intentio dicte Catharine: q: pro hoc dicitur esse impleta conditio testamenti, vt est responsum: ꝛ tanto magis in casu nostro, in quo est probatum ꝙ stetit cum dn̄a Catharina vsq; quo dn̄a Catharina trāsiuit ad secunda vota absq; eo ꝙ appareat saltem vsq; ad dictum tempus Catharinam commisisse aliquam culpam, vel facinus propter quod fuerat expulsa, vel debuerat expelli. ¶ Nec obstat predictis ꝙ opponantur ꝙ Catharina est filiafamilias, ꝛ ꝙ non interuenit in iudicio cōsensus patris: iuxta. l. fi. §. necessitatez. C. de bo. que libe. q: respondeo ꝙ hoc non requiritur: q: istud legatum est factum ob causam dotis. tn̄ fuerit sibi relictum cū maritabitur: vt. l. vxorem. §. testamento que. cum gl. in verbo. ff. de leg.

10 iij. sed ita est † ꝙ qn̄ filia agit pro dote aduentitia, nō requirit̃ cōsensus patris: vt in auth. ꝙ locū. ꝛ ibi hoc tenēt magis cō-

b muniter doc. C. de colla. ꝛ no. in. l. ij. §. vsi in p̄ns. ff. sol. mat. [b] ꝛ est magis cōis opi. vt per doct. in dictis locis. ¶ Nec etiam obstat ꝙ ista Catharina non sit ciuis: ꝛ sic non debeat gaudere beneficio statutorum: q: ad hoc debet respōderi, ꝙ imo est probatum ꝙ pater ipsius Catharine est ciuis Mutine: ꝛ ꝙ habitauit ibi ꝑ lōgissima tēpora, ꝛ ibi subijt onera ciuitatis.

11 ¶ † Et constat ꝙ appellatione ciuium veniunt etiā incole vt consuluit

consuluit Bal.per.l.prouinciales.ff.de ver.sig.per.c.dilecti.de fo.cōpe.ita refert & sequitur Pe.de anch.in repe.c.canonum statuta.de cōsti.ver.cōsuluit &c.& si filia est nata,ex qua dicitur esse ciuis,vt dicit Bar.in.l.j.in.ij.col.ad munici.l.cum satis.C.de agri.& cēsi.li.xj.& facit.l.assumptio.§.j.eo.ti.&.l.si filios.C.de municip.& originarijs.li.x. ¶ Etiam si filia esset nupta forensi diceretur quo ad fauores esse ciuis ciuitatis,cuius pater esset ciuis:vt plene traditur in.l.fi.§.pe.ff.ad municipa.et Bal.in.l.cum quedam puella.in prin.eo.tit.& quantū ad hoc vltimum ista breuiter sufficiāt:quia pars actoris nō videtur de hoc facere dubium,et etiam mihi non sunt trāsmissa statuta de hoc vltimo loquentia:ex quibus concludo fundatā esse per omnia intētionem Catharine:et eam in petitis obtinere debere:& quid dubij esse qd non video.tñ etiā in dubijs pro dotibus respondere debemus,vt inquit Paulus iuriscōsultus.in.l.ambiguis.cum vulga.ff.de iure do.

Epitome.

1 ☞ In dubio spectatur moneta currēs in loco vbi debet solui.

Consilium.XXI.

Visis his que In themate narrata sunt de his,q̄ diffuse per clarissimos dominos cōsulētes deducta sunt. ¶ Puto rationibus infrascriptis eorum cōclusionem esse veram †.s.q̄ dicta solutio pecuniarū intelligatur non de Bononenis argenteis,sed de currēti moneta Placentina,in quatrenis,cū declaratione,de qua infra. ¶ Quod in primis ostendo:nam aut attendi debent statuta et consuetudines Placētie:& habeo intentū:quia statutū Placētie disposuit q̄ in cōtractibus factis ab ānis.xxv.circa vel in posterū faciendis in quibus fit mentio de aliqua quantitate librarū Bononenorum,intelligatur de moneta currenti,vz expēdibilium quatrenorū:& cōstat q̄ ex illa parte statuti nō debent solui Bononeni argentei.Subdit statutū,& excipit quātitates pecunie,que ex cōtractu aliquo venirent soluēde cōmuni vt habenti causam ab eo:quia dicit statutū qd nulla expressione vel declaratione facta de qualitate monete,sed simpliciter dicendo de aliqua certa quantitate Bononenorū,intelligi aut interpretari debeat de Bononenis argenteis.Pondero qd statutū vult q̄ tunc debeat intelligi de Bononenis argēteis qñ in cōtractu facta esset simpliciter mentio de aliqua certa quātitate librarū Bononenorum.sed nō pōt negari q̄ in contractu,de quo queritur,nō fuit facta mētio simpliciter de aliqua certa quantitate librarum Bonenorum:quia illa adiectio verborū,scilicet monete Placētie currentis &c.faciunt vt nō intelligatur simpliciter facta mētio certe quantitatis librarū Bo-

2 nonenorum. ¶ † Quia vbi aliquid additur vel detrahitur,illa talis dispositio,seu verborum conceptio nō dicitur amplius simpliciter facta.l.fi.circa mediū.in ver.simpliciter.C.de do.promis.& ibi ponderat Bal.in.ij.col.in.iiij.q.in.§.itē in testibus.in ver.simpliciter.& ibi gl.de testa.in.vj.l.sed si maritus.ff.qui et a quibus.nā simpliciter diceretur esse probatū,qñ fuit expressio facta prout iacent verba dicti statuti,vt in aut.de fideius.in princip.quem ad hoc ponderat Bald.in.l.in testamēto.C.de suis & legi.& est bona litera in.l.iubemus.C.de appel.vbi simpliciter accipitur:qñ nihil additū est.& ad hoc illū tex.pōderat ibi Bald. ¶ Faciūt que habentur in.l.j.§.si quis simpliciter.cū suis concor.ff.de ver.obli. ¶ Ergo apparet qd etiā ex forma dicti statuti,debet solutio fieri in quatrenis:quia ille casus non est cōprehensus in illis exceptionibus predictis:ergo remanet sub regula posita in precedenti parte dicti statuti in ver.et q̄ in contractibus &c.l.Titie textores.ff.de leg.j.l.quesitū.§.denique.ff.de fun.instru. ¶ Similiter si attendamus consuetudinem,et communem vsum loquendi ciuitatis Placētie,fatendū erit qd intelligatur de quatrenis:quia presupponitur qd de consuetudine & cōmuni vsu loquēdi dicti loci dum fit mentio de moneta currenti,fit mentio etiam de quatrenis,prout etiā declarant verba statuti:vbi dicitur de moneta currēti vz expendibilium quatrenorum.Et per hoc qd debeat attendi locus ciuitatis Placentie,& eius cōsuetudo,accedit decisio Oldr.in consi.clxviij.incipien.ad primā questionē.in qua queritur &c.

3 † versi. querit quid si quis impetrauit sibi conferri debere beneficia,vsque ad certā summam turonēsium:an debeat attendi estimatio respectu loci,vbi gratia facta est:an vero vbi beneficium situm est.Et arguit ad partes,& finaliter concludit q̄ nō dz attendi locus vbi gratia facta est,sed locus vbi beneficium situm est.allegat in ar.l.fin.ff.de tritica.l.si vt proponis.ff.de fideius.l.vinum.in fi.ff.si cer.pe. ¶ Aut nos dicimus non attendi debere statuta & cōsuetudines Placentie,sed attendi debere obseruantias Mediolani.i.loci celebrati contractus,iuxta ea q̄ not.Bart.in.l.cūctos populos.C.de sum.trini.in v.col.in versi.nunc veniamus ad gl.&c.& no.Cy.& alij ibi.& in l.j.C.q̄ sit lon.consue.& Spe.in tit.de fer.§.j.versi.sed pone.et doct.in rubri.de consue.& Barto.in.l.semper in stipulationibus.ff.de reg.iur.& Bal.in.l.j.C.de contrahen.empti.& in.l.j.C.ne filius pro patre.& no.docto.in.c.q̄ clericus.de foro cōpeten.& expresse Bar.in.l.cōtraxisse.ff.de actio.& oblig.per.l.si fundus.ff.de euic.&.l.j.ff.de vsu.cum simi. ¶ Et adhuc dico q̄ debet solui in quatrenis,nisi probaretur q̄ cōmunis vsus loquendi in ciuitate Mediolani tūc fuisset,q̄ quādo fit mentio de certa quātitate librarum Bononenorū monete Placentie currentis,intelligeretur de Bononenis argenteis tantum,& nō de Bononenis quorum vnū constituunt sex quatreni.ita probatur in.d.l.semper in stipula.de reg.iur.ibi dū text.dixit id quod minimum est &c.&.l.numis.ff.de lega.iij.& in.l.veteribus.cū materia sua.ff.de pact.Nec sufficeret q̄ probaretur ex parte prefati illustrissimi ducis,q̄ de cōsuetudine & cōi vsu loquendi in ciuitate Mediolani esset,q̄ vbi fieret mētio de aliqua quātitate librarū Bononenorū,intelligeretur de Bononenis argenteis:quia ille nō est casus noster:sed casus noster est qñ in cōtractu facta esset mētio de aliqua quātitate librarū Bononenorū monete placētie currētis. ¶ Ex quibus oibus infero,q̄ in oēm euentū siue velimus attēdere statuta & consuetudines Placētie,siue Mediolani,siue dispositionem iuris cōis dicta solutio fieri dz in quatrenis,quorū sex cōstituūt vnum Bononenū monete Placētie currentis,nisi probaretur q̄ in ciuitate Mediolani tempore dicti celebrati contractus secundum cōem vsum loquendi & intelligēdi illius loci,qñ in contractu fiebat mentio de certa quantitate Bononenorū monete Placentie currentis,intelligebatur de Bononenis argenteis dūtaxat.

Epitome.

1 ☞ Presumitur pro sententia que transiuit in rem iudicatā siue sit lata in presentem siue absentem.

Consilium.XXII.

Viso processu cause vertētis iter ma.sinū de furno,ciuē mutinēsem ex parte vna,& Ant.de ro.ex parte altera & summario eiusdē,cū qsitis mihi formatis,quia principaliter querit de virtute snie late i fauore suprascripti Antonij contra Masinū:quia pronunciatū est estimationē factam per estimatores esse iustam,& licere ser Antonio habere emptā dictā apothecā stantibus exceptis,& allegatis pro parte dicti Masini. ¶ Tamē in hoc videtur dictā

1 sniam subsistere,& obiecta nō obstare.† primo q̄ pro snia lata a qua nō est appellatū,& que trāsiuit in rē iudicatā,presumitur nedū quo ad rectitudinē seu iustitiā,sed etiam quo ad rectitudinē.§.bone.el.j.de elec.& ibi hoc tz Imo.in.c.cū inter nos.&c.sicut.de re iudi.c.pastoralis.§.quia vero.de offic.dele.c.in presentia.de renū.a dñi de rota sua cōclusiōe.cccxcv.que incipit,itē si petatur executio alicuius &c.Ubi indistincte firmāt hoc siue snia sit lata in presentē,siue in cōtumacē quomodocūque:quia absentia contumacis repletur dei presentia.c.veritatis.de dolo & cōtu.c.ij.de arbi.in.vj.l.properandū.§.sin aūt reus abfuerit.C.de iudi.& ita tenet Anto.de but.post multa.in.c.qm̄ cōtra.de proba.vbi ostendit esse casum.in.d.c.bone.& ita etiā tz Spec.& Jo.an.in ti.de sen.pla.§.vt aūt ℣.& no.secundum quosdam &c.in.c.fi.in ver.in summa.& Jo.Cal.in.d.c.qm̄ contra.& Jo.de Imo.& Roma.in.l.iij.§.condēnatū.de re iud.in.c.in iure de offi.deleg.& ibi dt Jo.de Imo.q̄ illa est cōmunis opin.quicquid tenuerit Bar.sed eū.& hoc tenuit Ant.de Bu.& Jo.de Imo.in.c.in presentia.de renun.pro quo facit ille textus.& idem in effectu quo ad propositū nostrum tenet dñs Abbas in.d.c.qm̄ contra.& Joan.de Imo.in.l.ex hac scriptura.ff.de donat.& istam opin.semper sum solitus sequi & legendo,& consulendo. ¶ Et maxime procedūt predicta si biennium lapsum esset a tempore sententie antequā contra eam opponeretur,vt videtur fuisse in proposito nostro.ita tenet Hostiē.in.c.in presentia preallegato.& Bal.in.l.j.in versi.extra quero &c.C.ne lice.ter.proūo.& in.c.j.de mili.vasal.qui contu.est & Pe.de anch.vsi.

similē questionē ponit ꝛc. ¶ Ergo absq; eo q̄ ꝓducatur instrumentū fideiussionis ꝛ promissionis facte p Masinum, ꝛ alia requisita ex forma iuris vel statutorū, presumit̄ ꝑ sniā q̄ sit iusta ꝛ rite lata. ꝛ ex hoc capite imponit silentiū his q̄ allegabātur adducēdo, q̄ p̄carij reuocatio ꝛ tenuta fuerit nulla, ꝛ q̄ debuit citare Masinū ad videndū estimatorē assumi, ꝛ contēplari, ꝛ cōspicere qualitates rei estimande, ꝛ q̄ liber camere nō probaret contra Masinū: quāuis omnia illa sint de se satis debilia, ꝛ alijs responsionibus faciliter possent euelli: s; nō expedit stāte maxime fundamēto predicto ꝛ magis cōmuni opinione a qua nō est recedēdū. l. j. in ver. sane. ꝛ ibi pōderat Bald. ff. de offi. questo. no. Bar. ꝛ alij in. l. fin. C. de pena iudi. q̄ male iudi. ꝛ Jo. mona. in. c. cupiētes. §. deniq; de elect. in. vj. ꝛ Joā. and. ꝛ alij in. c. j. ꝛ in. c. ne innitaris. de cōstit. in. c. Capellan⁹. de fri. ꝛ Bal. in. c. j. §. iudices. de pace. iura. firmā. ꝛ in. l. ij. in princ. C. de sentē. q̄ sine cer. quā. ¶ Et eisdē rōnib⁹ ptz dicendū esse pariter procedere aliam citationē insolidum factā cōtra dictū Masinum de alia re, pro residuo dicti debiti ꝛ expensarum, ꝛ tanto magis q: ad eū processum fuit facta electio estimatoris de consensu procuratoris dicti Masini, in qua fit mentio de dictis instrumentis: ꝛ tali sententie tunc non fuit contradictū per procuratorē dicti Masini, nec ab ea sentētia fuit appellatū intra tempora debita. ꝛ sic transiuit in rē iudicatā. ꝛ sic etiā si vellemus sequi opi. Bart. in aut. si qs in aliquo. C. de edē. ꝛ in. l. j. C. de rela. ꝛ in. l. fi. ff. qūo app. sit. et in. l. acta. ff. de re iudi. cū simi. adhuc oportet q̄ talis snia d; effectū sortiri: nec pōt allegari defect⁹ instrumētorū aut aliorū actorū vt firmat Bald. in. d. locis. ¶ Omitto tangere de exceptione nullitatis prime sententie ex eo capite quo ad eā fuerit citat⁹ Masin⁹ nō procurator ei⁹, qui ad aliquos act⁹ post comparuerant in causa: q: per petentem consiliū fert̄ de hoc nō fieri dubiū apud dn̄m iudicare debentem.

Consilium. XXIII.

Vide. s. lib. j. cōsi. lvj. qd̄ hic duplabatur.

a ¶ Mulieres. j. e. numero. 11. s. lib. j. consi. xj. nu. 5.

b ¶ Oldra. late refert Albe. iiij. statu. q. lxxviij.

Summarium.

1 ¶ Intentionis fundamētū ab vnoquoq; ꝓbandū. nu. 2.
3 Negatiua quomodo probetur.
4 Mulieres nō sunt idonei testes in criminalibus. cōtra. nu. 11.
Masculinum non concipit femininum. nu. 13. ꝛ. 33.
5 Modum excedens, de excessu punitur.
6 Coniecturis probantur que sunt difficilis probationis. nume. 20. ꝛ. 42.
9 Officialis excusatur non denuncians maleficiū nocte vel occulte commissum.
10 Testis notas voces habens, potest deponere de auditu, nisi in testamento.
12 Statutum debet interpretari vt addat iuri communi.
14 Testimonium quando valeat per verbum credo, vel, videt̄.
15 Confessio offensi cum coniecturis probat.
16 Integritas vnius testis supplet defectum alterius.
19 Iniuria facta vni, censetur facta omnibus de agnatione.
23 Delictum in dubio presumitur factum in loco permisso.
24 Testes non probant vbicunq; oppositum dicti potest stare cum veritate cause.
25 Offendere qui potest in domo, potest ꝛ fugiētē extra. nu. 28.
30 Inuentus, verbum, accipitur secundum subiectā materiam.
32 Confiditur plus de masculo, q̄ de muliere.
34 Statutum extenditur ad non expressum quod verisimiliter fuisset statutum.
37 Testis infamis non repellitur, nisi habeatur pro tali.
39 Domestici probant ad finem absolutionis.
40 Confessio, parte absente, presumptionem facit.
41 Species plures probationum tunc iunguntur quando semiplene probant.
43 Testium modica varietas non nocet.
44 Minus sub maiori comprehenditur in statutis: ꝛ a ratione expressa vel vnica extenduntur.

Consiliū. XXIIII.

Animaduersis his que tam per testes ex parte curie, q̄ in fauorē Guil. receptos, varia deposita sunt: ꝛ consideratis verbis statuti sub rubrica de occidēte vel vulnerāte in domo. ¶ Vr prima consideratione dicendū incūbere Guilielmo on⁹ probandi, q̄ in domo sua Nicolaū contra eius voluntatem ingressum vulnerauerit, † quia quilibet id qd̄ est intentiōis sue fundamētū probare debet siue sit factū negatiuū, siue affirmatiuū. l. actor. C. de pba. l. in excep. in princip. ff. de proba. l. si quis. C. de fabricen. lib. xj. l. in illa. cū. l. seq. ꝛ ibi plene p bar. ff. de ver. ob. ꝛ in. c. super his. vbi Inno. cū si. de accu. ¶ † Et presertim in his, que sunt in genere prohibitorum, vt in casu nostro, in quibus semper est presumptio cōtra vulnerantē vel aliud de genere prohibitorum cōmittentis. l. si nō cōuitij. C. de iiur. l. j. C. ad. l. Cor. de sicca. ¶ Scdo fortificat̄, q: p plures testes probatū est qd̄ fama publica est in ciuitate, q̄ Guil. Nicolaū in strata publica percussit, ꝛ nō in domo: ꝛ sic p famā reddit̄ saltē hoc semiplene ꝓbatū iuxta. l. ij. §. eis quoq;. ff. de testi. cū gl. ꝛ no. in. l. admonēdi. de iureiu. ꝛ in. l. in bone fidei. C. de reb. cre. ꝛ in. c. j. de appel. ¶ Tertio, q: dicta semiplena probatio v̄r integra facta p Thomā de minualdis, ꝛ p Ludouicū magistri Jacobi q̄ aperte deponunt q̄ Nicola⁹ non fuit in domo vulnerat⁹, ꝛ qd̄ nō potuisset vulnerari in domo qn ipsi sciuissent, ꝛ sic videnẗ isti testes ꝓbare negatiuam eo modo quo tradit̄ p glo. in. l. j. §. j. ff. de iti. actuq; priua. vbi gl. voluit † q̄ si testes deponunt q̄ si Titius nō est vsus seruitute itineris p talē locū, eo q: nunq̄ per talē locū iuit, ꝛ q̄ ire non potuisset quin ipsi vidissent, videt̄ ꝓbata negatiua. ꝛ idē not. gl. ꝛ doc. in. l. Pantonius. §. rei perduellionis. ff. de acq. here. ꝛ gl. in aut. de here. ꝛ falc. §. sin vero absunt. in v̄bo. vidisse. ꝛ ibi no. Ang. ꝛ no. Cyn. ꝛ Bal. in. l. actor. C. de pba. ꝛ Jo. And. in c. bone. el. j. de elect. ¶ † Quarto, q: nō v̄r in effectu esse ꝓbatū pro parte Guil. in cōtrarium, adeo q̄ possit sequi absolutoria seu per id infringantur probationes curie: nam testes ipsius saltem illi, qui vehementius deponunt, sunt mulieres[a] que nō possunt esse testes in criminalibus presertim in terris ecclesie. xxxiij. q. v. mulierē. ꝛ ibi no. c. forus. §. testes ꝛ ibi gl. de verbo. sig. ꝛ no. in. c. tam literis. de testi. ꝛ no. Jac. de are. in. l. qui testamento. de testi. ¶ Nec statutū super hoc dispēsat, quia loquit̄ in genere masculino. patet dum dicit, admittantur testes domestici ꝛc. Constat aūt masculinū non concipere femininum in statutis exorbitantibus a iure cōi, vt. l. j. §. quare. ff. de ven. in pos. mit. l. iuxta. ff. de verb. signi. l. quisquis. C. ad. l. Jul. maie. c. vbicūq;. de penis. in. vj. no. Cyn. l. quicūq;. C. de ser. fugi. ꝛ Ja. bu. ꝛ Bar. post gl. in. l. j. ff. de ver. sig. ꝛ Bar. in. l. j. in prin. per illum tex. ff. de pecu. ꝛ Arch. xvij. q. iiij. si quis suadēte. et Host. in. c. Raynaldus. de testa. ꝛ in. c. generali. de elec. in vj. ꝛ in. c. j. eo. tit. ¶ Nec releuat dictū magistri Guil. medici ꝛ vxoris, qui deponunt q̄ Nicolaus confessus est quod primū vulnus sibi illatum fuit in domo: q: dictum eorū infringitur per tres testes receptos p parte curie, videlicet p dn̄m Antoniū, ꝛ per Thomā, ꝛ per dn̄m Franciscum: quia aperte testant̄ q̄ Nicolaus nō dixit nec dicere potuit illa verba quin ipsi audiuissent. ꝛ sic deponunt concludētes negatiuam eo modo quo no. gl. ꝛ doc. in locis allegatis. ꝛ sunt plures, q: tres: ergo preferuntur. l. ob carmē. §. fi. ff. de testi. c. in presentia nostra. de testi. ¶ Vltimo non videt̄ posse negari, q̄ aliqua vulnera non fuerunt illata extra domum, dato q̄ forte aliquod vuln⁹ fuit illatū in domo: ergo cū excesserit, modū vulnerādi non solū in domo, ꝛ in loco pmisso, sed etiā extra domū † videt̄ q̄ de illo excessu puniendus sit, vt videt̄ in specie decidere Joa. and. in addi. Spe. in ti. de accu. in tertia parte. in. §. fi. in addi. incipiē. quod hic dicitur videmus ꝛc. in ver. allegans Oldr. [b] questio se offert ꝛc. vbi refert Oldra. se disputasse questionem super his terminis: duo sunt statuta Padue, quorū vnum premiat capientem ꝛ presentantem ad mortem: aliud punit euntem in alterius territorium, vel districtum ad aliquem capiendum. Titius bannitus habitabat in finibus districtus Padue, ad quem capiendum ibat Seius. quo viso Titi⁹ fugā arripuit. quez Seius insecutus est in districtu Padue. ꝛ demū in Veronensi cōtiguo: ꝛ ibi illum cepit. ꝛ potestati Padue presentauit: querebatur an sibi pena, an vero premiū deberet̄. ꝛ soluendo tenet q̄ pena incurrit. ꝛ in effectu dicit esse casum in. l. qd̄ sit fugitiuus. §. idē celsus scribit. versi. vnde adduci nō pōt iuncta gl. ff. de edil. edi. ad idem allegat in argumentum. l. si filiusfamilias. §. si a filio. ff. ad Maced. ꝛ per alia plura. ꝛ ibi latius per eum. Idē tenuit Bal. in. l. sicuti. §. aristo. per illū tex. ff. si serui. vend. vbi ad hoc allegat dictam. l. quid sit fugitiu⁹. ꝛ idē in simili t; Jo. an. in regula in mercuri. ꝛ in. c. j. de priuile. in. vj. in nouella. ꝛ Bal. l. j. C. vbi de pos. agi opor. ꝛ in. c. j. §. in varia. v̄bo. seu furtū. de pace iura. fir. ¶ Et in simili videmus, q̄ si quis insultatus est, ꝛ causa defendēdi intulit vuln⁹ insultanti, ꝛ absq; eo q̄ vlterius eū vulneraret poterat se defendere

fendere:tñ iterato vulnerauit.certe licet nõ veniat puniẽdus de primo vulnere punit̃ de secundo:q2 in eo fuit excessus.ꝛ si ꝓpter scdm vulnus perit,nõ puniet̃ de occiso,q2 dolo nõ occidit:ꝛ sic nõ tenebit̃.l.Cornelia de sicca.sed tenebit̃ de culpa ꝓpter excessum.ita refert Jo.and.se vidisse terminatũ in addi.Spe.in rub.de homi.ad fi.ꝛ allegat.l.j.C.ad.l.Corneliã de sicca.ꝛ.c.olim.el.j.de restit.spo.ꝛ ꝓbat̃ in.l.si adul.cũ incestu.§.imperatores.ꝛ no.Jo.an.i.c.significauit.de peni.ꝛ remis.et Bald.in repe.l.j.C.vnde vi.ꝛ in.c.j.§.si qs vero.de pa.iu.fir.et in.l.vt vim.ff.de iustit.ꝛ iu.ꝛ Pet.de anch.in cle.j.de homi. ¶ Ergo cũ Guil.excesserit formã statuti vulnerãdo non solũ in domo,sed extra,etiã dꝫ de excessu puniri. ¶ Sed ꝓmissis non obstantibus contrariam sententiam veriorem esse puto.

6 ¶ † Ad quod ostendẽdũ presuppono primo,ꝙ in his,in quibus a cõmuniter accidẽtibus difficilis est probatio,admittit̃ probatio ꝑ cõiecturas.l.filium diffinimus.ff.de his qui sunt sui vel alie.iu.l.si vicinus.C.de nup.l.cõsensu.§.super plagis.C.de repu.l.nõ oẽs.§.a barbaris.ff.de re mili.c.veniens.el.ij.in fi.de testi.de fi.pres byte.c.Michael.In talibus enĩ lex contenta[a] est probationibꝰ,q̃ haberi pñt,quamuis plene nõ sint. hec theorica Fede.est in cõsilio.cxviij.inci.nulli dubium est ꝛc.vbi etiã ꝓ hoc allegat not.ꝑ Inn.ꝛ Host.in.c.super eo.ꝙ met.cau.Idẽ voluit Bal.in.d.l.si quis ex argentarijs.§.pen.ff.de eden.vbi inquit,ꝙ actus clandestini,vt furtũ,ꝓbantur per coniecturas:puta si probatur quod ostium fuit ruptũ,vel ꝙ famulus aufugit.arg.d.§.a barbaris.Et q2 secundũ eũ ꝓbationes facte per cõiecturas dicunt̃ manifeste ꝓbationes l.licet.ff.de lega.j.l.si quis locuples.ff.de manumis.testa.ꝛ no.Bar.in.l.si quando.C.vnde vi.ꝛ Spe.in titu.de fur.ver.pe.et

7 Bar.in.l.j.in fi.ff.de verb.ob.† vbi dicit,ꝙ in oĩbus in quibꝰ non possunt clare haberi liquide probationes:sufficit ꝙ index ex vehemẽti opinione informationẽ habeat.arg.prealle.l.non omnes.ꝛ Bart.in.l.de pupillo.§.si qs ipsi ꝓtor.in.viij.q.ff.de ope.no.nun.ꝛ Bald.in.l.quicũqꝫ.in pen.col.C.de ser.fugi.ꝛ Bal.in aut.quas actiones.in fin.C.de sac.san.ecc.et in l.si qs in hoc genus.C.de epis.ꝛ cleri.vbi inquit ꝙ ad ꝓbandum torturam,sufficit probatio per indicia ꝛ coniecturas:q2 vt plurimum tortura fit secrete in camera,ita ꝙ nõ põt ꝓbari de visu.

8 ¶ † Secũdo presuppono ꝙ difficilis est probatio circa maleficia,que de nocte fiũt:quoniã illa ꝓbabiliter ignorantur,vt no.gl.in.l.si cũ exceptione.§.in actiõe.in versi.ignorantiam.ff.qd met.cau.quã ad hoc allegat Bald.in.c.porro.

9 in ti.q̃ fuit prima causa benefi.amit. ¶ † Et dicit Ang.in.d.§.in hac actiõe.ꝙ illa glo.nõ est alibi.nam per eam deciditur secundũ eum ꝙ excusabit̃ officialis qui non denũciauit maleficium intra triduum,si maleficiũ cõmissum fuit de nocte,vel in hominũ multitudine,vel in loco occulto.l.semp.§.si in sepulchro.ff.qd vi aut clã.ꝛ sic vult Ang.ꝙ dicant̃ fieri occulte que de nocte fiũt,sicut si fiũt in loco occulto.ꝛ expresse no.hoc Bal.in.l.cũ fratrẽ.in princ.C.de his qui.vt indig.ꝛ Ange.in.l.j.§.occisoris.ff.ad Syllani.probat̃ in.c.consuluit.cũ glo.de offi.delega.ꝛ bene facit glo.in.l.more Romano.ff.de fe.sed ita est in commissis occulte admittitur probatio ꝑ indicia ꝛ coniecturas,que habentur loco plene probationes,vt no.Bal.in.l.si quis ex argẽtarijs.§.pe.ff.de eden.cũ cõcor.s.allegatis. ¶ His premissis videndum est,an plene vel saltem per coniecturas ꝛ presumptiones sit probatũ ꝙ delictũ istud factum fuerit in domo,ꝛ taliter ꝙ reddat̃ impunibile,in quo proculdubio videtur mihi ꝙ in hoc primo ꝓbat Ludouica soror Guilielmi,que aperte deponit quod Nic.cũ ea circa horam.vj.noctis,ingressus est domum Guili.ꝛ audiuit dictum Guil.admenantem in domo ictum aduersus Nico.q tũc exclamauit:oy me hay morte.ꝛ ꝙ cognouit Guil.dicentẽ versus Nicolai traditore. ¶ Nec ob.ꝙ iste testis nõ deponit de visu s.ꝙ nõ vidit Guil.q2 rñdeo ꝙ preterq̃ ad probandũ testamẽ

10 tum,† q2 testator plerũqꝫ propter infirmitatem mutat vocẽ dato quod testis nõ viderit Titium aliquẽ actũ vel ꝯctũ ce

b lebrantem:sed eũ audiuit,vt quia erat cortina,[b] vel paries in medio potest deponere actũ illius,ac si vidisset eũ.glo.est quã ibi declarat Bar.ꝛ alij in.l.ij.§.itẽ Labeo.in versi.meminerint.ff.de aqua plu.ar.q̃ gl.ad hoc nõ reperitur alibi fm docto.et idẽ tenuit Cy.in.l.si non speciali.C.de testa.ꝛ no.Bal.in.l.cõuenticulam.in pe.col.C.de epis.ꝛ cle.ꝛ idẽ glo.iij.q.ix.in.c.testis.ꝛ expresse Spe.in ti.de teste.§.j.ver.qd ergo si viro ꝛ muliere.ꝛ Hosti.ꝛ Jo.an.in.c.ij.de cõsue.ꝛ Cy.in.l.testiũ.in.iiij.q.C.de testi.dũmodo testis audiẽs notas habeat voces illorũ,de qbꝰ attestat̃ fm gl.in.d.c.testes.in ver.vj.ꝛ doctores in locis allegatis.nam videmus quod secus notã habẽs vocem Semproniij,poterit deponere quod Sempronius contraxit cum Titio:vt gloss.ꝛ docto.in auth.de here.ꝛ falc.in.§.si vero absunt.ꝛ in.d.c.testes.ꝛ Spe.in titu.de teste.§.j.ver.sꝫ nũquid cecus.ꝛ Cy.in.l.testium.in.iiij.q.C.de testi.ꝛ doc.in.c.cũ causam.de testibus. ¶ Sed cui dubiũ ꝙ Ludouica soror ꝓsumitur habuisse notam vocẽ fratris cũ quo habitat.l.octaui.ff.vñ cogna.l.de tutela.C.de in integ.resti.l.si ita.in fin.ff.de fun.instru.c.quosdã.ꝛ.c.seq.de presump. ¶ Nec insup obstat,si dicatur quod dato ꝙ auditam poterit cognoscere Ludouica vocem Guil.fratris.tamen nõ deponit ꝙ viderit ꝑcussionẽ:q2 respondeo ꝙ deponit qd audiuit dictum Guil.admenantem ictum ꝛc.Nam vt dixi,dñs Ant.in.c.ij.de consuetu.in.ij.col.si testis in actu capescibili per visum testificat̃ per auditum,probat dummodo sensus auditus non sit oĩno improportionabilis tali actu sicut econtra,vt not.in.d.c.testes. ¶ Sed cui dubium quod actus admenantis seu percutiẽtis aliquẽ est ꝓportionabilis nõ solũ visu,sed etiam auditu propter strepitũ ꝛ resonantiã actus:ergo congrue deponit.d.Ludouica.vnde in proposito dicit Joã.and.in.c.preterea.de testi.si testes dicant tenui pariete a muliere ꝛ viro cõmiscentibus,ꝛ audiebant ipsos cõmiscere,lꝫ eos nõ viderint propter mediũ parietem vel cortinã,vel q2 de nocte erat:certe iste dicetur esse cõgruus sensus in teste per illũ tex.cum ibi no.adeo quod cõcurrentibus aliquibꝰ alijs adminiculis probant plene:q2 ille actus cõmistionis potest percipi non solũ visu,sed etiam auditu:ita in proposito possum videre actũ percutiendi,ꝛ etiam possum eum audire. ¶ Preterea vt dictum est,satis est ꝙ probet̃ quod Nico.fuerit domũ Guilielmi contra eius voluntatẽ ingressus:lꝫ nõ fuerit in domo percussus,sed extra domũ.sed istud quod fuerit domũ ingressus ꝓbat aperte dicta Ludouica. ¶ Quod autẽ sine volũtate eius ingressus fuerit hoc presuppono,q2 est actus prohibitus.l.fi.C.vñ vi.iuncta.l.qui vas.§.vetare.ff.de fur.ꝛ est actus,quẽ verosimiliter illa hora est sub illo actu ducendo sororem Guilelmini debuit putare sibi a Guilelmino prohiberi,si sciuisset.l.ꝓhibere.§.fin.ff.quod vi aut clam.ꝛ qui allegat voluntatẽ illũ probat.l.actor.C.de proba.ꝛ.l.eius qui.ff.eod. ¶ Nec obst.ꝙ ista sit mulier:quia respondeo fm Jo.an.in addi.Spe.in tit.

11 de teste.§.j.l addi.inci.fert̃ Ja.de are.ꝛc.† qd hoc de facto nõ seruet̃:qd fm eũ habet equitatẽ qñ per mares veritas haberi non potest. ¶ Pro hoc bene facit.l.ob carmen.ff.de testi.et in.l.consensu.§.seruus.C.de repu.ibi,lꝫ seruus nõ sit idoneus testis.l.qm̃ liberi.C.de testa.l.qui testamẽto.§.seruus.ff.de testa.tñ fallit vbi ꝓbatio aliter haberi nõ põt,seu vbi difficilis est probatio,vt circa ea que fiunt in domo:vt in prealleg.l.cõsensu.ꝛ.d.c.veniens.l.ij.prout in proposito nostro.ꝛ hec fuit precise intẽtio statuti,dũ dixit ꝙ potest ꝓbari ꝑ domesticos,ꝛ per illos qui sunt de familia ꝛ ꝓsertim vt statutum aliquid

12 addat iuri cõmuni.† si statutũ nihil operaretur,dꝫ interpretari vt aliqd addat iuri cõmuni,vt no.Bar.in.l.ij.ff.de vsucap.ꝛ in.l.iiij.§.pretor.in ver.quero quid si statutũ dicat.ff.de dam.infec.ꝛ do.Ant.in.c.cũ causam.de dolo ꝛ cõtu.ꝛ Ang.in aut̃.de exhibẽ.reis.in prin.ꝛ not.Jo.de Imo.in.l.si vero.§.de viro.ff.so.ma.in.iij.col.arg.l.si qñ.ff.de leg.j.ꝛ.c.si papa.de priui.in.vj.et eorũ q̃ no.in.l.ij.§.in rẽ.ff.de leg.iij.ꝛ in.l.nõ solũ.ff.de rei ven. ¶ Et presertim cum statutum predictũ generaliter loquatur,dũ dicit per testes de familia:ergo generaliter de omnibus debet intelligi.l.j.§.generaliter.cũ si.ff.de lega.prestan.Alias etiam istud statutũ nihil operaret̃:quia de iure cõi ea,que in domo fiunt possunt per domesticos,ꝛ per

13 illos de familia probari.d.l.consensu. ¶ † Nec obst.ꝙ statutũ loquatur per verbum masculini generis dum dicit domestici:q2 respondeo ꝙ vbi masculinum ponitur pro adiectiuo:tunc si substantiuũ eius est terminus communis comprehẽdens marem ꝛ feminam non consideratur adiectiuũ,vt si in statuto dicitur,quisquis homo seu quicunque.illud adiectiuũ quisquis sit generis masculini:tñ comprehenditur etiã femina de proprio significato.l.diuus.ff.de iure fis.l.j.ꝛ ibi Bar.ff.de verbo.sig.ꝛ plene Bar.in.l.j.i pri.ff.de pecu.ꝛ in specie no.Guil.in clemẽ.j.in verbo homines.de elec.cum concor.s.allega.sed in statuto predicto testis est substantiuũ illius adiectiui.s.domestici,ꝛ est terminis cõis.xxxiij.q.v.mulierẽ.c.tã literis.de testa.ergo comprehenduntur de ꝓprio significato mulieres:ꝛ cõstat ꝙ soror velut ꝯsanguinea dicit̃ esse domestica ꝛ familiaris fratri ꝛ eius familia,vt no.gl.ꝛ doc.in.c.in literis.de testi.ꝛ in.v.q.in sum.probatur in.l.pronunciatio.ff.de ver.sig.ꝛ in.l.fi.C.eo.tit.ꝛ ꝑ hoc patet ꝙ nõ obstat quod nonnulli alij testes de domo Guil.sint femine. ¶ Scdo corroboratur hec ꝓbatio ꝑ aliã Ludouicã vxorẽ dicti Guil.ꝛ ꝑ Jacobã filiã quondã Jacobi q̃ deponũt ꝙ audierũt dictas exclamatiões ꝛ ꝑcussiones ꝛ potiꝰ fuerũt in domo q̃ extra domũ.Et subdit dicta Jacoba ꝙ eiꝰ iudicio ꝓdicta fuerunt in domo:q2 si

a ¶ Cõtẽta. Ang. Alexan. Jas.d.l.si qs ex argẽ.lap.allega.xciiij.Alexã.j.eo.lib.consil.liiij.lxix.Semi.consil.cxij.Calderi.cõsil.xxv.sub ti.de test.Cornet.cõsil.cxiij.colũ.ij.lib.j.hyppol.marsilli.no.j.consil.cccccxviij.cccccxxxiiij.i practi.in princi.nu.3.ꝛ versi.diligẽter.nu.8.in repe.rub.de proba.fol.v.folio xxxvij.Fel.in rub.de proba.Jas.cõsi.lviij.col.ij.lib.ij.Tho.grãma.consi.j.co.pen.limita.s.lib.j.consi.lxiiij.nume.5.

b ¶ Cortina.j.li.iij.consi.xcix.

fuissent extra domū nō potuissent ita bene audire dictas ꝑcussiones ⁊ dictas voces. presuppono enim qḋ lꝫ iste mulieres nō deponāt de visu, sed auditu ꝑsecutionum: non per hoc infringitur dictū eorū, per ea que dixi circa aliū testē. ¶ Nec obstat si iste mulieres deponant per verbū iudicio suo, et per verbum appareat: ⁊ sic potius de quadā credulitate attestentur: † quia respondeo quod etiā fides testis attestātis de iudicio suo vel de credulitate in his in quib᷒ est difficilis probatio non repellitur: vt quādo deponit testis super filiatiōe vel sup adulterio. ita no. Bart. in. l. ij. §. idē labeo. ff. de aqua plu. arcen. per id quod habet in. d. §. si vero absunt. vt per. c. literas. de presum. ¶ Et maxime qꝛ predicte mulieres admittūt credulitatem ⁊ iudicium vna cū sensu corporis. s. cū auditu. Nam dicunt se audiuisse dictas exclamationes ⁊ percussiones et qḋ eis apparuit qḋ essent in domo. nā dicit in ꝓposito Bart. in. l. quid tamē. §. j. ff. de arbi. si testis deponit quod sibi videtur ꝙ Titius possedit fundū per. x. annos nō probat: qꝛ deponit de suo iudicio nō de sensu corporis: sed si dicat quod vidit Titiū possidere ⁊ sic deponit per sensum corporis ⁊ interrogat᷒ quāto tpe respondet per. x. annos vt sibi videt certe erit probata possessio. x. annorum: qꝛ istud est iudicium intellectus iunctum cū sensu corporeo per. d. l. quid tamē. §. j. ⁊ idē dicit ipse in tractatu suo de teste. in. vij. col. ¶ Bene facit qḋ no. Bald. in. l. iij. in. vj. q. C. de testi. vbi dicit ꝙ testis deponēs de credulitate ꝓbat si talis credulitas est causata a sensu inferēte ita credi debere per id quod legitur ⁊ no. in. c. tertio loco. ⁊ in. c. literas. de presum. ¶ Sed dictum Jacobe ad probationem dicti sui reddit causam sonantem ita credi debere, qꝛ dicit ꝙ si nō fuisset in domo nō potuisset dictas ꝑcussiōes tam bene audire stātib᷒ fenestris clausis vt docet experiētia que est efficax rerū magistra. ⁊ communis accidentia ꝼm quā testiū depositio comprobatur ⁊ regulatur, vt est glos. no. in. l. neqꝫ natales. ⁊ ibi Jaco. bu. ⁊ Bal. C. de ꝓbatio. ¶ Probat et tertio per magistrum Guilielmum de vignola, ꝑ. d. Franciscum cōtestes, et per magistrū Gulielmū de bisquicis deponentes quod Nicolaus predictus confessus fuit se ingressum fuisse domum ⁊ in domo habuisse primum vulnus. dico eīn quod talis confessio facit ꝑsumptionē ⁊ coniecturam per Gulielmino. hoc ꝓbat ex his q̄ no. Bar. in. l. inter omnes. §. si recte. ff. de fur. † vbi querit pone iudex inquisiuit contra aliquē de furto: comparet dominus rei subtracte coram iudice ⁊ dicit qḋ hoc fuit factum eo volente, ⁊ per cōsequēs quod nō est furtum: an liberetur ille a furto? refert qḋ Jaco. bu. disputando tenuit ꝙ sic: qꝛ officiū iudicis inquirentis succedit in locū partis. l. properādum. §. et si quidē. C. de iudi. l. si ob causam. C. de euict. ergo nō debet posse iudex inuita parte inquirere. tandē post plura Bar. hoc reprehendit ⁊ cōcludit quod confessio domini probabit cōcurrētibus aliquib᷒ alijs indicijs. vt quod erat amicus suus ⁊ res parua ⁊c. sicut confessio serui vel filij cōcurrētib᷒ aliquibus alijs adminiculis nocebit patri vel dn̄o in factis dn̄i vel patris ex quib᷒ factis querit dn̄o vel patri. l. quero. in fi. ff. de edil. edic. ⁊. l. cū ꝓbatio. ff. de probatio. cum ibi no. ¶ In proposito cōfessio offensi preiudicabit reipublice cōcurrentibus alijs indicijs ꝼm Bar. ⁊ Ange. in. d. §. recte. ⁊ ꝑ Bar. in. l. trāsigere. in. iij. col. C. de trāsa. ⁊ idē no. Bal. in. l. fallus. in. ij. opp. C. de fur. ¶ Pro hoc facit qḋ no. Bald. in. c. j. §. iniuria. de pace iura. firmā. in penul. col. vbi dixit quod si mulier ⁊ vir sint inuēti in actu commistionis ⁊ inquiritur de stupro contra eos: certe si ipsi asserunt qḋ prius contraxerant matrimoniū inuicē cōcurrentibus aliquib᷒ indicijs excusabuntur[a] a delicto. ita intelligit ⁊ saluat glo. in. l. pe. C. de fideius. ⁊ ibi hoc no. Bal. dicēs hāc questionē fuisse de facto pro quo Bal. in. l. j. C. de collu. deteg. pōderat de hoc ibi esse tex. ⁊ idem Bal. in. l. j. in. vj. col. C. de confes. allegādo gl. in. d. l. pen. quā dicit nō esse alibi. ⁊ ita etiam dicit Bald. in l. quicunqꝫ. in pen. colū. C. de ser. fugi. ⁊ in. l. eam quā. in. x. co. C. de fideicō. ¶ Fortifico ex singulari decisione Bald. in. l. j. in vlti. col. in ver. itē si testator ⁊c. C. cōmunia de leg. vbi dicit quod si testator letaliter vulnerat᷒ exculpauit Titiū asserēs quod ab eo nō fuit vulnerat᷒, talis assertio offensi facit indicium ⁊ presumptionē innocentie pro Titio adeo qḋ lꝫ aliud indicium esset cōtra Titiū nō poterit ex illo indicio torqueri lꝫ alias illud fuisset sufficiens ad torturam. ⁊ hoc ꝓpter ꝯriā presumptionē facientem pro Titio q̄ resultat ex illa assertione vulnerati. allegat. l. paulus. §. j. ff. de bo. lib. ¶ Nec ꝓdictis obst. ꝙ. d. domina Francisca est mulier que nō admittitur in criminalibus: qꝛ potest primo responderi ex his q̄ dixi circa primum testem allegando Jo. an. in tit. de te. ¶ Scḋo rn̄deo ex his q̄ dixit Bald. in. l. si quis ex argentarijs. §. j. ff. de eden. † vbi dixit ꝑ illū tex. ꝙ si vn᷒ testis est infamis infamia facti alter vero testis est valde dignus, ꝙ isti duo faciant plenā ꝓbationē: qꝛ integra fides vni᷒ supplet[b] imꝑfectā alterius qḋ putat Bal. menti tenendū. ⁊ idem no. Bal. in. l. j. in. iij. colū. de test. ⁊ Saly. in. l. in bone fidei. circa decimam. col. C. de reb. cre. ¶ Sed ita est ꝙ depositio dicte mulieris supplet ꝑ depositionem magistri Guil. de vignola doctoris egregij, et sic in dignitate cōstituti. c. quanto. de magistris. no. Bart. in proemio. C. ⁊ in. l. fi. C. de iudeis. ⁊ in. l. generaliter. in fi. ff. de decur. ⁊ in. l. ex eo. ff. de test. mili. ¶ Testimoniū mulieris ⁊ infantis in cā criminali equiparantur, vt no. gl. in prealleg. c. muliere. xxxiij. q. v. integratur etiā fides mulieris predicte per testimonium alterius doctoris medici. s. magistri Guli. de busquicis. † Item nō obst. ꝙ Nicolaus confessus postea cōtrarium deposuerit: qꝛ pro se ⁊ cōtra iniuriantē eum ipse nō est idoneus testis. l. omnibus. cū vulgaribus. lꝫ ꝯ̄ se sua assertio facit presumptionē. l. de etate. §. j. ff. de mi. ⁊ not. Bar. in. d. l. inter oēs. §. recte. ⁊ Bal. in. d. l. j. C. cōia de leg. vnde ab eo qḋ primo dixit recedere non pōt cū sequēs dictū pro se nō valeat. l. generaliter. ⁊ qḋ ibi not. Bar. in fi. C. de non nu. pecu. l. generaliter. §. j. C. de rebus credi. ibi quis enim ferendus est reus. ⁊ in. l. si quis in graui. §. si quis moriens. ⁊ quod ibi Bart. ff. ad silla. ¶ Nec ob. ꝙ do. Pet. Anto. ⁊ Tho. ⁊ do. Frācisca deponūt ꝙ Nicolaus nō fuit cōfessus quod percussus fuerit in domo, ⁊ qḋ hoc nō potuisset cōfiteri Nicolaus quin audiuisset: quia respondeo quod dicta negatiua circa quā deponūt nō est coartata tempore. nam dicūt dicti testes curie ꝙ a principio qn̄ Nicolaus ingressus est domum magistri. Guliel. de vignola isti testes erūt cum Nicolao, siue dicūt ꝙ post illud accesserūt vū anteq̄ ipsi venissent illuc potuit Nicolaus dicere Thome de michaelis quod fuit percussus in domo: † ⁊ sic negatiua nō coartata tpe nō cōcludit ꝓbabiliter. c. bone. el. j. cū ibi not. per Jo. an. de elec. l. actor. cū ibi no. ꝑ Cy. C. de prob. no. glo. ⁊ doc. in. d. l. pantonius. §. rei perduellionis. cū si. de acqui. here. ¶ Non ob. ꝙ ipsemet Thomas dicat contrariū: qꝛ ipse est de agnatione offensi ⁊ repellit a testimonio qꝛ censet testis in cā propria: † qꝛ iniuria facta vni de agnatione cēsetur fcā oib᷒. l. lex cornelia. in prin. ⁊ ibi hoc no. Bart. ff. de iniur. ⁊. l. j. ⁊ ibi Bal. C. si quacunqꝫ predi. potest. ⁊. l. cum scimus. ⁊ ibi Bart. C. de agri. ⁊ cēsi. li. xj. ⁊ in. l. j. ⁊ ibi no. precise Bal. in. ij. col. C. de rap. virg. ⁊ no. Bar. in. l. q testamēto. §. j. ff. de test. ⁊ nō solum repellūtur agnati ⁊ illi q sunt de casato: vt est dict᷒ Thomas vt dicit Bald. in. d. j. C. de rapt. virgi. sed etiā cognati ⁊ affines. ⁊ est tex. in. d. l. lex cornelia. in prin. ⁊ ibi hoc Barto. ⁊ per consequēs repellit dicta dn̄a Francisca vxor Ludouici de runaldis. lꝫ ipsa sit mulier: ergo ⁊c. vt iam dixi. ¶ Preterea testimoniū Nicolai offensi de directo cōtradicit dictis testib᷒ qꝛ ipse dicit ꝙ ipse dixit Thome, cuius cōtrarium dicūt alij testes. ¶ Ultima ꝑsumptio ⁊ ꝓbatio est ipsa fama qḋ fuerit percussus in domo vt deponūt quatuor vltimi testes ꝓducti in fauorē Guli. † sed ita est ꝙ in quibus est difficilis ꝓbatio prout in casu nostro ꝓbatio fame cū aliquibus adminiculis facit plenam probationē. c. preterea. de testi. ita dixit Ant. de but. in. c. veniēs. el. j. de testi. in vlt. col. facit qḋ not. Jmo. in. c. veniēs. de verb. sig. ⁊ Arch. xvj. q. iij. inter memoratos. ⁊ Cy. in. l. si quidem. C. solu. mat. cū si. ¶ Non obst. qḋ per partes curie sit probatum de cōtraria fama ⁊ per plures testes: qꝛ respōdeo cōfirmādo ea que eleganter scripta sunt in ꝑsenti causa per clarissimū iurisconsultū do. Andreā quod est aduertēdum qḋ Frāciscus primus testis non deponit de fama negatiue. Nā nō dicit qḋ fama sit quod nō fuit percussus ī domo: sed de fama affirmatiue. s. quod fuit ꝑcussus in strata. ⁊ eodē modo deponit quartus testis. Petrus quintus testis nō deponit de loco, nec similiter Petrus Antonius. Thomas septimus testis est de agnatione ⁊ casato offensi: ⁊ sic nō ꝓbat vt dixi, etiā nihil deponit de fama. Itē Frācisca est affinis offensi ⁊ etiā mulier: ergo repellēda, vt dixi. Troylus non deponit de fama negatiua, sed affirmatiua ꝙ extra domū: nō aūt dicit ꝙ fama sit ꝙ nō in domo. ⁊ similiter deponit Lud. Restat ergo ꝙ quatuor sunt integri testes deponentes de fama affirmatiue, ⁊ testes in fauore offendētis similiter sunt quatuor. Ūn̄ dico ꝙ dicti testes nō sunt ꝯ̄rij, ⁊ per cōsequens est probatū ꝙ fuit inuentus ⁊ a principio percussus in domo lꝫ postea prosecutus fuerit extra domū. † ⁊ ita debēt reduci testes ad concordiam etiam vt probent maxime in fauorē rei, vt est tex. vulgatus in. c. cum tu. ꝼm vnū intellectū gl. de testi. qui ad hoc est singularis ꝼm Jo. de Jmo. ibi. ⁊ no. gl. c. in nostra. eo. ti. ⁊ gl. iij. q. ij. in. c. si testes. ⁊ no. Bar. in. l. labeo. ff. de supel. leg. ⁊ in. l. gallus. §. ille casus. ff. de lib. ⁊ posth. ⁊ in. l. ij. §. fi. ff. si cer. peta. ⁊ in. l. insulam. §. j. ff. sol. mat. ⁊ Cy. ⁊ Bal. in. l. j. C. de vsu. ⁊ Bal. in. c. dn̄o guerram. in. §. hic finitur lex. ⁊ per docto.

[a] ¶ Excusabūtur. j. lib. iij. cōsil. j. col. iiij. ro. ꝯsil. ccccc vj. Ang. in trac. malefi. versic. thema. adul. hyppo. mar sil. no. xxij. gerar. not. lv.

[b] ¶ Supplet. s. lib. j. consi. v. nu. 7.

doct.in.l.inter stipulantē.§.j.ff.de verb.oblig.ad hoc.c.ex lite
22 ris.de proba. ¶ † Et fortius dicendum est quod eo casu quo omnino essent testes contrarij deberet stari illi fame q̄ pcessit ex verosimilioribus presumptionibus,vt not.Barto.in.l.de minore.§.si plurium.in versi.quero vtrum possit pbari.ff.de questio.ꝛ Bal.in.l.j.in.q.v.C.de test. ¶ Sed fama qd̄ fuerit percussus in domo videt̄ habuisse ortum ex verosimilioribus presumptionib⁹.ꝛ inter alias ponde͛ro vnā que colligitur ex dicto Anto.filij.s.Bartholomei dicentis qd̄ inuenit de sanguine effuso ibi iuxta limē ostij in domo Guil.ꝛ vbi nō appareret que essent verosimiliores presumptiones pronūciandum est pro reo.dicto.c.ex literis.preterea nō requiritur quod probetur eum fuisse offensum in domo:sed qd̄ ingressus fuerit domum sine volūtate Guil.vt est dictum. ¶ Patet ergo ex predictis ꝛ negari nō potest quin saltem p presumptiōes et coniecturas plures sit probatū quod Nicolaus fuit ingressus domum Guil.ꝛ ibi percussus:ergo tales probatiōes sufficiunt cum sumus in clandestinis ꝛ occultis ꝛ in his in q̄bus a cōmuniter accidentibus difficilis est pbatio. ¶ Et patebit de iustitia huius inquisiti adhuc aperti⁹ ex his que subdam statim respondendo ad allegata in contrariū ad quod venio. ¶ Nam non ob.primo ꝙ Guil.incumbat onus probandi qd̄ fuerit Nico.percussus in domo:qꝛ respōdeo ꝙ illud est pbatū vt dixi.
23 ¶ † Preterea dato qd̄ non esset probatū plene tamen ex quo etiam nō est probatum plene cōtrariū,ꝛ sic probationes adinuicem se elidunt et vna redditur ambigua per aliam,sequitur qd̄ in dubio debet p̄sumi factū delictū fuisse in loco permisso ꝛ sic in domo vt probat Bar.ꝛ cōiter alij in l.nō solū.§.sed vt pbari.ff.de ope.no.nū. ¶ Nō ob.ꝙ diceba tur pbatū esse curiā de publica fama:qꝛ superi⁹ plene respon di circa vltimum fundamentum. ¶ Non ob.ꝙ Thomas de raminalitis ꝛ Ludouicus dicūt ꝙ nō potuisset vulnerari in domo quin ipsi sciuissent,quia respōdeo quod Thomas nō est idoneus testis quia est de casato offensi vt iam dictum est. ¶ Preterea ipsi nō assignāt ratiōnē concludentē.nam dicit Nicol.ꝙ nō potuisset vulnerari in domo qꝛ audiuit nomē dicti Nico.in strata ꝛ Ludouic⁹ reddit rōnē:qꝛ inuenerūt birretum Nicolai.vnde ratio ipsorum testium:q: non est cōcludēs ratio eneruat dictum testis:vt egregie declarat Bald.in l.cōnenticulam.C.de epis.ꝛ cle.in versi.modo venio ad testes ꝛc.
24 vbi dicit † ꝙ vbicunq̄ oppositū eius quod dicit testis,potest stare cū veritate cause per quā testis se fundat nunꝗ̄ talis testis probat.ꝛ idem Bal.in.l.data opera.in.xviij.col.C.q accu.non pos.ꝛ hoc per no.in.l.j.§.hoc interdictū.ff.de fonte.ꝛ in.l.ij.C.de testi.ꝛ doc.in.c.quoties.de testi.ꝛ in.c.cum cām.eo.ti.sed illa causa.s.quod audiuerit vocē in strata ꝛ inuenerit birretū in strata potuit esse vera etiā dato quod vulnerat⁹ esset Nicola⁹ in domo:ergo testis non probat. Non obst.ꝙ testes Guil.ꝛ eius vxoris infringunt̄ per testes curie qꝛ ad hoc multis modis est responsum in primo ꝛ secundo fundamēto. ¶ Ultimo non ob.quod excessus fuerit modus vulnerando non solum in domo sed extra domum per no.per Joā.an.in addi.Spec.in tit.de accu.§.si.in.iij.parte.cum si.qꝛ respōdeo aduertendum esse:quia statutum nō requirit quod vulnerari ꝛ occidi debeat in domo:sed tantū requirit ꝙ ille intrauerit domum:ꝛ sic liceat domino dom⁹ siue cuius domū ingressus est eum vulnerare ꝛ occidere illa em̄ qualitas scꝫ in domo adiecta in oratione non intelligitur repetita in seq.oratione, vt.l.iiij.§.eritq̄ differētia.ꝛ ibi hoc no.bar.ff.vi bo.rap.ꝛ no. maxime per Ant.de but.in cle.j.de exces.prelato.pro hoc est tex.in.l.quod ait.in versi.quare.iuncto.§.fin.ꝛ qd̄ ibi Barto.
25 ff.de adult. † Nam lex permittebat patri occidere filiam deprehensam in domo sua in adulterio.pater filiā deprehensam in domo sua in adulterio prosequitur eam fugiētem extra domum ꝛ eam extra domū occidit.certe impune facit ꝙ lex nō requirebat quod occideretur in domo qꝛ videbatur grauior offensa.arg.l.lex cornelia.in prin.ꝛ.§.j.ff.de iniur.vnde nō est in consideratione ꝙ occideretur in domo vel extra:qꝛ nō magis debet mihi licere vim inferre in domo ꝙ̄ extra,vt.l.j.C. de priua.carc.sed bene est in cōsideratione ipium ingredi domū meā sine voluntate mea qꝛ p hoc fit mihi grauis iniuria.
26 d.l.lex cornelia. Quinimo Bal.in.d.l.quod ait.§.fi. † qd̄ statutū disponēs qd̄ quis potest offendere ingredientē possessionem suam:ꝛ sic illum fugientem prosequit̄ extra possessionē, potest ibi eum offendere.facit quod no.Bal.in repeti.l.cunctos populos.C.de sum.trini.post mediū.que non habet̄ cōmuniter in lectu.vbi dicit ꝙ licet p debito ciuili qs non possit capi in domo,vt.l.sed ꝛ si is.ff.de in ius vocan.si tamē repertus fuerit per officialē extra domū ꝛ fugerit in domo,pōt
a extrahi.[a] ꝛ istud idē tenuit Cy.in aut̄.si quis ei.C.de adulte.

vbi tenuit ꝙ licet quis de ecclesia per officialē secularē extrahi nō debeat:tn̄ si delinquit extra ecclesiam ꝛ in ecclesia aufugit:poterit de ecclesia extrahi p text.in.§.sed nullam homicidium.in aut̄.de man.prin.facit ꝙ initium inspici debet.l.et si
27 plures.in fin.ff.arb.fur.ce.ꝛ.l.amici.ff.de adul.cū si. ¶ † Faciūt p hoc notata p Bar.in.l.libero:ū.ff.de accu.in versi.vltime quero quid si aliquis existēs in platea percussit aliquē extra
b [b] plateam quis locus inspicitur.ꝛ dicit attendenda vba statuti,qꝛ aut statutū considerat ꝛ punit sagittantē ꝛ inspicit̄ locus platee,alias nō.ꝛ idem no.Pet.de anch.in repe.c.postulasti,in.ij.q.de fo.cōpe.ꝛ per do.Anto.in.c.fi.in prin.e.tit. ꝛ Jo.an.in.d.regula,in obscuris.cum concor.s.alleg. Sed in terminis in quibus loquitur Joan.an.in addi.Spe.in tit.de accu.ibi expresse statutum considerabat euntem in territorio alieno ad capiendū bannitos.Sed in casu nostro non considerat vulnerantē in domo vel extra domū:sed tantū considerat actum ingressus. ¶ Nec obst.verba statuti in fi.dicentis ꝛ ad probandum talem inuentū esse et fuisse mortuū in domo admittantur testes ꝛ de familia ꝛc.qꝛ rn̄deo ꝙ statutum hic disponit de modo pbandi qui vult ꝙ eo casu quo quis mortuus est in domo possit de ingressu ꝛ morte pbari p illos de familia,cū tunc nō possit commode probari per alios. ¶ Nec aliter rn̄deo ad no.per Jo.and.in loco p̄allegato s̄m qd̄ rn̄dit Bal.in.l.si quis non dicā rapere.in.vj.col.de episc.ꝛ cleri.vbi dixit Bal.in.d.l.qd̄ ait.voluit ꝙ in delictis excusandis semp
28 inspiciatur initium loci per illā.l. † vnde quicquid est licitum in termino a quo est licitum termino continuato actu,qd̄ dicit Bald.ibi esse verum nisi sit aduersa ratio ꝛ qualitas terminorum.alleg.text.in.d.l.quid sit fugitiuus.§.idem celsus. sed vbi est eadem ratio ꝛ congruitas terminorum:tunc propter continuationem actus totum loci spatiū reputatur idem locus:vt est tex.no.in.d.l.qd̄ ait.in fi. ¶ Voluit em̄ dicere Bal. per legem alleg.vbicunq̄ esset licitum ex forma statuti hui⁹ ciuitatis offendere aliquē deprehēsum in aliquo crimine ꝛ in domo,certe si ille deprehensus aufugiat de domo poterit per totū territoriū statuentiū impune offendi:sed si eū sequat̄ in
c territorio alieno [c] ꝛ ibi offendat hoc nō poterit:qꝛ statutum hoc nō potuit permittere extra territoriū in iniuriā domini illius territorij.nec est verosimile statuentē de illo actu ꝛ loco sensisse.l.fi.de iuris.om.iudi.ita loquitur.d.l.quid sit fugitiu⁹. §.idē celsus.cum gl.fi.ꝛ ita loquitur Jo.an.qꝛ tūc est diuersitas terminorum:ꝛ per consequens diuersitas nominis:sed si inde insequatur extra domū per territoriū statuētis inspecto quod principiū est licitū vbicꝫ erit eadē ratio,et ita loquitur Bar.in.d.l.quod ait.qui se fundat in hac ratione.ꝛ ita etiam voluit Bal.in.d.l.sicuti.§.aristo.ff.si serui.vendi.dū dicit ꝙ mutato territorio est immutata potestas. ¶ Et ita etiā in specie tenet Ang.in.l.nec in ea.§.nos occidēdi.cū seq.ff.de adul. intelligēs ea q̄ habentur in.d.l.qd̄ ait.§.fi.procedere quando inter idem territorium occidetur ille qui est in fuga.secus si in alieno territorio per.d.l.quid sit fugitiuus.ꝛ sic optime verificatur decisio Bal.in.d.l.cunctos populos.ꝛ Cyn.in p̄allega. aut̄.si quis ei.qd̄ ille qui est inuentus extra domū aufugit in domo,pōt inde extrahi:qꝛ est ille officialis in toto territorio dūmodo officialis ꝛ nō priuata psona. ¶ Et sic ptꝫ qd̄ etiā dato ꝙ statutum predictū expresse requireret quod ingressus vulneraretur vel occidatur in domo:tn̄ satisfactū est statuto, ꝛ illam proculdubio habeo pro vera indubitali rn̄sione ꝛ decisione.non obst.etiā no.per Jo.an.in.c.j.de priui.in.vj.in nouel.cum si.qꝛ ibi neq̄ principiū erat licitū neq̄ finis: hoc aūt principium erat licitū respectu cui⁹ finis censetur licitus propter continuationem que facit videri totū spatiū haberi pro vno colo,vt est probatum. ¶ Nec ob.not.per Jo.an.in addi. Spec.in rub.de homi.ad fi.cum si.vbi faciens excessum in se defendendo punit̄:qꝛ rn̄deo ꝙ ibi a lege non erat permissum offendere nisi ad euadendū.hic autē erat permissa offensa ad vindicandū intātū ꝙ etiā licebat occidere indistincte.ꝛ ideo cū inspecto initio censet̄ esse idem locus,vt dicunt doc.in lo
29 cis preal.sequit̄ delictū esse impunibile.ꝛ ita ꝯcludo. ¶ † Accepi etiam ꝙ vltra predicta reuocant̄ aliqua in dubiū. Primo qd̄ statutum requirit ꝙ fuerit inuentus in domo:ꝛ per
d consequens importat̄ statutum ꝙ fuerit etiam captus [d] .l.si barsatoram.C.de fideicom.ꝛ per Cyn.in.l.licet. C.de acquir. pos.ꝛ Bar.in.l.j.in prin.in.iij.q.ff.de acqui.pos.ꝛ Ange.in.l. mancipia.C.de ser.fugi.ꝛ in.l.qui seruum.ff.de verb.obli.ꝛ in l.nec ea in ius.cuꝫ seq.ff.de adul.ꝛ in.l.ij.§.nerati⁹.ff.de acq. pos.ꝛ Bal.in.l.itē lapilli.ff.de re.di.in tit.sed ad hoc apertissima est rn̄sio ex verbis eiusdem statuti ibi duꝫ dicit, ꝛ si capi nō potuerit ꝛc.ꝛ subsequētia verba statuti declarāt p̄cedētia. l.verum.ff.de peti.here.l.si seruus pluriū.§.fi.ꝛ.l.qui filiabus.

a ¶ Extrahi. arg. loquitur quia contrariū tenet Alex. d.l.plerū q̄z. col.ij. ꝛ ibi Bal.roma. Jaso.

b ¶ Extra. Angel. tract. malefi. vsic. in platea. colū.iij. Alex.j.lib.vj.cōsi. cxvj.col.ij. Soci. cōsi.lv.in ti.lib.j.

c ¶ Alieno.Bald. consi.lxxij.quidaꝫ subditus.lib.j. s̄m veterem. quod est consi.ccix.s̄m nouam impressionē. ꝛ in addi.Specu. de cōp.iudi.adi.c. cum olim.in fi.de do.et contu.Et in trac.statu.versicu. capere. prepo.c.si iudex.de pace tenen.ꝛ eius vio.in vsib. feud. Pau. consi.cccxv.lib.ij. Jacobi.in tract. de operis. in fin. Maria. tracta.de cita.arti.xvij.nu. 11.hyppo. Marsi. not.ccxxv.ꝛ.l.fin. col.j.ꝛ ibi Jaso.de iurisdic.om.iudi. Jo.igne.l.j i prin. nu.7.ꝛ.ff.ad Silania.

d ¶ Captus.j.libro vj.consi.ccxvj.

in prin.ff.de leg.j.ponit ergo statutum illos duos casus vt di
uersos,scz capere inuentu in domo et eam inueniri in domo,
et non posse capi.nam non dubium quod ibi statutu in versi.et si
capi non potuerit.loquitur de inuento in domo intellexisset
de inuento.i.capto esset sibijpsi cotrarius du.postea dicit et si
capi no potuerit,no aut est verosimile statuetes voluisse sibijpsi
in eodem instanti contrariari.l.nam ad ea.ff.de codi.et demo.
Et statutu semp patitur interpretationem ne in code statuto
sit cotrarietas.l.fi.in fi.et ibi ad hoc illu tex.predicat Bald.C.
per quas perso.nobis acquir. ¶ Ite respondeo quod Nico.po
test captus dici quia fuit deprehensus ense et pcussioe.ad hoc
tex.in.c.si perfodiens.de homi.vbi tex.dicit:si perfodiens fur
fuerit inuentus et percussus mortuus fuerit:no est illi homici
dium etc.non enim requiritur quod manu capiant et detinea
30 tur,sed satis est quod percussione captus sit.† preterea verbu
inuentum intelligitur fm subiectam materia et no semper in
telligitur quod manu capiatur.probat tex.in.c.romana.§.co
trahentes.de fo.cope.in.vj.vbi dicit tex.quod forensis no potest
conueniri coram iudice loci cotractus nisi vbi inueniat capia
tur.cocor.l.nullus.C.de iude.l.ait pretor.§.si debitore.cu ma
teria.ff.que in frau.cre.ad idem tex.de peni.di.ij.in.c.et cogno
uerunt.§.opponitur.ibi plene videt sentire de eo de quo do
minus ait:Inueni homine fm cor meum.Facit tex.in.c.j.in
fi.de dila.c.ad audientiam.de rescrip.cum si. ¶ Colligit hoc
ex alia parte statuti dum dicit quod que fuisse inuentu in do
mo pot probari per testes de familia etc.Nam si statutu intel
lexisset de inuento,id est capto no fuisset necesse ampliare p
bationes per modos a iure communi exorbitates:qz eo existe
te capto facile erit haberi tunc testes deponentes quod iste erat
31 in domo repert9.† no em est verosimile statuetes voluisse ius
comune tollere sine probabili causa,et probabiles et habiles
reddere inhabiles vbi opus no fuisset.arg.l.si quado.in prin.
C.de inoffi.test.et in cle.sepe.de ver.sig. ¶ No ob.etia si dicat
quod statutu requirit quod sine volutate habitatoris intra
uerit et ille intrauerit cu volutate Ludouice ergo etc. ¶ Quia
respodeo primo quod statutum loquitur de masculino dum
dixit sine dicti habitatoris volutate.masculinu em no conci
pit femininu in materia exorbitati et odiosa.d.l.j.§.qrit.ff.de
ven.in pos.mit.vt dixi plenius.s. ¶ Et presertim vbi non est
32 eade ratio in femina q est in masculo.† na no ita est comitten
dum iudicio et volutati mulieris presertim iuuenis posse que
in domum habitationis introducere existentibus in eadem
domo viris habitantibus secum comittendum est masculis
non feminis que imbeciliores sunt sexus.l.j.§.j.ff.ad velle.et
qz leges minus de muliere confidunt,vt.l.j.§.sexus.ff.de po
stu.et maiorem debet seruare castitate et honestate quam masculi.
dixit gl.in.l.palam.§.pe.in gl.que incipit,secus est in mascu
lis etc.ff.de ritu nup.et imo in proposito dicit Bal.in.l.j.in vl
ti.col.C.qui admit.et in.l.fi.C.de ver.sig.et Pau.de Ca.in.l.si
cu dote.§.si patri.ff.sol.mat.et Pet.de ancha.in prealle.c.ca
33 nonum statuta.de costi.† statutu disponens quod quis contra
here non potest sine consensu duoru coniunctoru tale statutu
loques in masculino non concipit femininu:qz in mulierib9
34 non est eade ratio et tanta cognitio sicut in masculis. ¶ † In
super respondeo semper statutu trahit et extendit etia ad ca
sum non expressum in statuto qn verosimile est quod statuentes
a si de illo casu omisso interrogati fuissent ide statuissent[a] vt est
gl.no.quam ibi omnes approbant.l.tale pactu.§.fi.ff.de pac.
et no.illam Bald.in.l.j.C.que res pigno.et est similis gl.in cle.
j.in ver.presidentes.de rescri.et in.c.ij.in ver.reus.de confes.in
vj.pro quo bonus tex.in.l.titi9.§.luci9.et ibi hoc no.Paul.de
cast.ff.de libe.et posthu.Sed cui dubium quod statuetes si in
terrogati fuissent an vellent statutu suum coprehedere casum
quando hora sexta noctis extraneus cum sorore iuuene do
mina domus sine volutate domini domus causa furandi in
gressus esset,nemo est quin dicat statuentes decreuisse. ¶ Et
sic ide in stupro cu suprascripti sint inueti masculus,iuuenis,
et puella soli in loco vel tpe occulto.c.literas.et c.tertio loco.de
35 presum.c.preterea.de testib9. ¶ † Cum stupru et adulterium
sit grauius furto.l.codicillis.§.matre.cum ibi no.per Ray.et
doc.ff.de leg.ij.et probatur.xxij.q.vij.quid omnibus.et quod
no.Bar.in.l.fin.§.j.ff.de publi.preterea statutum debet intel
ligi quod captione non continet.l.pen.ff.ad exhi.et no.Bar.
in.l.oes populi.in.vj.q.prin.in ver.ex predictis possint solui
etc.ergo debet intelligi statutum de volutate habitatoru ad
quem spectat domus et familie gubernatio.na Ludouica so
ror a Gulielmo fratre maiore de illo actu introduceti iuuene
in domo potuisset licite a fratre corrigi et moderate castigari.
l.j.et ibi in terminis Bal.C.de eme.propinquo.ergo ad ipsam
non spectabat dare licentiam Nicolao ingrediendi domu cu

ex tali licetia veniret castiganda:et sic ipsa in hoc no habebat
velle:et sic sequitur quod eius voluntas no fuit voluntas cum
velle no haberet. ¶ Non obstat si dicatur statutum admittit
testes qui alias non essent idonei respectu domesticitatis tm:
sed testes producti in fauore Gulielmi sunt sibi coiuncte non
solum domesticitate sed consanguinitate et affinitate etc.put
soror et vxor etiam infames etc.quia respondeo quod statutu
admittit testes domesticos et de familia:vnde dico quod iura et
36 gl.et doc.etia proprie in materia testiu dicut† quod appellatio
ne domesticorum de familia veniunt cosanguinei inter quos
est frater et soror.ite venit vxor,vt no.gl.et doc.in.c.ex literis.
de testi.et in.l.presenti.§.pe.in ver.domestica.C.de his qui ad
eccle.confu.et probatur in.l.pronunciatio.ff.de ver.signi.cum
alijs que allegaui.s.Ite statutu alias nihil operaret quod esse
non debeat,vt iam dictum fuit. ¶ Non ob.quod & quod sunt infa
mes qz respondeo quod infamia non obstat:qz non est damnata
de publico crimine de adulterio vel stupro iuxta.l.infame.ff.
de pub.iudi.et.l.j.ff.de his qui no.Nec est probatum eu fuisse
37 deprehesum in adulterio vel stupro. ¶ † Preterea no sufficit
probare ad repellendu testem quod ipse erat infamis tepore
quo testificat9 est:sed reqrit quod probet quod pro tali habebatur et
reputabat pro tali a cognoscentibus eu:qz lz esset infamis tn
si reputabat contrariu no repelleret.tex.est in hac practicam
trades in.l.j.de testa.qua ad hoc Bar.ibi reputat mirabile.et
no.Bar.in.l.ad testiu.in prin.ff.de test.et gl.in.l.cum lege.ff.de
testa.quam ad hoc reputat singulare Bart.in.l.ij.C.de secun.
38 nup.† Ite testis infamis q primo no debuit examinari oino
facit aliquale iudiciu si examinat9 sit.ita dicit Bar.in.l.mari
tus.ff.de quo.et no.gl.in.l.iij.in prin.in ver.aduertendus.ff.de
testi.et Bal.in.l.cunctos populos.C.de sum.tri.et in.l.seruos.
C.de testi.et nos sum9 in materia in qua sufficiut pbatioes p
indicia et coiecturas vt dictu est,et forti9 dicit Spe.i ti.de in
39 quisi.§.j.ver.et gnaliter.cu versi.seq.† et ad pbandu innocen
b tiam[b] vel excusatione no reqrit quod testes sint oino integri:vt
domestici et familiares,licet sec9 si inducant testes ad codena
dum.Archi.xij.q.j.manifeste.et.c.seq. ¶ No ob.etia quod aliq
c deponunt de iudicio suo etc.qz ad hoc rndi supra du tractaui
de testimonio Gulielmi. ¶ Non ob.quod allegat non esse pro
batu quod Nicolaus fuerit inuetus in domo:et qz potuit trahi
int9 etc.qz rndeo quod imo est pbatu quod sponte ingressus est:hoc
pbat Ludouica soror Gulie.de vignola et vxor eius,proban
tes cofessione Nicolai ita cofitetis hoc,pbant testes depone
tes de fama que omnia salte in materia coiecturaru et pluriu
indiciorum sufficiut in predictis state psupposito facto.s.i pri.
qui ergo vult dicere quod fuit 3ctus hoc pbat.l.ei q.de pb.
¶ No ob.quod dicit testimoniu magistri Gulielmi et vxoris p
bari per testes curie q sunt plures qz cotrariu est veri9:qz te
stes recepti pro parte curie no probant:et maxime qz sunt de
agnatione et cognatioe offensi vt lati9 dixi.s.circa fundame
tum cofessionis Nico. ¶ No ob.etia quod dicit dicta cofessione
Nicolai esse facta extra iudicium parte absente et indiscrete et
40 incosulte etc.† qz rndeo quod talis cofessio etia est indiciu etiam
parte absente et no precedete alia deliberatioe faciut presum
ptiones et pbant cocurrentib9 aliquib9 alijs indicijs:hoc vo
luit Bal.in.d.l.inter.§.recte.et no loquit ipse qn pars erat p
sens:et lz ipse figuret casum quod alia assertio fuit facta cora
iudice,ptz per iura in quib9 se fundat et psertim p tex.optimu
c in.l.quero.§.fi.[c] ff.de edil.edic.q tex.loquit qn cofessio fuit fa
cta extra iudiciu vt ibi tex.expressius ibi in gl.et Bar.in.l.ca
pite quinto.ff.de adu.Ite nec in.d.l.quero.§.fi.apparet quod
ibi pars no erat presens:vt no.Bal.in.l.in bonefidei.C.de re.
credi.in.iiij.col.in ver.modo quero de vnica voce etc.hoc etia
quod no requirat psentia iudicis vel partis ponit aperte Bald.
in testatore letaliter vulnerato i.d.l.j.ad fi.C.coia de leg.Qua
tum em ad faciendu psumptione vel pbatione no dico plena
non est necesse quod confessio fiat in iudicio aut parte psente.c.
fi.de succes.ab intesta.et no.in.d.l.capite quinto.et Bart.in.l.
admonedi.de iureiu.in.vij.col.in versi.ite quero quid instru
mentu etc.fateor quod per se co essio illa no sufficeret.et ita lo
quit.l.ij.et quod ibi Bar.C.de abol. ¶ No ob.quod in criminali
bus non iugant pbationes diuersi generis per not.per gloss.
41 in.d.l.capite.no enim debet sic allegari.† vult em glo.quod quo
ad codenandu fama non facit semiplena probatione in cri
minalibus:et ideo dicit quod cum vno teste no sufficeret ad con
denatione:et ita intelligut oes doc.et ad hoc reputat singula
ris fz Jo.de Imo.i.l.interesse i.l.fi.ff.de acq.pos.sed vbi fama
vel alia species pbationis faceret semiplena,iungitur cum di
uersa specie pbationis etia in criminalib9.pbat tex.per quez
ibi ita in terminis decidit Bar.in.l.j.§.atem cornelio.de quo.et
Bar.in.l.si quis ex argetarijs.§.j.ff.de ede.et est de mete Spe.
in tit.

a ¶ Statuissent. Anch.cosil.ccxix. Cur.senior.osil.ix. col.iiij.consi.xliij. col.iiij.Cur.iu.co si.xix.col.fi.roma. cosi.cv.Jas.l.mo re.col.iiij.de iuris di.om.iudi.l.bar bari9.col.ij.de of fic.preto.cosil.cxl. col.vij.lib.j.Deci. cosil.lxiij.Gerar. not.vij.hyppoli. marsi.l.si quis vi dua.col.iij.de que stio.l.sed sciendu. nu.vj.ad lege po pe.de parric.An dreas tiraq.repe.l. si vnq.in prin.nu me.lv.C.de re.do. j.li.iiij.osil.liij.nu. vij.cosil.liiij.in.vj. limitat Jas.cosil. xlij.in fi.osil.clxxj. lib.iij.

b ¶ Innocentia.s. lib.j.osi.v.nu.viij.

c ¶ §.fi.et ibi Ang. roma.consi.cccclj. fa.gl.in.c.cu olim. j.versi.fratrum.de puileg.Matthe. afflic.decisi.neap. xl.nu.x.adde.j.li bro.iiij.consi.cxij. in fin.

in ti. de noto. cri. §. fama. versi. si fame. ⁊ in tit. de teste. §. restat ver. xxv. credit̃ vni testi ⁊c. ⁊ Bar. in. d. l. admonendi. in. xxij. 42 col. Subdit do. Ant. de bu. in. d. c. veniẽs. in fi. † quod vbi sumus in his in quibꝰ ꝓbatio nõ est facilis vt in casu nr̃o semꝑ species diuerse probationũ iunguntur ad cõplendam probationẽ. alle. c. cum cãm. de ꝓbat. ⁊ c. preterea. de test. ¶ Nõ ob. qꝺ testes Guilielmi vident̃ contrarij qm̃ nulla est cõtrarietas si bene inspiciat̃ saltẽ talis quin ad cõcordiã reduci nõ possit etiã vt probẽt saltẽ in fauorẽ rei. c. cũ tu. de testi. vt dictũ est in 43 precedẽtibꝰ. † ⁊ lꝫ vnus deponat plus in facto ⁊ aliꝰ minus: nõ per hoc dicunt̃ cõtrarij. tex. est iũcta gl. ij. per quã ibi inqt Ant. de but. in. c. ij. extra de regula. ⁊ etiã licet testes ꝯdicant sibi in modico non reputantur varij. ita signanter dixit dñs Ant. de bu. in. c. ij. de regula. per ibi no. per gl. ij. ⁊ ibi ptꝫ exẽa plum iũcto tex. sufficit enim ꝙ cõcordẽt[a] in principali facto licet discordẽt in aliquibus circũstantijs: vt no. glo. in. c. dudũ. in versi. substãtia. de conuer. cõiuga. ⁊ gl. in. c. cũ ecclesia sutrina. in ver. vacillasse. de cau. pos. ⁊ plene Jo. an. in. c. nihil obst. de verb. sig. ¶ Item non ob. ꝙ statutum dicit ꝙ ad probandum talem inuentũ esse ⁊ fuisse mortuũ in domo admittant̃ testes domestici: ⁊ sic non videtur loqui statutũ qñ quis esset 44 vulneratus, sꝫ mortuus: † qꝛ rñdeo qꝺ sub casu mortis cõprehenditur etiam casus vulneris. l. nec in ea. §. fin. ⁊ ibi Bar. ff. de adul. ꝙ etiã ꝓcedit in statutis. ⁊ ibi dicit expresse Ang. qꝛ est ex vi verboꝝ: vt ibi ⁊ idẽ in statuto ꝓprie dicit Ang. in. l. in suis. ff. de lib. ⁊ posthu. ⁊ Cy. in. l. j. C. que sit lon. cõsue. ⁊ Bal. in. l. si quis nõ dicã rapere. in prin. C. de episc. ⁊ cleri. ⁊ Ant. de but. in. c. fi. de consuet. in. j. fallentia circa materiam extensionis. ¶ Et maxime in casu dicto in quo expressa ratio scripta est in eo. patet ibi dũ dicit facilitatẽ delictoꝝ cõprimentis: ex quibus verbis ostenditur ratio statuti. l. fin. cum si. ff. de here. insti. sed ita est qꝺ vbi est ratio scripture in. l. vel statuto etiam correctorio tũc fit extẽsio ad casum omissum qui cõprehendit̃ sub casu expresso saltẽ inspecta lata significatione vocabuli vt est gl. no. in cle. j. in verbo, eleganter. ⁊ ibi doc. de elec. ⁊ Bal. in aut. quas actiones. in. iij. q. C. de sacros. eccl. ⁊ Bar. in. l. libellorum. in versic. his premissis circa. j. questionẽm ⁊c. in fi. illius questionis. d. de verb. sig. ⁊ Bal. ⁊ Jo. de imo. in. l. fi. ff. de here. insti. ⁊ Bal. in. l. maximũ. in. iiij. col. C. de lib. preteri. ⁊ Jo. an. in. c. j. de tẽpo. ordi. in. vj. ⁊ Joã. de imo. in. l. si vero. §. de viro. in. vj. col. ff. sol. mat. ⁊ do. Ant. in. c. fi. de cõsue. in. j. ⁊. xij. fallentia. ¶ In quibus locis etiam dicunt doc. idem esse si ratio nõ b sit expressa sed vna sola põt reddi qꝛ habet̃ pro expressa[b] per not. per glo. ⁊ Bal. in. l. quamuis. C. de fideicom. ⁊ clarum est ꝙ sub casu mortis saltem lato sumpto vocabulo comprehenditur casus vulneris. ita dicit Dy. in. d. l. j. C. que sit lon. cõsue. arg. l. illud. in fi. ff. ad. l. aquil. ¶ Preterea etiaꝫ circunscripto statuto illa eadem probatio põt fieri per partes ⁊ domesticos de iure cõmuni in his in quibus difficilis est probatio vt ostẽsuꝫ est ex quibus resultat cõclusio quod Guilielmus iusto dolore lacessitus autoritate statuti potuit impune offendere.

Consilium. XXV.

Lege plenius ⁊ correctius. j̃. lib. iij. consi. xc.

Summarium.

1 ☞ Cõfessio parẽtis in preiudiciũ legitime filioꝝ, non valet.
2 Confessio viri constante matrimonio de dote recepta, valet in vim donationis, que morte confirmatur non obstante statuto quod legare prohibet. nu. 3. ⁊. 4.

Consilium. XXVI.

Viso ⁊ considerato themate p̃missio ⁊ oĩbus in eo cõtentis. ¶ Omissis pluribꝰ attingã solum ea in quibus mihi visum est cõsistere veritateꝫ ⁊ difficultatẽ illius hesitationis de qua querit̃. ¶ Et presupono qꝺ attento ꝙ dña Beatrix fere nihil aliud habebat in bonis ꝙ̃ ius sibi cõpetẽs pro dicta dote quã cõfessus fuit dictus do. Andreatius de rubeis se ab ipsa recepisse nõ potuit tã ex forma statuti sub rubrica ꝙ mulieres nõ possunt alienare legitimã filioꝝ ꝙ̃ ex dispositione iuris cõis per dictã confessionem factã per ipsam in suo testamento. vel aliter preiudicare filijs suis in legitima eis debita licet ipsa cõfessa fuerit qꝺ in veritate non dederat in dotẽ dicto dño Andreatio dictam summã ducatoꝝ quingentoꝝ: ⁊ propterea quictauerit heredes dicti do. Andreatij: vt. l. j. cuꝫ ibi plene no. ⁊ in. l. si liqueat. C. de inoff. dona. ⁊ in. l. titia seio. §. imperator. ff. de leg. ij. ⁊ no. 1 docto. in. c. fi. de dona. ¶ † Et in proposito qꝺ talis confessio domine Beatricis facta in eius testamẽto nõ noceat cuꝫ affec c tu dictis filiabus quo ad suã legitimã[c] voluit Bar. in. l. cuꝫ quis decedẽs. §. codicil. de lega. iij. ibi duꝫ dicit, preterea testator scd̃m hoc posset priuare filios legitima confitendo se alias debere. ⁊ sic aperiretur via fraudibus. ⁊ lꝫ Bar. ibi dicat ꝙ qñ talis cõfessio in testamento fit presente notario recipiente pro parte absente: tũc talis cõfessio valeat in vim ꝯfessionis inter viuos irreuocabiliter ⁊ nõ in vim fideicõmissi reuocabilis: tamẽ nõ per hoc discedit Bar. ab his que dixit ꝙ nõ possit preiudicari filio in legitima. d. l. j. ⁊. l. si liqueat. C. de inof. dona. vt patet ex infra dicendis: ⁊ idẽ vult Spec. ⁊ Joan. an. in tit. de a confes. §. nunc videndũ. ver. sed nunquid patris confessio. vbi dicunt ꝙ cõfessio patris nõ preiudicat filio quo ad debitũ bo b norum subsidium id est quo ad legitimã: vt si cum iuramẽto professus est titiũ deposuisse apud eum libras centũ: vt sic filius heres teneatur illa restituere, qꝛ filius sua legitima frauda c ri non debet. c. Raynutius. ⁊. c. Raynaldus. de test. cum in ea filius dicat̃ quasi creditor. l. papinianus. §. si quis impuberi. d ff. de inoffi. testa. istud cõfirmauit Ant. de but. in. c. pen. in. iij. col. de re. instit. ⁊ ibi subdit ꝙ ex magna quãtitate presumetur patrem vel mulierez talẽ confessionẽ fecisse in fraudem legitime filioꝝ. l. oẽs. §. lucius. ff. que in frau. credi. nisi aliud in cõ 2 trariũ doceretur. ¶ † Et presumitur fraus nedũ quando totum patrimoniũ modo predicto transfertur, sed etiã quando non totũ patrimoniũ dummodo sit in magna quantitate: vt no. fi. c. Bal. in. l. fraus. ff. de legi. ⁊ no. ꝑ gl. ⁊ Bar. in. l. nomẽ. §. filio. ff. de leg. iij. ⁊ sufficit maiorẽ partẽ bonoꝝ alienari ꝺm Bal. in. l. j. in vlti. col. C. de reuocã. his que in frau. cre. ⁊ in. l. j. 3 C. si qs in frau. cred. pa. ⁊ in. l. si vnq̃. C. de reuocã. dona. † Secundo presuppono qꝺ illa confessio facta per do. Andreatiũ quod recepit ducatos quingentos a dicta dña Beatrice pro dote etiam constante matrimonio voluit saltẽ in vim dona d tionis[d] que absq̃ alia vera traditione fuit cõfirmata morte dicti domini Andreatij precedentis. l. quod de suo. cum gl. ij. vbi docto. ff. de dote cauta nõ nume. iuncta. l. antepe. C. de dona. causa mor. ⁊ firmat Joan. and. in addi. Specu. de dona. in rub. ⁊ clare Barto. in. l. papinianus. ff. de dona. inter virum ⁊ vxorem. vbi dicit ꝙ sufficit illa cõfessio loco traditionis: ⁊ idẽ dicit Bal. in. l. ij. §. creditum. ff. si certum petatur. ⁊ etiã Bart. in. l. cum quis decedens. §. titij. ff. de lega. iij. ⁊ Raph. cu. in. l. si diuortio. ff. de verbo. obliga. ⁊ ibi de materia per Bar. ⁊ alios in. d. l. quod de suo. ⁊ Bal. plene in. l. j. C. de dona. ante nup. cũ cõcord. ⁊ talis donatio secuta morte dicti domini Andreatij trahitur retro actio ad tempus celebrati contractꝰ. s. ad tẽpus facte donationis: vt legitur ⁊ no. in. d. l. antepe. per Bar. post gl. in. l. sub cõditione. ff. de solu. ⁊ in. l. si is qui pro emptore. ff. de vsu. ⁊ i. l. j. §. j. ff. de do. ⁊ in. l. ij. C. de inof. dona. vbi etiã 4 per glo. ¶ † Nec predictis obstat statutum sub rubrica, quid ⁊ quãtũ possint mariti legare vxoribus ⁊c. vbi prohibet maritum posse vxori sue legare vel quoquo relicti titulo relinquere vltra libras centum parmensium: qꝛ respondeo ꝙ nõ assumo fundamentũ a testamẽto do. Andreatij: sed a cõtractu dotis per quem contractũ ⁊ cõfessionem est donatio ꝯfirmata morte. ⁊ que retro trahitur ad tp̃s cõtractꝰ vt dixi. ⁊ lꝫ talis donatio cõfirmata morte resultãs ex tali cõfessiõe habeat vim relicti: vt no. in aut. ex testamẽto. C. de dona. tñ non dicit̃ esse relictuꝫ ꝓprie: sꝫ tertia species separata a donatione inter viuos ⁊ a legato seu relicto: vt no. gl. in. l. filie. ⁊ ibi nõ. C. fa. ercis. ⁊ expresse Bar. ⁊ alij in. l. sequens questio. ff. de leg. ij. ⁊ no. in. l. ij. §. fi. ⁊ ibi Ang. ff. pro herede. ⁊ not. Bald. in. d. aut. ex testamento. in. iij. col. vbi hoc probat per plura. ⁊ statutum loquitur in relicto. ⁊ relictum dicitur esse illud ꝙ fit in vltima voluntate, vt. l. j. in fi. ff. de tabul. exhi. ⁊ no. i aut. sed hodie. C. qui manu. nõ pos. ⁊ no. instit. qui manu. nõ pos. §. fi. sed dicta donatio resultans ex illa cõfessione dotis facta in contractu inter viuos nõ est donatio causa mortis vt probaui: ergo statutum nõ hꝫ 5 locũ in ea: † quia ṽba statuti presertim exorbitãtis a iure cõi debẽt intelligi proprie. l. j. §. si is qui nauem. ff. de exercitoria. l. nõ aliter. ff. de leg. iij. no. Bal. i. l. j. ⁊ in. l. labeo. §. ꝯtractũ. ⁊ i. l. libelloꝝ. ff. de ver. sig. ⁊ in. l. iij. §. hec verba. ff. de neg. ge. ⁊ in. l. j. §. hoc interdictũ. ff. de fõte. ⁊ no. Jo. an. in. c. j. de ꝯsue. in. vj. cum si. ¶ Nec etiam obstat sequens pars eiusdẽ statuti disponẽtis ꝙ ad euitandũ fraudes statuit̃ quod si cõtingat maritũ in testamento vel vltima voluntate ꝺꝫ formã iuris ꝯfiteri aliquid se debere sue vxori aut ꝓmittere vel ad id se obligare, talis cõfessio promissio vel obligatio nulliꝰ sit momẽti nec aliqd

a ¶ Concordent. j̃. eo. lib. consi. xlvij.
b ¶ Expressa. cepol. consi. crimi. consil. [illegible]
c ¶ Legitimam. [illegible] lib. j. cõsi. xlv. in fi.
d ¶ Donationis. Alex. l. si diuortio col. fi. de verb. obli. s. libr. j. consil. xlv. nume. vj.

ipsi vxori opituletur nisi de cōfessione vel promissione aliter legitime doceatur: qꝛ respondeo ꝙ hic tractatur per cōtractum illius promissionis de dote reddenda que nō fuit facta in testamento vel in vltima voluntate nec in alio actu habito pro vltima voluntate prout esset donatio causa mortis iuxta.l.fi. C.de dona.ante nupt. ¶ Nec obst. ꝙ donatio facta inter vir. ⁊ vxo. morte cōfirmata hēat vim relicti: qꝛ rñdeo prout no.gl.in l.antepe.in versi.referatur.C.de dona.inter vir. ⁊ vxo. ⁊ p Spe.in ti.de dona.§.j.in versi. Itē pone pater.in fi. ¶ Nō obst.etiā id qđ cautū est in statuto sub rubrica de modo tenendo quibuscunqꝫ donationibus, tā inter viuos, quā causa mortis: ꝙ duo notarij debeant interesse, ⁊ qđ debeat certa forma seruari que non fuit seruata in illa cōfessione dotis facta per do. Andreatiuz in cōtractu: qꝛ rñdeo ꝙ istud statutū loquitur solū in donationibus inter viuos vel causa mortis. sed dato ꝙ illa ɔfessio facta per do. Andreā, haberet vim donationis que cōfirmatur morte eius: tñ non dicitur esse donatio inter viuos nec cā mortis sed tertia species:[a] vt not.gl. ⁊ doc.in.l.res vxoris.C.de dona.inter virū ⁊ vxo. ⁊ in.d.l.filij. ⁊ Bar.in.d.l. sequēs questio. ergo iste casus tanqꝫ non prouisus a statuto remanet sub dispositione iuris cōmunis.l.cōmodissime.ff.de libe. ⁊ posth.l.si vero.ff.solu.ma.l.si seruū.§.non dixit pretor.ff.de acqui.here. cum si.per hoc remanent soluta omnia obiecta. Alexan.

Summarium.

1 Notarij error quomodo probetur.
2 Notarius censetur rogatus de clausulis consuetis.
3 Testi reprobato in vno, non creditur in alijs.
4 Uerisimilitudo in testibus prestat numero.

Consilium. XXVII.

IN causa ⁊ lite do. Bartholomee de bichatis ex vna parte agētis, ⁊ illos de luchinis ex alia se defendētes paucis agam: qꝛ res corā doctissimo agitur vis consistit in videndo an sit probatum de errore notarij. ¶ Et meo iudicio videtur clare dicenduz ꝙ sic. ⁊ ad hoc probandū est inductus primo eximius doctor do. Michael de nicoletis de imo. qui dicit ꝙ semp ante publicationē instrumēti tpe quo fuit facta cōcordia de qua fuerūt rogati pariter illi duo notarij dicta dña Bartholomea nunqꝫ voluit affirmare illa iura cōtra illos de perducijs pro veris: sed semp dicebat ⁊ dixit versus dictos de luchinis se glie quelle rasone che voi dite siano vostre ⁊c. ⁊ sic cōditionaliter. modo sic † qñ aliquid fuit dictū tēpore cōtractus inter cōtrahētes ⁊ postea apparet notariū aliter scripsisse ⁊ notasse presumitur per errorē esse factū vt no. Bar. ⁊ alij in.l.quoties.§.j.per illū tex.ff.de here.inst. ⁊ sic dato quod testis iste dicat ꝙ nō recordatur qualiter illa particula fuit postea lecta per notarios tamē ex quo probat de his que dicta fuerūt per dictā dominam Bartholomeaz in dicta concordia presumatur qđ aliter scriptum est: ⁊ sic per errorem notarij. ¶ Secundus testis est ser Cesar: ⁊ iste aperte non ad plenum deponit qđ predicta domina Bartholomea nunquā affirmauit tempore dicti celebrati contractus ⁊ instrumenti se esse veram creditricem dictorū iuriū cessoruz in quantitate de qua fit mentio in instrumento. Deponit etiā ipse ⁊ plures alij practici tabelliones de stilo ⁊ cōsuetudine que est in similibus cōtractibus in quibus quis cedit iura que ad ipsum spectare reperirentur prout fuit in casu isto qđ illa clausula paciscēs nō debeat apponi ⁊ extēdi in ea forma prout est appositū in dicto instrumēto, imo sicut cōditionaliter facta est cessio que reperiretur habere que verba faciūt conditionē.l. stichū qui meus erit.ff.de leg.j.l.nuper.ff.de leg.iij.ita etiā clausula paciscēs ⁊c. dꝫ apponi ⁊ extendi cōditionaliter: ⁊ ita est consuetū fieri, vt etiā deponūt nedum oēs testes do. Bartholomee, sed etiā testes partis aduerse maxime dñs ducius ⁊ ser thomas. ¶ † Accedit ad confirmationē probationis erroris: qꝛ notarius semper intelligitur rogatus vt apponat clausulas cōsuetas[b] in similibus cōtractibus apponi: vt.l.fi.C.de fideiusso. ⁊ dicit Bald.ibi quo ad hoc ille tex.est melior de corpore iuris. facit.l.seiā.ff.de condi.insti. ꝙ notarius intelligitur rogatus de dictis clausulis cōsuetis ⁊ eas debet apponere etiā dato qđ a contrahentibus hoc dictū non fuerit per.d.l.fi. ⁊ not.etiā per qđ ibi not. Bar.ff.de aqua plu.ar.l.qđ si nolit.§.qꝛ assidua.ff. de edil.edic.l.excepto.C.loca.l. dñi prediorum.C. de agrico. ⁊ consil.lib.x. sic etiam videmus ꝙ clausule consuete apponi in bullis apostolicis subintelliguntur eis.c.accepimus. ⁊ ibi Ant. de eta. ⁊ quali.c.cum. M. ferrariensis.de cōsti.ergo si dicti notarij omiserunt apponere ⁊ extendere dictam clausulam paciscens ⁊c. sm formam consuetam errarūt ⁊ error corrigi debet vt est petitum ⁊ dꝫ reformari illa clausula sm ꝙ dicti tabelliones deponunt esse cōsuetū apponi ⁊ extendi. ⁊ istud solū fundamentū per se sufficit. ¶ Nō ob. dicta testiū partis aduerse. ⁊ primo.d. dñi ducij, qꝛ dico ꝙ illud quod ipse deponit si bene inspiciatur est pro dña Bartholomea: nam ipse dicit ꝙ si cessio fit conditionaliter puta titius cessit iura que habere reperiretur similiter dicit ꝙ cōsuetū est in illa clausula paciscēs ⁊c. ꝙ apponantur verba conditionalia.s.paciscēs se esse verā creditricē eoruz iurium que habere reperiretur: sed in vno decipitur dñs ducius qꝛ nō perpendit ꝙ cessio in dicto instrumēto fuit facta conditionaliter per illa verba, que habere reperiretur: vt verba clare dicūt: ⁊ in hoc partes ⁊ notarij non discordāt. sed dñs ducius dicit ꝙ dña Bartholomea cessit iura q̄ habebat in quantitate librarū.cl.cōtra dictos de palutijs tanqꝫ iura certa: ⁊ in hoc dñs ducius etiam si haberet aliu m cōtestez nō reprobaret dictū instrumentū in ea parte in quo instrumētū dicit ꝙ dña Bartholomea cessit iura que habere reperiretur: qꝛ pro instrumento deponit clare. ¶ Non obst. dictam ser Baldasaris Gabrielis de dulphonis qꝛ quantuz ad hāc partē dicit ꝙ cessio fuit facta prout in instrumento cōtinetur sed ita est ꝙ ad reprobādū instrumētū si sint duo testes pro instrumēto multo plures simul necessarij contra illud vt not.glo: in §.preterea item verborū.in verbo, eo die.insti.de inuti. stipu. ⁊ no.doc.in.c.cū Joannes.de fide instr. ⁊ plures sunt testes pro instrumēto dicta particula instrumenti qui probant cessionē quatenus continet illa verba cessit iura que habere reperiretur ⁊c. quia etiam dictuz do. Michaelis in hoc tendit in effectu ad confirmationē instrumenti ⁊ veritatem contractus ita celebrati: ⁊ sic patet qđ nō obst. depositio dñi ducij. ⁊ eodē modo rñdeo ad depositionē ser thome de siccadenarijs cuius dictum quasi per omnia videtur cōforme dicto ⁊ attestationi dñi ducij. ¶ † Alia rōne dico qđ dictuz ipsorū nō obstat qꝛ quādo dictū testis reprobatur in vno nō creditur ei in alijs[c] partibus per.c.testimoniuz.de testi.ista est cōmunis opi. vt not. Inn.in c.fraternitatis.de hereti. ⁊ in.c.cuz in iure.de offi.deleg. ⁊ Archi.in.c.ad sacras.ix.dist. ⁊ Spec.in ti.de teste. ⁊ in.§.j.ver.itē qđ aliquid de suo ⁊ legitimo.l.si ex falsis.C.de trāsact. ⁊ Bal. in.l.fin.in.iij.oppo.C.de edic.di.adri.tol.cum suis cōcordan. sed dictum istorū duoruz testium.s.domini ducij ⁊ ser thome est reprobatum per probationem instrumenti ⁊ probationem testium domine Bartholomee in ea parte instrumēti in qua dicitur qđ cessit iura que habere reperiretur, vt paulo ante dixi: ergo non creditur.d.ducio ⁊ ser Thome in alijs eoruz dictis. ¶ Nō ob. modo depositio alterius testis illorum de luchinis, s.Balda de dulfolijs: qꝛ remanet solus.l.iurisiu.C.de testi.c.in omni.de testi. ¶ † Deniqꝫ ad depositionem omniuz dictorū trium testium illorū de luchinis respondeo vltra predicta qđ quādo testes hincinde sunt varij ꝙuis ex vna parte sunt plures testes: ex alia vero essent etiā pauciores: tamē creditur minori parti.si vero similiora deponunt: vt not.gl. ⁊ doct.in.c.in nostra.de testi. ⁊ Cyn.in.d.l.in exercendis. Sed testes.d. Bartholomee absqꝫ cōparatione aliqua deponūt verosimiliora. quid si in parte instrumēti cessit domina Bartholomea iura que reperiretur habere: ⁊ sic cōditionaliter. quo casu nō tenetur cedēs ostendere se esse creditricem.l.quod si in venditione. ff.de hered.vel actio.ven. ⁊ non est verosimile qđ illa voluerit incontinenti se corrigere ⁊ sibi contrariari prout contrariaretur si illa clausula paciscens ⁊c. extendatur prout est extensa.l. nam ad ea.ff.de condi. ⁊ demon. ⁊ in prima cōstitutione. C.et declarat Barth.in notabili.q.in.l.fi.§.idē quesijt. ff.de cōdi. inde. ⁊ Joan.and.in addi.spec.in tit.de prescri.in rubri.dū tractat de feudo honorifico ⁊ franco. ¶ Et vt dicit Bal.in.l.j.C. de ser.fugiti.id quod est valde remotū a verosimili est quedaz falsitatis imago ⁊ illud quod nō est consuetum non presumitur factum.l.fideicommissa.§.si seruo.secunduz Bal.ibi.ff.de leg.iij. Sed istud non erat consuetū vt omnes testes deponūt: ergo non est verisimile. ¶ † Preterea etiam creditur paucioři numero testiuz quādo ex illa parte est dignitas.d.c. in nostra, sed ex parte dñe Bartholomee est do. Michael qui propter doctoratum est in dignitate.c.quāto.de magi. ⁊ in.j.cōstit.C. ⁊ ibi docto. ¶ † Itez creditur pauciori numero testiū quādo dictuz eorum cōsonat rationi sm Bald. no.in.l.qui accusare. C.de eden.per.c.lꝫ causam.de probatio. ¶ Sed dictum testiū dñe Bartholomee magis consonat rōni per.d.l.naz ad ea.cū alijs.s.allega.ergo ⁊c. ⁊ certe nō video ꝙ in auribus seu mēte alicuius

[a] ¶ Species.in hoc puto Alex.male ⁊ sophistice loq contra mentez statuti a [illegible]

[b] ¶ Cōsuetas.j.cōsili.lxxxix.col.fi.li.iij. panor. Fely.de ci.frā.rup,c,cumana.in fine. de cōsti. Bal.cōsi.ccccxiiij.lib.iiij.Guid. pap. consi.cxciij. in fin. Cor.cōsi.ccxxv. in fi.libr.iij. Cur.seni. consi.vj.Soci.consil.xciiij.lib.j.Fely. c. ex literis. col.vj. de fide.instru. Ias. l.iij.col.vij.C.de iure emphyte. l.certi condictio. §.si nūmos. col.iiij.si cer. peta. rep.l. admonendi.col.lix.de iureiuran. l. vt liberis.col.ij.iij. C. de colla. Deci.consil. cccccxlix.col. pe.cōsil.cccccxxxix.limita [illegible]

[c] ¶ In alijs.j.eod. lib. consil.cxxxiiij. col.iij. Alexā.l.j.§. si quis simpliciter col.fi.de ver.oblig. Bal. l. presbyteri. C. de episcopis et cleri.c.j. si de inuestit. inter do. ⁊ vasal. lis ori. in vsib. feud.doc. in.l.si ex falsis.C. de transact.hyppo.marsil. not.lxxvj.

alicuius boni seu probi iudicātis sedere debeat quod illa clausula posita in versi.paciscens,possit ⁊ debeat stare modo quo facta est cum supportatione eius qui contrarium sentiret stātibus maxime predictis.reliqua suppleant clarissimi domini iudicantes.Alex.

Summarium.

3 Tradidit.verbum, non probat translationem possessionis fundi.nu.1.2.
4 Notarius non potest apponere constitutum vel penam solitam,nisi rogatus.nu.6.
5 Solennitas intrinseca materialis non presumitur.
7 Venditor per constitutum non liberatur ab actione ex empto ad tradendum.
8 Clausula,⁊ ciuilis,operatur nisi clare constet de certo modo intelligendi.nume.9.
10 Coniectura ex stilo vel consuetudine per aliam tollitur.

Consilium.XXVIII.

Viso ⁊ prehabito oportuno examine super processu cause inter Bertonum ⁊ Lobrum quondam baldini agentes ⁊ Musulū ⁊ Angelum quondā Petri de scala palee defendētes.Et visis que elegāter scripta fuerunt per eximios aduocatos vtriusq̧ partis coram capitaneo Vallis amonis. ¶ Puto partes prefati dñi capitanei esse in absoluendo Musulum ⁊ Angelū a contentis in petitione dictorum agentiū ex infrascriptis.¶ Et primo intētauerunt rei vendicationem ⁊ publicianaʒ simul iuxta id quod habet̄ in.c.abbate sane.de re iudi.in.vj.⁊ no.glo.magna.⁊ ibi docto.in.c.ij.de lib.obla.⁊ no.in.§.alie.inst.de actio.⁊ Spe.in tit.de cau.pos.⁊ proprieta.in.§.nunc videndū.dum ponit formam libelli.⁊ no.Barto.in.l.⁊ an eandē.§.actiones.§.de excep.rei iudic.⁊ in.l.j.ff.de publicia.⁊ late Bal.in.l.j.in.ij.vel in iij.col.C.si plures vna sententia.¶ Et constat ꝙ nec in rei vēdicatione nec publiciana probarunt agētes intentionem suā: ergo actore non probante reus est absoluendus:vt in iuribus vulgaribus.¶ Quod autē nō probauerit,patet primo:† quia dominiū vel quasi dominiū ex quo se fundat non acquiritur nisi interueniēte traditione.l.de traditionibus.C.de pac.l.ex stipulatione.ff.de acqui.pos.l.si fundū.cum ibi not.ff.de fundo.l.sed si res.alias incipit,cūq̧.§.fi.de pub.sed de nulla traditione vel apprehēsione possessionis dicti emptoris vel habentis causam apparet,ergo non pōt dici quod acquisitū fuerit dicto emptori vel habentibus causam ab eo aliqđ dñium vel quasi.¶ Quinimo expresse dicti agentes in positionibus suis fatentur qđ dicti musulus ⁊ fratres a quadraginta annis ⁊ circa tenuerūt ⁊ possederunt semper illam petiam terre de qua in libello fit mentio:ergo cum musulus ⁊ fratres possederūt,sequitur quod Musulus ⁊ Ang.nunq̄ tradiderūt vere vel ficte: qr per talē traditionem fuisset trāslata possessio in emptorem:⁊ ipsi desijssent possidere qr plures insolidum eandem reʒ possidere nequeūt.l.iij.§.ex cōtrario.ff.de acquir.pos.l.si vt certo.§.si duobus.ff.cōmoda.¶ Et tali casu appellatione possessionis de qua fit mentio in dictis positionibus videt̄ comprehendi ⁊ ciuilis ⁊ naturalis;vt probat Bal.in.l.j.C.cōmunia de vsuca.Nec predictis obst.si diceretur qđ in instrumento venditionis est seu esse censetur constitutum per quod transfertur possessio ciuilis ⁊ naturalis.l.qđ in eo:in princ.ff.de acqui.pos.⁊.c.cū venisset.⁊ ibi not.de resti.spo.⁊ no.Bar.in.l.interdū.in prin.ff.de acqui.pos.⁊ repe.l.creditores.in.ij.q.prin.C.de pign.⁊ per gl.⁊ doct.in.l.ab emptione.ff.de pact. Quia respondetur ꝙ in instrumento nullum est constitutum. ¶ Nec ob.si dicatur qđ illa verba posita in instrumento venditionis videlicet ad habendum tenendum ⁊ possidenduʒ ⁊ quicquid ⁊c.per illā dictionem ⁊c.important constitutū stante statuto vallis amonis sub rubri.de pretocollis notarioruʒ defunctorum:vbi habetur ꝙ notarius cui cōmissa sunt eleuāda protocolla notariorū defunctorum possit clausulas extendere:⁊ sic vendentes tradere illam rem venditā teneantur.l.ex empto.in prin.ff.de act.emp.⁊.l.j.in prin.eo.ti.¶ † Et preterea fateor qđ notarius possit extendendo dictū instrumētum apponere ꝙ vēditor promisit dictā rem tradere emptori ⁊ in eum possessionē vacuā transferre prout tenet̄ de natura cōtractus.l.ij.§.j.⁊.l.seq.in prin.de acti.emp.sicut posset apponere quod promissum fuit de euictione prout est de natura contractus vēditionis.l.pacta cōuenta.cū vulgaribus.ff.de ꝯtrahen.emp.sed nō de natura cōtractus vēditionis qđ potiꝰ res tradat̄ ficte per vnū modū quā per aliū.Vn̄ videmus qđ qualiscunq̧ fiat traditio sufficit puta per clauiū traditionē.l.clauibus.ff.de cōtra.vel per precariū aut cōstitutū.l.ij.§.ex vē.ff.de act.emp.⁊ not.in.d.l.ab emptione.vel si vēditor cōducat a locatore rem quā ipsi emptori vēdiderat.l.quedā mulier.ff.de rei ven.⁊.l.interdū.§.fi.ff.de acqui.pos.vel p traditionē instrumētoꝝ acq̄sitionis ipsius rei.l.j.C.de do.vel p alios modos đ quibꝰ plene no.in.l.iij.in prin.ff.de acqui.pos.⁊ per gl.magnā in.l.j.⁊ ibi doc.C.de acq.pos.⁊ cano.in.c.ij.de cōsu.⁊ in.c.fi.de cā pos.¶ † Vn̄ aut volumus qđ in illo instr̄o fiat extensio qđ notarius simpliciter asserat ꝙ vēditores tradiderūt possessionē fundi emptori ⁊ cōstat ꝙ ista verba nō sufficerēt ad probādū traditionē rei immobilis que tūc nō essent in presentia cōtrahētiū:vt.l.predia.⁊ ibi no.Bar.ff.de acq.pos.⁊ no.Spe.in ti.de empti.⁊ vēdi.§.sciendū.versi.qđ in instr̄o.⁊ no.Cy.Bar.⁊ alij in.l.ij.C.de acquirē.pos.⁊ Bal.in.l.j.C.de suffra.⁊ in rubri.C.de ꝯtrahen.emp.in.xix.q.⁊ in.l.nō idcirco.C.de fide instru.⁊ etiā Bal.in.§.p traditionē.insti.de re.diui.⁊ i.l.indicia.C.de rei vēdi.⁊ no.Ant.de bu.⁊ Jo.cal.c.ex literis.de ꝯsue.⁊ in.c.cū venissent.de resti.spo.⁊ Ant.de bu.in repet.c.fi.de cau.pos.in.xiiij.col.¶ † Aut volumꝰ qđ in illo instr̄o fiat extensio qđ dicti venditores tradiderunt possessionem cōstituendo se possidere noīe emptoris.⁊ dico ꝙ ista extēsio fieri nō pōt[a] qm̄ vt dixi nō reperit̄ ꝙ vnus modus ficte tradendi possessionem potius q̄ꝫ alius sit de natura ipsius cōtractus.cū ergo nullus determinatꝰ vel limitatus modus tradēdi possessionē precise sit de natura ꝯtus:ergo nō pōt in casu isto notariꝰ iste qui nō fuit rogatꝰ de instrumēto extēdere ponēdo precise vnū modū potius q̄ꝫ aliū per quem ficte fuerit tradita possessio cū varij sint modi ficte tradēdi,vt dixi. ¶ Ad hoc etiā facit id qđ no.Bar.⁊ alij in.l.sciendū.ff.de ver.obl.in.j.col.⁊ Cy.in.l.j.C.de contra.⁊ cōmit.stip.⁊ Ant.de bu.in.c.sicut.de re iudica.† vbi dicūt quod licet solennitas intrinseca presumat̄:vt.d.l.sciendum.⁊.d.l.j.C.de ꝯtrahē.⁊ cōmit.stip.tn̄ illud est verū in solēnitate intrinseca naturali nō intrinseca materialis ipsiꝰ cōtractus emptionis ⁊ vēditionis:nam licet appareat seu probet̄ quod celebratus fuerit cōtractꝰ vēditionis:tamē si nō appareat pro quo pretio nō presumitur certum pretium:⁊ illa vēditio:⁊ hec est ratio qr pretiū licet sit de solēnitate intrinseca materiali ipsius cōtractus vēditionis tamen ipsum pretiū nō est semper vniforme,imo est variabile ⁊ qn̄q̧ interuenit magnū pretiū quādoq̧ paruū,ideo illud nō presumitur ita in ꝓposito cū varij sint modi tradendi ficte possessionē nō possumus extēsionē potiꝰ presumere de vno modo q̄ꝫ de alio:⁊ sic nō potest dici quod vigore cōstituti sit tradita possessio quasi presumatur per illā dictionem ⁊c.quod interuenerit ficta traditio.
6 ¶ † Cōfirmant̄ p̄dicta:nā pone quod de cōsuetudine sit ꝙ in contractu apponatur pena ⁊ de iure certum est quod notariꝰ semper intelligitur rogatus,vt in instrumēto apponat clausulas cōsuetas:⁊ est tex.melior de iure i.l.fi.C.de fideius.secūdū Bar.⁊ Bal.in.l.huiusmodi.in princip.ff.de leg.j.faciūt not.Bar.in.l.si prius.§.recte placuit.per illum tex.ff.de aqua plu.arcē.cum si.⁊ tum quia pena est variabilis: qr potest apponi pro parua ⁊ magna notarius rogatus de contractu non poterit in eo apponere penam nisi illud expresse fuerit dictū q̄ꝫuis consuetū esset penaʒ apponi.ita voluit Bal.in.l.fi.in.j.col.C.de execu.rei iud.Item pone quod de natura actꝰ sit ꝙ prestetur fideiussor vt est in pretorijs stipulationibus nemo est tā insanus quod si diceret ꝙ si de pretoria stipulatione factū est instrumētum a notario cum dictione ⁊c.possit notarius vigore illius dictionis ⁊c.extendere quod interuenerit obligatio fideiussoris cū non cōstet an interuenerit fideiussor: ⁊ quis fuerit fideiussor.ita ergo in proposito cū nō constat ad interuenerit ficta traditio tempore instrumenti,nec constet per quē actum ficte tradita fuerit possessio non potest dici qđ possit opponi ꝙ fuerit tradita per cōstitutū. ¶ Plus etiam dici pōt ꝙ illa traditio que venit de natura cōtractꝰ est vera traditio actualis:sed per cōstitutū nō dicitur res tradi,sed haberi p tradita vt no.gl.in.l.ab emptione.⁊ ibi Bal.ff.de pac.ad fi.venditor aūt tenetur ꝓprie ad tradendū.d.l.ex vendito.in prin.† vnde fm̄ magis veram ⁊ cōem opi.venditor qui solum se cōstituit nomine emptoris possidere nō est liberatꝰ perfecte ab actione

a ¶ Non potest.Generaliter dico ꝙ illud vulgatū de apponēdis vel subintelligendis clausulis cōsuetis de quo in precedēti consi.debet intelligi de his que respiciunt executionē vel clariorē elucidationē dūtaxat:nō autē de illis que dispositionē vel nouū effectū qui alias nō veniret inducunt.vnde licet alicubi mos regionis sit vt in locationibus cōductores periculū sterilitatis recipiāt:tn̄ si illud nō fuerit expressum, nō subintelligit̄, nec notarius apponere pōt, nisi de hoc etiā fuerit rogatꝰ vt ē casus vbi hoc decidit Ang.in.l.licet.col.j.C.de loca.sic notariꝰ rogatus de fideiussione non pōt apponere clausulas renūciationū epistole vel discussionis lʒ hoc sit solitum nisi de hoc rogatus sit. Bal.in rub.col.fi.C.de his q̄ in frau.credi. Sic ꝓcurator cōstitutus ad fideiubenduʒ non pōt remittere exceptionē ordinis, nisi hēat in mādato, vt vult bar.recte inspiciēdo in.l.si fraudator.ff.q̄ i fraud.credi. licet Panor.(quē sequtur Jaso.l.vt liberis.col.iij.C.de colla.)in.c.j.n.xxviij.vt lite nō cōtestata alleget bar.in contrarium ⁊ male.ad hanc normā multa corrigenda sunt q̄ sine delectu glo.numerat Jas.i.d.l.vt liberis.⁊ alij in locis in precedēti.cōsil.adductis.Et ita supra.xv.annos obtinui per arrestū pro [illegible] Joā.sanguin q [illegible] serat soluere si principalis nō solueret in termino:⁊ in ꝓtocollo non erat clausula renūtiās beneficio discussionis.sʒ postea notarius in extenso eā adiecerat, deinde pignoratio bonorū.d.Jo.sine discussione confirmata p sententiaʒ presidis.Sed me postulante p arrestū senatꝰ reuocata fateor tn̄ qđ in istis cōsuetis que nouum effectū inducunt sufficit notarium esse de illis rogatum in genere vt sentit bal.in d.rub.C.de reuocan.his que i frau.credi. Adde hyp.marsil.sin.cxxiij [illegible]

a ¶ Exempto. idem Bal. in l. j. C. de rescin. vendi. quē refert ꝛ sequit̄ Paulus in d. §. ex vendito. Paul. ꝛ ale. in l. ab emptione. ff. de pact. Pet. de ferra. in libel. i causa venditio. gl. pe. Baid. pap. decis. delphi. cccccix. cor. cōsi. cccxxiij. col. ij. lib. j. cōsi. iij. lib. ij. facit Jas. l. vbi autem. §. fi. ff. de ver. obli. ꝛ dixi in consue. pari. §. vij. nu. xxviij. ꝛ in l. corruptionē. C. de vsufruct. ꝛ ita simpliciter tenendū licet Alex. 8. lib. i. consi. xxvij. colū. ij. aliter distinguat. ꝛ lꝫ cōtrarium voluerint matthesila. in sing. clxxi. Ange. areti. instit. de emptio. ꝛ vendi. in §. princi. Cor. consi. cccxvij. litera. c. lib. ij. Jas. d. l. ab emptione. numer. xiij. ꝛ in l. apud iulianum. §. si Titius. col. ij. de lega. j. Franc. purpu. l. certi cōditio. numer. lxxvij. cum seq. fi. cer. pet. Alcia. l. l. debitor. C. de pact. [illegible]

b ¶ Dictio ꝛc. addō Soci. consil. xciij. lib. j. no. in l. gall⁹. §. idem credendū. de liber. ꝛ posthu. plene [illegible]

c ¶ In specie. 8. lib. j consil. lxxvij. nu. vj. lib. j.

ex empto[a]: q: tenet̄ ad tradendū nisi actualiter etiā tradat vt no. gl. in l. iulianus. §. ex vēdito. ff. de ac. em. ꝛ Cy. in l. j. in fin. C. q̄n liceat ab emp. dis. ꝛ expressius Ang. Bal. ꝛ Pau. de ca. in d. l. ab emptiōe. ꝛ Bal. in l. ij. i pe. q. C. de vsuris. ꝛ Pau. de ca. in d. l. iulianus. §. ex vendito. ꝛ per Bal. in l. j. C. pro dona. ¶ Nec ob. qd̄ no. gl. in d. l. ab emptione. que sentit ꝙ vēditor per cōstitutū sit liberatus q: respondēt Bald. Ang. ꝛ moderniores ibi qd̄ verū est ꝙ est liberatus a traditiōe iuris. i. ab illa traditione per quā transfert̄ dñium: sed ab actuali traditione facti que adhuc superest. ꝛ sic nō perfecte tradidit: ergo nō debet dici liberatus. l. iulianus. §. j. ff. de ver. obl. l. si rem. ff. de solu. ꝛ ibi Jmo. dānat Bar. q: aliter sentit in d. l. ab emptione. ꝛ per ista patet respōsum esse eodem modo ad ea que no. doct. in l. gallus. §. idē credendū. cū oībus suis concor. ff. de libe. ꝛ posthu. ¶ † Nec ob. si diceret̄ saltem de iure cōi debet extendi illa dictio ꝛc. [b] fm̄ consuetudinē ꝛ stilū illius notarij: ꝛ si de stilo eius nō appareat debet extēdi fm̄ consuetudine generalē alioꝝ notarioꝝ illius loci iuxta no. per Bar. in l. argētarius. in prin. ff. de edē. ꝛ Jo. an. post specu. in ti. de inst. edi. §. ostēso. super ver. sed quid si abbreuiatura. ꝛ Bal. in l. fi. C. de edē. ꝛ in rub. C. de fide instrumē. in ver. quarto quero nūquid suā abbreuiaturā. ꝛ Cy. Bal. in l. 3ctus. C. de fide instr. ꝛ in d. §. idē credendū. ꝛ docto. in c. cū p. de fide instr. q: respōdeo qd̄ in actis nō inuenio probatā cōsuetudinē nec stilum. ¶ Et lꝫ reperiat̄ in actis esse pductū vnū instrumētū extensuꝫ per eundē notariū ante cōfectionē instrumēti de quo vertit̄ cōtrouersia i quo instrumēto reperit̄ esse extēsum cōstitutū † tñ dico qd̄ ex vno solo instrumēto vel actu nō iudicat̄ stilus vt pꝫ ex no. p Cy. C. que sit lon. cōsue. in fi. sic. iiij. circa hoc queritur cum nos ꝛc. dū tractat de stilo. ꝛ expressius Ant. de bu. in c. fi. post Jo. an. ibi de cōsue. circa mediū. in ꝟ. p hec dat̄ dicta ꝛc. Sicut em̄ dicimus i cōsuetudine. xx. q. ij. ita no. ꝛ ibi no. ꝛ l. ij. ꝛ ibi no. C. de epis. audi. ꝛ plene no. in l. de quib⁹. ff. de legi. ¶ † Preterea ꝙ debeat fieri extēsio fm̄ stilū notarij vel fm̄ ꝯsuetudinē istud est ex cōiectura: q: lex ex illa ꝯsuetudine sumit cōiecturā. ff. de leg. j. l. si seruus plurīū. §. fi. cū ibi no. p doc. per ea que ibi enumerant̄ in tex. appellāt cōiecturas: sed ita est ꝙ vna cōiectura tollit ꝛ elidit aliā. l. cū de indebito. in prin. ff. de pbat. l. diuus. ff. de resti. in inte. l. j. cuꝫ ibi no. C. ad l. cor. de fica. ꝛ in pposito nostro extat presum. ꝛ cōiectura qd̄ nō interuenit ꝯstitutū: q: si interuenisset cōstitutū possessio fuisset trāslata i emptorē. d. l. qd̄ meo. in prin. ꝛ nō remāsisset penes vēditores vt expresse ponūt ꝛ fatētur in suis positionibus ꝙ rei cōuenti a. xl. annis ꝛ circa semp tenuerūt ꝛ possederūt dictā rē: ergo nō interuenit cōstitutū. ¶ Et tāto magis debet preferri ista cōiectura illi cōiecture ex qua se fundāt agētes qui se fundāt in generali consuetudine notarij vel alioꝝ notarioꝝ in contractibus oībus vēditionū: sed rei cōuenti pro se habēt specialē presumptionē fundatā in dicta ꝯfessiōe specifice facta de possessione hui⁹ rei ꝛ presumptio que est in specie[c] semper tollit aliā que est in genere vt est tex. in d. l. cum de indebito. quē ad hoc ibi pōderat Bar. in prin. ¶ † Ex qua possessione dictoꝝ vēditoꝝ ꝯtinua ta longo tp̄e post dictā vēditionē infert̄ dictā venditionē dici potuisse simulatā. l. sicut. §. superuacuū. ꝛ ibi hoc no. Bar. ff. qui. mo. pig. vel hypo. sol. ꝛ plene no. Bar. in l. post contractū. ff. de dona. ꝛ in suo cōsi. lxiij. inci. Petrus nico. ¶ Cū in hac simulatione nō facio fundamētū: q: nō est apposita ꝛ deducta in specie prout de iure requirit̄. ¶ Alia ratione videtur ꝙ nō possunt agētes predicti obtinere eo modo quo agūt. Nam dicta res petita fuit Joānis sancti batilani ꝛ nō est pbatū ꝙ dicti bertonus ꝛ lobius quōdā baldini fuerūt ꝛ sint hr̄des dicti Joānis qui in testamēto suo instituit heredes vniuersales eqs portionibus Simonē, Petrū ꝛ Christoforū eius filios: ꝛ sic Simō fuit solū institutus in tertia parte: lꝫ ergo sic probatum qd̄ mortuo Joāne sancti batilani remāserit Simō eius filius qui postea decessit suo cōdito testamēto in quo instituit dñm baulam suum patruū ꝛ tassum ꝛ podio ꝛ tassus renūciauit hereditati Simonis p parte sua vt ex positionibus reorū cōuentoꝝ iunctis attestationibus agentiū appareat ꝙ tom⁹ batilani instituit in testamēto heredes baldinū ꝛ dictū tassuꝫ ꝛ qd̄ dictus tassus repudiauerit hr̄ditatē dicti tomi ꝛ qd̄ baldinus pater dictorū agentiū eam adiuit: tñ ex hoc non appa ret ꝙ dictus quondā baldinus ꝛ successiue dicti eius filij fuerunt heredes in solidū dicti Joānis sed solū dicti Simonis: q: dico † ꝙ nō est probatū qd̄ tota hereditas. d. Joā. fuerit in solidū delata Simoni attēto qd̄ vt dixi Simō nō fuit institutus nisi p tertia, oppo: tebat ergo pbari ꝙ vel p mortē alioꝝ filioꝝ Jo. institutoꝝ p repudiatiōe eoꝝ hereditas Joānis etiā pro illis duab⁹ alijs partib⁹ ex trib⁹ accreuisset dicto Simoni: vel ꝙ alij instituti in testamēto. d. Jo. decesserūt abintestato: ꝛ ꝙ eoꝝ portiones delate fuissent. d. Simo. abintestato, ꝛ qd̄ simon adiuisset hereditatē dictoꝝ fratrū suoꝝ: quia hr̄ditas fraterna nō acquirit̄ nec transmittit̄ nisi adeat̄. l. q̄n sororē. C. de iur. deli. vnde nō possunt obtinere dicti agētes eo modo quo agūt cū nō pbauerūt illud qd̄ est fundamētū intētionis sue: prout pbare debēt etiā si fundamētū suū cōsisteret in negatiua. l. hoc iure. ff. de ꝟ. ob. c. j. de cōfes. in. vj. ꝛ no. doc. in c. sup his. de accu. ꝛ Bar. in l. in illa. ff. de ꝟ. ob. cū si. ¶ Nec ob. qd̄ si diceret̄ ꝙ testes probant remāsisse Simonē post mortem Joānis: q: dico qd̄ nō sequitur: ergo testes dicūt nullū remāsisse ex filijs dicti Joānis per not. per Bar. in l. si quidē. C. de excep. ꝛ in l. vnū ex familia. §. j. in fine. ff. de leg. ij. ꝛ p Spe. in tit. de teste. §. j. in fi. versic. quid si plures. ¶ Tamē quia ex hoc fundamento no infertur quod debeat in totū fieri absolutoria: ideo adherēs priorībus fundamētis dico partes domini capitanei esse in absoluendo reos conuentos. Alexand.

Casus necessarius nouiter ex textu recēter emēdato restitutus. Albertinus habens. vj. filios Antonium, Boinuꝫ, Pinum, Andream, Franciscū, ꝛ Christoforuꝫ, eos instituit heredes equaliter, ꝛ si quis eorum decederet intra pupillaria vel quandocunqꝫ sine filijs, substituit superuiuentes suos filios, vel filios filiorum in stirpes. Erāt autē prefati instituti ex diuersis matribus, videlicet Antonius, Boinus, Pinus, ꝛ Andreas ex vna: Franciscus aūt ꝛ Christoforus ex alia. Et sic quatuor primi erāt inter se vtrinqꝫ cōiūcti, reliqi aūt duob⁹ ex latere patris tm̄. Et pariter hi duo inuiceꝫ vtrinqꝫ coniuncti, illis quatuor ex latere patris tātū. Accidit post mortē partris ꝙ prior decessit Boinus sine liberis, deinde ante vllā restitutioneꝫ fideicōmissi cessit ex persona Boini decessit Antonius relicto Joanne baptista filio suo. Postea decesserunt Andreas, Pinus, ꝛ Frāciscus sine liberis superstitibus. d. Christoforo filio testatoris: ꝛ d. Joā. baptista nepote ex Antonio inter quos nō est cōtrouersia de hereditate Boini qui decessit viuo Antonio, nec de bonis Frācisci q decessit post Antoniū. Quia quantū ad primū dictus Antonius ius fideicommissi sibi pro portione sua deuoluti ꝛ acquisiti per obitum Boini, etiā ante restitutionem trāsmisit ad Jo. filium ꝛ heredeꝫ quod Christoforus nō controuertit. Quantū etiam ad secundū nepos nil controuertit patruo: q: d. Frāciscus erat frater vtrinqꝫ cōiunctus. d. patrui. Sed q̄tum ad bona dictorum Andree ꝛ Pini controuertunt: quia Christoforus patruus dicit se solū vocatum ad eorum bona que fuerunt testatoris excluso in totum nepote sola legitima excepta. Et hoc quia est filius testatoris, ꝛ sic in primo ordine substitutionis, ꝛ ꝙ nepotes non censentur vocati nisi secūdo loco deficientibus omnibus filijs. Contra cōtendit nepos se in totum ad omnia quecunqꝫ bona vocatum ꝛ patruū prorsus exclusuꝫ siue abintestato siue ex testamēto q: nepos est filius fratris vtrinqꝫ cōiuncti dictorū Andree ꝛ Pini, quibus d. Christoforus nō est cōiunctus nisi ex latere patris. Et vult dicere nepos ꝙ ꝯnalis reciproca substitutio filiorū, intelligitur fm̄ dispositioneꝫ iuris communis in authē. cessante. C. de legi. heredi. Contrariū decidit Alexā. videlicet ꝙ Christoforus solus est vocat⁹ ex fideicōmisso ad bona. d. Andree ꝛ Pini que fuerūt testatoris excluso nepote, nisi in legitima, i qua prohibitio detractionis nō valuit: ratio quia substitutiones precipue regulantur fm̄ affectionem ꝛ dispositionem testatoris, quē satis constat equalem habuisse affectioneꝫ ad omnes filios, prout etiā oēs ꝛ singulos filios omnibus nepotibus in substitutione filiorum pretulit, ꝛ sic q̄diu superest vel vnus ex filijs, nō sunt nepotes vocati. Ceterū q̄tuꝫ ad alia bona Andree ꝛ Pini, que non obuenerunt a testatore nec sunt subiecta fideicōmisso, non fit difficultas, quin spectāt ad nepotem verum ꝛ legitimū heredeꝫ abintestato. d. Andree ꝛ Pini iuxta d. authē. cessante. Hoc est veruꝫ thema ꝛ vera cōclusio cōsilij vsqꝫ ad secundā partem nu. vj. que nō loquitur nisi de diuisione societatis ꝛ nullo themate indiget. Jllud autē thema licet ad intellectū cōsilij necessariū: tamen vsqꝫ hodie in omnibus exemplaribus pretermissum erat, quo factum est vt cōsilij textus qui sine illo nō poterat intelligi fuerit vsqꝫ adeo deprauatus, inuersus, mutilatus, trāspositus in omnibus exemplaribus nullo alteri cōsentiēte vt necesse habuero manū textui restituēdo apponere, quod summo labore, ita pari diligentia ꝛ fide prestati, itaqꝫ textū quatenus necesse fuit renouaui a principio vsqꝫ paulopost numerum secundū ibi, ꝛ si aliquis eoruꝫ decederet in pupillari ꝛc. Et exinde quia nō fuit necesse facieꝫ ꝛ tenorem textus vulgati mutare: tantū corrupta quedam vocabula (more mihi in toto hoc opere solito) restitui. non sine longo ꝛ exacto labore, quum supra memoriā hominū deficiēte archetypo non supersunt nisi corrupta exemplaria. C. M.

Consilium

Consilium. XXIX.

Uide.s.lib.j.consi.xxix.quod hic repetebatur.

Summarium.

2 Testator si substituit filios vel eorum liberos, quandiu su persunt aliqui filij, excluduntur nepotes.
3 Jus fideicommissi non transmittitur antequã cesserit.
4 Coniunctio naturalis non attenditur in substitutione, sed testatoris.
6 Societas cum pupillo non videtur contracta.
7 Quesita ex pecunia communi, an sint communicanda.
8 Acquiritur id soli illi ex socijs, cui datur.
9 Communicatio fructuum non arguit societatem in ceteris.

Consilium. XXX.

Viso instrumento Albertini ꝛ superscripto themate multiloquio omisso, Primo quãtum ad portionem bonorum testatoris relictam per Boinum qui decessit sine liberis viuo Antonio ꝛ alijs fratribus, non est difficultas. d. Jo. baptistam succedere ex persona Antonij patris sui in portione viriliter ex substitutione delata Antonio qui viuebat tempore quo euenit casus substitutionis in persona dicti Boini. 1 † Et licet paulo post decesserit Antonius ante factam restitutionem fideicommissi, tamẽ hoc ius fideicõmissarie substitutionis semel cessum transmisit in. d. Jo. bapt. filium ꝛ heredem suum. l. cogi. §. idem metianus si eius. §. si is qui rogatus. in fi. l. postulãte. ff. ad trebe. l. iij. C. de fideicom. Quantũ autem ad portionẽ hereditatis in qua fuit institutus Franciscus qui abintestato sine liberis decessit Christoforus frater eius vtrinque cõiunctus debet admitti: dictus autẽ Jo. bap. in totum tam abintestato ꝙ ex verbis substitutionis excluditur. Ceterũ quantũ ad principale dubium in portionibus in quibus fuerũt instituti Andreas ꝛ primus q mortuo Antonio decesserũt sine liberis hanc veram esse conclusionem puto vt Christoforus in substitutione preferaẽ Jo. bap. 2 † Patet ex verbis testamenti qꝛ testator vniuersales heredes equaliter instituit Antoniũ, Boinum, Primum, Franciscuꝫ, ꝛ Christoforum: ꝛ si aliquis eoruꝫ decederet in pupillari etate vel postea quãdocunqꝫ sine filijs substituit superuenientes eius filios masculos vel filios ipsorum in stirpes ꝛ non in capita pupillariter ꝛ per fideicõmissuꝫ sine detractione alicuius legitime vel trebellianice. Jllã ad substitutionẽ fuerunt ex ordine scripture primo nominati filij testatoris superuenientes ꝛ scdo loco ꝑ disiunctiuã, vel fuerũt nominati nepotes testatoris. At illis extãtib⁹ q sunt de numero filiorũ testatoris nõ admittunẽ illi qui sunt de numero nepotũ: vt est casus in. l. heredes mei. §. fi. ꝛ ibi not. ff. ad tre. ꝛ in. l. cũ pater. §. pe. ff. de leg. ij. bene faciunt not. in. l. gallus. §. quidã etiã. ff. de lib. ꝛ post. ꝛ in. l. cũ quidã. C. de ver. sig. ꝛ in. l. si is q ducẽta. §. vtrũ. ff. de reb. dub. 3 ¶ † Et dictũ ius fideicõmissarie substitutionis nõ trãsmisit Antoni⁹ ad dictũ Joan. baptistã filiũ ꝛ heredẽ suũ pro portionibus illorũ in quorum persona nondũ euenerat casus substitutionis tẽpore quo decessit dictus Anto. vt. l. si in personã. C. de fideicõmis. ꝛ per. l. heredes mei. §. cum ita. ff. ad treb. l. cũ pater. §. hereditatem. ff. de leg. ij. ꝛ no. gl. ꝛ doc. in. l. vnica. C. de his qui ante aper. tab. reprobata gl. in. l. is cui. ff. de actioni. ꝛ oblig. que ab omnibus ibi damnaẽ. ꝛ per Bal. in. d. l. si in personã. ꝛ in. l. j. in princ. C. vt actiones ab heredibus. ꝛ in. l. vnica. §. sin autem aliquid sub cõditiõe. C. de cadu. tol. per illũ tex. in. l. si pater. in. iij. q. C. de insti. ꝛ substi. ꝛ in. c. j. q suc. tene. ꝛ no. etiã Bar. in. l. j. ff. de le. j. ¶ Et si qua difficultas adduci põt videtur esse ex eo qꝛ dict⁹ Joan. baptista erat natus ex Antonio vtrinqꝫ coniuncto dictis Andree ꝛ Pino. sed dict⁹ Christoforus erat tantũ ex latere patris cõiunctus: vnde videbatur obstare id quod voluit Dyn. in. l. coheredibus. §. qui discretas. ff. de vulg. ꝛ pupi. vbi 4 concludit † ꝙ si quidam habebat duos filios ex prima vxore ꝛ duos ex scda ꝛ eos instituit ꝛ inuicẽ substituit ꝛ i ꝑsonã vni⁹ euenit casus substitutionis ꝙ admittiẽ sol⁹ ille q erat vtrinqꝫ cõiũctus. arguinẽ. d. §. qui discretas. ¶ Tamẽ in hoc ꝫ Dy. a tenuit Bar.[a] in. l. lucius. ad fi. ff. de vulg. ꝛ pup. volens qꝺ nõ debeat attendi coniunctio sanguinis inter eos sed cõiunctio facta in institutione a testatore cum debeat vocari fm affectionẽ ꝛ votum testatoris. arg. l. qui liberis. §. hec verba. ff. de vulg. ꝛ pup. ergo cum testator haberet ad eos parẽ affectionẽ ꝛ pariter eos instituerit illud debet cõsiderari ꝛ nõ cõiunctio sanguinis inter eos, vti probaẽ per alias rationes de quibus per Bar. in. d. l. lucius. ꝛ idẽ tenuit Bal. in. l. in testamento. in v. q. C. de testamen. mili. idem etiã ibi tenet Ang. idem etiã tenuit Nicolaus de neapo. ꝛ Bal. in. l. iam hoc iure. ff. de vulg. ꝛ pup. ꝛ Jo. de imo. in dicta. l. lucius. ꝛ in. d. §. qui discretas. ꝛ in c. Raynutius. in materia reciproce substitutionis de testa. ꝛ ibi dicit hãc esse cõem opinio. ¶ Et qꝺ nõ obstat id qꝺ habetur in aut. itaqꝫ. C. cõia de succes. qꝛ illa loquiẽ quãdo tractaẽ de succedẽdo fratri ab intestato: nam tũc preferẽ vtrinqꝫ coniunctus: sed in hac questione de succedendo ex testamẽto ipsi 5 testatori. † Jllã per substitutionẽ fideicõmissariã succediẽ testatori. l. coheredi. §. cũ filio. ff. de vulg. ꝛ pupi. idẽ tenet Pau. de ca. in. l. j. C. de impub. ꝛ alijs substi. vbi refert se ꝯsuluisse: ꝛ pro ista opinione inducũt etiã prefati doct. in. l. fi. ad treb. ꝛ ostendũt ꝙ tex. in. d. §. qui discretas. facit potius ꝫ Dy. vt per eos in dictis locis. ¶ Preterea i. q. Dy. ibi oẽs erãt nominati in primo ordine substitutiõis pariter, nõ ita i casu nr̃o i quo fuerũt primo nominati filij, ꝛ successiue nepotes ꝑ disiũctionẽ importantẽ qꝺ donec extat aliquis de numero filiorũ excludanẽ nepotes vt dixi. s. fateor ꝙ legitima dictoꝝ quatuor filioꝝ defunctoꝝ sine liberis dꝫ deduci de dictis portiõib⁹ restituẽdis ꝑ fideicõmissũ: qꝛ in legitima nõ potuit fieri substitutio fideicõmissaria dictis filijs cũ effecti fuerint puberes. l. qm̃ i priori a bus. C. de inoff. testa. ꝛ ibi no. in. d. §. cũ filie. ꝛ. l. cũ patron⁹. ff. de le. ij. plenẽ hoc ꝑ doc. in. l. ex trib⁹. ff. de inoff. test. ꝛ ꝑ Bar. ꝛ alios i. l. j. §. fi. ff. de vul. ꝛ pu. ꝛ dicta legitia spectabit ad eos qui ex forma statuti sunt heredes ab intestato dictorũ filiorũ 6 qui sine liberis abintestato decesserunt. ¶ † Quantũ autẽ ad scdm dubium an acquisita per dictũ Christoforũ ꝛ ei donata ꝛ obuenta tpe quo fecit cõionem cum eius nepote debeãt cõicari. Rñdeo ꝙ nõ qꝛ ꝟbo ferẽ ꝙ libri apothece sunt ĩtitulati in persona tãtum ipsius Christofori ꝛ acquisitiones fuerũt facte ꝑ dictũ Christoforũ sub noĩe suo: nec hoc iuuat si ꝑ aliqua parte vt dr̃ dictus Christoforus negotiationẽ ꝛ artẽ exercuisset de pecunia redacta ex reb⁹ cõibus ipsius ꝛ nepotis. l. si patru⁹. ꝛ ibi hoc firmat late Bar. ꝛ alij. C. cõia vtriusqꝫ iudi. ꝛ. l. titiũ ꝛ meuiũ. §. altero. ꝛ ibi no. Bar. ff. de admini. tu. ꝛ. lꝫ insi b mul habitarẽt ꝛ hereditatẽ pr̃is dicti Christofori ꝛ antedicti Joãnis baptiste cõiter possiderẽt. l. ex parte. §. filius. ff. famil. ercisc. ꝛ presertim cũ maior pars omniũ ꝑdictorũ sint acquisite tpe quo dict⁹ Joãnes baptista erat pupillus ꝛ carẽs tutore quo casu nõ põt videri inter predictos tacita societas: qꝛ ex b pressam pupillus[b] per se ꝫhere nõ potuisset. l. vt in conditionibus. ff. pro socio. ergo nec tacitam fm Bart. ꝛ alios in locis preall. ꝛ Bal. in. l. cũ duob⁹. §. papinian⁹. ff. pro socio. ꝛ Bal. in. l. cũ oportet. in ꝑn. circa. ij. vel. iij. col. C. de bonis que lib. ꝛ nõ põt videri ꝯcta tacita societas oim bonorũ ex quo xp̃oforus negotiabaẽ noĩe ꝓprio vt pꝫ. dicit Bar. in. d. §. altero. cuꝫ alijs. s. allegatis. ¶ Et in terminis nostris Ang. cõsi. lx. inci. morte. d. filij. ꝛ ibi subdit ꝙ si patru⁹ in vsus ꝓprios cõuertit pecunias cõmunes ꝙ nepos ab eo recuperare põt omne interesse occurrens rõne damni emergentis, vt si nepos habuit ꝓ cã necessaria accipere pecunias sub vsuris vel aliud dãnũ passus ꝙ passus nõ fuisset si ratã pecuniarũ suarũ habuisset, nõ autẽ poterit recuperare interesse rõne lucri cessantis ꝑ eã q legunẽ ꝛ notanẽ in. l. j. C. de sen. que ꝓ eo ꝙ interest. ꝛ in. c. naui 7 gãti. de vsuris. ꝛ lꝫ An. in. d. ꝯsilio dicat † ꝙ si patrui cũ pecunia cõmuni lucrati essent, lucra sunt cõicanda nepoti: vt no. ꝑ Spe. in tit. de iudi. §. sequitur. ver. j. cũ sequenti. dꝫ intelligi qñ noĩe cõi hoc fecissent: al's secus ꝑ. l. filie. ff. de sol. ꝛ ꝓbat Bar. ꝛ alij in. d. l. si patruus. cum concor. s. allegatis. nec Spe. in loco preall. dicit contrarium. ¶ Preterea dato qꝺ istud esset qñ negotiatũ esset ex cõi pecunia, ꝓut dicit Ang. ꝙ tamẽ nõ est verũ, vt dixi: tamẽ aliud est qñ negotiatio vel mercãtia fuisset facta de pecunia redacta ex re cõmuni puta ex gado cõi vt in casu nostro: qꝛ pecunia redacta ex re cõmuni nõ dicitur cõis. l. q vas. §. fi. ff. de fur. Et hãc differentiã facit Bar. ꝛ cõiter scribentes in. d. l. si patruus. ꝑ illũ tex. cum ibi no. ꝛ per alia ibi allegata ꝑ eos. ¶ Ad predicta bene facit quod no. Bal. in. l. cũ 8 oportet. circa secũdã col. C. de bo. que libe. † vbi dixit ꝙ si duo fratres simul habitãt vl' duo sũt socij ꝛ vni aliqd donatũ fuerit, in dubio intelligitur donatũ illi soli pro se ꝛ non teneẽ alij cõicare ꝑ. l. sociũ qui in eo. §. fi. ff. pro socio. ꝛ tex. in. c. ij. de duobus fratribus de nouo benefic. inuesti. ¶ Et dato ꝙ cõmunicati fuerunt fructus ꝛ reditus hereditatis bonorũ patris dicti christofori ꝛ aui dicti Joãnis baptiste nõ debet illa ꝯmunicatio inducere tacitã societatẽ quo ad lucrũ artis spectarie ꝛ quo ad alia que apparent gesta nomine proprio christofori

¶ Barto. idẽ cõtra Dy. ꝛꝫ Ray. ꝛ Alberi. in rubr. ff. de vulg. ꝛ pupil. q. xvj. substi. breuilo. Bal. l. iã hoc iure. in fi. de vul. ꝛ pup. imo. Paul. Alex. d. §. qui discretas. Bal. in. l. in testamento. qõ. v. ꝛ ibi Ange. Salyce. roma. Ale. ꝛ oẽs. C. de testa. mili.

¶ Pupillus. s. li. j. consi. xlix.

⁊ non cõicata: vt inquit Bart. in. l. j. §. si quis hoc interdicto. p erillũ tex. de itine. actuq̃ꝫ priua. ⁊ in. d. §. altero. ⁊ Ang. in. l. ex duobus. ff. de negotijs gestis. ⁊ in cõsi. lxxxv. inci. pater habens. ⁊ Bal. in. d. c. si. de duobus fratribus de nouo bene. inuesti. per illũ tex. ¶ † Ex quo infert Bart. Saly. in. d. l. si patruus. ꝙ lꝫ apparet ꝙ cõicati essent fructus prediorũ vel aliquod lucrũ apothece non intelligunt̃ cõicata predia nec capitale apothece. ⁊ si dictus Christoforus vsus est in arte speciarie aliqua opera dicti Joãnis baptiste dꝫ satisfieri arbitrio boni viri pro cõmodo ⁊ validitate opere: vt no. Bal. in. l. certuꝫ. circa. ij. col. C. fami. ercisc. ⁊ in aut. ex testõ. in ver. decimũ capitulũ ⁊c. C. de colla. ⁊ ſm cõsuetudinẽ regionis. arg. l. excepto. C. loca. l. domini prediorũ. C. de agri. ⁊ censi. li. xj. ⁊ no. Ange. in. d. consi. lxxx. ¶ Et ea que hꝫ ⁊ acquisiuit dictus Christoforus † nõ presumit̃ in dubio acquisiuisse de cõmuni [a] patrimonio nisi aliud probet̃. maxime cũ presupponat̃ eũ fuisse ⁊ esse optimũ artificẽ: vt inquit Spe. in. d. §. sequit̃. versi. sed quid si vnus ex fratribus. cũ ver. seq. arg. l. si defruct. arbi. tute. ⁊ in. l. iiij. ff. ad legẽ falci. ⁊ ita etiã voluit Bar. ⁊ plenius Bal. in dicta. l. si patruus. ⁊ Bal. in. l. pen. C. si quis alteri vel sibi. ¶ Facit quod not. Bar. in. l. cũ proponas. C. pro socio. ¶ Ex istis clare colligi poterit habita vetitate facti an ea que obuenerãt Christoforo sint communia seu communicanda.

Consilium. XXXI.

Uide. s. libr. j. consili. xxviij. quod hic duplabatur.

Summarium.

1. Principale si non valet, nec pena aut accessorium. nu. 7.
2. Alienare qui non potest, nec compromittere potest.
3. Contrauenjens posterius non incidit in penam. nu. 9.
4. Pena adiecta facto non censetur in fraudem.
5. Pactũ de nõ alienãdo nullitatẽ cui renũciari nõ põt, valet.
6. Juramenti multe sunt vires.
8. Causa iusta excusat a pena compromissi.

Consilium. XXXII.

Opportune cõsiderato themate cõpromisso ⁊ statutis de quibus in ipso themate fit mentio. ¶ Uidet prima cõsideratione dicendũ dictã penã aduersus zanotum. s. scriptum nõ esse commissam. † q: vbi principale nõ tenet: nec etiã ipsum accessorium [b] effectũ habere põt. l. non dubium. C. de leg. l. stipulatio hoc modo cõcepta. l. titia. in prin. ff. de ver. obli. ⁊ specifice in pena not. gl. si patronus ex debita. ff. si quid in frau. pa. que dixit ꝙ rescisso contractu quo ad principale rescinditur etiaꝫ quo ad penaꝫ. bñ facit tex. in. l. iij. §. si seruus. ff. de pecu. ¶ Ex quo tex. colligit ibi Balto. notabile ꝙ veniens cõtra laudum nullum non incidit in penam compromissi ergo eadem ratione veniens contra compromissum nullũ non debet in penam incidere. ¶ Ad idẽ tex. in. l. final. ff. de cõstitu. pecu. per quem dicit Bal. in. l. si absentis. C. si cer. pet. ⁊ in rubri. C. de cõsti. pecu. ꝙ si in instrumẽto nõ valet principale nõ tenet etiã confessio guarẽtigiata accessoria super ea: nec etiã preceptũ guarentigie: ad hoc etiã dicit esse tex. sing. in dicta. l. bñ facit qꝺ no. in c. si. de preca. sed ita est qꝺ dictũ cõpromissum nõ habet vires: ergo nec pena in ea promissa debuit posse cõmitti. ¶ Quod autẽ cõpromissio nõ potest habere vires cõstat: † q: prelatus ipse ⁊ tanto minus ecclesie procurator non poterant compromittere super rebus ecclesie inconsulto superiore. capi. veniẽs. ⁊ capitu. decetero. de transactio. ⁊ vtrobiq̃ꝫ not. doct. ⁊ etiam in. c. contingit. eodem tit. vbi prelatus in talibus rebus ecclesie que sine autoritate superioris non possunt alienari non potest transigere: ergo nec pari ratione compromittere: quia cõpromissum est transactio. in aut. vt diffe. iudi. in princip. ⁊ ibi not. ⁊ in authen. si vero contigerit. C. de iudi. ⁊ plene not. in. c. quintauallis. de iureiuran. ⁊ istud etiã expresse firmat Bal. in l. j. C. si aduer. trãsac. vbi dicit ꝙ sicut tutor vel curator vel prelatus nõ possunt transigere nec alienare sine decreto superioris: vt no. gl. in. l. ij. ita nec potuerũt cõpromissum in arbitratorem facere. idem dicit Bar. in consi. clix. incipien. visa quadam constitutione. Preterea ⁊ secundo iuris solennitati, nõ põt renuntiari directe: vt. l. contraiur. in princip. de pact. l. testandi. C. de testamẽ. l. nemo potest. ff. de legatis. j. ⁊ no. doctores in. l. penul. C. de pact. ⁊ in. l. ius publicũ. ff. de pac. ⁊ in. c. si diligenti. de fo. cõpe. ergo nec per indirectũ. s. per promissionẽ pene. l. seius ⁊ augerius. ff. ad. l. fal. ¶ Et ideo dicit ibi Bart. ꝙ cum per pactũ non possit prorogari instantia cause principalis iuxta. l. properandũ. in prin. C. de iudi. ⁊ litigantes promittant vnus alteri ꝙ si quis eorũ opponat de instantia perempta soluat̃ certũ quid: certe non valebit. per hoc etiam decidit ibi Ang. plura alia similia. ⁊ Baldus in. l. j. s. de iudicijs. ¶ † Tertio, q: ille penam petere potest qui in eam nõ incidit. c. cõstitutus. de penis. l. cum pater. §. illi. de re iudic. ¶ Unde si post primũ contrauenientẽ ⁊ incidentem in penaꝫ aduersarius etiam cõtrauenit, non potest ipse scꝺo contraueniẽs petere penã, ⁊ dolus cum dolo, seu culpa cum culpa cõpensabitur. l. si ambo. ff. de cõpensa. l. viro atq̃ꝫ vxore. ff. sol. matr. ⁊ in proposito nostro Jac. de are. Bal. ⁊ moder. in. l. si mora. ⁊ in. l. cum mulier. ff. solu. ma. ⁊ per Jo. an. in regula, frustra. in mer. ergo cuꝫ dicti de Boinis promiserint etiã non reclamare nec querelare a laudo sub eadẽ pena, ⁊ nihilominus postea reclamauerint: ⁊ sic laudo contrauerint, sequitur ꝙ penã a zanoto petere nequeũt cuꝫ effectu. ¶ † Sed premissis nõ obstãtibus contrariã sententiam de iure probabiliorẽ esse puto. s. dictum zanotũ in penam incidisse, ⁊ illaꝫ cum effectu per camerã dñi ⁊ ꝑ dictos Boinos exigi posse rõnibus infrascriptis. ¶ Naꝫ certũ est ꝙ dicta pena fuit adiecta facto: q: promiserunt dicte partes non venire contra compromissum, nec cõtra laudũ: ⁊ istud appellatur quid facti: vt de se pꝫ. ⁊ no. in. l. stipulationuꝫ alie. §. si. ff. de ver. obl. per gl. ⁊ doc. ⁊ no. doc. in. l. cũ proponas. C. de dolo. ⁊ in. l. cũ allegas. vbi Bal. C. de vsur. cũ si. ergo sine dubio talis pena tanq̃ adiecta promissioni facti est exigibilis: nec presumitur quoquo modo in fraudẽ adiecta. l. sed ⁊ si quis. §. si. ff. si quis cau. l. Lucius. ff. de acti. emp. cum ibi not. ⁊ l. si dictũ. ff. de eui. ⁊ plene no. in. d. l. cum allegas. ⁊ in. l. Jul. §. idẽ Papi. ff. de act. emp. ⁊ in pena cõpromissi est tex. expressius in. c. dilecti. de arb. ¶ Uidendũ est igitur an zanotus venerit cõtra promissa, adeo ꝙ in penã inciderit. ⁊ cõstat qꝺ sic: q: zanot⁹ ea que ꝓmisit nõ solũ ꝓmisit tanq̃ ꝓcurator, sꝫ etiã proprio noĩe ꝓmisit, vt cõstat in instrumẽto cõpromissi. vñ cũ promiserit ꝙ ipse zanotus nõ obligauit: ⁊ nec allegaret aliquã nullitatẽ exceptionẽ vel cõpositionẽ cõtra dictũ instrumentũ ⁊ cõpromissuꝫ eo maxime ꝙ dicte res, de q̃bus fuit factũ cõpromissum, fuerint ecclesiastice: ⁊ ꝙ dictus arbitrator esset laicus: ⁊ ꝙ predictis nõ fuerint adhibite solẽnitates req̃site: ꝓut in plurib⁹ partibus dicti instrumẽti mihi exhibiti cõtinetur. posta aũt dictus zanotus corã eodẽ arbitratore apposuit cõpromissuꝫ nõ valere, allegãdo nõ interuenisse autoritatẽ summi põtificis: ⁊ sic directo cõtrauenit. caute ⁊ cõsulte factũ fuit cõpromissuꝫ ꝓ parte dictoꝝ de Boinis suspicãtibus de nullitate cõpromissi: nã ad hoc voluerũt dictũ zanotũ ꝓmittere, ꝙ nõ allegaret nullitatẽ cõpromissi: ideo eo allegãte cõmittit̃ pena, vt etiã decidit Bar. in. l. vbi pactũ. in pe. col. C. de trãsa. ⁊ hoc clare decidit Ang. cõs. clxxxvij. inci. A. ⁊. B. ꝯtraxerũt ⁊c. ad fi. vbi inquit † ꝙ si s̄nia lata erat nulla ob defectũ solẽnitatis, ⁊ ꝑ pactũ cõuentũ fuit nõ opponere de nullitate ob defectũ solẽnitatis, nõ põt dici nulla nõ obstãte pacto: maxime ſm eũ, si pactũ esset iuramento firmatũ: prout fuit in casu nostro, cũ põt seruari sine interitu salutis eterne. c. cũ cõtingat. ⁊ c. si vero. de iureiur. ¶ Nec ob. ſm Ang. ꝙ partes nõ possunt renũtiare solẽnitatibus introductis de iure publico: vt not. in c. de causis. de offi. deleg. ⁊ in. c. j. de libel. obla. ⁊ in. c. fin. de re iudi. in. vj. ⁊ in cle. sepe. de ver. sig. ⁊ in aut. offerat̃. de lit. cõte. q: rñdet ipse ꝙ hoc verũ est quãtũ ad hoc vt actus valeat nõ seruata solennitate: tñ licet nõ valeat s̄nĩa, nihilominus ꝓpter pactũ nõ potest allegari nulla. allegat no. per gl. in. l. si creditoribus. C. de ser. pig. dato manu. iũcta ratione. l. post morteꝫ. ff. de adop. ¶ Ad idẽ bñ facit qꝺ voluit Jo. An. in addi. Spe. in titu. de instru. edi. §. porro. in vltima additione, vbi voluit † ꝙ licet sine iuramẽto nõ possit renuntiari iuribus volẽtib⁹ donationem non valere sine solennitate insinuationis tamen fallit vbi iuramẽtũ [c] interuenisset, mouetur per. c. cũ cõtingat. ⁊ in. c. quemadmodũ. in si. de iureiu. ⁊. c. quãuis. de pactis. in vj. ⁊ per aut. sacramenta. C. si aduer. vendit. ¶ Et hoc late etiam firmat Jo. de imo. in repetitione. d. c. cum contingat. in decimo membro, maxime circa. iiij. q. nam secũdum eũ videmus, ꝙ lꝫ in alienatione rei minoris requiratur solẽnitas decreti: vt. d. l. lex que tutores. cũ vulgaribus. C. de admi. tu. per iuramentum derogatur illi solẽnitati. ⁊ adhuc etiam allegat plura, ⁊ respõdit ad ratiões que allegari possent in cõtrariũ, vt ibi late per ipsum. ¶ Idem etiã ꝙ cum iuramẽto possit renũtiari iuri nullitatis ꝓpter defectũ solẽnitatis, tenuit Bal. in. l. antiqua. §. si. i si. C. ad Uelle. sꝫ in casu nr̃o interuenit iuramẽtũ: ergo ⁊c. ¶ Nõ ob. qꝺ dictus zanotus in dicta sua exceptione

a ¶ Communi. j. e. lib. j. consi. xlix.

b ¶ Accessoriũ. tex. glo. c. ij. de precar. gloss. c. significantibus. in si. de offi. delega. Cy. l. j. C. si qd in frau. patro. fabian. de mon. s. sani. tract. empt. ⁊ vẽdi. per. viij. prin. versic. vj. effectus. Bertha. tract. gabella. iij. per. viij. part. col. xij. And. iser. ca. j. de prohi. feudi ali. ꝑ lotha. col. iij. in vsib⁹ feu. Soci. l. j. co. j. ff. de his que pene no. Felyn. c. si cautio. col. xxj. de fide instrumen. Jas. l. j. §. si quis ita. in fin. l. impossibilibus. l. si ita stipulatus. §. chrisogonus. col. xiiij. de verb. obl. l. j. §. si vir vxori. de acqui. posses. cons. lxxxij. co. iij. lib. iij. hyppoli. marsil. in rubr. de fideiusso, q. l.

c ¶ [illegible]

ptione nullitatis fuerit expressus, τ ea reiecta fuerit processũ ad laudum: τ sic non debeant posse dicti de Boinis consequi vtrunq; s. penã τ expulsionẽ exceptionis iuxta. l. rescriptũ. §. si pacto. ff. de pac. τ. l. apud Celsum. §. Labeo. ff. de doli excep. q2 rñdeo qđ in cõpromisso inserta est clausula qđ pena cõmissa firmũ maneret cõpromissum, quo casu vtrunq; cõsequi potest. l. qui fidem. ff. de transac. l. proponas ab eo. C. de transact. ¶ Preterea fuit appositũ iuramentũ quod operatur: vt ad vtrunq; s. penã τ obseruantiã omnium que promissa sunt cogi possit contra faciens, vt. l. si quis maior. C. de transactio. ¶ Modo superest ad in contrariũ allegata rñdere: τ ex respõsione adhuc magis liquebit de veritate premissorum. ¶ Non enim obst. quod vbi principale non tenet accessoriũ: non potest habere effectũ. l. nõ dubium. de leg. cum si. q2 respõdeo qđ si simpliciter fieret compromissum, in quo est inserta pena: si compromissum est nullum, non potest cõmitti pena occasione cõpromissi nulli: τ ita loquunt̃ oĩa quẽ in primo argumẽto allegata sunt. Sed vbi promitto sub pena non allegare nullitatẽ cõpromissi a me facti: ita promissio valet: maxime si iuramẽtũ interuenit: vt firmat Ang. τ Jo. an. τ alij in locis supra proxime allegatis: ergo si illa promissio valet, sequitur qđ valere dz adiectio pene promisse accessorie, si alleget̃ dicta nullitas: τ sic incidit Zanotus in penã: eo q2 venit cõtra cõuentionẽ: q2 promisit nõ allegare nullitatẽ: que promissio valet: vt est dictũ: τ sic non ob. id qđ no. Bar. in. l. iij. §. si seruus. ff. de pac. cum si. ¶ † Nõ ob. fm arg. fundamentum per. l. Seius τ Augerius. cum ibi no. per doc. ff. ad. l. fal. q2 rñdeo primo quod illud est verũ: vbi aliquid esset prohibitũ propter publicã vtilitatẽ principaliter. Nam si quis faciat dispositionẽ contra illã prohibitionẽ: τ promittat sub pena dictã prohibitionẽ nõ allegare, non valet promissio quũ redundaret cõtra publicã vtilitatẽ. d. l. Seius. iuncta. d. l. qđ de bonis. §. j. ff. ad. l. falc. τ hoc ne timore pene fiat peruersio publice vtilitatis. ¶ Sed in casu nostro ista promissio pene non fuit facta in actu prohibito rõne publice vtilitatis principaliter. s. prelatũ facere cõpromissum super rebus sine autoritate superioris: tũ in casu nr̃o promissio predicta facta per Zanotũ nõ dicit̃ esse cõtra publicaz vtilitatẽ sed ad damnũ suũ. Nam illa promissio Zanoti respectu ipsius Zanoti inquantũ proprio nomine sub pena p̃mittit non allegare dictã nullitatẽ cõpromissi: nec impediebat eam allegare: q2 quantũ ad hoc permittendũ τc. obligãdũ prelatũ τ bona ecclesie sub pena, nõ habebat nec habere poterat Zanotus mandatũ efficax a prelato. ¶ Primo q2 prelatus nõ potuisset ad hoc cõstituere procuratorẽ cũ mãdato renuntiandi exceptioni nullitatis, vel alteri exceptioni que cõpetere possit prelato ad cõmodũ ecclesie: vt no. Joã. an. in. c. ij. de dona. per illũ tex. τ Inno. in. c. j. de deposito. τ in. c. ij. q2 prelatus dando p̃curatori mandatũ cõpromittẽdi, dz intelligi in casib9 in q̃b9 ipse cõpromitteret: vt si cõpromissum fieret sup rebus que alienari nõ possent sine sollẽnitate τ autoritate superioris: de q̃bus tribus habetur mẽtio. xij. q. ij. c. sine exce. in. §. item si domus. τ. §. ferulas. lxxxj. dis. seruos. intelligit̃ enim q prelatus senserit de cõpromisso valido. l. hec cõditio filie mee. ff. de cõdi. τ demon. τ. l. si quis locuples. in fi. ff. de manu. test. nã videretur mãdare illicitũ: si diceremus qđ videat̃ mãdasse qđ sine autoritate superioris, τ sollẽnitate possit cõpromittere sup rebus ecclesie: super quibus nõ poterat transigi vel cõpromitti sine dicta sollennitate. ¶ In dubio aũt non est presumẽdum mandatũ cõprehẽdere id qđ esset illicitũ. l. si procurator. ff. de condi. indebit. l. pater. ff. que in frau. cre. l. ij. §. si is pro quo. ff. qđ quisq; iur. licet ergo quo ad. d. Zanotũ proprio nomine p̃mittere valeat dicta promissio in eius preiudiciũ, inquantum promisit q ipse nõ allegaret nullitatẽ: tũ per hoc nõ dicit̃ afferri preiudiciũ prelato vel ecclesie: attẽto q2 vt dixi, prelatus non impedit̃ dictã exceptionẽ opponere: τ sic patet q istud pactũ alteri quã Zanoto obesse nõ potuit: non aũt publice vtilitati: aut vtilitati ecclesie. Postremo nõ ob. tertiũ argumẽtũ per. c. cõstitutus. de penis. cum si. q2 rñdeo q dicti de Boinis in penã inciderint: q2 q̃uis promiserint nõ reclamare a laudo, tamẽ semper inest tacita conditio si arbitrator iuste laudabit. l. si libertus ita. ff. de ope. lib. c. quintauallis. de iureiu. τ qđ late no. Bar. in. l. si societatẽ. §. arbitror. ff. pro socio. cũ suis cõcordan. τ eodẽ modo intelligit̃ emologatio futuri laudi facta in dicto cõpromisso: vt no. Cy. in cõsil. iij. incipiente, Ptolomeus. τ Bar. in. l. cum antea. C. de arbi. τ in. d. l. si societatẽ. §. arbitror. τ Bal. in. l. fi. in. xij. q. C. de cõtrah. emp. ¶ Ad hoc accedat statutũ ciuitatis Regij, maxime in ea parte in qua disponit qđ petẽs reductionẽ laudi ad arbitrium boni viri, non incidat in penã cõpromissi si obtinuerit in totũ vel in parte: prout fuit in casu proposito. ¶ † Pro hoc facit. q2 iusta cã

8 (margin)

excusat quo minus cõmittat̃ pena[a] cõpromissi, vt no. Jo. an. in addi. Spe. ti. de arbi. §. fi. ver. itẽ quid si cõpromissum. ar. l. qui solidũ. §. etiã. ff. de leg. ij. l. si debitor. ff. de pet. τ qđ no. in. l. ex cõsensu. §. fi. ff. de appel. τ in. l. j. §. fi. ff. si quis ius dicen. non obtem. τ idẽ dicit Bald. τ Ange. in. l. tres fratres. ff. de pact. τ Bal. in. l. cũ tutoribus. ff. de transac. τ in. l. fi. C. de arbi. τ in. l. non solũ. ff. de rei vendi. τ Ang. in. l. qui rome. §. duo fratres. ff. de ver. obl. ¶ Quod autẽ iustã causaz reclamãdi habuerũt dicti de Boinis, ptz ex sñia lata in causa reductionis ad arbitriũ boni viri. l. ingenuũ. ff. de statu ho. c. in presentia. de renun. c. cũ inter. de re iud. τ in specie no. Bald. in. l. cõtra maiores. in fi. ver. C. de inoffi. test. ¶ † Plus dico q dato q iustaz causam reclamãdi de laudo dicti de Boinis nõ habuissent: tñ nõ inciderẽt in penã etiã veniẽdo cõtra cõpromissum: ex quo semel fuerat prius cõtrauentũ per dictũ Zanotũ. vnde frangẽti fidẽ τc. l. cum proponas. la. ij. C. de pac. l. qui fidẽ. de transac. c. ij. de iureiur. τ firmat Bal. Sal. τ moderni in. d. l. cũ proponas. vbi dicũt hoc esse verum etiã si fuit apposita clausula, qđ pena cõmissa ratũ maneret cõpromissum: q2 ista clausula nũquam operatur nisi in fauorẽ obseruantis: non autẽ pro non obseruante: vt notatur in dicta lege qui fidẽ. τ patet: q2 licite τ impugne potuissent dicti de Boinis venire cõtra cõpromissum pro. d. l. cũ proponas. cum si. τ per consequens non inciderũt in penã: imo penã aduersus Zanotũ exigere põt: vt late firmant Bar. Bal. τ Jo. de imo. in. l. cum pater. §. libertis. de lega. ij. Bar. in. l. j. §. cum arietes. ff. si quadru. pau. fe. di. τ Anto. de but. in. d. c. constitutus. de penis. Pau. de ca. in. l. semel mora. ff. solu. ma. ¶ Et ista reputat̃ vera opinio per predicta. τ maxime quãdo interuenit iuramentũ in promissione: prout in casu nostro: q2 tunc dictus Zanotus qui venit contra dictuz instrumẽtũ iuratũ cecidit[b] ab omni actione que sibi cõpetere potuisset vigore dicti instrumenti: adeo q ex eo se fundare nõ potest. l. si quis maior. de transac. ¶ Et sic ptz q non obstant allegata in contrarium: q2 isti de Boinis non venerunt contra compromissum. τ dato q etiam venissent, licite τ impune facere potuissent: vt dixi. ¶ Nec ob. d. c. constitutus. q2 potest multis modis rñderi: vt ibi per Ant. de but. τ maxime q2 ibi non cõstabat quis primo, τ quis secũdo cõtrauenisset. Alex.

9 (margin)

Summarium.

1. ¶ Pene vt fit locus liquidissime constare debet.
2. Protestatio incitatoria debet aduersarium certum reddere. nume. 5.
3. Probatio incerta non releuat.
4. Mandatum generale non facit incidere in penam. nu. 6.

Consiliũ. XXXIII.

Viso themate τ istrumẽto absolutionis inite inter Barth. reum, τ sorores ex parte vna: τ Dñicum ac fratres τ filios quõdã Augustini ex altera, τ obligatione dictorũ Antonij τ magistri Andree intercedẽtiũ pro dicto Barth. τ sororib9. ¶ Et visa protestatione facta dictis magistro Antonio τ magistro Andree per dictos magistrũ Dominicum τ fratres de suscipienda lite τ defensione pro dictis magistro τ fratrib9: occasione productionis, supplicationis, τ rescripti producti per dictum Bartho. seu eius procuratorem. ¶ Puto breuiter concludendũ, q occasione dicte protestationis τ contẽtorũ in ea nõ põt dici dictũ magistrũ Andreã incidisse in dictã penã librarum ducẽtarũ. nec ẽt ex eo q ipse non assumpsit litẽ ad defensionẽ tã vt dr motã contra dictos Dñicum τ fratres occasione dicti rescripti super cõpromisso petito, quam etiã motã vt dr ordinarie per dictũ Bartho. ꝯ predictos fratres. ¶ Ad qđ ostendendum presuppono † q vbi pena petitur, requiritur liquidissima[c] probatio eorũ, que adducuntur pro pene cõmissione. ita dt Bal. in. c. j. in ti. qualiter dñs proprie. priue. dicẽs probari per tex. singularem in. l. in testamẽto. la. j. ff. de cõdi. τ demon. ¶ Et idẽ no. Bal. in. l. j. in. iij. oppo. C. de his q pene nomi. vbi dixit q ad commissionem pene non sufficit probare coniecturas: sed requiritur liquida probatio intãtum q infertur in cã pene locũ non esse delationi iuramenti, q alias in alijs causis defertur: vt ibi per eũ. ¶ Modo in proposito nostro promiserũt dicti magister Antonius τ dictus Andreas τ dictus Bartholomeus τ sorores, q promissa per ipm Bartholomeũ τ sorores obseruabunt: τ non contrauenientẽ occa-

1 c (margin)

[a] ¶ Pena. j. libr. v. consilio. lxvj. l. qui Rome. §. duo fratres. de verb. obli. phil. fran. c. j. §. fin. de elec. in. vj. facit. j. c[illegible]. cxv. col. fi. libro. iiij. hyppol. marsil. l. patre. nu. ij. ff. de questio.

[b] ¶ Cecidit. vid no. s. lib. j. cõsil. lxxxv.

[c] ¶ Liquidissima. Bald. l. titius. in fin. ff. de lib. τ post. Jas. l. admonẽdi. in lect. col. xxij. in repeti. colũ. xciiij. de iureiurã. l. [illegible] co. ij. C. de his [illegible] pe. no. deci. ru[illegible] de proba. col. pen. consi. ccccliij. num. j. cõs. cccccxxxj. cõsil. dcl. col. j.

sione alicuius dāni etiā enormis vel enormissimi, vel occasione minoris etatis, aut alia quacūqz rōne, vel cā in iudicio, vel extra. Alias si secus vel preter fieret per dictū Bartholomeū vel sorores, promiserunt dicti magistri Antonius ꝛ magister Bartholomeus insolidum omnem litem ꝛ defensionē subire pro dictis magistro Dñico ꝛ fratribus quotiens sibi notificatum fuerit in ea persistere vsqz ad finem oībus suis sumptib⁹, ꝛ reficere oīa ꝛ singula dāna, expensas, ꝛ interesse: ꝛ extra sub pena librarum ducentarum: tñ dico qđ nō fuit legitime notificatū, ꝛ protestatū dictis magistro Antonio ꝛ magistro Andree, prout importabāt verba dicti instrumēti, ꝛ prout de iure notificare ꝛ protestari tenebanť ipsis fratribus. ¶ † Quod ostenditur quando protestatio fit ad aliquid faciendū: prout erat ista, dꝫ esse certa ꝛ certū reddere aduersariū, cui fit protestatio: adeo qđ ipse intelligere possit clare se obligari ad illud ad qđ per protestationē incitatur, ꝛ seu euenisse casum in quē se obligauit. l. si quis inficiatus. ff. depositi. l. nomē. C. que res pigno. obli. pos. l. fi. §. j. C. de bo. auč. iud. possi. l. aut q aliter. §. j. ibi, ne qđ defunctorie aut obscure dicere. ff. quod vi aut clā, ꝛ in cle. causaꝫ. de electio. ꝛ est doctrina Bar. ita declarātis in l. non solū. §. morte. in ver. iij. principaliter videndū est ꝛc. ff. de noui ope. nun. ꝛ cū eo cōmuniter ibi transeunt moderni. ꝛ no. Bart. ꝛ aliȷ̄ in. l. emp. C. de eui. ꝛ in. l. quod te. ff. si cer. pe. per illuꝫ tex. ꝛ in lege pater. §. ex quo. ff. de administratione tutorū. cuꝫ simi. ¶ Sed dicta denuntiatio seu protestatio nō fuit huiusmodi: ergo ꝛc. Quod autē non fuerit dicta protestatio talis, prout requirebatur, vt dixi: patet qꝛ in dicta protestatione in qua est insertus tenor supplicationis dicti Barth. cōtinetur ꝙ dictus Barth. in supplicatione narrauit ꝙ cū esset minor fecerat cōpromissum cuꝫ dicto magistro Dñico, ꝛ fratribus in dictum magistrū Christoforū curatorē, ꝛ in magistruꝫ Antoniū degli. in quo nō interuenerant debite solēnitates, ꝛ qđ super compromisso fuerat laudum, ꝛ attēto quod erat minor: ꝛ tunc ignarus iuriū suorū fuit enormiter lesus per dictuꝫ laudū, ꝛ qđ dictus Bartho. de hereditate aui sui parum, aut nihil habuerat, ꝛ ꝙ erat ius naturale saltem ratione legitime. Et preterea supplicabat principi, quod viso, ꝛ attēto enormi dāno nō obstāte laudo cōmitteret cogi dictos suos patruos ad nouiter cōpromittendum de oībus eorum differētȷ̄s, vsqꝫ ad presentē diem: ꝛ qđ princeps rescripsit si ita est, fiat per potestateꝫ, ꝛ qđ dicta supplicatio fuerat producta per Dominicum ꝛ fratres per Melchionē procuratorem dicti Bartholomei, ꝛ prestabať dictis magistro Antonio ꝛ magistro Andree, vt deberēt dictā litem ꝛ defensionem subire: alias protestabať de dictis penis. Dico igitur ꝙ ex dicta protestatione nō reddebať certus dictus magister Andreas, ꝙ in casu narrato in dicta protestatione esset obligatus ad defensionē subeundā: quia non apparet ex illa protestatione quod illud cōpromissum ꝛ laudū, de quo fit mentio in dicta protestatione, fuerit factū ante vel post dictuꝫ instrumentū obligationis, ꝛ intercessionis dictorū magistri Antonȷ̄ ꝛ magistri Andree. naꝫ si laudū, de quo fit mentio in dicta supplicatione, nō erat latum eo tēpore quo dictus magister Andreas quondā Dominici intercessit, ꝛ se obligauit pro dicto Barth. non pōt dici dictus Andreas esse obligatus ad subeundam defensionem contra dictū Bartholomeum volentem impugnare laudum postea latum: quia dictus magister Andreas esset obligatus ad suscipiendum defensionem contra dictuꝫ Bartholomeuꝫ volentem impugnare laudum postea latum: quia dictus magister Andreas promisit ꝙ Barthol. non veniret contra que tunc ꝛ ante fecerat: non autem ea que in posterum fierent. l. qđ si stipulatus fuerim illud aut illud. §. j. ꝛ. l. si a colono. ff. de verbo. obliga. l. si ita scripsisset. ff. de leg. ij. l. si ita. ff. de au. ꝛ arg. legat. ꝛ quod voluit glos. notabilis in. l. heredē. ff. manda. cum glo. ¶ Fundamentum intentionis magistri Dominici ꝛ fratrum esset quod laudum contra quod venit, esset latum tempore quo dictus magister Andreas se obligauit pro Barth. vel ante debuit deduci ꝛ clare specificari: alias protestatio nō concludebat nec arctabat: vt in. l. matrem. ff. de proba. l. eum actum. cum ibi not. ff. de nego. gestis. no. in cle. fi. de rescri. ꝛ est doct. Barto. ꝛ aliorum in. l. non solum. §. sed vt probari. ff. de ope. no. nun. ꝛ in. l. si is qui. in fi. ff. de iur. fisci. ꝛ in. l. an eadē. §. actiones. in vlt. col. ff. de excep. rei iudic. ꝛ in. l. non potest. ff. de iud. ꝛ not. in. c. abbate sane. de re iudi. in. vj. ꝛ not. Bal. ꝛ Salyce. in. l. fin. per illum tex. C. an ser. ex suo fac. ꝛ in. d. l. matrem. ¶ Facit quod not. Jo. an. in. c. auditis. de prescri. vbi refert se habuisse de facto: quia † qui cōduxerit equum pro certa mercede pro eundo vsqꝫ ad certuꝫ locum, ꝛ equus mortuus est in via naturaliter, vt dicebatur, locator petebat emendam equi: conductor allegabat ꝛ probabat in itinere equū esse mortuū naturaliter, ꝛ per illos probauit qui secū erant, ꝙ equus quē equitabat tali die, erat mortuus naturaliter. dicebat tñ locator probasti vnū equum mortuum, sed non illū quem tibi locaui, quare illa probatio non iuuat per id qđ habetur in. d. c. auditis. facit. c. in presentia. de probat. ¶ Ad propositū ergo ad hoc vt ex narratis in supplicatione ꝛ protestatione redderetur certus dictus magister Andreas, prout reddi debuit, ꝙ iste erat casus in quo ipse erat obligatus ad defensionē oportebat quod ex supplicatione ꝛ protestatione appareat, quod illud laudū quod volebat impugnare Bart. erat latum inter eos ante confectionē dicti instrumenti, adeo qđ induceret in obligatione facta per magistrum Andream. ¶ Attēto ꝙ in dicto instrumento, in quo fit mētio de certe laudo rogato per ser Hieronymum, non fit mentio de nominibus arbitrorum nominatorum in supplicatione: ꝛ iustam ac presumptam habuit ignorantiā dictus magister Andreas qui fuerint illi arbitri: qꝛ in facto alieno probabilis est ignorātia. l. si. ff. pro suo. l. verius. ff. de proba. ¶ Et lꝫ in dicta protestatione fiat mentio de hereditate aui: non tñ materni vel paterni. duos enim habet de necessitate auos: vnū. s. paternum: aliū maternū: ita qđ ex illa protestatione ꝛ narratis, non reddebať certus magister Andreas quod Barth. vellet petere de hereditate aui paterni: de qua loquitur instrumentuꝫ obligationis dicti magistri Andree. ¶ Nec in supplicatione ꝛ rescripto petit cōpromitti de differentȷ̄s: que fuerūt ante dictum instrumentum obligationis. nec vlla fit ibi mentio de dicto instrumēto quietationis: aut eius effectu: ꝛ in dubio debeat interpretari qđ non senserit de illis differentȷ̄s que fuerūt ante tempus dicti instrumenti, que erant scripte per dictum instrumentū penale contra facienti † per verba generalia nō videtur quis velle facere id per quod incideret in penam. l. iij. §. si procurator. ꝛ ibi Bart. ꝛ doc. ff. quod quisqꝫ iuris. ꝛ. l. penul. ff. que in frau. cre. ꝛ in. d. c. non potest. de procu. Alia euidēti ratione potest dici ꝙ non fuerit legitime notificatum dicto magistro Andree de aliqua motione litis facta per Barth. predictū cōtra dictos protestātes: † qꝛ cū fit protestatio litis mote: dꝫ illi cui fit protestatio exhiberi petitio seu libellus: ꝛ citatio in forma publica seu authētica de ipso libello ꝛ citatione dꝫ dimitti copia ei cui fit protestatio: ita cōcludit Bar. ꝛ aliȷ̄ in. d. l. non solum. §. morte. de noui operis nuncia. in versic. iij. principaliter est videndum. ꝛ in. d. l. empti. ꝛ ibi hoc sequitur Saly. ꝛ idem tenet Angel. ꝛ moderni in. l. in executione. §. insolidū. ꝛ in. l. cum ex causa. ff. de verb. oblig. per tex. in cle. causam. de elec. cum aliȷ̄s ꝟ. allegatis. sed istud nō reperio seruatum in. d. protestatione. s. quod fuerit per dictos protestātes exhibita dicto magistro Andree in forma publica dicta petitio Barth. nec rescriptuꝫ in forma authētica vnā cū citatione facta ad causaꝫ de dictis magistro dominico ꝛ fratribus: ergo protestatio ꝛ notificatio fuit nullius momenti: ergo nō incidit in penam magister Andreas cum non fuerit seruata forma requisita de iure: ꝛ ex tenore dicti instrumenti. Accedit quia etiam non apparet deductum quod ille ser Melchior procurator dicti Barth. qui procurator produxit, vt videtur: dictuꝫ rescriptum: fuerit specialis procurator: prout de iure requirebatur: † quia vbi principalis posset ex aliquo facto incidere in penaꝫ: requiritur ad illum actum speciale mandatum. d. l. iij. §. si procurator. ꝛ ibi Barth. ꝛ aliȷ̄ cum concor. ꝟ. allegatis. nec per litem postea motam ordinarie in iudicio per Barthol. contra dictum magistrum Dominicum ꝛ fratres: non potest dici quod magister Andreas in penam inciderit: quia de illa lite nulla fuit facta intimatio dicto magistro Andree: vt ex forma instrumēti requirebať: ꝛ hec procedunt de pena in qua diceretur incurrisse dictum magistrū Andream ex facto, vel non facto suo: vt nō suscipiendo litem vel defensionē: ꝛ non faciendo ea que se facturum promisit in dicto instrumēto, prout queritur in facto. ¶ Non autem insisto an dictus Barth. in penam inciderit: ꝛ an ex persona sua peti possit ab eius fideiussore: quia de hoc a me non queritur quinimo verbo fertur quod inter dictū Bartho. ex parte vna ꝛ dictuꝫ Dominicū ꝛ fratres ex altera post predicta facte sunt absolutiōes reciproce, que absolutio prodesset etiā fideiussori: nisi aliud contrarium conuentum esset: iuxta. l. ꝛ heredi. §. fi. cum. l. seq. ff. de pac. ꝛ. l. exceptiones que persone. ff. de excep. Et ita dico ꝛ consulo ego Alexander.

Summarium.

1 Fideiussor non censetur obligari pro pena vel interesse.
5 Fideiubens simpliciter videtur in omnem causam.
6 Dilationis causa cessante cessat dilatio.

Consi. XXXIIII.

Viso instrumēto de quo fit mētio in themate. Videret̄ prima cōsideratione dicēdum dictū Masinum conueniri nō posse: nisi finitis sex annis: qꝛ nō promisit Masinus restituere dicto Iaco. ꝛ fratribus: nisi finito dicto termino sex annorum: ergo ante diez male agitur 1 l.j. in fin. ff. de vsufruc. accrescen. de verbo. sig. l. cedere diem. † ꝛ fideiussor obligatur ex cōtractu strictiiuris. ꝛ ex contractu stipulationis. l. blanditus. C. de fideiussor. l. stipulationum alie. §. satis acceptio. ff. de verbo. oblig. ꝛ per consequens non potest ab eo plus peti quā verba promissionis stricte sumpta important. l. quicquid astringende. in prin. ꝛ. l. in conuentionalibus. ff. de verb. obli. ¶ Pro hac cōclusione bene facit tex. in. d. l. fideiussores magistratuum. in prin. iuncta glos. ꝛ in. §. pro aure-2 lio. ff. de fideius. † vbi fideiussor qui promisit pro officiali reipublice, non videtur obligari ad penā maleficij pro ipso officiali, sed solum ad interesse ꝛ damnum reipublice: ꝛ etiam fide-a iussor[a] qui fideiussit pro sorte non videtur fideiussisse pro vsuris, postꝙ expresse pro illis non ꝓmisit: vt in. d. §. pro aurelio. ꝛ l. si fideiussor. C. de fideiusso. ¶ Ad idem tex. in. l. si in pignore. ff. de fideiusso. vbi fideiussor qui pro debitore mutuū recipiēte promisit, non pōt cōueniri occasione pignoris traditi a debitore pro dicto mutuo si in pignoris constitutione creditor fuit deceptus a debitore: ꝛ ad idē plura deduci possent sed hec satis sint. ¶ Quibus nō ob. in ꝓposito contrariam sñiam puto de iure veriorem ꝛ equiorem. magis de mente contrahētium 3 etiam † in cōtractibus plus attēdi debet mens ꝙ verba. l. si in venditione. ꝛ qꝺ ibi gl. in ver. virtus. ff. cōmunia prediorum. ꝛ l. ita stipulatus. ꝛ qꝺ ibi glo. in verbo sententia est. de ver. obli. ꝛ in. l. triticū. eo. ti. ¶ Presuppono igitur in primis qꝺ contractus celebratus inter dictos Iacobū ex parte vna, ꝛ Ioannem recipientem pecuniam ad mercādum ꝛ exercēdū in arte pannorū pro tpe sex annorum ad dimidiā lucri, ꝛ cum pacto qꝺ dānum eueniens casu fortuito spectat ad dictū Iacobum, dz esse cōtractus societatis in qua Iacobus ponit pecuniā, ꝛ Ioannes ponit operā. l. j. C. pro socio. cū ibi no. per glo. ꝛ doc. ꝛ maxime Bar. ꝛ Bal. in. l. cū duobus. §. si in coeunda. ff. eo. ti-4 tu. ¶ † Scḋo presuppono, qꝺ talis societatis cōtractus etiam ad certum tēpus finitur in morte vnius ex socijs: qꝛ conuētione aliqua fieri non potest qꝺ societas regulariter ad heredem transeat. l. nemo potest. ꝛ. l. adeo. in prin. ꝛ. l. actione. §. morte. ff. pro socio. ꝛ sic potest intentari actio pro socio finita societate, vt tradat̄ ratio administrationis cum cōsignatione reliquorū, iuxta. l. tam diu. cū ibi no. C. pro socio. iunctis que not. per glo. ꝛ doct. in. l. j. in princ. ff. de eden. ꝛ. l. pro socio. arbiter pro socio. Et ex hoc infertur qꝺ per mortem dicti Ioannis finita fuit dicta societas, ꝛ cōueniri potest heres eius actione pro socio, vt reddat rationē administrationis dicti Ioannis cum consignatione reliquorum. ¶ Istis sic propositis, dico qꝺ eodez modo dz posse conueniri dictus Masinus sicut ꝛ heredes dicti Ioā-5 nis † probatur fideiussor simpliciter acceptus fideiubere videtur in omnem causam totius obligationis contractus: ꝛ ideo ex persona principalis debitoris potest cōueniri ad vsuras ꝛ accessiōes, in quibus cōmissa esset obligatio principalis. l. si postea. ff. rem pub. sal. fore. l. si quis pro eo. §. si numos. ꝛ. l. amissi. §. fideiussores a colonis. ff. de fideiusso. ꝛ not. glo. ꝛ doct. ff. loca. in. l. centum cap. ff. de eo. quod cer. lo. vbi habetur quod videt̄ fideiussisse quo ad omnia, que sunt de natura illiꝰ actionis in qua intercessit fideiussor. ¶ Ergo cuz dictus Masinus fideiusserit, simpliciter videtur fideiussisse in omnez causam: ꝛ debet posse cōueniri ad omnia que veniūt ex natura illius contractus seu actionis: ꝛ per ꝯñs cū de natura contractus societatis ꝛ actionis pro socio sit, ꝙ finita societate per mortem agi possit ad redditionem rationis ad consignationem reliquorum, vt dixi, dz posse cōueniri fideiussor. ¶ Pro hoc bene facit tex. in. l. Latinus largus. ff. de edi. edict. vbi apparet quod fideiussor cōtractus potest cōueniri pro distractu. vnde querit Bal. in. l. si prediū. in fi. in ver. vltimo quero. C. de edil. ꝛc. nunquid fideiussor potest cōueniri redhibitoria ꝛ sic ad distractū: ꝛ dicit primo videri ꝙ non: qꝛ aliud est fideiubere in distractu. cōtrarū decidit ipse p. d. l. Latinus. qꝛ ſm eū videt̄ fideiussor. in oēm causam fideiubere: pbat̄ in iuribus. s. alle. ¶ Ergo videtur ꝙ dictus fideiussor, qui fideiussit in cōtractu societatis, possit cōueniri ꝓ distractu seu distractiōe dicte societatis, dato ꝙ ille casus distractiōis societatis qui euenit, non fuerit expressus: vt in. d. obligation. ¶ Non ob. si diceret̄ qꝺ fideiussor videt̄ ꝓmisisse simpliciter, ꝛ per ꝯñs nō in oēm causam: qꝛ tā-b tum promisit[b] in fine dicti termini restituere dictas pecunias cū dimidia lucri percepti ex opera, vel tāto minus quantū esset damnū inde secutū ꝛc. ergo non videtur obligari fideiussor 6 ad restitutionē ante faciēdam: qꝛ respōdeo † qꝺ causa cōcessionis dilationis sex annorū, fuit vt dicte pecunie deberēt per dictum Ioannem in societate ꝛ mercātia pannorum exerceri ꝛ negotiari: vt patet in dicto instrumento, vnde cessante causa c dilationis, cessare debet dilatio[c] tam in contractibus, quam in vltimis voluntatibus. l. continuus. §. cum ita. ad fi. ff. de verb. oblig. l. a filia. §. alumno. ff. ad treb. l. si quis heres ita scriptus. ff. de acqui. here. ¶ Pro hac opi. videtur optimus text. in. l. libertum. §. fi. ff. ann. leg. vbi sc̄dm cōmunem intellectum quod dispositio collata in tēpus quo tutela finietur pubertate sortitur effectum si tutela finita sit non pubertate, sed morte: quia ibi cogitatum fuerit qꝺ deberet fieri restitutio per tutorem pupilli cum erat etatis annorum. xiiij. ꝛ sic cum erit finita tutela per aduentum pubertatis: tamen sub illo casu cōprehenditur casus equipollens. s. si finita fuit tutela ante pubertatem per mortem. ita ergo in proposito: licet fuerit expresse instrumen-a to cogitatum qꝺ restituerentur pecunie finita societate per lapsum temporis: tamen cōprehenditur casus equipollens. s. si finita fuit societas alio modo scilicet morte: cum videatur esse eadem ratio in casu nostro que erat in casu dicte. l. liberto. §. fi. ꝛ procedit argumentum de vno ad alium. s. de tutela ad societa-b tem. l. pactum inter heredem. ff. de pac. ꝛ. l. que de legato. ff. de lega. j. nam etiam in contractibus obligatio facta in vno casu extenditur ad casum similem: vt est tex. in. l. fi. §. fin. ff. manda. 7 ¶ † Fortificantur predicta per id qꝺ leg. ꝛ no. in. l. tale pactuz. §. fi. ff. de pac. vbi habetur qꝺ etiam in cōuentionibus idez seruandum in casu non statuto, seu non cōuento: prout seruatur in casu conuento quoties verosimile est, qꝺ si de casu non conuento quesitum fuisset, idem fuisset statutū in eo quod fuit in alio. Sed verosimile est ꝙ dictus Iacobus eo modo quo voluit sibi caueri per fideiussorem in casu quo finiretur societas tpe, eodem modo ꝛ multo magis voluisset sibi caueri in casu quo finiretur societas morte Ioannis: qꝛ eadem rō vel maior debuit mouere Iacobum ad volendum sibi caueri in casu societatis finiende per mortem Ioannis, ꝛ eodem modo verosi-d mile[d] est qꝺ sicut Masinus fideiussit pro Ioanne in casu quo duraret societas per totum tempus sex annorum, eodē modo fideiussit in casu quo societas durasset minus, ꝛ morte al-c terius sociorū finiretur: quia magis obligabatur Masinus, si societas durabat ꝑ sex annos, quā si minus durasset: qꝛ quāto magis durabat societas, tāto magis erat obligatus Ioānes propter redditionem rationis tanti temporis ꝛ locorum, aut interesse secutorū. ¶ Restat tamē respōdere ad ea que in contrarium allegabantur: ꝛ in primis non ob. si ante diem societas finita sit vt probatum est supra. ¶ Nō ob. si fideiussor cōuenietur in stipulatione que non dz cōprehēdere vltra quā 8 verba stricte sumpta importent: † qꝛ rñdeo qꝺ etiam in stipulatiōibus ꝛ in cōtractibus stricti iuris etiam attēditur mens, per quā extenduntur ꝛ declarātur verba: vt. d. l. triticum. ꝛ. d. d l. si in venditione. vt probatur in p̄realle. l. fin. §. j. ff. māda. iuncta. l. diligenter. in prin. ff. man. vbi mādatum extēditur ad casus similes: licet stricte ꝛ diligēter custodiendos. bene facit. d. l. tale pactuz. §. fi. cum gl. fi. ¶ Non ob. etiā tex. in. l. si fideiussores magistratuum. in prin. quia ibi ideo est: quia fideiubens apud rempublicam pro officiali videtur ꝓmittere indemnitatem tantum, nō mirū si nō comprehenditur pena. l. libertus. §. fi. ff. ad municipa. ¶ Nō ob. text. in. d. §. pro Aurelio. qꝛ rñdeo ꝙ ibidem fideiussor promisit sola centum, non potest cōueniri pro vsuris, sed solum pro illis centum: qꝛ si teneret̄ etiā ad vsuras quas nō promisit, non subest ibi ratio quare debemus dicere: sed in proposito nostro causa dilatiōis sex annorum facit tēpus durare dilationis: ꝛ quomodocūqꝫ finita sit societas debet cessare dilatio: ꝛ esse idem effectus vt ostensum est supra. ¶ Et presertim cū cessatio huius cause dilationis pendebat a facto nō existente in potestate fideiussoris. s. finiri dictam societatem ante tēpus sex annorum, quo casu cessante causa dilationis non expectatur tempus seu dilatio. l. hoc iure. ff. de verborum obliga. ꝛ no. glo. ꝛ doctores in lege, in illa stipulatione si calendis. eodem titulo.

a ¶ Fideiussor. Antho. negusa. par. ij. membr. iiij. nu. xlvij.

b ¶ Tantū promisit. si hoc esset verum Alexā. male ꝯsuluisset. Est ergo p̄supponendū ꝙ oblig. fideiussoris referatur ad finem societatis ꝛ ad totum contractū. secus si tm̄ ꝓmisit soluere in fine dictorum sex annorum qꝛ tunc oblig. esset limitata. [illegible]

c ¶ Dilatio. tex. l. aliqū. in fi. ad velleia. l. qui funduz. §. si tu ex parte. ꝛ ibi Alex. no. j. ad leg. falci. pau. l. fi. § fi. C. q admit. cōsi. cccij. lib. j. bal. cōsi. ccgij. lib. iiij. Anchar. cōsi. cccxciij.

d ¶ Verosimile. Imo non est verisimile ne in plus ꝛ durius obligetur fideiussor. [illegible]

Summarium.

1 ¶ Domini locorum an possint exigere collectas a subditis.
4 Eximentis alium a iudicio que sit pena.
5 Magistratus municipaliꝫ mulctare potest.
6 Testis falsus sine nouo processu puniri potest.

Consilium. XXXV.

VIso themate ⁊ dubiis mihi trāsmissis super pendētibꝰ a laudo per Antoniū de rachesiis de regio arbitrū seu arbitratorē electū per magnificū ⁊ generosū virum comitē Azonē de manfredis ex parte vna, ⁊ quosdam hoīes de monte Richio subditos ⁊ vasallos prefati comitis Azonis. ¶ † Circa primū dubiū quo queritur an dictus comes possit exigere collectas a dictis subditis ⁊ vasallis ꝓ dote cōstituēda cuidam sue sorori, ꝙ maritare ⁊ dotare tenet̃ dictus comes, ac etiā pro quibusdā expēsis factis per dictū comitem pro aduētu illustrissimi principis domini ducis Mutine ⁊ Regii, cuiꝰ ipse comes Azo est etiā vasallus, videt̃ prima cōsideratione dicendū qd nō: primo per id qd no. Bar. in l. j. C. de excusa. mune. lib. x. vbi dixit qd illi quibꝰ sunt concessa castra sub protectione ⁊ regimine cum mero ⁊ mixto imperio, non possunt imponere collectas per. l. placet. eo. ti. ⁊ l. j. C. de superindicto. ⁊ ideo dicit quod actum fuit in capitulis pacis, ꝙ oīa castra occupata per Ubaldinos: remaneāt sub regimine ⁊ protectione eorū. ⁊ cum mero ⁊ mixto imperio cū non potuerint ipsi imponere collectas in talibus castris. ¶ Scdo questionē videtur decidere Bal. in. l. cum mulcta. C. de bo. que lib. 2 † vbi querit an dñi possunt pro necessitate vēdere rē sui vasalli. Et primo arguit qd sic, cum ipsi sunt sui, etiā oīa bona vt. C. in qui. cau. coloni. l. ii. ⁊ l. fi. lib. xj. contrarium dicit esse verius. q2 nec vasallus cōpelli pōt per dñm ad prestandas sibi collectas vel angarias. ff. qd me. cā. l. extat. ⁊ l. j. ff. qui ⁊ a q. ⁊ l. dñi pdi. C. de agri. ⁊ cēsi. li. xj. ⁊ rñdet Bal. ad. d. l. fi. qd illa. l. intelligitur quo ad protectionē ⁊ defensionem, non quo ad exactionem talliarū: quia cum sint regalia, soli principi competunt. in c. j. que sint regalia. col. x. ⁊ dicit Bal. qd istud etiā tenet Rich. malū. ⁊ quod dicebat esse valde no. ¶ Sed premissis non obstātibus in casu quo queritur, puto ꝯtrium esse verius: ⁊ omisso multiloquio dico ꝙ casum nostrū decidit in specie Spec. in tit. 3 de feu. §. qm̄. in pe. col. in ver. ⁊ no. † ꝙ vasalli comitum ⁊ baronū tenent̃ dñis suis in se obedire ⁊ seruire ꝓpter feuda que ab eis recipiūt: ⁊ inter cetera dicit ꝙ tenentur ꝓ coredo imperiali vt qñ imperator transiret per illum locū contribuāt in sumptibus eius: ac etiā tenent̃ ꝓ filia dñi maritanda. ⁊ lʒ Jo. and. ibi in addi. referat nonnullos tenuisse ꝯtriū: tñ in casu nr̄o non est necessaria hec disputatio: q2 ꝑ testes est ꝓbatū, ꝙ similes collectas cōsueuerūt imponere antecessores dicti comitis, quorum ipse est heres ⁊ successor, cū in talibus stet̃ cōsuetudini. l. j. ⁊ ibi no. Bart. C. de auro coronato. lib. xj. ¶ Et etiam consulo qd dictꝰ comes etiā probet de consuetudine tāti tēporis cuius in cōtrarium memoria non existat: quia fertur hoc eum probare: nā talis cōsuetudo vim priuilegii hʒ. c. sup quibusdā. §. pterea. de ver. signi. c. distinc. cōtra morem. l. hoc iure. §. ductus aque. ff. de aqua quo. ⁊ esti. no. in proposito Bartol. in. l. qui neqȝ. C. de incolis. ⁊ in. l. j. C. de mulie. ⁊ in quo loco. lib. x. ⁊ ex hoc ptʒ 4 esse responsum ad alleg. in contrarium. † Circa secundum dubium, quo queritur an illi homines de monte Richio potuerint cōdemnari ad illā penā per ptātem dictorum castrorum eo q2 in magna congregatione accesserint ad locum in quo de mandato Potestatis erant detenti illi tres, ⁊ dixerunt istis tribus detētis, vegano che vay con noy che nesuno deuera a pagare noy, voremo esser quelli che pagano: ⁊ exemerunt eos a loco iudicii ⁊ detentionis dolose, sic scientes ipsos esse detentos iussu potestatis predicti: ⁊ in hoc cōcludo quod puniri poterunt: q2 conturbauerunt officium suum, ⁊ exercitiū iurisdictionis dicti potestatis non patiendo illos detentos prestare obedientiā Potestati, iuxta. l vim facit. ff. de vi ⁊ vi arma. ⁊ dando ei auxilium ⁊ consilium in non obediēdo possunt puniri ⁊ manu militari, per ipsum Potestatē pro defensione sue iurisdictionis: vt in. c. j. in versic. fauores. ⁊ ibi plene not. Inn. ⁊ alii de offic. delega. ⁊ not. Bartol. l. j. §. j. ff. si quis ius dicē. ⁊ Ang. in ea. l. j. in prin. ⁊ interdū lex eximentē punit pena decē librarum auri, vt quando eximeret raptorem, vt in authen. vt oēs obe. iudi. prouin. §. arripiant. iuncto. §. fin. quandoqȝ punitur pena criminis lese maiestatis: vt si eximeret confessum ⁊ condemnatum de crimine: vt. l. quisqȝ. ⁊ ibi plene per Bartol. ff. ad. l. Jul. maie. ⁊ in extraua. ad reprimendum. in verbo, tangat, quandoqȝ punit̃ pena vltimi supplicii, vt si quis eximat reum malefice seu magice artis. l. fina. C. de malefic. ⁊ mathe. ¶ In aliis autem casibus dicimus quod vbi ille qui eximitur, erat reus alicuius criminis, punitur eximens eadem pena qua veniebat puniendus ille exemptus pro delicto suo, vt probatur in. l. j. C. de his qui latro. quem text. in proposito allegat Bar. in. l. si quis. in fi. ff. ne qs eū qui in ius vo. vi exi. Facit. l. quoties. C. de exacto. tribu. lib. x. ⁊ quod not. Ange. in. l. j. in princi. ff. ne quis eum qui in ius voca. vi exi. vbi etiā dixit nō esse attendendū an ille exemptus esset iuste vel iniuste detentus, vt ibi per eum, ⁊ nota. Innoc. in preallega. cap. primo. de offi. deleg. ¶ Sed vbi eximitur quis, qui non esset reus criminis, seu detentus non esset pro aliquo crimine: ⁊ tunc cum eximere aliquem a iudicio ⁊ turbare iurisdictionem iudicis sit de genere prohibitorum, vt in. d. c. de offic. dele. ⁊ per totum titulum. ff. ne quis eum qui in ius voc. ⁊ l. j. ff. si quis ius dicen. ⁊ l. j. ff. de eo per quem fac. fuer. ⁊ pari pena puniuntur inobedientes ac turbātes sicut fautores ac ꝯsultores, ⁊ instigatores eorū. vt in. d. c. j. ⁊ in. d. l. j. C. de his q lat. l. is cuius ope. ff. de adul. l. j. §. incidit. ff. ad turpi. ⁊ plene no. Bartol. in. l. is qui opē. ff. de fur. ⁊ alii, maxime Saly. in. l. j. C. de rap. virg. ⁊ do. Anto. in. d. 5 c. j. ¶ † Aut volumus dicere qd dictus potestas, qui appellatur magistratus municipalis, potest puniri mucltando, ⁊ extra ordinem eos pecuniariter condēnare: ⁊ certe potest, vt no. Innoc. ⁊ alii in. d. c. j. nam etiam magistratus municipalis in his que spectant ad suam iurisdictionem leues mulctas potest imponere. l. j. in princip. cum ibi plene no. per doc. ff. si quis ius dicen. non obtempe. ⁊ in. §. audient. in auf. de defen. ciui. ⁊ not. Specu. in titu. de sent. prolat. §. species. in ver. j. Ad idem l. ii. §. fi. ff. de iud. ⁊ l. aliud est fraus. ff. de verb. signi. vbi omnibus videtur concedi potestas mulctādi exceptis delegatis, ⁊ leuis multa intelligit̃ esse inspecta qualitate persone, ⁊ modo cōtēptu iurisdictiōis, ⁊ ꝯm cōsuetudinē loci. ita dicit Spe. i tit. de sen. ꝓla. §. species. ꝟ. nūqd titulꝰ. ⁊ Jo. an. in ad. Spe. in tit. de cōtu. §. fi. ver. j. ⁊ dicit spe. in. d. ver. sed nunquid titulꝰ. qd de facto seruatur ꝙ potestas ⁊ iudices imponunt mulctas vltra metā taxatā in. l. eos. C. de modo mulctarū. ⁊ sic videtur istud esse arbitrarium. fateor ꝙ non inspecta obseruantia: sed mero iuris rigore leues multe sunt ille que non ascendunt ad duas vncias auri ꝑ. d. l. eos. iūctis no. in. d. l. j. in prin. ff. si qs ius dic. nō obtē. q̃ due vncie auri cōstituūt duodecim aureos: q2 de iure aurei septuaginta duo debēt ascēdere ad libram auri. l. quoties. C. de suscep. ⁊ arca. li. xi. ⁊ not. in. l. quicūqȝ. C. de ser. fu. ⁊ in. l. fi. ff. de ius vo. cum si. ⁊ sic a duodecim aureis infra potuisset multare. Potestas quēlibet predictorum arbitrio suo. ⁊ hoc cōsiderato si nō apparet aliter de cōsuetudine mulctandi, possit sentētia arbitratoris reduci ad dictā sentētiā, scilicet condēnando pdicto modo a. xii. aureis infra arbitrio ipsius iudicantis. ¶ Nec pdictis ob. l. iii. §. si qs ad pedaneū. ff. ne qs eū q in ius vo. vi exi. q2 rñdeo ꝙ ille tex. non negat pedaneis iudicibꝰ ⁊ inferioribus potestatem mulctandi. q2 esset ꝯtra tex. in. l. j. in ver. in omnibus. cum ibi not. ff. si quis ius dicen. ⁊ dictū est supra. sed solum vult ille text. quod eximēs citatum coram pedaneo iudice non incidit in penam illius edicti positam in. l. pe. §. in eum. e. ti. ¶ Quinimo ꝯm Bart. ⁊ Saly. in. d. §. si quis ad pedaneum, ille tex. intelligit̃ qñ citatio erat nulla, vt quia delegatus faciebat aliquē realiter citari, ꝙ facere non potest, vt in auf. de exhi. reis. §. si vero. etiā no. in. l. sed etiam. ff. de in ius vo. nā eximēs talē realiter citatū ab eo qui nō habebat potestatē sic citandi, non incidit in penam illius edicti. ¶ Et pro isto intellectu facit, q2 ille tex. venit continuatiue ad precedētes leges, que etiā loquūtur in casibus in quibus citatio erat nulla. aut dicere volumus qd predictꝰ potestas per viā principalis inquisitionis possit ordinarie ⁊ plenarie de illo delicto ⁊ iniuria facta officio procedere ⁊ punire, prout fecit. ⁊ dicendum est qd sic. ⁊ istam viam in veritate amplexus ⁊ sequutus est potestas. ¶ Et ad hoc ostēdendū psuppono ꝙ ad mulcte impositionē iudex pōt ꝓcedere ex officio suo extra ordinem, ⁊ absqȝ accusatore ⁊ ordinario ꝓcessu, vt no. Bart. in. l. j. in fi. prin. ff. si quis ius dicē. nō obtē. item presuppono qd pro delicto pōt iudex interdū ꝓcedere mulctā arbitrariam imponēdo ex officio suo tuēdo iurisdictionē suā. ⁊ pro eodē delicto etiam pōt imponi inordinaria ⁊ plenaria pena, exēplū, 6 † testis corā iudice falsum deposuit. nā pōt iudex ex officio in eodē ꝓcessu mulctam imponere extra ordinem arbitrio suo, ac etiā ꝓ illomet delicto posset accusari ⁊ ordinarie puniri plenaria plena. l. cornelie de fal. vt no. gl. in. l. nullū. C. de test. ⁊ licet quidā ibi reprehendant gl. tñ ꝯm Bal. seruat̃ illa glo. qñ pena plenaria nō esset imposita ꝑ iudicē mulctātē, ⁊ per hoc Bal. in. l. vbi. C. ad. l. corneliā de fal. ⁊ in. l. ancille. in vlt. col. C. de fur. ¶ Uel dato qd vtraqȝ pena copulatiue nō potest imponi, tñ verū est licere saltem alternatiue qd pena ⁊ mulcta pñt ꝓ eodē delicto habere locū, posito qd iudex eligendo vnā viam nō potest alteram cumulare, ⁊ hoc etiam patet ex his que not. Spec. in tit. de iudic. de leg. j. sequitur. versic. quid ergo si altera. ⁊ expressius Inno. in. d. c. j. de offic. delega. ⁊ vbi voluit quod iudex delegatus interdum

potest

potest pro delicto facto in offensam sue iurisdictionis mulctā extraordinariam imponere, vt sic prouideat qđ non impediatur eius iurisdictio: tñ magnam penam non potest ipse delegatus imponere: qꝛ talis causa spectat ad iudicē ordinarium: qꝛ delegatus non pōt cognoscere ordinarie: nisi de hisque sibi delegata sunt. c. cuꝫ olim Abb. ꝛ P. S. de officio delegati. ¶ Tertio presupono qđ formatus fuit libellus inquisitionis cōtra dictos eximētes per dictū Potestatem, in quo inter cetera narrabatur qđ dictam exēptionem fecerunt in vilipendium ꝛ opprobrium officij dicti Potestatis: ꝛ propter eorum contumaciam ex forma statutorum ꝛ consuetudinum Italie, fuerunt habiti pro cōfessis: ex quo apparet qđ dicentur intulisse iniuriam officio predicto. c. dilectus. de penis. ꝛ no. Spec. in. d. ver. quid ergo si altera. facit. l. apud labeonem. §. generaliter. ff. de iureiur. item presupono qđ ipsemet Potestas poterit esse iudex super iniuria illata officio suo. l. ij. C. de sportu. l. si qs forte. §. si quos. ꝛ ibi hoc not. Bart. ff. de pe. ꝛ notat Inno. in. d. c. dilectus. ꝛ ibi sequūtur doc.

7 ¶ † Ultimo presupono qđ pena iniurie illata est arbitraria, ꝛ moderanda a iudice pro qualitate delicti ꝛ persone. instit. de iniur. in summa. ꝛ ibi bona glo. in ver. extraordinaria. que dixit qđ etiā potest imponere penā pecuniariā: vt in. l. fi. C. de iniur. Ex quibꝰ omnibus elicitur conclusio, quod dictus Potestas pro illata iniuria sua officio potuit dictos inquisitos cōdemnare arbitrio suo ad penam predictam: ꝛ sic non est tractandum de mulcta ꝛ vsqꝫ ad quantam quantitatem potuit ascendere dicta mulcta. iuxta. l. eos. C. de modo mulctaruꝫ, sed sumus in plenaria pena imposita pro communi delicto, hoc est pro iniuria, iuxta no. Bart. in. l. si qua pena. post medium. ff. de verb. sig. ¶ Et istam puto esse meram veritatem.

Summarium.

1. Cedēs nō potest allegare simulationē, vbi tertius potest.
2. Confessio sola non reddit cessionem simulatam.
3. Iurans omnia vera non excipit de simulatione.
4. Statutum disponens, qđ socius teneatur habere ratum mercatum cum socijs suis intelligitur de illis qui erant socij tempore mercati.
5. Uerba singula debent de aliquo operari.
6. Mercis, verbum, ad res mobiles tantum pertinet.
7. Ferijs renunciari potest etiam si statutum negatiue loquatur: nisi sint ob publicam vtilitatem. ꝛ nu. 8.
9. Stilus non valet contra ius commune, sed requiritur consuetudo.

Consi. XXXVI.

Uiso themate suprascripto ꝛc. circa primū videtur † mihi superuacuo dubitari, an illa cessio fuerit simulata non obstante qđ Iacobus cedens cōfessus fuerit ab Antonio cessionario recepisse pretium: ꝛ eadem die, postea ipsimet contrahentes in alio instrumēto affirmauerint nō fuisse numeratū: ꝛ preterea cessionarius promisit cedenti partē ad certum terminū soluere. ¶ Nam aut volumus inferre ex eo, qđ non interuenit numeratio vera tpe cessionis: sed sola confessio dicatur istud instrumētum esse simulatū: ꝛ istud non est verū: quia licet si quereretur an contra cessionarium agentē cōtra eos, contra quos iura cessa erant, posset opponi per eos exceptio simulationis, ex hoc posset aliqualis dubitatio esse: tamē respectu ipsius cedentis non est simulatio: nec potest cedens ex hoc allegare simulationem: vt indiuidualiter firmat Bart. quem alij sequuntur in. l. per diuersas. C. māda. in versi. presumit ꝛc. sed in proposito simulatio ista opponitur per cedentē: ergo ꝛc. quinimo etiam tertius, contra quem facta est cessio, nō posset opponere exceptionem simulationis: nisi appareret de vera numeratione partis pretij, ꝛ nō de tota: ita dicit de cōsuetudine seruari: tñ de hoc non disputo quia non est casus noster. ¶ Aut cedens vult allegare qđ confessio est simulata ex eo, qꝛ per illud instrumentū eadem die Antonius cessionarius confessus est non fuisse numeratum pretium: ꝛ propterea dictum pretium promisit soluere ad certū tēpus. Nam dico ex hoc qđ procul dubio nō infertur opponi posse exceptionē simulationis. hoc decidit Bar. quem alij sequuntur in. l. pe. §. si vir. ff. solu. matri.

2 nam † querit: pone maritus confessus est habuisse centum pro dote integra mulieris, quā dotē promisit restituere in casum restituende dotis, ꝛ statim non obstante confessione predicta pater vel extraneus dans dotem, promisit illam dotem soluere: queritur an soluto matrimonio heredes mariti possint cogi soluere illam dotem mulieri, an vero liberētur cedēdo actionem contra illum qui dotē promisit: arguit pro ꝛ contra, ꝛ tandem subdit ꝙ illa verba mariti quibus confessus est se habuisse dotem videntur emanasse spe future numerationis [a]: vt patet ex sequenti promissione. vñ illa verba non inducunt obligationem efficaceꝫ: qꝛ exceptio non numerate dotis obstabat a principio. vel dicit ipse cum opi. Iac. de are. ꝙ illa confessio nō videtur facta spe future numerationis, sed spe illius future promissionis subsecute: pro illa promissione futura fuerit ille confessus habuisse illam dotē, ꝛ illaꝫ promissionem tanti estimasse videtur. ar. l. pretij. C. de rescin. venditione. ꝛ sic periculū est ipsius viri ꝛ tenetur dotem reddere mulieri: nec est tractandum de exceptione non numerate pecunie: qꝛ confessio videt̄ fuisse facta spe future promissionis, que quando secuta fuerit omnia sunt impleta, ita cōcludūt doc. in. d. §. si vir. ꝛ no. Bart. in. l. si absentes. in pe. col. C. si certuꝫ peta. ꝛ in. l. iij. C. de dona. ante nup. ergo si potest cogi maritus soluere, sequit̄ quod non obstat exceptio simulationis. ¶ Pro hoc facit, quia etiaꝫ dato ꝙ diceremus in questione proposita dictam confessionem videri factam spe future numerationis, vt refert Bart. in. d. §. si vir. circa primā oppo. ꝛ Bal. in. d. l. si absentis. ꝛ sic qđ possit opponi exceptio non numerate pecunie, quando illi exceptioni non esset renunciatum, vel non esset lapsum tempus ad opponendum, tamen hoc non sequitur ꝙ contractus debeat dici simulatus. l. sub specie. ꝛ ibi not. Bart. ꝛ clarius Bald. C. de postu. ꝛ facit ad propositū. l. si ex pretio. ꝛ qđ ibi Bar. C. si cer. peta. ꝛ. l. Lucius. cū fi. ff. deposi. ¶ Ad hoc quod not. Bal. in l. ab anastasio. prope finē. C. mā. vbi per illū tex. dicit ꝙ si quidam fuit confessus habuisse nomine dotis centū, tādem post istam confessionem fuerunt ei numerata quinquaginta ex illa summa qđ ex hoc presumet̄ qđ non receperit nisi quinquaginta. ꝛ ꝙ vltra nō teneatur: nisi appareat ꝙ illa quinquaginta essent soluta pro residuo, qꝛ illa verba sonant qđ totum sit receptum. l. ij. C. de here. insti. ¶ Ergo vbi apparet subsecutuꝫ esse implementum confessionis precedentis, statur veritatiꝰ, ꝛ cessio non redditur simulata virtute cōfessionis, vt expresse notat Bart. in. d. l. per diuersas. in ver. iuxta predicta quero pone ꝙ in instrumēto cessionis ꝛc. allegat. d. l. ab Anastasio. sed ita est ꝙ in proposito apparet subsecutam esse promissionē illius quātitatis, que in cōfessione deducta fuit: ergo debet sufficere quemadmodum in instrumento cessionis interuenisset si promissio cessionarij promittentis ptetium contractus non potuisset infringi per ipsum cedētem, vt not. Bald. in. d. l. per diuersas. in. xiij. q.

3 ¶ † Plus videtur, ꝙ attento qđ si in cōtractu cessionis cedēs in fine cōtractus iurauit omnia, de quibus in instrumento, esse vera, ꝛ contra ea non venire etiā si cōtractus fuisset simulatus: attamen nō obstante absolutione a iuramento non posset [b] nec deberet audiri, volens venire cōtra, ꝛ allegare simulationem sm Anto. de butri. in. c. cum contingat. in ver. octauus casus de iureiur. Et idē tenet do. Abba. qui refert Anto. ita cōsuluisse. ꝛ idē tenet Ioā. de imo. in. l. nemo potest. in. iij. col. ff. de leg. j. ꝛ in. c. ad nostrā. ad fi. de empt. ꝛ vēditiōe. qꝛ allegaret turpitudinē suā: ꝛ sic nō deberet audiri. c. inter dilectos. de dona. l. transactionē. C. de trāsactio. istud etiā in proposito videt̄ velle Bart. in. l. fi. C. de nō nume pecu. circa qđ tamē latius nō insisto: qꝛ nō video expedire.

4 ¶ † Circa sm dubiū, an authoritate dicti statuti sub rubrica de mercato ꝛc. intelligat̄ ratificata dicta cessio, ꝛ satisfactū pmissioni facte p dictū Iacobū, cōcludo ꝙ nō. ¶ Primo, qꝛ dictū statutū intelligit̄ de illis, qui erāt socij tpe mercati: qꝛ qualitas iūcta verbo intelligit̄ sm tps verbi. l. i deli. tis. §. si extraneus. ff. de noxa. l. ex facto. §. si qs autē. ff. ad treb. ꝛ plene no. Bar. in. l. ex facto. circa prin. ff. de vulga. ꝛ pup. in. d. l. titius. ergo illa verba, ꝙ de quacūqꝫ re vnus sociorū fecerit mercatū ꝛc. intelligunt̄ qñ tūc cōtracta erat societas tpe mercati. Sed dictus cōtractus cessiōis fuit celebratꝰ. M. ccc xlj. ꝛ nō apparet pbatū saltē p duos integros ꝛ cōcordes testes, qđ dicto tpe, Iacobus, Paulus, ꝛ Latiosus erant socij tali societate qđ intelligeret̄ in eorū societate venire dictus cōtractus cessiōis, ergo ꝛc. ¶ Nec ob. quoddā instr̄ꝫ factū de anno M. cccl j. inter dictos Iacobū, Paulū ꝛ Latiosum, in quo apparet narratū ꝙ dicti Iaco. ꝛ Pau. steterūt a morte quōdā sui patris citra in cōmunione oim bonorū, etiā respectu bonorū quesitorū sub noie dicti Latiosi: qꝛ rñdeo qđ illa verba enūciatiua societatis preterite, nō faciūt fidē inter alias psonas, sed solū inter ipsos cōtrahen. l. optimā. C. de cōtrahen. ꝛ cōmit. stip. no. Barto. in auf. si quis in aliquo. in vlt. col. C. de edē. ꝛ in. l. sciendū. in. ij. col. ff. de ver. obl. ꝛ Inn. in. c. cū in iure. de offi. dele. ad hoc etiā tex. in. c.

D d ij

[a] ¶ Numeratiōis vt placet.

[b] ¶ Nō posset. idē late Pañ. d. c. cuꝫ contingat. Lepol. de simu. cōtrac. p sumpt. vij. in fi. sequit Alex. in. l. nemo potest. colū. v. de lega. j. l. seius ꝛ augeriꝰ. col. fi. ad legē falc. vbi post Saly. in. l. fi. C. de nō nume. pecu. limitat nisi iaꝫ esset detecta simlatio. Sed ego puto qđ etiaꝫ parte inuita indistincte allegari ꝛ detegi possit. ꝛ ita sentit Bald. i rep. l. j. col. xxxv. ff. de iureiurā. Fely. in. c. debitores. ad fi. de iureiurā. Ioānes de monte ferrato in repe. d. l. nemo pōt. col. xix. [illegible]

illud. ꝛ qꝫ ibi not. Ant. de but. in quarto notabili. de presump.

5 ¶ † Scḋo respondeo, quod in cõtractibus debemus interpretari semper qꝫ verba aliquid operētur, vt ĩ iuribus vulgarib⁹. vnde vt dicit Bar. in rub. C. de contrahē. emp. ix. q. quod nedum clausula in instr̃o, sed etiã quodlibet minimũ verbum in cõtractu debet aliquid operari si fieri potest. l. si stipulatus. in prin. ff. de vsuf. ꝛ. l. hac lege. ff. de contrahen. empt. sed in. d. instrumento cessionis dr̃ qꝫ Jacobus promisit se facturũ ꝛ curaturum omni exceptione remota, ꝙ dicti Paulus ꝛ latiosus legitime, ꝛ in forma solenni, ꝛ valida ratificabunt ꝛ approbabunt singula in dicto instrumento contenta. modo aũt tēpore dicti instrumēti cessionis Jacobus ꝛ Paulus ꝛ Latiosus nõ erant socij, ꝛ sic cessat statutũ: vt probaui aut erãt socij, tunc si illa verba ꝓmissionis facte per Jaco. qꝫ faciet ꝛ curabit quod Paulus ꝛ Latiosus ratificabunt, ꝛ intelligeretur de ratificatione resultãte ex societate iuncta virtute statuti: certe v̄ba nihil operabuntur: qꝛ absque dicta ꝓmissione ꝛ alia solennitatificatione erant obligati socij habere ratũ ꝛ firmum. ¶ Nec est cõueniens qꝫ etiam posito qꝫ essent socij, ꝛ ex virtute statuti fuissent obligati habere ratum: attamen deducantur in expressam promissionē ꝛ ratificationē. l. qui mutuum. in prin. ff. mã. l. sed si pupil. §. j. ff. de neg. gest. ꝛ parit vtilitatem dicta expressa: quia ꝓmissio ꝛ ratificatio releuabit Ant. ab onere probãdi societatem dictorum de Lationis: quinimo expedit expresse agi qꝫ interesse facilioris ꝛ promptioris probationis attendendum est vt dixit gl. in. l. si pupillus. in ver. cõdemnare debet. ff. de nona. ꝛ in gl. l. cogi. post prin. in ver. defensum rei. cum si. ff. ad treb. ꝛ in l. pe. in ver. cautela idonea. ff. deposi. ¶ Item nõ esset absurdum dictum statutum intelligi de mercato rerum

6 mobiliũ †, quia istud verbuꝫ mercatum ꝓcedit a merce, ꝛ mercis appellatio ad res mobiles tantũ pertinet. ff. de verb. sign. l. mercis. ꝛ no. in. l. j. C. de nũdinis. in ver. mercãtibus. ꝛ auribus nostris cõsonat qꝫ statuentes habuerũt respectum ad casum nostruꝫ aut similem, tñ hoc vltimũ. s. qꝫ istud statutum cõprehendat tantum res mobiles, non pono pro cõstanti pro nunc. Quo ad tertiuꝫ an iudicari debeat de tēpore messium ꝛ vindemiarũ quo ad ipsum Jaco. prout si fuisset tempus iuridicum adeo qꝫ currat tēpus istud an instãtia cause appellationis nõ durãte cõstitutione sub rubrica quibus diebus ꝛc. ꝛ alijs constitutionib⁹ mihi transmissis presupposito qꝫ dictus Antoni. fuerit paratus dicto tēpore messium ꝛ vindemiarũ procedere in ipsa causa, ꝛ steterit per Jacobũ, ꝛ dico qꝫ tēpus illud cur-

7 rit. † nam presuppono qꝫ Jacobus in instr̃o potuit renũciare dictis ferijs messium ꝛ videmiarum. c. si. de ferijs. §. j. ver. j. vbi ꝓprie loquitur de renunciatione facta in instr̃o: etiã si statutũ diceret, qꝫ tēpore messium ius non redderetur. ꝛ sic negatiue loquendo, vel pro illo tp̃e sint ferie. ita cõcludunt Jaco. but. ꝛ Bald. in. l. j. §. sed excipiũtur. ff. de ferijs. qꝛ statutũ recipit interpretationem, ꝛ determinationē a iure cõi. l. ij. C. de nouat. l. ita nobis pudor. cum ibi nota. C. de adul. nisi fm̃ Bald. in. d. §. sed excipiũtur. statutũ exciperet certos casus in quibus dispo neret procedi posse tp̃e feriato: quia talis exceptio firmaret regulã in casib⁹ nõ exceptis. l. quesitũ. §. deniqꝫ neratius. ff. de legi. ꝛ in. l. in his. ff. de leg. ꝛ in. l. j. ff. de reg. iur. ꝛ ideo tũc nõ posset in alijs casibus a iure cõi expressis procedi illo tēpore, vt in casu in quo esset renũtiatio vel in alio ex casibus positis in. l. ij. ff. de fer. cuꝫ si. ꝛ hec fm̃ Jac. but. in. l. j. ff. de fer. in ferijs inductis in fauorē singulariũ personarum principaliter prout sunt

8 ferie messiũ. ¶ † Scḋo dicit si statutũ induceret ferias ad publicã vtilitatem, vt qꝛ diceret qꝫ in die mercati sint ferie, non posset renũtiare quēadmodum repētinis inductis in fauorem publice vtilitatis principaliter quibus renũtiari non potest, vt declarat Bald. in. l. si vt ꝓponis. la. j. in princ. C. quõ ꝛ qñ iud. per no. per gl. ꝛ doc. in. d. cle. sepe. cum cõcor. Sed ita est statutum predictũ sub rubrica de quibus diebus ꝛc. nõ excipit aliquos casus specialiter in quibus possit ꝓcedi tēpore messium, ꝛ sumus in alijs ferijs quã messiuꝫ ꝛ vindemiarum: ergo ex supredictis remanet decisus articulus, qꝫ consentiente Antonio, prout cõsensisse dr̃, ꝛ illa renuntiatio tenet. ꝛ cum fuerit in instr̃o facta indefinite non dubito qꝫ cõprehendit omnes causas taꝫ principales quã appellationis: qꝛ equipollet vniuersali. l. si seruitus. ff. de ser. v. ba. pred. c. solite. de maio. ꝛ obedien.

9 ¶ † Pro hoc quia videmus qꝫ ꝓcurator generaliter cõstitutus videtur nedũ cõstitutus ad causam principalē: sed etiam ad causam appellationis. l. si. cũ gl. ꝛ ibi no. do. ff. an per alium cause app. ꝛ no. doc. in. l. inuitus. C. de ꝓcu. ꝛ doc. in. c. non iuste. de proba. ¶ Nec ob. id qꝫ deponunt ser Ant. ꝛ Fed. testes Jac. nõ dico de alio teste: qꝛ non, cõcludenter deponit: qm̃ rñdeo qꝫ aut nos volum⁹ dicere ꝙ ꝑ illos testes sit ꝓbat⁹ stilus ꝛ non consuetudo: ꝛ de hoc non curo: qꝛ stilus vnius curie vel iudicis nõ potest operari ꝛ inducere derogationeꝫ legis ꝫ ins cõe: sꝫ solũ potest inducere declarationeꝫ eius qꝫ esset arbitrio iudicis cõcessum. Exemplũ lege cautũ est qꝫ in causis iudicialibus producatur libellus in scriptis: nisi in causis breuioribus ꝛ non reperitur expresse determinatũ que sint cause breuiores: nisi sꝫ qꝫ iudex arbitratus fuerit pone modo qꝫ in curia potestatis ipse Ptãs hũc stilũ secut⁹ est. s. qꝫ in causis viginti solidorũ nõ detur libellus in scriptis, certe hic stilus potestatis etiã in posterũ seruandus erit: qꝛ non est cõtra legē: sed

10 tendit ad declarãdum. ¶ Sed vbi esset contra legem, † qꝛ magistratus deputati ad ius reddendũ nõ habēt potestatē derogãdi legi, seu cõdendi statutũ contra ius cõe. l. formã. C. de off. prefec. ꝓto. ꝛ no. in. c. si. de hereticis. in vi. ꝛ per doc. in. l. omnes populi. ꝛ in. l. j. in prin. ff. qꝫ quisqꝫ iur. ꝛ in. c. fin. de offic. archi. nõ possunt ipsi magistratus per stilũ inducere aliquid contra ius cõe: ita in specie declarat Pe. tenet Cy. in. l. ij. in. iij. colũ. in versi. iij. circa hoc queritur cũ nos habemus ꝛc. C. que sit lon. cõsue. ꝛ expressi⁹ Ant. de bu. in. c. si. de cõsuet. in ver. ꝑ hoc da-

11 tur differentia inter cõsuetudinē ꝛ stilũ ꝛc. ¶ † Sed ita est qꝫ dictus stilus erat in derogatiõe legis, ꝛ cõtra ius cõe: ergo nõ sufficit stilus sꝫ requirit̃ cõsuetudo. i. qꝫ appareat in tanta frequētia hominũ predicta fuisse seruata, qꝫ appareat de tacito cõsensu maioris partis populi, qui hꝫ potestatē condendi statutũ cõtra ius cõe: ꝛ pari ratione hꝫ potestatē per consuetudinem per tacitũ consensum derogare legi. l. oẽs populi. de iusti. ꝛ iur. iuncta. l. de quibus. cuꝫ ibi no. ff. de legi. in qua consuetudine requiritur cursus tēporis. x. annorũ. vt plene no. in. d. l. de quibus. ꝛ in. d. c. si. ꝛ in rub. C. que sit long. consue. ꝛ Cy. in. l. ij. C. eo. titu. ¶ Sed ex attestationibus predictorum testium nõ deprehenditur de tanto consensu maioris partis populi nec deponunt de cursu diuturno de tēpore. x. annorum. ergo non est probata consuetudo. Circa quartuꝫ dubium, quia nihil est dubitabile nihil scribo.

Summarium.

1 ¶ Processus factus in fauorem eius cui statutuꝫ denegat audientiam non valet.
2 Judicij ordo non consistit in preparatorijs citra libellum.
3 Fideiussor non presumitur idoneus, nisi probetur.
4 Exceptiones plures intelliguntur proponi subordinate.
5 Productio fieri non potest ante litem contestatam.
6 Renuntiari non potest authen. hoc nisi. C. de solutioni. nec beneficio cessionis.
7 Statutum loci contractus attenditur quo ad ea que oriuntur ex natura contractus, non ex mora.
8 Contractus interpretatur secundum consuetudinem loci.
10 Correi plures simul condemnati insolidum possunt in executione opponere exceptionem diuisionis.
11 Diuisio per negationem generalem non admittitur.
14 Satisdatur non solum fideiussori sed alias idonee. nu. 17.
16 Instrumentum facit rem manifestam.
19 Judex procedendo ad vlteriora videtur pronuntiare.
20 Statuta alterius loci debent probari.
21 Oblatio verbalis non sufficit.
22 Sententia non debet ferri per relationem ad non predicta.
23 Forensis restituitur aduersus statutum.
24 Litere testimoniales officialis non probant.
25 Juramenti plures effectus.
30 Sententia incerta super expensis an valeat.
31 Pactuꝫ, quod de illis stetur assertioni creditoris, valet: sed poterit promoueri ad arbitrium boni viri. nu. 32.
33 Judex expensas taxare potest deficientibus probationibus.
34 Litigandi iusta causa excusat ab expensis.

Consilium. XXXVII.

Viso ꝛ opportune discusso ꝓcessu mihi trãsmisso, vna cũ consilijs ꝛ allegationibus vtriusqꝫ partis in causa ꝛ lite inter Mattheum de senis ciuem ꝛ habitatorē Verone agentem, ꝛ magistrum Ambrosium ꝛ Crisopum de mirandula defendētes mediante Aluisio eorum procuratore. ¶ Videtur prima consideratione dicendum partes domini iudicantis fore in absoluendo dictos reos ab instantia partis iudicij, ꝛ pronuntiari dicto Mattheo denegandam fuisse audientiam, ꝛ processum inde secutum esse nullum. Stante statuto in loco iudicij

iudicij quo cautum est potestas ad petitionē cuiuslibet rei cōuenti cogere teneatur quēlibet actorē possidētem aliqua bona propria in terra Mirandule, vel districtu ad idoneē satisdandum de restituendo ipsi reo omnes expensas per ipsum reum in causas legitime factas: in casu in quo actor succūbat in causa. quā satisdationem si prestare noluerit vel non potuerit, non audiatur actor, nec super eius petitione lis cōtestetur: & hoc si ante litem cōtestatam satisdatio petita sit: si autē post tunc per Potestatē ad vlteriora non procedatur, donec dicta satisdatio prestita petita sit: prout latius in dicto statuto sub rubrica de fideiussione prestanda. ¶ Cum ergo in prima comparitione Aluisius se opponendo petierit sibi satisdari, & non fuerit legitime satisdatū, vt infra dicā, sequit̃ q̃ processus inde secutus est inualidus: quia non fuerit seruata forma tradita statuto. l. non dubium. C. de legi. c. cum dilecta. de rescrip. c. exhibita de iudi. & in proposito not. Bal. in. l. si tutor. in fi. C. in quib. cau. in integ. resti. nō est neces. & ibi Ia. But. in aliquibus lect. 1 vbi per illum tex. dicūt † q̃ si statutum disponit q̃ accusans prestare debeat fideiussionem de prosequenda lite: licet statutum vlterius nō procedat annullādo processum: tamē si cōtra factum sit, processus non valebit. Nam vbicunq; denegat alicui audiētiā, prout in casu nostro, processus inde secutus in fauorē illius cui audientia denegabatur, non tenet. l. ij. & ibi hoc no. C. vt nemo priua. Ioā. An. in addi. Spe. in ti. de sen. prola. §. iuxta. super vers. Itē est nulla rōne litigatoris. & Iac. de bel. in. §. ad excludēdas. in auț. de liti. & Bal. in. l. nō dubium. in fi. C. de leg. & in. l. edita. in pe. col. C. de edē. in repet. Paduana. & Bal. post Iac. de are. in. l. scire. §. q̃ns. per illum tex. ff. de excu. tuto. in sua disput. incip. Satuto cauetur quod fenerator &c. in prin. & Bal. in. l. j. ad fi. C. de here. insti. & in ti. de pace constan. in ver. si autem non admittimus. & Bal. & Ange. in. l. cū lege. per illum text. ff. de testa. & Ang. & Mod. in. l. cum prolatus. ff. de re iud. & in. l. quidā cōsulebāt. eo. tit. & doc. in. l. ij. §. si sublata. cum si. ff. ad treb. ¶ Nec ob. id quod no. Pet. & Bal. post eum in auț. generaliter. vltima col. C. de epi. & cle. vbi quesiuit qd si actor non prestitit satisdationē de reficiēdis expensis in casu succūbentie, prout requirit tex. in auț. generaliter. C. de epis. & 2 cle. & determinat q̃ processus per hoc nō redditur null⁹. † q: ordo iudicij nō consistit proprie in preparatorijs iudiciorū. vnde quicquid omittitur circa preparatoria preter libellum, non vitiat processum. alleg. no. per Spe. in. ij. parte. in prin. in proe. in tit. de p̄paratorijs iudiciorū. & id quod not. Bart. in. l. si queramus. ff. de test. q̃ dicit Bal. menti esse tenēdum. Idem no. Bal. in. l. qui crimen. in. vij. q. C. qui accu. & in. l. prolatam. circa j. col. in ver. quero &c. C. de sen. & in auț. contra rogatus. in fi. C. ad treb. quia respondetur quod allegata in contrarium procedunt quando statutum non denegabat audientiam: prout in casu nostro, quo casu processus redditur nullus. d. l. ij. cum ibi no. per Iac. but. C. vt nemo priuatus. d. §. q̃ns. cum ibi no. per Bal. cum concor. s. allega. &c. ¶ Item videtur q̃ allegata in cōtrarium procedunt quoties dicta satisdatio poterat peti ante litis contesta. iuxta. l. pomponius. §. rati. cum si. ff. de procu. & sic erat de preparatorijs iudiciorum, quorum omissio non vitiat, vt est dictum: sed in casu nostro ex forma statuti, poterat opponi quandocunq;, & peti satisdatio. ¶ Preterea allegata in contrarium videtur p̄cedere quādo non fuit petita satisdatio. pro hoc in. l. j. in fi. C. de satisda. & in. d. l. pomponius. §. rati. cum ibi nota. ¶ Quod autē non fuerit legitime satisdatū pa3 tet: quia statutum requirit idonee satisdari: sed † fideiussor non presumitur idoneus facultatibus, nisi probetur. l. si vero. §. q pro rei. ff. qui satisd. cog. & ibi de hoc est glo. que est melior alia que sit in iure f̄m Bal. in. l. non prius. C. q̃n si. vel priua. & not. Iac. bu. in. l. actor. ad fi. C. de p̄ba. & no. doc. in. l. ij. ff. de proba. & in. c. fi. de presump. facit ad hoc. l. quoties. cū ibi no. maxime per Bal. ff. qui satisda. cog. ¶ Nec etiā ob. si dicatur q̃ nō fuit petita satisdatio: nisi post litē cōtest. q: in scriptura in qua petita fuit satisdatio, erāt prius negata narrata prout narrantur esse vera: & sic facta erat litis contest. l. j. de lit. contest. l. ij. §. j. C. de iura. calū. & sic ante petitionē satisdationis p̄cesserant substantialia iudicij. s. libellis & litis cōtestatio iuxta not. in. l. platam. C. de sen. & not. ij. q. j. in summa. & in. c. de causis. de offic. 4 deleg. † quia responderi potest q̃ cum in fine dicte scripture exceptionū productarum contra libellum petatur satisdatio: & al's p̄testatur opponens de nullitate p̄cessus, talis exceptio intelligitur conditionaliter subordinate, vt notabiliter decidit Bar. in. l. quidā consulebat. in ver. sed quid si simul. ff. de re iudi. arg. l. talē. in prin. ff. de here. insti. & l. ij. §. sed si ita. ff. de vulg. & pup. & idē no. Bal. in. l. j. ff. de iud. & in proemio. C. in pe. col. & in. l. exceptionem. C. de p̄ba. & Ang. in auț. de exhi. reis. §. j. & Io. de imo. in. l. si ita scriptū. in prin. per illum tex. ff. de lega. j.

¶ Preterea dato q̃ esset petita satisdatio post litis contestationē: tūc impediretur p̄cessus ad vlteriora ex forma dicti statuti: nec potuisset post litē contestatam, & petitā satisdationem probare intentionē suam & productionem instrumenti, in quo debitū cōtinetur q̃ quoddā instr̄m fuit pluries postea reproductū per eum in actis. ¶ Nec iuuasset eum prima productio a instrumenti facta tp̄e productionis libelli: nisi reproducatur[a] 5 post litē contestatā †, cum probationes fieri non possint regulariter ante litis contestationē. in auț. si quis. & ibi not. de testi. & in. c. q̃m frequēter. vt lite cōtest. Ita egregie decidit Fede. de senis in consilio in ordine nostro. clx. q̃ incipit, casus talis est minus de idoneis. & Ant. de but. in. c. j. in pe. col. de proba. & in c. ij. in pen. char. de ord. cog. & hoc ad primum dubium. s. circa rectitudinem processus seu eius validitatem. ¶ Tertio videtur q̃ dato q̃ processus esset validus debeāt condemnari dicti conuēti ad satisfaciēdum in bonis, puta in lana aut in alijs rebus cum pecunijs careant: & presertim si hoc dictaret statutus castri Reueri, vbi fuit celebratus contractus. nam in primo hoc videtur esse de iure communi verum: auț. hoc nisi. & in cor6 pore. C. de solu. † in tantū q̃ etiam non potest dici per cōtenta in instr̄o debite esset renuntiatum dicto beneficio: q: ei renūtiari nō potest, vt no. Iaco. de bel. in auț. de fideiussor. §. fin. in fin. dicens ita se credere: quia talis renuntiatio cōtineret quod turpe, & cōtra humanitatē: quia renuntiando pacisci videtur q̃ iniuriam patiatur. i. q̃ possit in carcerē detrudi eo non valēte soluere: & q̃ creditor ei sit acerbus & durus. d. §. fin. in auț. de fideiusso. versi. sed quidā. ideo valere non d3. l. iurisgentium. §. si paciscar. & l. si vnus. §. pacta que turpem. ff. de pac. & l. alia. §. elegāter. ff. solu. mat. ¶ Et in proposito etiā no. Cy. & Ray. in. d. auț. hoc nisi. que dici consueuerunt in illo articulo, an valeat pactū, q̃ non potest renunciari cessioni bonorū.[b] de quo plene in. d. §. elegāter. cum suis concor. ¶ Preterea si per statutū castri Reueri cautum est q̃ creditor in pecunia teneatur accipere insolutum de bonis debitoris, videtur expeditū q̃ tale statutū debeat seruari cū ibi vere fuerit celebratus cōtra7 ctus: † q: semper d3 seruari statutum loci[c] contractus, quo ad ea que concernunt litis decisionē, & que oriuntur f̄m naturam ipsi⁹ cōtractus: nō autē ex mora prout in casu illo. s. q̃ possit solui aliud pro alio: nā hoc non p̄uenit ex mora, sed ex difficultate prestationis. hec p̄bantur in. l. si fundus. ff. de euic. l. semper in stipulatiōibus. cum ibi not. de reg. iur. l. ij. C. queādmo. test. aper. & gl. xij. di. illud. & Inn. & doc. in rubrica de consue. & Iac. de bel. in. l. j. C. de emā. lib. & Iac. de are. & Cy. in. l. j. in pe. q. C. que sit lon. cōsue. & ibi Bal. & Guil. de cug. Cy. Iac. bu. Bart. & alij in. l. cunctos populos. C. de sum. tri. & Spec. in tit. de ferij. §. j. ver. sed pone q̃ in loco. & in titu. de instru. edi. §. cōpendiose. ver. quid si de cōsuetudine. & Dy. & Bar. in. l. cōtraxisse. ff. de acti. & obli. & Bald. in. l. j. in. v. q. C. ne filius p̄ pa. & in. l. j. C. vbi conueniatur qui cer. lo. dare pro. & in. l. multum. in pen. col. cum seq. C. si quis alteri vel sibi. & in. l. magis puto. §. illud. ff. de rebus eo. & in. l. j. C. de contrahen. emp. in. v. q. & in §. ius ciuile. insti. de iu. nat. & do. Ant. in. c. q̃ clericis. de foro cōpe. & Pet. de anch. in. c. canonum statuta. de consti. in ver. 8 iuxta predicta quero si statutū. ¶ † Nec obst. si dicatur reos nō esse audiēdos tanquā periuros, iuxta. l. si quis maior. C. de trāsac. & q̃ no. Spec. in ti. de actore. §. j. ver. itē q̃ est periur⁹. repellatur ab agendo: tñ nō repellitur a defendēdo. c. dilecti. de except. & ibi no. doc. facit. c. intelleximus. de iudi. & quod ibi 9 per do. Ant. ¶ † Preterea si cōtractus interpretatur secūdū d cōsuetudinem[d] & statutū loci contractus, vt dixi. & facit. l. q̃ si nolit. §. quia assidua. ff. de edi. edic. & l. dñi prediorū. C. de agri. & cēsi. lib. xj. l. fin. C. de fideiusso. & l. si prius. §. recte. ff. de aqua plu. arcē. & no. Bart. in. l. nemo est qui nesciat. ff. de duo. reis & Io. an. in reg. qui facit in mercu. & Bart. in. l. vt iureiur. §. si liberi. sed in isto casu. ff. de oper. libe. & Bald. in. l. j. C. pro socio. in. ij. q. cū si. ergo p̄missio facta per dictos debitores, intelligi debeat q̃ satisfacient in pecunia vel in rebus f̄m formam dicti statuti: & iuramentū recipit tacitā conditionē scd̄m naturam actus cui adijcitur. l. fi. C. de non nu. pec. l. fin. ff. qui satisd. cog. l. fi. in prin. ff. ad muni. c. queādmodū. de iureiur. & hec satisfaciūt quo ad scd̄m dubium. ¶ Tertio principaliter videtur esse dicēdum q̃ dictis debitoribus cōpetat beneficiū diuisionis, & per q̃ns quilibet eorū pro virili cōdemnandus & exigendus est, scd̄m id q̃ habetur in auț. hoc ita. & in corpore vnde sumitur. C. de duo. reis. & maxime cū fuerit apposita dicta exceptio diuisionis in initio litis. ¶ Quinimo fortius dixit 10 Bart. l. in duobus. §. j. q. iiij. nu. viij. ff. de duo. reis. † q̃ si creditor agit contra duos correos debēdi simul cōueniēdo quenlibet insolidū cum p̄testatione q̃ vnica solutio sufficiat: prout actum fuit in casu nostro nō est necesse q̃ opponat̃ exceptio

a ¶ Reproducat̃. Mattesila. fin. xl. Decius. c. j. de p̄ba. q̃si. xxxv. Ias. Alcia. in rubr. C. de eden. Hyppo. marsi. singu. clxx.

b ¶ Bonor. dic q̃ nō, vt tenēt Dy. Bar. Alex. & oēs d. §. elegāter. Io. fab. & oēs i. l. fi. C. q bo. cede. poss. §. fi. insti. de act. Vide deci. Tho. lxi.

c ¶ Loci. no. oēs i l. ij. ff. de eo quod cert. lo. Sozi. c. dilecti filij. i fi. de foro cōpe. Pañ. Felyn. c. j. de sponsa.

d ¶ Cōsuetudinē. j. lib. v. cōsi. ix. late deci. d. l. semper in stipula. nume. xij. Matth. afflict. de neap. ccxxvj.

diuisiōis:q2 tā ab actore q̄ reo videt̄ agi q̄ locū habeat benefi
ciū diuisionis sed tpe executionis snie opponēda est exceptio
diuisionis si vterq3 est soluendo.ita dicit ꝓbari in auf.de duo.
reis.ad fi.ꝛ idē no.Bar.in repe.auf.hoc ita.C.de duob⁹ reis.
¶ Plus dicit Bart.in.l.paulus.la.ij.ff.de re iudi.qꝺ vbi duo
rei debēdi simul cōuenti cōdemnati sunt eo casu quo vnica so
lutio sufficiat potuerūt in executiōe opponere de beneficio di
uisionis cū videat̄ nasci in ipso actu snie in quo ipsi obligant̄.
l.iij.§.idē scribit.ff.de pac.¶ Et subdit singl'r Bar.qꝺ renun
tiatio facta in principali obligatione beneficio diuisionis non
extēditur ad hanc obligationē resultantem ex snia predicta.l.
a paulus ꝛ ideo [a] posset opponi exceptio diuisionis in executio
ne sententie ſm Bart.ꝛ imputet sibi agens qꝺ non egit con
tra vnum tantū ex correis insolidum:quia non potuisset op
ponere beneficiū diuisionis cui renūtiauerat: ꝛ non esset tunc
ex sentētia orta noua obligatio cōtra alios quia nō essent con
11 tenti tēpore sentētie.¶ † Et licet perdatur beneficium diuisio
nis per negationē.l.si dubitet̄.§.ita demū.ff.de fideiuſ.tñ ne
gando simpliciter narrata prout narrantur in libello esse vera
prout fecerūt dicti correi respōdendo non perdunt beneficiū
diuisionis:vt signāter no.Bar.ꝛ doc.in.d.§.ita demū.ꝛ sentit
Bal.in.l.electio.§.neq3.ff.de noxa.ꝛ Jo.de imol.in.l.sed hoc
b ita.§.qꝺ autē [b].ff.de re iud.reputās hoc dictū esse singulare.ꝛ
hec satis sint quo ad tertiam principalem dubitationē que ex
actis predictis elicitur.¶ Sed p̄missis nō obstātibus contra
riam sniam de iure probabiliorem esse puto ex infrascriptis.
¶ Et primo circa primū dubiū concernēs validitatē ꝓcessus
respectu satisdationis petite dico ꝓcessum tenere primo ex eo
quia aut loquimur de iure cōi ꝛ tūc talis satisdatio q̄uis pre
12 standa sit vt est casus in auf.ḡnaliter.C.de episc.ꝛ cler.tñ † de
cōsuetudine nō prestat̄ vt est glo.insti.de satisda.§.j.in versi.sa
tisdatio.ꝛ Bar.in preal.auf.ḡnaliter.Quinimo omissio talis
satisdationis etiā circūscripta cōsuetudine non vitiat ꝓcessum
ſm Bald.in.d.auf.generaliter.ꝛ in.l.qui crimē.C.qui accu.vt
dixi plenius.s.¶ Aut nos loquimur de iure municipali ꝛ ta
lis satisdatio prestari d3 ab illo dūtaxat qui immobilia in ter
ritorio mirāduleno possidet.ita disponit statutū vnde fun
damentū intētionis magistri Ambrosij ꝛ Grisopij ad euitan
13 dam prestationem satisdationis erat † allegare ꝛ docere mat
theum nō possidere immobilia: ꝛ ista negatiua semper ꝓbari
d3 per illū qui h3 se ex ea fundare,vt not.in terminis in.d.l.si
vero.§.qui pro rei.ꝛ in.l.exceptionibus.ff.de pb.cū cōcor.s.al
leg.ꝛ no.Inno.in.c.super his.de accu.ꝛ glo.ꝛ doc.in.c.bone.
el.j.de elec.ꝛ Spe.de pba.§.probare.ver.restat videre de ne
gatiua ꝛc.ꝛ plene Bar.in.l.in illa.l.hoc iure.per illū tex.ff.de
ver.ob.¶ Sed ita est q̄ hoc non fuit allegatū vel saltē proba
tū q̄ mattheus p̄stitit fideiussorem:ergo videt̄ fateri se teneri
ad prestādū fideiussorē.arg.l.cū de indebito.ff.de proba.ꝛ.l.
paulus rñdit non tantū verbis.ff.rem ra.habe.q2 respondeo
qꝺ dicta satisdatio fuit prestita sub cōditione si ꝛ quatenus te
neretur ꝛ nō aliter quo casu nō videtur se arctare,vt no.gl.in
l.si quidē.C.de exce.ꝛ Spe.in ti.depositi.§.fin.ver.sed pone
lite cōtest.ꝛ Bar.in.l.ambitiosa.in pe.col.ff.de decretis ab or.
fac.ver.qd si in cōfirmatione ꝛc.ver.sed pone qꝺ vēdidit sub
ista conditione.ꝛ facit.l.si debitor.§.fi.l.sicut.§.non videtur.ff.
41 qui.mod.pig.vel hyp.sol.¶ † Scḋo fortificatur nam satisda
tio prestari d2 nō solū si fideiussor prestetur,sed etiam si aliter
c eque idonee caueat̄:vt si pignus [c] detur.l.fi.cum.l.se.ff.quo.le
ga.l.i.§.iubet.ff.de coll.bono.ꝛ.l.habere.§.j.ff.de ver.sig.no.in
l.j.ff.qui satisd.cog.ꝛ.l.pretorie satisdationes.ff.de preto.stip.
ꝛ no.in.§.suscepto.in auf.de exhi.reis.ꝛ Jac.ꝛ doc.in auf.of
feratur.de litis contest.per que dixit Ant.in.l.j.ff.qui satisda.
cog.prealle.q̄ satis dedisse d2 ille qui depositū fecisset loco sa
tisdationis.Plus dixit Bar.in.l.quicunq3.la.ij.per illū text.
15 C.de fundis patri.lib.xj.† qꝺ ex forma statuti quis tenetur sa
tisdare anteq̄ accipiet officiū alicuius potestarie qꝺ si est ido
d neus [d] creditur soli cautioni cū generali hypotheca bonorū,
pro quo dicto Pan.de ca.in.l.diuortio.§.interdū.ff.sol.matr.
ꝛ in.d.l.j.qui satisda.cog.alleg.d.l.quoties.ꝛ quod legit̄ ꝛ no.
in.l.de creationibus.C.de epis.aud.facit qꝺ no.Bal.in.l.ab
stinendū.C.quorū ap.nō rescin.¶ Sed ita est qꝺ dictus mat
theus p̄misit de refectione expensarū cum hypotheca bono
rū ꝛc.ꝛ per ɔ̄ns etiā iura ꝛ actiones fuerūt obligate.l.bono
rum.ff.de ver.sig.l.nam qꝺ.§.fi.cum.l.seq.ff.ad treb.ꝛ in cōse
quētiā si in aliquibus expēsis fuisset cōdemnatus actor erat
consultū ipsis reis cōuentis quia potuissent vti iure retentio
nis vel cōpensationis pro expēsis respectu quātitatis ducen
torum sexaginta quinq3 virtute dicte obligationis bonorū ꝛ
iurium queadmodum ꝛ si ipsa quātitas penes ipsos reos de
posita fuisset iuxta.l.si non inducta.C.in quibus cau.pig.ta
ci.cōtra.ꝛ.l.fi.C.de cōpen.ꝛ.l.si creditor.C.de pig.ac.cū simi.
16 ¶ † Attento maxime qꝺ de dicto debito ducatorū.cclxv.cō
e stabat per publicū instr̄m qꝺ facit haberi rem pro manifesta [e].
c.cum olim.de ver.sig.l.fi.cum gl.j.C.de reb.cre.ꝛ no.Bar.in
l.j.in prin.in ver.venio ad questionē.ff.de ope.no.nun.¶ Et
presertim cum cōtra dictum instrumētum nulle opposite sint
exceptiones ad ipsam obligationem eliciendam.Tertio pro
hoc adduco decisionē Bal.in.l.facere.ff.sol.ma.Nam dicebat
7 Bald.† qꝺ ille qui habet debitores plures non potest reputa
ri suspectus.mouetur per illum tex.vt in patrimonio censeatur
esse illud qꝺ quis exigere debet etiā ab ipsomet agente. Sub
dit ibi Jo.de imo.qꝺ illud forte nō est verum,quia ille videtur
suspectus qui non possidet immobilia vt.l.sciendum.ff.qui sa
tisda.cog.in prin.Saluant tñ opi.Bald.quando deb'tores es
sent magnarū quantitatū ꝛ sint tuti debitores puta boni cam
psores ita qꝺ non sit verosimile q̄ aufugiant propter tale de
bitum.ꝛ hoc vidētur velle predicti docto.etiam esse verū vbi
ille a quo petitur satisdatio esset creditor petentis satisdatio
nem qui non potest ab eo reputari suspectus:quia in tali casu
loquitur tex.in.d.l.facere.per quē ipsi mouētur ꝛ q2 vtrobique
est eadem ratio ꝛ sic videtur ibi esse decisio questionis nostre.
¶ Pro hoc facit qꝺ no.Bar.ꝛ Ang.in.d.l.sciēdum.in princ.
vbi dicunt qꝺ licet ibi velit qꝺ qui non possidet immobilia te
neatur satisdare, tamen fallit vbi alio modo esset satisfactum
rationi legis,vt si possideret multa mobilia,ita qꝺ non sit ve
rosimilis suspicio fuge: sed ita est q̄ eodem modo satisfactum
est dictis reis cōuentis propter facultatem retinēdi quantita
tem debitā actori sicut si datus esset idoneus fideiussor, imo
pignus:quia melius est inherere rei quam persone.l.plus cau
tionis.ff.de regu.iur.insti.de obli.que est ex deli.§.furti.ꝛ id qꝺ
plus est vtiq3 tanti est.Facit.l.cum furti.ff.de in litem iur.ꝛ in
18 c.licet.de reg.iur.in.vj.¶ † Facit etiā quia statutū ipsum de
bet interpretari scḋm ius cōmune.l.adigere.§.quāuis.ff.de iu
repa.l.vt gradatim.§.sed si lege.ff.de muner.ꝛ hono.l.ij.C.de
noxa.c.cum dilectus.de cōsue.ꝛ in terminis nostris no.Bar.
in.d.l.quicūq3.¶ Quarto confirmatur quia fuit opposita ex
ceptio non prestite idonee satisdationis ꝛ actorem audiendū
non esse:ꝛ tūc iudex ad vlteriora ꝓcessit non denegādo audiē
tiam actori.Nā iudex die.xvij.ꝛ.xxv.Augusti.ꝓcessit ad vlte
riora pronūciando cōclusum esse in causa ꝛ publicauit proces
sum ꝛ statuit terminū partibus ad opponendum,ad allegan
19 dum.† Sed ita est qꝺ per ꝓcessum ad vlteriora videt̄ pronun
tiasse q̄ nō obstāt exceptiones opposite ad impediēdum pro
cessum.vt.c.ex parte.l ultimo.extra de app.l.a procedēte.C.de
dila.cū ibi no.per Bart.ꝛ no.glo.in.l.ij.§.sed si dubitetur.quā
ibi pōderat Ant.ff.de iu.ꝛ no.Spe.in ti.de dila.§.nūc respon
dendū.ver.ꝓpositi.ꝛ ver.se.ꝛ no.Jo.an.in.c.dilecto.de app.ꝛ
per p̄dicta patet pluribus modis ad allegata in cōtrariū circa
primū dubiū esse respōsum.¶ Circa.scḋm dubium an audiri
debeāt dicti rei volentes satisfacere in lana ꝛ in alijs reb⁹ mo
bilibus ꝛ nō in pecunia.ꝛ dico qꝺ nō.primo q2 si cōsideramus
dispositionē iuris cōis:quia tūc loco pecunie debita nō potest
quis satisfacere in lana vel reb⁹ mobilib⁹: sed eas vēdere d3.ꝛ
si pecuniā de dictis rebus habere non possit debitor d3 satisfa
cere in mobilibus offerendo rem meliorem oībus ſm formam
traditā in.d.§.qꝺ autē.ꝛ iste non est casus noster:q2 debitores
nō obtulerunt velle satisfacere in rebus mobilibus:ergo audi
ri non debēt vt ibi.¶ Aut nos consideramus iure municipa.
censurā vigentē vt d2 teneri.Et in hoc considerandum est pri
mo q̄ in ꝓcessu non sunt actualiter ꝓducta statuta castri reue
20 ri,sed solū verba allegata.certū aūt est † q̄ statuta alterius lo
ci debēt actualiter ꝓduci sicut instrumēta: ideo quia iudex de
illis presumitur habere ignorātiam.c.j.de constit.in.vj.l.p̄scri
ptis.cum ibi no.C.si cōtra ius vel vti.publi.ꝛ ibi hoc Bart.in
l.fi.ꝛ plenius Bart.in.l.omnes populi.in vlti.col.ff.de iusti.ꝛ
iur.ꝛ Bart.in rubrica.ff.de ope.no.nun.pro hoc bonus tex.in
c.pastoralis.quē ibi ad hoc ponderant do.ꝛ maxime Abb.de
fide instru.ꝛ Jac.de bu.in.l.fin.C.que sit longa consue.in ver.
expeditis cōtrarijs ꝛc.vbi dicit q̄ non sufficit allegare nisi ꝓ
ducantur.ꝛ no.Ang.in.l.cū p̄latis.ff.de re iud.ꝛ per Barto.
21 in.l.ornamētorum.ff.de auro ꝛ arg.leg.¶ † Proculdubio vbi
requiritur realis non sufficit verbalis oblatio:vt no.Jo.and.
in.c.interposita.de app.§.pe.super ver.illud.ad hoc.l.pretor.
§.si quis paratus.ff.de oper.no.nuntia.cum ibi no.per doc.in
l.seruus si heredi.in fin.ff.de stat.liber.ꝛ.l.qui decem.versi.re
sponsum.ff.de solutio.c.j.ꝛ.ij.de eo qui mit.in possess.causa
22 rei seruande.¶ † Sed ita est qꝺ sententia non debet ferri per
relationem ad ea que non sunt exhibita ꝛ producta in actis,
vt.l.iij.C.de sentē.que sine cer.quantita:ꝛ no.Jo.and.in addi.
Specu.in titu.de senten.prola.§.qualiter.ver.quid si iudex.ꝛ
no.Bal.

a ¶ Et iō idē Jo.fabr.l.vnica.C.si plu.vna.sen.s3 est falsum:vt tenent An.Imo.Alex.d.l.paul⁹.ij.ꝛ bñ.

b ¶ §.qꝺ autē.ꝛ ibi Alex.Ja.

c ¶ Sign⁹.Anto.negusa.tract.pig.par.j.nu.vj.Ale.l.diuortio.§.interdum.ff.solut.mat.

d ¶ Idoneus.idē Ja.d.§.interdū.hip.mar.ru.de fideiul.nu.cixxx.cū seq.Alcia.l.satisdatiōis.de ꝟ.sig.s3 ɔ̄riū t3 Alex.d.§.interdū.col.ij.qꝺ ē veri⁹.

e ¶ Manifesta.hippo.mar.rubr.de proba.char.j.Jas.l.j.col.iiij.de op.no.nū.deci.c.l3 cām.col.vij.de pba.ɔ̄.cccccxxxvj.col.j.consi.dclxxxij.Alcia.tra.p̄sum.reg.iij.presump.xiij.nu.viij.

no. Bal. in. l. j. ad fi. C. de sen. ex breuiculo reci. ꝛ Jo. de imo. in l. si couenerit. ff. de re iud. ꝛ Anto. de bu. in. c. cum venerabilis. de excep. idem ibi tenet do. Abb. ꝛ Moder. in. l. j. ff. de re iud. ꝛ per Saly. in. d. l. vj. nam appareret sententiaz esse latam super non cognito. sententia autem dꝫ ferri ex probatione ꝛ causa cognita. l. illicitas. §. veritas. ff. de offic. p̄resi. l. prolatam. C. de sen. ꝗ. q. vi. §. diffinitiuam. facit. l. hec autē. §. j. ꝛ qd not. ibi Bart. ff. qui. ex cau. in pos. ea. ꝛ qd not. Barto. in. l. ait pretor. §. j. in prima oppo. post gl. ff. de iudi. ¶ Bene facit qd no. Bal. in l. cū iudex. C. de sen. vbi dixit ꝙ sententia non dꝫ ferri ꝓbationibus non factis, sed fiendis. Et idē Bald. in. l. non dubiū. in. v. opp. C. de leg. ꝛ in addi. Spe. in ti. de sen. in. viij. col. ¶ Suadet etiā

23 hoc maxime equitas: † quia si dictū statutū fuisset productum ꝛ cognituz actori: potuisset incidēter petere restitutionē in integrū aduersus dictū statutū [a], qd ꝓbabiliter ignorauit actor tpe cōtractus. cū ibi esset forensis: ꝛ hoc ex clausula generali, si qua mihi iusta causa. vt est solēnis decisio Inno. Cōpo. Jo. an. do. Anto. in rubri. de cōsue. ¶ Nec predictis obstāt litere Potestatis castri Reueri, cum literis consilij illustrissimi principis Mantue, que aliquā faciunt mentionem de dictis statutis. ¶ Quia respōdeo ꝙ dicte litere fuerunt ꝓducte post conclusum in causa: ergo nō legitime producte. c. cum dilectus. de fide instru. ¶ Itē dicte litere consilij Mantuani sunt exēpla: ergo fidem non faciunt. c. j. de fide instru. in auf. si quis in aliquo. C. de edend. ¶

24 † Rursus, litere officialis attestantis de preterito ꝙ ab ipso factum fuit, fidē nō faciunt sine alijs solennitatibꝰ a iure requisitis, vt not. glo. iij. q. ix. in. c. testes. in gl. j. ꝛ habetur in. c. ij de fide instru. ꝛ in. c. qm̄ cōtra. de proba. ꝛ no. Jo. cal. ꝛ doc. plene in. c. post cessionem. de proba. ¶ Quinimo esto qd statutum castri Reueri, ita disponeret: tamen non videtur trahi ad casum qn̄ interuenisset in cōtractu iuramētum debitoris specifice promittentis soluere penam in specie, seu [illegible]

25 [illegible]

[illegible] in gl. que incipit, vt quia iurasti. in. d. c. sal. ob cau. qualiter ibi sequitur Bal. in. l. j. in. viij. col. ꝛ ver. modo quero de aliquibꝰ ꝛc. C. de sen. que pro eo qd interest. ꝛ Bal. in preludijs feudoꝝ. in vij. col. ꝛ Bal. in. l. sed ꝛ he. §. preter. ff. de procur. vbi pro hoc etiam alleg. l. si quis minor. C. de transact. ¶ Idez tenuit Innoc. in. c. veniens. de iureiur. ꝛ sequitur ibi hoc Anto. de but.

26 qui pro hoc allegat † qd iuramentum habet in se clausulam, vt iurans omni meliori modo quo potest obligetur. l. cum pater. §. filius matrē. ff. de leg. ij. c. ad nostrā. el. j. de iureiur. idē tenet do. Abb. in p̄realleg. c. veniēs. vbi pro hoc allegat plura: ꝛ respondet ad nōnulla, que possent in contrariū allegari, ꝛ maxime ad. c. per tuas. cū ibi no. per Inno. prout latius per eū cuius verba: qꝛ prolixa sunt non recito. Idē tenet Host. Jo. and. ꝛ Joā. de imo. in. c. per tuas. de arbitris. per id qd habetur in c. cū tēpore. eo. tit. iuncta gl. in versi. obseruandum. ꝛ quia iuramētum seruari debet in forma specifica. d. c. ad nostram. ꝛ per regulam positā in. c. cum cōtingat. cum simi. de iureiu. ¶ Nec obstat. l. fi. C. de non nu. pecu. quia respondet Jo. de imo. in. d. c. per tuas. quod istud ibi contingit ex eo: quia non est verosimile quod quis velit obligari effectualiter si pecunias non receperit: sed recipere spectat. ꝛ ideo tunc nimirum si simpliciter iuramentū prestitum limitatur secundū preambulam obligationem quia non debet presumi qd quis velit suum iactare. l. cum de indebito. in prin. ff. de proba. l. si cum aurum. ff. de sol. que ratio cessat quando quis promittit aliquid facere cum iuramento: nam videtur qd cogi possit ad obseruantiā iuramenti, per id qd habetur in. c. cum L. laicus. de foro cōpe. lib. vj. ꝛ c. licet. de iureiur. eo. libro. cum simi. ¶ Idem tenet Joan. de imo. in capi. j. ad fin. de iudic. vbi repetit ea que, dixi in dicto. c. per tuas. ¶ Istam opi. etiam tenet Ludo. Ro. in. l. stipulationes non diuidūtur. p̄realle gata, qui allegat plura ꝛ presertim tex. in. c. ex literis. el. ij. ꝛ in. c. sicut ex literis. de spōsa. ꝛ respondet etiam ad ea que cōmuniter consueuerunt allegari in contrarium vt ibi latius prosequitur. vnde patet hanc esse magis communem opi. approbatam a glosa a qua in iudicando non est recedendum iuxta doctrinam Jaco. butr. in. l. j. C. qui pro sua iurisdict. ꝛ docto. in. l. j. ff. de vulga. ꝛ pupil. ꝛ in. l. fina. C. de pena iudi. cum simi. ¶ Et tanto fortius hoc procedere videretur in terminis nostris, attento qd debitores specialiter pro-

27 miserunt soluere in ducatis aureis. † vnde statutum laicorum disponēs ꝙ obligatus ad pecuniā liberetur soluēdo aliaz rem mobilem nō potest vel saltem in dubio non intelligitur in casu in quo quis esset cum iuramento specialiter obligatus ad solutionē in pecunia: qꝛ statutum non potest disponere super iuramēto velut super re spirituali. ꝛ clare firmat Ray. ꝛ Bart. in consi. inci. q̄ro dicit statutū: qꝛ de iure diuino scriptū est. Reddite iuramēta vr̄a Deo. c. debitores. ꝛ. c. ꝛ si xp̄s. de iureiurā. ꝛ do. Ant. ꝛ Jo. de imo. ꝛ. d. Abb. in. c. cū cōtingat. in. iij. mēbro. de iureiurā. allegat no. per Hostien. in. c. quēadmodum. eo. tit. ꝛ idez no. Jo. an. in. c. tua. el. j. de deci. ¶ Pro quo bn̄ facit ille text. ꝛ quia iuramentum spectat ad ecclesiam. c. venerabilē. de electi. c. nouit. de iud. xcvi. di. si imperator. idem tenet Ange. in l. de quibus. in vlti. col. ff. de legibus. alias est in. l. j. ff. de consti. Prin. ꝛ Pau. de ca. in. l. si quis pro eo. ff. de fideius. ꝛ in. l. fi. ff. q satisd. cogan. ¶ Et licet aliqui teneāt qd statutū laicoꝝ possit disponere super iuramento: tamen quasi omnes tenent qd vbi statutum non facit mentionē de iuramento, non trahiť ad casum in quo iuramentū interuenisset per no. per gl. fi. in auf. [a] sacramenta. C. si aduer. ven. ꝛ est de mente Joan. an. in addi. Spe. in ti. de prola. sentētie. §. vt autē. ver. hoc autem notandū. vbi refert etiam ita tenuisse disputando Nicol. de mata. ꝛ Ja. de bel. idem voluit in effectu Federi. in consi. cclxxij. inci. in nomine dn̄i factum est tale statutū ciuitatis Perusine. maxime per regulā canonistarum quā habetur iuramentū esse seruandū non dolo prestitū si seruare pōt sine interitu salutis eterne, ꝛ seruari dꝫ. cap. si vero. cum concor. s̄. allegatis de iureiurād. ꝛ idem tenet do. Anto. Jo. de imo. do. Abbas in p̄reallegato capitulo cum dilectus. cum si. ¶ Sed de iure cōmuni semper potentius operať actus iuratus qui etiā non dꝫ subiacere iuri positiuo vt probať in. d. c. licet mulieris. iūcta. l. j. §. ꝛ cuz. C. de [b] rei vxo. ac. ꝛ in. c. quāuis. de pac. in. vj. iuncta. l. pactū C. de colla. ¶ Idem etiam videtur esse de mēte Bar. in auf. sacramenta p̄reallegata. ꝛ in. l. si quis pro eo. tertio mēbro. ff. de fideius- [c] so. vbi voluit qd qn̄ statutum non loquitur preceptiue vel ꝓhibitiue in personam iurātis: sed dicat qd contractus mulieris vel minoris non valeat sine cōsensu propinquorū. tale sta- [d] tutū nō trahitur ad casum quē mulier vel minor sine illa solennitate contraxissent cum iuramento. ¶ Confirmo per notatū per gl. no. in. c. cum deceat. in glo. fi. de elect. in. vi. per quē dicit Ange. in. l. j. §. que onerāde. ff. quarum re. act. non da. in lectu-

28 ra que magis cōmuniter habetur †, ꝙ licet papa vel imperator casset consuetudines vel statuta, non intelligeretur cassare [e] [c] statuta iuramēto firmata [c] ꝛ hoc sequiť Lapus Abb. ꝛ Jo. an. in nouella in. d. c. cū deceat. pro quo allegāt. c. j. de consti. in vj. ꝛ. c. qꝛ sepe. de elec. in. vi. ꝛ. c. cū aliquibus. de rescri. eo. lib. ꝛ idem no. Jo. an. in. c. j. de fi. presby. in. vj. in nouella. idem tenet Jo. de imo. in. c. dilecto. de prebē. ꝛ in cle. dudum. de sepul. ꝛ in d. c. cū nō deceat. ꝛ do. Abb. in. c. j. de his que fi. a maio. parte ca. vbi dicit illā gl. in p̄realle. c. cū nō deceat. esse ad hoc singularē. ¶ Pro qua etiā allego tex. in. c. cōstitutus. ꝛ ibi no. glo. ꝛ doc. de rescri. ꝛ Inno. in. c. cū inter. de renū. ꝛ Cy. ꝛ Saly. in. l. [d] cōtra ius. ¶ Pro hoc optime facit elegās decisio Pau. [d] de

29 ca. consi. incip. Uisis ꝛ cōsideratis omnibus. vbi cōcludit † qd statutum disponens, qd si vertatur lis, causa vel controuersia inter aliquos coniunctos. Potestas ad instātiam rei conuēti possit cōpellere partes ad cōpromissum, nō habebit locum vbi actor fundaret intentionē suā ex instro ꝓmissionis iurate per reum conuentū: qꝛ reus petēdo cōpromissum fieri, incideret in periuriū. vn̄ nō est verosimile statuētes de hoc casu cogitasse: qꝛ aperirēt viā periurijs: ꝛ statutū nō dꝫ trahi ad illicitū. alleg. no. ꝑ Bar. in. l. si quis sub cōditio. ff. de cōdi. insti. ꝛ qꝛ statutū nō pōt disponere super iuramēto, velut super re spirituali, ꝛ alia plura ad hoc inducūt q̄ breuitatis cā omitto. ꝛ il- [e] lam decisionē Pau. de ca. alias cōsulēdo secutus sum [e] ꝑ pluta. ꝛ ita fuit iudicatū anno isto apud Parmā. Ita ergo est in ꝓposito: predicti debitores iurarūt soluere in pecunia numerata: ergo nō dꝫ intelligi ꝙ si statutū disponēs qd solui pōt in alia re, vēdicet sibi locū in casu isto qn̄ quis veniret ꝯ iuramentum. ¶ Posset etiā alijs arg. cōclusio hec cōprobari stāte maxime renūtiatione generali facta in instro, etiā stāte cōuentione ꝙ possent vbicūqꝫ cōueniri vbi inuēti essent, ac si ibi contractus, celebratus esset in qbus cōsulētes ꝛ allegātes pro parte actoris vidētur fundamētū facere, tū superiora arbitror efficaciora ꝛ iure melius sustentabilia. ¶ Et per hoc patet euidens respōsio ad allegata in cōtrariū. ¶ Nā nō obstat tex. in auf. hoc nisi. qꝛ illa loquiť quoties quis nō hꝫ bona mobilia, ꝛ vult soluere in immobilibꝰ, vt plenius dixi. s̄. ¶ Nō ob. statutum castri Reueri: quia non fuit productū. Item non vendicat sibi locum in contractu iurato, vt dixi. ¶ Quo ad tertium dubium de exceptione diuisionis puto verum esse quod eis competat beneficium diuisionis, per ea que dixi circa tertium

[a] ¶ Statutuz. Idē Joan. fab. l. j. ꝛ ibi Jas. pte. ij. co. xiij. C. de sum. trinita. Albe. parte. j. statu. q. xxxij. Aret. cōsi. xi. Jas. l. quādiu. in fin. C. ad admit. Hyp. marsil. rep. l. fi. nu. cxxxi. nu. clxxix. de iuris di. om. iudi.

[b] ¶ Fallit. ij. eo. cōsilio. xci. col. ij. vbi contradixi.

[c] ¶ Firmata. s̄. lib. j. consil. xxvij. nu. viij.

[d] ¶ [illegible]

[e] ¶ Sum. j. li. vij. consi. lxij. col. fi.

[illegible]

membrū, q̄d etiā aperte videtur fuisse de intētione actoris in libello suo circa fi. in ver. ꝛ ꝙ per eandē vestrā diffinitiuā sententiā ꝛc. cum seq. iuncto tex. in auþ. de duo. reis. §. j. via igitur quam actor elegit, sibi patet. l. si mulier. ff. q̄d met. cau. l. fin. C. de codicil. ¶ Solum superest videre quid de expēsis in libello petitis, ꝛ in dicto instro etiam ꝓmissis. ꝛ sic expense veniant tam rōne victorie iuxta. l. properādum. §. sinautem alterutra. C. de iud. quā etiam ratiōe ꝓmissionis. Est aduertēdum ꝙ expēse que facte erāt tēpore libelli producti, ꝛ que in libello specialiter petūtur que ascēdunt ad summā librarū. xliij. ꝛ solidorum. xj. ſm assertionē actoris, licet in alia parte libelli dicatur de libris. liij. ꝛ solidis. xj. ꝛ puto per errorem qui poterit ex ipsa originali scriptura libelli aperte ꝓduci de reli. l. si quis ex argētarijs. §. pretor. ꝛ ibi Bar. ff. de edē. ꝛ in auþ. de tabel. §. fin. ꝛ ibi no. Bar. in. l. sempronius ꝑculo. de leg. ij. l. si librarius. etiā ibi Bar. ff. de reg. iur. ꝛ in terminis nostris no. Spe. in ti. de libe. cōceptione. §. restat. circa prin. ꝛ Bal. in auþ. offeratur. in. j. col. C. de li. cōtest. al's staretur minori summe. l. cum furti. ff. de

30 in litē iurā. ꝛ dicta. l. sempronius ꝑculo cuꝫ si. ¶ † Debet super talibus expēsis posse ferri incerta sentētia. l. terminato. C. de fruc. ꝛ li. expē. c. auditis. ꝛ ibi not. doc. in. c. significātibus. de dolo ꝛ cōtu. in. c. cum inter dilectos. cuꝫ si. ¶ Tū vbi procedit specialis ꝛ certa petitio expensarum dꝫ certa ferri sñia ꝛ est de mēte Bart. in. d. l. terminato. ꝛ Inno. in. c. tāto. de exces. prela. ꝛ Jac. bu. in. l. j. ad fi. C. de sen. que pro eo q̄d interest. ꝛ expresse Jo. de imo. in. l. in summa. §. j. ff. de re iudic. ꝛ in. c. auditis. de procu. certior eīn debet esse sñia quā libellus, vt patet in. §. curare. insti. de act. ꝛ. l. cum propria. C. si quis alte. vel sibi. iuncta l. iij. C. de inuti. stip. ꝛ no. doc. in. l. certi cōdictio. in prin. cum si. ff. si cer. pe. ¶ Certā ergo potest ferre sñiā in illis expēsis spe-

31 cialiter petitis ꝛ factis ante libellum † ꝛ in hoc standū est asser-

a tioni [a] ꝛ declarationi ipsius Matthei: q̄ ita conuentum in instrumēto: ꝛ talis cōuentio tenet. l. insiurādum q̄d ex cōuentione. in prin. ꝛ ibi no. Jac. bu. ꝛ Bald. ff. de iureiur. l. fi. C. de fide instr. no. Dy. Ray. Bar. in. l. si quis in cōscribendo. C. de epis. ꝛ cle. ꝛ Spe. in ti. de test. §. restat. versi. tū ꝛc. ꝛ Jo. and. in addit. Spe. in ti. de ꝓba. §. vidēdū. super ver. quid si ibi. ꝛ Bald. in. l. j. in. ij. ꝛ pe. col. C. de sen. q̄ pro eo. ꝛ auþ. iubemus. in vlti. col. C. de iudi. ꝛ Ant. de bu. in. c. ij. de fide instru. ꝛ in. c. finē litibus. in pe. col. de dolo ꝛ cōtu. etiā absq̄ eo q̄d aliter iuretur. no. Bart. in. l. theopompus. de do. prele. ¶ Tū attēto q̄d aliqui tenent necessariū esse iurm actori ad supplēdū ꝛ integrandū dictum ꝛ assertionē ipsius actoris, q̄d quidē iurm in actis petitū est. con-

32 cludūt tū Bar. ꝛ doc. in dictis locis † ꝙ si creditor vltra debitum declaret vel iuret actor q̄d pōt eius declaratio reduci ad arbitrium boni viri. ꝛ p. l. si libertus. ff. de ope. lib. ꝛ per no. in. l. si p ea. C. de dot. ꝓmis. vnde Ray. nota. in. l. si quis in conscribēdo. de epis. ꝛ cle. dicit q̄d si actor in taxādo expensas excesserit modū eo casu: quo ex cōuentione partiū stari dꝫ dictio ei⁹: tunc ipse iudex potest taxare. alle. in arg. l. videamus. §. in iure. ff. de in litē iurā. ¶ Et hoc videt̃ equissimū: vnde cū expēse solite ꝛ cōsuete veniāt reficiēde, vt dicit tex. in. d. l. properandum. §. sinautē alterutra. C. de iudi. si iudex habita informatione de solitis expēsis. iuxta. l. iij. §. si. ꝛ q̄d no. Bar. ibi in. l. seq. ff. de testi. ꝛ in. l. nō ignorat. C. de fruc. ꝛ lit expē. viderit dictā declarationem excedere modū solitum: ꝛ pro quolibet die non debuit excedere solidos. xiij. vt actor asserit, poterit ipse aliter taxare ꝛ limitare. nā de dictis expēsis debent deduci expense victus quas dñs Matthias facturus fuisset. l. sed si hereditas. §. j. ꝛ ibi no. gl. Guid. de suza. ff. ad exhi. ꝛ. l. sed ꝛ si lex. §. quod autē quis. ꝛ ibi Bar. ꝛ Ang. ff. de peti. here. ꝛ nota. Bart. in. l. eum quē temere. ff. de iud. ꝛ no. in. c. statutum. §. super. de rescrip. in vj. ꝛ plenius no. Guil. in. d. l. ꝓperādum. §. sinautē alterutra. ꝛ dñs Ant. in. d. c. finē litibus. ꝛ Ang. in. l. recusare. §. fi. cū. l. seq. ff. ad treb. ¶ Quo aūt ad alias expēsas que tūc facte nō erant tēpore petitionis: ꝛ sic tūc certe peti non potuerunt, pōt iudex

33 reseruare taxationē in sñia. d. l. terminato. ꝛ ibi not. ¶ † Item pōt taxare ex officio suo iudex expēsas ꝯsiderata ꝓlixitate tp̄is ꝛ qualitate cause, etiā nullis factis ꝓbationibus de expensis. vt est tex. no. ꝛ ibi Bar. in. l. non ignoret. C. de fruc. ꝛ lit. expen. ꝛ no. Bar. in. l. j. ad fi. ff. si quis ius dic. nō obtem. ꝛ Fed. in ꝯsi. cxix. inci. nullū dubiū ꝛc. ad hoc. l. j. ꝛ ibi no. Bar. ī fi. C. de sent. que pro eo q̄d interest. ꝛ. l. semper. §. hoc interdicto. ff. q̄d vi aut clam. ꝛ facta taxatione deferatur iuramentum actori: quo iurante tantum expendisse, intantum condemnet in sñia diffinitiua, que practica traditur in auþ. hodie. alias nouo iure. post Ly. C. de iudi. ꝛ in auþ. de exhi. reis. circa prin. c. ꝑia. de except. in. vj. c. frequēs. de resti. spo. eo. li. iij. q. iij. §. q̄d fieri. no. Spe. in ti. de expen. §. postremo. in prin. ꝛ hec est practica iuridica scd̄m doc. maxime Ant. de but. in. c. j. de sequest. poss. quicquid dixerit Spe. in tit. de except. §. viso. versi. quod si reus probare voluerit ꝛc. ¶ Ad predictorum confirmationem accedit glo. no. in auþ. de iudicijs. §. oportet. in verbo solo adiecto. per quā di-

34 cit ibi solenne verbum Ange. scilicet † quod iusta causa litigandi excuset ab expen. l. qui insolidum. §. etiam. ff. de lega. ij. tamē

b fallit nisi expense fuerint promisse [b], vt in casu nostro: ꝛ idem tenuit Bal. in. l. eos. §. cautione. C. de appel. ꝛ in auþ. generaliter. in. iij. col. C. de epi. ꝛ cle. ꝛ in. l. properandum. §. sinautem alterutra. C. de iudi. ꝛ ibi Ang. ꝛ Bal. in. l. non solum. ff. de rei vendi. etiam Ang. facit quod no. in auþ. de exhiben. reis. in princip. in glo. in versicu. causam. ꝛ ibi Angel. ꝛ quod nota. in. l. iij. ¶ Ex quibus omnibus concludo partes domini iudicantis esse in condemnando dictos magistrum Ambrosium, ꝛ Grisopum, ꝛ quemlibet eorum insolidum, ꝛ dictum Aluisium eorū procuratorem ad dandum ꝛ numerandum dicto Mattheo ducatos largos ducentos sexaginta quinq̄ ꝛ quartos duos cum dimidio alterius ducati in ducatis aureis Mantuanis, Ferrariensibus, Bononiensibus, Florentinis vel Senensibus largis boni auri, ꝛ iusti ponderis secundum formam dicti instrumenti, ꝛ non in alia re. condemnando dictos magistrum Ambrosium ꝛ Grisopum, ꝛ dictum Aluisium dicto nomine in dictis expensis precedente taxatione, ꝛ iuramento: prout supra ꝑrime declaraui: reseruatis dictis magistro Ambrosio ꝛ Grisopo beneficio diuisionis in executione sententie, quo tempore fieri debebit excussio secūdum no. per Bart. in. l. iij. §. j. in. iij. q. ff. de duo. reis. ꝛ dixi superius: cum hoc etiam quod dictus Mattheus vnica solutione duntaxat sit contentus. Et ita dico ꝛ consulo ego Alex.

a ¶ Assertioni. s. li. j. cōsil. xlvij. nu. iij.

b ¶ Promisse. eo. ꝯsi. cxix. nu. xiij. ꝛ li. ij. ꝯsi. cxxxiij. in. §. Pan. consil. xvi. col. fin. libr. j. Philip. Fran. c. j. §. fi. col. j. de elec. in vj. Lanc. deci. l. eū quem temere. in pn. ff. de iu. Fran. cor. fin. cxx. Jas. in l. qui rome. §. duo fratres. de v̄. obli. ꝛ cōsil. cxxxiiij. in fi. lib. iiij. hipp. marsi. not. ccvij. ꝛ not. ccxxxvij. ꝛ in. l. patre. nu. xxv. ff. de q̄. sed veri⁹ puto hanc pactionem ſm naturā actus ꝛ ius cōe intelligēdā [illegible]

c ¶ Bar. ꝯs. cxxiij. adde de. e. ꝯsi. iiij. nu. viij. plene dixi in ꝯsi. par. §. cv. vide Pan. cōsil. xlj. cōsi. ccclx. li. j. cur. seni. ꝯsi. liij. Mat. afflict. deci. neap. ccix. An. tyra. in cōsi. picto. tit. retr. §. xxx. nu. iiij.

Epitome.

1 ¶ [illegible]

Consilium. XXXVIII.

Consideratis his de quibus in themate supraſcripto super dicta parte domus spectante ad prefatū Apollinum, de qua reuocatur in dubium. ¶ Mihi vr̄ cōcludendum illam ad prefatum clarissimum iuris doctorē dn̄m Philippū pertinere, nec super ea posse per dictam Antoniā ex causis, de quibus in themate, inquietari. ¶ Ad quod ostendendum moueor primo: quia ratione pretij dicte apothece non potest domina Antonia habere regressum ad dictam dimidiam domus: quia licet quando res immobilis inestimata data a muliere viro in dotem vendit̃ constante matrimonio per virum ꝛ vxorem. ꝛ ambo promittunt de euictione, fit dubium an presumatur totum pretiū vel partem peruenisse ad maritum: de quo aliquid infra subijciam

1 † tamen quia mulier ipsa vendidit cum consensu viri, ꝛ instrumenta dicant ꝙ mulier ipsa recepit totum pretium, ꝛ ipsa est illa que se obligauit de euictione que sequeretur, non aūt maritus: tunc statur instrumento adeo q̄d mulier non potest petere aliquod pretium aduersus maritum seu heredes: ꝛ ꝑsertim stante iuramento mulieris apposito in contractu predicto vt presupponitur. ita clare concludit Jo. de imo. de iureiurando. c. cum contingat. super glo. fi. circa nonā chartam ibi dum dicit. Si autem econtra mulier alienat: tunc si quidem fecit sine consensu viri: ꝛ clarum est quod ab heredibus viri nihil petet. Si autem alienauit cum consensu viri, et etiam iurauit tunc si mulier sola est obligata de euictione, ꝛ pretium recepit, ꝛ dicitur in instrumento, non poterit aliquid petere ab heredibus viri. ista sunt formalia verba eius ibi. Et idem dicit ipse in. l. cum vir. ff. de vsucapio. in. xix. columna. in versiculo. item aduerte quia potest esse dubium quando vir vel mulier ꝛc. ¶ Prestito enim iuramento per mulierem in alienatione dotis standum esse illi: nec contra illud potest venire cum seruari possit sine interitu salutis eterne. dicto. c. cum contingat. ꝛ. c. si vero. eo. titu. c. licet mulieres. eo. titu. lib. vj. ꝛ in. c. quamuis.

2 de pac. eo. tit. ¶ † Fortius voluit Bar. [c] in suo consi. incipien.

c domina P. nupsit ꝛc. q̄d etiam si ambo vendiderunt simul ꝛ insolidum

insolidum se obligantes & instrumento dicatur q ambo receperunt pretiũ. probabitur per tale instrumentum qd mulier dimidiam pretij perceperit per. l. reos. §. cũ in tabulis. ff. de duobus reis. qr ita important verba instrumenti, & ideo talem dimidiam non posset repetere ab heredibus viri, secundũ Bart. sic vult Bar. ibi omnino stari in instrumẽto cõtra mulierẽ. etiã quãdo tam maritus quã vxor vendidit. & de illo cõsilio mentio nẽ facit Bal. in auẽ. si qua mulier. C. ad velle. & in. l. j. C. de duobus reis. licet ibi nõ determinet, tamẽ ipsemet Bal. in. l. mater. C. de rei vendi. in. vij. col. in ver. sed hic quero quid in tali casu maritus &c. determinat & approbat. d. opi. Bar. in preallegato cõs. nisi appareret q vir primo recepisset pretiũ totũ & postea vxor cõsentiret, & confiteretur emptori se participasse pretium. nam ex preambula numeratione apparet q vir recepit totũ, ex con sequẽti vero cõfessione licet inducatur probatio inter emptorẽ per mulierem nõ tamẽ inducitur probatio inter mulierẽ & maritũ, cũ quo non est facta cõfessio. l. fi. ff. de interro. actio. & ibi latius per eum. ¶ Tamen qr in hoc nonnulli tenuerunt contra Bar. ibi nõ pono pro cõstanti hoc quãdo maritus aliud fecisset quã simplicẽ cõsensum prestare. ¶ Et si reperiet contractũ illũ alienationis apothece non valuisse aliquo iure, tunc domina Antonia haberet agere ad ipsam apothecã tanquã ad rez dotalem & suam, nõ autẽ ad pecuniam: cũ nõ fuerit estimata in dotẽ, & per cõsequens nõ põt agere hypothecaria ad alias res mariti. l. in rebus. cũ ibi no. C. de iure do. ¶ Nec etiã pretextu dictarũ pecuniarũ, vt dicit, datarũ per Apollonium ad trafficandũ vt cõstat per instrumẽta in quibus dicit illas pecunias esse dotales dicte domine, põt agere dicta hypothecaria ad dictam partem domus vel illam retinere vt sibi hypothecatã

3 p dictis pecunijs: † qr si dicta instrumẽta & cõfessiones Apollonij in dictis instrumẽtis cõtente fuerũt facte absente domina Antonia, nõ sufficiũt tales cõfessiones. in. d. l. fi. ff. de inter. ac. & l. si certũ. §. si quis absente. ff. de cõfes. & in proposito declarat Bar. in. l. admonendi. ff. de iureiu. in ver. item quero quid si instrumentũ publicũ nõ est factũ inter easdem personas & cuz suis cõcor. Itẽ dico quo ad confessiones dicte quãtitatis librarum septingentarũ eadem ratione, & sic non potest dici per do. Antoniam qd fuerit empta dicta domus de pecunijs dotalibus dicte dñe, & per cõsequẽs in subsidiũ nõ existẽte soluendo hereditatẽ Apollonij q spectat ad eã iuxta no. in. l. si vt proponis. C. de rei vendi. & in. l. vxor marito. ff. de dona. inter vi. & in proposito declarat Cy. & Bald. in. l. ex pecunia. C. de iure do. & no. in. l. j. C. si quis alteri vel sibi. & in. l. fi. vbi Bal. C. de ser. pig. da. manumis. ¶ Itẽ si posset responderi q tales probationes seu narrationes tanquã inter personas inter quas est prohibita donatio, nõ valeãt. l. cum quis decedens. §. tacita. ff. de lega. iij. & in. l. qui testamentũ. ff. de probat. tamen quia Apolonius predecessit superstite vxore predicta non facio firmum fundamentum in hoc capite, scilicet cõfessio ista non noceat eo qr sit facta inter personas prohibitas propter ea que habentur in. l. antep. C. de dona. inter vi. & vxorẽ. & in. l. qd de suo maritus. cuz ibi no. C. de don. cau. nõ nu. & in. l. Papinianus. cũ ibi no. ff. de dona. inter virum & vxo. & per Bar. in. d. §. titio. cum similibus. ¶ Alia ratione etiam non potest, nec ratione pretij apothece nec ratione dictarum pecuniarum restituendarum, nec dictarum librarum septingentarum dicta. d. Antonia habere regressum: quia ad dictam dimidiam domus quondam Apollonij obligantis extinctum est ius apothece. l. lex vectigali. ff. de pig. & in cap. prin. §. rursus. in ti. qui. mo. pig. amit. sed dictũ ius emphyteuticum acquisitum ab ecclesia per Apollonium suo nomine & nomine vxoris, fuit extinctum pro rata dicti Apollonij: qr presupponit decessisse sine heredibus saltẽ talibus qui

4 consueuerunt succedere in tali iure emphyteutico: † qr decessit sine descendẽtibus ad quos tantũ trãsit emphyteusis ecclesiastica de sui natura scdm magis cõmunes cõclusiones vt in. §. emphyteusim. & in. §. alienationis. & in. §. si vero etiã perpetuũ. in auẽ. de nõ alie. & no. gl. Bar. & alij in. l. etiã. ff. so. ma. & Spe. & Jo. And. in ti. de loca. §. nunc aliqua. ver. cxiij. & no. Bart. in. l. si tibi. §. si pactus. ff. de pac. & in. l. si patroni. in prin. ff. ad treb. & in. l. gallus. §. quidã recte. ff. de lib. & posthu. & in. l. qd dicitur. ff. de ver. obli. & Jo. An. & Ant. de But. in. c. in presentia. de proba. & Bal. in auẽ. defuncto. C. ad Terty. & in. l. cum virum. in fi. C. de fideicom. & in. l. ij. C. de suis & legitimis. & in. l. assiduis. C. qui potio. in pig. habe. & in. l. vsufructu. ff. sol. matr. vbi refert q Bartol. ita consuluit, & Baldus in. l. finali. in. vj. oppositio. C. de heredibus instituendis. & in capitulo primo. de feu. dato in vicem legis commis. & in. l. secunda. C. de iure emphyteutico, & in. d. l. etiam. & Paulus de Liaza. in capitulo potuit. ad finem. de locato. si consuetudo ecclesie non se habeat in contrarium vt no. doct. in dictis locis per id quod habetur in. c. j. in princi. cum ibi no. qui feu. dare pos. iuncta. l. licet excepto. C. loca. cuz si. ¶ Nec ob. si dicatur q si in dicta vltima cõcessione emphyteusis facta Apollonio, fuit actũ q precedẽte alio ex predictis Apollonio & domina Antonia sine liberis, quod accresceret portio decedẽtis alteri superstiti ex eis: qr respõdeo qd presup

5 ponitur dictum pactum † non esse consuetum apponi in similibus concessionibus, que fiunt per dictã ecclesiã. Et per con

a sequens non valuit pactũ [a] illud, presertim cum non interuenerint solẽnitates de quibus in. c. sine exceptione. xij. q. ij. cap. presenti. cum ibi nota. de rebus eccles. non alie. in. vj. nec etiam ille solennitates de quibus fit mentio in. §. licentiam. auẽ. de alien. & emphy. ita firmat Bar. in auẽ. si quas ruinas. circa primam col. C. de sacrosan. eccle. per. §. neq illud. in auẽ. de nõ alie. l. placuit. ff. de vsur. ¶ Quinimo Bal. in auẽ. si quas ruinas. reprehendit Bar. in authen. qui rem. eo. ti. vbi videtur sentire quod in totum reddatur nulla concessio. & dicit Jo. de Imo. in. c. ex parte. in vlt. char. extra de feu. quod opi. Bald. est verior per id

6 quod dicitur q vtile per inutile non vitiatur: ita etiam tenet Ludo. Roma. in. l. pri. §. penul. ff. de ver. ob. † & talis nullitas pacti predicti appositi in concessione facta ab ecclesia, potest opponi per dictum dominum Philippum: & sic per tertium, dato q ecclesia nihil dicat: vt no. Bal. in. l. j. in secun. col. C. de rebus eccle. nõ alie. & expresse Jo. de Imo. in. c. ea noscitur. in. iiij. col. de his que fi. a prela. qr etiam de iure tertij potest opponi quando est in totum exclusiuũ iuris aduersarij, iuxta. l. fi. C. de rei vendi. & no. in. l. cum seruuz quispiã. C. de ser. fug. & in proposito est etiam de mente Barto. in distinctione quam ponit in. l. ij. ff. de excep. rei iudi. maxime dum allegat. l. filio preterito. ff. de iniusto testa. vnde faciunt not. per glo. & doct. in. c. j. ne sede vacan. ¶ Ex quibus omnibus videtur resultare conclusio q dicta domina Antonia nec occasione apothece, seu eius pretij. nec occasione dictarum librarum septingentarum, quas dicit in dotem dedisse: nec occasione dictarum pecuniarum datarũ, vt dicitur, ad trafficandum: nec etiam occasione pacti appositi in dicta inuestitura circa ius accrescendi possit habere regressum ad dictam dimidiam domus, de qua reuocatur in dubium, & de qua fuit inuestitus Apollonius, & generaliter illa pertinere ad dictum Phrip. & vigore tituli sui.

a ¶ Pactum. plene diri in consu. parisi. §. xli. q. x. num. xlix.

Summarium.

2 ¶ Fides mala defuncti an noceat heredi.

4 Fides mala autoris non nocet in publiciana.

6 Mentionem de testamento faciens, presumitur habuisse notitiam.

Consilium. XXXIX.

Visis scripturis & instrumentis mihi exhibitis circa controuersiam ser Jacobi quondam dicti ser Joannis, Dicam breuiter quid de iure sentio. ¶ Et primo ad fructus perceptos ex petia terre nouẽ tornaturarũ postea posita in villa agelli in loco dicto, la longata,

1 † dico dictos heredes ser Jacobi nõ teneri ad fruct⁹. Primo: qr presupponit non cõstare q antequã dicta dña Bartholomea vxor dicti ser Jacobi emeret dictã petiã terre, & ex ea fructus perceperit aut fuerit interpellatus, & in mora constitutus p dictã dñam Geneuerã de restitutione dicte petie terre: & sic nõ veniũt fructus nec tanq perceptiper ser Jacobũ: qr nulli pcepti sunt per eũ: nec tanq percipiẽdi: qr nõ fuit in mora. hec habent in. l. equis. & in. l. fruct⁹. cũ ibi no. ff. de vsu. & in. l. iij. & fi. cũ ibi not. C. de vsu. & fruc. leg. ¶ Quinimo etiã si apparet ser Jacobũ possedisse: nisi probet eũ percepisse fructus, & fuisse in terpellatũ in mora constitutũ nõ tenet ad fructus aliquos: qr potuit impune eligere culturã fundi debiti dñe Geneuere, vt l. venditor ex hereditate. ver. quẽadmo. ff. de here. vel ac. vendi. ¶ Quinimo, si nõ appareat dictã rẽ spectasse iure dñij vel qua si ad dñam Jacobã testatricẽ, dato q appareret ser Jacobuz possedisse, & fruct⁹ percepisse anteq esset interpellatus per dictã dñam Geneuerã: & illã rem legatã ei traderet, nõ tenet ad fructus, vt no. tradidit Bart. & Ang. in. l. in fideicõmissaria. ff. ad treb. per ibi no. per gl. & per. l. mulier. §. si heres. eo. li. ¶ De fructibus autem ex dicta petia terre perceptis per dictã Bartholomeã nec ipsa tenet: qr habuit probabilem ignorantiã qd dicta res fuerit legata dñe Geneuere per. l. fi. ff. pro suo. & c. ab excõmunicato. de rescrip. & habuit titulum & presumptã bonã fidem. l. pe. C. de euic. quo casu tenet ad fructus perceptos, nõ

consumptos.l.quesitũ.ff.de acq.re.do.ꝛ no.in.l.j.in fi.per glo.ꝛ doc.C.de vsur.ꝛ fruct.leg. ¶ Nec obstat si dicatur ꝙ domine Bartholomee predicte, que fuit heres dicti ser Ja. nocet mala fides ser Jacobi defuncti iuxta.l. primam.C. de long. tempo. prescrip. qꝛ primo põt dici non apparere ser Jacobum vnquã habuisse dictam petiam terre, aut sciuisse illam spectasse ad dictam matrẽ aliquo iure. 2 † Itẽ mala fides defuncti.i. ser Jacobi nõ nocet heredi.i. domine Bartholomee: si Bartholomea que cõuenitur tanquã persona, que fructus percepit, se fundat pro illo tẽpore titulo sue emptionis: non autem ex eo qꝺ sit heres.d. Jacobi seu ser Jaco. ergo non nocet sibi mala fides ser Ja. ¶ Nec ob. ad hoc illud quod not. gl. fi. in.l. an vitium.ff. de diuer. ꝛ tempo. prescriptio. dum dicit, quidam tamen dicunt ꝛc. quia illa opinio est reprobata ibi per Ray. Ang. ꝛ communiter doct. quia heres in terminus illius.§. non opponit illam exceptionem, vt heres illius primi defuncti: sed vt habens titulũ emptionis per se. Unde titulus ille sibi suffragari debet: vt ibi tex. est etiam de mente gl. in capi. cum quis in ius. de regu. iur. in sexto. que sentit expresse, quod vbi heres non se fundat in titulo, ꝛ iure defuncti non nocet. ¶ Item potest responderi quod saltem de iure canonico, quod seruari debet in terris ecclesie tenuit Dy. in capi. possessor. de re. iur. in. vj. quod mala fides defuncti non nocet heredi, [a] qui non vtitur adminiculo defuncti etiam quo ad casum prescriptionis. ꝛ ita etiam tenet Bar. in.l. vitia. C. de acq. poss. ꝛ Bar. in. d.l. cum heres. ꝛ Cy. ꝛ Ang. in.l. si ego.§. pactum.ff. de pub. ꝛ Jo. de Imo. in.l. sequitur.§. heres.ff. de vsusca. ꝛ Pau. de Cast. ita etiam tenet in suo consi. cclxxxij. incipiente In Christi nomine, visa.s. scripta facti narratione ꝛc. multominus ad fructus teneri debet Michael quõdam Petri, qui fuit conuentus per dictam Geneueram: quia Michael titulum ꝛ bonã fidem habet. ¶ Quantum vero est ad restitutionẽ dicte petie terre dicte la longata, constat non posse cõdemnari Michaelem ad restitutionẽ: possidet enim titulo, vt verbo fertur. Nam propter titulum presumitur esse in bona fide.l. fi. C. de euictio. vnde de directo dominio dñe Geneuere, dicta petia terre nõ est probatũ cõtra dictũ 3 Michaelem ex his que mihi transmissa sunt. Talis enim † probatio directi dominij quasi difficillima est vt no. in.l. cum res. per gl. ꝛ doc. C. de probat. ꝛ Spe. in tit. de actio. ver. sin autem velis. ꝛ per Barthol. in.l. rem que nobis. de acq. poss. cum concor. ꝛ secundum modos traditos in dictis locis non fuerit probatum hic de directo dominio. ¶ Et posito quod aliquo modo posset apparere de aliquo quasi dominio dicte olim domine Geneuere ꝛ sic quod competeret Publiciana dicte domine Geneuere legatarie, iuxta.l. primam ꝛ secun.ff. de publicia. non daretur talis Publiciana contra dictum Michaelem titulo possidentem siue habeat titulum ab alio, quam ab eo a quo habet titulum ꝛ causam domina Geneuera.l. siue autem.§. si duobus.ff. de publici. siue habeat ab eadem, attento ꝙ mediantibus alijs mediatis authoribus habuit titulum in effectu a magistro Bernardino aurifice, qui obtinuit adiudicare sibi dictam petiam terre in solidum tanquam sibi obligatam per dictam quondam dominam Jacobam: ꝛ sic potuisset ipse magister Bernardinus vincere ꝛ excludere dictam quondam. do. Jacobam in dicta re multomagis dictam Geneueram, ꝛ causam habentem a dicta quondam domina Jacoba, vt patet ex no. per gl. in. d.§. si duobus. ꝛ sic per hoc apparet qꝺ non potest allegari aliqua mala fides authoris dicti Michaelis. preterea authores dicti Michaelis fuerunt in bona fide, ꝛ eis non obstabat aliqua allegata mala fides ser Jacobi, vt probaui supra 4 allegando.l. an vitium.§. ex facto. ¶ † Preterea quo ad materiam istam, quia non tractamus nunc de prescriptione, mala fides authoris non noceret Michaeli conuento in publiciana si habet titulum ꝛ bonã fidem secundum magis cõmunes cõclusiones.l. eum qui.§. pretor. ꝛ ibi not. Bart. ꝛ Ange.ff. de publicia. ꝛ Bal. in.l. ancille. C. de fur. Sal. in auf. mala fide. C. de prescri. lon. tempo. ¶ Quinimo dato quod aliquo modo mala fides authoris ipsius Michaelis noceret sibi, oporteret quod proximus ꝛ immediatus autor Michaelis, qui fuit magister Bernardinus vt fertur, fuisset in mala fide: qꝛ mala fides alterius mediati authoris nõ noceret. vt signanter probat Ja. de Are.l. libertis.§. si quis sciẽs. ꝛ.l. qui sciẽs.ff. de li. causa. ¶ Minus etiã dat petitio hereditatis contra Michaelẽ possidentẽ cũ titulo.l. hereditatis. ꝛ.l. regulariter.ff. de peti. her. ¶ Posset Michael etiam se tueri exceptione prescriptionis coniungendo tempus possessionis continue autorum suorum: cum possessione sua: que videretur excedere tempus viginti annorum: quia de anno. M. ccccli. dictus magister Bernardinus qui habebat dictam petiam terre ex secundo decreto, vendidit eã procuratori Andree de Arimino: ꝛ postea Andreas vendidit dñe Bartholomee, quã etiã postea dedit in dotem Carolo 5 pro filia, ꝛ Jacobus vẽdidit eã Michaeli. ¶ † Unde probato initio ꝛ fine possessionis dictorũ tẽporũ esset ostẽsum de prescriptione sufficiẽtis tẽporis, quo ad hoc vt Michael condemnari nõ debeat.l. super longi. ꝛ quasi per totũ titulum. C. de prescri. lõg. tẽpo. ꝛ qꝺ no. per gl. xv. q. iiij. volumus. ꝛ per Bal. in.l. Celsus. cum simi.ff. de vsusca. saltẽ cõstito qꝺ appareat dominam Geneueram ante dictos decem annos in aliquo testamento fecisse mentionẽ testamẽti matris sue: ꝛ reperitur deductum in 6 actis †: qꝛ in faciendo mentionẽ de testamẽto, presumitur habuisse notitiam ꝛ scientiã testamenti, vt declarat Bart. ꝛ alij in l. qui Rome.§. duo fratres. in. iiij. ꝛ. v. q.ff. de ver. ob. ꝛ Bal. in. c. j. in ti. imperator Lotharius. in vsib. feu. ꝛ Ang. in consi. lviij. incipiente. quidam paterfamilias ꝛc. per.l. j. C. de pac. iuncta.l. de his. cum ibi no.ff. de transac. ¶ Hoc dico: qꝛ in instrumento indemnitatis mihi transmisso, est cancellatũ tempus ꝛ dies confecti instrumẽti: ꝛ sic nõ potuit prospicere tẽpus, de quo etiã satis apparet ex inspectione instrumenti mãdati facti per dominã Geneueram in ser Antonium, ad remediandũ iuribus sibi competentibus ex dicto testamento: ꝛ sic non poterit allegari ignorãtia ad finem obtinendi restitutionẽ in integrũ aduersus prescriptionẽ ex clausula iuste ignorantie, iuxta no. per gl. in.l. j. C. de patria pote. ꝛ in.l. si partem.§. j. in verbo non vtendo.ff. quẽadmo. serui. amit. ꝛ no. Spe. in ti. de prescri.§. si quis autem 7 propter.ff. de iti. actuqꝫ priua. † Ubi autẽ nõ sit petita ista restitutio in integrũ quã in actis mihi transmissis nõ inuenio petitã, constat qꝺ non impedit cursus prescriptionis etiam cõtra ignorantẽ.l. fi. de prescri. long. temp. ¶ Utrũ autẽ si conueniat actione ex testamẽto pro legato, vxor dicti Caroli, que mediãte persona dñe Bartholomee, ꝛ ser Jacobi parentũ suorũ videt esse heres quondã dñe Jacobe possit se tueri a dicta petia terre, nõ inuenio in scripturis mihi transmissis ꝙ ista via agendi sit intẽtata. tamen sit intẽtata esset isto casu satis videret qꝺ si probatũ esset ser Jacobum adiuisse hereditatẽ dicte domine Jacobe sue matris: ꝛ quod dicta petia terre tẽpore mortis domine Jacobe ꝛ ignorantia presumitur.l. quoniam sororẽ. C. de iure delib.l. verius.ff. de proba. ꝛ pro ea rata esset heres, teneretur ad dictã petiã terre dicta, la longata, prestanda dicte domine Geneuere: si eã redimere potest a dicto Michaele pro iusto pretio. Michaele autem nolente vẽdere pro iusto pretio, teneretur heres domine Jacobe pro rata ꝓ qua est heres ad ratã iusti pretij dicte petie terre. iuxta.l. non dubiũ.§. j.ff. de lega. iij. ꝛ.l. cũ alienam. C. de leg. ꝛ.l. si res obligata.ff. de lega. j. Si autẽ hec via non est deducta nec intẽtata, nõ põt cõdemnari dictus Michael, nec eius defensor, vt patet ex ꝑdictis. ¶ Nũc est videndũ sup aliqua petitiõe ꝓducta cõtra dñam Bartholomeã sup alijs petijs terrarũ ꝛ fructibus de quibus in dicta petitiõe ꝛ quo ad fructus nõ video ꝙ posset agẽs obtinere: tñ qꝛ nõ est ꝓbatũ qꝺ ante ꝓmissionẽ cõseruatiõis indẽnitatis factã ꝑ ser Jacobũ haberet malã fidẽ, nec sciẽtiã testamẽti aut sciẽtiã rei aliene. ꝛ ꝑ ꝯñs potuit negligere culturã dictarũ terrarũ, vt. d. l. vẽditor ex hereditate. vnde cũ nõ appareat ex scipturis mihi trãmissis ꝙ fructus perceperit dictus ser Jacobus ex dictis petijs terrarum. nec quot ꝛ quãtos perceperit nõ potest eius heres cõdemnari ad aliquos fructus perceptos ex dictis petijs 8 terrarũ relictis dñe Geneuere. ¶ Et ꝑ eãdẽ rationẽ etiã infertur qꝺ nec põt cõdẽnari ad aliquos fructus pro tẽpore secuto post dictam repudiationem, ꝛ promissionem indemnitatis: quia non apparet probatũ de perceptione aliqua fructuũ per ser Jacobum facta. Nec quod ser Jacobus fuit interpellatus, ꝛ in mora cõstitutus quinimo etiam posito quod appareret probatum de perceptiõe aliqua fructuum post tempus dicte renunciationis, ꝛ promissionis indemnitatis, non potest domina Geneuera in dicto instrumẽto rogato per ser Joannẽ Christofori, de fauentia: qꝛ illa bona ser Jacobi fuerũt pignoris iure ꝛ hypothece obligata dicte dñe Geneuere ꝓ rata, ac valore estimatiõis bonorum matris dicte dñe Geneuere: vñ si q fructus fuerũt ꝑcepti ex dictis bõis ser Jacobi obligatis, nõ debẽt illi fructus spectare ꝛ cedere ad lucrũ dñe Geneuere creditricis: sed ipsius ser Jacobi debitoris.l. j. ij. ꝛ. iij. C. de pig. c. cũ cõtra. ꝛ. c. significãte. de pig. imo ad dictos fructus nõ põt fieri cõdẽnatio. ¶ Propter ꝙ vltimũ apparet ꝙ dña Bartholomea posito qꝺ ꝑcepisset fructus post mortẽ ser Jacobi obligãtis dñe Geneuere, nõ teneret ad illos. ¶ Quãtũ vero ad cãm petitiõis dñe Geneuere, ĩ qua petit sibi cõsignari tm̃ de bonis dicti ser Jac. in cãm pignoris q̃ valeãt vsqꝫ ad ratã ꝛ ꝙtitatẽ estimationis bonorũ maternorũ: ꝓut in instr̃o indennitatis cõtinet: lꝫ in pũcta ꝛ subtilitate iuris aliqua dici possent ꝯ dictam dñam Geneueram: tñ adherẽs pure veritati ꝛ equitati presertim cũ intelligã cãm agi corã arbitratoribus, videtur

a ¶ [illegible]

videtur q̄ cōdemnari debeat heres dicti ser Jacobi ad dādū dn̄e Geneuere tantā quātitatē pecunie, que ascendit ad iustū valorē ⁊ cōem estimationē bonorū, de quibus loquit̄ instrumētū indemnitatis: aut ad cōsignandū in causam pignoris ⁊ hypothece tot ⁊ tanta bona dicti ser Jacobi, que sufficere possint ad dictū valorē, cōsignāda dicte domine Geneuere in causam pignoris ⁊ hypothece, donec ei ex dicta estimatione satisfactū sit: etiā debet attēdi ⁊ assignari ad dictum valorem tempus dicti instrumenti indemnitatis, ⁊ sic tēpus non presens: ⁊ sic de estimatione illius tpis intelligit̄ per ea que tradunt̄ in .l. si ita. ff. de auro ⁊ argē. leg. ⁊ no. p. no. in .l. fin. C. que res pig. ⁊ in .l. si 8 mandauero. §. is cuius. ff. mandanti. ¶ Pro hoc facit: † qr verba in dubio debent interpretari contra illum qui se fundat ex eis. l. stipulatio ista. §. in stipulationibus. ff. de ver. ob. ¶ Item condemnando aduertant arbitratores in pronunciādo, ⁊ declarando q̄ domina Geneuera non possit aliquem regressum habere ab bona sibi legata in testamento dicte domine Jacobe, nec agere cōtra aliquos possessores dictorū bonorū ad dicta bona vel fructus inde perceptos. nec expedit insistere an dicta renunciatio valuerit vel non: quia domina Geneuera eā non impugnat: imo ei insistit quantum est respectu presentis iudicij, vt patet ex inspectione sui libelli producti cōtra dominam Bartholomeā. Ex quibus omnibus concludo dicta oīa iudicia fore debere absolutoria preter quā si appareat petituz esse condemnari heredem dicti ser Jacobi actione personali, ex testamento ad petiam terre dictam, la longata: quo casu si appareat dictam petiam terre spectasse iure dominij vel quasi tempore mortis domine Jacobe, ad ipsam quondam dominam Jacobam debet condēnari dictus heres ad prestanduz dicte domine Geneuere dictam rem, si dicto pretio redimi potest vel ad iustam estimationem: ⁊ etiam debet condemnari ad estimationem ⁊ valorem petiarum terre, de quibus fit mentio in promissione indēnitatis predicte, vel ad cōsignandū in cām pignoris tantumdem de bonis dicti quondam ser Jacobi, donec dicte domine Geneuere fuerit satisfactum de dicto pretio habito respectu ad quantitatem quam valebat dicta petia terre, de quibus facta est renunciatio tempore dicte promissionis indemnitatis, declarando quod domina Geneuera non potest habere regressum aliquem ad bona sibi legata in testamento matris, contra aliquem possessorem, vt supra.

Consilium. XL. Se summat in fi.

PRospectis verbis statuti mercātie disponētis q̄d in aliqua causa vel questione pertinente ad aliquē qui esset in dicto vel de dicto officio Consiliariorum, vel ad eius socium vel societatem, non potest vel debeat interim procedi, sed debeat super sederi donec officiū talis cōsiliarij finē acceperit, ⁊ interim aliqui termini vel aliqua prescriptio nō currat vel currere intelligat̄ in tali causa vel questione: ⁊ quicquid secus factū fuit sit mane: ⁊ in alio statuto etiā disponit̄ q̄ in causa aliqua alicuius qui esset cōsul vel eius socius, non possit procedi durāte officio talis cōsulatus in fauorē ipsius cōsulis aut eius socij: nec contra eū eius socium. ¶ Modo querit̄ an si reperit̄ q̄d de numero dictorū ser Cōsiliariorū mercantie q̄ est vnus de vigintiduobus sodatoribus, cuius dāna seu ius balouerie, qui vigintiduo separatim ⁊ pro diuersis quātitatibus scz quilibet eorū pro sua quātitate ⁊ rata pro qua voluit subire periculū se obligarūt: prohibeat̄ ille cui facta fuit dicta assecuratio agere interim contra alios, qui non sunt de dicto officio Cōsiliariorū. ¶ Et visis his que elegāter ⁊ copiose scripta ⁊ conclusa per prestantissimū dn̄m cōsultorē mihi patrē obseruandū in hoc adherēs cōclusioni sue. ¶ Dico mihi videri dictū cui facta est obligatio pro dicta obligatione post secutū periculū, agere posse cōtra alios obligatos qui non sunt de officio predicto. Ad q̄ ostendendū presuppono q̄d di-
1 ctū statutū est cōtra ius commune. † propterea verba eiusdem statuti debēt stricte accipi ⁊ proprie. l. j. §. si is qui nauē. ff. de exercitoria. l. q̄d statutum. ff. de testa. mili. l. constitutionibus. ff. ad munici. no. Bar. in .l. j. ⁊ in .l. labeo. §. contractum. ff. de verb. sig. ⁊ in .l. apud Julianū. §. fi. ff. qui. ex cau. in pos. ea. ⁊ Bald. in l. fine apud acta. C. de trāsac. ⁊ in .l. contractus. C. de fid. instru. ⁊ Bal. ⁊ Ang. ⁊ Moder. in .l. mutus. §. eū qui. ff. de acq. hered. cum suis multis concor. ¶ Quod dictū statutū sit cōtra ius cōe, ptz: qr ad hoc vt cause expediri possint per dictū officiū cōsiliariorū. sufficit q̄ interueniat maior pars consiliariorum, vt fert̄ prouisum esse per statutum loci. ⁊ etiā ita est de iure cōi, vt ꝓprie in cōsulibus mercatorū dicit Bal. in .l. nulli. in .iiij. q. cū se

ff. quod cuiusꝫ vniuer. no. ⁊ .l. q̄d maior. ff. ad munici. c. cum oēs.
2 de consti. ¶ † Et vbicunqꝫ aliqui de vniuersitate vel collegio reddunt̄ inhabiles, actus potest expediri per alios de collegio qui sunt habiles. c. fi. de procu. c. gratum. de postu. prela. c. auditis. de elec. vnde propter personam vnius ex dictis consiliarijs non debet impediri, quin per reliquos de collegio potest actus expediri: ⁊ etiā de iure cōmuni propter suspicionē vnius ex dictis cōsiliarijs, nō debet impediri iurisdictio respectu aliorum: nec etiā alij poterūt ex hoc recusari, vt no. Jo. An. in addi. Spe. in tit. de iudi. dele. §. fi. in addi. inci. in ista ⁊c. Et no. do. c. j. super glo. ij. de iudi. attento q̄d vt dixi, alij poterant sine illo iudicare. ¶ Item dato quod potuisset aliqua recusatio fieri: nō per hoc de iure cōmuni durāte toto tēpore officij cōsulatus debet super sederi in causa: patet per ea que habent̄ in .c. si cōtra vnū de offi. de leg. in .vj. ⁊ in .c. ij. de requi. re. ⁊ in .c. cum speciali. de appella. ¶ Istis sic presuppositis articulis dico quod attento q̄ isti separatim ⁊ in diuersis quantitatibus se obligarunt non dicuntur socij saltē proprie. hoc probo per tex. in .l. vt
3 si pro socio. cum tribus sequentibus. ff. pro suc. † vbi non sequitur, negotiū est cōmune inter te ⁊ me: ergo dicit̄ esse inter nos cōtracta societas. vel si duobus eadē res legata est, vel si duo vnam rem emerunt: ⁊ non apparet q̄d animo contrahendi societatem hoc factum sit. pro hoc est etiā tex. in .l. ij. in prin. iuncta. l. j. ff. cōmuni diui. ¶ Et ponderandū est id q̄d dicit etiā ibi tex. in ver. pariter. ⁊ s̄m predicta etiā intelligit̄ .l. secun. ⁊ ibi no. Ex. C. pro socio. hoc probatur etiam insti. de obli. que ex quasi contra. §. si inter aliquos. ⁊ ibi in terminis hoc volūt due glosse, quas in proposito esse puto notandas. vna est in verbo societa-
4 tem † que dicit quod talis cōmunio que est inter aliquos absqꝫ eo quod appareat aliter de animo contrahendi societatē, non
a dicit̄ vera societas, sed quedam incidens cōmunio [a]. Alia est gl. ibi in ver. socius. que dixit q̄ tales non dicant̄ esse socij, sed consortes: ⁊ ideo respondetur ad id quod no. per gl. in .d. l. vt sit ⁊ in .l. iiij. ff. pro socio. potest etiam aliter responderi vt colligitur ex no. per Bart. in .d. l. iiij. que incipit, societas. ¶ Ex quibus omnibus concludo quod dictum statutum loquens de socijs consiliariorum vel consulum in casu proposito sibi locum non vendicat: quia isti non dicuntur socij, saltem vere ⁊ proprie.

a ¶ Communio. Jas. cons. clxxxv. col. ij. lib. j.

Consilium. XLI. Uide. s. libro. j. consi. lxv.

Consilium. XLII.

VIso processu inter dominas Gasparinam ⁊ Dominicam sorores ⁊ filias quondam Thonini de thurono ex parte vna agentes, ⁊ dominam Gladiam quondam Zanoti de passetis ex altera se defendentem. ¶ Uertitur dubium, an attento quod Dominicus filius quondam Baldasaris olim dicti Thonini heres vniuersaliter institutus in testamento dicti Baldasaris eius patris decessit viuo testatore, hereditas sit in causa intestati. ⁊ omnia in testamento ipso relicta sunt in causa caduci: adeo quod relictum vsusfructus omnium bonorum factus dicte domine
1 Gladie a dicto Baldasare eius viro, sit extinctum. ¶ † Et videretur dicendum quod sic: quia quocunque casu contingat hereditatem ex testamento non adiri, neque legata, neque fideicommissa debentur. l. nemo. ff. de testa. l. proxime. de his que in testa. delen. l. si nemo. ff. de regulis iur. ¶ Et dato quod relictum valeret ⁊ deberetur: tamen videtur quod non possit petere dicta Gladia, vsumfructum omnium bonorum, sed tantum alimenta: quia per illa verba, item reliquit dictam dominam Gladiam dominam ⁊ vsufructuariam omnium bonorum suorum in domo sua cum heredibus suis infra scriptis ⁊c. attento quod testator tempore testamenti habeat filium, scilicet Dominicum, quem instituit heredem vniuersalem, videtur testator tantummodo voluisse relinquere vxori vsumfructum quo ad necessitatem alimentorum tantum, ⁊ non vltra, cum non sit verosimile testatorem voluisse coniugem proprie soboli anteponere. ita firmat gloss. ⁊ doct. in authenti. hoc locum. C. si secun. nupt. muli. ⁊ spe. ⁊ Joan. Andr. in titu. qui fi. sint leg. §. j. versicu. quid si quis ita dixe. ⁊c. ⁊ Angel. in .l. prima. ff. re. amo. Bald. in .l. fina. C. de iudi. vidui. ⁊ in .l. si pater. C. de vsufruct. ¶ Sed premissis non ob. in casu nostro. contrarium est verius quod clāre ostenditur nam in testamento Bal-
2 dasaris est adiecta † clausula codicillaris per verba nedum presentis sed etiam futuri temporis, scilicet si non valet vel valebit iure testamenti, voluit eum valere iure codicillorum. que

clausula operatur vt casu quo testamentū non cōfirmetur vel non valeat vt testamentum, venientes abintestato videantur grauati de prestando legata ꝛ fideicommissa ꝛ alia in testamēto cōtenta.l.ex ea.ff.de testa.l.fi.C.de cód.in.l.posthumus.§.fi.ff.de iniusto rup.ꝛ irri.test.ꝛ etiā in casu quo testamentū a principio valeat, ꝛ ex post facto destruatur:eo qꝛ ex eo nō fit adita hereditas quacunqꝫ causa.l.qꝛ autē.in prin.ꝛ ibi gl.in ver.fuerunt.ff.si quis omis.cau.te.ꝛ.l.eā quā.C.de fideicō.ꝛ not.Bar.in.l.fi.ff.de codi.in.xij.ꝛ.xiij.q. Et per hec patet responsum ad allegata in cōtrariū:qꝛ illa procedunt vbi nō esset adiecta clausula codicillaris. 3 ☞ † Non ob.qđ videantur tantummodo legata alimēta per dicta verba:qꝛ dico ꝙ imo plenius vsusfructus omniū bonorū debetur, attento ꝙ nō sumus in casu quo vsusfructus veniat prestandus a filio testatoris:quoniā presupponimus eū predecessisse, sed a sorore testatoris herede legitimo ab intestato:ꝛ sic nō debet cōsiderari persona filij, sed heredis abintestato a quo vsusfructus prestandus est:probat in.l.cuꝫ patronus.ff.de leg.ꝛ in.l.si contra.ff.de vulga. ꝛ pupil. ꝛ ita in terminis nostris firmat Bar.in.l.Titia cum testamento.§.fin. de leg.ij.ꝛ ita consuluit pluries Bar.ᵃ maxime in consil. incip. Nico.ꝛ Bal.in prealleg.l.si contra.ꝛ Bart.in.l.si ita scriptum. per illum tex.ff.de manumis.testa. Alex.

a ☞ Bartol.consi. ccxxxix.consil.clxx. cum seq.

Consilium. XLII.

Attenta ꝛ considerata prefata vltima voluntate dicti Ghini testatoris ꝛ potissime in ea parte in qua de heredū institutione ꝛ substitutione fit mentio. ☞ Visoqꝫ super ea quid ob facti cōtingentiam dubitari oporteat requisitus vt quid iuris sit consulam. 1 ☞ † Primo presuppono ꝙ dicta substitutio fuit compēdiosa per illa verba, ꝛ si alius ipsorum decesserit substituit eidem alios superuiuentes ꝛc.C.de impu.ꝛ ali.substi.l.j.ꝛ.l.centurio.ff.de vulga.ꝛ pupil.c.si pater.de test.in vi.ꝛ fuit cōcepta per verbum commune, substituo.ff.de vulga.ꝛ pup.l.iam hoc iure.ver.sed si aliter.ꝛ.ff.ad treb.l.sceuola.ꝛ not. vbi.s. ☞ In qua substitutione sic per talia verba concepta quāquam inter glossatores ꝛ doc.iuris ciuilis fuerit magna disceptatio quia quidam voluerunt quod intra tempora pupillaris etatis valeat iure directo:post pubertatem vero trahatur ad fideicommissum. Alij voluerunt ꝙ omni tempore sit fideicommissaria de qua disceptatione plene per gl.ꝛ doct. in preallega.l. precibus.ꝛ l.centurio.ꝛ in.l.ex tribus.per gl.ꝛ ibi Bal.C. de inoffic. testamen.ꝛ in.d.c.si pater.ꝛ in ca.Raynutius.de testa. cum si. tamen cum dictus Sabadinus in casu nostro decesserit post excessum tempus pupillaris etatis dicta substitutio est fideicommissaria: 2 † quia directa post pubertatem non potest fieri a pagano.ff.de vulga.ꝛ pupilla.l.verbis ciuilibus.l.centurio.insti.de pup.substit.§.extraneo.ꝛ plene discutitur in preal.locis. ☞ Hoc presupposito pro constanti prima facie videtur dicendum ꝙ dicta substitutio in se fideicommissariam cōtinens substitutionē vires nō habet pubertate adueniēte ꝛ per cōsequēs ꝙ dicto Sabadino facto pubere sibi fuerit permissum testari ꝛ heredē facere eo modo quo sibi libuerit in totuꝫ ꝛ videt̄ probari in.l.si fundum per fideicommissum.§.fi.cū.l.seque.ff.de lega.j. 3 † vbi si filius impubes fuit heres institutus ꝛ grauatus fuit heres legitimus impuberis de restituendo per fideicommissum valet dictū fideicōmissum:ita demū si impubes in pupillari etate decesserit eo vero pubescente vires non hꝫ. ☞ Scđo cōprobatur per tex.C.de inoffi.testa.l. ex tribus.arg.a contrario sensu quod est licitum in iure.ff.de test.l. ex eo.l.j.§. huius. ff.de offi.eius cui man. est iurisdi. extra de his que fiunt a prela.sine com.capi.c.apostolica.xxv.dist.qualis.sed in.d.l. ex tribus.dicitur ꝙ pater potest filio instituto substituere intra tempora pubertatis:ergo a cōtrario sensu post tēpora pubertatis nō pōt. ☞ Tertio videt̄ dicendū ecōuerso qđ Sabadinus prefatus in nullo potuerit testari stāte dicta substitutione que vniformis fuit in persona filiorū oim ꝛ per cōsequēs cū ita cōmodū potuerit afferre sicut incōmodū nō dicit̄ dictus Sabadinꝰ etiā quo ad legitimā sibi debitā iure nature per talē substitutionē grauari ꝛ per cōsequēs in totū valere videtur dicta substitutio, vt est tex.apertus in.l.si pater pupille.ꝛ ibi hoc expresse tenet Richar.malū.C.de inoffi.test. ☞ Sed his nō ob.dico ꝙ dictus Ghinus per talē substitutionem cōpēdiosam per verbuꝫ cōmune cōceptā nō potuit grauare Sabadinū effectum pubérem legitima sibi debita iure nature nec in quarta trebellianica detrahenda ex fideicōmisso. Et successiue dictus saba.testari ꝛ heredem facere de dicta legitima ꝛ trebellianica hoc est de

b ☞ Legitima. benedic.rep.c.Raynu. versi.reliquit. nu. xxxij.de testa.

c ☞ Obseruatur.j. vo.consi.cxlij .col. v.Bal. consi cccc xcvij.lib.j. consil. ccclxxvij. libr. iij. Deci.consi.ccxxxvj.col.iij.cōs.cccclxxx.col.pe.sed veritas iuris ciuilis est quod legitima tantum vtol. consi.cciiij, Bald.l.filium quem C.fa. her. Alex.j.eo.cō. cxlij.nu.xiiij.ꝛ lib. ij.con.ciij. Iac.l. coheredi.§.i.colū. ij.de vulg. ꝛ pup. sed vsus predictꝰ equidē est ꝛ vbiqꝫ inualuit.

dimidia totiꝰ ptis que sibi obuenit ex hereditate paterna ꝛ non de reliqua dimidia restituēda ꝓ rata dictis eius cōfratribus ꝛ coheredibus.ista oīa expresse ꝓbatur per casum apertū extra de te.c.raynutius.ꝛ.c.raynaldus. 4 † vbi tā ꝑ substitutionē cōpēdiosam in fideicōmissariā continētem quā per expressam substitutionē fideicōmissariā filius a patre institutꝰ nō potuit grauari in legitima neqꝫ in trebellianica:ꝛ in illa pōt filius testari: in residuo vero nō.ita etiā procedit qđ no.gl.ꝛ Jo.an.in.c.j.in ver.absqꝫ deductione.in fi.gl.de test.in.vi.ꝛ qđ no.Bal.in.d.l. precibus.in.xiij.col.in ver.modo ergo reuocemꝰ.ad idē bū facit.ff.de vulg.ꝛ pup.l.cohere.§.cū filie.ibi nec fideicōmisso proprie facultatis filij ꝛc. Pro hoc optima ratio.l.quoniā in prioribus.cū ibi not.ꝛ.l.scimus.in prin.C.de inoffi.test.vbi de legitima debita iure nature etiā grauamē remouetur. ☞ Idē probat tex.ff.de le.ij.l.cū patronus. 5 † vbi patronus institutus in parte sibi debita a liberto nō potest in illa grauari per fideicōmissum:ergo magis in filio cui magis ꝛ fortius est sibi debita iure nature, vt not.ff.de fal.l.si qs legatū.§.fi.ꝛ in.l.iij.in princi. ff.de bo.liber.ꝛ in.l.si patronus.ff.de donatio.ꝛ in.l.fin.versi.si eū patronꝰ.C.de inoffi.testa. ☞ Ad idē possent adduci ꝙ plures rationes ꝛ iura, de quibus plene per Cyn. in.d.l.ex tribus post Dynū in quodā suo cōsi.qđ ibi recitat Cy.ꝛ qđ ibi nota. ibi Bar.ꝛ Ang.ꝛ do.Jo.de imo.in.l.j.ꝯd fi.ff.de vulg.ꝛ pup. ☞ Restat vt respōdeamus ad iura in cōtrariū adducta.ꝛ primo ad tex.in.l.si fundum per fideicommissum.§.fi. cum.l.seq. que non est alibi fm Dy.quia respondeo qꝛ ideo ibi transit fideicōmissum filio pubere decedēte qꝛ post pubertatem magis videbat̄ legitimus heres filij habere ipsius hereditatem casu ꝛ fortuna quam ex voluntate testatoris:qꝛ potuisset pubes testari ꝛ aliō forte relinquere ꝛ ideo nimirū si nō potuit a testatore grauari.ff.de leg.iij.l.sed si sic.§.si autē.ꝛ hec est ratio que placuit Bar.in.d.l.si fundū.§.fi.cum se. ☞ Secundo nō ob.d.l. ex tribus.qꝛ respondeo ꝙ sumendo ar.a cōtrario sensu ideo non pōt ibi pater per fideicōmissum substituere filio.qꝛ ibi filius tātum erat institutus in legitima videlicet in tribus vncijs ꝛ nō vltra.si vero fuisset institutus vltra legitimaꝫ nemini dubiū qđ in illo pluri tenuisset grauamē.d.c.Raynutius ꝛ Raynaldus. ne vtile ꝑ inutile vitiari cōtingeret.l.testamēto.C.de test.l.j.§.ꝫ si mihi.de ver.ob.ff.de here.insti.hereditas ex die.ꝛ in specie dicit.l.qm̄ in prioribus. Preterea in.d.l.ex tribus dicit̄ qđ potest pr̄ intra pubertatē directe substituere, ꝛ a ꝯrio innuit post pubertātē.s.ꝛ aditā hereditatē non possit pater directe substituere filio:vt.d.l.verbis.cum simi.nō sequitur ergo ꝙ per fideicōmissum substituere nō possit. ☞ Tertio non obst.d.l. si pater pupille.qꝛ dico ꝙ illa lex.est correcta per.d.l.quoniā in prioribus. 7 † qꝛ omne grauamē reijcit̄ de legitima ᵇ, ꝛ ita tenet glos. Bar.ꝛ Bal.in.d.l.si pater pupille.ꝛ Bart.in.l.filiꝰ matrē.e.ti. ꝛ idē Bar.ꝛ doc.post glo.in.l.cū ex filio.in prin.ff.de vul.ꝛ pu. ꝛ ita dicūt doc.de consuetudine seruari. ☞ Et ex his breuiter cōcludo ꝙ si dictus Ghinꝰ habebat verbi gratia.cxxxvi.aureos in bonis in qbus dictos quatuor filios heredes instituit vt.s.ꝙ legitima debita iure nature dictis omnibus filijs erat tertia scđm ꝙ habet̄ in auf.nouissima. Et in corpore vnde sumitur.C.de inoffi.testa.ꝛ per cōsequēs portio oim ipsorum de numero dicte quātitatis capiebat.xxxiiij.aureos.quorū quarta pars vcꝫ octo cū dimidio erat legitima dicti Sabadini in qua potuit dictus sabadinus testari. ☞ Itē potuit testari in trebellianica que in effectu cepit de parte que obuenit dicto sabadino ex testamēto ꝛ institutionē dicti Ghini quartā partē eius qđ remanet deducta sua legitima. Pars autē q̄ obuenit sibi ex institutis que est quarta totius capit de dicta quātitate florenos.xxv.cū dimidio.vnde quarta trebellianica que debet deduci de istis.xxv.florenis cū dimidio detractis prius octo aureis cū dimidio pro legitima est ꝛ ascendit ad summā quatuor florenorū ꝛ vnius quarti, ita qđ legitima vna cū trebellianica in qua tātū potuit testari dictus sabadinus ascendit ad summam duodecim aureorū cum dimidio ꝛ vno quarto que est octaua pars totius hereditatis ꝛ est dimidia totius partis sibi relicte a ghino testatore.reliqua vero pars, scilicet dimidia totius sue partis restituēda venit dictis tribus eius 8 fratribꝰ superstitibus ꝓ virili. ☞ † Et ꝙ in casu premisso veniāt detrahēde due portiōes.s. legitima ꝛ trebellianica est casus expressus hodie in.d.c. Raynutiꝰ ꝛ raynaldus. quādiu licet filius est rogatus de restituēdo sub conditione si sine liberis decesserit.vt in casu nostro. Et ita hodie hoc obseruatur ᶜ vt firmat gloss. Barto.ꝛ Bald.in.l.quicunqꝫ.C.ad.l.falcid.ꝛ gloss. Barto.ꝛ docto.in.l. papinianus.§.eo. autem solo.ff. de inoffici.testa.ꝛ gloss.in authen.de here.ꝛ fal.§. si quis autem nō implens.ꝛ Jac.de bel.in auf.de resti.ꝛ ea que parit.§.quā obrē.ꝛ not. Bald.in.l. iubemus.C.ad trebel.ꝛ in.l. scimus.in princ.C.

prin.C.de inoffi.test.⁊ in.l.filiũ.⁊ in.l.filium.in.xij.colũ.C. famil. erci.quod ius deducendi trebellianicam etiam transit ad heredem dicti, sabadmi vt est bonus tex.in.l.quanquã.C.ad.l.falci.

Summarium.

1 Libera quibus ex verbis conceditur.
3 Responsio debet intelligi congrua interrogationi, ⁊ citra contrarietatem.nume.10.
5 Discipulus an obliget magistrum.num.11.
6 Quinq; probãda, vt teneatur dominus ex mutuo testatoriis.
7 Testi in vno periuro in nullo creditur.
8 Testi deponenti ad se, exonerandum non creditur.

Consilium. XLIIII.

Viso ⁊ discusso processu actitato in causa ⁊ lite vertente coram domino vicario bagna cauallo inter Nicolaum ex parte agentẽ ⁊ Joseph Hebreuz ex altera se defendentem pretermissis pluribus ne si de omnibus minutissime sermo haberet̃ cõtingat mihi illud quod satyrus inquit. Scriptus ⁊ in tergo necdum finitus Orestes. ¶ Videndum est igitur principaliter an sumus in regula quod actore non probante id quod est sue intentionis fundamentũ debeat absolui reus. ¶ Et videt̃ primo dicendum actorẽ probasse.nã ex contractu mutui celebrato cum Deodato institore Joseph agit ad libras quadraginta duas bono.pro resto florenorũ triginta aurei eidem Deodato tanquã institori Joseph mutuatorũ, ⁊ ꝙ mutuũ satis constare videtur maxime ex confessione Joseph facte positioni actoris accedit scriptura librorũ bene idẽ attestantium. ¶ Quod autẽ Deodatus fuerit institor satis probari videt̃. Primo ex responsione Joseph facta quarte positioni.nam in positione continetur quod Joseph Deodato concessaret licentiã exercendi dictũ bauchum queadmodũ ipse faceret ⁊ Joseph respondit, credit vt famulus habuerat licentiã exercẽdi banchũ a Joseph queadmodũ ipse Joseph faceret. ¶ 1 †Sed ita est ꝙ per ista verba cõcedo tibi, vt facere possis in tali re queadmodũ ego facere possum, videtur cõcessum generale mandatum cum libera.l.creditor.§.lucius.ff.mand.⁊ ibi no.Bar.in.l.procurator cui libe.ff.de procura.⁊ in.l. si procurator.C.de procurator.in.c.fi.⁊ ibi not.Ant.de But.de dila.⁊ Archidia.in.c.j.de rescrip.in.vj.⁊ per Bal.in.l.j.ad fin.de bo.mater.facit.l.qui quadraginta.ff.ad treb.⁊ quod no.in.l.in prouinciali.§.j.ff.de ope.no.nun. ¶ 2 †Sed concessio generalis cum libera operatur regulariter vt eius virtute operari possint etiam ea que speciale mandatum requirerent.l.mandato.⁊ qd ibi gl.⁊ Bar.ff.de procu.⁊ in.c.qui ad agendũ.in fi.de procu.in vj.⁊ in specie firmant Bal.in.l.illud.§.j.ff.de mino.excepta tamen potestate donandi: dilapidãdi, vel delinquẽdi: vt.d.§.lucius.⁊.l.filiussa.ff.de dona.l.si procurator.ff.de cõdi.⁊ demõ.⁊ l.si frater.ff.que in frau.cre.sm Ja.Bu.⁊ Bal.in predicta.l.⁊ si procur.⁊ no.in.d.l.j.ad fi.C.de bo.mater.⁊ sm ista intelligit̃ id qd not.Jo.An.⁊ alij in.d.c.fi.de dila. ¶ Nec ad hoc videt̃ obstare ꝙ Joseph respondẽdo dicte positioni dicat, credit vt famulus: q; respõderi põt 3 †qd respõsio Joseph intelligit̃ ⁊ interpretari dz ꝙ conueniat interrogationi ⁊ positioni.l.si defensor.§.qui interrogatus.ff.de inter.ac.⁊ insti.de inuti.stip.§.preterea.⁊ in proposito Bar.⁊ Bal.in.l.si quis intentione ambigua.ff.de iudi.ergo cũ dicat Joseph quod credit vt famulus, oportet qd intelligatur: sm cõtenta in positione.s.qd credit ꝙ Deodatus vt famulus, habebat licentiã exercẽdi dictũ banchũ queadmodũ ipse Joseph faceret.vnde nõ est curandũ an illam potestatem decidit ei vt famulo, an vt procuratori, an vt institori, vt in.c.petitio.de procura.vnde dicit ibi Hosti. ⁊ Jo. An. 4 †ꝙ si dico cõstituo.s.asinum meũ vel dilapidatorẽ meum ad causam meam agendam, videbitur cõstitutus procurator ad illam causam, vt no.Bal.in.l.testamentum.C.de testa.⁊ in l.id qd pauperibus.in prin.C.de epi.⁊ cleri.⁊ per eundẽ in.l.j.C.de neg.gest.facit.l.pater.ff.de condi.⁊ demon.⁊ quod not. Bar.⁊ Bal.in.l.insulã.per illũ.§.ff.de prescri.ver.⁊ in.l.j.§.j.ff. qd cuiusq; vniuer.nomi.⁊ Bal.in rubri.C.de exercito.in.vj.co. in ver.modo videmus de substantia ⁊c.vbi dicit illas diuersitates nominum non attendendas. ¶ Unde cum Joseph respondendo dicte positioni, videt̃ fateri Deodatũ habuisse licentiam exercendi banchum, vt probaui in habente potestatẽ exercendi banchum. verba enim important administrationez negotiationis vniuersalis.l.cum pater.§.cum mense.⁊ ibi no. Bar.ff.de leg.ij.l.cũ tabernã.in priñ.ff.de pig.no.l.cuicunq;.§.j.ff.de insti.ergo censetur institor qui dicit̃ ille qui est prepositus vniuersali negotiationi.l.institor appellatus.de instito.⁊.l.si cum villico.⁊.l.institor.ff.eo.tit.⁊ no.gl.in.l.liberto.in prin.ff. de neg.gest.Inn.in.c.pe.de fideicom.⁊ Bar.in.l.si institorez.ff.si cer.pet. ¶ Fortificari videtur hoc ex depositionibus triuz testium productorum ex parte dicti actoris, qui vident̃ deponere quod Deodatus pro necessitatibus bãchi recipiebat pecunias mutuo, ⁊ qd Joseph fecit rationẽ cũ dictis mutuantibus: ⁊ sic habuit scientiam de predictis. vnde propter scientiã ⁊ patientiã videt̃ eũ preposuisse dicte negotiationi, adeo ꝙ ex eius cõtractibus teneri dz institoria, vt in prealleg.l.cuicunq;.§.si quis institor promisit ei ita dari, vt ibi Bar.ff.de insti.⁊.l.sz si pupillus.§.j.eo.tit.l.fi.ff.quod cum eo.⁊.l.j.§.sciẽtiã.ff.de tributo.l.j.§.magistratũ.de exerci.c.quoniam abbas.de offi.dele.

5 ¶ Accedit qd no.Bal.in rub.C.de consti.pecu.in.iij.col.†vbi querit an discipulus contrahendo obliget magistrum suum. Exemplum ponit in discipulis qui portant pannũ ad domũ, deinde pignorant vel vendunt.an teneat̃ magister.⁊ cõcludit ꝙ discipulus, nisi habeat aliquid in mãdatis, nõ obligat dñm: vt.d.l.cuiusq;.§.sed cũ fullo.tamẽ si cõsentiẽte magistro cõsueuit negotiari in apotheca magistri, per hoc censetur institor ⁊ tenebitur magister secundum Bal. allegat in arg.d.l.fi.ff.qd cũ eo. ¶ Fortificamus predicta: q; vt fateri videt̃ procurator Joseph in prima scriptura exceptionũ, Deodatus fuerit prepositus ad pecuniam sub fenore mutuandi: ergo videt̃ tacite prepositus ad accipiendum pecuniam mutuo, vt sic fenerare possit.l.cuicunq;.§.nõ tamẽ.⁊.l.habebat.ff.de instito.l.j.vers.q̃ si mutuam.⁊.§.vnde querit.ff.de exer. ¶ Imo videt̃ sufficere quod generaliter fuit prepositus bancho seu mense, ad hoc vt in cõsequentiam videatur obligare posse dominum recipiẽdo pecuniã mutuo pro necessitate bãchi, vt probãt iura prealleg.⁊.l.fin.ff.de exerci.⁊ si vident̃ partes domini iudicantis esse in damnando iuxta petita. ¶ Sed premissis nõ obstantibus cõtrariã sententiã de iure probabiliorem esse puto.s.quod partes domini iudicantis sint in absoluendo. ¶ Et principaliter: q; dato ꝙ dici possit constare Deodatum expresse vel tacite per scientiam ⁊ patientiam: ⁊ etiã dato: qd appareret dictos.xxx. aureos fuisse per dictum Nicolaum mutuatos Deodato pro certo non videntur probata ea que sufficiunt ad concludendũ dictum Joseph institoria teneri, quia non appareat quod specifice fuerit prepositus per Joseph ad recipienduz pecuniam mutuo pro gubernatione dicte mense, ⁊ requirebatur ꝙ plura copulatiue 6 †probarẽtur per actorem que non videntur copulatiue probata.primum est qd Deodatus tempore mutui dixisset se recipere dictã pecuniam mutuo pro gubernatione dicte mense, seu pro fenerãdo ad vtilitatẽ dicte mense.l.j.§.qd si ab initio.ff.de exercitoria. ¶ Scdm requisitũ est, qd tũc pro gubernatione dicte mense opportunũ esset accipere dictas pecunias mutuo.l.fi.ff.de exercitoria. ¶ Tertiũ requisitũ: est qd Nicolaus tũc sciret dictã opportunitatem recipiẽdi mutui pro ipsa mẽsa: ⁊ qd sciret ipsum Deodatũ esse ppositũ a dicto Joseph ad gubernationẽ dicte mẽse, vt sic appareat ꝙ Nicolaus habuit animum obligandi ipsum instituentem seu proponentem: vt probatur in.d.l.fi.de exercitoria.⁊.l.ei qui.in fi.C. quod cum eo.sm Bar.⁊ Bald.in.l.si pupilli.§.j.post medium, ff.de nego.gest.⁊ idem nota.Specul.⁊ Cy.⁊ in.d.l.ei qui.⁊ nisi Joseph ratificaret aut in eius vtilitatem appareret mutuum esse versum: vt in prealle.l.ei qui.in fi. ¶ Quartum requisitum est quod non mutuet maiores quãtitates pecunie quã esset necessarium: alias non haberet regressum nisi vsq; ad quãtitatem necessariam, vt in prealleg.l.fina. ¶ Quintum requisitum est, quod mutuum factum sit in loco in quo possit adimpleri causa propter quã mutuũ factũ est: in.l.proxime allega.⁊ maiorem partem predictorum etiã enumerat Bar.in.l.j.§.nõ autem.ff. de exerci.⁊ Guil.de cu.in authen.hoc ius porrectum.C.de sacrosan.eccle.etiã Inno.⁊ alij in.c quod quibusdã.de fideicõ.⁊ Anto.de butr.in.c.j.de deposito. ¶ Modo in proposito non constat ꝙ Joseph ratũ habuerit mutuũ nec cõuersum fuerit in eius vtilitatem ergo oportet apparere quod dicta quinque requisita fuerunt copulatiue probata: sed certe prima tria requisita non inuenio aliquo modo saltem copulatiue probata. Quinimo si bene consideretur nedum ꝙ sint probata, sed non sunt allegata secundum qualitates supradictas. ¶ Nec ob.primo si dicatur qd Deodatus predicta requisita probat abunde: q; respondeo primo, quod Deodatus, si bñ inspiciat̃ nõ deponit ꝙ tẽpore mutui triginta florenorũ esset necessariũ dictum mutuũ in mensa, nec dicit ꝙ Nicolaus tunc sciret dictũ Deodatũ esse prepositũ a dicto Joseph ad gubernationẽ dicti bãchi.potuit eñ credere dictã mẽsam spectare ad Deoda

tum, et sic Nicolaum non habere animum obligandi dictum Joseph: et istud nõ est in aliqua parte deductum et probatum prout requirebat, vt dixi. ¶ Preterea dictum et testimonium Deodati nõ videtur dictum integrum testis. nam iurauit deponere veritatẽ super capitulis et interrogatorijs potestati castri Bonon. et inter cetera erat vnũ interrogatoriũ, videlicet quod interrogaret Deodatus, an cõstaret aliquo instrumẽto Deodatum fore obligatum dicto Joseph. Et respondit se credere quod non: et in contrarium esse productum instrumentum publicum factũ de anno. M.cccclviij. die. vij. Julij. in quo dictus Deodatus constituit se debitorẽ dicti Joseph in quãtitate librarum trecẽtarum quadraginta quatuor, et solidis. xiiij. et per consequens constat de periurio dicti testis.

7 ¶ † Nam quo iurauit dicere veritatem super omnibus, etiam interrogatorijs: tunc si deponit falsum in vno, non creditur ei in aliquo tanquã periuro[a], etiã si illud interrogatorium esset impertinẽs, vt dicit Bal. in rubr. de cõtrouer. inuest. et licet ibi videatur velle quod illud sit verum quo ad ea super quibus deposuit post mendacium: tunc ipsemet. Bal. in. l. fi. in quarta oppositione. C. de edi. diui Adri. improbat illã distinctionẽ, et dicit quod non refert inter ea que deposuit: quia totum, tanquam indiuisibile venit. et ita refert ibi Odra. et istud etiã de mente Sal. in. d. l. si ex falsis ad fi. C. de transac. Nam postquã periurus est testimonium eius redditur imperfectum. c. testimonium. de testibus. facit tex. iij. q. ix. pura et Inn. no. in. c. fraternitatis. de her. et per Bar. in. l. quintus in prin. ff. de auro et argen. leg. Archidia. xc. disti. in. c. si ad sacros. et Spe. in ti. de teste. §. j. ver. item quod aliquid de suo. et Ang. in. l. j. §. si quis simpliciter. ff. de ver. obli. et licet deponat per verbum credit: tamen per hoc euitat periurium, vt no. Spe. in tit. de depositionibus. §. sexto quero. et Bal. et Sali. in. l. de tutela. C. de in integ. restit. mino. et Mod. in. c. j. de confes. in. vj. Nam quod quid dicit se credere illud scire debebit. l. ij. §. quod obseruari. et no. Barto. in prin. C. de iuramen. calum. ¶ Nec dicatur quod dictum instrumentum non fuit productum in termino:

8 † quia instrumenta possunt produci vsque ad conclusum in causa: id est vsque ad terminum probationum. ca. cum dilectus. cum ibi not. in fi. de fide instrumen. quod fuit productum ad reprobandum dictum testis: de quo etiam nõ potuit esse instructus, nisi post publicatum testimoniuz Deodati, ita quod terminus ad probandum non potuit trahi ad id super quo productum est instrumentum videlicet ad probandum dictum Deodati de quo non poterat haberi notitia. c. pastoralis. de exceptio. ¶ Unde dicimus quod terminus ad reprobandum dicta testium, qui vult reprobare, debet esse separatus a termino ad probandum: quia pars non potest habere nota dicta testiuz, que vult reprobare. ita probat in. c. licet causam. in ver. post hoc. de proba. et ibi ponderat Anto. de Butr.

9 ¶ † Item non probat: quia deponit ad se exonerandum: ergo non est testis idoneus. l. omnibus. C. de testi. l. nullus. ff. de testi. et in specie no. Bar. in. l. deferre. vers. idem decreuerunt. ff. de iu. fisci. et Ant. de Bu. in. c. cũ a nobis. de testibus. ¶ Nam si deponeret vera esse illa requisita de quibus dixi supra: certe Joseph esset obligatus, et non posset cõueniri Deodatus finito suo officio institorie. l. fi. ff. de instito. secunduz verũ et magis cõmunem intellectũ: quẽ ponũt doctores in. l. procurator qui pro euictione. ff. de procuratoribus. et maxime Bal. et Ang. ibi post antiquos, et Jo. de Imo. in. l. eãdẽ. in prin. ff. de duo. reis. ¶ Non habent etiam obstare dicta aliorum testium productorum pro parte Nicolai: quia non deponunt quod quando Nicolaus mutuauit Deodato dictos triginta florenos, necessariuz esset ipsi, nisi mense accipere dictam pecuniam mutuo. et quod Nico. sciret dictam quãtitatem, et quod sciret dictum Deodatum esse ibi institorem alterius, et sic quod habuerit seu habere potuerit animum obligandi preponentem: vbi requirebatur per ea que dixi supra. ¶ Item Jacobus primus testis non concludit in dicto suo. ¶ Nam licet dicat quod Deodatus dũ gubernabat banchum acciperet pecunias mutuo, quod potest esse qd accipiebat dictas pecunias mutuo pro se non pro bancho. ¶ Item posito quod deponerent ibi testes quod Deodatus acciperet pecunias mutuo pro necessitate banchi, sciente etiam et patientie di. Joseph, quod tamen vere nõ probant concludenter saltem testes cõcordes et contestes vt requiritur tamẽ dico quod adhuc tales testes non releuarẽt Nico. quia si Deodatus erat propositus a Joseph vniuersali negotiationi dicte mẽse vt dicit Nicolaus, non mirandum est si Joseph patiebatur Deodatum pro necessitatibus banchi accipere pecunias mutuo: quia etiã illud videbatur cõcessum et permissum Deodato in cõsequentiã vniuersalis negotiationis sibi cõmisse. d. l. j. §. nõ autẽ. et. l. fi. ff. de exerci. ¶ Unde illa patiẽtia Joseph potuit interuenire absque eo quod dicitur qd specifice mãdasset vt pecuniam mutuo reciperet. l. nõ hoc. c. in presentia. de proba. ¶ Nam si videret Joseph specialiter cõmisisse Deodato quod pecunias mutuo reciperet: fatendum esset quod satis esset quod appareret Deodatũ dictas pecunias accepisse mutuo, dum tamẽ fuisset expressa causa pro bancho, ad quod erat per alium prepositũ, accipiebat. l. j. ver. quod si mutuam. et ibi no. Bar. ff. de exer. vt no. doc. in. c. quod quibusdã. de fideius. et probatur in. d. l. si pupilli. §. j. in ver. vt creditorem &c. et hoc no. Bart. circa medium absque eo quod tũc fuisset necesse accipere. d. pecuniam mutuo probando, dummodo nõ appareret quod mutuãs contraxisset cũ eo tãquã cũ institore alterius per. d. l. si pupilli. §. j. in ver. vt creditorẽ &c. et ibi Bar. et. d. l. ei qui. et ibi Cy. et in hoc sine dubio differunt dicti testes: quia hoc probãt. ¶ Preterea potuit esse quod dictus Joseph patiebatur dictũ Deodatum aliquando accipere pecuniam mutuo, scilicet quando sciebat tunc esse illud necessarium mense sue aliqua necessitate, se extendebat in consequentiam potestatis institoris, et sic dicti testes non probant cum de necessitate non concludunt prout requiritur vt in prealleg. c. in presentia. et maxime quando nõ est probatum quod tẽpore mutui florenorum. xxx. necessariũ esset ipsi mense tale mutuũ prout requirebat, prout iam ostensum est: et sic probãt mee rationes. Patet quod alij duo testes videlicet Anto. et Nannes non probant: quia non deponunt ea que proxime dixi esse necessaria. ¶ Alijs insuper fundamentis ius dicti cõuenit forensi posset foueri. sed postquã hec satis sunt his cõtentus exẽplo Juliani iurisconsulti in. l. ita vulneratus. ad finem. ff. ad. l. Aquil. et. l. si quis obrepserit. ff. de fal. ¶ Superest ad allegata in contrarium respondere. Nam non obstat quod probatũ sit mutuum, et Deodatum esse institorẽ: quia adhuc oportet probare alia quinque copulatiue que probata nõ sunt de quibus sigillatim est dictum supra. ¶ Non obstat quod Joseph respondẽdo positionibus videatur fateri dedisse dicto Deodato potestatẽ exercẽdi banchum, quemadmodum ipse facere possit: per que verba videt concessisse generaliter cũ libera, cuius vigore possunt expediri ea que requirũt speciale mandatũ &c.

10 ¶ † Quia respondeo et presuppono quod responsiones facte positionibus, semper debent interpretari taliter quod respondens nõ incidat in contrarietatẽ, vt decidit Pe. et Cy. ac Bal. in. l. cũ falsa. C. de iur. et fac. igno. nam prima dicta seu responsa debẽt trahi ad vltima, et vltima ad prima, vt euitetur contrarietas scdm Jaco. ibi. et dicit esse no. dignum. et idem no. Bal. in. l. j. in prin. in lec. antiqua. ff. ne quis eum qui in ius vo. vi exi. et ibi etiã no. Paulus de ca. Firmat tex. in. c. cũ tu. de testi. in prima cõstitu. C. §. quibus. et qd not. Bar. in. l. scripture. C. de fide. instru. ¶ Sed Joseph respõdendo primis positionibus negat quod deodatus erat institor sed famulus. ¶ Et respõdendo quinte positioni dicit quod nõ poterat obligare res alienas. et rñdendo septime et octaue positiõi, dicit quod Deodatus mutuabat de pecunia Joseph. ¶ Ex quibus omnibus euidẽter apparet quod Joseph nõ intẽdebat fateri qd Deodato dederit potestatẽ et cõsensum ad accipiẽdũ pecunias mutuo ab alijs: et fm eũ dz interpretari alia rñsio ipsius Joseph facta quarte positiõi: dũ dicit quod credit dedisse licẽtiã quod Deodatus vt famulus possit exercere banchũ, queadmodũ ipse fecerat alias esset sibi contrarius per predicta.

11 ¶ † Scdo rñdeo quia vt dixit Pe. de anch. et Joã. de imo. ibi. et Inno. in. c. pe. de fideiuss. quod duo sunt casus. ¶ Primus qñ cõmittitur aliqua negotiatio procurãdo: vt qñ cõmittitur alicui custodia ville, et vt percipiat fructus et custodiat iuxta. l. si cum villico. ff. de insti. ¶ Secũdus casus est qñ cõmittitur aliqua negotiatio questuaria, hoc est ex qua percipit questus seu lucrũ, put in proposito nostro. vel qñ qs preponeret ad pannos emẽdos, et vendendos. primo casu fit distinctio an sibi sit cõcessa gñalis cũ libera vel nõ. l. procurator totorũ. cũ ibi no. iũcta. l. procurator cui libera. et. l. mãdato gñali. ff. de procur. et. l. mãdato gñali. ff. de minori. ¶ Scdo casu fit distinctio, an habeat specialiter in mãdatis de accipiẽdo pecuniã mutuo pro tali negotiatione: et tũc sufficit quod tãquã institor dicat se accipere pecuniã mutuo pro dicta negotiatione. d. l. j. in versi. qd si mutuũ. de exercito. an vero hoc nõ habeat specialiter in mandatis et requirũtur illa omnia copulatiue. de quibus. s. ¶ Nõ obstant ea que deponunt testes: quia superius est responsum per que apparet non obstare id quod no. Bal. in rub. C. de cõsti. pec. in. iij. col. quia rñdeo aut quis erat discipulus et sciẽte et patiẽte magistro cepit in apotheca negotiari tanquã institor. et videt magister eũ cõstituere institorẽ, tũ nõ sequit quod Deodatus fuerit prepositus institor a Joseph quo ad vniuersalem administrationẽ, et quod ex sciẽtia et patientia dicti Joseph videat specialiter concessa potestas recipiendi pecuniam mutuo, attento quod ipse Joseph patientiam prestitisset eo quia veniebat in cõsequentiã priorum. ¶ Non ob. quod procurator dicti Joseph

in prima

a ¶ Periuro. s. eo. consi. xxvij. nu. iij. limita vt in consi. seq.

in prima scriptura exceptionũ producta contra libellũ, fateat quod Deodatus fuerit prepositus per Joseph ad pecunias sub fenore mutuandas: ergo videtur prepositus tacite ad accipiendum pecunias ex quibus fenerari possit per. l. cuiuscꝫ. §. non tamẽ. ff. de insti. q2 respondeo ꝙ dictus procurator dicti Joseph fatetur ꝙ Deodatus fuerit propositus nõ ad mutuãdas pecunias simpliciter, sed ad mutuãdas pecunias sibi per Joseph consignatas: ergo nõ potuit mandatũ excedere. l. j. §. sed cum fullo. ⁊ §. nõ tamẽ. ver. sed neqꝫ. ff. de insti. l. diligenter. ff. manda. preterea qꝺ videret prepositus tacite ad recipiendũ mutuo ad hoc vt ex tali mutuo instituentes obligarent requirebant plura de quibus dixi supra que nõ cõcurrunt in proposito nostro. ¶ Et per hoc patet ꝙ superuacuũ est tractare an debeat deferri iuramentum Deodato vel Joseph. iuxta plu- ries petita in actis. ¶ Itẽ allegat etiã ꝙ instantia est peremptã: sed de iure cõmuni nõ est perẽpta q2 nõ est lapsus tertius annus a die litis cõtestate, iuxta. l. properãdũ. in prin. C. de iudi. Utrũ autẽ de iure municipali sit perẽpta, hoc habebit inspicere dñs iudex: quia super hoc non sunt mihi statuta transmissa: ex quibus concludo partes domini iudicantis esse in absoluendo reum a petitione. Et ita dico ⁊ consulo ego Alex.

Summarium.

1 ¶ Testes non de iure sed de facto testari debent in probanda consuetudine.
2 Testes non debent habere causam consimilem.
3 Testes debent testari de actuum frequentia ⁊ diuturnitate. nume. 8.
4 Testes singulares non probant. nume. 9.
5 Testes deponentes de simplici non vsu non probant. num. 5.
6 Testis falsus in vno, in omnibus repellitur.
7 Citra, verbum, in testibus vitiat probationem temporis.
10 Testimonium de auditu alterius non valet.

Consilium. XLV.

Uisis attestatiõibus testiũ receptorum in fauorem Jo. contra Ant. de Baldacijs ex quibus dubitari contingit an per predictos testes sit probata cõsuetudo Forliuij: quod vxore precedente in matrimonio cum filijs, dos non debet restitui patri mulieris a quo profecta fuit. ¶ Et omissis argu. dico ꝙ per testes predictos sine dubio non est probata cõsuetudo [a] ad quod ostendẽdum capio dictum primis testis. s. Jo. qui in effectu nihil probat his rationibus. ¶ † Et primo nã deponit q2 recordat semper fuisse consuetudinem. Sed qui deponunt fuisse consuetudinem debent attestari factum, qꝺ viderũt: nõ autẽ debent attestari ius, vel consuetudinẽ que ius nõ scriptũ. l. de quibus. ff. de legi. in. §. ex non scripto. instit. de iure natu. c. cum dilectus. de consue. ⁊ doct. quos refert Cy. in. l. ij. C. que sit long. consue. in ver. sed quero quid deponant testes. subiungit iste testis in causa scientie †: quia recordatur quod eius pater habuit duas vxores, ⁊ retinuit dotes vxorum: ⁊ ita dicit quosdam alios fecisse. certe testis iste non probat in hac assignatione rationis quia primo appareret ꝙ ipse est in casu consimili. s. vt vigore dicte consuetudinis retinere possit dotẽ maternam. testes autẽ propter similitudinẽ iuris ⁊ cause repellunt, vt in. c. personas. ⁊ ibi gl. ⁊ Jo. an. de test. no. gl. in. c. causam. el. ij. de testi. ⁊ Spe. in ti. de test. §. j. versi. itẽ qꝺ habet similẽ causam. ¶ † Item ad hoc vt testis probet cõsuetudinẽ, oportet qꝺ deponat de vsu illius actus cuius cõsuetudo allegat, ⁊ qꝺ deponat de actuum frequẽtia ⁊ tpis diuturnitate, ⁊ tales actus fuisse factos ita ⁊ taliter ꝙ appareat interuenisse tacitum consensum populi vel maioris partis, vt notat Cy. in. l. ij. in ver. š. alleg. ⁊ Jo. An. in d. c. fi. ⁊ Gul. de Cu. Bal. in. d. l. de quibus. de legi. ¶ † Quinimo requiritur secundũ eos quod testes concordent in tempore ⁊ actibus: alias tanquam singulares non probarent. idem etiam dicit Pau. de Leaza. in disputa. sua inci. contra instrumentum debiti. ⁊ Ant. de Bu. in. c. licet ex quadam. de test. in d. c. fi. ⁊ Bal. in. l. j. in pe. col. C. de testa. ⁊ Jo. de Imo. in. l. inter pares. ff. de re iudi. ⁊ in. c. cum oporteat. de accu. sed iste testis nõ deponit taliter quod concludat interuenisse tacitum consensum populi. vel maioris partis: ergo non probat. ¶ Non probat etiam alia ratione: † quia qñ testis deponit de simplici non vsu [b] legis, non probatur consuetudo, nisi deponat saltem de implicito actu contrario: quia non entis nulle sunt cause. c. ad dissoluẽdum. de despon. impuberum. c. bone. el. j. de elec. ita no. Jo. And. in. c. Jo. de cle. coniu. ¶ Exemplũ ponit ipse si domus minabatur ruinã, ⁊ nunquã fuit predita cautio damni infecti, q2 nunꝗ fuit petita: certe per talem nõ visum nõ remittit cautio nec induceret cõsuetudo nec tolleret lex disponens caueri debere de dã. infecto. ¶ Aliud exemplũ per. l. rẽ nõ nouã. §. patroni. C. de iudi. vbi dicit ꝙ aduocati debent iurare de calumnia si nõ iurarũt, q2 nõ fuit petitũ per centum annos, nõ tolleretur lex nec induceret consuetudo. secus si nõ vsus haberet implicitũ actũ affirmatiuũ cõtrariũ legi. ¶ Exemplũ ponit ipse. naturalis lex disponit diuidi hereditatem inter filios equaliter. l. inter filios. C. fa. erc. l. fi. C. de lib. pre. sed tamen fuit diu seruatũ ꝙ nõ diuidat: sed assignetur in totũ primogenito: [a] tũc q2 iste vsus habet implicitũ actũ affirmatiuũ cõtrariũ legi per talem non vsum tollitur lex, ⁊ inducitur consuetudo, ⁊ cum hac conclusione concordat Nico. de ma. ⁊ Cyn. in. d. l. ij. in. ij. q. principali. C. que sit long. consue. ⁊ doc. in. d. c. fi. ⁊ in. d. l. de quibus. ⁊ Bar. in proe. ffoꝝ. §. ⁊ antea. ⁊ Ja. de bel. in auẽ. de her. ⁊ fal. in prin. ¶ Modo in proposito testis iste non deponit concludenter de aliquo actu affirmatiuo contrario legi: sed solum deponit de actu negatiuo. s. q2 mariti dotẽ non restituerunt ⁊ retinuerunt. nam hoc potuit esse eo q2 dos non fuit repetita. ⁊ sic testis non concludit de necessitate, prout facere debet. c. in presentia de probat. ¶ Item testis est affinis dicti Joannis: [b] ergo nõ est integer testis, per not. per Bart. in. l. admonendi. in ix. col. ver. venio ad tertium ⁊ quero ⁊c. ff. de iureiu. ¶ Non est idoneus testis etiam aliqua ratione, q2 presupponit in facto re probatũ esse dictũ eius in aliquibus: ⁊ presertim dum deponit [c] quod in casu predicto, in quo testificatur pater ipsius testis. dotem retinuit. nã probat ꝙ vxores dicti patris sui decesserunt patribus suis iam defunctis: quo casu clarũ erit patre predecedente dotem cõsolidari in filiam: ⁊ successiue trãsire ad filios ipsi⁹ mulieris etiã de iure cõi. l. j. §. videamus. C. de rei vxo. ac. 6 ⁊ plene traditur in. l. post dotẽ. ff. sol. mat. ¶ † Modo si dictum testis, qui in aliquo deposuit falsum circa id quod erat de esse vel substantia [c] eius de quo reddit testimonium, redditur totũ nullum. Ita dixit Inn. in. c. fraternitatis. de here. siue scienter siue ignorãter dixerat id quod erat falsum: quia testis non debet deponere nisi id quod nouit vel vidit: ⁊ in hoc nõ põt pretẽdere ignorantiã. iij. q. ix. hortamur. ⁊ in. c. cum in iure. de offi. dele. ẽm Inn. in preealleg. c. fraternitatis. ⁊ istud est verum siue sint diuersa capitula siue vnũ tantũ, ẽm Inn. in loco. š. allegato. cum quo etiã ibi transit Pet. de Anc. dicens ꝙ dictum testis semper est vnicũ, q2 fundatur super vnico fundamẽto. s. iuramento. l. iurisiu. C. de test. ideo dictum eius debet dici vnicũ: alleg. in arg. l. cum eiusdem. ff. de edili. edi probat. iij. q. ix. pura. ⁊ in. c. si ad sacras. illud etiam sequit Old. consi. xxxvij. inci. ad primã. vbi dicit quod si testis circa id quod potest comprehendi sub iuramento deposuit in aliqua parte falsum: dictũ suũ est in totum nullũ: q2 dictũ censetur vnicũ propter vnicũ iuramentũ, alle. id qꝺ habet in. c. ex literis. de fide instr. Itẽ tenet Are. in. d. c. si ad sacras. ⁊ spe. in ti. de te. §. j. ver. itẽ qꝺ aliqnid de suo. ⁊ in tit. de instru. edi. §. instrumentũ. ver. quid si aliquid. Bal. in l. fi. in. iij. op. C. de edi. diui. ⁊ in. l. ij. de fideicõ. libe. ⁊ Bal. Ang. ⁊ Mod. in. l. j. §. si quis simpliciter. ff. de ver. ob. ¶ Nam ex quo apparet testem esse periuriũ nihil sibi creditur. c. testimoniũ. de test. ¶ Secundus testis: scilicet eximius iuris doc. d. Petrus nõ probat: q2 deponit sup eo in quo hꝫ interesse cõsimile: ideo non probat. d. c. personas. ⁊ dixi supra. preterea ⁊ verius ipse deponit qñ pater predecessisset qui casus est clarus etiam de iure, ⁊ per. d. §. videamus. ¶ Item non probat rationibus ⁊ causis allegatis circa primum testem. ¶ Tertius testis nihil probat: quia nõ assignat rationẽ conducentem dictis sui vt probaui, iuxta. l. solẽ. C. de test. ca. in presentia. de probationibus. 7 ⁊ plene in. c. cum causam. de testi. ¶ † Item de tempore dicit a quadraginta annis citra ⁊ sic non deponit de consuetudine prescripta lapsu. xl. annorum decursorum a tempore obseruantie ipsius consuetudinis, quod requiritur. c. cumana de elect. ⁊ not. in. d. l. de quibus. ⁊ in. c. fi. de consue. ⁊ in. d. l. ij. ¶ Sed illa verba a quadraginta annis citra non probant nedum de tempore. xl. annorum, sed nec de tẽpore vnius anni: q2 illud quod fuit heri ⁊ nõn ante, dicitur fuisse a quadraginta annis citra. oportebat ergo ꝙ testis diceret a. xl. annis ⁊ citra. c. licet causam. ⁊ ibi no. Host. ⁊ Jo. And. de proba. ⁊ l. j. §. qꝺ autem. ff. de aqua quoti. ⁊ esti. no. Bar. in. l. celsus. in vlti. col. ff. de vsuc. ⁊ in l. si post. ff. de rei vẽ. ⁊ Bal. in. l. falsus. in. iiij. co. de fur. ⁊ in. l. indicia. C. de rei vẽ. ¶ † Itẽ nõ pbat q2 interrogatus est qd est cõ- 8 suetũ, ⁊ per quos fuit seruatũ illud ꝙ ipse dicit: respondit se nescire. ⁊ sic iste testis nihil probat: q2 nõ deponit ꝙ recordat fuisse istã cõsuetudinẽ Forliuij, ⁊ postea dt se nescire qd est [d] cõsue-

[a] ¶ Consuetudo. Adde quomodo probet deci. late ⁊ consi. ccxv. ⁊ cõs. ccccij. in fine. tale Roch. cur. repe. c. fi. q. vj. de consue. j. eo. consil. cxxxj. nu. ix. cõs. cxxxvj. nu. xviij.

[b] ¶ [struck through]

[c] ¶ Substantia. hoc est de articulis super quibus producitur in testem. secus si in his ꝗ sunt extra illos articulos licet sint de appenditijs ⁊ accessorijs non necessarijs vt qꝺ est consanguineus affinis ⁊c. vt decessit Jac. But. in. l. lucius. §. quero. ⁊ ibi Ang. ff. de his qui not. infa. Ange. consi. cxciiij. visis, Spe. tit. de teste. §. j. versic. item ꝙ addit de suo. Alb. malet. de testib. par. j. ca. ij. ad fi. Are. consi. lx. ad fi. quia in his que sunt extra articulos vel alias impertinentia non loquitur tanquaꝫ testis iurat⁹. Adde barba. c. testimonium. colum. xxxvj. de iureiur. fel. c. fraternitatꝫ. de here. in. l. j. col. x. ff. de of. eius cui man. est iurisd. l. si quis nec causam. col. iij. si cert. pe. l. ij. col. v. C. de bo. poss. secũdum tabula. deci. c. licet causam. col. xij. de proba. hyp. marii. sin. lxxvj. l. j. nume. xxxj. ad. l. Corne. de sica. [struck through]

[d] ¶ Quid est. sed ex isto solo non repellitur. Bal. repet. l. de quibus. col. fi. de legi.

tudo:apparet qđ ipse non intellexit illud qđ ipse deposuit.⁊ sic
non probat.l.j.⁊ ibi hoc no.Bar.ff.si cer.pe,⁊ Bald.in.l.j.ff.de
his qui sunt sui vel alieni iu.⁊ Jo.de Jmo.in.l.stipulatio ista
de verb.ob.¶ Si dicatur etiã ꝙ peritissimi vix sciunt diffinire
consuetudinẽ,quomodo verosimile esset scire testes discernere
iuris ignaros:q₂ respõdẽdũ est prout clare respõdẽt doc.in lo-
cis proxime al.q₂ nõ oportebat testẽ rñdere qualiter a iure dif
finiaẗ cõsuetudo:sȝ qualr̃ ipse intelligeret cõsuetudinẽ,de qua
ipse deposuerat.nõ ꝓbat iste testis cõsuetudinẽ q₂ deponit de
simplici non vsu,⁊ nõ deponit de frequẽtia actuũ,taliter qđ ap
paret de tacito cõsensu maioris ꝑtis,vt latius demõstratũ est
circa primũ testẽ.¶ Quart⁹ testis.s.dñs Frãciscus,nõ ꝓbat:
q₂ deponit vidisse ꝯsuetudinẽ predictã esse in ciuitate Forliuij:
⁊ sic deponit ius nõ factũ:ergo nõ probat,vt dixi circa primũ
testẽ.Et subdit ꝙ nõ audiuit nec intellexit ꝙ mariti fuerũt co-
acti restituere dotẽ patri mulieris ⁊c.Nã ista ratio non conclu
dit:q₂ potuit nõ audire,⁊ tñ potuit esse.¶ Jtẽ nõ deponit ni-
si de vnico actu.s.de sorore sua.per vnicũ aũt actũ non induciẗ
cõsuetudo,sed reqriẗ frequẽtia actuũ.l.j.⁊.ij.C.de edifi.priua.
no.in.d.l.de qbus ergo ⁊c.Jtẽ peccat iste testis in alijs que di
xi circa primũ testẽ:q₂ est singularis in actu.Jtem ex dicto suo
nõ cõprehẽdiẗ de tacito cõsensu maioris ꝑtis ppl'i.¶ Quint⁹
testis.s.Petrus paulus nõ probat:q₂ vnicus.s.sororis sue,⁊ li
cet dicat fuisse ita seruatũ per alios quãplures tñ eos nõ spe-
cificat:⁊ ꝑ cõsequẽs nõ põt haberi in testẽ in illis dictis ꝑticu-
9 laribus.⁊ sic remanet singularis.† testes aũt singulares circa
actũ ⁊ vsum cõsuetudinis nõ probãt,vt dixi circa primũ testẽ.
Jtẽ laborat dictũ huius testis defectibus oĩbus quos dixi cir
ca ꝑemiũ precedẽtis testis.¶ Sextus testis.s.dñs Jac.nõ ꝓ-
bat:q₂ dicit ꝙ in casu predicto vidit predicta seruari ꝑ Paulũ
de moratiuis,⁊ per Meliorẽ de biffulcis.⁊ est ꝓbatũ qđ ille ca
sus nõ fuit in proposito:q₂ pater ꝑdecesserat,⁊ sic testis admi-
scuit falsum:ergo totũ ei⁹ dictũ reddiẗ falsũ al's nullũ,ꝓut di-
xi circa ꝑmũ testẽ.Jtẽ deponit de simplici nõ vsu,nec deponit
taliter ꝙ cõprehẽdaẗ de tacito cõsensu maioris partis populi:
10 ergo nõ probat per ea que dicta sunt.¶ † Septimus testis.s.
domina Joãna nõ ꝓbat:q₂ deponit de auditu alterius,⁊ tale
testimoniũ fidẽ non facit.l.testiũ.⁊ ibi notaẗ.C.de testibus.⁊ in
c.preterea.de testi.¶ Jtẽ nõ deponit nisi de cõsuetudine tꝑis
annorũ octo in ciuitate Forliuij,sed requiriẗ de iure annorũ.x.
vt no.in.d.l.de quibus ⁊c.¶ Octauus testis.s.magister An-
dreas nõ ꝓbat,q₂ deponit de auditu:vt ꝓxime dixi.itẽ inter
rogat⁹ qđ sit cõsuetudo de qua ipse testificareẗ,⁊ rñdet se ne-
11 scire:ergo non probat,vt dixi.s̃.circa tertiũ testẽ.¶ † Nonus
testis scilicet magister Andreas,nõ probat:q₂ est in casu cõsi
mili:⁊ sic deponit circa id in quo versatur proprium commo-
dum.⁊ sic non est idoneus:vt patet in dicto suo,iũcto.d.c.per
sonas.⁊ circa primum testem.preterea probatũ est deposuis-
se falsum,vt in facto presupponiẗ:scȝ ꝙ vna ex vxoribus suis
decessit patre iam premortuo:⁊ ita est probatũ de quibusdã
alijs in quorum persouis dicit predicta fuisse seruata in casu
isto:⁊ sic dictum eius in totum corruit,vt dixi circa primum
12 testem.¶ † Decimus.s.domina Angelina non probat:quia
de auditu:ergo ⁊c.preterea dicit fuisse seruatũ hoc per Guil-
dinum de maldentibus,⁊ dñm Pe.⁊ probaẗ fuisse cõtrariũ
seu in casu diuerso:⁊ sic testis nõ probat vt plene dixi circa pri
mum testem.Jtẽ oẽs isti testes fuerũt interrogati suꝑ interro
gatorijs actoris.in quibus erat interrogatoriũ ꝙ testes inter
rogarenẗ qđ esset cõsuetudo:suꝑ qua testificabanẗ:de qua in
capitulo,⁊ rñderunt de cõtẽtis interrogatorijs se nil aliud sci-
a re[a] ⁊ ꝑ cõsequẽs se nescire quid esset cõsuetudo:quo fit vt non
13 probent,vt dixi circa tertiũ testẽ.¶ † Adducitur etiã ꝙ pro
ꝑte dicti Joã.maximi testis,dictũ testis ꝓducti ꝑ parte acto
ris,qui super interrogatorijs partis aduerse respondit obser-
uatum fuisse patres nõ repetere dotes filiarum decedentium
cum filijs in matrimonio,sed quod ipse dotes remanent ipsis
filijs ⁊ eorum patribus pro eis,⁊ quod omni die decedũt mu-
lieres superstitibus filijs ⁊ maritis,⁊ eorum parẽtibus,qua-
rum dotes non restituũtur,sed remanẽt filijs.⁊ predicta ob-
seruari vidi in ciuitate Forliuij a quinquaginta annis citra.
sed certe testis minime probat consuetudinem:quia non de-
ponit quod predicta obseruata fuerunt ita ⁊ taliter ꝙ consti-
terit vel liquere possit de tacito cõsensu maioris partis popu-
li,ꝓut requiriẗ.Jtẽ deponit de simplici ⁊ nõ de vsu,⁊ sic nõ ꝓ
bat prout dixi circa primum testem.deponit de tempore an-
norum decem,vt requiritur:quia illa verba videlicet a quin-
quaginta annis citra ⁊c.non cõcludũt,vt dixi.s̃.circa tertiũ
testem.Ex quibus patet ꝙ Joãnes assumẽs sibi onus pro-
bandi dictam consuetudinem per testes,non dicitur illã per
testes probasse.

a ¶ Aliud scire. hoc non obest vt dixi.

b ¶ Redeũdo.ange.l.papi.§.si qs mortis.ff.de inoffic.test.Phi.fran.c.cũ nõ deceat.in prin.de elec.in.vj.Lud.gozadi.ꝯsi.xxvij.nu.xxiij.

c ¶ Cõuẽtionibus.j.eo.consil.cxxix.Cur.senior consi.liiij.nu.xij.Jas.l.pecuniã.col.j.de reb.credi.l.j.de offi.eius cui mãda.Matt.afflij,deci.neap.ccij.

Epitome.

1 ☞ Jmmunitas concessa euntibus ⁊ conducentibus ad nundinas non habet locum in redeuntibus cum mercibus alibi vendendis.h.d.

Consilium. XLVI.

Ponderatis verbis dicti capituli,⁊
his que in facti narratione cõtinenẗ.¶ Uideẗ pri
ma cõsideratione dicendũ dictos forenses redeun
tes a mercato Lugi cũ mercãtijs,⁊ alijs rebus emptis in di-
cto mercato.⁊ in dicto reditu trãseuntibus per territoriũ bar-
bari nõ teneri ad soluendum onera vel gabellã datiarijs terre
Cotignole.ad quos spectat exactio datiorũ pro territorio Bar
bari.⁊ hoc vigore dicti capituli:quatenus prouidet qđ trãsiẽs
per Barbarum ⁊ suum territorium sit liber ⁊ immunis a da-
tijs ⁊ gabellis cuicunqȝ persone ⁊ cuicunqȝ rei seu mercantie
que iret seu cõduceret ad mercatum Lugi.¶ Nam licet in di-
cto.c.non videatur specialiter esse prouisum qđ dicta immuni-
tas seruetur redeuntibus a mercato Lugi,que seruatur cõdu
centibus a mercato Lugi ad mercatũ Lugi,tamen dispositio
1 loquens de eunte,comprehendit redeuntem.† Unde saluus
cõductus cõcessus alicui pro veniendo ad certũ locũ,intelligi
b tur etiã cõcessus pro redeundo[b],vt.l.vtimur.cũ ibi no.ff.de se-
pul.vio.⁊ ibi expresse no.Bar.⁊ Ang.⁊ bo.tex.in.l.j.C.de na-
uicularijs.lib.xj.vbi nauiculares deferentes annonas debent
frui securitate tam in eundo quã redeũdo.¶ Unde inferũt ibi
Bar.⁊ Ang.ꝙ securitas veniendi data alicui intelligaẗ data
etiã in redeundo.⁊ est ratio ꝑm eos ibi ⁊ in.d.l.vtimur.q₂ non
vr̃ secure venire qui nõ põt secure redire.arg.l.sciẽdũ.§.si accu-
satio.ff.de leg.⁊.l.de etate.ff.ad Treb.⁊ aliqd etiã de hoc per
2 doc.in.l.j.ff.ad leg.Jul.maie.⁊ in.l.delegati.ff.de pe.¶ † Pro
hoc facit:q₂ in vnaquaqȝ dispositione habeẗ ꝓ expresso illud
quod verosimile est disponentes fuisse expressuros si de eo co-
gitassent,vel si de eo interrogati fuissent.l.Titius.§.j.⁊ ibi not.
ff.de libe.⁊ posthu.⁊ est gl.not.in.l.tale pactum.§.fi.ff.de pact.
¶ Et dicit ibi Bal.quod locum habet siue statuatur aliquid
per modum cõuentionis,siue per modum statuti,siue per mo-
dum rescripti:vt ibi per eum.⁊ per eundem in.l.j.C.que res pi
gno.obl.pos.bene facit qđ no.gl.in cle.j.in verbo precedentes.
⁊ ibi doc.de rescriptis.⁊ in.c.ij.in ver.reus.de cõfes.in.vj.¶ Sȝ
verosimile videẗ qđ si de immunitate seruãda redeũtibus fuis
set cogitatũ vel quesitũ:idẽ fuisset prouisum,vt maior fauor tri-
bueretur mercato Lugi,cui videnẗ voluisse illustrissimi princi
pes plurimum fauere.¶ Sed premissis nõ obstantibus con-
trariã sñiam puto de iure in proposito casu esse veriorẽ:q₂ agi-
tur de virtute conuentionis facte,cuius verba producunẗ ad
probandã dictã immunitatẽ cõpetere etiã redeũtibus cũ mer-
3 cãtijs,⁊ rebus emptis in dicto mercato:† ergo debet in dubio
fieri interpretatio contra illum qui se fundat ex verbis dicti ca
pituli seu conuentionis,c.in presentia.de probat.l.veteribus.⁊
ibi declarat Bar.⁊ alij,ff.de pact.l.stipulatio ista.§.in stipula-
tionibus.ff.de verb.obli.Cum ergo negari possit predictos re-
deuntes se fundare per verba dicti capituli,que clare non di-
cunt qđ ipsi pro dictis rebus emptis in dicto mercato debeãt
in redeundo per territorium Barbari gaudere immunitate:se
quitur quod dictum capitulum interpretari debet contra eos.
4 ¶ † Secundo q₂ in conuentionibus casus omissus haberi de
bet pro omisso,⁊ non fit extensio in contractibus de vno casu
expresso ad alium.l.quicquid astringende.ff.de ver.ob.l.sicum
dotem.in prin.so.ma.l.si extraneus,ff.de cond.ob cau.ergo cũ
iste casus.s.de rebus emptis in mercato Lugi deferendis per
territorium Barbarum a redeuntibus non sit cautum:sequi-
5 tur quod debet haberi pro omisso.¶ † Tertio in conuentioni-
c bus[c] habet locum argumentum a contrario sensu,vt est tex.
in.l.inter socerum.§.cum inter.ff.de pac.dota.quem ad hoc al-
leg.Abb.siculus in.c.cum apostolica.de his que fiunt a prela.
⁊ no.Bal.in.l.vendit.C.de ac.em.⁊ probat tex.in.l.pecuniam.
ff.si cer.pet.ergo cũ fuerit cõcessa sola immunitas cuicunqȝ per
sone,⁊ cuicunqȝ rei seu mercãtie que iret seu cõduceret ad mer
catũ Lugi videẗ a cõtrario sensu resultare ar.ꝙ pro illis rebus
que non cõducerentur ad mercatum Lugi,non debeatur im-
munitas:sed ab ipsis redeuntibus per datiarios non petitur
gabella pro rebus quas conducunt ad mercatum Lugi:ergo
sumus in casu omisso quo ad exactionem gabelle,⁊ etiam for-
tasse militat contraria ratio,⁊ non tantus fauor Lugi in ser-
uando

uando immunitatē illis qui redeunt cum rebus ibi emptis sicut militat in seruando immunitatē illis q cōducūt ad mercatum Lugi:qr per ɔductionē rerū ad mercatū Lugi,castruz ipʒ reddit magis munitū victualibus,ꝛ similibus rebus ꝙ nō eēt si res inde amouerentur. Preterea si redeuntibus cum rebus non est seruanda immunitas:hoc potest etiā fauorabile eē dicto mercato:qr euntes ꝛ cōducētes per territorium Barbarū ad mercatū Lugi,mercātias ꝛ res potius vendunt seu dimittunt eas in dicto mercato Lugi,scientes ꝙ si cū eis redeūt p territorium Barbarū habebunt ibi subire onus gabelle,quā si scirēt nihil soluturos in reditu venire,†si non eadē est rō i casu nō expresso,nō debet in eo esse iuris dispositio.l.inter stipulantē.§.sacram.ver.sed hec dissimilia sunt.ff.de ver.ob.l.annus.ff.de calumnia. ¶ Quarto:qr in precedente pte dicti capituli actum extitit quod hominibus de Lugo ꝛ Barbaro habitantibus,vel habitaturis in lugo,sed in alijs terris illustrissimi dñi ducis Mutine,ꝛ similiter omnibus officellibus lugi ꝛ de Lugo presentibus ꝛ futuris liceret ire sursum et deorsum cū bonis,rebus,mercantijs,ꝛ animalibus suis libere ꝛ sine aliqua datij solutione:per q̄ verba daī intelligi ꝙ dicti hoies de Lugo possunt nō solū ire,sed etiam redire sine aliqua datij solutione:ergo si voluissent prefati principes qđ in sequēti capitulo vbi cōtinetur casus immunitatis forensibus nō soluz eūtibus,ꝛ cōducentibus res ad mercatū Lugi:ʒ etiam redeuntibus cū rebus emptis i mercato:ita expressissent sicut expresserūt in precedēti capitulo,dū dixerūt sursum ꝛ deorsum:vt inquit tex.in.c.inter corporalia.de transla.pla. ibi dū dicit:vñ si circa trāslatiōes idem voluisset fieri ꝙ de cessione dixerat ꝛ de trāslatione poterat expressisse ꝛc.ꝛ in.c.ad audiētiā.de decimis. ¶ †Quinto relatiuū quis vel q.restringit antecedens suū,ad quod referī.l.a filio.§.testator.ꝛ.§.seq.ff.de ali.ꝛ cib.leg.ꝛ.l.nam ꝙ liquide.§.fi.ff.de pen.leg.ideo dictum relatiuum ibi positum in.c.ibi,dū dicī,qui iret vel conduceret ad mercatū Lugi ꝛc.restringit suum antecedens.s.cuicunqȝ persone,ꝛ cuicunqȝ rei. ¶ †Sexto,qr qualitas iuncta verbo debet intelligi secūdū tps verbi ad qđ refertur.l.in delictis.§.si extraneus.ff.de noxal.l.Titius.ff.de test.mili.l.ex facto.§.si quis autem.ad Treb.l.ij.ꝛ.iij.ff.de auro ꝛ argen.le. ergo cum illa verba,iret,cōduceret,nō denotāt actū perfectū per [a]liud relatiuuz ex quo sequitur quod dictum.c.non potest intelligi in personis,rebus,ꝛ mercātijs,que si nō iuissent alias adducte fuissent ad mercatū Lugi:ꝛ tūc redirent a mercato Lugi. Et per cōsequēs ēt si appareret ꝙ res quas isti redeuntes emerūt in mercato Lugi fuissent conducte ad terrā Lugi ꝛ ad mercatū lugi per territoriū Barbari,tamen nō debent hanc imunitate gaudere. ¶ Bene facit qđ no.gl.ꝛ doc. in.l.arboribus.§.idē narrat.in gl.ij.alias est in.l.etiam.§.idez tractat.ff.de vsufru.ꝛ.l.§.si qs id qđ.in prin.iuncto ver.quod si dum proponitur.ff.de iuris.om.iud. ¶ Et sic apparet ꝙ salua ratione recti sermonis,seu recti sensus,nō pōt intelligi dicta pars premissi capituli in istis redeūtibus:adeo ꝙ nō potest dici ꝙ per precedētia derogāt quod prefati principes voluerunt etiā redeūtes cum rebus predictis tali immunitate potiri: sed sumus in casu dicti.c.inter corporalia.cum si. Et per predicta satis apparere posset de responsione ad allegata in ɔtrium,ad que specialiter respondeo. ¶ Nā nō ob.dū dicebatur ꝙ securitas veniēdi data alicui intelligiī non soluz data pro veniendo,sed etiā pro dicedendo vel redeūdo:vt.l.vtimur.cum concor.quia respōdeo quod dicit Bar.ꝛ Ang.in.d.l.j.C.de nauiculariis.li.xj.nō diceretur frui securitate veniendi si nō posset ide secure discedere ꝛ redire.†vnde ibi cōcessio illa debet intelligi ꝛ interpretari, vt cōprehendat ꝛ extendaī ad ea sine quibus aliter cōcessio nō haberet effectum.l.si stipulatus fuero,per te non fieri.ff.de verb.ob.facit.l.ij.ff.de iurisd. om.iu.c.preterea.de offi.deleg. ¶ Sed in questiōe nostra cōcessio immunitatis,dato ꝙ non comprehendat seu nō extēdatur ad redeūtes mercātias,vel res emptas in mercato Lugi, operaī effectū etiā nō leuē:qr possunt ire ad mercatū Lugi,ꝛ illuc ducere res ad mercātias ꝛ alis vbi nō vēderenī relinquere absqȝ eo ꝙ p dicta ɔductione aliqđ soluāt Cōtignole,aut Barbrani:ꝛ si redeūt sine mercātijs ꝛ rebus nihil soluēt etiā in reditu. Si vero cū mercātijs,hic est casus omissus in capitulo predicto.ꝛ vbi concessio veniendi,dato quod intelligaī soluz pro actu veniēdi,vel cōducendi potest operari effectū nō intelligatur de redeūdo est de mēte Bar. si bene inspiciat in.d.l.j.C.de nauiculariis.li.xj. ¶ Nō obstat quod si de hoc esset cogitatū, vel interrogatū fuisset expressum,qr hoc negari pōt: ꝛ hoc ostēdunt verba eiusdē capituli in prima parte, dum dicit,sursum ꝛ deorsum ꝛc.inducēdo ꝛ declarādo prout dixi in iiij.art.ꝛ quod maior pōt esse ratio, quare maior fauor conce-datur conducentibus ad mercatum,ꝙ redeuntibus cum rebus vt dixi i.iij.ar. ¶ Vel etiā potest adduci illud quod dicit imperator in.l.tutori.C.de ne.gest.sufficit si cui vel paucis amicis labore consulatur ꝛc.vnde fuit visum satis ei ad quē pertinebat,si concedebat immunitatē conducentibus ad mercatū absqȝ eo ꝙ etiā redeuntibus concederet:vnde videī omnino hunc esse casum omissum. Ex quibus ɔcludo non obstātibus dictis verbis capituli dictā gabellaz per datiarios exigi posse a redeuntibus,[a] perinde ac si dictum capitulum nō extaret.

Summarium.

1 ☞ Testium defectus qualitatis,numero suppletur.nu.2.
3 Testes duo probant testes testamenti rogatos.
4 Testamenti testes sufficit a quocunqȝ esse rogatos.
5 Testes sufficit esse concordes in facto principali.nu.6.
7 Testamentum valet ad interrogationem notarij.
8 Legata non conseruantur in preiudicium filij ignoranter preteriti.
9 Filia abintestato exclusa,nō potest rumpere testamentum.
10 Compendiosa continet pupillarem expressam exclusionem matris.

a ¶ Redeūtibus scilicet cū mercibus causa vendendi ꝛ negotiandi alibi.
b ¶ Supplet.s.li.j. consi.v.nu.vij.

Consilium.XLVII.

Abunde per celeberrimos iurisconsultos,ꝛ mihi vt patres obseruandos allegatum est in superioribus consilijs adeo vt ceteris nullus dicendi locus relictus esse videatur. ¶ Tamen ne incogitate ad rem ipsam accedam, hec pauca subijciam. ¶ In primis circa primum dubium vtrum testes fuerint idonei attento maxime quod duo ex eis sunt patrueles fratres dicti substituti de cuius interesse agitur:ꝛ duo alij sunt sibi nepotes ex fratre.puto esse ponderandum illud quod in themate narratum est,dum ad testamentum predictum interfuerunt testes plures vltra septem, ꝛ sic vltra numerum requisitum plures interuenerunt iuxta.l.si vnus.ꝛ.l.hac consultissima.C.de testa.ꝛ cum ibi plene notatis. ¶ †Unde succedit illud qđ voluit glo. notabilis in l.iij.post prin.in ver.numerus.ff.de test.que vult quod si testes non sunt idonei,suppletur defectus eorū propter maiorē numerum.vnde dicit ibi Jacobus butriga.licet testes deo p eundem premeditatum sermonem deponentes non probēt:vt.d.l.tertia.tamen cum essent tres vel quatuor probarēt ꝛ sic pluralitas testium supplet[b] defectum idoneitatis.vnde Joan.de imo.in.l.qui testamento.in princ.ff.de testa.vbi voluit quod si vbi requiruntur septem testes reperiretur quod interuenerūt duo qui nō erāt ex toto omni exceptiōe maiores:illi duo habebuntur saltem loco vnius:ꝛ valebit dictum eorū.allegat id quod no.in simili in.l.parētes.ꝛ in.l.omnibus.C.de testa.ꝛ melius probatur in.d.l.iij.cū glo.quanto magis id dici debet in casu nostro in quo testes supernumerati nō reperiūtur de iure prohibiti ergo permissi.l.j.ff.de testi. ¶ Et casu quo aliquo modo dici posset eos nō esse omni exceptiōe maiores:supplet numerus,vt dictum est.†attēto maxime quod in terris ecclesie secūdum magis communes conclusiones,sufficiūt duo testes cū parochiano,vt no.i.d.c.cū oēs.vel q̄tuor testes sine parochiano.vt no.Spe.in.ti.de instr.edi.§.ɔpēdiose.vsicu.item prius canonice cū seq.ꝛ no.doc.in.d.c.cū esses.ꝛ in casu nostro interfuit parochianus:vt ponit.d.ɔsultor i scđo dubio. ¶ Quātum ad scđm dubiū, quo queriī. an obstet illud qđ obijcitur.s. ꝙ nō sit sufficiēter pbatū testes fuisse rogatos:i quo vt puto pendet magna vis huius rei†presup pono quod si p testes necessarios ē pbatū plene de volūtate testatoris i ipso actu testādi, sufficit ꝙ p duos tm̄ testes sit pbatus rogitus ipsoꝝ oīm testium requisitoꝝ: ꝛ hāc esse cōmunē opi.dicit Joā.de imol.in c.cū oēs.de testa.in.xiiij.co.dicit em̄ ipse quod Bal.in.l.hrēdes palam.in pn.ff.de testa.videī tenere ɔtrium:qr Bal.dicebat ꝙ videī facilius pbari volūtas testatoris,ꝙ solēnitas:vt.l.fi.ff. de rebus eoꝝ.ꝛ.l.i testamēto.ff.de fideicōmis.lib. nā probatio volūtatis respicit ius gētiū:ʒ nō pbatio solennitatis:sed sm Jo.de imo.i.d.c.cū oēs.i ver.vlterius queriī,qđ si nullū ꝛc. hoc nō est verū.ꝛ cōis opi.est sm eū in ɔtrariū:ʒ vbi ɔstat de volūtate testatoris p ɔfessiōes heredis,vl p septē testes,ꝙ p duos possit pbari solennitas:allegat not.p Bar.post gl.in.l.ij.C.de bo.pos.sm tab.ꝛ in.d.l.heredes palā. ¶ Et rñdet ad.l.fi.quod ibi agiī de pbāda tali volūtate.p quā in testamēto minus solēni declaraī testatorē certū predium velle alienari per tutores:

hic autem agitur de voluntate ad cuius substantiam et validitatem requirebant septé testes: puta cũ heredis institutione. Nam illa voluntas que ad probationem ipsius volũtatis nõ potest probare numero maioré.vij.testiũ de iure ciuili. ¶ Ité in preall.l.in testaméto.est speciale in casu illo, qr minus solénis voluntas valet: ideo non mirũ si potest pbari dicta volũtas: non etiã interueniente solenni numero testiũ. ¶ Ex hoc infertur conclusio quod si probata est voluntas testatoris per sufficiétem numerum testium, satis est quod probetur rogit⁹

4 per duos testes. † Nũc circa hoc est videndum an requiritur q probent testes q a testatore fuerunt testes rogati in quo Jo. fabri.inst.de testa.§.fi.secutus Dy.in.l.heredes palam.§.in te

a staméto.ff.de test.videt tenere q sufficiat a quocũq3.[a] allegat §.et l3.in aut.de testi.Pau.de ca.in.d.§.in testamétis.dicit q satis est q a testatore vel a notario qui sustinet vices suas, et satis etiã videt si ab alio fuissent rogati presente testatore et patiente, qr videtur mandare.l.j.§.magistrũ aũt.ff.de exher.l.fi. ff.quod cũ eo.l.qui patitur.ff.mád.c.cũ olim.el.j.et qd ibi no. de offi.dele. Et bona gl.in.l.j.in prin.ff.de nego.gest.et quod no. Jmo.in.c.ex parte decani.de rescrip.et in.c.in nostra.de pcyra.cũ si.bene facit q no.Bart.in.l.sciendum.ff.de ver.obli. circa vlti.col.dum alle.l.qui patitur.ff.mádati.et Jo.de imo. in.d.l.Domitius labeo.in fi.ff.de testa. Et sic concludo satis esse qd appareat testes esse rogatos: vt a tabellione vel etiam a quocunq3 alio, dummodo hoc vltimo casu fuerit factum presente et intelligente et patiente testatore. ¶ Si ergo ille Carolus deponit q fuerint testes rogati a notario: vt deponit alius testis.s.Jo.bap.res vñ expedita: iõ vidissem libenter attestationes q mihi non sunt exhibite.

5 ¶ † Nũc est videndum circa tertiũ qsitũ.s.an testes eo q nõ sunt oĩno ɔtestes quo ad corticé verborũ hoc impediat pbationé: et conclusiones cões

b sunt q nõ.satis eñ est in facto pncipali[b] et in substãtia cõcordét: vt in.c.dudũ.cũ gl.ĩ ver.substãtia.de ɔuer.ɔiu.et in.c.cum eccle.in gl.in ver.vacillasse.extra de cau.pos.et ppri.et no.Jo. an.in.c.ij.de ver.sig.vbi dicit q melius dicũt pbare testes qñ p diuersa verba deponunt in eundem rei finé, quã si per eadé verba: qr si p eadé verba dicerent testificari per eundem premeditatumq3 sermoné.quo casu nõ bñ probãt.l.iij.post prin. ff.de testi. ¶ Nec ob.q no.Ant.de bu.in.c.nihil.q est.c.iij qr

6 loquitur qñ tractat de pbando † verba formalia: vt qr testes interrogent q fuerũt verba formalia[c] testõris.nã opz q in figura verborũ concordét: vt no.Anto.de bu.in.c.cum ecclesia. §.j.ver.nos aũt.de cau.pos.et bal.in.c.bone.el.j.de ele.vbi dicit q si duo sint testes quorum vnus deponit, qd titius promisit Seio duos solidos, alter deponit de.xxiiij.denarijs, pbabũt et dicentur contestes.l.que extrinsecus.quod ibi no.ff.de ver. ob.nisi essent interrogati de qualitate vocis: vt qr iudex interrogasset qbus verbis vsus fuit: et vnus dicit q promisit duos solidos, et alius dicit q promisit.xxiiij.denarios isti dicentur singulares. ¶ Non omitto etiam qd in dubio testes presumétur esse contestes si congrua interpretatione verborum hoc fieri potest, vt no.Jnn.in.c.qualiter et quando.in.ij.co.de ac. et Spe.in ti.de inquisi.§.nunc tractemus.in ver.super pbatione aũt infamie.et Bal.in.l.super.vlt.col.C.de bono.pos.scõm tab.et in.l.de qbus.ff.de legi.et per hoc est satisfactum tertio

7 quesito. ¶ † Circa quartum dubium, quo qritur, an obstet dicto testõ quod interrogatione notarij conditum fuerat non insisto: quia communis est conclusio qd sic quo ad casum no-

d strum per no.per gl.et doc.[d] in.l.iubemus.C.de testa.et per do. in.l.heredes palam.et.c.cum tibi.eo.ti.et Spe.et Jo.and.in aliquibus locis supra alleg.per doc.cum quib⁹ etiam concordat

8 Ang.in.l.in fraudé.§.si quis ita.ff.de testa.mil. ¶ † Quo ad quintum et vltimũ dubium, que hñt adinuicem dependentiã scilicet, an preteritio posthume ignorãter facta obstet dicto substitutio volenti succedere ad substitutioné pupillarem, in quo etiam pendet magna vis huius consultationis facit dubium: qr bart.et plures in aut.ex causa.de lib.prete.et in.l.filio preterito.ff.de iniust.testa. Bart.consi.cxlvj.viso.consi.ccxxxv. Lapus, tenent quod dispositio aut.ex cã.de libe.prete.p quã rupto testaméto ex cã preteritionis conseruarentur contenta in testamento preter heredis institutionem: et per cõques conseruatur pupillaris substitutio.secundum opiñ.gl.magis cõmuniter approbatã in.l.j.§.fi.ff.de vulg.et pu.que voluit qd non habeat locũ in preteritione posthumi facta a patre igno

e ranter,[e] licet contrarium tenuerit Bal.Saly.Frã.de rampo. et Ful.in.d.aut.ex cã.Sal.in.l.j.C.de posthu.here.institué.et bal.in repe.l.j.C.de sa.sanc.eccle.in antepe.col.vel pcedenti.et Jo.de imo.in.d.l.filio pterito.per rõné.l.si quis cũ nullũ.ff. de iure codicil.cum alijs allega.et inductis per eos. Tñ esset periculosum sustinere illã vltimam opinio.propter autoritates primorũ virorum, qui tenuerunt primam parté. ¶ Quin imo expresse Saly.in.d.aut.ex cã.in ver.viso de legatis et fideicommissis particularibus, quero de substitutionib⁹ et c. dixit q posito quod propter dispositionem dicte aut.cõseruaretur substitutio pupillaris rupto testamento ex cã pteritionis: tñ hoc pcedit qñ a sciéte facta est preteritio. Sed vbi facta esset ab ignorante, secus esset si substitutus esset extrane⁹ qué ignorãter preterierat.ar.l.cum acutissimi.C.de fideicõ.et.l.

9 generaliter.§.fi.C.de insti.et substi.sub condi.fa. ¶ † Jõ totuz fundamentum videtur illud q habet quod dicta preteritio si lie non reddit testamentum nullum vel irritum, stãte dicta cõstitutione regni, disponéte quod filius mascul⁹ in successiõe preferatur femine: et si excludat per.c.cõstitutioné, femina ab

f intestato õr etiaz excludi[f] cõdito testaméto ab omni iure dicendi nullum, vel rumpendi scõm magis veras conclusiones communes, saltem quando filius masculus est institutus, vt in casu nostro.l.illud.§.j.ff.de bono.pos.secũdũ tab.et.l.j.§.filiũ.et.l.si post morté.§.liberi.eo.ti.ibi nõ est ambigendũ.in fi. ff.de bono.pos.l.posthum⁹.§.si qs ex his.et ibi doc.et maxime Bal.et Ang.ff.de inoffi.te.no.Bar.in.l.fi.ff.ad Tertyl.et in.l. j.§.filium a quarta qõne.ff.de bono.pos.contra tab.et in.l.j.§.si pater in potestate.ver.ex hoc consolido et c.ff.de cõiung.cum emanci.lib.et in consi.incip.quidam nomine dominus Jaco. et c.et Bal.plene in.l.maximũ vitiũ.de li.prete.et doc.cõmuniter, maxime Ang.et alij post eum in.l.gallus.§.et qd si tantũ. de li.et posthu.et Ang.in.d.l.gallus.§.in omnibus.et Albe.de

g rosa.in secũda parte statutorũ.in.q.ciiij.inc.ex eorũ.et Ang.[g] in consi.incip.statuto cauetur q si aliquis decesserit abintest. et consi.inci.in qõne vertente inter ser Benedictum et Fulg.et Pau.de ca.in.l.filie.C.de colla.et Ro.in.l.vt liberis.e.ti.Rapha.cu.in repe.l.si filius qui in potestate.in.xviij.col.per illas rationes, per quas Bar.et alij in.d.§.et quid si tantuz.repréhé

h dunt gl.ibi.et pau.[h] de ca.in consi.repellitur enim filia in casu predicto per hãc exceptionem, tua non interest rumpere.d.§. si quis ex his.et.l.ille a quo.§.si de testamento.ff.ad trebel.et.d. §.liberi.attento q si rumperet spectaret ad filium masculum abintestato, q postq̃ ita se hz communis conclusio quo ad casum nostrũ nõ insisto in hoc clarius. ¶ Postremo quo ad quintum vel sextum dubiũ qualis sit illa substitutio facta de d.Manumpeto.attento q facta fuit in effectu per hec verba et si filius me⁹ decesserit in pupillari etate, volo q bona sint d.Meteriti Petri: in quo Bal.in.l.precibus.in.xvij.colũ.in ver.vnum aduerte, et notabis et c.voluit quod illa substitutio censeatur compendiosa, ex quo non fuerunt adiecta cum dictis verbis alia verba videlicet: et si fili⁹ me⁹ heres erit et c. Ex quo non distinxit casum an esset heres an nõ esset: et ideo tũc secundũ eñ talis substitutio continet vulgarem expressam pter qualitatem verborum.secus si expressa essent illa verba si heres erit et in pupillari et c.quia tũc est expressa pupillaris et continet vulgarem tacitam non expressam iuxta.l.iam hoc iure.ff.de vul.et pup.et idem tenet do.Card.florentinus et Jo. de imo.in.c.Ray.de test.in materia cõpendiose.et Pau.d ca. in.d.l.precibus.reputat illud dictũ Bald.notabile propter diuersitates, que sunt inter tacitam et expressam vulgaré, de quibus plene per Bar.in.l.j.ff.de vulg.et pup.et tñ Barto.in l.ij.in ver.quarto quibus verbis et c.ff.de vul.et pup.et Ang.in l.verbis ciuilibus.eo.ti.et Sal.in.l.si testaméto.C.de impub. et alijs sub.t3 quod dicta substitutio sit pupillaris facta filio exheredato.l.j.§.pe.et fi.ff.de vulg.et pup. Et probatur etiam ista opi.in.d.l.et si testamento.et in alijs iuribus allega.p doc. in dictis locis. Et pro hac opinione contra Bal.videtur textus in dicta.l.precibus.in ver.an cui secundum et c.iuncto tex. ibi in ver.expressa.et in versiculo si inter quartumdecimum.et ita tenent ibi Marti.fili.in repetitione illius text.dum dicit litera non vsq3 ad certam etatem.nam intelligitur vsque ad pupillarem etatem tantum et c.et per hoc ob.l.centurio.ff.eod. tit.vt etiam sentit glo.in.d.l.precibus.in ver.certam.in fi.iun

10 cto tex. ¶ Sed posito quod vera esset opinio Bald.nõ † ob. quia compendiosa continet pupillarez infra pupillaré etaté per capitulum si pater.de testamentis.in.vj.et per legem precibus.et hoc est sine dubio, attento quod facta fuit mentio de pupillari etate: vt nota.per gl.et omnes in.d.l.precibus.et per doctores in dicta lege centurio.et talis pupillaris comprehésa, in compendiosa dicitur expressa.saltem verbis generalib⁹ vt matrem excludet.vt patet in dicto capitulo si pater.et in dicta.l.precibus.et ibi glossa final.et firmat Barto.in.d.l.céturio.in prin.gl.in.l.Lucius.in versiculo ad matrem, et ibi põderant doctores et Joannes de imola maxime.ff.de vulga.et pup. ¶ Et ita se habet communis conclusio doctoruz vbicq3 et nõ ob.q nõ fuerit facta métio in substitutione de bonis pupilli,

---

a ¶ Quocũq3.idé Jas.l.hac cõsulti. col.j.C.d testa.bñ facit Cor.cõsil.vij. col.j.libr.iiij.vide no.j.eo.cons.cliij. nu.ix.

b ¶ Principali.s. lib.j.cõs.v.n.x.et.j. eo.lib.cõsi.cxxij.et cons.cv.col.fi.lib. iiij.ɔsi.cxlix.co.ij. li.v.Jo.ana.ɔsi. lxxvj. Jmo.cõsil. cij.col.ij.deci.ɔsil. clxiij.cõsil.cccxij. col.ij.c.licet cãm. col.v.d pba.Cor. consi.cxlix.libr.ij. Jas.l.que extrinsecus.de ver.ob.ɔsi. xxxj.in fi.ɔsil.xlij. col.iij.li.j.Curti⁹ trac.d testi.cõclu. vj.xj.vñ male consuluit alex.j.li.iij. ɔsil.xxxiij.

c ¶ Formalia.Cor. cxlix.l.ij.vid hyppo.marsialia.no. dcxviij.cõsil.j.nu. iv.Deci.l.ea é natura.n.v.de re.in.

d ¶ Et doct.s.li.j. consi.xij.nu.vj.

e ¶ Jgnorãter.hec vera [illegible]

f ¶ Excludi.Sec⁹ quatenus ex testamento vocatur.s. lib.j.cõsi.cxxxj.vide do.and.tiraq. in cons.picta.§.j. glo.viij.nu.xiij.

g ¶ Ang.ɔs.ccc.pũctus.ɔsi.ccclix.p suppositõ.

h ¶ Pau.ɔs.cxcvj. in pũncto.lib.j.

pilli,sed testatoris.l.si ita.§.que filie.ꝛ ibi Bar.ff.de boñ.pos. secundum tab.ꝛ Ang.in.l.j.in prin.ff.de vul.ꝛ pup.

Casus talis est: Petrus habens fratrem q vocatur Anto.non a se diuisus nisi quod tempore quo ipse Ant.erat officialis magni domini extra territorium foris:ꝛ ipse Petrus erat officialis ipsius domini in ferraria,ꝛ eius familia habens sociū in dicto officio cui nomē erat Paulus ꝛ cetera,ꝛ sic ipsi Petrus ꝛ Paulus in dicto officio socij inuestiti fuerūt a domino iure feudi pro se ꝛ suis filijs legitimis de vna possessione posita ꝛc.soluendo in termino certum quid cum pacto,ꝙ ipsi sine licentia domini possint inter se diuidere semel tm̄:ꝙ rē tenuerat ꝛ adhuc tȝ ꝓ indiuiso:nunc vero dictus Petrus volens venire ad diuisionem omnium bonorū communium cū dicto Ant.fratre interpellatur ab ipso Anto.ꝙ sibi tradere debeat in fructibus medietatem fructuum quos ipse Petr. percepit ex ipsa possessione dicente ꝛ allegante ꝙ ipsa medietas sibi de iure debeť qm̄ semper in communione steterūt. Petrus vero recusat ipsi Anto.dare dimidietatē,dicens qḋ Ant.nihil hȝ agere in ea possessione,nec in fructibus ipsius: quoniam in ipsa inuestitura non est comprehensus,nec prestitit iuramentum fidelitatis:nec tenetur ad solutionem census nec qñ facta fuit dicta inuestitura dominus voluit qḋ in ipsa vllo pacto nominaretur:dicens volo ꝙ Petrus solus ex ea inuestiatur ꝛ nō Ant.cum eo inuestiatur:qꝛ hoc bonum sibi Petro soli facere volo ꝛ non Pet.ꝛ Ant.ꝛ qñ ego bonū facere voluero dixi:habeo modum sibi facere per viam aliam:ꝛ sic solus Pet.inuestitus fuit cum ipso paulo,vt supra:ꝛ Anto.remansit extra inuestiturā.de quibus verbis dñi ꝛ volūtate sua,ꝛ ꝗuis in instrumento facta non fuerit mentio:qꝛ non est de natura talis contractus,fieri pōt fides plenaria ꝑ ipsū dominum,per secretarium,ꝛ cancellarios suos:ꝛ per alias ꝑsonas fide dignas.nihilominus Petrus cōicauit fructus dicte rei ꝓ pte.pro qua fuit inuestitus cum dicto Ant.pro parte nō quātū ꝓ maiori parte tp̄is ꝛ fructuū cōuertit in vtilitatem ꝓpriā Pe.q̄rit̄ qd iuris si dictus Pet.teneť dare dicto Anto.medietatem fructuum predictorum an non.

Summarium.

1 ☞ Socius omniū bonorum tenetur omnia conferre,etiam rem emptam nomine proprio.nu.2.
3 Socius feudum,de quo fuit inuestitus,nō teneť conferre.
4 Societas tacita si sit,in ea non veniunt nisi questualia.nu.5.
6 Communicatio lucrorum non infert cōicationem capitulis.

Consilium.XLVIII.

Diligenter perspectis his q̄ in themate cōtinētur.¶ Videť prima ꝯsideratione dictum Pe.de iure cogi posse ad cōferendū ꝛ cōicandū Anto.fructus dicte rei feudalis.nā vt ex themate colligitur isti † duo fratres,omnium bonorum socij erant:ergo sequitur quod omnia vñcunq; obuenientia conferre debent prout est natura societatis omnium bonorum.l.iij.§.j.l.si societatē vniuersitatis.ꝛ.l.si qs societatis.ff.pro socio.ꝛ.l.si patruus.in ver.non omnium bonorum.C.communia vtriusq; iudicij.Et dato quod dictus Petrus tantum pro parte communicauerit dictos fructus:attento ꝙ fuerāt primo socij omnium bonorum quia omnia vndecunq; obuenientia promiscua consueuerunt inuicem conferre:ex quo actu induciť vniuersalis societas oīum bonorum iuxta no.per Jac.de Aret. Old.ꝛ Bar.in.l.Titiū aut Meuiū.§.altero.ff.de administr. tuto.ꝛ in.d.l.si patruus.ꝛ ibi late Bal.in.l.si duob⁹.alias est l.Papinianus.§.si inter fratres.ff.pro socio.ꝛ Bal.in.c.j.de benefi.fra.ꝛ in.l.si vt proponis.in fi.C.de rei ven.¶ Et cogitur dictus Pe.illos fructus communicare quōs in propriā vtilitatem non conuertit:vt ꝓbať ex no.per Bald.in.l.cum oportet.in prin.C.de bo.que lib.in versi.quero fratres existētes ꝛc.vbi inquit † quod si duo fratres socij omnium bonorū consueuerunt omnia conferre ꝛ emere nomine cōi:ꝛ vnus ex eis aliquid emerit noīe proprio:teneť illud cum fratre cōmunicare:quia societas non dȝ claudicare:ꝛ ita tenere Richar. ꝛ Cy.in.d.l.cum duobus.§.si inter fratres.ꝛ idem tenet bald. in.l.j.§.si quis societatē.de edep.ꝛc.no.Bald.in.d.l.ij.ꝛ in.l.si socius.ff.si cer.pe.ꝛ in.l.patruus.in prin.Et etiam Bald.in d.l.cū duob⁹.§.si fratres.in lectu.antiqua.ꝛ Ang.in con.cxij.

vanutius.ex quo cepit dictus Petrus partem dictorum fructuum satisfacere dicto Anto.videť quod in posterum etiam ad id cogi debet:arg.l.cum de in rē verso.ff.de vsuris.ꝛ.l.litibus.C.de agri.ꝛ cen.li.xj.ꝛ corū que no.in.c.peruenit.de cēsi. ¶ Sȝ his non obstātib⁹ ꝯtram sniam de iure probabiliorē esse puto proculdubio.videlicet ꝙ feudum nec; fruct⁹ debebitur per dictum Petrum cum fratre conferri.¶ † Et primo ꝙ res feudalis nō dȝ cōferri est tex.i.c.ij.de fratri.de nouo benefi.inuesti.vbi feudum acquisitū per vnū ex fratrib⁹ in cōione permanentibus,non acquiritur confratri,nec viuenti nec mortui etiam si de pecunia cōi fuisset feudum illud acquisitū ne dominus feudi cogatur habere in vasallum alium,quam haberet vel habere voluerit.ita inquit ille tex.ꝛ no.Bal.in.l. cum oportet.in.j.col.C.de bo.que libe.¶ Secundo cōprobať efficaciori ratione.† Nam in societate tacita omniū bonorum, que contrahitur ex promiscuis actibus socialibus, omnia cōferendo nunquam veniunt nisi ea que ex actibus q̄stuarijs ꝛ negotiationibus acquirunt:non autem que ex legato vel donatione etiam facta ob merita obueniūt:vt expresse probatur in.l.coiri.cū sequentibus:vsq; ad.l.sed cum dicatur.ff.pro soc. licet secus sit in expressa societate omniū bonorum etiā facta per conuentionem expressā.l.iij.§.j.ff.pro socio.Et hāc differentiā facit tex.in.l.si duob⁹.al's.l.Papinian⁹.§.sociū.cū gl. omniū.ff.ꝓ socio.ꝛ no.Bal.in auť.ex testamēto.in pen.col.in ∫si.secūdo quero quid si dotet sororem ꝛc.C.de colla.vbi allegat etiam bonum tex.in.l.si socius pro filia.iuncta gl.ff.ꝓ socio.† vbi etiam socius omnium bonorum nō teneť ꝯferre ad onus dotandi filiā socij:quia illa dotatio non est actus negotiationis questuarie:vt per bar.in.l.legatis.ff.de testamen. ¶ Tertio cōprobatur.Nam Petrus nullum actum fecit ex quo dici posset eum voluisset communicare rem feudalē,nisi qꝛ fructus percipit etiam si fratres in acq̄sitis ꝓmiscuis actibus,vsi fuissent † vt clare firmat Saly cet⁹ in.d.l.si patru⁹.in penultima ꝛ vltima col.vbi dicit quod si sint duo fratres certa bona communia habentes:ꝛ alter eorum duxit vxorem,q̄ ei fundū dedit in dotē,vel mille dedit in dotē:alius vero frater est aduocatus qui quecunq; querit ex aduocationibus ponit in communi:alter vero ponit fructus fundi dotalis in cōmuni:dicemus ne quod ex hoc fundus ille sit cōmunicatus certe non,secūdum eū.Et idem si illa mille que habuit in dotē inuestit in speciaria ꝛ apotheca,ꝛ tenet ꝓprio nomine:ꝛ in eo negotiatur,ꝛ lucrum ponit in vsu communi:an capitale dicatur communicasse:Dicendnm est quod nō sicut nec aduocatus intelligetur libros suos cōmunicasse:quia communicatio lucrorū nō infert communicationē capitalis.pro hoc allegat text.in.d.l.cum duobus.§.si fratres.ꝛ in.c.ij.de fratri.de nouo benefi.inuesti.pro hoc etiam adducitur:quia facto declaratur intentio.l.Paulus respondit non tātum verbis.ff.de leg.sed ex communicatione fructuū non declaratur intētio communicandi fundū vel rem ex qua percipiuntur : argu.l.nō hoc.C. vnde.cognati.ꝛ.l.neque natales.C.de ꝓbatio.ergo ꝛc.¶ Pro hoc subdit:quia cōmunicatio fructuum vel lucrorum habet in se causam discontinuam:ergo nō est ex tali communicatione presumptio societatis inducta,nisi tempore longo cōmunicatio sit facta:ꝛ sic tāquā de fructibus rei commonis. allegat in argu.l.cum de in rem verso.ff.de vsuris.ꝛ ea que not.in.l.si certis annis.C.de pactis.ex quib⁹ cōcludit quod per communicationem fructuum nō intelligitur societas omnium bonorū:ex quibus fructus percipiuntur,ꝛ cōmunicati esse dicūtur, ꝛ hec sufficiūt ad ostendendum quod res feudales non debēt cōferri.¶ Superest videre quid est de fructib⁹:ꝛ illud dubiū potest subdiuidi in duo.¶ † Nā primo pōt esse dubiū, quid de parte illa fructuum perceptorum qui in preteritū non sunt communicati.Secundo quid de fructib⁹ in futurū percipiēdis.¶ Circa primū dico si alter frater scilicet Ant.semper cōtinuauit in conferendo ꝛ communicando,ꝛ etiam fruct⁹ dicti feudi nō pōt Petrus quousq; societati nō renūtiauit euitare quin debeat conferre fructus perceptos,vsq; ad tempus quo Anto. perseuerauerit in cōmunicādo fructus ꝛ reditus suos si nondum Petrus societati renūtiauit.hoc probatur in.d.c. ij.de fra.de no.bñ.inuesti.ꝛ ex no.per Bart.in dicta.l.Titium ꝛ Meuiū.§.altero.ad fi.ff.de admini.tuto.ꝛ p no.p Bald.in.l. iij.C.si quis alteri.vel cum alijs allegatis.s̄.tamē quia, vt verbo fertur:dicti fruct⁹ fuerunt consumpti ꝛ conuersi in necessitatem vestium:ꝛ aliorum que sunt proxima vestitui alimentis familie dicti Petri:sequitur quod non potest Antonius dictos fruct⁹ repetere post quam erit expensa cōmunis scilicet pro vestimētis ꝛ alimētis familie:prealle.c.secūdo.de frade no.bene.inuesti.cum ibi not.per Bal.iuncta.l.legatis.ff.de alimē.ꝛ ciba.lega.ꝛ.l.verbo victus.cum.l.seq.ff.de ∨b.signific.

¶ Quo autem ad vltimum: videlicet quo ad fructus futuros, et sine dubio non debent conferri: nã si qua rõne cõferendi erãt, duntaxat erant conferendi ratione societatis tacite, non ex eo, qr res feudalis est communis, vt superius ostẽsũ, ergo cum dicte societati posset renuntiari. l. actione. §. fi. cum l. seq. ff. p so. sequitur φ cessante societate, cessat cã, cõicãdorũ

8 fructuum. ¶ † Nec ob. φ aliquo tempore cõicati fuerunt fructus inter dictos fratres: qr hoc non vrget ad communicandum in posterum, nisi probaretur quod fructus illi fuissent communicati tanφ fructus rei communis: tũc etiã si longo tpe annorũ hoc factum esset: induceret probatio cõis rei pñcipalis. Ideo non mirum si deberent in posterum fruct⁹ communicari: qr demonstraretur fundum esse communem: ita loquitur. l. cum de in rem verso in ratione sui. cum ibi no. p do. ff. de vsu. cum concor. s. alleg. Si hec presupponunt nec pbãtur esse vera: qr solum apparet de simplici cõicatione partis fructuum. ¶ Et sunt hec maxime vera in casu nostro. s. in re feudali que nec expresse nec tacite potuissent in toto vel i parte alienare sine consensu dñi. c. imperialẽ. in prin. de prohibi. feu. alie. per fede. et in. c. j. de prohibi. feu. alie. per Lotha. ca. ij. extra de feu. et ex istis patet qualiter et quo casu procedunt allegata in contrarium. nam quo ad inducendam communionem rei feudalis per tacitam societatem, non est tractandum per tex. in. d. c. ij. de duobus fra. et per. d. l. cõem. cum seq. et plenius dixi. s. ¶ An autem cogatur Petrus cõicare illã partẽ fructuum perceptorũ, quam non communicauit, fateor hoc fieri debere per ea que sunt primo loco allegata nisi Petrus conuertisset in his que erant oportuna ad vsum familie sue vt dixi: et requiritur etiam quod Anto. non cessauerat in collatione communi fructuum, et redituum quos ipse percipiebat quo ad fructus futuros. res expedita est per ea que proxime allegaui: nec hoc casu militãt allegata in contrarium.

a ¶ Implere. s. lib. j. consi. cxix.
b ¶ Adimpleuisset. Phi. fran. c. cupiẽtes. §. φ si per viginti. col. j. de ele. in. vj. Fely. cap. ex transmissa. co. j. de prescr. Ias. d. §. qđ diximus. l. pperãdum. §. pe. C. de iudi. deci. c. ex rõne. col. xij. de appe. cõsi. cccclũij. nũsi. vj. bal. de prescr. par. ij. par. vj. princ. nu. vj. Fran. rip. trac. de pe[illegible] e. fo. iiij.

Summarium.

1 ☞ Conditio habetur pro impleta quo ad eũ per quem stat.
2 Mora non incurrit ante interpellationem et liquidationem: et nisi interpellans prius ex parte sua impleuerit. nu. 4.
3 Impeditus debet probare se facturum fuisset, nisi fuisset impedimentum.

Consilium. XLIX.

Inspectis et ponderatis verbis instrumenti, et ɔctus celebrati inter Missinum quondam Ludouici a furno ex parte vna, et Iac. Franci. Stephanum et Io. de coradinis ex altera, et his que in themate prescripto narrantur. ¶ Uidet mihi de iure concludendum dictos de coradinis non posse cogere dictuz Missinum ad dictas libras mille sexentum viginti Bono. alia non facta excussione de bonis quondam Io. de fantusio quãuis elapsi sint menses sex et vltra a tempore dicti celebrati

1 cõtractus. ¶ † Moueor primo, qr in dicto ɔctu Missinus est obligatus ad dictam quantitatem librarum mille sexcentum viginti bononenorum, sub ɔdõne si bona dicti Ioan. de fantusio per excussionem fuerint reperta non soluẽdo: et quatenus apparuerit non esse de bonis dicti Ioãnis satisfactuz dictis de coradinis. Unde ante factam dictam executionem nõ põt dici purificatã esse conditionẽ predictã: et natã esse actionem ɔ Missinũ predictũ, saltẽ vbi sit notoriũ nihil esse i bonis dicti Io. ita legi. et no. in. l. x. ff. de ver. ob. et i. l. fi. ff. si cer. pe. facit. l. cedere diẽ. ff. de ver. sig. et in. l. interdu. in princi. ff. de

2 ver. ob. ¶ † Secũdo, qr vbicunφ stat per aliquem quomin⁹ conditio impleatur: tunc quo ad illum per quem stetit conditio habetur pro impleta ad eius preiudicium. l. labeo scribit si mihi bibliothecam. ff. de contrahen. emp. et in. l. in executione. §. fi. ff. de ver. ob. et in proposito est bona litera. ff. de ɔhend. em. l. hec vẽditio. in prin. ibi dñ dr, si actiones potuit accipere nec accepit, vel accepit fingit autẽ se nõ accepisse, impleta est ɔdõ emptoris et c. sz ita est qđ per dictos de coradinis stetit quominus dicta excussio posita in cõditione, fieret intra sex menses: ergo non potest dici defecisse conditionẽ illã appositam in questione, ibi dum dicitur, actio etiam φ si excutio pdicta non fieret, aut sit facta ante terminum sex mensium pxime futurorũ a die celebrationis presentis contractus incipiẽdi tunc et eo casu idem Missinus intelligitur libere et simplr obligatus ad predictam denariorum quantitatem librarum mille sexcentum viginti, absφ eo quod aliqua alia excussio fiet aut sit facta et c. attento maxime qđ facultas faciendi excussionem pendebat a fratre dictorũ de coradinis, et ẽt sz verba instrumenti ibi dñ dr: vbi do. Iac. et fratres debeãt sumptibus ipsius Missini per se aut per procuratorem excutere bona Io. vbicunφ existãt in terris illustrissimi ducis. ¶ Tertio qr non poterit allegari qđ steterit per Missinum quominus fieret excutio, seo qr fortasse non soluerit expensas necessarias pro excutione, φnis a princ. soluerit pro dicta excutione aliquid procuratori dictorũ de coradinis: vt presupponit in themate: † qr attento φ certa dies nõ erat expressa qua

3 debẽ solui expense pro ipsa excussione facienda, nõ tenebat illas expensas offerre Missinus nisi postφ esset interpellatus: vt est tex. in. c. cupientes. §. si vero. in versi. cõtempleret. de ele. in. vj. et gl. in cle. qr cõtingit. in ver. annis singulis. de relig. do. et. l. fi. §. j. cum ibi no. p bar. ff. quorũ le. et Ia. de bel. in. c. j. in ti. hic finit lex cõradi. ¶ Bñ facit tex. in. c. ij. et qđ ibi not. bal. in ti. an ille q interfecit fratrẽ dñi sui. et. l. mora. in princi. ff. de vsu. ¶ Et presertim cũ quãtitas dictarũ expensarũ nõ esset liquida et clara: ergo circa id quod non est liquidum, non põt committi mora ante quam sit liquidatum: vt inquit Bal. i. l. acceptam. C. de vsu. in. vj. op. per i d quod no. gl. in ver. vsuris et per. l. ij. C. de vsur. et fruc. leg. et probat in. l. fideicom. in prin. ff. de vsu. ibi dum dicit tex. sed puta legis falcidie rõnẽ interuenisse et c. et illum tex. et hoc ibi ponderat Bal. in lectura antiqua dicens quod nunquã nisi debitum sit liquidum, non põt mora contrahi: pro quo etiam dicit facere. l. cum fideicõmissũ.

4 ff. de confes. ¶ † Quarto qr dato φ essemus in casu in quo non requireret interpellatio, tamẽ quotiescunφ duo fuerũt contrahentes et vnicuiφ eorum ex forma contractus, incũbit

a onus aliquid implendi: tunc ille dz primo implere[a] pro parte sua: qui vult agere contractu. ita Bal. et alij in. d. l. si solutur⁹. ff. de sol. per id quod legitur et qđ no. in. l. Iulianus offerri. ff. de act. emp. et in. l. ediles. §. fi. cum. l. seq. ff. de edi. edic. ergo ita in proposito cum incumberet dictis de coradinis onus faciẽdi excussionem: et dicto Missino incumberet onus soluendi expensas incumbit onus dictis de coradinis probãdi: φ ipi et eorum procurator primo adimpleuerunt pro parte sua quã tum in eis fuit: cum ipsi sint q velint agere ex isto contractu. ¶ Pro hoc facit: quia in pari mora melior est conditio rei quam actoris. l. si seruum. §. sequitur. ff. de ver. ob. l. ij. ff. de vsu. que dicit quod si actor non fecit id quod debet: factũ sibi pindicat. ¶ † Accedit quia ille qui vult se excusare quod pro

5 pter aliquod impedimentum non potuit implere id ad quod tenebatur, non solum debet probare impedimentum sed etiã debet probare se tantũ fecisse quod si impedimentũ non fuis

b set adimpleuisset[b] illud ad quod tenebatur: vt est tex. in. l. qui commeatus. et ibi no. Bar. ff. de re mili. et Bart. in. l. ij. §. quod diximus. ff. si quis cau. et ideo secundum Barto. ibi consuetudo est, quod fiat protestatio de impedimento. ¶ Ergo, illi de coradinis volentes dicere quod ex eo qđ fuerunt impediti facere excussionem eo quia non fuerunt subministrate expense, debent probare se tantum fecisse: et se adeo preparatos fuisse ad faciendum excussionẽ: φ si expense fuissent eis subministrate perfecissent ipsam excusationẽ, saltem quãtũ in eis fuisset. ¶ Et si pcurator dictorũ de coradinis fuit negligens in interrogãda vel psequẽda excussione, hoc nõ releuaret illos de coradinis: qr negligentia pcuratoris dictorũ de coradinis dz eis imputari. l. cũ mãdato. §. fi. ff. de mi. l. fi. §. hac aũt actione. ff. de nau. cau. sta. l. si pcuratorẽ. §. si ignorãtes. ff. man. ca. si compromissarius. de elec. in. vj. ¶ Nec dicat φ per illa verba posita in dicto instrumento in prealleg. ver. incip. acto etiam φ si et c. intelligatur fuisse conuẽtũ, φ qñcunφ cõtingere φ excussio non fieret intra sex menses, φ tũc posset ɔueniri Missinus ad dictam quãtitatem librarum mille sexcentũ viginti: qr hoc stare nõ põt qn sequeret φ fuisset in ptãte illorũ de coradinis illudere dictũ Missinum, et conuentionem factaz in dicto instrumẽto de facienda excussione per dictos de coradinis, et de non conueniendo Missinum p rata, pro qua repertum esset dictũ Ioannem esse soluendo. Nã sequeret φ dicti de coradinis potuissent predictas promissiones suas eludere nõ faciendo excussionẽ que nõ poterat fieri sine eis: cũ excussio esset fundamẽtũ in persona dictorum de coradinis. Iste aũt intellectus a iure nõ admittit. l. si qs rem. et. l. ne in ptãte. ff. de arb. Barto. in. l. ij. ff. φ vi aut clã et c. et. d. l. si post. in prin. ff. de iudi. Et sequeretur quod contrahentes in cõtractu viderentur seipsos voluisse corrigere, quod non est dicenduz. l. nã ad ea. ff. de condi. et demõ. Preterea quotiescunφ stetit p dictos de coradinis, vel eorũ pcuratorẽ quomin⁹ excussio facta fuerit, tũc quo ad eos illa ɔdõ excussionis habet p impleta in

ta in eorum preiudicium:vt.s.probaui.⁊ per hoc cōmēdarez q̄ si dicti de coradinis agunt contra Missinum:Missin⁹ excipiat qꝺ per ipsum non stetit quominus excussio facta fuerit,sed stetit per dictos de coradinis:⁊ quod existant bona dicti quondam Joannis sufficientia:⁊ hoc poterit probare,saltem per nuncios ⁊ explorantes:hoc ad cautelam faciat.

Summarium.

1 ☞ Uerba si nō conueniunt:nec illius statuti vel legis dispositio.
2 Sententie appellatione in statutis venit diffinitiua.nu.12.
3 Preceptum non dicitur sententia.contra.nu.11.
4 Lex properandum.ff.de iudicijs,non habet locum in causis in quibus lis non contestatur.
6 Petitio qualisqualis sufficit in causis executiuis.
7 Instantia perimitur triennio.nu.10.
8 Extensio fit ob publicam vtilitatem.
9 Extensio fit etiam in correctorijs ab expressa ratione.nū.13.

Consilium.L.

VIsis actis cause Agitate inter magistrū Antoniū sisitij,⁊ Petrum de altistellis ex altera:qua in effectu ꝑ parte Antonij narrabatur quod ipsi fuerat ex secundo decreto adiudicatū certū hospitium,sꝫ ei⁹ pars:finaliter in petitione dicta dicitur per dominū iudicem cōmitti ⁊ mādari dicto Petro,quod sub pena in statutis cōtenta deberet exgombrasse ⁊ exgombratum dimittere dicto Antonio dictum hospitium,quantum erat pro valore ⁊ quota adiudicationis sibi facta contra Blasium ⁊ probatiuum: super quibus petit iustitiam ministrari summarie sine strepitu,⁊ figura iudicij ꝺm formā iuris ⁊ statutoruꝫ cōmunis Senen.⁊ maxime statuti positi sub rubrica de pena ingombrantis aliquā tenutā,⁊ omni alio meliori modo,via,iure,⁊ forma quo,⁊ quibus magis ⁊ melius potest fieri:⁊ cui petitioni fuerūt opposite exceptiones plures concernentes merita cause facte replicationes ⁊ statuta,⁊ dilationes ad reprobanduꝫ et producte positiones hincinde:quibus fuit responsum,⁊ recepti sunt testes ⁊ producta plura instrumenta,⁊ publicate sunt attestationes ⁊ processus. ¶ Tādem dubitaẗ an in dicta causa seruari debeat dictum decretum,q̄ in loco pro lege seruaẗ q̄ incipit Julianus de manfredis comes ⁊c.disponens q̄ ꝗ̄libet causa ciuilis ī qua traditio interueniat,⁊ ī ipsa sit actor ⁊ reus debeat expediri per sniam iudicis intra octo dies continuos a die libelli,seu cuiuscunqꝫ petitiōis in causa ꝑducta facte seu producte,vt latius in dicto decreto cōtineẗ:⁊ in dicto statuto sub rubrica de pena ingombrantis aliquā tenutā disponentis,qꝺ si domus vel arca vel alia res alicui⁹ debitoris ingombrata per aliquē colonū,vel inquilinū,vel aliū non petentem autoritatem in possessionem tenutam alia cā legitima datus fuit mihi tenuta:iudex precipiat ei taliter ingōbrāti siue faciat ꝑcipi vel per alios ꝑsonaľr,vel ad domū sue habitationis ad terminū decem dierum,q̄ ipsum disgombret adiecta pena in statutis. ¶ Consideratis insuper deductis tā per eximium primuꝫ consulētē,quā ꝑ aduocatos vtriusqꝫ partis. ¶ Uidetur fortasse dicendum dictū decretum in presenti causa nō esse seruandum quo ad metam instantie seu termini ibi ad iudicandum prefixi:† quia vbi nō conueniūt verba non intelligitur conuenire illius legis vel statuti dispositio:vt.l.ita autē.in prin.ff.de admi.tu.l.iiij.§.toties.ff.de dā. infec.c.indemnitatib⁹.§.pe.de elec.li.vj. ¶ Sꝫ verba dicti statuti non videntur conuenire cause nostre:ergo non debet cōuenire statuti dispositio calui nostro:verba decreti probēt:q2 dictū decretum loquitur in causis q̄ dn̄t expediri per sniaꝫ iudicis vt ibi dum dicit:debeat expediri per sniam iudicis corā quo causa pendet intra sexaginta dies,† sed appellatione sententie intelligitur de diffinitiua[a] sententia,vt probatur in.l. quod iussit.cum gl.fi.ff.de re iudi.⁊ no.gl.in.l.j.§.biduum.ff. quando appel.sit.⁊ gl.in.c.cum olim.in ver.sententiam.inceptam de testibus.⁊ probatur etiam in.l.dicere.in prin.⁊ quod ibi no.Bar.ff.de arbi. ¶ Et maxime hoc verum est in statuto contra ius commune:vt inquit Bald.in.l.j.in princi.ff.de offi.prefec.preto.vbi dicit qꝺ si statutū disponat,q̄ a snia potestatis nō possit appellari,an poterit saluo statuto appellari a decreto vel interlocutoria:quia tale statutū est contra ius commune:⁊ ideo nomē sentētie accipitur stricte pro diffinitiua tantum:vt no.per gl.in.d.§.biduum.pro hoc allegat not. per Guili.de cugn.in.l.si ex cā.§.nunc dicendum.ff.de mino. ⁊ sic dicit se consuluisse Pistorij,⁊ idē in statuto predicto no. Bal.in addi.Spe.in titu.de senten.in.ij.col.in versic.nomine sententie ⁊c.Benedictus de plumbi.in.l.etiam.§.absens.ff.de manu.vindi.⁊ do.Abb.sicu.in.c.pastoralis.in prin.in.iij.col. de appel. ¶ Similiter Bald.in.l.vnica.C.ne liceat tertio ꝓuo.vbi vult quod statutum disponens,q̄ snie cum cōsilio sapientis ferri debeāt:intelligiẗ de diffinitiuis sentētijs ꝑ no.ī d.§.biduum. ¶ Facit qꝺ no.Bal.in.l.ij.C.de arbi.vbi idem dicit esse quando in contractu fieret mentio de sententia:vt ꝑ Bal.in.l.quid ergo.§.quantum.ff.de his qui not.infa. ¶ Ad idem accedit id q̄ dixit Lud.ro.in.l.j.in fi.ff.de re iud.vbi per no.per gl.in.d.§.biduum.dicit q̄ si statutum disponeret q̄ si iudex intra tale tempus causam non terminauerit puniatur tali pena:quod non sufficit sibi ad euitandum penam qꝺ iudex tulerit sniam absolutoriam ab obseruatione iudicij:quia illa snia non terminat principalem:sed est absolutoria ab illa instantia.vnde videtur qꝺ incidat in penam.allegat not.ꝑ bar.in.l.generaliter.C.de decu.li.x.⁊ in.d.l.dicere.ꝑ illū text. ¶ Sed ita est quod super petitione producta per dictū magistrum Anto.non veniebat ferēda snia diffinitiua:vel inspecta forma petitionis:erat fiendum preceptum de disgombrādo † quod quidem preceptum non dicitur sentētia diffinitiua, sed dicitur executio:vt inquit Bart.in.l.j.⁊ in.l.nō fateẗ.in secunda col.ff.de confes.⁊ no.gl.in.l.fi.§.necessitatem.C.de bo. que libe.⁊ Bar.in.l.error.C.de iur.⁊ fac.igno.⁊ glos.⁊ doc.in c.dudum.el.ij.in ver.respondeo.de elec.⁊ in.c.ex parte.in glo. fi.de verbo.si.⁊ no.ij.q.j.in summa.⁊ Spec.⁊ Jo.an.in titu.de sen. prola.§.species.ver.est quoqꝫ tertia.⁊ Ang.in.l.si debitori.ff.de re iu. ¶ Et ad hoc facit bene qꝺ no.Ange.⁊ moderni in.l.stipulationum.in prin.ff.de ver.obliga.vbi dixerunt qꝺ snia,qua iudex declarauit instrumentum vel preceptum guarentigie esse exequendū:non dicitur mera diffinitiua:ex quo non interuenit litis contestatio ⁊ alius ordo iudiciari⁹. Facit quod no.Barto.in.l.titia.ff.de accu.⁊ in.l.si finita.§.si forte.ff.de dā.infec. ¶ Confirmantur predicta ꝑ no.per Bar.in l.litibus.C.de agri.⁊ censi.li.xj.vbi voluit quod cum instātia currat a die litis cōtestate.l.ꝓperandum.in prin.ff.de iu.† in causis in quibus lis non cōtestatur:non habet locum dispositio.d.l.properādum.prouidentis quod instantia cause triennio finiatur:ideo dicit se respondisse de facto, quod cum executiones instrumentorum ⁊ causarum fiunt absqꝫ litis cōtestatione,non currit in eis instantia.⁊ cum eo cōcordat Bal.ats Ang.in repetitiōe.l.tale pactum.§.qui prouocauit.ff.de pac. in.x.q.⁊.l.consentaneū.in fi.C.quomodo ⁊ quādo iudex.⁊ saltem vbi petitur executio nō iure canonis sed implorādo officiū iudicis:quia tunc secundum Bald.in.d.l.ij.C.de execu.rei iudi.⁊ in.l.j.si quis ius dicenti nō ob.⁊ Ludouicus romanus in rubrica.ff.de arbit. circa medium. in versicul. sed pone qꝺ pars velit appellare a sententia secundum cōsilium lēci.⁊c.⁊ nō erit dare instantiam quoniā tūc in tali executione non requiriẗ libellus,⁊ litis cōtestatio : ⁊ ordo iudiciarius.l.minor viginti quinque annis.cui fideicōmis.ff.de mino.l.q de inofficioso.cū ibi no.ff.de inoffi.testa:⁊ in.l.iiij.§.si ex cōuentione. ff.de re iudi.⁊ ibi no.Ang.⁊ Jmo.⁊ Hosti.ī.c.j.de libel. obla. ⁊ archi.iij.q.j.sicut.Spe.⁊ Jo.an.ī tit.de execu.sen.§.breuiter. ⁊ Bart.⁊ alij ī.l.intra.ff. de re iudi.⁊ in.l.iubere.ad fi.ff.de iur. om.iud.⁊ ī.l.si cām.ꝑ illū tex.C.ꝺ exe.rei iu.ī repetitio.l.si credi.in.v.questio.principali.C.de pigno.⁊ Ang.in repetitio.l.j. C.de iudi. ¶ Sed in proposito videtur imploratū fuisse officiū iudicis in dicta causa executiua vt sonāt verba cōclusionis libelli : ⁊ etiam si bene inspiciatur statutū sub rubrica de pena ingombrātis,ibi dum dicit,iudex percipiat ⁊c.remediū implorandi officium iudicis quando verba statuti dirigūtur ad iudicem,oritur officium iudicis:vt.l.ij.ff.de alimen.⁊ ciba. leg.l.si soror.cu ibi no.C.de colla.l.prima.in princip.ff.de colla.do.l.prima.in princi.iūcta.l.qꝺ si minor.§. finali.ff. de mino.not.ī.l.si res obliga.in fi.ff.de leg.primo. ergo in ꝓposito nō debet dici esse dare instātiam in dicta causa:⁊ eo presertim quod statuta interpretari debent secūdum ius cōmune.c. cū dilectus.de cōsue.l.ij.C.de noxa.l.quamuis.ff.de in ius vocā. cū si. ¶ † Pro hoc facit ⁊ vltimo,quia iudex qui habet liberū arbitrium in procedendo,nō tenetur seruare instātiam:secus si haberet tātum arbitrium in condemnando vt decidit Bartolus in.l.finali.in prin.per illū textum. ff.loca.⁊ Bald.in.l.j. §.j.ff.de iure delib.⁊.in.l.obseruare.§.ꝓficisci.in.xj.q.ff.de off. ꝓcō.⁊ Bal.⁊ Ang.ī.l.j.ff.de testa mili.ꝑ illū tex.iūcta.l.ī fraudē.§.fi.eo.ti.⁊ Ange.in.l.milites.in lectu.Florētina.⁊ ibi etiā Ful.C.de test.milit.⁊ Pet.de anc.in repeti.c.canonum statu

[a] ¶ Diffinitiua. Phi.c.cū appellationib⁹.j.col.ij. de appel.libr.vj. Udalri. zasi. in rub.ff.de re iud. in fi.

ta de consti.ver.ad predicta facit qd statuti rc.r Pau.de ca. in.l.qui rome.§.callimachus.ff.de verb.obli.r in.l.filiusfamilias.ff.de dona.sed in predicta causa videtur qd potestas habeat arbitrium in procedendo:qr vigore dicti statuti de pena ingombrantis,non videtur quod habeat nisi precipue:r sic vr qd possit executive procedere:ergo rc. ¶ Premissis tamen non obstantibus contrariam sniam puto de iure veriorem in proposita qone,prout etiã per primum dominum cõsulentem extitit conclusum. ¶ Ad qd ostendendum moneor qr decretum apponit terminum non a die litis cõtestate:sed a die libelli seu cuiuscunq petitionis facte:per que verba statuentes ostenderunt velle tps illud seruari in causis in qbus sufficeret qualiscunq petitio.prout est in causis in quib9 proceditur etiã sine figura iudicij,vt in cle.sepe.de verb.si.r plene declarat Bar.ad reprimedũ in ver.figura.r Jaco.de bu.r alij doct.in auc.offeratur.C.de litis ɔtestatio.r in.c.j.de libelli.

6 oblatio.r Spe.in ti.de lib.conce.§.nunc dicedũ.ver. ¶ †Et specifice,q i cã executiua sufficiat qualis qualis petitio:not. in.l.ab executione.circa.iij.col.C.quorum appellatio.non reci.r Ant.de bu.in.c.j.de libel.obla.in ver.vndecim9 casus rc. qr in causis executiuis summarie pceditur.l.a diuo Pio.§.si sup rebus.ff.de re iud.r bñ facit.d.l.minor.xxv.annis cui fideicommissum. ¶ Unde siue dicam9 qd in tali cã executiua requiratur libellus:siue dicamus quod sufficiat qualis qualis petitio:vtroq casu est promissum per dictum decretum quod instantia seu meta prefixa currere debeat. ¶ Per qd apparet non obstare fundamentum illorum,qui tendebãt q in causis executiuis non esset dare instantiam a die litis contestate,non videtur quod conueniat causis executiuis in qui

7 bus lis non cõtestatur. ¶ †Preterea r fortius dico q semp arbitratus sum quod etiã instãtia triennalis de iure cõmuni locum habeat in causis executiuis rc.que expediunt officio iudicis,r alijs causis in quibus litis ɔtestatio nõ reqrit,r ita legendo consueui continuo tenere,r maxime per.d.l.pperandum.in prin.hoc tenuit Bar.r Bal.in.d.l.properandum.§.si quidem.in prin.r etiam Cy.Ang.r Sal.in eadẽ.l.properandum.in prin.volentes q in causis in quib9 non attẽdit ordo iudiciarius seu in qb9 lis nõ ɔtestat seruet instãtia r tpe quo incipiũt partes tractare de meritis cãe.illud em̃ hz vim litis contestationis in causis in quib9 lis nõ cõtestat.l.nulla.C.de proc.r ibi no.Bar.r gl.doct.i.c.j.de elec.in.vj.r i.c.pterea.de [illegible]a.r in.c.si duob.de ap.r Cy.in.l.nihil.de proc.r in.l.si plu[illegible]ous.ff.de leg.j.r bar.in.l.post litem.ff.de procu.r in.l.ab executore.§.fi.de appellationi.r in dicto versicu.sine figura.i extrauaganti ad reprimendum. ¶ Illud ẽt quo ad propositũ nostrum tenuit Bal.in auc.q semel.in fi.C.qũo r qñ iudex. per id qd no.per gl.fi.in fi.Bal.etiã in.l.j.C.de iura.calũ.in.j. col.per illũ tex.in ver.instãtia.tenuit qd in causa executiua et quando petitur executio instrumenti guarẽtigiati habẽtis executionẽ paratã ex forma statuti habeat locũ instãtia duorum mensium prefixa a statuto loci qñ cã ipsa executiua vẽti-

8 latur per contradictionem partium. ¶ †Et pro ista opi.facit, qr dispositio per quã prefixa est instantia terminationi cãrum est inducta ob publicã vtilitatẽ:r vt no.gl.r doc.in.d.l.properandum.in prin.r patet in prefationibus dicti decreti:ergo dispositio talis debet tanq̃ fauorabilis extendi de vno casu ad alium:in quo sit vna vel maior ratio.Et si talis dispositio esset exorbitans a regulis iuris cõis per no.in.l.si cõstante.in prin.ff.sol.ma.r ibi per bar.in.ix.q.prime partis:r no.gl.i pn. in.l.si apud.ff.de lib.r posth.ponderãdo eam.r ibi facit Ang. r Joã.de imo.r in.l.ij.§.exercitum.r ibi no.Bar.ff.de his qui

9 no.infam. ¶ †Et saltem vbi scripta est ratio in.l.quo casu in correctorijs videtur fieri expresse extensio:vt per bal.in auc. quas actiones.in.ij.col.C.de sacrosanc.eccle.r Raph.cu.in.l. quãuis.C.de fideicõ.r no.doc.in cle.j.de elec.r gl.in auc.vt hi qui oblig.perhi.res mino.in princi.r in.l.maximum vitium. in quarta columna.C.de liberis prete.r est de mente Bartol. in.l.liberorum.ff.de verborum significatione.in.viij.r.vij.co. in ver.his premissis deducamus materiam ad questionem rc. r Raph.cuma.r Pau.de ca.i.l.si vero.§.de viro.ff.soluto matri.vbi dicunt idẽ esse,qñ ratio non esset expressa in.l.sed vnica tm̃ posset reddi,p gl.r ibi Bal.in.d.l.quis.r no.Bal.in.d. l.maximũ vitiũ.r Saly.in.l.si serui.C.de noxa. ¶ Sed in dicto decreto seu eius prefationibus est expressa ratio,que hz locum in vtroq casu:ergo rc.facit.l.fi.ff.de here.inst.r in.l.regula.§.si quis.ff.de iur.r fac.igno.r hoc ẽt in causis summarijs toleratur qd instantia sit breuior quã in ordinarijs.l.fin.r

10 ibi no.C.de naufra.li.vi. ¶ †Ad predictorũ confirmationem facit id quod nota.d.Abb.sicu.in.c.pe.in fi.de iudi.vbi querit an in causis summarijs habeat locũ peremptio instãtie.r dicit se vidisse hoc alias in facto dubitari:et qd nõ meminit se hoc legisse:r dicit q allegabat pro illa parte qd non esset instantia qr ibi proceditur sine figura iudicij:vt legitur r not.in d.clemẽ.sepe.r per Bar.in.d.l.in figura.igitur vbi nõ est iudiciũ ibi non põt instantia perire.c.ad dissoluendũ.de despon. impub.tñ ipse dicit se de facto dixisse ɔ̃riũ:r ita putat esse verius:qr lz ibi nõ sit iudiciũ ordinariũ,tñ est extraordinarium: vt no.Bar.in loco preall.r probat p no.in.c.forus.de ver.si. causa tamẽ dum discutitur,appellatur iudicium. ¶ Preterea bm eum certũ est q ibi est lis:ergo hz ibi locũ peremptio vt ptz in cle.sepe que in talibus causis vtitur hoc verbo lis: ergo hz ibi locum peremptio:qr tex.in.l.properandum.dicit q lites non protrahantur vltra triennium.Itẽ bm eũ debet fortius in istis causis habere locũ perẽptio instãtie:qr debẽt citius terminari:vñ dicit tex.in.d.cleñ.sepe.quod iudex dz in istis summarijs facere quantum põt litẽ breuiorem:r sic diceretur q in istis causis lis nõ cõtestat:vt in.d.cle.sepe.r quod terminus instantie incipit a die litis ɔtestate:vt ibi sepi9 alle. l.properandũ.dum ipse ostendit q pmus act9 q solũ fieri potest lite contest.habet vim contestationis:vt not.gl.in.d.ca.j. de elec.in.vj.cum si. ¶ Et p pdicta decisione etiam optime facit dotabilis decisio Oldr.r Bar.in.l.iiij.§.j.in vlti.colũ.ff.vi bo.rap.de qua faciam mentionem in responsione ad vltimũ arg.r ita etiam vr sentire Bar.in.l.pperandũ.§.r si quidem. in prin.r Bal.ibi in prin. ¶ Et predictis satis apparet esse responsum ad allegata in ɔ̃riũ:tñ specialius ad id quod primo dicebat,q in dicta cã poterit adaptari sentẽtia,de qua loquitur decretum:quod quidem loquit de snia,que continet cõdẽnationẽ vel absolutionẽ:vel equipollens:vt ptz in decr. in.d.cã i qua potuisset cadere snia absolutoria p parte rei.et

11 potest ferri sententia absolutoria a petitione. ¶ †Preterea iussu iudicis.per quẽ diffinitur principalis cõtrouersia,dr sententia diffinitiua:vt est gl.fi.i.l.q restituere.ff.de rei vendi.per quẽ ibi dicit Ang.in snia p quã pronunciatur instrumentum guarentigie esse exequẽdũ,dr esse snia diffinitiua. ¶ Ad idẽ quod no.Bar.in.l.si cum exceptione.§.hec aũt actio.ff.quod me.causa.dũ voluit q snia possit dici diffinitiua,dummodo diffiniat negotium principale:lz i illo negotio nõ requirat ordo iudiciarius per.l.j.ff.de re iu.r no.gl.i cle.j.in ver.diffinitiua.de seq.pos.r ita etiam no.Ant.de bu.in rub.extra de re iu. ¶ Insuper qñ preceptum fit a iudice post negationem factã a reo,r post factas pbationes,r cause cognitionẽ tale pceptum factum super negotio principali,accipit p snia diffinitiua:lz iudex nõ dicat,cõdẽno,sz precipio:vt tex.est.in.l.iiij.r no.Bal.r clarius Saly.C.de re iudi.iuncta rubrica illius tit. ad idẽ.l.in summa.in prin.ff.de re iu.r.l.iij.C.de sen.que sine cer.quanti.r i casu nostro poterit cadere preceptum,quod esset snia diffinitiua. ¶ Ad hoc etiam quod no.Anto.de but. in.c.fi.de confes.in.xij.vel.xiij.col.vbi dixit qd preceptum qd fit quomodocunq in confessum,dummodo fiat añ cause cognitionem hz vim sententie diffinitiue.alleg.no.per gl.in.d. c.ex parte.de ver.si.r no.etiam hoc Bal.in.l.error.C.de iu.et

12 fac.igno. ¶ †Itẽ respondeo q licet in statuto faciat mentionẽ de snia,intelligitur de diffinitiua,r nõ de interlocutoria: tamen fallit si eadẽ vel maior esset rõ in interlocutoria,sicut in diffinitiua:qr tũc etiã intelligeretur de interlocutoria.ita in statuto decidit Benedictus de plũbino in.d.l.etiam.§.absens.ff.de manumis.vin.alleg.no.per gl.in.d.cle.j.in ver.sententias.de re iu.r id qd no.glo.in.l.j.in prin.ff.quod quisque iur. ¶ Unde dicit Saly.in.d.l.j.in prin.ff.quod quisq iur. q vbi subiecta materia est indifferẽs ad interlocutoriã r diffinitiuam,cõprehenderet etiã interlocutoria appellatione sententie. Sz ita est q tãta r maior ratio sub est i dicto pcepto diffinẽte dictũ negotiũ,r post quod preceptũ nulla alia expectatur diffinitiua sententia,nõ õt vltra quã i alijs causis ordinatis,

13 vt probatum est supra:ergo rc. ¶ †Deniq vt dicebatur,ɔ̃.qñ ratio scripta est in statuto vt i casu nostro,fit extẽsio ad casum qui saltem sub larga significatione vocabuli cõprehendit sub casu expresso:r plene tradit Joã.de imol.i prealle.§.de viro. in.ij.fallentia,qui tradit hic regulã quod in correctiuis nõ fit extẽsio:per no.per doc.r in.d.c.j.de rer.pmu. li.vj.in x.collationẽ.r cle.j,in gl.pe.et.i.r in auc.minoris debitor.C.q da.tut.pos.Et bñ facit Cyn.in.l.j.C.q̃ sit lon.cõsue. in ver.iuxta hoc quero.r quod no.Bar.in.l.j.§.bonorum.r.§. sequẽ.ff.ad Treb. ¶ Sed appellatione sentẽtie,saltem large sumpto vocabulo comprehenditur interlocutoria:vt inquit Baldus in dicta lege prima in princip.ff.quod quisque iuris per id quod ibi no.per gl.ergo debet dictum decretũ hunc casum virtualiter inducere. ¶ Non obstant,not.per Bartolum in.d.l.litibus.qr rñ.qñ primo qd Bar.r sequaces ibi loquuntur quando

tur quando essemus in terminis iuris cōmunis volētis q̄ instantia incipiat a litis cōtestatione, que nō fiebat in illa causa executiua: merito dicebāt ibi nō habere locū instātiā, sed nos loquimur i causa decreti, qui vult instātiā incipere a die cuius cūq̄ petitiōis, ꝛ sic ꝯuenit casui nostro. preterea ipsemet bart. in dicta. l. properandū. §. ꝛ si quidē. que ꝫ cōmuniter sequuntur docto. vt supra retuli, tenent cōtrarium, scilicet quod etiam in causis in quibus lis non contestatur, cause habeant instantiā que icipit a die quo partes icipiūt tractare de meritis cause: quia illud habet vim litis ꝯtestatiōis: vt ꝓbaui supra. ꝛ ideo communiter dicim⁹ quod illud cōmētum, quod a multis attribuitur Bar. in illo ti. de agri. ꝛ cēsi. vsq̄ ad fi. ꝛ etiā in pluriribus alijs illorum titulis trium librorum codicis, nō fuit cōmētū Bar. sed cuiusdam domini Cōtili de perusio, qui opus inchoatū per Bartolū compleuit: vt sepe accepi a maioribus nostris. ꝛ hoc facile demonstratur ex stilo Barto. nō enim stilus est Bart. in suis commentarijs dicere in text. ibi ꝛ in gl. ibi ꝛc. ꝓut facit dictus domin⁹ Contilus in illis titulis, quos legit in prefatis tribus libris codicis prescriptis. ¶ Nō obstat dum dicebatur quod iudex habēs liberum arbitrium in procedendo, non tenetur seruare instātiam per no. Bartol. in. l. si in. l. in princ. ff. locati. cū simi. quia respōdeo quod statutū nō dicit quod potestas habeat liberum arbitrium in procedēdo: ſ3 solum dicit q̄ potestas poterit precipere, ꝛ mandare ingombrāti tenutam, vt ipsam disgombret, alias incurreret penam ꝛc. vñ nō videt̄ ꝑ hoc voluisse dare liberū arbitriū, ꝛ subuertere omnē iuris ordinē. l. si qua. in prin. C. de inoffi. test. ꝛ not. in d. cle. sepe. ¶ Preterea respōdeo ꝑ id quod notabiliter voluit Barto. in. l. iij. §. erit itaq̄ differētia dicta. ff. vi bono. rap. vbi sequitur Oldra. dicētem, statuto cauetur q̄ iudex teneatur dare quālibet sententiā cū cōsilio sapientis: ꝛ alio statuto cauet̄ quod iudex debeat in quibusdā causis procedere summarie. certe i. hoc vltimo statuto itelligit̄ repetitū quod debeat sentētiam dare cū consilio sapiētis: q2 istud primū statutū requirēs cōsilium sapiētis loquitur per modum regule in omnib⁹ causis. merito debet intelligi repetitum i alijs statutis. ar. l. regulam. §. fi. ff. de iur. ꝛ fac. ign. Et illa iura ibi allegata per eos in alia decisione approbat Bal. in. l. quemadmodū. §. fi. ad. l. aquil. ꝛ Ant. de bu. ꝛ Jo. de imo. i cle. j. de sup. negl. prela. Sꝫ ita est quod dictum decretū ꝓcedit per modū regule tradite in qualibet causa: quod debeat terminari intra tēpus ibi prefixum: ergo illa regula intelligitur habere locum in illa causa speciali: de qua specialiter loqueretur aliud statutū, per quod non esset specifice derogatum in statutis.

Summarium.

2 Clausula legitimationum sine preiudicio venientium ab intestato debet intelligi de descendentibus.

3 Institutus a patre spurio potest instituere spurium nec ex eo presumitur fraus.

Consilium. LI.

Uiso themate suprascripto, ꝛ dubijs: dubium faciunt illa verba apposita in legitimatione, videlicet vt in paternis, ꝛ maternis bonis tam ex testamento, quam abintestato, absq̄ tamē preiudicio illorum, qui in huiusmodi bonis si pater ꝛ mater agnati ꝛ cognati ꝑdicti abintestato decederent, succedere deberent etiam in fratre: videretur q̄ non debet Joannes posse excludere dictam dominam Damianam sororē dicti Hieronymi, cū ipsa fuisset abintestato successura si tales filij non fuissent legitimati, 1 †tamen in veritate, casus iste non hꝫ dubium quin dictus Joānes poterat ex testamento dicti Hieronymi patris sui capere hereditatem, in qua fuit institut⁹: ꝛ excludere dictam dominam Damianā: q2 attento q̄ dictus Hieronymus decessit testatus, non potest domina Damiana dicere quod sibi inferatur preiudiciū si dictus Joan. succedit ex testamento: q2 domine Damiane ita demum acquirebat̄ hereditas Hieronymi, si Hieronymus hoc expresse vel tacite volebat: nō aliter. l. fratris. ꝛ. l. fratris. C. de inoffi. test. ꝛ. l. j. ff. e. ti. Expresse sc3 si Hieronymus instituisset dominā Damianam, tacite vero, si ipse Hieronym⁹ decessit abintestato: quia tūc videtur decedens tacite relinquere hereditatē veniētibus abintestato. l. cōficiuntur. ꝛ. l. si quis cum nullum. ff. de iure codi.: in casu aūt nostro decessit testatus dictus Hieronymus, ꝛ instituit Joānem filium suum legitimatū, in casu in quo. d. Joannes esset incapax dicte hereditatis: adhuc non voluit quod perueniret ad dictā dominā Damianam: sed ad dominam Gentilem vxorem testatoris: quam in dictū casum instituit, si viueret ꝛ vitā honestā ꝛ vidualē ꝓuauerit. ꝓut ꝯtingit: quā qdē substitutionē efficaciter facere potuit testator dicto filio naturali suo spurio. l. iccōa. ꝛ ibi notat Barto. in. l. gallus. §. quid si is. ff. de liberis ꝛ posthumis. ꝛ sic constat quod testator nullo modo voluit quod in hereditate seruaret ius successionis abintestato: ꝛ etiam si Joānes esset incapax. imo voluit preferre dominam Gentilem suam vxorē dicte domine Damiane sorori dicti testatoris: ꝛ sic non pōt dici q̄ legitimatio auferat preiudicium domine Damiane, ꝛ quod dicta v̄ba posita in legitimatione: intelligātur solū qn̄. d. Hieronymus decederet abintestato: patet ex predictis verbis dū dicitur in legitimatione, absq̄ tamen preiudicio[a] illorum qui in huiusmodi bonis abintestato succedere deberēt. Et sic papa in legitimatione nō voluit venientibus abintestato ꝑiudicare in eo quoquomodo, qd eis de iure deberet. ſ3 trāsuersalib⁹ nihil de iure d3 relinq condito testamēto: vt. d. l. fratres. ergo ꝛc. Et l3 in predictis non esset opus autoritate, tamen reperio q̄ in specie ita consuluit Paul⁹ de castro in cōsi. xxij. inci. videndum est primo. vbi concludit q̄ per illā regulā in legitimatiōe appositam, ꝛ continentē quod per legitimationē nō preiudicetur veniētib⁹ abintestato, nō impedit pater in testamēto instituere filiū taliter legitimatū, ꝛ excludere veniētes abintestato q nō essent de descēdentibus tenentibus primu3 locum: sed solū operatur illa clausula, quādo pater decederet abintestato. ꝛ dicit adhuc q̄ ad hoc bene facit quod no. Bar. ff. si quis aliquē test. proh. vt in. l. fi. in prin. ¶ Forti⁹ cōsuluit Pau. cōsi. xxvij. li. ij. incip. dicendum est dictam hereditatem ꝛc. 2 †quod clausula apposita in legitimatiōe in qua dicitur, q̄ per talem legitimationē nō fiat preiudiciū legitimis heredibus: debet intelligi solum de legitimis heredibus descendētibus ex proprio corpore patris legitimare facientis, nō autē debet intelligi de collateralib⁹[b] etiā si succederent abintestato patri dicti legitimati: q2 alias dicta legitiatio quo ad successionē nullius esset vtilitatis. ad hoc allegat no. in simili in l. ex facto. §. fina. ff. ad Tre. ¶ Ita etiā cōsulēdo tenuit Pet. de anc. in cōsi. cliij. inci pro fratribus defuncti ꝛc. vbi per plura cōcludit qd illa clausula apposita in legitimatiōe: in qua dicitur, sine tamen preiudicio venientiū abintestato: nō operat̄, q̄ si pater legitimati decedat abintestato supstite fratre ipsius patris, quod per fratrē excludatur filius succedere ceteris exclusis: q2 prima causa est filiorū: vt in aut. in successiōe. cū vulga. C. de suis ꝛ legi. sicut pater in testamēto patris quādo filiū naturalē in aliqua dispositione appellat legitimum. Nam videtur pater tunc filium legitimare, ꝛ ceteris in hereditate preterire: vt in aut. itē si quis sine legitimis. C. de nat. lib. Item probatur ex legitimationis natura, que est vt legimati nihil differāt a filijs legitimis ꝛ naturalibus: vt in aut. quib. mo. na. effi. sui. §. reliqui. ver. si quis ergo filios nō habens a legitimis filijs differētes ꝛc. vnde talis concessio legitimatiōis debet intelligi simpliciter: qd est de natura ipsi⁹ legitimationis. l. si quādo. in prin. C. de inofficio. testam. sicut dicimus in contractibus, quod verba intelliguntur secundum naturam contractus, etiā si verba impropriare oporteat: vt. l. si vno. in prin. ff. loca. l. insulam. ff. de prescrip. verb. c. cōstitutus. de reli. domi. ꝛ talis legitimatio debet latissime interpretari cū interuenerit cōsensus illius de cuius successione tractatur. l. fi. ff. de cōsti. prin. c. cum dilectus. de dona. ¶ Item ꝓbat hoc ex sana interpretatiōe ipsorū verborū: q2 alias dicta legitimatio modicū siue nihil ꝯfert, cū post oēs ꝯsanguineos defuncti filius ꝛ vxor succedat. l. j. C. vñ vir ꝛ vxor. ꝛ pro hac interpretatione etiā allegat no. i. d. l. ex facto. §. fi. ¶ Et si diceret̄: ergo nihil vnq̄ operabit̄ illa clausula, videlicet sine ꝑiudicio venientiū ab intestato: q2 respōdet q̄ operat̄ ad tollendū dubiū, an papa voluerit excludere in perpetuū venientes abintestato per istū legitimatū, etiā si legitimatus repudiaret vel precederet vel alio modo excluderetur: vt ibi plenius per eum. Plus tñ placet responsio quā tradit Pau. de ca. in. d. consi. xxvij. scilicet quod per illā clausulam papa intelligit̄ sensisse, q̄ voluit preiudicare descendētibus. si ergo dicta clausula nō impediret filium excludere abintestato. d. Damianā: quāto minus cōdito testamento: quo casu nullum videtur subesse dubium: vt iam dixi. 3 ¶ †Super secūdo dubio videlicet an si dicta legitimatio nō teneret, ꝑ cōsequēs esset icapax. d. Joānes: ꝛ si hꝛditas deuenerit ad dictā dominā Gentilē, an postea Joānes possit ex testamēto dñe Gētilis i quo istitut⁹ est capere hereditatē dicti Hieronymi tanq̄ delatā dicte dñe Gētili, l3 dña

a ¶ Preiudicio. de hac clausu. j. li. v. consi. clxxxvij. cu3 seq. Soci. ꝯsi. xcv. lib. iiij. Cor. ꝯsi. iij. consi. xxxiiij. lib. j. ꝯsil. xciij. li. ij. Cur. senior ꝯs. xvij. col. iij. cū duob⁹ ꝯs. sequenti. cōsi. lxxiij. co. vij. cū seq. deci. ꝯsi. dclxxvi. nu. vj. ꝯs. dcx. ꝯ. dcxcviij. Jas. consi. ccij. li. ij. consi. cx. in fi. cōsil. clvj. col. iij. lib. iiij. pulchre Cepola. cau. ciui. consi. vlt. Lud. de sardi. tra. legiti. col. lvij.

b ¶ Collateralib⁹. Imo etiā de istis [illegible]

Gentilis hereditate non adita decesserit, quã tamẽ ex forma statuti transmittit ad heredes suos vr in hoc breuiter concludendum q.d. Joã. in casu predicto possit capere ex testamento domine gentilis. hoc expresse vr decidere Barto. in. l. is q solidum. ff. de vul. & pu. vbi querit an ille, qui est institutus a patre spuriũ possit instituere dictum spuriuz & concludit q ex tali accu testandi nõ dz psumi fraus. ar. l. ex hoc edicto. §. licet heredem. ff. de alie. iud. mu. cã fa. & ita etiã tenet spec. & Jo. an. in ti. de succes. ab intest. §. j. ver. sed quid si pater instituit. & expresse Bal. C. de fideicõ. in. l. eam quam. in pe. vel antepe. col. vbi ad hoc inducit gl. quã ad hoc reputat singularẽ in authẽ. quib. mo. na. effi. sui. §. fi. pro quo bonus tex. in. l. qui testiuz. ff. de his quib. vt indi. & facilius presumeretur fraus, si dña Gẽtilis alio titulo, q̃ titulo & ex causa vltime voluntatis, voluisset transferre in dictum spurium illud quod ipsi domine Gẽtili obuenisset ex bonis dicti Hieronymi: vt. l. j. C. de natu. libe. & no. expresse Bar. & aliĩ in. d. l. si is qui filiũ. arg. d. l. ex hoc edicto. & no. Jo. de imo. in. l. ex facto. in vl. co. ff. de here. inst. & ita loquitur opinio eorum qui in hoc vidẽtur aduersari: & vltra predicta ad hoc quod nõ presumat in dicto dubio fraus, & tacite accommodata fides: bene faciunt no. per Bar. & doc. in. l. Lucius. §. fi. ff. de le. ij. Ex quib9 concluditur do. Damianam esse exclusam, & dictum Joannem ad dictam hereditatẽ vocari, & principaliter ex fundamẽtis habitis sup pmo q̃sito.

Epitome.

a ¶ Non obstante. vel als licite alex. l. quod & bonis. §. j. ff. ad leg. fal. Antoñ. corse. in sing. ver. molestia. Jas. l. stipulatio ista. §. j. co. iij. de, ver. ob. Fely. c. causam q̃. char. pe. de rescri. bertrã. pñl. xj. col. j. lib. j.

b ¶ Judicialr. Jtẽ j. eo. consi. clj. in fi. & li. vj. psi. cxcv. colum. fi.

1 ☞ Testator instituit vxorẽ & legata reliquit fratri cum clausula ne molestet dictam heredẽ sub pena amissionis legatorum applicandorum hospitali: tamen frater sciens testamẽtum petiit in dubio a. d. herede certum fundum. d. hereditatis respon. Alex. q cõmissa est pena, & qd sine alia declaratione potest hospitale petere a. d. fratre legata ei facta tanq̃ in penam translata lz dicta molestatio nõ habuerit effectũ. & licet Pau. consi. ccxxj. lib. ij. contrarium in simili consuluerit.

Consilium. LII.

Viso testamento Bartholomei quondã accursij de la cruce. & legatis in eo relictis Michaeli ei9 fratri, & in stitutione facta de dña Margarita ei9 vxore, & cũ clausula generali, q dictus Michael nõ molestet turbet, aut inquietet dictã heredẽ in aliq9 bonis predictis sub pena amissionis legatorũ ipsi Michaeli relictorum applicandorum hospitali Jesu Christi: & put latius in dicto testamento: & visis & cõsideratis aliĩs de quib9 in themate pdicto proposito. ¶ Quod talis impositio pene facta p testatorem. d. Michaeli fieri potuit, facit. l. j. C. de his que pene no. insti. de legatis. §. fina. l. j. §. si ita. ff. ad legem falcidiam. & in posito nostro no. Bar. in. l. vxorem. §. heres. ff. de leg. iij. & melius i. l. paterfami. ff. de hered. insti. vbi dixit q† ista est iusta causa priuandi heredẽ hereditate ex dispositione testatoris, qñ testator dixit q si heres iniuste molestaret vxorem in tali relicto, priuat hereditate eũ. Nã si heres iniuste molestet vxorem, priuabitur hereditate: vt in aut. relicto. C. de indi. vidui. 2 & imo. in. d. l. Luci9. §. tres heredes. ff. ad trebellia. ¶ †Scdo presupponõ q ille qui est prohibitus molestare alium, dicit molestare eum. & contrauenire dicte prohibitiõi, si moueat ei controuersiam: q2 ista vident equipollere. s. molestare et controuersiam mouere: vt probatur in. d. l. Luci9. §. tres heredes. in ver. controuersiam mouere. & quod ibi gl. iuncta gl. in ver. de omni. dũ dicit molestat &c. ibi Bar. & hoc ibi expressi9 Jo. de imo. vbi refert q ista sunt de mente Cy. in. l. quoties. in fi. C. de dona. que sub modo. attẽta. l. quã allegat Cy. & ista etiã tz Raph. in. d. §. tres heredes. ¶ Et cõstat q ille dicit contro uersiam mouere, & per cõsequẽs molestare qui quomodocunque faciet controuersiã siue agẽdo, siue excipiendo, siue de iure, siue de facto, siue in iudicio, siue etiam ante litem cõtestatã siue post: vt no. gl. & doc. in. d. §. tres heredes. in ver. mouerit. & ibi Dy. & l. lz si lege. §. si ante litem. ff. de peti. here. l. non solũ. §. si statutum. ff. de procu. & ibi no. Bar. in. l. amplius. ff. rẽ ra. ha. & Bar. in. l. causas. C. de trãsac. & in. l. cum postea. per illum tex. C. de pac. & Ang. in. l. j. C. de pscri. lon. tem. in. l. qui fidem. ff. de transac. & no. Canoni. maxime Anto. de bu. in. c. si diligẽ ti. de fo. cõpe. ¶ Et quod dicatur molestia inferri ẽt agendo in iudicio, est tex. in auẽ. de fideius. circa prin. i ver. molestiĩs. & in. l. j. in ver. molestari. iuncta expositione ibi data per nicolaum de mata. & Bal. C. de nũdinis. vbi exponunt illum tex. in ẽ. molestari. nõ possit iferri id est nõ possint nos cogere soluere vel respondere in iudicio, put patet ex litera. & sic apparet q p act9 etiã iudiciales, dicitur molestari psona ad iudicium voca-3 ta. ¶ †Et p hoc patet nõ obstare id q no. Bar. i. l. j. §. nõ aũt. ff. si qs testa. liber esse iussus fue. vbi dt q si statutum dicat qd si qs molestauerit vel turbauerit aliquẽ i possessione sua, vel p similia vba que denotant vim i personã, & molestiã vel turbationem illatã in aliquem: tũc reqritur dolus vt illa pena locum habeat: vt ibi per eũ. nam dico q qñ aliquis vocat ad iudicium super re illa in qua vel de qua non debeat molestari: & aduersarius ɔ eũ producẽdo petitionẽ p quam vellet i effectu excludere personã vocatam ad cãm, & eius vsum dicat molestari persona de dicta re, & ei moueri cõtrouersia: qd idẽ est in. d. §. tres heredes. cum ibi not. nec Pau. de Ca. in consi. ccxxj. lib. ij. incip. Anteq̃ veniam ad dicta dubia &c. dicit q mouere dictã litem, non dicat molestare personã de re, de qua mouet controuersia: vt statim etiam ostendam. Et si hoc dixisset, cũ supportatione nõ bene dixisset: sed cõtra iura & decisiões. s. allegatas. ¶ Bene facit quod no. Bartol. in. l. j. §. huius autem interdicti. ff. vti 4 possid. circa princ. vbi dixit† quod si quis diffamat me dicẽdo q tale prediũ non est meũ, sed suum: & q teneo indebite & propter hanc diffamationem non possum ibi inuenire colonos et laboratores q velint predium illud colere: dicitur ille mihi facere vim respectu possessiõis dicte petie. facit. l. vim facit. ff. de vi & vi ar. ecce ergo quod sola inquietatio vbalis dicitur molestatio: & sic est vis turbatiua. ¶ Et sic apparet q etiã Pau. i pre-5 alleg. cõsilio dum allegat. d. l. vim facit. †per quam dicit q molestatio est turbatio: presupponit vim. non negat quin vbalis cõtradictio & inquietatio dicitur molestatio. firmat Bartolus in. l. si prius. in. v. oppositiõe prime partis. ff. de operis no. nun. & Lappus allegatiõe. lxvj. Antonius de bu. in. c. audita. de resti. spo. & Spe. i tit. de act. peti. §. super actione. ver. sed nũquid habet. Joãnes andreas in. c. mandatum. de rescrip. & Baldus in. l. non ab re. C. vnde vi. & i disputatiõe accusatus de vi turbatiua. i. xvij. col. & Baldus in. l. ordinariĩ. in. v. col. C. de rei vendicatione. vbi ad hoc allegat. d. l. vim facit. allegat etiam. l. fin. ff. si vsufru. pe. ¶ Pro hoc etiã facit quia ille qui cõtendit se possidere, dicitur me turbare ex illis verbis: vt declarat Cy. in. l. j. i tertia questione vti possi. facit quod no. Bal. in. l. prima. de vsu 6 fructu. in vltima col. vbi dixit† q si in instrumento continetur q ego proprietarius promitto vsufructuario non inferre vim & questionem vel molestationem aliquã, quod hoc non obstante[a] potero petere ab eo satisdationem de vtendo & fruendo arbitrio boni viri: quia dicta vba intelliguntur nisi quãdo oriatur questio ex natura eiusdem contractus. l. quero. §. inter locatorem. ff. loca. Si enim intelligeretur illud verbuz molestia, de violentia illata persone, & non de fruendo boni viri arbitrio, non procederet ex natura eiusdem contractus, cum nõ diceretur Petrus contrafacere contra ea que vult Baldus in dicta lege prima. ¶ Ex predictis infertur q. d. Michael monẽdo dicte heredita. controuersiam iudicialiter[b] de dicta petia terre specialiter nominata in testamento predicto, & contra voluntatem testatoris habens notitiam cõtentorum in dicto testamento, incidit in dictam penam priuationis legatorum. et meo iudicio iste casus stantibus predictis narratis in facto nõ videtur habere difficultatem attento q etiã dicta petia terre, vt in principio narrat, erat de bonis hereditatis dicti testato-7 ris. ¶ †Quo autem ad secundum: quo queritur an satis sit q in hoc iudicio sit petita domus pro parte hospitalis legata dicto Michaeli tanquam ipso legato sit priuatus absq3 eo quod per prius fuerit petitum in alio iudicio per se pronuntiari & declarari Michaelem fuisse priuatum: & rescissa esse legata sibi relicta. & sufficiat in hoc iudicio incidenter fuisse petitum declarari dictum Michaelem esse priuatum: & ideo dictam domuz spectare ad dictum hospitale, non insisto: quia res videtur mihi clara quod sufficiat esse petitum prout presupponitur. ad hoc allego quod not. glos. in. c. constitutus. de reli. domi. in ver. iuxta ratam per quam dicit ibi etiam not. Antonius de But. 8 in sexta col. † quod vbi in libello petitur res, tacite videatur peti etiam rescissio contractus. vnde si minor petit rem quam vẽdidit sibi restitui, procedit libellus: licet non petatur cõtractus rescissionis quia petitio cõsequentis est preambulum ad illud. ff. de acquirend. heredi. l. illud. & si petatur hereditas restitui, et postea appareat in iudicio testamentũ esse querelãdum, quod super illo libello possit ferri sententia s̃cundum Antonium de bu. & ibi, & sic vult q ẽt si nõ esset in hoc iudicio expsse petitũ & declarari Michaelẽ cecidisse a legato, sufficiat libell9 i quo petit cõdẽnari ad restitutionẽ. ¶ Ad idẽ bene facit q no. gl. in. l. qui de inofficioso. & ibi doc. ff. de inoffi. test. vbi habetur q sufficit in

fecit in vno & eodē libello filium exheredatū intētare petitionem hereditatis, et querelā inofficiosi testamēti ad rescindendum absq; eo quod in alio libello prius fuerit petitū rescindi testamentū. Ad idē qd not. Bar. in. l. que sub condi. §. fin. ff. de condi. instit. & Bal. in. l. quo tempore. C. de testi. mili. cū multis si. Ex quibus concludo hospitale debere obtinere.

Consilium. LIII.

Viso themate suprascripto, & his q̄ copiose scripta sunt per consulentem aliqua dūtaxat subiungā circa illud dubium, qūo iudicetur sufficiēter probatum casum & idemnitatem legati per modos, de quibus infra. ¶ Dico dictam probationē esse sufficientem. ¶ † Nam presuppono quod ad probandū amissionem rerum simili qualitate subtractarum, sufficit probatio per coniecturas seu presumptiones, & verosimilitudines etiaz tales, que alias nō fuissent sufficientes ad plenā probationez. ita no. Bart. quem alij sequuntur in. l. si quis ex argentarijs. §. pe. ff. de eden. vbi inquit quod sufficit pbare per coniecturas casus clandestinos & occultos, puta furtum, vt pbādo q ostiū fuit ruptū, famulus fuit, & similia. arg. l. nō omnes. §. a barbaris. ff. de re mili. & not. Cy. in. l. si creditor. in fi. ff. de pigno. acti. ¶ Attendendū tamen est illud, qd dicit Bar. sufficere fugam famuli, qui casus videtur vt no. Bar. in. l. si qs ex argentarijs. §. antepe. ad hoc vt no. Bar. in. l. si qū. ad fi. C. vnde vi. & Spec. in tit. de fur. ver. pe. vbi querit Spec. † si quis habeat rem aliquā in pignus, & illa fuit sibi in furto subtracta, quomodo pbabit iste q fuit sibi subtracta. Respondet ipse q pbabit pbando: tali nocte latrones venerūt ad ostium suū, & illud fregerunt. Joan. And. in titu. de loca. vel probabit se magnū clamorem et rumorem fecisse de nocte: & quando latrones erant in domo, & q surrexit, & dixit tale pign⁹ sibi fuisse substractuz. hoc dico q: vt intelligo Joānes conat̄ ad probationem hui⁹ rei q tempore quo dictus Cremonius aufugit, dictus Joannes plurimum conquestus fuit de subtractione dicti legati, q misit nuncios ad insequendum dictum Cremonium occasione dicti legati. ¶ Bene faciunt no. per Joan. an. in. c. j. de dolo et contu. lib. vj. & in addi. Spec. in titu. de appel. §. nunc breuiter. super versi. quid ergo. & Guli. de cug. & Bar. in. l. ij. §. adijcimus. ff. si quis cau. & Ant. de but. in. c. ex ratione. de appel. et Ang. in. l. fi. ff. de fer. & Bal. & Saly. in. l. j. C. de dila. & Moder. in. l. quesitum. ff. de re iudi. vbi concludunt † q si debet probari casus fortuitus, vel impedimētū, debet dici hoc esse arbitrarium arbitrium inspecta facilitate pbationis, vel difficultate inspecta, qualitate persone, & secundū predicta aliquando exiget plenā probationem, aliquando non. ¶ Et ex hoc suadeo q pro parte Joannis capituleť et deducat̄ qualiter ipse est et fuit tempore dicti dati legati, & post reputatus cōmuniter ab omnibus vir fideiis & bonus & veridicus. ¶ Ad idem accedit quod dicit Fedc. de senis in consi. cxix. incip. nulli dubium est &c. vbi voluit q in his in quibus probatio est difficilis, sufficiat pbatio per cōiecturas[a] habere posse, licet alias non facerent plenā pbationē: allegat id qd habetur in. c. Michael. de fil. presby. & in. c. tertio loco. de pba. & in. l. si vicinas. C. de nup. & in. c. veniens. el. ij. ff. de testi. & idem no. in effectu Bar. in. l. in illa stipulatione si Calendis. in fi. ff. de ver. ob. & in. l. de pupillo. §. si quid ipsi pretori. in. viij. q. ff. de no. ope. nun. & Host. in. c. fi. quod me. cau. & Bal. in authen. quas actiones. ad finē. C. de sacrosan. eccle. et in. l. si quis in hoc genus. C. de episc. & cleri. & in. l. quicunq;. in pen. col. C. de ser. fug. ¶ Et Ant. de but. in. c. veniens. el. ij. de testi. et ibi ad propositum dicit q quando sumus in his que sunt difficilia probatione, sufficiat probare p famā cū aliquibus adminiculis, per. id quod habetur in. c. preterea. eo. titu. & stante q mandatum fuit legatum dicto Dominico deferendo Bononiam ad illum mercatorē Bononiēsem, cui deferri iusserat mercator Ferrariensis, presumitur q fuerit illud idē legatū qd datū fuerit Joāni a dicto mercatore Ferrarie, propter breuitatē temporis, vt pbatur in. l. si ventri. §. fi. ff. de priui. cre. cū ibi no. per Barto. & in. d. §. si quis ipsi pretori. in. viij. q. facit tex. in. c. officij. de elec. cū fi. et qd pulchre no. Bal. C. de fideicom. l. eam quam. circa penul. char. dum allegat. d. l. si ventri. §. fin.

Summarium.

1 ☞ Testator potest disponere q de omni redditione rationis stetur dicto tutoris filij: et stabitur declarationi facte p tutorem in testamento suo, etiam siue iuramento. nu. 2.
2 Legatum valet collatum in voluntatem legatarij non tertij.
4 Incertitudo in contractibus vitiat sicut in testamento.
5 Tutor etiam ex dolo futuro liberari potest.
6 Compensatio potest opponi cessionario: & tutor tenetur alere sororem pupilli que aliunde non habet.

Consilium. LIIII.

Circa id quod queritur an stante dispositione testamenti dn̄i Melchionis prouidentis q dicti dominus Joannes & domina Cecilia vxor testatoris, & mater Māfredi filij & heredis testatoris nō teneātur ad aliquā rationē reddendā, & q de omnibus & singulis que dicerentur peruenisse ad manus eorum, vel alterius eorū, & penes ipsos vel alterū ipsorū, remāsisse & occasionem tutele et administrationis credatur, & stari debeat simplici verbo ipsorum, ipsosq; et quēlibet ipsorum absoluit a ratione reddenda, & reliquorum prestatione: prohibens q non possit peti ab eis redditio rōnis cōtra ipsorū tutorū aut alterius eorum voluntatē & heredū suorū, & q dictus Manfred⁹ seu dicti pupilli non possent vigore dicte administrationis & reliquorum, et occasione eorum exigere ab ipsis tutoribus &c. an assumpta tutela per dictū. d. Jo. Antoniū cum administratione bonorum cum peruenerit nonnulla quātitas pecuniarū dicti Manfredi ad dictū tutorē, & ipse tutor in suo testamento postea exp̄sserit & recognouerit se dictas pecunias habuisse & expendisse in tali re in vtilitatem pupilli p̄dicti, puta in satisfaciēdo tali legato relicto in testamēto dicti domini Jo. stari debeat dicto ipsius tutoris, quod expenderit ad illā causam in vtilitatē pupilli, adeo q in effectu non teneatur heres dicti tutoris ad illas pecunias quas tutor asseruit ita expēdisse, & lati⁹ put in statuto cōtinet̄. ¶ † Et puto de iure esse verum q stari dʒ dicto p̄fati tutoris, & illi recognitioni, & assertioni facte in eius testamēto. Nam testator ei illam potestatē dare potuit, vt. l. Theopompus. ff. de do. p̄le. & quod no. Spe. in ti. de teste. §. restat. versi. hoc tamē fallit ibi dum dicit. xxiij. creditur vni. vbi in hoc consensus partium interuenerit. Nam etiā testimonio aduersarij stari et committi potest. l. fi. C. de fideicommi. insti. de fideicom. here. §. fin. Nam q talis potestas dari possit in vlt. volūtate oēs tenēt, vt no. Bar. in. l. fi. de pre. stip. dum refert v̄ba Pet. Quinimo etiā inter viuos[b] seu in contractibus magis cōis conclusio hʒ se, q hoc fieri posset, vt ibi per Dy. Bar. & ceteros scribētes, & per Jo. Andr. in addi. Spe. in ti. de proba. §. videndum. super versic. quid si tibi &c. et Jac. but. & Bal. in. l. iusiurandum quod ex cōuentione. in pnc. ff. de iureiur. & Bal. in. l. j. in secūda & pe. col. C. de sen. q̄ pro eo q interest. & in authē. iubem⁹. C. de iud. & Ant. de bu. in. c. finē litibus. de dolo et cōtu. in pe. col. & in. c. ij. post medium. de fide instru. ¶ Nec obstat si diceretur q requirebatur iuramentum in casu predicto, vt habet in. d. l. Theopompus. versi. iuratus. sed dictus tutor. s. Joā. an. nō iurauit nec heres suus etiam iurare nec declarare potest. l. generaliter. circa princip. C. de reb. credi. vbi dn̄ dicit tantum discrepet hereditariū iuramentum a principali sacramento, vt no. Bal. in. l. ait pretor. in fi. princi. ff. de iureiu. & in. l. bone fidei. in vlti. col. C. de reb. cre. & in. l. ij. in prin. ff. de condi. inde. & no. Lud. Ro. in. l. sed eximendi. §. fi. ff. ne quis eū qui in ius vo. vi exi. & in. l. qui bona. §. dāni. in additionibus. ff. de dam. infec. & bn̄ facit quod no. in. l. Pomponi⁹ scribit si frumentum. §. fin. ff. de rei ven. & in. l. inter stipulantē. §. j. de verb. obli. quia respōdeo put r̄ndet ipsemet Bal. in. d. l. Theopompus. & Ant. de but. in. c. veniens. el. j. de testib. † qd quandoq; testator disponit in testamento, q stetur dicto alicui⁹ de eo q ipse testator sibi dixit: et tunc quia dictū ipsius est quodammodo veritas defuncti magis q̄ iudicium disponentis: tunc debet deponere per iuramētum sicut testis: ita loquitur tex. in. d. l. Theopompus quandoq; testator dicit esse standum dicto alicuius de eo quod ipsi dicenti videbitur: tūc non est testis, sed potius quidā arbitrator merito non debet iurare. arg. authē. decernim⁹. C. de arbi. & similiter tali declarationi non requirit̄ partē aduersam esse presentē, vt in preallег. l. Theopōpus. & ibi no. Bar. et Anto. de but. in. d. c. veniēs. † si dicatur q est speciale fauore dotis in casu. d. l. Theopōpus. s. q: potest committi in testamēto declaratio dotis dicto tertij: quia est dispositio captatoria, et toleratur q valeat fauore dotis, nō vitiatur. l. cū post. §. gener. ff. de iure do. & in. l. j. de dotis pmis. al's talis dispositio tanq̄ captatoria nō valeret. l. capta-

[a] ¶ Cōiecturas. s. eo. consi. xxiij.
[b] ¶ Viuos. s. lib. j. cōsil. xlvij. nu. iiij.

torie.ff.de hered.insti.ꝛ ita vult Bar.in.d.l. Theopompus.ꝛ plenius in consi.clxviij.incipiē.quidam habens bona communia.ꝛ Pet.de anch.ꝛ Jo.de Jmo.in.c.iij.de testa.ꝛ in.l.captatorias.ff.de here.insti.quia respondeo ꝙ contrariū posset ꝓcedere,quando esset collatum in voluntatem tertij,sed vbi est collatū in voluntatē ipsiusmet cui venit querendum:tunc nō dicitur dispositio captatoria,ꝛ valet,vt.l.si ita expressim.ff.de conditio.ꝛ demonst.ꝛ.l.si ita legatum.§.illi si volet.l.senatus.§.legatum.iuncta.l.nōnunꝙ.ff.de cōdi.et demon.ꝛ quāuis nō fuerit expressa certa quātitas:tamē qꝛ legatū predictum relictum fuit conditionaliter ꝛ sub conditione,si ipsi tutores declarabūt,debet valere.l.j.ff.de lega.ij.qꝛ veniebat certificandū ꝑ declarationē ipsius tutoris prout est declaratū per dictum dñm Joannem Anto.in testamēto,quo potest fieri similis declaratio.l.vnū ex familia.§.si de falcidia.ꝛ ibi Bar.ff.de leg.ij. Item nō erat omnimoda incertitudo:qꝛ testator se retulit ad quantitates quas peteret,vel petere vellet ipse pupill⁹: ideó nō dꝫ vitiari ratione incertitudinis.l.triticū.cum ibi not.ff.de verbo.oblig. ¶ Confirmo:qꝛ videmus† ꝙ incertitudo in contractibus vitiat sicut in vltimis voluntatib⁹.l.cum post.§.gener.ff.de iure do.ꝛ.l.ita stipulatus.in prin.ff.de verb.oblig.et tamen valet ista cōuētio si promitto de expensis seu ea quātitate vel interesse stare simplici suo dicto,vt late ꝓbant Dyn. Bar.ꝛ oēs.in.d.l.fi.ff.de ꝓto.stip.cū cōcor.s.allegatis.ꝛ sic pꝫ ꝙ ex tex.in.d.l.Theopompus.cū ibi no.ꝑ doct.in aliquo non ob.maxime cū loquat̄ qñ nō in volūtate tertij cōmittebat̄: qꝛ tunc magis vitiat̄ dispositio regulariter velut captatoria. Et tanto magis predicta ꝓcederēt,vbi tales expense essent ꝟosimiles,vt asserit clarissimus.d.aduocatus Ludoui. per nota. maxime ꝑ Bal.in.l.j.in pe.col.C.de edē.ꝛ in rub.de fide instr.ꝛ in.x.col.in versicu.sequitur videre de scriptura quorundam officialium.et per hoc Jo.an.in addi.Specu.in titu.de instru.edi.§.nunc videndum.circa.iij.col.et per alia allegata per dñz aduocatum predictū q̄ superuacuū est referre. ¶ Fortificant̄ predicta ꝑ ea que dictus dñs Melchion testator disposuit in testamēto dum legauit tutoribus quicquid dicti minores petere possent vigore administrationis predicte,et reliquorum seu eorū occasione ꝛc. Que ꝟba vident̄ operari,† ꝙ lꝫ al's vbi simpliciter testator disponit ꝙ tutores non teneātur iure administrationis:tñ non intelliguntur liberati a dolo furtiuo, ꝛ a cōsignatione reliquorum.l.ab aurelio.§.Caius.ꝛ.l.Aurelius.cum simi.ff.de lib.lega.tamen plenius operatur legatum factum in modum,quo fuit in casu nostro:qꝛ importat vt non debeant in effectu reddi reliqua,ꝛ illud quod teneret̄ ratione doli tutor:qꝛ quāuis debeatur a tutore tamē tanꝙ debitū potest ei legari vt videt̄ probari.in.l.quidam decedens.in versi. damnum vero quodcunqꝫ.ꝛ ꝙ ibi glo.ff.de admini.tuto.ꝛ.l.si quis rationes.in fi.ff.de lib.leg.et ibi consuluit Dy.in cōsilio cxciij.incip.Brunellus notarius.ꝛ ita dicit esse de mēte Dy.ꝛ Ray.in.d.l.si quis rōnes.lꝫ nonnulli aliter[a] intelligant,sed precedens fundamentum puto tutius esse. ¶ †Secūdo principaliter queritur an dictus Ludouicus tutor vel curator dicto Manfredo post mortem dñi Joannis Ant.possit cōpensare quātitatē expensarū ꝛ alimentorū prestitorū dñe Cōstantie sorori dicti Manfredi,ꝛ talē exceptionē cōpēsationis opponere cōtra dictū Marcellū cessionariū posito ꝙ dict⁹ Ludouicus in aliquo teneretur dicto Marco occasione dictorū legatorū dicto Manfredo relictorū,ꝛ occasione cessiōis predicte:in quo breuiter concludo ꝙ sic.Nam† tutor pupilli tenet̄ prestare alimenta sorori ipsius pupilli que aliunde nō habeat vnde se alat.l.tutor ſm dignitatem.§.fi.ff.de admi.tut.ꝛ.l.j.§.sed nonnullos.ff.de tutelis ꝛ ra.distra.l.qui filiū.ff.vbi pupillus edu.de.Et sine dubio in casu nostro tenebat̄ Manfredus ad dictas expensas:quia dicit̄ eas fuisse relictas dicte mulieri in testamēto dñi Melchionis:et sic in dictis expēsis erat obligatus Manfredus:vel contraria actione tutele si fuerint facte durāte tutela:vel vtili actione negotiorum gestorū,si fuerunt facte eo existēte curatore,iuxta.l.j.§.in tutela.ff.de tute.ꝛ rat.distra.et curatoris.cum ibi notatis de negot.gest.ergo dꝫ posse obijci per Ludouicum exceptio compensationis cessionario[b] sicut poterat cedenti,vt in terminis firmant Jacob.de rauen.Cy.Bal.Ang.ꝛ Saly.in.l.eius.C.de cōpē.ꝛ Cyn.in regula,si quis ius.lib.vi.ꝛ Bar.Bal.Ang.in.l.si quis in rem.ff. de procu.ꝛ Spe.in ti.de procu.Barto.ꝛ alij in.l.doli.ff.de nouatione.tanꝙ exceptio rei coherens,vt probat̄.in.l.si quid.ff.de cōpen.vbi talis exceptio cōpetit fideiussori ex ꝑsona rei:necnon dicitur personalis exceptio que personam tangit.ff.de excep. si fideiussor.exceptiones autem coherentes rei sicut dant̄ contra principalem ita dantur cōtra singularem successorem.l.in hoc iudicio.§.si inter.ff.cōi diui.ꝛ.ff.ꝓ socio.l.idemqꝫ.l.fi.ff.de excep.rei iudi.cum si. Et sic concludo do.Ludouicū cōtra dictum do.Laurentinum cessionarium posse vti exceptione cōpensationis. Et ita dico ꝛ consulo ego Alexander de Jmo.

Marginal notes:

a ¶ [illegible]

b ¶ Cessiōario.hec est cōis [illegible] dum [illegible]

c ¶ Incertus,hec cōis vt ꝑ Alex.in d.l.seius saturninus.Frā.cur.singu.cxi. [illegible]

Summarium.

1 ☞ Legatum,cum nupserit,est conditionale.

2 Dies incertus semper facit conditionem etiam si executioni opponatur.

3 Coniuncti verbis tantum si sint inter eos nō est locus iuri accrescendi.

5 Statutum potest inducere legitimam in quantitate et tempore.numero.6.

7 Filia per statutum a successione exclusa transmittit dotem,et anteꝙ dotetur.

Consilium.LV.

Viso titulo questionis in statuto sub rubrica,ꝙ filie vel mulieres nō dotate non succedunt ꝛc. ¶ Uidentur prima consideratione satis in promptu se offerre rationes ꝓ dicto Rolādo ꝯtra prefatos comites Albertū ꝛ Semproniū.in primis enim cōstat Marie fuisse iure institutionis factū relictū in testamento comitis Antonij patris sui de libris mille† quas hr̄e voluit cū nupserit,vnde cū sit in relicto adiecta dies oīno incerta.s.nuptiarū:dictū relictū censet̄ cōditionale.l.dies incertus. ff.de condit.ꝛ demon.l.talis scriptura.ff.de lega.j.ꝛ ꝙ dictum adiectū sit cōditionale,probatur in.l.sancimus.§.j.in ꝟs.cōditiōe.C.de nup.ꝛ in.l.hec cōditio filie.ff.de ꝯdi.ꝛ demō. ¶ Nec refert ꝙ volebat Mariam habere mille cū nupserit:nō autem dixit si nupserit:qꝛ dictio,cū,exp̄ssa in testō reddit relictū conditionale adeo ꝙ nō transmittit̄ ad heredē legatarij decedentis ante euentum talis conditionis.l.si Titio.in prin.quando dies lega.et.l.heres meus.in princ.ff.de cōdi.ꝛ demō.l.j.ꝛ in.l. conditiones extrinsecus.ff.de cōdi.ꝛ demon. ¶ Nec est opus insistere circa illā disputationē vulgarē an relictū ꝓ dote dicatur esse cōditionale,de qua in.l.Titio cētū.§.Titio genero. cum suis multis concor.ff.de cōdi.ꝛ demon.qꝛ illa disputatio ꝓcedit simpliciter relictū est factū ꝓ dote absqꝫ illis ꝟbis: cū nupserit.ꝛ sic absqꝫ expressione diei incerte,sed in casu ꝓposito expresse dictū cū nupserit ꝛc. ¶ †Nec etiā videtur impedire qn̄ sit legatū conditionale,,dato ꝙ illa verba.s.cū nupserit. sint adiecta ꝓstationi ꝛ executiui legati iuxta illud qđ habet̄ in.l.ex his.C.qñ dies lega.ced.qꝛ illud posset ꝓcedere qñ tp̄s certe etatis adijceret̄ executioni ꝛ ꝓstationi,vt in.d.l.ex his.lꝫ qñ dies incert⁹[c] adijceret̄ ꝓstationi ꝛ executiōi legati,put fuit in casu nr̄o in die nuptiarū iuxta.l.sancim⁹.tūc dispositio redditur cōditionalis sicut si esset adiectus substātie legati.l.quibus dieb⁹.§.qdā Titio.ff.de cōdi.ꝛ demō.no.gl.ꝛ doc.in.l.sei⁹ saturnin⁹.ff.ad Treb.ꝛ ꝑ doc.in.d.l.j.ff.de cōdi.ꝛ demō.ꝛ i.d. l.si cui. ¶ Cū ergo decesserit dicta Maria añꝙ esset despōsata ꝑ ꝟba de p̄senti,vt importāt illa ꝟba, cū nupserit ꝛc.l.cui fuerit.ꝛ ibi gl.ꝛ doc.ff. de ꝯdi.ꝛ demō.ꝛ.d.l.sancim⁹. cū ibi no. ꝑ Bar.i.d.§. Titio genero.vr̄ qđ illud relictū nō trāsiuerit ad heredes suos pendēte cōditione,sed remaneat apud eos quibus erat iniunctū: ꝛ sic apud heredes pr̄is.d. Marie.l.vnica. §.sinaūt aliqd sub ꝯditiōe.C.de cad.tol.ꝛ.d.l.Titius. in prin. ¶ Et quāuis tex.in.d.§.sinaūt aliqd sub cōditiōe. dicat † qđ portio legati deficiēs ꝓpter mortē legatarij decedētis pēdēte conditione accrescat cōiuncto si extat ꝛ eo nō existēte redeat ad heredes testātis:tñ adhuc nō videret̄ dici posse qđ portio. d.dñe Marie accrescat Berte sorori sue sibi cōiuncte in dicto legato, dato ꝙ Berta viueret ꝛ suā cōditionē impleuisset: qꝛ cū dicta Berta ꝛ Maria fuerint coniuncte tm̄ ꝟbis vt pꝫ ex natura illius ꝟbi distributiui dū testator dixit ꝙ relinquebat Berte ꝛ Marie ei⁹ filiab⁹ libras mille bono.ꝑ qualibet nō est loc⁹ iter eas iuri accrescēdi, vt ibi est tex.ꝛ ibi specifice no.bar. in.l.hmōi.§.si qs.ff.de leg.j.nā dt ibi Bar.ꝑ illū tex.ꝙ si testōr instituit filias suas in cētū ꝑ qualibet cū inter eas cōiuncte ꝟbis tātū nō est locus iuri accrescēdi.ꝛ ita dicit sepe de facto vidisse.ꝛ no.Bar.in.l.re coniuncti.de leg.iij.circa.viij.colū.ꝟsi. scdo quero nunqd inter cōiunctos verbis tm̄ ꝛc.no.Bar.in.l. si duob⁹.§.fi.ff.de leg.j.ꝛ moderni in.l.qui filiabus.j.eo.titu. ¶ †Nec videt̄ obstare si dicat̄ cū dictū relictū dotis cōputet̄ in legitimā.l.quoniā nouella.C.de inoffi.testa.dꝫ ois dilatio reijci ꝺ dicto relicto.ꝛ pinde est ac si pure istituta eēt Maria, quantū est

quātū est vsq3 ad vires legitime sibi debite.l.qm in prioribus.
et.l.scimus.§.cum autem.eo.titu.Quia ad hoc videtur colligi
responsio per statutū sub dicta rubrica ꝙ filie vel mulieres ꝛc.
disponēs ꝙ filie dotate vel nō dotate de bonis patris nō suc-
cedant patri existētibus descendentibus masculis ꝓuidens ꝙ
non dotate debeāt dotari.Et subdēs quod condito testamen-
to si dictis filiabꝰ dotatis vel nō dotatis aliquid relictū sit ca-
pere possint prout relictū est per ascēdētes suos.Et deinceps
cōtēte sint talibꝰ relictis ita ꝙ pretextu aliciuꝰ legitime inte-
graliter nō relicte vel nō habite nō possint decetero agere ad
supplementū legitime vel insurgere vel querelare testamentū
vel vltimā voluntatē ex eo ꝙ minꝰ legitima percipiūt, vel ex
eo quod nō perceperāt illud iure istitutionis existētibꝰ dictis
descēdētibꝰ masculis testatoris:ꝛ ꝙ testator filios legitimos
masculos ꝛ naturales nō teneat instituere nec exhr̄dare filias:
ꝛ qḋ exheredate vel preterite in casibꝰ ꝑdictis testamentum
querelare ꝛ annullare non possent ī casibus supradictis,vt la
tius in.d.statuto continet,ex cuius statuti dispositione iuris
vr̄ quo ad casum nostrū colligi ꝙ dicta Maria non pōt veni
re cōtra testamentū patris:ꝛ q2 dictū relictū non potest reīci.
¶ †Cū enim cōiter cōcludatur ꝙ statutū pōt minuere legiti-
mam[a] in quantitate,vt Dy.ꝛ Joā.an.in regula indultum.de
re.iur.in.vj.et per Cy.in.l.sancimꝰ.C.de nup.ꝛ ꝑ dños de rota
sua cōclusione.xviij.incip.itē fuit dubitatū,ꝛ relationibꝰ posi-
tum vtrū valeret cōsuetudo ꝛc.ꝛ ꝑ doc.i.c.Raynutiꝰ.de testa.
ꝛ per illū tex.Ant.de but.in auth.vn̄ si parēs.C.de inoffi.test.
ꝛ Jo.an.in addit.Spec.in rubr.de succes.ab intesta.ꝛ Albe.ij.
par.statu.q.ciiij.ꝛ in pluribus alijs.qḋ.illius operis.ꝛ Ord.in
cōsi.cvj.incip.circa ius municipale.ꝛ in cōsi.cxxxvj.inci.factū
tale est quidam nomine.S.ꝛc.ꝛ Bar.in authen.de here.ꝛ fal.
circa finem principij.ꝛ Bar.in consi.inci.ex facto proponitur
quod nobiles.ꝛ Bald.in authē.nunc aūt.ꝛ in.l.cum lege.C.de
epis.ꝛ cle.ꝛ in.l.j.§.ius naturale.ff.de iustit.ꝛ iu.ꝛ in.l.fi.§.fin-
autē es alienū.C.de bonis li.ꝛ.l.e.C.de leg.her.ꝛ in.l.filiū quē
habētē.in.xvij.col.C.fa.erc.ꝛ in.l.fi.C.de fruc.ꝛ lit.expē.et in.c.
j.de cogni.feu.ꝛ in.l.cūctos populos.in.xvj.col.C.de sum.tri.
ꝛ Ang.in.l.Papinianus.§.quarta.ff.de inoff.test.ꝛ in.d.§.ius
naturale.in.d.aut.de he.ꝛ fal.in princ.ꝛ Salyc.in aut.nouissi-
6 me.in.x.q.C.de inoffi.test.per Old.†ita etiā pari rōne statu-
tum d3 minuere legitimā in tēpore, scilicet,quod vbi debeat
legitime pure debeatur in diem nuptiarū quando testator in
illum diē reliquit,vt not.Bart.in ꝑallega.§.Titio genero.
arg.instit.de acti.§.plus autē.ista sunt que principaliter meo
iudicio possent fortasse reddere rem istam ambiguam. ¶ Cū
istis non obstantibus videtur quo ad casum propositum ve-
riorem esse contrariam sententiam.nam aut consideramus di-
spositionē iuris communis aut municipalis.primo casu vide
tur res esse satis clara ꝙ dicta Maria quantū est vsque ad le-
gitimā summā potuit transmittere ad dictos comites Alber
tum ꝛ Sempronium fratres,ac heredes dicte domine Marie
dictam legitimam,ꝛ ꝙ ita debet reīci illa dilatio,ꝛ sic condi-
tio nuptiarum.per.d.l.quoniā in prioribus.ꝛ in.l.scimꝰ.§.cum
aūt.eo.titu.ꝛ ꝙ transmittat ad heredes ipsius legitimam seu
supplementum legitime,debeat sic talis suppletio ipso iure:q2
quo ad effectum predictum cū non fuerit petitū supplemētu3
per dictam Mariam ante eius mortem,vt.d.l.scimꝰ.in princ.
C.de inoff.testa.ꝛ ibi in diuiduo no.Saly.in.j.qḋ.ꝛ si diceretur
esse grauamē filie cōtra.d.l.scimus.ꝛ est de mēte Bald.si bene
inspiciat in.l.si arrogator.in.ij.opposi.ff.de adoptio.et in.l.ij.
in vlti.q.C.de lib.prete.s.quando legitima est debita filie non
expectata morte alterius ꝙ̄ illius de cuius hereditate agit:vt
ibi ꝑ eū.facit.l.quoniā.C.ad.l.falc.iūcta.l.linea.ꝛ.l.Plautius.
ff.eo.tit. ¶ Secundo casu si cōsideremus statutorū dispositio
nem,et adhuc puto idem iuris esse moueor primo per ea que
7 not.Jac.but.in.d.l.quoniā in prioribus.†vbi dixit si statuto
ciuitatis cauetur ꝙ filia sit cōtēta,eo ꝙ sibi relictū est in testa
mento:modo pater reliquit aliquid filio,sed eu3 grauauit seu
onus admisit,queritur an filius possit petere legitimā ꝗ̄ debe
batur pure et simpliciter,non obstante dicto statuto.ꝛ q2 di-
ctum statutum bene disponit contra.l.omnimodo.C.de inoff.
testa.que volebat ꝙ filia posset habere supplemētum legitime
si sibi minus legitima relinquebatur:sed nō disponit statutu3
dictū cōtra.d.l.quoniam in priorbꝰ.factū preter.d.l.oīmodo.
que lex in prioribus addendo ad.l.omnimodo.vult ꝙ legiti-
ma debeatur sine aliquo onere.et sic illa.l.quoniam in priori-
bus.videtur voluisse ꝓuidere ad casus non ꝓuisos per dictam
l.omnimodo. ¶ Un̄ videt iste casus ſm Jac.but.tanꝗ̄ omis-
sus a statuto debet remanere in dispositione iuris cōmunis
l.cōmodissime.ff.de libe.et posth.l.si extraneus.ff.de cōdictio
ob cau. ¶ Idē dicit Jo.de Imo.in.l.fi.ff.de cōdi.instit.in an-

8 tepe.col.volens † ꝙ statutū disponens ꝙ filia sit contēta de
eo quod pater ei reliquit tantū,poterit dicere ꝙ d3 reīci con-
ditio per.d.l.quoniam.ex quo statutum super hoc non dispo-
nit.Nam licet lex omnimodo prouideret super substantia le-
gitime:tamen q2 non ꝓuideret circa reiectionem conditionis,
necessaria fuit prouisio.d.l.quoniam in prioribus.et cum hoc
dicto transeunt etiā Bal.ꝛ Saly.in.d.l.quoniam.licet nō re-
ferant omnino fideliter verba Jac.but.prout habentur in le-
ctura eius,ꝛ prout.s.retuli. ¶ Ergo cum dictum statutū non
videatur loqui quando legitima est sub conditione relicta,vi
detur ꝙ verba dicti statuti non sunt trahenda ad casum istum
in quo filia fuit sub conditione instituta:et presertim:q2 quā-
do talis institutio fieri nō possit sine aliqua restrictione seu im
propriatione verborū dicti statuti,improprianda sunt,vt pro-
bat tex.quem ad hoc ponderat do.Ant.de bu.ꝛ Jo.de Imo.
in notabilibus.in.c.cum dilectus.de cōsue.facit qḋ no.Bart.
in.l.non dubiū.C.de legi.alleg.l.in ambigua.ff.de legi. ¶ Nō
obst.quod no.Bar.in.d.§.Titio genero.q2 pōt respōderi vel
quod verum sit dictum Jac.but.et sequaciū.per.d.l.omnimo-
do.iuncta.l.quoniam in prioribus.et.d.c.cum dilectus.qn̄ sta-
tutum dicit ꝙ mulier debet esse cōtēta dote sibi relicta.Nam
tale statutū videtur disponere circa substantiā,si forte in sub-
stātia relinqueret minus ꝙ̄ legitima:ꝛ nihil disponit de gra-
uamine ipsius:ideo cum dos succedat loco legitime,detrahet
et legitima quasi statutū dispensans quando minus relinquit
in substantia non intelligatur dispensare quando minus re-
linquitur in tēpore,vt est casus in dictis duabus legibꝰ simul
iunctis. ¶ Sed decisio Bart.loquit quādo verba statuti sunt
magis generalia:vt q2 dicat ꝙ mulier dotata nō possit aliqd
dicere contra testm̄.sed verba dicti statuti non videntur bene
conuenire casui posito ꝑ Bart.q2 in statuto dicit in effectu ꝙ
dicte filie sint cōtēte relicto sibi facto in testamēto, ita ꝙ in ꝓ-
textu alicuius legitime integritatis nō relicte,vel non habite
non possit decetero agere ad supplementū, vel infringere vel
querelare testamentum ꝛc.nam inquantū statutū dicit ꝙ sint
contente relictis sibi in testamento:certe videtur ꝙ nō obstat
casui nostro:q2 talis est ꝓprie casus decisus per Jac.but.ꝛ se-
quaces suos,vt.s. ¶ Item inquantum statutum dicit ꝙ non
possit agere pretextu alicuius legitime ad supplemētū, etiam
iste non est casus noster: q2.l.omnimodo est illa que prouidet
supplemento legitime parentū,ꝛ ille non est casus noster,sed
casus noster est quādo est adiecta conditio vel dilatio reīciē-
da alias,ꝛ de ista loquitur text.in.l.quoniam in priorībꝰ. que
lex differt a ꝓuisione supplemēti legitime:de qua loquit text.
in.d.l.omnimodo.ꝛ aperte sonant verba dicte legis quoniam
in prioribus. ¶ Item dum statutū dicit ꝙ non possit infrin-
gere vel querelare testamētū,etiā non est casus noster: q2 filia
nō dicitur infringere testamentū, nec illud querelare, qn̄ ipsa
petit tm̄ legitimā tanꝗ̄ pure,ꝛ sine onere sibi debitam,vt not.
Bal.in.l.cū de lege.in tertio notabili pricipali.C.de epi.ꝛ cle.
per illū tex.iunct a authē.pres byteros.eod.ti.qḋ dicit esse no-
tabile ꝛ mēti tenedū:ꝛ satis colligit hoc ex.d.l.quoniā in prio
ribus. ¶ Preterea etiā cōtra Bar.in.d.§.Titio genero.tenet
9 Bald.in.l.sancimus.C.de nup. † q2 differre exactionē legiti-
me in tēpus incertū vel in euentū conditionis potest, scilicet
ꝙ in totū auferatur legitima,nō pōt: q2 si filia decederet ante
tēpus nuptiarū nihil transmutaretur si verū esset dictū Bart.
ꝛ sic filia remaneret penitus indotata, ꝛ sine aliqua legitima
portione,ꝛ sic nō ꝓcederet argumentū quod facit Bar.de di-
minutione partis ipsius quātitatis legitime ad diminutionē
pro parte tēporis qn̄ esset collata dispositio in tēpꝰ incertū.s.
in euentū cōditionis. ¶ Supradicta fortificātur ꝑ decisionē
Richar.malū.quā refert Cy.in.d.l.sancimus.C.de nupt.ꝛ a-
10 lia sequitur ibi Bal.vbi cōcludit † ꝙ si statutū dicat ꝙ filie nō
succedāt extātibus masculis,sed tn̄ debeant a patre vel a fra-
tribus dotari:cōtingit ꝙ pater filijs masculis institutis filie
infanti si nupserit,reliquit certā pecunie quātitatem. queritur
vtrū dicta quātitas debetur filie incōtinēti,ꝛ sic añꝗ̄ nubat.ꝛ
concludit ꝙ sic:q2 cū dictum relictū cōpensetur in legitima.l.
quoniā nouella.C.de inoff.test.l.etiam.et.l.fi.ff.de bo.lib. sicut
de legitima d3 reīci oīs cōditio,ꝛ oīs mora:ita et de hoc reli-
cto ꝙ succedit loco legitime.ad idē,iudicat de subrogato qḋ
iudicaret de eo in cuius locū subrogaret.l.si eū.§.qui iniuria-
rū.ff.si quis cau.c.ecclia.extra vt lite pēdēte.ꝛ ſm eos ius cōe
determinat ꝛ supplet ius municipale.l.ij.ff.de noxa.l.vt gra-
datim.§.sed si lege.ff.de mu.ꝛ hon.ꝛ sic fratres admittūt ꝑ se
ꝙ illud quod est sorori relictū, succedat loco legitime,vt ipsa
nihil vltra petere possit.ita ꝛ esset admittere dn̄t ꝯtra se vt oīs
ꝯditio ꝛ mora tollat.arg.l.si duo.§.si qs.ff.ď iureiu.l.ij.C.si qs
omis.cā test.Ex q̄ infert ꝙ dicta puella trāsmitteret ad here-

a ¶ Legitimā. deci.tholo. ccccxxxvij. Alcia.tracta. ꝓsum. reg. j. presump. viij. Alex. s.lib.j.consi.lxxv. nu.ij.

des suos relictā,lz decedat añq̄ nubat tāq̄ simplex. ¶ Et cū illa opi.etiam concordat Jo.an.in addi.Spe.in ti.de testa.in rub.in ver.scire debes ꝙ Richard⁹ ⁊c. ⁊ Albe.de rosa.ij.par. stat.q.ciiij. ⁊ licet Cy.in.d.l,sancim⁹.de eadē.q. ꝙ statutū poterat in totum tollere legitimā,tamen vt dixi contrariū tenet Jo.an.Albe.⁊ Bal.locis.s.alleg.vbi approbat opi. Richar. ma.quinimo videt̄ vera illa opi.ꝙ nō possit in totum tolli,sed minui,vt firmant dñi de rota,vbi.s. et Canoniste cōiter in.d. c.Raynuti⁹.⁊ Ja.de bel.in aut.de here.et fal.in prin.⁊ Ab.in loco.s.allegato.⁊ Bal.in.d.aut.nūc añt.cū cōcor.de quib⁹.s. 11 ait ergo Richar.malū.⁊ Jo.an.⁊ alij quos retuli † ꝙ statutū excludens filias a succedendo stantibus masculis,q tñ teneātur eas dotare,nō videat̄ excludere velle filias a legitima,sed dotē habere loco legitime. ¶ Postremo videtur ꝙ alia rōne non habeat obstare dictum statutum heredibus dicte Marie:q2 in themate presupponit̄ ꝙ hi qui sunt de numero potētum,nō gaudeāt bñficijs statutorū:q2 ita est in statutis prouisum.et ꝙ dictus testator cum sit de numero potentū ergo dato,sed nō cōcesso,ꝙ statutū sub dicta rubri.ꝙ filie ⁊c.esset tāti effect⁹ ꝙ omnino potuisset dict⁹ testator facere dictū relictū sub conditione nuptiarū excludere Mariā,vt fecit:tñ nō potuit dici ꝙ in testādo ⁊ ad finē disponere potuerit.d.testator ꝙ.d.Maria nō petere possit pure legitimā,cū non potuerit. 12 d.testator gaudere bñficio dicti statuti. Beneficiū † satis dr̄ sentire ille qui ex aliqua dispositione cōsequitur hoc.s.ꝙ sua voluntas [a] locū habeat:dato etiā ꝙ aliud interesse non sentiret.l.si.ff.de vsu ⁊ habi.vt.s.§.ꝓterea si quis.insti.de act.no.gl. et docto.in.l.Paulus.ff.de solu.beneficium dicitur beneuola actio tribuens gaudium accipiēti,vt in.c.j.versi.in primis.in ti.quib.mod.feu.amit.l.vnū ex familia.in prin.ff.de leg.ij.Ex quibus concludo dictos Albertum ⁊ Sempronium comites preferri in dicto relicto fcō Marie vsq; ad ratam legitime sibi debite.Et ita dico ⁊ consulo ego Alexan.

Summarium.

1 Agens ex vna causa probans de alia non obtinet.
3 Extranei an veniant in concessione filijs et heredibus.
6 Depositio testis referentis ad suam priorem valet.
7 Testis qui semel nescire dixit potest recordari.
9 Interpretandum semper vt non sit repugnantia.
11 Testis tantum dicens se pro certo credere,non probat.

a ¶ Volūtas, glo. si.et doc.in.l.[illegible].ff. de cōdi[illegible]cau.[illegible] ci.l[illegible].§.j.in.§. de reb.dub.

b ¶ Aliter.⁊ sic x̄bū ⁊ hr̄dibus non stat simplr̄.vt.s. li.j.cōs.[illegible] scripta ad legitimos ⁊ naturales.

c ¶ Testis.s.lib.j. cōs.cxxxiij.nu.iiij. pau.cō.clxviij.li.j. ale.l.legata inutiliter.in si.ff.de lega.j.benedic.rep. c.Raynuti⁹.x̄bo si altero che.nu.ix.

d ¶ Recordari. Bal.l.j.col.fin.C. de cōfe.et in rub. de contro.inuesti. col.ij.Bald.ale.l. de tutela.C.de in īte.resti.d.§.si qs stipulat⁹. Semi. phi.c.si.col.ij.de iureiu.in.vj.

Consilium.LVI.

Viso processu cause Inter antonium et Petrum de basillis agentes et Bartholomeum Jacobi de bracolinis defendentē. ¶ Videt̄ mihi de iure concludendū partes domini iudicis esse in absoluendo dictum Bar.a contentis in petitione:tum q2 actores egerūt pro confessione et inuestitura facta per dictum Antoniū Bartholomeo predicto,⁊ ꝑ suis filijs et heredibus legitimis et naturalibus,⁊ nō probauerūt de inuestitura huiusmodi facta vt infra ostendā.† Unde qui egit ex vna cā ⁊ ꝓbat ex alia non potest obtinere.l.habebat.in prin.ff.de instit.c. abbate.cū ibi not.de re iud.in.vj.l.j.ff.si mensor fal.mo.di.notat Inno.in c.ex parte abbatisse.in princ.⁊ Bart.in.l.j.in princip.ff.de edēdo.et plene declarat Antonius de bu.in.c.dudum.de electio. et in.c.examinata.de indici. ¶ Tum etiam,quia promisit dictus Antonius de rato perpetuo quādo Antonius concessit dictas petias terrarum iure libelli dicto Bartholomeo et pro se et eius heredibus recipiēti:⁊ fuit interpellat⁹ dictus Antonius vt faceret ꝙ dictus Petrus ratificaret huiusmodi concessionem ⁊ nō facit:imo dictus Petrus cōtrauenit negādo dictam cōcessionem esse factam dicto Bartholomeo pro se et suis heredibus,vt patet in responsione ad positiones et etiam in processu manet controuersia super dicto contractu contendens mediante suo procuratore dictum contractū nō esse,ꝑut asserit ⁊ probat Bar.vt infra ostendā,⁊ sic dicitur Antonius contrauenisse et non adimpleuisse ꝙ promisit.s.respectu dicte 2 promissionis de Jacobo.l.si quis maior.§.j.ff.rē ra.ha.† ergo cum non adimpleuerat pro parte sua Antonius id quod ꝓmiserat non potest cum effectu obtinere.l.Julian⁹.§.offerri. ff.de actio.empt.l.ex placito.C.de rerū permu. ¶ Omnis ergo difficultas consistit in discurrendo,an sit probatum ꝙ cōtractus fuit celebrat⁹ eo modo quo asserit Bar.an nō. ¶ Et anteq̄ ad hoc veniam presuppono ꝙ maxima est differētia an contractus fuerit celebratus prout asserit Bart.s.pro se et heredibus:an vero prout asserit Anto.pro se ⁊ suis filijs ⁊ heredibus:quia si cōcessio sit facta ꝑut asserit Ant.scilicet ꝙ fue- 3 rat cōcessio facta Bartholomeo† ꝑut se suisq; filijs ⁊ heredibus non cōprehenderent̄ extranei heredes,vt firmat Bart.in l.iureiuran.ff.de oper.libe.per.§.emphyteusi.in authen.de nō alienan.et Pau.de leaza.in.c.potuit.in si.loca.et idem tenuit Bald.in.l.j.in.ij.col.C.de iure emphyt.per rationes ibi adiectas per eū in.l.tale pactū.q.si.ff.de pactis.⁊ Saly.late in.l.ij. in.xxij.questione.C.de iure emphy.et Raph.cu.in.l.gallus.§.etiam si parente.ff.de libe.et posth.et Joan.de Jmo.in dicto c.potuit.in antepenul.charta.de locato.⁊ Pau.de cast.in.l.si mihi et tibi.ff.de verborum oblig.Et licet Joan.de Jmo.aliter dixerit.l.quod dicitur.ff.de verb.oblig.in principio.in.xij. q.vel.xiij.col.et in antepe.col.tamen precedens opinio est magis communis a qua in iudicando non est recedendum,vt habetur in locis vulgaribus.Preterea dato ꝙ opinio cōtraria esset vera:scilicet ꝙ talis concessio possit etiam comprehēdere heredes extraneos,nedum filios heredes:tamen illud posset procedere vbi verba essent concessa hoc modo:scilicet concedo tibi pro te tuisq; filijs et heredib⁹.⁊ ita loquitur Jo.de Jmo. in.d.l.quod dicitur.sed in casu nostro aliter [b] dicit Antonius factam fuisse concessionem scilicet Bartho.et suis filijs et heredibus legitimis et naturalibus:⁊ ille qualitates importate et illa verba,scilicet,legitimis ⁊ naturalibus,referūtur ad illa duo substantiua precedētia,scilicet,filijs ⁊ heredibus,vt probatur in.l.doli.in princ.cum ibi not.ff.de seruo corru.facit qđ not.Bar.in.d.l.iiij.§.eritq; differētia.ff.vi bono.rapt.et quod etiam no.in specie.in.l.si is qui ducēta.§.vtrum.ff.de re.dub. 4 dum dicit † ꝙ quando copula cadit inter duo adiectiua que copulātur respectu alicuius substantiui:tūc requiritur ꝙ vtraq; qualitas denotata ꝑ illa duo adiectiua ꝯcurrat.l.Titie textores.ff.de leg.j. ¶ Apparet ergo ꝙ illa duo adiectiua.s.legitimis et naturalibus q̄ copulantur respectu substantiui precedētis.s.heredibus.qui sunt legitimi heredes proprie sunt qui a lege vocantur non qui a testatore.patet in.l.j.de suis ⁊ legi. et in rubro ⁊ nigro.C.de legi.here.⁊ in.l.j.circa prin.ff.de legi. tute.et in.l.iiij.§.de illo.ff.pro socio.et ibi expresse hoc no.Ful. licet improprie ⁊ large aliter sit fm eum,vt in.l.obuenire.ff.de verb.signi.⁊ naturales heredes sunt illi qui succedūt iure nature,vt.l.si.quorum bonorum.l.cum actio.in prin.ff.de bonis dam.⁊ l.scripto.ff.vnde liberi.cum simi. ¶ Hoc presupposito ostendo nunc probatum non esse ꝙ ille cōtractus fuerat celebratus,quomodo asserit Bartholomeus:nam hoc probatur per Petrum fredezanum qui primo corā iudice examinatus deposuit,ꝙ dictus Antonius inuestiuit prefatum Bartho- 5 lomeū†pro se ⁊ heredibus suis,q̄ verba comprehendunt oēs heredes etiam extraneos in casu nostro,vt no. Specu.in titu. de locato.§.nunc aliqua.versic.cxiiij.⁊ Dy.an.l.in cōuentionibus.ff.de verb.signifi.⁊ Bar.in.l.gallus.§.etiam si parente.ff. de lib.⁊ posth,per tex.in.l.stipulatio ista.§.si quis.ff.de verbo. oblig.⁊.l.si pactum.ff.de proba.⁊ not.Anto.de but.⁊ alij in.c. in presentia.de proba.⁊ no.Joan.de Jmo.in.l.quod dicit̄.in penul.vel antep.col.de verb.obli.⁊ in.c.potuit.in.xij.col.loca. ¶ Postea repetit⁹ die quarta augusti ĩ hac causa ad supplādam priorem examinationē suam factam in hac causa in qua 6 fuerint imperfecte interrogatus,vt constat ex actis † dixit se referre ad primā examinationē factā coram iudice maleficiorum pro expressione veritatis in omnibus,⁊ per oia nihil addēdo vel minuēdo:⁊ talis relatio admissa per iudicē operatur perinde ac si ipse testis [c] per expressum ⁊ specifice deposuerit in vltima examinatione illud quod continebatur in.l.q liberis.§.testamento.ff.de bo.poss.fm tabu.l.querebatur.l.tribunus.§.j.ff.de test.mili.⁊ in specie determinat Bar.in.l.eos. ff.de fal.cum quo transit Bald.in.l.iurisiurandi.C.de testi.⁊ Pe.de ancha.in cle.testibus.ad si.de testi.⁊ Anto.de but.in c.cū in tua.ad si.de testi.⁊ est magis communis opi.⁊ vera que probatur etiam per no.in.l.Theopompus.in pe.q.ff.de dote prele.⁊ i.c.de testi.extra de testi. ¶ Preterea dict⁹ testis examinatus etiam ad instantiam dicti Bartholomei vel ꝓcuratoris sui dixerat ꝙ tūc nō bene recordabat̄ de sono facti seu celebrati contractus:sed bene recordabat̄ ꝙ Jacobus de blācolinis renunciauit Anto.de braxelis petias quas recognoscebat ad libellū,⁊ ꝙ icōtinēti dict⁹ Antoni⁹ de braxelis inuestiuit filiū dicti Jacobi de blancolinis de dictis terris,⁊ qđ 7 de ceteris dictis ⁊ factis nō recordabat̄ † tñ ꝑ hoc nō seqtur ꝙ lz tūc non recordaret̄ de his que antea testificatus fuerat corā iudice maleficiorū,quin postea potuerit recordari [d] die quarto Augusti,qñ fuerat repetitus.⁊ ꝓpterea pōt se ꝑ expressiōe veritatis referre ad primum testificatum suū habitū coram iudice

dice maleficiorũ.vt in glo.ordinaria.in.c.cum causa que inter eccl nominibus.in gl.in verbo quos ad aliũm.extra de testi.ꝛ probatur in.l.quidam tabularũ.ad finẽ.ꝛ ibi põderat ad hoc illũ text.subtiliter Ang.ff.de fur.ꝛ no.moderni in.d.l.qui bona.§. si quis stipulatus.per illum text.ff.de dam. infec.ꝛ Bal.in.c.j.§.notatum est.in tit.de no.feudorum.et in.c.j.§.si eñ dño.in ti. qd sit inuestitura.et gl.in.c.cum causam que inter archiepiscopum.in ver.ratas.extra de testi.ꝛ Anto.de bu.in dicto.c.cum in tua.potuit eñ esse qd testis postq̄ fuit in causa ciuili examinatꝰ anteq̄ esset repetitus.vidit testificatũ suũ primum habitum corã iudice maleficiorum:quo viso vel habito in forma nũc recordabatur de eo qd nõ fuerat recordatꝰ in ipsa primeua examinatione facta in causa ciuili. ¶Scdo hoc pbatur per id quod deposuit Tho.de burg.qui primo coram dicto iudice maleficiorũ deposuit eodẽ modo in effectu in quo deposuit prefatus Fredezanꝰ,ꝛ postea pductus in hac causa in testẽ pro parte dicti Bartholomei dixit se scire tantũ quantũ dixerat,ꝛ testificatus fuerit corã iudice maleficiorũ,ad quẽ priorem testificatũ se refert et illum pro inserto in illa attestatione vult ꝛ subiungit hec verba,videlicet quod ipse testis addẽdo se refert ad instrumentum de quo fuit rogatus ser Philippꝰ de vnguola,quod instrumẽtum dixit ipse testis nõ fuisse sibi

8 lectum per dictum iudicẽ maleficiorũ tpe quo deposuit.† tñ dico quod ista sua relatio ad instrumẽtũ debet intelligi facta saluis ꝛ exceptis his que cõtinentur in testificatu primo habito coram iudice maleficiorũ:qꝛ cũ ipse testis in principio sue examinationis deposuerit se tãtum scire quantũ cõtinetur in dicto suo testificatu:non est verosimile qd incontinẽti voluerit se corrigere, et sibi cõtrariari, per illa verba ita generaliter ꝛ cõfuse prolata.arg.l.nam ad ea.ff.de condi.ꝛ demõ.in prima consti.C.§.quibus.¶Probatur magis in specie p no.p Bart. in.l.j.§.ꝛ parui inde.ff.quod vi aut clã.vbi dixit quod si in vno capitulo statuti dicit q̄ contra instrumẽtum debiti non possit opponi nisi exceptio falsitatis solutionis,ꝛ nulla alia põt opponi.certe per illa verba non intelligitur statuentem voluisse reiicere etiã exceptionẽ,que ex alio capitulo ipsius statuti descẽdit per dictũ.§.et parui.cũ gl.ꝛ per.l.ita pudor.cum glo.C. ad.l.Jul.de adulte.ꝛ qꝛ fm Bart.per illa verba generalia vz q̄ nulla alia exceptio possit opponi,nõ est verosimile qd statuentes voluerint se corrigere,ꝛ cum Bar.ibi concordat Bal. in.l.j.in vlt.col.C.de cõdi.inde.ꝛ Anto. de but.in.c.item cum quis.de resti.spo.ꝛ Pe.de ancha.in.c.canonũ statuta.de cõsti. et Jo.de Jmo.in.l.fi.ff.a qui appel.non licet.ꝛ in.c.ex parte. el.ij.de offi.deleg.ꝛ Saly.in.l.ita pudor.C.de adul.¶Bñ fa-

9 cit quod no.Bart.in.l.scripture.C.de fi.instru.† vbi dicit q̄ si vna scriptura videtur prima facie continere repugnantiã,dz fieri interpretatio p subdiuisionẽ seu subdistinctionẽ vt cesset repugnantia.arg.d.§.quibus.et.l.j.C.de inoff.dona.c.cũ expediat.de elec.in.vj.et ita etiã no.Bart.in.l.omnes populi.ff.de insti.ꝛ iu.in fi.ij.q.ꝛ Bal.in.l.maximũ vitium.circa pe. antepe.et vlt.co.C.de lib.prete.ꝛ Bal.in.l.sed et si posteriores.ff.de legi.et in.l.non est nouũ.eo.titu.¶Bene facit text.in.c.cũ tu. de testi.iunctis no.per Bar.ff.de no.ope.nun.in.l.j.in prin.in j.col.ꝛ in.l.labeo.ff.de sup.lega.¶Et in.l.de etate.ff.de mi. in

10 ij.q.vbi dt† q̄ si testis deposuit aliquẽ eẽ talis etatis ex aspectu reddendo rationes inferẽtes quod ex aspectu sit illius etatis de qua deposuit cum redditione rationis:ꝛ in ipsa postea rñdeat se nescire:certe testis ipse nõ improbat illa verba dum dixit se nescire.intellige.s.aliter quã supra deposuerat:qꝛ alias esset sibiipsi cõtrarius.Et idem dicit Bal.in.l.data opera.C. qui accu.non possunt.in.xv.colũ.in versicu.sed hic quero actor dicit ꝛc.vbi proprie in teste dicit q̄ debet fieri interpretatio ne sibiipsi cõtradicat.allegat in arg.d.l.nam ad ea.alr̃s esset totũ repugnãtia inter verba instrumẽti ꝛ vba testis posita in primo testificatu:qꝛ fm verba testificatus veniunt extranei, sed fm verba instrumẽti,non veniũt extranei, sed solũ filij. ¶Et si dicatur quare magis debet capi interpretatio,q̄ testis velit se referre ad instrumentum,saluis tñ et exceptis his que continentur in suo testificatu habito coram iudice maleficiorum q̄ interpretatio q̄ videatur se referre ad primũ testificatũ factũ corã iudice maleficiorum,saluis tamen et exceptis his q̄ continentur in instrumẽto.Respõdeo q̄ iste testis in hoc testificatu facto in causa ciuili ad instantiam Bartholomei deponit se scire,tanq̄ alius dixit coram iudice maleficiorũ et interrogatus in causa scientie respõdit se scire per causam scientie de qua in dicto primo testificatu, nisi reddat causam scientie q̄ fuit pñs ac vidit,ꝛ audiuit,sz de cõtẽtis in instrumẽto testis ipse presertim dum respondet ad interrogatoria dicit se non

11 recordari de oĩbus cõtentis in eo instrumento, sed q̄ † credit contenta in instrumẽto esse vera,ꝛ q̄ credit q̄ ille notarius rogatus non scripsisset nisi veritatẽ, que ratio dictum testis de credulitate,deponentis nõ est sufficiẽs in materia de qua agit in.l.ij.§.pe.vbi per Bart.ff.de aqua plu.arcen. l. testium. et ibi plene Cy.C.de testi.ꝛ Bal.in.l.solam.eo.ti.ꝛ plene in.c.tertio loco.ꝛ in.c.literis.de presum.et in.c.quoties.de testi.ꝛ p Bal. in.l.siue possidetis.C.de proba.vbi dixit q̄ testis non probat

a etiã si dicat se pro certo credere [a] per iura supra prime allegata.ꝛ Bal.in.l.ij.§.obseruari.C.de iura.calum. ꝛ in.l.conuenticulam.C.de epis.ꝛ cle.ꝛ Spec.in tit.de teste.§.j.versic.id quod deponit de credulitate.ꝛ ibi Joã.an.preferri ergo debet illud quod deponit testis ipse per relationem ad primũ testificatum cum dicat se hoc scire ꝛ etiam assignat bonã rationẽ dicti sui, et non id quod deponit testis per relationem ad instrumentũ cum non dicat se scire de veritate contentorum, vbi nec rõnẽ aliquam reddat saltem sufficientẽ imo de credulitate loquatur. Per hoc quod egregie voluit Bal.in.l. presbyteri.ad finẽ.C. de epis.ꝛ cle.secutus Jac.bu.in quadam disputatione sua vbi concludit et preponderat dictum testis reddentis bonam rationem dicti sui etiam si non sit de ea interrogatus.et idẽ not. Bal.in.c.j.§.sacramẽtum.de consue.recti feu.¶Quinimo dictus testis interrogatus sup interrogatorijs expresse dicit q̄ non discedendo ab alijs testificatis per eũ se refert ad instrumenta,ꝛ credit cõtenta in ea esse vera,nõ recordetur de oĩbꝰ ꝛc. ¶Ecce q̄ testis ipse declarat q̄ per hoc non intendit recedere a primo testificatu,et sic ꝓtestatio declarat ꝛ refringit dicta m.l.qui in aliena.§.celsus.de acquirẽ.heredi.l.at si quis.§. plerique sunt.de relig.ꝛ sump.fune.l.si mihi ꝛ tibi.§.in legatis. et.l.si ita scriptum.ff.de legatis.ij.¶Solum enim mouetur testis ad dicendũ,q̄ saluis cõtentis in prima testificatione credit contenta in instrumẽto vera esse propter authoritatẽ quã habet instrumentum confectum a tabellione.ꝛ sic non probat plus q̄ authoritas instrumẽti:ergo reprobata authoritate instrumenti in hac parte prout infra ostendam,sequitur q̄ cessat in hac causa vis credulitatis et relationis huius testis ad instrumentũ:arg.l.j.§.j.que sen.sine appel.rescin.ꝛ in. l.legata.ff. leg.j.¶Nec,etiam potest dici q̄ iste testis, per relationẽ ad instrumentũ interpretatur ea q̄ ipse dixit in primo testificatu, cum sint clara:ꝛ indefinite loquitur de heredibus , et per consequens de omnibus.d.l.sciendum.non cadit in verbis claris interpretatio.in.l.ille aut ille.§.cum in verbis.de leg.iij.Et declarat Bar.in.l.ab executore.in.iij.col.de appel.ꝛ Bal.in.l.voluntas.C.de fideicom.et presertim cũ testis nõ fundat suã interpretationem ex sua sciẽtia,sed super credulitate que in teste non sufficit,vt dixi.¶Nec fortificantur ex his que testis attestatur dum dicit q̄ si per dictum iudicẽ appellationũ sublata fuissent dicta instrumenta ipse testis deposuisset sup eis de his quibus tunc habuisset memoriam:in ceteris autẽ se retulisset ad predicta instrumẽta:prout etiam ad presens se refert ꝛc.Ecce ergo q̄ testis non refert se ad instrumenta ex eo q̄ recordetur vel sciat vera esse cõtenta in eis, et per hoc est responsum ad id qd deposuit iste testis in hac causa,dũ fuit inductus per procuratorẽ partis aduerse:qꝛ etiã ibi refert se ad testificatum habitum corã iudice maleficiorum de quo testifi atu dixit se recordari,et nõ vltra.et licet dicat ibi q̄ credit cõtẽta in instrumento esse vera:tamen hec credulitas nõ habet obstare vt supra probaui,saltem cum asserat de cõtentis in suo prima testificatu q̄ de contentis in dictis instrumẽtis nil aliud recordetur,nisi quantum continetur in dicto primo testificatu, ꝛ p cõsequẽs preferri debet et attendi cum de illo tantũ recordetur, vt testis ipse affirmat in examinatiõe facta,vt dixi. ¶Ad cõfirmationem probationum ser Bartholomei accedit etiã testimonium magistri Bartholomei de tenusio,q in effectu cõcordat in omni suo testificatu cum dicto Anto.fedrezando. Et lz pars aduersa conetur expugnare testimoniũ ipsius magistri Joan.tanq̄ prestiterit aliqualẽ officium solicitatoris in hac causa,ꝛ p cõsequẽs non sit idoneus et integer testis iuxta no.p do.de rota sua conclusione.ccclxiij.ꝛ Anto.de bu.in.c.cũ a nobis.de testi.ꝛ do.Abb.in.c.super eo.ti.fin.ad q̄ põt dupliciter rñderi q̄ si bene ↄsideretur nõ est sufficiẽter pbatũ p duos testes qui sunt contestes,et nõ singulares , ipsum fuisse solici-

12 tatorem pñtis cause ꝛc.¶† Scdo põt rñderi q̄ fides testis eius vnitur,ꝛ corroboratur ac plena redditur pꝑter consocios qui sunt valde idonei testes ꝛ instrumetarij.arg.l.si quis ex argentarijs.circa prin.cum ibi no.per Bal.ff.de eden.ꝛ no.Bald.in l.j.in.iij.col.C.de testi.vbi dixit q̄ dictũ testis alr̃s inualidũ pt cõfirmari sociorũ testificatione.Sal.in.l.in bone fidei.circa.x. co.C.de re.cre.bñ facit qd no.Guil.de cu.i.l.si duo prõni.i pri. ff.de iureiu.ꝛ p hoc etiã est respõsum si diceretur q̄,magister Jo. est socer Bartholomei.¶Ad qd etiã vltra pdicta põt rñderi

13 q̄ † socer nõ ↄmemoratur iter psonas ꝓhibitas testificari vt p

[a] ¶Credere . nisi reddat bonã causam.§.ↄsi.cix. nu. iiij.lib.j.

Spec.in.ti.de testi.§.j.versi.nunquid ergo socer. ⁊ doct.in.c.in literis.de testi.saltē inspecta qualitate ꝑsone, vt ibi per doct. ¶ Et ex p̄dictis etiā pt3 ꝙ illud qđ deponit Georgius testis, q dñ fuit ꝓduct⁹ per partē aduersarij dixit, ꝙ credebat cōtenta in instrumentis esse vera nō ꝓbat aliquid eo qꝛ deponit de credulitate, vt iam dixi. Et ex his oībus infert̄ conclusio ꝙ cū in dicto instrumēto inuestiture fuerint nisi tres testes.s. Antonius sedazanus, Thomas dñi de burgo, ⁊ Georgius p̄dictus ⁊ primi quantū ad qualitatē responsionū heredū Bartholomei discrepēt ab instrumento, vt ꝓbaui: et tertius nihil ꝓbat de instrumēto: qꝛ loquit̄ per verbū credit: certe intelligitur reprobatū instr̄m, vt cōcludūt oēs in.l.ij.§.si quis neget.ff. quemad.test.ape.et in.l.in exercēdis.C. de fide instru. ⁊ in.c.cū Joānes.eo.tit.cū simi. ⁊ per hoc videtur, ꝙ etiam absq3 eo ꝙ procedatur ad aliquam torturam cōtra tabellionem satis liqueat esse absoluendum dictum reum. Alexan.

Summarium.

1 ☞ Alienationis prohibitio in testamēto valet eo ipso quod apponatur pena.

3 Maritus licet nihil possit relinquere vxori, tamen potest ꝓhibere alienari sine eius consensu.

4 Gabelle statutum non habet locum in re inestimabili.nu.5.

6 Judex supplet cōcursum eius qui sine iusta causa recusat cōsentire.

7 Legari non potest persone prohibite etiam vt distribuat in pias causas.

8 Electio potest committi ei qui non potest esse executor.

11 More purgationi locus non est pena commissa.

Consilium. LVII.

PRospectis testamento codicillis, ac statuto de quibus est mentio. ¶ Et visis his que copiose ⁊ eleganter allegata sunt ꝑ clarissimos dominos aduocatos consortij maioris ecclesie parmēsis. ¶ Omisso multiloquio capio id fundamentū qđ mihi videtur esse tutius ꝓ facto dicti cōsortij, ⁊ istud consistere puto in virtute dictorū codicillorū in quibus dispositū est ꝙ heredes sui nō possunt vendere, nec alio modo alienare, nec etiā locare post mortē dicti testatoris sine expressa licētia, ⁊ cōsensu dicte dñe Catharine sue vxoris: et voluit contra facientem priuatum fore, et esse parte iuris hereditatis ipso iure, ⁊ facto statim cum contra fecerit, et illam deuenire debere in cōsortia viuorū ⁊ mortuorū dicte maioris ecclesie. ¶ Et presupponit̄ dictos heredes locasse dicta bona hereditaria absq3 licentia dicte domine Catharine, et contra eius voluntatem, vt mihi videtur, ꝙ si constat ante dictam locationē dicti heredes habuerūt scientiā dictorū codicillorū, debeat hereditas pro partibus eorū qui ꝯtra fecerūt deuenire ad dictū cōsortiū. 1 ¶ † Ad qđ ostendendum presuppono ꝙ ꝓhibitio testatoris ꝓhibētis ꝙ heredes sui non possint alienare vel locare si cōtra fecerunt ꝙ bona deueniūt in Titiū valet, dato ꝙ alia cā prohibitionis nō appareat, vt probat̄ in.l.filiusfamilias.§.diui.iuncta gl.in v̄bo respectu.ff.de leg.j. ⁊ no.Cy. ⁊ bar.in.l.quoties.la.j.C.de fideicōmissis. qꝛ vbi testator aliquā penā imponit hr̄di ꝓhibito alienare quā penā vult ad aliū ꝑuenire vr̄ apparere de sufficienti respectu per quē testator ꝓhibuit alienare: qꝛ voluit ꝓuidere illi alteri cui penā reliquit.insti.de lega.§.fin.et ita etiā videtur Raphael notare in.d.§.diui. ⁊ Ange.in consi.clxviij. inci.testator in oībus.col.ij.allegādo.l.j.C.de his q̄ pene noie. ¶ Scđo presuppono ꝙ dicta dispositio testatoris priuationis hereditatis in pena heredis ꝯfacientis potuit adduci nedum in testamento.l.j.C.de his q̄ pene noie.et.l.vxore.§.hr̄s. et qđ ibi no.Bart.ff.de leg.iij.sed etiā in codicillis.s.ꝑ fideicōmissum.l.ij.C.de condi.insti. ⁊ instit.eo.tit.§.fin.et ita ad fideicommissum trahit̄ presertim qñ ꝑ verbū cōe facta est dispositio.l.sceuola.ff.ad Treb.no.in.l.v̄bis ciuilib⁹.ff.de vul. ⁊ pu. prout fuit in casu ꝓposito adiectū verbū deueniret, quod est verbū cōe, vt probat̄ in.l.heredes mei.in princ.iuncto.§.cum ita. ⁊ .l.heredibus.§.fi.ff.ad Treb.in.l.fideicōmissa.§.hec verba.ff.de lega.ij. ⁊ not.Bar.in.l.centurio.ff.de vulg. ⁊ pu.in penul.col. ⁊ etiā Bal. ⁊ Bar. ⁊ alij in.l.Lucius.in.ij.questiōe principali.eo.tit.et Bal.in.l.iam hoc iure.§.ij.ff.de vul. ⁊ pup.in.l.fi.in vlti.col.C.de sac.san.ecc. ⁊ in repe.c.si pater.de testa.l.vj.in xv.col. ¶ Et l3 dicta iura loquātur de verbo, perueniat: tamē prefati doct.eadem ratione dicunt idē esse in verbo deueniat hoc ꝓbat tex.in.l.ij.C.de bo.que libe.quē ad hoc ibi ponderat Ang. ⁊ idem tenet Ang.in.l.j.pe.col.de impube.et alijs subst. per tex.in.c.j.post prin.in titu.et per alia ibi allegata ꝑ eum: l3 Jnno.in.c.Rainaldus.in verbo, deuenire.de testi.teneret contrariū: sed sua opi.cōmuniter damnat̄ per doc.in dictis locis. 2 ¶ † Quinimo posset esse ꝙ verbum directū trahit̄ ad fideicommissum, qñ est positū in codicillis s̄m cōes cōclusiones ꝑ d.l.sceuola. ⁊ ibi Bart. ⁊ no.in.d.l.verbis ciuilib⁹. ¶ Accedit quod no. Bart. ⁊ alij in.l.paterfamilias.ff.de here.insti. vbi tenuit, ꝙ quādo testator disponit ꝙ si heres molestauerit vxorē priuetur hereditate, intelligitur per fideicōmissum, vt per eū ⁊ alios ibi, ⁊ per Bal.in.l.j C.de his q̄ pe.no. ⁊ ꝑ Ang.in.d.cōsi. clxx. ¶ Et licet aliqui circa hoc variēt, tñ illa disputatio non est ad pñs necessaria, attēto ꝙ hec dispositio ꝓuatiua de qua loquor fuit facta ī codicillis, ⁊ sic nō potuit directe hereditas dari consortio.d.l.ij.C.de codicil. ⁊ qđ no. Bal.in repetitione.l.j.C.de sacrosan.eccl.circa vltimā chartā.in versi.sed his queritur an hereditas possit in codicillis ad pias causas directe relinqui ⁊c. 3 ¶ † Tertio presuppono ꝙ quāuis ex forma dicti statuti nō possit marit⁹ vxori relinquere nisi certā quātitatē: tamē non per hoc intelligitur maritus ꝓhibitus disponere in testamento ꝙ heredes testatoris non possunt alienare nec locare sine licētia, ⁊ cōsensu ipsius dō. Catharine: qꝛ hec sunt diuersa, ⁊ ex diuersis nō fit illatio.l.eum acta.ff. de calū. Jste eñ est casus omissus: vnde remanet sub dispositione iuris cōis.l. commodissime.ff.de lib. ⁊ posthu.l.si extraneus.ff.de condi.ob causam. Statutū eñ vult ꝙ nō possit relinquere marit⁹ vxori quoquo modo relicti vltra centū libras parmēsium directe vel indirecte, in quātitate vel in specie, nisi alimentorū causa: sed disponere ꝙ heredes non possunt alienare, vel locare sine cōsensu ⁊ licētia sue vxoris nō est ꝯtra ꝓhibitionē statuti: qꝛ nō apparet ꝙ in hoc verset̄ cōmodū mulieris saltē estimabile ad centum libras, vel vltra. ¶ Ergo statutū nō comprehēdit istum casum. qꝛ v̄ba statuti nō cōueniunt: probat̄ in.l.iiij.§.p̄tor.ver.toties.ff.de dam.infec. ⁊ ibi no. Bar.in fi. ⁊ sequit̄ eum Ang. ⁊ moderni. 4 † ibi dum dicunt ꝙ si sit statutum ꝙ de quolibet cōtractu de quo fieret instrumētū soluant̄ gabelle sex denarij per libram, illud statutū non habebit locū in contractibus qui sunt sup re inestimabili, al's nō continēs qd interesse estimabile, vt ꝓbat̄ in.l.ita aūt.in prin.ff.de admi.tu. ⁊ ibi etiā Bar. ꝙ statutū disponit ꝙ debeāt solui ꝓ gabella tot denarij pro qualibet libra. ⁊ si illud supra quo cōtrahitur nō ascendit ad librā, nō d3 habere statutū. ⁊ facit qđ no.Bald.in.l.fi.C.de litig. ¶ Unde dicit Pau.de ca.in.l.benignus.ff.de legi.le in 5 facto respōdisse in qōne statuti dicētis † ꝙ de omni instrumēto cōtinente summā centū librarum, debeat solui gabella vel registrari debeat, al's non valet. modo erat quoddā instr̄m legitimatiōis de quo nō erat soluta gabella, ⁊ nō erat registratū: an sit nullū, ⁊ dicit respondisse ꝙ nō ꝑ no.per Bart.in.d.§. pretor. ¶ Et si quis etiā vellet etiā dicere ꝙ illa dispositio testatoris ꝓhibētis heredes nō posse alienare, nec loeare sine licētia ⁊ cōsensu vxoris sue, potest afferre fortasse vtilitatē vxori vltra centū libras parmenses: dico ꝙ qui hoc dicit, haberet necesse ꝓbare.l.ab ea parte.in princ. ⁊ .l.in exceptioni.ff. de ꝓba.sicut dicit Bal.in.l.fi.C.de appel. dum inquit ꝙ si statutum dicat ꝙ potestas sit iudex a cētū aureis.s̄. ¶ Et cōtingit moueri petitionem hereditatis, cuius quātitas ignorat̄ vel agit̄ ad factum. ⁊ de interesse nescitur, ⁊ queritur quis futurus sit iudex. Concludit ꝙ cum maior summa tendat ad abdicādum iurisdictionem iudicis ei incumbit probatio qui vult aliquem 6 priuare.d.l.ab ea parte. ¶ † Nec videt̄ ꝙ ex dicta dispositione possit dici ꝙ commodum predictum estimabile, vt supra possit contingere vxori: quia eo casu quo vxor petita licentia per heredes ab ea noluissent sine iusta causa cōsentire, potuisset iudex sine consensu mulieris permittere.l.si cum dotem.§. eo autem tempore. ⁊ ibi no. Bar. ⁊ alij.ff.so.matri. ⁊ Bald.in l.j. ⁊ in.l.vidue. ⁊ in.l.in cōiunctione.C.de nup.in pe.rub.C.de contrahen.empt.in pe.q. ⁊ in.c.j.ad finē principij.de cōsue.recti feu. ⁊ in.l.j.ad fi.C.qui admit.ēt per eundē in.l.si mater.§.fi. ff.de excu.tu. Et Pe.de ancha.in repe.c.canonū statuta.bene facit.l.si legatario.§.fi. ⁊ .l.notandum.versus finem.ff.de fideicom.liber. ⁊ .c.j.de his que fiunt a maio.parte capi. ¶ Ex his patet non obstare si adduceretur id quod not.Jo.an.in addi. Spec.in tit.de instru.edi.in.§.nunc vero aliqua.post mediu3. in addi.incip.ad istum si.etiā referēte Guido.de suza. ⁊ Alb. 7 ij.par.statu.q.cxij.in fi.vbi concludunt, † ꝙ si statu.eum prohibet ne relinquatur vxori vltra certam quantitatem, ⁊ testator relinquat vxori[a] certam quantitatem distribuendam ꝓ anima testatoris, ⁊ cōcludit ꝙ si ista potestas distribuēdi est data soli

a ¶ Vxori. Alexā. l.cogi.§.hi qui.ad trebel.Soci.l.qui hr̄di.de reb.dub. Gerard.fin.xiiij. Ja.l.non dubiū. col.x.C.de legi.l. captatorias.col. ij.C.de test.mi.l.ij. C.de fid.

ta soli vxori, nõ valet ne fiat fraus statuto. l. scire. §. j. ff. de tut. et cura. da. ab his. Si vero vxori et aliĩ cõmissa est distributio valet: quia cessat fraudis suspicio. arg. c. prudentiã. de of. dele. et. c. ij. de statu mo. q2 dico ꝙ decisio dictorum potius facit ꝙ vxori potuit dari dicta facultas: quia actus alienationis vel locutionis nõ est expediẽdus per solam vxorem, sed per here- des cum vxore: ⁊ in casu nr̃o cessat suspicio fraudis: q2 ad ma- nus vxoris ex dispositione codicillorum nõ habent peruenire bona, sed ad manus heredũ. secus in questione formata p Jo. an. ⁊ Alberi. q2 ibi bona habebãt transire ad manus mulieris, ⁊ si potuisset fieri fraus statuto, cõtra. l. fraus. ⁊. l. qui legem. ff. de lib. ¶ Preterea in casu nostro non relinquebat in codicil- lis aliqua quantitas, aut aliquid estimabile saltem vltra quã- titatem librarum centũ vxori in ea parte codicillorũ, in qua disponit ꝙ heredes nõ possint locare sine consensu vxoris, vt s. pbaui. ¶ Omitto Pau. de ca. in. l. cogi. §. hi q solidũ. ff. ad Treb. qui non stat cũ illa decisione Guido. de suza. quam re- fert Jo. an. in loco. s. allegato. sed quod imo ibi apparet factã esse distributionẽ in pauperes, vt iussit testator et vxor petens bona p distributione, debet postea fidẽ facere de distributione alias sibi auferent bona allegata. l. nulli. C. de epi. ⁊ cleri. Hec disputatio nõ est necessaria q2 decisio Jo. and. potius facit p dispositione codicillorum: quam cõtra. ¶ Accedit distinctio quam facit Bart. in. l. cum pater. §. hereditatẽ. el. j. ff. de leg. ij.

8 dum dixit † quod licet quis nõ possit esse executor testamẽti, vt sunt fratres minores, vt in cle. exiui. de verbo. signi. tamen possunt esse electores pauperũ: ⁊ sic potest eis cõmitti electio pauperum per illum tex. et ipse etiã in suo tractatu minorica- rum, in tertia parte. et Bal. in authẽ. ingressi. in. j. col. C. de sa- crosan. eccle. ⁊ Sal. in. l. j. in. iiij. col. C. de hered. insti. electio enĩ non habet capere pecunias, ⁊ illas differentias facit Bar. in. l. cum quidam. la grande. ff. de leg. ij. et in. l. executorem. per illũ tex. C. de execu. rei iudi. et in consilio suo incipi. cõstitutio epi. et in. l. fi. §. sed ⁊ si quis. C. cõmunia de leg. et per Bald. in. l. ca- ptatorias. C. de testa. mili. p Ant. de bu. in. c. tua nos. de testa. ĩ c. literas. de sup. negl. prela. ⁊ Pet. de anc. et Joã. Jmol. in. c. nos quidẽ. de testa. nam nõ habet administrare bona nec illa capere, sed cõsentire vt qui non potest per se facere, põt faciẽ- ti cõsentire: vt no. per gl. et doc. in. l. si fundus. §. j. ff. de pigno. ⁊ Bal. in. l. si vt proponis. C. de ser. pig. dato manu. ¶ Per pre- dicta potest etiam non obstare qd̃ no. Bar. in repeti. l. j. §. si plu res. in. j. questione. ff. de exerci. col. iiij. versi. et per hoc. ⁊ in tra-

9 c tatu minoricarũ. in tertia parte, † vbi concludit qd̃ si testator facit aliquem executorem vltime volũtatis, ⁊ disponat quod debeat exequi cum consilio ⁊ consensu guardiani fratrũ mino

a rũ, non hz executor requirere cõsiliũ guardiani, [a] cũ guadianꝰ fratrum minorum nõ possit esse particeps illius officij cũ non possit esse executor, vt in dicta cle. exiui. merito nec in dicto ca su etiã consiliũ requirendũ est de necessitate, vt probatur in. l. quidam decedens. §. Papinianus. et. l. pater. et ibi etiam not. Bar. ff. de admi. tut. ne quod vna via phibet per aliã permit- ti videatur. l. oratio. ff. de sponsa. et in. d. l. scire oportet. §. j. ⁊ in regula, cũ quid vna. lib. vj. quia respondeo quod in dictis co- dicillis non est prouisum quod heredes non possunt exeq con tenta in testamẽto sine cõsensu mulieris. Unde in casu posito per Bar. in. d. §. si plures. non põt executor exequi sine consi- lio ⁊ cõsensu Guardiani: q2 per indirectũ admitteret ei quod directe denegaretur, vt dicit Bar. sed ista ratio cessat in casu nostro: q2 statutũ prohibet mulieri relinqui vltra libras cẽtũ. licet ergo testator ita disposuerat in codicillis ꝙ non possunt heredes locare sine consensu, et licẽtia mulieris nõ per hoc se- quitur quod per indirectum relinquitur sibi vltra libras cen- tum vt probaui supra. ¶ Jtẽ in casu questionis Bard. guar- dianus nõ poterat esse particeps: ideo tũc succedit dispositio d. l. quidam decedens. Sed in casu nostro nec lex nec statutum vetat quin ad locandũ potuisset dari potestas mulieri velut administratio: maxime p no. per Jo. an. in dicta additione su- pra allegata. et p hoc non oportet insistere an vera sit decisio Bar. in. d. §. si plures. ⁊ in dicto suo tractatu ɔ̃ quẽ tenuit Ri- char. mal. ⁊ Cy. in addi. in. l. idẽ. §. ita cui. ff. man. et in. d. l. qui- dam decedens. vt refert et sequitur Bal. in rub. C. de exerci, in iiij. ⁊. v. col. et in auth. ingressi. et in. j. ⁊ in añpe. ⁊ vlt. col. de sa- cro san. ecc. ⁊ in. l. id qd̃ pauperibus. C. de epis. ⁊ cle. in. iiij. et. v. colũ. in ver. secundo quero quid si testator mandat ⁊c. ¶ Nec si dicatur quod sicut non valet legatũ vsusfructus relicti vxori in testamẽto, ita nõ valet dispositio facta in codicillis, qd̃ he- redes non possint sine consensu vxoris locare, cũ habeant con nexitatem adinuicem: quia respõdeo, ꝙ posito ꝙ legatũ vsus- fructus non valeret quod nullo modo pono pro constãti: ta- men non sequitur ꝙ nõ debeat valere alia dispositio facta in codicillis in qua inest de vsufructu, et q̃ nõ cõtinet causam p- hibitionis, scilicet valoris vltra centũ libras sicut facit primũ. ¶ Ad quod bene facit decisio Bar. in dicto tractatu minori

10 carũ. in tertia parte. in versi. † sed pone ꝙ aliquis relinquit pe- cuniam vel res distribuendas, et cetera: vbi dicit ꝙ si qs relin- quit pecuniam distribuendam arbitrio executorũ inter pau- peres eligendos et facit executores fratres minores qd̃ dicti fratres minores poterũt eligere pauperes, sz nõ possint exeq. et sic vnum propter aliud nõ vitiabitur, vt ibi per eũ. alia simi- lia plura possunt adduci que breuitatis causa omitto. ¶ Ex omnibus igitur supradictis presuppositis infert clara respõ- sio, quod dicti heredes habẽtes scientiã codicillorum locãtes vel alienantes sine consensu dicte domine Catharine, incide- runt in penam dicte hereditatis quã restituere tenentur dicto consortio propter fideicommissum ex dispositione dictorum

11 codicillorũ. nec esset locus purgationi more: † q2 qñ commis- sa est pena propter maleficiũ momẽtaneum, vt in casu nostro: tunc nõ est locus purgationi more. l. j. §. si rẽ depositã. ff. depo- siti. c. j. quid iuris si post alie. feu. vas. id recu. et no. Bar. Bal. et Ang. et moder. in. l. si insulam. in. vj. q. ff. de verb. oblig. ⁊ Ang. in. l. ⁊ si post tres. ff. si quis cau. et etiã nõ põt purgari mora: q2 vbi facta est executio ipso iure nõ est locus purgationi more. l. si his. ff. de leg. ij. l. qui ob rẽ. ff. de cõdi. inde. et declarat Bart. in. d. l. si insulam. in. iiij. q. ⁊ Bar. in. d. l. et si post tres. in. xij. col.

12 cum concor. ¶ † Sed ita est ꝙ ẜm magis communes conclu- siones in fideicommisso vniuersali relicto ecclesie vel ad pias causas fit executio ipso iure et transeunt dominium, ⁊ iura in fideicommissarium, per. l. fin. C. de sacrosan. ecc. et in. §. si quis autem es ppter redemptionẽ. in authẽ. de eccle. tit. Et firmat Bar. in sua disputatione que incipit filium, adultũ. ⁊ Bar. in repeti. in. l. j. C. de sac. san. ecc. in. vj. qõ. quinte. q. principalis. et etiam. Bald. ibi in repeti. in. xxij. col. in versi. sed per secũdo q̃si- to. quod est valde dubitabile ⁊c. ⁊ Bald. in. l. pe. C. ad Trebel. in vlti. col. in. l. id quod pauperibus. in. xxvij. q. C. de epis. ⁊ cle ric. ⁊ Pe. de ancha. ⁊ Joan. de Jmo. in. c. cum tibi, de testa. et Joan. de Jmola. in. l. centurio. in. xxj. colũ. ff. de vulgari ⁊ pu- pillari. Alexander.

Consilium. LVIII.

Visa petitione Antiqua producta [a] noie Antonie tunc pupille filie et heredis, vt dicitur quõdã magistri Michaelis pictoris de Rauenna, cõtra Bartho- lomeum de lasega, ⁊ Christophorũ eius filiũ, in qua petebat declarari vnam postam molẽdini positi in territorio de Ra- uenna in loco dicto localia, vna cum iure edificandi super ea vnum molendinum spectare, et pertinere ad dictam Antoniã vt heredem predictam, ⁊ condemnari dictos reos conuentos ad dimittendum et libere relaxandum dicte Antonie dictam postam, et ad remouendum quodam molendinum super di- cta posta per eos constructum, vt latius in dicta petitione. et visis exceptionibus cõtra dictam petitionem factis p dictos Bartholomeum ⁊ Christophorum, visa etiam alia petitione producta per do. Antoniam vt heredẽ dicti Michaelis con- tra dictum Manfredum et Julianum in quo in effectu ɔclu- ditur, ⁊ petitur declarari. d. Antoniam potuisse ⁊ posse edifi- care molẽdinũ super dictis aquis corolie, et eo vti ⁊ successiue inhiberi dictis Manfredo ⁊ Juliano ne decreto impediant, et molestent ipsam Anto. in predictis, attẽto qd̃ in dicto loco non possunt esse duo molendina, quin vnũ impediat aliud; et quod dictus Manfredus et Julianus occuparũt duas par- tes tertie partis dicte poste propter quod dicta Antonia nõ potest vti predicto iure sibi concesso, et visis exceptionibꝰ po- sitis contra dictum libellũ nomine dictorum Juliani ⁊ Mã- fredi opponentiũ in effectu ea que alias in pria petitione op- posita fuerunt: ⁊ etiã allegantes se habere causam a do. Chri- stophoro de lasega. modo queritur an attestationes publicate in causa mota contra dictos Bartholomeum ⁊ Christopho- rum authores dictorũ Juliani ⁊ Manfredi, vt in pũcto pre- supponit acta facta hincinde in. d. causa prima. in qua est perẽ pta instantia faciant fidem in causa nouiter mote: ⁊ posito ꝙ sic, an super articulis prime cause vel depẽdẽtibꝰ ab eis super qbus fuerint testes p vtrãq3 partẽ etiã publicati, ⁊ eorũ dicta fuerint dicicita, aut sup directo ɔ̃rijs possint per vtrãq3 partẽ

1 antiqui vel noui testes ĩ p̃senti cã recipi ⁊ examinari. ¶ † Ad que omissis nõ necessarijs respõdeo presupponẽs prio ꝙ pere-

b empta [b] instantia pereũt acta ordinatoria iudicij. l. pperãdũ.

[a] ¶ Guardiani. idẽ cur. senior ɔ̃si. lx- viij. in fi. sz nõ plz istis fratricellis vt Ang. cla. versi. executor. in fi. ⁊ ɔ̃- riũ teneri posset p text. d. cle. exiui. §. verũtñ. vt vult bal. authẽ. ĩgressi. col. fin. C. de sac. sanc. eccle.

[b] ¶ Perẽpta. dci. tho. clxxix. matt. affilic. dci. neapo. clxviij. dec. clxxx.

§.et si quidem.et ibi Bar.et alii.C.de iudi.l.cum lite mortua.ff. iudi.sol.et ibi late Bart.et alii in.l.§.vt proponis.la.j.C.quando et quando iu.et no.Inno.in.c.causam.el.j.de testi.et no.doct.plene in.l.is apud.C.de eden.cum si. ¶ Unde perit actus productionis libelli,perit litis cōtestatio iuramentum calūnie et similia.† acta vero q̄ concernūt litis decisionē, vt sunt confessiones,attestationes publicate corā iudice et similia tendentia ad probationem iuris,et merita cause.et iste nō pereūt.l.iubemus.C.de lib.cau.l.cum antea.§.fi.C.de arbi.l.fi.C.de testi.no.i.d.l. properandum.§.fi.vbi per Cy.et alios in.d.l.cū lite.et in.l.gesta.C.de re iudi.et no.Inn.in.c.cum in tua.de testi. ¶ † Et sic faciunt fidem in alia instātia et causa tendēte ad effectum eundem cum prima,vt concludit in dictis locis,et no.Bart.in.l.ij.§.j.ff.vi bo.rapt.et doct.in.d.c.causam.et Jac.but.Bar.et bal.in.l.fi.C.de testi.in quibus locis communiter cōcludunt doct. q attestationes publicate per iudicem faciunt fidē in alia cā inter ipsos litigantes,nō attenta distinctione, quā facit text.in.l.fi.C.de testi.que tantū habet locum corā arbitro: vt etiam dicit Bart.in.l.per hanc.in fi.de tempo.appel.in his casib° in quib° dicte attestationes publicate faciūt fidē in alia instātia vel causa.s.mota ad eundē finē ad quē tendebat prima in eisdē casibus non possunt post publicationē inter Antoniā, et Julianum,et Manfredum habētes cām de lasega.super capitulis pductis in prima instātia vel directe cōtrarijs vel cōprehēsis sub primis capitulis,non poterunt testes antiqui vel noui per partes produci,secundum q plenius declaraui.

Summarium.

2 ☞ Legitimatio personarum requiritur etiā in summarijs.
3 Filiofa.agenti sufficit consensus patris generalis.
4 Filiofa.minori datur curator ad litem.
5 Testamentum non valet nisi apponatur locus loci.
6 Locus non censet̄ repetitus in secūda scriptura diuerse date.
11 Solutio non presumitur si instrumentum reperitur cancellatum penes tertium.

Consilium.LIX.

Viso processu cause tam pricipalis q̄ appellationis inter notabilem dominam Mariā spectabilis viri de asamis de Ferraria,et vxorē Bonifacij de martinellis de Cesena ex parte vna agētem: et zaniacobū quondam Bartoli asellis de cesena reū conuentum,et tunc appellantem visisq̄ instrumentis, attestationib° in causa pductis et allegationib° vtriusq̄ partis, et literis prestantis,et eximij domini vicarij magnifici, et potētis domini cesenatis requirentis, vt de numero confidentiū electus cōsulā q̄ future sunt partes sue in iudicando. ¶ Omissis nō necessarijs,et attingens magis substantialia breuiter puto esse pronunciandū,et bene indicatū,et male appellatum:quia ex parte agentis videt̄ in casu principali cōcurrere ea q̄ sunt necessaria p executiōe pene ꝫm formā dicti statuti sub rubrica de instrumētis ad voluntatē nō pducti:preterea fuit productum instrumentum debiti ducatorū quinquaginta in publicam formam manu ser Blasij quondam ser Simonis publici notarij non abolitum,non cancellatū,nec aliqua sui parte suspectum.et fuit prestitum iuramentū ꝫm formā dicti statuti, et legitima mādata,et alia requisita fuerūt. ¶ Unde si qua difficultas superest cōsistit illa in discurrēdo:an obstēt exceptiones opposite per dictū zaniacobum tam quo ad ordinē processus, q̄ quo ad merita cause in quo arbitror efficaciter illas nullo modo obstare. ¶ Istā in primis nō obstat,q quo ad processum opponatur dictam dominā Mariā nō potuisse agere sine cōsensu patris,iuxta.l.fi.§.necessitatē.C.de bonis liberto.c.fi.de iudi.lib.vj.attento q etiā in causis et summarijs executiuis requiritur talis cōsensus,vt probat Bal.in.l.nec quicq̄.§.de plano.versi.sed nunquid ibi potest etc.ff.de offi.proconsl.patet etiam hoc ex no.p gl.in.l.iij.§.sed vtrū.in ver.inuito patre.ff.de mino.vbi vult † q vbi agitur de executione sententie, filius possit esse in iudicio sine cōsensu patris,si pater in principali cā suū consensum prestiterit:qr trahit̄ ille consensus ad cām executiuā.† Istā in omni causa etiā summaria requiritur legitimatio personarū,[a] vt no.in.l.ij.et ibi Bar.C.de edic.diui.et Bart.in.l.ad reprimendū.in versi.figura.et Bald.in.l.iij.§.idem.ff.ad exhibendū.et in.l.fi.C.de edic.diui.in.v.q. ¶ Quia ad hoc respōdeo q de consensu dicti Antonij patris domine Marie apparet q consensit dare tutorē dicte domine Marie ad dictā litē mouendā,vt constat publica scriptura , et certum est sufficere q cōsensus patris interueniat ante litē motā.dūmodo ante litē contestatā non reuocauerit illum cōsensum,vt patet ex not.per gl.in.d.l.iij.§.vtrū.et ex no.p doct.et maxime per Cy.in.d.§.necessitatē.i.iij.q.et pbat̄ in.l.si cū dotē.§.eo aūt tpe.ibi dū dicit añ litis contesta.mutauerit volūtatē etc.ff.sol.ma.et ibi illū textū ponderat Pau.de ca.in terminis nostris. ¶ † Uñ dt Cy.in dicta.iij.qō.q sufficit ɔsensus gñalis pris p oib° causis psentib° et futuris,vt ibi etiā p Bal.circa añpe.et vlt.col.ad hoc qō no.Bar.in.l.tā is.§.j.in pe.qōne.ff.de dona.cā mor.et p hoc facit qō no.Bar.in.l.iubem°.C.ð emā.lib.vbi dicit p illū tex.q vbi pr̄ ille cōsentit filie impetrāti rescriptū sup cā,nō est necessari° ali° cōsensus in causa.hoc in terminis nr̄is decidit expssi° Bal.in.l.fi.§.sinaūt.in.ij.C.de bo.q̄ lib.vbi inqt sufficere patrē cōsentire petenti sibi curatorem dari ad cām:qr q cōsentit in officio, cōsentit in eius exercitio. allegat gl.quā dicit esse singulariter notandā in.l.Luci° titi° caiū.ff.de admi.tu. ¶ Secūdo pōt rn̄deri q qñ filiusf.est maior.xxv.annis put erat dicta dña Maria tpe moti iudicij, vt fatet̄ ps rei cōuenti respōdendo positionib°, et pcessus est fact° cū filiofa.minore ad fauorē ipsi° minoris, tunc talis pcessus nō reddit̄ null° ad preiudiciū minoris:q̄uis nō interfuit cōsensus pris:qr in hoc sunt priuilegiati minores vt ɔsensus vel authoritas,q̄ al's fuisset eis necessaria,non reqrat̄ in his q̄ sunt in eis fauorabilia: vt precise declarāt Cy.Saly.et Ful.i.l.nō eo min°.C.de pcura.sed.gl.in.l.j.C.q legi.perso.hec i ppo sito nostro recte intuēti fuit aperte de mēte Spe.i ti.de actore.§.j.v.sz nūqd in casib°, in quib° a minore etc.pterea iuncta decisiōe gl.in.d.l.j.C.q legi.psonā.et in.d.l.nō eo min°. ¶ Insuper nō obstat alia exceptio circa pcessum dū dicebat̄ q procurator q p dicta dña litiganit,non fuit legitima psona : † qr filiofa.nō pt dari curator,vt.l.fi.in pric.C.de cura.furio.qr rn̄deo q verū est i curatore,q daret̄ psone:sz curator q daret̄ non persone,sed reb° vel ad certū actū secus est.l.cū oportet.C.de bo.que lib.et ita ibi declarat gl.in.§.sinaūt patre recusante.de bon.que lib.et ita ibi declarat glo.q filiusfa.minori possit dari curator ad litē.ponit expsse Cy.in.d.§.necessitatē.iij.q.in fi.et ibi Bal.in pri. ¶ Scdō rn̄deo q ppter illā interlocutoriā, qua fuit pronunciatū psonas vel legitima esse mādata , nihil pōt vlteri° obijci quo ad psonas,vt no.Bar.et alij in.l.lz.C.de procur.arg.l.j.C.si ex fal.instru.et no.Jo.an.in.c.super literis.de rescrip.et Bar.in.l.Pōpom°.§.rati.de pcu.et no.Canoniste in.c.qm̄ ɔ.de pba.in.c.cū i iure.de offi.dele. Tollit̄ etiā ex hoc exceptio p d.l.nō eo min°. ¶ Nūc venio ad exceptiōes q̄ cōcernūt merita cause quorū summa hec esse vr̄ quod de dicto debito erat satisfactū,vt dt cōstare ex rogationibus Matthei quondā Jo.de sezena q in ptocollo et in fi.originals note cōtinētis originē debiti dictorū quinquaginta ducatorū ɔcti p iuramentū huius dñe Marie cū dicto zaniacobo eius patre scripsit hoc mō, vez Ego Matthe° Jo.pdict° notari° de volūtate pdicte dñe Marie dcm̄ instrumentū cassaui,et annullaui:qr in psentia mei notarij et i psentia Matthei magnaui de molēdino veteri et Antonij bartini ab ipsa dña Maria recepit a dicto dño magistro zaniacobo dictos qnquaginta ducatos aureos de lucro mihi secuto etc.et ita reperitur cassum et cācellatū ptocollū in ea pte i qua erat nota dicti. Sed ad hoc breuiter rn̄deo.q p hoc nō est pbatū de solutiōe,vt pbare tenebat̄ dict° zaniacob° intra certū terminū,vt cōtinet̄ i instrumento rogato p Blasiū,cui° petit̄ executio:nā dicta scriptura ser Matthei nō facit fidē nec dr̄ authentica:† qr caret solēnitatibus,et loco loci [b] put de iure reqrit̄,vt no.in.c.abbāte i gl.in ver.cēseret̄.de re iud.in.vj.et Cy.i gl.in.l.gñali.C.de tabularijs.lib.x.et no.Cy.et alij in.l.optimā.ꝫ.de ɔhen.et cōmi.stipu.Bar.et scribētes in.l.de pupillo.§.qui nūciat.ff.de noui oper.nūcia.et Canoniste in.c.j.et.c.iter dilectos.de fide inst.et Huli.de cu.et Bal.in.l.cōparationes.C.de fide instr.et est puisum ēt in statuto sub rubrica de modo,forma, et ordine ptocollorum notariorū. ¶ Et q dicta scriptura fidē non facit.pz ex nota.per Jo.an.in addi.Spe.in tit.de instru.edi.§.ostenso.in addi.incipiente,dixit Rolādin°.ibi post Marti.sylli.pceptorē suū cōcludit q si in rogatiōe notarij scriptū est de manu ipsi° cassum et cācellatū d volūtate partiū,q talis cācellatio nō obest:qr nō hz sua solēnia.s.testes,diē, et ɔlulē.et cū hac ɔclusione vr̄ trāsire Bal.Ang.et Pau.de ca.in.l.si vnus.C.de testa.et bal.in l.ea q̄.C.cōia.vel epi.et Ang.in consi.cccxlvj.inci.titius vt heres,et Pau.de ca.in consi.xxvj.incip.Dubiū satis etc.dixerit q reperit̄ instrumentū in margine manu notarij reperiuntur ista vba cācellatū p errorē,q talia vba pbāt.allegant no.per Bar.in.l.in fraudē.§.sicut.ff.de testa.mili. ¶ Istō ob.ꝫm cū q illa adiectio

---

a ¶ Personarum. Bar.l.fi.in.fi.ff.p suo.deci.c.ex pte.ij.co.iiij.c.prudētiā.§.sexto.col.j.de offi.dele.Jas.l.ait ptor.ij.in fin.de iureiur.l.i rub.C.q admit.et ibi.deci.col.ix.deci.l.ij.col.xv.C.ð edi.diui adri.Ferar.sing.xxiij.hyppo.mar.l.si qs ne qō.nu.viij.de q̄stio.

b ¶ Loco loci.deci.tho.cccccxci.phili.fran.in dat.lib.vj.Bal.cōs.lv.anno.li.ij.pau.cōsi.cccccxx.li.ij.cor.cōsi.ccxvj.lib.iiij.gl.prag.de subla.cle.lit.vsi.ecc̄lia bonifa.de vitali.i pe.cle.col.fi.bertrā.ɔsil.ccxxx.qñ esset.lib.ij.

illa adiectio nõ habeat diem, nec cõsulẽ: q2 imo cũ sit de coherẽtijs h3 diẽ principalis scripture in.l.si qs ex argentarijs.§.si initiũ.ff.de edẽdo.⁊ arg.l.regula.§.si.ff.de iur.⁊ fac.igno.dũmõ cõstet ꝙ sit de manu eiusdẽ notarij, fm Bal.⁊ ita etiã in effectu voluit Bal.in cõsilio incip.in libro sententiarũ.⁊ etiã Bal.in.l.labeo.§.j.ff.de pact.⁊ ibi queritur, quid si reperitur cancellatũ[a] in libro tabellionis penes ipsum notariũ,⁊ appareat causa cancellationis: vt q2 ibi de quadã lineatura que dicit cassum de voluntate partium: ⁊ refert ꝙ Mar.sylli. dicit quod cancellatio ista nõ derogat instrumẽto: q2 ista nõ habet diem ⁊ consulẽ. Sed dicit Bal.ꝙ in contrariũ facit: q2 intelligitur facta eodẽ die ⁊ cõsule, sub quo est factũ instrumentũ. d.l.si quis ex argentarijs. Ad ista omnia respondeo qd dato quod vera esset opinio Bal.in locis proxime allegatis: tamẽ non habet obstare: q2 decisio Bal.debet intelligi in instrumẽto de quo fuit rogatus ser Mattheus ipsius scripture cãcellationis: q2 tunc posset intelligi quare potius locus ⁊ alie solennitates precedentis instrumẽti deficiũt in prima scriptura

6 cancellationis.† Sed vbi appareat de diuersitate tẽporis, vt apparet in casu nostro: q2 prima scriptura fuit facta de anno. M.cccc.xlj.scda vero.M.cccc.xlij tũc non intelligitur repetitus locus, ⁊ similia.ita in terminis nostris firmat Bal.i.l.nostram.in.ij.col.C.de testa.⁊ hoc casu dicit ꝙ procedit opinio. Marti.syl. ¶ Optime facit qd no. Bar.in.d.§.si initiũ.in fi. vbi dicit qd si apparet qd inter precedentẽ scripturam contractus: ⁊ sequentẽ esset diuersitas temporis in aliqua hora, testes appositi in prima scriptura nõ intelligerentur repetiti in secunda,⁊ pari ratione locus. ¶ Nec predictis etiã obstat si diceretur quod dicta scriptura cassationis detur mortuo tabellione. que tamẽ fecit indiciũ vel saltẽ semiplenã probationem: dato ꝙ haberet defectum nominis imperatoris vel pape aut indictionis, vel similium solẽnitatum, vt singulariter voluit Bar.ff.de iureiur.l. admonẽdi. in.x.col.in versi.quero quid si in instrõ reperitur defectus in indictione, vel in noie pape ⁊c.

a ⁊ Ant.de bu.in.c.fi.de iureiur.⁊ facit qd[a] no. Bal.in.l.cõpa-

7 rationes.C.de fid.instr.in.vij.col.in ver.Ex.formatur ⁊c.† dum dicitur ꝙ maior adhibetur fides scripturis mortuorũ ꝙ̃ viuentium ergo saltẽ d3 deferri dicto Zaniacobo iuramentũ in defectu3 semiplene ꝓbationis, iuxta.l.in bonefidei.cũ materia.C. de rebus credit.⁊.d.l.admonẽdi.quia ad hoc respõdeo ꝙ vbi probatio erat posita in cõditione, nunꝙ̃ defertur iuramentu3 in defectum semiplene probationis, vt signanter voluit Bal.

8 in.d.l.in bonefidei.in pe.col.⁊ idẽ ibi Sal.† ꝙ cõditiones debent impleri in forma specifica: ideo debent perfecte impleri non autem imperfecte per fictiones suppleri.alleg. l. Lucius. ff.de condi.⁊ demonstra. ¶ Sed ita est ꝙ inter partem dicte domine Marie,⁊ dictũ Zaniacobum fuit actum ⁊ conuentũ ꝙ eo casu quo ꝓbaret vsq3 ad duos annos Zaniacobus dictã quantitatem ducatoru3 quinquaginta fuisse solutã dicte dñe matris huius domine Marie agẽtis, vel dicto domino Antonio de assasinis, ꝙ tunc instrumentum quinquaginta ducatorum sit cassum: ergo cũ ista conditio de futuro non fuit impleta per plenã probationem, non potest deferri iuramentũ.

9 ¶ † Secundo respondeo ꝙ dicta probatio solutionis debuit fieri intra duos annos ex forma dicti instrumenti: sed tẽpore quo petitum est deferri iuramentũ in defectu3 semiplene probationis iam erãt elapsi duo anni predicti: ergo non debeat audiri, dato ꝙ semiplene probasset añ finitos duos annos ꝑ illam probationẽ instrumenti ⁊ cancellationis factam dicto Anto.in actis, hoc in terminis dicit Bart.in.l.ait pretor.§.si

10 iudex.ff.de re iudi.in viij.col.vbi dicit † ꝙ si iudex in snĩa dixerit, condemno te si probatu3 est, ⁊ apparebat probatũ esse ꝑ vnum testẽ, adeo ꝙ erat locus delationi iuramẽti in defectum semiplene probationis: an intelligatur cõdenatus: ⁊ dicit qd nõ: quia ad iuramentum deuenitur propter inopiam probationum.⁊ sic apparet non esse probatum.⁊ sic deficit illa cõditio, si probatum est, scilicet legitime.l.hec conditio filie mee.ff. de condi.⁊ demon.ita dicit Bar.in.d.§.si iudex.⁊ idem not. Bal.⁊ Saly.in.l.pe.C.de sentẽ.que sine cert. quãti.vbi ꝓ hoc allegat.d.l.lucius. ¶ Nec post terminũ dictoru3 duorum annorum potuit dictus Zaniacobus dictã morã purgare saltem per iuramentum appositũ in instrumento de soluendo ad voluntatẽ dicte domine Marie elapso dicto biennio: quod iuramentum impediet moram purgari posse.l.si quis maior.⁊ ibi not. Bar.C.de transac.⁊ Bart.in.l.predia.ff.de actio.empt.⁊ in.l.si insulam.ff.de verb.obl.⁊ Bal.in.l.si pacto.quo penã.C. de pac.⁊ in.l.⁊ si post tres.ff.si quis caut. ¶ Et alijs etiam de causis patet ꝙ non possit morã purgare: sed ratio iuramenti ad presens causa breuitatis sufficiat.⁊ per hoc apparet etiam ꝙ nõ obstat attestatio Marci ingetata: q2 illa probatio fuit facta post dictũ bienniũ, ac etiam in veritate non concordat cum scriptura notarij: imo potius contradicit vt ex vtriusq3 inspectione apparet,⁊ deductũ fuit in allegationibus eximij domini aduocati partis agentis. ¶ Et per predicta apparet

11 non obstare si diceretur † ꝙ qñ instrumentũ reperitur cancellatum apud tertiũ presumitur debitũ esse solutũ, sicut quãdo reperitur apud debitorẽ ipsum instrumentũ cancellatu3 eadem rõne, vt cõcludit Bar.in.l.fullo.§.qui tabulas.ff.de fur.per.l. chirographũ.ff.de proba.q.põt rñderi primo, ꝙ illud dictum nõ est verũ.⁊ cõtrariũ tenuit Ang.in.l.si vnus.C.de test.quia dictũ Bar.nõ videtur iure probari. ¶ Nec est verũ, ꝙ sit eade3 rõ qñ reperitur penes extraneũ: q2 qñ reperitur penes debitore3,⁊ debitor nõ esset persona domestica creditoris, que poterit facile auferre creditori instrumentũ: presumitur redditũ per creditorẽ debitori animo liberãdi debitorẽ.l.labeo.cũ.l.seq. iunctis ibi not.ff.de pac.que ratio cessat quãdo reperitur apud tertiu3.nec enim refert an reperiatur apud debitorẽ instrumentũ debiti cancellatum, vel nõ cancellatũ: q2 vtroq3 casu presumitur redditum a creditore debitori animo liberãdi eũ,⁊ si non esset cancellatum facile esset debitori cancellare.ita dicit Joan.an. in addi.Spec.in tit.de instru.edi.§.postꝙ̃. super ver. porro.⁊ Ant.de but.in.c.ecclesia.el.ij.vt lite pen.que ratio cessat qñ est apud tertiũ: q2 dato ꝙ presumeretur ei datũ per creditorẽ, nõ tñ possit dici ꝙ presumeretur ei datũ animo deliberandi: q2 nihil ad eũ. ¶ Preterea dato ꝙ vera esset opi.Bar.in.d.l.fullo.qñ

12 reperitur instrm penes tertiũ tñ casus noster est † quãdo reperitur cancellatũ protocollũ apud ipsum tabellionem,⁊ istu3 casum tanquã diuersum a predictis ponit Bal. in.d.l. labeo.§. j.quo casu conclusum est.s.secundu3 snĩam omniũ: q2 illa cãcellatio nõ probat etiã si sit facta manu tabellionis, qñ nõ habet expresse vel tacite locũ nomẽ imperatoris,⁊ sol.alias oẽs, prout in casu nostro nõ h3 dicta cãcellatio, vt ꝓbaui. ¶ Deniq3 dici posset qd quando instrumentũ reperitur cancellatũ etiã apud debitorẽ presumatur facta solutio debiti, nõ tamen dicũt ꝙ talis presumptio nõ sit plena ꝓbatio.imo gl.expresse dicit in.l.postꝙ̃.ff.de pac.qua3 ibi sequitur Sail. de cugn. Jac. bu.⁊ Bald.in.l.vnica.§.ille.C.de lati.libe.tol.qd facit presumptionẽ: sed non facit probationem sine alio supplemento.tutiores tamẽ puto superiores responsiones. ¶ Posset etiã ad predictam assertam absolutionem dici ꝙ non valuit propter statutũ positũ sub rubrica quod mulieres nupte.tamẽ illa disputatio non videtur necessaria stãtibus alijs superioribus fundamẽtis,⁊ etiã velut nõ necessariam omitto.caueat tñ Antonius pater huius dñe Marie agentis, qui consensit huic filie agenti, ne ipse suam conscientia3 ledat ipsa seducta.nam si qd de absolutione factum fuit debet ipse sententia3 habere, vt deprehendi potest maxime ex attestatione ipsius Matthei. Ex quibus cõcludo ꝙ alio non dicto partes dñi iudicis appellationis sit in pronunciando bene iudicatum. Alex.

a ¶ Cancellatũ. Si reperitur cancellatũ penes ipsu3 eũdẽ notariũ q2 semel traditum non probat debitũ esse sed fuisse q2 presumitur solutio vl satisfactio. Bald.d.l.labeo.in fi.⁊ in rubr. col.vij. versi.iuxta hec quero. C.de fi. instru.

Summarium.

1 ☞ Naturalis legitimatus ad feuda non succedit in preiudicium domini: nec etiam in emphyteusi ecclesiastica vel nobili concessa.nu.2.3.4.⁊.6.

7 Legitimi appellatione venit legitimatus.contra.nu.9.

8 Naturalis proprie quid sit.⁊ nu.16. Et statutum de cõpromittendo inter cõiunctos nõ habet locum in naturalibus.

18 Legitimatio habet vim dispensationis, nec debetur fieri sine causa.

19 Judex inferior non potest legitimare in preiudiciũ legitimorum.nu.21.

20 Princeps non presumitur vti plenitudine potestatis.

22 Legitimatio vitiatur per susceptionem.

Consilium.LX.

Visa legitimatione fcã de domina marmorina tanꝙ̃ de filia naturali tantum Bonifaldi per Christophorum comitem palatinum, omisso primo dubio de quo velut indubitato nõ est dubitandũ scilicet, an legitimatio possit infringi, eo quod nõ fuerũt citate filie legitime ⁊ naturales dicti Bonifaldi i actu dicte legitima-

1 tionis facte patre viuente. ¶ † Capio illud dubiũ an dicta filia possit succedere in iuribus feudalibus, vel emphyteuticis vna cum filia legitima ⁊ naturali. ¶ Et videtur prima cõsideratione dicendũ quod sic: quia in dicta legitimatione expres-

ff

sum est qđ possit succedere etiã in bonis feudalib9, nõ obstante.c.naturales.in titu.si de feu.fue.contro.inter.do.⁊ agna. Et constat qđ lz legitimati regulariter nõ succedunt in feudis: tñ fallit si expresse hoc cautum sit in legitimatiõe, quod succedãt in feudis ⁊c. vt no.gl.in prealle.c.naturales.⁊ no.doct.in.c.lator.qui filij sint leg. ¶ Sed hoc non obstante contrariũ puto esse verum.⁊ primo quod non possit succedere in bonis feudalibus est expressum in preallegato.c.naturales.vt dicit Iaco.de bel.vbi illud quod dicit ibi gl.scz ꝙ legitimatus succedat in feudo si hoc fuit expressum in legitimatione, potest procedere qñ nulli extabant legitimi.secus si extarent prout in casu nostro in quo extabat legitima: qr non procederet illa glo. fm eũ. allegat id quod habetur in.§.generaliter.⁊.§.seq.in aut.quib.mo.na.effi.sui.⁊ idẽ no.And.de iser.in.d.c.naturales. ¶ Fortius Sal.in suo consi.inci.comes palatinus.† ꝙ si concessum est mihi feudum a marchione ferrarie pro me ⁊ filijs meis legitimis, ⁊ postea imperator, vel alius habens potestatem ab eo legitimauit filium meum naturalem, etiam quo ad feudalia quocunqz posita, vt in illis succedere possit qđ tamen talis legitimatus non succedit in feudo tali: qr aliud est quem esse legitimum, ⁊ aliud est quem esse legitimatum.l.sed si excepto.ff.de iure fisci.maxime inspecto vsu loquẽdi, q in qualibet dispositiõe preualet.c.ex literis.el.j.de spon.l.librorum.§.qđ tñ cassius.ff.de leg.iij.cũ ibi no. Vnde cõcessio feudi facta mihi p marchionẽ ferrarie ad talem filium non extendatur nisi dominus[a] qui feudũ concessit cõsentiret. ¶ Et propterea dicit ipse ꝙ gl.in.d.c.naturales.non est vera nisi fm Salyc.in.d.consil. saluemus illam gl.in feudis proprijs imperatoris: nam tunc sua legitimatio ad talia feuda bene extendit. ¶ Ad istud idẽ concludit ipsemet Sali.in sua disputatiõe incipiẽte, Mediolanẽsis quidã. ¶ Quod maxime vr̃ in casu nostro esse verum in legitimatione facta ab inferiore, qui nõ potest ius domini feudi transferre sine causa, iuxta no.in.c.constitutus.de relig.do.⁊ per doc.plene in.c.que in ecclesiarum.de consti.⁊ Spe.in tit.de lega.§.nunc ostendendũ.lib.vij.attento ꝙ in legitimandi concessione ab imperatore nulla fit mẽtio de feudis.d.c.naturales. ¶ Hoc idẽ vr̃ velle Hosti.in.c.per venerabilem.versi.aut requisisti.qui filij sint legi.dum dicit† quod papa ad feudalia legitimare potest consentiente domino seu arg.c.nuper.de dona.inter vir.⁊ vxo.cum concor.š.allega.per eum.⁊ cum eo transit Ant.de but.in.d.c.per venerabilem.in.xvj.col.parum ante ver.venio ad secundum, an imperator possit in terris ecclesie.⁊ predicta dubitatio vendicat sibi locũ, qñ ex forma inuestiture talia feuda possint trãsire ad filias feminas ad quas aliter non transirent regulariter.c.j.§.hoc autem notandum.in titu.qui feu.da.pos. ¶ † Sed maior dubitatio esse videtur de rebus emphyteuticis:[b] an ad illas admittatur dicta filia legitima naturalis, ⁊ dicendum videtur ꝙ si talis emphyteusis est concessa ab ecclesia, non admittatur dicta filia legitimata, vt expresse dicit Bar.⁊ Saly.in.l.generaliter.§.j.C.de instit.⁊ substi.sub cõdi.fac.vbi dicunt qđ sicut in feudis nõ includunt bastardi legitimati: qr feudũ est beneficium ⁊ honor.d.c.naturales.ita etiam non admittuntur ad emphyteusim ecclesiasticam: † qr apud ecclesiã bastardi sunt infames, vt no.Azo.in summa.C.de infa.⁊ lz sint legitimati: tñ nõ sunt legitimi natura, vt legitur ⁊ no.in.c.innotuit.de elect.⁊ ita resident Bald.⁊ Sal.in.d.l.generaliter.⁊ idem no.Bal.in addi.Spe.in tit.de locato.in tertia charta.in versi.emphyteusis ecclesie ⁊c.⁊ Io.de imo.in.l.qđ dr.in.vij.col.ff.de vb.ob. ¶ Bene facit qđ no.Bar.in.l.ex facto.§.si quis rogatus.in ver.quero quid in contractibus.ff.ad Treb.⁊ Angel.in.l.filiũ diffinimus.ff.de his qui sunt.⁊ doc.in.c.in presentia.de proba. ¶ Idem si esset cõcessa emphyteusis ad quamcunqz personam nobilem: qr non est verosimile concedentem de talibus sensisse fm Ang.in sua dispu.incip.nobilis quidam genere.in.vj.colum.ad hoc allegat.d.c.naturales.⁊.l.ex facto.§.si quis rogatus.ff.ad trebel. ¶ † Et per eandẽ rationẽ vr̃ idem si concessio in emphyteusim facta fuisset nobili: quia illud dicimus in concedente nobili per.d.§.si quis rogatus.extenditur etiam ad casum quando concedens vel relinquens fuisset ignobilis, ⁊ persona cui concedebatur, vel relinquebatur erat nobilis, vt no.Ang.⁊ Io.de imo.in.d.§.si quis rogatus.in pn. ¶ Pro quo etiã ponderãt id quod no.gl.in versi.voluntate.dum gl.dicit ⁊ etiam rogati ⁊c.⁊ illud etiam sequitur Saly.in preálleg.l.generaliter.§.cum autem.vbi autem emphyteusis nõ esset concessa a nobili, nec ignobili, nec ecclesie, ⁊ esset concessa recipi eum pro se ⁊ filijs legitimis: tunc esset magis dubium.tñ Bal.⁊ Sali.in.l.fina.C.de his qui ve.eta.imp.per illum text.tenent ꝙ non veniũt legitimati ex priuilegio pro quibus etiam facit tex.in prealle.c.naturales. ¶ Attamen consulo ꝙ dñs aduocatus conetur probare, qđ fm cõem vsum loquẽdi appellatione filij legitimi ⁊ naturalis, nõ intelligebat de legitimato. quo casu ẽt Paul.de cast.in.d.l.si.vr̃ velle qđ non admittitur legitimatus: qr in omni dispositione preualet cõis vsus loquẽdi. ¶ † Venio ad aliud dubiũ in quo querit, an filia legitimata comprehendat appellatione legitimarum circa disposita per statuta, puta disponentia ꝙ fiat cõpromissum inter coniunctos vsqz ad quartum gradum. ¶ In quo videtur prima consideratione dicendum qđ sic. Primo per ea que no.Bal.in.l.eam quã.C.de fideicõ.in.viij.col.in ver.sed pone statutũ dicit ⁊c.vbi cõcludit qđ si statutũ disponit ꝙ filia dotata nõ succedat: qr est filia legitimata, excludet a statuto: qr nõ põt venire nisi tanꝙ legitima ergo est exclusa a statuto: ꝙ ꝙ fm eũ de proprietate vocabuli appellatione filij nõ cõprehendatur legitimatus: allegat d.c.naturales. ¶ Istud idẽ etiam in effectu vr̃ sentire ipsemet Bar.in prealle.l.ea quam.in.vj.col.in ver.item quesitum fuit a me ⁊c.vbi cõcludit qđ statutũ disponens ꝙ femina non succedat cũ masculis, porrigit ad legitimatos: qr legitimatio extendit se ad statutũ qđ recipit interpretationẽ passiuam.l.j.§.lex falcidia.ff.ad.l.falci.⁊ idẽ voluit Bal.in.l.cũ acutissimi.circa medium.C.de fideicom.volẽs qđ statutum excludens filiã propter filios masculos habeat locũ in filijs legitimatis: qr legitimatio extendit se ad statutũ, cũ legitimatus sit verus status legitimorũ, lz nõ sit verũ principiũ.fm eum. ¶ Pro hac etiam opinione facit quia naturales ⁊ spurij videntur etiam dicti coniuncti.vt patet ex not.per gl.l.non facile.§.affines.in versi.nuptias.ff.de ritu nup.vbi quo ad impediendũ mr̃imoniũ tales dicunt cõsanguinei ⁊ affines, ⁊ illã gl.ad hoc allegat Bar.in.l.ij.ff.de accusa.vbi etiã cõcludit ⁊ Ange.ibi sequitur ꝙ filia spuria põt accusare de morte parentũ: sicut legitima ⁊ naturalis iuxta dictã.l.ij.ff.de accu. qr iura pmittẽtia filiabus facultatem accusandi, loquunt quadã voce naturali.s.parentum, liberorũ ⁊c.vt in.d.l.ij.⁊c.⁊ qñ lex talibus vocabulis vtitur nõ cõsiderat dispositio iuris ciuilis.l.tutelas.ff.de capi.dimi. Accedit scđm Bar.qr iure naturali oẽs legitimi nascebãtur, vt in aut.quib.mod.natu.effi.sui.§.liceat.cum gl.⁊c.tales filie spurie admittunt ad accusandũ fm eum: ⁊ optime probatur in.l.hos accusare.§.omnibus.⁊ ibi hoc etiã not.Bar.ff.de accusatio.⁊ not.Bal.in.l.j.in.xxij.col.in ver.quo ad secundũ ⁊c.C.qui accusare.pro hoc faciunt plures rationes quas posuit Cy.in.l.quisquis.C.ad.l.iul.maiest.dum concludit quod dispositio illius legis penalis loquentis in filijs habet locum nedum in legitimis, sed etiã in spurijs dũmodo patrẽ certum habeant, ne plus habeat castitate luxuria.in aut.de resti.⁊ ea que parit.in fine.⁊ ar.l.⁊ nihil.ff.de ritu nup.⁊ idẽ no.glos.in c.statutum.secundo.in versic.volumus.de hereti.in.vj. ¶ Sz premissis non obstantib9 contrariã sententiam de iure probabiliorẽ esse puto, quod vigore dicti statuti nõ potuit dicta filia que asserit se legitimatam petere ꝙ fiat compromissum inter eam ⁊ filiam legitimã, ⁊ naturalẽ. ¶ Nã presuppono in primis ꝙ dicta filia nata est spuria non autem naturalis: qr ex patre tunc vxorato. † Nã ille naturalis[c] esse dicetur, qui nat9 est ex vnica cõcubina honeste in domo ab eo retenta q solut9 erat, in.§.si quis antẽ defunctus.quib.mod.natu.effi.sui.⁊ in aut.de trien.⁊ semis.§.cõsideremus.⁊ no.in.c.nisi.§.psone.de renũ.lz secundũ Io.an.in addi.Spe.in tit.qui filij sint legiti.in rubri.in versic.quo enim in statuto ⁊c.fm cõmunem vsum loquendi in multis partibus oẽs nati ex soluto ⁊ soluta appellant, sed proprie secundũ eũ, naturales tñ dicunt vt dixi. ¶ Hoc presupposito dico quod hoc possum9 dicere qđ etiã spuria filia non legitima non possit cogere ad cõpromissum. in primis consulendo tenuit Dyn.consi.xvj.incip.diligenter considerata ⁊ inspecta forma.in fin.† quia fm eũ spurius nõ habet cognationem vel coniunctionem ex parte patris. allegat.§.fi.in aut.qui.mo.na.effi.sui.⁊ in.l.spurius.ff.vñ cognati. Idem tenuit Bal.in.l.id quod pauperibus.in.ix.colũ.C.de episc.⁊ cleri.vbi dicit ꝙ appellatione coniunctorũ[d] non venit spurius.allegat no.p Dy.in.d.cõsi.xvj.in fi. ¶ Istud etiã specifice in terminis firmat Io.de imo.in.l.ex facto.§.si quis rogatus.⁊.l.j.ff.ad trebel.in.xvj.col.vbi dicit ꝙ si statutũ sit in aliqua ciuitate quod coniuncti vsqz ad quartum gradum possunt cogi ad compromissum non videt in tali statuto[e] cõprehendi naturalis vel spurius, cum tale statutum sit exorbitans a iure communi quod nemo cogitur compromittere.l.si dictum.§.si compromisero.ff.de euic.⁊ not.Bart.in.l.si furti.§.qui insuper.ibi no.per glo.ff.de his qui no.infa.⁊ Bal.in.l.ex stipulatione.C.de sentẽ.⁊ in.c.j.§.si qs furatus.de pace tenen.† in dispositionibus que nõ sunt iuris naturalis nõ comprehendit filius naturalis, vel spurius sed legitimus. quando talis dispositio est exorbitans fm Iacob.de aretio.Cy.⁊ Imo.

Marginal notes:

a [struck through, illegible]

b ¶ Emphyteuticis. Idem in his eadẽ ratione dico nisi accedat cõsensus dñi directi vel nisi essent res hereditarie in quoscunqz alienabiles.

c ¶ Naturalis.j.lib.v.cõsil.clxxiiij.nu.v.Old.cõsil.cxlvj.consi.cxcv.Alber.parte.j.statu.qõ.xlix.Bald.consi.ccccvj.li.j.in addi.Spe.de success.ab intesta.Ludo.de sard.trac.legiti.co.ix.Deci.consil.cccxxxiij.Anch.cõsil.clxxxvij.Bert.consi.vj.lib.j.cõsil.cxxxv.quia sciẽti.lib.ij.cõsi.xxxj.viso consultationis.li.iij.Alcia.de presumpt.reg.ij.presumpt.v.

d ¶ Cõiunctorum.And.tiraq.in cõsue.pict.ti.retra.§.j.gl.viij.nu.v.

e ¶ Statuto.Late.j.lib.vij.cõsi.cxliij.

Imo.in.d.§.si quis rogatus.allegat.l.iij.C.de natura.liberis. & idem no.Cy.in quadã additione in.l.ij.facit.l.ex libera.cũ ibi no.C.de suis & legi.& no.in cle.j.de bapti.in glo.in ver.liberi.& qđ non comprehendantur naturales vel spurij sub dicto statuto adducit Jo.de imo.in.d.§.si quis rogatus. quia tales nõ videntur dici cõiuncti, nisi quo ad matrimoniũ per no.in l.non facile.§.affines.ff.de gradi.iuncta gl.in.l. hac parte.&.l. si spurius.ff.vnde cognati.vnde frater non succedit fratri naturali etiã ex eodem patre,vt est glo.sing.scdm eum in.d.§.si quis rogatus. ¶ Idẽ tenuit Paul. de cast.in.d.§.si quis ro
11 gatus.vbi dicit † qđ habuit de facto istam questionẽ:statutũ dicebat quod cause que vertuntur inter patruũ & nepotes debeant cõpromitti:& ecce,qđ vertebat̃ inter patruũ & nepotem non legitimũ:an debeant cõpromitti: ¶ Et dicit ꝙ reperiuntur plures casus in quibus filij nõ legitimi cõprehendunt̃ in verbis legis facientis mentionẽ de filijs. ¶ Primus est,quãdo prouisio legis facientis mentionẽ de alijs respicit actũ naturalẽ.ff.de ritu nup.l.nuptie cõsistere,cũ.l.iij.ff.de ritu.nupt. &.l.adoptiuus.§.j.eo.tit.facit.d.l.hos accusare.§.omnibus.de accusa.& sunt verba Guil.de cu.l.parentes.ff.de in ius vocan. Secundus casus est,quãdo respicit ius quasi naturale vt reuerentiam erga parentes in.d.l.parentes.iuncta.l.veluti. ff.de insti.& iur. ¶ Tertius casus est,quando agitur de puniendo filium propter delictum patris:qr punitur legitimus,fortius debet puniri illegitimus,ne plus habeat castitate luxuria.ita loquit̃ determinatio Cy.in.d.l.quisquis.& glo.in.d.c.statutũ. ¶ Quartus casus est,quando agit̃ de puniẽdo filiũ propter delictum ipsius filij,& lex sic puniens loqueretur p verba naturalia,puta de filijs nobilium loquentes vt plus puniantur: nam intelligitur de non legitimis etiam spurijs.ita loquitur determinatio Bar.in.l.pronunciatio.ff.de verb.sig.& in.l.tutelas.cum simi.per illũ text.ff.de capi.domi. ¶ Quintus casus est vbicunqꝫ tractat̃ de damno vel preiudicio ipsius illegitimi,quo casu veniũt appellatione filiorum.secus si de eius commodo & fauore.ita colligit̃ ex no.per glo.in clemẽ.j.de baptismo. ¶ Sunt alij casus in quibus constat non comprehẽdi: vt cum agitur de preiudicio tertij: & hic est casus in.l.lege iulia.§.hoc capite.ff.de ritu nup.similiter non cõprehenditur quando agit̃ de dispositione mere iuris positiui per.d.l.ex libera.scdm Guil.de cu.in.d.l.parentes.Id etiã non cõprehenditur quando agitur de honore vel commodo ipsius illegitimi,per not.per gl.in.d.cle.j. ¶ Vñ ex his infert Pau.de cast. in.d.§.si quis rogatus. Ad questionem propositã de patruo & filio illegitimo:qr si patruus peteret compromissum fieri cũ nepote illegitimo, & ille contradiceret: tunc debet fieri compromissum quando agitur de preiudicio eius,& sic cõprehenditur in statuto. Sed contra si nepos illegitimus petit fieri,& patruus contradicit,secus est quando ageretur de eius fauore seu beneficio,seu comodo:ideo omnino debet fieri compromissum per not.per gl.in.d.cle.ij.& ita dicit cõsuluisse,fortius dixit Bal.in.d.l.quisquis.ad.l.iul. ꝙ quãdo hoc verbũ pfertur a iure communi in materia indifferenti possit cõprehendi illegitimus.per ibi not.p Cy.qñ ibi pfertur a statuto esset intelligendum de legitimis:qr verbo est simpliciter prolatum,& nemo appellatur filius proprie nisi sit iustus.l.filiu. §.j.de his qui sunt sui vel alie.iur.l.fi.de iure delib.l.gñaliter.in fin.C. de insti.& substi. ¶ Ad predicta etiã bene facit quod no.Bal.in
12 repe.l.neganda.in fi.C.qui accusa.† vbi querit an spurius venit appellatione suorũ,adeo quod iura cocedentia priuilegiũ accusantibus & prosequentibus suorum iniuriã, habeãt locũ in patre accusante de morte spurij. & concludit ꝙ non continetur appellatione suorum, nec pater appellatione pris continetur.& qr sumus in ciuili materia,ergo sm eum,verba sunt ciuiliter intelligenda nõ sm viam nature, sed sm viã datam a iure.l.lex iulia.ver.nec distinguit.ff.de ritu nupt.& per not.per Guil.in.d.l.parentes. ¶ Pro hoc etiã quod no.Dy.& Ray.
13 in.l.cum pater.§.mater.ff.de leg.ij.† vbi dicunt quod si statuto cauetur,qđ nobiles debeant cauere de non offendendo populares sub certa pena,& ꝙ ipsa cautio intelligatur pro nobilibus,& eorum liberis, ꝙ tale statutum non trahitur ad eorũ spurios:quia non sunt nominandi filij in aut.ex complexu.C. de incest.nup.& ideo si filius spurius offendat, pater nõ tenebitur ad dictam penam. Idem tenet Bald.in.d.l.cum pater. §.volo. ¶ Facit quod no.Cyn.in.d.§.volo.vbi dixit ꝙ priuilegium concessum regi,ꝙ facere posset pro se & liberis suis celebrari tpe interdicti ꝙ naturales non cõtinebantur, per not. in.d.clemen.j.ad hoc quod not. Joã.an.in addi. Spec.in ru
14 bri.qui fi.sint legi.† vbi cõcludit ꝙ statutũ disponens ꝙ pater teneatur emendare damnum datum per filium,non comprehendat spurium:quia nominandus nõ est filius, vt dixi.& sequitur hoc Ant.de but.in.c.per venerabilẽ.in.xxxij.col.qui filij sint legiti.& Bal.in.l.ij.C.de sacrosan.eccl. ¶ Tenuit idẽ Jo.de imo.in.l.lucius.§.fi.ff.de leg.ij.vbi dicit plus qđ etiam tale statutum non habebat locum in filio naturali, nedum in spurio, vt ibi per eum, & per eundem in. d.§. si quis rogatus, cum quo concordat Lud.roma.in.l.si filio.la.ij.ff.solu.matri. ¶ Ad confirmationem predictorũ possunt multa formari: quia est materia in varijs,& infinitis locis posita.tamẽ predi
15 cta cũ decisione huius primi mẽbri satis sunt. ¶ † Et ex predictis patet responsio ad no.per Bar.in.l.ij.ff.de accusa. & in l.hos accusare.§.oĩbus.&.l.qui accusare.cũ simi. qr respondetur primo quod Bart. loquitur qñ dispositio iuris communis loquebatur per nomina mere naturalia, vt filius. sed statutũ casu nostro loquit̃ per nomina, que sunt a iure inuenta: videlicet per hoc nomen coniuncti,vt patet in.l.cum manifestissimi.§.cum autẽ.in versi.coniunctum.C.de fur.& in.l.cum alienã.C.de lega. ¶ Secundo respondeo vt colligitur ex no. per Imo.in.d.§.si quis rogatus.in.xv.col.videlicet qđ Bar. in.d.l.ij.loquat̃ in dispositione que quodammodo erat iuris naturalis, scilicet an filia spuria possit accusare de morte patris.nã naturaliter inclinari dꝫ filius ad offensam & vindictã patris,sicut ecõtra.l.isti quidẽ.ff.qđ me.cau. Plus dicit Jo. de imo.in.d.§.si quis rogatus.quod in filia spuria nata ex tali damnato coitu possit criminaliter accusari, non procederet decisio Bart.in.d.l.ij.quia lex non videtur verosimiliter intellexisse: qr ad id quod voluit glo.not.in.l.semper.iuncta.l.seq.
16 ff.de in ius vocan.† Sed ita est ꝙ natus ex patre vxorato,& muliere soluta dicitur natus ex stupro,& sic coitus talis potest criminaliter accusari: nam coitus cum concubina ad hoc vt sic excusabilis oportet qđ sit cum cõcubina licita.l.j.&.l.in cõcubinatu.ff.de concubi.l.inter.§.j.& ibi no.&.l.stuprũ.& ibi no. ff.de adulte.sed concubine nõ poterant licite teneri ab vxorato,vt in aut̃.licet.& ibi no.Bal.C.de natu.libe.in prin.dixi ergo etiã circa questionẽ formatam per Bart.non comprehenderetur filia,de qua agitur.nõ ob.not.per Cyn.in.l.quisquis. C.ad.l.iul.maie. qr respondet̃ primũ sm qđ dicit Bal.ibi qđ decisio Cyn. procedit in dispositione iuris cõmunis,secus in statuto:vt retuli supra:vt melius ibi cõprehenduntur filij spurij:quia si secus diceremus sequeretur absurdum:quia melioris essent cõditionis spurij ꝙ legitimi:cõtra id qđ habetur in aut̃.de restit.& ea que parit. §.j.sed in casu nostro licet ad petitionem legitimorũ debet ex forma statuti fieri compromissum:non sequitur,ergo ad petitionem spurij: imo vbi tractatur de eorum fauore,non comprehenduntur,vt est.s. dictum.
17 ¶ † Venio ad secundũ, videlicet an dicta filia posset petere compromissum fieri ex eo qr asserit se esse legitimã, & omissis multis que adduci possunt attingam vnum tantum fundamentum quod tutissimum esse puto. dico agitur quod istum casum in terminis decidit in specie Paul.de ca.cõsi.clxxvij. li.ij.inci.super eo vero qđ queritur vtrũ dicti legitimati &c.vbi concludit quod mouetur: quia dictum statutum debet intelligi qñ non negatur illũ qui petit cõpromissum, esse legitimũ consortem vel coniunctum.sed si negatur eum legitimum, vt quia sit questio de legitimatione,eo qr negatur legitimationẽ valere:qr statutum loquitur de cõiunctis vsqꝫ ad quartũ gradum: gradus autẽ iste agnationis vel consortarie non datur inter illegitimos.alleg.d.l.hac parte.l.spurius.ff.vnde cognati.vnde cum ille qui tanꝙ sit intra quartum gradũ petit primo compromissum,debet primo probare se esse talem: qualẽ se asserit.l.non ignorat.C. qui accusare.l.ij. §. ait pretor. &.l.si vero.§.qui pro rei.ff.qui satisdare cogan.& notat Cyn.in.l.cũ te.C.de probatio.vnde non potest talis filia vti beneficio statuti nisi primo constet eam esse legitimam:tamen cum altero non possit constare de illis coniunctis de quibus intelligitur statutum, cum non intelligatur de naturalibus & spurijs, vt probaui. ¶ Ad hoc bene facit. l. diuus traianus. & quod ibi no.Bar.ff.de testa.mili.c.si a subdelegato.de offi.deleg.in.vj. & quod no.Bar.in.l.j.§.& parui.ff.quod vi aut clam.dum dicit quod si statutum concedit executionẽ in instrumẽti omni exceptione reiecta:oportet quod constet primo quod illud sit instrumentum publicũ,ad hoc vt dispositio statuti locum habeat, & illud sequuntur vbiqꝫ docto.ad hoc adducit etiã pro hoc Pau.in.d.cõsi.aliam rationem:quia si dicta filia admittatur ad compromissum,ad hoc non potest admitti nisi legitima vel legitimata, vt dixi,fieret preiudiciũ in causa,& negotio principali:que dependet ab isto articulo, an ista sit legitimata.ne igitur fiat preiudiciũ questioni principali,non debet admitti ad cõpromissum petendum tanꝙ legitima vel legitimata,per.l.si quis libertatẽ.ff.de peti.heredi.& per tex.expres-
18 sum in.l.non distinguemus.§.iustitia.ff.de arbitris. ¶ † Ra-

tiones ergo propter quas merito reuocetur de viribus legitimationis predicte sunt propte. nã in primis est: q legitimatio cum habeat naturã & vim dispẽsationis, nõ debet fieri sine cã. iij. q. vij. in. §. nisi. & c. tali. & in specie no. Ant. de bu. in. d. c. per venerabilẽ. in. iij. col. est verũ q in principe in dubio presumit causa, vt no. Pau. de ca. & Cy. l. rescripta. in. iij. & ix. q. C. de pci. imper. offe. & Ja. bu. in. l. ii. C. si contra ius. & Ant. de but. & Jo. de imo. in. c. q in ecclesiarũ. de cõsti. in. c. cũ inter. de renũ. & Ant. de but. in. c. cõstitutꝰ. de relig. domi. secus in inferiore in quo requirit cause cognitionẽ pcedere, vt no. Spe. in ti. de legato. §. qualis. ver. dicunt aũt quidã. & Inno. in. c. veniens. de filijs pſby. & Jo. an. in. c. ij. de schisma. & inqt Bal. in. l. si testamẽtũ. C. de testa. qđ in inferiore reqrit cã pbabilis in actibus in quibus requirit causa, lʒ aliud sit in principe, vt not. Bal. 19 in. d. l. rescripta. in ver. iij. querũt doct. &c. ¶ † Secunda ratio est q dicta legitimatio fuit facta a comite palatino extante alia filia legitima, & naturali: sed ita est q in priuilegio legitimandi cõcesso dicto comiti, nõ fuit mentio facta q possit legitimare extãtibus legitimis & naturalibus: in aut. quib. mo. nat. effi. sui. §. si quis ergo nõ habẽs. & §. generaliter. cum seq. vnde princeps cõcedendo alteri ptãtem legitimandi quã põt 20 concedere de potestate ordinaria: † q in dubio princeps non presumit vti potestatis plenitudine, sed potestate ordinaria,[a] nisi quo ad causas in quibus apparet eũ voluisse vti plenitudine potestatis, vt no. Inn. in. c. innotuit. de elec. & Inn. & Jo. an. in. c. dudũ. de decimis. no. Bal. in. l. bonoꝝ. C. qui admitti. & Ang. in. l. bene a zenone. C. de quadri. prescrip. facit. l. q. & l. in testamento. C. de test. mili. Cũ ergo imperator in dicto priuilegio dicat simpliciter, qđ cõcedit potestatẽ legitimandi naturales & spurios cum potestate q admittitur ad dignitates & honores &c. Et dicit se hoc facere de plenitudine potestatis, que erat necessaria: q de potestate ordinaria non põt spurius legitimari: in aut. quib. mod. natu. effi. sui. §. fi. in ver. ad pſentem legẽ participium. Unde dixit ibi q oportet quod quando princeps legitimat spuriũ, oportet q deroget illi legi, vel constitutioni. cum ergo imperator in dicta concessione priuilegij nõ cõcessit potestatẽ legitimandi spurios extãtibus legitimis, & naturalibus, sequitur quod extra casus ibi specificos, videtur voluisse vti ptãte ordinaria, per consequens non extenditur ad istã causam, vt dixi. ¶ Accedit quod no. Bal. in. l. j. in pe. vel antepe. col. C. de furt. vbi dixit q si extant plura obstãtia non valeret clausula generalis: sed opus est qđ de singulis defectibus fiat mentio. alegat id quod legitur & no. in. l. si quando. in prin. C. de inoffi. testa. in aut. omnes peregrini. C. cõmunia de succes. & ff. de hereti. instit. l. & si non lex. & qđ 21 no. Jac. de bel. in. l. j. de dotis promis. ¶ † Potestas concessa dicto comiti non extendit ad preiudiciũ legitimorum existentium, vt videntur sonare verba & rões Bald. in. c. dño guerram. in pe. col. in ti. hic finitur. Bal. in. l. cũ filius. ff. de test. mili. vbi dicit qđ comites sacri palatij qui habẽt potestatẽ legitimandi, nõ possunt legitimare in preiudiciũ legitimorũ: q ius alienum minuere nõ possunt, nisi tenor priuilegij expresse dictaret cõtrariũ, arg. l. impuberi. cum simi. ff. de admi. tut. Idẽ in effectu voluit Bal. in aut. preterea. C. de natu. lib. vbi p illũ text. expresse dicit q comes non potest legitimare bastardos extantibus legitimis, q preiudicaret legitimis in successione, vbi legitimi essent. facit quod not. Bart. in aut. si quis. eo. tit. ¶ Idem voluit Anto. de but. in. d. c. per venerabilem. in. xxj. col. in ver. idem puto &c. vbi dicit se putare q habẽs potestatem a papa vel imperatore, nõ põt legitimare in preiudicium alterius: q tales cõcessiones intelligunt sine alterius preiudicio. l. j. §. si quis a principe. ff. ne quid in loco pub. de offic. delega. c. super eo. c. pastoralis. de priuileg. ¶ Hoc etiã expresse dicit Pau. in. l. gallus. §. quid si tãtũ. ff. de lib. & posth. vbi dicit quod inspicienda est potestas legitimãdi data comiti palatino, & quod in dubio nõ censetur data potestas legitimãdi nisi eo mõ quo princeps esset legitimaturus ex ordinaria potestate. argu. d. l. in testamento. & l. j. in fin. ff. de offic. prefec. preto. & ideo ꝑm eum si pater habet filios legitimos, non legitimaret ex ordinaria potestate, vt in. d. §. generaliter. licet possit ex plenitudine potestatis faciendo de eis mentionẽ: sed comes nullo modo potest, si sibi simpliciter data fuit potestas legitimãdi, nec fuit dictum etiã extantibus filijs legitimis: & ita residet Pau. de cast. Et idẽ cõsuluit consilio, super eo quod primo loco &c. dicens q per generalia verba non videt princeps istam potestatem concedere, argu. l. obligatione generali. ff. de pigno. iuncto. d. §. si quis ergo non habens. & arg. eorum que no. Barto. in. l. toties. ff. de polli. & in. l. ambitiosa. de decre. ab ordine fact. & iste videtur vrgens defectus ad infringendum 22 dictam legitimationẽ. ¶ † Tertia ratio, quia dato quod ille habuisset potestatem legitimandi extantibus legitimis, & naturalibus tamen quãdo petitũ fuit dictam filiam legitimari, debet fieri mentio[b] quod extabat alia filia legitima & naturalis, alias non valuit legitimatio, vt no. Jaco. de bel. in authe. quib. mod. na. effi. sui. §. & quoniam. per ea que habent in. d. §. si quis ergo non habens. eo. tit. Anto. de but. in. d. c. per venerabilem. in. xxvj. col. in ver. nunquid autem retrotrahat. &c. & Pau. de cast. in. d. l. gallus. §. & quid si tantum. sed ista mentio filie legitime extãtibus facta non fuit, ergo &c. ¶ Nõ obstant illa verba posita in legitimatione, videlicet sine tamen preiudicio legitimorũ & naturalium filiorum vt Bonifaldi, & quorumcũq cum quibus ipsa Marmonia ad aliqua peruenerint successionem bonorum, si que erunt vt vna, cum dicta Marmonia equis portionibus &c. quia ad hoc potest respõderi qđ in legitimationis predicte petitione nõ est facta mẽtio de filijs legitimis & naturalibꝰ: licet comes ipse in executione gratie incidenter illa verba diceret: nõ tamen p hoc extẽdatur gratia ad causam existentium legitimorum: vt probat tex. optimus in clemẽ. j. ver. q cõfectis &c. iuncto principi. 23 de preben. ¶ † Quarta & vltima ratio, q in dicta legitimatione narratur dictam Marmoniã fuisse filiam naturalẽ, & in veritate erat spuria, vt superius dictũ fuit: ergo legitimatio redditur nulla propter vitium obreptionis. l. sed si hac. §. patronum. ibi dum allegat rogatum propter obreptionẽ &c. ff. de in ius vocan. & ibi per illũ tex. dicit Ang. q rescriptũ principis non extendit ad defectus tacitos & suppressos. pro hoc etiã allegat. l. quidã consulebat. ff. de re iudi. & l. cum dominꝰ. in princip. ff. de pecu. lega. & no. per Innoc. in. c. cum olim. de re iudi. ¶ Istud etiã probatur in. l. j. ff. de natal. restitu. & per illum text. in terminis, dicit ibi Benedi. de plumbi. dixisse q legitimatio filioꝝ nõ valeret si in impetratiõe. & in priuilegio legitimationis esset tacitũ vel omissum q filius qui legitimabitur esset natus ex coniugato. Ad idem allegat quod habetur in. c. innotuit. de elect. & clarius & expressius de renun. in. c. nisi cum pridem. §. persone. ver. vnde patet q ibi no. Jo. and. & qđ no. Specu. in tit. de leg. §. nunc de ipsarum. ad fi. in versicu. curia vero romana &c. ¶ Hoc etiam clare voluit in. l. prescriptione. in. v. col. C. si contra ius. vbi quod si quisqʒ petijt a principe se legitimari, dicens, se natũ esse ex adulterio, nam si natus est ex alio complexu nõ tenet legitimatio, p. d. l. j. ff. de nata. resti. ¶ Et idẽ tradit Old. in cõsi. ccxlvj. incip. factũ tale est quidam rex. Jo. an. in addi. Spec. in ti. qui filij sint legi. in rubri. & Ant. de but. in. d. c. per venerabilem. in. ij. col. in versi. 24 nũc descẽdendo ad secundũ &c. vbi † dicit q in legitimatione opʒ legitimantem exprimere qualitatẽ illegitimantis, vcʒ an sit spurius vel incestuosus, q difficiliꝰ dispensatur cum incestuoso vel cum spurio, q cum eo qui est naturalis tantum: vt ptʒ in. d. c. per venerabilẽ. in fi. & c. in talibus. & c. tacendũ est. xxvj. dist. per totã. l. vniuersa. C. de diuer. prescrip. & c. sup literis. de rescrip. bñ facit q in proposito no. Hosti. & Joan. and. in. c. fi. de fi. presl by. quorũ verba breuitatis causa, non refero. ad quod Ang. no. in. l. si non lex. ff. de here. insti. ¶ Nec ob. si dicatur quod dictus comes in legitimatione apposuit clausulam non obstante. §. fi. in aut. quib. mo. na. effi. sui. & alijs legibus prohibentibus spurios legitimari, per quod dictũ videt declarari q intentio legitimantis fuisset legitimare etiam si fuisset spurius, per ea que singulariter not. Bald. in. l. eam quã. C. de fideicõ. in. xij. col. in ver. sed pone quidam erat &c. vbi voluit q quidam erat natꝰ ex adulterio & incestu, & erat legitimatus tanq spurius: non tamẽ fuit facta mẽtio de illo duplici impedimento scilicet adulterij, & incestus: non valet legitimatio nisi ex appositione clausule non obstãte apparet contrarium: vt quia dixit non obstat. l. qui cõtra. C. de incest. nup. & non obstan. §. fin. in aut. quib. mod. natu. effi. sui. q ad hoc respondeo quod Bal. loquitur quando fuerit spurius, & non fuit expressum illud duplex impedimentum: sed nos loquimur in casu in quo defectus obreptionis, q fuit expsse narratus comiti: quia illa filia fuit naturalis: nã in veritate erat spuria, & maius est vitium obreptionis quam surreptionis, vt colligitur per Inno. in. c. cum dilec. de rescrip. & not. Ant. de butr. in. c. ex par. de capel. mona. ¶ Ex quibus omnibꝰ videtur probabiliter posse nedum in dubium reuocari de viribus dicte legitimationis, sed etiam affirmari posse dictam legitimationem non tenere ad aliquod preiudicium filiarũ legitimarum ex causis supradictis. non tamen puto pro constãti quamlibet causam nullitatis legitimationis supra narratam nocere sine dubio legitimato: sed bene dico quod saltem ex secunda causa nullitatis supra redacta legitimatio non tenuit, & per ista aperte colligitur allegata in contrarium non refragari.

Summariũ

[a] ¶ Ordinaria. Alexan. Jas. l. q. C. de testa. mili. Lance. deci. l. si mihi & tibi. §. in legatis. colũ. iij. de lega. iij. Cur. senior consil. lxv. col. viij. deci. l. in testõ. colũ. v. C. de test. mil. l. more. col. iiij. ff. de iurisd. om. iudi. c. qm̃ abbas. col. vj. de offi. deleg. c. cum inter. col. ij. de excep. c. ij. col. ij. de app. cons. lxxvij. Ant. cor. de potesta. reg. qđ. vj. Hyp. Marsi. singul. lxxxiiij. in. l. de vnoquoque. num. xxiij. de re iudi. Cor. consil. clxvij. col. pe. lib. ij. Jaso. cõs. j. col. ix. cũ sequẽ. lib. j. Bertrã. cõsil. lxxxvj. col. ij. cõsil. ccxxvij. col. j. cum sequẽ. libr. iij. Alci. de pſumpti. reg. iij. pſũ. xxxvj.

[b] ¶ Mẽtio. j. e. cõsil. cxcv. adde in simili Cepo. caut. ciuil. consi. vlti.

Summarium.

Consilium.LXI.

VIso processu cause inter Jo. zunzini, ⁊ procuratorem Joannis de blanchinis, ⁊ aliorũ de quibus in libello agentẽ, ⁊ Laurẽtiũ filiũ quõdam heredẽ Berti de begatijs mediãte suo curatore defendẽtẽ. ¶ Uisis literis domini vice potestatis terre masse Lõbardorũ me requirentis, vt consulam que future sunt partes sue in pronunciãdo quã breuiter pro qualitate loci cõclusiue dicam quid sentiam. ¶ Puto igitur partes iudicantis esse debere in cõdẽnando dictũ Laurentiũ dicto Jo. zunzino in oĩbus, de quibus in libello fit mẽtio ad dandũ ⁊ soluendũ principalibus dicti zunzini, seu dicto Joã. zunzini medietatẽ ducatorum ducentorum auri, de quibus in libello fit mentio: ⁊ a reliquis petitis in libello absoluere dictũ Lauren. ⁊ qr vtraqȝ pars est victrix ⁊ victa absoluere vtramqȝ partẽ ab expensis. ¶ Moueor ex eo qr de dicta dimidia ducatorũ ducentũ apparet ex publico instrumento dictum Bertũ fuisse ⁊ esse obligatum dicto Joan. zunzini. nec mirãdum est quod in libello narretur ꝙ Jo. blanchini mutuauerit Ant. begatio ducatos ducentos auri, ⁊ in instrumẽto dicatur ꝙ Joã. fecit mutuare dicto legatio, immediate oriatur actio ⁊ obligatio intenta ꝯ heredẽ Ber. sed est stipulatio facta inter Joã. zunzini nomine dictorũ de blanchinis. ⁊ etiã notario recipiente noĩe eoꝝ, ⁊ dictũ Bertũ: nã ex numeratione facta Ant. non nascebatur actio contra Bertum. l. eum qui mutuam. ⁊ l. nõ aduersus. C. si cer. peta. l. si vnus. §. ante oĩa. ff. de pac. sed ita est ꝙ in libello est deductus ⁊ bñ excitatus cõtractus stipulationis: ergo ex eo optime dictũ est. illud enim quod in varijs locis [a] dicitur, [1] † quod si ago de numeratione ⁊ probo non de numeratione, sed de alio contractu vel facto nõ deducto in libello: puta de stipulatione, non possum obtinere iuxta. l. si ita stipulatus. §. chrysogonus. ⁊ ibi not. Bar. in vlt. col. ff. de ver. obl. ⁊ in. l. certi cõdictio. §. quoniã. ⁊ in. §. si numos, ⁊ ibi no. ff. si cer. pe. ⁊ in l. si ita stipulatus fuero. §. j. cum sequẽ. de noua. ⁊ Spec. ⁊ Jo. and. in tit. de teste. ver. sed pone. ⁊ Bal. in. l. si absente. C. si cer. peta. ⁊ cano. in. c. si cautio. de fide instr. ⁊ in. c. examinata. de iudi. procedit qñ in libello nõ fuit etiã narrata illa sufficiẽs causa ad producendũ actionẽ que est probata. ¶ Sed in casu nostro est etiã narrata ⁊ probata, ⁊ est adiecta clausula nõ astringens se ad probandũ non necessaria: que tñ vt in casu nostro [2] nõ erat necessaria: † qr dato qõ plures cause essent in diuersis citationibus narrate sufficiebat vnã concludentẽ probare. l. fine. §. fine. ⁊ l. propter litẽ. §. j. ff. de excu. tu. ⁊ plene p Bart. in l. diuus. ff. de re iudi. ⁊ no. in. c. j. de excep. ⁊ doc. in. c. lȝ causaȝ. de proba. cũ multis concordã. ¶ Nec etiã obstat si diceret qõ dicte pecunie videñ fuisse de pecunijs Dñici de odofredis ⁊ Hieronymi de bonsignonis, ⁊ non dicti Joãnis de blanchinis: vt videñ colligi ex processu, ⁊ maxime ex respõsione positionum facta pro parte dictorũ agentiũ ex qua videtur apparere qõ mutuũ, ⁊ numeratio non fuit ad illos factũ vel facta nomine Joannis blãchini, nec animo acquirendi Joã. blanchino: ergo ex tali numeratione nõ potuit acquiri actio Joãni blanchino ⁊ nepotibus: sed illis qui mutuauerũt suo nomine iuxta. d. §. si nummos. ⁊. d. l. si absentis. cuȝ ibi no. qr rñdeo qõ verũ est ꝙ ex illa numeratione immediate, nõ est acquisita Joanni de blanchinis actio intentata: sed illa est acquisita ex stipulatione facta cũ Berto que fieri poterit ⁊ actionẽ parere: qr nihil repugnat qõ ex dicta promissione facta per Bertum dicto Joãni zunzini noĩe dictorũ de blãchinis debuerit Bertus obligari ex dicta promissione, attẽto quod vt in dicto instrumento contineñ, Jo. fecit dare ⁊ numerare ipsi Ant. begatio dictos ducentos ducatos etiã posito qõ fuerunt de pecunijs proprijs dictorũ Dñici ⁊ Hieronymi, ⁊ dictus Joãnes de blanchinis principaliter se obligauerit pro dictis Dñico ⁊ Hierony. non tenebatur dictus Anto. begatius dicto Jo. blan. aut actione mandati, aut negotiorũ gestorũ iuxta. l. si remunerãdi. §. si pastus. ⁊. l. si pro te. ff. mand. ¶ Non põt Bertus se tueri tanqȝ indebitũ per errorẽ facti vel iuris promiserit: qr in instrumento dr̃ ꝙ ex certa scientia. facit. l. iiij. §. si. cum ibi no. maxime per Ang. si quis cau. ⁊ expressius quo ad propositũ nostrũ tenet Bal. in. l. mater. circa. iij. col. C. de rei vẽdi. [3] vbi dicit † qõ si in instrumẽto tabellio scripsit qõ talis ex certa scientia [b] ⁊ nõ per errorẽ iuris vel facti locauit ⁊c. ⁊ in hoc stabiñ instrumento, vt ibi per eum. ⁊ no. Bal. in rubrica. C. de confess. in. l. ij. in. vij. q. de rescin. vendi. ¶ Potuit ergo dictus Bertus quod dictus de blanchinis soluisset dictã quantitatẽ pro eis: vñ Bertus sciens se teneri pro dimidia, vigore certe promissionis, ⁊ sciens nõ esse satis tutas attestationes predictas, deducta testificata in prima causa produci põt in alia instantia predicta sup eiusdẽ capitulis, vel directo cõtrarijs noui vel antiqui testes. c. fraternitatis. c. cũ venisset. c. cõstitutus. el. iij. de testi. ⁊ in cle. testibus. de testi. In proposito no. Joan. an. ⁊ alij in dicto. c. cum in tua. ⁊ Bar. in. d. aut. at qui semel. in [4] vlt. col. de probatio. in preallega. l. ij. §. j. ff. vi bo. rap. ¶ † Nec etiã possunt produci testes super his que de necessitate facti ⁊ probationis cõprehẽdanñ sub antiquis capitulis, fm qõ declarat Bar. in aut. at q semel. C. de proba. circa pe. col. in versi. quero vtrũ testes. super eo quod nõ dixerunt Inno. ⁊ Jo. an. ⁊ Ant. de but. in. c. fraternitatis. ⁊ in. d. c. attestationes. de desposatio. impu. ⁊ Ang. in. l. per hãc. C. de temp. appel. ⁊ ibi ponunt perpẽdere ex quibus intelliguñ capitula discrepantia a primis possunt testes recipi: qr distinguunt ipsi qualitatẽ de[5]pendentie. † Nam si capitulaui in primis capitulis quod ego prescripsi talẽ fundũ longo tempore: nam publicatis attestationibus, nõ potero [c] producere testes sup capitulis cõtinẽtibus, ꝙ emi dictũ fundũ a tali: ⁊ ego possedi cõtinuo per spatiũ. x. vel. xx. annorũ: qr ista super primo capitulo prescriptionis inerãt de necessitate facti, ⁊ de necessitate probationis, cũ non possit esse prescriptio longi tpis sine titulo ⁊ possessione cõtinua. l. sine possessione. ff. de vsu. l. super lõgo tẽpore. ⁊ in. l. nullo. C. de rei vendi. ⁊ illud est necessariũ probare, vt obtinea[6]tur in prescriptione. † secus si capitulañ, ꝙ ego mutuaui tibi centũ ⁊ publicatis attestationibus capitulo qõ mutuaui tibi centũ, tali tempore vel tali loco, vel quod mutuum illud fuit factũ sub conditione predicta possum [d] inducere de nouo: qr quo ad veritatẽ ⁊ substantiã eorũ que continebãtur in primis capitulis, non erat necesse deducere illud tempus vel conditionem de quo vel qua in nouis capitulis, argu. c. ex tenore. de testi. ⁊. c. cum Joan. de fi. instru. ¶ Aduertatis ad vnum quod egregie voluit Inn. ⁊ oẽs in. d. c. fraternitatis. ⁊ Anto. de but. [7] ibi, ⁊ in cle. testibus. eo. tit. ⁊ Ang. in. l. per hanc, † quod si testes simpl'r iurarunt dicere veritatẽ super tota causa qõ post publicatas attestationes nõ poterũt amplius in causa produci testes super aliquo capitulo cõprehenso sub petitione illius cause in qua recepti sunt. ⁊ illud dictũ reputat mirabile Ang. in. d. l. per hãc. volẽs ꝙ qñ testes in prima causa vel instantia iurarũt dicere veritatem: ideo tũc post publicatas nõ poterunt produci testes super nouis capitulis depẽdẽtibus ex primis, licet non includañ noua capitula sub premis. ⁊ ita dicit velle Inno. in. c. fraternitatis. ¶ Itẽ presuppono qõ libellus productus prima cã, qr est eadẽ cã pẽdẽdi: vt patet ex narratis in vtraqȝ petitione qr agit Antonia ex hr̃ditaria cã ad cõsequẽdam dictam postam, ⁊ declarare difficultatem edificandi sibi cõpetere vigore iuris habiti causati ab illustrissimo dñio Venetorum, ⁊ eadem res ⁊ postea molendini que petitur in primo libello deducitur in totũ vel saltem pro parte in scdo iudicio: ⁊ ita presupponiñ mihi qõ est eadẽ. ¶ Itẽ censeñ causa secũda verti inter easdẽ personas inter quas vertebañ prima, qñ vertiñ inter representãtes eas: vt. j. proxime dicã: ergo sequiñ qõ dicimus dictã secundam causam tendi ad eundẽ finẽ, ad quẽ prima: qr concurrentibus proxime dictis sentẽtia que fuisset lata in prima cã pareret exceptionẽ rei iudicate in hac secũda vt. l. cũ queritur. cum duabus. l. seq. l. si quis cũ totũ. in prin. ff. [8] de excep. rei iudi. ¶ † Unde tunc qñ secũda causa est talis qõ si in prima causa fuisset lata sentẽtia: talis sententia produxisset in secunda causa exceptionem rei iudicate: tunc prima ⁊ secunda causa dicuntur tendere ad eundem finẽ quo ad hoc vt probationes facte in prima faciant fidem in secunda, ⁊ publicatio testium facta in prima impediat produci testes in secunda super eisdem capitulis vel directe contrarijs. ita not. Bar. in. d. aut. at qui semel. in vlti. col. C. de proba. ⁊ Cyn. ⁊ Bald. in preallegat. l. is apud quem. ¶ Insuper etiam presuppono quod si in primo iudicio fuisset lata sentẽtia in fauorem Bartholomei ⁊ Christophori de la sega, anqȝ dicti de la sega vendidissent dictis Juliano ⁊ Manfredo: talis sententia pareret

[a] ¶ Locis. j. eo. consil. clxxix. nu. vj.

[b] ¶ Scientia. 8. lib. j. cõs. iiij. nu. ix. Jaso. l. si dari. de ver. obl. Sed vide Ja. csi. clx. co. iij. li. iiij.

[c] ¶ Non potero. Transeat de facto possessionis qõ est satis expssum. Sȝ de facto certi tituli contra puto. [illegible]

[d] ¶ Possum. Contra puto alias. l. passim fraudaretur. [illegible]

in causa presenti exceptionē rei iudicate ad fauorē dictorum Juliani ⁊ manfredi habentiū causas a dictis de la sega. text. in.l.si a te.§.fi.⁊.l.⁊ sit iure.§.itē iulianus.ff.de execu.rei iudi.⁊ in.l.superatus.§.fi.ff.de pig. sicut ergo snia que fuisset lata in prima cā cum illis de la sega habuisset prodesse, ⁊ nocere istis singularibus successoribus.s.iuliano ⁊ Manfredo. sicut si cū dicto Juliano ⁊ Māfredo lata fuisset. ¶ † Ita etiā dicimus (9) de attestationibus ⁊ oībus aliis actibus factis in dicta prima causa, cui noceret vel prodesset snia nocere[a] ⁊ prodesse etiā debent alia acta sicut si cum eis facta esset: vt no. Inno.in.d.c.causam.el primo.de testi.⁊ Bar.post Dy.in.d.l.cū lite mortua.in pe.col.per.l.sed si possessori.§.fi.cum.l.seq.ff.de iureiur.⁊ Bart.in.l.qui repudiantis.§.j.ff.de inoffic.test.⁊ in.l.si mater.§.fin.ff.de except.rei iud.in.l.si superatus.§.fi.⁊ Cy.⁊ Bal.in.l.si quis a se fundū.in fi.C.ad.l.iul.de vi.⁊ in.l.ij.C.qui res iudi.nō no.⁊ Ant.de bu.in.c.q̄uis.in.iij.col.de re iu. ¶ Procedūt em̄ a pari sentētia ⁊ acta.c.at si clerici.de iudi.c.inter dilectos.§.porro.de fide instru.etiā quo ad effectū de quo queritur.s.ad effectū.s.ad impediendā nouā productionē testiū: vt dicūt doct.in locis primo loco allegatis. ¶ Et clarius Ant.de but.in prealleg.c.causam.el.j.vbi ad propositum nostrum dicit † ꝙ probationes testiū facte in causa, in qua est postea (10) perēpta instantia, prosunt ⁊ nocēt singulari successori habēti cām ab illo qui fuit in lite, sicut faceret snia: vt.d.l.si a te.§.fin.ff.de excep.rei iudi. Ex quib⁹ omnib⁹ clara ⁊ necessaria infertur cōclusio quod probationes facte in dicta prima instantia inter dictam Antoniam, ⁊ dictos de la lega faciunt fidem in hac secunda instantia, qua pendet factum dictis de bianchinis se obligauit eis prout in instrumēto predicto narrantur: nec de aliquo errore est probatum. ¶ Non etiā habet obstare si dicitur quod dictus Bertus promisit per se ⁊ heredes suos vice ⁊ nomine Christophori eius fratris de rato ⁊ rati habitionis promisit dare ⁊ soluere dicto Jo.de blanchino dictam quātitatē pecunie inde ad pascha resurrectionis: ⁊ per consequens non videtur qd ipse Bertus, ⁊ eius heres sit obligat⁹ suo noīe, nisi pro dimidia nō cōueniretur heres Berti ex eo capite, ⁊ Christophorus ratū non habuisset p ea q̄ habent̄ in.l.si mihi ⁊ titio.in princ.ff.de verb.ob.⁊.l.reos.§.cum in tabulis.ff.de duob.reis.qr quod ex inspectione instrumenti apparet qd eo casu quo Bertus non faceret, ⁊ non solueret in festo paschali resurrectionis put pmiserat, voluit teneri ipse Bertus in totū posse cōueniri realiter ⁊ personaliter pro dicta medietate ducatorum: vt expresse apparet in instrumēto: ergo cū contenta in instrumēto nō fuerint in paschate obseruata per dictum Bertum succedit illa secunda dispositio: qr tenetur ad totū, imo sufficeret qd in vno tantū deficit Bert⁹ de his que promiserat in instrumēto hoc. vt succederet dicta scda dispositio, vt.l.si is qui ducenta.§.cum ita.cū ibi no.in gl.⁊ per doc.ff.de reb.du. ¶ Nec ob.etiā si diceretur nō esse probatū in processu qd Joānes Alexandrini ⁊ blanchini fuerunt nepotes dicti Jo.promisit dictus Bertus Jo.zunzini recipitiē nomine Jo.blan.⁊ ei⁹ nepotū, nō est probatū esse nepotes. dicit Jo.de imo.in instrumēto nullo modo fuerunt noīati expresse eorum nomina: qr respondeo quod attento ꝙ persona agētis est Joan.zunzini, cū quo contractus dicte stipulationis fuit celebratus noīe dictorū de blachinis, ex tali stipulatione acquisita fuit dicto Jo.zunzini directa actio.l.pe.de neg.gest.l.possessio quoq̃.§.fi.ff.de acq.poss.no.in.l.hmōi.in pri.ff.de leg.j.⁊ in.l.quicunq̃ gerimus.ff.de acti.⁊ ob. Unde attento qd in libello est facta mētio de dicto cōtractu facto cū Joāne zunzini, ⁊ in fine libelli est adiecta clausula, super quibus oībus ⁊ singulis petit sibi iustitiā ministrari ⁊c. illa clausula operatur vt videat̄ nō solū prout in speciali cōclusione est cōclusum: sed etiā omni alio meliori modo pōt colligi ex his que deducta sunt quouis modo in libello.⁊ no.doc.in.c.ij.de ordi.cog.maxime per Jo.calde.⁊ Ant.de bu. ¶ Et dicto tali Jo.zunzino qui d̄xit noīe dictorū de blāchinis, etiā absq̃ alio mandato. posset solui Berto dicta pecunia adeo qd per solutionem sibi factā liberat̄ soluēs: vt est text. singularis in.l.filie.⁊ ibi Bart.no.ff.de sol.facit.l.qd seruus.cū si.ff.depositi. ¶ Et ad predicta sic cōcludendū satis etiā me inducit rei veritas, ⁊ euitāda litiū inanis multiplicatio: ⁊ qr inquit Bal.⁊ Sal.in aut.nisi.C.de sent.ex bre.reci. † qn̄ causa agitur coram vicariis castrorum, (11) vel corā vicariis ruralibus prout est presens causa ibi nō requirit̄ libellus: sed simplici via ⁊ summarie procedendū est: vt ibi p eos: quo casu nō curamus de aptitudine libelli, ⁊ tot iuris apicibus: vt per Bart.in extrauaganti ad reprimēdū in verb.figura.in.l.j.in prin.in.ij.col.C.de exec.rei iudi.⁊ in.l.sine scripta.C.ad trebel.⁊ qd no.gl.in.l.vinum.cum si.ff.si cer.pet. ¶ † Ideo aūt dico esse absoluēdū hr̄dē dicti Berti a medie- (12) tate dictorū ducatorū octagintaduorū pro discrepationibus dictorū ducentorū ducatorū, quod tales discrepationes promisse in effectū quatuor pro cētenario singulo anno licite nō possunt peti: vt probat̄ in.c.nauiganti.in prin.de vsur.⁊ in.c.cōsuluit.⁊ in.c.in ciuitate.eo.tit.⁊.xiiij.q.iij.c.j.⁊ in.§.plerique. ¶ Pl⁹ dicit Bal.in.l.rogasti.§.si tibi si cer.peta.ꝙ si pmitto tibi reddere decē in nūdinis, ⁊ si nō reddo, pmitto tibi reddere qnq̃ pro interesse, qd ex nūc cōiter tantū interesse nō pōt: nō potes agere ad illa qnq̃ q̄ sunt vltra decē nisi pbet tantū interesse. per rōnes ibi allegatas. nec etiā ex rōne more ꝯmisse in nō soluēdo pōt licite promitti vel dari aliquid vltra sortē, ⁊ sub noīe interesse: vt etiā voluit Bal.in.l.vnica.in.vij.⁊.viij.col.C.de sent.que pro eo qd interest.⁊ Pet.de anch.[b] consi.cl.incip.in questione que vertitur inter nobilē dominā. vbi vult ꝙ mulieri passe morā in restituēda dote si fiat promissio dādi aliquid vltra soltē ⁊ quantitatē dotis pro alimentis nō valeat promissio vt ibi per eū plene. ¶ † Nec obst.si diceretur qd cābia[c] sint licite: vt no.gl.ibi, ⁊ clarius Bal.⁊ Sal.in.l.iij.C.de exerci.saltē qn̄ nō excedunt generalē cōsuetudinē mercatorū: vt inquit Bal.in rub.de constit.pecu.in prin.in rub.de vsu.rei iudi.⁊ in sua disputatione incipiente. statuto cauetur qd fenerator.in.j.col.⁊ Saly.late in aut.ad hoc in.xj.q.⁊ Jo.in cons.xj.⁊ Lau.de rodulphis dicto.c.cōsuluit.in repetitio.in.ij.parte.⁊ in.j.questio. qr respōdeo quod cambia sunt licita ratione periculi pecunie quā mercator facit soluere in alio loco: tum quia si do bononie mercatori centūduos aureos causa cābii scilicet vt ipse det tibi centū in alio loco tantum aureos, qr valet in vno loco plus quā in alio. vnde potest cambiū esse licitum. Item si mercator recipit bononie a te centū sex florenos auri causa cambii vel plus, vel minus fm qd cambia currunt, vel facit tibi dari in ciuitate libras decē grossorū istud pōt esse licitum. nam poterat esse qd tēpore quo soluentur decem libre grossorū valebunt vltra dictos centū florenos poterit esse qd valebūt ⁊ estimabunt̄ minus: ⁊ sic non videt̄ quod hoc modo persoluant̄ vltra sortem, ⁊ iam aliud est plus recipere aliud vltra sortē recipere: vt clare voluit Archi.xiiij.q.iiij.c.si quis clericus. nam si mutuo sibi corbē frumenti que corba valet nunc vnū aureū: ⁊ postea qn̄ valet duos aureos dicor recipe plusq̄ dederim: tn̄ nō dicor recipere vltra sortē. secus qn̄ decē vt reddas vndecim: qr tunc est vltra sortē: ⁊ non pōt licite percipi cū in casu nostro non apparet ꝙ merū factū cābiū de loco ad so cū eo, qr debitor dederit pecuniā in vno loco, ⁊ mercator suo periculo faceret dari in alio. nec sunt licita cābia. ¶ Et silr licet cābiū qd faciūt cāpsores qui dant monetā que valet vnus aureus, ⁊ recipiunt aureū, ⁊ vnū denariū plus. Nā licite illud recipiūt vt dicit Arch.xiij.q.c.j. Et Laurentius vbi.s. tn̄ ille denari⁹ dat̄ ratione laborū ⁊ operarū pensionū apothecarū fm eos, vel rōne pmutationis pecunie date ad certū tempus prout in casu nostro qd fieri non pōt per iura.s.alle. ¶ Et dato qd si probaret actor se istas discretiones soluisse pro dictis de blanchinis Dnico ⁊ Hieronymo de volūtate dictorū de begatiis: potuisset eas repetere fm tn̄ plene no.in.c.puenit.de fideius.⁊ per gl.in.l.si mandato meo.§.si fideiussor.ff.manda.⁊ per Jo.and.in regula dānū.in mercu.⁊ p Bar.in consi.inci.in questione p̄dicta primo videndū est.⁊ p doc.in.c.j.de vsur.⁊.l.fi.C.de vsu.rei iudi.⁊ in.l.j.C.de sum.trini.tn̄ qr non pbauit, non videtur qd in dictis discrepationibus possit agens obtinere. Ex quibus breuiter concludo partes dn̄i iudicantis esse in pronuntiando, prout in primo dixi.

(13)

[a] ¶ Nocere. Alex.l.sepe.colū.iij.de re iudi.l.ij.gl.fi.C.de edē. Cur.senior cōsil.lxxij.col.j. Jas.l.sed ⁊ si possessori.in fi.de iureiur.

[b] ¶ Ancha. Ubi male consuluit [illegible]

[c] ¶ Cambia. Conrad.trac.contract.qō.xcviij.cum seq. Clava.versic.vsura.j.§.iij. Guido.pap.de contract.illici.nu.xxj.colū.viij. Jaso.l.j.lec.ij.nume.xxxix.C.de sum.trini.

Summarium.

1 Testamentum in sequendo possunt executores alienare fundum pupilli heredis eo non vocato, ⁊ sine decreto.

6 Statutum compromittendi non habet locum in liquido vel articulo iuris.

Consilium. LXII.

Visa facti narratione et testamēto fratris Danielis tertii ordinis sancti Frācisci ⁊ instrumēto datiōis insolutū viso legato facto Francisco quōdā Jo.de quadā petia terre p satisfaciendo doti domine Jacobe filie quondam dicti fratris Danielis, ⁊ vxoris dicti Francisci, ⁊ viso statuto sub rubrica de cōpromis.psupponit̄ † ꝙ de iure valuit dicta datio insolutū (1) facta p executores dicti testamēti, quibus data erat in testamento

mēto plena ⁊ libera potestas alienādi de bonis immobilibus hereditatis dicti testatoris pro satisfactione relictorũ ⁊ expẽsarũ, de quibus fit mētio in dicto instrumēto: inter que cōtinetur relictũ pro dote dicte do. Jacobe. dato ꝙ hr̃s esset pupillus, ⁊ illa datione insolutum nō interuenit decretum iudicis, nec alie solēnitates, vt dicit̃ requisite a statuto in alienatione rerũ minoris. ¶ Et dato ꝙ nō fuerat in dicta alienatione requisitus heres, hoc probatur per id qđ habetur in. l. prediũ. ⁊ qđ ibi no. gl. quando decre. opus non est. ⁊ l. j. circa prin. ⁊ l. fi. ff. de reb. eo. vbi licet alias in alienatione rerũ minoris requiratur decretum iudicis, ⁊ quedā alia requisita: tñ fallit quādo in testamētis testator disposuit bona ipsa vēdi posse vel executoribus dedit vendēdi potestatē: vt dixit gl. in. d. l. predium. q: tunc sine dictis solēnitatibus, poterit procedi ad alienationē predictam. ⁊ ita debet intelligi statutũ, qđ dꝫ interpretari s̃m communē iuris dispositionē. l. ij. C. de noxa. c. cũ dilectus. de consue. Ad qđ licet plura adduci possent tamē sufficiant pro nũc. ⁊ no. Bal. C. qui bo. ce. pos. l. j. ver. quero si statutũ dicit ꝙ instrumenta guarentigie, quem sequit̃ simpliciter Pet. de ancha. in ꝯmento. c. canonũ statuta. de cōsti. in ver. occurrũt alie

2 questiones. vbi voluit † qđ statutũ disponēs qđ instrumentũ guarentigie mandetur executioni per carcerem, ⁊ quauis alia via, que magis creditori placuerit, nō habebit locũ cōtra debitorem volentem cedere bonis, q: de iure cōi talis nō potest carcerari. d. l. j. C. de bo. poss. ⁊ ibi plenius per Bal. ¶ Ad predicta bene facit qđ no. Saly. post Ray. in. l. alio. ff. de alimē. ⁊ ciba. leg. l. iij. in ver. querit Jo. an. ex omnibus rebus. vbi fatet veram esse gl. in. d. l. prediũ. quādo executores habebant liberā potestatē alienandi prout in casu nostro. ⁊ ita tꝫ Saly. in. l. si quis ad declinandũ. C. de epi. ⁊ cle. verũ esse ꝙ tunc nō requiritur decretũ lꝫ heres sit minor per illā glo. quā sequit̃ Salyc. in. d. l. prediũ. qñ executores habeāt liberā potestatem a testatore, vt in casu nostro est. sꝫ Bart in. d. l. alio. ⁊ Bal. in. d. l. predium. dicũt qđ istud procedit. s. quod dicti executores vēdere

3 possent quā rem volunt, nisi mala fide fecerint †: q: dolus dicitur exceptus in quacũqꝫ lata potestate. l. creditor. §. lucio. ff. mādati. qui dolus in proposito nō presumitur. l. quoties. §. q dolo. ff. de proba. l. merito. ff. pro socio. ¶ Nec ob. etiā dictam alienationē nō valuisse, eo q: ad eā faciendā nō fuerit citatus nec requisitus heres, prout videtur fuisse necessariũ, iuxta no. per Bar. in. d. l. alio. ver. quero an heres sit requirēdus. ⁊ Pe. de anch. in. c. tua nobis. de test. q: rñdeo qđ cum dictus heres esset pupillus, pro ꝯstanti ponitur, certe nō fuit necessaria requisitio dicti pupilli, attēto ꝙ in dicta alienatione interuenerunt oēs tutores seu maior ps dicti pupilli. nec tñ fuit necesse oēs tutores adesse. l. fin. C. de autho. prestā. vñ requisitio ⁊ presentia hoc casu nō fuit necessaria: vt colligit̃ ex rōnibus Bar. in. d. l. alio. Nā requirit̃ ꝓprie p̄sentia hr̃dis, qua trahere possent executores ad illā rem vendendā alio pretio ar. l. sicuti. ff. de arbi. sed ista ratio cessat in pupillo: qm̃ pupillaris erat quicquid videt ignorat. l. j. C. de fal. mone. l. fi. ff. rem pupil. sal. fo. ¶ Pro hoc inquit no. Bal. in. l. j. in vlti. col. C. qui admit. ad

4 bo. pos. ⁊ Ang. in. l. fi. C. de verb. sig. vbi dicit, † ꝙ si statutum disponat ꝙ mulieres nō possunt cōtrahere sine cōsensu propinquorũ, non verificabit̃ in pupillis propinquis: q: propter lubricũ etatis apti nō sunt. ⁊ ibi per Fede. ⁊ in simili no. Bar. in. l. si tertius. in prin. ff. de aqua plu. ¶ Unde faciũt not. per Bal. in. l. captatorias. in fi. de test. mil. vbi dicit qđ executores non tenent̃ requirere heredē, nisi indigeāt eius in formatione vel sue volũtatis exploratione: q: nō sunt iudices, sed executores. arg. l. qđ si nolit. §. fi. ff. de edil. edic. arg. eorũ que no. in cle.

5 j. de offi. deleg. ¶ † Ad idē qđ not. Bal. in. l. nulli. in. ij. col. in ver. sed nũquid hr̃s pōt adesse. de epis. ⁊ cle. quinimo no. Bal. in. l. id qđ pauperibus. C. de epis. ⁊ cle. in. xviij. q. videt̃ collaudere qđ tales executores habētes a testatore potestatē vendēdi, possunt inuito herede vēdere, quāuis dicũt ꝙ non possunt eũ possidentē heredē expellere inuitũ de possessione. ¶ Presupposita ergo dicta validitate dicte dationis insolutũ, videt̃ ꝙ non sit locus cōpromisso petito ex parte agentis: tñ q: iste videt̃ esse articulus iuris. s. vñ datio in solutũ valuit sine decreto ⁊ solēnitatibus a iure cōi vel municipali requisitis, ⁊ statu

6 tum arctans partes † ad cōpromittendũ non hꝫ locũ, qñ que
a stio vertit super articulo iuris, vt no. Bal.[a] ⁊ Sal. in. l. ancille. in prin. per id qđ habet̃. C. de fur. ⁊ no. idē Cy. ⁊ Bal. in. l. cum proponas. C. de rebus credi. ¶ Hoc idēꝫ satis videt̃ de mente statuti predicti dũ dicit, hortamur tñ partes vt si nō sit dubium facti, sed iuris tantũ: puta q: ambe partes fatent̃ factũ sed dubitāt de iure qđ in vnũ vel duos iurisperitos cōpromissum faciāt ⁊ sic non videt̃ statutũ necessitate partes ad cōpromittendũ hoc casu: sed videt̃ ponere in earum potestate. l. non quicquid. ff. de iudi. ⁊ l. legis virtus. ff. de legi. ¶ Fortificant̃ predicta alia ratione per ea que dicit Joā. de imo. in. l. si sic. la prima. ff. de verb. obl. vbi per ea que ibi no. glo. in verb. electio.

7 dicens † ꝙ vbi verba sunt clara, nō indigeāt interpretatione, infert qđ si debeat fieri cōpromissum ex forma statuti, nō debebit fieri cōpromissum si clarũ ⁊ apertũ est ius per verba partis. pro hoc etiā allegat ipse id qđ no. Bal. ⁊ Bar. in. l. ille aut ille. §. cum in verbis. ff. de leg. iij. vbi dixit per illũ tex. qđ si statutum dicat qđ cause debeāt cōmitti cōsilio sapientis: nō tamen illud est verum quando questio non habet dubium: ⁊ ita no. in. l. placet. C. de sacrosan. eccl. in prin. ⁊ l. j. C. de relatio. Et Ang. cōs. xxxiij. incip. questione vertente inter sanctũ Benedictũ. vbi etiā dicit ꝙ quando iudex videt tale consiliũ per calumniā seu animo differendi vel frustratorie peti: tunc non hꝫ locũ statutũ arctans iudicē ad compromittendũ causam cōsilio sapientis: vt petunt partes, argu. l. ij. ad. l. cor. de fal. ⁊ l. j. C. de dilatio. l. cum hi. §. si cui. ⁊ qđ ibi no. Ang. ff. de transa. ⁊ ita etiā voluit Jo. an. in tit. de requisi. cōsilij, in addi. Spec. §. insuper. ver. vt autē. ⁊ Bal. in. d. l. j. C. de relatio. ⁊ in proposito nostri statuti ponit Pau. de cast. in cōsilio suo. lxx. incipiē. in christi nomine visis ⁊ cōsideratis. ¶ Ad idē qđ no. Bald.

8 in. l. j. ff. de transac. vbi per illũ tex. dicit † ꝙ vbi res est liquida per instrumentũ, non est locus transactioni: ⁊ ꝙ post publicationes, attestationes, ⁊ re iam liquidata, non est locus cōpromisso requisito a statuto, cum tale compromissum sit quedaꝫ transactio. in aut. vt diffe. iudi. §. j. ⁊ no. in. c. quintauallis. de iureiur. ⁊ illud dictũ etiā sequitur Pau. de cast. in prin. C. vbi refert etiā Lud. ro. in. l. pretor. ad fi. ff. de ope. no. nũc. in addit. ¶ Ultimo ad hoc quod habetur in dicto statuto in ver. hoc tamen compromissum. sed ita est quod stante dicto testamento adiudicatũ insolutũ, ⁊ his que opponuntur contra dictam adiudicationē articulus videtur clarus quā adiudicatio valeat vt probatur: nec contra hoc sunt contradictiones iuris: ergo non est locus dicto statuto nec compromisso.

Summarium.

1 ☞ Legitima nepotuꝫ pinguior est per se, quam cum patruis succedentium.

6 Mulier habere potest bona triplicis gneris.

Consilium. LXIII.

Super primo dubio queritur quāta sit legitima dicti Roberti, ⁊ quinqꝫ eius sororum que oēs sunt nepotes dicti testatoris ex filia p̄mortua, an sit tertia pars, an vero dimidia, hoc in terminis decidit

b Sal.[b] in aut. nouissima. C. de inoff. test. in. j. q. vbi querit † qđ

1 si auus ex filio vnico p̄mortuo habeat quinqꝫ nepotes, an legitima omniũ sit triens vel semis. ⁊ dicit qđ est semis: q: omnes veniunt ad successionem eius in viriles: vt in aut. de here. ab intest. §. j. secus si venirent cum vno filio: quia tunc venirēt ex parte patris sui cum filio illius de cuius hereditate agitur: ⁊ sic in stirpes: ⁊ oēs quinqꝫ habentur loco vnius, vnde tunc legitima esset triēs cuiꝰ dimidia esset filio: ⁊ alia dimidia esset dictorum nepotum. ⁊ idem dicitur quod si nullus filius superesset: sed tñ nepotes ex duobꝰ filijs: puta ex vno duo, ex alio tres: quia veniunt in stirpes ⁊ censerent̃ vt duo. ⁊ per hoc allegat tex. in. §. neqꝫ. in aut. de trien. ⁊ semis. col. iij. ad hoc ꝙ habet̃ in. l. cũ filius. cũ seq. insti. de here. ab intest. quod reputat no. ¶ Facit quod no. Bal. in. l. illam. C. de colla. circa vlti. col. ⁊ Sal. in. l. sancimus. §. repletionē. C. de inoffi. testa. in ver. quero an nepos contineatur. ⁊ Jo. de Imo. in. l. iiij. circa vlt. col. ff. ad. l. fal. vbi faciunt istam differentiam, an nepotes concurrant cũ patruis in successione: ⁊ tunc nepotes repetant locum patris sui, nec possunt aliter cum patruis concurrere nisi venerint ex persona patris: q: sunt remotiores in gradu. aut non concurrunt cũ patruis: ⁊ tunc veniunt seu venire possunt ex personis eorũ. ¶ Ad predicta etiā bene facit qđ no. Ray.

2 in aut. nouissima. preallegata: vbi concludunt † ꝙ in casibus in quibus fratribus debetur legitima, quando fratre superstite, vel fratribus decederet turpi persona instituta. l. fratres. et l. fratris. C. de inoffi. test. ⁊ l. j. ff. eo. legitima dictorum fratrũ,

c qui sunt quinqꝫ numero ⁊ vltra, erit hodie[c] dimidia per id quod no. gl. ⁊ docto. in. d. aut. nouissima. ⁊ in corpore vnde sumitur. ⁊ pro hac conclusione videtur text. in. d. aut. de trien. ⁊ semis. §. j. ⁊ ibi dum dicit hoc seruando in omnibꝰ personis in

a ¶ Bal. L. postꝗ liti. co. ij. C. de pac. l. cũ virũ. C. de exc. trac. statu. ver. allegatio. Feli. c. cum venissent. col. j. de iudi. Jaso. consil. xxvj. in fin. consil. xxxv. lib. j.

b ¶ Saly. sequitur ibi Jas. nu. lj.

c ¶ Hodie. Imo in trāsuersalibus nō est aucta. Bal. d. l. fratres. col. ij. Jas. ⁊ cōiter doct. in. d. aut. nouissima. licet Jo. fab. ibi idē ꝙ Ray.

quib⁹ omisse antiqua quarte rõ de inofficiosa lege deiecta est.

4 ¶ † Pro hoc etiã facit qꝛ dispositio legis fauorabilis ipsis filijs trahitur ad nepotes. in auth. ex actis. vt in. d. l. stante. §. ij. ꝛ l. filiũ habeo. ff. ad Macedo. ꝛ no. Bart. in. l. liberorꝫ. in versic. secundo quero quando verbũ filij profertur a lege. ff. de verb. sig. per Cy. ꝛ Bal. in. l. quisquis. C. ad. l. Jul. maie. ꝛ Bal. ꝛ alios post eum in. l. gallus. §. institučs. ff. de libe. ꝛ posthu. ꝛ Bal. in. l. nepotis. l. in suis. ff. eo. tit. ꝛ Ant. de but. in. c. in quibusdã. de penis. ꝛ Pet. de anch. in cle. j. de baptis. hoc etiã est de mẽte Cy. in. d. auť. nouissima. in fi. dum dicit ꝙ reg. in auť. de trie. ꝛ semis. §. j. habet locũ in filijs ꝛ filiabus, ꝛ alijs descẽdentibus, poterunt ergo dicte sorores petere supplementũ legitime pro rata predicta, quãuis auus earũ in dicto testamẽto libras decem Bononenorũ pro singula reliquerit. l. omnimodo. C. de inoffi. testa. ꝛ auť. vt cũ de appel. cogno. §. ceterũ.

5 ¶ † Uenio ad aliud dubiũ quo queriť an heredes dicte dñe Flore possint petere fructus perceptos per dictum dñm maximum per tẽpus annorũ. xxiij. ꝛ bonis nõ dotalibus dicte domine Flore ex pñna hereditate: ꝛ breuiter dico qđ sic, vt no. in l. pen. que incipit maritus. in princ. ff. ad. l. falc. ꝛ Bar. Ange. ꝛ moderni hoc tenẽt quãdo fructus industriales pcepti fuerunt a marito contra voluntatem mulieris. per. l. de his. C. de dona. inter virum ꝛ vxo. vbi est casus noster. vt infra ostendã. Naturalibus etiam fructibus etiam constat ꝙ illos omnino repetere potest mulier, seu suus heres. ꝛ si de voluntate mulieris percepti sunt, vt not. glo. bona in. l. fi. C. de pac. cõuẽ. ꝛ saltem quatenus maritus esset locuples effectus fm Mart. fili. quẽ refert ꝛ sequitur Bar. in. d. l. maritus. ꝛ in dubio presumitur locupletor effectus, quatenus valuerunt fructus, qui ad eum peruenerunt nisi pro parte ipsius maximi probeť cõtrarium, vt colligitur ex glo. in. l. in tantum. in glo. j. iuncto tex. ff. de peti. heredi. quã ibi ad hoc multũ cõmẽdat Ang. ¶ Subdunt etiam docto. prefati in. d. l. maritus. quod predicta vẽdicãt sibi locum in fructibus cõsumptis a marito vbi etiã fructus adessent: dicunt indistincte fructus debere reddi heredibus mulierum per. d. l. stipulata. ꝛ cum eis cõcordat Bal. in. l. si ego. §. dotis. ff. de iur. dot. ꝛ qđ tales fructus repeti possunt per mulierem seu eius heredem, tenuit etiam glo. in. l. vbi adhuc. in verbo sustentationẽ. ꝛ ibi Bal. in penulti. col. C. de iure do. ¶ Jtam opi. approbat etiam Bal. in. l. assiduis. C. qui

6 poti. in pig. ha. vbi refert, quod licet Bar. cõsuluit † qđ qñ bona sunt assignata viro per vxorẽ tãꝗ paraphernalia fructus talium bonorũ si sunt consumpti per virũ, cum muliere in domo communi non possunt repeti per vxorem, vt per Barto. in cõsilio incip. Titius habens lumen. vbi non apparet talia bona esse assignata viro tanꝗ paraphernalia, sed si vir vt minister vel negotiator administrasset teneret restituere fructus tales. allegat id quod no. Dy. ff. sol. ma. l. diuortio. super scđa gl. in fi. sed ista bona non erant paraphernalia, que mulier secuꝫ defert in domũ viri. d. l. si ego. §. dotis. ff. de iur. do. in auť. de exhi. reis. ad fi. cum glo. in versi. proprius. ꝛ not. gl. in rubri. C. de pac. conuen. ꝛ habetur in. l. fi. eo. ti. ꝛ no. Azo in summa. C. de iure do. in princi. in titu. de pac. conue. in prin. vel si alio modo tradita sint per mulierẽ marito iuxta dotẽ, vt no. Jac. but. ꝛ Bar. in. l. maritus. C. de procurator. ꝛ Bald. in. d. l. assiduis. ꝛ patebit ex infra dicendis. ¶ Ultra predicta qõnem nostrã in terminis decidit[a] Bal. melius vt mihi videť quam alius in consi. inci. ꝛ sciendum † qđ mulier vbi formaliter sic

7 dixit, ꝙ mulier habere potest patrimonium triplicis generis, scilicet bona dotalia. Jtẽ paraphernalia: ꝛ hec paraphernalia sunt bona mobilia: que vxor defert in domũ viri maxime ratione sui proprij vsus. l. fi. C. de pac. conuen. ꝛ l. si ego. §. dotis. ff. de iure do. ꝛ de istis paraphernalibus qñ mulier tradit viro custodiam, videť ei tradere tacite administrationẽ ꝛ vsum. sed quãdo sibi seruat custodiam mulier, ꝛ tũc vir nullũ ius pretẽdit, vt in iuribus proxime allegatis. ¶ Quedã sunt bona mulieris nec dotalia, nec paraphernalia. sicut sunt ea q̃ sunt extra dotem, ꝛ extra ea que vxor in domũ viri adduxit, ꝛ in istis vir nõ habet administrationẽ: vnde videmus ꝙ pro istis agens cauet de rato. l. maritus. s. de procur. secus quãdo agit pro paraphernalibus: qꝛ intelligitur habere tacitã administrationem a iure, vt. d. l. fi. C. de pac. conuen. ꝛ ibi glo. de fructibus vero paraphernaliũ teneretur maritus reddere rationem, quatenus maritus conuertisset in vsus proprios: qꝛ debuit in cõmunẽ vsum cõuertere, vt in superiori. allegatis. l. fi. C. de pac. conuen. ꝛ no. in. l. stipulatus. §. j. ꝛ istis procedit distinctio Mart. fili. ꝛ Bar. in. d. l. pe. in princ. ff. ad. l. falc. ꝛ glo. in. d. l. fi. de fructibus aũt dotalibus certũ est ꝙ sunt viri. ff. de iure do. l. dotis fructibus. ꝛ l. p oneribꝰ. C. de iure do. ¶ De tertio vero genere bonorũ scilicet non dotaliũ nec paraphernalium concludendũ est quod si constat quod cõtra voluntatem mulieris percepit fructus, ꝛ huic volũtati stať, vt. d. l. de his. aut constat ꝙ percepit de volũtate mulieris: ꝛ tunc aliter queriť de extãtibus fructibus, ꝛ illos integre restituere debet maritus. d. l. si stipulatus. aut de cõsumptis: ꝛ tũc tam de industrialibus quã naturalibus fructibus dicendũ est, vt. s. proxime in fructibus paraphernaliũ. ¶ Aut voluntas mulieris est dubia, ꝛ iste est casus quẽ omisit Bar. quo casu dicit ꝙ nõ lucrať maritus nec extantes nec cõsumptos nec industriales: sed eos tenetur restituere. ꝛ de hoc proprie loquitur. d. l. pe. in princip. ad. l. falci. nihil subaudiendo donec violando literaꝫ. ¶ Et hoc qꝛ vir in istis non presumitur cõsumere de voluntate mulieris ex pluribus presumptionibus. Primo ex regula. l. cum de indebito. in prin. ff. de proba. qꝛ nemo presumitur velle perdere suum. ¶ Secundo quia genus mulierũ est auarissimũ. l. si ego. cum cõcor. j. allega. ff. ad vellei. ¶ † Tertio est

8 congruentia personarũ: quia debent viri sustentare vxores de proprijs vel dotalibus, non vir ab vxore. l. ex animo. ff. de dona. inter vi. ꝛ vxo. Quarto ex personarũ cõiunctione ꝛ qualitate: qꝛ in vxore est annexa reuerentia viro propter quã resultat presumptio dissensus seu assensus volũtatis. l. j. §. que honorande. cũ si. ff. qua. re. act. nõ datur. Et no. Bar. in. l. que dotis. in pe. col. ff. sol. mat. ꝛ quia consumptio bonorũ mulieris est preiudiciũ mulieris. vnde venditio vel dissensus. l. qui vas. §. vetare. ꝛ l. pen. ff. de fur. vñ ꝛ isto casu maritus ꝛ eius heres teneņť reddere rationẽ mulieri: ita nullo addito ꝯcludit Bal. in preallegato cõsilio. ¶ Et licet in pluribus locis tetigit istũ passum, tamen nullibi videtur mihi qđ plenius ac melius tetigit ꝙ in dicto cõsilio, cuius opi. videtur mihi de iure, nec a dictis Bar. ꝛ aliorũ discrepare videtur, sed videť. dicta eorꝫ declarare ꝛ perficere. ¶ Cum ergo in presupposito nostro nõ apparet de cõsensu mulieris: imo de iure presumatur cõtra: sequitur quod de iure possunt heredes dicte domine petere dictos fructus quincunq; sint. ꝛ per hoc non est necesse insistere qui sint fructus naturales: de quo plenius per Barto. ꝛ alios in. l. ex diuerso. in princip. post glo. ff. de rei vendi. ꝛ per Bald. in. l. pro oneribus. C. de iure dot. ꝛ in. l. ancille. C. de fur. ꝛ l. j. C. de vsu. lega. ꝛ in. l. clam. C. de rei vendi. ꝛ in rub. C. de fructi. ꝛ litium expen. ꝛ in. l. ij. in. xx. colum. in versi. si vende. secundo puncto. C. de ser. ꝛ aqua. post Inno. in. c. consultationibus. de iure patro. plene per Anto. de but. in. c. grauis. de restit. spo. ꝛ aliquid per Bar. in. d. l. maritus. ff. ad. l. fal. Uñ ne confundãtur actiones, que competebant domino Roberto, ꝛ p parte heredi dicte domine Flore contra dictum Maximum, hereditas est ipsi Roberto delata consulo si intra tempora adeat hereditatem cum beneficio inuentarij iuxta. l. fin. §. in computatione. C. de iure deliberã. ꝛ etiam possit vti beneficio detractionis, si legata excederent dodrantem: adeo qđ penes Robertum nõ remaneret quarta integra, solutis integre legatis, ꝛ deductis deducendis iuxta ea que habentur in auť. de heredi. ꝛ falc. §. si vero non fecerit.

a ¶ Bal. consi. ccc. lxxviij. quedã sunt res. cõs. lxix. factũ. lib. v. Bic. cclxxvj. verba statutorum lib. iij. S. lib. j. consil. xlij. nu. ij.

Epitome.

1 ¶ Duobus testibus de maiori summa estimationis damnorum statur, licet sint plures de minori.

Consilium. LXIIII.

Visa consultatione premissa, visisq; attestationibus testium inductis ad probationem damnorum ꝛ interesse conductorũ datij vini. ¶ Super quibus principaliter queritur an dicti testes dicantur legitime probare de aliqua certi dãni quantitate. ¶ Et videtur prima consideratione dicendum non pro-

1 bare cum videantur omnes in suis dictis esse † singulares. de electio. c. bone. el. j. quod procedere videtur etiam quando singulares sunt in summis: quia vnus deponit de summa maiore, aliꝰ de minore, vt firmat Archidia. iij. quest. ix. in. c. nihilominus. ꝛ Joan. Andre. ꝛ Lapus, Pet. de Ancha. ꝛ moderni in. c. j. de arbi. in. vj. ꝛ Bal. in. l. ex facto. in versic. item quero. ff. de vulga. ꝛ pupilla. quia ad actum probandum ad minus requiruntur testes duo, qui sunt contestes ex communi negotio ꝛc. c. licet ex quadam. de testi. l. iurisiurandi. eo. tit. de aliquo actu vel specie probanda. et not. de aliquo negotio in genere probando quinimo si teneamus quod testes singulares in summa probant: concludendũ videť necessario ꝙ probent in

bent in summa minori.l.inter stipulātem.§.si stipu.ff.de ver. sig.l.qui quartam.in prin.ff.de leg.j.⁊.c.j.de arbi.cum simil.⁊ in ea minori summa,⁊ non in alia dicantur esse testes:vt in.d. c.cum causam.⁊.l.diem proferre.§.si plures.ff.de arbitris.

2 ¶ † Fortificantur hec:q: regulariter vbi testes variant, standum est maiori numero testium.l.ob carmen.l.si.ff.de testi.c. in nostra.de testi.⁊ ibi plene no.c.licet causam.de proba.⁊ per gl.magnam.ij.q.iij.c.si testes. ¶ Sed ita est quod omnes testes videant̄ cōuenire,⁊ concedere in summa minore, ⁊ dictū est:ergo dato qḋ aliqui testes essent concordes in summa maiori:tñ illi qui cōcordes sunt in maiori summa, sunt vna cum alijs etiam concordes in maiori summa: sequit̄ quod standū est minori summe:q: in illa concordant omnes: ⁊ sic cū vnus sit testis qui deponat de summa librarum trium milium,licet alij deponant de pluri:tñ omnes dicuntur concordare in dicta minori summa,⁊ per cōsequēs illa erit attēdēda. ¶ Huic sententie vr̄ consentire conclusio Bal.in.l.j.in pe.vel vlti.col. in.viij.q.C.de testa.vbi refert quod licet Archi.in preal.c.ni-

3 hilominus,dicat† ꝙ si volo probare me possedisse per decem annos,⁊ vnus testis dicat ꝙ vidit me possidere ꝑ triginta annos,secundus testis dicat de.xx.annis,⁊ tertius testis de decē annis,nō probāt me possedisse per.x.annos:q: in quolibet facto probando requiritur pluralitas testiū.tamen ſm Bal. illud dictū debet intelligi qñ testes sunt singulares in initio possessiōis:vt q: vnus dicit ꝙ icepit possidere iā sunt.xx.an. alius dicit ꝙ iā sunt.xxx.anni.q: tales cōtradictiōes indicāt ɔdictionē iuris ⁊ facti.per no.ꝑ gl.in.l.j.ī prin.in ver.aio.in fi.ff.de acqui.poss.secus si non variant in initio poss.⁊ si qs ⁊ vnus testis dicit vidi ipsum possidere per.xxx.annos.⁊ alteri dicūt per.xx.annos:probabūt in minori tempore in quo intelliguntur esse cōtestes,ita etiam ꝙ qñ apparet ꝙ deponunt de eodem facto vt videtur concludere Joā.de fantu.⁊ domini. de sancto Semi.in.c.j.de arbi.in.vi.⁊ Pau.de leaza.ī disputatiōe sua incipiēte cōtra instrumentum debiti opponit̄, qḋ instrumentū est vsurarium. ¶ Hoc videt̄ tenere Jo.de imol.

4 in.l.inter pares.maxime in.ij.co.C.de re iudi.† vbi querit an si sunt plures testes deponētes de valore rei vnus deponit de decem alter de viginti,⁊ quilibet assignat rationē dicti sui dicens,ꝙ sic communiter vēderetur, ⁊ ꝙ pro tanto pretio ipse emeret.nam ſm eum tales testes nō absolute nec singulariter dicuntur probare dicta.x.q: saltem in ea sunt concordes per d.c.j.de arbi.in.vi. ¶ Et idem dicit in testibus singularibꝰ ⁊ varie deponentibus:tunc tempus possessionis propter qḋ reprehendit dictum Archid.in prealle.c.nihilominus.⁊ tenet Jo.de Jmo.in.c.cum oporteat.de accu.in penul.col.⁊ in.l.j. ī.§.stipulatus.de ver.ob. ¶ Bene facit quod no.Ang.⁊ Rapha.cuma.in.d.l.ex facto.§.itē quero.ff.de vul.⁊ pup.† dum

5 dicūt ꝙ si duo sunt testes inducti ad ꝓbādū Titiū decessisse in pupillari etate ⁊ vnus dicit Titiū intra.xiij.annū decessisse alter deponit eū esse probatū decessisse intra pupillarē etatē:q: in hoc ambo conueniunt:q: vnica est etas pupillaris: ⁊ ideo testes asserentes indiuiduū tempore nō dicuntur diuersa deponere,imo dicuntur contestes.alle.in si.no.per gl.in.d. l.ob carmen.§.si.ff.de testi.⁊ Jnn.in.c.qualiter ⁊ quādo.el.ij. de accu.cum his videt̄ concordare id qḋ no.Spe.in tit.de teste.§.postꝙ.ver.quid si plures.vbi dixit testes quorum vnus deponit de decem,⁊ alius de viginti non videri adinuicē contrariari.ar.l.si quis in suo testamento.§.nō autem.C.de fideicommis.lib.⁊ sic videtur sentire Spe.ꝙ stetur minori summe. ¶ Corroborantur predicta: q: testium ⁊ instrumentorū par videtur esse probatio.l.in exercēdis.C.de fide inst.c.cum Jo-

6 annes.extra eo.titu.tñ videmus † qḋ si de eodē facto duo reperiunt̄ instrumēta,quorū vnū maiorem summā contineat: aliud autem minorē,standū erit illi in quo summa minor contineatur:vt.l.Sempronius proculo.de leg.ij.⁊ declarat Bal. in.l.imperator.ff.de stat.homi.in pen.col.⁊ in.l.cum proponeretur.ad fi.ff.de leg.ij.⁊ in.l.scripture.C.de fid.instru.⁊ in.l.falsus.circa pe.col.C.de furtis. ¶ Sed premissis non obst.contrariam sententiā in casu in quo querit puto de iure veriorem.

7 ¶ † Ad ꝙ ostendendum primo presuppono ꝙ si testis vnus deponit ꝙ ego passus sum damnū pro tali causa in.x. vnus alius vel duo deponunt ꝙ damnum, qḋ ego passus sum pro illa causa,ascēdit ad summā.xv.quod primus testis deponat

a de decē,nō dicit̄ ɔtrariꝰ alteri testi vel alijs testibus deponentibus.de.xv.q: qñ deponit de damno ascendēte ad summam x.non videt̄ deponere quod nullo modo ascendat vltra.x.vt probat̄ in.d.l.cū furti.ff.de in litē iuran.vbi ille qui iurauit rē valere.x.non est periurus,licet res nō plus valeat: q: non videtur iurasse quod plus non valet. ¶ Unde Bart.ibi quem alij sequunt̄ per illā.l.dicit ꝙ si examinati sunt aut fuerūt testes super articulo continēte,ꝙ illa res valeat centum postea post publicatur,fieret articulus ꝙ res valeat.cl.possent adhuc testes examinari,qḋ illi articuli nō sunt contrarij:sed diuersi: q: pōt esse vnum ⁊ aliud. ¶ Hoc idem vr̄ tenere Bart.in.l.si. ff.de leg.ij.vbi querit quid si duo testes dicunt vnus qḋ talis res valet centū:alius centū quinquaginta,an dicantur adinuicem contrarij.de qua gl.facit ꝙ sic quasi vident̄ primi duo testes dicere ꝙ valet centū scilicet tantū. Jn contrarium allegat.d.l.cū furti.⁊ sic videt̄ residere in hac vlti.opi.iuxta gl.in l.qui filium.in glos.que incipit, scilicet.ff.ad Treb.l.bona fides.cum ibi no.per Bar.ff.deposi.⁊ in.l.iij.§.Neratius.ff.de acqui.poss.⁊ questio Jo.And.in.c.j.de sen.excom.in.vj.cum simi. ¶ Jam vltimā opinio.scilicet qḋ testes primi non sunt contrarij alijs firmat ibi Raph.vt in.d.l.si.§.j.de lega.ij.⁊ ita etiam ibi tenet Pau.de cast.in lectu.bono.licet Jo.de Jmo ibi non decidit:sed solum dicit esse dictū.idem etiam no. Jo. And.in.d.c.j.de arbi.in.vj.quod no.in.d.§.si plures.⁊ id qḋ. no.ipse in.d.l.inter pares. ¶ Huic conclusioni videtur cōsentire Spec.in.d.titu.de teste.§.j.ver.sed pone ecce.vbi dicit qḋ si vnus testis deponit de.x.alius.de.xv.alius de.xx.nō videntur adinuicem contrariari. Jdem videtur tenere Ludo.Ro. in prealleg.l.cum furti. ¶ Bene facit.l.rationes.cum gl.ī.de proba.⁊ qḋ no.Bar.in.c.si quidem.C.de transac.vbi dicit ꝙ si creditor confessus est se debere habere centū a Titio nō videtur asserere ꝙ cētū tm̄ ⁊ nō vltra debet habere a Titio,ſm qḋ probat̄ in.l.iij.§.cum Titio.de adi leg.⁊ no.idem Bar.in l.si cum dos.in princi.ff.rerum amo. ¶ Ex hoc infertur quid cum ille testis qui deponit de estimatiōe damni ⁊ interesse librarū triū milium:⁊ similiter alij testes deponētes de summa inferiori ab illis maioribus summis,de quibus infra dicam, non deponant taxatiue:adeo qḋ excludūt damnum ⁊ interesse non fuisse in plus,sequitur quod dato ꝙ omnes dicātur concordare ⁊ probare de summa trium milium librarum, nō sequitur ergo non probant de maiori summa: quia imo probāt de maiore summa de qua deponūt,vt ibi referam vbi etiā allegabo autoritates doc.hoc in terminis tenentium. ¶ Nec etiam sequitur ꝙ licet stetur maiori numero testiū debet preferri summa librarum trium milium,in qua cōcurrit maior ⁊ omnis numerus testium:q: dato quod omnes probēt de illa: tamen non sequitur vt dixi:ergo non probāt de maiore,cum non negant maiorē summā. Nam iura.ī.allegata que dicunt quod maior numerus testium contradicit minori,sed quādo non contradicit,sed per maiorem numerū deponitur aliquid quod potest stare cū eo quod deponit maior numerus testiū: tūc dispositio maioris nō tollit illud quod deponit maior numerus.vna enim probatio tūc non detrahit alteri:vt patet ex not.in.d.c.nihilominus.in gl.si.in prin.⁊ patet etiam ex not. in.l.cum furti.⁊ dicta lege fin. ¶ Unde dicit Ant.de butr. et sequuntur alij post eum in.c.j.de offi.dele.per illum text.iun-

8 cta gloss.j.† quod licet vnus testis minus deponat de facto ꝙ aliter in suo testimonio,per hoc nō censetur ille esse cōtrarius dummodo alteri nō contradicat,vt patet exemplum. nam si facto articulo ꝙ vendidi Titio librū pro decem, ⁊ fundū pro centum,⁊ aliqui testes,principaliter maior pars de venditiōe libri,⁊ minor pars dummodo sint duo qui deponant de venditiōe vtriusq:qs dubitat ꝙ obtinebo in vtroq:q: isti testes non sunt cōtrarij,licet quidā procedant alios in probando. ¶ Ex his etiam infertur ꝙ in summis in quibus reperiūtur in aliquibus esse specifice cōtestes,standū est eis ne dictis eo-

a rum derogetur per testes de minori summa deponentes: vñ tum plures sint testes qui deponūt cōcorditer quod propter banna,prohibitiones,expulsiones,⁊ interdicta emanata occasione suspitiōis post cōductores datū passi fuerunt singuli mēse dānū librarū sexcentū Bono.habito respectu ad.xxiij. mēses inde restitui.Jo.scacabis,⁊ Jo.de bicherijs, ⁊ Andreas de blanchinis,⁊ Petrus benchi.⁊ aliqualiter Borinꝰ de bāchis. ¶ Jtem,cum igitur per aliquos nominatis testibus concor.dicit sic probatū,⁊ propter prohibitionē, ne vue in castellacis conduci possint,extra ciuitatē ⁊ comitatū Bononie conductores dicti dati sunt damnificati in quātitate librarum ducentum bono.⁊ probant dicti de blāchinis.s.Ant. de blāchi.⁊ duo alij,⁊ cōcorditer deponūt de summa librarū. ¶ Jdeo aut dico esse absoluendū de minori summa quasi videant̄ minori affectione moueri:quia cum testes habeāt reddere rationes suas inferētes ad comunē estimatione pretij vel interesse,nō pōt dici ꝙ videāt̄ ex affectiōe maiori moueri illi ꝗ deponūt de maiori estimatiōe:vt vult ipe in.d.c.de em.⁊ vēdi.ꝙ si Bal.in.d.l.ij.de rescin.vend.aliter sensisset:apparet ergo oēs istos negare ꝙ stet̄ minori summe in testibus,ʒ oēs videatur includere minorem summā,⁊ in illo conueniūt:ita etiaʒ

a ¶ Contrariari. ⁊ placet: q: nō subaudit̄ taxatiua ʒ ɔrium velit(⁊ male)alcia.l.j.§.si stipulanti.nu.45. de verbo.obl.qḋ limito nisi testes deponerēt de facto proprio.itē non ꝓbāt vbi debent deponere de toto facto vt in testamēto nūcupatiuo. bal.l.cū antigtas.co.si.C.ō testa. adde de hac materia Ant.bu. consi.lij.Cor.cōsil. ccxxiij.li.j. matth. affli. decisi. neap. lxxij. deci. ccxl.

vult Bar. et alij in d. §. si plures. ¶ Idē et fortius dixit Sal. in d. l. ij. C. de rescin. vendi. in vlt. char. et maxime in ver. itē iuxta hoc quero qd si de tribus. vbi querit† quid si tres sunt testes quorum vnus dicit rem valere centū. secūdus dicit centū et decē. tertius dicit valere centum et viginti: an probēt: et in quo: et arguit primo quod non probent: quia sunt singulares. In contrarium adducit quia sunt cōtestes in minori summa. et sic videtur quod in ea contestes. d. l. diem proferre. §. queritur vbi itē. §. si plures. ver. tres testes probabunt quantitate media. s. in centū et decē per hanc rationē: quia primus testis implicite est reprobatus per alios duos in eo quod implicaret rem nō valere vltra centū. alij aūt duo sunt cōcordes qd vltra centū valeat, et cōcordent se in centū et decē. lz in decē additis a tertio discordēt, et illa discordia in illis decē nō attendit postquam tertius in eo est vnicus, et in centum decē sunt duo in effectu. ¶ Et ad illam decisionē fm eū suadet ratio: quia si aliter diceremus, sequi posset magna fraus. s. qd vnus ex istis qui habet deponere sup estimatione. diceret de modico seu de minori pretio: et omnes alij deponētes de maiori summa dicerent cum illo cōsensisse: et sic standū esset ei qd diceret ille vnicus deponens de minori summa qd esset iniquū dicere fm eū. hoc confirmat ipse: quia qn tractat de estimatione alicuius rei, cōstat rē aliqd valere. et ideo querit sciri non de aliquo pretio: sed de maiori: quod tn̄ sit cōe. sed in casu predicto illud pretiū de cētūdecem est illud quod est maius et qd per plures testes dicit esse commune: ergo illud dz preualere. ¶ Non ob. fm eum. l. diem proferre. §. si plures.[a] ver. itē queritur. et c. j. de arbi. in vj. quia aliud est in snia vel laudo arbitrorū quam in dictis testium: vt not. glo. in d. §. si plures. et est rō: quia fm eū iudices delegati vel arbitri agunt inducere non tm̄ declarare vel referre vt faciunt testes: ideo eorum snia ad illud quod est minus restringitur. ¶ Alia autē ratio potest esse, quia arbitri prius conferunt inuicē de eo quod iudicare intendūt, et intentionem suam declarant vnus alteri: vt. ff. de arbit. et si tres. et l. sicuti. ¶ Ponit etiā tertiam rationē quam breuitatis causa omitto. ¶ Et sic videmus quod etiā in casibus in quibus omnes testes oino tenent singulare nō debet stari illi qui deponit de minori summa: et sic non deberet stari dicto Archillis deponētis in summa librarū triū. et si duo nō reperirētur in aliqua summa cōtestes sed deberet attēdi summa media. ¶ Restat ad allegata in contrariū respōdere, ad q̄ satis colligi potest ex predictis responsio. ¶ Primo eī non obstat dum dicebatur quod testes per conductorē nō probant: quia sunt singulares: quia rñdeo qd sunt plures qui sunt cōtestes: vt pro dāno secuto rōne exēplationū quarūdam, et pclamationum factarū ob pestis suspicionē sunt cōtestes Joan. minēbo, et Joan. de becherijs, Anto. de blanchis, et etiam Petrus lentij, et Burinus. et ita etiam in facto vnarū et vini phibiti extrahi. sunt alij testes, quos supra retuli. ¶ † Quinimo dato qd essent singulares si apparet quod loquit de eadē re vel facto, probant etiā in eo quo reperiuntur duo deponere: scilicet ille qui deponit de maiori vltima summa. et ille q deponit de penultima maiori summa: quia in penultima pbabūt in qua intelliguntur esse concordes cum in ea conueniant: vt dicunt doc. in locis. s. allegatis, et maxime Saly. in d. l. ij. C. de rescin dē. vendi. ¶ Et hoc qn testes q deponūt de inferiori summa non essent plures numero. et dato quod essent plures, tn̄ non deponerēt p dictionē taxatiuā. et sic nō dicerent cōtrarij testibus deponentibus de maiori summa, iuxta d. l. cū furti. cum ibi no. per Bar. et alios quos. s. retuli. ff. de in lit. iuran. et ideo stabitur potius ipsis duobus affirmantibus de maiori summa: cū nō inueniant esse alij plures testes qui dicant deponere de negatiua dicte maioris summe. igitur ipsis affirmātibus stabitur per no. in d. §. si plures. per glo. et docto. ¶ Non ob. illud qd no. arch. in d. c. nihilominus. cum cōcor. s. allegatis. vbi volunt quod per testes singulares circa summa non dicatur esse pbatū: quia respōdeo vt iam dixi quia est pbatū p testes qui sunt cōtestes. ¶ † Scdo rñdeo quod dictū Archi. pcedit qn nō apparet quod ille qui deponit de tpe cōprehenso sub eodē initio possessionis de quo deponebat alius testis deponēs de maiori tēpore. s. xxx. anno. Nā si cōstat quod de eodē initio deponūt, pbabunt etc. illud in quo duo conueniunt: vt firmat Pan. de leaza. in d. disputatiōe. et Spe. in d. §. postquam. et Bal. in d. l. j. C. de testa. et moderni in d. c. j. de arbi. cum concor. s. in principi. alleg. ¶ † Nec obst. qd no. Jo. and. in c. j. de arbi. in vj. i nouella: quia dictum suum procedit quādo ex singularitate testium apparet vnum testem loqui de negotio penitus diuerso ab eo, de quo deponit alius: vt si vnus testis deponit quod mutuaui tibi decem, alius quod mutuaui tibi. xx. nō probabunt: quia aliud presumitur esse mutuum factum de. xx. et est dubiuz vt probatur in. l. cum centum. scdm intellectum Jacob. de aret. et ibi Bar. ff. de alimē. lega. et in. l. quinquaginta. ff. de probatio. no. specifice Bal. et Ang. et etiam moderni in. l. scire debemus. in princi. ff. de verb. obli. per id quod habetur in. c. abbate sane. et Pet. de ancha. et Jo. de imo. in. l. j. §. si stipulanti. de verb. oblig. per id quod habetur in. c. abbate sane. de re iudic. in vj. nec etiam ob. id quod not. Bal. in. l. ex facto. §. item quero. de vulg. et pupil. quia Bal. ibi non firmat: et ideo contrarium tenet Angel. et moderni, vt superius relatum est. ¶ Non obst. quod dato quod testes singulares probarent dicta debita, quod probarent in minori summa que sit inter omnes summas: quia in eo conueniunt omnes testes attento quod maiori numero standum est: quia respondeo, vt dixi, testes plures sunt qui sunt contestes. ¶ Secundo respōdeo quod dato quod omnes testes dicant conuenire in minori summa: non tamen conueniūt in ea summa integra vt iuxta estimationē damni secuti: de qua iusta estimatione probanda tractatur. et hec respōsio colligitur ex verbis Sali. in preallega. l. ij. in vlti. char. C. de rescind. ven. et vbi agitur de causa onerosa habet locū regula que habet quod in maiori summa etc. l. si decē. ff. loca. et ita est in casu nostro. ¶ Nec ad hoc ob. text. in d. l. diem proferre. §. si plures. et in d. c. j. de arbi. in vj. vbi hoc seruat in sententijs iudicantiū quia ad illud respondi. s. fm Sal. et vltra responsiones suas potest responderi, quod illa iura non habēt locum quando diuerse et singulares sententie essent late in diuersis quantitatibus probatis nō absolute, sed respectu alicuius rei. ita firmat Bal. in d. §. plures. et in. l. j. circa prin. C. de sen. que sine cer. quāti. p l. si decem. ff. loca. et ar. l. si is cui decem. ff. de dona. ¶ Sed ita est in casu nostro: quia tractatur de estimatione damni suscepti in vsu et exercitio dicti datij: ergo etc. ¶ Non ob. dum allegatur autoritas Bald. in. l. j. C. de testa. vbi dicit quod videntur testes probare in minori summa: quia si verba Bal. bene inspiciamus in sua conclusione loquitur in duobus testibus quorum vnus probat de maiori, aliter vero de minori, nā fateor quod impossibile est quod probēt ambo in maiori: quia in eo nō sunt duo: ita etiam loquitur Pau. de leaza. in disputatione predicta. et Ang. in d. l. ex facto. §. item quero. sed quādo essent plures quam duo, tunc dato quod probent sine dubio, in ea minori summa in qua vnus testis minus ceteris deponit, tn̄ veritas videtur quod etiam probāt de vlteriori summa in qua reperiant duo esse contestes: quia licet vnus deponat de pluri, alius de minori: non autem de minima tantū de qua vnus alius nō deponit. et hoc non solum quādo testes deponerent taxatiue de minori summa: quia casus videtur satis clarus: sed etiam quando taxatiue deponerent quod apertius dixi. s. referēdo maxime Sal. in d. l. ij. ¶ Non ob. etiam id quod no. Jo. de imo. in d. l. inter pares. dū dicit quod si vnus deponit quod res valet decē, alius. xxv. alius deponit de. xx. quod saltem probabūt in decem: quia respondeo quod intentio sua est solum tractare an testes qui in summis sunt singulares quomodo probentur, et dicit quod si quādo apparet qd de eodem facto deponunt et qd probabūt saltem in minori summa. s. in. x. nō autem disputat an de illa media summa probent nec illud negat. nec videt negari posse per supradicta: quia tex. in. §. si plures. in. c. j. de arbir. in vj. nō habet locum in casu isto et maxime in testibus: vt. s. est ostēsum: et eadem fuit intentio modernorū in d. c. j. §. querentem. an testes singulares in summis: sed an in minima tm̄ hoc ibi non disponit. ¶ Non obst. decisio Spec. in d. §. postquam. quia illa facit pro conductoribus datij, et ita pro eis. Etiam induxi in argumentis secunde partis ad eorū fauorē inductis. ¶ Non ob. tex. in. l. Sempronius proculo. ff. de leg. ij. inducendo vt etiam induxi: quia respondeo quod illa lex solū habet locū in dispositione facta ex causa lucratiua, prout ibi fuit, et legatis nō in onerosa. ita inquit Bal. in. l. scripture. C. de fide inst. per. l. si tibi decē. ff. locati. item lex loquitur in actu dispositiuo in quo si exprimitur minor quātitas, intelligitur exprimi taxatiue. Unde si tu interrogas me an promittā decem, et ego respondeo, promitto quinqz, intelligitur. s. tantuz. patet in. l. rogasti. §. si tibi. primo responso. ff. si cer. pet. et in d. §. si stipulanti. nō sic in verbis expressis ad probationē actus iam dispositi: vt probatur in d. l. cum furti. et no. Bal. et moderni in d. l. si. §. in indiuisam. de lega. ij. et iste est casus noster. ¶ Ex quibus omnibus concludo esse probatum per plures testes de damno seu interesse librarum sex centum Bononenorum singulo mense pro mensibus viginti tribus, per ea que a dictis dominis et officialibus innouata sunt occasione suspicionis pestis vel interesse librarum duarum milium Bononenorum pro interdicto facto, ne vinum collatuz extrahatur ex ciuitate, vel comitatu in quantitate librarum nonagintatrium quinquaginta Bononenorum, prout sigillatim superius deductum est. Et ita dico et consulo ergo Alexander.

Summarium.

a ¶ §. si plures. hos tex. nouiter declaraui in consu. par. §. xxxiij. gloss. iij. nu. 11. cum seq.

b ¶ Probabūt. alexā. et alij. l. j. §. si stipulanti. col. fin. de verb. obliga.

Summarium.

1 Notario non creditur in questione falsi.
4 Testi plus creditur dubitatiue ꝙ certo deponēti de tēpore.
5 Condemnatur nullus propter incertitudinem.
6 Testibus plus statur qñ oēs contradicunt scripture notarij.

Consilium.LXV.

Visis processibus in cā inquisitiōis forma te ꝫ Ang.ꝛ Joan.baptistā eius fideiussorē,occasione cuiusdā asserte falsitatis cōmisse ꝑ ipsos,vt dicitur testificando in quadā cā ciuili,quod fuerūt ꝑsentes et audiuerunt ꝙ quedam domina Andreola loco ꝛ tēpore contentis in eorum dictis,dixit cuidam Nicolao fratri suo:io te dono e lasso quelle che mio patre mi lasso ne lo suo testamento.ꝛ plenius ꝓut in eorū attestationibus cōtinet:ꝛ pro parte iudicis inquirētis ꝓducti sunt plures testes ad probādū,ꝙ dña Andreola predicta decessit de āno.M.ccccliij.in mēse Augusti.ꝛ dictus Ang.videt in suo dicto attestari,ꝙ audiuit dictam dominā Andreolā predicta verba dicētē de anno.M.ccccl v.ꝛ bene inspiciatur capitulum super quo dictus Ange. deposuit. Joā.baptista,q est examinatus ꝛ productus in testē de anno.M.cccclxj.de mense martij vr attestari ꝙ audiuit dicta verba a dicta dña Andreola per quatuor annos ante vel citra.ꝛ sic videt deponere ꝙ audiuit de anno.M.cccclxvij. de mense septēbris.ꝛ ꝑ consequēs vident deposuisse falsum:ꝛ merito fuerunt cōdemnati ad penā,de quo in statuto posito sub rubrica,de pena perhibētis falsū testimoniū. ¶ Et ꝙꝙ si qs vellet nimis rigorose cognoscere,ꝛ subtiliter ꝓcessū intueri possit ex pluribus ostēdi nō potuisse ꝫ dictos inquisitos pronūciari prout factū est. ¶ Tamē omissis fundamētis potius subtilitatē ꝓcedēdi ꝙ ipsius facti veritatē ad eorū innocentiam concernentibus,me cōuertā principaliter ad ea que innocētiā inqsitorū euidēter mōstrabūt. Et i primis moueor qr ꝙuis in attestationibus dictorum Ang.ꝛ Joan.baptiste reperiat scriptū esse a notario eo mō quo retuli.s.ꝛ eo mō vt apparet in actis,tñ qñ rñderūt inqsitiōi responderūt ꝙ ipsi in suo testificatu deposuerūt verū,ꝛ dicit dictus Ang.ꝙ quādo dictus Gaudentius potestas ciuitatis Fani eū examinauit ꝛ interrogauit de tpe quo dicta dña Andreola dixerat ea q̄ per ipsum Ang.testificata sunt rñdit ipse Ang.nō se recordari,ꝛ qd nunꝙ respondit de tpe precise,nisi qd videre suo erāt quatuor vel quinqꝫ vel sex anni,ꝛ tñ in actis notarij testificatu suo reperitur scriptū qd Ang.precise deposuit ꝙ illa verba fuerūt dicta per.d.Andreolā tpe de quo in.c.s.de anno.M.cccclvij. de mense septēbris. ¶ Dictus vero Jo.baptista dicit ꝙ circa testificata per eum examinauit.nā interrogauit eum de tēpore:ꝛ tñ in actis reperit scriptū in dicto testificatu per notariū ꝙ dictus Joā.baptista interrogatus de tpe,rñdit quod sunt quatuor anni vel circa:ꝛ ꝑ consequēs dicti inquisiti in responsione facta in inquisitione expresse ꝫdicūt his.que in attestationibus eorū scripta fuerunt quo ad ipm tps,in quo tpe consistit omne fundamētū allegate falsitatis.

1 ¶ † Ūn casum nostrū decidit in terminis Spe.in tit.de instru.edi.§.restat.ver. sed quid si vnus ꝛc.vbi querit,quid si vnus ex testibus a tabellione receptus accusat falsum dixisse:testis vero dt aliter scriptū esse dictum eius quam ipse protulerit negās illud:modo queritur an magis credatur scripture tabellionis,quam dicto testis id se dixisse negantis:ꝛ respondet Spec.[a] ꝙ omnes doc. bononienses in examinatione priuata ipsius concordarūt ꝙ non credat scripture tabellionis cōtra dictū testē:cum in criminibus probationes debent esse luce clariores.l.sciant.C.de proba.ꝛ eadem ratione nec ipsi testi creditur contra tabellionem:ꝛ sic non punietur nec testis nec tabellio:vt in.c.cum inter.R.seniorem.de elec. ¶ Et idem quo ad casum nostrū tenet Spe.in tit.de teste.§.j.versi.sed pone ecce iudex.ꝛ intentio Specu.ibi est,ꝙ si queratur an ad finem ad quem inducti fuerunt testes:hoc est quantum ad probandū in illa causa in qua

2 fuerunt inducti stetur magis dicto tabellionis ꝙ testis.† debet distingui aut notarius solus recepit testes:ꝛ tunc si testis contradicit his que notarius solus scripsit:tunc magis de iure creditur viue voci testium,quā scripture notarij.in aut.de instru.cautela ꝛ fide.§.ꝛ si instrumēta.ꝛ.§.fi.non nominātur. licet sm eum de facto stetur dicto tabellionis.aut iudex interfuit examinationi testis vna cum notario:ꝛ tūc credit de iure tabellioni. ¶ Ad qd faciūt no.per Cy.in.l.si quis decurio.C. ad.l.Corne.de fal.ꝛ Anto.de but.in.c.cum parati.de appel. ꝛ Jac.de Are.Cy.Ang.ꝛ Jo.de Jmo.in.l.j.§.si quis.ff.quē admo.testa.ape.ꝛ Spe.in tit.de cita.§.sequit.ver.sed nunqd creditur. ¶ Si autē queritur an magis credatur testi vel scripture quo ad fi.iudicij criminalis intentati de falso cōtra testem:vt est casus noster:tunc non staretur scripture tabellionis,sm Spe.in.d.verb.sed pone ꝙ ita eū declarat,ꝛ intelligit Ant.de Bat.in.c.ad audiētiā.de prescri.ꝛ ita ēt fuisse de mēte Specu.ex his que ipse no.in.d.§.restat.versi.quid si attestationes.iuncto.d.versic.quid si vnus ex testibus.ꝛ sic intentio Specu.est quo ad finem conuincendi de falso,vt puniat criminaliter,non credatur scripture tabellionis quando testis contradicit.ꝛ ita clare firmat do.Abb.in.d.c.ad audientiā.et in.c.cum causam que inter archiepiscopum.j.de testi.vbi hoc apparebat ꝛ reputat notandum.ꝛ ita etiam sequitur precise Ludo.Roma.in.l.j.§.fin.ff.de verb.obli.vbi reputat illud dictum Spec.esse in proposito verum ꝛ singulare.

3 ¶ † Si vero dictus Ang.prout ipse respondendo inquisitioni dicit se in testificatu dixisse ꝙ non recordabat de tēpore,non potest dici ꝙ per testes examinatos in causa inquisitionis deponentes quod.d.Andreola decessit de anno.lxxx.sit detectū.d.Ang. deposuisse falsum:ꝛ est verissimum illud quod dicit Angel. scilicet quod quando fuit examinatus,potuit rñdere se no recordari quāquā deposuerit ꝙ fuerat de anno.lxvj.de mēse septembris a quo tpe distabat ꝑ quatuor vel quinqꝫ annos,cū tps a memoria testis faciliter cadat:vt dicit Jnn.in.c.qualiter ꝛ quando.el.ij.de accu.ꝛ Spe.in titu.de teste.§.iam de interrogatorijs.ꝛ no.doc.in.c.ex tenore.ꝛ in.c.cum causam.de testi.ꝛ Bal.in.l.presbyteri.in.j.vel.ij.col.C.de episcop.ꝛ cleric.

4 ¶ † Quinimo dicit Ang.in consi.xxv.inci.pro decisiōe questionis ꝛc.ꝛ qd magis credit testi deponēti dubitatiue de tpe:vt quia dicat:pōt esse tantū tps,sed tamen precise non recordor quā testi deponēti certitudinarie de tpe:quia dicitur verosimilior a deponere propter obliuionem tēporis,que de facili contingit.vnde verosimilior a deponentibus magis credi tur.l.ob carmē.§.fi.ꝛ.l.iij.§.idem diuus.ff.de testi.c.in nostra. cum ibi plene no.de testi. ¶ Et dicit etiā Ange.in dicto cōsilio quod testis qui dicit se bene nō recordari de tēpore,quicquid circa tempus dicit,apparet ꝙ dubitatiue dixit,ꝛ est bñ attendendum pro responsione facta per Ang.in inquisitione dum dicit ꝙ ipse in testificatu suo dixit se nō recordari de tēpore,ꝛ quod nunꝙ respōdit precise de tempore,nisi quod videri suo,erāt quatuor vel quinqꝫ vel sex anni.nam vt dt Ange.ex quo no dicit se recordari de tempore,quicquid circa tēpus dixit,videtur nō affirmasse:sed dubitatiue dixisse. Et lꝫ etiam dicta dom.Andrea.esset mortua ante per sex annos:ꝛ etiam per aliquot menses vltra sex annos:vt videtur deponere testes producti ꝛ recepti per iudicem inquirentem,per hoc non esset dicendū quod testis iste scilicet Ang.deposuerit falsum:quia non datur varietas in testibus:licet in aliquo modico discrepēt:vt dicit Antoni.de butri.in.c.ij.per illum tex. cum glo.extra de regu. ¶ Et maxime in proposito nostro in quo dubitatiue loquebatur testis sup tēpore:vt dixi. ¶ Preterea si testis dt ꝙ sunt sex anni ꝙ domina Andreola dixit talia verba,ꝛ probetur quod sunt septem anni,non videtur quod iste testis debet per hoc redargui de falso.quod si sunt septē anni:ergo sunt sex anni cum in maiori summa in sit minor.l.j.§.si stipulanti.ff.de verborum obliga.l.diem proferre. §.si plures.ff.de arbi.ꝛ in.c.j.de arbitris.in.vj.ita in teste voluit Barto.in lege nna.§.j.in fine.ff.de lega.q.dum allegat.l. cum furti.ꝛ ibi hoc tenent moderni.ff.de in litem iurand.ꝛ notat expresse Specula.in titulo de teste.§.j.versiculo,sed pone ecce.per Archidia.in.c.nihilominus.in questio.ix.ꝛ in dicto.c.j.de arbi.in.vj.cum simili. ¶ Et per hoc apparet quod Jo.baptista nullo modo debet cōdemnari de falso,etiam dato quod scripture attestationis sue debet stari,quia ipse deposuit quod erant quatuor anni,vel circa quod audiuerat dicta verba a domina Andriola. ¶ Et similiter non obstat si dicatur quod colligitur falsitas ex eo quod Angelus deposuit, quod illa verba audiuerunt a domina Andriola circa vigesimamprimam horam.ꝛ Joannes baptista deposuit ꝙ fuit circa vigesimamtertiam:q.respondeo primo quod Joan.baptista respondēdo inqsitioni,negat se fuisse interrogatū de tēpore:ergo succedit doctrina Speculatoris in loco preallegato. ¶ Secundo respondeo ꝙ quando testes differunt in mo-

5 dico,non reputantur varij,vt proxime dixi. ¶ † Preterea dato quod essent contrarij in hora,tamen requiritur ꝙ constet quis certo dicat verum,ꝛ quis falsum:tunc iudex deberet inquirere:non autem ex hoc potest condemnare de falso, vt notat Baldus in.l.testium verbo.modo hic insurgit du-

[a] ¶ Spe.§.li.j.cōsi. lxx.nu.2.Cur.senior.ꝯs.lv.col.viij. Alc.de presump. reg.iij.ꝑsumptio. xiij.nu.19.

biū si vnus ꝛc.C.de testi. ❡ Facit bñ glo.no.in.l.itē mella.§.si plures.in gl.j.recte intellecta.ff.ad.l.Aquil.que vult ꝙ quādo plures erant,ꝛ vnus percussit Titium ꝛ non constat quis eorum percussit,neuter condemnatur.arg.l.absentē.ff.de penis.ꝛ ꝙtum ad hoc gl.nō reprobat̃ p doct.in.l.fi.ff.de sica.s. quando apparet ꝙ vnus tm̃ pcussit.ꝛ ita etiam not.doct.in c.significasti.el.ij.de homici. ❡ Et p hoc ptz nō obstare si diceretur quod dicti duo testes videntur inter se contrarij,eo qꝛ Ange.deposuit ꝙ dña Andreola dixit dicta verba ꝑpe viā qua itur ad portam sancti Leonardi vsqꝫ ad portā minorē,ꝛ Joannes baptista deponit ꝙ fuit in strata publica,qua itur ad sanctum Patrinianum ꝑpe domū olim cete cauti.istā lz testes in hoc videnẗ cōtrarij:tn̄ nō sequit̃ ꝙ ex hoc ambo deponant falsum,sed vnꝰ tantū,ꝛ nō cōstat quis sit ille q deponat falsum.vnde propter incertitudinem nullus potuit conuinci,vt dixi.facit.l.duo sunt Titij.ff.de testa.tut.l.si fuerit.in principio.ff.de rebꝰ dub. ❡ Preterea verbo fertur,qꝺ dicta loca disconueniant:nec est probata disconueniētia quā erant necesse probari ad probādum falsitatē:quia posset esse quod etiam dicte demonstrationes conuenirent in eodē loco.istud in pulchra questione decidit.d.Car.in.c.cū Jo.de fi.instr.quē ibi refert ꝛ sequitur do.Abbas siculus in pe.col.in ver.gl.finalis factum est ꝛc.quā breuitatis causa formaliter nō refero. ❡ †Decidit insup casum nostrū Ang.in.d.l.j.§.si qs neget.ff.quēad.test.ape.vbi inquit ꝙ licet qñ vnus solus testis examinatus asserit examinatione se non deposuisse ꝑut scriptū est a notario,magis credatur notario,si notarius erat bone fame:vt ibi per Jac.de are.tamen qñ omnes testes examinati affirmāt ꝙ nō deposuerūt prout notariꝰ scripsit,tūc eīn non creditur scripture notarij.alleg.no.p Specu.in tit.de teste.§.j.ver.sed pone.cccc. ❡ Et licet Joā.de imo.in.d.§.si qs neget.dicit se non inuenire in Spe.dictū ver.allegatū p Ange.tn̄ Ang.voluit allegari Specu.in ti.de teste.in.d.§.j.versi. lz pone.cccc.quē.s.retuli. ❡ Apparet ergo ꝙ Ang.vult nedū ad causam criminalē motā cōtra testē qꝺ nō stat̃ scripture tabellionis facte super depositiōe testis,qñ testis ei ꝯdicit: sed etiam nō statur ipsi scripture quo ad finem ad quem inducti sunt ipsi testes qñ oēs testes recepti contradicūt scripture tabellionis,ita loquitur.d.Ang.cū ergo isti testes,q fuerunt super dictis capitulis recepti in causa ciuili,ambo.s.Ange.ꝛ Jo.bap.contradicāt scripture tabellionis,sequitur fm eū ꝙ nō est standū scripture tabellionis. ❡ Fortificantur predicta, qꝛ ad ostendēdum qꝺ illud quod scripsit notarius circa attestationes dictorum Ang.ꝛ Jo.baptiste,nō redarguit de falso nisi principaliter per tres clericos deponētes sup tempore mortis dicte dñe Andreole.† ꝛ cōstat ꝙ in causa criminali clerici non sunt idonei testes cōtra laicū.[a] xj.q.j.c.testimoniū.ꝛ ibi no.ꝛ no.Inn.in.c.cū.p.Māconella.de accu.ꝛ Specu.ꝛ Jo.an.in tit.de teste.§.j.in.xvij.col.in ver.itē qꝺ est clericus.ꝛ Moderni.ꝛ.d.Abb.in.c.decreto.in prin.de testi.nisi in subsidiū,vt dixit ibi Arc.c.quāꝙ.xiiij.q.ij.qꝺ intelligit̃ qñ ex natura ipsius facti alij testes non possunt cōcurrere:vt colligitur ex gl.not.in.c.tertio loco.in ver.iurati.quā ibi ad hoc ponderat Ant.de bu.de proba.ꝛ pleniꝰ ponit ipse in suo cōsilio incipi.questio hec dubia vulgaris habet ꝛc. ❡ Sed casus mortis cōiter accidentibus nō est talis nature quod non posset cōmode probari per alios,sicut per clericos:ergo ꝛc. nec etiā de tpe mortis dñe ꝑdicte Andreole est cōcludēter ꝓbatū per relationē missorū per iudicem ad inuestigandum:vt satis aperte constat ex inspectione ipsius relatiōis.ꝛ hec breuiter dicta plusꝗ satis esse videntur ad ostēdendū partes domini iudicantis esse in pronūciando bene appellatū pro parte dictorū inquisitorū,ꝛ male iudicatū per priores iudices,et dictos inquisitos fore a contentis in inquisitione absoluendos.Et ita dico ꝛ consulo ego.Alex.

Margin: 6; 7; a — Nota de clericis [illegible]

Epitome.

1 ☞ Substitutio posita in fine refertur ad omnia ꝑcedētia.

Consilium.LXVI.

Viso testamēto.d.Bēnicasie quondā Juliane,ꝛ substitutionibꝰ in eo cōtētis. ❡ A me querit̃ an in vltima substitutiōe cēseatur monasterium substitutū omnibꝰ filijs in eorū portionibus. ❡ Et omisso multiloquio breuiter respondeo qꝺ sic.

1 ❡ †Pro quo primo adduco tex.in.l.coheredi.§.qui discretas.ff.de vulga.ꝛ pup.vbi si testator plus aliquos instituit in vna tertia parte,alios in alia,postea dixit,heredes meos inuicem substituo.talis substitutio in fine apposita refert̃ nedū ad illā proximam ꝛ vltimam institutionem factam de pluribus in tertia parte:sed etiā refertur ad quascunqꝫ superiores institutiones. ❡ Fortiꝰ voluit Bar.in.l.lucius.circa vlti.vel pe.col.ff.de vulg.ꝛ pup.in ver.sed qro iuxta hoc de pulchra questione.ꝛ Bald.in.l.testamēto.in.vj.q.C.de testa.mili.qꝺ si testator primo plures filias instituit in certis rebꝰ vel quātitatibus,demum filios masculos vniuersaliter heredes instituit:postea dixit omnes filios meos inuicem substituo:quod tunc attento quod filie fuerūt īstitute in re certa.ꝛ sic nō sunt proprie heredes saltem quo ad ius accrescendi cū heredibus institutis:vt no.l.j.§.si ex fundo.ff.de heredi.instituē.hoc casu substitutio predicta,nō refertur ad eas:vt probant dicti docto.in dictis locis:maxime per.d.§.qui discretas.secus autē voluit si dicte filie fuissent institute in quota:ꝗuis testator in substitutiōe vsus fuerit ꝟbo masculini gn̄is.s.filios. ❡ †Secundo moueor:quia quandoqꝫ queritur an quedā qualitas seu clausula quam constat esse adiectam vni ex pluribus capitulis seu dispositionibus,intelligatur repetita in alijs dispositionibus sequentibus.ꝛ ista est materia de qua in.l.auia.in prin.ff.de condi.ꝛ demon.ꝛ in.l.si ita stipulatus.§.Chrysogonus.ff.de verb.obli.ꝛ per glo.in.§.itē lapilli.insti.de re.diuisi. quā ad hoc alleg.Bar.in.l.iiij.§.eritqꝫ differentia.ff.vi bono. rapt.ꝛ Bal.in.l.quēadmodū.§.fi.ff.ad.l.aql.ꝛ per Bart.in.l. lz impator.de leg.j.cū si.ꝛ istud nihil hꝫ cōe cū casu nostro.ꝛ in proxime dicto casu fit differentia inter dispositionē legis, quo casu procedit id quod not.in.d.§.itē lapilli.ꝛ quod not. Bar.d.§.eritqꝫ differentia.cum si.ꝛ in dispositione contractꝰ quo casu recurritur ad.l.auia.ꝛ.l.seie.§.caio.cū ibi not.p Barto.ff.de fundo instruc.ꝛ in dispositiōe rescriptorum.quo casu recurritur ad.c.causam que.de rescrip.ꝛ quod inter predicta sit differentia vult Barto.in.l.licet imperator.ꝛ in.l.talis.de lega.j.ꝛ in alijs locis supra allegatis.hec dico vt deprehendatur quod plura allegata in dubijs mihi exhibitis non faciūt ad propositum nostrum. ❡ †Quādoqꝫ queritur vtrum clausula per se posita ꝛ nō specifice relata ad vnum capitulū tantum,referat̃ ad primum tantum capitulū,an ad oīa supposita ad que salua rōne recti sermonis pōt referri.ꝛ iste est casus noster:quia dubitat̃ vtrum illa substitutio posita in parte testamenti q̄ incipit,post mortē vero omniū dictorū filiorum ꝛc. referri videatur ad partē Petri,in qua fuerat substituta mater in vsufructu,fratres in proprietate:an ꝟo ad partes oīm filiorum testatoris,qui ad inuicem fuerunt substituti.ꝛ tunc dico qꝺ clausula in fine apposita refertur pariter ad oīa precedentia si nō subest ratio quare magis referri debeat ad vnū ꝙ ad aliud.l.talis scriptura.in fi.de lega.j.l.j.C.de liberis pteri.l. iij.§.pen.ff.de liberis ꝛ posthumis.nec isto casu subest aliqua ratio,quare magis debeat referri ad portionē Petri ꝙ aliorum. ❡ Nec ad hoc obstat si dicatur,ꝙ imo subest ratio quare magis refertur ad portionē Petri:qꝛ testator bene substituerat matrē in vsufructu quā non substituerat alijs:ꝛ in ista substitutione testator dixit,ꝙ post mortē dictorū oim filiorū ꝛ dicte Bartholomee matris eorum substituebat monasterium ꝛc.ex quo enim fecit mentionē de morte domine Bartholomee que fuerat substituta tantū Petro apparere videtur quod se restrinxerat ad portionē Pet.qꝛ respōdeo hoc penitus non obstare:qꝛ testator imo dixit post mortem etiam: domine Bartholomee:qꝛ cum monasterium esset a testatore indifferenter vocatum per verba indefinita que equipollent vniuersali.l.si pluribus.de leg.ij.c.solite.de maio.ꝛ obedi.voluit quod monasterium viuēte domina Bartholomea succederet in parte,in qua substituta erat domina Bartholomea: scilicet mortuis omnibus filijs seu liberis substituta domina Bartholomea,per dicta verba monasteriūꝫ ex substitutione habuisset partes omniū,excepta parte domi.Bartholomee per.l.heredes mei.§.cū ita.ff.ad Treb.cum ibi plene not.cum ergo voluerit testator cōseruare vsumfructū domine Bartholomee donec ipsa viueret:ꝛ post mortē eiꝰ voluit expresse substituere monasterium:ideo debetur etiā dicte domine Bartholomee.bene facit.l.vel singulis.ff.de vulg.ꝛ pupil.ꝛ.l.qui duos,in prin.ff.de rebus dub. ❡ Non obst.quod illa aduersatiua vero,dum dixit testator,post mortem vero omniū ꝛc.ꝛ facit ꝙ referatur tantū ad proxima:qꝛ hoc dersoriūꝫ nec minus verū qñ clausula sequēs est per se posita ꝛ nō expresse ad vnū capitulū relata.vt̄ pone qꝺ testator dicit Titiū instituo in dimidia,ꝛ Semproniū in alia dimidia instituo,Caiū substituo:postea dicat Corneliū vero filiū meū exheredo.vicem

ne ꝙ propter

Margin: 2; 3

ne q propter dictionē, vero, illa exheredatio videtur facta solum a gradu substitutoꝝ, & non a gradu institutoꝝ, nemo sane mentis hoc dicit per. d.l.j.C. de lib. pret. & d.l.iij.§.si fili⁹. de

4 lib. & posthu. ¶ † Quinimo attento q gradus substitutiōis dicitur vnum capitulū, si sunt plures instituti. Unde si testator dicat Titio pro parte instituto, substituo Caium & Sempronium, instituo Lucium: & sic de singulis, omnes iste substitutiones dicuntur vnum capitulum. d.l.iij.§.fi. & ibi Bart.ff. de libe. & posth. ergo cū in dicto testamento oēs sint reciproce substituti. preterq̄ in vsufructu patris Petri, sequitur qd ille substitutiones dicuntur vnum capitulum: & p consequēs dato q clausula sequens deberet referri ad proxima, nō per hoc esset quin referretur ad partes omniū dictoꝝ filioꝝ. ¶ Non ob. si dicatur q testator magis dilexit filiam q̄ piam causam: q2 eos pretulit. s. donec viuerent aut cum liberis decederent: & etiam videt̄ voluisse testator q bona patris remanerēt apud filios seu heredes eorum anteq̄ transirent ad monasteriū. per no. in. l. lucius. l. vlt. ff. de here. insti. q2 cū supportatiōe. q hoc diceret, somniaret: q2 nihil ad propositū. facit id quod not. in

5 l. lucius. ¶ † Nā fateor q fm gl. ibi cōmuniter approbatā qñ testator dixit filiū meū instituo: & si decesserit sine filijs Sempronium substituo. certe eo casu quo decederet cū liberis, videtur testator voluisse q ad filiū pertineat disponere de bonis hereditatis, prout sibi placuerit. non aūt videt̄ tūc instituisse liberos nascituros ex filijs: q2 liberi tales fuerūt solū nominati, & positi in cōditione non in dispositione: merito illa verba non inducunt dispositionē in persona liberoꝝ l. ex facto agitur. ff. de here. insti. & l. si quis sub conditione. ff. si quis omis. cau. testa. l. filius. §. cū quis. ff. de lega. j. no. in. l. ex facto. §. ex facto. ff. ad treb. & ita cōiter concluditur: vt per Joā. an. in addi. Spe. in ti. de testa. §. j. & doc. cōiter in. d. l. lucius. per Oldr. in cōsi. cx[l]j. & Bal. in. l. pōt. ff. de vulg. & pup. in. l. si emācipati. in viij. opposi. C. de col. & Pe. de anch. in. c. licet. de voto. & in. c. si pater. de testa. in. vj. & in repe. c. in presentia. in. x. q. ō. de pba. cū simi. ¶ Sed in casu nostro monasteriū nō fuit nominatum, nec positū in cōditione: sed in dispositiōe substituēdo ipsum post mortē p̄dictoꝝ decedētiū cū liberis, vñ dato q testator pretulerit liberos monasterio, noluit preferre extraneos heredes filiorum monasterio: sed ipsum monasteriū: imo animam suam voluit illis extraneis preponere cū illa sit cunctis rebus p̄ponēda. l. sancimus. C. de sac. san. ecc. c. cū inter. de pen. & re-

a mis. ¶ Unde dicit Ang.ᵃ no. in. l. precib⁹. C. de impu. & alijs

6 substi. † qd lȝ tacita pupillaris nō admittatur regulariter ex mente defuncti ꝯ matrem pupilli. & in. l. fi. C. de insti. & substi. sub conditione factis. & d. l. precibus. tñ fallit nisi in monasterium vel pauperes essent vulgariter substituti filio impuberi: q2 tunc tacita pupillaris admittatur contra matrem ex mente defuncti: qui vero similiter prediligere presumitur animā suam quā matrē pupilli per. d. l. sancimus. ita hoc casu multo magis presumendum est testatorem voluisse preferre piā causam extraneis heredibus filioꝝ. cum tractetur de fauore anime defuncti cui cause nō est minus fauendū q̄ liberis in dubio: vt dixit Bar. in repe. l. j. C. de sac. sanc. eccle. in. vj. q. principali. in prin. q̄ est in pen. vel antepe. col. in ver. circa ordinē &c. ¶ Et per hoc etiam nō apparet obstare si dicatur q testator magis dilexit dominā Bartholomeam q̄ monasteriū: & tamē eam non substituit nisi Petro: ergo multominus videt̄ voluisse vocari monasterium. facit. l. publius. in. fi. ff. de cōdi. & demon. nam ad hoc respōsio est euidens: q2 testator, si Petrus decederet, voluit de vsufructu patris Petri prouideri idest matri Pe. & nō in partibus alicuius alterius filij: q2 testator voluit q alio aliquo filio decedēte sine liberis succederent alij fratres superstites, vel alius frater superstes: quē & quos filios presumitur magis dilexisse q̄ vxorem. l. cū acutissimi. C. de fideicom. l. generaliter. §. cū aūt. C. de insti. & substi. l. cum auus. ff. de condi. & demō. sed ista ratio preferēdi fratrē vel fratres superstites in successiōe precedētis cessat mortuis omnibus filijs testatoris: ideo tūc cessare oȝ ratio propter quā testator voluit. d. Bartholomeā substituere tantum in portionē Petri: & cogitauit testator q domina Bartholomea decederet ante mortem Juliani Bartholomei, & Christophori: vt patet ex ordine substitutiōis testatoris, qui primo instituit filios, & eos inuicē substituit. demū disposuit q Petro suo filio decedente sine liberis, vel ingrediēte monasterium, mater ipsi. Petri haberet vsumfructū: & q post mortē dicte. d. Bartholomee matris dicti Petri vsufruct⁹ rediret ad dictos filios. s. Julianum, Bartholomeum, & Christophorū: ideo eā nō substituit dictis alijs filijs: q2 igit̄ monasteriū vocatū hȝ aliam rationē inuitatoriā magis ad substituēdū monasteriū in omnibus portiōibus, scȝ post mortem omnium q̄ esset in

casu in quo vocata erat mater, q̄ erat vocata incōtinēti post

7 mortem Petri ad vsumfructū superstitib⁹ alijs filijs. † ideo de vno casu ad aliū tanq̄ ad diuersum nō recta fit illatio. l. si. ff. de calum. l. inter stipulantē. §. sacrā. ibi, sed dissimile est. de ver. obl. ¶ Uel etiam pōt responderi & negari verū esse quod testator magis dilexerat vxorē, q̄ monasteriū: q2 vxorem tm̄ in vsufructu partis dicti Petri vocauit: sed monasteriū fuit substitutū, & in vsufructu & in ꝓprietate & nedū partis Petri, sed absolute fuit substitutū post mortē olm p̄dictoꝝ: & sic in totū: vt dixi. s. posito q decessissent Julian⁹ & Bartholome⁹ & Christophorus, & vltimo loco Petr⁹ monasteriū ex substitutione totum habuisset excepto vsufructu patris Petri: in quo si tunc decessisset. d. Bartholomea ipsa successisset, & non impediuisset monasteriū in residuo succedere: vt. d. §. cū antē.

8 cū ibi no. per Bar. ¶ † Jta q non pōt dici q testator magis dilexit vxorē q̄ piā cām: & sic animā suam: & ita in dubio presumit̄ q magis dilexerit piā cām q̄ vxorē: vt expsse dicit Ange. in. d. l. precibus. in. ij. col. vbi hoc allegat. l. p̄ses. C. de serui. & aqua. cū ibi not. vbi habet̄ qd prima charitas &c. ¶ Et qd in casu nr̄o est verū q testator voluerit substituere in tota hereditate monasteriū post mortē predictoꝝ, ostēdo: testator dictos instituit filios & eos inuicē substituit etiā per fideicōmissum. pono q primo decessissent Julianus, Bartholome⁹, & Christophor⁹, qb⁹ successisset Petr⁹: & demū Petr⁹ decessisset sine liberis: nō negabitur q monasterium successisset in totū ex substitutione facta pro Petro: q2 substitutio facta ipsi Petro, vel cuicunq̄ alteri. cui simpliciter facta esset substitutio cōprehēdit nedū portionem suā in qua fuit institutus, sed etiam illas que sibi superuenissent ex substitutione fideicōmissaria reciproce facta: vt est text. fm vnū intellectū approbatū in. l. sceuola. ff. ad treb. & ibi declarat Bar. in versi. venio. vsq̄

9 ad ver. q si inuicem &c. vbi dicit† q si duo filij fuerunt inuicē substituti & vltimo decedēs est grauat⁹ restituere alteri puta ᵃ extraneo, nō solum videbitur grauatus de restituēdo illud q habuit iure institutionis, sed etiam illud quod habuit iure fideicōmissi de fratre suo p̄decedēte: vt no. Bar. & alij in. l. marcellus. §. quidam liberis. cum concor. ff. ad trebel. Si ergo isto casu nō posset negari, q tota hereditas transiret ad monasterium dicatur mihi qua ratiōe aliud esse debet, si decedat primo Petrus, & post alij: que causa debuisset magis mouere testatorem in vno casu, q̄ in alio: & rationē habemus q in vltimis voluntatibus dispositio facta a testatore in vno casu trahitur ad alium in quo idē verosimiliter prouidisset si de eo cogitasset: vt est tex. not. quē ita ibi summat Bar. in. l. titius. §. j. ff. de libe. & posthu. ¶ Hec conclusio probatur manifeste: nō est dubiū q testator dum substituit monasteriū post mortem predictorum omniū, dicit̄ ille substituisse non dn̄e Bartholomee tm̄: sed etiā oībus filijs q post Petrū decesserūt. ratio: q2 cum illa esset substitutio cōpendiosa, que post pupillarem etatem & aditā hereditatē nō pōt valere, nisi iure fideicōmissi. l. centurio. & l. verbis ciuilibus. ff. de vulg. & pup. & d. l. precib⁹. & d. c. raynutius. de testa. nō potuisset fideicōmissum etiam respectu solius portionis Petri iniūgi matri: q2 mater nō erat onerata a testatore: nisi in vsufructu, vñ in pl⁹ nō poterat grauari. l. imperator. §. si centum. ff. de leg. ij. l. plautius. cū ibi no. ff. de cōdi. & demon. & in dubio grauamē fideicōmissarie substitutionis intelligit̄ iniunctū illis qui erant honerati a testatore, qui ab eo poterunt grauari. & in pulchra questione declarat Bar. in. l. cēturio. in versi. † quero vlterius quid si testator

10 dixerit, & filij mei decesserint sine filijs, vel filij eoꝝ sine filijs: bona mea deueniāt ad talē. an ista substitutio valeat in filijs filiorum quibus nihil relictum erat. & finaliter quo ad casum nostrum dicit q illa verba in dubio debeat interpretari quod

b onus fideicommissi sit iniunctū filijsᵇ testatoris: & nō filijs filiorum si filij filioꝝ nō sunt honorati: & hoc ne fideicōmissum pereat. allegat in argumentū. l. si seru⁹ legat⁹. §. qui margaritā ff. de le. j. & l. fi. C. ad treb. & facit. l. quoties. de rebus du. & c. ab bate. de verb. sig. & ita etiā cōcludit Bar. in cōsilio suo incipiēte, Andreas. & expresse in. l. codicillis. in pricip. ff. de vsufruct. lega. & Bald. & Saly. in. l. precibus. & per Bal. in. l. ab eo. C. de fideius. & in. l. vnica. §. pro secundo. C. de cadu. tollend. & in. l. si sit. ff. de leg. iij. per Ang. in consi. vij. & Pet. de ancha. in. d. c. si pater. cum simi. ¶ Ergo dicta substitutio fideicōmissaria videtur facta vltimo loco dictis filijs decedentibus matri. & est necessariū facere p ꝓxime dicta: sed ita est de iure, q substitutio simpliciter facta alicui intelligit̄ in dubio facta sibi de olparte hereditatis, que ad eum ex dispositione testatoris quomodocunq̄ peruenerit mediate vel immediate, vt probat̄ in d. l. sceuola. cum ibi no. per Bar. in versic. s. allegato. & Joan. de imo. post Ange. in. l. heredes mei. §. cū ita. ff. ad trebellia. in

ᵃ ¶ [illegible]

ᵇ ¶ Filius. 3. lib. j. consi. cv. col. ij.

j.col. ¶ Et istud per se solum decidit questionē nostrā, q̄ etiā aperte deciditur per Saly. in. l. cū virum. C. de fideicōmis. vbi
11 dicit se vidisse dubitari † quid si testator aliquos heredes instituerat, quibus etiam prelegata relinqueret: postea autē dicit si aliqs heredū meorū decesserit sine filijs, talem substituo, an talis substitutio referꝫ nō solū ad hereditatem, sed etiā ad
a prelegata [a] relicta ipsi heredi decedēti sine filijs: refert ꝙ quidam dicebant ꝙ nō: qꝛ ista substitutio cōgruit tantū ad psonam, ⁊ nō ad res. ipse decidit cōtrarium: qꝛ videmus ꝙ, si testator dixit, portionē tuā restituas, vel in portionem eius talem substituo: veniunt prelega. l. marcellus. §. quidā liberis. ff. ad treb. ¶ Fortius in casu nostro vbi non fecit mentionē de
12 portione: ⁊ sic ad nullam quotam se restringit: † qꝛ etiā verbū substituo, est aptum etiā ad singularia legata. l. j. ⁊. l. ab eo. C. de fideicommis. ⁊. l. ad fi. C. cōia de lega. etiā probat in contrario sensu. d. l. cum virū. Ecce ergo ꝙ Saly. vult duo. primo ꝙ clausula substitutionis non refertur ad proxima, sed etiā ad omnia: qꝛ si ad proxima tantū, oportet quod in questiōe sua referretur tm̄ ad hr̄ditatē vel ad prelegata hoc est ad id quod proximum erat: ⁊ tn̄ decidit quod refertur ad vtrūqꝫ. ¶ Itē vult ꝙ verbum substituo indeterminate prolatum referꝫ ad oīa que obuenerunt illi heredi ex dispositione testatoris: etiā alio titulo ꝙ̄ institu. Ex qbꝰ concludo de iure ⁊ iudicio meo sine dubio ꝙ testator voluit ad dictas portiones oīm fratrū substituere monasterium. Alex.

a ¶ Prelegata. Ias. cōsi. fin. li. iiij.

b ¶ Exigibilē, imo iudex nō oꝫ tantā penam adiudicare [illegible]

c ¶ Ualet. s. consi. xlvij. nu. 4. lib. j.

Summarium.

1 Rem euinci a primo vel vlteriore emptore non refert.
2 Salarium non venit appellatione interesse.
3 Res non presumitur effecta minoris pretij.
4 Conuentio, ꝙ de damnis stetur dicto creditoris, valet.
5 Actio illa que aptior est, censetur intentata.
6 Culpa de futuro non dolus, remitti potest.

[illegible]

Consilium. LXVII.

In Iso themate et verbis instrumenti venditionis facte per Bartholomeū de Brugisellis Leonardo petri. ¶ † Omissis non
1 necessarijs, conclusiue respondeo. primo quo ad penam dupli estimationis dicte rei, habita etiā ratione melioratiōis eiusdem condemnandus est dictus Bartholomeus de Brugisellis dicto Leonardo: qꝛ in casu litis mote sup dicta repromisit dictꝰ Bartholomeꝰ litē i se suscipere. ⁊ defensiōi se offerre quoties ibi denūciatū foret sub dicta pena. ergo cū p̄supponitur in themate requisitū dictū Leonardū per dictū Bartholomeū de tessutis causam habentē a dicto Leonardo, qd̄ Leonardus dictā litem motā dicto Bartholomeo de tessutis sup dicta re in se susciperet: ⁊ dictꝰ Leonardꝰ similiter denunciauerit dicto Bartholomeo de brugisellis q hoc facere neglexit, incidit in penam quadrupli conuentionalē, ⁊ exigi-
b bili: [b] eo qꝛ adiecto facto. l. si dictū. in prin. ⁊. l. si plus. in princi. ff. de euic. ⁊ leg. sed ⁊ si quis. §. fi. ff. si qs cau. ⁊ ibi plene no. ⁊ per glo. ⁊ doc. in. l. iulianus. §. idem papinia. ⁊. l. lucius. ff. de actio. emp. ⁊ in. l. cum allegas. C. de vsu. ⁊ in. c. tuā. de penis. ⁊ in. c. dilecti. de arbit. cum suis multis cōcordan. ¶ Nec ob. qd̄ in instrumento venditionis Bartholomeus Brugisellis pmiserit assumere in se litē: scꝫ qn̄ lis moueret dicto Leonardo emptori. lis autem non fuit mota Leonardo, sed Bartholomeo de tessutis: ergo iste nō est casus de quo in dicto instrumēto: ⁊ per cōsequēs ad istū casum non debeat fieri extēsio. l. si extraneus. ff. de cōdi. ob cau. l. qcquid astringēde. ff. de ver. obliga. qꝛ respondeo qd̄ id quod iudicialiter actum fuit contra dictū Bartholomeū de tessutis, qui emerat a dicto Leonardo cum pacto de reuendendo, perinde habeꝫ ac si actum fuisset contra dictum Leonardum: vt in. l. si pro re pupilli. §. fi. cum gl. fi. ⁊ ibi expresse Ang. ⁊ in. l. pater. ⁊ in. l. si rem quā. ff. de euict. l. stipulatio ista. §. sicut. cum ibi no. de verb. oblig. ⁊ no. doc. maxime Ioan. de imo. ⁊ Raph. in. l. si seruꝰ. §. iulianus. ff. de euic. quia fm prefatos doct. in. d. §. iulianꝰ. nō committitur stipulatio duplex de euictione: quia secūdo emptori fuit mota questio ⁊ ipse denunciauit primo emptori, ⁊ primꝰ emptor comparuit ad defensionem pro secundo emptore, et soluit estimationem agēti ꝯ fm emptorem: ideo nō cōmittitur stipulatio de culpa pro euictione: quia non est euicta ipsi secundo emptori, contra quem agebatur cū res penes eum remāserit: nec ipse aliquid de suo soluit: sed potius soluit primus emptor, qui soluit estimationem pro se. ¶ Non potest etiam dici quod ibi fuerat euicta res primo emptori: qꝛ cōtra eum non agebatur: nec ipse possidebat rem. secus ergo fuisset vbi si secundus emptor se defendissent ab eo fuisset euicta vel ipsemet de proprio litis estimationē soluisset: vt. l. si seruꝰ venditus. §. j. ⁊. l. euicta. §. j. eo. tit. Cum etiam in themate p̄dicto presupponitur esse secutam euictionem dicte rei vēdite Leonardo euicto dicto Bartholomeo de tessutis, pcedente sententia cōtra dictum Bartholomeū de tessutis, ita sequiꝫ qd̄ agere potest dictꝰ Leonardus de brugisellis: vt faciat soluere dicto Bartholomeo omne dānum ⁊ interesse qd̄ occasiōe
2 predicta sustineret. ⁊ dato † ꝙ sub appellatione dāni nō veniat pretium rei: vt probat tex. not. in. l. j. quam ad hoc ponderat Bald. in princ. C. de edil. actio. ¶ Tn̄ bn̄ venit pretiū rei sub appellatione interesse: vt probatur in. l. j. ⁊ gl. ibi. C. de his qui a non domino. ⁊ ponderat ibi ad hoc Bald. cōtra nōnullos proteruos contrarium dicētes. ⁊ probatur in. l. si controuersia. ⁊ in. l. cū successores. C. de euict. ⁊. l. vnica. cum gl. j. ⁊ ibi doc. C. de sen. q̄ pro eo qd̄ interest. ⁊ dictum pretium ⁊ exp̄ssa promissio facta dicto Leonardo de satisfaciendo omne interesse: ⁊ etiam ex natura contractus venit si non appareat rē venditam fuisse minoris pretij tempore quo euicta fuit. l. euic-
3 ta. vlti. ff. de euic. l. titius. la. j. ff. de ac. emp. ¶ † Nec p̄sumiꝫ quod fuerit effecta minoris pretij, nisi probeꝫ vt notabiliter decidit Iac. de are. ⁊ Cy. in aut. sed q̄uis. in fin. C. de rei vxo. act. ¶ Accedit qd̄ vt patet per instrumentū vēditionis facte per Leonardum res vēdita fuit dicto Bartholomeo de tessutis pro maiori p̄tio, ꝙ̄ emerat dictꝰ Leonardus, ⁊ sic non p̄sumitur, ⁊ potest idem pretium esse pretiū, nisi aliud appareat ex qualitate temporū, vel alijs extrinsecis causis superuenientibus: vt declarat Bald. in. l. vnica. in vlti. colū. vel pen. C. de sent. que pro eo quod interest. ⁊ in. l. ij. in vlti. colū. C. de rescin. vendi. ⁊ canoniste, maxime Io. de imo. in. c. pen. de emptio. et vendi. ¶ Faciunt not. per Nicolaum de mata. ⁊ Bal. in. l. ex persona. cū suis cōcord. C. de probatio. quinimo deducto in-
4 teresse cōuētionali de quo in dicto instrumento † debet sim-
c plici dicto verbo dicti Leonardi, que cōuentio valet, [c] ⁊ dicto creditoris statur, nisi de eius iniquitate probetur fm veras ⁊ magis communes cōclusiones: vt no. Dy. Ray. Bar. ⁊ Ang. Io. de imo. ⁊ alij moder. in. l. fi. ff. de p̄to. stip. ⁊ Ioan. an. in addi. Spe. in tit. de proba. §. vidēdū. ver. sed quid si ibi. ⁊ Bal. in. d. l. vnica. in pe. col. C. de sen. que p eo qd̄ interest. et Iac. but. ⁊ Ant. de but. ⁊ Bald. in. l. iusiurandū quod ex conuentione. in principio. per illum text. ff. de iureiuran. ⁊ Ioan. andr. ⁊ Ant. de but. in. c. finem litibus. de dolo ⁊ cōtumacia. ¶ Nec predictis obstat si diceretur ad dictum pretiū occasione euictionis agi non posse per dictū Leonardum antequam ipse sit condemnatus dicto Bartholomeo de tessutis, ⁊ soluerit: qꝛ respōdeo primo fm quod no. gl. in. d. l. si p te. §. j. in versi. statim agere. dum refert distinctionē Azonis distinguētis, an agere velit primus emptor actione ex empto: et pōt agere eoipso ꝙ res euicta est illi qui habebat causam a p̄io emptore, an vero agatur actione ex stipulatu ad duplam pmissam in casu euictionis: ⁊ tunc secus per. d. §. si secūdus. in. l. si cum vēditor. ff. de euic. vbi probatur vtrunqꝫ membrū. ⁊ illā gloss.
5 ibi sequiꝫ Saly. ¶ † Et in dubio intelligiꝫ intētatū illud remediū: ⁊ illa actio que melius adaptari potest. l. si quis intentione. ff. de iudi. l. inter stipulantem. §. j. cum ibi no. ff. de verb. obl. presertim vigore illius clausule super quibus omnibꝰ, et singulis petit iustitiā ministrari omni meliori modo ⁊c. c. ij. cum ibi no. per doc. de ordi. cogni. no. Spe. in tit. de libel. cōceptio. §. nunc iam videndū. ver. sed cum ex his. Bal. in. l. edita. C. de eden. cum simi. ¶ Uel potest responderi scd̄m distinctionē Bar. in. d. l. si pro te. §. j. qd̄ vbicūqꝫ primus ēptor alienauit rē: tūc si in eo aliqd̄ ius reseruauit: ⁊ tūc eoipso qd̄ euincitur res ab habente cām a primo emptore, qui aliquod ius in re sibi reseruauit: ⁊ tunc statim potest agere. ita probatur in preallega. l. si pro te. §. j. in ver. statim agere ⁊c. ¶ Sꝫ ita est in proposito nostro quando Leonardꝰ vēdidit Bartholomeo de tessutis, fuit appositum pactum ꝙ res ipsa deberet retrouendi dicto Leonardo: ⁊ p obseruatione illius pacti, ⁊ aliorū contentorum in instrumento, dictus Bartholomeꝰ de tessutis, obligauit oīa bona sua presentia, ⁊ futura: ⁊ cōsequenter dictam rem Bartholomeo venditā. merito ratiōe talis iuris resultat ꝙ agi possit p dictum Leonardū: ⁊ anteꝙ̄ dictꝰ Leonardus fuerit condemnatꝰ dicto Bartholomeo de tessutis. ¶ Uel etiā pōt responderi ꝙ posito ꝙ vel actione ex empto, vel actione ex stipulatione de euictiōe nō posset agi ad dictū pretiū anteꝙ̄ esset condemnatus dictus Leonardꝰ: tamen in

casu nostro

casu nostro agere potuit ex illa stipulatione apposita in instrumento: quia promissum est dicto Leonardo quod dictus Bartholomeus brugistellus defendat dictam rem, et suscipiat litem, et alia faciat de quibus in instrumento, cum pacto quod si omnia et singula non obseruabit, satisfaciet Leonardo damna et interesse de quibus conuenit stare dicto suo simplici etiam iuramento: ergo de dicto interesse debet stari dicto predicti Leonardi, vigore dicte conuentionis, que valida est: vt conclusum est supra. ¶ Quantum vero pertinet ad melioramenta facta in dicta re empta per dictum Leonardum, et postea euicta singulari successori suo: licet videretur prima facie dicendum non debere audiri magistrum Leonardum contra actorem suum: quia fuit in culpa: si ipse aut habens causam ab eo, dum contra eum mota esset lis, non opposuit exceptionem quod sibi satisfieret per agentem de melioramentis: vt est casus in. l. id quod. §. j. ff. de actio. emp. et in. l. si controuersia. coniuncta gl. quod de euictio. tamen in casu nostro puto istud non obstare: quia in instrumento venditionis facte Leonardo est promissum specialiter quod non opponetur ei quod culpa sua euictio sit secuta. et istud pactum valet, vt non possit postea contra emptorem agentem de euictione allegari aliqua eius culpa circa euictionem: vt no. Spe. in ti. de emptio. et vendi. §. sciendum. ver. sed quid si in instrumento continetur &c. cum seq. ibi dum dicitur hic quarto paciscitur ne venditor posset ei opponere sententiam culpa vel negligentia emptoris, vel per iniuriam latam fore quod alias opponi posset. c. si. de emp. et ven. l. si per imprudentiam. ff. de euic. ista † quamuis futurus dolus pacto remitti non possit. l. sumus. §. illud. ff. de pac. c. quemadmodum. de iureiur. tamen bene potest remitti culpa. l. si vt certo. §. interdum. ff. commoda. l. contractus. ff. de reg. iur. not. l. j. §. si conueniat. ff. depositi.

Summarium.

1 ☞ Collecta subditis personis pro rebus imponitur.
3 Salaria officialium per capita non pro rebus imponuntur.
4 Testes de eadem vniuersitate non sunt idonei. l. j. nu. 14.
5 Consuetudo non debet extendi. nu. 19.
7 Contribuere debent pro fortificatione ciuitatis omnes habentes ibi bona pro rata, etiam non subditi.
10 Consuetudo est, quod forensibus pro rata bonorum collecte imponantur.
11 Consuetudo vt sit prescripta quod tempus requiratur.
12 Collectas imponere non subditis pro rebus, non est de reseruatis principi: nec requiritur tempus immemoriale.
13 Collecta iure communi, ratione aggeris, viarum, pontium, et similium imponitur etiam non subditis et ecclesijs.
17 Testi non citato sed monito a parte creditur.
18 Possessio quo ad omnes actus illius speciei acquiritur per vsum iurisdictionis in vno actu. nu. 20.

Consilium. LXVIII.

Et viso et dudum discusso processu cause vertentis inter homines et commune sancte Agathe ex parte vna agentes, et plerosque homines terre Lugi immobilia possidentes in territorio dicte terre sancte Agathe ex parte altera se defendentes et nonnullis lubriculis concurrentibus in compositione et actione collectarum dicti communis sancte Agathe: et viso decreto de quo in actis fit mentio, et insuper visis allegationibus dominorum aduocatorum vtriusque partis. ¶ Videtur prima consideratione dicendum partes Magnifici domini commissarij: et in hac causa a principe delegati esse in pronunciando dictos reos conuentos non teneri ad subeundas collectas, et onera in terra sancte Agathe pro rebus immobilibus: quas ibidem possident, cum de nulla in contrarium consuetudine datum aut legitime probatum est ex infrascriptis. ¶ † Et quia de iure communi ratione solius possessionis, quam quis in alieno territorio habeat, non potest cogi ad onera subeunda, et ad solutionem collectarum: cum collecte imponuntur de iure personis pro rebus. et ideo forensibus predictis in ipsa nequeant [a] etiam pro bonis sub iurisdictione collectarum positis imponi grauamina. l. libertis. §. sola. et ibi notat Barto. ff. ad municipa. l. cum neque. et ibi not. Bar. C. de inco. libro x. et l. munerum. §. patrimoniorum. l. scripta. §. fina. et vtrobique not. Barto. ff. de mune. et hono. et not. gl. in rubrica. C. de mune. patrimo. libro. x. ¶ † Ideo clericis non subditis non possunt imponi: vt in aut. nulla communitas. C. de epis. et cleric. c. non minus. de immunita. eccle. c. j. eo. tit. lib. vj. et licet ad onera, seu ad munera patrimonialia non sunt tributa que imponuntur rebus pro ipsis rebus: vt puta quod in frumento ex predijs percepto debeat prestari quinquagesima nomine tributi, et sic onus prestatur de eo quod percipit ex rebus, pro quibus quis ad onera vocatur. l. medicis. C. de suscep. et archa. lib. x. et. d. l. munerum. §. patrimoniorum autem. et not. in. l. j. C. de anno. et trib. l. j. et lib. j. et declarat Bar. in. l. j. de mulieri. et in quo loco. li. x. teneantur de iure forenses, et omnes etiam non subditi: vt in preallegato. §. patrimoniorum autem. et ibi no. Bar. in. d. l. rescripto. §. fi. l. placet. et l. iubemus nullum. de sac. san. eccle. x. q. j. si tributum. tamen de talibus oneribus realibus non videtur tractandum: quia de iure italica predia non sunt tributaria. l. j. et l. fi. et vtrobique no. ff. de censi. l. de his. C. de episco. et cleri. et plene no. in. l. fi. C. sine cen. vel reli. ¶ Et predicta maxime sibi locum vendicant † quo ad mercedes seu prouisiones, et salaria que debentur officialibus: quia debent talia onera imponi per capita subditorum non habito respectu ad patrimonium: vt in. l. j. C. de muli. et in quo loco. vbi Barto. ante fin. libro. x. onera vero que imponuntur pro munitione et fortificatione terre sancte Agathe, et refectione pontium et viarum seu pro flumine et similibus dicuntur onera que imponuntur personis pro rebus. not. Bar. in. l. ad instructionem. C. de sacrosan. eccle. glo. in. l. j. C. de immuni. ne. conced. libro. x. quia non prestantur ex ipsa re seu fructibus que percipiuntur ex re pro qua quis collectatur: quia etiam si nihil percipi contingeret, ex re tamen collecta imponitur et exigitur. et ista talia onera imponuntur non pro capite, sed pro quantitate patrimonij. d. l. fi. et ideo cum imponantur personis pro rebus, sequitur quod non possunt non subditis imponi, et forensibus ibi predicta possidentibus: vt. d. §. sola. cum concordan. s. allegatis. ¶ Aut nos consideramus non ius commune sed consuetudinem: et ad hoc videretur quod homines dicte terre sancte Agathe non possint obtinere: quia non videtur quod dicta consuetudo sit probata. primo: quia cum ad probandum sunt inducti testes homines sancte Agathe. sequitur omnes de eodem comitatu sancte Agathe. † et sic cum videantur deponere super eo quod concernit proprium commodum ratione sue rate onerum videntur minus idonei. l. nullus. ff. de testi. l. omnibus. C. de testi. et not. omnes in leg. in tantum. §. vniuersitates. ff. de rerum diui. et in. l. licet si hac. §. qui manumittitur. ff. de in ius voc. Cyn. in. l. parentes. C. de testi. et Jo. and. in. c. cum nuncius. de testi. ¶ Quinimo etiam in casu quo admitterentur illi de vniuersitate ad testificandum pro vniuersitate circa ea que concernerent commodum vniuersitatis, et non singularium personarum tamen non eis plena fides adhibetur: vt no. Archi. xij. q. ij. in summa. et Ant. de but. in. c. cum nuncius. de testi. et Uber. de bo. et Jo. and. in addi. Spe. in ti. de teste. c. j. ver. sed nunquid in causa vniuersitatis. ¶ Quinimo, vt videtur velle ibi Spec. ita demum admittuntur illi de vniuersitate ad testificandum, si super hoc alij testes haberi non possent, per tex. in. c. et si christus. de iureiuran. non videntur probare dicti testes: quia vt inquit aduocatus hominum terre Lugi, illi testes non fuerunt citati: ergo tanquam vltro se offerentes redduntur suspecti. l. que omnia. ff. de pecu. in aut. de testib. §. si vero ignoti. ibi festinantes &c. vt. l. vxori. §. qui se. ff. ad. l. corne. de falsis. ¶ Tertio, quia non videtur probatum quod iste expense omnes et singula onera que nunc imponuntur: maxime circa constructionem muri imponerentur ante tempus. x. anno vltimo decursorum et completorum ante tempus presentis litis: † et sic non videtur quod saltem quo ad alia onera possit allegari consuetudo, in qua ad minus requiritur tempus. x. annorum: vt. l. ij. et ibi not. C. que sit longa consuetu. predicta consuetudo non debeat extendi vltra ea quibus vt specifice seruata: quia consuetudo que contra ius prout est ista vt dixi in principio non debet extendi ad alios casus: vt in. l. quod vero ratione. cum ibi no. ff. de legibus. et l. quod vero. eodem titu. et no. in. l. j. C. que sit longa consuetu. et in. c. j. in fi. et ibi not. Innocen. de offi. archidia. l. j. §. si quis hoc interdicto. et ibi not. Bart. ff. de itine. actuque priua. cum si. ¶ Quinimo videtur necessaria consuetudo tanti temporis: cuius in contrarium memoria non existat. c. super quibusdam. §. preterea. de ver. sig. vbi similiter quo ad acquirendum per consuetudinem ius imponendi pedagia, salinaria, vel similia, requiritur consuetudo tanti temporis cuius in contrarium memoria non existat. et hoc videtur velle Bar. in l. j. in. v. col. C. de mul. et in quo loco. lib. x. et in. l. cum neque. C. de in col. de aqua quotidia. et esti. et l. hoc iure. §. ductus aque. ¶ Uel saltem videtur necessarium quod consuetudo illa fuerit prescripta spatio longissimi temporis: scilicet. x. annorum: † quia in consuetudine que est contra ius, videtur quod saltem de iure canonico quod est seruandum in terris ecclesie non sufficit longum tempus. x. annorum, sed longissimum. gl. annorum: vt no. gl. in. c. fi. de con-

[a] ¶ Nequeant. Oldr. q. clxix. Calde. de censi. consi. vi. Andr. ise. c. j. que sint regalia. col. xx. i vsi. feu. Card. cle. fi. de iur. pat. Phi. fran. c. j. de immu. eccl. in. vl. Ro. consi. clxj. Ant. Corse. de potesta. reg. q. xxviij. Guid. papa consi. ccxvij. et dc. delph. v. dci. cccxcvi. paul. consi. viij. consil. cccxix. consi. cclxxxvi. lib. j. Deci. consil. ccclxxxv. Bertra. consi. liij. ex themate. in prin. consi. clx. ponitur. lib. j. consi. ccclvj. et sic. co. j. lib. ij. Ruge. de mota rep. §. si qs tutelam. l. heres absens. n. cxj. de iud.

sue.facit.c.cum beneficio.de preb.in.vj.⁊ in.c.cumana.de elec.
sed ista cõsuetudo est cõtra ius cõe:vt in prin.ꝓbaui: ergo ⁊c.
¶ Preterea dato ꝙ intẽtio cõis ⁊ hominũ terre sancte Aga
the esset probata: tñ ex aduersario videtur probatum per te-
stes productos pro parte illorũ de Burgo, qd fuit conuentũ
⁊ cõpositũ inter hoies de Burgo, ⁊ dictos hoies terre sancte
Agathe: quod onus collectandi pro constructione murorum
dicte terre sancte Agathe, deberet diuidi hoc modo: videlicet
ꝙ tertia pars oneris deberet imponi capitibꝰ ⁊ personis ho-
minum sancte Agathe, ⁊ alia tertia pars domibus seu casa-
mentis eorũ: ⁊ alia tertia pars imponeret̃ pro mensura ⁊ rata
estimorũ habentiũ bona estimata: vt videt̃ deponere ser ho-
mo ⁊ Antonionus ⁊ Raymundus, ⁊ videntur etiã deponere
testes producti pro parte illorum de Lugo qd reparatiões, ⁊
expensa fluminis, ⁊ agrorum ⁊ aliarũ operarũ manualiũ non
imponebat̃: nec imponi solita est ſm mensurã estimi. ¶ Sed
premissis nõ ob. ꝗuis negari non possit causam esse satis du
biã ꝓsertim ſm ꝓbationẽ ipsorũ testiũ, qbꝰ quãta fides adhi-
bẽda sit nõ immerito iurisconsultus in pectus iudicantis re-
posuit. l.iij.in prin.⁊.§.j.ff.de testi.⁊ si quis rigorose vellet in-
tueri dicta testiũ, ⁊ ꝓbatiões hoim sancte Agathe forsan vi-
derentur varijs ex causis ꝓbationes eorũ aliqualiter estima-
ri, ⁊ moderari posse, ⁊ presertim ex superius dictis: tñ aĩaduer
tentes ad id qd Pau. iurisconsultus inquit in.l.si seruũ.§.se-
quitur.de ver.ob. plerunqȝ sub autoritate stricti iuris scientie
perniciose erratur ⁊c. ⁊ adherens veritati ⁊ his que de mente
illustrissimi principis fuisse concipere possum ex literis dona

7 tionis: de quibꝰ in actis. ¶ † Puto probabiliorem esse ɔ̃riã
sententiã: videlicet dictos homines de Lugo collectari posse
ꝓ rata terre sancte Agathe possidẽte ſm qd in terra dicitur.
⁊ primo quo ad onera concurrentia fabricati muri terre san-
cte Agathe ⁊c. circũscripta omni consuetudine extra decretũ
de commissione principis emanatum, quod pro cõstructione
dicti muri ⁊ fortificatiõe dicte ciuitatis oẽs habẽtes ibi bona
debeant conferre pro sua rata ⁊ equa lance ad dicta onera.
¶ Nec dubium est quod propter priuilegium potest cõcedi
facultas imponendi collectas forensibus. l.munerũ.§.p̃rimo
niorũ.§.preterea.ff.de mune.⁊ ho. ¶ Nec ad hoc ob. quedam
allegata cõuentio inter hoies terre sancte Agathe: ⁊ dictos
homines de Lugo: qꝛ respondeo ꝙ in tali conuentiõe require
batur inter cetera quod saltem adessent due partes ex tribus
totius vniuersitatis terre sancte Agathe. ⁊ qd apparet quod
maior pars hominum dictarum partium cõsenserat. l.nulli.
ff.quod cuiusqȝ vniuer.no.l.ij.⁊.iij.ff.de decre.ab ordi. fac.et
requirebat̃ qd essent publice vocati ad sonum campane. vel

8 aliter ad morem loci. l.ij.C.de decu.li.x. ¶ † Nec sufficiat qd
a testes dicant ꝙ dicta conuentio fuerit facta per hoies [a] dicte
terre sancte Agathe: nisi specifice cõcludant quod interuene-
runt due partes ex tribꝰ, ⁊ qd maior pars consensit. ita not.
Old. in consi.c. incip. in executione ⁊c. nam in probatiõe fa-
cta per testes, indiffinita nõ equipollet vniuersali: vt no. In-
no.in.c.auditis.in gl.in versi.exceptionem.de prescri.⁊ Pet.
de anch.⁊ Jo.de imo.c.quanto.de his que fi.a pre.ar.l.liber-
tas.§.fi.ff.de manu.test.⁊.l.inter illã.§.fi.ff.de ver.sig. ¶ Ta-
men qꝛ in positionibus seu capitulis productis ꝓ parte dicti
cõis vr̃ aperte fateri syndicus, ꝙ expensa dicte fabrice impo

9 nitur pro duabus oim partibus ad ratã estimi: † ⁊ ideo ſm
dictã cõfessionẽ erit iudicandum cũ in hoc posset syndicꝰ cõ
fitendo preiudicare cõi. l.non solũ.in prin.ff.de proc.c.presen-
tiũ.de testi.in.vj.⁊ no.doc.i.l.certũ.§.sȝ an ipsos.cũ si.ff.de cõ
fes.⁊ in hoc cõcordat scđs, tertius, quartꝰ, ⁊ sextus testes di-
cti cõis. ¶ Quantũ vero ad alia onera.s.pro satisfaciẽdo vi-
cario ⁊ officialibꝰ pro eorũ salario, ⁊ pro eorũ reparationibꝰ
fluminis ⁊ aggeris, ⁊ aliorũ onerum de quibꝰ in capitulis ꝓ-
ductis ꝑ ꝓcuratorẽ cõis sancte Agathe. ¶ Et in hoc ɔ̃sistit
oĩs ambiguitas. ¶ Tñ puto ꝙ satis probatũ sit. de cõsuetu-
dine allegata ꝓ parte dicti cõis terre sancte Agathe in eorum
supplicatione: quam consuetudinem princeps seruari mãda-
bat. Nã primus testis videlicet ser Bartholomeus ꝓductus
pro parte dicte cõis deponit qd pro anno. M.ccclxx. qñ ipse
erat officialis in dicta terra, vidit ꝙ imponebant̃ grauamina
dicte terre sancte Agathe generaliter omnibus tam forẽsibꝰ
q̃ terrigenis. fortius deponit archipresbyter. s. ꝙ a.xxx. ãnis
⁊ vltra fuit seruatũ ꝙ pro expensa officialium ⁊ alijs expẽsis
occurrentibus dicto communi, imponebantur collecte etiam
forensibꝰ, ⁊ etiã Lugo ſm ratam ⁊ mensuram estimi. Idẽ etiã
deponit Albertus tertius testis qui etiam deponit de lõgio-
ri tp̃e vcȝ ab annis.xl. ⁊ ita etiã videt̃ attestari Lazanꝰ. An-
tonius etiã deponit idem fuisse seruatũ a.xx. annis. xxx. ⁊c. ⁊
ista vident̃ corroborare testes producti pro parte dictorũ de
Lugo sup.v.c. In reliquis videntur testes producti pro parte
dictorũ hoim de Lugo sibi inuicẽ aduersari, ⁊ ɔ̃triari si bñ in-
spiciatur. ¶ His consonãt autoritates doctorũ: maxie Bar
to.in.d.l.j.in antepenul.col.C.de mulie.⁊ in quo loco. vbi di-

10 cit † qd in Italia [b] de cõsuetudine seruat̃ ꝙ collecte etiã im-
b ponunt̃ forensibus. ⁊ ita etiã inoleuit mos vniuersalis, ⁊ sa-
tis notorie constat. modo vidẽdũ est an dictũ tp̃s sit sufficiẽs
ad dictã cõsuetudinẽ inducẽdã. ⁊ certe si cõsideramus tempꝰ
cõiter requisitũ ad esse cõsuetudinis, que nõ sit cõtra ius: vcȝ
tp̃s.x.anno. vt.d.l.ij.C.que sit lon.cõsue. ¶ Et clarum est qd
est sufficienter probatũ. aut consideremus ꝙ ista dicat̃ cõsue-

11 tudo cõtra ius: † ⁊ in illa requiritur de iure canonico tp̃s.xl.
anno. ad hoc vt ipsa cõsuetudo dicat̃ prescripta: vt.d.gl.in.d.
c.si de consuetudine. qd est verũ quo ad ecclesias in quibꝰ re-
quirit̃ tp̃s.xl.anno.c.de quarta.⁊.c.illud.de prescrip. sed quo
ad alios in quorũ prescriptiõibꝰ regulariter sufficit tp̃s.xxx.
anno, etiã vbi consuetudo deberet esse prescripta, sufficit tp̃s.
xxx.anno. vt est gl.no.in.l.dñi prediorum.in glo.fin.de agri-
co.⁊ cen.lib.xj.⁊ no.Bal.c.j.in princ.qualiter feu.olim pote.
alie.⁊ Spe.in tit.de prescri.§.j.ver.de cõsuetudine.⁊ in specie
decidit Pau.de cast.in.l.de quibꝰ.de legi.⁊ per no.ꝑ gl.in.d.
l.domini.⁊ de tanto tp̃e videt̃ esse probatum. ¶ Nec obst. qd
videat̃ necessarium tm̃ tp̃s cuius in contrariũ memoria non
existat: iuxta.c.super quibusdam.§.p̃terea.de ver.sig. qꝛ respõ
deo ſm quod dixit Anto.de butr.⁊ Joan.de imo.⁊ dominꝰ
abbas in.c.fi.de consue. dũ tractat quãtum tp̃s requirat̃ ad
esse consuetudinis qd in his q̃ sunt reseruata soli principi est
verum qd requiratur cõsuetudo tanti tp̃is cuiꝰ in contrariũ
memoria nõ existit. ita loquit̃ tex.in.d.c.super quibusdã. Nã
potestas imponendi illa noua pedagia ⁊c. est de reseruatis. l.
vectigalia.⁊.l.sequen.C.noua vectiga.⁊ no.glo.in.d.§.preter

12 ea. † sed posse nõ subditis imponere collectas pro rebꝰ quas
possident in territorio alicuius loci, nõ videtur de reseruatis
principi. qd probatur: nã inferiores a principe nõ possunt sta
tuta cõdere sup his: que sunt principi reseruata: vt no.Bart.
in.l.oẽs populi.in.iij.q.princi.ver.predictis vera que fit statu
tum ⁊c.ff.de iusti.⁊ iur.⁊ in.l.testamẽti.ff.de testa.⁊ no. Bal.
in ti.de pa.con.in ver.sed minores.⁊ leges illius ciuitatis per
illũ text.⁊ q tex.in.c.veniẽtes.de iureiur.facit.l.j.§.de qua.ff.
de postu. ¶ Sed per statutũ inferioris põt statui ꝙ forẽsibꝰ
possit imponi collecta pro rebus quas possidẽt in loco statuẽ
tiũ: vt no.Bal.in.l.j.C.de sen.que pro eo ꝙ interest.in.vij.col.
⁊ ideo Bar.in.l.j.C.de auro coro.lib.x.per illũ tex.inquit qd
si de cõsuetudine antiqua est seruatũ qd forẽsibus imponant̃
munera personalia, poterũt ad illa cogi: sed ita est ꝙ cõsuetu-
do predicta spatio requisito ad prescriptionẽ inducẽdã dicit̃
antiqua: vt no.glo.in.c.generali.in ver.deuotio.⁊ in ver.anti-
qua.de elec.in.vj. ergo in tali cõsuetudine non est necessarium
tp̃s cuius in cõtrariũ memoria nõ existat. ⁊ ideo licet Bar.in
l.j.C.de mulie.⁊ in quo loc.in prima addit.⁊ in.l.iij.C.de inco
lis.lib.x. dicit ꝙ forẽsibus collectas imponere possunt ciuita
tes q̃ hoc habẽt ex cõsuetudine tanti tẽporis, cuius in cõtra-
rium memoria nõ existat. nõ per hoc intellexit excludere qd
minus tp̃s non sufficeret: vt patet ex superius dictis. ¶ Nũc
superest respondere ad allegata in cõtrarium. Et primo non
ob. qd de iure canonico ratione solius possessionis non pos-
se forensibus imponi collecta: qꝛ respondeo quod dato quod
de iure cõi ita esset: tñ oẽs dicte terre se fundãt ex cõsuetudi-

13 ne, quam princeps reseruari decreuit. ¶ † Preterea etiã quo
ad onera que imponunt̃ rõne aggeris viarũ, pontiũ, ⁊ repara
tionis fluminis: vt.s̃.videtur. ⁊ ꝙ de iure cõmuni talia onera
possint imponi nõ subditis: patet quia imponuntur ecclesijs.
l.ad instructionẽ.C.de sacrosan.eccl.⁊ tamen ecclesijs regula-
riter nõ possunt imponi collecte imponẽde ꝑsonis pro rebus
ad onera mere realia tantuȝ: vt in.l.placet.⁊ ibi no.Pe.⁊ Cy.
C.de sacrosanc.eccle.⁊ in aut.nulla.⁊ decidit expresse Saly.
in.d.l.placet.i vlti.col.⁊ Inno.in.c.nõ minus.de immu.eccle.
⁊ Fulgo.in.d.l.ad instructionem. que dicit quod ita videntur
magis communiter doct. intelligere: sed ſm eum Bar.in.d.l.
ad instructionem. tenet cõtrariũ in.d.aut. Itẽ nuda. vbi text.

14 nõ stringit. ¶ † Nõ ob. qd hoies dicte communitatis sancte
c Agathe nõ sunt idonei: [c] eo qꝛ vident̃ deponere ad proprium
commodum: qꝛ dico qd contrarium est verum quo ad pro-
positum nostrũ. hoc primo patet ex his que no. Jaco.de bel.
in aut.de mona.in prin.in.viij.q. vbi sequit̃ Old. dicit ꝙ aut
causa est vniuersitatis: vt qꝛ qd est de molẽdino, vel alijs rebꝰ
quorum vtilitas peruenit in cõi: ⁊ tũc hoies illius vniuersita
tis sunt idonei testes: ⁊ ita intelligit ipse qd no.glo.in aut.de
mona.§.cogitãdũ.in vers.testes.⁊ glo.in.l.in tm̃.§.vniuersita-
tatis.ff.de rerũ diuisio.⁊ gl.in.l.idonei.ff.de testi. aut cã est sin
gulorum.

a ¶ Hoies.s̃.lib.j.
cõsi.vij.

b ¶ Italia.s̃.lib.j.
cõsi.cj.nu.4.

c ¶ Idonei. Bal.
cõsi.xxj.li.j. Cor.
cõsi.ccxvij.lib.iiij.
Hyp. Mar.l.j.§.
[illegible]ꝰ municipuȝ.
de.dõ. Serar.sing.
xxiij. Thom.gra
ui.cõsi.xxij.

gulorũ.exemplum in pascuis ⁊ nemoribus ex quibus omnes homines vniuersitatis singulariter percipiebãt fructum,nam tunc non erunt idonei.arg.l.j.§.in propria.ff.qñ appellãdũ sit. ¶ Hoc etiã vult Saly.in.l.parentes.C.de testi.vbi inquit qđ aut illi super quibus vertitur controuersia spectant ad vniuersitatẽ quo ad nomẽ,⁊ quo ad cõmodũ immediatum:vt qꝛ per eius officiales redditus percipiuntur,⁊ possunt testificari homines vniuersitatis ꝓ vniuersitate,ita ſm eũ dꝫ intelligi gl.in d.§.vniuersitatis.nõ attẽto cõmodo qđ cuilibet in consequentiã obuenire posset.ar.l.j.ff.de auto.tut.⁊ insti.de test.§.legatarius.⁊ ꝓbaꝫ in.c.insuꝑ.de testi.† vbi clerici possunt ferre testimoniũ in causa ecclesie sue:ꝙuis ipsi in consequẽtiã ex hoc ipsi sentiãt cõmodũ scꝫ victus ⁊ alimẽtorũ.aut illa suꝑ qbꝰ litigaꝫ sunt vniuersitatis quo ad honorem ⁊ nomen tñ,⁊ quo ad commodũ sunt singulorum:⁊ tunc non possunt esse testes.Exẽplũ ponit in legato diuidẽdo inter eos.l.j.in fi.⁊ ibi no.ff de colle.illici.⁊.l.ciuitatibus.in ver.diuisionem singulorum.ff.de lega.j. ¶ Idẽ tenet.d.Abbas in.d.c.insuper.extra de testib.vbi etiã circa doc.fortius dicit,sed nõ expedit illud tũc referre. ¶ Cũ ergo dicta vtilitas collectarũ a forẽsibus percipienda debeat percipi per officiales ⁊ massarios vniuersitatis,vt moris est:⁊ non appareat quod distribuatur in singulares personas,non debent dicti homines repelli a testimonio dato ꝙ in cõsequentiam eis obueniat cõmoditas:qꝛ minus grauabũtur in recollectis:nã illud nõ cõsideraꝫ,vt dixi. ¶ Si eñ illud ꝯsideraretꝫ: sequereiur ꝙ si vniuersitas ageret ad molendinum vniuersitatis recuperãdũ,non essent ipsi idonei testes:qꝛ cũ moledinum iuuet ⁊ cõferat cõsequẽtiã ad cõmodũ singulorũ:qꝛ si fructus ille non sufficeret ad onera vniuersitatis, nõ esset imponenda alia collecta soluẽda per singulares homines:vt gl.⁊ doc.in.l.j.versi.ꝙ si nemo.ff.quod cuiusqꝫ vniuer.no.⁊ tñ vt dixi.s.ſm doc.in causa molendini ipsi possunt esse testes.Nec obst.qđ,in casibus in quibꝰ admittunꝫ homines de vniuersitate ad testificandum:tñ nõ faciunt oĩno plenã fidẽ.Unde dicebat Uber.de bo.vt refert Io.An.super dicto ver.sed nũqđ in causa vniuersitatis,quod non creditur eis sine adiunctis.Quia põt responderi primo,ꝙ dicti testes cõis habent secũ adiunctos.nã habent primum testem qui est de Lugo:⁊ etiã cõsonat cũ eis testimoniũ nonnullorũ qui sunt ꝓducti per hoĩes de Lugo vt patet ex his que deponit ser homo ⁊ Antoniolus,vt dixi,accedunt etiam libri impositionũ ⁊ taxationũ collectarum ascripti manu scribe cõis:⁊ sic prebent adminiculum ad probandum.arg.l.ij.C.de cõuen.fisc.de.li.x.⁊ ex eis minus suspecta reddiꝫ

16 probatio testiũ.c.series.de testi. ¶ † Preterea non videꝫ verũ ꝙ homines vniuersitatis nõ sunt integri testes pro vniuersitate quãdo deponũt ad cõmodũ vniuersitatis prout in casu nostro est exemplum de molẽdino:vt dixi.s.⁊ hoc videtur oĩno velle Io.and.in addi.super versi.sed nunqđ in causa.vbi postquã retulit dictã opi.Uber.de bo.volẽtis ꝙ non sunt omnino integri testes.dicit Io.and.ibi.sed tu oĩno vide ⁊ tene id qđ dixi in.c.cum nuncius.super verbo glo.j.de testi.vbi distinguiꝫ an singulares de vniuersitate participãt commodũ necne ⁊c. nam Ioan.an.in dicto.c.cum nũcius.simpliciter sumit distinctionem quam facit Bar.in dicta.l.in tãtum.§.vniuersitatis.⁊ Cy.⁊ Salyce.in.d.l.parẽtes.scꝫ an singuli participant commodum:vt in pascuis ⁊ vsu nemoris,⁊ nõ sunt idonei testes: secus si tendit ad cõmodum qđ colligit immediate. ¶ Preterea ratio quare moueꝫ Archi.ad dicendũ ꝙ hoĩes de vniuersitate non sunt omnino integri testes est:quia in consequentiã sentiunt cõmodũ aliqđ:sed ꝯtrium videꝫ colligi per.d.c.insuꝑ. ¶ Et per.d.§.legatarij.d.Abb.in.d.c.insuper.de testi.dicit ꝙ opi.Archi.possit procedere quando aduersarius vniuersitatis aliquos testes in contrarium haberet pro se probantes:alias putat ꝙ opi.sua nõ sit vera.allegat tex.xiiij.q.ij.in.c.super.pendentia.sed cõtra testes vniuersitatis nõ sunt producti qui contrarium aliquid probent vel deponant:ergo ⁊c. ¶ Nõ obstat ꝙ hoĩes de vniuersitate debeãt admitti in subsidium,scꝫ aliis deficientibus per.c.⁊ si Christus.de iureiu.ad finem.⁊ per no.per Spe.in.d.ver.sed nunquid in causam vniuersitatis.qꝛ respondeo ꝙ Spe.in loco prealleg.non firmat opinio.⁊ ideo dicit ipse quod quidam respondendo ad.d.c.⁊ si Christus.obstat iste text.in.d.c.insuper.⁊ in.d.c.super prudentiam.cũ seq. ¶ Uel ſm.d.Abb.in.d.c.insuper.potest responderi aliter ad d.c.⁊ si Christus.vcꝫ ꝙ ibi illi religiosi tenebantur iurare,⁊ videbatur eis quod subeant iuramentum pro testimonio perhibendo pro ecclesia sua esset contra conscientiam,vnde vt saluarent suã cõscientiã quantum possent papa indulget eis licẽtiã

17 iurandi deficiẽtibus aliis testibus. ¶ † Nõ obst.ꝙ testes cõis nõ fuerunt citati:⁊ sic tanquam vltro se offerentes debeant repelli.ego rñdeo ꝙ quãdo testis vltro se offert ad testimonium non productus a parte,nec monitus a iudice:tunc testimoniũ eis redditur suspectum:vt in iuribus allegatis in contrarium: secus si est ꝓductus a parte,vel monitus a iudice,prout fuit in casu nostro.prout patet in actis,nam tunc lꝫ testis spõte deponat nõ coactus aut coactus,valet testimonium eiꝰ.de hoc est glo.in.l.post legatum.§.his vero.⁊ ita ibi declarat Bar.ff.de his qui.vt indig.vt in.l.iiij.ff.de test.⁊ not.in.l.libertorũ.C.de testi.⁊ in auf.presbyteros.C.de epis.⁊ cleri.⁊ Bal.in auf.presbyteri.in.ij.col.C.de epi.⁊ cleri.istud etiã tꝫ Spe.in tit.de teste.§.qualiter.in fi.iudex ergo ⁊ domini de rota sua cõclusione.ccclxij.que incipit.Item fuit dubitatum vtrum dictuꝫ ⁊c. vbi per hoc plures allegationes allegant.⁊ idem tenet Ant.de but.in.c.ij.de testi. ¶ Non ob.ꝙ quo ad onera q̃ nunꝙ fuerunt imposita anteꝙ esset inducta cõsuetudo collectãdi forenses,sed nõ fuerunt postea in dicta cõsuetudine imposita:vt in expensa fabrice muri nõ prosit dicta consuetudo quia respondeo ꝙ quo ad fabricã muri,nõ est opus cõsuetudine,stãte decreto.de quo dixi supra.preterea cõmune terre sctẽ Agathe consideret habere quãdam dispositionem iurisdictionis in forenses,videlicet collectãdi eos pro bonis que possident in illo territorio pro oneribus ⁊ expẽsis gñaliter succurrẽdi in dicto cõi,ꝙuis post inductã illã cõsuetudinẽ superueniat illa noua necessitas ⁊ impẽsa dicti cõis.pone ꝙ dictũ esset vigore prioris cõsuetudinis imponi collecta predicta ⁊ onera forẽsibꝰ:qꝛ dicta impositio collectarũ pro isto nouo onere est de eadẽ spẽ iurisdictionis:scꝫ collectãdi quã ex cõsuetudine acquisiuerat

18 d.cõe. ¶ † Hoc probatur ex eis que no.Pe.Cy.⁊ Saly.in.l.j.C.de emã.libe.vbi querit,pone ꝙ quidam iudices per cõsuetudinẽ quesiuerũt sibi aliquã iurisdictionẽ:an debeat fieri extẽsio vt vigore illius cõsuetudinis possint indistincte vti omni specie iurisdictionis,⁊ cõcludit ꝙ iurisdictio cõnumerat plures species.Nam diuiditur in merũ,mixtũ imperiũ ⁊ simplicẽ iurisdictionẽ:vt legiꝫ ⁊ no.in.l.j.in princ.ff.de iurisdi.om.iudi.si per consuetudinẽ aliquis vsus est vna specie iurisdictionis: puta simplicis iurisdictionis:acquirat iurisdictionem quo ad omnes actus,qui comprehẽdũtur sub illa specie iurisdictiõis simplicis.arg.l.stillicidij.§.fi.ff.quemadmo.ser.amit.nõ auteꝫ ꝙtum ad diuersam speciem iurisdictionis quo ad ea que sunt meri imperij ar.l.si prius.in prin.ff.de aqua plu.arcẽ.⁊ ibi doc.in.c.ij.de capel.mona.⁊ Ant.de but.in repetitione.c.fi.in fi.in pe.col.de cau.pos.⁊ Pau.de leaza.in repeti.c.in literis.in.j.q.de resti.spo.Bald.in.l.ij.circa.xij.⁊.xiij col.de serui.⁊ in sua disputatiõe q̃ incipit Apulus [a] romanus.⁊ Bal.in.l.imperiũ.in ver.circa octauũ ⁊c.ff.de iurisdi.om.iudi.vbi idẽ dꝫ esse in prescriptione iurisdictionis.Nec ob.quod consuetudo non sit extẽdenda ad alium casum.per.l.quod vero ratione.ff.de leg.j.cũ si.quia respõdeo ꝙ ex cõsuetudine extẽdi iurisdictionem videtur in omnem personã quo ad vnam speciem iurisdictionis,dꝫ quis acquisiuisse iurisdictionem ad omnes actus qui possunt cõprehẽdi sub prima specie iurisdictiõis,ꝙuis per priꝰ nõ fuerit vsus illa specie iurisdictionis in omnibus suis actibus:vt dicit Cy.⁊ alij in preallegata.l.j.in vlti.vel pe.q.C.de emancipa.⁊ sic nõ est extensio postquã ille actus collectãdi pro certo onere est de illa specie iurisdictionis,id est,imponẽdi ⁊ exigẽdi collectas pro oneribus.Nã sub illa specie collecta cõprehendũtur omnes collecte,lꝫ differant per plus vel minus:vel differant in modo.l.j.ff.de fun.instructo.⁊ optime no.in.l.legato generaliter.ff.de leg.j.alias sequeretur ꝙ si quis per consuetudinem acquisiuisset generaliter iurisdictionem in forenses,in casibꝰ quibuslibet nõ posset cognoscere de causa mutui.si nũquã prius cõtigisset tractari de aliqua causa mutui,quod non est dicendum.⁊ est cõtra no.per Cy.⁊ alios in.d.l.j.cũ concordantiis. ¶ Tamen obstat id quod legitur ⁊ no.in.c.fi.de offi.

19 archi.† quia queritur an possit fieri extẽsio cõsuetudinis quo ad certum separatum territorium pro quo nũꝙ fuisset imposita collecta.vel si queratur an cõsuetudo ꝯius possit extẽdi de vno iure separato ad aliud,⁊ nõ potest:vt.d.c.fi.⁊ no.Inn.tamen vt dicit ibi Inno.nunꝙ impeditur fieri extensio eiusdem rei ad eandẽ eo quod vna ⁊ eadem res nõ debetur diuerso iure.⁊ stat ratio.c.cũ in tua.de deci.xij.q.ij.cognouimus.Sed si diceremus ꝙ bona dictorum forensium possent collectari quo ad quasdam necessitates puta pro expensa muri et pro aliis,nõ esset dicere ꝙ vna ⁊ eadem res diuerso iure cẽseretur. ¶ Et per hoc patet respõsum ad.l.j.§.si quis hoc interdicti.⁊ ibi not.Bart.⁊ in.l.si publicanus.in fi.⁊ in.l.licitatio.§.consequenter.ff.de publica.quia fateor quod prescriptio non extẽditur quo ad diuersos,sed in eisdẽ satis est ꝙ vsus fuerit per aliquos actus iurisdictione aliqua ad hoc vt intelligantur acquisita etiam que sunt de eadem specie iurisdictionis ne vna ⁊ eadem res diuerso iure censeatur. ¶ Ad predicta bñ facit qđ

[a] ¶ Apulus.Que habetur in consil.cvj.li.v.secũdum veterẽ.⁊ in consil.ccccxxxix.libr.iij.secundum nouã impressionẽ.⁊ in fi.lect.lib.viij.[illegible]

no. Jo.and.in.c.auditis.de pscrip.vbi voluit ꝙ aut quasi possessio plurium iurium est apud aliquem:⁊ tunc si alij occupant quasi possessionem in vno articulo nõ dicit acquiri in alio:argu.l.quod meo.§.j.ff.de acqui.posses.⁊ no. Inn.in.c.dilectus. de cap.mo. Aut illa quasi possessio nõ erat apud alium:⁊ tunc occupato in vno articulo animo acquirẽdi vniuersali iure acquiritur quo ad totum:arg.l.vt pomum.in fin.ff.de ser.⁊.l.vulgaris.in prin.ff.de fur. ¶ Sed certũ est quod ad collectandũ homines de Lugo pro bonis in terris sancte Agathe,nõ potest dici ꝙ alius esset in quasi possessione collectandi pro expẽsis:tũc generaliter occurrẽtibus:⁊ sic videtur acquisiuisse ius collectãdi in totum.⁊ dicit Paul.de liaza.in.c.in literis.quod videtur quis vti animo acquirendi totũ qñ hoc exprimit,vel quando ius oritur aduersario sciente ⁊ patiente,vel quia exercet talẽ actum,qui de facili non competit nisi ius habẽti vel ei qui intẽdit vti iure suo,vel ꝭm Cy.in.d.l.j.in pe.q.C.de emancipa.libe.quando quis incidenter vtitur illo iure quomodocũqꝫ casus accidit dicitur quis vti iurisdictione,sꝫ ita est ꝙ dicti homines de sancta Agatha imponebant collectas dictis forẽbus sciẽtibus ⁊ patiẽtibus in dictis pro omnibus oneribus occurrentibus,vt deponũt testes:ergo ⁊c. ¶ Nõ ob.ꝙ ad dictam consuetudinem inducẽdam requirebatur vsus tanti tẽporis cuius in contrariũ memoria non existat vel tẽpus quadraginta annorum:q² respõsum est supra nec releuaret ꝙ per tres vel quatuor annos fuerit dicta allegatio in curia seruata per no.per gl.in.l.nemo.§.temporalis.ff.de acqui.re.do.⁊ in.l.ij.⁊ ibi no.doc.C.que sit lon.cõsue. ¶ Nec ob.vltimo quod videatur esse probatũ per testes de lugo,quod fuit conuentũ inter dictos homines ꝙ collecta pro fabrica muri tripartita imponeretur:q² rñdeo ꝙ nõ probat ꝙ illa cõuentio fuerit facta a maiori parte solẽniter coadunata in vniuersitate:prout regrebatur:vt dixi.s. ¶ Non obst.ꝙ testes hominũ de lugo videãtur deponere ꝙ collecta que imponit ꝓ reparatione fluminis ⁊ operarũ manualiũ,non erat solita imponi ꝭm ratum estimi: quia respondeo ꝙ testes illi hoc nõ probant. Nam primus testis super quarto ⁊ quinto capitulo dixit in omnibus contrarium:⁊ si aliquid deponit in fauorem hominũ de lugo a tempore trium annorũ ⁊ circa deponit de auditu:⁊ sic nõ probat. l.testium.C.de testi.cum gl.ibi ⁊ plene in.c.lꝫ.de test. ¶ Secũdus testis deponit de facto proprio ⁊ etiã nihil deponit:ꝑ qd̃ habeat releuare dictos hoĩes de lugo. ¶ Tertius testis deponit etiam in facto proprio,⁊ deponit per verbum credit,⁊ sic non probat:† quia debet deponere per sensum corporis.d.l. testamentum.⁊ in auf.de here.⁊ falci.§.si vero absunt:ideo regulariter non procedit testimonium credulitatis:vt Specu.⁊ Joan.and.in tit.de teste.§.j.versic.item quod opponit de credulitate.⁊ doc.in.c.quoties.de testi.⁊ in.d.l.testiũ.⁊ etiam deponit de auditu.⁊ sic non probat vt dixi. ¶ Quartus vero testis est singularis ⁊ vnicus.⁊ sic nõ probat vt habetur in iuribus vulgaribus:⁊ etiam contradicit dicto testium ratione q² sunt plures ⁊ sic preferuntur.c.in nostra.de testi.l.ob carmen. §.fin.ff.de testi. ¶ Ultimus testis etiam non probat:quia preterquam de his que deponit super primo articulo est singularis. Item quia dicit ammodo semersio ⁊ omnibus alijs testibus vtriusqꝫ partis,ex quibus omnibus concluditur partes domini iudicantis esse in pronunciando dictos reos conuentos teneri dicto cõmuni sancte Agathe ad solutionẽ collectarum,pro oneribus ⁊ expensis in dicto cõmuni pro rata bonorum,que possidẽt in territorio dicte terre sancte Agathe,excepta expẽsa que fit in causa murandi terrã sancte Agathe,ad quã teneantur cõferre pro dictis bonis pro duabus tantum partibus dicte expẽse ⁊ probatã esse consuetudinẽ de qua fit mentio in supplicatione dictorum hominum sancte Agathe, saluo semper dicto domino commissario potestate corrigẽdi ⁊ emendandi enormes expensas quas fieri constaret per dictũ commune,secundum ꝙ in literis principis fit mentio ⁊ propter probabilia dubia vestram partem ab expensis absoluat.

a ¶ Joã.an.idem Pan.Fel.d.c.auditis. Pan.d.c. dilect⁹.decis.tho. cccxxiiij.alb.bru. consi.xx.col.iiij.

b ¶ Coniecturas. s.eo.consi.xxiiij. consi.liij.

Summarium.

1 Fraudes ⁊ furta coniecturis probantur.
3 Probatio casus fortuiti arbitraria.
5 Factum a filio presumitur de voluntate patris.
6 Coniecturis probatur quantitas mutui.
7 Socius criminis vbi potest de socijs interrogari, potest testificari.

Consilium. LXIX.

Visa facti renũciatione vna cum attestationibus mihi trãsmissis. ¶ Puto breuiter sententiam per primum iudicẽ contra dictum Antonium latam fore per iudicem appellationis confirmandam. Et primo † presuppono ꝙ cõtra istos fraudantes sufficiunt probationes per coniecturas que non sufficerent:vt patet ex nota.per Bal.⁊ etiam Salic.in.l.si fugitiui.C.de ser. fugi.⁊ Bal.in.l.si quis ex argentarijs.§.pen.ff.de edendo.vbi dicunt ꝙ ad probandum casus clãdestinos ⁊ occultos (prout furtum ⁊ similia) ꝙ sufficit probatio per cõiecturas,[a] que alias non sufficeret.argu.l.non omnes.§.a barbaris.ff.de re milit.⁊ not.Cy.in.l.si creditor.in fi.C.de pig.actio.⁊ Bar.in.l.si quãdo.C.vnde vi.⁊ Spe.in tit.de fur.versi.pe.⁊ Bal.in.l.quicũqꝫ. in pen.col.C.de ser.fugi.in se.not.nota ꝙ in secretis delictis et quo ad idem qd̃ no. Fede.de senis in cõsi.cxix.incipiẽ.nullum dubiũ est ⁊c.† vbi voluit,ꝙ in his in quibus probatio est difficilis,sufficit probatio per cõiecturas que haberi possunt licet alias non facerẽt plenam probationem.allegat id quod habetur in.c.lꝫ ex quadã.de testibus.⁊ in.c.Michael.de filijs presbyt.⁊ in.c.tertio loco.de prob.⁊ in.l.si vicinis.C.de nup.⁊ in.c. veniens.de testi.⁊ idem no.in effectu Bart.in.l.in illa stipulatione si Calẽdis.in fi.ff.de verb.obli.⁊ in.l.de pupillo.§.si quis ipsi pretori.in.viij.q.de no.ope.nũ.⁊ no. Host.in.c.fi.quod me. cau.⁊ in auf.quas actiões.ad fi.C.de sacros.eccl.⁊ in.l.iij.C.de epi.audi.⁊ in.l.si quis in hoc genus.C.de epis.⁊ cle.⁊ Anto.de bu.in.c.veniẽs.el.j.de testi.⁊ bonus tex.in.c.fi.de testi.cogẽ.vñ faciunt que no. Jo.and.in.c.j.de dolo ⁊ cõtu.lib.vj.⁊ in addi. Spe.in tit.de app.§.nũc breuiter.super versi.qd ergo.⁊ Gul. de cu.⁊ Bar.in.l.ij.§.qd̃ diximus.ff.si quis cautio.⁊ Anto.de but.in.c.ex rõne.de app.⁊ Ang.in.l.fi.ff.de feri.⁊ Bal.⁊ Sali. in.l.j.de dilatio.⁊ Moderni in.l.quesitũ.ff.de re iud.† vbi cõcludunt ꝙ si queratur quomodo debeat probari casus fortuitus, debet dici hoc esse arbitrariũ inspecta facilitate ꝓbationis vel difficultate,vel inspecta qualitate personarũ. Cum ergo tales fraudes cõsueuerũt occulte ⁊ nõ palam cõmitti,vt decet experiẽtia que est efficax rerũ magistra,ideo isto casu dico ꝙ sufficit probatio per cõiecturas.facit.l.iij.§.j.ibi tu magis scire debes.ff.de testi. ¶ † Uideamus an sit probatũ per coniecturas ⁊ verosimilitudines que videnꞇ ad istud tẽdere:⁊ certe si essem ego in ista causa iudicaturus,animus meus esset ex probationibus factis sufficiẽter informatus istum Antoniũ fuisse culpabilem:nã videmus esse probatũ per duos testes,scꝫ per Geminianum ⁊ Bonamgratiam ꝙ dixit dicto Geminiano qd mitteret dictum pannum ad purgandum ad tertiam ad dictũ molendinum.⁊ deponit Bonagratia quod filius dicti Antonij eadem die ⁊ hora noctis portauit dictam petiam panni ad domum dicti Bonagratie,⁊ proiecerunt dictam petiam pãni ad dictũ molendinum,⁊ quod die sequenti dictus Bonagratia ibit ad dictũ molendinum ad instantiã dicti Antonij causa reuertendi tantũ:⁊ dictus Geminianus dicit etiã illa nocte vidit dictam petiam panni in suo molendino:⁊ quod filius dicti Bonagratie purgabat eum, quidam Bartholomeus etiã deponit ꝙ vidit circa primã horã noctis filiũ dicti Bonagratie ⁊ filiũ dicti Antonij portare dictã petiam panni Beretini ad dictũ molendinum,⁊ qd̃ illã ibi purgauit per duas aut tres horas.vlterius Dominicus deponit quod vidit dictum Bonamgratiam portare ex dicto molendino dictam petiam panni Antonio ꝑdicto,que est in parte purgata seu inchoata purgari. ¶ Ex predictis igitur videri debet cuilibet iudicanti,qd̃ attenta qualitate facti de sui natura clandestina sit.saltem cõiecturatio clara ꝙ dictus Beretinus fuerat omniũ predictorum autor ⁊ reus,⁊ per cõsequens inciderit in penam lib. centũ ꝭm formã dicti statuti. Nam attendendũ est qd̃ probatum est quod circa horam.xxiiij. Ant.fuit ad molendinarium dicti molẽdini ⁊ dixit quod mitteret dictam petiam panni ad purgandũ,quod infra horam seu breue spatium post,dicta petia pãni fuit per eius filium ⁊ filium dicti Bonagratie illuc purtata:vnde attẽta breuitate tẽporis nõ potest coniecturari qd̃ illa petia pãni fuerat illis trãsmissa ad purgandum:nisi per dictum Antonium.l.si vẽtri.§.fi.ff.de priui.credi.vt in proposito dicit ibi Bar.⁊ Ang.quod si probatur quod Titius est locutus Seio ⁊ nescitur quid ei dixerit:⁊ statim seius occiderit aliquem:certe ex breuitate tẽporis presumetur ꝙ titius dederit cõsilium Seio quod occideret illum.⁊ idem not.Bal.in.l.j.C. de ser.fugiti.⁊ in.l.multum.C.si quis alteri vel sibi. ¶ † Fortificantur predicta:quia delictum factum a filio in re cõcernente causam patris,presumitur factũ de volũtate patris.c.cõstitutus.⁊ ibi no.doc.extra de testi.⁊ not.Bar.in.l.j.§.fi.ff.quod vi aut clam.⁊ in.l.de pupillo.§.si qs ipsi pretori.in.x.q.ff.de oper. no.⁊nun.

no.num.⁊ no.Io.de Imo.in.l.heres meus.§.fi. de condi.⁊ demon.⁊ saltē est hoc verum quādo aliqua alia presumptio iudicaret contra patrē ſm Lud.Ro.in.d.§. ſi quis ipſi pretori. per tex.in.d.c.cōſtitutus.prout militabat in caſu noſtro: q: pater paulo ante dixerat quod mitteret dictū pannū ad molendinū. ¶ Comprobantur predicta ex his que no.Bar.in.l.admonendi.ff.de iureiu.in.xj. col.in ver.[6] † quero quid ſi teſtis deficiat, ⁊ quem ſequitur Ant.de But.in.c.fi.de iureiur. ⁊ querit quid ſi duo teſtes dicūt vidimus ꝙ Titius mutuauit Seio pecuniā ſed neſcimus quantum,querit an faciant aliquam fidem,⁊ reſpondit tunc ꝙ aliquibus alijs coniecturis poteſt cōiecturari de quātitate,vt puta per duos teſtes probat Titius ꝙ Seius petijt ab eo.x. mutuo. ⁊ per alios duos teſtes probat Titius qđ mutuauit,ſed iſti teſtes nō recordanṫ de quātitate mutuata ex talibus duobus teſtibus poterit deferri iuramentū in defectū ſemiplene probationis per.c. ex literis. de iureiu. ergo ꝙ in actibus nō clandeſtinis ⁊ in quibus a communiter accidentibus probatio non reputatur difficilis: tamen ex coniecturis predicta ſequuntur,quāto magis in propoſito poſtquā probatur in facto clandeſtino ꝙ paulo ante Antonius dixit ꝙ mittebat petiā panni ad purgandum ad illud molendinum ⁊ apparet incontinenti fuiſſe portatū per filium ſuū, debet preſumi qđ fuit portatus ⁊ purgatus de voluntate ſua. ¶ Et tāto magis procederent iſta,ſi accuſator iuraret ⁊ ſm veritatem iurare poſſet vera contenta.nec ob.ei ꝙ ipſe accuſator reſpōdendo poſitionibus confeſſus fuerit,ſe non vidiſſe Antonium purgare dictam petiam panni in dicto molēdino: neq: audiuiſſe dictū Ant. committere alicui ꝙ illam petiam panni deferret ad dictum molendinum,⁊ per cōſequens videaṫ qđ nō poſſit iurari ſuper eo qđ nō eſt ſibi ex ſenſu corporis notum: vt no.per glo.⁊ doc.in.l.maritus.de queſtio.⁊.l.in bone fidei.C.de re.cre.⁊ per doc.in.l.admonēdi. ⁊ in.d.c.fi. q: poteſt reſponderi qđ per hoc nō ſequitur ꝙ accuſator purgare non poſſet. nam poſſet aliter ſibi eſſe notū: potuiſſet tamē accuſator audire dictum Ant.cōfiteri ſe commiſiſſe dictam petiā panni ad purgandū in dicto loco: ⁊ iſtam ibi fuiſſe purgatā: caueat tamen dictus accuſator [7] iurando ſi hec non conſtent. ¶ † Nec etiam predictis ob. ſi diceretur ꝙ aliquis ex illis teſtibus fuerat particeps criminis: ⁊ ſic repellatur a teſtimonio.l.quoniam liberi,q: reſpondeo qđ in caſibus in quibus poteſt interrogari de conſortio criminis: in illis caſibus particeps criminis pōt teſtificari cōtra cōſocium, [a] vt no.gl.⁊ doc.in.l.quoniā liberi.⁊ gl.pe.in.c. veniens.el.j.extra de teſti.⁊ Spe.in tit.de teſte.§.i.verſi.nota quod eſt ſocius. [8] ¶ † Et cōſtat quod iſte eſt de caſibus in quibus poteſt interrogari de ſocijs: q: vbi ſumus in delictis que non committuntur principaliter in odium ⁊ offenſam alicuius , ſed ſimpliciter ad commodum committentis: vt in caſu noſtro: tūc poteſt interrogari de ſocijs.l.diuus.ff.de cuſto.reo.l.fi.C.de male.⁊ mathe.⁊ not.Bald.in.l.repeti.§.his qui.ff.de queſtio.⁊ doc. in.l.fi. C.de accu.⁊ cano. in.c.j.de confe.⁊ tanto magis credendū eſt participi criminis,quando concurrit aliquod aliud adminiculum: prout in propoſito noſtro: vt.l.ſi qs ex argentarijs.ver. pe.⁊ in verſi.quid enim.cum ibi no.per Bald..Bar.⁊ Ang.de edē. ¶ Ex predictis patet eſſe reſpōſum ſi diceret ꝙ ſtatutum ad probationem requirit vnum idoneum teſtem ⁊ iuramentū accuſatoris. ¶ Et vltra predicta reſpōdeo ꝙ q̄uis ſtatutum ita diſponeret ad remouendum dubium qđ eſſe poterat de iure communi: videlicet an in cauſis magnis ⁊ cauſis criminalibus poſſit deferri iuramentum parti,⁊ tamen ſtatutum negat vbi alias de iure communi eſſet. ¶ Alio modo ſufficiat proba[9]tio.† nam in ſtatuto non admittitur argumentum a contrario ſi corrigeretur ius commune , vt eſt communis cōcluſio Bar. ⁊ aliorum in.l.omnes populi.in.vj.q.princ.ff.de iuſti.⁊ iur.⁊ in l.j.ff.de offi.eius cui man.eſt iuriſdi.⁊ Ja.Bu.⁊ Bal.in.l.apud antiquos.C.de fur.⁊ Bal.in.l.ij.per illud quod ibi habetur.C. de condi.inſer.no.doc.in.c.cum apoſtolica.de his que fi. a prela.ſine conſenſu cap. ⁊ hoc clare oſtendit illud verbum minus poſitum in ſtatuto.

Summarium.

3 ☞ Poteſtas prorogandi intelligitur ſemel tantum.
4 Plus,verbum,intelligitur arbitrio boni viri.
6 Filia debet relinqui iure inſtitutionis,etiam iure canonico.
8 Relinquo,verbum,non detrahitur ad inſtitutionem.
13 Mulier in teſtamento,non poteſt eſſe teſtis, etiam iure canonico,etiam ad pias cauſas: etiam tempore peſtis. num.14.⁊.16.
15 Mulier poteſt teſtis eſſe in teſtamento condito inter liberos.
17 Hereditas ex teſtamento non ſolenni nō debetur naturaliter.
19 Teſtes debent etiam rogari,etiam iure canonico.num.12.
20 Teſtes non preſumuntur rogati.

Consilium. LXX.

Viso conſilio alias p me reddito[b] in cauſa principali tunc vertēte inter dominā Dirudam vxorem Petri de Baldinotis ex parte vna,⁊ Pugnum Simetem ⁊ Apoſſinarem filios quondam Jacobi deliderii ex litera ſe defendentes : in quo concluſi vltimam voluntatem quondam (vt dicitur) confectam pro voce teſtari quondā dicte domine Dirude de anno ⁊ menſe Auguſti ⁊ in qua dicitur eum inſtituiſſe dictum Pugnū ⁊ fratres ⁊ tranſuerſales ipſius teſtatoris ſibi heredes vniuerſales non valuiſſe , ⁊ eam non legitime eſſe probatam,⁊ dictā dominam Dirudam potuiſſe ⁊ poſſe ſuccedere vel ex teſtamēto priori dicti Bartolini ſolēniter cōdito,vel abinteſtato repudiādo prius hereditatem ſibi delatam in dicto teſtamento,⁊ ita cum cauſa principali fuiſſet commiſſa conſilio ſapientis , fuit conſultum ⁊ ſucceſſiue iudicatū,poſtea vero pro parte dicti Proſperi ⁊ ſororum eſſe appellatum a dicta ſententia ⁊ cauſa appellationis eſſet commiſſa conſilio alterius ſapientis,fuit per hunc vltimū conſultorem concluſum contrarium,⁊ ita ſententiatum ⁊ iudicatum: ⁊ viſum eſt huic vltimo conſultori fore longe ſapientiorem : eo cui tranſmiſſa fuerat cauſa principalis , ⁊ conatus eſt pro ſuo iure ſecus quā modeſte eū monere ſeu vt verius dicā palā ⁊ acriter incidere: ⁊ preſertim cum negatur cognitio circa ea que concernunt proceſſum ⁊ nō circa validitatem prorogationū compromiſſi quā circa modū agendi intentatum per dictam dominam Dirudam agentem vt heres abinteſtato: q: ibi non ſunt tranſmiſſe non virtute ſtatuti loci , ſed ſolum ſum requiſitus vt attingam validitatē articuli malignitatis illius poſterioris allegate vltime voluntatis Bart.ſuper quo prius conſului: ideo pretermiſſis his condeſcendam ad illum articulum. ¶ Non omitto tamē qđ quāuis acta nō fuerint mihi trāſmiſſa: tamen ex his que ipſemet vltimus conſultor in ſuo cōſilio narrat: videtur ꝙ etiam circa proceſſum deprehendaṫ cum ſupportatione eum errāſſe. Nam inquantū dicit de facto compromiſſo cuius vigore: ideo ex forma ſtatuti debebat terminari in.xx.dies ⁊ plus ⁊ minus arbitrio.d.poteſtatis vel vicarij, cū poteſtate prorogādi.de cuius dicti veritate dubitāt Moderni,⁊ poteſtas vigore dicti ſtatuti prorogauit quatuor vicibꝰ , ⁊ vltima ꝓrogatio fuit vſq: ad ⁊ ꝑ totū mēſem Januarij, lꝫ cōpromiſſum fuerit factū die ſeptima ſeptēbris , non potuit ꝓrogare dominꝰ Poteſtas per quatuor mēſes,vt fecit , ſꝫ ad plus potuiſſet per tres mēſes facere arg.l. vnica.C.de no.openū.⁊ ita dicit velle Bal.in.c j.apud quem vel quos contro.inueſti.termi.debe.⁊ certe nec ibi nec in rubrica illius titu.aliqd tangit de prorogatione cōpromiſſi nō dicit hoc. Allegat etiā cōſultor Bald.hoc velle in.c.fi.de.l.Conradi.ibi etiam Bald. nihil de hoc dicit.allegat Bal.in.l.j.C.vt in poſſ.leg.Sed dubito ne in deciſiōe equiuocauerit: q: Bal.ibi ⁊ in.c.tua nobis. [1] in fi.de deci.† vbi dicit ꝙ arbiter habēs in compromiſſo poteſtatem prorogandi[c] nō poteſt prorogari terminus ad.xx.annos vel ad vitā ſuā: vt addit Bal.in.d.l.j.qđ prorogare nō poterit ad infinitatē litis vltra tres mēſes qū eſt electꝰ : vt infra ix.dies ab illo breuiſſimo ſpatio debeat terminare cū poteſtate prorogādi.de cuius dicti veritate dubitāt Moder. ¶ Et ꝑ Ludo.roma.in.d.l.ij.in pe.char.in ver ſed pro maiori declaratione.ff.de re iudic.vbi tenet quod imo poſſit prorogari vltra quatenus bonus vir arbitrabitur eſſe iuſtum: ar.no.per gl.ſingularem in.l.emilius.in ver.reſti.ff.de minori. dum gl.ibi allegat l.ratam.ff.de ſol.cōtra Bal.⁊ videtur tenere romanus in l.ſi finita.in prin.de dā.infec.⁊ in rub.C.de arbi.in verſi.pono [2] quod actū ſit in cōpromiſſo qđ poſſet ⁊c.vbi tenet† ꝙ vſq: ad triennium poſſit fieri litis prorogatio ⁊ non vltra , cū illud vltra tēpus triēnij nō poſſit fieri ꝓrogatio inſtantie per no.ꝑ gl. in.l.properādū.in prin.C.de iudi.vbi no.per Sali.in ver.quero an hoc tp̄s triēnij ⁊c. ¶ Sed poſito ꝙ illud dictū Bal.ibi ſit verum tn̄ cū loquaṫ qn̄ poteſtas prorogādi erat cōceſſa arbitro a partibus,ſed nos loquimur qn̄ eſt cōceſſa a lege diſponente ꝙ arbitri cauſam debēt terminare intra.xx. dies.⁊ plus ⁊ minus arbitrio poteſtatis. ¶ Cōſtat autem eſſe differētiam an ſimilis poteſtas ⁊ autoritas ſit conceſſa a lege : q: hoc ſcđo caſu intelligitur quod illa poteſtas ſe extendere poſſit quoties opportunū fuerit,lꝫ magis ſtricte intelligaṫ,qn̄ eſt cōceſſa iſta autoritas ab homine ſeu a partibus.ita probatur in.l.veluti.§. hec vox.⁊ ibi no.per doc.maxime Bal.ff.de edē.iſſicta.l. fidei

[a] ¶ Conſocii. Ad de deci. conſil.ccxxxiiij. hyppoly. marſi.no.ccix.nota.cccxcv. thom. gramm.conſ.xxj. conſi.xxxviij. conſi.lxvj.conſil.lxix. cum ſeq.Alex.j.libro.iij.cōſ.lxxxix.

[b] ¶ Redditio . qđ cōſil. habes.j.e.li. cōſi.clxxvij. ꝙ debebat priꝰ. hic legi ⁊ poni.

[c] ¶ Prorogādi.nō pōt ꝓrogare ad lōgiꝰ tp̄s primo nec niſi ſemel ⁊ ſi dictū ſit qđ pluries an poterit niſi bis. bal. cōſi. cj.nobiles. cū gl. ſeq. qđ eſt cōſ. ccxcix. libr.j. in veri. ⁊ cōſil. cj.li.iij.ſ noua impreſſione. lā fran.tra. de arbit. ꝟſic. ꝓrogatio. Bald.c.quintauallis. col.l. pe. de iureiur.c.fi.col. fi.de cōſuet. hyppo.marſi.ſing. iij.

commiss.§.si quis decē.de le.iij.ꝛ ibi hoc no.per Cy.ꝛ Bal.ideo dicit Bal.in.d.§.hec vox.ꝛ.d.§.si quis decē.ꝛ in.l.qui per salutem.ff.de iureiu.ꝛ Raph.in.l.si cū dotē.§.j.ff.sol.mat.ꝛ Ludo.Ro.in.l.pretor.§.hoc autē interdictū cōpetit.ff.de no.ope.nun. ¶Quod si statutū requirit ꝙ de causa inter coniunctos fiat cōpromissum, ꝛ si semel fuit factū ꝛ expirauit tēpus compromissi,quod fieri debet iterū ꝛ ter ꝛ quater quoties visum fuerit donec cause fuerit terminus rei:qꝛ sumus in dispositione legis vel statuti per dictū.§.hec vox.¶Secus autē,si istud esset inductū ex dispositione hominis:vt no.Spe.in ti.de arbitro ꝛ arbitra.§.excipitur.corripietur ver.sed quid si fuerit actum in compromisso.

3 †vbi dicit ꝙ si in primo cōpromisso fuerit actū,ꝙ cōpromissum proroget̄ an poterit prorogari semel tantū:an vero pluries,ꝛ cōcludit ꝙ semel tantū:vt.d.§.si quis decem.ꝛ.c.cū in multis.de rescrip.in.vj.accedit ad predicta id quod habet̄ in.l.ꝛ si post tres.cum glo.j.

4 † dum dicit illa dictio plus de quo in dicto statuto,quādo profert̄ a lege vel statuto,intelligit̄ arbitrio boni viri:ꝛ iudex habet arbitrari hoc ex qualitate rei.l.cōtinuus.§.item qui insulā.in.§.cum ita.ff.de ver.obli.ꝛ in proposito.d.l.ꝛ si post tres.declarat Bart.in.l.si insulam.in scda oppositione prime partis.ff.de verb.obli.¶Potuit ergo Potestas arbitrari de tanto tempore vt fecit, attento ꝙ ipsa causa propter eius difficultates indigebat instructione iuris ꝛ facti: ꝛ etiam quia fuit transmissa cōsilio sapientis extra ciuitatē.

5 † ꝛ in dubio presumitur pro eo qui arbitratus est,ꝛ cuius arbitrio statutum aliquid cōmittit.vt not.in.c.ij.de fer.ꝛ in.c.presenti.de prescrip.in.vj.cum simi.Facit quod habetur in.c.in presentia.de renuncia.ꝛ in capitulo cū inter.ꝛ in.c.sicut.de re milit.l.ab ea parte.in fi.ff.de proba.¶Presertim cū nō fuerit in casu nostro appellatū ab eo ꝙ arbitratus est dictus Potestas circa prorogationes predictas iuxta no.in.c.super his.cū cōcor.de accu.¶Dicit etiā dictus vltimus cōsultor ꝙ illi arbitri electi censent̄ iudices delegati nō arbitri.per.l.fi.cum ibi not.per Bar.C.de iudi.tamē Bar.videt̄ cōtrariū tenuisse in prima cōsti.C.in arbitris quē multi in varijs locis sequunt̄ saltē in certis casibus,verū quia nō est mihi transmissum:ideo omitto istud.¶Dicit insuper idem vltimus cōsultor ꝙ inquantū ego pro parte dn̄e Dirude consului quod ipsa poterat repudiare hereditatem ex testamēto,ꝛ adire abintestato per iura allegata in ante priori cōsilio,hoc ſm eū probaret si dicta dn̄a Diruda nō fecit dictā repudiationē,sed procurator non habēs ad hoc mādatum,sed mihi verbo fert̄ ꝙ imo dn̄a Diruda fecit dictā repudiationē personaliter:ꝛ ideo ita apparet in actis.sed fortasse inaduertenter omisit hoc videre prefatus dn̄s cōsultor.¶Videndum est igitur de validitate dicte vltime voluntatis facte in iure per prefatū Bartolinū an valuerit,ꝛ ex pluribus cōsului in primo cōsilio qđ nō valeat:ꝛ tunc multomagis nec nunc.

6 ꝛ sum eius propositi per tūc dicta ꝛ per infra dicēda.¶†Nec me mouent per dictū dn̄m cōsultorē adducta dicentē qđ licet in dicta vltima volūtate filia nō esset instituta valet testamentū de iure canonico in terris ecclesie:qꝛ satis est ꝙ filie quoquo modo fuerit aliquid relictū pro dote,allegat.c.Raynutius.de test.ꝛ no.per Bal.in.l.quoties.C.fami.ercisc.ꝛ in.l.his verbis.ff.de here.insti.ꝛ in.l.maximū vitiū.de lib.prete.ꝛ in.l.quoties.C.de here.inst.quod ad istud fundamētum cū supportatione nō videt̄ bene allegare dn̄s consultor.nā tex.in.c.Raynutius.intelligit̄ quādo fuerūt adiecta hec verba scꝫ,iure institutionis.vt ibi per gl.in ver.relinquens.ꝛ per gl.in.c.si pater.de testa.in vj.que sunt magis cōmuniter approbate:vt retuli alio consilio.illa enim verba apposita in.d.c.Raynutius.ibi dū dicit,relinquēs ꝛc.non sunt verba testatoris sed pape.nec cōtrariū dicit Bal.in.l.quoties.C.fami.ercis.imo ibi expresse dicit ꝙ verbum cōe relinquo vel simile relatū ad rem certā relictam filie, vt in casu nostro trahitur ad institutionē per.l.cogi.ver.generaliter.ff.ad treb.cum ibi not.per Dy.ꝛ per no.per glo.in.d.l.quoties.C.fami.erci.¶Nec etiam est verū ꝙ Bald.in.d.l.his verbis.teneat quod sufficiat verbum relinquo,relatū ad rem certam saltem quādo testator non addiderit illa verba:videlicet qđ valeat testamentum scribi ad sensum sapientis quo magis testamentū valeret.¶Nec etiā Bal.in.l.maximū vitium.ver.vlterius de tali questione dicit id ad qđ allegat̄ per dictū consultorem.primo dicit ibi totū oppositū.

7 dum ibi sentit † qđ portio que debet relinqui de iure communi debet relinqui non simpliciter,sed cū titulo institutionis.secus in portione que deberet relinqui ex dispositione statuti disponētis ꝙ filio deberet relinqui quinta portio vel similis:vt ipse idem dicit.ꝛ dicit tex.in.c.Ray.vult qđ sufficit portionē statutariā relinqui quoquo relicti titulo.¶Non ob.id quod not.ipse in.l.quoties.C.de hered.insti.qꝛ non dicit ꝙ iure cano.sufficiat relinquere quoquo relicti tit.sed dicit ꝙ Ja.de Aret.tenebat qđ de iure ciuili verbum,relinquo,relatū ad personam filij,refert̄ ad institutionē cū ipsemet Bal.in.l.j.in.ij.col.in versi.ex his ꝛc.de bo.poss.ſm ta.ꝛ in.l.nō codicillū.in fi.versi.quid ergo.C.de testa.ꝛ in.d.l.quoties.C.famil.ercis.tenet contrariū,ꝛ illā opi.sequit̄ Bar.ꝛ alij magis cōiter in.d.l.his verbis.ver.§.aliud.ꝛ.§.ceterum.in auc.vt cum de app.cog.cum alijs ibi allegatis per gl.ꝛ eos.ꝛ no.gl.in.d.c.Raynutiꝰ.in.l.si pater.in.iij.col.C.de insti.ꝛ substi.l.mater.C.de inoffi.testa.ꝛ in.l.filiū quē habētē.in pe.char.C.fa.ercis.qꝛ in dictis locis nullo modo dicit Bal.ꝙ illa verba cōiter relata ad certā quantitatē vel dotē,trahantur ad institutionē:aut ergo aliter se habēt libri dn̄i consultoris ꝙ se habeant magis alij libri,aut ipse inaduertenter allegauit.¶Et vltra ea que in alio consil.allegaui adde ꝙ Ange.in consi.qđ in ordine meo incipit,Petrus de vrbe veteri.expresse cōsuluit

8 ꝙ † verbū,relinquo relatum ad dotem relictā filie in testamento,non trahat̄ ad institutionē.ꝛ testamentū sit nullū,[a] per no.in.d.l.his verbis.ꝛ.j.§.si vero.col.vj.in auc.de here.ꝛ fal.¶Nō obst.etiā dum dn̄s cōsultor dixit ꝙ relinquebat sibi dotes datas pro sua benedictione,ꝙ ſm eū nihil aliud est dicere ꝙ relinquere pro sua parte vel legitima,pro sua parte intelligit̄ iure institutionis,ſm eū.allegat not.per doct.in auc.vn̄ si parens.C.de inoffi.test.

9 ¶Ad hoc enim rn̄deo † ꝙ nullibi cōcludēter probatur ꝙ illa verba,relinquo filio centū pro sua bn̄dictione videant̄ equipollere illis verbis scꝫ,pro sua legitima seu pro sua parte,quā istis verbis,vcꝫ pro suo legato seu pro suo relicto,que quidē vltima verba relata ad certā quātitatē non importāt heredis institutionē.d.§.aliud.ꝛ.§.ceterū.l.verbis legis.ff.ad le.fal.ergo in proposito nostro nō faciūt illa verba,filiā fuisse institutā,vbi aūt illa verba fuissent relata ad vniuersalē hereditatem alio nō instituto,aliud dicerēt.per no.in.d.l.his verbis.fortiꝰ voluit Sali.in auc.vnde si parens.C.de inof.testa.vt in.l.humanitatis.in.ij.col.C.de impu.ꝛ alijs substi.ꝛ in.l.quoties.in vlti.q.C.de here.insti.ꝛ Jo.de imo.in repe.l.j.§.si ex fundo.ꝛ in l.his verbis.ff.de here.insti.ꝛ in.c.Raynutius.tenent expresse

10 † ꝙ si testator dixit,relinquo filio meo pro sua legitima,alio instituto herede vniuersali:nō videt̄ dictus filiꝰ per dicta verba instit.vt probat ſm eos.in.d.§.aliud.in versi.quocūqꝫ modo debitā portionē vbi non sufficit pro modo legati vel fideicōmissi vel alio modo relinquere debitā portionē:nisi per institutionē ꝛ nominationē heredis:vt ibi.ꝛ in.d.§.ceterum.¶Et pro hoc etiam allegat gl.in.l.papinianus.§.si quis mortis.ff.de inoffic.testa.ꝛ non obst.tex.in.d.l.humanitatis.dū tex.dicit legitima portione relicta:qꝛ sunt illa verba legislatoris,nō testatoris.Itē illa lex loquit̄ ſm iura codicis,quo tpe non erat necesse relinquere filio ti.institutionis.l.omnino.ꝛ.l.scimus.§.cū aūt.C.de inoffi.testa.ideo illa lex non facit ad propositū.¶Non obst.ꝙ dꝫ presumi ex notatis illorū verborum qđ hoc fuerit solēniter actum.arg.l.sciendum.ff.de verbo.obli.ꝛ.§.si scriptū.instit.de inuti.stipu.qꝛ respondent prefati doc.ꝙ pro forma requirit lex qđ exprimatur a testatore titulus hereditarius seu institutionis:vt probatur in dictis iuribus allegatis alias sequeret̄ ꝙ testator simpliciter dicit:relinquo filio centū:etiā debemus dicere qđ presumatur solēniter actum:ꝛ sic qđ presumatur institutus:quod est falsum ſm omnes conclusiones:vt dixi in primo consilio.ꝛ pro ista opinione reperio etiā consuluisse Jo.de imo.idem etiam tenuit subtilis doctor bononiensis Mattheus de matessilanis in suis singularibus ꝛ notabilibus not.clix.ꝛ ibi respondet ad.d.l.sciendum.qđ in questione nostra per illa verba relinquo pro sua legitima.ideo non presumit̄ solennitas institutionis,sicut dicimus de verbo,cōuenit,qđ non importat solēnitatem stipulationis tanꝙ minus generaliter:vt.l.lecta.ꝛ declarat Bal.in.iij.col.ff.si cer.pet.¶Ideo ista opi.semper mihi visa fuit de iure vera.presertim pro duas rationes.Prima est nam,quādo testator dicit simpliciter:relinquo filio cētum,includit ipse relinquere pro legitima ꝛ animo compensandi in legitimam:vt in auc.preterea.C.vnde vir ꝛ vxor.ꝛ.l.etiā.§.fi.ff.de bon.libe.l.fine.§.j.ff.de iure patro.Bar.in.l.in quartam.cū seq.ff.ad.l.fal.ꝛ tn̄ Bar.ꝛ cōiter doc.fatetur ꝙ si illa verba relinquo centū filio simpliciter,ꝙuis illa centū essent equiualētia ad legitimā:tamē non censet̄ institutus:qꝛ verbū relinquo,nō est relatum ad vniuersitatē:vt no.in.l.his verbis.ergo dato ꝙ exprimā me relinquere centū filio pro legitima,nō debet censeri institutus:qꝛ expresse illud qđ tacite inerat per dictam auc.preterea.cū si.merito non debet illa expressio aliquid operari.

11 l.iij.de leg.j.l.non recte.C.de fideicō.¶† Scda ratio,qꝛ verbū relinquo,aliquo alio instituto vniuersali herede,nunꝙ trahit̄ ad institutionē.sed ad legatū vel fideicōmissum:vt colligit̄ ex no.per gl.in.d.l.his verbis.ꝛ ideo doc.ꝛ no.in.d.§.si nonnullus.in auc.de here.ꝛ fal.ꝛ clare Bal.in.l.cēturio.in pe.vel vlt.char.de vul.ꝛ pup.in vers.quero vlterius qđ si de personis diuersorum.ꝛ

rum.ꝛ

a ¶Nullū.late benedic.rep.d.capi.Raynutius.ver.in testamento relinquēs.j.Jas.d.authē.nouissima.nu.7.Alexā.l.nā quod.§.non ois.ad trebel.

rum.ꝛ Sal.in.l.quoniam indignũ.C.de testa.cum si.ergo dato ꝙ dictꝰ testator dicat,relinquo filio meo legitimam que est quarta bonorũ.l.papi.§.quarta.ff.de inoffi.testa.non tñ videt̃ in ea instituere eum heredẽ,sicut nec quãdo relinqueret simplicem certã quantitatẽ. ¶ Nõ ob.ꝙ dictus Bar.in priori testamento dictam dotem ꝛ alia quedã relinquerat filie iure institutionis:ergo per verba illius primi testamenti etiã recolligitur voluisse iure institutionis relinquere.arg.l.vxori.§.fi.ff. de leg.iij.vbi per verba prolata in testamento declaratur qua mente quis fecerit actũ inter viuos:qꝛ respondeo ꝙ in.d.l.vxori.testator se referebat ad actum factum inter viuos,circa quem poterat mentem suam declarare:sed in casu nostro testator in vltima tacita volũtate nõ retulit se ad institutionẽ factã in primo

12 testamẽto,nec ad ea aliquã mentionẽ fecit:quo casu dico† ꝙ licet alias contenta in vna parte testamenti declarent cõtraria in illa parte eiusdẽ testamẽti.l.si seruus pluriũ.§.fi.in.l. qui filiabus.in prin.ff.de leg.j.tamẽ ea que dicta sunt in primo testamẽto in alia vltima voluntate non sunt repetita:nisi ad eã fiat relatio per aliquã dictionẽ repetiturã.ita probat̃ in.l.auia.in principi.iuncta.l.duos.ff.de condi.ꝛ demon.ꝛ declarat Bart.in.d.l. auia.in prima op.quẽ alij ibi in hoc sequunt̃.nã in casu nostro potius debet dici id qđ habetur in.c.inter corporalia.circa mediũ.de translatio.prela.cũ si.ibi dum dicit,vnde si circa trãslationẽ idẽ fieri voluisset quod de cessione dixerat ꝛ de translatione poterat expressisse ꝛc.ita in proposito sicut testator quando in primo testamento honorauit filiã de his que sibi tunc relinquit,vocauit cũ tit.institutionis ita expressisset in scđo testamẽto quãdo eã in dote vocauit,si voluisset eã vocare titulo institu

13 tionis. ¶ † Uenio ad illud ꝙ dicebã, videlicet an dictum vltimum testamentũ pereat ex eo quia mulieres nõ possunt esse testes in testamento.ꝛ dicit prefatus cõsultor ꝙ cõmunis opinio est quod imo mulieres possunt esse testes de iure canoni.ꝛ qđ contrarium non reperit̃ iure cautũ.ꝛ pro se alleg.tex.in.c.cum esset.de testa.certe in hoc non desino de homine admirari, qui dicit ita esse cõmunẽ opi.ꝛ neminem pro se allegat ꝛ contra cũ sit gl.xv.q.iij.in.§.ex eo,in ver.testimonium.que ita tenet per.c. forus.de ver.sig.hoc firmant Fede.de senis ꝛ alij plures quos allegaui in consilio prius per me reddito.ꝛ nota ꝙ in.c.cum esses.fit tex.pro sua opi.ꝙ ibi est casus contra eum, qđ sic ostendo vltra ea que dixi in consilio.nam tex.in.d.c.cũ esses.requirit

14 testes idoneos.† Sed testis ille dicit̃ idoneus qui est omni exceptione maior:vt est gl.optima ꝛ notabilis insti.de inuti.stip. §.item verborum.ꝛ in vers.idoneus. ¶ Bene facit alia gl.in.c. j.de consan.ꝛ affinitate. que dixit ꝙ ille testis dicitur omni exceptione maior, contra quẽ nulla potest opponi exceptio.ꝛ ibi dominus Abb.allegat gl.in.d.§.itẽ verborum. ad illud quod dixi.sed ita ꝙ mulier nõ est omni exceptione maior de iure ciuili.per.l.qui testamento.§.mulier.ff.de testa. de iure cano.idez vt in.c.forus.ad fi.de ver.sig.ꝛ ideo cum de iure canonico non reperitur immutatũ illud quod habetur in.d.§.mulier. seruabitur illud etiã de iure canonico.c.j.cuz ibi no.de oper. nouinun. ergo per tex.in.c.cum esses.probatur quod ibi non admittetur mulier.ꝛ dicunt doc.maxime Ant.de Butr.in.d.c.cũ esses.in casu illius.c.testes debẽt esse omni exceptione maiores.saltẽ in casu nostro in quo vniuersalis institutio est ad pias causas, vt

15 in alio consilio deduxi. ¶ † Nec ob.ꝙ in testamẽto condito inter liberos,femine possunt esse testes:vt not. in auth. qđ sine.C. de testa.quia respondeo nõ sumus in casu quia liberi non sunt instituti heredes sed sunt transuersales. nã inter liberos est remota omnis solẽnitas iuris positiui.l.fi.C.fa.erc.ꝛ ibi notat̃.l. hac consultissima.§.ex imperfecto.ꝛ ibi no.Bar.C. de testa. ꝛ sufficit solennitas iuris gentium vel diuini:nõ sic est in proposito,vt patet in.d.c.cum esses.in ver.idoneus.ꝛ in ver.presbyte

16 ro. ¶ † Nec etiam ob.si dicatur quod illud saltẽ debet tolerari, quãdo testamentum est cõditũ in rure,ꝛ tẽpore pestis propter necessitatẽ.ar.l.j.C.de ope.lib.l.j.de offi.cõsu.cũ vulgaribus.qꝛ respondeo qđ in testamẽto facto in rure,quãdo non posset haberi copia testiũ,coram quinqꝫ fieri põt:ꝫ quo ad idoneitatẽ testiũ an sufficiãt femine vel nõ,nihil est immutatũ:vnde qđ non mutatur stare non prohibetur:vt.l.sancimus.C.de testa.l.precipimus.C.de appel.facit litera in.d.c.cũ esses.in ver.idoneis. vbi licet in aliquo sit diminutus numerus testium:tamẽ nõ est dispensatũ circa idoneitatẽ.facit.l.si quãdo.in prin.C.de inoffi. testa. ¶ Et licet factũ esset testamentũ tẽpore pestis:tamẽ per hec iura nõ dispensant circa solẽnitatẽ testamentorũ secunduz cõmunem opi.l.conficiunt̃.§.codi.ꝛ ibi no.Cy. fi.de iure codici.ꝛ.l.casus.ꝛ not.ibi doc.maxime Moder.C.de testa. cũ concor.quas allegaui in primo consi.ꝛ hoc etiã sequit̃ ipsemet dñs cõsultor qui,si bene inspiciat̃,videtur in hoc sibi ipsi cõtrarius.

17 ¶ † Ad alia fundamẽta per me adducta nõ respõdet sed vnũ vltimo loco dicit prefatus cõsultor, qđ etiam dato quod illud secundum testamentũ nõ valeret tanquã nõ solẽne:tamẽ saltẽ valeret quo ad inducẽdam naturalem obligationẽ in persona dicte domine Dirude,que cẽseret̃ obligata naturaliter dictis transuersalibus heredibus scriptis in testamẽto, adeo ꝙ dicta naturalis obligatio debeat esse sufficiẽs ad retinendũ. allegat no.per Bar.in.l.j.ff.de cõdi.inde.ꝛ in.l.cum quis.C. de iuris ꝛ fac.igno.in hoc dico cum supportatione dñi consultorẽ vehemẽter errasse,aut nõ legit cõsiliũ meũ,aut finxit se longius ire. no.gl.ꝛ doc.dicentes qꝛ ex testamento nõ solẽni si quis est grauatus onere legatorũ,si ipse succedat ab intestato est obligatꝰ naturaliter ad ista legata,ad que testator eũ grauauerat. ꝛ sic eius fidẽ secutus erat.sed in hereditate in qua quis esset institutus in testamento non solenni,nullibi reperit̃ qđ olim successurus ab intestato non grauatus in testamento ad dictam hereditatem restituendã illis nominatis in testamento, sit obligatus naturaliter vt est casus noster.imo contrarium probat̃ in l.si post diuisionẽ.ꝛ ibi hoc firmãt Bar.ꝛ Bal.ꝛ alij.C.de iur. ꝛ fact.igno.quã ad hoc allegaui in.d.consilio. nam tunc testator non fuit secutus in hoc fidem domine Dirude:qꝛ eam non grauauit,vt dictã hereditatẽ restitueret dictis insti. ꝛ ita tenet Jo.de Imo.in.l.nemo potest.super gl.ij.ff.de leg.j. ¶ Quinimo dicit Bald.in repet.l.j.C.de sacrosan.eccle.circa.xxiiij.col.

18 in ver.super primo.questio videtur quando valeat ꝛc.† qđ duplex est naturalis obligatio:vna que stat in puris iustitie finibus ꝛ ista oritur ex testamento nõ solẽni: dato etiam quod nõ sit ad pias causas.Alia est obligatio naturalis precisa que ponit ius occupãdi:ꝛ tũc si loquimur in testamẽto nõ solẽni,quatenus non est ad pias causas,nõ inducit istum notabilem effectum,vnde nõ competit ius retinendi ex testamẽto non solẽni. ita formaliter dicit Bal.allegat.d.l.si post diuisionẽ.ꝛ.l.fi.C.fami.erci.ꝛ.l.hac consultissima.§.ex imperfecto.C.de testa.inducendo:vt ibi per eum.ita etiã videt̃ tenere Bar.in.d.l. cũ quis. circa quartã col. ¶ Ultra predicta ꝛ alia que scripsi in alio cõsilio,adduco duo ad cõprobãdum quod dictũ posterius testamentũ nõ valeat:vnũ est qđ ponit Ant.de But.in.c. nihil obstat.de verb.sig.vbi dixit fuisse de facto determinatũ ꝙ testes deponẽtes prout infra proxime dicã,esse singulares non probarent:vt si quis volebat probare ꝙ Titius instituit ꝛ qđ dixit,Seius heres esto.quia recitabat verba ante ab alio prolata:ideo tunc oportet quod nedum in effectu:sed etiã in verbis concordent, vt ibi per eũ,sed dicti testes producti in hac causa ꝑ partẽ aduersam in hoc peccant,si bene sum memor:quãuis

19 dicta eorum modo mihi nõ fuerunt exhibita. ¶ † Postremo deficiũt dicti testes in alio:qꝛ nõ apparet quod fuerũt rogati testes:nam testes debent esse rogati in testamẽto non solum in scriptis cõdito:sed etiam nũcupatiuo.l.heredes palaz. §.in testamẽtis.ff.de testa.l.hac cõsultissima.in princi. iũcto.§. ꝑ nũcupationẽ.in ꝟ.vt dictũ est ꝛc.C.de testa.ꝛ instit.de testa. §.fi.ꝛ quod ibi gl.in versi.adhibitis.l.fi.C.de codi. ꝛ in auth.ro

20 gati.C.de testi. ¶ † Et in dubio testes nõ ꝑsumũtur rogati [a] quia solẽnitas extrinseca nõ presumitur.l.quecunqꝫ.§.fi.ff. de pub.no.in proposito Cy.in.d.l.hac cõsultissima. referẽs Dy. consuluisse.ita etiam firmat Bar.ꝛ cõiter alij in.l.sciẽdum.ff. de verb.ob.post Spe.in loco ibi allegato pꝰ Bal. ꝛ not. Bar. in.d.l.heredes palã.§.in testamẽtis.ꝛ optimꝰ tex. quẽ in proposito nostro põderat ad hoc ibi Bar.ꝛ Bal.in.l.diuus.ff.de testa.mili.ꝛ no.Bald.in auth.rogati.C.de testi.ꝛ in.d.l.hac cõsultissima.ꝛ in.l.j.C.de fide instrumẽ.ꝛ iure haste fiscalis.li.x.ꝛ Ang.in.l.quecũqꝫ.§.fin.ff.de publi.ꝛ auth.de tabel.in princip.

21 ¶ † Et talis rogitus etiã requirit̃ de iure canoni.s.in testamẽtis nõ cõditis ad pias [b] causas vt cõcludit Frãc.de albergotis de aretio:vt refert Ant.de but.ꝛ Jo.de Imo.i.c.cũ esses. de testamẽtis.qꝛ sm eum hec solẽnitas non reperit̃ correcta a canone:ergo stãdũ est:vt no.i.c.j.de no.ope. nũ.licet sm Anto.de but.aliud esset quando intẽtaret̃ via denũciatiõis euãgelice in foro ecclesiastico:vt dt Anto.de butr.in.c.relatũ.el.j. de testa.quod in practica seruaret̃ opinio domini Frã. de Albergo.scilicet qđ requiritur rogitus testiũ etiam quãdo testamẽtum esset ad pias causas qđ est fortius:vt etiã tenuit Lud. Rom.in repeti.auth.similiter.C.ad.l.fal.in versi.xi.q.ij.licet als ad validitatẽ testamẽti debeãt ꝛc. ¶ Sed quãtũ ad testamẽtum factũ ad pias causas,hoc nõ firmo:nec est casus noster. ¶ Et ista opiniõe bñ facit tex.i.d.c.cũ esses.in ꝟsi.idoneis. ꝙ verbũ importat ꝙ testes sint omni exceptione maiores, vt ꝓbaui.s.sed testis nõ rogatꝰ in testamento nõ est omni exceptiõe maior,cũ rogitꝰ requirat̃ de iure:vt.d.c.cũ esses.s.alleg. ergo ꝛc. Ex quibus omnibus concludo verum esse de iure ꝙ dictum vltimum testamẽtum nõ habet aliquo modo obstare dicte domine Dirude. Alexan.

[a] ¶ Rogati. Jaso. d.l.hac consultissima.in princ. col.j. sufficit tamẽ quomodocunque appareat. Cor. consi. vij.col.j.lib.iiij.

[b] ¶ Pias.in qbus hoc non requirit̃ Jo.an.add.Spe. de instru. edict.§. nunc vero.bñdic. repet.c. Raynutius.ver.testamẽtum.j.num.48.lz roma. cons.cccvi. post lap. allega. xxx. contrarium velit.

Summarium.

1 Legata vt non debent diminui si iactura superueniat post solutionem:ita si superueniat postquam dies cessit.
2 Judei subsunt patrie potestati.
3 Substitutio compendiosa non tollit ius suitatis.

Consilium. LXXI.

Ponderatis verbis dicti testamenti puto de iure verū esse q dictis legatarijs non debeat fieri dicta diminutio. Nam testator voluit quod dicti legatarij haberent seu perciperent integrum legatum, quando hereditas dicti testatoris deueniret ad deteriorem fortunam & substantiam quā esset tempore testamenti, postquā autem habuissent aut percepissent legatum predictum: non prouidet testator q dicti legatarij teneantur restituere aliquam ratam dictis substitutis, eo casu quo hereditas reciperet diminutionem & iacturam post habitū seu perceptum legatum, vt patet ex illis verbis, scilicet tanto minus habeant & percipiant &c. sed ita est q dicta diminutio & iactura euenit postquā cessit dies legati, id est, post euentum conditionis seu mortis vitalis qui decessit sine liberis. dies enim legati conditionalis cedita die euenientis conditionis. l. vnica. §. sin autem aliquid sub conditione. C. de cadu. tollen. l. in personam. C. de fideicommis. q3 etiam erat adita hereditas dicti testatoris per quam aditionem legata efficaciter debentur. l. eā quam. C. de fideicommissa. l. si nemo. ff. de testa. tute. ¶ 1 † Et sic dictū legatum exigi poterit per dictos legatarios ergo sicut si tempore quo purificata fuit cōditio dicti legati fuisset petitum & exactum dictū legatum, potuisset fieri sine aliqua retentione tunc quia iactura nondū secuta erat: & licet post secuta fuisset non tenerētur legatarij restituere id qd eis iam quesitum & solutum erat: vt dixi. ita etiam si post tempus, quo peti & exigi potuit dictum legatum, euenit casus dicte deteriorationis, nō debet hoc nocere dictis legatarijs quoniā heredes nō possunt allegare contra dictos legatarios, quod fuerūt negligentes in exigendo dictum legatum: eo quia nō possunt heredes imputare legatarijs culpam vel negligētiā, ex quo ipsi heredes cōmodum senserant seu sentiunt. l. cū in fundo. post prin. versi. quid si mulier. ff. de iure do. preterquam in presumptionibus. ¶ Quod autem ex dicta negligentia legatariorum senserunt heredes cōmodū, patet: q2 nō numeratis dictis quātitatibus pecuniarū legatarijs, retinuerūt & retinere potuerūt heredes ad commodum ipsorum heredem seu substitutorum, absq3 eo q aliquas vsuras teneant soluere legatarijs, cum ille vsure nō debeātur nisi a tpe more. l. i. C. de vsu. & fruct. lega. l. titia seio. §. vsuras. ff. de legatis. ij. ¶ Et quod hereditas esset adita: p3 q2 aut dictus vitalis adiuit & sufficit illa aditio ad confirmādum omnia legata subsecuta cōditione legati dictorum quinq3 milium, aut ipse non adiuit: & tunc transiuit ex potentia suitatis hereditatem nō aditam ad dictas suas sorores proximas. per l. si fratris. C. de suis & legi. l. ex militari. §. si. cum. l. se. ff. de testa. mili. l. si filius qui patri. & ibi not. doct. ff. de. vulg. & pup. & plene per scribentes. in. l. ventre. ff. de acqui. her. & in. l. si infanti. C. de iure delib. vbi ita se habet magis cōmunis conclusio. ¶ 2 † Nā 3 etiam iudei[a] dicūtur esse in patria potestate parētum cū viuāt iure romano. l. iudei. §. i. de iude. iuncta. l. itē in potestate. cum. l. seq. ff. de his q sunt sui vel alie. iur. & ibi in specie firmat Bal. & in. l. nam & ciuiū. que sequit post. l. itē in potestate, & illud etiā tenet glo. xxviij. q. i. iudeorū. nisi filij iudeorū sumerēt Christianam baptisma: vt ibi in glo. hoc etiā vult glo. j. di. ius quiritū. & Gaspar. de calde. in consili. iij. sub titu. de iudeis. nā omnes qui nati sunt ex iustis nuptijs, sunt in patris potestate qd ius paterne potestatis est proprie ciuium romanorū. ita habetur insti. de patria pote. in princi. seu in. §. i. & in. d. l. item in potestate. cū. l. seq. & in. l. postliminiū. §. filius. ff. de capti. & sacramētum cōiugij est apud fideles & infideles. xxvi. dist. de iudeis. c. gaudemus. de diuor. c. de infidelibus. de cōsan. & affi. licet possent hebrei dato libello repudij vxorem dimittere. v. q. i. nō satis. in hoc fieri poterat ex dispositiōe iuris ciuilis iuxta. l. cōsensu. C. de repu. & ff. de diuor. per totū. & tamē nati ex illo matrimonio erant in patria potestate. ¶ Non ob. q interdū iura dicunt iudeos esse seruos. c. & si iudeos. extra de iude. xxiiij. q. iij. §. sed q. xxiij. qō. viij. dispar. ergo si sunt serui, non possunt habere alios in potestate. xxxij. qō. iij. parte. & ibi no. & l. sic eueniet. ff. & adulter. q2 pōt r̃nderi q iura non loquuntur de illa seruitute, ppter quam quis amittat penitus libertatē: nam & vxoratus in seruitute esse dicit. l. ij. de libe. ho. exhi. & tamē non est dubiū quod retinet filios in potestate. vnde videmus q iudei nō retinētur in seruitute nec venduntur vt reliqui serui. ¶ Nec sublata fuit existentia suitatis per dationem substituti factam dicto vitali prout. s. que per illam substitutionem factā per illud verbum: scilicet si filius meus decesserit sine filijs, substituo talē. non est 3 sublata existentia suitatis: † q2 illa est substitutio compendiosa, que facta per verbum cōmune, comprehendit fideicommissariam substitutionem post pupillarem etatem. c. Raynutius. de testa. l. precibus. cum ibi no. plene de impu. & alijs substit. & plene in. l. centurio. ff. de vulg. & pup. & etiā cōtinet vulgarē substitutionem, vt declarat Bart. in. d. centurio. in ver. quero vtrū substitutio compendiosa facta per verbum cōmune, contineat vulgarem. confirmant omnes in. d. l. precibus. & in. d. ca. Raynutius. ¶ 4 † Sed ita est, q quādo filio in potestate est facta substitutio fideicommissaria coniuncta cum vulgari, nō intelligitur sublata existentia suitatis: vt probat Bal. in. l. non iustam. C. ad treb. & in repeti. l. in suis. & circa vltimam char. ff. de libe. & posthu. & in. l. papinianus. §. iiij. & ibi etiam Ang. ff. de inoff. testamen. & Ang. & Jo. de Jmo. in. l. j. ff. de vulga. & pupilla. sed clarius ponit hanc in. d. §. iiij. vbi proprie loquitur in substitutione compendiosa: prout in casu nostro. ¶ Unde redeundo ad propositum, si vitalis decessisset etiam non adita hereditate transmisisset ex potētia suitatis ad dictas sorores substitutas: & si de consensu & volūtate eorum fuit promissa & soluta dicta quantitas pecunie hereditarie: sine dubio videt adita per eos hereditas: iuxta. l. gerit cum materia. & l. pro herede. ff. de acq. hered. & l. ij. C. de iure deliberan. aut sine consensu & voluntate sua fuit dicta solutio pecunie: & tunc cū, vt dixi, dicta pecunia non esset in effectu diminuta hereditas predicta: quia cōpeteret substitutis ius agendi contra eos qui dictam pecunie quātitatem sine eorum cōsensu minus debite soluissent. facit. l. qui heredem. §. fi. & l. filie. C. de so. ¶ Confirmantur predicta: quia si diceremus quod etiam si postquā cessisset dies legati. & postquā solutū fuisset legatum de vnaquaq3 diminutione contingente, ex quocunq3 euētu deberet fieri diminutio, sequeret q singulo die quo contingeret pro victu quotidiano heredū seu substitutorū predictorum, vel alias quouismodo diminutionē fieri deberent singulis diebus & horis dicti legatarij reddere & satisfacere pro rata dicti legati, & expensam subire minuatim singulis deibus, vt dixi, quod videtur absurdum dicere. arg. l. j. in prin. ff. de ali. & ciba. leg. & l. cū hi. §. in causa. ff. de transact. 5 † & debet in interpretāda volūtate disponētis attendi id quod verosimilius est. c. inspicimus. de reg. iur. in. vj. l. si seruus plurium. §. fi. ff. de legatis. ij. ¶ Hoc comprobatur & alia ratione: nam intelligendo quod testator voluerit duntaxat q debeant dicti legatarij sentire iacture ratā que eueniret vel contingeret antequā cederet dies legati. Jstud habet optimam rationem q2 voluit testator facere filiabus que necessario ex tunc erat in casu dicti legati debēdi: quia dictū legatum relictū erat in casu quo haberet locum dicta substitutio, que totū habere non potuisset si tēpore mortis vitalis predecessisset. d. filia testatoris. l. si ex pluribus. ff. de suis & leg. & l. qui liberis. §. hec verba. ff. de vul. & pup. ¶ Sed si intelligeretur q testator voluerit q vnāquanq3 iacturā sentirēt que etiā euenisset postquā cessisset dies legati, sequeret incōueniens, scilicet q si. d. filie testatoris post mortem vitalis decessissent, relictis tamē extraneis ipsorū heredibus, q testator voluisset auferre dictis legatarijs dictum legatū qui sunt de agnatione testatoris, & illud applicaret dictis extraneis qd non est presumendū in. l. cū acutissimi. in fin. C. de fideicom. & l. fi. C. quorum bo. tex. in. d. l. si seruus plu. §. fi. in versi. charitatis necessitudo &c. ¶ Et predicta etiam tanto magis procederent si dictus vitalis decessisset in pupillari etate substituto successissent, & ex capite pupillaris cōprehense in compendiosa: iuxta. c. si pater. de test. in. vj. & gl. seq. §. qua ratione. insti. de pu. substi. & Archi. in. d. c. si pater. & etiam Joan. And. ibi in nouella. & do. Card. in. d. c. Raynutius. & Oldr. in consi. ccxxv. quod incip. in proposito. & Sal. & Ful. in. d. l. precibus. & Sali. in. l. ex tribus. C. de inoffi. testa. & Ange. Jo. Jmo. Rap. Pau. de Ca. in. l. centurio. & Jo. de Jmo. in. d. c. Raynutius. vbi refert se ita cōsuluisse: & ita tenent alij quos ibi referūt. & ita sum solitus consulere in. d. l. centurio. & ita etiam consuluit Pau. de Cast. in consi. viij. vt refert per. d. l. precibus. inducendo quod ibi miles in dubio videtur voluisse testari iure communi. l. in testamento. & l. quamuis. C. de testa. mi. ergo cum testator solum locutus fuerit de diminutione sue hereditatis, non intelligo quando diminutio euenisset post casus substitutionis pupillaris: quia tunc dicitur tractari de hereditate pupilli. l. sed & si plures. §. filio. s. de vulg. & pupilla.

[a] ¶ Judei. j. li. vj. consilio. vj.

Summarium.

Summarium.

1 ¶ Nouatio non fit nisi expresse agatur.
2 Discedere a iure suo velle non censetur qui facit ex necessitate.
4 Bannitus tenetur comparere per procuratorem.

Consilium. LXXII.

Visis & diligenter ponderatis his de quibus in themate ante posito fit mentio sit singula dubia per argumētum ad vtranqȝ partē disserere vellē longo commento narrarem. ¶ Omissis itaqȝ superfluis circa primum quesitum breuiter dico, exploratissimum esse dictum Bartholomeum non fuisse liberatum a dicto manfredo dato ꝙ Dalmonius administrationis dicte falcidie pro quarta parte in eum translata per ipsum Bartholomeum se ingerit sciente & patiente manfredo, etiā posito ꝙ ex hoc appareret manfredum sibi in socium assumpsisse dictum Dalmoniū pro
1 predicta quarta parte. ¶ † Quod probatur primo: quia ex aliquo actu sequenti in dubium non intelligitur factam esse no
a uationem alterius precedentis obligationis nisi expresse [a] agatur, etiam si noua persona intercedat: vt. l. fin. C. de noua. & inst. quib. mod. tol. oblig. §. pen. & plene no. in. l. pen. ff. de preto. stip. & in. l. qui vsumfructum. ff. de ver. ob. ¶ Et licet Bart. videtur velle in. d. l. pen. quod de iure forum. quando interueniebat noua persona, secunda obligatione continente idem quod in priori fiebat nouatio: nisi esset actum quod essent duo rei: vt l. iij. in prin. ff. de duob. reis. & eodem casu dicit quod hodie ope exceptionis fit nouatio. per not. per glo. in. d. l. pe. & in. l. ij. C. de
b noua. tamen magis communis [b] opinio est in contrarium per
2 d. §. in verbo, nihil penitus innouari. ¶ † Nam vniuersalis negatiua falsificatur quando aliquod affirmatiuum remanet. l. si is qui ducenta. §. vtrum. de reb. dub. l. a procuratore. & ibi not. C. man. c. solite. de ma. & obe. & importaut illa verba nihil penitus idem q̄d nihil omnino: vt in cle. j. in verbo nullus. de preb. & Jo. And. in. c. j. in ver. positus. de postu. prela. in. vj. & importat dictio penitus, idē q̄d oīmodo: vt probaꝛ in. l. j. iuncta rubrica. C. de gladia. peni. tol. lib. xj. & Arch. in. d. c. j. de sup. negligē. prelato. in. vj. sed ita est quod dictio omnimodo, vbi iūgiꝛ cum negatiua, prout in. d. l. fin. tūc importat idem quod nullo modo. l. in naue saufeli. ad fi. cū glo. ff. locati. seu importat idem ꝙ sine distinctiōe. l. vbi aūt. §. fi. de ver. ob. ergo perinde est ac si in d. l. fi. diceretur nullo modo nouari vel sine distinctiōe nō fuit nouatio falsum esset dicere q̄d nihil penitus sit innouatum de priori obligatiōe: vt de se pꝫ. ¶ Itē esset falsum dicere ꝙ nullo modo vel sine distinctiōe nō fieret nouatio. & istā opi. tenuit Jac. de bel. in sua disputatiōe que incipit, in Christi noīe amē. Caueꝛ. l. municipali &c. quā disputatiōnē ponit ipse in. d. l. post quā liti. C. de pac. & Jac. bu. i. d. l. fi. C. de noua. & Ray. i. l. si pacto quo penā. C. de pac. & Guil. de cu. i. l. rescriptū. §. si pacto. & ibi Bal. ff. de pac. & Fulg. in. d. l. fi. vbi dicit q̄d si illa lex intelligeretur ſm intellectū Bart. esset imposita verbis & nō rebus cōtra. l. ij. C. cōmunia de leg. & c. cōmissa. de elect. in. vj. ¶ Itē nō esset sublata dubitatio quā ibi voluit tollere imperator: q2 adhuc esset dubium quādo fieret nouatio tacite vel expresse, & idē tꝫ Jo. de Imo. Raph. Cy. Pau. de ca. in. d. l. pe. & in. l. ij. & nō ob. notata p gl. in. d. l. fi. in. l. ij. ff. de noua. q2 vltra prefatos doc. dicte glo. intelligunt qñ ex manifestis coiecturis cōstabat partes voluisse nouare. vt patēt exēpla posita per gl. in. d. l. fi. & ita ēt tenuit Jo. de Imo. i. l. delegare. ff. de noua. & Ful. i. l. certi cōdictio. no. ff. si cer. pet. ita ēt est de mēte Cy. & Ray. in. l. fi. & ēt ille gl. nō dicunt id ad q̄d allegātur. p Bart. si bene inspiciaꝛ. ¶ Preterea dato q̄d per aliū ꝯtractū quā p stipulationē: nisi illud expresse actū fuisset: vt. l. itē illa. in fi. & ff. de ꝯsti. pec. & d. l. si mādato meo. §. fi. ff. mā. ita allegat Bar. in. l. j. in. j. col. ff. d nona. & si interesset noua psona: vt. d. l. quis ergo illos actus. in fi. col. ad cōtractū societatis celebrate inter māfredū & Dalmoniū, nō pōt inferri factā esse nouatione prioris obligationis cō
3 tracte inter māfredum & Bartholomeū. ¶ † Confirmaꝛ, q2 si quis faciat aliquē actum ex necessitate nō vꝛ ex illo actu velle discedere ab aliquo actu, per ipsuꝫ facto. l. fideicōmissa. §. si rē. ff. de leg. iij. l. rem legatā. ff. de adi. leg. ¶ Sꝫ māfredus ex necessitate acceptauit dalmoniū in participē p dicta quarta parte: q2 Bartholomeus potuerat inuito māfredoto partē ipsius Bartholomei locare & trāsferre, in dalmoniū. l. solutā. §. solutū. ff. de pig. ac. & l. cū antiqtas. C. de vsufr. facit. l. in rē mādata. ergo non videtur ex hoc manfredum recessisse ab obligatione prius cōtracta inter Bartholomeum & ipsum Manfredotum.
4 ¶ † Quo ad ſm dubiū est expeditū de iure ꝙ dalmonius tanquā pro homicidio bānitus a loco citationis, tenebaꝛ per procuratorē cōparere si illū cōstituerit: vt. l. papinianus exul. ff. de mino. l. sed & si per pretorē. §. ij. ff. quib. ex cau. ma. & plene in. l. fi. ff. de in inte. rest. per Bar. in. l. j. ff. de diuer. & temp. prescr. & per can. in. c. ij. de procu. & in terminis nostris in bānito firmat Ange. in disputatione sua incipiēte, Bononiēsis in sua ciuitate bānitus: in. ij. & iiij. dubio. & potissime in obligationibus & cōtractibus gestis ante bannū: prout in proposito: vt ibi per eū. hoc etiā voluit Spe. in tit. de acc. in tertia parte. §. sequiꝛ videre. ver. quid si banniꝛ quis. ¶ Et ibi hoc videꝛ velle Jo. An. procedere sine dubio in ciuilibus, in quibus pōt cōparere per procuratorē: secus dicit in criminalibus in quibus non pōt cōparere per procuratorē: iuxta. c. veniēs. de acc. & l. pe. §. ad crimē. ff. de pub. iud. Idē etiā voluit Bar. in. l. adul. in prin. ff. de adult. per id q̄d no. gl. in. l. eius. alias incipit, casus. §. fi. ff. de aqua plu. ar.
5 ¶ † Et statutū ciuitatis in genere loquēs cōprehēdit etiā istos bānitos. vt no. Bal. in repe. l. cum mulier. ff. so. ma. in. ix. col. in ver. iuxta quero pone &c. ¶ Et attento q̄d dictus Bartholomeus erat obligatus dicto Māfredo, ad eximendū eū ab obligatione qua dictus Māfredus erat obligatus monasterio pro dicto affictu. quantū est pro quarta parte rerū, que ex cōtractu cōditionis remanserunt apud Manfredotū que quidē obligatio ascēdebat ad quartā partē librarū nongentarum quinquaginta singulo anno dictorū octo annorū: vt cōstat in dictis instrumētis, potuit dictus Māfredotus petere in iudicio a dicto Bartholomeo dictas libras septuaginta pro rata quātitatis debite pro dicto affictu: q2 saltē negari nō pōt: quin in tātū verteꝛ interesse ipsius Māfredoti, ex eo q̄d Bartholomeus nō exemerat Manfredū ex dicta obligatione: prout promiserat: & q2 Bartholomeus nō fecerat vt promiserat cōmissa erat obligatio ad interesse. l. stipulationes nō diuiduꝛ. ver. celsus. ff. de ver. ob. l. si quis ab alio. in prin. ff. de re iudi. ¶ Et ꝙ talis petitio Māfredoti de iure processerit, ponit expresse Bal. in. l. fi. §. fi. in ver. & pone questio de facto &c. C. de vsu. rei iud. & in. l. si pea. in tertia questione. C. mād. Accessit q̄d not. Cy. & Bal. in. l.
6 certū. in. ij. col. C. fa. ercisc. † vbi voluit q̄d vbi fideiussor est obligatus per instrumentū habēs ex vi statuti executionē paratā, prout cōiter per Italiam habēt cōiter instrumēta ex forma
c statutorū: q̄d talis fideiussor habeꝛ pro condēnato: [c] & dꝫ talis fideiussor cōseruari indemnis per principalē cōuentum. & ideo cū Māfredotus esset obligatus per instrumentū monasterio ad dictā quantitatē Bartholomeo qui promiserat Manfredotum liberare a dicta obligatione tenebatur soluere nō cauere. ¶ Et ideo non pōt decipi Bartholomeus si confessus est debitū & soluit. nam licitū fuit Bartholomeo bonā fidē agnoscere & cōfiteri veritatē. que comprehendiꝛ ex obligatione Manfredoti facta monasterio, & ex obligatione facta per Bartholomeū. l. quot. §. sicut aūt. ff. de admi. tut. & pariformiter cū promiserit dalmonius Bartholomeo soluere dictos affictus & valuit dicta promissio facta Bartholomeo stipulāti dare Manfredoto, ex quo circa illud versabaꝛ interesse ipsius Bart. l. stipulatio ista. §. si quis insulā. in. §. si stipuler. ff. de ver. ob. & cū nō dederit commissa fuit obligatio ad interesse. d. l. liber homo. §. ff. de ver. ob. ¶ Et expresse fuit cōuentū instrumēto Dalmoniū teneri ad omne interesse taxandū iuramēto Bar. q̄d fieri potuit vt no. per Bar. & alios in. l. fi. ff. de preto. stip. cū suis vulgarib⁹ cōcordātijs. & interesse Bar. de se est clarū respectu librarū septingētarū cū intētione Māfredoti satisfecit iā respectu aliorū librorū mercatorū. & est liqdatū interesse Bar. p Dalmoniū.

> a ¶ Expresse. s. e. consi. xiij. num. vj.
>
> b ¶ Cōmunis. Et bene vt dixi. d. cō sil. xiij. licet Alex. in. l. iiij. §. si ex conuentione putauerit contrarium esse communem.
>
> c ¶ Condemnato. Et quod statim pōt agere Hypp. marsi. rubr. de fideiusso. nu. ccxcij. Sed nō est verum nec practica tur [illegible]

Consilium. LXXIII.

Lege. j. libr. iij. consilio cxxj. vbi plenius habetur.

Summarium.

2 ¶ Alimentatio non probat filiationem.
4 Naturalis preter alimenta quando aliunde non habet, nil potest petere contra voluntatem vel testamentum.

Consilium. LXXIIII.

Viso pcessu cause inter Faustinam agentē & dominam Nutam quondam domini agētis aurispe, & Nardum palmeariū se defendētes. ¶ Di

do ex pluribus sententiam absolutoriam esse ferendam in fauorem dicte domine Nute & Nardi. ¶ 1 † Et primo quia constat quod non est probatum dictam Faustinam esse filiam legitimam & naturalē dñi Io. Aurispe: q2 ad probandū q ipsa esset filia legitima & naturalis & oportebat vere presumptiue probare q ipsa esset nata ex dño Io. & tali eius vxore. l. filiū diffinimus. & ibi hoc colligit Bar. & expressius Bald. ff. de his qui sunt sui vel alie iur. & no. Cy. in. l. si vicinis. C. de nup. ¶ Istud autē nō est probatū, quinimo testes producti pro parte Faustine deponunt qd mater Faustine erat concubina dñi Io. & do. Ioānes erat clericus sic nō potuisset habere filios nisi spurios. l. vulgo. in fi. & ibi no. ff. de statu homi. in. l. ij. C. de episco. & cle. & no. Bar. in. l. fi. in prin. ff. de his qui. vt indi. ¶ Fortius dico quod per testes Faustine non est probatum sufficienter aliquo modo qd Faustina esset filia do. Io. vel in quasi possessione filiationis, & presertim quia illi testes videntur esse singulares: & sic non probāt. c. licet causam. de proba. & c. bone. de elec. ¶ Sed qd prius est probandū est taliter per testes dñe Nute & Nardi: q2 dici non pōt q dñs Io. tractauerit dictā Faustinā vt filiam: q2 testes, quando deponunt q dominus Io. semper dicebat q illud quod faciebat, erga Faustinā, faciebat amore dei, & qd non erat filia sua: vnde protestatio declarauit qd tractatus sequens nō fiebat Faustine vt filie: vt. l. at si quis. §. plerisq. ff. de reli. & sump. fune. l. qui in aliena. §. celsus. ff. de acq. he 2 re. ¶ † Sic etiam posito quod esset probatum per testes Faustine q dominus Io. alimentasset & lactari fecisset Faustinam vel similia: per hoc non sequitur: ergo tractauit eam vt filiam: q2 etiam talia conueniunt & fieri possunt alijs quam filijs. bene faciunt que no. Barto. in. l. si quis a liberis. §. Iulia. ff. de liber. agno. & no. per doc. in. c. per tuas. de probat. cum si. Presertim stante dicta protestatione & declaratione animi: & tāto magis cum tractemus de excludēdo presumptionē delicti ipsius do 3 mini Io. ¶ † Nam in dubio semper fieri debet interpretatio in partem, per quam euitatur delictum, & dubia probatio debet ad illud adaptari vt eleganter tradit Bart. in. l. non solū. §. sed vt probari. ff. de oper. no. nun. & Bal. in. l. precibus. in. vij. col. in ver. & scias &c. C. de impub. & alijs substitu. & Moderni in. c. licet causam. de probatio. ad hoc. l. ij. cum ibi no. C. de petit. her. l. merito. ff. pro socio. ¶ Sed si fiat interpretatio quod illa non sit filia domini Ioan. nec tractata vt vera filia est euitare delictum & suspicionem damnati coitus: ergo &c. ¶ Insuper etiā videntur probare testes domine Nute & Nardi pro eo tempore quo mater Faustine venit ad habitandū cum domino Io. erat pregnans. & quod inde ad quinque menses peperit filiū: & sic non potuit esse filius domini Io. nec natus ex eo presumitur: vt no. Cy. in. d. l. si vicinis &c. Et facit. l. septimo mense. cum ibi no. ff. de statu homi. ¶ Sed posito etiam quod probatuz esset aut probaretur ipsam Faustinam esse natam ex dicto domino Io. & eius concubina, tamen talis filia non potest petere legi 4 timam in dictis bonis dicti domi. Io. prout petit: † quia spurius nihil petere pōt in bonis patris nisi alimenta de iure canonico quando non haberet aliunde vnde se aleret. in authen. ex complexu. & quod ibi doc. maxime Bal. C. de incest. nupt. & in. c. cum haberet. de eo qui duxit in matri. eam quam polluit per adul. & l. j. C. de nat. libe. ¶ Preterea nedū filia spuria sed nec naturalis nunquā potest succedere contra voluntatem & testamentū patris, dato quod pōt succedere ex testamēto vel ab intestato: vt est glo. reputata singularis in. l. j. in glos. ij. & ibi Bar. ff. de bon. pos. contra tab. & pro illa gl. est tex. in. l. fi. quem ad hoc ponderat Bal. C. de nat. lib. & no. Bal. in. l. j. C. quorum bonorum. & in. l. certuz. in. iij. col. C. vnde legi. ergo nullo modo potest dicta Faustina petere dictam legitimā nec venire cōtra voluntatem testatoris. ¶ Ac etiam dictum legatum librarum centum sibi relictum in testamento obtinere nō potest: q2 nondum venit tempus prestādi legati: quia secundum dispositionem testatoris debet sibi prestare legatum quādo professionē fecerit. vnde cum ante illud tempus fuerit sibi opposita exceptio: reus debet totaliter absolui. §. temporalis. instit. de excep. l. j. in fi. ff. quando dies vsu. legati. & declarat Bar. in. l. eum qui ita. el. ij. in fi. ff. de verb. obli. Et no. doc. in. l. exceptionem. de exceptio. in. c. j. de plus peti. ex quibus concluditur dictam dominam & Nardum & eorum intercessores esse absoluendos.

Epitome.

Pendēte prima cōductione Petri finiēda anno. M. cccccl. Idē Petrus anno. M. cccc x l v j. duxit hinc ad nouē annos. Dñs locauit Francisco ad certum tempus inchoādum anno M. ccccl v. quo adueniente Petrus causatur scdam suam cōductionem durare vsq ad annum. M. cccclix. quasi secunduz quinquennium non inciperet currere nisi primo quinquennio lapso. respon. quod ex die contractus cepit currere propter verbum hinc quod est de indubitabili.

Consilium. LXXV.

Ponderatis his de qbus in themate fit mētio. 1 ¶ † Uidetur prima cōsideratione tempus prime inuestiture attendi finite de anno. M. cccccl. & sic finito primo nouennio non obstante scda conductione. Et inuestitura facta durante primo nouennio, & per consequens tempus secunde obligationis & inuestiture durare vsq ad annuz M. cccclix. ¶ Quod probatur quia per secundam conductionem & inuestituram non videtur secuta nouatio prime nec abea esse recessuz, post quā ita expressim nō fuit actū. l. fi. C. de noua. & instit. quib. mod. tol. obliga. §. preterea. ¶ Pro hoc facit 2 quia † lz per aliū cōtractū quā per stipulationē posset fieri nouatio precedētis obligationis: vt probat. l. si mādato meo. §. fi. ff. mādati. quē tex. ad hoc pro singulari pōderat Bar. & alij in. l. j. ff. de nouatio. tamē per aliū contractū quā per stipulationē sequentē nūquā fit nouatio aliquo modo, nisi expresse agatur etiā inspecto iure fforum. l. itē illa. §. fi. & l. vbi quis. ff. de pecu. & not. Bar. in preall. l. j. ¶ Adde & tertio q facit. l. si quis ante. versi. 3 idē pomponius. ff. de acq. possessio. † vbi si precario rem accepi eo acto qd in me possessio transferatur, & eandē rem postea ab eodem conductā per sequentē possessionem: nō videtur recessum a prima. ¶ Pro hoc & vltimo facit ratio. l. cum de indebito. cum simili. de proba. q2 nō est verisimile conductorē voluisse se renunciare iuri sibi virtute prime conductionis. ¶ Sed his non obst. contraria sententia videtur mihi verior & magis de mente contrahentium: qd secunda cōductio & inuestitura Petri dicitur incepisse. cccc x l v j. die. xiij. Octobris & finita fuisse post nouennium tunc proxime sequutum. & sic non durasse vsq ad annum. clix. hoc luculenter percipitur ex verbis instrumēti se 4 cunde cōductionis & inuestiture facte. M. cccc x l v j. † duz dicitur hinc ad nouem annos proxime futuros tātum, que verba importantac si dictū esset de isto die vsq ad nouē annos tātum: vt est tex. in. l. placet. cū glo. ab hinc. C. de sacro. eccle. & insti. de 5 iur natu. gen. & ciui. in prin. cum glo. in ver. hinc. ¶ † Quinimo ille dies facti instrumēti scde inuestiture computatur in dicto nouēnio scde cōductionis: quia per illā dictionē, hinc, tempus computatur de momēto ad momentū: vt inquit Bar. Bald. & Ang. in. l. j. ff. si quis cautioni. & Bal. in. l. eos. §. sinautem. C. de appellatio. & Ang. & Ray. in. l. huiusmodi. la. ij. ff. de verb. obli. ¶ Et per hoc bene facit text. in. l. huiusmodi. vbi si stipulatus sum a te per hec verba, videlicet si Titius cōsul factus fuerit tunc ex hoc die in annos singulos decem dare spondes. & post triēnium a die stipulationis extiterit conditio: certe etiam decem pro singulis istorum dictorum trium annorum peti poterūt. q2 propter illa verba. ex hoc die, que equipollent dictioni, hinc, videtur contrahentes denotare nō solum quod illud initium temporis erat terminus in quo celebratus erat ɔtractus: sed etiā voluisse cōnumerare illud tps in tpe prestatiōis & solutiōis annue. ¶ Ita ergo in ɔposito ɔpter illa vba. hinc ad nouē annos, denotat qd tūc incipit currere tps scde cōductio 6 nis. ¶ † Pro hoc facit q2 vbicūq durāte tpe prime cōcessionis fit scda cōcessio in lōgius tempus: tūc per scdam cōcessionem, potius dr prorogari prima, q de nouo cōcedi. l. sed si manēte. ff. de preca. l. cū stipulatus sim mihi a proculo. ff. de verb. ob. Et per hoc pz responsio euidēs ad alleg. in cōtrariū: nā nō curo qd per scdam conductionem nō sit facta nouatio prime, & qd quo ad illos quatuor annos q restabāt de prima ɔductione tēpore facte scde cōductionis, potuerit conductor retinere ex vtraq cōductione & agere ex vtroq cotractu, tñ dico q scda nō potest excedere nouenniū inchoādo ipsum tēpus de anno M. cccc x l v j. die. xiij. octobris ɔpter illa vba hic ad nouē an 7 nos &c. † Et presertim in ɔctibus verba sunt stricte & proprie accipiēda. c. cuz dilecti. de dona. & l. quicquid astrigende. ff. de ver. ob. ¶ Pro hoc & vltimo facit: q2 Franciscus hz clare fundatā intētionē suā per instrumentū sue cōductiōis per qd clare apparet qd dz sua locatio incipere post nouenniū inchoatū. M. cccc x l v j. die. xiij. octobris. ergo si Petrus ad excludēdum Frācisciū producat instrm sue scde inuestiture, oportet q dicamus vel q verba scde inuestiture Petri sunt clara contra Petrum, vt est ostēsum, vel si sunt dubia, dz fieri interpretatio cōtra Petrū q ex illo instrumēto vult suā intentione fundare. l. veteribus. ff. de pactis. l. stipula. ista. §. in stipulatio. ff. de ver. ob.

Summarium.

Summarium.

1 Possessio titulata vincit antiquiorem sine titulo.nu.3.
2 Petitorium absorbet possessorium,nisi quo ad impensas litis.
6 Dominium territorij non infert nisi iurisdictionem.
8 Possessio recentior presumitur clandestina.

Consilium.LXXVI.

In causa et lite inter magnificũ Albericũ de mãfredis agẽtem,et homines seu cõmune Lugi se defendẽtes. Aduertendũ est q Albericus agit petitorio simul atque possessorio recuperande ad loca et terrena infra scripta:videlicet fabricatum locum positum in partibus Romãdiole intra infrascriptos fines,videlicet ab oriente flumine vetus Sautetur.ab occidente iuxta loca dicta,la manfreda.a meridie iuxta iter quod itur ad castrum consilicis,et fundum capignare.a septentrione iuxta valles.et similiter petit terrenum siue locum dictum,la manfreda,positũ in partibus Romãdiole infra istos cõfines:videlicet ab ortu solis iuxta fabricam.ab occasu faucam in correa vacchis.a meridie iuxta viam qua itur a fabrico ad castrum consilicis.a septentrione iuxta valles,que bona detinent et occupãtur per homines et cõmune Lugi,vt ex confessione syndici vel procuratoris eorũ apparet,qr confitetur possideri per dictum cõmune posita inter dictos cõfines.videndũ erit in primo vtrũ sit fundata intẽtio Alberici. Secũdo principaliter erit videndũ an per partẽ aduersam talia sint probata que habent elidere intentionẽ agentis. Circa primum dico fundatam esse intentionẽ in petitorio, quia de anno.Mcccccxxx.magnifici et potẽtes domini Guidatius et Astorgius de manfredis titulo donationis,donauerũt dicto Alberico plura bona:et inter cetera donarũt sibi dictum locum appellatum de mãfreda.Et cõstat q Albericus dictũ locũ possidebat et possedit vt deponunt plurimi testes recepti pro pte sua:maxime Jacobus sancassa de mordano et Rodulphus ac Mengolus et Joan.georgij et Bartholomeus et Vianus Benedicti et quidã alij:et sic possedit Albericus cũ tit. † 1 et ita est q vbi duo sunt quorum vnus possedit cum ti.et alter sine titulo si intentatum est petitorium et possessorium,potẽtior est ille qui fuit possessor cum titulo:et si aduersarius habuisset possessionẽ antiquiorẽ sine titulo. Et ad hoc ostendendum presuppono q vbi agitur causa possessorij et petitorij simul, tunc si vnus ex litigantibus probat melius de possessione,et alter probat melius de dominio vel quasi dominio,et q titulum habet,debet iudex pronunciare super vtroque, si liquet, et in possessorio pronunciabit pro illo qui melius probauit de possessione:quam pronunciationẽ super possessione facere debet, vt 2 sciatur quis teneatur ad expensas.l.vtiqz.ff.de rei vẽdi. † Et in petitorio iudex pronũciabit pro illo qui portabit de dominio vel quasi dominio deducto in iudicium:tunc ille qui obtinuit in petitorio,nõ tenetur restituere possessionem illi qui obtinuit in possessorio : quia ei qui obtinuit in posses.obstaret exceptio dolo facis:quia petis q restituturus es.l.dolo facis.ff.de do.et ex a cep.ista sunt verba Cy.[a] cõiter approbata in.l. incerti.in.ij.q. iij.ver.primo casu quando ecõtra etc.C.de interdic.Joan. an. et alij in.c.pastoralis.de causa pos.et proprie.ad quos etiam se remittit Bar.in.l.naturaliter.§.nihil cõe.in pe.q.ff. de acquir. poss.§.j.ver.tu quid p vno. Hoc psupposito,dico etiã dato q cõmune Lugi probaret de antiquiori possessione et pro eo deberet ferri sententia in possessorio,quo ad finem discernendi quis teneatur ad expensas:tamẽ in petitorio debet ferri sentẽtia pro Alberico qui titulum habet habilem ad acquisitionem dominij vel quasi dominij:vt etiam docuit de possessiõe quantuncunqz etiam apparet possessionẽ suam esse recentiorem : et nõ tenebitur Albericus restituere possessionẽ dicto cõmuni quãuis dictum cõmune habuisset possessionẽ antiquiorem:vt patet ex presupposito.s.fundato. Et istud est verũ dato q titulus Alberici esset maior possessione dicti cõmunis:et hoc ita esse probatur per ea que dixit expresse Joã.and.in addi.Spe. in titu.de caus.pos.et ppie.§.nunc videndũ.in fin.additionis 3 vbi voluit † q vbi agitur iudicio petitorio:et appareat q vnus primo possedit etiam cum titulo : et postea cecidit et illa possessio peruenit:postea cum titulo ad Titiũ : Titius quis habeat minorem possessionẽ potentior erit propter titulum[b] et possessio b nem:nisi ille titulus fuisset per titium acquisitus mala fide vel lite pẽdente,vt ibi plene no.per eum. Et idem Bald. in quoties.C.de rei vẽdi.et in vlti.col.ver.modo restat etc.C. si plures vna sententia.et idẽ sentit Bart.in.l.fin.§.si duobus.ff.de publiciana. Et sic apparet q vbi sumus in iudicio petitorio nõ curamus q titulus sit recentior possessione aduersarij. qñ talis titulus est sine mala fide.l.pe.et ibi no.C.de euic. Et etiã clarum est q titulus dicte donationis fuit ante aliquam litem motam inter predictos.nec iure cautum reperitur q ad hoc vt quis obtineat in petitorio,oporteat esse in antiquiori possessione aduersarij.Sed habetur in dicto capitu.cum dilectus.de cau 4 sa posses.cũ ibi nota.† cã pprietatis semper,tanq dignior prefertur cause possessionis.et expresse dicit Anto.de but. in. c.cũ causam.de probatio.pe.vel vlti.char.in ver.oppono q attẽtetur etc.q si quis habet possessionẽ suam iuniorem ex titulo ob 5 tinebit:et sic aperte ibi determinatur iste passus. † Fortius etiam dicit Antonius de butrio quod etiam in mero possessorio obtineret ille qui recentiorem possessionẽ suam iustificaret ex titu.vt etiam not.Bart.in.l.si de eo.§.fina.ff.de acq.pos. et ibi clarius Joannes de imo. vbi istud limitat:quam limitationem non refero:quia non expedit,maxime cum in casu nostro sit intentatum etiam petitorium : quo casu debet seruari illud quod dicit Cy.in.d.l.incerti. in questione prout retuli.s. in princ. Insuper dico alia ratione debere dictũ Albericũ obtinere nedũ in petitorio,sed etiam in possessorio:qr testes sui probant de possessione.xxx.annorum,et a tẽpore quo fuerunt expulsi comites de anno qd est circa illud tẽpus:vt probãt testes deponentes de possessione Alberici,quos supra nominaui:et etiam Stephanus de agristellis qui videtur etiã deponere de possessione patris Alberici,de quo etiã deponit Joannes quondã de pugiotto. Nec ad hoc obstãt dicta testiũ cõmunis Lugi:quia respondebo statim circa expeditionẽ primi membri principalis. Secundo principaliter est videndum an talia sint deducta pro parte dicti communis, que habeant elidere iura dicti Alberici:et dico q non. Nam in primis non obstat quod dictum cõmune conatur probare quod dicta bona sunt in territorio dicti Lugi:et inter istos cõfines:quia non sequitur bona sita sunt in territorio Lugi : ergo particulare do 6 minium ipsorum spectat ad cõmune Lugi : † qr habere terri c torium [c] non denotat quod dominium eorum particularium spectat ad illum qui habet ius territorij : sed denotat in quo quis habet exercitium iurisdictionis.l. pupillus.§.territorium. ff.de verbo.signi. in.c.j.et in cle.ne Roma.§.sane.de elec.in.vj. 7 et ita exponit glo.in.l.qcunqz.C.de fundis limi.lib.xj. † Ãn videmus qd Imperator quamuis sit dominus totius mundi quo ad iurisdictionẽ et protectionẽ.l. deprecatio.ff.ad.l.Rhodiam de iactu.et.l.bene a Zenone.C.de quadri.prescri.non tamen intelligitur dominus rerum particularium vt no.glo.et Bart.in proemio digestorum.in princip.et per Bartol.in.l.j. §.per hanc.ff.de rei vẽdicatio.et in extrauaganti.ad reprimendum.in ver.totius orbis.et Ange.in.d.l.bene a zenone.et Bal. in.l.cũctos populos.in prin.C.de sum.tri.et fide catho. Deniqz plures ex testibus Alberici et maxime Pauluti et Bolognetus et frater Antonij Bontinus et Siluester deponũt q territorium Lugi non se extendit vltra flumen vetus et sic nõ comprehendit Manfredum:et etiam deponit Joãnes quondam Petri,q expresse dicit quod Manfreda nõ est de territorio Lugi:vt deponit dictus Bontinus. Nõ obstat etiam exceptio pscriptionis allegata p dictũ cõe:qr de aliquo tit.nõ c docet cõe.lz sine titulo cũ bona fide possit psici pscri.xxx.annorũ iuxta ea que plene no.in.c.si diligenti.de rescriptis.et in.c.j. eod.tit.libro.vj.quando bona fides ipsa esset allegata, que tamen non est allegata ,sed allegari debet iuxta.l.si adulterium d cum incestu.§.idem pollioni.ff.de adult.et expresse nota.Bal. in.c.si quis per triginta.si de feu.con.et not.Ange. in.l.eũ qui. §.fin.ff.de publicia.et in.l.super longi.in.iij.colũ.C.de prescrip. long.tẽpo.tñ in casu nostro non potest procedere prescriptio: quia non est probatum quod commune Lugi possederit per xxx.ann.dictum locum appellatum.de la Manfreda, et confinatum,prout in libello actoris,prout etiam.j.dicetur : et maxime per testes et contestes concludentes in eodem initio et fine.xxx.annorum completorum ante litem motã prout requiritur:et plene tradit Barto.in.l.celsus. ff. de vsucapio.et doct. in.c.licet causam.de proba,et Bald.in.l.fina.in. xv.oppositione.C.de edic.di.adria. Insuper nõ obstat si diceretur qd cõmune Lugi probaret de antiquiore possessiõe per testes suos. Albericus vero probat de recentiori:ergo debet obtinere cõ 8 mune Lugi:† quia possessio Alberici tanquam recentior[d] pred sumitur clandestina , vt in. c.licet.de probatio.et not.docto.in l.prima.C.vti possidetis.et Bartolus in lege.si duo.in princ. cum si.vti possidetis.C.manda.ad hoc respondeo quod etiam posito quod illud esset verum,quod cõmune Lugi pbasset de antiquiori possessione,tñ attẽto qd cũ possessorio cumulatum est

a Cy.Deci.tholo.ccccxciiij.Alexan.j.

b Titulũ.Bal. l.data opera.i fi. C. qui accusa.nõ poss.Anch.cõsil. ccclxj.in fi.Alex. d.§. nihil cõe. et ibi Soci. colũ.iij. n.ix. Cur.senior. cõsi.lxxvj.col.iiij. per oẽs in.c. licet causam. de pba. de.cõsi.ccc.ij.

c Territorium. dixi in consu.parisi.§.xlvj.q.j.

d Recentior.Z. li.j.cõsi. cx.nu.j.j. lib.v.Zl. lxxxviij.

petitorii, z in petitorio, sine dubio meli⁹ probat Alberi. ergo dz pnunciare p Alberico in petitorio, cui⁹ victoria effectualiter pferet: vt pbaui. §. in primo psupposito: nã pbat albericus in tit. suo quẽ hz ab illustrissimis Manfredis de fauentia: z est pbatum etiã vere per omnes testes Alberici quod dicta Manfreda fuit tenta z possessa per illos duos de Manfredis.

Summarium.

1 Sententie quatenus non sunt conformes potest ter appellari.
2 Judex potest sine causa augere non minuere tempus datum condemnatis.
3 Immutatio diei facit dispositionem difformem.
4 Papa cõmittendo admittit appellationem inadmissibilem.
5 Primiceriatus iure communi non est dignitas.
6 Statutum de rescriptis in sexto etiam inter laicos litigantes, locum habet.
7 Error communis non iuuat delegatum ad vnam causam.
8 Nullitas defectus iurisdictionis nunquam censetur sublata.
11 Nullitas euidens impedit executionem trium sententiarum.
12 Exceptio dominij notoria excludit agentem recuperande.
13 Exceptio que non debet admitti si est admissa z pbata, nocet.

Consilium. LXXVII.

In causa z lite vertente corã abbate sancti Proculi pape delegato, inter Andreã de cassali partim appellantem ac de nullitate dicentem, z partium appellatũ Basilium de arecheria, similiter partim appellantẽ z partim appellatũ: de pluribus contingit dubitari. ¶ Et primo vtrum dicto Andree in cui⁹ fauorẽ lata fuit vna duntaxat sententia per vicariũ curie episcopatus Bononiẽ. Accedente etiam consilio plurium probabilium mercatorum: licet z licuerit appellare a quadam sentẽtia vltimo lata contra eum per dominum Carolum de paracinis assertũ primiceriũ sancti Petronij in qua dict⁹ Andreas condẽnat⁹ extitit in florenis trecentis aureis de camera, dicto basilio intra tres mẽses soluẽdi, attẽto q̃ cõtra eundẽ Andreã late fuerunt due alie sententie prius, in quarum vtraq̃ prius condemnatus fuerat dictus Andreas ad dãduz dicto basilio pro residuo suorum florenos ducentos viginti z pro parte lucrisui ducatos. cxxx. z in sententia secunda cõdemnatus fuit, prout in prima sententia fuit condẽnatus in florenis sexaginta auri, put latius in dictis sententijs. ¶ In quo dico de iure licuisse z licere dicto Andree appellare a dicta sententia vltimo lata a dicto asserto primicerio. ¶ 1 † Qd probo omissis superfluis: quia quatenus sentẽtie non sint cõformes potest vltra secundam appellationem ter appellari, solum est phibita appellatio tertia ad eodẽ capitulo sententie. l. j. C. ne lic. tertio prouo. in ver. eisdem capitulis. z in aut. de iudi. §. appellationibus. al's est in. §. audiẽtiã. z. ij. q. vj. §. post. in capitu. sua nobis. extra de appel. z vtrobiq̃ no. do. z no. Spec. in titu. de appel. in. ij. parte. §. quoties. versicu. j. ¶ Sed ita est qd Andreas nõ ter appellauit ab eodẽ capitulo sentẽtie: vt infra ostendã: ergo procedit sua tertia appellatio. ¶ Quod autem non sit idẽ capitu. sentẽtie vltime late per primicerium cũ capitulis contentis in primis sentẽtijs, etiam in summa ducatorum. xxxv. ostẽdo, nam posito sine preiudicio quod due prime sentẽtie cõformes essent tñ respectu summe: tñ hec tertia sententia lata per primiceriũ dicit differre effectualiter in qualitate z substantia propter adiectionem illius temporis triũ mensium. quod probatur. Nã presuppono quod virtute statuti sub rubri. de preceptis fiendis z confessis vel cõuictis, est prouisum quod sententia cõdemnatoria alicuius quãtitatis debet executioni mãdari intra sex dies, postq̃ in rem iudicatam transiuerit, sed de iure communi debet mandari executioni intra tẽpus quadrimestre. vt. l. ij. z. l. fi. C. de vsur. rei iudic. Unde dictus primicerius in sua sentẽtia dicit prorogasse z auxisse terminũ datum 2 per dictũ statutũ condemnatis ad soluendum, † quod quidem facere potuit, etiã sine causa, dato quod diminuere sine causa non potuisset. l. iiij. §. si quis condemnatus. z ibi glo. z doc. firmant. ff. de re iudi. z in. c. querenti. de offic. delega. z Jaco. de belui. in authen. de exhi. reis. §. i. z Angel. in. l. debitoribus. ff. de re iudica. ¶ 3 † Sed ita est quod immutatio diei in dispositione, reddit illam dispositionem diuersam in qualitate z substantia ab alia dispositione non habente diem, adeo quod inter illas dispositiones nulla dicitur conformitas esse. ita probatur in. l. si quis. simpliciter. ff. de verborum obligatio. z ibi nota. expresse Bartolus in. §. preterea. institut. de inuti. stipulat. l. j. §. si stipulasti. z. l. inter stipulantem. §. ij. ff. de verborum obligatio. vbi apparet quod diuersitas in quantitate non vitiat stipulationem, in eo in quo conueni, scilicet in minori summa: quia dicuntur esse conformes interrogatio z responsio. ¶ Sextus autem si deformitas sit quia interrogatio sit facta pure z responsio sit facta in diem. vel interrogatio sit facta de promittendo ad certam diem z promissio seu responsio sit facta ad aliaz diem etiam breuiorem z vtiliorem stipulanti: quia hec diuersitas qualitatis immutat substantiam obligationis z qualitatis: ita dicit Bartolus in dicto. §. si quis simpliciter. per illum textum. sicut ergo si vltimus iudex condẽnasset ad aliquid diuersum in substantia ab eo quod condẽnassent duo priores iudices, proculdubio posset ab illa sententia sua appellari: quia non diceretur ab eodem capitulo sententie appellari: ita debet posse in casu nostro: z in hoc diligenter aduertat dominus iudex: quia ita esse de iure reperiet, licet si nõ fuisset illa diuersitas diei: sed quantitatis posset dici non posse appellari per predicta. nam cum hoc casu nulla sit conformitas cessat presumptio trium sententiarum. ¶ Secundo principali fundamẽto ostẽdo de iure cognosci de hac cã appellationis: z sic de iniquitate dicte tertie sentẽtie: qr in cõmissione huius cause appellationis cõmisse per sanctissimũ dominum nostrum fit mentio de supplicatione dicti Andree, in qua narratum est tres sententias fuisse contra eũ in causa latas: z tamẽ hoc non obstante papa committi causam appellationis. quo casu dicit dominus Antonius de butrio z expressius Joannes de imola in. c. sua nobis. de appellatio. † quod papa com- 4 mittendo causam videtur causam admisisse, nõ obstãte quod alias non posset tertio appellare. allegat id quod not. glo. in. c. statutum. in ver. literarũ. de rescriptis. in. vi. in. c. pastoralis. §. preterea in glo. de officio delegati. ¶ Cõtingit z secũdo principaliter dubitari. an contra petitionẽ executionis sentẽtie late per primiceriũ possit opponi exceptio, adeo quod impediatur executio dicte sententie quo ad dictam sententiam ducatorum quinquaginta in quo dico quod sic. ¶ Et ad istud ostendendum presuppono dictam sentẽtiam esse nullam ex duplici capite. In primo quia lata fuit per dictũ primiceriũ, tanquam subdelegatum a quodam delegato particulari sedis apostolice: † z sic dictus primicerius quamuis dicatur habere officiũ 5 primiceriatus: tamen nõ habet dignitatẽ ecclesiasticam: quia vt incidẽter apparet ex literis Eugenij pape, dict⁹ primiceriatus nõ est dignitas, sed officium est. de iure communi primiceriatus quandoque nominatur dignitas, quandoq̃ officium, quandoq̃ personatus large accipiẽdo dignitatem, put accipitur in materia nostra. c. statutũ. de rescrip. in. vi. primiceriatus nõ est dignitas: nisi in loco ita reputetur: z hz signa dignitatis: vt quia haberet administrationẽ rerum ecclesie cum iurisdictio. ita doct. in. c. de multa. de preben. z in. c. primo de cõsue. in. vi. ¶ Si ergo dictus primiceriatus est officiuz: z aliud est officium, aliud est dignitas. c. fina. de prebend. in. vi. c. prio de cõsuetu. eodẽ libro. ergo succedit dispositio de qua in capitu. statutum. de rescriptis. in. vi. vbi habetur q̃ cause delegãde per sedem apostolicam debent delegari solum personis in dignitate ecclesiastica constitutis prout ibi habetur in glo. in ver dignitate. ¶ Et idẽ habetur in subdelegatis: qr debẽt esse persone in dignitate ecclesiastica constitute: vt ibi in glo. iũ. z ibi gl. in ver. legatorum. z est tex. ibi. §. in nullo. ¶ Et nõ valet pcessus factus corã talib⁹ delegatis in dignitate non cõstitutis: etiam si nihil opponatur: vt no. glo. z doc. in. d. c. statutuz. in. vi. ¶ Nec partes aliquo modo tali exceptione renũciare firmat Joan. an. in additioni. Spec. in titu. de iudi. dele. §. excipi potest. in additione incipiente. hodie falsum est. per id qd ha- 6 betur in. d. c. statutum. in fin. ¶ † Nec ob. si dicatur q̃ dispositio illius. c. statutum. non habet locum vbi causa verteret inter laicos, per id quod habetur in dicto. c. sua nobis. extra de appellationibus. quia respondeo secundum veras responsiones alias conclusiones, dispositio dicti. c. statutum. habet locũ etiam quando verteretur inter laicos: tum qr generaliter textus loquitur. z sic generaliter debet intelligi. l. de pretio. ff. de pup. c. solite. de maio. z obe. tum etiam quia in casibus vertentibus inter laicos, militat vna finalis ratio dicti. c. statutum. quia redũdat dedecus sedis apostolice: vt in ver. cõmutauit z istã opinio. tenet Hostien. in. d. c. sua nobis. z videtur etiam. illam tenere Joannes andreas: quia concordat dictas opiniones: quarum prima est, quod possit committi causa laicorũ illi qui nõ est in dignitate ecclesiastica: z maxie qñ cã foret criminalis: z ad penã sanguinis, q̃ nõ pt ɔmitti clericis. c. si. ne clerici vel

rici vel monachi.lib.vj.ꝛ.c.in archiepiscopatū. de rapto. Se-
cūdo ponit opinionē ꝙ nullo modo pōt ꝯmitti his q non sunt
in dignitate ecclesiastica, propter generalitatē.d.c.statutum.ꝛ
subdit tenendum esse illud quod subdit curia ecclesie romane.
quod Joā.and.in vltimo loco inter opiniones iuris refert pro
vltima opinione illā que habet ꝙ commissio nō valet: ergo il-
lam intelligitur approbare in puncto iuris: qꝛ opinio posterior
videtur approbari vt no.gl.in.l.q filium.§.j.ff.ad trebel. ꝛ not.
Jo.an.in.c.j.de penis.in.vj.in nouella.ꝛ in.c.j.de sentē.excō.in
nouella.ꝛ pbaꝛ in.l.si idē cum eodem.§.fin.ff.de iurisdi.om.iu-
di.ꝛ in.l.bona fides.ꝛ ibi no.Bar.ff.deposi.ꝛ Bal.in authen.
ex testamēto.C.de colla.in.ij.col.ꝛ in.l.si mater.C.ne de stat.de
func. ¶ Jstam opinio.clare firmat domin⁹ Cardinalis de za-
barellis in.c.sua nobis.dum dicit seruandum esse. c.statutū.ꝛ
in causis laicorum nisi appareat ꝙ papa illi cōstitutioni dero-
gari voluerit subdēs quod dictum capi.pcedit in causis qua-
rum sunt capaces clerici, qꝛ licet gnāliter loquaꝛ debet restrin-
gi ne inducat absurditatē.arg.c.veniēs.de iureiur.vnde si erat
causa criminalis q̄ induceret clericū ad irregularitatem, papa
nō cōmittet vni clerico.d.c.fi.ne cle.vel mona.ꝛ cū p̄alleg.opi.
Joan.an.transit etiā Pe.de ancha.in.d.c.sua nobis. ¶ Jstaꝫ
opi.etiā firmat de iure verāesse Joā.de lig.in.d. c.sua nobis. ꝛ
etiā refert Domi.de sanc.Gemi.in.d.c.statutum.in.ij.col.licet
domi.ibi nihil firmet. ꝛ respondent prefati docto.ad.d.c.sua
nobis.quod illa decretalis loquitur eo tempore quo nondum
erant determinate qualitates.de quibus in.d.c.statutū.Et li-
a cet Anton.de but. ꝛ quidam Moderni[a] in.d.c.sua nobis.di-
cat se putare.d.c.statutū.debere restringi vt non corrigant di-
ctā decretalē, sua nobis.tn̄ hoc non probant ratione, quinimo
contrariū probatur per generalitatem.d.c.statutum.ꝛ per ra-
tionē finalem illius.c.statutū.que militat etiam in causis laico
rum cōmissis illis qui in dignitatib⁹ nō essent.ꝛ ad.d.c.sua no-
bis.potest vltra predicta responderi qd in literis cōmissionis
facte per papā fiebat mentio iudicans illos delegatos esse lai-
cos: mirū est talē delegationē factam a papa valere vt no.glo.
in.d.c.statutū.in ver.literarū.ꝛ no.Spe.in ti.de iudi. delega.§.
excipi potest.ver.quid si papa. ¶ Nec ob.etiam si diceretur ꝙ
debet.d.c.statutū.restringi ad cōmissioneꝫ causarum ecclesia-
sticarū ꝛ nō ad causas laicorū.qꝛ clerici maxime in dignitate
constituti nō debent occupari in causis temporalib⁹, maxime
laicorū.xj.q.j.c.te.qdē.xxiij.q.viij.c.reprehensibilis.vt dicebat
Abbas moder.in.c.tua nobis.qꝛ hec ratio debilis est cū sup-
portatione: qꝛ si istud esset verū, sequeretur quod simplex cleri-
cus nō posset cognoscere vt iudex delegatus, vel vt arbiter de
causis vertentibus inter laicos: contra legē nō distinguemus.
§.sacerdotio.ff.de arbit.ꝛ contra ea que habentur in cap.sane.
xxiij.q.viij.ꝛ in.d.c.fi.ne cle.vel mona.Et etiā si a laico supiore
delegetur causa clerico valebit iudicium, vt probat Anto.de
but.ꝛ do.Abb.in.c.ij.de iudi.Ex quib⁹ apparet qd doct. ma-
ioris ponderis ꝛ autoritatis sunt illi qui tenent istam opinio-
nem, qd in casu nostro cōmisso non valuerit, ideo eorū autori-
tas preualere debet ceteris, vt dixit. Ange.in.l.si idem cuꝫ eo-
dē.ff.de iurisdi.om.iudi.facit.l.iij.in prin.ff.de test.ꝛ in. c.in no-
stra.de testi. ¶ Preterea aduertaꝛ qꝛ nos sumus extra dubi-
tationē dictorum in dictis locis, nā illi qui tenent cōtrariū vo-
lunt ꝙ tex.in.d.c.sua nobis.nō intelligatur correct⁹ per tex.in
d.c.statutuꝫ.sed ita est qd d.c.sua nobis.dūtaxat loquiꝛ in pa-
pa delegāte alicui non existenti in dignitate ecclesiastica: ergo
cum cōmissio facta dicto primicerio non fuit facta a papa, sed
a particulari legato pape, ꝛ sic sum⁹ extra exceptuatū in. d.c.
sua nobis.residem⁹ sub regula generali posita in.d.c.statutuꝫ.
l.in his.cū ibi no.ff.de legi.l.quesitū.ff.de fun.instru. non enim
omnia q̄ cōceduntur pape cōcedūtur delegato suo.l.j.ff.a qui.
appella.non li.c.proposuit.de conces.preben.ꝛ per istud soluꝫ.
esset responsum ad omnia que in contrarium adduci possent.
¶ Nec predictis obstat si diceretur dictus primicerius repu-
tabatur cōmuni opin.propter primiceriatuꝫ esse de dignitate
ecclesiastica, ꝛ partes ignorabant primiceriatū esse officiū sim-
plex ꝛ nō dignitatis: ꝛ p consequens debet valere sentētia ab
eo lata per.l.Barbarius Philippus. de officio preto.ꝛ quod
plene nota.ff.de iure patronat.quia potest responderi negati-
ue quod communi opinione reputaretur ille primiceriatus di-
gnitas stricte accipiēdo prout accipitur in materia ista.ꝛ ma-
xime cum de iure communi nō omnis primiceriatus sit digni
tas, prout supra dixi: ꝛ quod est fortius nō est probatuꝫ quod
cōmuni opinione maioris partis iste primiceriatus sit digni-
7 tas. ¶ † Potest etiā respōderi quod illud quod habetur.in.d.
l.barbarius.procedit in iudicib⁹ ordinarijs non in iudice de-
legato cui vna causa tantum commissa: vt signanter cōcludit
Jmo.ꝛ Anto.de but.in.c.cū dilecta.de rescriptis. ¶ Alio ex
capite redditur dicta sententia nulla: qꝛ cum p̄sentata eēt ap-
pellatio dicti basilij interposita subdelegatione facta in dictū
primiceriū, dict⁹ primicerius vidit, legit, admisit ꝛ recepit di-
ctā appellationem: prout in dictis continetur per hec verba:
qui dominus Carolus commissarius subdelegatus p tribu-
nali sedens visis ꝛ lectis dictis instrumentis appellationis ꝛ
reqsitionis ipsa omnia admisit ꝛ recepit, per que verba videꝛ
detulisse dicte appellationi vt no.Spec.in tit.de appel §.nunc
dicam⁹.ver.si.ꝛ Pau.de liaza.in.q.sua incipiēte, iudex appel-
lāti in fi.p.c.sepe.ꝛ in.c.interposita.de appel. ꝛ domi. de sanc.
Geminia.in.c.j.§.j.in primo nota.de appel.in.vj. ¶ Per ꝙ
delationem abdicasse dicitur a se omnem iurisdictionē si quā
habeat.c.dilectus.de appel.ꝛ in.d.c.cū ap.friuolis.eo.titu. in
vj.ꝛ talem actum per quem videtur abdicasse a se omnem iu-
risdictionē: non potest iudex reuocare, vt no.Jo.an.in.c.d.cō-
stitutus.el.ij.de appel.ꝛ in.c.meminimus. de accusa. ꝛ in.d.c.
cū appellationib⁹. ¶ Bn̄ faciūt no.in.c.significātibus.de offi.
delega. ¶ Presuppositis ergo dictis duabus nullitatibus,
infertur quod exceptio prime nullitatis potest deduci ad im-
pediendam executionem dictarum sententiarū: qꝛ licet text.in
8 d.clemen.j.de re iudi.dicat † qd ad agendū de nullitate trium
sententiarum vel alicuius ex eis nullatenus auditur ille ꝯtra
quem dicte tres sentētie late sunt, donec fuerint executiōi mā-
date: tamen ibi non habet locū si deduceretur nullitas surgēs
b ex defectu[b] iurisdictionis vt est gl.reputata singu. in clemen.
vnica.in glos.fin. de seque.pos.per text.in.l.ij.in fin.ff.de penis.
per quā gl.in.l.diuus.ff.de test.mili.ꝛ in.l.nō erit.§.dato.ff.de
9 iureiurā.ꝛ Bal.in.l.si qs filio.ff.de iniusto testamēto. † dicunt
quod si per legem vel statutū sit remota omnis exceptio nul-
litatis: nō tamē intelligiꝛ remota exceptio nullitatis surgens
ex defectu iurisdictionis, ꝛ ita etiā no. Bal.in.l.scire oportet.§.
fi.ff.de excu.tu.ꝛ in.l.j.C.si a non compe.iudi. ꝛ dicit hoc verū
etiā si statutū vtaꝛ his verbis gnālib⁹ ꝛ vniuersalib⁹, nulla ex-
ceptio posset opponi.p hoc etiā ipse dicit ꝙ.d.l.si qs filio.ꝛ no.
etiā Bal.in.l.reos.in.xij.col.ꝛ in.l.gnāliter.C.de epis.ꝛ cleri.ꝛ
Anto.de butr.ꝛ do. Abb. in.c.item si quis.de restitu.spol.Et
ibi etiam loquuntur qn̄ statutū loquereꝛ per verba vniuersa- a
lia.s.nulla exceptio nullitatis admittaꝛ. ¶ Facit.l.ij.§.pe.ꝛ ꝙ
ibi not.Bart.ff.q satisda.cog.ꝛ hoc verū si tres essent late sn̄ie
cōformes: vt firmat Lapus ꝛ Pe.de anch.ꝛ do. Car. in cle.j.
de re iud.ꝛ Ange.in.l.j.C.ne lic.tert.prouoca. ꝛ in.l.j.C.quan- b
do prouoca.ꝛ in.l.de pupillo.§.qui opus. ff.de ope.no.nunc.ꝛ
in.l.expressim.ff.de appel.ꝛ in.l.iij.§.fin.ff.de dā.infec.ꝛ Pau.
de cast.in.l.iiij.§.cōdēna.ff.de re iudi.ꝛ dn̄i de rota in suis de-
cisionib⁹ nouis, vt refert Joā.de imo.in. d. l.si expressim.circa
antepe.char. ¶ Nam ratio illius cle.j.de re iu. est qꝛ presumi-
tur pro illis iudicib⁹ nō priuatis, qui tres sententias tulerunt.
c.in presentia.de renū.l.j.C.de iuris.om.iud. q̄ ratio cessat in eo
q iudicat ꝛ nullā iurisdictionē hꝫ sed est priuata persona: alias
aūt seqreꝛ absurdū qd qs pōt pcurare habere tres sn̄ias a tri-
bus priuatis psonis nullā iurisdictionē hn̄tib⁹: ꝛ hoc mō reie-
cta oī exceptiōe iudicātis obtineret exceptionē sn̄ie ꝯ mētē iu-
ris qd quidē p̄sumiꝛ p iudice nō priuato, vt dixi.facit.l.q̄cūqꝫ.
§.fi.ff.de publi. ¶ Nec obstat si ꝯriū allegareꝛ gl.in cle.j.in ver.
pendere.de re iudi.iuncto tex.qꝛ respondeo ꝙ illa gl.loquitur
qn̄ iudex protulit sententiā diffinitiuā pendente appellatione
ab interlocutoria eiusdē iudicis, quo casu qn̄ iudex tulit sentē-
tiam diffinitiuā nō erat incōpetens: qꝛ poterat procedere ante
inhibitionē.c.nō solum.de appell.in.vj.licet si postea pronun-
cietur bene appellatum ab illa interlocutoria intelligaꝛ illum
iudicem non potuisse ferre dictā tertiam diffinitiuam: nos au-
tem loquimur in casu in quo tempore quo lata est dicta tertia
sententia, iudex erat omnino incōpetens.vnde dicit do.Card.
in.d.clemen.j.de re iudi.in.vj.quod gl.ibi posita in ver.pende-
re.loquitur in casu in quo nō erat fundit⁹ extincta iurisdictio
sed suspensa per interdictionem ab interlocutoria.secus autē
quando iurisdictio nullo modo competebat.ita loquitur glo.
10 in clemen.vnica.de sequest.poss. ¶ † Nec dicatur ꝙ gl. in cle-
men.vnica.de seque.poss.loquatur quādo tractatur de perpe-
tuo preiudicio resultāte ex sentētia, quo casu exceptio nullita-
tis ratione defectus iurisdictionis, nō intelligatur reiecta: sed
gl.in cle.j.de re iudi. intelligitur quando tractatur de tempo-
rali preiudicio.s.quousqꝫ sententia sit executa: vt postea possit
allegari nullitas ꝛ nō ante: qꝛ dico ꝙ ista cōcordia ad istas gl.
esset falsa secundum quod dicit etiā Joan.de imo.in.d.l.si ex-
pressim.post medium.circa antepe.char. quādo etiam in casu
dicte cle.vnice.de sequest.poss.agebaꝛ de tpali preiudicio.s.se-
questrationis qd durabit quousqꝫ per iudicē determinabitur,
q̄ ptiū meli⁹ ius habebat, vt ibi. ¶ Nec ad hoc obstat si dice-
reꝛ ꝙ in casu dicte cle.vnice.de sequest.pos.gl.ibi nō loquiꝛ qn̄

a ¶ Moderni.s. Panor. synchronos Alex.

b ¶ Defectu.bal. l.gnāliter.co.j.C. de epi. ꝛ cle.l.pe. ff.de iustitia ꝛ iure.cōsi.cccxxxij.li. ij. Trac.statu .p. bannitus.nu.viij. Roma. cōsil. xlij. cōsi.cxv.in fi.Gemi.cōsi.xxiiij.col. iij.ꝯsil.xcv.colū.j. Pau.ꝯsil.xcix.in princ.li.ij.Fely.c. pastoralis. col.iij. de excep. hyppo. marsil.singu.x.

late essent sententie: quia dico quod quis ibi gl. hoc expresse non dicat tamen doc. quos supra retuli, expresse hoc dicunt. et ratio que colligitur ex gl. vnica habet locum etiam hoc casu, quando sunt late tres sententie, si tertia sententia vel plures ex tribus sententiis late sunt ab eo qui funditus iurisdictione careat: quia iura pro tali habente iurisdictionem non presumunt, vt dixi. s. aliter et respondeo ad. d. cle. j. de re iudi. videlicet quod dispositio illius cle. j. loquitur et intelligitur quando secunda et tertia sint confirmatorie ipsius prime: secus autem si vna vel plures ex ipsis sententiis sit reformatoria vel sint reformatorie. ita not. glo. in. d. l. si expressim. et ibi Joan. de imo. in. vj. char. et Pau. de leaza. in. d. cle. in psi. ex eis. Sed in casu nostro saltem tertia sententia est reformatoria, attento maxime quod in trecentis quinquaginta ducatis nullo modo dicitur concordare cum aliqua ex precedentibus sententiis: vt probaui supra in primo dubio. ¶ † Insuper et alio modo respondeo ad. d. cle. j. quia vbicunque euidenter[a] constat de nullitate sententie: et de ea manifeste probatur, saltem ex actis prius factis coram iudice, qui dictam tertiam sententiam tulit: tunc non habet locum dispositio dicte cle. j. et potest impedire executio per allegationem nullitatis, etiam si non sit nullitas surgens ex defectu iurisdictionis. ita voluit Oldr. in consi. cvi. incipiente quod litere executorie &c. per rationem que colligitur ex verbis d. cle. j. ibi dum dicit de calumniis litigantium occurratur &c. nam vbi euidenter constat de nullitate tunc cessat ratio calumnie. et sic cessante ratione legis, cessat eius dispositio. l. adigere. §. quamuis. ff. de iure patro. et in capi. cum cessante. de appel. Et istud in terminis nostris firmat Bald. et Saly. in. l. j. C. ne liceat tertio prouo. et domini de rota in suis decisionibus nouis, quos refert et sequitur Joannes de imo. in. d. l. si expressim. circa antepen. char. et Ludouicus romanus in. d. l. de pupillo. §. qui opus. et in. l. de viro. in trigesimasecunda fallentia. ff. solut. matrimo. et in. l. feriatis. ff. de fer. et dominus Car. in cle. vnica de sequest. pos. ¶ Bene facit quod no. Bart. in. l. j. in. iij. col. ff. de ope. no. nun. in. ver. oppono. ff. de leg. ij. §. quis eum &c. et Bald. in. l. j. C. si de momen. posses. fue. apella. in ver. denuo quero an tali omissione. et Petrus de ancharano in consi. ccvj. incipien. In christi nomine de iure communi &c. vbi dicit quod si statutum reiicit exceptionem nullitatis non intelligitur reiicere illam que euidenter constat ex actis per id quod no. glo. magna in. l. vbi pactum. C. de transac. ¶ Et per hoc not. per Inno. c. j. de offi. vi. ¶ † Comprobatur quia videmus quod quamquam contra agentem recuperande possessionis, non possit opponi exceptio dominij, vt. l. si quis ad se fundum. C. ad. l. iuliam de vi. et l. si maritus. C. de donatio. inter vir. tamen fallit quando de dominio seu iure rei conuenti euidenter seu notorie constaret: vt in c. significasti. de diuor. et no. gl. magna in. c. fi. de resti. spo. lib. vj. cum si. ¶ Nec ad hoc ob. si diceretur quod si esset verum quod vbi euidenter constat ex nullitate sententie ex actis quod impeditur executio trium sententiarum conformium sequeretur quod nihil esset specialiter inductum per. d. cle. j. de re iudi. in casu in quo late essent tres sententie conformes, cum etiam ita demum impediatur executio vnius tantum sententie, que in rem iudicatam transiuit, quando nullitas est euidens per no. per Inn. in. c. ex ratione. de appel. et per Bal. in. l. sui. §. condemnatum. ff. de re iudi. et per Cy. et alios in. l. ab executione. C. quorum appel. non reci. per Specu. in ti. de lit. contest. §. quando autem. ver. quid de causa nullitatis. et in tit. de libellorum concepti. §. nunc dicendum. ver. quid si sententie cum suis concor. quia respondeo quod immo per. d. cleme. j. de re iudi. est inducta specialitas in casu in quo petitur executio trium sententiarum conformium, quando vna vel due tantum late sunt que in rem iudicatam transiuissent, sufficit ad impediendum coram executore, quando reus se offerat incontinenti seu intra breuem dilationem probaturum de nullitate. Ita dicit Bar. in. d. §. condemnatum. et alij doc. in locis. s. allegatis per. l. pretor. §. marcellus. ff. de re iudi. ¶ Sed quando sint late tres sententie conformes hoc non sufficeret: sed requiritur quod hoc appareat ex ipsis actis. Nam tunc non potest dici quod exceptio nullitatis per calumniam opponatur: ideo tunc cessat ratio illius cle. j. vt ibi ver. calumniis &c. ¶ Sed ita est quod de exceptione nullitatis tam ex primo quam ex secundo capite supra deductis constat euidenter per acta. et de secundo capite nullitatis constat etiam ex actis factis coram ipso primicerio, que acta inducunt notorium: vt no. Inno. in. c. per tuas. de test. et in. c. ex insinuatione. de appel. et quod nota. gl. in. c. audientia. de accusa. et tex. in. c. cum olim. de ver. sig. et in. c. fi. de cohabi. cle. et mulie. ergo dicta exceptio nullitatis debet admitti ad impediendum executionem sententie. ¶ Potest etiam aliter responderi ad cle. j. de re iudi. quod illa loquitur quando solum per viam principalis petitionis agendo deducebat nullitatem. Nos autem sumus in casu in quo per viam exceptionis, reus, contra quem petita est executio, deducit nullitatem. et est differentia maxima inter casum quando solum per viam exceptionis, vt no. Ang. et Jo. de imo. in. d. §. condemnatum. et Spe. in titu. de libel. concep. §. nunc dicendum. circa fi. et Joan. andre. in. d. Spe. in titu. de lit. conte. §. quando. ver. quid de causa nullitatis. et Bal. in. l. fi. per illum tex. C. de ordi. cogni. circa fi. ¶ † Denique respondeo aliter ad preallegatam cle. j. de re iudi. quod dato quod exceptio nullitatis non deberet admitti ad executionem sententie, attamen vbi est apposita et probata: et sic petens executionem passus est probari exceptionem et nullitatem, vt in casu nostro debet tunc pronunciari super ipsa nullitate et impeditur executio, sicut dicimus, quod licet contra agentem possessorio recuperande non admittitur dominium ad impediendam restitutionem possessionis: vt dixi. s. Tamen si exceptio dominij fuit opposita et probata et sic actor passus est eam probari et super ea discutierit super dominio et petitorio pronunciandum et impeditur restitutio possessionis, in. c. j. de restitu. spo. vt no. Bal. in. l. si quis a se. C. ad. l. iul. de vi. et in. l. naturaliter. §. nihil commune. ff. de acqui. poss. ¶ Bene facit quod not. Inno. in. c. fraternitatis. de frigi. et in. c. cum Bertoldus. de re iudi. et in. c. cum lecta. de rescriptis. vbi voluit † quod licet contra presumptionem iuris et de iure non admittatur probatio in contrarium. l. rei. C. arbi. tute. l. antique. C. ad velleia. Tamen fallit[b] nisi parte non resistente fuerint facte probationes in contrarium: quia tunc valebunt. et sequuntur hoc doc. vbique. ¶ Et sic multis modis apparet quod dispositio dicte cle. j. de re iudi. non obstat aliquo modo. quod teneo pro constanti, sicut Deus est saluo semper iudicio saniori. ¶ Ex quibus omnibus concluditur quod appellatio Andree procedit, quia constat ex scripturis et libris sententiam primicerij fuisse iniquam et iniustam. natura † enim societatis est vt commodum et incommodum sit commune vt. l. cum duobus. §. quidam sagariam. cum. §. sequen. ver. proinde. et. l. si non fuerunt. ff. pro socio. quomodo ergo debet condemnari ad dandum socio totum in pecunia cum in societate non restent pecunie: sed nomina debitorum. de hoc tamen non discutio. sed alias quo ad merita scripsi, et me ad illas refero. ¶ Secundo infertur ex premissis quod dato etiam quod dicto Andree appellare non licuisset, tamen licitum fuit et est sibi dicere de nullitatibus predictis, et dico illas esse probatas et consequenter sententiam nullam et exequendam non esse. que conclusio habet etiam maximam equitatem quia per eam euitatur circuitus inutilis: vt fieri debet. l. dominus testamento. ff. de condi. indebi. l. fi. C. per quas perso. nob. acqui. nam si nunc super nullitate non pronuncietur, sed differtur et fieret executio secundum quod habetur in. d. cle. j. non euitaretur circuitus.

11, a, 12, 13, 14, b, 15 (marginal numbers)

a ¶ Euidenter. Roma. fin. cclxxxvij.

b ¶ Fallit. j. lib. iiij. consi. lxiij. nu. lxxxi.

Epitome.

1 ☞ Societas omnium bonorum satis dissoluitur, et quod vnus nomine proprio acquisiuit, non presumitur de pecunia communi.

Consilium. LXXVIII.

Discussis his de quibus in themate superius posito fit mentio. ¶ Puto de iure concludendum dictum Franciscum posse de iure petere dimidiam aut aliquam partem illorum bonorum que dictus dominus marcus suo proprio nomine tantum acquisiuit. ¶ Moueor quia Marcus videns quod Franciscus predictus frater suus non dabat ei aliquod subsidium, et quod dictus Franciscus de salariis non communicabat aliquid cepit dominus marcus acquirere et emere aliqua bona sub suo nomine, proprio: vt per instrumenta patere dicitur in quibus dicitur quod Marcus emebat de suis propriis pecuniis, et etiam presupponitur quod redditus bonorum communium dictorum prius non sufficiebat ad victum. ¶ † Ex quibus infero quod posito quod prius fuissent socij omnium bonorum dicti fratres: tamen attento quod postea dictus Franc. non communicabat de salariis aliquid, et dictus marcus cepit acquirere sub proprio nomine diceretur tunc dissoluta esse dicta societas, adeo quod ea que acquisiuit postea dominus Marcus communicare non tenetur. l. itaque. pro socio. not. Bartol. in l. Titium aut meuium. §. altero. ad fi. de admi. tuto. et in. l. prima. §. si quis interdicto. ff. de itin. actuque priua. ¶ Et per hoc patet non obstare id quod habetur in. l. actione. §. diximus. ff. pro socio. et. l. si patruus. et quod ibi no. Baldus in princip. C. communia vtriusque iudi. et id etiam quod habetur in. l. si societatem vniuersarum, et lege si quis societatem contraxerit. ff. pro socio, et quod notat Bartolus in dicto. §. † vbi habetur quod si duo fratres erant socij omnium bonorum et vnus aliquid acquisiuerit suo nomine, tenetur communicare illud proprio nomine acquisitum vt etiam plene no. et declarat Cy. in addi. in. c. cum duobus. §. si inter fratres. ff. pro socio. et ibi Bar. et Bal. in. l. j. ad fi. C. si quis

1, 2 (marginal numbers)

quis alteri vel sibi.⁊ in.l.si vt proponas.ad fi.C.de rei vē.⁊ in.l. cū oporteat.in.iiij.col.C.de bo.que lib.⁊ in.l.fi.§.quatuor.ff.de leg.ij.⁊ in.l.soci⁹.ff.si cer.pe.q2 leges ille loquunt qñ vnus communicabat in cōmunicando ⁊ in cōferēdo socialiter oīa vndecunq3 obueniētia,⁊ alter sibi retinebat seu pro se acgrebat.ita dicunt prefati doc.in dictis locis.¶ Sed cū presupponat in themate q tam dictus dominus Marcus quā dictus Franciscus etiā prius ceperit desistere a cōferēdo oīa sibi obuenientia dum dicitur in themate quod dictus Frācīscus ex salarijs non communicabat,⁊ sic cum videtur mutuo consensu tacite fuisse recessum ab illa vniuersali societate omnium bonorū,dato q remansisset inter eos aliqualis societas particularis,tū propter illā nō tenetur dominus Marcus cōicare cum Francisco predia que post suo noīe proprio acquisiuisset.ita inquit Bar.in.d.§.altero.per.l.si vnus.ff.pro socio.⁊ Bal.etiā in.d.§. si vnus.in lectu.antiqua.per illum tex.ita de facto dicit responsum fuisse in que.duorum fratrum qui quosdam actus fecerāt in communi ⁊ quosdam separatim,quod si vnus reperitur fecisse mercaturam proprio noīe,non teneatur illam communicare cum altero fratre.¶ Plus vr etiā velle Bal.in locis.s.allegatis:⁊ maxime in.d.l.si socius.† q etiam qñ non appareret quod Franciscus cepisset desistere a conferendo ⁊ communicando oīa:sed appareret dominū Marcum emisse suo proprio noīe sciente ⁊ patiente Francisco,qd tunc non teneret dictus Marcus communicare.ar.l.j.§.magistrum autem.ff.de exer.juncta.d.l.itaq3.⁊ ista est intentio Bal.vt patet per iura allegata per eum.¶ Et pdicta pcedunt vbi appareret q inter dictos fratres mortuo patre fuisset tacita vel expssa coita societas omniū bonorum,conferendo oīa vndecunq3 obuenientia adinuicem ⁊ postea destitissent communicare,vt dixi.s.⁊ narratur in themate.sed vbi non appareret aliquo tpe fuisse ɔctā societatem omniū bonorū inter eos conferendo ⁊ communicādo promiscue omnia vndecunq3 obuenientia iuxta no.in.d.§. altero.⁊ in.d.l.si patruus.⁊ in.d.l.cum duobus.per doc.⁊ per Bal.in.c.j.de benefi.fratrū.⁊ in.c.j.§.si duo fratres.de fratri.de nouo benefi.inuesti.⁊ in tracta.de duobus fratribus cum suis concor.tunc res res non habet dubiū:vt.l.cum duob⁹.§. papi.alias incipit.si fratres.ff.p socio.¶ Ubi tū ex pecunia cōi fuerūt acquisita per dictū Marcum illa predia.teneret dominus Marcus pro rata pecunie communis spectante ad dictum Franciscum reddere sibi,iuxta.l.⁊ quod ibi no.Bal.C.si quis alteri vel sibi.⁊.l.si ex ea pecunia.C.de rei vendi.in.d.l.si patruus.¶ Tamen in proposito non potest allegari q dicta pecunia ex qua empta fuerunt proprio nomine predia per.d. Marcū fuerit cōmunis,nisi hoc expresse pbetur per.d.Franciscū:† q2 psumunt empta illa pdia ex pecunia propria ementis nō ex cōi vt.l.si defunctus.C.arbi.tute.⁊ no.Bart.in d.l.si patruus.⁊ Bal.⁊ Saly.in.l.pe.C.si quis alteri vel sibi.⁊ etiam Bar.in.l.cū proponas.C.p socio.¶ Et ptz ex narratis in quo presupponitur quod reditus communes nō sufficerent ad victum seu ad necessitates communes,⁊ quod dictus dominus Marcus erat industriosus:nam narratur in puncto qd ille ex industria sua ⁊ suorū amicorum auxilio,acquisiuit aliquas terras.¶ Bene facit qd no.Spe.in tit.de iudi.§.sequitur.ver.vt aūt.in quarta parte.† vbi dum dicit qd si plures erant fratres remanentes in domo paterna mortuo patre ⁊ vnus erat habilis ad lucrandum,vt q2 erat artifex:⁊ tunc si quid acquisiuit nō presumitur quod acquisiuit ex bonis communibus.sed ex suis operis ⁊ industria sua nisi aliud pbet per.d.l.si defunct⁹.⁊.l.venditor.ff.de here.vel acti.vendi.⁊.l.iiij.ff.ad.l.falcidiam.⁊ cum dictus Marcus possederit dicta bona ⁊ possideat,⁊ Frāciscus est qui petit incumbit Francisco onus probandi quod fuerunt empta ex communi pecunia per no.per glo.in.l.cum oporteat.in princip.in versi.cuius substantia.C.de bo.que lib. Et no.Jo.an.in addi.Specu.in tit.de actore.§.j.in addi.incipiente,in summa.⁊ Bal.in auf.ex testamento.C.de col.in.vij. col.in ver.xj.capitulū ⁊c.bene facit qd no.xij.q.j.in.c.sint manifeste.⁊ ea.causa.q.v.in.c.nulli.⁊ qd not.Bald.in.l.si pariter. ff.de re.du.ex quibus concluditur q stantibus verbis his de quibus in themate dicto,non potest obtinere prefatus Franciscus petens partem istorum bonorum tanquam communiū vel communicandorum per dictum dominum Marcum que proprio nomine emit ⁊ acquisiuit.

Summarium.

1 ¶ Causa appellationis sicut deuoluit totā causam,ita causa nullitatis.

3 Snia super libello inepto ita nulla,vt neqneat reformari.

6 Error debet esse visibilis,vt sententiam reddat nullam.

Consilium.LXXIX.

Prospectis verbis sententijs ⁊ libellis ⁊ his de qb⁹ ī themate fit mētio,dico q quāuis An.in.l.j.C.qñ puo.non est nece.⁊ in.l.si expssim.de appel.fuerit in opinione qd ille q cognoscit sup nullitate snie,solum possit reformare sniam nullam,⁊ cognoscere de a iustitia vel iniustitia ipsius sententie,qñ ipsa sententia fuisset nulla propter sordes ⁊ corruptionem seu iniquitatē ipsius iudicis,qui sententiam tulerat.ita intelligebat tex.in ver.absentem.⁊ in ver.per iniuriā.iuncto verbo,reformabis.C.de accu.

¶ Propria.Roma.consi.iij.Cor.cōsi.xcviij.lib.iiij.Dec.ɔs.cccxlviij.Bertā.cons.ccliij.viso cōsula.lib.iij.

1 ¶ † Tamen communis opi.est qd qñocunq3 snia sit nulla qñ defectus est in sententia seu concernentibus ipsam sententiā,⁊ non in reliquis substantialibus ipsius processus possit reformari per.l.j.ver.sed si huius.ff.que sen.sine app.rescin.⁊ per.d.l.absentem.Nam dicta lex non loquitur qñ snia esset nulla pter errorē calculi expressum in snia,vt q2 dixit quia quinquaginta que debes ex tali causa,⁊.xxv.que debes ex tali,faciunt seu cōstituūt cētū:ideo te cōdēno in cētū.nā iudex corā quo petebat executio talis snie,ɔ quē opponebat de nullitate ⁊ errore,vt ibi glo.in versicu.questionis poterat reformare dictum corrigendo errorem.¶ Preterea non subest ratio quare magis debeat reformari sententia quando est nulla propter sordes iudicis,quam quādo est nulla ob alium defectum.¶ Et istam opi.tenuit Inno.in.c.cum contingat.in gl.magna.ff.de offi.deleg.⁊ sequitur Bar.in.l.si vt proponas.la.j.C.quomodo ⁊ quando iudex.† vbi dicit quod sicut causa appellationis

2 deuoluit totam causam ⁊ totum negotium ad iudicem appellationis,vt possit ex noua causa sententiā reformare.l.fin.ff.qd cum eo.l.per hanc.C.de tempori.appella.ita etiā facit causa nullitatis:quia facit quod possit ipse cognoscens de nullitate ipsam sententiam reformare cum totum negotium deuoluat ad eum per.d.l.absentem.⁊.d.l.j.⁊ dicit Bart.no.⁊ tene mēti hoc dictum:quia a me amplius nō audiuisti tale verbum.ita etiā tenet ipse in.l.j.C.quando prouo.non est neces.⁊ in.l.si est expressum.p alleg.circa penul.col.⁊ Ant.de bu.⁊ do.Abb.in c.dilecto.de appel.⁊ Bal.⁊ Ang.⁊ Jo.de lig.in.cle.j.de re iudi.¶ Et Joānes de Jmola in.d.l.si expressim.vbi dicit hanc esse eorū opi.q̄ sibi videt equior ⁊ rōnabilior ratione circuitus vitandi,vt.l.dominus testamēto.ff.de condi.indebi.¶ Et respondit ad.d.l.absentem.in.ver.per iniuriam.s.ex animo commissam.Alio modo potest intelligi per iniuriam.i.non iure:vt probatur in.l.sed si qcūq3.§.iniuria.⁊ in.l.ij.⁊.iij.ff.ad.l.aquil.⁊ instit.eo.tit.⁊ ita etiā tenet Abb.in.c.cū Joannes.in fin.de fi.

3 instru.¶ † Est verū quando nullitas surgeret ex actis in qb⁹ substantiaretur ⁊ fundatur sententia:vt quia libellus esset ineptus quo casu sententia super eo est nulla:vt not.glo.instit.de obliga.in princip.in gl.que incipit,istud.quam ad hoc pōderat ⁊ singularē reputat Bal.in.l.actori.in fine.C.de reb⁹ creditis.⁊ no.etiā Baldus in.l.ex hoc iure.in penultima col.⁊ in l.fin.in princip.ff.de iustitia ⁊ iure.⁊ Antonius de butri.in capitulo examinato.de iudi.⁊ tali casu sententia nulla non pōt reformari,ita not.dicit Petr⁹ de anchara.⁊ Joānes de imo. ⁊ dominus Abbas in.c.cum dilecti.in notabilibus per illum tex.de emp.⁊ ven.⁊ Bal.in.l.ij.C.de rescin.vendi.in.q.vbi dicit ad hoc esse tex.meliorē qui sit in iure.in.d.c.cū dilecti.⁊ reputat hoc mēti tenendū.¶ Sed iste nō est casus noster,quia in libello non fuit ineptitudo:sed si quis fuit defect⁹,fuit in so-

4 la sententia.¶ † Bene fateor quod vbi pria sententia esset nulla ex eo quia in ea sit expressus error si iudex postea pnuncians super dicta sententia eā simpliciter cōfirmat:talis sententia cōfirmatoria redditur nulla ipso iure:quia sententia confirmatoria referens se ad primam videtur continere eundē errorem quē continebat prima.d.l.j.ff.que sentē.sine appellatione rescin.no.Barto.⁊ omnes in.l.j.C.de errore calculi.secus si prima sententia erat nulla ex alia causa quam ex expressione erroris in ea:quia tunc si iudex sequens confirmat illam sententiā confirmans non erit nulla.vt nota.glo.⁊ docto.in.l.prima.C. quādo puoca.⁊ ibi clare Bal.in versiculo quarto quero vtrū iudex.⁊ firmant omnes in.l.expressim.de appellationi.sed iste non est casus noster:quia non querimus hic an sententia secūda simpliciter confirmans primā,prout iacet,sit nulla.¶ Sed querimus an possit reformari.⁊ dicendum est q sic,vt tenetur

5 magis cōmuniter,vt dixi.¶ † Fortius dici pōt q dicta sententia non contineat expressum errorē iuris:q2 licet in snia dicat cōdēnam⁹ dictos Juliū Cesarē,Ant.patroniū Jaco.⁊ quēli-

het eorū insolidū & dictū eius authorē &c. tū nō per hoc est quod dicatur expressus error iuris. nā quāuis actiōes hereditarie regulariter diuidantur inter heredes pro hereditarijs portiōibus. l. j. C. si cer. peta. l. pro hereditarijs. C. de heredi. acti. attamē quia in verbis sententie nō exprimitur, quod cōdemnentur vt heredes, & quilibet insolidū hereditario nomine, dato quod ex mēte iudicantis appareat iunctis scripturis quod eos intēdit cōdēnare ex causa hereditaria, attamen per hoc nō dicitur esse iuris error talis qui 6 reddit sententiam ipso iure nullā. ¶ † Quia ad hoc vt expressione erroris reddatur sententia nulla, requiritur quod error sit taliter expressus, quod oculo corporali legi possit, & inspici in ipsa sententia, & nō sufficit quod ex mēte cōprehēdatur, seu quod sententia ex mēte reducatur ad erroneū intellectū, vt singulariter voluit Inn. in c. p. & g. de offi. dele. & ant. de bu in c. ab excōicato. de rescri. vbi reputat hoc singulariter notandū & reputat do. Abb. in c. j. de re iudi. ¶ Bene facit quod no. gl. & doct. in c. j. de testi. bene fateor quod sententia nō est cōformis in libello: vt patuit in iuribus vulgaribus. Sed hec disputatio non est necessaria: quia posito quod esset expressus error: tū posset reformari vt patet per predicta. nec est necesse vt prius pronūcietur, an sit reformanda vel nō, sed satis est procedere ad vlteriora: id est ad ipsam reformationem & sententiam. l. a precedente. & ibi not. Barto. C. de dila. c. ex parte. el. iij. de app. c. cum super. de ordi. co. Et hoc videtur mihi ipsa veritas alterius rectius sentientis, iudicio semper saluo.

Summarium.

Consi. LXXX.

Examinato processu querele, seu accusatiōis institute per Joannē Joseph de cesena, seu eius procuratorē cōtra Franciscū de brunacijs, & statutis mihi trāsmissis, vna cū alio processu alias in cā ciuili agitato, inter dictas partes puto nos esse in casu quod accusatore nō probante reus debet absolui. l. qui accusare. C. de edē. & c. j. de eccl. benefi. ¶ Non enim ob. in primis si diceretur probatā esse intentionē dicti Joannis ex respōsione alias facta per dictum Franciscum, cuidam positioni producte per dictum Joannem de anno. Mcccclxj. in qua positione cōtinebatur quod dictus Joannes tenuit & possedit dictam petiā terre de qua ad presens vertitur questio, per annos saltem sedecim cōtinuos proxime preteritos. & Franciscus respōdit illi positioni quod credit de duodecim annis: sed ita est quod in accusatione seu querela instituta accusatur dictus Frācisc⁹ de cōturbatione possessionis dicti Joannis, de anno. Mcccclxj. tū quia 1 possit dict⁹ Joā. replicare † quod si semel possedit vetere tempore de quo in respōsione facta dicte positioni, presumitur etiā quod postea possederit si allegat se possedisse & possidere, vt no. in. l. siue possidetis. C. de proba. & Ange. in. l. nō ignorabit. C. ad exhibēdū. & per Cy. in. l. super lōgi. C. de prescrip. lon. tempo. & per Joā. and. in addi. Spe. in tit. de peti. & pos. §. j. ad fi. & Barto. in. l. Celsus. 2 ff. de vsuca. cū cōcor. ¶ † Pōt aliter responderi quod ille scripture illi⁹ asserti antiqui processus fidem nō faciunt: eo quia presupponitur etiam & probatur quod ille assertus notarius actoris erat spuri⁹, seu natus de non legitimo matrimonio: & tales dicuntur infames, vt not. Azo in summa. C. ex quib. cau. infa. irro. in penul. col. Unde secundum eum repelliūtur a dignitate, nisi propter inopiam nō legitimi competitoris. l. generaliter. §. spurios. ff. de decurio. & l. ij. C. de dig. lib. xij. & not. Bald. in. l. ij. ff. de lib. & posthu. & in. l. generaliter. §. j. C. de insti. & subsit. sub cōdi. fac. ¶ Unde succedit decisio Bar. in. l. eadē. ff. ad. l. iul. repe. vbi dixit quod infamis sicut non potest exercere officiū tabellionatus quod habet in se dignitatē, iuxta. l. ij. C. de dignit. ita non poterit exercere publicū officiū aliquod, puta quod esset notarius ad banchum. allegat not. in. l. ij. §. miles. ff. de his qui not. infa. & no. per Bal. in. l. cassius. ff. de senato. Joānes de imo. in. l. infamē. ff. de publi. iudi. ¶ Ergo cum dict⁹ notarius asserat se predicta fecisse tanquam notarium ad banchū leonis causarum ciuilium communis Cesene, sequitur quod non potuit dictū 3 officiū exercere. ¶ † Nec obstat si diceretur quod debent nihilominus valere gesta per eū eo quia cōmuni opinione fuit reputatus legitimus & naturalis & idone⁹ tabellio actorum, iuxta ea, que habētur in. l. barbarius. & in. l. actuarios. C. de numerarijs & actuarijs. lib. xij. & hoc nota. Bar. ita no. etiam Innoc. & alij in. c. nihil. de ele. & Bal. in. l. secūda. C. de sentē. & interlocuto. omnium iudicum. in versicu. modo quero hec lex &c. Et late in terminis nostris probat Bar. in. d. l. j. in vj. q. C. de test. & etiam Bal. in. l. secunda. in vlti. col. C. de ser. & aqua. & Bartolus in tractatu represaliarum. in. v. q. secunde partis principalis. & Spec. expresse in titu. de instru. edi. §. restat. versi. quid si is qui nō est notarius. & sequitur hic Jo. an. vbi. s. versi. & sciās. & ibi vult quod non sufficit quod esset in quasi possessione officij & sic requiritur etiam probare de creatione & cōmuni opinione. & not. etiā Jo. de imo. in. l. testium. §. j. ff. de testa. & Bald. in. d. l. Barbarius. & ita loquitur illa lex. ¶ Quinimo requiritur quod cōmuni opinione fuerit reputatus legitimus: & sic idoneus ad illud officiū. vt in. d. l. barbarius. & ibi nota. gl. in verbo fructus sit. & d. l. j. C. de test. & declarat Bald. in. d. l. ij. in vl. col. C. de serui. & aqua. in. d. l. barbari⁹. in. xij. col. & Spe. in. tit. de proba. §. j. versic. verū licet &c. & meli⁹ in tit. de instru. edi. §. restat. ver. illud autem notandū est. & doc. in. d. c. j. in fi. de fi. instru. in qb⁹ locis concludit quod non sufficeret quod cum aliquibus, puta quod cum duobus gessit se pro tabellione dicti officij: sed quod communiter ab omnibus seu saltem a maiori parte ita habeatur. d. l. j. cū ibi nota. C. de testa. & not. plene in. c. cōsultationib⁹. de iure pa. ¶ Preterea posito quod illa cōfessio probaret cōfessionē Joan. hoc nō sufficit ad cōdēnationē Fran. quia nō est probatū de traditione facta per Franciscum, put in querela continetur, vt infra ostendam. & pari ratione non obstant nonnulle attestationes recepte olim in dicta causa ciuili ad fauorem dicti Jo. ad probandum de possessione sua, de quibus apparere dicitur aperte ex actis dicti notarij minus legitime nati & consequenter minus legitime electi ad dictum officiū, vt dixi supra, dicti asserti testes fuerūt recepti presente & vocato quodā asserto procuratore dicti Frācisci, de cuius mādato nihil ap- 4 paret. ¶ † Et licet fuerit pronunciatum mandatum cuiusdā ser Antonij de zandinis, tāquā procuratoris dicti Francisci, esse legitimum, tamen illa pronunciatio non nocet Francisco: quia non aderat. l. cum non iusto. ff. de collu. deteg. & tex. in. l. non idcirco. §. cū postea. & ibi Bal. & Ang. ff. de iudi. Innocen. & Joan. an. in. c. sup literis. de rescrip. & Spec in titu. de fideicō mis. versic. quid si videtur. & Joan. an. c. ij. de procura. in. vj. & not. Cy. Bar. Bald. & Ray. et reliqui scribentes in. l. licet. C. de procura. & Bal. in. l. falsus. in pen. col. C. de fur. ¶ Quinimo iurarunt ipsi testes non presente ser Antonio asserto procuratore, nec etiam citato: sed presente quodam ser Lanciloto tanquam procuratore substituto: de cui⁹ substitutiōe nihil inuenii actis. ergo ille attestationes nihil nocent tanquam nō legitime recepte. l. si quando. C. de testi. ¶ Et illi testes nō deponūt de aliqua turbatione facta per dictum Franciscum dicto Joāni, & maxime secūdum quod deductū est in querela vel accusatione postea instituta per Joannem. ¶ Nunc vidēdū est an per testes receptos in presenti causa sit fundata intentio dicti Joānis petentis condemnari Franciscum, tanquam turbantem dictum Joannē in possessione sua, faciendo eam arari & seminari non cū voluntate dicti Joānis possessoris de anno Millesimo quadringentesimo sexagesimo secundo. ¶ Et ad hoc probādum primo est inductus Joannes balbi, & iste nō probat: quia est contrarius his que deponit alter testis, quod a tēpore trium annorum & citra & per ipsum tempus conduxit a dicto Francisco brunolij dictā petiā terre & eam laborauit & granum recollegit, & respondet de fructibus Francisco. Dictus vero Budo deponit quod de eodem tempore Joannes balbi laborauit, & fructus recollegit pro Joanne Josephil, a quo cōducebat dictam terram: & sic neuter eorum probat, vt nota. in capi. nostra. de testib. & iste vere Budo secundus testis dicit se nescire de turbatione facta per Frāciscum: quinimo iste Budo in fine sui testificatus videtur sibi contrariari, dum dicit quod iam sunt anni duo quod Blasi⁹ zamas amatoris laborauit pro francisco brunacij & supra cōtrariū dixerat. si bene inspiciatur tempus de quo deponit, dum dixit quod iam sunt decē anni quibus vidit dictam terram arari a Frācisco per duos annos, & postea per Joānē balbi per temp⁹ octo an-

norum.¶†Nā illa verba.s.iam sunt decē anni, intelliguntur de
decē annis ꝓxime ꝑteritis:vt ptz ex no.p Bar.in.l.celsus.in
vlt.col.ff.de vsufca.l.cū q calēdis.in prin.ff.de ver.ob.vbi si ꝓ
baui p testes deponētes qđ iam sunt decē anni qđ possedi ta
lem rē non retinerē modo possessionē.lz dicerē me possidere ꝓ
presenti,si illa verba,iā sunt anni decē,non intelligant de ꝓxi
mis ꝑteritis.p no.in.l.lz.C.de acq.poss.ꝛ in.l.siue possidetis.
C.de ꝓba.in.l.j.C.de ser.fug.ꝛ plene no.doc.in.l.si de eo.§.qui
forte.ff.de acq.pos.cū si.Cuius ꝯrīū dicit Bar.in.d.l.celsus.in
pe.ꝛ vlt.col.ita ēt vult Ant.de but.in.c.lz cām.de ꝓba.circa fi.
pe.char.Faciūt no.p Bal.in.l.iudi.ad fi.C.de rei vē.ꝛ sic appa
ret qđ dict⁹ scđs testis tanꝙ sibi ꝯrī⁹ nō ꝓbat.l.qui falsa.ff.de
testib.ꝛ.l.eos.ff.de fal.iiij.q.iiij.ver.itē q falsa vel varia.¶Nec
reducit ad cōcordiā dictū vni⁹,vt no.ꝓbat Bar.in.d.l.eos.p
illū tex.ꝛ Ja.bu.in.l.de etate.ff.de ꝓba.ꝛ Ant.de bu.ꝛ.d.Ab.
in.c.cū tu.de testi.ꝛ Jo.an.in.l.inter stipulātē.§.j.de ver.obl.ꝛ
est de mēte gl.in.d.c.in nr̄a.quā ibidē hoc ꝓderat An.de bu.
Itē alia rōne nō ꝓbat dict⁹ dn̄s Jo.balbi.de turbatiōe fcā p
Frāciscū qꝛ lz dicat ꝙ Francisc⁹ locauit Jo.amatoris ꝛ ħ etiaz
interrogat⁹ in cā sciētie solū reddit rōnem:qꝛ dicit qđ ita vidit
Jo.amatoris laborare ꝛ granū recolligere ex dicta petia ter
6 re:q̄ oīa nō inferūt ꝙ Frāciscus locauerit.† vn̄ per rōnem dicti
redditā p testē,si ratio nō est cōcludēs,infringit dictū eius, vt
no.in.l.solā.C.de testi.ꝛ not.doct.in.c.cum cām q̄ inter archi
epm.de testi.ꝛ bn̄ ad ꝓpositū declarat Bal.in.l.cōueticulā.in
vj.col.de epis.ꝛ cle.ꝛ in.l.data opera.in.xviij.col.C.q accusare.
¶Nō ob.ꝙ testis dicat qđ est vicinus:qꝛ nō dicit ꝙ est Fran
7 cisci brunacij adeo qđ concludit quo ad eū.¶† Preterea illa
a rō.scio,qꝛ sum vicinus,[a] non concludit nisi in his q̄ cōmuniter
sunt nota vicinis.vt circa diuitias,circa mores ꝛ filia ał's non:
vt declarat Bal.in.l.cōueticulā.in.vj.vel.vij.col.de epis.ꝛ cler.
ꝛ Ang.ꝛ Pau.de ca.in.l.j.ff.si cer.pet.¶Unde fm̄ Ange.ꝛ
Pau.de ca.ad probandū quod vicin⁹ vel coniunctus tu⁹ fece
rit vnū ꝯctū non est bona redditio rōnis sui dicti.s.si dicat scio
qꝛ sum vicin⁹,vt ꝓbat in.l.qm̄ sororē.cū ibi no.p Bal.C.de in.
delib.vn̄ bn̄ cōcludit ꝑsumptiue ꝙ sciret an Joānes de maio
re vicin⁹ suus laboraret illā possessionē:sed nō cōcludit ꝑsum
ptiue qđ illā sibi locauerit Frācisc⁹ brunacij vel alius aut quod
poti⁹ Frācisc⁹ locauerit ꝙ alius.¶Itē ad probandū dictam
locationē verā nō dat cōtestē:ꝛ sic est singularis ꝛ p cōsequēs
nō probat.l.iurisiurādi.C.de test.c.in oī.de test.¶Itē dictus
Budo.non ꝓbat turbationē factā p Frāciscū,lz dicat qđ iam
sunt anni duo,ꝙ Blasi⁹ iacti⁹ amatoris laborauit dictam ter
8 rā ꝓ Frācisco brunacij,†nā idē est dicere,facio pro Titio,ꝛ fa
cio nomine Titij.l.fideicōmissa.§.interdū.ff.de le.iij.ꝛ no.bar.
in.l.j.§.nūciatio.in.iij.co.ff.de ope.no.nū.in.d.l.fideicomissa.§.
plerūqꝫ.ꝛ Ang.in.l.si pupilli.§.j.ff.de nego.gest.ꝛ aliquid per
Bar.in.l.ad idē.de ver.ob.¶Et constat qđ qs pōt facere no
mine frācisci:ꝛ sic testis ille non cōcludit vt requirit ad hoc vt
ꝓbat.c.in ꝑsentia.de ꝓba.ꝛ.l.neqꝫ natales.C.de pb.¶Idem
isti duo testes sunt singulares.prim⁹ deponit qđ Jo.an.ama
toris laborauit ꝓ Frācisco brunacij ꝛ secūd⁹ deponit de Bla
sio iactius amatoris:ꝛ sic tāꝙ singulares non ꝓbāt.c.bone.de
elec.c.licet cām.de ꝓba.ꝛ licet dicat iste secund⁹ testis qđ au
diuit a Jo.amatoris qđ dictā terrā cōduxerat a Frācisco bru
nacij:tn̄ nō probat cōtra Franciscum:qꝛ deponit de auditu ab
9 alio.l.si qn̄.cū ibi notatis.C.de testi.¶† Itē qꝛ sola locatio fa
cta per Frāciscum alio nō probato,nō est sufficiēs probatio ad
turbationē possessionis nisi probet qđ per talē locationem fuit
impeditus Joānes vti,vt fert re vel possessiōe sua.l.vim facit.
ff.de vi ꝛ vi ar.ꝛ patet ex no.per Bar.in.l.j.§.huius autē inter
dicti.circa prin.ff.vti possidetis.¶Terti⁹ testis Frācisc⁹ Bo
tardi etiā nō probat aliquid sufficienter de turbatione facta p
Franciscū,vt ptz ex depositione sua iūctis his q̄ dixi ad infrin
gēdū ꝓbationē pcedētis testis.¶Quart⁹ testis.s.iacti⁹ ama
toris q nō ꝓbat etiā aliqđ quod viderit dictū Franciscū ꝓba
re dictū Joannē Joseph in sua possessione,faciēdo arari ꝛ se
minari prout in q̄rela.ꝛ licet dicat ꝙ Joānes amatoris cōdu
xit dictā petiā terre a Frācisco:tñ si totū ei⁹ dictū bn̄ legat, vr̄
deponere se scire:qꝛ hoc audiuit a Joanne p̄dicto fratre suo:ꝛ
sic deponit ab auditu ab alio.Itē quo ad ꝓbatiōnē dicte loca
tionis ꝛ turbatiōis est singularis,posito quod aliqđ probaret.
¶Quint⁹ testis.s.Baptista,etiā sufficienter nihil probat quo
ad possessionē Joānis,nec quo ad turbationē factā per dictuz
Franciscū,de qua nihil in effectu deponit.Sextus ꝛ vltim⁹ te
stis.s.ser.Barthasar non probat de possessione saltē intentata
ꝛ deducta accusatione.Item deponit solū de cōfessione facta
p dictū Franciscū parte ꝑsente in qua cōfessione probāda est
vnicus ꝛ singularis.ideo non probat.d.l.iusiurandi.cum simi.
Preterea deponit qđ Frāciscus cōfessus est se locasse Joāni
amatori.ꝛ sola locatio nō sufficit ꝓ turbatiōe:vt supra est ostē
sum.¶Nec obstat qđ in capitulis Frācisci contineat,qđ ipse
grauit ꝛ seminari fecit:qꝛ respōdeo quod Frācisc⁹ deducit pa
trē suū,ꝛ se post mortē patris tenuisse ꝛ possedisse continue:ꝛ
de ꝑsenti possidere:ꝛ quod ibi apparet Joannē tenuisse ꝛ qđ
tenuit ꝛ possedit eū,respectu possessiōis dicti Joānis, ꝛ sic nō
dicit se turbasse Joānē in sua possessione:imo Joannes dicit
potius ipsum antiquiorē possessorē turbasse,quod talis posses
sio non prodesset Joanni.l.j.in fi.cū.l.seq.ꝛ.l.si duo.in princip.
10 cū ibi no.ff.vti possi.ꝛ in c.lz cām.de proba.¶†Preterea pro
ducens capitula nō videtur etiā cōfiteri ea que in eis ꝯtinent,
vt decidit Joan.and.in.c.fi.de iureiur.lib.vj.in nouella.et An
tonius de but.in.c.quoniam contra.in.j.col.in notabilibus.de
probatio.¶Pro parte dicti Francisci:quia aut sunt singula
res circa ꝓbandā dictā locationē factā per Franciscum Joan
ni curatori:vel deponunt de solo actu locationis,qui non suffi
cit ꝓ turbatione,vt dixi,deponunt de confessione facta absen
te parte:nō sufficit:vt.l.fi.ff.de interro.act.l.certū.§.si quis ab
sente.ff.de cōfes.vel nō deponūt aliquid de tpe quo Joannes
11 asserit se turbarū.¶†Et si qui sunt qui aliter deponāt illi ꝓ
bant de possessione antiquiori ꝛ longissima Juliani pr̄is dicti
Francisci:ꝛ successiue de continuata possessione dicti Franci
sci,saltē vsqꝫ ad tēpus a quo nō distamus ad decē annos,ha
bito respectu ad tēpus huius accusatiōis institute, ꝛ sic possi
debat iam sunt decē anni ꝛ ante sequit qđ nūc asserendo possi
dere dr̄ cōtinuo possedisse,cum retineat possessio animo qđ est
tp̄s decē annorū,vt not.in.d.l.licet.ꝛ.d.l.in fundū.§.fundū.ff.
de vsuca.ꝛ p cōsequēs nō pōt dici probasse Joānē habentem
possessionē iuniorē ꝛ clādestinā:ꝛ non potest cōtra aliū posses
sorē antiquiorē.d.l.j.in fi.cum.l.sequēt. ꝛ.l.si duo.in prin.cū ibi
12 no.per gl.ꝛ Bart.ff.vti possi.¶†Et statutū predictū loquens
de turbante aliquem in possessione sua,dꝫ intelligi de possessio
ne ciuili,vt notat Bal.in.l.j.C.cōmunia de vsuca.ꝛ nō debet
intelligi de possidēte clā qui inquietaret ab eo a quo clam possi a
det:qꝛ dꝫ interpretari fm̄ ius cōmune.l.ij.C.de noxa.c.cū dile
ct⁹.de cōsue.¶Et probata est possessio dicti Frācisci per plu
res testes q sunt testes de possessione Joānis:qꝛ si qui sunt in
hac causa examinati testes,q deponant de possessione Joan
nis sunt ad pl⁹ quinqꝫ illi qui de hoc loquunt,sꝫ plures sunt il
13 li q ꝓbāt de possessione Frācisci.¶†Et qn̄ essent pares prefe
runtur testes deponētes de antiquiori possessio.d.c.licet cām.
ꝛ no.Jac.but.in.l.incerti.C.de interdi.ꝛ Bart.in.d.l.si duo.cū b
concor.ꝛ maxime:qꝛ Franciscus est reus.c.ex lr̄is.de probat.
cū si.¶Ex quo apparet qđ etiam stante probatione facta de
possessione antiquiori,potuit ꝛ pōt dictus Franciscus reuoca
re confessionē alias factā in primo iudicio,in quo videtur cōfes
sus ꝙ Joannes possideret per.xij.annos:qꝛ cum illa respōsio
14 Frācisci cōcernat actū possidendi ipsius Joannis,†ꝛ sic factū
alterius dicit tolerabilis error adeo qđ ꝓbato de errore potest
reuocari.l.fi.ff.pro so.l.qđ vulgo.ff.pro emptore.iuncta.l.error.
cum ibi no.C.de iur.ꝛ fac.igno.cum ibi no.ꝛ in.l.nō fatetur.ff.
de cōfes.ꝛ in.c.fi.de confes.ꝛ in.l.si quis delegauerit.ff.de noua.
Et in proposito nostro no.Spe.ꝛ Jo.and.in tit.de posi.§.fina.
versi.itē si parens.ꝛ gl.in.c.fi.in ver.iuxta causam.de iureiurā.
lib.vj.fortius voluit Bart.in.d.l.error.ꝛ in.d.l.non fatetur.qđ
qn̄ quis rn̄det positioni aduersarij etiam si illa rn̄sio penderet
a facto proprio,in quo alias nō reputat error esse probabilis.l.
quāquā.ff.ad velleia.ꝛ.c.ab excōicato.de rescri.tamen in casu
b nostro in quo respondetur positioni[b] ꝛ sic persuasioni aduersa
rij poterit talis positio reuocari,p̄textu erroris probatorē se
aliter habere.allegat no.in.l.j.in fi.alias est in.l.ij.ff.qn̄ actio de
pecul.est annalis.¶Et tunc etiam post sententiam in alio iu
dicio,in quo agatur alio remedio posset fieri reuocatio talis er
roris, secundum Bart.in.d.l.error.circa fin.prime colum.per
d.l.j.in fin.alias est.l.secunda.incipit quesitum.in glo.magna.
in fi.ff.quando actio de pecu.est annalis:ꝛ ibi est casus ꝛ exem
plum huius decisionis secundum vnum intellectum:ꝛ ita etiā
dicit Ant.de but.in.c.fi.de confes.in penul.colum.ꝛ Paulus
de castr.in.d.l.quesitum.¶Imo etiam vbi alias non posset
quis mero iure post sententiam petere reuocari confessionem
suam erroneam:tamē ratione probabilis erroris,admittat ad
reuocationē erroris etiam post latam sententiam s.mediante
restitutione in integrum,que cōceditur hoc casu etiam maiori
ex clausula generali si qua mihi iusta causa.l.cum fideicōmis
sum.ff.de confes.ꝛ no.Bartol.in.d.l.non fatetur.in prima col.
¶Ex quibus apparet an licuerit dicto Frācisco reuocare di
ctā cōfessionē.Item illi testes producti per Franciscū qui de
ponunt ipsum arasse ꝛ secasse ꝛc.vt est maxime Uitalis ꝛ An
dreas de lignano ꝛ similes deponunt de lōgissima continuata
15 possessione Francisci vsqꝫ in tēpus presens.† Merito dictum

[a] ¶Uicin⁹.S.lib.j. cōsi.lj.nu.iiij.Ale. Jas.l.j.si cer.peta. Aret.c.cū cām.j. colū.v.de testib. Cur.senior consil. lj.

[b] ¶Positioni.S.li. j.ꝯs.xlvij.nu.xvj.

eorum deponentium virtualiter in fauorem Francisci,nō potest per partem aduersam diuidi ꝛ pro ea parte acceptari tm̄ pro ea parte in qua deponunt quod Frāciscus fecit arare ꝛc. vt no.probat Bal.in.l.nulla.ff.de legi.bene faciunt no.p Innocen.in capit.fraternitatis.de hr̄.ꝛ per legistas.in.l.si ex falsis.C.de transac.cum cōcor.Nec curo de testibus productis alias in causa ciuili:quia ad illos est responsū supra.Nec insisto etiam super aliquo titulo Joan.quia de hoc non est.pbatū in hac causa sufficienter:concludo absoluendum esse dictum Franciscum a petitis.

Epitome.

1 ☞Sentētia cōtinēs expressum errorē statuti noti nulla est.

Consilium.LXXXI.

Ponderatis his De quibus in themate fit mētio,ꝛ his que copiose scripta sunt per celeberrimū dominum consultorem.¶ Puto verū esse de iure quod dictus Joannes debeat absolui a petitis per dictā dominam Franciscam contra venditionem factam dicto Joā. 1 nullo modo esse nullam seu annullādam.¶ †Moueor:quia sententia expressum errorē statuti continēs dicitur esse nulla, sicut quando cōtinet expressum errorem iuris communis, dū modo tale statutum sit redactum in volumine statutorū ꝛ sit notum iudici,vt not.Barto.in.l.cum prolatis.ff.de re iudi.et Baldus in.l.secunda.in principio.C.quando prouoc.ꝛ Joānes andreas etiam in additio.Spec.in titu.de sentētia prolata.§.iusta.in addit.inci.est sciendum.ꝛ Bald.in disputatione sua incipiē.statuto cauet quod fenerator ꝛc.circa.iij.col.ꝛ domin⁹ Abbas in.c.j.l.j.de re iudi.quia statutum est ius ciuile ꝛ commune loci vbi viget.l.omnes populi.ff.de iustitia ꝛ iure.ꝛ prima distinctione ius ciuile.plus dicit scilicet in preallega.l. 2 secūda in princip.†quod quando sentētia esset lata cōtra constitutiones,extrauagantes,ꝛ sic nō redactas in volumine statutorum,est verum quod valeret si tales cōstitutiones essent edite extra locum in quo lata est sentētia,secus in eodē loco: quia facta in consilio populi habent pro notorijs in ciuitate. ar.eorū que not.glo.in.l.si tutor.C.de peric.tuto.et per not. in l.ea quidē.in materia notarij.C.de accu.¶ Sed ita est quod ex forma statuti sub rubri.de creditorib⁹ cessantium ꝛ fugitiuorū vt inter se sint pares ꝛc.est prouisum quod vxores cessantium pro iure dotis,non admittantur ad defensionē bonorum talium maritorū,nec ad petēdum aliquid de ipsis bonis quominus fiant in dicto statuto contenta.Nec etiam ad petendū aliqd de dictis bonis alienatis per syndicos vel alios ad hoc potestatē habētes,nisi soluto matrimonio prout latius in dicto statuto cauetur,ergo cum per sententiam latā per sex mercatores et decem mercatores additos fuerit cōtrarium in effectu declaratum,quo ad casum nostrum.¶ Primo q2 per dictam sententiam etiam constante matrimonio est declaratū, quod dicta domina debeat tempore vite sue habere vsumfructum aliorum bonorum immobilium emendorū ex pretio dictorum bonorum mariti venditorū per dictos syndicos,ꝛ sic impeditur distributio dicti pretij inter creditores contra formam statuti.¶ Item per dictam sententiam prouidetur,q̄d non facto deposito eo modo quo in sententia continet intelligatur dictam mulierem bene recurrisse pro dictis suis dotib⁹ ad dicta bona mariti cessantis male vendidisse:vt pleni⁹ in dicta sententia continet:et per consequens non potest negari ꝙ 3 talis sententia sit expressa cōtra dispositionē dicti statuti.†sicut enim quando statutū dicit,nō deberi reddi ius bannito,ꝛ iudex in sententia dicat,condemno Titium Seio bannito.nō valet sententia tanquam continens errorem statuti exp̄ssum, vt inqt Jo.an.in addi.supra alleg.et Bal.in dicta disputatione per.l.j.§.itē cum cōtra sacras.ff.que sen.sine appella.rescin. et.ij.q.vi.§.diffinitiua.Jta est in casu nostro,q̄d ista sententia feratur in fauorem dicte mulieris seu vxoris prefati cessantis cōtra formā dicti statuti.Et plus dicit Bald⁹ in disputatione sua in tertia col.quod etiā sententia esset nulla, quāuis error nō esset expressus in sentētia sed libello et ex sentētia nominaretur ista tanquam vxor cessantis.¶ Bene faciunt not.p Bartolum in.l.prima.C.de errore calculi.et not.etiam exp̄sse Bart.in.l.secūda post medium.C.de re iudi.¶ Plus voluit 4 Jac.de are.ꝛ Joā.an.in addi.p̄allegata ꝙ etiā† qn̄ non esset exp̄ssus error in snia:vt q2 in casu suo nō esset fcā mētio,in sententia q̄d agens esset bānitus.vel in casu nostro non esset facta mētio,quod ista esset vxor cessantis tamen sententia in ei⁹ fauorem lata non valet quando statutum dicit quod bannitus nec similis nō audiat seu ei ius nō reddatur.l.j.§.j.ff.de ferijs. saltem quando iudex exceptionem banniti,sed in casu nostro exceptionem quod ipsa esset vxor cessantis habuit pro probata.Nā si habuisset pro non probata potuisset valere sententia secundū ar.l.fin.C.de fide instru.et.l.si autē.C.de fide instr.§.si quocunque.ff.de neg.gest.et.l.q̄d in diem.§.primo.ff.de cōpēsa.¶ Sed in casu nostro hoc nō fuit:quia iudices habuerunt pro constanti,quod ista esset vxor cessantis vt ostēdit ordo p̄cedendi et forma sententie.vnde dicit Joan.andr.in loco pal legato:quia an habuerit iudex exceptionem pro probata,colligetur ex qualitate descriptionis facte circa exceptiones argu. l.fin.ff.de iureiuran.Et istud etiam quo ad casum nostrum tenuit Bald.in.l.scire oportet.§.consequens.per illum tex.ff.de excu.tuto.sequens Jaco.de are.qui ita disputādo tenuit.ꝛ ita etiam firmat quo ad casum nostrum Bal.in.l.non dubium.in vlti.q.C.de legi.ꝛ in.l.j.ad fi.in.v.q.C.de hr̄.insti.ꝛ in.l.edita. in pe.col.in repetitione paduana.C.de eden.et Ange.ꝛ Joā. de imo.in dicta lege cum prolatis.ꝛ Joānes de imo.in dicta l.j.§.j.per illum tex.ff.de fer.facit quod no.Jacobus de Bel. in.§.ad excludendas.in aut.de litigio.et tex.in.l.secunda.§.primo iuncta glo.prima.ff.qui satisda.cog.et quod per illum text. not.Barto.in.l.licet.C.de procura.¶ Fortius quādo est p̄cedens fundamentum posset etiā dici,quod iudices prefati qui erant iudices causarum ciuilium non potuerunt imponere dicto Joan.penam illam annullationis dicte venditionis,in casu in quo non faceret depositum intra tempus prefixum in sententia,vt not.Hosti.et Joannes andreas in.c.Raynald⁹. et Bartolus in.l.prima.C.de vsu.fis.lib.decimo.et Baldus ꝛ Angelus in.l.secunda.ff.de publi.iudi.et Bald.in.l.prima.in princip.C.comminationes vel epistolas.cum si.tamen circa hoc non puto expedire insistere stante priori fundamēto.Ex quibus concludo prout in principio dixi.

Summarium.

1 ☞Substitutio fcā extraneo p v̄ba mere directa obliquatur.
3 Fideicommissum vniuersale licet transeat in ecclesiā ipso iure,tamen debet consequi possessionem de manu heredis.
4 Statutum de possessione continuanda in heredem nō h3 locum si reperitur possessio apprehensa per alium.
6 Statutum de possessione continuanda in heredem nō habet locum in fideicommissario vniuersali.
7 Statutum correctorium non extenditur ad casum fictum.
9 Precarium collatum post mortem nil operatur.
11 Constitutum non transfert possessionem nisi precedente causa habili.
13 Heres tenetur reddere rationem fideicommissario:et an vxor presumatur requisiuisse de bonis viri.
14 Administrator non presumitur acquisiuisse ex bonis que administrat.
15 Testator non potest remittere inuentarium in preiudiciū creditorū,sed bene in p̄iudiciū eorū qui capiūt ex suo testamento.
16 Pensiones diuiduntur pro rata fructuum perceptorum.

Consilium.LXXXII.

Perspectis his que In themate sunt prascripto narrant,visis ꝛ instrumētis de quibus in themate ipso mētio habita est.¶ Circa primum dubiū quo q̄rit,an dicti nepotes p̄fate Berte habere ꝛ ɔseq debeāt possessionē oīm rerū q̄ tenebant per dictā Bertā tēpore ei⁹ vite ꝛ mortis,ꝛ p cōsequēs an dicta fabrica conseq debeat hereditatē dicti Petri de manu heredū Berte, an vero fabrica cōsequi debeat possessionē hr̄ditatis sine facto et restitutione ipsorum heredū maxime itāte forma statuti dicētis quod heres intelligatur in eadē possessione in qua erat defunctus tēpore mortis,et ante p duos mēses sine alia app̄hēsiōe, et ꝙ in eadē debeat manuteneri per potestatē vsq3 ad cognitā rationē.¶ Et anteꝙ ad decisionē huius primi dubij veniam, est videndū ex qua seu quali substitutiōe vocet fabrica ad hereditatē dicti Pet.ꝛ attēto ꝙ dicta substitutio fuit p v̄ba directa ꝛ p verba cōia simul.Nā dixit testāor ꝙ post mortē Berte instituēe substituebat ꝛ hr̄dē vniuersalē īstituebat ꝛ esse volebat dictā fabricā.p quā ɔiūctiōem v̄borū directorū ꝛ cōium potest

potest institutio tradi ad fideicōmissum etiā eo casu quo non posset valere iure directo per.l.recusare.§.titi⁹.ⁿ ibi no. Bar. ff.ad treb.ⁿ no.Bart.in.l.cēturio.ff.de vulg.ⁿ pupil.in verbo, quarto principaliter quero.§.expediui.ⁿ not.doct.ⁿ maxime Moderniores in.l.cēturio.in materia cōpendiose substitutio nis.extra de testa.facit.l.si titio.la.j.ⁿ qd ibi no.Bar.ff.de vsu fruc.leg. ¶ †Quinimo etiā dato qd non esset adiunctum verbum,substituo,qd est verbum cōmune.l.iam hoc iure.cum ibi no.per doc.ff.de vulga.ⁿ pup.l.generaliter.§.cū autē.C.de insti.ⁿ substi.ⁿ not.gl.in.l.precibus.C.de impu.ⁿ ali.substi.§.extraneo.in ti.de pupil.substi.sed solum esset adiectū illud verbum,instituit.tñ fateri opz adhuc esse verū qd dicta substitutio facta extraneo[a] per verba etiā mere directa trahitur post aditam hereditatem ad fideicōmissum:per.l.verbis ciuilibus. coniuncta gl.ⁿ ibi doc.ff.de vulg.ⁿ pup.ⁿ.l.sceuola.cū ibi no. ff.ad treb.ⁿ in terminis nostris firmant hoc Bal.ⁿ Ang.post Martinū sylli.in.l.miles ita in prin.ff.de testa.mili.ⁿ Bal.ⁿ Saly.in.l.extraneū.C.de here.insti.ⁿ Bald.ⁿ Ange.in.l.si ex pluribus.ff.si pars here.peta.ⁿ Bal.ⁿ aliȷ̄ post eum in.l.hereditas ex die.ff.de here.insti.ⁿ Bald.in.l.id qd pauperibus.in xiiȷ̄.q.C.de epis.ⁿ cler.ⁿ Ang.ⁿ Moder.in.l.filius a patre.in prin.ff.de libe.ⁿ posthu.ⁿ Ang.in.l.si ita.§.fi.eo.tit.vbi refert ita tenuisse Jaco.de are.ⁿ Oldr.ⁿ Benedi.de plumbi.in.l.libertas.ff.de manumis.testa. ¶ †Et multomagis hoc pcederet,vbi in testamento esset adiecta clausula cōsueta codicillaris,que semper operatur,qd vbi substitutio est facta per verba mere directa,si non potest habere effectum iure directo,trahitur ad fideicōmissum.vt.l.si frater.C.de fideicō.insti.de pupil.substi.ⁿ no.expressius etiam Ang.in.d.l.verbis ciuilibus. per no.per glos.ⁿ sequitur hoc etiam Jo.de imol.dicens hoc esse singulare.idem vult Ang.in.l.j.ff.de iure codicil.ⁿ in.d.l. precibus.ⁿ Ang.ⁿ Moderni.in.l.pupillari.ⁿ in.l.centurio.ff. de vulga.ⁿ pup.ⁿ moderni.in.c.Raynutius.de testa. ¶ Hoc presupposito redeundo ad principale quesitum dico qd si teneremus opi.quem sequitur Bal.in.l.vt inter diuinum.C.de sacrosanct.eccle.†vbi tenuit quod fideicōmissum vniuersale etiam relictum ad pias causas non transeat ad fideicommissarium ipso iure absq restitutione.l.omnibus.cum.l.sequen.in prin.ff.ad treb.ⁿ Roma.in repe.aut.similiter.C.ad.l.falci.in xxj.speciali enumerato inter specialia vel priuilegia concessa pie cause,in vltimis voluntatibus:clarum esset q dicta fabrica haberet cōsequi de manu heredū dicte Berte.Sed adhuc si teneamus opi.contrariam.s.qd ipso iure[b] transeat ius fideicōmissi in piam causam absq restitutione,vt tenuit Bart.in sua disputatione incipiente,filiū adultū.ⁿ Bart.in repe.l.j.C. de sacrosan.ecc.in.vj.q.v.qōnis principalis.ⁿ ibi Bal.in repetitione in.xxiȷ̄.col.in ver.super hoc quesito,qd est valde dubitabile ⁊c.ⁿ Bal.in.l.pe.in prin.in.§.cum autē.in vlt.col.C.ad treb.ⁿ in.l.id qd pauperibus.in.xxiȷ̄.q.C.de epis.ⁿ cle.ⁿ.Pet. de anch.ⁿ Jo.de imo.in.c.cum tibi.de test.Jmol.d.l.cēturio, col.xx.per.d.l.fi.C.de sacrosan.eccl.ⁿ.§.si quis autem.in auth. de eccle.tit. ¶ Et tunc dico qd fabrica ipsa non potest sine facto heredum dicte Berte tenētium dicta bona cōsequi possessionē ipsorū bonorum cōprehensorū in fideicōmisso vniuersali,etiā in casibus in quibus ipso iure transit ius fideicommissi vniuersalis in fideicōmissarium,etiā si fideicōmissarius sit ecclesia vel alia pia causa,vt no.gl.in.d.l.fi.C.de sacrosan.eccle. ⁿ in.c.iȷ̄.extra de cōsue.in gl.fi.ⁿ gl.j.in.l.j.§.sed quoties.ff.ad treb.ⁿ Bald.in.d.l.pe.§.cū autem.in pe.col.C.ad treb. ¶ Bene facit lex.cum heres.in prin.ff.de acqui.pos.ⁿ qd no.in.l.cum duobus.§.idem respōdet.el.iȷ̄.ff.pro socio.ⁿ in.l.commissa.ff. de publi.cū si. ¶ †Nec ad hoc obstat si dicatur q statutum disponit q heres intelligitur esse in eadē possessiōe in qua erat defunctus tpe mortis ⁿ ante per duos mēses: ⁿ fideicommissarius vniuersalis venit appellatione heredis.l.j.§.de illo.cū ibi no.per Barto.in.l.postulante.versi.sed ⁿ in huiusmodi.ff. ad treb.ⁿ.l.si filius.ff.quod cum eo.qr respondeo primo qd illud statutum non operatur,q⁹si possessio reperiatur apprehensa[c] per alium possit heres seu fideicōmissarius authoritate dicti statuti absq citatione possessoris apprehēdere ppria authoritate possessionē,hoc in terminis dicit Bal.in rubrica. extra de cau.pos.ⁿ proprie.in.iiȷ̄.col.in ver.sed quero statuto Papie cauetur quod heredi continuetur possessio testatoris ⁊c.vbi querit an stante dicto statuto,heres possit petere se immitti in possessionem ex edicto diui adrian.ⁿ dicit q sic in executione dicti statuti,ⁿ q ita practicatur Mediolani,sed secus eum ad hoc est citādus ille qui corporaliter possedit,dato q heres,qui vult vti bñficio dicti statuti,possideat ficte.allegat in.l.prima.§.necessario.ff.si mulier vent.nomine.de quo etiā aliquid tetigit Cyn.ⁿ Baldus in.l.ea lege.C.de cōdictione ob causam.ⁿ per Bal.in.c.item cum quis.de restit.spol.ⁿ in aut. defuncto.quo ad propositum plenius no.Bald.ⁿ loquitur in dicta rubrica. ¶ Facit qd no.Pau.de castr.in.l.si sorori.C.de iure delibe.vbi querit stante dicto statuto qd possessio defuncti cōtinuetur in heredem:si contingat q aliquis post mortē defuncti occupauit bona hereditaria:vtrum heres post aditā hereditatē habebit interdictum adipiscēdi,scz quorū bonorū, vel remedium.l.edicto.C.de edi.diui.Concludit in effectu qd sic,per not.per Pe.ⁿ Cy.in.d.l.ea lege.Nam fm eum licet authoritas dicti statuti faceret ipsum possessorem iuris:tñ non facit ipsum possessorē facti ⁿ cū effectu:vnde dicit q quousq heres habeat effectualem possessionem perinde est ac si nullā haberet per not.in.d.l.ea lege. ¶ † Scdo respondeo qd nos tractamus de possessione que erat inter Bertam heredem dicti Petri.ⁿ Fabrica per fideicommissum substituta ipsi Berte non de succedere Berte.sed ipsi Petro testatori:vt.l.coheredi. §.cum filie.ff.de vulga.ⁿ pupil. ¶ Cum ergo statutum disponat possessionē defuncti intelligi translatam in heredē eius, nō pōt intelligi in casu nostro q possessio que erat apud Bertam heredē Petri intelligatur translata in fabricā per fideicōmissum substituta Petro:qr vt dixi,Fabrica non est heres ipsi⁹ Berte,de cuius possessionis translatione agit. ¶ †Preterea dictum statutum fm Bal.in dicta rubri.de cau.pos.in fi. debet intelligi de iusto ⁿ vero herede.Facit.l.j.§.hoc interdictum de cisterna.ff.de fonte.ⁿ qd ibi no.per gl.ⁿ doc.ff.de neg. gest.ⁿ.l.fin.C.de his qui veni.eta.impe.c.in costra.de iniur.et l.j.in fi.ff.si ager vec.vel emphy.cum suis cōcor. ¶ Sed fideicommissarius[d] non dicitur vere heres,sed ficte:vt traditur in l.si filius.§.j.ff.quod cum eo.in versic.quodammodo.ⁿ.d.l.postulante.in versi.sane.in versic.heredis loco.ⁿ in ver.quodam modo.que dictiones fictionē denotant.l.si me in vacuā.cum gl.sequē.ff.de acqui.pos.ⁿ.l.in suis.ff.de libe.ⁿ posthu.ⁿ instit. de here.quali.ⁿ diffe.§.sed sui.ⁿ not.Bart.in.l.si is qui pro emptore.in.vj.col.ff.de vsucap.ⁿ in.l.iȷ̄.ff.ad maced.ⁿ in.l. maritus.§.legis.cum ibi notatis per Bar.ff.de adul.iūctis no.per Bal.C.de libe.prete.in aut.ex causa.in.xiȷ̄.col.in ver.iȷ̄.oppono.ⁿ videtur q nō omnia dñ declarat fideicōmissariū non per oīa haberi loco heredis. ¶ Et hoc saltē procedit in casu nostro attēto q dictū statutum est cōtra ius cōmune,ⁿ regulas positas in.d.l.cum heredes.in prin.ⁿ.l.j.§.Sceuola.ff.si qs testa.liber esse ius.fue. ¶ †Unde succedunt vulgares cōclusiones que habent qd regulariter dispositio statuti correctorū iuris communis non extenditur ad casum fictū.argu.l.precipimus.C.de appella.licet aliud sit in dispositiōe iuris communis:ⁿ pbatur in.l.gallus.§.ⁿ quid si tantū.ff.de lib.ⁿ posthu. ⁿ ibi hanc doctrinam tradunt doct.maxime Barto.ⁿ expressius Joā.de imo.ibi,ⁿ in.l.j.§.lex Falcidia.ff.ad.l.falci.ⁿ nota.docto.in.c.fin.de cōsue.lib.vj.ⁿ Jo.an.in regula de possessore.in mercu.ⁿ Bart.in.l.omnes populi.j.q.principali.ff.de iusti.ⁿ iure.ⁿ Bald.in.l.meminim⁹.C.de legi.here.ⁿ in.l.sine possidetis.C.de proba.ⁿ in.l.iȷ̄.§.voluntate.ff.sol.ma.ⁿ in.l.si quis non dicam rapere.C.de epis.ⁿ cleri.ⁿ in.l.trāsigere.C.de transac.ⁿ in.l.si quis seruo.C.de fur.ⁿ do.Abb.in.c.ad audientiam.de cle.nō resi. ¶ Et per hoc patet non obstare id q habeť in.l.j.§.de illo.ibi not.Bar.ff.ad Treb.ⁿ ibi loquiť in dispotione iuris cōmunis:nō in dispositione statuti correctorū prout est casus noster. ¶ † Nec predictis obstat q in dicto instrumēto protestationis facte ann.Mcccclxiȷ̄.dicta Berta cōstituerit se pcario possidere nomine dicte Fabrice oīa ⁿ singula bona,ⁿ etiam petias terre.ⁿ alias res per eā acqsitas:quas ptestata fuit acquisiuisse noīe ⁿ vice ac ad vsum ⁿ cōmoditatē dicte fabrice substitute ex testamēto pdicto post mortē dicte Berte.Et cōstat q per precariū regulariter trāsferť in rogatū possessio ciuilis,ⁿ retineť naturalis per rogātem.l.ⁿ habet.§.eum qui.cum ibi nota.ff.de preca.l.interdum.in principio.ⁿ ibi per Bal.ff.de acquiren.possessio.plene per Bartol. in.l.creditores.C.de pign. ¶ Et per cōsequens dicta fabrica potest ingredi possessionem bonorū ratione ciuilis possessionis in eam translate ,etiam si resisteret possessor habēs naturalem possessionē.vt declarat Bart.in.d.l.si creditores maxime in.iȷ̄.ⁿ iiȷ̄.q.principali per.l.cum fundum.ⁿ.l.qui possessionē.ff.de vi ⁿ vi armata.ⁿ not.doct.in.c.potuit.super glo.penul.extra de loca. ¶ † Quia respōdeo qd dictus actus cessiōis ⁿ precariȷ̄,ⁿ oīs eius effectus est collatus post mortē dicte Berte.patet ibi dum dicit sponte confessa fuit ⁿ protesta. ac dicit ⁿ spōte confitetur ⁿ protestatur coram testibus infrascriptis in presentia ad petitionem,ⁿ instātiā,ⁿ reqsitionē peregrini quondā Antoniȷ̄ de medicis,ⁿ mei Frācisci de borsagnis notariȷ̄ ifrascripti,vt ⁿ tāq publice psone amborū stipulātiū recipiētiū noīe ⁿ vice,ad vsū,ⁿ cōmodū,ⁿ vtilitatē pre-

[a] ¶ Extraneo Alexā.d.l.verbis ciuilib⁹.col.iiȷ̄.Ang. are.insti.de vulg. ⁿ pupil.§.extraneo.benedi.repe. c.Raynuti.versi. absq lib.more.iȷ̄. cōsil.xxxv.cū seq. Bertran.cōsi.ccj. visis duobus.col. fi.li.iȷ̄.Guid.pap. cōsi.cciȷ̄.in fi.cōsil. cciiȷ̄.col.iȷ̄.Jas.cō si.lxxiȷ̄.lib.iȷ̄.

[b] ¶ Ipso iure.hanc vbiq tz Alexan. tam legendo vt.l. j.§.sed ⁿ quoties. ad trebel.quā cōsulendo vt.s.e.li. consil.iiȷ̄.nu.xvj. ḡsi.lviȷ̄.in fi.j.lib. iȷ̄.cōsil.xxiiȷ̄.in fi. Idē Pau.consil. clȷ̄.nu.iiȷ̄.libro.iȷ̄. Jas.consil.ccxiiȷ̄. col.fi.lib.j.ⁿ est veritas [illegible]

[c] ¶ Apprehensa. quā limitationē tenet Rapha.cu. l.pomponius.§. quesitū.ff.de acq. pos.Jmol.consil. xvj.Jas.l.si sororē.C.de iure deli. cōsil.clxviȷ̄.col.v. ix.libro.j.consilio clȷ̄.lib.iiȷ̄.Antoni.rub.consi.cxxj. Sz est falsa vt tenet Bñdic.Repe.d.c.raynu.x. mortuo itaq testatore.iȷ̄.nu.lxxiȷ̄. [illegible]

[d] ¶ Fideicōmissarius.hanc.iȷ̄.limitationē tz Rubr. d.cōsi.cxxj.nu.iiȷ̄. ⁿ oēs ⁿ est verissima.ⁿ lz bñdictus vbi.s.nu.lxxiiȷ̄. alleget quedam a resta tholosana ī contrariū tamen dicendū q in illis erant alia facta ⁿ alie probationes [illegible]

cte heredis substitute prefati quondã Petri, ꝛ post mortem dicte Berte qđ dictas tales petias terre, res, ꝛ bona, ac possessiones emit ꝛ acquisiuit nomine ꝛ vice, ꝛ ad vsum, ꝛ commodum dicte fabrice heredi substitute ex testamēto prefati quondam Petri post mortem ipsius Berte heredis antedicte ꝛ de pecunia hereditatis dicti Petri ꝛc. Et ibi dum dicit vt amodo actionibus vtilibus ꝛ directis, ꝛ modis omnib⁹ dicta Fabrica seu Massarius ipsius fabrice eligendus per patronos nominatos in testamento prefati quondam Petri post mortem ipsius Berte possit, ꝛ valeat agere. Et ibi dum dicit his tñ pactis ꝛ conuentionibus solenniter celebratis ꝛ appositis cum celebratione presentis contractus in ipsa celebratione: ꝛ post vcz qđ liceat ꝛ licitum sit eidem Berte heredi antedicte ꝛ quoad vixerit posse disponere de dictis petijs terrarum ꝛ rebus ac bonis ꝛ possessionibus de quibus supra pro libito voluntatis ipsius Berte ſm dispositionē testamēti dicti Petri. Ita tamē qđ vigore presentis protestationis ꝛ cessionis nō intelligatur esse derogatum alicui iuri dato ꝛ tributo per prefatum Petrum eidē Berte in dicto testamēto de bonis ꝛ hereditate prefati Petri, ꝛ subsequēter promisit dicta Berta predicta rata habere sub pena dupli pro quibus omnibus ꝛ singulis firmiter seruādis obligauit dicta Berta se ꝛ suos heredes, ꝛ successores, ꝛ oīa sua bona ꝛ specialiter suprescriptis petias terrarū q̃ bona, ꝛ res, ac petias ꝛ terras prefata Berta heres se pro dicta fabrica herede substituta ꝛ agentibus pro ea, ꝛ eius nomine precario iure constituit possidere: ꝛ vsq̧ ad plenam ꝛ integram obseruationē premissorum ꝛc. ¶ Sed ita est qđ vbi possessor confert precarium post mortem[a] suam vt si quis post mortē suam cōstituat se precario nomine ab aliquo possidere nihil operatur: vt inquit singulariter Ang. in. l. quãuis. §. si cōductor. ff. de acqui. pos. arg. illius tex. ꝛ quia confertur in tēpus mortis, quo possessio defuncti, est extincta. l. qui vniuersas. §. qđ per colonum. ff. de acqui. poss. ꝛ. d. l. j. §. sceuola. ¶ Quod autem intelligatur dicta constitutio precarij collata post mortem Berte ostēdunt euidenter omnia verba dicti instrumēti. Nam vigore testamēti dicti Petri cōstat, qđ Berta qñ viuebat debebat habere dominium ꝛ possessionē omnium bonorū ꝛ rerum hereditatis Petri, ꝛ per cōsequens dictaruʒ 10 rerū emptarū per dictam pecuniam hereditatis† q2 vniuersalibus, vt est hereditas res empte ex pecunia hereditaria, succedunt loco pecunie ꝛ dicūtur res hereditarie. l. imperator. §. si. cum. l. seq. ff. de leg. ij. l. si rem ꝛ pretium. in princ. ꝛ ibi not. ff. de peti. heredi. ¶ Et dicta Berta expresse declarauit qđ per contēta in dicta protestatione vel cessione qđ non intendebat derogare alicui iuri sibi cōpetenti occasione dicti testamenti: ergo apparet q̧ noluit, dum viuebat, dictã possessionem in dictam fabricam transferre. facit. l. qui absenti. §. j. ꝛ. l. si me in vacuam. ff. de acqui. pos. vbi si possessio traditur sub conditione non transfertur incontinēti, sed solum eueniente conditione si tēpore eueniētis conditionis extrema sunt habilia: ergo in casu nostro nō fuit ab initio trãslata possessio in fabricam: quia non fuit intētio cōstituētis nec post mortē cōstituentis potest intelligi translata: q2 eo tpe fuit extincta, vt dixit Ant. in. d. l. 11 quãuis. ¶ † Pro hoc facit quia qñ dñs cōstituit se possidere noīe alterius, non transfert possessionē ex tali constituto, nisi precedat causa habilis, vt cōcludit Barto. in. l. qđ meo. circa. j. col. ff. de acqui. pos. per. j. no. per gl. ꝛ per. l. ei a quo. ff. de vsufc. sed hic quo ad trãsferendã possessionē ante mortē Berte nulla interueniebat causa habilis, ꝛ per ɔ̃ns dici non potest possessionē esse transtatã in fabricã viuēte Berta: post mortē autē etiã nō potuit transferre per tale cōstitutū vt est dictū. ¶ Ad predicta etiã facit qđ no. Bald. in. l. ex testō. C. de fideic. ꝛ in. c. ij. de feu. dato in vicē legis cōmisso. vbi voluit q̧ talis cōstitutio precarij tãqua assessoria reguletur ſm principale cui accedit. cū ergo principaliter dispositio Berte p̄dicte apertissime fuit collata post mortē bene sequit̃ q̧ ita intelligit̃ collatū p̄carium predictū, vt etiã satis per verba instrumēti dictū est su12 pra. ¶ † Quãtum vero ad sequentia quesita dum querit̃ quid de fructib⁹, ꝛ de pecunia: ꝛ alijs bonis mobilibus repertis in domo habitationis heredis predicte tpe mortis, an debēt esse p̄cipue heredū, an veniant in restitutione predicta, vel aliter cōstito saltē de pecunijs qđ forēt dicti quondã Petri attento q̧ Berta potuit p̄cipere tot fructus ex possessione sua postq̧̃ fuit sua, q̧ verosimiliter ascenderant ad dictam quãtitatē dicte pecunie. ꝛ quid iuris de ipsa etiã si non potuisset percipere ex dicta possessione sola, sed ex dictis alijs bonis per eã acquisitis ꝛ etiam ex bonis hereditarijs. Et quid de affictibus sibi debitis tempore mortis etiam ex locationibus factis per eam de bonis hereditarijs, an sui heredes valeant exigere, ꝛ suos facere: an vero spectãt ad ipsam Fabricã. Rñdeo qđ fructus receptos in domo habitationis dicti heredis non debēt restituere Fabrice substitute per fideicommissum etiam si fuerint percepti ex bonis hereditarijs dicti Petri, seu ex dictis bonis per Bertã acquisitis in. l. fideicōmissaria. in prin. ꝛ ibi plene not. in. l. mulier. §. si heres. versic. alia causa. ꝛ. l. ex asse. ff. ad 13 treb. ¶ † Quãtū aūt ad pecuniã dico qđ posito q̧ heres vniuersalis teneat̃ reddere fideicōmissario rōnē rerū que erant in hereditate, ꝛ teneatur de administratione ꝛ dilapidat. l. cū tale. §. titius. cū glo. ꝛ ibi no. doc. ff. de cōdi. ꝛ demō. ꝛ. d. l. mulier. §. si heres. cū. §. seq. ꝛ declarat Bal. in. l. filiū quē habentē. in fin. C. fa. ercis. Tñ fideicōmissarius qui dicit q̧ dicta pecunia erat in hereditate Petri tpe mortis dicti Petri mariti. d. Berte dʒ p̄bare: q2 vnusquisq̧ p̄bare dʒ id qđ fundamētū est intentionis sue. l. ei qui. ꝛ in. l. exceptiōibus. in prin. ff. de proba. cum vulgari. ¶ Et dato qđ ea que mulier acquisiuit cōstante matrimonio presumatur in dubio habuisse de bonis[b] viri, vt. l. etiam. C. de dona. inter vi. ꝛ vxo. l. v. ff. eo. tit. ꝛ in. c. significauit. cum ibi no. de dona. inter vi. ꝛ vxo. siue de hoc vertatur lis cōstãte mat. siue soluto matrimonio per diuortiū vel per morteʒ viri ſm opinionē Ioannis glo. in. d. l. quintus. Tñ si talia bona nō fuerunt acquisita cōstãte matrimonio vt in casu nostro, non presumūtur acquisita de bonis mariti, vt probatur in. d. l. etiam. in ver. matrimonij. ꝛ firmat Sali. ibi in. d. l. quintus. per 14 illū text. ¶ † Et regulariter licet quis administrauerit bona alicuius, nō p̄sumitur de bonis eius acquisiuisse saltem vbi ex cōiecturis aliud non apparet. ꝛ. l. si defunctus. C. arbi. tu. ꝛ per gl. ꝛ doc. in. l. cū op2. in prin. C. de bo. que lib. ꝛ per Bal. in. l. facultas. in fi. C. de iur. fis. li. x. ꝛ qđ no. do. in auc. licentiam. C. de epis. ꝛ cle. ꝛ in. c. cū in officijs. de test. ꝛ notabiliter tradit Bald. in auc. ex testō. in. vij. col. C. de col. in ver. xj. caplm qđ agenti ɔ possidētem oīa incūbat on⁹ probãdi. facit qđ no. gl. in. c. sunt 15 manifeste. iij. q. j. ꝛ ea. q. v. nulle. ¶ † Et non pōt imputari dicte mulieri qđ nō fecerit inuētariū, q2 fuit p testatorē expresse exonerata a cōfectione inuentarij iuxta. l. fina. C. arbit. tut. ꝛ. l. cū tale. §. titius. ff. de cōdi. ꝛ demō. ꝛ ibi Bal. ¶ Et posito qđ talē cōfectionē inuētarij nō possit remittere testator ad preiudiciū creditoris: vt per Bal. in. l. fi. §. cum igit̃. C. de iure deli. tñ quo ad preiudiciū legatariorū vel fideicōmissariorū potuit cū esset in potestate limitare ipsum fideicōmissum. l. videamus. §. iurare. ff. de in li. iur. ita cōcludit Pau. de ca. in. l. nemo pōt. ff. de leg. j. ꝛ p̄batur in. d. l. cū tale. §. titius. ¶ Et tãto magis p̄cedunt p̄dicta attēto qđ dicta quãtitas pecunie potuit percipi ex fructibus possessionis dicte Berte, vel saltē ex fructib⁹ hereditatis Petri, qui quaten⁹ percepti fuerūt tpe vite Berte spectabãt ad eam, vt est dictum. faciunt bene ad hoc notata 16 in. l. cum op2. cū concor. ś. alleg. ¶ † Quarto vero queritur de affictibus debitis tempore mortis Berte ex locationibus factis per eam de bonis hereditarijs: puto concludendum quod pro rata perceptorū ꝛ collectorū fructuuʒ tēpore mortis Berte, pro quibus fructibus debebatur pēsio, spectare debēt pensiones ad heredes Berte: quia iudicatur de ipsa pēsione debita prout de fructu iam percepto, ꝛ ipse fructus pro quo debetur pēsio perceptus erat maxime qñ tractamus de restitutione bonorū que non sunt ex volūtate restituere debentis, sed ex necessitate. l. defuncta. in prin. ff. de vsufru. ꝛ no. Bart. in. l. fi. ff. de iur. fis. ꝛ doc. maxime Bald. ꝛ Salyc. in. l. fructus. C. de act. emp. ꝛ Bald. in. l. j. in. iij. col. de vsufr. leg. ꝛ doc. maxime Moderni in. l. iulianus. §. si fructib⁹. ff. de ac. emp. ꝛ hãc distinctioneʒ facit clare Saly. in. d. l. fructus. etiã in fructibus eiusdē anni, ꝛ partim perceptis, ꝛ partim non etiã pro rata perceptorū fructuū iudicet̃ de pēsione, ac si percepta esset ꝛ per ɔ̃ns pro illa rata spectare dʒ ad heredes Berte, per. l. in fideicōmissaria. 17 in prin. ¶ † Postremo inquãtum queritur nūquid de acquisitis per suprascriptã Bertam vigore dicte protestationis concessionis, accessionis, qđ ius sit quesitum, ꝛ an in possessione vel dominio seu in quo, ꝛ an in Fabrica intelligatur possidere vigore predicti precarij an vero Berta intelligatur possedisse attento qđ ipsa dū vixit semper tenuit ꝛ vsufructuauit, ꝛ per consequens heredes dicte Berte esse debeant possessores bonorum predictorum. Satis patet decisio ex his que dicta sunt in primo dubio. Nam dico quod per dictam protestationem ꝛ cōfessionē probatur ipsa bona acquisita debere iudicari de hereditaria, ꝛ hereditatis dicti Petri per dictam legem imperator. §. si. cum. l. seq. de leg. ij. ꝛ eo videtur qđ post mortem dicte Berte vigore substitutionis transit ius dominij in ipsam fabricam iuxta. l. fin. C. de sacrosanct. eccles. ꝛ ea que dicta fuerunt in primo dubio: sed non transit possessio in Fabricam: vt probaui supra, sed transit in heredes dicte Berte tam vigore dicti statuti quam etiam ratione apprehensionis, si eam apprehenderunt. Alexan.

[a] ¶ Mortē. idem Deci. l. 3ctus. nu. xij. de reg. iu. Ias. ɔsi. cxlvij. col. viij. li. j. cōsil. vj. col. ix. ɔsi. lxxxv. col. fin. li. iij. late Ant. negusa. tract. pig. p. ij. mēbro. ij. nu. iij. cum seq.

[b] ¶ Viri. Frã. aret. ɔsi. xxxj. cur. seni. ɔsi. xxiij. deci. ɔsil. ccxxxvij. col. fi. nenisa. in syl. nu. fol. lxviij. Frã. cre. sin. vj. Anto. de pra. vet. j. lib. iij. cōsil. cxxxiij. nu. ij. alci. tra. p̄su. reg. iij. p̄sum. xxvj. amplia etiã dū est vidua intra annū luctus Alb. d. l. quintus. Ang. ɔsi. cxxxvij. dissoluto ɤbū. cōsi. cclxxx. nu. xiij. lib. ij. fallit respectu tertij. Alex. j. li. vij. ɔsi. cx. nu. ij. fallit in mercatrice Frãc. rip. de reno. dona. respon. iiij.

Tres

Tres fratres ex quatuor cōmunicarunt mortuo patre bona que habebant Cremone cum pacto quod si vnus eorū predecederet sine liberis supersti. suc cedant predecedenti. eueniente dicto casu ex nunc vnus alteri donabat inter viuos irreuocabiliter bona predicta cum pacto cōstituti. Moritur vnus ex dictis fratribꝰ, qui erat clericus, dictis duobꝰ superstitibus, ꝛ etiā tertio fratre. Isti duo tenebant bona mortui: ille tertius ꝓpria autoritate ingressus est possessionē bonorū predictoꝝ mortui quasi heres eius pro tertia parte abintest. vigore statuti, dicentis ꝙ possessio defuncti transeat ipso iure in heredem: ꝛ qḋ si alius ingrediatur, ingressus erit nullus. an ille tertius potuerit ingredi propria autoritate. ꝛ istis duobus tenentibus non' citatis. Et de virtute dicti statuti: ꝛ an dicta donatio valuerit sine insinuatione: ꝛ an fuerit pactum future successionis.

Summarium.

1 ☞ Possessio an vi statuti transferatur.
2 Possessio recuperata per aliū, nō trāsfertur per actum fictum.
4 Statutum loquēs in ingrediente non habet locū in retinente.
5 Statuta non sunt iudaice ꝛ absurde intelligenda.
6 Pactum quod superstes habeat circa bona, valeat. nu. 14.
9 Ingressus non auditur dicēs se ignorasse alium possessorem.
10 Interdictum adipiscende datur possessori ex statuto.
12 Dispositio nulla debet intelligi, vt sequatur absurdum.
13 Statutum debet sic intelligi, vt non tollatur citatio.
15 Hereditas pacto dari non potest.
16 Donatio in casum quo reuocetur vel nullum sit testamentū, an valeat.
18 Donatio reciproca non requirit insinuationem.

Consilium. LXXXIII.

Visa facti narratiōe ꝛ copia statuti sub rubrica qḋ possessio bonorū transeat in heredē, ꝛ his que eleganter ꝛ accōmodissime ad propositū in iure scripta sunt per excellentē. d. aduocatū Pe. ꝛ Jo. de potul. ¶ Capio primum dubiū principale quo queritur an ex quo dicti Pe. ꝛ Jo. erant in possessione dictorum bonorum, potuerit propria autoritate. d. Bartholomeus dictorū bonorū possessionē ingredi ipsis Pet. ꝛ Joāne possessoribus non citatis ꝛ quātum est pro tertia parte pro qua dom. Bartholomeus pretendit se heredem abintestato prefati domini Galeatij fratris domi. Pet. ꝛ Jo. ꝛ Bar. attēta maxime dispositione statuti, disponētis, qḋ aliqua possessio bonorum hereditariorū mortui transeat in heredē eius ipso iure sine aliqua apprehensione. ¶ Et dato qḋ posset quis insistere super viribus dicti statuti, presertim per id qḋ no. Bal. in. l. j. C. communia de leg. †1 vbi dixit ꝙ lex vel statutū nō potest transferre possessionem sine aliquo actu corporeo. allegat no. in. l. qui die bus. §. idem respondit. ff. pro so. nisi interueniat ficta traditio. l. qḋ meo. in prin. ff. de acquir. poss. ꝛ. l. j. ꝛ. l. quisquis. C. de dona. cū si. ideo subdit qḋ quandoqꝫ lex vel cōstitutio fingere potest per inuestituram, ꝛ sic per actum ficte traditionis possessionē traditā, vt est no. tex. in. c. ij. de cōsue. Et ita nō discordaret ab his que dixit Bal. ꝛ alij in varijs locis. ꝛ dicūt volentes ꝙ statutū possit inducere, qḋ transeat possessio absqꝫ apprehēsione. Nam verum est qū statutū disponeret qḋ per aliquem actum ficte traditionis inducte a statuto transferatur possessio, vt ipse loquitur tex. in. d. c. ij. per quem magis communiter se fundant doc. Et ita videtur esse de mente Joā. de imol. in. l. si is qui pro emptore. in. viij. co. de vsusca. pro empto. ꝛ per Inno. in. c. literis. de resti. spo. in. iij. col. tamen non intendo circa hoc insistere: quia non puto esse necessarium per infra dicēda. ¶ Unde presupposito qḋ statutum valet: adhuc dico qḋ non licuit. d. Bartho. ꝓpria autoritate ingredi possessionem dictorum bonorum existentiū in territorio Cremonēsi. ¶ Hoc primo ꝓbatur: †2 qꝛ de iure cōmuni cōstat non licere propria autoritate heredi vel alteri tertio, possessore non citato, ingredi possessionem bonorum existentium apud alium, etiam qū illa bona spectarent ad ingredi volentem, iuxta. l. meminerint. ꝛ. l. si quis in tantam. cum ibi not. C. vnde vi. ꝛ. l. fina. C. si per vim vel alio modo. l. j. in prin. ff. quorum leg. c. licet clericus. de pre. ben. in. vj. ꝛ noto. per doc. in. l. fin. de edic. diui adri. tollē. ꝛ in. c. inter quatuor. de maio. ꝛ obe. ꝛ no. clare Ang. in. l. ij. C. quorū bon. cum simi. ¶ Nec dicatur qḋ possessio erat vigore statuti translata in Bartholomeum pro parte, pro qua sibi delata est hereditas fratris, ꝛ per cōsequens potuit sibi acquisitam continuare propria autoritate, ꝛ eam apprehendere ꝛ retinere. l. cum creditor. ſm vnam lec. glo. ff. de fur. l. quēadmodum. §. j. ff. ad. l. aquil. l. si seruus. cum ibi no. C. qḋ cum eo. ꝛ. l. j. cum ibi no. C. vnde vi. ꝛ gl. ꝛ doc. in. l. ij. C. de iure emphy. Et in hoc consistit vis. ¶ †3 Quia respondeo qḋ statutum predictum disponens in effectu qḋ aliter quā per verum actum apprehensiōis transeat possessio in alium, intelligitur nisi illa possessio esset iam apud alium: qꝛ vbi possessio est apud alium, illa per actus fictus non transfertur in alterū non interueniēte consensu seu facto illius, penes quē est. dato ꝙ bene per actus veros transferretur, probatur in. l. quāuis. §. j. ff. de acquir. pos. coniuncta. l. iij. §. si seruus. eo. tit. vnde dicit compostel. in preal leg. c. ij. de cōsue. cum no. per scribentes ibi, ꝛ maxime Abb. moder. dicit ꝙ aspectu ꝛ verbis non transfertur possessio, qū alius erat in possessione: quia per illū actum nō priuatur tertius possessione. ¶ Ad hoc qḋ no. Bar. in. l. qḋ meo. ad fin. de acquir. poss. ꝛ Ang. post gl. in. l. ij. ad fi. C. de acqui. poss. ꝛ in. l. quedā mulier. ff. de rei vendi. ꝛ Bald. in. l. j. C. qū lice. ab empt. di. ꝛ no. doct. in. c. cum venissent. de restit. spo. ¶ Ergo cū iam ante mortem dñi Galeatij, ꝛ saltem post mortē antequā Bartholomeus esset in effectu heres dicti dñi Galeatij mediāte aditione sue tertie partis hereditatis Pe. ꝛ Jo. possiderēt dicta bona, ꝛ pro parte dicti quondā. d. Galea. presertim virtute instrumēti cōmunionis ꝛ donationis, de quo infra dicetur, sequitur qḋ dicta possessio non potest dici translata in. d. Barthol. autoritate ꝛ fictione dicti statuti. ¶ Nec dicat̃ pro parte. d. Bart. qḋ statutum predictum supponit qḋ si quis nō fuerit heres, ꝛ ingrediatur possessionem bonorū hereditariorū, ingressus nullius sit momēti ꝛ per ꝯñs possessio non pōt dici apprehensa, per do. Pet. ꝛ Joā. †4 qꝛ rñdeo quod tale statutū loquēs in ingrediēte, non hꝫ locū in retinente possessionem sibi iam traditam in vita defuncti. Nā cōstat ꝙ aliud est ingredi, ꝛ aliud est retinere, vel egredi. Ingredi enim est qū ab initio quis ingreditur. l. clam possidere. in prin. ꝛ. l. si id qḋ. §. j. ff. de acqui. poss. c. j. de eo q mit. in pos. cau. rei ser. lib. vj. c. eū qui. de prebē. in. vj. Sed ille qui nō de nouo apprehēdit, sed continuat: dr̄ retinere seu regredi vel reuerti. c. ex l'ris. in versi. ad dñium ꝓprie est regressa. j. de desp ō. impu. ꝛ. d. l. idē qḋ. ij. q. j. c. monachū. in. c. j. regressus. l. j. C. cōm unia de leg. ꝛ vsusc. cū simi. ¶ Ergo statutum contra ius cōmune loquens de ingrediente, nō habet locum in ingrediēte seu retinēte aut cōtinuante. l. si vero. §. de viro. solu. mat. ꝛ qḋ tale statutū nō debeat intelligi nisi de ingrediēte de nouo pos. rerū que apud eū non erāt, ꝓbat̃ ad sensum: qꝛ alias sequit̃ ꝙ si dictus do. Galeat. vel alius locasset bona sua ad longum tēpus vt in emphyteusim. ꝛ sic talis cōductor possideret: vt no. in. l. iij. §. ex cōsilio. ꝛ in. l. si quis ante. ff. de acqui. poss. ꝛ in. l. si vt certo. §. si duobus vehiculū. cōmodati. ꝙ mortuo dicto locatore non posset cōductor cōtinuare pos: ꝛ eā cōtinuādo incideret in penā statuti. ꝙ nemo sane mētis diceret. Nō eīn est par causa retinēti, ꝛ de nouo querēdi. l. fi. C. de acqr. pos. l. seruus. C. de pactis. ꝛ. l. patre furioso. ff. de his qui sui vel alie. iur. c. quemadmodū. de iureiur. vnde turpius eijcit̃ quam nō admittit̃ hospes, vt ibi dicit tex. ¶ †5 Et statuta nō sunt iudaice intelligēda, vt no. gl. que incipit quidam iudaice. ff. de dam. infec. ꝛ vt inquit Bal. in. l. quicūqꝫ. in vij. col. C. de seruis fugi. ꝛ in. l. oēs populi. in. ix. col. ff. de iusti. ꝛ iur. ¶ Omnis eīn intellectus absurdus fugiendꝰ est in legibꝰ ꝛ statutis. l. scire opꝫ. §. aliud. de excusa. tutor. l. in ambigua. ff. de legi. l. nā absurdum. ff. de ope. libe. no. Barto. l. oēs populi, in. vj. vel. ix. q. ff. de iusti. ꝛ iur. ꝛ in. l. nō dubium. de legibus. Nam verba statuti debent impropriari si impropriando minꝰ ledūt ius tertij, ꝛ minus derogāt iuri quā proprie ꝛ stricte intelligēdo: vt in casu nostro: vt probat tex. no. in. c. cū dilectus. de cōsue. quam ad hoc ibi pōderat Anto. de but. ꝛ Joannes de imol. in notabili. ¶ Quod autem possessio esset apud dominū Petrum ꝛ Joannem, prout etiam presupponitur, patet maxime per dictum instrumentum reciproce donationis in qua est constitutum respectu possessionis per qḋ fuit translata possessio sub conditione ibi tantum expressa. lege, dotis. §. fina. ff. de iure dotium. iuncta. l. quod modo. in principio. cum ibi not. per Barto. de acquirenda possessio. ꝛ in. c. cum venissent. de resti. spolia. ¶ Et in proposito nostro ponit †6 Oldradus in consilio. cxxxix. incipien. ad habendam aliqualem notitiā eorum ꝛc. vbi querit quid si aliqui fecerunt inuicem pactū qḋ si quis decederet sine liberis altero superstite, vel' liberis eius alter habeat certas res de bonis illius sic decedentis, ꝛ constituerint ambo vnus nomine alterius

¶ Quod nõ. sed a valet pactũ quia non est de quota hereditaria, sz de certis rebus. idez Jo. an. i add. spe. de istr. edi. §. por ro. col. vlti. Ant. consi. clxxix. visis Jo. cap. trac. doc. par. vlti. q. lxxix. cur. iunior. cõsil. j. col. v. deci. l. licet. c. de pact. l. pactũ qd dotali. co. j. C. de coll. Jas. l. sti pulatio hoc mõ. ff. de ver. ob. cõsil. ccxj. cõsi. ccxxxiij. li. ij. cõsi. v. cõsi. xvij. cõsi. lx. lib. iij. cõsil. clxxiij. col. iij. lib. iij. Alb. bru. cõsi. v. col. iij. cõsil. ix. col. fi. cõsi. x. co. v. bert. cõsil. iiij. visis in. ij. dubio. consil. lxxviij. li. iij. Stepha. anfre. in ad di. ad deci. Thol. cccclij.

possidere. An talis conuentio sit pactum future successionis improbatũ. arguit ad partes ꝛ concludit qd nonª: quia bona sua vel eorum partẽ potest quis in morte donare. l. j. C. vt act. ab heredi. l. si quis argẽtum. §. sed ꝛ si quis. C. de dona. insti. de inuti. stipu. §. post mortem. l. hereditariũ. ff. de bo. aut. iud. pos. ꝛ no. in. l. fi. C. de pac. ꝛ in. l. hereditas. C. de pac. conuen. ¶ Nec dicitur pactum de successione futura: quia non premittitur vt futura successio, que non potest deberi nisi aut ex testamento aut abintestato. sed in proposito bona debentur ex obligatione. alleg. in arg. l. mulier. §. fi. ff. ad trebel. ibi scdm heredem rogari debet. coniuncta. d. l. j. C. de act. ab heredi. cum alijs. ꝛ conuenienter qd retrotrahitur obligatio alias. l. potior. j. respon so. ff. qui pot. in pign. hab. ꝛ. l. necessario. §. j. ff. de peric. ꝛ cõmo. rei vend. ꝛ hoc probatur: quia cum talis donatio non intelligatur facta nisi de bonis presentibus. l. si ita. ff. de aur. ꝛ argen. leg. l. si mãdauero. §. is cuius. ff. mãd. no. in. l. fin. C. que res. pig. non est dubium qd non inducunt successionẽ hereditatis que recipit etiam futurorũ. l. si creditores. ff. de separa. l. si defunctus. arbi. tu. ¶ Et subdit qd licet dictum cõtractum contrahens in instrumẽto appellauerit donationẽ tamen non est donatio: quia cum in dicta conuentione versetur cõsideratio mutui cõmodati, non est donatio. l. j. ff. de do. licet. C. de pact. cum ibi no. erit igitur promissio ꝛ conuentio quedam ob honestam causam facta, de qua loquimur. d. l. j. ff. de do. ¶ Et licet contrahentes eam appellant donationẽ: nihil refert quia veritatem vere rei vsitatam talis nuncupatio non mutat. l. si forte. ff. de castrẽ. pecu. ꝛ. ff. de prescrip. verbis. l. in insulam. ꝛ. l. si vno. in prin. ff. loca. ¶ Et subdit qd effectus huiꝰ cõtractus est qd cum talis tradens sit habilis ad translationẽ dominij ꝛ possessionis quia interuenerunt verba possessionẽ transferentia sub conditione casuali in translatum dominium, ꝛ possessionẽ sub conditione: tamen allegat. d. l. qui absenti. §. j. ꝛ. d. l. dotis. §. si existente conditione effectus eius retrotrahitur vt dictum est. s. arg. l. seruum filij. §. j. §. de leg. j. secundum eum. ¶ Et subdit in eodem consilio in. vij. dubio dum querit, an talis donatarius sit legitimus cõtradictor ad impediendũ missionem ex. l. fi. C. de edic. diui. ꝛ cõcludit qd sic: quia iste habet titulũ quesitum viuo defuncto. per not. in. d. l. fi. Et qd illa conditio eueniens fingat illas res dudũ exiuisse de bonis per supradicta. ¶ Cõfirmatur hoc qd possessio cẽsetur tradita per dominum Galea. in vita do. Pe. ꝛ Joan. per illa verba, vcz cõstituentes se possessores exnunc prout extunc ꝛc. que verba operantur vt partes voluerũt retro cõtractum: vt pbatur in. l. si ita stipulatus fuero si titius. in prin. cũ ibi no. per Barto. qui ibi expresse dicit. ff. de ver. obl. ad hoc allegat. l. cum quidã. in princi. ff. de vsur. ꝛ. l. lecta. ad si. ff. si cer. pet. ꝛ no. Ang. in. l. hmõi. la. ij. ff. de ver. ob. vbi ad hoc allegat multa. ꝛ Ang. post gloss. in. l. j. C. de codicil. ꝛ in. l. gallus. in. §. nunc. de leg. cum concor. ff. de libe. et posthu. ¶ Si ergo intelligitur traditã fuisse possessionẽ etiã tpe vite. d. Gal. ergo non tractatur post mortem. d. Gal. de ingrediẽdo proprie pos. quinimo qd possessionẽ ante mortẽ dicti. d. Gal. Pet. ꝛ Jo. non possiderent tñ in possessione erant.
7 † aliud enim est possidere, ꝛ aliud est in possessione esse, vel in possessionẽ ingredi, vel vti. quia etiam detentator, conductor vel custos dicit esse in possessione vel immissus, vel ingressus in possessionẽ quãuis non dicantur possidere. l. si quis ante. ff. de acqui. pos. l. cum lega. ff. ex quib. cau. in pos. ea. ¶ Cum ergo statutum dicat ꝙ si quis qui non fuerat heres ingrediatur possessionẽ bonorum hereditariorũ, ingressus sit nullius momẽti, non est dubiũ Pe. ꝛ Joã. dicto tpe vite. d. Gal. nõ vidẽtur possedisse partẽ dicti Gale. tamen bene erant ingressi possessionẽ ipsorum bonorum, ꝛ erant in possessione etiam partis dicti Gale. ꝛ ideo non dicũtur ꝓprie possessionẽ ingredi illius partis sed potius regredi cõtinuare ingressum factum in vita. ¶ Et istud videtur mihi sufficiẽter ostẽdere ꝙ tale statutũ nõ habeat locũ in casu illo. ¶ Et per ista patet rñsum si diceretur qd dictus Pe. ꝛ Jo. presumũtur tenuisse dicta bona iure familiaritatis, ꝛ sic nomine dicti Ga. eorũ fratris pro illa tertia parte pro qua ad eum pertinebat, iuxta. l. qui iure. cum ibi not. de acqui. pos. ꝛ. l. ꝛ hz. §. hospes. ff. de procu. Nam seruo in vita erat sibi data possessio, vcz sub conditione, que tantũ retrotrahitur, vt dictum est. Item dato qd non possedissent in vita eiusdẽ erant in possessione seu ingressi possessionẽ, ꝛ hoc sufficit quia statutũ non loquitur simpliciter de eo qui incipit possidere post mortẽ defuncti, sed de ingrediẽte possessionẽ post mortem. isti autẽ nõ intelligũtur ingressi post mortẽ vt supra probaui, ꝛ etiã qd constat qd absqz nono ingressu obuenit eis possessio. priusquã possit videri translatio in Bartholomeum autoritate statuti. Nam statutũ transfert possessionem in heredem, ꝛ sic in eum qui adiuit hereditatem: quia alias nõ est heres Jacobus si acquisiuit cõmodum hereditatis. l. si in diem. in prin. ff. de condi. ꝛ demon. l. heres quõqz. ff. de acquir. here. l. cum heredes. in prin. ff. de acqui. pos. l. j. §. sceuola. ff. si quis testamẽto lib. esse iuss. fue. ¶ Unde cum iste Bar. esset heres voluntarius, erat dare medium inter mortẽ. d. G. ꝛ aditionem hereditatis. sed secꝰ sit in herede necessario. l. si optio. ff. de adop. le. l. si post mortẽ. in prin. de leg. j. l. si alienam. §. in extraneis. de here. instit. Sed quã primũ. d. G. fuerit in actu mortis, saltem tunc absqz momẽto poss. fuit translata in Pe. ꝛ Joan. vigore sta. Et presertim cum illi inherent rebus. l. quedam mulier. ff. de rei ven. l. iij. §. illud. ff. de acqui. pos. insti. de re. diui. §. interdum. ¶ Posset etiã dici qd posito qd iure familiaritatis possiderent dicti do. Pe. ꝛ Jo. tamẽ quia ignorabat hec Bartholomeus ingrediens propria autoritate propter ignorantiam,
8 non potuit tale ius sibi dicere † ꝛ sicut iudex qui ignorat habere potestatem ius dicẽdi, eam non potest exercere nec ius dicere. l. quero. ff. de eo qui pro tu. ꝛ no. in. c. is qui. de pcur. in. vj. ꝛ Inno. in. c. ex cõquestione. de resti. spo. ꝛ Bar. in. l. multũ. de cõdi. ꝛ demon. ꝛ Bald. in. l. genero. de his qui no. infa. ꝛ. l. inter omnes. §. recte. cum suis cõcor. ff. de fur. ¶ Precedẽtibus tñ respõsionibus magis inhereo. ¶ Nec posset dictus Bartho. allegare qd ignorabat mortuo. d. Gal. qd dicti Pe. ꝛ Jo. possiderẽt, ꝛ qd propterea nõ processit ad apprehendendum possessionẽ eis citatis: quia vt dicit Barto. in cõsi. xl. incip. missus
9 in possessionẽ. † Non auditur ille qui dicit se non fecisse citari possessorẽ eo quia ignorabat: ꝛ ꝙ ꝓpterea fecit fieri citationẽ generalẽ: quia ẽm Bar. debuit prius Pe. inquirere quis esset possessor per. l. meminerint. C. vnde vi. ꝛ idẽ voluit Bald. in. l. fi. in. iij. col. C. de edi. diui. ꝛ Pe. de anch. in. c. fin. de elect. in. vj. vbi refert se ita cõsuluisse. ꝛ sequit eũ Domi. ꝛ Pet. de anch. in cõsi. cclxviij. qd incipit, in. j. du. querit. ꝛ etiã in consil. cclxix. qd incip. videtur prima facie ꝛc. ¶ Fortificãtur predicta quia possessio quam disponit statutum transire in dictum heredem ipso iure, nõ est plena possessio. vnde de herede in tali casu iudicatur prout de eo qui non est adeptus poss. vt firmat Cy. in.
10 l. ea. l. in prin. C. de cõdi. ob cau. volẽs † ꝙ si ex cõsuetudine vel statuto transfertur recta via possessio in heredẽ absqz apprehẽsione ꝙ tali heredi datur interdictũ adipiscẽde possessionis quorũ bonorũ. Et licet illud interdictũ non detur ei, qui habet possessionẽ. l. j. in fi. ff. quorũ bonorũ. respõdet ꝙ verũ est qd nõ datur interdictum tale ei qui est plenus possessor: sed vbi fingitur possidere, tũc cõpetit illud sicut ei qui fingitur dñs cõpetit conditio ad rem. l. qui mortis. ff. de dona. cau. mor. l. j. C. de dona. que sub mo. licet verus ꝛ plenus dñs non possit cõdicere rem suam. l. fin. ff. vsufruc. quẽadmo. ca. hoc etiam in effectu. sequitur ibi Bal. idem etiam tenet in. l. sororis. C. de iure deli. vbi dicit ꝙ qñ statutũ disponit ꝙ possessio defuncti transeat incontinẽti i coheredẽ, ꝛ post mortem aliquis non heres occupauit bona hereditaria an heres habebit interdictum adipiscẽde vel remediũ. d. l. edicto. ꝛ concludit qd sic: quia autoritas statuti licet eum faciat possessorem iuris, non tñ facit eum possessorem facti, ꝛ cũ effectu. ¶ Unde ẽm eũ quousqz habeat effectualẽ possessionẽ, perinde est ac si nullam haberet: allegat no. per Pe. ꝛ Cy. in. d. l. ea lege. ¶ Si ergo nõ dicitur habere effectualem possessionẽ: ergo debet citari possessor antequam sua possessione priuaretur, seu antequã illa per alium dicat legitime apprehẽdi. ꝛ vt optime allegat dñs aduocatus. decidit hoc Bal. in rubr. extra de cau. pos. ꝛ ꝓprieta. in ver. sed quero statuto cauet ꝙ possessio testatoris continuet heredi, per hoc poterit intentare remediũ. d. l. edicto. ¶ Et licet videatur potius quedã possessionis cõtinuatio: tñ corporaliter possidens erit citãdus non obstãte ꝙ alius possideat ficte, allegat no. in l. j. §. in cõi. ff. si ven. nomine. ¶ Facit qd no. Bald. in. l. j. in vltima col. C. de execu. rei iud. ¶ Cõfirmo per id qd dicit Bal. in repe. l. in suis. de libe. ꝛ posthu. in. iiij. col. vbi saluãdo ꝛ concordando gl. in. d. l. in suis. ꝛ in. §. sui. insti. de here. quali. ꝛ diffe. et in. l. cum miles. in princi. ff. ex quibus cau. maio. que videntur
12 contraria in illo articulo: † an in suum heredem continuetur possessio defuncti. ꝛ Bald. dicit quod possessio interpretatur scdm intellectum ꝛ interpretationẽ legis Papi. transit ꝛ cõtinuat in suum heredem: ꝛ est possessio vtilis, etiam si nihil sit corporeum qd possit possideri, per not. in. l. regulariter. ff. de peti. heredit. ꝛ ita intelligatur glos. in. l. in suis. et in. d. §. sui. Sed possessio vera accipitur pro pedũ positione ꝛ ideo trãsit. l. de eo. §. fin. ff. ad trebel. ita saluetur alia gloss. que est in dicta l. cum miles. vnde suus heres habet remedium adipiscende per. d. l. edicto. Sed si vera possessio trãsiret in suum heredem tunc non competeret tale remedium heredi suo: sed remedium recuperande scdm Bal. in. d. l. in suis in quibus verbis consonant verba eiusdem in capitulo. j. de controuer. inuesti. et tit. de benefi

de benefi.eccle.Bal.in auẽ.defuncto.in.iij.col.C.ad tertyl.ꝛ ibi dicit non credas qḋ ista ficta possessio continuata per filium, pariat interdictum recuperãde[a] :sed solum adipiscendę.l.j.C. quorum bonorum.ad hoc qḋ no.Bald.in rubr.de consuetu.in iij.col.¶ Uidemus ergo qḋ statutum istud operatur in quocunqꝫ extraneo herede, istud qḋ ius commune operabatur in suo herede:ꝛ tamẽ nemo inficiabatur qḋ si suus heres institutus voluisset consequi possessionem hereditariam rerum occupatam vel existentem apud alium,hoc non potuisset facere ꝓpria autoritate non citato possessore.Et firmãt omnes in dicta.l.edicto.ꝛ maxime Bald.in locis predictis iunctis not.ea.l.in.j.col.ver.loquitur de suo herede.¶ Iuuantur predicta ex his que concludit Pet.de ancha.consi.cclxx.incip.In primo dubio ꝛc.interpretationem cuiusdam reformationis concernentis latissimam potestatẽ,certis officialibus dicit qḋ † nulla despositio sic dꝫ large intelligi qḋ possit sequi absurdum [b], vt no.in.c.dudum.de preben.in.vj.ꝛ in.l.diuortio.ff.sol.matri.ꝛ in.l.fina.ff.ad exhi.¶ Et no.Bald.in.l.conuẽticulam.C.de episc.ꝛ cler.Unde non debet interpretari aliqua dispositio qḋ vel auferat dominium seu possessionẽ alteri non citato,ꝙ imperator cõtra non citatum nõ posset aliquid diffinire, vt probatur in.c.j.de cau.pos.vbi papa de se loquens dicit qḋ contra irrequisitum non potest aliquid diffiniri.ꝛ in cle.pastoralis.de re iud.Unde dicit qḋ statutum simpliciter loquẽs debet intelligi ad huiusmodi intellectum:ne ex eo possit sequi absurdũ, ꝛ ne quis damnũ indebite patiatur.l.ij.C.de noxal.¶ † Unde debet intelligi taliter semper statutum quod non tollatur citatio.l.de vnoquoque.ff.de re iud.l.nam ita diuus.ff.de adop. ꝛ non debet interpretari qḋ auferatur dominiũ seu possessio sua absqꝫ culpa : quia hoc non posset facere imperator vel papa,iuxta no.in.c.que in ecclesiarum.de consti.ꝛ in.l.quoties.et in rubri.C.de preci.impe.offe.ꝛ in.l.fin.C.si contra ius.¶ Non debet igitur interpretari in proposito dictũ statutũ ꝙ importet quod absqꝫ citatione posset apprehendere possessionem.faciunt no.per Ang.in consi.clxx.incip.in Dei nomine in facto proposito qḋ Baldasar ꝛc.Nec his que dicta sunt habet obstare,si diceretur, possessio aliquo modo non potuit transire in dominium Pet.ꝛ Jo.vigore dicti cõstituti appositi in instrumẽto,eo qḋ dictũ constitutũ est collatũ post mortem constituẽtis,ꝛ sic in tẽpus quo possessio do.G.cõstituentis est extincta.ꝛ per ꝯñs nõ valet,vt videretur tenere Ang.in.l.q̃uis. §.j.ff.de acqui.pos.per illũ text.cũ gl.quia respondeo vt inquit Old.in.d.consi.cxxxix.in quinto dubio,vbi dicit ꝙ dicta conditio adiecta cõstituto.s.quãdocunqꝫ decederent ex eis sine filijs,etiã dicitur existere non solum post mortẽ, sed etiam ante, scꝫ tunc cum quis eorum altero superstite ad eum statum moriẽdi deuenit ꝙ infallibiter incipit certũ esse eum viuere non posse.allegat.l.peculium.§.iij.ff.de leg.ij.l.ab omnibus.§.cum quidam.in ver.moriẽte.de leg.j.bene facit.l.fi.ff.de contrahen. ꝛ commit.stip.ꝛ.l.per duos.§.j.ff.solu.mat.Unde scḋm Oldr. incipit ista existẽtia cõditionis actum moriendi vsqꝫ tũc dies trahatur:vt.l.fi.ff.de cõdi.inser.Unde ſm eum retro ante mortem videtur ꝛ dominium ꝛ possessio translata esse.ꝛ sic non sumus in casu Ange. qui loquitur quando quis constituit post mortẽ ꝛc.quia in casu nostro sicut in casu Old. fuit factũ constitutum in casu quo vnus vel plures decederent, accidit ꝙ in casu dicte donationis fuit illa donatio exnũc que in hoc operatur, vt dixi supra.ex his corroboratur id qḋ supra dictũ fuit ostendendo qḋ etiã antequã esset mortuus dictus Galea.possessio erat translata in Pet.ꝛ Joan.Quinimo si eoipso qḋ cepit do.Ga.mori,ꝛ dominium ꝛ possessio translatũ ꝛ translata est in Pet.ꝛ Joã.respectu dictorũ bonorũ, sequitur illa bona nõ cẽseri fuisse ꝛ esse hereditaria do.Gal.vt.l.ij.in ver.qui cum mea.ꝛc.C.quorum bonorum.ergo non sumus in casu dicti statuti disponẽtis:mortuo aliquo possessio bonorũ hereditariorum mortui transeat in heredẽ eius ipso iure, ꝛ si quis ingrediatur possessionẽ bonorum hereditariorum, ingressus sit nullius momenti. nam illa non videntur fuisse bona hereditaria eiusdem ꝛ predictis non habet obstare si dicatur qḋ dictũ constitutum est nullum,sicut nullus est ipse contractus principalis,cui adheret:quia responsio patebit ex infra ꝓxime dicendis in scḋo arg.prin.Ex his igitur apparet ratione possessorũ potiorem esse cõditionẽ dicti Petri ꝛ Jo.de Bar. ¶ Uenio ad scḋm principalem articulum in quo queritur an vigore cõuentionis in dicto instrumẽto apposite dicatur Pe.ꝛ Jo.habere legitimũ titulum in dictis rebus,propter qḋ Bartholomeus in petitorio etiã excludatur.¶ Et omissis non necessarijs dico quod sic:hoc primo probatur autoritate Oldra.in.d.consi.cxxxix.ꝛ per rationes suas quas supra incidenter retuli. ideo non repeto.ꝛ Jo.and.in addi.Spe.in titu. de instru.edi. §.porro.circa vlti.col.† vbi querit qḋ si duo fratres habentes bona paterna cõtractum talem inierunt, vcꝫ quia eorũ quisqꝫ donauit aliũ omnia bona paterna,vt superuiuẽs vel eius liberi haberet omnia illa bona decedentis sine liberis, modo existente cõditione opponebatur superstiti cõtractum illũ fuisse donationis,et sic non valuisse : quia non fuerat facta insinuatio cum bona illa paterna excederent quantitatẽ insinuationi taxatam ad qḋ allegabat istos fratres verbo donationis vsos fuisse.et sic sensisse videretur de donatione.l.labeo. ff. de supel.lega.tamẽ dicit cõtrarium fuisse iudicatũ per.l.licet. C. de pac.ꝛ qḋ ibi no.per.l.j.ff.de dona.cũ enim hic possit quisqꝫ fratrum consequi cõmodum,ergo nõ est donatio, sed est promissio quedam ex hoc honesta causa facta, ne matrimonium trãsiret in extraneos,vt.d.l.j.sicut nec dicitur donatio que remunerationis causa datur.l.aquilius.ff.de dona.nec videtur ex testamẽto capere, qui tantum erogaturus est quãtum recepit.l.ciuitatibus.§.fi.ff.de leg.j.et iste fuerunt rationes Oldr. in prealle.cõsi.in.ix.dubio illius cõsultationis: per quas similiter cõcludit non fuisse necessarium insinuationẽ fieri.¶ Ita etiam tenet Ange.in.l.sancimus.C.de dona.per.l.fideicõ.C. de transac.per no.in.d.l.licet.ꝛ in.d.l.aquilius.ꝛ Saly.in.l.fin. C.de pac.in versicu.iuxta hoc quero qḋ duo fratres.ꝛ bene facit qḋ no.Ang.in.l.cum multe.in prin.C.de do. ante nupt. et in.l.fi.in prin.C.de iure do.Hanc opi.late cõprobat Ange. in consi.clxxix.incip.visis instrumẽtis predictis ꝛc.vbi cõcludit qḋ mutua seu reciproca concessio omnium bonorũ facta inter fratres,ꝛ collata post mortẽ,sine dubio valet qñ non est facta de omnibus bonis presentibus ꝛ futuris : quia non aufert liberam testandi factionẽ.allegat no.per glos.in.l.hereditas. C. de pac.conuen.ꝛ in.l.j.ff.de testa.in.l.j.C.vt act.ab here. ꝛ contra heredẽ.ꝛ no.per Bar.ꝛ Cy.ꝛ alios in.l.fin.C. de pac.prout in casu nostro:quia non fuit facta mẽtio de omnib[9] bonis presentib[9] ꝛ futuris:sed de bonis tantũ positis in territorio Cremonẽsi cum certa etiã reseruatione:vt in instrumẽto continetur.¶ Quinimo fortius cõcludit ibi Ange.qḋ etiã si esset facta de bonis omnibus presentibus ꝛ futuris,valeret:si nõ esset processum ad traditionẽ vere vel ficte : ꝛ si dominium non sit translatũ:de quo late per eum ibi ꝛ alibi.sed hoc vltimũ omitto:quia non videtur casus noster esse : subdit qḋ in tali donatione non requirit insinuatio:quia est donatio ob causam, per no.per Guil.de cu.in.l.illud.C.de sacrosan.eccl. ꝛ etiã per no. per Bar.ꝛ gl.in.d.l.aquilius.iũcta.l.j.eo.tit.Dicit tñ qḋ fortiter obstare videtur:qꝛ donatio ꝓpter nuptias, que fit in compensatiõe dotis:maxime qñ pactũ de lucrando hincinde, interuenit,reqrit insinuationẽ , iuxta.l.fi.C.de dona.ante nupt. Sed rñdet ꝙ est spãle in dicta donatiõe ꝓpter nuptias.Posset etiã aliqualr̃ rñderi,vt rñdẽt Saly.in.d. auẽ. eo decursum. de dona.ante nup.Jo.de imo.in.d.l.aquili[9].facit mẽtionẽ de d.decisione Joã.an.in.§.porro.ꝛ videtur cũ ea trãsire. ¶ Nec ob.etiam predictis si diceretur ꝙ in dicto instrõ cõtinet pactũ future successionis,qḋ non valet,iuxta.l. stipulatio hoc modo concepta.de verbo.obliga.ꝛ ibi plene per docto.ꝛ.l.pactuꝫ qḋ dotali.C.de pac.ꝛ.l.cum donationis.C.de transac.† quia hereditas pacto seu contractu dari non potest:ꝛ per pactum nõ potest auferri libera testãdi facultas.l. hr̃ditas.C.de pact. l.verba gesserunt.ff.de verb.sig.quia respondeo,qḋ inter cetera due sunt cõuentiones eque principales in dicto instrumẽto,Una est,ꝙ casu quo vnus vel plures ipsorũ fratrum decederẽt sine filijs legitimis ꝛ naturalib[9] ex se vere descẽdẽtibus, ꝛ ex legitimo mr̃imonio, ꝙ ali[9] aliũ suruiuẽs succedat illi vel illis equis portiõibus.Alia est cõuentio ꝙ dicto casu ꝓxime iam dicto euenientes dicti fratres exnũc,prout extunc, titulo irreuocabilis donationis inter viuos vicissim de dictis bonis inter eos cõmunicatis cum reseruatiõe tot bonorũ , que ascẽdant ad quantitatem librarum centum imperialium, donationem irreuocabilem fecerunt. ¶ Unde dato sine preiudicio ꝙ illud pactum de succedendo referretur ad hereditatem, ꝛ sic ad vniuersalẽ successionem vel successorem non solum ad particularia bona predicta:ꝛ per ꝯñs nõ valeret omissa disputatione,an validetur iuramento,vt tenebat Bald.post Petr. de tor.in.c.morib[9].ꝛ in.c.j.si de feu.fue.cõtro.inter do.ꝛ agna. tñ alia conuentio eque principalis continens reciprocã dationem,val bit.l.cert i condictio.§.qm̃.ff.si cer.pe.l.j.§.penul,ꝛ.l. si mihi ꝛ Titio.in princip.ff.de verbo.oblig.¶ Nec.obst.l.si libertus minorẽ.§.pe.de iure pa. qꝛ rñdeo qḋ ibi nõ apparebat cui[9] rei alienatio debet potius subsistere,vel cuius rei alienatio dꝫ potius infringi,qꝛ nõ erat magis ꝓmissa,vna q̃ alia,cũ non appareat ibi,ꝙ per vnã magis quã per aliã esset factus libertus alienãs minor cẽtenario:vt ibi dicit Ray.sed i proposito nostro apparet ꝙ pactũ de succedẽdo est ꝓhibitũ : ꝛ illud

[a] ¶ Recuperãde. Imo quia est vera possessio vt dixi in consu.parisi. §.cxxxij.

[b] ¶ Absurdum. s. cõsi. precedenti. j. eo.lib.cõsi.clxiiij. col.ij.

tendit ad impediẽdum liberam testandi facultatẽ. Sed donatio quorũdam bonorum presentium est permissa, ꝛ non aufert liberã testandi factionẽ. ¶ Et similiter nõ est vera opinio tenentium ꝙ donatio presentiũ ꝛ futurorũ vitietur, etiã quo ad presentia: quia posito qd illa opinio esse vera, nam ꝛ eodẽ modo rñdeo prout rñdi ad. l. si libertus. que est fundamentum tenẽtium dictã opi. Nam nulla subest ratio quare potius in dicto casu dz sustineri donatio in p̃sentibus q̃ in futuris: qꝛ si vitiaret̃ donatio tm̃ futuris ꝛ tunc nihil obstaret. qꝛ sustinet̃ in p̃sentib⁹: ꝛ ita ei⁹ qꝛ nõ impediret̃ libera testãdi facultas. Sed in casu nr̃o subest ratio quare vitiet̃ pactũ future successionis: qꝛ illud etiã per se solũ est improbatũ: qꝛ aufert liberã ꝛc. Que rõ non subest in dicta donatione quorũdã bonorũ presentiũ. 16 nã valere dz, vt. d. l. certi cõdictio. §. qm̃. ¶ † Nec etiã p̃dictis ob. si diceretur ꝙ sicut qñ testator dicit, instituo talem heredẽ meũ, ꝛ si cõtingat me mutuare testm̃ exnunc dono inter viuos a ꝛc. nõ vz talis donatio[a] licet postea reuocet testm̃ tãquã sit facta donatio in penã mutationis testamẽti: ꝛ tẽdens ad auferẽdam liberã testãdi factionẽ: vt p Bart. in. l. si quis in princ. testamẽti. ff. de leg. iij. ꝛ p Bar. ꝛ alios in. d. l. stipulatio hoc modo cõcepta. ꝛ. l. cum duobus. §. idẽ rñdit. per illũ tex. ff. pro soc. ꝛ per Bal. ꝛ alias in. l. heredes palã. §. fi. ff. de test. ꝛ Bald. in. l. j. ad fi. C. de sacrosan. eccl. ꝛ. l. ex testamẽto. C. de fideius. ꝛ Ange. in aut. hoc inter liberos. C. de test. ꝛ Saly. in. d. l. sancimus. in fin. ꝛ Pe. de anch. ꝛ Jo. de imo. in rubri. extra de test. qꝛ rñdeo qd posito qd opi. eorũ esset vera, quã tñ plures reprobant ꝛ per Old. in cõsi. inci. factũ tale est, quedam mulier. ꝛ Dy. in regula qd semel. ꝛ Cy. in. l. j. in vlti. col. C. de sacrosan. eccles. in l. mihi ꝛ tibi. §. fi. ff. de lega. j. ꝛ And. de pisis ꝛ cõmuniter antiqui, vt etiã Bar. refert in. l. si quis in prin. testamẽti. ꝛ reliquit indecisum Bal. in. c. ij. de feu. da. in vicẽ. l. cõmiss. tñ opi. Bart. ꝛ sequacium nõ repugnat casui nostro: qꝛ illa decisio loquitur qñ in pena mutationis fieret dicta donatio: ꝛ sic impediret liberã testandi factionẽ, qꝛ non põt per iura. s. allegata. Sed in casu nostro nõ est facta donatio per se, nec aufert liberam testandi factionem, quia non est donatio hereditatis, nec vniuersalis successio, sed particularia bona fuerũt donata, qd nõ est prohibitũ, vt dictũ est. ¶ Quinimo Bal. in. d. l. ex testamẽ 17 to. potius facit pro ista opi. qꝛ vult † ꝙ vbi factum est testm̃, ꝛ nõ valet, si in illo testõ sit adiecta clausula, qd si non valet iure testamẽti valeat iure donatiõis inter viuos, habebit tunc effectũ donatio inter viuos. ergo in ꝓposito si iuxta pactũ de futura successione improbatũ apponat̃ donatio quorũdam bonorũ collata in tp̃s moriẽdi, non dz vitiari donatio: qꝛ non datur hereditas seu vniuersalis successio, put est in casu nostro ꝛ ita etiã hoc casu tenet Jo. de imol. in. d. l. heredes palã. §. fin. Et hoc casu saluatur decisio Old. in consi. cxiiij. s. qñ in donatione cõprehẽderẽtur bona p̃sentia tm̃ vel quid particulare, ꝛ nõ vniuersalis successio, nã dico qd si testm̃ tũc non valeret qd impediatur reuocare testm̃, quia imo posset reuocare, vt dicebat Bald. in. d. l. ex testamẽto. ¶ Non ob. etiã qd requirit̃ insinuatio: qꝛ est donatio irreuocabilis inter viuos. l. vbi ita donatur. ff. de dona. causa mor. iuncta. l. sancimus. in. l. pen. C. de do. ꝛ in donatione inter viuos requirit̃ insinuatio, qñ excedit summam taxatam in. d. l. sancimus. ꝛ in. l. pe. C. de do. ꝛ qñ esset donatio causa mortis facta nõ coram quinq̃ testibus. l. donatio. C. de do. ꝛ iuncta. l. fi. C. de dona. cã mor. qꝛ ad istud est rñ 18 sum † qd talis donatio reciproca non requirit insinuationẽ vt concludunt cõiter oẽs quos. s. retuli. ¶ Nec illi responsioni ob. si dicat̃ qd grauamẽ non erat reciprocũ equale in personis dictorũ fratrũ: quia cum. d. Gal. esset in statu, in quo nõ posset habere liberos ex legitimo matrimonio descendentes, certum erat cõditionẽ donationis partis sue oĩno euenturã, qd secus erat in alijs qui potuissent matrimonium contrahere, ꝛ legitimos ꝓcreare ꝛ naturales: qꝛ rñdeo ꝙ per hoc tm̃ non est quin donatio dicat̃ reciproca qꝛ potuisset cõtingere qd p̃decessisset Pe. ꝛ Jo. superstite. d. Ga. qui vigore dicte conuẽtio. cõsecutus fuisset bona dñi Petri ꝛ Joã. ex causa donationis, nec requiritur qd sit per omnia equalitas; qd si plures fuissent fratres faciẽtes dictã donationẽ reciprocã post mortẽ predecedẽtis, ꝙ attẽto ꝙ vnus fratrũ erat antiquior altero, ꝛ sic ei⁹ vita nõ est adeo apta ad tantã annorũ lõgitudinẽ sicut vita alteri⁹ iunioris, iuxta. l. hereditatuz. ad. l. fal. ꝛ qd no. in. l. ij. §. si dubitat̃. in. §. licuerit. ff. queadmo. test. ape. qd in tali donatione requireretur insinuatio, qd est ꝯ no. per Jo. an. in. d. §. porro. cum 19 cõcor. s alle. ¶ † Preterea non põt negari quin illa dicat̃ donatio ob causam, in qua nõ requirit̃ insinuatio: vt not. in. d. l. aquilius. per gl. ꝛ doc. ꝛ Old. in cõsi. v. incip. Titius ꝛc. ꝛ Sul. ꝛ Bal. in. d. l. illud. ꝛ aliĩ, de quibus. s. ꝛ nõ opz qd in dicto instrumẽto dicat̃ mortis donatione, qꝛ ad hoc respondit Oldr. in dicto cõsi. cxxxix. prout specifice retuli. s. in primo dubio, et l. forte. ff. de castrẽ. pecu. cum concor. s. alleg. cui videtur consentire Joan. and. in. d. §. porro. in titu. de instru. edi. in addi.

20 ¶ † Preterea vbi iuramentum est interpositum in donatione, prout in casu nostro, non obstat defectus insinuationis: vt vult Fede. de sen. in consi. cclxxxi. incip. casus talis est, statuto cauetur qd si donationes ꝛc. Jo. and. in. d. §. porro. in pen. col. quẽ sequitur Ang. in. l. sancimus. §. fi. C. de dona. ꝛ Jo. de imo. in. c. cum contingat. in. x. ꝛ vlt. membro. de iureiur. per ea que habẽtur in. d. c. cum contingat. ꝛ in. d. c. quãuis. de pact. in vj. ꝛ in aut. sacramenta. C. si aduer. ven. ꝛ per alias allega. pro eis. ꝛ hec opinio propter rationes ꝛ autoritates dictorum patrum canonistarum in materia: videtur potius tenenda, iuxta not. per glo. ix. dist. vt veterum. ¶ Et ad allegata in contrariũ per nonnullos qui tenuerunt esse necessariam insinuationem, patet responsio ex no. per doct. in dictis locis ꝛ maxime per Joan. de imo. in. d. c. cum contingat. ita alios vidi consultum per excellentiores iurisconsultos Italie. ꝛ pro eadem opinione etiam tunc consului. ¶ Ex quibus puto esse de iure qd dicta cõuentio donationis valet: ꝛ ita si iudicaturus essem, profecto iudicarem. Alexand.

[a] ¶ Donatio. dic vt no. j. li. iij. cõsil. xxv.

[b] ¶ Dy. in. d. c. qd semel. in fine loqt̃ obiter ꝛ incidẽter sed in ꝯsi. vij. questio talis est maturius tenet talez donationẽ nõ valere ꝛ bene nec Jrñ vnquã voluit Old. i. d. ꝯsi. cxiiij. qꝛ ibi non loquit̃ de donatione facta in penam sed de donatiõe simpliciter ꝛ per se facta. [illegible]

Consilium. LXXXIIII.

Lege. j. eod. lib. consi. clxxvij.

Consilium. LXXXV.

Lege plenius. j. lib. vij. consi. cxlvij.

Summarium.

1 Curator furioso vt detur, non requiritur eum nec donatarium ab eo citari.
2 Veritas sufficit in actibus voluntarie iurisdictionis.
3 Citari nõ debent hi quorum interest solum in consequentiam.
4 Actus valet non citato eo qui debuit actor si eius nõ interest ꝛ qualequale preiudicium non attenditur.
6 Datio curatoris tanq̃ furioso valet, licet non sit talis.
10 Dementia quomodo probetur.
12 Furor presumitur perseuerare.
15 Donatio omnium bonorum est dilapidatio.
16 Testi non creditur cui laus vel probrum imminet.

Consilium. LXXXVI.

Visis dubitationibus eleganti ssime formatis per prestantissimum virum dominum vicarium paucis agam. ¶ Circa primum qd in donatione curatoris debuit citari donatarius de cuius preiudicio agebatur in cõsequentem, iuxta ea que habentur in. l. de vnoquoq̃. ff. de re iudi. Et per Bart. ꝛ doct. in. l. j. de verb. ob. debuerit q̃ citari ꝛ ipse Antonius, cui curator datus fuit. 1 † respondeo qd in ista donatione curatoris neuter predictorum citari debuit. Barto. in. l. qui habet. §. quelibet. ff. de tut. vbi dicit quod quando aliquis datur curator alterius non est necesse qd citetur aliquis, per notata ibi in gl. ꝛ remittit etiaz se ad dicenda per ipsum in. l. tutor si petitus. ff. de tuto. ꝛ cura. da. ab his. ¶ Et ex predictis ibi per eum colligitur qd si quãdo petitur curator dari in petitione, facta fuit etiam mentio de tali persona de cuius preiudicio appareat tractari, debet citari si iudex velit per inquisitionem dare tutorem cum illud facere possit, per not. in. l. j. C. de tut. ꝛ curat. qui satis non de 2 dit. ¶ † Fortius dicit Bald. in authen. matri ꝛ auie. C. quando mulier tut. of. fungi potest. qd in datione tutoris datui satis est quod secundum rei veritatem actus factus a iudice fieri debuit, licet quando actus gestus fuit, non constiterit iudici de veritate, non citatis etiam illis qui alias debuissent citari in actu contentiose iurisdictionis: quia in actibus voluntarie iurisdictionis magis attenditur verieas apparens quam quod non fuerit facta iudici probatio tempore actus gesti: vt ibi per eum. ¶ Sed ita est quod tempore quo petitum fuit dari curatorem, nullam oportuit fieri mentionem de persona de cuius preiudicio tractaretur, etiam ex post facto, sed constat ex probationibus in veritate domi. Joan. fuisse furiosum, ergo attendi debet veritas scilicet quod furiosus erat scilicet 3 cum sit actus voluntarie iurisdictionis. ¶ † Item licet sententia possit in consequentiam facere preiudicium alicui,

tamen

tñ dz citari nisi illud preiudicium de sui natura tẽderet princi‑ paliter in damnũ ipsius tertij.glo.est reputata no.⁊ cõiter ap probata in.l.de vnoquoqȝ.in glo.ij.in fi.ff.de re iudi.per qđ di cit ibi Ang.⁊ Jo.de imo.ꝙ si facio condẽnari debitorẽ meũ, non poterũt alij creditores opponere qđ nõ fuerunt citati ad ꝓcessum,ex quo lis nõ ordinatur principaliter cõtra eos.sed si agebatur per creditorem cõtra debitorẽ faciẽdo excussionem in bonis contra eum,⁊ sic ad finem vt possit peruenire ad pi‑ gnorũ pos.tũc quia iudiciũ excussionis principaliter ordina‑ tur in preiudiciũ possessorũ,illi erunt citãdi ƒm Ang.⁊ Jo.de imo.ibi.¶ Pro hoc facit.l.j.§.pe.ff.de ven.inspi. Et qđ not. Bart.in.l.in diem.ff.de aqua plu.arcen.⁊ istud idẽ qđ non re‑ quiritur citatio illius de cuius preiudicio tractatur in conse‑ quẽtiam,[a] tenet Ang.in.l.filiusfamilias.§.diui.ff.de leg.j.⁊ se quitur Jo.de imo.ibi qui pro hoc dicit esse glo.singularem in d.l.de vnoquoqȝ.pro hoc allegat etiã.l.si superatus.ff.de pig. ⁊.l.si suspecta.ff.de inoffi.testa.ver.sententia lata contra here‑ dem in casu inoff.test.nocet etiã legatarijs nõ citatis,de quo‑ rum preiudicio in ꝯñiam tractaẽ.Nec pro certo vnquã reperie tur,vt puto qđ tales citari cõsueuerũt in similib⁹.¶ † Fortifi‑ co:quia dato ꝙ fuisset citãdus,tñ si non fuit citatus,actus nõ redditur nullus:imo valet si illi nõ citato nõ facit preiudiciũ: vt no.Bal.in.l.ab eo.C.quõ ⁊ qñ iu.allegat not.per Innoc.in c.humilis.de maio.⁊ obe.⁊ clare Bald.in.l.fi.§.cum igitur.in ver. quero igiẽ nũquid de necessitate ⁊c.C.de iure delib.⁊ ĩ au‑ thentica,si omnes.C.si vt se ab hered.absti.⁊ qđ no.Barto.in auẽ.sed cum testator.in ver.sed quero ⁊c.C.ad.l.fal.bene facit in.l.non idcirco.de iudi.¶ Quãtum aũt ad qualequale preiu dicium inferendũ Antonio non fuit necessaria citatio:† quia actus gestus a iudice,etiam inter alias personas,nocet alijs quo ad qualequale preiudiciũ.l.a sentẽtia.in prin.⁊ ibi not.ff. de app.l.si duo patroni.in prin.⁊ ibi gl.ff.de iureiur.⁊ glo.in.l. ij.C.qui.res iudi.non nocet.⁊ gl.in.c.cũ super.de re iudi.⁊ in.l. j.in gl.ff.de excep.rei iudi.¶ Et istud qualequale preiudiciũ est:quia inducit presumptionẽ cõtra tertiũ:vt no.gl.in.c.dile‑ ctus.el.ij.de simo.Et gl.lxj.dist.ordinatos.⁊ gl.ij.q.v.interro‑ gatum.¶ Verum est qđ cause cognitio requirebatur in datio ne curatoris:scȝ vt aliqualiter de furore cõstaret.d.l.obserua‑ re.ff.de cura.fur.⁊ ideo dicit ibi Jaco.de are.⁊ Bald.qđ iudex debet adhibere medicos,qui hoc cognoscant.l.semel.C.de re mili.lib.xij.⁊ ita factum fuit.¶ † Preterea ⁊ si curator datus fuisset vt furioso,⁊ non fuisset furiosus:non propter hoc vitia retur datio curatoris[b],vt no.gl.in.l.j.C.de cur.fur.⁊ Barto.in l.is cui bonis.ff.de verb.obl.quia quẽ esse furiosum nõ proue‑ nit a natura:vt dicit gl.in.d.l.j.⁊ Bar.⁊ Bal.in.l.seie.ff.de tu‑ to.⁊ cu.da.ab his.⁊ Salẏ.in.l.si putas.C.de peti.here.quanto magis valere debet,cum nunc cõstet ꝙ furiosus erat,⁊ sic non fuit datus curator ex falsa causa.¶ Quod autem nõ fuerit ne cesse citari ipsum Anto.cui curator datus fuit firmat in termi nis Ang.Jo.de imo.Pau.in.d.l.is cui bonis.preallegata.[c] ¶ Nõ ob.qđ dictus curator se ingessit ⁊ sic suspectus.l.scire. §.fi.ff.de tuto.⁊ cu.da.ab his.quia rñdeo qđ ille text.loquitur qñ se ingessit vt curator daretur ipse qui se ingerebat: sed iste curator nõ se ingerebat,vt ipse daretur cura.sed vt de curato‑ re ꝓuideretur.¶ † Nõ ob.ꝙ non fuerit datus cũ inquisitione prout requiritur.insti.de cura.§.furiosi.quia respõdeo qđ ve‑ rum est posse dari talẽ curatorẽ:vt dicit tex.ibi cũ inquisitio‑ ne potest etiã sine inquisitiõe dari in tutoribus ⁊ curatoribus: vt no.in.d.l.j.C.de tu.vel cur.qui satis non dedit.⁊.l.qui hȝ.§. pe.⁊ Spe.in tit.de cura.§.sinautẽ.ver.accedẽs.¶ † Non ob.ꝙ nõ fecerit inuentariũ:q: posito qđ ita esset:tñ potuit in conse‑ quentiã etiã ante factũ inuentariũ ipse vel ꝓcura.constituere, est verũ ꝙ si predicta facit nõ facto inuẽtario põt remoueri vt suspectus.l.fi.C.arbi.tute.ita inquit Bar.in.l.tutor qui reper toriũ.in prin.C.de admi.tut.in ver.sed quid si neglexit.⁊ etiaȝ ibi dũ dicit,sed si administrauit anteꝙ̃ fecit inuẽtariũ:⁊ sequiẽ Pe.de anch.in.c.ij.de statu mona.¶ Quinimo verbo fertur ꝙ inuentariũ fuit confectũ,⁊ est ꝓductum:nõ ob.ꝙ ꝓcurator nõ potuerit ante litis cõtestationẽ cõstituere dictũ curatorẽ: quia rñdeo ꝙ si cõstitutus fuisset dictus ꝓcurator corã iudice prout relatũ est,valuisset cõstitutio quasi cõstitut⁹ esset actor: vt in.§.fi.insti.de curato.iuncto.c.petitio.de ꝓcur.⁊ no. Bart. in.l.j.§.quib⁹.ff.qđ cu.usqȝ vniuer.nomi.⁊ dato qđ non fuisset cõstitutus in iudicio.Adhuc respõdeo qđ talẽ exceptionẽ nõ reperio specialiter oppositam in actis:⁊ licet esset opposita in genere,hoc nõ sufficeret.ita dicit Bart.in.l.j.ff.de exce.in ver. quero.video ꝙ illa cõclusio ibi dum dicit,⁊ ideo exceptio ge‑ neralis nihil releuat.¶ Quo ad merita cause.¶ Primo dico ꝙ nõ obstãte qđ Anto.cõstituerit do.Jo.ꝓcuratorem,consti tutus Jo.a princi.egerit vt ꝓcurator constitutus ab Anto.⁊ sic dictus Jo.asseruisset illum esse sane mẽtis:quia istud man‑ datũ non reperio in actis,ex hoc dictus Jo.asserat se ꝓcura‑ torem Anto.non dicit ꝙ fuerit constitutus ab Anto.potuit cõstitui a curatore Antonij,vel potest cõstitui inquantũ An‑ to.esset furiosus:prout vere diciẽ fuisse.† Itẽ talis asserta cõ‑ fessio ꝓcuratoris cum non fuerit facta per modũ veȝ conten‑ tiose iurisdictionis,nõ potuit preiudicare principali,vt.l.cer‑ tum.§.sed an ipsos.⁊ ibi nota.ff.de confes.⁊ clarius Anto.de bu.in.x.col.in.c.j.vt lite nõ cõte.¶ Preterea illa tacita ꝓcu‑ ratoris cõfessio videẽ esse reuocata p ipsum cõparentẽ postea expresse vt ꝓcurator cõstitutus a ꝓcuratore.A.d.furiosi stan‑ tibus probatiõibus factis in ꝓcessu de furore,vt infra dicam. ¶ Nõ obstat etiã id qđ deponit magister Frãciscus,qui dicit qđ ais Antonius fuit sane mentis.nam nõ deponit de aliquo tpe ⁊ sic nõ cõcludit ꝙ tpe donationis esset sane mentis.l.cum actũ.ff.de neg.ge.l.nõ solum.§.sed vt probari:de ope.no.nun. neqȝ deponit.M.Frãciscus,ꝙ de recẽti fuerit factus sane mẽ‑ tis,sed dicit qđ de recẽti visitauit eũ ⁊ ꝙ reperit eum non sane mẽtis.patebit ⁊ clara rñsio ex predictis.¶ Non ob.qđ ille.vj.[a] testis aperte deponat de sana mẽte dicti.A.tpe donationis ⁊ ante:q: respõdeo ꝙ dictũ istius testis,⁊ quorũdam aliorũ qui conãtur idẽ tpe cõtrariãtur vt colligitur euidenter ex deposi‑ tioni testiũ actoris.Nã p̃suppono ꝙ per plures testes ꝓbatuȝ est.A.fuisse mẽte captũ per plures menses:etiã ante donatio‑ nem:vt ꝓbat maxime christoforus,⁊ plures alij ꝓbant oẽs isti actus de necessitate,vel saltẽ iuris p̃sumptione, concludentes ipsum fuisse dementẽ:nã dicũt ꝙ fatue loquebaẽ,⁊ absqȝ ꝓpo sito:nam vt dixit tex.† ille est fatuus qui fatua loquitur.xciij. di.legitimus.xvij.q.ij.Sõsaldus.⁊ ibi no.l.quidã in suo.de cõ‑ di.insti.¶ Deponũt etiã qđ deridẽda per vicos loquebatur: ergo non sane mentis erat,vt dicit tex.in.l.ob que vitiat.ff.de edil.edi.Nam dicũt quidã qđ ipse dicebat qđ asinus suus erat bos:⁊ dum esset in ciuitate Ferrarie,dicebat se esse in pratis post bestias:ita deponit Thomas becharius,qui etiã depo‑ nit ꝙ lapides proijciebat,qui actus etiã inducunt furorẽ.l.ij. C.de iudeis.no.glo.in.l.si cum dotẽ.§.cũ maritus.solu.matri. ¶ Deponunt etiam oẽs fere testes,qđ nõ habebat memoriã ordinatã,qđ est signũ dementie.tex.est quem ad hoc ponderat Do.de sancto Semi.in.c.filij.de hereti.in.vj.qđ dicit esse not.[b] pro testibus inductis ad probandũ quem esse mente captum. ¶ Nec haberet obstare si diceret ꝙ dicti testes erant singula‑ res:tum q: multi sunt cõcordes,† tum etiã q: ad ꝓbanduȝ qd in gñe puta quẽ esse furiosum,⁊ similia ꝯsufficiũt testes singu‑ lares[d],vt vult Inno.in.c.qualiter ⁊ qñ.el.ij. de accu. cum con‑ cor.allegatis in precedẽti cõsilio.ideo hic non scripsi.¶ Hoc presupposito ostẽdo ꝙ Jacobus erat vel fuisse p̃sumitur mẽ‑[c] te captus tpe donationis:⁊ per ꝯñs donatio no tenuit.† Nã ille qui certo tpe fuit furiosus,presumitur in furrore[e] perseue‑ rasse semp nisi ꝯtrium doceaẽ:glossa est que hoc expresse dicit[d] in.q.ix.indicas.⁊ idẽ gl.in.c.fi.in ver.copetẽde sunt abintesta‑ to.quẽ ibi sequuntur Inno.Jo.an.⁊ Ant.de bu.⁊ Abb.sicul. illã gl.⁊c.sequitur in.l.furiosum.C. qui testa.fac.pos.⁊ Jo.de[e] imo.in.c.dudũ.in.vj.col.de p̃sum.⁊ Canoniste in.c.cũ inter ca nonicos. de elec.⁊ Pau.de leaȝa.post Arch.in cle.j.de homi. ¶ Istud recte intuẽti vult Bart.in.l.ij.ad fi.ff.de bon.pos.in‑ fan.⁊ furioso dela.Nã Bar.ibi vult qđ si probatur tãtum mo‑ mẽto,puta die tali fuisse surdũ vel furiosum:non sequiẽ, ergo in posterũ fuit surdus vel furiosus:q: istud potuit contingere ꝓpter aliqđ accidẽs.Unde dicit Bart.qđ debet ꝓbari quem fuisse furiosum aliquo certo tpe,seu aliquib⁹ mẽsibus, nõ au‑ tem semel seu vnico momẽto,vt presumitur in posterũ furio‑ sus fuisse.allegat.l.j.ff.de cur.fur.l.pretia rerum.ff.ad.l.falci.⁊ sic videtur ibi velle Bar.qđ si probatuȝ est quẽ fuisse furiosuȝ certis mẽsibus,⁊ qui allegant Bart.aliter tenere vt alias au‑ diui,profecto aut lecturã corruptam habẽt, aut minus recte. ¶ Sed ita est in proposito qđ probatum est per dictos testes fuisse mẽte captũ per mẽses continue ante donationem:ergo debet presumi ꝙ semper in posterũ fuerit mẽte captus: ⁊ per consequens etiam tẽpore donationis,nisi contrarium probe‑ tur. ¶ Pro hoc facit quod not.glo.in.c.cũ inter canonicos. in versi.recusatus.de elec.que vult qđ passiones hmõi ⁊ mor‑ bi tales presumantur durare, nisi contrarium probetur,quam gloss.sequuntur ibi Joan.and.Anto.de butr.⁊ Joã.de imol. ⁊ maxime in morbo furoris, qui non consueuit de facili rece‑ dere,secundum domi.Cardi.⁊ Joan. de imo.in.d.c. cum alle‑ gas.no.per glo.in.d.c.indicas.⁊ in dicto.c.fi.de succes.ab inte. facit.l.⁊.l.si cui.§.his.de accus.⁊.l.nõ omnes.§.a barbaris.ff.de testa.mili.⁊ regula semel malus.de reg.iur.in.vj.¶ † Fortius dixit Pet.de ancha.in.d.clemen.j.de homic. qđ si probatum est quem fuisse certo tẽpore furiosum, ⁊ ex aduerso probatur

[a] ¶ Consequẽtia. j.e.cõsi.clvj. Feli. c.cuȝ exhibita. in prin.de iudi.iaco bi.trac.feu.versic. ⁊ dicti vasalli pro dic.reb.feu.colũ. xij.Curtius tract. feu.part.vij.q.ix. Jas.l.decem.col. viij.de vb.ob.l.si qs nec cãm.colũ. vij.de reb.cre.l.fi‑ liusfa.§.diui.lect. j.col.vj.de lega.j. hẏpp.d.l.de vno quoqȝ.limita vt Alex.l.sepe.colũ. viij.de re iud.ias. ꝯsi.cxj.in fi.lib.j.

[b] ¶ Curatoris.ber tran.cõsi.xlviij.ex processu.co.iiij.v. li.j. Alex.j.li.vij. cõsil.cxlvij.nu.ix. Bar.Pau.Alc. d.l.is cui bonis.

[c] ¶ Prealleg.vbi Alex.⁊ oẽs aliud tenẽt in ꝓdigo.

[d] ¶ Singulares.j. lib.ij.consil.cxlvij. nu.xx.

[e] ¶ Furore.s.li.j. cõsi.cxlj.nu.iiij.

postea ipsum fuisse sane mentis, requirit vt sustineantur actus gesti ab eo. qd probatur qd tpe act⁹ gesti erat sane mētis post furorē: ꝛ ita dicit se obtinuisse: allegat not. per Dy. in c. semel malus. tenet do. Cardi. in d. cle. j. de homi. iiij. col. ꝛ ita refert se cōsuluisse Pet. de anch. ¶ Hoc idē tenet Ubertus de bobio. vt refert Gul. in Spe. in tit. de pba. §. pbare. ver. porro quidā erat furiosus. idez tenet Domi. de sancto Ge. in c. j. §. si vero. de cle. non resid. lib. vj. ¶ Et ita in terminis similibus nostris dum florētie assiderem iudicaui in quodā monasterio monacharū instituto ab vno in testamēto vnius, de cuius anteriori furore probatū erat. Jo. de imo. in l. qui testamento. §. ij. furiosus. de test. ꝛ in l. j. §. ñ. de ver. obli. in hoc articulo concludit qd aut actus fuit gestus ex interuallo lōgo post tempus quo probatur quē fuisse in furore: ꝛ tunc allegāti qd actus fuit gestus in furore incūbit pbatio. aut non intercessit longū interuallum ꝛ presumatur fuisse in furore tpe actus gesti, per ea que habētur in l. si neuter. §. si. ff. de priui. cre. ꝛ in c. officiū. de elect. ¶ Sed si ita est qd testes actoris probant qd eodē die, quo facta fuit donatio, vel saltem incōtinenti post erat mēte captus: ergo presumitur fuisse tēpore donationis, hoc probat Joā. de bo. ꝛ multi ꝛc. plus videtur esse dicendum ꝙ in pposito nostro modicū interuallū facit, vt presumatur morbus durare nisi cōtrariū pbetur sm Host. ꝛ do. Card. in d. c. cū inter canonicos.

14 alle. tex. in c. cōiter. xxiij. di. ¶ † Fortificātur predicta ex his que decidit Bal. ꝛ Ang. in l. furiosum. C. qui. test. fac. pos. vbi querūt quid si nō apparet an testm̄ fuit celebratū tēpore furoris, an dilucidis interuallis, ꝛ respōdens aut tēpus testamenti erat vicinū tēpori furoris, aut multū remotū. ¶ Primo casu refert aut qualitas dispositionis testamenti arguit magis ad partē sani consilij, ꝛ sane mētis presumitur fuisse. l. penul. ff. de cōdi. insti. l. si is qui. ff. de tut. ꝛ cur. da. ab his. l. titia. in fin. ff. de inoffi. test. ꝛ si sunt permista ea que sapiunt furorem, ꝛ ea que non: erit nullum sm eos. ¶ Scdo vero casu qñ ex interuallo nō presumitur furiosus: ꝛ istud idē vult Bar. in suo tracta. de test. in c. incipiēte, oppositū prudētie. sed quis dicet istū actum dicte donationis omniū bonorū in extraneum collate reserua to sibi tantū vsufru. esse tēdentem magis ad partē sani cōsilij,

15 ꝙ insani. † Donatio enim maxime omniū bonorū, est dilapidatio, nō autē diligēs administratio. l. si. ff. de cura. fur. l. filius. ff. de dona. mala autē administratio sonat potius in furorē ꝙ in sanū cōsiliū. l. is qui. in fi. ff. de tuto. ꝛ cur. da. ab his. ¶ Nec ob. qd iste non habebat agnatos: quia respondeo qd potius debebat dispēsare, ꝛ donare pro anima pijs locis: cum anima sit ceteris rebus preferēde, vel non debebat trāsferre dominiuz in alium donando: quia illa est dissipatio. nam potuisset testari: quo casu nō trāsfertur dominium: ꝛ est dispositio reuocabilis. ista autē fuit inter viuos per modum male administrationis vt dixi: preterea nec aliquid pro anima disposuit, ꝛ inquātum potuit sibi testādi facultatē abstulit: ergo nemo negabit istū actum fuisse potius non sani cōsilij quā econtra. ¶ Et ex his patet qd omnes oppo. que sunt in hoc consi. concludūt ad nullitatē. ꝛ dato etiā qd aliqui testes probarēt qd aliquo tempore fuerit sane mētis: ꝛ sic qd haberet dilucida interualla: tñ presumitur omnino actus factus in dementia: vt. s. probaui. ¶ Non ob. qd quidā testes instrumētarij dicant qd tpe donationis loquebat discrete. ꝛ ad ppositū qd erat sane mentis: qꝛ rñdeo pluribꝰ modis. ¶ Primo qd illi testes inuicē sunt multum varij, ꝛ aduersa deponentes. Secūdo rñdeo qd actus ipse ostēdit cōtrarium: qꝛ dicta donatio omniū bonorū presentiuz ꝛ futurorū, potius ostēdit insanū cōsiliū ꝛ demētiam: vt ostendi. s. ¶ Preterea ille domi. vicarius nō est idoneus testis: qꝛ vt dicit Jo. an. in addi. Spe. in ti. de test. §. j. super ver. sed po-

16 ne ꝙ administrator. † fides non adhibeꝛ testi deponenti de facto suo, qñ laus vel opprobrium posset ipsi testi euenire: vt no. Ant. de but. in c. cum a nobis. de testi. ꝛ in c. cum ex literis. et ibi sequit Jmo. de transac. facit qd dicitur de proxeneta. Sed ipsi vicario, qui interposuit decretū in donatione, posset euenire opprobriū si ille non fuisset demēs qꝛ apparet eū nō adhibuisse illam cause cognitionē, prout debet, ne fraus cōmittatur. l. data. C. de dona. ¶ Et idē dicere in notario quem tñ nō veni examinatū. ¶ Preterea ꝛ dicta ipsorū testium non concludūt quia dicūt qd Andreas potuisset esse mente captus: ꝛ qd ipsi nō cōprehēdissent vt dicit And. ꝛ Jo. ergo dictū eorū nō cōcludit. c. in presentia. de pba. ꝛ qd no. glo. ꝛ An. in §. hinc nobis. in auē. de her. ꝛ fal. in ver. ꝛ vidisse. ¶ Et eodem modo rñdeo qd vltra predicta ad id qd deponit Jacob. de san. qui di-

17 cit qd diligenter nō aduertit an. A. esset mēte captus: † ꝛ etiā est valde familiaris, ꝛ attinēs partis aduerse: ergo nō est idoneus testis l. iij. in prin. ꝛ §. j. ff. de testi. ¶ Non obstat dictum magistri Guilielmi: quia nullam mētionem facit de magistro

a ¶ Ut vēdāt. luc. pe. l. iiij. C. de iur. fis. li. x. Phi. frā. in rubric. de test. Pan. cōsil. xxvij. li. ij. Fely. c. in nostra aolū. xxiiij. de proba. Aretin. l. apud iulianum. §. cōstat. col. iij. ꝛ ias. col. iij. s. de leg. j. Raph. cu. cōs. clxix. viso testamēto deci. cōsil. cccclix. Bertrā. cōsil. clij. punctus. col. j. li. j. consil. clxi. regula cōsil. clxxiiij. ex progressu. lib. ij. consi. xij. regula. libr. iij. And. tiraq. in cō. picto. tit. retra §. j. glo. iiij. sed quod sint prorsus incapaces tenēt Ful. cō. cxiij. titius cōdidit testamētuz. cor. cōsil. ccvij. lib. iiij. Gemi. cōsil. xl.

Ant. nō sunt alij testes quā supra nominati. qui interfuerunt instrō donationis, excepto dño Hieronymo: qui remanet singularis. ¶ Preterea, vt dixi, ipse ꝛ alij deponunt qd ipse erat sane mētis, ꝛ actus tpe donationis indicat potius cōtrariū: ꝛ hoc sufficit vt intelligatur tunc fuisse furiosum. ¶ Non ob. id qd deponit. xix. testis actoris scʒ Dominicus, qui deponit qd in eo instanti quo fuit celebratum instrm̄ donationis, non fecit aliquos actus fatuitatis: quia rñdeo qd iste testis non probat ꝙ fuerit sane mētis: imo potius deponit cōtrariuz, eo maxime quia deponit qd incōtinenti post factum instrm̄ donationis magister. A. dicebat sic che vegnuto a fare qui questo ro. ecce signū demētie, ille enim qui non habet constantiam ordinatam, dicitur esse in demētia. Cum ergo appareat ex dispositione istius testis qd incōtinenti post donationē fecit actus demētie. Et idem dicūt alij testes actoris, qui etiā deponūt ꝙ incōtinēti ante donationē viderūt esse fatuum: ergo sequitur qd tpe donationis presumitur esse fatuus stante etiā qd instrꝫ talis donationis potius sonat in demētia: ꝛ eadē ratione non obstat id qd deponit. xx. testis actoris, dum deponit qd fecit reuerētiam vicario: qꝛ dicit qd domina Antonia dixit magistro An. leuati suso che vene lo vicario. ꝛ ad illa verba surrexit prout sepe faciunt stulti: qui oīa que eis dicuntur, faciunt. Itē deponit dictus testis qd eodē die quo instrm̄ donationis actum fuit, ꝛ ante ꝛ post incontinēti ꝛ per plures menses fecit plurimos actus fatuitatis, prout ipse explicat: ergo apparet qd tpe donationis fuit vel fuisse presumitur mente captus, vt dixi. ¶ Et eodē modo dico non obstante id qd deponit qd interfuit donationi: sed dicit qd ante donationem loquebatur more hominis, qui erat sani intellectus: non tñ deponit quāto tpe ante donationē ꝛ sic nō contradicit testibus aut aliquibus qui dicūt qd post donationē non erat mēte captus nō curo, quia non deponūt incōtinenti post donationem ꝛ dato qd aliqui deponerēt, tñ testes nostri oēs deponūt ꝙ erat fatuus ꝛ per qñs habebat dilucida interualla, quo casu qui vult dicere qd erat sane mentis tpe donationis habet necesse probare vt est ostēsum. ¶ Et presertim cū testes actoris sint pluresᵃ et verosimiliter deponētes verosimilia, cum dicunt etiam magis

18 credenda † quia pro magna parte sunt testes vicini ꝛ qui conuersabātur in domo ꝛ vxor eius vicini que melius presumitur scire facta vicinorū ꝙ alij. l. filiū. ff. de his qui sunt sui vel alie. iur. l. si ita. §. fin. de fun. instr. c. quosdā. ꝛ c. quāto. de presump. ꝛ etiam ille qui frequentat in domo, melius presumitur scire. l. cōsensu. C. de repu. c. veniens. el. ij. extra de test. ergo eis vt melius informatis credēdum est. l. ob carmē. §. si. ff. de test. ¶ Unde dicit in proposito Jac. bu. in l. maiorem. ff. de pac. qd si potestas ciuitatis habet plures iudices non dʒ stare dicto maioris partis, sed illius qui melius scit per. d. l. ob carmen. Ex quibus videtur clare constare donationem esse nullam.

Consilium. LXXXVII.

Uide. s. lib. j. consi. ij. quod hic duplabatur.

Summarium.

1 Mendicantes sunt capaces bonorum immobilium vt vendant.

5 Predicatores non sunt mendicantes nisi ex constitutionibꝰ.

6 Replicans de absentia contra prescriptionē tenetur probare.

Consilium. LXXXVIII.

Eximie dñe vicarie in causa ser Thadei mamelini visis dubijs. ¶ † Circa pri-

1 mū quo dubitatur vtrum fratres predicatores potuerint dictam cessionē ex causa venditionis facere d. Thadeo, ꝛ qꝛ corā eo res agitur corā quo est veritate vti potius multiloquio. ¶ Breuiter rñdeo cessionem valuisse: qꝛ vt in instrumēto cōtinetur facta fuit pro libris trecentis cōuertendis in necessitates vel vtilitates dicti conuētus ita dicunt verba instrumēti: ꝛ cōstat qd dicti fratres sunt capaces rerum

a immobilium, vt vēdanturᵃ vt no. gl. in c. j. in verbo. demuz. de relig. domi. in vj. ꝛ Bal. in l. cōquestio. in fi. C. de leg. Et cōmunis opi. est ꝙ si quis ingrediatur talē religionē predicatoruz, monasteriū est capax bonorū immobiliū saltez, vt vendat ꝛ in suas necessitates conuertat vt no. Spe. in c. de statu mon. ver. tertio querit. ꝛ Archi. in c. qꝛ ingredictibꝰ. xix. q. iij. ꝛ Lapus ꝛ Jo. an. in d. c. j. de relig. do. lib. vj. in nouel. ꝛ docto. etiam Domi. ꝛ

mi. & multi alii quos refert & sequitur Ant. de but. in. c. in presentia. de probat. in ver. quintus casus &c. & Bal. in. l. cũ acutissimi. C. de fideicom. & Jo. de imo. in. l. lucius. l. vltima. ff. de heredi. insti. & in. l. j. ad fi. ff. de test. & in. d. c. in presentia. & etiã do. Abb. ibi: & ita consuluit Jo. calde. in consi. xlvi. sub rubr. de testa. & dicit Bal. in auth. nisi rogati. in. j. col. C. ad Treb. quod ita de consuetudine seruatur, & istud est nota. & ita dicit Pau. de ca. ibi qd ita etiam vidit consultum per collegium Bononie & docto. in dicto. c. in presentia. & rñdet ad ea que in contrarium possent adduci, & propterea verba eorum forma liter non refero: sed si non habetis mittam vobis libros predictos. ¶ Non obst. dum dicitur q posito q fratres predicti pretẽdissent capere hereditatẽ dicti Lenci, & magistri Pauli filii: & heredis dicti Lenci per ingressum monasterii factuz per dictum Paulum: tamẽ fratres permittendo domũ possideri per matrem dicti magistri Pauli, & non apprehendẽdo possessionem dom⁹, videntur tacite voluisse domũ pertinere ad eam per no. per Bal. in auth. si qua mulier. in vlti. col. C. de sacro sanc. eccle. Quia respondeo q vbi non apparet de contraria mente conuentus, verum est qd possunt fratres conniuentibus oculis pati, q mater ingressi possideat bona ingressi, et nunquam apprehendendo illa bona vel iura elapso tempore prefixo ad agendum, vel ad adeundum, videntur nõ se immiscere hẽditati in bonis ingressi: sed cũ appareret cõtraria mẽs conuentus vt patet ex dicta cessione facta per conuentuz vt heredem dicti Lenci, mediante persona dicti magistri Pauli, sequitur qd presumitur conuentum tolerasse dictã do. Ursulinam habere in dicta domo, nõ aio a se abdicãdi dictã domum, sed vt dicta dña Ursulina tanquã mater dicti magistri Pauli, haberet vsum & habitationẽ dicti domus, donec conuentus toleraret: q2 vbi potest capi alia coniectura quã donationis, cessat presumptio donationis. l. cuz de indebito. ff. de proba. in prin. & c. super hoc. de renun. ¶ Nec tali spatio temporis quo dicta dña tolerata fuit ibi habitare excluditur conuentus a iure adeundi vel vendicandi bona delata monasterio, vt ptz in. l. licet. cum ibi no. C. de iure delibe. & in authen. quas actiones. C. de sacrosanc. ec. & in. c. illud. de rescrip. cum

2 fi. ¶ † Preterea nõ est pbatũ q conuentus seu representatũ totum conuentum sciuerint dictam. d. Ursulinã habitare dictam domũ pertinentẽ ad conuentum. Unde sicut in expressa renunciatione requirebatur scientia & voluntas conuent⁹, seu capituli. s. q scirent illam domum ad eos pertinere, et per dictam dñm possideri. l. in repudianda. ff. de acqui. here. l. mater. §. cum quis decedens. ff. de inoffi. test. ita in tacita: q2 non potest plus tacitum q̃ expressum. l. tacitũ. de verbo. obli. l. cũ quid. si certum pe. ¶ Item respondeo qd Bal. non dicit q per illam tolerantiam monasterium videatur repudiare, imo dicit qd requiritur quod in ipso ingressu anteq̃ bona sint acquisita monasterio, oportet quod per monasterium agat seu declaretur qd bona ingressi non acquirant monasterio. Hoc specifice etiam probatur per id qd no. Barto. Ange. & Joã.

3 de imo. in. l. recusari. ff. de acq. here. vbi dicunt † qd si soror pmisit hereditatem paternam diu possideri fratres: & quando aliquo agebat, petebat ab eis vt ab ipsis fratribus exclusa qd videbatur repudiasse, arg. l. procula. ff. de probatio. secus dicitur si solum ipsa diu siluit patiendo illos possidere & cum fratribus nihil cõmune habuit ab eis nihil petendo, nec cũ eis rationem calculando de aliis gestis inter eos: q2 tale diuturnum silentium non sufficeret ad inducendam repudiationez: per. d. l. licet. & dicunt prefati doct. quod istud etiam fuit de mente Barto. ergo nõ põt dici ex tali sola patientia, qñ etiã de ea legitime constaret induci repudiationẽ seu abdicationem a se. ¶ Nec est etiam probatum qd fratres sciuerint dictam dominam Ursulinam vendere aut vendidisse dictã domum quanuis etiam si probatum esset, non sufficeret per predicta. ¶ Non insisto in priuilegia concessa dictis fratrib⁹ fuerint producta tempore congruo, vel non: q2 hoc mihi non cõstat: sed bene dico qd eorum productio non fuit necessaria attenta cõmuni opi. predicta †, & attento qd dominiũ, & posses-

4 sio, qd erat apud magistrum Pauluz tempore ingressus monasterii transiuit ipso iure absq3 alio facto in monasterium. l.

a si adoptauero. ff. de preca. iuncta auf. ingressi. [a] & vtrobiq3 no. C. de sacrosanc. eccl. & per Barto. in. l. qui vniuersas. ff. de acq ren. pos. & Bal. in auf. nisi rogati. in pe. col. nisi in tempore ingressus declaretur seu agatur per monasterium q bona non acquirantur monasterio, vt dicit Bal. in preallega. auf. si qua mulier. in vltima colũ. ¶ Nec dicatur q non transit in monasterium quod est incapax: quia dico q monasterium predica-

5 torũ est capax. ¶ † Nã predicatores ex regula nõ sunt mẽdicantes, sed ex constitutionib⁹ suis a sede aplica confirmatis, vt inquit Fed. de senis suo cõsi. ix. incip. fratres pdicatores. & doc. in. d. c. in presentia. & Bal. in. l. cũ acutissimi. & Anto. de bu. in. c. nimis praua. de exces. prela. & dicte constitutiones pmittunt vt immobilia capiãt, & p necessitatib⁹ suis alienent vt dicunt doc. in dictis locis & dictum est. s. ¶ Et ita factuz fuit in casu nostro. ¶ Et si alienatio facta esset ob duplicem cãm, satis est qd vna cã sit de permissis, lz alia non, vt signanter deciditur ex no. per Inno. in ca. in presentia. de renuncia. & per bar. in auf. non lz. in j fi. C. de lib. pre. facit. l. si plures. in sti. de excu. tu. & qd habet in. c. ij. de rescrip. ¶ Stãte ergo q titulus ser Thadei sit legitimus resultat concurrentibus probationibus factis in processu qd est fundata intentio sua: q2 pbauit de dominio suo seu autorum a quibus hz iura cessa. nam probauit de titulo emptionis seu Lenci propter quem presumitur bona fides. l. pe. C. de euic. ¶ Probauit etiam de possessione continuata vltra. x. annos tam per dictũ Lenciũ, quam magistrum Paulum eius filium & heredem, per quaz pscriptionẽ acquiritur vtile dominium vt in auf. nisi tricennalis. & ibi plene no. C. de bo. ma. & in. l. j. in fi. ff. de aqua plu. ar. ¶ Non ob. q regrebat pbari q per decem annos inter psentes. vel. xx. inter absentes possederint iuxta. l. pe. & fi. C. de prescr. lon. tẽ. q2 rñ. primo qd est pbatũ p testes q iuncta possessiõe Lẽci & possessione magistri Pau. possederũt p annos xvj. vel circa, cũ igit trãslata fuerit ipso iure possessio magistri Pauli in monasterium. d. l. si adoptauero. & ibi Bar. sequitur q monasterium ẽt dz continuasse in ipsa possessione quã non intelligitur monasterium perdidisse saltẽ ante lapsum. x. an. postea secutorũ iuxta no. in. l. j. C. de ser. fugi. & in. l. furtũ. §. fundi. ff. de vsuca. & l. si de eo. §. si forte. ff. de acqui. pos. cũ si. ¶ Preterea cum monasterium sit vniuersalis successor, vt in d. auf. ingressi. & in. d. c. in presentia. sequitur qd monasterium etiam absq3 alia apprehensione possessionis potuit prescriptionem ceptam per Lencium magistrum Pau. perficere. l. ceptam. ff. de vsuca. ¶ Item respondeo qd hic nõ apparet aliquis absens contra quẽ durante primo decẽnio dicat fuisse inchoatam prescriptionẽ adeo q quo ad eaz possit dici nõ fuisse prescriptum. ¶ Fortius etiam voluit Ang. in. l. emptore.

6 C. de prescri. lon. tem. † & qui allegat absentiam ad infringendam prescriptionem aduersarii, incumbit onus probandi. l. cum te. C. de proba. & l. ei qui. ff. de proba. ¶ Preterea bm qd no. per Nico. de mat. & Bal. in. l. cũ reb. C. de proba. col. ij. quãdo pbat per agentẽ rei vẽdicatione de titulo emptionis, & solutione pretii, & de possessione vacua, que psumit fuisse in apparet qd vẽditor diu possedit: vt apparet q emptor diu possederit, intelligitur probatũ dñiũ directũ psumptũ per. d. l. cũ res. & dicit qd illud diu possedisse potest accipi p tẽpore minori etiã decẽ annorũ arbitrio iudicis. Nec etiã his que dicta sunt. s. de prescriptione, obstat si diceret quod fuit interrupta pscriptio per possessionẽ dñe Uersuline: q2 rñdeo q dña Ursulina stabat in domo cum magistro Paulo filio suo & herede Lenci, ad quẽ magistrum Paulũ vt heredẽ spectabat domus: merito presumit q mater ibi staret iure familiaritatis, cũ titulus spectaret ad alium: & sic nõ dicebat dña Ursulina possidere. l. qui iure familiaritatis, & ibi no. doc. ff. de acq. pos. l. & habet. §. hospites. ff. de preca. & ibi doc. & cũ post ingressum in monasterium factũ per magistrum Paulum non superuenerit sibi titulus aut causa mutandi sibi causam possessionis, non potuit sibi mutare cãm possessionis de nulla in aliquaz. l. cum nemo. C. de acq. pos. & ibi plene not. & in. l. iij. §. illud. ff. eo. ti. ¶ Nec etiam in dubio presumitur alium fuisse sibi animum. s. mutãdi: q2 presumeretur deliquisse, & iniuste fecisse, qd l. non presumit. l. merito. ff. pro socio. ¶ Preterea etiã añ ingressum erat pfecta prescriptio: vt patet ex superius dictis. ¶ Circa Publicianam non esset opus insistere: quia predi-

7 cta sufficiunt: † tamen etiam in hoc potest optime dici eã fuisse intentatã: quia expresse in libello dicit q spectauit ad Lencium iure dominii, vel quasi, & sunt probata que sunt necessaria: q2 est probatum de titulo & de possessiõe longi tpis, adeo q res poterat prescribi: ergo & Publiciana locum habere. l. eum qui. in prin. alias est. l. sed si tres. §. eum qui. ff. de publi. & not. doc. in. d. l. cum tres. & possessio translata fuit in monasterium: vt sepe dictum est: & posito etiam q non fuisset translata, tamen quia monasteriuz est vniuersalis successor in quẽ ipso iure transeunt iura: potest ex persona eius a quo causam habet intentare publicianam, absq3 alia traditione facta ipsi vniuersali successori: vt declarant doc. in. l. cum sponsus. §. is cui. ff. de publi. per illum tex. & in. l. j. §. j. eo. titu. cum simil. reliqua suppleat prestantia domini iudicatis si expediat iuxta rubricam. & in. l. j. C. vt que desunt aduocatis partium iudex suppleat.

[a] ¶ Aut ingressi. que non seruatur in hoc regno nec fit dedicatio tacita

Summarium.

☞ Heres qui semel possedit non potest agere petitione hereditatis.
5 Filius qui non adiuit ex capite liberorum intra triginta annos, potest ex capite legitimorum adire, intra alios triginta annos.
8 Fides mala defuncti impedit heredem prescribere.
9 Restituitur ex capite ignorantie contra prescriptionem longissimam.
11 Leso vltra dimidiam subuenitur in contractu stricti iuris.
12 Causa falsa vitiat contractum. nu. 14.
13 Lucrum si est radicatum, & idem de eo iudicatur qd de dãno vitando.

Consilium. LXXXIX.

Viso puncto et instrumentis de quibus in eo. ¶ Puto pro veritate sic de iure concludendum esse: videlz quod dictus Marcus & Pollionus tanq̃ in effectu heredes Francisci de vende. maxime mediãte persona domine Isabete matris eorũ, ac filie & vniuersalis heredis quõdam Franc. predicti mediantibus personis Nicolose & Margarite filiarum dicti Francisci, que in pupillari etate decesserunt possunt agere petitione hereditatis contra heredes dicti ser Cochi possessoris dicte petie terre, que. vt dicitur possidebatur per dictum Franciscum tempore mortis sue, & sic in eius hereditate remansit, & per consequens pro ea dari potest petitio hereditatis heredi. l. item videndum. §. fi. cũ. l. seq. ff. de peti. heredi. [1] † & hoc si ista res nunq̃ fuit possessa per heredes dicti Francisci, puta per dominam Isabetam, & dictos Marcũ Pallionũ: q2 als si fuisset possessa, nõ cõpeteret petitio hereditatis p tali re: vt est gl. no. in. c. j. de confes. in. vj. in gl. j. circa fi. & no. Bar. in. l. ij. post gl. ff. de fidei. her. pe. sed eẽt tũc agẽdum publiciana: vt. j. dicã. ¶ Si autẽ dicta Isabe. post mortem patris possedisset istam rem, non aũt possedissent Marcus & Pollionus possent tanq̃ heredes matris agere petitione hereditatis contra possessores, iurando quod ista res remansit in bonis & hereditate dicte Isabete, vel etiã si cõstat quod dictus franciscus habuit titulum emptionis habilem ad translationem dominij vel quasi in dicta petia terre, possent dicti eius heredes agere Publiciana: vt. l. j. cũ multis sequentibus. ff. de publi. Et si probaretur q̃ actor a quo dict⁹ Franciscus habuissent cãm: fuisset dñs dicte petie terre possint dicti heredes agere rei vendicatione si vellent: casu quo possent probare autorem dicti Francisci fuisse dñm ẜm modum de quibus per gl. & doc. in. l. cum res. C. de probat. & per bar. in. l. rem que nobis. de acquir. poss. & in. l. rem alienã. C. de pig. ac. & in. l. ij. ff. de vsur. & per Spec. in tit. de loca. §. nunc aliqua. ver. lvj. in ti. de ac. & peti. §. sequitur. ver. sinautem velis. et per Bal. in. l. cum super. C. de rei vendi. & in aut. quas actiões C. de sacrosanc. eccl. & in. l. j. in prin. ff. de rerum diuisi. ¶ [2] † Et caueat agens ne cumulet petitionem hereditatis cum rei vẽdicatione, vel publiciana pro eadem re: quia non procederet libellus reo opponente, vt declarat Cy. & Bal. in. l. ij. C. de pe. he. ¶ Et dato quod non appareret qd domina Isabeta vel sue sorores hereditate patris adiuissent: tñ eam transmisissent non aditam ad dictum Marcum & Pollionuz in effectu heredes eorum ex potentia suitatis ẜm veras & cões opinion. l. si fratres. C. de iur. de libe. & l. apud hostes. de suis & legiti. l. ex militari. §. fi. cum. l. seq. ff. de testa. mili. & plene per Bart. & doc. in. l. ventre. de acqui. her. & in. l. si fili⁹ qui patri. ff. de vul. & pup. & in. l. si infanti. de iure delib. cum si. ¶ Tñ de aditione hereditatis francisci facta in effectu p. d. dñm Isabetam eui- [3] denter patet † per instrumentum solutionũ debiti hereditarij de anno. M. cccclxj. per quẽ actũ ĩducit aditio. l. ij. C. de in. delib. & plene in. l. gerit. ff. de acq. he. ¶ Et si dict⁹ Jacobus frater vtrinq̃ coniunctus dicti Pollioni & fratris Marci, decessit hereditate dicte do. Isabete eius matris in adita, sequtur quod mero iure p ius accrescẽdi portio delata dicto Jac. accreuit dictis Marco & Polliono coheredibus equaliter iuxta. l. j. cum materia. C. qñ nõ pe. par. & l. j. §. his ita. C. de ca. [4] tol. cum si. † q2 hereditas materna non adita[a] nõ transmittitur cõi iure ad heredes, q nõ sunt de descendentibus ipsius q decessit hereditate non adita. l. vnica. C. de his q añ ap. tab. & ib. not. in. l. j. §. nouissimo. de ca. tol. l. ij. §. si qs ex liberis. & ibi no. ff. ad tertu. & si apparet q̃ Pollionus asseruisset dictum Jac. adiuisse matris hereditatẽ: illa assertio minime sufficeret nec probaret quo ad p̃iudiciũ Marci volẽtis p ius accrescẽdi venire p rata & portiõe delata Jac. l. si vnus. §. añ oia. & l. fin. de pac. cũ si. ¶ Nec obstabit dictis agẽtib⁹ exceptio p̃scriptiõis. Primo aut volum⁹ dicere q̃ ipsi sunt exclusi p p̃scriptionez a iure adeũdi hr̃ditatẽ matris. s. d. Isabete: q2 rñ. quod si appareat dictos Marcũ & Pollionũ, vel saltẽ alterũ eorũ adiuisse hereditatẽ matris intra. xxx. annos a tpe quo asserunt pupillarẽ etatẽ, qñ ille adiuit. Nõ obstabit p̃dicta prescripti. nã predicta p̃scriptio solũ tenere incipit post pupillarem etatem. l. sicut. de prescrip. xxx. annorum. & in. l. j. in fi. C. in q. cau. [5] in integ. resti. non est necessa. vbi no. † Si aũt nõ apparet aliquẽ eorũ adiuisse dictã hereditatẽ matris intra. xxx. an. adhuc nõ obstante cursu. xxx. an. haberet facultatẽ adeundi maternam intra alios[b]. xxx. an. vt simpliciter decidit Ang. & Pau. de ca. in. d. l. lz. C. de iure delib. vbi proprie loquuntur in hereditate materna delata ex testamento vel abintestato. Et referunt ita consuluisse Bar. & mouet: q2 si filius ex capite liberorum vel intestato non adiuit hereditatẽ maternã intra. xxx. an. debeat postea posse adire ex generali capite legitimorum in alios. xxx. an. hoc probãt per. l. j. §. sed videndum. ff. de suc. edic. Sicunt eñi hz annos. xxx. ad excludendũ a bonorũ possessione de iure p̃torio: ita pari ratione se hñt anni. xxx. ad excludendum de iure ciuili. d. l. licet. cum ibi no. ¶ Et si contra eos adduceretur qd istud non posset pcedere ĩ hereditate materna: q2 in ea non vr̃ habere locum vnde liber, cum non datur bono. pos. contra tab. si est preteritus a matre. l. illud. §. ad te- [6] sta. de bono. pos. ꝯ tab. insti. de exhere. §. liberi. † Nam ad hoc põt responderi: qd lz ante iura authenticorum filius ꝯ testamentum matris non habeat bonorum possessionẽ ꝯ tabu. tñ hodie videtur q̃ illã habere possit filius preteritus a matre sine expressione cause: vt firmat Ang. in. l. j. C. de carbo. edic. & idẽ lz Lud. ro. in. l. posth. in prin. C. de contra tab. in dicta ru. vnde liberi. vbi refert q̃ Ang. in quibusdam lec. ita tenuit in l. j. C. de bono. pos. contra tab. q2 qñ hodie filius est preterit⁹ a matre sine expressione cãe tm̃ redditur ipso iure nullũ. nõ autẽ habetur fili⁹ p exheredato: vt pbatur in aut. vt cũ de app. cog. §. illud ibi no. & sic cessat rõ propter quam olim bonorum possessio cõtra tab. no dabatur in hereditate matris: q2 habebatur p exheredato nõ datur ꝯ tab. vt. l. nõ putauit. in prin. & l. si post mortẽ. §. exheredato. in fin. ff. de bono. pos. cõtra tab. ¶ Pro hoc facit q2 eodẽ iure datur bonorũ possessio ꝯ tab. quo datur ius dicẽdi nullum, vt inquit Bart. in. l. si post mortez. §. fi. ff. de bo. pos. contra tab. per. l. j. in prin. eo. ti. ergo cũ tali filio exheredato sine expressione cause a matre detur ius dicẽdi nulluz. d. §. aliud. & ibi not. & plene no. Bar. & alij in aut. ex cã. C. de lib. p̃te. ¶ Preterea dato q̃ filius in hereditate matris per caput veniat vnde legitimi. l. ij. in fi. ff. vnde legitimi. & per caput vnde cognati. & sic exclusus per vnum cursum p̃scriptionis a capite vnde liberi, haberet aliud caput vnde legitimi: per qd põt venire nisi noua prescriptio precurrat: vt. d. §. sed dicẽdum. ita & exclusus si cursuz vnius p̃scriptiõis a capite haberet caput aliud per q̃ venire põt. s. vnde cognati, nisi noua prescriptione exclusus sit ab illo capite: vt in prealle. §. sed videndũ. & sic requiritur cursus. lx. annorũ. & hoc vt ab vtroq̃ capite sit exclusus scd̃m descriptionẽ Bal. & aliorũ in. d. l. licet. ¶ Salice. ibi dixit se dubitare an illa decisio sit vera ex eo, q2 omnes successores sunt hodie legitimi tñ inter eos tria sunt capita. s. liberorum, ascendentium. & collateralium. in aut. de heredibus ab intestato. §. j. cum sequẽ. Et sic exclusus a capite liberorum non põt venire ex capite collateraliũ, & dicit q̃. §. sed vidẽdũ. [7] loquitur scd̃m iura antiqua. ¶ † Sed certe verior & cõmunior est prima opi. quia non potest negari quin hodie in hereditate matris filius de iure ciuili possit venire ex capitu liberoruz per Orficianũ senatuscõ. in. l. j. & per totũ. C. ad orfi. & etiam ex capite agnatorum de iure ciuili hodie cum cognati succedãt etiã de iure ciuili sicut & agnati. §. nullam. & in aut. de here. ab intest. & sic videtur q̃ ratio decisionis que est in. d. §. sed vidẽdũ. habeat locũ in filio etiam volẽte succedere matri: cũ possit venire ex pluribus capitib⁹. ¶ Aut volumus dicere q̃ isti sunt exclusi per prescriptionẽ nõ dico a iure veniẽdi ad hereditatẽ matris, licet a iure agẽdi petitione hereditatis ad dictã petiã terre spatio. xxx. an. & vltra: iuxta. l. hereditas. cum ibi not. C. de peti. he. & in. l. hereditatẽ. C. in qui. cau. ces. lõ. tẽ. prescri. vel a iure agendi rei vendicatione vel publiciana: q2 possessores huius rei possederint spatio. xxx. annorum. ¶ Et dico q̃ hec exceptio prescriptionis nõ potest obstare: quia dictus ser Cechus non potuit incipere prescriptionẽ: q2 erat in mala fide. c. fi. de preser. & in. c. possessor. de re iur. in. vj. ¶ Qd aũt fuerit in mala fide ptz: q2 ista res fuit descripta p dñam Bñdictã matrem

[a] ¶ Non adita nisi intra annuz iuris deliberãdi vt no. ĩ l. emancipata. C. q admit. sed cuz hodie vbiq̃ fere per cõsuetudines vel statuta possessio ipso facto in heredes cõtinetur indistincte fit trãsmissio etiam ab ignorantibus, vt dixi in consu. parisi. §. cxxxij. C. Mo.

[b] ¶ Alios. idẽ ale. Cor. Jas. col. fi. d. l. lz Cor. cons. lxx. litera. g. li. iiij. bal. ꝯsi. xij. lib. iij. pau. l. q̃diu. ij. ff. de ac. here. Jas. l. vnica. C. quã. nõ pe. par. cõsi. lxxxiiij. col. x. li. j. Lud. gozadi. ꝯsil. clvj. Sz qcqd dicãt verior est cõtraria opi. Saly. & Fulg. que etiam cõiter obseruatur

trẽ dictarũ Jsabete, Nicolose, ⁊ Margarite in inuentario di ctorum bonorũ pupillorũ cõdito p dictũ ser Cechũ procuratores ac fideiussorẽ dicte dñe Benedicte tutricis pupillarum dictarũ eius filiarũ. †etiam mala fides dicti Francisci, nec ẽt heredibus suis ⁊ eos impediri prescribere absq; alio titulo. l. cũ heres. ff. de diuer. ⁊ tempo. prescri. q2 censet vna ⁊ eadẽ psona cum defuncto in auẽ. de iureiu. a morien. pѕti. in fi. ⁊ nõ dz esse melioris ꝯdõnis heres q̃ defunctus. d. l. cũ heres. ⁊ l. in oibus. §. nõ debeo. ⁊ l. ex qua persona. ff. de re. iu. c. is qui i ius de re. iu. in. vj. ⁊ heres teneret exhonerare cõsciẽtiã defuncti vt. c. fi. de sepul. c. in literis. de rapto. ¶ Et ita in proposito nostro tz Jo. and. in addi. magna. ⁊ Anto. de bu. Jo. de Jmol. ⁊ do. Abb. in. c. si diligenti. de prescri. ⁊ Jo. de imo. c. fi. e. tit. in iij. col. vbi dicunt q̃ mala fides defuncti in prescriptioue bene nocet successori vniuersali in hereditate, sz non successori in prelatura. ⁊ ita procedat qd̃ no. in. c. cũ circa. de iure patro. ⁊ opi. Dy. in regula põt. s̃. alle. cũ cõcor. ita ẽt tz Pau. de ca. in. l. iij. ⁊. l. iul. sequitur. §. heres. de vsu. ⁊ Lu. ro. in. l. põponi⁹. §. j. de acq. pos. bene facit qd̃ no. Bal. in auẽ. ad hec. C. de vsur. in. vj. col. in ver. sz qd dicem⁹. de here. prescrip. ¶ †Uel dato q̃ prescriptio esset decursa, tñ dicti heredes domine Jsabete qui habuerunt presumptã causam ignorantie de iure eis competente in dicta petia terre. l. qui in alterius. de reg. iuris. possit incidenter petere restitutionẽ[a] in integrum ex clausula generali si qua videtur iusta causa aduersus eum iuxta dictã prescriptionẽ: que opponeret, vt nota. gl. in. l. si partem. §. j. x. vtendo. quemadmod. ser. amit. ⁊ gl. in. l. j. C. de pa. potesta. ⁊ firmat Bar. in. l. j. §. si quis autem propter. ff. de iti. act. priua. per illum tex. cum ibi no. ⁊ Barto. in. l. Aristo. §. labeo. ff. de dona. ⁊ Spec. in ti. de prescrip. §. j. ver. sed pone celantis. ⁊ Ang. in. l. fi. C. de prescrip. lon. tem. ⁊ in. l. heredum. alias est in. l. annus. ff. de cal. ⁊ in. l. fi. ff. si qs test. lib. esse ius fue. Jo. de imo. in l. Pantonius. ff. de acquiren. heredi. ⁊ in. d. c. fina. de prescrip. circa pen. vel antepe. char. ⁊ Ludo. roma. in. l. si vero. §. de viro. in. v. fal. ff. sol. matrimo. ⁊. l. que vniuersam. ff. de acquiren. pos. ⁊ domi. Abbas modernus in. d. c. vigilanti. de prescript. bene facit. l. Attilius. ff. de serui. rusti. predi. ⁊ quod no. glos. ⁊ doc. in. l. ij. C. de iur. emph. ⁊ Bar. in. l. emilius. de mi. ⁊ in. l. cuz filius. §. in hac. de verbo. ob. ⁊ in. l. senatus. de offi. presi. ⁊c. ⁊ in l. pcibus. C. de preci. impe. offe. ¶ †Et tempus petendi restitutionem in integrum, de quo in. l. fi. C. de temp. in integ. rest. lib. vj. non currat nisi a die quo quis sciuit lesionem, ⁊ sic sibi competere restitutionẽ in integrum: de quo in. l. fina. C. de in integrum resti. ⁊ dicit Bal. in. l. falsam. C. si ex fal. instru. vbi dicit qd̃ si quis staret per centum annos quod non peteret restitutionem in integrum, ⁊ probabiliter ignorat: posset petere postea. ⁊ ita no. do. Car. post antiquos in cle. j. in. xxv. q. de resti. in integ. ⁊ Pau. de ca. in. l. fi. C. de dolo. quia tempus petendi restitutionẽ in integrũ quo ad sui initiũ est vtile. probat in. d. l. fi cum ibi no. C. de tempo. in integ. rest. ¶ Nec etiã obstat predictis heredibus domine Jsabete alia exceptio opposita, videlz qd̃ heredes dicte do. Jsabete fecerunt dñe. d. Benedicte finem ⁊ remissionem de dicta hereditate quodã Frãcisci seu domine Jsabete. ⁊ eidez domine Benedicte cesserũt omnia iura ⁊ actiones, que ⁊ quas habebant seu habere poterant in bonis ⁊ hereditate predictis Pollioni, ⁊ Jacobo pro libris ducentis: quas dicte tres filie domine Jsabete ⁊ Nannes pater duorũ ex eis scilicet Jacobi ⁊ polliono receperũt de quibus omnibus fuit rogatus Jacobus gandulphi de anno. M. ccccxiij. quod quidem instrumentum traxerunt dicti Marcus Jacobus de libro rogationum dicti Jacobi, ⁊ illud occultauerunt seu lacerarunt prout hec omnia plene narrantur in quodam instrumento facto de anno. M. ccccxxxiiij. inter dictum Pollionum ⁊ heredes. d. domine Benedicte: et in quo instrumẽto facto de anno. M. ccccxxxiiij. dict⁹ Pollionus solenniter ratificauit dictam assertam missionẽ, ⁊ cessionem de nouo dictus Pollionus fecit dictis heredibus domine Benedicte ⁊ matris recipientis nomine omnium, quorum interesset finem, refutationẽ, ⁊ remissionem, ⁊ per pactũ de non petendo de omni iure ⁊ actiõe, ⁊ de omni eo ⁊ toto q̃ ad dictum Pollionum spectat ⁊ pertinet seu spectare ⁊ pertinere posset in bonis ⁊ hereditate dicte dñe quondam Benedicte, aut in bonis ⁊ hereditate dicte quondam do. Jsabete, aut dicti Frãcisci in latissima forma, vt in dicto instrumẽto continetur, ⁊ hoc fecit dictus Pollionus vna cum patre suo pro dictis libris ducentis habitis a dicta domina Benedicta ⁊ etiam pro libris viginti quas de presenti heredes. d. d. Benedicte dederũt. do. Polliono, ⁊ eius patri, ⁊ promisit Pollionus litẽ aliquã non mouere contra bona aliqua que fuerint de bonis ⁊ hereditate dicti quondã Frãcisci eũ iure ⁊ aliis clausulis consuetis. q2 rñdeo primo q̃ dicto instrumẽto facto cum Marco ⁊ fratribus de anno. M. ccccxiij. nihil apparet: nisi qñ dictus Pollionus confessus est in dicto alio instrumento confecto. M. ccccxxxvij. in quo instrumento nõ interuenit aliquis consensus dicti Marci: vñ quo ad Marcuz illud instrumẽtũ nõ ob. aliquo mõ, q2 res inter alios acta. ⁊c. l. si vnus. §. añ oĩa. ff. de pac. ⁊ in ru. C. res inter alios acta. ⁊ p totum. ¶ Scdõ rñ. q̃ verbo fert q̃ dicta concessio ⁊ remissio facta fuit pro minori pretio q̃ pro dimidia iusti pretij ⁊ estimationis. †quo casu in quolibet actu vel ꝯtu, etiaz stricti iuris, locum hz doli exceptio, si sit talis contractus. all. l. si quis cum aliter. cum ibi no. de ver. ob. ⁊ plene no. in. l. ij. C. de rescin. ven. ⁊ in. c. pe. de emp. ⁊ ven. etiam si vere fuisset contractus transactionis. ſm Ray. Bar. ⁊ Ang. ⁊ Jo. de imo. ⁊ Lud. ro. in. d. l. si quis cum aliter. ⁊ Bar. ⁊ Ang. in. d. l. ij. C. de rescind. vend. ⁊. d. Car. flo. ⁊ Jo. de imo. d. Abb. in. c. quintauallis. circa. xv. char. de iureiur. ¶ Nec huic rñsioni obstat iuramentuz Pollioni: q2 cum Pollionus esset minor. xxv. annis, ⁊ tã q̃ minor contraxit, ⁊ simpliciter iurauerit iuramentũ solum tale representant eũ maiorẽ, nõ aũt excludit a remedio. d. l. ij. C. de rescin. ven. vel eqpollenti, vt no. Bar. ⁊ cõiter doc. in. d. l. ij. ⁊ in. d. c. pe. de em. ⁊ ven. ¶ Et lz in instrõ dicat gñaliter q̃ renũciauit exceptioni doli mali ꝯdõni indebiti ⁊c. tñ attento qd̃ Pollionus ignoraret probabiliter presumebat ista bona de qbus nunc est qd̃ spectare ad eũ aliquo iure seu ad ea actionẽ habere p. d. l. q in alterius. nõ potuit renũciare dicto bñficio. l. ij. seu exceptioni doli, que in locũ beneficij succedat in ꝯtrib⁹ stricti iuris, nisi minor fuerit certioratus: vt firmat Bald. in d. l. ij. in. iiij. q. C. de rescin. ven. ¶ Et bene facit q̃ no. Bar. i. d. l. ij. §. idẽ quesiuit. per illũ tex. de condi. inde. ⁊ plus vr̃ q̃ etiaz dicta ratificatio, ⁊ cessio facta per pollionum de anno. M. ccccxxxiiij. nõ valet in effectu, ⁊ ei obstaret exceptio †: q2 fuit cã facta ex cã falsa. s. ex cã. q2 dict⁹ Pollionus ⁊ Jacobus cũ consensu eorum patris, ⁊ etiam dictus Marc⁹ de anno. M. ccccij. cesserant ⁊ renunciauerant dicte do. Benedicte iura pdicta ⁊ receperãt dictas libras ducẽtas qd̃ qdẽ nõ potuit eẽ verum q2 de dicto anno. M. ccccxij. dicti Jac. ⁊ Pollionus non erant adhuc in rerũ natura: aut si erãt nõ erãt tãte etatis q̃ fari possent ⁊ aliqualiter ĩtellectũ haberẽt: ⁊ sic nullũ actũ gerere poterãt etiã cum autoritate legitimi administratoris vt declarat bar. in. l. j. §. adipiscimur. de acq. pos. ⁊ expressius Jo. de imo. in. l. pupillus. per illũ tex. ff. de acq. he. ⁊ ita interest declarare gloss. j. ibi scz qñ infans posset loqui ⁊ aliqualez intellectum habere. ⁊ ita etiam no. ipse in. l. seruo inuito. §. si pupillo. post gl. ibi. ff. ad trebel. ⁊ probat in. l. q̃uis. §. infans. cum gl. in ver. iudiciũ. ff. de acq. pos. ⁊ in. l. in negotijs. ff. de re. iu. ⁊ q̃ ibi no. ergo apparet q̃ illa cessio ⁊ remissio fctã p pollionem anno. M. ccccxxxiiij. fuit facta in actu cessionis, ⁊ vitiat ipsum actum siue sit factũ ex certa scientia siue p errorez.[a] ita in proposito dicit expresse Bal. in. l. fi. C. de fal. cau. adiec. leg. allegat ea que habentur in. l. per diuersas. ⁊ in. l. ab Anastasio. C. mandati. ⁊ ita etiã quod in ꝯtu donationis in quo non exprimitur ipse titulus donationis falsa cã vitiaret si ipsa causa fuit expressa per errorem. l. ij. §. circa. ff. de doli. excep. ¶ Et eoipso qd̃ apparet quod Pollionus non habuit nec habere potuit dictam pecuniam eo modo quo in dicto instrumento nunciatur dr̃ constare de errore confessionis, per not. gl. in. l. cũ de indebito. in prin. in ver. ignorãti. ff. de proba. ⁊ l. si post diuisionem. ff. de iur. ⁊ fac. igno. ⁊ in. l. non fatetur. circa. iiij. co. ff. de confes. ⁊ in terminis nostris refert ⁊ no. Rap. ⁊ Pau. de ca. in. l. diuortio. ff. de ver. ob. quid si dictus Pollionus habuit cum alijs dictam quantitatem dictarum librarum ducentarum diceret tractare de damno vitando, ⁊ aduersarij dicerentur tractare de lucro qui pecuniam non soluerũt etiaz dato q̃ illa hereditas obuenisset Pollioni titulo lucratiuo: †quia postq̃ lucrum est radicatum[b] ⁊ acquisitum iudicatur de illo prout iudicatur de damno si auferatur vt no. gl. in. l. ij. §. si quis autẽ propter. in ver. in inte. resti. ff. de iti. actu. q̃ priuato. ⁊ in. l. ij. q. j. ne quidam loco publico. no. Cynus et Bal. in. l. cum te. C. de donatio. ante nuptias. in prin. lectu. et Bal. in. l. non amplius. §. j. per ibi no. de leg. j. ⁊ Jo. de imo. in l. proculus. ff. de dam. infec. ⁊ Paulus de castro in. l. ij. §. fi. cũ l. seq. ff. qui satisdare cogan. ⁊ ibi tractatur de damno, dicitur probari de errore, eoipso quod apparet rem aliter se habere. ⁊. l. sed si me putem. ff. de condi. indebiti. ⁊ nota. Bartol. in. d. l. non fatetur. ⁊ Canoni. in. c. fi. de confessis. ¶ †Et quod falsa causa in effectu vitiet regulariter promissionem vel similẽ actum inter viuos quando interuenit error probatur in. d. l. si diuortio. iũcta gl. pe. ff. de ver. ob. ⁊ in. l. pe. §. mulier. so. ma. Et hoc ergo videtur dicendũ quod vitietur dicta cessio ⁊ re-

[a] ¶ Restitutionez. C. lib. j. ꝯsi. lxxj.

[b] ¶ Radicatũ. j. c. cõsi. clxix. nu. xiiij. deci. l. j. col. j. C. de insti. ⁊ substi. Jas. l. reprehendenda. C. e. l. fi. §. in cõputatione. col. ij. C. õ iure delib. l. fi. col. iij. C. de codi. l. non amplius. §. j. peie. j. l. ij. §. labeo. de acquiren. pos. rep. l. quominus. coll. viij. de flu. ꝯ. lxxxvij. col. ij. lib. j. lance. deci. l. j. in gl. in ver. naz ⁊ reip. so. ma. limita cuz lucrũ accedit ad euz a quo pcessit. glo. in. l. si ita stipulatio. ⁊ ibi Bar. Ja. de ver. ob.

missio. ¶ Bene faciunt no. p Bar. in l. demõ. falsa. §. j. in. vj. q. de cõdi. z demon. ¶ Et hec maxime pcedũt: qz cessio pdicta nõ põt valere nisi vsq ad cõcurrentẽ pretiũ qtitatẽ vere soluti. z non vltra. l. per diuersas. z. l. seq. C. mandati. ¶ Alia rõne ẽt ostenditur qd dicta cessio fuit facta ex falsa cã: quia falsa fuit p dictũ Pollionũ ex eo, qz ipse de an. Mccccxiij. vna in fructibus suis mortua Isabeta eius matre fecerat finẽ z remissionẽ dicte dñe Benedicte de hereditate dicti Frãcisci: z etiã de bonis hereditate dicte dñe Isabete, z verbo fertur quod pbabitur q nec de dicto anno. Mccccxiij. nec ante nec etiam de anno sequẽti decessit dicta domina Isabeta, sed decessit post annum. Mccccxv. ¶ Ad vnũ tñ est aduertẽdũ p dictus Pollionis in predicto instrumento iurauit oĩa ibi cõtenta esse vera: ergo videt q non potest periurium allegare z probare zrium: qz ad hoc põt rñderi ex no. per Bald. in

15 l. fi. C. de non nume. pe. prope finẽ, † vbi quesiuit qd si qs iurauit recepisse in veritate pecuniã, z postea vult dicere z allegare q non recepit, certe fm Bal. nõ põt: qz allegaret periurium: subdit tñ q si admissus fuit ad pbãdũ dictã negatiuã z eã probauit: tunc q iã periurium est decretũ. põt allegare q nõ recepit pecuniã: per id qd legit z no. in. l. alias. ff. de iu. iu. ¶ Et idẽ tz Sal. in. d. l. fi. vnde si contingat admitti dictas pbationes ad probandum dictam negatiuaz, poterit Pollionus non obstante dicto instrumento vti dictis probationibꝰ plus videtur concludere Anto. de bu. in ca. cum contingat.

16 de iureiur. in ver. quartus casus zc. circa finẽ illius †: qz quando minor in zctu venditionis a se facte iurat nõ contrauenire alieno remedio, z iurat id qd vendidit esse verũ pretium: et oĩa z singula apposita in zctu esse vera: tñ cõstito de zrio potest cõtrauenire: qz iura non assistunt talibus iuramẽtis cum fraus sit ex parte recipientis iuramẽtũ: z ideo repio q res aliter se habeat nõ est periurus, licet temerarie iurauerit[a]: allegat id qd habetur in. c. queãdmodum. de iureiur. z in. xx. q. ij. per totum. z id qd no. in. c. cum in positionibus. de confes. in vj. ¶ Uel si voluerit Pollionis: poterit petere absolutionez a iuramento stante lesione sua, per no. per Inno. z alios maxime Anto. de bu. vbi hoc clare vult in. c. cum contingat. z p Bal. in. l. emptione. C. plus vale. quod agi. dũ tractãt de contractu simulato in quo interuenit iuramentum. z istud est tutius. ¶ Nec ob. predictis etiã quodda instrumẽtũ factuz inter magistrum Nannẽ ex vna, z dictum Pollionũ eius filiuz ex altera de anno, Mccccxliiij. die. xxx. augusti. in quo in effectu pollionus vr̃ sibi satisfactũ esse a dicto Nanne eius patre de quantitate eius librarum. xvi. z solidorum. xxij. denariorum. iiij. pro resto tertie partis lib. cc. habitarũ p certa deliberatione z pacto de vlteriꝰ a dña Benedicta vxore olim Frãcisci: prout de dicta deliberatione dicitur ibi constare instrumento scripto z rogato per Jo. de restis notarium: qz respõdeo q ista assertio facta in vltimo instrumẽto: que haberet relationem ad aliud instrumentũ ser Jo. de restis, nõ pbat: maxime quo ad fauorẽ vlterius: qz in illo vltimo non interuenit, sed producatur ipsum instrumentum ser Jo. ad eũ fit relatio, per id qd habet in aut. si quis in aliquo. C. de eden. z ibi no. in. c. abbate. de ver. sig. ¶ Et tãto magis: qz illud vltimo nõ specificat cãm ppter quã facta fuerit dicta liberatio, z nulla ibi fit mentio de hereditate dñe Isabete, z dicti Francisci, z etiam liberatio generalis nõ trahitur ad ea que dependent ex testamento, nisi fiat mentio de testamẽto. l. de his. cũ gl. ff. de transac. ergo dato q nulla verba generalia probarẽt q essent facta liberatio dñe Benedicte, tñ extenderent ad ea que peti poterant occasione testamenti ser Francisci. ¶ Preterea dato q etiam pbarent illa verba factã esse liberationem, z pactum de non petendo domine Benedicte: illud pactũ nõ noceret heredibus domine Isabete, quin possint petere ab alio q̃ a domina Benedicta. l. si vnus. §. ante omnia. supra allegata. Deniq etiam qñ illa assertio in vltimo instrumento fuerit valida, z affirmasset cessionem: illa tñ cõfessio nõ prodest absenti, saltem quo ad plenam probationẽ. l. certum. §. si quis absente. ff. de confessis. z. l. j. ff. de interrogato. ac. ergo non dz prodesse dictis possessoribus, qui non fuerunt presentes. Ex quibus zcludo dictos heredes posse agere contra dictos possessores, supra, z quando.

a ¶ [illegible]

b ¶ Alios. s. zsi. p cedenti. nu. v.

Summarium.

2 Filiam satis est z patre z vicinis pro tali reputatam.
3 Exclusa ab vnde liberi, habet alios. xxx. an. vñ legitimi.
5 Maritus non potest res vxoris sine eius mandato vendere.
6 Fama quantum probet.
7 Affinis non est idoneus testis.
8 Publiciana quando datur contra titulo possidentẽ. nu. 10.
9 Dominium non transit ex scientia nisi executa.
11 Libellus valet z sententia generalis in fructibus.

Consilium. XC.

In causa z lite corã arbitris iterdo. Clarã tanquã filiã z heredẽ quondam Brunij de Bullo agentem: et Minellium quondam Joannes de monte maiori, z Joannẽ, z Joannium fratres, z Filios dicti Minelli defendentes. ¶ Uidendum est primo que actio sit intentata p dictam dominam Clarã. ¶ Et secũdo erit videndũ, an sint probata talia pro parte sua, q ipsa debeat obtinere. ¶ Tertio an pro parte reorum probata habeant excludere ius agen

1 tis. ¶ † Circa primũ quãuis domi. Clara in libello narrat se filiam z heredem Brunij: tñ vr̃ quod ad petiam terre petam libellum suum fundare in Publiciana, vel rei vendicatione potest, dum narrat dictam petiaz terre ad se spectare, iure dominij vel quasi: z sic narrat id qd est vnũ extremũ requisitum ex parte agentis rei vendicationem vel Publiciane. l. in rem in prin. de rei vendi. l. j. de pub. c. abbate sane. de re iudic. in. vj. cũ ibi no. ¶ Et insuper narrat aduersarios tenere ipsaz petiã terre z sic ponit aliud extremũ requisitũ pro parte rei cõuenti. vt. l. j. C. de alie. iud. mu. causa fa. z. c. examinata. de re iudic. ¶ Et successiue concluditur in libello petendo declarari agẽtẽ esse dominũ vel quasi, quod proprio conueni libello intentato super dictis actionibus. l. ex diuerso. §. j. z ibi no. Bar. ff. de rei ven. Spe. in. titu. de cau. pos. in. §. notandum. versi. alie sunt. Guil. de cu. z Bal. in. l. domũ. C. de rei ven. z not. doc. in c. ij. de libel. ob. z per Bart. in. l. an eandem. §. actiones. de exc. rei iud. ¶ Circa secũdũ principale an sit probata intẽtio agẽtis in dicto iudicio, z omissis argumentis ad partes, concludo quod sic. naz presuppono quod esset clarum esse filiam dicti Brunij, z illam vnicam filiam remansisse post filiam dicti Brunij, z deponunt testes actoris Antonius, Bart. Bu

2 glassus, z melius probatur per magistrum Blasiũ zc. † satis est enim probari q reputata z habita fuit a dicto Brunio, z a vicinis dicti Brunij. c. per tuas. de proba. l. nõ nudis. cum gl. z ibi Bal. C. de proba. c. transmisse. cum ibi no. qui fil. sint leg. no. in. c. Michael. de filijs presby. l. si vicinis. C. de nup. z not. doc. in. l. filiũ. ff. de his q sunt sui vel alie. iur. z in. l. nõ ignorat. C. qui accu. non pos. ¶ Hoc etiam satis videtur probari per procuratorem reorum in scriptura per eum producta, de qua in tertio folio processus de morte Brunij, etiã probatũ est: qz in rei conuenti procuratoris respondendo positionibus agentis, illud fatetur z per cõsequẽs videtur delatã fuisse dicte domine Clare hereditatem dicti eius patris abintestato, cũ prima causa successionis sit filiorum. in aut. de here. abintest. circa princip. l. si matre. ff. de suis z legi. z cõstat eam adiuisse hereditatẽ patris ex instrumẽto i quo ipsa de anno. Mccclvij. die. xi. mensis aprilis ipsa tanquã heres Brunij cõstituit Barbatium suum procuratorẽ zc. vnde cuz etiã solo animo inducatur aditio hereditatis: vt. l. pro herede. in princi. z. §. j. z. l. gerit. ff. de acq. here. sequit q etiam ille gessit actum pro herede.

3 ¶ † Nec ad hoc obstat si diceret eã esse exclusam a iure adeundi spacio, xxx. annorum. l. licet. cum ibi not. C. de iur. delibe. z no. in. l. q̃diu. la. j. ff. de acq. here. z per Bar. l. j. C. de cõdi. ex lege. attẽto qd vt ipsamet dña Clara in actis z positiõibus suis fatetur, dictus Brunius decessit tam sunt anni, xxxv. qz rñdeo put singulariter decidit Bal. in prealleg. l. licet, z Pau. de ca. in. d. l. quãdiu. z in. d. l. licet. vbi refert Bart. cõsuluisse q si filie erat delata hereditas matris ex testamẽto, z filia steterit p annos. xxx. q nõ adiuerit hereditatẽ sibi delatã ex capite libero

4 rũ, poterit postea intra alios[b]. xxx. annos adire ex sequẽti ca

b pite agnatorum. z preferet oĩbus alijs, per. l. j. §. sed videnduz. ff. de suc. edic. z Pau. de ca. in. d. l. q̃diu. reputat hoc mirabile z dicit se habuisse de facto: ita qd siue dictus Brunius decesserit ex testamento siue abintestato patet non obstare cursum temporis, xxxv. annorũ. p. dñe Clare adeũdi ab intesta. ¶ Et per hoc patet non obstare quod dña Clara corã arbitris de anno. M. ccclviij. die. xiij. Julij comparuerit, z asseruit Bruninum eius patrem decessisse condito testamento nullo apprehendit hereditatẽ, z pterea stante lapsu. xxxv. annorum ipsa tanquã proximior adiuit tãquam abintestato. Nam aut in dicto testamẽto dicta filia erat instituta, z sic per lapsum dicti tpis non fuit exclusa a successione intestati. aut alius est instiututus

tutus in dicto testamento,ꝛ tunc cū de ei⁹ aditiõe nõ cõstet, fuit exclusus spatio.xxx.an.vt dictum est. ¶ Nec ad hoc ob. si dicat̃ ꝙ in testamẽto fuit instituta pro dimidia heres dicta dña,ꝛ viri ipsius do.Clare,vt deponunt Tomus ꝛ Barto.te stes ipsius agentis,ꝛ per alios testes productos per duos cõ uentos probaẽ,qꝛ dic.do.Domina possedit dictã petiã terre post mortẽ dicti Brunij,ꝛ sic gessit se ꝓ herede iuxta.d.l.pro herede.ꝛ.d.l.gerit cū materia:qꝛ rñ.ꝙ nõ est sufficienter pro 4 batũ qđ.d.dña Domina fuerit heres instituta†:naz illi duo testes ꝓbãt de auditu ab alijs testib⁹,ꝙ quidẽ testimoniũ re gulariter nõ valeat.l.testiũ.ꝛ ibi no.C.de te.ꝛ no.in.l.ij.§.pe. de aqua plu.arcẽ.ꝛ in.c.quoties de testi. ¶ Preterea ad pro bandum illã vltimã volũtatẽ:quo ad do.Dominã,nõ suffi cit probatio duorũ testium,ſʒ regrunẽ septẽ testes.l.si vn⁹.et l.hac cõsultissima.C.de test.ꝛ plene no.in.l.ij.C.de bon.pos. ſm tab.ꝛ in.l.fi.C.de fideiuſ. ¶ Et insuper ꝓbatũ est de quasi dñio do.Brunij,nã productum est instrumẽtũ in quo appa ret qđ ipse de anno.M.cccc.xix.emit a Migutio quondam Actoli dictã petiã terre ꝓ pretio librarũ.xxx.Bono.ꝛ cõsti tuit vẽditorẽ se possidere noĩe emptoris,q̃ petia terre concor dat in pluribus demonstrationib⁹ cũ petia terre de qua in li bello vt ptʒ ex inspectiõe dicti istrumẽti:ꝛ satis est ꝙ ꝑ duas demonstrationes debẽat ad limitẽ.l.forma.de censi.in prin.ꝛ in.l.hac consultissima.C.q test.fa.pos.no.Bart.in.l.demon stratio fal.in prin.in.vij.q.ff.de cõdi.ꝛ demõ. ¶ Probatum est qđ dict⁹ Migutius possederit,vt deponunt fere oẽs te stes ipsius agẽtis:ergo bñ apparet ꝓbata esse extrema suffi cientia publiciana,vt.l.j.ꝛ.l.traditione.ꝛ.l.eũ qui.§.fi.ff.de pu bli.nã si bona fides emptoris regrebaẽ,ꝛ sic ista ꝑsumebaẽ ex tit.l.pe.C.de euic.ꝛ illud quasi dñium qđ erat apud dictum Bruniũ vigore dicte emptionis,acqsitũ est postea dicte dñe Clare ex aditione hereditatis absq̧ aliqua apprehẽsiõe pos sessionis.l.cũ heredes.in prin.de acq.pos.l.heres nomine.ff.đ acqui.he.ꝛ insuper probatũ aliud extremum necessarium sci licet ꝙ rei conuenti tenent dictã rem,vt ptʒ ex responsionib⁹ reorum respondentium positioni,ꝛ etiã patet in scriptura ꝓ ducta ꝑ procuratorẽ reorũ in tertia charta processus. Restat ergo principaliter videre,an aliqua sint probata ꝑ parte eo rum que habeant excludere ius agentis,ꝛ concludo mihi vi deri ꝙ nõ.in primis eñ nõ obstat qđ deponit Jo.productus testis pro parte reorum,qui deponunt ꝙ ipse emit petiã ter re predictã a Landosio procuratore dñe Clare,ꝛ a Stepha no eius marito ꝓ libris.lx.noĩe Baccacij q vocabatur Pau lus marchiesini.primo qꝛ ipse testis nõ deponit qđ ipse Lan dosius habuit mandatũ a dña Clara,ꝛ videẽ de se mãdatũ vi disse.nã ad alienandum bona,requiritur speciale mandatuz, vel saltẽ generale cum libera.l.ꝓcurator totorũ.ꝛ.l.procura tor cui generaliter.ff.de procur. ¶ Nec ẽt marit⁹.d.dñe Cla re potuit sine mãdato vẽdere:†qꝛ marit⁹ extra bona dotalia ꝛ bona paraphernalia,ꝛ quorũ custodia sunt ꝑ vxorẽ marito cõmissa,nõ intelligitur aliquod habere mandatũ.l.maritus. C.de procura.imo nec in dotalibus potestatem habet alienã di.l.j.§.sed cũ lex.C.de rei vxo.act.l.j.ꝛ per totũ.ff.de fun.do. nec etiam in paraphernalibus hʒ potestatẽ alienandi:cum so la custodia sibi cõmissa esse intelligiẽ.l.si ego.§.dotis.ff.de iu re do.l.de his.C.de dona.inter vir.ꝛ vxo.l.fi.C.de pac.cõuen. ¶ Non ob.ꝙ iste testis deponat qđ.d.Dña possedit dictam petiam terre spatio.xxx.annorum,quod ꝛ illam donauit di cta domina Domina dictis reis cõuentis,vna cum alijs bo nis ipsius domine Domine,ꝛ in cã scientie reddit simplici ter rationẽ:qꝛ ita est publica vox ꝛ fama in villa montis ma ioris:qꝛ respondeo quod ex hoc non probatur titul⁹ aliqua 6 lis dictorum reorũ:qꝛ†fama[a] qñ esset probata legitime ꝛ per a duos testes,nõ probaret nisi semiplene.l.iij.§.eiusdẽ.cum ibi no.ff.de testi.ꝛ.l.admonendi.ff.de iureiuran.ꝛ in.c.veniẽs.de testi.ꝛ nota.Bartol.in.l.de minore.§.tormenta.ff.de questio. ¶ Et hoc verum qñ appareret quod ipsa fama traxerit ori ginem ex aliquibus probabilibus,seu verosimilibus causis. alias secus.l.decurionum.C.de pe.he. ¶ Et iđ dicit Bart.in d.l.minore.§.tormenta.ꝙ nõ sufficit probare famam simpli citer.ꝛ idem no.Bal.in.l.proprietatis.C.de proba.ꝛ Ant.de bu.in.c.veniens.el.j.de testi. ¶ Ex quo patet ꝙ iste testis de ponens fama simpliciter,nihil probat.Etiam est alia rõ qꝛ est in dicto suo vnic⁹ ꝛ singularis.l.vbi numerus.ff.de testib. ¶ Preterea asserit se esse correum dictorũ reorum:ꝛ sic non 7 est oĩno integer testis† qꝛ non solũ coniunctus seu affinis nõ est integer testis sed nec etiam multum amicus.l. iij.circa pn. ff.de testi.ꝛ no.Pe.ꝛ Cy.in.l.eos.C.de testi.ꝛ Bar.in.l.admo nendi.in.ix.col.in ver.ad tertium.ff.de ireiur.ꝛ no.in.c.insi nuante.de offi.deleg.ꝛ nota.Bal.in.l.data opera.in.xxx.col.

C.qui accu.Et expresse dicit Guil.in.l.an eorum.§.affinita tis.ff.de postu.ꝙ quis non potest testificari pro vxore fratris sui viuentis,ꝛ sic ptʒ ꝙ affinis non est idoneus testis. ¶ Nec obstat etiã id qđ deponit Bestus scđs testis qui dicit ꝙ audi uit dici ꝙ Lando sius vt ꝓcurator nomine Clare,ꝛ Stepha nus eius marit⁹ vendidit Paulo marchesini omnia sua bo na pro libris centum.ꝛ qđ audiuit ꝙ dicta do.Dominij do nauit dictam petiam terre cũ alijs dictis suis bonis cõuẽtis: qꝛ rñ.ꝙ iste testis nõ ꝓbat de mandato Landosij,vt dixi.Jtẽ deponit in omnibus de auditu,ꝛ per ꝯñs nõ ꝓbat id ꝙ depo nit Seuerius alius testis ꝓductus pro parte reorũ,qui dicit quod fuit presens qñ Lãdosius tradidit duas petias terre,di cto Baccatio ꝛ Joanni Blagi.nam positam in curia calbo li,que non est ista,cum ista sit posita in villa montis maioris, in loco dicto Lanello,etiam positam in curia montis maio ris iuxta quandam domum sitam in dicta villa,ꝛ iuxta suos confines pro liberis.lx.Nam iste testis nihil ꝓbat:qꝛ nõ ꝓbat aliquod mandatum fuisse concessum ꝑ do.Claram landosio ad vendendũ,Primo non specificat per sufficientes demon strationes dictã petiã terre.adeo ꝙ cõstet de identitate cor poris:vt no.Bar.in.l.dem onstratio.ꝛ in.l.j.C.si vnus ex plu ribus ap. ¶ Et eisdem rationibus nihil probat etiam Ste phanus qui alias fuit corã arbitro examinatus in lite vertẽ te inter dictũ Baccaciũ ex vna,ꝛ.d.Minillũ,ꝛ filios ꝛ altera. ¶ Nõ ob.quoddã landũ latũ ꝑ dictũ Manfredũ arbitrum inter dict.Baccaciũ,ꝛ dictũ Minillũ,ꝛ filios ex altera ĩ quo ipse pronunciat restituenda esse dicto Minillo ac Joãni ei⁹ filijs per dictũ Baccaciũ vnũ pondere positũ in villa montis maioris,cũ domo existente sup dicto podere,ꝛ cũ curte ꝛ hor to positis circa dictũ podere,ꝛ dicto poderi cõtingẽs,ꝛ cum oĩb⁹ ꝛ singulis petijs terrarũ aratris ꝛ vineatis,saldis,buschi nis,ꝛ pratinis,ꝙ podere est positũ in loco dicto Lanello,iu xta heredes Guidonis Cardi.Minellũ predictũ ꝛ.d.Bacca cium,ꝛ viam communis.reseruata tñ dicto Baccacio noua parte dicti poderis,seu estimatione dicte none partis ꝑut le gerunt dicti Minell⁹ ꝛ filij ꝓ parte dicte debite ipsi Bacca cio in Bonis do.Domine olim eius matris. ¶ Et in dicto laudo fuit ꝓnũciatũ trãsiuisse in rẽ iudicatã sñiaz latã ꝑ ꝑtãtẽ treãpu.in qua fuerat cõdẽnat⁹ dict⁹ Baccacius ad restituẽdũ dicto Minillo ꝛ filijs eius dictum podere dicte terre,ꝙ dict⁹ Baccatius fuit confessus sibi satisfactũ esse in pecunia ꝓ di a cta nona parte.Ex quo videtur qđ per dictum laudũ habeãt titulũ vendicãdi Minellus ꝛ filius,qui titulus sententie vr̃ b esse habilis ad translationem dominij vel quasi:vt.l.iij.in fin. de publi.ꝛ in.l.iij.§.item queriẽ.de rebus eo.ꝛ plene in.l.pom ponius.§.si iussu.de acq.pos.ꝛ ꝑ doc.in.l.j.C.cõia vtriuſ.iu.ꝛ 8 in.l.ex hoc iure.† Publiciana nõ datur contra titulo pos sidentem regulariter:nam ad ista multis modis potest rñd. Primo considerandum est ꝙ dict⁹ titulus sentẽtie fuit acq situs dicto Minillo ꝛ filijs post mortez dicti Brunij in dicta petia terre:q̃ fuit in dñio vel quasi dicti Brunij ꝛ in eius bo nis ꝛ hereditate remansit vt probatur per dictum istrumentũ emptionis,ꝛ testes agentis.ꝛ etiã fuit acquisitus dictus titu lus sen tentie dictis Minillo ꝛ filijs posꝙ̃ iam erat acqsituz dñium vel quasi dicte petie terre ipsi dñe Clare:qꝛ incõtinẽti eoipso ꝙ ipsa dña Clara fuit heres patris,fuit sibi acqsitũ do minium vel quasi in dicta petia terre ꝑut habebat dict⁹ Bru nius ẽt absq̧ eo qđ domina Clara aliquam possessionem ap prehenderet.p reall.l.cũ heredes.ꝛ censeẽ fuisse in hereditate tuo patre.quã primo fuit eisdẽ do.Clare de iure delata here reditas patris ꝛ hoc ex potentia suitatis,per.l.ĩ suis.ff.de li. ꝛ posthu.ꝛ in.l.j.§.qui in ꝑtãte.ff.si quis omiſ.cau.ꝛ in.l.si fili⁹ qui patri.ꝛ ibi plene.ff.de vul.ꝛ pu.imo.d.Clara expresse adi uit hereditatem antequam titulus ex dicta sñia perfecte fue rit acquisitus dicto Minillo ꝛ filijs.Naz domina clara de an no.M.cccclij.die.xj.aprilis.tanꝙ̃ heres sui patris constituit Baccacium suum procuratorem ꝛc.Et licet laudum latũ fue rit in fauorem Minilli ꝛ filiorũ ꝯ Baccacium de anno.M. cccclvij.die nona aprilis.ꝛ similiter sñia potestatis castri sine 9 appellatione fuit ante lata tñ non habet obstare.†non acqri b tur titulus nec dominium vel quasi ex sententia[b] nisi secuta traditione ꝛ sic facta executione sñie vt in prealleg.l.iij.in fi. de pub.ꝛ no.institu.de offi.iudi.in dicto.§.finali.ꝛ not.Bart. in dicta lege ex hoc iure.ꝛ no.alij in.d.l.secũda.C.communia vtri.iudi.ꝛ no.do.in cap.proposuit.de conces.preben.facit.l. traditionem.de pub. ¶ Unde casus iste deciditur per.Sali. in.l.fi.§.sancimus in antep.col.C.de edic.diui Adri.tol.ꝛ in 10 l.ij.C.de petit.heredit.vbi voluit ꝙ† si post mortem defuncti qui erat quasi dominus vnius rei quidã extrane⁹ acqsiuit ti. ꝛ possessionẽ illius rei ab alio quã ab herede defuncti,ꝛ sic tũc

a ¶ Fama.lat... ci.tho.cccviij.cum seq.

b ¶ Snĩa. Alex.l. pompo.§. si iussu. col.iiij.de ac.pos. bal.ꝛ oẽs in.l.tra ditionibus.C.de pac.Fel.c.cum ve nerabilis.col.x.de excep.soci.consil. clxxix.lib.ij.

incepit sibi cõpetere statim Publiciana:heredi aũt defuncti incepit cõpetere statim Publiciana hereditate adita,ẽt non apprehensa posseione,allegat no.per glo.in.l.sunt ⁊ alie.i.l.quecunq̃.ff.de publiciana.Unde dictus extraneus possessor quãuis titulũ habeat,excluderet ab hereditate defuncti:q̃r siue consideremus possessionẽ,possessio defuncti est antiquior:⁊ heres representat personam defuncti.d.l.heres in omni.et ex iure defuncti agit.siue consideremus titulum ⁊ etiam antiquior hꝫ titulũ heres,⁊ plus subdit:ꝙ etiã si heres adiuisset hereditatẽ postq̃ extraneꝰ acqsiuisset rẽ ⁊ eius possessionem cũ titulo,attamẽ si titulꝰ extranei fuit acquisitus post mortem defuncti prefert heres:q̃r aditio hereditatis postea secuta trahit ad tẽpus mortis.l.heres qñq̃.ff.de acq.he.l.omnis hereditas.ff.de reg.iu.facit ꝙ no.Bar.in.l.fi.in vlti.col.in ꝟ.scdo casu ⁊c. ¶ Et dicit Saly.in.d.l.iij.C.de peti.heredit.ꝙ ista habent locum non solum si heres intentaret remedium l.fi.C.de edi.diui adri.Sꝫ ẽt intẽtaret publicianã,put in ꝓposito nostro. ¶ Facit ad hoc qđ no.bal.in.d.l.fi.C.de edi.diui adr.in.ix.⁊.x.oppo. ¶ Et in proposito nostro facit ad hoc ꝙ no.Bal.vbi similiter dicit,ꝙ lꝫ petitio hereditatis nõ dẽt ꝯ ti.possidentẽ,sicut nec publiciana:tñ fallit qñ qs acqsiuisset titulũ ⁊ possessionẽ post mortẽ defuncti:q̃r tũc heres defuncti poterit agere de petitione hereditatis ꝯtra taliter possidẽtem cum titulo,per tex.in.d.l.fina.⁊ dicit Bal.se mirari hoc a nemine fore animaduersum. ¶ Et lꝫ Sal.in.d.l.fi.ad finẽ.conet impugnare opi.Bal.per.l.ij.⁊.l.hereditatis.C.de peti.he.tñ illa iura nõ cõcludenter probant opi.Sal.vt ex inspectione ptꝫ:de hoc tñ vlterius nõ discutio,postq̃ nõ sumus in petitione hereditatis,sed in publiciana.sed in hanc sñiaꝫ plurimum me trahit summa equitas,ne al's contingat dictã do.Claram bonis paternis ad eam iure hereditario deuolutis remanere destitutam occasione sentẽtie,aut laudi inter alias personas lati,ea nec presente nec vocata.Quare breuiter concludo partes dominorum arbitrorum esse in condemnando

11 reos conuentos ad restitutionẽ dicte petie. ¶ † Quo autem ad fructus,dico qđ licet bar.in.l.ex diuerso.§.j.ff.de rei ven.tenuerit oportere specificare in libello,⁊ in sententia quantitate fructuum perceptorũ ante lit.contest.per.l.ediles.§.item sciendum.de edi.edi.⁊ hoc ibi bal.Tamen magis communis opinio est ꝙ non requiritur specificatio:vt tenet Inn.in.c.tãta.de exces.prela.⁊ in.c.cũ ad sedẽ.de resti.spolia.⁊ in.c.inter dilectos.de dona.⁊ domini de ro.sua deci.ccxxj.inci.itẽ fuit dubitatũ.⁊ Barto.in.l.j.in prin.ff.de eden.⁊ Ang.⁊ Joã.de imo.in.l.si homo.ff.de re iudi.⁊ do.Anto.de bu.in.d.c.cuꝫ ad sedem.⁊ Ang.in.l.si maritus.§.fi.ff.sol.ma.⁊ Bal.⁊ Ange.⁊ Jo.de imo.in.l.si filiꝰ.§.j.ff.de ver.ob.⁊ Jo.de imo.⁊ Paul.de ca.in.l.summa.§.j.ff.de re iud.⁊ probatur insti.de offi.iudi.§.j.ver.⁊ si in rem.Nec ob.d.l.ediles.§.item sciendũ.q̃r ibi dicitur ꝙ bene requiritur ꝙ petant fructꝰ precepti ante litis cõtesttionem,sꝫ nõ dicit qđ requirat specificatio. ¶ Dico ergo dictos arbitros debere condemnare reos conuentos ad restitutionẽ fructuũ añ pñtẽ litẽ inchoatã perceptorũ ⁊ extantiũ tm̃ q̃r possident rei conuenti cum titulo sñie,⁊ cum presumpta bona fide.l.certum.C.de rei vedicat.In fructibus vero nõ extantibus,sꝫ cõsumptis,q similiter percepti fuerunt añ presentẽ litẽ,dñt cõdẽnari dicti rei cõuẽti ad restituendũ quãtum apparebat ex dictis fructibus locupletiores eẽ effectos dictos reos cõuẽtos,secũdũ opi.quam approbat Bartol.⁊ Ang.optimis rõnibus in.l.ex diuerso.in princ.⁊ sentit Cyñ.in.l.centum.⁊ per Jo.de Imo.in.l.nesennius.§.j.ff.de re iud.Et ad dictũ.§.si qs a nõ domino.insti.de re.diui.respondendũ est vt per Ang.in prealle.l.ex diuerso,quod breuitatis cã nõ refero.Et ita etiã cõsuluit Ang.in cõsil.cxxx.incip.Sup quo puncto ⁊c. ¶ Itẽ erunt condemnandi rei cõuenti indistincte ad fructus perceptos post lit.cõtest.eis motam,per.d.l.certum.⁊ per.l.ij.cũ ibi no.per Bar.C.de fru.⁊ litium expen. ¶ Et erunt condemnandi dicti rei cõuenti in expẽsis factis duntaxat a tempore productionis Bruñi,⁊ publicatiõis testamenti agentis,per ea que habentur in.l.destitisse.ff.de iudi.⁊ in.l.si quis inficiatus.⁊ ibi no.Bar.ff.deposi.⁊ in.l.qui in alterius.ff.de reg.iur.cum si.

Summarium.

1 ☞ Usurarum repetitio remitti potest.nu.9.
4 Compromitti potest in laicos de causa vsuraria.
5 Juramentum excludit compensationem.
7 Ecclesiasticus non potest seculari inhibere nisi causa cognita.

Consilium.XCI.

Visis actis mihi trãsmissis in causa inter Michaelem de lucagnano ex parte vna,⁊ Paulũ de agnano ex altera.Uiso themate suprascripto,ac visis quibusdam cõsiliis eximiorũ doc.ad inuicem tñ oppugnantibus subiungam infrascripta pauca ꝓ illa parte,q̃ mihi de iure verior esse videbitur. ¶ Et mihi videt ꝙ de iure iustitia sit pro parte Pauli de agnano,ꝙ nõ debuisset fieri dicta inhibitio eo modo quo facta est per iudicẽ ecclesiasticũ iudici laico , ne exequeret dictã sñiam arbitramentalem,⁊ dictã inhibitionẽ

1 sic factã debuisse reuocari. ¶ † Primo q̃r constat ꝙ vsurarũ repetitio possit remitti ꝑ eum q vsuras soluit,adeo ꝙ ex hoc nec ille qui vsuras accepisset est oneratus onere restitutionis vt no.gl.ibi:⁊ Jo.an.in mercurialibꝰ in.c.pactũ.de reg.iur.in vj.⁊ no.Host.in sum.de vsu.§.que pena.in ver.sꝫ si fenerator.⁊ Fede.de señ.in ꝯsi.xix.qđ incipit,qđ talis est.⁊ consi.xxij.ꝙ incip.vtrum vsurarius sufficiat.⁊ Lapus de castel.in repet.c.in ciuitate.de vsur.⁊ Anto.de bu.⁊ alij.c.cũ tu.de vsu.⁊ in ca.ij.de vsur.in.vj.⁊.iij.q. ¶ Sed ita est ꝙ cõpromissum factum per dictos Michaelem ⁊ Paul.in laicos arbitratores super asserta causa vsuraria subsecuto laudo,⁊ emologato per partes,put extitit,intelligit fuisse per dictũ Michaelẽ remissuꝫ omne id qđ ex causa vsuraria repetere potuisset:vt cõsulẽdo cõcludit Pe.de ancha.in cõsi.suo.xcviij.incip.istam questio-

2 nem dubiam facit ⁊c.† vbi querit an cõtra laudũ latũ ꝑ laicuꝫ arbitratorẽ possit opponi exceptio ꝙ debitũ erat vsurariuꝫ,⁊ sic impediri eius executio.Et primo adducit aliqua ꝓ opi.ꝙ possit opponi contrarium.cõcludit ipse:q̃r licet talis ex-

a ceptio vsuraria saperet[a] spiritualitatem,tamen nõ potest opponi ad impediendum executionem laudi. ¶ Constat em̃ ꝙ licet corã iudice laico,corã quo pendet questio,non põt ventilari causa spiritualis:vt in.c.tuã.de ordi.cogni.c.lator.q filij sint leg.tñ de mente dictorũ iuriũ,videt ꝙ etiã corã laico allegari debeat ⁊ opponi exceptio vsurarũ:vt probãt illa capitula ⁊ alia iura de ista materia loquẽtia.Et est rõ:q̃r ẽ exceptio perẽptoria perimens negotiũ principale et intẽtionẽ agẽtis,vt.d.c.tuã. ¶ Hoc presupposito dicit Pe.de anch.in.d.cõsi.ꝙ si debitum qđ descẽdit ex sentẽtia arbitramẽtali dicat habuisse originẽ ex cã vsuraria:debuit corã arbitratoribus opponi,nõ aũt post laudũ vel eius executionẽ impediẽdã.vnde sicut post sñiam est preclusa via exceptionibꝰ.l.perẽptorias.C.sentẽ.rescin.nõ pos.⁊.c.suborta.de iud.Ita post laudum est preclusa via exceptiõibus,que habẽt eius effectum impedire. ¶ Preterea scđm eũ corã arbitratore deducere ⁊ ꝓbare exceptionẽ,que sapit spũalitatẽ,nõ vr̃ ꝓbatũ seu cõcessuꝫ de iure.Nã qñ nõ ꝑ modũ cõtẽtionis de tali.q.est contentio inter pares,põt nedũ arbiter,sed iudex laicus de ipsa cognoscere , vt not.Spec.in tit.de re.conuen.in.§.nunc dicamus.ver.sed nũquid.Et hoc est qđ sup ꝓbationẽ legitimatiõis fiunt articuli ⁊ positiones,⁊ valet sup eis cõfessio ꝙ nõ esset si nõ põt cognoscere dicto modo de plano,vt in.d.ca.at si clerici.de iudic. ¶ Ita est in ꝓposito:q̃r arbitrator ⁊ amicabilis cõpositor cognoscit de plano , ⁊ sine figura iudicij.⁊ subdit Pe.de anch.ꝙ saltẽ virtute iuramẽti appositi in cõpromisso prout fuit in casu nostro,non posset ille qui iurat cõtra laudũ venire saltẽ nõ petita ⁊ obtẽta absolutione ⁊ iuramẽto:ꝑ ea que habẽtur in.c.debitores de iureiur.plus etiã dicit ꝙ subtiliter est attendendum videlicet ꝙ licet sit absolutio ⁊ iuramento concedẽda in casu dicti.c.debitores.tamen non erat cõcedenda in casu nostro:nam in casu dicti.c.debitores.apparebat promissio de vsuris soluendis.non mirũ ergo si illicito cõtractu se oculis exhibente relaxatio iuramenti cõcedit : sed in casu facti cõpromissi tractatur de remissione dubie questionis,licet spiritualis.vnde sicut remittẽs vsurario spõte sibi preiudicat,vt dictũ est.s.ita questionẽ vsurariã deducẽdo ĩ cõpromissum sibi p̃iudicet.⁊ talis deductio debet operari tacitã remissionẽ ⁊

3 sic videt trãsactum.vt not.in aut.vt diffe.iudic.§.j. ¶ † Nec predictis obst.tex.in.c.contingit.de arbi.vbi de cã spũali non põt fieri cõpromissuꝫ in laicũ arbitrũ,q̃r rñdet Pet.de anch.qđ ille tex.habet locum in arbitro.secus in arbitratore:q̃r arbitramenta redacta sunt ad instar transactionũ , vt plene no.doc.in.c.quintauallis.de iureiur.⁊ no.in.d.aut.vt diffe.iudicum si.ita concludit ipse in.d.consilio.cui se subscripsit domi.Gaspar.de cal. ¶ Apparet ergo ex dictis per dictũ compromissum ⁊ laudũ maxime emologatũ a partibus , intelligitur per dictum Michaelem remissa exactio vsurarũ per eũ si que solute fuissent,⁊ ꝑ talẽ remissionẽ est liberatus Paulus a restitutione

stitutione vsurarum,etiã si dictũ cõpromissum fuit factum in laicos ⁊ ꝙ nõ debeat.d.Michaeli relaxari iuramẽtũ pstituz in dicto cõpromisso:nec aduersus illud venire põt Michael ⁊ p ꝯñs facta fide ⁊ de dicto arbitramẽto ⁊ cõpromisso,non debuit fieri inhibitio:⁊ si facta fuit,debuit reuocari. ¶ Predictis etiã accedit id qḋ ipsemet Pet.de ancha.cõcludit suo cõsil.vbi etiã vult qḋ tex.in.d.c.cõtingit.pcedit in arbitro et nõ arbitratore.⁊ ita ẽt videt̃ fuisse de mẽte Spe.in ti.de arbi. in.§.restat videre sup qb⁹.ver.itẽ de sñia.⁊ idẽ tz ibi Jo.and. in.c.fi.de rerũ permu.⁊ bal.in ti.de pace cõstã.in ver.possessiones.⁊ bal.in.l.vnica.in.xij.col.C.de cõfes.ar.c.nisi.de preben. ¶ Pro hoc facit:qꝛ nõ vr̃ eẽ dubiũ ꝙ sup cã vsuraria pt trãsigi,vt inquit bal.in.l.cũ allegas.in.iiij.oppo.C.de vsur.p.l.j. C.de plus peti.⁊ no.Host.in summa de vsu.§.fin.ver.opz qui mouebant̃ ⁊c.ergo cõpromissum fieri põt in arbitratorem qḋ censet̃ esse quedã trãsactio,vt est dictũ. ¶ Fortius dixit Jo. de imo.in.c.innotuit.ad fi.de arbi.⁊ Jo.an.⁊ Anto.de bu.ibi

4 videt̃ velle † ꝙ de cã vsuraria posset cõpromitti in laicos arbitros:qꝛ vult ibi Joã.de imo.ꝙ saltẽ istud esset verũ ibi questio vsuraria eẽt sup facto:puta an talis receperat ad vsuras seu talis dederit sub vsuris.s.qꝛ tũc lz vt tz Pau.de leaza.in cle.j.de vsu.⁊ bar.in.l.omni.C.de sac.sanc.ec.⁊ in.l.ij.ff.de iuris.om.iud.⁊ in.l.titia.ff.sol.ma.⁊ in.l.quoties.C.de iu.et Fede.de se.in consi.cclij.⁊ Ant.de bu.⁊ moderni in.c.cũ sit gñale.de fo.cõpe.nõ vr̃ talis cã spectare ad ecclesiã,imo ẽt põt cognosci per iudicẽ secularẽ. ¶ Et qḋ possit fieri cõpromissum in laicũ arbitrũ de cã vsuraria tz expresse Bal.in.c.j.§.similiter.de cõtro.inuesti.vbi vr̃ cõcludere ꝙ valeat compromissuz factũ in laicũ super vsuris pteritis:lz non super futuris:ar.l. si vnus.§.illud.ff.de pac.⁊ hoc sequit̃.d.Abb.sic.in.d.c.cõtingat.de arbi. ¶ Nec põt dici ꝙ hoc casu sñia lata a cõpromissarijs inducat peccatũ,attẽto maxime qḋ fuit emologata a partibus. ⁊ sic videtur acqsiuisse ⁊ remisisse vsuras dict⁹ Michael si quas soluerat,vt patet ex superius dictis. ¶ Secũdo principaliter moueor,qꝛ dictus Michael tam in instrumẽto depositi pmisit cũ iuramẽto reddere dictã qͥtitatem pecunie, quã ẽt in instrumẽto cõpromissi iurati in quo promisit parere sñie arbitratorũ:⁊ sic vr̃ pmisisse soluere illud ꝙ fuit cõdẽnatus ad soluẽdũ.

5 † Sz ita est ꝙ vbi qs iurauit soluere nõ pt opponere exceptionẽ cõpensationis alicui⁹ qͥtitatis vel debiti:imo necesse pz pcise soluere,vt est tex.ƀm vnã lect.cõiter ibi approbatã p oẽs doc.in.c.ad nostrã.el.j.de iureiur.Et iõ Jo.de imo.in.c.ad nostrã.⁊ etiaz in.l.iul.als incipic.in.l.si heredi.ff.de cõdi.⁊ demon.dicit qḋ p gl.⁊ tex.in.d.c.ad nostraz. ⁊ p ibi no.p oẽs apparet reprobari opi.Bar.in.l.amplius nõ peti.in vlt.col.ff.rẽ ratã ha.vbi bar.tenuit ꝯriũ,motus ex eo qꝛ cõditio debuit esse impleta ⁊ in forma specifica.l.q her.de condi.⁊ demon.l.meuius.e.ti.sz ita est ꝙ pmittẽs dare seu soluere implet ꝯdõnẽ cõpensando.l.si peculiũ.ff.de statu liberũ. mouet̃ etiã Bar.ex eo qꝛ etiã si ego impedior iusta ex cã facere ꝙ promisi nõ sum periurus.l.fi.q satis.cog.c.quẽadmodũ. de iureiur.sed si ego nõ soluo tibi qñ tu debes tm̃:ergo impedior a te:qꝛ tibi non soluo:qꝛ tu non soluis mihi.vnde quando facto tuo sum impeditus,nõ debeo esse periurus.similem rationẽ tex.facit in.l.ij.circa prin.ver.inde querit̃.ff.de sta.lib.

a ¶ Et certe in hoc,vt dixi,damnat̃[a] opinio Barto.qꝛ cõtra eum tenet gl.⁊ cõiter oẽs doc.in.c.ad nostrã.p illũ tex.ƀz vnã lec.per quã apparet rñsio ad allegata per Bar.vcz ꝙ magis debeat impleri iuramẽtũ in forma specifica qͥ condi.vt patet in.d.c.ad nostrã.iuncta.d.l.si peculiũ. ¶ Nec etiã a periurio excusat impedimẽtũ aduersarij,si non est tale qḋ impediat implerí iuramẽtũ:vt aperte probat̃ in.d.c.ad nostrã.ƀm vnã lec. gl.ibi approbatã ab oĩb⁹,sz aliud sit in cõditione.secus si eẽt tale impedimẽtum ꝙ oĩno impediret implemẽtum iuramenti.c.qrelã.⁊.c.breui.cũ ibi no.de iureiur. ¶ Uel ƀm Imo.in.c. ad nostrã.põt rñderi ad iura q̃ dicunt sufficiẽter cõpensari ad implendum conditione,loquuntur in eo cui relicta est libertas cum conditione,⁊ idem põt dici illud fuisse statutũ fauore libertatis,ar.isti.de dona.§.fi.

6 ¶ † Pro ista opi.facit ꝙ lz qñ quis est obligatus aliqd facere,liberet̃ prestando interesse.l.stipulatiões nõ diui.ver.celsus.de vb.ob.⁊.l.si qs ab alio. ff.de re iud.tm̃ ƀm magis cõem opi.fallit vbi pstitum est iuramẽtuz:qꝛ tunc precise teneret̃ facere.facit.c.querelã.⁊ ibi hoc per illũ tex.Anto.de bu.extra ne prelati vices suas.Et not. gl.sin.in.l.si pecuniã.in prin.in ver.pficisci.iũcto tex.ff.de cõdi.ob cãm quã ad hoc allegat Bal.eam secut⁹.C.de sen.que pro eo quod interest.in.l.vnica.in.viij.co.in ver.modo qro de aliquibus ⁊c.⁊ Bald.in.l.sed ⁊ hec.§.pretor.ff.de procura.et Bald.in prelu.feu.in.viij.col.⁊ in.d.l.si pecuniã.Et idem Inno.in.c.veniens.de iureiur.⁊ ibi hoc sequitur Anto.de butr.

Jo.de imo.⁊ do.Abb.⁊ idẽ Host.Jo.an.Jo.de imo.in.c.j.de iud.⁊ Ang.in.l.si conuenerit.⁊ ibi clarius Pau.de ca.ff.de iurisdi.omni.iud.⁊ Lud.ro.in.l.stipulationes non diui.in prin. in quibus locis Doc.hoc pluribus modis comprobant que breuitatis causa omitto.

7 b ¶ † Tertio moueor ꝙ dicta inhibitio[b] per iudicẽ ecclesiasticum iudici seculari parte non citata fieri non potuit ad instantiam partis.p id qḋ habetur i.c. romana.§.si vero.⁊ in.c.non solum ad finem.cum ibi nota.de appella.in.vj.⁊ per no.p Spe.in tit.de appel.ver.sed querit̃. Et ita cõcludit Fed.de se.in cõsi.ccc.inci.factũ proponit̃ esse tale debitor pmisit ⁊c.⁊ sequit̃ Jo.de Imo.in.l.iiij.§.cõdẽnatum.de re iud.⁊ Pe.de anch.in consi.ccxxxiiij.inci.casus talis est post pceptũ factũ ⁊c.⁊ Laurentius de rodulphis in sus solẽni tractatu vsurarum quẽ posuit in.c.cõsuluit.in.q.cxxxj. de vsu. ¶ Nam ante citationem factam coram iudice ecclesiastico,non potest dici qḋ penderet corã eo causa preiudicialis executionis facienda corã iudice seculari,vt in cle.fi.vt li.pẽ. ad hanc rationẽ pz nõ obstare id ꝙ no.Jo.de imo.in.c.tuam. de or.co.⁊ etiam ptz istam magis esse cõem opi. ¶ Nec etiaz similiter hz obstare id qḋ no.do. Abb,in.d.c.tuam.dum allegat no.per Inn.in.c.ad nostram.el.j.de iureiur.qꝛ istud procedit quando iudex ecclesiasticus ex officio procederet vel inhiberet,vt etiam notat ⁊ late probat Federic.in preallegato consi.Secus quando ad petitionem partis ĩhiberet prout psupponitur fuisse in casu nostro:qꝛ tunc hoc faciendũ non est ante citationẽ ƀm magis cõem opi.vt est ostensum supra.Ex quibus omnibus ⁊ psertim ex primo prin.fundamento infertur cõclusio ꝙ facta fide coraz iudice ecclesiastico de dicto cõpromisso ⁊ laudo emologato,nullatenus erat inhibendum iudici seculari,ne procederet ad executionẽ arbitramenti.vel dato ꝙ facta fuisset dicta inhibitoria,tm̃ ex premissis debuit reuocari. ¶ Solũ restat rñdere aliquibus que deducta sunt mihi in quodam consilio mihi exhibito q̃ videntur aliqualr̃ aduersari.Prĩo in eo fundamẽto principali supradicto.Ad alia autẽ ptz rñsio ex supradictis. ¶ Uñ ad illud qḋ ĩ primo fundamẽto dicebam supra ꝙ cõpromissum ⁊ laudum emologatum,videntur vsure remisse. ¶ Non ob.id ꝙ primo dicit pfatus consultor,vcz ꝙ in dubio,maxime qui est pauper non videt̃ renũtiare iuri suo,maxime vexatus multis litigijs ⁊ expensis arg.eorũ que habẽtur in simili in.c.super hoc.de renuncia.⁊ in.c.solite.de resti.spoli.qꝛ rñdeo ꝙ cum supportatione istud fuit satis fragile motiuuz:qꝛ in dictis iuribus solũ queritur an ista exceptio p qͥ opponitur ꝙ actor sponte renũtiauit bñficio:multis laboribus acquisito sit verosimilis vel nõ. ⁊ dicitur ibi quod non:ideo ibi non admittitur.Sed in ꝯriũ replicat̃ ꝙ fuit metu facta:quo casu debent ab vtraqꝫ pte testes recipi ⁊ qui melius probabit obtinebit.

8 † Uñ bñ fateor ꝙ anteqͥ sit probatũ de renũciatione,illa exceptio quã quis opponit sponte fuisse renunciatũ beneficijs.nõ est verosimilis: qꝛ nemo presumitur iactare suum,vt ibi.l.cũ de indebito in princip.de proba.Sed si probat̃ renunciationẽ fuisse factaz, dico ꝙ nõ presumetur ꝙ metu aut dolo facta fuerit,nisi aliter ex aduerso pbet̃,vt dicit Joan.an.in.c.super hoc,⁊ q allegat metum vel dolum hz illud necesse probare.l.quoties.§.q dolo.ff.de proba.l.si maior trãsegisti.C.de transactio.⁊.l.metum cum ibi no.C.ꝙ me.cau. ¶ Nec ob.aliud quod dicit pfatus dominus cõsultor ꝙ talis remissio vsurarũ q̃ resultat ex dicto ꝯpromisso ⁊ arbitramẽto emologato,nõ sufficit ad exonerandũ ꝯscientiã vsurarij,sz opz ꝙ realiter aperiat bursam et paratã habeat pecuniã ⁊ eã offerat creditori.ita dicit Hos.in summa.de vsu.§.fi.versi.qd si fenerator.⁊ in ꝟ.qd si vsurari⁹. ⁊ Dñic⁹ de sanc.ge.in.c.qͥqͥ.de vsur.ĩ.vj.qꝛ rñ.ꝙ cũ suportatione veritas

9 † est in ꝯriũ,scz ꝙ nõ reqrat̃ actualis oblatio sz sine ea sufficit sol⁹ ꝯsensus remittẽtis vsuras put dixi in pn. ita firmat gl.in.d.l.pactũ.de re.iu.in.vj.⁊ Jo.an.ĩ addi.Spe. in ti.de vsu.§.j.⁊ Fed.de se.in cõ.xviij.incipien.qõ talis est.an vsurarius ⁊c.in solutione illius qõnis dũ dicit,nõ oblatũ nec solutioni paratũ ⁊c.⁊ Lapus de ca.in rep.c.in ciuitate.de vsuris.⁊ Pe.de ancha.in dicta regula peccatũ.Et Joannes calderinus in consilio.x.super rub.de vsu.⁊ Laurentius de rod. in repetitione dicti capituli consuluit.in prima questione.

¶ Istud probari posset pluribus rationibus,sed breuitatis cã vna sufficit,cũ ita se habeat cõmunis opi. ¶ Nam in crimine vsurarum ⁊ alijs grauioribs dicunt iura sufficit satisfactũ esse creditori,ad hoc vt quis sit liberatus a restitutione.c.quãto.de vsuris.in antiquis.c.ij.eo.titu.lib.vj.c.in literis .de rap. ⁊.c.fi.de furtis.

10 † sed satisfactum intelligitur qñocũqꝫ desideriũ creditoris ĩpletũ fuerit etiã sine numeratione vel oblatiõe pecunie.l.si rẽ.§.oĩs.ꝟ.satisfactũ.ff.de pig.actio.l.j.ff.q satisda.cog.Non obstat ꝙ no.Host.in summa de vsur.§.que plu

a ¶ Damnat̃.imol. eam sequitur.idez Alex.s.eo.li.ꝯsil. xij.nu.xv.⁊ meli⁹ vt ibi dixi.⁊ in cõsu.parisi.§.xiij.gl. vij.col.fi.⁊ latius. §.lxij.q.v.licet cuz Alexã.hic sentire videat̃.d.an.tira. in ꝯsu.picto.§.iij. gl.iij.nu.6.

b ¶ Inhibitio.j.li. iiij.con.ix.⁊ lib.v. consi.xxxiij.

ra.ver.quid si fenerator cum ver.seq.qr dico q si bene ponderentur verba Hosti.ipse ibi potius dicit contrarium,quando non apparent coniecture quod sponte vel libere non esset facta dicta remissio,dum ipse allegat.d.l.si rem.§.oĩs.de pign. actio.Et etiam dum dicit quod super vsuris tangit post.nec etiam cõmuni opi.cõtradicit Domi.de sancto ge.in.d.c.§§. in princi.nã ibi ipse refert quedam verba Jo.an.qui se de hoc remittit ad no.per.d.c.peccatum.vbi Joã.and.tenet q nõ sit necessaria oblatio vel actualis numeratio. ¶ Preterea q p predictum compromissum ꝛ arbitramentũ intelligitur facta sufficiens remissio:tenet expresse Pet.de ancha.in.d.consilio xcviij.vt retuli supra.nec huic Michaeli faueat iudex mot⁹ equitate cum ipse asserat se impotentem ad soluendum:quia respondeo,q in puncto presupponitur qd dolo se fecit impotentem,ꝛ propter dolum perdidit beneficium qd alias sibi cõpeteret.l.etiam.§.licet.sol.mat.l.pe.ff.de iure do.Circa qd nõ insisto:quia etiam si sine dolo hoc contigisset,non tamẽ per hoc releuaretur.l.continuus.§.illud.de verb.obli.ꝛ per totũ titulum.ff.ꝛ.C.de cessio.bo. ¶ Et per predicta patet nõ oportere insistere,an denuntiatio qua vtitur Michael possit habere locum post rem iudicatam:quia dato q sine preiudicio al's posset habere locum,non in casu nostro pper dictũ cõpromissum ꝛ laudũ emologatũ a partib⁹,non est opus disputatione,pper tale cõpromissum ꝛ laudũ emologatũ videãtur vsure simpliciter remisse:q̃ solute fuissent,ꝛ sic sine peccato retinentur.

Summarium.

1 Diuisio presumit̃ ex longo tpe nisi sit nimia inequalitas.
4 Authoritas glo.
6 Estimorum libri probant.

Consilium. XCII.

Viso ꝛ discusso laborioso processu cause inter petrum Joannis de sancta cruce originaliter actorẽ ꝛ ser Franciscum de tordotio reum cõuentum.Et viso quod accommodate ꝛ eleganter conclusum extitit p celeberrimum dominum ꝛ mihi maiorem consulentem:que dictur⁹ sum paucioribus absoluam. ¶ Et circa duo principaliter insistendum est,quorum primum erit,an diuisio alleganta inter Joannem sauerĩj ꝛ abaciam eius fratrez,intelligatur sufficienter esse probata. ¶ Secundo posito quod nõ debeat dicto ser Francisco assignari pars domus posite in capella sancti Michaelis pro rata,pro qua ad eum spectãt iura hereditatis dicti Joannis sauerĩj,ꝛ etiam an sumptu edificiorum factorum in domibus sancte crucis debeant refundi dicto Francisco.

¶ † Circa primum dico,quod magis communis opin.est qd si probatur quod duo fratres res aliquas spatio.x.annorum inter presentes possederunt separatim ꝛ diuisim:presumit̃ in dubio precessisse diuisionem,si diuisio allegat̃,vt est gl.singularis in.l.penulti.C.communi diuidun.quam ibi sequit̃ Ja.butrig.Bartol.Bal.ꝛ expressius Saly.Idem etiam tenuit Barto.in.l.qui in aliena.in principio.ff.de acquiren.heredi. Et idem tenet Bal.ꝛ Ang.ibi moderni.hoc etiam sequitur Barto.in sua disputatione incipiente,quedam mulier.ad fi. ꝛ in.l.cum de in rem verso.ff.de vsur.ꝛ Bal.in consilio[a] incipien.quedam.vbi dicit quod quidam non intelligẽtes quod ex sola patientia non presumitur contract⁹ vel titulus.l.nulle.de rei vendi.ꝛ.l.de rei vendi.C.de prescriptio.long.temporis.Sed dicit Bal.quod isti non considerant quod facta relatione per patientiam,ad patientiam resultat quedã pmutatio cui inest diuisio.l.cum pater.§.hereditatem.de leg.ij.et qd nota.in.l.j.C.communia vtri.iudi.que quidem mutua patientia,in rebus vicissim ꝛ hincinde possessis,non interueniebat in casu dicte.l.diutina.cum simil.allegatis per illos q dictaz gl.reprehendebant. ¶ Istam opi.etiam sequitur Bal.in.l.j. in.v.q.C.qui admit.vbi sentit illam rationem quam ipse posuit in consilio preallegato. ¶ Idem etiam tenet Bal.in.l.j. 2 in.iiij.vel.v.colũ.C.de fideicom.vbi † concludit quod ex dicta diutina possessione.x.annoruz presumitur diuisio,ex eo quia ex prima materia cõi erãt obligati dicti fratres ad diuidẽdũ vt.l.fi.C.cõi diui.Unde per dictam longam possessionẽ diutinam,non probatur obligatio diuisiõis seu executiones ipi⁹ obligationis diuidende. ¶ Idẽ tenuit Ant.de but.in.c.peruenit.de censi.in.xj.charta magna.in ver.venio ad fm principa.

ꝛc.vbi intelligit illam gl.procedere etiam qñ resultaret diuisio 3 inequalis. ¶ † Pro hoc bene facit.l.itaqz.ff.pro soc.vbi apparet q diuisio cõionis inducit̃ ex actu tacito per illũ tex.allegãt ad hoc Bal.ꝛ Ange.in.d.l.qui in aliena.in ver.sed si nõ adierit,dicentes per illũ tex.q sola patientia sufficit ad inducendã diuisionem. ¶ Nec ad hoc ob.quod Pe.ꝛ Cy.in dicta.l.pe.reprehendit opi.dicte gl.ex eo quia dicunt q licet per prestationẽ longi vel diuturni temporis inducat̃ presumptio tituli allegati.l.cum de in rem verso.ff.de vsu.ꝛ.l.si certis annis.cũ ibi no.de pac.qr graue est soluere ꝛ prestare.ideo presumit̃ q sine causa non fiat,ꝛ propter hoc causa videtur probata probando prestationem diuturnã arg.l.cum de indebito.in princip.ff.de proba.Sed pati non est graue,ideo ita non est dicendũ q presumatur ex patientia titulus vel cõtractus allegatus:ꝛ dicunt ipsi q al's patiẽtia habet̃ p traditiõe.l.ij.C.de acq.poss.ꝛ.l.qua ratione.§.interdũ.ff.de acqui.re.do.illud est verũ,vbi quis sit obligatus pati,vt in dictis legibus alias non.l.qui vas.§.vetare.ff.de furtis.qr rñdendo dico q rñsio pt3 ex predictis:qr verum est q sola patiẽtia Titij patientis Seium possidere rem ipsius Titij longo tpe,non inducat presumptionẽ q Titius donauerit aut alio titulo cõcesserit illã rẽ Seio,nisi vere probetur de tit.vt.d.l.nullo.cum si.sed vbi est mutua patientia:quia ego patior te longo tẽpore ꝛ tu pateris me,presumit̃ causa diuisionis si diuisio allegat̃ propter illos reciproces actus possidẽdi separatim,vt.d.l.itaqz.ꝛ dicit Bal.in.d.consi.in.d.l.j.C. q admi. ¶ Et Cy.rñdet q patiẽtia habet̃ p traditione vbi qs est obligatus tradere non aliter rñderi põt,prout aperte sentit Bal.in.d.l.j.C.de fideicommis.ꝛ in casu nostro procedere videbat̃ obligatio:qr pper materiã obligatiõis diuisiõis † pre4 terea in iudicando ꝛ consulendo vbi gl.[b] firmat pedes non est recedendum ab ea fm Jac.de bu.in.l.j.C.qui pro sua iurisdi.ꝛ Bart.in suo cõsi.inci.andriolus.ꝛ Bal.in.l.j.ff.de vulg.ꝛ pupil.ꝛ in.l.j.C.de pe.iudi.ꝛ Ang.in.l.ij.ff.de accusa.quãtomagis sequenda est opi.gl.dicte cũ illa sit magis cõiter a doctoribus approbata,vt pt3 ex predictis ꝛ a cõi opi.in iudicãdo recedendũ non est,vt habet̃ in locis vulga. ¶ Nec predictis etiã ob.qd dixit Bal.in prealle.l.pe.vbi voluit q opinio illius glo. procedit quãdo inter dictas res separatim possessas esset proportio que possit ad equalitatem diuisionis adaptari.Secus si in illis rebus nulla esset proportio[c] seu debita cõgruitas:qr tunc nõ presumit̃ diuisio.ar.l.cũ de indebito.qr rñdeo primo q nõ potest dici q esset magna disportio,qr domus que sunt in capella sancte crucis fuerũt acquisite pretio librarum.cccc. ꝛ vltra,vt apparet ex instrumẽtis emptionũ.domus vero,que erant in capella sancti Michaelis,que remanserunt Abrahe erant pretij librarũ quingẽtarũ,vel circa,vt pt3 ex positionibus actoris ita qd ista nõ videtur magna disportio. ¶ Pro 5 hoc vt alias dicimus † magna lesio inter eos,qui nõ sunt minores,quando nõ excedit dimidiam vel saltem tertiã,vt probat̃.in.l.vnde.ff.pro soc.ꝛ in.l.ij.C.de rescin.vendi.ꝛ not.doct. in.c.quintauallis.de iureiur.ꝛ Joã.de imo.l.si quis arbitratu in vlti col.ꝛ in.l.si quis cum aliter.de verb.obli.in.v.col.Sed ista lesio non potest ascendere ad octauam partem:vt patet recte calculando,vt patet attento qd quilibet h3 in dictis rebus dimidiã. ¶ Preterea dicit Saly.in.d.l.pe.q opi.Bald. non est vera:qr ratio Bald.fundata per.d.l.cum de indebito. procederet nisi esset alia presumptio in cõtrariũ:sc3.qd tanto tpe patiẽtia mutuo iteruenit vt ibi pleni⁹ p eũ.ꝛ ibi etiã vult Ant.de but.in repe.d.c.puenit.in loco superi⁹ allegato vt superi⁹ retuli.S3 ita est q p plures testes maxime p testes vltimo loco receptos,pbat̃ q dicti fratres possederũt separatim ꝛ diuisim dictas domos.s.Joannis sauerini,domus capelle sancte crucis,ꝛ Abraham in capella sancti Michaelis.Nam testes deponũt q sunt quinquaginta anni ꝛ vltra q dicti fratres possederunt dictas domos separatim,vt dixi q ita possedit Joãnes vsqz in tẽpus mortis sue qui decessit anno.M. cccc.xxvj.vt affirmat ꝛ ponit Pet.in suis positionibus,ꝛ sic possedit lõge vltra viginti annos separatim ꝛ diuisim,ꝛ post eius mortẽ heredes sui:ergo est probata diuisio allegata ex supra dictis. ¶ Nec ad hoc obstat si diceretur qd testes non probant q possederũt pro diuiso apothecam dicte domus quia vid entur aliqui testes vtrinsqz partis deponere qd etiã postquã inceperunt habitare separatum.Abraham conuersabatur in apotheca domus capelle sancte crucis:quia respondeo quod testis Francisci deponunt nedum quod possideret Joan.per dictum tempus dictam domum tanquam propriã.sed etiã apothecas vt deponit presertim magister Bartholomeus ꝛ etiã magister Antoni⁹ duo ex testibus vltimo loco productis.Idem deponunt duo ex primis examinat principio antiqui processus magister Michael,quondã in

dus ꝛ

a ¶ Cõsilio.q pulchrũ.ↄsil.cccxcvj. lib.j.inci.casus talis est quidã dñs Leo.in nouiter impressis.

b ¶ Gl.late Anto. cor.in reperto.v. gl.ꝛ vltra eũ Cur. senior consil.xlij. nu.xvj.Paul.ↄs. cclxviij.col.fi.lib. j.Jas.l.vt vim in fi.de iusti.ꝛ iur.de ci.c.j.colũ.viij.de postu.pla.barba. j.lib.iiij.sub consi. lv.nu.x.

c ¶ Proportio.idẽ Pau.ibi ꝛ in.l.q tuberonis.§.sunt qdẽ.ff.de pecu.et in ↄsi.cxxvj.lib.ij. Ro.ↄsi.ccccxviij. Cep.cau.ciui.ↄsil. xxij.col.iiij.Fely. c.sicut.col.xiiij.de re iud.Frã.barba. de rescri.j.par.iij. par.pn.q.x.nume. xliiij.Jas.ↄsi.cxxviij.col.ij.li.j.ↄsil. clxxj.col.iij.li.iiij. albe.bru.ↄsil.lxvj. col.fi.Alex.j.li.v. consil.xxv.col.iiij.

deus z donatus quondam ser Bandini. ¶ Non obstat q͂ testes aliqui deponere conentur q͂ viderunt ibi etiã in apotheca dictum Abraham: qꝛ respõdeo q͂ illi testes deponunt quo tempore viderunt dictum magistrum Abraham. Nã potuit esse q͂ post cõpletos annos a die diuisionis z de parte habitationis, cepit dictus Abraham se exercere in dicta apotheca: z sic post inductam diuisionem. Cũ ergo illi testes qui conãtur deponere q͂ magister Abrahã post dictã habitationẽ separatim dictorũm fratrum, steterit in dicta apotheca, non concludunt de initio alicuius certi temporis, non dicuntur infigere claram probationem testiũ ser Frãcisci z deponentiũ q͂ Joanes, postq͂ fuerunt dicti fratres separati, possedit separatim domũ vt propriã cũ apothecis: qꝛ probatio dubia nõ releuat. c. in p̄sentia. de proba. ¶ Oportet enim q͂ illi testes, qui deponere conant̄ q͂ post dictã separationem Abrahã stetit in apotheca, deponerent q͂ certo z limitato tempore viderũt dictuꝫ Abrahã stare in dicta apotheca, z q͂ essent concordes de initio tp̄is: adeo q͂ apparet eos esse cõtestes in tempore z deponere de eodẽ tp̄e inchoato ante finẽ. x. annorum quibus ꝓbatur Joannem possedisse per se domum capelle sancte crucis cũ apothecis. illud probat̄ ex no. per Bar. in. l. celsus. in fi. ff. de vsucap. cũ quo concordat Bal. in fi. in. xv. oppo. C. de edic. diui. z Ant. de bu. in. c. lꝫ causaꝫ. de ꝓba. ¶ Preterea posito q͂ ad illam apothecam accederet magister Abrahã z in ea staret: non sequeretur q͂ in ea steterit pro suo vsu. z hoc vr̄ asserere Petrus in quadam sua scriptura ꝓducta in vltimo ꝓcessu, in quo asserit Joãnem z eius heredẽ teneri ad pensiones eo q͂d vsi sunt ꝓ vsu ꝓprio dictis domibus z apothecis ꝑ annos xxxv. ¶ Ad confirmationẽ huius allegate diuisionis accedit 6 fides scripture estimorũ. † nam cum ibi libri estimorũ, vt fertur verbo, (vt mos) stent in archiuo publico, dicuntur scripture authentice, vt in authen. ad hec. cum glo. C. de fide instr. z no. Bar. in authẽ. ad hec zc. eo. tit. z glo. z doc. in. c. ad audientiã. in ver. censualẽ. de p̄scrip. z gl. z doc. in. c. cum cãm. de ꝓbati. et q͂ tales libri estimorum dicantur authẽtici ad probandũ: dicit hoc expresse Jo. and. in addi. mag. in ver. quãtum supplementũ. z Bal. in rub. C. de fi. instr. in pe. col. z. l. in exẽplo. C. de proba. ¶ Cum ergo in dictis libris estimorum in plurib⁹ positis, scriptis etiam manu pluriũ tabellionum, maxime in posta descripta sub annis dñi. M. cccc xxvj. die primo mẽsis Julij, q̄ postea fuit scripta de volũtate dictorũ fratrũ: vt ibi attestat̄ z cõtineat̄ q͂ dicti fratres venerũt ad diuisionẽ: z ideo fiebat mutatio estimi inter eos: z in dicta scriptura etiã dicat̄ q͂ dictus Joanes habitat in domo capelle sancte Crucis, in qua habet domũ propriã. z verba enunciatiua ꝓlata a notario inter partes faciũt fidem inter eas si non apparet de contradictione earum eo tempore. l. optimã. C. de ꝯhen. z cõmit. stipu. no. doc. in. l. ex hac scriptura. ff. de dona. ¶ Itẽ z scriptura estimi q̄n fit de cõsensu partiũ facit fidẽ. l. rura. z ibi no. per Bart. de omni agro deserto. lib. xj. z expresse Bal. in cõsi. suo incip. sciendũ est q͂ aliq̄n fit in castrato zc. allegat. l. cẽsualis. l. si presses. C. de dona. ita etiam dicit Bal. in. l. quidam in suo. in fi. de cõdi. insti. z Ang. z Jo. de Jmo. in. l. decem. de verbo. ob. z no. per doc. in. l. si. per illum tex. cũ gl. C. de predijs nauiculariorũ. lib. xj. z Bal. in. l. solẽnibus. C. de rei vẽdi. in prin. z. z. l. censualis. z Bar. in. l. q͂ quisq͂. ff. de acq. re. do. ¶ Nec ser Francisco in predictis obstat, si diceretur q͂ ipse recepit titulo emptionis z donationis ab Abraham istam dimidiam iurium competẽtium dicto Petro, contra z aduersus heredes Joãnis in ipsis bonis diuisis: quam dimidiam dictus Petrus titulo donationis primo concesserat dicto Joanni. ergo ser Franciscus videtur fateri q͂d absq͂ fundamẽto illius receptionis facte nõ habeat ius in dictis bonis: vel saltem videtur illi iuri suo renũciasse. l. si rem aliquam. cum ibi no. de acqui. poss. qꝛ respondeo q͂ si dictus Petrus nullum ius habeat in predictis rebus de quibus vertitur controuersia, vt patet ex predictis, z tunc sequitur q͂ nulla iura videtur emisse ser Frãciscus. l. si sic. §. j. de leg. j. l. legatũ. ff. de libe. leg. ¶ Nec est verum q͂ dictus ser Frãciscus emendo illa iura illius Petri videat̄ renunciasse iurib⁹ suis: quia sicut dicit ser Franciscus est ille ad quem spectant illa iura: quia successit in locum heredum Joannis, vt probatũ est. Et Joannes habebat dictas domos titulo allegato diuisionis: vt est ostensum supra: ergo dictus ser. Frãciscus non potuit emere ab aliquo illud q͂d iam suũ erat: qꝛ emptio rei 7 proprie nulla est. l. sue rei. ff. de contrahen. empt. ¶ † Et lꝫ alias ille qui scienter cõducit ab alio rem ipsius conducẽtis videatur sibi in aliquo preiudicare secundũ distinctionẽ traditã. in. d. l. si rem aliquam. tamen secus est quando quis emit aliquo titulo habili ad acquisitionẽꝫ dominij vel recepit rem suam: quia tunc siue scienter siue ignoranter recipiat, nõ videt̄ renunciare domino z iuri suo per. d. l. sue rei. Ita firmat Jaco. de rauẽ. z Jo. de Jmo. in. d. l. si rem aliquam. in. vij. col. z ibi ponũt rationem diuersitatis iuriũ. Item per dictam acquisitionem seu emptionem iurium factam per ser Franciscũ z Joãnẽ, nũq̄ potest videri q͂ ser Franciscus renunciauerit alicui iuri, si illa talis emptio z acquisitio est nulla. secus si vẽditio iurium ipsi ser Francisco esset aliqua z nõ aliter, vt probat tex. in. l. si quis ante. ff. de acqui. poss. facit. l. si iure. de lega. iij. Aut ergo cessio facta per ser Frãcisco per Jo. fuit valida, z habemus intẽtum aut est nulla. z tunc ipsi ser Francisco nõ nocet, quantum ad hoc vt videatur renũciasse alicui iuri suo. ¶ Et per predicta video non esse opus aggredi secundum dubiũ principale, attento q͂ plene fundata z ꝓbata est intẽtio ser Francisci in hoc primo articulo, tum etiam si probatum non fuisset de dicta diuisione, prout vere est per predicta, tunc nõ videtur esse in dubiũ reuocandum, an potius cõdemnandus esset ad cõsignãdũ relaxandum ser Francisco domos capelle sancti Michaelis quondã cõmuniter possessas per dictos fratres. Et concorditer dicũt fere omnes testes pro parte Joã. eatenus quatenus ser Frãciscus causam habuit ab heredibus dicti Jo. z ꝓpter rei euidentiã nõ visum est mihi oportere circa hoc cõterere tẽpus, z pari ratione pretermitto q͂d de melioramentis. ¶ Ex quibus omnibus cõcluditur q͂ stante dicta diuisione q̄ ꝓbata est, vt dixi, partes domini Potestatis z spectabilium dñorum de consilio iustitie sunt in emendando primam iniustam sententiam, presertim ex nouis probationibus z absoluendo dictum ser Franciscum a petitis pro parte dicti Petri victum victori in expensis legitimis condemnandum iuxta. l. properandum. §. sin autem in alterutra. C. de iudi. z in. §. oportet. in aut. de iudi. z ita dico z consulo ego Alexan.

Summarium.

1 ☞ Uenire quis potest contra factum suum nullum.
2 Consensus simplex non confert titulum.
Statutum laicorum extenditur ad res ecclesiasticas, etiam si cum clericis contrahatur.

Consilium. CXIII.

Uisis z põderatis scripturis mihi exhibitis in causa vertente, aut que verti sperat̄, inter Lõganum quondam Borij ex parte vna z Antonium quondam Bartoli paxolũ ex altera. ¶ Omisso multiloquio adherens his fundamentis principalibus in quibus veritas mihi consistere videtur, prout maxime, z cõsulẽdo decet arbitror de iure dictam inuestituram factam per episcopum Cesene dicti Antonij non valuisse, z illa non obstante potuisse dictũ Longanum de iure inuestiri de re predicta cõsueta locari. ¶ Ad hoc eñ ostẽdendũ adducit̄ principaliter quod tempore dicte inuestiture longanus erat possessor illius domus z cũ titulo, vt in scripturis mihi trãsmissis affirmatur: tunc procedit dispositio statuti transmissi, volentis in effectu q͂ nemo audeat se inuestiri seu innouari facere de re aliqua possessa, seu de qua illius per se vel actores suos foret innouatus vel inuestitus: si possessor talis rei vel ascẽdentes heredes seu legatarij ipsi⁹ inuestiri vellent de ipsis reb⁹ seu innouari z illas recognoscere, fm quod res ipse cõsuete erũt locari: z q͂d nullus qui nõ sit de possessoribus dicte rei, seu non sit de descendentibus heredibus vel legatarijs dicti inuestiti, vel q͂d ab ipso inuestito acquisiuisset titulo singulari: non audeat de reb⁹ predictis innouationẽ assumere seu in emphyteusim ipsas conducere, nisi citatis dictis possessoribus vel heredibus seu legatarijs p̄dictis, alias innouatio ipso iure nõ valeat: vt latius in dicto statuto cõtinetur. ¶ Ergo cum facta fuerit dicta innouatio do. Antonio nõ citato longano possessore, est nulla ipsa innoua-1 tio ipso iure z per cõsequens † contra actũ, qui est nullus ipso iure, potest dictus episcopus venire, quamuis ipsemet fuerit ille qui ipsam innouationẽ fecerit: vt in. c. si quis p̄sbyterorum. Et ibi plene not. de re. eccle. non alie. c. nosti. z ibi plene not. de electio. l. iubemus. §. sane. de sac. sanc. ecc. l. j. C. de lib. tol. not. in c. diuersis fallacijs. de cleri. cõiunga. in. c. penitentes. lv. dist. z plene in. l. post mortem. ff. de ado. ¶ Nec obst. q͂ statutũ dictũ videatur velle quod ille qui acquisiuit titulo singulari ab inuestito innouari possit absque citatione alicuius, z per consequens cum dictus Antonius acquisiuit a dicto Joãne fratre Lõgani, qui Joãnes fuerat de dicta re inuestitus de cõsensu

Longani, videtur ꝙ dictus Antonius potuerit inuestiri sine citatione alicuius: quia respondeo ꝙ nõ apparet ꝙ Antonius acquisiuerit dictam rem aliquo titulo a Joanne fratre Longani. Sed solum apparet ꝙ Joaunes parum ante mortẽ consensit, quod episcopus innouaret dictum Antoniuz de donatione predicta de qua erat inuestitus Joan. vt nominatus in instrumento inuestiture dicti Ant. in quo inter cetera cõtinetur, quod de dicto cõsensu Joannis apparebat publicum instrumentum rogatum per eundem notarium: quid quidem instrumentum consensus ⁊ licentie mihi nõ est exhibitum, licet illud mihi alias trãsmitti petierim, vnde si in dicto instrumento consensus vel alius continetur ꝙ dictus Joan. cõsensit ꝙ episcopus inuestiat dictũ Ant. de domo: sequitur quod antequã dictus Ant. inuestiatur, nõ acquisiuerat dictam domum nec in ea titulum habebat: sed solum habebat licentiam acquirendi. Et episcopus habebat licentiam concedẽdi: † vnde aliud est rem acquisiuisse ab inuestito, ⁊ aliud est habuisse licentiam acquirendi, sicut aliud est emptio ⁊ venditio, ⁊ aliud est licentia seu promissio vendẽdi vel emendi. l. bonefidei. ff. de eo quod cer. lo. l. fi. ff. de re. eorum. l. ⁊ si equo. ff. de lega. j. ⁊ patet ad sensum. ¶ Unde ille simplex consensus Joan. non tribuit titulum, sed est preambulum ad acquirendum, ⁊ non potuit ipse vtile dominiũ nudo consensu a se abdicare ⁊ trãsferre in Ant. nisi intercessisset aliquis titulus venditionis vel vere donationis aut alius similis habilis ad translationem dominij. l. si quis. §. differentia. ff. de acqui. poss. l. nunꝙ nuda. de acqui. re. do. ⁊ qđ plene nota. maxime per docto. in. l. cum falsa. C. de iu. ⁊ fac. igno. ⁊ in. l. si rem aliquam. de acquirenda poss. ¶ Ergo si tempore inuestiture facte dicto Anton. non acquisiuerat dictam domum Antonius ⁊ Joanne mediante aliquo titulo venditionis aut simili, vt dixi, sed solum interuenerat dictus nudus consensus Jo. sumus in terminis statuti volentis qđ nullus qui non possideat rem vel non sit de descendentibus heredibus vel legatarijs inuestiti, vel non acquisiuerat rem ab ipso inuestito non possit innouari vel inuestiri non citato possessore dicte rei seu alijs enumeratis in dicto statuto. Et dicta

3 innouatio aliter facta sit ipso iure nulla. ¶ † Et puto quod dictum statutum quantum ad proprietatem sibi locum vendicet etiã si fuisset statutum laicorũ, ꝙuis res pdicta sit ecclesiastica attento quod dictus Anto. erat suppositus iurisdictioni statuentium. Ita videtur decisum per Federi. de senis in consi. ix. in ordine meo de hoc incip. statuto ciuitatis Perusine cauetur ꝙ nullus ⁊c. vbi querit, quid si statuto cautum est ꝙ nullus comes vel marchio vel natus de prole militari ex parte masculina, audeat vel presumat per se vel per aliũ recipere vel vel in se transferre aliquam actionem personalem vel realem cessionem quocunqz titulo inter viuos cõtra aliquẽ popularẽ. Et si contrafecerit talis cessio non valeat nec teneat, nec ex ea ea possit aliquid peti, ⁊ cedẽs perdat ipso facto actionẽ ⁊ puniatur in centũ libris ⁊c. Et contingat ꝙ syndicus cuiusdam monasterij specialiter constitutus ad actum infrascriptũ, pro supplemẽto legitime cuiusdam monialis dicti monasterij dedit cessit ⁊ mandauit cuidam perusino nato ex militari prole ex linea paterna, omnes ⁊ singulas actiones eidem monasterio ex psona dicte monialis, contra heredes patris monialis predicte ⁊ contra omnes ⁊ singulos detentatores bonorũ patris, ⁊ cõtra omnes qui in aliquo fuissent obligati dicto patri ⁊ postea cessionarins predictus vigore dicte cessionis agit cõtra popularem Perusinũ debitorẽ patris olim dicte monialis, petens executioni mandari dictum instrumetum pro rata contingente dictum monasterium ex persona dicte monialis. Debitor vero conuentus opponit ꝙ cessio facta per syndicũ nõ valuit: qr est contra formam dicti statuti laicorum. et concludit Fed. in. d. consi. post multa quod dicta cessio non valuit contra dictum popularem. ¶ Nec ob. ſm eum si dicat, ꝙ per tale statutum, restringitur libertas ⁊ facultas quã hz ecclesia, vt possit contrahere cum quocunqz. ⁊ per consequens nõ debeat valere, iuxta id quod habetur in. c. nouerint. de sent. exc. ⁊ in. c. ecclesia sancte Marie. de cõsti. ⁊. c. fi. de re. eccle. non alie.

4 ⁊ in auf. cassa. de sac. san. eccl. † qr rñdit imo nõ est cõtra libertatem ecclesie: qr licet possit contrahere cũ quocũqz, dz intelligi cum quocunqz non prohibitio. l. generali vel particulari. allegat in arg. l. si quando. in prin. C. de inoffic. testa. vñ dicet ne aliquis quod ecclesia possit cõtrahere cum prodigo cui est interdictum bonis vel cum minore sine solẽnitate? Et potueritne facere etiam quod iura ⁊ leges non habeant locũ in contractibus ⁊ certe absit error iste ſm eũ. ¶ Accedit ſm ipsum: quia statutũ habuit respectũ nõ ad psonã vel ad eius cessionem: sed ad personam suscipientem que est subiecta: ⁊ maxime cum dicta prohibitio non sit generalis oium personarũ sed certarũ: ⁊ sic non vertitur in preiudicium ecclesie. poterit eñ cum alia persona eque cõtrahere: vt ibi per ipsum latius respondentem ad quedam alia que adduci possent in contrariũ. Et ex dictis ibi ptz respõsio ad ea que no. Joan. and. in. c. fi. de immu. eccle. ¶ Ita ergo in opposito dictũ statutũ potuit inhabilitare certas personas statuentibus subiectas ad recipiẽdũ inuestiturã nisi seruata certa solẽnitate seu forma, de qua in statuto ⁊ tales personas nõ potuit inuestire. ¶ Etiam facit qđ not. Bal. in re. magna. l. cũctos populos. C. de sum. trini. ⁊ fi. catholi. in xx. col. in ver. sed hic qro an arctet clericũ ⁊c. ⁊ in ver. sequit. voluit ꝙ statutũ laicorũ volẽs qđ nullus possit ꝯhere sine presentia presbyteri cõprehenderet etiam contractũ qui fieret cũ clerico, vt probat ipse per id qđ habetur in. l. cũ lege. C. de episc. ⁊ cle. l. generali. C. de sac. san. eccl. ¶ Et etiã cõcludit ꝙ statutũ laicorum disponens quod res tributaria nõ possit alienari in non subditos, operatur ꝙ non possit transferri in ecclesiã, propter illam prohibitionẽ statuti. Item etiam latius concludit in. c. clerici. de iudi. in ver. Sed hic queritur de tali dubio. ⁊ in. c. ecclesia sancte Marie. in vlt. co. de cõsti. ⁊ Ja. bu. in. l. assiduis. C. qui poti. in pig. ha. ⁊ in auf. cassa. ⁊ dato ꝙ in hoc Ja. bu. et Bal. in dictis locis habeant cõtradictores: tñ in hoc nõ facio vim: qr dato ꝙ vera sit opi. illorũ qui tenent cõtra, qđ statutum disponens qđ res mobiles non possint alienari in nõ subiectos nõ intelligitur de alienatione que fieret in ecclesia. tñ non hoc obstat casui nostro. Ex pluribus modis ad illud rñdet Feder. in dicto cõsilio q in casu suo ⁊ nostro nõ videt habere contra-

5 dictorẽ. ¶ † Ad idẽ etiam qđ no. Sal. in. d. auf. cassa. in pen. q. volens ꝙ statutũ disponens qđ minor. xxv. annis non possit alienare rem immobilẽ nisi seruata certa solẽnitate puta cum presentia agnatorũ habeat locũ etiã si minor cõtrahat cũ clerico. ¶ Alio principali fundamẽto moueor in fauorem dicti Lõgani, qr vt presupponit in allegationibus mihi trãsmissis ⁊ etiã equaliter narrat in supplicatione Lõgani: dictus Longanus qui antea habebat titulũ emptionis in dicta domo, cõcesserat dictũ Lõganũ inuestiri de illo vtili dñio: ꝙ erat Longani cum pacto quod Jo. teneat alere dictũ Longanũ ⁊ eius vxorẽ. ⁊ istud pactũ nõ fuit seruatum. Unde dico ꝙ si post dictum pactum dictus Jo. vel post mortem eius, heres suus fuit in mora alendi dictum Longanum ⁊ vxorem, reuocatur illa concessio facta Joanni, mediante cõsensu. d. Ludouici postꝙ non fuit seruata dicta cõuentio, ⁊ redditur priuatus Joã. illo vtili dominio in eum translato, vt est casus in. l. j. C. de dona. q sub modo. ⁊ per cõsequẽs extinguitur ius dicti Anto. si quod

6 erat translatũ in eo: † qr resolutũ iure datoris, ius acceptoris extinguitur. l. lex vectigalis. ff. de pig. l. si quis domum. §. huic subiungi. ff. locati. no. in. c. j. §. rursu. in tit. quib. mod. feu. amit. ¶ Unde si verũ hoc est vt in dictis scripturis narratur istud est fundamentũ tutissimum, qđ me potissime trahit ad consulendum pro ista parte. Ex quibus concludo dictã inuestiturã factam in Ant. viribus carere debere, inuestiendum esse dictũ Longanum, maxime etiam cum sit proximior agnatus. d. Jo. per id quod no. Bar. in. l. j. ff. de priui. cre. ⁊ in. l. j. §. permittit. de aqua quoti. ⁊ esti. ⁊ in. l. si mihi ⁊ Titio. de ver. ob. ⁊ Ange. in. d. §. permittit. ⁊ Ant. de but. in. c. j. de loca. ⁊ do. Car. floren. in. c. j. de postu. pla. ⁊ ibi no. per glo. ⁊ Joã. and. in. c. ex parte. de feu. in. ix. col. ⁊ Ludo. ro. in rub. de arbitris post mediũ. in. l. ij. in prin. ff. sol. mat. Alexan.

Summarium.

1 ☞ Princeps non censetur velle derogare rei iudicate.
2 Compromiti nõ potest super re iudicata.
3 Hereditatis petitio non competit heredi postꝙ possedit.
4 Presumptio iuris debet allegari.
5 Fama quomodo probetur.

Consi. XCIIII.

In causa ⁊ lite corã arbitris iter Lechũ mẽgolini de mõte catino agentẽ ⁊ Michaelẽ de regis defendentem ob festinantiam nuncij omittam argumẽta ad partes. ¶ Et premitendũ est ꝙ dicta causa fuit cõmissa per superiorem. d. Malgarito qui pronunciauit absoluendum dictum Michaelem a petitione dicti Lechi que sententia in rem iudi. transiuit per lapsum decem dierum intra quos non fuit appellatum, vt oportebat. c. qđ ad consultationem. de re iudi. auf. hodie. C. de tẽp. appel. ⁊ per quandam sententiã latam a d. episcopo

d. episcopo tanꝙ iudice delegato, qui pronunciauit dictã primam sententiã transiuisse in rem iudi. a qua non fuit appellatum. ¶ Modo tertio loco superior causam cõmisit. d. Malgarito predicto ad instantiam Mengolini tanꝙ patris ⁊ legitimi administratoris dicti Lechi: vt i actis mihi transmissis apparet cui. d. Malgarito superior postea mãdauit ꝙ nõ obstante dicto rescripto delegatario iustitiã partibꝰ summarie administret. ¶ Demum producta petitione corã. d. Malgarito ⁊ factis exceptionibus replicationibus ⁊ duplicationibus factum est compromissum in arbitris de omnibus litibus ⁊c. coram quibus examinati sunt certi testes a partibus producti. ¶ Aduertẽdũ est igitur ꝙ petitioni dicti Lechi obstat exceptio rei iudicate † que est tante potẽtie quod impedit litis ingressum. c. j. de lit. conte. lib. vj. ¶ Nec virtus dicte sententie dicit esse sublata per dictũ rescriptũ: † quia princeps in dubio nõ presumitur velle derogare sentẽtie que transiuit in rem iudic. vt est bonus tex. in. c. exposita. de arbit. Imol. nec rescriptum factum in cõtrarium tenet, nisi in eo esset adiecta clausula, non obstante tali sententia transacta in rem iudicatã. l. fi. ⁊ ibi not. C. sen. res. non pos. ⁊. l. causas. cum ibi no. C. de trãsac. ¶ Sed in dicto rescripto princeps apposuit dictaꝫ clausulã: ergo ⁊c. ¶ Ad hoc adduco pulchram decisionem dominorũ de rota sua conclu. ccclxvj. alias ccclvij. sub tit. de rescrip. que incipit, item si in commissione: qꝛ ibi cõcludũt † ꝙ si in supplicatione petatur ꝙ in causa ꝑcedat summarie. i. simpliciter, de plano sine strepitu ⁊ figura iudicij, ⁊ superior nihil de predictis cancellauerit sed in signatura supplicationis audiat talis ⁊ iustitiam faciat, rescripsit, non videt cõmisisse ꝙ summarie ꝑcedat, qꝛ si ita voluisset pñceps descripsisset ⁊ expressisset. c. ad audiẽtiã. de deci. ſm eos. ¶ Quinimo nec in supplicatione fit mentio ꝙ sñia transiuerit in rẽ iudi. ⁊ licet in dicta supplicatione sit narratũ, ꝙ contra dictum Mengolinũ fuit pronunciatũ qꝺ fuit condemnatus: ⁊ quod sententie fuerũt execute: nõ per hoc infertur necessario ꝙ dicatur eis narratum dictam sententiam in rem transiuisse iudicatam: qꝛ dicta sñia lata ꝑ. d. Malgaritum in fauorem dicti Michaelis fuit † absolutoria que incontinenti trahit secum executionẽ absqꝫ aliquo nouo facto iudicis, vt no. glo. ⁊ docto. in. c. pastoralis. de app. ⁊ Inno. in. c. cũ in nostris. de cõces. preben. Barto. in. l. miles. §. qui iudicati. ff. de re iudic. ⁊ sic ꝑ hoc non infert necessario quod de ea fuerit narratum. ¶ Preterea dicta verba supplicantis possunt verificari in execu. que de facto processisset, anteꝙ sentẽtia trãsiuisset in rem iudi. ⁊ sic ptꝫ, ꝙ dicta verba non concludunt necessario ꝙ dicta sentẽtia transiuit in rem iudi. ⁊ per consequẽs patet qꝺ dictum rescriptum fuit surreptitiũ: ideo opitulari non debet impetranti. c. super literis. de rescrip. l. prescriptione. cum ibi not. C. si contra ius vel vtili. pub. ¶ Insuper ostendit ꝙ dictus Lechus tali rescripto iuuari non potest: quo ad hunc finem, vt intelligat rescissa dicta sententia: quia ipsemet rescribens mãdauit dicto iudici delegato, vt non obstante dicto rescripto summarie iustitiam partibus ministraret. Nec etiã predicte exceptioni habet obstare, si dicatur ꝙ per cõpromissum factum videtur esse recessum a dicta sententia, vel saltẽ illa dicatur esse suspensa vel rescissa: † qꝛ respondeo ꝙ cõpromissum fieri non potest super re decisa per sententiam que transiuit in rem iudi. vt not. Bar. in. l. post rem per illum tex. ⁊ ibi clarius Bal. ff. de transac. Bar. ⁊ Bal. in. l. eleganter. in princip. ff. de condi. inde. Bald. in. l. si diuersa. C. de transac. nisi expresse per dictum Michaelem esset renunciatũ dicte sentẽtie. facit. l. fin. C. de noua. l. iiij. §. si ex cõuentione. cum ibi no. ff. de re iudi. legitur ⁊ not. in. d. c. exposita. de arbitris. ¶ Fortius dico, ꝙ posito ꝙ etiam non obstaret exceptio rei iudi. adhuc ferri dꝫ per dominos arbitros absolutoria in fauorẽ Mich. ad qꝺ ostendẽdum considero quod Lechus in petitione sua dixit ꝙ bona in peti. sua contenta, spectauerunt ⁊ pertinuerunt ad Bacchũ iure directi dominij vtilis vel quasi, ⁊ qꝺ possedit vsqꝫ in tempus mortis: ⁊ quod decessit Bacchus superstitibꝰ dicto Petro Benedicto ⁊ Antonia filia eius filijs legitimis ⁊ naturalibus, ⁊ dicti Bachi heredibus vniuersalibus abintestato, ⁊ qꝺ dicti Petrꝰ bñdictꝰ ⁊ domina Antonia post mortem dicti Bachi dicta bona pro indiuiso possederũt. ¶ Ex quo infero pro dicto Lecho asserto herede, ⁊ filio dñe Antonie, non potest dici qꝺ cõpetat petitio hereditatis ex persona matris, nec etiam interdictum quorũ bonorum ex persona matris: qꝛ matri tempore mortis nõ competebat petitio hereditatis nec quorum bonorũ † quia heredi nunꝙ datur petitio hereditatis vel interdictum quorum bonorum ad res hereditarias quarũ posse semel apprehendisset heres: quia apprehensa incontinẽti per heredem desinunt res tales esse hereditarie: sed dicuntur esse proprie heredis, ita per hanc rationem concludit not. glo. in. c. j. de confes. in. vj. in fi. gl. magne. Bart. in. l. ij. ff. de fideicom. here. pet. facit quod no. in. l. j. §. veteres. de acqui. poss. ⁊ in. l. heres per seruũ. ff. de acq. hered. sed dictus Lechus narrat quod domina Antonia ⁊ mater accepit possessionẽ dicte hereditatis, ergo sicut matri non competebat amplius petitio hereditatis nec interdictum quorũ bonorum, ita nec cõpetere potest. d. Lecho ex persona matris, cuius asserit se heredem. l. quod ipsis. ff. de reg. iur. l. cum heres. ff. de diuer. ⁊ tempo. prescri. in. c. is qui in ius. de reg. iur. in. vj. ¶ Nec etiam competere potest petitio hereditatis aut interdictum quorum bonorum ex persona sua propria: quoniam in hereditate do. Antonie intelliguntur esse bona possessa per do. Antoniam. ¶ Cum igitur factum fuerit compromissum de dictis litibus vertẽtibus inter dictas partes occasione eorum, que in dicta petitione cõtinentur, que etiam reproducta fuit coram dictis arbitris, ⁊ dicte lites vertebant solum ratione petitionis hereditatis vel rei vendicationis aut publiciane. vt patet ex dicta petitione: † ergo dicti arbitri nõ possunt super alio iudicare quã super eo de quo fuit factum cõpromissum, ⁊ super eo quod fuit petitum. l. nõ distinguemus. §. de officio. ⁊. l. si cum dies. §. plenũ. cum seq. ff. de arbi. no. Bar. in. l. Aquiliana. ff. de transac. ⁊ do. An. in. c. constitutus. per illum tex. cum gl. de religio. domi. no. in. c. quintauallis. de iureiu. Bal. in. l. fi. §. j. C. communia de leg. ¶ Et si non potest contra Michaelem obtinere in principali repetitione, multominus in fructibus de quibus nihil est probatum. ¶ Male etiam videtur condemnare Michaelem ad fructus petitos per Benedictum ⁊ Petrum: quia in hoc iudicio non reperio probatum quod Michael fuerit heres Benedicti ⁊ Petri. † ⁊ licet Michael fuerit filius Petri non tamen sequitur: ergo heres, quando agitur contra eum, vt plene no. in. l. necessarijs. maxime per Bar. ⁊ doc. ff. de acq. here. ⁊ in. l. j. C. si vt se ab here. absti. ⁊ gl. ⁊ Ange. in. l. si cum dotem. §. transgrediamur. ff. so. mat. ⁊ Bal. in. l. si filius. cum concor. ff. de vul. ⁊ pup. ¶ Plus dico quod etiam si probatum esset, quod Michael possedisset bona que fuissent possessa cum tali actu, qui fieri nequit citra nomen ⁊ ius heredis, iuxta. l. pro herede. ⁊. l. gerit. de acquir. heredi. ⁊ in. l. ij. C. de repu. heredi. ⁊. l. non hoc. C. vnde cog. tamen non sufficeret: † quia ex talibus actibus ita demũ quis presumitur adiuisse hereditatem si allegaretur quod adiuerit hereditatem. secus si non allegetur, prout in hoc processu in quo hoc allegatum non reperio. l. si adulterium cum incestu. §. idem pollioni. ff. de adult. ⁊ colligitur ex no. per Bart. in. l. rem alienã. ff. de pigno. actio. in. iij. col. ver. nec ob. prece. ⁊ Bal. in. l. etiã. C. de excep. rei iudica. in. ij. co. Saly. in. l. certi. C. loca. vbi dicunt ꝙ in casibus in quibus de iure quis presumitur dominus: illud procedit si tale dominium allegetur: alias secꝰ. ¶ Et in simili dicũt doc. † quod licet alias ex titulo possideniis presumatur bona fides. l. pe. cuꝫ si. C. de euictio. illud est verum si talis bona fides allegat, alias secus. ita dixit bal. in. c. si quis per triginta. si de feud. fue. contro. inter do. ⁊ ag. ⁊ Bald. ⁊ Ang. in. l. super longi. C. de prescri. long. tem. ⁊ Ang. in. l. eum qui. §. fi. ff. de pub. ¶ Deficit in alio pars aduersa: qꝛ in hoc iudicio non reperio probatũ ꝙ Michael possideat bono petita: ergo non potest sequi condemnatoria. l. j. C. de alie. iudi. mut. cau. fac. ⁊. l. licet. ⁊. l. regulariter. ff. de peti. here. qꝺ tñ licet esset probatum non iuuaret actorẽ: vt patet ex premissis. ¶ Igitur predictis nõ habẽt obstare ea que deponũt quinqꝫ testes examinati ⁊ recepti in fauorem Lechi: quia in veritate [a] isti testes nihil probant: ⁊ posito quod probarent ea q̃ deponunt, tamen adhuc nullo modo posset ferri ꝑ dicto Lecho: vt infra declarabo. ¶ Uenio ad primum testem qui est Jo. lau. ⁊ iste testis dicit qꝺ vidit Pet. ⁊ do. Anto. possidere nomine. Bñdicti: ergo non noie proprio. ⁊ preterea subdit ꝙ est publicũ vox ⁊ fama in villa mõtis Cathonis ꝙ. d. Antonia ⁊ Petrus erãt hr̃des Bachi, ⁊ similiter ꝙ est vox ⁊ fama quod remanserint dicta bona in dicta hereditate Bachi. interrogatꝰ in cã scientie, dicit ꝙ vidit ⁊ audiuit prout testificatus est. interrogatus super interrogatorijs ptis aduerse dicit quod, ista dña Antonia nũꝙ coluit nec coli aut laborari fecit istas possessiones. ¶ Aduertendũ est igitur, quod iste testis non dicit ꝙ do. Ant. possederit, saltem nomine ꝓprio: imo potius dicit contrarium licet aliquid dicat de voce ⁊ fama: tñ quo ad hoc nihil probat: † ad hoc vt testis deponens de fama probet necesse est vt interrogatus de causa sciẽtie, dicat ꝙ audiuit hoc publice dici a maiori [a] parte populi seu hominum illius loci in quo erat fama, vt no. gl. ⁊ docto. in. l. iij. §. eiusdem. ff. de testi. Bart. plene in. l. de minore. §. tormẽta. ff. de questio. Canoniste in. c. veniẽs. extra de testi. Saly. plene in. l. ea quidẽ. C. de accu. ¶ Imo secundum Inno. ⁊ do. Ant. in. d. c. cũ oporteat. de accusa. etiam si testis de causa scientie nõ interroget debet

[a] ¶ Maiori. Bal. consi. ccccvj. lib. j. deci. tho. ccclxxx. Lur senior consi. lxxxij. col. vj. deci. c. quia nos. not. ij. de appel. Ale. j. e. ꝯ. cxij. nu. v. j̃. lib. iiij. cõsi. xx. nu. ix.

causam scientie reddere ad hoc vt probet famã: qꝛ non sufficit simpliciter famam probare: quod etiam tenere videtur Bar. in. d. §. tormenta. ad fi. ⁊ Bald. l. proprietatis. C. de proba. sed dictus testis in causa scientie interrogatus nõ deponit ꝙ hoc audiuit dici a maiore parte populi. ¶ Preterea iste testis est sin. ⁊c. vox vnius vox nullius. l. vbi numerus. ff. de testi. ⁊ in. c. in omni. de testi. ¶ Quinimo posito quod essent plures testes 12 deponentes legitime de fama: tñ plene non probarẽt: † qꝛ fama non est plena probatio, vt plene not. per glo. ⁊ doct. in. d. §. eiusdem. ⁊. l. proprietati. C. de probatio. ⁊ per Bart. in. d. §. tormenta. gl. ⁊ docto. in. c. veniens. el. j. de testi. ⁊ in. c. j. de apo. Spec. de noto. crimi. §. fama. versi. qd si agenti. cũ si. ¶ Martinus secundus testis nihil ad propositũ dicere videtur in fauorem Cechi. nã in proposito dicit tantum se audiuisse a qui13 busdam ꝙ dicta bona fuerunt Bachi: sed clarũ esset † vbi tractatur de probatione alicuius rei in qua requiritur verus hominis actus, in quo non sufficiunt verba tantum: vt est ad ꝓbandum dominium, in quo requiritur vt probetur verus titulus aptus ad acquisitionẽ dominij, ⁊ traditio possessionis seu illius apprehensio. l. traditionibus. C. de pac. l. nunꝙ nuda. ff. de acqui. re. do. tũc nunꝙ sufficit testimoniũ de auditu, vt not. plene Jac. de are. ⁊ Cy. in. l. testium. per illum tex. C. de testi. ⁊ Inno. in. c. cum causam inter episcopum. de testi. Spec. in tit. de teste. §. j. ⁊ per Barto. in. l. ij. §. penult. ff. de aqua plu. arcen. cum si. ¶ Item dictus testis interrogatus super interrogatorijs rei dicit, quod nũꝙ vidit do. Antoniã possidere dicta bona: ⁊ idẽ in effectu dicit Frãciscus tertius testis, similiter alius quartus ⁊ quintus testis. Item ipse Cechus non potest obtinere in rei ven. quia nõ probauit de dominio vel quasi. Nec ex capite hereditatis materne: quia nõ ꝓbauit ꝙ domina Antonia possederit dicta bona. Et etiam ꝙ isti testes probarent obstat executio rei iudicate. ¶ Ex quibus breuiter concludo partes arbitrorum esse in absoluendo dictum Michaelem ⁊ victum victori ⁊c. Alexan.

Summarium.

Consilium. XCV.

Visis processibus circa lites vꝰsas iter Samuelem hebreum ex parte vna ⁊ Petrum Joan. de glandolino ex alia contingit dubitari an sententia lata per eximios iuris docto. d. Malgaritum ⁊ domi. Petrum pau. die. iij. mensis Nouembris, vna cum sententia taxationis expensarum exequi debeat contra Samuelẽ duntaxat, stante sententia postremo lata per iustissimum dictum vicarium, qua pronunciauit dictam sententiam transiuisse in rem iudicatam ⁊ executionem mereri, non obstante ꝙ a sentẽtia vicarij siue pronuncia appellare velit, allegans sibi appellare licere quod per dictum Petr. negatur, queritur quid iur. ¶ Et prima facie videtur dictam sententiam exequi non debere: quia dicta sententia lata per do. Malgaritum, ⁊. d. Pet. pau. videt nulla: ⁊ similiter omnes alie sentẽtie late in fauorẽ d. Petri. ¶ Nam aduertendũ est ꝙ per ser Jac. de benagijs arbitrum ⁊ arbitratorem inter litigantes fuerit sententiatum dictũ Pet. teneri in libris. xxx. Samueli a quo laudo nõ apparet reclamatũ ꝓ parte Petri. Unde lʒ superior in ciuitate Imole ad supplicationẽ petri commiserit ser Carpigno. ⁊ ser Jaco. de bro. qui litem ⁊ differentiam dictorũ litigantium determinare deberent: non per hoc potuerũt dicti ser Car. ⁊ ser Jac. cognoscere ⁊ pronũciare super re iam decisa per sentẽtiã 1 laudum trãsactum in rem iudicatam: † qꝛ princeps maxime sine clausula non obstante, nõ potest causas per transactionẽ finitas vel per sententiã suo rescripto resuscitare: vt dicit text. in. l. causas. de transac. ⁊. l. fi. C. senten. rescin. non pos. l. j. C. sen. rescin. nõ pos. ⁊. l. fi. C. vt lit. pen. ⁊. l. fi. C. de erro. aduo. sed laudum dicti arbitratoris censetur quedam transac. vt in auf. vt differ. iudi. §. j. cum ibi not. posita in auf. si vero. C. de iudi. ergo non potuit dicta causa tanꝙ decisa transactio resuscitari. ¶ Nec etiam hoc in dubio videtur esse de mẽte principis, vt videtur casus in. c. exposita. de arbi. ¶ Pro hoc etiã facit cõmuiter sententia lata, etiam contra sententiam arbitratoris, transacta in rem iudicatam nõ valet. l. j. C. sen. rescin. etiã si de consensu partium procederet, vt est gl. reputata sing. in. l. si di2 uersa. C. de transac. ¶ † Ex hoc videmus post sententiã non valere cõpromissum ⁊ laudum inde secutũ. d. c. exposita. not. doct. in. l. si causa cognita. C. de transactio. ⁊ in. l. elegãter. §. si quis post. ff. de condi. inde. ⁊ in. l. post rem. cum concor. ff. de trãsac. ¶ Circa qđ in simili multa adduci possent. ¶ Si ergo dicte sententie sunt nulle: ergo exceptio nullitatis euidenter apparens impediret executionem. l. iiij. §. cõdemnatum. in fin. cum concor. de reg. iur. ¶ Premissis non obstantibus cõtrariam sententiam probabilem puto. presuppono itaqꝫ sentẽtiã latam per per do. Malgaritũ ⁊ do. Pet. pau. die. iij. Nouẽbris transiuisse in rem iudicatam, cum ab ea intra decendium non fuerit appellatum. c. quod ad consultationem. de re iu. ij. q. vj. 3 biduũ. in authẽ. hodie. de appella. ¶ † Secundo presuppono quod sententia super taxatione expensarum facta etiã transiuerit in rem iudicatam: quoniam licet fuerit appellatuʒ intra tamen legitima tempora non fuit prosecutũ, quo casu non est necessaria pronunciatio super desertione appellationis, secũdum formam cõstitutionũ sub rubrica forme. ¶ Et ideo non attingo an de iure communi fuerit necessaria pronũciatio super desertione, de quo per glo. ⁊ doc. in. l. eos. in prin. C. de appel. Bald. ⁊ doc. in. l. preterea. ff. nil no. appel. pẽ. ⁊ in. l. si contra. C. de appel. ⁊ in. c. sicut appellat. de appel. Bal. in. l. ij. C. vt lite pendente. ⁊ in authẽ. si quis litigantium. C. de epi. aud. ⁊ in. d. l. eos. ¶ Et si omnes dicte sententie transiuerunt in rẽ iudicatam, superuacuum arbitror tractare an sententia lata super reductione laudi ad arbitrium boni viri, licuerit vel non licuerit Samueli appellare. de quo per Inno. ⁊ doct. in. c. presenti. de prescrip. Barto. ⁊ alij in. l. j. ad fi. ff. de leg. ij. Jo. andr. in addi. Specu. in titu. de appel. §. in quibus, versi. sed quid cõuentum. Bal. in. c. fi. quo tempore mil. ⁊ Bal. in rep. c. tale pactum. §. qui prouocauit. in vlti. q. ff. de pactis. ⁊ in. l. fi. C. de contrahen. emp. ⁊ Imo. in. l. ij. ff. de pub. iudi. ¶ Non dubiũ ergo ꝙ talis sententia exequenda est iuxta. l. ij. ⁊. l. ordo. C. de execu. rei iudi. l. a diuo pio. §. in venditione. ff. de re iudic. ¶ Nec executionem istam habet impedire appelllatio ab ista vlti. sentẽtia vicarij potestatis pronunciatis sententiam exequendam esse: quia dicte appellationi friuole ⁊ a iure ꝓhibite non est deferendum. c. cum appellationibus friuolis. de appel. li. vj. c. cũ speciali. §. porro. de appel. in antiquis. l. cõstitutiones. ff. de appel. no. in. c. Romana. in. §. si autem. in gl. in ver. mandetur. de 4 appe. in. v. ¶ † Quod autem a sententia qua pronunciatum est sententiam exequendam non possit appellari, est communis opi. quam tenuit Jo. And. in addi. Spe. in tit. de app. §. in quibus. super ver. quinto ⁊c. vbi refert ita etiam tenere Odofre. ⁊ Gui. de Suza. in. l. ab executiõe. C. quorum appella. Spe. ideʒ tenere videtur in tit. de execu. sent. §. breuiter vero. Sed secundum eum referentem Alb. papi. ita tenuisse ⁊ Bart. in. l. ab executore. in prin. ff. de appel. idem quo ad propositum nostrum, tenet ibi Ang. allegans gl. in. l. si cum executione. §. hec autem actio. ff. quod met. cau. idem tenet Cy. ⁊ Bal. in. d. l. ab executore. C. quorum appe. ⁊ Bal. in. §. hec autem actio. d. Ant. in. c. quo ad consulta. de re iudi. que iura indistincte dicunt ab executore non appellare. d. l. ab executore. ij. q. vij. §. ab executore. c. nouit. de appe. cap. super questionum. §. nos autem. ff. de offic. deleg. ergo siue exequatur facto siue etiam re ipsa siue pronunciando non potest appellari ab actu executoris: nisi modũ excedat dictis iuribus. ¶ Item, quia si appellari posset nunꝙ esset litium finis. quod leges abhorrent. c. finẽ litibus. de dolo ⁊ contu. l. fratris. C. de transa. l. properandum. circa prin. C. de iudi. ¶ Item, si ab executione facti appellari non potest, vt dicunt omnes per iura preallegata. Nec etiã debet posse appellari a prouincia de exequendo, cum eadem sit ratio, quoniam ambo tẽdunt ad executionem si ⁊ eadem ratio: ergo idem ius. l. illud. ad. l. Aquil. l. a Titio. de verb. ob. alias enim sequeretur 5 quod. l. fuisset imposita verbis ⁊ non rebus contra. l. ij. C. con. de leg. c. cõmissa. de elec. in. vj. ¶ † Item prohibito aliquo, videtur prohibitum omne id per quod peruenitur ad illud. l. oratio, de sponsa. l. legem. C. de nat. lib. vnde cum prohibita sit appellatio ab executione, videtur esse prohibita appellatio a pronuncia de exequendo, per quam ad ipsam executionem deuenitur, ⁊ per has rationes ita concludunt docto. in legibus preallega. ¶ A qua communi opi. in iudicando recedenduʒ non est iuxta no. per Inn. in. c. ne innitaris. de consti. ⁊ Jo. And. in c. j. eo. tit. Bar. ⁊ Bal. in. l. fi. C. de pena iudi. qui. ⁊ Bal. in. c. j. §. 6 iudices. no. de pa. iura. fir. † imo presumitur per imperitiam iudicare ille qui inheret singulari opin. relicta communi sententia secundum Bal. in. l. preterea. per illum tex. de senato. ⁊ vbi varie sunt opin. sequenda est illa opin. que plurium magistrorum autoritate comprobatur. l. j. ibi sane ⁊c. ⁊ ibi hoc not. Bal. de offi

de offi. questo. ff. vnde lʒ aliqui pauci cōtrarium tenuerint: non est tñ dicta communis opi. relinquenda. ¶ Nec in dicta pronuncia apparet modus excessus in executione: qui modus dicitur excessus, qñ ante tempus quod datur condemnatis, exequeretur: vel quando vltra quam esset cōdemnatū, exequeretur: vel quando iudex exequens non admitteret aliquem exceptionem de his que opponi possent post sententiam: ⁊ sic de singulis prout latius examinatur per gloss. ⁊ docto. in locis prealleg. ¶ Ex quibus patet appellationi nō esse deferendū, ⁊ illa non obstante fore procedendum ad executionem ꝑ deducta. ¶ Nec dicat aliquis dictam sentētiam nō esse exequēdam contra Samuelem, sed contra ser Iacobum de caputijs procur. nō appellantem qui vt dicitur dolo ⁊ culpa nō appellauit a sententia lata contra Samuelem: contra quam sententiam peti posset ꝓ ipso Samuele in integrū restitutio, eo casu quo ser Iacobus predictus soluendo non reperiretur, ne ex negligētia procuratoris in non appellādo enormiter ledatur constituens, ⁊ si alias fieret dicitur excedi modus in exequendo, prout etiā reperio omnia hec deducta corā vicario. † Quoniam respondeo ꝙ negligentia procuratoris in nō appellando nocet domino. l. j. §. fi. qñ appel. sit. ⁊ ij. q. vj. §. si aduersus. plene not. doc. in. l. j. §. procurator. ff. si quis ius di. non obten. ⁊ in. l. fi. ff. de resti. in integ. cano. in. c. j. vt li. non conte. ¶ Nec istud fuit inductum in penam domini, sed ꝓcedit ex eo qꝛ potestas appellandi non viuit vltra decem dies ſm docto. in dictis locis. Item, quare imputare debet sibi dominus si malā electionem fecit in eligēdo procuratorē non solertē nec diligentem. l. cū mandato. §. fi. de mino. l. si procuratorē. §. si tutores. ff. mandati. c. si compromissarius. de elec. in. vj. ¶ Et licet gl. ⁊ doct. in. l. j. §. fi. ff. quādo appel. sit. ⁊ in authē. hodie. C. de appel. dicant ꝙ procuratore non reperto soluēdo possit restitui in integrum dominus aduersus negligentiam procuratoris non appellantis ⁊ non ipso iure, sed per restitutionem succurritur domino secundum Sali. in. d. autē. hodie tñ. ¶ Cum non constet ser Iacobum nō esse soluendo nec probatum fuit quando fuit allegatum corā vicario Potestatis non dubium si talis oppositio non habet impedire executionē sñie, maxime cum † nulla exceptio que per acta nō probat̄ vel quo altiorē indaginem requirit ⁊ incontinenti probari non possit nūꝙ impedit executionem sententie, vt no. Specu. de lite contes. §. quando autem. ver. quid de causa. ⁊ Inno. ⁊ cano. in. c. cum in ius. de offi. delega. plene Bar. in. l. iiij. §. condemnatum. ff. de re iudi. Iaco. Bar. ⁊ Bal. in. l. fi. C. si ex fal. instru. vbi dicit Barto. cautela esset ꝙ opponens exceptionē cōtra executionem sententie, offerat se incontinenti probaturū: alias non impedit: sed hoc factū nō fuit. no. Bal. in authen. que supplicatio. C. de preci. imper. offer. ⁊ in. l. ab executione. C. quorum appel. ⁊ in. l. fi. C. de ordi. cog. ⁊ in cle. j. de re iud. cū suis cōcor. ¶ Preterea, vt infra dicam, non potest isto casu cōtra Petrū allegare Samuel negligentiam ⁊ culpā ser Iacobi procuratoris, cum ipse potius fuerit in negligentia non appellando a sentētia cuius tenor sibi fuit intimatus, qd̄ procurator q notitiam sententie habuisset non appareret, vt statim ostendam. ¶ Ned similiter obstat si dicatur Samuelē potuisse appellare etiā nunc a sententia lata die. iij. Nouembris per dictos cōmissarios, eo qꝛ ex actis apparet dictum ser Iac. procura. debuisse appellare ⁊ nō appellauit: ⁊ sic euidēter ꝓcurator deliquisse videtur, prout sub dubio forte voluit Bar. in. d. l. j. §. fi. quando appel. sit. † Quare respōdeo quod in dubio presumit̄ pro sententia, ꝙ iusta sit. l. herennius. §. caia. ff. de euictio. c. in presentia. de renū. c. cum inter. c. sicut. de re iudi. propter quod dicimus ꝙ in dubio procurator nō tenetur appellare a sentētia, nisi de iniustitia euidēter apparet, ſm Cy. in. l. iuit⁹. in. vj. q. C. de procura. ⁊ sequitur ibi Bald. ⁊ docto. ¶ Imo ex his q̄ in ꝓcessu video ꝙ manifeste appareat ex actis ꝙ dicta sentētia fuit iusta. circa quod plura tāgi possent circa merita cause sed puto non oportere, sed duo tantum dicam. ¶ † Unum est ꝙ debitor licet ad instantiā creditoris capi possit nulla citatione precedente debitoris ex forma statuti vel instrumēti: tamen hoc nunꝙ fieri potest ad instantiā cessionarij: [a] qꝛ pri⁹ de cessione discuti oportet citato debitore. ita in ꝓprijs terminis firmāt Bal. in. l. per diuersas. in. x. q. C. mandati. allegat no. per Inno. in. c. qꝛ. de iudi. bene faciunt nota. per Bart. in repetione. l. creditore. in. xxiiij. q. C. de pign. ¶ Ex quo apparet fuisse pronunciatum dictā capturam fuisse nullam: ⁊ etiā ex alio capite. quare puto ex his que relata fuerunt in processu quod non fuerit plene probatum de morte Matoxij, lʒ testes in processu nō viderim. puto etiam calculatā fuisse instantiam a sentētia interposita per ser Carpinum, ⁊ sic esse desertā. Ex quibus dico ꝙ in dubio presumitur sententiā latā die. iij. Nouembris fuisse iustam: ⁊ sic non tenebatur ser Iacobus appellare. Sumus ergo extra id quod dicit Barto. in. l. j. §. fi. quando appellan. sit. ¶ Nō omitto etiā qd̄ ꝯ Bar. tenuit Bald. in authen. hodie. C. de appel. ⁊ in. l. ab eo. C. quomodo ⁊ quando iudex. dicens ꝙ communis opi. gloss. ⁊ doct. repugnat opin. Bar. ⁊ concludit etiam ꝙ si euidenter appareat quod procurator debuerit appellare ⁊ non appellauerit: tamē nō poterit dominus appellare nisi procuratore existēte non soluendo: ⁊ est ratio secundum eum: qꝛ ille qui obtinuit sententiā tractat de lucro. l. debitor. §. fi. ff. ad Treb. Et ideo damnū passo cōsulitur tantum in subsidiū: si ille qui fuit in culpa nō existeret soluendo. l. fi. in prin. ff. de eo per quem fa. erit. ⁊ qꝛ imputare dʒ sibi dominus si male elegit procuratorē. ¶ Preterea reperio ꝙ longe maior fuit culpa Samuelis ꝙ̄ procuratoris: qꝛ sentētia fuit notificata Samueli ⁊ nō procuratori: vt ptʒ ex actis: ⁊ clarum est ꝙ Samuel poterat appellare a sentētia lata etiam contra procuratorem suum litigantem ⁊ defendentē in iudicio nomine Samuelis. c. nō iuste. cum ibi no. in gl. de procurato. ¶ † Unde eo casu quo nos dicimus ꝙ aliquando dicitur dominus ad appellandum post. x. dies si est lata sentētia contra procuratorem nō appellantē: vt. d. l. j. §. fi. quādo appe. sit. in verbo difficile. cum ibi no. illud est qñ dñs absens ignorās ⁊ causa agitabatur per procura. qm̄ tunc non potest imputari dño si nō appellauit: sed quādo dominus est presens ⁊ sciēs sententiam contra se latam esse, vt in casu nostro: tunc nullo modo sibi succurritur, si non appellauit procurator, cum ipse dominus fuerit in culpa non appellando: text. est a contrario sensu. in. d. l. j. §. fi. ff. quando appel. sit. ibi, difficile ⁊c. qꝛ si presens fuit dominus etiam cum difficultate aliquo casu etiā nō auditur. ¶ Hoc etiam probo ratione vrgenti: qꝛ in casibus in quibus dicimus † contumaciam procuratoris nō nocere domino, quod fortius est quando sola negligētia limitatur, hoc procederet nisi dominus sciuerit ⁊ potuerit purgare cōtumaciam procuratoris, ⁊ supplere eius defectū ⁊ non fecit. casus est no. ⁊ ibi hanc doctrinam colligunt omnes doc. in. c. j. vt li. non conte. ⁊. l. ij. ⁊ ibi Bar. C. de exa. mili. anno. li. xij. ⁊ Barto. ⁊ alij in. d. l. j. §. si procurator. bene facit tex. in. c. fi. de iureiurā. in. vj. ¶ Uñ posito ꝙ ser Iac. procurator fuerit in negligētia ⁊ culpa nō appellando: tamen ad impediendū sententie executionē hoc allegare nō pōt Samuel: qꝛ scienter omisit purgare culpam ⁊ negligentiam procuratoris ⁊ non appellādo per superius allegata. ¶ Et per hoc etiam dico qd̄ si apparet procuratorē non esse soluēdo non posset restitui Samuel ad appellandū nedum vigore negligentie ꝓcuratoris, sed etiā ex propria negligentia. d. c. j. in fi. vt li. non cōte. cū cōcor. ꝯ. allegatis. ¶ Hoc in terminis firmat etiam Bald. in. d. authen. hodie. de appel. in ver. quero igitur si procurator. vbi vult ꝙ concurrente negligentia domini cum dolo procuratoris semper excluditur dominus ab appellando. ¶ Et licet vicarius potestatis pronunciando sententiam exequēdam esse nō expressit cōtra quē tamē referendo se ad dictam sententiam latā per do. M. ⁊ Pe. Pau. videt̄ exprimere ꝙ exequatur contra illum contra quem est lata. l. asse toto. ff. de hered. instit. l. institutio. l. talis. ff. de condit. insti. l. si ita scripsero. ff. de condi. ⁊ demōstra. ¶ Sed in dicta sentētia fuit cōdemnatus Samuel ⁊ ser Iacobus procurator nomine ipsius: non autē proprio nomine cum profertur cum adiunctione officij hoc modo: cōdēnamus talem procuratorem Titij. l. cum post. §. j. ff. de admi. tuto. l. fi. ff. de instit. l. post dotem. ſm lect. Dy. solut. mat. no. in l. post mortem. ff. quādo ex fac. tuto. gl. in. l. quacunqꝫ ratione. ff. de procu. cum concord. ergo nō sentit vicarius de executione contra ser Iacobum. ¶ Item posito ꝙ tātum procurator fuisset negligens ⁊ non dominus † nullibi reperitur in iure qd̄ in casu nr̄o sentētia lata contra dominū mādetur executioni ꝯ procuratorem directo in bonis procuratoris, ita quod dicta sententia vicarij non potest intelligi ꝙ executio fiat contra ser Iacobum. facit ꝙ etiā verba sentētie improprient̄ur vt valeat: vt no. gl. in. l. vt puto. ff. fami. ercis. sed si intelligeretur ꝙ cōtra ser Iacobū exequeret̄ nō valeret: qꝛ super nō petitis. l. vt fundus. communi diui. l. fi. C. de fideicom. lib. c. licet hely. de simo. ergo intelligi debet ꝯ Samuelē. facit. l. quoties. de re. du. cum si. ¶ Superest ad allegata in contrarium respondere in quo iudicio meo facilis est responsio. Nam posito ꝙ dictum laudum transiuisset in rem iudicatam, forte contraria ꝓcederent Sed indubitāter dico ꝙ non transiuerat in rem iudicatam: ⁊ sic cessant omnia contraria. Nam laudū latum fuit die octaua Martij do. Petro absente: ⁊ fuit ex parte dicti arbitratoris facta intimatio laudi Petro die. xj. Martij, que intimatio nihil valuit: † quia quādo intimatio nō fit autoritate iudicis semper debet mitti laudum in forma authētica. alias q non tenet̄

[a] ¶ Cessionarij. idē Bald. trac. statu. ver. capere. nu. j. ij. hyppoli. Marsil. sing. xxvj. ⁊ i. l. si qs ne qō. nu. xj. de quest. licet videātur aliter velle Pau. cōsil. xcj. col. ij. lib. j. roma. ꝯsi. xxxviij. consi. cxlij. adde Alex. i l. in fi. si cer. pet. l. si sic. in fi. prin. de leg. j. hodie cessat hec difficultas ꝓpter clausulas q̄ in istrumētis apponuntur,

credere.cle.causaȝ.de electio.l.si qs inficiat⁹.depo.ꝛ ibi Bar. no.Bart.in.l.non solū.§.morte.ff.de oper.no.nun.ꝛ in.l.quod te.si cer.pet.ꝛ in.l.qui in alterius.ff.de reg.iur.ꝛ in.l.grege.§.j. ff.de pigno.ꝛ in.l.heres cū debuerat.ff.ad trebel.ꝛ in.l.j.i pri. in.rj.q.ff.de oper.no.nun.vel saltem sententia ꝛ instrumētum debet coram eo legi ꝛ copia fieri.d.cle.cām.ꝛ habetur in locis preallegatis. ¶ Licet hec necessaria non sint qñ fit intimatio vel protestatio iudicis authoritate,ſm Bart.in.d.§.morte.in §.q.prin.per.l.si.ff.de leg.cog.ꝛ sequitur hoc Bal.ꝛ Petr.de ancha.in cle.j.de exces.prela. ¶ Sed dicta laudi intimatio facta fuit authoritate dicti arbitratoris,q erat priuata ꝑsona,ꝛ non amplius erat arbitrator qz fungit officio.l.iudex postq̄. ff.de re iudi.l.dicere.d.arbi. ¶ Sed quid vltra,posito q̄ intimatio tenuerit,Petrus die.rvij.dicti mēsis querelauit coraȝ superiore per viā supplicationis de nullitate,ꝛ dicti laudi iniquitate,ꝛ dicta die princeps cōmiserat dictā litē terminari per ser Carpianū ꝛ ser Jacobū.ꝛ sic apparet q̄ princeps delegauit litem nō finitam:qz adhuc nō erāt elapsi decem dies a die intimationis nec a die laudi lati a dicta querela per viā supplicationis,sit facta coram superiore puto qđ habeat vim re-

15 clamationis. ¶ † Et maxime attēta dispositione iuris canonici,volētis posse appellari ꝛ querelari ad principē vel tenentē locū principis omisso medio.c.si duobus.de appel.iūcto.c. j.de off.dele.vñ lȝ forte potestas sit iudex reductionis ad arbitriū boni viri:tñ potuit super hoc adiri supior omisso medio Potestatis. ¶ Et hoc maxime ꝓcedit cū sumus in terris ecclesie,vbi seruari dȝ ius canonicū ꝑ tradita in locis vulgarib⁹ non fuit necesse prouocare corā arbitratore:qz hoc non requiritur,maxime ex forma cōstitutionū in rubrica.,q̄ appellatio interponi possit coram iudice ad quē:ꝛ hoc procedit tenendo opi.Spe.in tit.de arbitro.§.sequitur.ver.sed infra.volentis q̄ a die laudi lati non possit reclamari vltra decem dies.ꝛ a die lati laudi non possit peti reductio ad arbitrium boni viri,licet

16 hoc ibi non dicat firmare,sed tutius esset ita seruare. † Sed tenendo cōem opi.doc.ſm quā iudicari dȝ,clarissimum est,qđ si ꝑ annū stetisset q̄ nō q̄relasset Petrus nō trāsiuisset laudū in rem iudicatam:ꝛ per plura firmat Fy.in add.Jac.bu.bar. ꝛ cōmuniter aliȷ̄ in.l.societatē.§.arbitrorū.pro socio.ꝛ Bald. in.l.fin.in versicu.quero vsqȝ ad quantum tempus.C.de contrahen.empt.ꝛ Bald.ꝛ Angel.in.l.sicut.de prescript.triginta annorū.per ibi no.Ant.de but.in.c.quintaualis.de iureiur. referens ità tenuisse Fran.de are.in.l.si quis arbitratu.de ver. obli.ꝛ hec est cōis sentētia.hec etiam fuit intētio principis vt oino super laudis cognosceretur.de cuius principis potestate nō cōsueuit in ciuitate disputari:sed princeps voluit de potestate ordinaria cōmittere ꝛ cōmisit:ꝛ sic cōmmissarȷ̄ potuerūt terminare. ¶ Ex quibus oibus cōcludo dictā sniam exequēdam esse per ius dicentē cōtra Samuelē ꝛ sentētias in fauorem Petri latas valuisse,ꝛ valere,ꝛ a snia vicarȷ̄ Potestati ꝓnunciātis sentētiā mereri executionē appellari nō potuisse. ¶ Nec omitto q̄ licet alias dicamus snia cōtra sententiā q̄ in

17 rētrāsiuit iudicatā esse nullā,vt dixi.s. † tñ illud fallit nisi prima sentētia fuerit producta corā secūdis iudicib⁹,ꝛ reprobata tanq̄ nulla:vt dixit do.Ant.in.c.inter monasteriū.de re iudi.ad hoc allegat.c.suborta.eo.ti.l.j.ff.q̄ sen.sine appel.rescin. ꝛ.l.qđ si diē.§.i.ff.de compen.sed dicti ser Jacobus ꝛ ser Car. iudices vel legati pronunciauerūt dictum laudum esse nullū, ergo posito q̄ dictum laudum trāsiuisset in rem iudicatā,valuit dicta snia:ꝛ alie demū secute. ¶ Illud autē quod dr principem non posse suo rescripto cām finitam per sententiā resuscitare,est verū si laudū vel sniatenuit.sec⁹ si non tenuit:quare tunc non dicitur habere nomē sententie.l.iiij.§.condemnatum.ꝛ.l.si cum nulla.de re iudi.sed dictū laudum fuit nullum, vt apparet declaratum per sententiam dictorū legatorū,que in rem transiuit iudicatam.ergo ꝛc.Alex.

Epitome.

1 Statutū de futuris causis nō extenditur ad futuras appellationes in causis motis.

Consilium.XCV.

Viso ꝓcessu agitato in ciuitate Jmole inter Santociū de mongardino ex parte vna ꝛ Mattheum accertos alios ex altera. ¶ Dubitari contingit vtrum in causa appellationis delegata egregio doctori do,Petr.Paul.seruari etiam debuerit forma constitutionum prouincialium:an vero decretum magnifici.d.Thadei cōditū anno.M.cccclj.die.rvj.mēsis Aprilis,ꝛ maxime quo ad tempora. ¶ Et anteq̄ veniam ad disceptationem huius.q.presuppono in dicto decreto in fi.hec verba videlicet.Et predicta ꝛ omnia singula nō vendicent sibi locum in causis motis ꝛ pēdentibus,sed in causis de nouo inchoandis. ¶ Et prima facie videtur quod debuerit seruari forma decreti,eo maxime quia causa appel.fuit inchoata post sanctionē decreti:quia in vlti.die Maȷ̄.M.cccclj.fuit interpositum decretū:sed appellatio nō ante emanauerat,vt dixi. nam licet causa ꝛ instantia fuerit inchoata ante decretum,tñ quia causa appellationis inchoata est post decretū.ideo illud

1 in hac causa seruari debuit. ¶ † Quoniā diuersa est cā appellationis ꝛ separata a principali,vt probatur in.l.per hanc.de tempo.appel.in.c.fraternitatis.de testi.vbi in causa appellationis possunt fieri i noua capitula ꝛ ꝓbationes,quod fieri non posset,si esset eadem causa,maxime postq̄ esset in principali cā cōclusum.c.cū dilectus.de fide instr.c.cū venissent.de testi. in auf.de testi.§.qz vero multi.col.vij. Preterea in vna eadēque causa nō possent fieri due snie diffinitiue.l.j.C.sen.rescin. nō pos.sed in appellationis causa clarum est q̄ fertur alia snia diuersa. ¶ Itē patet:qz causa principalis durat triēnio.l.ꝓperādū.in pri.C.de iudi.sed cā appellatiōis durat anno ꝛ interdū biēnio.in auf.ei qui.C.de tēp.appel.in.c.abbate.de ap-

2 pel. ¶ † Et ex hoc dicimus q̄ aduocatus qui ꝓmisit prestare patrocinium in cā nō tenetur pro eodem salario in cā appellationis aduocare,vt no.gl.ꝛ oēs doct.in.l.j.C.de suffra.ꝛ in.l. qui proprio.§.itē queritur.C.de procu.qz cause sunt diuerse, vt ibi no. ¶ Per hoc etiam determinat,qđ si ꝓmisi tibi patrocinium in tali cā q̄ lata snia in cā principali,potero in causa appellationis patrocinium aduersario tuo ꝯ te prestare:qz cā appellationis est noua ꝛ separata a causa principali:vt dicit glo.no.in.l.fin.ff.de postulan.Spe.in tit.de aduo.§.obȷ̄citur. versi.itē q̄ fuit aduocatus. ¶ Per predicta etiā dicimus q̄ lȝ fuerit in principali causa iuratū de calūnia:tñ in cā appellationis iterum iurandū est:qz diuerse cause.ita dixit glos.cum qua trāseūt doc.in.l.ij.in princ.C.de iura.calū.ꝛ est hodie decisum in.c.appellatione.de iur.cal.lib.vj. ¶ Per hoc etiā videmus qđ ꝓcurator cause principalis nō tenet ꝓsequi cām appellationis.l.si actor.C.de appel.l.inuit⁹ cū materia.C.de ꝓ-

3 cura.in.c.non iuste.de ꝓcu. ¶ † Sed premissis non obstan.in casu nostro puto contrariam sniam ꝓbabiliorē:ꝛ per hoc adduco tex.expressum in auth.vt cū de appel.cogn.in prin.vbi causa appellationis dȝ cognosci ꝛ terminari ſm leges ꝛ statuta q̄ seruāda erāt tpe prime late snie,etiam si in nouis legibus vel statutis contrariū expresse caueretur.ꝛ idē ibi aperte voluit gl.no.ꝛ idē Fy.ꝛ Bal.in.l.leges ꝛ cōstitutiones.C.de legi. ¶ Et idē Bar.in.l.oēs populi.de iusti.ꝛ iu.in.v.q.princi-

4 pali.in ver.ij.q̄rit.† vbi vult q̄ etiā si in cōstitutione vel statuto nouiter emanato exꝑsse cōtinent,q̄ cā trahat ad preterita: tñ non extendit ad causas pēdentes siue in iudicio cause principalis siue in iudicio cause appellationis,per tex.in.d.auf.vt cum de appel.cogno.in princ.ꝛ quasi per totā illā constitutionē:vñ cū dictū decretū emanauerit tpe quo dicta lex pēdebat ante dictā cām appellationis,nō potuit extendi ad dictā cām pendentem nec quo ad illā vires habuit,vt etiam in.d.decreto continet:ergo si nō habuit vigorē tēpore principalis litis ꝛ late snie,super ea non potuit iudex cause appel.iudicare,ſm decretū,qđ tpe principalis cause vires nō habuerit quo ad illā,vt ꝓbat in.d.auf.vt cū de appel.cogno.hoc idē firmat Spe cu.in ti.de appel.§.de officio quoqȝ.ver.sed quid dū cā.not.gl. in cle.ij.in ver.facta.de sepulturis. ¶ Cōfirmo per doctrinam

5 gl.no.rij.di.illud.† volentis iudicē appellationis debere iudicare ſm statuta,q̄ seruabant ꝑ iudicē a quo est appellatū.tex. in.c.Raynutius.de test.ꝛ in.d.auf.vt cum de appel.cog.ꝛ no. in.c.ij.de cōsti.ꝛ in.c.lȝ canon.de elec.in.vj.ꝛ Bal.in.l.oēs populi.in ꝟbo nūc videam⁹ ad q̄ tpa.ꝛ Pe.de anch.in.c.canonū statuta.in rub.de cōsti.in ver.vltimum membrū.ꝛ si statutum prolatum est,ꝛ cum predicta decisione transit Bart.in.l.sancimus.in fi.C.de sac.san.eccl.Et aduertendū quia dictum decretum emanauit post latam sniam,in causa principali pendente prima vel secūda cā appel.hoc dico ad euitādas aliquorū opi. in locis preallegatis dicentiū,q̄ lex noua etiā hȝ locū in causis pendentibus si lex superueniat ante conclusum in cā principali.preterea decretū tollit hoc dubiū.dum non vult cōprehendere causas motas,vt in fine dicā. ¶ Ultra predicta dico q̄ posito q̄ dictū decretū potuisset extēdi super causis appellationū pendētibus vt futuris:tñ adhuc dico q̄ ꝟba dicti decreti nō cōprehēdūt cām appellationis predicte:quod ostēdo. Nam

Nam decretum locũ non hʒ in causis motis, vt. ĩ. eo. & causa aũt mota saltẽ post lit. ꝯte. c. ex parte vestra. de ver. sig. in auth. qui semel. C. quõ ꝛ q̃n iud. no. plene in. l. causas. C. de trãs. ꝛ in l. i. ff. de testib. sed iam censet̃ vna ꝛ eadẽ cum cã principali, vt probabo: ergo infert̃ qđ dictũ decretũ nõ habet locũ in casib⁹, in quibus appellatũ est post decretũ, dũmodo in cã principali esset saltẽ lis contestata, prout in casu nostro. ¶ Quod aũt cã principalis appellatio sit vna ꝛ eadẽ primo probat̃ in rubr. et in. l. j. C. ne liceat in vna eademq; cã ter. ꝓuo. vbi vnã eandẽq; cãm vocat licet bis fuerit appellatum. ¶ Idẽ probat̃ in. l. ita demũ. C. de ꝓcu. ꝛ in. c. romana. de testi. in. vj. ꝛ ibi no. gl. ij. no. gl. xv. dist. habeo: ꝛ est tex. ij. q. vj. si qs in quacũq;. no. Spe. in tit. de iur. calum. §. sequitur. ver. quid de cã appel. ¶ Et cõiter concluditur pro veritate, ꝙ causa principalis ꝛ appellationis nõ est penit⁹ vna ꝛ eadẽ cã: nec penitus diuerse cause sunt diuersis respectibus. ita cõcludit Cy. in. l. inuit⁹. in. xj. q. C. de ꝓcura. ꝛ Jo. and. in addi. Spe. in. §. sequit̃. in ver. qđ de cã appellationis. ꝛ Bald. in. l. qui ꝓprio. §. itẽ querit̃. de ꝓcura. ꝛ sic sumus in casu mixto: q2 quo ad quedã censet̃ eadẽ ꝛ quo ad q̃dã nõ. ¶ Unde succedit cõis doctrina † [6] qđ statutũ vel dispositio loquẽs in causa simplici nõ verificat̃ in casu mixto: q̃n sumus in his q̃ sunt stricte intelligenda seu in exorbitantibus ꝛ odiosis. l. vim passam. §. prescriptione. ff. de adult. ꝛ in. c. qđ. de consan. ꝛ affi. l. si ita scriptum. ꝛ ibi no. Bart. ff. de lib. ꝛ posth. Bart. ꝛ doc. in. l. ij. in prin. ff. de verb. ob. Jo. andr. ꝛ canoniste in. c. at si clerici. de iudi. Jo. and. in addi. Spe. in rub. qui fi. sint legit. ꝛ d. Anto. debut. in proemio decretalium. ¶ Ergo dictum decretum loquens de causis motis vel mouẽdis, ꝛ sic in simplicibus non habet locum in casu mixto, videlicet in causa appellationis nõ mixta principali cum iam mota: q2 debet dicta causa appellationis quo ad quedam haberi pro mota, et quo ad quedam non. quo ad quedam habeatur vna ꝛ eadẽ cũ causa principali. quo ad quedã vero nõ, vt dixi. ¶ Et hoc potissime cum dictum decretũ siue statutũ sit stricti iuris ꝛ stricte sit intelligendum. l. cõstitutionibus. ff. ad munici. l. quicqd astringende. ff. de verb. ob. ꝛ maxime cum dictum statutum sit exorbitans in omnibus a iure cõi. ¶ Itẽ ꝛ in pluribus odiosum est, cum prohibeat quẽ nisi semel appellare: ꝛ sic tolli appellationem que est defensio. c. cũ inter. ꝛ. c. fi. ꝛ. l. nõ tamẽ. ꝛ. l. serui. ff. de appella. ¶ Nec ob. allegata in contrarium ꝙ causa appellationis est causa diuersa a principali: q2 rñdeo ꝙ est verũ quo ad q̃dã, quo ad quedã nõ. Ex quo infertur ꝙ sumus in casu mixto, qui nõ cõprehendit̃ sub simplici de quo est prouisum in decreto: ꝛ per consequens remanemus in constitutionibus ꝓuincialibus: vt superius probaui. ¶ Preterea posito ꝙ causa appellationis esset separata a causa principali: tamen dico ꝙ dictum decretum emanans pendente causa principali, non trahitur ad causam appellationis, etiam si expresse hoc in decreto caueret̃ per superius tradita. Ex quibus omnibus concludo ꝙ seruari nõ debuit per. d. iudicẽ legatũ forma decreti. ¶ Sed fm formã cõstitutionũ fm quorũ seriem dicitur cãm appellationis nõ fuisse desertã, qđ pʒ ex calculo dierũ vtilium: ideo non attingo quoniã facti ꝛ non iuris est. Alexand.

Epitome.

[1] ¶ Matthe⁹ decessit relicto Jacobo nepote ex Catherina filia sua predefuncta: relictis etiam Joannino ꝛ Perino fratribus patruelibus ex patruo ipsi⁹ Matthei predefuncto. Qui patrueles volunt succedere Mattheo in besse, exclusa Jacobo nepote ex filia: idq; ex statuto Jmole, quo fres ꝛ filij fratrũ excludũt nepotes ꝛ neptes defuncti in besse. rñ. Alex. non esse locum statuto, sed iuri communi. Quod est indubitatum: quia dicti patrueles nõ sunt fratres nec filij fratris defuncti: de quibus tantum loquitur statutũ. Sed sunt filij patrui defuncti, de quibus non loquitur statutum. C. M.

Consilium. XCVII.

Viso themate suprascripto ꝛ statuto ciuitatis Jmole sub rubri. de successionib⁹ ab intestato. ¶ Videt̃ prima ꝯsideratiõe dicendum dictos Perinum ꝛ Joanninum debere succedere ab intestato dicto Mattheo saltẽ in duabus partibus ex tribus dicte hereditatis, per id quod est cautuʒ in dicto statuto, in versi. ibi autem ꝛc. nam statuẽtes ibi disponũt, ꝙ vbi extant fratres vel filij fratrũ, filia aliqua vel filiab⁹ defuncti non existentibus, nepote vero vel nepte vna vel pluribus ex filia vel filiabus superstitibus: tũc dicti nepotes vel neptes vnus vel plures, quotcũq; fuerint in tertia eius qđ de iure ab intestato essent successuri succedãt: in reliquo autẽ fratres dicti defuncti vel filij fratrum succedant: sed ita est quod dictus Jacob⁹ est nepos dicti Matthei ex filia quod dicti Joã. ꝛ Petr. sunt fratres patruelis dicti Matthei: ergo in dicto versi. vbi autem est decisus iste casus qđ appellatione fratrũ videat̃ ꝙ veniãt isti qui dicuntur fratres patrueles. ff. de gradibus. l. iurisconsult⁹. §. quarto gradu. versi. eo gradu. ꝛ insti. de gra. ¶ [1] † Pro hoc etiã scđo facit: q2 statutũ exorbitãs a iure cõmuni videtur ꝙ debeat extendi ex identitate rõnis ad casus, qui sublata significatione vocabuli possunt cõprehendi in casu expresso. l. senatusconsulto. ff. de ritu nup. l. filiũ habeo. ff. ad Mace. iuncta. l. liberũ. ꝛ. l. iusta. ff. de verb. sig. ꝛ qđ not. Cyn. in. l. j. C. que sit lon. consue. ꝛ gl. ꝛ doct. in. l. miles ita. in prin. ff. de re iu. ꝛ in auth. vt hi qui oblig. de phi. alie. re. mino. in prin. in glo. in versi. ad curãtis. ꝛ in auth. an minoris debitor. C. qui tu. da. pos cũ fi. ¶ [2] † Tertio pro hoc facit: q2 ratio dicti statuti videt̃ fuisse cã conseruande agnationis, que conseruatur per masculos, quã rõnem reddit Cy. in. l. publice. C. ad. l. Jul. de adul. ꝛ Joã. an. in addi. Spe. in rub. de succes. ab intest. ergo cum dicta ratio ꝛ mens statuti videat̃ etiã habere locũ in fratribus patruelib⁹, dʒ attẽdi magis mens statuti ꝙ verba. l. iij. C. de liber. preter. l. iij. §. cõditio. ff. de ali. le. ꝛ vbi ratio statuti obtinet ibi ꝛ statutum obtinere dʒ. l. j. cũ ibi no. per Cy. C. que sit lon. consu. ꝛ no. in. c. j. de tempo. ordina. in. vj. ¶ Sed premissis nõ obstantib⁹ contrarium sententiã de iure probabiliorem esse puto in proposito de quo queritur: quia clarũ est, quod de iure cõi nepos ex filia dicti Matthei, cũ sit de descẽdentibus: dʒ ab intestato preferri in successione dictis Perino ꝛ Joannino, qui sunt de transuersalibus, vt in auth. de here. que ab intesta. defe. §. j. ꝛ. l. pe. ꝛ fin. C. de suis ꝛ legitimis. ¶ Nec obst. statutum preallegatum: q2 loquitur in fratribus defuncti extãtibus [2] † ꝛ appellatione fratris nõ venit frater patruelis, [a] vt no. Barto. in. l. lucius. §. questitum. ff. de leg. iij. ꝛ in terminis decidit questionem nostram Bal. in. c. j. de feu. mar. vbi per illum text. dicit no. ꝙ hic dicitur fratres, ꝛ postea dicitur de cõsobrinis: ergo fm eũ proprie loquendo si nomen fratris profertur sine adiũcto, non cõprehendit cõsobrinos. Et ex hoc infert si statutũ dicat, [3] † qđ frater excludat sororẽ nõ intelligetur ꝙ frater consobrin⁹ excludat sororẽ cõsobrinã: imo vr̃ casus omissus a statuto. ꝛ ita dicit se consuluisse. ꝛ ibi tex. dũ loquit̃ de cõsobrinis intelligitur de fratribus patruelib⁹ qui bñ pñt succedere in feudo, vt ibi dicit Jac. de bel. ꝛ Andreas de iser. post gl. Et idẽ dt Bal. ibi qui inquit no. ꝙ consobrini vocantur patrueles fm cõem vsum loquendi: maxime Tuscorũ qui vsus loquendi maxime attenditur in cõsuetudinario, fm euʒ. ¶ Idẽ etiã ꝛ in effectu voluit Ang. in. l. j. ff. de inoffi. testa. vbi per no. ibi ꝑ gl. vult qđ appellatione fratris nõ veniat nisi frater primi gradus. ꝛ ideo fm eum. statutũ faciens mentionem de fratre, non cõprehẽdit nisi fratrẽ primi gradus. ¶ [4] † Hãc questionem in terminis decidit Bal. in. l. iubemus. §. fi. C. ad Tre. vbi dixit ꝙ si statutũ dicat qđ existẽte fratre femina nõ succedat, an intelligatur de fratre in prio gradu fraternitatis, an de quocũq; fratre. ꝛ dicit se cõsuluisse [b] ꝙ solũ de prio. ¶ Motus ꝑ id qđ not. Jabut. in. l. si mater. C. de suc. edi. vbi voluit ꝙ disponẽte statuto ꝙ existẽte patruo defuncti nõ admittat̃ mater, [5] † patruus magn⁹ nõ excludet matrẽ: quia illa dictio magn⁹, denotat improprietatem quandã vel denotat quandam extensionem ad fm quid, que non sit in statutis ponẽtibus aliquã exceptionem ã ius cõe, vt est tex. in. d. l. iubemus. §. fi. fm Bal. ¶ Hoc fortificatur ex his q̃ no. Bal. in. l. vxor. C. qui accu. nõ poss. vbi ꝑ simul[6] ta concludit ꝙ si mulier impetrauit † rescriptũ a iudice ad cognoscendũ ꝛ puniendum occisores fratris, tandem corã iudice delegato vult accusare occisores fratris cõsobrini. nõ poterit q2 rescripta sunt stricti iuris ꝛ nõ debent late interpretari. ꝛ verba debent intelligi per prius non per posterius. l. hoc legatũ. ff. de leg. iij. l. ij. ꝛ ff. de stipu. seruo. ꝛ latius ꝑ Bal. in. d. l. vxor. ¶ Et qđ appellatiõe fratris nõ venit frater patruelis tenuit Ang. in auth. matri ꝛ auie. C. q̃n mul. tu. of. fun. po. Joã. de Jmo. in. l. si dotali. ff. sol. ma. Istã questionẽ decidit Pet. de ancha. in rub. cap. cañ. statuta. de consti. post mediũ. in versic. dicto de filijs ꝛ nepotib⁹, vbi sequit̃ illud qđ ponit Bald. in d. l. vxor. ꝛ postea subdit ꝙ in materia successionũ statutũ loquẽs de fratre intelligitur de prio gradu. ꝛ ita dicit cõsuluisse Bal. ¶ Ad predicta faciũt que not. Bald. in. l. oẽs populi. in [7] vij. col. de iusti. ꝛ iu. † dũ dicit ꝙ statutũ excludẽs matrẽ, propter patruũ non excludit eam extante patruo magno, vt etiã voluit Bal. ꝛ Ang. ꝛ Saly. in. l. j. C. de succes. edicto. Cõsuluit

[a] ¶ Patruelis. Alex. hoc ꝯsi. refert ꝛ cõprobat. l. si dotali. ff. so. ma. idẽ. ĩ. eo. lib. cõsil. cciiij. col. iij. Cur. senior cõsi. ix. col. iij. Jas. cõsil. ccv. col. vj. libro. ij. fa. Soci. ꝯsil. xxv. libro. iij.

[b] ¶ Consuluisse. bal. cõs. cccxxviij. cũ in causa. col. fi. lib. iij.

Bal.in suo cõsi.inci.in Christi noĩe si mater extat. qđ refert ⁊ sequit Pet.de ancha.in repetitione capituli, canonũ statuta. in ver.quid dices de patruo.⁊ Bal.in.l.hac edictali.in versi. 8 quã obseruationẽ.C.de secun.nup.† vbi inquit ꝙ statutũ loquens de nouerca nõ extẽditur ad nouercam magnã. ¶ Fortificantur etiã predicta optime per tex.in.l.illam.C.de colla.⁊ ꝙ per illũ tex.voluit Bal.vbi dixit ꝙ vbi cessant ṽba statuti 9 ibi cessat statutũ.† ⁊ qđ statutũ nouum nõ põt trahi ad casus per ipsum nõ decisos nec ad personas etiam similes. ⁊ ideo si statutum diceret ꝙ patruus excluderet sororẽ,tamen nõ excluderet amitã que est remotior^a ⁊ licet excluderet matrem,tñ excluderet sororem. ¶ Et subtiliter dicit Pau.de cast.in.d.l. illã.quod stante statuto ꝙ patruus excluderet matrẽ,⁊ cõtingat nõ extare patruum,sed fratrem defuncti ex latere patris tãtum qui est proximior ꝙ̃ patruus:certe per eũ nõ excludet᷑ materia:qꝛ per identitatẽ vel maioritatem rõnis non deberet induci correctio,vt in.d.l.illam.⁊ no.in auꝫ.quas actiones.C. de sac.sanc.ecc.⁊ de iure cõmuni ille frater qui non esset vtriꝙ cõiunctus non excludit matrẽ.vt in auꝫ.defuncto.⁊ in corpo10 re vnde sumitur.C.ad Tertyl.¶ † Idẽ no.Pau.de cast.in.l. defunctus. C. de suis ⁊ legi.vbi voluit ꝙ si statutum disponat ꝙ agnati masculi ꝑferant᷑ matri ⁊ auie materne,⁊ contingat extare agnatos ⁊ nõ extare matrẽ nec auiam defuncti,ꝫ amitam q̃ esset ꝓximior gradu ꝙ̃ ipsi agnati:ꝙ non excludit᷑ amita,quare statutũ correctoriũ nõ debet extẽdi ex identitate vel maioritate rationis,vt dixi.secus si extaret mater vel auia cum amita qꝛ nunc haberet locũ illud quod dicit Bal.in.d.l. si defunctus.cũ multis concord. ¶ Cum ergo dictũ statutum non excludat nepotem ex filia,ꝓpter fratrẽ patruelẽ,sed solũ propter fratres qui intelliguntur esse illi q̃ sunt in primo gradu fraternitatis vt dixi:ergo nõ debet extẽdi ad fres patrueles,vel ad alios ibi non expressos etiã dato ꝙ esset eadẽ ratio. ¶ Quinimo non videtur ꝙ sit eadẽ rõ in fratribus patruelibus qui sunt remotiores ꝙ̃ sint proprij fratres. ¶ Hoc bene 11 ꝓbat᷑ p id qđ no.Bald.in.l.qđ vero.ff.de legi.† vbi dicit ꝙ si statutũ priuilegiat patruũ,nõ extẽdetur ad patruũ magnum quia minor ratio est in remotiori gradu ad includendũ ipsum ꝙ̃ in propinquiori. ⁊ ideo cessat statutum ⁊ ratio statuti. ⁊ ita se fuisse cõsultum dicit per omnes docto.Bononi.⁊ etiam per b ipsum.^b ⁊ ista cõsideratio est multum attendenda:qꝛ per eam tolluntur omnia obiecta ⁊ allegata.s.in contrarium. ¶ Nam primo nõ ob.dũ dicit᷑ ꝙ frater patruelis dicit᷑ frater:quare respõdeo ꝙ non dꝫ esse ꝓprie frater siue simpliciter , ꝓut loquit᷑ statutum:⁊ qđ nõ venit appellatione fratris.vt probaui.s.per rationes ⁊ authoritates. ¶ Nec obst.fm argu.dũ dꝫ statutũ exhorbitãs a iure cõmuni extenditur ex identitate ratiõis ad casus qui sublata significatione vocabuli cõprehẽdit᷑ in casu expresso:qꝛ respondeo qđ in casu nostro nõ est eadem ratio in includendo fratrem patruelẽ ad exclusionem nepotis, qui est de descẽdentibus,ꝓut est in cõcludendo fratrẽ qui est i ꝓpinquiori gradu ꝙ̃ sit frater patruelis.Unde cum nõ sit eadẽ ratio,vt expresse dicit Bal.in.d.l.quod vero.non debet fieri extensio.l.inter stipulantẽ.§.sacrã.versi.sed hec dissimilia. ff. de 12 verb.obli.l.fi.ff.de calumnia. † vnde illud quod dicitur per.d. l.filium habeo.cum si.ff.ad Maced.scilicet quod fiat extensio ad id quod comprehenditur sublata significatione vocabuli, habet locum quãdo est eadẽ ratio in vtroꝙ casu:vt in auꝫ.vt hi qui oblig.de prohib.alienatio.re.mino.in princip.⁊ no.glo. in cle.ij.in ver.eiusdẽ.de eta.⁊ quali.⁊ probatur in.l. lege Julia.§.hoc capite.ff.de ritu nupt.expresse no.Jo.de Imo. in.l. si vero.§.de viro.solu.ma.in prima fallentia.circa exorbitãtia. ⁊ si aliqui casus reperiantur in quibus dispositio facta de fratre compꝛhendat fratrem patruelem,tamen nõ prouidet᷑ ꝙ illa persona que per priuilegiũ fratris excludebatur a fratre, excludatur a fratre patruelis:sed bene fortasse remotior persona ꝙ̃ illa que in priuilegiũ fratris excludebatur a fratre. Uel etiam forte posset negari ꝙ comprehendatur frater patruelis sublata significatione illius vocabuli fratris.tamen precedẽs responsio magis placet. ¶ Nec obst.vlti.arg.scilicet ꝙ concurrat ratio ⁊ mens statuti propter conseruandã agnationẽ ⁊c. qꝛ multipliciter potest responderi.vel qđ ista ratio non attenditur.postꝙ̃ nõ est expressa in statuto.vt dicit Bart.in.l. liberorũ.ff.de verb.sig.in versi.his premissis reducamus ad hanc materiã.⁊ Bal.in.l.si defunctus.C.de suis ⁊ leg.Pet.de anc. in cle.j.de baptismo.Jo.de Imo.in.l.si vero.§. de viro. in fin. ff.solu.matri. ¶ Uel dato ꝙ in fratre patruele haberet locum ratio agnationis,tamen quia non est omnino eadem ratio in fratre patruele,qui est in gradu remotiori , quia statutum voluit fauere fratribus primi gradus fraternitatis,qui sunt proprie fratres:ideo non extenditur ad patrueles.Nec sol. manifeste colligitur ex notatis per Bal.in.d.l.iubemus.§.fi.⁊ in.c. j.de feu.marchie.⁊ in dicta.l.quod vero.⁊ dicta glo.in.d.cle.ij. de eta.⁊ qualita.cum alijs.s.alleg. ¶ Nec predictis ob. aliud statutum sub rubrica quod mater ⁊ attinẽtes ex linea materna non succedunt ⁊c.quia respondeo ꝙ illud statutum nõ loquitur in casu nostro, quoniam tale statutum loquitur in eo qui decessisset ab intestato sine liberis.⁊ ille q decessit relictis nepotibus ex filia nõ dꝫ decessisse sine liberis:sed Mattheus decessit relicto Jaco.nepote suo ex filia:ergo nõ dꝫ decessisse sine liberis.l.j.ff.de condi.inser.⁊.l.liberorum.ff.de ver. signifi. l.si dotali.ff.solu.mat.qui Jac.non est de descẽdẽtibus linee materne dicti Matthei de quibus loquitur.d. statutum. imo de descendentibus proprie de liberis ipsius Matthei quos non excludit statutum.Alex.

a ¶ Remotior. hec dictio cũ his q̃ in itu. sequenti vbi est fortior nõ dꝫ reijci nec has hic adduxit Alexã. nisi arguẽdo: qꝛ serio ⁊ per se examinãdo ꝫ tenet.j.cõsi.xxxvj. col.ij. ⁊ lati⁹ ꝯsil. lxxxix.lib.vj.

b ¶ Ipsum.vt in ꝯsi.xij.statuto ciui.castelli.lib.iij.

Consilium.XCVIII.

Uiso ⁊ considerato integro ꝓcessu ⁊ attestationibus productis in cã ⁊ lite vertẽte inter Sindicũ societatis hominũ sancte Marie virginis de taur.ex parte vna agentẽ,⁊.d.Briciam de pallazolo ex altera se defendentem. ¶ Uidetur prima facie dicẽdum dictã do.Briciam ꝯdẽnari ad reficiendũ dictam petiam terre,de qua in libello fit mẽtio.nam presuppono quod dicta petia terre,de qua in testõ Uãdini fit mentio, censetur relicta societati,titulo legati seu fideicommissi particularis decedente Lucia sine liberis : quia stat regula ⁊ vera doctrina, † qđ 1 vbi aliquid particulariter relinquitur per verbum obliquum ⁊ commune tunc nunꝙ̃ trahitur ad directam insti.vel substitutionem,sed ad legatum vel fideicõmissum particulare.l.cogi.ver.generalr̃.⁊ ibi Dy.⁊ Bar.⁊ omnes scribẽtes.ff.ad trebel.no.gl.⁊ doc.in.l.his verbis.in pri.ff.de here.instit.⁊ Bart. ⁊ doc.in.l.centurio.ff.de vulg.⁊ pup.in vei si.qro vlterius qd si institutio compendiosa fiat in re certa.gl.⁊ Joã.and.in.c. si pater.de testa.in.vj.⁊ Joã.and.⁊ docto.in.c.Raynaldus. de testamen. ¶ Maxime quando nõ refertur ad personam que de necessitate debebat institui,ꝓut in casu nostro,vt no.Bal. ⁊ doc.in.l.fi.C.fami.ercis.⁊ in.l.quoties.C.de here.institu.cum cõcor. ¶ Sed dictum relictum petie terre fuit factũ p vei buꝫ substituo,qđ est verbum cõmune.l.iam hoc iure.ff.de vulga.⁊ pup.no.in.l.precibus.C.de impu.ergo censet᷑ dictã petiã terre fuisse legatam vel per fideicommissum particulare relictã. qđ idem est. ¶ Imo etiã posito qđ haberet vim institutiõis siue directe substitutionis particularis,tñ omnino habet naturaꝫ legati vel fideicõmissi particularis.l.quoties.C.de here.instit. ¶ Hoc presupposito qđ verissimũ est videt᷑ ꝙ dictus Sindicus obtinere debebat ꝯ Briciã possidentẽ rem legatã virtu2 te dicte substitutiõis in testamẽto facte:† qꝛ legatario ⁊ fideicommissario datur rei ven,ad rem penes quecunꝙ existentẽ. l.j.C.cõmunia de leg.⁊ in.§.nostra.instit.de leg. ¶ Et maxie cũ sit probatum per procuratorẽ Bricie ipsam eius cõfessiõe possidere rem petitam,qđ est maxime fundamentum actoris agentis actione in rẽ.l.j.C.de alie.iud. mut.fac.c. examinata. de iudi. ¶ Item de relicto probatum est per ꝓductio.testiũ de morte testatoris ⁊ Lucie sine liberis decedentis,vt ꝓbatũ est per testes. ¶ Nec erat necesse qđ prius p heredes Lucie vel substitutos in vniuersali hꝛditatis testatoris fieret aliqua verbalis vel realis substitutio fideicõmissi dicto Sindico , iuxta.l.restituta.⁊.l.facta.§.j.ff.ad Treb.vt deducit᷑ in ꝓcessu: 3 † qꝛ restitutio talis requirit᷑ in fideicõmisso vniuersali.sed in fideicommisso particulari,vt in casu nostro,nulla requiritur restitutio vt actio competat fideicõmissario:quoniam recta via transit dominiũ rei legate vel per fideicõmissum relicte adita hereditate absꝙ alia restitutione.l.si tibi homo.§. cũ seruus.⁊ l.a Titio.ff.de fur. iuncta.l.j.⁊.ij.C. cõmunia de lega. ¶ Nec ob.dicto Sindico aliqua alienatio dicte rei facta per.d. Luciã:qꝛ talis alienatio facta de re subiecta restitutioni in euentũ alicuius cõditionis singulariter,euenĩẽte conditione substitutionis,prout venit,fuit nulla.l.fi.§. sin autem sub conditione. C.cõmunia de leg.l.seruo legato.§.j.ff.de lega.j. ¶ Et in casu quõ fuisset fideicõmissum vniuersale in rebus sic alienatis per heredem non esset necesse aliquam restitutionẽ fieri fideicommissario,vt actiones ei competerẽt.d.§. sin autẽ.⁊ ibi not.in.l. pe.§.fi.C.ad Treb. ¶ Nec etiã ob.preallegata exceptio pscriptionis contra dictum Sindicũ destructa in duplicationibus qꝛ virtute dicti tituli seu alienationis non põt prescriptio allegari.preal.l.fin.§.sin autẽ auaritie. cõmunia de lega. Preterea dictus Sindicus ante mortẽ Lucie decedẽtis sine liberis nõ

poterat

4 poterat agere,† vnde nõ valenti agere prescriptio nulla currit l.cum notissimi.§.illud.C.de prescri.xxx.anno.ꝛ l.fi. cum vul. C.de anna.excep. ¶ Ac etiã nõ probauit Bricia ea que requirũtur ad prescriptionem completam, ꝛ maxime possessionem continuam longi vel longissimi temporis,prout requiritur. l. j.C.de prescrip.long.tempo.l.iij.ff.de vsuca.ꝛ quod plene per Bar.in.l.celsus.ff.de vsuca.cum concor. ¶ Sed premissis nõ ob.contrariam sententiam indubitanter probabilior est, videlicet partes iudicis esse debere in absoluendo Briciam ꝛ eius procuratorem.nam presuppono quod pro re legata vel fideicommisso relicta competunt tres actiones: scilicet actio personalis ex testamento rei vendica.seu publicia. ꝛ actio hypothecaria.d.l.j.communia de lega.ꝛ.d.§.nostra. ¶ Actio psonalis datur contra heredem testatoris ratione quasi cõtract⁹,

5 †quoniam adeundo hereditatẽ quasi contrahere videtur cum legatarijs.l.apud iulianũ.§.fin.ff.quibus ex cau.in possess.ea.ꝛ l.ex maleficijs.in.§.heres.ff.de act.ꝛ obli.contra tertium possessorem, vt est Bricia, non datur actio personalis: quia per Briciam nil est gestum vel quasi contractum cum legatarijs vel fideicommissarijs.l.in area.ff.de cõdi.inde. ¶ Actio hypothecaria bene datur contra tertium possessorem tenendo opinio.quod etiam in ipsa re legata competebat hypothecaria.licet glo.ꝛ multi doc.teneant contrarium in.d.l.j.C.de leg.ꝛ. l. fin.C.de sac.san.eccle.ꝛ.l.j.de lega.j.per doct.ꝛ in.d.§.nostra. vbi per gloss.quod non examino:quia non expedit:quia posito qđ in ipsa re legata competat hypothecaria tamẽ fuit intẽ-

6 tata actio predicta:vt patet in libello. ¶ †Preterea posito ꝙ esset intentata ad hoc vt quis obtineat in hypothecaria requiritur vt probet autorem hoc est testatorẽ fuisse dominum vel quasi dominum rei in testamento relicte seu hypothecate tempore hypothece contracte tacite vel expresse.l.ꝛ que nõdũ.§. quod dicitur.ff.de pigno.no.gl.ꝛ ibi plene Bart.in.l.rem alienam.ff.de pigno.actio.ꝛ glo.ꝛ Dyn.in.§.item seruiana.instit. de actio.docto.omnes.in.l.cum res.C.si alie.res pigno.Spe. in tit.de obliga.ꝛ solu.§.j.versi.sed quid debet creditor probare. Ad idem.l.si ab eo.ff.de pig.cum simi.Sed dictus syndic⁹ non probauit dictã petiam terre in dominio fuisse vel quasi dicti Uandini testatoris:vt infra declarabo,imo nec de hoc in libello mẽtionẽ fecit:ergo frustra de hypothecaria tractatur.

7 ¶ †Restat vt videamus an in rei vendicatione vel publiciana que datur contra quemlibet possidentem obtinere possit ꝛ certe in rei vendicatione clarũ est ꝙ non:q2 de dominio authoris sui,id est testatoris nõ probauit ꝙ in rei vẽdica.necesse est. l.in rem.in princi.ff.de rei vendica.quod qualiter probetur apparet ex plene traditis per Spec.in tit.de actio.ꝛ petitio.§.sequitur.versi.sin autem velis.ꝛ in titu.de loca.§.fi.versi.lvj. ꝛ p Bart.ꝛ docto.in rem que nobis.ff.de acquiren.poss.ꝛ in. d. l. rem alienam.in.l.vsucapio.ad fin.ff.de vsucapio. ꝛ. l. quidam in suo.ff.de condi.insti.per glo.ꝛ omnes doct.in.l.cum res. C. de pba.cum concor.ꝛ per aliquod ex medijs ibi traditis non

8 est facta probatio dominij in casu nostro. ¶ †In publiciana etiam obtinere nõ potest.aut enim querimus an legatario vel

a fideicommissario possit publiciana ᵃ ex persona ipsius testatoris etiam possessione nondum tradita legatario. ꝛ dicendum quod sic dummodo probetur testatorem habuisse quasi dominum, hoc est rem testatori fuisse traditam a nõ domino ex tali titulo, qui si habitus fuisset a vero domino fuisset efficax ad translationem dominij bonafide testatoris concurrente.l.j.ꝛ.l. eum qui.§.fin.ꝛ.l.quicunq3.§.j.ff.de publi. sed hec probata nõ fuerunt pro parte syndici.aut querimus vtrũ ex persona legatarij vel fideicommissarij vigore tituli sibi quesiti ex causa legati possit ipse legatarius agere publiciana.Et certum est secundum veram ꝛ communem sententiam quod non;quoniã nunquam possessio rei legate ad legatarium vel fideicommissariuz peruenit.l.j.ꝛ.ij.cum gloss.ꝛ ibi firmat Bartol.ff.de public.ꝛ no.Barto.in.l.cum sponsus.§.j.eod.titu.ꝛ Joan.And.in additi.Spec.in titu.de causa possessio.ꝛ proprieta.§.nunc dicendum.in additio.que incipit,scire debes.ꝛ Jaco.de Aret.ꝛ Cy. in.l.j.in.viij.questione.C.communia de lega. ꝛ Azo in summa C.de legatis. ¶ Et hoc est verum posito ꝙ relictum factũ es-

9 set ecclesie;† quia tunc ecclesia ex solo titulo legati publicianã nunquam habet nisi annalis possessio rei sibi fuisset tradita:vt not.Specula.in titul.de lega.§.nunc aliqua.versicu.lviij.Jo. Andr.Antoni.de Butri.do.Cardi.florent.Joan.de Imo.in c.ij.de consuetudi.ꝛ Bal.in.l.quoties.de rei vendicatio. ꝛ in.l. fina.C.de sacrosan.eccle.ꝛ in.l.siue autem.§. si duobus. ꝛ in.l. sequenti.ff.de publicia.quicquid ibi dixerit gloss. ꝛ idem Bal. in.l.j.in.iij.colum.C. si plures vna sententia. ¶ Sed syndico predicto nunquam fuit tradita possessio dicte rei,nec de hoc in processu est probatum: ergo non potest obtinere in publicia.

Nec predictis obstat si diceretur ꝙ pro parte syndici est capitulatum ꝛ probatum ꝙ Uandinus testator dictam rem tenuit ꝛ possedit,p sua tanq̃ sua quemadmodũ veri dñi tenẽt ꝛ possident res suas:q2 talis ,pbatio non arguit dñium vel quasi dñium Uandini,sed tantũmodo dicit̃ esse probatum ꝙ Uãdinus possidebat noĩe suo proprio,nõ autem vt conductor,vl' similes qui nõ proprio nomine.sed alieno possident.vnde semper requiritur quod ,pbetur de causa ꝛ titulo habili ad acquisitionem dominij vel quasi.non autem sufficit capitulare ꝛ ,pbare:vt per Sindicum factum est.ita eleganter cõcludit bar. Ange.ꝛ moder.in.l.j.in fi.per ibi not.per glo.ff.,p suo.ꝛ Innocentius in capit.illud.in prin.de presump. ¶ Et per hoc ptz clara respõsio ad omnia allegata in contrarium.Cõsulo itaq3 dicto Sindico vt agat actione personali ex testamento cõtra executores ꝛ distributores totius hereditatis Uãdini electos

10 in dicto testamẽto eueniente casu substitutionis predicte† qui executores nullo instituto herede vniuersali dicuntur tenere

b locum heredum ᵇ vt possint agere ꝛ conueniri tanquam heredes ,poneribus hereditarijs:vt notat Spe.post Rofre.in tit. de instrumen.edi.ij.nunc vero aliqua.versi. item pone qđ aliquis nõ instituit.ver.seq.Innocẽ.ꝛ docto. in capitu.cum tibi. de testa.ꝛ Barto.in.l.si quis ad declinãdam.per illum tex. de epis.ꝛ cleri.ꝛ in.l.heredibus.la secun.ff.de here.insti.ꝛ in.l. cẽturio.de vulg.ꝛ pupil.ꝛ in.l.si quis titio.de leg.secũdo.ꝛ in sua disputatione que incipit filium.ꝛ Bald.in authen.licet.C. de natur.lib.cum si.quia tales locum heredum tenentes necesse habebunt rem ipsam legatam prestare actione ex testamento siue res ipsa fuerit testatoris siue Lucie eius heredis nõ curo. dicta lege,si heredis seruus.§.primo.de legatis primo.institu. de lega.§.si res legata.ꝛ ipsis executoribus incumbet onus vendicandi rem.

Epitome.

1 ¶ Inter fratres socios habetur ratio si vnus habet filios operantes vel lucrãtes vt deducto sumptu vt pro modo maiori opere vel lucri collati plus ferat in diuisione.

Consilium. XCIX.

Habita sup narratis. i theimate cõsideratione.Circa primum dubium quo querit̃ an in dicta diuisione omniũ bonorum facienda in

a ter dictos Nannem ꝛ Georgium fratres haberi debeat ratio melioramentorum factorum in predijs rusticis aut vrbanis,

b ex opera ꝛ industria filiorum Nãnis ꝛ aliorum bonorum quomodocunq3 acquisitorum per filios dicti Nannis, ex eorum opera ꝛ industria,adeo quod aliquid Nanni assignari debeat vt patri ꝛ legitimo administratori vltra dimidiã que debetur

1 ipsi proprio iure. ¶ †Reperio ꝙ Bald.in.l.cum duobus.§.si fratres.in fine.ff.pro socio.in lectura flor.de hac. q. dubitauit. querit enim ibi quid si alter ex fratribus in communione stantibus habet filios magistros lucrantes sicut ipsi patres: an pater eorum poterit dicere tempore diuisionis,detraham⁹ illud quod filij mei fuerunt lucrati:an vero opera eorũ debeant cum alimentis in domo communi perceptos compensari, nõ

c decidit:sed super eo dicit rei inquere cogitandum. ¶ Ange.in l.ex duobus.ff.de nego.gest.hoc decidit.querit enim ibi quid si duo sunt fratres in vna familia habitantes, ꝛ vnus habet filios qui multum operantur ꝛ multum ponũt in domo, an illarum operarum ratio habenda sit.ꝛ dicit se pluries habuisse de facto in duobus fratribus rusticis quorum vnus habet familiam ad laborandum aptam,alter non,ꝛ concludit rationẽ

c dictarum operarum esse habendam. ᶜ argum.l.si id.§.si quas. ff.de donatio.inter virum ꝛ vxorem. ¶ Baldus etiam in.l.j.i ix.q.C.pro socio.firmat istam dubitationem:querit ibi.†Po-

2 ne duo erant fratres:mortuo patre predium habebãt commune,ꝛ conduxerunt alia predia ad laborandum:ꝛ vnus eorum habebat duos filios qui similiter laborabant,ꝛ tam ex fructibus rei communis quam ex laboribus multa quesiuerũt querritur qualiter fieri debeat diuisio inter eos si postea venirẽt ad diuisionem.ꝛ concludit ꝙ aut loquimur de fructibus rei communis,aut de fructibus rei conducte.primo casu dimidia fructuũ que debetur rõne proprietatis ipsius fundi cõis attribuitur ipsis fratribus tñ,ad quos pertinebat ,pprietas per id qđ legit̃ ꝛ no.i.d.l.j.C.,p socio.ꝛ sic illa dimidia iter eos equaliter diuidit̃.alia vero dimidia q̃ iure laboratorũ percipit̃ attribuit̃

¶ Publiana. s. eo.ɜ̃si.iiij. nu. ix.
¶ Heredũ. Hic modus loquendi impropri⁹ ꝛ valde captiosus. nõ em̃ dz subitelligi ꝙ sint heredes i stituti vel directo substituti,sed mere fideicõmissarij i dubio [illegible]
[illegible]
¶ Habendã.j.li. v.ɜ̃si.lxxvij.nu.ij. Ant.butr.ɜ̃s.vij. Pet.vbal.ꝺ duo. fra.par.iij.qõ.ij.ꝛ par.vj.q.xv.Cor. consi.clij.in fi.cõs. cxcxj. col.j.lib.iij. ɜ̃s.lviij.litera.f.cõ si.cccxcix.li.iiij.Ja so.ɜ̃s.v.lib.j.Alexan.ĩ.eo.lib.cõsi. cxxxiij.nu.j.

omnibus quatuor in capita: quia societas est istius nature quod diuidit lucrum operarum in capita, et non in stirpes. Secundo casu.s. quo ad fructus perceptos ex rebus conductis etiam dicit quod illi debent diuidi equaliter in capita inter omnes quatuor pro rata seu dimidia ad illos pertinente. ¶ Et ita dixit Bart. consi. clxxxvj. inci. cu clauellus. et ibi subdit quod si dictum predium fuisset laboratum cum bobus comunibus dictorum duorum fratrum deberet deduci de fructibus quantum consueuit et equum est dari per opera boum: et illud diuiditur tamen inter duos fratres ad quos pertinebant boues iure dominij, arg. l. cois seruus. in fi. ff. de acq. re. do. reliquum vero diuiditur per capi-
3 ta. ¶ † His etiam consonat quod voluit Bald. in addi. ad tractatum Bar. de duobus fratribus: vt ibi inquit, quod si duo fratres rustici, et vnus habet filios qui quotidie laborant in agro quem coiter laborant, et alter frater non habet filios: ille qui habet filios quia plus operarum ponit plus fructum percipere debet in diuisione. et illud plus secundum eum intelligit arbitrio boni viri. et ita dicit se tenuisse in. l. si societatem mecum. cum ibi not. ff. pro socio. ¶ Et Bal. in. l. si patruus. in pe. q. C. coia vtriusque iudi. vbi voluit quod si duo fratres rustici tenentes terras ad laborandum, et vnus eorum habebat filios laboratores et omnes scindebant terram: emolumentum debet diuidi in capita: quia societas respicit capita eorum qui operam ponunt in societatem. et licet sint filijfamilias tamen quo ad proprietatem illud quod ipsi acquirunt acquiritur ipsis, et patri acquiritur vsusfruct. l. cum oportet. C. de bonis
4 que libe. ¶ † His conuenit decisio Ange. in consi. cx. incipien. Uanutius et Antonius etc. in fi. consilij. vbi dicit quod si fratres in comunione steterunt: et ita ipsis in comunione stantibus vnus eorum filium procreauit: et vna cum eius filio per. xxx. vel. xl. annos simul in comunione perseuerauit: non poterit dictus filius alterius ex dictis fratribus ex sua propria persona petere partem acquisitorum: quia non contrahit per se societatem, sed tanquam vnus de familia sociorum dicitur societati accedere. et si vsus sit dictus filius promiscue bonis patri et patruo communibus, non presumitur quod tanquam socius vsus fuerit: sed iure quodam familiaritatis: arg. l. qui iure. ff. de acquirem. pos. ¶ Et si aliter diceremus sequeretur secundum eum quod quicunque famulus vel minister alicuius dictorum fratrum ex sua persona similiter partem fecerit vt socius, quod est falsum: familia enim alicuius sociorum de societate non est. arg. l. et act. et. l. de illo. §. fi. cum. l. seq. et. l. qui admittitur. §. fi. cum. l. seq. ff. pro socio. sicut nullus de famulis cauponis vel stabularij caupo vel stabularius appellatur: et nullus de familia exercitoris vel magistri exercitor aut magister est. l. j. §. qui sunt igitur. et. §. caupones. versi. ceterum. et l. et ita. §. si filius. ff. nau. cau. stabu. et. l. prima. §. magistrum. et. §.
5 exercitore. ff. de exerci. ¶ † Tamen secundum eum quia opera est velamentum pecunie. l. cum duobus. §. in coeunda. ff. pro socio. partes in societate debent esse equales, vbi equaliter pecunie et opere collatio facta est per fratres. vbi vero dispariter vnusquisque pro rata collatorum plus vel minus detrahere debet. nisi aliud dictum sit argumento. l. secundum naturam. ff. de reg. iur. et. l. manifestissimi. §. sed tamen in secunda. C. de fur. iuncta. l. si non fuerit. cum glo. prima. ff. pro socio. Bal. in. l. j. in. iiij. q. C. pro so. ¶ Ideo pater dicti nepotis quatenus plus opere posuit in societate propter personam filij sui, eatenus de bonis comunibus societatis plus feret. ita concludit Ange. in proxime allegato consilio. ¶ Ita ergo seruari debet in proposito nostro: quia quatenus plus opere contulit Hannes propter personam filiorum deducta impensa victus eorum, eatenus debebit plus ferre de bonis communibus. ¶ Quantum autem sit illud quod veniret taxandum et declarandum arbitrio boni viri ex informatione qualitatis et quantitatis operarum et industrie filiorum dicti Hanis. l. semper. §. in hoc interdicto. ff. quod vi aut clam. l. si quod ex Pamphila. §. fi. ff. de lega. ij. l. vnica. et quod ibi Bar. in fi. C. de sen. que pro eo quod interest. l. non ignorat. C. de fruc. et li. exp. ¶ Et ista opinio habet rationem et equitatem maximam. non enim est verosimile aut presumendum dictum Hanem et eius filios voluisse operas dictorum filiorum et emolumenta tot annorum remittere, aut donare dicto Georgio. l. verum. ff. de don. inter vir. et vxo. l. cum de indebito. ff. de proba. et per no. per Bar. in. l. que dotis. ff. sol. mat. et in. l. si pater. in princ. l. de don. ¶ Et hec sententia est probabilior et communior ea quam ponit bald. in. c. j. de benefi. fra. vbi debilius locutus est: vt patet ex predictis. ¶ Et per hoc patet responsum ad illud dubium super themate de domo reedificata: quia eodem modo haberi debet ratio melioramentorum et operarum filiorum Hanis sicut dictum est. s. ¶ † Per
6 predicta etiam apparet decisa dubitatio circa dubitationem bladorum recollectorum de anno preterito: quia deducto semine iure dominij ad dictos fratres, et deducto eo quod habent ex opera boum si boues spectant ad dictos Hannem et Georgium, vel etiam ad extraneas personas: debet de residuo assignari dimidia dictus Hanni et Georgio pro rata et iure proprietatis et dominij fundi spectantis ad dictum Hanem et Georgium: reliqua vero dimidia diuidetur habita ratione capitum. et ideo si Hanes habet tres filios operantes et Georgius habet vnum tantum feret Hannes quatuor partes ex sex partibus dicte dimidie, et Georgius feret aliquas duas partes eiusdem dimidie. ¶ Postremo quo ad id de quo dubitatur circa summam. xl. ducatorum
7 quos solui oportuit pro redimendo Georgium ab hostibus. † Dico quod si Georgius fuit captus sua culpa, vt verbo fertur: quia non debuit ad locum illum periculosum se conferre: et si volebat aliquid significare Hani germano poterat et debebat pro more vnam mulierculam vel duas ad eum mittere, propterea si captus fuit, debet cedere hoc ad damnum ipsius tamen Georgij propter culpam suam, per. d. l. cum duobus. §. fi. et quod ibi glos. in versi. consequi. ff. pro socio. not. glo. in versi. redigetur. et doct. in eadem. l. cum duobus. §. si fratres. bene facit quod no. Spec. in tit. de iudi. in quarta parte in. §. sequitur. ver. quid si alter ex coheredibus. et Bal. in. d. l. si patruus. in. iiij. col. et in dictis additionibus ad tractatum de duo. fra. ¶ Et posito quod Hanes soluerit dictos. xl. ducatos non presumitur voluisse donare, cum ipse Georgius habeat bona sufficientia ex quibus hoc fieri poterat. que tunc erant in gubernatione dicti Hanis. ita dicit Bal. in. l. liber. de cap. et postli. reuer. et est de mente Bal. in auf. si capti. C. de epis. et cle. ¶ Facit. l. nesennius. ff. de nego. gest. et. l. fine. pro fratre. et quod maxime no. per docto. in. l. alimenta. C. eo. et per Bal. in. l. filie. in. j. col. C. fa. ercis. Ego Alexan.

Consi. C.

Uiso puncto ex quo dubia quatuor elicio. ¶ Utrum dictus Tonius an vero Maria succedat in bonis et hereditate Tonini fratris prefate Marie. ¶ Secundo queritur posito quod Maria succedat de iure communi: an attento quod bona hereditatis Tonini obuenerunt dicto Zani et alijs antecessoribus Tonini et Tonij occasione fidelitatis qua Antonius et alij eius antecessores omnes, masculi tamen astringuntur nobilibus et alidosijs in quibus bonis femine non succedunt ac saltem nature preferatur Tonius. ¶ Tertio vtrum Tonius qui vltra illas. lx. libras in maiori summa dotauit Mariam videatur dotasse animo dotandi: an vero animo compensandi in eo in quo teneretur Marie vel quomodo. ¶ Quarto quia tempore mortis Zanis hereditas eius erat forte valore centum: nunc vero est effecta valore ducentorum, et est effecta maioris reditus expensis et industria dicti Tonij: an posito quod dicta Maria Tonium excluderet, vt supra possit ipse Tonius consequi vtiles expensas et melioramenta facta in hereditate predicta pro parte dictum Tonium tangente. ¶ Uenio ad primum in quo dico clarum esse quod de iure communi dicta Maria soror Tonini prefertur. Tonio patruo in hereditate predicta tanquam proximior in gradu: vt in auf. de here. que ab inte. defe. §. si igitur defunctus. col. ix. et in auf. post fratres. la prima. C. de legi. here. et instit. de legi. agn. succ. §. si plures. et in. l. j. §. hereditas. ff. de suis et le. cum simi. ibi. alleg. ¶ † Circa secundum dubium breuiter concludo,
1 quod stantibus verbis que in themate ponunctur Tonius indubitanter Marie preferretur si talia bona a principio concessa fuerunt. non dico Tonino ser Zani aut alteri eius antecessori pro se et omnibus descendentibus ex eis. et de hoc est casus. in. c. j. de gra. suc. in feu. et in. c. j. de suc. feu. et in. c. j. de eo qui sibi et her. suis. et in capitu. obertus. ad fi. in quib. ca. feu. amit. iuncto text. in. c. nulla. per quos fiat inuestit. et in capitu. j. §. hoc autem notandum. et quod ibi not. qui feud. da. pos. ¶ † Quo ad tertiam vero dubitationem concludo. quod si Tonius erat debitor Marie in aliquo, vel negotiorum gestor, aut administrator bonorum Marie non videretur dedisse dotem animo donandi et de bonis ipsius dotantis: sed presumitur dedisse de bonis ipsius Marie vel saltem compensationem ei opponere potest: probatur hec decisio in. l. vxor. §. pater naturalis. ff. de leg. iij. et not. glos. Cyn. Bart, et Bald. et alij docto. in. l. fi. C. de do. promis. et probatur in l. cum posset. §. j. et ibi not. Bar. ff de admi. tuto et in. l. nesennius. et ibi Bart, et docto. ff. de neg. gest. bene facit tex. in. l. fi. ff. de petit. here, et quod not. in. l. post mortem. §. primo. ff. quando ex fac. tuto. et quod no. Bar. in. l. j. §. nec castrense. ff. de col. bo. et in proprijs terminis determinauit Bald. consulendo in suo consilio incip. Petrus et Ioannes fratres. preter ante. s. dictos casus si Tonius simpliciter dedisset dotem Marie videretur dedisse animo dotandi: nec repetere posset. l. vnica. §. accedit. C. de rei vxor. act. et. l. ex morte. in fi. C. de pac. conue. ¶ † Postremo circa quartum dubium concludo, quod si propter tales expensas et alia

melioramenta

melioramēta bona hereditaria tali ꝑtio vēderent, vel auctus est reditus dicte hereditatis: q2 tales expense viriles: nō autē simpliciter volūtarie cēsent nec ad ornatū facte, quod dictas expēsas z melioramēta cōsequi potest Toninus ꝓ rata hereditatis Tonino z successiue Marie debite, probat hec decisio in.l.filie.z ibi no.C.fami.ercis.in.l.iij.in princi.z in.l.iiij.§.fin. z in.l.si edes.ff.communi diuidū.z in.l.duobus.iūcta glo.in versicu.nō habere.z ibi not.docto.ff.de nego.gest.iuncta.l.ꝓ voluntariis.cum legibus seq.ff.de impen.z.l.impēse.cum simi.ff. de verbo.signi.Alexan.

Summarium.

1 ☞ Appellatio ad plures facta, nō valet, nisi intra decenniū declaretur.

4 Terminus ad probandū z probatum habendum habet vim conclusionis.

6 Restitutio principis non valet ad bona iam alienata.

Consilium.CI.

Viso processu. cause reclamatiōis facte per Petrum quōdā Jo.mozono de tā.ac noie Matthei z marij fratrum a certo laudo seu arbitramēto lato per Gulielmū z Bennū z his que in dicta causa actitata sunt ꝓ parte benedicti, alias Brettiquondam Cornioli puto dictum Petrum nullatenus in dicta causa reclamationis obtinere. ¶ Primo q2 dicta reclamatio fuit interposita corā arbitris per dictum Petrum nomine suo z fratrū die.xvj.Martij.M. cccclxxv. ¶ Preterea dicta scriptura fuit ꝓducta die tertio Aprilis coram dn̄o Potestate per ser Carpignū procuratorē dictorum fratrū dicentē z reclamantē, put in ipsa ɔtinet z nō petijt corrigi dictū arbitramentū z reduci ad arbitriū boni viri vt legit z notatur, in.l.si societatē.§.arbitrorꝝ.ff.pro so.z i.c. quintauallis.de iureiur. Nec in ipsa reclamatione facte scripture coram arbitri petebatur dicta reductio: sed petebatur apostoli, z protestabatur nullam nouitatē fieri reclamādo ad magnificum dominum gubernatorē seu do.vicarium z Potestatem z ad iudicem appellatiōis, seu ad quemlibet alium iudicē 1 competentem.† vnde cum iudex nō possit exercere officiū suū ad non petita.l.iiij.§.hoc autem iudiciū.de dam.infe.l.fi.C. de fideicom.liber.l.j.§.si magistratꝰ.ff.de magi.conueni.sequitur ergo ꝙ ser Carpignus deficit in forma petitionis. ¶ Secūda ratione non potest obtinere dictus Petrus: q2 ex forma ɔstitutionū dz appellari intra decē dies, z etiā in proposito dictus 2 Petrus reclamauit, ꝓuocauit† z appellauit non ad vnū iudicem sed ad plures: quo casu, vt supra.nisi intra tēpus prouocandi: z sic in tēpus.x.dierum declaret corā quo intēdat prosequi nō tenet prouocatio ratione incertitudinis: vt concludit Joan.andr.in addi.Specu.in tit.de appel.§.nunc tractemꝰ. super ver.sed pone aliquis.Joan.an.in regula in alternatiuis. circa fi.in mercurialibus.z ibi etiam glo.z no.glo.c.si is cui.de offi.delega.in.vj.z Archi.ij.q.vj.in.c.si quis iudicē aduersum. Ange.in.l.j.§.si quis appellat.ff.de appel.z idē tenet ibi Joā. de imo.saltem in terris ecclesie vbi seruari debet ius canonicū. ¶ Cōstat ꝙ intra.x.dies dictus Petrus nō declarauit corā quo vellet prosequi: q2 solū die.iij.aprilis produxit coram Potestate dicta reclamatione interposita die.xvj.mēsis Martij. 3 ¶ † Tertia ratiōe sentio cōtra doc.reclamantes q2 reclamatio fuit facta per Petrū nomine suo z fratrū, z Petrus nō habebat mandatum a fratribus.vnde si nō ratificarent intra dictū tempus decē dierū prefixum, ad appellādū nō tenet dicta appellatio siue prouocatio.l.vt bonorū.ff.rem ra.habe.z.l.j. cum ibi not.per Barto.post glo.ff.de appel.z ibi no.Archi.ij.q. vj. non solent.z glo.in.c.vt circa.in ver.adherentes.in fi.de ele. in vi.z per glo.in regula ratihabitio.de reg.iur.in.vj.sed dicti fratres Petri per se vel procuratorē non ratificarunt intra dictū tempus decē dierum. ¶ Quarta ratione nō possunt obtinere q2 pro parte dicti Petri z fratrum non fuit productum dictū arbitramentum ante conclusionem in causa, seu ante lapsum temporum prefixorum a constitutione ad iudicādum z impugnādum z probandū z probatū habēdum, tam per testes ꝙ per instrumenta, ꝙ per quemcunq3 aliū modum, z ad accipiēdum copiam de productis z probatis z ad opponēdum z ꝓ 4 batum habendū contra ea† z per cōseqnens amplius produci nō potuit: quia instrumenta produci non possunt post cōclusum in cā.c.cū dilectus.de fi.instru.c.ti.c.auditis.de procu. ¶ Et terminꝰ ille prefixus ad probandū z probatū habēdū, h3 vim cōclusionis in cap.quo ad probationes facti, non quo ad allegationes iuris: vt no.traditur per Antoniū de butri.in c.licet cām.in.iij.col.de probat.z per Dominicū in.c.pia.in. v. col.de excep.in.vj. ¶ Ergo cū dicti reclamantes nō probauerint in tempore debito de grauamine suo: z sic non iustificauerint suam reclamatiōnē obtinere nō possunt: vt inquit Jac.de 5 are.z Cyn.in.l.per hanc.in.v.q.in fi.C.de temp.appel.† appellanti incumbit onus ꝓbandi sententiā sic fuisse latā. ¶ Sumta ratione non possunt dicti reclamātes obtinere quia conant ostendere de iniquitate laudi, solū virtute cuiusdam donationis, eis, vt dicitur, facte per dictum Benedictum z hoc ꝓbare nitūtur per duo instrumenta donationis, z posito ꝙ aliqua ex illis donationibꝰ valuisset: tū respōdet ꝙ nō ob.dicto Benedicto, q2 cum fuerint cōfiscata omnia bona dictorū Petri z Fratrum ad cameram magni.d.Thadei: tūc dn̄i Jmolēsis qui postea mediante suo ꝓcuratore dicta bona donauit dicto Benedicto: vt constat per acta siue instrumenta in actis producta, sequitur qd aut donatio facta dicto Benedicto valuit. Et clarum est ꝙ non possunt dicti Petrus z fr̄es se fundare amplius in donatione eis primo facta per dictū Benedictū: aut non valuit: adhuc dicit Petrū z fratres obtinere nō posse: quia dicta bona spectarēt ad tertiū de cuius iur.post latam sententiam cōfiscationis potest opponi ad exclusionē alterius agentis, ad quem res non pertinet: vt glo.reputat. singularis in.l.his cōsequenter.iuxta principium, in verbo pertinet.ff.fami.ercis. ¶ Bene facit id quod habetur in.l.fi.de rei ven.z per Barto.in.l.ij.ff.de ex.rei iu.z per Cy.z alios in.l.seruū quispiā. C.de ser.fugi.cū concor. ¶ Nec ad hoc ob.si diceretur ꝙ pfatus.d.Thadeus post predicta restituit dictū Petrū z fratres 6 aduersus sententiam confiscationis: quia dico† ꝙ illa restitua tio non potest trahi ad bona iam alienata [a] z translata in dictum Benedictum: vt no.in.l.gallus.§.z quid si tantum.ff.de libe.z posth.z not.Barto.z alij in.l.fi.C.de sen.pas.z in.l.quecunq3.C.de fide instru.z iu.hast.fis.li.x.z no.per Bal.in.c.domino guerram.in prin.hic finitur.l.conradi.deinde incipi.cō. reg.probatur in.c.quāuis.de rescri.lib.vj. Nec potuit prefatus dominꝰ venire ɔtra contractum prius a se celebratū cū.d.Bene.c.j.de ꝓba.l.pe.C.de dona.inter vir.z vxo. ¶ Et ideo quāuis in.d.restitutiōe facta petro z fratribus prefatus dominꝰ asserat homicidium qd cōmissum per predictos erat commissum fuisse casu fortuito potiusꝙ dolo: tamē in hoc non statur assertioni seu in preiudiciū tertij cui ius erat iam quesitum.l.j. §.si mutuam.ff.si quid in fraud.patro.l.si forte.cum ibi no. per Barto.ff.de castren.pec.z in rubro z nigro.C.res inter alios. ¶ Et si qua ratione dici posset donationem factā per.d.Thade.do.Benedicto, eadem ratione dicendum esset non valuisse gratias eā restitutionē factā per eūdem dictis petro et fratribus. ¶ Potest etiam aliter respōderi ad dictam donationem factam, vt dicitur, dictis Petro z fratribus per dictum Benedictū ꝙ dicti Petrꝰ z fratres nō possunt ex alia se fundare: eo q2 promiserant in instrumento donationis dictum Bn̄dictū gubernare z sustētare: z sibi de opportunis prouidere suis expensis toto tempore vite sue. ¶ Et respōdendo positionibꝰ: fatent qd de anno.M.cccclxx.z circa dictus Benedictꝰ nō fuit gubernatus, nec alimentatus a dicto Petro z fratribus: vt patet in ꝓcessu.xxvij. ¶ Et licet in sequenti respōsione videātur dicere ꝙ hoc ꝓcessit culpa dicti Benedicti: eo quia re 7 cessit a domo.† tamen dictꝰ benedictus habet fundatā intentionem suam: eo ipso ꝙ pars aduersa non probat se fecisse pro dicto tempore ea que dicto Benedicto ꝓmiserat, z incumbit parti aduerse onus ꝓbandi: quod id processit culpa dicti Benedicti, ita notabiliter notat Bart. in.l.in illa stipulatione calendis.ff.de verb.obliga.per.l.iij.§.si ad diem.ff.de re milit.z.l. secun.ff.si qs cau.no.Cy.in.l.secua.post gl.C.de iure emphy. z docto.in.c.super his.de accus. ¶ Cum nō ꝓbauerint petrū z fratres se obseruare ꝓmissa per eos in instrumento donationis imo videtur fateri cōtrarium, vt dixi: nec possunt se iuuare ex dicto instrumēto donatiōis.l.j.C.de dona.que sub mo.l. 8 cū proponas.l.ij.C.de pact. ¶ † Preterea si compromissa continerēt clausulas cōsuetas ꝙ arbitratores possent auferre de parte vnius z dare alteri in parua z magna quātitate: vel per similia verba non posset peti reductio ad arbitrium boni viri nisi probaretur de dolo arbitrato.de quo non posset probari nisi ex solis antiquis probationibus factis contra arbitratorem vt no.per Bart.in.d.§.arbitratorum.in versi.quero vtrū possit renūciari.z in versicu.quero vtrum arbitramentū.nota. docto.in.d.c.quintauallis.tamen q2 copia compromissi nō est mihi transmissa, ideo vlterius me nō extendo zc. z ita videtur iuris esse mihi Alex.de Jmo.

[a] ¶ Alienata.j.c. consi.cxc.col.j.

Consilium. CII.

Uide.s.libro.j.consil. xlvij.quod his duplabatur.

Titius acquisiuit redit⁹ annuos super mõte ciuitatis Janue:⁊ impetrauit ante istam acquisitionem priuilegiũ a dñis Januensibus, vt talia bona nõ possent quoquomodo alienari ꝑ suos descendẽtes, nisi qñ existerent etatis annorũ. xxx.⁊ in ciuitate Janue cõtingit ꝙ ex descẽdentibus minor etatis non legitime authoritate tutoris ⁊ cũ decreto iudicis existẽte Parme, ꝯstituit ꝓcuratorẽ ad vẽdẽdũ dicta bona.administratores mõtis viso mãdato predicto cũ consilio sapiẽtis ⁊ mãdato vicarij cõsignauerũt dicta bona seu dictos reditus illis q emerunt a dicto ꝓcuratore.dictus minor effectus maior nũc vult agere cõtra dictos administratores montis ad dictos reditus, an possit ⁊c.

Summarium.

7 ☞ Alienatio potest prohiberi per iudicem.
8 Actum faciens videtur se astringere legi loquẽti de illo actu.
11 Debitor generis non liberatur si alij coactus soluat.
14 Uenire licet contra factum suum nullum.
15 Legitima scundum tempus mortis metitur.
17 Soluens abbati intonso, vel falso procuratori, ⁊ mandato iudicis, an liberetur.

Consi. CCIII.

Visis scriptis mihi trãsmissis in cã mota per magnificũ Ludouicum comitem filium ⁊ heredem pro dimidia quõdã comitis Andree de valerijs de parma occasione alienationis ⁊ translationis redituũ ⁊ iuriũ suorum que habebat super mõte sancti Georgij de ianua. ¶ Uiderer̃ prima cõsideratione dicẽdũ comiti Ludouico nullũ cõpetere ius ꝯgẽdi cõtra ꝓtectores montis q in effectu cõsignarũt dicta iura emptorib⁹ q acquisiuerũt ab illo Michaele de lucano ꝓcuratore ipsi⁹ comitis Ludouici ⁊ dñe Andriole matris ⁊ curatricis eiusdẽ comitis. ¶ Et primo, qꝛ posito ꝙ virtute priuilegiorũ cõcessorũ in primis Christophoro de valerijs pro se ⁊ heredibus nõ potuissent vẽdi ⁊ alienari dicta loca ⁊ iura: nisi seruatis illis q̃ requisita sunt in dictis ꝓuilegijs tñ comes Ludoui.tãꝙ heres dicti comitis Andree sui patris pro parte ⁊ etiam pro parte dicti Christophori qui sui mediante persona ipsius comitis Andree potuit dictis ꝓuilegijs in fauorem suum indultis renũciare.l.pactum inter heredem.ff.de pac.l.si quis in conscribendo.C.de pac.⁊ plene in.c. si diligenti.de fo.cõpe, ergo cũ constituerit comes Ludouic⁹ minor.xxv.annis in.d.ciuitate parme dictũ Michalẽ procuratorem suũ ad alienãdum dicta iura in ciuitate Janue, videtur exp̃sse renũciasse dictis priuilegijs in quib⁹ continebar̃ ꝙ heredes ipsoꝝ dictoꝝ Christophori comitis Andree non possunt alienare dicta iura: nisi quãdo essent etatis annoꝝ.xxx.et

1 essent presentes in ciuitate Janue. † Nam per actũ cõtrarium priuilegio vider̃ qs renũciasse priuilegio,l.ij.C.de iur.dñij impe.l.ꝯmissorie.de pac.in emp. Item legir̃ ⁊ no,in.c.cũ accessissent.⁊ ꝑ Cy.⁊ legistas in.l.pe.C.de diuer.rescri.⁊ i.l.volũtarie. C.de excu.tu.⁊ in.l.fi.ff.de cõsti.princip. ¶ Secundo, qꝛ nullus potest venire regulariter contra factũ propriũ.l.post mortem,ff.de adop.l.si creditoribus.C.de seruo pign.dato manu. ergo comes Ludouic⁹ non põt venire cõtra dictã venditionẽ factã vigore mãdati sui. Tertio, qꝛ dicta loca ⁊ iura pro maiori parte fuerũt acquisita ꝑ dictũ Christophorũ ⁊ postea vsq₃ ad legitimã debitã iure nature fuerũt cõsignata comiti Andree eius filio, vt p̃z in instrumento cuiusdã trãsactionis mihi exhibito ⁊ roborata fuit confirmatione apostolica: ergo dicta loca non erãt subiecta prohibitioni alienationis de qua in priuile-

2 gio Christophori † qꝛ i legitima cessat omne grauamẽ.l. qñ in prioribus.C.de inoff.test.l.cũ patronus,ff.de le.ij.⁊ similiter etiã qui capit legitimã dicti comitis Ludo.debuit ipse posse libere alienari nõ obstãtib⁹ quibuscũꝙ ꝓhibition b⁹. ¶ Quarto, qꝛ tp̃e q̃ dicta iura ⁊ loca post mortẽ Christophori ⁊ comitis Andree alienata fuerũt, nõ fuit, iuxta aliã prescriptionem facta mẽtio de dictis priuilegijs prout facta fuerant in prescriptionibus factis in persona comitis Christophori: quo factũ est vt tempore quo per procuratorem comitis Ludouici facta fuit alienatio dictorũ iuriũ, dicti ꝓtectores ⁊ officiales compa rẽtes nõ habuerũt sciẽtiã ꝙ dicta loca essent priuilegiata adeo qꝺ nõ possent alienari: nec de hoc fuerũt aliquo modo certiorati: ergo videtur ꝙ ipsi nõ fuerũt in culpa si eis non fuit ostẽsum priuilegiũ predictũ.l.si quis inficiatus.cum ibi notatis ꝑ docto.ff.deposi.⁊.l.qui in alterius.ff.de reg.iur.⁊ i cle.causam. de ele.cũ simi. ¶ Et similiter nõ fuerũt certiorati de testamẽto dicti comitis Andree, qui prohibuit dicta iura ⁊ loca alienari hic: quia in dictis priuilegijs nõ dicir̃ ꝙ si cõtra factum fuerit ꝙ ꝓtectores in aliquo teneãtur: ergo priuilegiũ ip̃m nõ d₃ extendi ad id qꝺ in eo non continetur.l.si quando.in princi.C.de

3 inoffi.testa.c.j.de priuile.i.vj. ¶ † Quia dicta bona fuerũt alienata cã cognita vltimo.i.pro causa ⁊ pro constituẽdis dotib⁹ filiabus dicti comitis Andree ob causa₃ qua possunt alienari res ⁊ bona que aliter ꝓhibita sunt alienari: vt in auf. res que ⁊ in corpore vnde sumir̃.C.cõia de legatis.⁊.l. mulier.§. cũ ꝓponerer̃.ff.ad trebel. ¶ Et excusari debẽt ꝓtectores ⁊ officiales si paruerint decreto iudicis qui interposuit decretũ in cõstitutione mandati de alienãdo facti per dictũ comitem Lu-

4 douicũ propter dictas causas dotium cõstituẽdarũ. ¶ † Decreta enĩ pretoris elusoria esse nõ debẽt.l.si pretor.in prin.ff. de iudi. ¶ Et presumir̃ pro decreto ꝙ oĩa recte ⁊ rite processerũt vt not.Specu.in titu.de emp.⁊ vendi.§.nunc dicẽdum restat. ver.⁊ breuiter scias.⁊ no.Bal.in.l.cũ hi.§.si pretor.ff.de transac.⁊ in.l.non aliter.ff.de adop.⁊ in.l.quecũꝙ.C.de bonis que lib.⁊ i.l.fi.C.de predijs mino.⁊ in.c.j.in prin.in vlti.col.i ti. qui feu.da.pos.⁊ in.l.quocũꝙ.§.fi.ff.de pub.⁊ Bald.i addi. Spe. in tit.de appel.in.xv.col.⁊ Joã. de imo.⁊ in.l. si quis cũ aliter̃. ff.de verbo.obli.bene facit.l.j.C.de predijs curialiu₃.lib.x.⁊ in l.ij.C.de offi.ciui.iu.⁊.c.accipimus.in verbo, non credimus.de

5 etate ⁊ qualitate.⁊.c.in presentia.de renũ. ¶ † Septimo, excusari debẽt dicti officiales: quia ea que fecerunt de mãdato domini vicarij domini Potestas: ⁊ etiam cum consilio ⁊ iudicio sapientum seu dominorum aduocatorum.⁊ sic nõ sunt culpãdi si crediderunt dictis peritorum.l.in bonorũ.⁊ ibi in hoc no. Barto.ff.de bo.pos.l.regula.§.sed iuris.ff.de iu.⁊ facti igno.⁊ not.Bald.⁊ Sali.i.l.iuris.C. qui admit.⁊ Petr. de ancha. in cle.ne romani.i prin.de elec.⁊ canoniste in.c. finẽ litib⁹.de dolo ⁊ cõtu. ¶ Accedit, quia etiam videtur ꝙ seruatus fuerit in

6 dicta alienatiõe dictus modus ⁊ illa solẽnitas † que solita erat seruari in alijs similib⁹ alienationibus: prout constare videtur ex similib⁹ mandatis productis per Syndicu₃ protectorem: ergo excusantur officiales si stilum ⁊ consuetudiuem obseruauerint.l.iij.§.fin.ff.de testa.l.fi.C.de iniurijs.l.secũ.C.quẽadmo. test.ape. ¶ Octauo quia videtur agi debere per comitẽ Ludouicum contra curatricem cuius autoritate cõstitutus fuerit procurator ad dictam alienationem faciẽdã, vel cõtra fideiussorum curatricis, si soluẽdo nõ esset curatrix, ⁊ fortasse posset agi contra dictos officiales, si soluendo nõ esset curatrix.l. pri.§.si magistratus.l.seca.⁊ fi.per totũ.ff. de magistra.conue. ¶ Sed premissis non obstantibus contrariam sententiam de iure probabiliore₃ esse puto.s.ꝙ dicta alienatio nõ potuit nec debuit fieri eo modo quo facta fuit: nec etiã potuerũt nec debuerunt dicti officiales cõsignare dictis emptoribus iura ⁊ loca predicti comitis modo quo cõsignauerũt, describendo personas dictorum emptorum in loco dicti comitis: ⁊ respondendum de dictis reditibus, ⁊ dictos ꝓtectores seu officiales qui dictam cõsignationem fecerunt, teneri dicto comiti ad reponẽdum eum in pristinum statum, seu ad satisfaciendum ei de dictis suis locis ⁊ iuribus, videlicet alteri cõsignatis rationibus infrascriptis. ¶ Nam cõstat ꝙ per decreta cõdita per illustrẽ dñm ducem Janue in fauorẽ dictorum comitum Christophori ⁊ Andree ⁊ eorum heredũ potuit prohiberi alienatio dictorum iurium.l.dudum,C.de cõtrahen.emp.l.si emptionẽ.§.pri. in verbo more ciuitatis.ff.eo.tit.⁊.l.j.C.nemini lice. habita.lib. x.⁊ no.Bar.in.l.his.C.de predijs ⁊ omnibus rebus nauicula. libr.x.⁊ in.l.filiosfa.§.diui.ff.de lega.j.authent.hoc ius.C. de sacrosanc.eccle.⁊ Bart.in.l.ea.l.C.de condi.ob causam. Nec mi-

7 rum: quia secundũ Bar.in.d.§.diui. † ⁊ per preceptum iudicis põt prohiberi.alleg.l.si sciens.ff.de contrahen.emp.⁊.l.seruus hac.l.ff.de manu. ¶ Unde videmus quod etiam non prodigo põt ex causa interdici alienatio fundi: vt est text.singularis in l.de pollicitationibus.⁊ ibi notat Bar.⁊ Bald.in.l. per diuersas.in.ix.q.in fi.C.mandati. ⁊ in.l.pri. in.iij.q.C. de contrahen. emptio.facit.l.si creditores.ff.de priui.cred. ¶ Et in proposito nostro interuenit causa in dicto decreto prohibitiuo alienationis: quia ad illud processerũt dicti domini Januenses pro bono ⁊ vtilitate eiusdẽ seu reipublice, ⁊ pro ipso decreto presumir̃ qꝺ sit factũ ex iusta causa: vt superius dixi.faciunt no.per Jabu.in.l.fi.si cõtra ius velvti.in.l.rescripta.C.de preci.impe.offe.

¶ Hoc

¶ Hoc presupposito dico ꝙ comes Christophorus dãdo di-
ctis protectoribus ⁊ officialibus ꝯparatis dictas pecunias re
cipientibus, ⁊ sibi rescribentibus ⁊ assignantibus loca, cũ trã-
scriptione dicti priuilegij, iuxta columnã in qua dictus comes
Christophorus erat descriptus tanꝙ dñs dictoꝝ locoꝝ, vide
tur dictus comes Christophorus cõtraxisse secũdum formã
contentam in dicto suo priuilegio: ⁊ ꝯtra dicti protectores vl'
officiales vel administratores: videntur etiam cũ ipso comite
Christophoro cõtraxisse cum qualitate ⁊ forma descripta in
priuilegio suo, quod erat eis notum. l. si duo. ff. de acquir. here.
8 ¶ † Et dicit ibi Bal. per illum tex. ꝙ ille qui facit aliquẽ actũ
videtur se astringere legi loquẽti de illo actu: ergo dicti prote-
ctores concedentes dicta loca comiti Christophoro vidẽtur se
astrinxisse legi ⁊ decreto cõcesso ipsi comiti Christophoro ⁊
eiꝰ heredibꝰ. ¶ Et maxime cũ in dicto decreto mãdetur oĩ-
bus officialibus Ianue, ꝙ debeãt omnia ibi cõtenta obserua
re ⁊ obseruari facere sub certa pena applicãda cõi Ianue: per
quam penam non auferretur cõtrahẽti ius agẽdi ad particu-
lare interesse. l. si pignore. §. cum furti. ff. de furtis. l. j. C. quãdo
ciuilis actio preiudi. cri. ¶ Et in proposito etiã dicit Paul. de
9 ca. in. d. l. si duo. ꝑ illũ tex. in ver. scire potuit. † qđ si aliquis ac-
ceptat ciuilitatem in aliquo loco: videtur se obligasse omnibꝰ
oneribꝰ ciuiũ illius loci, etiã, si illa onera ignorabat q: sibi im-
putet quare nõ ꝓquisiuit. ⁊ hoc etiã allegat no per Bal. post
Pe. in. l. qđ fauore. in. vij. oppositione. C. de legi. facit ad predi
cta tex. in. l. j. versi. his quoqꝫ. C. de spon. ⁊ ĩ. l. si is a quo. §. fi. ff.
vt in pos. le. vbi si quis contraxit sciẽter cũ ꝑsona cuius cõdi-
tionẽ ⁊ qualitatẽ notã hꝫ: videt̃ cõtrahere secũ scđm illã condi
tionẽ ⁊ qualitatẽ quã ipse habebat ⁊ illã approbare. ¶ Si er
go vident̃ dicti protectores ⁊ officiales cõtraxisse cum comite
Christophoro ſm formaꝫ illius priuilegij sibi cõcessi, sequit̃ ꝙ
dicti ꝓtectores penes quos remanebit custodia ⁊ administra
tio dictorũ locorum ⁊ redituum, non debebant ſm formam ⁊
tenorẽ dicti priuilegij, ⁊ per cõsequẽs non poterant ꝯsignare
alicui ementi a comite Ludouico nõ existẽte tũc ĩ ciuitate Ia-
nue nec existẽte etatis annorũ. xxx. scđm ꝙ in dicto priuilegio
continet̃. ⁊ sic nõ potuerunt ꝯsignare dictis emptoribus q ac
quisiuerunt a quodã asserto nũcio seu procuratore dicti comi
tis Ludouici minoris. ¶ Potest ergo tũc dictus comes Lu-
douicus qui maior. xxx. annis. existẽs in ciuitate Ianue pete
re ꝙ dicti ꝓtectores seu officiales consignent dictos reditꝰ sibi
aut alteri cui voluerit: ⁊ prout ꝯsignari debent scđm formã di
cti priuilegij: quia nõ fuerunt liberati ꝓtectores, consignando
alteri quã cui si haberet. l. si vrbana. ver. ꝙ si vecturas. ff. de cõ
di. inde. l. si hominem. §. si nullo. ff. de sol. ¶ Et predicta fortifi-
cantur rõne, vt mihi videt̃, satis cõcludẽti: tũc siue dicamꝰ ꝙ
dictꝰ cõtractꝰ qui celebrat̃ circa imprestita mõtis dicat̃ ꝯtra
ctus mutui siue dicamꝰ ꝙ sit ꝯtractus emptiõis venditionis.
Nã alterum dictorum duoꝝ contractuum esse oportet, vt cõ-
cludunt magis communiter doctores tractantes illã vulgatã
10 questionem: † videlicet an percipere annuũ reditum ⁊ impre-
stitis que fuerũt venetijs seu ex pecunia mõtis florẽtie sit vsu-
ra: quã tractant docto. in. c. in ciuitate. de vsur. ⁊ Ioã. cal. in. c.
nauiganti. eo. ti. ⁊ Fede. de senis. in cõsilio. ccc. incipiente, que-
stio vertitur inter ciues super tali casu ⁊c. ⁊ per Bald. in. l. cun
ctos populos. in. vj. col. C. de summa tri. ⁊ ĩ. l. hac edictali. §. his
aliud. C. de secũ. nup. ⁊ per Bal. ⁊ Imo. plenius in. l. si maritꝰ
inquit. ff. sol. mat. ⁊ Barto. ⁊ Sali. in authen. ad hec. C. de vsu.
⁊ latissime per Pet. de anch. in sua disputatione incipiẽte, anti
quis ⁊ modernis temporibus viri catholici. ⁊ consil. xxx. inci.
dubitari solet a quibusdam ⁊c. ⁊ per Laurentiũ de rodulphis
in repe. c. ꝯsuluit. de vsur. in tertia parte maxime. in. v. ⁊ vlti. q.
¶ Siue ergo dicamus esse contractum mutui siue emptionis
⁊ venditionis, vtroqꝫ casu dicti protectores, seu cõmune qđ
ipsi representãt, obligatur ad genus illis qui ibi ponunt pecu-
nias super monte illo. Nam siue attendamus illud quod dat̃
ꝓtectoribꝰ. s. pecuniam ⁊ certum quod est genus: q: datũ est
ad numerum, prout in dubio presumitur. l. incendium. cũ ibi
notatis per Barto. C. si cert. pe. siue attendamus annuos redi
tus in pecunia consistẽtes ad quos obligantur dicti protecto
res: ⁊ etiam sine dubio illi annui reditus cõsistũt in genere. l.
ratione. §. incerte. ff. ad. l. falci. vnde dato ꝙ processerint prote-
ctores ad faciendam aliquam consignationem dictorum redi
tuum emptoribus predictis, que legitime minus emerũt ⁊ nõ
acquisiuerunt ab eo cui liceret alienare nõ possunt dicere pro-
tectores se esse liberatos vel non apud se habere illos annuos
reditus, qui spectabant ad comitem Ludouicum: quoniam vt
dixi, ille reditus qui debentur comiti Ludouico consistunt in
genere, non posset dici illud genus desijsse extare apud prote-
ctores ⁊ cõmune Ianue: licet aliquã consignationẽ fecisse alle

gent dictis emptoribus protectores sub noĩe comitis Ludo-
uici. vt probat̃ in. l. creditor. in prin. ff. de solu. ⁊ in. l. lectos. iun-
ctis duabus legibus sequentibus cum gl. de periculo rei ven-
11 dite. ¶ † Bene facit in ratione ibi decisio questionis formate
per Dy. ⁊ Bar. ⁊ alios in. d. l. creditor. in prin. ⁊ per Cy. in. l. cũ
lege. la prima. C. qđ metus causa. ⁊ per Bart. in. l. falsus. circa
fi. C. de for. ⁊ in. l. si te bonis. C. de iu. delibe. cum concor. allega
tis per doct. in dictis locis dum querit quod si expulsa est vna
pars de ciuitate, ⁊ illa pars que est in ciuitate exigit debitores
illorum extitiorum: an illi debitores liberentur: ⁊ inter cetera
dicũt ꝙ si erant illi debitores obligati ad genus: ⁊ tunc in du-
bio non sunt liberati, qui non soluerunt ei cui soluere debebãt:
⁊ adhuc tenẽtur ac si nihil soluissent: quia genus perire nõ po-
test per. d. l. creditor. ⁊. l. lectos. cum alijs supra allegatis. ¶ Si
qua ergo difficultas superest cõsistit solum in respondẽdo arg.
in contrarium inductis ad quorum solutionẽ deuenio. ¶ Nõ
ob. primũ arg. scilicet ꝙ comes Ludouicus renunciasse vide-
tur priuilegio suo, cõstituendo procuratorem ad vendendũ: q:
responderi potest pluribus modis. ¶ Et primo quia nõ appa
ret ꝙ eo tẽpore comes Ludouicus haberet scientiam ⁊ notitiã
aliquam dicti priuilegij, ⁊ in dubio presumitur illud ignorasse
ex quo fuit impetratum per aliũ. l. fi. ff. pro suo. l. qui in alterius.
12 ff. de reg. iur. † ergo nõ potest videri renunciasse priuilegio qđ
ignorabat competere sibi, maxime cũ de ipso priuilegio nulla
facta fuit mẽtio. l. si mater. ff. de inoffi. testa. l. legitimã. ff. de pe-
ti. here. l. cũ Aquiliana. ff. de transac. ¶ Secundo potest respõ
deri ꝙ illa cõstitutio procura. ciuitatis Parme, vbi facta fuit
constitutio procurationis, non potest fieri per minorem. xxv.
annis qui aliquem contractum vel aliquam obligationem fa-
cere non potest, sine autoritate curatoris: nec etiam de iure cõ
muni poterat mandatum de vendendo fieri sine mandoto cu-
ratoris, vt infra dicam: ergo dicta domina Andriola mater di
cti comitis Ludouici, que tanꝙ curatrix interposuit autoritatẽ
13 dicto actui † non erat solenniter constituta: quia non renuncia-
uit secundis nuptijs specialiter prout de iure requirit̃ quan-
do mater assumit tutelam vel curam: vt in auf. matri ⁊ auie. cũ
gl. C. quando mulier tut. offi. fungi potest. ⁊ ibi hoc sequuntur
doct. concludentes aliter non posse eam constitui tutricem vel
curatricem: vt no. Bar. in. l. si quis sub cõditione. ff. de testa. tu-
te. ¶ Nec iudex qui interposuit decretũ in dicto mãdato sup-
pleuit ex certa sciẽtia defectuꝫ curatricis: prout requirebatur
iuxta. l. bonorũ. C. qui admiti. ⁊ notant docto. in. l. si curatoreꝫ.
C. de in integ. restit. ⁊ not. signãter Bartol. in. l. prima. §. idem
pomponius. ff. quod falso tuto. auto. ¶ Non obstat secundum
argumentum. s. ꝙ comes Ludouicus non debet posse venire
14 cõtra factum suum: quia respondeo † ꝙ quis potest venire cõ-
tra actum a se gestum quando ille actus erat de se nulllus pro
pter fauorem ipsius qui venit cõtra: vt. l. j. ⁊ fere per totum. C.
de predijs mino. ⁊. l. iubemꝰ. §. sane. C. de sacrosan. eccles. capit.
si qs ꝑsby. de reb. eccle. nõ alie. ⁊ no. plene Guil. de cu. ⁊ Bar-
tol. in. l. post mortem. ff. de adop. ⁊ plene no. in. c. diuersis falla-
cijs. de cle. cõiug. ⁊ in capi. nosci. de elec. ¶ Sed ita est ꝙ dicta
concessio mandati a comite Ludouico minore. xxx. annis. de
vendendo dicta loca, non valuit resistentibus dictis decretis
dominorum Ianuentium, etiam quia non interuenit autori-
tas legitime curatricis: ergo potest comes Ludouicus cõtra-
uenire, aliter enim de vẽto seruiuissent dicti domini Ianuen-
ses comiti Christophoro ⁊ comiti Andree concedendo dicta
decreta ꝓhibentia dictos reditus posse alienari per descẽden-
tes dictorum comitum ante perfectam etatem annorum. xxx.
si diceremꝰ quod mandatũ de vendendo factum per comitem
Ludouicum valeret. ¶ Ad tertium argumẽtum. s. quantum
est legitima comitis Andree dicta prohibitio alienationis nõ
debet habere effectum. Respondeo quod satis mirãdum est
ꝙ pars aduersa in hoc faciat fundamentũ: quia satis fragile
est. Nam verum est ꝙ pater in testamento non potest impone-
re grauamen filio post mortem ipsius patris, quo ad legitimã
filij. ⁊ ita loquuntur iura allegata in contrarium. ¶ Sed nos
querimus in prohibitione alienationis imposita tempore ac-
15 quisitionis ipsorum bonorum. † vnde satis est ꝙ filius habeat
legitimã suam de bonis que habebat pater tempore mortis,
inspecto statu ⁊ qualitate in quo ⁊ in qua sunt bona tempore
mortis ipsius patris: vt. l. etiam. §. fin. ff. de bo. libe. l. cum queri-
tur. C. de inoffi. testa. vnde dato ꝙ illa prohibitio alienationis
esset onus: tamen q: bona fuerũt a principio acquisita cũ illa
qualitate ⁊ ꝓhibitione: satis est ꝙ filius habeat partem suam
cũ illa ꝓhibitione ⁊ qualitate aliter autem sequeretur qđ si pa-
ter totũ suum patrimonium distribueret in acquisitione bono
rum feudoꝝ. que non possunt alienari sine consensu domini, ꝙ
filius ꝯtrauenire posset: quatenus caperet legitima ꝙ deniso-

rium est. ¶ Preterea etiā dictū priuilegium ꝓhibitiuū aliena tionis fuit per ipsum comitē Andreā qui illud cōfirmari fecit: ergo per eū nec per eius heredes amplius impugnari possunt l. generaliter. §. sed iuramēto. cū vulg. C. de rebus credi. ¶ Nō ob. quartū argumētū. s. ꝙ nō fuit facta descriptio priuilegij tē pore quo predicti reditus fuerūt descripti in personā comitis Ludouici, ꝛ q᷑ protectores de dicto priuilegio nō fuerunt cer tiorati: q꞉ respōdeo primo ꝙ incumbebat officialibus dictarū comparat ꝛ dictum priuilegiū describere annuatim in libris ꝛ chartularijs ipsorū sicut a principio fuit descriptū: prout man datur eis per decretum ꝛ priuilegiū. ¶ Secūdo, respōdeo ꝙ tenebantur inuestigare dicti officiales de dicto ꝑuilegio comi tis Christophori ꝙ facile inuenire potuissent recurrendo ad originalē descriptionē dictorum locorum, iuxta quā erat pre scriptū priuilegiū. vnde fuerunt in culpa si nō inquisiuerūt id quod de facili inuenire potuerūt: vt no. gl. in. l. locus. in gl. fi. ff. de acqu. pos. ¶ Bene facit tex. in. d. l. si duo. in ver. scire potuit. ff. de acqui. here. ꝛ q᷑ ibi no. doct. maxime. d. Pau. de ca. cuius verba. s. retuli. ¶ Bene facit etiā ad hoc q᷑ habetur in. c. in

16 notuit. de ele. cū notatis ibi. † circa ea q̄ spectant ad officiū ali cuius, nō est probabilis ignorātia in facto alieno si potuit de illo facto inuestigare: sꝫ ita est q᷑ spectabat ad officiū dictorū officialiū annuatim describere in libris, chartularijs suis, ꝓut cōtinet̄ in dicto decreto: ergo nō excusant̄ propter allegationē ignorātie. ¶ Tertio, respōdeo ꝙ dato etiā ꝙ habuissent igno rantiā protectores ꝛ officiales de dictis priuilegijs: tñ nō seq̄ tur ꝙ propter hoc fuerint liberati, consignando alteri quā cui consignare debuerūt: tū q꞉ consignarūt ad instātiam eius qui nō est legitimus ꝓcurator: q꞉ in mādato sibi facto nō interue nit authoritas curatricis legitime constitute, vt dixi, que au thoritas curatoris etiā requirebat̄ tā ex forma statutoꝝ Par me, quam de iure cōmuni in alienādo seu in alienatione rerum immobiliū seu rerum que seruādo seruari possent. l. lex que tu tores. C. de admi. tu. ꝛ nota. in. l. si curatorem habēs. C. de in in teg. resti. mi. ꝛ tales annui reditus connumerātur inter immo bilia: vt in cle. exiui. in prin. in ver. cunctꝫ annui. de ver. signi. ꝛ no. in. l. iubemus. in prin. C. de sacrosan. eccles. ꝛ in auť. de non alie. §. hec nos. ergo cum glo. ¶ Tum etiā quia assignarunt ei cui propter dicta decreta non potuerunt de iure cōsignari: vn de de iure non liberant̄: vt est bonus textus in preallegata. l. si vrbana. ff. de cond. indebi. per quem textum dicit in proposito

17 Bart. † ꝙ si abbati[a] nō iuste electo ꝛ ingresso monasterium so luta est pensio a conductoribus, an liberantur cōductores sol uentes, distinguit: aut cōductores conduxerunt ab illo abba te intruso, ꝛ liberentur. aut nō conduxerunt ab illo sed a vero abbate postea soluerunt abbati intruso: ꝛ tunc non liberātur ꝛ tūc distinguitur illa lex. ergo cum iste cōtractus fuerit celebra tus cum comite Christophoro: ꝛ sic cum vero domino: nō libe rantur protectores soluendo dicto procuratori qui non erat le gitima persona, ꝛ qui procu. in illo tempore non habuit legiti mam personam. secus si in aliquo tempore sciētibus dictis ꝓ tectoribus, procurator habuisset legitimam personam ꝛ pote statem recipiēdi dictam consignationem ꝛ vendendi: ꝛ postea fuisset extincta potestas dicti procuratoris ignorātibus dictis protectoribus, liberarentur dicti protectores soluentes vel cō signantes ei cuius potestatem reuocatam esse ignorauerūt. ꝛ ita loquit̄ tex. in. l. qui in prouincia. ff. si cer. pet. ꝛ in. l. cū quis. §. primo. ff. de solu. hanc vltimam solutionē tñ non pono ex toto pro constanti propter vnum quod voluit Barto. in. d. l. si vrba na. dum dicit ꝙ si cōductores cōduxerūt a vero abbate ꝛ sol uerunt abbati intruso ꝛ non legitime ingresso: tamen si soluen tes habebant iustam causam credendi eum esse verum abba tem: vt q꞉ habebat cōfirmationem superioris que forte de iure non tenebat, liberarētur per. l. cum fundus. §. cum seruum tuū imprudens. ff. si cer. peta. quod non approbat Fulgo. in. d. l. si vrbana. in debitore obligato ad genus. prout in proposito no stro: q꞉ etiam casus fortuitus nō liberat debitorem generis. d. l. incendium, cum si. in proposito videtur hoc velle Bald. in. l. falsus. C. de fur. circa pe. col. vel antepe. in verbo vlterius quero. ꝛ quod sequitur ꝛc. quinimo tutior videtur prima ꝛ secūda so lutio. s. dicta que non incidunt in istud dubium. ¶ Non obst. quintum arg. q᷑ in dictis priuilegijs non dicatur ꝙ protecto res tenerentur: quia responsio patet ex supradictis: quoniam protectores concedendo dicta bona ꝛ reditus comitti Christo phoro cui sciebant esse concessum priuilegium, ꝙ alia loca seu per ipsum acquirenda non possent postea sibi assignari: nisi si bi aut heredibus aut successoribus suis existentibus in ciuita te Janue ꝛ habentibus etatem annorum. xxx. videtur cū illa conditione ꝛ qualitate secum contraxisse ꝛ alteri persone resti tuere, non dicūtur liberati a sua obligatione consistente in ge

a ¶ Abbati. j. li. v. cons. cxx. co. ij.

nere: vt. s. plene probaui. ¶ Non obstat sextum argumentū. s. q᷑ dicta iura loca fuerunt alienata ob causam dotium consu mendarum sororibus dicti comitis Ludouici: propter quam causam possunt alienari: q꞉ respōdeo primo quod etiam ex for ma dicti decreti erat prohibita trāslatio ꝛ alienatio dictorum

18 bonorū pro causa dotium. ¶ Secūdo respōdeo † ꝙ, licet bona que ex dispositione vltime voluntatis sunt prohibita alienari, possunt alienari pro causa dotis: vt auť. res que. C. cōmunia de le. tñ sec⁹ est in rebus que sunt prohibite alienari ex disposi tione inter viuos: vt probat gl. no. l. nulla. quā ibi ad hoc pon derat Bal. i fi. C. de iur. do. ꝛ no. Bal. in. c. j. §. donare. inti. qua liter olim feu. po. alie. sed dicta bona erāt prohibita alienari ex dispositiōe facta inter viuos, nedū ex vltima volūtate: ergo ꝛc. ¶ Non obstat ꝙ debent posse excusari dicti protectores si pa ruerint decreto iudicis, qui interposuit suā authoritatē man dato facto per comitem de vēdendo, q꞉ responsio ptꝫ ex supra dictis: ꝛ maxime q꞉ in dicto mādato in quo erat interpositum decretū iudicis Parmensis, non erat mentio de prohibitione alienatiōis: de quo in dicto priuilegio. vnde decretum iudicis appositum in mandato comitis Ludouici non potuit extendi ad dictam prohibitionem alienationis, de qua non cognoue rat. l. si ex testamento. in fi. ꝛ. l. mater. §. eadem. ff. de excep. rei iud. ¶ Non ob. aliud argumentum dū dicit ꝙ excusari debue runt protectores si paruerint mandato vicarij seu superioris q̄ mādauit dictā venditionem ꝛ translationem fieri posse: ꝛ ita etiam retulerunt sapientes ꝛ aduocati comparat. q꞉ respōdeo primo ꝛ eodē modo, quo proxime dixi, ꝙ dictus vicarius ꝛ sa pientes non habuerunt notitiam priuilegiorum ꝛ prohibitio nū alienationis predicte de qua debuerunt protectores offi ciales comparatarum inuestigare: ꝛ eadem de facili inuenire potuerunt: vt superius declaraui. vnde non sunt excusati. nec mandatum vicarij trahitur ad ea que sibi incognita fuerunt: vt ego dixi. ¶ Secundo respondeo per ea que tradit Bald. in l. falsus. C. de fur. in pen. vel antepe. col. in versi. vlterius quero

19 ꝛc. vbi post Nicolaum de matha. † querit si debitor per senten tiam iudicis est coactus soluere falso procuratori, an liberet̄. ꝛ concludit ꝙ si ille procurator falsus nunꝙ̄ habuit mandatum q᷑ nō liberatur debitor per. l. qui hominem. §. si nullo. de solu. ꝛ. l. si quis possessor. §. fi. ff. de peti. here. q꞉ cum dño nullū nego tium gestum est vt in preallega. l. si vrbana. Si autem manda tum habuit obscurum, ꝛ ratione obscuritatis iudex interpre tationem fecit ampliatiuam cū forte facere debuisset arctati uam, ꝛ sic pronunciauit procuratorem esse idoneum ad recipiē dam solutionem cū non esset: ꝛ tunc liberatus est debitor solnē do: quia error processit a domino in cui⁹ potestate fuit clare ꝛ aperte loqui. l. veteribus. ff. de pac. ꝛ idem dicit in quocūqꝫ alio dubio iuris vel facti quod oritur culpa constituentis: quia cul pa sua non debet esse alterius pena, fm Nico. de mat. ꝛ Bal. ibi. secus si habuisset mādatum ꝛ illud fuisset legitime reuoca tum ꝛ notificatum per reuocatum: nam tūc liberatur debitor: q꞉ nō dꝫ creditori nocere iniuria facta debitori. ar. ff. de euict. l. si per imprudētiam. ꝛ. l. exceptionem. ff. de fideic. nisi culpa cre ditoris intercessisset. sed vbi nō intercessit culpa nec creditoris nec debitoris: tūc debitor nō liberabitur: q꞉ in debitorem prin cipaliter infertur iniuria secundum Nic. de math. ꝛ Bal. in. d. l. falsus. ad hoc allegatur. l. si stichum. §. fi. ff. de sol. ꝛ. l. soluēdo. ff. de nego. gest. ¶ Sed ita est q᷑ absqꝫ aliqua culpa dicti mi noris mandatū factū procuratori de vendendo erat inefficax. que inefficacia mādati procedebat: maxime a dicto priuilegio prohibēte alienationem, de quo priuilegio minor habebat seu habere presumebatur ignorantiam: vt. s. probaui: ergo ille de clarationes vicarij Parme ꝛ sapientium nō debēt obesse cre ditori. s. comiti sed illis qui soluerunt seu dictos reditus consi gnauerunt procuratori non idoneo vel alteri ad eius instan

20 tiam. ¶ † Pro hoc bene facit id q᷑ no. Bart. in. l. licet. in vlti. col. C. de procu. ꝛ etiā ibi Cy. ꝛ alij, ꝛ Inn. in. c. super literis. de rescrip. ꝛ Joan. and. in. c. j. de procu. ꝛ Spec. in ti. de syndico, in verbo, quid si iudex. vbi dicunt ꝙ si quis comparuit in iudi cio tāꝙ̄ procurator Titij cōtra Seium, ꝛ Titius opponat ꝙ ille non habet legitimum mandatum, ꝛ iudex inter procurato rem ꝛ Seium pronunciat illū procuratorem habere legitimū mandatum a Titio, ꝙ illa pronunciatio iudicis non nocebit Titio, in alio postꝙ̄ ipse nō fuit presens in alio iudicio. ar. l. cū non iusto. ff. de coll. detegenda. ꝛ sic poterat postea Titius cō tra Seiū allegare ꝙ ille nō habebat legitimū mandatū ab ipo Titio. ¶ Et ita est i ꝓposito: q꞉ ille declaratiōs facte absente comitte Ludouico, nō habēt sibi obesse, si milies ostēdatur il lū Michaelē habuisse legitimā personam ad vendendū dicta bona. ¶ Nec obst. quod fuerit in dictis allegationibus serua tus ille ordo q̄ erat solitus seruari in similibus: q꞉ rūdet̄ quod ille ordo

ille ordo consuetus, de quo fit fides, nō fuit seruatus circa alienationem laicorum ꝛ redituū, quibus cōcessa essent talia, priuilegia, cū phibitionibus alienādi, qualia erāt cōcessa in pposito nostro: ꝛ sic ex diuersis nō recta fit illatio. l. inter stipulātem. §. stichū. ver. sed hec dissimilia. ff. de verb. obli. ꝛ. l. fina. ff. de calumnia. postremo. ¶ Non ob. qđ primo debeat agi per comitē ɔtra curatricē ꝛ fideiussorem eius, anteq̄ agatur cōtra dictos officiales seu protectores iuxta. l. j. ꝛ. ij. ff. de magi. conue. qꝛ rñdeo q̄ si comes Ludouicus vellet agere ɔtra iudicē q dedisset illā curatricē, ꝛ qui accepisset illū fideiussorē: tūc verū est quod non posset agere contra iudicem qui dedisset illam curatricem ꝛ qui recepisset illum fideiussorem nisi in subsidium: ꝛ ita lo-
21 quuntur contraria. † Sed quoties volo agere contra eum qui mihi tenebatur ex cōtractu quē secum celebraui: vt si id quod mihi debebat in genere, alteri soluit, nihil obstat, quin ego possim agere cōtra talē mihi obligatū, etiā si noluī agere cōtra tutorem vel curatorem: vt probatur in. l. j. per totum titu. C. si tutor vel curator inter vbi etiā remediū ordinarium pendente restitutione in integrum per minorem contra alium non tollit: q̄uis minor possit agere cōtra tutorem ex eodem facto: vt. l. fi. C. si tu. vel cur. q̄uis remedium restitutionis in integrum consueuit esse subsidiarium. l. i causę. la. ij. ff. de mino. ¶ Preterea fortasse etiam curatrix ignorabat ꝛ ignorare psumebat dicta priuilegia, quam ignorantiam allegare non possunt dicti officiales, vt probaui. Et sic ea ratione contra ipsam curatricē agi non posset. ex quibus cōcluditur dictos protectores nō esse liberatos a dicto comite. ꝛ esse respondendum ꝛ prouidēdū de suis reditibus per dictos protectores ꝛ officiales. Et quia, vt audio tales domini iudicantes plurimum adherent veritati ꝛ equitati in iudicando, hoc tanto magis facere debent: quia aliter incideremus in absurdū: videlicet q̄ dominus comes Christophorus sub fide dominorum Ianuensium priuilegia cōcedētium, voluit tute prouidere sibi ꝛ successoribus suis remaneret sub tali fide delusus ꝛ deceptus ipse ꝛ eius descēdētes qui circa hoc in aliquo nō peccauit comes Christophorus, comes Ludouic⁹ qui in minori etate constitutus nullā habens scientiam de dictis priuilegijs mādatū illud fecit, ꝛ quod deterius est pecunie, in vtilitatem conuerse minorum, non reperiuntur. equissimum est igitur quod protectores ꝛ officiales prouideāt dicto comiti de suis reditibus qui pro obseruantia fidei sue cōmunitatis ꝛ priuilegiorum habere notitiam tenebantur: quia spectabat ad eorum officium annuatim in libris suis describere prout descriptū fuit a principio: ꝛ vt ne argui possit minor in aliquo, suadeo vt offerat separatim cedere dominis protectoribus omnia iura sibi cōpetentia contra dictam curatricē ꝛ eius fideiussorem ꝛ dictum procuratorem.

Epitome.

1 Testamentum solenne reuocatur per simplicē declarationem factam coram testibus ab habente liberos. h. d.

Consilium. CIIII.

Paucis vtar quoniā satis abunde per famosissimos dominos supra consulentes discussus extitit passus. ¶ 1 † An primū testamentum in quo Petronius vniuersalis heres fuit institutus ꝛ filiabus testatoris relictum certum quid pro dotibus iure institutionis sit sublatum, per sequentem vltimam voluntatem factam coram septem testibus, in quo omne aliud testamētū precedēs reuocauit, omni meliori modo via iure ꝛ forma quibus posset volens pro intestato haberi quo tempore extabant ꝛ extant filie testatoris. ¶ Et hanc questionē videtur indecisam reliquisse Bar. in lecturis modernis in. l. si ita. §. regula. in fi. ff. de libe. ꝛ posth. sed post eam clare decidit in. l. si iure. de leg. iij. qđ aūt testator corā septem testibus dicit volo pmū testamentū nō valere: qꝛ volo decedere intestatus. ꝛ tunc videtur instituere venientes ab intestato quorū aditione ademptio ɔfirmatur. l. si qs heres instituat sit legitimus. ff. de here. insti. ꝛ iste est casus noster. s3 si simpliciter dixisset volo primū testm̄ nō valere. tunc nō esset reuocatū primum nisi cursu. x. annoꝝ. l. sancimus. C. de testa. insti. qbus modis testa. infir. §. pe. ꝛ cū hac opi. cōcordat Pet. de anc. ꝛ Io. de imo. in. c. cū esses. de testamē. ꝛ Bar. in. l. sancimus. C. de testamē. ꝛ Raph. cu. in repetitione sua. l. si filius q in potestate. in. xxvi. col. ff. de lib. ꝛ post. ꝛ probat in. l. j. §. si heres. fm vnā lect. gl. ff. si tabu. testamē. nulle extabūt. ꝛ idē voluit Io. de imo. in. c. cū esses. de testamētis. ¶ Et idē voluit Ioānes de Imo. in pallegata. l. si ita. §. regu-
2 la. † vbi dicit plus, videlicet, qđ si testator dixisset a volo simpliciter primū testamentum non valere. dato quod nō dixisset se velle decedere intestatum: tamen primum erit sublatum: qꝛ dicendo volo primum testamentū non valere, in consequētiam tacite dicit se velle intestatum decedere, ꝛ sic videtur vocare venientes ab intestato. l. conficiuntur. in princip. ꝛ in. l. si quis cum nullum. ff. de iure codicillo. ꝛ dicit hoc tenere dominū Hono. de perusio. i. l. hac cōsultissima. si quis. C. de testa. ꝛ respondet ad. l. militis codicillis. §. veteranus. ff. de testamen. mili. ꝛ ad dictam. l. sancimus. ꝛ ibi nō interuenit solennis numerus septē testiū. ita respondet ad. l. sed si in conditione. §. fina. ff. de here-
3 di. insti. † vbi hr̄ditas ꝛ libertas fuit data seruo heredi vniuersaliter instituto, non potest in codicillis adimi libertas: quia non posset illa ademptio confirmari per aditionem hereditatis: quia seruus cui adempta esset libertas nō posset adire hereditatem: ergo ita videbatur in proposito quod ex quo nullus erat hic in postrema voluntate institutus, cuius aditione posset confirmari ademptio libertatis propter regulam positam in. d. l. si ita. §. regula. vbi traditur regula quod si seruo data est hereditas ꝛ libertas: nō potest vnum adimi sine alio vel in. d. l. sed si in cōditione in codicillis coram quinq3 testibus feminis voluit facere illā ademptionē: ex quo sequebatur ademptio hereditatis. q̄ quidē fieri non potest: quia in codicillis hereditas adimi non potest. l. ij. C. de codil. secus quando coram solenni numero testium fit ademptio hereditatis: qꝛ tacite videtur inuitari venientes ab intestato ad hereditatē. Ergo d3 tolli primum testamentum, sicut quando expresse dixisset, velle decedere intestatum per no. per Bar. in preallega. l. si iure. ꝛ dixi. s. secundo principaliter fundatur intētio filiarum. ¶ Ex his que no. Bar. in prealle. §. veteranus. vbi inquit q̄ si in primo testamento fuerunt instituti non venientes abintestato, ꝛ postea testator corā quinq3 testib⁹ dixit velle irritū primuz testamētū. ꝛ sic velle abitestato decedere tolleret primū testamētū: qꝛ sufficit inter ipsos succedentes abintestato quodcunq3 volūtatis indiciū per. d. l. hac cōsultissima. §. si quis. ꝛ. l. §. ff. de iniusto test. ꝛ sic vult q̄ tex. i. §. veteranus. pcedat qñ veniētes abintestato erāt instituti in primo testamēto ꝛ nō erāt scripti venientes abintestato, non poterit tex. in. §. veteranus. p. d. l.
4 hac consul. §. si quis. ¶ † Tertio principaliter confirmat dicta conclusio: qꝛ inter liberos sufficit quocūq3 modo cōstet de volūtate testantis, reiectis oibus solennitatibus a iure ciuili inductis, ꝛ qđ interuenerint solēnitates que sunt de iure diuino vel gentiū, quo iure cautū est q̄ in ore duorū vel trium stat ꝛc. hec pbantur in. l. hac consul. §. ex imperfecto, ꝛ ibi not. Bart. ꝛ alij in. l. fi. C. fami. ercis. ꝛ p not. i. l. fi. ad fi. C. de codicillis. vnde tūc succedit id qđ decidi. in pposito Bal. in repe. l. j. in vlt. col.
5 C. de sac. sanc. eccle. † vbi querit quid si testator reuocat institutionem ad pias causas dicendo reuoco: non tñ alium heredes facit: an valeat reuocatio: ꝛ dicit q̄ sic inspecto iure diuino quo solū attendit intētio testatoris. ergo cū esset inter liberos attēdi debeat idē qđ iure diuino ꝛ iure gentiū introductū fuit. Sequitur q̄ per vltimā dispositionē intelligitur esse reuocatū pcedēs testm̄. ꝛ hoc etiā tenuit Pau. de ca. i. d. auf. inter liberos. preallega. ¶ Hoc postremo iuuat ex dispositione municipalis censure sub rubrica de testamentis ꝛ vltimis volūtatibus. vbi hoc videt expressum. ¶ Ex quib⁹ pt3 nō obstare si diceretur q̄ Ful. i. d. l. sancimus. videat tenere q̄ per illa verba, nolo primū testamentū valere. Sed volo decedere intestatus nō inducit reuocatio prioris testamēti: per. d. §. veteran⁹. alleg. tñ p opi. Bar. text. in. d. l. j. §. si heres. ff. si tab. testa. nulle exta. nō rñdet Pau. de ca. i. d. l. sancimus. ꝛ in. l. heredes palā. §. si qđ. ff. de testa. videtur tñ recordare cum opi. Ful. per. d. l. sancimus. ꝛ p. §. veteranus, qꝛ dico q̄ ex premissis multiplex patet responsio. primo eīn nō ob. §. veteranus. ff. de testa. mil. qꝛ fm intellectum Bar. ibi procedit quando essent instituti in eo venientes abintestato aliter nō per. d. §. si qs. ¶ Secūdo, pcedit ille text. qñ nō interuenissent solēnitates numeri septē testiū: vt ibi patet ꝛ declarat Ioan. de imo. in. d. §. regula. ergo non pcedit ille text. vbi extarent liberi qui viderentur vocati ex vltima dispositione testatoris per. §. ex imperfecto. ꝛ dixi in tertio principali fundamēto: ꝛ iste due respōsiones adaptantur etia3 ad. l. sancimus. ad quam. ¶ Tertio modo respondet Bal. in preal le. l. si viri. §. q̄ ibi dicit primū testamentū non autem subiungit se velle intestatū decedere, per iura superius alleg. ¶ Nec huic respōsioni obstat respōsio Fulg. in. d. l. sancimus. dicētis q̄ expressio eorū que tacite insunt nihil operatur. l. iij. de leg. j. l. non recto. C. de fideius. sed si dixit se nolle primū testamētu3 valere inest tacite quod vult ab intestato decedere: qꝛ respōdeo q̄ nō

¶ Dixisset corā septē testib⁹: tūc enim aliud d iure non requirit. ꝛ sequit Guid. pap. decisi. delphi. cc. Anto. rub. qs. xl. ꝛ verum puto indistincte licet nō fiat fauore liberorū. ꝛ vt seq. alex. j. lib. iij. cōs. xxx. co. ij. licet Alex. in. d. §. regula. ꝛ in. d. l. sancimus. ꝛ vtrobiq3 Ia. ꝛ alij crebri⁹ sequant bar.

sequitur, testator noluit primum testamētū valere: ergo voluit veniētes ab intestato succedere: vt probatur ꝑ no. ꝑ gl. ⁊ doct. in. l. proxime. in gl. ij. ff. de his que in testa. delē. ⁊ in. l. in nostrā. in gl. in versi. nō valere. C. de testa. vel pōt etiam respōdere ſm Jo. de imo. in. d. §. regula. cuius verba superius retuli. ¶ Nec insisto an istā scd̄a volūtas sit itestati: postꝙ oīno ꝑducit effectum reuocationis primi testamēti. d. §. veteranus. Igitur talis disputatio non est necessaria. l. gallus. §. si eius. ff. de liber. ⁊ posthu. ⁊ l. ꝙ si dubitet. ff. de acquir. here.

Summarium.

1 ☞ Protocollo statur, si est differētia inter instrumentum datum parti, ⁊ protocollum.
2 Protocollū quomodo discernit̄ ab instrumēto inde sumpto.
3 Scripture pleniori quomodo statur.
4 Notarij error probatur per ipsum cum vno teste.
7 Notarius rogatus presumitur de clausulis consuetis.

Consilium. CV.

In causa correctionis erroris mota pro parte Fantutij de fantutijs rōnibus quibus in processu apparet: vt vestris reuerentijs morē geram, scribā quam magis compendiose. † Et primum quidem principale fundamentum erroris constat: q2 cū sit differentia inter scripturam authēticā datā a notario parti: ⁊ scripturā originalem i. matricē que remāsit apud notariū ex discordātia stari debet originali [a] seu matrici. ¶ Et per ipsaz dicitur ꝓbari errorem fuisse commissum in authenticādo scripturam seu instrumētum datum parti: vt legitur ⁊ notatur in authenti. de tabellio. §. illud. ⁊ l. si quis ex argētarijs. §. pretor. ⁊ in hoc notat Barto. ⁊ alij. ff. de eden. notat Specu. in tit. de libel. concep. §. restat. in prin. ⁊ per Barto. in. l. si librarius. ff. de reg. iur. ⁊ in. l. sempronius proculo. ff. de lega. ij. ⁊ Bart. consil. ccviij. inci. ex facto proposito. Bal. in. l. nec exemplum. C. ad. l. corne. de fal. ⁊ in. l. imperator. ff. de sta. ho. ⁊ Ant. de bu. in. c. ex literis. de fide instrumē. ¶ Sed ita est ꝙ in scriptura originali ⁊ matrice vltimo loco producta apparet renunciationē beneficij de fideiusso ⁊ beneficij de duobꝰ reis, que quidem renūciationes non reperiūtur in dato per notarium parti: ergo dicitur esse probatū de errore ⁊ per cōsequens corrigēdus est, secūdū quod dispositū est in statuto intentato ⁊ etiā est de iure communi. ¶ Nec huic primo fundamēto obstat, si diceretur ꝙ nō apparet ista nota notarij vltimo loco producta: cum dictis renunciationibꝰ sit prima originalis ⁊ matrix: attento quod reperitur esse in actis quedam alia nota ⁊ ratio eiusdem contractus ⁊ instrumenti que concordat cū authentico dato parti: ⁊ sic cū due sint note nec appareat que sit magis originalis non videtur standū vni magis ꝙ̄ alteri: arg. l. duo sunt Titij. ff. de testa. tute. l. si fuerit. ff. de rebus du. in princi. l. statuliberum. §. si inter. ff. de leg. ij. l. scripture. C. de fide instr. † q2 respōdeo quod imo apparet quod no. vltimo loco producta est matrix et prima originalis. patet: quia in ea sunt imbreuiature ⁊ in ea summatim ⁊ breuiꝰ est descriptus effectus ꝯtractus: alia vero est extēsa ⁊ lōga i oibꝰ per oīa: prout est authēticū: ⁊ per ꝯsequēs ille que est imbreuiata dicitur esse matrix ⁊ magis originalis: vt no. Bal. de fide instru. in rubri. xj. col. C. de testa. ⁊ in. l. testamēta oīa. eo. tit. facit quod no. Jo. de Imo. in. d. l. Sēpronius proculo. ⁊ in. l. cum queritur. in fi. ff. de lega. ij. ¶ Preterea qd̄ illa sit matrix ⁊ originalis scriptura, attestatur ipsemet notarius de ipsa rogatus, ⁊ q ipsam rescripsit. Nā in istis dari dz dicto notario. l. si quis decurio. ⁊ ibi Bar. in. l. ij. §. si quis neget. ff. quemadmo. testa. ape. Nam in his que spectant ad officium tabellionis statur dicto suo, si dicit se recordari: vt no. Bar. in d. l. si librarius. sed ad officium tabellionis pertinet custodire penes se primam originalem scripturam cōtractus, seu matricem: vt in. d. auf. de tabel. §. pe. ⁊ no. Bar. in. d. l. si quis ex argētarijs. §. pretor. in fi. de eden. ⁊ in. d. l. si librarius. cum simi. ergo debet credi notario asserenti se seruasse ipsam matricem, ⁊ originalem scripturam dicti contractus. ¶ Nec etiam predictis ob. si diceretur ꝙ significat ser Signorinus in quadam scriptura scripta per eum die. xxvij. aprilis. videtur declarando suum libellum asserere ꝙ error fuit commissus per notarium etiam in prima matrice: asserens in ea fuisse omissas renunciationes, de quibus in libello: ⁊ per cōsequens videtur ꝙ modo ꝑducit̄ tanꝙ̄ matrix, ⁊ originalis in qua sint dicte renūciationes, nō dz intelligi ꝙ ista no. vltimo loco producta sit nota illiꝰ instrumēti ⁊ cōtractus, de quo fit mētio in libello. Sz debet intelligi ꝙ sit nota alteriꝰ ꝯtractus vel instrumēti: nisi esset capitulatū ⁊ ꝓbatum ꝙ ille ꝯtractus ꝓmissionis dotis semel tm̄ inter illos contrahentes fuit celebratus, ⁊ nō pluries ⁊c. ꝑ no. ꝑ Ja. de but. Bar. ⁊ Bal. in. l. ij. C. de erore aduoca. Bar. ⁊ alios in l. ij. de bo. pos. ſm tab. ⁊ in. l. j. vel. ij. §. si quis neget. ad fi. queā. test. ape. i. l. heres palam. in prin. ff. de testa. per. c. cū Joā. de fi. instr. ⁊ in. l. j. C. si vnus ex pluribꝰ appel. ¶ Istud est in quo pars aduersa videtur facere potissimum fundamentum. Sed hoc in veritate nullo modo obstat, ⁊ pluribꝰ modis rn̄deo, qd̄ si bene legatur scriptura comparationis Signorini producta dicta die. xxvij. Aprilis, non fundat intentionē partis aduerse: modo quo pars aduersa dicit. Nam in dicta comparatione in scriptura, dicit ꝙ i prima matrice seu orginali notarij apparet ꝙ dictus notarius rogatus de ꝑdicto ꝯctu scripsit cum renunciationibus beneficiorū de duobus reis ⁊ fideiussoribus, prout in intētione Signorini cōtinetur, ista. s. in effectu verba scripture: cum ergo in nota extēsa producta in actis nō sit illa clausula cum renunciatione beneficiorū ⁊c. sequitur ꝙ Signorinus in dicta cōparitione nō sensit de illa scriptura extensa: verum q2 illa clausula cum renūciatione beneficioꝝ bene reperitur in imbreuiatura, ⁊ no. in vlti. loco ꝑducta: ergo verba dicte cōparitionis ser Signorini debent referti ad illam imbreuiaturam, ⁊ intētio ac virtus dicte cōparitionis erit quod debeat corrigi instrumētum authēticum ſm formā contentā in libello, ⁊ ponant̄ extēse renūciationes beneficij nouarū cōstitutionum de duobus reis debendi, ⁊ de fideiussoribus epistole diui Adriani: que renūciationes nō reperiuntur ita late ⁊ abūde in vltima nota vltimo loco producta loco matricis originalis q2 in eo non fit mētio epistole diui Adriani, ⁊ nouarum constitutionum: ⁊ isto modo apparet ꝙ cōparitio ser Signo. que loquitur, de vero originali, non inducit istam notam vltimo loco productam esse aliam notā alteriꝰ cōtractus presertim cū debeāt intelligi ⁊ interpretari verba dicte cōparitionis, prout est fauorabiliꝰ ipsi Signo. causa producenti. l. si quis intentione ambigua. ⁊ ibi declarant doc. ff. de iudi. not. doc. in. c. ij. de or. cog. ⁊ in. c. examinata. de iudi. ¶ Scd̄o rn̄deo qd̄ no. ser Jac. cuius dicto in similibus standū est: vt in principio ꝓbaui attestatur cū iuramēto suo, ꝙ ista est nota illius ꝯtractus ⁊ instrumēti de quo fit mētio in libello Signorini: ⁊ sic pōt dici qd̄ non sit nota alterius ꝯtractꝰ. ¶ Tertio rn̄deo ꝙ ex idētitate diei aut loci, aut presentia eorūdē testiū apparet ꝙ ista no. vltimo loco ꝑducta est de eodem cōtrcatu, de quo loquitur instrumētum authenticū datū parti: ⁊ de illis loquit̄ alia nota extēsa: q2 idē dies, idē locꝰ ijdē testes sunt descripti in instrumēto authētico, ⁊ in nota abbreuiata, ⁊ in nota extensa. ergo ꝙ̄uis tūc aliqua esset varietas inter vnā notā ⁊ aliā: tn̄ idē intelligeret̄ esse cōtractus. ꝙ̄uis aliter nō esset probatū qd̄ semel tm̄ factꝰ fuerit ille cōtractus. ita expresse voluit Abb. sicu. de fi. instr. c. cuz Jo. circa. ij. col. in ver. no. ꝙ vbi testes viderūt ⁊c. vbi vult ꝙ allegata in ꝯtrariū procedēt qn̄ nō apparet de eodem die. ⁊ idez est de mēte Jo. de imo. i. l. plane. la. j. post prin. ff. de leg. j. in ꝟ. quid aūt qn̄ apparet ⁊c. ¶ Quarto rn̄deo ꝙ etiaz dato ꝙ ista cōparitio ser Signorini voluit affirmare qd̄ in prima matrice non essent dicte renūciationes beneficiorū de duobꝰ reis ⁊ fideius. Non tamen habuit respectum ad illā notam vltimo loco ꝑductā, que vera est prima originalis: ⁊ de illa nō poterat sentire. q2 de ea nō habebat tūc notitiā: sed ex postfacto deuenit ad eiꝰ notitiā. Quinimo illā produxit: ⁊ postea cū iuramēto qd̄ nouiter ad eius notitiā deuenerat: qd̄ quidē iuramētum ad hoc est sufficiēs probatio. c. pastoralis. de excep. c. presentiū. ⁊ ibi glo. de testi. c. si vero. de sen. excō. ⁊ ibi glo. no. in. c. vt circa. de elec. in. vj. ⁊ in. l. si cui. §. ijsdemqz. ff. de accu. cū similibus. sed ista scriptio ⁊ equalitas non erat in casu iuriū. alle. in ꝯtrariū. ⁊ ista est veritas sicut Deꝰ, ꝙ oēs note sunt de vno ⁊ eodē cōtractu: ⁊ etiā ex inspectione earum apparet: vt dixi. s. ⁊ magis nociuū esset ad illam summam duplicatā. Preterea vltra hoc est aliter ꝓbatuz de errore: vt. j. dicetur. ¶ Secūdo principali fundamento moueor ad ostēdendum probatum esse de errore per id qd̄ dicit Bal. in. d. l. imperator, circa. viij. col. ff. de sta. ho. in ꝟbo, sed nunqd vnū instrumentū ⁊c. † vbi querit an per vnum instrumentū probetur error alterius si sunt scripta manu eiusdem. ⁊ concludit qd̄ si vnū cōtinet plus quā aliud ⁊ illud plus potest probari ⁊ reduci ad minꝰ: vt in summis: ⁊ valet in minori summa. arg. l. diē proferre. §. si plures. ff. de arbi. aut non potest reduci, vt q2 scriptura est plenior ꝙ̄ altera: vt q2 cōtinet plura capitula, ⁊ tunc pleniori scripture stabo: vt arg. l. si ita scriptū fuerit Titius imo seius. ff. de here. inst. ff. l. si quis ex aegentarijs. §. si initium. ff. de eden. ¶ Sed ita est quod not. imbreuiata

[a] ¶ Originali. j. li. vij. cōs. clxxv. bal. consi. xj. lib. ij. cōs. ccccix. li. iij. Pau. cōs. ccclxxj. in fi. j. col. lib. j. ꝯsi. ccccxx. lib. §. roma. cōsil. clxxxvij. cepol. cau. ciui. ꝯsi. xxiij. Cor. consi. xxviij. col. 1. lib. ii. Jas. ꝯs. lxij. col. i. li. j. Bertran. consi. xxxix. data varietate cōsi. cccxxl. si iter ꝓtocollum. libr. iij.

imbreuiata vltimo loco producta continet plura capitula in substātia, ꝙ cōtineat alia no. patet qꝛ nota imbreuiata continet renūciationē beneficiorū de duobus reis ꝛ fideiussoribus, que non cōtinetur in alia nota: ergo illi habēti plura capitula standū. ¶ Nec ob. si diceret prout dicebat pars aduersa: quia istud dictū Bald. in .l. imperator. facit pro parte aduersa: qꝛ si nō sit renunciatū beneficio de duobus reis, videbatur importare no. primo ꝓducta, nō poterit quilibet eorū cōueniri nisi pro dimidia si opponerent exceptionē diuisionis: vt habet in aut. hoc ita. C. de duo. reis. sed si attendamus notā in vltimo loco ꝓductā, ꝑ quā sit renūciatū beneficio de duob⁹ reis, ꝛ beneficio diuisionis: poterit cū effectu cōueniri quilibet in tota summa: ergo statur illi scripture que cōtinet minus: qꝛ rūdeo primo qꝺ Bal. ꝛ iura allegata per eū loquuntur qñ obligatio erat in vno instrō scripto per notas importātes obligationē maioris summe: sed in casu nostro in vtroqꝫ instrō inspectis verbis scripture quilibet reorū est obligatus insolidū: ꝛ dato qꝺ qñ est renūciatū beneficio de duobus reis seu beneficio diuisionis possit vnus ex correis cōuentus insolidum opponere exceptionē beneficij diuisionis: vt non exigatur in totū, sed pro rata: qꝛ verū est qꝺ qñ correus est soluēdo, vt in .d. aut. hoc ita. tamē hoc nō est scriptū in instrō, sed ex verbis instrumenti, ꝛ ex dispositione iuris cōis. ¶ Scđo rūdeo qꝺ in casu nostro illud .s. qꝺ in vna nota contineat maior summa ꝙ in alia, procedit ex pluralitate capitulorū, scꝫ ex renūciatione beneficij diuisionis seu beneficij de duob⁹ reis: qꝺ capitulū est plus in nota vltimo producta ꝙ in nota primo producta. vnde qñ vnū instrm̄ cōtinet plus quā aliud ex pluralitate capitulorū: tunc vult Bald. in .d. l. imperator. qꝺ stetur instrō continenti plura capitula. ¶ Tertio rūdeo qꝺ dato qꝺ respectu clausule renunciationis beneficij de duobus reis dicte nocte possunt reduci ad minus: vt dicit pars aduersa: tñ respectu alteri⁹ capituli continētis renuntiationē beneficij de fideiussoribus qꝺ non reperitur nisi in nota vltimo producta, non potest dici quod reducant in hoc dicte note ad minorē summā. Et si cū omnino nota vltimo ꝓducta habeat plura capitula illi stādū, vt per illā ꝓbetur error alterius, vt inquit Bal. ibi ꝛ tanto magis in casu nostro, in quo apparet qꝺ nota vltimo ꝓducta est matrix ꝛ originalis: vt in superioribus dictū fuit: quia dictū Bal. in .d. l. imperator. ꝓcedit qñ nō apparet qꝺ vna scriptura ex illis esset matrix: qꝛ tunc sine dubio illi stādū est, vt dixi in primo fundamento. ¶ Scđo principaliter ꝓbat de errore ꝑ Mattheū de Gozadinis hoīem ꝓbate fidei, ꝛ q est de agnatiōe aduersarij. Nā dici⁹ Matthe⁹ deponit qꝺ audiuit tēpore cōtractus notariū dicentē, ꝙ in dicto instrō qꝺ apponeret clausulas in similib⁹ cōsuetas apponi. ꝛ cōstat: vt infra dicet, quod iste clausule cōsueuerunt apponi in contractibus similibus tpe quo tales ꝯtus cōficiunt ꝛ stipulant. vt est probatum per testes: ergo si notari⁹ nō apposuit prout dixit se appositurū omisit ꝑ errorē: vt dixit no. Bart. in .d. l. librarius. in vlti. col. qꝺ † ad probandū errorem notarij sufficit [a] vnus testis cū notario affirmāte errorē allegāt id qꝺ habetur in aut. de tabel. §. si monent. attestatur alius testis .s. Vincelaus de Gozadinis, qui similiter est de agnatiōe aduersarij, q sit᷑ deponit ꝙ tpꝛ ꝯtus fuit dictū qꝺ renūtiabāt beneficio de fideiussorib⁹, ꝛ de alijs non recordantur. ¶ Nec ob. si diceret qꝺ d. Vincelaus de Gozadinis deponit qꝺ dict⁹ cōtractus fuit celebratus in absentia Fātutij: ꝛ postea in fine dt ꝙ per Fantutiū fuerūt dicta ser Jacobo notario hec verba, vꝫ ser Jacobo conzaretela questa charta in bona forma ꝛc. ꝛ sic videt testis in hoc vltimo loco supponere qꝺ Fātutius erat pñs: sed ita est qꝺ testi vario sibi ꝯrio nullo modo credit. l. eos. ff. de fal. ꝛ in .l. varia. ff. de testi. ¶ Et nō videt qꝺ sibimet ꝯrius debeat posse reduci ad cōcordiā, vt ꝓbat ꝛ not. Bald. in .d. l. eos. circa finē: qꝛ ad hoc rūdeo qꝺ dict⁹ testis nō est sibi ꝯri⁹: qꝛ in vltimo dicto nō dicit ꝙ illa verba per Fantutiū fuerunt dicta tpe ipsius ꝯtus vñ nō dꝫ hoc vltimo dicto fieri repetitio tpis ne dictū testis infringat. l. titia. §. j. ff. de ver. obl. l. seruo alieno. §. si ab impubere. ff. de legi. ¶ Scđo rūdeo qꝺ licet qñ euidēs est contrarietas non possit reduci, qñ non est oīno euidēs qꝺ possit talis reductio fieri, vt voluit Bar. in .l. labeo. ff. de supel. leg. ꝛ Bar. in .l. j. in prin. in .j. col. ff. de no. ope. nun. ¶ Scđo etiā rūdeo qꝺ dato qꝺ Vincelaus esset sibimet contrarius tñ sufficiūt notari⁹ ꝛ vnus testis .s. Mattheus predictus, vt not. Bar. in .d. l. si librarius. ad fi. Itē non obstat si dicat qꝺ isti duo testes, scꝫ Vincelaus ꝛ Mattheus sunt in alio sibi adinuicē cōtrarij: qꝛ dict⁹ Vincelaus dicit, qꝺ in die in qua fuit celebratus cōtractus fuerūt despōsate filie Sabioni, Matthe⁹ vero dicit qꝺ nō fuerūt desponsate die celebrati dicti cōtractus .s. quota die mēsis fuerit. vñ licet discordēt de despōsaliorū, cū istud nō facit ad causam, scꝫ an die celebrati cōtract⁹ fuerint facta spōsalia, vel die sequēti. ¶ † Merito talis varietas nō nocet cū sit circa aliquā demōstrationē, ꝛ non circa substātia negotij: ita dicit Bar. in .d. l. eos. in .ij. col. §. fin. de fal. ꝛ no. gl. in .c. cū ecclesia. in verbo, vacillasse. de cau. pos. ꝛ proprie. ꝛ gl. in .c. dudū. in ver. substātia. de cōuer. cōiu. ꝛ Bal. no. in .l. j. in pe. col. C. de testa. ¶ Ad hoc accedit qꝺ eleganter dicit Anto. de Butr. in .c. ij. de regularibus. in fi. vbi dt qꝺ lꝫ ille testis i modico ꝯrietur, nō vitiat dictū eorū. ¶ Itē rūdeo qꝺ dato qꝺ ex hoc qꝺ dictū vnius dictorū testiū eliderent, tñ satis est qꝺ habemus tabellionē cū vno ex dictis testib⁹: † qꝛ in cā erroris tabellio cōputat pro vno teste, vt not. Bar. in .d. l. si librarius. in fi. ꝛ duo testes preferunt vni: vt .l. ob carmen. §. fi. ff. de testi. c. in nostra. cū ibi plene no. de testi. ¶ Quarto ꝛ vltimo principali fundamēto moueor: † qꝛ notari⁹ itelligit esse rogat⁹ qꝺ in instrō apponat clausulas cōsuetas [b]: etiam si de eis spāliter nō fuit rogatus. ita dicit Bal. in .l. fin. C. de fideius. dicēs hoc ibi ꝓbari per illū text. in fi. meli⁹ quā alibi. nā instra ꝛ ꝯct⁹ debēt cōfici sm qꝺ cōsuetū est: vt plene no. Bar. in .l. si pri⁹. §. recte placuit. ff. de aqua plu. arcē. ꝛ no. in .l. ex ea. in prin. ff. de verb. obli. per .l. quod si nolit. §. qui assidua. cū si. ff. de edi. edic. ꝛ no. etiā Bal. in .l. cōtractus. C. de fi. instru. ꝛ in rub. eo. titu. in .xj. col. in ver. sed queritur. cū simi. sed ita est qꝺ per testes vtriusqꝫ partis est ꝓbatū qꝺ in similibus ꝯctibus, ꝛ instris consuetū est tpe contractus apponere tales clausulas: ergo dictus notarius tacite intelligitur de eis fuisse rogatus: nisi aliud appareat. ¶ Nec adhuc ob. id qꝺ no. Ang. in .l. licet. C. locati. qꝛ in hoc standum est decisioni Bal. etiā ꝓpter suam authoritatē, que maior est propter .d. l. fi. per quam ipse nouetur. ¶ Ex quibus apparet qꝺ ex pluribus fundamētis, quorum quelibet pars est sufficiens, dicit constare de errore commisso in authenticando dictum instrumentum.

Summarium.

1 ☞ Electio prioris iure communi spectat ad suum collegiū.
2 Eps cum capitulo non potest immutare iura electionum.
3 Potestas statuendi nō intelligit ꝯ ius, nec pōt derogari.
5 Donatio non venit in generali mandato. nu. 22.
10 Eps qñ possit statuere in preiudiciū inferiorum prelatorū.
15 Inferior potest legem superioris distinguere.
18 Jus perpetuum eligendi dare, est alienare: secus si semel.
20 Electio non est si dependeat a potestate alterius.

Consilium.CVI.

PErspectis his q̄ in themate suprascripto narrant licet de plurib⁹ querat: omnes tamen dubitationes in vnam principalem recidunt, videlicet. Utrum dictum capitulum generale stantibus his que in facto narrata sunt, habeat authoritatē ꝛ potestatē prouidendi vnicuiqꝫ monasterio de priore, adeo ꝙ potestas eligēdi priorem suum non spectet ad vnūquodqꝫ monasteriū seu cōuentū. ¶ In quo videt prima consideratione dicendum non pertinere ad dictū capitulū generale, sed ad monasteriū, seu ad dictas regulares ecclesias, maxime ex infrascriptis. ¶ † Et primo qꝛ siue attendamus dispositionē iuris cōis, constat qꝺ electio prioris in ecclesia cōuentuali seu regulari vel collegiata spectat ad cōuentū, seu capitulum vel collegiū. xvj. q. vlt. c. cōgregatio. ꝛ de elec. c. j. ꝛ c. cū terra. ꝛ de statu mona. c. ij. in fi. ꝛ plene traditur. c. ꝙꝙ. in glo. magna. de elec. in .vj. ¶ Siue etiam attendamus concessiones aplicas, precipue Gregorij. xij. ꝛ Martini quinti, in qbus apparet dictam potestatē eligēdi priorem fuisse cōcessam dictis canonicis regularibus: modo sic non potest per actum contrarium derogari libertati eligendi prelatum quē habent cōuentuales ecclesie, vt probari videtur in preallegato. c. cum terra. vbi nō valet consuetudo, qꝺ prouisio vel electio spectans de iure cōi ad ecclesiā cōuentualem, debeat expediri per viam nominationis: puta qꝺ conuentus debeat nominare duas personas patriarche vel principi: ꝛ qꝺ ad dictū patriarcham vel principem, spectet irritare dictā electionē. vel nominationē in totū, vel vnā ex illis psonis nominatis eligere. vnde dicit Anto. de bu. per illū tex. non valere statutū ecclesie, per qꝺ disponit qꝺ nō possit ꝓuideri ecclesie, nisi per viam nominationis vel postulatiōis: sic nō ꝑ viā electionis: attēto ꝙ ecclesia pōt sibi tribus modis prouidere: vel per viā electionis, vel postulatiōis

[a] ¶ Sufficit. fa. Sozi. consi. xciiij. col. fi. lib. j.

[b] [illegible]

vel nominationis sm qd legi.⁊ no.in.c.bone.el.j.de postu.p/la. ¶ Secūdo, quia prior generalis ⁊ capitulum generale nō potest cōtra ius cōmune vel ꝯ disposita ⁊ statuta, a suo supremo superiore statuta condere circa ius eligendi vel circa quecunqꝫ alia dūmodo tale statutū inferioris sit cōtra ius cōmune vel econtra disposita a Romano pōtifice sibi superiore: vt ꝓbatur in cle.ne Romani.in prin.de elect.⁊ ibi late Pau.de leaza.⁊ hoc per plures qōnes explicat ⁊ probat in.c.qd super his.⁊ in.c.cum inferior.de maio.⁊ obe.xxj.dist.inferior.c.dilect⁹.de tēp.ordi.in.l.formā.C.de offic.prefec.preto.no.exp̄sse Jo.and.in addi.Spe.in tit.de elec.in rub.in fin.⁊ Oldr.in cō

2 si.cclix.incipien.impugnatur electio.† vbi dicunt non posse episcopum cum capitulo statuere, immutādo ea que sunt de iure cōmuni substantialia electionis.⁊ est bona glo.c.cū dilecti.in ver.constitutum.de consue.bene faciunt no.per glo.re. pu.singula.in.c.fi.de here.in.vj.in versi.figura.⁊ que plene tradūtur per Host.⁊ Jo.and.in.c.fin.de offic.archipres.by.⁊ p Jo.an.in.c.fi.de appel.in.vj.in nouel.⁊ per Fed.de sen.consi. xvij.incip.q̄stio talis est nunquid cōstitutio episcopalis valeat ⁊c.⁊ Anto.de but.⁊ Jo.de imo.in.c.j.de transla.prela.et in.d.c.quid super his.⁊ Pet.de ancha.in cōmēto.c.canonū statuta.de consti.in.xj.q.dum tractat super quibus reb⁹ statuta fieri possint.⁊ legiste maxime Bal.in.l.oēs populi.in.v. col.ff.de iust.⁊ iur.⁊ Bal.in.l.nulli.C.de sen.⁊ interlo.om.iu. in quibus locis ⁊ fere vbiqꝫ magis cōmuniter cōcluditur qd inferiores a papa vel principe exceptis ciuitatibus seu populis earū nō possunt statuta condere contra ius cōmune: ergo non potuit prior generalis, ⁊ capitulum generale statuere: vt vt fecit. ¶ Tertio, qꝛ in ea q̄ facere potest capitulū gn̄ale que traduntur in.c.in singulis.⁊ in.c.fi.de sta.mona.xviij.dist.c. qm̄ quidē.nō enumeratur talis potestas statuendi vt supra.

3 ¶ † Quarto quia licet per romanū pontificē fuerit data potestas, vt dicit Antonio presbytero cardinali Bononiēsi ep̄o vt prouidere deberet circa mutationē correctionē ⁊ diminutionē vel augmentū cōstitutionum dicti ordinis: alias dictarum partes commissarios apostolicos ⁊ p̄fatus ep̄s Bononiēsis authoritate p̄dicta ꝓuiderit ⁊ disposuerit ꝙ due partes capituli generalis addere minuere cōstitutionibus predictis quibuscūqꝫ, easqꝫ corrigere, mutuare, ⁊ de nouo ꝯstruere possent ꝓut eis visum fuerit expedire: tn̄ dicta potestas corrigēdi non debet extendi ad corrigēdum ea que erāt specialiter a Romano pōtifice ꝓuisa ⁊ decreta vcꝫ circa electionē prioris in ecclesijs p̄dictis eligēdi per dictos canonicos regulares: qꝛ generalis potestas statuēdi data a principe nūꝙ extēditur ad corrigenda statuta edita p ipsum principem nisi hoc specialiter exprimatur: vt ꝓbaꝛ per text.no.in.l.fi.hominē.ff. man.per quē ita decidit Barto.in prima constitutione.C.in prin.vlti.col.per illū tex.in.§.in quibus.⁊ ibi Bal.⁊ no.Ange.in.l.ex imperfecto.C.de test. ¶ † Quinto, quia potestas

4 statuēdi, ⁊ reformādi, ac corrigendi prouidendi data a papa p̄fato ep̄o Bononiēsi nō videꝛ qd per eum potuerit transferri ⁊ cōmitti dicto capitulo generali, seu in alium trāsferri per ea que no.Bar.in.l.oēs populi.in.ij.q.principali.in fi.vbi voluit ꝙ dn̄i habentes potestatē statuta condendi non possunt illā potestatē alijs delegare, per.l.j.in princ.ff.de offi.eius cui

5 manda.est iurisdi. ¶ † Sexto qꝛ illud generale mandatū datū ab ecclesijs regularibus priori suo ⁊ socio priori euntibus ad capitulum generale non videꝛ qd sit tante virtutis vt illi⁹ generalis mandati vigore potuerint irreuocabiliter abdicare a dictis ecclesijs ius eligēdi priorem eis cōpetens ⁊ transferre in dictū capitulum generale: quia in generali cōcessione nō venit quod fiat gratia vel donum iuris quesiti. nisi specialiter exprimatur.l.ꝯ iuris.§.fi.ff.de pa.l.filiusfa.ff.de dona.l.creditor.§.lucius.ff.man.c.ij.de dona.⁊ ibi nota. ¶ Septimo, qꝛ licet Martinus pōtifex per suas literas dictas ecclesias, seu monasteria, ⁊ prioratus cū omnibus suis membris, iuribus, bonis, ⁊ pertinētijs ac personas in dictis monasterijs degentes dicto capitulo generali in omnibus deiecerit: tn̄ hoc non intelligitur fuisse derogatū iuri eligēdi priorem cōpetēti dic-

6 tis canonicis: † qꝛ videmus qd omnes ecclesie de iure cōmuni sunt regulariter subiecte diocesano.x.q.j.c.j.ij.⁊.iij.⁊.vj.q. vij.omnes basilice.⁊ tn̄ per hoc non intelligitur qd diocesan⁹ habeat ius eligēdi priorem seu prelatum in ecclesijs regularibus seu conuentualibus.dicto.c.cū terra.cum alijs.s.allegatis. Preterea cū martinus in predictis literis specialiter confirmauit literas Gregorij duodecimi in quibus cōcedebatur ius eligēdi priorem dictis canonicis nō est verosimile, ꝙ per illam generalē subiectionē ecclesiarū voluerit in continēti derogare illi facultati eligēdi quā in eisdem literis specialiter cōfirmauerat.l.vxorē.§.felicissime.ff.de leg.iij.l.sanctio legum. ff.de penis.⁊ in regula, generi per speciem.lib.vj.facit.l.nō ad ea.ff.de condi.⁊ demon. ¶ Octauo qꝛ q̄uis per annos quinquaginta vel.lx.fuerit obseruatum ꝙ ad libitū capituli generalis fuerit prouisuꝫ dictis ecclesijs de priore, p hoc nō potest dici ꝙ capitulū gn̄ale prescriptione seu consuetudine quesiuerit istud ius eligendi: qꝛ dicte prouisiōes quas retro actis tp̄ibus fecit capitulū generale, processerūt ex eo ꝙ dicte conuentuales ecclesie eligebant suos priores ⁊ petebāt a capitulo generali illud sibi dari seu cōfirmari quatenus capitulo generali visum esset: ⁊ vbi aliter visum esset capi.generali, dicte cōuentuales ecclesie ⁊ canonici oēm suam authoritatē cōcedebāt capitulo generali, offerendo se paratos recipere quecūqꝫ a cap.destinandū, vnde non dꝫ extendi dicta consuetudo aliter ꝙ prout seruata fuit. Et sic non debet extendi ad aliū casum dissimilē.s.vt opereꝛ ꝙ capitulū generale nulla facta electione a dictis ecclesijs cōuētualib⁹ ⁊ oblatione predicta possit de priore ꝓuidere.l.j.cū ibi no.C.q̄ sit long.consue.⁊ no.in.l.de quibus.ff.de leg.⁊ in.c.fi.de cōsue. ⁊ hoc facit: qꝛ prestatio longi temporis per se sola nō obligat in posterum ad prestandū.c.peruenit.de censi.l.si ser.an. C.de pac.l.creditor.C.de vsur.⁊ plene no.in.l.cū de in rē ver. ff.de vsur.⁊.xviij.q.ij.seruitiū.⁊ maxime hoc procedit in iure ⁊ libertate eligendi in quo cōsuetudo ꝯria reprobata, vt.d.c. cū terra. videbanꝛ eñ dicti cōuentus satis eligere eligēdo p dictos de cap.in quos videbanꝛ cō promittere: ⁊ p eos vt cōpromissarios eligere velle qd de iure fieri pōt.c.q̄ ꝓpter.c. causam que.⁊.c.in causis.c.cū dilectus.⁊.c.cū in iure.de elec.

7 c.post translationem.in prin.de renun.† Item quia prescriptio ista, cū esset circa ea que sunt ꝯ ius cōe requireret vel titulum, vel saltem vsum tanti tp̄is cuius in contrarium memoria non extaret.c.j.de prescri.in.vj.plene no.in ca.cum ecclesia.de causa pos. ¶ Nono qꝛ lꝫ capitulū generale per longissima tempora vigore authoritatis sibi concesse a dicto ep̄o Bononiensi commissario apostolico multa statuerit cōtra indulta apostolica de quibus.s.⁊ bona fide putās hoc si

8 bi licere: ⁊ ita semper seruatū fuerit †: tn̄ talis vius nō debet extendi ad alium casum vltra vsum: ⁊ sic nō dꝫ extendi ad derogandū dicto indulto apostolico: quaten⁹ dictis eccl'ijs cōuētualib⁹ eligēdi priorē suū oīmodā p̄tātē cōcedit.l.j.§.si quis hoc interdicto.⁊ ibi no.per Bar.ff.de iti.actuqꝫ priua. l.si prius.in prin.ff.de aqua plu.arc.c.auditis.⁊.c.cum olim. de prescri.no.Inno.in.c.fi.de offi.archi.⁊ Pet.⁊ Cy.in.l.j.C. de emāci.libe.⁊ Pau.de leaza.in commento.c.in literis.de resti.spo.⁊ Bal.in.l.imperium.ff.de iuris.om.iudi.⁊ in disputatione sua incip.Apulus Romanus.⁊ late Ant.de but.in.c. commento.c.fi.de causa pos.circa pe.char.⁊ Pet.de Anch.in regula sine possessione.in.iij.q.prin.⁊ no.omnes in.c.cum dilectus.de cap.mo.⁊ Bar.⁊ alij in.l.iij.in prin.ff.de acqui.pos. ⁊ Moder.in.l.inter pares.ff.de re iudi. ¶ Decimo, quia illa potestas data ab ecclesijs conuentualibus cuilibet priori ⁊ socio circa omnia tractāda in capitulo generali non videtur ꝙ potuerit extēdi ad transferendū potestatē eligēdi diffinitores capituli generalis: qꝛ tales adhuc erāt incerti.l.j.in fi.cū.l.seq. ff.de procu.l.tutor incertus.ff.de test.tu. ¶ Postremo p hac parte facit id ꝙ no.Archi.lxj.dist.studij.⁊ Jo.an.post antiquos in.c.bone.el.ij.de elec.vbi cōcludunt ꝙ capitulū facta

9 electione ep̄i super qua pendebat lis non † potest transferre in archiep̄m ius suum eligēdi vel potestatem prouidēdi, in casu quo dictus ep̄s electus in causa mota super electione succumbat vel in casu quo ipse electus renunciet electioni per id qd habetur in.d.c.bone. ¶ Pro parte vero cōtraria ꝙ ius ꝓuidendi de priore spectet ad dictū capitulū generale probari videtur presertim ex infrascriptis. ¶ Et primo per tex.in.c.sacrosan.de elec.vbi a cōtrario sensu probatur ꝙ ex cōpositione pōt perpetuū ius eligēdi in ecclesia collegiata transferri in alium per abbatē cū cōsensu capituli dūmodo ille in quē tale ius eligēdi transfertur non sit laicus: quo casu.s.qn̄ in laicum transferreꝛ nō valeret, qꝛ redūdat in dispendiū ecclesie libertatis ⁊ in maximū preiudicium ecclesie: quia electus a tali laico postea cogeretur perniciosis volūtatibus talis laici eligentis obedire ⁊ bona ecclesie alienare ex quadā inordinata reuerentia ad retribuendū ei de electione per ipsum facta.viij.q.ij.illud.⁊ hec est ratio.d.c.sacrosancta.sm doc.ibi.⁊ cōstat ꝓcedere arg.a cōtrario sensu illius tex.⁊ similiū vt in.c.cū apostolica.de his que fiūt a prela.l.j.§.hui⁹ rei.ff.de off.ei⁹ cui mā.est iur. Cū ergo nō in casu nostro trāslatū in laicū tale ius eligēdi debuit hoc fieri posse. ¶ Scd̄o ꝓbaꝛ in.c.post translationē.in prin.de renū.in.c.cām que.⁊ in.c.cū dilect⁹.de elec.vbi sit ꝛ ius eligēdi potuit per capitulū vel conuentū in alium transferri. ¶ Tertio ꝓbatur per id ꝙ no.Inno.Host.Jo.an.⁊ communiter

10 niter omnes in.c.vestra.de loca.vbi cõcludit † qđ põt plã tus seu eps cũ consensu sui capituli facere statuta concernen tia preiudicium aliorũ prelatorũ inferiorũ,vel aliarum eccle siarum subiectarũ si tales inferiores prelati seu agentes ꝑ ta libus ecclesijs presentes sint ⁊ consentiant:al's autẽ talia sta tuta cõdita ab epõ vel prelato cum consensu capituli,non te nebunt quando tendunt in preiudicium aliarum ecclesiarum subiectarum vel inferiorum subditorum nõ consentientium: per id qđ habetur in.c.pen.⁊ fi.de his que fiunt a prela.ꝙuis bene valeãt statuta licita episcopi facta cum solo cõsensu ca pituli sui,qñ talia statuta condita sunt solũ super his q̃ spe ctant ad iurisdi.suam,non autem ad preiudicium inferiorum ecclesiarũ.c.vt animarum.de cõstit.in.vj.⁊.c.ij.de maio.⁊ obe. cum ibi no.⁊ no.in.c.cõstitutionẽ.de ver.sig.lib.vj.⁊ Archi. xvj.dist.catholica.cũ si.¶ Et plus dicit Ant.de but.⁊ Ioã. de imo.in.d.c.vestra.limitando predicta,qđ qñ subesset iusta causa,valeret dictum statutum factum cum cõsensu capituli, etiam quando tenderet ad preiudicium inferioris ecclesie vel subditorum non consentientiũ:per id qđ habetur in.c.fin.de his que fiunt a maio.par.ca.⁊ per not.per Inn.⁊ Ioan.and. in.c.in nostra.de iniurijs ⁊ dam.dat.⁊ in.c.que in ecclesiarũ. de constit.bene faciunt no.per glo.in.c.constitutus.de relig. do.cum ergo decretũ ⁊ statutũ fuerit per priorem generalẽ et capitulum generale cum consensu agentium pro dictis eccle sijs cõuentualibus ⁊ canonicis earum qđ potestas prouidẽ di de priore cuilibet ecclesie cõuentuali spectaret ad capitulũ generale.⁊ qđ nõ eligerẽtur priores ꝑ dictas ecclesias cõuen tuales,seu earum canonicos:debet tale statutũ tenere,etiam dato qđ dicerem⁹ hoc concernere preiudiciũ dictorũ canoni corum.¶ Quarto ꝓbatur,quia illa autoritas eligendi prio rem cõuentualem,fuit concessa per Georgium dictis canoni cis ad fauorem eorũ,vt ostendit illud verbũ possint.nã dicit in literis apostolicis qđ dicti canonici possint quoties oppor tunum fuerit:tñ iuxta eorundem regularia instituta canoni corum regularium,idoneũ fratrẽ etiã eiusdẽ ordinis profes 11 sorem in priorem eorũ eligere.† nam verbũ possint non im portat necessitatẽ,sed solum voluntariam potestatẽ cõfert.l. non quicquid.ff.de iudi.l.sepe.ff.de offic.presi.no.in.l.iij.C.de pig.⁊ quilibet potest renũciare ei qđ in eius fauorẽ est intro ductum.c.ad apostolicam.⁊.c.cõstitutus.de regula.l.pen.C. de pac.⁊ cõstat qđ papa dictã electionẽ noluit subijcere dispo sitioni iuris cõmunis:vt patet per illa verba iuxta eorundem regularia instituta:⁊ etiã quia voluit priorem ipsum eligi ad annum.⁊ de iure cõmuni prior qui eligitur a cõuẽtu est per petuus.cap.ij.de sta.mon.nisi ex causis ibi enumeratis veni ret priuand⁹.¶ Quinto ꝓbatur:nã verbo fertur ex longa rei experiẽtia cõpertũ esse longe magis vtile ⁊ expediens dictis ecclesijs,ꝙ ꝓuideãt eis de priore ꝑ dictũ capitulũ generale ꝙ per viam electionis a canonicis celebrande.sed ita est:qđ licet alias prelatus cũ capitulo ⁊ alij a principe inferiores haben tes aliquã potestatẽ a iure statuẽdi,non possunt statuere con tra ius cõe seu cõtra legem a superiore datã,vt dixi in scđo et quarto ar.prime partis.¶ Tamen fallit qñ subest aliqua iu sta causa,que verosimiliter etiã mouere debuisset superiorem adita disponendũ,vt probat text.in.d.l.si hominem.ff.man. per quẽ hoc etiã voluit no.Bart.in.l.omnes populi.in.v.col. de iusti.⁊ iu.qđ tãq̃ valde notabile ⁊ singulare sequitur do. Abb.in.c.at si clerici.§.de adult.in.v.col.de iudi.⁊ i.c.dilecti. I ultimo.de app.vbi hoc corroborat:vt ibi ꝑ eũ.¶ Et bñ fa cit qđ no.doc.marie Io.de imo.in.c.fi.de trãsac.ꝑ illum text. 12 † vbi voluĩt qđ lʒ legat⁹ de latere nõ possit cõmittere causam agnosci ⁊ terminari debere summarie,simpliciter,⁊ sine stre pitu,⁊ figura iudicij.cũ sit ꝯ ius cõe,vt no.gloss.singularis in preallegato.c.fi.de hereti.in.vj.tñ legat⁹ vbi ex causa sibi vi sum fuerit expedire,poterit cõmittere cõtra ius cõe,sed cãm esse cognoscendã summarie ⁊ sine figura iudicij,vt qñ euidẽs 13 status rei ita suaderit,per dictũ.c.fin.¶ † Bene facit qđ no. Anto.de bu.⁊ Io.de imo.in.d.c.vestra.dum dicunt quod ex causa potest prelatus cum cõlensu capituli statuere in ꝑiudi cium inferiorũ vel subiectorũ,vbi alias causa non subsistente nõ posset:⁊ retuli.s.in tertio arg.secunde partis.ex his ergo infertur ꝙ vigore subiectionis ecclesiarum capitulo generali iuxta literas Martini,⁊ etiã vigore dicte cõmissionis apo stolice facte episcopo Bononiensi.⁊ per eũ postea capitulo gñali potuit statui ⁊ prouideri ꝑ capitulũ generale,etiã circa dictam facultatem eligendi priore specialiter dictis canonicis concessam:quia si papa notũ habuisset ex experientia longe magis vtile ⁊ expediẽs esse dictis ecclesijs ꝓuideri de priore per dictũ capitulũ generale,ꝙ ꝑ electionẽ canonicorũ verosi militer id ꝓuidisset cũ sibi semꝑ cordi sit,et esse debeat vtili

tati subditorũ prouidere.⁊ qñ ex experiẽtia constat salubrius esse suã prouisionẽ antea editam reuocare,vel in melius refor mare,id facere debet:vt in.c.j.de prebẽ.in.vj.⁊ in.c.ij.de con cess.preben.eo.lib.⁊ no.Io.an.in addi.Spec.in titu.de instru. edi.§.cõpendiose.in addi.que incipit,dicit Ioan.de Deo ⁊c. dum dicit qđ vbi necessitas vel vtilitas aliqđ suadet,creden dum est principem,qui ad subditorum vtilitatem intendit id fuisse concessurum.l.ex facto.in prin.ff.de vulg.⁊ pup.l.tale. §.fi.ff.de pac.¶ Sexto per id qđ cõsuluit Bar.cõsil.cxxxvj. incip.Capitaneus.vbi consultius est quid si ꝯmune ⁊ hoĩes vnius castri in patrimonio beati Petri erat in quasi posses sione eligẽdi sibi in potestatẽ quẽ vellet,⁊ ĩ ea quasi possessio ne steterat a tanto tempore citra,cuius initij memoria nõ ex 4 tabat:† quo casu talis quasi possessio ⁊ vsus tãti tẽporis ha bet vim priuilegij.c.super quibusdam.§.preterea.de ver.signi fica.l.hoc iure.§.ductus aque.ff.de aqua quoti.⁊ esti.l.j.in fi. cũ.l.seq.in prin.ff.de aqua plu.arcen.⁊ capitaneus patrimo nij fecit vnã cõstitutionẽ:deinde per quẽ statuit qđ nulla ciui tas castrum vel villa eligeret sibi in potestatem aliquã cõmu nitatem sub certa pena,contingit qđ dictum castrũ post di ctam constitutionẽ elegit sibi in potestatẽ cõmune Perusij, propter qđ dictus capitaneus patrimonij cõdẽnauit dictos homines castri tanquã inciderit in penã dicte cõstitutionis. cõsuluit qđ iuste condemnauit,⁊ quod dictus capitaneus,q tñ est de his magistratibus,qui non possunt cõtra ius cõmu ne statuere,potuerit per dictũ statutũ auferre dicto castro sibi subdito dictum ius eligẽdi modo predicto:quia in hoc versa batur vtilitas ecclesie:quia si cõe Perusij qđ fm eũ erat ma gne potentie in partibus illis assumebat officium potestarie illi⁹ castri capitane⁹ patrimonij non poterat ita bene sicut de cebat ꝑ ecclesia Romana exercere iurisdictionẽ suam in ca stro illo.pro hoc adducit.c.primũ de loca.cum ibi not.⁊ id qđ habetur in.c.ij.de maio.⁊ obe.cum alijs ibi allegatis ꝑ eum.si ergo melius ⁊ vtilius reguntur ⁊ gubernant dicte ecclesie per prouisionẽ prioris,quã facit capitulũ generale,nõ est incõue niens qđ detrahatur iuri eligẽdi prius dictis canonicis cõpe tenti:⁊ tanto magis cũ processerit de voluntate canonicorũ, vel habentiũ mandatũ ab eis:vt dixi.s.in tertio argumento, 15 secũde partis.¶ † Septimo probatur:quia dato qđ inferior a papa vel principe non possit statuere ⁊ disponere cõtra ius cõe vt.s.dixi est:tñ bene debet posse distinguere ius cõe vel legẽ superioris,per id qđ habetur in.c.cũ esses.⁊ in.c.relatũ. el.j.de testa.⁊ in.c.que in ecclesiarũ.cum ibi not.per Innoc.⁊ alios de consti.⁊ no.in.l.fi.C.si ꝯ ius vel vti.pub.⁊.l.j.ff.com mu.pred.vbi habetur quod licet lex positiua nõ possit tollere ius diuinũ:tñ hoc nõ est verũ in totũ:sed bñ põt illud distin guere.vnde licet de iure diuino sufficiant duo testes:q: in ore duorũ vel trium stat omne verbũ.c.in omni.de testi.c.nouit. de iudi.tñ potest lex positiua disponere qđ in aliquibus casi bus requirant plures:vt in testamẽtis.l.si vnus.⁊.l.hac cõsul tissima.C.de testa.⁊ similiter qñqȝ potest lex positiua ꝑmitte re ex causa in certo casu homicidiũ licet sit ꝓhibitum de iure diuino.l.iij.§.fi.ff.de sica.⁊ in proposito no.do.in.d.c.que in ecclesiarum.⁊ legiste.⁊.l.omnes populi.in.iij.q.princi.cũ suis cõcor.⁊ in proposito nostro satis est de mente Host.⁊ Io.an. in.c.fi.de offi.archipresby.⁊ expresse voluit Io.cal.cõsil.xxij. sub tit.de consti.¶ Ergo in proposito,si per capitulũ gene rale est statutũ qđ electio seu prouisio prioris cõuẽtualis spe ctet ad capitulũ generale,hoc nõ est in totũ tollere indultum Romani pontificis:quia etiã in dicta prouisione faciẽda in terueniũt canonici vniuscuiusqȝ ecclesie,seu habẽtes manda tum ab eis:⁊ oẽs dicti canonici sunt sub vno capite ⁊ sub vna cõgregatione esse dicunt:vt inquit Anto.de bu.in.c.ꝓsentia. in pe.⁊ vlti.col.de ꝓba.⁊ de se patet:imo dictũ capitulũ gene rale dicitur prouidere de priore dictis ecclesijs de voluntate dictorũ canonicorũ omnium dictarũ ecclesiarũ,qui dicte cõ stitutioni consenserunt.vnde satis dicunt dicti canonici eli gere ex quo per alium faciunt ⁊ eligunt.c.scriptum.de elect. ¶ Octauo confirmatur per id quod voluit glo.not.in cle.vt hi qui.de eta.⁊ quali.in gl.j.que vult ꝙ ꝙuis simpliciter ante dispositionẽ illius clemẽ.esset inductũ simpliciter de iure qđ ad canonicos spectaret electio:⁊ ideo siue essent in sacris,siue non poterãt dare vocem:tñ volebant cõstitutiões episcopo rum statuentiũ qđ nullus posset dare vocem in electione,nisi esset in sacris,vt declarãdo illam glo.dixit notabiliter Io.de imo.in.c.ex tue.de cleri.non resi.interdum constitutio episco pi seu alterius inferioris a principe non habentis potestatẽ statuendi contra ius commune,disponit contra ius cõmune in eo qđ expresse ius cõmune disponit:⁊ tunc non valet.⁊ ita intelligatur fm eum id quod no.Io.an.in addi.Spe.in ti.de

cle.in rub.interdum constitutio episcopi disponit contra ius cõmune,sed tñ non in eo quod sit expresse dispositum a iure: et tũc si als in se sit rationabilis,videtur qđ valeat.ita procedit id qđ no.glo.in.d.cle.vt hi qui.nam simplr erat dispositũ in iure qđ ad canonicos spectaret electio.ideo tũc valebit cõstitutio epi disponens qđ canonici nõ possint dare vocem in eligendo nisi sint in sacris ex quo est rationabilis ⁊ censetur esse quodãmodo preter ius suum limitatio iuris cõis ex quo specifice ius cõmune nõ disponit in casu illo:licet cõtineretur sub regula iure cõmuni introducta,per hoc etiã alleg.no.per Bar.in.l.si cõstante.in.ix.q.j.partis principalis.ff.sol.matri.

16 † vbi voluit facilius posse fieri limitationem iuris cõmunis, quã tollere ipsum ius cõmune.vnde in proposito licet Rom̃. pontifex per suas literas indulserit qđ canonici predicti possint cõuẽtuales priores eligere licet postea de volũtate dictorum canonicorum,statuatur quod dicta electio vel prouisio expediatur per capitulũ generale dictorũ canonicorũ,hoc nõ est disponere ⁊ facere contra id quod sit specifice dispositũ per legem vel indultum superioris,qui saltem specialiter hoc nõ prohibuit vt patet ex premissis. ¶ Nono probatur per id qđ notabiliter inquit Fede.de se.in consil.xvij.incip.questio talis,nungd cõstitutio ⁊c.vbi respõdendo ad quintũ argumẽtum

17 † dicit qđ iura volẽtia qđ inferior a principe nõ possit ↄ ius cõe statuere,intelligunt nisi statueret in casu in quo reperiretur expresse a iure esse approbatam consuetudinem in illo casu introductam contra ius commune.allegat.c.ex parte. el ij.de verb.significa.iuncto.c.certificari.de sep.Sed ita est qđ a iure est approbata consuetudo per quam ↄ ius commune esset introductum qđ ius eligendi qđ de iure cõmuni cõpetit ecclesie cõuentuali,spectaret ad alium puta ad proximũ superiorem tex.est quem ibi intelligit Jo.an.⁊ alij post eũ.in.c.ij. de resti. in integ.bene facit text.in.c.ea noscitur.de his que fi. a prela.⁊ in.c.cum ecclesia Vulterana.de elec.⁊ ita erat olim. vt no.gl.in.c.q̄q̄.in gl.magna.de elec.in.vj.ergo in tali debet

18 valere constitutio contra ius commune. ¶ † Decimo per id quod no.Inno.⁊ Jo.and.in.c.cõstitutus.de elect.vbi voluit qđ licet canonici non possint cõcedere perpetuum seu indeterminatum ius eligẽdi sub nomine proprio qui nõ sit in ecclesia ipsa,vt ibi habetur,tamen bene potest concedi alteri non sub nomine proprio:sed sub nomine dignitatis vel collegio. arg.c.scriptum.eo.titu.⁊.c.cum ecclesia.de causa pos.sicut in simili distinguitur in.c.consultationibus.de do.dubiũ tamẽ facit qđ nota. compost.in dicto. c.constitutus.quem ibi moderni sequuntur de cuius mente est qđ qñ canonici transferũt tale ius eligendi in alium,si talis translatio est perpetua.⁊ sic non pro vna electione tantũ,⁊ tunc requiratur illa solẽnitas que requiritur in alienatione rerum ecclesie iuxta id quod habet.xij.q.ij.abbatibus.⁊.xvij.q.iiij.c.in venditionib⁹.⁊ sic videtur velle qđ debeat interuenire authoritas episcopi,si ẽpo ecclesia esset subiecta,vel vbi nõ esset subiecta episcopo deberet interuenire authoritas illi⁹ supioris cui esset subiecta vel pape.c.authoritate.cũ gl.de priui.in.vj.no.gl.in cle.j.in verbo,pprij.de reb.eccl.nõ alie.⁊ gl.xiij.dist.nulla.not.do.in.c. ij.de trãsac.⁊ nõ videt hoc casu sufficere authoritas capituli generalis postq̃ tractabitur de transferendo in ipsum capit. generale dictum ius eligendi seu prouidendi:per id qđ habetur in cle.ij.in fi.de reb.eccle.nõ alie. ¶ Sed vbi concederetur alteri ius eligendi,pro vna vice tantũ:et talis concessio fieret ecclesia vacante pro electione futuri prelati:tunc hoc fieri potest:nec requiritur solennitas requisita in alienationib⁹ rerũ vel iuriũ ecclesie propter modicitatem preiudicij iuxta no.in c.ij.de his que fiũt a prela.fm qđ est de mẽte ↄpost.in palle.c. constitutus.ppter hoc pro ista parte vidẽtur esse tutiora fundamenta illa superius adducta,ex quibus dictũ est qđ capitulum generale potuit per viã statuti hec disponere attenta etiã authoritate concessa dicto capitulo generali per dictum cõmissarium apostolicum circa correctionẽ ⁊ emendationem dictarum constitutionũ,in quibus cõtinebat qđ dicti canonici eligerẽt priorem cõuentualem:⁊ attento qđ ad dictũ statutũ pcessit prior generalis,⁊.c.gñale cũ cõsensu dictarũ eccle

19 siarũ seu agentium pro eis,vt plenius supra deduxi. ¶ † Et de cõmissiõe facta circa pdicta prefacto Cardinali [a] p papã statur literis dicti cardinalis affirmantis sibi viue vocis oraculo fuisse cõmissum,fm q̃ de cõsuetudine seruatur vt inquit ⁊ probat Lapus allegatione.xxxiij.incip.an frater minor ⁊c. allegat nota.per Joã.and.in ca.cõstitutus.de app.⁊ dicit qđ ita se habet stilus,qui scdm eum est seruandus.c.q̄ graui.de cri.fal.⁊ pro hoc etiam allegat no.per Inn.in.c.cum olim.de priuileg.⁊ alia de quib⁹ ibi per eum.idem etiã dicit Joan.de imo.in.c.super his.de fide instr.⁊ in.c.j.de proba.vbi etiã per

a ¶ Cardinali. Cal de.consi.ij.de offi. leg. Egidi. bella. deci.clxxxiij. deci. tholo. q. ccccl xiij. cor.cõsi.clv.in fin. lib.j.Roma. cõsi. ccclxxxvij. gloss. prag.de subla.cle. lit. ver. qbuscũq3. Jas.l.nec is.i pri. col.ij.de acq.here. late consil.cviij. li. j.alc.trac.presum. reg.j.psum. xlviij. nume.3.

alios. ¶ Ex his apparet articulum istũ nõ esse absq3 dubitatione:tñ per aliqua ex his que adducta sunt pro hac secunda parte,puto virtute dicte constitutionis fieri potuisse qđ dicta potestas prouidendi de priore dictarũ ecclesiarum spectat ad capitulũ generale. ¶ Et ad allegata in cõtrariũ satis apparet responsio ex premissis:ad que specialius rñdeo. ¶ Et in primis nõ ob.id qđ habetur in.d.c.cum terra.q2 fm quod ibi respondent do.dico qđ per cõtrariam dispositionẽ ⁊ consuetudinẽ potest totaliter transferri ius eligẽdi in alium,⁊ auferri canonicis vt probam.s.in nono argumẽto,secũde partis,⁊ etiã in tertio argu.cum seq.⁊ ratio propter quã in casu dicti.c.cum terra.nõ valebat,illa cõsuetudo erat:quia per eã non transferebatur totaliter ius eligẽdi:imo remanebat apđ canonicos:sed consuetudo disponebat quod facta electione per canonicos effectus electionis pendeat a potestate alteri⁹: certe tunc non valet consuetudo:quia cẽsetur repugnare sub

20 stantie electionis,qm̃ † actus electionis, vt ordinat a libero arbitrio eligentis:ita debet esse liber respectu effectus ⁊ finis qđ quidem non esset qñ penderet a potestate alterius. ¶ Nõ ob.fm arg.sc3 qđ inferior a principe nõ potest statuere ↄ legẽ sui superioris seu cõtra ius cõe:q2 ad hoc fuit plurib⁹ modis responsum in tertio,quinto,sexto,septimo,⁊ octauo argumẽtis secũde partis:per que etiã est pariter respõsum ad quartũ arg. ¶ Non obst.id qđ habet in.c.in singulis.de sta.mona. quia dico qđ imo videtur pbari valere quodlibet statutũ factum circa reformationem ordinis in illo generali capitulo. ¶ Non ob.quintũ arg.dũ dicebat,qđ ille cõmissarius apostolicus non potuit suã authoritatẽ transferre in.d.c.generali,per not.per Bar.in.d.l.oẽs populi.respondeo qđ Bart.nõ loquitur in delegato principis:sed loquitur in ordinarijs que de iure ciuili non possunt delegare ea que sunt meri vel mixti imperij:sed delegatus principis potest bene subdelegare ea q̃ sunt meri vel mixti imperij.l.j.⁊ ibi est glo.reputata singu.C. C.qui pro sua iurisdi.⁊ ibi hoc sequitur Bar.Bal.⁊ Ang.idẽ etiam tenet Guil.de cu.And.de pisis Barto.Bald.in.l.j.ff. de offi.eius cui man.est iuris.⁊ Guil.de cu.⁊ Bald.in.l.imperium.ff.de iuris.om.iudi.probatur in.c.venerabili.de offi.deleg.⁊ ibi hoc tenet Jo.de imo.do.Abb.⁊ ita etiam tenet Jo. de imo.in.c.qđ sedes.de offi.ordi.⁊.d.Abb.in.c.fi.de offi.deleg.per illũ tex.⁊ ita etiã tenet.d.Card.florẽ.in.c.in archiepiscopatu.de rapto. ¶ Et hoc maxime verũ est de iure canonico:q̄ in hac materia seruãdum est.c.clerici.de iudic.⁊ in aut.

21 de sanct.epis.§.si autem ecclesiastica.cum.§.seq.† nam de iure cannnico fm cõem opi.cause meri ⁊ mixti imperij possunt delegari:vt.d.c.in archiepiscopatu.in.c.pe.de resti.in inte.xxiij. q.iiij.illud.⁊ no.glo.⁊ doc.in.dic.q̄ sedes.⁊ in clemẽ.j.de offi. deleg.cum simi. ¶ Preterea papa cõmisit do. Cardinali, vt super predictis prouideret:⁊ ipse prouidit q̄ capitulũ generale possit derogare dictis cõstitutionibus:vnde satis est executus cõmissionem pape. ¶ Ad sextum argumentum dũ dicebatur q̄ in generali mãdato non venit qđ fiat gratia vel

22 donatio iuris iam quesiti.respondeo q̄ istud † fallit qñ dãtes mandatũ habebãt notitiã:⁊ qđ tractabatur qđ fieret gratia seu donatio etiã iuris iam quesiti.ita no.Jo.and.Ant.de bu. ⁊ Jo.de imo.in.c.in causis.de elec.super gl.in verbo cum non esset res integra.arg.l.si defensor.§.j.ff.de interro. act. ⁊ insti. de inuti.stipu.§.preterea.sed ita est, vt verbo fertur, qđ dicti canonici in suis ecclesijs cõuẽtualibus habuerunt notitiã q̄ tractabatur de transferẽdo dictum ius in capitulu3 generale, per ea que fuerant tractata in aliquo ex dictis capitulis generalibus,ergo ⁊c. ¶ Nec ob.dum septimo dicebat qđ per literas Martini nõ intelligebat derogatũ dicto iuri eligẽdi competenti dictis canonicis:quãuis subiecerit dictas ecclesias in omnibus capitulo generali:quia respõdeo q̄ dato q̄ per literas Martini non intelligatur fuisse derogatum dicto iuri eligendi:tamen bene intelligitur esse derogatum legitime per dictã constitutionẽ capituli generalis,cõcurrẽtibus his de quibus supra.⁊ eodẽ modo rñdeo ad octauũ ⁊ nonũ arg.non ob. dũ dicebat in decimo arg.q̄ vigore mãdãti dati.d.priori ⁊ socio non poterat dici potuisse transferri potestatem eligẽdi in diffinitores capituli gñalis,qui erant incerti:quia rñdeo q̄ in contrarium est tex.in.d.c.in causis.de elect.⁊ in.c.j.§.licet. de procu.in.vj.⁊ ibi glo.in verbo certa persona rñdet ad allegata in contrarium. ¶ Non ob.dum postremo allegabatur id qđ no. Archi.lxj.dist.studij. cũ simi. quia rñdeo quia Archi. loquitur qñ capitulũ volebat pro vna vice tm̃ transferre ius eligẽdi in archiepm̃.nam hoc facere nõ potest sub illa cõditione si ẽps iam electus renunciabit electioni vel succũbet in causa electionis q2 ad hoc vt possit tale ius eligendi p vna vice tantum transferri requirit q̄ talis translatio fiat vacãte ecclesia.

vt in.d.c.

vt in.d.c.bone.l.ultimo.de elec.ꝛ hoc ne detur occasio vacaturis.c.cõstitutus.ꝛ.c.ex tenore.de cõces.prebẽ.nos autẽ tractamus de transferendo ius eligẽdi pro toto tẽpore. ¶ Ad cautelam tñ ꝛ ad omne dubiũ funditus euellendũ satis cõmẽdabile videtur curare qḋ summus Põtifex narratis ei illis de quibus in themate dictam constitutionẽ cõfirmet,presertim cum de interpretatione mẽtis pape satis agi videatur,vt ex premissorum inspectione satis euidenter liquere potest. Alexand. Padue iura ciuilia ordinarie legens.

Consilium.CVII.

Repetit omnia fere que.s.eo.lib.consi.j.ꝛ consi.ij.paucis additis,breuius habetur.j.lib.vj.consi.viij.vbi videas.

Summarium.

2 ☞ Aqua ingressa fundum priuati est eius propria.
4 Seruitus aqueductus quanto tempore acquiratur.
7 Testium dicta contra producentem interpretatur.
10 Negatiua quomodo probanda.
13 Indefinita in testibus non equipollet vniuersali.
15 Usum probare non sufficit,nisi probetur quod,ex causa ꝛ titulo allegatis.

Consilium.CVIII.

In causa ꝛ lite inter dominos ꝛ possessores molẽdinorũ constructorum super canali in territorio ciuitatis Imole agẽtes,ꝛ Gentilẽ de brocardis ꝛ quosdam alios habẽtes fornacem,ꝛ alia edificia iuxta dictũ canale ex se defendentes. Mihi videtur partes dñi iudicãtis omnino esse in pronũciando non competere dictis reis conuentis,nec alicui eorũ ius exercẽdi aquas de dicto canali per cõductus, aut clauicas,seu ductas ad fornaces seu apothecas eorũ:ꝛ in condẽnando dictos reos conuentos ꝛ dictũ eorum procuratorẽ ad desistendũ ab inquietatione ꝛ turbatiõe hacten⁹ facta circa dictã extractionẽ aque canalis,ꝛ in ꝯñam ad claudendos cõductus,clauicas,seu ductas maxime ex infrascriptis.

1 ¶ † Et in primis presuppono ꝙ canale per qḋ ducitur aqua ad ipsa molendina,nõ dr̃ esse publicũ sed priuatum,vt late ꝓbat Bar.in repe.l.quominus.in.xij.q.ff.de flu.ꝛ in suo tractatu alluuionis,et in tractatu de alueis:maxime p.l.j.§.fluminũ.ꝛ.§.si fossa.cũ ibi no.ff.de flu.ꝛ ideo dicit Bar.in.d.xij.q.qḋ quis nõ potest ex canali qḋ iure formula appellatur ducere aquam ad suum molendinum:quãuis nil noceat dño alterius superioris molẽdini ad quẽ pertinebat dictũ canale: vt qꝛ postꝙ exiuit aqua de superiore molendino velit eã ducere ad quoddã suum molendinũ ex dicto canali,p.l.in cõcedendo.ff.de aqua plu.arcen.ita etiã voluit in effectu Bal.in c.cũ omnes.in.ix.col.de cõsti.ꝛ ibi dicit

2 † qḋ postquã incipit aqua ibi decurrere per locum priuatum,aqua etiã efficit̃ illi⁹ priuati [a].l.j.ꝛ fi.de flu.ꝛ ideo ille ad quem spectat ille loc⁹ priuatus,potest de illa aqua facere velle suũ:etiã si alteri p quãdam consequentiam noceat.alleg.l.proculus.ff.de dãno infec. ¶ Hoc presupposito,fundata est intentio agẽtium:quare probationes sunt partim per instrumẽta,partim per testes ꝛ positiones partis aduerse quod ad agẽtes spectãt molendina pdicta,ꝛ canale,ꝛ aqueductus:ꝛ cõstat per instr̃a emptionũ facta per Michaelẽ mercati qui emit aliqua ex dictis molendis cum canali ꝛ aqueductu:ꝛ ei successit Mercatus eius filius:ꝛ postea Antoni⁹ ꝛ Albert⁹ filij dicti mercati.ꝛ dicto Ant.successerunt Astorgius ꝛ fratres filij dicti Antonij,vt patet etiã ex positionib⁹ aduersariorũ:ꝛ ex attestationibus vtriusq; partis.probatũ est per testes vtriusq; partis ꝙ Aldroandinus ꝛ successiue Guido ei⁹ filius vt heres ꝛ successiue Camilla vxor mea actilia,ꝛ heres dicti Guidonis habuerunt ꝛ possederũt,ac de presenti vxor mea possidet molendinum positum in villa silicis cum aqueductu ꝛ canali:ꝛ ita est probatum de molẽdino pertinẽte ad monasteriũ sancte Marie:ꝛ sic de nonnullis alijs. ¶ Et dato ꝙ de oĩbus non esset probatũ,satis est qḋ de aliquo seu ex aliquibus de dictis agẽtibus aut alicuius eorũ iure esset ꝓbatum:qꝛ vnusquisq; insolidũ pro impedimẽto sibi dato agere potest.l.loci corp⁹.ff.si ser.vẽ.l.heredes.§.an.ca.ff.fa.erc.

3 ¶ † Fundata est intẽtio agentiũ ex regula q̃ habet qḋ omnis res presumit̃ libera,nisi appareat de seruitute.l.alti⁹.ꝛ.l.si in edib⁹.C.de seruitutibus.ꝛ ideo quantum ad victoriam parum aut nihil prodesset reis cõuentis probare vsum aqueductus,nisi ꝓbauerit sufficienter de acquisitione seu de pscriptione seruitu.vt no.glo.ꝛ doc.in.l.sicuti.§.sed si q̃rat̃.ff.si ser.vẽ.ꝛ in.l.si prius.ff.de no.ope.nun. ¶ Fundata est etiam intentio agẽtiũ ex dispõne statuti positi sub ru.che nesuno facia plãtare supra el canale.Et sub rub.chel canale del comum de Imola di essere mãtenuto.vbi cautum est qḋ in nulla parte dicti canalis possit fieri aliquod edificiũ impediẽs cursum aque dicti canalis:ꝛ si factũ sit,debeat amoueri ꝛ qḋ aqua dicti canalis debeat libere decurrere. ¶ Nũc solũ est videndũ an ex his que probata sunt pro pte reorum appareat competere vllam exceptionẽ vel defensionẽ reis conuentis.Et dico qḋ nõ:nam pars aduersa se tueri conatur ex iure seruitutis saltẽ prescripte:ꝛ ad hoc probãdum sunt inducti.xvj.testes.ꝛ ostenso ꝙ illi.xvj.testes non ꝓbant necessaria ad dictam exceptionẽ fundandã,stabit firma conclusio quod debent cõdemnari. ¶ Et ad istud ostẽdẽdũ presuppono ꝙ ista pretensa seruitus est seruitus aque ducende p dictas clauicas,ꝛ cõductus

4 † appellatur seruitus habẽs causam cõtinuã si factũ hominis ad eius seruitutis vsum nõ requirebatur:secus si factum hominis requireretur.l.ij.cum gl.ꝛ ibi Bar.ꝛ alij.C.de serui.l.foramẽ.ff.de ser.vr.pre. ¶ Et ad istã prescriptionẽ inchoãdã ꝛ perficiẽdã,requiritur ꝙ prescribens fuerit in quasi possessione seruitutis.s.interueniẽte scientia ꝛ patiẽtia illius cõtra quem prescribebat̃,cum vsu saltem longi tẽporis.x.anno.continuorũ inter presentes,ꝛ.xx.inter absentes ac bona fide,si seruitus habebat causam continuã. secus si nõ habebat cãm cõtinuam:qꝛ tũc requirit̃ vsus tanti tpis cuius in cõtrariũ memoria nõ existat:vt legi.ꝛ no.in.d.l.ij.ꝛ in.l.si quis diuturno.cũ gl.ff.si ser.vẽ.ꝛ in.l.fi.ff.quẽadmo.serui.amit.ꝛ.l.hoc iure.§.duct⁹ aque.ff.de aqua quoti.ꝛ esti.l.seruitutes.l.ultima.in prin.ff.de ser.l.j.§.fi.cũ.l.seq.in prin.ff.de aqua plu.ar.ꝛ no.in.l.j.§.ij.ff.de iti.accuq; pri.vbi p Bar.ꝛ no.doc.in.c.ij.de restit.in integ.ꝛ in.c.bone.el.ij.de postu.pla.cũ si. ¶ Tñ videm⁹ ꝙ vbicũq; appeat,qḋ qs incepisset pscribere seruitutẽ habẽtẽ causam cõtinuã:vt quia sciente ꝛ patiẽte aduersario ceperit vti iure dicte seruitutis.ꝛ ante cõpletã prescriptionẽ fuerit sibi ꝯdictũ ꝛ pstitũ impedimẽtũ vtẽdi seu nõ pstita patientia vtẽdi,interrũpit̃ pscriptio:vt ꝓbat̃ in d.l.ij.ꝛ ibi no.C.de ser.ꝛ in.l.sequitur.§.si vna ff.de vsu.not.Bar.in.l.naturalr̃.circa vlt.col.eo.ti.in verbo q̃ro qualr̃ interrũpat̃ pscriptio incorporaliũ.ꝛ Ange.in.l.cũ notissimi.§.

5 imo.C.de pscri.xxx.ann. † nõ eñi dat̃ quasi possessio incorporaliũ sine patiẽtia aduersarij.l.quoties.la.j.ꝛ.l.pen.ꝛ ibi no.ff.de ser.ꝛ no.in alijs locis.s.allegatis. ¶ Istis sic psuppositis ostẽdo qḋ nõ est ꝓbata intẽtio reorũ:nã Brocard⁹ prim⁹ testis nihil ꝓbat.nã ipse examinatus sup decimo caplo et seq.solũ ꝓbat de vsu.x.annorũ cõsideratis ꝟbis.c.ad qḋ ipe se refert q.x.anni,de quib⁹ ipse testificat̃,vident̃ esse cõpleti añ ꝓductionẽ dictorũ capitulorũ:ꝛ istud nõ sufficit.quare oportebat qḋ deponeret de decẽ annis cõpletis añ litẽ motã.l.more litis.ꝛ ibi no.doc.C.de rei ven.ꝛ in.l.nec bona.C.de pscri.lon.tẽp.ꝛ ibi Bart.ꝛ.d.l.ij.C.de ser.Et ibi cõcludit Barto.in fi.ꝛ Ang.post gl.ibi ꝛ in casu nr̃o pscriptio interrũpat̃ p solã citationẽ. ¶ Et licet ipse testis subiungat,qḋ etiam ipse testis a quinquaginta annis ꝛ citra quib⁹ ipe fecit laborari ad fornacẽ continuo p dictũ tp̃s tpe opportuno,acceperit aquã de dicto canali:tñ ipse nõ deponit limitate de qua fornace loquat̃, ꝛ sic nõ apparet cui fornaci p vsum sui acqsiuerit istã seruitutem.

6 † Nã seruit⁹ aque ductus est seruitus pdialis q̃ debetur rei.l.q alie.§.fi.ꝛ ibi no.ff.de neg.gest.l.j.ff.de ser.ꝛ sic probatio sua in hoc casu obscura ꝛ dubia nõ releuat.l.põponi⁹ scribit si frumẽtũ.§.fi.ff.de rei ven.c.in psentia.de ꝓbat. ¶ Preterea iste testis dicit ꝙ ipse accepit aquã p dictũ tp̃s.l.annorũ tpe opportuno:ꝛ sic nõ deponit ꝙ aqua p se fluxerit:ꝛ sic per ꝯñs nõ dr̃ deponere de vsu seruitutis habẽtis cãm cõtinuã:ꝛ ideo esset necessariũ ꝓbare de vsu tãti tpis,cui⁹ in ꝯtrium memoria nõ extaret. ¶ Cõsidero etiã ꝙ iste testis īterrogat⁹ de tpe rñdit:vt.s.sed illa ꝟba pñt intelligi de qnquaginta ꝛ de

7 decẽ annis: † qꝛ qñ ꝟba testis pñt dupl'r intelligi semp debẽt interptari ꝯ ꝓducẽtẽ.preallegato.c.in psentia.no.Bar.ꝛ alij in.l.inter stipulãtẽ.§.j.de verb.ob.ꝛ in.l.si qs intẽtione.ff.de iudi.ꝛ posito ẽt ꝙ deposuisset ꝯtẽta in.c.esse ꝟba p tp̃s qnquaginta ann.nõ sufficeret:qꝛ in.c.dr̃ ꝙ exercẽtes fornaces ꝛ habentes clauicas ad hauriẽdũ aquã de dicto canali,ꝛ habẽtes ductus ꝛ alios cõduct⁹ p exercitijs cõficiẽdis,ꝛ exercendis acceperũt de aqua dicti canalis p suis exercitijs.nã ex eo qḋ in.c.dr̃ qḋ acceperũt aquã poti⁹ sonant verba capituli qḋ interueniẽte facto ꝛ ope ipsorũ accepta fuerit aqua:vel saltẽ negari nõ põt ꝙ ꝟba capl'i de necessitate nõ ꝯcludãt in seruitu-

[a] ¶ Priuati.C.ex l.de ser.rustic.prediorũ.c.iiij.q.iij.in prin.ꝛ de hac materia Ias.ꝯsi.cl.libro.j.in rep.l.quominus,de flu.

te habentē cām cōtinuā. per hoc eñ oz de necessitate concludere. l. neqz natales. C. de probat. l. non hec. C. vnde cogna. ¶ Circa dictum Petri de pagatio non insisto: qz iste testis nullo modo deponit de vsu suo etiā. x. annorū cōpletorū ante litē motā. ꝛ etiā si diceret ꝙ vsus est per tps. x. anno. ꝛ vltra. vt no. Bar. in. l. celsus. in vlt. col. ff. de vsuc. Jac. de bu. in. l. ab hostibus. §. si qd simplr. ff. quib. ex cau. ma. Jo. cal. Anto. de bu. Jo. de imo. ita cōīter tenuit i. c. litere. de dila. bñ faciūt no. p Bar. in. l. cū furti. ff. de in litē iur. cū si. Jtē nō allegarunt, et pbarunt de bona fide vtentiū, prout requirit: vt dictū est. s.

8 ¶ † Propterea iste testis est de agnatione gētilis de Brocardis, q est reꝰ cōuētus, ꝛ sic nō est integer testis: vt no. Bart. in l. admonēdi. xj. col. de iureiur. ꝛ in. l. aut affinitate. ff. de pcu. ꝛ in. l. qui testamēto. §. j. ff. de testa. per no. in. l. etiā matris. ff. de pba. cū simi. ¶ Ultimo rñdeo qd per testes agentiū est probatū qd dñi ꝛ possessores molendinorū semper cōtradixerūt, ꝛ claudi ac deuastari fecerūt clauicas ꝛ cōductꝰ predictos: ꝛ etiā per scripturā publicā productā in pcessu in fo. xxvj. apparet qd Abbas sancte Marie ꝛ Mercatus dñi molendinorū cōquesti sunt cū dño locū tenente ꝛ potestate qui fecit fieri preceptū per qd interrupta est prescriptio vt dixi. s. allegādo doctrinam Bart. ꝛ alios in. l. ij. C. de serui. ¶ Secundus testis etiam nō probat: quia deponit de vsu a. xxx. annis citra. per que verba ipse testis non dicitur probare de vsu etiam. x.

9 anno. cōtinuorum: † quia illa dictio citra prolata a teste sine copula ꝛ verificatur etiā in vsu facto per vnā diē tantū, quādocūqz. l. j. §. qd autem. ꝛ ibi Bart. ff. de aqua quoti. ꝛ esti. ꝛ no. Bar. in. d. l. celsus. in vlt. col. ꝛ docto. in. c. licet causam. de proba. ¶ Preterea nō deponit de vsu seruitutis patientibus dictis dñis ꝛ possessoribꝰ molendinorum ꝛ canalis prout requiritur, vt dixi. s. Jtē deponit ꝙ vidit illos de fornacibꝰ accipere aquā per cōductꝰ: ꝛ sic non deponit necessario ꝛ cōcludenter de vsu seruitutis habētis causam continuam. Nā potest esse qd nisi dicte clauice aperiantur non poterat per eas fluere aqua vt puto etiā in facto verum ꝛ sic potest optime cōtingere qd requirat factū hominis. s. in aperiēdo dictas clauicas ad hoc vt aqua fluere possit. ¶ Hoc enim videt dicere Pedrus octauus testis reorū super interrogatorijs. xvij. capituli, dum dicit quod illi de fornacibus qñqz tenebant tandiu apertos conductus qd oportebat molēdinarios accedere ad claudendū. ¶ Idē probat Jacobus masij. xj. testis reorū sup interrogatorijs, dum dicit qd cōducentes dictā aquā nō accipiebāt de ea diebus cōtinuis, sed per interualla qñqz sex dierum, qñqz quatuor: fm cōtingentiā exercitij. ¶ Idem pbat Bar. sagelli decimus testis dū dicit qd illi de fornacibꝰ accipiebāt aquā tēpore noctis de canali: ꝛ Brocardus de brocardis, ꝛ plures alij testes reorū dum dicūt qd ibi illi de fornacibus accipiebant aquam tēpore noctis eis opportuno p suis necessitatibus: ꝛ sic patet qd omni tēpore nō fluebat per clauicas: sed qd ipsi tenent clauicas apertas: scz tēpore eis opportuno. ¶ Cōstat etiā qd posito qd deposuisset de. xxx. annis cōtinuis nō noceret ecclesie ꝛ monasterio sancte Marie, aduersus quā de iure cōmuni requiritur prescriptio. xl. anno. vt l. quas actiones. C. de sac. san. ecc. ¶ Puto etiā qd dicta ecclesia habebat a sede apostolica priuilegiū prescriptionis centum annorū: ꝛ ita apparet ex priuilegio Urbani producto in causa. ¶ Preterea nō deponit de bona fide vtentiū est q sciebant aut scire debebāt quālibet rē esse liberā vt est dictum et sic alio non probato non possunt dicere se bona fide fecisse. l. si fur. §. j. ꝛ. l. nūquā. in prin. ff. de vsur. ¶ Deniqz ob. illud qd dixi circa precedentē testē: quia posito qd fuisset cepta pscriptio, fuit interrupta eo modo quo. s. dixi. ¶ Tertiꝰ testiꝰ nō probat primo, quia quo ad Perrū de barigana nō probat de vsu. x. anno. cōpletorū ante litem motam. ¶ Quinimo quia dicit qd vidit tenentes dictas fornaces accipere aquā de dicto canali a tēpore quinquaginta annorū ꝛ citra: ꝛ sic nō deponit de vsu seruitutis habētis causam cōtinuā ꝛ sic requirebatur vsus tanti temporis cuius in contrarium memoria nō existat: preterea interrogatus in causa sciētie non reddit causam aut rationē aliquā per quā appareat ipsum testē scire qd rei cōuenti vsi sunt iure seruitutis patientibꝰ dominis ꝛ possessoribus molendinorū: ergo nō probat per no. in. l. solam. C. de testi. per Inno. in. c. cū causam que inter archie. cū si. de testa. ¶ Et licet dicat iste testis qd nō audiuit neqz vidit deuastari dictos conductus per dños molendinorū tñ per hoc nō est probata negatiua. s. qd dñi molēdinorū nō cōtradixerint

10 seu patientiam nō prestiterint: † qz ad hoc vt negatiua hmōi sit pbata, oporteret qd a teste esset coarctata loco ꝛ breui tēpore: ꝛ qd ipse diceret ꝙ nō potuisset denegari dicta patientia quin ipse vidisset seu sciuisset: assignando de eo bonam: et cōcludentē rationē: vt notat Jac. bu. Cy. Bal. in. l. actor. C. de proba. ꝛ Joā. and. in. c. bone memorie. el. j. de electio. gl. ꝛ doc. in. l. pantonius. §. rei perduellionis. ff. de acqui. heredi. ꝛ gl. ꝛ Ange. in. §. hinc nobis. in aut. de hered. ꝛ fal. ꝛ notat Dy. et

11 Bar. in. l. j. §. ij. post gl. ff. de iti. actuqz priua. ¶ † Et pfertur probatio testium actoris deponentiū de affirmatiua. i. de contradictione ꝛ de negatione patiētie, testibus reorum deponentium de negatiua, saltem non coarctata loco ꝛ breui tempore, vt no. per gl. ꝛ Bar. in. l. diem proferre. §. si plures. ff. de arbi. ꝛ no. gl. in. c. j. de prescri. in. vj. ꝛ notant doc. in. c. cum ecclesia. per illum tex. de cau. pos. ꝛ proprieta. ꝛ Bar. in. l. heredes palam. in prin. ff. de testi. in ver. vlt. hec. l. facit Bar. in suo cō si. inci. cōe lignani. ¶ Quartus testis dicit qd per quinqz annos vsus est ad dictas fornaces iam sunt. xxx. anni. ꝛ qd dicto tēpore vidit dictos de fornacibus accipere aquā de dicto canali pro eorū necessitatibꝰ: ꝛ sic nō deponit de tēpore. x. annorum continuorum qd vsi fuerunt iure dicte seruitutis: nec deponit de vsu seruitutis habētis causam cōtinuā. ¶ Quintus testis Marcus de brocardis non releuat quia non deponit de patientia dictorum diminorū ꝛ possessorū ꝛ nō deponit concludēter de vsu seruitutis habētis causam continuā. Jtem est agnatus dicti Gentilis, ꝛ sic non est integer testis. ¶ Jtē potest respōderi vt dixi in respōsionibus ad secūdum testē, ꝛ hisdē rationibus non probat sextus testis: excepto qd non est agnatus litigātibus. ꝛ licet iste testis dicat ꝙ nūquā fuit cōtradictum, tñ non probat istam negatiuam nō coarctatam loco ꝛ tpe: imo est probatum cōtrarium, vt est probatum per testes agentiū, ꝛ per scripturam, vt dixi in vltima re

12 sponsione data ad primū testē. ¶ † Et testis deponens super negatiua non coarctata loco ꝛ breui tempore est suspectus de falso, vt no. Innoc. in. c. cum ecclesia. de causa pos. ꝛ in. c. licet causam. de pba. Bal. in. c. si quis per triginta. si de feu. fue. cōtrouer. inter domi. ꝛ agna. Bald. in. l. de die. §. pe. ff. qui satisd. cog. ꝛ Ang. in. l. si per alium. §. docere. ff. ne quis eū qui in ius voc. vi eximat. iūctis no. per Cy. Jac. bu. ꝛ Bal. in. d. l. actor. ¶ Et hisdē rationibus nō releuat septimus testis, qui etiam deponit de vsu a quinquaginta annis ꝛ citra, nemine ɔdicente scientibus ꝛ patientibus Mercato ꝛ Aldroando auo paterno vxoris mee. ¶ Et patet quod mercatus ꝛ Aldroandꝰ iam sunt multi anni qd decesserūt: vt patet ex positionibus. Nihilominus illa verba a quinquaginta annis ꝛ citra, denotant perfectionē ꝛ continuationē totius tēporis quinquaginta annorum: vcz in die testificationis propter illam copulā, ꝛ vt no. Host. ꝛ Jo. and. in. c. licet causam. per illum text. de pba. ꝛ Bar. in. d. l. celsus. in vlt. col. de vsuca. ¶ Et hisdem rationibus non releuat octauus neqz nonus testis, qui deponunt de quinquaginta annis citra absqz copula, ꝛ sic nihil probat de tēpore etiā decem annorū continuorū: vt per Bar. in preallег. l. celsus. ¶ Jtē est sibi cōtrarius: quia primo dicit qd sibi nemo contradicit, postea dicit qd molendinarij claudebāt cōductus: ꝛ similiter non probat decimꝰ testis vt dixi contra primū ꝛ secūdum testem. ¶ Preterea licet ipsi testes dicant quod predicta fuerunt scientibus ꝛ intelligentibꝰ do. molendinorum: tamen non dicunt de omnibus dominis. et illa indefinita scilicet dominis molendinorū, potest verificari

13 in duobꝰ tantū. l. inter illā. §. fi. ff. de ver. sig. † nā in probatiōe testium indefinita nō equipollet vniuersali, cum debeat talis pbatio de necessitate cōcludere: ita singulariter voluit Inn. in. c. auditis. de prescrip. in glo. super ver. exceptionē. ꝛ ibi hoc multum commendat domi. Abb. circa. vij. col. ꝛ sic non releuabit dicta probatio antequā dubia. ꝛ nō cōcludēdo. ¶ Benefacit qd no. Pet. de ancha. ꝛ Jo. de imo. in. c. quāto. de his

14 que fiunt a prelatis. † vbi voluit quod licet in instrumēto dicatur qd canonici constituerunt talem syndicum, non per hoc probatur ꝙ capitulū seu maior pars canonicorū cōsenserint in cōstitutione dicti syndici: quia dicta verba potuerūt verificari in duobus. d. l. inter illā. ita etiā dicit Old. consil. j. incip. in executione. ꝛ satis videtur sentire Barto. in. l. fi. C. de predi. curia. lib. x. ¶ Nec etiā releuat vndecimus testis per rationes adductas cōtra scdm tertium, ꝛ decimum testem. Et idem in duodecimo. Duodecimus vero Laurētius de brocardis receptus ꝛ examinatus super fama non releuat, licet dicat, cōtenta in. c. vera esse: quia in. c. nō fit mētio de vsu tanti temporis cuius in contrarium memoria non existat, nec fit mētio de vsu tanti temporis. l. seruitutis habentis causam continuam, sed solum fuit ꝛ est quod predicti rei cōuenti vsi fuerunt aqua dicti canalis pro commoditate ꝛ exercio fornacium. nam potuissent accipere cum Mastellis ꝛ Brentis. ꝛ in hoc non sit cōtradictio eis nec in capitulo qd predicti vsi fuerunt patientibus dictis dominis molēdinorum. ¶ Et posito ꝙ testis dixerit

xerit,nemine cõtradicente vsi fuerũt aqua,tñ illa negatiua.s. ꝙ nemo contraxerit,non dr̃ legitime ꝓbata qñ non est coarctata loco ⁊ breui tempore:imo testis est suspectus de falso. ¶ Itẽ est agnatus dicti gentilis. ¶ Preterea dr̃ qȯ fornasarij acceperãt ꝑ cõductus de aqua dicti canalis pro vsu laborãdi ad fornaces:⁊ nõ dicit de oĩbus dictis fornacibus,⁊ de oĩbus dictis fornasarijs.vnde potest verificari in duob⁹ tantum:vt dictũ est:ideo nõ ꝓbãt:vt dixi. ¶ Decimusquint⁹ testis infringitur ex rationibus ↄ secundũ testem:nisi ꝙ nõ est agnatus. ¶ Decimussextus ⁊ vltim⁹ testis deponit de vna fornace:scilicet forliuiensi. ¶ Nõ ob.etiã si diceretur ꝙ ꝑ dictam exactionẽ aquarũ nõ fit preiudiciũ dñis molẽdinorum: q̄ fuit responsum superius dũ allegauit no.per Bart.in.d.l. quominus.in.xij.q.⁊ per Bal.in.d.c.cum oẽs. ¶ Patet etiã alia respõsio per not.per Bar.in.l.ij.super verbo nec cogitur. ff.solu.mat.dũ allegat in fi.ff.de vsu ⁊ habi.⁊.l.nec creditores.C.de noua.⁊.§.propterea si quis.institu.de act. ¶ Insuper est ꝓbatũ cõtrariũ per plures testes agẽtes,scilicet ꝑ Laurentiũ de brocardis ⁊ per quartũ ⁊ octauũ testes. Non obst. etiã si diceretur ꝙ posito ꝙ dicta seruit⁹ nõ haberet causam cõtinuã tñ sufficit allegare tit.aliquẽ:quo mediãte reus dicat se acquisiuisse seruitutẽ,puta titu.emptionis vel donationis aut legati,vel simile:⁊ probare fuisse vsum dicta seruitute spatio decẽ annorũ inter presentes sciẽte petiẽte,⁊ non ↄdicente illo ad quem pertinet res que dicitur seruitutẽ debere,ꝑ not. per gl.magnã in.l.seruitutes.la vltima.ff.de serui.⁊ per gl.in l.j.in fin.in ver.quãdiu.ff.de aqua plu.arcẽ.⁊ in.c.peruenit.de censi.quã opin.pleriqʒ tenuerũt.⁊ per.l.cũ de in rem verso.cũ si.⁊ ibi Bar.ff.de vsu. Quia respondeo qȯ posito qȯ illa opi. esset vera:quã tñ multi reprehendunt:tñ in proposito nostro nõ est allegatus aliquis sufficiẽs titulus:nec aliqua causa habilis ad concessionẽ huius seruitutis.† Scd'o q̄ qñ esset allegatus aliquis titulus seu causa,oporteret ꝓbare qȯ rei cõuenti vsi sunt dicta seruitute ex illa causa allegata:[a] ⁊ qȯ domini molendinorũ sciuerũt ⁊ passi fuerunt qȯ per decẽ annos cõtinuos inter p̄sentes ipsi rei cõuẽti vsi fuerũt seruitute ex illa causa allegata,⁊ oportet ꝙ fiat probatio ita qualificata:vt no.cõcludit Saly.in.l.si certis annis.in.fi.C.de pac.⁊ Raph. cu.⁊ Lud.ro.in.l.qui alieñ.in prin.ff.de acqui.here.quia alias nõ cõcluderet necessario ista ꝓbatio vsus ꝙ fuerit vsus ex cã allegata in iudicio per reum:⁊ sic nõ releuaret ar.l.ad probationẽ.⁊.l.neqʒ natales.C.de ꝓba.⁊ est de mente Bart.in.d.l. cũ de in rem verso.in vlti.q.ibi dũ dicit,nũc ad ꝓpositũ si rusticus omni anno soluit vnũ par caponũ,si quidẽ soluit simpliciter nulla adiecta cã ⁊c.sed cõstat qȯ ista ꝓbatio sic qualificata,nullo modo facta est pro parte reorũ:ergo ⁊c. Alex.

Sempronia testamẽto cauit. Itẽ iure legati reliquit Titio,Caio,⁊ Pamphilo eiusdem testatricis filijs, ⁊ filijs Iulij olim ei⁹ primi mariti vsum ⁊ vsumfructũ oĩum ⁊ quorũcũqʒ bonorũ immobiliũ ad ipsam testatricẽ ꝑuenturum ⁊ perueniendorũ ex hereditate quondã Antistie ei⁹ matris vsqʒ ad annos.x.tũc proximos a die obitus ipsi⁹ testatricis post quos.x.annos elapsos,voluit dicta bona peruenire ad Aurispã ⁊ albinã eiusdẽ testatricis ⁊ dicti Iulij filias. Et si contingeret alteram earũ decedere sine filijs,illi sic decedenti alteram viuentem ⁊ eius filias superuiuentes substituit vulgariter ⁊ per fideicõmissum.si vero cõtingeret oẽs ei⁹ filias qñcũqʒ decedere sine filijs legitimis ⁊ naturalibus:tunc ⁊ eo casu voluit dicta bona ꝑuenire debere ad suprascriptos Titium,Caium,⁊ Pamphilũ,⁊ eorũ liberos ⁊c.post Aurispa decessit ex se relicta filia ⁊ supstite adhuc testatrice:deinde testatrix defuncta est.queritur dictis annis decem elapsis an dicta bona pro media peruenire debeant ad filiam ⁊ heredem Aurispe,an vero in totum ad Albinam.

Summarium.

1 ☞ Ius accrescendi cessat dato substituto.nu.3.
2 Coniuncti re ⁊ verbis qui sint.
4 Filij positi in conditione,non sunt in dispositione.

Consilium.CIX.

Videtur prima frõte respondẽdum filiam Aurispe admittendã esse Albina exclusa. Nam clarum est Albinã ex capite substitutionis admitti non posse:q̄ conditio substitutionis deficit cum presupponatur Aurispam decessisse cũ filia,⁊ sufficit vnicus filius ad hoc vt dicatur deficere cõditio illa,videlicet si decesserit sine filijs.l.cũ vxori.C.qñ dies le.ce.l.j.C.de condi.insert.l. nõ est sine liberis.ff.de verbo.sig.etiã si femina sit.l.si ita scriptum filiabus.ff.de leg.ij.⁊.l.si quis ita.in princ.ff.de testa.tu. l.j.ff.de verb.signi. ¶ Si ergo Albina per viam substitutionis succedere non potest:nec etiam videtur dici posse qȯ ipsa 1 admittat̃ ex iure accrescendi † quia ius accrescẽdi cessat vbi prouisum est de substituto.in aut.hoc amplius.C.de fideicõ. l.ij.§.si duo.ff.de bon.posses.s̃m tabu.⁊ not.in.l.qui patri.ff. de acqui.her.⁊ in.l.vnica.§.in primo.⁊.§.proxi.ij.C.de cadu. tollen. Expressa em̃ oĩs prouisio,vt est substitutio,facit cessare tacitam prouisionẽ legalem.i.ius accrescendi.l.fi.C.de pac. cõuen.l.⁊ habet.§.cum quis.ff.de preca. ¶ Sed ita est quod testatrix per ista verba vcʒ:⁊ si cõtingeret alterã dictarũ eius filiarũ decedere sine filijs ⁊c. videt̃ filias Aurispe substituere ipsimet Aurispe post mortẽ eius:vt firmat Oldra.ꝑut refert Saly.in.l.j.C.de cõdi.inser.potissime per tex.in.l.luci⁹.in fi. la.ij.ff.de here.insti. ¶ Ac etiã q̄ nullo alio respectu vidẽtur fuisse adiecta dicta verba,si decesserit sine filijs,nisi filiorũ fauore,⁊ in ↄñam videt̃ qȯ filia Aurispe tãꝙ substituta videat̃ vocata ex testamẽto.ar.l.seruo legato.§.si testator.ff.de lega.j. ⁊.l.fideicõ.§.interdũ.ff.de leg.iij.l.ij.§.si duo fratres.ff.de col. bo.⁊.l.peto.in prin.ff.de leg.ij. ¶ Pro qua sñia facit etiã tex. in.l.pe.ff.de col.do.vbi v̾ba enũciatiua etiã ↄditionalr̃ ꝓlata dispositionẽ inducunt:ꝓpter quã etiã moderniores q̄dã in.l. cũ dotẽ.in prin.ff.solu.ma.hãc partẽ secuti sunt. ¶ Pro quo etiã faciũt no.per Bar.in.l.gallus.in prin.ff.de libe.⁊ posth. ⁊ in.l.si qs eñ.§.j.⁊ in.l.coheredi.§.fi.ꝑ illũ tex.ff.de vulg.⁊ pupil.vbi cõcludit ꝙ ꝑ hec v̾ba cõditionaliter ꝓlata,si fili⁹ me⁹ me viuo moriet̃ nepotẽ instituo:videt̃ etiã fili⁹ institutus:ita ergo dicẽdũ in casu p̄misso eadẽ rõne. ¶ Sʒ p̄missis nõ ob. b ↄtrium verius puto,vcʒ Albinã preferẽdã [b].nã quotiescũqʒ

a ¶ Allegata.s̃.libro.j.consi.cxiij.

b ¶ Preferendã.imo puto filiam Aurispe ad dimidiã que fuisset matris sue admittendam. Que autẽ in contrariũ hic adducit Alex.procedunt s̃cd'm cões iuris regulas. Sed in p̄senti causa alia ratio,⁊ ipsa mihi peculiaris legalis equitas eas reformat,⁊ locũ exceptioni facit ex multis simul cõcurrẽtib⁹.primo q̄ relictũ filio dʒ fieri caducũ illo predecedente si relinquat filios legitimos.satis em̃ constat legatum esse factũ contemplatione filiationis q̄ representat:imo remanet in nepote,qui naturali ciuilique rõne ipso iure subintrat locũ parentis,⁊ in eo par est affectio testatoris,⁊ maxime qñ legatur secũdo genitis vel filiab⁹ a potiori cõmodo successionis exclusis i locũ vel cõpensationẽ legitime vl̃ portiõis hereditarie. Sʒ q̄ hec est mea noua ⁊ singularis opinio,quam late ꝓbaui i nouis intelle.nolo ex hoc solo quellere sentẽtiam Alex.in consulẽdo ⁊ iudicando. Scd'o ergo q̄ hic nõ legauit vni soli filie,sed duab⁹ ⁊ equaliter,⁊ constet vel ex verbis ꝙ voluit eas esse equales in legato,⁊ etiã earũ filios:quos etiã (hic em̃ femininũ in themate cõcipit masculinũ) honorauit ⁊ substituit. Sed si cõtingeret alterã filiã cũ suis filijs totũ habere exclusis filijs alterius eo pretextu qȯ premortua esset sequeret̃ inequalitas: q̄ filij alterius fraudarentur in totũ legato,qȯ est manifeste cõtra equitatẽ ⁊ mentẽ testatricis. Scio ꝙ sophystes hinc põt elabi dicendo ꝙ filij supstitis fuerũt in pari periculo si casu conuerso mater eorũ predecessisset. Sed hec euasio nõ est aliud ꝙ reciprocatio inconuenientis contra prefatã mentẽ ⁊ equitatẽ cui sophystica illa antistrophe cedere dʒ. Tertio nedũ filie sunt inuicẽ pariter substitute nedũ per fideicommissum,sed etiam expressum vulgariter,⁊ sic ex omni capite vulgaris. Sed etiã filij vtriusqʒ pariter excludunt substitutum eiqʒ preferuntur,non solũ ex capite fideicõmissi,sed etiã in omnẽ casum vulgaris.idqʒ ex dispositione expressa testatricis.ergo habeo mentẽ apertã in v̾bis testamẽti fundatã,ꝙ siue altera filiarũ capere nõ possit,puta premortua,siue superuiuat ⁊ capere possit sed repudiat,nihilomin⁹ voluit testatrix qȯ filij eiusdẽ filie alterã filiam ⁊ eius filios in illa dimidia sue matri legata excludant,idqʒ in oẽs casus ⁊ euentus. Quarto:q̄ nedum vna filia alteri sine filijs cedẽti substituitur,sed etiã eius filij,⁊ sic expressim ponuntur in dispositione ⁊ substituunt̃ vulgariter ⁊ ꝑ fideicõmissum. Sed qñ filij nedum ponunt̃ in cõditione,sed etiã alia notabilis cõiectura cõcurrit censent̃ inuitati,vt crebrius tradunt doc. Sed hic nedũ vna sed plures cõiecture ⁊ p̄sertim illa fortissima qȯ in eodẽ orationis contextu sunt substituti ⁊ positi in dispositione. Quinto:q̄ maior ratio ⁊ equitas suadet qȯ neptis intelligat̃ vulgariter substituta matri sue,ꝙ vulgariter substituatur extranee vel matertere,cui tñ expresse vulgariter ⁊ per fideicõmissum substituit̃:ergo multofortius intelligitur matri ꝓprie substitui saltẽ vulgariter in hoc casu nõ premisso sed inopinato testatrici,quẽ,si preuidisset verisimiliter substituisset.faciũt not. in.l.iam hoc iure.de vulga.⁊ pup.⁊ que no.Alex.j.eo.lib.consi.cxxi.nu.ij.⁊ consil. cxxx.satis tñ cauisse censetur,ex quo cauit in eo in quo erat minus debitũ ⁊ minor ratio. Sexto:q̄ apparet qȯ testatrix hac substituendi forma nihil aliud voluit nec intẽdit ꝙ equaliter cauere ⁊ ꝓuidere nedũ filiab⁹ suis sed nepotibus ex eis. At qui pessime ⁊ inequaliter esset eis cõsultum si filij nõ intelligerentur tacite vocati in locum matris an ei⁹ portionẽ.⁊ sic ex eo qȯ contingeret matrẽ premori,pauperes orphani (qui magis indigebãt subsidio) etiã legato materno fraudarent̃.alij autem cũ matre totũ haberẽt.porro si auia expresse vocauit nepotes in locũ matertere eorum,multofortius cẽsetur tacite vocasse in locũ matris eorũ,vt dixi. Septimo:etiã s̃cd'm opinionẽ Alex.filia Aurispe habitura est totũ si postea contingat Albinam sine filijs decedere:ergo fortius interim dʒ retinere partẽ matris sue in qua etiam expresso testatricis iudicio p̄lata est albine ⁊ eius filijs. Octauo finge albinã predecessisse sine filijs retẽto reliquo themate,certũ est qȯ hec neptis hʒ dimidiã legati cõtingentẽ albinã ex capite vulgaris.cur ergo nõ multofortius habebit reliquã dimidiaʒ que spectasset ad portionẽ matris sue? dicis q̄ non est substituta matri licet sit sub-

stituta matertere ego quidez fateor nõ esse proprie ne ptem substitutam 2 iuri:sz dico qd testator pôt facere legatũ transmissibile ad hrdẽ legatarij.τ qd ad hoc sufficiũt cõiecture q̃ hic sunt euidentissime eo ipso qd appet testatricem voluisse cauere ne dũ filiab⁹:sed etiã posteritati eaꝝ ét exp̃sse substituendo nedũ filias ad inuicẽ sed etiã neptes materteris, et sic multofortiꝰ voluit legatum a mr̃e ꝓmoriente in filios transmitti: nec negari pôt qn si iterrogata fuisset, τ sic inquãtum 3 opus est habendũ ꝑ expressione piũ τ iustum ꝑ liberis cõsiliũ sit elusoriũ ex quib⁹ etiã infero qd si vtraq̃ filiã relictis filijs ꝑdecedere contigerit, filij earũ legatum in stirpes iure tacite hui⁹ trãs 4 missionis obtinere debẽt nõ obstantib⁹ adductis per Alex. in hoc casu ceterũ vbi cessant he coniecture maxime in legatis factis extraneis obtinẽtib⁹: [illegible]

vnus τ idẽ est cõiunctus pariterq̃ substitutus vt erat in casu proposito, vbi Aurispa τ Albina in dictis bõis legatis fuerunt cõiuncte re τ verbis, vt indicãt verba testamẽti ẽm magis cõem opi. q̃ hz † qd per hec verba, Aurispe τ Albine lego fundũ indicatur coniunctio re τ verbis: vt firmat gl. in. l. j. §. fi. ff. de vsufruc. accre. Ray. τ Bar. in. l. re cõiũcti. in ꝟsi. tertio loco principaliter. ff. de leg. iij. τ Bal. in. l. si duobus. §. fin. per illũ tex. de leg. j. τ in. d. l. j. §. fin. de vsufru. accre. τ in. l. vnica. §. his ita. C. de cadu. tol. licet Cy. post Pet. in eadẽ. l. §. vbi autẽ aliter dixerit. ¶ Vel saltẽ scđm oẽs fuerunt Aurispa et Albina verbis cõiuncte inter quos sic cõiunctos etiã est loc⁹ iuri accrescẽdi. d. l. si duob⁹. §. fi. τ. d. l. re cõiuncti. Fuerũt etiã Aurispa, τ Albina inuicẽ substitute si altera earũ predecederet sine liberis si Albina admitti non pôt ex capite substitutionis: eo quia Aurispa non decessit sine filijs: τ sic nõ est verificata conditio sub qua substitutio facta erat: tñ ipsa Albina tanq̃ coniuncta admittitur per ius accrescẽdi ad partẽ legatam Aurispe: cuius portio effecta fuit quasi caduca cũ decesserit testatrice viuẽte. l. j. §. τ cum triplici. iuncto. §. τ pro secũdo. C. de cad. tol. Et in terminis est casus in. l. pen. in scđo responso. ff. de iniusto test. τ no. gl. in. d. l. nec eis. §. heres. per illũ tex. τ in. l. si quis heres. ff. de acqui. here. τ in. l. testa. C. de impu. τ alijs substi. τ examinat Bar. late in repetitione. l. re coniuncti. in verbo sed circa hoc moueo tale dubium τc. ff. de leg. iij. τ ibi arguit pro τ contra credit passum esse dubiũ, finaliter tamẽ cõcludit † qñ si vnus τ idẽ est substitutus τ cõiunctus τ aliquo casu cõtingat substitutionẽ euanescere potest dictus substitutus τ coniunctus per ius accrescendi venire per iura preallег. τ quia qñ testator substituit coniunctum voluit ius eius augere: ideo nõ debet diminutionẽ operari. arg. l. si mancipia. in prin. ff. de fun. instru. τ. l. qd fauore. C. de legibus. τ in hoc neminem discrepantem reperio. ¶ Bene faciunt no. per Barto. in repetitione. l. pater filium. in tertio principali. ff. de inoffi. testa. τ expresse Bald. in. l. j. in. x. q. C. qñ nõ peten. par. ¶ Non ob. argumẽta in ɔtrariũ allegata, vcꝫ qd filie Aurispe ex dispositione testatricis substituta post mortem Aurispe: τ per consequens debebat tanquã substituta preferri Albine coniuncte venire volenti per ius accrescendi: † quia respõdeo non esse verã opi. Old. tenentem qd per illa verba si altera earum decesserit sine liberis τc. videant̃ filij vocati ex testamento tanq̃ substituti: qñ in cõtrariũ se habet cõis opi. que fuit originaliter glo. fi. in. d. l. lucius. ff. de here. insti. quã etiã ibi sequitur Jac. de are. Cy. Ray. Bar. Bal. τ Ang. τ do. Joã. de imo. τ ita fuit de facto iudicatum vt ibi refert Ang. Jdẽ etiã sequutus est Joã. and. in addi. Spe. in ti. de test. §. j. in addi. q̃ incipit, huic questioni accidit bimẽbris questio Petri de cernitis, vbi format qõnem talẽ. Quidã habẽs fratrem τ nepotem ex eo dictũ nepotẽ istituit τ si decederet sine liberis, substituit patrẽ dicti heredis si viueret, al's substituit Titiã suã neptẽ. postea viuo testatore nepos predictus mortuus est relictis ex se liberis, ac etiam mortuus est pater dicti heredis. Postremo decessit testator. querebat̃ an filij dicti heredis instituti, an vero Titia vel ꝓximiores ab intestato testatori succedant. τ finaliter cõcludit ex plurib⁹ locũ esse successiom ab intestato. subdẽs qd licet in casu ꝓmisso existẽtia liberorũ heredis instituti excludat dictũ substitutũ: tñ ipsis nihil accrescit: q2 ẽm eũ etiã si dictus heres institut⁹ vixisset, τ adiuisset, non fuisset astrictus iure substitutionis vel fideicõmissi illud relinquere filijs nec impeditus fuisset bona hereditaria distrahere. alle. l. filiusfa. §. cũ ꝓpter. iũcta. l. si qs ita heres instituatur si legitimus. cũ ibi no. ff. de here. instit. ¶ Et idẽ etiã tenet Bart. post Richar. malũ. in. l. cẽturio. ff. de vulg. τ pup. in ver. quero vlteri⁹ qd si testator dixerit si fili⁹ me⁹ decesserit sine filijs τc. τ Bar. in. l. sed τ si sic. ff. de leg. ij. τ Bar. in. l. si cũ dotẽ. in prin. ff. sol. ma. τ sequit̃ Bal. in. l. cũ acutissimi. in vlt. col. C. de fidei. τ in. l. cunctos populos. C. de sum. tri. in. xv. col. in ver. venio ad secũdũ, vsq̃ ad successionẽ intestãtis. τ in. l. j. in aliq̃b⁹ lec. C. de cõdi. inser. τ in. l. qd satis. circa pe. col. C. de bo. q̃ libe. τ Jmo. in. d. l. filiusfa. §. cũ propter. ff. de leg. j. τ in. l. ex facto. §. ex facto. ff. ad treb. τ ibi de hoc est tex. cum gl. in versi. defecisset. ibi dum gl. dicit nec ipsi habẽt τc. Et idẽ cõcludit Lud. de vrbe per illum tex. referẽs se alias disputãdo idẽ decidisse. τ ꝓpter hec cõiter approbata per scribẽtes: potissime q2 filij fuerũt per modum cõditionis nominati: ideo non possit dici ex testamẽto vocatus. l. ex facto. la. j. ff. de here. institu. τ. l. si quis sub ɔditiõe. ff. de cõdi. insti. Pro hac opi. quidam dicũt esse casum in. l. j. C. de pac. tñ q2 ille tex. recte cõsiderãti nõ probat: ideo in hoc nõ insisto. ¶ Nec ob. huic sententie text. in. d. l. lucius. in fine ibi. Non enim solum fratrem heredem pretulit. sed etiam ei⁹ li-

beros: q2 respondet glo. τ docto. omnes ibi τ in locis preallegatis qd pretulisse videtur liberos, scꝫ ab intestato non adita hereditate per institutum, cum dicti liberi essent proximiores ab intestato ipsi testatori: non autẽ videnť vocati per testamentum, per superius dicta simile no. per gl. τ doc. in. l. si quis ita heres instituatur si legitimus. eo. tit. vbi si testator dixit: si legitimus hereditatẽ meam vendicare non voluerit, Titiũ instituo talis legitimus successor hereditatẽ vẽdicans nõ dicit̃ vendicare ex testamẽto: sed ab intestato q̃ quã fuerit in testamẽto nominatus: quia non fuerit nominatus dispositiue sed cõditionaliter. ¶ Successiue nõ ob. qd dicta verba, si decesserit sine filijs videantur adiecta liberorum fauore, τ ꝑ consequens videantur vocati ex testamẽto: quia respõdeo quod satis continere dicũtur liberorũ fauorem, quãuis ex testamẽto vocati non videantur: q2 poterat cõtingere Aurispam superuiuere τ legatũ agnoscere: τ bona in legato contenta relinquere filie, prout videtur presumptione verosimile esse matrẽ erga filias facturã. l. scripto. §. fi. ff. vnde liberi. τ. l. nã τ si parentibus. in prin. ff. de inoffi. testa. τ ideo non sequit̃ quod ꝓpter hoc filia Aurispe debeat dici ex testamento vocata cum solũ in conditione τ non in dispositione nominata fuerit. Minus etiam obstare videtur. d. l. seruo legato. τ. d. l. peto. cum simi. quia ibi verba fuerũt dispositiue prolata, non cõditionaliter 5 prout in casu nostro. ¶ Similiter nõ ob. l. pe. ff. de col. do. † q2 respondeo prout respondet Bar. τ doct. in. l. ex hac scriptura. de do. in ver. opp. de. l. titia τc. cum seq. τ canoniste in. c. fin. de succes. ab intes. vcꝫ q̃ verba enunciatiua conditionaliter prolata ꝓpter aliud non inducunt dispositionẽ. d. l. ex facto. d. l. si quis sub cõditiõe. preterquã in aliquo antecedẽti vel cõsequẽti q̃ sit necessariũ ad adimplendum illud q̃ in cõditione descriptum est: ita loquitur tex. in. l. pen. de colla. do. τ text. in. l. deniq̃. §. interdum. ff. de pec. leg. τ in. l. proculus. in prin. ff. de vsur. ¶ Nam in casu. d. l. pe. pater in testamento cauit qd si filia fratribus cõferret dotem, τ quedã alia que ipse testator scꝫ nubẽti tradiderat pro certa parte ad hereditatẽ vocaretur. dicitur ibi qd si filia ab hereditate abstinuit non potest a fratribus cõpelli ad dotem τ bona predicta cõferenda qñ pater voluit filiã alterutram habere. s. vel partẽ hereditatis τ dotẽ cuꝫ ceteris bonis fratribus cõferre, vel doteꝫ τ dicta bona habere precipua. Et huius est ratio: q2 cũ pater dicit si filia dotem τc. quã sibi nubẽti tradidit cum fratribus ɔferret pro parte heredem instituo sequit̃ de necessitate q̃ pater voluit dominium dictorũ bonorũ transferri in filiã: q2 alias nõ potuisset filia dicta bona cõferre vt disposuit testator: q2 collatio est rei ꝓprie in cõe latio. l. j. in prin. ff. de colla. bo. l. si soror. ɔ. ti. l. illam. ad fin. C. de colla. τ no. doc. in. l. si emãcipati. eo. ti. post gl. in rub. de col. bono. τ plene Bar. in. l. pater filium. ff. de colla. do. ¶ Nõ mirandũ ergo si filia abstinẽte ab hereditate patris dos precipua cuꝫ alijs bonis predictis residet apud eam stante regula, q̃ abstinẽs ab hereditate nunquã cõferre cogatur. l. ex causa. C. fa. ercisc. τ. l. fi. ff. de colla. do. Et hec fuit ratio decisionis posite in. d. l. pe. sed in casu nostro nõ erat necessarium filias Aurispe intelligi vocatas ex testamento ad hoc vt verificatur vel non verificaretur dicta cõditio substõnis facta in testamento sed solum debet attẽdi existẽtia vel non existentia liberorũ ad hoc vt albina ex capite substõnis vocet̃, sed quo ad hoc vt vocetur ex capite iur. accrescendi, nihil refert in casu nostro an Aurispa viua testatrice decesserit cũ filijs vel sine vt supra ꝓ 6 baui. ¶ † Predictis etiã nõ ob. no. per Bar. in. l. gallus. cum cõcor. q2 rñdeo q̃ cõmunis sententia glo. τ doc. est in cõtrariũ vcꝫ q̃ ꝑ illa verba, si fili⁹ me⁹ me viuo moriet̃ nepotẽ instituo: nõ videat̃ institut⁹ filius: vt no. gl. Bar. τ Ange. τ imo. in. d. l. gallus. in pri. τ Bal. in. l. posthumorũ. ꝑ illũ tex. i versi. ne ergo. ff. de iniust. test. τ Bal. in. l. humanitatis. in. iij. col. in versi. iij. opp. τ videtur q̃ ꝓteritio τc. C. de impub. τ alijs substit. τ in l. heres institutus. eo. ti. τ late Bald. in repe. l. in suis. ff. de lib. τ posth. τ in. xviij. col. in ver. sed quid si nõ facit τc. τ in. l. coheredi. §. fi. ff. de vulga. τ pup. vbi refert ibidẽ hãc partem tenere Dy. τ And. de pis. τ idẽ ibi Ang. hoc etiã sequit̃ Raph. cu. in repe. l. si filius qui in potestate. in. ij. opp. ff. de libe. τ posthu. Et mouentur doc. per plura, τ maxime per. d. l. gallus. §. idem credendũ. versi. nã si nepos. τ in. §. oibus. τ per. d. l. si quis euz. §. fi. de vul. τ pup. vbi videt̃ casus non violãdo literã. τ in. l. si mater. §. j. eo. ti. in. l. ex facto. la. j. ff. de here. insti. τ no. glo. in. l. si quis ita heres instituat̃ si legitimus. eo. ti. cũ si. Est, q2 hec est cõis opi. a qua in iudicãdo nõ est recedẽdũ: ideo nõ insisto vlterius, q̃ passus sit disputabilis. ¶ Vel si bene ponderetur verba Bar. in. l. gallus. in prin. τ in. l. si quis ita heres. τ in. d. l. coheredi. prealle. Jpse non dicit q̃ per dicta verba si filius meus me viuo moritur τc. filius videatur in testamẽto institutus

institutus:sed dicit ꝙ per talez preteritionē filij testamentum non redditur isto casu nullum:qꝛ filius vocari videtur ab intestato:ꝛ ideo ipsi nulla fit iniuria, licet nō instituat̄ per.d.l.si quis ita heres.cum gl.sua. ¶ Postremo etiā non obst.l.Titia seio.§.seia lib.ff.de lega.ij.de qua opposuit Bal.in prealle.l.cum acutissimi.qꝛ clare colligitur responsum ex illo tex.cum ibi nota. per glo.ꝛ doct. qui illa verba ibi dispositiue prolata per eum qui ex vobis vltimus decesserit cum moreretur restituat ꝛc.faciunt presumi testatorem tacitam substitutionē fecisse. ¶ Ex predictis igitur remanet firma conclusio Albinā vigore iuris accrescendi preferendam esse. ¶ Nec puto considerandum in hac cōsultatione vnum quod verbo fertur scilicet filiā Aurispe mortua iam testatrice decessisse ante annos. x.elapsos a tempore obitus testatricis:quia si verū esset ꝙ filia Aurispe intelligeretur fuisse ex testamento vocata ad dictum legatum,quanq̄ decessisset an̄ tēpus quo prestari debebat legatum,tamē ad heredes suos transmisisset: † quia quo ad transmissionem dies legati relicti ad diem certū cedit a tēpore mortis testatricis licet non quo ad executionē:vt est casus in.l.sempronius attalus.ff.de vsufru.lega.ꝛ.l.j.§.cum igitur.C.de caducis tollēdis.ꝛ not.in.l.si ita sit scriptum.§.si sub conditione.ff.de legatis.ij.sed quia non fuit ex testamēto vocata vt probaui:ideo transmittere non valuit.ita vt.s.conclusum est videtur iuris esse Alexan.

7

Epitome.

1 ☞ Notarius non potest conficere instrumentum de actu pendente ꝛ voluntate duorum nisi rogetur ab vtroq̄.

Consilium.CX.

Eximie doctor ꝛ iustissime domine iudex,circa dubitationem coram vobis vertentem in qua effectualiter queritur,an valeat instrumentum confectum,vt dicitur:de quadam conuentione inita inter Joan.ꝛ Jacob.Gabrielis ex parte vna,ꝛ Nicola.ꝛ Albe.filios.d.Jo. ex altera. ¶ † Omissis non necessarijs breuiter concludo ꝙ non qꝛ quando instrumentum confiscitur de actu pendente a consensu duorū,prout erat dicta conuentio,que sine consensu dictorū Ja.ꝛ Joan.se obligātiū fieri non poterat.l.sicut.C.de actio.ꝛ obl.l.j.ff.de pac.l.consensus.ff.de actio.ꝛ obli.requirit̄ ad hoc vt notarius possit instrumētū cōficere de tali actu vel contractu,quod sit rogatus sub vtraq̄ parte:ita firmat Joā. an.in addi.Spe.in tit.de instr.edi.§.postquā.in additione incipi.hanc materiam plenius ꝛc.allegat ad hoc.l. contractus. in princ.C. de fide instru.ꝛ.l.in hac.C.de dona.ꝛ.l.ij.C.de rela.ꝛ id qđ legitur ꝛ not.in aut.de tabel.in prin.ꝛ idē no.Bar. in.l.ij.in.j.col.ff.de stipu.ser.† vbi dixit ꝙ vbi in actu sunt due partes.requirit̄ ꝙ ab vtraq̄ parte notarius sit rogatus. vbi autem est vna pars tantū in actu:vt quia actus pendeat a sola voluntate vnius,prout est protestatio, denunciatio,aditio hereditatis,ꝛ similia:tunc sufficit ꝙ ab illa tantum parte notarius sit rogatus.alleg.nota.in aut.de tabel. in princi.l.j.§.j. ¶ † Hoc idē voluit Bal.in rubri.C.de fide instru.in.iiij.col. versicu.sed dubitaui ꝛc.vbi similiter dicit ꝙ aut est actus pēdens a cōsensu duorū:ꝛ requiritur ꝙ vtraq̄ pars roget notarium ꝙ conficiat instrumentū.secus si a consensu vnius,vt est testamentū,vel repudiatio hereditatis:vel eius aditio,ꝛ similia per no.in.§.vos autē.de tabel.ꝛ assignat rationē:qꝛ a quo dependet causa rei ab eodem dependet ꝛ modus:vt.l. videamus.§.penul.ff.de in litē iuran. ¶ Hanc conclusionē etiā approbat Ange.in.l.si.ff.pro derelicto.ꝛ ita alleg.oēs glo.in dicto.§.nos aūt.in ver.iniungatur.nā dum illa glos.dixit ꝙ sufficit notariū esse rogatum ab illo,cuius gratia fit actus: quia forte ille in cuius preiudiciū fit actus nunquā rogaret ꝛc.intelligitur qn̄ actus ille pendebat a sola volūtate vnius, prout est repudiatio,ꝛ aditio hereditatis,vel protestatio,interpellatio, ꝛ similia. Nam bene dixit glo.ꝙ ille cuius fit protestatio vel interpellatio nunquā rogaret:qꝛ nō vult consentire, ꝛ eius consensus non est necessarius:sed qn̄ cōtractus celebrat̄ a duobus: quia pendet a consensu duorū, licet tendat principaliter ad commodū vnius:tamen est verosimile ꝙ sicut consensit se obligando spōte.ita consentiat rogādo notarium ꝙ conficiat instrumentū cum in scriptura non consistat substantia obligationis:qꝛ sine ea valeat obligatio regulariter.l. cōtrahitur. ff. de pigno.l.pactum.C.de pac.ꝛ plene no.in.c.j.de censi.lib.vj.

1

2

3

¶ Preterea in casu nostro dicta conuentio potest dici facta gratia vtriusq̄ partis.nam est facta gratia Joan.eo.quia vbi primo potuisset pro filio cogi ad prestanda mera alimenta:vt l.si qs a liberis.per totā.l.ff.de libe.agno.ꝛ in.l.j.ꝛ per totū.C. de alendis libe.nūc aūt nō poterūt petere filij Jo.pro alimentis aliud quam illud quod erat conuentum. ꝛ similiter potest dici facta gratia filiorū Joannis:quia ipsi ratione dicte conuentionis sciūt precise quid petere possunt:ergo si dici potest illa conuentio facta gratia vtriusq̄ partis, sequit̄ ꝙ requireretur rogitus vtriusq̄ partis:vt in glo. prealleg.cū concor.s. alleg. ¶ Constat autē quod notarius nō fuit rogatus nisi ab vna parte tantū:vt in scriptura apparet.ꝛ dicto notarij in talibus statur:vt in terminis dicit Ang.in repe.l. sciendū. ff.de verbo obli.in.vij.colum.ꝛ cano.ꝛ maxime Anto.de but.in.c. j.de fide instru.in.iij.colū.cum concor. ibi alleg. per eū ad hoc qđ no.gl.in.l.si quis decurio.C.ad.l.col.de fal. ¶ Eandē opinio.sequitur Joā.and.in regula semel malus.de regu.iur.lib. vj.dum in solutione questionis ibi posite dicit,† qđ notarius non potest conficere instrumentum contra me sine mandato meo:per no.in aut.de tabel. ¶ Hanc partem etiam in proposito nostro approbat Anto.de bu.in.c.j.de fide instru.ꝛ clarius ꝛ plenius ibi cōprobat hoc domin9 Abbas siculus sequēdo opi.Joā.an.in.d.§.postquā ꝛc. ¶ Predicta maxime scripseram in vim simplicium allegationum,postea requisitus sum ꝙ si ita esse de iure sentio,subscribam ꝛ more consultoris sigillo comprobem.Propterea dico ꝛ consulo ita iuris esse ego Alexand.

4

Epitome.

1 ☞ Institutus in vsufructu non dato coherede in proprietate est heres insolidum ꝛ si qui fuerint in certis rebus substituti habentur pro fideicommissarijs.

Consilium.CXI.

Viso themate suprascripto,ꝛ his que narrantur in eo. ¶ Pretermisso apparatu attingam breuiter principalia fundamenta,ex quibus inferam conclusionem quam puto de iure veriorem. ¶ Presuppono igitur primo ꝙ mulier que transiuit ad secunda vota nullis extātibus liberis ex primo matrimonio non perdit commodum eorum que sibi relicta fuerūt in testamento primi viri.l.femine.in fi.C.de secū.nup.in aut.de nup. §.si vero expectet.col.iiij. ¶ † Secūdo presuppono ꝙ heres institutus in vsufructuª nullo interim dato coherede in ꝓprietate,est heres insolidum.l.j.§.si ex fundo.ꝛ.l.si ex facto proponebatur.cum ibi no.per Bart.ꝛ alios.ꝛ.l.si ita quis heres institutus fuerit excepto fundo.ff.de here.insti.ꝛ idem si duo essent instituti heredes in vsufructu:ꝛ nullus alius esset interiz institutus in proprietate. nam illi duo cēsentur pariter instituti heredes vniuersales in toto,vt probatur in.d.l.ex facto. ¶ Et dato quod testator in casu nostro dixerit ꝙ post mortem dictarum duarum mulierum substituit heredez Barthe. eius fratrem quo ad proprietatem domus habitationis dicti testatoris,ꝛ homines societatis scti Dominici, instituit heredes quo ad possessionem de Barbiano:tamen hoc non operatur quin interim dicte mulieres dicātur institute in vniuerso per prius:ꝛ post mortem earum intelligatur per fideicommissum ad dictam domum vocatus Bartholomeus si extabat,ꝛ eo nō extāte Petrus ꝫm quod testator disposuit.ita in terminis decidit in questione nostra Bald.in.l.id quod pauperibus.in.xiiij.q.C.de epi.ꝛ cle.Sali.in.l.extraneum.in fi.C. de here.insti.ꝛ Ang.in.l.filius a patre.ff.de libe.ꝛ post.in pn. ꝛ ibi per Jmo.per no.in.l.verbis ciuilibus.ff.de vul.ꝛ pup. ꝛ istud idem fuit de mente Bald.ꝛ Ange.in.l.ij.ff.si pars here. pet. ¶ Attento ꝙ testator quo ad dictam domum in persona dicti Bartho.vsus est verbo , substituit heredem. ꝛ sic Bartholomeus non fuit datus coheres dictis mulierib9: sed substitutus:ꝛ dicta substitutio iure directo nō potest fieri dictis mulieribus post aditam hereditatem.dicta.l.verbis.ꝛ.l. centurio.eodem titu.ꝛ hoc est quod ponderauit Bald.ꝛ Ang. in.d.l.ij. Tertio presuppono quod licet testator in dicto testamento dixit ꝙ instituebat do. Margaritam ꝛ do. Catharinam quo ad vsumfructum omnium bonorum,ipsis extātib9 viduis:tū non dedit aliquem substitutum nisi post mortem earum:ergo non pōt dici qđ iste dn̄e,que per aditionē hereditatis

1 a

a ¶ Usufruct9. s. e.consi.clxij.

tis fuerāt effecte heredes, desināt esse heredes ex die: id est q̄m desinit dña Catharina esse vidua: q2 nō potest hereditas dari tantū ad diem certā vel incertam, nisi quando eo tēpore quo testator voluit heredem desinere esse heredem, vocaverit aliū per fideicōmissum. ita habet in l. hereditas ex die. cū ibi no. p doct. ff. de here. insti. ꝛ per doc. in d. l. extraneū. Ex his oībus infert in casu nostro quod dicta Catharina per trāsitū ad secunda vota, nō fuit priuata cōmodo hereditatis mariti: quia non extabant liberi ex primo matrimonio. Et qd̄ dicta do. Margarita ꝛ Catharina censent fuisse institute in vniuerso, ꝛ grauate per fideicōmissum de restituēdo dictam domū dicto Petro vel Barto. eius filio: ꝛ qd̄ per transitum ad scd̄a vota nō dicit̄ euenisse conditio substōnis fideicommissi in persona dicte Catharine. Et sic cōcludo qd̄ substitutio fideicommissi que ad dictā domū nondū euenit in parte. d. Catharine: tū fateor qd̄ secuta morte Catharine erit locus fideicōmissi etiā in parte Catharine: ꝛ sic alienatio interim facta in preiudicium fideicōmissi retractaretur iuxta authē. res que. C. cōmunia de leg. ꝛ no. in l. cum pater. §. libertis. ff. de lega. ij. in auth. de resti. ꝛ ea que parit. §. quamobrem. Ita vt superius cōclusum est puto iuris esse. Ideo ita dico ꝛ consulo ego Alexan.

Summarium.

1 ℭ Bānitus pro crimine homicidij ex quo irrogatur infamia ꝛ demum cancellatus de banno per habentes potestatē nulla facta mentione restitutionis ad famā, an intelligatur restitutus maxime si bannū in contumacem latum sit ꝛ non in conuictum per aliud genus probationis, quā per contumaciam.

Consilium. CXII.

Missis argumētis Breuiter concludo ꝙ intelligitur ad famam restitutus attento ꝙ nō ratione solutionis pecunie in qua esset condemnatus fuit cācellatus: sed ex gratia superioris. hoc tenuit Pau. de leaza. in repetitio. c. testimoniū. in pe. colū. de testi. referens ita disputādo tenuisse Ja. but. ꝛ Albe. in l. iurisiurādi. C. de testi. ℭ Et proprie loquitur Paul. in eo qui propter contumaciā bānitus est, fuit postea cancellatus intelligitur restitutus ad famā, ꝛ poterit esse testis idoneus: ꝛ non distinguit ex qua causa fuerit cancellatus.[a] istam opi. sequitur etiam Bar. in l. fi. in vlti. col. C. de sen. pas. mouent q2 in dubio bñficia principis sunt latissime interpretanda. c. cum dilecti. de dona. l. fi. ff. de consti. prin. l. si quando. C. de bo. vac. lib. x. ꝛ in specie adducit tex. in l. j. §. fin. ff. de questio. ita etiā clare dicit Bar. in l. nō solū. §. fi. ff. de procu. vbi etiam refert disputādo ita cōsuluisse Jac. but. ℭ Quod intellexit Bart. verum esse si cancellatur: ideo quia bannū sibi remittitur, secus si cancellatur, eo q2 condemnationē solui: q2 tunc nō cancellat̄ nisi respectu quantitatis solute: ꝛ ideo cancellatio restringit̄ ad illā causam, vt intelligatur solū liberatus a pecunia: quia cancellatio restringitur ad casum cancellationis. l. cācellauerat. ff. de his que in testa. delen. hanc cōclusionē quo ad casum nostrū approbat Bald. in l. generalis. in fi. C. de sen. pas. ꝛ in l. emancipatione. C. de fide instru. ꝛ in l. si qua pena. ff. de his qui sunt sui vel alie. iur. ꝛ plenius probat Bal. in repe. l. cum mulier. in xvij. col. ff. solu. matr. ꝛ in d. l. non solum. §. fi. ff. de procu. Alex.

a ℭ Cancellatus. j. eo. cōsi. cxiij. hyppo. marsil. in prac. §. aggredior. col. j.

b ℭ Adulterauit. idē ro. cōsi. clxxxij. consil. cclviij. Cor. consi. xlij. lib. ij. sed contrariū tenet ꝛ melius Jo. fabr. l. denūciamus. C. de his qui ad eccle. confug. Areti. l. si ita stipulatus. §. Chrysogonus. de verbo. obli. Ange. de arimi. in addi. ad Ang. de malefi. ver. che me adult. colum. xxvij. puto etiam Alexā. hic pessime consuluisse. [illegible]

Epitome.

1 ℭ Tenet ꝙ per raptum filie vel adulterationem vxoris non rumpitur pax vel inducie, nec incurritur pena. ꝛ male. C. M.

Consilium. CXIII.

Viso instrumēto treuge celebrate inter Jo. alias nuncupatū el sarto, ꝛ quā plures alios ex parte vna. Et Stangolinū quondam Blasij de castro sancti Petri, ꝛ ꝙ plures alios ex parte altera. ℭ † Videtur prima consideratione dicendū ꝙ per raptum perpetratū per d. Jo. rapientē per vim Jacobā filiā dicti Stangolini, ꝛ conducentem eam extra territorium ciuitatis Imole fuerit commissa pena in instrumēto cōtenta: ꝛ per consequens fuerit rupta treuga: q2 per vim ꝛ iniuriā illatam filie: dicitur offendi pater. l. j. in fi. ꝛ l. eum qui nocentē. §. simili. ff. de iniur. ꝛ in §. patitur. insti. eo. tit. quod autem dictus raptus sit iniuriosus patet ex l. vnica. in princi. ibi ad iniuriam hominū ꝛc. C. de rapto. vir. ergo vr̄ facta offensa dicto Stangolino ꝛ commissa pena. ita videtur de mente Bart. in l. si ita stipulatus. §. Chrysogonus. in fi. ff. de verbo. obliga. ꝛ Bald. in c. j. §. similiter. in ti. qui. mo. feu. amit. ꝛ in l. j. C. si quacunq3 2 predictus potestate. dum dicit † ꝙ si quis promisit me nō offendere sub pena faciendo pacē: ꝛ postea offendit fratrē meū qd̄ nō committit̄ pena: q2 certe sunt persone per quas iniuriamur ex iniuria illis illata, inter quas nō est frater. d. l. j. in fine. cum. l. seq. ff. de iniur. ergo videtur sentire Barto. ꝙ aliud sit si iniurietur filie: quia per iniuriam illatam filie iniuriatur pater ꝛ patri proprio nomine competit actio: vt iniuribus. s. allega. ℭ Sed premissis nō obstantibus cōtrarium in casu proposito puto de iure verum: maxime per ea que no. decidit Jo. 3 and. in c. frustra. in mercu. † vbi querit an si inter Titium ꝛ Sempronium facta est pax promittentes adinuicem centum nomine pene si vnus eorū alterum offenderet, demū Titius b adulterauit[b] vxorem Sempronij, querebatur an sit cōmissa pena pacis rupte arguit ad partes ꝛ finaliter cōcludit ꝙ non: quia pro adulterio venit ponēda pena capitalis. l. quamuis. C. de adult. ꝛ quelibet etiam pena corporalis est maior qualibet pecuniaria. l. seruorum. ff. de pe. ꝛ † penis a iure statutis con- 4 tenti esse debemus. l. si ita stipulatio. ff. de verbo. obl. c. de cau. de offi. delega. ℭ Adducit etiam quia constat dictum Semproniū cuius vxor fuit adulterata nō esse offensum in sui persona, nec etiā dici potest realiter offensum: quia vxor non venit appellatione viri. l. in pecudum. ff. de vsu. pro hoc etiā allegat quia stipulationes sunt stricti iuris nec aggrediuntur personas in eis expressas. l. quicquid astringende. ff. de verbo. obliga. not. in c. cum venera. de excep. ꝛ ea sola veniūt de quibus actum est ꝛ conuentū. c. cum ecclesia. de causa poss. ꝛ proprie. 5 l. si extraneus. ff. de cōdi. ob causam. ℭ † Confirmatur etiam, quia interpretatio fieri debet contra stipulatorem qui potuit legem apertius dicere in contractu. l. stipulatio ista. ff. de pac. Et iste omnes rationes militant in casu nostro. nam quod cōmittatur pena dicti cōtractus pro raptu, ꝛ pro dicta offensa facta in filiam feminam, nihil fuit expressum in cōtractu imo nulla de filiabus ꝛ descendētibus feminis dicti Stangolini, aut de offensa que fieret in eis, facta est mētio in dicto contractu: igitur pro omisso haberi debet, ꝛ licet ex eo quod factum est in persona filie competat actio iniuriarum proprio nomine: patri tamē ex eo quod etiam est factum in persona vxoris competit actio marito, vt d. l. j. in fine. ꝛ l. eum qui nocētem. §. si nupta. ff. de iniurijs. ꝛ l. miles. §. socer. in fine. ff. de adult. Et tamen Joan. and. in dicta regula concludit ꝙ pax non sit rupta nec pena commissa. ℭ Bene facit quod not. Dy. in d. §. 6 Chrysogonus. dum dicit † ꝙ per offensam factam in persona fratris illius quem promisisti nō offendere sub pena, non cōmittitur pena: quia nulla de persona fratris fuit facta mētio. arg. l. si vnus. §. ante omnia. ff. de pactis. ꝛ d. §. Chrysogonus. ℭ Preterea in dicto instrumento sunt limitati ꝛ expressi casus propter quos committi debeat dicta pena, scilicet propter mortem hominis, nō tamē specificat de quibus hominibus. potuerunt enim intelligere dicti contrahentes de quibus fa- 7 cta erat dicta treuga, de quibus supra est facta mentio. † nam per precedentia declarant̄ consequentia. l. qui filiabus. in princi. ꝛ l. si seruus pluriū. §. fi. ff. de lega. j. ꝛ constat ꝙ dicta treuga facta ꝛ recepta erat solum nomine masculorū. ℭ Hoc etiā confirmatur ex sequentibus verbis instrumenti dum dicit in masculino genere, alium siue alios, qd̄ adiectiuum de sui propria significatione denotat tantū masculinū: licet vbi habeat locū extensio cōprehendat ex interpretatione feminā. l. j. §. de eo. ff. de pecu. ꝛ est de mēte Ja. bu. in l. si qs in tantā. C. vnde vi. ꝛ Arch. xvij. q. iij. si qs suadēte. ꝛ clare firmat Jo. de imo. in l. si ita sit scriptū filiab9. ff. de leg. ij. ꝛ in cle. j. de elec. ꝛ etiā ꝯsuluit in cōsilio incipiēte, in casu pmisso est discutiēdū qs primo suc- 8 cesserit Ludouico. ℭ † Et cōstat ꝙ in ꝯtractibus masculinū nō cōcipit femininū. ꝛ sic tūc nō h3 locū extēsio: vt no. decidit Archi. in d. c. si qs suadēte. in l. qcūq3. C. de ser. fugi. ꝛ Joā. de imo. in c. potuit. ad fi. de loca. ꝛ in d. l. si ita scriptū. ar. d. l. veteribus. ℭ Subiūgit̄ etiā in dicto instrumēto qd̄ pena predicta cōmittat̄ ꝓpter debilitationē mēbri, ꝛ propter cōbusti. domorū ꝛ aliorū edificiorū, ꝛ bladorū: ꝛ ꝓpter ꝑcussiones quascūq3 tā cū sanguine ꝙ sine, vt cōnetū est in dictis casib9, treuga nō intelligat̄ rupta. ℭ Et sic posito ꝙ in dicto instrumēto cōprehēderent̄ iniurie que fierēt in feminas aliquo ex modis in instrumēto contētis: tū hic non interuenit mors hōis nec debi-

litatis

litatio mẽbri, nec cõbustio domorũ, aut edificiorũ, aut bladorum, etiã vt verbo fertur nõ interuenerũt percussiones cũ sanguine vel sine: ergo clarũ est dictam penam non esse cõmissaꝫ. ¶ Et posito ꝙ maior esset ratio puniẽdi dictum raptũ quaꝫ nonnullos casus expressos in dicto instrumẽto † tamẽ in penalibus nõ sit extensio ex idẽtitate aut maioritate rationis. l. si preses. ꝛ. l. si de interpretatione. ff. de penis. ꝛ in ca. odia. cum ibi no. ꝑ Jo. an. de reg. iur. in. vj. no. Cy. in. l. j. C. que sit longa consue. ꝛ gl. in. c. j. de tempo. or. in. vj. Bal. no. in. l. j. C. de inter. ꝛ moderni in. l. si vero. §. de viro. cum simi. ff. sol. mat. ¶ Preterea etiã posito ꝙ in dicto actu cõducẽdi dictã puellã interuenissent alique percussiones ad finem, vt ipa pateretur se cõduci: non videt̃ treugã esse ruptã ex hmõi ꝑcussionibus: qꝛ inspici debet illud quod principaliter agitur. l. si is qui nec cãm. ꝛ. l. rogasti. ff. si cer. pe. ꝛ. l. verũ. ff. de fur. etiã per id qð no. in. l. qui de crimine. C. de accu. ¶ Unde dicit not. Bal. in. l. j. §. j. ff. de insti. ꝛ iur. † si statuta imponũt certã penã turbãtibus statutũ ciuitatis, intelligit̃ de his qui principaliter turbãt. secus si secũdario vel occasionaliter turbãt. l. si quis ingenuam. §. in ciuilibus. ff. de capti. ita hic attẽdi debet qð predicti agebant principaliter rapere, ꝛ dictam puellã cõducere quo voluerũt. Et ita dico ꝛ consulo ego Alexander ꝛc. legens Bononie.

Consilium.CXIIII.

de materia consilij. cxij. supra eodem.

Repetitus vt quid si cancellatio facta fuit a populo Bononiẽsi, vel ab habente in premissis potestatem † a pupillo, an hoc sufficiat ꝛ sic an populus possit restituere ad famã. Breuiter concludo ꝙ si talis populus nõ recognosceret superiorẽ de facto, tunc cõiter concluditur ꝙ ad ea que aguntur in territorio illius populi, valeat restituere ad famã: vt firmat Bart. in. l. j. §. de qua re. ff. de postula. ꝛ idẽ ibi An. idẽ dicit Bar. in. l. in famam. in fi. ff. de publi. iudi. ꝛ Ant. de but. ꝛ dominus Abbas in. c. cum te. de re iudicata. vbi pro hoc allegant notata per Inno. in. c. cum. p. de fide instrumentorũ. ꝛ id quod legitur ꝛ not. in. c. per venerabilẽ. qui filij sint legitimi. Si autẽ cognosceret superiorẽ, tunc cõiter cõcluditur ꝙ non possit, per text. in. d. §. de qua re. fallit vbi infamia esset irrogata virtute statuti eiusdem ciuitatis ꝛ nõ de iure cõmuni proat in casu de quo queritur in quo fuit bannitus; iste ꝛ habitus pro confesso ꝛ coniuncto authoritate statuti, disponentis ꝙ propter contumaciam habeatur pro confesso ꝛ conuicto ꝛ ponatur in banno. nam hoc casu idẽ populus potest dispensare super dicta irrogatione in futuris: vt probat Bart. in. l. iij. ff. de testa. ꝛ in preallegato. §. de qua re, ꝛ Bal. in. l. cum mulier. circa penult. char. ff. sol. matri. ꝛ canoniste in. d. c. cum te. ¶ Fortius voluit Bart. per plura in. l. ictus fustiuꝫ. ff. de his qui no. infa. quod condemnatus solum per contumaciam, que ex dispositione statuti habeat vim cõfessionis non efficiatur infamis per no. per glo. in. l. j. C. de mo. mul. cum alijs. s. allegatis per Bart. ꝛ idem no. Bart. in. l. si ideo. ff. de euic. ꝛ Joannes and. in addi. Spec. in titu. de cont. §. sequitur. circa prin. ꝛ Ang. ꝛ Jo. imo. in. d. l. infamẽ. ꝛ Bald. in. l. si tutor. C. si tutor non ges. ꝛ in. l. j. in vlti. col. C. de heredi. insti. cum similibus. ¶ Accedit etiam qð dicta cancellatio ꝛ liberatio banni est confirmata a sede apostolica: de cuius confirmationis virtute superuacuũ est discutere stantibus predictis. Ex quibus omnibus concluditur ꝙ bannitus ille aut non erat infamis: aut si erat, intelligitur legitime aduersus infamiam restitutus. Alexan.

Epitome.

1 ☞ Tenet qð impubes non dicitur proprie decedere intestatus vel ab intestato ita quod si statutum excludat matrem a successione filij decedentis ab intestato stantibus agnatis infra quartum gradũ: hoc nõ obstante succedet mater filio impuberi exclusis dictis agnatis secũdũ ius cõe ꝛ male. C. M.

Consilium.CXV.

Circa dubitationem de qua querit̃ que in effectu vnica est, videlicet an ex dispositione statuti positi sub rubrica ꝙ mater ꝛ attinentes ex linea ꝛc. dicta domina Catharina mr̃ excludatur. ¶ Et vr̃ ꝙ sic ex quo extat auus paternus. cui successio defertur, cũ sit infra quartũ gradum. ¶ Nam in secũdo gradu esse dr̃. l. iuriscõ. §. ij. gradu. ff. de gradi. ꝛ insti. eo. tit. §. secundo gradu. xxxv. q. v. ij. gradu. ¶ Tamen pretermissis argumentis veritas est in contrarium: ꝛ ita persepe consului. Nam de iuris cõis censura auo paterno preferendã matreꝫ in aut. defuncto. C. ad tertyl. in versi. salua gradus prerogatiua. ꝛ ibi no. ¶ Nec ob. statutum ꝙ mater ꝛc. quia illud statutũ loquitur in eo qui decedit ab intestato: sed filij dicte Catharine decesserũt impuberes: ꝛ sic intestabiles: non autem proprie dicuntur decedere intestati vel ab intestato [a]. l. j. in prin. in vers. plane. ff. de suis ꝛ legi. no. gl. insti. de here. que ab intest. in prin. ꝛ gl. in. l. cum antiquioribus...

a ¶ Ab intestato. quia Alex. in hac controuersissima. q. sepius consuluit, ꝛ a suis lecturis contra morem suum variauit: placet ꝙ breuius ꝛ clarius fieri poterit totius rei summam excussam tradere. Quatuor fuerunt opiniones. Prima ꝙ statutũ deferens successionem ad agnatos, vel ad ecclesiam, aut certas quascunqꝫ personas, si quis intestatus decesserit, non habet locum in successione impuberis furiosi, vel alterius qui non habet testamenti factionem actiuam: quã sententiã fundant in. l. j. in prin. ff. de suis ꝛ legi. heredi. vbi dicitur, ꝙ hi proprie non dicuntur intestati, quam tenuit Pe. pti. vt refert Bar. ĩ. d. l. j. Alberi. p. j. statu. q. xliij. Bal. c. j. in pn. col. ij. vsi. mõ quero. de successio. feud. in vsib. feud. ꝛ in fortioribus terminis passim in cõsilijs vt statim dicam. imol. in. l. centurio. col. x. de vulg. ꝛ pup. ꝛ plures alij quos refert deci. in. l. gñaliter. in prin. C. de insti. ꝛ subst. ꝛ in cõsi. cccclxvj. ꝛ cõsi. ccccclxviij. ꝯsi. ccccccxviij. ꝛ vltra dec. nouissime ꝛ latissime ludo. Gozadi. cõsi. xxxv. Secũda opinio Bri[illegible] imo habeat locum etiã ad exclusionẽ matris, vt tenuit Bar. in. d. l. j. ꝛ in ꝯsi. cxxx[illegible] Nam [illegible] testamẽto. C. de testa. mili. ꝛ in ꝯsi. iij. ꝯsi. xxxij. pau. in. l. ij. C. de ĩpub. [illegible] substi. in ꝯsi. xlviij. lib. j. Anchara. cõsi. clxxviij. in quã etiã inclinant Fran. zaba[illegible] Soc. ꝯsi. xxxv. ꝑ to. lib. iij. cõsi. lxxxj. col. ij. lib. iij. ꝛ plures alij quos refert deci[illegible] consi. ꝛ in d. l. generaliter. vbi etiã hãc Bar. sniam sequit̃. ꝛ in. d. cõsi. ccccclxiij. lꝫ. in alijs cõsilijs variet. ꝛ vltra allegatos per Deciũ idẽ cum Bar. tꝫ Ang. Aret. relata ꝛ reiecta opinione imol. ꝑceptoris sui in tracta. de testamẽ. ver. nolẽs intest. decedere. col. xiij. ideꝫ tenẽt ias. in. l. põt. nu. vij. de vul. ꝛ pup. cõsi. cxxx. col. ij. lib. j. cõsil. cxcvj. col. vj. lib. ij. in col. eueral. in locis legal. lib. vij. ab opi. vulg. col. iij. Lancelo. pol. in tracta. pup. substi. q. iiij. Alcia. l. intestatus. ad fin. de ver. signi. ꝛ est crebrio ꝛ firmior snĩa. Tertia opinio distinguit, an statutũ dicat si qs intestatus decesserit siue de bonis intestati: an vero loquat̃ de eo, vel de bonis eius q decessit ab intestato, vt priori casu cesset statutũ in pupillo furioso vel simili, q nõ dr̃ ꝓprie intestatus. Scðo casu locus sit statuto, etiam exclusionẽ matris, qꝛ proprie dicitur decessisse ab intestato, vel sine testamẽto: quã distinctionẽ primũ mediatus est Signo. homed. cõsi. vj. Titius in infatili cõsil. cj. infans. secuti sunt Salyc. in. l. cũ antiquioribus. §. fi. ꝛ ibi fulgo. C. [illegible] Fulgo. cõsi. xlviij. quidã. P. cõdidit testamẽtũ. col. ij. latissime Alexã. in. d. l. g[illegible]liter. in prin. vbi Cor. in fi. videt̃ sequi idẽ Alex. cõsi. clviij. col. j. in fi. lib. vj. consi. cliij. col. ij. cõsi. ccxj. col. j. in fi. lib. vij. Quarta opinio, ꝙ indistincte siue statutũ loquatur per nomẽ intestatꝰ, siue ꝑ aduerbiũ ab intestato, non hꝫ locũ in pupillo furioso, ꝛ simili, quã tenet Alexã. hic variando ab his que dixit in. d. l. generaliter. ꝛ alibi idem tenet Alex. ĩ. lib. vj. cõ. lxxix. ꝑ to. ꝛ lib. vij. cõsi. clxviij. col. iij. ꝛ nouissime omniũ latissime Lud. gozadi. cõ. xxxv. ꝛ licet deci. in prefatis consilijs hãc sententiã reprobãdo dicat esse indubitatũ, ꝙ statutũ habet locũ etiam in pupillo ad exclusionem matris qñ loquit̃ ꝑ ṽbũ ab intestato tñ vbiqꝫ Bal. in ꝯsilijs etiã in statuto loquẽte si qs decesserit ab intesta. semꝑ tꝫ matrẽ nõ excludi a successiõe pup. vt Bal. in cõsi. ccxxxij. impuberi. lib. iij. ꝯs. cxlj. querit̃ an pupillꝰ. li. iij. in nouis. ꝙ est cõ. cccxlij. in veteri impressio. Brixie i cõ. lxj. de iure cõi. lib. iiij. in nouis. ꝙ est ꝯsi. lviij. li. ij. in antiquis, vbi rõnẽ reddit differẽtie pupilli ꝛ adulti. nã pupillꝰ nõ põt prouidere matri, que necessario ꝛ in omnẽ euẽtũ excluderet̃: sed adultꝰ põt ei prouidere testãdo. vñ si nõ testetur videt̃ tacite disponere scðm iura loci. quã rõnẽ sibi adscripserũt primũ Alex. in. d. l. gñaliter. ꝛ in suis consi. deinde deci. in. d. l. gñaliter. ꝛ in suis consilijs. Et hec quarta opi. in effectu recidit cũ pria: qꝛ pet. ꝛ sequaces nũꝗ aduerterũt ad illã ṽbalem distinctionẽ. ꝛ ẽt Bal. in. d. ꝯsilijs nõ facit vim in ver. ab intestato. Sed ꝓsupponit idẽ esse siue statutũ loquat̃ de bonis intestati siue de bonis decedẽtis ab inte. ẽt rõ sua q̃ est multũ apparẽs pariter vtroqꝫ casu militat ꝓsus: igit̃ rejcienda illa tertia op. prout pulchre refellit̃ ꝑ zaba. d. cõ. cxj. ꝛ Soci. i. d. ꝯsilijs: qꝛ statuta nõ censent̃ ĩposita verbis cũ respiciãt effectꝰ ꝛ nõ cõtẽtionẽ verborũ. Ceterũ ƀm opi. verã puto qꝛ pria non fundat̃ nisi i. d. l. j. male ĩtellecta vt statiꝫ dicã ꝛ in quadã duritie ꝛ rõne quam ꝑcipue tãgit Bal. Pria vero in toto iure de hoc loquente fundat vbi semꝑ dicunt̃ intestati etiã q testari nõ potuissent: insti. de here. q̃ ab intestato. in pn. ꝛ noiatim in pup. text. in. l. fi. ver. si vero maritꝰ. ff. q pe. tuto. vel cura. ꝑter id qð satis apte in verbis mẽteqꝫ statuẽtiũ fundat̃. Nõ ob. ratio Bal. ꝛ ꝙ videt̃ durũ matrẽ excludi: quia fateor sed nõ ꝯcludet hec rõ qꝛ statutũ eo non respicit sed fũdat̃ in alia iusta rõne que est vt bona redeãt vnde ꝓcesserũt: que rõ habet locũ siue cõtingat matrẽ siue auiam vel materteram, vel aliam excludi: vnde dato ꝙ sit aliqua durities quando contingit matrem excludi, non sequitur quin locus sit statuto, quod sufficit esse iustum in genere suo, siue in generibus singulorum, licet durum videatur in quodam singulari generum: vt per Bald. ꝛ alios in. l. non dubium. C. de legib. nec debet pupillus respectu eiusdem statuti quandoqꝫ intestatus, vt citra matrem: quandoqꝫ alterius qu[illegible] seri. minus obstat. d. l. j. quia non dicit ꝙ participium intestatus importet p[illegible]ionem factionis actiue testamẽti, quod etiam verum non est: quia simplicem negationẽ testamẽti importat, vt patet ex vera grammatica ꝛ reliquo toto iure. ꝛ recte tradit Poli. d. q. iiij. Alcia. in. d. l. Intestatus. Poli. autẽ exponit verba nõ proprie in d. l. j. id est superflue. Ego vero puto exponẽdꝫ, nõ ꝓprie, id est nõ appropriate seu nõ spiritualr̃ nec peculiariter, qꝛ verbũ intestatus nõ tantũ intra pupillaria decedẽti, sꝫ

etiã adulto,⁊ generaliter cuicunque perſone, ſiue ſine teſtamento, vel cũ teſtamento,ſed inualido decedenti cõpetit.d.l.inteſtatus. Specialiter ergo ⁊ appropriate ſeu peculiariter dicetur pupill⁹ ⁊ ſimilis perſona inteſtabilis, non tamẽ ideo minus dicitur inteſtatus,vt probat.d.l.j. q2 inteſtabilis ⁊ inteſtatus non differunt, niſi ſicut ſpecies ⁊ genus:ergo pupillus tam proprie dicitur inteſtatus ꝙ proprie ſpecies in genere icludit.

a ¶ De Jmo.non reperio illud con. inter cõ.impreſſa,

b ¶ Ang. ſed idem Ange. conſil.ciiij. ſtatuto cõis bur. vbi plen⁹ examinat cõtrarium tenet indiſtincte

quioribus.in verſiculo fuiſſe,deiure deliberan. ¶ Unde cum ſtatuta debeant intelligi ſecundum propriũ ⁊ verum ſignificatum.l.j.§.ſi is qui nauẽ.de exercito.l.iij §.hec verba.ff.de nego.geſt.l.fina.C.de his qui veniam etatis impet. ¶ Statutũ predictum non extenditur ad caſum quo quis decidit impubes,⁊ inteſtabilis:niſi in cõtrarium ſe haberet cõmunis vſus loquendi. ita voluit Bartolus poſt Petrum in dicta. l. j.de ſuis ⁊ legiti.in principio. ¶ Hoc idem voluit Baldus in.c.j. de ſuc.feu.in principio † vbi concludit quod ſi ſtatuto caueẽ quod mater non ſuccedat filio inteſtato:non excladetur mater a ſucceſſione filij qui impubes ⁊ inteſtabilis deceſſit,etiam ſi aliter ſe haberet cõmunis vſus loquendi ſecundum:eũ quia quãdo verba proferuntur a ſtatutarijs ⁊ iuriſperitis: tunc nõ inſpicimus quomodo cõmuniter ⁊ vulgariter loquãtur ideote,ſed inſpicimus quomodo loquuntur iuriſte qui faciũt differentiam inter inteſtatum ⁊ inteſtabilem:ergo eadẽ debet fieri differentia in ſtatutis:† quia ſtatuta mutuãtur verba a iure communi cum ſuo vero ⁊ proprio intellectu : allegat legem non aliter.ff.de legatis.iij. ¶ Pro hoc etiã adducit quia abſurdiſſimuʒ eſſet quod in tot caſibus excluderetur a luctuoſa hereditate:vnde tale ſtatutum videtur contra ius naturale.l. nam ⁊ ſi parentibus.ff.de inoffic.teſta.ergo debent verba ſtrictiſſime interpretari.l.quod vero.de legi.capitulo ea que contra.de regulis iuris.in.vj.⁊ hanc opinionem dicit quod tenuerunt doct.antiqui vltramontani,⁊ refert ſe pluries cõſuluiſſe. ¶ Et ſubdit inquantũ Bartolus in dicta.l.j.videtur ſentire contrarium in dicta.l.j.propter cõmunem vſum loquendi de quo videtur atteſtari iuriſconſul.in dicta.l.j. non bene dicit in hoc Bartolus ſecundum eum:quia non eſt verum ꝙ apud peritos ſit iſte communis vſus loquendi. ⁊ latius proſequitur Baldus in dicto cap.primo. Hoc idem voluit Cy. ⁊ antiqui in.l.ij.in vlti.queſtione.C.qui teſta.facere poſſunt.⁊ Guili.de cu.in.l.j.C.qñ imperator inter pu.Cyn.Rayn.⁊ Bald. in.l.in teſtamẽto.ff.de leg.tut.concludentes † quod ſtatutũ vel conſuetudo diſponens qđ epiſcopus debeat habere bona omniũ decedentium ab inteſtato:non debeat habere neque vendicet ſibi locum in eo qui decedit inteſtabilis. ¶ Iſtam partẽ etiaʒ cõſuluẽdo ſequutus eſt Baldus in ſuo cõſilio incipiente. Si mater non extat ⁊c. niſi probaretur de cõmuni vſu loquendi qđ dicit eſſe difficile,⁊ ſi quando probaretur,dicit tunc eſſe veram opinio. Bar.in.d.l.j. Subdit Baldus in dicto ſuo conſilio nõ eſſe verũ quod iuriſcõſultus in preal.l.j.ff.de ſuis ⁊ leg. faciat fidem de cõmuni vſu loquẽdi quicquid dicat ibi Bart. ⁊ plenius per Bal.in preallег.l.conſilio.quod conſilium recitat ⁊ ſequitur Petrus de anch.in repe.capituli,canonum ſtatuta,de conſti.poſt medium.in ver.quid dices de paterno.vbi refert etiã ſe pro hac parte conſuluiſſe.⁊ refert Cy.quod Bar. eſt ſolus dum dicit in dicta.l.j.quod iuriſconſultus approbat communẽ vſum loquẽdi quod inteſtabilis dicatur qui inteſtatus decederet. ¶ Idem videtur velle Bald.in.l. ſi arrogator.ff.de adop.in pe.col.in ver.⁊ adde tres cõcluſiones. Idem videẽ tenere Jo.de imo.in.l.cẽturio.ff.de vulg.⁊ pup.in.xviij. col.vbi † querit an ſi ſtatuto caueẽ,ꝙ mater a ſucceſſione filij decedentis ab inteſtato excludaẽ extãtibus agnatis vſqʒ ad certũ gradũ,⁊ cõtingat filium decedere in pupillari etate extãtibus dictis agnatis ⁊ matre,an mater excludatur.⁊ refert ꝙ Bar.conſuluit quod ſic.in conſilio. cxxxviij.inci.hec eſt copia cuiuſdam ſtatuti † q2 ſecundum cõmunem vſum loquẽdi viderentur dicta verba verificari:⁊ conſtat verba ſtatuti debere interpretari ſecundũ cõmumẽ vſum loquẽdi nõ attento proprio ſignificatu verborum.l.liberorum.§. qđ tamẽ Caſſius.⁊ ibi no.ff.de leg.iij.⁊ in.l.Labeo.de ſupel.le. ¶ Et tamen Joã. de imo.dicta.l.centurio.dicit quicquid dicat Bartolus videẽ dicendum quod dictum ſtatutũ non habeat locum in pupillo,per dictam.l.j.de ſuis ⁊ legi.nec ille textus ſecundũ eum dicit quod ſecundũ cõmunem vſum loquendi pupillus dicatur decedere inteſtatus. Nã ibi textus dicit accipi debet ſiue oportet,intelligitur.ſ.quo ad illum tituluʒ.facit quod habeẽ in ſimili in.l.ſi ita.la.ij.de ver.ſign. ¶ Fatetur tñ ꝙ ſi probareẽ qđ ſic eſſet cõis vſus loquendi in loco prout dicitur eſſe in partibus Tuſcie,quod tunc haberet locum dictum ſtatutum.⁊ ſic procederet opin. Bartoli. ¶ Idem reaſſumit idem Joannes de imo.in.c.cum tibi.in fine.de teſti. vbi etiam tenet hãc partem.vbi ſubdit quod ſi probareẽ de cõmuni vſu loquẽdi peritorum idem eſſet quod ille diceretur etiam ab inteſtato decedere qui deceſſerit in pupillari etate: ⁊ ita dicit tenere Bald. in prealle.c.j.in princip.de ſucceſ.feu.⁊ quod notat Bartolus in.l.ſi quis filiabus.ff.de teſta.tute. ¶ Et idem tenet Baldus in.l.iij.in fine.C.ſi app.pen.mors interue.† vbi dicit quod ſtatuta ſtricti iuris loquentia de inteſtato,nõ habẽt locũ in inteſtabili : ⁊ per hoc inquit ipſe quod ſtatuta contra naturalem rationem diſponentia quod femina non ſuccedat ab inteſtato,non vendicarent ſibi locum in decedente,⁊ in eo qui diceretur inteſtabilis. Allegat no.per gl.in.d.l.cum antiquioribus. ſecus dicit ſi ſtatutum eſſet naturali ratione munitum:q2 tũc bene vendicaret ſibi locum ſtatutum preallegatũ.l.j.ff.de ſuis ⁊ legiti.in.ij.exẽplo. ¶ Et ita etiam ſuper dicto ſtatuto Jmolenſi conſuluit prefatus excellens doc.Jo.de imo.[a] in cõſi.inci.in caſu premiſſo primo diſcutiendũ eſt quis ſucceſſerit Ludouico : concludit quod dictum ſtatutum non habet locum quando agitur de ſucceſſione pupilli : quia cum dictum ſtatutum ſit correctorium iuris communis,⁊ loquatur de decedente ab inteſtato,nõ debet extẽdi ad inteſtabilem.l.precipimus. C.de app.l.ſancimus.C.de teſta.⁊ per not.in auẽ. quas actiones.C.de ſacroſan.eccl.⁊ ita dicit tenere Cy.in.d.l.ij.C.qui teſa.poſ.⁊ Bald.in.d.c.j.de ſuc.feu. ¶ Pro hoc etiã allegat:q2 licet ſuper iſto proceſſu eſſent opi.tamen in dubio eſt fauendũ matri ne excludatur a luctuoſa hereditate filij:vt.l.fi. C.de inſti.⁊ ſubſtitu.⁊ preſertim:quia non eadem ratio quando filius poteſt teſtari,⁊ quando non poteſt teſtari.nam quãdo poteſt teſtari,ſi non teſtatur,videtur in dubio tacite vocare venientes ab inteſtato ſcđm formam ſtatuti.ar.l.ſi quis cum nulluʒ. ff.de iure cod.iuncta.d.l.precibus.C.de impub.⁊ alijs ſubſtit. ⁊ ſic ex tacita voluntate excluderet matrẽ que ratio ceſſat quãdo non poteſt teſtari:nec ob.text.in.d.l.j. dum dicit ꝙ illi qui teſtari non poſſunt pro inteſtatis habẽtur:quia ſecundũ Jo. de imo.in.d.conſilio illud verũ ſcđm propriam ⁊ latam ſignificationem.alleg.glo.inſtitu.de here.que ab inteſt.defe.in prin. ¶ Uel poteſt dici ſm eum:ꝙ illa dictiõ,pro,importat fictionẽ ſecundũ eũ ſicut dicimus,aliud eſt eſſe mercẽ, aliud mercis loco haberi.d.l.mercis.⁊.d.l. ſi maritus. † Statuta vero loquentia in vero caſu nõ extẽduntur ad fictũ.l. iij.§.hec verba. ff.de nego.geſt.⁊.l.fi.C.de his qui ve eta.impe. ¶ Et potiſſime quãdo nõ eſt eadẽ ratio,prout in caſu propoſito:vt.ſ̃.proxime fuit oſtenſum. ¶ Nec eſt verũ ſecundũ eũ illud quod ſentit Bar.in.d.l.j.de ſuis ⁊ legi.ꝙ per illam.l.videatur velle iuriſconſul.interpretari in communi vſu loquẽdi.⁊ ſic accipi inteſtabilem pro inteſtato : quia imo illa lex hoc non dicit : ſed ſolum dicit ꝙ inteſtabiles habentur pro inteſtatis,que verba poſſunt exponi ſcilicet improprie,⁊ late ſumendo vel ex fictione. Et prima expoſitio eſt de mente gloſ.inſtitu.de heredi.ab inteſta.in princi. ¶ Secunda probatur ſatis per.d.l.mercis. cum ſimi. ¶ Et idem tenuit An.[b] in conſi.xxvj.incip. Statutum excludens,referens ſe ita pluries cõſuluiſſe vna cum do. Bal. Et predicta maxime procedere debent in hoc ſtatuto ꝙ cenſetur odioſum,iuxta not.in.l.cunctos populos.in.vj.q.C. de ſum.tri.⁊ Bal.in.l.certum.in princ.C. vnde legi.⁊ not.per Bal.in.l.venia.alias eſt.l.fi.C.de in ius voc.facit.d.l.nam.⁊ ſi parentibus. ¶ Nec poteſt dici iſto caſu tale ſtatutum debere extendi ad caſum,quando quis deceſſit inteſtabilis ex eo:ratio eſt in dicto ſtatuto ſcripta ⁊ expreſſa ſcilicet ratio agnationis ⁊ familie conſeruande:que conſeruatur per maſculos.inſti.de legi.ag.ſucceſ.in prin. ¶ † Et de iure eſt ꝙ vbi in ſtatuto vel lege correctoria eſt expreſſa ratio, fit extenſio ad alium caſum ex identitate rationis:vt not.per glo.in cle. j.de elect.⁊ ibi doc.⁊ not.Bal.in.l.fi.⁊ ibi clarius Jmol.de heredi.inſtit. Quia poteſt reſpõderi ⁊ primo,ꝙ illud eſſet verũ vbi expreſſe ratio illa eſſet in.l.ſcripta. ſecus ſi poſſet ſubintelligi : ita not. Bar.in.l.liberorum.de ver.ſigni.in ver.his premiſſis reducamus hanc materiam. ¶ Secundo poteſt reſponderi ꝙ dicta extenſio fieri poteſt ad alium caſum, vbi tam in caſu expreſſo quã nõ expreſſo ad quem fieret extenſio eſſet omnino eadẽ ratio.ſecus ſi non eadem:vt eſt glo.in cle.ij.in verſi.in eiſdem.de eta.⁊ quali.Jo.imo.in.l.ſi vero.§.de viro.ſo.ma.in.vij.col.ſed non eſt eadem ratio in decedente inteſtabili, que eſt in eo qui decedit inteſtatus:vt dixi.ſ̃.ergo⁊c. ¶ Tertio poteſt reſponderi quod dictũ ſtatutum non conſiderauit dictam rationem agnationis conſeruande per maſculos:patet, quia illa verba ſtatuti dum dicit,cõiuncti ex linea paterna vſqʒ ad quartum gradum. † Nam illud adiectiuum cõiuncti prolatum ſine alio termino comprehendit etiam ex proprio ſignificatu tam feminam quod maſculum:vt not. Barto.in.l.j. per illum tex.ff. de ver.ſignifi.⁊ Bart.in.l.ſi quis in tantam.C.vnde vi.per.l.ſi quis id quod.de iuriſ.om.iud. ⁊ Bart.in. l.j. in prin.ff.de pecu.⁊ Bald.in.l.gallus.in princ.in vlti.col.ff.de libe. ⁊ poſthu. cum concor. ¶ Cum in dicto ſtatuto preferantur matri tam femine coniuncte ex linea paterna,quam maſculi : ſequitur ꝙ ratio ſtatuti excludentis matrem non fuit cauſa agnationis conſeruande, que non conſeruatur per feminas, ſed per maſculos.l.iuriſcon. poſt princip.ff.de gradi. ⁊ inſti.de legi.agn. ſucceſſ.

succes. in prin. ¶ Nec videt etiã predicte matri obstare si dicatur ꝙ dicti eius filij decesserunt hereditate nõ adita: ꝛ sic non
11 potuerũt eam ad matrẽ trãsmittere.† Rñdetur primo ꝙ statutũ ciuitatis cõtrariũ disponit. secũdo ꝙ hereditas paterna per dictos filios, si erãt sui heredes, ex potẽtia suitatis trãsmittitur ad quoscunqꝫ etiam non adita. l. si fratres. C. de iure deliber. l. ex militari. §. fin. ff. de testa. mili. l. apud hostes. C. de suis ꝛ legi. l. hereditatem. l. liber ho. ff. de stip. seruo. plene in l. ventre. ff. de acqui. hered. ¶ Quinimo dato ꝙ nõ esset trãsmissa dicta hereditas non adita, posset mater ex persona filiorum qui decesserũt minores. xxv. annis petere restitutionẽ in integrũ, ꝛ illã adire. l. Pantonius. ibi. ꝛ no. Bar. ff. de acqui. here. ꝛ in. l. qui duos. ff. de reb. dubijs. ꝛ Jac. bu. in. l. j. C. de testa. mili. ꝛ Jo. an. in. c. in presentia. de proba. ꝛ Bart. in. l. si infanti. in vlti. col. C. de iure delibe. ¶ Ex quibus oĩbus cõcludo do. Catharinã matrẽ dictorũ pupillorum, in successione eorũ
a auo.[a] esse anteponendam. Et ita dico ꝛ consulo ego Alexan.

Summarium.

1 ☞ Pena relegationis vbi venit, an possit mitti procurator.
3 Bannitus cuꝫ bonorũ publicatione deportato equiparatur.
8 Bona simplicis banniti non sunt confiscanda.
9 Statutum de simplici non extenditur ad mixtum.
13 Statuti verba licet offendere vt mens seruetur.
14 Etiam, dictio, implicat.
18 Procurator non admittitur, licet absens deduci possit.

Consilium. CXVI.

Animaduersis statutis de quibus in themate fit mentio. ¶ Videbit̃ prima cõsideratione dicendũ esse Titiũ ꝛ Seiũ per procuratorẽ cõparere volentes, audiendos esse, esto qd possit contra eos repertos culpabiles procedi ad bannum cum confiscatione bonorum secundum formam statuti vltimi sub rubrica, de his qui frangendo aggeres. probatur:
1 † nam de iure
b pro crimine pro quo venit imponẽda pena relegationis,[b] potest procurator interuenire. l. j. §. j. ff. an per aliũ cau. appel. no. glo. in. l. seruum quoqꝫ. §. publice. ff. de pup. iudic. ꝛ in. l. absentem. ff. de penis. ꝛ in. c. veniens. de accu. ꝛ. ij. q. vj. c. si quando. ꝛ plene per doc. in locis preallega. ¶ Sed ita est qd bannitus
c ex forma statuti videbitur cõparari relegato [c] ꝛ nõ deportato per plurimas rationes, quas posuit Jaco. de are. ꝛ alij in. l. ex facto. ff. ad Trebel. ꝛ in. l. penul. C. de heredi. instit. ꝛ in. l. eius qui. ff. de testa. ꝛ Bar. plene in disputatione sua incip. Titius filiussa. ¶ Secũdo, nã principalior ratio, que assignatur per doct. in. d. §. ad crimen. cum concordan. supra alleg. ꝛ per alios in. l. reos. de accu. ꝛ per Spe. in ti. de procu. non possit interuenire in causa criminali est, ne sententia in causa criminali ferẽda esset elusoria contra. l. si pretor. in prin. ff. de iudi. c. cõmissa. de elec. in. vj. Sed si posset quis per procuratorem cõparere in causa criminali se absentaret, ꝛ sniam eluderet. ista autem ratio non vendicat sibi locum in casu nostro. Quia etiam dato ꝙ per procuratorem comparuit Titius ꝛ Seius: attamen posset imponi pena a statuto imposito, ꝙuis ipsi rei se absentarent: qꝛ bannum ꝛ publicatio bonorum posset eodẽ modo imponi absenti ꝛ comparenti per procuratorem, sicut ꝛ personaliter comparenti: ergo cessante. l. rõne, debet cessare iuris dispositio. l. adigere. §. quãuis. de iurepatro. ꝛ in. d. c. cum cessante. de appel. ¶ Tertio, nam contra Titiũ ꝛ Sieum contumaces etiam posset procedi ad bannũ ꝛ confiscationẽ bonorũ ex forma statutorũ, que quasi vbiqꝫ in ciuitatibus Jtalie vigere inspicimus cũ statuta cõiter dicent cõtumacẽ haberi pro cõfesso, licet aliud sit de iure cõi. l. diuus. la. ij. ꝛ ibi Dy. ꝛ Bart. ff. de custo. reorũ. ꝛ. l. j. ff. de requirẽ. reis. Sed ita qd vbi in causa capitali põt procedi cõtra cõtumacẽ ad condẽnationẽ admittit̃ procurator, vbi alias nõ admitteret̃: vt consuluit Dy. cũ quo transit Cy. in. l. reos. in. iij. q. C. de accu. ꝛ Jaco. de are. in. l. inter accusatorẽ. ff. de publi. iudi. per. d. l. seruum quoqꝫ. §. pub. ꝛ p. d. l. inter accusatorẽ. ꝛ sequit̃ Jo. an. in addi. Spec. in ti. de pcu. §. j. ver. itẽ qd est eã. ꝛ Jo. de imo. in prealle. §. ad crimẽ. ¶ Quarto facit id quod no. Bal. in. d. l. reos. in pe. q. vbi cõcludit ꝙ si quis est bãniẽdus in pecunia, ꝛ talis bãnitus ex forma statuti impune offendi potest, qd tali causa põt quis per procuratorem cõparere. ꝛ idem Bal. sentit in. l. data opera. in. xxvij. col. in versi. super secũdo dicto ꝛc. C. de accusatio.

a ¶ Auo. scilicet paterno. Sicut. ꝭ. in lib. vj. consi. lxxxix. per eadem verba trãscripta consuluit pro matre contra fratrem consanguineum in simili casu ꝛ statuto.

b ¶ Relegationis. contrarium semper mihi visum est verba. d. l. j. inclusiue accipiẽda que est proprie sermonis ratio quod etiã natura rei exigit, quid sit pena corporalis nec recte potest de huiusmodi causis cognosci nisi in presentem quum sint testimonia ꝛ indicia coraꝫ exploranda ꝛ ita obseruatur. Quod autem putat rota deci. ccj. licet in cã sub tit. de procura. in nouis hoc non procedere postquã reus est captus et carceratus falsum ꝛ ineptũ est. quod enim iura volunt in his reum dicere causam in vinculis non est propter vincula, sed pro cognitione cause et executione sententie: vt dicere causam per seipsum ꝛ in eum sententia exeq possit fateor ꝙ gesta cum procuratore, valet in preiudicium rei vt no. Roma. consili. ccxv. sed non tenetur iudex admittere sed tanꝙ incontumacem procedere vt cotidie obseruatur. [illegible]

¶ Quinto per hoc qd no. Bar. in. l. publicorum. ff. de publi. iud. ver. quero vtrũ excõicatio ꝛc. vbi dixit ꝙ si per statutũ ciuitatis bãnitus ad centũ libras supra põt impune offendi, hec pena non censet̃ capitalis ex quo bannũ ꝛ pena illa nõ est perpetua. nam vr̃ tũc dicta pena imponi vt delictũ purget̃ ꝛ emẽdetur: ꝛ purgat̃ soluendo penã, sicut dicit̃ in sñia excõicationis. c. j. de sentẽ. excõ. lib. vj. fin eñ. ¶ Sed ita est ꝙ ex forma dicti statuti ille qui fregerit vel fregi fecerit aggeres, si reficiat vel ruptũ claudat proprijs expensis, de bãno eximendus est: ergo sequit̃ ꝙ dicta pena nõ dꝫ cẽseri capitalis, ꝛ p cõsequẽs nõ vr̃ pcurator a iudicio reppellẽdꝰ. d. l. j. ff. an p aliũ cã app. v. q. ij. in criminalibꝰ. etiã vbi bona publicãda veniret̃: que dictio implicat idem ius, si bona nõ essent publicãda. l. ꝛ his. ꝛ. l. fi. C. si tutor vel curator inter. l. ij. C. de his qui ve. eta. impe. c. pe. de re iud. ꝛ. c. ad audiẽtiã. de pscrip. c. fi. ꝛ sic vr̃ velle iũcto ꝟ. in alijs nõ ꝛc. qd vbi imponẽda est pena relegationis seu bãni, siue veniãt bona publicanda vel nõ ꝛ siue in defectũ pecuniarie pene veniret. imponẽda corporalis vel nõ, pcura. repelli nõ posset.
¶ Sed pmissis nõ obstãtibus, cõtrariã sentẽtiã de iure probabiliorem esse puto ex infrascriptis. ¶ Et primo qꝛ intentãdo cõditionẽ dicti statuti positi sub rubri. de his qui fregerũt aggeres qd quidẽ est in ordine vltimũ, ꝛ in pposito seruandũ est: nec de hoc hesitatur in ver. fertur veniũt dicti accusati afficiẽdi ppetuo bãno ꝛ publicatione bonorum. qm̃ hec pena censet̃
2 capitalis ꝛ relegationis penã excedens: qd ostendit̃. ¶ † Nã ex propria natura relegationis non venit bonorũ publicatio, nisi iudex ex causa penã augeri velit. l. relegati. ꝛ. l. relegatorũ. §. hec est differẽtia. ff. de interdic. ꝛ relega. l. bona. ff. de iure fisci. secus erit in pena deportationis, ꝛ alijs penis capitalibus: qꝛ eoipso quod sunt cõdemnati, venit ex natura cõdemnationis bonorũ cõfiscatio. l. iij. si pen. appel. mors. inter. l. deporta
c ti. C. de bo. proscrip. l. j. ff. de bo. dã. ergo cum in casu nostro veniat vna cum banno bonorum publicatio. sequitur ꝙ excedit propriam naturam relegationis. ¶ Ac ratione vulgaris glo. in. §. relegati. insti. qui. mo. ius patr. po. solui. ꝛ glo. in. c. domi
3 no guerram. in prin. in titu. hic finitur. vbi dicit † ꝙ bannitus
d accedente bonorũ publicatione non relegato: sed deportato[d] comparandus est, cui gl. inheret. Spe. ꝛ Jo. an. in addi. Spe. in titulo de instru. edi. §. compendiose. versi. quid de bannito. ꝛ in ti. de actio. §. j. ver. itẽ ꝙ est bãnitus. ꝛ Jo. an. in addi. Spe. in ti. de accusa. in. iij. parte. §. sequit̃. in additi. magna que incipit, Odofre. in ti. de arbi. §. datur. versi. qd de bannito. ꝛ refert ibi Joan. an. idem tenuisse Guido de suza. in. l. Pedius. ff. de arbi. per. l. actionẽ. §. publicatione. ff. p socio. l. j. §. fi. ff. de bonorum. pos. cõtra tabul. ꝛ refert etiã Jo. an. in preallega. §. cõpẽdiose
4 super versi. ij. opponit̃ ꝙ † Abertꝰ de bobio tenebat perpetuo bannitũ non posse heredẽ institui, sicut nec deportatũ ꝛ dãnatũ in metallũ. allegat. l. ij. ff. de his q̃ pro nõ scriptis. ꝛ. d. §. publicatiõe. secus dicebat in relegato. l. relegatorũ. §. j. cũ sequẽti. de interdi. ꝛ relega. ¶ Illi gl. etiã adherẽt doc. i. l. si queramus. ff. de testa. ꝛ Jaco. de bel. i disputatiõe icipiẽ. Sẽproniꝰ ꝛ Titius inimici capitales. quã ponit. l. ij. C. vt intra certũ tẽpus. Bal. in. l. seruum quoqꝫ. §. publi. in. iij. colum. procura. ꝛ Bald. in. l. ij. in vlt. co. C. si pendẽte appel. mor. interuenerit. ꝛ
5 Bal. in. l. corruptionem. idem querit. † an per bannum perdat̃ vsusfructus. ꝛ concludit ꝙ aut bãnum induxit maximã vel mediam capitis diminutionem: vt quia bannitus, bonis ademptis ab illo qui habet ius deportandi, ꝛ vsusfructus perditur, per dictam. l. corruptionem ꝛ per notata in dicto. §. relegati. vnde si mediam inducit capitis diminutionem, sequitur quod censetur deportatus. lege finali. ff. de capi. diminu. instit. eodem ti. §. minor autem. ꝛ hec etiam fuit decisio Martini in. d. l. corruptionem. ¶ † Jdem etiam tenuit Hugo. de
6 fontana in disputatione incipiente. duo adinuicem litigãtes ꝛ ibi Angelus dicit non esse verum quod Fede. de sca. reprehendit glo. in. d. §. relegati. qꝛ Federi. loquitur quando statutum disponebat procedi ad bannum ꝛ nullam faciebat mentionem de bonorum confiscatione: quo casu non venit confiscatio. in aut. bona damnatorum. C. de bo. dam. ¶ Et dictaꝫ opinionem approbat Angelus in prealleg. disputatione vbi de hoc latius tetigit quã aliquis alius, concludens quod bãniti propter delictum qui non comparendo habentur pro confessis ex forma statutorum Jtalie equiparentur vere deportatis si bona publicantur: licet eis bellum non indicatur,

c ¶ Relegato. s. cõsil. xxvj. lib. j. cur. senior consilio. lix. co. x. Ex ꝙ non perdat nisi iura municipalia non aũt iuris cõmunis. doc. ꝛ oẽs. l. j. C. de hered. instit. l. eiꝰ qui. §. j. ff. de test. Bal. l. gallus. §. quid si tm̃. col. pe. ff. de lib. ꝛ posth. cõsi. xxv. lib. iij. anchara. ꝯsil. cclxxv. ꝯsil. cclxxvij. Pau. cõsi. lvj. lib. j. Cor. cõsi. lv. col. iij. li. ij. Cur. d. cõsi. lix. late Jas. ꝯsi. clxvj. cũ seq. li. ij. ꝯsi. cxliij. li. j. frã. rip. repe. l. si. q. xxiij. C. de reuo. do.

d ¶ Deportato. An. Iser. c. j. hic fi. l. deinde cõsu. col. j. Pau. Alex. l. ex facto. ff. ad trebel. benedic. Repe. c. Raynutius. versi. in eodẽ testamento. reling. j. nu. cxl. cũ seq. tãgit remissiue andr. tiraq. in cõlue. picta. ti. Retrac. §. gloss. ix. nu. xxviij. [illegible]

concedendo cuicunqꝫ potestatem offendendi: qꝛ sicut deportati perdunt ea que sunt iuris ciuilis: ꝛ tamen bellum eisdem non indicitur. l. si victum. ff. de re iudic. l. si in metallum. ff. de his que pro nõ scrip. in aut. de incest. nuptiꝭ. in prin. l. quidã. sunt serui. ff. de penis. ꝛ sic bãniti perdũt beneficium ciuitatis sue: si autem bellum eis indicitur vltra publicationẽ bonoꝛuꝫ tunc secundum eum equiparantur transfugis qui perdũt bona ꝛ iura ciuitatis sue: ꝛ efficiunt hostes ciuitatis. l. iij. §. trãsfugas. ff. de fica. vbi autẽ banniuntur absqꝫ publicatione bonoꝛũ, equiparant secundũ eum relegatis: qui a loco arcentur. l. in exiliũ. ꝛ. l. relegatoꝛũ. §. ad tempus. ff. de interdic. ꝛ relega.

7 ¶ † Preterea dato ꝙ talis bannitus nõ equiparetur deportato, vt tenent plures in locis allegatis: tamen cum oẽs fatentur, ꝙ bãnitus cũ publicatione bonoꝛũ participat de vtroqꝫ, scilicet de relegato ꝛ deportato, a relegatione eñi capit: quia loco a quo bannitus est exulare debet sicut relegatus. l. relegati. ff. de penis. a deportatione autem capit: quia bona confiscãtur sicut in deportato, ꝛ perdit iura ciuitatis sue. l. amissione. §. qui deficiunt. de capi. dimi. ꝛ quod participat de vtroqꝫ tenuit Bar. ꝛ Bal. in. l. eius qui. §. j. ff. de test. ꝛ Bal. in. l. gallus. §. ꝛ quid si tm̃. de libe. ꝛ posthu. ꝛ Ang. ꝛ moderni in eadẽ. l. in §. ille casus. ꝛ Bar. in. l. j. in. vij. ꝛ. viij. col. C. de here. insti. ꝛ ibi etiã Ray. ꝛ idẽ tenẽt oẽs in dicto. §. ex facto. ¶ Cũ ergo bãnitus isto casu afficiatur pena maioꝛi, quam relegatus ꝑpter confiscationem bonoꝛũ: Sequitur ꝙ ita dicitur esse pena supra relegationẽ, ꝛ per consequens de iure nõ debet procuratoꝛ admitti. dicta. l. an per aliũ cau. ap. ¶ Cõfirmo, nã si bãnitus isto casu participet de vtroqꝫ: ergo statutum loquẽs de relegato ꝛ bannito, ꝛ sic de simplici non cõpꝛehendit casum mixtũ

8 scilicet quãdo quis est bannitus ꝛ bona cõfiscata †. Nã bona meri vel simplicis banniti non sunt confiscanda: etiã si sit bannitus vel cõdemnatus ad moꝛtem: vt plene declarat Bald. in l. data opera. in. xvij. col. in ver. sed queritur si aliquis cõdẽnatus. C. qui accu. ꝛ Bal. in. l. ij. C. qui test. face. po. vbi hoc dicit esse not. dignũ. ꝛ Bal. in. l. iij. in vlti. col. C. si pen. appel. moꝛs interue. ꝛ in. l. eius qui. §. j. ff. de testa. ꝛ in. c. ij. in prin. de pace tenen. ꝛ in. d. l. j. in antepe. col. C. de here. instit. ꝛ ibi sentit Cy. in fin. ꝛ Ange. in dicta disputatione. ꝛ pet. de anch. in repe. c. canonum statuta. in ver. quero vlterius si aliquid ꝛc. de cõstit.

9 ¶ † Quod autem statutũ loquens in casu simplici nõ extẽdatur ad casum mixtum, no. Bal. in. l. omnes populi. in. xij. col. de iusti. ꝛ iu. vbi dicit quod si statutum disponit quod mulier non cõtrahat sine consensu pꝛopinquoꝛum: non extẽditur ad Hermafroditũ: quia nõ est pꝛopꝛie mulier: sed homo mixtus. alleg. l. hoc legatum. ff. de leg. iij. ꝛ sequitur Pet. de ancha. in d. c. canonum statuta. in ver. sed venio ad quartum membꝛuꝫ. bene facit. l. vim passam. §. pꝛescriptione. ff. de adul. ꝛ que not. doc. in. l. ij. in prin. ff. de verb. obli. ꝛ in. l. si ita scriptum. in prin. ff. de lib. ꝛ posthu. ꝛ no. Anto. de but. in pꝛoemio decre. in. vij. col. ¶ Et idem Bal. in. l. hac cõsultissima. in. iij. col. C. qui te-

10 sta. † vbi voluit ꝙ statutum disponens quod in vltimã volũtatẽ requiratur certa solennitas non extendatur ad donationẽ causa moꝛtis, que non est mere vltime volũtatis: sed habet mixturã cum vltima voluntate ꝛ cõtractu, vt plene no. in. l. fi. C. de dona. cau. moꝛ. ꝛ in. l. j. in prin. ff. de dote pꝛele. ꝛ instit. de do. in prin. cum simi. ꝛ maxime vt dixi statutum esse alias cõtra cõe secundũ quod non admittitur pꝛocuratoꝛ a relegatione. s. ¶ Preterea etiam plurimi tenuerũt quod in pena relegationis nõ admittitur pꝛocura. sed ista pena banni vna cum publicatione bonoꝛum dicitur excedere pꝛopꝛiam naturã re-

11 legationis: † ergo debet statutum interpꝛetari quantominus fieri potest vt ius commune non ledat. l. si serui. C. de noxa. ca. cum dilectus. de consue. ¶ Nec obstãt verba statuti dum dicit etiã vbi bona publicanda nõ venirent: quia statim respondebo si dicamus ꝙ pena confiscationis omniũ bonoꝛum hoc operatur. Nam vt dixit Bald. in. c. j. in pꝛinc. in. v. col. de pace

12 tenend. † habens in penis generale arbitrium potest arbitrari vsqꝫ ad moꝛtem, iuxta not. per glo. quã dicit singu. instit. de iniur. §. in summa. ꝛ tamen non potest bona confiscare. ꝛ. l. j. C. ne sine iussu pꝛinci. lice. certis iudi. confiscare. ꝛ ibi declarat Cy. ꝛ Bal. Azo in summa eiusdem ti. ꝛ facit qđ no. gl. in aut. si dicatur. C. de testi. ꝛ que no. Bart. in. l. iij. in prin. ff. de test. ꝛ doct. in. c. meminimus. de ac. cum simi. ¶ Preterea cum hac conclusione extat decisio statuti recte intuenti in statuto sub rubꝛica, qualiter ꝛ quando pꝛocu. inducẽdo sic ꝛ per hanc inductionem patebit intellectus dicti statuti. ¶ Quia respondeo ad vltimum argumentum super dicto statuto fundatuꝫ.

13 † nam pꝛesuppono quod licet offendere verba statuti, vt deseruiatur menti, vt cesset absonus intellectus. l. scire opoꝛtet. §. aliud. ff. de excu. tutoꝛum. l. non dubium. ꝛ ibi declarat Jaco. de but. Barto. Bald. post glo. C. de legi. in ver. cõplexus, ꝛ. l. ambigua. ff. d. ll. ꝛ latissime vltra omnes declarat Ang. in consilio. lxvij. incipiente. Maritus Joannis de Floꝛentia. ꝛ in consilio. cclxvj. incipiente, statutum communis Floꝛentie qualiter cuilibet. ꝛ vna dictio sepe ponitur pꝛo alia, vt nota. glo. in. l. eis. ff. de condi. ꝛ demon. que dixit quod quelibet cõiunctio pꝛout est necesse potest poni pꝛo alia. modo sic verba statuti pꝛedicti sunt hec, quoniam sequi deberet pena moꝛtis abscissio membꝛi aut coꝛpoꝛis afflictiua, aut queuis alia pena coꝛpoꝛalis seu capitalis, que supꝛa relegationem sic intelligendo ꝛ accipiẽdo relegatum pꝛo bannito vel cõfinato. ꝛ vbi bona publicanda non venirẽt ꝛc. ¶ Nam pꝛo certo mens statuentium non fuit quod illa verba etiam vbi publicanda veni-

14 rent. ¶ † Nam de natura illius dictionis, etiam [a] est implicãda res: de qua sit maioꝛ vel saltem par dubitatio. patet in. l. ij. ꝛ in. l. etiam. ꝛ in. l. his. ꝛ in. §. fin. C. etiam si tutoꝛ interue. l. illa verba. §. spurij. l. item dicimus. in pꝛincip. ff. de verbo. signi. ꝛ. l. etiam aureo. eo. titu. ꝛ. l. extraneum. C. de heredi. instit. c. ij. de rescrip. cum infinitis similibus. ¶ Sed si illa dictio etiam in pꝛoposito compꝛehenderet casum quando quis bannitus esset cum publicatione bonoꝛum sequeretur quod illa verba, etiam vbi bona publicanda non venirent, implicarent casum in quo minoꝛ erat dubitatio: imo in eo nulla erat illius dictionis etiam mentio, vt dixi. Nam certuꝫ est quod eo ipso quod statutum disponebat in causa relegationis banni aut confinationis possit comparere per pꝛocuratoꝛem compꝛehensus

15 erat casus quando bona sunt confiscanda: † quia de natura relegationis vel banni non venit confiscatio: vt supꝛa pꝛobaui: ergo de illo casu non erat dubitatio, nec erat necessaria expꝛessio: bene poterat esse dubitatio ꝛ non immerito. Quid si bona publicanda venirent. ꝛ hoc pꝛopter illam dubitationeꝫ. Et an bannitus cum publicatione bonoꝛum equiparetur depoꝛtato. ꝛ pꝛofecto si statuentes voluissent hunc casum compꝛehendere dixissent etiam si publicanda venirent, ꝛ ista erat congrua loquendi foꝛma: postquam ergo non dixerunt, non est dicendum statuentes hoc voluisse quia expꝛessissent. l. j. §. sin autem ad deficientes. C. de cadu. tollen. c. ad audientiam. de decimis. expꝛesserunt ergo illum casum de quo senserũt, scilicet quando bona publicãda non venirent. ¶ Unde cum esset dictus absonus intellectus: vt seruiamus menti statuentium, dico etiã in pꝛoducto casu stabit, pꝛo. ꝛ resultabit ꝛ congruet apertissimus sensus, qui erat talis quod in pena relegationis possit comparere per pꝛocuratoꝛem accipiendo relegatum pꝛo bannito vel confinato. ꝛ sic vbi bone publicanda nõ venirent. ꝛ sic ista coniunctio, etiam stabit etiam pꝛo coniunctione. ¶ Et vt dixit gl. in. d. l. eos. ꝛ cum de natura istius copule quando ponitur inter diuersas oꝛationes sic requireret concursum vtriusqꝫ. l. si heredi plures. ff. de cõdi. insti. l. si quis ita stipulatus fuerit. x. aureos. de verbo. ob. plene in. c. ij. de rescript. ꝛ in cle. in plerisqꝫ. de elect. ꝛ vide. l. si is qui ducenta. §. vtrum. de reb. du. erũt necessarie due copulatiue, ad hoc vt accusatus possit cõparere per pꝛocuratoꝛem. s. quod veniat imponenda pena banni, vel abinde infra quod non veniat bonorum publicatio. ¶ Et iste intellectus habet optimuꝫ sensum ꝛ sapoꝛẽ, ꝛ etiã iuri cõi consonũ: ꝛ attento etiã ꝙ iste bannitus venit equiparandus depoꝛtato. Pꝛo quo velut capitali pena afflicto non põt cõparere pꝛocura. l. ij. ff. de publi. iudi. l. ij. ꝛ. l. capitaliuꝫ. in pꝛin. ff. de pe. iuncta. d. l. j. ff. an per alium ca. ap.

16 cum concoꝛ. ¶ † Nec enim absurdũ est vnã dictionẽ stare pꝛo alia, vt. l. iubemus nulli, §. economus. in ver. imo. ꝛ ibi glos. C. de sacros. eccl. l. si Titius fundus. ff. de vsufr. le. l. fi. C. de codi. l. verbũ amplius. cum ibi no. ff. de ver. sig. l. sepe. eo. tit. cum si. Et scd̃m istũ intellectũ statutũ expꝛesse vult, ꝙ bannitus cum publicatione bonoꝛũ dicat bãnitus pena excedẽte relegationẽ: ꝛ per ꝯñs nõ possit cõparere per ꝓcuratoꝛẽ. etiã dicit aperte tex. cum glo. in. c. ad absoluendũ. de filijs pꝛesby. ꝛ in. c. cum cõtingat. in ver. maxime. de foꝛo compe. ꝛ. xviij. dist. peruenit. ꝛ. xj. q. iij. c. si quis eps. ꝛ. l. j. in verbo maxime. ꝛ. xvj. q. iij. in. c. j. ꝛ in. c. post trãslatio. ad fi. de renũ. vbi dictio, maxime, q̃ de sui natura est implicatiua, stat pꝛo tm̃. l. qui se patris. vnde lib. l. si quis pꝛo vxoꝛe. ff. de dona. inter virum ꝛ vxo. ca. qm̃. §. poꝛro. vt lit. non cõtest. C. de dila. l. j. ne resultet coꝛrectio iurium, vel absonus intellectus stat pꝛo tantum. Unde ita accipiendo in pꝛoposito etiam pꝛo dictione, tm̃, ne coꝛrigatur ius commune: ꝛ ne sequatur illud absonũ ꝙ dictio etiã implicet casum de quo dubitatio nulla vt minoꝛ erat: sequitur qđ bãnitus equiparabitur relegato. nam quãdo bãniti bona veniũt publicanda, cũ sit supꝛa relegationẽ, non poterit cõparere pꝛocuratoꝛ. ¶ Attẽto maxime qđ pena, de qua in casu nostro, dꝛ pena capi. accipiẽdo capitalr eodẽ mõ, quo accipit in hoc statuto: vt ostendam.

a ¶ Etiã. Bal. cõsi. ccix. Illa verba. li. iij. in nouis. ꝙ est consil. ccccix. lib. j. in impressi. brixie. Semi. consili. lxv. nu. vij.

ostendam. ¶ Respondeo ad quintum argum̃.contrarie partis possent etiã illa verba,etiam bona publicanda nõ veniũt, referri vt cadant post illa verba vz, que supra relegationẽ sit: post que verba sequuntur illa vz,etiã si bona publicanda nõ veniunt,intelligendo ⁊ accipiendo relegatũ pro bannito confinato ⁊c. ¶ Nec est absurdũ hãc responsionẽ fieri cum eã persepe in legib⁹ fieri videamus, vt cõgruus habeat̃ intellectus. l.gallus.§.etiã.de libe.⁊ posth.⁊.l.diuortio.⁊ ibi glo.j. in fi.ff. solu.ma.cũ si. ¶ Et scd̃m istũ intellectũ est sensus,qd̃ non admittat̃ procur.vbi venit imponẽda pena mortis vel abscissionis mẽbri,vel corporis afflictiua, aut queuis alia pena corporalis vel capitalis,que sit supra relegationem:⁊ si bona nõ veniũt publicãda,nihil imputaret nisi inferri dicamus accipiẽdo pro relegato bannitũ vel confinatum, ⁊ sic vult statutũ qd̃ vbi veniret imponẽda pena abscissionis membri, vel afflictionis corporis,vel alia pena capitalis.quãuis nõ veniret publicatio bonorũ,tñ repellatur ꝓcurator.multe enim pene sunt ex predictis,maxime hodie,que secum non adimũt bonorũ publicationẽ:vt in aut.bona dãnatorũ.C.de bonis dãna.vñ ſm istũ intellectum resultat cõgruus sensus:⁊ effectus iste, vz ꝙ in principio dicti statuti vsq; ad versiculũ,in alijs,est ꝓuisuz, in quibus casibus nõ possit cõparere ꝓcura.⁊ est prouisum ꝙ bannũ simplex equipolleat relegationi:pro qua põt interuenire procu.sed in banno cũ publicatione bonorũ statutum nõ prouideret expresse.Unde equiparet̃ deportationi non possit negare,qui sit supra relegationẽ,si non admittitur de iure cõi procu.vt supra ꝓbaui. ¶ Restat ad allegata in contrariũ respondere:licet satis pateat responsio ex superius dictis. ¶ Nã ad id quod dicebatur ꝙ in causa in qua venit imponẽda relegationis pena,potest procu.admitti quod statutũ equiparat bannitum relegato. ¶ Quia respõdeo,qd̃ omitto quid iuris sit de iure communi in pena relegationis:in quo varie fuerũt opinio.circa quod insistere non expedit. ¶ Post ꝙ statutuz nõ disponit ꝙ in causa relegationis admittat̃ procurator,tñ in proposito statutum loquitur qñ veniebat publicanda.vbi ergo venit publicatio bonorũ statutum aperte vult ꝙ ista sit pena supra relegationẽ in quo nõ admittitur procurator:declarando ⁊ inducẽdo statutũ prout supra proxime dixi.⁊ saltem a contrario sensu in statutis:† vbi ergo statutũ nihil operaretur,tunc videtur esse de mente statuentiũ, ⁊ habetur pro deciso id qd̃ a contrario sensu resultat:vt no. Bal.in.l.cõuenticulã.in.j.col.in ver.sup hac materia ⁊c.de epi.⁊ cle.vbi refert Cy.ita cõsuluisse.⁊ Bal.⁊ Ang.⁊ clarius Jo.de imo.in.l.si cũ dotẽ.in prin.ff.sol.ma.vbi pro hoc etiã allega.in simili,per qd̃ Bar.in.l.iiij.§.cum pretor.de dã.infec.in ver.quid si statutũ.⁊ Pet.de anc.in.c.canonũ statuta.de cõsti.in.x. charta.⁊ est de mẽte Jo.an.in addi.Spe.in rubri.de succes.ab intest.in.ij.co. cũ se.⁊ clare Pau.de ca.in cõsi.ccxxxvij.incipiẽ.in Christi nomine,presens casus.⁊ Ludo.de Ro.in.d.l.si cum dotem. vbi pro hoc inducit no.per gl.sing.scd̃m eũ in.l.nulla.in fi.de epis. ⁊ cle. ¶ Si enĩ statutum,vt declaraui,vult ꝙ in penis relegationis possit ꝓcurator cõparere:⁊ ꝙ pro relegato habeat̃ bannitus vel confirmatus,⁊ hoc vbi bona non venirent publicãda,nihil importaret nisi inferri dicamus ꝙ vbi bona venirent publicanda,non habeat̃ pro relegatione:presertim q: etiã iure cõi habemus ꝙ bannitus talis equiparat̃ relegato,vt in.d.§. relegati. cũ concordã. de quo.s̃. ⁊ sic statutũ in hoc non produceret nouum effectum,sicut declarat Bald.⁊ alij in.d.l.cõuenticulã.⁊ in.d.l.si cũ dotẽ.hoc etiã clarius resultaret si accipiemus illam dictionem,etiam,pro tantum vt dixi,quo casu est taxatio.l.j.C.de bo.que lib.l.illã.C.de colla.l.fi.C.cõia ꝑdi. Uel etiã posito qd̃ ille casus esset omissus a statuto,nõ dz iure cõi admitti procurator cũ ista pena sit a relegatione supra, vt.s̃.est ostensum. ¶ Non obstat secundum argu.q: rñdeo qd̃ imo etiã qñ pena põt imponi absenti,seu qñ sñia non est futura elusoria:nõ per hoc admittitur ꝓcurator:vt dicã statim respondendo ad.iij.arg. Jtẽ respõdeo qd̃ in dicto statuto sub rubrica, qualiter ⁊ qñ procurator ⁊c. est decisus casus iuris, vt probaui.Et ita etiã posset rñderi ad tertium arg.ad qd̃ etiam aliter respondeo.† Quinimo magis est cõis opi.⁊ cõis est seruanda in ꝯrium.s.qd̃ imo qñ procedi põt ad condemnationẽ cõtra absentẽ,nõ admittat̃ ꝓcurator.[a] hoc enĩ tenuit Ray.in d.l.reos.⁊ ibidẽ Bal.in.viij.col.in ver.q̃rit̃ qd̃ absunt ⁊c. Jdẽ tenet ibi Sali.in.ij.q.idem sequitur ibi Fulg.idẽ tenet Bar.in d.§.ad crimẽ.in.v.col.per illũ tex.in.d.l.j. ff.an p ali. cause inducẽdo vt ibi per eum:⁊ idẽ Bar. in extrauagãti ad reprimẽdũ.in ver.legitime.⁊ probat hoc esse de mente statuti disponẽtis ꝙ cõtumax habeatur pro confesso,⁊ possit damnari vt cõfessus.Nam si posset comparere per procuratorez nunq̃ esset contumax,⁊ sic nunq̃ haberetur pro cõfesso.idẽ tenuit Ant. de bu.in.c.veniẽs.de accusa.idem tenet Bal.in.l.seruum quoque.§.publice.in pe.col.⁊ idẽ tenet ibi Ang.post Bart.ibidẽ, ⁊ dicunt oẽs de facto seruari:qd̃ pluribus approbãt rõnibus, que breuitatis causa omitto. ¶ Sed principale fundamentũ videt̃ in.d.l.j.ff.an per aliũ causa ap.inita.l.fi.§.illud.C.de tẽpo.appel.⁊ respõdet ad tex.in.d.§.publice. ꝙ loquit̃ in defensore sine mãdato volẽte ostendere ⁊ probare de innocẽtia:vt in tex.ibi,in ver.quibuscunq;.⁊ in ver.quamuis. ¶ Pro ista opi.etiã adducit Saly.in.d.l. reos. nam videmus ꝙ qñ quis est carceratus pro crimine capitali,põt perueniri ad diffinitiuam,⁊ sñia nõ est futura elusoria,⁊ tñ nõ põt ꝓcurator cõparere.⁊ subtiliter probat̃ in.d.l.j.ff.an per aliũ.qui tex.prohibet procuratorẽ admitti in cã capitali,etiã in iudicio cause appellationis:⁊ sic ꝑsupponit ꝙ ibi lata sñia fuerit cõtra ꝑsentem ⁊ carceratũ,al's nõ potuissent dãnari in cã principali.l.absentẽ. ff.de penis.l.j.ff.de requi.reis,iuncta.l.ij.ff.de cust.reo.qd̃ pro carcerato non possit ꝓcurator cõparere, tenuit etiã Richar. Sali.Ange.⁊ Pau.de cast.in.d.§. publice.⁊ Anto.de but.⁊ Flo.⁊ Abbas in.d.c.veniẽs.⁊ Bal.⁊ Ange.in.d.§.publice.⁊ Bal.in.d.l.reos.in.vij.col.maxime quo ad litis contest.vt ipsi dicũt.⁊ Jo.an.in addi.Spe.in tit.de ꝓcu.in ver.qd̃ est cã criminalis.lz aliqui teneãt contrariũ, sed minus bene. ¶ Ergo lz cõtra absentẽ possit perueniri ad diffinitiuam, nec pena sit futura elusoria:tamẽ nõ poterit admitti procurator.est rõ ſm Sali.in.d.l.reos.in.ij.⁊.iij.qõne:q: natura ꝓcuratoris est non interueniente conclusione eius confessio,factum,vel cõmissuz preiudicet dño.c.ij.de cõfes.in.vj.ideo.l. in casu sanguinis magni preiudicij noluit procuratorem admittere. ¶ Jtem quãdo reus est absens,⁊ põt dãnari,militat ratio vna ex illis quã ponit Bart.in.§. ad crimẽ.in prin. quare procurator non admittatur in criminalibus:q: in causis tã grauis preiudicij verosimile est qd̃ princeps diligentius cãm suam defendit.l.j.in fi.ff.de carbo.edi.sufficit ergo qd̃ vna ex rõnibus.l.firma maneat.l.si vero lex.de here.instit.de nup.§. affinitatis.no.in.l.si ventre.§.in bonis.ff.de priui.credi.⁊ in.l.liberoꝝ.§.j.ff.de his qui no.infa. ¶ Ad quartum argumentũ respondeo quod in statuto sub rubri.qualiter ⁊ quãdo procura. ibi est casus contra dictos accusatores inducendo vt.s̃.⁊ q: Bal.in.d.l.reos. in.iij.q.non loquitur quando omnia bona videbant publicãda:nam tunc dicitur pena a relegatione,supra,vt est probatũ. ¶ Non ob.quintum argumentum,q: vltra predicta respondeo quod statutum sub rubrica qualiter ⁊ quando accipit penam capitalem,multum large patet:quia statutum intelligit quod pena relegationis sit capitalis:patet dum dixit aut queuis alia pena capitalis,aut corporalis que supra relegationez sit ⁊c.Nam si statutum non habuisset penam relegationis ꝑ capitali,non oportebat illa verba subiungere,videlicet que supra relegationem sit.l.ij.ff.de publi.iudi.l. capitalem. in principi.ff.de pe:⁊.l.j.ff.an per alium cau.ap. † ¶ Unde statutum assumpsit penam capitalem multum large:ſm quam largam significationem etiam de iure communi relegatio dicitur pena capitalis.l.licet capitales.de verbo.signi.iuncta. l. cognitionum.§.estimationem.ver.sicuti cum regula.⁊c.ff.de varijs ⁊ extraordi.cogni.patet etiam quia statutum repellit procuratorem,vbi veniret imponenda pena fustigationis:ibi dum statutum dicit,aut corporis afflictiua.⁊ tamen talis pena nõ dicitur capitalis.d.l.capitalium.in princi.vnde dato ꝙ dicta pena que venit imponenda dictis accusatis non esset capitalis stricte sumendo:tamen large,prout accipitur statutum,est capitalis cum sit supra simplicem relegationem,vel bannum simplex. ¶ Preterea etiam contra Bartol.in.d.l.ij.ff.de publi.iudi.in.ij.col.ver.quero vtrum excom.in fi.tenuerunt Ange.⁊ Jo.de imo.ibidem,quia sufficit penam posse esse perpetuam.ar.l.sufficit.ff.de condi.inde.Nam poterit esse ꝙ nũquã reficeret aggerem:quia responsum est ad arg.Barto.de exceptione:quia saltem in mortis articulo potest quilibet absolui xvij.q.iiij.si quis suadente.⁊ no.in.c.pastoralis.§.j.de offi.ordi.quod non contingit in bannito : quia de banno exire non potest nisi aggerem reficeret. ¶ Ad vltimum de statuto respondeo, ꝙ imo statutum decidit casum in specie contra dictos accusatos. ¶ Sed magis probabilem intellectũ,vt supra contra accusatos latius deduxi.Et ita dico ⁊ cõsulo ego Alexander.

[a] ¶ Procurator.scilicet tanquã rei curator. sed tanquaz quilibet ad eũ vel innocentiam eius defendendam admitti debet indistincte. l. seruum quoque.§.publice quem ita intelligo de procur.ceterum etiã tanq̃ procurator admittitur ẽt vbi pena relegationis vel maior imminet non ad allegãdas causas cause, sed ad excusandã absentiã vel cõtumaciã.l.pe.in fi. ff.de pub. iud.l.j. ff.an per ali. cau. ap.vt tangit Bar. con. c. a dño Cyn. in fi. adde Cor.cõ. fin.lib.iij.cõ.cxxij. lib.iiij.Sig. de homod.cõ.clxix.dec. cõ. ccccxxix. hyp. marsil.in pract.§. sequitur.

Margin numbers: 17, 18, 19.

Summarium.

2 Proprietatis narratio in possessorio nõ ampliat libellũ.
3 Petitorium ⁊ possessorium recuperande annullari possunt.
4 Effectus.c.reintegranda.

Consilium. CXVII.

Viso processu inter magistrũ Joãnẽ de fabris agentẽ, & magistrũ Leonardum ferreum se defendentẽ, & visis que solenniter allegata sunt per aduocatum actoris. Omissis hincinde multis capiẽdo substãtialia & pñcipalia fundamenta breuiter concludam in fauorem actoris. ¶ Ad quod fundamentũ presuppono ꝙ in libello intentatũ possessoriũ recuperande patet ex narratione: dicit ꝙ sine facto & culpa sua cecidit agens a possessione sua, & ꝙ immittendus est in tenutã & possessionem dicte domus, que indebite venit ad dictum magistrũ Leonardum. ¶ † Unde ex dicto medio concludendo colligitur qđ remedium sit intentatum vt not. Bar. & doct. in. l. certi condictio, in princ. ff. si cer. peta. & in. l. si prius. in. v. opp. secũde partis. ff. de noui ope. nuncia. & Ang. in repe. l. naturaliter. §. nihil cõmune. de acquir. poss. ad finem. ¶ Hoc clarius colligitur ex cõclusione libelli facta per actorem, in qua concludit se reintegrari ad tenutã & possessionem domus ergo nõ egit in petitorio qꝛ in petitorio nõ concludit ad restitutionem possessionis: vt no. Spe. & Jo. an. in ti. de restitutione spo. §. I. versi. & nota. & ver. seq. & Joã. an in ad. Spe. in tit. de accu. & pe. in. §. sequitur. ver. sed quam vocas. & Joan. an. in. c. cum ad sedẽ. de restit. spo. & Bal. in. l. pe. C. de sen. que sine cer. quanti. & idẽ tenet Arch. iiij. q. j. reintegranda. & Fede. de senis in consil. cclxxxiij. incipiente, consilium latũ per dominũ Franciscum de campo regio. Nam aliud est res, & aliud est possessio. l. si duo. §. fi. ff. vti possi. l. qui restituere. & l. officiũ. ff. de rei vendi. ¶ Et licet in libello sit facta mẽtio proprietatis: tñ non ampliat vires libelli in possessorio. c. fi. de iudi. & ibi dicit Ant. de but. no. quinto, † ꝙ narratio proprietatis in libello non vitiat libellũ in possessorio nec ampliat vires libelli vt proprietas deducta videatur: qꝛ attenditur semper mediũ conducendi secundum eum. & idem tex. in ca. ex parte. de foro cõpe. & ibi similiter hoc idem sentit Ant. de but. in. v. & vj. no. ¶ Ad hoc bene facit qđ no. Inn. Host. Jo. an. in. c. cum dilectus. de ordine cog. vbi dicũt ꝙ si plura narrata sunt in libello postea, & postea subdatur clausula generalis vꝫ super quibus omnibus & singulis peto iustitiã ministrari &c. qđ talis cõclusio est apta ad plures actiones cõprehendere & fiat tunc cõdẽnatio, scđm illã actionẽ que minus cõtinet, arg. l. semper in stipulationibus. & l. fauorabiliores. ff. de regu. iur. & in. c. inter dilectos. de fide instr. nisi ex probationibus factis in iudicio, vel expressa declaratione actoris appareat ꝙ prosequi voluerit actor. argu. l. si quis intentione. & l. solemus. ff. de iudi. & idem no. Spec. in tit. de lit. cõte. §. nũc videndũ. ver. sed cum ex his. per Bal. in. l. edita. in vtraq; rep. C. de edẽ. & Ang. in. l. fi. C. de anna. excep. & per Anto. de butrio in. c. examinata. de iudi. sed ista cõclusio generaliter fuit apposita in primo libello, & debet sentẽtiari super possessorio quod est minoris preiudicij, ꝙ sit petitoriũ. l. j. C. si de momẽtanea pos. l. nomẽ. C. vnde vi. c. cum dilectus. de causa pos. & maxime cũ actor hoc expresse declarauerit. ¶ † Quinimo dato ꝙ vtrunq; s. petitoriũ & possessoriũ recuperãde esset simul deductum in eodẽ libello procederet libellus qꝛ non habẽt adinuicẽ repugnantiam. l. cũ fundũ. §. fi. de vi & vi arma. c. pastoralis. de cau. pos. & proprie. no. doc. in. l. naturaliter. §. nihil cõe. & in. l. ordinarij. de rei ven. & in. l. incerti. C. de interdi. ¶ Et si constat de possessorio debet prius sup illo iudicari, fm Cyn. in. d. l. incerti. & Inno. in. c. suborta. de re iud. & no. Bar. in. d. §. nihil cõe. in pe. q. & no. in. c. ij. de cã pos. & no. Jo. an. in. d. c. pastora. in pe. gl. ¶ Sed in proposito probatũ est per actorẽ saltẽ de possessione & cõstat ex depositionibꝰ multorũ testiũ hoc affirmantiũ: ergo semp in possessorio põt ferri snĩa, & sic ptꝫ ꝙ libellus ipse pcedebat & nõ cõtinebat ꝯrias vel incõpatibiles actiones. ¶ Et ex forma narrationis ptꝫ ꝙ fuit intẽtatum ad possessionẽ recuperandã remediũ ex ca. reintegranda. iij. q. j. in qua obtinet quicunq; qui probet se possedisse & sine culpa cecidisse a possessiõe dato etiã ꝙ res sine vitio aliquo peruenisset ad illũ cõtra quẽ agiť fm Inno. & alios in. c. sepe. de rest. spo. & in. c. cum ad sedẽ. vbi hoc no. Ho. & magis cõiter alijs. e. ti. & Inn. in. c. querelã. de elec. & habet locum remediũ etiã pro rebus que sunt priuatorũ & non ecclesie vel clericorum, secundum do. Anto. de but. & Abb. in. d. c. cuꝫ ad sedẽ. & Bar. in. l. si coloni. C. de agri. & cẽsi. lib. xj. & Lud. ro. in. l. rẽ que nobis. de acquir. poss. ¶ Plus dicit Anto. de bu. in. d. c. sepe. ꝙ remediũ inductum ex illo canone cõpetit cõtra possidentem cum ti. [a] & idẽ tenet Joan. cal. in preal. c. cum ad sedem. & do. Abb. in. c. si diligenti. de prescrip. & Roma. in. d. l. rem que nobis. ¶ † Et non mirũ, quia exceptio dominij opponẽtis vel alterius non obstat agẽti tali remedio ex canone re integrãda. vt sentit Inno. in. d. c. sepe. & ibi hoc apertissime affirmat Anton. de butr. in vlti. col. vbi etiam ad hoc allegat no. per Jano. in. c. per electionem. de concess. prebẽ. vbi tenuit Inno. ꝙ agenti remedio. d. l. si coloni. non obstat exceptio dominij: & competit remediuꝫ. d. c. reintegranda. dicto magistro Joanni, etiam si mala fide possedisset, vt firmat Anto. de bu. in. d. c. sepe. in pen. col. dum querit in quibus remedium. d. l. si coloni. & per hoc, & per tex. in. d. c. reintegranda. qui indistincte loquitur. facit tex. in. c. in literis. de restitu. spolia. & idem dicit Romanus in preal. l. rem que nobis. Potest etiam intelligi intentatum remedium dict. l. si coloni & condict. l. si nulla. cum ibi notatis per Pet. & Cyn. C. de acquirenda posse. quia cum appareat de antiquiori possessione domini Joãnis possessio sua presumitur iusta & cum bona fide, quo ad magistrũ Leonardum vt declarat Bartolus in. l. celsus in versicul. sed qualiter probatur dum querit qualiter probatur bona fides, ff. de vsusca. & not. etiam Bart. in. l. fin. in fi. per illum tex. & ibi sequitur Saly. C. vnde vi. & sequitur Anto. de butri. in. d. c. si deligenti. de prescrip. & Ange. in. l. super long. C. de prescript. long. temporis. & Bald. in repeti. l. j. in. x. col. C. vñ vi. ¶ † Et possessio magistri Leonardi, que est iunior [b] possessio presumitur in dubio vitiosa & clandestina. ca. licet causam, de probationi. not. doct. in. l. j. C. de po. & Barto. in. l. si duo. in princ. ff. eod. titu. cum similibus. ¶ Ergo habent locum dicta remedia contra dictum magistrum Leonardum vt etiam no. Barto. in. d. l. si coloni. qui dixit ꝙ etiã videtur habere locum actio triticarie, & condi. l. si me & Titium. ff. si certum peta. ¶ Potest etiã censeri intentatum per eandẽ rationẽ remediũ. l. cum querebať. iunctis ibi no. per Bar. C. vñ vi. Restat nũc videre an probata sint ea que sufficiãt ad obtinendã sententiã condẽnatoriam. & certe sic. ¶ Nam probatum est ꝙ magister Joã. possedit per instrumentũ donationis, in quo est constitutũ in quo transfertur in eũ possessio. l. qđ meo. in prin. & ibi Bart. in l. interdum. ff. de acqui. pos. & in. c. cũ venisset. & ibi do. de restit. spo. ¶ Itẽ probať primo trãslatio possessionis in Joannẽ p reseruationẽ vsufruc. & prout in dicto instrumento continet. l. quisquis. & l. si quis argentum. §. sed si quis. ver. sed si quidẽ in omnibus. C. de dona. ¶ † Itẽ probať per plures testes & etiã dato ꝙ essent singulares tñ probauit de iure possessionẽ vt est gl. no. & ibi do. in. l. ob carmen. §. fi. ff. de test. & Inn. in. c. qualiter & qñ. el. j. de accu. & Spe. in tit. de testi. §. ante. versic. quid si plures. & Jo. an. in. c. j. de arbi. li. vj. in nouella. & Pau. de leaz. in disputatione incipiẽte cõtra instrumentũ debiti. & Bal. in l. j. C. de testa. & moder. in. d. l. inter pares. cũ simi. ff. de re iudi. ¶ Restat videre an sit probatum ꝙ de presenti possideat seu detineat magister Leonardus, vel eius procurator, dico ꝙ sic. ptꝫ primo ꝙ magister Leonardus vel eius procurator rñdendo interrogationi facte an possideat, respondit se possidere. & licet dixerit ꝙ hoc faciebat si & quatenus ageret petitione hereditatis, dico ꝙ hoc nõ obstat ꝙ si nũc velit magister Leonardus dicere, ego nõ possideo, nõ esset audiẽdus tanquã cõtractus. l. j. C. de fur. c. solicitudinẽ. de appel. & l. pe. §. j. qñ ap. sit. Possidere eñ & nõ possidere sunt contraria. & possidere & non possidere nõ depẽdet ab aio agẽtis: sed apprehẽsione possessionis. l. iij. in prin. & l. queãdmodũ. ff. de acqui. pos. ¶ Probať etiã hoc ex dicta ꝯfessione ipsius magistri Leonardi, que resultat ex positionibus per eũ productis die. xviij. februarij, maxime in positione incipiẽte, itẽ ꝙ ipsa dña Joãna ante eiꝰ mortẽ & circa. Nec predictis ob. si opponatur ꝙ. d. Joãna vel magister Joannes nõ sit dñs dicte domus †: qꝛ rñdeo ꝙ talis exceptio dñij nõ obstat agenti conditione ex. l. si coloni. de agri. & cẽsi. lib. xj. vt no. Inn. in. d. c. post electionẽ. ¶ Nec etiã obstat agẽti ex canone reintegranda. vt firmat Ant. de bu. in d. c. sepe. ad fi. & dictũ est superius. ex quibus breuis & clara infert cõclusio ꝙ partes tñ dñi iudicare debentis sunt in pronunciãdo dictũ magistrũ Joannẽ restituẽdũ & reintegrandũ esse in possessione dicte domus, in cõdẽnando dictũ magistrũ Leonardũ ad restituendũ possessionẽ domus predicte. Alex.

Marginal numbers: 1, 2, 3, a, 4 (left column); 5, b, 6, 7 (right column).

a ¶ Cum tit. s. li. iij. consi. vj.

b ¶ Junior. s. lib. j. consi. cx. nu. j.

Summarium.

16 Onus probandi presentiam spectat ad obligantem prescriptionem.
17 Testes debent concordare de eodem initio et fine temporis.
19 Locatio non probat possessionem, nisi etiam sit solutio mercedis.

Consilium. CXVIII.

In causa et lite iter Antoniū agentē et Severinum de correlariis, seu Joannē regulorū eius actorem se defendentes: quia causa corā doctissimo et integerrimo iudicante versatur. Omissis superfluis ad substantialia condescendā. ¶ Et causā divido in duo principalia membra: quia aut Antoni⁹ vult obtinere ex capite possessorio, aut ex capite petitorio. Circa p̄mū φ in possessorio nō possit obtinere ostendo, q: agit possessorio recuperāde remedio. c. reintegranda. iij. q. j. vel aliud simile. sed illud est magis privilegiatum pro actore, et idem capio illud et † dico φ tale remedium non datur contra titulo possidentē, nisi res esset vitiosa vel violenta, vel furtiua. ita decidit aperte Bar. et Ange. l. rem que nobis. ff. de acq. pos. et cum eis transit Jo. de imo. idem tenet Bart. in. l. fina. §. sed cum. in. l. ij. C. de fur. et Nico. de mat. et Bal. in. l. ij. C. de fur. et Angelus in. l. siue autem. §. si duobus. ff. de publicia. et Ang. in. l. si coloni. C. de agri. et censi. lib. x. vbi pro hoc etiam allegat no. per Spe. in titulo, de petito. et pos. ver. φ si peto. idem firmat Angelus in consilio. cxxiij. incipiente, in Christi nomine dict⁹ libellus, in cōsilio. Mccccxc. incipiente, in questione predicta. Pau. de cast. in. l. et ideo. §. Neratius. ff. de condi. fur. per rationem. l. siue autē. §. si duobus. ff. de publicia. quia etiam si agens haberet titulū, et cecidisset a possessione que peruenisset ad aliū cum titulo et bona fide, excluderetur agēs etiam si reus habuisset titulum a non domino propter titulum et presumptam bonam fidem rei coherētem: vt preallegato. §. si duobus. ¶ Nec obstat si quis diceret φ ista opinio nō sit vera: quia saltem respectu antiquioris possessionis, debet agens preferri: quia illa antiquior p̄sumitur iustior. c. licet causam. de proba. et per hāc rationē Antonius de bu. in. c. sepe. de restitu. spoliato. tenebat contra Bartolū. † Quia respondeo quia ista non est bona responsio ad dictum. §. si duobus. quia ille tex. intelligitur etiam quādo agens Publiciana fuerit antiquior possessor, alias frustra quereret an competeret ei Publiciana, que non competit nisi ei cui tradita est possessio vacua, et sic a nemine occupata, vt probat Cyn. in. l. cum tres. et ibi etiam Bald. C. de probat. et Joan. andr. in additio. Specu. in titu. de causa poss. et proprie. §. nunc videndum. in addi. que incipit. de hoc est et c. et Bartol. d. l. cum res. et ibi se remittit ad no. p Cy. in. l. Celsus. ff. de vsucapi. in ver. procedo et quero vbi hoc decidit esse verū quo ad vsuscapionē. et idē est in publiciana quod in vsuscapione: quia a pari procedūt. l. eum qui. in princip. et. l. siue autē. §. hec actio. ff. de publicia. ¶ Preterea expresse tex. in. d. §. si duobus vult φ non attendatur cui prius res tradita sit, quando a duobus diuersis res tradita sit. ¶ Nō obst. d. c. licet causaꝫ. quia ibi re⁹ nō probat de titulo, secus in casu nostro ideo debet re⁹ obtinere. d. §. si duobus. ¶ Itē respōdeo φ opinio Anto. de bu. fundatur per. d. c. licet causam. cuius dictuꝫ procedere pōt si actor capitulasset φ re⁹ possidet clā, respectu antiquioris possessionis ipsius actoris, alias non. ita singulariter voluit Bart. in. l. si de eo. §. fi. de acqui. pos. et hoc ibi clarius pōderat Joānes de imo. et Paul. de castr. per rationem Barto. ibi quod reputant notandum pro limitatione. d. c. licet causam. sed istud nō est capitulatū: ergo et c. itē vbi esset res vitiosa, vt dixi p̄cederet opin. cōtraria: quia tunc titulus possidētis non suffragatur. d. l. siue. §. hec actio. ista autem res nō est vitiosa. ¶ Et dato φ allegaretur φ autor Seuerij possedit clam respectu possessionis Antonij, respondeo primo φ hoc non est verum φ imo autor Seuerij possedit bona fide: q: cum ti. producto: ex quo presumit bona fides. l. j. C. de euic. quia imo dato φ possedisset cum mala fide, illa mala fides nō noceret Seuerio. l. euꝫ qui. alias est. l. sed et si res. §. pretor. et ibi plene no. ff. de publi. ¶ Iteꝫ dato φ possessio fuerit clandestina apud autorem Seuerij quod negatur, vt dixi tamen nō per hoc possessio Seuerij dicitur vitiosa q: † vitiū clādestinitatis nō est vitiū reale. insti. de vsusca. §. qd autem. l. furtum. §. fina. cum. l. seq. ff. de vsuscap. firmat gl. Bartolus et alij in. l. Pom. §. cum quis. de acquiren. possess. et in. l. Titia. C. eo. titu. item opi. domini Anto. de but. nō milita quādo deductū est petitoriū cū possessorio, put in casu nostro. p. d. §. si duob⁹. facit. c. cū dilect⁹. de cau. pos. ¶ Nec huic fundamēto ob. si dicat φ Seuerius hꝫ titulum in re de qua vertit controuersia: q: respōdeo φ ex inspectione cōfinium cōstat φ titulus suus est de hac re: † sufficit enim φ in duob⁹ cōfinibus cōcordet etiam si aliqua alia demonstratio esset varia, vt egregie tradit Bartolus in. l. demōstratio. in princi. in. vj. q. de condi. et demō. et solum dicatur qd Seuerius emit pro facto rē vt propriā autoris sui: ergo non potest idē corpus cū re de qua vertitur ꝯtrouersia, que spectare videt ad ecclesiā: q: hec nō est bōa ꝯsequētia, nec apud dictos viros deberet allegari. ¶ Preterea res que ad hoc est scripta p assertionē et confessionē agētis, qua cōfitetur Seueriū emisse a Joāne regu. de qua est questio vt patet i positionib⁹ Anto. productis die. xviij. Januarij, in ij. positiōe que talis est: item qd dictus Seueri⁹ nō obstāte dicta denūciatiōe, p̄cessit ad emptionē dicte rei iūcta p̄rima p̄cedēti positiōe in qua dixit, qd Antonius denūciauit Seuerio rem de qua est questio: hoc etiaꝫ clare fatetur pars aduersa in alijs positionibus per ipsum p̄ductis die. xxv. Februarij. in. v. positiōe in qua dicitur. item qd dictū Joannes regulus vēdidit di. to Seuerio petiā terre de qua sit q̄stio inter ipsas partes iure p̄prio, et pro dicto iure ipse Seueri⁹ tenet et possidet. † notissimum autem est quod quis videt cōfiteri ea que in positionibus cōtinētur. l. cum precū. C. de lib. cau. l. ij. C. de inst. et sub sti. sub cōdi. fac. et Spec. in ti. de positio. §. quero quid sit actor. ¶ Item nō ob. huic fundamēto si diceret quod dato φ Seueri⁹ habeat titulum: tamen habeat a Joanne qui clandestinam et minorem possessionem habebat, respectu possessionis Antonij, et sic ꝗnci potuisset ab Antonio: ergo talis titulus non debuit iuuare Seuerium, per no. per Barto. in. l. si duo. ff. vti possi. et Ang. in. l. j. in fi. eod. titu. quia ad hoc faciliter pluribus modis respōdetur: primo quod Joānes possidebat bona fide et cū titulo, et sic nō habebat possessionem clandestinaꝫ. l. clam possidere. in princ. de acqui. pos. ¶ Secundo: quia dato quod fuisset clandestinus et possessor malefidei: et sic esset vitio sus possessor: tamē illud quod no. Bar. in. d. l. si duo. p̄cedit tātū in interdicto vti possidetis, nō in interdicto et remedio possessorio recuperande, seu vnde vi. et etiā ibi dicit Bar. sed istud possessorium recuperāde etiam intentando remedium reintegrāde habebat instar possessiōis vnde vi. vt dicit Ant. de but. in. c. sepe. i vlti. et pe. col. de restit. spo. vbi dicit † qd spoliato agēti interdicto vū vi, nō obst. exceptio dominij. l. si quis a se. C. ad l. Jul. de vi. l. si maritus. C. de dona. inter vir. et vxo. ita nec agēti remedio illi⁹. c. reintegrando. et ita dicit velle Inno. ibi, et similiter dicit quod datur etiam malefidei possessori. ¶ † Et qd istud sit verissimū φ remedium istius. c. reintegranda. non detur cōtra titulo possidētem etiam si possidens habuisset titulū ab eo qui potuisset excludi ab agente: et voluit hoc clare Bar. in. d. l. rem que nobis. cum cōcordan. s. allegat. vbi vult qd nūquam obtineat agens tali remedio contra titulo possidentem nisi res sit vitiosa, p. d. §. si duobus. quem ipse alleg. nam clarū est qd in casu illius. §. si duobus. dato quod reus habuit titulū ab eo qui potuit conuinci ab eo, qui possidebat: mala fides autoris sibi non nocet: vt. d. §. pretor. nisi quo ad prescriptionē: vt in auf. malefidei. C. de prescrip. xxx. annorū. que auf. nō extēditur ad aliam materiā tāquā correctoria, vt expresse tenet ibi Saly. et Bar. in. d. §. pretor. et p Bar. in. l. ancille. C. de fur. et in l. nihil. C. de vsucap. p̄ herede. ¶ † Item respōdeo quod vbicunqꝫ allegatur clandestinitas possessionis cōtra titulo possidentem, si agēti opponit reus de titulo nunquam potest agēs obtinere, p̄ parte sua capitulando quod aduersarius clā possidet respectu possessionis sue: vt dixi. s. allegando no. per doct. in. d. l. si de eo. et si dicatur φ etiā doc. ibi loquūtur in interdicto vti possidetis, dico qd etiam Bartol. in. d. l. si duo. loquitur in interdicto vti possidetis. ¶ Secūdum principale fundamētū in hoc possessorio est, q: dato qd esset verū qd remediū possessorium intentatū daretur contra titulo possidentē, seu φ titulus seuerij habetur p̄ nō titulo, aut quod nullū titulū haberet adhuc ostenditur φ Antonius non potuit obtinere stante instrumēto transactionis inite inter procuratorē Antonij, et autorem Seuerij. ¶ Nec ad hoc ob. si dicatur qd in transactione fuit actum φ si Antoni⁹ reperiret ad eius manus peruenirēt iura virtute quorum appareat Antonium habere ius in dicta possessione, qd tunc transactio haberetur pro infecta et c. Et φ post transactionem inuenit titulum dationis insolutum acquisitū per patrē ei⁹, et etiam reperitius sue possessionis esse antiquius, et sic potētius: q: ad hoc rūdeo pluribus modis. ¶ Et primo qd titul⁹ acqsitiōis paterne dato qd esset nouiter repertus, nō esset tale qd esset sibi necessariū in possessorio: q: attēto qd Antonius in positionibus suis narrat se possedisse per xxx. annos et vltra, et ita conatur p̄bare per testes de antiquiori possessione ipsi⁹ Antonij, talis sola possessio in iudicio pos-

fessorio erat efficax ad obtinendū in possessorio: quia tale remedium datur etiam illi qui nullū habet titulum. d. c. reintegrāda. z no. Inno. in. d. c. sepe. z ibi do. Ant. in vlti. col. Quia contra agētem nō obstat exceptio dominij, vt ibi per eum. ¶ Sic ergo sufficiebat sola antiquior possessio dñi Anto. z istam nō 9 potest dicere Ant. se reperisse post transactionem: † quia in facto proprio nō est tolerabilis ignorantia: vt in iuribus vulga. z etiā dicere nō potest qꝛ testes qui producūtur per eū sunt ꝑsone q̄ cōduxerūt ab Antonio positionē, qđ nō cadebat ignorātia in facto proprio Ant. sed qđ plus est ista cōductio, quod post trāsactionem reperit aliqua iura debuit adimplere z verificari ꝑ agere volentem. Ludouicus dicit ꝙ aut reperit aliqua iura post transactionem. hoc nō est probatum, z licet particulariter allegauerit Antonium de nouo inuenisse: iura tamē ad veritatem veniendo: quia nō dicit ꝙ inuenerit de nouo ista iura quibus vtitur in hoc dicto iudicio. Et sic non concludit qđ ex istis iuribus tāquā de nouo repertis post transactionē possit se fundare. Conditio enī debet verificari z impleri in forma specifica. l. qui heredi. in principio. z. l. qui Meuius. ff. de cōdi. 10 tio. z demōstratio. ¶ † Secundo dico ꝙ superueniens scientia ꝓbaꝛ per prestationem iuramenti. c. presentium. de testi. in antiqs. c. pastoralis. de exceptio. c. si vero aliqs. de sentē. excōmunica. Unde cum iura requirant iuramentum, nō autem dicāt qđ si quis parat⁹ fuerit iurare: ideo dicit ꝙ non sufficit ꝙ procurator obtulerit se paratū iurare, sed debeat actualiter iurare. glo. est not. in. c. vt circa. in ver. prestito. de elec. in. vi. ¶ Tertio dico ꝙ requirebatur mandatū speciale ad iurādum postꝙ hoc pendebat ab animo z cōscientia principalis. d. c. si non aliquis. in ver. propria manu. c. fin. de iura calum. ¶ Quarto dico ꝙ etiam si tale iuramentum fuit prestitum per Antonium 11 nō sufficeret: † quia in his que pendent ab animo sufficit iuramentum, quando presumptio nō est in contrariū: ita no. Bartolus in. l. inter omnes. §. recte. in vlt. col. ff. de fur. z in. l. ij. §. si a pupillo. ff. pro emp. z Inno. z Joan. andre. in. c. ij. de constit. z Pau. de leaza. in. c. cōstitutus. de elec. z est de mēte gl. in. c. presumitur. de reg. iur. in. vi. dū dicit ꝙ per iuramētum probatur ignorantia quando ignorantia est probabilis. ¶ Sed circa factū proprie possessionis Ant. que sufficiebat in possessorio, non pōt Ant. allegare ignorātiam: quia habet presumptionē contra se: qꝛ in facto proprio zc. ergo nō sufficit iuramentum. z attento ꝙ est deductū petitoriū cum possessorio, dato ꝙ in possessorio obtineret: tamen qꝛ in petitorio nos obtinemus, sequiꝛ ꝙ debet ꝓferri causa petitorij tāꝙ dignior. c. cū dilect⁹. de causa posses. circa secundū principale. ¶ Sed circa petitoriū dico ꝙ cōstat Ant. obtinere nō posse: qꝛ de dñio directo in rei vendicatione nō est tractādū, qꝛ de illo nō probaret, z difficillimū est probare nisi per modos traditos in. l. cum res. C. de proba. cū cōcor. nec etiā in quasi dominio obtinere nequeūt. z sic Publiciana ꝓ parte dimidia dicte rei que fuit vxoris Francisci, z fatetur pater Antoniū nō habere iustum titulū, z bonā fidem necessariā in publiciana, ꝓ no. ꝑ Bar. in. l. cū vir. de vsusca. z ēt ab ea nō habuit traditionem possessionis vacue. item quilibet habet causam ab eadē ecclesia, z Joā. prius habuit possessionē z titulū: ergo potior. l. quoties. C. de rei vē. Itē illud nō daꝛ cōtra titulo possidētem. d. l. si aūt. §. si duob⁹. de publi. ¶ Nec ad hoc obstat si dicatur ꝙ Seuerius nō habet titu. huius rei de qua vertitur questio: qꝛ superius probaui cōtrarium circa articulū possessorium. z similiter non obstat si dicitur ꝙ habet Seuerius titulū qui potuisset cōuinci ab Antonio: quia respōdeo primo ꝙ hoc nō est verū eo quia Joannes regulus similiter habebat titulum z bonā fidem, z sic posset ab Antonio cō 12 uinci. ¶ † Preterea etiā si habeo titulum ab eo quē tu potuisses ꝯuincere, vt qꝛ habeo titulū ab eo q̄ nullū titulū habebat, z sic potuisses eū cōuincere: tamē me possidētē cū titulo z bona fide nō posses cōuincere. d. §. pretor. z. d. §. si duobus. in fi. secūdū Bar. nisi ego ꝓcurassem habere titulū a nō dño, vt excluderem agentē. Nā tunc haberē nō bonā fidem, ideo nō obtinerem. ita dicit ibi Bart. z alij zc. z Bart. in. l. cogi. C. de peti. heredi. z in. l. quoties. C. de rei vēdi. ¶ Item nō ob. ꝙ dicatur qđ Frāciscus potuit dare ꝓ parte. d. Elizabeth dñiū insolutū tāquam fideiussor mulieris. l. si ꝓcuratorē. §. ignorātes. ff. mā. qꝛ respondeꝛ ꝑ auē. si qua mulier. cum ibi no. ꝑ Bald. C. ad velle. Item hoc bene facere poterat si Frāciscus non erat soluēdo. in auē. si captiui. secundū Bal. z fulgo. ibi de epis. z cler. z istud est fundamentum intētionis eorum, scilicet ꝙ Franciscus nō esset soluendo: qꝛ habemus regulā ꝓ nobis in. l. id qđ nostrum. de reg. iu. Et sic debet ibi probari. l. si fideiussor. §. qui pro rei. ff. qui satisda. cogan. ¶ Nō ob. ꝙ vtiliter gessit negotium mulieris: qꝛ aliter fuit respōsum in scriptis. Et allegatiōes sunt post consilia. Item ista mulier nō fuit principalis imo censeꝛ fuisse

a ¶ Formiter. j. eo. ꝯs. [illegible] col. ij. [illegible]

fideiussor. ¶ Item accedo ad id quod ipsi allegant nunc quādam inuestiturā cuiusdā Frācisci passeti, possumus dicere ꝙ nō euincit pro dimidia dñe Elizabeth, ꝓ alia dimidia spectabat ad Frāciscum nisi ꝓ dimidia dimidie: qꝛ Passeto remanserunt mulieres z Francisci filij z heredes, vt ipsi capitulant z probant. z lꝫ dicant ꝙ ex diuisione obuenit Francisco nō inuēto solenniter ꝓbatum. Itē illa inuestitura nō videtur prodesse Francisco, qui dedit tunc insolidū iure ꝓprio, ſm Bal. in rub. C. de ꝯtrahē. emp. ergo nō pōt iste dicere ꝙ vigore antique inuestiture fuerit ꝑ dationē insolutū trāslatū vtile dñium. ¶ Itē etiā est aduertendū, ꝙ dato ꝙ dicta res data insolutū per dictum Frāciscum in passetum z Jacobū fuisset in totū ipsius Frācisci, cum nō transibat dñium ex ꝑsonas sua nisi pro dimidia: quia data z accepta fuit tanꝙ de bonis mulieris z Frāci 13 sci. † ergo actus non operatur vltra intentionē agentium, z inspicitur quo nomine actus geraꝛ. l. Cassius. ff. de solu. l. iij. §. sed quid. de tuto. ff. iudi. sol. z est casus. ff. de acqui. re. do. l. si procurator. ergo nō haberet titulum z bonā fidem: vt dicit Bar. in. d. l. cū vir. ¶ Item non ob. si pars aduersa diceret se prescripsisse possidēdo iusto titulo, z bona fide. ¶ Quia ad hoc respōdeo: aut pars aduersa vult dicere prescripsisse dominium directum qđ erat z dicitur esse apud ecclesiā: z frustra hoc allegat: tum qꝛ Ant. recognoscit ab ecclesia, tum qꝛ cōtra ecclesiaꝫ requiritur tempus. xl. annorum. c. illud. de prescri. z auth. quas actiones. C. de sacrosan. eccle. z tanto tēpore nō possedit Ant. z pater ei⁹. ¶ Aut pars aduersa vult dicere se ꝑscripsisse vtile dñium qđ ꝯsueuit esse apud emphyteutā, seu apud eū qui ad lōgum tempus ꝯduxit ab ecclesia, iuxta. l. j. in fi. cū. l. seq. ff. si ager vec. z. l. i. §. qđ aūt. ff. de superfi. z in. c. j. cū ibi not. de cap. Cōra. z certe etiam in hoc nō pōt abstinere pars aduersa plu 14 ribus causis. † Primo, qꝛ ad hoc vt qs prescribat vtile domi a nium recognoscēs directū, oportet ꝙ formiter [a] possideret tanquam vasallus vel emphyteuta, prestando canonem cōsuetū vel solitū seruitium. tex. est in. c. si quis per. xxx. in ver. vt feudū possederit. in titul. si de feu. fue. cōtro. inter do. z agna. z ibi etiā illū tex. ad hoc pōderat Bar. in. ij. col. ¶ Sed dict⁹ Antoni⁹ z ei⁹ pater nunꝙ formaliter possederunt tanꝙ emphyteute vl vasalli: ergo id vtile dñium nō potuerunt ꝑscribere, quod fortificaꝛ: qꝛ licet alias dominium z possessio possit acquiri ignoranti: tamē quando aliquod ius z dominiū acquiriꝛ propter prescriptionem. nunꝙ acquiriꝛ ignorāti ius. l. j. C. de acq. pos. l. j. §. fi. ff. eo. tit. sed Anto. tempore quo possideret z iure isto de quo est questio, esset formatū vtile dominiū recognoscens directū dominiū ecclesie: ergo de hoc habuit ignorātiā vt ipsemet fatetur in scriptura sua: nō impetrauit ab ecclesia: ergo nō 15 potuit prescribere. ¶ † Quinimo si prescripsisset, tamē non recognoscēdo postea ab ecclesia sciēter videtur renūciare prescriptioni. l. Titius. ff. quib. mod. pig. vel hypo. sol. ita voluit Specu. in titu. de prescrip. in fi. latius z in simili no. Barto. in. l. qui Rome. §. duo fratres. in. xij. q. ff. de verb. obli. ¶ Approbatur alia euidēti rōne ꝙ quod prescripserit. nam presuppono ꝙ ad hoc vt ꝑscriberet, requirebatur possessio. x. annorum inter presentes. z. xx. inter absentes cum titulo z bona fide, vt iuribus vulga. Et tamen cōstat ꝙ vtraqꝫ pars, scilicet tam prescribēs ꝙ ille aduersus quem prescribatur, fuerit in prouincia seu ciuitate. nam requiriꝛ ad prescriptionem complendam tēpus. xx. anno. l. finali. C. de prescr. long. temporis. z ibi hoc in terminis 16 decidit Jaco. but. † volens ꝙ onus ꝓbandi presentiam incumbet ei qui allegat ꝑscriptionē: qꝛ ꝑsentia est quid facti, z facta nō presumuntur nisi probētur. l. deniqꝫ. ff. quib. ex cau. maio. l. quecūqꝫ. §. fi. de publi. Ideo dicit Ang. in. l. prescriptio. C. qui. ob. lōg. tempo. prescrip. per illū tex. ideo sit cautus aduocatus in capitulādo de presentia, alias defficeret in salutari suo, secūdum Ang. ibi. ¶ Nec releuat ꝙ pars aduersa in positionibus deduxerit ꝙ Trectulus stetit per annos. xxx. in ciuitate Ferrarie: qꝛ respondeo ꝙ oportebat capitulare ꝙ etiam prescribens 17 stetit: vt est casus in. d. l. fi. C. de prescrip. lōg. tēporis. ¶ † Hoc presupposito presuppono etiam vnum aliud ꝙ ad hoc vt allegans ꝑscriptionem dominij obtineat, oportet ꝙ plures testes cōtestes probent se possedisse per dictos. xx. annos cōtinuos, inchoatos tali tempore, z finitos tali tempore, alias vn⁹ testis de possessione. xx. annorū inchoatorū tali tempore, z alius testis nō deponat de illis videlicet. xx. lꝫ deponat de primis. xx. annis, nō esset ꝓbata possessio: quia posset intelligi de alijs. xx. annis: vt clare no. Bald. in. l. Celsus. in vlti. col. ff. de vsucap. quem alij ibi sequūtur: vt no. Bald. in. l. fi. in. xxv. oppo. de edi. diui Adria. z in. l. iudicia. in fin. C. de rei vendi. z Anto. de bu. in. c. licet causam. de prob. per text. in. c. in presentia. eo. ti. Et similiter dicūt doct. in dictis locis ꝙ testis qui dicit ꝙ Titius possedit a. xx. annis citra nō dicitur ꝓbare ꝙ Titius possedit

per vnum

per vnum mensem: quia illa verba verificãtur etiã si vna hora possideat. naz dici debet possedisse a.xx.annis ꝛ citra, vel p dictum tẽpus ꝛ no. Inn.in.c.inter dilectos.de fide instr. ꝛ Bar. in.d.l.si post.ff.de rei vendicatio. ꝛ plenius in.l.Celsus. ꝛ Bal. in.d.l.Celsus.in.x.col. ¶ Dico igitur ꝙ testes pducti p Antonium nullo modo probãt ipsum, ꝛ eius patrem possedisse ꝛ xx.annos cõtinuos incertos, ꝛ finitos certo ꝛ limitato tempore, ꝛ nõ sunt in hoc aliquo modo contestes quo ad identitatẽ principij ꝛ finis, ꝛ sic nõ probant. Capio enim primum testez: scilicet talem qui super.vj. ꝛ .vij.c.dicit in effectu qd Jacobus pater Antonij possedit a tempore sue acquisitionis vsqz ad tẽpus mortis: denum super interrogatorijs.vij.capituli interrogatus quo anno incepit dictus Joã.possidere, ꝛ etiã interrogatus de tempore.d.acquisitionis dixit se nescire aliter quã.s. dixit: ꝛ sic nũꝙ̃ dixit quo tpe incepit possidere, nec quo tẽpore fuit res acqsita: imo de ɔcessiõe dt se nescire nisi ꝙ audiuit dici vñ potuisset audiuisse dici de acqsitiõe lõga post tps facte acqsitionis. ꝛ sic in causa nõ concludit de aliquo tẽpore: ergo non probat.d.c.in presentia. ¶ Item quia deponit de auditu acqsitionis ꝛ testimoniũ de auditu nullũ est.l.si qñ.cum si.C.de testi. item dicit ꝙ Ja.possedit vsqz ad tẽpus mortis ꝛ de tẽpore mortis nil cõstat: ergo de limitato tpe nõ deponit. ¶ Secũdus testis sup.vj.c.dicit ꝙ Ja.possedit per.vij.annos, nõ dicit de quibus annis ꝛ de quo millesimo, ꝛ sup interrogatorijs dicit se nescire qñ Jacobus incepit possidere. ¶ Tertius testis, scilicet Bartholomeus super.vj.c.sup interrogatorijs dicit ꝙ Jacobus tenuit a tẽpore acquisitionis vsqz ad tẽpus mortis: ꝛ post ea subdit ꝙ nõ recordat quãdo iceperit possidere. ꝛ sic peccat in omnibus in quibus plures testes. ¶ Quartus super.vj.c.dicit ꝙ postꝙ̃ dicta petia terre puenit ad manus Jacobi fuit possessa per Jacobũ vsqz ad tẽpus sue mortis. Sed quo tẽpore sciuerit ipse testis dictã rez peruenisse ad manus Jacobi, hoc nõ deponit testis, nec etiam de tẽpore mortis cõstat. ¶ Quintus super eodẽ capitulo deponit ꝙ Jacobus tenuit tẽpore suo de tpe mortis nõ deponit: ꝛ sup interrogatorijs dicit se sciuisse de acquisitiõe, qꝛ audiuit dici: ꝛ sic peccat in his in quibus testis primus. ¶ Sextus sup eodẽ.c.deponit ꝙ Jac.emit dictã rem a Franc.de passetis, ꝛ abinde citra vsqz ad mortẽ possedit. nã qꝛ dicit citra sine copula, nõ probat de aliquo tẽpore, vt dixi.s. itẽ tẽpore mortis nõ ɔstat: ꝛ super interrogatorijs dicit ꝙ nõ fuit presens dicte acquisitioni ꝛ sic nõ deponit de tẽpore quo acqsitio facta fuerit fm suam scientiam. ¶ Septimus testis de nullo mẽtionẽ facit. ¶ Octauus nõ deponit de possessione Jacobi, sed ꝙ Antonius locauit p certo tẽpore. 19 † Sed p locationẽ nõ pbat possessio.c.inter dilectos.ad fi.de fi.instr., nisi pbet ꝙ locans mercedẽ percipit vt no.in.l.qui vniuersas.§.q per colonum. ꝛ in.l.ꝙ̃uis.§.j. ꝛ vtrobiqz p Barto.ff.de aqui.pos. ꝛ simile deponit nouus testis. ¶ Decimus etiã de nullo tẽpore possessionis deponit. ¶ Undecimus etiam deponit de locatione tm: ꝛ sic nõ ponit possessionẽ, vt dixi. ¶ Duodecimus deponit sup.vj.c.ꝙ Ant.possedit tẽpore mortis patris citra quod dicit citra sine copula, ꝛ sic nõ probat de limitato tpe, vt dixi. item de ipsius tẽpore mortis patris. reliqui testes nihil deponũt de aliquo tẽpore limitato. ¶ Itẽ pper appellationẽ partis aduerse potuimus iure petere reformari, prout p Anto. de but.in.c.cũ Joã.de fide instru. ꝛ Bal.in.l.fi.in fi.C.quando puo. ꝛ .l.ampliorẽ.in prin.p illũ tex.de appellatio. ¶ Itẽ aduerte: qꝛ petitio ꝛ specificatio rei petite est icerta respectu ptis petite quo ad quotã, ꝛ sic versus quẽ locũ cõtra.l.si in rẽ.de rei vẽdi. ꝛ .l.forma.de cẽsi.glo.in cle.sepe.in ver.pronũciatio. ꝛ i ver. cõtestationem.de verbo.signific. adeo ꝙ certa nõ põt ferri sententia, put ibi etiam requiritur in summarijs, ꝛ in dicta clemẽti.sepe. ¶ Nec capitula nostra dicũt contra seu non certificãt petitionem, si bene inspiciantur. itẽ res que fuit acquisita ab illis de passetis nõ est illa si bene inspiciant cõfines. ꝛ sic nõ põt dici ꝙ sibi vẽdicat locũ pactũ de quo in instrumento trãsactionis.l.de istrumẽtis nouiter repertis. ¶ Et dato ꝙ testes actoris dicũt ꝙ res acqsita ab illis de passetis est inter cõfines, ꝛ p parte quã tenet Seuerius est inter cõfines: non sequitur: ergo est idẽ corpus: quia multa corpora claudunt ꝛ claudi possunt inter dictos confines. ¶ Ultimo concluditur cõtra Antoniũ in petitorio propter instrumentum transactionis. Et si dicat ꝙ Anto.post transactionẽ reperit ista iura, dico ꝙ nõ est allegata ꝛ pbata ista superueniẽtia istorum iurium eo modo quo probari debeat, vt circa positionem dixi. Alex. Bononie.

Titulus. q. Antonius Lancilotus

cilotus ꝛ fratres obligati erãt Sancto virtute literarũ cambij manu ante dictorum debitorũ in ducatis.cccc. quos in termino nõ soluerũt. hinc fuit lis inter Sanctum ꝛ dictos debitores tam super dictis ducatis quadringentis, ꝙ̃ ex nonnullis alijs ex aduerso petitis p dictũ Antonium, Lancilotũ, ꝛ alios fratres aduersus Sanctum. Tandem dictus Lancilotus suo proprio nomine ꝛ nomine dicti Antonij ꝛ aliorum fratrũ pro quibus de rato pmisit ex vna parte: ꝛ dictus Sanctus ex alia cõuenerũt ꝙ dicti ducati quadringẽti: ꝛ ducati centum septuaginta pro resto expẽsarum factaruz per Sãctum in dicta lite damnorũ inde secutorum, deponerẽtur per dictum Lancilotum apud certos depositarios tenendi ad petitionem ꝛ instãtiam Sãcti vsqz ad mẽsem Februarij: nunc elapsi intra quod tẽpus viderentur omnes alie lites ꝛ questiones vertẽtes, ꝛ que verti possent inter dictas partes: ꝛ ita factum est depositum predictum apud depositarios cõstituẽtes se depositũ tenere ad petitionẽ ꝛ p cautela Sãcti p casibus predictis cũ hoc ꝙ Sãctus dictas pecunias depositas petere nõ posset vsqz ad dictũ mẽsem Februarij: ꝛ de omnibus alijs causis, litibus questionibus, cõtrouersijs, ꝛ differẽtijs, de quibuscunqz rebus, iuribus, titulis siue causis pro toto preterito tempore vsqz ad diem psentẽ: de litibus vertẽtibus, ꝛ que verti possent inter dictas partes fecerunt cõpromissum in Jacobum tanꝙ̃ in arbitratorẽ ꝛ amicabilem compositorẽ, cum omnibus singulis dependentibus, emergentibus, ꝛ cõnexis ex eis cuz latissima potestate duraturuz per dictum totum mẽsem Februarij, hoc adiecto ꝙ dictuz depositũz obligatuz remaneat Lanciloto ꝛ fratribus pro iuribus eius eis cõpetentibus ꝛ cõpetituris ratione determinatorum, vel sentẽtie ferende per dictum arbitrum ꝛ arbitratorem: ꝛ quod solui debeãt pecunie deposite per depositarios, put dictus Jacobus arbiter determinabit: ꝛ i casu quo priusꝙ̃ dictus mẽsis Februarij laberet, ꝛ dictus Jacobus nõ determinasset quid fieri vellet in predictis, pdicto Lanciloto ꝛ fratribus nõ probãtibus legitime habere debere aliquid a Sancto, dictuz depositũz liberetur Sãcto: que omnia promiserunt dicte partes adinuicem obstruare sub pena ducẽtarum vnciarum. postea dictus arbiter cõtra Sãctum sententiam tulit dictas literas cambij annullãdo, ꝛ irritando, ꝛ in consequẽtiam infringẽdo obligationem dictorum ducatorum.cccc. que per dictas literas probatur: ꝛ etiam in cõsequentia obligationem p dictis ducatis centum dependentibus ꝛ occasionatis a literis cambij, a qua sentẽtia fuit per dictum sanctum reclamatũ ꝛ de eius nullitate ꝛ iniquitate dictum.

Summarium.

1 ☞ Arbiter an possit de exceptione cõpẽsationis cognoscere.nu.7. ꝛ conditiones, ꝛ modos connexos apponere.nu.2.
3 Compromissuz sicut transactuz non potest fieri super liquido.
6 Alius dictio, denotat similitudinem.
9 Probatio legitima non dicitur, que suppletur iuramento.
12 Causa iusta an excusat a pena compromissi.nu.19.
14 Causa non excusat a pena conuentionali.nu.18.
21 Presumitur ne pro laudo.

Consilium.CXIX.

Queritur ergo an d.arbiter potuerit sup dictis literis cãbij cognoscere ꝛ iudicare, ꝛ in ɔsequẽtiã sup obligatiõe ducatoꝝ.dlxx. ¶ Scdo querit an dictũ depositum de iure debuerit, ꝛ debeat restitui Sãcto, an vero dictis Lãciloto ꝛ fratribus. ¶ Tertio an si Lãcilotus depositarius repeteret, penã in instrumẽto positã incurrit. Circa pmã dubitationẽ videret pma cõsideratiõe dicẽdũ arbitriũ cognoscere, ꝛ pnũciare de literis cãbij: ꝛ sic de obligatione ducatorum.cccc. ꝛ ducatoruz.clxxv. ab eis depẽdentibus potuisse. 1 ¶ † Nã arbiter vr posse de exceptiõe ɔpẽsatiõis cognoscere.l. Meuius.§.arbi.ff.famil.erc. ꝛ iõ si titius est creditor Sẽpronij i certa cã in cẽtũ: ꝛ fecit ɔpromissuz de dictis cẽtuz vna cũ Sẽpronio poterit arbiter iueniẽs Sẽproniũ debitorẽ pncipalẽ ex alia cã creditorẽ titij iuicẽ ɔpẽsare, ꝛ Sẽproniũ absoluere, lz de credito Sẽpronij nõ esset factũ ɔpromissum: ꝛ hoc qñ ɔpensatio ipso iure perimeret obligationẽ: iuxta.l.si cõstat.cũ ibi plene no.C.de ɔpẽsa. ꝛ in.l.si qd a fideiussore.vbi gl.ff.eo. ꝛ in.§.in bone fidei.insti.de actio. ꝛ ita refert Bal.in.l.j.C.de arbi.in.ij.col.ver.qro, arbiter dicens ita fuisse iudicatũ ꝛ cõsultũ in qõne facti, ꝛ lz ipsemet Bal.ibi in.l.pen.in fi.C.si a nõ cõpe. iudi. ꝛ in.l.venio.al's est in.l.cum Papi.C.de sentẽ. ꝛ in.l.neqz.C.de compẽsa. vr de hoc dubitare, imo firmare ꝙ arbiter non possit de exceptione cõpensationis cognoscere, preterꝙ̃ in certis ca

bus. ¶ Tamen quantum ad propositum nostrum videtur fatendū esse quod potuerit arbiter per viam cōpensationis pronūciare dictis ducatis. d. xx. cōpensandis tantundē debitis p̄ Sanctum Lanciloto ⁊ fratribus eius ex alijs causis, de q̄bꝰ factū fuit cōpromissum: q2 de hoc videntur aperte sonare verba dicti instrumēti ⁊ cōpromissi dum dicūt q̄ dictū depositū obligāt vt remaneat Lanciloto ⁊ fratribus pro iuribus eis cōpetentibus rōne terminationis ⁊ sententie ferende per arbitrū ⁊ quod solui debeant pecunie deposite per depositarios prout dictus Iacobus arbiter determinauerit ⁊c. ¶ Accedit quod voluit Bal. in. l. si super possessione. C. de transact. vbi dixit ar. illius. l. quod arbitrator † pōt apponere ɔditiōes ⁊ modos cōgruos ⁊ adiacentes. Unde si super fundo vertebat̄ lis de quo factum est cōpromissum in arbitratorē, qui condemnauit possessorem ad restituendum actori fundum hoc adiecto, q̄ actor decem daret possessori, valebit sententia lʒ in cōpromisso de decem nulla facta fuerit mentio. ita dixit Specu. in titu. de arbi. §. excipitur. ver. sed pono q̄ litigātes. ⁊ Ant. de bu. in cōsil. suo incip. visis actis ⁊ allegationibꝰ contrarijs inter Marcellū ⁊c. probat̄ in. c. nisi essent. de preben. not. do. Antonius. in. c. quintauallis. de iureiuran. ⁊ in. c. cōstitutus. de relig. domi. facit q̄d not. Bar. in. l. cū aquilia. ff. de transac. ⁊ in. l. si de certa. C. eo. ti. ibi in transactione potest esse q̄ ex parte actoris. ⁊ Bal. in. l. fi. §. sed ⁊ si quis. in. iij. col. C. cōmunia de leg. vbi dixit Bal. q̄ arbitrator potest declarare ex causa transactionis quod reus vēdat actori ius q̄d hʒ in re de qua factū est cōpromissum. ¶ Sʒ premissis non obstantibus cōtrarium arbitror de iure verius q̄d ex pluribus ostendo. † primo q2 cum cōpromissum dicatur quedam trāsactio, [a] in auḱ. vt diffe. iu. §. i. ⁊ ibi no. ⁊ in auḱ. si vero contigerit. C. de iudi. declarat Bart. in. l. si furti. §. qui iussu. de infami. ⁊. l. quod si ephesi. §. j. ff. de eo q̄d cer. lo. ⁊ in. l. si societatē. §. arbitror. ff. pro socio. ⁊ Bald. in. l. j. C. si aduer. transac. ⁊ in. l. sed si in seruū. §. si iudex. ff. de arbi. ⁊ in. l. ij. ad fi. C. de repu. ta. ad fi. ⁊ in. l. preses. C. de transac. ⁊ in. l. fi. in prin. C. de cōtrahen. empt. ⁊ Cano. in. c. quintauallis. de iureiuran. † cōpromissum autem sicut transactio fieri non pōt super claro ⁊ liquido. l. j. ⁊. l. ⁊ post rem: ⁊ ibi no. doc. ff. de transac. ⁊. l. elegāter. in p̄nc. §. i. ibi doct. ff. de ɔdi. inde. ⁊ in. l. causas. C. de trāsac. pbat̄ in. c. exposita. de arbi. ⁊ ibi no. Inno. ¶ Et per dictū instrumētum debitum ducatorum quingentorū septuaginta de cōmuni cōcordia remāsit clarū ⁊ liquidū: q2 p̄ resto damnorum ⁊ expensarum que ⁊ quas passus fuit Sanctus, ⁊ occasione retardate solutiōis ducatorum. cccc. fuerunt taxati postea depositi ducati cētum suptuaginta, ⁊ p̄ sorte ⁊ p̄ debito principali fuerunt ducati depositi. cccc. soluendi, ⁊ restituēdi Sancto per mēsem Februarij. † q̄d quidē instrumētum dicit̄ facere rē manifestā ⁊ liquidā. l. fin. cum gl. i. C. de rebus credi. i. c. cum olim. de v̄bo. signi. no. Bar. in. l. j. in prin. i ver. venio ad. q. ff. de ope. no. nun. ¶ Et de obligatione ⁊ debito literarum cambij ⁊ ducatorum quingentorum septuaginta non potest videri data potestas arbitro cognoscendi ⁊ pronunciandi. Secundo cōfirmat̄ per verba posita in dicto instrumento conpromissi, dicentia quod partes predicte volentes sumptibus parcere deuenerunt ad compositionem q̄d dicti ducati quingenti septuaginta deponantur restituendi Sancto post mēsem Februarij, intra quod tempus vident̄ omnes alie differētie, lites, ⁊ questiōes vertentes, ⁊ q̄ verti possint inter dictas p̄tes ⁊c. Et similiter in eodē instrumēto post narrationem depositi, dicitur q̄ omnēs ⁊ singulas alias differētias cōpromiserunt ⁊c. ¶ † Nota ergo dictionem alias q̄ significat q̄ preter controuersiā iam ortam p̄ dictis ducatis quingētis suptuaginta: ⁊ tunc tēpore dicti istrumenti sed etiā oēs alie cōtrouersie veniunt in cōpromisso. nā dictio, aliꝰ, [b] denotat similitudinē. l. si fugitiui. cū gl. C. de ser. fugi. l. quidā. ff. de rebus dubijs. l. fi. C. de his qui a nō do. ⁊ ibi pōderat Bal. si ergo refertur ad causas similes cause ⁊ cōtrouersie literarum cābij: vt de dictis similibus causis intelligatur factum cōpromissum: ergo nō cōprehenditur causa literarum cābij, ⁊ seu causa depositi: q2 nullum simile est idē. l. quod nerua. ff. de positi. l. nō possunt. ff. de legi. l. si idem. C. de codicil. l. ad similitudinē. C. de episco. ⁊ cleri. ergo de similibꝰ causis est factū cōpromissum, seq̄t̄ q̄ nō de eadē. i. de causa q̄ngētorū septuaginta ducator̄, ⁊ q̄ certissima fuerit itētio p̄tiū, p̄z: q̄m de debito quingēto: septuaginta ducator̄ voluerūt cōtrouersiā illā sedare de cōi cocordia. vt patet in preallegato instrumēto. ¶ Non obstāt allegata in contrarium, vcʒ q̄ de exceptiōe cōpēsationis potuit disponere ⁊ pronuntiare arbiter per. l. Meuius. §. arbiter. ff. famil. erc. † Quia respōdeo. p̄mo q̄ de iure arbiter pōt sup ɔpēsatiōe cognoscere, ⁊ p̄nūciare q̄n orit̄ ex eadē causa de qua factū est cōpromissum: vt loquit̄. d. §. arbiter. f̄m Bal. in. d. l. j. C. de arbi. al's aūt nō: q2 cōpēsationis exceptio oꝛ quedā recōuētio. l. neqʒ. C. de cōpensa. que locū nō habet corā arbitro. c. cū dilectꝰ. de arbi. ita firmat Bal. in. d. l. neqʒ. ⁊ in prealleg. l. pe. C. si a nō cōpe. iudi. ⁊ in. l. nemo. al's est in. l. cū Papi. de sen. fallit f̄m Bar. i. d. l. i. in cōpēsatione que fieret ipso iure: q2 cū illa respiciat nullitatē petitionis, merito pōt arbitrare eo q̄ actor nullū ius habet agēdi. l. si cōstat. C. de compēsa. no. enī ibi per eū, ⁊ per doc. ⁊ in. l. si quis a fideiussore. ff. eo. nā ibi sunt casus speciales in quibus fit cōpēsatio ipso iure, regula aūt est ī ɔ̄triū vt ibi no. ⁊. l. i. si q̄d. ⁊. l. labeo. e. ti. ⁊ Bar. in. d. l. i. de cōpēsa. ⁊ Dy. in. d. §. in bōe fidei. isti. de act. post gl. ¶ Nō ob. ēt v̄ba dicti instrumēti dicētia q̄ solui d̄beāt p̄ depositarios pecunie deposite, put Iacobꝰ arbiter determinauerit ⁊c. q2 rūdeo q̄ dato q̄ dicta v̄ba innuant q̄ possit arbiter per modū cōpēsationis declarare q̄ pecunie deposite ī totū vel p̄ parte reuerti possint ad Lancilotū ex causa cōpensationis: tamen nō per hoc dicūt q̄ arbiter possit cognoscere ⁊ p̄nūciare an q̄ngēti septuaginta ducati depositi sint vere debiti Lāciloto virtute dictarū literarū: vel nō, put ipse cognouit ⁊ p̄nūciauit in effectu q̄d q̄dē facere nō potuit, vt dixi: q2 excedi nō pōt finis cōpromissi. l. si cū dies. §. plenū. ⁊. l. non distinguemus. §. de officio. ff. de arbit. ⁊ prealleg. c. cum dilectus. Sed de aliqua cōtrouersia sup veritate debiti ducatorum quingētorum septuaginta nō est factum compromissum: igitur ⁊c. ¶ Ex predictis infertur ad decisionē secunde dubitationis, scilicet an dictū depositū de iure debuerit ⁊ debuit restitui Sctō an v̄o Lāciloto ⁊ fratribꝰ, in q̄ breuiter ɔcludo Sctō restitui d̄bere de iure. ¶ Primo: q2 in instrumento continetur q̄ intra dictum tēpus. i. ante mensem Februarij dicte pecunie deposite nō possent in totum vel pro parte peti per Sanctum: ⁊ sic a contrario sensu verborum post mensem Februarij debent posse peti. † nam etiam in cōtractibus fit interpretatio per argumentum a cōtrario sensu [c] verborū: vt text. in. l. inter socerū. §. cū inter. ff. de pac. dota. quem ad hoc p̄ singulari allegat do. Abb. sicu. in. c. cum apostolica. de his que fiunt a prela. sine con. ⁊ illud etiā ad hoc allegat Bal. in. l. ven. la. ū. C. de act. emp. ⁊ in auḱ. sed ⁊ si quis. in viij. col. C. de secū. nup. ⁊ in. l. apud antiquos. C. de fur. vbi etiā ad hoc allegant tex. in. l. pecuniam. in ver. sub cōtraria cōditione. ff. si certum peta. ¶ Fortificatur ex verbis eiusdē instrumēti dicentis q̄ in casu quo dictus mensis Februarij labatur dictus Iacobus arbiter nō determinauerit q̄d fieri velit in predictis. d. Lanciloto aut fratribus, vel aliquo, vel aliquibus eorum non probantibus, vel ostendentibus legitime debere habere aliquid a dicto Sācto depositū, liberetur Sāctus ⁊c. Nā primo presupponitur q̄ Lancilotus vel fratres legitime probauerint se esse creditores Sancti. † Et notandū est verbū legitime, [d] q̄ pbatio fieret: ideo q̄ non sufficeret semiplena probatio cum iuramento: vt no. glo. repu. singu. in. l. cū de indebito. in princ. in ver. legitimis. ff. de proba. quam approbant moderni. ibi ⁊ in. l. patronum. eo. titu. quod tanq̄ incidens latius non attingo. ¶ Et si dicatur: arbiter intra mensem Februarij determinauit q̄ quingēti septuaginta ducati nō deberēt Sancto restitui: ergo ex verbis instrumenti verificatur q̄d Sancto solui non debeant pecunie deposite. ⁊ respōdeo q̄ verba dicti instrumenti debent intelligi de determinatione arbitri valida. l. iiij. §. cōdemnatum. ff. de re iudi. l. non putauit. §. non queuis. ff. de contratab. ⁊ quod not. Bart. in. l. pen. ff. de adult. l. j. §. q̄d autem. ⁊ quod ibi not. Bald. ff. de offi. prefe. v̄b. l. diuus Traianus. ⁊ q̄d ibi Bar. ff. de testa. mili. l. ediles. §. procuratores. ff. de edil. edic. ⁊ quod p̄ illum text. dicit Bald. in. l. si predium. in penul. col. C. eo. tit. Sed terminatio arbitri circa quingētos septuaginta ducatos fuit nulla: q2 nō poterat cognoscere ⁊ pronunciare sup vera ⁊ non vera obligatione, ⁊ debito dicte quātitatis, fecit vt superius est ostensum: ergo ⁊c. ¶ Quia subtiliter, [e] ⁊ copiose allegatum ⁊ consultum per clarissimum dominum supra cōsulentem transiens in similibus cum eo arbitratus sum nihil addere oportere. ¶ Circa tertiam dubitationē nouiter ortam, videlicet an si Lācilotus depositum repeteret, penam in instrumēto promissam incurrerit. ¶ Et videtur prima facie dicēdum q̄ cum dicta pena sit adiecta ī effectu dationi quantitatis pecunie, quantum ad casum quo queritur: ideo stat magis ɔmunis ɔclusio, q̄ videatur † adiecta in fraudem [f] vsurarum ⁊ per consequens exigi nō possit. l. Iulianus. §. ideo pa. ⁊ ibi no. ff. de act. emp. ⁊. l. cum allegas. ⁊ ibi plene per gl. ⁊ doc. C. de vsur. no. in. l. rogasti. §. si tibi. ff. si certum peta. d. l. penam. ff. de vsur. no. in. l. cum seruus. de cond. ⁊ demon. ⁊ Ang. in. l. stipulatio ista. §. alteri. ff. de verb. obli. ⁊ canoniste. in. c. suā. de penis. cum concord. ¶ Secūdo pro hoc facit: q2 cum Lancilotus videatur iusta causa: id est propter sententiam arbitri motus ad repetendum depositum: † talis iusta causa videtur [g] q̄ excuset eū a pena. sicut alias iusta causa excusat quē a pena con

a ¶ Transactio. s. li. i. ɔsi. xxij. nu. iij.

b ¶ Alius. Rom. cōsi. clxxx. co. pe. arg. d. l. si fugitiui. cepo. cau. ciu. ɔsi. vlt. col. ij. Ias. l. si vnus. in p̄n. ff. de pac. adde. ī. e. ɔs. cciij. nu. iij.

c ¶ Sensu. s. eod. consi. xlvi. nu. v.

d ¶ Legitime. hyppo. marsil. rep. rubri. de proba. fol. xvi. Ias. l. si quando. col. ij. C. vñ vi.

e ¶ Quia subtiliter. quod sequit̄ vsqʒ ad fi. con. est consilium separatum ex interuallo ⁊ post itermedia cōsilia aliorum super depēdentibꝰ a precedēti eodē themate additū. quare recte d̄buit immediate subiūgi, nisi q̄d melius stetisset vt ɔsiliū separatū imediate sequēs, put tāquā ɔsiliū separatū duplicatur ad verbū. s. lib. vi. ɔs. xliij. quā duplicationē erroneā resecare potui, numeros v̄o mutare non [illegible].

f ¶ Fraudē. imo cōis ⁊ vera est nō presumi hāc fraudem in cōpromisso: vt ēt tenet ale. hoc eodem cō. n. xv. ⁊ i. l. v. §. si sortem. l. stipulatio ista. §. alteri. co. penul. de v. obl. dixi in. l. eos. C. de vsuris [illegible]

g ¶ Pena. s. li. iiij. consi. cxv. nu. xv. phi. Frā. c. i. §. fi. de elec. i. vi. hyppo. marsi. l. patre. nu. xxij. ff. de questio. Aret. consi. cxlix. co. v. Ias. l. Iulianus. co. ix. de ɔdi. indeb. ɔs. xli. in fi. li. iij. Curt. iunior l. quod te. col. ij. si cer. peta.

na 3dēnationis expēsarū.l.qui solidū.§.j.ff.de leg.ij.in auk.de iudi.§.oportet.nota.in.l.properandum.§.finautem.C.de iudi. ꝛ in.c.finem litibus.de dolo ꝛ contu. ¶ Et similiter iusta causa excusat a mora ꝛ pena interitus rei debite: vt no.glo.in verbo detrimentum.in.l.quod te.ff.si cer.pe.ꝛ in.l.vnum.in ver.cū esset petitum.eo.tit.ꝛ in.l.in hac glos.magna.ff.de tri.ꝛ etiam excusat a pena contumacie: vt no.gl.in.l.ex consensu.§.fi.ff.de appella.reci.in.l.j.§.fi.ff.si quis ius dicen.non obtem. ¶ Item iusta cā excusat a pena cōpromissi: vt tenuit Jo.an.tit.de arbitr. §.fin.C.de arbi.l.j.ꝛ in.l.non vtiq3.ff.de rei ven.quem ibi sequit etiam Pe.de anc.in repe.ꝛ Bar.Ang.ꝛ Pe.de anc.in.l.tres fratres.ff.de pac.ꝛ Barto.in.l.quod te.ff.si cer.pet.ꝛ.l.qui cum tutoribus.ff.de transactio.ꝛ in auk.generaliter.de episc.ꝛ cle.ꝛ Bar.ꝛ Ang.in.l.q Rome.§.duo fratres.ff.de vb.ob.de q̄ ibi aliqd p Bar.ꝛ Bal.in.l.ex diuerso.ff.de rei vēdi.ꝛ in.l.Julianus.ff.de cōdi.ꝛ demū.ꝛ Bal.in.c.j.imperator Loth.in feu.ꝛ Bal.in.l.si index.ff.de his qui sunt sui.ꝛ.l.fi.in.xj.q. C.de 3hē. emp.ꝛ in.l.eos.§.cautiōe.C.de appella.ꝛ in.l.edita.in.xiiij.col. de edē.ꝛ do.Abb.i.d.c.quintauallis.ꝛ iusta causa excusat quē ab obligatione interesse. Et no.in.§.si quis inuestitus.qui success.plene allegat glo.singul.que secundū eum nō est alibi in.d. l.in hac in gl.magna.in principio.ff.de tritica. Et facit qd not. Joā.and.in.c.j.de elect.in.vj.in nouella. Et similiter iusta causa excusat a pena legali: vt no.gl.fin.in.l.ab executione. C.quorum appel.non recipiantur.in.c.sacro.de sen.excō. ¶ Et not. Bal.in addi.Spe.in tit.de arbi.ꝛ in.l.ij.C.de episcopis ꝛ cleri.

¶ Et dicta sententia arbitratoris videtur tribuere Lanciloto 13 iustam causam: †cum in dubio pro sententia arbitratoris presumitur: vt concludit Dy.consilio.xix.incipien. Tholomeus. col.ij.vbi ad hoc allegatur.l.ab ea parte.ff.de probatio.ꝛ.l.sciendum.ꝛ.l.Titia.§.idem respondet.ff.de verborum obligationi. ꝛ in.l.iuregentium.§.quod scire.ff.de pac.insti.de inutil.stipul. §.item scriptum.ꝛ institu.de fideiusso.§.fina.ꝛ sequit hoc Jo. and.in addi.Spe.in tit.de arbi.§.sequitur.ver.qd si ꝛc. Et do. Ant.ꝛ do.Abb.in.c.qm̄ 3.d pba.ꝛ do.Ant.ꝛ Jo.de imo.i.d. c.in presentia.de renuncia.ꝛ Ludo.roma.in.l.sciendum.ff.de verb.ob.facit tex.in.c.bone.el.j.de elec.ꝛ in.c.cum inter.ꝛ.c.sicut.de re iudi.ꝛ sequit hoc do.Abb.in.c.quintauallis.de iure-14 iuran.in.xxviij.col. ¶ † Sed his nō obstantibus puto Lancilotum in penā incidere: q2 cum cōuentū fuerit inter dictas partes contrahentes q depositū vsq3 ꝛ per totū mēsez Februarij per Sanctum exigi non posset, vt plenius probaui supra circa secundā dubitationem.ꝛ omnia contēta in dicto instrumento promiserunt dicte partes inuicē obseruare, ꝛ rata ꝛ firma habere ꝛ cōtra ea vel ipsorum aliquod nō facere, dicere, opponere, vel venire per se vel per alium, vel de facto vel in iudicio, vel extra quocūq3 modo aliqua ratiōe sub dicta pena ꝛc. Si ergo Lancilotus repetit depositum, patet euidenter q ratum non habet q Sāctus depositum a depositarijs consequatur ipsū nō solū vbis, s3 facto ratificat vel nō ratificat act⁹. l.Pau.als incipit, nō autem.ff.rem ratam haberi.ꝛ.l.quo enim.§.fi.ꝛ.l.indebitum.§.fin.eodē tit. ¶ Preterea ita deberet incidere in penam Lancilotus petendo depositum: ꝛ sic prebēdo causam ꝛ dādo operam, vt depositū Sancto non restituatur sicut incidit in penā depositarius non restituendo depositum, prout sibi sub pena restituere promisisset.l.qui occidit.§.in hac.ff.ad.l. Aquil.videamus.§.fin.ꝛ.l.qui domum.in fine.ff.de loca.cum simi. ¶ Et tāto fortius procederent predicta si pendēte recla-15 matione laudi repeteret Lancilotus depositum: †q2 pendētia reclamationis impedit executionem laudi, ꝛ aliquid innouari: a cum sit quedā appellatio[a].l.nō distinguemus.§.cum quidā. ff.de arb.ꝛ appellatione pendēte nihil debet innouari.c.bone. de appel.ꝛ in terminis nostris in pēdētia reductionis ad arbitriū boni viri, firmat hoc Abb.sicu.in.c.quintauallis.de iure iura.in pe.char.ꝛ Bal.cū aliquali dinstinctione in.l.nā ꝛ postea.in prin.ff.de iureiuran.ꝛ in additione Specu.in tit.de arbi.

¶ Nō obstat q pena adiecta dationi quātitatis videatur adiecta in fraudem vsurarum: quia respōdeo pluribus modis.ꝛ primo.q quantum ad Lancilotum ꝛ fratres pene non erant adiecte dationi quātitatis, s3 facto: quia ipse promiserat firma ꝛ rata habere cōtenta in dicto instrumēto, ꝛ non contrauenire. Unde eo ipso q ratum nō habuit repetendo depositum incidit in penā, que fuit a dicta ratihabitiōe: quo casu pena predicta facto adiecta peti pōt: nec cēsetur in fraudem vsurarum apposita.l.Lucius.ꝛ ibi no.in glo.ff.de actione emp.l.si dictū. 16 in prin.ꝛ ibi no.ff.de euic. ¶ Secūdo potest respōderi† q etia3 pena adiecta dationi quātitatis in hoīe nō consueto fenerari b non presumatur adiecta in fraudem vsurarum[b] vt tenuit glos. in.l.stipulatio ista.§.alteri.ff.de ver.ob.ꝛ.l.vtrum.ff.de peti.heredi.per illū tex.ꝛ in.l.pena.ff.de vsur.ꝛ in.c.illo vos.in glos.fi. de pigno.ꝛ Inn.in.c.tuam.de penis.ꝛ Arch.xij.q.ij.cū deuotissimam.ꝛ Bart.in.l.cum stipulati.ff.de verbo.oblig.ꝛ maxime in alio 3tractu q mutui fm Pau.de cast.ꝛ ibi. ꝛ in.l.iul.§. 17 idem papi.ff.de act.emp. ¶ † Tertio respōdeo q dato q procederet opi.tenētium q pena adiecta dationi quātitatis, etia3 in nō solito fenerari presumatur adiecta in fraudē vsurarum. Tamen id fallit in pena apposita in 3tractu transactionis. ita tenuit Bal.in.l.cum allegas.in.iiij.oppo.C.de vsuris. ꝛ Joā. de imo.in.c.dilecti.de arbi.ꝛ in.d.§.altera. ¶ Nec obstat q ppter sententiam arbitratoris iustam causam habeat Lancilotus repetēdi depositū que iusta causa excusare debeat a pena: 18 quia respondeo primo q imo iusta causa non excusat a pena c conuentionali[c] petentem vel agentē, quia anteq̄ petat ꝛ agat, debet diligenter ius suu3 explorare.l.qui in alterius.ff.de reg. iur.ita in terminis decidit Bal.in.l non solum.ff.de rei vendi. ꝛ in.l.quod te.ff.si cer.pet.pro hoc etiam allegat glo.nota.in.l. si mulier.§.si rem.ff.de leg.iij.que voluit q licet iusta causa litigandi excuset a pena expensarum vt est dictum: tamē fallit in d expēsis[d] debitis ex expressa dispositione hominis: puta ex dispositione testatoris vel contrahentis: quod reputat Bal. no. dignū ꝛ idem etiam voluit gl.in.§.oportet.in auk.de iudi. quā ad hoc allegat Ange.in.l.pperandū.§.sinautem alterutra.C. de iudi.ꝛ ibi idem etiam Bal.ꝛ Bal.in auk.generaliter.in.iij. col.C.de epi.ꝛ cle.ꝛ.l.eos.§.cautiōe.i.j.col.C.de appel.ꝛ ibi ēt tenet aperte Bal.q iusta causa non excusat a pena contract⁹ voluntarij: ꝛ idem Bald.in.l.edita.in.ix.col.de eden.ꝛ sic vult in effectu Bal.i dictis locis q licet iusta causa excuset a penis legalib⁹.c.sacro.de sen.excōmuni.vt dixi supra.tamē nō excuset a penis cōuētionalibus.ꝛ hoc facit, quia mitius agit cum 19 lege q cum homine.l.celsus.ff.de arbi. ¶ † Non obstat decisio Joā.and.in addi.Spe.in titu.de arbi.vbi voluit q petens reductionem laudi ad arbitrū boni viri, l3 succumbat nō incidat in penam cōpromissi si habuit causam iustam litigādi: q2 respondet primo Bal.in.d.l.nō solum.quod ibi loquitur in eo qui petit reductionem laudi, qui habet similitudinem rei sicut appellās qui dicitur sustinere vices defensoris.c.cum inter di. ꝛ.c.significauerūt.ꝛ.c.fina.de except. Secus ergo fm eu3 in eo, qui principaliter petit, vel agit, vel potest dici q opi. Joā.an.in loco preallegato non est vera, per.d.l.ex diuerso.§.j.ff.d rei ven.ꝛ ibi no. Bart.distinguens vt ibi latius per eum: ꝛ per. d.§.duo fratres.ꝛ cum opi.Bar.transit Jo.de imo.ꝛ Pau.de ca.ꝛ idē Barto.in.l.Julianus.ff.de condi.indeb.ꝛ Baldus in.l.index. ff.de his qui sunt sui vel alie.iur.ꝛ do. Abbas i dicto capitulo quintauallis. ¶ Circa hoc vltimum tamen, scilicet an opinio Joānis an.sit vera vel non insisto: quia non oportet stante prima respōsione data per Baldum in.d.l.non solum. ꝛ alijs in-20 fra proxime dicendis.† Secūdo principaliter respōdeo quod Lancilotus ꝛ fratres virtute laudi non dicuntur habuisse iustam causam repetēdi depositum attento quod dictum laudū fuit nullum, vt circa primū dubium probaui. ¶ Et quod hoc sit vtrum patet ex nota.per Bartolu3 ꝛ alios in.l.iuste.ff.d acquiren.pos.in fi.vbi querit si statuto caueatur quod ingrediens possessionem alienam tali pena puniatur, an si quis ingrediat virtute inualidi dcreti iudicis, excuset a pena: ꝛ decidit qd nō quia ex lata culpa punietur. allegat tex.institu.vi bo.rap.§.j.ꝛ l.j.ff.si mensor fal.mo.di.ꝛ.l.j.§.non autē.ff.si quis testa.lib.esse ius.fue.cum ibi no.per eundem.ꝛ idem tenet Bartolus cōsilio xcj.inci.in questione vertente in cura capitanei. Baldus in disputatione sua incipiente, accusatus d vi turbatiua. in ver.tertio queritur.ꝛ Bartol.in.l.sequitur.§.fundum.ff.d vsuca. Et probatur etiam in.l.meminerit.secūdum vnam lectu.C.vnde vi.potissimū procedit hoc, si Lancilotus pendēte reclamatione laudi depositum repet ijsset: quo casu in.l.dubitādum erat, vt superius circa hanc vltimam dubitationem tetigi. ¶ Non obstat quod pro sententia arbitratoris in dubio presumatur. 21 ¶ † Quia respondeo quod illud procedit vbicunq3 sumus in dubio an laudum sit equum vel iniquum. Nam quo ad hoc vt intelligamus cui incūbit onus probandi iniquitatem seu nullitatem laudi, vel econtra presumatur pro laudo: ꝛ quod propterea allegat iniquitatem vel nullitatē incumbit onus probandi. ita loquitur lex ad ea parte.ff.d probatio.ꝛ alia iura ad hoc allegata per Dynum.ꝛ nos sumus in casu certo: quia cognoscitur clare ex inspectione compromissi ꝛ laudi laudū non tenere: vt in primo dubio deductum est. Secūdo potest respō-22 deri primo dubio †quod vbi reclamatum est non presumitur. e amplius pro laudo.[e] ita tenuit Antonius de butri.ꝛ Abbas sicu.d probatio.in.c.quoniam cōtra. Romanus in.l.sciēdum. ff.d verb.obligatio.sicut etiam dicimus in sententia a qua appellatum est, d qua pro ea nō presumitur.in auk.de his qui ingre.ad appel.§.istud quoq3 determinari.ꝛ circa.v.col.vt not.

[a] ¶ Appellatio. Curt.seni.consil. xxxiij.in fi.

[b] [illegible]

[c] ¶ Cōuentionali. Jas.d.§.duo fratres.col.vj. Anto.co[illegible]sig.vers. pena. Dec.l.q cū alio.de reg.iur.

[d] ¶ Expensis.s.c. cōsil.xxxvij.in fi.

[e] ¶ Laudo. And. Alcia.d presum. reg.iij.presumpt. xij. Alex.j.eo.cō. cxxiiij.nu.vij.

Spe. de instru. edi. §. restat. in summa. & in ti. de senten. prola. §. vt autem. ver. & no. secundū quosdā. Hoc idē etiam tenuit Anto. de bu. cōsi. xxiiij. incip. questio hec dubia vulgaria habet &c. vbi ad cōfirmationem predictorum scilicet quod nō presumatur pro sententia arbitratoris a qua est reclamatū. ¶ Adducit quod no. Inn. in c. bone. de ele. & in c. quoniā contra. & in c. sacro. de sen. excom. vbi voluit quod licet sententie censure nō transeant in rem iudicatam: tamen appellatio tollit vires presumptionis talis sentētie: ita etiam dicēdum est in arbitramento licet nō spectet transire in rem iudicatā: quia nō est proprie sentētia, sed quidam contractus transactione: vt dixi supra in prin. quinimo dicit Anto. de but. in preallegato consilio plus scilicet qd ꝓ sentētia arbitratoris etiam quādo nō est reclamatum non presumatur: q2 arbitramētum magis accōmodatur nature cōtractuum quā iudiciorum. vnde dicunt ꝙ est quedā transactio: vt est dicendum: & in contractibus non presumitur ꝓ reqsitis extrinsece. l. quecunqz. §. fina. ff. de publi. ia. ergo &c.

Casus talis est Rainald⁹ de fauiolis locauit Petro quōdam gūdi ad affictum ad francandum ad terminum. xij. annorū tunc proxime futurorum vnam petiam terre. xl. tornaturarū vel circa. ita tamen quod quātumcūqz sit &c. cedat presenti locationi ad rationem torna. ꝓut latius in instrumento posito in terra Ang. iuxta viā publicam. iuxta flumen Rheni, iuxta illos de achariſijs, & alios suos confines ꝓ certo annuo affictu, & ꝓ certo pretio frācationis prout in instrumento. Modo dubium inter locatorem & conductorem, vtrū certa pars dicte possessiōis que vocatur Berleta in & super qua sint arbores diuersi generis & nascuntur herbe ad pascendū. Et si cultiuaretur nascerek frumentum & alia blada, q̄ petia terre Berlete est confinata iuxta flumē Rheni, debeat mēsurari cū tota reliqua parte dicte possessiōis, & pretiuz ex ea debeatur dicto locatori sicut de reliqua parte possessionis predicte: q2 pro parte dicti locatoris dicitur quod dicta Berleta debet mēsurari, & de ea sibi pretium debetur ad rationem tornaturarum sicut de alia parte possessiōis. primo: quia dicitur in dicto instrumēto locationis quod locat dictam petiam terre iuxta flumen Rheni, & sic includit tacitā Berletam que est cōfinans iuxta dictum flumen Rheni. secūdo: q2 dicta Berleta tam ratione arborum quā ratione herbarū & si cultiuaretur est fructifera. Pro parte dicti cōductoris, respondetur quod non debet mēsurari dicta Berleta: quia in instrumento dicitur: vna petia terre est aratorie arborate & vidate. & hec Berleta nō est eiusdem nature, ergo nō videtur inclusa. Secundo q2 aliquoties aqua dicti fluminis intrat partē dicte berlete: & sic infert ꝙ sit de alueo fluminis. Modo queritur quis iuris.

Summarium.

1 ¶ Fundo vendito ad mensuram, mensurari debent aggeres & fossata.
2 Riparum vsus publicus est pro necessitate fluminis tantum.
6 Iuxta verbum, notat proximitatem vnius vel duorū peduz.
8 Prope, dictio, vel circa ad modicam refertur.
9 Concessio an incipiat a corpore, an a mensura, refert.
11 Malum mensurari debet sicut bonum.

Consilium. CXX.

Omissis argumentis hic inde propter rei euidētiā, breuiter arbitror ꝓculdubio Berletam antedictam fluminis seu ripe coherentē mensurari debere cum dictum terrenum locatum fuerit ad francādum ad numerum tornaturarū: vt in instrumento continetur hoc probatur in. l. predia. §. ita legatum. & ibi glossa & Bartolus. ff. de fun. instru. †1 vbi habetur qd alienato fundo ad mensuram, mensurari debēt aggeres & fossata[a]. idem tenuit Bar. & Bald. in. l. littora. ff. de contrahen. emp. & Bar. consi. cxciij. incip. cōmune lucignani. in. ij. dubio. Cōfirmāt Bal. in ru. C. de contrahen. emp. in. iiij. q. vbi dicitur ꝙ ripe quibus acquiritur ius cōmoditatis ex cōtractu, mensurari debent ꝑ dictū. §. ita legatū. & rñdet ad. l. littora. de cōtrahē. empt. ꝙ. §. ille loquit in littoribus in quib⁹ nullū ius querik ex cōtractu: q2 erāt littora publica, & in vsu publico, adeo ꝙ nullus priuatus percipiebat vtilitatem ex eis, prout sunt littora maris. l. ripam. in fine. ff. de re. diui. & finaliter concludit Bald. ꝙ etiam ripe fluminum pu-

a ¶ Fossata. Lepo. de serui. rust. predi. c. xxxvj. de Ripa. Angel⁹ areti. §. flumina. inst. de re. di. Fabia. i tracta. d emp. & vē. q. vj. ꝑn. col. v. Ias. rep. l. quominus. co. xj. de flu.

b ¶ Fosse. lim[illegible] ad statutū de offensoi fundo suo. Ange. are. tract. male. ver. in platea. col. iij. Fabia. vbi. s.

blicorū debeāt mensurari si in ripis cōsistat vtilitas notabilis quātitatis: vt quia ibi sit salicetum prout in proposito nostro, ita ꝙ non sit verosimile ꝙ venditor fuisset gratis concessurus. allegat in argumen. l. i. ff. de reb⁹ dub. & quod no. in. l. i. §. i. ff. de superfi. nisi secundum eum de ripis esset facta mētio exclusiue in instrumento: vt q2 dictū esset ꝙ vendebatur a ripis citra vel vsqz ad ripas exclusiue. ¶ Accedit quod not. Bald. in rubri. ff. de re. di. in. v. col. †2 vbi dicit ꝙ lz riparū fluminis vsus sit publicus. d. l. riparum. tamē illud est verum ſm quid. s. vt naues ibi ligentur ad ripas: vel vt ad arbores siccētur retia & similia que necessitas nauigātium & piscantiū exigit. Ceteris spectantibus ad dominos prediij vicini, sicut spectant riparum dominia. & si nauigantes acciperent de talibus fructib⁹ tenerentur. Flumen enim qd est principale non trahit ad se ripaz: nisi quo ad vsum necessarium fluminis: non quo ad vsum extraneum: ita intelligit Bald. in. d. l. riparum. ¶ Hoc etiam & magis in specie decidit in. d. rub. ff. de rerū di. in. viij. col. vbi dicit ꝙ si iuxta flumen est tāta terra que arari posset, non diceretur simpliciter ripa, imo si esset via publica inter prediuz, & istud terrenū coherens flumini, illud terrenum si tātum esset ꝙ arari posset diceretur diuisus ager, adeo ꝙ sine dubio tūc veniret mēsurādum. alleg. Ange. l. Martius. ff. de acqr. rerū do. sed ita est qd arari posset loc⁹ iste de quo vertitur questio: ergo &c. ¶ †4 Nec predictis ob. id quod not. Bartol. in suo tractatu Tyberiadis in. x. col. vbi dicit ꝙ ripe fluminis publici nō veniūt mensurande vendito predio ad mēsuram, nisi hoc expresse sit dictum: q2 secundum eum hoc idem videmus in limitibus fundi coherētib⁹ vijs publicis. l. id quod. C. de pericu. & cōmo. rei vend. probat etiam ipse q2 predicte ripe nō venduntur, sed magis rei vēdite accedūt: quia per se vendi non possunt: q2 riparū vsus est cōmunis de iure gentium: & ideo apparet ꝙ proprietas sola ꝑ se esset inutilis, cū semper vsus alteri⁹ duret. ff. de vsufruc. l. iij. §. j. tamen ideo per se nō censetur, sed alteri accedunt. in. d. l. id quod. ¶ Et idem dicit de fossis que sunt inter viam & funduz eadem ratione. †5 ille enim fosse[b] sunt eorū quorū predijs adherent ſm eum qd probatur: q2 ripa & via est ipsorum quorū predijs adherēt. l. martius. in fi. ff. de acq. re. do. & no. gl. inst. de rerum di. §. l. riparū. in ver. illorum. ergo fouea que est inter illam ripam & fundū nostrum est nostra. l. ij. §. preterea. & ibi no. ff. de aqua plu. ar. & lz fossa non sit via. q2 per eā nō itur nec cōmeatur: & ꝑ cōsequens via dici nō potest. l. ij. §. ait pretor. ff. ne qd in loco pub. tamen vsus fossarum erit publicus sicut & viarum. & respondet Barto. ad. d. l. predia. §. ita legatum. ꝙ ibi loquitur in aggerib⁹ & fossis q̄ sunt inter ipsum fundū, & sic sunt inter ꝓprietates & vsus dominij ipsius fundi. vnde cū vendūtur predia, veneūt in mensura. ita residet Bart. in tracta. supradicto. cū quo cōcordare videk Bald. in rubric. de re. diui. in. xij. col. & in. d. l. riparum. Nam respondeo primo prout ipse respondet Bal. & recte in. d. rubri. de contrahen. empt. vbi dicit ꝙ decisio Barto. in. d. tractatu procedit quando de ripis fit in cōtractu mentio exclusiue: vel quando ex verbis nō appareret inclusas esse ripas continentes vtilitatem notabilem: vt quādo est ibi salicetum, sed in proposito nostro ptz ex verbis ꝙ inclusiue veniūt ripe: q2 in instrumento ex latere fluminis datū fuit specifice flumen pro termino. Nam dicitur in instrumēto iuxta flumen †6 que dictio denotat propinquitatem vt per vnū pedē vel duos, ita dicit Bar. post gl. in. l. quidā Hyberus. ff. de ser. vrb. pred. & Ang. in. l. militis codicil. in princip. ff. de test. mil. aliud est enim flumen, aliud ripa. flumē enim in totū est iuris publici. ripe autem fluminis, licet sint in vsu publico secūduz quod declaraui. s. tū proprietas est dominorum habentium predia iuxta ripas. i. nemo. §. fi. cū si. ff. de reꝫ diui. & insti. e. ti. §. ripaꝫ. cū seq. ¶ Quinimo esse pōt ꝙ Berleta ꝑdicta nō tota sit extra ripā fluminis, nec accedit ripe. ¶ †7 Nā ripa est terrenū ꝙ cōtinet flumē ſm eī⁹ naturalē cursum: vt diffinit iuriscōsul. l. i. §. ripa. ff. de fluminib⁹. Itē locus qui repe cedit icipit a terreno. ex quo primū a plano ꝓgere incipit vsqz ad aquā & ꝑpt attractionē aque. ita diffinitur i. l. pe. & ibi no. ff. de flumi. & Bar. i ꝑalle. tractatu i. iij. col. cū seq. pre. refert etiā Bal. i. d. l. riparū. qd Alber. de bodio, & Richar. malū. & Cy. i. d. l. id qd. dicebāt vēdito ꝑdio ripas debere mēsurari. Nec obst. si dicerek ꝙ in instrumēto dicik ꝙ locauit vnā petiā terre aratorie, arborate, & vidate. xl. tornaturaꝫ vel circa. & ꝙ ista Berleta ꝯputata excederet †8 i multo maiori summa tornaturarū: & ꝙ dz dictio ꝑpe† vel circa referri ad modicū: vt dt Iaco. de bel. i auf. de monachis. in ꝑnc. vbi dicit no. in. §. si vero iure. pro testib⁹ q dicūt ꝑpe. x. annos vel circa. xx. annos &c. ꝙ referak ad modicā quātitatē. allegat tex. i. l. ij. §. ex actis. ff. de orig. iur. ¶ Q2 respōdeo, ꝙ expsse in istro dicik ꝙ debeat dicta res mēsurari. & si erat pl⁹ augeat quantitas pecunie soluende ad rōnem tornature, & ita ecōtra si reperitur

si reperitur & videatur minus per que verba tollitur dubiũ. Casus est in terminis in.l.qui fundũ.§.qui agrũ.ff.de contrahen. emp.& ibi no. ¶ Ad hoc q̃d no. Bar.in.l.iul.§.si Titius.ff.de act.emp..& Bal.in.l.j.C.de peri.& cõmo.rei ven.& in.l.sicut.de acti.emp. ¶ Itẽ nõ obst.si dicatur q̃ in instrumẽto dicitur q̃ locat dictã petiam terre aratorie,arborate,vt vidate &c. Et q̃d ista Berleta non est aratoria,arborata,& vidata &c.& q̃r r̃ndeo duobus modis:primo vt colligit ex his que cõcludit Oldra. cõsi.cxcvj.inci.in cõcessiõe cuiusdã &c.vbi dicit q̃ si q̃s cõcessit insulã iuxta vias publicas & iuxta iura ẽpalia:quam insulã di xisset centũ tornaturarũ,& in veritate erat multo plus:an tẽtũ cõprehendat in cõcessiõe:arguit q̃ non:p.l.cõprehẽsum.ff.de 3hen.empt.cõtrariũ decidit per.l.si fundum sub cõditione.l.si libert⁹.ff.de leg.j.&.l.cũ pater.§.pater q̃ filio.ff.de leg.ij.& sub

9 dit q̃ † refert [a] vtrũ loquens incipiat mentis explicare conce

8 ptum a nominibus significantibus numerum vel mensuram: vt vendo decem iugera talis terre posite in tales cõfines,& tũc non veniat maior numerus vel mensura q̃ specificatus sit.allegat.l.si quis testã.in prin.ff.de leg.j.an vero incipiat a nomini bus significantibus certam speciem vel corpus determinatũ: vt vendo talem fundum positum in tali loco,& infra tales con fines.quia tunc adiect.mensure est loco demonstrationis: q̃r nec vitiat nec minuit illud cui adiicitur.allegat.l.si seruus lega tus.§.qui quinq̃.ff.de leg.iij.l.his verbis.&.l.demõ.falsa.ff.de condi.& demon.&.C.de fal.cau.adiec.l.j. ¶ Et dicit q̃ hoc v̄r determinari per.l.si venditor.in prin.ff.de act.emp. ¶ Hoc idẽ tenuit Pet.de anch.in.c.per tuas.de do.& Jo.de imo.ibi qui quo ad propositũ nostrum dixit hoc maxime esse verũ in con tractibus ex causa onerosa:quia in pretio verosimiliter haberi d3 respectus ad mensuram:& idem tenet Joan.And.in addi. Spe.in ti.de emp.& vẽdi.§.sciendum.in fi.& Bal.in rub.C.de cõtrahen.empt.in.xxij.q. ¶ Ita in proposito q̃r in dicto con tractu incipit locator exprimere mẽtẽ suam per nomina signifi cantia speciem:q̃r dixit q̃ locauit vnam petiam terre aratorie, arborate,& vidate positam intra tales confines &c.vnde fines demõstrãt quanta sit res ipsa que locata est:ideo l3 illa demon stratio arborate,vidate,& aratorie &c.nõ esset omnino vera, ta

10 lis demõstratio nõ vitiat per alleg. ¶ † Preterea hic nõ videt̃ esse falsa demonstratio:nam dixit locator q̃ locabat dictã pe tiam terre aratorie,arborate,& vidate.sed certum est q̃ iste lo cus,sc3 la Berleta,est terra arborata & etiam potest arari,licet ibi nõ sint vites nõ per hoc est falsificata demõstratio,q̃r satis est q̃ ipsa petia terre in se cõtineat terrã aratoriã,arboratã & vi datã.impossibile eñ est vel saltẽ nõ cõtingãs,q̃ in qualibet gle ba & particula terre sint arbores & vites simul.vñ postq̃ ipsa petia terre continet vites & arbores,& arari põt:verũ est dice re q̃ omnino illa adiectiua concurrunt respectu sui substantiui prout requiritur.l.Titie textores.de leg.j.l.seruis vrbanis.§. fi.de leg.j.plene no.in.l.si is que ducẽta.§.vtrũ.de rebus dub. si eñ voluisset cõductor vel emptor q̃ intelligeret totã petiam terre esse ex omni particula & tornatura arboratã & vidatam, hoc exprimere debuit.l.si in qualitate.ff.de acti.emp.l.si in em ptione in prin.ff.de cõtrahen.empt.l.veteribus.cum materia. ff.de pact. ¶ Accedit ad hoc q̃d dicit Bal.in.l.sicut.in fi.C.de

11 act.empt.† vbi dicit q̃ quando venditur terrenum ad mensu ram:ita debet mensurari malum terrenum sicut bonum:quia par p̃tiũ pro quolibet iugere videtur esse statutũ.allegat text. cum gl.valde no.s̃m eum in.l.qui libertatis.§.fina.ff.de euict. ¶ Postremo nõ obstat q̃ censeatur esse ille locus alueus flu minis propter inundationem:& sic videtur esse publici iuris.l.

12 j.§.simili modo.cũ seq.ff.de fluminibus.q̃r r̃ndeo † q̃d illa inun datio interdum eueniens non facit locum censeri alueum flu minis,& esse publici iuris imo locus remanet priuati iuris & in proprietate veri dominij.l.adeo.§.quod si toto.cũ seq.ff.de ac qui.re.do.&.l.j.§.ripa.ff.de fiumi.licet possessio interrũpi dicat̃ per inundationem.l.iij.§.labeo.&.l.qui vniuersas.§.idem q̃d a mari.ff.de acqui.pos.ex quibus concluditur Berletã in men surationem venire.

Summarium.

1 ☞ Conditionem non sufficit ciuiliter impleri.
4 Filij naturales an tantum excludant substitutum.
7 Monasterium non habetur loco filij.nu.12.
10 Judicandum in dubio pro monasterio.nu.16.nisi substitutus sit de descendentibus testatoris.nu.11.
14 Pater quid si reliquit filie mille si nupserit, si vero monachat, quinquaginta.
17 Expressio eorum: que tacite in sunt,nil operatur.
18 Legitimatus an excludat substitutum.
19 Jngressus monasterij legitimat spurium.

Epitome.

☞ Testator instituit Jo.filiũ pupillũ:& si in pupillari vel quã docunq̃ decederet sine filijs legitimis & naturalib⁹ substituit Petrum.accidit.d.Joan.ingredi monasterium & ibi decede re sine liberis.r̃n.Alex.substitutũ per monasterium excludi.& ita ter consuluit.

Consilium.CXXI. Triplex.

Jn isto themate suprascri [a] pto & his que elegãter & copiose scripta sunt p cla riss.mũdoct.& honoran.fratrẽ.d.Guido.de vespu tijs de florẽtia ɔcludẽtẽ,& recte p ingressum religiõis defecisse ɔdi.dicti fideic.seu fideicõmissum nõ deberi. ¶ Et q̃r aliq̃ si milẽ casu3 habui de facto sup eo ɔsult⁹ idẽ respõdeo,& p ratio nes ibi adductas & p autoritates decidit etiam iste casus,ideo illud hic subijciam⁹ cõcludẽdo tã per cõtenta in p̃mo meo cõ silio,q̃ p allegata p dictã dñs cõsultorẽ,idẽ q̃d in priori casu p eũ ɔclusu3 est:ɔtinẽtia aũt dicti ɔsilij anno p̃rimo p me reddi

b ti sequit̃ vt infra,vc3 sup ɔtẽtis [b] in dicto themate.† videt̃ pri

1 ma facie dicẽdũ q̃ p ingressu3 monasterij factũ p.d.Jo.nõ ex cludat̃ dict⁹ Petr⁹ substitut⁹ dicto Jo.sub cõdi.si decederet sine filijs legitimis & naturalib⁹.Nã testãr locut⁹ est p ṽba na turalitatẽ iportãtia.& sic p verba naturalia,nõ p ṽba ciuilia cõ ditionẽ substitutiõis apposuit:patet dũ dicit,si dict⁹ Jo.in pu pillari etate vel q̃ncũq̃ decederet sine filijs legitimis & natura lib⁹,tũc Petrũ de peregolotis eidẽ substituit.l3 vbicũq̃ testa tor vtit̃ ṽbis naturalib⁹ in ɔdi.apposi.nõ sufficit illã cõditio nẽ ciuiliter adimplere.l.stat⁹ liberos.§.cornelio felici.ff.de iure fisci.&.l.cũ pater.§.hereditatẽ.de leg.ij.l.ex ea.§.insulã.ff.de ṽ. obl. ¶ Pro hoc ẽt facit q̃r ɔditio d3 adimpleri in forma speci fica.l.qui heredi.de cõdi.& demon.&.l.Meuius. ¶ Tertio pro hoc facit.l.fideicõmiss.ff.de ɔdi.& demõ.&.l.si ita q̃s.§.is cui.de leg.ij.vbi si quis est grauat⁹ restituere sub cõd.si decesserit sine liberis,nõ d3 deficere fideicõmissum,l3 decedat cũ liberis ado ptiuis:& sic cũ liberis legitimis tantũ. ¶ Quarto p hoc addu cit q̃r pater põt filio suo etiã post ingressum monasterij substi tuere,dũmodo eũ nõ grauet in legitima sibi debita.p̃bat̃ in.l. deo nobis.C.de epi.& cle.ver.hoc ẽt.ibi dũ dicit tex.eius volun tati cõcedim⁹.ergo nihil repugnat q̃ vltra legitimã dicti Joã nis monasteriũ excludatur per substitutũ vt seruetur volun tas testatoris,que in omni interpretatione p̃ferenda est.l.iij.C.

2 de lib.prete.l.cũ q̃stio.C.de lega. ¶ † Quinto,q̃r videmus q̃d iste qui est substitut⁹ sub hac cõditiõe si institut⁹ decesserit sine filijs legitimis & naturalibus,non excluditur si institut⁹ deces serit tñ cum filijs naturalibus legitimatis,cum non sint vere & proprie filij legitimi & naturales.arg.l.fi.C.de his qui veniã etatis impe.& per no.in.c.innotuit.de elect.cum fi.Jta ergo di cendum est in monasterio,cũ monasterium non sit vere & pro prie filius legitimus & naturalis dicti Joannis nunc naturaliter defuncti.Nec vlla lex esse,videt̃ que dicat monasteriũ esse filiũ legitimũ & naturalem ingressi:ergo in dubio a propria signifi catione verborũ nõ est recedẽdũ:vt habetur in iuribus vulga.

3 ¶ † Deniq̃ testator noluit iuris interpretatiõi relinquere di spositionẽ suã:sed ipse interpretatus est dicẽdo ista verba scilicet legitimis & naturalibus,merito nõ est recedendũ a sua interpre tatione.l.generaliter.§.fi.cum no.C.de instit.& substit.&.l.iij. C.de libe.prete. ¶ Et pro hoc patet non obstare id quod ha bet̃ in.§.sed & hoc presenti.cũ similibus.in auf.de sanctissi.epi sco:q̃r ibi loquitur q̃ñ testator dicit simpliciter sine liberis.& sic requiritur iuris interpretatio:sed hic dicit legitimis & naturali bus,& sic vltra processit:& sic verba debent aliquid operari.l.si q̃ñ.de lega.j.c.si papa.de priuile.in.vj.Et cũ dispositio dicti.§. sed & hoc p̃senti.sit cõtra regulas iuris cõmunis volẽtes adim pleri debere condi.in forma specifica,non debet extendi ad ca sum ibi non specificatum.l.si vero.§.de viro.solu.mat.l.ius sin gulare.de legi.c.ea que.de regu.iur.in.vj.ergo non debet ex tendi ad casum quando sunt in condi.addita ista verba scilicet le gitimis & naturalibus,vel similia verba,preter verbũ liberis. ¶ Preterea ex tex.in.d.§.sed & hoc p̃senti.cũ sit dispositio iu ris ciuilis nõ videtur q̃d debeat seruari quo ad ecclesiã seu in terris ecclesie.c.que in ecclesiarum.&.c.ecclesia sancte marie.de consti.& Moder.in.c.ij.de reg.iur.in.vj.Et habetur.xcvj.dist.

[a] ¶ Refert.Alex.j.e.cõsil.cxxvij.& lib.iij.consi.lxxij.col.ij.&.lib.j.cõsil.cxxxiij.nu.vi.j.li.iij.nu.viij.Fabi.d.trac.q.vj.col.v.Ant.corse.trac.de nũdinis.ṽs.xxix.ad fi.Cor.cõs.ccj.col.iiij.li.j.ɔsil.lix.lib.iij.Deci.cõsi.ccclvj.consil.cccc.Ja.l.si fun dum.§.si libert⁹.in fi.de lega.j.late consi.lxxiij.cõsil.lxxix.lib.j.Matt.affli.deci.neapo.lxviij.Bertrand.consi.xxx.vulgaris.consil.lxxxv.etiam fi.lib.iij.

[b] ¶ Sup cõtẽtis.hic incipit.ɔsi.pri mũ ab Alex.red ditũ in hoc p̃ncto & habebat̃.j.li.iij.cõsi.xxxv.q̃r vero iterum atq̃ iterũ super eodem pun cto pro diuersis monasterijs vel personis cõformi ter cõsuluit p̃mũ tãtũ consiliũ nec nominib⁹ quidẽ mutatis semp tra didit vt patet hic &.j.li.iij.ɔsi.xcij. merito hoc ɔsiliũ triplex esse super scripsi erant ante singula...mis mendis referta & truncata que hic semel integritati sue restituuntur.

¶ Contrariam. aduerte in themate super quo Alex. consuluit videlicet quãdo substitutio est facta. si decesserit sine filijs legitimis, z naturalibus habet secũ cõmunem opinionem legistarum, z canonistarum vsq; hodie: quia dicũt omnes cõmuniter, z nominatim Deci. consi. cccclxxvj. ꝙ etiã si potuit testator excludere monasteriũ, tamen nõ censetur per illa verba voluisse, nec de eo cogitasse. Sed Alex. vltra pcedit.

c. bene quidẽ. z istam partez videtur tenere Jacobus de bel. in disputatione sua incipiente. Quidam testamẽtum cõdidit zc. quã ipse in authen. de sanctis. episc. post. §. sed hoc presenti. ponit. vbi concludit ꝙ si testator substituit heredi p hec verba si decederet sine liberis ex suo corpore descẽdẽtibus, nõ excludatur substitut⁹ licet heres ingrediatur monasteriũ. z ita etiã tenebat Joannes and. in. c. Raynutius. de testa. ¶ Sed premissis non obst. contrariam [a] sententiam in casu nostro de iure veriorem z probabiliorem esse puto, maxime ex his, z primo. Nam dato quod testator substituisset dicto Joanni solum per ista vba si decesserit sine liberis absq; eo qđ expressisset de legitimis z naturalibus: non intelligebatur de legitimis tãtũ: sed etiam de naturalibus prout expresse probatur in. d. l. fideicommissum. ff. de condi. z demõstra. z. l. si ita quis. §. j. ff. de le. j. z in. l. si vir. z in. l. cum vir. ff. de condi. z demonstra. z etiam nõ sufficiebat extare ex Joan. filios naturales tantum: quãtumcunq; ex substitutiõe dictũ fuisset simpliciter, si decesserit sine filijs, substituo Petrum. 4 † quia filij naturales tantum non faciũt deficere dictã conditionẽ substitutionis, saltem quãdo testator vel heres fuisset persona honeste vite. l. ex facto. §. si quis rogatus. ff. ad trebellia. cum ibi nota. maxime per Bartolum z per alios in. l. generaliter. §. cum autem. C. de institu. z substi. sub cõditione fac. z per Mod. in. c. in psentia. de proba. ¶ Apparet ergo quod ista verba, scilicet legitimis z naturalibus tacite inerãt: z sic eorũ exp̄ssio nihil dz operari. l. iij. de lega. j. l. nõ recte. C. đ fideius. idcirco sicut si est facta substitutio a testatore heredi suo p hec verba, si decesserit sine filijs, excluditur substitutus si heres ingrediatur monasterium: vt in. c. in psentia. de probationibus. iuncta. l. ex facto. §. finali. cum ibi notatis. ff. ad Trebel. z ita debet esse in casu nostro. ¶ Secũdo probatur in auth. de sanctis. episc. §. sed z hoc presenti. z in auk. nisi rogati. C. ad trebel. vbi relictum factum titio, sub conditione si ipse titius liberos habuerit: debetur si Titi⁹ ingressus est monasterium quamuis alios liberos non habuerit, Idez dicitur in eo qui pariter est institutus z grauatus alteri restituere sub dicta cõdi. si decesserit sine liberis. quia si talis ingrediatur monasterium liberis aliquibus non procreatis, substitutus excluditur si est institutus z grauatus restituere alteri hereditatẽ sub dicta condi. 5 ¶ † Tertio talis conditio liberorum habendorum habetur pro nõ adiecta: quia impeditiua est vite contemplatiue. Nam timens ne bona ipsa haberet restituere per fideicommissum substituto si decederet sine liberis, impelleretur ad carnale matrimonium contrahendum: z remoueretur a voto religionis z castitatis. Itez ista verba, instituo te heredem, z si decesseris sine liberis substituo talez. videntur sonare hoc scilicet si castitatem seruaueris restituas hereditatem tali. Ideo cum propter hoc impediatur vita contemplatiua que melior est ꝙ actiua. l. quisquis. C. de episco. z cleric. l. sancimus. la. j. C. de sacrosanc. eccl. z in auth. de mona. in principio. z in. c. cum infirmitas. de peni. z re. Ideo lex voluit tale grauamẽ haberi pro nõ adiecto, z pro nõ scripto si talis grauatus ingrediatur monasterium: 6 hoc est quod dicit in. d. §. sed hoc ex presenti. † sicut etiam videmus alias cõdi. impossibiles de iure seu turpes aut existẽtes cõtra publicam vtilitatem rejci. per. l. j. z. l. si filius. ff. de cõditio. institu. l. j. C. de indi. vidui. l. j. C. de his que pe. not. ¶ Quarto pbatur illud quod relinquitur pro dote de necessitate intelligitur pro matrimonio carnali. non potest enim esse dos sine tali matrimonio. l. fi. C. de dona. an. nup. l. iij. ff. de iure dot. nõ enim potest pro matrimonio spirituali, z pro ingressu monasterij dos dari: de simonia. c. nõ satis. Et tamen in tali relicto dotis reiecta est dicta cõditio cõprehẽdẽdi dicti matrimonij, dũmodo psona cui relinquit ingrediat dictũ monasteriũ: vt preallegato. §. sed hoc presenti. 7 ¶ † Quinto: q2 inter monasterium z monachum nõ dicitur cõtrahi matrimoniũ spirituale: cum solus abbas dicatur sponsus monasterij: vt nota. per gl. z docto. in. c. quia propter. de elec. in prin. Sed si fideicõmissũ iniungitur alicui grauato sub conditione, si nuptias contraxerit: z iste grauatus monasteriũ ingrediatur non tenet ad fideicommissum: vt. d. §. sed hoc presenti. ergo apparet qđ hoc non ex eo quod defecisset cõditio fideicõmissi, sed ex eo ꝙ tale fideicommissum z tale grauamẽ habetur pro non adiecto, tãquam cõtrarietur vite contemplatiue, sed in proposito est huiusmodi: ergo zc. ¶ Fortificat hec ratio: q2 videmus qđ vbi aliquod monasterij vel aliqua pia causa esset expresse substituta heredi sub conditione, si decederet sine liberis, z heres ingrediatur monasteriũ: z decedat nullis pcreatis liberis dicit venisse conditio substitutionis: vt probat in. d. auth. nisi. z ibi nota. Cyn. z alij docto. z Spec. in tit. de testa. mona. versic. xv. ergo apparet ꝙ monasterium in quod quis ingreditur, nõ habetur loco filij: quia si haberet loco filij deberet etiam dici in casu isto defecisse cõdi. fideicõmis. z probatur per aliquas rationes, de quibus probat in auf. si qua mulier. C. de sacrosanc. eccl. z per Ange. in dispu. sua inci. nobilis quidã genere zc. 8 ¶ † Sexto probatur: quia videmus quod si aliquid relinquat mulieri, z ipsa grauatur restituere per fideicõmissum si nõ nupserit. nõ tenet prestare si nupserit. z est ratio: q2 p hoc nuptie z libertas cõtrahendi matrimonium impediretur. l. quoties. iuncta. l. heres meus. §. fi. de condi. z demon. bene facit. l. Titie si nõ nupserit. eo. ti. multo minus debent in casu isto valere istud fideicõmissum sub conditione illa que esset impedimẽto vite contemplatiue que lõge melior est quã actiua: vt dictũ est: alias saltez nõ videt posse negari quod istud est cõcessum ecclesie priuilegiũ z ne contingat melius bonum impediri. per dictum. §. sed hoc presenti. vt Ant. bu. d. c. in presentia. Septimo pro hac pte facit no. id quod decidit in addi. Specu. Jo. an. titu. de sta. mon. in rubrica circa med. z Barto. in. l. iij. ff. de his que pe. no. z Alberi. de rosa in secunda parte statu. q. ciiij. z se. que incip. adhuc ex eodẽ themate quero aliam questionẽ disputatam zc. z Antonius de butrio. in. d. c. in presentia. z Lud. ro. in. l. stipulatio hoc modo. ff. de verbo. obliga. vbi volunt 9 † quod si pater relinqui filie cẽtum si nuberet, z quinquaginta si monasterium ingrediatur ꝙ si intret monasteriũ habebit nihilominus cẽtum per. l. Titie si nõ nupserit. ff. de condi. z demõ. ꝙ ista dispositio retrahens filiam a vita contemplatiua: dicitur turpis. per. d. §. sed hoc presenti. z ad ea que possunt allegari in cõtrariũ respõdetur per docto. in. d. locis. ¶ Quinimo posito quod nõnulli in hoc vltimo tenuerunt contrarium: tamen eorum decisio nõ ob. casui nostro vt patebit ex infra dicendis circa responsa ad obiecta. 10 ¶ † Vltimo pro hoc facit q2 posito ꝙ in hoc articulo essent varie docto. opi. que faciunt rem ambiguam: vt no. glo. in. l. cum de nouo. C. de legi. z in. l. z ideo. ff. de le. z in prima cõstit. C. in. §. quibus. z nota. Bar. in. l. qui Rome. §. fi. ff. de verb. oblig. in. vj. oppo. ergo in dubio debet iudicari pro monasterio vel religione. l. sunt psone. ff. de rel. z sump. fu. l. in ambiguis. ff. de iure dot. z etiam quia monasteriũ sustinet partes rei z ideo in dubio pro eo debet iudicari. c. ex literis. de proba. c. cũ dilectus. de fide instrumen. l. fauorabiliores. de reg. iur. ¶ Fortificatur hec opi. ex responsionibus infra dandis ad obiecta. et istam partem quando per verba naturalitatem importantia adiecta est condi. substitu. tenuit Dy. in. d. l. si ita quis. §. fina. de lega. ij. z ibi etiam Barto. z Mar. fil. z Ray. z Bar. z Ang. z Pau. de

[a] z idem tenet etiã si dictũ sit. Si decesserit sine liberis legitimis z naturalibus ex suo corpore pcreatis in quo licet Pet. de ferra. in li. quo agitur ex subtit. a v. ex suo corpore. Et quidã alij teneãt excludi monasteriũ, z satis p ea verba ex suo corpore cõstare đ mente testatoris. Tamẽ plures tenent cõtrarium, nisi addat de veris z naturalib⁹ filijs nõ per iuris interpretationez: vt Bal. Pau. i. l. deo nob. C. đ episco. z cle. vl' de eorum vero z nõ ficto matrimonio. aut alia verba equipollentia q̃ necessario inferant de exclusione monasterij cogitatũ: vt Deci⁹ cõsi. cclix. col. ij. F. rip. rep. l. si vnq̃. q. xxxiij. C. đ reuo. do. z latissime i. l. ex fctõ. §. si quis rogat⁹. n. xxviij. cũ seq. ff. ad tre. z sic adhuc in hoc communis opinio videt stare cũ Ale. ꝙ etiã si hoc maxime voluerit testator, rejciat cõditio tanq̃ turpis. z reproba, z monasteriũ admittatur. Et lz cũ Bar. cõsi. j. ita teneant Panor. d. c. in psentia. co. xviij. Ant. but. Areti. z Fely. ibi col. xvij. Pau. cõsi. cccxxxvj. lib. j. Soci. l. ij. co. j. in fi. ff. de his que pe. no. Bertran. cõsi. cclxi. alie occupationes. col. ij. lib. ij. Tamẽ communis opinio est in contrarium: vt p Bald. Pau. d. l. Deo nobis. Cor. d. authen. nisi rogati. Deci. c. in presentia. nu. lviij. de proba. z in. d. cõsi. cclix. cõsi. cccclxxvj. Jas. cõsi. ccxij. lib. ij. Rip. d. §. Si quis rogatus. vbi tamen volunt quod debet necessario cõstare de voluntate excludendi monasteriũ. Et quod de hoc satis non apparet per illa verba, sine liberis, ex suo corpore, z legitimo matrimonio zc. [illegible]

& Paul. de Castr. in auk. nisi rogati. C. ad Treb. Idem tenuit Bar. in consi. incip. parmensis. In hac parte etiã videt̃ inclina-
11 re Bal. in auk. nisi. in. ij. col. † quando substituens non esset de
8 descendentibus [a] neq; de ascendentibus testatoris, vt in casu nostro. ita etiã per plura firmat Ang. in sua disputatione, nobi-
lis quidã genere &c. etiam sm eum quãdo esset ingressus regulam fratrũ minorũ, qui omnino sunt incapaces. hanc opi. etiaʒ tenent Bal. Ant. de Bu. & do. Abb. in. d. c. in presentia. & Jo. de Imo. in. l. fideicõmissum. de cõdi. & demon. Rap. Cu. Pau. in. l. is cui. & est opi. magis cõmunis, & pluribus, & fortioribus rationibus, & autoritatibus munita: vt ex predictis apparet, & per cõsequens in iudicando nõ est recedendũ ab ea vt in locis vulg. tradit̃. ¶ Non ob. allegata in cõtrariũ: q2 põt responderi ad omnia prout respondebat Dyn. in. d. l. si ita quis. §. fin. & Ray. in. d. auk. nisi rogati. & ibi Cy. q8 verũ est regulariter non sufficit ciuilis filius tantũ. fallit vbi quis monasteriũ ingrediatur, & hoc fauore religionis. d. c. in presentia. & arg. d. l. sunt persone. ¶ Uel sm Fran. tig. in. d. auk. nisi quando ille qui est rogatus restituere sub conditione, si decesserit sine liberis, procurat habere filiũ per adoptionẽ. lex enim hoc casu presumit q8 faciat hoc in fraudẽ fideicõmissi. d. l. fideicommissum. & l. si ita quis. q8 quidẽ nõ presumit̃ in ingrediẽte monasteriũ. facit q8 no. Jo. An. in addi. Spe. in tit. de succes. ab intesta. §. fi. & Richar. malũ. Cy. & Bar. in. d. auk. nisi Bar. in. d. auk. si qua mu-
12 lier. † & sm Bal. in. l. filiũ diffinimus. de his qui sunt sui vel ali. iu. hoc nõ est ex eo q monasteriũ sit loco filij: sed ex eo q8 dictũ fideicõmissum videt̃ relictũ fideicõmissario sub cõdi. si ipse heres castitatẽ seruauerit: & ideo reijcit̃ talis cõditio, & pro nõ adiecta habet̃ & scripta, vt in iuribus pro hac parte allegatis tan quã sit turpis, & cõtra vitã contẽplatiuã. ¶ Et ex ista vltima responsione apparet q8 idẽ iuris esse debet siue testator dixerit simpliciter sine filijs, vel sine filijs legitimis & naturalibus: q2 vtrobiq; est eadem ratio: ergo idem ius esse debet. l. a Titio. de ver. ob. c. si. de trãsla. epi. & presertim q2 illud q8 expressit tacite inerat, vt est ostensum. nec Papa in. d. c. in presentia. dicit q monasteriũ habeat̃ loco filij, imo q2 quantũ ad hoc ponit̃ allegatio partis nõ decisio Pape: vt etiã ibi dicũt doc. & maxime do. Abb. & Ful. in. d. auk. nisi vbi etiã dicit hanc opi. esse tutiorẽ. ¶ Preterea respõderi põt, vt respõdet Pau. de Ca. d. auk. nisi post alios q posito q per ista verba, si decesserit sine liberis ex proprio corpore descendentibus, apparet testatorẽ non cogitasse nisi de veris & naturalibus liberis: tamẽ lex supplet ei9 cogitationẽ, & presumit̃ q8 si cogitasset ipsum ingredi monasteriũ eodẽ modo voluisset substitutum excludi. illa enim conditio supplet̃ hoc modo si decesserit sine liberis ex suo corpore descẽscendẽtibus, suppleo vel etiã si monasteriũ nõ ingrediat̃, & ista sm eũ est ratio. d. §. sed & hoc presenti. ¶ Posset etiã sm eũ ha-
13 bere locũ opi. Ja. de Bel. & sequa. † quãdo apparet q8 cogitasset testator de excludẽdo monasteriũ, vt est quãdo prouidisset q8 si ingrediat̃ monasteriũ deberet solũ habere certũ quid: tũc enim lex nõ supplet. nã in incertis nõ certis locus. est cõiecturis. l. ille aut ille. §. cũ in verbis. ff. de leg. iij. l. cõtinuus. §. cũ ita. de ver. ob. Simile dicemus in expressa pupillari facta per hec verba, si heres erit & in pupillari etate decesserit illi substituo: nã casu quo nõ esset heres nõ cogitabat tamẽ q2 verba totaliter nõ repugnant lex supplet: q2 presumit q si testator cogitasset de hoc casu: eodẽ modo in illũ casum substituisset. l. iam hoc iure. ff. de vulg. & pup. Sed si apparet ex verbis q8 aliter cogitauit, & prouidit vt q2 dixerit si filius heres nõ fuisset, substituit Titium: & si heres esset & in pupillari etate decederet substituit Semproniũ, tũc lex nõ supplet nec in ista vulgari cõprehenditur pupillaris tacita: q2 expressa prouisio testatoris facit cessare tacitã prouisionẽ legis. l. cũ ex filio. §. j. de vulga. & pup. & hoc modo dicit declaratã mentẽ & rationẽ. d. §. sed hoc presenti. melius q̃ tangit̃ per alios. ¶ Et pro hoc adducit decisionẽ Bal.
14 in. d. auk. nisi in questione † qua querit an si testator reliquit filie mille si nupserit: sed si intrauerit monasteriũ quinquaginta. an si ingrediatur monasteriũ debeat habere mille, ne det̃ occasio detrahẽdi a vita cõtẽplatiua per. d. §. sed & hoc presenti. Et ista decisio faceret pro cõclusione quã feci supra in fauorẽ monasterij. tamẽ Bal. tenet cõtra in. l. deo nobis. C. de epis. & cle. & in. d. auk. nisi post quã specialis prouisio facta fuit in casu in quo ingrederet̃ monasteriũ per. d. l. cum ex filio. §. j. de vulg. & pup. ¶ Et ita tenet Pau. de Ca. in. d. auk. nisi rogati. dicẽs q secus esset si simpliciter reliquisset mille filie sue, & nullã specialẽ prouisionẽ fecisset in casu in quo monasteriũ ingrederet̃: q2 ea ingrediẽte monasteriũ d3 habere mille, per. d. auk. nisi. & ita etiã in nostro argumento principali concludit ipsemet Pau. in. d. l. si ita quis. §. is cui. in lec. bonon. vbi per pdicta reprehendit̃ Bal. in d. l. deo nobis. quo ad principalẽ articulũ nr̃m ibi tactũ p bar.

15 ¶ † His cõsonat verba Bal. in. d. c. in presentia. in. iiij. col. vbi dicit quod non est opi. Cyn. & Bart. q monasterium excludat substitutũ etiaʒ si sit dictũ sine filijs ex proprio corpore natis, vel procreatis: q2 monasteriũ habet eandẽ prerogatiuam quã habet fili9 nisi dictũ fuisset hoc modo, vcʒ si decesserit sine liberis non sm iuris interpretationẽ, sed ex corpore suo natis, nam hoc casu propter ista verba, nõ sm iuris interpretationem sed ex suo corpore natis. apparet q cogitauit de mõasterio, & voluit p monasteriũ nõ excludi substitutũ. ¶ Nec ob. q8 tex. i. d. §. sed & hoc presenti. ponit casum exorbitãtẽ a regulis iuris cõmunis, & p cõsequẽs nõ debeat extendi ad alium casum. s. qñ post verbum sine liberis, addita sunt verba illa legitimis &
16 naturalibus: † quia respondeo quod fallit quando sumus in fauorabilibus: q2 iura fauẽt aliquam causam. vt not. glo. in. l. illud. in v̄si. alia causa. C. de sac. san. ecc. & in. l. fin. in verbo, capitulorum eo. tit. & in. l. si cõstante. & ibi Bar. in. ix. q. prime partis. ff. sol. mat. in. l. que propter necessitatẽ. de regu. iur. in. l. miles in princ. de re iudi. in. l. si a patrono. in prin. & ibi no. Ang. ff. de libe. & posth. & iste casus verus: quia. l. fauet. in. d. §. sed & hoc presenti. pter pium fauorẽ religionis. ¶ Uel etiã respõdeo quod hic erat extensio passiua surgens a regula iuris an-
17 tiqui, que habet † quod expressio eorum que tacite insunt, nil debet operari. l. iij. ff. de leg. j. quo casu etiã in exorbitantibus fit talis extensio. l. si quis seruo. cum gl. C. de fur. & ibi per doc. iuncta. l. vt tãtum. de ser. corrup. & plene per Bar. in. l. oẽs populi. q. vi. prin. de iusti. & iur. Et in casu nostro illa verba, legitimis & naturalibus. tacite inerãt vt. s. probaui. ¶ Non obst. etiam quod filius legitimatus non excludat substitutum vocatuʒ per ista verba, si decesserit sine filijs legitimis & natura-
18 libus: q2 † respõdeo primo q cõmunis opinio est in contrariũ quando dictum fuit in substi. si decesserit sine filijs legitimis & naturalibus, vt cõcludit Ja. de are. quem refert Joan. an. in titu. de succes. ab intesta. §. j. ad fi. & Ang. in sua dispu. incip. nobilis quidam genere. & Bal. in. l. gallus. §. si eius. in fin. ff. de libe. & posthu. & Anto. de but. in. c. per venerabilẽ. qui filij sint legi. & ista est cõis opi. vt refert Joã. de Imo. in. l. lucius. ff. de heredi. insti. secus si dictum fuisset si decesserit sine filijs legiti-
b me [b] natis. & ita pcedit id q8 not. in. d. c. innotuit. de elect. Apparet ergo quod argumentũ potius facit pro cõclusione quaʒ
19 firmaui, quam in contrarium. † Et accedit q2 videmus q ingressus monasterij adeo fauorabilis est quod facit ingredien-
c tem censeri legitimatũ filium & capacem, [c] vbi alias esset spurius & incapax: q2 nõ minus debet operari in hoc talis ingressus, quã operaret̃ offerendo se curie per quam oblationẽ redditur quis legitimatus: vt singu. decidit Guil. de cug. in. l. j. C. de sac. san. eccl. & arg. l. si eo. ti. & sequit̃ Bal. in. d. l. j. in lec. in pe. col. in ver. iuxta hoc quero an non capax. ¶ Item respondeo q posito quod de iure legitimatus vel alius ciuilis filius non excluderet substitutũ, tamẽ aliud est in monasterio, vt probãt
20 iura & rationes superius adducte. ¶ † Nec etiam ob. q8 dicit. §. sed & hoc presenti. non debeat seruari in terris ecclesie: quia respondeo q attento q8 dictus. §. sed & hoc presenti. est constitutio iuris cõmunis imperialis & fauorabilis ecclesie, cẽset̃ approbata ab ecclesia: & etiã quo ad ecclesiã videtur in omni foro seruari debere. c. j. & ibi no. de ope. no. nun. x. dist. c. si adiutoriũ. no. Host. & Jo. An. in. c. fi. de solutio. & Archi. xx. distin. c. lege. & Anto. de But. & alij post eum. in. c. ecclesia sancte Marie. de consti. & Jo. Cal. in. d. c. j. de no. ope. nun. secus si esset preiudicialis ecclesie, vel esset lex cõdita ab alio inferiore quã ab imperatore: quia tunc non esset seruanda. ita procedunt allegata in contrarium sm doct. in locis proxime allegatis, & per hoc patet esse responsum ad omnia allegata in contrariũ. nõ mirũ ergo si Joã. de Imol. in. d. c. in presentia. dicit q forte ista opinio
21 Dy. & Bar. seruaret̃ in practica: q2 sm euʒ † vbi varie sunt opi.
d tauendũ est, opi. que facit pro religione [d]. d. l. sunt persone. Ita vt superi9 dictũ puto iuris esse. Et ita dico, & cõsulo ego Alex.

a ¶ Descẽdẽtib9. Or tũc nõ h3 locũ. d. §. sed & hoc pñti. Bald. consi. cxcvi. testm̃ pucia velli. lib. j. de ci. l. j. col. iij. & reb. dub. rep. l. cũ au9. col. xxj. de cõdi. & demõ. Uincẽ. hercula. in disp. icip. perusin9. q. v. Fulgo. cõsil. iij. qm̃. in fi. Jas. cõsi. ccxij. li. ij. quãuis deci. cõsi. cccc xxvj. priuʒ cõsuluerit & male.

b ¶ Legitime. Dixi in consu. paris. §. viij. gl. j. q. viij. nume. xliiij.

c ¶ [illegible]

d ¶ [illegible]

Summarium.

2 ¶ Reuendendi a promissione non videtur recedi per instrumentum pure venditionis.
3 Notarius potest conficere instrumentum ex interuallo.
4 Testis affinis non repellitur in ciuilibus.
6 Iudex ex officio potest testem repetere.
7 Iuramentum suppletiuum defertur etiam in arduis quando est plus quam semiplene probatum.
8 Testis inhabilitas potest vel tacite remitti. nume. 12.
9 Fundare quis se non potest ex positione negata.
13 Delatio iuramenti fieri non debet aduersario non citato.

14 Offerre fieri per iudicem non sufficit, nisi petatur.
15 Sententia nulla potest in causa appellationis confirmari.

Consilium. CXXII.

Viso processu vtriusq; cause, scilicet tam principalis quã appellationis inter Stephanum Balbum ex vna parte agentẽ in causa principali, ⁊ appellantẽ in causa appellationis Gasparem Cychum ex alia reum cõuentum in causa principali, ⁊ appellantem in hac causa appellationis. ¶ Et visis allegationibus aduocatorum vtriusq; partis: necnon literis spectabilis. d. vicarij vere me requirentis, que future sint partes in iudicando. 1 † quia officium iudicis principaliter versari debet in exquirenda veritate. xxx. questio. vlt. c. iudicantem. ⁊ l. ij. C. de eden. ideo circa hanc insistam superfluis resecatis. ¶ Unde in primis videndum est an sit probata intentio agentis, qui se fundat in promissione sibi facta per Gasparem de retrouendendo. ¶ Scdo principaliter erit videndum vtrum agenti obstet ꝙ sentẽtia prima fuit lata sine consilio sapiẽtis, vt dicit. ¶ Circa primũ sunt examinati tres testes ꝑ parte agẽtis: ⁊ primus scilicet Bartoldus clare videtur probare intentionẽ agentis. s. qd tẽpore dicte promissionis promisit dictus Gaspar ad interrogationẽ factam ipsi Stephano retrouendere: ⁊ sic probat stipulationẽ. l. iurisgentium. §. qd fere. ff. de pact. l. j. cum ibi no. C. de vsur. 2 ¶ † Et postquã in tractatu facta fuit dicta promissio nõ intelligit ab ea recessum per instrumentũ pure venditionis postea factũ: etiã si esset factũ ex interuallo, qd est plus per. l. si tibi liberũ. ẜm vnũ intellectum. ff. de act. emp. ⁊ l. si binarũ. ff. de serui. vrb. pred. qꝛ postquã erat ius quesitũ parti, nõ presumit ꝙ voluerit ex subsequẽti actu ex interuallo renũciare. arg. l. cuꝫ de indebito. in prin. de proba. ⁊ c. super hoc. de renũcia. ¶ Secus si nõ in cõtractu, sed in prefationibus cõtractus fuisset dictũ: qꝛ tũc intelligit repetitum in sequẽti cõtractu, ita demum si fuisset incontinenti subsecutus cõtractus, ⁊ nõ ex interuallo. l. itẽ qꝛ. in fi. cũ ibi no. per doc. ff. de pac. ⁊ in. d. §. ita respõdit. cõiuncta. d. l. per retẽtionẽ. C. de vsur. cũ gl. ⁊ l. cũ in plures. §. locator horrei. ff. loca. ẜm vnũ intellectũ: qꝛ nõ erit adhuc quesituꝫ ius parti. ⁊ ita declarat no. Joã. de Imo. in. l. quoties. §. tãtũdem. ff. de here. instit. ⁊. d. §. idem rñdit. ¶ Sed iste testis dicit quod fuit facta promissio tpe vẽditionis; ergo si fuit cõtenporanea cum ipsã vẽditione, sequit ꝙ fuit pars ipsius contractus venditionis. l. fundi partem. ff. de contrahen. emp. l. iurisgen. §. quinimo. ff. de pac. l. lecta. ff. si cer. pet. ⁊ ideo non videtur ab ea promissione recessum per subsequens instrumentũ, etiã si fuisset factũ ex interuallo, vt dixi. ¶ Quod etiã alia ratione 3 probatur: † qꝛ nõ est curandum quo tpe fuerit factum instrumentũ, sed quo tpe fuit factus cõtractus. nã instrumentũ appellatur ipsa nota cõtinens id qd factũ est a partibus: ⁊ tale instrumentũ facit notarius. Cõtractus vero appellat illud ꝙ partes faciunt vt emptio, ⁊ vẽditio, ⁊ similia. ita in effectu dicit Bar. in. l. si qs legatũ. circa pe. col. ff. ad. l. Cornel. de fal. vñ quãuis notarius fecisset instrumẽtum ex interuallo postꝙ etiã fuisset rogatus a partibus, hoc nõ vitiaret actũ nisi qñ fuerit actũ inter partes ꝙ ꝯctus non valeret nisi fieret inde scriptura. l. contractus. C. de fide instr. Et ideo in ꝓposito nõ est attẽdendum ꝙ nõ fuerit factũ instrumentũ: qꝛ ex isto nõ orit ius. sed ex ꝯctu partiũ ⁊ scriptura instrumenti sola operat probationẽ. l. contrahitur. ff. de pig. l. pactũ qd bona fide. C. de pact. 4 Nec obst. ꝙ iste testis esset cognat⁹ actoris: † qꝛ affinis non repellitur a testimonio in causis ciuilibus, vt no. gl. ⁊ doct. in. c. accedens. el. j. in versi. subesse. vt lite non conte. est verũ tñ qd Bar. in. l. aut affinitate. ff. de procu. dicit ꝙ affinis est suspect⁹ testis. ⁊ ad hoc vt vigore probatiõis facte vnũ testem possit deferri iuramentũ in defectũ semiplene ꝓbationis, requirit ꝙ sit omni excep. maior. vnde si esset cõsanguineus vl' multum amicus nõ sufficeret. ita dicit Bart. in. l. admonẽdi. ff. de iureiur. in. vij. col. in versi. venio ad tertiũ. ⁊ Ant. de bu. in. c. fi. de iureiur. per no. in. l. etiam matris. ff. de proba. ¶ Ideo prima facie videt ꝙ opus sit alia probatione: ⁊ constat receptus est alius testis pro parte actoris. s. Antoni⁹ zannini, ⁊ iste satis bene se concordat in substantialibus cum dicto Bartoldo quo ad promissionem de retrouendendo: sed tñ verba ipsius Antonij sunt dubia qꝛ non deponit qd ipsa ꝓmissio facta fuerit in ipsa vẽditione vel in ipsis prefatiõibus vẽditionis postea incontinenti subsecute, sed solũ dicit qd fuit ante cõfectionem instrumenti: ⁊ ideo quia potuisset contingere qd dicta ꝓmissio fuisset facta ante venditionem nõ in venditione, vel fuisset facta in prefationibus ipsius venditionis, postea seorsum seu ex interuallo secute ⁊ libere facte: quo casu intelligit esse recessum a dicta promissione, per not per Bar. in. d. l. itẽ qꝛ. §. fi. ⁊ in l. pacta nouissima. C. de pac. ⁊ per Bal. ⁊ Ang. in. l. si quis cum 5 aliter. de ver. ob. cũ suis cõcor. nõ probarẽt: † qꝛ verba dubia testis interpretantur contra producentem. c. in presentia. de proba. ¶ Ideo posset iudex cause ex officio suo repetere dictum Antoniũ Zanninũ, ⁊ interrogare an dicta promissio de retrouendendo facta fuerit in ipsa venditione vel incõtinenti iuxta ipsam venditionẽ. i. antequã partes deuenirẽt ad actus extraneos, iuxta. l. continuus. in prin. ff. de verb. obl. ⁊ l. duos. §. fi. ff. de duo. reis. ⁊ no. in. l. cõtractus. prealleg. ⁊ in. l. bone. fidei. C. de pac. ⁊ si respondet ꝙ fuit facta in vendi. seu incontinenti iuxta dictam venditionẽ, vt dixi, ⁊ tunc videt ꝙ dicti testes sufficiant vna cũ iuramento delato dicto Stephano in supplementum probationis, per ea que statim dicam. ¶ Si autem dicit dictus testis se non recordari vel non factam fuisse dictã promissionem in vendi. nec incontinenti iuxta venditionem, tunc non videtur qd iste Antonius probet: qꝛ nõ cõcludit de necessitate: qꝛ poterit esse qꝛ dicta promissio fuisset facta ante, adeo ꝙ per ea que ex interuallo essent subsecuta vendẽdo libere seu 6 simpliciter esset recessuꝫ a precedẽti cõuentione. † Et istud qd a iudex ex officio suo potest testẽ repetere,[a] vt declararet ambiguum dictum suũ. c. cum clamor. de testi. §. quia vero. cum gl. ¶ Et si Antonius repetitus deponeret seu declararet in fauorẽ dicti agẽtis: prout dixi: tunc videret qd quãuis Bartoldus esset affinis vel qꝛ ex istis duobus testibus esset plus quã semiplene probatum, potest suppleri dicta probatio per iura- 7 mentum actoris per regulam. d. l. admonẽdi. ¶ † Et licet dictum iuramentum non debeat deferri in causis magne quãtitatis, vt no. in. d. l. admonẽdi. ⁊ in. l. bone fidei. C. de reb. creditis. tamen posito qd appareat istã causam esse magne quantitatis inspecta qualitate persone actoris, potest deferri iuramẽtum: quia quando plus quam semiplene est probatum vt in casu nostro per dictos duos testes secuta declarat. ⁊ repeti. dicti Antonij, vt supra dixi. Etiã potest dici qd iuramentũ actoris supplet etiam in causis magne quantatis: ⁊ etiã in alijs causis arduis in quibus propter solã semiplenam probationem non deferatur iuramentũ: vt no. d. Abb. in. c. mulieri. in. iiij. col. de iureiur. per id qd habet in. c. fi. §. fi. eo. tit. Etiã idẽ est de mente Hostien. in summa de iureiur. vt. s. ⁊ Archi. in. c. vtiles. el. j. in fi. xxvij. q. j. ⁊ Sal. in. d. l. admonendi. circa pen. col. dum ponit intellectum. d. c. fi. de reg. iur. ⁊ idem tenet Lud. Ro. in. d. l. admonẽdi. post mediũ. in ver. j. in eadẽ ibi, ⁊ in dilectis ⁊c. ⁊ Bal. in. d. l. bone fidei. circa vlt. col. in ver. hic dubitatur de feudo. C. de reb. credi. ¶ Plus dico ꝙ etiã absq; repeti. dicti Antonij videtur ꝙ sufficiat dictum primi testis. s. Bartoldi: qꝛ ista exceptio ꝙ est cognatus vel affinis propter quã non dicit oĩ exceptione maior fuit remissa, ⁊ potuit remitti per partes in causa principali: vt expresse no. Jo. An. in addi. Spe. in ti. de teste. §. sepe. in prin. facit. l. si quis testibus. C. de testib. ⁊ qd infra dicã. 8 † ⁊ in isto casu quando testis non est omnino inhabilis, ⁊ pob test per partẽ approbari[b] testis approbatio facta per partẽ expresse vel tacite operatur, ꝙ iudex possit ex officio suo aliquid supplere: vel tunc habet locũ id qd habet in. l. quos prohibet. ff. de postu. ⁊ ita etiã vult Jo. And. in addi. Spe. in ti. de teste. §. j. ver. quid si vidit. ⁊ Anto. de Bu. ⁊ Jo. de Imo. in. c. cũ dilectus. de consue. ⁊ Anto. de But. in. c. bone. el. j. de postu. prela. ⁊ sic sufficeret primus testis cũ iuramẽto partis. ¶ Saltẽ cum non sit probatũ istã esse magnã causam, circa deposi. Michaelis qui est tertius testis dicti Stephani: nõ puto posse fieri nisi modicum fundamentũ, ⁊ eius inspec. apparet. ¶ Nec predictis ob. si diceretur ꝙ actor in sua positione asserit ꝙ dicta promissio de retrouendendo fuit facta post dictam venditionem ⁊ instrumentum. testes vero actoris dicunt ꝙ fuit facta promis- 9 sio predicta ante confectionem instrumẽti: † quia dico ꝙ reus negauit cõtenta in. d. positione. vnde nõ põt se fundare ex positione negata. c. ex eo. de reg. iur. lib. vj. ⁊ no. Spe. in tit. de po. §. octauo. ver. j. ⁊ Bar. in. l. non vtiq;. ff. de excep. ⁊ in. l. post legatum. in prin. ff. de ijs quib. vt indig. cum si. ¶ Nec ob. etiam si dicatur ꝙ dicti duo testes nõ sufficiunt ad reprobandũ instrumentũ si sibi contradicant, per no. in. l. in exercendis. C. de fide instrumen. ⁊ in. l. optimam. C. de contrahen. ⁊ commit. stipu. ⁊ in. l. j. §. si quis negat. ff. quemadmo. testa. ape. ⁊ in. c. cum Jo. de fide instrumen. quia dico ꝙ actor non tendit ad improbandum instrumentum, nec testes contradicunt instrumẽto: imo vnusquisq; fatetur fuisse cõfectum prout iacet. Sed dicunt testes quid ante confect. instrumenti fuit actum inter partes qd Gaspar teneretur retrouendere. vnde si agitur qd illud pactũ intelligatur repetitum in illa venditio. ex mente partium ⁊ nõ

intelligatur

a ¶ Repetere. j. li. vj. cõsil. ccxxxviij.

b ¶ Approbari. Alexã. l. iiij. §. hoc autem iudicio. ff. de dã. infec. Ant. cor. sin. ver. testis. j. Fe. c. si diligenti. col. viij. de fo. compe. deci. l. j. de offi. asses. l. qui iurisdictioni. in fi. de iu. om. iud. Jas. l. patre furioso. colum. [illegible] qui [illegible] in rep. l. admonẽdi. col. vij. de iure iu. deci. c. ex insinuatione. co. fi. de app. doct. i. l. etiã, C. de testib.

intelligatur per sequentia recessum a dicta promissione, vt supra declaraui: non sequitur ꝙ instrumentũ sit falsum: qꝛ nõ sumus in casu in quo loquunt̃ ea que no. in d. l. in exercendis. cũ si. ¶ Et per hoc etiam dico quod testes recepti pro parte dicti Gasparis non cõtradicunt testibus Stephani: qꝛ testes Gasparis dicunt illud omne qđ instrumentum ⁊c. ¶ Non obst. si dicatur ꝙ Antonius quartus testis deponit qđ dictus Gaspar soluit ⁊ numerauit dicto Stephano quantitatem dicte petie terre vendite, ⁊ in instrumento dicatur ꝙ non fuit numeratum pretiũ quinquaginta librarũ, sed solum vsqꝫ quantitatem duc. xvj. auri. ⁊ residuũ fuit cõfessus emptor habuisse ⁊ penes
10 se habere: qꝛ respondeo † ꝙ quãdo vnus testis cõtradicit alijs in
a modico, [a] nõ dicunt̃ varij: ⁊ saluantur. ita dicit Ant. de Bu. in c. ij. ad fi. de regula. per ea que ibi no. in gl. ij. iuncto tex. vnde licet in modico variat iste testis ab instrumento, non debet redargui: adeo qđ non probet. nam testis recordatur vidisse ibi pecuniã numeratã prout numerata fuit ⁊ estimauit eã esse totam. ¶ Preterea. d. testis dicit ꝙ pretiũ soluit ⁊ numerauit dictus Gaspar in dicto loco. debet referri nõ specifice ad totum
11 pretium: † qꝛ dictũ prolatũ a teste nõ facit omnimodã relationẽ si per hoc incideret in aliquã contrarietatẽ, vt no. Bar. per illũ tex. cũ gl. in. l. Julianus. ff. de here. insti. Preterea dicta varietas non est circa negotium principale scꝫ promissionis de retrouendendo de qua agitur: ergo nõ. inualidatur per eã dictũ testis: vt per Bar. in. l. eos. cum simi. ff. ad. l. Cor. de fal. Preter ea etiam dictum Bartoldi sufficeret cum iuramento actoris, vt supra probatur. Nec obstat etiam predictis si diceretur qđ plures testes sunt recepti pro parte Gasparis ad reprobãdos
12 testes actoris tanquam criminosos: quia † tales exceptiones fuerunt per partes remisse expresse, ⁊ etiam si non fuissent expresse remisse, fuerunt tacite remisse: qꝛ non fuerunt opposite ante publicationẽ testamẽtũ. c. presentiũ. de testi. in antiquis. ⁊ Cy. in auť. si testis. C. de testi. ⁊ Jo. An. in addi. Spe. in ti. de teste. §. sepe. circa prin. vbi expresse dicit remitti posse per partẽ hãc excep. ꝙ testis sit criminosus. ¶ Preterea requirebať qđ talia crimina deducent̃ in articulis specifice, ⁊ cum expressione loci ⁊ tẽporis: per id qđ habet̃ in. c. presentiũ. §. testes. cũ ibi no. per doc. de testi. li. vj. ⁊ per Bar. in. l. j. circa. iij. col. de excep. per Bal. in auť. si dicať. in fi. C. de testi. l. edita. in. viij. col. in repeti. Paduana. C. de eden. ¶ Non ob. etiam si dicať ꝙ iudex cause principalis detulit iuramentum in supplementum probationis: ⁊ quod ita reus iurauit nullam factam fuisse promissio-
13 nem de retrouendendo: † qꝛ dico qđ talis delatio iuramenti fieri non potuit, prout facta fuit scilicet absente. do. Stephano, ⁊ non [illegible]tato. l. in bonefidei. versi. causa cognita. de rebus credi. ⁊ ibi [illegible]llum tex. no. Ang. dicens cautum debere esse aduocatum per illum text. iuncta. l. in cause. §. causa cognita. de mino.
14 ¶ † Circa secundum principale, videlicet an obstet ꝙ non fuit transmissa consultori, prout cauet̃ in statuto sub rubrica, de libel. obla. respondeo ꝙ non: quia potest responderi ad statutuꝫ quod intelligitur parte petente. l. iiij. §. hoc autem interdictum. de dam. infec. ⁊ no. gl. ⁊ doc. in. c. fi. de rescri. ⁊ Ant. de But. in c. pe. de iud. cum si. Sed dictus Gaspar non petit causam legitime cõmitti cõsilio sapientis non suspecti simpliciter, vt dicit statutũ: sed dicit ꝙ offerebat se paratum mittere ad consilium sapientis Bononie, vt alias dictũ est ⁊ conclusuꝫ inter dictas partes: dicebat, ⁊ lis de tali cõclusione nõ apparet in act. debuit petere causam mitti per capitaneum ad consiliũ sapientis partibus non suspectis ꝭm dispositionem statuti, a cuius forma nõ debuit recedere. l. pretor. §. docere. ff. vi bo. rap. l. j. §. ait pretor. ff. ne quid in flu. pu. ⁊ qđ no. voluit Joã. and. in. c. j. in versi. christianorum. de homi. lib. vj. in nouella. ⁊ Bal. in. l. si qs nõ dicã rapere. circa. iiij. col. de epis. ⁊ cler. ¶ Preterea qñcũqꝫ fuerit sibi in presentata copia ꝓcessus ⁊ oĩum actorum: ⁊ nõ apparet ꝙ Gaspar in hoc fecerit id qđ sibi incũbebat circa ꝓsenta. dictorũ actorũ: oportebat eũ mittere acta ad consultorẽ, iuxta. l. fi. C. de rela. vnde iste q nõ adimpleuit ꝑ parte sua, nõ põt alteri morã allegare. l. iulianus. §. offerri. ff. de act. emp.
15 l. ediles etiã. §. fi. de edi. edic. ¶ † Insuper posito ꝙ sñia fuisset nulla, põt per iudicẽ appellationis cõfirmari: vt no. per glo. ⁊ doc. in. l. j. C. qñ ꝓuo. ⁊ per doc. i. l. si expressim. ff. de app. qñ cã nullitatis q erat ĩ pria sñia cessat in scđa, vt ĩ casu nr̃o. ¶ Vel etiã põt reformare iudex appellationis qñ ex actis talia apparent, ex quibus veniat reformãda. l. absentẽ. C. de acc. ⁊ si aliter nõ fuit petitũ reformari ꝭm Jo. de Jmo. in. d. l. expressim. circa vlti. col. ꝑ rõnes ibi redditas ꝑ eũ. ¶ Ex quibus oĩbus cõcludo partes dicti iudicantis esse in cõfirmãdo primã sñiam
16 latã in fauorẽ dicti Stephani. † preterq̃ quo ad expẽsas, attẽto quod Stephanus vicit ⁊ superauit ex iuramento Antonij delato in supplementum semiplene probationis, per ea que singulariter traduntur per Bal. in auť. generaliter. circa. iiij. colum. C. de episcopis ⁊ clericis. vnde in expensis tam principalis cause quam appellationis iudex vtramque partem expensis absoluat propter predicta: ⁊ etiam quia in hac causa vterque est victus, ⁊ victor poterit etiam iudex si sibi placuerit priusquam pronunciaret repetere dictum Antonium testem, vt supra dixi: sed non puto esse necessarium per supradicta. Alexander.

Summarium.

1 ¶ Presumitur pro sententia.
2 Sententia potest ferri contra non citatum presentem.
3 Nuncius si refert se citasse, presumitur pro eius commissione.
6 Possidere se respondens intelligitur de toto, ⁊ censetur se liti offerre.
7 Exceptio post sententiam non potest opponi eam infringens.
9 Inferior non potest vti clausula non obstante.

a ¶ Modico. s. ea. consi. xlviij. nu. v.

Consilium. CXXIII.

Viso processu cause agitate iter syndicũ societatis sancte Marie de cotignola ex parte vna agentem, ⁊ Rogerium quondã Matthei del vechio ⁊ Petrum quondã Matthei ex altera se defendẽtes. ¶ Uidendum est in primis vtrum sententia lata per dominum vicarium cuius petitur executio valeat stantibus ex-
1 ceptionibus contra eam appositis. ¶ † Ad quod videtur sententiã valere, ⁊ pro ea presumit̃ regulariter. c. bone. el. j. de elce. c. in presentia. de renunci. c. cum inter. ⁊. c. sicut. de re iudi. ⁊ no. plene in. c. cum in iure. de offi. deleg. c. qm̃ contra. de proba. ⁊. l. sciendũ. ff. de ver. ob. cum simi. Nec ob. exceptiones contra predictam sententiam in presenti iudicio executionis opposite: qꝛ primo nõ obstat ꝙ fuerit lata ab incõpetenti iudice: qꝛ respõsio patet ex rescriptis delegatorijs registratis in processu: per que scripta cõstat causam a principe fuisse delegatam vicario Lugi, ⁊ indubitatum est principem hoc facere potuisse. l. j. qui pro sua iuris. l. more. cũ. l. seq. ff. de iuris. om. iudi. ⁊ qđ plus est ꝓnũciatũ est ꝑ iudicẽ aditũ se fore iudicẽ ꝯpetẽtẽ, ⁊ ab ea ꝓnũciat. nõ est ꝓuocatũ, ideo illi stare oportet. c. cũ dilecti. de elect. c. significantibus. de off. dele. ¶ Nõ ob. scđa exceptio, qua dr̃ ꝙ sñia nõ valuit eo qꝛ nõ fuit cõdẽnatoria nec absolutoria, ꝓut esse debet ꝙ in ea non fuerũt cõdẽnati dicti Rogerius ⁊ Petrus ad restituendũ dictas petias terre: qꝛ ꝯtrariũ ptꝫ euidenter ex inspectione sñie predicte in qua condemnatur Rogerius ⁊ Petrus ⁊ eorũ ꝓcuratores ad restitutionẽ dictarum terrarũ. ¶ Et siliter fragilis est tertia exceptio in qua dicitur qđ verba sñie nõ fuerũt relata ad ser Paulũ Andree de margotis, q erat dñs litis seu cause. sed ad alios syndicos, q nõ erant dñi litis: ⁊ sic nõ deberet valere sñia, per ea que habẽtur in. l. j. C. de sen. ⁊ interlo. oĩum iud. qꝛ imo ex inspectione sñie apparet verba esse relata ad ser Paulũ. ¶ Nõ obst. etiã quarta exceptio in qua opponit̃ ꝙ nõ valuit sentẽtia. quoniã fuit ⁊ est absqꝫ eo qđ dictus Rogerius ⁊ Petrus nunq̃ fuerunt citati ad audiendã sñiaꝫ, saltẽ legitime ⁊ perẽptorie, iuxta. l. ad peremptoriũ. ff. de iudi. ⁊. l. cõsentaneũ. ⁊. l. tres denũciationes. C. qño ⁊ qñ iudi. qꝛ ad hoc rñdeo ꝙ citatus fuit ꝓcurator dictorum Rogerij ⁊ Petri: ⁊ etiã ipse Roge. ⁊ Pe. personaliter, vt cõparere deberẽt die. x. mensis Martij, ⁊ ita postea dicta die cõparuit procurator dictorũ Rog. ⁊ Petr. ⁊ eo presente lata fuit sñia. ⁊ ideo si cõparuit reus in prima citatione ad audiendũ sñiam, quãuis non fuisset peremptoria nõ erat necesse aliã citationem facere: vt in auť. qui semel. C. qño ⁊ qñ iud. l. properandũ. §. j. C. de iudi. Nã tertia citatio de qua in. l. ad perẽptoriam. fiebat ad cõuincendũ malitiã ⁊ ꝯtumacia non comparẽtis. d. l. ad peremptoriũ. cũ seq. vnde si in prima citatione reus
2 citatus cõparet, nõ est vlterius citandus. † Ideo iura dicunt qđ sententia ferri potest cõtra nõ citatũ presentem, vt erat dictus ꝓcurator reorũ. l. de vnoquoqꝫ. de re iudi. l. etiã. §. hereditatem. ⁊. l. in causa. l. j. §. causa cognita. ff. de mino. ⁊ no. Jo. an. in. c. fi. de elect. lib. vj. in nouella. ⁊ clare ponit predicta Jo. an. in addi. Spec. in titu. de sen. pla. §. vt aũt. in addi. q inci. Citatũ supple peremptorie. ⁊ no. per Bar. in. l. prolatã. C. de sentẽ. ⁊ Bal. in. l. nã ita diuus. ff. de adop. ⁊ in. l. si accusationibus. C. de accusatio. ⁊ Angel. ⁊ Joan. de Jmo. in. d. l. vnoquoqꝫ. per
3 docto. plene in. c. j. de iudi. cum simili. ¶ † Et cũ nil appareat de commissione citationis, sed solũ de relatione nuncij, tamen

presumitur cõmissionẽ precessisse, vt no. Guido de suza. in d. l. ad peremptoriã. ꝛ refert Ant. de bu. in d. c. j. de iudicijs. ꝛ idẽ tenet Tacre. in opere suoin scda euidẽtia. q. x. p. l. magis puto. §. ne tamẽ. de reb. eorum. ꝛ. l. j. §. qd eius. ff. de offi. pfec. vr. ꝛ per id qd legitur ꝛ no. in. c. cum parati. de ap. tñ qꝛ in hoc aliq contradicunt nisi appareat in hoc cõsuetudinem loci ita se habere: ideo tutius est respondere qd dicta presentia pcuratoris sufficiat, per predicta. ¶ Pro quo etiã facit: qꝛ apparet qd pñsentia pcuratoris nõ fuit ibi propter aliud, sed propter ipsam sententiam: ꝛ qꝛ nuntius eum ad hoc citauerat: quo casu presumit ꝙ fuerit presens ad hoc, vt no. Bar. ꝛ alij post eum in. l. furioso. ad fi. ff. de iudi. ar. l. heredes palam. §. in testamentis. ff. de testa. Et posito ꝙ ista citatio aliquo modo posset dici nulla rõne defectus cõmissionis, vt. s. proxi. tamẽ propter pñsentiã ꝛ cõparationẽ [a] subsecutam in termino dicte citationis cõualidatur: vt est gl. no. in. l. j. in prin. in versi. snĩa valebit. ff. de ferijs. vbi not. doc. ꝛ pbaᵗ in. l. si vt proponis. la. ij. in versi. absentem a contrario sensu. C. qño ꝛ qñ iud. quam ad hoc allegat Jo. and. i. d. c. fi. de elec. in. vj. ¶ † Preterea predicta sentẽtia q̃ lata fuit, iam est vltra tẽpus. x. annorũ, ꝛ in qua fit mẽtio de renuncia. de citatione ꝛ monitione aduersariorũ presumitur qd fuerit rite lata, ꝛ interueniẽte legitima citatione, vel presentia: vt probat bonus tex. in. c. bone. el. j. de elec. vbi refricabiᵗ in dubiũ de cita. ꝛ tamẽ pro sentẽtia presumiᵗ, ꝛ not. ibi doct. ꝛ Host. in. c. cũ inter. de re iudi. ꝛ Spe. in ti. de senten. §. fi. versic. in summa. vbi hoc tenet saltẽ qñ parte presente fuit lata, vt in casu nostro. ꝛ not. plene Jo. de Jmo. in. l. iiij. §. cõdemnatũ. de re iu. ꝛ in. c. qm̃ cõtra. post alios doc. de proba. Et circa hoc plura dici possent: sed quia superius dicta abundant ꝛ sufficiunt ideo istum articulũ vlteriᵘˢ quã expediat nõ pſequar. ¶ Non obst. etiam quinta exceptio: qꝛ dr̃ quod sententia fuit nulla eo qꝛ lata contra dictum Petrũ minorẽ ꝛ indefensum nõ habẽtez curatorẽ nec legitimã personã stãdi in iudicio iuxta. l. acta. §. fi. ꝛ. l. contra. de re iudi. qꝛ respõdeo qd de minori etate non est pbatũ. preterea apparet in processu quod dictus Petrus constituit procuratorẽ siue dñam Jenimã fugitiuã, qui in causa pro eo cõparuit ꝛ prosecutus fuit. † Et posito, sed non concesso qd Petrᵘˢ esset tũc adultus, tũc nõ potuit pᵉʳ se cõstituere pcuratorẽ ad lites cũ ipse careret curatore: vt no. Barto. in. l. neqꝫ. C. de procur. in vsi. venio ad secundã partẽ ꝛc. ꝛ p. l. si curatorem habens. C. de in integ. restit. mi. ¶ Nec de resti. in integrum dicti Petri tractandũ est: qꝛ elapsum est quadriẽniũ a die sententie ꝛ vltra, ꝛ etiã nõ probauit se esse intra tempus scꝫ. xxv. annorum etatis sue: intra qd tempus durat facultas petendi restitutionẽ in integ. l. fi. C. de temp. in inte. pe. c. j. e. tit. li. vj. ¶ Non obst. etiã. vj. exceptio nullitatis, qua diciᵗ quod dicta snĩa cõdemnatoria nõ fuit lata contra pcuratorẽ dictorum reorum, qui erat dominus litis, sed ꝯ principales, iuxta id qd habetur in. d. l. j. C. de sentẽ. qꝛ rñdeo qd imo etiam lata fuit contra procuratorem, vt ex verbis suis euidẽter apparet. ¶ Et similiter inquantũ in. vij. exceptione opponitur qd non fuit lis contestata: qꝛ ex processu contrarium cõstat. ¶ Cũ ergo nulla exceptio nullitatis iustificata sit contra dictam sentẽtiã, ꝛ lapsa sint tẽpora appellationis prosequẽde. qꝛ iã sunt. x. anni vltra quibus lata est, clarum est qd in rẽ iudicatã transiuit. Et posito qd ab ea appellatũ fuisset, tamen elapso dicto tpe, ꝛ parte citata ad contradicendũ ne fiat executio, dꝫ sentẽtia exequi prout petitũ est: ꝛ proinde est ac si nunꝙ̃ appellatum fuisset. l. si ꝯ. C. de appel. l. si illud. C. de tẽpo. appel. iuncta auͭ. ei qui. eo. ti. ꝛ in. d. c. ex rõne. de app. ꝛ declaraᵗ in. l. j. in fin. ff. nil no. cum si. ¶ Et per hoc est responsum ad primũ dubiũ principale, ꝛ omnia ab eo dependentia. ¶ † Circa secundum dubium queritur an possit fieri executio sententie in totũ pro bonis cõtẽtis in snĩa: qꝛ dicitur dictus Petrus habere duos fratres: qui nõ fuerũt noĩati in dicto iudicio. respondeo oino snĩam exequi debere ꝯ dictum Petrum ꝛ Rogerium in totũ: qꝛ respõdendo interrogatorijs factis in principali iudicio, dixerunt se possidere bona contenta in petitione: ꝛ intellige in totũ, vt no. gl. ꝛ doc. in. c. ij. de libel. obla. ꝛ ideo in totum dꝫ fieri executio. ꝛ si reperiretur quod non habuissent facultatem rei restituende in totum, tamẽ cum se obtulerit liti in totum tenetur quãti interfuit actorẽ nõ decipi, per. d. Petr. ꝛ Roge. asserentes se possidere dicta bona. s. in totũ prout intelligitur ẜm quod dixi. ita probatur in. l. is qui se obtulit. ff. de rei vẽdi. iuncta. l. qui se liti. ff. de petit. here. ¶ Quo ad tertium dubium quo queritur dato quod. d. Petrus fuisset adultus minor vꝫ xxv. annis tempore dicte sentẽtie, ꝛ modo sit maior. xxv. possit dicere sententiam nullam respectu minoris etatis, licet de minori etate probauerit. respondeo quod non, vt dixi. s. circa exceptionem nullitatis. ¶ † Circa quartum dubium quo queriᵗ an dicti condemnati possint in causa executionis probare aliquid de dominio ꝛ iure ipsorum, an vero differendum in aliud iudiciũ. respondeo ꝙ post sententiam predictam, que in rem iudicatam transiuit, nõ possunt ad impediendam executionẽ admitti in causam. d. excep. vel proba. que ipsam sententiam impugnaret. l. peremptorias. C. sent. rescin. non pos. l. fi. in fi. C. de ordi. cog. c. cum inter. de re iudi. ꝛ plene in. l. j. C. de in. ꝛ fac. ign. ¶ Postremo circa vltimum quesitum quo queriᵗ, vtrum prefatus. d. Theophilus potuerit cõcedere dictum respectum dicti Rogerij continens ꝙ non obstante sententia lata ex desertionis appellationis subsignanter faceret iustitiã partibus. respondeo ꝙ non: quia per desertionem appellationis prima sententia in rem iudicatam transiuit. d. l. fi. §. illud. ꝛ. d. l. si contra. ¶ † Nec potuit aliquis dñs saltem superiorem recognoscens, prout prefatus. d. Theophilus predictam sententiam tollere, saltem in preiudicium partis. l. nemo. C. de temp. ap. l. fi. sen. rescin. nõ pos. l. ij. ꝛ. iij. C. vt lit. pe. ꝛ ibi no. l. fi. C. de err. adu. cum si. ¶ Nec in dicto rescrip. etiam est clausula. non obstante. l. in cõtrarium faciente. que clausula esset necessaria quãdo princeps superiorem non recognoscens vellet dicte sententie ꝛ desertioni derogare. vt no. in. l. causas. C. de transac. ꝛ in. d. l. fi. C. sen. rescin. non pos. ¶ † Inferior vero a principe, prout. d. Theophilus, nõ potest vti clausula, non obstante vt. l. formam. C. de offi. prefe. preto. ꝛ. c. cum inferior. de maio. ꝛ obed. ꝛ not. in. c. fi. de here. in. vj. ꝛ per Jo. An. ꝛ alios in. d. c. fi. de offi. arch. ¶ Et tãto minus potuit dicta concessio per prefatũ dominũ fieri cum facta fuerit parte ad hoc non citata. l. cum ita diuus. de adop. l. ij. de nat. resti. c. inter quas. de maio. ꝛ obedien. ꝛ no. Bar. in. l. adoptio. ff. de adop. vbi inquit quod quãdo impetratur a principe rescriptum ledens alium, debet iste citari ad interpretationem. ꝛ not. Bart. in. l. ij. C. de tempo. ap. ꝛ Spec. ꝛ Jo. And. in titu. de rescrip. presen. §. fi. versi. item quod ad resc. ꝛ no. doct. in cum olim. de re iud. cum suis concord. ꝛc.

Marginal notes:

a ¶ Cõparationẽ. Per quã vitiũ citatiõis purgatur And. tiraq. ĩ psu. pict. §. ix. gl. ij. nu. xviij. cum seq.

b ¶ Visis. Cõfirmatur. s. li. vij. ꝯs. xlviij.

Summarium.

1. ¶ Compromissum in iure non valet arbitrium duorum.
2. Concorditer fieri non dicitur quod fit a maiori parte.
4. Arbitri non possunt supplere in alijs rebus, sed bene in pecunia.
5. Clausule generales non referuntur ad lites dependentes ex testamento. nume. 8.
7. Reclamatum si sit a laudo, pro eo non presumitur. num. 10.
9. Laudum non valet admisso eo qui tunc caret potestate.
13. Laudum quid si latum sit partibus absentibus, nec vocatis.

Consilium. CXXIIII.

In causa ꝛ lite inter Franciscinam quondam Joannis Bertini, ꝛ Vetium fratrem dicte domine Franciscine ex parte vna: ꝛ magistrum Bartolum quondam magistri Francisci ex alia. ¶ Visis [b] ꝛ põderatis his que in themate narrantur, ꝛ viso cõpromisso ꝛ arbitramẽto. Breuiter sentio dictũ arbitramentũ latum inter dictas partes non tenere. primo: qꝛ ex instrumento compromissi apparet factum fuisse cõpromissũ in dictos arbitros ꝛ arbitratores. s. T. ꝛ A. in casu quo essent discordes, tunc partes in tertium arbitrum ꝛ arbitratorem elegerunt. F. promittentes partes predicte id qd per oẽs eorum arbitros fuerit laudatum ꝛ arbitratum, concordatum obseruare ꝛ adimplere. † Sed ita est ꝙ per oẽs dictos arbitros nõ fuit laudatũ, sed solũ per duos. sed per dictos L. ꝛ A. ergo nõ valet arbitramentum: qꝛ recessum est a forma compromissi, contra quã nullã habent potestatẽ arbitri. l. non distinguemus. §. officio. ff. de arbi. ¶ Et hoc ad propositũ nostrum deciditur per Jo. An. in addi. Spe. in ti. de arbi. §. fi. ver. quid si actũ est in cõpromisso ꝙ cõcorditer ꝛc vbi querit Spe. quid si in cõpromissio electus est etiam tertius, ꝛ actũ est in cõpromisso ꝙ cõcorditer pronuncient: an valebit sententia maioris partis? ꝛ dicit ꝙ non: qꝛ verba debent aliquid operari. l. si quãdo. in prin. ff. de leg. j. l. j. in fi. ff. ad munici. l. si stipulatus. in princ. ff. de vsur. ꝛ pro hoc Jo. An. ibi in addi. dicit quod idem tenet gl. in. c. ij. in gl. pen. de arbi. in. vj. ꝛ quod pro hoc facit tex. in. c. ij. in fi. de testa. in. vj. Subdit tamen Spe. quod in contrarium probat, ar. tex. in. l. iurisgẽ. §. fi. cum. l. seq. ff. de pac. vbi sufficit aliquid factũ esse a maiori parte. ¶ Sed Jo. An. super. d. ver. sed quid si actum ꝛc. in addit. incip. hec vera ꝛc. respondet ad hoc quod est verum quod sufficit factum a maiori parte, scilicet

sez nisi contrariũ sit actũ expresse vel tacite. prout intelligit esse actũ fm eum in casu predicto. vez propter dicta verba cócordi ter zc. ¶ Hoc etiam aperte vult glo. pe. in. d. c. ij. que vult q̃ si actum est in cõpromisso q̃ nõ valeat snĩa arbitrorũ nisi oẽs cõcordẽt, z tres erãt arbitri nõ potuerunt duo pronunciare etiã si tertius noluerit interesse. secus si dicta clausula nõ esset apposita: vt. d. c. ij. z ibi gl. quã cõiter sequunt doc. ¶ Et sic apparet idẽ esse actũ, siue actũ sit q̃ cõcorditer pronuncient, siue actum sit q̃ oẽs pronuncient vt pz ex no. per gl. in. d. c. ij. z per no. per Jo. An. in dictis addi. post Spe. p hoc facit qd no. gl. in. c. cupiẽtes. §. ad hoc. in ver. cõcorditer. de ele. li. vj. z in cle. ne Romani. in ver. cõcordẽ. de elec. que† voluit q̃ quãdo requirit aliquid cõcorditer [a] fieri debere, nõ dicat factũ cõcorditer si est factũ a maiori parte, z probat in. c. in causis. de ele. in antiquis vbi ista duo. s. cõcorditer esse factũ, z esse cũ cõsensu maioris partis, ponunt tanq̃ diuersa. ¶ Et ideo dicit Jo. de sancto Gem. in. d. §. ad hec. per no. ibi per gl. q̃ hec dictio cõcorditer. de sua ꝓpria significatione requirit q̃ nemine discrepãte fiat, sed vbi habet q̃ non requirat fieri nemine discrepante tũc improprie dicitur cõcorditer fieri. z ita procedit id qd no. gl. in. c. non potest. de re iudi. z gl. in. c. vbi periculũ. z idẽ in ver. sing. de elec. in. vi. ¶ Et ideo dicit Jo. de Imo. in. c. nõ potest. illud qd factũ est a maiori parte, nõ dicit vere esse factũ ab omnibus seu cõcorditer: sed per iuris fictionẽ censet factũ ab omnibus, vt probat text. in. l. qd maior. ff. ad munici. ibi dum dicit, qd maior pars facit: pro eo habet ac si oẽs fecerint. nã illa verba posita in. d. l. qd maior. dũ tex. dicit. habet ac si zc. importãt similitudinẽ. denoto enim fictionẽ quãdo dico q̃ habetur pro tali. l. iure ciuili. de cõditio. z demon. l. si maritus sit in magistrum. §. j. ff. de adul. z no. gl. in. l. merces. la. ij. ff. de ver. sig. cum si. ita etiã cõcludit Jo. de Imol. in. c. j. de maio. z obed. vbi etiam ad hoc ponderat ibi no. per gl. si. ¶ Hoc expresse dicit Pet. de Anc. in. l. iurisgen. §. hodie. vbi dicit qd ibi in text. probat qd illud qd est factum a maiori parte, non dicit esse factum cõmuni cõsensu seu cõcorditer. Et dicit qd nõ ob. tex. in. d. l. qd maior. vbi factum a maiori parte habet ac si factum esset ab omnibus: qz respõdet qd illud est per fictionẽ iuris, z q̃ in instrumẽto nõ bene dicit aliquid esse concorditer factũ quãdo est factum a maiori parte. ¶ Ita etiã in effectu tenet Pau. de Leaza. z do. Car. in cle. ne Romani. vbi dicũt q̃ si aliqua iura appellãt elec. cõcordẽ quãdo est facta solũ a maiori parte, dz exponi cõcordẽ. j. canonicã. Sed proprie dicit cõcorditer fieri, quãdo nemo discrepat, z ibi plenius prosequunt. Idem cõcludit Arch. lxxvij. dist. §. dilectionis. z in. c. quorundã. de elec. li. vj. idẽ etiã tenet quo ad casum nostrũ do. Card. florẽ. in. d. c. nõ potest. vbi vult q̃ lz factũ a maiori parte videatur concorditer factum per ibi no. per gl. z per no. in. c. vbi periculũ. §. eisdẽ. in ver. singulis. de elec. li. vj. tamẽ illud procedit quãdo aliquid explicãdum est a pluribus vt singulis, per. l. sabinus. ff. cõi diui. z in regula, in re cõi. li. vj. z in casu nostro dicta potestas arbitratorum non debet spectare ad eos vt singulos, vt de se ptz. z no. Jo. An. in addi. Spe. in tit. de arbi. §. fi. in prin. addi. que inc. quid si taceat. ¶ Sz. d. Abb. in. d. c. nõ põt. dicit qd etiã quãdo a pluribus vt a collegio venit aliquid explicãdum, nõ põt dici cõcorditer factum quãdo fit aliquo discrepãte. allegat tex. in. d. c. in causis. z tex. in. c. quorundã. de elect. in. vj. z id qd no. in. d. cle. ne Romani. z in. d. c. cupiẽtes. ita etiaz tenet Lud. Ro. in. l. quarto. §. cato. de ver. ob. in vlt. col. z in. l. inter oẽs. ff. qui satis. cog. bene facit qd no. gl. in. c. cum olim. in gl. fi. de re iudi. z qd ibi no. Jo. de Imo. ¶ † Lz ergo nos sumus in materia cõtractus cõpromissi, in qua materia contractuum fit stricta interpretatio. z. c. cum dilecti. de dona. l. veteribus. de pactis. l. quicquid astringende. de ver. ob. ergo ista verba compromissi per ea que promissum fuit obseruare illud qd ab omnibus arbitris laudaret, nõ possunt verificari in maiori parte arbitrorum, saltẽ cum in dubio nõ sic recedendũ a propria significatione verborum. l. j. §. si is qui nauẽ. ff. de exer. l. ille aut ille. §. cum in verbis. de leg. iij. l. si ita quis. §. is cui. de leg. ij. ¶ Scda principali ratione fuit nullum dictum arbitramentũ: qz cõpromissum fuit factũ de lite que vertebat seu verti sperabat inter magistrũ Bartolũ z dñam Franciscinã, eo q̃ magister Bart. predictus petere intendebat tanquã heres Jo. fratris sui olim mariti dicte dñe Franciscine certos pãnos z mobilia, quos z que dicebat dictus magister Bartolus ipsam habuisse de bonis z rebus dicti Joannis: z generaliter de omnibus z singulis eorũ differẽtijs inter eos vertẽtibus, depẽdentibus, z cõnexis causa predicta, vel aliqua alia rõne, vel causa quoquo modo dicti vero arbitri seu arbitratores nõ cognouerũt, z pronũciauerunt super dictis pannis z mobilibus quos z que dictus magister Bartolus petijt tãq̃ peruentis ad manus dicte dñe Frãciscine de bonis dicti quõdã Jo. exportatis p dictã dñam Franciscinã. sed etiã condẽnauerunt dictã dñam Franciscinã z dictũ Uetiũ eius fratrem ad reddendũ. d. magistro Bartolo rõne acquisitorũ per eam ex operibus manuũ suarũ p tpe, quo stetit vidua in domo magistri Bartoli predicti, seu saltem ad tradẽdũ seu cõsignãdũ libras cẽtũ bonon. de summa z q̃ntitate pbata in pcessu acquisitorũ per. d. d. Frãciscinã ex industria manuũ suarũ, seu ei⁹ exercitio. z declarauerũt dictũ bar. teneri. d. Frãciscine seu ei⁹ fratri ad dandũ dotes. d. d. Franciscine, quas habere debet ab herede dicti Jo. in dotibus predictis vsq ad summã dictarum centũ lib. ad quas cõpẽsandas cũ dicta dote cõdẽnauerũt dictã dñam Frãciscinã. ¶ Sz ita est q̃ ex dictis acqsitis ex opera dicte. d. Frãciscine pro tpe q̃ fuit vidua, nulla potuit fuisse inter dictas partes differentia celebrationis cõpromissi pdicti, nec fuit dictum de dicta dote, ergo apparet fuisse latũ † laudũ extra id de quo fuit cõpromissum, z per cõsequẽs nõ valuit. d. §. de officio. Accedit id quod no. voluit Bart. in. l. aquiliana. ff. de transac. vbi querit quid si inter me z te erat contentio de quodã fundo, z cõpromisimus in aliquẽ dando ei plenã ptãtẽ arbitrandi: vtrum iste arbitrator poterit cogere reũ vt det aliam rem de qua nõ erat contentio: z decidit q̃ nõ. d. §. de offi. z per. d. l. si cũ dies. §. plerũqz. ff. de arbi. Pro hoc etiã adde qz iudex assumptus in actione cõi diui. non põt occasione rei cõis ponere manũ in aliã rem non cõmunẽ. l. arbor. §. de vestibulo. ff. cõi diui. sed circa illã rem, de qua erat contentio, bene põt se intromittere arbitrator iubendo dari pecuniaz pro dicta re. vel rem pro ista pecunia de qua erat cõtentio. l. cũ in fundo. §. si fundus. ff. de iu. do. insti. de offi. iudi. §. officiũ. Pecunia eñ est per quã oẽs alie res est mantur: z ideo alia res esse nõ videtur. l. si ita fideiussorẽ accepero. ff. de fideiuss. ita dicit signãter Bar. in. d. l. cũ aquiliana. z Ange. in. l. de his. eo. tit. z Ant. de bu. in. c. cõstituit. ad fi. de relig. domi. per illum tex. z gl. in. c. quintaualis. de iureiu. z in. c. vbi essent. de preben. z est de mẽte Spec. inti. de arbi. §. excipitur. vẽ. sed pone q̃ litigãtes. ¶ Sed dicti arbitratores non cõdẽnauerũt dictã dominã Franciscinã in dictis libris centũ pro dictis pannis z mobilibus quondã Jo. sed p acqsitis ex opera z industria dicte dñe Franciscine: de quibus apparet nullam fuisse factã cõtentionẽ inter dictas partes: ergo nõ valuit laudũ. ¶ Facit qd no. Bal. in. l. j. C. de arbi. in vẽ. si. quero, arbiter nõ põt aggredi zc. z in. l. itaqz. ad fi. C. de compen. z in. l. nemo. C. de sen. z Bal. in addi. Spe. in ti. de arbi. in. iij. col. in vẽ. si. an arbitratur zc. ¶ † Nec obst. si diceretur q̃ in compromisso dicit q̃ cõpromittunt de lite que vertebat seu verti sperabat: qz dico q̃ ibi declarat z specificat que esset ista lis. s. de istis pãnis, que dictus magister Bar. petere intẽdebat tanquam Jo. sui fratris heres: que quidẽ magister Bart. ea habuisse de bonis z rebus dictis Jo. sed cũ ipsis nihil habẽt cõe ea que ipsa dña Frãciscina vidua ex industria seu opera manuũ suarũ acquisiuit. s. de quibus dicti arbitratores iudicauerãt. z lz in. d. cõpromisso subiungat, z generaliter de omnibus alijs eorũ differentijs inter eos vertentibus, dependẽtibus, z cõnexis ex causa predicta, vel aliqua alia ratione vel causa quoquo modo: tamẽ non cõprehendentur predicta acquisita ex industria per dictam do. Franciscinam. nec causa dotis seu eius compensationis ex causa dictarum operarum siue librarum centum: quia dicta verba cõpromissi restricta sunt ad differentias vertentes inter dictas partes, z dependentes ab eis. ¶ Et ponderanda sunt ista verba vertentes z † dependentes zc. qz sunt participia [b] presentis temporis, que resoluuntur in relatiuum z verbum presentis temporis, vt est gl. ordinaria in clemen. j. in ver. dignitatibus. de preben. z not. Bart. in. l. centurio. ff. de vulg. z pup. in questione quã mouet de substi. facta de pauperibus Christi, in fi. illius. q. z in. l. j. ff. de cond. z demon. ¶ Sed tunc scilicet tempore compromissi, non apparet fuisse vllam cõtrouersiam inter partes de predictis acquisitis ex industria per dictam dominam Franciscinam viduam: ergo nõ veniunt ista in compromisso, dato quod ex postfacto suborta esset inter eos differentia. l. si stipulatus fuerim illud aut illud. §. j. z. l. si a colono. z. l. cum stipulamur. de ver. obli. ¶ Et si dicta domina Franciscina allegat, quia inter eam z magistrum Bartolum tempore celebrationis compromissi non erat alia differentia nisi super dictis pannis z mobilibus, que dicebantur fuisse dicti Joannis: incumbit dicto magistro Bartolo onus probandi quod fuerunt tunc inter eos dicte alie differentie, per not. per gl. in. l. cum de lege. ff. de proba. z per no. per Bar. in. l. conficiuntur. §. codicilli. in pe. q. de iure codicil. cum simil. ¶ Non enim potest fundare intentionem suam magister Bartol. ex illis verbis generalibus. s. de omnibus singulis z eorum differentijs inter eos vertentibus zc. nisi probet aliter que essent iste, per not. per Dyn. z Barto. in. l. si sic. §. j. in vlti. questione.

[a] ¶ Concorditer. alex. l. z suum. §. hodie. col. j. ff. de pac. ro. gl. ccccc xij. col. v. cano. c. non põt. de re iu. Ja. l. rescriptum. de pac. l. de fideicõmisso. C. d trãs. lz Ale. hic impertinenter hec allegat qz ex hypothesi nõ sui compromissum i tres lz solum in duos nisi sub cõditione discordie que nõ euenit, z sic ex hoc capite nõ est nullitas.

[b] ¶ Participia. s. li. j. consil. cxix. nume. iij.

a ¶ Reclamatio. s. eod. consil. cxix. in fi.

7 ff. de leg. j. cum suis concor. ¶ † Nec presumitur pro sententia arbitratoris a qua pendet reclamatio,[a] vt est in proposito nostro: ita concludit Ant. de Bu. in c. quoniam contra. de prob. in antepe. col. in ver. quero nunquid pro dicto arbitri vel arbitratoris. & ibi etiam do. Abb. & Ant. de Bu. in c. cum ad sedē. in fi. de rest. spo. & in c. quintauallis. in ver. venio ad sextum &c. de iureiu. per no. per Inn. in c. bone. el. j. de elec. in d. c. quoniā contra. & ita cōsuluit Ant. de But. cons. xxiiij. inci. questio hec dubia. & itā etiā no. Lud. Ro. in l. sciēdum. ff. de ver. ob. in xxv. col. in ver. & ex his infert ad questionem an presumitur pro laudo.

8 ¶ † Preterea dicta verba generalia apposita in cōpromisso non referuntur ad lites & causas dependentes a testamēto: qꝛ generalis cōuentio non refertur ad ea que dependent ex testamento: etiam si contrahentes, habebant scientiam testamēti: vt no. Bar. in l. qui Rome. §. duo fratres. de verb. ob. in xvj. q. per not. in l. tres fratres. ff. de pac. ¶ Quantomagis in casu nostro in quo non apparet ꝙ tēpore compromissi ipsa domina Franciscina seu eius frater haberent notitiam contentorum in testamento. l. de his. cum ibi no. ff. de transa. l. j. ff. quemad. test. ape. ¶ Et ipsi presumuntur ignorasse contenta in testamento, vt no. glo. in l. quidam ita. §. si quis filium. ff. ad Treb. & in l. non heres. ff. de lib. leg. & per Bar. in d. §. duo fratres. in iij. q. & Ang. in l. eius qui in prouincia. post Bar. ibi. ff. si cer. pet. cum simi. ¶ Et causā acquisitorum ex operis dicte do. Franciscine pēdet a testamento dicti dñi Io. vt eius inspectione apparet: ergo &c. ¶ Tertia ratione principali moueor: qꝛ dictus. F. fuit electus pro tertio in casu quo alij duo arbitri essent discordes

9 de dicta discordia ante sententiā seu laudum nō cōstat: † ideo arbitramentum lautum ab eo qui carebat potestate & autoritate arbitrandi non valet licet ex postfacto. s. post sententiā superuenerit per no. per gl. & doc. in l. 3. ff. de iud. & in l. instar. C. de iur. fisci. lib. x. & in c. cum ab vno. in gl. in ver. mandantibus. de re iudi. in vj. & no. Inn. in c. prudentiā. de offi. dele. & Bart.

10 in l. obseruare. in fi. de offi. procōsu. cum si. ¶ † Nec stari debet verbis narratiuis dicti laudi, in quo fit mentio de discordia: qꝛ dicta verba nō probāt saltē cum actū fuit absente dicta domina Franciscina, & eius fratre. Et stante qd a dicto arbitramēto est reclamatum. ita colligit ex no. per Spe. in ti. de proba. §. videndum. ver. sed pone iudex. & in tit. de instr. edi. §. restat. versi. in summa. & per Inn. & alios in d. qm̄ contra. per illū tex. & probatur in auth. si quis in aliquo. in fi. C. de edē. & in l. j. C. de rela. & in l. fi. ff. qn̄ app. sit. & Io. an. in addi. Spec. in ti. de sen. §. vt aūt. in addi. q incipit supple peremptorie &c. cū suis concordātijs.

11 ¶ † Nec ob. si diceret̄ ɔstare qd die xvij. mēsis Octobris dictus. M. fuit interpellatus a duobus notarijs dicte cause, vt deberet die seqñti de mane interesse ad allegandū & ostendendum iura sui principalis, eo qꝛ arbiter a tertio vna cum dicto. M. intendebāt dictā causā in expedire: qꝛ rñdeo primo ꝙ per hoc non apparet de vlla discordia. Scđo respondeo qd dicta asserta requisitio & interpellatio nō releuat propter multos defect9: nam est incerta rōne loci in quo haberet. d. M. adesse: ergo non valet. l. aut qui aliter. §. j. ff. qd vi aut clā. & no. Bart. in l. si vt proponis. la. ij. C. quomodo & qñ iudex. & Spec. in ti. de cita. §. j. versi. itē qd ciuitas. ¶ Et Ang. in l. vt perfectius. C. de anna. exce. dicit qd talis iterpellatio debuit fieri p aliū arbitrū, vel arbitros, vel ex eorū cōmissione. c. fi. de arbi. lib. vj.

12 † Sed dictus notarius non asseruit se interpellare ex commissione alterius arbitri vel alteri9. & ideo nō valuit. d3 enī ex cōmissione fieri talis requisitio. & qd de commissione appareat. l. neminē. & ibi no. Dy. & alij. C. de exhi. reis. & no. Bart. in l. j. §. circa. de offi. prefec. vr. do. in c. cū parati. de app. cū si. h3 enim alios defectus dicta interpellatio: sed breuitatis causa omitto cū nō expediat, eo qꝛ pdicta sufficiūt. ¶ Et nō insisto an etiā laudum predictū sit nullū ex eo qꝛ dictus. M. nō fuit vocatus legitime ad discutiendum negotiū principale. nā dato qd dictū laudū fuerit latū presente. d. M. & ɔdicente, vt in scriptura laudi dicitur: videtur istud caput nō ita afferre nullitatē sicut cetera. per. l. si in tres. ff. de arbi. & no. Spe. Io. an. in tit. de arbitris. §. fi. versi. & nota qd nisi tres &c. & gl. & Bart. in l. item si vnus. §. item si plures. ff. de arbi. & no. doc. in c. fi. de arbit. in vj. ¶ Sed satis vt dixi ꝙ anteꝙ illi duo proferrent laudū nō constabat de discordia dictorū arbitrorū pri9 electorū. ¶ Et etiā ꝙ attenta forma cōpromissi debebat ab oībus laudari. si ergo traxisset alios duos in suam sententiam: & sic ꝙ ab omnibus iudicabitur erat promissum obseruari: laudarunt etiam vltra contenta in compromisso vt fuit superius deductum. ¶ Et qꝛ predicta sufficiunt pro nullitate laudi, superuacuum

13 esse arbitror, qd fuerit nullum discutere, † eo qꝛ latum fuit partibus nō presentibus neq3 vocatis, vt tenuit Petr. Barto. et Ang. in l. si quis arbitratu. de verb. oblig. & Bart. in l. Theopompus. de do. prele. & in l. j. ad fi. ff. de leg. ij. & consuluit ipse in consi. incipiente, Thalionus de spoleto. & Bal. in aut. ei qui. C. de temp. app. & saltem hoc secundum multos alios procedere posset, si ad discussionem & expeditionem negotij partes non

14 fuerunt presentes seu vocate legitime. ¶ † Posset etiam quis arguere contrarietatem & repugnantiam que videtur esse in laudo dum arbitri condemnant dictam. do. Franciscinam ad reddendum rationem acquisitorum per eam ex operis manuum suarum seu ad libras centum. per que verba erat in electione debitricis reddere predictam rationē vel soluere libras centum. l. plerumque. ff. de iure do. & in regula, in alternatiuis. & postea precise verba sequentia arctant dictam. d. Franciscinam ad compensandum libras centum: & ratione contrarietatis reddit̄ sententia nulla, vt no. gl. xj. questio. iij. c. cum ergo. in gl. in verbo posse. & Bart. in l. duo iudices. in fin. ff. de re iudi. & Bald. in l. j. C. de fur. in ix. col. facit. l. si pure. C. de fide instrumento. & l. vbi repugnantia. de regulis iuris. Ex quibus omnibus concluditur dictum arbitramentum non valere &c.

Summarium.

1 Tempus immemoriale requiritur in vectigalibus.

3 Princeps non censetur velle derogare iuri tertij, nec prime cōcessioni. nume. 6.

7 Princeps consuetudini nec pactis confirmatis velle derogare censetur. & nume. 8.

10 Immunitas est stricti iuris, & restringenda.

13 Clausula, ex certa scientia, non operatur nisi in his que princeps scire presumitur.

Consilium. CXXV.

Viso titulo questionis premisse, & capitulis, & scripturis de quibus in themate exceptionibus insinuationum, donationum per dominum Sigismundum factarū dicto Gofredo. ¶ Dis dubitatio reducit̄ ad hec, scilicet an dictus Gofredus teneatur soluere dictum datium cōmuni, & hominibus terre Lenziani pro hospitio quod voluit tenere super vna ex petijs terre comprehensis in donatione facta ei per dictum dominum Sigismundū de possessione de Gaberula.

1 ¶ † In quo quidem fundata est intentio dicti communis ex forma & consuetudine dicte terre, quibus inductum est quod quicunq3 tenet hospitiū in comitatu dicte terre, teneatur soluere dictum datium. Nam hec possessio inducitur priuilegio vel consuetudine vetusta. l. imperatores. §. item rescripserunt. ff. de publ. & c. super quibusdam. §. preterea. de verb. sig. & no. Cyn. in l. j. C. noua vectig. & Bar. in l. si publicanus. §. fi. ff. de pub. consulo tamen hominibus dicte cōmunitatis vbi negaretur debere capitulari & probari quod dicta consuetudo exigendi fuit a tanto tempore citra, quod in contrarium non extat memoria, seu quod est communis opi. in dicto loco non extante memoria in contrarium, per ea que traduntur in locis. s. alle. & quod etiam capituletur quod dicta exactio datij facta fuit sciente, & patiente iudice, officiali, seu rectore seu vicario ad quem spectabat curia loci, per not. per Bart. in prealleg. l. si publicanus. §. fi. licet nonnulli teneant nō esse necessarium probare dictam scientiam & patientiam: tamen tutius erit eam probare. ¶ Accedit confirmatio dictarum consuetudinum facta per legatum sedis apostolice, & approbata inde per Paulum secundum Romanum ponti-

2 ficem † qui legatus etiā poterat statuta condere. c. fi. de offi. deleg. & pari ratione statuta edita & consuetudines confirmare. §. interim in autenti. defen. ciui. l. adoptio non iure. ff. de adop. ¶ Videndum est ergo an per cōcessiones factas. d. Gofredo infringatur intentio cōitatis. & respondeo ꝙ non, siue consideramus donationes factas per do. Sigismundum. d. Gofredo & dici non potest etiam per eos derogatum iuri dicte cōitatis quo ad dictum datium exigēdi: quia vt mihi refertur in dictis donationibus de hoc nulla immunitas concessa est. vnde licet concesserit ei do. Sigismundus possessionē seu villam Gamberule, tamen per hoc non debet intelligi ꝙ iuri competenti dicto cōmuni Lenziani in exigēdo datium vini intelligat̄ esse derogatum:

3 † qꝛ princeps dando non videtur derogare iuri tertij. l. ij. §. merito. & §. si quis a principe. ff. ne quid in loco pub. c. super eo. de offi. deleg. ¶ Et not. traditur per compo. Ioan. And. & alios in c. causam que. de rescrip. vbi in tantum dicunt hoc esse

4 verum † quod si per Papam confertur alicui beneficium cum hac

hac clausula nõ obstante collatione alteri facta: dicta clausula intelligat᷑ de collatione inualida, vt ibi plenius per eos. ¶ Cũ ergo possit intelligi donatã esse dictã villã absq; eo q̃ auferat᷑ ius percipiẽdi datũ dicte cõitati, d3 ita intelligi ⁊ presertim cũ nũquã ius dicti spatij spectauerit ad dictã villã Bãberule, nec villa de iure habeat hmõi pertinentias ⁊ iura, vt no. Jnn. in. c. cũ ad sedẽ. de rest. spo. ¶ Non etiã derogat᷑ iuri dicte cõitatis in percipiẽdo datũ predictũ per cõfirmationẽ dictarũ donationũ factã per legatũ sedis apostolice, per easdẽ rationes quas

4 proxime dixi. ¶ † Nã in cõfirmatione facta a superiore, semper intelligitur exceptu3 ius alterius: vt inquit Bal. in. l. j. in prin. ff. de cõsti. prin. allegat. l. autoritate. ⁊ l. meminerint. C. vnde vi. ¶ Et propterea dicit q̃ in generali cõfirmatione solũ iusta vident᷑ cõfirmata, allegat q̃d no. in. l. ij. C. de diuer. predi. li. xj. ⁊ in c. si gratiose. de rescri. ⁊ no. Bar. ⁊ alij post eum in. l. j. ff. de his qui sunt sui vel ali. ⁊ Cy. in. l. ex his. C. de do. inter vi. ⁊ vxor. ⁊ Cy. ⁊ Bal. in. l. cũ oportet. in prin. C. de bo. que lib. ⁊ Bal. in. c. j. in prin. ⁊ ibi bonus tex. in ti. per quos fiat inuesti. ⁊ Bal. in. l. j. C. de monopo. ⁊ in. l. oẽs populi. in. vj. co. de iust. ⁊ iur. ⁊ in. l. iij. C. de preci. impe. offe. ¶ Tum etiã q2 in cõcessione facta per legatum Gofredo vltra cõfirmationẽ dictarũ alienationũ, dicitur q̃ dictus dñs legate volens dicto. d. Gofredo deuotionis fidei, ⁊ meritorũ suorũ intuitu maioribus beneficijs cumulare, eximebat Georgiũ Guidonis de Bamberula cũ familia, vnũ de hominibus nominatis in altera ex donationibus p̃dictis: etiam quo ad onera spectantia ad cõe Lenziani, castri, ⁊ illum subijciebat dicto Gof. per que verba apparet q̃ istis non erat concessa immunitas ab oneribus spectãtibus ad castrũ Lenziani: ⁊ ostendunt illa verba ex tunc eximẽtes in cle. j. de cõces.

5 preb. l. huiusmodi. ff. de ver. obli. ¶ † Preterea exceptio declarat regulam ac etiã eã confirmat in casibus non exceptis. l. nã q̃d liquide. §. fi. de pe. le. §. ⁊ autẽ. in auf. de nõ ali. l. quesitum. §. deniq;. ff. de fun. instr. l. in his. ⁊ cũ ibi no. ff. de legi. ergo si legatus voluit derogare iuribus dicte conitatis, ⁊ diminuere onera applicãda dicte cõitati quo ad personã dicti Georgij Guidonis: sequit᷑ q̃ quo ad alia nõ excepta remanet firmat clausula, q̃ non sit concessa immunitas quo ad alia onera non specificata, ⁊ pertinẽtia ad dictũ cõmune. ¶ Deniq; cũ per prius prefatus. d. legatus cõcessisset per capitula dictis hominibus ⁊ cõi Lenziani, q̃ sue cõsuetudines deberẽt ei seruari, ⁊ q̃d dicta terra Lenziani ⁊ sua curia districtius ius ⁊ iurisdictio in futurũ nõ possit nec debeat subijci alicui ciuitati, vel terre, vel alicui alteri iurisdictioni, ⁊ q̃d possessiones dicte terre ⁊ districtus terre Lenziani cõtribuere debeant ad dictam terrã Lenziani,

6 vt plenius in dictis capitulis cõtinetur: † nõ intelligitur per sequentem cõcessionẽ derogatũ prime cõcessioni, de qua nõ erat facta specialis mẽtio in secũda cõcessione facta per eundẽ legatum do. Gofredo. c. bone. de confir. vti. vel inuti. c. ex literis. de offi. deleg. c. cũ ordinẽ. ⁊. c. cũ in nostra. de rescri. c. ij. ⁊ ibi doc. de dolo ⁊ cõtu. c. veniẽs. de prescrip. facit q̃d no. gl. in. l. decurionibus. C. de silentiarijs. lib. xi. ¶ Nec ob. quod in dicta posteriori dona. facta per legatũ Gof. dicat᷑ nõ obstãtibus quibuscunq; in cõtrariũ faciẽtibus: q2 saltẽ cũ non dicat quibuscunq; literis seu quibuscunq; cõcessionibus, dicit᷑ generaliter loqui nõ specialiter: ⁊ ideo nõ sufficit vt in iuribus. s. allegatis, ⁊ per no. per Bar. ⁊ alios in. l. fi. C. si contra ius vel vti. pu. ⁊ per Bart. in. l. j. in fi. ff. si quis in ius vo. nõ ie. ⁊ no. doct. in. c. nõnulli. de rescri.

7 cũ suis cõcor. ¶ † Accedat q̃ dicta cõcessione facta per legatũ prefato Gof. nõ fit mẽtio de dicta cõsuetudine exigẽdi datiu3: vnde ad hoc, vt per dictas literas legati intelligeret᷑ esse derogatũ cõsuetudini predicte, oportebat de ea fieri mẽtionẽ, alias cõcessio nõ v3 tanq̃ surreptitia. c. j. de cõsuetudi. in. vj. ¶ Ideo per hoc dicit Bal. in. d. l. fi. C. si cõtra ius vel vti. pub. q̃d multe concessiones possunt per hoc infringi, quãdo nõ specialis mentio de cõsuetudine cõtra quã fieret cõcessio: q2 dicit q̃ do. tenẽt q̃d debet de cõsuetudine fieri specialis mẽtio, ⁊ q̃ istud est menti tenendũ ſm eũ. ¶ Nõ ob. si diceret᷑ q̃ in dictã cõcessione facta per legatũ sedis apostolice Gofredo dicitur submittentes, ⁊ submittẽs villam homines ⁊ familias, ⁊ vnũquemq; eorum potestati iurisdictioni, ⁊ ditioni tue volẽtes eos esse immunes ⁊ exemptos ab hominibus ⁊ vniuersitatibus dicti castri Lenziani, ab omnibus oneribus personalibus, realibus, mistis, ac grauaminibus tam ordinarijs quã extraordinarijs, ⁊ alijs quibuscunq;: ⁊ esse ad onera predicta tibi subditos, obnoxios, obligatos, ⁊ de ipsis tibi in futurũ respõderi. Quia respõdeo multipliciter, primo quod quo ad dictum datium vini exigendum ex vetusta consuetudine, non intelligitur esse derogatum, tum quia de tali consuetudine non est facta specialis mentio, prout requirebatur. tu3 q2 de cõfirmatione dicte cõsuetudinis prius facta ⁊ cõcessa per eundẽ dictũ legatũ dicte cõmunicati Lenziani, non fuit facta mẽtio in confirmatione facte per legatum. d. Gofredo prout de iure requirit᷑, vt dixi. ¶ Accedit q̃d voluit

8 gl. no. in cle. dudum. in verbo pacta. de sepultu. que dicit † q̃d licet sit derogatũ pactis vel statutis, nõ intelligitur derogatum pactis vel statutis cõfirmatis. ¶ Jtẽ respondeo q̃d referunt᷑ dicta verba ad concessionẽ ville Buschi, ⁊ certarum familiarum de dicta villa Buschi, que consueuerunt ire extra curiam Lenziani, de qua villa Buschi ⁊ hominibus proximis mentionẽ fecerat, q̃d apparet: q2 si intellexisset etiã de villa Bamberu

9 le dixisset villas, ⁊ nõ villã: cum essent due. l. fi. ad Tre. ¶ † Hoc etiã apparet: q2 clausula predicta nõ d3 referri ad villã Bamberule: q2 de ea erat supra specifice locutus, ⁊ circa eam fecerat specificã prouisionẽ: ideo clausula predicta sequẽs nõ d3 referri ad villã Bamberule circa quam specialiter prouiderat q̃ fieri volebat. l. sed si per pretorẽ. §. deinde. ff. ex quib. cau. ma. l. j. §. eũ. ff. de postu. l. coheredi qui patrẽ. de vulga. ⁊ pup. ⁊. no. doc. in. l. talis scriptura. ff. de lega. j. ⁊ in. l. si idem cum eodẽ. §. fi. ff. de iuris. om. iudi. ¶ Jtẽ respõdeo q̃ in. d. clausula cõcedit᷑ quedã immunitas aliquibus ex dictis hominibus dicte ville ibi specificatis: nõ autẽ per hoc est cõcessa immunitas loco, nec. d. Gofr.

10 patet ibi dum dicit, volẽtes eos esse immunes ⁊c. † ⁊ immunitas est stricti iuris tanq̃ cõtra vtilitatẽ publicã. l. j. in fi. ff. de iu. immun. c. porro. de priui. no. gl. in. d. l. si ita sit scriptu3 filiabus. in prin. in ver. masculo. de leg. ij. ¶ Non ob. etiam si contra predicta adducatur concessio ⁊ confirmatio facta per Pium Romanum pontificẽ, presertim ibi dum referendo dictam concessionem factam per legatum domino Gof. dicit, ac predicta ⁊ Buschi eius cõitatis ⁊ diocesis villas cum eorum incolis a dicto comitatu demẽbratis ⁊c. necnõ ad cuiuscunq; alterius superioritatẽ eximẽs ⁊c. ⁊ papa ex certa sciẽtia dictã concessionẽ factam legato confirmat, ex certa scientia ⁊ de nouo pro potiori cautela concedit: q2 respondeo q̃d dicta cõcessio facta per papam est surreptitia, ⁊ etiam obreptitia: nam tacuit. d. Gof. dictam consuetudinẽ exigendi datium per dictum cõmune Lenziani cõfirmatam per dictum legatum: ⁊ tacuit q̃ per legatu3 sedis apostolice cõcessum fuerat dicto cõmuni Lenziani, q̃ dicta terra Lenziani districtius ius ⁊ iurisdictio in futurum non posset nec deberet subijci alicui ciuitati vel terre, vel alicui alteri iurisdictioni: ⁊ q̃d possessiones dicte terre ⁊ districtus Lenziani contribuere debeant ad dictam terram Lenziani, vt latius in dictis capitulis continetur, merito nõ tenet dicta concessio

11 sicut dixi supra. ¶ † Accedit q2 in his cõcessionibus stricte sit interpretatio prout sit quando agitur de immuni. conceden. que dicitur de iure tendere contra publicam vtilitatem, tunc etiam si de aliquo quantuncunq; minimo omittatur mentionem fieri. redditur cõcessio inualida. i. surreptitia. c. si proponẽte. de rescrip. c. si motu proprio. de preben. in. vj. notãt doc. in. c. nostra. de rescrip. vbi per hoc voluit q̃ si in literis ad beneficia etiam omittatur fieri mentio de alijs literis, quamuis inefficacibus, reddantur secunde litere subreptitie. ¶ Jtẽ respondeo quod alia ratione fuit obreptitia dicta impetratio Gof. quia fuit narratũ Pape quod legatus sedis apostolice dimẽbrauit dictas suas villas. s. Bamberule ⁊ Buschi. cum illaru3 incolis a dicto comitatu Lenziani, ⁊ q̃ eas ⁊ homines a cuiuscunq; alterius superioritate exemit: certe ⁊ per hanc dimembrationẽ vult Gof. intelligere, quod in dicta villa Bamberule cõmune Lenziani non possit exigere datium, ⁊ q̃d ita disposuit legatus proculdubio nõ narrauit verum Gof. Pape: q2 legatus quo ad possessionẽ seu villã Bamberule solum cõfirmauit donationẽ factã per. d. Sigismundũ, ⁊ subiecit. d. Gof. Georgiũ Guidonis de Bãberula, eximẽdo eũ ab oneribus pertinẽtibus ad dictum cõmune Lenziani, per que per legatum non intelligit᷑ esse derogatum iuri percipiẽ. datium cõpetẽs dicto cõi. vt probaui. s. per plura media: ergo carere d3 impetratis. d. Gof. propter obreptionem predictam. l. sed si hac. §. patronum. ff. de in ius vocan. l. fin. ff. de diuer. prescrip. c. super literis. de rescrip.

12 ¶ † Preterea Papa se refert ad literas. d. pap. vt patet ex quibusdam verbis dum dicit, prout ex quibusdã literis anthenticis ipsius legati sigillo munitis, quantum plenius dicit᷑ cõtineri. ⁊ ita est q̃ per literas dicti legati nõ intelligit᷑ esse facta diminutio saltem quo ad effectum de quo nunc queritur vt iam dictum est: ergo nec per concessionẽ Pape se referentis ad cõcessionẽ legati intelligit᷑ esse facta. l. ij. C. de erro. aduo. cum ibi no. per Bal. in ver. vlterius no. q̃ quãdo quis ⁊c. facit. l. in testamẽto. la. j. ⁊. l. si ita scripsero. de condi. ⁊ demon. l. asse. ff. de here. insti. l. ait pretor. §. j. ff. de re iudi. cum simi. ¶ Ex quibus apparet q̃ Papa nõ intellexerit cõcedere nisi illa que erãt concessa per legatum ⁊ in cõcessione claudebat᷑: ⁊ ad hoc tẽdunt verba concessionis Pape, vt clare ex inspectione apparet. Jgitur non potest per Gofredum allegari dicta immunitas datij, que

non fuit comprehensa in dicta cõcessione legati. ¶ Et pro hoc apparet nõ ob. si diceret̃ qđ Papa dicit se facere ex certa sciẽtia ⁊c. q̃ vt dixit signãter Bal. in. l. fi. C. sen. rescin. nõ pos. † Illa clausula nil operat̃, nisi in his de quibus princeps presumitur habere sciẽtiã sicuti sunt ea que cõsistunt in iure nõ autẽ in his que princeps presumitur ignorare sicut sunt bone cõsuetudines locorum ⁊ in alijs que in facto alterius consistunt. d. c. j. de constit. in. vj. ¶ Ex quibus concludo dictum datium percipi ⁊ exigi debere, ⁊ posse per dictũ commune Lenxiani ⁊c. Alex.

Summarium.

1 ☞ Prescriptio an currat hereditate iacente nume. 2.

3 Sententia lata contra heredem scriptum circa inualiditatẽ testamenti nocet legatarijs, quorũ ius dependet ex testamento.

Consilium. CXXVI.

IN causa ⁊ lite inter dominam Elizabeth vxorem Iacobi Leonardi agentẽ, ⁊ Ioannẽ ⁊ Martinũ de maranis defendentes. ¶ Sentio partes dicti iudicãtis esse in absoluẽdo. d. do. Martinũ. nam dicta Elizabeth tendit ad consequendũ duo asserta debita: vnũ est li. ducentũ pro dote quondã dñe Catharine matris sue: aliud est de lib. cc. pro legato sibi facto in testamento Leonardi predicti. ¶ Quo ad primum dubiũ ob. agenti exceptio allegate prescriptionis: nã premittitur qđ rei conuenti possederũt ante presens iudicium per annos decẽ cũ titulo, a tẽpore quo per mortẽ dicti Leonardi fuit solutũ matrimoniũ: ⁊ ab eo tẽpore cepit currere dicta ꝑscriptio. l. in rebus. §. omnis. C. de iur. do, maxime in versi. exceptionẽ. ⁊ in. l. cum notissimi. §. illud. C. de prescrip. xxx. annorũ. ⁊ declarat Bal. ⁊ Ang. in. l. ita stip. in. j. q. ff. de verb. ob. ¶ Et hypothecaria tollitur tali spatio quo ad agendum contra tertium possessorem, qui titulo ⁊ bona fide possedit. l. j. ⁊. ij. C. si ad uer. credi. li. vij. ¶ 1 † Nec ob. si diceret̃ qđ tempore vite dicte do. Catharine isti emptores. s. Ioannes ⁊ Martius non prescripserunt, nec prescribere potuerunt ea mortua ⁊ iacẽte eius hereditate, s. iuxta. l. si seruus hereditarius. ff. de stipu. seru. q̃ respondeo qđ aut dicimus decessisse dictam. d. Catharinam tali tempore ꝙ isti rei cõuenti vel autores eorũ cepissent prescribere contra eam. expeditũ est: ꝙ quãuis ante prescriptionẽ cõpletam decesserit dicta Catharina, tamẽ iacente adhuc hereditate eius potuit perfici prescriptio predicta, vt no. in. l. si intra. C. de nõ nu. pec. ⁊ in. l. ea que. C. de tẽp. in integ. resti. pe. ⁊ no. Ange. in. d. l. si seruus hereditarius. ¶ Aut tẽpore mortis dicte. d. Catharine nondum erat prescriptio inchoata cõtra eam: ⁊ adhuc ꝟm Ang. ⁊ Io. de Imo. in. l. furtum. §. fundi. alias est in. l. 2 potest. cũ. l. seq. ff. de vsur. ¶ † Põt etiã dici ꝙ prescriptio longi tẽporis in qua requirit̃ titulus ⁊ bona fides põt incipere hereditate iacente, per dictum. §. fundi. ⁊ idem per Bar. in. l. sed si sub cõdi. §. si seruus alienus. ⁊ ibi hoc no. Ang. ⁊ Io. de Imo. ff. de here. insti. ⁊ etiã probatur in. l. Iul. alias incipit, nõ solũ. in prin. ff. de quib. cau. ma. ⁊ firmat expresse etiã in prescr. lõg. tẽp. Raph. Ful. in. l. licet. de iure delib. ⁊ ita etiã de mente Spec. in tit. de prescri. §. j. ver. item not. ¶ Alia insuper ratione non debet fieri portio in libello pro dictis lib. cc. ex causa dotis materne: q̃. d. do. Elizabeth agit tanquam insolidũ heres matris ex testamento. ⁊. d. do. Catharina eius mater decessit abintestato, superstitibus quatuor filijs: ⁊ sic cum non probauerit causam ex qua agitur obtinere non potest. l. habebat. ff. de insti. l. cum querimus. in prin. ff. de excep. rei iudi. ¶ Nec ad hoc obstat si diceretur ꝙ. d. Elizabet conata est probare per attestationes quinqꝫ testiũ receptorũ in alio iudicio moto. s. inter Io. procura. ex vna parte agentẽ, ⁊. d. Leonar. ex altera defendentem ꝙ. d. do. Catharina instituit sibi vniuersalẽ heredem d. d. Elizabeth: q̃ respondeo ꝙ isti testes fuerunt recepti inter alias personas, ⁊ in alio iudicio nõ citatis dictis de maranis merito non faciunt fidem saltem plenam in isto iudicio. l. ij. C. qui. res iudi. non no. ⁊. C. res inter alios acta, per totũ. ¶ Nec obst. ꝙ sicut sentẽtia lata super irritatione testamenti vel eius validitate facit ius quo ad oẽs. l. papi. §. si ex causa. ff. de inoff. testa. ⁊ ibi no. in. l. si patroni. §. fi. cum. l. sequen. ff. ad Treb. ita ⁊ probationes ⁊ reliquie actio, c. inter dilectos. versic. nec attestationes. de fide, instrumento. not. Inn. in. c. causam que. el. j. de testi. ⁊ Bartol. in. l. sepe, cum simi. ff. de re iudic. Quia respondeo quod illud est verum quo ad eos quorum ius dependet 3 ex testamento, prout loquuntur iura preallegata. † vnde sententia lata contra heredem scriptum circa inualiditatem testamenti nocet legatarijs ⁊ fideicommissarijs, quorum ius depẽdet ex testamento: ⁊ ideo stante ipso testamento nullo nõ possunt ipsa legata vel fideicommissa peterẽ, que non debentur nisi in dicto testamento valido, vt iuribus prealleg. secus quo ad eos quorum ius nõ dependet ex testamento: vt quo ad creditores, vt probatur in. l. si superatus. ver. etiam. de pig. ¶ Preterea dictum testamentum conditum a. d. do. Catharina, dato quod probatum fuisset etiam per quinqꝫ testes predictos: tamen non valuit etiam inter liberos: q̃ attenta probatione dictorum testium interuenit defectus preteritionis Franciscine filie dicte do. Catharine, de qua Franciscina nullam apparet fuisse factam mentionem in dicto testamento, testamentũ redditur nullum. in. §. aliud quoqꝫ capitulum. in aut̃. vt cum de appel. cog. ⁊ plene no. in. d. aut̃. ex causa. de li. preter. ¶ Nec ob. id quod habetur in. d. l. hac cõsultissima. §. ex imperfecto. de testa. q̃ illud non procedit in testamento imperfecto ratione preteritionis ꝟm communem opi. vt legitur ⁊ notat̃ in. l. si filius qui in potestate. ff. de lib. ⁊ posth. ⁊ in. l. filio preterito. ⁊ ibi no. doct. ff. de in integ. resti. ⁊ ibi Angel. ⁊ Bald. in. d. §. ex imperfecto. ¶ Et ideo dato ꝙ dicti testes probarent in hac causa: tamen illa dispositio testamenti ita probata est nulla: etiã si fuisset lata sententia in dicta causa pro validitate testamenti contra. d. Ia. per. d. Io. ¶ Posito etiã ꝙ illa sentẽtia esset de illis que faceret regulariter ius quo ad illos tantũ, tamen quia fuisset in culpa do. Ia. si non appellauit, eo quia sentẽtia ex proxime dictis erat iniusta: ideo nõ faceret talis sentẽtia ius quo ad alios propter dictam culpam commissam in non appellando: vt est tex. no. ff. de leg. j. in. l. si seruus plurium. §. j. ver. quid ergo. iuncta gl. que incipit, qđ appellauit ⁊c. in vltima responsione quã approbauit ibi Dy. Bar. Ang. ⁊ communiter doc. si tamen legitime constaret dictam dominam Franciscinam dictum testamentum approbasse: non facerem vim in hoc vltimo fundamento per ea que habentur in. d. l. filio preterito. circa aliud debitum lib. cc. in testamento relictarũ non scribo: quia super hoc non sum requisitus ⁊c. ego Alexand.

a ¶ Old. s. eo. consil. cxx.

b ¶ Probatio. hec sola ratio valet. sequentes non valent.

Consilium. CXXVII.

VIso processu cause principalis ⁊ appellationis inter Dominicum quondã Ioanni Nicolai de cõpillo nomine suo ex parte vna agẽtem: ⁊ nobilem virum de Cõpillo ex alia se defendentẽ. ¶ Visisque consilijs que hincinde reddita sunt: Sentio ex his que actitata sunt debuisse absolui a petitione dictum Nicolaũ predictum de Compillo: ⁊ non bene fuisse iudicatum per iudicem appellationis: q̃ non sunt probata necessaria pro parte agentis, vt locũ habeat remedium. l. ij. C. de rescin. vendi. cum si. eo. Eo quia non est probatum quod res vendita fuerit minus dimidia iusti pretij. Ad quod ostendendũ presuppono quod dictus quondã Ioanninus vendidit Nico. petiam vnã terre laborate Bubulcarum. xxv. ⁊ quantacunqꝫ esset in curia cõpilli iuxta viam cõmunis, iuxta riuũ, iuxta Guidonẽ, iuxta Franciscinũ achilini pro pretio libra. lxxxv. ⁊ sic non fuit facta mentio ad mensurã seu ad numerũ Bubulcarũ, adeo qđ etiã si per mensurationẽ nõ reperiamus dictã petiã terre esse nisi Bubulcarũ decẽ, tamẽ pretiũ predictũ deberet̃ nec repeti posset: quia partes nõ vident̃ se restringere ad numerũ mensure seu Bubulce: sed solũ ad corpus qđ tũc esset circa dictos cõfines, qualiscunqꝫ esset in mensura: vt cõcludit Old.[a] in cons. cxcvj. inc. in cõcessione. Io. And. in addit. Spec. in tit. de emptio. ⁊ vend. §. sciendũ est. ⁊ Bal. in ru. C. de cõtrahẽ. emp. in. xxij. q. ⁊ Pe. de Anc. in. c. per tuas. de dona. ⁊ Sal. in. l. ij. C. de cõtrahẽ. emp. ⁊ Pau. de Ca. in. l. si seruũ. §. j. de ac. emp. ⁊ Pau. de Leaza. in. c. fi. de emp. ⁊ ven. in pe. col. in repe. per id qđ habetur in. l. si vẽditioni hominis. in prin. ff. de act. emp. ⁊ per no. in. l. iiij. §. fi. eo. tit. cũ si. ¶ Et tãtomagis vbi fuerint adiecta illa verba, ⁊ quãtumcunqꝫ ⁊c. ꝓut in casu nostro fuit. l. balista. ad Treb. ¶ Testes autem producti pro parte agẽtis ad probandũ valorẽ dicte petie terre deponũt de valore cuiuslibet Bubulce. s. ad valorem. vij. vel. viij. lib. cum dimidia pro qualibet Bubulca: ⁊ nõ cõstat de numero Bubulcarũ per aliquã mẽsurationẽ: igit̃ nõ põt ex dictis testiũ cõcludenter inferri ꝙ in vendi. dicte petie terre dictus Io. fuerit lesus vltra dimidiam iusti pretij: ⁊ testes ipsi dicunt nescire mẽsurã dicte petie terre: igit̃ dicta probatio[b] testiũ nõ vr̃ de iure cõcludere ꝓut cõcludere dꝫ. c. in ꝑsentia. de ꝓba. 1 ¶ † Preterea dictũ remediũ rescindendi dictũ cõtractũ vendi. occasione deceptionis vltra dimidiũ nõ cõpetit ei, q sciuit se lesi vltra

di vltra dictam dimidiam:qꝛ scienti ꝛ volenti dolus sine deceptio non infertur.l.cū donationis.C.de transac.l.j.in fin.ff. de actio.emp.ꝛ in proposito no.doc.cōmuniter in.l.ij.ꝛ in.l.si quis cum aliter.de verborum obliga.Sꝫ vr̄ ꝙ dictus Joānīnus intellexit se decipi vltra dimidiam qñ vendidit:qꝛ paulo ante emerat dictam petiam terre ꝑ lib.cxxxvj.ꝛ sol.vt constat ex instrumento in actis producto.nam est presumenduꝫ dictū Joannem putasse se emere iusto pretio.l.cū de indebito.de proba.ꝛ tamē qñ dictam petiam terre vendidit dictus Joanninus dicto Nico.apparet habito respectu ad pretium quo Joannīus plus emerat,ꝙ ipse intellexit se ledi vltra dimidiam iusti pretij:ergo non competit sibi dictum remedium qꝛ non censetur deceptus. iste qui fuit sciens,ꝙ est verū etiā in rustico ꝭm Sal.in.d.l.ij.in.vij.q.C.de rescin.venditio.quia ꝭm eum error in sciente presumi non pōt.ꝛ ꝑpter hoc ipse reprehendit Bal.aliter dicentem. ¶ †Confirmatur p̄dicta qꝛ d.Joanninus in dicto contractu venditionis iurauit se non venire contra dictum contractum ratione modici vel enormis damni,aut aliqua quāuis rōne vel cā.Et enorme dānuꝫ in maiore.xxv.annis contrahente dicit̄ quando est deceptus vltra dimidiam,per.d.l.ij.vt expresse firmat Anto.de but.in c.cum contingat.de iureiuran.in ver.queuis causa.vbi etiam Joan.de imo.post medium.in versi.Item aduerte ꝙ quādo minor leditur ꝛc. ¶ Pro hoc etiam bene facit qꝛ videmꝰ:qꝛ licet mulier minor ꝛ rusticus equiparentur quo ad ignorantiam presumendam.d.l.cum de indebito.ver.sinaūt.ꝛ.l.ij.§.fi. ff.de iur.fis.l.regula.in princi.ff.de iur.ꝛ fac.ignoran.l.j.in fin. de eden.tamen quando minor iurauit nō simpliciter,sed iurauit non venire ꝯ rōnē minoris etatis,vel aliqua quacunqꝫ de causa ꝑ verba expollētia:tunc excluditur beneficio.d.l.ij.secundum Barto.ꝛ alios in.d.l.ij.ergo eodē mō in proposito cum.d.Joāninus iurauit non simpliciter,sꝫ in forma satis lata:vt ptꝫ ex verbis predictis,dꝫ excludi a remedio predicto. Nec dicam qđ debuit certiorari de beneficio.d.l.ij.qꝛ dico qđ vbi al's fuisset necessaria certioratio:tamē ꝑpter virtutē iuramenti,ad qđ presumit̄ qs deliberatur accedere,nō requiritur alia certioratio,ideo mulier minor ꝛc.excludit̄ a bñficio resti. in integ.beneficio senatuscon.Velleia.ꝭm Bartol.Angel.et moder.in.l.sciendum.de ver.ob.ꝛ in.d.l.ij.ꝛ in auť.sacramēta puberum per illum tex.C.si aduer.ven.ꝛ i.l.si duo patroni.§. Julianus.de iureiur.ꝛ Archi.ꝛ Joan.an.in.c.ij.de pac.in.vj. ar.illius tex.ꝛ Anto.de but.in.c.si diligenti.de foro compet. ꝛ bene probat̄ in ca.ex rescripto.de iureiur.ꝛ hoc etiam ibi tꝫ Bal.ꝛ do.Abb.in.c.pe.de emp.ꝛ ven.Et ista videtur de iure opi.verior quam sum solitus consulēdo ꝛ legēdo seq.Ale.

Summarium.

1 Proxeneta non est idoneus testis.
2 Gabelle commodum percepturus non est idoneus testis.
4 Venditionem inter contrahentes non probant,nisi prob an do pretium.
5 Iudicia imperfecta non iunguntur.

Consilium.CXXVIII.

Ponderatis narratis in themate ꝛ tenore sententie late inter Nicolaū caualarium agentem,ꝛ Christophorum coleriatum defendentem.Et visa attestatione facta per Anton.de guis. ¶ Sentio in dicta cā non fuisse recte iudicatū,ꝛ per ꝯñs bene reclamatum a dicta snīa. ¶ Nam.d.iudicans pronunciauit contractum venditionis,de qua in petitione actoris habuisse,ꝛ habere debere locum ꝛ effectum:ꝛ contractum ipsum fuisse completum inter ipsos Nico.ꝛ Christophorum,iurante tñ dicto Nico.contenta in dicta eius petitione fuisse ꝛ esse vera,ꝙ iuramentū declarat deferendū esse.d.Nico.Jta tñ qđ quidam Nico.suellus attendat ꝑmissa per eū dicto Nico.caual.ꝛ dicto Christophoro,quantum est pro venditione certarum terrarum de quibus tractatum seu conuentum fuit iter d.Christophorū ꝛ Nico.suellū,sed si Nicol.suellus nō obseruaret promissa dicto Christophoro,culpa ipsius Ni.suelli eo casu absoluit dictum Christopho.a dicta petitione Nico.caual.vt latius in dicta snīa continetur. ¶ Hoc aūt iuste facere ꝛ inducere non potuit dictus iudicans. ¶ Prīo qꝛ dicta venditio facta inter actorē ꝛ reū,nō erat sufficiēter ꝑbata ꝑ Anto.de guis.Primo:qꝛ nō dicitur aliqua vendi.pure ꝯtracta aut purificata inter actorē ꝛ reum.patet dum ipse depōit ꝛ dixit ꝙ Christoph.dicit se velle ire Quarantulā,ꝛ habere colloquium cum nicolao de suellis,ꝛ ei dicere ꝙ si esset in ea opinione de faciendo sibi certam venditionem prout al's dicit,ꝙ tunc denunciaret vtranqꝫ vendi.ꝛ ante purificatā conditionē nō pōt agi ex ꝯtu ꝑut actū extitit.l.cedere diem.ff. de ver.si.l.legata.ff.de condi.ꝛ demon. ¶ Preterea contractus emptionis ꝛ venditionis non potest contrahi nisi interueniat consensus vtriusqꝫ contrahentis presentis: vel si vnus est absens oportet ꝙ pro eo interueniat nuncius vel ꝑcurator,seu epistola.l.consensu.in prin.de actio.ꝛ ob.l.j.in fi. de contrahen.emp.Et vt inquit gl.fi.in.d.l.j.in fi.requirit ꝙ talis nuncius fuerit ad hoc specialiter destinatus,sed non probauit de simultaneo consensu,per.d.Christopho.ꝛ Ant.presentes.nec ꝙ ēt consenserint per epistolā aut per procuratorem,neqꝫ per nuncium ad hoc destinatum.Nō em̄ dicit do. Ant.se fuisse constitutum procuratorem a dictis contrahentibus:vel altero eorum:nec dicit se fuisse nunciū destinatum ab altero eorū. ¶ Sꝫ dꝫ ꝙ fuit medius ad tractandum dictū mercatum ꝛ acordium de communi consensu ꝛ voluntate p̄dictorum:ꝛ per ꝯsequens asserit se fuisse ꝑ dicto ꝯtu celebrādo proxenetam,qui mediator appellatur.c.j.de testi.in.vj.et in.§.quoniam vero proposuimus.in auť.de testi.†Et ꝭm veram opi.talis proxeneta,[a] etiam si nullū expectat salariū de ꝯtu,nō est legitimus testis ad probandum dictum cōtractū quando non producitur ex consensu vtriusqꝫ partis ad testificandum,quāuis sponte ipse velit testificari,vt no.gl.in tit. de instru.cau.ꝛ fide.§.in his.ver.ad numerationem.ꝑbat̄ i.d. c.j.de testi.in.vj.iuncto gl.pe.qꝛ est speciale in casu posito in d.c.j.quod proxeneta seu mediator inuita altera parte possit testificari,ꝛ sic in contrarium est ius commune.l.ius fin.de.ll. ꝛ ita Jo.Andre.Ant.de But.ꝛ do.Card.flo.ꝛ Jo.de Jmo. in.c.dilectorū.de testi.co.vbi reprehendunt vnam opi.positā per gl.in.§.quoniam vero legem posuimus.in ver.prohibitione.in auť.de testi.que vult ꝙ nisi vtraqꝫ parte consentiente ꝑnexa nō possit cogi testificari:tñ spōte pōt testificari etiā si vna pars cōsentiat.ꝛvt dicit Jo.an.ꝛ alij in.d.c.dilectoruꝫ. ratio posita per gl.in.d.§.quoniam vero.innuit quod non.ꝑxeneta etiam sponte testificari non pōt quando vtraqꝫ pars nō cōsensit: qm̄ dicit glo.ꝙ nō credit̄ proxenete: qꝛ presumit̄ ꝙ oportet perfici id ꝑpter qđ laborauit.ꝛ quod firmum remaneat ne ei imputetur qđ minus caute se habuit.Et istaꝫ partē etiā tenet gl.in.c.fi.in glos.antepe.de testi.in vj.ꝛ Barto.in.l. oībꝰ.C.de testi.ꝛ in.l.deferre.§.idē dicā.ff.de iur.fis.ꝛ Pet.de anch.in.d.c.j.de testi.in.vj.Joā.de Jmo.in.l.si cui legetur.§.si Titio.ff.de leg.j.ꝛ in.c.ex literis de transac.ꝛ Ant.de but.in c.cū a nobis.de testi. Saly.in.l.nullus.C.de testi.licet Bald. aliter dixerit i.d.l.omnibꝰ.Et multomagis dici posset per dictū Anto.non probari legitime de dicto cōtractu:† vt datiarius ex eo contractu esset percepturus gabellam:vt in themate narratur per id qđ no.Bar.in.d.l.deferre.facit.d.l.nullus.ꝛ d.l.omnibus.Et idem etiā dicendū esset si dicto Anto.diceret̄ ꝙ fuit procurator constitutus ad dictum cōtractuꝫ ineundū:qꝛ etiā nō esset idoneꝰ testis ad ꝑbandū pfectionē cōtractꝰ, vt p glo.ꝛ Bar.in.d.l.deferre.cū si. ¶ Nec etiā de dicta venditione est probatū per aliū testem do.Nico.canal. qui vt narratur in themate,deposuit se audiuisse a dicto Christophoro.ꝙ concluserat mercatū cū.d.Nico.qꝛ deponit de cōfessione facta absente parte,que nō probat.l.certum.§. si quis absente.de confes.l. fi.de interro.act.ꝛ est vnicus ꝛ singu.ideo nō probat.l.iurisiuran.de testi.c.in omni.de testi.† nam si essent duo testes legitime ꝛ plene deponentes de cōfessiōe dicti Christophori facta absente parte,nō facerent nisi semiplenam probationē: per id qđ habet̄ in.c.fi.de suc.ab intesta.ꝛ per no.in.l. capite quinto. ff.de adulte.ꝛ per.no per Bar.in.l.admonendi.ff.de iureiur.in viij.ꝛ.xij.col. ¶ Preterea si dictus testis cuiꝰ attestatiōꝫs copia mihi transmissa non est: solum deponeret qđ audiuit a.d. Christophoro ꝙ concluserat mercatū cum.d.Nico.† ꝛ non dicit fuisse expressuꝫ certū pretiū dicti cōtractus, non releuaret: qꝛ cum vertatur questio inter assertum emptorē ꝛ venditorem de contractu venditionis, oportet quod probetur de pretio [b] certo ipsius contractus,per id qđ habetur in.§.pretiuꝫ. instit. de emp.ꝛ vend.no.Rapha.in.l.j.C. de contrahen.ꝛ cōmittē. stipu.ꝛ Bal.in.l.j.C.de re.alie.nō alie.bñ facit id qđ no.Bart. ff.de verb.oblig.l.sciendū.in.j.col.in versi. contra hoc oppono.insti.de emptio.ꝛ vendi. ¶ † Et dicti duo testes non sunt pfecti ꝛ integri,ꝛ singulares: quo ad dictā probationem non possunt adinuicem coniungi, vt faciant adinuicem vnā semiplenam probationē:vt no.determinat Bal.in.l.si quis ex argentarijs, circa princ.ff.de eden.ꝛ in.l.spadonē.§.quarta.de

[a] ¶ Proxeneta.dic...

execu.tu.⁊ in.d.l.iurisiurandi.⁊ Joan.cal.⁊ Anto.de But.in c.veniens.el.j.de testib. ¶ Et nico.de neapo.in.l.ij.in princi. ff.de execu.tu.⁊ Pet.de ancha.in consi.ccxv.incipi.in Christi noie visa diligenter ⁊c.facit id qd habet in.c.lz cam.de pbat. ⁊ in.l.ob carmen.§.fi.ff.de testi.cu ibi no. ¶ Cu igit no esset probatum de dicto contractu etiam semiplene tantu.sequit q non erat deferendu a iudice iuramentu dicto Nico.actori.d. l.admonendi.cum ibi no.⁊ in.l.⁊ in bone fidei.C.de reb.cred. ⁊ in.c.fi.de iureiur.⁊ sic no potuit iudex in iuramento necessario supplente probatione imperfecta fundare sua delegatione ⁊ sniam,cu requirat pbatione actoru esse salte semiplena. vt no.in locis prime alle.nec etia i iuramento iudiciali potuit iudex fundare sua delatione:qr illud debet referri a parte parti iudicis autoritate.l.j.cu gloss.fi.ff.de iureiur.Sed istud iuramentu no fuit delatu per.d.Christopho.d.Nico.ergo iudex non potuit illud deferre:imo prius fuit delatu iuramentu iudiciale p do.Nico.Christophoro,q iurauit se no vendidisse dicto Nico.⁊ qd no recordabat qd dederit ipsi Christopho.madatum.d.Anto.de guis.vendendi terra,de qua est qo. ¶ Et dato qd dictus Nico.iuraret precise,an dederit madatu do. Anto.vendidi dicta terra:⁊ Christop.recusauerat iurare:tn per hoc no pot dici iudice predictu iuste iudicasse:quia quanuis iste cui defert iusiurandum a parte iudice approbante si sine iusta ca recuset iurare vel deferenti non referuat iusiurandum haberi debeat p confesso,iuxta.l.manifeste.de iureiura. cum ibi no.⁊.l.gnaliter.§.j.C.de rebus creditis.tame hoc no habet obstare dicto Christoph.quia posito quod haberet p confesso quantum ad hoc q ipse dederit madatu dicto Ant. vendendi:tame hoc no sufficiat:quia no est probatu legitime quod dict⁹ Anto.vt procurator dicti Christophori dicta venditionem fecerit do.Nicol. ¶ Non enim probauit sufficienter per ipsummet Anto.testem productum pro.d.Nico. tame vt s.fuit ostensum neq alius testis de vendi.facit per An.Christopho.predicto pcuratori aliquid dicit. 6 ¶ † Preterea ille q sine iusta causa recusauit subire iuramentum sibi delatum vel deferenti referre no habet pro confesso nisi iudex sup hoc sententiam ferat declaratoriam:per quam pronunciet eu haberi pro confesso.l.eius qui delatore.in prin.ff.de iure fis. ⁊.d.l.generaliter.§.primo in versicu.estimaueris.C.de rebus creditis. ibi istum tex.ad hoc podérat Bald.in.ij.col.⁊ nota.Bartol.⁊ alij.in.d.l.manifeste.Sed hoc no fecit.d.dominus iudex:ergo ⁊c. 7 ¶ † Alia etia ratione ostendit q dicta sententia no suffragatur dicto Nico.quia dictum iuramentu delatum per dictum iudice.d.Nico.debui prestari ⁊ subiri per Nico.in ipsa sententia,seu parum postsetia si a sententia appellari contingebat,vt d.l.generaliter.iuxta pri.⁊ ibi declarat Bar.⁊ in.l.cum iudex. C.de sent.⁊ interloc.omni.iudi.sed post ergo non pot iurare amplius ⁊ implere sententia.postremo p appellationem debet rescindi : qui fuit lata sub ista conditione extrinseca, si Nicolaus suellis attenderet pmissa dicto Christophoro circa quadam alia vendit.alterius rei,de qua conditione no fit metio in libello actoris,nec in exceptionibus rei,hoc pbatur in.l.j.§. bidnum.ff.qn appellandum sit.⁊ no.in.d.l. cu iudex. Ex quibus concludo ego Alex.de Jmo.no fuisse bene iudicatu per dnm iudicem,⁊ bene fuisse appellatum per.d.Christophorum, ⁊.d. primam sententiam esse retractan.⁊c.

Consilium.CXXIX.

Puto de iure concludendum esse dictuz Mezadrum ⁊ rusticum qui terras non laborauit secundu forma statu. Bonon. posse expelli ante decennium:qr actu fuit in contractu quod no posset expelli per spacium.x.annoru ipso laborante ad arbitrium boni viri. 1 ¶ † Et in contractibus hz locum argumentum a contrario sensu[a],vt text.optimus in.l.inter socerum.§.cum inter. de pact.dot.que videt allegare Bal.in.l.vedit.C.de act.empt. ⁊ no. Guido de suza.in.l.j.§.rei.ff.de offi.ei⁹ cui. Bal.in aut. sed si qs.in.viij.col. C. de secun.nup. ⁊ in.l.ij. C. de fideius. ⁊ in l.apud antiquos.C.de furtis.⁊ dns Abba.in.c.cum apostolica.de his q fiunt a prela. sine cosensu capi. vbi ad hoc reputat singula.tex.d.§.cum inter.ide probatur in.l.pecunia.ff. si cer. peta.per hoc cessat disputatio.an de iure comuni colonus male versatus in predio rustico non laborando arbitrio boni viri possit expelli iuxta.l.ede.in glo.in versi.versatur.C.locati.⁊ in aut.qui rem.C.de sacrosanc.eccle.cu ibi not. per Guil. de cug. 2 Cy.in.c.pp.de locato. ¶ † Qui autem no dicunt laborare arbitrio boni viri:respo.qn no laborat secundu ordine ⁊ statuta loci.apparet:qr qn aliqd est explicandum arbitrio boni viri intelligitur id est iudicis.l.continuus.§.cu ita.ff.de ver.ob.l. sed si vnus.⁊ ibi no.ff.de iurein.in.§.pretor.⁊ in.l.vir bonus. ff.iudi.sol.Et cstat qd iudex dz arbitrari sm statuta loci iuxta.l.j.C.de emanci.libe.l.an inter.C.de edi.priua.l.cuctos populos.⁊ ibi plene no.C.de sum.trini.cum simi. ¶ Et si queratur qualiter no laborauerit arbitrio boni viri id est sm statuta loci.respondeo qd Mezadro incumbit onus[b] probandi se laborasse arbitrio boni viri id est sm statuta:qr ista pmisit locatori. ⁊ ita tenebat. ⁊ satis est q sit elapsum tps laborandi, nisi ille Mezadrus probet se arbitrio boni viri laborasse.l.j. C.de probatio.⁊ no.glo.magna.⁊ ibi doc.in.l.ij.C.de iure emphy.canoniste in.c.super his.de accusa.Bart.in. l.in stipula. si caledis.de verb.obliga.cuius doctrina ab omnibus est vbique approbata. ¶ Posset etia adduci q ex dispositione statuti sub rubrica de Mezadris,⁊ quot vicib⁹ debeat terra arari ⁊c.sufficit pbatio p sacramentu locatoris qui erat vsufructuarius rei locate.na dicit statutu qd de hoc. §. quod Mezadr⁹ no laborauerit scdm ordine traditu ibi in statuto,stetur sacramento domini: 3 † ⁊ licet alias appellatione domini[c] no videatur venire vsufructuari⁹.l.j.§.q seruis.ff.ad Sylle.l.ij.§. iubem⁹.de relig.⁊ sum.fu.facit.l.j.ff.si ager vecti.vel emphy peta. tame hoc no ob.videtur q in proposito appellatione dni veniat vsufructuarius.probatur in.l.in vendi.cu glo. in ver.cotinetur.ff.de bo.aut.iudi.pos.per qua ibi dicut Bart. Ange. qd aut fit metio rei:⁊ tuc non venit vsufructuarius appellatione dni.aut fit metio dni large absq eo qd dicat de dno rei seu fundi,⁊ tunc cotinet vsufructuarius:qr habet dominiu iuris vsusfructus:et sic dns dici potest.Sed in proposito statutum loquitur de dno large:no aut dicit pdij:ergo ⁊c. ¶ Pro hoc etia facit.l.cum si exhibuissent.§.qd aut.ff.de publica. dicta.l.j.eo.tit.vbi probatur secundum Bart.ibi q ratione subiecte materie dominus appellatur ille qui habet maioritate aliquam seu preeminentiam alia ratione quam ratione domini rei.⁊ istum respectum habuit statutum:qr loquitur de domino,quo ad Mezadrum:⁊ sic iste cui Mezadrus dare tenet dimidiam fructuum,⁊ est dominus ex mente statuti 4 † ⁊ verba debet intelligi scdm subiecta materiam:[d] etia si illa oporteat impropriare:quauis essem⁹ in materia in qua sit stricta interpretatio.l.insulam.de pscrip.verbis.l.si stipulatus.de vsur.l.si vno.in prin.ff.locati. ¶ Accedat id qd no.glos.in.l.ij.in prin. ff.de ori.iu.Bar.in.l.quintus.§.argeto.ff.de auro ⁊ arg.vnde per ea que no. Bart. in.d.l.ij.in princ.in rub.de oper.no.nun. dicit q quis casus genitiuus de ppria significa. importet dominiu.l.ij.§.in bone.tame ex comuni vsu loquendi,dicimus quod statutu etia coprehendit illum qui non est dns,sed possessor.⁊ no. Anto.de but.in.c.j.de postu.prela. ⁊ statuta qnq recipiut interptatione a coi vsu loquedi,p id qd habet in.l.libeo.⁊ ibi Bar.ff.de sup.le.⁊ in.l.librorū.§.quod tamen.de leg. iij.⁊ not. Barto.in.l.libellorū.§.sed si aliud.in fin.ff.de accu.et in.l.omnes populi.in.iij.q.in princi.ff.de iusti.⁊ iur.ibi Bal.et no.Jac.but.in.j.cōstit.C.Ant.de but.in proemio decretaliū. cū suis multis concordantijs. ¶ Cōfirmātur predicta per id quod habetur in.l.si quis cōductionis.C.loca. vbi conductor nō pōt locatori opponere qd locator nō sit dominus, tū tuti⁹ puto superius fundamentū circa modū pbandi.ex quibus cōcludo dictum Mezadrū posse ante finitum tempus expelli ex causis ⁊ rationibus quibus supra.Alexander.

Summarium.

1 ☞ Casus a testatore omissus habet pro omisso:sed fallit qn testator verisimiliter prouidisset si cogitasset.nu.4.

7 Residuum,verbum,verificatur in toto.

Consilium.CXXX.

Attetis verbis testamenti. ¶ Videt prima facie dicendū dictum residuum hereditatis non esse erogādum inter dictas filias sororū testatoris, eo quia disposuit dictus testator dictā erogationē residui fieri debere si contingeret dictū Jaco. institutum decedere sine filijs masculis, ⁊ ex eo superesse aliquas filias feminas legitimas ⁊ naturales,vnā,vel plures,quas mādauit dotari arbitrio cōmunis cōmissariorū suorū:vn lz vna ex dictis cōdi.euenerit:qr sine liberis masculis decesserit legitimis:tamē qr alia condit.deficit eo qr non remanserunt ex eo filie femine:

a ¶ Sensu.s.eo.cōsi.xlvj.nu.v.

b ¶ Onus.puto q in hoc valde erret alex.qr ex quo colon⁹ ostēdit se laborasse si dns opponat nō esse probe laboratum, ei tāq dicēti ⁊ obijciēti incūbit on⁹. l.ij.de proba.

c ¶ [illegible]

d ¶ Materiā.dixi in consu. pari. §. xxx.nu. cir. adde alex.j.lib.iij.cōsil. xxxvij.lib. v.cōsi.xxi.col.ij.deci.l. quoties idē de regu.iur.Andr.Tiraq.repe. l. si vnq verb.reuertat.nume.31. C. de reuo. do.adde.j. lib.iiij. cōsi.lxxix.vbi alex. cōtra eūdē rusticum rursus consuluit.

filie femine: dispositio facta sub dictis duabus cōditionibus copulatiue appositis, non pōt sortiri effectū. l. si hr̄di plures. de condi. ꝛ demonstra. l. si is qui ducenta. §. vtrum. de reb. dub.

1 ¶ † Scdō probat̄ ꝙ casus a testatore omissus regulariter ꝓ omisso habet̄: ꝛ in eo stat̄ dispositioni iuris cōis. l. cōmodissime. de lib. ꝛ posth. l. si ita qs. §. is cui. de leg. ij. l. si extraneus. de cōdi. ob causam. l. fideicō. de cōdi. ꝛ demonstr. Et ideo dicim⁹ qd̄ cōditio debet in forma specifica adimpleri. l. qui heredi. ꝛ. l. Meuius. de cōdi. ꝛ demō. ¶ Accedit id qd̄ no. voluit. Bal. in. l. si plures. C. de cōdi. inser. in. x. col. in versic. iuxta predicta format̄ talis questio, vbi queritur: statuto cauet̄ ꝙ filia dotata a patre nō succedat. modo cōtingit ꝙ Titius decessit relicta posthuma in vtero, ita ꝙ eam dotare nō potuit, vel decessit ea infante vel furiosa relicta. querebat̄ nūquid fratres vt hr̄des vniuersales dotādo eā excludant a successione: arguit ad vtrāꝗ partē. ꝛ finaliter cōcludit ꝙ nō: ꝙ iste est casus a iure omissus: ideo remanere debet in dispositione iuris communis per iura. s. alleg. Et cum decisione Bald. predicta transit Pet. de ancha. cōmēto. c. canonicū statuta. de cōsti. in verb. pone statuto cauetur qd̄ filia dotata ꝛc. ¶ Ita in proposito mandauit ꝙ cum dicte filie Jac. erāt dotate residuū debet erogari in filias sororū testatoris, sed iste filie Jac. nō potuerūt dotari: ꝙ nō remanserunt in rerū natura: ergo censet̄ casus omissus sicut in questione Bal. qn̄ filia nō fuit nata viuo patre: ꝛ sic nō potuit dici a patre dotata, ꝛ dispositio statuti etiā testatoris a pari ꝓcedunt: vt inqt Bal. in titu. de pa. constan. in versic. in criminalibus. ꝛ in. l. si post tres. in. viij. col. ff. si quis cau. probatur ex his que traduntur per glo. no. in. l. j. de his qui. vt indig. C. quā ibi ponderat Bar. ex ea colligens qd̄ dispositio legis equiparatur dispositioni vltime voluntatis. ꝛ no. Bar. in l. nō solum. §. morte. ff. de ope. no. nun. ꝛ in. l. in cogni. cū simi. ad Sylla. ¶ Tamē premissis non obstā. in casu de quo queri-

2 tur contrariam sententiā de iure veriorem esse puto: † ꝙ in dispositiōe vltime volūtatis, de qua tractamus, magis attendēda est mens testatoris quā verba attendi debeāt. l. iij. §. conditio. de adi. le. l. si quis filiū. C. de libe. prete. c. in his. ꝛ. c. intelligentia. de verb. signifi. Sed mens testatoris fuit ꝙ si non remanerent filie ex Jaco. residuum quod superesset facta constru. ꝛ dona altaris seu capelle erogaretur in dictas filias sororū testatoris: ergo in eas dꝫ fieri erogatio. ¶ Quod autem ita se habuerit mēs testatoris ꝓbatur: ꝙ testator magis dilexit filias sororū suarum, quā patrē Jacobi, ꝛ quoscūꝗ alios exceptis descendentibus Jacobi: patet ꝙ post mortem dicti Jacobi testator nō vocauit patrē dicti Jacobi, sed descēdentes Jaco. ꝛ vna cū descēdētibus Jacobi feminei sexus. vocauit etiā filias sororū ipsi⁹ testatoris: ergo ille filie sororū tāꝗ ad successionē prius vocate ex expressa dispositione testatoris, dicūtur a testatore magis dilecte, vt in aut. hoc amplius. C. de fideicō. l. Pupill⁹. §. j. de cōdi. ꝛ demō. l. cū ita. §. in fideicōmis. de leg. ij. si magis dilecte sunt: ergo proximior videtur volūtas testatoris ad ea p. d. aut. hoc ampli⁹. l. cū acutissimi. C. de fideicō. ¶ Cōprobatur etiā: ꝙ si diceremus patrē dicti Jac. preferri: sequeret̄ absurdū ꝛ incōueniēs, qd̄ si dictus Jac. decesserit nullis relictis ascendentibus, neꝗ descendentibus, neꝗ transuersalibus, sed relicto extraneo herede ex testamēto, qd̄ extraneus heres dicti Jacobi habiturus fuisset hāc successionē huius testatoris, exclusis filiabus sororum testatoris

3 qd̄ nō est presumendū esse de mente testatoris. tum † ꝙ magis presumit̄ testator diligere illos q sunt de cognatiōe vel agna. sua quā extraneos. l. generaliter. §. cū aūt. C. de insti. ꝛ substit. l. cū auus. de cōdi. ꝛ demon. l. cū alienā. C. de lega. j. cum glo. in versi. patrono. ff. in ius voca. vt eant. imo etiā ꝙ testator post mortē Jaco. dilexit magis filias sororū ipsi⁹ testatoris ꝙ̄ heredes extraneos ipsius Jac. vt ex dictis verbis testamēti apparet. bn̄ facit qd̄ no. voluit Bar. ꝛ alij in. l. gallus. §. etiā si parentes. ff. de lib. ꝛ posth. Bal. in. c. j. de natu. feu. ¶ Cōfirman-

4 tur predicta: † ꝙ ꝓuisio facta in vnū casum a testatore exten-

a dit̄ ad aliū in quē silr̄ ꝓuidisset, si de eo cogitasset, [a] hic est tex. quē ita summat Bart. in. l. titius. §. Lucius. ff. de libe. ꝛ posth. sed existimandū est dictū testatorē si cogitasset. d. Jac. decedere etiā sine filiabus, qd̄ voluit potius dictū residuū peruenire ad filias sororū ipsius testatoris que erāt de cognat. sua, quā ad patrē dicti Jacob. q erat sibi extraneus, vt etiā colligit̄ ex cōiecturis dilectiōis de qb⁹ dixi. s. Igit̄ dicta ꝓuisio testato-

5 ris dꝫ ad istū casum extēdi. ¶ † Fortificant̄: per id qd̄ no. voluit Jo. and. in addi. Spe. in tit. de secun. nup. in rub. post Richar. vbi q̄rit qd si testator filios heredes instituit, ꝛ vxori sue legauit mille fruenda toto tpe vite sue si in viduitate honeste vixerit, ꝛ disposuit ꝙ post mortē dicte sue vxoris Titius habeat illa mille, demū mortuo testatore dicta eius vxor nupsit, ꝛ sic legatū expirauit. querebat̄ an interim viuēte dicta vxore ꝑdicta mille deberēt esse penes heredes testatoris, an vero spectarent ad dictū Titium, ꝛ videt̄ dicendū ꝙ deberent remanere apud heredē testatoris, ꝛ nō apud titiū: ꝙ testator solum dixit ꝙ post mortem vxoris predicte peruenirent ad Titium, sed vxor non est mortua, licet trāsiuerit ad secūda vota: ergo nō debet fieri extensio de casu mortis ad casum qn̄ trāsiuisset ad secūda vota: tn̄ contrariū decidit: ꝙ testator videtur potius voluisse cōmodum dictorū mille peruenire ad dictū Titiū, quā ad heredem suū: igitur debet preferri Titius. l. si qui Seium. ff. de cōdi. ꝛ demon. mouetur etiā principaliter: ꝙ si testator cogitasset ꝙ mulier transiret ad secunda vota, eam priuasset in eo casu. sed credidit vxorem non nubere: ideo de morte locut⁹ fuit. ꝑpterea fit extēsio ad istū casum. alleg. l. mulier. iuxta prin. ff. ad Trebel. ꝛ. l. si ita. ff. qn̄ di. le. ced. Idem tenuit Bar. per plures rōnes in repe. aut. hoc locū. circa. vj. col. C. si secundo nup. muli. q̄ repetitio inserit̄ in moder. lec. Bart. idem tenet Pau. de cast. in. l. si mater. C. de insti. ꝛ substi. ꝛ in. l. si qs heres ita. ff. de acqui. here. Ita in proposito testator cogitauit Jacob. decedere cum filijs masculis aut feminis: propterea in eo casu prouidit: ꝛ si cogitasset eum decedere etiam sine feminis reliqsset dictis filiabus sororū: cū etiā reliquisset in inferiori casu lꝫ qn̄ decessisset Jac. cum filiabus feminis. ¶ Corroboratur etiam hoc per illa verba testamenti, quibus cauetur per hec verba, residuū vero sue hereditatis: ꝛ cū dicte filie. d. Jaco. si extabunt, erunt dotate, voluit distribui ꝛ erogari in dictas filias sororū ipsius testatoris ꝛc. per que verba ostēditur ꝙ de residuo hr̄ditatis erogāde in filias sororū deduci voluit dotē dandā filiabus Jaco. ꝛ si inquātū contigerit filias Jac. superesse. igit̄ a cōtrario sensu verborum testatoris a si nō extarēt filie. d. Jaco. ꝓut nō extāt, noluit deduci aliquid

6 de residuo dicte hereditatis ꝓ dotibus. † nā in vltimis volūtatibus ꝓcedit arg. a cōtrario sensu. l. aliquādo. de cōdi. ꝛ demon. l. si legatum pure. ff. de adi. le. ꝛ nō hꝫ ob. ꝙ testator vsus fuerit verbo residuū. et sic presupponere videat̄ ꝙ locus sit detractioni dotiū, vt sit loc⁹ dicte erogationi faciēde in dictas

7 filias sororū. † ꝙ respondeo ꝙ etiā verbum residuū verificatur in toto, qn̄ non est pars seu non reperit̄ in cuius reliquum possit ista dictio verificari. l. ij. C. de hered. instit. l. qui nō militabat. §. fi. cū duabus. ll. seq. ff. eo. tit. ¶ Preterea illa dictio residuū, pōt in casu nostro verificari min⁹ ꝙ̄ in totū, habito respectu ad illud quod fuit relictum pro altari ꝛc. Et ꝑ hoc patet responsio ad allegata in cōtrariū: ꝛ primo nō obst. qd̄ due cōditiones copulatiue fuerūt inserte ꝛ nō euenerit vtraꝗ: ꝙ respōdeo qd̄ dicte due cōditiones copulatiue fuerunt adiecte quo ad relictum dotium filiarum Jacobi: valuit eīn eas dotari sub duplici cōdi. videlicet si decesserit Jacob⁹ sine filijs masculis: ꝛ si contingeret ex eo superesse filias feminas, sed non fuit adiecta duplex cōditio copulatiua, quo ad residuū erogandū in filias sororū, sed bene ad modificandum dictum re- b siduum fuit adiecta illa conditio scilicet si extabunt filie Jac. quia tunc voluit eas dotari de dicta hereditate. Et sic dicim⁹

8 dictū residuū vltra id qd̄ relictū erat ꝑ altari. ¶ † Preterea, etiam copulatiua dissoluitur in disiunctiuam ex coniecturata mente testatoris, sicut disiunctiua tunc resoluitur in coniunctam. l. si is qui ducenta. §. item si pater. ff. de rebus dub. l. generaliter. in prin. C. de instit. ꝛ substi. est eīn vtroꝗ casu eadem ratio: ergo idem ius esse debet. l. a Titio. de verb. oblig. c. ij. de transla. pla. ꝛ in casu isto repugnat mēs testātis ꝙ vbi filie Jacobi non extant, debēt interim excludi filie sororū testatoris, vt. s. dictū est. Et eodem modo respōdeo ad id quod allegabatur de casu omisso, qd̄ debet haberi pro omisso: imo dico ꝙ iste casus nō est omissus prout. s. declaratū est. ꝛ posito qd̄ omissus fuit in verbis: tn̄ nō fuit omissus quo ad mentem testatoris que magis preualet ꝛ magis debet attendi, vt supra fuit ostēsum. ꝛ prout clare patet ex decisione Jo. And. in. d. rubri. de secundis nup. cū alijs supra alleg. Et hanc puto fuisse intentionem dicti testatoris, que iudicio meo euidēter ex inspectione testamēti colligitur. Ita dico ꝛ cōsulo ego Alexander.

[a] ¶ Cogitasset. ro. ꝯs. cccviij. Pau. cōs. cclxxviij. nu. iij. lib. j. Cor. ꝯs. ccxlij. lib. ij. Cur. seniori. ꝯs. xxix. col. lati⁹ cōsil. lj. col. ij. col. x. ꝛ fi. Jas. l. j. col. iiij. de vulg. ꝛ pu. d. §. luci⁹. l. cum res. col. ij. de leg. j. ꝯs. clxij. col. ij. li. ij. ꝯs. lxvj. col. iij. ꝯsil. cliiij. col. iiij. li. iij. Matth. afflic. de ci. neap. cxlj. Bertran. cōsil. cxxxiiij. ponitur in facto. col. ij. iij. lib. j.

[b] ¶ [illegible] j. lib. iij. consil. c.

Summarium.

1 Laudi deductio spectat ad ordinarium iudicem.
4 Consentire aliud est facienti, aliud se obligare.
6 Patientia in dubio non habetur pro consensu.
7 Sentētia non est executoria contra fideiussorem contractus.
8 Societatis natura, est equalitas damni ꝛ lucri.
9 Consuetudo qualiter ꝛ quibus probanda.

10 Consuetudo non valet qd capitale sit saluum sine participatione damni.
11 Condemnatus est in dolo, qñ ex actis patet absoluendum.
12 Reductioni ad arbitrium boni viri non potest renunciari.
16 Consuetudo soluendi decem pro centenario, non valet.

Consilium. CXXXI.

In causa vertente corã pretore ciuitatis Imole ⁊ eius vicario inter Andream de binis ex parte vna: ⁊ Turã citadinum, et Thomaxium de la vedrana ex altera, plura videnda sunt. Et primo contra fundamentum iuris dicentis, an potestas q est iudex ordinarius dictorum litigantium sit iudex cõpetens i cã reductionis, an vero debuerit adiri iudex appel. 1 † ⁊ vera cõmunis est conclusio ipsum potestatem, hoc est iudicem ordinarium[a] esse iudicẽ cõpetentẽ, ⁊ nõ deuolui ad iudicem appel. c. exposita. de arbi. Jaco. butri. ⁊ Barto. l. societatem. ff. pro socio. d. Anto. ⁊ Imo. in. c. quintauallis. de iureiurand. ⁊ Pe. de ancha. in sua disputa. incipien. cum. L. laicus. hoc etiam attestatur ser Ant. de mont. ⁊ testibus ser Andree. 2 ¶ † Et presuppono vnum pro fundamento eorum que dicimus qd iudex ordinarius ad quem recurritur pro reductiõe ad arbitriũ boni viri, nedum potest reducere ad arbitrium boni viri. ⁊ pnunciare super iniquitate laudi: verum etiam põt pnunciare laudum esse nullum, si ita sibi constitit. ita decidit Baldus in l. sancimus, quo tpe miles in vsibus feu. sicut dicimus in iudice cause appel. l. cornelia pia. ff. de iure patro. l. quedam mulier. fami. ercis. plene nota. per doc. in. l. si expressiue. ff. de appe. ⁊ in. l. j. C. qñ prouo. non est neces. ⁊ in. c. dilecto. de appella. est enim hec petitio reductionis quasi quedam appel. l. non distinguemus. §. tamẽ quidam. ff. de arbi. ita dicit Bal. in. l. ij. vt lit. pen. C. ¶ Presupposita ergo competentia iurisdictionis, videndum est que future sint partes iudicis in hac causa reductionis. ¶ Et omissis arg. ad partes, venio ad veritatẽ cõcludens iudicis partes esse in pronunciando primo dictum laudum esse nullum in ea parte in qua condemnauerit Turã citadinum, ⁊ Thomaxium insolidum dictis de binis in lib. centum Bononi. nomine vere sortis. cum enim dictis arbitris ⁊ arbitratoribus per compromittens tantum fuerit data potestas specialiter ⁊ nominatim ad videndum ⁊ calculandũ oẽm lucri seu damni debiti rationem dictis de binis, ⁊ secuti ex factis ⁊ gestis per Turam in arte calzolarie cum quantitate lib. centum Bonoñ. habitarum per dictum Turã a Christophoro de binis in arte calzolarie vt formaliter dr in instrumento compromissi, si dicti arbitratores condemnauerunt dictũ Turam citadinum, ⁊ Thomaxium ad dictas lib. centum, in qbus consistebat capitale clarum est ex predictis 3 † qd excesserunt formam compromissi, ⁊ per consequens laudum est nullum. l. nõ distinguemus. §. de officio. l. si cum dies. §. plenum. cum seq. ff. de recep. arbi. plene no. in. c. cum dilectus. de arbi. plene Bart. in. l. cũ agliana. de transac. Spe. in ti. de arbi. §. excipit. ver. expone. ⁊. §. j. versi. arbitrator. no. Bal. in. l. j. C. de arbi. ⁊ do. Ant. in. c. constitutus. de relig. do. vbi predicta per pulchras. q. declarat. ¶ Itẽ eadem rõne dz dictũ laudũ declarari nullum in ea parte, in qua cõdẽnati sunt citandi, ⁊ Thomaxius in libro octuaginta Bono. ⁊ in solidos. xx. restituẽdos illis de binis qr per dictum compromissum nulla fuit attributa ptãs dictis arbi. per. d. cita. ⁊ Thomaxium, lz solum per dictos Turam et Andream, qd probatur, nam vt comprehendo ex verbis appositis in laudo lato per reuerendum dominum episcopum Imoleñ. die. ij. Martij cõpromissum factum fuit in ipsum reueren. d. epm. per Andreã ⁊ Turã pdictos cũ pñtia ⁊ consensu magistri citadini, ⁊ Thomaxij. vñ dico qd tale cõpromissuz sic factum non fuit nec erat talis virtutis, ⁊ ex eo potuit fieri 4 aliqua condemnatio ꝯ citadinũ ⁊ turã: † qr illa verba cũ pñtia ⁊ consensu non operantur vt citadinus ⁊ Thomaxius sint obligati ad ea que obligarentur ⁊ laudarentur per dictum arbitratorem, qr aliud est consentire tibi faciẽti talẽ actũ, ⁊ aliud est, me obligare ad illũ talẽ actum faciendu3. ita no. dixit bar. in. l. Lucius Titius Caius per illũ tex. ff. de admi. tu. ⁊ idẽ in effectu voluit Bar. in. l. si cũ dotẽ. §. transgre. ff. sol. ma. ⁊ in. l. j. de decu. li. x. no. gl. in. l. j. §. si ratũ. ff. qd iussu. ¶ Quinimo fortius posito qd dictum ꝯpromissum factum in do. epm obligasset citadinum ⁊ Thomaxiũ, qd est falsum: tñ videamꝰ qd pnũciauit. d. epus. nã ipse in effectu pnũciauit qd oẽs pdicti citadinus Tura ⁊ Thomaxius tenent illis de binis reddere rõnem de gestis per Turã in arte calzolarie, p dictis libris. c. ⁊ hoc non pondero: qr ad hoc tenerent ex forma instrumenti, lz põdero qd successiue. d. eps in dicto laudo voluit ⁊ mandauit qd Tura ⁊ Andreas eligerent vnum artificẽ ⁊ calculatorẽ pro quolibet, q haberẽt videre ⁊ calcularerõnẽ dãni ⁊ lucri pdicti ⁊ quo ad hoc nullã fecit mẽtionẽ de citadino ⁊ Thomaxino. ac ẽt illud ad qd cõdemnauit. d. eps iã est adimpletũ, qr electi fuerunt calculatores prout ipse pronunciauit: ⁊ sic vigore cõpromissi facti in. d. epm, ⁊ laudo lato per eum, non pñt conueniri citadinus ⁊ Thomas ad aliquod certũ, sed solũ ad reddẽdum rationẽ posito qd dictum compromissum obligasset eos, qd negaui. ¶ Modo videamus an aliud dicendũ esset de scdo cõpromisso ⁊ laudo lato per. d. epm ⁊ Bartho. ⁊ Siuerim. respondeo qd adhuc minus conueniri pñt ex isto cõpromisso et laudo. nam factum fuit cõpromissum per Andream ⁊ Turã nã presentia citadini ⁊ Thomaxij qui erãt fideiussores in instrumento debiti certe vt dixi quando dictum est cum pñtia ⁊ consensu nihilominus non obligantur: quãtominus qñ simpliciter dictũ est cũ pñtia, q pñtia sola indubitanter in casu nostro non inducit consensu, vt est in proposito decisio clara do. 5 Dy. in. l. si filius. per illũ tex. ff. de tutel. re. pro. glo. † item quia extat regula, qd vbi ego sum presens actui, ⁊ taceo, nõ videor sentire si illum talem actum p contradictionẽ meã nõ poteram impedire. l. Caius, ⁊ ibi plene no. ff. de pi. actio. ⁊. l. Titia. §. lucia. ff. de leg. ij. ⁊. l. ñdeiussor. §. pater. cũ seq. ⁊ ibi no. ff. de pign. ⁊ in. l. sepe. ff. de re iud. ⁊ Dy. plene in. c. is q tacet. de reg. iu. li. vj. Cy. in. l. inuitus. C. de procu. Barto. in. l. que dotis. ff. solu. mat. bal. in. l. si fine. C. ad Velleia. cano. in. c. nonne. de psump. ¶ Sed ita est qd citadinus ⁊ Thomaxius etiam si contradixistent non potuissent prohibere Turam facientem dictũ cõpromissum, cum in re sua quilibet est moderator ⁊ arbiter. l. in re mandata. C. manda. cum vulg. ergo corã pñtia ⁊ patien- 6 tia non inducit consensum nec obligationẽ. † Itẽ in dubio patientia habetur pro sola patientia non pro consensu. d. c. is q tacet. no. plene per glo. ⁊ docto. in. c. ij. si de inuestitu. inter. d. ⁊ vasallum lis orit. in vsibus feu. ¶ Si ergo citadinus ⁊ Thomaxius non obligauerunt se in cõpromisso cui dubium qd cõdẽnatio contra eos lata per arbitratores est nulla: qr quo ad eas non erant arbitratores. d. l. si cum dies. de offic. ⁊ sic patet eos esse releuatos dictos fideiussores adeo qd nõ hñt retinere executionẽ aliquã dicti laudi cõtra eos fieri posse eo maxime: 7 qr stat communis conclusio, † qd snia lata contra principalem debitorem, non potest executioni mandari contra fideiussorẽ contractus. l. grege. §. si debitorem. ff. de pig. l. a sententia. i pn. ff. de appel. l. presenti. §. adijcientes. C. de his qui ad eccle. cõfu. no. Spe. in ti. de exec. sententie. §. sequitur. ver. quid si sententia. glo. in. c. j. de iniur. ⁊ damno dato. in. l. j. ⁊ Cy. in. l. fina. C. de vsuris rei iudi. glo. Guil. de cu. in. l. ij. §. si. ff. qui satisda. cogan. Bart. in. l. j. ff. iudi. sol. est ergo opportunum quod ex ipso primo contractu ⁊ instrumentum agatur ordinarie contra fideiusso. ¶ Nunc est videndum vtrum saltem contra Turam dictum vltimum laudum valeat vel non, aut saltem sit iniquũ: ⁊ ad arbitrium boni viri reducendum. in quo dico qd dictũ laudum maxima iniquitate non caruit, primo enim colligit duz arbitratores condemnant Turam ad lib. octuaginta Bono. pro lucris. xij. annorum, ⁊ clare constat eis ex libello producto per illos de binis qd de dictis lucris satisffactum fuerit p duobus annis vsqz p sol. lib. xxij. cum quis videatur fateri vera cẽ quem in libello producto p eũ narrant. l. cum pactum. C. de li. cã. l. ij. C. de insti. ⁊ sub. sub cõdi. fac. vñ non debuerunt condemnare Turam ad lucra pro tempore. xj. annorum, lz ad plus p tpe nouẽ annorũ: qr a die cõfecti instrumẽti debiti vsqz ad tps dicti laudi in totuz nõ transiuerunt: nisi anni. xj. ¶ Secunda ratione videtur. d. laudum iniquum esse qr ꝯtus celebratꝰ inter Christophorũ de binis ⁊ Turã, dr contractꝰ societatis in quo vnus ponit pecuniam, aliꝰ operas. l. j. ⁊ qd ibi no. Bal. ff. 8 pro soci. † sed de natura contractus societatis est qd si nõ est expressum dictum qualiter diuidi debeant lucra ⁊ damna, quod lucrũ ⁊ dãnũ dz esse cuiuslibet p dimidia. l. si nõ fuerũt. ⁊. l. cuz duobus. §. quidã sagi. ⁊ in. l. si vnus ex socijs. in prin. ff. p so. ẽt qñ dãnũ resultat, ex eo qr a debitoribus exigi nõ possit, cessantestũ culpa ⁊ negligẽtia socij. l. si vnus ex socijs. ⁊. l. verũ. §. si cũ tres. ⁊. l. nõ obstat eam. cũ. l. seq. ff. p socio. Merito vr qd dicti arbitri ⁊ arbitratores i dicto calculo lucrorũ debeãt declarare dicta lucra ascẽdere ad dictã quãtitatẽ p eos taxatã, sic put cõtingeret exigi posse noia debitorũ ꝯcta per Turã occasione dicte societatis, ⁊ p rata p qua exigeret assignanda cẽ lucra heredibꝰ. d. Christ. vel debeãt cõdẽnare Turam ad cedendum illis de binis iura ⁊ actiones quas hz tura ꝯ debitorẽ pro rata lucrorũ debitorũ illis de binis, qd minime fecerũt, lz simplici- 9 ter Turã cõdẽnauerũt. ¶ † Nec ob. si diceretur quod p testes productos

a ¶ Ordinarium. pet. de fer. inter. li. quando agi. ex cõpro. ver. nec reductio. Calde ꝯsi. j. de arbi. panor. ⁊ oẽs. d. c. qntanallis. licet Mat. afflic. deci. neap. l. j. Ro. cõsi. cclxv. teneant qd superior ipsius arbitri et male. ⁊ ita qd cognoscasis qui ab initio fuisset iudex cause practicatur.

productos pro parte Andree pba.consuetudinem esse in cõtrarium:ꝛ respondetur qđ si bene aduertatur dicti testes nullatenus.d.cõsuetudinē pbant[a] cū deponere deberēt de actuali frequētia ꝛ tēporis diuturnitate.ꝛ tales actus vsitatos fuisse publice ac presentibus ꝛ scientibus multis ꝛ infinitis psonis adeo qđ possit comprehendi interesse tacitum consensum maioris partis populi.ita declarat Azo in sum.C.q̄ sit lon.cõsue.Cy.in.l.ij.e.ti.in ver.sed quero quid deponent testes.bald.in.l.de quibus legi.Cano.in.c.fi.de consue.imo requirit etiam ꝙ concordent testes in tempore ꝛ idētitate actuū,al's tanquā singulares non probarent:vt firmat Cy.in.d.l.j.C.de test.do.Anto.in.c.licet ex quadam.de testi.Jmo.in.l.inter pares.ff.de re iudi.sed dicti testes peccant in omnibus p̄dictis,vt ex eorum inspectione clare colligitur:ergo ꝛc.¶ Preterea posito ꝙ testes consuetudinē probarent,ꝙ non est verum,adhuc dico qđ nihil relevarent:†qꝛ talis consuetudo in effectu induceret qđ lucrum deberet inter socios communicari,ꝛ ꝙ capitale remaneret saluum.damnum vero spectaret ad alterū ex socijs tantum.sed hoc sapit vsurariam prauitatem,vt formar Bal.in.l.j.in.ix.q.C.pro socio.Consuetudo autē inducēs permissionē vsurarum tanq̄ inducens peccatum non vꝫ.c.fi.de consu.ꝛ in cle.j.de vsu.cum simi.¶ Probatur etiam de iniq̄tate laudi:qꝛ in actis factis coram arbitratoribus nō apparet probatum aliqđ,vcꝫ qđ Tura lucratus fuerit ex dicta arte.ꝛ quod deterius est non apparet probatum de aliquo interesse dictorum de binis.†vnde iudex vel arbitrator qui aliquē condemnat si ex actis apparet ꝙ debeat absolui,dicit̄ esse in dolo.ita no.concludit Ange.in sua dispu.incip.duo adinuicem litigantes.Petr.de anch.in dispu.sua incip.cum.E.laicus.et Bal.in.l.j.in.vij.co.C.de his que pene no.vbi alle.nota.per Barto.in.l.fi.de preto.stipu.ꝛ idem dicit Bal.in.l.iubemus.in fi.princi.C.ad Treb.ꝛ Ant.in.d.c.quintauallis.¶ Sꝫ ita est qđ fundamentum intētionis Andree erat probare de quātitate lucrorum.cum sit actor:vel si saltē non poterat probare lucra.Tura non reddente rationē gestis,debeat pbare de interesse suo prom isso in instrumento.ergo ipso Andrea nō probante cum fuerit actor,debuit Tura reus absolui.l.qui accusare.C.de eden.ꝛ per cõsequēs ptꝫ dictos arbitratores per suum laudum lesisse Turā,non dixerim in magna quantitate,sed in totum.quo casu†hinc est ꝙ nunq̄ dari pōt tam lata potestas arbitratoribus ꝛ cum plenissima renunciatione,qn semper quando in maxima quantitate seu in toto lesio facta est,possit peti reductio[b] ad arbitrium boni viri,etiam si iuramentum interuenerit.c.veniēs.ꝛ.c.quintauallis.vbi cano.de iureiur.no.Dy.in regu.scienti.lib.vj.ꝛ in consi.xix.incipien.Ptolomeus.ꝛ in.l.quidā cū filium.de ver.ob.Guil.de cu.Jabut.ꝛ Bal.in.l.si vnus.§.illud.ff.de pac.Cy.ꝛ Bald.in.l.cum antea.C.de arbi.Spec.ꝛ Joā.an.in ti.de arbi.§.fi.ver.item qđ si cõpromissum.ꝛ Barto.in.d.§.arbi.Bal.in.l.si cum ea.C.de do.promis.ꝛ.c.si inter partes.de.l.conra.ꝛ in.l.si de meis.§.recepisse.de arbi.ꝛ in.l.tale pactum.§.q pnocauit.in fi.de pac.ꝛ in.l.cum procurator.de condi.inde.Pet.de an.in cle.j.§.qꝫ.de priuile.ꝛ in.d.sua disputa.¶ †Jmo dicunt docto.ꝙ dicto casu qñ in latissima forma esset data potestas arbitratoribus ledendi in maxima quantitate,ꝛ renuntiatum reductioni ad hoc vt possit peti reductio nedum esset satis pbari de dolo arbitratoris in forma predicta.s.ex actis,sꝫ etiā sufficeret pbare arbitratorem fuisse in lata culpa postq̄ dolo comparatur.ita dixit Bal.in.d.§.recepisse.ꝛ in.d.l.iubemus.in fi.princi.C.ad Treb.ꝛ.d.l.cum antea.Pet.de anc.ꝛ Ang.in dictis suis disputa.†quod lata culpa ꝛ dolus probatur qñ inspectis actis apparet de lesione in magna quantitate secundum eos arg.l.omnes.§.Lucius.ff.que in fraudem credito.ꝛ que no.in.l.q testamentum.ff.de proba.ꝛ no.Barto.in.d.l.fi.de preto.stipu.ꝛ in.d.§.arbitrorum.¶ †ist imis aūt magna quantitas dicit̄ fꝫ Barto.in.d.§.arbitrorum.quando in sexta parte totius lesio facta est,vel secundum opi.gl.sing.in.§.pretium.insti.de emp.ꝛ vendi.intelligit̄ arbitrio iudicis considerata qualitate personarū,ꝙ etiā tꝫ Bal.in.d.l.cum antea.quod ꝛ tꝫ Joānes de Jmo.in.d.c.quintauallis.vel fm eū potest dici ꝙ est tertia lꝫ ibi do.Anto.dixit de dimidia,ꝙ non examino.qꝛ non expedit ex quo in totum de lesione dicitur constare cū nō pbauerit Andreas ad que tenebatur.vt dixi.s.¶ Quanto fortius ergo in casu nostro pōt peti reductio ad arbitrium boni viri,cum in compromisso nō fuerit data ptās ledēdi in magna vel maxima quantitate,quo casu semper verba cōpromittentium ꝛ obligantium se ad parendum laudo intelligātur si eque arbitratum fuerit.l.si libertus.de ope.lib.ꝛ.d.c.veniens.¶ Et qꝛ ex istis clare colligitur ꝙ quo ad dictum Turam laudū est iniquum in totum:ideo non insisto in libris rationū ꝛ alijs deductis in processu que etiam ad hoc plurimum adminiculāt.¶ Sed breuiter concludo ꝙ quo ad dictum Turā debet laudum pronunciari nullū quo ad illas libras centum.vt dixi.s.sed quo ad lucra,debet absolui ꝛ liberari Tura a dictis lucris in quibus fuit condemnatus,alio non probato.nec necessarium fuit dicto ture probare ꝙ attento dubio euentu litis pēdentis coram arbitratoribus equum erat turam absoluere,vt dicunt aliqui:qꝛ cōis ōnia doctorū est in cōtrariū quod sufficiat probare de lesione,vt firmat Bal.in.l.ij.C.de rescin.vend.d.Ant.ꝛ Jmo.in.d.c.quintauallis.¶ Nec etiam aliquid releuat assertio dictorū arbitrorum nisi probetur,vt no.Anton.ꝛ Jmo.in.d.c.quintauallis.ꝛ Ang.in aut.nisi de sorte ex periculis rei.¶ Preterea talis consuetudo aliorū soluētiū decem pro centenario,non debet[c] attendi nec valet:†qꝛ qcqd accedit sorti vsura est.c.consuluit.de vsur.l.rogasti.§.si tibi.si cer.pet.opꝫ ergo qđ si vltra sortē aliqd soluat̄ illud soluat̄ nō gratis qꝛ vsura est.vt dixi,sed ex licito q̄stu.s.ex negotiatiōe ꝛ lucris factis,de quibus in casu nostro nō probat̄:vñ consuetudo inducens contrariū non tenet,vt dixi.s.testes etiam probātes dictam consuetudinē nō probāt,qꝛ non deponunt fm formam a iure requisitam,vt declaraui supra.ꝛ posito etiam ꝙ dictū laudum valuisset quo ad fideiussores,cuius contrarium dixi quo ad eos etiā esset iniquum rationibus supra allega.Alex.

Cōsilium.CXXXII.

Viso instrumēto diuisionis facte inter quondam ser Ludouicum ser Joā.gorgij de taux.ex parte vna:ꝛ Sanctū eius fratrem ex altera,ꝛ testamento dicti ser Joan.ꝛ instrumento augmenti dotis.d.Ghisie vxor.d.ser Joā.ꝛ testamento.d.ser Ludouici,ꝛ testamēto.d.Ghisie queritur i effectu pro parte dicti Sancti herredis.d.Ghisie:an sibi liceat petere dotes:ꝛ augmentū dotis pro dimidia contra heredes dicti ser Ludouici heredis pro diuiso dicti ser Joā.non obstante ꝙ in dicto instrumēto diuisionis dicti fratres asserue rūt:ꝛ iurauerunt se dedisse ꝛ cōsignasse concorditer.d.do.Ghi.pro dotibus suis ꝛ qbuscunq alijs iuribus ipsi cōpetentibus quacūq ratiōe,vel causa certa bona,de quibus fit mentio in instrumento diuisionis asserentis.d.do.Ghi.remansisse tacitā ꝛ contentam:ꝛ ita predicti diuidentes iurauerunt predicta omnia ꝛ singula vera esse,ꝛ cōtra ea nō venire aliena rōne vel causa,prout latius in.d.instrumento.¶ Dico in primis†quod vbi apparet.d.do.Ghi.agnouisse ꝛ accepisse legatū sibi relictū p ser Ludoui.librarū x.Bonoñ.ꝛ fructus oīm suorū bonorū toto tēpore vite ipsius d.do.Ghi.iubens.d.ser Ludoui.ipsam esse tacitā ꝛ contentā:ꝛ qđ amplius de suo nihil petere possit aliqua rōne vel causa,ꝛ apparet eā habuisse dictos fructus ꝛ reditus,sine dubio vsq ad cōuenientē quātitatē dictorū fructuū perceptorum fit compensatio cum eo quod habere debebat.d.dña:deducta tamen prius debita portiōe pro legitima sua.l.scimus.§.repletionē.C.de inoffi.test.no.i aut.nouissima.co.ti.ꝛ in.l.vxori.in vltima.de vsufruc.leg.¶ †Et qđ dicta compensatio fieri debeat probat̄ in.l.cōpēlandi.C.de here.insti.ꝛ in.l.creditorem.ff.de leg.ij.vbi habetur qđ qñ res aliqua relicta est a debitore creditori aīo cōpēsandi,ꝛ legatarius agnoscat legatū,q̄uis res legata valet minus quā sit debitum:tamē nō potest peti aliqd per legatariū vltra,ꝛ ita sentit glo.in.d.l.creditorem.dum dicit gl.de rei vera estimatione,iuncto textu.ꝛ pro hoc allegat Dyn.ibi in argu.l.sed si nō seruꝰ.in principio.ff.ad.l.fal.ꝛ do.Rapha.in.d.l.creditorem.dicit illā glo.esse singulariter no.ꝛ ibi Jmo.dicit eam esse menti tenendam:cum qua secundum eum trāseunt Dy.ꝛ Bar.¶ Licet Joan.de Jmo.sub dubio forte,dicat quod glo.videlicet contra.l.ciuitatis.§.fi.cum ibi notatis.ff.de lega.j.Pau.de cast.in.l.cum ab vno.ff.de legatis secundo.ꝛ in.d.l.creditorem.in lectura Bono.ꝛ in.l.si compēsandi.C.de heredi.instit.dicit:aut testator legat aliquid animo compensandi.ꝛ plus non dicit.ꝛ tunc dato quod legatarius agnoscat legatum,non tenetur compensare nisi pro rata valoris rei legate.l.penul.§.fina.de alimen.ꝛ ciba.lega.aut etiam testator adiecit qđ nil amplius petere posset:ꝛ tunc si agnoscat legatū nil poterit creditor amplius petere,dato qđ legatum valeat minus quā sit debitū creditori:ita saluatur dictum Dy.in preallegata.l.si creditorem.¶ Sed ita est qđ testator predictus,scꝫ ser Ludoui.hoc expressit ꝙ ipsa nil amplius petere posset:ergo si apparet qđ agnouit legatum sibi factū,erit exclusa ex toto.vbi autem non appareat ꝙ ipsa agnouisset dictū legatum scienter:tunc adhuc dico qđ sine dubio fructus

[a] ¶ Probant.s.e.consi.xlv.

[b] ¶ Reductio.ange.dispu.duo iuicē.col.xij.Bal.cōsil.ccclxxx.lib.j.Pau.cō.lxx.col.j.Al.cclxi.col.ij.li.j.pet.de ferr.i libque.ex cōpro.vsi.nec reditio.Lanfrā.de oria.trac.d arbi.par.vlti.qđ.xiiij.deci.consilio cccccxxxiij.consil.cccccl xxvij.in fi.consi.cccccxxxij.col.ij.deci.i bolo.cclxviij.anto.but.cōsi.xxiiij.pet.ancha.al.ccvij.in fi.

[c] ¶ Non debet.cōtrariū sentit bal.inter mercatores in.l.fi.§.fi.colū.ij.C.de iure dot.

percepti per dictam dominã, tam ex rebus quas ipsi diuidentes asseruerunt assignasse dicte sue matri, quam etiam ex aliis bonis hereditatis dicti ser Ludoui. debent compensari in sortem et quantitatẽ debitã. d. domine. l. j. et ij. C. de pignor. actio. ca. ad nostram. de iureiurando. c. conquestus. de vsuris. iũctis no. in. l. diuortio. §. ob dona. sol. matrimo. et in. l. finali. per doc. C. de compen. ¶ Et si quid deest ad integram satisfactionem dotis augmenti dato si ipsa domina viueret illud petere potuisset, si non appareat consensisse dicto instrumento diuisionis et assignationis: qr illud nõ potuit preiudicare dicte domi. C. res inter alios ac. per totũ. l. si vn⁹. §. añ oĩa. de pac. et iste Sãctus qui est eius heres, et qui iurauit in instrumento vna cum ser Ludouico verũ esse qd dicta domina remansit contenta de dictis bonis pro dictis heredibus, nõ põt tunc cõtrarium dicere. c. per tuas. de proba. l. generaliter. C. de non nu. pe. facit. l. cum vir. cum materia. de vsur. ¶ † Et si nunc dicat Sanctus qñ ipse iurauit non esse verũ, arguit turpitudinẽ et periuriuz suum, et non debet audiri. c. inter dilectos. cum ibi nota. de dona. l. transactione. C. de transac. ¶ Bene facit qd not. Barto. in. l. fi. C. de non nu. pe. et qd no. in. c. cũ contingat. de iureiurã. in eo. articu. in quo tractatur, an si quis iurauit contenta in instrumento esse vera, possit postea dicere contrariuz, id est 3ctũ esse simulatum, et non verum. ¶ Quinimo non posset bene fieri concludens probatio, per sanctum predictum quod nunquã dicta domina Ghi. contenta remanserit, vnde non sequit̃ contrarium est verum quod nunq̃ consenserit, vel nũq̃ approbauerit assignationem, attento quod dictus Sanctus cum iuramento affirmauerit non coarctando certo loco et tempore cõsensum et approbationẽ dicte do. et si negatiua illa quod nũq̃ consenserit, cum non sit coarctata loco et tempore, nõ posset probari ad detegendum quod scilicet dicta verba per errorem protulit, per id qd habetur in. c. cum eccle. cum ibi no. de cau. pos. et proprie. et. c. bone. de elec. et in. l. actor. C. de proba. Ex quibus concludo dictum Sanctum debere succumbere, et iustitiã non fauore contra heredem dicti ser Ludouici, quo ad dictaz quãtitatem dotis, et augmenti. Alex.

a ¶ Fratres. & eod. consi. xcix.

b ¶ Omnium. hoc [illegible]

Titulus qui talis est

Guido et Montes fratres vtrinque coniuncti bona communia tempore eorum vite possederunt. decessit Guido superstite Francisco eius filio et herede. pariter decessit Montes superstite Joanne filio herede, qui Franciscus et Jo. bona eorum similiter communiter possederunt, demũ Jo. decessit superstite ei⁹ filio noĩe Montes qui Montes cũ. d. Fran. in cõione perseuerauit, qui Frãciscus et Montes ad diuisionẽ puocare volẽtes: petunt de infrascriptis dubiis certificari. † contingit eñ q̃ ex prediis communibus recollecti sunt corbes centum quadraginta bladorũ, mediante cultura: industria, et opera Frãcisci, et duorũ eius filiorum, et dicti Montis, querit̃ qualiter dicti fruct⁹ extantes diuidi debeant. ¶ † Scdo Mõtes prim⁹ de quo supra de pecuniis communibus inter eũ et dictum Guidonem dotem dedit Catharine filie ipsius Mõtis: Catharina predicta decessit in effectu relictis heredibus dicto Francisco et Monte viuente cum equis portionib⁹, petit Franciscus, vt heres Guidonis, sibi restitui medietatẽ dotis de bõis dicti Guidonis: ad quam restituendam dicit teneri prefatũ Montẽ tanq̃ in effectu heredem dicti primi Montis mediante persona Joã. excipitur pro parte Montis se ad hoc minime teneri, sʒ bene est contẽtus pati q̃ Franci. exigat dictam dimidiam dotis, contra eos ad quos puenit. ¶ † Tertio. d. Mongarda vxor primi Mõtis habuit tres filios, vnum masculum et duas feminas: quarũ fuit Catharina, de qua supra dictum est. decessit Mongarda intestata relictis dictis tribus filiis, qbus de voluntate fuit dicta successio in dote, et in vniuersa hereditate Mõgarde, vtrũ do. Franciscus heres Catharine pro dimidia habere et petere possit dimidiam tertie partis totius hereditatis Mongrade que fuit deuoluta Chatarine. ¶ † Quarto vtrum impensa funeris corporis Joan. facta de bonis communibus recuperari possit pro dimidia contra dictum Montem heredẽ Joan. ¶ † Quinto, cum. d. Joannes in certis locis negotia nocturna procuraret, captus fuit ab hostib⁹. et de patrimonio cõi redẽptus: an p dimidia agi possit ꝯ Montẽ Jo. heredẽ.

Consilium. CXXXXIII.

Venio ad primũ dubium in quo pretermissis argumentis ad vtranq; partem breuiter concludo secutus in propriis terminis decisionẽ bal. in. l. j. in. xj. q. C. pro socio. vbi quesiuit: duo fratres patre mortuo habebant predium commune: et vltra hoc conduxerunt quedam predia ad laborandum: et vnus eorum habebat duos filios qui similiter laborabãt. modo ex fructibus dictorũ prediorum multa quesiuerunt: queritur qualiter inter eos diuisio fieri debeat. respondet quod sicut ementes rem communẽ videntur tacite contrahere societatem. l. cũ pponas. C. pro soc. ita et conducentes: et ideo secundum eum aut queritur de fructibus rei cõis: et tunc aut querit̃ de medietate fructuum que datur respectu proprietatis fundi: per id quod legitur et nota. in. d. l. j. C. pro socio. per Barto. in. l. j. §. nec castrense. ff. de col. bono. et quilibet fratrum habet dimidiam. aut de alia dimidia q̃ iure laboratoris percipit̃ pro cultura, et cura, et illa diuidit̃ inter oẽs quatuor: quia societas est istius nature, quod diuidit lucra in capita, et non in stirpes. Aut queritur de fructib⁹ prediorũ ꝯductorũ. et sic dicit q̃ diuiditur in cap. ¶ Et idem in effectu voluit Bal. in. l. si patruus. in penulti. q. C. com. vtri. iud. ¶ Et idem in tractatu de duobus fratribus. in fine. et ibi hoc limitat nisi vn⁹ ex eis plus opere prestitisset culture: quo casu secundum qualitatem operarum, qui plus operatus est plus commodum habere dʒ scdm ratã operarum arbitrio boni viri. iuxta. l. societatez. cum omnibus legibus sequentib. vsq; ad. l. si socius pro filia. ff. pro socio. ¶ Et sic cõcluditur q̃ de dictis bladis debet dimidia equaliter diuidi etiã inter Frãciscum et montem, et duos filios Franci. data equalitate operarum. et sic de corbibus centum quadraginta bladorum, habebit in totũ Montes corbes quadraginta: relique erũt Frãcisci et filiorum. faciunt ad predicta no. per Bal. in. c. j. de bene ficio fratris. ¶ † Circa secundum concludo quod dos Catharine dari debet per montem eius fratrez de suis propriis bonis communibus vero non: et quod sic factum est potest idubitanter pro dimidia repeti per Franciscum contra Montez viuentem, tanq̃ contra Montem in effectu heredem dicti primi Montis. hoc decidit expresse Specula. in ti. de iudic. §. sequitur. versi. quid si vnus ex fratribus. in tertia parte. et Bald. in. l. fi. in penulti. col. C. de dotis promis. et in. l. si patruus. i. iiij. col. C. eodem titu. et in auth. ex testamento. in penulti. col. C. de collatio. et Bal. in dicto tractatu de duobus fratribus. p text. vbi videtur casus in. l. si socius pro filia. ff. pro socio. nisi iter socios aliud conuentum esset. ¶ Quod videtur verum etiam posito quod fuissent socii omnium[b] bonorum, per dictam. l. si socius. iuncta illa gl. j. que intelligit illum tex. etiam in socio omnium bonorum: quod tamen ad presens non affirmo postquam non presupponitur de societate generali omnium bonorum: que etiam in dubio non presumitur ex sola possessione omnium bonorum communiter facta, vel per communicationem questuum ex negotiationibus resultantium. allegat l. coerei. cum. l. seq. ff. pro socio. not. Bal. et doctores in. l. si patruus. et in. l. Titium et Meuium. §. altero. de administratione tuto. et in. l. cum duobus. §. Papinianus. ff. pro socio. Bald. in capitulo primo. §. duo fratres. de fratri. de no. bene. inuesti. et in. l. j. C. qui testa. facere possunt. et in capi. j. de benefici. fra. cum similibus. ¶ Nec huic decisioni obstat quod Franciscus est heres Catharine pro dimidia: ergo saltem pro ea rata pro qua est heres, sunt confuse actiones sibi competẽtes. l. debitori. C. de pac. l. si ab eo. C. de nego. gest. quia respondeo quod in casu isto non agit Franciscus contra Montem tanquam contra heredem Catharine, nec ex eo quod dicat Catharinã sibi fuisse obligatam: sed agit contra montem viuentem tanq̃ contra heredem primi montis ex eo quod de bonis communib⁹ fuit dotata Chatarina, et sic vtiliter gesta fuerunt negotia ipsius primi Montis: quia ad filiam suaz dotandam tenebatur. l. fi. C. de dotis promis. l. qui liberos. ff. de ritu nuptiarum. et ideo cum competeret actio contra primum Montem nulla poterit actio competere Guidoni vel francisco contra Catharinã, etiam per condictionez. l. si me et Titium. ff. si certum petatur: quia etiam illa cõpetit vbi actio dari poterat contra alium, vt ibi per Bar. et legitur et not. in. l. si eum seruum. eodem titu. ¶ Patet quod non obstat exceptio quod sint confuse actiones ne liberetur Montes cedendo actiones Fran. contra eos ad quos dos Catharine peruenit, sed de suo tenetur. l. nam et seruus. §. fina. ff. de nego. gest. l. non aduersus. C. si certum peta. quoniam isto casu competebat actio contra primum montez propter factum suum: qr cedit pecunias communes in dotem filie: non autem competebat contra eum actio ex eo tantũ q̃ ipse habebat aliquã actionẽ ꝯ filiã: qr tunc bene fateor: qd liberaretur Montes cedendo actionem. l. qd debetur. ff. de petit. l. si vt certo. §. idem labeo. ff. commo. Ex quibus stat firma conclusio, q̃ montes teneãt restituere medietatẽ dicte quantitatis date in

3 date in dotem Catherine. ¶ †Circa tertiũ absq; multiloquio concludo clarũ esse qđ Fran. cõpetit actio ad medietatem tertie partis hereditatis Mongarde ex persona Catherine cuius est heres pro dimidia, si dicta Catharina agnouit hereditatẽ maternam iuxta. l. j. C. de his q añ aper. ta. r. l. j. §. in nouissimo C. de cadu. tol. qr heredi heredis ita datur petitio hereditatis sicut primo heredi. l. iij. §. j. de peti. here. l. j. ff. de consti. pec. l. fi.
4 C. de here. insti. ¶ †Quo ad quartũ dubiũ rñdeo qꝫ impensa funeris Jo. An. nõ debet fieri de cõi: qr nõ fuit impẽsa facta ob causam communionis seu societatis: vt est bonus tex. in. l. socius q in eo. §. fi. r in. l. iure societatis. ff. pro socio. ¶ Ad qꝫ no. Specu. in titu. de iudi. in quarta parte. §. sequit. versi. quid si vnus ex coheredibus. r Bal. in. d. l. si patruus. r in dicto tracta. vbi concludit qꝫ si vnus ex fratribus bona cõmunia possidentibus fecerit aliquã impensam ad honorem sui vel in militia sua, vel in nuptijs suis, hoc nõ debet fieri cõmunib⁹ impẽsis. l. at q originẽ. §. fi. cum ibi not. ff. de mune. r hon. l. si filia. §. idẽ scribit. r. §. idẽ Neratius. l. ex parte. §. filius. r. l. Lucius. ff. fami. ercis. r hoc cũ nõ sit probatũ, nec presupponat generalez societatẽ cõtractã: tenet ergo Montes pro dimidia expense
5 funeris Franci. ¶ † Quantũ ad quintũ, vr qꝫ de cõmuni patrimonio redemptio. d. Joã. and. fieri debuerit per l. cum duobus. §. quidam sagaria. ff. p so. sed contrariũ verius p quo videtur gl. r ibi hoc no. doc. in. l. cum duobus. §. si fratres. al's est l. Papinia. in versi. reli. ff. pro so. vbi dicit qđ si vnus ex fratribus cõiter habitãtibus r possidẽtibus rc. debet soluere aliq̃ condẽnationẽ: illa nõ debet solui de cõmuni, sed de proprio. r posito qđ p Fran. fuisset Jo. redẽptus ab hostibus nõ presumitur pietatis gratiã fecisse, nec animo donãdi sed recipiẽdi nõ obstãte cõsanguinitate. ita firmat Bal. in. l. labeo captus. C. de cap. r in aut. si capti. C. de epi. r cle. maxime cũ Joã. habebat patrimonium de quo solutũ presumit. l. si. ff. de peti. here. l. mẽse. cum ibi no. ff. de neg. gest. ¶ Item per hoc qꝫ dicta impensa redẽptiõis nõ est ppter causam cõmunionis. Unde nõ debet solui de cõmuni iuribus preallega. r maxime: qr presupponitur qđ. d. Joã. Andr. tũc qñ fuit captus pcurabat negotia materna. r sic nõ ob. d. §. qdam sagariã. qr ibi pcurabat negotia cõia: r tanto fortius pdicta pcederet si dict⁹ Jo. fuisset in aliqua culpa eundo ad locũ verosimiliter suspectũ r nõ tutum. l. si vt certũ. §. nũc videndũ. ff. cõmo. c. accedens. vt lit. nõ contest. l. recusare. §. fin. cũ. l. seq. ff. ad Trebe. nam tunc etiam si fuissent socij gñales omniũ bono. p expressum societatis cõtractum esset imputandum. d. Joã. qr in contractu societatis venit culpa etiã leuis. l. socius socio. pro socio. insti. eo. tit. §. fi. ex quibus remanet firma cõclusio: qꝫ tenetur Montes ad satisfactionem Francisci in dictam dimidiam impense redemptionis. Alexander.

Consilium. CXXXIIII.

In causa r lite inter Albertinum de minardis agentem r Bartholomeuz quondam Simonis de bagnaria se defendentem plura sunt consideranda r discutienda nõ obstãte ipsius cause modico valore. r primo premitto illud vulgare quod actore nõ probãte reus debet absolui diffinitiue. c. j. vt eccle. bene. l. qui accusare. C. de eden. ¶ An autẽ dictus Albertinus pba
1 uerit plene suam intẽtionẽ patebit ex infra dicendis. ¶ †Secundo premitto qꝫ illud qđ dicitur in hac causa p dñm consulentẽ, qđ qñ intentio actoris est fundata r probata de iure, et p cõsequẽs certa r clara r exceptio rei sit dubia: quia nõ plene pbata fert sentẽtia pro actore. c. post electionẽ. r. c. cum super. de cõcess. preben. ad idem allego tex. iunctis his que ibi declarat dominus An. in cap. vt nostra. de offi. Arch. no. Bal. in. l. vbi pactum. C. de transac. in. q. de nõ soluẽte collectas. Saly. per illum tex. C. de adulte. l. si quis adulterij. r Bald. ff. de statu. homi. l. imperator. dum allegat gl. in. l. j. C. qui r aduersus quos. r ita etiam dicebat Dy. r Gui. de suza. quos refert Cãcre. de come. in opere suo in. vj. rub. in prin. per id quod habetur insti. de inuti. stip. §. item verborũ. ibi manifestissimis. r. l. fi. §. finantẽ. C. de edi. diui. r qđ no. Bald. C. proba. l. iiij. facit. l. ob carmen. §. fi. ff. de testi. extra co. tit. c. in nostra. ¶ Ista dico procedere quotiescunq; pbationes actoris r probationes rei sunt adinuicẽ directo cõtrarie, vt si actor pbet reo mutuasse decem per duos testes: reus probat contrarium per vnũ testem tantũ: certe tunc remanet pbatio actoris valida r perfecta sed vt pbatiões sunt diuerse, verbi gratia: actor pbauit mutuum per duos testes: reus pbauit solutionẽ per vnum tantũ: certe fuere tunc causa r pbationes dubie adeo qđ reo debet deferri iuramentum, r veniet absoluẽdus. ita no. r declarat predicta Bar. ff. de iureiur. l. admonendi. in ver. quero quid si actor probauit intentionem suam plene. r idem Baldus in. l. in bonefidei. C. de rebus creditis. in vltima. q. ¶ Ita infra demõstrabitur in proposito qꝫ presupposito qđ probationes actoris sint perfecte, r etiam presupposito quod probationes rei nõ sunt plene: tamen qr tendunt ad diuersa, probationes rei, enervãt probationes actoris, r ipsis reo iuramentum petitũ in pcessu veniebat, r venit deferẽdũ. vt dixi. ¶ Et presupposito qđ predicta verificata non releuarent dictũ Bar. que pro certo iudicio releuant, discutiendum erit vtrum alie exceptiones p pcura. rei allegate r probate ipsi opitulentur in fauorẽ absol. consequende. ¶ Ad primũ reuertor quod intentio actoris nullo modo sit probata. nam magister Jacobus quondã Matthei primus testis, dicit in effectu quod audiuit Bartholomeũ de ferraria dicẽtẽ dicto Albertino, Le vero che quella caldaria e mezatua. sed, cui dubium qđ cõfessio dicti Bartholomei nõ nocet dicto Bartholomeo cui iam erat vẽdita dicta caldaria ante hanc confessionem. nã dictus Bartholo. illã emit de anno. Mcccccxxviij. seu de anno. Mcccccxxix. vt cõstat ꝯfessione dicti Bart. redacta publico instrumẽto pducto, rescripto, r rogato manu ser Jacobi de brocardis: r etiam apparet per instrumẽtũ emptionis domus peladuri cuz qua domo trãsit dicta caldaria, vt infra dicam, ita quod in proposito confessio dicti Bartholomei qđ caldaria spectaret ad dictum Albertinum que confessio facta est iam sunt menses quinq; tm̃ vt deponit testis, r sic post venditionẽ factã, r ius quesitum dicto Bartho. preiudicare sibi Bartho. quoq; modo nõ potest. l. j. r per totum. C. res inter alios acta. c. quamuis. de re iud. ff. ad Uelleia. l. Seia mancipia. cũ si. ¶ Preterea dictus testis iterrogatus secundũ interrogatoria dicti Bar. que caldaria eẽt illa r sup causa scientie cognitionis dicte caldarie nihil respõdet, nec deponit de caldaria vllo pacto, vt in eo ptz. ¶ Secũdus testis scz magister Jacob⁹ in effectu nihil dicit. dicit em̃ se vidisse in libro magistri Joannis speciarij, qđ Albertinus emit caldariam vnam. nã iste testis deponit per relationez ad aliud: r etiã dicit ipse aliter quã dicat scriptura dicti magistri Joãnis vt infra dicam. concludendo igitur iste testis nõ facit aliam probationem quã liber dicti magister Joãnis, de quo
2 infra dicet. ¶ Preterea nõ ponit de identitate caldarie. †per cõsequens cũ probatio sit dubia nõ releuat pbantẽ. c. in presentia. de proba. l. inter stipulantẽ. §. j. r ibi no. ff. de verb. obli. cuz similibus. ¶ Inquantum vero vt ipse testis deponit de confessione dicti Bartholomei dicentis dictam caldariã spectare ad dictum Albertinũ: respondeo r dico vt dixi supra circa primuz testem. ¶ Bartholomeus tertius testis dicit idem in effectu qꝫ primus, ideo eodẽ modo r forma nõ probatur, vt di
3 xi. s. maxime cũ idẽtitatẽ caldarie nõ probet. † in rebus enim presumitur pluralitas nisi identitas probetur: iuxta ea q̃ no. Jac. de but. r Bal. in. l. ij. C. de errore aduo. r qđ not. Bart. in l. ij. ad fi. ff. quemadmodũ te. ap. r in. l. demon. in prin. in versic. sexto quero. de condi. r demonstra. r in. l. diuus. de custo. reo. r in. l. inter stipulãtẽ. §. j. de verb. obl. r in. l. j. C. si vnus ex pluri. app. ¶ Simon quartus testis dicit contenta in capitulis ve
4 ra esse, †interrogatus in causa sciẽtie dicit qr presens fuit: que redditio cause non in totũ dicitur sufficiẽs. iuxta not. per gl. in. c. presentium. de testi. in. vj. r per Nico. de ma. r Bal. in. l. testiũ. in. iiij. col. C. de testa. r Bal. r doc. in. l. ij. §. fi. per illã glo. ff. sol. mat. r per Bar. l. j. ff. de auto. tu. Specu. in titu. de test. §. j. versi. itẽ qꝫ visu. Barto. in tractatu de teste. in. ij. char. Ang. r do. Jo. an. in. l. heredes palã. ff. de test. ¶ Preterea dictus Si
5 mon est †socius in cõione dicte caldarie, vt ipsemet attestat: r p cõsequens nõ admittit in testẽ, iuxta ea q̃ habent in. l. qm̃. r in. l. omnibus. C. de testi. r in. l. si filiũ. C. de libe. causa. r. l. j. §. si seruũ. ff. de q̃sti. r in. l. qui accusare. ff. de accu. per doc. ¶ Preterea iterrogat⁹ si est eadẽ caldaria, dicit se credere qꝫ sic: qr te
6 stis p verbum †credit, deponens certũ est non probare. c. quoties. r c. tam literis. de testi. no. glo. r Bar. in. l. ij. §. idem labeo. de aqua plu. ar. Bald. in. l. iij. in. v. q. C. de test. Cy. Ja. de are. r Bal. i. l. testi. in vlt. col. eo. ti. not. i. c. ex literis. de presumptio. etiaz si dixisset se pro certo credere, vt no. bal. l. siue possidetis. C. de pbatio. r Bald. no. in ca. j. §. notandũ. de notis feu. x. col. ¶ Quintus testis ser Jac. de bonegratis: r iste etiã nõ pbat
7 ex eo qr fuit †pcurator i hac cã pro dicto Bertino, vt etiã ipsemet Bertinus fatet rñdẽdo positiõibus psertim quadragesime positiõi pdicte p dictũ Bartholomeũ r eius pcuratorẽ, r hac rõne repellit: nec ei fides adhibet etiam si velit testificari in cã appellatiõis, r fuisset pcurator in cã principali, vt gl. in c. Romana. de testi. i. vj. gl. r ibi Bal. i. l. deferre. ff. de iure fis.

Cy.in.l.quoniā.C.de test.in.l.omnibus.eo.tit.⁊.c.si inter pares.in prin.de.l.conra.Inno.⁊ Jo.and.in.c.insuper.de testi. ¶ Preterea interrogatus in causa sciētie dicit qđ audiuit.d. magistrum Joannē vgolini dicentē se alias vendidisse dicto Albertino,ita qđ iste testis non deponit de vendit.q̄ celebrat̄ 8 inter cōtrahentes communi cōsensu,sed deponit de†auditu. igitur nō probat iuxta no.C.de test.l.testium.⁊ in.l.ij.§.labeo. de aqua plu.arc.⁊ pulchre Bald.in.c.j.de cōtro.inter do.⁊ vasal.de inuestitura.in vsi.feu.nō sequitur,audiui talem dicentē se vendidisse Titio:ergo vendidit.certe cōsonat lippis ⁊ tonsorib⁹ probationē de vera venditione nō cōcludere.igit̄ ⁊c.l. neq₃ natales.de pb.l.nō ob hoc.vnde cog.⁊.d.c.in presentia. de proba. ¶ Preterea interrogatus sup interrogatorijs partis aduerse super identitate caldarie,nihil super ipsa deponit saltem qđ necessario concludat. ¶ Preterea etiam iste testis deponit falsum cū dicat se vidisse in libris Joānis vgolini,q̄ 9 dict⁹ Albertinus emit:qđ est falsum,vt in libris patet.†vnde cū testis dixerit pro parte falsum redditur periurus,⁊ totum ei⁹ dictū annullatur:iuxta no.per Inno.in.c.fraternitatis.de here.⁊.c.in nostra.de testi.Spe.in tit.de teste.§.j.Bar.in.l.quantus.de auro ⁊ argē.lega.⁊ Bal.in.c.j.de contro.inuesti.⁊ in.l. si ex falsis.cū si.C.de transac. ¶ Jacob⁹ pirotti alius testis nihil deponit de vēditione:nec etiā si recte cōsideretur de idētitate caldarie,q̄ modo petitur per dictū actorem.demū in eius Albertini fauorem est ꝓducta postea libri magistri Joānis in qua dicit̄ Bartholomeo,de ferrare de dare per vna caldaria fece dare ad Albertino ⁊c.certe ista scriptura ꝓbat contra 10 ipsos.nā principalis persona est ipse Bartholomeus.† et in dubio qs presumitur emere ⁊ cōtrahere proprio nomine non alieno.l.⁊ magis.ff.de solu.l.Papi.⁊ qđ ibi gloss.ff.manda.la te per Bar.in.l.j.§.nūtiatio.ff.de ope.no.nun.⁊ in.l.si quis.§. j.ff.de iudic.⁊.ff.sol.ma.l.post dotē.cū si. ¶ Preterea posito quod dicta scriptura loqueretur in eorū fauore quod minime procedit,vt de se patet:tamen attento qđ non est facta partibus mandātibus,neq₃ a persona publica que in principio sui officij nō iurat fideliter officiū suum exercere,dico q̄ fidē nō facit,vt not.Barto.⁊ Jo.de Imo.in.l.nuda ratio.ff.de dona. ⁊ in.l.admonendi.de iureiurā.⁊ expresse Bald.in rubric.C.de fide instru.in.xvj.col.in ver.sequit̄ videre de scriptura mercatorum.⁊ apertius in.l.bone fidei.C.de reb.credi.per gloss.in.l. q̄dā.§.nummularios.ff.de eden.idē Bal.in.l.instrumenta.C.de proba.⁊ in.l.j.C.de eden.Jo.And.in ti.de instru.edi.§.nunc 11 dicendū.†nō enī plus debet credi viue voci q̄ mortue.in aut. de instru.cau.⁊ fide.§.si q igit̄.sed scribenti si deponeret non solenniter sine iuramēto nulla fides adhiberetur.C.de testi.l. iurisiurandi.c.fraternitati.de testi.ergo nihil credi debet eius scripture. ¶ Ex his patet verificatū esse quod primo loco dixi,videlicet in forma valida non esse intētionē actoris probatam:ergo reus absoluendus. ¶ Preterea oēs dicte ꝓbationes ⁊ testes fuerunt iurati ⁊ producti extra terminū,vt patet in ꝓcessu:nam terminus quinq₃ dierū fuit statutus ad ꝓbandum die.xiij.Martij,⁊ incipit currere die.xxiiij.eiusdem mensis.testes vero iurauerunt extra,sc₃ prima die Aprilis, 12 †ergo cum extra dila.⁊ terminum iurati fuerūt nullam fidez faciunt.c.pastoralis.de excep.no.Bart.in.l.municipiorum. de opt.lega.⁊ no.per glo.⁊ Cy.in.l.si ea.C.qui accu.⁊ in.l.iudices.C.de iudi.⁊ doc.in.l.fi.ff.de ferijs.Dy.in regula indultum.Jo.fa.insti.de exc.tu.§.qui autem.cū si. ¶ Presupposito qđ predicta non obstarent que re vera ob.venio ad scđm,⁊ dico qđ iura Bartho.nō sunt plene probata,ita ⁊ taliter qđ nō est in casu victorie qđ ostendo.nam vt actum est per cōsulentem in hoc iudicio est intentata rei vendicatio cū publicia.sed probatū est tm̄ super publicia.presupposito q̄ pro parte dicti Albertini probata esset emptio.in rei vēdicatione aūt necesse fuisset de dominio autoris ꝓbare q̄ venditor nō trāsfert dominiū,nisi dn̄s,sed tenet̄ tradere tantum.l.ex empto.in prin.de act.emp.l.j.ff.de rerū permu.l.traditio.ff.de acqui.re. do.sibi vero competit publicia.l.j.⁊ per totum.ff.de public.in §.sed iste.insti.de actio.⁊ que habent in.c.Abbate sane.de re iudic.in.vj. ¶ Quibus addo in ꝓposito singulariter no.Bal. in.l.cū res.in.ij.col.C.de proba.vnde cū Bartho.etiam si habuerit ⁊ habeat titulū emptionis,⁊ publicianam pariter sicut 13 ⁊ ipse Albertinus,vt infra probabo:† ergo potior est in publiciana possidentis cōditio q̄n emerūt a diuersis personis,vt in casu nr̄o est tex.⁊ ibi plene no.in.l.si autē.§.si duobus.cū se. ff.de publi.facit quod no.in.l.quoties.C.de rei vendi. ¶ Sed ipse Barth.ad presens est possessor dicte caldarie,vt in libello dicti Albertini cōtinetur:ergo ⁊c. ¶ Quod autē Bar.habeat titulū emptionis probat̄ primo per instrumentū emptionis facte ꝑ ipsum de dimidietate domus peladuri,cū omnib⁹ rebus que dicta dom⁹ habet sub se,supra se,vel intra se,vt in instrumento cōtinetur:in qua venditione certū est q̄ venit dimidia.d.caldarie,vt est tex.expressus ⁊ ibi glos.ff.de cōtrahē. empt.l.dolia.⁊.ff.de act.emp.l.granaria.⁊.l.iulian⁹.§.edibus. cū seq.vsq₃ ad.l.fundi.§.fundo.e.titu.vbi fit distinctio inter venditionem fundi ⁊ venditionez domus:⁊ q̄ caldaria sit affixa domui a cōniuētibus oculis potest per iudicantē videri.l.fir 14 ruptione.ff.si.regū.† q̄ ꝓbatio ex aspectu iudicis ceteris ꝓbatiōib⁹ ꝓfert̄.no.Bal.in.l.cōtra negātē.C.ad.l.aquil. ¶ Et etiam ꝓbat̄ ꝑ testes dicti Bartoli exꝓsse ⁊ ꝑ certo neq₃ disputando,⁊ nō cauillando est tex.in.d.l.dolia.indistincte loquēs qui ad aliud nō fuit fact⁹ ⁊ clarerimo etiā clari⁹ etiā denotāt verba posita in instrumento si bene considerent̄. ¶ Itez dicta emptio ꝓbata est ꝑ publicū instrumentū ꝓductorū in ꝓcessu, in quo dictus Bartholomeus cōfitet̄ se vēdidisse dicto Bartho.dimidiā dicte calderie ꝑ certo ꝑtio:⁊ pretiū habuisse.cui instrumēto standum est.C.de non nu.pecu.in.l.generaliter.et in.l.cū precibus.C.de proba.c.cū Joānes.de fide instr. ¶ Ex quibus etiā infero q̄ stante titulo vēditiōis predicte ⁊ possessione octo annorū continua ⁊ pacifica,put ꝑ testamentū dicti Barth.ꝓbat̄ q̄ omnino dictus Bartho.dicto Albertino est potior vigore etiā vsucapiōis allegate,cum res mobilis solo triennio acquiratur.C.de vsu.transfor.l.j.instit.de vsucapi.in 15 prin. ¶ Quod bona fide autē possederit ptz:†q₂ ex titulo ꝑsumit̄ bona fides.C.de euic.l.pe.plene in.l.Celsus.ff.de vsusc. in.c.si diligenti.de prescriptio.⁊ in.c.j.eo.tit.in.vj.⁊ Cy.⁊ do. in.l.super longi.de prescrip.lōgi temp.cū si. ¶ Ex qua vsucapione directū dn̄ium dicto Bartholomeo quesitum fuit.C.de pact.l.traditionibus autem nisi triennalis.C.de bonis mater. Dy.in.c.ij.de reg.iur.in.vj.Bar.⁊ docto.in.l.j.ad fi.de aqua plu.arcen.⁊ in.l.fi.C.quib.ex causis ma. ¶ Quod quidē directum dominium esse debet potētius,quasi dominio q̄sito dicto Albertino:presupposito quod esset ꝓbatum de titulo emptionis sue.l.qua ratione.§.litere.cum ibi no.ff.de acquir.re. do.⁊ qđ no.in.l.pcuratore.maxime ꝑ Bart.ff.de pcura.Cy.in l.iij.C.de noua.l.mater.⁊.l.cū a matre.⁊.l.si mancipiū.cū si.C. de rei vēdi. ¶ Nec huic h₃ obstare qđ dicit̄ per dn̄m consulētem dictū Bar.⁊ eius autorem fuisse in mala fide.prio q₂ nullibi cū reuerentia est ꝓbatum de mala fide Barth.imo contra 16 rium presumit̄ isto casu,vt dixi.s.⁊ per cōsequens† aut̄.male fidei.C.de prescrip.long.temp.nō vendicat sibi locum:q₂ illa loquit̄ in prescriptiōe rerū immobilium:⁊ nihil corrigit quo ad vsucapionem rerum mobilium:ergo ⁊c.l.precipimus.C.ď app.C.de testa.§.sancimus.⁊ ita in terminis istis firmat bart. ff.de acquiren.pos.l.Pompo.in prin. ¶ Facit qđ bn̄ dr̄ de iure canonico.etiā heredē ⁊ successorē,⁊ malefidei ex sua persona prescribere,vt no.Dy.in regula pos.lib.vj.Bar.in.l.cū here.ff.de diuer.⁊ temp.prescri.d.Jo.de imo.in.l.sequit̄.§.heredes.de vsuca. ¶ Preterea etiā si bene cōsiderei tenor scripture Jo.vgolini patebit ex ea,vt dixi,supradictū Bartholomeum fuisse emptorē,⁊ nō albertinū,⁊ per ꝯsequens nō esse aliquo modo ꝓbatū saltē in forma sufficiēti de aliqua mala fide dicti Bartholomei autoris dicti Bartoli:⁊ sic frustra deuenit ad autorem malefidei.⁊ de predictis patet ex triplici capite quorū quodlibet de per se est sufficiēs iura dicti Bart.potiora esse in ꝑsenti cā iuribus ipsius Albertini.primo:q₂ non est ꝓbatum put expedit.scđo:q₂ posito q̄ esset ꝓbatū stāte tm̄ titulo dicti Bar.⁊ pos.eius proferre,tāquā possessor in pub. tertio,q₂ ob.excep.vsusc.⁊ potentior est habēs tale ius quam hn̄s titulū a nō dn̄o,maxime cū de dn̄o autoris non sit ꝓbatū.Et ex his ꝯcludo ꝓnūtiādū esse bene appellatū ⁊ male iudicatū,⁊ victū victori in expēsis cōdēnari maxime cū fauorabiliores esse debeam⁹ reo q̄ actori,precipue cū de condemnatione tractat̄.de act.⁊ ob.l.Arriani.c.dn̄o guerrā.§.ad hec.de ver.sig.l.deinde.inci.cū reg.extra de ꝓbat.c.ex literis.Alex.

Consilium.CXXXV.

Ponderatis his que in themate sententie narrant̄. ¶ Puto dictam sententiā in rem iudicatā transiisse.† Transit enim sen- 1 tentia in rem iudicatam de iure,si intra decem dies legitime ab ea non sit appellatū.c.quod ad cōsultationem.de re iud.c. cū dilecti.in fi.de ele.aut̄.hodie.C.de appel.Uel cuz sit appellatū,⁊ nō sit legitime prosecuta.l.fi.§.illud.C.de tēp.appel.l.si cōtra.C.de appel.⁊ in cle.q̄uis.de app.cū simili. ¶ Sed posito q̄ appellare potuerit ille substitutus a syndico:q̄uis elapsum esset tēpus anni vsq₃ ad qđ fuerit cōstitutus dictus syndicus:attento

dicus, attento q̄ iam fuerat cā cū dicto syndico, vel eius substituto lis cōtestata: ꝛ hoc per. l. j. C. vt cause post pup. ad. tu. l. ita aūt. §. fi. ꝛ ibi no. Bar. ff. de admi. tu. l. tutor. §. de app. Spec. in ti. de syndi. ver. illud etiā q̄rit. ¶ Bene facit. ꝛ. l. fi. §. fi. ꝛ qd̄ ibi Bar. ff. de ap. ꝛ qd̄ no. Bal. in. l. dn̄s. C. de app. ꝛ. l. inuitus. cū ibi no. C. de pc. ꝛ doc. in. c. j. de syndico. iūcta. l. si actor. C. de appel. ꝛ. l. inuit⁹. cum ibi no. C. de procu. in quibus locis appa-
2 ret pbari † q̄ syndicus aut tutor, vel similes possunt etiā post finitum tempus sui officij causam ceptā persequi: q2 sunt dn̄i litis: ꝛ qa est dn̄s litis pōt sine aliquo speciali mandato app. vt legit̄ ꝛ notat̄ in preallegatis iuribus: ꝛ etiā dato qd̄ illa appellatio interposita p dictū substitutū traderet̄ sub illo inuolucro ꝛ generalitate verborū appellat ad psonas Gregorij. de
3 resti. Tamē dicta † psecutio facta p dictū nouū syndicum minus legitime constitutum, et cuius effectu etiā si mādatū habuisset erat finitum, ꝛ q̄ in principali causa nunq̄ cōparuit nō valuit, nec vim prosecutiōis operari pōt. nā ipse vt syndicus
4 impetrauit rescriptū delegatoriū, † ꝛ cōstat qd̄ ad impetrādū rescriptū saltem super cōmissione cause requirit̄ mandatū speciale. c. nōnulli. §. fi. de rescri. ¶ Intantū qd̄ nō sufficeret qd̄ in mandato essent enumerati aliqui casus speciale mādatū requirētes cū adiectiōe clausule generalis, vc3 ad oīa ꝛ ad oīa speciale mandatū requirētia vt singulariter cōcludit Anto. de Butr. ꝛ Imo. in. d. c. nōnulli. §. fi. q2 vbi exigit̄ notabilis specificatio propter excludēdā fraudem, vel pp̄ter magnitudinē rei, non sufficit talis clausula gn̄alis. allegant no. per gloss. in. c. qui ad agēdū. in verbo non expressos. de pcu. in. vj. ꝛ in. c. procurator. de elec. in. c. fi. in v̄si. speciale. de procur. in. vj. iuncto tex. in. d. c.
5 nōnulli. §. fi. ¶ † Et plus etiā voluit glo. valde no. in. d. c. nōnulli. in versi. speciali mādato. q̄ talis impetratrio facta p nō habentē legitimū ꝛ speciale mādatū, nō potest ratificari. ꝛ in hoc illa glos. est cōiter approbata. ¶ Ex his infert q̄ impetratio commissionis cause appellatiōis nihil valet: ꝛ p cōsequēs iudex iurisdictione caret: ēt si ratificaret̄ illa impetratio p eos quorū nomine dict⁹ assertus syndicus, ꝛ eorū syndicus impe-
6 trauit, vt est dictū. ¶ † Et eo magis: q2 qñ actus d3 expediri certo ꝛ determinato tempore: tūc si expediatur per aliquē sine mandato nomine eius ad quē res pertinebat, requiritur q̄ ra-
a tihabi. interueniat intra tēpus: [a] intra qd̄ res peti possit. l. bonorū. ff. rem ra. ha. vt no. gl. in. c. ratihabi. de regu. iur. in. vj. sed in proposito no. Archi. ij. q. j. nō solent. Bar. in. l. j. ff. de appel. recip. cum concordantijs allegatis per eos. ¶ Si ergo per aliquem legitimum syndicum aliter nō fuit facta psecutio dicte appellationis intra tempora a statuto vel cōstitutionibus requisita, vt verbo fert̄: sequit̄ qd̄ est deserta. c. ab eo. de appel. in vj. in cle. q̄uis. e. ti. facit qd̄ habet̄ in aut. ei q. C. de tem. ꝛ in. c. ex rōne. de appel. ¶ Quo fit vt deserta appel. ꝛ qñ appellans nūq̄ā fuit psecutus debeat appellās in expēsis cōdemnari. c. sepe. ꝛ ibi clarius no. Jo. An. ꝛ alij de appel. ꝛ probat̄ in. l. eos. §. cautionē inducendo. ꝛ ibi per Bal. circa principiū. C. de appel. ꝛ in. c. Nicolao. ꝛ in. c. interposita. §. ille. c. reprehēsio. de ap. in antiquis. ꝛ. c. j. de appel. in. vj. p Spe. in tit. de expen. §. nunc videndū. ver. nō solum. ¶ Nec puto posse dici pro parte Justi ꝛ Gregorij, q̄ sentētia quo ad eos sit nulla: eo q2 nō fuerat cū eis lis cōtestata: sed cum syndico primo vel substituto ab eo: q2 respondet̄ q2 cā principalis cognoscebat̄ summarie, simpliciter, ꝛ de plano sine figura iudicij ex forma statutorū vel statuti: quo casu nō requirit̄ litis contest. vt in cle. sepe. de ver. sig. ¶ Ite3 q2 processus factus fuit cū syndico sciētibus Justo ꝛ Grego. allegātibus se habere causam in re in qua litigabatur a cōitate, cuius erat ille syndicus. vñ talis pcessus fact⁹ cū tali syndico vel cōitate preiudicat dictis Justo ꝛ Grego. ac si cū eis esset, vt est tex. in. l. sepe. de re iudi. versi. l3 sciētibus. illud qd̄
7 dicit ille tex. de sentētia h3 locum in alijs actis: † q2 cui nocet snīa, nocere debēt ꝛ alia acta. c. inter dilectos. versic. ne attestationes. de fi. instru. no. Inn. in. c. cām el picolo. de test. ꝛ Bart. in. l. qui repudiāti. §. j. ff. de inoffi. test. ꝛ in. l. superatus. de pig. ꝛ in. l. perlusorio. §. fi. ff. de appel. ꝛ in. d. l. sepe. ad finem. no. doc. omnes. in. c. pe. de re iudi. Alex. de tartagnis. de Imo.

Summarium.

1 Sententia lata post peremptam instantiam, nulla.
2 Sententie acquiescitur non appellando ꝛ alias.
3 Rescriptum non tollit exceptionem peremptoriam.
4 Clausula non obstante sententia, non sufficit, nisi dicatur, non obstante tali. l.
6 Demonstratio falsa in rescriptis vitiat.
7 In interdicto vti possidetis que requirātur: ꝛ quid in negatoria nu. 8.
9 Judex ex officio expellere deberet agentem sine actione.
10 Collectas semel sponte soluens, renunciat suo priuilegio.
11 Priuilegio renunciat quis cū scit se descriptum, nisi appellet.
12 Res transit cum onere suo etiam ad ecclesiam.
13 Presumitur pro rectitudine ꝛ iustitia sententie. nu. 14. ꝛ. 15.
17 Consuetudo si allegetur, intelligitur de prescripta.
19 Jus collectandi tollitur per non vsum.
20 Fides bona vbi presumitur, debet tamen allegari.
21 Rescriptum si in aliquo est ambiguum, non debet ad aliquid procedit, donec declaratum sit per rescribentem.

Cōsilium. CXXXVI.

In causa ꝛ lite inter Jacobum Marci ꝛ ser Ludouicum de. G. eius procuratorē agentē ex vna: ꝛ homines seu cōe Ducie se defendētes ex alia, plura sunt cōsiderāda, de quib⁹ seriatī infra
1 breuiter subiungam. ¶ † Et primo oppositum ꝛ allegatū est pro parte dicti communis Ducie instantiā cause fuisse ꝛ esse pereptam: qua perēpta si sententia super libello ferrerur, esset ipso iure nulla. l. properandum. in princ. cum glo. ibi per doct. C. de iudic. l. scire oportet. §. cōsequēs. ꝛ ibi scribentes. de excu. tu. no. per Bal. in authē. clericus. C. de episco. ꝛ cleri. ꝛ in. l. obseruare. §. pficisci. de offi. procōsulis. cū multis cōcor. ¶ Maxime cū in casu nostro tēpus inest quod est duorū mēsium cōtinuorum a die libelli porrecti statutū iudici ꝛ instātie, vt constat clarissimis verbis decreti magnifici. d. nostri. igit̄ instantia perempta iudicis officiū superest, vt possit peremptionem instantie pronunciare, ꝛ partem in expensis condēnare. l. j. ꝛ. ij. C. vt intra certum tempus. ꝛ. l. si preses quasi. C. quomodo ꝛ qñ iud. gloss. optima ꝛ ibi legiste in. d. l. properandū. §. illo pcul dubio. ꝛ quod not. Inn. in. c. fi. de iuramento calum. ¶ Super qua peremptione instantie petitur prius pronunciari vel p dominū consultorem ita consuli, vel saltem pro prudētia domini consultoris calculanda remittat ad iudicem cause. ¶ Ultra dico qd̄ in casu nostro pars aduersa non habet facere aliquod fundamentū super primo rescripto a principe emanato, quo cauetur q̄ supplicanti obseruentur preterite consuetudines: put alijs cataneis prio: q2 dictū rescriptū habet tacitas clausulas si preces veritate nitant̄. c. ij. extra de rescri. l. fin. C. de diuer. rescrip. sed in dicta supplicatione inter cetera narratur, q̄ dictus Jacobus non acquieuit sentētie late per consiliū fauen-
2 tie, qd̄ est falsum. † nā primo per lapsum. x. dierū ad appellandum d3 quis acquiescere sentētie. l. ab eo. C. quō ꝛ qñ iud. l. ad solutionē. cum ibi no. C. de re iudi. no. Bar. ꝛ doc. in. l. si separatim. ad fi. ff. de app. sed iste Jac. non appellauit a dicta sententia: ergo acquieuit. ¶ Scd̄o dicit̄ acquiescere si soluat iudicatum. d. l. ad solutionē. ꝛ. l. tale pactū. §. q prouocauit. ff. de pac. sed Jaco. post predictā sententiā soluit collectas, vt ipsemet fatet, respōdēdo positiōibus: licet ipse dicat q̄ soluit coactus, sed vis ꝛ metus non presumit̄ nisi probet̄. l. metū. C. qd̄ metus causa. c. ad audientiā. c. cū dilec. extra eo. tit. ¶ Necnō probat̄ eum soluisse collectas p responsionē pcu. sui in duplicationibus suis ea parte scripture que incipit, ꝛ nō habēt. ij. iij. iiij. et v. ¶ Sed q̄ magis est efficax pbatio q̄ cōfessio, certe nulla. C. de trāsa. cū te trāsegisse. ¶ Itē qd̄ acquieuerit sentētie pbatur per testes dicti cōmunis deponentes super. x. ꝛ. xi. c. vbi dicunt q̄ ipse Jaco. in loco vbi erāt homines Ducie cōgregati, asseruit se esse contentū parere dicte sentētie. itē sup eisdē. c. dicunt q̄ ipse Jaco. soluit dictas collect. pro dicta poss. post dictam snīam. ¶ Item etiā de solutione pbatur per postas librorum massariorū dicti cōmunis, q massarij sunt persone de publico elec. ꝛ eorū libris fides adhibetur. l. quedā. §. numularios. ꝛ ibi Bar. ꝛ doc. de edē. ꝛ in terminis nostris tex. est cū gl. in. l. Celsus. de pba. Bal. plene in rub. C. de fi. instr. in. xviij. co. ¶ Ite3 qd̄ acquieuerit dicte snīe, pbat̄: q2 ibi notarius in fine dicte sententie attestat̄ qualiter vnus de cōsilio retulit sibi notario Jacobum acquieuisse dicte sententie. ¶ Et etiā qñ p publicum instrumentū pductū in actis cōstat de stilo seu consuetudine, datur fides vni ex dictis dn̄is de consilio: ergo ꝛ c. c. cū dilect⁹. de fi. instr. ¶ Itē qd̄ acqeuerit, pbat̄: q2 fuit presens dicte sententie, ꝛ non cōdixerit. l. j. ꝛ ibi doc. C. de relat. ꝛ. l. ne arbitris. et ibi Bal. C. de arb. ꝛ bon⁹ tex. in. l. fi. ꝛ qñ ap. sit. l. cū oñdim⁹. §. fi. de fideiussu. tutor. ¶ Mirū ergo si. d. rescriptū in casu no-
3 stro vires nō h3. ¶ † Preterea rescrip. nullo modo pōt tollere exceptionē maxie pēptoriā de qua i rescri. nō fit mētio. c. ex parte. b. de fo. cp. ꝛ ibi oēs cano. maxime. d. Ant. in primo no-

a ¶ Intra tempus. dixi in cōsu. pari. §. xxxvij. gl. x. nu. xl. vltra que adde Bal. cōs. xiiij. cōsil. ccclxxxvi. col. j. li. v. Alex. j. li. v. cōsil. lxviij. co. iij. guid. pap. deci. delphi. ccccxxxvi. Cor. cōsi. cx. col. iiij. lib. ij. Jas. l. si is qui pro emptore. nu. cxxviij. de vsucap. de ci. l. semper q non prohibet. nu. xij. de reg. iur. An. tiraq. in cōsu. picta. tit. retrac. §. j. glos. x. nu. lxxxv.

tabili.ꝛ in versi.oppo.qꝺ debuerit.in.c.j.de lit.contesta.in.vj. ꝛ Inno.in.c.sup literis.de rescrip.Spec.in titu.de rescri.p̄sentatio.§.ratione autem forme.versi.illud non.cum similibus. ¶ Ergo dicta exceptio quod acquieuit Jacobus sentētie modis predictis:ꝛ se etiam priuilegio suo priuauerit,si illud habuit p solutiōes p̄dictas,vt.j.declarabo,nō potuit talis exceptio tolli per rescrip.cum de ea nō fiat mentio. ¶ Preterea ꝛ fortius dictum rescrip.fuit reuocatū per eundeꝫ principem in alio rescripto impetrato per cōmune Ducie,ꝛ in casu producto in quo rescrip.dicit̄ fiat ius dictis partibꝰ per Potestateꝫ nostrū Jmole,nō obstātibus dicto p̄rio rescrip.in dicta causa emanato pro dicto Jaco.Marci,vel alijs qbuscunqꝫ in contrariū quomodolibet obstātibus,cū de virtute huius clausule nō obstātibus multa possem dicere. ¶ †Ultra hoc dico qꝺ dictum rescriptum primū non tollit nec tollere potuit dictam s̄niam primā latam per consiliū fauentie:qꝛ in eo rescripto nō est clausula nō obstante.vt.l.fi.C.sen.rescin.nō pos.l.causas.de trāsactiōibus.l.fi.C.de errore aduoc.imo cū.l.p̄hibeat impetrationem talis rescripti,vt dictis.ll.reqrit̄ specialis derogatio,scilicet nō obstāte tali.l.vt no.Bal.in.d.l.j.in ver.vlterius oppo. ¶ Et scdo ꝙ licet in supplicatione illa Jacobi dicatur nō obstāte dicta sentētia:tū dico qꝺ nisi princeps in suo rescripto apponat dictā clausulam,nō obstāte,nō sufficeret,vt not. dicunt dn̄i de rota sua cōclusione.cccl.j.qꝺ reputo notabile in proposito. ¶ Preterea in dicto primo rescripto non oportet insistere:qꝛ nunc vltimo loco dictus magnificus.d.annullauit ꝛ cassauit oia dicta rescripta facta in hac causa,vt patet,publica scriptura scripta, ꝛ rogata per ser Nico.in actis producta.

¶ †Quod etiā dictū rescriptū in presenti causa sit nulluꝫ alia rōne probatur.nam nō sufficit fieri in literis generaliter mentionem de possessionibus,sed specialiter ꝛ cum declaratione,ꝛ demōstratiōe probat̄ in.c.ex literis.de do.ꝛ cōtu.no. Spec.de rescrip.presen.ver.item excipitur.sed dictus supplicans in sua supplicatione dicit ꝙ inter ceteras suas possessiones hꝫ vnaꝫ possessionē,ꝛ nō specificat de qua pos.intelligat.ita nō cōstat qꝺ possessio de qua fit mentio in libello sit illa de qua fit mentio in rescripto,†ꝛ ideo videmus ꝙ in rescriptis falsa demonstratio vitiat.c.significāte.de rescriptis.no. Spe.de re.presen. §.rōne autē cause.versi.quid si indubitatū.Bart.ꝛ doc.in.l.de monstratio falsa.de cōdi.ꝛ demon.Cy.in.l.si fortidianuꝫ.C.de leg.cū simi.Et ideo recte processit iudex dum die.xx.Decem. M.cccclvij.reseruauit dicto ser Antonio exceptiōes suas oppositas cōtra dictum primū rescriptum,iuxta ea q̄ habentur per Barto.in.l.ille a quo.§.si de testamento.in prin.ad Treb. cū concor.ꝛ in.c.cū contingat.de offi.delega.vbi gloss.ꝛ doct.

¶ †Modo venio ad libellū dicti Jacobi:ꝛ ad intelligentiaꝫ totius cause presuppono ꝙ hic est intētatum vtile interdictū vti possidetis,vt patet in libello de cuius forma habetur per Bar.ꝛ doc.in.l.j.ff.vti pos.ꝛ in.l.j.C.eo.in Spe.in tit.de causa pos.ꝛ pro.§.retinēde.nā dictū vtile interdictū cōpetit etiam ꝯ eū qui nō facit mihi cōtrouersiā possessionis mee:neqꝫ in ea me turbat,sed soluꝫ in ea dicit habere aliquod ius propter qꝺ impediret libertatē rei mee.l.si duo.§.si vicinus.ff.vti posside. no.Bart.ꝛ ibi gl.in.l.j.§.huius autē.ꝛ in.§.restituende.ꝛ in.l.si duo.in princ.ꝛ in.§.ij.ꝛ in.§.cū inquilinus.ff.eo.ti.ꝛ vtrobiqꝫ p Bart.ꝛ doc.glo.in.l.j.§.nec.in versi.sed quid si me turbet.ꝛ ibi Bal.in.v.col.C.vti pos.glo.in.§.hodie.insti.de interdi. ¶ Et qꝺ istud interdictū sit intentatum patet ex serie libelli vbi oia requisita ad dictū interdictum sunt narrata ꝛ cōclusa. ¶ Sed ad hoc vt quis possit obtinere in dicto interdicto opꝫ qꝺ probet se possidere tempore litis contestate,ꝛ in.§.hodie.instit.de interdi.no.gl.ꝛ doc.in.l.j.C.vti pos.Barto.in.l.j.§.qꝺ ait.ff.e. ti. ¶ Sꝫ dictꝰ Jacobus hoc nō capitulauit nec deduxit:ergo necessario succūbere hꝫ,vt no.declarat Bald.in.d.l.j.in vlti. col.C.vti pos. ¶ Jtē ad victoriā in dicto interdicto requirit̄ qꝺ p̄bet̄ actorē turbari ꝛ molestari.l.j.§.hoc interdictum.ꝛ ibi Bar.in ver.vlti.quero qualiter format̄ libellus.glo.ꝛ doc.in.l. j.C.eo.tit.Spe.in.d.§.retinende.ꝛ.§.si duo.§.fi.secundū vnum intellectū gl.vti pos.Jnn.in.c.ij.de resti.in inte.in quo interdicto nō sufficit verbalis interdictio,vt qs dicat̄ turbari ꝛ agere possit hoc interdicto,scdm Jnnoc.in.d.ca.ij.in medio magne gl.ꝛ Bar.in.d.l.j.§.huius aūt.in prin.ff.vti pos.sed de hac molestatione nō est capitulatū nec probatū:ergo actore non probante reus est absoluēdus. ¶ †Quinimo etiam si casu nostro diceremus negatoriam esse intentatam,non posset obtinere:qꝛ illa nō datur possidenti tantū,sed dn̄o vel quasi,ꝛ non aliter. l.ij.ꝛ.l.loci corpꝰ.§.competit.si ser.vē.l.vti frui.ff.si vsusfru.in Spe.in tit.de causa pos.ꝛ propri.§.in confessoria.ver.ꝛ no.ꝙ dn̄iꝫ vel quasi.qꝺ hic nō est p̄batū,neqꝫ deductum,neqꝫ allegatum. ¶ Preterea etiā in negatoria requirit̄ turbatio.l.at si forte.§.j.ꝛ.l.harum.ꝛ.l.egi.si ser.ven.l.si prius.de ope.no.nun. in.c.examinata.p doc.de iudi.in.c.abbate.de ver.sig. ¶ Jtaqꝫ siue negatoria siue vti possidetis egerit, obtinere non potest. ¶ Jtē alia rōne oportebat ip̄m capitulare,ꝛ p̄bare qꝺ ad dictū Jacobū spectaret poss.aut dominium:qꝛ alia ratione non potest imponi collec.vel aliquod onus,nisi rebus vel personis pro rebus imponitur.l.libertus.§.sola ratio.ff.ad munici. l.rescripto.§.sciendū.de mune.ꝛ hono.l.j.C.de mulie.ꝛ in quo loco.lib.x.ꝛ ibi plene no. ¶ Si ergo hoc vel alterum eorū nō probat̄,manifeste cōstat qꝺ ei nō competit actio seu ius agendi ad id qꝺ agit commodo sine actione potuit experiri.l.si pupilli.§.videmus.de neg.ges.l.quoties si in temporali.de admini.tuto. ¶ †Jmo iudex cū vidit actorem actione carere etiam de offi.pōt agentem repellere:iuxta glo.no.ꝛ doc.in.l.vbi pactum.C.de transact.ꝛ in.l.si vnus.§.pactus.in versic.in oppo. de pac.ꝛ quod not.Jnnocen.in ca.j.de officio vica.cum simili. ¶ Quinimo nec posset reus spōte pati ꝙ qs ageret cōtra eū actiōe q̄ nunquā nata fuit.tex.est no.ꝛ ibi Bar.in.l.ij.ff.de do. preleg. ¶ Rursus dico ꝙ posito ꝙ omnia incumbentia dicto agēti essent probata:tamē ex quo constat† qꝺ dictus Jacobus sponte soluit collec.vt.s̄.probaui.posito etiam ꝙ si priuilegiatus fuisset:tamē suo priuilegio renunciauit.l.ij.ꝛ.iij.C.de his qui spō.mu.pu.su.lib.x.ꝛ in terminis nostris firmat hoc Bar. in.l.j.de his qui spon.q dicit ꝙ iam sibi fuit imposita prestantia,a qua ipse voluit se excusare:tū pro conseruatione sue priuilegij ipse fecit apparere in catastro qualiter ipse nō per hoc intendebat suo priuilegio renunciare.addo Jo.Andr.in.c.ij. de immuni.eccle.q̄ no.per gloss.ꝛ doc.in.c.cum accessissent.de cōsti.in.c.accedentibus.ꝛ in.c.si de terra.de priui. ¶ Preterea etiā posito ꝙ omnia incumbentia dicto Jacobo fuissent probata:tamen dico alia ratione eum necessario succumbere oportere:qꝺ p̄bo ratione incōuincibili iudicio meo.nam dicit multū singula.Ang.in.l.j.§.si quis tutor.ff.qn̄ appel.sit.per illum text.q hoc aperte probat in ver.alia causa eoruꝫ.dicit Ange. ibi notari† qꝺ hic est casus in terminis qui a multis ignoratur communiter,ꝙ si quis habet exemptionem ꝛ immunitatem a datijs vel collectis,deinde scribat̄ in libro debētiū soluere datia collectas ꝛ alia grauamina:ꝙ si postea ꝓueniat̄ vel soluat, nō sufficit sibi priuilegiū immunitatis allegare excipiēdo vel excusanda se qꝺ nō debeat soluere ꝓpter immunitatis beneficiū:imo incōtinenti cū scit se scriptū vel aliter vocatuꝫ ad munera soluēda,debet appellare intra.x.dies al's elapsis.x. diebus preiudicaret sibi:qꝺ dicit ꝑpetuo menti tenendum.ꝛ hoc dictuꝫ etiam sequuntur moderniores. ¶ Unde in casu nostro cū dictus Jacobus sciuerit dictam possessionē fuisse estimatam ꝛ allibrataꝫ per homines ꝛ cōmune Ducie,vt ipsemet fatet̄ in cōclu.sui libelli illud idē etiā fatetur Jacobus in ꝓcessu in sententia lata per commune Fauentie,que hic probat,lꝫ de actis non cōstat,vt inferius dicam.item cū dictꝰ Jacobus sciuerit se a tribꝰ vel a quatuor annis proximis citra fuisse vocatum ad soluēda munera ꝛ collec.ab hominibus ꝛ commune Ducie,vt ipsemet fatet̄ in narratis in suo libello etiā respondendo ꝙ possit:debuit intra.x.dies appel.a die vocatiōis vel descriptionis estimi,vel grauationis: nunc vero nō audiatur cū nō constat ipsum intra tempus appellasse:qꝺ reputo multum cōsiderandum in casu nostro:qꝛ ꝑfecto ex hoc solo cōstat absolutoriā ferendā. ¶ Preterea vltra predicta dico ꝙ posito etiā ꝙ oia essent p̄bata,p parte dicti Jacobi:tū attento qꝺ dicta possessio nunc vltimo ꝑuenit ad dictuꝫ Jacobū ab alio, nō nobili,vt a.R.de.B.de.C.vt pꝫ ex s̄nia adiudicatiōis i solutū ꝑducta in actis ꝑuenit ad dictū Jacobū tāqꝫ ex bōis eiꝰ matri debitis:qꝛ Marcus dicti quōdā Jacobi pater existens debitor.d.Zane sue vxoris i libris.xxx.Boñ.dedit ei domine Zane p dicta quātitate dictā possessionē,ꝛ p ea.d.Zana in eodē instr̄o de eiꝰ volūtate ꝛ cōsensu dictā possessionē dedit Jacobo eiꝰ filio,vt pꝫ in instr̄o rogato ꝛ rescripto p ser Ange.de quo instr̄o ꝛ eiꝰ effectu fit mentio in dicta s̄nia lata p consiliū Fauētie,presente dicto Jacobo:q̄ sentētia etiā p̄bat effectum dicti instrumēti,vt patebit ex his q̄ infra dicā. ¶ Stāte igit̄ dicto instr̄o,vr̄ dicta possessio data in solutum dicte.d.Zane creditrici:ꝛ breui manu vr̄ per eum data filio.l.singularia.ff.si cer.l.lꝫ.§.quoties.ff.de iur.do.ꝛ.l.iij.§.fin.ff.de dona.inter vir. ¶ Et ꝙ dicta possessio ad eū ꝑuenit tanquā de bonis matris p̄bat.ff.de du.nr̄i cū dicta possessio ad eundē Jacobū ꝑuenerit a nobili:†res trāsit cū onere suo,sicut dicimꝰ in re trāseūte ad eccliaꝫ,vt no.Arch.Jo.an.in.c.j.de immuni.eccle.lib.vj.in nouella.Jo.an post Spe.in tit.de cle.ꝯiug.§.j.versi.ad huiꝰ.ꝛ Jnn.idē tenuit in.c.nō minus.i p̄ri.de immuni.eccle.no.glo.ꝛ doc.in.c.j.de cēsi.no.Bal.in.l.oēs.C.sine cē.vel reliq.ꝛ in.l.neminē.C.de sac.san.eccl.ꝛ ibi Bald.in.l.fi.C.de bo.dan. ¶ Pro hoc qꝺ

hoc quod not.Bart.in.l.rescripto.§.fi.ff.de mune.& honori.&
in.l.j.C.de mulieri.& in quo loco.lib.x.Bal.de pace cõstan.in
versi.munitione ciuitatum.cum simi. ¶ Quinimo huic dispo-
sitioni iuris cõsonat cõsuetudo allegata & pbata per testes no
stros deponentes super.xx.capitu.stante etiã dicta sententia.

13 ¶ † Nec ob.si dicat ꝙ dicta sententia nõ probat acta iudicij &
processus:qꝛ respondeo ꝙ imo sententia lata cõtra presentes,
& q̃ transiuit in rem iudicatã,vt in casu nostro,habet presum.
pro se quo ad rectitudinẽ pcessus,& etiam quo ad iustitiaz,vt
no.gl.Inn.& Ant.de but.& doc.in.c.qm̃ cõtra.de proba. In-
no.in.c.bone.el.j.de elec.& in.c.cum in iur.de offic.deleg.idem
Federi.de sen.in ↄ̃si.clxv.Gui.de cug.in.l.ij.ff.de in ius vocã.
c.in p̃sentia.de renũ.dñi de rota suo cõsi.ccccxviij.videt casus
in dicto.c.bone.el.j.de elec.Imo.in.l.sciendum.de verb.oblig.
Bal.in.l.j.ad fi.C.de exce.rei iudi.Inn.in.c.j.de con.vtili vel
inutili.Spec.in tit.de proba.§.j.ver.negatiua autem videtur.

14 ¶ † Imo idẽ etiam si lata fuisset contra absentes,& elapsum
fuisset bienniũ post sententiam:quia tunc presumit pro sentẽ-
tia etiam sine actis:ƀm Hosti.in.c.cuz inter.de re iudi.& in.c.
in presentia.de renun.qꝺ sequitur Ioã.Andr.& Cardi.in.d.c.
qm̃ contra.& Bald.in.c.j.de mili.vasal.qui contu.est.col.v.in
prin.versi.quero.& in.l.j.ver.extra quero.C.ne lic.ter.prouo.&
in.l.emãci.p Cy.C.de fide instru.& Io.de Imo.in.l.hac scri-
ptura.ff.de dona. ¶ Et p̃dicta procedunt etiã si in sententia
nulla fit mẽtio particulariter de actis:vt ptz in locis p̃dictis
& pari ratione idem esset si non fieret perfecta mentio de actis

15 oibus,C.de rei vxo.acti.l.j.in prin. ¶ † Ubi autem in senten-
tia fieret mentio de actis,vt puta viso libello lit.contest.cõfes
sio.taliter facta:si talis snĩa est lata p̃sentibus partibus:pbat
acta & confessiones & oĩa processisse eo modo quo in sententia
narrant.l.j.C.de rela.& ibi Bar.Cy.Bal.& doc.in auт.si quis
in aliquo.C.de eden.Bar.in.l.sciendum.de verb.obl.in.l.j.qñ
appellan.sit.in.l.acta.ff.de re iudi.Innoc.& doc.in.c.qm̃ con
tra.& in.c.cum in iur.& Bald.in.d.l.j.in versicu.extra quero.C.
ne lic.iij.prouo.Spec.de instru.edi.§.restat.versic.in summa.
¶ Unde pro dicta sententia presente parte & non contradi-
cente,p̃sumitur quo ad iustitiã & rectitudinẽ,cũ transiuerit in

16 rẽ iudicatã,& trãslatum sit bienniũ vlterius. ¶ † Nõ ob.quod
nostri testes sunt de vniuersitate:qꝛ dico ꝙ nõ habet obstare,
vt firmat Spec.in tit.de testi.§.j.versi.sed nũquid in causa vni
uersitatis.probat in.c.insuper.in.c.tuis.in.c.veniens.de testi.
¶ Non ob.quod tractat de commodo particulari omniuz de
vniuersitate,per ea que no.Cy.Bal.in.l.oĩbus.C.de testi.per
Guil.de cug.in.l.in tantuz.§.vniuersitatis,de re.diui.& Ang.
in.l.sed si hac.§.q manumittit de in ius vocan.cano.in.c.nun-
cius.de testi.qꝛ respondeo qꝺ hic non tractatur de commodo
particulari:nã nos tractamus de onere quod imponitur pso
ne p rebus,& iuxta no.in.l.rescripto.§.fi.de mu.& ho. ¶ Imo
fortiꝰ dico ꝙ nõ ob.qꝛ si cõmune Ducie tenet p collectis sol
uere puta mille,& in castro Ducie reperiant aliq exempti cõ-
mune ducie p rata exemptorũ & nobiliuz,debet exgrauari,vt
no.Guil.de cu.per illũ tex.& in.l.si vnus.§.si cum mihi.x.ff.de
pac.firmat do.Ant.post Io.And.in.c.peruenit.de immu.ec
cle.de quo in Spec.de cen.§.nũc dicẽdum.versi.facit qꝛ legi.
no.in.l.actore.C.de exac.trib.li.x.& in.l.omnes.la.j.C.ꝺ anno.
& tribu.eo.tit.in.l.vacuatis.in gl.fin.C.de decu.lib.x. ¶ Et p
cõsequẽs posito ꝙ dictus Iacobus esset exẽpturus,nõ tracta
ret de incõmodo aliorũ de dicto loco. ¶ Nec ob.qꝺ statutum
dicit ꝙ in cã vniuersitatis nõ producant testes de vniuersita-
te:qꝛ respõdeo ꝙ statutũ loquitur expresse vbi est q̃stio inter
vniuersitatẽ & aliaz personã de ciuitate vel districtu.nos vero
sumus in vniuersitate:ergo hunc casum nõ comprehẽdit.l.si
vero.§.de viro.sol.mat.l.qꝺ vero.de legi.c.ea que.de reg.iur.
in.vj. ¶ Preterea dictus Iacobus tã in suo libello quã ĩ re
scripto fundat se ex cõsuetudine preterita vigore cuius dicit
suã possessionem fuisse & esse exemptam,& se fuisse & esse nobi-

17 lem sicut sunt de cõsuetudine alij catanei: † sed quando fit mẽ
tio de consuetudine,intelligitur de prescripta.tex.no.in.c.cu-
mana.de elec.quẽ allegat Bald.in.l.binos.C.de aduo.diuer.
iudi.& in.c.j.in prin.de cog.feud. ¶ Sz ad hec vt ista cõsuetu
do que habet cãm discõtinuam.l.foramẽ.de ser.vr.predio.sit
prescripta,requiritur cursus tanti temporis cuius cõtrarium
nõ extat memoria.l.hoc iure.§.ductus aque.de aqua quoti.&
ex hoc firmat Inno.in.c.cum dilectus.in fin.de cõsuetudine.
in glo.fi.& ita procedit gl.fi.in fi.§.ex nõ scripto.instit.de iure
natu.gen.& ciui.sed hoc nõ est capitulatum neqꝫ probatum,
etiã de.x.annis sicut requiritur in consuetudine,iuxta not.in
l.de quibus.& in.l.diuturna.ff.de legi.& in rub.C.q̃ sit long.cõ

18 suetudo. ¶ † Quinimo dico ꝙ testes[a] debẽt deponere de vsu
a cõsuetudinis,& declarare vsus frequentia & tpis diuturnitatẽ,
& tales vsus fuisse vsitatos publice p̃sentibꝰ & sciẽtibꝰ multis
& infinitis personis:adeo qꝺ cõprehendatur intercessisse con-
sensuz maioris partis populi.declarat Azo in summa.C.que
sit long.consue.in versi.quero quod deponũt testes.Bald.in
d.l.de quibus.imo vt dicit Cy.oportet ꝙ cõcordent testes in
tẽpore & idẽtitate actus,alias essent singulares.sequitur do.
Ant.in.c.licet ex quadã.de testi.Bal.in.l.j.C.de testa.Ioan.
de Imo.in.l.inter pares.de re iudi. ¶ Preterea hic aliquo
modo nõ est probatũ de tẽpore longo vel longissimo:imo vt
dixi cũ in casu isto requiratur cursus tanti temporis,cuius in
contrarium non existat memoria:ad quam probãdam testes
debent de necessario dicere ꝙ cõis opi.est memoriam non ex
tare in cõtrarium.tex.est in.l.si arbiter.ff.de proba.not.Bart.
in.l.ij.§.itẽ Labeo.ad fi.de aqua plu.arc.no.in.c.j.de prescrip.
in.vj.Bald.in.l.conuenticulam.de epi.& cleri.Inno.in.c.ve-
niens.de verb.signifi.quod non deponunt illi testes. ¶ Pre-
terea si Iaco.dicit ꝙ licet alij collectentur quod tñ ipse & alij
catanei ex cõsuetudine sunt exempti:dico ꝙ licet testes dicãt
ꝙ in preteritũ nõ fuerũt collectati catanei:nec ipse Iacobus,

19 dico ꝙ p hoc nihil probant: † qꝛ per nõ vsum[b] collectandi ca-
b taneos non tollitur lex,cõsuetudo,vel ius collectandi,qꝺ ha
bet commune Ducie:qꝛ p nõ vsum nõ tollitur lex vel consue
tudo,vt no.quasi in terminis declarat Cy.ĩ.l.ij.C.q̃ sit long.
consue.in versi.expediti sumus de prima principali.q.& eum
sequitur Bar.in proemio digestorũ.§.& antea.& Host.ĩ sum.
de cõsensu.§.fi.& Io.And.& Ant.de but.in.c.Ioã.de cler.cõ
iug. ¶ Item qꝛ per nõ vsum vel ex non actibus nõ inducitur
cõsuetudo.maxime nisi probet de contemptu.l.vel iur.verbi
gratia:si probaret ꝙ catanei fuerint per longuz tempus gra-
uati ad collectas soluendas:& ipsi per dictum tempus semper
cõtradixerũt,& precepta cõtempserũt,aľs nõ probat talis cõ-
suetudo:ita notabiliter ex predictis Bald.in.l.de quibus.de
legi.in versi.sed nunquid ex non actibus,sed iste contemptus
hic nõ est probatus:ergo &c. ¶ Item ad hoc vt dicti catanei
& dictꝰ Iacobꝰ prescripsissent libertatez ab onere collectarũ,
requirebatur pbari in processu plura.primo ꝙ fuerint aliquo
tẽpore requisiti vt collectas soluerẽt,alias nunquã prescribũt
hãc libertatẽ.l.cũ scimus.& ibi not.Bar.in versic.text.ibi ait
illud quoqꝫ.C.de agric.& cen.lib.xj.& in.l.filius.C.de decur.li.
x.Bald.et Ange.in.l.male agitur.C.de prescript.xxx.anno.
in vlti.col.ad idem.l.is qui.alias incipit,& Attilicinus.de ser.
rusti.predi.Ioan.And.in capitulo fin.de consue.in rescrip.in
nouella.& in capitulo,vt priuilegia.ad fin.vlti.glosse.de priui
leg.in anti.Spec.de iu.omni.iud.in versicu.illud etiam no.in
titu.de prescrip.in princip.ver.quid si omnes.& quod no.In-
no.in.c.dilectus.in glo.pass.la.ij.de cap.mona. ¶ Itẽ ad hoc
vt prescriberetur libertas,requirebatur aliquod factum dicti
Iacobi vel Marci eius patris.l.hec autem iura.& in.l.eos.ff.
de ser.vrb.predi.vbi dicit Bar.quod requirebatur bona fides
prescribentis circa ius qꝺ prescribere q̃rit.& idẽ in.l.j.C.de ser
ui.& etiam Bart.in.l.qui fundum.ff.quib.mod.serui.amit.sed
hic non est probatum de aliquo facto hominis interdicente.
¶ Item nedum quod sit probata bona fides,sed non est alle

20 gata. † nã vbicunqꝫ presumitur bona fides,nõ sufficit tamen,
nisi allegetur.l.si adulterium cum incestu.de adulte.in.§.idem
polli.& ita dicit Bald.in.l.super longi.in.iij.col.de prescript.
long.temp.Ange.in.l.eum qui.§.fin.de publi.& facit qꝺ not.
doc.in.c.ij.vt lite non contest.& in clem̃.appel.cum simi.de ap
pel. ¶ Item oportebat probari dictas consuetudines obten
tas fuisse in contradictorio iudi.l.cũ de consuetudine.ff.de le
gi.firmat gl.in.§.ex non scripto.insti.de iure natu.gen.& ciui.
& in rubrica.C.que sit long.cõsue. ¶ Item requirebatur saltẽ
allegare titulũ prescriptionis,& etiam cõsuetudinis,ƀm In-
no.in.c.cum dilectus.in glo.fi.de cõsuetudine. ¶ Itẽ require
batur allegari & probari de scientia & patientia dictorum ho
minum communis Ducie.l.j.et ibi Bar.& doct.in fi.C.de ser-
uit.et aqua.in.l.j.ad fin.ff.de aqua plu.arc.per cano.& in.c.cuz
ecclesi.& in.c.fin.de causa pos.& latissime per do.Anto.in cap.
peruenit.de cen. ¶ Addo etiã ꝙ multi ex dictis testibꝰ nihil
dicunt nisi ꝙ in primo dicto dixerunt:quia causa sciẽtie & ra-
tio testis debet esse diuersa.d.l.fi.& ibi Bart.ff.de offic.procu.
Cesa. ¶ Preterea sunt aliq testes qui deponũt super eo qꝺ
resultat ad eorũ commodum,cuius contrarium resultaret in
eorum preiudiciũ:ergo nec est eis fides adhibenda.l.omnibꝰ
C.de testi.l.nullus.eo.ti.ff. ¶ Preterea examinatio testiũ nõ
valuit:qꝛ a nõ cõpe.C.si a nõ compe.iudi.per totũ.quod pro-
bo:nam in rescrip.princeps rescripsit nõ declarãdo cui cõmit

21 teret: † vñ vbicunqꝫ in aliquo est ambiguum rescriptum prin
cipis nõ põt per illud ad aliquid procedi,donec fuerit decla-
ratũ per delegantem.c.cũ cõtingat.de offi.delegati.c.cum ve

a ¶ Testes.s.eod.consi.xlv.

b ¶ [illegible]

nissent. de iudi. & ita dicit Spec. de rescrip. psenta. §. si. ver. itez qn est aliqd verbu ambiguu, & qd no. Bal. in. c. j. apud que co tra. feu. & in. l. qui ad ciui. in princ. C. de appel. ¶ Item exami natio testium non habet diem neque indictionem sicut requi runt acta. c. qm contra. & ibi gl. & doc. in verbo tempora. de pro ba. & quod no. in. l. ij. maxime per Bal. C. de eden. & in. l. j. §. edi tiones. ff. eo. tit. habetur in. c. abbate. de re iudi. in. vj. ¶ Item dictus Jacobus vult probare negatiuam, videlicet quod. d. Jacobus & sui antecessores pro illa possessione nunq soluerut collectas. na dicta negatiua maxime no coarctata per testes, 22 est improbabilis: † imo si testes p ea deponunt sunt suspecti de falso. c. cu ecclesia. de cau. pos. & pro. & idem no. Dy. gl. Ja. de are. Bar. in. l. j. §. hoc interdicto. de itine. actu priuato. Cy. Bal. in. l. actor. in. iij. col. C. de prob. & in. c. si quis per. xxx. si de feu. fue. contro. inter do. & agna. Bar. l. j. in princ. ff. si quis ius di. non obte. Ang. i. l. n p aliu. §. docere. ff. ne quis eum qui in ius voc. est vi exi. ¶ Ulteri⁹ sunt aliq testes interrogati si di ctus Jacobus potuisset soluere collectas, q ipsi nesciuissent. rndet q no. quanta igitur sit eis fides adhibeda tu magis sci re debes. l. iij. §. diuus. de testi. ¶ Non habet obstare q quida respondendo positionibus partis aduerse negant, & quida fa tentur. na stari debet responsioni maioris partis: imo si essent pares numero, staretur negantibus in fauore rei, iuxta not. p Inn. & doc. in. c. in nostra. de procu. Jo. And. in. c. presentiu. de testi. in. vj. in gl. & in. c. si duo. de procu. eod. lib. Spe. de con fes. §. postremo. versicu. sed pone feci. Bal. post Cyn. in. l. j. in antepe. col. in versicu. quero duo procura. C. de confes. ¶ Non omitto q. d. iudicare debens non pot sumere fundametu in strumentis & sententijs productis p parte aduersa: licet in eis 23 continerent aliqua que pficua essent dicto Marco ex eo: † q oia instrumenta iura & sententie pducta fuerut p dictum com mune & eius procu. in parte & partibus sibi duntaxat fauora bilibus, que protestatio operatur q quo ad ea que no sunt in fauore producentis. non intelligunt instrumeta producta, vt a eleganter firmat[a] Inn. in. c. cu olim. in glo. in versi. instrumen ta. de censi. & ibi sequit Anto. de bu. circa vlti. col. idem tenuit Bal. in. l. j. C. de cofes. circa. v. col. Jac. but. i. l. nimis graue. ar gumeto illius tex. C. de testi. Bar. in. l. publi. §. fi. i fi. ff. deposi. 24 ¶ † Preterea pars aduersa impugnare cognat instrumeta & sententias productas pro parte communis Ducie: ergo ex eis se fundare minime potest: iuxta no. p Bar. in. l. post lega tum in prin. de his qui. vt indi. & in. d. c. cum olim. Alexan.

a ¶ Firmat. & ma le: qr no vz hmoi ptestatio, vt p gl. Saly. pau. Jas. l. j. §. editiones. de ede. lappus alleg. cxix. Imo. c. g. per petu⁹. col. fi. de fi de istr. bal. l. j. col. ij. & ibi Alexan. C. vt q desunt aduo ca. ro. consili. cccc xxxiij. bertr. consil. cxx. pduces. lib. ij.

b ¶ [illegible] istud non est con silium seu respon sum Alexan. sed sunt simplices al legatiões p eu ve lut aduocatu fa cte in fauore reo rum in contrariu aut p actore alle gauit & consuluit Ang. are. in cosil. seq. sed non omni no conueniunt in factis.

c ¶ Sua. hoc esset veru in testib⁹ sz non in articulis q debet intelligi se cundu intentione ponetis. l. si quis intentione. de iu dici. [illegible]

Summarium.

2 ☞ Judex & partes non possunt prorogare tepus instantie.
4 Hypothecaria si agatur, quid in ea probandum.
6 Verba, pro suis vel tanq sua, non inferunt dominium sed possessionem.
7 Agens iure cesso debet de cessione mentionem facere.
9 Testimonium confusum non valet.
11 Citatio generalis non sufficit ad constituendum curatorem bonis defuncti.
12 Contumacia in vno nocet in illo actu.
14 Fieri in domo vel ad domum differunt.
15 Forma statuti ad vnguem seruanda.
18 Reseruatio exceptionu dilatoriarum post lit. contest. valet.
20 Possidere hodie non presumitur si neget, qui aliqn possedit.
21 Dominium an transferatur ex diuisione.

Consilium. CXXXVII. Simplex allegatio Alex. in fauorem reorum.

In causa & lite inter Lazalotum quonda ser Anto. de pur martinis agen tem actione hypothecaria tanq heredem ab inte stato quonda ser Raynutij ei⁹ fratris, & Jac. & Bartholomeu fratres filios, & heredes olim Marci quondam Jacobi de ca sali. & do. Constantia matrem & tutricem dictorum Jacobi et b Bartholomei pupillorum se defendetes. ¶ Multa[b] possent allegari ad absolutoriam dictoruz pupillorum, paucis tame 1 contentus ero: a primo † dico instantiam ipsius cause actoris negligetia fuisse peremptam. attenta forma decreti statuetis tempus a die productionis libelli duorum mensiu continuo rum tam iudici, & iurisdictioni, q instantie ad causam per sen tentiam diffinitiuam terminandam: quo casu si sententia post dictu tepus ferretur, esset ipso iure nulla. l. scire oportet. §. co

sequens. de excus. tu. l. cum no eodem. C. quando prouoca. non est necesse. ff. de iudi. l. si iudex. not. glo. & doc. oes. C. de iudi. in l. properandum. in princ. Jo. And. in addi. ad Spec. in tit. de iudi. deleg. §. restat. super versic. item quid si instantia. & cano. oes in. c. de causis. de offic. deleg. Bald. C. de epi. & cleri. i aut. clericus. & in. c. j. si de inuest. inter do. & agna. lis oriat. & i. l. ob seruare. §. proficisci. ff. de offic. pcon. & legati. cu igitur dictus libellus ab actore fuerit pduct⁹ die. xviij. mensis Augu. & sic lapsi sunt tres menses vltra officium iudicis, superest in pnu ciando instantia cause fuisse peremptam, & partez in expesis condenare. l. j. & ij. C. vt intra cer. temp. causa ciui. ter. & l. si pre ses quasi deserta. C. quomodo & quando iu. glos. oportet. & ibi doct. & Bart. in. d. l. properandu. §. illo proculdubio. & qd no. 2 Inno. in. c. si. de iur. calum. ¶ † Nec habet obstare si diceretur qd iudex vel vtraq pars consensit certo tempore instantiam non currere: quia respodeo q iudex hoc facere non potest, vt aperte dicit tex. in. d. l. properandu. ibi no esse concededu vl terius lite qua per trieniu extendere. no. Bart. clarius Bal. in. l. petede. C. de in inte. resti. pe. ¶ Nec etiam partes hoc pos sunt conuentione etia iurata inducere, vt no. gl. & ibi Bart. & doct. in. d. l. properandum. in princ. Bart. in. l. Seius & Ang. ad. l. fal. Ant. de but. in. c. venerabilis. de iudi. ¶ Secudo vl tra predicta dico quo ad processuz, q libellus actoris fuit ine ptus, vt statim probabo. igitur sequi debet absolutoria ab ob seruatione iudi. ff. si mensor fal. mo. di. l. j. §. j. de iudi. in. c. exa 3 minata. ¶ † Et si snia diffinitiua ferretur sup inepto libello esset ipso iure nulla, vt est gl. singu. insti. de oblig. §. j. fm Bal. qui ita dicit in. l. actori. C. de re. creditis. p quo tex. in capitu lo cum dilecti. de emp. & vendi. ¶ Quod autez libellus fuerit ineptus ostenditur. na cu dictus Lazalotus egerit actio. hy pothecaria non contra debitores principales, scilicet contra Ant. & Philip. sed contra dictum Jacob. & Bartholomeum tanqua cotra tertios possessores no habetes causam vel titu lum a dictis debitoribus principalib⁹, debeat actor in libello 4 deducere: & etia postea † probare q. d. domus & petia terre pro quibus agitur hypothecaria, spectauerunt & pertinuerut ad dictos Ant. & Philip. tempore contracti debiti vel post iure directi dominij, vel salte vtili. l. rem alie. & ibi gloss. & latissime Bar. ff. de pig. act. & glo. in. l. j. de fal. inter. & glo. insti. de acti. §. item Seruiam. lege, & que nondum. §. j. & lege si ab eo. ff. de pigno. Bartol. Bald. per Cy. in lege cum res. C. si ali. res pi gno. da. Cyn. & not. Bald. C. de dona. ante nup. l. de rebus. ¶ Imo si etiam ageretur hypothecaria cotra ipsum debito rem principalem, licet non esset necesse creditori probare con 5 tra debitore de dominio directo vel vtili ipsius debitoris, † sz satis esset probare contra eum de possess. tantuz tame require retur quod creditor saltem allegaret, & deduceret debitorem fuisse dominu: qr lz hoc casu ex possessione presumatur domi nus: tamen non presumitur nisi allegatur & deducitur. ita no ta. dixit Bart. in. d. l. rem alienam. de pigno. actio. quod sequi tur Saly. C. locati. in. l. certi iur. no. Bald. C. de execu. rei iudi. lege etiam. in. ij. col. ¶ Facit in similij in. l. si adulterium cuz in cistu. §. idem pollioni. de adul. & qd not. glos. in cle. appellati. de ap. Joan. and. & doct. in. c. ij. vt lite contesta. ¶ Sed in hoc iudicio, nec in libello, nec in positionibus, nec alibi est domi nium directu vel vtile dictoru Antonij & Philippi deductuz nec probatum: ergo sequitur libellum predictum necesse esse ineptum, vt firmat predicti docto. maxime Barto. in dicta. l. rem alienam. ¶ Nec predictis obstat si in libello & in iudicio reperiatur deductum per actorem quod dicti Ant. & Philip. 6 † tenuerunt & possederunt dicta bona pro suis: & tanquam c sua:[c] quia per hec verba non deducitur nec probat titulus vel dominium, sed sola possessio pro suo, vt eleganter dicit Inn. in capitulo illud. in fi. de psum Barto. & Ange. in. l. j. in fi. per gloss. ibi. ff. pro suo. ¶ Secudo ex alio capite dictus libellus redditur ineptus: quia dictus Lanzalotus pro duabus par tibus ex tribus quantitatis petite est cessionarius, & habens iura cessa a. d. con. & frater ipsius Lanzaloti sororib⁹, & here dibus pro duab⁹ partib⁹ ex tribus dicti ser Raynutij credito 7 ris defuncti tunc succedat doctrina † qd illi cui copetit actio ex iure cesso, debet expressam mentionem facere de tali iure cesso, saltem in narratione: alias ineptus est libellus. l. q stipe dia. & ibi Bar. & docto. C. de procur. tex. op. in proposito in le ge plane. ff. fami. erci. no. Bart. & latius Bald. i lege si quis in rem. per illuz tex. ff. de procura. & in lege si duo. ff. de sol. Bar to. in lege si culpa. ff. de rei vedi. Dyn. i. l. si mihi & tibi. in prin cipi. de leg. Bald. in. l. j. in fine. C. de acti. & oblig. & Spec. Jo. Andr. in tit. de procu. §. sequitur. ver. sed queritur an talis li bellus. & in vers. sed queritur an agens ex iure cesso. ¶ Sed di ctus actor nulla metione facit in dicto libello de dicta cessio ne, nec

ne,nec declarat se tanquã cessionariũ agere:ergo nõ põt quo-
quo modo obtinere,cũ sibi soli nõ delata fuerit integra hr̃di-
tas dicti ser Ranutij,sed sibi ⁊ dictis suis sororib⁹ vt ipemet
etiã fatetur in suis positionibus.¶ Tertio etiam ostendit se
qui debere absolutoriã ex capite excussionis nõ facte seu non
legitime facte contra dictos Ant.⁊ Philip.debi.pricipales.
8 seu ei⁹ heredes.† Nã nemini dubiũ est ꝙ anteꝙ̃ agatur hypo
thecaria contra tertios possessores,hodie necesse est excussio
nẽ pri⁹ solẽniter fieri cõtra debitores principales ⁊ ei⁹ bona.
C.de pi.aut.hoc si debitor.⁊ in aut.sed hodie.C.de acti.⁊ obli.
⁊ hoc nedũ de iure cõmuni,sed etiam municipali.⁊ hoc habet
locum etiã si in instrumento debitor se cõstituerit precario no
mine creditoris possidere:q: tamẽ agẽdo hypothecaria req-
a ritur excussio.[a] firmat Bald.in.l.j.in ver.q̃ro quod si debitor.
C.de reuo.his que in frau.credi.licet forte secus si aliud reme
dium intentasset,sed etiam statutum remouet quodcunq; ob-
staculũ vltra ius cõmune.¶ Et licet sit deducta quedam ex-
cussio,peccat in his primo.nam cũ talis processus excussiõis
fuerit factus contra quoscunq; volẽtes esse heredes dictoruz
Anto.⁊ Phili.oportebat in dicto iudicio probari de morte
9 ipsorũ debitorũ,qd̃ minime extat ꝓbatũ:itẽ† q: testes super
hoc inducti nõ fuerũt vnus ab alio seorsum ⁊ in diuersa scri-
ptura examinati,sed in simul ⁊ in eadẽmet scriptura redacta
est eorũ attestatio,quo fit vt talis attestatio oĩm testium ⁊ in
eadẽ scriptura,⁊ per euudẽ premeditatumq; sermonẽ nullam
fidẽ faciat,vt est tex.in.l.iij.§.ideoq; diuus.ibi inter vnum eũ-
demq; premeditatũ sermonẽ.ff.de test.⁊ ibi no.Bart.Spe.in
ti.de teste.§.nunc tractandum.ver.cautionem quoq;.no. Jo.
Andr.in.c.nihil obstat.de verb.sig.Bald.in.l.testiũ.in.iij.col.
C.de testi.⁊ in tit.de pace constã.in vlti.verbo.tex.in.l.verbũ
volo.C.de fideicõ.⁊ in.l.ampliorum.§.vt refutatorijs.C.de ap
pel.⁊ in.l.j.C.de emẽ.iusti.codi.⁊ Angel.in aut.vt iudic.sine
quoquo suffragio post principi.¶ Jtẽ ⁊ fuit delatũ iuramen
tũ dictis testibus nõ citatis,dictis heredib⁹ Antonij ⁊ Phi
li.nec aliquo citato gñaliter vel specialiter de cuius ꝑiudicio
tractaret̃:ergo ⁊ pro nõ receptis habent̃.l.si quando.C.de te-
10 sti.c.in nomie domini.⁊.c.significauit.de testi.¶ † Preterea
sunt qdã actus facti die feriato in honorẽ Dei.⁊ ꝑ consequẽs
habent̃ pro infectis.l.oẽs.⁊.l.fin.C.de fer.⁊ in cle.sepe.de ver.
sig.⁊ in.c.conquestus.de fer.vñ accusationes talis contuma-
cie sunt nulli⁹ effectus.l.ꝓperandũ.§.⁊ si quidẽ.C.de iud.l.ar
biter calendis.ff.de arbi.no.Bart.in.l.consentaneum.in fi.C.
quomodo ⁊ qñ iud.⁊ in.l.si finita.§.Julia.de dam.infe. Jn-
no.in.c.cõsuluit.de offi.dele.¶ Jmo debet apparere actorem
die iuridico in fine termini licentiatuz decessisse, ꝺm Jnno.in
c.calumnia.de penit.⁊ in.d.c.consuluit.⁊ Bar.⁊ doc.in locis
11 prealleg.Bar.⁊ doc.⁊ oẽs in.c.j.de iudi.¶ † Preterea pecca
uit in alio processu:q: qñ fit missio in poss.ex primo decr.⁊ ad
constituendum curatorẽ in bonis defuncti ad alios oportu-
nos actus,nõ sufficit gñalis citatio oĩm volẽtiũ esse heredes
sed debent nominatim ⁊ specialiter citari hi,quib⁹ pria causa
successionis defert̃.l.j.§.denunciari.ff.de ven.inspi.doctrina
est Bar.in.l.si diu.qui.ex cau.in pos.ea.⁊ in.l.si qs instituatur.
§.ita si cõditioni.ff.de here.insti.⁊ ibi Bal.⁊ Ange. Bal.in.l.
si bona.C.de bo.aut.iud.poss. Bald.in.l.cum proponas.e.ti.
in versi.⁊ not.idẽ Bald.in.l.si curatoris.in priu.C.de iur.deli
be.facit qd̃ no.Bar.in.l.si eo tempore.C.de remis.pig.¶ Sed
in processu predicto hec seruata non fuerũt:ergo ⁊c.Et quãꝙ̃
illi sint citati quibus prima causa est succedendi nõ fuerũt ad
12 vidẽdũ cõsti.cur.bonis citati,sed ad alios actus.† Nam cita-
tus ad vnum actũ licet sit in illa citatione contumax:tñ vigo
b re dicte cõtumacie nõ põt ad alios[b] actus siue noua citatione
procedi.c.cũ olim.in fi.⁊ ibi doc.de testi.⁊ est glo.in.c.ij.de do-
lo ⁊ cõtuma.in.vj.⁊ no.Bar.in.l.statu liberos.§. Stichus.de
sta.lib.ff.⁊ in.l.consentaneũ.C.quomodo ⁊ qñ iu.⁊ in.l.repri-
mendũ.in verbo per edictum.⁊ in.l.iij.§.si ad diem.de re mili.⁊
Jnnocen.in.c.cõsuluit.de offi.deleg.⁊ in.c.petionem.de accu.
¶ Preterea in citatiõe dr̃ ꝙ nũcius ꝑsonaliter si inuenire po
terit citet:⁊ si ingrendo nõ poterit inuenire eos ad domum ci
tet,⁊ in relatione nuncius nõ refert eos ꝑsonaliter citasse nec
c perqsiuisse,sed refert eos[c] citasse ⁊ alia fecisse q habuit in man
13 datis:† ⁊ huiusmodi citatio est ambigua ⁊ non reddit citatos
cõtumaces,vt inqt Bar.in.l.iiij.§.ꝓtor.in versi.sed qd debet
nuncius ⁊c.⁊ in versi.sequit̃ de dam.infect.sequitur Anto.de
but.in.c.causam.de dolo ⁊ contu.¶ Jtẽ dicte citationes non
fuerũt facte per nũcios publicos vt reqrit̃.l.ij.C.de spor.⁊ ibi
doc.⁊ in aut.de iudi.§.vno quoq;.⁊.§.hos aũt.no.Bal.in.l.ij.
C.quomõ ⁊ qñ iud.⁊ est negatũ dictam excussionẽ factã fuisse
corã habente iurisdictionẽ,qd̃ nõ est probatũ per actorem, vt
requirit̃ iuxta no.in.c.cuz in iure.de offi.dele.⁊ in.c.quoniam
contra.de proba.cũ simi.¶ Peccat ⁊ in alio dictus ꝓcessus
excussi:quia in citatione qua fuerunt citati generaliter hr̃des
dictorũ Ant.⁊ Philip.fuit facta cum tuba ad scalas palatij,
sed ꝺm formam statuti Jmolensis debuit fieri in scalis pala-
tij,vel in logia que est supra scales,⁊ ad hoc vt etiã longinqui
possent audire nũcij proclamationẽ,sed est differẽtia aliquid
14 fieri ad scalas,⁊ aliquid fieri in scalis:† q: illud dicit̃ fieri in lo
co qd̃ sit intus locũ.l.j.§.in flumine.ff.de flumini.⁊ i.l.si alius.
§.meminimus.ff.qd̃ vi aut clam.⁊ ideo illud etiaz quod fit in
ostio non dicitur fieri in domo.no.Barto.in.l.j.§.hoc interdi
ctum.ff.de cloacis.Bald.in.l.data opera.in.xv.col.C.q accu.
⁊ in.l.gallus.§.ille casus.ff.de liber.⁊ posth.⁊ Cy.i.l.obserua-
re.ff.de offic.procon.Arch.xl.distin.c.si papa.⁊ est glo.de pe-
ni.dist.ij.⁊ in.c.dum sanctam.in glo.que incipit,de Ezechie-
le tractum est.illud vero dicitur factũ ad scalas quod fit nõ in
scalis,sed iuxta scalas.l.qui filiũ.§.j.ff.ad Trebel.no. Jacob.
de aret.⁊ Barto.in.l.item apud Labeonẽ.§.conuitium.de in
iur.Jdem Jacob.de aret.⁊ doct.in lege cetera.§.hoc sena-
tus.de lega.j.et in.l.quidam iberus.ff.de serui.vrba.predi.et
tex.cum glo.in.l.militis codicillis.in princi.ff.de testa.mili.⁊
15 ibi Barto.¶ † Sed forma tradita a statuto si ad vnguẽ ⁊ in
specie non seruet̃,reddit actum ipso iure nullũ.l.cum hi.§.pre
tor.ff.de transac.l.qui Rome.§.Flauius.de verb.obl.ita di-
xit Bald.in.l.ij.C.quomodo ⁊ quando iu.in ver.ibi tres.vbi
dicit quod licet alias de iure communi liceat citare vno edi-
cto peremptorio pro tribus.l.contumacia.§.j.de re iudica.l.
16 nõ vna.ff.de iudi.¶ † Tñ si statutũ facit mentionem de trina
citatione non sufficit citare vna citatione perempto.pro tri-
d bus:[d] q: ꝺm eũ debet seruari ad vnguem dictũ statutũ:⁊ pro
hoc est glos.in clemen.prima in versic.iij.de vita ⁊ hone.cle.et a
in capitulo primo in verbo tertiam.⁊ ibi Bald.de mili.vas.
qui contu.fu.¶ Et dicit Bal.in.l.ij.in.iij.col.de patr.qui fil.
dis.quod statutum est ad literam seruandum:⁊ nõ sufficit ser
uari statutũ per equipollens,vt not.Bal.⁊ Ang.in lege pri- b
ma de liberis et posthu.Bald.in.l.executorem.in.v.col.ĩi.C.de
execu.rei iudi.¶ Jtem secunda commissio debuit fieri a di-
uersis nuncijs,vt in forma statuti cõtinetur.Jtem vltima cõ-
missio debuit fieri per bannitorem in scalis.¶ Aliud obstat:
17 † quia dictus processus fuit pro parte scriptus ⁊ publicatus
per se Lucam,ser Antonij de mõte.in reliqua parte fuit scri-
ptus ⁊ rogatus apud acta ser Michaelis de nainis quod fieri
non potuit:quia processus vitiatur.l.j.C.de spor.et ibi hoc fir
mat Jacob.but.et Bald.in.l.j.⁊ ibi not.de offici.procon.no.
Bartol.post eum Bald.in.l.cum sententia.C.de sententijs,
clare Bal.in.l.ij.in vlti.col.C.quomodo ⁊ quando iudex.⁊ in
lege gesta.C.de re iudica.vbi limitatur nisi iusta causa absen-
tie interueniat.argu.l.si longius.⁊ ibi hoc Bal.ff.de iudi.qui c
defectus validari non potuit, etiam si partes consensissent.
not.Bald.post alios in.l.testamenta.C.de testa.⁊ in.l.repeti- d
18 ta.C.de episc.⁊ cle.¶ † Et est aduertendum quia licet sit de-
uentum ad lit.contesta.tamen exceptiones competentes di-
ctis pupillis contra excussionem reseruate fuerunt:q̃ reserua-
tio fieri potuit,⁊ tenuit not.per glo.in capitulo cũ contingat.
de offi.deleg.⁊ quod no.Bar.in.l.ille a quo.§.si de testamen-
to ad Trebel.not.Barto.in.l.peremptorias.in versi.de exce
ptio.C.de senten.rescin.non pos.⁊ in.l.exceptio.in vltima col.
C.de ꝓba.⁊ in.l.criminis.C.qui accu. Jac.butri.i.l.fideiussor.
in princip.ff.q satisda.cogan.Archi.ij.qd̃.vj.⁊ casu quo non
fieri debuisset dicta reseruatio:tamẽ postquã nõ fuit appella
tum valuit,⁊ effectum sortita est:etiã si sit cõtra ius litigato-
ris.l.j.§.item cum contra sacras.ff.que sententia sine uppella.
re.capi.cum inter vos.de re iudica.¶ Ultra predicta quo ad
processum opposita dico ex meritis cause ipsam absolutoriã
debere ferri in fauorẽ pupil.Nã alterũ ex substantialibus qd̃
incumbebat actori predicto probare in hoc iudicio erat,quod
ꝓbaret̃ dictos pupillos possidere dictã petiam terre,⁊ dictaz
domũ:alias ꝯ eos non dat̃ hypothecaria.l.si cum venditor.in
princ.ff.de euic.in aut.de fideiusso.§.si neq;.¶ Certũ est aũt
nõ esse ꝓbatũ dictos pupillos possidere dictã petiã terre: ve
rum est qd̃ ser Anto.actor consti.per dictam tutricem respõ-
dẽdo cuidã petitioni in qua ponit̃ ꝙ ipa tutrix ⁊ filij.d.Mar
ci pupilli post mortẽ dicti Marci dictã domum continue te-
nuerunt ⁊ possederunt,⁊ hodie tenent ⁊ possident rñdit, cre-
dit vt in primo:lʒ ad respondendum ⁊ confitẽdum mãdatuz
non habet.que responsio est ambigua.l.de etate.§.nihil.de in
terrog.acti.l.certũ.§.j.ff.de cõfes.l.sicut.C.de repu.here.c.cum
dilecti.de accu.¶ Nec põt dici qd̃ referat̃ ad dicta in pria po
19 sitio.q: dixisset credit,vt in prima.† vñ hec relatio fienda non
est cuz fieri nequit salua recti rõne sermonis.ff.de auro ⁊ arg.
leg.l.Plautius.⁊ qd̃ no.doc.in.l.si de certa.C.de trãsac.⁊ in.l.

a ¶ Excussio.hyp-
po.marsil.not.cl.
viij.Alex.l.exit⁹.
de acquir.pos.

b ¶ Ad alios.pau.
ꝯs.cccxvj.li.j.bal.
cõsi.iiij.libr.v.⁊ in
marga.℣.citatio.
marie.soci.trac.de
cita.arti.v.nu.61.
Jas.l.si prius.col.
viij.ff.de opẽ.[illegible]qui
nũci..imita in cõ-
nexo gemi.phi.
Franc.c.si capitu-
lũ.§.si.d cõces.pre
ben.in.vj.

c ¶ Refert.j.li.iij.
consi.ij.

d ¶ Pro trib⁹.ale-
xan.Jas.l.j.col.fi.
de lib.⁊ po[illegible]
Card.cle.j.[illegible]
de vit.⁊ ho.cle.

aurelio.§.caia.d libe.leg. ¶ Preterea illa respõsio ꝛ illa ỽba,
credit,vt in prima sunt tante importantie quãdo referunt̃ ad
aliquod de preterito,qđ est apparens,ꝙ intelliguntur limita-
tiue ꝛ restricte in omnibus ꝛ per omnia,vt in primo continet̃,
vt probat̃.in.l.edita.maxime p Bald.C.de edẽ. ꝛ in.c.si duo.
de procu.in.vj.no.Bart.in extrauag.ad reprimẽ.in versi.put,
¶ Sed in responsione ad primam positi.cõtinent̃ hec verba:
credit tenuisse ꝛ possedisse nomine suo ꝛ nomine patrui sui.
considero ꝙ ista verba sunt de preterito: vñ si hec rñsio secun-
da referatur ad primam,importat ꝙ actor cõfiteat̃ dictos pu-
pillos ꝛ dictam tutricem possedisse dictã domũ de preterito.
ꝛ sic sufficit si vna die post mortem dicti Marci possederint,ꝛ
possedisse dicunt̃,vt declarat Barto.i.l.celsus.in vlt.col.ff. de
vsuca.Host.ꝛ Joan.And.in.c.lꝫ cãm.de proba. ꝛ Inno.in.c.
inter dilectos.de fi.instru.Bal.in.l.iudicia.C.de rei vendi.ꝛ in
l.falsis.C.de fur. ¶ Sed lꝫ pbatũ vel cõfessum sit ꝙ dicti pu-
pilli possederint aliquo momẽto: nõ tñ sequit̃ eos hodie pos-
20 sidere;† qꝛ qñ tractatur de incomodo rei si ipse reus negat se
possidere hodie:lꝫ probet̃ prius possedisse,nõ presumitur ho-
a die possidere[a] adeo qđ possit condẽnari ad restitutionem vere
possessionis,vt est cõis cõclu.gl.ꝛ doc.omniũ in.l.siue posside-
tis.C.de proba.in.l.non ignorabit.C.ab exhibendum.qđ ꝛ ibi
Bal.in.l.si minore.C.de in integ.resti.mino.ꝛ hoc post multo-
rum opi.firmat etiam Joã.And. in addi.Spe.in tit.de peti.ꝛ
poss.§.j.ver.quid si peto.ꝛ in titu.de act.ꝛ peti.§.j.ver.sed nun-
quid.ꝛ versi.quid si ago.ita cõcludit Anto.de but.in.c.cum ad
sedẽ.de resti.spo.fuit etiã negatũ in exceptionibus ad libellũ
dictos pupillos possidere. ¶ Secũdum vero qđ necessario in
cumbebat actori pbare est ꝙ dicta domus pro dimidio petita
spectasset ad dictos Ant.ꝛ Philip. iure directi dñij vel vti-
lis:al's nõ cõpetit hypothecaria:nec releuat probari qđ tenue
rint ꝛ possederint p sua ꝛ tãquã sua:qꝛ hoc nõ importat dñiũ,
sed pos.tm̃.vt no.Bar.ꝛ Ang.in.l.j.in fi.ff.pro socio.ꝛ Inno.
in.c.illud. de presum. ¶ Nec etiã pbat̃ p quoddã instru. diui-
sionis facte inter dictos Phi.ꝛ Anto.suis pprijs nominibꝰ,
ꝛ vice ꝛ nomine Christophori eorũ fratris ex pte vna.ꝛ inter
Jacobum eorũ fratrẽ suo nomine,ꝛ vice,ꝛ nomine Lucie filie
quondam Bitinelli olim fratris predictorũ,de omnibus bo-
nis communibus inter dictas partes, in qua diuisiõe dicta do
mus obuenit in partẽ dictis Ant. ꝛ Philip. Christophoro ꝛ
Andree cõmuniter:ꝛ sic dimidia pro indiuiso spectabat ad
21 dictos Ant.ꝛ Philip.qꝛ respõdeo,ꝛ primo ꝙ† titulus diui
sionis extraiudicialiter celebrate nõ trãsfert dominiũ directũ
vel quasi:nisi pro ea parte que spectat ad tradẽtẽ.pro alijs ve
ro partibus nullũ titulũ dicit̃ habere sociꝰ in quẽ res cõmu-
nis transfertur.vt est tex.valde no.ſm vnã lectu.gl.ꝛ ibi hoc
firmat Bar.ꝛ doc.in.l.cũ solus.ff.de vsuca. ¶ Itaqꝫ in ppo-
sito cũ dicta domus esset cõis vna cũ alijs bonis inter dictos
Anto.ꝛ Phi.ꝛ Christo.Andre.Lu.ꝛ Jac.vt i prin.dicti in
strumenti diuisionis fit mẽtio,nõ transtulit nec transferre po
tuit dictꝰ Jac.in dictos Phi.ꝛ Ant.vigore dicte diuisiõis:
nisi dñium sexte partis dicte domus,que ad eũ pro dicta par
te spectabat. ¶ Pro hoc qꝛ nõ potuit nec voluisse presumit̃
dictus Jaco.plus iuris in Ant.ꝛ Phil.trãsferre quã habue
rit.l.cũ tabernã.ff.de cõtra.emp.l.nemo plus iuris cum vulg.
de reg.iur. ¶ Et hoc esset verũ quoties dictus Jac.tradidis
set possessionẽ dicte domꝰ dicto Ant.ꝛ Philip.Sꝫ cũ in di
cto instrumẽto nec i pcessu cõstet dictũ Jacobũ vere vel ficte
trãstulisse possessionẽ domꝰ i.d.Ant.ꝛ Philip.dico ꝙ nullũ
dñium translatũ fuit in eos:ꝛ etiã p illa sexta pte:qꝛ sine tra-
ditione dominiũ nõ querit̃.C.de pac.l.traditionibus.qđ etiã
procedit in re trãsferenda in aliũ ex titulo diuisionis,vt in ca
su nr̃o,vt no.firmat Bart.ꝛ doct.in.l.ꝛ ideo reprobata gloss.
ff.de cõdi.fur.ꝛ Bal.in.l.j.in fi.C.de inoffi.do.p glo.ibi.ꝛ idẽ
Bal.in.l.j.C.cõ.vtri.iudi.ꝛ qđ ipse not.in.l.j.in.j.q.C.si qd in
22 frau.pat.† nisi talis diuisio fieret in bonis cõmunibus ex vni-
uersali societate de qua hic nõ cõstat:qꝛ tunc sicut est spãle in
contractu societatis vniuersalis qđ trãsit dominiũ sine tradi-
tione.l.ij.ff.p socio.ita ꝛ in dissolutione.ita dicũt prefati doc.
ꝛ probãt primã sñiam tex.in.l.si diuisione.C.fa.ercis. ¶ Itẽ
posito ꝙ illud ius habuissent dicti Ant.ꝛ Philip.iure here
ditario Bart.ꝛ eorũ patris.q.d.rẽ tenebat ꝛ possidebat,vt pꝫ
in positionibus que positiones cõfessionem ꝛ pbationẽ indu
23 cunt.c.fi.de iureiu.i.vj. ¶ † Preterea phibitio facta a testõre
quod nulli heredum diuiderẽt,ꝛ pmissio ipsi facta vt in testa
mento cõtinet̃ fieri potuit iuxta ea q̃ legunt̃ ꝛ no.in.l.filiusfa
mi.§.diuus.de lega.j.dicit igitur qui contrafecerũt añ.d.tem-
pus videtur exclusi,ꝛ partes ipsorum spectãt Christo.ꝛ An-
dree ipso iure,qui in ipsa diuisiõe nõ interuenerũt:ꝛ isto casu
opponũt dicti pupilli de iure tertij qđ est in totũ exclusiuum

[a] ¶ Possidere.la- te Alcia. tract.p̄- sump.regu.ij.pro sum.xxj.

iuris agẽtis ipso iure,nimirũ si audiri debeat:iuxta no.Bar.
in.l.ij.ff.de excep.rei iudi.nat.glo.Cyn.Bald.ꝛ doc.in.l.cum
seruũ.C.de ser.fugi.ꝛ Bartol.in aut.qui rem.C.de sacrosanc.
ecc.Ray.in.l.fi.de bon.poss.ſm tab.Cano.in.c.mãdatum.de
rescrip. ¶ Nec ad hoc obstat si dicat̃ ꝙ dictꝰ Bar.ꝛ Jaco.pu
pilli nõ possunt quicquã opponere contra dictũ instrumentũ
diuisionis:ꝛ qꝛ sunt heredes dicti Jaco.eorum aui mediante
psona Marci eorũ patris:qꝛ respõdetur ꝙ nullibi in pcessu
est probatum quod dictus Marcus hereditatem dicti Jac.
24 eius patris vllo tempore adiuerit seu illi se immiscuerit:† ꝛ
in his q̃ filio generare possunt p̄iudiciũ filiꝰ ex potentia suita
tis nõ dicitur heres patris,nisi de aditiõe seu immistione he-
reditatis p allegantẽ probetur,vt est tex.in.l.cũ bonis.ff.de
acqui.here.l.nã nec emãcipatus.de leg.j.gl.ꝛ ibi omnes.l.ne-
cessarius.ff.de acq.her.ꝛ in.l.j.§.fi.vt se ab heredita.absti.gl.ꝛ
ibi Ange.in.l.si cum dotem.§.transgrediamur.ff.solu.mat.ꝛ
Bald.in.l.ij.C.ne fil.pro pa. ¶ Imo etiam posito qđ dictus
Marcus agnouisset dictam hereditatẽ paternam,ꝛ per con-
sequens dicti pupilli sunt in effectu heredes dicti Jaco.pre-
25 dicti:† tamẽ dico ꝙ nedum ipsi sed etiam dictus Jacobus si
viueret posset venire contra instru.diuisionis predicte:qꝛ cũ
diuisio fuerit facta lege prohibẽte,vt no.i.d.l.filiusf.§.diuus.
de leg.j.quis continue audiendus est etiã cõtrauenies facto
proprio.C.de agri.ꝛ censi.l.quẽadmodum.lib.x.ꝛ.l.iubemus.
§.economus.C.de sacr.san.ecc.c.ex tenore.de conces.prebend.
ꝛ que plene no.per gloss.ꝛ doc.in.l.post mortem.ff.de adop.ꝛ
in.c.si quis presbyter.C.de reb.eccle.non alienam.ꝛ in.c.diuer
sis fallacijs.de cleri.coniuga. ¶ Rursus contra dictum agen
tem fuit oppositum ꝙ instrumentũ qđ producitur,nõ erat in
26 stru.sed priuata scriptura:ex eo qꝛ dictũ instr.† nõ fuit sum-
ptum ꝛ authenticatum per notarium rogatũ,sed per alium,
quod fieri non potuit nisi autoritate iudicis ordinarij ad pe-
titionem eorum ad quos pertinet.extra de fide instr.cum.p.ꝛ
in authẽ.de tabel.§.j.ꝛ per totum. ¶ Et si dicatur fuisse sibi a
iudice datã licentiã,vt constat publico instru.ꝛc.dico ꝙ dictũ
instrumentum cum non reperiatur productum, non facit fi-
dem:dicto.c.cum.p.in authen.si quis in aliquo.C.de eden.c.j.
ꝛ.c.cũ cõtingat. de fide instru.c.cũ persone.de priuileg.in.vj.
Et fortius cũ nõ reperiatur seruata tradita forma statuta:qꝛ
requiritur interuenisse licentiã ꝛ consensum heredis notarij
defuncti,ſm no.per Bal.in.l.conuenticulam.C.de epis.ꝛ cle-
ri. ¶ Preterea iudex pronunciauit viam esse apertam hypo
thecarie:ꝛ dictum Lanzalotum agere posse contra possesso-
res bonorũ Antonij ꝛ Philippi.ꝛ q̃ p ipsos tenebant̃ ꝛ pos-
sidebantur tempore olim contracti debiti:debet igitur dictus
Lanzalotus probasse ꝙ tempore dicti contracti debiti quod
fuit contractum de anno.M.ccccxv.ꝙ dicta domus est pos-
sessa p dictos Ant.ꝛ Philip.qꝛ fundans se ex dicta sentẽtia
necesse habet probare tempus qualificatũ ꝛ limitatũ in dicta
sententia.l.eum actum.ff.de neg.gest.l.matrem.C.de proba.
not.gl.in clemen.literas.de rescrip.plene Bart.ꝛ docto.in.l.
non solum.§.sed ꝛ probari.ff.de oper.no.nun.ꝛ Bald.in.l.fin.
C.an seruus ex suo facto.qđ minime est probatum. ¶ Quin-
imo vltra predicta,dico ꝙ Lanzalotus nõ est nec esse potuit
heres de iure directo ser Rainutij:quia vt ipse deducit post
mortẽ.d.eius.R.deuoluta fuit hereditas dicto Lanzaloto,ꝛ
duabus eius sororibus equa lãce abintestato,ꝛ p cõsequẽs di
uise sunt inter heredes actiones hereditarie,vt quilibet p ea
rata qua est heres,p ea agere possit.l.p hereditarijs.C.de he-
red.actio.l.j.C.si cer.pet. ¶ Et licet dictus Lãzalotus se fun
det ex quadam renunciatione iurium ꝛ actionũ facta per di
27 ctas suas sorores:† tamen dico quod dicta cessio ꝛ renuncia-
tio est nullius valoris.ꝛ in eo nõ cõtinetur aliquis titulus:vi
delicet vẽditionis,donationis,aut ciuilis,vt.l.per diuersas.ꝛ
ibi glo.ꝛ omnes doctores.C.manda.no.gloss.Cy.Bal.ꝛ do-
ctores in.l.ij.C.ne liceat po.ꝛ in proposito Bal.in.l.eius.per
glo.ibi in principio.C.de compens.ꝛ Inn.in capitulo ex par-
te.de alieñ.iudi.mut.causa fac.Specu.in tit.de procura.§.se-
quitur videre.in principio.ꝛ in titu.de ces.ac.§.j.ver.si vero.ꝛ
versi.sequen.in quibus locis dicitur quod non presumitur ti-
tulus donationis:etiam inter coniunctos. ¶ Imo etiã si ex
presse fuisset vel tacite intelligeretur titulꝰ donationis requi-
rens insinuationem ex forma statuti dictantis qđ vltra sum-
28 mam ꝛ valorem lib.xxv.Bono.requiritur insinuatio† que in
sinuatio requirit̃ ita in remissione seu renũ.debiti,sicut etiam
in expressa donatione,vt no.gl.in.l.si quis in obligatione.de
reg.iur.ꝛ probat̃ in.l.edibus.§.j.ff.de dona.firmat Bart.in.l.
Modestinꝰ.eo.ti.ꝛ Bal.in.l.cõtra iur.§.fi.ꝛ in.l.tale pactũ,
in pn.ff.de pac.ꝛ in.l.si inter.C.de solu.vbi refert ita fuisse con
sultũ p Bar.ꝛ Frã.tig.de pi.ꝛ Bal.per illũ tex.i.l.si donatio
nis.C.de

nis.C.de dona.ꝛ in.l.illud.C.de sacr.sanc.eccl.ꝛ in.l.pactum.in xvij.q.C.de colla.Jo.de Jmo.in.l.Aquilius.ff.de dona.que do natio in casu pposito excessit dictā quātitatē,ꝛ caruit isinuat. ergo nulla.¶ Non omitto qd iudex etiā dz aduertere qd iste pcessus fuit inchoatus sup hypothecaria apud acta ser Michaelis de vatinis cōplet⁹ per ser Ludouicum de iolo.qd fieri nō potuit.l.j.C.de spor.¶ Item reperit qd in capitulis dedu 29 citur † ꝙ dict⁹ ser Ranutius decessit relictis liberis:de quorū liberorum morte nō est pbatū.vñ cuz prima causa sit suorum liberorū in succedendo.l.si matre.ꝛ in auſ.in successione.C.de suis ꝛ legi.cū suis vulg.ꝛ sic aperte constat nulla actionē posse cōpetere dicto Lanzaloto vt heredi dicti ser Ranutij iuribus allegatis.allegatio.d.Alexandri de tar.de Jm.

Summarium.

1 Hypothecaria agenti quid probandum.
2 Obligatio causata que sit.
3 Omisso leuis solennitatis non vitiat.
4 Discussio principalis debitoris quando non requiritur.
6 Statutum de non petendo debitum post decem annos, quid.

Consilium.CXXXVIII. Angel. Areti. contra.

Lanzalotus de Jmola agit contra certos pupillos hypothecaria detentores certorum bonorū.vñ qꝛ obtinuit primā sententiam et sumus in causa appel.¶ Uidendū est primo an do. Lanzalotus fecerit ꝛ pbauerit sibi incumbentia.¶ Secundo dato ꝙ sic allegata per partē aduersam noceāt dicto Lāzaloto.¶ Et vltimū erit cōclusum que erūt partes iudicis ad quē.¶ † Capio primū:clarū est quod agens hypothecariaᵃ aut agit contra debitorem vel eius heredem,aut habentē causam ab eo:et sufficit quod probet debitorē illam rem hypothecariam posse disse tempore obligationis ita dicit Barto.in.l.rem alienā.ff. de pig.act.saltē qd possidebat p sua,ꝛ tanquā sua,vt no.alleg. Saly.in.l.cum res.C.que res pig.obliga.pos.siue successor habeat causam lucratiuā siue onerosam, vt ibi per Saly.ꝛ doct. ¶ Et est ratio:quia sicut debitor nō posset dicere creditori se nō fuisse dñm, vel refricare q̄stionē dñij: ita nec successor singularis siue preiudicat causam lucratiuam siue onerosam, vt dicūt prefati doc.Cyn.ꝛ Ang.in.d.l.cum res.¶ Aut agit cōtra tertium possessorem,qui nullam causam pretendit a debitore vel ei⁹ herede:ꝛ tūc agens hypothecaria debet pbare rē fuisse in bonis debitoris tempore obligationis: vel postea qñ obligatio generalis omniū bonorū,vt est in casu nostro, vt.l. ꝛ que nondū.§.qd dicit.ꝛ ibi glo.ꝛ Barto.ff.de pig.ꝛ not. do. in.d.l.cum res.Sed dictus Lanzalotus probauit dicta bona per dictos Antoniū ꝛ Philippū fuisse possessa p sua ꝛ tanq̄ sua,vt deponunt testes:facit igitur.l.j.ꝛ gl.ꝛ Bart.ff.pro suo. ¶ Quinimo probant ꝙ ipsi Anto.ꝛ Philip. habebant titulum in dictis bonis: quia illa bona deuenerunt sibi in pte dicte diuisionis tēpore facte omniū bonorū cōmunium cū Jacobo eorū fratre maiore id est auo dictorū pupillorum conuētorū,igitur ex tali diuisione par auerūt sibi titulum,vt.l.si familie.erc.cum ibi no.C.fa.erc.¶ Ac etiam hoc probat manifeste ex confessione partis aduerse in iudicio: dum dicit in.xiiij. excep.ꝙ dicta bona fuerunt inuenta in heredita.Bartol. pris dictorū Jacobi,Bartholomei,ꝛ Philippi.cum ergo fuerint inuenta in eius hereditate, necessario sequit ꝙ pars aduersa fateatur ꝙ hec bona descēdunt in dictos eius filios, ꝙ primā se in hereditate immiscuerunt,vt.l.cum res.ff.de acq. pos.Ergo confessio facta in iudicio per partē, preiudicat.l.certū.§.sz an ipsos.ff.de confes.ꝛ ibi Bar.ꝛ Bal.in.l.Titiū.de verb. obl. ¶ Ergo siue dicti pupilli cōuenti habeant cām a dictis Ant. ꝛ Philippo mediante persona dicti Jacobi eorum aui paterni, siue non habeant cām ab eis clare apparet ex predictis quod dicitur ꝙ Lanzalotus deduxit et probauit sibi incūbentia.¶ Uideam⁹ igitur an dicti pupilli allegauerint tale quid quod habeat eneruare ius ipsius Lanzaloti.ꝛ multa allegant 2 quibus seriatim respondeo.¶ † Et primo allegatur ꝙ obligatio dictorū Anto.ꝛ Philip.est sine causa: qꝛ dicitur ꝙ cōfessi sunt habuisse ad laborandum.lib.cl.cum ergo sit cōfessio sine causa non valet.l.ij.§.circa cū gl.ff.de doli exceptio.l.cum de indebito.§.si.de probatio.qꝛ respōdeo ꝙ hoc nō est verum: qꝛ dicta confessio fuit facta fm formā statuti sub rub.de prescrip.decennali.dū dicit contractū mutui penā date ad laborandum:ergo cum dictum instrumentum sit fm statutum non pōt dici nullū.argumētū.l.Gracchus.C.de adulte.¶ Uel secundo dicendū est quod imo habet causam dum dicitur ad laborandū:ꝛ sic in specie licet non in indiuiduo vt dicit Bar.in l.j.in simili.l.si quis in ius vocat.non ie.ꝛ no.Bart.in.l.j.in fi. prime col.ff.de vulg.ꝛ pupil.no.Barto.in.l.pretor ait.§.j.ff.de ope.no.nun.facit.l.fi.C.qd cū eo.¶ Tertio pōt etiam dici qd etiā in indiuiduo habeat dictam instrumentum causa obligatiōis:qꝛ dꝛ ꝙ Ant.ꝛ Phi.Merzarij cōfessi sunt habuisse ad mercādum ꝛc.cum ergo dicitur ꝙ Merzarij accipiunt pecuniam ad laborandum,intelligitur in eorum ministerio,ꝛ sic in merzaria:qꝛ verba ad laborandū debent intelligi fm qualitatem personarum.l.plenum.§.equitij.ff.de vsu ꝛ habi.ꝛ vt intelligitur illa verba ad laborandum fm merzariam suam,patet argumēto.l.sed ꝛ possessorio.§.j.ff.de iureiur.l.si vno anno.ff. loca.igitur valet dicta obligatio.¶ Nec etiam est verum ꝙ dicta excussio allegata nō fuerit legitime facta: qꝛ ad literā fuit seruata in ea forma statuti, nec vitiatur ex eo qd vltima citatio vt dr in reali,fuit facta tātūmodo in scalis:qꝛ hoc fm formā statuti vbi dicitur p bānitorē cōmunis in scalis, vel in logia, et est ibi alternatiua, vt in regula in alternatiuis.de reg. 3 iur.in.vj.¶ † Quinimo ēt si statutum loqueret copulatiue videlicet per bannitorē cōis in scalis,ꝛ in logia dicerē qd satisfactū esset statuto:ꝛ valet excussio etiā si solum esset facta citatio in scalis:qꝛ ista est parua solennitas, ꝛ modici preiudicij: qꝛ fit ad conuincendā nimiā contumaciam citatorum,vt.l.j.§. ex hoc edicto.cum gl.ff.que senten.sine appel.rescin.ergo pretor nō debet curare de minimis.l.scio.ff.de in integ.resti.ꝛ qd b omissio parue solennitatis nō vitiet.ᵇ est tex.in.l.j.in fin.ꝛ ibi Bart.ff.de ven.inspi.not.Saly.in.l.fi.§.si prefinitam.C.de iure delibe.igit talis excussio valet.¶ † Tertio in.d.instr.oblig. 4 est pcariū:ergo dicti Ant.ꝛ Philip.nō potuerunt alienare in dictum Jacobū:qꝛ sine aliqua excussione ipse Jacobus ꝛ habentes causam ab eo indistincte coguntur restituere possessionem dictorū bonorū.l.fi.ꝛ ibi arg.ꝛ doc.de acq.pos.Jaco.but. Bar.Ange.Saly.ꝛ oēs.in auſ.hoc si debitor.C.de pig.igitur c in casu nostro non requirebat excussio:ᶜ ergo etiam si nō esset ita legitima sufficit,vt.l.j.§.j.C.de rei vxo.act.no.gl. Bal.etiā Ang.in.l.viuū.ff.si cer.pet.¶ Quarto sumus in appel.ergo non deductū deducā,nō probatū pbabo.l.per hanc.C.de tempo.appel.¶ † Posset etiā in hoc iudicio dictus Lanzalotus 5 cōparere in hoc iudicio,ꝛ dicere ꝙ aduersariorum nō interest opponere de dicta excussione nō facta,vel non legitime facta: qm̄ nō sunt alia bona dictorum Ant.ꝛ Philip.maxime expedita,ex quib⁹ possit sibi satisfieri ꝛ offerat se incōtinēti probare hereditatem dictorum Anto.ꝛ Philip.non fore soluendo: nec in dicta hereditate alia bona quā ista remansisse expedita ꝛ ita faciēdo tollit omnis dubitatio.ita elegāter dicit gloss.ꝛ Ang.in.l.nisi.ff.de pact.¶ Nec etiā pōt nocere dicto Lanzaloto prescriptio decennalis inducta a statuto.¶ † Primo:qꝛ 6 cū illud statutū nutriat pctm̄:qꝛ facit qd debitor qui scit se recepisse pecuniam alienam,ꝛ qui scit se teneri ad restitutionem prescribat contra.c.fin.per glo.ꝛ ibi no.per oēs doct.Anto.de d but.ꝛ Jmo.l.de prescrip.non valet.ᵈ ¶ Secundo,dato quod illud statutū valeret:tamen aduertēdū est qd illud statutum nō loquit cōtra heredē creditoris,sed voluit punire negligentiam ipsius creditoris:qꝛ ipse est vel esse dz certus de suo credito:iuxta.l.qd te.si cer.pet.l.fi.ff.pro suo.q̄ ratio cessat in herede creditoris cū verosiliter potuit ignorare factum defuncti,vt.l. q in alteri⁹.ff.de reg.iur.ꝛ qd ibi gl.ꝛ Bar.¶ Et ideo dicit gl. in.l.ij.C.de iure emphy.qd si heres emphyteute nō soluit cañ. pōt petere in integr.resti.eodē mō Lāzalotus heres ꝛ in actis ipse petit dictā restitu.l.nam ꝛ postea.§.si minor.ff.de iureiur. cū ergo nō loquat dictū statutū in hrde creditoris:ergo ad casum hrdis creditoris nō est extedēdū,cū sit exorbitans:vt in terminis iuris ciuilis ꝛ canonici interptet:ergo vt min⁹ ledat c.cū dilectus.de cōsue.ꝛ.l.qd cōtra.ꝛ.l.ius singulare.de legi.et auſ.quas actiones.C.de sac.san.ecc.l.si vero.§.de viro.ff.solu. ma.¶ Cū ergo de herede creditoris non dicat statutum:ergo cōtra eū nō curret prescriptio:qꝛ est casus omissus a dicto statuto,ꝛ est odiosum,ꝛ correctoriū:ideo nō extendet.l.si vero.§. de viro ꝛ ibi Jo.de Jmo.d.M.ff.sol.ma.ꝛ.l.cōmodissime.de liber.ꝛ posth.ꝛ si negari nō possit ꝙ dictū hrdē comprehēdat:tñ hz resti.vt dixi,vt no.Bald.Ang.ꝛ Saly.in.l.fi. C.de prescrip.lon.temp.ꝛ no.Barto.in.l.j.§.j.ff.de itine.actu. priua.igit ꝛc.¶ Quid plura,etiā si ser Ranuti⁹ viueret,pscriptio statutaria nō noceret sibi:qꝛ nō solū fecit ipsos debitores psonaliter citari,sz ēt vnū ex eis capi ꝛ carcerari fecit qd plus est ꝙ citatio verbalis,vt.l.si qs postea quā.ff.de indi.ꝛ no.in.l.

a ¶ Hypothecaria. dicā.j.lib.vj.consil.cxv.

b ¶ Nō vitiet.Ale. l.j.i fi.d lib.ꝛ post hu.bal.Jas.l.hac giultissima.col.j. C.q testa.fa.pos.l. si vnus.C.de test. Jas.2ſi.xxvj.col. j.lib.j.2ſi.clxxiiij. col.ij.lib.iij.vide j.eo.cōsi.cxlj.in fi.

c ¶ Excussio.j.2ſi. lxxxv.lib.vj.

d ¶ Nō valet.imo valet.Rapha.cu. cōsil.lxvij.

fi.C.de ser.igitur cũ dicta prescriptio sit contra omnes interrupta.facit.l.fi.C.de duo.reis,necessario sequitur qđ durat.xl.annis.C.de anna.excep.l.j.§.ij. ¶ Nec etiam nocet dicto Lanzaloto pscriptio allegata,neq3 est verũ ꝙ ipsi pupilli ⁊ eorum autor dicta bona possederunt spatio.xxxv.annorũ.Quoniam ipse Jacobus auus paternus dictorũ pupillorum fuit in mala fide:q2 ipse sciebat bona dicta fore hypothecata:q2 ipse promisit soluere omnia debita dicti Philip.⁊ Antonij.nam aut ipse soluit omnia credita,⁊ potest allegare dictã transac.⁊ sic annullationem dicte preambule diuisiõis.aut ipse non soluit.⁊ tũc clarũ qđ nõ põt niti virtute dicti instrumẽti transactionis.arg.l.ex placito.C.de re.permu.⁊.l. Julianus.§.offerri.de actio.emp.⁊.l.ediles etiã.§.fi.cũ gloss.ff.de edi.edic.vnde cum non soluit dicto ser Ranutio vel eius heredi.dictas lib.cl.nõ põt allegare in sui fauorẽ dictũ instrm,in quo preambula diuisio annullatur. ¶ Et qđ dicta bona trãslata fuerint in Jacobũ vel aliter:dato ꝙ dominium fuisset translatũ in dictum Jacobum ex dicta transac.tñ ipse promisit super obligatione suorũ bonorũ satisfacere oĩbus creditoribus dictorum Ant.⁊ Philip.⁊ sic ipse Jacobus personaliter remansit obligatus dicto ser Ranutio,⁊ eius heredi.arg.l.pacto successorum.C.de pac.⁊.l.fi.C.de heredi.vel act.ven. ¶ Cũ ergo sua bona,⁊ ꝑ consequens dicta domus ⁊ fundus q̃ sibi acqui.ex dicta transactio.inita cum dictis suis fratribus remãserunt ⁊ fuerũt hypothecata dicto ser Ranutio ⁊ suo heredi,⁊ heredes dicti Jacobi debitor,illa bona possideant:ergo dicta hypothecata ꝯ hr̃dẽ debitoris possidẽtẽ durãt spatio.xl.annorũ.l.cũ notissimi.cũ gl.C.de prescrip.xxx.annorũ.⁊ ibi doc.⁊ habet in.d.l.j.§.ij.de anna.exce. ¶ Igit̃ cũ adhuc non sint decursi.xl.anni,ergo etiã de iure ciuili non põt dici decursa pscriptio. ¶ Nec verũ est qđ dicitur ꝙ illud instrumẽtum sapiat vsurariaʒ prauitatẽ:q2 ista possunt stare simul ꝙ antequã cõfectũ dictũ instrumentũ iam dicti Anto.⁊ Philip.dictã pecuniã ad laborandũ acceperunt.⁊ q2 creditor de hoc nõ habebat instrumentum,vt probare possit qđ si fieret instrumentũ crediti qđ trahere ad diem date pecunie, vt.l.sicut datã.C.de liber.causa.no.plene Bart.in.l.si finita.§.elegãter.de dã.infect.ff.† vñ ista coniectura capi potest,ex qua non presumitur aliquod delictũ vel peccata magis capienda est,quã que saperet vsurariã prauitatẽ,vt no.gl.in fluminũ.§.fi.ff.de dã.infec.⁊ no.Barto.in.l.gerit.in.vj.col.de acqui.her.igit̃ ⁊c. ¶ Nec etiam põt dici ꝙ a dicto Lanzaloto nõ sit bene intẽtatũ:q2 petit sibi cõdemnari ad dimittendũ ⁊ relaxãdũ:⁊ nõ dicit de iure dominij vel simpliciter,sed addit iure pig.Sed relaxari rẽ creditori iure pig.est relaxare tenendum ⁊ possidendum donec de credi.sibi satisfiat:q2 creditor debet rẽ pig.possidere,vt.l.rẽ pig.⁊.l.qui pig.ff.de acqui.pos.l.serui noĩe.ff.de vsuca.ergo dicto modo petit sibi dimitti. ¶ † Quinimo etiã si verba debẽt impropriari improprientur,vt libellus saluet̃,vt.l.si olei.⁊ ibi Bart.C.loca.l.l3 ⁊ si possessori.§.j.⁊ ibi Jac.bu.⁊ Bar.ff.de iureiur.⁊ notat Bar.in.l.si prius.ff.de ope.no.nũ. ¶ Ultimo non releuat dictos cõuẽtos,ꝙ Bart.ꝓhibuit fieri diuisionem inter ipsos filio:⁊ qđ si fiat cõtra testamentũ bona debeant applicari illi filio,qui nõ cõsensit diuisioni,sed oẽs diuiserunt:ergo nec ipse nec eius nepotes possunt hoc allegare,argumento.l.nihil.§.j.ff.de leg.j.⁊.l.cum pater.§.liberis.ff.de leg.ij.merito illã prohibitionẽ de dicta diuisione dicti cõuenti allegare non possunt. ¶ Ex quibus sequit̃ qđ cũ sumus in causa appella.q2 vtroq3 appellauit,licet dicto Lanzaloto sufficeret appellatio partis aduerse,vt ipse posset ꝓsequi indẽnitatẽ expensarũ,in quibus dicti conuenti fuerunt absoluti,vt.l.fi.cũ ibi no.per gloss.Cy.Bart.⁊ doc.C.quãdo prouo.nõ est neces. ¶ Potest igit̃ petere dictus Lãzalotus male fuisse appellatũ per parteʒ aduersam,⁊ bene fuisse ⁊ esse iudicatũ in eo in quo dicti cõuenti sunt cõdemnati ad dimittendum sibi iure pig.dicta bona:verum q2 fuerũt in expensis absoluti iniuste in ea parte petat dictam sententiã reformari:⁊ eos cõdẽnari in dictis expẽsis tam prime instãtie quã appel.qđ fieri debet cũ succũbunt etiã succũbere debeãt ex eisdẽ actis ⁊ ꝓductionibus,vt no.gloss.⁊ doc.⁊ Jo.de imo.in.l.fi.ff.de re iudi.⁊ no.doc.maxime Saly.in.l.generaliter.§.illo.C.de iureiur.Et tali forma debent esse partes iudicis ad quẽ.Et ita videt̃ mihi Angelo de gãbilionibus de aretio.ll.doctori Ferrarie iura ciuilia legenti:⁊ ideo me subscri.saluo iure ⁊c.

¶ Contrariã.male ꝯsuluit q2 stãte dicto statuto statim tp̃e ꝓfessiõis fuit dos ꝯsolidata in patrẽ [illegible] ẽt si tũc fuisset [illegible] mortu⁹ ⁊ dos iaʒ pleno iure cõsolidata in filiã tamẽ fuisset ex tũc pleno iure acq̃sita heredib⁹ abintestato filie ⁊ non monasterio l3 añ professionẽ dicti heredes nullum ius haberẽt i dote:l3 libere potuisset filia disponere ergo viuente p̃re q̃ h3 ius ⁊ sine cui⁹ cõsensu nõ poterat disponi mľto fortius illi pleno iure acq̃rit̃.nõ obstat ꝙ dr̃.j.eo.nu.xij.ꝙ filia ingrediẽs disposuit de dote ⁊ eã dedicauit:q2 attento qđ p̃r tũc viuebat in cui⁹ erat ꝑtãte nõ potuit sine ei⁹ cõsensu vllo mõ disponere ẽt iter viuos mľto min⁹ ꝑ modũ vltime volũtatis.si vero p̃r tũc fuisset ꝑmortu⁹ fateor ꝙ filia potuisset disponere i fauorẽ monasterij aĩs nõ,sine cõsensu p̃ris,⁊ sic puto Saly.male consuluisse.

Summarium.

1 Patre predecedente consolidatur actio dotis in filiam,⁊ ecõtra:nam mortis ciuilis equiparatur natuli.nu.2.4.⁊.8.

5 Usufructus non finitur per ingressum monasterij.

7 Pater tenetur dotare filiam ingredientem monasterium sicut nubentem.

Consilium.CXXXIX.

Viso themate suprascripto videretur prima consideratione dicendum dictam dotem non esse bene solutam,⁊ ius exigendi illam competere aut heredibus dicti patris,vel ei cui legata est a dicto patre nomine dicti debitoris decedentis,iuxta.l.ex legato.C.de lega.⁊.l.apud Julianum.§.idem Julianus.et l.si sic.§.fi.ff.de leg.j. ¶ † Et primo,q2 sicut post mortem p̃ris predecedentis cõsolidat̃ actio de dote in filiam.l.vnica.§.videamus.C.de rei vxo.act.l.si cuʒ dotẽ.in princi.ff.sol.ma.Ita ⁊ ꝑ mortẽ filie predecedentis consolidat̃ actio in patrẽ.l.dos a patre.sol.matri.l.iure succursum.in princip.cum si.ff.de iure do. ¶ Sed ita est ꝙ patre mortuo ciuiliter tantũ actio consolidat̃ in filiam,vt.l.insulam.in princi.ff.sol.mat.Ergo pariter si filia mortua sit ciuiliter tantũ,debet actio de dote pertinere ad patrem tantum,sed ita est quod dicta filia superstite patre est mortua ciuiliter ꝑ ingressum monasterij.l.deo nobis.ver.⁊ hoc tñ modo.C.de epis.⁊ cle.in aut.ingressi.C.de sacrosan.ec.⁊.c.cum scimus.de regula.⁊ expressius.xvj.qõ.j.c.placuit.el.ij. ¶ † Secundo pro hoc facit:q2 mors ciuilis videtur equiparari naturali.l.j.§.fi.ff.de contratab.l.actiõe.§.publicatione.ff.pro socio.sed per mortẽ naturalẽ consolidat̃ dos in supstitem vt dixi:ergo ita debet consolidari per ciuilem. ¶ † Tertio pro hoc facit:q2 vbi filius sine facto patris exit patriam potestatem,nõ preiudicatur patri viuẽti quo ad ea in quibus pater ꝓpter patriam potestatẽ consueuit ius aliquod retinere vel habere,vt.l.fi.C.communi de succes.in fi.⁊.l.fin.C.ad Tertyllia.⁊ no.in.l.ij.C.de bonis mater.Et expressius no.Bart.⁊ Ange.in aut.idẽ est.de bonis que lib.⁊ Specu.in titulo de statu monacho.§.j.versi.quinto queritur. ¶ Ergo posito ꝙ filia per ingressum monasterij efficiat̃ iuris sui,vt.c.indecorum.cum glo.de etate ⁊ quali.Et no.glos.⁊ doc.in.l.si ex causa.§.Papinia.ff.de mino.⁊ no.Bart.in aut.si qua mulier.C.de sac.san.eccl.⁊ in.l.sacrosancte.in.l.deo nobis.de episco.⁊ cleri.non fit preiudicium patri. ¶ Quarto:q2 statutũ sub rubrica de bonis ingredientium monasteriũ disponit quod bona.⁊ iura,⁊ actiones etiã in spe volentis aut disponentis ingredi aliq̃đ monasterium applicentur ⁊ trãsferrant̃ plene ⁊ pleno iure in eũ,vel in eos qui successuri erant ab intestato volẽti ingredi monasterium:talis ingredientis professione legitime subsecuta,nisi aliter fuerit legitime dispositũ ante professionem:ergo cuʒ dicta filia añ ingressum nõ potuerit aliquid legitime disponere de dicta dote viuo patre sine consensu patris.l.ij.§.si volũtate.⁊.l.nõ solum.ff.sol.mat.Et cum presupponatur quod tempore ingressus viueret pater:ergo omne ius qđ habebat filia in spe cõsolidationis actionis de dote iuxta dictum.§.videamus.fuit acquisitũ patri iuxta dictam.l.dos a patre.vel alijs proximis,qui dicte filie successuri fuissent abintestato,sicut ipsa naturaliter decessisset,vt est de mẽte dicti statuti. ¶ Sed ꝑmissis nõ obstãtibus contrariam[a] sententiã de iure veriorem ⁊ probabiliorem esse puto,vt etiam eleganter est conclusum in allegationibus mihi trãsmissis.primo quia stante stipulatione facta ꝑ patrẽ:prout cũ pater fuerit stipulatus dotẽ quã dedit,reddi sibi vel filie vel cui ius vel casus dederit:sequitur ꝙ dos venit restituenda filie eo modo quo patri fuisset restituenda,si pater nullo modo stipulat⁹ esset,vt.l.post dotẽ.ꝑm vnam lecturam,⁊ ibi no.Bar.in.iij.q.ff.sol.mat.⁊.l.vxorem.§.testamento.l.ultimo.cum ibi not.per Bar.ff.de leg.iij.⁊ Bal.in.l.fina.C.com.vtriusq3 iudi.⁊ sequuntur moderni in.l.Caius.ff.sol.mat.,⁊ in.l.eum qui ita.§.qui sibi.ff.de verb.oblig. ¶ Sed ita est quod si nullo modo pater stipulatus fuisset,cõsolidata fuisset actio de dote in filiaʒ per mortẽ patris predecedentis,dicta.l.vnica.§.videamus.⁊ dicta.l.si socer.in princip.si verum est dicere quod pater predecessit filia superstite in monasterio:ergo consolidata est actio in filiam in monasteriũ cui acquiritur quicquid venit querendũ monacho.xviij.q.j.statutum.⁊.d.l.Deo nobis.Et talis consolidatio in filiaʒ non impeditur,licet tempore quo predecessit pater esset solutũ matrimoniũ,vel alius actus esset gestus a patre,dummodo dos nõ esset per eum exacta,vt dicam.j.in tertio argumento. ¶ Preterea etiaʒ dato quod pater fuisset simpliciter stipulatus dotẽ,sibi patri ⁊ heredibus reddi:tamen attento quod statutum sub rubrica quod filia sit contenta etiã dispo-

nat in effectu

nat in effectu quod filia dotata nõ succedat tenerent heredes dictã stipulationẽ remittere mulieri, vt no. Bal. in. l. fi. in fine. circa secundã col. C. de dot. promis. per no. per Jaco. de arena in. d. l. vxorẽ. §. pater. qđ per plura firmat Ro. in. d. l. post do-

4 tem. ¶ † Secundo quia mors ciuilis resultãs ex ingressu monasterij non facit monachũ haberi pro vero mortuo, nisi quo

a ad ea in quibus hoc reperitur expressum,[a] vt voluit glo. not. xvj. quest. j. placuit. el. ij. ⁊ glo. in. c. susceptũ. de rescriptis. in. vj. in verbo, nõ morte. ⁊ Jo. monachus. in. c. si episcopus. de supplen. neg. prelato. in. vj. ⁊ Bal. in aut. si qua mulier. C. de sacrosan. eccl. Et Joã. de imo. l. ex parte. §. insulã. ff. de ver. obligationi. ⁊ Paulus de leaza. in sua disputatione incipiente, substitutus. in primo dubio. ⁊ Petrus de ancha. ⁊ Joã. de imol. in rubrica extra de testa. vbi dicit ꝙ vbi fit mẽtio de morte, debet intelligi de naturali in dubio, ⁊ non de ciuili: nisi in casibus in quibus reperitur in iure expressum, per glo. supra proxime allegatam. facit. l. cum pater. §. hereditatẽ. ff. de legatis secũdo ⁊. l. statius. §. cornelio felici. ff. de iure fis. ⁊. l. fi. C. de his qui veni. eta. impe. ¶ Ergo iura superius allegata in dicta. l. dos a patre. cum simi. que dicunt ꝙ per mortẽ predecedẽtis filie cõsolidatur actio de dote in patrẽ intelliguntur de morte naturali, non de morte ipsius filie. ¶ Pro hoc facit qđ not. gl. ⁊ docto. in aut. ingressi. de sacrosan. eccl. ⁊ Spec. in ti. de statu mona. ver. xlviij. ⁊ Jaco. de are. Cy. ⁊ Joã. de imo. in. l. cũ filio. ff. de leg. j. Et canoniste in. c. in presentia. de pba. ⁊ no. xix. q. iij. si qua. ⁊ Pau. de leaza. in sua disputatione incipiẽte, Institutus. ⁊ Bal. in. c. qui clericus. in fi. si de feudo fuerit cõtrouersia in-

5 ter dominũ ⁊ agnatos. dum dicũt † quod si quis habet vsumfructum ⁊ ingreditur monasterium, non extinguntur vsusfru-

b ctus:[b] sed durabit apud monasteriũ quousqȝ naturaliter viuet ingrediens: licet per mortem naturalẽ extinguatur vsusfructus. §. finitur. insti. de vsuscapio. l. titio cum moreretur. eo. titu. ¶ Et idem not. glo. ⁊ doct. in aut. excipitur. C. de bonis que libe. vbi glos. dixit quod si pater habens vsumfructũ ingrediatur monasterium, non finitur vsusfructus: quia monachus non habetur pro mortuo quo ad comedẽdum, seu quo ad alimenta. Unde ita esse debet in proposito cum dos succedat loco alimẽtorũ: vt not. Cy. in. l. nõ omni. C. de administra. tuto. ⁊ in. l. mater. C. de iure do. ⁊ Bart. in. l. fina. de his qb. vt indig. ⁊ in aut. res que. C. cõmunia de lega. ⁊. l. meuius. §. duobus. ff. de leg. ij. in ver. iij. quero: ego sum obligatus. ⁊c. ¶ Facit ad hoc qđ not. in. l. ob es. ff. de predi. minor. sicut ergo quo ad fauorẽ ⁊ commodum alimentorũ non extinguitur per ingressum monasterij: ita nec ius dotis. Et patebit hoc esse verum ex infra dicendis. ¶ Tertio quia vt dicit Bal. in. d. aut. excipitur. C. de bonis que liberis. esset iniquũ dicere qđ ille q habet vsumfructum perderet illum per ingressum monasterij: quia sequeretur quod ex actu meritorio sentiret damnum. Et similiter Barto. iij aut. si qua mulier. C. de sacrosan. eccle. in ea questione qua queritur, an si quis fecit testamentum, ⁊ postea efficiatur monachus rumpatur testamẽtum, ⁊ Antonius de but. in. c. in presentia. de proba. post mediũ. qui voluit qđ ista mutatio status seu capitis diminutio, que fit per ingressum monasterij non habet sibi obesse, cũ sit actus virtuosus ⁊ meritorius: ergo in casu nostro non dȝ filia per ingressum religionis sentire damnum, ⁊ facere suam conditionem deteriorẽ: ⁊ sic non debet per hoc perdere ius consolidationis de dote.

¶ Quarto videtur casum nostrum decidere Cyn. in aut. sed quãuis. in. iiij. questione. C. de rei vxo. acti. Ubi querit in ter-

6 minis illius authẽtice, † quod si pater soluto matrimonio filia superstite dotem a marito vel eius heredibus recuperauit: postea filia ingreditur monasterium: an debeatur monasterio illa dos: ⁊ decidit ꝙ sic, per id quod habetur in. §. sed hoc presenti. in aut. de sanctissi. episc. ⁊ dicit quod hoc in quibusdam lecturis tenet glo. in dicta authen. sed quãuis. hoc idem tenet Ray. ⁊ Ange. in dicta authen. sed quãuis. ⁊ Joannes And. in addi. Speculato. in titu. qui filij sint. legi. §. j. super versicu. sed quid si ipsa. vbi refert Ubertum de bobio ita tenuisse. Si ergo vbi dos fuisset exacta per patrem vbi teneretur pater eã dare filie, seu monasterio in quo ingressa est: quantomagis potuit filia tenere ius in dotem nondum per patrem exactam: qr fortius est ius filie soluto matrimonio in dote nondum exacta per patrem, quã in dote exacta per patrem: patet, qr quando dos nondum est cum effectu exacta, licet sit solutum matrimonium, ⁊ etiam sit lata sententia pro patre agente ad dotem: tamen mortuo patre consolidatur actio de dote in filiaȝ superstitem. l. si marito. §. si volũtate. ff. soluto matrimonio. in l. insulam. iuxta principium. eodem titu. secus autem quando esset dos iam exacta per patrem: quia licet pater predecedat, non consolidatur actio in filiam. l. ij. C. de bonis que liberis. ⁊ l. fina. C. communia vtriusqȝ iudi. ⁊ not. in dicta. l. in insulã nostram. iuxta principium. in versicu. consentiente. ⁊ ibi Bart. ⁊

7 alij. ¶ † Facit ad predicta quod no. Bal. in. l. fi. C. de dot. promissio. vbi dixit quod pater ita tenetur dotare filiam ingrediẽtem monasterium sicut nubentẽ viro. allegat notata per Bar. ff. si quis a parẽte fuerit man. in. l. j. §. si parẽs. Et ita est de mẽte Barto. ⁊ Bal. in aut. res que. ⁊ Bal. in. l. quoniam nouella. in fin. C. de inofficio. testamen. ⁊ Bal. in. l. titio centum. §. filio genero. in fine. ff. de condit. ⁊ demon. ¶ Et ita tenetur pater ad dotandum filiam postquã iam nupta est vel ingressa monasterium, sicut si nõdum actu nupsisset, vel ingressa esset monasterium: vt est de mente Cyn. in dicta aut. sed quamuis. et gl. notabilis in. l. obligamur. §. lege. ff. de actio. ⁊ obliga. ⁊ probatur in. l. qui liberos. ff. de ritu nupti. inducendo vt per Ang. in. d. aut. res que. vbi hoc tenet. Et ita etiam est de mente glo. in. c. hoc sanctum. xxxij. q. ij. ⁊ in. c. de raptoribus. xxxvj. q. j. ⁊ firmat Bal. in. l. fi. C. de senten. que sine cert. quãti. ⁊ in. d. aut. res que. ⁊ Bal. ⁊ Joan. de imo. ⁊ Raph. cuma. ⁊ roma. in. l. j. ff. sol. mat. ⁊ Nico. de neapo. in rubri. ff. sol. mat. sequutus glo. quam reputat singularem in. d. l. obligamur. ⁊ Paul. de cast. in. l. si socer. in princ. ff. solu. mat. ⁊ do. Abb. in. c. j. de adulte. bñ

8 facit. l. fin. C. de do. promis. ¶ † Quinto probat ꝙ mors ciuilis non operatur idem quod naturalis: vbi post ciuilem mortem potest aliud deuenire naturaliter, quod plus operat. l. ex ea. §. insulam. de verbo. obli. d. §. hereditatem. ibi enim potest euenire mors naturalis vnde ipsa expectat. secus si post mortem ciuilem non potest aliquid vltra euenire: quia tunc nõ expectatur naturalis casus, vt est videre in matrimonio dissoluto per mortẽ ciuilem. nam postea nõ potest casus euenire naturalis, qui aliquid operetur quo ad dissolutionem matrimonij: quia quod dissolutum est, amplius dissolui nõ põt. in authen. de nup. in. §. si distraxerit. ⁊ hec fuerunt verba Petri, vt refert Cyn. in. l. deo nobis. vel secundum Dyn. ⁊ Bart. in. d. §. insulam. ⁊ Cyn. in. d. l. deo nobis. ⁊ Bald. in repetitione. l. j. in. xv. col. de sacrosan. eccl. ⁊ canoniste in. c. cum sit. de cõuersi. coniuga. Aut mors ciuilis nõ operat eundem effectum: ⁊ tũc non equipollet morti naturali, vt in. §. insulam. preallegato. ⁊ in dicto. §. hereditatem. aut operatur eundem effectum: ⁊ non equipollet morti naturali. l. sed si decesserit. ff. qui satisd. cog. ⁊ d. l. actiones. §. publicatione. ¶ Sed ita est quod post morteȝ ciuilẽ procedentem ab ingressu religionis, potest aliquid euenire quod plus operabitur quam mors ciuilis: quia per mortem ciuilẽ non desinit filia egere alimentis, ⁊ consequẽter dote donec naturaliter viuit, imo alenda est ⁊ dotanda: vt dixi supra: qr que necessitas cessat per mortem naturalem: ergo nõ operabitur eundem effectum mors ciuilis quam operabitur mors naturalis. ¶ Preterea dato quod ciuiliter sit mortua potest sibi acquiri dos, ⁊ in ipsam filiam monacham, ⁊ in mo-

9 nasterium consolidari actio de dote: † quia quo ad acquirendum monasterio monachus non habet pro mortuo. l. deo nobis. ⁊. d. c. statutum. sed mortuus naturaliter nihil acquirit, quod prius pure delatum non esset. l. j. §. finautẽ aliquid sub conditione. C. de cadu. tollen. l. si ex pluribus. ff. de suis ⁊ legi. Unde bene dixit glos. ⁊ docto. in aut. si qua mulier. preallega. ⁊ doc. in. l. j. ff. de testamen. cum similibus, dum dicunt qđ monachus quo ad omnia nõ habetur pro mortuo. ¶ Et ex predictis fere ad omnia allegata in contrarium patet responsio: tamen specialius respondeo. dico in primis quod non obstat quod per ciuilem mortem patris: vel per deportationẽ consolidatur actio de dote in filiam, vt dicta. l. insulam. Ergo ita dȝ consolidari in patrem per ciuilem mortem filie: quia respõdeo quod ratio propter quam rationem deportationis paterne

10 consolidatur actio de dote in filiam: † quia per deportationẽ patris filia liberatur a patria potestate. l. fin. C. de senten. pas. ⁊ institu. quib. mod. ius patrie potesta. soluitur. §. cum autẽ. ⁊ vbicunqȝ filia liberatur a patria potestate, consolidat actio in filiam de dote, in preallegat. §. videamus. Unde cum eundem effectum operatur ibi mors ciuilis queȝ operatur mors naturalis: equiparantur illi duo casus. Nam ita per deportationem patris efficitur filia sui iuris: sicut per mortem ipsius patris. Et iura que dicunt actionem cõsolidari in patrem: dicunt quod consolidatur per mortem filie, d. l. dos a patre. non autẽ ex eo quod filia efficiatur sui iuris, vel ex eo qđ filia moriatur ciuiliter, saltem propter actum meritoriũ: vt est ingressus monasterij. ¶ Preterea dato quod fuisset consolidata in patrem, ⁊ exacta per eum: tamen tenebatur eam cõseruare ⁊ dare filie egredienti monasterium: vt probaui supra in quarto argumento. Et ita etiam tenetur heres patris: vt per Barto. ⁊ alios in dicta lege si marito. §. si voluntate. ⁊ in. l. post dotẽ. ⁊ in dicta. l. insulã. in principio. ⁊. l. sicut. §. si debitori. ff. quib.

a ¶ Expressum. Oldra. cõs. cclxxxiiij. in quodã in si. ancha. cõsi. ccccxxxviij. Jas. l. j. colũ. j. C. de hr̃. instit. Limita vbi oĩno idẽ est effectus, vt. ĩ. e. nu. viij. ⁊ li. iij. cõsi. xiij. col. j. ⁊ omniũ plenissime Joan. crot. rep. l. gallus. §. ⁊ quid si tm̃. col. iij. cum seq. de libe. ⁊ posthu.

b ¶ [illegible]

[illegible]

modis pig. vel hypotheca solui. ⁊ Bal. in. l. fina. C. de do. pro- mis. ⁊ in. l. penul. §. filia. ff. sol. mat. vbi tenet † quod onus do- tandi transit ad heredem. per. l. si socius pro filia. ff. pro socio. ⁊. l. si quis a liberis. §. hoc rescriptū. alias est. §. si quis ex his. ff. de lib. agno. ¶ Item non obstat secūdo dum dicebatur qd mors ciuilis eundem effectum operari debet quem operatur mors naturalis. Quia respondeo qd in casu nostro nō opera tur eūdē effectū: nec est eadē ratio in morte ciuili, que in morte naturali: vt probatur in quinto argumēto. ¶ Nō obstat etiā dum in tertio dicebatur quod vbi filius exit patriā potestatē sine facto patris, pater retinet ea commoda que retineret si nō exiuisset potestatem. Quia respondeo qd posito quod actio de dote non esset consolidata in filiā per solum ingressum re- ligionis: tamen fuit consolidata per mortem naturalem pa- tris subsecutam, filia nondum naturaliter mortua, vt proba- ui. s. ¶ Vel etiam potest responderi per id quod notatur per Cyn. ⁊ alios in. d. aut. sed quamuis. prout dixi. s. in quarto ar- gumento glosse. ¶ † Non obstat statutū sub rubrica de bonis ingredientium monasterium: quia respōdeo dupliciter. Pri- mo quod filia ista ante professionem de bonis suis ⁊ iuribus disposuit: quia illa dedicauit monasterio, ⁊ dotem ipsam ver- tit in vtilitatem monasterij. Unde cum huic filie volenti in- gredi monasterium competijsset ius agendi contra patrem, ⁊ dotem ipsam si pater dotem exegisset, vt not. Cyn. ⁊ alij in. d. aut. sed quamuis. vt dixi. s. in quarto argumento. multo ma- gis competebat filie ius retinendi dotem: quia cui damus actio nem, ei multomagis exceptionem ⁊ retentionem. l. j. §. quod aūt ait. ff. de superfi. ⁊ in regula cui damus. ⁊ heres mariti sol- uendo filie ingredienti monasteriū, cui filie pater tenebat di- ctam dotē. vt dixi, dare: sequitur qd liberatus est in effectu. d. heres a patre mulieris. l. si opera. ff. de doli except. ⁊. l. si libe. ff. de neg. ge. l. si pater. ff. sol. mat. statutū ergo nō obstat propter illa verba posita in. d. statuto dum dicit, nisi aliter fuerit dispo- sitū legitime ante professionē. ¶ † Vel etiā pōt respōderi sm magis communē opinionē, tale statutū non valere [a] saltem in casu nostro in dote que debetur filie volenti ingredi monaste- rium, vt late concludit Bar. Ange. ⁊ Fulgo. in. l. fi. C. de pac. ⁊ Pet. de anch. in repe. c. canonū statuta. de consti. in ver. ad idē queritur vtrū valet ⁊c. ⁊ Ange. in disputatione sua incip. nobilis quidā genere. xij. col. ⁊ Jo. de imo. in. l. stipulatio hoc modo cōcepta. ff. de verb. obli. vbi respondet ad contraria que adduci possent. Idē tenet ibi Romanus, ⁊ Jo. de imo. ⁊ Do minicus de sanc. Gem. in. c. quāuis. de pact. in. vj. ⁊ Paul. de ca. in. l. si quis idē. in prin. ff. de iuris. om. iu. ⁊ Anto. de but. in c. qd clericis. circa pe. vel vl. col. de fo. cōpe. ⁊ ibi hoc expressius tenet Abba. Mod. in. xiiij. col. tanq̄ in fraudem factam ⁊ re- stringens vitam contemplatiuā contra. §. sed hoc presenti. in aut. de san. epis. ⁊. d. l. deo nobis. de quo etiam per Pe. de an- cha. in consi. cj. incip. In christi nomine in paucis verbis ⁊c. ⁊ Bal. in. l. omnes populi. in. x. col. de instit. ⁊ iur. ⁊. l. in ipsis. C. vt in pos. ⁊ in. d. l. deo nobis. post Jaco. but. ibi qd latius re- legissem si expediuisset. Sed nō videtur expedire: tum propter precedentem responsionem: tum etiā quia ita se habet cōmu- nis opi. a qua in iudicando non est recedendum. Alex. Bon.

a ¶ [illegible]

b ¶ Statutorū. s. li. j. cōsi. xv. nu. ij. ⁊ Alex. hic sequitur deci. cōsi. ccxxxiiij.

Epitome.

☞ Qui posuit offendiculum ad fenestram causa capiendi fu- res noctu accedentes non censetur fecisse animo occidendi. ⁊ si contigerit quem volentem per fenestram ingredi mediante offendiculo precipitem lapsum in terram ⁊ mortuum esse: nō tenetur de occiso. nec is qui furem nocturnum occidit in du- bio persone vel rerum periculo.

Consilium. CXL.

Videtur in casu proposi- to prima facie dicendum. T. de occisione teneri: ⁊ per consequens damnandum esse vltimo suppli- cio, secundum quod communiter disponunt statuta cōtra ho micidas: ⁊ etiam de iure communi pro homicidio imponitur pena. l. Corne. de sica. que est pena vltimi supplicij, secundum distinctionem traditam in. l. iij. §. lex cor. ff. ad. l. cor. de sica. iun- cta. l. qui vltimo. ⁊ quod ibi no. ⁊. l. respiciendū. §. fi. ff. de pen. ¶ Hoc enim in primis argui videtur ex morte illius, qui de nocte per fenestram intrare volens precipitauit in terram me diante offendiculo ad fenestram apposito, per. d. T. causa ca- piendi istum intrare volentem: vt in themate presupponitur. Nam negari non potest quin. d. T. apponendo offendiculum dictum fuerit causa mortis ipsius qui precipitauit in terram, ⁊ mortuus est: sed ita est quod quo ad penam homicidij nihil interest, an quis occidat, an causam mortis prebeat. ita inquit iurisconsul. in. l. nil interest. ff. ad. l. Corne. de sica. ⁊ in. l. iij. §. j. eod. titu. ergo ⁊c. ¶ Secundo pro hoc videtur text. in. c. sicut dignum. §. illi autem. de homi. vbi habetur quod ipse qui ve- nit animo vulnerandi tantum, vel animo capiendi tantū, te- netur non solum de captura vel vulnere, sed de homicidio si secutum fuerit: licet non habuerit animum occidendi: ergo li- cet. d. T. posuerit dictum offendiculum solum animo capien di ingredi volentem, et non animo occidendi: tamen secuto homicidio debet teneri secundum euentum: non secundū p- positum. ¶ Tertio pro hoc videtur tex. in ratione sui in. c. fi. de homicidio. vbi si quis mandauit Titio vt Sempronium verberaret, ⁊ nullo modo eum occideret, ⁊ Titius mandata- rius verberādo Semproniū eum occidat: tenet de homicidio secuto mandans: quia mandans fuit in culpa: eo quia debuit cogitare hoc euenire posse. ita in proposito debuit dictus T. cogitare quod propter dictum offendiculum euenire poterat dicta precipitatio ⁊ casus mortis. ¶ Quarto nō videt posse negari quod prefatus Titius de occiso non teneatur: saltem ex eo quod alium qui eadem nocte domum suam cum scalis ingressus fuerat vulnerauit, ⁊ occidit presentibus, ⁊ videnti- bus dictis tribus de familia Potestatis: † quia furē noctur- num: ita demum quis potest occidere si sine periculo persone vel rerū suarum parcere non potuit. l. furem nocturnum. cum ibi notatis. ff. de sica. l. itaq. §. j. ff. ad legem Aquiliam, ⁊ no. in. l. si vt allegas. C. ad. l. Cor. de sica. ⁊ plus videtur quod req- ratur qd volens occidere clamet ⁊ occurrat furi, vt. d. l. itaque. quinimo plus videtur quod de iure canonico fur nō possit ali quo modo occidi pro recuperatione bonorum: sed potius qs debet pati damnum in rebus q̄ occidere. c. suscepimus. de ho mici. Sed non presupponit quod non potuerit dictus Titius parcere illi sine periculo persone vel rerum, nec quod acclama uerit: ergo tenebitur de occiso. ¶ Sed premissis non obstāti bus contrariam sentētiam in proposito de iure probabiliorē esse puto ex infrascriptis. ¶ Et primo presuppono quod li- cet de iure communi puniatur habēs occidēdi propositum, ⁊ habēs aliquē proximū actum: licet non occiderit. l. is qui cum telo. C. de sica. l. j. §. diuus. ff. eod. tit. † tamen de cōmuni cōsue tudine, ⁊ etiam secundū formā statutorū [b] Italie nō punitur ille qui habuit animum occidēdi, nisi ipse occiderit. vnde sta tuta consueuerunt dicere, si quis occiderit hominem puniat pena mortis ⁊c. Vel homicidia puniat pena mortis ⁊c. Ista tradūtur per Spec. in tit. de accusatore. §. j. versi. qd si primo. in fi. Et per Bart. in. d. l. j. §. diuus. ⁊ in. l. fi. ff. de sica. Et Cy. in d. l. is qui cū telo. in. iij. opp. Et Ange. in. l. j. §. hec verba. ff. qd quisq iur. ¶ Hoc presupposito dico primo qd respectu illius q precipitauit in terrā mediante offendiculo, non tenetur tanq̄ homicida pena vltimi supplicij, vt probatur in. d. l. j. §. diuus. ff. de sica. ibi dicit tex. qui hominem occiderit, si animum occi dendi nō habuit absolui posse. vt. l. j. C. eo. ti. † vbi apparet qd ille qui aliquem percussit ⁊ occidit, non punitur tanquā ho- micida si non habuit animum occidendi. ⁊ illud perpēditur ex genere instrumenti cum quo percussit: vt in. c. significasti. el. ij. ad finē. de homi. Et nota. Bar. in. l. diuus. ⁊ Cy. in. d. l. q cum telo. l. j. ⁊ ibi no. Bal. C. de emen. seruo. ⁊. l. eum qui. C. de sica. vbi probatur quod si percussit eū cum calce, ⁊ occidit: nō videtur habuisse animum occidendi. ⁊ ita ponderat Bald. in d. l. j. C. de emenda. seruo. Idē si cum claua. d. l. j. §. sed si claua. Et ibi no. Ange. ⁊ per Bal. in. l. sed ⁊ si q̄cunq. §. si magister. ff. ad. l. aquil. secus si cū ense, vt habetur in dictis locis. ¶ Sed si erat offendiculum ad capiendum de quo loquitur in thema te, non potest argui quod ex hoc habuerit animum occidēdi, sed capiendi. ¶ Accedit alia coniectura quod nō habuit ani mum occidendi: quia si habuisset animum occidēdi, nemo tā imprudēs fuisset qui a pretore ciuitatis impetrasset sibi dari tres de familia ipsius pretoris, qui ex debito officij sui istum occidentem vel cepissent, vel saltē vt homicidā denuntiassent: sed potius conuocasset alios in quibus hec presumptio vel su spicio tanta nō fuisset. vnde ex coniecturis declaratur animus. d. l. j. cum glo. C. de sic. Et nota. glo. in. l. fulcinius. §. j. in versi. amis. ff. quib. ex cau. in posses. ea. ⁊ in. l. apud celsum. in princi. in glo. ff. de doli exceptio. ¶ Cum ergo non habuit animum occidendi, sequitur quod de iure communi non debeat puniri vt homicida respectu illius qui precipitauit. † Nec ex forma sta tutorum: qꝛ etiam statuta simpliciter puniētia vltimo suppli- cio homicidam, seu alium qui occideret hominem intelligū- tur et

tur & interpretantur fm ius cõe.§.si dolo malo occiderit.l.ij.& ibi doc.in spe.no.Bal.& Sal.C.de noxa.Bal.i.l.data opera.in.v.col.C.q accu.& in.l.quicũqz.in.vj.col.de ser.fugi.Et Ange.in.l.is qui cum telo.& probatur in.l.cum autẽ.§.capitalem fraudem.ff.de edi.edic.quã ad hoc allegat Bal.in.l.cunctos populos.in vlt.char.C.de sum.tri.in repe.magna.& no.p Sal.in.l.pe.C.de sica.& d.Car.in.c.lator.de homi. ¶ Bñ facit qd not.Bart.in.l.oẽs populi.in.vj.q.prin.ff.de iusti.& iur.& in.l.nõ dubiũ.C.de legi.in.q.de statuto dicẽte,si qs fecit sanguinẽ in palatio &c.& qd no.Bar.in.l.j.in.§.nõ autẽ.ff.si quis test.liber esse ius.fue. ¶ Et per hoc ptz nõ obstare tex.i.l.nihil.& in l.iij.§.j.ff.ad.l.Cor.de sica.vbi punitur ille qui nõ occidit,sed mortis causam prebuit:qꝛ illud est verum quando habuit animũ occidẽdi,vt ptz ex no.p glo.fi.in.d.l.nihil interest.vbi hoc expresse voluit etiã Bar.& Ang. ¶ Sed plus voluit Bar.ibi & in.d.§.diuus.qd ideo in casu.d.l.nihil.punit ille qui habuit animũ occidẽdi:& tamẽ non occidit,sed mortis causam prebuit propter quã causam mors secuta est:qꝛ.l.cor.de sica.punit animũ occidendi,non cõsiderato an occidat vel non.d.§.

5 diuus.& dixi.s.† quod si statutũ diceret si quis occideret puniatur pena mortis,tale statutũ non cõprehenderet illũ q nõ occidit:sed dedit causam [a] mortis,etiam si habuit animũ occidẽdi seu mors sequeret,vt probat in.l.itẽ si obstetrix.in principi.iuxta.l.ij.ff.ad.l.aquil.Exemplũ ponit gl.in.d.l.nihil.in eo qui posuit gladium in manibus furiosi,vt se vel alium occideret:& ita occidit.Nam pones gladiũ in manibus furiosi non dicitur occidisse,sed causam mortis dedisse:quamuis habuit animũ occidendi seu ꝙ mors sequeretur nec etiam talis diceret homicida:& sic non cõprehẽderetur in verbis statuti puniẽtis homicidã pena vltimi supplicij,vt not.Bar.in.l.qui opẽ.in.j.col.per id qd not.ff.de fur.Et ibi hoc expresse dicit Ang.ꝙ statutũ mentionem faciens de homicida non comprehendit istũ qui causam aut opem dedit homicide.Et ita etiã dicit Ant.de but.& Jo.de imo.in.c.j.de homi. ¶ Nõ obst.etiaz ad predicta tex.in.d.c.sicut dignũ.ver.illi autẽ.vbi text.dicit quod veniens animo occidendi,vel feriendi,vel capiẽdi,si de illa captura mors eius secuta fuisset pari pena vel foro pari existerẽt puniendi. ¶ Quia respõdeo ꝙ ibi tex.loqtur quo ad forum penitentiale:vt ibi etiam no.Anto.de but.Nam in foro cõtentioso dubiũ non est ꝙ ille qui non habuit animuz occidẽdi:sed occidat vel cãm mortis prebuerit,non tenetur de occiso.d.l.diuus.& d.l.eũ qui. ¶ Uel potest responderi ꝙ illa verba,vel foro pari,tollant contrariũ.referuntur enim ad illũ qui non habuit animum occidendi:licet occiderit:non enim equum est ꝙ pari pena puniatur ille qui habuit animũ occidendi,& sic fuit in dolo,& ille qui non habuit animum occidẽdi,& sic nõ fuit in dolo sed in culpa:vt in.l.cornelia.ff.ad.l.corne.de sica.

6 ¶ † Non ob.etiã tex.in.c.fi.de homi.lib.vj.qꝛ rñderi potest primo ꝙ ille tex.loquitur quo ad penam irregularitatis,que imponitur de iure canonico:nos aũt querimus de penis sanguinis impositis a iure ciuili inter quas est lõga differentia:vt patet per glo.& doct.in.d.c.significasti.el.ij.versi.qd si discernantur.de homi.& in.c.presbyterũ.& in.c.suscepimus.& bñ facit qd no.in gl.xxiij.q.ij.c.cum inter. ¶ Secundo respondeo fm Bal.in.l.cum mandato.C.manda.& ille tex.pcedat quãdo genus instrumẽti quo quis percussit erat de instrumentis ad occidendũ:vt si cum ense percussit. ¶ Secus si cuz claua vel alio genere instrumenti ex quo non consueuit deprehendi animus occidendi:qꝛ tunc nõ haberet locũ ille tex.allegat in arg.d.l.j.§.sed si claua.ff.de sica.Sic in pposito nostro dict⁹.T.vsus est in instrumẽto seu offendiculo qd erat instrumentũ ad capiendũ,ergo non habet locũ hic pena homicidij. ¶ Pro hoc,qꝛ vbi delictum ꝙ cõmissum est nõ tendebat ad illam speciem delicti qd postea secutum est non tenetur qs de eo qd secutum est:ita not.Bart.in.l.diuus.§.fi.ff.ad.l.Corne.de sica.vbi ita limitat tex.in.d.c.fi.de homici.in.vj.Et allegat l.verũ.de fur. ¶ Et ex his patet ꝙ pro morte illius q precipitauit non põt puniri.d.T.de homi.nũc.

7 ¶ † Superest videre an ex persona alterius quem vulnerauit & occidit cũ de nocte esset domũ.d.T.ingressus.possit de homicidio & tanꝙ homicida condemnari pena vltimi supplicij,in quo puto cõcludendum qd non.Nam aut dictus vulneratus telo se defendebat ne caperetur a.d.T.& iste est casus indubitatus & clari⁹,quod impune potuit occidi.l.si pignore.§.furẽ.ff.de furt.& d.l.itaqz.§.j.& no.in dicta.l.si vt allegas.& telo se defendere dicit ille qui se defendit ense vel ferro,vel lapide,vel quacunqz alia re que esset apta nocere,vt.d.l.si pignore. ¶ Aut se telo nõ defendebat:& adhuc puto idẽ per tex.in.c.si perfodiẽs.de homicidi.vbi probatur qd vbicunque quis dubitet [b] an ille qui de nocte ingressus est domuz suam veniat ad offensam persone:

an vero ad furendum:tunc periculũ propulsando potest occidere:nec dicitur reus homicidij.& ita probat tex.ibi:qꝛ poterat discernere quod ad furandum nõ ad occidendum venerat &c.& ibi not.Ant.de but.in.vj.notabili.& per hoc patet respõsio ad.d.l.itaqz.ad.l.aqui.& ad.l.furem nocturnum.cum simi. quia illa iura loquuntur in fure:& sic quãdo apparebat qd de nocte ad furandum accesserat.Sed quando erat dubium an ad furandum an ad occidendum accesserat:tunc loquit tex.in d.c.si perfodiens. ¶ Nõ ob.si diceretur ꝙ in casu nostro satis constat quod non accesserat ad occidendum.d.T.quia dicit in themate.ꝙ.d.T.finxerat,& fingẽdo dixerat in presentia illorũ malefactorũ quos putabat noctis tẽpore domũ suam ingressuros,ꝙ ipse.T.volebat a ciuitate discedere.Qꝛ ad hoc respondeo ꝙ dato ꝙ dictus.T.propter hoc forte nõ putaret dictos malefatores ea nocte ingredi domum causa offendendi ipsum.T.tamẽ qꝛ poterãt malefatores ingredi domũ animo offendẽdi quemcunqz de domo ipsius.T.ideo quemadmodum licuisset de iure dicto.T.in dubio percutere malefactorẽ nocturnũ ad propulsandum periculũ,& dubiã offensas proprie persone,ita licuit ei.T.in dubio percutere & occidere dictõ malefactorẽ ad propulsandum periculũ,& dubiã offensam cuiuscunqz de domo sua &c.l.j.§.itẽ diuus adrianus.ff.de sica.& late firmat Bal.in repe.l.j.in.viij.col.cum seq.C.vñ vi.vbi dicit hoc permitti pro defensione etiã famuli sui,& alio-

8 rum habitantiũ in domo secum.† Nã fm eum famulus dicitur de familia domini.l.ij.ff.de vsu & habi.Et no.in.c.j.de cleri.egrotã.& ista etiam probantur ex no.per glo.& Bar.& alios in.l.vt vim.ff.de iustit.& iur.& l.raptorẽ.cum ibi not.per Bal.de episc.& cleri. ¶ Et predictis etiã non obstat tex.in.d.c.suscepimus.qꝛ aliud est in clerico offendente,& aliud in laico,vt ibi not.ac etiam ille tex.loquitur in fure.Et sic quãdo apparebat qd accessit aĩo furandi. ¶ Preterea alio efficacissimo fundamẽto ostendo qd dictus.T.non sit puniẽdus pena vltimi supplicij pro isto quem vulnerauit & occidit.hoc enĩ probatur per tex.no.in.l.si adulteriũ cum incestu.§.imperatores.ff.de adult.nam licet marito non permittatur occidere vxorem

9 suam inuentã in adulterio.l.nec in ea.§.fin.ff.de adulte.† tamen quia vxor committendo adulteriũ infert marito iniuriã.l.si maritus sit.§.lex iulia.& l.miles.§.socer.ff.de adulterijs.quam iniuriam vindicare potest per legitimos modos vindicandi,puta accusando & eam afficiendo pena priuationis dotis in dictis iuribus:tamen dicit text.in.d.§.imperatores.qd si maritus vxorem in adulterio deprehẽsam occidit,non dãnabitur ad penam vltimi supplicij:quia marito iniuriã passo ex adulterio licebat offensam & iniuriam suã vindicare.Sed excessit modũ in vindicando,vnde non punietur de toto.i.de homicidio pena mortis. ¶ Sed punit tantũ de excessu ad penam relegationis:secundũ quod ibi plenius habet in text.& in.l.j.§.fin.ff.ad.l.Corne.de sica.& l.grac.e.tit.C.& in.l.iij.§.si maritus.ff.ad sil.Et id dicit Ange.in.d.§.imperatores.quod ille tex.allegatur pro his qui occidunt aliquem sibi inferentẽ verba iniuriosa:qꝛ puniuntur solum in eo quod fecerunt plus ꝙ liceret excedẽdo modum vindicte:cum ergo negari nõ possit quod iste qui noctis tempore cum quadã scala domũ dicti Titij intrauerat intulerit iniuriam ipsi Titio,vt.l.vulgaris.§.qui furti.ff.de furtis.& sic licebat ei se vindicare vel agendo iniuriam,vel expellẽdo eum de domo.l.iij.§.eum igitur.ff.de vi & vi ar.l.j.cum ibi plene nota.C.vnde vi.etiã capiendo & eum detinẽdo.l.itaqz.§.j.& seq.ff.ad.l.aqui.ergo si occidit,nõ dz pena mortis puniri,sed mitius videlicet vel relegari vel in exiliũ mitti,vt.d.§.imperatores.& d.l.gracchus.Hoc probat ex no.per Joan.and.in addi.Spec.in tit.de homici.in rubrica.vbi dixit qd est questio de illo qui se defendẽdo occidit debito moderamine nõ seruato an teneatur.l.Cor.de sic.tãꝙ ho-

10 micida,& dicit se vidisse terminari quod non. ¶ † Et ꝙ non debeat puniri tanquã dolosus,sed tanꝙ culpabilis [c] per.l.in l.Corne.ff.de sica.& l.j.C.eo.tit.hoc idẽest de mente Cy.in.l.j.in versi.item queritur pone quod quidã &c.C.vnde vi.Et expressius Bal.ibi in repeti.in nota.x.q.vbi dicit hoc esse no.dignũ.Et idem no.Bal.in.c.j.in prin.de pace tenen.vbi pro hoc allegat not.per Joan.and.in.c.significauit.de peni.& remissi.Et idem etiam not.Bal.in.c.j.§.si quis.ver.el.j.de pace iura.fir.Et etiam Bal.in.l.vt vim.circa vlti.colũ.ff.de iusti.& iur.vbi dicit quod etiam si ex proposito quis modum excesserit,nihilominus nõ punit pro toto,sed pro excessu.Et sic secundũ eum pena minui debet. ¶ Hoc etiã sequitur Petr.de anch.in clemen.j.de homici.vbi dicit ꝙ licet gl.in.d.c.significasti.el.ij.& gl.xxiij.q.in sum.teneant ꝙ si quis se defendendo excesserit modum,& non ex proposito:nõ punit de tali excessu.tamen fm Petr.de ancha.etiam si ex proposito excesserit

nn ij

[a] ¶ Causam. imo saltem morte secuta [struck through]

[b] ¶ Dubitet.non ergo sufficit periculum rerum duntaxat Jo.ana.c.ij.ca.suscepimus.de homicid.deci.in.l.vt vim.col.x.& ibi Hyp.Bar.colũ.v.de iusti.& iur.Ad de Hyp.marsil.l.si vt allegas.C.ad lega.Cor.de sica.l.furem.ff.eo.

[c] ¶ Culpabilis.roma.singu.ij.Hyp.marsil.l.j.nu.xl.ff.ad leg.cor.de sica.Matth.afflic.deci.neapo.ccvj.

modum:⁊ sic dolose punietur, tamē non pro toto, sed pro ex-
cessu tantū. ⁊ de hoc dicit esse tex. no. in. c. cum olim. el. j. in fi. ⁊
ibi domi. Anto. de restitu. spolia. ⁊ idem not. Salyc. in. l. grac-
chus. in vlti. col. Quanto magis hoc videtur dicendū in casu
nostro in quo coniecturari potest dictum Titium non occi-
disse perdictū hominem ex proposito: qꝛ non secū duxisset ho
mines de familia pretoris illius si hec fuisset intentio eius, vt
s. dixi. Sed iusto dolore iniurie prouocatus vltra propositū
processit: ex quibus omnibus concludo dictum. T. non esse
condemnandum saltem pena vltimi supplicij. Alex.

Summarium.

1 ☞ Relatio fit cum qualitatibus.
4 Statuto vltimo statur etiam in eodem velamine.
5 Capitula contraria per subdistinctionē concordari debēt.
6 Exceptio declarat regulam: nec dꝫ dispositio esse superflua.
9 Statutū correctoriū nō dꝫ extendi etiā ex maioritate rōnis.
10 Solennitas leuis que sit.

Cōsilium. CXLI.

VIso testamento ⁊ con-
siderato themate prescripto, ⁊ statutis seu capitu-
lis dictarum prouisionum, visis etiam que copio-
se scripta sunt per celeberrimum dominum supra consulentē,
videtur prima consideratione dicendum dictum testamentū
valere: quia debet post omnia tempora posse registrari de no-
uo, ⁊ articulari, ⁊ collationari: prout ex forma dictarū proui-
sionum requiritur. nam cum specialiter sit prouisum in secun-
do capitulo noue prouisionis incipiente, ⁊ quia pro tanta ne-
gligentia ⁊c. quod instrumenta ⁊ note possunt postea quan-
docunqꝫ registrari: ita debet posse si fuisset presentatū, sed nō
legitime. argu. l. j. circa princi. C. de rei vxo. acti. per id quod in
simili not. Innoc. in. c. examinata. de iudi. ⁊ Barto. in. l. j. ad
fin. in princ. ff. de eden. ⁊ in extrauag. ad reprimendum. in ver.
sine figura. ⁊ quod not. glo. in. l. vinum. ad fin. ff. si certum pe-
ta. Bald. in. l. ⁊ sine scriptura. ad trebel. cum simi. ¶ Et capi-
tulum predictū est in vltima prouisione: ergo debet illud tan-
quam derogatorium preualere precedentibus prouisionibus,
⁊ sub eodem vel diuerso tempore confirmandis: vt patebit.
Cy. ⁊ alij post antiquos in. l. ij. ad fin. C. de testa. tute. ⁊ Bart.
in. l. omnes populi. in fine principalis questionis. ff. de iusti. ⁊
iur. ⁊ Bal. in aut. cassa. ad fin. C. de sacrosan. eccl. ⁊ Ang. in. l.
in ciuile. ff. de leg. ⁊ sic derogatū esse in. c. prioris prouisionis.
qđ capitulū incipit, preterea salubriter ⁊c. in quo. c. reddeban-
tur nulla dicta instrumēta, propter non factā presentationem
intra tēpora prefixa. ¶ Fortificat hoc ex his que sunt in pro-
uisione noua in. c. incipiē. etiā ad predicta melius ⁊c. vbi appa
ret expresse derogatū de omnibus prouisionibus, statu. ⁊ or-
namentis, ⁊ super predictis omnibus ⁊ singulis, ⁊ supra sta-
tutis ⁊ ordinatis aliter, vel alio modo, seu cōtra, vel preter di-
sponētibus. ¶ Comprobat etiā per id qđ habetur in vltimo
c. statutorum sub rubri. conclusio presentium statutorum. vt
in ver. Item dicimus, statuimus ⁊c. vbi apparet ꝙ oīa ⁊ sin-
gula alia statuta ⁊ ordinamēta prouisionis ⁊ reformatiōis in
eodē volumine statutorū nō comprehensa nec reseruata nullā
habere debeāt in futuris firmitatē vel reseruationē habere ex-
ceptis statutis vniuersitatis mercatorum. sed ita est qđ illa prior
prouisio in ea parte ⁊c. qđ incipit, preterea salubriter ⁊c. dispo
nens qđ instrumēta nō presentata, seu nō registrata intra sua
tempora sibi prefixa: ⁊ ſm formā in ea prouisione prescriptam
nō valeāt: ⁊ eis fides nō adhibeatur, nō est in dicto volumine
statutorum comprehensa nec reseruata: ergo non pōt poste-
rius derogare priori, c. j. de cog. spiri. c. j. de consti. in. vj. l. si mi-
hi ⁊ tibi. §. in legatis. ff. de lega. j. ¶ Vltimo pro hoc facit: qꝛ
omissio leuis solēnitatis nō vitiat. l. j. §. fi. ff. de ven. inspi. ⁊ sa-
tis leuis est solēnitas dicte modice subscriptiōis. ¶ Sꝫ pmis-
sis nō obstātibus ɔ̄riam sententiā in proposito de iure probabi
liorē esse puto ex infrascriptis. ¶ Primo: qꝛ per illud. c. ij. po-
sitū tantū in prouisione noua, qđ incipit, ⁊ qꝛ pro tāta negligē
tia ⁊c. In quo cōsistit fere cōsultationis huius difficultas, so
lum prouidet quo ad notarios nō presentātes instrumenta, ⁊
notas intra tps eis prefixū ad presentādū: vt patet in. d. c. dicē
te. Et qꝛ pro tanta negligentia cōmissa seu cōtumacia cuius-
libet notarij vt. s. presentare omittētis: ⁊ ita semp successiue de
instrumētatis nō pñtatis registro intra tēpora debita: ⁊ de-
mum subdit ꝙ instr̄m ⁊c. ⁊ tandē possit ⁊ oīno debeat postea
quādocunqꝫ ⁊c. Ponderandū est ꝙ illud relatiuū qđ instru-
1 mentū de quo facta erat. s. mentio. † sic videt facere relationē
ad suū antecedēs cū oībus suis qualitatibus: vt inquit Bart.
in. l. si quis seruū. §. fi. ff. de leg. ij. in versi. sed quero, testator re-
liquit alicui partē bonorū ⁊c. per. l. a filio. §. testator. ⁊. §. seq. ff.
de ali. ⁊ ciba. lega. ergo intelligitur de instrumēto nō presenta
to intra sua tpa, de quo in eodē. c. s. facta mētio. sed istud testa
mentū non est de illis qđ nō fuit presentatū: ergo ista proui-
sio noua nō vendicat sibi locū in casu nostro. Et per cōsequēs
manet etiā prouisio antiqua. l. sancimus. C. de test. ⁊. l. precipi
mus. C. de appella. Et est expresse de mēte puisionis noue in
c. incipiēte, ⁊ vt predicta melius rē ⁊c. prouisiones ⁊ ordinamē
ta aliter prouidētia dū oīa annullat, oīa statuta alia, prouisio
nes, ⁊ ordinamenta aliter prouidentia quantū est, ⁊ duntaxat
pro dispositis ⁊ ordinatis in ipsa prouisione noua, nō sit pro
uisum ꝙ instrumēta presentata intra tpa debita, ⁊ que nō fue
rūt legitime collationata ⁊ auscultata ⁊ subscripta intra sua
tpa possint post tempora prefixa auscultari, ⁊ collationari, ⁊
subscribi sequit qđ sumus in antiqua prouisione. ⁊ in. c. eiusdē
incip. Item proinde ordinamus. ⁊ in. c. preterea salubriter. in
quibus duobus. c. simul iunctis est prouisum qđ instrumenta
remaneāt nulla ⁊ inualida, si nō sint intra sua tpa collationa-
ta ⁊ subscripta, ⁊ omnia alia ibi requisita integraliter seruata
ſm formā ibi traditā que in casu nostro seruata nō fuit. hūc
intellectū do. ad. d. c. incip. ⁊ qꝛ approbant ⁊c. ¶ Cōfirmo ex
2 illa dictione † postea que denotat tēpus quo superius narra
ta fuerunt verificata. l. ij. in ver. a domino. postea in glo. de cu-
sto. re. l. in bonefidei. C. de pac. l. ab hosti. §. sed quod simplici-
ter. ff. ex qui. cau. ma. l. nam ⁊ postea. in prin. ff. de iureiur. cum
simi. ¶ Si ergo illa dictio postea, ostendit mentē statuentiū
fuisse, qđ si nō fuisset presentatum instrumentū intra tpa illo-
rum mensiū ibi descriptorū: possit tamen postea qñcunqꝫ re-
gistrari ⁊c. cum ergo non sumus in casu: quia non verū dicere
quod instrumentū predictum, quod fuit intra tempora debi-
ta presentatum per notarium de eo rogatū: ergo cessat dispo-
3 sitio. d. c. incip. ⁊ qꝛ pro tanta. † quia vbi verba legis nō conue
niunt, nec etiā debet conuenire legis dispositio. l. iiij. §. toties.
ff. de dam. infecto. l. ita aūt. in prin. ff. de admini. tut. c. indēni-
tatibus. §. pe. de elec. in. vj. ⁊ sic remanet in hac parte incorrecta
antiqua posita, q̄ annullabat instrumenta: vt dixi. rursus ptꝫ
quod verba dicti capituli. in ver. ⁊ qđ instrumēta. nō possunt
conuenire casui nostro: quia ibi dicitur ꝙ instrumentū possit
tandē registrari postea quādocunqꝫ ⁊c. Sed instrumentū pre
dictū seu registratum cū quo dicitur fuisse collationatū ⁊c. tñ
verba dicti capituli nō conueniāt casui nostro, nō potest con-
uenire eius dispositio: vt in iuribus proxime allegatis. ⁊ qđ
precedētia. s. posita in principio dicti capituli nō cōueniūt ca
sui nostro incipientis, ⁊ quia pro tanta ⁊c. cum loquat solum
de notario rogato nō presentante, declarant sequētia: id est il-
lud quod in dicto versi. ⁊ quod instrumentum ⁊c. vt de eodē
intelligatur. l. si seruus pluriū. §. fi. de lega. j. l. vtrū. de peti. he-
re. l. iij. §. filius. ff. de liber. ⁊ posth. ¶ Nec ad hoc obstat si dicere
tur in. d. c. incipiente, ⁊ qꝛ pro tanta ⁊c. est prouisum qđ quan
do instrumentū nullo modo est presentatū intra tēpora debi
ta, possit postea qñcunqꝫ registrari, ⁊ pñtari, ⁊ collationari,
⁊ subscribi, eadē ratione vel maiori debemus dicere ꝙ si fuit
presentatū intra tpa debita ⁊ registratū: ⁊ postea fuit defectus
solum in subscriptiōe ipsius notarij, qui se subscribere debeat
debet posse qñcunqꝫ intra tēpora debita collationari et sub-
scribi a notario, aut. multo magis. C. de sac. san. ecc. ⁊. l. illō. ff.
de acq. her. c. cū in cunctis. cū ibi no. de elec. qꝛ rñdeo prio qđ
illud capitulum vltime prouisionis, quod incipit, qdē in tan
tam ⁊c. maxime in. d. ver. ⁊ quod instrumētū est ɔ̄riū antiq̄ p
uisioni merito ex idētitate, vel etiā maioritate rationis nō dꝫ
fieri extēsio ſm veras cōclusiones: vt. l. precipimus. ad. fi. C. de
appel. ⁊ in aut. de admi. offi. ⁊ no. aut. quas actiones. p glo. ⁊
doc. C. de sac. san. ecc. ⁊ in. l. tā is. §. j. ff. de do. cau. mor. ⁊ Cy. in
l. j. q̄ sit lōg. cōsue. plene in. l. si vero. §. de viro. sol. ma. ¶ Quin
imo dico ꝙ nō videtur euadere rō in casu qñ instr̄m est pñ-
tatū p notariū de eo rogatum: sed postea per notarios regi-
stri nō est subscriptū ⁊ collationatū, vt fuit i casu nostro: put
est qñ instr̄m nō fuit pñtatū registro. hoc ptꝫ ex dispositiōe
dicti. c. incipientis, ⁊ qꝛ p tāta ⁊c. Nam ibi statuētes maiores
⁊ plures penas imponunt notarijs rogatis de instrumento,
si fuerunt negligentes in presentando registro, ꝙ fuerāt nota
rij registri aduersus quos non augent penas antea statutas,
in. c. incip. Item prouidi ordinarij ⁊c. ⁊ sic datur intelligi qđ
maior erat suspicio ꝙ notarij rogati de īstrumētis eēnt negli
gētes in presentando, quā notarij registri in subscribēdo: ideo
magis

magis voluerunt coercere penis: q̃r vt dixi maior suspicio q̃ frequẽtius committeretur negligentia ex parte notariorũ de instrumẽtis in presentãdo voluerunt prouidere: ⁊ q̃ propter talẽ negligentiã nõ redderent instrumẽta nulla animaduertẽtes ꝙ vbi magis ⁊ frequẽtius esset periculum, ibi cautius est prouidẽdum. c. vbi periculũ. in prin. de elec. in. vj. l. j. §. sed etiã si quis. ff. de carbo. edi. ¶ In super ostẽdo q̃ etiã dicta duo testamenta seu note testamentorũ debeãt esse nulla cũ illa que fuerũt presentata ⁊ registrata, ⁊ nõ subscripta eius no. alteri⁹ testatoris cõdita de anno. M.cccclxij. que nunq̃ fuit presentata registro: ⁊ dicitur q̃ probo per id q̃ habet in. xij. c. noue prouisionis registri, per. c. iij. incip. ne per dictuz superstitẽ ⁊c. vbi inter cetera disponit ꝙ superstes registri post dies seu tẽpora in ipsa presenti prouisione ordinata, nõ audeat nec presumat modo aliquo acceptare aut ponere, vel subscribere in dicto suo zornali anni instr̃m, seu testamẽtis vel aliq̃d ipsorũ presentantiũ aliquã: ⁊ nisi solũ diẽ dicte facte presentationis ⁊ diuisionis superscripte, ⁊ intra tua tpa predicta intra que presentari poterũt vel debuerũt. apparet q̃ dictũ capitulũ proxime datũ q̃ nõ potest qñcunq̃ presentari registro ⁊ per notariũ: sed solũ intra sua tẽpora descripta in. c. noue prouisionis, quod incipit, q̃ notarij in libris ⁊c. ¶ Et idẽ ostẽditur per ea que dicũtur in prouisione in. xij. c. in ea parte que incipit, ⁊ q̃r a tẽpore dicti inchoati registri ⁊c. ibi dum dicit in testamentis cõditis ab anno. M.cccclxij. vsq̃ ⁊ per annũ. M.cccclxvj. quod possit opponi q̃ sint nulla dicta instrumenta: licet non fuerint hactenus registrata dummodo registrent̃ per totum mẽsem Junij anni. M.ccccvj. ¶ Unde oportet q̃ dicamus quod aut dictum capi. quod incipit, ⁊ ne per dictũ superstitẽ, cõtradicit alteri capitulo eiusdẽ prouisionis incipientis, ⁊ q̃r pro tanta ⁊c. Et tũc standũ quod. d. c. incipiẽte, ⁊ ne per dictũ ⁊c. tanq̃ posteriori in ordine: q̃r est. xij. Et aliud capitulũ incip. ⁊ q̃r pro tanta ⁊c. est scd̃m in ordine. † ⁊ ibi in eodẽ volumine duo sunt statuta cõtraria etiã confirmata sub eodẽ tpe, standũ est vltimo[a] statuto, vt no. Cy. ⁊ alij in. l. ij. C. de testa. ⁊ not. Ange. in. l. inciuile. ff. de legi. per id quod not. in glo. ⁊ sic dato quod diceremus dictã prouisionẽ dicti registri esse vnuz statutũ cum habeat plura capitula: tamẽ standũ esset vltimo c. vt dixi, ¶ Aut oportet vt dicamus q̃ capitulũ incipiẽs, ⁊ q̃r pro tanta ⁊c. vt contradicat capitulo. xij. in duobus articulis. s. proxime dictis debent cũ distinctione cõcordare cũ capitulo antiq̃ prouisionis incipi. Preterea salubriter prouidemus vt vnũ capitulũ per aliud distinguat̃, prout proxime dicam: ⁊ fm̃ quã distinctionẽ in omnibus dispositionibus oĩa dicta capitula saluabunt̃ a contrarietate. † ⁊ ista cõcordia per subdistinctionẽ dz fieri vt in statutis ⁊ in oĩbus dispositionibus cõtrarietas euitet̃,[b] vt no. Bar. in. d. l. oẽs populi. in fi. in q. principali. ⁊ in. l. j. §. parui. ff. q̃ vi aut clam. ⁊ Bal. in. l. fi. in vj. col. C. de lib. prete. ⁊ in. l. j. in vlti. col. C. de cõdictio. indebi. ⁊ Ant. de but. in. c. itẽ cum quis. de resti. spo. ⁊ Pe. de ancha. in. d. c. j. de seq. pos. ar. lege sed vt posteriores. ⁊ q̃ ibi Bart. ff. de lega. j. ⁊ l. j. C. de inoffi. do. ⁊ c. cum expediat. de elec. in. vj. ⁊ in c. cuz tu. de testi. ⁊ in cõstitutione codicis. §. quibus. ¶ Bene facit q̃ no. Bar. in. l. scripture. C. de fide instr. ⁊ in extrauagãti, ad reprimendũ. in ver. nõ obstantibus. ⁊ in. l. sciendũ. ff. qui satis. cog. in prin. ¶ Cum ergo. d. c. antiq̃ prouisionis, q̃ incipit, preterea salubriter prouidemus ⁊c. disponat si dicta instrumẽta nõ fuerint presentata intra tres mẽses per notarium rogatũ intra. xv. dies a die presentationis per notariũ registri, vt erat prouisum in ca. incip. Itẽ proinde ordinamus ⁊c. debeãt partes principales, in quorũ fauorẽ talia instrumenta principaliter facta essent, intra vnũ mensem post oĩa dicta tẽpora ab eo, ⁊ taliter cũ effectu procurare ⁊ facere p̃dicta fieri, omissa solẽniter adimpleant̃, integraliter fuerint tũc, ⁊ eo casu instrumẽta nõ valeãt: nec eis fides adhibeat̃: nec ex eis vel eorum vigore aliquid peti possit, nisi tales principales in quorũ fauorẽ talia instrumẽta facta essent omnẽ possibilẽ diligentiã fecerunt in soluendo id q̃ soluere debuerint tam pro autenticatura, q̃ pro registro. ⁊ pro satisfaciẽdo notarijs predictis rogatis cogatur remedijs oportunis ad presentandũ ⁊ simulter notarios registri ad registrandũ: vel saltẽ instando vel protestãdo saltẽ per. x. dies ante finẽ dicti mẽsis ad minus. Et predicta fieri facere debeãt apud dictũ superstitẽ: ita ꝙ cõstet tales principales nõ fuisse in negligẽtia vel culpa, quo casu possint postea qñcunq̃ registrari ⁊c. est aliud. c. noue prouisionis q̃ incipit, ⁊ q̃r pro tanta ⁊c. ¶ Et dicit ꝙ instr̃m possit qñcunq̃ postea registrari, nõ obstante negligẽtia notarij in presentando ⁊c. Intelligi põt ⁊ declarari per. d. c. antiq̃ prouisionis proxime relatũ si pars principaliter ad quã pertinet commodũ, fuerit diligens in protestãdo ⁊ faciendo: prout in. d. c. antiq̃ prouisionis cõtinetur: ⁊ hoc modo cessabunt oẽs contrarietatẽs, que aliter euitari nõ possunt iuxta p̃dicta. ¶ Facit optime ex eo q̃ cautum est in dicto. xij. c. noue prouisionis. Et in ea parte que incipit, ⁊ q̃r a tẽpore dicti inchoati ⁊c. vbi prouidet̃ ꝙ testamenta ⁊ alia instrumẽta que cõfecta fuerunt a calen. mensis. Septẽbris anni M.cccclij. vsq̃ ad ⁊ per totum annum. M.ccccclvj. licet non fuerint registrata secundũ formã presentis prouisionis registri, non possunt dici nulla: dummodo fuerint registrata per totum mensem Junij ann. M.cccclvij. ⁊ sic dat itelligere q̃ post mẽsem Junij. M.cccclvij. nõ possunt registrari: ⁊ q̃ talia instrumẽta ⁊ testamenta condita post annum. M.cccclvj. si nõ fuerint registrata intra tempora prefixa a statuto sint nulla. ¶ † istã exceptio declarat regulam. l. nam quod liquide. §. fi. de penu lega. quẽ tex. ad hoc singularem reputat Jo. de imo. ⁊ l. filio preterito. in. xvij. col. ff. de iniusto testa. bene faciũt no. Dyn. in rubri. de regu. iur. ⁊ l. in his. de legi. ⁊ totũ. d. c. esset elusoriũ etiã superfluum si verum esset quãdocunq̃ possent omnia instrumẽta registrari. non autẽ fieri debet interpretatio quod dispositio sit superflua, vt de priui. si papa. in. vj. ⁊ quod no. Bal. in rubrica. C. de contrahen. empt. in. ix. q. ⁊ in. l. j. in. v. col. C. cõmodati. Et q̃ no. Bar. post glo. in. l. sed ⁊ si quis. §. questitũ. ff. si quis cau. Et vnum ex testamẽtis fuit conditum de anno. M.cccclvj. ita ex quo ad illud videtur q̃ specialiter decisus talis casus per. d. c. incipiẽs. ⁊ q̃r tempore ⁊c. † specialis decisio derogat generali quo ad illam speciẽ scilicet. l. sanctio legũ. ff. de pe. ⁊ in regula, generi. ¶ Accedit quo ad corroborationẽ predictorum id quod ponitur circa finẽ noue prouisionis in. c. incip. notificantes ⁊c. vbi declaratur prouisionẽ registri fuisse per dominos superiores ⁊ officiales ad predicta disputantes editã ac probatã, ratificatam, ⁊ confirmatã de nouo conditã: vt tanq̃ vtiliter ⁊ necessario editã anno. M.cccclij. de mẽse Junij, ⁊ illam incepisse habere vires dicto anno. M.cccclij. Sed illa prouisio que fuit edita de. M.cccclij. est illa que annullat dicta instrumẽta: ergo illa est attendenda. ¶ Ostẽdo hoc ⁊ alia rõne. a naz sine dubio prouisio registri que annullabat ⁊ annullat instrumẽta, fuit edita de anno. M.cccclij. ⁊ posita ad cameram extra volumẽ presentiũ statutorũ, ⁊ reperitur tunc habere vires ex ordinatione dominorũ superiorũ: illa vero prouisio noua que, vt dicitur, nõ annullat est posita in volumine statutorum: ⁊ non potest incipere habere vires nisi postq̃ statuta fuerunt posita ad camerã: q̃r ita decreuerũt dñi superiores: dum confirmarũt statuta. ⁊ statuta fuerũt posita ad camerã anno b M.cccclviij. de mense Junij: ergo ab illo tẽpore ceperũt ligare quo ad futura. i. quo ad testamenta condenda post illud tẽpus presentationis statutorum ad camerã: † q̃r statutũ ligat quo ad futura, nõ quo ad preterita regulariter, vt. l. leges ⁊ cõstitutiones. C. de legi. l. iubemus. C. de testa. c. fi. de cõsti. ⁊ patet ex not. per Bart. in. l. oẽs populi. in. v. q. principali. ff. de iustit. ⁊ iur. ⁊ per Inn. in. c. statuimus. de maio. ⁊ obe. ⁊ per alios in. c. fi. de cõstitu. ⁊ per doc. in. l. leges ⁊ constitutio. C. de legi. dum concludũt inter cetera quod quãdo exceptio vel ius erat quesitum priuato ante statutũ: tunc regulariter statutum nõ trahitur ad preterita. ¶ Sed hic ante statutũ vltime prouisiõis in. c. incipien. ⁊ quia pro tanta ⁊c. erat acquisitũ ius successoribus abintestato: ergo dicta prouisio vel statutũ non trahitur ad istum casum, sed ad futura testamẽta: ergo non cõprehendit vnum ex dictis testamentis: scilicet illud quod fuit cõditũ anno. M.cccclvij. ¶ Nec ad hoc obstat si dicat̃ ꝙ primo ista prouisio noua ⁊ vltima registri, posita in volumine statutorũ: cepit etiã habere vires de anno. M.cccclij. prout in ea dicitur in. c. q̃ incipit, notificantes ⁊c. quia respõdeo quod licet dicti officiales deputati super cõpilatione statutorũ ita scripsissent, ⁊ ordinassent: tñ domini superiores a quibus dicti officiales potestatem habuerãt, decreuerunt contrarium: quia tempore presentationis statutorum decreuerunt quod ibi cõtenta solũ inciperent habere vires tempore quo ponerentur ad camerã actorum: que quidem deliberatio superioris est illa, que attẽdi debet: quia ab eis pendebat potestas reuocãdi ⁊ limitandi omnem potestatem per eos datã dictis officialibus. l. iudiciũ soluitur. ff. de iudi. c. cũ inferior. de maio. ⁊ obe. ¶ Ex p̃missis satis luculenter apparet allegata in cõtrariũ non obstare. Naz in primis apparet non obstare id quod dicebat̃ vigore. d. c. incipientis, ⁊ q̃r pro tanta negligentia posita in vltima prouisione registri vbi permittitur presentari, si nunq̃ fuit presentatũ: ⁊ fuit tantum defectus in subscriptione vnius ex notarijs registri cum quo dicitur instrumentum fuisse collationatũ. arg. l. j. in prin. de rei vxo. actio. Nam ad hoc fuit responsum. s. q̃ d. c. prouisionis † tanq̃ correctoriũ non dz extendi ad casum ibi nõ expressum ex identitate ⁊ maioritate rationis. p̃ not. in

Marginal notes:

[a] ¶ Ultimo. Anc. repe. c. j. col. lxv. de cõstit. Ale. j. li. iij. cõsi. lviij. l. si miles. ad. l. fal. Phi. frã. c. j. col. ij. de iureiu. in. vj.

[b] ¶ Euitet̃. Alexã. Jas. l. j. in prin. co. ij. ne quis eum. ⁊ j. lib. iij. consi. xlviij. ad fi. ad. l. si itẽ cuz eodẽ. in tit. de iur. om. iu. l. vbi repugnantias. de re. iu. l. fin. in princ. C. de eden. l. fi. col. iij. C. de bono. posse. fm̃ tab. cõsi. cclxxxiij. col. iij. cõsi. ccc xvij. consi. ccc xxxvij.

nn iij

aut. quas actiones. de sacrosan. eccl. Et ideo fuit ostensum q̄d non est eadē ratio in isto casu, quando instrumentum est presentatum, sed non subscriptū per notariam registri. prout est quando non fuit presentatum. ¶ Fuit etiam respōsum quod illud. c. prouisionis aut erat correctum per sequētia, aut necessario erat intelligendum quando pars fecisset suam possibilē diligentiam: ac etiā quod illud. c. ⁊ tota illa prouisio dicti registri posita in volumine statutorum non cōprehendebat: nisi casus futuros qui occurrerint postquā statuta fuerint posita ad cameram actorum, scilicet de anno Mcccclxix. de mense Junij. ¶ Preterea vltra predicta pōt respōderi ad id q̄d dicebatur ꝙ dato q̄d. c. quod incipit, ⁊ q̄ pro tanta ⁊c. loquitur solum de negligentia notarij in presentando: tamen debet habere locum etiam quando fuit presentatū non legitime ⁊ subscriptum ⁊c. ar. d. l. j. de rei vxo. actio. q̄ dico ꝙ imo quantum ad actum presentandi permittentem ad notarium rogatū de testamento presentatio fuit solennis, ⁊ sic non sumus in casu d. l. j. C. de rei vxo. act. cum si. ¶ Nō obst. etiam illud quod habetur in prouisione noua registri in. c. incip. ⁊ vt predicta melius ⁊c. vbi derogatur per illam omnibus alijs statutis ⁊ prouisionibus aliter disponentibus ⁊c. Quia respondeo ꝙ in illo capitulo dicitur q̄d derogatur alijs prouisionibus aliter, ⁊ cōtra disponentibus quantū est ⁊ duntaxat pro dispositis ⁊ ordinatis in eadē prouisione. Sed in illa prouisione noua soluz prouidetur ꝙ possit quandocunq̧ registrari instrumentū nō presentatum: ⁊ hoc quando pars fecisset suam diligentiaz, vt s. dixi respondēdo ad illud. c. quod incipit, ⁊ q̄ pro tanta ⁊c. Quo. c. non obstante. non obst. illud aliud capitulum q̄d incipit, Et predicta melius ⁊c. Unde ad propositum, cum dicta derogatio sit facta solū quantū est ⁊ duntaxat ad ibi disposita, ⁊ quod ad casum nostrū non est ibi dispositum ꝙ dicta testamenta possint quandocunq̧ presentari, registrari, ⁊ subscribi, vt. s. probaui: ergo illa limitata derogatio limitatū parere debet effectum. l. cancellauerat. ⁊ l. pluribus. ⁊ quod vtrobiq̧ nota. Bart. ff. de his que in testamento delen. facit. l. in agris. cum si. ff. de acqui. re. do. ¶ Non obst. etiam ꝙ habet̄ in vltimo statuto sub rubrica, cōclusio presentiū statutorū. in ver. itē dicimus ⁊ statuimus ⁊c. vbi apparet prouisum q̄d alia statuta ⁊ prouisiones non cōprehensa nec cōprehense in dicto volumine statutorum: nec reseruata nec reseruate nullā habeant firmitatē ⁊c. q̄ respondeo quod dicta prima prouisio registri annullans instrumenta est reseruata in dicto volumine statutorum: vt patet in. d. l. vltima prouisione registri, in. c. cū notificantes. Item quod sit reseruata per id q̄d habetur in eadem conclusione statutorum: ver. ⁊ etiā reseruamus in suo robore ⁊c. vbi reseruantur omnes prouisiones edite per reuerendissimos dominos legatos seu aliquem eorū cum cōsensu spectabilium dominorū sexdecim prout fuit dicta prouisio registri. ¶ Preterea. d. derogatio facta in cōclusione statutorum in alijs prouisionibus, nō habet effectū: nisi anno. Mcccclviij. mense Julij: ergo nō cōprehendit casus precedētes: prout fuit vnus ex casibus de quibus in themate nostro, vt dixi ⁊ probaui. s. ¶ Postremo non obst. quod illa omissio subscriptionis dicatur esse leuis solennitas: ⁊ per cōsequens eius omissio nō vitiet: quia respondeo negando quod illa sit leuis solennitas. 10 † Nā illa dicitur leuis solēnitas que omissa non multū obstare potest: ita dicit Oldra. Bar. ⁊ alij in. l. j. §. fina. ff. de ven. inspi. per illum tex. cum glo. ⁊ per. l. cum hi. §. si pretor. ff. de trās. ⁊ sm Bald. in. l. hac consultissima. circa mediū. C. qui test. face. pos. illa dicitur leuis solēnitas, que nō est munita aliqua ratione. allegat quod habetur in. l. gallus. §. j. ff. de libe. ⁊ posth. l. cū pater. §. fidei tue. ff. de lega. ij. sed ita est quod illa subscriptio requisita a notario non debet censeri leuis solēnitas. Nā quandoq̧ iura requirūt pro forma duos notarios de necessitate: adeo quod alias actus non valeret, vt patet in. l. fi. §. j. cū gl. in ver. tabulariorū. C. de iure delibe. ⁊ non dicitur leuis solennitas cum sit fundata in rōne. s. euitandi falsitates ⁊ errores: ad hoc tex. in ratione sui in. d. l. hac cōsultissima. C. qui testa. fa. poss. ⁊ sic eius omissio posset afferre magnū preiudiciū. ¶ Et hoc iuxta hoc dicit Ang. in. l. j. ff. de liber. ⁊ posth. ꝙ si statutū disponat quod in libellis ciuilibus, vel criminalibus, vel instrumentis debeant scribi nomina, prenomina, ⁊ cognomina persone, non sufficeret personā demonstrare vel per alia signa, ar. d. l. cuz hi. §. si pretor. ⁊ dicit omissio talis solēnitatis non dicet̄ leuis. arg. l. ij. de formul. ¶ Preterea in prouisione veteri dicti registri. in. c. incipi. proinde ordinamus. que q̄dem prouisio dz quo ad casuz nostrū attēdi, vt. s. probaui ⁊ prouisum est q̄d integraliter debeant obseruari illa q̄ sunt posita in d. c. incipiēte. itē proinde ordinarius ⁊c. inter que numerat̄ dicta subscriptio: ergo illa deficiēte, non dicitur facta integralis

a ¶ Grauari. decidit ꝙ sic. nu. iiij. vj. vij.

b ¶ Trebelliano. Decidit quod nō nu. xiij.

c ¶ Computari. tenet ꝙ sic nu. xx. exceptis libris. num. xxv.

d ¶ Legitima. Tenet ꝙ non sed an alias repeti possint pendet coniecturis si facte sint animo donādi vel non nu. xxvij.

obseruatio. l. si quādo. in verbo integrū. C. de bonis vacā. li. x. ⁊ l. j. §. cum dicit̄. in verbo, integrum. id est sine detractione alicuius falcidie. ff. si cui plus q̄ per. l. falcidiā. l. ij. §. ad filiorum. in verbo, integrum. C. quando ⁊ quibus quarta pars debe. li. x. ⁊ in. §. si vero expressim. in versic. integra. in auth. de here. ⁊ falc. ⁊ in. c. j. in verbo integraliter. de heret. in. vj. ⁊ l. fi. C. ad legem falcidi. ⁊ quod ibi docto. in. li. x. cum glo. ⁊ ibi Ang. ff. de fideicommiss. lib. ⁊ quod not. Barto. ⁊ Ange. in. l. centurio. in ij. questio. principali. ff. de vulga. ⁊ pupil. Barto. consi. lvj. incipien. Bar. fecit testamentum Bald. in. l. precibus. C. de impube. ⁊ alijs substitu. ⁊ aut. sed cum testator. C. ad. l. falci. ⁊ in l. cum patrem. C. de iure dot. in fin. ⁊ Raynu. in repeti. l. post dotem. ff. solu. matr. ⁊ Ange. ⁊ Joan. imo. in. l. damni. §. cum parietem. ff. de dam. infect. Joan. de Jmo. in. l. si patronus. ff. de donatio. ⁊ roma. in authen. similiter. C. ad legem falcidiaz. Ex quibus omnibus simul iunctis concludo notas dictarū vltimarum voluntatum non posse amplius presentari, registrari, seu describi ⁊ esse nullas, ⁊ probationem nullatenus facere. Ego Alexander.

Casus talis est. Pamphilus habens duos filios scilicet titiū ⁊ Seium, ⁊ Semproniū eius nepotem ex filio premortuo cōdens testamentū iure institutionis reliquit dicto Sempronio legū doctori eius nepoti predicto libras. x. ⁊ libros per dictū Pamphilū emptos dicto eius nepoti in studio pro omni eius legitima portione sibi debita in bonis dicti Pamphi. iure nature, ⁊ in oibus alijs bonis suis dictos Titium ⁊ Seium eius filijs heredes vniuersales instituit cū clausula codicillari, si non valet vel non valebit ex aliqua causa presenti vel futura ⁊c. in forma consueta. ⁊ p prius dictus Pamphilus emancipauerat dictū titium eius filiuz, ⁊ patrē dicti Sempronij eius nepotis tunc tēporis iam nati, ⁊ ab omni vinculo patrie potestatis exemerat: post quā emancipationem dictus Pamphilus in instrumento dicte emācipati. vsus est dictis verbis formalibus: videlicet, qua quidem emācipatione facta dictus Pamphilus in premiū emācipationis, ⁊ ex causa emācipationis eiusdē dedit, numerauit, ⁊ libere dimisit dicto Titio ⁊ Andree patri Sēpronij filijs dicti Pamphili libras centum Bono. pro quolibet eorū. post cuius testamen. predict. confectionē superuixit dictus Pamphilus testator spatio bonam annorum vel circa: ⁊ etiā super uixerunt, ⁊ agunt in humanis dicti Titi⁹ ⁊ Sei⁹ eius filij instituti vt. s. ⁊ nihilomin⁹ predecessit dicto testatori p quatuor annos, vel circa, dictus Sempronius nepos predict⁹ dicti testatoris, superstitib⁹ duobus eiusdem Sempronijs filijs legitimis ⁊ naturalibus natis post dictum conditū testamētum: de quibus duobus filijs dicti Sēpronij nulla penit⁹ in testamento predicto facta fuit mētio: ⁊ sic predicti filij Sempronij tanquā p̄teriti intendunt testamentū predictū pro eorū parte rescindere ⁊ annullare: ⁊ sic abintestato succedere in tertia pte hereditatis dicti Pamphili. ¶ Dubiū de quo queritur est videre vtrum filij dicti Sempronij tanq̄ p̄teriti, ⁊ abintestato succedētes in tertia parte hereditatis dicti Pamphili, videantur tacite a dicto testatore grauari: [a] maxime vigore dicte clausule codicillaris, restituendo dictam tertiam partē hereditatis, qua tertia pte succederent abintestato: vt supra dictis Titio ⁊ Seio heredib⁹. s. institutis retenta penes dictos filios, dicti Sempronij dicta legitima eis debita iure nature. ¶ Secūdo vtrū filij dicti Sempronij presupposito quod eis debeat̄ dicta legitima, possint tanquā grauati retinere aliam quartam ex Trebelliano: [b] ⁊ sic vtrum eodem tēpore possint detrahere duas quartas, videlicet legitimam ⁊ Trebellianicam. ¶ Tertio vtrum dicta centum in premiū emancipationis data dicto Andree ⁊ alia relicta dicto Sēpronio iur. institu. in dicto testamento: debeant cōputari [c] in legitima añdicta dictis filijs dicti Sempronij, vt. s. p̄teritis. ¶ Quarto vtrum expense facte per Titium tunc emancipatum, ⁊ vnum ex heredibus, vt. s. insti. in doctorando dictum Semproniuz debeant ⁊ possint computari per dictum Titium in dicta legitima. [d] queritur quid iuris ⁊c.

Cōsilium. CXLII.

Circa primā dubitationem videretur prima facie dicendum clausulā codicillarem in proposito nihil operari propter defectum preteritionis filiorum Sempronij pronepotem ipsius testatoris: ad quod ostendendum considero quod licet dicti pronepotes

pronepotes testatoris non essent in potestate Pamphili eorum proaui propter eorum emancipationem factam de patre dicti Semproniĳ, antequam concepti essent dicti pronepotes dicti testatoris, vt in.§.fina. institu. quib.mo.ius pat. pot.so.tamen de necessitate debuerunt institui:q2 sicut si fuissent in potestate proaui tēpore mortis eius,debuissent de necessitate institui ex quo cepissent tenere primum locum in suitate,⁊ eorū preteritio reddidisset testamētum nullū.l.posthumorum.⁊.l.si quis filio exheredato.ver.sed ⁊ si pater. ff.de inoffi.testa.⁊.l.gallus.§.nunc.⁊.§.sequen.⁊.§. ille casus. ff.de li-
1 be.⁊ posthu.†eodem modo hodie quanquā non essent in potestate proaui testatoris debuerunt institui: quia sublata est differentia patrie potestatis ⁊ emancipationis.vt.l. meminimus.C.de legi.here.in.§.nullam.in aut.de heredi. ab intesta. ¶ Et in terminis est glo.in.§.exheredatos.in aut.de hered.⁊ fal.que firmat testamentum reddi nullum:licet sit preteritus, qui in potestate non erat,puta filius emancipatus si sine cause expressione factā est preteritio, vt notant docto. omnes in aut.ex causa.C.de libe.preteri.⁊ in.l.filio preterito.ff. de iniusto.test.Azo in summa de libe.prete.⁊.C.de inof.test.no.Dy. in.d.l.gallus.in sua distinctione magna.⁊ Barto. ⁊ docto.in l.gallus.§.in omnibus.⁊.in.§.⁊ quid si tātū.⁊.§.aliud quoq3 capitulum.⁊.§.si vero hec obseruata.in aut.vt cum de appel. cogn.⁊ per no.per gl.in.l.j.in prin.ff. de côiun. cū eman.libe.⁊ in.l.si proponas.ff.de inoffi.testa.⁊ in aut.in successione.C.de suis ⁊ legi.⁊ in aut.de hered.ab intesta.§.j.⁊ in.l.fin. ff.de libe. ⁊ posth.⁊ no.Bar.⁊ Bal.in.l.incertum.C.vnde legit. ⁊ plene Bal.in repeti.l.in suis.in.v.col.ff.de liber.⁊ posthu.cum simi. ¶ Si ergo dictum testamētū est nullū ex causa preteritionis facte,nulla expressa causa:ergo videtur ꝙ dicta clausula codicillaris nihil debeat operari:vt est gl. reputata singu.in dicta aut.ex causa. ¶ Cōfirmantur predicta:quia presupponit͂ dictos pronepotes tēpore testamenti nondum cōceptos fuisse, sed post:⁊ si posthumi appellantur.vt in.l.iĳ.§.j.cum seq.ff.de iniust.testa.Et not.in rubri.C.de post.here.instit.vel exhered. Et sit videntur fuisse dicti posthumi ignorāter preteriti:quia de eis testator nō cogitauit quo casu posito ꝙ alias rupto testato ex capite preteritionis sciēter facte clausula codicillaris possit operari:tamen preteritione ignoranter facta concludit
a Bar.[a] clausulā codicillarē isto casu non operari.ita tenet ipse
2 in.l.j.in.vj.q.ff.de iurecodi.qđ taliter probatur f m eū.†Nam donatio inter viuos validior est quā fideicommissum: q2 illa nititur volūtate duorum,vt no.in.l.j.C.de pac. Sed donatio inter viuos perfecta reuocatur per natiuitatem filiorum,vt.l. si vnquam.C.de reuocā.dona.ergo multo magis fideicōmissum quod per clausulam codicillarem videtur relictum here-
3 dibus scriptis in testamento:vt infra dicam. ¶ Preterea dicit ipse in testamento militis tacite inest clausula,si non valet iure cōmuni valeat iure militari,vt in.l.iĳ.ff.de testa. mili.Sz pone ꝙ posthumus nascitur facto testamēto:an illud valebit iure militari:potuit em̄ valere si testator de posthumo nō cogitauit,vt.l.qui iure.ff.de test.mili.⁊.l.si cū vel in vtero. C.eo. tit. ¶ Et maxime procedere videntur hodiernis temporibus predicta,ex eoꝙ clausula codicillaris apponitur in testamentis magis ex cōsuetudine notariorū, quam ex intellectu testa-
4 torum.f m Bar.loco preallegato. ¶ † Sed premissis nō obstantibus contrarium puto de iure verius esse:q2 virtus clausule codicillaris operatur, quod venientes ad hereditatē ab intestato videntur grauari de restituendo hereditatē heredibus scriptis in testamen.l.eam quā.⁊.l.ex testamēto. ⁊ ibi no. C.de fideic.l.q2 autem.in prin.⁊ ibi no.ff.si quis omis. cau.testa.⁊.l.ex ea.§.j.⁊ ibi bona gl.⁊ doc.ff.de testa.⁊.l.codicillis.§. fi.de lega.iĳ.⁊.l.lucius.§.filiā.eo.titu. ¶ Et si deficeret tale testamentū ex causa preteritionis, vt in casu nostro text.est f m lectu.Hugo.in.l. si patroni.in.§.fina.ff.ad trebellianum.⁊ ibi hoc sequitur Ang.⁊ est tex. ad hoc reputatus singula.in lege generaliter.§.ex testamento.ff.de fideicommi.libert.⁊ not.per glo.Barto.⁊ Bald.in.l.iĳ.ff.de legatis tertio. ⁊ Dyn.in lege codicillis.§.fina.de lega.iĳ.⁊ Cyn.Barto.⁊ Bald.⁊ doct.communiter in dicta authen. ex causa.⁊ late disputādo firmat Jaco.de bel.in sua disputatione quam ponit post.l.iĳ.C.de liberis preteritis. que incipit, queritur mater vel pater condidit testamentum.⁊ Specu.in titu.de instrumen.edit.§.cōpēdiose.versi.item.vide Bar.⁊ Bald.⁊ Ange.in.l.j.ff.de iure codi. ⁊ Bal.in.l.fi.C.de codicillis.⁊ in.l.Titia.post Old.ff.de inoffic.⁊ testa.⁊ Ang.in.d.l.ex ea.⁊ in aut.vt cum de appel.cog.§. fi.in fi. ¶ Non obst.glo.in.d.aut.ex causa.que mouetur per.l. Titia.vbi testamentū inofficiosum non valet,etiā quo ad legata etiam ab intestato repetita:quia fingitur tale testamentum quasi a demente conditū esse. Quia respondeo ꝙ cōiter docto.in locis preallegatis damnāt opin.dicte glo.per superius allegata. ¶ Nec obst.dicta.l.Titia.quia secundū docto. est correcta per aut.ex causa.C.de libe. prete. Nam secundum
5 doct.ibi ⁊ in corpore,⁊ in.l.filio preterito.de iniu.testa.†testamentū in quo filius est preteritus vel exheredatus, nō irritat͂ ex eo,q2 videatur factum a demēte:q2 si hoc esset verum eadē ratione legata irritarētur etiam hodie sicut irritatur heredis institutio.cōtra.d.aut.ex causa.iūcta.l.Titia.que aut.ex causa.habet locū etiā quando filius est preteritus vel exheredatus nulla causa expressa,sicut in casu nostro: vt excepto Dy. firmant oēs in.d.l.filio preterito.⁊ in aut.ex causa.⁊ in corpore per tex.in.§.si vero obseruata non fuerunt.iunctis precedētibus.in aut.vt cum de appel.cogno. ¶ Vel etiā aliter potest responderi,prout dicit Oldra.⁊ sequitur Bald.in.d.l.Titia. quia licet testamentum in quo preteritus est filius iam natus qui de necessitate tēpore testamenti debebat institui censeatur actum a demente,⁊ ea rōne clausula codicillaris nihil operetur,tamen secus est quādo preteritus est aliquis qui de necessitate tēpore testamenti nō debebat institui:vt in casu introducto per.l.Velleiā, vel introducto per Julianū iurisconsultum in.d.l.gallus.§.nūc de.l.⁊.§. ille casus. q2 aliud est erga liberos charitatē non habere,aliud est non perpendere de cōsilio legis Vellei.aut Juliani iuriscōsulti.Sed casus noster est ꝓprie casus introductus a Juliano iurisconsulto ex cōmistione duorum capitum,videlicet introductorum a Gallo Aquilio ⁊ Velleio:⁊ quando instituitur filius vel nepos qui postea viuo patre vel auo decedunt superstitibus ex se filĳs post testamentum natis:ergo non potest dici tale testamentum conditum a demente:vt dicit Old.⁊ Bald.postꝙ tempore testamenti inspecto tales pronepotes non erāt de necessitate instituendi. ¶ Vel tertio respōdeo ad.l. Titia.f m Bal. in. d.aut. ex causa.in.vĳ.q.quod nos loquimur in preteritione propter quā testator errore iuris dicitur solennitatem omittere:sed.l. Titia.loquitur de exheredante qui magis delinquit cū dicatur pietatem ⁊ propriā naturam,tanꝙ demens offendere.que etiā fuerunt verba Jacob.de bel.in disputatione predicta dicentis quod ille qui filiū preterit,videtur sub silentio ⁊ pigno-
rantiā iuris vel facti eum omittere,⁊ interpretatione iuris cō- a
munis relinquere.allegat in argu.l.cum proponas.C.de here. insti.⁊.l.iĳ.C.de inoff.test.l.generaliter.§.j.C.de insti.⁊ substi. Secus est in eo qui expresse exheredat: q2 omnē viam percunctatus est vt filium indebite a successione sua excluderet: igitur fingitur demēs:q2 vult alium sine causa soboli sue anteponere. ¶ Non obst.quod dicti pronepotes vident͂ fuisse ignoranter preteriti,⁊ per consequēs clausula codicillaris nō operatur vt hereditas per fideicommissum debeat restitui heredibus scriptis in testamento: per ea que superius allegata sunt, quia respondeo quod etiā posito ꝙ talis preteritio ignorāter facta fuerit,tamen clausula codicillaris dictum effectum operari debet. ¶ Et pro hoc tenuit Jac.de bel.in dicta disputa-
6 tione quā ponit post.l.iĳ.C.de libe.pre.vbi cōcludit † ꝙ si testator posthumū nasciturū ignoranter preterĳt adiecta in testamento clausula codicillari distinguendū est:aut culpa aliqua,aut negligentia potest testatori ascribi: vt quia post conditū testamentū sciuit natum esse posthumum,⁊ mutare potuit testamentū ⁊ non fecit:⁊ tunc clausula codicillaris operatur:q2 scripti heredes directo in testamēto vident͂ vocati per fideicōmissum.alleg.ff.de lega.iĳ.l.j.§.sciendū.versic.sed eius. ⁊.l.si ita fuerit fideicōmissum.ff.de leg.iĳ.⁊.l. generaliter.§.ex testamento.ff.de fideic.liber.vbi dicitur casus secundū eum.⁊ l.iĳ.in prin.C.de inoffi.testa.⁊.l.certi.C.de testa.mili. ¶ Pro hoc allegat bonum tex.in.l.tractabatur.ff.de testa.mili.⁊ in.l. tres tutores.ibi ex temporis intercapedine quo tēpore factuz est ⁊c.ff.de admi.tuto.si vero testatori culpa non pōt imputari: tunc concludit quod clausula codicillaris operabitur quo ad legata ⁊ fideicōmissa particularia, per.d.§. ex testamento. ⁊ per.d.l.si ita.⁊.l.fi.ff.de here.insti.sed quo ad fideicōmissum vniuersale non operabitur: q2 nō est verosimile quod testator voluerit filium tātum habere quartam, ⁊ extraneum habere tres partes.allega.l.cū accutissimi.C.de fideicom.⁊.l.iĳ.C.de inoff.test.⁊.l.generaliter.§.j.de insti.⁊ substi. ¶ Sed ita est qđ testator predictus post dictum conditum testamentū sciuit ⁊ sciuisse presumitur dictos pronepotes sibi esse natos, quoniā in eadem ciuitate,in qua erat testator,nati sunt:licet sec⁹ esset si in rure nati essent,⁊ testator in ciuitate habitasset:q2 confestim non presumeretur hoc sciuisse:ita dicit Ang.in.l.titi⁹ testamento.§.luci⁹.per illū tex.a.cōtrario sensū.ff.de lib.⁊ post. ¶ Facit etiam secundum eum,quia presumit͂ scire coniunct⁹ facta cōiuncti.l.octaui.ff.vnde cogna.l.de tute.C.de in integ. resti.bene facit qđ no.Bald.l.qui sororē.C.de iure deliberā.et

¶ Bar.Idem.⁊. li.j.cōsil.xij.nu.vj.

postꝙ sciuit seu sciuisse presumitur natiuitatem dictorū filio-rum: quia tanto tempore superuixit qd cōmodissime testamē-tuꝫ si voluisset mutare potuisset: ergo ex his que cōclusa sunt .s. infertur ꝙ clausula codicillaris operari debet eius effectuꝫ: ⁊ hoc modo limitat opi. Bar. in. d. l. j. de iure codicil. ¶ † Se-[7] cundo respondeo qd in casu nostro plurimū considerandū est ꝙ testator reliquit Sempronio patri ipsoruꝫ pronepotū iure institutionis libras decem, ⁊ certos libros pro omni eius legi-tima portione, ⁊ Titium ⁊ Seiū filios ipsius testatoris vni-uersales heredes instituit, apposita clausula codicillaris per verba presentis, ⁊ etiā futuri temporis. vnde si testator voluit nepotem iam natū vltra dictā legitimam non admitti: ⁊ si te-stamentū non valeret aliquo casu voluit esse grauatū de resti-tuendo hereditatē per fideicōmissum virtute dicte clausule co-dicillaris. quātomagis[a] verosimile est testatorē voluisse idem seruari in personis pronepotū nasciturorū: quos nō presumit tantū dilexisse, cū nō nisi post dictū Semproniū venire potue-runt in locum Sempronij succedentes. argu. l. publius. §. fi. ff. de condi. ⁊ demō. ad hoc. l. tale pactum. §. fi. ff. de pac. ¶ Pro quo adde decisionem Bal. qui hoc videtur in terminis quasi determinare in. l. titius. in prin. ff. de lib. ⁊ posth. † vbi querit [8] an per aut. ex causa. C. de libe. preteri. debeant legata rupto te-stamento natiuitate posthumi preteriti, quē testator ignora-bat esse in ventre: ⁊ inter alia cōcludit ꝙ aut testator nullū ha-bebat filiū nec habere sperabat, ⁊ nō seruabunt legata: quia nō est verosimile qd testator velit legatarios preponere filijs. allega. l. generaliter. §. cum autē. C. de instit. ⁊ substit. l. cum acu-tissimi. C. de fideic. ⁊ l. cū auus. ff. de cōdi. ⁊ demō. ⁊ maxime: cū talia legata exhauriunt vires patrimonij. allegat. l. si vnꝙ. C. de reuo. dona. aut testator habebat filios, ⁊ cogitabat de grauandis filijs: ⁊ tunc licet postea nascuntur, tenerent ad le-gata: qr ex quo testator grauauit iam natos idē viderent sen-tire de nascituris, ad quos minor erat affectio. Nam idē testa-tor disposuisset interrogatus. allegat. d. l. tale pactum. §. fin. ⁊ d. l. titius. §. j. Quantomagis idem dicēdum in casu nostro in quo filij Sempronij predicti agnoscendo viuo testatore dicū-tur succedere in locum patris sui, vt in. l. posthumorum. ibi in locum eius. ff. de iniust. testamen. ⁊ lege gallus. §. etiā si parē-te. ⁊ pater eorū exceptis ⁊ relic. erat exclusus ab hereditate, q̄ relicta fuit dictis Titio ⁊ Seio. vnde idem presumendum est testatorem voluisse seruari in personis filiorū dicti Sempro-nij in patris locum succedentium: ne alterius conditionis sit subrogatus, quā is in cuius locum subrogatur. l. illam. C. de colla. l. pompo. §. cum quis. de acquir. pos. c. ecclesie. vt lite pē-den. cum simi. ⁊ per hoc datur. v. limitatio ad not per Barto. in. d. l. j. de iure codicil. ¶ † Tertio potest responderi quod si [9] bene consideretur cōmunis sententia est contra[b] Bar. vide-licet quod imo clausula codicillaris operetur etiam agnatio-ne posthumi ignorāter preteriti extra duos casus proxime di-ctos: ⁊ hoc primo tenet Bal. in. d. l. j. ff. de iure codicillorū. ex quo vniuersaliter per illam clausulam videntur grauati oēs venientes ab intestato etiā nondum nati, vt. l. si quis cum nul-lum. ⁊ l. ab intestato. ff. de iure codicil. ⁊ per hoc dicit ipse non obstare. l. qui graui. eodē tit. qr ibi fuit grauata certa persona nominatim, non autē oēs vniuersaliter, prout in casu nostro. Item fm eum non obst. dicta lex si vnquā. qr ibi donatio fuit inofficiosa: sed codicilli non possunt dici inofficiosi: eo qr pre-teritus omnino habiturus est legitimā. hoc item tenuit Bal. in. d. aut. ex causa. allegat. d. l. generaliter. §. ex testamēto. ff. de de fideicō. liber. vbi repetitio legatorū facta a venientibus ab intestato habet vires etiā rupto testamēto agnatione posthu-mi preteriti. ecce ergo qd ibi nō distinguit an sciuerit, an igno-rauerit posthumum esse in ventre. ⁊ qr quando testator facit codicillos, ⁊ fit differentia inter natum ⁊ nasciturū. d. l. ab in-testato. ⁊ l. si quis cum nullum. respondet ad. l. sicut certi. ⁊ l. si cum vel in vtero. qd ibi distinguitur scientia ab ignorātia quo ad inducendā exheredationem vel nō inducendā: non autem quo ad legatorum vel fideicōmissorū prestationem: qr sufficit posthumo quod possit extrahere legitimā. ⁊ ad. l. si vnꝙ. re-spondet quod hodie donatio omniū bonorū facta non reuo-catur per liberos postea superuenientes nisi vsqꝫ ad legitimā. alle. tex. in aut. vnde si parens. C. de inofficio. test. ⁊ no. per gl. in. l. j. C. de inoffic. do. ¶ Et maxime hoc verū est qn donatio facta vni qui esset de liberis: vt. l. si liqueat. C. de inoffic. do. vt firmant oēs doc. in. l. j. eo. ti. ⁊ in. l. titia. §. imperator. ff. de leg. ij. ⁊ in. c. fin. de dona. ergo eodem modo contentus debet esse posthumus, si legitimā habet: attento ꝙ residuū censeat gra-uatus restituere filijs testatoris heredibus scriptis in testat. ¶ Preterea dicit ipse quando clausula codicillaris per hec verba, si non valet ⁊ valebit ⁊c. Testator videtur cogitasse de ruptura testamen. ⁊ prospicere voluit contra causas rumpen-tes: ergo implicite cogitauit de posthumo, qui inducit casum rumpendi: ⁊ qui cogitat de fine, cogitat de medio ad finem. ¶ † Uū sufficit implicite cogitasse vel in genere[c] de posthu-[10] mo. arg. l. placet. ⁊ l. j. §. ideoqꝫ. ff. de liber. ⁊ posthu. ⁊ l. qui iu-re. ff. de testa. mili. ⁊ quia qui clausula in codicillarem apponit omnem successionis speciem grauasse videtur, ⁊ intendit. l. cū pater. §. filijs matrem. de lega. ij. Ita transit Bald. in auth. ex causa. hoc idem videtur sensisset Bartol. in. l. qui filiabus. in princ. in quadam addi. ff. de leg. j. attento ꝙ illam. l. intelligit in testatore qui de posthumo non cogitauit. ⁊ ad hoc ponde-rat etiam Imol. ibi verba Bart. idem tenuit Bald. in. l. fi. C. de codicil. ⁊ ibi respondet ad. l. si cū vel in vtero. ꝙ ibi testator nō prospexit casum testamēti rūpendi: hic vero propter clau-sulam codicillarem per quā, vt dixi, videtur saltem in genere de posthumo cogitasse, vt dixi. s. ⁊ maxime in casu nostro in quo testator expresse declarauit, ⁊ dixit si nō valet vel valebit ex aliqua causa presenti vel futura iure testamēti. Itē respon-det ad. d. l. si vnquā. qd ibi donator nō prospexit ad casum in quo donatio rumpetur: istud etiā sequutus est Imol. in repe. l. filio preterito. ff. de iniust. testa. xiiij. col. quia per. d. clausulaꝫ codicillarem quilibet successor videtur rogatus hereditatem restituere. per. d. l. si quis cum nullum. ⁊. d. l. ab intestato. ⁊ qr illam clausulam apponendo videtur testator saltem in genere cogitasse de posthumo, vt dixi: propter hoc dicit quod in hoc auderet consulere contra Bart. ⁊ ibi respondet pluribus mo-dis ad. l. sicut certi. ⁊ l. si vnꝙ quas respōsiones breuitatis cau-sa omitto: qr. s. sufficienter responsum est fm Bal. ¶ Subdit etiam quod non bene dixit Bar. in. l. j. C. de iure cod. dum vo-luit dictam clausulam non esse multum attendendam ex eo: quia potius ex consuetudine notariorū apponitur quam de mente testatoris: quoniā fm Imo. videtur illā apponi de vo-luntate testatoris, cum testamentum publice legatur corā co: † ⁊ quia testator nisi aliud dicat videt in dubio velle qd circa [11] validitatem testamēti tabellio apponat clausulas consuetas. argu. l. quod si nolit. §. qui assiduā. ff. de edi. edic. ⁊ l. ex ea par-te. cum ibi no. ff. de verb. obliga. ⁊ est bonus tex. ⁊ ibi Bald. in l. j. C. de fideicom. ⁊ not. Bar. in. l. si prius. de aqua plu. arcen. cum simi. ¶ Accedit quod antiqui doct. omnes in. d. aut. ex causa. ⁊ in cor. ⁊ Spec. in. d. versi. cōpendiose. indistincte dice-bant dictam clausulam appositam per verba futuri tēporis operari repetitionē fideicōmissi rupto testamēto agnatione posthumi preteriti: nec distinguebant inter scientē ⁊ ignoran-tem. Et contra Barto. etiam consuluit Pau.[d] de ca. in con-si. incipien. Egregius doctor ⁊c. Clarum est etiam ꝙ quando rumpitur testamētum agnatione sui heredis, vt in casu legis Velle. velle in casu introducto a Iuliano iuriscōsulto: prout est casus nr in. l. gallus. §. nūc de lege. ⁊ in. §. ille casus. vt. s. di-xi: tūc clausula codicillaris operatur, vt teneatur testamētum rumpens restituere hereditatem heredibus vniuersalibus scri-ptis in testamento deducta ea portiōe in qua institut⁹ fuisset pater dicti rumpentis: vt firmat Bar. in. d. l. j. in. xj. q. ff. de iu-re codi. ¶ † Circa secundum dubium princi. quo queritur, an [12] alij filij Sempronij possint detrahere nedum legitimā, sꝫ ēt Trebellianicam: videretur prima facie dicendum qd sic. p ea que no. Bal. in. l. filium quem habentem. in. xiij. col. C. fa. erci. et. l. Papi. §. meminisse. ff. de inoffi. testa. vbi dicit ꝙ si filius est rogatus restituere hereditatem sub illa conditione, si non valet vel valebit iure testamēti valeat iure codicillorum. quod detrahet legitimam ⁊ Trebellianicam si contingat testamen-tum rumpi agnatione posthumi preteriti: ex quo censet fili⁹ sub conditione grauatus, ⁊ testamētum tempore quo cōditū est, tenuit. ⁊ hoc per. c. Ray. ⁊ Raynal. de tes. vbi filius graua-tus restituere hereditatē sub conditione retinere potest legi-timam ⁊ Trebellianicam: ⁊ refert Bal. quod ita cōsuluerunt Franci. tigri. de pisis, ⁊ Barto. ⁊ doct. sui, ⁊ ꝙ ipse etiam ita sepe consuluit. licet quidam quem ipse ibi refert contrarium consuluerit, ⁊ male secundū eū: sed dictū testamentū pōt dici ruptū esse agnatione posthumorū: qr q nascunt post testm̄: ēt ante mortē testatorū dicunt posthumi. l. iij. §. j. ff. de iniu. tes. ⁊ plene no. in rubr. C. de post. her. insti. ¶ Plus dixit Io. an. in. c. Raynutius. per illū tex. qd videt indistincte de iure ciui-li nedū de iure canonico detrahi posse legitimā ⁊ Trebelliani-cā p filiū. nedū qn est grauat⁹ sub cōditione restituere hrdita-tē, sed etiā qn pure: qr vnā detrahit vt filius scꝫ legitimā, aliā tanꝙ quilibet extrane⁹. s. Trebellianicā, quasi duplici psona fungat, vt ibi. ⁊ facit. l. nitorē. ff. de his qui. vt indig. Et ideo cū de hac qōne in varijs locis fuerunt opi. inter legistas, dꝫ ēt in terris imperij attendi opi. q̄ pbata est de iure canonico. c. per venerabilem. qui filij sint legi. ⁊ no. in. c. licet. de foro cpe.

¶ Sed

---

[a] ¶ Quātomagis. Idē. j. eo. cōsi. clxj. num. ij.

[b] ¶ Cōtra. Imo p eo per not. s. lib. j. consi. xlj. nu. vj.

[c] ¶ Genere. s. lib. j. consi. cxxiij. col. fi.

[d] ¶ Pau. est consi. xv. incipiendo lib. ij. sed in hoc ma-le consuluit. adde Pau. consi. cc. cla-rum est. lib. j.

¶ Sed his nõ obstãtibus quãq̃ dubitatio sit disputabilis ⁊ super ea multa dici possent q̃ in materia in varijs locis dif‑
13 fuse scripta sunt: † tñ contrarium puto de iure verius: ⁊ breuitatis causa resecatis disputationibus, ⁊ omissis recitationibus opinionuz, hãc partem dico esse communem: ⁊ probatur principaliter per tex.in.l.Papinianus.§.meminisse.versi.eo antẽ.in fi.ibi id quod iure falsi potuit habere solũ perderetur. ff.de inoffici.testa.vbi patet sufficere filio detrahere falcidiam debitã iure institutionis: ⁊ illaz loco legitime habere dicatur. ⁊ ibi hoc firmat glo.dom.Bartolus ⁊ Baldus. ¶ Ad idem videtur tex.in ea.l.in.§.si quis impube.vbi sufficit quod arrogatus habeat vnam quartam, que sibi a constitutiõe diui pij tanquam arrogato debetur, vt cõtentus habeat esse alia portione: que sibi tanquã vni de descendẽtibus legitimis ⁊ naturalibus deberetur.probatur etiã in eadẽ.l.iij.§.quartã.vbi sufficere videtur quod filius falcidiam iure instit. debitã habeat vt dicatur exclusus remedio petẽdi legitimam iure nature debitam: probatur etiam quia si Trebellianicaz detraheret illa iuris cẽsura in legitimam iure nature filio debitam imputaretur.l.etiam.§.si debita.ff.de bo.liberto.⁊.l.quoniam nouella. C.de inoffi.testam. ¶ Et ecõuerso si legitima primo detraheretur computaretur in Trebellianicam: in quam computantur omnia que iure hereditario percipiuntur.⁊ in.l.quartã.et ibi plene not.ff.ad.l.Falcid.⁊.l.filium.⁊ no.ff.de sacri. sed legitima habetur iure hereditario: vt notat Bar.⁊ Ang.i.l. quia poterat.ff.ad Trebellia.⁊ in.l.p herede.§.seruos.⁊ in.l.gerit. de acquiren.heredi.⁊ Cy.⁊ Baldus in.l.tertia.C.de impub.⁊ alijs substitutio.⁊ Bal.in.l.prima.C.quando non petentium par.in ver.quo ad primam questionem ⁊c.⁊ nõ solum quãdo capitur legitima ex causa testati, sz etiã intestati, vt declarat ⁊ post alios firmat do. Abb.in.c.Raynutius.ad fi.de test.post no.per gl.in verbo legitimam.⁊ sic de necessitate impediretur integra detractio vtriusq̧ portionis loco legitime.ad idem.l. q̃q̃.C.ad.l.falci. Et ibi hoc expresse firmat gloss.⁊ Jaco.bu. idem tenet Bar.⁊ Bald.concludentes quod vbi vno ⁊ eodez tẽpore venit detrahenda legitima ⁊ trebellianica, nõ possit nisi vna integra detrahi, ⁊ vna detracta qõ tm̃ peti possit id qõ plus esset in alia.secus si diuersis temporibus veniũt detrahẽde: vt quia detrahẽs legitimam esset grauatus restituere hereditatem sub aliqua cõditione, que post mortẽ testantis suspẽderet fideicommissuz: quia tũc vtraq̧ detrahi posset per. d.c. Raynutius ⁊ Raynaldus.⁊ hãc opi. dicũt omnes de cõsuetudine seruari.probatur etiam in aut.de restitu.⁊ ea que parit in.§.quamobrẽ.vbi speciale est quãdo filius est grauatus restituere hereditatẽ si legitima debita iure nature sibi non sufficit ad dotem vel donationẽ propter nuptias: vt possit pro dote vel donatiõe propter nuptias de reliqua substãtia detrahere, ergo preter dotem ⁊ donationẽ propter nuptias, nihil detrahere poterit cuz in illis specialiter hoc sit inductum. ¶ Et hoc tenet Jacobus de bel.in.ij.q.vbi plus dicit quod etiam si grauatus esset filius restituere sub conditione que suspẽderet, tamen inspecto iure ciuili nõ posset legitimam ⁊ Trebellianicam deducere: per.l.iubemus.in prin.ver.dodrans.C. ad Trebellia.⁊ alia iura ibi alleg.per eum.licet sit secus secũdum euz inspecta dispositiõe iuris canonici: per.d.c. Raynuti⁹.⁊ hoc etiã in effectu tenet Jaco.de ra. Pe.⁊ Cy.licet per alia verba in.d.l.q̃q̃.⁊ pbatur per illam rationẽ quam dixi supra: quia vna computatur in aliã. ¶ Adduco etiam ad predictaz opi. quam posuit gl.in ver.auferri.in aut.de here.⁊ fal.in.§.si vero non implens.que fuit opi. Azo.ibi in sum.vbi cõcludit quod in omnibus casib⁹ cessat detractio legitime ⁊ Trebellianice nisi.preterquaz quãdo filius grauatus esset institutus sub cõditiõe vel ad diem.idem tenet Dy.⁊ Bar.in.l.j.§. interdũ.ff.
14 si cui plusq̃nã.per.l.fal.⁊ ibi post gl.videt̃ tenere † q̧ inspecto
a iure ciuili[a] nullo casu possit detrahi legitima ⁊ Trebellianica. ⁊ idẽ tenet Jaco.bu.⁊ Bal.in aut.res que per illum tex.C.cõmunia de leg.⁊ Bal.in.d.l.iubemus.⁊ Odofr. Pe.⁊ Bal.in l.filium quem habẽtẽ.C.fa.ercis.⁊ Bal.in.l.scimus. in princi. C.de inof.test.⁊ Ang.in.l.in ratione.§.qõ vulgo.ff.ad.l.Falc. dicit quod illa opi.que destinguit an eodez tempore: an diuersis fiat detractio est approbata, ⁊ de cõsuetudine seruatur. Et idẽ voluit ipse in.l.coherede.§.cum filie.ff.de vulg. ⁊ pup.vbi dicit hãc opi.esse approbatã in iudicijs ⁊ in scholis. ¶ Et in hãc opi.vltimo loco residet gl.in. d.c.Raynu. ⁊ hoc sequitur Bal.in.l.filij.C.fa.ercis.in fin.idem in terminis nostris tenuit Ang.in.l.j.ff.de iure codi.vbi dicit quod quãdo quis virtute
15 clausule codicillaris est grauat⁹ restituere p fideicõmissuz † nõ potest detrahere legitimam ⁊ Trebellianicam simul quando dies vtriusq̧ cedat simul: vt no.Bar.in.d.l.q̃q̃.⁊ in dicto.§. meminisse.sed ita est quod in casu nostro simul cessit: q² antequam testamentum morte testatoris cõfirmatũ esset: ⁊ sic antequã legitima peti posset verificata erat cõditio codicillaris: quia dictũ fuit si non valet vel valebit per natiuitatẽ filiorum dicti Sempronij, quorum agnatiõe testamẽtum amplius nõ potuit valere iure testamẽti: vt dixi in princ.primi dubij: ergo ⁊c. ¶ Et hec potissime pcedũt in casu qõnis nostre: quã verbo fertur determinari debere secũdum dispositionem iuris ciuilis ex forma statutorũ loci quo agitur. ¶ Et per hoc patet respõsio ad allegata in contrarium, videlicet ad allegata per Bal.in.l.filius.⁊ in.§.meminisse.quia loquitur quando testamẽtum rumperetur agnatione posthumi preteriti: ⁊ nati post mortem testatoris.nã ille proprie dicitur posthumis, qui nascitur post mortez quasi posthumum natus.alij vero dicũtur improprie posthumi: vt no.gl.in.l.gall⁹.in prin.ff.de li.⁊ posthumis.⁊ ibi Bar.⁊ glo.in.l.iij.§.primo.⁊ ibi Bar.ff. de inui. testa.⁊ in glos.in.§.posthumorum.in versiculo viuo eo.instit. de exhibere.libe.vñ in casu illo nõ cedebat simul dies detrahẽde legitime, ⁊ dies detrahende Trebellianice, seu restituẽdi fideicom.quia incontinenti post mortem cedebat dies detrahẽde legitime, saltẽ in potentia. Sed dies Trebellianice.⁊ restitutionis fideicõmissi nõ cedebat nisi eueniẽte cõditiõe clausule codicillaris per quã filius iam natus erat grauat⁹ restituere sub illa conditiõe, videlicet si testamentum nõ valebit iure testamẽti ⁊c. Que conditio eueniebat nato post mortem testatoris posthumo preterito: cuius agnatione testamẽtũ non poterat valere iure testamẽti. Sz in casu nostro filij dicti Sempronij nati sunt ante mortẽ testatoris: ⁊ sic eodem tempore cessit dies legitime ⁊ trebellianice.nõ ob.etiam tex.in.d.c.Raynutius.q² vt dixi.s.negari nõ potest quin ille tex. logatur in rogato restituere sub conditione que suspẽdebat restitutionẽ fideicõmissi: ⁊ sic diuersis temporibus cedebat dies legitime et dies Trebellianice.vnde cum reperiatur solũ correcta per ius canonicũ dispositio iuris ciuilis in casu isto: ergo etiã ex idẽtitate rationis nõ debet fieri extensio ad alios casus.s.quãdo eodẽ tempore cedit dies vtriusq̧: per no.in aut.quas actiões. C.de sac.eccl.⁊ in.l.tam is.§.primo.ff.de donatio.causa mor. ¶ Attento qõ inspecta dispositione iuris ciuilis nullo casu põt legitima ⁊ Trebellianica simul detrahi, vt supra ostẽsuz. Et sic nõ habet obstare q̧ vbi de iure ciuili super aliquo vertitur probabile dubiũ, q̧ stari debeat dispositioni iuris canonici clare decidẽtis etiam in locis in quibus seruari debere ius ciuile: q² vt dixi, ius canonicum nil noui prouidet circa casuz de quo vertit̃ questio. ¶ Preterea in illa opi.q̧ de iure ciuili possit filius deducere legitimã ⁊ Trebellianicã, quarũ dies simul cederet: erat Mar. Alij legiste tenebãt cõmuniter contra
16 rium: vt refert glo.in.d.c.Raynutius † vñ opi.singularis do. non est attẽdẽda, sed cõmunis opinio sequi debet: vt.l.j. ⁊ ibi Bal.ff.de senatori.⁊ no.Jo.an.in.c.primo.de cõstitu.⁊ Hos. post Inn.in.c.ne innitaris.eo.tit.Bar.⁊ Bal.in.l.fi.C. de pena iudi.cũ cõcor. Et sic patet q̧ nõ potest dici esse probabile dubium in casu nostro de iure ciuili. Et per cõsequẽs non videtur q̧ seruari debeat decisio canonistarũ in locis in quibus seruari debeat ius ciuile. ¶ Non ob.d.l.tutor.ff.de his quib⁹ vt indig.quia respõdetur ei in.d.l.quanq̃.q̧ illa procedit vbi est eadẽ ratio. Sed in casu nostro est secus: q² id quod percipitur pro Trebellianica computabitur in legitimam, ⁊ contra respectu eorum que in vtraq̧ imputantur: vt probaui.s. Itẽ quia extraneus habet quartam Trebellianicã fauore vltime
a voluntatis implẽde: alias non adiret. Sed filius cum vult habere legitimã necesse habet hereditatẽ adire: q² illam non hz nisi iure hr̃ditario: vt dixi.s.⁊ sic cessat a mõ ratio pter quã
b Trebellianica detrahi debeat per predictoꝝ cõfirmationẽ. facit: q² cũ referant omnes hãc opinionẽ de cõsuetudine seruari minime mutãda sunt, que interpretationem certã semper ha
17 buerunt.l.minime.ff.de legibus. ¶ † Condescendo ad tertiũ dubium in quo queritur, an data in premium emãcipationis Andree ⁊ alia relicta Sempronio iure institutiõis in.d.testamẽto debeãt computari in legitimam filiorũ.d.Sẽpronij. Et videtur prima facie dicendum q̧ data in premiũ emãcipationis nõ cõputent̃ in legitimã, nisi fuerit expresse dictũ: vt videt̃ pbari i.l.si qñ.§.⁊ generaliter.C.de inof.tes.⁊ ibi hoc no. Bar.⁊ legit̃ ⁊ no.inst.e.ti.in.§.igit̃.⁊ no.Bar.in.l.peto.in pri. ff.de leg.ij.per dicta iura, ⁊ per.l.etiã.§.si debita.ff.de bo.lib.⁊ l.si nõ mor.ff.de inoffi.testa.⁊ no.Cy.in.l.scim⁹.in.iij.q. C. de inoffi.test.⁊ no.Bar.⁊ Ang.in.l.in quartã.ff.ad.l. Falcidiã.
18 ¶ † Pro hoc facit, q² donatio facta filio in premiũ emãcipa
b tionis dicit̃ libera ⁊ simplex[b] donatio.⁊ nõ ob.causam: vt est tex.melior de corpore iuris in.l.fina.ibi, liberalitatis ti.⁊c. C. de emã.lib.secũdũ Bal.ibi: ⁊ not.Cy.⁊ Barto.in.l.liberis.in fi.C.de colla.⁊ tãgit Bal.in.l.si deportatus.C.de bonis pro‑

a ¶ [illegible]

b ¶ Simplex.j.lib. iij.consi.xxj.nu.9.

ſcrip.ꝛ in.l.quãuis.C.de fideic.ꝛ in.l.lata.C.de dona.ꝛ ĩ aut. ex teſtamẽto.in ver.ſecundũ ꝛc.C.de colla.ꝛ Bart.in.l.j.§.nec caſtrenſe.in pe.col.ff.eo.tit.ſed ſimplex donatio nõ cõputatur in legitimã,niſi ſit expreſſe actum qͦ imputetur:vt.d.§.ꝛ generaliter.ꝛ.d.l.etiã.ꝛ no.gl.ꝛ doc.in.l.illã.C.de colla.ergo ꝛc. ¶ Alia rõne videt ꝙ nõ debeãt in legitimam filiorum dicti Sempronij imputari:quia vt dixit Ang.in.l.in quartã.ad.l. 19 Fal.† ꝙ ſi pr̃ donauit aliqd filio emãcipato vt ſibi in legitimã imputaret:ꝛ filius deceſſit viuo patre filius ei⁹ ſuccedens auo ſibi in quartã nõ imputabit:qꝛ cũ dicta donatio ſit facta ſub modo,ꝛ propter caſum contingentẽ in perſonã filij donatarij,modus nõ poſſit impleri:habet hoc caſu modus ꝓ defecto.l.Titio centũ.§.Titio genero.de condi.ꝛ demõ.ſecundum vnũ modum legendi.ſ.quod loquatur in modo.Et hoc dicit ſibi videri ſaluo meliori iudicio:ʒ Bar.ibi indiſcuſſum 20 reliquerit. ¶ † Sed p̃miſſis nõ ob.cõtrariũ verius videt primo:qꝛ ſecundũ Jaco.de Are.ꝛ Old.ꝛ Nico.de mat.de mutineñ.in.l.vt liberis.C.de colla.ꝛ Bal.in.l.illud.eo.ti.ꝛ Ja.bu. in.l.ſimus.C.de inoffi.teſta.videt ꝙ donatio facta in premiũ emancipationis debeat in legitimam imputari.alle.tex.in.l. j.§.ſi parens.ff.ſi qs a paren.fue.manu.vbi datũ a filio patri vt emancipet,computat patri in debitã portionẽ:ergo idem dicendũ eſt cum correlatiuorũ eadem debeat eſſe iuris diſpoſitio.l.fi.C.de indi.vidui.l.fi.ff.de excep.l.j.C.de cupreſ.lib.xj. ¶ Pro hoc etiã adducebãt:quia donatio facta filio in premium emãcipatiõis videt facta ob cauſam,ſcilicet vt patiat 21 ſe emancipari:† qꝛ inuitus emancipari nõ poterat.in.l.iubemus.C.de emã.libe.ꝛ in aut.quib⁹ mod.natu.effic.ſui.in.§.ꝛ gñaliter.ꝛ ita intelligebant tex.in.d.l.vt liberis,vbi talis donatio facta emancipato vt fieri aſſolet.i.in premium emancipatiõis cõfert:qꝛ eſt donatio ob cauſam.ſecus ſi fuiſſet ſimplex:vt in.d.l.illud.Sed donatio ob cauſam cõputat in legitimã:in.l.qm̃ nouella.C.de inof.teſt.ꝛ ita refert Nico.de mat. ſe de facto vidiſſe perſepe iudicari,ꝛ ſe ꝓ iſta parte cõſuluiſſe cum pluribus alijs iuribus peritis. ¶ Et pro hoc etiã allegat:qꝛ vbicunq; pater diceret dono tibi centum in premium emancipationis pro parte tua,clarum eſſet ꝙ computaret in legitimã.d.l.ſcim⁹.in princ.Et hoc ibi ſequit Cy.in.iij.q.etiã Bart.ꝛ Bal.in.l.peto.in prin.per illum tex.de lega.ij.ſed ſenſus horum verborum,dono tibi in premium emancipatiõis. eſt ꝙ pro parte ſua intelligatur donatũ:ergo perinde eſt ac ſi expreſſe actũ fuiſſet.l.cũ qd.ff.ſi cer.pet.l.triticũ.de verb.obli. ¶ Non tamẽ per predicta auſus eſſem ſimpliciter in caſu noſtro ꝓ hac parte cõcludere,vnde principaliter moueor ꝑ ea q̃ notanter dixit Bart.in.l.j.§.ſi parens.ff.ſi quis a paren.fue. 22 ma.† vbi concludit ꝙ licet alias quãdo pater expreſſe donat filio non computetur in legitima niſi hoc expreſſe actũ ſit:vt in.d.§.ꝛ generaliter.cum cõcor.ſuperius allega.tamen ſecus quando pater nõ expreſſo titulo donationis ſimpliciter dat aliquid filio transferendo in eũ dominiũ:vt in caſu noſtro,qñ datur filio emãcipato,qm̃ tunc in dubio preſumitur datũ vt in legitimã cõputet.alle.l.cũ quo.§.fin.ff.ad.l.Fal.ꝛ iſtud dictũ reputat Jmo.valde ſingulare in.l.Titio cẽtũ.in.§.Titio genero.de cõdi.ꝛ demõ.in vlti.col.facit qͦ no. Bald.in.l.qm̃ nouella.in fi.C.de inoffi.teſta.ſed ita eſt ꝙ dict⁹ Pamphil⁹ dando dictã quãtitatẽ dicto Andree,nõ eſt vſus xbo donatiõis,vt in themate ptʒ:ergo ꝛc. ¶ Et ꝑ predicta ptʒ reſpõſio ad iura allega.per Bar.ꝛ ſequaces in.l.peto.cũ ſi.qꝛ iura allegata ꝑ eos loquunt qñ donatio fuit ſimpliciter facta non ob cãm prout eſt donatio in premium emancipationis,ſcõm opi.Ja.de are.Old.ꝛ Nic.de ma.in.d.l.vt liberis.ꝛ Bald.in d.l.illud.vel verius iura allegata ꝑ Bart.ꝛ alios loquunt qñ pater in traditione vſus eſt verbo donatiõis.ſec⁹ ſi nõ dixit, dono.vt no.Bar.in.d.§.ſi parẽs.ꝛ Jmo.in.d.§.Titio genero. ¶ Scõo non obſtat qͦ dicebat Ange.in.l.in quartã.ad l.fal.allegando.l.Titio centum.§.Titio genero.vt dixi.ſ.qꝛ contrariũ quo ad caſum noſtrũ tenent communiter doct.inter quos fuit Marti.ſili.Jacob.but.ꝛ Bal.in.d.l.ſcim⁹.in princip.C.de inofficio.teſta.vbi dicũt:pater dedit filio emancipato in premium emancipationis centũ,decedit fili⁹ viuo patre ſuo ſuperſtite nepote,qui ſucceſſit in locũ patris.an nepos ſibi imputabit dicta centum in legitimam ſibi debitam in bonis aui.ꝛ cõcludũt qͦ ſic:qꝛ nepos venit ex perſona patris ſui in cui⁹ locum ſucceſſit.l.gallus.§.nũc de lege.ff.de libe.ꝛ poſthumis.ꝛ inſtitu.de exheredat.lib.§.poſthumorum. 23 ¶ † Pro hoc faciũt ea q̃ dici cõſueuerũt in queſtione illa an a dos data matri cõputet in legitimã ipſi filio [a] ſuccedẽti auo, ꝛ quãquã varie ſint ſñie:tñ Bal.in.l.illam.C.de colla.ꝛ Saly.in.l.ſcimus.§.repletionem.C.de inoffi.teſta.ꝛ Jmo.in.l.in quartã.ad.l.fal.ꝛ in.l.poſt dotem.ff.ſol.mat.reducentes opi. ad cõcordiã ſic concludunt,ꝙ aut nepos ſuccedit cũ patruo: ꝛ tunc quia habet nepos neceſſe aſſumere perſonã matris:qꝛ ſi veniret nepos ex ſua ꝑſona ꝓpria excluderet a patruo qui eſſet prior in gradu:inſtit.de here.q̃ ab inteſt.§.cũ fili⁹.Jdeo ſibi imputabit in legitimam,ſicut imputaretur matri.argu.l. ſi viua matre.ver.nã licet.C.de bo.ma.Si aũt ſuccederẽt cum alijs nepotibus ſibi parib⁹ in gradu:ꝛ tũc qꝛ poſſet venire ex perſona propria,nõ teneret imputare in legitimã ex quo ipſe ab auo nihil habuit.ꝛ ita cõſuluit Bald.vt refert ipſe in.d.l. illã. ¶ Cũ ergo filij dicti Sẽpronij cõcurrãt in ſucceſſione cũ patruis magnis anterioꝛib⁹ in gradu dictis filijs Sẽpronij ideo ipſi habẽt neceſſe venire ex perſona Andree eorũ aui qui erat par in gradu cũ iſtis patruis magnis.vñ ſicut Andree imputarent dicta centum in legitimam:vt dixi.Jta videtur quod imputet filijs Sempronij ex eius perſona ſuccedẽtib⁹. ¶ Bñ faciũt nota.per Barto.in.l.liberorum.ff.de verb.ſig. in ver.quero qd ſi filia dotata deceſſit relicto filio ꝛc.ꝛ Ange.in.§.neque illa.in aut.de trien.ꝛ ſe. ¶ Non ob.ea que no. Ang.in.d.l.in quartam.quia reſpondeo ꝙ ſi bene inſpiciantur verba ſua,concludit Ange.quod dicta centum debeant 24 computari filijs Sempronij in legitimam.† Nam dicit Ange.ꝙ ſi pater donauit filio emãcipato,vt ſibi in debitam iure nature imputaret,ꝛ filius deceſſit pr̃e viuo,an nepotes aui computabunt illud in quartã.Et dicit ꝙ cum dicta donatio ſit facta ſub modo ꝛ propter caſum contingentem in perſona filij donatarij,modus nõ poſſit impleri.modus enĩ habebitur pro defecto:vt.d.§.Titio genero.ſecundũ vnũ modum legendi,inquantũ intelligitur in diſpoſitiõe facta ſub modo, licet alias modus qualitercũq; deficiens non faciat diſpoſitionẽ deficere.l.ſi fundũ per fideicõmiſ.§.j.de lega.j.ꝛ.l.pater. §.Tuſculanus.de leg.iij.Si igit deficit dicta donatio,ſi nepotes illud volũt directo habere ab auo:ergo debẽt in legitimã imputare.Jta tranſit ibi Ange.ꝛ ſic patet quod Ange.tenet qͦ in legitimam debeat eis imputari.Et licet Jmo.in.d.l.in quartam videatur reprehendere dictam rationem Ang.per no.per Bart.in.d.§.Titio genero.tñ Jmo.non reprehendit deciſionem Ang.nec queſtionem decidit:imo indeciſam relinquit:vnde remanet qͦ ex no.ꝑ Mar.ſili.Ja.Bu.ꝛ Bald. in.d.l.ſcimus.ꝛ Ang.in.d.l.in quartã.eſt communis concluſio qͦ in legitimã imputetur:ꝛ maxime in caſu noſtro in quo pronepotes ſuccedunt ex ꝑſona dicti Andree:vt latius.ſ.eſt 25 oſtenſum. ¶ † Quo autẽ ad libros relictos,breuiter dico qͦ nõ debent in legitimam filijs Sempronij imputari,qꝛ etiam ipſi Sẽpronio imputari nõ debuiſſent:quia dictus Sẽpronius,vt verbo fert,poſt emptos ꝛ traditos ſibi libros ſtudiũ compleuit:ꝛ doctor deſinatus extitit antequã Pãphi.dictũ teſtamentum conderet,vnde ſecundũ magis cõmunem opinio.dicti libri cenſentur fuiſſe donati Sẽpronio,ꝛ illa donatio fuit irreuocabiliter confirmata quãprimum dict⁹ Sẽpronius inſignia doctoratus adeptus eſt:ſicut quãdo pater filio donat equos ꝛ arma.talis donatio tenet,ꝛ ꝯferri nõ debet.l. j.§.nec caſtrenſe.ff.de colla.bon.ꝛ.l.j.C.de caſtren.pe.lib.xij. iuncta.l.fori.ꝛ lege aduocati.C.de aduoc.diuer.iudi.ꝯiũcta.l. ſcõa.C.ſi quis alteri vel ſibi.Nec refert an a prin.tꝑe traditionis fuerit doctor,vel poſt factum teſtamentum creatus fuerit doctor:argu.l.ſiue emãcipat⁹.C.de dona.ꝛ.l.donationes. §.pater.ff.de dona.Si ergo tales libri non venirent cõferẽdi quantominus in legitimam imputãdi.l.illud.C.de collationi. ¶ Bñ facit.l.ſi qñ.§.gñaliter.C.de inoffi.teſta. ¶ Et hec eſt in effectu concluſio Barto.poſt Dy.in.d.§.nec caſtrenſe. ꝛ Cyn.in.l.filie licet.C.de colla.ꝛ Bal.in.l.ſi filiuſfamilias.C. fami.erciſcun.licet ſecundum opinionem Oldra.quam ſequitur Bal.ꝛ Salyc.in.l.filie.C.fami.erſciſcũ.ꝛ Bald.in authẽ. ex teſtamento.C.de colla.ꝛ in ſuo tracta.de duobus fratribus.deberent attendi cõiecture cõcurrẽtes,ꝛ veroſimiliter inferentes animũ donãdi in patre:vt quando pater eſſet diues, ꝛ inſpecto numero filiorum ꝛ valore librorum eſſet veriſimile patrem dediſſe animo donãdi:argu.l.ſi filie.ff.de lega.iij.ꝛ l.vtrum.ff.de dona.inter virũ ꝛ vxorem.ꝛ tãgit Bald.in.l.j. 26 ff.ſolu.mat.ꝛ in.l.ſi donatione.C.de collatio. ¶ † Quo autẽ ad libras decem Bono.relictas dicto Sempronio in teſtamento,non inſiſto an debeant eius filijs in legitimam imputari:quia ex quo Sempronius legatarius deceſſit viuo teſta b tore,relictum illud incidit in cauſam caduci [b] et remanere debet apud vniuerſales heredes teſtatoris,a quib⁹ legatum relictum fuerat:ꝛ ſic non debetur.l.prima.§.pro ſecundo.C. 27 de cadu.tollẽ. ¶ † Poſtremo venio ad quartum dubium.ſ. an expenſe facte per Titiũ tũc emãcipatũ in doctorando dictũ Semproniũ poſſint per dictum Titiũ in legitimam filijs Sẽpronij imputari.ꝛ videtur ꝙ nõ:vt.l.qui pater filio.et ibi no.ff.

a ¶ Auo.dicendũ ꝙ ſic: [illegible]

b ¶ Caduci.male dicit ex quo erãt legata in locũ legitime ſeu portionis hereditarie et ſic debẽt trãſmitti ſicut portio hereditaria vel legitima trãſmittitur [illegible]

no.ff.fa.erci.z.l.j.§.nec castrẽse.ibi,q̃d dignitatis nomine zc. ff.de colla.bo.z ibi hoc no.Bar.z Saly.i.l.j.§.Neratiꝰ.ff.fa. erc.z no.in.l.oĩmodo.§.fin.de inoffi.test.z Bald.in.d.aut.ex testamẽto.de colla.z in.d.l.omnimodo.Sed certe p̃dicta loquunt̃ in expensis factis a patre vel ab alio ascẽdẽte:in cuius bonis filio debet̃ legitima.Sed non loquimur in expẽsis factis a patre.vnde incongrue queritur,an debeãt dicte expẽse in legitimam imputari,nisi per modũ cõpensationis si cõueniret̃ Titiꝰ possessor hereditatis Pãphili a filijs dicti Sempronij rõne dicte legitime eis debite in bonis Pãphili.si et inquãtũ debitum ex vna parte,creditum ex alia adinuicẽ in genere suo functionem reciperent:vnde dubitatio nostra ꝑprie est an Titius ratione dictarũ expensarum sit creditor dictorũ filiorum Sempronij,si z inquãtum eius heredes sint.z pro eruẽda veritate presuppono ꝙ ad.d.impẽsam doctoratꝰ non tenebatur nec cogi poterat Pãphi.auus Sẽpronij,etiã posito ꝙ de volũtate ipsiꝰ aui studere cepisset:vt firmat Bar. in.d.§.nec castrẽse.in vlt.q.z Bal.eũ sequitur in.l.oĩmodo.§. imputari.C.de inoffi.test.z in.l.filie.in.iiij.q.C.fami.ercis.z in trac.de duo.fra.ex hoc infert̃ ꝙ.d.Titiꝰ nõ põt ad minuẽdã legitimã filiorũ Sempronij,allegare se debere cõsequi ab hereditate Pãphili dictas expẽsas:iuxta.l.si filius.z.l.si ab eo. C.de neg.gest.¶ Utrũ autẽ Titius creditor sit dicti Sẽpronij,z eius filiorũ z heredũ difficultas cõsistit in hoc:vtrũ dicta impensa presumatur facta animo donandi vel repetendi. Et breuiter puto hoc esse iudicis arbitrio cõmissum,q inspecta quãtitate expẽsarum factarũ pro dignitate psone Sẽpronij z qualitate persone hoc habebit arbitrari:vt probat̃ in.l. ex duobus fratri.§.Titiũ.cũ glo.z ibi Bar.z doc.ff.de neg. gest.bñ facit.l.vtrũ.ff.de dona.inter vi.z vxo.hoc idem videt̃ probari in.l.si paterno.cũ glo.z ibi doct.maxime Bald.C.de nego.gest.nisi aliter appareret vel mediãte protestatione vel alio actu de animo repetẽdi:q2 tũc indistincte repeti possent. l.Nesennius.ff.de neg.gest.z no.in.l.alimẽta.C.e.ti.Idẽ si in libris rationum dicti Titij Titius descripsisset Sẽproniũ pro debitore in dictis expẽsis:vt in.d.l.Nesennius.z not.etiã Bar.in.l.si patrono.C.de neg.gest.z hoc cũ ad.d.impensam non teneret̃ Titius patruus,cũ nec ad illam tenebatur auus quod est fortius:vt dixi.s.¶ Ita vt superiꝰ cõclusum est puto iuris esse Alexand.bononie.die.xxv.aprilis.Mcccclij. Subscripsit Gaspar.de arengena.ll.doctor.

Consilium.CXLIII.

Habet allegationes cõtra dicta testium.

QUoniam abunde z recte conclusuz est ꝑ prefatos celeberrimos dños.s.consulentes,paucis absoluã que in eandem sententiã cõcurrẽs dicturus sum.¶ Cõstat in primis intentionẽ domine Joanne non esse probatã per domi.Franciscam z Pasquinũ ex pluribus deductis in themate,z cõsilijs:ad quorũ cõfirmationẽ adduco ea que inquit Bal.in.l.si ex cautione.in.xij.q.C.de nõ nu.pecu.†vbi dixit ꝙ vbi duo sunt testes quorũ vnꝰ deponit de visu tñ,alter de auditu:ideo dicunt̃ singulares quod non probant,nec iungi possunt,allegat no.per Cyn.in.l.ij.C.q̃ sit lon.cõsue.dum tractat an testes singulares probent cõsuetudinẽ:z in proposito tractat idem Bald.in aut.nisi rogati.C. de testi.¶ Sed ita est ꝙ Pasquinꝰ deponit de visu tñ,cum dicat se nulla verba audiuisse nec intellexisse,q̃ tñ erãt substãtialia in contractu matrimonij.c.tue.de spõ.z not.gl.in.l.cũ notissimi.in prĩ.de prescri.xxx.ann.C.z Bart.in.l.nuptias. ff.de reg.iur.z Bal.in.l.ad recognoscendum.C.de inge.ma.z Jo.de imo.in.l.j.§.si quis ita.ff.de verb.ob.z in.l.ex facto.in princ.ff.de vulg.z pup.do.Frãcisca deponit de auditu ipsorum verborũ que non audiuit Pasquinus ergo tales testes debent dici singulares:adeo quod dictum vnius nõ debetur per dictum alterius secundũ Bald.vbi.s.¶ Fortifico ex his que not.Bal.in.l.vna.in.j.col.C.de cõfes.vbi dixit q̃d in casu c.fi.de succes.abintesta.Papa fidẽ nõ adhibet testi illi vnico qui deponat se vidisse archipresbyr.offerentẽ se z sua monasterio:q2 testis incompetenter deponebat sc3 se vidisse oblationem,q̃ auditu percipitur:ita ergo in proposito nostro nõ potest fieri fundamẽtũ in Pasquino,q deponit in effectu se vidisse contractũ matrimonij:qui contractꝰ auditu percipitur propter verba in illo requisita,vt dixi.¶ † Infringit̃ etiã dictũ duorũ testiũ istorũ,quia vnus detrahit alteri ꝑpter varietates z cõtrarietates annotatas in puncto,z presertim dum vnus testis deponit ꝙ Christophorus desponsauit.d.Joãnam stantẽ:alius quod desponsauit eam sedentem.Et vnus deponit ꝙ iurauit Christophorus sub imagine Crucifixi,alius sup imagine beate Marie,vñ per varietates z contradictionem predictam nedũ ambo nõ probãt,sed etiam nõ remanet aliqs eorũ integer testis ad probãdũ semiplene.ita voluit Bal.in repe.l.de quibus in.xxij.col.ff.de legi.dum tractat de singularitate testium,faciũt not.in.l.testiũ.C.de testi.z in exẽplo de susanna.Et idẽ no.Jo.an.z Anto.de but.in.c.in nostra.de testib.vbi dicũt q̃d vbi duo testes inuicẽ cõtradicunt, neutrũ dictum valet.¶ † Accedit q2 licet alias dicat̃ ꝙ testes debent reduci ad cõcordiam quandã etiam vt probent: tamen illud est verum quãdo reperiuntur plures cõtestes saltem duo:vt in.c.cum tu.de testibus.sed vbi duo tantum sunt testes nõ cõtestes nõ reducunt̃ ad cõcordiã:vt probẽt.ita dicit Jo.an.in addi.Spe.in ti.de teste.§.iã de interrogatorijs. in addit.incip.incaute posuerat zc.z Fed.de senis in consilio clxij.incip.dñ Griffole.z Jo.an.in.c.in nr̃a.de testi.z Ant.de bu.in.d.c.cũ tu.z sic nõ est tractãdũ de reducẽdo ad cõcordiã dictos duos testes vt pbẽt.¶ Et ꝑ hoc pt3 ꝙ nõ est tractandũ de supplẽdo ꝓbationẽ ꝑ famã pluribꝰ rõnibꝰ.¶ Prĩa q2 nenter dictorũ testiũ.s.do.Frãcisca,neq3 Pasquinꝰ pbat:q2 alter diminuit de fide alteriꝰ,vt dixi:ergo frustra q̃rit̃ de supplẽdo per al's nõ plenas ꝓbatiões.¶ Secũdo nõ est tractãdum de fama:q2 dico ꝙ etiã dato ꝙ sine fama esset semiplene probatũ de matrimonio,tamẽ per famam nõ supplerent semiplenam probationẽ:adeo ꝙ esset integra ꝓbatio,q̃d sic probatur.† Nã licet in ciuilibus sufficiat semiplena probatio vna cum fama:tamẽ secus est in causis criminalibꝰ:vt est gl.in.c.veniẽs.el.j.in.x.cũ altero illorũ.extra de testi.quem ad hoc dicit esse singularẽ Jo.de Jmo.in.l.interesse.in fin.ff.de acq.poss.z sequit̃ Cy.in.l.fi.C.de q̃d.z Dy.z Bal.in.l.j.ĩ pri. de exc.tut.z Pau.de leaza.in repeti.c.grauis.in pen.colũ.de deposi.z Bal.in.l.si quis ex argẽtarijs.§.j.ff.de edẽ.ergo idẽ debet esse in causa matrimoniali.presertim qñ tractat̃ de alio matrimonio infringẽdo,prout in casu nostro hoc probat̃ ex notatis ꝑ glo.z doc.in.c.mulieri.de iureiur.z ex no.per doct. magis cõiter in.c.fi.eo.tit.z per Bald.in.l.in bonefidei.in.ij. col.C.de reb.credi.vbi cõcludũt ꝙ quẽadmodũ in causis criminalibus nõ est locus delationi iuramẽti in defectũ semiplene probatiõis.l.maritus.cũ ibi no.ff.de q̃stio.z not.in.l.iij.in prin.ff.de iureiur.Jta nec in causa matrimoniali in qua dicit̃ agi quasi de statu hominis:vt dicit glo.z doct.in dictis locis. ¶ † Preterea etiã nõ est probata fama quia vt pũcto dicit̃, quidam testes sunt cõsanguinei z affines mulieris q stãte disparitate inter virum magis nobilẽ z mulierem minus nobilẽ nõ sunt integri testes:no.Host.in ti.de teste.§.ij.ver.vbi autẽ. z do.Abbas in.c.sup eo.de test.z presertim vbi agit̃ de infringẽdo aliud mrĩmoniũ:quo casu testes debẽt oĩ exceptione esse maiores.c.j.z ibi ho.An.de bu.de cõsã.z affi.¶ † Quidã etiã ex illis testibꝰ sunt cõpatres.z l3 Bal.in.l.partes.C.de testi.dixitª ꝙ cõpater est idoneꝰ testis,eo q2 nõ reperit̃ prohibitus,z edictum de testibꝰ est ꝓhibitorium:tñ ipsemet Bal.in.l.gñali tẽr.ff.de in ius voc.tenet ꝯtrariũ,per id q̃d no.Guil.de cu.qui equiparat patrẽ adoptiuũ,z eũ qui de sacro fõte leuauit.pro quo allego text.xxx.q.iiij.ita diligerẽ.vbi text.dicit ꝙ tale vinculũ cõpaternitatis seu agnatiõis spiritualis est magis ꝙ̃ vinculum adoptionis:z ꝙ talis compater diligendus est tanꝙ̃ si esset de naturali cognatione.¶ Adde3 ꝙ no.glo.xxvij.q.ij. in.c.qui dormierit.q̃ dicit ꝙ maior est cognatio spiritualis ꝙ̃ carnalis.Adde3 ꝙ no.in.l.j.antep.char.C.qui accu.vbi querit an mulier que põt accusare de iniuria sua z suorũ,possit accusare occisores compatris sui.z videt̃ velle ꝙsic,per id quod no.glo.in.d.c.qui dormierit.¶ Sed non est necesse hoc ponere pro cõstãti:attẽto ꝙ presupponitur probatã esse contrariã famam,quo casu succedat id ꝙ dixit Bar.in.l.de minore.§.si plurium.in antepe.col.ff.de q̃stio.† vbi querit,vtrũ possit ꝓbari fama negatiua:puta Titiũ nõ fecisse tale quid.Et respõdit ꝙ sic:nec dicitur tũc probari negatiua3:sed affirmatiuã.i. publicã vocẽ z famã esse Titiũ nõ fecisse.l.arbiter.ff.de prob. ex quo infert̃ ꝙ si probata est fama affirmatiue ab vna parte, z ab vna parte ꝓbata est fama negatiue:tũc recurrendũ est ad ea q̃ habẽtur in.l.ob carmen.§.fi.ff.de testi.z in.c.in nostra.q2 debet attẽdi qui testes sint digniores,z plures,z que fama precesserit ex verosimiliorib' presumptionibꝰ.arg.l.iij §.j.ff.de testi.z eorũ q̃ no.in.c.in nr̃a.de spõ.z in specie not.Bal.in.l.j. in v.q.C.de testa.vbi subdit ꝙ ceteris paribꝰ nõ reperit̃ probata fama pro aliquo:vt ibi per eundẽ in.l.ea quide3.in.xvij.col.in ver.itẽ quero dicit statutum zc.C.de accusa.z ibi etiam Saly. sed testes nostri sunt plures.Jtẽ fama cõtra do.Joãnã videt̃ oriri ex verosimilioribꝰ rõnibꝰ z causis.attẽtis disparitatibus

ª ¶ Dixit.[illegible]

que sunt inter ipsum ⁊ Christophorū, ⁊ incessu mulieris eūtis in habitu viduali, ⁊ se viduā esse affirmantis vt in themate ergo ⁊c. ¶ De presumptionibus autem allegatis ex eo qd visus fuit ingredi domum domine Joāne, nihil scribo: quia non sunt presumptiones inferentes ad matrimonium, ⁊ etiā per contrarias presumptiones de quibus dictum est, et de quibus in themate sunt sublate. Ideo cōcludo non esse probatum matrimonium cum dicta domina Joanna fuisse contractum.

Epitome.

1 ☞ Iniuste tortus fugiens de carceribus non habet pro confesso nec inde puniri habet.

Consilium. CXLIIII.

a ¶ Consilium. qd habes. j. libro. iij. consil. j.

b ¶ Resistere. pau. ⁊ alij. l. vt vim. ff. d instit. ⁊ iure. Jo. de pla. l. phibitū. C. de iur. fisci. libro x. l. deuotū. C. de meta. ⁊ epidi. lib. xij. Phi. frā. c. dilecto. de sentē. excōi. in. vj. Panor. Feli. c. si quādo. de officio deleg. hyppo. marsil. l. j. i pri. nu. 68. ff. ad legē Cor. de sica. et in pract. §. diligēter, nu. 51. cū seq.

c ¶ Cōfessus. s. li. j. consi. v. nu. 1.

d ¶ Minorare. hyppo. Marsil. not. cccclv. et i pract. §. diligēter. nu. 58. quod [illegible] bite tortu[illegible] occidēs in[illegible] [illegible]

Post redditum primum consiliū [a] in causa Antonij de fontana in quo cōclusi eum fore totaliter absoluēdū, presertim stantib⁹ nōnullis confessionibus suis occasiōe torture indebite ⁊ illegitime illate ⁊ eo casu quo dici potuisset cōfessionem vel confessiones illas esse validas: conclusi eum esse puniendum ⁊ condemnandū ad penā mille librarum applicandam patri dicte Dñice. ¶ † Suborta est dubitatio attento quod dictus Antonius, vt dicit, euasit de carceribus, ⁊ aufugit contra volūtatem custodis carcerit debet haberi pro confesso pro omnibus que continebantur in inquisitiōe, maxime stante statuto posito sub rubrica de pena custodū carcerū, in ver. carcerati vero fugiētes ⁊c. ibi dum dicit, Si vero p crimine qd eis descriptū esset pro cōfessis habeantur: ⁊ sic de tali crimine condemnentur: ⁊ in libris bannitorum pro ipso crimine describant: ⁊ legitime bāniti ⁊ descripti intelligant tales incarcerati fugiētes vel euadētes cōtra voluntatem custodum carcerū. ¶ Et non obstāte dicto statuto, dico istum Antonium non debere ex hoc aliter puniri quā prius veniret puniēd⁹. Nā respondeo qd dict⁹ Antonius ante dictā fugam fuit illegitime ⁊ indebite tortus per dominum Vexilliferum iustitie, vna cum tribus ex dominis antianis, ⁊ presente domino Potestate, ⁊ aliquib⁹ suis iudicibus ⁊ militibus dicti domini Potestatis dictū Antoniū torquentibus, ⁊ dominus Potestas dicto Antonio existēti in tortura dixit quod verum diceret, put latius in pacto ⁊ in actis apparet. Ex quib⁹ omnib⁹ non pōt negari interuenisse in dicta tortura, etiā assensum saltem tacitū dicti domini potestatis, vt priori consilio opportune probaui. ¶ † Modo si magistratui vel magistratibus iniuste facientibus licitum est etiā de facto resistere: vt no. Dyn. in regula quod qs mandato. de reg. iur. in. vj. vbi dixit ꝙ quādo aperte apparet iudicē procedere contra. l. licitum est etiā priuato resistere iudici. alle. l. phibitū. ⁊ l. defensionis facultas. de iure fisc. lib. x. l. ignotū. C. de reuo. his. ff. de re iudi. l. contumacia. §. fi. ad idem quod no. Cy. in. l. j. C. vū vi. in fin. vbi voluit quod qñ iudex iniuste agit inferendo grauamen quod reparari non pōt in syndicatu, vt est tortura, ⁊ alia similia tunc licitū est de facto resistere [b] arg. l. fi. ff. de ap. reci. ⁊ l. si quis puocatione. cum ibi not. C. de ap. idem etiam voluit Badl. in repeti. d. l. j. in. xiij. C. vū vi. in versic. xv. quero an iudici possit resisti. ⁊ idē dicit Pau. de leaza. in cōmēto rubrice, extra de resti. spo. Et idem Bald. in. l. iij. in. vij. q. ff. de iusti. ⁊ iur. ¶ Sed contra dictū Antonium processum fuerat ad actū torture euidēter iniuste. s. intra terminum datum ad purgandū indicia. Et ideo non precedentibus legitimis indicijs: ergo licuit. d. Ant. resistere tali iniustitie euadēdo de carcerib⁹ vt fecit. ¶ Pro hoc facit † ꝙ iniusta tortura semel alicui illata a magistratu causat iustū metum in persona illius torti de nō stando, aut ampli⁹ comparendo ad mandata illius magistratus: vt not. voluit Bal. in. l. ij. in fi. C. de his q per me. iudi. nō appel. vbi querit quid si illatus est metus per iudicē in aliquo actu precedēti, puta dū vellet appellare ab interlocutoria, iudex fecit eum ponere in cōpedibus, ⁊ eū torqueri. nunqd presumatur durare idē metus in appellatione a diffinitiua. ⁊ dicit ꝙ sic. in eodē genere malitie presumitur animi perseuerantia. extra qd me. cau. c. j. ⁊ in regula semel mal⁹. ⁊ facit secundum eum text. c. si iustus met⁹. de appel. † Item odiū presumit cōtinuari: ⁊ odiosus in vno psumit odiosus in alijs, qñ est odiū irrationabile. l. si qs prouocatiōe. ⁊ l. nō distinguemus. §. cū quidā. ⁊ l. lz. ff. de arbi. ⁊ c. cū. p. de accu. Ita residet Bald. in. d. l. ij. C. de his q per me. iu. nō app. ⁊ idē formaliter dicit Saly. Idē fuit de mēte Bar. in. l. de pupillo. §. si qs ipsi pretori. in. vj. q. ff. de no. ope. nun. Et idē clarius Lud. roma. ¶ Ad idem quod no. Inno. in. c. bone memorie magūtino. de elec. vbi dicit ꝙ sufficit probare subesse iustam causam metus impressionis: licet non sit impressio secuta: qꝛ nemo debet se periculo exponere. Ita dicit ipse in gl. q̄ incipit, iusto timore. ¶ † Fortificant ista per ea que alibi dicunt doct. volentes qd si quis fuerit min⁹ debite tortus ⁊ in tortura fuerit confessus [c]: licet postea ex interuallo ⁊ extra locū torture perseuerat in eadē cōfessione, cū quam preiudicat sibi illa perseuerantia confessionis: qꝛ postquam semel indebite fuit tortus psumitur semper subesse eadem causa iusta timoris: vt no. Ange. ⁊ moderni in. l. qui in aliena. §. Celsus. ff. de acqui. here. cū alijs concordātijs quas allegaui in priori cōsilio. ¶ † Ad pdicta facit qd not. Bart. in. l. ius eius. C. de proba. vbi per illū tex. voluit qd si qs detineatur a potestate vel capitaneo iniuste, ⁊ ipse aufugiēs non tenetur, sed nō est dubium qd maius grauamē est, ⁊ min⁹ reparabile quando quis iniuste torquetur, ꝙ quando quis iniuste carceratur: vt patet per id quod legitur ⁊ not. in. d. l. ij. ff. de app. re. ⁊ in. l. si quis prouocatione. C. de appel. ¶ Nō obstat ꝙ statutū dicat ꝙ tales euadentes habeant pro confessis de crimine, quod eis ascriptum esset: sicut etiā legitur ⁊ no. in. l. in eos. ff. de custo. reo. Quia respōdeo ꝙ statutū intelligit nisi iustam habuerit causam aufugiendi ⁊ equam: quia cessabit dispositio statuti. hoc probatur per ea que dixit Joā. and. in regula. pro possessore. de reg. iur. lib. vj. in mercurialibus: † vbi voluit ꝙ licet statutum disponat quod faciēs homicidiū decapitetur. vel non trahens ad ignem puniatur in. x. nō debet intelligi in eo qui ad sui defensionē occiderit, si habuerit iustā causam occidēdi. Nec etiam debet intelligi de infante, vel furioso occidēte: qꝛ tale stat. debet benigne intelligi scdm interpretationem iuris cōis. l. ij. C. de noxa. in. c. in nr̄a. de iniu. et tales de iure cōi non puniuntur. in cle. j. de homi. l. infans. C. de sica. l. vt vim. ff. de iusti. ⁊ iur. ⁊ similiter si infirmus vel infans nō traxit ad ignē, nō puniatur. d. pena librarum. x. † Nā propositū ⁊ volūtas distinguit maleficia. c. cum volūtate. in prin. de sen. excō. l. q iniurie. in princ. ⁊ l. verū. ff. de fur. Et idē no. Saly. in. l. ij. in. iij. vel in. iiij. col. post Bald. ibi de noxa. et Bal. in. l. oēs ppli. in. xiij. co. ff. de iusti. ⁊ iur. l. quicūq. in. vj. col. C. de ser. fugi. ⁊ in. l. cūctos populos. i repe. magna. i añpe. col. de summa trini. ⁊ in. l. data opera. circa. v. col. C. q accusare. ⁊ in. l. benigni⁹. ff. de legi. ⁊ domi. Card. in. c. lator. de homici. Nā vt dixit Bal. in. l. qcūq. in añpe. col. de ser. fugi. ⁊ l. oēs populi. in. xij. col. statuta nō sunt iudaice intelligēda adeo qd contineant prauum sensum. allegat gl. in. l. dāni infecti. bene facit text. nota. in. d. l. cū autē. §. excipit. in vbo capitale autē ⁊c. ff. de edil. edic. ¶ Et nō dicit Anto. euasisse si presumptā ⁊ suspectam iniustitiā per fraudē exclusit, vt dicit text. in. l. cū pater. §. Titio fratri. cum concord. ibi alleg. in glo. ff. de lega. ij. Qd autem iustā haberet suspicionem satis est ostensum. s. ¶ Plus dico ꝙ vbi etiam non est aliqua iusta causa faciēdi aliquid ꝙ alias esset a lege prohibitū, prout erat in casu nr̄o, vt probaui. † tū vbi apparet ꝙ in delicto fuit ali⁹ dolus, quā ille dolus qui cōmuniter interuenire solet in illo delicto, adhuc iudex habet minorare [d] dictam penā, ⁊ nō procedere ad penam capitalem, etiam si pro illo delicto simpliciter imponeret certam limitatam penā etiā capitalem. Ita dixit Bal. in l. ⁊ si seuerior. circa. iij. col. C. de his q no. infa. per ea q̄ ibi no. ⁊ idē tenet Saly. ⁊ etiā idē ibi dicit Pau. de cast. vbi refert se propter hoc alias defendisse vnum, qui cū lapide occidit hominem, non credens eū occidere. Nā curia volebat decapitari facere propter statutū quod imponebat penam mortis pro homicidio: ⁊ est de mēte Bar. in. l. qd ergo. §. pena grauior. in vltimis verbis. ff. de his q not. infa. ¶ Etiam Bart. in. l. fin. in fi. ff. de recep. † vbi dicit ꝙ si statutū punit certa pena illum qui receptauerit bannitū, ⁊ quidā receptauit bānitum q erat cōiunctus ipsius receptātis, potest iudex in eo minorare penam, quasi plus excusetur receptās bānitum amicum quam alium per. d. l. fi. ff. de recepta. Iūctis not. in. d. l. qd ergo. §. pena grauior. ⁊ in. d. l. ⁊ si seuerior. ⁊ no. Cy. ⁊ Bal. in. l. j. de his qui latro. ¶ Ex qbus omnino cōcludo ꝙ non debet ex hac euasione ⁊ fuga Antoni⁹ puniri aliter quā in primo consilio fuerit per me conclusum. Ego Alexan.

Summarium.

1 ☞ Vasalli non tenentur ad collectas vel angarias.
2 Verba, quoties opus fuerit, intelliguntur in infinitum.

Obligat

4 Obligati ad onera si de modo non apparet possunt cōdēnari ad consuetum modum.

Consilium.CXLV.

Quoniam abunde & recte allegatū & ɔclusum est per celeberrimos dominos .ɔ.consulentes: ideo paucissimis absoluam. Et primo circa primū dubiū causare poterūt illa verba, quoties opus fuerit &c. Nā attento ꝙ iure cōmuni dominus tēporalis alicuius terre vel castri de iure nō pōt imponere hominibus loci collectas vel angarias: vt inquit Bal.in.l.multa.C.de bo.q̄ libe.† vbi dixit quod vasalli non possunt cogi a domino ad pstandas collectas vel angarias.allegat.l.si priuat⁹.ff.qui & a qui.&.l.domini pdiorū.C.de agri.& cēsi.lib.xj.q: talia dicunt esse regalia soli principi cōpetentia: vt in.c.j.que sant regalia. Et ideo dicit tenuisse Richar.malū.& dicit valde esse not.in hoc.l.j.& ibi not.Bar.C.de luperindi.li.xj.& in.l.j.C.de mulie.& in quo loco. ¶ Nec ex verbis dicte sententie non videtur arctari posse Joā.ad subeūda onera custodie murorū Steccati & fouee, nisi quoties opus fuerit &c. Nam illa verba nō videnē importare ꝙ cogi possit ad predicta onera nisi bis, p ea q̄ no. Ang.in.l.j.§.qui exhibē.ff.de custo.reo.& in.l.si finita.in prin.ff.de dā. infec.† vbi inquit ꝙ si quis promiserit iudici aliquē psentare toties quoties iudici placuerit, vel toties quoties fuerit requisitus: nō tenet presentare nisi bis, per.l.fideicōmissa.§.si qs.de leg.iij.vt euitetur infinitas.l.qui bona.§.fina.ff.de dam.infec. ¶ Sed hoc nō obstāte puto ter vel quater in infinitū dictos homines teneri vigore dictorū verborū, quoties [a] opus fuerit: vt probat in.l.si ita stipulatus a Seio.& qd ibi no. Barto. post glo.ff.de fideiul.† vbi habet ꝙ quotiescunq̄ verba contrahentium sint apta ad infinitatē prout est verbum, qn̄cūq̄, vel quotiescunq̄, admittitur tunc infinitas. secus si verba nō sunt apta. ita loquitur text.in.d.l.fideicommissa.§.si quis.&. ¶ Et hoc verum etiā si ex multiplicatione actuum multiplicari posset damnum, vel interesse vt probatur in.l.si ita stipulat⁹.fm Jo.de Jmo.ibi q per se exemplificat in dictione qn̄cunq̄: q: tunc infinitas toleratur ex mente disponentis: hoc idē est de mente Bar.in.d.l.q bona.§.fin.dū dicit ꝙ si loquit de infinitate numeri: puta de multiplicatiōe pstatiōis: & tunc ꝙ si verba disponētis sint expresse apta ad infinitatē, tolerat infinitas.allegat.l.in annalibus.C.de lega.&.l.si ita stipulat⁹.&.l.si duo.§.fi.ff.de arbi. Ponderandū est dum Bart.allegat d.l.si duo.§.fi.vbi habet nisi semel preterꝙ si esset actū ꝙ pena toties cōmittatur, quoties fuerit ɔ factū: vt etiā declarat Bar.in.d.l.qui bona.§.fi.ꝙ illa verba toties quoties &c.importāt infinitatē.ad idē tex.in.l.j.§.j.in versic.toties quoties. ff.si fa.fur.fecis.dic.& insti.de eo cui liber.cā bona adi.§.j.& idē est de mente Specu.in tit.de arbi.§.fina.versi.quid si dictum in compromisso nō pena &c.& ideo nō immerito Jo.de imo. & Roma.in.d.l.si finita.in prin.reprehēdunt dictā decisionē Ang.& ɔcludūt nō esse verum qd ille qui promiserit aliquē representare toties quoties fuerit requisitus, liberet p binam representationē: q: illa verba toties quoties sunt apta ad infinitatē: vt sentit gl.in.d.l.si finita.circa prin.in versi.iterum.& pbat in.l.veluti.§.fi.ff.de eden. Et idē voluit Pau.de ca.in l.duobus.§.quoties.ff.de iureiur.dū dicit ꝙ caut⁹ debet esse notarius ꝙ faciat pmitti de psentando quoties opus fuerit,

4 & fuerit necesse, fuit ita ɔclusum p dn̄os .ɔ.ɔsulentes. ¶ † Circa tertium quesitum inquātum cōcludunt ꝙ est necesse ꝙ in sententia dicat, ꝙ teneant dicti homines Ville Mōtis episcopi ad predicta onera secundū modum hactenus obseruatum & consuetum quod licet nō apparet de consueto modo, tn̄ omnino tenent ad predicta onera, ad allegata per eos, & cōfirmatur ex his que not. Jo.an.in addi. Spe.in titu.de feu.in §.j.versi.si igitur.in addi.incip.sic cōfecto &c.vbi voluit ꝙ si

b concessio repert in hac forma. Sicut [b] venerande memorie eps genitori tuo tale fundum cōcessit: sic & nos tibi concedimus: per hoc non habebit vasallus primā concessionē ostendere per.l.ex hac scriptura.ff.de dona.&.l.si donationes.C.e. ti.&.c.abbate.de verb.sig.& latius per eum. ¶ Utrum autem homines dicte Ville Montis episcopi pro bonis que habent in dicta villa possunt collectari subeundo onera maioris fouee, & Steccati castri noui hoc dubium subticeo, q: dictū est per dominos supra cōsulentes. Item de hoc nō sum

5 interrogatus. ¶ † Quo autē ad penultimum quesitū cōcludo quod homines dicte Ville Montis episcopi tenerentur ad collectas p bonis q̄ acquisiuisset in castro nouo post dictam latam sententiam, si tales res acquisite tpe dicte acquisitionis erāt in estimo cōis castri noui: per ea q̄ decidit Bal. in.l.j.§.quibus.ff.quod cuiusq̄ vniuer.no.in.x.col.in ver.super tertio puncto. vbi inquit ꝙ licet de nouo venientes ad habitādū de nouo recepti in ciues nō tenent cōtribuere ad onera preterita vniuersitati ciuium.l.prouidendum.C.de decurio. libro.xj.nisi iste de nouo receptus in ciuem successerit in rem ipsam, que esset affecta pro collectis, vt puta secundū Bald. quia emisset rem descriptā in estimo cōis. Nam tunc oportet eum soluere onera vetera & noua.allegat.l.murileguli.C.de murileg.lib.xj. ¶ Ad idē quod not. Pau.de ca.in.l.si negotium.ff.de nego.gest. Alex.bononie.

Epitome.

1 ☞ Si precesserunt duo testamenta solēnia condita inter liberos & extraneos & postea facti sunt codicilli in quibus pro maiori parte confirmatur primū testm̄: & vltimo testator corā quatuor testibus & notario dixit ꝙ confirmabat secundū testamentum valet hec vltima voluntas.

Consilium.CXLVI.

Uiso themate suprascripto, & quatuor vltimis volūtatibus dicti scilicet Antonij. ¶ Uidet prima consideratione dicendum non habere vires illam dispositionem, per quā declarauit seruari debere testm̄ suū rogatum per se Antoni. ser Petri de guertijs: quod fuit secundum testm̄ infra scriptis rōni-

2 bus. ¶ † Et primo quia vltima dispositio vim testamēti habere non potest: q: in ea non interuenerunt testes septē, prout requiritur in testamentis.l.si vnus.&.l.hac consultissima. Itē nec vim codicillorum vel alterius vltime voluntatis habere potest duplici ratione. Primo quia non interuenerunt quinq̄ testes, prout in codicillis, & donationib⁹ causa mortis requiruntur.l.fina.C.de codicillis.&.l.fin.C.de dona.cau.mor. interfuerunt enim quatuor testes in dicta vltima voluntate. ¶ Et licet interfuerit etiam notarius, tamen notarius nō computatur in numero testiū: vt not.gloss.in.l.hac cōsultissima.C.qui testa.fa.pos.& in.l.Domitius.ff.de testa. ¶ Secūda ratione non potest ista vltima dispositio vires habere: q: dato quod in eo interuenissent quinq̄ testes, seu quod notarius cōputaretur in numero testium, & sic potuerit valere iure codicillorū: tamen per ipsam dispositionem habentem vim codicillorum nō potuisset adimi hereditas relicta in primo testamēto Bartholomeo primigno testatoris, quia in codicillis dari nec adimi potest directo hereditas.l.hereditatem.C.de codicillis.l.nō codicillū.C.de testa. ¶ Tertio cōfirmatur per tex. in authētica hoc inter liberos.C.de test.& expressius in corpo

3 re vn̄ illa sumitur.† vbi testamentum factum inter liberos ita demum per sequentem vltimam volūtatem tollitur si sequēs vltima volūtas fuerit facta corā septem testibus: & in ea testator dicat se nolle priorē volūtatem valere specialiter derogando priori testamēto. Sed ita est ꝙ in hac vltima dispositione non interuenerunt septē testes: ergo dato quod quinq̄ vel sex interuenissent nō potest dici esse sublatam primam vltimā voluntatē in quo omnes tres filios suos testator heredes esse vo

4 luit de qua fuit specialis mentio facta. ¶ † Quarto probatur per tex.in.d.l.hac cōsultissima.§.si quis autem.C.de testamē. vbi si precessit vltima voluntas solēnis, ita demum per secundam minus solennē tollitur precedens s. si in precedenti erant instituti extranei, & in sequenti erāt instituti venientes ab intestato. Sec⁹ ergo vbi in precedenti essent instituti veniētes ab intestato: quia tunc per sequentem solennē nō tolleretur precedēs. ¶ Quinimo quando in tali sequenti vltima volūtate essent instituti venientes abintestato: quia nō erāt instituti in prima, oporteret qd saltem in ipsa secunda interuenirēt quinque testes: vt ibi habetur, sed in proposito in precedētibus codicillis penultimo loco factis solēniter testator disposuerat, ꝙ vniuersa sua hereditas perueniret ad omnes tres filios suos equis portionibus: ergo vltima sua dispositio, maxime quia non tantum fauetur venientibus abintestato, cū in ea Bartholo. eius filius non instituatur heres pro sua virili sed solum instituitur in certa re, nō debet tollere posse precedentem vltimam voluntatem: in qua erant instituti equaliter venientes abintestato. ¶ Sed premissis non obstan. contrariam sententiam de

5 iure pbabiliorē esse puto.† Nā vbi testor fecit testamentū suū

a ¶ Quoties. Alexan.l.qui bona fide.in fi.ff.de dā.infec. Soci.l.vnica. col.fina.& ibi deci. col.j.C.de senten. q̄ pro eo qd inter. Cre.sing.xj. hyppo.marsi.l.vnius. §.cognituram. nume.35. de qstio. et lati⁹ in rep.rub.de fideiusso. gōn.ix. q.xv. Jas.consilio xxx.lib.j.

b ¶ [illegible]

a ¶ Liberos.bene dic.rep.c. Raynu tius.ver.testamē tū.j.nu.74.cū seq. Cur.senior consil. lxxv.col.v.deci.cō si.dcx.limitat ro. consi.clxxix.colū. vij.col.xij.consilio cccixxxv.deci.l.i. C.vnde liberi.vbi tenēt ꝯ Alexand. hic.nu.13.

inter liberos siue in scriptis,siue etiā nuncupatiuū:tūc ſm cō
munē opi.valet quo ad liberos [a] etiam si in eo testamēto duo
tm̄ interuenerint testes.d.l.hac ꝯsultissima.§.ex impfecto.C.
de testa.etiā si rogati nō fuerint:vt dixit gl.ꝛ doc.in.l.fi.ad fi.
C.de condi.¶ Et prodest tale testm̄ quantū ad hoc:quia vbi
ab intestato successissent filij equaliter:nunc autem succeden
tes ex testamēto inequaliter,si inequaliter instituti ꝓut cōtin
git in casu nr̄o:ergo ista vltima dispositio seu testamētum vl
timo factum debet valere inter liberos,etiā si nō interuenis
6 sent nisi duo testes.¶ † Quinimo si essemus in terris ecclesie
attento ꝙ in dicta posteriori dispositione interuenerint qua
tuor testes ꝛ inter quos etiā erat presbyter parochian⁹ vale
ret iure cōi quo ad oēs talis dispositio tanꝙ testm̄ solenne:
per.c.cum esses.de testa.ſm cōem opi.ibi a doctorib⁹ appro
batam.ꝛ firmat Spe.in tit.de instru.edi.§.compē.ver.itē per
ius canonicū.ꝛ Fede.de senis in consi.ccxvij.incip.factū tale
est:quidam veniens ad mortē ꝛc.ꝛ no.Jo.de imo.de lega.j.in
7 l.nemo pōt.ꝛ Roman⁹ in aut.similiter.C.ad.l.fal.¶ † Pre
terea dato ꝙ dictū posterius testamētū nō possit valere ī vim
testamēti,nō pōt negare qn valere debeat iure codicillorū ꝓ
pter clausulā codicillarē q̄ erat ī testō q̄ tūc legi fecit testator,
ꝛ qd̄ ſuari voluit.l.fi.C.de codicil.ꝛ.l.j.vbi plene no.ff.de iur.
codicil.¶ Modo sic:aut Bar.priuign⁹ testatoris vult ꝑten
dere habere debere portionē hr̄ditatis vigore primi testamē
ti tm̄ ꝛ nō pōt:qꝛ primum testm̄ per secundū solēne testamē
tum fuit sublatū.l.si quis prioris.ff.ad Trebel.ꝛ.§.posterior.
instit.qui.mo.test.infir. Aut Bartholomeus filius testato
ris vult admitti ad partem hereditatis,vigore priorum testa
mētorum aut codicillorum.Et tunc rn̄deo:aut vult agere vi
gore primi testamenti,ꝛ non potest:qꝛ in eo non fuerunt sibi
relicti iure institutionis nisi ducati.x.tantū.aut vult agere vi
gore secundi testamenti:ꝛ non potest:qꝛ relicta tantū sibi iure
institutionis de bonis testatoris dimidia vni⁹ petie terre,cu
ius loco in hac posteriori vltima volūtate.d.Bartholomeo
filio testatoris pretium dicte dimidie petie terre,ita qd̄ in hac
parum aut nihil refert inter secundū testm̄,ꝛ hanc posteriorē
voluntatē,aut vult se fundare ex codicillis:ꝛ sic ex tertia vlti
ma voluntate:ꝛ tūc respōdeo ꝙ ꝑ istā posteriorē seu quartam
vltimam voluntatē:dato ꝙ valeret tm̄ in vim codicillorum
sunt ipso iure sublati precedentes codicilli,quib⁹ etiā fuit de
rogatum in vltima dispositione.l.cū ꝓponas.C.de codicil.et
sic patet ꝙ nec Bar.priuign⁹ testōris,nec Bar.fili⁹ dicti te
statoris possunt in effectu dictā volūtatē impugnare.Diffi
cultas ergo si qua superest duntaxat in respōdēdo argumen
tis in cōtrariū adductis,quib⁹ respōdeo nō obst.in primis ꝙ
8 nō interuenerunt in vltima dispositione septē testes:† qꝛ re
spondeo ꝙ.d.§.ex imperfecto.dicit ꝙ inter liberos sufficiunt
duo testes.Uel si sum⁹ in terris ecclesie,valet quo ad omnes
postꝙ interuenerūt quatuor testes,inter quos erat presbyter
parochianus:per.d.c.cū esses.cum ibi not.ꝑ doc.Uel posito
ꝙ nō possit valere in vim testamenti,valet in vim codicillorū
etiā corā duob⁹ testib⁹ tm̄:per.d.§.ex imperfecto.q.§.habet
locum tam in testamēto ꝙ in codicillis:vt no.Bal.in.l.filij.
in.v.q.C.fa.ercis.ꝛ facit qd̄ no.gl.in.d.§.ex impfecto.¶ Di
co ꝛ fortius ꝙ etiā valere pōt in vim codicillorū solēniter fa
9 ctorū,corā quinqꝫ testib⁹ cōputato notario.¶ † Nec ad hoc
obst.si dicatur ꝙ notarius non cōputatur in numero testiū:
qꝛ rn̄deo ꝛ dico ꝙ si vellem⁹ ꝓducere istā vltimā ꝛ posterio
rē vltimā volūtatē,ꝛ dispositionē in vim codicillorū scriptā
manu notarij in forma authētica ad fidē plene ꝓbatiōis:ꝛ in
ea scriptura absqꝫ notario non sunt nisi quatuor testes,certe
nō sufficeret in vim solēniū codicillorū inter quoscūqꝫ.ita lo
quunť allegata in ꝯ:iū.sed si vellemus istā dispositionē vlti
mā probare ꝑ testes:dico ꝙ notari⁹ tāꝙ vn⁹ testis supplebit
numerū qnqꝫ testiū:vt no.gl.singularis.in.l.hac ꝯsultissima.
C.q testa.fa.pos.ꝛ etiā ibi Bar.ꝛ Cy.ꝛ Bar.in ꝑalleg.l.Do
mitius.ꝛ Jo.an.in addi.Spec.in ti.de istru.edi.ꝛ Bal.in tit.
de pace cōstā.in ver.sicut.ꝛ ī rubrica.C.de fide instr.in.xj.col.
in.l.fi.C.de fideicōmis.¶ Nec ad hoc etiā obstat si dicatur ꝙ
dato ꝙ hec vltima volūtas valeret in vim codicillorū:tn̄ nō
potuit in codicillis adimi hereditas data dicto Bart.priui
gno testatoris in primo testō relicta.d.l.heredi.C.de codicil.
Quia respondeo ꝙ posito ꝙ hec posterior dispositio nō va
leret nisi in vim codicillorū:tn̄ argm̄ non obstat:qꝛ dato per
illam posteriorē dispositionē non potuisset directo tolli insti
tutio.d.Bartholomei scripta in primo testamēto:tamē fuit
sublatum per secundum testm̄,quod tollit ipso iure primum:
10 vt.s̄.dixi.¶ † Quinimo tenuit Bart.in.l.militis.in princi.
ff.de testa.mi.ꝙ hr̄ditas relicta directo in testamento extra
neis possit in codicillis directe adimi ꝛ dari veniētib⁹ abin

testato:ꝑ.l.hac cōsultissima.§.pe.C.de testa.ꝛ ibi hoc etiā no.
Bar.ꝛ lꝫ in hoc aliq teneant ꝯrium qn̄ testator vltimā suam
dispositionē appellaret simpl̄r codicillos.ꝛ ꝑ Bar.ꝛ Salice.
in.l.in filij.C.fa.ercis.ꝛ per Ang.in.l.milites.C.de mili.test.ꝛ
in.l.ij.C.de iniu.test.ꝛ in.d.l.militis codicil.ꝛ Bal.in.d.§.ex
impfecto.ꝛ in repe.l.j.in.xxvij.col.C.de sac.san.eccle.¶ Tn̄
qn̄ testator suam vltimā dispositionē appellauit testm̄,put
in casu nostro:tūc procedit opi.Bart.per.d.l.hac consultissi
ma.§.si quis aūt.quando in illa vltima volūtate minus solē
ni vocabanť venientes abintestato qui non erant de liberis:
quo casu requiruntur quinqꝫ testes:vt ibi,sed si erant:vt in.d.
§.ex impfecto,ꝛ iam dictū est.¶ Nō obstat etiam tex.in aut.
hoc inter liberos.qꝛ respōdeo qd̄ aut nos volumus dicere qd̄
per istā posteriorē dispositionē tāꝙ factā corā minori nume
ro septē testiū nō est reuocatū ꝓmū testm̄:ꝛ de hoc nō est cu
rādū:qꝛ satis est ꝙ ꝑ scdm testm̄ solēne fuit sublatū ꝓmū.aut
volumus dicere qd̄ ꝑ istā posteriorē dispositionē nō sit subla
tū scdm testm̄.Et alie etiā patebūt rōnes ꝛ respōsiōes ex his
que infra ꝓxime dicā.¶ Aut volum⁹ dicere ꝙ ꝑ istā poste
riorem dispositionē nō sint sublati codicilli in quibus testa
11 tor oēs tres filios equis portionibus vocauit:† ꝛ tunc rn̄deo
quod dispositio aut.hoc inter liberos.hꝫ locū,si testōr vellet
in sequēti testō instituere extraneos:ꝛ in precedēti voluntate
instituisset liberos:alias autē nō hꝫ locū illa aut.vt glo.no.in
aut.de test.impfe.Sed in ꝓposito testōr in posteriori vltima
dispositione nō instituit extraneos,sed filios:ergo ꝛc.¶ Itē
pōt rn̄deri ad tex.in aut.hoc inter liberos.qd̄ loquiť qn̄ testa
tor per posteriorem voluntatē vellet reuocare precedens testa
mentū solēniter factum.secus si vellet reuocare codicillos in
quibus requiruntur septem testes:qꝛ tunc non est incōueniēs
ꝙ in posteriori volūtate per quam testator vellet reuocare co
dicillos requirerentur septē testes,ꝑ.d.l.cum proponas.C.de
codicil.Si enim secus diceremus,sequeretur etiā qd̄ ꝑ codi
cillos quos testator corā quinqꝫ testib⁹ fecit,post scdm testm̄
non potuisset per fideicommissum nec directo tolli:secūdum
testm̄ apparet effectum:prout est intentio Hierony.ꝛ Pau.
institutorum in posteriori voluntate.¶ Uel secūdum Ang.
in.d.aut.hoc inter liberos.ille text.loquitur quādo precedēs
testm̄ fuisset conditum:interueniente scriptura manu testato
ris.ſm formam aut.ver.qd̄ sine.C.de test.iuxta quam poni
tur.d.aut.hoc inter liberos.ꝛ hoc colligit ipse ex illa dictiōe,
hoc.ꝛ clarius ptꝫ in corpore vn̄ illa sumiť:ꝛ etiā vr̄ velle Jac.
de bel.in casu in quo etiā requireret qd̄ ī hac posteriori volū
tate interuenisset derogatio precedentis volūtatis,sufficeret
derogatio que interuenisset in ista posteriori volūtate.s.quod
cassabat oē testm̄ ꝛ codicillos antea conditos.ita tenet Ang.
in ꝑalleg.aut.hoc inter liberos.al's.l.j.ꝛ.ij.ff.de liber.ꝛ posth.
ꝛ.l.nominatim.ff.de condi.ꝛ demonst.qꝛ ibi alias non fuisset
necessaria aliqua reuocatio:sed ꝑ sequēs testm̄ tollitur prece
dens.§.posteriore.insti.quib.mo.test.infir.cū mul.in hoc casu
in testamēto facto inter liberos est specialiter introductum:
vt derogando ei requiratur.¶ Postremo non obst.l.hac cō
sultissima.§.si quis autē.primo qꝛ ille tex.habet locū quando
in posteriori vltima instituuntur venientes abintestato.q nō
sunt de liberis.Nam tunc requiritur quod saltem interueniēt
quinque testes:vt ibi.secus si instituerenť liberi:qꝛ tunc suffi
cerent duo testes:vt in.§.ex imperfecto.ꝛ no.doct.ꝛ maxime
Bal.ꝛ Sali.in.d.§.si quis.¶ Nec ob.quod codicilli precedē
tes fuerant magis solēnes,ꝛ non debeant tolli per istā poste
12 riorem minus solēnē:† qꝛ respondeo ꝛ dico quod si testamen
tum precedens sit factum solēnissime:puta coram viginti te
stibus ꝛ pluribus notarijs,poterit tn̄ reuocari tale testm̄ per
sequens testm̄ sine tanta solēnitate:dūmodo habeat substan
tialia requisita ꝛ debitas solēnitates puta septem testes tm̄:et
heredis institutionem,ꝛ alia necessaria:qꝛ q̄ abundāt nō sunt
in cōsideratione.l.in testamētis.C.de test.cū ergo testm̄ condi
tū inter liberos,inquātū agiť inter liberos,habeať ꝓ solēni si
fiat coram duobus testibus:ꝛ si filij sint inequaliter instituti,
vt probatur per.d.l.ex imperfecto.ergo satis solennis dicitur
esse hec posterior dispositio attēto ꝙ in ea oēs liberi sunt in
13 stituti.† nō curo an equaliter vl̄ inequaliter:qꝛ legislator hoc
nō attēdit,ꝛ ꝑ ꝯsequēs pt̄ tollere p̄cedētes codicillos.¶ Pro
quo in spē adduco id qd̄ cōsuluit Pau.de cast.cōsi.cccxxvij.
li.j.inci.dubiū facit in suprascripto pūcto,vbi cōclusit si pre
cessit primū testm̄ ad pias causas factū cū solēnitate septem
testiū:ꝛ postea sequitur testm̄ factū ad pias causas corā duo
bus testibus,qd̄ ꝑ scdm tollitur primū.ꝛ mouetur:qꝛ tantā
vim habet testm̄ validū de iure speciali ad tollendum primū
testamentū,quātum validū de iure cōi,ne alias priuilegiū cō
cessum ī certis casib⁹ detestādo sine solēnitate sit inutile,ꝛ ꝓ
batur

batur secundū est in.l.ij.ff.de iniusto testamento.ꝛ ar.l.cum ex rōne.ff.de excusa.tut.vbi tantum operatur dignitas adepta per priuilegium quantū adepta de iure cōmuni. ¶ Nec obst. secundū eū ꝙ in vltima dispositione interuenerit minor solēnitas:quia respōdet ipse ꝙ in posteriori voluntate interuenit aliud potentius qđ in primo defecit:qꝛ ista posterior est vltima:precedēs vero nō est in vltimis volūtatibus:precipue attenditur iste scilicet q̄ sit vltima.l.si mihi ꝛ tibi.§.in legatis.ff. de leg.j.C.de sacrosan.eccle.l.j. ¶ Unde istam vltimam preponderat solennitati precedentis voluntatis:ꝛ respondet ad d.§.si quis autem.inducendo prout feci in quarto argu.quod ibi etiam si fuissent instituti venientes abintestato. ¶ Et similiter in sequēti testamēto nō solēni facto corā quinq; testibus instituta fuissent venientes abintestato,p̄ualeret vltima dispositio p rōnē.s̄.allegatā,sc; dato qđ precedens testamentū fuit solēne:ꝛ in eo essent instituti venientes abintestato:et sic haberet duo cōsiderāda,sc; institutionē fauorabilē scilicet illorū q successuri erāt abintestato:etiā haberet solēnitatē:tū sequēs dispositio habebit etiā duo alia multū cōsiderāda,sc; fauorem abintestato.ꝛ etiam aliud scilicet qđ erat posterior quod potissimū considerari debet,in vltimis voluntatibꝰ:vt est dictum:ꝛ propterea ad tex.in.d.§.si quis autem.inquātū presupponit ꝙ in primo testamento fuerūt instituti extranei: subaudit ipse maxime:nā idē erit si in primo fuissent etiā instituti veniētes abintestato,p superiꝰ dicta. ¶ Preterea etiam illa vltima dispositio potest iure cōmuni valere iure codicillorū,sicut poterāt valere precedētes codicilli cum facta fuerit hec vltima dispositio,ꝛ corā quinq; testibus:vt.s̄.fuit pbatū:ergo sequēs d; tollere precedentē.d.§.in legatis.ꝛ.d.l.cum proponas.Ex quibus cōcluditur dictā vltimam dispositionem esse preferendam ceteris ex multiplici capite,quorū qđlibet de per se est sufficiens.Alex.

Summarium.

1 ☞ Mercatores plures si sunt socij in dubio non tenenť insolidum sed pro rata.
2 Pignoratus pro alio recursum habet contra eum.
3 Subscribens videtur totum scribere ꝛ consentire.
6 Subscriptio generalis sufficit.
8 Subscribens presumitur habuisse scientiā omniū cōtentorū ꝛ idem in superscriptione.nu.10.
14 Confessio parte presente plene probat.
16 Testis deponens per verbum videtur,probare dicitur si bonam causam reddit.nu.17.
19 Judex potest ex officio testes repetere,etiā post cōclusionē.

Consilium.CXLVII.

Ponderatis his de qbꝰ in themate fit mentio, et visis actis ꝛ scripturis mihi trāsmissis in cā vertente inter Baptistam de rate ciuem aquilianum ex parte vna agentem,ꝛ Rolandinum de manfre.de Uerona ex altera se defendentē. ¶ 1 † Circa primū dubium quo q̄ritur An rolandinus vigore dictarum scripturarū priuatarū conueniri possit insolidum:an vero pro rata quā habet in trafficō ꝛ in communione illa:ꝛ an alij fratres sint pro sua rata cōueniendi.ꝛ certe quod in themate presupponitur ꝙ Rolādinus ꝛ fratres sui tunc simul habitabāt Uerone:ꝛ simul exercebāt mercātias in varijs ꝛ diuersis locis put cōtingit mercatoribꝰ,tū nullibi Uerone habebāt māsione ꝛ trafficū aliqđ firmū alio nō dicto nō teneť quilibet insolidū:sed pro rata [a] vt dixi,cum ista esset negotiatio priuata ꝛ non publica. Jta probatur in.l.si cū plures.in princi.ff.de exerci.ꝛ ibi not. Bar.ꝛ cū eo transit Bal.in lec.antiqua.ꝛ hoc etiā no.Bart. ꝛ alij post eum in.l.eandem.in.vij.q.ff.de duo.reis.ꝛ Bart.in repe.l.j.al's est in auť.ibi posita in.xi.q.C.de duo.reis.ꝛ Ange.in.l.possessio.§.j.ff.de acqui.poss.ꝛ in.l.j.§.si plures.el.ij.ff. de exerci.ꝛ Bal.in.l.si prediū.C.de edi.acti.in.iiij.colū.ibi dū dicit.Si autē agatur recta via ex consensu ꝛc.vbi allegat etiā bonū text.in.l.iustissime.§.proponitur.ver.quāuis.ꝛ ibi etiā no.Fulgo.in.l.si plures.in prin.ff.de pa.vbi etiā voluit plus quod quādo vnus ipsorū sociorū gereret in vno loco ꝛ alius in alio loco:nō posset vnus cōueniri pro alio vt ibi per eū:tū suam hanc opi.non pono pro constanti cum nonnulli alij cōtrarium velint:sed talis disputatio rebus stantibus prout in themate nō vř necessaria:qꝛ non p̄supponiť dictū Nicolaum

seu vnum ex fratribus fuisse p Rolandinū cum fratre prepositum aut factū instrumentū cōgregationis de qua queritur. 2 ꝛ p hoc cessare videnť ea q̄ p alios obijci possent. ¶ † Quātū vero ad aliud quo q̄ritur an in eo in quo apparet Baptistā fuisse creditorē dicti Rolādini debeat satisfieri dicto Baptiste pro quātitate.s̄.assignata ex cā insolutū represaliarū pro rata dicti debiti prefati Rolādini:ꝛ dicendū est ꝙ sic p.l.sol. ff.de soln.l.soluēdo.ff.de neg.gest.l.j.§.fi.de ver.ob.cū ibi no. per Jaco.de are.ꝛ alios inquātū voluit p illū text.qđ ille qui fuit pro alio exactus occasiōe represaliarū habeat ingressum cōtra illum debitorē,ppter quē facta est exactio:vt no.doc.in l.nā vt seruus.p illū tex.ff.de neg.gest.ꝛ Bar.in tractatu represaliarum.in.j.q̄one decime ꝛ vltime partis pricipalis.ꝛ Bal. in auť.ꝛ omnino.in fine.C.ne vxo.p mari.ꝛ in.l.si vero.§.cū aūt.ff.de his q deie.vel effu.p illū tex.ꝛ Ang.i.l.fi.ff.si fami. 3 fur.fe.dica.in.l.ij.ff.de ver.ob. ¶ † Postremū circa vltimum quo queriť qd de allegato ꝛ pducto cū pacto rationū dictorū Rolādini in quo est superscriptio illa manu dicti Baptiste,in qua dř conto de Rolādino de māfre.ꝛ fateť Baptista respondendo positionibus.ꝛ in hoc dico computū illud fidē facere cōtra dictū Baptistam,non dico in partitis q̄ sunt superaddite manu dicti Rolandini. ¶ Ad hoc ostēdēdū adduco:qꝛ si de illa superscriptione put iudicari debet:vt infra dicam.ꝛ subscriptio denotat qđ ipse subscribens videť affirmare ea q̄ superius scripta sunt:ꝛ illis consentire in dubio:vt l.si ego.§.dotis.ibi,vt is subscribat quasi res acceperit de iure dot.ꝛ.l.fideiussor.§.př.ff.de pig.ꝛ.l.si ita stipulatꝰ.§.Chrysogonꝰ.ff.de verb.ob.ꝛ.l.j.§.si inter filium.ff.de fal.no.Bart. ꝛ alij post eum in.l.emptor.§.lucius.de pact.vbi per illū tex. 4 cum glo.in ver.habebitur.colligunt † ꝙ ille qui se subscribit scripture facte p aliū ita sibi preiudicat sicut si ipse totū scripsisset.ꝛ not.Bal.in auť.contra qui propriam.in.ij.col.C.de non nu.pecu.ꝛ Ang.in.d.§.Chrysogonus.ꝛ in.l.pluribus.in princip.eo.titu.bene facit.l.si quis ex argētarijs.§.j.ff.de edē. b ꝛ omnis subscribens [b] videtur adeo consentire ꝛ approbare ibi contenta ꝙ si vult impugnare ibi cōtenta dicens se fuisse deceptum,iuxta.l.fina.C.plus valere quod agitur,oportet ꝙ ipse subscribens probet.hoc ita probat Bart.in.l.j.§.si quis neget.in vlti.col.in versicu.quero quid si instrumentū est subscriptum per.d.l.ij.C.de reb.alie.non alie.Et ita est de mente Bart.in.l.qui dotis.ad fin.ff. soluto matrimonio.per prealle. iura.ꝛper.l.sicut.§.nō videť.ff. qui. mo. pig.vel hypo.sol.ꝛ.l. Sticho.§.seruꝰ.ff.de sta.libe.ꝛ Pau.de ca.cōsi.ccxvj.inci.cōfirmādo.lib.j.Bene facit quod no.Joan.And.in.c.humilis. 5 de ma.ꝛ obe. ¶ † Pro hoc etiam bene facit.l. nō est ferendꝰ. cū ibi not.per Bal.ꝛ Ang.ff.de trāsac. dū ibi dicūt per illum tex.ꝙ ille q habuit penes se testamentum vel acta presumitur oia percūtasse ꝛ vidisse.c.pstitutꝰ.de test.ꝛ no.doc.ꝛ maxime Bal.in auť.qui semel.C.de pba.Et Joānes de imo.in.l.lega 6 ta inutiliter.in versi.extra gl.de leg.j. ¶ † Et fm magis cōes conclusiones non requiritur specialis subscriptio etiam si aliqua pars eorū q̄ cōtinenť in scriptura essent contra subscribē c tē.sed sufficit generalis [c]:vt no.Bal.in auť.si quis i aliquo. C. de edē.ꝛ Ange.ꝛ Jo.de Jmo.Pau.de ca.in.§.Chrysogonꝰ. ꝛ Petrus de ancha.cōsi.ccxlij.incip.priꝰ de viribus pbationis.ibi reprehendūt Bar.tenentem contrarium in.l.diuus.§. item senatus.ff.ad.l.Cor.de fal.secūdū eos. ¶ Nō ob.iura al. leg.per Bar.videlicet.l.j.§.inter filium.l.diuus.§.plane.cum l.seq.ff.ad leg.Cor.de fal.qꝛ ibi est spāle quoniā scriptura priuata erat prohibita a lege nisi de consensu subscribentis constaret:vnde alias non requireretur subscriptio spālis. facit secūdum eos.§.preterea.insti.de inu.stipu.ꝛ.l.Caius.ff.de pig. acti.pro hoc facit:quia itidem operatur genus quo ad omnia ꝙ species quo ad speciē.l.si duo.ff.de admini.tut.l si chorꝰ.in prin.ff.de leg.iij. ¶ Preterea si vera esset illa opi.Bar.in.d.l. diuꝰ.§.itē senatꝰ.sequereť ꝙ sigillū nō deberet etiam sufficere pro consensu ꝙ non posset dici:quia sigillum positum in scriptura plura cōtinēte nō loquitur specialiter.Quod videretur esse cōtra ea que habenť in.d.l.ij.C.de reb.alie.nō alie.ꝛ in. d. l.fideiussor.§.fi.ꝛ contra no.per Bar.in.d.l.que do.in fi. ꝛ per alios.in.c.j.de fide instr.cū si. ¶ Adde Bal.in auth.sed nouo 7 iure.in prin.C.si cer.pe.vbi p illū tex.dixit ꝙ † vna subscriptio ꝛ vnum sigillū autorisaret mille cōtractus precedētes.Sed si requireret specialis subscriptio,qn̄ plura precedunt, eo modo quo voluit Barto.in.d.§.Jtem senatus.nō diceret vna subscriptio.sed dicerētur plures.l.scire debemꝰ.in prin.ff.de verb. obligat. ¶ Et per predicta apparet non oportere in casu nřo fieri illud qđ dixit solꝰ Jo.de imo.in.d.§.Chrysogonꝰ.s.ꝙ ille qui se iuuat ex subscriptiōe probet ꝙ subscribēs erat psona q̄ cōsueuit esse diligens in vidēdo,ꝛ tractando negotia sua, tūc

a ¶ Rata.nisi tacite appareret alterū ab altero p̄positum. Petr. peru. trac.de duob. fra. par.ix.in princ.

b ¶ Subscribens. ~~S.lib.j.cōsi.ccxix.~~ in fi.~~Alex.Jas.~~d. §. Chrysogonus. Jaso.d.§. Luciꝰ. de pact.l.cū antiq tas.col.fi.C.de testa.in auť.si qs in aliquo documento.ꝛ ibi,ambo de cū.C.de eden.Ancha. consil. ccxlij. Geminia.c. si prote.col.j.ď rescrip. in. vj. Deci.c. qm̄ 3.col.xxiij. de proba. cōsil. cccclxvij. Matth.afflic.deci.neapo. vj. [illegible]

c ¶ Sn̄alis. Pau. d.consi.ccxvj.in fi. lib.j.deci. consili. cccclxvij.in fi.

presumatur quod subscribens legerit seu notitiã habuerit eorum que continebantur in principali scriptura. vbi autẽ apparet ꝙ nõ consueuit diligenter videre negotia sua: tũc secus fit, scõm eum: argu. l. cũ de indebito. ff. de proba. in princi. † Jtã dico ꝙ subscribẽs in dubio presumit habuisse notitiã ei⁹ qd continetur in scriptura principali: vt no. Bar. in d. §. si qs neget. ꝛ in d. l. non est ferẽdus. cũ ibi no. per dictos doc. cũ alijs s. alleg. nisi alias ꝓbet se fuisse in hoc ab alio deceptũ seu non nouisse, hoc probat cum sit fundamẽtũ intẽtiõis sue. l. ei qui. ꝛ l. in exceptionib⁹. ff. de proba. ꝛ no. l. si vero. §. q ꝓ rei. cũ si. ff. qui satisda. cog. ¶ † Fortius videmus: qꝛ omne id quod reperitur scriptũ in mercatoris libro qui reperitur apud eum, presumitur ibi esse scriptũ de cõsensu ꝛ volũtate sua: lz ipse alleget ꝙ nõ fuit scriptũ de volũtate sua: vt no. Jo. an. in addi. Spe. in ti. de instru. edi. §. nũc dicendũ. in addi. magna. ver. qd si in predictis terminis ꝛc. alleg. l. Celsus. ff. de ꝓba. ꝛ C. de iustit. codi. cõfir. l. j. §. literas. Jgit etiã ita no. Bal. in rub. C. de fide inst. in. xvij. col. in ver. hic quero. pone qd in li. ꝛc. ¶ † Unde videtur ꝙ iste qui superscriptionẽ predictã fecit scripture que erat apud eũ, videatur in dubio habuisse sciẽtiã cõtentorum in ea ꝛ ꝯsensisse. ꝛ ita tenui maxime ꝓdicta legẽdo. d. §. Chrysogon⁹. ¶ Si igitur subscribẽs videtur consentire ꝛ affirmare ea q̃ cõtinentur in principali scriptura: vt probaui. s. idem dico esse in dicto Rolandino qui suprascriptionẽ fecit in dicta scriptura: computatum idem sit in superscribente quod in scribente. quod voluit Bal. in. l. si quis ex argẽtarijs. §. si initiũ. ff. de edẽ. in repet. illi⁹. §. in vi. col. ꝛ illa repetitio attribuit per plurimos Bar. vnde his modernis tempori⁹ reperit in lecturis Bar. licet nõnulli attribuãt eã Nicolao Alexan. de perusio iurisconsul. celeberrimo ibi cũ querit. in ver. expedit⁹. de substantialibus instrumenti ꝛc. Quid sit solẽnitas in casu in quo alias debet intelligi cõmunibus sequentibus scripturis, iuxta illũ. §. si initiũ, reperiat facta in cooperta libri, et in ea dicitur hic est liber contractuum ꝛ rogituum scriptorũ per me titium ꝛc. ¶ Respondet esse inspicienda verba illius inscriptiõis. Aut eñ sic dicunt: Jn noĩe dñi Amen, anno domini, M. cccc vij. indictione duodecima mensis decembris. Hic est liber cõtractuũ ꝛ rogituũ scriptorũ per me Titiũ notarium ꝛc. Et tunc sine dubio tales solẽnitates nõ sunt cões sequentibus instrumentis: ratio: qꝛ non respiciunt aliquẽ contractum seu instrumentum particulare, sed totum librum, et imponit fidẽ toti libro qd sit sui notarij, ꝛ quod sit ab eo scriptus: ꝛ talis suprascriptio non dicit aliquid de tẽpore alicui⁹ particularis contractus. sed tex. in. d. §. si initium. requirit ꝙ in aliquo actu dũ dicit, si initiũ tabularũ ꝛc. Si vero verba dicerẽt sic: hic est liber inceptus scribi ꝑ me notariũ infrascriptũ sub tali anno ꝛ tali die ꝛc. referatur ad primum instrumentũ: vt ibi plenius per eum: vult ergo qd id quod est scriptum in cooperta a qua etiam de facili potest liber separari ꝛ immutari prebeat fidẽ libro scriptum esse. quãtomagis si suprascriptio est in eadẽmet charta, ꝓbet qd no. Bal. in rub. de fid. instru. in. xv. col. in ver. mõ hic incipit qd. vbi voluit † qd dies, cõsul, testes, ꝛ signũ tabellionis posita in corpore ipsi⁹ instrumenti, etiã referuntur ad ea que sunt scripta in margine ipsi⁹ instrumẽti: dũmodo appareat ꝙ sint de manu ipsius qui scripsisse dicitur. arg. d. §. si initiũ. ꝛ l. regula. ff. de iur. ꝛ fac. igno. iuxta nota. ꝑ Bal. in. d. l. eo qd a multis. in prin. si cer. pet. ita etiã no. Bal. in. l. libero. §. j. ff. de pac. ꝛ cõsuluit ita etiã Bal. in ꝯsi. inci. in li. sniarũ repit apostolica ꝛc. Et ꝑ ꝯsequẽs tales subscriptiones ita dicant se habere ad ipsam pricipalẽ scripturã sicut si apposite essent ĩ pri. vel ĩ corpore ipsi⁹ scripture principalis. ¶ † Fortificant ꝓdicta: qꝛ si ꝑ solũ actũ retentiõis vel trãsmisse scripture videtur quis illam acceptare [a] et approbare, seu consentire: vt in cle. j. de procu. ꝛ in. l. si filius. ff. ad macedo. ꝛ in. l. cũ tabernam. §. pe. ꝛ ibi no. Bar. in fi. ff. de pig. ꝛ Bar. in. l. quo eñ. ff. rẽ ra. habe. ꝛ in. l. Titius. ff. de consti. pe. ꝛ Bal. in rub. C. de fide instru. in. xix. co. in ver. qd de literis. per. l. Publia. §. fi. cũ glo. ff. mand. ꝛ no. Bal. in. l. si literas. C. mãdati. ꝛ in. l. fin. ad Macedo. ꝛ in ver. quo 3hic cũ filio ꝛc. nõ põt dici quare nõ idẽ dicendũ sit in eo qui sua ꝓpria manu scripsit sup dicto computo verba predicta videlicet: cõto de Rolãdino de mãfre. ꝛ frategli. ¶ † Nec puto in casu nostro referre ꝙ in dicta superscriptione nõ sit exꝓssum nomẽ scribẽtis, attẽto ꝙ ꝯstat ꝙ est de manu Baptiste ex cõparatione vni⁹ scripture ꝓducte ꝑ bapti. apparet qd loquit illa scriptura de his q̃ gesta sunt inter dictũ Baptistã ꝛ Rolandinũ. ad hoc facit. l. certũ. ff. si cer. pe. ꝛ l. nõiatim. cũ si. ff. de cõdi. ꝛ demõ. ¶ Optime facit qd no. Jnn. in. c. ij. de fi. instr. ꝛ in gl. magna in ver. sed in litera. ꝛ comprobabitur ex infra dictis. Nam per plures testes est probatum quod illa scriptura ratione competenti precessisset de volũtate. d. Bapti. de cui⁹ voluntate trãsmissam. d. Rolãdino exceptis postis superadditis manu. d. Rolãdi. vt deponũt plures testes recepti ꝑ parte domini Rolandi. Franciscus de graso. ¶ † Sup tertio capitulo ꝛ sequentibus qui deponũt, ꝙ ita confessus fuit dictus Baptista presente Rolã. q̃ confessio facta presente parte est efficacissima ꝓbatio. C. de trãsac. l. cũ te. ꝛ l. fin. C. de fideicõ. l. gñaliter. C. de nõ nu. pe. l. generaliter. cũ vulg. Jta etiã deponit Joãnin⁹ de arnulfis: ꝛ isti testes videnť esse cõtestes: tum qꝛ deponũt de eodẽ loco dicte facte cõfessionis: ꝛ etiã dictus Joãninus vocat pro cõteste Joannẽ de graso predictũ. † ꝛ in dubio etiam nisi illud apparet ꝓsumunť cõtestes: vt not. Jnnoc. in. c. qualiter ꝛ qñ. in. ij. col. de accu. ꝛ Spe. in ti. de inquisitione. §. nũc tractemus. ver. super probatione autẽ infamie. ꝛ Bald. in. l. de quibus. de legibus. in antepe. col. ꝛ in. l. j. C. de bo. pos. circa vlt. col. ꝛ Joannes de imola in. c. cũ oporteat. in x. col. ꝛ do. Abb. moder. in. c. cũ Joãnes. circa secundã col. de fi. instrumẽ. ¶ † Nec ob. si dicatur ꝙ Joãnin⁹ de arnulfis deponit per verbum, iudicio suo. testis autẽ nõ ita deponere debet, sed ꝑ sensum corporeũ. l. qui testamẽto. §. j. ff. de testamen. in aut. de heredi. ꝛ Falci. §. si vero absunt. ꝛ in. l. testium. C. de testi. ꝛ not. Bar. in. l. quid tamen. §. si arbiter. ff. de arbi. ꝛ in. l. j. in princi. ff. de vent. inspic. ꝛ Joãnes andre. in additio. Specu. in titu. de teste. §. nunc tractandum. in addi. incipiente. hic ergo ꝛc. ꝛ Bal. in. l. de quibus. ff. de legi. in. xx. col. ꝛ Ange. in repeti. l. sciendum. de verb. obli. ꝛ ibi ꝓprie loquitur de teste deponente per illa verba scilicet iudicio meo: qꝛ ad hec respõdeo ꝙ vbi alia verba adiecta nõ essent fortasse possent hec stare: sed in proposito nostro plus est: quia iste testis deponit ꝙ Rolandi. dictam scripturam computi quam asserebat fuisse scriptam manu cuiusdam ministri domini Baptiste, ꝛ iudicio ipsius testis dicente ꝛ affirmante dictum cõputum fuisse scriptum manu dicti sui ministri de mãdato ipsius Baptiste fuisse traditum dicto Rolandino. ꝛ ꝙ dictus testis cũ pluribus alijs mercatoribus comparauit dictum computũ: debere haberi pro bono ꝛ vero. ꝛ in cã sciẽtie dixit se scire predicta, ꝙ presens fuit, vidit, audiuit, ꝛ terminauit vt. s. ¶ Ex qbus dico ꝙ testis iste vř bene ꝓbare: vt colligit ex no. ꝑ Barto. in suo tractatu de teste. in. vj. col. ver. testis sup hoc deposuit dicẽs, ꝙ sic sibi vř ꝛc. vbi dicit † ꝙ testis deponẽs ꝑ verbum, videť, non probat, nisi hoc qd dicit sibi videri cõiunctũ sit sensui corporis: vt si dixit vidisse vnum hominem ꝛ vř sibi fuisse Titius, probauit illũ esse Titium quem dicit se vidisse propter cõiunctionẽ vnius cum altero. sed iste testis deponit etiam audiuisset: ꝛ sic cũ illo iudicio cõiunguntur illa verba denotantia sensum corporis scilicet quod audiuit ꝛc. ¶ Pro hoc bñ facit id qd no. Cy. ꝛ alij post eũ maxime Sali. in. l. testium. C. de testi. † vbi dicunt ꝙ licet testimoniũ non valeat de credulitate, tñ fallit qñ testis iũgit sensum corporis ex quo causatur illa credulitas, puta sensum visus, auditus, ꝛ similia. per ea que habentur in. c. literis. de presump. ꝛ ita no. etiã Joannes andreas in addi. Spe. in tit. de teste. §. j. super verb. item quod deposuit de credulitate. ꝛ Ant. de butri. in. c. quoties. de test. ꝛ Bal. in. l. secunda. §. ꝙ obseruari. C. de iura. calumnie. in. iiij. oppositiõe. ꝛ in. l. testiũ. in. v. qõne. de testibus. ¶ Et expressius ad propositũ nostrum notat Bal. in. l. conuenticulam. in. vj. col. C. de epis. ꝛ clericis. vbi dixit ꝙ si testes deposuit per hec verba, credo quia vidi ꝛ presens fui. probabit propter causam [b] scientie redditam per verbum vidi, ꝛ in validitate dicti probat, plus attendi debet ratio quam dictũ. alleg. nota. in. l. solã. C. de testi. ꝛ eo maxime: qꝛ nõ videť ꝙ intelligitur facta repetitio eius ꝙ vitiaret. l. seruo alieno. §. si ab impubere. ꝛ. l. si quis a filio. in prin. ff. de lega. j. l. Titia. §. pe. de verbo. ob. ¶ Accidit etiã qꝛ testis iste vř deponere qd propter ipse ꝛ alij mercatores iudicauerunt standum esse illi cõputo: ergo hoc innuũt ꝙ Bapt. fuerit cõfessus illud ꝙ dictum est cũ videatur testis iste se fundare in suprascriptione Bapti. de qua ipse testis nullã mentionẽ fecit. ¶ Corroborant etiã depositiones ipsorũ testiũ ꝑ alios testes, ꝛ maxime ꝑ id ꝙ deponũt clarissimi doc. dñs Bar. de cõpegio. ꝛ do. Julianus pegenis, ꝛ ẽt domi. Jo. Frã. de luchineo. ꝛ dř vacuis. ꝛ dñs de azonib⁹ ꝛ Dñicus de pistol. ¶ † Quinimo posset iudex si dubitet de intellectu ꝟborũ dicti Joãnini testis repetere [c] ex officio ei⁹: vt adhuc clari⁹ habeat dictũ ꝛ intẽtio eius dato ꝙ ẽt attestatiões essent publicate: iuxta. c. cũ clamor. de testi. ꝛ. c. cũ Jo. de fide inst. ꝛ no. gl. i. §. qꝛ vero. in aut. de test. ꝛ gl. i. c. qñ 3. de ꝓba. ꝛ ꝑ virili parte laborare dz iudex ẽt post cõcursum in cã ad habẽdũ veritatẽ, ad fundandã intẽtionem partis, iuxta. l. gñaliter. §. j. C. de reb. cre. xxx. q. vlti. iudicãtẽ. l. vbicũqz. de iterro. ac. no. Jnn. ꝛ alij i. d. c. cũ Jo. ꝛ alij do. c. cũ causam

Marginal notes:

a ¶ [illegible]

b ¶ Causam. s. li. j. cõsi. cix. nu. 7. cõsi. cxxxiij. nu. 4.

c ¶ Repetere, j. li. vj. cõsi. cclxxvij.

causam.de iura.calū.ʒ in.c.ḟ.de iudi. ¶ Et maxime vbi causa esset summaria,iuxta ea que voluit glo.multū not.in cle.sepe. in versi.interrogabit.de verb.sig. ¶ Nec pdictis ob.si dicatur qꝺ attēto qꝺ pone de quibus in scriptura cōputi non concordant,in summa dꝫ presumi diuersitas:quia ad hoc respondeo ꝙ non per hoc presumitur in casu isto diuersitas.patet ꝑ no. per Bar.in.l.triticum.ff.de verbo.obli.in ver.eadē ratione puto ꝛc.ʒ not.per Bal.in.l.nostram.circa.iiij.col.C.de test.ʒ per Joā.de imo.in.l.plane.ḟ.si eadem.ff.de leg.j.ʒ quia in puncto dicitur qꝺ de hoc non est magna vis facienda, ideo latius super hoc me non extendo.Ego Alex.

Summarium.

1 Peritis paucis in eorūʒ arte plus credit,ꝙ pluribus alijs.
3 Deponentes in specie preferuntur.nume.5.
4 Testimoniū sine rōne non vꝫ in his que solo sensu percipiunt.
7 Testes nō possunt pduci post publicationem etiam in peritia artis:licet produci possint in causa criminali.nume.8.
9 Equus morbosus ante venditionem talis postea presumitur.

Consilium.CXLVIII.

Excellentissime domine vicarie in causa equi empti per Frācīscum de bocca de ferris,a Jacobo de la cāpana.Uisis attestationibꝰ vtriusqꝫ partis,ʒ dubitationibus subtiliter formatis, Presupposito primo pro habēda veritate illius rei illud quod no.Spec.in titu.de homici.ḟ.j.versic.pone. A.vulnerauit. B. 1 †vbi dicit qꝺ si dubitatur an vulneratus perierit ex vulnere, an ex alia causa standum est potius dicto medicorꝫ ꝙ aliorum vulgarium,ꝗuis medici essent pauciores:quia ipsi melius nouerunt factum.alleg.l.ij.ḟ.exactis.ff.de origi.iur.ʒ in auth.de non alienan.ḟ.qꝺ autē.ʒ.l.semel.C.de re iudi.lib.xij.cum simi. ¶ Et idem voluit Bart.in proemio ffoꝛum.in.iij.col.in versi. sed si discordant periti ab imperitis,peritioribus standum est propter eorū bene fundatam scientiam.l.diui fratres.ff.de iure patro.vnde refert Cy.ibi dixisse qꝺ si queritur an vulnus fuerit mortale,potius dꝫ credi medicis,quā illiteratis,per.d.l.semel. ita etiam dicit Ang.in.d.proemio.ff.in prin.ʒ qꝺ creditur paucioribus peritis tenet Ant.de Bu.in.c. proposuisti.de proba. Jta etiam est de mente Spe.in tit.de proba.in ver.hoc quoqꝫ 2 notandum. ¶ †Item qꝺ ceteris paribus magis credendum est testibus affirmātibus,quā negantibus:vt est gl.no.in.c.j.in gl.fi.de prescrip.in.vj.ʒ no.Bal.in.l.actor.C.de proba.in.l.ij.in vlt.col.C.de rescin.ven.ʒ Jo.de Jmo.in.l.inter pares.ff.de re iud.ʒ ita saluatur glo.in.l.diem proferre.ḟ.si plures.ff.de arbi. Jtem qꝺ testes reddentes bonam rationem dicti sui,etiam nō interrogati preferuntur testibus non preferentibus bonam rationem dicti sui etiā si fuissent interrogati de ratione dicti sui:vt concludit Ja.de Are.quē refert ʒ sequitur Bal.in.l.presbyteri.ad fi.C.de episco.ʒ cleri.ʒ in.c.j.ḟ.sacrum.de consue.rec.feu. 3 ¶ †Jtē qꝺ magis creditur duobus testibus in specie[a] deponentibus,quam pluribus in genere deponētibus. Jta inquit Nico.de Neap.in.l.turpia.in prin.ff.de leg.j.per ea que no. Jnno.ʒ alij in.c.auditis.de prescri. ¶ Jtem etiaꝫ ꝙ quādo testes 4 deponunt de eo qꝺ solo sensu non percipitur:† nō sufficit dictū testis,nisi etiam nō interrogatus rationē dicti sui reddat. ʒ no. Jnn.in.c.cuꝫ causam,que inter archiepiscopū.de testi. ʒ Bar. ʒ omnes in.l.iij.C.de testi.in tractatu de testi.ʒ Bal.ʒ Ang.in l.cū hi.ḟ.vult igitur.ff.de transac.cum cōcor.adeo qꝺ non sufficeret si diceretur vera esse cōtenta in.c.qui vidit ʒ audiuit,nisi aliter declaret:vt no.Jo.de Jmo.in.l.sciendum.ff.de ver.obli. in.x.col.per no.per Jnn.in.d.c.cum causam. ¶ Jstis presuppositis reducēdo ista ad reꝫ nostrā:dico ꝙ pro parte Francisci sunt examinati quatuor vel quinqꝫ testes marescalci,ʒ periti qui cum expressione causarum ʒ rationū depositionū suarum deponunt dictū equum fuisse bulsum:ʒ ita cognouisse tam viuente equo quā eo mortuo,ʒ scoꝛiato ʒ aperto.Pro parte vero dicti Jacobi sunt examinati.xiiij.testes,inter quos non est nisi vnus marescalcus habēs peritiā infirmitatū equorum : ergo preferēda est probatio testiū Frācisci vt peritorū,ʒ si sunt pauciores:vt.s̄.probaui. ¶ Sunt etiā preferēdi dicti marescalci: qꝛ deponunt de affirmatiua,ʒ reddunt bonas causas scientie ʒ peritie:qꝺ non faciunt testes partis aduerse deponētes de negatiua.ergo preferuntur testes Francisci vt.s̄.est ostensum in 5 iure. ¶ † Jtē preferendi sunt testes Francisci quia deponunt de tpe quo dictus equus fuit vēditus per dictum Jaco.dicto Frācisco,vel postea:quo casu statutum presumit equum fuisse morbosum tempore venditionis:vt no.Cy.ʒ Bal.in.l.j.C.de edi.ac.ʒ Jo.an.in addi.Spe.in tit.de emp.ʒ ven.ḟ.sciendum. super ver.ʒ not.qꝺ in venditionibus.ʒ no.doc.post glos.in.l.j. C.de emen.ser.ʒ Bal.in.l.ij.in.iij.q.C.de rescin.vendi.ʒ Ang. in.l.sciendum.in fi.ff.de verb.obli.ʒ Moder.in.l.si quis cū aliter.ff.de verbo.obli.in.c.ij.de cleri.percus.ʒ statutum declarat in effectu quō accipiatur illud incontinenti. ¶ Sed testes partis aduerse aut non deponunt in specie de limitato tēpore sue mēse:vel deponūt de tpe ante tempus vēditionis facte dicto Francisco. ¶ Unde sicut ista simul tpe venditionis facte Francisco apparet , ʒ cōprehendi posset equum esse bulsum:sed ante dictam venditionem tēpore quo deponunt testes dicti Jacobi,non posset tūc ita apparere ʒ deprehendi an esset bulsus: ʒ sic non deponant testes Jacobi de tpe contractus, vel post non cōcludunt cōtra Frācīscum.l.eum actum.cum ibi no.per Bar.ff.de neg.gest. ¶ Et in specie ostēdo sigillatim iuxta predicta testes partis aduerse non pbare.capio enim primo dictum Pipi testis dicti Jacobi,ʒ iste est vnus non mareschalcus seu peritus egritudinis equi.Jtē deponit de tpe quo tractauit mercatū dicti equi cum capitaneo:ʒ sic ante cōtractum venditionis facte Frācisco:ʒ consequenter non pbat,vt dixi. magister Antonius marechalcus testis est vnicus ʒ singula 6 ris:quia nullus alius peritus in ista arte:deponit pro Jacobo,ʒ † vox vnius periti non sufficit:vt in.ḟ.qꝺ autē.in auf.de non alie.l.cōparationes.C.de fi.instru.ʒ ibi Bal.ʒ Saly.in.l. j.in prin.ʒ ibi no.Bar.ff.de ventre inspi.ʒ Bart.ʒ alij in proemio ffoꝛū.ʒ Bal.in.l.directas.C.de testa.manu.ʒ Bar.in.l.fi. ff.de fica.ʒ not.Bar.etiam in.l.quoties.C.de ponderato.ʒ auri illa.lib.xj.ʒ doc.in.c.pposuisti.de pba. ¶ Jtē iste testis non assignat aliquā specialem rationē dicti sui , nisi qꝺ per ea que vidit ita iudicio suo videtur sibi,ꝙ non sit bulsus:hoc autem non sufficit in his que nō percipiūtur solo sensu corporis, vt declaraui supra. ¶ Jtē deponit ꝙ fuit de mēse Februarij suo iudicio,ʒ sic potuit esse ante tēpus cōtractus venditionis facte Francisco. Jtem testes periti cognouerūt etiam per inspectionem pulmonis marcidi,qꝺ quidem non vidit iste testis vt ipse dicit. ¶ Florianus pelacanus tertius testis non probat: quia licet dicat qꝺ vidit interiora equi sana:tū non dicit se peritum in modo cognoscēdi an essent sana,ʒ ipse non cognouit vt cōtingit in Dominico casono teste.d. Jacobi, vt comprehēdi potest ex depositione sua vnde ei credēdum non est:quia non est peritus.ʒ ipsemet affirmat ꝙ magister Luchinus marescalcus ʒ peritus iudicauit equū esse bulsum. ¶ Petrus stacarius quartus testis non pbat eadē ratione : quia non est peritus,deponit de auditu ab alio qꝺ testimonium nō est sufficiens.l.testium.cum ibi nota.ʒ plene in.c.cum literis.de testi. ¶ Dn̄s Antonius quintus testis pbat potius contra Jacobum:quia dicit qꝺ quādo dictus Frācīscus equitabat dictum equum,habebat anhelitū grossum. ¶ Philippus beccarius sextus testis nō pbat,licet dicat qꝺ vidit interiora equi sana: qꝛ potuit esse ꝙ nō cognouit ex eo qꝛ nō est peritus in talibꝰ, vt ipsemet fatetur:ergo ꝛc.per iam dicta supra.Et idem est defectus in Jacobo beccario septimo teste. ¶ Raynaldus armiger octauus testis non probat:qꝛ deponit de statu equi de a mēse Januarij,vt colligitur ex dicto suo duꝫ dicit ꝙ licet sint tres mēses ꝛc.Uēditio autē facta fuit Frācisco die.xiij.mensis Februarij.item deponit de equo baio ʒ claro , ʒ questio est de equo baio scuro,ʒ dicit ꝙ magr̄ Luchinus etiā de mēse illo dixit:qsto'cauallo arpino de bōcha del catiuo el pretio acōciara ognia cosa.Jtē nō est peritus. ¶ Dominicus cuꝫ onus testis nonus non pbat:qꝛ non est peritus,tum qꝛ est sibi cōtrarius, l.qui falsa.ff.de testi.l.eos.ff.de fal.nam primo dicit ꝙ interiora equi erāt sana.postea dicit ꝙ vna pars pulmonis erat marcida:vt sibi fuit ostēsuꝫ ꝑ peritos. ¶ Melchior notarius decimus testis deponit potius ꝯ Jacobū,qꝛ dicit qꝺ qn̄ Franciscus equitabat equū,vix poterat habere anhelitū. ¶ Ser Jacobus notarius nō probat,tum qꝛ nō pōt dici petitus saltem mareschalci deponētis ꝑ nobis.Jtē qꝛ dicit qꝺ nō vidit equitari dictū equū,nec currere,nec interiora equi:ʒ sic non potuit ista bene perpēdere,sicut testes Frācisci qui predicta viderūt. ¶ Duodecimus testis est dn̄s capitaneus qui nihil pbat:qꝛ dicit ꝙ nescit iudicare an esset bulsus.Jtē deponit de auditu alterius,Jtē nō recordatur de tpe,nec de signis equi:sic nō cōcludit de tpe post venditionē,nec de equo de quo est questio. ¶ Peregrinus.xiij.testis pbat potius ꝯ Jaco.qꝛ dicit qꝺ qn̄ Frācīscus equitauit equū,arbitratꝰ est ipse testis ipm equum fuisse bulsuꝫ aut refrigidatū. ¶ Julianus armiger vltimus testis nō pbat,qꝛ fatet se non habere notitiam ac peritiam infir-

[a] ¶ Specie.s̄.ꝯsi. lxxvij.nu.vj.li.j.

a ¶ Nunq̄.ro.cōsi. ccxxviij.col.x. Jason.l. si conuenerit.col.fi.de re iu. in.l.admonēdi.de iureiur. sed cōtra tenet Marius sa. instit.de iure nat. gen.⁊ ci.§ respon sa prudētū. per.l. diui fratres.ff.de iure patro.

b ¶ Nō posse.⁊ plꝫ licet Frā.are.d.c. fraternitatis. col. xiiij.nu.liij.sequatur cōem sn̄iam: quā nō puto verā nisi ex magna rōne ⁊ iudicis offic.

mitatum equorum. Item deponit de tempore post venditionem. ¶ Per predicta ptꝫ nō obstare qđ sentētia lata ex dicto peritorū in arte nūquā[a] transeat in rem iudicatam,⁊ super publicatis etiā attestationibus posse duos testes produci: quia posito ꝙ ita esset: verūtamē nō sunt ꝓducti tales testes qꝛ reprobant testes Francisci,vt ptꝫ per predicta. [7] ¶ † Omitto qđ dici posset non posse[b] post publicatas attestationes produci posse testes,etiā in casu quo ꝓducūtur periti in arte,vt exp̄sse voluit do.Abb.in.d.c.proposuisti.per regulā.c.fraternitatis. de testi.⁊ in cle.ij.eo.ti.nec si bene inspiciatur cōtrarium, dicit ibi Ant.de but. ¶ Nec Jo.and.dicit aliquid de ꝓbatione testium que nō est necessaria seu non est de substātia quo ad validitatem sentētie,iuxta no.per gloss.in.c.fi.de hereticis.in.vj. per Barto.in.l.prolatam.C.de sen. ¶ Preterea Jo.an.loquitur [8] in casu criminali† in qua etiam post publicatas attestationes possunt produci testes.l.diui fratres.⁊ ita no.Barto.ff.de penis.cum concor. ¶ Nec ob.qđ aliqui testes dicti Jacobi ex predictis deponant qđ viderunt interiora equi sana:quia supra responsum est tales qui dicūt se vidisse interiora sana sunt quatuor scꝫ Florianus,Petrus,Phili.⁊ Jacobus oēs imperiti:nostri vero quinqꝫ periti.Ex quibus saltem tres dicunt se vidisse interiora non sana:⁊ tunc hic deponit Dominus Luzonus testis Jacobi si bene totū eius dictū legatur,ergo per superius dicta preferēdi sunt testes Frācisci maxime quia periti seu peritiores in talibus sunt,etiam vltra predictos testes Francisci quatuor testes Ferrarienses inter quos aliqui sunt [9] periti deponentes qđ † ante venditionē erat bulsus,vnde presumitur postea etiam bulsus,nisi contrarium probetur,vt notat glo.⁊ docto.in.c.cum inter canonicos.in versic.recusentur. de elec.⁊ no.gl.in.q.ix.indicas.⁊ glo.in.c.fin.in versi.competē. de succes.ab intestato,cum simi. ¶ Ex quibus omnibus concluditur probatam esse optime intentionem dicti Francisci. Reliqua suppleat prestantia celeberrima domini vicarij. Et si quid contra predicta occurrat,nō pigeat obsecro aut me vocare aut duo verba rescribere,vt res bene discutiatur ⁊ veritas habeatur. Ego Alexan.

Summarium.

1 ☞ Exceptio compensationis sicut prodest fideiussori: ita correis.
3 Debitor suijpsius quis esse non potest.
4 Fictio non potest induci ab homine.
6 Cedere vel statuere contra seipsum nemo presumitur.
11 Testes duo sufficiunt contra presumptionem instrumenti.

Consilium.CXLIX.

Viso processu cause inter Peser Nicolai agētē ⁊ Aldroandinū ⁊ Jacobū de fallopijs reos conuētos:⁊ Joannē ⁊ Perdonū de Nicola pro interesse suo cōparentes:⁊ visis his que subtiliter ⁊ elegāter scripta ⁊ in iure allegata sunt per clarissimos dn̄os aduocatos Petri. ¶ Videretur in prima cōsideratione dicendum instrumētum cuius executio pro parte dicti Petri petita est, non esse exequendū stante maxime exceptione cōpensationis opposita per dictos Joānem ⁊ Perdonum pro interesse suo cōparentes. ¶ Nam cum in dicto instr̄o Aldroandinus, Jacobus, Joannes,⁊ Perdonus p̄dicti sunt plures correi exceptio cōpensationis ⁊ regulariter quelibet alia exceptio opposita ab vno ex correis ad quē peruenit res vel quātitas, ꝓpter quam creata est alia obligatio correorū prodest omnibus illis correis.hāc generalem doctrinā tradidit Bar.in.l.ex duobus. in.xiiij.q.ff.de duo,reis,per.l.sed iul.§.idem.alle.l.si duos.ff.ad mace. ¶ Et ꝓbatur in.l.verū.⁊ in.l.seq.ff.de compē.† [1] vbi exceptio cōpensationis ex persona debitoris principalis ꝓdest fideiussori:ergo idē debet esse in plurib⁹ correis qn̄ res vel quātitas ꝓpter quā obligati sunt peruenit ad aliquē ex eis qꝛ tunc dicūtur adinuicē fideiubere.l.vir vxori.§.ij.⁊ ibi no.ff.ad velle. ⁊.l.si pro parte.§.fi.ff.de in rem verso.plene no.Bart.⁊ alij in.l. reos.in prin.ff.de duo,reis. ¶ Quod autē dicti Jo.⁊ perdon⁹ sint creditores in quātitate de qua cōpensatio apposita est liquet ex libris manu dicti Petri productis in actis ⁊ recognitis per dictū Petrū ⁊ per ꝯn̄s cōtra eū fidē faciūt.l.scripturas ⁊ ibi plene Bar.⁊ alij.C.qui pot.in pig.hab.⁊ in auf.de instr. cau.⁊ fid.§.si quis igitur.cū ibi no. Attēto qđ oīa debita ⁊ credita de quib⁹ in dictis libris spectāt ad prefatos Jo.⁊ Perdonū vt luculēter sonare videntur verba instrumēti diuisionis apud acta.producta:⁊ maxime colligitur ex illis verbis instrumēti ver.cū omnib⁹ ⁊ singulis libris rationū,instrumētis ⁊ iuribus ipsoꝝ fratrū ⁊ inter eos cōmunibus,nec nō in omnibus ⁊ singulis debitis ⁊ creditis actiue ⁊ passiue ipsorū fratrū ⁊c. ¶ Et idē fortificatur ex verbis alijs sequētibus vcꝫ:⁊ generaliter cū omnib⁹ ⁊ singulis debitis actiue ⁊ passiue quaruncūqꝫ quantitatū,quacūqꝫ causa ⁊c. ¶ Accedit qꝛ in eodē instr̄o dictus Petrus ꝓmisit omni studio ⁊ diligentia pro posse suo arbitrio boni viri ꝓcurare,⁊ exigere omnia ⁊ singula credita ac omnes ⁊ singulas denariorū quātitates ⁊ bona ipsi⁹ Joānis ⁊ Perdoni vigore dicte diuisionis debitas ⁊ debita, descriptas ⁊ descripta in ⁊ super quolibet libro alteri⁹ inter eos fratres oēs cōmuni signato. A.prout latius in.d.instr̄o cōtinetur [2] sed ita est qđ † ille qui tenetur pro aliquo ab alijs exigere, tenetur etiā a seipso exigere.l.tutor.ff.de fideiuss.l.si pupilli.§.fin. ff.de neg.ges.l.si negotia.ff.mā.ergo Petrus a se exigere tenebatur id in quo est debitor ꝭm qđ apparet ex inspectione dictorū librorū. ¶ Sed premissis nō obstātibus cōtrariā sn̄iam de iure ꝓculdubio ꝓbabiliorē ex infrascriptis puto esse. ¶ Et in primis moueor quia licet regulariter qn̄ vnus est creditor creditoris sui non fiat ipso iure compēsatio sed requiratur qđ a parte opponatur compēsatio.l.verum.in versi.male peto.⁊ ibi no.l.qđ labeo.ff.de cōpē.⁊ plene legitur ⁊ no.in.l.si constat.C. eo. ¶ Tū qn̄ poneremus qđ vnus esset debitor ipsiusmet,⁊ sic vnus esset debitor ⁊ creditor tūc ipso iure fit cōpēsatio seu extinguitur actio:qꝛ est impossibile debitū ⁊ creditū esse in eodē subiecto.l.heres a debitore.§.qđ si stipulator.⁊ ibi glos.in ver. perinde.⁊.l.vranius.in prin.ff.de fideiuss.l.stichuꝫ.§.additio.ff. [3] de sol. ¶ Unde videmus † quod qn̄ debitor succedit creditori, ipso iure extinguit̃ actio:qꝛ in persona heredis simpl'r adeuntis nō potest consistere debitū ⁊ creditū.i.qđ ipse sit debitor.ff. de fideiuss.⁊.d.§.qđ si stipulator.⁊ ibi no.cū concor. ¶ Ex hoc infertur qđ cū in dictis libris Petrus ⁊ fratres sint descripti debitores ipsorūmet fratrū illud tale debitum fuit etiam ipso iure extinctum ⁊ per ꝯn̄s dici non pōt qđ exactio que cōpetebat cōtra dictū Petrum sit cassa ⁊ trāslata in dictos eius fratres vigore instrumēti diuisionis:quia vt dixi nulla actio cōpetebat. ¶ Et si diceretur qđ ipsimet fratres dum erant in cōmunione fingebāt traficum seu mensam suā esse creditorem,⁊ fratres ipsos esse debitores mense ⁊ traffici, vt frequenter faciunt mercatores vt facilius rationē mense ⁊ traffici intelligere ⁊ conspicere possint. Respondeo dupliciter ad hoc. ¶ Primo qđ talis fictio non possit habere iuris effectum adeo qđ illud ꝙ de iure impossibile est efficiatur possibile:cum impossibile sit aliquos esse debitores ⁊ creditores ipsorummet iuribus proxime [4] alle.† Nam licet lex fingere possit:tamen homo fictionē habentem iuris effectum inducere non potest.l.si forte.ff.de castren. pecu.l.si quis in fundi vocabulo.de leg.j.no.Bar.l.si is qui pro empto.in.j.q.prin.in ver.item dubitatur,nam videtur ⁊c.ff.de vsusc. ¶ Scđo respondeo.nā si dicamus qđ mēsura ⁊ trafficuꝫ fingatur esse creditor dictorū fratrū ⁊ per cōsequens dicti Petri necesse est qđ representantes dictū trafficū agant.sed ita est ꝙ dicti Jo.⁊ Perdonus promiserūt facere ⁊ curare cū effectu ꝙ creditores ipsorū fratrū vel alicuius eorū nullā litē aut molestiā eidē Petro siue in eius bonis presentibus vel futuris mouebūt nec mouēti cōsentiet ⁊ qđ nullū damnū predictorū occasione incurreret Petrus a quo promiserunt eū indēnē cōseruare:ergo si trafficū est creditor oportet trafficū aut presentantes ipsuꝫ agere ad dictū debitū de quo fit vt tūc succedat obligatio de qua proxime dixi.s.qđ Jo.⁊ Perdonus teneātur curare cū effectu ne talis lis aut molestia feratur Petro ⁊ eū indēnē cōseruare.si ergo tenentur Jo.⁊ Perdonus ad defendendū ⁊ conseruandū indemnē Petrū:quantomagis si ipsi agerēt repellendi sunt.l.vēdicantē.cū.l.seq.ff.de euic.l.j.§.qđ autē.ff.de superfi. [5] † ⁊ ille qui cōpensationē opponit agere dicit̃.l. amplius nō peti.ff.rem ra.hab.no.in.c.cū inter.de excep. ¶ Deniqꝫ videtur vltra p̄dicta casus in indiuiduo decisus per ea que not.Bal.in [6] l.ij.C.an seruus ex suo facto.† qđ nemo cedēdo actiones presumitur cedere actiones cōtra seipsuꝫ per.l.si peculium.§.sicut.de pecu.leg.qđ dicit Bal.esse no. ¶ Ex quo infert Bal. in.d.l.ij. post Ja.de Are.ꝙ statutū ciuitatis nunquā interpretat̃ cōtra rem publicā in eo qđ pōt tangere alios. pro hoc est etiā gl. no. [7] in.l.emp.in ver.actiones vtiles.C.de hered. vel act.vend.† que vult qđ vēditor hereditatis transferendo iura in emptorem nō possit vigore translationis conueniri postea ab emptore si ipse [8] venditor erat debitor hereditatis. Et ideo dicit Bal. † qđ si cōmunitas vendit gabellā salis titio,⁊ postea emat sal: [c] non tenebitur soluere gabellū:qꝛ cōmunitas nō intelligitur transtulisse in emptorem ius exigēdi gabellā ab ipsamet communitate venden

c ¶ Gabellam.idē Albericus. Bar. d.l.licitatio .§. fiscus. Ang.l.vniuersi.C.de vect.⁊ cō. An. Bal. Jo, de pla.l.j,đ naui. lib.xj. bertachin⁹ tra. gabel.vij.parte princip,col. vj, Frā.luca.trac.primi. [?]sci.iiij.q. prin. q.xvi.lꝫ Bart.sibi ꝯri⁹ ꝯ velit in.d.l, j.⁊ consi.ccxxvj.

te vendere. ¶ Ad hoc. l. licitatio. §. fiscus. & ibi hoc etiam not. Bar. ff. de pub. ergo in illa translatione nominum debitorum facta in dicto instrumēto diuisionis nō videt̃ Petrus cōcessisse φ cōprehendit̃ cessio aliqua cōtra ipsum tanquā cōtra debitorē. ¶ Bene faciūt no. per Bar. in. l. cōsulari. ff. de sena. per. l. frater a fratre. in fi. cum cōcor. ff. de cōdi. indeb. Rursus videt̃ per testes tam actorū quā reorū esse satis aperte probatum, qđ ante cōfectionē dicti instrumenti, & etiā post, fuit de intentione

9 ipsarū partiū φ Petrus esset immunis a debitis. † & illud verbū immunis, importat idē qđ indemnis. in auf. idē predium. & ibi gl. in ver. immunitas. de sacrosan. eccl. ¶ Si ergo debet seruari immunis, importat idem qđ indemnis a debitis: sequit̃ de necessitate qđ dicti Joannes Perdonus nō possunt allegare eū teneri ad aliquod debitum persoluendū. Et in hoc concordat sine dubio maior pars testiū, hic productorū, quibus standū est. l. ob carmē. §. fi. ff. de testi. c. in nostra. cū ibi not. de testi. & presertim q̃ etiā de testibus scriptis in instrumēto diuisionis, q̃ examinati sunt in causa, maior pars examinatorum cōcordat in eo qđ dixi, videlicet φ fuit actū qđ Petrus esset immunis a debitis &c. nā hoc deponit Antonius ser columbi, Philippus de la melza. Hieronimus de lignazano, & magister. C. super interrogatoriis. ¶ Unde dato φ in aliquo repugnarent duo testes ex descriptis in instrumēto preferent̃ dicti quatuor testes, vt no. gl. in. §. itē verborū. insti. de inuti. stip. & no. Bar. in l. j. §. si quis neget. ff. quēad. test. ape. & no. doc. in. c. cū Joānes.

10 de fide instru. in. l. in exercēdis. eo. ti. † & tūc quādo plures testes de numero descriptorū deponunt affirmatiue super effectu instrumēti aliter quā dicit instrumentū, preualēt pauciori numero testiū examinatorū & descriptorū in instrumēto, nō obstante autoritate tabellionis: q̃ propter testes illos instrumentarios est cōfusa, sm̃ Ang. & Jmo. in. d. §. si quis neget. ¶ Et hoc maxime verū est in casu nostro in quo cū testibus instrumētariis deponentibus pro actore cōcurrunt plures alii testes, qui non sunt instrumētarii, & Joānes serini de mongardino, & Ang. & Geminianus. ¶ Attēto qđ etiā testes, qui nō fuerūt descripti in instrumēto, admittent̃ ad probandū instrumentū sicut descripsi: vt no. gl. in. d. §. itē verborū. & plene probat Jnn. & Jo. An. & Jo. Cal. in prealle. c. cū Joannes. & hec vera etiā dato φ isti testes dicerent̃ cōtradicere formalibus descriptis in instrumēto, vt no. in dictis locis: quātomagis in casu nostro in quo si bene inspiciant̃ testes nō cōtradicūt instr̃o, sed addūt siue de

11 clarāt. † & certū est φ vbi testes nō repugnant directo his que descripta sunt in instrumēto, sufficiūt duo testes etiā si deponerent contra presumptionē resultantem in instrumento: vt not.

a Ang. in. l. iurisgētium. §. qđ fere.[a] & ibi etiā Bal. in lec. antiq. ff. de pac. per id qđ ibi no. gl. & Cy. in. l. optimā. C. de contrahen. & cōmit. stip. ¶ Et per hoc patet instrumentū predictū exequēdū, put est petitū. & dato φ dicti Joānes & Perdonus possint exceptionem compēsationis opponere pro interesse suo: tamē dico qđ illud de quo opponunt exceptionem nō est eis debitū adeo qđ possint cōpensari, vt. s. probatū est. per cōsequēs etiā nō ob. id qđ dicebat̃ vz qđ Petrus dz ista exigere: q̃ respondeo φ Petrus promisit exigere credita que ad Joānē & Perdonum spectabāt vigore diuisionis. sed illud creditū in persona Petri nunquā fuit saltē in ipso iure a prin. extinctum, vt est ostēsum: ergo virtute dicte diuisionis nō est trāslatū in eos &c.

Summarium.

3 ☞ Statutis subiici & forum sortiri a pari procedunt.
6 Spurius iure communi non succedit patri, & econuerso.
7 Lucrum nō hereditarium sine cognitione transmittitur.

Consilium. CL.

Viso themate supra scripto & tenore dicti statuti, & his que subtiliter & eleganter deducta sunt per celeberrimos dños supra cōsulentes in eadē sententia con-

1 currens. ¶ Puto esse verū † quod dictus Petrus pater dicte d. Antonie fuerit de personis vocatis per dictum statutū ad dictam partem dotis, & illam transmiserit ad dictos eius filios & heredes: nā in dicto Petro & in dicta Antonia cōcurrrebāt omnia requisita a dicto statuto deferente dictam tertiam partē dotis proximioribus in gradu: q̃ dicta Antonia potest dici de terra Prati origine paterna, eo q̃ in instrumēto dotis celebrato cū dicto Michaele denominat̃ & renunciatur dictū Petrū esse de prato, vt patet ex illis verbis, confessus est habuisse pro dote dñe Antonie filie Torelli de forellis de prato &c. Nā illā qualitas loci post posita refertur ad oēs illos cōprehensos sub illa oratione. l. doli. in prin. & ibi Bar. ff. de seruo cor. iuncta. l. j. in prin. eo. tit. & l. mulier. §. titio. cum ibi not. per Bart. in prin. ff. de condi. & demon. & qđ no. Bart. in. l. si ita stipulatus. §. Chrysogonus. ff. de ver. ob. & l. iiij. §. eritq̃ differētia. ff. vi bo-

2 no. rap. ¶ † Et illa verba enunciatiua prolata in instrumento faciunt fidem inter easdem personas. l. optimam. C. de contrahen. & commit. stipu. l. quidam. ff. de proba. not. doc. in. l. ex hac scriptura. ff. de dona. & in. l. ex his. C. de testa. mili. cum concor. ¶ De prato, iste locus denotat originē. l. j. in fi. & ibi no. Bal. ff. de tut. & cura. da. ab his. l. sed & reprobari. §. amplius. in verbo, remanens. cum gl. & iunctis ibi no. per Bal. ff. de excu. tut. & expresse Bal. in. l. prouinciales. in fi. ff. de verb. sig. & Bald. in auf. vt omnino. in. viij. col. C. ne vxor pro marito. ¶ Quinimo dato qđ non essent Petrus nec domina Antonia origine pratenses, tamen attento qđ in instrumēto dotis prout per dominum cōsultorem primum refertur cautum est qđ dicta restitutio dicte dotis debeat fieri, ac si quelibet pars esset de terra prati in origine: vt. d. l. j. in fi. ff. de tuto. & curat. da. ab his. que proxime dixi. & in fine dubii potuerunt partes subiicere dictis le-

3 gibus †: q̃ subiici & forū sortiri a pari[b] procedunt: vt in. c. vt ani-

b marum. de consti. in. vj. & no. Jo. Cal. in sua disputatione inci. clericus quidā florentinus. & Ant. in. c. qđ clericis. de foro cōpet. ¶ Sed ita est qđ pacto pōt quis se subiicere foro alieno. l. ij. & iij. in prin. ff. de iud. l. si conuenerit. & l. est receptum. ff. de iuris. om. iudi. c. cum olim Abb. de offic. deleg. ergo potuerunt se

4 per pactum subiicere statutis eorum. ¶ † Nec ob. qđ mater est par in gradu cum patre, vt in auf. de hered. ab intest. §. consequens. q̃ ad hoc potest responderi primo. qđ ista exceptio non excluderet Petrum in totum, sed solū in parte. ¶ Deniq̃ fortius videtur dici posse qđ etiā ex parte aliqua per matrem non fuerit exclusus dictus Petrus: vt ex dicto themate colligitur patet ex forma statutorū in successione est proximior & potior matri etiā quādo tractat̃ de succedēdo spurio. ¶ Fortificatur quia statutum debeat interpretari sm̃ ius commune. l. si serui vestri. C. de noxa. c. cum dilectus. de consue. l. fi. §. in computa-

5 tione. C. de iure delib. ¶ † Preterea iuri consonum est, φ cum iure communi dos perfecta mortua filia in matrimonio sine liberis ad patrē potius quā ad alios dos reuertatur. l. dos a patre. C. solu. matr. & l. si ab hostibus. in princ. ff. solu. matri. l. ij. C. de bo. que lib. & in bonis prouentis a linea paterna potiores sint ascendētes a linea paterna quam materna: & est text. sm̃ magis communē intellectum. in. l. qđ scitis. C. de bo. que li-

6 be. qđ preferatur dictus pater matri. ¶ † Nec insuper ob. qđ dicta domina esset filia spuria, & sicut non potuisset succedere patri, vt in auf. ex cōplexu. C. de incest. nupt. l. j. C. de nat. lib. ita nec econtra pater potest succedere filie spurie, vt not. Azo in sum. C. de legi. here. & Bart. in. l. fi. in. j. col. ff. de his quib. vt indi. & in. l. j. in fi. prin. ff. de bo. pos. cōtra. & l. si quis sub conditione. ppe mediū. ff. de test. tute. & Dy. in tractatu de success. ab intest. & Bald. in auf. licet. C. de nat. lib. & in repet. l. j. in. xvj. col. in ver. super sexta &c. C. de sacrosan. eccl. & in. l. gallus. §. j. in. vj. col. ff. de libe. & posth. ¶ Quia ad hoc respondetur q̃ vt in themate presupponitur qđ statuto cauet̃ qđ talibus filiis succedatur quemadmodū si essent legitime nati: ergo bene apparet de mēte statuentium fuisse, quia in hoc non differat legitime natus ab illegitime nato. ¶ Et sic verificatur id quod inter ceteros dicit. d. Abb. in. c. in presentia. de proba. in. viij. col. vbi cōcludit q̃ vbi potest apparere de tacita volūtate statuentis, vel alicuius disponentis siue ex verbis positis in ipsa dispositione, siue ex eo: quia sit eadē ratio semper appellatione filiorū veniet filius etiā non legitimus, maxime per no. per Cy. in. l. quisquis. C. ad. l. iul. maie. & l. quicūq̃. C. de serui. fug. ¶ Bene faciunt not. per Bar. in. l. ius ciuile. ff. de iusti. & iur.

7 ¶ † Nec etiā obstat si dicatur qđ decesserit Petrus sine aliqua agnitione lucri: quia dico qđ tale lucrum qđ non defertur vt hereditas vel pars hereditatis transmittitur etiā sine agnitione, vt probatur in. l. si arrogator. in prin. ff. de adopt. vbi filius arrogatus transmittit ad heredes suos quartā partē bonorū nō agnitam, & sibi debitā in bonis arrogatoris ex cōstitutione diui Pii. & illum tex. ad hoc ibi ponderat Bar. in no. repeti. sua que hodiernis tēporibus, & a nō multū lōgo tempore citra inseritur in lecturis Bar. ¶ Idē voluit ipse Bal. i. ij. col. vbi dicit idē in lucro dotis qđ defert̃ marito ex forma statuti. & pōderāda est vna rō quā idē ponit, scz q̃ defertur titulo singulari: & illa est melior rō ibi reddita per eū dum dicit qđ virtus stipulationis & cōtractus hoc operatur. ¶ Nā alia nō

8 est bona rō, vt patet ex no. ibi per gl. in ver. iiij. ¶ † Idē videmus in legitima filio debita in bonis cuiuscūq̃ vel in iure pe-

a ¶ §. quod fere. & ibi Alex. Jas. Fely. c. translato. de consti.

b ¶ A pari. j. e. cōsi. ccxj. col. i.

tendi supplemētum legitime: qꝛ transmittitur etiam sine agnitione ad quoscunqꝫ, vt probat Sali. in. l. scimus. in prin. in. j. q. C. de inoffi. test. bene faciunt not. per Bal. in. l. ij. in prin. in vlt. q. ver. fi. C. de lib. prete. qꝛ legitima nō est quota hereditatis, sꝫ bonorum. l. papi. §. quartam. ff. de inoffi. test. bene facit text. in auf. hec res. C. de secun. nup. ꝛ qd no. Bar. in. l. generaliter. §. in his. C. de secun. nup. quē alle. vltimus dñs consultor. ¶ Nec ad hoc ob. qd plene scribit Ang. in cons. lxxxj. inc. d. Maria de bastardis cōtraxit ꝛc. Ubi videt̃ per aliquas rationes, tenere contrariū, qꝛ respōdeo qd Ang. ibi male dicit per dictas rationes, ꝛ autoritates: ꝛ certe rationes Ange. nō videnť efficaces. mouetor enim quia dos est ius vniuersale. l. qd dicitur. ff. de impen. in reb. do. fac. l. j. post prin. ff de dote prele. not. per Bart. ꝛ ꝛ doc. in rub. ff. de peti. here. vnde verbum cōmune relatum ad vniuersitatem trahitur ad successionem directam seu ad hereditarium titulum, vt no. in. l. his verbis. ff. de hered. insti. Nam hec ratio non videtur bona ꝛ eam per plura impugnat [a] Jo. de Imo. in. c. Rayn. in. vj. col. de testa. ¶ Nam sequeretur fm eam qd si testator diceret ꝛ relinquo Titium peculium, cū peculiū dicatur ius vniuersale. l. peculiū nascitur. ff. de pec. ꝛ no. Bar. in. d. rub. ꝛ in. d. l. itē veniunt. qd videretur institutus heres qd non est dicēdum. Nec reperitur iure cautum: ꝛ alio casu loquuntur ea que habentur in. d. l. his verbis. scꝫ quādo relinquerentur omnia bona vel quota omnium bonorū. Adducit etiam Ang. quasdā alias rationes que quantū ad propositū nostrū sunt satis debiles ꝛ facilis est responsio. vel dicamus ꝙ Ang. loquitur quando lucrum dotis a statuto deferebatur filijs iure hereditario, vt vna cū hereditate. secus est in casu nostro. vt in. d. l. si arrogatori. cum si. supra allega. ¶ Nec vltimo ob. quod domina Antonia de illa tertia parte illud disposuerit in vita donando alijs. Quia respondeo per id quod dicit text. in. c. j. in prin. ibi, nulla ordinatione ꝛc. de successione feudi. ꝛ quia hoc non videtur habere probabile dubium, vlterius non insisto ꝛc. Ego Alex. Bononie.

[a] ¶ Impugnat. ꝛ bene licet Alexā. eadē abutatur. j. li. iij. consi. xvij. ad fin.

Summarium.

1 Filia debet esse dotata tempore mortis patris vt excludatur.
3 Filia non censetur excludi nisi ab hereditate dotantis.
4 Statutum qd filia nupta extra territoriū non succedat, valet.
5 Castrum exemptum retinet eadem vetera statuta.
7 Fides ex longissimo tempore bona presumitur.
9 Restitutio ex clausula generali non datur contra prescriptionem. xl. annorum.

Consilium. CLI.

VIso themate suprascripto, ꝛ allegationib⁹ elegātissimis super eodē factis. ¶ Et his que deinceps copiose deducta sunt per celeberrimum dñm cōsulentem in fauorem dictorum nobilium de canatijs. ¶ Ego in eadem sentētia cōcurrens ꝙ breuiter aliqua ad confirmationem facte conclusionis, ꝛ in primo, ꝛ scdo dubio subiungam. ¶ † Unde circa primū quesitū videtur esse conclusionē ꝙ ambo illa duo statuta teneant. Nā ꝙ valeat statutū qd filia vel soror dotata a patre vel a fratre fm vires patris vel fratris sit. ꝛ debeat esse cōtenta dote sua, nec venire possit ad successionem cū fratribus in bonis paternis vel fraternis, per id quod habet̃ in ca. Ray. ꝛ ibi no. doc. de testa. ꝛ Dy. in regula indultum. ꝛ ibi Jo. An. in mercu. ꝛ Cy. in. l. sancimus. C. de nup. ꝛ Old. in consi. xiij. ꝛ dñi de rota in conclusione. xviij. ꝛ Ja. But. in auf. vnde si parens. C. de inoff. test. ꝛ Bar. ꝛ Dy. in. l. titio centū. §. titio genero. ff. de condi. ꝛ demon. ꝛ Bal. in. l. fi. §. finautē es alienum. C. de bo. lib. ꝛ in. l. filium. in. iij. col. ver. sed adhuc quero. C. fa. ercis. ꝛ in. l. fi. in. ij. col. de fruc. ꝛ litium expē. ꝛ in. l. j. C. de do. promi. ꝛ Sal. in auf. nouissima. C. de inoff. test. cum infinitis concordātijs de quibus etiam in dictis allegationibus ꝛ in consilio.
¶ Tamē qꝛ dubiū reuocari posset quo ad hoc vt per primum statutū excluderet̃ dña Paula a successione patris ab intestato decedētis requiratur eam fuisse dotatā tēpore delate successionis ꝛ sic tēpore mortis [b] patris, vt per Bar. cōs. xxxj. inci. quidam decessit intestatus. per Bald. in. l. si plures. in antepe. col. in ver. iuxta predicta formatur talis questio, statuto ꝛc. C. de condi. in ser. ꝛ Pe. de Anch. in repe. sua in. c. canonum statuta de cōsti. in ver. pone statuto cauetur qd filia dotata ꝛc. ꝛ est de mente Barto. ꝛ aliorum in. d. l. titio centum. §. titio genero. ꝛ l. qui puellam. ff. de adul. ꝛ Bal. in. l. non sine. C. de bo. que libe. ꝛ Ang. in cons. xcj. inci. in dei nomine viso themate predicto, dico sine dubio ꝛc, Et firmat etiā in specie Pau. consi. vij. lib. secundo incipiente super primo dubio seu quesito ꝛc. † qꝛ qualitas iuncta verbo, debet intelligi fm tēpus verbi cui adiungitur. l. in delictis. §. si extraneus. ff. de noxa. l. si titius. ff. de testa. mil. l. mella. in prin. ff. de ali. ꝛ cib. leg. ꝛ plene in. l. ex facto. ff. de vulg. ꝛ pup. ¶ Et actus dotandi superueniens post mortem patris non habet excludere eam a successione sibi delata tempore mortis: quia illud tempus. s. mortis defuncti inspicitur in suis heredibus. l. si alienum. §. in extraneis. ff. de here. insti. ꝛ in sti. de hered. quali. ꝛ dif. §. in extraneis. ¶ † Et dum statutum predictum loquitur de dotata a fratre, disponit quo ad excludendum eam a successione fratris patet in verbo substātie fratris. ibi dum dicit in bonis fraternis. ¶ Facit qd no. Bal. in. l. j. C. de leg. here. post gl. ibi Ang. in consi. cxxix. inci. in Christi nomine testamenti factio ꝛc. ꝛ Pe. de Anch. in consi. lxxx. inci. retento ordine. vbi concludunt, quia si statutū dicit qd soror dotata non succedat intelligitur in hereditate dotantis [c] non in hereditate alterius. ¶ † Preterea est videndū de validitate sequētis statuti sub rubrica de pena mulieris nubentis cum hereditate extra iurisdictionem ꝛc. vbi statutum prouidet qd nulla mulier se nubat extra iurisdictionē communis, alias non succederet alicui de iurisdictione cōmunis laude, sed illa hereditas perueniat ad agnatos proximos vel alios propinquos ꝛ hoc siue perueniant ex testamento siue ab intestato, ꝛ certe statutum videtur velle qd mulier que nubit extra territorium communis laude, perdit successionem etiam sibi delatam vel acquisitam alias nihil operarentur illa verba statuti dū in eo dicitur nulla mulier se nubat extra territorium cōmunis laude. ꝛ verba debent interpretari vt aliquid operentur. c. si papa. de priuile. in. vj. l. si quando. in prin. ff. de lega. j. ꝛ qd de statuto. no. Bart. in. l. iiij. §. pretor. ff. de dam. infec. ꝛ in. l. ij. ff. de vsuc. c. pastoralis. in prin. ꝛ quod ibi docto. maxime dicit Abb. de appel. ꝛ Ant. de Bu. in. c. j. de rescri. ꝛ in. c. causam. de dolo ꝛ contu. ꝛ qd no. Bal. in rub. C. de contrahen. emp. in. ix. q. cū simi. ¶ Quod autem istud statutū valeat, videtur supponere Pet. de Anc. in repe. d. c. canonum statuta. de consti. in ver. sed pone per statutū vbi transit cū decisione quam ponit Bal. in. l. si matre. C. de suis ꝛ leg. Ra. Cu. ꝛ Lud. de Ro. in. l. heres per seruum. ff. de acqui. hered. ¶ Idem tenet Bal. in. l. ipsis. C. vt in pos. leg. vbi queri. qd si statutū dicat qd filie nupte extra territorium non possit relinqui an valeat, adeo qd non possit ei relinqui. ꝛ cōcludit statutū valere ꝛ excludere filiā nuptā extra territorium ꝛ illi reliqui non posse ꝛ sic videtur tenere ibi Bal. contrarium eius qd ipse tenuit in. l. j. in. iiij. col. C. de pact. ꝛ melior videtur opi. Bal. in. d. l. ipsis. pro qua bene facit tex. in. c. j. de filijs natis ex matri. cōtra. in vsibus feudorum. ꝛ. l. hac edictali. C. de secun. nup. ¶ Et ita videtur etiam esse de mente Bal. in l. cunctos populos. in. vj. col. ver. dixi de statutis ꝛc. Unde Ludo. de Ro. in. l. stipulatio hoc modo concepta. ff. de verb. obl. in vj. col. damnat opi. Bal. in. d. l. fi. C. de pac. nō per predicta, sed per. l. cū ita legatū. ff. de condi. ꝛ demon. qd valet etiā dictū statutum ꝛc. quo ad successionē est de mente Ang. in. l. j. §. ius naturale. ff. de iusti. ꝛ iur. in ver. item facit ad questionem aliam scilicet an valeat statutum ꝛc. ¶ Presupposita ergo validitate dicti statuti, videamus an illud sit seruandum in casu nostro stante qd ante tempus mortis patris dicte domine Paule fuerat facta concessio dictis nobilibus de Canatijs immunitatis ꝛ exemptionis pro se suisqꝫ liberis ꝛ descendentibus masculis in infinitum liberando dictos de canatijs ꝛ eorū successores, ꝛ prefatum castrum ꝛ bona de la serualia vniuersali ꝛ eorum bona existentia in diocesi Laudensi ab omni potestate, iurisdictione, obediētia, ꝛ subiectione seruitutis ciuitatis communis laude ꝛ officialium eorum, vt latius in dicto priuilegio continetur. ¶ † Et dico tale statutū esse obseruandum quia quantūcunqꝫ castrum illud sit exemptum ꝛ separatum ab omni potestate, iurisdictione ꝛ obedientia cōmunis laude, tamē non fuit vnitum alteri territorio accessorie: sequitur qd dictū castrū retinet statuta que primo habebat in ar. l. quoniā adduci. C. de appel. no. in. c. j. ne sede vacan. Gui. de Cu. ꝛ Bar. in. l. si conuenerit. §. si nuda. ff. de pig. act. cum eōcor. alle. per predictum dñm allegantē, ꝛ domini consulentes, ꝛ Ant. de Bu. in. c. fi. de consu. in pe. col. in ver. sed est dubiū quid si castrum ꝛc. vbi per hoc plura allegat ꝛ no. dicit qd castrū releuaui, Nonantule ꝛ Basiliani que sunt comita. bonon. ꝛ que fuerūt cōcessa Nicolao marchioni Ferrarie nō debēt viuere secundū leges ciuitatis Ferrarie sed fm suas quibus ante regebantur. Et idē tenet Ang. in l. in quibus. in pe. col. ff. de leg. ꝛ quidā libri istud habēt in. l. beneficium. ff. de consti. prin. ꝛ aliquid per Bar. in repet. l. consuetudinis

[b] ¶ Mortis. j. libr. vj. consil. cxxvij. colum. iij. cor. consi. xcvj. col. pe. lib. ij. consil. lx. lib. iij. cons. ccc. li. iiij. cur. senior consilio. xx[illegible]. in fi. deci. cons. xxiiij. cons. dlx[illegible] ix. col. fina. consil. cccccclxxxiiij. licet aliter dicat corne. consil. cxxiij. libro. ij.

[c] ¶ Dotantis. dixi. s. libro. j. consil. xxix. ad fin.

tudinis in.xxxvj.q.que sit long.consue. ¶ Recob.Jo.An.z alij in.c.ij.de consti.in.vj.z qd no.Fed.in consil.ij.z Jo.Calde. in disputa.sua inci.queritur an subditus episcopi.z Pe.de Ancha.in repe.c.postulasti.in.iiij.q.de foro compe.z per Ange.in 6 disp.incip.Bononiensis zc.in primo dubio dum voluit† qd si quis commiserit delictum in loco diocesis exempto non possit puniri fm statuta episcopi illius diocesis: vt tenet simpliciter Jo.An.z Jo.Cal.in dictis locis. Alij vero nõ simpliciter sed cũ aliquali distinctione hoc tenent. ¶ Quia posito qd sit vera opi.tenentium qd non possit puniri fm statuta episcopi illius diocesis, illud procedit ex eo quia leges z statuta loci exempti erant alie z alia quã leges z statuta diocesis: vt si verbi gratia postquã locus fuerit exẽptus factũ fuit statutum ab episcopo puniens certa pena delinquentes. ¶ Nam tale statutum non ligabit locum exemptũ a iurisdictione episcopi, cum statutum nõ liget extra locum iurisdictionis.d.c.ij.de cõsti.in.vj.c.a nobis.de sen.excõ.l.fi.z ibi notant.ff.de iuris.om.iudic. z plene in l.cunctos populos.C.de sum.tri.z fide catho. ¶ Sed in questione nostra dico qd statutũ ciuitatis Laudẽsis, z statuta dicti castri erãt eadẽ statuta: qz licet cõcessio dicte immunitatis z exemptio a dicto castro, tamẽ propter hoc nõ est quin regi debeat statutum, quibus vt prius regi debebat, vt paulo ante dixi z probaui. ¶ Non omitto etiã qd illa prescriptio que in themate presupponitur anno.quadraginta z vltra, deducto etiã tempore pupillaris etatis, habet excludere dictos agentes pe 7 titione hereditatis que tollitur spacio.xxx.anno. † z in spacio 8 longissimi temporis presupponitur bona fides[a] eorũ, qui tanto tempore possederunt.l.fi.z ibi Bar.z Sal.C.vnde vi.z in.l.iij.§.si seruus.ff.de acq.pos.z no.Jo.An.in addi.Specu.in titulo de teste.§.nunc videndum.in additio.magna.in ver.item si opponunt.z Bal.in repeti.l.j.in.iiij.col.C.vnde vi.z Ang.in l.pe.C.quibus obijcitur longi temporis prescriptio.z Ant.de But.in.c.cum eccle.circa vlt.col.de causa poss.z proprie.in repe.c.peruenit.de censi.z firmãt doc.in.c.ij.de resti.in integ.vbi etiam hoc tenet Inno.quem ibi inter alios sequitur Joan.de Imo.z.d.Abbas in.c.si diligenti.de prescri. ¶ Nec ob.impedimenta hostilitatis z pestis: quia est sufficienter responsum in 8 dictis alleg.z consilio.§.q† requirebatur probari per dictos agentes, quod nisi fuissent dicta impedimenta ipsi tunc egissent petitione hereditatis: vnde debuerunt protestari: vt dicit Inn.z alij in.c.ex transmissa.de prescri.z clare Anto.de But.in.c.cum non liceat.eo.ti. ¶ Et posito etiam q aduersus prescriptionem decursam ignoranti possit ignorans petere restitutionem in integrum ex clausula generali, si qua mihi iusta causa iuxta not.per glo.in.l.si patrem.§.j.in verbo, non vtendo.ff.quemad.ser.amit.z in.l.j.C.de pa.po.z no.Spe.in titu.de prescri.in.§.j.in ver.pone colonus.z Bar.in.l.j.§.si quis autem.ff.de iti.actuqz pri.cum suis concor.quamuis Bal.z quidam alij 9 teneant contrarium.† attamen[b] quando prescriptio est mutata cursu.xl.annorum, non videretur q possit concedi restitutio in integrum aduersus eam: qz tex.in.l.sicut.in fi.C.de prescriptio.xxx.anno.dicit q talis prescriptio prebet plenissimam securitatem, z plenissima securitas dicitur esse quãdo non potest peti restitutio in integrum, vt no.gl.in.l.ait pretor.in.§.permittitur.in ver.imputandum.ff.de mino.z ita in quibusdam lecturis reperitur Ang.tenere in.l.sicut.ad fi.C.de prescri.xxx.anno. ¶ Et idem probari videtur in.l.fi.C.de fun.patrimo.l.j.in 10 lib.xj.in verbo nullam molestiam vel inquietudinem.† z molestia[c] dicitur inferri etiam q quando quis iudicialiter vexatur, vt probatur in auc.de fideius.in prin.in ver.molestus.z in.l.j.cum ibi no.per Bal.C.de nundinis.ergo non potest per illum contra quem decursa est talis prescriptio peti restitutio contra eum qui prescripsit: quia ille, qui prescripsit diceretur hoc modo molestari: quod esse non debet.d.l.fin.z.d.l.sicut.z sic videtur quod irrecuperabiliter obstet exceptio prescriptionis.

Casus Consi.sequen.qui errore numeratur pro consilio.

Nigrosolus suum: vt dicitur, condidit testamentum in quo inter alia, plura legata fecit cũ clausula codicillari cui asserto testamento dicitur adhibitos fuisse certos assertos testes, quorũ prenomina, cognomina, seu agnomina deficiũt, z descripta nõ reperiuntur, z modo z forma infra descriptis videlicet, actum Bononie in capella sancti Nicolai, in domo habitationis dicti testatoris presentibus.d. Marco Antonio de Aquila capellano, z qui publice habet z reputat sacerdos, z capellanus in dictis capella z vicina, necnon Mulosi beccario: qui ambo dixerunt dictum testatorem cognoscere, ipsum sane mentis z intellectus esse: nam similiter q Marcus capelle sancti Nicolai ser Antonio quondam Antonij peregrino quondam domini capelle predicte. Et aduertẽdum est q in originali nota manu.B.notarij, vt dicit, rogati z predefuncti, non est subscriptio notarij, nec eius nomen nec signum: nec aliter constat q fuerit notarius de dicto testamẽto rogatus, nisi q dicta nota est manu dicti notarij: z fuit vt dicitur, reperta in quadam filcia, in qua erant rogationes alique eiusdem notarij: demum authenticatũ fuit per alium notarium cui generaliter fuit commissum: vt extẽderet rogationis dicti notarij defuncti. ¶ Modo rebus sic stantibus queritur vtrum de iure z forma dicti statuti tale testamentum valeat, seu valere possit: z an ex ipso peti possint asserto legata ad causas non pias in eo facta, maxime quia nõ videtur adhibitus legitimus numerus testium, z maxime ex quo non apparent pronomina, cognomina, z agnomina testium: propter quod comprehendi non potest qui fuerunt tales asserti testes, z an fuerint omni exceptione maiores.

Summarium.

2 ¶ Tabellio an computetur in numero testium.num.17.
4 Testes debent inscribi cum duabus qualitatibus.
6 Testamẽtũ vel instrm non valet per abbreuiaturas insolitas.
9 Notarius non presumitur rogatus nec testes.num.10.
12 Protocollum debet habere substantialia instrumenti, alias non vallet: nec potest per aliũ iudicis mandato extendi. nu.13.
18 Confessio facta in testamento non valet nisi in vim legati.

Consilium.CLIII.

Videtur prima consideratione dicendum legata predicta etiã ad nõ pias 1 causas relicta peti posse.† Nã cũ in testamẽto presupponitur insertã fuisse clausulam codicillarem, illa operatur: vt dato q testamentum non valeret vt testamentũ ratione defectus numeri testium, tamen si legitime descripti sunt testes quinqz valet iure codicillorum, adeo q legata debẽtur.l.eam quam.z.l.ex testamẽto.C.de fideicom.z.l.j.ff.de iure codicil.l.codicillis.§.fi.ff.de leg.ij.l.ex ea.§.j.ff.de testamẽ.iuncta.l.fin.C.de codici. ¶ Nec maior solennitas requiritur ex forma statutorum, qñ venientes ab intestato sunt scripti in testamento prout in proposito nostro, vt expresse cautũ est in statuto predicto sub rubr.de testa.z vltimis voluntatibus in memorialibus.in ver.z si aliqua vltima voluntas zc. ¶ Quinimo dato qd quatuor testes tantum forent legitime in testamẽto descri 2 pti.tamẽ sufficere videtur† cum tabellio debeat in testium numero cõputari.l.domitius.ff.de testa.l.hac consultissima.C.qui testamẽta facere possunt.in authent.de fide instru.§.cum oportet.cum ibi not. ¶ Et potissime vera sunt predicta quo ad dispositionẽ testatoris in parte illa, dum dicit se relinquere aureos quinquaginta Titio in quibus tenetur e dẽ in secreto: z quos sibi solui voluit vt in testamento continetur. Nam in parte illa dispositio seu cõfessio talis non videtur censeri legatũ.sed debitũ inter viuos: in quo actu inter viuos tanta solennitas numeri testium non requiritur.ita voluit Pe.z Cy. 3 in.l.generaliter.in.vij.q.C.de non numerata pecu. ¶ † Nam etiam in testamento potest expediri contractus seu actus inter viuos.l.heredes palam.§.fina.ff.de testamentis.z ibi.no.l.assignare.ff.de assigna.liber.l.cum antiquitas.C.de testamẽtis z ibi doctor. ¶ Istis autem non obstantibus puto partem contrariam probabiliorem esse de iure, z dicta legata non deberi rationibus infrascriptis. ¶ Et primo indubitatum est nullam vltimam volũtatem valere, si testes pauciores quinqz interuenerint.l.fi.C.de dona.causa mortis.l.fina.C.de codicil. 4 † z oportet nomina propria testium cum duabus[d] qualitatibus seu accidentibus exprimi vel demonstrari: alias nõ dicuntur legitimi descripti z certitudinarie demonstrari.l.hac consultissima.in prin.C.qui testamen.facere.per quam Bart.ita allegat in.l.demonstratio falsa.in prin.in.vij.q.ff.de conditio.z demonstra.nam debet exprimi secundum eum nomen proprium sub istis demõstrationibus, videlicet Petrus martini de perusio: sicut ad demonstrandum fundum deberet exprimi nomen loci cum duobus confinibus.l.forma.ff.de censi. ¶ Ad idem quod decidit Joannes andr.in additio.Specula.in titu.de instru.edi.§.breuiter.z in additione que incipit, Accursi.vltra predicta zc.vbi inquit qd in instrumento

[a] ¶ Bona fides. Cur.se.consil.clxxxij.colũ.ij.deci.consi.dlviij.in fin. Matthe.affli.deci.Nea.xl.nu.xij. Anto.rub.consi.lxxv.

[b] ¶ Attamẽ.j.eo.consil.clxiij.col.ij.Sozi.consil.clxiiij.consi.cxciij.lib.ij.Cur.senior.consi.lxxxij.col.ij.in fi.Phil.Fran.c.fin.in fi.de prescri.in vj.decius.l.ij.C.qui admit.consil.xxix.consil.dliiij.Anto.rub.consil.xij.in fi.consi.lv.in fi.Bertran.consi.xv.ex themate.col.xij.in.vj.quesito.z idẽ fortius etiã in prescr.triginta annorum.cur.l.cũ filius.§.in hac.de ver.obl.Bal.l.j.xxiiij.opp.C.qui admit.l.j.ad fi.C.de prescrip.long.temp.Ang.l.si infanti.C.de iure delibe.Bertran.consi.cxxxix.cum supponitur.lib.ij.z quid Alexã.s.libro.j.consil.lxxj.vera eius opinio est quam tenet hic vt etiam legendo tradidit in l.iij.§.labeo.ad fi.ff.de acqui.pos.z nouissime sequit Ludo.gozadi.§s.viij.in fi.dixi in cõsue.paris.§.lxviij.z ita tandem vol.An tiracq.in cõsuetu.Picta.§.xxxv.glos.iiij.nu.xliiij.nisi cũ ignorantia cõcurrant alie iuste cause, vt in consue.j.lib.v.consil.iij.in fi.

[c] ¶ Molestia.s.e.consi.lij.

[d] ¶ Duabus.nullus tex.hoc dicit ideo omissio non vitiat dummodo alias testes sint noti z de corpore constet quia hec certitudo est de mente iuris

a ¶ Contrariũ.an. consi.ccxx.ad hoc in prin. Alexã.l.j. col.iij.C.de eden. boni.de vitali.cle. vnica.§.dudum. col.fi.de sepul.cor ne.consi.cccviij.li. iij.consi.lxx.col.ij. libr.iiij. Bertran. consi.ij.col.ij.li.ij. Jaso.l.hac consi. col.j.C.de testa.& tam de testibus quam de notario etiã inter liberos Jaso.consi.lxviij. col.ij.li.j.Bene.re peti.c.Ray.versi. testamẽtum.j.nu. ix.de test. Sed veritas est quod eo ipso qd notarius scribit & subscribit presumitur rogatus vt tʒ Ant.de pra.vet.s.li.j.con si.lxiij.ad finem. Alex.j.li.v.consi. xlviij. Bal.in ru. C.de fid.instr.co. iij.c.cũ in iure peritus.in fi.de offi. de leg.con.xxij.in fi.lib.j.consi.clviij. li.ij.Sali.auf.nisi rogati.C.de test. Jmol.l.heredes. §.in testamentis. ff.de testa.egi.bel lamera.deci.cclxvij.notarius.glo. Bar.in auf.de ta. §.nos autem.dec. tholo.clxxxij.Ja. l.sciendum.post Aret.col.xij.ff.de ver.ob.& est communis.adde cor. consil.cxci.li.j.an. rubr.consil.xlv.in fi.Lanfran.repe. c.quoniam cõtra falsam.ver.testiũ depositiones.nu. xl.vbi aliud dicit in testibus sed idẽ puto quando fit probatio per instrumentũ in quo sunt descripti secus si probatio solennitatis fieret per testes.

requiritur expressio testium describendo nomina testium,& cognomina si sine illis possit esse dubiũ in nomine, alleg.l.ad testium.§.si quis ex testibus.ff.de testa.& d.l.hac consultissima. in prin. ¶ His consonat qd no.Bar.in.l.libellorũ.in.vj.col.ff. 5 de accu.in ver.circa personam quero qualiter &c.† Ubi inquit qualiter in accusatione debeat exprimi persona, & concludit qd debet taliter exprimi qd reddatur certa per duas demonstrationes vt Petrus titij de tali loco.nisi ita singulare esset nomen qd expressione solius nominis proprij redderetur certa persona.alleg.d.l.hac cõsultissima.cuʒ ibi no. ¶ Ad idem tex. notabilis in.l.in testo quidam.ff.de condi.& demon.vbi si duo cõueniunt in aliquibus demonstrationibus,& in vna demonstratione disconueniunt oritur incertitudo:sed ita est qd saltez quatuor ex dictis testibus non sunt in dicto testamento specificate descripti,cum expressione proprijs nominis,& duabus alijs demõstrationibus.ergo nõ fuit facta solẽniter descriptio testium cum non remaneant,saltẽ quinqʒ testes,quorũ nomina sunt solẽniter descripta & specificata:hoc patet in denominatione infrascriptorum testiũ videlicet in ser Tonio quondã Antonij, in Peregrino, in Dominico capelle predicte sancte Marie de Moradellis, & maxime cum verbo feratur reperiri qd tẽpore dicti conditi testamẽti plures erant in dicta capella qui nominabantur Antonius, Dominicus, & peregrinus, & sic data ista pluralitate res dicitur esse incerta.l.duo sunt titij. ff.de test.tuto.l.si fuerit.ff.de rebus dub.d.l.in testamento.

¶ Itẽ fuit defectus in denominatione vltimi testis hoc modo descripti,videlicet Ja.larij capelle predicte.nam hec dispo 6 sitio non est intelligibilis,† imo facta per cifras incõsuetas habet vitiare instrumentũ:vt in auf.qd sine.& ibi Bar.& alij doc. C.de testa.l.sed cum patrono.§.fi.ff.de bo.pos.& ibi Bart.in.l. ij.C.de veteriur.enu.& C.de emẽ.iusti.cod.circa fi.& no.Spe. in tit.de instru.edi.§.instrumentum.ver.item opponitur qd instrumentum est factum per notas.& Bar.& alij in.l.quoties.§. j.ff.de hered.insti.& Ange.in.l.lucius.in princ.ff.de testa.mil.& Anto.de Butri.in.c.j.in.vij.col.de fide instru. ¶ Facit qd no. Bar.in.l.quicquid astringende.in.j.col.ff.de verb.obli.vbi per illum tex.fm vnum intellectum dicit quod instrumentum factum per verba non intelligibilia,non valet.Et ideo in proposito dicit Spec.in tit.de instru.edi.§.ostenso.ver.quid si abbreuiatura notarij scripta per verba obscura,de quorum interpretatione & intellectu non potest constare,non etiam debet publicari per notarium. ¶ Insuper ad inualidandum dictam scripturam vltime voluntatis & legata, fortius moueor ratione 7 vrgentiori.† Nam ad hoc vt scriptura tabellionis faciat fidem necesse est ipsum de actu fuisse rogatum.in auf.de tabel.§.nos autem col.iiij.& ibi no.& in cap.cum.p.tabellio.de fide instrum. 8 † Item requiritur subscriptio ipsius notarij.l.ij.C.de conuen. fisci debito.lib.x.quem ad hoc ibi no.Bald.in auf.de tabel.in prin.l.contractus.C.de fide instru.in auf.de instru.cau.& fide. §.sed si instrumenta.& ibi no.gl.& c.inter dilectos.versi.instrumentum.de fide instru.generaliter no.gl.in.l.j.C.de tab.lib.x.& Spe.in ti.de instru.edi.§.instrumentum.ver.item quod nõ est a tabellione,& in ver.item quod non est signatum.& Bal.post Ja.de Aret.in.d.l.ad testium.§.si quis.per illum text.ff.de testa.nam & de substantia est quod apponatur nomen tabellionis,vt no.Spe.& Jo.An.in dicto tit.de instru.edi.§.breuiter. ver.j.& gl.in.d.§.sed & si instrumenta.vnde cauti notarij in fine sue originalis note apponunt hec verba vel equipollẽtia videlicet,nota est & rogatio mei Titij notarij &c. Sed in dicta nota omnia predicta deficiunt.non enim apparet quis notarius de ea fuerit rogatus,nec ibi est subscriptio aliqua aut nomẽ tabellio. ¶ Non ob.si diceret qd tabellio presumitur esse rogatus:licet aliter de rogatu nõ appareat:vt no.gl.in preelleg.§.nos au 9 tem† qr respondeo primo qd imo magis cõmuniter tenetur cõ a trariũ[a].vt no.Inn.& alij post eũ in.c.j.de fide instru.vbi dicit Inn.vtile esse qd notarius in instrumẽto attestetur se fuisse rogatum alias autẽ si hoc nõ faceret,& decederet notarius vel aliter cõstare non posset de rogatu instrumentũ pro nihilo esset.& idẽ no.Spe.& Jo.An.in ti.de instru.edi.§.breuiter.ver.& no.in ti.de test.§.j.ver.quid ergo si dicatur.in fi.& Bar.& alij in.l.scien 10 dum.ff.de ver.ob.† & idem dicimus in testibus qd non presumuntur rogati vt requiritur.l.heredes palam.§.in testamẽtis. & not.Dy.Bar.& communiter alij.ff.de test.& Cy.& Bal.in.l. hac consultissima.in prin.C.eo.ti.& in.l.j.post prin.ff.de hered. insti.& Spe.in tit.de test.§.j.ver.quid ergo si dicitur.& Bart.in l.sciendum preelleg.& in.l.domitius.ff.de test. ¶ Secundo respondeo qd dato qd notarius presumeretur rogatus illud posset procedere quãdo constat quis fuerit ille notarius qui corã testatore & testibus scripturam testamenti scripsisset seu publicasset. ¶ Sed in casu nostro non constat aliquo modo quis

b ¶ Protocollum. Jac.de Are.l.cõtractus.C.de fid. instru.Ange.con si.ccxx.an.rub.cõ si.xciiij.consi.xcv. nu.vj.cepol.consil.xxxj.in ciuilibus.

fuerit ille notarius qui testamentum publicauerit: cum vt dixi,nulla fit subscriptio in dicta nota vel nomine notarij, nec aliter per testes constare possit:quia licet dicatur scriptura manu. B.tabellionis non sequitur ergo quod ipse B.fuerit ille qui vltimam voluntatem corã testatore & testibus publicauit. Nam potuit dicta scriptura esse copia quedam absqʒ eo quod dictus.B.dicte vltime volũtati interfuerit,& de eo rogatus extiterit.oportet enim probationes de veritate concludere.c.in presentia.de proba.l.non hoc.vnde cognati.l.neqʒ natales.C. de proba. ¶ Et maxime procedunt predicta,attẽta quod dicta scriptura non reperitur in quaterno seu in libro protocolli rogationuʒ ipsius.B.sed est in quodam folio de per se:& qd folium dicitur fuisse repertum in quadam filcia ipsius.B.in qua 11 dicitur esse nonnullas alias rogationes ipsius notarij.† nam si in quinterno & protocollo reperta scriptura fuisset, in quo in prin.esset nomen notarij,vel in fine esset subscriptio:satis esset, per id quod legitur in.l.si quis ex argentarijs.§.si initium.ff. de eden.cum ibi no.per Bar.Bal.& Ang.bene facit quod no. Bar.in.l.sciendum.ff.de ver.obli.in ver.sed quid dicit.ergo talis notarius scripsit &c.& Anto.de But.in.c.j.de fide instru.in iiij.col.in ver.ad primuʒ &c.secus quando scriptura est in filcia vel in aliquo folio de per se:vt no.Bar.Bald.& Ange.in.d.§.si initium.& hoc expresse no.Jo.de Jmo.in.d.l.sciendum.in vl 12 ti.col.dum tractat an tabellio presumatur rogatus. ¶ † Con b firmantur predicta,quia rogatio & protocollum[b] debet habere omnia que habere debet instrumentum:vt no.Jo.An.in addi.Spe.in tit.de instru.edi.§.videndum restat.super ver.& not. quod tabellio &c.in addi.inci.vbi hoc no.&c. ¶ Nam notarius qui redigit instrumentum in publicam formam,non habet addere vel minuere nisi prout in protocollo continetur:in auf.de tabel.§.pe.& no.in.c.cum.p.de fide instru.Et idem no.Ang.in l.lucius.in prin.ff.de test.mili.vbi per illum tex.dicit. ¶ Nota tertio quod non est standum imbreuiature notarij si non est in publica forma scripta.caueant igitur notarij ne eorum imbreuiaturas non publicatas dimittant quas publicare possunt, apponendo signum in prin.eorum vel in medio,vel in fi.alleg. §.si initium.Et no.per Spe.in ti.de instr.edi.§.instrumentum. ver.item opponitur,quod res aliter fuit gesta &c.& in.§.ostensum.ver.quid imbreuiatura. ¶ Dicit Bald.etiam in.d.l.lucius.in princ.quod imbreuiatura notarij non facit fidem si ibi non est signum tabellionis.allegat in auf.de fide instr.§.oportet.& l.nemo.C.de asses.& l.decernimus.C.de aqueduc.lib.xj. cum concor.ibi alleg.per eũ.& no.Bal.in rub.C.de fide instru. in.xij.col.in ver.sed tertio queritur nunquid imbreuiatura &c. & Canoñ.in.c.cũ.p.tabellio.de fide instru. ¶ Nec predictis obstat id quod not.Cy.in.l.contractus.in fi.C.de fide instrumen. cum quo ibi concordat Bal.& Sal.vbi videntur velle quod dato quod in rogatione vel imbreuiatura non fit subscriptio notarij, vel signum eius:tamen potest publicari notario mortuo interueniente autoritate iudicis, vel autoritate statuti, 13 vel consuetudinis.d.c.cum.p.† quia respondeo quod ipsi loquuntur quando constaret per testes vel per expressionẽ nominis tabellionis,in scriptura quod talis tabellio, cuius manu erat dicta scriptura,tãquã rogatus illam scripserat seu corampartibus publicauerat.alias enim impossibile esset illud lud procedere si non appareret in scriptura qd ipse.B.fuit rogatus.quod vltra predicta probatur. ¶ Nã ad hoc vt alius notarius,cui cõmittitur q in publicam formã redigat notas notarij predefuncti, possit illas in publicam formam redigere,requiritur inter cetera ad exemplationem & publicationem qd reperiatur in nota defuncti scriptura notarij.ita colligit Ant.de bu.in.d.c.cum.p.In primo notabili per illum tex.& idem ibi dicit Abb.ergo si ex inspectione note notarij defuncti,que non reperitur in libro seu quaterno rogationum,sed in quodã folio distincto,vt dixi.s.non apparet qd.B.notarius fuerit de dicta voluntate rogatus:quia de hoc in nota non fit mẽtio,impossibile est notarium redigẽtem in publicã formam posse illam authenticare,& attestari qd dictus.B.fuerit de illo rogatus. ¶ Ad idem quod no.Jo.and.in addi.Specul.in ti.de instru.edi.§.ostenso.super ver.quid si abbreuiatura.in 14 addi.que incipit,& in ver.seq.ad materiã huius &c.† Ubi concludit q notarius cui cõmissum est vt authenticet & publicet regationes alterius notarij,non potest circa substantialia supplere aliquã defectum:qr cum talis defectus a principio reddiderit actum nullum.l.cum hi.§.si pretor.ff.de transac.vij.q. 15 j.nihil.non potest tabellio supplere.† cum solus princeps validet inualidum.iij.q.vj.hoc quippe cum cõcordantijs allegatis per gl.in.c.quanto.in ver.puri hominis.de transla.epis.& ita refert Jo.an.fuisse disputãdo conclusum per quẽdam dominũ octauentã de florẽ.Et sequitur docto.in.d.c.cum.p.

¶ Sed

¶ Sed de solennitate actus & instrumenti est quo notarius sit rogatus, & nomen eius in instrumēto exprimatur, vt dictū est superius ergo per alium notariuz nō potest iste defunctus supplere. ¶ Quod etiam voluit in effectu Bal. in rubri. C. de fide instrumen. in. xij. col. in ver. quero nunquid imbreuiaturaz &c. & Bal. & expressius Ang. & Ioā. de imo. in. l. gallus. §. idem credendum. ff. de libe. & posthu. vbi hoc maxime dicunt procedere quando originalis nota in publicam formam redigitur per alium notariū quā per eum, qui fuit de ipsa rogatus. arg. no. per glo. in. l. Pompo. scribit si frumentum. §. fi. ff. de rei vē-

16 di. & l. inter stipulantem. §. j. ff. de verbo. obli. ¶ † Sit cautus reus cōuentus vt petat per heredes notarij defuncti exhiberi dictam originalem notam, quam quidez exhibere tenētur: vt. no. Iaco. de belui. in auk. de tabelli. in pen. q. allegat. not. in l. argentarius. in princ. & in. l. pretor. §. j. ff. de eden. & §. illud. in auk. de tabel. & Spec. de instrumen. edi. §. vidēdum restat. ver. & no. Bal. in. l. fi. in. vj. col. C. de eden. in cuius note exhibitione euidēter cōstabat de defectibus & imperfectionibus dicte scripture, & vltime voluntatis predicte. ¶ Ex predictis patet euidens rūsio ad allegata per clausulam codicillarem: qr respondetur quod nō sunt descripti testes quinqz solenniter cum expressione nominis proprij, cum alijs demōstratiōibus ad hoc

17 requisitis, vt dictum est. s. ¶ † Nec obstat qd tabellio debeat computari in numero testiuz: quia communiter tenetur quod vbi agitur de probādo actum per testes, & non per instrumentum est verum quod tabellio computatur in numero testium. dicta. l. Domitius. & ibi no. glo. & doc. sed vbi agitur de probādo actum per instrumentum, vt in proposito nostro: tunc non computatur tabellio in numero testium, dicta. l. hac cōsultissima. cum gloss. & ibi docto. in auk. de fide instrumē. §. sed infrascriptam. cum gloss. & not. Bald. in auk. sed nouo. C. si certum peta. & in rubri. C. de fide instru. in. xj. col. & in. l. j. §. fin. C. de fideiuss. & in titu. de pace cōstan. in ver. sicut. ¶ Preterea, vt dictum est, non cōstat quis fuerit tabellio, qui de dicta scriptura rogatus fuerit. ¶ Postremo non obst. qd dicta dispositio quo ad dictos. xl. aureos cēseatur actus inter viuos, in quib[9] non requiritur tanta solēnitas & tantus numerus testiū: quia

18 respondeo † quod fm veram & cōmunem opi. dicta dispositio

a in vltima voluntate facta valet solum in vim vltime [a] voluntatis, licet testator dixerit se debere summā quā in testamento reliquit: vt. l. lucius. §. quisquis. el. ij. & ibi Barto. ff. de leg. ij. & l. aurelius. §. j. ff. de lib. leg. & l. lucius. §. j. ff. de lega. iij. nisi iuramentum interuenisset. l. cum quis decedens. §. codicillis. ff. de leg. iij. & late Bart. in. l. qui vxori. per illū text. ff. de auro & arg. leg. & Bal. in. l. rationes. C. de proba. & in dicta. l. generaliter. & Canoniste in. c. fi. de succes. ab intest. ¶ Et maxime in casu nostro in quo presupponitur Titium, cui dicta quātitas aureorum quinquaginta relicta fuit, non fuisse presentem testamento. & sic non potuit talis confessio in vim contractus cum effectu operari. l. fi. de interro. l. certum. §. si quis absente. ff. de confes. ita dicit Iaco. de belu. in auk. de iureiuran. a mor. prest. in x. q. & not. per Bart. l. j. ff. de fal. cau. adie. leg. sed si interuenis-

b set presentia [b] dicti Titij potuisset pcedere opi. contraria quam tenebat Pe. & Cy. in preallegata. l. generaliter. ¶ Uel potest ad omnia allegata in contrarium responderi, qd propter defectus & imperfectiones dicte originalis note in qua non apparet qui notarius fuit de eo rogatus, & quis eum coram testatore & testibus publicauerit, redditur illa voluntas & scriptura penitus inutilis, vt in autoritatibus & rationibus superius comprobatum est. Ego Alexan.

Epitome.

¶ Filia vnius ex socijs non est dotanda de communi.

Consilium. CLIIII.

Videretur circa consultationem premissam prima cōsideratione dicendū qd tam dotes date filiabus. d. M. quā filiabus. d. R. debuerint dari, & date esse intelligantur de cōmunibus facultatibus dictorum. M. & O. & filiorū & heredum. R. pro rata

1 cultatum cum videantur fuisse in commune omnium bonorum, prout in themate. ¶ † Uidetur qd etiam onus dotandi filias alterius ipsorum debeat esse cōmune: hoc videtur decisio Bal. in additio. quas fecit ad tractatum de duobus fratribus editum per Bar. vbi refert dictum Spe. in ti. de indi. in quarta parte. in. §. sequit videre. in ver. quid si vnus ex fratribus coheredibus habet filiam nūquid dotāda est de cōmuni. ¶ Et refert Spec. ibi qd si auus puelle pater dictorū coheredum viuit, ipse haberet neptem dotare. ff. de iure do. l. profectitia. §. si filius. & l. si filius. ff. ad maced. & l. & ideo. in fi. cū. l. seq. ff. de in rē verso. l. dedi dotē. ff. de colla. bo. ¶ Si autem non viuit auus cōcludit Spe. q de bonis patris sui dotāda est, nisi fratres coheredes inter se specialiter aliter pacti fuerint: quia pa-

2 ctū seruandū est. ff. pro socio. l. si socius pro filia. ¶ † Bal. in dictis addi. relato ad hoc dictū Spe. querit an sumptus qui fiūt in persona vnius fratris vel filij aut filie, de cōi fieri debeant. Responde qd non nisi sint socij omniuz bonorū. allegat dictā. l. si socius. & subdit etiā qd ille qui ducit vxorē, dz facere expensas de suo proprio nō de cōmuni. nisi sint socij omniū bonorū: allegat tex. ff. de mune. & hono. at qui originem. §. fi. ¶ Subiū-

3 git etiā in loco preallegato, † qd si vnus ex fratribus soluit cōdēnationē suā, qd alter non tenet contribuere iure societaris si fuit licite cōdēnatus ex suo delicto. secus si per iniuriā iudicis: qr tūc debebat solui de cōmuni si erāt socij generales: alias nō allegat. l. cū duobus. §. papi. & §. fi. ff. pro soc. ¶ Hoc idē videt velle Bald. in. l. si patruus. C. cōia vtriusqz. vbi refert illud dictum Spe. in. d. §. sequitur. Et postea subdit qd predicta procedunt vbi nō apparet inter fratres fuisse societatē omniū bonorum. Sed si apparet eos fuisse socios omniū bonorum: tunc dicēdum est de duobus fratribus idē qd de duobus socijs: qr essent participāda prospera & aduersa, que ius & natura societatis participari iubet: allegat. d. l. cū duobus. §. dāda. & §. quidā sagrariā. & §. fi. cum concor. ibi allegatis per eum. ¶ Et idē Bal. in. l. si societatē vniuersorum. per illum text. ff. pro socio. in lectura antiqua. Addit etiam Bal. in. d. l. si patruus. in vlt. col.

4 † qd quādo ex eorū actibus apparet fratres esse socios omniū bonorū, cōferēdo omnia vndecunqz obueniētia, debēt omnia equaliter diuidi, nō cōsiderato an vnus plus lucretur q alius vel plus expēdat q alius: quia hoc in societate generali nō attēditur sed sunt omnia equaliter distribuēda: allegat prefatā. l. si socius pro filia. qd etiam sequitur Pe. de Anch. consi. ccccij. inci. materia de qua queritur &c. ¶ Et sic videtur concludendum ex predictis qd generalis communio & societas operetur qd dotes filiarum vnius fratris debeant percipi de cōmuni: & sic videtur qd maxime quo ad dictū. O. & M. qui omnia conferebant ad inuicem. dotes predicte intelligantur date de communi. ¶ Fortificātur ex tit. librorum & ex his que in libris descripta sunt ibi. M. & O. & filij dicti. R. cōstituunt se debitores dictarū dotium. s. qd de cōi soluantur dicte dotes. l. nesennius. ff. de neg. gest. no. Bar. in preallegata. l. si patruus. ¶ Et idez videtur dicendū in dotibus datis filiabus dicti. R. vt intelligātur date esse de cōmuni, nec debeāt imputari heredibus duntaxat dicti. R. in portione eorū rationibus preallegatis. & qr in instrumētis dotū cōtinetur qd. M. & O. dant dotes suis proprijs nominibus: & vice, & noie dictorū filiorū & heredum dicti. R. ¶ Sed premissis nō obstantibus contrariū videt profecto de iure verius, scz q dicte filie. M. debuerant dotari de bonis patris tantū. & idē in filiabus dic. R. Hoc primo voluit Spe. in. d. §. sequitur videre. in ver. quid si vnus ex fratribus. hoc idē tenet Bal. in. l. fi. in. v. col. C. de dot. promis. ¶ Et idem Bald.

5 in auk. ex testamēto. in pe. col. C. de colla. vbi dicit † q vnus ex fratribus dotando filiā non potest preiudiciū facere fratribus suis eis nō cōsentientibus, nisi essent adeo socij q hoc liceret ei per expressa capitula societatis. alle. d. l. si socius pro filia. requi

c ritur ergo [c] q sit expresse cōtracta societas per cōmunionē oīuz bonorū cū hoc q onus dotādi sit cōmune, vt ibi: secus si tacite & simpliciter sit cōtracta societas per cōmunionē oīm bonoruz nō per hoc tenebitur alius frater cōferre ad onus dotādi filias

a ¶ Ultime. Cor. consi. cxxxij. lib. iij.

b ¶ Presentia. Roma. consi. clxxj. pro decisione. col. fi.

c ¶ Ergo. hoc est verissimū. idem sentit Alex. s. eo. consi. cxxxiij. nu. ij. & j. lib. iiij. consi. lxxvij. Sed in his cōsilijs non loquitur aperte de socijs omnium bonorum prout. j. lib. v. consi. lxx. in primo dubio. vbi deserte tenet filium vnius ex socijs omniū bonorum dotādam de cōmuni, ita vt nō dbeat postea finita societate imputari vl deduci. idē sentit. j. li. iiij. cōsi. lxxvij. idez tenuit Pau. cōs. ccclviij. li. ij. nec obstat qd alr tenere visus ē in consi. i. ccclxix. Dico qd ista. li. i. & consi. ccclxvj. vi so dicto. li. ij. quia ibi non loquit in socijs omniū bonorum. idem scilicet dotandam de cōi tenet Anton. but. cōsi. vij. idem Sozi. consi. ccxcj. lib. ij. consi. iiij. cuz seq. lib. iiij. vbi plenissime discutit. nec obstat q contrariū tenuit Sozi. in cōsi. cxcij. co. iiij. li. ij. & cōsi. xlvj. col. fi. lib. i. qd duplat in cōsi. ccxiij. lib. ij. quia in istis cōsilijs nō ita plene examinat ibi. doc. videntur insequi vacillationez Petri perusi. tra. de duob[9] fra. parte. vj. q. ix. vbi postq late vtriusque disputauit & replicauit vt vtrāuis opinionem sine peccato teneri posse, qd est valde pudendum. ceterum predictam affirmatiuā sentētiam firmat deci. consi. lxvj. & cōsil. lxviij. deide in authenti. qd locum. col. ij. C. de colla. Sed hi multū errant & cecutiunt. in re clarissima cū dos sit in locū legitime seu totius vel partis portionis hereditarie: & sic filia videt dotem percipere tāquā partem suas de bonis patris: igitur lz q diu durat societas, dos sit danda de cōmuni tamē societate soluta debet reputari in partē partis sue dotantis in diuisione societatis & omnium bonorū. & ita tenet Pet. de Ferra. in for. lib. in causa societatis. ver. vndecunqz quesita. Cor. vbiqz consulendo vt in cons. cclxxxvj. col. fi. lib. j. consi. lij. lib. iij. consi. lviij. col. pe. lib. iiij. Lud. Rom. consi. cxlv. consi. ccccxiij. col. ij. Jas. d. authen. quod locum. col. iij. & plures doc. j. lib. iiij. consi. lxxvj. cum subscriptionibus: excepta vltima subscriptione que est Alexandri qui in sua sententia perseuerat plures, alij citari possunt sed non loquuntur expresse in socijs omniū bonorum in quibus duntaxat doct. controuertunt: sed tenendum est vt dixi: nisi aliter expressim pactum sit. & adhuc pactum simpliciter factum non intelligitur nisi de prima dote, inquit tex. in. l. si socius pro filia. ff. pro socio.

6 fratris† q2 societas tacite contracta intelligitur tantũ inita super actibus questuarijs.tex.est in.l.coiri.cum seq. vsq3 ad.l. si cõuenerit.ff.pro socio.2 est tex.cum gl.in.l.si duobus. alias est in.l.papi.§.sociũ.in ver.omniũ.2 in.l.si socius pro filia.ff.pro socio. ¶ Sed ita est ꝙ actus dotãdi non est actus questuarius vt no.Bal.in.l.legatis.in prin.ff.de leg.iij.nec etiam legatũ relictum dictis filiabus dicitur actus questuarius, vt no. Bart. 2 omnes in.l. cetera.§. sed si quis.ff. de leg.j. ergo communio omniũ bonorũ seu societas tacite vel simpliciter contracta non comprehendit. ¶ Et per hoc patet responsio ad omnia allegata in contrariũ,q2 procedunt quãdo erat inter eos cõtracta societas,2 expressa,2 talis que cõprehenderet actus etiã non questuarios.patet per iura alle.ad hoc,scilicet per.d.l.si soci⁹.2 per.d.l.cũ duobus.§.si sociũ.cũ gl.in ver.omniũ.2 per alia.s.allegata que hoc modo loquunt. ¶ Preterea vt in themate presupponitur.d.filij.R.nõ erant socij omniũ bonorũ:q2 bona eis obuenta ex hereditate materna nunquã cõtulerunt:ergo cessat presumptio generalis societatis,vt no.Bar.in.l.titium.§.altero.ff.de admi.tu.2.l.j.§.si quis hoc interdicto.ff.de iti.actuq3 priua.2.l.cũ duobus.§.papi.ff.pro socio.2 Bal. in.c.j.§. si duo fratres de fratribus de no.benefi.inuestit.2 Bal. post Old.in

7 l.j.C.qui testa.fac.poss.2 Bal.in.c.de beneficio fratris. ¶ † Accedat q2 plures erant minores.xxv.annis.s.filij.d.R.cum quibus nõ põt videri cõtracta societas.l.vt in conductionibus.ff. pro socio.2 Bar.in.d.§.aliter.2 in.d.l.si patruus.iuncta dispositione statuti dicti loci disponẽtis,ꝙ nullus pupillus vel adultus possit obligari vel contrahere nisi seruata solennitate siue adultus curatorẽ habebat siue nõ quod est cõtra ius cõmune. l.si curatorẽ habẽs.ff.de in integ.resti.mi. ¶ Nõ obstat titulus librorũ,2 illud quod in eis describit:q2 respõdeo pluribus modis.2 primo ꝙ dicta scriptura non potuit obligare filios.d. R. minores sine autoritate legitimi administratoris de iure cõmuni.l.obligari.in prin.ff.de admi.tut.l. eũ qui.C.eo.tit. Et apertius cauetur in statuto preallegato. ¶ Scdo respondet ꝙ verum est ꝙ libri probãt cõsensum cõtra scribẽtes.l.quidã.numularios.ff.de edẽ.Et ita loquit Bar.in preallegata.l.si patruus. sed contra alium maxime in fauorem scribentis non faciunt fidem.l.exemplo.C de proba.2 in.c.j.de iureiu.cu3 si.Sed dicte poste librorum faciẽtes mentionem de dictis dotibus nõ fuerunt scripta manibus dicti.O. aut filiorum dicti.R.sed per filios dicti.M.ergo cum de consensu 2 voluntate dictorum.O. 2 filiorum. R. non constet:sequitur quod onus dotandi filias predictas non ascribitur nisi patri dictarum filiarum. ¶ Tertio respondeo ꝙ cum in dictis postis librorũ fiat mentio de instrumentis dictarũ dotium factis ea die qua scripte fuerũt dicte poste, videntur dicte poste intelligi 2 interpretari ſm formam dictorum instrumentorũ prius factorũ,sed in instrumẽtis dotium filiarũ dicti magistri.M.constat ꝙ solus.M.dotes dedit, ergo eodem modo debet interpretari, 2 intelligi debet dicta scriptura per hoc quod no.Bal.in.l.ij.in ver.vlterius no. arg.2c.C.de erro.aduo.2 Bar.in.l.triticum.ff.de verbo.oblig. ¶ Itẽ attẽdi debet probatio instrumẽti tanquã validior que preferri debet probationi,nõ tam efficaci per scripturam priuatam.l.instrumẽta.C.de proba.c.ij.de fide instr.c. licet causam. de proba.cum simi. ¶ Successiue nõ obstat ꝙ in instrumẽtis dotium dictarũ filiarũ.R.dicat.M.2.O.suis nominibus 2 vice 2 nomine filiorum dicti.R.dederunt dotes 2c.q2 respondeo primo ꝙ in vltimo instrumẽto dotis date posteriori filie.d.T. nõ interuenerit cõsensus nec presentia.d.O.ergo non põt dici ꝙ ipsi.O.preiudicatũ fuerit per factũ alterius fratris, ex quo

8 nõ erãt in tali societate que ad hoc eos arctet,vt.s.dixi. † Nec socius aut frater censet habere mãdatũ ad preiudicandũ socio vel fratri.l.nemo ex socijs.in prin.ff.pro so.l.j.C. quibus res iudi.nõ noc.vel aliter põt rñderi prout statim dicã, quo ad aliud instrumentũ dotis qd nũc attingo. ¶ Postremo nõ ob. aliud instrumentũ do.tradite.B.filie dicti.R.in quo cõtinet ꝙ.M. 2.O.dederũt dotẽ per.d.B.animo cõsequẽdi liberationẽ legati relicti eidẽ.B.in testamento dicti.R.p dote:q2 ad hoc rñdeo ꝙ cum ad hoc dictũ legatũ nõ erãt obligati nisi heredes dicti. R.ꝙ merito.d.M.2. O. dãtes dotẽ pro cõsecutione liberationis legati, vident fecisse animo gerendi negotiũ dictorũ heredum.R.l.soluendo.ff.de ne.ge. 2.l. soluere.2.l.solutio,ff.de sol. ¶ Scdo rñdeo ꝙ cum.d.M.2.O.gererẽt tũc negotia dictorũ heredũ 2 eorũ tanquã minorũ bona administrarẽt, vident dedisse dotẽ de bonis spectantibus ad dictos heredes obligatos ad dictam dotem:vt no.gl.2 doc.in.l.si.C.de dote promiss.2.l. nesennius.ff.de nego.gest. 2 doc.in.l. vxorem.§.pater naturalis.ff.de leg.iij.in.l.j.§.nec castrense.de col. bono. 2 oẽs in.l.j.ff. so.ma.2 probat in.l.fi.ff.de pe.her.2 in preall.l.nesennius. Ex quibus cõcludit ꝙ impẽse dotiũ 2 aliaru3 rerũ facte pro maritando dictas filias.M. debent computari in portione.d. M. duntaxat 2 dicte dotes date dictis filiabus.d.R.debeant cõputari in portione debita dictis heredibus duntaxat, ex quibus etiã infert ꝙ impẽse legatorum testamẽti dicti.R.cũ nõ sit actus questuarius vt no.Bar.in.l.cetera.§. s3 2 si quis. de leg. j.2 impẽsa funeris eadẽ ratione tanquã es alienũ.l.fi.§.in cõputatione.C.de iur.deli.2.l.papi.§.quarta.de inoff.test. d3 imputari in portionẽ dictorũ heredũ per superius dicta: 2 eo maxime quia dicti heredes non erant socij omnium bonorum cum dictis.M.2.O.vt ex pluribus fuit ostensum.Ego Alex. boñ.

a ¶ Quod nõ idẽ. Ang.cons.vij. ex dicto themate.co, ij. Ias.consi.cj.cõsi.cij.col.ij.li.j.consi.xcvj.col.vj.libr. iiij.sed Iaso. contra propriam conscientiam consuluit pretextu.d.ð cis. Ang. 2 Alex. hic que faciebant ad causam quisque semper 2 bene,falsas putauit vt diserte profitetur in.l.si ita quis. §. ea lege.nu.38. ff.de ver.obl.prout male consulta post ea legendo pala3 retractauit in.l.filiusfa.§.diui. lect.ij. col.xx, nu, 141.de lega.j. nec hoc consi. Alexã, saluari potest nisi ex clausula ð qua hic. nu.4.

Summarium.

1 ☞ Alienationis prohibitio testatoris non impedit in testamento disponere.

6 Statutum,ne mulier sine consensu viri testari possit,an valeat.

7 Alienare prohibitus ob imbecillitatem non prohibetur testari.

Consilium. CLV.

Visis 2 accurate consideratis his que in themate, 2 his que copiose scripta sunt per.d. consulentem. ¶ Puto in primis circa primũ dubiũ esse concludendũ qd nõ obstãte dispositione 2 prohibitione alienationis facta.d.Petro Frã.ipse potuerit testari vt potuisset,si testator illã expressam prohibitionem alienationis nõ fecisset. ¶ Hoc enim vltra alios decidit Ang.in consi.lvij.inci.Domina An-

1 drea cõdidit testamentũ.vbi dicit† qd si testator reliquit alicui bona,2 prohibuit eum vel eius heredes vel descendẽtes vsq3 in quartũ gradũ alienare quoquo modo,volẽs ꝙ nõ liceat quoquo modo dicta bona alienare vel pignorare, permutare, vel quouis alio titulo in alium transferre: 2 si secus fecerit voluit bona illa deuenire ad alium querebatur an ille cui dicta bona relicta sunt dicatur cõtra prohibitione3 fecisse si in eis instituit

a heredẽ extraneum.2 cõcludit qd non [a]:q2 cõditio 2 prohibitio alienationis predicte intelligitur de alienatione volũtaria non necessaria:2 per consequens non trahatur ad heredis institutionem allegat.l.j.ff.de fundo dotali.2.l.ex hoc edicto.§.alienare.ff.de alie.iudi.mu.causa fa. ¶ Nec ſm eum debet imputari ei cui dicta prohibitio facta est si instituit heredem quem vult:

2 †quia libera debet esse testandi facultas, 2 testamentum non debet restringi per metum penarum vel amissionis iuris.l. ille autem.ff.de here. instituen.l.stipulatio hoc modo.ff. de verbo. obliga.plus dicit quod si testator voluisset relictum dictorum bonorum dicto heredi vel legatario adimere ei vel eius heredibus in istum casum.l.institutionis heredis non valet: quia fideicommissum relictum in defectum conditionis, que iure reijcitur vel reprobatur, non debetur.l.j.C.de his que pene nomine.l. quoties sub conditione.ff. de conditionibus 2 demon-

3 stra. ¶ † Ad predicta etiam allegat ipse nota. Bartolum in l.peto.§.fratrem.ff.de legatis.ij.dum concludit quod vbi prohibitio alienationis est facta simpliciter etiam in vltima voluntate non intelligitur prohibita transmissio ad heredem testantium. ¶ Ecce quod valde generalia erant verba dicti testamenti scilicet quod ei quoquo modo non liceat vendere, alienare,permutare,vel pignorare,vel quouis alio titulo in alium transferre,Et tamen intelligitur excepta alienatio quo ad heredis institutionem,etiam si instituat extraneos.Nam illa verba,quouis alio titulo in alium transferre:important plus quo ad propositum nostrum quam alienatio:tamen translatio permissa est.l.diffinimus.2 ibi not.in glos.in versi. translatio.C.de agri.2 censi.libro.xi.Et quod sit generale patet in.l.translatio. 2 in.l.nam 2 si transferam.ff.de adi.legat.2 in.l.j.§.fina.2 quod ibi not.ff.de iurisdic.omnium iudicum.2 in.l.fi.cum gloss.C.de legi. ¶ Accedunt illa verba,quouis alio tit.2c.que trahuntur etiam ad improprium titulum alienationis. 2 differentia ab expressis probatur ex not. per glos. iuncto text.l.ij.C. de quadri.prescri.in ver.quaslibet alias.que iuncto text. vult quod illa verba quelibet alia actio 2c.comprehendant etiam officium iudicis quod est impropriẽ actio.l.actionis. ver. cum ibi not.ff. de actio.2 oblig.l.pecunie.§.persecutionis.ff.de verbor.significatione not.plene Bartol.2 alij in.l.j.ff.de iuris.omnium iud.cum concordan.2 tamen Angel.vult quod sub dictis verbis non possit comprehendi heredis institutio. ¶ Imo fortius vult Angelus vt dixi quod dato quod testator hoc expresse dixset, tamen non valeret fideicommis. iniunctum in casu

lis contrauentionis vel alienationis: posito q heredis institutio dicatur alienatio, vt in dicta.l.ex hoc edicto.§.alienare. et l.si quis prioris.§.j.cum seq.C.de secun.nup. dicto.§.fratrē.

4 ¶ †Cōprobantur predicta, quia per vnam clausulam testamenti datur declaratio ad aliam.l.qui filiabus.in princ. et l.si seruus plurium.§.fin.ff.de leg.j. ¶ Sed dominus Mafeus testator in primo capitulo incipi. Item saluis supradictis et infra scriptis idem testator mandauit, iussit, et ordinauit q dictus Petrus Franciscus non obstantibus scriptis substitutionibus sibi factis posset litere sine contradictione alicuius vendere, donare permutare, alienare, legare ad quascunq alienationes, vendicationes, quouis alienationis modo etiā largo sumpto vocabulo, facere et testari et codicillari pro libito voluntatis saluis infrascriptis. et postea in sequ. c. disposuit quod supra scriptus Petrus fran. non debeat vendere, donare, permutare, nec alienare alienationis largo sumpto vocabulo aliquid de bonis et rebus ipsius testatoris donec peruenerit ad etatem xxv. anno. nec ad aliquem actum permutationis vel alienationis peruenire sine speciali licentia, et volūtate domine Catharine sue matris, et quorundam aliorum ibi nominatorum, et si contra fecerit vult quod illud alienatum vel translatum deueniat in nonnullos substitutos, vt ibi latius habetur. Ecce qd testator in.j.c.precedenti permissiuo fecit mentionem de omni alienatione largo sumpto vocabulo: tamen postea etiam subiūxit et permisit. d. Petro fran. posse legare, testari, et codicillari. in sequenti autem titulo non fecit mentionem de actu testādi, legandi, et codicillandi. ¶ Dedit ergo nobis intelligere testator quod sub illa alienatione largo sumpto vocabulo non intendebat comprehendere actus testandi. et si in seq.c. prohibitiuo voluisset Petrum franc. non posse testari ante.xxv.an. Ita de actu testandi fecisset mentionem sicut in precedenti, in quo alienationem permisit. c.inter corporalia. de trāsla. vbi dū text. dicit. vnde circa translationem idem fieri voluisset quod de cessione dixerat, idem et de translatione exprimere potuisset etc. facit.l.j.§.finautem ad deficientis.C.de cadu.tol. et c.ad audientiam. de deci. ¶ Ad idem: †quia vbi cōceditur alicui posse disponere solum cum consensu alterius, non intelligitur de actu testandi: quia talis actus non potest pendere ab arbitrio et potestate alterius.l.captatorias.l.ista institutio. ff. de hered. insti. et not.in.l.tam his.§.j.ff.de donat. causa mort. et in.l.somnium.C.qui testamen.fac.pos. ¶ In tantū quod dicit Pau.

5

6 de cast.in.l.ex facto.in prin.ff.de vulg. et pup. †quod statutum disponens q mulier non possit testamētum facere sine cōsensu viri, non valet[a] et rescriptum principis auferens facultatem testandi non valet: ideo multo minus priuatus posse debet disponere contra.l.quod quis non possit testari sine consensu alterius.l.nemo potest.ff.de lega.j.l.forma.C.de offic.pre.preto.

a

¶ Preterea aduertēdum prouidere, quod quis possit disponere cum erit etatis anno.xxv. et non ante: nam talis prouisio non intelligitur de actu et dispositione testandi, sed de alijs dispositionibus factis aliter q testādo vel codicillādo. hoc probatur in auf. vt liceat matri et auie. iuxta.j.col. et etiam in vers. perfecte etatis. iuncta gloss. in ver. disponere. nam ibi dicitur quod filiusfa. cum fuerit perfecte etatis, id est.xxv.annorum.l. fi.C.de his que ve.eta.impe.possit in rebus aduentijs in quibus et nullus acquiritur vsusfruct[us] patri, que voluerit disponere: et tamen illa verba non intelliguntur nec referūtur ad actū testandi. vt ibi in gloss. in ver. disponere. que est cōmuniter approbata: nam si intellexisset comprehendere actum testandi non dixisset ibi cum fuerit perfecte etatis, id est.xxv.annorum. quia in actu testandi non attendimus illam etatem. Sed etatem.xiiij.annorum.l.qua etate.ff.de testamē. ¶ Ergo in proposito illud capitulum testamenti in quo dicitur quod cum licentia domine Catharine et aliorum ibi nominatorum, possit Petrus franciscus alienare et disponere cū fuerit etatis.xxv. annorum: et non aliter non debet referri ad actum testandi.

7 ¶ †Bene facit quod no. Bal.in.l.ea lege.C.de condi.ob causam. circa.vj.col. vbi in.ij.q. concludit quod vbi prohibet alienatio vt contra alienantis imbecillitatem prouideatur, et tunc non videtur prohibita heredis institutio: vnde secundum eum ille qui est vt minor ab alienando prohibitus potest testari, vt ff.de libe.lega. l. Aurelio.§.finali. Et idem in effectu de mente Saly. in dicta.l.ea lege. circa antepe.col. faciunt no. per Bart. in.l.si ita qs.§.ea lege.ff.de ver.ob. ¶ Ex quibus omnib[us] cōcludo quod non obstante dicta prohibitione potuit dictus Petrus franciscus in dictis bonis heredem instituere per predicta, patet responsio si allegatur gloss. in.l.statuliberum a ceteris.ff.de statu lib. que dicit quod traslatio que fit instituendo heredem, dicitur alienatio licet improprie et large. Alexander Bononie.

Epitome.

☞ Sententia lata contra aliquem nocet ei cuius interest cōsequentiam.

Consilium.CLVI.

Obstantibus his que in themate narrata sunt. Puto esse verū de iure qd testes partis agētis nō obstēt Jacobo de boloneuis reo couēto: quia sententia adiudicationis in solutum facta de dicta petia terre in fauorem actoris nostri contra illos de scutellis pro estimatione facta per estimatores tūc assumptos, preiudicet dictis deponentibus, id est alijs creditoribus dictorū de scutellis, quorum nomine comparet Saldinus: etiam si dicti alij creditores non fuerunt ad sententiam illam adiudicationis ciuitati: hoc probatur in primis per id qd no. gloss. in.l.de vnoquoq.ff.de re iudi.in prin. quam dicit Ang. et Jo.de imo. ibi esse diligenter notandam: q sm eos per illā probatur, †q si facto aliquem condemnari vt meum debitorem, nō potuerūt creditores eius debitoris opponere q nō fuerunt citati[b] ad processum, ex quo lis non ordinabatur principaliter contra eos. sed si agebatur per creditorem ad finem vt posset peruenire ad tertios pignorum possessores: tunc quia iudicium principaliter ordinatur in preiudiciū possessoris, illi essent citandi sm eos, allegat not. per doc.in.l.decē de verbo.oblig. ¶ Ad idē bene facit.l.filiusfa.§.diui.in fin.ff de leg.j.per quem tex. dicit ibi Joā.de imo.in finalibus verbis †q sentētia lata pro creditorib[us] contra heredem facit preiudicium legatarijs, vt excludantur a suo legato, et per consequens ab hypotheca bonorū plene propter creditorem: quia es alienum excludit legatum.l.si vniuerse. C. de le.l.j.§.pe.i fi.ff.ad Trebel. et in auf.de here. et fal.§.hinc nobis. ¶ Bene facit quod no. Bart.l.in diē.ff.de aqua plu.ar. †vbi concludit q snia lata cōtra institutum in fauorem creditoris nocet substituto etiam non citato.l.j.§.denunciare.ff. de vent. inspi. et melius videtur probari.l.ex contractu. ff. de re iudic. quia satis est esse citatum illum contra quem iudicium pricipaliter ordinabatur. ¶ Hoc idem in effectu no. Bal.in.l.duobus. §.qui iurauit.ff.de iureiura. vbi vult q fideiussor non sit citandus ad causam, licet ei per sententiam latam contra principalem generetur preiudiciū †nisi postquam se constituit aduersarium cōparendo et contradicendo: quia tunc non valet qd fit eo non citato. allegat.l.si plusorio. cū ibi no.ff.de appella. ¶ Ad idem quod no. glo.l.agnatione.ff.ad Sil. per quam dicit Ange.in fin. †q snia lata contra vnum quem negotium principale contingit, preiudicat in quandam consequentiā necessariam ei cui negotium contingat accessorie, etiam si non fit citatus ad processum vnde dicit ex hoc inferri †q sententia lata contra principalem, nocet fideiussori et mandatori etiam non citato. nō tamen q contra eos possit via executiua agi, nisi esset fideiussor iudicatum solui secundū eum allegantem ad hoc no. per docto.in.l.j.ff.iudi.sol. et pro hoc videtur optimus tex. non allegatus in.l.autore laudato.C.de eman. et idem dicit Bald. in.l.iij.in.xiij.col.C.de conue.fisci debi.lib.xj. ¶ Si ergo dicta sententia preiudicat dictis deponentibus, sequitur q contra illam sententiam que in rem iudicatam transiuit, non possunt admitti probationes: quia pro veritate habetur. et facit psumptionem iuris et de iure nisi probetur q per falsa instrumenta lata esset iuxta.l.penul.C.si ex fal.instru.c.bone primo.de elect. c.sicut.de re iudi.c.in presentia.de renuncia.cum simili. et imputet sibi Saldinus si intra tempus quatuor dierum a tēpore quo habuit scientiam dicte sue adiudicationis non appellauit pro suo interesse, iuxta.l.si perlusorio.l.a snia.ff. de appel. et l.sepe.de re iudi. et plene no.in.c.cum super.de re iud. ¶ Plus q pbatio q facta est per testes rei qui sunt.xij. preferenda videtur probationi actoris quia vltra illos.xij. testes habet reus probationē illam resultantem ex dictis estimatoribus, qui retulerunt in causa adiudicationis. †nam dictum illorum receptorum inter alias personas facit semiplenam probationem, vt not. Bartol. in. l. admonendi. de iureiuran. circa vltimam chart. in ver. quero quid si dicta testium sint recepta. et etiam Anto.de butri. in.c. cū quis.de re iudi.in.iiij.vel.v.col. et in.c.fin. de iureiur. ¶ Accedit etiam ad confirmationem predictorum in scientia antiquarum venditionum ad faciendam fidem, q in eo tempore vendebatur tornatura terre locis illis que probatio facit etiam presumptionem et coniecturam, vt clare not. Jo.de imo.in.c.pe.de emp. et ven.in antepe.col.post Bal.in.l.

1 b 2 3 4 5 6 7

a ¶ [struck out]

b ¶ Citati.s.eo.cō si.lxxxvj.col.j.

j.versus fin.C.de sen.que pro eo quod interest.et etiam in pari casu preferf probatio facta ex parte rei.c.ex literis.de proba. cũ simili.reliqua suppleat excellentia domini iudicantis. Ego Alexander.

Summarium.

2 Donatio insinuatur publicando apud acta.
3 Iudex et tabellio quis esse potest in his que sunt voluntarie iurisdictionis.
6 Insinuatio potest fieri coram iudice loci ubi donatur:etiam si iudex sit donator vel donatarius.nu.7.
9 Insinuatio potest fieri per donatorem solum vel donatarium solum.
10 Scientia et patiẽtia operatur commissionem vel mandatum.
13 Ciuis quis esse potest,licet non sit indigena nec habitor.
14 Receptus in ciuem eo ipso onera subire debet.

Consilium. CLVII.

Viso instrumento donationis facte per nobilem virũ Pardam quondã Iacobi de sacrato in.M. comitem dominum Thadeũ de mãfredis, comitem albinee.consideratis oĩbus de quibus in themate suprascripto fit mẽtio † Omisso omni verborũ apparatu et multiloquio puto de iure dictam donationem valuisse et valere:posito etiam q ascendat ad summã in qua sit necessaria insinuatio,iuxta.l.sancimus.C.de dona.q2 in ea interuenit autoritas et insinuatio dicti vicepotestatis loci, in quo facta fuit donatio. † Nam insinuatio nihil aliud est nisi ipsam donationem redigere in actis [a] seu eã intimare vel publicare apud acta iudicis,vel ipsam donationẽ facere apud acta iudicis pñtãtis vel autorantis.l.donatio siue directa.et ibi ponderat ad hoc illum text.Bart.et in.l.data.et ibi not.Barto.et in.l.in hac.et ibi ponderat Bal.C.de dona.et no.Joan.and.in addi.Specu.in ti.de instru.edi.§.porro.in addi.incipi.hec suprascriptio.et Hostien.in summa de dona.§.que dona.in princi.et Oldradus in consi.cclij.qd incipit,factum tale est.et Ang.et etiam Bart.et alij in.l.modestinus.ff.de dona.et in.l.iij.et ibi ponderat Bal. C.de diuer.rescri.et Bar.Bal.et alij in.l.oim.C.de test.et Bal. in.l.illud.C.de sacrosan.eccle. vbi alleg. bonum tex.in.l.fin.C. de predi.curial.lib.xi. Et absq3 singulari specificatione oim rerum donatarũ potuit sub vniuersitate fieri dicta donatio.l.si quis argentum.§.sed et quis vniuersitatis.C.de dona.et.l.iubemus nulli.post prin.C.de sac.san.eccle. Nec obstat si diceretur q ille coram quo insinuata est donatio, fuit iudex et notarius q dictam donationẽ scripsit,et de ipso actu scribendo rogatus fuit a partibus qd nõ videf esse posse cũ diuersa debent esse persona iudicis et notarij et actoris.c. qm̃ cõtra.de pba.l.ne in arbitris.C.de arbi.et no.in.c.cũ a nobis.de test.q2 respõdeo q actus dicte insinuatiõis est act9 voluntarie iurisdictiõis,vt ptz ex.l.ij.cũ ibi no.ff.de offi.pfec.et not.gl.in.§. nulla in ver.qcqd. in auf.de defen.ciui.et Jo.an.in addi.incip. hec subscriptio.in ver.viso.de iudi.et Bald.in.d.l.hac.et in.l.generaliter.§.fina.C. de reb.credi. † Et in his q̃ sunt voluntarie iurisdictionis potest quis esse iudex et tabellio,vt.l.iubemus.§.sane.el.j.cum gloss.et ibi no.doc.C.de san.eccle.et do.Abb.in.c.ex literis.de proba. et dicit in terminis Bald.in.d.l.iubemus §.sane.q cum actus insinuationis donationis sit voluntarie iurisdictionis, vnus et idem poterit esse iudex interponens autoritatẽ donationi que insinuat,et etiam notarius eiusdẽ actus.facit quod no.Bar.in l.sempronius.per illum tex.C. de proxi.sa.scri.lib.xij. Hoc voluit Bald.in.l.si consul.ff.de adop. † Ubi concludit q in eodẽ facto potest quis esse iudex et tabellio si est tale negotium in quo de plano proceditur.alleg.d.l.iubemus.§.eisdem pñtibus.cũ glo.C.de sac.san.eccle. Sed nõ est dubium q dicta insinuatio est tale negotium in quo de plano procedit:quia de plano procedi dicitur qñ non requirif cause cognitio,vt nota. glo.et Bart.in.l.ne qcq.§.de plano.ff.de offi. procons. vel sine libello et ordine iudicario.l.leuia. cum ibi no.ff. de accusa.et in l.ij.§.dies.ff.qs ordo in bo.pos.ser.et no.in cle.j. de ver. sig. et in extrauagan.ad reprimendum in verbo de plano per Bartol. Sed in insinuatione non requirif cause cognitio vt expressius firmat Bart.et alij in.l.modestinus.ff.de dona.et in.l.in hac.et ibi not.Barto.et Sal.C.de dona.nõ requirif ordo iudicarius vt ptz ex no.in dictis locis.et no.per Bal.in.d.l.illud.et Bal.in auf.eo decursu.C.de do.ante nu.et in.d.l.j.in hac. Nec etiã obst.q vbi viceptans corã quo fuit insinuata donatio esset vice donatarij in quo castro fuit facta dicta insinuatio: q2 ptãs illius castri existentis sub dñio dicti: † rñdeo q p hec nõ dz infringi insinuatio:q2 ad hoc vt qs sit iudex cõpetẽs pro insinuatione donationis,nõ requirif q donãs, vel donatari9,vel res donata sit subiecta iurisdictioni ipsius iudicis ,satis sit q ipse sit magistratus deputatus ad ius cõdendũ.d.l.data.et d.l.in hac.et no.Bar.in palle.l.Modestinus.et Joã.an.in addi.incipi.hec subscriptio.et expressius Oldra.in.d.cõsi.cclij. vbi dixit † q satis est q fiat insinuatio coram iudice loci in quo celebratur actus donationis,licet alias ipse nõ sit iudex cõpetẽs [b] habens iurisdictionẽ in personis ptentiũ,necetiã in loco vbi res site sunt.allegat.l.j.C.de contrahen. empt.et l.heres absens.§. j.ff.de iud. Pro hoc facit † : q2 cũ dicta insinuatio sit actus volũtarie iurisdictionis:vt iam dixi,videtur q potuisset etiam apud ipsummet dñm donãtem vel etiã donatariũ expediri si ipse donãs vel donatarius esset iudex:vt pba.l.l.si cõsul. ff. de adop.et ibi no.hoc Bar.et idẽ Joã.de imo.in.l.Aquilius regulus.ff.de dona.ad hoc alle.no.p Bar.in preall.l.Modestin9. vbi tenẽt q in insinuatione nõ requirif cause cognitio,sed solũ propter suspicionẽ fraudis vel metus requiritur talis insinuatio:vt.d.l.data.vnde cũ insinuatio fit publice apud acta,et per qñs fit verosilr multis attestationibus iuxta no.in.l.donationibus.C.de dona.vr cessare oĩs suspicio metus vel fraudis.argu.l.non est verosimile.ff.quod met.causa.fm Joã.de imo.in d.l.Aquilius. Benefaciunt not. per Bal in.l.sancimus.in princi.C.de don.vbi refert q quidam dñs fecit alteri magnã donationez illius castri,et donans habebat merum et mixtum imperiũ in castro donato.et donatio non fuit aliter insinuata, petebatur declarari donationem fuisse nullã ratione defectus insinuationis. respondebatur q imo erat insinuata donatio apud magistratũ municipale illius castri,qui ipse idez donãs erat magistratus municpalis,et habebat merum imperium:et cum iste erat actus volũtarie iurisdictionis poterat fieri apud seipsum,et per.d.l.si consul. Et refert Bal.qd Odofr. tenebat qd non valeret:q2 si speciale est in principe qd ipse idẽ posset esse donator et iudex insinuationum.d.l.sancimus.secus est in alio inferiore,qui habet supra se superiorem. Et ad illud qd dicif q potest fieri actus volũtarie iurisdictionis coram seipso rñdebat Odofre.qd illud est verum,nisi requiratur autoritas superioris. Tamen Bal.inclinat in partem cõtrariam referẽs se recordari qd Franciscus tigrini de pisis.et Barto. consuluerunt in testõ quodã facto per quendam de vrsinis in quo dam castro in quo habebat merũ et mistũ imperiũ,et omnimodam iurisdictionẽ:qd valeret ac si esset apud principẽ vel acta insinuatũ:iuxta.l.omniũ.C.de testa.q2 cum testũ sit actus voluntarie iurisdictionis,et apud ipsum testantem esset potestas actorũ quia habebat merũ et mistum imperium,debuit valere ac si fuisset insinuatũ apud acta. Et ad rationem Odof.rũderi potest qd est speciale in principe per illã rationẽ,q2 apud ipsum est omnimoda iurisdictio. Et istamet rõ quo ad propositũ vrget in alio Uicepotestate actorũ,et respõsio data per Odofr.ad.d.l.si consul.non videtur sufficiens:q2 non aliter est necessaria autoritas superioris in emancipatione,quã sit in donatione:vt patet in.l.j.pen.et fi.C.de eman.liber.et.l.emancipari.ff.de adop.iunctis no.per Bart.in.d.l.modesti.cum concor.superius allega.et † tamẽ emancipatio fieri põt apud me ipsum emãcipantem,vel qui emancipatur si est iudex.d.l.si cõsul.cũ.l.seq. Et in hoc articulo non potest fieri differẽtia inter casum quando insinuatio fieret corã ipsomet iudice donãte,vt probatur in preallega.l.si consul.iuncta.l.seq:iuncta etiã.l. si pater.§.fin.eo.ti.vbi apparet qd tam in illo qui emancipatur vel adoptatur,q illo qui emancipat vel adoptat,potest apud seipsum si est magistratus expedire emancipationem vel adoptionẽ : q̃uis etiã in ea requirat multiplex inuẽstigatio et perquisitio:et qd insinuatio posset fieri apud ipsummet iudicẽ donatariũ firmat Odofre.in.d.l.Modestin9. Ex predictis ergo infert q etiã ex sola persona dicti. d. Thadei habentis in loco merũ et mistum imperiũ sustinetur ipsa donatio,dato qd aliter non appareat de alia legitima insinuatione facta coram cõpetẽti iudice. Ad predictorũ cõfirmationẽ adduco,q2 nõ oportet considerare psonã dñi Thadei donatarij:q2 dato qd ipse esset talis psona que tãq superior non potuisset se subijcere in his que sunt volũtarie iurisdictionis dicto Uicepotestati sue terre,iuxta.l.apud eum.in princi.ff.de manumis.et not.in.l. est receptũ.ff.de iurisdi oĩm iu. p glo.et doct.tñ satis est qd tale impedimẽtũ vel simile nõ erat i psona donatoris,et istud satis est: † q2 sufficit qd donatio insinuef,notificetur,vel publicetur apud acta iudicis p solũ donãtẽ vel solũ donatarium.hoc probaf in.l.cũ milite.et ibi hoc expsse no.Bald.et in auf.eo decursum

Marginal notes:

[a] Actis.nec requirif decretum nisi sit ptdictio Jas. con.ij.lib.j.

[b] Cõpetend.sed tñ q dz esse competẽs vel rõne rerũ vel rõne psone donantis tz Gui do pape decisio. dalphi.cccxxv.et in cõs.lvij.omissa. in princ.qd hz rationem.

Margin numbers in text: 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9.

sum.C.de do.ante nup.z Bal.in.d.l.in hac.C.de dona.et Ange.in cõs.clxxxi.incip.in Dei noĩe visis instrumẽtis predictis de eorũ zc.circa fi. ¶ Nec predictis etiã ob.si diceretur q̃ non constat q̃d iste corã quo facta est insinuatio dominatiõis esset Viceptãs loci predicti:qz respondeo primo quod etiã quãdo hoc nõ constaret,deberet valere dicta donatio ex persona dicti dñi Thadei habentis merum z mistum imperiũ in loco vt.s̃.ꝓbaui. ¶ † Scdo rñdeo q̃d satis est ꝓbare, vt ꝓbari potest ſm q̃ verbo fertur.s.q̃ dictus notari⁹ gereret z gessisset se publice ꝑ Vice potestate in loco sciente z patiente dicto domino Thadeo, ad quem pertinebat cõtinere Vice potestatẽ, vt probatur in.l.j.§.magistrũ.ff.de exhi.ibi dum text.dicit:ceterum si scit z passus est in vno ministerio fungi, ipsi eũ ꝓposuisse videtur. ¶ Et per illũ tex.in terminis dicit Guil.de cu. q̃d satis videtur cõstare de cõmissione locũtenentis [a] in curia eoipso q̃ ille publice se gerebat pro locũtenẽte, z sciente, z patiente superiore ad quem pertinebat constituere locũtenẽtem. adducunt etiam in simili id q̃d habetur in.l.barbarius philippus.ff.de offic.preto.z.l.ij.C.de sen.z interlo.om.iud. ¶ Et similiter dicit Guil.de cu.in.d.l.j.§. magistrum. de exer. † q̃d si delegatus ab ordi.aliquam causam subdelegauit specialiter sciente z patiente iudice ordinario, q̃d licet delegatus ab ordinario nõ posset subdelegare regulariter.l.a iudice.C. de iudi.l. more cum.l.seq.ff.de iurisd.om.iudi.tamen cum illa delegatio sit facta sciẽte z patiente ordinario, videtur facta de mandato suo:merito valebit, attento q̃d delegato potest per delegantez dari potestas subdelegandi, vt cõcludunt magis cõmuniter doc.in.d.l.a iudice.z in.d.l.more.z est glos.in.c. is cui.in gloss. mag.de offic.delega.in.vj.z in.l.apertissimi. cum gloss.fi.C.de iudi. z ista etiam sequitur Bald.in.l.more. in lectu. antiqua. ¶ † Bene facit quod singulariter not. Innocẽ.in.c. ex parte decani.de rescrip.vbi voluit q̃d si dñs scit causam sentẽtie agi a falso procuratore, videtur ei consentire z mandare. [b] bar.l.sepe. ff.de re iudi.z in.l.ij.C.de filijsfa.z queãd.pr̃.li.xj.z;ita notat. Archi.z Joã.an.in.c.qui ad agendum.de procu.in.vj.Inn. in.c.inter dilectos.in gl.in ver.inter alios.de fide instr.z Inn. in.c.in nostra.in gl.pe.de procu.z Inno.in.c.cuz in iure.in gl. mag.de offic.dele.z dñi de rota in sua decisione,cccxliij.incipi. itẽ fuit dubitatũ vtrũ procurator.z etiam in cõclusione seq.et Bal.in.l.iul.ff.qui satisd.cog.z in.l.ij.§.voluntatẽ.ff.sol.mat.et ꝑ eũ in.c.licet.C.de ꝑ.u.z in.l.in cause.§.j.de ꝑcu.z in.l.si tutori.C.in q.cau.in integ.rest.nõ est neces.z in.l.fal.C.de fur.et in.l.j.de neg.gest.z ibi est ꝑ hoc optima gl.vt ibi patet in gl.ij. ¶ Bene facit tex.in.l.ff.q̃d cum eo.z in auth.qua in ꝓuincia. C.vbi de cri.agi opz.z que no.glo.in.c.cũ olim.el.j.de off.dele. in ver.ꝓtinus. ¶ Nec etiã ꝑdicte donationi habet obstare statutum ciuitatis Ferrarie sub rub.q̃d non possit alienari res immobiles posita in districtu Ferrarie in aliquem forensem,z nõ subiectum statutis z ordinamentis cõmunis Ferrarie, z non substinentem onera realia z personalia Ferrarie. ¶ † Qz rñderi põt q̃d in themate presupposito dictus.d.Thadeus est ciuis Ferrarie,z sustinet etiã onera ꝑ bonis que ibi habet:ergo si est ciuis est subiectus statutis z ordinamentis ferrarie:quia habitatio nõ est necessaria ad hoc vt quis ciuis teneatur regulariter subire onera etiam personalia in loco.l.j.z ibi not.z.l.fi. C.de muni.z ori.lib.x.j. z.l.ciues.cũ ibi not.C.de inco.eo.lib. l.libertas.§.prescriptio.z.§.cũ simul.z.l.incola.la.ij.ff.ad muni.z not.Barto.in.l.assumptio.§.j.eo.tit.cum si. z tanq̃ ciuis forum ibi sortitur,vt.d.l.incola.la.ij.ad muni.z per Bar.in.d. l.assumptio.§.j.z Cy.z alij in.l.ij.C.de iuris.omniũ iudi.cũ cõcor.multum late relatis per.d.Anto.in.c.accedens.el.ij.vt lite nõ conte.z in.l.fi.de foro cõpe. ¶ Adeo q̃d etiam si non habitet vel etiam ibi nõ sit natus,dũmodo aliter sit receptus ad ciuitatem per le.vel reformationem z munera ibi subeat, dicitur ibi esse ciuis:vt inquit Bart.cõsi.lxij.incipien. quidam est effectus ciuis alicuius ciuitatis zc.per.l.j.ff.ad munici. z not. Bal.in.l.siue possidetis.circa mediũ.C.de ꝓbat.z Pe.de ancha.in repe.c.canonũ statuta.de cõsti.in ver.secundo pono statuto cauetur.z Bal.in tit.de pace constan.in ver.cõmunia vero.saltem in his que non cõcernunt odiũ vel fauorem,vt in casu nostro secũdũ.l.ciues.C.de appel. ¶ Quinimo etiã dato q̃d non subiret munera,tamen vult Bartol.in.d.l.j.ff.ad munici. in ver.veniamus ad tertiam particulam zc. q̃ per hoc non dicatur esse improprie ciuis,per illum tex. ¶ † Tamen eoipso q̃ est receptus ad ciuitatem, intelligitur q̃d debeat subire onera sicut ciuis, vt not.declarat Bald. post Pe.in.l.quod fauore. C.de leg.septima oppo.z Bal.z expressius Pau.de ca.in.l.si duo.per illum tex.ff.de acqui.here.z per ꝯñs nõ potest dici q̃ dicta bona donata sint translata in nõ sustinentem onera:vel in non subiectum statutis z ordinamentis ciuitatis Ferrarie:

nam cũ sit ciuis illius loci z etiam sortiatur ibi forum,vt supra dixi. † z forum in loco sortiri est legibus vel statutis illius loci subijci,z procedunt a pari,vt not.glo.z doct.in.c.q̃d clericus. de foro compe.z.vij.dist.in.c. que contra.in ver.peregrini.in rubri.extra de cõsue.z Specu.in tit.de const.§.j.vbi etiam no. z doc.in.l.j.C.de sum.trini.z Joan.cal.in sua dispu.incipiente,statuto ciuitatis cauetur q̃d etiam ab actore.z in alia disputatione sua incip.clericus quidam florentinus. ¶ Non ob.etiã eidem donationi si diceretur q̃ intelligitur facta metu,eo q̃ facta fuit prefato magnifico dño Thadeo in eius presentia,cum illud castrum in quo facta est donatio de iurisdictione ipsius donatarij esset:qz rñdeo † q̃ ex hoc nõ presumitur metus nisi ꝓbaret̃ q̃ ꝓcessissent mine vel verba ipsi⁹ potẽtioris.l.ad inuidiã.z.l.si per impressionez.C.quod met.cã.l.interpositas.C.de transac.no.Inn.i.c.cãm matrimonij.de offi.dele.z Bar.in.l.j. §.que honorande.ff.quarum re.act.non datur.z in.d.interpositos.z ibi Bal.z est bonus tex.in.c.insinuante.z ibi not.doc. qui cle.vel voue.z per doct.in.c.virum.de regu.ꝑ legistas moder.in.l.si cũ dotẽ.§.eo.autẽ tp̃e.ff.solu.mat. ¶ Nõ ob.etiam dicte donatiõi si diceret̃ q̃ dictus Paris donator nõ potuit donare in preiudiciũ fideicõmissarie substitutionis facte sibi in testõ pr̃is,sui,eo casu quo decederet sine filijs masculis qui saltem tenetur reseruare quartam partẽ bonorũ sibi Paridi a dicto eius patre in testõ relictorũ. z hoc ꝑ illud q̃d habetur in auf.cõtra rogatus.C.ad Treb.z grauatus de restituẽdo per fideicõmissum si decederet sine filijs quicquid ex hereditate superesset testatoris põt in preiudicium fideicõmissarij alienare nõ totum sed debet saltẽ fideicõmissario reseruare quartã, lz reliquum dilapidare possit:vt declarat maxime Ja.de bel.in cor.vnde illa sumitur:qz rñdeo quod verba testamenti patris dicti Paridis tollunt istud obiectum,z datur ei potestas vendendi,z quouis ti.inter viuos alienandi,etiã in toto. ¶ Non ob.etiam si diceret̃ dictã donationẽ nõ valuisse tanquã factaz a socero genero durante matrimonio inter generum z filiã donantis,per.l.iij.z.l.si vt proponis.C.de dona.inter vir.z vxor. ff.eo.ti. † quia rñdeo q̃d stante iuramẽto apposito,vt dicitur,in dicto ꝯtu donationis, valet illa donatio z firmata fuit iuramento:qz ſm magis verã z magis cõem opi.illa donatio que est reprobata per titulũ.C.de dona.inter vi.z vxo.validatur [c] iuramento.z per plura tenuit Guil.de cu.in.l.sed si possessori. §.item si iuramẽto.ff.de iureiur.z Fede.de senis in consil.cxl. incip.punctus questionis talis est stante matrimonio.z Bar. in.l.Senis z Augerius.ff.ad.l.fal.eo.ti.in.l.si quis ꝑ eo.ff.de fideiuss.z Bald.in.l.j. in repe.anti.ff.de do.inter vi.z vxo.z Bald.in regula.l.ij.de iureiur.in.xiij.char.mag.in ver.venio ad secundũ.z dico q̃ quãdoq̃z iuramentũ est in col.illius ver. z distinctionis.z idẽ tenet Joã.de imo in.c.cũ contingat.in.x. mẽbro,extra de iureiur.z Abb.moder.ibi in nono casu iunctis notatis per eum in.iiij.col.z ita etiam tenet Rapha.cu.in d.l.si quis inquilinos.§.j.ff.de lega.z Ang.i.l.penul.§.mulier. ff.solu.mat.z Pau.de cast.in.l.pacta que contra.de pac.C.z ita consuluit ipse in cõsi.xcix.incipiente, In Christi noĩe, notandũ ẽ q̃ prefatum statutũ.militat etiã maxime per id q̃d habet̃ in.d.c.ij.de pac.in.vj.z in.c.licet mulieres.de iureiuran.in vj.z in auf.sacramẽta puberum.C.si aduer.ven.vbi validatur per iuramentũ contractus, cui lex ciuilis resistit seu illum annullabat. ¶ Et nõ ob.q̃ tex.in.l.j.ff.de dona.inter vi.z vxo.z l.si liberis.videat̃ dicere q̃ talis donatio fit cõtra bonos mores,z per consequens nõ deberet firmari iuramẽto.xxij.q.iiij. c.j.de iureiuran.c.quintauallis.z in.c.cum quidam.z in.c.quãto.z in.c.non est obligatoriũ.de reg.iur.in.vj.z in auf.q̃d eis. C.de nupt.l.iurisgentium.§.generaliter.de pac.qz respondet̃ q̃ illud est verũ qñ illi mores essent tales q̃ eorũ obseruatio induceret peccatũ, vel quãdo essent mores qui essent inducti de iure nature:vt quãdo pater iurat non alere filium egentez: vel quãdo iurat occidere hominẽ vel similia.secus quãdo aliqd est contra bonos mores inductos a iure positiuo,vt patet in.l.pactũ q̃d dotali.C.de col.iũcto.c.q̃uis.de pact.z in.l.ista. §.z cum lex.ff.de rei vxo.act.iuncto.d.c.cõtingat.z dicta auf. sacramenta.ita in effectu dixit Bal.in.l.pacta que cõtra.C.de pactis.z in.l.pactum quod dotali.in.xix.q.C.de col.z in.l.non dubium.in.xvij.oppositi.C.de legi.z in rubri.C.de condi.ob causam.z in.c.j.§.item sacramẽta.de pace iur.fir. ¶ Plenius etiam ad istud z ad alia que possent adduci in contrarium respondent docto.in dictis locis.maxime do.Fede.de senis,in dicto consilio.z Joan.de imo.in.d.c.cum contingat.ad quos breuitatis causa remitto. ¶ Pro hoc etiam bene facit, quia donatio inter virum z vxorem, vel que fit a patre vxoris viro equiparatur donatiõi que fit a patre filio in potestate,vt.l.donationes quos parens.C.de donatio.inter virũ z vxorẽ.z do

[a] ¶ Tenentis. Vide.s̃.lib.j.consil.cxxxviij.

[b] ¶ Mãdare. Dic cõtra vt.j̃.lib.iiij.consi.lxxx.

[c] ¶ [illegible]

natio inter patrem ⁊ filium firmatur iuramento vt concludit ⁊ firmat Bal. in. l. fi. C. de dona. ⁊ in regula. d. l. ij. in. xiiij. char. mag. ff. de iureiur. ⁊ ita alias magis extense consului apud ciuitatē Senarum in donatione facta inter virum ⁊ vxorem ꝙ talis donatio firmaretur iuramēto. 18 † insuper dico ꝙ talis donatio facta a socero genero firmatur silentio donatoris, si post mortem donatoris non sequatur diuortiū inter generū ⁊ eius vxorem, vt probat tex a contrario sensu: in. d. l. si vt proponis. C. de dona. inter virum ⁊ vxorem. ⁊ ita firmat ibi Sali. ⁊ dicit se esse de mente glo. in. l. iij. in eo. tit. vbi dum glo. allegat. d. l. si vt proponis. tamen precedens fundamentum in oppositum est tutius. ¶ Non habet etiam dicte donationi obstare reseruatio vsufructus facta per dictum donantem, quominus dicatur perfecta donatio inter viuos. probatur in. l. quisquis. et in. l. si quis argentum. §. sed et si quis. C. de dona. vbi talis reseruatio vsufructus habet vim traditionis. ⁊ sic in cōsequenti fuit acquisitum dominium. 19 ¶ † Postremo ad confirmationē predictorum etiam dico ꝙ talis virtus iuramenti [a] in dicta donatione prestiti: operatur ꝙ etiam defectus insinuationis non posset allegari secūdum magis veram opi. vt firmat Joannes and. in addi. Specul. in titul. de instru. edi. §. porro. in. vj. addi. quem sequi videtur Ang. in. l. sancimus. §. fi. C. de dona. se remittendo ad dicta per Joan. and. in. d. titu. ⁊ ita etiam firmat Fede. de senis in consi. cclxxxj. incip. casus talis est statuto cauetur ꝙ si tales donationes ⁊c. circa fi. ⁊ Jo. de imo. in. d. c. cū cōtingat. in. x. membro per plurimas rationes, vt ibi per eum respondentem ad ea que adducuntur in cōtrarium. Et q̄ ad hoc obiectum insinuationis est alijs modis sufficienter. s. responsum: ideo circa hoc non insisto. Ex quibus omnibus concludo dictam donationem subsistere, non obstantibus in contrarium oppositis, de quibus. s. Alex. Bononie.

a ¶ [illegible]

¶ Officij. Albe. ij. statut. q. clviij. in fi. An. l. fi. ff. de custo. reo. cor. cō. xxviij. lib. iij. Feli. c. accepim⁹. in fi. de fid. instr. ias. de ci. l. qd te. in pn. si cer. peta. l. si pascēda. C. de pac. ias. l. si res obligata. col. vj. de leg. j. hypo. marsi. in prac. §. attingam. nu. lj.

c ¶ Juramentum. fran. rip. rep. l. fin. q. xxxij. C. de reuo. do. Alij limitant de equitate cano. vt Antho. petr. repet. l. j. de iureiu. in. xx. effe. [illegible]

Summarium.

1 Pena apposita facto non presumitur in fraudem.
3 Officij ratione si quis tenetur ad custodiam, tenetur probare nedum interitum sed etiam casum fortuitum.
5 Juramentum impedit purgationem more.
6 Contrahentium verba debent operari.
9 Fictio quatenus induci potest ab homine.

Consilium. CLVIII.

In causa ⁊ lite inter Ludouicū agentē ⁊ Toniolū reū viso processu ⁊ allegatiōibus aduocati actoris. Breuiter puto partes domini iudicantis esse in condemnando dictum reum secundum formam contentorum in petitione. nā fundata est actoris intentio per instrumentum locationis: in quo promisit dictus Toniolus bouem diligenter tenere, pascere, custodire, ⁊ gubernare omnibus suis sumptibus. ⁊ de ipso nullam locationem, cōtractuz, vel alienationem facere durante termino dicte locationis sine licentia dicti Ludouici locatoris: ⁊ in fine termini locationis qui erit de mēse Augusti de anno. Mcccclxiij. in festo sancte Marie in forum ciuitatis Jmole presentare bouem dicto Ludouico, ⁊ ei partem facere, ⁊ ꝓ zoatica bouis dare corbes qnqz frumēti. ꝙ si dicta nō fecerit, ꝓmisit duplū pretij bonis ⁊ frumenti pene noīe. ⁊ qua pena etiā soluta firma manerēt predicta. Et cū pacto qd si dict⁹ bos periret culpa cōductoris bouis, totū dānum spectet ad eū. si vero euenerit diuino iudicio: spectet damnū ad locatorē ⁊ cōductorē. de dicto mortis casu diuini iudicij fidē facere teneatᷣ locator cōductori per corij presentationē, ⁊ per duos aut tres testes fide dignos omni exceptione maiores; ⁊ per alias legitimas probationes intra octo dies immediate sequētes post dictū diuinū iudiciū euenisse, ⁊ de estimatione bouis apparet in. d. instrumento q̄ fuit estimatus de cōsensu partiū lib. lxxiij. ¶ Cū ergo nō appareat presentatū fuisse bouē in fine dicti termini, ⁊ dictā zoaticā solutam fuisse intra tempus, hʒ Ludouicus fundatā intentionē suā ad sortē ⁊ ad penā. l. ij. per to. l. ⁊. l. iiij. §. fi. ff. si quis cau. l. ij. §. si ad diē. ⁊. l. q cōmeat⁹. in pn. ff. de re mili. l. j. C. de ꝓba. no. gl. mag. in. l. ij. C. de iur. emph. ⁊ Jnnoc. in. c. super his. de accu. declarat Bartol. in. l. in illa stipulatione. ff. de verbo. oblig. 1 ¶ † Et pena cum sit adiecta facto ⁊ presentationi dicti bouis, potest exigi q̄ non presumitur adiecta in fraudem vsurarū. l. lucius. ff. de ac. em. ⁊. d. l. iiij. §. fi. ff. si quis cau. ⁊ plene no. in. l. cuz allegas. C. de vsuris. ⁊ in. l. rogasti. §. si tibi. si cert. peta. ⁊ in. l. cum seruus. ff. de condit. ⁊ demon. ⁊ in. l. stipulatio ista. §. alteri. ff. de verb. obli. ⁊ in ca. dilecti. de arbi. ⁊ in. c. tuam. de penis. cum si. ¶ Et dato etiā qd presumeretᷣ adiecta in fraudē vsurarū, vt quia esset adiecta pena dationi alicuius quantitatis iuxta. l. iul. §. idē Papi. cū ibi no. ff. de act. emp. 2 † vnde attēto iuramēto apposito in dicto cōtractu. non pōt facere dictus Toniol⁹ quin obseruet iuramētū, ⁊ soluat: q̄ virtute iuramēti ⁊ ille qui promisit vsuras tenetur ad solutionem actualē earū. c. debitores. de iureiur. ⁊ ad iudicem etiā secularē spectat cōpellere ad obseruātiā iuramenti. c. licet mulieres. de iureiur. lib. vj. ¶ Ex alio capite potest dici esse cōmissam penā predictā: q̄ dictus cōductor promisit diligenter custodire ⁊ pascere, ⁊ nullam locationem seu cōtractū facere. ⁊ qn̄ quis teneretur ad custodiā rei sibi incūbit onus probandi, non solum qd perierit res ipsa custodiendo, sed etiā qd perierit casu fortuito. ⁊ sic absqz culpa sua, vt not. gloss. in. l. cum ita. §. species. ff. de leg. ij. ⁊ ibi clarius Bald. 3 † vbi dixit ꝙ licet obligatio ad speciem, sufficit probare interitū, licet nō ꝓbet casum fortuitum: tn̄ hoc fallit in eo qui tenetᷣ ad custodiam rōne officij [b] publici vel priuati, q̄ non sufficit ei probari interitū, nisi ꝓbet casum fortuitū per. d. glo. ⁊ ita dicit Bald. ibi esse in custode carceris, ⁊ in argētario, ⁊ in caprario portanti pelles animaliū mortuorū dn̄o. nā quātumcūqz constet de interitu nisi probet casum puta mortalitatis vel similē casum fortuitū nō releuat scd̄m eū. ¶ Preterea quicquid sit de iure cōi cōstat in casu nostro vigore cōuentionis, de qua in dicto instrumēto onus probādi qd nō culpa sua; sed diuino iudicio perierit, incūbit dicto Toniolo vt expresse continetur in instr̄o. vnde si nō est ꝓbatū ꝑ dictū Toniolū qd diuino iudicio perierit bos: sequitur ꝙ ipse non diligenter custodiuit, ⁊ gubernauit bouem vt promisit sub dicta pena, ⁊ per consequēs ex isto capite incidit dictus conductor in dictā penaz. Accedit q̄ multi testes dicti Tonioli affirmāt qd. d. bos non erat in gubernatione, ⁊ custodia dicti Tonioli, sed illorum. M. ⁊ satis videtᷣ ipsemet fateri respōdēdo positionibus. ¶ Utrū autē sit ꝓbatū ꝓ parte dicti Ludouici sufficiēter de dicta morte bouis procedente a diuino iudicio, tetigit egregie dn̄s aduocatus Ludouici cōcludens ꝙ nō. ⁊ illud videtur esse verissimū: q̄ quilibet testis ex testibus actoris aut peccat in eo qd non deponit de identitate bouis, vt requiritᷣ. l. idē Pom. scribit ⁊ si frumentū. §. fi. ff. de rei vend. ⁊. l. si in rē. eo. tit. ⁊ pulchre declarat in proposito nostro Joā. an. in. c. auditis. de prescri. aut nihil dicit de diuino iudicio saltem rationes inferētes ad hoc vt requiritᷣ. s. no. in. l. solū. C. de testi. ⁊ in. c. cū causam que inter archiepm̄. de testi. ⁊ in. c. in presentia. de proba. aut deponit de auditu ab alio, qd non releuat. l. testium. et ibi not. C. de test. ⁊ in. c. cuz literis. de test. ⁊ plene in. l. ij. §. pe. ff. de aqua plu. ar. aut est singularis, ⁊ sic nō sufficit. c. licet causam. de proba. c. bone. de elec. ca. in omni. de testi. ⁊. l. iusiu. C. de testi. ¶ Sed posito etiam ꝙ plus est qd diuinum iudiciū esset probatū: tn̄ attento qd nō fuit probatū intra tēpus octo dierū a die sequēti dicti asserti diuini iudicij scd̄m conuentionē de qua in instrumēto nō potest vlterius ꝓbare: 4 † q̄ vbi est adiecta dies ⁊ pena. nō potest mora purgari scd̄m veras ⁊ cōes conclusiones. l. traiectitie. §. de illo. ff. de act. ⁊ obli. l. magnam. C. de cōtrahen. ⁊ cōmit. sti. plene no. in. l. ⁊ si post tres. ff. si quis cau. ⁊ Bartol. in. l. si insulā. ff. de verb. obli. ⁊ per alios in. l. si pacto quo penaz. C. de pac. sed hic erat dies adiecta. ¶ Jtem erat pena. s. soluēdi duplum pretij bouis eo casu quo non appareret esse probatum vt. s. de diuino iudicio. nā si nō ꝓbatᷣ qd dicta mors euenerit diuino iudicio, debet incidere in penam Toniolus: quia culpa sua ꝓcessisse intelligitur, vt patet ex instr̄o: ⁊ per not. in. d. l. cū ita. §. species. ⁊ rōne talis culpe incidit in penam instrumenti. 5 ¶ † Preterea vbicunqz in cōtractu est appositum iuramētum [c] nunꝙ est locus purgationi more, vt. l. si quis maior. ⁊ ita no. doc. C. de trāsac. ⁊ no. Bar. in. l. predia. ad fin. ff. de act. emp. ⁊ in. d. l. insulam. ⁊ alij in. d. l. si pacto quo penā. C. de pac. ⁊ in. d. l. ⁊ si post tres. sed in isto contractu est appositum iuramentum: ergo nō pōt purgari mora cōmissa in nō faciendo dictas probationes: preterea etiā dato qd posset mora purgari nō admittitur purgatio, nisi intra modicū tp̄s ⁊ anteꝙ lis sit contestata sup pena, vt in. d. l. si insulā. ⁊ in. l. si ita quis. §. seia. ff. de verb. obl. sed ita est ꝙ dicte probationes nō fuerūt facte anteꝙ lis sit contestata super pena: ergo non potest mora purgari. ¶ Nec ob. si diceretur, quod in instrumento non dicitur precise ꝙ dicte probationes debeant fieri intra octo dies ⁊ nō possunt fieri post; sed solū dicitᷣ ꝙ nisi fiant intra octo dies predictos nō intelligitur dictū diuinū iudiciū euenisse, sicut videtur qd exceptio nō numerate pecunie debet opponi ꝑ debitorē intra biēnium. sʒ si nō fuit opposita, nō impeditᷣ debitor post biennium probare pecuniam nō fuisse numeratam ⁊ excludere actorem

re actorem,vt not.gloss.in.l.cõtractibus.in princi.in ver.nullo modo.et.l.generaliter.C.de nõ nu.pecu.et not. Pe.et Cyn.et Bal.in.l.si executione.eo.tit.et Host.et Joan.and.in.c.si.de solutio.et Dy.in regul.locupletari.et Inno.in.c.qr pleriqz.de immu.eccle.et Bald.in.l.j.in.ij.colum.C.de confes.cum si.Nam cõtra presumptionẽ admittitur pbatio in cõtrarium.l.siue possidetis.et ibi plene no.C.de proba.l.cũ de indebito.ff.eo.ti.et plene in.l.fin.ff.quod met.cã. ¶ Quia rñdeo,qr imo verba dicti instrumenti important quod non possit fieri probatio post dictos octo dies.†Nam presuppono qd verba contrahentium debeant in dubio taliter intrpretari,vt vnunquodqz verbum aliquid operetur.a.l.hãc legẽ.ff.de contrahẽ.emp.l.si stipulatus. in princip.et ibi not.ff.de vsur.et est doctrina Bald.in rubri.C. de contrahen.emp.in.ix.q. ¶ Bene faciũt no.p glo.et doc.in l.iiij.§.questiũ.ff.si quis cau.et presertim vbi est appositum iuramentum:qr illud operatur vt partes videantur voluisse actum valere,prout efficacius valere potest.l.cũ pater.§.filius matre. ff.de leg.ij.colligitur ex.c.ex rescripto.cum gl.de iureiur.et not. Bart.in.l.si quis pro eo.in.viij.membro.ff.de fideiusso.et Ange.in.l.hi qui eo.ti.cũ simi. ¶ Et si diceremus qr dictus Toniolus possit probare de diuino iudicio post octo dies,sequeretur qr illa verba dicentia qd cõductor teneatur fidem facere per testes,et per alias legitimas pbationes intra octo dies immediate sequẽtes post diuinum iudicium nihil operarentur: qr eodẽ modo posset probari post octo dies,sicut ante.et si diceretur qd imo illa verba possint aliquid operari,absqz eo qd importent dictũ effectũ nõ possint importare:qr si non sit probatũ intra octo dies,qr tunc presumptio sit contra Toniolum quod nõ euenerit mors diuino iudicio,sed culpa eius,respondeo dupliciter.Primo qd istud nõ operantur dicta verba:qr etiam absqz aliqua negligentia cõmissa per Toniolũ in probando presumebatur de iure cõtra dictum Toniolum,vt no. in.d.§.species.et ibi Bald. ¶ Secundo respondeo et melius, qd dicta verba instrumenti non possunt operari qr inducatur presumptio qr mors nunqr processerit a diuino iudicio:†quia presumptio est illa que adducitur in casu dubio.sed qñ casus ponitur pro certo,tũc illa nõ dicitur presumptio,sed fictio,vt est glo.no.in.l.vnica.§.accedi.C.de rei vx.act.in verbo,presumatur.sed ita est quod dicta clausula apposita in instrumento loquitur in casu certo.i.in casu in quo verũ esset qd bos perijsset diuino iudicio,et nõ esset probatum intra octo dies:vt expresse dicunt verba instrumenti que sunt ista,vcz:Si vero euenerit diuino iudicio,quod absit,tunc et eo casu totum damnum spectet dicto locatori:ita tñ qd de dicto diuino iudicio conductor fidẽ facere teneatur dicto locatori per corũ presentationẽ,et p duos aut,tres testes fide dignos,qui nõ sunt sui familiares, coniuncti,vel domestici,et qui sint omni exceptio maiores:et per alias legitimas probationes intra octo dies immediate sequentes post dictum diuinum iudicium.aliter non intelligatur dictum diuinum iudicium euenisse etc.Ecce qd ista clausula tota loquitur quando diuinũ iudicium euenisset et sic presupponit pro certo et cõstãti diuinum iudiciũ euenisse. Tamẽ voluerunt cõtrahentes qd non intelligant euenisse,nisi probatũ fuerit intra octo dies.Accedit qd illud verbum,intelligatur, denotat fictionẽ,vt.l.si qs pro emptore.ff.de vsucа.et ibi not. Bart.in.xij.col.in ver.tertio oppono qr in casu huius ver.etc. †Sed ita est qr licet contra presumptionem admittatur probatio in contrarium.tñ contra fictionem non admittatur probatio in contrarium,vt no.glos.et doc.in.d.l.siue possidetis.C.de proba.et in.d.l.si.ff.quod me.cau.in prin.ergo contra predicta non potest admitti probatio in contrarium. ¶ †Nec ob.si diceretur qd homo nõ põt inducere fictionẽ,sed lex.l.si forte.ff.de castrẽ.pecu.quia respondeo qd dato qr homo nõ possit fictionem inducere ad derogandũ leg.vt.d.l.si forte.et.l nemo põt. ff.de leg.j.tamẽ bene potest pars sibi per suum cõsensum piudicare in diminuendo et limitando per pactum sibipsi facultatem probãdi,vt patet in auth.vt cũ de appel.cogno.§.j.ver.sed hoc presenti.et ibi notanter in.c.cum venisset.et in.c.de testi.extra de testi.c.cum dilectus.de fide instru.et no.Ja.de are.Cy. et Jaco.de but.et Sali.in auth.iubemus.C.de iudi.et Hostien. in summa,de renũ.§.que possunt.ver.quid de pacto.et Joã.de lignano in.c.ij.de pba.et ista est veritas vt late cõcludit Joan. de imo.in.l.custodias.§.j.ff.de pub.iud.ergo potuit sibi dictus Toniolus per pactum preiudicare in restringendo et limitando suam facultatem probandi vsqz ad octo dies.et hoc operatur dicta clausula apposita in instrumento,que al's nihil operaretur vt dixi. ¶ Et hoc maxime stante dicto iuramento qd operatur vt dispositio valeat omni meliori modo quo valere potest,vt dixi.Nec ob.illud qd dixi.s.de excep.nõ nu.pecu.qr respondeo qd ibi intra bienniũ nõ incumbebat de iure debitori onus aliquid probãdi.vñ si intra bienniũ nõ produxit probationes,nullam culpam in hoc cõmisit:qr onus probãdi si non incumbebat intra bienniũ sed aduersario,vt.l.si ex cautione. C.de nõ nu.pecu.sed in casu nostro onus probandi erat iniunctum Toniolo intra dictos octo dies,merito si non probauit sua negligentia et mora sibi obesse debet.c.mora.de reg.iur.in vi.nec eam purgare põt,vt.s.probatur. ¶ Nec etiam ob.si diceretur qd dato qr dicte probationes non potuissent fieri post octo dies:tñ facte et admisse parte nõ contradicente valent,vt no.Inno.in.c.fraternitatis.de frigi.et in.c.cũ Bartoldus.de re iudi.et in.c.cũ dilecta.de rescrip.et Anto.de but.in.c.is qui. de spon.et est de mẽte Bar.in.l.inter stipulantẽ.§.j.ff.de verb. oblig.et ibi hoc clarius not.Joã.de imo.qr rñdeo qd imo procurator dicti Ludouici semp opposuit ne tales pbationes reciperentur,vt patet in comparatione dicti procuratoris facta die.xxiiij.Octobris in processu in char.xxv.Ex quibus cõcludo Toniolum incidisse in penas de quibus in instrumento,et tenetur ad contenta in repetitione etc.Ego Alex.

a ¶ [illegible]

Summarium.

3 Fideiussio in dubio presumitur non delegatio.
5 Mulier non vtitur Uelleiano,quando non patitur damnum.
7 Recommendatio fieri non potest die feriata in honorem dei: nec vbi captura non est rite facta.nu.8.
9 Debitor licet possit capi,tamen prius bona debent discuti.

Consilium.CLIX.

Circa primum dubium omisso verborum apparatu.Uidetur mihi de iure concludendum dictum Dionysium ad instantias mercatoris captũ esse relaxandũ,quod probatur sic. ¶ Autem.d.Thomas pro quo Dio.intercessit,nõ erat,vt verbo fertur et satis ex scriptura libri deprehenditur,obligatus dicto mercatori:apud quem Dion.intercessit seu promisit.et videtur qr nulla competebat actio dicto mercatori contra Dion.quia ad hoc†vt promittens pro alio obligetur,requiritur qr ille pro quo promittitur esset obligatus naturaliter vel ciuiliter.l.fideiussor obliga.in prin.§.fideiussor.et.l.cum lex.et in.l.Marcellus.cũ ibi no.ff.de fideius.nisi quãdo apparet qr cũ Titius esset pmissurus Seio et actũ fuit inter eos qd Titius nõ pmitteret,sed Caius pro eo.l.elegãter.§.seruus pactionis.ff.de dolo.et.l.qui libertinos.§.j.ff.de bo.liber.nam Caius tunc expromissor appellatur,vt ibi.et iste non est casus noster vt patet ex postis libri:quia non fuit actum qr obligationem quã esset suscepturus Tho.susciperet iste Dio.pro eo ex illa causa,ex qua ille fuisset promissurus:vnde in proposito si Tho.nõ erat obligatus sequitur qr non potuit obligari Dio.per predicta vel etiã qr illa pmissio fuisset†sine causa obliga.et sic in dubio non valet fm veras et magis cõmunes cõclusiones in.l.ij.circa.fi.ff.de doli excep.c.si cautio.de fid.istru.et not.glo.et docto. in.l.gñaliter.C.de non nu.pecu.et ita est cõmunis opi.et ita refert Inno.in.l.a Titio.ff.de ver.obli.vbi refert opi.oim quas breuitatis cã omitto.et etiam refert Ludo.ro.in.l.gñaliter.eo. tit.et alij in.d.l.gñaliter.et Bald.in rub.C.de confes.et in.c.j.§. pe.de cõtro.inuesti.et Cano.in.d.c.si cautio. ¶ Et si diceretur, dato qr Thomas non esset obligatus mercatori:tñ qr Dionysius erat obligatus Tho.mercatori adhibito per Thomã ad stipulandũ tanquã procurator Thome tenebitur,vt habetur in.l.mulier bona.§.fin.cum ibi no.ff.de iure do.et in.l. idemqz.§.si cui mãdauero.ff.mãd.et no.in.l.qñ do.ff.solu.mat.et in.l.post dotem.fm sextã lecturã eo.tit.Respondetur dupliciter primo,qr nõ valet nisi precedat mãdatũ.l.si vero non remunerandi.§.si post creditum.ff.mandati.ibi not. ¶ Sed de hoc facto mandato mercatori per.d.Tho.non apparet neqz de tali mandato in scriptura seu libro fit mentio:ergo non potest dici qr mercator vt mandatarius Thome fuerit adhibitus pro Thoma ad stipulandũ. ¶ Scdo rñdeo qr dato qr fuisset mercator adhibitus pro Thoma ad stipulandum vt procurator Thome,et per cõsequens directa actio ex illa stipulatiõe fuisset acquisita mercatori tãquã procuratori.l.possessio quoqz.§. fin.ff.de acqui.pos.et.l.si per curatorem.§.fi.ff.man.tamen non potuisset mercator exercere dictam actionem suo nomine cõtra Dio.sed debuisset exercere procuratorio nomine Thome. l.plane.C.fami.erc.et ibi gloss.in versi.debeat.et no.per docto. in.l.qui stipendia.C.de procura.cum concordan.sed dictus

a ¶ Excussiõe. Jo. ana. con. xxj. ma. so. trac. d cit. art. xx. nu. lxj. fel. c. ad cõsultationẽ. col. vij. de re iud. tñ in obligato ex cõtractu ad carceres ñ seruatur sed inualuit vsus vt liceat etiã bona ⁊ personaʒ simul capere

mercator nõ exercuit actionẽ procuratorio nomine Thome: ergo ⁊c. ¶ Aut dictus Thomas erat obligatus in dicta summa ducatorum. xcv. tanquã principalis: ⁊ tunc dico quod illa promissio facta per Dio. pro Thoma videtur promissio fuisse 3 facta ex causa fideiussionis: † qr in dubio qñ quis dicit promitto tibi pro tali: talis videtur in dubio fideiussor vt tale explicat Jo. de imo. in. l. valeria. in pen. ⁊ antep. col. ff. de preto. sti. ⁊ in l. delegare. ff. de noua. facit. l. si pro test. ff. mã. nec potest dici delegatio: qr illud non potest dici nisi quando apparet quod debitor de mandato seu iussu sui creditoris promittit creditori creditoris, seu promittit vice seu loco debitoris principalis vt in. l. quãuis. §. si mulier apud. ff. ad velleia. ⁊ ibi not. gloss. mag. in. d. l. delegare. ⁊ ibi not. moder. ⁊ Bald. in. l. ij. C. de exe. rei iu- 4 di. ¶ † Si ergo videt̃ intercessisse ⁊ ꝓmisisse vt fideiuss. sequitur ꝙ primo debet fieri excussio ĩ bonis debitores principalis qui vt dicit̃ habet bona anteꝙ̃ procedat̃ cõtra fideiussorẽ vt in auf. ꝓsente. ⁊ in corpore vñ sumit̃. C. de fideiusso. ¶ Nec ad hoc ob. si dicit̃ ꝙ ille ꝓprie nõ est fideiussor seu intercessor pro alio qr videt̃ in rẽ propriã intercessisse vt ꝓbari videtur in. l. ij. C. ad vel. cum concor. ibi alle. in glos. ⁊ facit. l. si mulier dederit. ff. ad vel. nam vt habetur in dictis locis si mulier se obligauit alteri pro suo creditore: tunc non gaudet priuilegio seu beneficio senatusconsulti Velleiani. per quod succurrebatur mulie- 5 ribus intercedẽtibus: † qr rñdeo ꝙ beneficium senatuscõsulti Vellei. nũꝙ̃ ꝓdest mulieribꝰ intercedẽtibꝰ ⁊ fideiubẽtibus qñ ex tali fideiussiõe nõ patiunt̃ dãnũ. vt. d. l. si mulieri. ⁊ ibi Bar. ⁊ in. l. debitrix. in prin. eo. ti. nimirũ ergo si mulier in casibus positis vel similibus damnum non pateretur qñ mandato creditoris sui fideiubet ꝓ creditore delegati. ¶ Sed aliud ꝯsiderat̃ quo ad beneficium excussionis quod competit fideiussoribus qr cõsideramus qs fuerit ille q pecuniã receperit ab ipso principali creditore ⁊ debitũ cũ ipso cõtraxerit vt semper ille talis debeat primo exequi. ita vult textus in auf. de fideiuss. circa princip. gloss. j. ergo si presupponamus ꝙ dictus qui erat obligatus dicto mercatori: vt dixi. ipse Thomas erat ille qui accepisset rem vel pecuniã ⁊ per cõsequens ipse primo excutiẽdus fuisset. ¶ Et ꝙ alia habeatur consideratio intercessionis quo ad beneficiũ excussionis patet: qr mulier intercedendo vel per viã mãdati fideiussionis, vel cõstituẽdo vel promittẽdo ab initio vt expromissor gaudeat semp bñficio Velleia. ¶ Et idẽ 6 si ꝓmitteret animo nouãdi. l. j. cũ gl. j. ⁊. ij. C. ad velle. † ⁊ tñ cõstat ꝙ ille qui promittit animo nouandi non habet beneficiuʒ excussionis, vt nota. in auf. de fideiuss. in prin. per gl. ⁊ p Bart. ⁊ alios in. l. in persona. §. j. ff. de pact. ⁊ per alios in. l. hi q cessionis. ff. de fideiuss. ¶ Vel potest dici ꝙ id qd habet̃ in. d. l. ij. s. alle. ꝓcedit qñ qs intercedit pro obligato ⁊ eius promissio nõ potest dici valida vt probaui. s. Ex quibus apparet ꝙ sicut dicte exceptiones impediuissent processum ordinarium contra dictum Dionysium: ita debent causare reuocationem capture: vt not. Joan. an. in addi. Spec. in tit. de cessione act. §. fin. in 7 vlt. addi. ¶ † Quãtum vero ad secundum dubium dico Dio. ibi non potuisse recommẽdari die feriata in honorẽ dei, vt recõmendatus ⁊ sequestratus fuit: qr tales capture ⁊ executiones non possunt fieri die feriata in honorẽ dei. l. fi. ⁊ ibi no. do. C. de fer. ⁊ in. c. fi. extra eo. ti. ¶ Et licet propter causam suspicionis que superuenisset post debitum contractum posset capi debitor tẽpore feriato in honorem dei, vt no. glo. fin. in. d. l. fi. ⁊ ibi Barto. ⁊ alij. C. de fer. ⁊ Bar. in. l. ait pretor. §. si debitoreʒ. ff. que in frau. cred. ⁊ Ang. in. l. ij. ff. de fer. ⁊ Bal. in. l. j. C. q bo. ced. pos. ⁊ in. l. fina. C. de exhiben. reis. ¶ Tamen non potest tali die feriato fieri recommandatio ⁊ sequestratio persone iaʒ carcerate vt singulariter voluit Bald. in auf. ei qui. C. de bon. aut. iud. pos. in. iiij. col. in versi. quero, dictat statutum ⁊c. quia non est aptus fugere ⁊ potest creditor qui recõmandare vellet carceratum prouidere ⁊ diligenter curare ꝙ si die feriata relaxaretur carceratus, faciat eum de nouo capere ratione noue 8 suspicionis fuge, vt est de mente Bal. in loco ꝑallegato. † Alia ratione ostenditur ꝙ dicta recommendatio fieri non potuit: qr cõmunis est conclusio ꝙ vbicunqȝ captura facta non est legitime facta interueniente defectu iudicis: vt quia iudici constabat non esse capiendum reũ: tunc nõ potest talis captus recõmendari. hec est conclusio Bartol. recte intuenti in sua disputatione incipiente. Lapus captus. per plures rationes ibi positas per eum. ⁊ Barto. ⁊ Ange. in lege cum vnue. in princip. per illum tex. ff. de bo. auf. iud. pos. ⁊ in auf. ei qui iurat. in. iiij. col. ⁊ Sal. in. l. fin. ad fin. in princip. eo titu. ⁊ Bald. in. l. legata inutiliter. ff. de le. j. ⁊ in. l. qcũqȝ. in prin. ff. de in ius vo. ¶ Sed iudici cõstabat de iusta petitione dicte capture quia antiqua promissio Dio. erat facta pro nõ obligato: ⁊ tũc videbat̃ facta fideiussorio nomine; tunc etiam non facta excussione debebat

9 grauari Dionysius. ¶ † Qd vltra predicta probatur in simili, quia videmus ꝙ quando de iure communi proceditur pro aliqua executione ad capturam persone debitorũ, talis captu- a ra committi nõ debet nisi prius excussione[a] facta in bonis eiusdem debitoris. ⁊ sic dato ꝙ aliter non fuerit opposita corã iudice exceptio executionis: tamen non debet procedi ad dictã capturam: vt not. glo. singularis. l. iij. §. tutores. ⁊ ibi not. etiam Bar. ff. de suspe. tu. ⁊ no. Bart. ⁊ Bald. in. l. j. C. qui bo. ce. pos. ⁊ Bald. in. l. ordo. in vlti. col. etiam in. ij. ⁊. iiij. col. C. de execu. rei iudi. ⁊ Bar. ⁊ Ang. in. l. debitoribus. ff. de re iudi. ⁊ Barto. ⁊ Ange. in. l. nemo carcerem. C. de exac. tribu. lib. x. ⁊ Bald. in addi. Spe. in titu. de execu. sen. in princ. ⁊ in. l. fi. ff. de in ius voc. per illum tex. ⁊ Joã. de imo. in. c. Odoardus. in. vj. col. de solu. ⁊ Abb. in. c. quod ad consultationem. circa tertiam chartam, de re iudica. ita ergo in proposito nõ facta executione necessaria cõtra principalem, non debuit nec potuit deueniri cõtra fideiussorem ad capturam, qñ ante capturam non fuit opposita exceptio excussionis, que etiam opponi non potuit cum fuerit ab initio captus. facit. l. pure. in fi. in ratione sui. ff. de doli excep. Ex quibus omnibus infertur conclusio, ꝙ dictus Dio. est de carceribus relaxandus. ego Alexand.

Epitome.

☞ Confessio facta alicui ⁊ descendentibus extenditur ad feminas.

Consilium. CLX.

Viso themate suprascripto omisso omĩ verborũ apparatu. ¶ Videret̃ prima cõsideratione, dicendum dictam concessioneʒ seu donationem factam ser Zacharie pro se ⁊ descendentibus suis non comprehendere dictam Judith, descendentem dicti ser Zacharie per feminam, vt probatur. in. l. j. in fi. ff. de iur. im- 1 mun. † vbi priuilegium immunitatis concessum alicui pro se ⁊ posteris, seu his qui essent de genere suo, nõ comprehendit natos ex feminis. ⁊ ita videtur voluisse gloss. in. l. si ita sit scriptum filiabus. ff. de legatis. ij. quam gloss. sequitur Dyn. in. l. cognoscere. §. liberorum. ff. de verborum signi. ⁊ idem videtur tenere Pe. ⁊ Cy. in. l. fi. ff. de consti. princ. in. iiij. q. ⁊ refert etiaʒ Barto. in. l. quia tale. ff. so. mat. ¶ Sed his non obst. contrariam sententiã de iure probabiliorem esse puto ad quod osten- 2 dendum presuppono † ꝙ appellatione descẽdentium comprehenduntur omnes in infinitum cuiuscũqȝ gradus ⁊ sexu sint. ⁊ siue sint nati ex femina siue ex masculo dicuntur descendentes: vt probatur in auf. de hered. que ab intest. post princ. col. ix. ⁊ in. l. fin. C. de suis ⁊ legi. ¶ Bene facit tex. in. d. l. cognosce- 3 re. §. liberorum. ⁊ in. l. j. C. de condit. inser. ¶ † Secũdo presuppono ꝙ in donationibus ⁊ beneficijs latissima fit interpretatio: in priuilegijs vero stricta. l. fina. de consti. prin. l. quãdo. C. de bono. vacan. li. x. cum dilecti. de dona. l. si quando. in prin. C. de inoffic. testa. ¶ Sed ita est, ꝙ nos loquimur in donatione ⁊ beneficio: ergo in ea latissima facienda est interpretatio. Et ꝙ in beneficijs seu donationibus non habeat locum, text. est in. d. l. j. ff. de iure immu. Sed in priuilegijs colligitur ex no. per glo. in. l. sordidorum. C. de excu. munerum. li. x. ⁊ ita allegatur per Pre. ⁊ Cyn. in. d. l. fin. ff. de consti. prin. ⁊ per Barto. et Nico. de nea. in. d. l. quia tale est. ⁊ hoc etiam expressius ⁊ clarius dicit Joan. de imo. in. d. l. si ita scriptum. ¶ Fortius vo- 4 luerunt Pet. ⁊ Cyn. in preallе. l. fi. ff. de const. prin. in. iiij. q. † ꝙ illud quod dicitur in. d. l. j. in fi. ff. de iur. immu. procedat ex eo quia concessio immunitatis fuit facta pro se ⁊ posteris: ⁊ ratio est secundum eos quia posteritas refertur ad nomen familie, ⁊ familia consistit in his qui per sexum masculinum tantũ procedunt. l. familie. in fine. ff. de verbo. signi. ⁊ institu. qui. mo. ius pat. potest. solui. §. fin. secundum eos. ⁊ ꝙ posteritas referatur ad nomen familie probatur, licet ipsi non allegent in. l. vacatio. ff. de mu. ⁊ hono. ⁊ no. Dy. in proposito in regula, priuilegium. de regu. iur. in. vj. sed concessio de qua queritur non fuit facta sub nomine posteritatis: sed descendentium. ⁊ non potest negari quin etiã nati ex filia vel nepte vel pronepte dicantur descendentes ab illo a quo filia neptis vel proneptis processit, vt probant iura superius allegata. ¶ Et sic patet responsum esse ad allegata in contrarium. quia vel loquuntur quando concessio fuit facta alicui pro se ⁊ posteritate sua: vel loquuntur

vel loquũtur in puilegijs cõcessis circa ea que erant cõtra ius commune: in quibus fit stricta interpretatio. Nos autē in donatione ꝛ beneficio proprie loquimur. ¶ † Quia beneficium est qn̄ aliquid preter ius cõe conceditur, vel qn̄ aliquid donatur, vt no. per glo. in. c. j. in verbo, noscatur. de cõsti. in. vj. ꝛ not. in. l. qđ fauore. C. de legi. ꝛ clarius Cyn. in. d. l. fi. ꝛ ibi etiā Barto. ff. de constit. princ. ꝛ Jo. an. ꝛ alij in. c. olim tibi. de verbo. signi. ꝛ Barto. in. l. si qn̄. in princip. ff. de inoffi. testa. ꝛ Cy. in. l. rescripta. C. de preci. impe. offe. sed beneficium large accipiendo posset tanquā genus comprehēdere etiam priuilegium: vt declarant doct. in dictis locis. ꝛ Archi. in. c. gratia. de rescrip. in vj. † ꝛ in beneficijs ac donationibus latissime fieri debet interpretatio contra concedentem, ꝛ in fauorem eius cui conceditur, vt iam dixi. Ergo non mirum si aliud est in casu. d. l. j. ff. de iur. immu. ꝛ aliud in casu nostro. ¶ Accedit etiam ꝙ illa donatio remuneratoria non est contra ius cõmune, nec prohibita fieri etiā ꝑ solos decuriones ciuitatis: vt late ꝓbat Bart. in l. ambitiosa. circa. ij. col. ff. de decre. ab or. faci. ꝛ Bald. in. l. preses. C. de transac. ¶ Ex quibus concludo dictam Judith, debere comprehendi sub prima concessione facta ser Zacharie, ꝛ per consequens eā esse de illis personis que de iure tenere potest dictā rē cõcessam: ꝛ in cõsequentiā est ius esse reseruatū in posteriori concessione, in qua etiā in dubio nõ intelligitur comprehēsū ius tertij. c. super eo. de offi. deleg. c. quāuis. de rescri. in. vj. l. impuberi. ff. de admi. tuto. ꝛ. l. nec auus. C. de emanc. liber. cū simi. ꝛ tanto magis in casu nostro, in quo videtur fuisse expresse reseruatum ꝛ exceptum ius tertij. Jta vt superius cõclusum est puto iuris esse. ideo ita dico ꝛ consulo ego Alexander Bononie.

Epitome.

1 ☞ Clausula codicillaris facit valere institutiones iure fideicommissi ꝛ codicillos ante vel post factos etiā si testamentum annulletur preteritione nepotum ex filio instituto premortuo: nec possunt inducere duas quartas quando restitutio fienda est incontinenti. h. d.

Consilium.CLXI.

Examinatis viribus testamēti ꝛ codicillorū dicti Begnamini hebrei, ꝛ de quibꝰ in themate fit mētio, Circa primū dubiū quo queritur an dictum testamentum rumpatur, saltem quo ad institutiones heredum, ita quod sit locus successioni abintestato non obstante quod dictus zacharias esset emancipatus, breuiter respondeo ꝙ res reducta intelligitur ad causam intestati: quia cum dictus zacharias vnus ex filijs dicti Begnamini fuerit institutus, ꝛ decesserit postea dictus zacharias viuente adhuc testatore, ꝛ superstitibus ex dicto Zacharia quinqꝫ filijs masculis nepotibus dicti testatoris, † quorum notitiam habuit testator predictus ante mortem, ꝛ de dictis nepotibus nulla facta est mentio in testamento, testamentum rumpitur. l. gallus. §. ille casus etiam. §. nūc de legi. ff. de lib. ꝛ post. ꝛ. l. posthumorū. ff. de iniu. rupto. ꝛ irri. fa. testa. ¶ Nec curandū est quo ad effectum an dicti nepotes essent in potestate aui vel non. Si enim cõcepti fuerunt dicti nepotes anteꝙ zacharias esset emācipatus: cõstat ꝙ erant ꝛ remāserāt semp in ptāte aui. l. nā ciuiū. ꝛ. l. seq. ff. de his q̄ sunt sui vel alie. iur. ꝛ instit. quib. mo. ius pa. po. sol. §. illud. ꝛ tunc clare ꝓcedit illud qđ dixi. Si autē fuerūt cõcepti post emancipationē, ꝛ tūc nõ fuerūt in ptāte aui. vt in. d. §. illud. ꝛ tū adhuc verū est dicere ꝙ nihilo minus rūpatur testm̄ si sunt ꝑteriti: cum tenerēt tpe mortis testatoris primum locum sicut tenuisset zacharias si vixisset tpe mortis testatoris, merito eorū preteritio rūpit testm̄ etiam ipso iure: attento ꝙ non sunt preteriti cum expressione cause in testamēto, vt not. gl. cõiter approbata ꝛ reputata singularis in §. exheredatos. in auf. de here. ꝛ falci. ꝛ no. Dy. in. d. l. gallus. in distin. mag. ꝛ Bartol. ibi in. §. in omnibus. ꝛ Cyn. ꝛ omnes in auf. ex causa. C. de libe. prete. ꝛ Bart. ꝛ alij in. l. filio preterito. cū sī. de iniusto testa. ꝛ est cõis cõclusio per ea que habenꝰ in auf. vt cū de appel. cog. §. aliud. iuncto. §. finautē hec obseruata non fuerūt. ꝛ idē sentit glos. in. l. si filius emancipatus. in glo. fi. ff. de mino. ¶ † Quo ad secundum dubium, quo queritur ad clausula codicillaris [a] operetur quo ad hoc vt saltē per viam restitutionis fideicommissi seruari debeat testamentum, ꝛ an sit locus detractioni Trebellianice. Respondeo quod dictum testamentum ruptum quo ad institutiones heredū ex causa dicte preteritionis, recipit robur ex dicta clausula codicillari: vn̄ ab intestato succedunt dicti nepotes in quarta parte hereditatis dicti Bignamini. l. vt intestato. C. de suis ꝛ legi. ꝛ in. §. cum filius. institu. de here. que ab intesta. defe. vigore autem dicte clausule codicillaris, censenꝰ grauati dicti nepotes restituere eorum patruis quatenus abintestato caperent dicti nepotes de eo in quo fuerant instituti dicti eorū patrui: non autem intelligūtur grauati restituere dictis patruis quatenus ab intestato caperēt de eo in quo specifice fuerat institutus Zacharias, scilicet in rebus que erant Parme. † quia clausula codicillaris operatur soluꝫ vt succedens abintestato restituat iure fideicommissi heredi instituto illud in quo directo erat institutus ipse cui restitutio fit. l. querebatur. §. vtrum. ff. de testa. milit. ꝛ. l. posthu. §. si paganus. ff. de iniusto testa. ꝛ l. ex ea. §. j. cū ibi not. ff. de testa. hoc est quod decidit in proposito Barto. in. l. j. in. xi. q. ff. de iure codicillo. ¶ Et ponderandum est quod mens Barto. ibi ꝙ etiam in casu predicto illud quod caperent dicti patrui ab intestato, ꝛ ea portione in qua fuerat specifice institutus Zacharias restituunt dictis filijs Zacharie. patet ibi dum dicit, quia tantum debet vnus alteri quantum alter alteri. ¶ Et nemo doctorū contradicit ibi decisioni Bart. imo specifice Raph. cu. ibi dicit quod licet quando extranei essent instituti alter dici posset: tū in casu in quo loquitur Bar. qui est casus nr̄ putat verā esse decisionē Bar. ꝑpter presumptam coniecturam mentis testōris: qꝛ nõ est verosimile qđ voluerit priuare nepotes succedentes in locum patris: ꝛ illud applicare filijs dicti testatoris, qui sunt patrui dictorum nepotum. facit. lꝫ ipse nõ alleget. l. cum auus. ff. de condi. ꝛ demõ. que in sili casu loquitur quasi plus dictū a testatore ꝛ minus scriptum fuerit, vt ibi dixit illa litera. ꝛ illa distributio fere totius hereditatis particulariter facta per testatorem inter dictos quatuor filios de rebus hereditatis habet vim institutionis vniuersalis, seu quote in personam vniuscuiusque filiorum. ita est singularis casus in. l. quid ergo. ꝛ ibi no. docto. ff. de lega. j. ꝛ not. docto. in. l. Marcellus. §. quidam liberis. ff. ad Trebel. ꝛ Bal. in. l. cū virū. C. de fideicõ. ¶ † Quātum ad Trebellianicā respõdeo qđ nõ erit locus detractioni Trebellianice per aliquem ex predictis qui habeant restituere alteri vigore dicte clausule codicillaris. vt dixi, si penes illuꝫ qui vellet detrahere Trebellianicam reperiatur legitima debita sibi in bonis dicti testatoris. ꝛ attento qđ. d. testamentum ruptum fuit tempore mortis testatoris ꝛ ante: quia vtrinque scꝫ ꝛ legitima ꝛ Trebellianica deduci nõ pōt eodem tēpore iuxta ea que habentur in. c. Ray. ꝛ in. c. Raynal. de test. ꝛ not. in l. ꝙꝙ. C. ad. l. fal. per doc. in. l. coheredi. §. cum filie. ff. de vulga. ꝛ pupil. ꝛ in. l. papinianus. §. meminisse. ff. de inoffic. testa. ꝛ ibi in specie not. doc. ꝛ Bald. in. l. filium quem habentē. in. xiij. col. C. famil. ercisc. Fuit enim inuenta detractio Trebellianice qn̄ penes heredem succedentē ex testō vel ab intestato ꝛ habentē restituere fideicommissum nõ remaneret quarta, iuxta. l. j. §. fi. ff. ad Trebel. ꝛ. l. ꝛ sine scriptura. C. ad treb. ¶ † Circa tertium quo querīr an posito ꝙ testm̄ rumpatur firmi remaneant codicilli, facit post testamentum per quos onus eris alieni aliter diuidīr inter heredes quā diuisum esset in testō. Et quāuis prima consideratione videretur dicendum qđ non valerēt codicilli rupto testamento. l. si qs cū nullū. §. fin. ꝛ. l. abintestato. ff. de iure codicil. tū in proposito contrariuꝫ est verius: qꝛ si testamentū rumpīr ex causa preteritionis quo ad heredis institutionē: tamē cū nõ rumpaꝰ quo ad cetera, vt in auf. ex causa. C. de lib. prete. non rumpunꝰ etiam codicilli conditi facto dicto testamento, vt est glo. no. quā ibi sequiꝰ Barto. ꝛ etiam alij ibi sequunꝰ in. l. j. in verbo, literas. iuncto tex. C. de codicil. ¶ Secundo potest responderi ad allegata in contrarium, quod codicilli facti cõdito testamēto possint subsistere licet testamentum deficiat, dummodo tales codicilli fuerint ab intestato cõfirmati: vt quia appareat qđ voluit etiā dictos codicillos seruari per superuenientes ab intestato. l. qui filio. §. seruus. secūdū intellectuꝫ quē ibi. C. de codi. Sed in dictis codicillis est adiecta clausula que vult illā suā volūtatē valere ēt iure codicilloruꝫ. Et si non valeret iure cuiuslibet alterius vltime volūtatis vel prout melius valere ꝛ tenere pōt ꝛ sic vel videaꝰ disponēs voluisse illos codicillos valere etiā ab intestato vel saltē importabunt illa verba, vt videatur disponens voluisse ꝙ eo casu q̄ in viꝫ codicillorū substituere nõ possit valeat iure alterius vltime volūtatis imperfecte inter liberos. l. hac cõsultissima. §. ex īperfecto. C. de test. ꝭm Bar. in. l. j. in. xvij. q. ff. de iure codi. ꝛ Bal. isti. de codi. §. fi. ꝛ quātū ad casum nostrū idē tenet Bal. ꝛ An. in. l. fi. C. de condi. per que apparet esse respōsum ad allegata in cõtrarium. ¶ Quātum ad quartū quesitū. s. an ꝑsup

[a] ¶ Codicillaris. vt. s. eo. cõs. cxiij. nu. vij.

a ¶ Totam. Jas. consi. lxxij. col. ij. lib. iij.

b ¶ Consiliū. Alex. & oēs attribuūt istud cō. Pau. sed nō est cōsiliū pau. sed lud. ro. vt patet inter eius cōsilia. cō. lxxj. vbi tñ habet trūcate ad fi. sed integre cū subscriptione ludo. ro. habet inter con. pau. li. j. cō. clxxx. & q2 hec materia est frequēs sed valde pplexa & cōtrouersa inter doc. vt paucis decisiue habeas quātum tēporis & marginis fert breuitas.

Duo casus pcipue exagitat. primus qñ testōr relīqt vxori vsufructū omniū bonorū suorum: & post vxoris mortē instituit titiū. secūdus qñ instituit vxorē i dicto vsufruc. & post eius mortē īstituit titiū. Primo casu Dy. cō. iij. quidā cōdidit testamētū. Jo. andre. addi. spec. de pig. §. fin. Alexā. in. l. extraneū. col. fi. C. de here. inst. & in. l. filius a patre cū pluribus quos allegat. ff. de libe. & posth. tenent legatū vsufructus non valere. Contrarium tenet ro. d. con. lxxj. vbi tñ non bene loquit. veritas est q titius statim est heres, adire pōt & trāsmittere tanq pure institutus. tempus enim mortis non est adiectum institutioni ad infringēdā institutionē vel ne titius statim mero iure succedat vel trāsmittat: sz quominus vxor turbari possit i vsufructu sibi legato nō ergo hec verba suspēdūt, vel ī plus limitāt institutionem, sed ostēdūt enixā testatoris volūtatem super efficacia legati. & ita tenent Bald. pau. Christopho. de castel. ias. in. d. l. filius a patre. bal. in. l. id q paupe- ribus. q. xiiij. C. de episco. & cleri. philip. Cor. in. d. l. extraneum. col. pe. vbi dicit q ita vi-

posito q testamētū rūpatur an ex dicta scriptura hebraica in qua fit mentio de dictis nepotibus testatoris videatur ipsum testamentum conualidatū q̄uis hec dubitatio non validatur necessaria attento eo quod supra dictum est de effectuali cōualidatione ex virtute clausule codicillaris: † tñ dico q illa scriptura cū sit priuata & etiā scripta manu alterius q̄ testatoris & nō habens subscriptionē testatoris nec filiorū nō pbat, vt. l. fin. iūcta auf. si modo. C. fa. er. & in auf. quod sine. C. de testa. vbi autē p dictos testes legitime deponentes pbaret veritas eorū que cōtinentur in preallegata scriptura, videt si bene cōsiderent verba ibi cōtenta qd intentio dicti testatoris fuerit q quatenus fuerat institutus dictus Zacharias, eatenus succedant filij. d. Zacharie excepto Liallo filio dicti Zacharie qui succedere debeat cū certa diminutione si nō acquiescat ordinationi, alias facte de illis cl. ducatis. & sic inter filios & descendētes esset seruanda illa voluntas testatoris probata per duos vel tres idoneos, per ea que legūtur & nota. in. d. l. fin. C. fami. erc. & in. l. hac consultissima. §. ex imperfecto. C. de test. Facit q no. gl. & doc. in. l. quoties. C. fam. erc. ¶ Attēto q testamentū antea factū voluit valere & q nihilominus dicti sui nepotes & Zacharias ipsi testatori succederent vt manifeste colligit ex verbis de quibus in dicta scriptura hebraica. ¶ Circa aliud dubium: quo queritur an ex eo quod. d. Zacharias erat primo genitus dicti Begnamini possint dicti filij Zacharie petere in dicta hereditate Begnaminiid qd Zacharie eorū patri rōne primogeniture debebatur. attento q iuxta dispositionē legis Mosaice seu Hebraice filius primogen tus ratione primogeniture debet habere in hereditate pat erna duplū eius qd habent seu habere debent vnusquisque aliorum filiarum in ipsa hereditate. & an. d. Begnaminus, posito q eius testimonium valeret potuisset prohibere vel minuere dictam partem debitam ratione primogeniture: Ego Alexan. de tarda. de Jmol. iuris vtri. doct. ac iura ciuilia legens in almo & inclyto studio Bonoñ. sic dico & consulo.

Summarium.

1 ¶ Compendiosa etiā per verbū cōmune cōtinet vulgarez.
2 Substitutio in parte vsufructus trahitur etiā ad proprietatem totius alio non dato herede vel substituto.
6 Institutus vn⁹ si sit ad vitā, & post eius mortē alius primus censetur heres sed grauatus per fidecommissū. secundo. nu. 8.
7 Pertinere, verbum est commune.
9 Dictio taxatiua, non excludit ius accrescendi: nec potest prohiberi in hereditatibus, nisi a milite. nu. 10.

Consilium. CLXII.

Circa primum dubium in quo queritur an quo ad dimidiam in qua fuit institutus Lucas & dicto Luce facta fuit substitutio de vxore & filia testatoris sit locus subitutioni: attento quod dictus Lucas decesserit vno testatore. † & breuiter dico quod sic: quia illa substitutio facta dicto Luce fuit compendiosa facta per verbum commune, substituo. l. precibus. C. de impube. lege centurio. ff. de vulgari & pupillari. & ca. Raynu. de testamentis. in qua cōpendiosa substitutione comprehenditur etiam vulgaris substitutio scdm omnes, vt probat Cy. Ray. Bald. & Sali. in. d. l. precibus. & Bart. in. d. l. centurio. in versi. vtrū substitutio cōpēdiosa facta per verbū cōe cōtineat vulgarem. vbi dicit talem substitutionē cōpendiosam ex capite vulgaris substitutionis habere locū si heres institutus, cui facta est dicta substitutio, decedat viuo testatore. l. imperator. §. j. ff. de alimen. lega. l. ab oībus. §. cū qdā. ff. de leg. j. l. vnica. §. p socio. C. de cadu. tol. cum si. ¶ Et totā magis cōprehendit in casu nostro vulgaris cū facta fuit dicta substitutio p hec verba, quādocunqz decederet in pupillari etate, p que verba si dictus Lucas erat nepos ex filio, & in potestate dicti testatoris intelligitur facta substitutio pupillaris: vt no. glos. & omnes in d. l. precibus. Barto. & alij in. d. l. centurio. in qua pupillari continetur tacita vulgaris. l. iam hoc iure. ff. de vulga. & pup. que vulgaris locum habet qñcunqz contingit q non sit heres, vel quia nolit vel q2 non possit, vt q2 viuo testatore decedat. l. cum proponas. & ibi no. docto. C. de here. insti. l. iij. §. fina. & ibi not. Bart. ff. de libe. & posthu. & per Bartol. in. l. j. de vulg. & pupil.

2 ¶ † Circa secundum dubiū, an ipsis substitutis. s. filie & vxori testatoris accreuit proprietas dicte medietatis in qua fuerunt substitute quo ad vsumfructum tñ. Et similiter, an pprietas alterius dimidie in qua fuerunt institute quo ad vsumfructum tñ durante vltima earum, accreuit eisdem, & sic videant esse heredes vel heres dicti testatoris, & grauate de restituēda hereditate per fideicommiss. illis qui sunt substituti post eius mortem & rñdeo qd sic: maxime attento qd. d. Lucas decesserit viuo testatore, & sic nō fuit hr̄s, & sic euenit casus substitutionis vt dixi. substitutio facta de parte. L. de vsufru. trahitur

a ad totam [a] quando nullus alius interim est datus substitutus: vt est casus singularis secundū doct. in. l. coheredi. §. cum filie. alias. §. fin. ff. de vulga. & pu. facit. l. j. §. si ex fundo. & l. ex facto. la. ij. cum mate. ff. de her. insti. ¶ Et similiter dico q etiam in parte dimidia in qua ipse mulieres fuerunt institute quo ad vsumfructum, obuenit eis pprietas siue ex persona earū siue ex persona Luce: q2 cum mortuo Luca viuo testatore nullus alius interim inueniatur heres institutus vel substitutus: tūc nō vocantur ad hereditatem nisi dicte mulieres: necesse est dicere quod interim totum accreuit ipsis mulieribus per viam supra allegatam. ¶ Et dato post mortem dictarum mulierū sit facta alia substitutio vniuersalis ad pias causas, vt not. in terminis Salice. in. l. extraneum. in fin. C. de her. insti. vbi dixit qd si testator instituat vxorem suam ad vitā in vsufruc. & post mortem eius hereditas relinquatur alteri, qd tunc vxor dum viuit intelligitur heres vniuersalis, etiam in proprietate cum interim neminē sibi coheredē inueniat. allegat. l. si quis ita heres instituatur. excepto fundo. ff. de heredi. insti. & post mortez vxoris intelligetur ille alius vocatus per fideicommis. etiam

3 si substitutio facta esset ad pias causas: † quia paganus nō potest directo substituere alteri q̄ pupillo in eius potestate constituto & pupillari etate durante. d. l. centurio. & l. verbis. & ibi no. eo. tit. & in. d. c. ray. ita etiā tenet Ang. in terminis in. l. filius a patre. in prin. ff. de liberis & posth. idem videtur velle Bald. in. l. id quod pauperibus. in versi. xiiij. quero etiā. C. de episco. & cle. & idem etiam vult Ang. in. l. miles ita in prin. ff. de testa. mili. licet ipse ibi ponit aliam opi. dicens qd si vxor instituatur in vsufru. ad vitam & post eius mortem instituatur alius pōt dici q vxor sit mere legataria vsufructus. & ille qui est institutus sub conditione poterit petere bonorum possessionem, vt. l. si quis instituatur. ff. de here. insti. & per agnitionem talis bonorū possessionis cedet dies vsufructus sicut si hereditas fuisset adita de iure ciuili per preallegatam. l. si quis instituatur. quia dico quod illa opi. non potest esse vera, & eam reprehēdit

b Pau. de cast. in consi. [b] cccxcix. incip. visis dubijs prepositis. & vbi inquit quod Ang. in hoc male dixit: quia per bonorum possessionem que petitur ex forma. d. l. si quis instituatur. quis efficitur heres nisi quo ad habendam administrationem bonorum & satisfaciendum creditoribus, vt ibi habetur. etiam ibi no. Bald. in prin. & legitur & no. in. l. ij. §. si sub conditione. ff. de bonor. poss. scdm tab. ergo talis agnitio bonorum possessionis

4 non potest operari illud quod dicit Angel. † dependentia a testamento requirunt confirmationem per aditionem hereditatis. l. eam quam. C. de fideicom. l. filium. ff. de contratab. l. si patronus. §. ex testamento. ff. de bo. liber. que aditio non inducitur in casu nostro effectualiter per Ange. in. d. l. miles ita in eueniente conditione, vt notat. in dicto. §. si sub condi. ¶ Nec etiam predictis obstat quod Jo. de imo. dixit, maxime in. l. filius a patre. in princip. preallega. vbi licet videatur impugnare dictam opi. Ange. ibi positam dicens quod illa opin. videtur esse contra mentem testatoris qui vult vxorem solummodo habere vsumfructum & non proprietatem, nec velit etiam q ipsa

dit iudicari. & ibi Jas. C. de here. insti. ideo dico q quocūqz mō finiet ille vsufructus viua vxore Titius pleno iure fruet. pcedēs aūt opinio est iniqua cōtra naturā materie subiecte mētēqz testatoris. Benedic. autē in repe. c. Raynutius. de testa. verb. reliquit. nu. vij. multa verba effudit & plures alij quos omitto. Scdo casu verbosam & intricatā sniam suā tradit Matthe. mathesi. no. iiij. quā nō curo referre. Ego idez dico q in primo casu vt verba intelligant fm subiectā materiā & verisimilē mentē: & sic institutio vxoris nō cēset nisi legatū, put dr de quolibet instituto in re certa, alio dato hr̄de vniuersali. & teneo q̄ statim pōt Titius adire & hr̄ditatē aditā vel nō aditā put als de iure rāsmittere. & inuenio q ita tz Pau. pic⁹ in. l. titia. repe. §. titia cū nuberet. q. xxvi. & q. lix. charta. xx. Si vo aliqs esset institutū in totū vel certa pte hr̄ditatis. & post ei⁹ mortē ali⁹ in eadē re substitut⁹ tūc scda institutio obliquat in fideicōmissum vt cōiter tenēt. Quare in hoc vltimo nō est insistēdū. Adde Alex. s. e. cōsi. cxj. j. lib. iij. consi. lxviij. & que dixi in consue. pari. ti. vij. in ryb. & §. cxx.

q ipsa

q ipsa posset detrahere quartam Treb. ideo dicit q si aliter nō pōt seruari mens testantis. l. in cōditionibus primū locum. de condi. & demonst. & l. cū virū. C. de fideic. putat saluari posse mentem testatoris hoc modo, videlicet q vxor testatoris instituta in vsufructu tanq̃ in re certa instituta possit ipsa autoritate propria apprehendere rem in qua est instituta quasi videt sibi data licentia. vt tenet Bart. & communiter docto. in. l. ex facto. la. ij. de hered. inst. ¶ Et poterit adire hereditatē per quā aditionem factam ab ipsa vxore instituta in re certa. s. in vsufructu confirmatur testamētū: q: si nō sequatur aditio alteri⁹ remanebit heres insolidū. arg. d. §. si ex fundo. vnde si ille qui erat institutus post mortē vxoris, repudiet post mortē vxoris testatoris hereditatē, apparebit eū heredē vniuersalē. Si vero post mortem vxoris ille qui fuit post mortem vxoris institut⁹ adeat hereditatē, apparebit eum retro fuisse heredem ex re certa cum secuta aditione retrofingatur. l. heres quandoque. ff. de acqui. her. attēta dicta fictione apparebit vsumfructū ꝑceptū fuisse post aditā hereditatē, saltem iuris fictione, & ideo fuisse validū relictum vsufructus, vt non cedat nisi a die adite hereditatis. l. vnica. §. in nouissimo. C. de cad. tol. ¶ 5 † Quia rūdeo q in hoc verior est opi. Bal. in. d. l. id qd pauperibus. & Ange. in. d. l. filius a patre. & Sal. in. d. l. extraneum. quia licet quando vnus est sibi datus heres sub conditione in aliqua parte, est verum q iste institutus pure interim non efficiatur heres cū effectu in totum: & sic non efficiatur heres pro parte coheredis sm veras & magis communes conclusiones, vt plene not. per gl. & doc. in. l. ij. ff. si pars here. pet. per iura ibi allegata per gl. & late probat Bar. & alij in. l. plane. la. j. §. si coniunctim. ff. de lega. j. not. Jac. de are. & alij in. l. si marito. §. penul. ff. sol. matr. & Bal. in. d. l. si extranea. & in. l. vni. §. vbi autem. C. de cadu. tol. in fi. & Dy. & alij in. l. si quis ita scripserit Titius. ff. de heredi. insti. ¶ 6 † Tamen secus est vbi totum illud quod datū est instituto pure datur ei qui est in locum eius substitutus in euentū alicuius conditionis, vt est in casu questionis nostre: quia post mortem filie & vxoris testatoris facta fuit substitutio de tota hereditate ad pias causas: & sic etiā de eo ī quo specialiter fuerunt institute dicte mulieres: quia post mortē earū intelliguntur grauate de restituendo per fideicom. illi qui est eis substitutus post mortem earū: non autē potest venire iure directo ille q est substitutus eis post mortē: q: secuta aditione facta ꝑ eas mulieres institutas non potest illud quod eis acquisitū est acquiri directo iure alteri: sed solum per fideicō. vt. d. l. verbis. et §. extraneo. insti. de pup. sub. & d. l. centurio. & ille qui semel heres nō potest directe desinere esse heres. l. ei qui soluēdo. C. de hered. insti. vñ qñ est datus coheres conditionalis illi instituto, verum est dicere quod portio assignata illi instituto sub conditione nō accrescit interim pendente conditione illi pure instituto: q: sequeret incōueniēs q postq̃ semel fuisset hr̄s ille, qui vocatus & institutus est desierit postea recta via esse heres absq̃ restitutione fiēda fideicō. q esse nō pōt vt iurib⁹ prime alleg. ¶ Et qñ testator dat coheredē cōditionalē ostēdit q intentio sua ēst q ille heres conditionalis eueniente conditione partē suā capit iure directo. prout capere debet coheres. dicta l. verbis ciuilib⁹. ideo seruari debet eius dispositio vt mēs ei⁹. ¶ Sed qñ testator nō dat coheredē, sed dat substitutū ī eo in quo vocatus est primus institutus pure vt in casu nostro. l. nō repugnat. quod interim pendente conditione substitutionis prima sit heres insolidū, iuxta. d. l. j. §. si ex fundo. q: in illa nō est datus coheres: q: illi qui sunt vocati post mortem dictarū mulierum institutarū vsq̃ ad vitā in vsufructu nō sunt vocati cū ipsis mulieribus inspecta mente, & verbis testantis: s; bene possunt esse substituti illis mulieribus quo casu ex dispositiōe testatoris cū verba substitutionis cōia fuerunt vel obliqua trahuntur ad fideicom. post aditam hereditatem. d. c. Ray. & l. coheredi. §. cum filie. de vulg. & pup. & no. in. d. l. precib⁹. & in. d. l. centurio. ¶ Et sic tunc cessat incōueniens q testator videtur voluisse totum accrescere illis mulieribus, ex eo q: si totum eis accresceret, & sic in totū essent heredes, & nō possent postea desinere esse heredes: q: dico q imo possunt desinere per fideicōmissum prout fuit de mente testatoris substituendo per verba cōmunia vel obliqua ipsis mulieribus post aditā hereditatē. d. c. Ray. & substitutio cum sit facta in tota hereditate pariformiter & non sit facta substitutio separatim in vsufructu & separatim in residuo hereditatis, dz intelligi facta eo modo quo potest pariter cōuenire vtriq̃. l. iā hoc iure. ff. de vulg. & pup. cum concordā. ne vna & eadē substitutio diuerso iure cēseat. l. eū q. in fi. ff. de his quibus vt indig. l. eū qui edes. de vsucap. ¶ Qd autē substitutio fuerit facta per verba cōia seu obliqua patet: quia testator disponit post mortē dictarū mulierum medietatē bonorū dicte hereditatis ꝑuenire debere ad ecclesiā sancti

7 Laurentij. † nā verbū peruenire, & verbū cōe aptū ad fideicōmissariā substitutionē, sicut ad directā, probatur in. l. heredes mei. in prin. iuncto. §. cum ita. in. l. heredibus. §. si. ff. ad Treb. & firmat Bar. & alij in. l. cēturio. & in. l. Lucius. ff. de vulg. & pup. & Bart. in consi. incip. pater filio impuberi. & Bal. in. l. iam hoc iure. §. ij. de vulg. & pup. & Bal. in. l. fi. C. de sacrosā. ecc. & Bal. in. c. si pater. de testa. in. vj. & Ang. in. d. l. precib⁹. ¶ Et subiungit postea testator q reliquā dimidiā bonorū hereditatis mādabat, & volebat per commissarios suos dari & erogari pro aīa illis pauperibus quibus videbitur, & placebit dictis cōmissarijs: que ṽba sunt obliqua. l. fundi Trebatiani. cū gl. ff. de vsufru. lega. licet Bart. in. d. l. centurio. videatur dicere quod talis substitutio sit directa, tamen magis cōmunis[a] opi. est in contrariū: vt tenet Bal. & Sal. in. l. precibus. & Bal. in. d. c. si pater. in materia compēdiose substitutionis. & d. Card. in. c. cum tibi. de testa. referens ita fuisse consultū Padue: ita etiam cōsuluit Cal. in consi. x. in rubr. de testa. persone que sunt substitute vel pauperes Christi sunt vocati per verba obliqua, vt dixi. ipsi autem executores non sunt heredes, quia alij scripti fuerunt heredes: vt etiam late probat Joā. de Jmol. in. d. c. cum tibi. & in d. c. Ray. & in. d. l. cēturio. referēs se ita ꝯsuluisse apud forliuiū. ¶ Et dicit Jo. de Jmo. in. d. c. Ray. quod etiā Bar. in dispu. sua incipiente, filiū adultū. tenuit istam partem q substitutio facta modo predicto sit fideicōmissaria, qñ est facta illi cui nō potest fieri substitutio pupillaris: vt fuit in casu nostro: q: fuit facta vxori & filie. pariter & dato q illa filia fuisset impubes tū non potest iudicari q testator pupillariter substitueret attento q eam coniunxit cū vxore & eis pariter substituit. & l. iā hoc iure. & l. quāuis. & l. hereditatē. C. de impu. & l. in testamento. & ibi expresse Bal. in. q. in fi. C. de testa. mili. ¶ Quinimo etiam, vt dicit Sal. in. d. l. precibus. quando substitutio facta de pauperibus modo ꝑdicto fit a testatore & filio impubere, & fiat solū de bonis & hereditate dicti testatoris. nō de bonis pup. vel indefinite pōt dici q testator voluerit substituere pupillariter & directo: sed solum per fideicommis. quia per substitutionem fideicommissariam succeditur testatori. d. l. coheredi. §. cū fi io. per pupillarē vero succeditur pupillo, & etiā dato quod essent verba directa: tamen quia facta fuit substitutio dictis mulieribus post aditionem earum: & de eo in quo fuerunt ipse institute, non potest dicta substitutio valere nisi iure fidei. l. ex facto. in prin. & l. Sceuola. ff. ad Treb. l. filiusfa. §. vt quis here. ff. de lega. j. & not. in. d. l. verbis. ¶ Ad predictorū confirmationem facit quod not. Bart. & alij in. l. hereditas ex die. ff. de hered. insti. & Saly. in. d. l. extraneū. vbi dicūt 8 † q si testator dicit. instituo Titiū in semisse vsq̃ ad mensem, & Seium in eodem semisse post pascha, & Caium in alio semisse simpliciter tēpus subducitur de medio, & quilibet intelliget institutus per illā. l. quamuis verba & mēs testātis repugnet. & sic videmus quod ibi vt satisfiat regule posite in. d. l. hereditas ex die. recedimus a ṽbis & mēte testantis, & Seius institutus & certo tēpore habetur pro pure instituto. ita in casu nostro nō est inconueniens discedere a verbis testatoris vt satisfiat regulis positis in. d. l. ei q soluēdo. & in. d. l. verbis. & in. d. l. centurio. cū ibi no. & in. d. §. si ex fundo. cum alijs. s. alleg. & sic patet defensatam esse opi. Bal. Ang. & Saly. que tanq̃ magis cōmunis est in iudicando sequēda, vt habetur in locis vulg. ¶ 9 † Nec etiam predictis obstat si dicat qd non potest dici q dictis mulieribus accreuerit proprietas: eo q: testator videtur prohibuisse ius accrescēdi, qd facere potest. l. quoties. §. si duo. cum ibi not. ff. de hered. insti. ff. de vsufruc. l. dominus. cum gloss. quia respondeo q sʒ Ang. & Jo. de Jmo. in. d. §. si duo. & Jo. de Jmol. in. l. hereditas ex die. in. xij. col. per illam dictionem taxatiuā nō videtur testator ꝓhibuisse eius accrescēdi: q: testator videtur se referre ad tempus presens. non autem ad tempus futurum. alleg. l. si quis ita. ff. de auro & arg. leg. vnde dicit q si testator dicat, instituo Titium in tali fundo: tantum nō videtur euidentissime constare testatorem velle prohibere ius accrescēdi, prout requiritur q euidentissime constet in pagano testante: vt. §. si duo. & istud latius probat Jo. de Jmo. in. d. l. hereditas. per illā. l. & ꝑ 10 not. per Bal. in. l. iiij. §. cum Titio. de alimē. lega. ¶ † Posset etiam responderi non esse verum q in hereditatibus testator potest prohibere ius accrescendi[b], vt probatur in. d. l. si qs ita heres excepto fundo. ff. de here. instit. q: speciale est hoc in milite vt posset prohibere. l. miles vnū ex fundo. ff. de here. instit. l. j. & ij. C. de testa. mili. & ita tenet Bald. & Dyn. in. l. si quis ita heres instituatur si legitimus. ff. de hered. insti. & Bal. & Saly. in. d. l. extraneum alij etiam varie locuti sunt in hoc diffuso articulo. & propter varietatem opinionum faciam fundamētum principaliter in prima rūsione. s. data referendo Ang. & Joā. 11 de Jmo. in. §. si duo. ¶ † Circa vltimum dubiū an filia possit

a ¶ Cōmunis. vide. j. lib. iij. ꝯsi. xij. nume. xj.

b ¶ Accrescendi. idē tenet Alex. i. l. quoties. in fi. C. de hered. insti. & est cōis. Sʒ veritas est indistincte q tenet prohibitio [illegible]

pp

detrahere legitimam de dictis omnibus bonis breuiter cõcludo quod sic, quia cũ dicta substitutio facta fuerit fideicõmissaria vt probaui: ergo sequitur ꝙ per fideicõ. filia nõ potuit grauari in legitima. l. quoniã in prioribus. cum ibi no. C. de inoffi. testa. ꝛ Bar. ꝛ doc. in. l. j. §. fi. ꝛ. l. coheredi. §. cum filie. ff. de vulg. ꝛ pup. ꝛ Cy. ꝛ Bal. in. l. cum virũ. C. de fideicom. cum si. saltez si dicta filia excessit pupillarẽ etatẽ tẽpore mortis ipsius filie. ꝛ sic tempore euentus casus substitutionis: vt not. per docto. in d. locis. quantum autẽ ad Treb. possit detrahi nõ scribo: quia a nõ consueui in hoc consulere cõtra piam causam, licet plures magne autoritatis viri teneant quartam Treb. detrahi posse de fideicommis. vniuersali ad pias causas relicto. Et ita consulo ego Alex. Bononie.

Summarium.

1 Ignorans non transmittit hereditatem non aditam.
5 Judex non potest supplere vltra petita.
7 Restitutio non datur ex clausula generali contra prescriptionem. xl. annorum.

Consilium. CLXIII.

Uiso processu inter do. Franciscam vxorez. d. Anto. Ludouici agentem: ꝛ filios ꝛ heredes quondam ser Gasparis budi de Rauenna se defendentẽ: deueniens ad ea in quibus difficultas ꝛ rei substantia consistat. 1 †Dico breuiter videri mihi partes iudicantis esse in absoluendo dictos filios ꝛ heredes ser Gasparis, ꝛ ser Antonij de mõte maiori actorem tutricis ꝛ dictorum filiorum, ꝛ heredem ser Gasparis a contentis in petitione predicta ex infrascriptis. ¶ Et primo, quia principaliter fundata est petitio domine Francisce in eo quod attento quod domina Bernardina quõdam eius mater, ignorauit tempore sue vite ꝛ mortis sibi esse delatas ex testamento hereditates dictarũ duarũ Gnexie eius proauie, ꝛ Lucie eius auie, decessit. d. d. Ber. non aditis per eã hereditatibus predicte. B. ꝛ non dꝫ talis probabilis ignorantia subsecuta morte domine Bernardine, ꝛ dicte dñe Frãcisce eius heredi, maxime circa ius deliberandi ad dictam do. Frãciscam. Et propterea petit procurator dicte dñe Frãcisce eam restitui in integrum: ꝛ sic valet ipsa do. Francisca hereditates dictarum dominarũ Gnexie ꝛ Lucie adire. ¶ 2 †Nam de iure si heres cui delata fuit hereditas ignorans eam sibi delatã decessit, constat quod non transmisit ius deliberandi in heredem suum. l. cum antiquioribus. in ver. scien. ꝛ in vers. cognitũ. C. de iure delib. ¶ Nec occasione talis ignorantie potest cõcedi restitutio in integrũ: ita in indiuiduo decidit Bal. in. l. j. in. xxiiij. opposi. C. qui admit. vbi dicit qꝺ si in actu de quo queritur nõ consideratur mora, sed aliud accidẽs, vt transmittendo ius deliberandi vbi scientia est de substãtia, ꝛ iuris autoritas requirit scientiam: ꝛ tunc excluso vigore talis ignorantie non datur aliqua restitutio in integrum: qꝛ hoc contingit, qꝛ in. l. ita dispo3 nitur. †vnde non videtur circumscriptus qui iure communi est vsus. l. fi. C. de in integr. resti. l. verum. §. sciendũ. cũ simil. ff. de mino. ꝛ idẽ etiam tenet Raph. cu. in. l. cum filius. §. in hac. ff. de verb. obli. ꝛ idẽ tenet Pe. de ancha. in ꝯsi. clxx. incip. principaliter contra istos legatarios siue ipsorum successores etiã ꝛ in b hoc non reperio[b] inspectis terminis inter scribentes nostros authenticos quidpiã ꝯtradicere. ¶ Et si diceretur ꝙ dato ꝙ nõ possit peti restitutio in integ. ad transmissionem iur. delibe. saltẽ debet ꝯcedi restitutio in integ. ex clausula. si qua mihi iusta causa aduersus lesionem secutã: ex eo qꝺ domina Bernardina ꝓbabiliter ignorãs dictas hereditates esse delatas morte preuẽta, non potuit eas adire mediante dicta ignorãtia per illam singularitatẽ. l. Pãtonius. cũ ibi not. maxime per Bart. ff. de acquir. hered. per not. in. l. j. C. de restitu. mili. ¶ Quia ad hoc potest multipliciter responderi. Primo, qꝛ illa lex Pantonius procedit solum quãdo illa lesio causata est absentia ꝓ c babili, secuta postea morte. Secus[c] vbi lesio a sola ignorantia, secuta postea morte: vt probat Jo. de Jmo. in. l. ventre. in. xvj. col. de acquir. hered. subtiliter ad hoc inducẽs. l. C. de his qui ante apertas tabul. ꝛ. d. l. cum antiquioribus. circa vlti. colum. ꝛ tenet expresse Rapha. cuma. in. d. l. cum filius. §. in hac. de verbo. obligatio. tamen in hac responsione nõ persisto. ¶ Unde ꝛ secundo respondeo ꝙ attento quod in libello dicte dñe Francisce asserit quod dicte domine Gnexia ꝛ Lucia erant ascendentes dicte domine. B. ꝛ quod dicta domina Francisca est de descendentibus. d. do. B. ꝙ licet. B. ignorans dictas hereditates. s. dictarũ suarum ascendentiũ sibi esse delatas decesserit illis non aditis ex testamẽto: tamen ipsas hereditates etiã non aditas iure communi trãsmitteret ad. d. Fran. eius filiam. per. l. vnicã. C. de his qui ante aper. tabu. si vel iure substitutionis, vel alio obstaculo non erat exclusa do. B. a iure adeundi. ergo sequitur quod cum beneficium restitutionis in integrum intentatum ꝛ imploratum non possit habere locum vbi potest qs via iur. cõis absqꝫ restitutione sibi succurrere: vt in. l. in causa. la. ij. ff. de mino. ergo non potest obtinere dicta do. Fran. presertim cuz in libello suo neqꝫ sit deductum quod ipsa. d. B. vel filia sit exclusa prescriptione aliqua a iure adeundi, nec petita est restitutio aduersus prescriptionem aliquã: sed solum aduersus lesionem causatam ab ignorantia: ꝛ mors exclușerit. d. do. B. per. d. l. j. C. de his qui ante aper. tabu. ¶ Utrũ autẽ per testes probauerit ꝙ. d. d. Gnexia ꝛ Lucia fuerũt ascendẽtes sue vel non. puto verum ꝙ non sit sufficienter probatum: tũ satis est ꝙ libellus suus in quo ipsa hoc asserit eã excludat. l. ij. C. de insti. ꝛ substi. sub condi. fac. l. cum pretium. C. de lib. cau. ¶ Nõ fortasse etiã in testibus ipsis productis in iudicio, nõ tũ modo exhibitis apparet quod ista Bernardina est instituta vt de descendentibus dictarũ mulierũ testãtiũ. ꝛ procurator. d. d. Frã4 cisce †producendo illa testamenta videtur fateri ꝟba illa que in eis continentur. l. j. §. j. ff. de edẽ. l. si quis testibus. cum ibi no. per Bal. in. j. col. C. de testi. no. Jnno. in. c. cũ olim. de censi. ꝛ in c. venerabili. de excep. ꝛ Bar. in. l. post legatũ. ff. de his quibus vt indig. ꝛ no. Bal. in. l. j. C. de edẽ. ꝛ in. l. ij. C. de fideicõ. li. ꝛ in 5 l. alia. C. de his quib. vt indig. ¶ †Cũ ergo non sit deducta in libello prescriptio, nec petita aduersus prescriptionem restit. in integ. non potest iudex super nõ petito pronũciare. l. fi. C. de fideicom. li. l. vt fundus. cõmuni diui. c. lꝫ Hely. de simo. ꝛ si vna causa deducta in libello ꝛ ꝓbatur alia, nõ põt obtinere agẽs. l. habebat. in prin. ff. de institu. not. Jnn. in. c. ex parte abbatisse. de priuileg. ꝛ Bar. in. l. j. in prin. ff. de edẽ. ꝛ Spe. in tit. de teste. §. j. ꝟsi. sed pone egi. sed Bar. in. l. certi cõditio. §. si nummos. ff. si cer. pe. no. cano. in. c. examinata. ꝛ in. c. dilecti. de iud. cũ ꝯcor. ¶ Unde inquit Bal. in. c. j. de mili. vasal. qui contu. est ꝙ iudex non supplet si plus est probatum ꝙ petitur. allegat not. ꝑ glo. in. l. verbam oportere. alias est in. l. precedenti. ff. de verb. signific. ¶ Unde etiã dato quod ex processu appareret ꝓbatuz de prescriptione decursa aduersus dictam aditionẽ hereditatis, nõn posset iudex concedere restitutionem in integrum aduersus talem prescriptionem cum non sit in libello deducta restitutio ex tali. ¶ Fortius videtur qꝺ etiam si deducta esset in libello ipsa prescriptio ꝛ lesio tanta a prescriptione longissimi tꝑis. xxx. ꝛ. xl. an. ꝛ vltra iuxta cõtenta in positionibus actoris per que tẽpora secunduz veras ꝛ magis cões cõclusiones prescribitur iuri adeundi hereditatẽ. l. lꝫ. cum ibi no. per gl. ꝛ doc. C. de iure delib. ꝑ glo. ꝛ doct. in. l. quãdiu. l. j. de acquir. hered. ꝑ Bar. in. l. j. ꝛ legitur ꝛ probatur in. l. iij. in ver. iu. C. de institu. ꝛ 6 substi. †vbi apparet ꝙ potestas adeundi hereditatem dicitur d ius[d] nõ facultas, merito tollit̃ spatio longissimi tꝑis sicut alia iura. l. sicut. ꝛ. l. omnes. C. de prescript. xxx. an. tamẽ nõ deberet concedi. d. d. Fran. restitutio in integ. aduersus prescriptionem ꝛ exclusionẽ ex pluribus. ꝛ primo per ea que dixit Per. de ancha. in. d. cõsi. clxx. vbi in casu sue cõclusionis questio vertebat an certis legatarijs quibus obstabat prescriptio lõgissimi temporis esset concedenda restitutio in integ. ex clausula generali, si qua mihi iusta causa ex capite allegate ignorantie: iuxta not. per Bar. in. l. j. §. si quis autẽ propter. ff. de iti. ac priua. cũ multis concor. ꝛ concludit ex pluribus ꝙ nõ. tamẽ propter text. in l. fi. C. de prescr. lon. temp. quem pluribus modis ponderat: ꝛ ꝑ not. per Bald. in. d. l. j. in. xxiiij. oppo. C. qui admit. Et etiam ex presumpta sciẽtia coniunctorum cuz dicti legatarij essent coniuncti testatoris. Et sic presumantur habere facilius eorũ notitiã que a coniunctis suis gesta sunt. l. octaui. ff. vnde cogna. l. de tutela. C. de in integ. resti. mi. Unde fm eũ posito ꝙ illud ꝙ no. Bartol. in. d. §. si quis autem. potest esse verum: tamen non 7 procederet in casu predicto: vt ibi latius per eum. ¶ †Secũdo non deberet concedi dicta restitutio aduersus prescriptionem: e qꝛ attento ꝙ lapsum est tempus. xl. anno.[e] ꝛ vltra vt deprehẽditur ex cõtentis in positione secunda ꝛ tertia pro parte agentis: vnde dato ꝙ alias aduersus ignorantiam posset concedi resti. in integ. ex clausula generali si qua mihi iusta causa. ꝛ hoc ratione probabilis ignorãtie vt probatur in. d. §. si quis autem propter. cum cõcor. tamẽ illud non videtur militare in prescriptione. xl. ann. quia text. in. d. l. sicut. in fi. de prescrip. xxx. ann. dicit ꝙ talis prescriptio parit plenissimam munitionem et securitatem. ꝛ plenissima securitas dicitur esse quando non potest peti restitutio in integ. vt gloss. in. l. ait pretor. in. §. permittitur. in

a ¶ [struck through]
b ¶ Non reperio, imo quos allegat Jas. d. l. cuz antiquorib[us]. co. ij. Alex. s. lib. j. consi. xx. ꝛ que ibi not.
c ¶ Sec[us]. hec vera cõcordia de iure: ꝛ sic Alex. nõ contradicit sibi in locis allegatis. s. lib. j. consi. xx. Sꝫ he scrupulositates cessant apud nos [struck through]
d ¶ J[us]. vide. s. e. ꝯsi. xxxviij. nu. v.
e ¶ Xl. ann. s. eo. consi. cij. in fi.

titur.in versi.imputandū.ff.de mino. Et ita in quibusdam lecturis reperitur Ang.tenere in.l.sicut.ad fi.C.de prescrip.xxx. anno. ¶ Idē probari videtur in.l.fi.C.de fun.patrimo.libr.xj. in versic.nullam molestiam vel inquietudinē formidari.vbi illi qui tuti sunt prescriptione.xl.anno.non habent timere vllam

8 molestiam vel inquietudinē.† Et molestia dicitur inferri etiam qñ quis iudicialiter vexatur personaliter in.l.j.cum ibi no. per Bal.C.de nundinis.ꝛ probat̃ in authē.de fideiuſ.in prin.verſi. molestus sit.col.j.ergo nō pōt peti ꝯtra eū restitutio aduersus prescriptionē talē,q꞉ molestarent. ¶ Ex quibus infert̃ ꝙ etiā dato ꝙ.B.nō fuisset de descendentibus dictarum dominarū Gnexie ꝛ Lucie,ꝛ sic non essem⁹ in casu.l.vnice.C.de his qui ante aper.tab.tñ nō posset obtinere.d.d.Franc.q꞉ cū in libello suo ipsa deducat lesionē procedentē ab ignorātia ꝛ morte.d.d. B.aduersus lesionem predictam petit restitutionem in inte.ꝛ appareat ꝙ ex alio capite ꝙ̃ ignorātie ꝛ morte fuit exclusa. d. B.a dictis hereditatibus:q꞉ fuit exclusa prescriptione longissimi tēporis,que precluditur via iuri adeunni tā sciēti ꝙ̃ ignoranti.d.l.licet.cum ibi no.ꝛ.l.fi.C.de prescrip.lon.temp.de qua prescriptione est oppositū ꝓ parte reorū.ꝛ aduersus quā prescriptionē non est petita restitutio in integ. ¶ Et dato ꝙ esset petita,nō esset cōcedenda vt probāt: ergo nullo modo potest dicta Francis.obtinere. ¶ Ultra predicta etiaꝫ aduertatur q꞉ in actis mihi trāsmissis non reperio talia esse gesta,q̃ probent ꝙ dicta Fran.adiuit hereditatem.d. Ber.ꝛ licet in libello ꝛ in aliīs scriptis curator ipsius.d. Francis.dicat se gerere ꝓ here-

9 de.d.Ber.ꝛ per.d.Fran. †tamen solus curator sine adulto nō potuit adire hereditatem.l.potuit.C.de iure delib.l. cū quidā. C.de admi.tut.ꝛ.d.Fran.per procuratorem etiā non potuisset adire.l.Paulus.alias incipit per procuratorem.cum ibi plene not.ff.de acquir.hered.ꝛ plene in.l.j.C.qui admitti.ita quod si alibi ꝙ̃ in actis mihi transmissis non appareat aliter ꝙ. d. B. adiuerit hereditatem.d.B.cōstat ꝛ ex illo capite dꝫ succūbere: q꞉ ius intentatū nō potest cōpetere nisi vt heredi.d.B. ¶ Insuper etiam aduertatur ꝙ non videtur ꝙ sit legitime probatū per duos testes contestes dictas dominas Gnexiā ꝛ Luciaꝫ decessisse superstite.d.B.maxime q꞉ testes agentes non deponūt cōcludenter,nec assignarūt rōnē quā in tali casu assignare debent:ſm not.plene per Cy.in.l.si quidē.C.solu.mat.Bart.ꝛ omnes in.l.ij.§.si dubitem.ff.quemad.testa.aper.ꝛ in suo tract. de teste Et cano.in.c.in presentia.de ꝓba.ꝛ Guil.de cug.l.cū debitores.C.de iudi.ꝛ Bal.in.l.cōuenticulam.C.de epi.ꝛ cler. ¶ Et etiam q꞉ dicti testes videntur iurati parte absente,ꝛ nō citata.l.si qñ.C.de testi.ꝛ.c.ij.de testi.hoc vltimū tamē non pono pro cōstanti nisi per extensum exhibeantur omnia acta.hoc dico propter quedā verba posita in actis,dum dicitur ꝙ statutus fuit terminus partibus ad probandum cuꝫ monitione generali.Ex quibus concluditur quod ex multiplici capite constat dictam do.Franciscam obtinere non posse in ipsa petitione restitutionis in integrum,propterea dictos reos cōuentos esse absoluendos.Alex.

Summarium.

1 ☞ Appellatio incerta non valet.
2 Opinio vltima videtur approbari.
5 Diligentia que requiritur in appellante.
6 Incredulus non excusatur nisi protestetur.

Consilium.CLXIIII.

Viso processu causaruꝫ versatarū inter.R.do.Bonauenturam quondam magistri Dominici de cesena,ex vna parte,ꝛ Alexandrum de la mancula ex altera:visisque allegationibus subtiliter factis per clarissimū dominum aduocatū. d. R.ꝛ.d.B.

1 ¶ † Dico breuiter appellationem.d. a sententia lata per do. Anto.de plantaporris esse desertam ex multis causis,ꝛ maxime quia appellatū fuit copulatiue ad dñm Malatestē de malatestis,ꝛ ad quemlibet iudicē competentē.ꝛ intra terminū. x. annorum ad appellandum:ꝛ aliter non declarauit appellans corā quo iudice intenderet prosequi causam appellati. hoc em̄ decidit Spec.in tit.de app.§.nūc tractemus.in versi. sed pone aliquis querit.an si quis dicat,appello ad archiepiscopū,ꝛ ad Papā ad quē omnibus omissis appellat̃.c. cū dilecti. cum ibi not.de app.ij.q.vj.ad romanā.pro hoc allegat in argumētū. l. ꝗ fundū.ff.cōia ꝓdi.ꝛ.c.si duo.de app.cū si.postea finaliter subdit ꝙ quidam tenent talem appellationem nō valere oportet

a incertitudinem[a].arg.l.de etate.§.nihil.ff.de inter.ac.ꝛ.l.pretor a edixit.in prin.ff.de iniur.ꝛ.c.indēnitatibus.extra de elect.ꝛ ista

2 opi.videt̃ expresse approbare attento † ꝙ ipse vltimo loco reci

b tat istā:ꝛ opi.vltimo[b] recitata videt̃ ī dubio approbata:vt no. gl.in.l.qui filiū.§.sabin⁹.ff.ad Treb.ꝛ.l.bona fides.ꝛ ibi Bar. ff.de positi,no.Jo.and.in.c.j.de sen.excom.in.vj.in nota.ꝛ in.c. j.de pe.in.vj.ꝛ Bal.in auth.ex testamēto.in prin.C.de col.ꝛ in l.si mater.C.ne de sta.defun.facit.l.iij.§.neratius.ff.de acquir. pos.ꝛ.l.si idē cū eodē.in fi.ff.de iur.om.iud. ¶ Et istam parteꝫ b etiam clare approbat Jo.an.in addi.Spe.sup.d.ver.sed pone aliquis nisi intra tempus datum ad appellandum alteruꝫ elegerit:ꝛ hoc vbi probabilē causam habuerit sic appellās:vt qñ ꝓbabiliter esset incertus appellās an possit appellare ad subdelegantem:vt quia subdelegans fuisset post delegationeꝫ excommunicatus:ꝛ dubitaretur an tēpore dato ad appellandū est absolutus. nam tūc poterit appellari copulatiue vel alternatiue ad subdelegantem,ꝛ ad Papā,qui tamē subdelegasset dicto subdeleganti.ita inquit gl.in.c.si is cui.in ver. durāte. de offic.deleg.in.vj. ¶ Hanc opin.ꝙ dicta appellatio copulatiue

5 interposita nō procedat † nisi intra decennium elegerit vnum certum coram quo prosequi velle dixerit.tenet Jo.and.in.c.in alternatiuis.de re iud.in.vj.in mer.q꞉ iudex ad quē appellatur dꝫ esse certus:ꝛ appellans in casu nostro appellauit ad magnificū do.Malatestē,ꝛ etiā legatū.c.j.de offi.lega.ꝛ ibi not.ꝛ etiā Papa.in.d.c.ad romanam.ꝛ.c.cum dilecti.preallega.attento ꝙ de iure canonico potest appellari ad eos etiam omisso medio:vt ibi habetur. sequitur ꝙ ad plures dicitur appellatum, ꝛ non ad vnū certuꝫ. ¶ Idem etiā tenet Ang.in.l.j.§.si qs.ff. de appel.allegat no.per Spec.ꝛ Joā.and.in.d.versi.sed pone aliqnis.Et sic apparet ꝙ Ang.intelligit qđ Specu.approbat illam vltimam opi. ¶ Idē tenet Joā.de Jmol.in.d.l.j.§.si qs volēs.quod cum de iure canonico possit appellari ad ꝓximuꝫ nedum ad superiorem:vt erat in casu nostro magni.dominus Maletesta,sed etiam ad legatum ꝛ Papā, vt dixi, ideo ratione incertitudinis vitiatur appellatio.sed ſm euꝫ aliud esset de iure ciuili vbi omisso medio non potest ad alium superiorē appellari.l.imperatores.ff.de appella.quia tunc ad proximuꝫ superiorem tantum censetur appellatum:q꞉ vtile per inutile vitiari non debet.l.sancimus.C.de donat.l.j.§.si stipulanti. ff.de ver.obli.ꝛ in causa ista seruari debet ius canonicū:q꞉ sumus in terris ecclesie:vt no.in.c.ij.de regul.iur.in.vj.ꝛ in.c.ij.eo.lib.de arbi.ꝛ per legistas in.l.priuilegia.C.de sac.san.ecc. ¶ Ad ꝓdictorum confirmationē bene facit quod no.glo.in.d.c.si cui.que concludit quod quando alternatiue est appellatū ad duos,ad quorum quemlibet potest appellari:non valet appellatio, nisi in tēpus quo durabat facultas appellationis declarau[it] corā quo iudice velit prosequi.Et idem tenet Archi.ij.q. vj. §.post actum.ꝛ Jo.de ligna.in.c.si duob⁹.de appe.remittit se ad no. per Specu.in.d.§.nunc tractemus.ꝛ Jo.de Jmol.in.l.qui rome.§.seia.ff.de verb.obl.etiam simpliciter sequuntur illā opin. quā tenet glo.d.§.is cui.ꝛ lꝫ dixerit illam appellationem alternatiuaꝫ valere.arg.l.j.§.si quis.ff.de app.ꝛ.l.si eius.ff.de app. recipi tamen illud potest procedere vbi seruanda essent iura ciuilia,que allegat Bald.vel vbi ad vnum tātum ex illis potuisset appellari,vel vbi intra tēpus appellationis declarasset coram quo velit prosequi. ¶ Nec istis ob.id quod habetur in.c. cōstitutus.de resti.in integ.vbi etiā admittitur libellus alternatiuus ꝛ incertus:quia respondeo vt ibi not.Jnnoc.ꝛ aliī,ꝙ ibi intelligit̃ qñ actor dubitabat probabiliter ꝙ remediuꝫ sibi competeret,alias secus.l.j.§.quid autem.ff.quorum leg.iūcta l.vbi autem non apparet.§.qui illud.ff.de verb.obl.ꝛ.l.pretor. §.quid autē.ꝛ qđ vtrobiqꝫ no.Bar.de iniur.ff.ꝛ qđ no.glo. in c.abbate.de re iud.in.vj.ꝛ etiā ita est de mente Abb.de appel.

4 in.c.ij. ¶ † Confirmantur predicta: quia incontinēti post appellationē est in potestate appellati ꝛ prosequi ꝛ agere in causa appellationis.l.fi.§.in his.versi.nulla licētia.C. de temp.ap. c.abba.de ap.ꝛ ver.Spe.in ti.de ap.§.nunc breuiter.versi.licet autē.no.Jaco.bu.ꝛ Bar.in authē.ei qui.ad fi.C.de temp.ap. ꝛ d.Abb.in.c.ex insinuatione.de appe.sed si diceremꝰ. d. ap. valere absqꝫ eo qđ intra tempus datū ad appellandū declaret̃ per appellantem coram quo velit prosequi,fieret preiudicium appellato: q꞉ nesciret coram quo velit prosequi appellationeꝫ, ꝛ opꝫ expectarē qđ appellās ꝓsequat̃ corā vno ex illis. ¶ Et etiā deserta dicta appellatio alia ratione: q꞉ aut cōsideramus ius cōmune lapso anno,ꝛ ex cā impedimēti statuitur biēniuꝫ, quo elapso sñia est executioni mādāda.in authē.ei q.C.de tēp. ap.ꝛ in.c.ex rōne.de ap.sed nūc sumus ꝓpe finem triēnij a tēpore appellationis;ergo dicta appellatio est deserta. ¶ Aut ꝯsideramus dispositionē statuti:a tūc ꝓut in themate narrat̃

a ¶ Incertitudinē idē phi. fran. d.c. ī alternatiuis. panor.c.ij.de appel. Ale.j.eo.ꝯsi. clxvij.cōsi.clxxxv.et lib.vij.cōsi. lxxix. col.ij.

b ¶ Ultimo.Cur. senior ꝯs.j.col. iij. cōsi.xliiij. col. vij. Anto.cor.in rep. verſi.opi. ꝛ in sing. ver.opi.Jas.l.pacta nouissima.C. de pactis.limitat Jas.l.si seruū.§.sequit̃.col.j. de verb. obl. l. si idē cū eodē.ꝛ ibi dec. de iu. om,iu.Jas.l.filio. pater.co.j.de leg. j.marsil.nota.decxxxj.

statutum vult ꝙ appellans debet intra mensem fecisse causaȝ appellationis expediri, alias eo elapso appellatio est deserta, qḋ talis mẽsis currat a die cõmissionis qñ pro habendo iudice opus est supplicari, vt erat i casu nostro: sed ita est ꝙ causa ista nõ est terminata intra mensem: ergo ꝛc. ꝛ si diceretur ꝙ dictus mensis non currit nisi a die cõmissionis, ꝛ qḋ causaȝ commissa adhuc non est † dico qḋ appellans dȝ facere diligẽtiam suam, petendo causam committi instanter ꝛ instãtissime. l. fi. §. illud. in versi. in summa. C. de tẽp. appel. ꝛ in auth. sed lis. eo. ti. iũcta prima opinione ibi posita i gl. ꝗ est cõiter approbata. dicit gl. ibidẽ quod spectat ad appellãtem notificare principi ad quem appellatum est, vt causam committat proceribus dirimẽdam: ꝛ illam opin. approbat ibi Saly. ꝛc. Bald. Ang. Ray. ꝛ dicit ibi Saly. qḋ doct. cõiter ibi tenẽt. ꝛ pro hoc allegat legem qñ nõnulli. C. de appel. ꝛ l. ij. in fi. C. de tempo. ap. ꝛ quia ipe appellãs est huius rei causa ꝛ origo. arg. l. in trib⁹. ff. de iudi. ¶ Ita etiã tenet Anto. de butr. in. c. ex insinuatione. in. j. col. de app. ꝛ neminẽ inuenio ꝯtrariũ tenẽtẽ. ¶ Unde dicit Ang. in. d. authẽt. sed lis. quod dũ tex. ibi dicit ꝙ causa intacta qñ deuoluerit ad cõsistorium principis, donec cãm dirimẽdam cõmiserit etiã dȝ intelligi si appellatus fuit solicitus in traducendo causam: sed nõ potuit: quia nõ habuit aditum ad principem: ꝛ ideo secũdũ eũ est introductum ꝙ appellãtes vadũt ad cameraȝ principis ꝛ solicitãt portarium, ꝛ pulsant ad cameram pro inducẽda appellationis causa, ꝛ faciũt rogatũ notariũ corã testibus quod nõ possunt habere aditũ. ¶ Bene facit ꝙ no. gl. in. c. cupiẽtes. §. ꝙ si per viginti. de elec. in. vj. in versi. propositam. ꝛ gl. in. c. j. ꝛ in. c. plerunqȝ. de rescri. † que volunt ꝙ vbi quis est impeditus facere actũ in termino sibi statuto, nõ excusatur nisi protestet̃ de impedimento. ¶ Unde dicit Jo. de Jmo. in. d. §. si per. xx. ibi refert Domini. de sancto Gemi. ꝙ semel obtinuit causam appellationis in qua appellans nõ poterat habere copiam iudicis, ꝛ trãsiuit sibi tempus sine prestatione: quia per illam negligentiã in nõ ꝓtestãdo succubuit: ꝛ no. Bar. in. l. j. §. dies. qñ appellãdũ sit, ꝛ Anto. de but. in. d. c. ex ratione. ꝛ in. c. fi. de appel. ¶ Et in proposito nostro cõsuluit Ang. in cõsi. cxl. inci. quidã Mattheus etiã. vbi dicit ꝙ quidã appellauit ad dominos priores, qui dñi debẽt cõmittere appellationẽ vni iudici ciuitatis neutri patri suspecto intra tres dies. ex forma statuti ciuitatis castelli. ꝛ qḋ iudex terminare debet causam intra. x. dies cõmissionis, alias sit deserta, cõtingat quod dictaȝ appellationem priores nõ commiserũt nõ solicitati, an appellatio sit deserta. cõsuluit quod sic: quia secũdum eũ deberẽt dicti priores requiri appellãtem. ꝛ cum opportunitate. ¶ Et sicut dicimus in iudice qui requiritur vt det apostolos. l. j. ff. de lib. d. c. ab eo. de appella. in. vj. ¶ Quibus apostolis assimilatur talis cõmissio. nã sicut per apostolos appellãs dimittitur a iurisdictione prioris, ꝛ sumit iurisdictionẽ iudicis ad quẽ, ita hic trãsmittitur ad iudicẽ cui sit cõmissio: nisi dicas in casu nostro quod nõ sit prefixum tẽpus in quo fieri debeat dicta cõmissio: quia dico ꝙ si ad faciẽdum terminare causam appellationis nõ habet appellãs nisi vnũ mẽsem, nõ habemus dicere ꝙ ad faciendam suã indulgentiã in faciẽdo causam cõmitti debet habere plus: quia sequeretur absurdũ ꝙ in eo in quo minor exigeretur dilatio, maius spatiũ haberet, ꝙ nõ est dicẽdũ: vt. l. j. C. de dila. ¶ † Et, statutũ debeat interpretari ne cõtineat absurditatem l. scire oportet. §. aliud. ff. de excu. tuto. l. nã absurdũ. ff. de bo. libe. no. Bal. in. l. quicunqȝ. in. vij. col. C. de ser. fugi. ꝛ in. l. oẽs populi. in. xiiij. col. ff. de insti. ꝛ iur. ꝛ bene facit quod ibi no. Bart. in. vj. q. prin. ꝛ in. l. nõ dubiũ. C. de legi. ꝛ quod not. glo. in. l. dãni. §. is. ff. de dã. infec. ꝛ gl. que incipit, quidã iudaizare. ¶ Et etiã nõ videtur quod sufficiat ꝙ semel tẽtauit adire superioreȝ pro interpretãda cõmissione, quãuis impeditus fuerit appellãs, nisi impedimẽtum perseuerauerit: quo casu narrari debet per appellãtem. ita colligitur ex no. per gl. in. d. §. quod si per viginti. in vers. proposita. ibi dũ glo. dicit, donec Papa sui copiã faciat. ꝛ ibi hoc expresse volũt omnes doct. ꝛ Ant. de but. in. c. ex ratione. circa. v. vel. vj. col. in versic. ex his etiã. ꝛ in. c. fi. in. iij. de ap. ¶ Bene facit tex. in. d. l. fi. §. illud. in ꝟsic. summa ope. et tex. in authẽ. de his qui ingred. ad ap. §. j. in vers. neuter. ¶ Si ergo predicta nõ sunt seruata: ergo ꝛc. ¶ Hoc alio effectu appellatio est deserta si etiam cõsideremus cõstitutiones prouinciales, quibus prouisum est quod causa appellationis intra tres mẽses a die appellationis cõnumerãdos expediatur: certũ est quod appellatio sit deserta: quia indistincte dicte cõstitutiones siue sit opus impetrare cõmissionẽ, siue nõ, volũt quod causa termineturintra tres mẽses a die appellationis. ꝛ sic etiã in dictũ tp̃s expediri debeat appellatio, sine qua causa appellationis terminari non potest. l. ij. ff. de iuris. om. iudic. c. preterea. de offic. deleg. Alexand.

5 — 6 — 7 (marginal numbers)

a ¶ Ren nãdo. j. lib. iij. ꝯsi. ciiij. co. j. ꝛ lib. v. ꝯsi. cxvij. plene dixi in ꝯsu. paris. §. xlj. q. viij.

b ¶ Spe. Jmo. specu. ibi cõtrarium sentit ꝛ est verius

Summarium.

1 ☞ Locatio ad modicum tempus cum pacto de reuocando, est alienatio.

2 Emphyteuta nõ potest locare ad longum tempus etiam cuȝ pacto ꝙ non transeat vtile dominium ne fiat fraus. nu. 4.

Consilium. CLXV.

Uisis duobus elegantissimis consilijs celeberrimorũ iurisconsultorum domini Francisci aretini, ꝛ domini Andree siculi cõcludentium quod locatio facta de nouennio in nouẽnium cum pacto de renouãdo [a], dicatur esse alienatio: adeo quod in illa vẽdicet sibi locum bulla Bonifacij Romani põtificis in ea parte in qua loquitur de solutione sextepartis, vel capsoldi, ꝛ de inuestitura recipienda per eum in quem alienatio facta: adeo cõpẽdiose ac subtiliter ac recte ꝑ eos allegatum ac cõsultum, vt nulli fere dicẽdi locus ceteris relictus videatur. ¶ † Confirmo itaque eandem conclusionem in primis per text. nota. in. §. neque. in authenti. de nõ alie. col. ij. iuncto. §. emphyteusim. in eodem titu. nam text. in. d. §. emphyteusim. prohibebat concedi posse rem ecclesiasticam in emphyteusim perpetuam: sed solum pro recipiente pro filijs ꝛ nepotibus: ꝛ sic vsque ad tertiam generationem inclusiue. modo dicit text. in. §. neque. quod si in predicta concessione facta recipiẽti pro se, filijs, ꝛ nepotibus fuerit actum quod post secũdam generationẽ factã debet cõcedi tertie vel quarte, nõ valet talis cõuẽtio allegata: quia si hoc fieri permitteretur mihi, aliud esset quã per reuelationem machinationes ꝛ cõcessiones reddete ꝛ efficere perpetuas, ꝛ priuationes rerum ecclesiasticarum inducere. ¶ Et ideo in proposito refert Ang. in. d. §. neqȝ. per illum text. quod ibi videtur esse casus expressus. ꝛ sicut tutor vel curator minoris alienare nõ potest sine decreto, ita nec locare alicui ꝑ vno vel duobus annis hoc acto ꝙ finiẽtibus istis duobus annis debet eidẽ cõductori pro se ꝛ successorib⁹ suis locari: q2 hec est species alienationis, sed vbi esset talis persona que posset alienare ꝛ locare cũ dicto pacto, pactuȝ tenet: vt est de mẽte gl. ibi ſm Ang. ibidẽ. ¶ Secũdo adducit id ꝙ no. Car. in cle. j. in. §. fi. in pe. q. de reb. eccle. nõ alie. vbi querit quid si prelatus qui ꝓhibetur locare ad lõgum tẽpus. i. ad. x. annos: vt in. d. cle. j. cũ ibi no. locauerit ad nouem annos, ꝛ finito vltimo anno locauit ad alios nouem annos inchoãdos a die finite prime locationis, an valeat. ꝛ videt̃ ꝙ nõ: quia istud dictum de locatione cõcludi, videtur in fraudẽ legis prohibẽtis prelatum posse locare ad lõgum tẽpus. alleg. not. in. c. quãto. de priuile. ¶ † Sed ita est in ꝓposito ꝙ predicti emphyteute habẽtes vtile dominiũ, nõ possunt nec de iure communi locare ad lõgum tempus, nisi cõsentiẽte domino ꝛ soluta quadragesima: iuxta. l. fi. C. de iure emphy. hoc voluit Spe. [b] in ti. loca. §. nec aliqua. versi. cxxiij. cum duobus versi. sequẽtibus. ꝛ expressius Jo. de Jmo. in. c. potuit. de locato. in. xiij. col. in ꝟsi. itẽ qri põt an emphyteute possit locare ꝛc. nisi ex forma bulle possunt alienare quin teneatur acquirẽs ad solutionẽ dicte sexte partis, ꝛ ad inuestiturã petẽdam: ergo de, tali locatione facta de nouẽnio in nouẽnium debet iudicari tanꝗ de locatione ad lõgum tempus: quia videretur illa reiteratio temporis locationis ꝛ renouationis apposita in fraudem: vt dicit domi. Cardi. quia vtrobiqȝ est eadẽ ratio. s. tam in casu suo, ꝙ in casu nostro. ¶ † Tertio bene facit quod no. Cy. in. l. j. in. iiij. q. C. de iu. emphyt. vbi vult, ꝙ si cõceditur res in perpetuum, vel ad lõgissimum tempus ad renouãdum de quinquẽnio in quinquẽnium dicitur proprie cõcessio que de iure vocatur precaria: iuxta. c. j. de preca. que nõ differt ab empti. vt not. Bart. in. l. j. C. de iu. emphy. accedũt ꝯcor. de quibus in primo ꝯsilio. ¶ Sed ita est ꝙ vbi habẽs vtile dominium concessisset in emphyteusim, ꝛ haberet locũ dispositio bulle, que vult ꝙ pro translatione vtilis dominij facta ab ipso habẽte vtile dominium, debet solui dicta sexta pars, ꝛ peti inuestitura per cõcessionẽ omniuȝ in emphyteusim factã ab emphyteuta, vel ab alio habẽte vtile dominium in ipsum secũdum conducẽtem: ꝛ nihil amplius remaneret penes illum qui huic secũdo cõcessit: vt in gloss. et doc. in. l. fi. in verbo, alijs vẽdere. C. de iu. emphy. no. Bar. post glo. in. l. j. §. ecõtrario. ꝛ in vlti. col. de acqui. pos. ꝛ glos. ꝛ Bart. in. l. j. ad fi. C. vti possi. expressius Bart. in. l. ex asse. per ibi not. per glos. ff. ad Treb. ꝛ Joan. and. in. c. potuit. de locato. ꝛ Ange. in. l. si quis vi. §. differentia. ff. de acquiren. possessione. ¶ Et idem dicendum in locatore ad longum tempus, qui quantum

tum ad materiam nostram nō videtur differre ab emphyteusi cum in vtrunqȝ tam emphyteutam ꝙ in conductorem in longum tempus transferatur vtile dominiū. l. j. in fi. cum. l. seq. Et ibi not. ff. si ager vectig. ꝛ in proposito not. Angel. in. §. q2 vero Leonis. in authē. de reb. ecc. non aliē. ergo idem dicendū est in casu nostro qui equipollet locationi ad longum tempus, vt est

4 s. probatum. ¶ † Nec predictis obstat si diceretur ꝙ per illam numerationem temporis, vcȝ de nouennio in nouennium videtur tacite actum ꝙ vtile dominium nō transferatur ꝑut agi potuit. l. cum manu sata. §. fin. de contrahen. empt. ꝛ no. Saly. ꝛ Jo. de Jmo. in. l. si domus. §. si. ff. de leg. j. ꝛ Bal. in. c. j. §. aut si libellario. in fi. in ti. quib⁹ mo. feu. amit. vbi dicūt ꝙ si res locatur ad lōgum tempus, ꝛ agatur ꝙ nō transferatꝛ dñium vtile: quod tunc talis locatio non dicitur alienatio, ꝛ ita saluetꝛ gl. in. d. §. institutio. ꝛ circa responsionem huius articuli satis laborauit secundus consultor. ¶ Sed vera respōsio esse videtur quia aut si per illam dinumerationem tēporis videatur actuȝ quod non transferatur vtile dominiuȝ, nulla cōmittitur fraus in alterius preiudicium: ꝛ tunc procedat argumentum. aut si tunc diceremus tacite actum videri quod non trāsferatur vtile dominium resultare posset fraus legi in alterius preiudicium: vt in proposito nostro quo ad euitandā solutionē sexte partis seu capsoldi. ꝛ in illo casu non procedit argu. vt not. Bald. in c. j. in prin. in. x. col. in versicu. extra quero quid de locationibus ꝛc. in tit. qui feu. dare possunt. ꝛ in. c. j. in prin. in. iij. vel. iiij. col.

6 eod. titu. de prohi. feu. alie. per Federi. ¶ † Bene faciunt nota ta per Barto. in. l. Modestinus. in fi. ff. de donatio. vbi dixit ꝙ si instrumēto agatur ꝙ tot sunt donationes quot sunt iugera terre donate, vel ꝙ tot sint donationes quot sunt res donate: ꝛ tamē omnes res coadunate excedunt summam vltra quā sine insinuatione donari non potest: per hoc nō valebit donatio sine insinuatione: quia intelligitur facta in fraudem: vt in simili habetur in. l. quemad. C. de agri. ꝛ censi. lib. xj. ꝛ in. l. sancimus. §. si quis autem. ꝛ ibi not. doct. C. de dona. ꝛ idem no. Jo. and. in addi. Spe. in titu. de instru. edi. §. porro. in vlti. addi. magna. ꝛ Oldra. in consi. ccliij. incip. factum tale est domina Sa. ꝛc. et Bald. in. l. illud. C. de sacrosanc. eccle. ꝛ Joā. de Jmo. in regula c. cum contingat. in antepenul. char. de iureiuran. ꝛ per Ang. ꝛ melius per Pau. de cast. in. l. scire debemus. in prin. ff. de vb. oblig. ¶ Et per istud etiam patet nō obstare id qd not. Bal.

6 in. l. voluntas. C. de fideicom. † vbi dicit ꝙ vasallus pōt vendere fruct⁹ feudi ad modicum tempus irrequisito domino: quia non est alienatio. ꝛ idem putat si ad integrādum de modico tēpore in modicum tempus: quia tot sunt vēditiones quot apparent tempora distributa, ꝛ nō apparet vnus cōtractus perpetuus. arg. d. l. scire debemus. in princ. fm eum. Nam respondeo ꝙ dictum Bal. posset saluari vbi licet intelligeremus plures esse contractus ad modicum tēpus nulla fieret fraus legi: vt in proposito nostro tūc dictū Bald. non procederet, vt ipsemet declarat in. d. c. j. in prin. in. x. col. in tit. qui feu. da. pos. ꝛ in c. j. in princ. in. ij. col. de prohi. feu. aliē. per Federi. ꝛ dictum est

7 supra. ¶ † Per predicta etiam patet responsio ad id qd consuluit Ang. in consi. suo in ordine meo. cxcj. incipien. Ex forma ꝛ serie dictorum instrumentorum: vbi concludit qd si Abbas locauit ad libellum pro tempore. xxviij. an. Titio pro se, ꝛ suis filijs masculis, ꝛ vna femina tātuȝ, ad reuocandum vni ex eis si finitis dictis. xxviij. annis nō renouauit dicte filie superstanti, sed concessit cuidā extraneo quod iste extraneus erit potior in re predicta ꝙ sit dicta filia, que nō fuit renouata ante cōcessionē factā extraneo: q2 per illam promissionem de renouando non fuit acquisitum aliquod ius reale illis, qui debeant renouari: sed sola actio personalis sic vt dicimus in eo cui facta est promissio de vendendo: q2 ei nullum ius queritur iur. sed sola actio in persona cōtra talem promissorē: vt teneatur ad interesse si non vendat. l. si sterilis. §. si fundum. de acti. empt. ¶ Et circa responsionem huius obiecti insudauit secūdus consultor forte plusquā oporteret. nam vera responsio videtur ꝙ quādo concessio fuit facta de nouennio in nouenniū cum pacto de renouando: tunc est species alienationis: quemadmodum precaria ꝛ emphy. vt not. Barto. in. d. l. si finita. §. si de vectigalibus. in. iiij. q. ff. de dam. infec. ꝛ Cy. in. l. j. C. de iur. emphy. cum concor. sed in casu quo consuluit Ang. nō fuit facta ab initio concessio de. xx. annis cum promissione de renouando: ꝛ sic a principio cōcessio nō fuit facta nisi pro vno tempore. secus in casu nostro. ¶ Secundo respōdeo ꝙ in casu in quo ꝯsuluit Ange. cessabat suspicio fraudis: nō em̄ ibi poterat dici quod illud pactum de renouando esset adiectum, ne prima cōcessio transcēderet longum tempus: ꝛ sic ne esset alienatio: ꝛ nō debetur capsoldus ex ipsa prima cōcessione: q2 cōstabat ꝙ in casu in quo cōsuluit Ang. illa ꝯcessio erat facta ad lōgum tempus. s. ad viginti octo annos: ꝛ sic erat alienatio ꝛ translatio totalis dominij facta ab habente directum nomine ecclesie: quo casu etiam nullus capsoldus venit soluendus: sed nos loquimur quando habens vtile dominium vult facere plures locationes per dinumerationē temporum, quorū temporum quodlibet erat modicum, ꝛ sic euitaretꝛ solutio sexte partis seu capsoldi. quo casu presumitur facta illa dinumeratio illorum temporum in fraudem, ꝛ non releuat: vt superius est ostensum. Ego Alex.

Epitome.

☞ Tractat de intellectu statuti de compromittendo inter cōiunctos nisi appareat de instrumento liquido.

Consilium. CLXVI.

Viso puncto mihi transmisso ꝛ statutis ꝛ alijs scripturis, qbus in eo fit mentio, resecatis superfluis. ¶ † Circa primum dubium quo queritur an licitum fuerit dicto Jo. reconuenire dictā matrē eius, ꝛ auunculū nō obstante ꝙ veniam nō petierit, ꝛ dico ꝙ de iure dicta recōuentio ꝛ processus tenuit: quia nō est de substantia ad validitatē processus fm Guil. de cu. Bart. ꝛ Fulg. in. l. fi. de in ius vocan. ꝛ p. l. quāuis. ff. eo. titu. ꝛ ibi ponit Guil. vbi potest remitti per partem, ꝛ si esset de substantialibus iudicij nō posset remitti per partem: vt no. gl. in. c. de causis. de offi. deleg. ꝛ in. c. fi. de re iu. in. vj. ꝛ in. c. j. de libel. obla. ꝛ in cle. sepe. de verbo. sig. ꝛ in authē. offeratur. de litis ꝯtest. ¶ Et hoc saltē ꝓcedit in casu nostro: quia presupponitꝛ ꝙ mater non fuit in ius vocata, sed sponte venit: quo casu cessat ꝓhibitio, vt in. d. l. quāuis. ¶ Et etiā in prima comparatione ꝛ oppositione facta per matrem cōtra recōuentorem vel eius procuratorem nō fuit oppositum de venia non petita, vnde cum a principio nō opposuerit, videtur cōsensisse fm Bart. in. d. l. quāuis. per. l. finalem. C. de excep. l. sed si suscepit. in prin. C. de iu. Preterea etiam iudex postea veniam cōcessit. ¶ Super secundo principali quesito, qua queritur an dictum assertum instrumentum dotale dicatur publicum instrumētum liquidum: adeo qd ea que petita fuerunt per do. Thadeam occasione dicti instrumēti non debeat fieri compromissum stāte statuto sub rubrica, quod cause vertentes interū cōictos debeāt compromitti, maxime in versic. incip. hec oīa sunt verba ꝛc. ꝛ stantibus exceptionib⁹ positis in parte dicti Joā. Et dico ꝙ non debet iudex pronūciare supra dicta causa principali inchoata super dote vel nō esse ponendum compromissum prout ꝓnunciauit: quia statutum ponit regulam, qd quelibet causa, lis, vel cōtrouersia vertens inter cōiunctos debeat compromitti nisi de debito, de quo esset lis, ꝛ questio, vel con-

2 trouersia, appareret publicum instrumētum ꝛ liquiduȝ: † ꝛ instrumētum dicitur esse publicum qñ est publica manu factuȝ, in forma solenni authentica. c. ij. de fide instru. cum ibi not. per doct. Not. plene Spec. in tit. de instr. edi. §. nunc dicendum restat. in prin. ꝛ ita etiam habetur in repe. que ascribitur Bar. in l. si quis ex argentarijs. §. si initium. ff. de edē. vbi ad hoc alleg. text. in. §. sed si sic instrumenta. cum. §. seq. in authēt. de instru. cau. ꝛ fi. ¶ Sed ita est ꝙ cōtra dictum assertum instrumētum fuit oppositum: quia nō erat confectum ꝛ rogatum per publicam personam, neqȝ in authēticam formam redactū: ꝛ anteꝙ cōstaret de istis perfecte, ꝛ esset facta plena fides quod ꝓ parte domine. F. fuit pronunciatuȝ per iudicem illam causam nō esse compromittēdam quod fieri nō debuit: quia anteꝙ ꝓnunciatio talis fieret, oportebat cōstare illud instrumētum esse solēne ꝛ publicum ꝛ liquidum, cum statu. de tali loquatꝛ ꝛ intelligatꝛ. l. nō putauit. §. nō quenis. de ꝯtratab. ꝛ ibi hoc no. Bar. circa fi. de re iudi. l. diuus Traianus. cum ibi not. per Bart. ff. de testamē. mili. l. nō ignorat. C. qui accu. nō poss. l. ij. §. pretor. cum ibi not. per Bart. ff. qui satisda. cog. ꝛ est doctrina Bar. in. l. j. §. j. qd vi aut clā. Et no. Jo. and. in addi. Spe. in ti. de sen. prola. §. autem. in additione que incipit: cum hec. ꝛ Bald. in. l. si cām. C. de execu. rei iudic. ꝛ Saly. c. i. l. ita pudor. C. de adul.

3 ¶ † Et de iure si ꝓducitur scriptura tāquā publicū instrumētum, potest opponi qd nō est instrumētū seu quod nō fuit rogatum a persona publica, seu ab eo cuius manu diceretur esse scriptū vt late Spe. in ti. de instr. edi. §. ergo. versic. ꝛ postꝙ de ipsius. ꝛ vsi. seq. ꝛ not. plene in. c. j. de fide instrū. Et maxime cōpsone dicti ser Andree ꝛ ser Lud. nō essent note i loco, q2 erāt instrumenta de longinquo: vt alibi dicunt doc. ꝛ maxime Cy. in. l. comparationes. in. vj. C. de fide instru. ꝛ ibi etiam Bald. ꝛ

Spe.in tit.de instru.edi.§.refert.vsi.sed quid si pcedit. z versi. z scias. z versi. si illud autē. ¶ Unde quando predicta negāt, oportet ꝙ probetur instrumentum esse scriptum manu illius qui est ibi scriptus: z de hoc statur dicto illius si viuit. Et si nō viuit deuenitur ad comparationem literarū.l. si quis decurio. z ibi no. C.de fal.in authē. si contractum.cum glo.in versi.solo. circa fi. C.de fide instr. z in authēt.de instr.cau. z fi.§. sed si moriatur.cū.§.seq. z ibi no. Bar.in.l.j.§.si qs neget.ff.quēad. test. ape.per Bar.in.l.comparationes.in.v.col. z in.l.in exercēdis. in.vi.col.C.de fide instru. ¶ Et sic oportebat probari per cōparationē ꝙ scriptura ex qua sumptū fuerat dictū instrumētū erat scripta manu dicti ser Andree, z similiter qd illud instrumentum authenticum erat scriptum manu dicti ser Ludo. et ser Andree. ¶ Et quod erant tabelliones: vt no. Spe.in.§.instrumentum.versi.item qd tabellio nō fuit. z etiam per doct.in c.j.de fi.instru. Cy. z Bald.in.d.l.comparationes. z Spe.in.d.§.restat.in versic.s.allegato.vbi concludunt ꝙ onus probādi incumbit producenti instrumentum. ¶ Nec predictis obstat si diceretur ꝙ satis est probatum per licētiam datam dicto ser Ludo.de authenticando instrumenta ex rogationibus z protocollis ser Andree defuncti, iuxta id quod habetur in.c.cū.p. tabellio.extra de fide instru. z ꝯstat ꝙ de dicta licentia scripta per ser Fede. Quia respondeo primo† qd per supradictā licentiam non probatur ꝙ dictum instrumentum dotis sit de rogationibus z protocollis dicti ser Andree defuncti: imo illud erat opus probare per comparationē: vt iam.s.est ostensum. ¶ Et etiam per.d.l.licentiam.nō est probatum quod dictū instrumētum authenticum sit scriptū manu ser Ludouici: quinimo nec etiam per illam licētiam probatur dictum ser Andream fuisse notarium publicum: qꝛ dato ꝙ in dicta licētia fieret mētio expressa vel tacita dicti ser And. z ser Ludo. fuerint tabelliones, adhuc nō sufficeret: quia oporteret ꝙ incōtinenti ser Ludo. eo tempore quo vt dicitur, fuit rogatus de dicto contractu dotis esset notarius: quia ad alias nō cōcluderet illa probatio: vt. l. matrē.C.de proba.l.eum actum.ff.de neg.gest.cle.si.cū ibi no. de rescrip.c.in presentia.de pba.tū etiā qꝛ illa verba enunciata iudicis nō probant, saltem quo ad eos qui dicte licētie nō fuerunt presentes.vt in authē.si quis in aliquo. z ibi not. Bar. C. de eden.no. Inno.in.c.cū in iure.de offi.deleg. z in.c.qm̄ cōtra. de pba. z Jo.and.in.c.post cessionem.eo.ti. z no.Bar. z doct. in.l.sciendum.de verb.obli.cum concor. ¶ Alia ratione etiaꝫ nō debuit pronunciare iudex causam non esse compromittendā: quia requirit statutum ꝙ res sit liquidata per instrumētū. Sed ita non erat. nam dato ꝙ Joā.cōfessus fuerit responden do interrogatoriis partis aduerse se esse heredē patris, tamen per hoc non constabat quo tempore mortuus esset pater dicti Jo. adeo ꝙ constaret euenisse diem quo potest cum effectu peti z exigi dos consistens in quantitate, que quidē dos exigi nō potest cum effectu post annum a die mortis mariti.l. vnica.§. exactio.ff.de rei vxo.acti. ¶† Opponebatur z insuper contra instrumentum dotis ex simulatione, quo casu instrumentū nō retinet amplius nomen instrumenti: vt vult Bal.in.l.cum precibus.per illum tex.C.de proba. z in.l.fi.§.in computatione.C. de iu.delib. z in.l.j.C.plus valere qd agitur. z in.l.si nō sortem. §.j.ff.de condi.inde. z Jo.de Imol.in.l.fin.ff.a quib.appel.nō li. z in.c.cū contingat.de iureiuran.in septimo membro. ¶ Et presertim qꝛ statutum predictum loquēs de instrumēto puro z liquido, videtur accipere instrumentum purum z liquidum pro debito puro z liquido de quo cōstat per instrumentum: sic accipitur i bi cōtinens pro contento: vt etiam accipitur in.l.solent.in prin.cum glo.in vers.custodiarum.ff.de offi.proconsul. cum concordan.ibi allegatis, iuncta.l.si.versi.causali.quidam. cum ibi not.C.de compen. z in.c.fin.de po. z.l.pure.in princip. ff.de doli excep.l.cedere diem.in ver.pu. de verb.signific. z ita est mens statuti. ¶ Accedit ad predictorum confirmationem id quod no. Bal. z Saly.in.l.neqꝫ.C.de compē.vbi per ibi no. dicūt quod licet debitum sit liquidum, tamen non potest fieri reconuentio.nec debet procedi ad executionem ante reconuētionē. quod intelligitur verū si de facili z cito posset liquidari, per id quod habetur in.l.fi.eo.ti. z per nota.per Inn. in.c.ij.de ordi.cog. ¶† Et quando intelligatur potuisse de facili vel cito liquidari, committitur iudicantis arbitrio: vt not. Cyn.in.l. fi.in.iiij.q.C.de compēsa.post glo.ibi. z ibi etiam Bal. z ibi no. gloss. z Barto.in.l.is a quo. ff. vt in pos.lega. z Innocen. z alij in.c.veniens.el.ij.de testi. z Bald.in.l.ij.C.de edic.diui Adria. tollen. z in.l.fin.C.de ord.cogni. ¶ Et satis videtur potuisse cito liquidari, si intra tempus instātie cause dotis circa qd erat determinata causa dotis potuisset expediri z liquidari cause reconuentionis per not.per Barto.in dicta.l.si is a quo. z expressius hoc vult Ange.in.l.ille a quo.§.si de testamento.ff.ad

Margin numbers: 4, 5, 6.

8 ¶ Intra.Pau.l. ij.C.de compēsa.

7 Trebel.vbi dixit† ꝙ quoties opponitur in causa aliqua exceptio que pōt liquidari intra tēpus intra quod instātia ipsius cause debet sopiri, ita intra quod illud tēpus iudex potest delegare mature qualiter sententiam ferre debeat, talis exceptio dicitur requirere altiorem indaginem: allegat.l.si is a quo.cum ibi no. ergo cum dicta causa dotis ageretur ordinarie z nō executiue, vt patet in processu, eadem erat in instātia cause reconuētionis z princi. ¶ Et sic apparet ex his que not. Bal. z Salyce.in.d.l.neqꝫ.quod propter dictā reconuentionē illud debitum dato ꝙ fuisset liquidum nō habetur pro liquido, nec eius fieri debet exactio stāte recōuentione facta super eo ꝙ poterat cito liquidari, z intra eandem instantiam. aliud dicerem si do. Thadea intentasset viam executiuam petendo executionē instrumenti, que via habet breuē z celerem expeditionē ex forma statuti, z hāc differentiam an petita sit executio instrumēti, an vero sit via ordinaria ad debitū de quo apparet in instrumētum. facit Bal.in.d.l.si non sortem.§.j.in.fi.ff.de condi.inde. z istud bene attendendum. Ex quibus cōcludo fuisse minus bene iudicatum per dominum iudicem, z bene appellatum per dictū Joannem. Ego Alexander.

Epitome.

☞ Non valet appellatio incerta nisi intra tempus appellandi declaretur.

Consilium. CLXVII.

Viso processu inter Jacobuꝫ de spinellis ex vna, z Antonium ex alia: z visa appellatione interposita per dominum Antonium ad serenissimum dominum legatum Bononie. Et ad vicariū reuerendissimi dn̄i Archiepiscopi de Rauēna, z ad quēlibet aliū iudicē ꝯpetentē. ¶† Dico breuiter ꝙ cum non appareat intra.x.dies datos ad appellandum, ꝙ dictus appellās declarauerit coram quo iudice intendebat dictam appellationem prosequi, quod appellatio nō procedit per iura z rationes que sunt supra in alio cōsil. incipi. Uiso pcessu causarū versaꝫ zc. ¶ Cui adde qd nō est curādū in dicto casu, an iudex a quo appellationi detulerit, z terminū appellāti prefixerit. Nam illā differētiā non curat Archid.ij. q.vj.c.si quis in diē. Et colligitur ex verbis Joā.and.in.d.c. in alternatiuis. duꝫ dicit† ꝙ ad vnū certū z nō ad plures est appellādum, alias nec certi apostoli, nec dari nec peti pn̄t. ¶ Et etia tenebat Gui.naso.vt refert Archid.in.d.c.si qs.alias.suis cui.de offi.de leglib.vj. Nā illa rō qd apostoli seu litere dimissorie ad certū iudicē ad quem petēdi sunt ostendit ꝙ nō attēdatur an iudex a quo receperit appellationē z prefixerit appellanti terminū vel nō. ¶ Et quod dicta differētia nō sit bona tenet Spec. z Jo.and.in ti.de appel.§.nūc tractemus. versic. quid si appellatio ad legatū. † vbi volūt ꝙ si dico, appello ad legatum vel Papā mihi optime seruata corā quo velim prosequi, non valet appellatio non facta distinctione an talis appellatio fuerat recepta a iudice, vel approbata a parte vel nō. ¶ Bene facit ꝙ ibi Spe.subdit, z Joā.an.in versi.sed quid si quis.dicit etiam do. Abb.sicu.in.c.ij.de appella.vbi cōcludūt † ꝙ si quis dicat simpliciter, appello, nisi dicat ad quem, nō valet appellatio propter incertitudinem quādo an plures poterat appellare, nisi intra a tempus datū ad appellādū declarauit coram quo velit prosequi appellat. ¶ Hoc vltimū tamen habet fortasse aliquid dubij magis ꝙ casus noster, per ea que no. Jo.and.i.c.vt debitus.de appel. z Bal.in.l.apertissimi.C. de iudi. z Jo.de Imo.i.d.§.si quis. ¶ Itē nō obst. si dicatur qd videt ap.ad legatū: qꝛ fuit primo nominatꝰ in appellatione.arg.l.quoties.in prin.ff. de vsufru. z.l. qui soluendo nō erat seruū.ff.de hered.institu.quia respōderi potest ꝙ illa iura loquūtur in dispositione vltime voluntatis pure in relicto quod presumitur fieri propter affectionem vel meritum.l.nec adiecit.ff.pro socio.l.si fuerit.ff.de reb.dub.vnde refertur ibi ad primum nominatū, z expresse Jo.andr.in.d.§.nūc tractemus.in additione que incipit, ideo. ¶ Nec obst. ꝙ ad supplicationem illorum dictorum de spinelis in dicta causa appellatiōis fuit associatus alius iudex, quia ex quo appellatio nō valet, nō facta dicta declaratione intra tempus datum ad appellādū, nō potuit cōsensu partium postea validari: vt in cle.si appellationem.cum glos.de appel. z not.Bal. in authē.ei qui.C. de tēp. appella. z in.l.centurio.ad fin.cuꝫ simil.ff.de vulga. z pupilla. ¶ Nō obst.predictis qd no. Joā. de Imo.si in.l.j.§.si quis.ff. de appel.

Margin numbers: 1, 2, 3, 4, a.

de appel.vbi concludit ꝙ de iure ciuili talis appellatio valet ꝑ rationes ibi per eum positas. Et in alio cõsilio alleg. Quia respõdeo quod in causa ista appellationis seruãdum est ius canonicum: quia est causa denũciationis euãgelice seu iudicialis que spectat ad ecclesiam.c.nouit.de iudi.cum materia quo seruari debet ius canonicum, ꝛ nõ ciuile: vt in.c.cleri.de iudi. Et 5 ibi per dicũt doc.maxime Anto.de but.† qꝺ etiam quãdo materia esset mista nõ mere ecclesiastica ꝛ nõ mere ciuilis: tũc in foro ecclesiastico seruari dꝫ lex canonum ꝛ nõ lex ciuilis discrepãs a canone, vt nota.in.c.cum esses.ꝛ in.c.relatum.de testa. ¶ Bene facit quod voluit glo.notabilis in.c.quod clericis.de foro compe.ꝛ qꝺ not.gl.in clemẽ.dispẽdiosam.in versi.vsuram de iudi.ꝛ in.c.ij.de reg.iur.in.vj. ¶ Fortius dixit Ant.de but. 6 in.c.quod clerici.circa medium.† quod vbicunqꝫ contingat coram ecclesiastico iudice tractari causam laici, de qua potuisset cognosci iure ordinario a iudice seculari: tũ quo ad appellãduꝫ ꝛ an appellatio procedat attẽdetur ius canonicum, ꝛ nõ ius ciuile: quia istud videtur cõcernere ordinem iudiciorum: ideo attẽdi debet ius loci in quo causa tractatur, iuxta id quod habetur in.l.j.in princ.ff.de vsur.ꝛ.l.iij.§.fi.ff.de testib.nota.l.j.C.de emãci.libe.ꝛ in.l.j.C.que sit lon.consue.ꝛ in.l.cunctos populos.C.de sum.tri.ꝛ per Inno.ꝛ alios in rub.extra de cõsue.ꝛ Spe.in tit.de fer.§.j.versic.sed pone.cum suis multis concor. ¶ Sed hec causa agitur coram iudice ecclesiastico: ergo ꝛc. ¶ Ex predictis concludo pronunciandum esse dictã appellationem nõ procedere ꝛ non valuisse. Alexander Bononie.

Epitome.

☞ Remissio damnorum, interesse, ꝛ iniuriarum etiam in tractatu pacis non extenditur ad terras que vendicari possunt: quibus alter alterum tempore belli seu discordie spoliauit.

Consilium.CLXVIII.

Requisitus vt breuibus dicam quid sentio super illo articulo super quo cõsuluerunt suprascripti celeberrimi patres do. Marianus ꝛ do.Bal. An per illa verba de quibus in.d.consi.ꝙ magnific⁹ dominus Raynuti⁹ de fernesio ex vna parte, Et magnificus dñs Ildebrandinus de vrsinis ex altera ex certa scientia ꝛ non per errorem: vel dolo, vel metu ducti per se et suos heredes fecerũt vnus alteri: ꝛ alter alteri finem: refutationẽ, ꝛ quittationẽ, ꝛ pactum de vlterius aliquid nõ petendo vel exigendo per se vel alterum eorũ nomine de, ꝛ pro omnibus ꝛ singulis damnis ꝛ interesse: ꝛ expensis ꝛ iniurijs factis: ꝛ receptis inter dictas partes tam tẽpore guerre ꝙ tempore pacis, tam per se ꝛ eorũ subditos: ꝙ per quoscũqꝫ magnificos eorꝫ antecessores vsqꝫ ad presentẽ diem ꝛc. Intelligatur esse derogatũ iuribus: que dictus comes Ildebrãdinus vigore maxime cuiusdam imperialis concessionis feudalis habere pretendit in nonnullis castris, terris, ꝛ locis que nunc tenentur per filios ꝛ heredes dicti domini Raynuthi, ꝛ que tẽpore pacis te- 1 nebantur per.d.do.R. ¶ † Puto concludendum ꝙ non: quia per illud verbũ, damnis. nõ videt̃ facta remissio iuris vẽdicandi dictas res occasione vtilis dominij acquisiti dicto comiti, ꝛ suis heredibus occasione cõcessionis feudalis: iuxta.c.j.§.j. de inuesti.de re alie.fac.c.j.cũ ibi no.de cap.cor. ¶ Hoc ꝓbat̃: qꝛ quãdo res nõ desijt esse in dominio dicti comitis Ilde.lꝫ sit capta vel occupata, aut furto subtracta non dicitur damnum datũ.d.comiti Ilde.qꝛ aliud est damnum dare in re, puta rem deteriorare, vel deuastare, vel dirũpere: aliud est furto vel rapina subtrahere.l.ij.in princi.ꝛ.§.si qꝫ nõ homines.ff.vi bo.rapto.ibi dum dicit, aut rapuerit aut damnũ detulerit.l.si quando.C.vñ vi.ibi, de rebus abreptis vel inuasis, vel damnis datis.ꝛ illa aduersatiua poni debet iter diuersa.l.hec ꝟba ille.ff. de verb.signifi. ¶ Etiam probatur in.l.nauta.in fi.ff.nau.caupo.stabu.ibi dum dicit text.quecunqꝫ de furto diximus eadẽ ꝛ de damno debent intelligi.vnde per illum tex.dicit ibi Bal. ꝙ cum furtum ꝛ damnuꝫ sint species separate.vt ibi patet: se- 2 quitur† ꝙ si statutum dicit ꝙ damno dato credatur sacramẽto accusatoris nõ habet locum in furto, nisi quatenus ius commune disponeret.ideo dicit ꝙ si quis de vinea exportauit frumenta, cum in ea non inciderit ipse, sic qui non dedit damnum sed cõmisit furtum nõ stabitur sacramẽto accusatoris. Et idẽ dicit Bald.in.l.ait pretor.in princip.ff.de iureiur.vbi dicit ꝙ si statutũ disponit quod de dãno stetur sacramento accusatoris aliquis accuset aliquem de exportatione lignorum, an debeat credi sacramento suo: concludit qꝺ non: quia damnum est deterioratio rei. Sꝫ hic non allegabatur lesio circa res: preterea ꝼm eum istud factum cadit in speciem furti: allega.l.j.§.j.ff.de incẽ.rui.ꝛ naufra.ꝛ.l.si quis rem.cũ ibi no.ff.si cer.pe. ¶ Probatur etiam vltra allega per eum in.l.si seruus seruũ.§.si quis in manu.ꝛ.§.si oliuam.cum.§.seq.ff.ad.l.Aquil. vbi actio.leg.aquil.que locum habet pro damno dato.institu.ad.l.aqui.in princip.ꝛ quasi per totum.ꝛ.d.l.si seruus seruũ.§.tertio autem capite.non habet locum pro furto. ¶ Pro hoc allego gl.in.l. pretor.§.j.hoc.edictum.in versic.alijs.ff.de dam.infecto.que 3 dicit† ꝙ furtũ non est proprie damnuꝫ a, sed improprie. Et cõ- a stat, ꝙ statuta ꝛ contractus intelligũtur in casu proprio.l.quicquid astringende.ff.de verbo.obligat.l.cõstitutionibus.ff.ad municip.l.veteribus.ff.de pac.ꝛ quod not.Bart.in.l.liberorũ.ff.de verb.signi.dum tractat an appellatione filiorũ in cõtractibus veniant nepotes.ꝛ Archid.xvij.q.iiij.c.si quis suadente.dum tractat an in contractibus masculinum concipiat femininum cum suis pluribus cõcor. ¶ Facit etiã ad predicta l.iij.cum ibi notatis.ff.de pet.iti.hered. Et quod aliud sit ipsa res principalis: aliud eius pretium, ꝛ aliud sit damnũ est text. in.l.j.ꝛ ibi ponderat Cyn.de edi.ac. ¶ Cum ergo intẽdat.d. comes terras predictas seu earum possessionem vẽdicare seu recuperare, quibus alias ipse vel sui predecessores per vim ꝛ inuasionẽ spoliati fuerũt: sequit̃ qꝺ non intelligitur tali iuri renunciatũ, licet sit promissum non petere damna. ¶ Nõ etiam obst. ꝙ sub illo verbo, interesse, comprehendatur renunciatio a dicti iuris vendicãdi rem ipsam seu substãtiam ipsius rei prin- 4 cipalis:† quia interesse, est proprie damnum emergẽs ꝛ lucrũ cessans propter factum, vel omissum quod fieri vel omitti non debuit.not.glos.ꝛ doc.in.l.j.C.de sen.que pro eo quod interest. Ex eo enim quod dicitur quod est damnuꝫ emergẽs, patet ꝙ non comprehendit rem ipsam principaleꝫ extantem: vt probaui supra ꝛ minus etiã in casu nostro castra ipsa que sunt dicti comitis possunt dici lucrũ cessans: ꝛ etiam ꝼm diffinitionẽ Barto.in.l.j.C.de sen.que ꝓ eo quod interest.in.j.qꝺ.interesse proprie ꝛ stricte sumptum, prout accipiuntur verba in contractibus: vt supra dixi. differt ab ipsa principali que mihi restituenda vel debita est. ¶ Nec etiam super verbo expensarum, comprehenditur ipsum principale pretiuꝫ: vt est tex. singularis ꝼm Bar.ꝛ doc.in.l.quibus diebus.§.j.ff.de cõdit.ꝛ demõ. facit.c.in nostris.de iniur.ꝛ damno dato.ꝛ not.Bald.in.l.alimenta.C.de nego.gest. ¶ Nec etiã per remissionem iniurie videtur derogatum dicto iuri vendicãdi castra ꝛ dicto domino b 5 quia† remittens iniuriam non videtur remittere ius ꝯsequendi damnũ quod ex iniuria passus est: vt decidit Dy.quẽ etiaꝫ sequitur Bal.in.l.si pro fure.in prin.ff.de cõdi.fur.per.l.sed si c vnius.§.si a me.ff.de iniurijs.etiã ibi Dy.ꝛ not.Bal.in.l.si tibi.§.j.ff.ꝺ pac. ¶ Ideo dicit Bal.ꝙ debeas esse caut⁹ vt facias tibi remitti nõ solũ iniuriam: sed damna ꝛ interesse. ¶ Et idem Bald.in.l.domus.ff.de ser.vrba.predi.vbi dicit plus ꝙ si remitto iniurias, ꝛ expulsiones, ꝛ deuastationes, non videor remittere damna ꝛ interesse: secũdum Dy.quod etiam no.ꝼm Bal.est de mẽte Spec.in ti.de accu.§.j.versi.Sed qꝺ si vulneratus.eadẽ ratione nõ videbit̃ remisisse dñium ꝛ ius vendicã- 6 di rẽ ipsam principalẽ. ¶ † Fortificatur predicta: qꝛ in obliga- b tione vel alienatiõe generali nõ veniũt ᵇ ea que quis sub pena est prohibitus obligare vel alienare: vt notãter inquit Barto.ꝛ alij in.l.codicillis.§.instituto.ff.de legat.ij.per.l.obligatione generali.ff.de pigno.ꝛ no.Specu.in titu.de pig.§.j.ad fi.versi.si quid.ꝛ etiam Bal.in.l.j.per illũ text.C.que res pign.oblig.pos.ꝛ in.l.voluntas.C.de fideicom.ꝛ in.c.imperialem.in.j.col. de prohibi.feu.alie.per Fede.ꝛ Ang.i authẽ.de resti.ꝛ ea que parit.in prin.ꝛ est in proposito nostro casus in.c.in generali.in titu.si de feud.fue.contro.inter do.ꝛ agna.vbi in generali alie- c natione facta per vasallum nõ venit feuduꝫ ᶜ nisi exprimatur vt ibi.ꝛ in.c.ij.de capi.qui cur.ven.qꝛ talis alienatio est ꝓhibi- 7 ta.vt in.d.c.imperialem.cum vul. ¶ † Et pactum de nõ petẽdo seu per qꝺ remittitur res vel actio, dicit̃ esse datio: ꝛ sic alienatio: vt inquit Bal.in.l.j.in.j.col.C.de bo.ma.allega.not.per glos.in.l.apud acta.C.de transac.in glos.in ꝟsi.pendente.iuncta gl.in versi.pacto.licet aliud sit in remittẽte lit.seu trãsigente super lite.ꝛ propterea dimittẽdo ꝼm eum per.l.fideicom.C. de transact. Et not.etiam in proposito Bald.in.l.si inter vos. C.cõmunia vtriusqꝫ indi.ꝛ in.c.j.ad fi.de cõtrouersia inter vasallum ꝛ alium de beneficio. ¶ Bene facit ꝙ not.gl.in.l.si qꝫ obligationem.ff.de reg.iur.ꝛ quod in varijs locis per illam gl. tradunt scribẽtes maxime Bald.in.l.pactum.in.xviij.q.C.de colla.ꝛ Ang.in.l.cõtra iur.§.fina.ꝛ in.l.si vnus.§.pactus.ff.de pactis.ꝛ in.l.pacta que cõtra.C.de pac.ꝛ.l.j.in.l.Modestinus.

a ¶ Damnũ. Alberi.ij.statu.q.lxiij.Bal.Ale.Ja.l.j.§.fi.si quis ius di.nõ obtẽ.Ale.l.si tibi decem.§.j.ꝺ pact.Bal.d.§.si oliuã.ꝛ in marga.ver.damnuꝫ dc.c.cognoscẽtes.lib.ij.de constitu.

b ¶ Nõ veniũt.F.eo.cõs.xvj.nu.iiij.

c ¶ Feudum.ꝯs.ij.ipn.Cor.ꝯs.cxxiiij.col.iij.ꝫ.lib.iiij.cons.xlj.col.j.lib.vj.Bal.laudẽ.ꝑpo.d.l.imperialẽ.in princ.roma.l.si cõstãte.in prĩnc.solu.matr.Pau.l.tutor.§.fi.dc pigno.act.Jas.cõs.vj.col.viij.lib.iij.

8 ꝛ in.l. Aquilius.ꝛ ibi not. moder.ff.de dona. ¶ † Ultimo inquantum queritur quod de expēsis factis per ipsum comitē pro recuperando castrum vittoccie de manibus dominorum Senensium: quod castrum erat cōmune dicti comitis ꝛ dicti. R. Et occupatum fuerat per dictum commune Senarum, dico illas reficiendas pro rata per heredes.d. R. attento ꝙ cū effectu fuit manu armata recuperatum per dictum comitem. Et hoc si expensam fecit dictus comes communi nomine suo: ꝛ socij. secus si suo tantum.l.si is cōtra quē.C. de edifi.pri.l. si qs putans.§.siue autem.ff.communi diui.facit.l.qui aliena.§.fin. ff.de neg.gest.cū si.ꝛ in dubio presumitur cōmuni nomine fecisse, cuꝫ res pro qua fiebat expensa spectabat ad vtrunqꝫ, nec possit pro parte comitis expediri quinetiam expediretur pro parte consocij, ad hoc.l.post mortem.§.j.ꝛ.l.fi.ff. quādo ex fac. tut. ¶ Et probatur: quia alias sequeretur ꝙ comes voluisset
9 donare partem expense, quod in dubio non presumitur: † quia vbi potest capi coniectura non donationis, nō debet capi coniectura donationis.l.cum de indebito.in princi.ff.de proba.l.si cum auruꝫ.ff.de solu.ꝛ.l.eleganter.§.qui reprobos.ff. de pign. actio. ¶ Uel oporteret ꝙ presumeremus quod comes habuit animum vsurpandi partem consocij: vt.d.l. si is contra quem. quod non est presumendum in dubio.l.merito.ff.pro socio.c.fi. de presump. Et ideo si comes habuit in expendendo animuꝫ expendendi pro communi vtilitate, ꝛ repetendi expensam nō asserat contrarium, quia sibi preiudicaret. ¶ Nec obst. si diceretur ꝙ dictum castrum fuit ablatum hostiliter per commune Senarum in odium, ꝛ propter odiū quod habebat commune erga dictum comitem tantum: ꝛ sic debuit ascribi dictum damnum culpe ipsius comitis tantum, etiā si odium illud esset iniustum: per not.per gl.sing.in.l.si merces.§.culpe.ff. loca.ꝛ ibi doct, ꝛ per ea que habentur in.l.pe.in prin.ff.solut.matr.ꝛ in.l. cotem.§.qui maximos.ff.de publi. Et quod Bald.in.l.si ea lege.C. de vsur. quia responderi potest dupliciter. primo qd vbi non apparet comitem sua culpa dedisse causam inimicitie et odij dicti cōmuni Senarū nō debet ascribi sibi: vt tenet Bal. in.d.l.penul.in princip.ff.solu.matr.ꝛ refert ipse quod ita tenet Py.ꝛ etiam ita tenet Bald.in.l.ij.§.item si in facto. de verbo. oblig.per.l.si per imprudentiam.ff.de euic.ꝛ.l.item queritur.§.
10 exercitu.ff.loca. ¶ † Uel secundo respondeo qd vbi commune Senarum nō rationabiliter habuit odium ꝛ inimicitiam cum dicto comite, imo absqꝫ culpa [a] comitis, ꝛ probet ꝙ comes propter odium habuit diligētiorem custodiā ad castrum dictum ꝙ esset solitus habere ante dictum odium: ꝛ inimicitiam: ꝛ sic quod diligenter custodierit castrum ipsum: tūc dictum odium non ascribitur culpe.d.comitis. ita est de mente illius singularis gl.in.d.§.culpe.ꝛ ita tenet Jo.de Imol. Raph.cu.ꝛ Pau. de cast.in.d.l.pe.in princ.ff.solu.matr. Joan.de Ymo.ꝛ Ro. in d.l.ij.§.item si in facto.ff.de ỽbo.obligat.ꝛ Rapha.Fulg. i predicto.§.culpe.ꝛ ita etiam sentit ibi Sal.ꝛc. facit lex de damno. ff.locati.ꝛ.l.ad eos.ff.commo.ꝛ ideo sit diligens aduocatus comitis circa probationem predictorum, secūdum quod viderit expedire inspectis ipsis que per partē aduersam probabuntur vel capitulabuntur. Alexander.

Summarium.

- 1 ☞ Statuta breuiantia prescriptiones non valent contra ecclesiam.
- 2 Possidendum est formiter: vt prescribatur in feudo.nu.7.
- 4 Prescriptum licet sit contra vasallum, non tamen contra patronum.
- 8 Patronus non tenetur mutare vasallum.
- 9 Ignorantia probabili attenta, restituitur contra prescriptionem.xl.annorum.
- 12 Restitutio datur aduersus sententiam ei qui prius soluerat.
- 14 Lucrum radicatum perdere damnum est.

Consi. CLXIX.

Viso themate suprascripto, videretur prima consideratione dicendum dicto. A. nullo remedio posse succurri, primo ex virtute statuti disponētis, quod qui possedit vel quasi per annos xx. reliquam decimam vel ius decimādi, iustam habet prescriptionem ꝛ defensionem. ¶ Et si diceretur quod tale statutum non debet extendi ad preiudicium eorum qui iure feudi acquisiuissent ab ecclesia ius decimandi, cum tale statutuꝫ laicorum dicatur tendere in preiudicium ecclesie, ex eo quia fateri oportebit quod aut talis prescribens virtute statuti intelligatur ꝑ
1 scripsisse aduersus ecclesiam spatio.xx.an.ꝛ † tūc tale statutuꝫ valere non debet tanquam contra priuilegia concessa de iure communi ecclesijs aduersum ipsas.c.de quarta.ꝛ.c.illud.de ꝑscrip.ꝛ in authē.quis actiones.C.de sacrosan.eccle. Et ꝑterea statutum contra ecclesiam nō valet per ea que habenꝫ in.c. ecclesia sancte Marie.de consti.ꝛ.c.nouerint.de senten.excōmu. ꝛ.c.fi.de reb.eccle.nō alie.ꝛ in auth.cassa.ꝛ ibi per legistas.C. de sacrosan.eccle.ꝛ in.l.cūctos populos.in.v.q.per Bar.C. de summa trin. ¶ Aut fateri oportebit ꝙ talis prescribēs oportebit subintrare in locum eius cui ecclesia in feudum concesserit, ꝛ etiam statutum ad hunc casum trahi non potest: qꝛ etiaꝫ diceretur preiudicium inferri ecclesie, que hoc modo alium cogeretur habere in vasallum quam eum quem vellet ecclesia, ꝛ alium quam sibi expediret: vt in.c.ad audientiam.cum ibi not.
2 per Hostien.de prescrip.ꝛ Joan.and.vbi volunt † ꝙ aduersus vasallum ecclesie non possit alius illud ius prescribere nisi legitimo tempore cōtra ecclesiā prescribat: quia diceretur inferri preiudicium ecclesie, que alias cogeretur habere vasallum alium quam eum quem sibi eligit. Nam ad hoc argu. potest respōderi ꝙ posito quod possidēs nō posset se tueri prescriptione.xxx.anno.ꝫm formam statuti: saltem videtur quod de iure communi possit se tueri prescriptione.xl.anno. que sufficit contra ecclesiam regulariter, excepta ecclesia Romana, cōtra quā currit tantum prescriptio.c.annorum.vt in.d.c.ad audiētiam. cum concor.s.allega. ¶ Uel excepta aliqua ecclesia cui esset a sede apostolica cōcēssum priuilegium cētenarie prescriptiōis. Nam vt mihi relatum est potest cōtingere quod forte probabꝫ d. A. ꝛ autores suos possedisse per annos.lx.ꝛ circa. ¶ Uel etiā pōt dici ꝙ possessores se tueri poterūt vigore illius conuentionis inite inter ipsum episcopū ꝛ clerum Paduanū ex parte vna, ꝛ communitatem Padue ex parte altera: per quā conuentionem videntur esse tuti qui.xx.annorum spatio dicta iura possederunt. ¶ † Ex quibus infertur qd si predicta prescri-
3 ptio.xxx.annorum ꝛ vltra decursa est, que currit etiā ignoranti, vt.l.si.C.de prescrip.lon.tem.non est tractandum de restitutione aliqua in integrū: quia restitutio in integrum non videtur concedi ad prescriptionem.xl.annorum: vt not.glo.in cle.j. de restitu.in integ.ꝛ glo.in.c.ad audiētiam.de restitu.in integr. ¶ Preterea posito quod restitutio aliqua peti potuisset, tamē non videtur peti posse in presentiarum: quia a tempore quo lapsum est tempus complete prescriptionis annorum.xl.decursum tempus quadriennij prefixi ad petēdum ꝛ obtinendū in integ.resti. ergo vlterius peti nō potest.l.fi.C.de tēp. in integ. resti.c.j.de restitu.in integ.lib.vj. ¶ Sed premissis nō obstan. contrariam sententiam de iure probabiliores esse puto. ¶ Et presuppono primo quod statutum laicorum de quo.s.mentio facta est, disponens de prescriptione.xx.annorum, non porrigit vires ad preiudicium ecclesie preallegatis iuribus superi⁹. ¶ Et ideo possessores nō possunt allegare quod ipsi sunt feudatarij ecclesie in dicto iure decimando, ꝛ quod tale ius in feudum acquisiuerunt iure prescriptionis.xx.annorum ex forma statuti allegati: tum quia tale statutū non habet vires ad pre-
4 iudicium ecclesie: vt dixi. ¶ † Tum etiam quia ad hoc vt aliquis prescribat in feudum, nō sufficit ꝙ simpliciter possederit rem feudalē, sed requiritur ꝙ appareat quod possederit illam
b rem formaliter, [b] tanꝙ feudalē, ꝛ tanꝙ vasallus, vt si apparet ex aliqua feudali prestatione seruitij facta dn̄o feudi ab ipso possidente tanquam a vasallo, vel per alios similes actus.ter. est in.c.si quis per.xxx.in verbo, vt feudum.ꝛ ibi ad hoc illum text.ponderat Bal.in.ij.col.in tit.si de feu.fue.controuer.inter do.ꝛ agna.ꝛ in.c.fi.ꝛ ibi not.Bal.post gl.de feu.da.in vicem legis commiss. ¶ Nam per talem possessionem formaliter habitam continuo spatio.xxx.annorum prescriberetur ius feudi aduersus.d.laicum, vt.c.si quis per.xxx.aduersus ecclesiā prescribitur spatio.xl.anno.per iura.s.allegata. ¶ Et in ꝑposito dicebat Bald.in.d.c.fin.de feud.da.in.vj.leg.commiss.vbi loqueretur in ecclesia Romana vel alia habente speciale priuilegium a sede apostolica, quod prescriptio.xxx.an.nō currat: qꝛ tunc requireretur tempus annorum.c.prout.s.fuit deductuꝫ. ¶ Et dato quod forte possessor dicte decime pretenderet potuisse prescripsisse contra.d.A.ad eius tantum exclusionē spatio annorū.xx.ex forma dicti statuti, vel saltem spatio annorū xxx.de iure communi.licet.d.A.haberet titulū ꝛ causam ab ecclesia per.l.cum sponsus.§.in vectigalibus.cū ibi not.ꝑ Bart. ff.de publi.ꝛ not.Ang.in.l.si cui.in vlti.col.C.de prescrip.xxx. anno.ꝛ Ang.ꝛ Jo.de Imo.in.l.vsucapionem.ꝛ.l.quāuis.ff.
c de vsucap. ¶ Tamen [c] ecclesia contradicente ꝛ volente in vasallum habere dictum.A.ꝛ non dictum possessorem, nō posset dictus

a ¶ Absqꝫ culpa. Bal.ꝯs.cccxvij. in fi.lib.ij.l.nam ꝛ seru⁹.ꝺ neg.gest. Alexā.l.in his.in princip.solu.mat. Aret.d.§.item si in facto. Hyero. cagno.rep.l.dies fūcto.nu.lxxxvi. de offi.assesso.ad de no.per Alexā. in.l.si stichus.de ỽb.obl.in.l.quod te.si cer.pe.

b ¶ Formaliter.J. li.iiij.ꝯs.cxiij. [illegible]

c ¶ Tamē.aduerte istud potest ꝑcedere i terminis vsuū feudorū vbi nullo modo pōt feudum in alium transferri sine cōsensu patroni, sed supposita consuetudine q̄ fere vbiqꝫ inualuit ꝙ feuda saluo iure patroni libere alienari possent sequꝫ ꝙ eodē modo prescribi ꝛ tenebitur patronus habere prescribētē in vasallū etiā si nunꝙ alias ab eo recognitus sit nec cōsenserit in eum [illegible]

dictus possessor se tueri adversus ecclesiam pati volentem eũ possidere, nisi dictus possessor per annos .xl. probasset se possedisse non simpliciter sed formaliter scilicet q̃ tanq̃ vasallus ecclesie possederit dictum ius decimandi, prestando servitiũ ecclesie tanq̃ vasallus, vel alium similem actum faciẽdo, ex quo discerni possit eum possedisse tanq̃ vasallũ. ista probant in. d. c. ad audientiam. cum ibi nota. per Host. Joã. and. et alios de prescrip. iuncto. d. c. si quis per triginta. cum ibi no. per Bald.

5 ¶ † Unde dicit in proposito Jo. an. in addi. Spe. in ti. de feu. in rub. j. col. qd si tertius prescripsit contra vasallum spatio. xxx. anno. postea vasallus recuperare voluerit feudum contra illum qui prescripserat vt vasallus, et fuerit exceptione prescriptionis exclusus dñs feudi, cui vasallus continuo servierat, litem motam inter vasallum et illum possessorem ignorauit, si velit excludere illũ possessorẽ et agere cõtra eũ: certe poterit, vt ibi per eum probatur: vt in. d. c. si quis per triginta. ver. vt feudum. vt dixi. ¶ Unde consulo. d. Andree quod si dictus non possedit formaliter ab ecclesia secundum qd supra declaraui potius curet q̃ intentet ecclesia iudicium contra possessorem et rem advocet, q̃ quod ipse agat: quia promptiora sunt iura ecclesie. Tũ quia dictũ statutũ sibi nõ ob. vt probaui. Tum etiam, quia adversus ecclesiã requiritur longius tempus. Tum quia oportebit q̃ possessor si vult dicere se prescripsisse in feudum probet se possedisse non simplr. sed formaliter, vt dictum est. ¶ Si autem possessor velit dicere se prescripsisse, et interim exclusisse a iure decimandi, non possit: quia ius non est prescriptibile. c. causam. de prescriptio. ¶ Et per hoc non obstat glo. in. c. j. in ver. prescriptione. de capel. mona. quia loquitur in iure prescriptibili spatio. xxx. ann. vel xl. Sed illud ius totale est imprescriptibile per laicum: vt ecclesia: in casu quo aliqua prescriptio contra eam decursa esset, posset ex apparẽti lesione faciliter petere restitu. in integ. per infra dicẽda. et cum ecclesia rem advocasset adversus possessorem peteret dictus ab ecclesia se in possessionem induci vigore suarum investiturarum. ¶ Secũdo presuppono q̃ illa cõventio habita inter episcopum et clerũ ex parte vna, et communitatem Padue ex parte altera non suffragatur in aliquo possessori: imo potius facit contra eum: quia illa cõvẽtio militat in his qui possident iusto titulo, et modo legitimo. Sed in themate presupponitur q̃ possessor titulo caret, ergo et c.

6 † Et allegatio tituli cum illo spatio. xx. ann. de quo loquitur dicta cõvẽtio, nõ sufficeret ad inducendam presumptionẽ tituli, sed oportet de titulo probari, quoniam agitur de prescriptione iur. qd sit magni preiudicii: vt in. l. sup longi. et per titulum. C. de prescrip. long. tẽpo. et no. Bart. in. d. l. cum de in rem verso. ff. de vsur. et per alios in. d. l. si certis annis. C. de pac. et p do. in. c. pvenit. de censi. ¶ Istis duobus sic presuppositis, dico qd aut nos querimus vtrum dictus possessor possit excludi ab ecclesia, dato q̃ ipse possedisset spatio. xl. ann. Et in hoc decisio clara colligitur ex premissis: quia aut possidẽs dicit se prescripsisse totale ius decimãdi, et non recognoscere ecclesiam: et non potest. d. c. causam.

7 † aut vult dicere se prescripsisse dictam rem in feudum, et non põt obtinere possessor nisi probet se possedisse formaliter. i. tanq̃ vasallus ecclesie possedit dictum ius decimandi, tanq̃ feudum: pbando prestitisse servitiũ tanquã vasallus, vel actus similes fecisse. si autem possessor hec omnia pbaret, tunc obtineret nisi ecclesia probaret se lesam ex tali prescriptione, et resti. in integ. peteret vt patebit ex infra dicendis. ¶ Aut querimus vtrum possessor predictus possit excludi a d. c. prescriptione tantum non obstante. Et in hoc est advertẽdum primo quod tempus pupillaris etatis. d. A. et etiam tempus in quo pater eius fuit pupillus si tũc inceperat, prescriptio debet de illa prescriptione deduci et qd habuissent tutores. et sic tali tẽpore vsq3 ad etatem. xiiij. annorum dormiebat, et nõ currebat dicta prescriptio. l. sicut. et ibi no. C. de prescri. xxx. annorum. et. l. fi. C. in quibus causis in integ. resti. non est necessa. si ergo deductis tẽporibus pupillaris etatis dicti. A. et eius patris adhuc appareret possessorẽ possedisse per annos quadraginta, prescripsisset sine dubio, per. d. c. ad audientiam. Et an tunc sit dare remedium dicetur statim. ¶ Si autẽ deducto tẽpore pupillaris etatis. d. A. et eius patris nõ apparet possessorem possedisse p annos quadraginta, sed per triginta et vltra et tũc aut possessor negaret ex toto cõpetere aliquod ius ecclesie a qua. d. A. est legitime investitus, et sic possessor recognosceret. Et cõstat quod minori spatio quadraginta annorũ nõ prescriberet per. d. c. ad audiẽtiam. cum ibi not. per Inn. ¶ Aut possessor affirmaret ius. d. competere ecclesie pdicte: et sic recognosceret ecclesiam in dominam. Et tunc ecclesia nõ cõtradicente videret sufficere tempus annorum. xxx. vt per Innoc. et gl. in. d. §. in vectigalibus. cum ibi notatis per Bart. ¶ Unde si. d. A. intentaret iudicium contra possessorem, et possessor opponendo exceptionẽ prescriptionis affirmaret ius directum esse ecclesie, et si recognosceret ecclesiam caute faceret. d. A. si curabit q̃ prelatus ecclesie compareat modo in iudicio pro interesse suo, et cõtradicat ac recuset velle possessorem habere in vasallum. Quo casu ad excludendum dictum. A. agentẽ pro iure q̃ habebat ab ecclesia, oportet q̃ dictus possessor probet de prescriptione. xxx. ann. sicut oporteret qñ allegaret prescriptionem contra ecclesiam: et hoc propter connexitatem iuris q̃ habet ius ecclesie cũ iur. d. A. arg. l. si commune. ff. queadmodum servi. amit.

8 ¶ † Et etiam propter iudicium qd pati posset etiam ex mutatione vasalli, quia non debet cogi quis invitus alium vasallum accipere. ¶ Et ista est opi. Hostien. et Joan. an. in. c. ad audientiam. quam etiam ibi sequitur Ant. de but. Et pbat hoc ex illo text. nõ violãdo, nec etiam ob. tex. in. d. c. si quis per triginta. quia loquitur quãdo possessor formaliter possedit: et sic fuit a dño feudi receptus. Et loquitur de dicto laico in cuius preiudiciũ sufficit prescriptio. xxx. anno. Et sm istam prescriptionem que videtur esse de mente iur. et docto. reducũtur ad consonantiam. ¶ Et in hoc est advertendum: quia secundum q̃ cõcipere possum ex computo temporis iam trãscursi, facta deductione tẽporum, pupillaris etatis. d. A. et patris sui apparebit dictũ possessorem non possedisse annis quadraginta completis. Et sic non erat completa prescriptio ecclesie, contradicẽte possessore: propter cuius prescriptionem et preiudicium consequeret. d. A. ex persona et iur. ecclesie id qd ex sua ppria persona cõsequi non posset, vt dixit tex. in. d. c. ad audientiam. et pari ratione apparet quod ecclesia tunc propter preiudicium ecclesie et statutum laicorum cessabit quod posito fine preiudicio, per allegata superius. ¶ Plus dico q̃ posito quod sine preiudicio veritatis omnis prescriptio completa esset per dictum possessorem cõtra. d. A.

9 † tamen attenta probabili ignorantia quam habuit. d. A. succedens in ius alterius. l. qui in alterius. ff. de reg. iur. et. c. cũ quis in ius. e. tit. lib. vj. poterit. d. A. petere resti. in integ. adversus cursum dicte prescrip. Sive velimus dicere prescriptionẽ esse decursam ex virtute statuti, sive ex virtute sui iuris cõmunis: et hoc ex clausula generali, si qua mihi iusta causa esse videbitur. Nam restitutio talis cõceditur etiam maioribus, vbicũq3 equitas dictauit concedendam. l. j. in fi. et. l. sed si per pretorẽ. §. hec autem. ff. ex quib. cau. ma. Quod autem ignorantia sit equa et probabilis causa ad concedendam restitutionem in integrum adversus prescriptionem decursam est glo. not. in. l. si partem. §. j. ver. vtendo. ff. quemadmo. ser. amit. et gl. in. l. j. C. de pa. pote. et firmat Specu. in ti. de prescripti. §. j. versi. pone colonum. et Bart. et Ange. in. l. j. §. si quis autem ppter per illum tex. cum glo. ff. de iti. actu. priua. et Ange. in. l. heredem. alias est in. l. annus. ff. de calum et in. l. fi. C. de pscrip. lon. tẽp. et in. l. fi. ff. si quis test. liber esse iuss. fue. et Jo. de imol. in. l. Pantonius. ff. de acqui. here. dum allegat nota. in. l. cum filius. §. in hac. de verb. ob. et plenius hoc tenuit Joan. de imo. in repe. c. si. de prescrip. in. xij. char. vbi etiam dicit idẽ in prescriptione statutaria. Idem etiam tenet. d. Abbas sicu. in. c. vigilanti. de prescrip. et Lud. ro. in. l. qui vniversas. §. fi. ff. de acquir. poss. et in. l. si vero. §. de viro. in. xl. fal. ff. so matri.

10 ¶ † Ista etiam fuerunt de mente glo. fina. in. l. ij. C. de iure emphy. que volũt q̃ si heres emphyteute non soluit canonem intra bienniũ iuxta dictam. l. ij. C. de iure emphyteu. quod licet mero iure cadat a iure suo, vt ibi: poterit tamẽ ex dicta clausula generali, vigore pbabilis ignorantie restitui in integ. et idem tenet Spe. in ti. de loca. §. aliqua. versi. xxviij. et Cy. et Bar. in. d. §. in hac. et in. d. c. cum quis in ius. et Bar. in. l. ad diem. ff. de verb. obliga. et in. l. Emilius. ff. de minor. et Ang. in. l. si insulam. in. vj. fal. regule negatiue. de verb. oblig. et in. l. sed si conditione. §. servus alienus. ff. de heredi. insti. et Bal. i. l. fina. in fin. C. si pen. appel. mors interuene. et Pet. de ancha. et Jo. de imo. in. c. potuit. de loca.

11 ¶ † Pro qua cõclusiõe etiam facit: quia vbicunq3 prescriptio currit contra aliquem impeditum iusto impedimento facti semper cõcedit restitutio. l. Attilicinus. ff. de servi. rustico. predi. et in. d. §. si quis autem propter. ibi. cum gl. et not. Cy. in. l. quoties. in. iiij. q. C. de precibus impe. offe. et per Guil. de cum. in. l. senatus. ff. de officio presi. Sed impedimentum pbabilis ignorãtie dicitur esse iustum impedimentum propter q̃ alicui subueniatur. l. qui alterius. ff. de regu. iur. cum ibi not. c. j. de constitu. c. cum illorum. ad fin. de sentẽ. excommu. ¶ Ad predictorum etiam confirmationem accedit id quod no. Cyn. et alii in. l. j. C. de condi. indebi, et Joan. and. in addi. Specu. in tit. de execu. sen. §. fin. super versi. illud autem queritur.

12 † qd si quis cõventus a creditore, cui solutum erat, fuit condemnatus: et snia transierit in rem iudicatam: queritur, an si iterum soluerit, vel si antequam soluat [a] habeat aliqd remediũ adversus ignorãtiam: et cõcludit per dictos doctores quod poteri

[a] ¶ Soluat. j. libr. iij. consil. lxix.

ex clausula generali peti restitutio in integrum adversus dictã sententiã: vt probatur in.d.l.si mater.in princ. vide ibi no.per Bar.ff.de excep.rei iudi.⁊ probatur per Cyn.⁊ Ray.in.l. qui testamento.ff.de excu.tuto.per Ang.⁊ Jo.de imo.in.l. imperatores.ff.de re iudi.⁊ in.l.si is ad quem.ff.de acquir.here. ⁊ in l.ij.§.item.ff.ad.l.Falcid.⁊ not.doct.in.c.suborta.de re iudi.⁊ Bald.in.l.argentarius.§.cum autẽ.de eden. ¶ Et per hoc patet non obstare.l.si.in fi.C.de prescrip.lon.temp.q₂ fateor,ignorantia non impedit cursum prescriptionis, vt ibi:tamen pbet iustam causam petendi restitutionem in integrũ per superius dicta. 13 ¶ † Nec etiã ad hoc obstat.l.cum antiquioribus.in versicu.⁊ si quidẽ is qui sciens ⁊c. C.de iure delibe. vbi si quis non adita hereditate sciẽs eam sibi delatam decedit intra annum, trãsmittit ius deliberandi ad heredem suum. Si aũt decedẽs ignorabat hereditatẽ sibi esse delatam,ibi tex.innuit qd nullũ transmittit,nec aliquo modo succurritur heredi etiã ex persona defuncti qui ignorauit:q₂ põt rñderi q ibi loquit qñ tractatur de lucro captãdo,de acquiren. heredi. Sed in casu nostro tractat de dãno vitando.i.de nõ pdendo ius iam acquisitum: 14 inter que est maxima differentia.l.fi.C.de codi.† Et qñ tractatur de perdẽdo ius iam radicatũ,ᵃ dr tractari de dãno vitando etiã si illa acqsitio habuit originẽ a lucro,vt no.gl.⁊ doct.in l.nõ amplius.§.si certũ.ff.de leg.j.⁊ gl.in.d.§. si qs aũt.ppter. ⁊ Cy.⁊ Bal.in.l.cũ te spõse.C.de dona.ante nup.⁊ pbat in.l. j.§.fi.cũ.l.seq.⁊ ibi no.moder.ff.q satisda.cog.⁊ in.l.ij.§.numerato.ff.de qd in loco publi.⁊ no.Joã.de imo.in.l. Paulus.ff.de dã.infec. ¶ Vel respondeo q in.d.l.cũ antiquioribus.de esse et substãtia illius trãsmissionis erat sciẽtia, nimirum si ignorantia excludatur,qd nõ est in casu nostro. ¶ Vel tertio potest respõderi fm Ang.⁊ Pau.de ca.in.l.ventre.ff.de acqui.her.⁊ Joã. de Imo.⁊ Pau.de ca.in.l.Pantonius.eo.tit.qd etiam in casu d.l.cũ antiquioribus, ⁊ etiam in omnibus casibus in quibus ignorans hereditatem sibi esse delatam decessit hereditate nõ adita.poterit heres eius ex persona defuncti ex generali clausula petere restit.ᵇ in inte.per.d.l.Pãtonius.cũ ibi no.p Bart. 15 ¶ † Nõ ob.q aduersus prescriptionem quadraginta annorũ non possit cõcedi restitu.in integ.per no.in.d.cle.de restitu.in integ.cũ si.q₂ cõis opin.est in contrarium,vt tenent doct.in.c. j.de resti.in integ.⁊ Host.in.c.contingit.de trans.⁊ Hostien.in summa de resti.in integ.§.vtrũ prescriptiones aũt.⁊ Paul.de leaza.Zenzelinus,Stephanus ⁊ do.Cardi.in cle.j.de restit.in integ.per tex.illius cle.j. vbi generaliter dicitur qd etiã aduersus lapsum tpis restituit.⁊ ista opi.est verior de iure,fm Anto.de but.in.c.audit. ¶ Et istã opi.tenebat etiã Joã.an.vltimo loco in.d.cle.j.in quibusdam additionibus quas fecit ad gl.cle.que additiones tamẽ cõmuniter non habent, ita refert Jo.de imo.in.d.c.fi.de pscri.circa.xij.char. ¶ Et qd aduersus tales pscriptiones longissimi tpis concedatur restitutio in integ.vigore probabilis ignorantie facti,tenet expresse Ang.in d.l.heredẽ,alias est lex annus.ff.de calũ.⁊ Jo.de imo.in regula.d.c.si post Bar.in.d.§.si qs propter.⁊ Abbas in.d.c.vigilãti.vbi vult q in terminis illius.c.loquentis de prescri.xl.anno rũ cõcedat resti.in integ.pbabiliter ignoranti: aduersus quez decursa erat pscriptio. ¶ Nec obst.si dicat q in tali pscri.lon. tem.prescribẽs debeat habere plenissimã:⁊ tantã securitatem fauore litiũ dirimendarum: q₂ respondeo qd est verũ,vbi prescrip.est decursa cõtra scientẽ:sed cõtra probabiliter ignorantem nõ:vt ptz per predicta. ¶ Nam etiã videmus qd lz snia q transiuit in rem iudicatã non possit retractari pretextu instrumentorum nouiter repertorũ:⁊ hoc fauore litiũ dirimẽdarum l.sub specie.C.de iud.tñ propter probabiliorẽ ignorãtiã retractaret per restitutionẽ in integ. pretextu instrumẽti nouiter reperti,vt no.Cy.⁊ alij in.l.j.C.de cõdi.indebi.cũ cõcor.s.alleg. ¶ Preterea si cõceditur restitutio in integ.aduersus prescriptionem longi tem. quanto magis cõcedi dz aduersus prescriptionẽ longissimi tpis, attento qd prescriptio lõgissimi tpis est magis odiosa q prescriptio longi tpis, iuxta notata in.l. fin. C.de edi.edic.Et in pscriptione longi tpis prescribẽs pscribit cũ titulo.Sed in prescrip.lõgissimi tpis nullus requiritur titu 16 lus. ¶ † Postremo nõ obst.qd decursum sit quadriennũ pfixum ad petendum resti.in integrũ. ¶ Quia respõdeo qd tale tps quadriẽnij nunq incipit currere,nisi a die scientie quo ad sui initium.d.tempus est vtile: licet postq incepit currere sit cõtinuũ,vt pbatur in.l.fi.C.de tẽpo.in integ.restit.pe.Et ideo si lesus staret per centuz annos qd nõ peteret se restitui in integrum,nunq sibi ignorãti factum ⁊ lesionẽ curreret tempus petendi resti.in integ.Ita decidit Bal.in.l.falsi.C.si ex fal.instru.⁊ zenze.⁊ do.Cardi.in.d.clemen.j.in.xxv.qõ. ¶ Cũ ergo d.Andreas nõ habuerit scientiam predictorum,nisi a sex mẽsibus citra:ergo nõ est decursum sibi tempus quadriẽnij.Ex quibus stat breuis cõclusio,qd aut dicta pscriptio non est completa,aut si completa est,debet cõcedi restitutio in integ.secũdum distinctionem superius traditam quam repetere supernacuum est.Et ita consulo ego Alexan.

ᵃ ¶ Radicatuz.s. e.cõ.l.xxxix.n.xiij.

ᵇ ¶ Restit.vid.s. eo.consi.clxiij.nume.iij.

Summarium.

1 ¶ Causa legatorum ad pias causas agi potest in vtroq₃ foro:⁊ quorum executores habent ius agendi.nu.2.

6 Legatũ liberationis quãtũcũq₃ generale non extenditur ad ea que vendicari possunt nec ad incognita testatori.nu.8.

Consilium. CLXX.

Circa primum dubium 1 presuppono primo q † causa legati relicti ad pias causas potest tractari tam coram iudice ecclesiastico q laico,vt est tex.⁊ ibi no.glo.maxime Bald.⁊ docto.in.l. hereditas.§.si defunctus.ff.de petitio.heredi.in.c.relatũ.el.j.et ibi glo.⁊ doct.de testa.iuncta.l.solent.⁊ ibi not.Barto.de ali.⁊ cib.leg.Et no.Jo.and.⁊ alij in.c.Joannes.⁊ in.c.si heredes. de testa.⁊ archi.xj.q.j.in.c.Siluester.⁊ no.docto. in.c.significãtibus.de offi.deleg.etiam si conueniatur laicus,vt no.doct. 2 in locis preallegatis. ¶ † Secundo presuppono quod executoribus ad pias causas competit ius agendi pro legato pio:licet regulariter pro alijs legatis non competit.l.nulli.⁊.l.si qs ad declinãdam.C.de epis.⁊ cle.iũcta.l.Lucius.§.j.⁊ ibi plene no. ff.ad Trebel.⁊ no.in.l.si quis Titio.ff.de leg.ij.⁊.c.Joãnes.⁊ ibi plene no.doct.de testa.Et Specu.de instru.edit.§.nũc vero aliqua.versi.⁊ scias. ¶ Tertio presuppono qd vbicũq₃ ex dispositione testatoris res peruenit ad Titiũ legatarium,⁊ testator disponat q postea de illa re certum quid fiat, videt datus Titius legatarius executor ad illud onus dato qd expresse testator non retulerit verba grauaminis ad ipsum Titium legatarium.tex.in.l.codi.in princ.ff.de vsufru.legat. Et ibi not. Bar.in fi.prin.vbi per illum tex.limitat.l.si seruus legatus.§. qui margaritam.ff.de leg.j.vbi habetur expressius quam alibi fm docto.ibi,q onus impersonaliter a testatore iniunctum,videtur heredi iniunctum. ¶ Ex predictis infero concludendo circa primum dubium quod coram iudice taz laico q ecclesiastico potuerunt comparere dicti duo executores,⁊ agẽdo 3.d. Jacob.potuerunt narrare legatum vsusfructus cum dicto onere relictum.d.Jac.a testatore,⁊ testatorem fuisse mortuuz ⁊ aditã fuisse hereditatẽ legitime ⁊ elapsos esse dictos.x.annos a tẽpore mortis testatoris:⁊ quod.d.Jacob.habuit vsumfructum ⁊ omnes fructus percepti fm formam dicti testamẽti ⁊ quod deductis deducẽdis apud.d.Jacob.superest,⁊ vero similiter ⁊ rationabiliter superesse debẽt tãtum ex dictis fructibus ⁊ indumẽtis quod ascẽdat tãtam summaz:videlicet ⁊ plus ⁊ minus,prout probatur:⁊ etiam prout apparebit ex redditione rationis ⁊ administrationis dictorum bonorum fructuum 3 ac indumẽtorum. ¶ † Nam etiam quãtitas certa potest peti cõtra illum qui tenetur reddere rationem administrationis,vt est tex.cum gloss.⁊ ibi nõt.Bartol.in.l.j.C.si aduersus rem iudic.Et quod illud totum quod superest debet erogari in pauperes amore Dei pro anima testatoris,quod facere volũt ⁊ intẽdũt dicti executores;ideo vt predicta fieri possint petit.d.Jacob.cõdemnari in.c.⁊c.Et attẽto quod dicti fructus ⁊ emolumẽtum peruenerũt ad dictum Jac.ex dispositione testatoris, ideo quãquam testator nõ grauauerit expresse dictuz Jac.ad dãdum illis executoribus illud quod superesset ex dictis fructibus,sed simpliciter iusserit ⁊ disposuerit illud dispẽsari per executores,sequitur quod videtur grauasse dictum Jaco. ad illud quod superest assignãdum dictis executoribus,vt.d.l.codicil.in princi.⁊ per cõsequẽs executoribus predictis competat ex testamẽto predicta cõtra Jacob.ad predicta,vt iam dixi,⁊ superius est ostẽsum. 4 ¶ † Circa secũdum dubium videretur prima cõsideratione dicẽdum.d.Jaco.cõueniri nõ posse ad restitutionem dictarum pecuniaruz exactarum per eum ex pecunijs mortis iãne,stãte generali legato facto per verba de quibus in themate,vbi apparet testatorẽ vltra certũ capitale legasse qcqd Jacobus potuisset,poterat,⁊ posset dicto testatori teneri occasiõe regiminis ⁊ administrationis: tã de libratis q de receptis p istũ Jacobũ,p dicto testatore,⁊ eius nomine,⁊ de eius bonis si in aliquo sibi teneri possit,vel in futurũ appareat toto tempore preterito vsq₃ in diẽ presentem.per q verba videtur nihil omnino peti posse.l.si quis rationes.⁊.l.quid. mihi

mihi.de lib.lega.⁊ insti.de lega.§.si quis debitori.vbi glo.ordi-naria.que faciunt differentiā an testator dicat, a Titio peti nolo vel, quod Titius debet ei relinquo.vel, acti. mihi ɔtra Titiū competentē remitto,quibus casibus liberandꝰ est legatarius ab omni debito, vt in iuribus ꝑallega. Si vero testator dicat, rationes a Titio reddi nolo.seu,lego liberationem Titio a red ditione rationis. ¶ Nam tunc non venit in legato liberatio a consignatione reliquorum,⁊ ab his que dolo gessit.l.Aurelio. §.Caius.⁊ ibi alia glo.magna.⁊ per Bart.ibidem.⁊.l. procu-rator.⁊.l.fi.§.inter cetera.⁊.§.Titia.ff.de libe.lega.¶ Accedit ꝙ no.Bar.in.d.§.Caius.duꝫ voluit ꝙ liberatio gnālis referꝫ ad omnia de quibus est cogitandum.l.pluribus.ff.de accepti.

5 ¶ †Et etiam refertur ad ea que liberans ignorat si appareat testatorem voluisse relinquere liberationem ab illis debitis q̄ ignorabat, vt quia dicit,volo quod omnis causa q̄ esse possit sit remissa.alle.l.cum Aquilia.ff.de trāsactio.iuncta.l. qui iure militari.ff.de testa.mili.et do.Cy.⁊ Bar.⁊ alij in.l. sub pretex-tu specierum.in prin.C.de transac.Sed similia seu equipollen tia verba fuerūt apposita in dicto legato, ergo videtur ꝙ tra-hanꝫ ad omnia etiā incognita. ¶ Ultimo cōfirmantur predi-cta per illa verba de bonis suis apposita in dicto legato.Nam illa verba videntur referri etiaꝫ ad bona que fuissent in domo testatoris:quia genitiuus importat dominium.l.ij.§.in locuꝫ. ff.de relig.⁊ sum.fune.l.seruū Titij.ff. man.cum simi. ¶ Sed premissis non obstātibus contrariam sententiam veriorem et probabiliorem esse puto. ¶ Ad quod ostendēdum puto ⁊ pre suppono ꝙ pecunie p̄dicte exacte per.d.Jac.habentē speciale mādatum fuerunt acquisite quo ad dominium.d.testatori.l.si procurator.ff.de acqui.re.do.l.si rē.ff.de vsucap.⁊ plene no.in

6 l.si ego.ff.de neg.ge.⁊.l.g mihi donatū.ff.de dona. ¶ † Sꝫ ita est ꝙ testator liberauit Jacobum dicto testamēto ab omni eo quo teneri possit occasione regiminis ⁊ administrationis ⁊c. vt plenius in dicto legato contineꝫ,cuius verba.s.retuli:ergo per verba illa ꝓlata in gnāli liberatione istius qui fuerat suus gnālis administrator,vt in themate nō videntur remisse pecu

a nie testatoris ⁊ alia que poterant vendicari.[a] Ita videtur esse in proposito tex.apertus ⁊ ibi gl.in.l. Aurelius.§. Meuia. de libe. lega. vbi legator dixit rōnem tutele quam egit Paulus petit ab eo nolo,eo quod nomine ⁊ causa omni liberatum esse volo:⁊ tū in tali legato nō veniunt pecunie testatoris, q̄ tunc erāt apud eam,⁊ ab eo vendicari poterant. ¶ Et ibi rō reddi tur per glo.q: ille pecunie poterant peti ab eo tāꝗ a quocūqꝫ extraneo possidente,non dico tanꝗ administratore : ergo ista liberatio que relinquitur isti Jacobo rōne regiminis vel ad-ministrationis non extenditur ad illas pecunias,que tunc po tuissent per testatorē vendicari a Jacobo,tanꝗ a quolibet ex-traneo.Et ideo Bal.in.l.cum necessitatem.C.de fideicom.di-cit q̄ ei qui tenetur rei vendi.vel fur.actione, non videtur per verbum vniuersale vel indefinitum relicta liberatio. ⁊ dicit q̄ de hoc est tex.singu.⁊ gl.in.d.§.Meuia. ¶ Et similiter Bald. in.l.pactū.in.ij.qō.C.de col.q̄ ille qui facit generalem refuta-tionem de omni eo quod sibi debetur,nō videtur sentire de re-bus quas vēdicare possit:per.d.§.Meuia.⁊ per.d.l.ab Aure-lio.§.fi. ¶ Secundo pro hoc videtur tex.in.l.si cui fundum. cū l.seq.cum ibi no.per Bar.ff.de libe.leg.⁊ plenius no.Bart.in

7 l.nō solū.§.fi.eod.titu.† vbi si ei qui tenebatur testatori actione personali puta locati relictum factum fuerit per hec verba, le-go quicquid dare facere oportet.intelligitur sibi relicta libera-tio ab illa personali actione:nō autē importat relictū q̄ intel-ligatur heres exclusus a petenda re locata, pro qua compete-bat testatori rei vendicatio.Secus si dñium illius rei fuit trās-latū in ipsum debitorē cui relicta erat liberatio. Et ita proce-dit quod no.Barto.in.d.l.non solum.§. fi. dū dicit de pecunia deposita per numeruꝫ. ¶ Ergo cum in proposito nostro lega tum factum fuerit illi qui tenebatur actiōe personali negotio-ruꝫ gestoruꝫ,seu ma.quatenus mādatum intercessisset,nō extē ditur ad dictas pecunias que poterant vendicari,vt probaui. ¶ Ad istud etiam faciunt no.per Bar.post gl. in.l. sub p̄tex-tu specierum.in fi.post gl.C.de transac. ¶ Istud idem voluit Ange.in consi.cxciiij.incip.Brunellus notarius.Ubi duo di-cit,primum ꝙ generalis liberatio nunquā trahitur ad ea que possunt vendicari per.d.§.Meuia.nisi de eis specialis mentio

8 facta,sit alleg.l.⁊ vno.§.eius rei.ff.de accep. ¶ † Secundo di-cit quod illa generalis liberatio relicta nūꝗ impedit exactio-nē reliquoꝝ,que erat incognita testatori.allegat.l.Luciꝰ.ff. de libe.leg.⁊.l.tres fratres.ff.de pac. ¶ Hoc etiam cōcludit bart. in.d.l.ab Aurelio.§.Caius.maxime in.ij. q. dū decidit ꝙ si le-geꝫ liberatio ei qui tenetur aliqua actiōe speciali ex contractu in quo venit dolus⁊ culpa leuis ⁊ leuissima:vel saltem leuisꝗ legatū habet effectū quo ad ea ad q̄ tenebanꝫ legatarij ratio-ne doli vel culpe,vel reliquorum:ad rem tū testatoris restituē-dam tenetur per.d.l.si cui. ¶ Et subdit Bart. hoc esse verum: nisi dolus fuisset cōmissus ratione illiꝰ liberationis: vt q: forte dixit,volo aliquid subtrahere quia habeo liberationem. argu. d.l.tres fratres.Sed Jacobus predictus teneri poterat ex cō tractu mandati suscepti pro illis pecunijs exigendis:⁊ credito-ri soluēdis tam de dolo ꝙ lata ⁊ leui culpa : que venit in ɔtu mandati,vt plene in.l.a ꝓcuratore.et in.l.in re mādata.C.man dati.et in.l.si ꝓcurator.ff.mandati.ergo dicte pecunie q̄ erant in dominio testatoris nō veniūt in legato. ¶ Tertio hoc colli-gi potest ex verbis testatoris.nam testator in alio sequenti le-gato asserit se de legalitate ⁊ ꝓbitate Jacobi sepius approba-ta cōfidere.Ex quo apparet ꝙ testator existimauit Jacobum data sibi in manibꝰ fideliter adimpleuisse,seu adimplere debe re dando.ccc.aureos Jo.creditori,ad cuius creditoris satisfa-ctionem dicte pecunie erant destinate.Nō autem existimabat Jacobū pecuniā quā exigeret debere apud se infideliter reti-

9 nere.†Nam ex causis assertis a testatore restringitur legatuꝫ. l.cū pater.§.dulcissimis.ff.de leg.ij.l.j.in fi.cum glo.ff. de fonte. ⁊ vnum legatum recipit interpretationem ⁊ declarationem ab his q̄ cōtinentur in alia parte testamenti.l. qui filiabus. in princ.ff.de leg.j.et.l.si seruus plurium.§.fin.eo.tit. ¶ Nec pos-set excusari dictꝰ Jacobus si allegaret q̄ nō soluit pecunias d.Jo.ra.creditori:eo quia mandatū ipsiꝰ Ja.expirauit morte mandantis:q: ad hoc potest responderi,vel quod dictus Ja cobus potuisset ante mortem mandatū complere,vel q̄ man

10 datū nō expirauit morte:†q: mandatum factum circa id ad [a]

b quod de necessitate tenebatur mandans nō expirat morte[b].l. fundi.ff.de acqui.poss.⁊ in.c.si super gratia.de offi.de leg.in.vj. Et lꝫ creditor haberet pignora:non tamē per hoc impediebā-tur creditor agere ad quātitatem debitam.l.iiij.§.si ex conuen-tione.ver.quippe.ff.de re iudi.⁊.l.Quis.in principio.inducēdo

11 vt ibi per Bald.ff.de pig.acti. ¶ †Quarto probatur in simili: nā de ista pecunia ad quam exigendā erat transmissus Jaco-bus,vt de ea satisfaceret Jo.ra.creditori ad cuius creditoris solutionem erat destinata,videtur iudicandū esse prout si pecu nia ipsa fuisset conuersa in vsum ad quem destinata erat. Et sic perinde ac si de ea fuisset satisfactū creditori predicto, quan tum ad interpretationem dicti legati,vt in simili probaꝫ in.l. cum quidā.ff.de auro ⁊ arg.lega:fm intellectum quem ad hoc

12 dat Pe.⁊ Cy.in.l.grege.ff.de leg.j.† vbi dicunt ꝙ lꝫ etiā lega-tū factū per illa verba seu indefinita nō cōprehēdanꝫ nisi res que erāt testatoris tempore testamēti.l.si ita.et.l.medico. ff. de auro ⁊ arg.leg.tamē fallit nisi acquisitio vnius rei esset parata tempore testamenti:q: illa res cōprehendetur in legato, vt est tex.in.d.l.cum quidam.ff.de aur.⁊ arg.leg.Nam si testator le-gauit lanam purpuream vxori.et tūc miserat testator Mariā seruum ad emendas purpureas lanas, certe comprehendētur ille que post testamentū empte per seruū fuerunt:q: illa acqsi-tio fuerat preparata trāsmittendo seruū ad eas emēdas : ɔtū enim ad interpretationē legati res destinata ⁊ cepta habeꝫ ꝓ completa.l.et nō sint.§.qd ergo.ff.de aur.⁊ arg.leg.ergo sicut si facta fuisset satisfactio dicto creditori ex dicta pecunia exa-cta non cōprehenderetur in dicto legato:ita etiam videtur in casu isto. ¶ Et predicta dico ꝓcedere attento q̄ verbo fertur quod dictum capitale legatū.d.Jac.longe excedebat summā ccc.aureorum,is quibus idem testator asseruit se teneri.d.Ja.

13 ¶ †Non obstant allegata in contrarium videlicet.l.si quis ra-tiones.et.l.qd mihi.⁊.d.§.si debitori.quia respondeo ꝙ in.d. l. si quis rationes.alia fuit forma legati.nam testator ibi graua-uit heredē:quicquid ab illo qui administrauit exigeret, redde-re deberet vel actiones remitteret ei.sed in casu nostro testator legauit Jaco.quicquid potuisset ⁊c.per que verba non viden-tur relicta ea que erant in domo testatoris, ⁊ vendicari pote-rant aduersus Jaco.⁊ videtur probari in.d.l. si cui fundum. cum ibi nota.per Bar.⁊ in.d.l.aurelius.§.meuia.cum alijs. s. allega.aliud est quando testator grauat heredem vt debitori actionem remittat:et sic inter viuos liberet eum heres.⁊ aliud est quando simpliciter testator in testamento liberet debitorē vt declarat Barto.in.d.§.caius.in ver.si.quero quādo fit libe-

14 ratio ⁊c. ¶ †Preterea tex.in.d.l.si quis rationes.loquitur re spectu obligationis reliquorum.nos autē querimus de eo pro quo competebat rei vendicatio,que duo in hac materia longe differunt,vt per Barto.in.d.§.caius.in.ij.q. ¶ Ad tex.in.d.l. quod mihi.⁊.d.§.si quis debitori.cum ibi no.respondeo prout respondet Bar.in dicto.§.caius.in.j.⁊.ij. questione.vbi dixit, ꝙ illa iura intelliguntur in eo qui esset obligatus tantum ad pecuniam vel aliam rem in genere.Ita ꝙ ibi non poterat in plus obligari ratione doli vel culpe. Nam tunc legatum li-berationis relictum debitori, importat vt heres eum per-

[a] ¶ Uendicari.s.li. j.cōsi.x.vi.nu.iiij.

[b] ¶ Morte.Hyp. marsi.no.xliij. vi de do.Petr.stel-lā in.l.papi.d pu bli.in rem act.

fecte liberet. ¶ Secus qñ legatum relictum est ei qui tenet ex ʒetu in quo veniebat dolus vel culpa leuis vel lata: qr tũc videtur sibi relicta liberatio pro eo quod peti possit ratione doli vel culpe vel reliquorũ: nõ aũt a restitutione rerum testatoris que vendicare poterãt, fm eum, per. l. si cui. ¶ Sed ita est q̃ ipse Jaco. erat debitor ex cõtractu mandati in quo veniebat dolus lata culpa ⁊ leuis: vt dixi, ergo nõ videtur sibi relicta liberatio predicte pecunie exacte, que erat ĩ domo testatoris, ⁊ vendicari poterat. d. l. si ego. cuʒ ibi notatis. ¶ † Preterea gl. in. d. §. Caius. ⁊ in. d. §. si quis debitori. equiparat illa duo. s. relinquo tibi q̃ mihi debes. ⁊ peti nolo a Titio quod mihi debet. ⁊ tñ quando dixit, peti nolo a Titio ⁊ similia verba, nõ cõprehẽditur quod poterat vẽdicari. l. si cui. preallegata. ⁊ quod ibi not. Barto. ergo eodem modo quando dixit, relinquo tibi quod mihi debes ⁊c. ¶ Et ꝙ dicta iura. s. tex. in. d. l. q̃ mihi. ⁊ in. d. §. si quis debitori. cum glo. non comprehendat casum: scilicet quando legatarius poterat cõueniri rei vendi. ptʒ quia loquũtur quando legat creditor debitori id q̃ sibi debet. Sed ille qui potest cõueniri rei vendicatione, nõ dicitur proprie debere, quia nõ est obligatus. insti. de act. §. j. ergo ⁊c. ¶ Nec obstant dicta verba de bonis eius ⁊c. qr respondeo ꝙ illa nõ denotãt quod relinquat sibi res testatoris que vendicari possent Sed quod relinquit sibi id in quo possit iure teneri occasiõe regiminis ⁊ administrationis, tam de liberatis quam de recept. fact. per. d. Jaco. ꝓ dicto testatore, ⁊ eius nomine, ⁊ de eius bonis: etiã nõ videtur relinquere id in quo tenetur pro eo q̃ administrasset nõ autem bona. ¶ Preterea illa verba recipiunt intellectũ, quod si possit teneri de bonis ipsius testatoris, videt permissum: ⁊ ista verba verificarentur. si ad ipsum Jacobum bona peruenissent ꝙuis añ tempus testamẽti distraxisset vel cõsumpsisset: adeo q̃ ab eo vendicari nõ possent. Et quod dictum legatum non comprehẽdat ea pro quibus competebat in illis verbis: scilicet si possit teneri dicto testatori. Nam ille q cõueniri potest rei vendicatione nõ tenetur domino tãquam obligatus ad restituendum. vt. d. §. j. insti. de actio. Alie respõsiones ad predicta colliguntur tertio ⁊ quarto fundamento supra deducto. Ego Alexander.

Summarium.

1 ¶ Deueniat, verbum, est commune.
3 Relictum cognatis intelligitur de his qui sunt tempore testamenti.
4 Legatum alimentorum future vxori alicuius intelligitur de omnibus.
5 Indefinita circa personas equipollet vniuersali in fauorabilibus.
7 Uxor si tempore testamenti adsit, tũc illi soli debetur legatũ.
6 Agẽs tempore actus necesse est ꝙ habeat legitimaʒ personã.

Consilium. CLXXI.

Viso processu inter dominã Antoniam vxorem Joã. de verona, ⁊ eius filios agentes, ⁊ Syndicum hospitalium Crucifixi ⁊ Scorzatorum defendẽtem. Est primo videndum vtrum actio intentata, sit rite intentata contra dicta hospitalia heredes domine Nite quondam Jacobi carmoli, prout actum est contra capellam testatoris, seu etiam sancti Augustini. ¶ Et videtur q̃ sic: qr dato q̃ per fideicõmissum fuit substituta dicta capella heres. d. l. post mortem. d. N. vt colligitur ex verbis testamenti, vbi apparet illaʒ capellã fuisse compẽdiose substitutã. d. Nite per verbũ, † deueniat, q̃ est verbũ cõmune aptũ cõprehendere substitutionẽ fideicommissariã vt in. c. Raynal. de test. no. Bar. in. l. cẽturio. circa pe. col. ⁊ in. l. Lucius. in. ij. q. prin. ff. de vul. ⁊ pu. Et expressius ponit Bar. in consi. inci. pater filio suo impuberi ⁊c. ⁊ in. l. fi. C. de sac. san. eccl. ⁊ in. l. iam hoc iure. §. sed si aliter. ff. de vulg. ⁊ pup. ¶ Que cõpẽdiosa substitutio facta per verbũ cõmune, cõprehẽdit fideicõmissariã substitutionẽ post aditã hereditatẽ: vt in c. Raynutius. de testa. ⁊ in. l. precibus. ⁊ ibi plene not. C. de impu. ⁊ aliis substi. ¶ Si autẽ fuisset verbum directũ, tũc est locus dubitationi de qua per Bal. ⁊ Ang. in. l. miles ita. ff. de testa. mil. ⁊ ꝑ Bal. ⁊ Jo. de imo. in. l. hereditas ex die. ff. de heredi. insti. ⁊ Bal. ⁊ Ang. in. l. ij. ff. si pars hereditatis peta. ⁊ ang. in. l. si ita. in fi. ff. de heredi. insti. ⁊ Pet. de anch. in. c. fi. de pig. et Joan. de imo. in. l. filius a patre. in princ. ff. de lib. ⁊ posth. quia quidã dixerũt ꝙ tũc reijcitur tempus mortis de medio, ⁊ etiam substitutio venit statim iure directo. ¶ Que disputatio hic nõ est necessaria postq̃, vt dixi, cõmunis ꝯclusio est ꝙ verbum, deueniat, sit verbũ cõmune. ¶ Cũ ergo nõ apparet restitutã per fideicõmissuʒ ipsam hereditatẽ Jaco. dicte ecclesie seu capelle, nõ possunt actiones intẽtari nisi ꝯ heredes directo. d. Jac. mediante persona. d. N. nõ aũt possunt intentari actiones cõtra dictã capellã in quã nõ transeũt actiones actiue ⁊ passiue nisi post restitutionẽ hereditatis. l. j. in princ. ⁊. l. facta. §. j. ff. ad Treb. Cõstat autẽ quod ꝑ cõtractũ seu trãsactionẽ factã inter dictã ecclesiã sancti Augu. ⁊ inter. d. N. non fuit facta restitutio hrditatis dicte capelle seu ecclesie vt testator rogauit: † sed solũ fuerũt assignata certa bona particularia ꝓ omni eo quod occasione hereditatis petere possit. Unde nõ trãsiuerunt actiones ⁊ actiue ⁊ passiue in ecclesiã. l. sed si alio. §. fi. cũ. l. seq. cum vtrobiqʒ notatis, iũcta. d. l. facta. §. j. ff. ad Trebel. ¶ Facit. l. j. §. si heres. in rõne sui. eo. tit. ꝙuis solũ pactum adiectũ in instrumẽto ꝙ dña Nita, al's rata debitris satisfaceret debita hereditatis. nõ sufficiens per se inteutari debuisset: alias potuisset cõtra heredes dicte Nite vbi vere facta fuisset restitutio hereditatis dicte capelle, vbi dicta capella esset heres. vt patet ex l. ij. C. de here. vel act. vẽ. l. pacto successorũ. C. de pact. ¶ Hoc igitur presupposito ꝙ actio sit rite intẽtata cõtra predicta hospitalia. Est videndũ primo an ius petendi dicta alimenta cõpetat eius filiis: circa primũ dico breuiter actionẽ cõpetere. d. A. nam qr ꝑ verba de quibus in testamẽto Ja. intelligũtur relicta alimẽta nedum Jo. de verona, sed etiã vxori. l. illi cũ illo. ff. de vsufru. leg. cũ suis cõcor. Et intelligit tale legatũ referri nedũ ad ꝑsonã prime vxoris. d. Jo. predefuncte, sed etiã ad ꝑsonã. d. A. secunde vxoris, q̃ ostenditur sic. Naʒ presupponõ quod nõ apparet q̃ tempore testamẽti. d. J. haberet aliquaʒ vxorem: imo potius appareat quod Joan. cõtraxit matrimoniũ cũ prima vxore de anno. Mccccxlvi. de mẽse Nouembri: testamentũ autem fuit conditum ante de eodem anno et mense Augu. ¶ Unde licet forte potuisset dici q̃ si tempore testamenti Joã. habuit illã primã vxorẽ, verba testamenti debuissent de illa tm̃ intelligi, per no. per Bart. in. l. si cognatis. ff. de reb. dũ. in pe. q. † vbi voluit ꝙ si testator legat cognatis alicuius tertij, intelligat solũ de illis qui erant tpe conditi testa. arg. l. si ita. ff. de aur. ⁊ argẽ. lega. ¶ Et sequitur Pet. de ancha. ⁊ Jo. de imo. in. c. indicãte. de test. tñ ex quo non apparetꝙ habebat aliquam vxorem tẽpore testamẽti Jac. oportet ꝙ intelligatur de futura vxore: vt etiã dicit Bar. in preallegata. l. si cognatis. in verbo venio ad secundã lec. ⁊c. l. ei quoqʒ. ff. de peculio leg. ¶ † Superest modo videre, vtrum quando legauit alimenta future vxori alicuius intelligatur de vna seu de prima tãtum an de omnibus. ¶ Et dico quod de omnibus: quia legatũ alimentorũ est valde fauorabile. l. j. C. de fideicom. l. cum hi. quasi per totam. l. ff. de transactioni. etiã si diuiti relinquatur. vt in. d. l. cũ hi. §. nihil. ¶ Sed ita est ꝙ quando quis posthumum sibi nasciturum instituit, intelligitur non solũ de primo, sed de omnibus etiã posthumis fauore testamenti. l. placet. cũ. l. seq. ff de lib. ⁊ posth. ita etiã in quacũqʒ dispositione fauorabili. Ita dicit Oldr. in cõsi. ccij. incip. quidã in suo testamento. pro quo dicit esse casum in. l. inter veteres. in ver. maxime. C. de fideicõ. lib. Et facit fm cum in. l. si q̃s ita dederit. §. j. ff. de test. vt. l. dementes. ff. de here. insti. Et dicit q̃ ꝓbatur in. d. l. seq. ¶ Idẽ est de mente Fede. de senis in cõs. xl. incip. testator instituit ⁊c. Jo. an. in tit. de testa. in addi. Spe. in rub. in pe. col. ¶ Bñ facit. l. qui filiabus. §. j. cum glo. ff. de leg. j. Et fortificatur per id q̃ Bar. concludit ⁊ alij in. l. si pluribus. in prin. ff. de leg. ij. dũ pillũ tex. ⁊. d. l. si quis ita concludunt † ꝙ indefinita apposita circa ꝑsonas, equipollet vniuersali si sumus in fauorabilibus. ergo si testator disposuisset omnem vxorem Joan. habere alimenta, cõprehenderetur nedum prima vxor: sed etiã secunda. Ergo eadẽ ratione idẽ esse debet qñ indefinite eadem facta est mentio de vxore. ¶ † Pro hoc bene facit: qr in fauorabilibus fit extẽsio de vna causa fauorabili ad aliam causam etiã quando sumus in exorbitãtibus: vt not. in. l. illud. C. de sac. san. eccl. ⁊ in. l. si cõstante. in prin. ff. solu. mat. ⁊ not. Barto. ⁊ alij in auf. res que. ad fi. cũ fi. C. cõmunia de leg. ergo sicut in fauorẽ testamenti cõseruandi instituo posthumuʒ intelligit de quocunqʒ. nõ solũ de primo vel nato ex prima vxore, sed nato ex quacunqʒ vxore. Ergo idẽ dici debet in quacunqʒ dispositione fauorabili: prout est illud legatũ alimentorũ, vt dixi. ¶ Nec ad hoc ob. l. itẽ si in legato. §. fi. ff. de leg. iij. ⁊. l. ij. ⁊. iij. de aur. ⁊ arg. leg. cum fi. † vbi apparet ꝙ qñ legatur vxori oportet eam esse vxorem ꝑ mortẽ testatoris. Sʒ illa dña erat vxor tpe mortis testatoris: qr respondeo ꝙ ibi legabatur vxori testatoris, eo qr erat vxor habẽdum respectũ ad cõiugium: vnde cessante illo respectu, qr diuortium fecerit, non dat legatũ illi mulieri que desineret esse vxor

vxor Io.Sed.d.A.est vxor.Alie respōsiones faciliter colligū tur ex no.in.d.ll.¶ Nō ob.etiā id qd no.Bal.in.l.fi.C.de indi. vid.tollen.vbi dixit ꝙ si testator legat vxori sue tale legatum, non debetur secūde vxori etiā si factū fuerit sub nomine appel latiuo.allegat.l.si qd earum.§.fi.ff.de lega.iij.qꝛ respondeo pri mo ꝙ Bal.hoc non firmat,imo vltimo loco dicit qd in cōtra riuz facit text.in.l.placet. Ex quo etiā faciūt alia que adduxit. Itē cōtra illā decisionē videt̃ tex.in.l.cognatis.ff.de rebꝰ dub. ⁊ in.l.cū ita.§.fi.de leg.ij.vbi si testator legat cognatis suis cō prehēdūtur etiam illi qui tēpore testamēti nō erāt cognati:sed ex postfacto effecti sunt cognati tpe mortis testatoris.¶ Nec obst.tex.in.d.l.si quid earum.§.fi.de leg.iij.qm̄ cū supportatio ne.d.Bal.ille tex.nō videtur aliquo modo probare illam opi. qꝛ solū ibi dicit̃ ꝙ si testator aliqua premia parauerat cā prio ris vxoris,⁊ postea acceperat secundā vxorem,⁊ dixerat in te stamēto lego vxori,⁊ ea que eius causa paraui,certe nō debē tur secūde vxori illa q̄ fuerūt parata proxime vxori,nisi etiam secūde vxori fuissent assignata.⁊ sic tex.ibi loquit̃ i casu certo: sc3 qn̄ constabat ꝙ illa fuerunt parata non pro secūda vxore, sed pro priore.Sed in q.quam firmat Bal.testator non dixit, lego prime vxori quam nunc habeo,sed dixit simpliciter lego vxori.non mirum ergo si Bald.noluit affirmare illam opinio.

a ¶ Preterea dato ꝙ illa opi.esset vera,[a] tn̄ nō obstaret in ca su nostro:qꝛ ibi testator habebat vxorē tēpore testamēti cuius affectio vel meritum mouet testatorē ad legatū.l.cum alienā. C.de leg.l.nec adiecit.ff.pro socio.Sed in ꝑposito nostro Ioā. nullam habebat vxorem tēpore quo testator fecit tm̄,vnde nō potuit testator moueri propter affectionem illius mulieris.S3 fuit motus propter affectionem quam habebat ad personam Ioā.q fuerat familiaris suus:vt patet ex verbis testamēti.Et sic cōsiderauit quod Ioā.tenebatur vxorē alere.l.si cū dotem. §.sinaūt in seuissimo.⁊ ibi per Dy.⁊ alios so.mat.l.ꝙ in vxorē. cum ibi no.per Cy.⁊ alios.C.de neg.gest.⁊ ibi testator volēdo Ioā.prouidere voluit etiam quod vxor sua etiam haberet ali menta:ergo cū illa ratio militet in quacunq3 vxore. Sequitur ꝙ dn̄a Anto.potest petere alimenta pro qua cōstitutione alle gat no.verba que ponit Bal.in.l.inuitus.in fi.C.de procura.

8 ¶ † Postremo videndum est vtrum dictis filijs cōpetat ius petendi alimenta,in quo dico ꝙ legatū alimentorū etiam com prehendebat personas dictorū filiorū qui nunc agunt:qꝛ cum nō apparet qd tēpore testamēti Io.aliqua duxisset vxorem vt dixi.s.⁊ nullos eum appareat habuisse liberos tempore testa menti:sequitur qd seruo testatoris intelligebat̃ de filijs nasci turis post testamentū,vt pt3 ex nota.per Bar.in.d.l.si cogni tis.in ver.venio ad secundum.⁊ non intelligebatur de his solū qui nati essent tēpore mortis testatoris:iuxta id qd habet̃ in d.l.si cognatis.ff.de reb.dub.quia dispositio illius legis non h3 locū in eo qui filijs aut cognatis alicuiꝰ tertij:vt ꝑ Barto. ibi in penul.q.⁊ ideo dixi supra ꝙ quādo legat alimenta vxori alicuiꝰ tertij intelligetur nedum de prima,sed de quacūq3 nu pta:vt supra ꝓbaui.ita etiam dico in filijs vbi etiam filios ha buisset tempore testamēti.tunc esset recurrendū ad.l.qui filia bus.ff.de leg.j.Et no.Bart.in.l.si cognatis.in penul.colū.nisi aliter ex verbis testamenti de mēte cōstare posset.¶ Nec ob stat quod Ioan.fecerit mentionem ⁊ quitationē,⁊ transactio nem ꝓ dictis alimentis contra quam venire non deberēt pos se filij abs q3 beneficio restitutio.in integ.iuxta.l.fi.§.vbi autem puerilis etas.C.de bonis que libe.⁊ iuxta not.per glo.⁊ doct. in.l.de re.ff.de transac.Quia ad hoc respondeo quod tempo re dicte trāsactionis Io.nō erat legitimus administrator isto

b rū filiorū:qꝛ tunc nati [b] nō erant,vt patet in processu circa po sitiōes:imo nō apparet quod dicta Antonia que mater est eo rum fuerit nupta:nisi de anno.Mcccclxix.de mense Septem bris,vt pt3 ex positionibus.S3 pater habet legitimam admi nistrationem in bonis matris:si ergo tempore dicti instrumē ti transactionis ⁊ quitationis Ioan.non habebat legitimam personam:quia nō erat legitimus administrator filiorū,quos in potestate non habebat,cū nondum nati essent:sequitur qd ille actus non valeat ad preiudicium filiorum tāquam factus a non legitima persona.⁊ licet ex postfacto nati sunt isti filij,⁊ existant in potestate Ioan.tamen per hoc solum non conuale

9 scit ille actus:† quia oportet quod tempore actus agens actū habeat legitimam personam nec sufficit quod ex postfacto su perueniat legitimus.l.si filius.⁊.l.eius qui.in princ.de testa.l. si minor.ff.de ser.expor.in.c.j.de despon.impu.lib.vj.Et plene no.Dy.in regula non firmant.eo.lib.cum si.bene facit no.per Bal.in.c.fi.de ca.mo.¶ Nec etiam ille actus potest dici trans actio:adeo quod licet alias transactio patris preiudicet filijs, debeat illa talis compositio preiudicare filijs tanq̄ transactio quod illud quod dicitur ꝙ transactio patris preiudicet filijs, vt no.in.d.l.de re.ff.de transac.procedit quando vere subesset spes future litis:alias non est trāsactio.l.j.⁊.l.cum ibi.§.si cum lis.ff.de trāsac.⁊.l.ij.C.eod.titu.¶ Itē pater non potest trāsi gendo preiudicare filie,quando super debito dubio transige ret:alias secus.l.preses.cum ibi no.C.de transa.⁊ in specie no. Bal.in.l.j.in princi.C.de bo.ma.debitum autem istud alimen torum ipsorum filiorum etiā satis patet ex inspectione instru menti.¶ Ex quibus omnibus cōcludo partes episcopi Cese ne esse in pronunciando onus dictorum alimentorū petitoru3 spectare ad dicta duo hospitalia:videlicet ad hospitale Cru cifixi pro duabus partibus ex tribus,⁊ hospitale Scorzatorū pro parte,ꝓ quibus partibus dicta hospitalia sunt heredes di cte.d.Nite ⁊ in cōdemnādo dictum magistrum Balthesare3, ⁊ dominum Iulianum de sanctis nomine hospitalium,seu quemcunq3 alium qui pro dictis hospitalibus legitime cōpa ruit in iudicio dicti Luce de casantis procuratori.d.do.A.⁊ curatori dictorum filiorum ⁊ filiarum.d.do.A.ad dandū ⁊ ꝑ standū.d.do.A.⁊ dictis filijs pro temporibus contentis in li bello,alimenta secundum quantitatem facultatum q̄ remāse runt ex bonis de hereditate.d.Iaco.Et secundū qualitatem personarum.d.d.Anto.dictorum filiorū,iuxta.l.pe.ff.de ali.⁊ cib.leg.¶ In executione autē sentētie veniet postea liquidā dum specialiter qualiter fieri debeat p̄statio,vt declarat bart. in.l.pecunie.eo.tit.⁊ ꝓpter aliqua probabilia dubia absoluat̃ victus ab expensis,⁊ hospitali incumbit onus probādi ꝯ do. Io.si nō seruat ea que do.Nita promisit:⁊ si aliud non intelli go,non agit Ioan.vt bonus vir.Ego Alexander.

Summarium.

2 ☞ Debitor non incidit in penā si nō est persona cui soluat.
5 Qualitas debet probari vbi quid dicitur cum qualitate.
7 Testis non repellitur,cuius in consequentiam interest.
9 Attestationes non vitiantur ex defectu examinandi testes su per interrogatorijs.
10 Testes singulares probant consuetudinem generalem.

Consilium.CLXXII.

Visis ⁊ opportune dis cussis omnibus actis tā cause principalis q̄ appel lationis vertentis inter Dominicum quādo ma gistri Frācisci de argenta appellantem.et ser Ludouicum ap pellatum.¶ In qua causa electus sum ad cōsulēdum an fue rit bene vel male iudicatum per dominū vicarium Argente. ⁊ an fuerit bene vel male appellatū ꝓ parte dicti Domini.Et sic que future sunt partes iudicium appellationu3.¶ In quo omissis non substātialibus cōcludo.Et cōsulto attētis nouis probationibus factis in causa appellationis,⁊ alijs fundamē tis de quibus intra sentētiam latam,iniustam,nō dico,respe ctu domini vicarij:sed habet respectu ad iustitiā litigatoris: vt dicit glo.⁊ docto.in.l.eos.in princi.in gloss.in versicu.vel iu stam.C.de appella.⁊ Spec.in titu.de sen.prol.§.vt autem.ver. sed pone ecce ⁊c.Et ꝓ parte Do.esse bene ⁊ iuste appellatum preterq̄ respectu datij sepi:in quo dico bene fuissē iudicatum

1 per.d.vicarium predictum.¶ † Et attento maxime ꝙ prima sententia fuit lata in fauorem Ludo.⁊ in causa appellationis producte fuerunt noue probationes Do.dico ser Lud.ab ex pensarum cōdemnatione excusari,vt no.glo.in.c.ignorantia. de re.iur.in.vj.glo.⁊ docto.in.c.finem litibus.de dolo ⁊ cōtu.⁊ per Barto.⁊ alios in.l.fin.ff.de re iudi.⁊ in.l.properandum.§. sin autem alterutra.C.de iudi.¶ Pro hoc facit:quia quilibet videtur esse victor ⁊ victus in diuersis capitulis:⁊ sic ꝯfundun tur expense,vt inquit Bald.in.l.eos.§.cautione.C.de appel.et in aut.generaliter.C.de epis.⁊ cle.¶ Cause aute3 ⁊ rōnes me mouentes inter ceteras sunt.quia in primis animaduerto qd ser Lud.in sua petitione corā vicario,narrat se vidisse die.xv. Aprilis in apotheca Domici.⁊ in apotheca magistri Franci sci inuenisse tantas pelles cum pilis ⁊ sine pilis ⁊ sotulares.d. Do.non denunciatas eidem ser Ludouico tanq̄ datiario fm pactorum formam que valebat centum quinquaginta:quare petijt eum cogi ad solutionem datij ⁊ dicte quantitatis et ad penā:prout in pacto per eum producto cōtinet̃:⁊ in pacto da tij ꝓducto in pacto cautu3 est,ꝙ quilibet caligarius intra fm diē Aprilis cōductoribus dicte gabelle cōsignare d3,⁊ in scri ptis deducere oēs pelles cū pilo ⁊ sine:⁊ oēs scarpas q̄s h3 in domo ⁊ in stationibꝰ suis al's incurrat penā solidorū viginti

a ¶ Vera,put vera est vt benedic. rep.c.raynutius. vers.cetera bona, nu.xix.

b ¶ Nati.⁊ qd pr ant auus nil pos sit facere tanq̄ ad ministrator vter Bal.cōsi.cxxvj. consi.clxxiij.lib.j. late.d.Andreas tiracq.in cōsu.pi cto.tit.retract.§. j.glo.ix.nu.lxxvj. cum seq.

2 pro vice qualibet: ꝛ tñ teneat ad solutionem dicti datij. † dato eñ ꝙ dies interpellet ꝓ homine. l. magnā. C. de ꝯtrhē. ꝛ cōmitten. stip. l. traiectitie. §. de illo. ff. de acti. ꝛ obli. tñ ꝑ lapsum diei quis non incidit in penā qñ non extat ꝑsona conductoris, cui cōsignatio ꝑdicta in scriptis fieri debebat: qꝛ caligarij non dicunt in culpa si nō extabat ꝑsona conductoris cui legitime in scriptis cōsignationē facere possent[a], vt probat i. l. pecunie fenebris. §. fi. ꝛ in. l. cū quidam. §. si pupillo. ff. de vsu. ꝛ in. l. si predio. in prin. ff. de in diem adiect. ꝛ no. Dy. in. c. cū quis. de reg. iur. in. vj. ¶ Et in ꝓposito dicit Bal. in. l. ij. i fi. C. de iu. ēphy. 3 † ꝙ si ille q cōcesserat rem in emphyteusim decessit sine herede, nō imputat emphyteute si intra trienniū non soluit canonem, ꝛ non incidit in penam priuationis, allegat. d. l. si predio. ¶ Sed ita est ꝙ die. ij. Aprilis non apparet ꝙ cōstaret. d. Ludo. fuisse cōductorem dictaruꝫ gabellarū, imo vt constat ex instrumento cōducte datij. d. supra Ludoui. fuit factū die. vij. Maij. Mccccxlix. ¶ Et dato ꝙ in dicto instrumento conducte sint hec verba. s. incipiēdo ꝑsentē locationē in calen. mensis Aprilis ꝓxime preteriti: tñ illa trahitio retro nō potest trahere effectum suum quo ad preiudicandū. d: caligarijs, qui in culpa non fuerūt. l. si partē. §. fi. ff. quemad. serui. amit. Et not. in. l. si indebitū. §. fi. ꝛ in. l. bonorū. ꝛ ibi Bart. ff. rē ra. habe. ¶ Ad idē facit qd no. Bart. in. l. item illa. circa mediū. ff. de consti. pe. 4 † vbi ingt ꝙ si debitor debeat soluere pecuniā in ciuitate Florentie die paschatis, ꝛ nō ꝓbat creditor se illa die fuisse Florētie ad recipiendū, vtrum erit ꝓbata mora debitoris ꝑ cursum diei: ꝛ decidit ꝙ non, ꝑ. l. arbiter calē. ff. de arbi. ꝛ no. etiā Bar. in. l. cum filius. §. fi. ff. de ver. ob. ¶ Sed non est probatum per dictum ser. Lud. ꝙ illa die. ij. Apri. esset aut publice cōiter reputaret ꝑ datiario. d. datij: ergo in nulla culpa fuerūt caligarij, qui nō denunciauerunt. debebat enim ser Ludo. ad dictum diem. ij. Aprilis certiorare dictos caligarios qd ipse erat conductor datij, alias ipsi non fuerūt in culpa. l. si quis inficiatus. ꝛ ibi no. Bar. ff. depo. Et. l. q in alterius. ibi no. Bal. cū si. ff. de re. iur. ¶ Et ꝑdicta maxime ꝓcedūt attento qd non apparet qd pelles ꝛ alia de quibus in petitione. d. ser Ludo. fuerūt conducta ꝑ dictū Do. post tempus conducte dicti datij ser Lud. ꝛ sic vigore pacti deponentis de datio ordinarie soluendo pro conductione rerum non apparet aliquam esse quesitaꝫ act. d. ser. Ludo. Quinimo oportebat qd ser Ludo. agendo cōtra. d. Do. allegaret ꝛ probaret eum esse caligarium: qꝛ est qualitas reqsita in statuto seu in pacto datij, dū dicit: itē qd quilibet caligarius ꝛc. 5 † Nā quando a lege vel statuto aliquid profertur tū qualitate, debet illa qualitas probari[b]. l. j. §. ait pretor. ꝛ ibi not. Bart. ff. ne quid in flu. publi. l. pe. §. docere. ff. ne quis eum qui in ius. Et ideo dicit Jo. and. in. c. j. de homi. in. vj. Inno. se euasisse quēdā prelatū a pena imposita de iure prelato faciēti assasinare Christianum: prout dicit tex. in. d. c. j. de homi. in vj. Nam fuerat probatū qd prelatus fecerat assasinari quendam hominem, tamē qd ille fuisset Christianus nō erat allegatum nec probatum: vnde propter hoc euasit si ipse illum prelatū a pena illius. c. Et ita etiam dicit Bal. in. l. si quis non dicā rapere. in. iij. col. C. de epis. ꝛ cleri. ¶ Faciunt not. per Bart. in. l. nō solū. §. sed vt probari. cū si. ff. de no. oper nun. Sed qd Domicinus dicto tempore esset caligarius nō est allegatū ꝛ ꝓbatum ergo non posset obtinere aliquo modo. ¶ Sed tamen forte ex solo isto fundamento non libēter inclinassem in istam sententiam: nisi alia cōcurrerēt. ¶ Nam vltra hoc etiam concurrit qd per aliquos testes in causa principali. ꝛ per plures in casu appellationis videt esse probatum quod per alios cōductores a longo tempore seruatum est quod ipsi cōductores vadāt ad apothecas caligariorum. Et si ibi inuenirēt aliquid de quo nō fuerit soluta gabella datiario preterito, redigūt notarij in scriptis absqꝫ eo quod sit consultuꝫ ꝙ caligarij dent in scriptis: per quam consuetudinem videtur esse ita declaratum ꝛ interpretatum dictum statutum per id quod no. ꝛ legit in. l. de quibꝰ. ꝛ in. l. minime. ff. de legi. ꝛ in. c. fi. de cōsuet. ꝛ per glo. 6 ꝛ doct. in. c. j. de pace ꝛ treu. † ꝛ talis cōsuetudo ꝛ stilus etiam, vt dixit alibi Bal. excusat a pena delicti: vt ipse no. in. c. j. in. j. col. de cogni. feu. Et lꝫ plura opponātur contra dictos testes ꝛ eoruꝫ attestationes: tamen eoruꝫ oppositiones nō videnť cōcludētes. Nam opponitur ꝙ aliqui ex eis sunt calligarij: ꝛ per 7 cōsequens videntur deponere in facto proprio. † Sꝫ certe hec nō est sufficiens oppositio: qꝛ ipsi principaliter nō deponunt in causa ꝓprij cōmodi: licet in quandam consequentiā redundare posset commodum. l. qui testamento. in prin. ff. de testa. in §. legatarijs. l. dictantibus. cuꝫ ibi no. C. de testa. ꝛ. l. j. in prin. ff. de au. tut. ¶ Et ad hoc plura adduci possent. Sed vnuꝫ sufficiat qd ponit Jo. and. in. c. sine possessione. in pe. col. de reg. iur. in. vj. in mercu. vbi dicit ꝙ si eps petit contra vnam ecclesiam ꝛ eius rectorē quartam decimarum, ꝛ rector ecclesie alleg. generalem consuetudinem in contrarium: videlicet ꝙ omnes ecclesie ꝛ earū rectores de consuetudine non soluerūt decimā: qd potuerit probare ꝑ rectores alienarum ecclesiarum de consuetudine: quamuis in consequentiā illi videantur deponere circa id quod cōcernit proprium cōmodum: ꝛ qꝛ ista doctrina Jo. and.[c] videt esse pūctualiter in terminis, ideo ea cōtētus sum. ¶ Facit ꝙ no. Ang. in disputatiōe sua inci. Astensis miles, in. vij. charta. in ver. de primo dubio ꝛc. ¶ Opponitur etiam ꝙ testes in causa appellationis nō fuerūt recepti ꝛ examinati super interrogatorijs ser Lud. Et ad hoc potest respōderi ꝙ duo vltimi testes qui fuerūt examinati post productionē interrogatoriorū, fuerūt interrogati suꝑ interrogatorijs. alij vero nō qꝛ interrogatoria nō fuerūt producta. Nam interrogatoria fuerūt producta die. xviij. Decembris, ꝛ fuerūt estimati testes. xv. die eiusdē: ꝛ licet die eadē cōparuit ser Lud. ꝛ absente parte protestatus fuerit nō debere recipi testes sine interrogatorijs: tamē qꝛ testes eodem die fuerūt examinati si ser Ludo. vult dicere quod fuerūt examinati post protestationem predictam habet necesse ꝓbare illud: 8 † qꝛ fundāti se ex parte incumbit onus probādi. l. eū actum. ff. de neg. gest. l. matrem. C. de ꝓba. in cle. fi. ꝛ ibi no. de rescri. ꝛ no. Bar. i. d. l. nō solum. §. sed vt probari. ꝛ in ꝓposito no. Bar. i. l. atqꝫ nōdum. §. qd dicitur. ff. de pig. ꝑ. l. de rebus. C. de dona. ante nup. ꝛ no. Bart. i. l. si is 9 qui. i fi. ff. de iur. fis. ¶ † Preterea si testis reddit causam sciētie dato quod super interrogatorijs partis aduerse nō fuerit examinatus etiam dolo vel negligētia examinātis: nō tamē per hoc reperitur quod dictū testis sit nullum, sed soluꝫ ꝓpter hoc permittit parti petere etiā post publicatas attestationes qd talis testis repetatur super interrogatorijs, vt no. Spec. i titu. de teste. §. iam de interrogatorijs. ver. itē caute. ꝛ Jo. an. in. c. presentium. §. testes. de testi. i. vj. in nouella. ꝑ tex. in. c. per tuas. de 10 testi. ¶ † Opponitur etiam cōtra dictos testes quod sunt singulares:[d] ꝛ ad hoc respōdetur quod ista singularitas testium nō infringit dictum testium quo ad probādum istam generalem cōsuetudinem ꝛ obseruātiam, secūduꝫ opi. que videtur verior per no. per Inn. i. c. qualiter ꝛ quādo. de accusa. Et i Specu. in tit. de teste. §. antepe. versi. quid si plures. no. Bald. i. l. de quibus. in vltima charta, de legibus. facit quod no. glo. in. l. ob carmē. §. fi. de testibus. ¶ Et dicit Bald. in. d. l. de quibus. in antepe. col. quod in dubio dicti testes interpretātur quod nō sint singulares sed cōtestes. ¶ Et illa cōsuetudo ꝛ obseruātia potuit habere originem ꝛ causam ab eo quod dixi. s. quia cuꝫ communiter cōductores dicti datij cōducāt in calē. April. dictum datium, ꝛ calligarij habeāt die secūda Aprilis probabi- 11 liorem causam ignorādi quis sit cōductor: † quia in facto alieno presumitur ignorātia. l. fina. ff. pro suo. l. verius. ff. de probatia. Et ideo cōsueuerunt cōductores accedere ad apothecas caligariorum, ꝛ perquirere que bona ibi sint de spectantibus ad datium: quia si hoc negligerēt cōductores excusarentur caligarij non denūciando propter presumptam ignorātiam, vt dixi. ¶ Fortificantur predicta: nam pactum datij in quo se fundat ser Ludo. disponit quod teneantur secunda die Apri. caligarij dare in scriptis pelles conductori ꝛ sotulares quos habent, alias incidant in penam sol. xx. et solu. datij videlicet tantum pro libra. Et sic de necessitate dictum pactum intelligitur de pellibus ꝛ sotularibus, quos habebant caligarij secunda die Aprilis. ser Ludoui. autem dicit quod inuenit dictas pelles ꝛ sotulares, ꝛ in apotheca dicti Dominici die. xv. Aprilis ꝛ iurauerit ascendere ad librarum centum estimationem: ergo non videtur quod possit obtinere exactionem dicti datij secundum modum ꝛ viam intentatum per eum quia nō est probatum quod iste pelles ꝛ sotulares essent in apotheca Domi. die secunda Aprilis. Et sic quod commiserit culpam non denūciando: ergo cum non sint probata ea que incumbebant ex illo capite ex quo actum est nō pōt Ludoui. obtinere. l. habebat in princi. ff. de insti. not. Inn. in. c. ex parte. de priui. ꝛ Barto. in. l. j. in princip. ff. de edendo. ¶ Aduertatis etiaꝫ ad statutum ꝛ capitulum positum sub rubrica, In ciuitate. capitulum, de spectantibus ad strazariam, pellicariaꝫ, ꝛ calligariā ꝛc. Cuius copia mihi non fuit integre transmissa vt expediebat: quia si in illo apparet quod diuisum sit datium qd debet solui pro pellibus sine pilo ꝛ sotularibus, apparebit quod ex alio capite ser Ludo. non potuerit obtinere quo ad dictum datium: quia narrat quod pelles cum pilo ꝛ sine pilo ꝛ sotulares quos inuenit essent valoris lib. cl. ꝛ iurando affirmat ꝛ postea qd erāt valoris. c. in totum, ꝛ nō specificat quātꝰ esset valor pelliū cum pilo ꝛ sotularium: ꝛ sic si dictum datium pro dictis his omnibus non sit cōforme, apparet quod non posset ꝑ ser 12 Lud. aliqua sententia certa ferri. ¶ † Et clarū est qd etiam in summarijs

---

a ¶ Possent. cor. l. nō hoc. col. pe. C. vñ cogna. Purpura. l. vinuꝫ. nu. xxiiij. si cer. pet.

b ¶ Probari. s. li. j. consi. cxix. col. ij. nu. iij. s. e. lib. ꝯsi. iij. col. ij. Cur. senior ꝯs. lix. nu. vij. ꝯsi. lxxiij. colū. ij. Jas. l. si extraneꝰ. in fi. ff. de ꝯd. cau. dat. l. nō solum. §. sciēdum. col. j. de ope. no. nūci. dec. c. post cessionē. colū. ij. de ꝓba. Cor. ꝯs. ccxvj. li. iij. ad de pontha. cre. repe. l. ij. C. de rescinden. vend. col. lix. Jo. And. trac. q. in consue. pic. tit. retra. §. viij. gloss. vij. in prin.

c ¶ [illegible] an. sequit [illegible] lxxviij. col. j. Jas. d. l. dictātibus. l. quoties. in. fi. C. de iudi. l. si quis nec cāꝫ. col. ij. ff. si cer. pe. fa. areti. consi. lxxxij. nu. j. Sed hoc videt ꝯ tex. in. c. personas. de testib. ꝛ etiā in cōtrariū fa. que no. Alex. s. lib. j. cōsi. cvij. nu. iij. ꝛ. s. eo. lib. consi. xlv. nu. ij. puto hos non esse inhabiles, sꝫ nec etiā itegros. Qūtū aūt fidei per se vel cū alijs faciāt iudex estimabit.

d ¶ Singulares. vide. s. li. j. consil. lxxij.

summariis etiam petitio ds esse ita certa & clara, vt sup certa scientia possit ferri, vt in cle. sepe. de verbo. signifi. ¶ Facit qd habetur in. §. curare. insti. de acti. in. l. pe. C. de senté. q̄ sine cer. quāti. q2 vt dixi non fuit mihi integre transmissa copia. d. c. ex hoc fundamento nō inclino in hanc sententiam: sed ex aliis su perius relatis quorum quodlibet de per se sufficiēs esset. Ego Alexander.

Summarium.

1 Res emphyteutica potest dari in dotem dño irreqsito.
2 Res emphyteutica ex solo contractu non cadit in cōmissum, sed secuta traditione.
4 Testator potest obligare nedum res suas, sed etiam heredis.
6 Alienandi emphyteusim licentia intelligitur irrequisito dño.
7 Emphyteuta non priuatur, nisi domino volente & declarāte.

Consilium. CLXXIII.

Viso themate & scripturis de quibus in ea. ¶ Videretur prima cōsideratione dicendum dictam dominam Man. filiā Andree esse preferendam dicte do. Catharine. Maz de anno. M. cccclxv. fuit inuestitus de dicta petia terre. a. d. Abbate vel ei⁹ syndico. d. Andreas pro se & filiis & nepotibus masculis & ipsis deficiētibus pro vna filia vel nepote: & mortuo. d. Andrea supstite. d. M. ei⁹ filia fuit dicta. M. inuestita mediāte dña Romanina ei⁹ matre, que vice & nomine. d. M. inuestiturā accepit que. M. iur. debebat inuestiri. Stante prima inuestitura ꝯcessa eius matri aut patri. ¶ Unde cum primo fuerit inuestitus. d. A. quam fuerit. d. M. que fuit inuestita de anno. Mcccclix. sequit ꝙ si. d. A. primo possit apprehēdere, quā. d. M. fuit potior ipse quam. d. M. l. si nautē. §. si duobus. ff. de pub. l. quoties. C. de rei vendi. Ergo sicut potentius ius habuit. d. An. ita videtur & habere potētius. d. M. eius filia: q2 ex inuestitura & stipulatione paterna fuit sibi ius acquisitum. vt nota Specu. in tit. de loca. §. nūc aliqua. ver. clxix. & alii in. l. quod dicitur. ff. de ver. oblig. & in. l. ex facto. §. si quis rogatus. ff. ad Treb. per iura et rōnes ibi allegatas. & per Bal. in. d. l. auus. ff. de pact. ¶ Secundo confirmatur autoritate sententie late per. d. Gratiolū: nam per. d. Joan. de poetis cōdemnata est domina Romanina ad dandum dñe Catharine libr. xxiii. Bonon. pro valere trium cistellatarum vuarum acceptarum exportatarū per. d. do. Ro. de dicta petia terre, & ad finendum & ad permittendū d. dominam Catha. & Bernardinum eius maritum, & vtrūq3 ipsorum pacifice & quiete tenere & possidere dictam petiā terre, & victum victori in expēsis. & a dicta snia fuerit appellatum per. d. do. Ro. tandē per dictū do. Gratiolum iudicem in dicta causa appellationis fuit pronunciatum bene fuisse appellatū et male iudicatū: & q̄ sententia vt puto, in rem iudicatam trāsiuerit: & per cōsequēs pro ea presumitur que exceptionem rei iudicate perit. c. cū inter. de re iudi. & c. in p̄sentia. de renun. cum vulg. Et ex sentētia inducitur acquisitio dñii vel quasi. l. statuliberi, a ceteris. §. qnt⁹. ff. de statulib. l. Pom. §. si iussu. et ibi plene notatur. ff. de acq. poss. l. sed si res. ff. de publi. l. si per errorem. ff. de vsucap. & no. insti. de offi. iudi. §. si. per doc. in. l. j. C. communia vtriusq3 iud. ¶ Sed predictis non obstantib⁹ contrariā sententiam de iure probabiliorem esse puto: vz ꝙ dicta Catherina vsq3 ad integrā satisfactionem quātitatis sibi debite, de qua in dicto testō habeat meliora & potiora iura ꝙ d. do. M. ¶ † Ad ꝙ ostēdendū p̄suppono qd dictus Minellus pater. d. Catha. potuisset in dotē dare eius filie dictam petiam terre, ad eum iure emphyteutico spectantem: & hoc quātum est pro vtili dominio sibi Minello competenti: hoc facere poterat Minellus irrequisita etiā ecclesia, vt dicit Jo. and. & cōmuniter alii in. c. potuit. de locato. per. §. emphyteusim. in auf. de nō alienan. & dicit qd durabit tantum quantum durabit emphyteusis. allegat id quod habetur in. c. nuper. de donatio. inter vi. & vxo. Et idem videtur velle Specula. in tit. de loca. §. nunc aliqua. versi. cix. Item potuit irrequisita ecclesia dictam rem pro dote vel quocūq3 alio debito hypothecare. l. lex vectigali. l. de pign. & l. tutor. §. final. ff. de pign. actio. Et firmat glo. & cōmuniter docto. in. l. fin. C. de iure emphy. & in. d. c. potuit. & in Spec. in tit. de loca. §. nunc aliqua. versi. iii. ¶ Ergo cū. d. Minellus propria bona sua pro dote predicta obligauerit in testamento non cecidit a iure suo. ¶ Nec obstat qd ipse in testamento narrat se promisisse tradere dictam petiā terre pro dote dictarum filiarum, seu ꝙ disposuerit qd inquantum heredes ipsius testatoris in sequēti post mortem dicti testatoris deliberauerint dictam petiam terre tradere legatā ipsis filiabus: q2 potuit responderi qd nedum potuit ꝓmittere dare in dotē, sed etiam potuisset dare in dotem, vt. s. dixi. ¶ † Secū do respōdeo ꝙ lex priuat emphyteutā iure suo, qū alienat vel trāsfert ius emphyteuticum irrequisito dño. l. fi. C. de iure emphy. non autem quando promitteret. nam aliud est alienare, aliud promittere. l. in bone fidei. ff. de eo qd cer. loc. l. si fideiussor. §. j. de leg. j. ¶ Quinimo ex solo ꝯtu puta venditionis vel alienationis nō priuat̄ ēphyteuta iure suo nisi puenerit ad traditionē [a] rei. Et sic ad efficacē & perfectā translatione, vt singulariter decidit Spec. in preallegato. §. nunc aliqua. ꝟ. cxcv. et Jo. An. & Ant. de But. in. d. c. potuit. pro quo bñ facit text. in. l. alienatū. in prin. ff. de verb. sig. iuncta. l. fi. de iure emphy. ¶ Et idem tenet Bal. in. d. c. j. §. aut si libellario. in pe. col. qui. mo. feu. amit. & in. c. imperialem. in princi. secunde col. de ꝓhi. feu. alie. per Fede. & in. c. j. §. deniq3. que fuit prima causa bñfi. amit. pro quo etiam bene facit gl. j. in. l. j. §. si rem depositam. ff. deposi. ¶ Ergo quanto minus per dictam promissionem vel per dictam depositionem factam a testatore, disponente ꝙ si heredes testatoris dare voluerunt incontinenti dictis filiab⁹ suprascriptam petiam terre, & eandem legabat ipsis filiab⁹, et maxime cum dicta dispositio non habuit effectū qd heredes eius nō valuerūt dare dictā petiam terre ꝓ dicta dote. † Et in testamēto nedum in cōtractu potest ius pignoris cōstitui. l. Lucius. ff. de ali. lega. C. cōmunia de leg. l. j. ¶ Nec ob. si diceretur qd ius predictum pignorum fuit extinctum iure Minelli, seu successorū suorum: qm̄ extincto iure obligāntis seu datoris extinguit̄ ius acceptoris, vt. d. l. ex vectigali. & l. fi. §. sed q2. C. cōia de leg. Quia respondeo & dico ꝙ aut dicim⁹ ꝙ emphyteusis trāsiuit ad Gerardum filiū Minelli tanꝗ ad eius heredem: vt q2 ita se habeat forte inuestitura Minelli, que non est tamen mihi exhibita: & tunc constat quod non fuit extinctum morte ius. d. Minelli, q2 censet̄ durare quousq3 durat in p̄sona heredis qui representare dicitur p̄sonā defuncti, vt in iuribus vulgarib⁹. ¶ Aut. d. emphyteusis trāsiuit ad Gerardū p̄dictum tanꝗ ad filium ex stipulatione paterna, iuxta. l. vt iurisiurādi. §. si liberi. de ope libe. cū ibi no. per Bar. in. d. l. ꝙ dicitur. & Spe. in tit. de loca. §. nunc aliqua. ver. lxviii. cū si. ¶ Et tūc etiā dicta res emphyteutica, quāuis cēseret̄ mortuo Mi. spectare ad Gerardū ei⁹ filium: tū adhuc ex eius persona cēsetur obligatus ad dotē dictis filiab⁹ Mi. † q2 testator potest [b] obligare expresse nō solū res suas: sed etiā heredis [b] sui, vt decidit Pet. in. l. assiduis. & ibi refert Cy. C. q pot. in pig. habeantur. & idē sequit̄ Bal. ibi dicēs ꝙ iste pūct⁹ nō est alibi: & idem tenet Bal. in. l. j. in vlt. col. ff. sol. ma. sicut eñ pōt testator legarerē heredis. l. vnū ex familia. §. si rem. ff. de leg. ii. ita debet posse rē eius obligare, & heres adeundo hereditatem testatoris q legauit res ipsius heredis, videt̄ dictā obligationē approbasse. l. cū a matre. C. de rei vē. l. si creditorib⁹. C. de ser. pig. da. ma. & pign⁹ etiā constituitur solo cōsensu etiā tacite & absq3 traditione. l. iii. ff. in qui. cau. pi. ta. cōtra. & l. j. ff. de pig. act. ¶ Et per hanc ratione tollitur obiectū. Quod circa hoc formauit Cyn. in. d. l. assiduis. ¶ Et lz dict⁹. G. alienauit rē: nō tū dicit̄ extinctū ius emphyteuticū ꝙ cōpetebat: † nā vbicūq3 ius emphyteuticū eius qui re emphyteuticā obligauit extinguit̄: vt quia redeat res ad dñm cōcedentē: & sic vtile dñium cōsolidet̄ cū directo: tunc est verū qd extinguit̄ ius pignoris: nam si secus dicerem⁹, seq̄ret̄ qd esset in potestate emphyteute afficere ius domini concedētis. ita loquit̄ tex. in. d. l. lex vectigalis. Sz vbi emphyteuta lege permittente alienat ius qd habet in re emphyteutica quā alteri obligauerat: tunc nulla subest rō quare illa hypotheca que est ius reale non transeat cum re. l. si fundus. §. in venditione. ff. de pign. l. pignoris. C. de pig. ¶ Cum ergo ius emphyteuticum non sit extinctum vt probabo: sed translatum fuerit in. M. & eius successores. l. permittente. sequitur quod ad. M. et eius successores trāseunt res cū obligatione et hypotheca cōpetente. d. do. Catharine. ¶ Quod autē. Ge. alienādo ecclesia non requisita non crediderit a iure suo cū in alienatiōe dixerit saluo iure monasterii ecclesie Nouantulane probatur: q2 forma consueta inuestiturarū quam seruat dicta eccle. Nouantulana, vt colligitur ex dictis inuestituris, est illa: q2 expresse agitur qd emphyteuta nō habeat potestatē alienādi vel obligandi minoribus vel coequalib⁹ personis, non aūt comitibus, cōductoribus, militibus, capitaneis, valuasoribus, seruis, religiosis, ecclesiasticis personis. & sic conceditur licentia alienādi in al's personas † que licentia alie. intelligitur cōcessa esse, irrequisita ecclesia, dato qd hoc non fuerit exp̄sse dictū, vt cōcludit singulariter Joan. de Imo. in. d. c. potuit. in

[a] ¶ Traditionē. j. lib. iiii. consi. lxvj. ~~[struck through]~~

[b] ¶ Heredis. adde Alexan. l. si hr̄dis seruus. co. ii. ff. de leg. j. Anto. negula. tract. pig. in. ii. memb. ii. ptis. nu. lv. Sed cum Cy. tenet Jo. fab. insti. de actio. §. fuerat. col. iii. ~~[struck through]~~

penul.char.⁊ Saly.in.l.fina.C.de iure emphy.alias enim pactum nihil operaretur contra cap.si papa.de priuileg.in sexto. Et.l.si quando.in principio.de lega.primo. ¶ Fortificant hec in casu nostro: quia parificantur in dicta inuestitura: vt rez emphyteuticam obligare ⁊ ipsam alienare: ergo debent pariter determinari.l.iam hoc iure.in prin.⁊.l.Lucius.ff.de vul.⁊ pu. ergo sicut obligari potest res emphyteutica personis equalibus, vt probaui requisito dño: ergo eodē modo videtur Abbas voluisse cōcedere facultatem alienādi. ¶ 7 †Preterea nō est verū qd de iure cōmuni per alienationem factaz irrequisito dño priuetur emphyteuta ipso iure: sed solū priuatur dño volente. l.ij.⁊ ibi no.Bar.C.de iure emphy.no.glo.in.l.j.ff.si ager vec. ⁊ ibi Bar.nec potest opponi ab alio q̄ a dño, vt no. Barto.in l.ij.ff.de excep.rei iudi.⁊ Bal.in.l.si solennibus.C.de rei ven.⁊ in auk.qui rem.C.de sac.san.ecc. ¶ Et expressius Bal.in.l.si. C.de reuo.dona, vbi dicit generalem doctrinaz qd vbicūqz dicimus q̄ res ipso iure reuertitur ad dñm propter aliqd maleficiū, intelligitur semper si dñs voluerit: [a] ⁊ hoc petat allegat no,in.d.l.ij. ¶ 8 Sed ita est qd dominus seu monasteriū vel abbas non declarauit velle Ser.esse priuatū iure suo: sed potius contrarium, dum de eadem re inuestiuit successores.d.Ser.s. d.Na.ergo ⁊c. ¶ Et sic concluditur q̄ si petia terre de qua in testō, est illamet petia terre de qua est ꝯtrouersia.d.do.Catharina quousqz nō est satisfactum pro dicta quātitate dotis sibi relicta est potius in dicta rōne hypothece quam sit.d.domina Nana. ¶ Non obstant allegata in cōtrarium. Et primo q̄ dicebatur q̄ Andreas erat priō inuestitus: ergo ⁊c. q2 responsio patet ex superius dictis an dicta res transiuit ad.Na.cum dicta obligatione hypothece, vt.s.probaui. ¶ Nō ob.vltimo dicta sententia: q2 respondeo primo qd dicta sententia fuit lata pro dicta dña Romanina: ergo de ea non potest opponere d.Na.l.cum queritur.cū duabus seq.ff.de exce.rei iudi. Secūdo respōdeo qd dicta sententia vltimo lata cum videatur simpliciter fuisse absolutoria in fauorem.d.do.Roma, nō operat qd ipsa intelligat esse per hoc domina, nec in ea re ius habere, vt not.Barto.in.l.ex hoc iure.in princi.ff.de iusti.⁊ iure. Et p no.per glo.in.l.exceptio.ff.de excep.rei iudi.Et no.Bal.in.l.j. C.communia vtriusqz iudi.⁊ canoniste in.c.proposuit.de concess.preben.ego Alex.

a ¶ [illegible]

b ¶ Emulationez. Cepo.de seruitu. vrb.pred.c.lxij.d fenestra.bertran. ꝯsi. cccxxxiij.etiā si vez esset.lib.iij. Matth.affiic.de ci.neap.cclxxiiij. cū sequenti.

Summarium.

2 ¶ Sententia est stricti iuris.
4 Edificium eleuare non licet, vel aliud inutile facere ad nocendum vicino.
5 Animus nocendi in dubio non presumitur.

Consilium CLXXIIII.

Opportune cōsideratis sententijs ⁊ alijs de quibus in themate mētio habita est. Uidetur prima cōsideratione dicendū dictis fratribus de lancis licere murum nouiter construere iuxta dictū alium murū communē, etiam si per dictū nouū murū sequatur clausura fenestrarū seu obscuratio luminū dom9 dictorū fratrū de Schinellis: q2 vnicuiqz ex eis liceat vsqz ad celū domos suos alti9 tollere.l.alti9.l.si in edibus.C.de serui.⁊ aqua. 1 †qlibet enī res presumit libera nisi in contrariū de seruitute debita constet.l.cum eo.ff.de ser.ru.predio.l.sicuti.§.sed si queratur.ff.si ser.vendi. Sed de nullo iure seruitutis cōstat in proposito: ergo ⁊c. facit id qd not.iurisconsultus.in.l. binas edes habeo.ff.de ser.vrb.pre.habitari etenim potest edib9 obscuratis. ¶ Nec ad hoc obstant sententie inter predictos late de quib9 in themate fit mentio: q2 aut cōsideramus primā sententiā, et illa non obst. q2 p eā reseruat dictis fratribus de lancis omne ius edificādi, ⁊ altius tollēdi, ⁊ claudendi sibi cōpetens. Quin imo potius videtur facere illa sententia contra ipsos de schinellis habere dictas fenestras non tñ iure seruitutis ⁊c. Et sic ptz qd noluit iudex intelligere esse acquisitam aliquā seruitutē ipsis de schinellis. ¶ Aut consideramus secundā sententiā in causa appellationis latam, ⁊ illa non habet obstare: q2 per eam cōfirmatur prima sententia in qua erat reseruatum omne ius cōpetēs alti9 tollendi: ⁊ eo ipso dicitur cōpetere qd non docet per ipsos fratres de schinellis, de iure seruitutis p iura primo alleg. ¶ Nec obst. q̄ in eadem sñia adiecta sit modificatio quedā, videlicet q̄ si contingat in futurum fieri per dictos de lancis aliquod edificium in eius domo a iure communi tñ non prohibitū fieri muro cōmuni propter qd sit opus immitti tigna et alia necessaria in muro dicto seu alterius eleuare edificiū iam factū, ppter q̄ esset necesse arbitrio boni viri claudendi in totū, intelligatur esse reseruatū ius suū in totū: vel si pro parte esset necesse: ⁊ tūc similiter intelligatur pro parte reseruatuz. 2 nā dico quod †sententia est stricti iuris ⁊ stricte accipienda.l.j. C.si plures vna sententia.⁊ ibi no.in.l.Paulus respōdit eos.ff. de re iudi. ¶ Et sentētia non probat nisi illud quod ex verbis eius de necessitate infertur.l.si iudex.⁊ ibi no.ff.de his qui sunt sui vel alie.iur.⁊.l.ij.cum ibi no.C.de or.cog.⁊.l.j.C.de ordi.iudi. ¶ Sed verba dicte sentētie cōprehendūt tantū casum quādo fieret edificiū, propter quod opus esset immitti tigna ⁊ alia necessaria in muro cōmuni, seu altius eleuari edificiū iam tunc factū. ¶ Ergo nō cōprehendit casum in quo nouus mur9 fieret per quē dicta lumina obscurarētur, nec isto casu debet dicta sentētia parere exceptionē rei iu.l.cum queritur.ff.de excep.rei iudi. ¶ Nec habet obstare quod per lōga tēpora dicti de schinellis tenuerūt dictas petias: ⁊ tamē eorū domus lumina recepit patiētibus dictis de lācis. ⁊ in oppositū nullū edificium eleuātibus: 3 † quia per hoc nulla fuit acquisita quasi possessio seruitutis altius nō extollēdi dictis de schinellis: sed tunc demū fuisset acquisita si dicti de lācis aliquo tēpore, voluerūt in loco presentis edificij altius tollere, ⁊ per dictos de schinellis erāt prohibiti: iam tunc ceperūt dicti de schinellis esse in quasi possessione seruitutis altius nō tollēdi.l.qui luminibus.ff.de ser.rusti.predi.Et no.in.l.j.C.de ser.⁊ Bar.in.l.si prius.in.vij. oppo.prime partis.ff.de ope.no.nū.⁊ Spe.in tit.de causa pos. §.in cōfessoria.ver.si.sed pone.⁊ ex tūc potuissent spacio.x.anno.dicti de schinellis prescribere iuris seruitutis si in bona fide fuissent.l.ij.C.de ser.⁊ aqua.l.fi.ff.quemadmo.ser.amit.⁊ plene no.in.l.seruitutes.la grande.ff.de serui.sm quod declarat bar. in.l.j.§.hoc interdicto.ff.de iti.actuqz priua. ¶ Et ideo in proposito dicit Ang.in.d.l.qui luminibus.qd si habeo palatium iuxta hortum tuum: licet in pariete iuxta hortū tuum multas habeam fenestras: ⁊ ita p multos annos vel mille tenuerint: tū legitimo spatio intermisso inter edificiū tuum ⁊ meū edificari poterit in horto tuo. ⁊ obscurare lumina mea totaliter vel in parte. ¶ Sed premissis nō obstātibus puto non licere ita absolute dictis fratribus vel lancis dictum nouum murum construere, per quē lumina domus.d.de schinellis obscurentur. Sed eis conceditur duntaxat propter aliquā vtilitatem quā edificātes ad hoc cōsequerentur. Secus si solū vt obscurarent lumina domus dictorū de schinellis: q2 hoc facere nequeunt. ¶ Hoc probatur primo ex his que no.Cy.Ray.Pet.⁊ Sal. in.l.altius.C.de ser.⁊ aqua.vbi dicunt q̄ ista lex facit ad q̄stionem: 4 † aliquis fecit domū ita in altū vt secreta fratrū, vel monialium, vel vxorem, vel filiam vicini videre poterat. An illud licite facere possit? ⁊ cōcludunt quod aut ad suā vtilitatem altius tollit edificans, ⁊ illud facere potest per illam.l.⁊.l.proculus.ff.de dam.infec.aut ad emulationem [b] alterius facit, vt religiosos, vel vxorem vel filiam vicini inspiciat. ⁊ non pōt: arg.l. fundo.ff.de rei ven.⁊.l.opus.ff.de ope.pub.⁊ sic videnk isti doctores clare decidere istum casum. ¶ Secūdo in terminis nostris ad literam decidit hoc Pau.de ca.in.l.cum eo.de ser.vr.predio.vbi inquit quod regula illius.l.que habet quod qlibet possit edes suas altius tollere, ⁊ lumina vicini obscurare, pcedit qñ quis edificat vt sibi proficiat. ¶ Sed si nullā vtilitatem cōsequeretur: ⁊ sic faceret hoc potius vt alteri officere possit non licet, per.l.j.§.deniqz.ff.de aqua plu.arcē. Et ita dicit se respondisse de facto. ¶ Et dicit q̄ Ange.in.l.cum eo.videtur rñdere ad dictam.l.j.§.denique quod illa procedit quādo vtilitas veniebat ex tuo directo in meum, ⁊ tunc non possum illam vt mihi auferre faciēdo aliquid in tuo.secus si ex tuo nō pueniebat directo in meum: prout est lumen qd non peruenit ex tuo, sed ex celo. Nam sm Pau.de cast.illa responsio facit cōtra Ang. q2 si nō habebā istā vtilitatē luminis ex te vel ex tuo, sed celo: multo minus debes mihi posse auferre, ar.l.si arrogator.ff.de adoptio.preterea hominem homini insidiari nefas est.l.veluti.ff.de iusti.⁊ iur. Nec mos gerendus est ei qui solum facit vt officiat.⁊ in alle.l.in fundo.⁊ ita residet ipse in pcalle.l.cum eo. ¶ Et licet ipse nō dicat, respōsio data per eum ad arg. Ang. expresse cōprobatur per doc.Cy.⁊ alios in.d.l.altius. ¶ Tertio probatur ex his que no.in.l.si in meo fundo.ff.de aqua plu. arcen. Nam ibi dicitur in tex.q̄ ille qui incidit venas aque in agro suo venietis ad fundum meum, dicitur iuste facere si nulla erat seruitus constituta: subdit.gl.fi.ibi: quod istud est verū nisi dolo incideret, per.d.§.deniqz. ¶ 5 † Querit circa hoc Ioā. de imo.in.d.l.si in meo fundo, quid in dubio an presumat dolo facere.⁊ refert quod glo.in.l.fluminū.ff.de dam.infec.tenet quod in dubio non presumatur dolo facere. Sed secūdū imo. vbi.s.

vbi.§.illud est verũ nisi ex circũstantijs aliud appareret. nam ex coniecturis ꝓbatur dolus.l.dolũ.C.de dolo.c.j.de ꝑsump. Unde scd̃m eũ presumetur dolo si appareat qꝺ alias fuit minatus qꝺ hoc faceret, argu.no.in.l.fulcinius.§. quid sit latitare.ex quib.cau.in possess.eatur. ¶ Uel si incidens venas nullam vtilitatẽ habeat ex hoc, sed solum vt alteri noceret. Nam illud fieri nõ dꝫ.no.in.l.ij.§.labeo.ff.de aqua plu.arc.ꝛ in.l.creditoris.ff.de euic. ¶ Quarto adduco notata per Cy.Bald.et Saly.in.l.si manifeste.C.de serui.et per Barto.in repetitione l.quominus.j.q.ff.de flumi. Et Bal.in.l.si quis ex argẽtarijs. 6 §.si vitium.ff.de eden.† vbi dicit qꝺ duo erant dñi cuiusdam priuati fluminis, et vnus ex eis habebat ex parte inferiori fluminis molendinum, ꝛ postea alius velit facere molendinum a parte superiori, per quod noceat dño molẽdini inferioris, qꝺ licet.d.secũdus illud cõstruere possit ad suam vtilitatẽ: tamen si illud construeret: vt principaliter noceat domino inferioris molendini, hoc non posset. ¶ Quinto idem probatur ex his que no.Bal.in rub.ff.de rerũ diui.in col.iij.in versi.circa agni. 7 ꝛc.† vbi q̃rit si duo habẽt in quodã fluminello duo molendina que nõ sunt apta ad molendinandũ, nisi quando pluit, modo dñs superioris molendini cum pluit retinet aquam superius in suo molendino, et impedit inferius molendinũ, querit an posset. et videtur distinguendum: quia aut faciat solum vt noceat, et non potest: quia equitas naturalis talẽ dolũ excludere debet.l.ij.§.item varus.ff.de aqua plu.arcen.per illũ text. et est no.ad multa scd̃m eum. aut facit vt sibi prosit: ꝛ tunc potest hoc facere si hoc faciens habebat molendinũ suum de iure cõtractum: qꝛ vtitur iure suo argu.l.iniuriarũ.§.fin.ff.de iniur.ꝛ faciunt no.per doc.in.l.ij.ff.sol.ma. cũ ergo dicti de lãcis velint edificare ꝛ contradicãt dicti de schinellis rationibꝰ.s. alle. tunc officio iudicis recurretur ad arbitriũ boni viri in ꝑalleg.l.luminibus. ¶ Et scd̃m qꝺ declarat Ange. iste arbiter est architector, vel alius peritus in arte. ¶ Et dicit Ange. ibi qꝺ licet semꝑ per iudicem eligi debet idoneior: ꝛ si possunt haberi duo non dꝫ eligi vnus, in auẗ.de non alie.§.qꝺ autẽ cõparationes.C.de fide instru. Et isti periti in arte habebunt videre, an per talia edificia offendantur lumina tẽplorũ domus de schinellis: ꝛ videbunt an tale edificiũ cedat in necessitatem vel vtilitatẽ ipsorũ de lancis: an vero solum ad nocendum dictis de schinellis. ¶ Et sic ex dicta relatione peritorũ vel ex alijs hominibus cõstabat edificium offendere lumẽ: ꝛ principaliter fieri ad nocendum: iudex declarabit non licere edificium facere, vt patet ex predictis. ¶ Quod etiã expresse tenet Bald.in l.lapilli.in.j.col.ff.de re.diui. ¶ Et per hoc patet non obstare allegata in contrarium: quia non assumo fundamentũ ex sententijs: nec in aliquo iure seruitutis: vt superius est ostensum. Et dico ꝛ consulo ego Alexan.

Consilium.CLXXV.

Uide.s.lib.j.consi.lxxij.quod hic duplabatur.

Consilium.CLXXVI.

Uide.s.lib.j.consi.lxiiij.quod hic duplabatur.

An si precessit testamentum

primũ solẽne in quo testator fratrem instituit heredem vniuersalẽ ꝛ filiã instituit in dotẽ sibi datã: deinũ viuo testatore decessit heres superstite dicta filia testatoris, ꝛ postea testator in rure tpe pestis corã quinqꝫ testibꝰ, quorũ tres erãt femine, ꝛ vnꝰ erat parochialis sacerdos sine scriptura instituit quosdã heredes transuersales, ꝛ dicte filie reliquit dotem ꝛ solidos quinqꝫ pro benedictione: ꝛ probatur solũ per presbyterum ꝛ duas mulieres istud vltimum testamentum, in quo etiam aliq̃d reliquit ecclesie. Tenet quod vltimum non valet.

Summarium.

3 ☞ Subditi pape possunt statuere contra ius canonicum contra laicos.
5 Mulier nõ põt esse testis in testamento, etiã iure canonico.
6 Testes duo non sufficiunt etiam quo ad legata ad pias causas, nisi pia causa instituitur heres.
8 Solennitas testamenti non remittitur propter pestem nisi in rustico.
9 Legatarij non sunt integri testes.
10 Relinquo verbũ, in re particulari non trahiẗ ad institutionẽ.

Consilium.CLXXVII.

Viso themate mihi exhibito vna cũ toto ꝓcessu cause vertẽtis inter dominã Diuidã vxorẽ Petri de baldinotis ex parte vna agentẽ: ꝛ pagani autoritate Apolinarẽ, ꝛ filios cuiusdã Iacobutij belini ex altera se defendẽtes principaliter discutiendũ est de viribus dicte vltime volũtatis cõdite, vt dꝛ, per Barto. patrẽ quondam domi. diuide de anno presenti de mense Augusti, in qua, vt dicitur, instituit sibi heredem vniuersalem dictũ Paganũ ꝛ fratres ipsiꝰ pagani transuersales dicti. B. testatoris: ꝛ dñe Diuide reliquit libras centũ quindecim quas 1 sibi dedit in dotẽ, ꝛ solidos quinqꝫ pro benedictione. ¶ † Et certe si hoc testamentum valeret si esset legitime probatum de ipsa vltima volũtate, cõstat qꝺ diuida succũberet: quia. d.do. Diui. non posset ab intestato succedere donec est locus cause testati.l.anteq̃.C.cõia de succes.l. quãdiu.ff.de acquir.heredi. ¶ Nec etiã posset dña Diuida sumere fundamentũ pro se ex priori testõ facto per.d.B. et ex modo posset venire per aliquã viam iuris accrescendi: quia hec posterior voluntas tolleret prius testm̃.l.qui priore.ff.ad treb.l.pater filio.ff.de here.instiṫu.et.l.cum in scd̃o.ff.de iniust.rup. ¶ Etiam si posterius non haberet adeo plenam solẽnitatem qualem haberet primũ testamentum dummodo in posteriori talis solẽnitas interuenerit, vt possit sustinere vt testamentũ aliquo iure etiã speciali: vt ꝓbatur in.l.eius militis.§.fin.ff.de testa.mili.et in.l.ij.ff.de iniu.testa.facit.l.hac cõsultissima.§.si quis autẽ.C.de testa.in auẗ.de nup.§.et si quidẽ. ¶ Tamẽ dico tale superius testamẽtum non dici posse validum testamentũ, seu vltimã volũtatẽ: nec esse legitime probatũ adeo qꝺ precedens testamentum sit 2 sublatũ. ¶ † Hoc probaẗ, ꝛ primo quia de iure saltem ciuili in testõ requirũtur septẽ testes.l.si vnus.C.de test.l.ij.C.de bono.pos.scd̃m tab.ꝛ debent esse masculi.l.qui testamento.§.mulier.de testa.ꝛ insti.eo.ti.§.testes. ergo constat qꝺ de iure ciuili posterius testamentũ in quo non interuenerũt septem testes non valet, presertim cũ illi qui interfuerũt, fuerunt omnes femine excepto vno vel duobus: ꝛ per consequẽs per scd̃m testamentum inualidũ non fuit sublatũ primũ.l. si iure.ff.de lega.iij.et insti.qui.mo.testa.infir.§.pe.l.sancimus.C.de test. ¶ Nec ob. qꝺ si dicatur qꝺ de iure canonico ꝙ seruandũ est in terris ecclesie ꝛ in foro seculari.c.si duobus.in fiu.de appel. sufficit qꝺ interuenerũt duo testes cum parochiano presbytero ẜm magis cõmunem opinionem canonistarũ, per.c.cum esses.de testamentis, vt ibi no.per docto.ꝛ Spec.in tit.de instru. edit.§. compendiose.versi.item per ius canonicum.ꝛ Bart.brixien.ꝛ Archi.ij.q.iiij.§.j.ꝛ Fede.de sen.in consi.xxj.incip.factum tale est veniẽs ad mortem.ꝛ not.legiste in.l.j.C.de sac.san. eccle.ꝛ Ioã.de imo.in.l.nemo potest.ff.de leg.j.ꝛ Roma.in auẗ.similiter.C.ad.l.fal. ¶ Quia respõdeo primo ꝙ in ciuitate Rauenne vbi agitur hec causa, debet seruari ius ciuile quando cõtradicit iuri canonico: vt ibi disponit statutum: ꝛ si tale fuit a Romano pontifice confirmatum, non est dubium qꝺ valet. ¶ Ubi autem esset vere confirmatum videtur ꝙ valeat: quia 3 † populi subiecti etiã quo ad tẽporalem iurisdictionẽ ecclesie Romane possunt statuta cõdere cõtra ius canonicuꝫ seruanda quo ad ipsos laicos, vt late firmat do. Abb.sicu.in.c.ꝙ clericis.in vlti.charta, de foro compe. per ea que habentur in l.omnes populi.de iusti.ꝛ iure. ¶ Et ꝑ hoc inducit do. Abb. 4 plura, presertim text.in.c.veniens.de iureiuran.† vbi ciuitas Tudertina, que est supposita ecclesie fecit statuta que habebat consuetudines speciales: nec papa roborat maxime inquãtum tangunt ius ꝛ honores ipsius principis. ꝛ respondet do. Abb. ad ea que in contrarium facere videtur, vt per eũ in.d.c. ꝙ clericis. ¶ Scd̃o rñdeo qꝺ etiã dato qꝺ deberet attẽdi ius canonicũ, nõ valet.d.testamentũ: quia ẜm cõem opi. debet vltra presbyterũ interuenire numerus duorũ testiũ idoneiorum vt.d.c.cũ esses.ꝛ cõstat qꝺ vltra presbyterum non interuenerunt duo testes idonei: qꝛ tũc nõ interuenerũt duo testes mares, sed vnus tantũ masculus vltra presbyterũ. Quinimo nec ille masculus viuit, ꝛ sic deponere nõ potest ad probationem dicti testamẽti: sed solum ad probationẽ dicti testamẽti addu5 cũtur vltra presbyterũ due femine.† cõstat autẽ qꝺ nedum de iure ciuili. sed nec etiam de iure canonico potest mulier esse testis in testamẽto vt in.c.forus.ad fi.de verb.sig.ꝛ in terminis hoc firmat glo.ibi in verbo testimonium. que dicit expresse ꝙ tex.in.d.c.forus. ꝓhibẽs mulierẽ esse testẽ, intelligiẗ in criminalibus ꝛ in terminis. idem fuit de mẽte Spe.in ti. de testa.§.j.ver.itẽ ꝙ est dicta mulier. iuncto ver. sequẽ.ꝛ Fede. de senis

in.d.cōsi.ccvij.ꝛ Lud.ro.expsse in repe.aut.similiter.§. allega. in sextodecimo qđ hic allegat mulier ꝛc.facit qđ no.gl.eā.q.ꝛ in.§.j.ꝛ in.d.c.forus.ꝛ Joā.de imo.in.c.cum esses in morte.et presertim cū tractetur de testō patet qꝛ testator predictus dixit qđ instituebat seu faciebat.d. Paganū ꝛ fratres heredes suos.l.non codicillū.C.de testa. ¶ Et licet do.Abb.sicū.in.d.c.cū esses,videatur velle qđ de iure canonico in testamēto sufficiunt mulieres sicut masculi pro testibus:per tex.in.d.c.cum esses.vbi papa videtur se fundare in iure diuino,et in statuto sanctorum patrū,scđm que non reperitur diuersitas inter masculum ꝛ feminam,ꝛ dicit ꝙ hoc videtur esse de mente Bald. in.l.j.ad finem.C.de sac.san.ecc.Sed certe Bal.ibi loquitur in relictis ad pias causas,que quo ad solēnitatem differunt etiā de iure canonico secundū cōmunem opi.doc.in.d.c.cum esses. ꝛ in.c.seq. ¶ Et dictam do.Abb.non videtur verū.ꝛ est contra glo.ꝛ autoritates ꝛ iura.s.allegat,de quibus mentionem ipse non fecit. ¶ Et si verum esset qđ papa in allegato.c.cum esses solum habuisset respectum ad ius diuinum non requisiuisset presentiam presbyteri vltra numerū testium duorum.et in tantum videntur dicta procedere ꝙ etiam non competeret heredi instituto in dicto testamēto posteriori remedium denūciationis euāgelice cōtra dictam do.Diuidam:vt plene probat Bal.in sua disputatione incipiente. Statuto cauetur qđ fenerator,in tertia charta.et ita etiā sensit ipse in.l.cū quis.circa tertiam chartam.et ita etiā sensit ipse in.l.si post diuisionē. in.l.fi.ꝛ in.l.cum quis.circa.iiij.col.C.de iur.et fac.igno.qꝛ hoc casu non potest dici.d.Diuidam esse naturaliter obligatā.d. Petr.ꝛ fratribus quo ad dictū heredem: vt patet ex not.per docto.post gloss.in.l.post diuisionem.de hoc vltimo casu non sum interrogatus,ideo p modo latius non insisto circa illud. ¶ Nec predictis etiā habet obstare qđ.B.in.d. suo posteriori testamēto aliqua legatā reliquerit ad pias causas:ergo ppter pter illas sustineatur testamentū non obstante defectu alicu-

6 ius solēnitatis,per.d.c.relatū.cum ibi nota.† quia respondeo qđ illud pcederet vbi pia causa esset instituta heres. Sed vbi laicus est institutus,ꝛ legata sunt ad pias causas non sufficit etiam quo ad legata solēnitas pie cause,fm Anto.de butr.in d.c.ꝙ clericis.ꝛ Saly.in aut.cassa.in.lxxix.C.de sac.san.eccl. ¶ Nec etiam predictis obstat si diceretur quod testamentum fuit conditū in rure:ꝛ qđ sufficiat qđ ibi fiat corā quinqꝫ testibus cum plures haberi non potuerint iuxta.l.fina.C.de testa.ꝛ qđ notat Bar.in.l.conficiūtur.§.codi.ff.de iur.codic. quia respondeo qđ requirebatur qđ omnes testes illi deponerent in iudicio ad probandū testamentum vt ibi.ꝛ no.Bar.in.d.§.codicilli.hoc autem factū non est,nec fieri potest:quia aliqui ex his quinqꝫ mortui sunt,quinimo per illam.l.non dispēsatum

7 qđ sufficiant quinqꝫ testes nō idonei puta femine. ¶ † Et pa-
a ri ratione non obstat si diceretur ꝙ tēpore pestis [a] quo mortuus est dictus.B.debuit valere dictum testamentum factum coram imperfecto numero testium,cum eo tēpore non possint haberi testes cōmode ꝛ notarij,iuxta no.per Bart.in.l.j.ff.de bo.pos.ex test.mili.ꝛ qđ no.Bald.in.d.l.fi.C.de testa.qꝛ requirebatur saltē qđ illi quinqꝫ testes qui interfuerunt testamento fuissent inducti ad probandum testamentū coram iudice,per d.l.fi.Et sibi imputent dicti asserti instituti si fuerint negligētes in faciendo deponere dictos testes, prout potuerūt iuxta l.publicati.cū ibi no.C.de testa.et.c.qm̄ frequenter.extra vt lit. non cō test.c.significauerūt.de testi.cū si. ¶ † Preterea cōmu-

8 b niter tenentur [b] non esse verū qđ sufficiat testamentum esse factum corā imperfecto numero testium tempore pestis,vt probat tex.in.l.conficiuntur.§.codicil.quem ad hoc ibi ponderat Ang.Et idē tenet Fulg.ꝛ Pau.de ca.in.d.l.fi.C.de testa.per illam.l.fi.que requirit non solū difficultatē habendi testes:sed etiā qđ testator sit rusticanus.et ita etiā videtur esse de mente Bar.in.l.j.ff.de bo.poss.ex test.mili.Ita etiā Ludo.ro.in aut. similiter.in scđo speciali enumerato inter priuilegia que in vltimis voluntatibus habet pia causa. ¶ Secundo principali fundamēto moueor ad ostendendum qđ dictum testamentum non est legitime probatum,per tex.in.l.cum antiquitas.C.de test.Et ꝙ ibi ad propositum per illum text. singulariter dixit Bal.ibi querendo an vna pars testamenti probari possit per septē testes dicentes se illud scire,ꝛ non plus.ꝛ alia pars possit pbari per alios septē testes.ꝛ arguit qđ sic:quia coniungūtur dicta testiū ad aliquid probandū,vt no.xxxv.q.vij.de parētela.Sed dicit ꝙ in contrarium est casus in.d.l.cum antiquitas.qꝛ nisi probetur subrogatio testium ex causa necessitatis nō pbat:et sic videtur scđm eum ꝙ nisi testes probent totum tenorem testamēti,nil probent:ꝛ si aliqui probant plus dictū aliqui minus dictū:quia illi qui minus deponunt totum nesciunt:ꝛ non videntur esse testes legitimi:vnde nō probāt etiā

a ¶ Pestis. Adde deci.ꝯs.cclxxxiiij ꝯsi.diiij.Cor.ꝯsil. lxviij. colū. j.lib.j. cōs.liij.co.ij.li.iiij. ꝛ ꝙ ppter pestem remittatur solēnitas testamēti late hyppo.de marsil. l.j.§.preterea. nu. cxxv.d q̄stio.frāc. Rip.trac.d peste. fo.xxx. f. xxxviij. Stepha.Bertrā. ꝯsi.ccxxiij. viso casu de quo supra. col.j.lib.j.

b ¶ Tenet . Mat. afflict.deci. neap. xxv.Bertrā.cōsi. liij.ex themate in fi.ꝯsi.clxx.vide casum.lib.j.

c ¶ Legatarius . dixi in cōsu.pari. §.xcvj.

illud ꝙ deponunt:quia non videntur interfuisset toti testamēto,ex quo totum nesciunt ꝙ repatat Bald.no.ꝛ illud dictum sequitur Pet.de anch.in.d.c.j. ¶ Sed ita est in pposito ꝙ testes pducti ad probandū posterius testamentuꝫ.B.laborant hoc morbo,nam.d.Pulbertus rector ecclesie.s. Blasij,deponit ꝙ.d.B.instituit heredē.d. Paganū ꝛ fratres.ꝛ.d. Diuide reliquit libras centū.xv.quas ei dederat in dotem,ꝛ solidos quinqꝫ pro benedictione.ꝛ ꝙ reliquit vxori dicti testatoris victum ꝛ vestitū ꝛ dicte eccl'ie reliquit vnā petiā terre:ꝛ ita etiā deponit vxor dicti testatoris.Sed.d.Catharina,que est secunda testis:dicit quod reliquit hereditatem Petr.ꝛ fratribus,ꝛ Diuide lib.cxv.quas dederat ei in dotē,ꝛ solidos quinqꝫ p benedictione ꝛ ꝙ dicte ecclesie reliquit vnā petiam terre ꝛ certaꝫ quantitatem denariorum pro reparatiōe cāpanilis:ꝛ nil aliud reliquit,quod ipsa recordetur,ecclesie . ergo ꝙ ista testis nihil scit de relicto victus facto vxori testatoris:de quo deponunt alij duo testes ꝛ sic ista testis non est idonea testis nec aliquid probat:ꝛ similiter dominus Bertus deponit de legato petie terre relicto ecclesie:ꝛ non de relicto facto eidem ecclesie p cāpanilis:vt deponūt alij testes. ¶ Patet ex decisione Bal.in d.l.cū antiquitas,ꝛ deprehendit qđ dato qđ illi numerus testium sufficeret qñ deponerent legitime:sufficiēter tñ hoc casu discordant etiam dicti testes in ea interrogatione eis facta quis esset propinquiori persone dicti testatoris qñ testamentū condebatur. ¶ Sed de hoc non magnam vim:quia vrgentio-

9 ra sunt predicta,ꝛ alia infra dicenda. ¶ † Alia ratione etiam videtur ꝙ non sit legitime et perfecte probatum dictum testamentum:qꝛ.d.domina Guida tertia testis est legataria,ꝛ ipsa et.d. Bertus deponunt:ergo non est integra testis quando in omnem euentū validitatis ꝛ inualiditatis testamenti non consequutura legatū.P.vt in casu nostro,vt late probat Jo.an. ꝛ Ant.de but.Et.d.Abb.post antiquos in.c.super.de testib⁹. ꝛ Joā.and.in addi.Spec.in titu.de teste.§.j.ver.item ꝙ est talis.ꝛ Joā.de imo.in.l.a sententia.§.si heres.de app.vbi dicit ꝙ illa opinio est multum rationabilis.Et sic dato quod legatarius possit esse testis in testamento.l.qui in testamēto.in prin. ff.de testa.ꝛ insti.eo.tit.§.legatarius.tñ non erūt integri testes in.c.personas.de testi.Et ꝙ no.in.l.nullus.de testi.ꝛ in.l.omnibus.C.eod.titu.Et ꝙ non sit idoneus testis quo ad casum nostrum legatarius.tenet etiā Ang.in.l.dictātibus.C.de testa.ꝛ ibi etiā Nico.de mata.ꝛ pluribus modis respondent ad illum tex.ꝛ similes. ¶ Et hoc maxime procedere posset vbi essem⁹ in casu in quo non esset nimis magnus numerus testium vt in casu nostro si velimus sustinere ꝙ presbyter cum duobus testibus sufficiat.Et hoc considerat Joā.fab.in.d.§.legatarius di-

c cens ꝙ ratio propter iura que tolerabant ꝙ legatarius [c] possit esse testis in testamēto,vt ibi est,magnus numerus testium requirebatur.Et ex his faciliter colligitur non obstare ea que adduci possunt in contrariuꝫ:ꝛ q̄uis dicti tres testes adducti ad probandum testamentū deponant ꝙ interfuerunt testamēto quinqꝫ testes:tñ illud nihil releuat:quia nō plus operatur quā si solū tres interfuissent,vt plene not.in.l.ij.C.de bo.poss.

10 fm tab. ¶ † Tertio pro principali fundamēto potest dici testamentum illud non valere:qꝛ testator filie non reliquit iure institutionis.ꝛ verbū,relinquo vel aliud verbū cōe relatum ad rem vel quantitatē certam,prout fuit in casu nostro,nō trahitur ad institutioneꝫ ipsius filie secundum magis communem opi.per.§.aliud quoqꝫ.ca.iūcto.§.ceterū.in aut.vt cū de app. cog.Et licet circa hoc plura possent dici:tñ non insisto postq̄ ista est cōmunis opi.tam de iure ciuili q̄ canonico:vt dr̄,ꝛ late probat Jo.de imo.in.c.Rainutius de testamē.ꝛ in regula. l.j.§.quoties.ꝛ in.l.his verbis.in prin.ꝛ ibi Bal.ꝛ Bar.ꝛ Ange.de here.insti.ꝛ Bar.ꝛ alij in.l.cogi.in prin.ad Trebel.post antiquos.ꝛ Bar.ꝛ Jo.de imo.in.l.cēturio.de vulg.ꝛ pupilla. Bar.in.l.illa institutio.ff.de here.insti.ꝛ Bald.in aut.vnde si parēs.C.de inoffic.test.ꝛ in.l.fi.C.fa.ercisc.Et in.l.quoties.C. de here.instit.ꝛ in aut.nouissima.C.de inoffi.test.ꝛ.l.qm̄ indignum.C.de testa.ꝛ gl.ꝛ Jo.and.ꝛ Bal.ꝛ Domi.in.c.si pater. de testa.in.vj.Et gl.ꝛ magis cōiter alijs in d.c.Rainu.etiā si verbum relinquo fuerit relatū ad dotem,vt ibi probat Joan. de imo.in no.ꝛ est de mente glo.ibi in.c.si pater qui supplēt ad tex.in.d.c.Rayn.in verbo relinquens vel titulo institutionis. Et cū text.in.d.c.Rayn.loquitur qñ verbum,relinquo,fuerit

11 relatum ad dotem. ¶ † Viso ergo qđ.d.testamentum non habeat obstare.d.Diuide:videndū est ex quo capite debeat succedere.d.d.Diuida an ex primo testamento Bart.an abintestato.ꝛ si teneremus ꝙ institutio facta de filia in dote primo testamento non valeret:vt tenet Bal.in.l.suus quoqꝫ.in prin. ff.de here.insti.ꝛ nōnulli.d.c.Raynu.per illū text.de testa.qꝛ filia videatur instituta in re ppria,cum dos sit proprium patrimonium

trimonium filie.l.pompo.philadelphus.ff.fami.ercis.et tunc constaret ꝙ res esset in causa intestati: qꝛ institutio vniuersalis facta in.d.primo testamēto de Jacobutio fratre ipsius testatoris non tenet: quia decessit viuo testatore.l.j.§.ꝛ cū tripli ci.et.§.seq.ꝛ.§.in nouissimo.C.de cadu.tol.tum etiam quia dictum testamentū redderetur nullū ex capite preteritionis.l.si filius in pote.ff.de lib.ꝛ posth.et.l.fi.C.de libe.prete.tñ qꝛ magis cōmuniter ꝯcluditur qͦd institutio facta de filia in dote valeat,vt per gl.in.l.iij.§.sed vtrū.de mino.ꝛ Spe.ꝛ Jo.an.in titu.de instru.edi.§.vt autē.versi.sed super.ꝛ Ant.in.l.ij.§.j.sol. mat.ꝛ Ant.de but.ꝛ Jo.de imo.in.d.c.ray.ꝛ Jo.de imo.in.l. suus quocꝫ.in prin.preallega.ideo cōcludendum est filiam habere duplicē viam veniēdi ex testamēto per ius accrescēdi.l.j. §.si ex fundo.cū materia.ff.de here.instit.ꝛ plene in.l.ex facto. eo.tit.ꝛ.l.quoties.C.eo.vel si ipsa possit repudiare hereditatē sibi delatam ex testamēto,ꝛ agnoscere abintestato.l.illud.et.l. si is ad quem.ff.de acquirē.here.nec vigore clausule codicillaris erit aliquid restituendum heredi vniuersali scripto in testamēto: qꝛ decessit hr̃s viuo testatore: ꝛ sic anteꝗ̄ cedere posset dies alicuius fideicō.vniuersalis.l.si in personā.C.de fidei commis.ꝛ ꝙ ibi no.cum concor.ibi allegatis. ¶ Facit qͦd not. Bar.in.j.col.ff.de iure codicil.vbi fortius vult ꝙ etiā si decessit mortuo testatore, ille qui virtute clausule codicillaris potuisset per fideicō.vocari ad hereditatem: tñ non transmitterent tale fideicōmissum nondū agnitū ad heredes suos,vt ibi per eum. ¶ † Unde i ꝓposito vtilius esse videtur.d.Diuide pendente cōpromisso vel iudicio repudiare hereditatem sibi delatam ex primo testamento,ꝛ adire ex intestato.ꝛ istud ius superueniens ex causa de preterito cōualidat iudiciū presens tantum inchoatum.l.si rem.§.fi.ff.de pig.act.l.si mādauero.la picola.ff.man.ꝛ plene no.in.l.non pōt.ff.de iudi.cum si. ¶ Et quasi in terminis nostris decidit Jo.de imo.in.l.heres quandocꝫ.ff.de acqui.here.vbi per illū tex.in.l.si filius qui patri.in ij.col.ff.de vulg.ꝛ pupil.vbi dixit se habuisse de facto: qꝛ egerat filius minor cum autoritate sui curatoris ad pensionē domus locate per patrē,ꝛ demū lite pendēte iudicio minor adiuit hereditatē paternā cū solēnitate statuti: reuocabaꝫ in dubiū: nunquid possit cōductor condemnari.ꝛ dicebaꝫ ꝙ non,ex quo tpe litis hereditas non fuerat deprehensa legitime scōm formā statuti.ar.l.non potest.ꝛ.l.non quēadmodum.de iudic. tñ ipse refert se cōtrariū dixisse ꝛ obtinuisse: quia filio dicitur obuenisse exercitium iur.ꝛ facultas exercēdi ipsam actionez, que de mero rigore sibi fuerat quesita ex dispositiōe iuris com munis.arg.l.si autem.§.possidere.ꝛ ꝙ ibi not.ff.de rei ven.ꝛ in d.l.non potest.per gl.ꝛ doc. ¶ Et quia superuenisse dr̄ ius ex causa de preterito ꝛ sufficit ꝙ superuenerit ante conclusum in causa per id ꝙ habetur in.d.l.si rem.Et ꝙ no.Bar.in.l.si mater.§.eundem ad fi.de excep.rei iudi.ꝛ quia superuenit ius ex causa que retrotrahitur.d.l.heres quādocꝫ.ꝛ hoc expresse tenet Cy.ꝛ Bald.in.d.l.heres.qm̄ autē illa est breuior et tutior via vt mihi videtur,vt patet intuēti,est satisfactum omnibus dubitationibus,ꝛ partes dominorū arbitrorū erunt in declarando dictam Diuidam fuisse ꝛ esse vniuersalem heredem dicti.B.eius patris abintestato,ꝛ cōdemnare dictos reos conuentos ad restitutionem dicte hereditatis,ꝛ bonoruꝫ eiusdem pro eis occupatorum.Ego Alexander Bononie.

Bononie fuit ordinatū quoddam collegium dominorum sexdecim in quo extiterunt quandocꝫ plures homines habentes vocem in collegio ipso: quia quandocꝫ fuerunt decem ꝛ octo,ꝙ sic publice appellationis tam de nomine collegij,quam de nomine personarum dicitur fuisse vocatum. quo collegio sic vigente et ex morte dominorū aliquorū ex eis qui abūdabant in.d.numero redacto ad dictū numerū sexdecim,fuit facta per habentem potestatem quedam locatio datij cartecellarij,ꝗ incipere debebat de anno tunc proximo in qua fuit inter cetera ꝯuentū inter locatores datij ex vna parte,ꝛ cōductores ipsius ex altera in hunc modum.Itē che el cōductore sia obligato obseruare la exceptione de lo officio de li sexdecim:e per la parte.ꝛ che el cōtrahēte nō sia obligato per quello de li sexdecim che cōtrahisse seco.Et subsequenter de anno.M.cccclix.per habentes potestatē per do.legatum ꝛ ipsos dños sexdecim,fuerūt supadditi ꝛ aggregati dicto collegio septē alij ciues,qui fuerūt vltra dictum numerum sexdecim,et verba electionis predicte fuerūt in hunc modū: vcꝫ considerātes reuerēdissimus do.gubernator,ꝛ magnifici domini sexdecim infrascriptos septē ciues dignos esse ꝙ admittatur ꝛ aggregentur ad dictum numerum collegium.d.dominorū sexdecim,quorum opera et fide integra circa presentē statum animaduertentes,ac etiā considerantes statutū ciuitatis melius et salubrius per plures quā per pauciores volentes bonū huius regiminis ꝛ gubernationis inter plures partitos decreuerunt ꝛ numerū ꝛ collegium dictorū dominorū sexdecim addere ꝛ additionē facere de dictis septē infrascriptis ciuibꝰ supra numeratis.Et sic elegerūt ꝛ deputauerūt infrascriptos septem nobiles ciues Bononienses pro super numerarijs antedictis.predictis sic stantibus de numero predictorum septē ciuium ad dictum collegium sic congregatorū fecit nōnullos contractus,pro quibus gabella dictis datiarijs foret soluenda,nisi se defendere valeat tanꝗ̄ exemptus ꝛ priuilegiatus respectu dicti collegij,ꝛ reseruationis ꝑdicte,ꝛ ex predicta causa dicit se non teneri. Pro parte conductoris[a] dicitur ipsum teneri: quia exēptio pro parte datij fuit reseruata simpliciter officio.d.sexdecim,qui dicunꝫ esse prout erant tpe locationis eis sexdecim facte ꝙ ipsi supernumerarij non debent gaudere tali exceptione,maxime qꝛ licet sint adiuncti dicto collegio ꝛ possunt interesse ꝛ cōsulere.tñ ex conuentione inter eos habita non possunt effici et eligi priores de collegio,prout de octo diebus in octo fiunt alij de dicto numero,ꝙ nō possint ponere seu dare fabas in aliquo partito: nisi in absentia.d.dñorum sexdecim,vel aliquorū ex dictis alijs de dicto ad quā partē ciuis.R.ꝙ collegiū ipsum appellatur.d.sexdecim tantū quandocꝫ fuerunt plures: item respondet eos nō fuisse electos sub tali cōdione ꝛ prolatione,ꝙ non possunt esse priores eius,licet tamen sit conuentum.Queritur quid iuris ꝛc.

a ¶ Conductoris. ꝛ bene quicquid dicat Ale.pro super numerarijs post locationem adiectis.

Consilium.CLXXVIII.

In occurrēti casu supra narrato videtur fortasse prima cōsideratione dicendum verba dicti.c.duntaxat comprehendere eos qui tempore locationis erant de collegio.d.sexdecim.ꝛ non eos qui postea aggregati fuerunt dicto collegio,ꝛ superadditi vltra numerum sexdecim. ¶ Hoc em̄ probari videꝫ primo per.l.iulianus.in fi.cū.l. seq.ff.de leg.iij. † vbi apparet ꝙ si legatus est fundus cum instrumentis fundi non veniūt instra que post tēpus testamenti reperiuntur esse instrumenta illius fundi: nisi hoc expressuꝫ fuerit. ¶ Et per illū tex.ad propositum Joā.and.in additio. Spe in tit.de censi.§.nunc dicendū.in addi.magna circa pen. col. † Querit an dicta immunitate vel dominio gaudeāt ville nouiter facte.ꝛ dicit ꝙ videtur qͦd sic: quia beneficia large interpretanda sunt.l.fi.ff.de constitu.princ.c.cū dilectus.de do. Pro hoc facit scōm eum.l.placet.ff.de libe.ꝛ posthu.ꝛ.l.seruitus.de ser.vrb.pre.cōtrarium refert fuisse decisum per Guido. de suza.per.d.l.iulianuꝫ.§.fi.ꝛ.l.seq.ꝛ per.l. vxori.ij. responso. ff.de lega.iij.ꝛ.l.j.ff.communia predio.ꝛ.l.fi.ff. si ser. vendi.ꝛ.l. dam.in prin.ff.de dam.infec.Et ita residet Jo.an. in additione predicta. ¶ Facit.l.seia.ꝛ.l.medico.in prin.ff.de auro ꝛ argen.leg.ꝛ.l.fi.§.qui insulam.ff.de leg.ij. ¶ Accedit quia verba d.c.debent esse limitata ad sexdecim: ergo non dicuntur cōprehendere vlteriora numerū.l. imperator.ff. de postu.l. in agris limitatis.ff.de acqui.re.domi. ¶ Et ꝙ specialis videtur gl.in l.dam.infec.stipulatio cōpetit.§.si is qui edes.in ver.compromissionis.in vlti.qͦ.ꝛ quod ibi not. docto.ff. de dam. infect. ¶ † Preterea non videtur saltem negari posse quin verba dicti ꝯctus locationis, quo ad id de quo querimus sunt ambigua: ergo fieri dꝫ interpretatio cōtra eos qui se fundant ex cōtractu locationis seu ex pactis in eo positis.l.veteribus.ff. de pact.l.stipulatio ista.§. in stipulationibꝰ.ꝛ.l. quicquid astringēde.ff.de verb.obli.in.c.ex literis. de sponsa. ergo fieri debet interpretatio cōtra dictos aggregatos ad officium qui se fundant ex pacto apposito in.d.cōtractu locationis, cum intētio conductorum sit fundata generaliter contra omnes ex forma dicti datij ꝛ sue cōcessionis. Adde quia prefati sexdecim nō videntur esse de numero dictorum sexdecim dominorum cum non possint esse de prioribus collegij vel dare vocē: nisi in defectu seu absentia aliorū. vñ cum quo ad omnia non habeantur vt illi qui sunt de numero sexdecim, ꝛ per consequēs non dicunꝫ ꝓprie ꝛ vere esse de sexdecim vt probatur in.l.ij. maxime in ver.imaginē.cum ibi no.per gl.ꝛ doc.C. de iure aur.anulorum.ꝛ in.l.pater militi.§. si seruus.ff. de cast.pecu. ꝛ in.l.ij.ff. ad mace.inducēdo ꝛ declarādo vt per Barto.in.l. si is qui pro emptore.in ver.itē queritur circa predicta vtrum fictio fingatur circa ea.ff.de vsuca. ꝛ per illum ver. ꝛ per duas col. in ver. pone ergo,statuit ciuitas ꝙ nullꝰ pōt effici ciuis, etiā ꝛ Bar. in.l.maritus.§.leg.iuli.ff.ad.l.iul de adult.ꝛ Bal.in.l.si nō speciali.in pe.col.C. de testa. vbi dicunt † qͦd ille qui est ciuis quo

ad quedam, nō est proprie nec vere dicitur ciuis. ꝛ no. Bal. in l. adoptiuum. §. patronū. in lectura antiqua. ff. de in ius vocan. ꝛ in l. omnes populi. in pe. col. ff. de iustit. ꝛ iure. ꝛ in l. vrbe. ff. de statu homi. et Pet. de ancha. in regu. cap. canonū statuta. de cōsti. ver. alias. c. prime pone statuto cauetur ꝛc. ¶ Et verba dictorū cōtrahentium debent intelligi de his qui sunt vere ꝛ proprie de dominis sexdecim: nō autē ficte vel improprie. l. ex ea. §. insulam. ꝛ ꝙ ibi no. ff. de ver. ob. l. fi. C. de his qui veniā eta. impe. c. susceptū. de rescri. in. vj. Et no. doc. et maxime Jo. de imo. in. l. j. §. lex falcidia. ff. ad. l. falci. ¶ Deniqȝ si aliud diceremus, sequeretur quod esset in potestate legati: ꝛ d. dn̄orū sexdecim, qui fortasse fuerunt locatores predicti, illudere dictos cōductores ꝛ eos maximo dāno afficere, augēdo numerū dominorū sexdecim, ducēdo eos ad consilium seu collegiū: ꝛ magis etiam si prouiderent ꝙ isti qui aggregarentur haberētur tanq̄ de collegio dictorum dominorum sexdecim quo ad aliquid: ꝙ tamen esset absurdum dicere ꝛ nullo modo dicendum. argu. l. ij. ff. ꝙ vi aut clam. et. l. ne in potestate. ff. de arbit. maxime: quia non potuerunt conductores arbitrari ꝛ videre a principio ꝙ possint in futuro creari ꝛ adiungi dicto officio: ideo illi non debēt cōprehendi qui nō erant tpe conductionis de officio, vt no. per Cy. ꝛ Bar. in. l. fi. C. que res pig. obli. poss. ꝛ Bar. in. d. l. si ita. de aur. ꝛ arg. leg. in ver. ij. etiam videndū ꝛc.

5 per illū tex. ¶ † Ad idem ꝙ not. gl. ꝛ clarius Host. ꝛ alij in. c. in capel. de priuile. vbi volunt ꝙ priuilegium cōcessum monasterio ꝛ capellis suis non extenditur ad capellas postmodū acquisitas. arg. l. fi. §. caio. de lib. leg. et. l. cū stipulamur. de ver. obli. Et qꝛ tale priuilegiū detrahens tertio est restringendū ꝛ odiosum. l. si qñ. in princ. C. de inoffic. testa. l. impuberi. ff. de admi. tut. cum simi. ¶ Facit etiam quod habetur in. c. quāto.

6 de censibus. † ille qui promisit procurationē prestare fratrib⁹ certi conuentus, si illi fratres postea multū excrescant in numero: adeo ꝙ si ꝓmissor teneatur ad ꝓcurationē prestandam omnibus fratribus nimium grauaretur propter numerum auctum, pōt implorare iudicis officiū vt sibi succurratur ne grauetur in totū, nisi etiam redditis oblatis qui prestare debeat

7 prouocationē cōmode et prestare posset. ¶ † Et ideo per illū tex. decidit Host. ꝙ de eo qui recipit feudum, ꝛ promisit dn̄o macinare ad molendinum ipsius vasalli quātum erat necesse pro ipso ꝛ eius familia: et etiam videtur decidere Host. ꝙ non per illū tex. Pro hac cōclusione est bonus tex. cum gl. in. l. nō modus. C. de ser. et aqua. vbi si concessisti mihi seruitutē ducendi aquam pro rigando predium meū vel predia mea: ꝛ postea predium meū augmentaui vel alia predia de nouo acquisiui: adeo ꝙ volo ducere aquam vigore dicte seruitutis, certe non

8 possum. ¶ † Et ideo ibi infert Pet. ꝛ Cy. ꝙ si rusticus pro misit dare cuilibet canonico sancti Martini pro anniuersario: et tpe ꝓmissionis nō erāt nisi. x. canonici: ꝛ postea sunt viginti, an cuilibet debeatur. concludunt ꝙ non: quia tēpore ꝓmissionis non poterat rusticus prouidere ꝙ futuri erant canonici per. d. l. non modus. cum glo. ꝛ per. d. l. damni. §. si is qui edes. ꝛ ista decisio videtur multum stringere ad propositū. ¶ Et bene facit ꝙ legitur ꝛ no. in. d. c. fi. de rescrip. vbi rescripta beneficialia non trahūtur ad beneficia postea creata. ¶ Sed ꝓmissis non obstātibus cōtrariā sententiā puto᷒ de iure veriorem ex infrascriptis. ¶ Et primo per id ꝙ habetur in. c. qꝛ circa. de

9 priui. ꝛ ꝙ ibi plene no. † vbi priuilegium concessum vni ecclesie super episcopalibus decimis retinendis, extenditur etiam ad possessiones seu predia postea quesita, ne eadē res diuerso

10 iure cēseatur. ¶ † Scd̄o pro hoc facit: quia vbi dispositio huiusmodi fit per nomē collectiuum seu vniuersale comprehēdit etiā augmentū superueniēs de futuro. l. peculiū. in princi. ff. de leg. ij. l. grege. ff. de pigno. l. grege. ff. de leg. j. l. pen. ff. de fun. instru. Sed ista immunitas fuit cōcessa officio sexdecim: ꝛ oib⁹ qui essent de illo collegio qui emerēt vel cōtraherent vt sonāt verba aperte. d. c. sed collegiū seu vniuersitas sunt nomina collectiua seu vniuersalia, sicut peculiū, grex, ꝛ similia. l. proponebatur. de iudi. l. sicut. §. in decurionibus. ff. quod cuiusqȝ vniuersitatis nomine. iuncta. l. si grege. ff. de leg. j. ꝛ d. l. peculium. ergo cōprehenduntur illi qui postea sunt effecti de dicto numero sexdecim. ¶ Pro hoc et tertio adduco decisionem Jo. and. in regula, q sentit. de regu. iur. in. vj. in mercu. qui satis vi-

11 detur decidere casum nostrū. † Itam querit ipse quid si abbas et conuentus habent priuilegium ꝙ possunt admittere familiares suos ad diuina, an familiares recepti post priuilegium cōprehendantur, ꝛ arguit pro ꝛ cōtra. Et soluēdo cōcludit qd̄ aut noui familiares in locū priorum deficientium vel recedentium sunt assumpti post dationē priuilegij, ꝛ cōprehendunt. c. ecclesia sancte Marie. vt lite pendēte. l. si eū. §. qui iniuriarū. ff. si quis cau. melius facit, licet ipse nō alleget. l. seruitutes. §. si sublata. ff. de ser. vrb. pred. Aut noui familiares sunt adiuncti primis: ꝛ tūc distinguit: aut adiūctio est facta ex iusta causa, aut ex mera volūtate. primo casu qñ ex iusta causa: qꝛ auctū est monasterium monachorum, ꝛ aucte sunt facultates ita ꝙ maior familia necessaria est: tūc adiuncti gaudebunt priuilegio: quia priuilegiū indeterminate loquēs indeterminate debet intelligi. lxxvij. dist. si Euāgelica. ꝛ. c. cōsuluisti. c. quā. ꝛ ibi plene no. de coniug. lepro. ꝛ pro hoc etiā adducit. l. si seruitus. ff. de serui. vrb. predi. ꝛ. l. forma. §. q̄q̄. ff. de censi. ꝛ. l. fina. §. caio. de lib. leg. et. l. si mācipia. de fun. instru. ver. legato fundo cum mācipijs cedunt legato mācipia que colendi fundi causa testator ibi post testamentū inducit. et per alia iura de qbus ibi per eum. si autē adiunctio familiarum fuerit facta ex nuda voluntate: et tūc illi noui familiares nō gaudebūt hoc priuilegio: qꝛ fictio est falsa causa, ꝛ reprobatur in talib⁹. c. fi. de verb. sig. libr. vj. c. tuarū. de priuile. vt ibi plenius per eū. ¶ Sed ita est qd̄, vt presupponitur, respublica melius regebatur per plures: et etiā quia vt non sine difficultate ante dictam adiunctionē poterat haberi numerus necessarius et sufficiens ad excipienda negotia occurrentia in dicto offi. ergo videtur ꝙ priuilegium trahatur ad istos adiunctos. ¶ Bene facit, etiam quod not.

12 Jo. de imo. ꝛ Jo. an. in. c. fi. de verb. sig. in. vj. in nouel. † vbi dicunt ꝙ si episcopo fuit cōcessum priuilegium, vt quatuor clerici ad sua obsequia existētes perciperent fructus beneficiorum quāuis in suis ecclesijs non resideant ꝙ eodem beneficio gaudebunt clerici post priuilegium subrogati loco aliorum, vt. l. sicut in annos. secūdo responso. ff. quemadmo. vsufruc. amit. ꝛ per. d. c. quia circa. ꝛ. l. si ita fuerit. ff. de legat. iij. d. l. mancipia. ¶ Ego pro hoc adduco id ꝙ no. Pet. vt refert Cy. in. l. pla

13 cet. C. de sac. san. eccl. † vbi querit, an priuilegiū cōcessum ecclesijs puta ciuitatis Bonoñ. extēdatur ad ecclesias constructas post concessionē priuilegij: arguit pro et contra: finaliter concludit ꝙ sic, per. l. pen. ff. de fun. instru. ꝛ per. d. c. qꝛ circa. ꝛ. d. l. si peculiū. ꝛ hoc etiā tenet Ray. ꝛ Fulg. in. d. l. placet. ¶ Et ita etiam videt tenere Bar. in. d. l. dāni infecti stipulatio cōpetit. §. si is qui edes. vbi post Jac. de are. querit an si concessum fuit priuilegiū immunitatis alicui monasterio et eius capellis, cōprehēdantur capelle postea cōstructe, ꝛ remittit ad no. ꝓ Cyn. in. d. l. placet. ¶ Quinto pro hoc adduco id ꝙ not. Joā. an. in

14 addi. in ti. de treu. et pac. in rub. in fine. † vbi querit quid si due ciuitates fecerūt pacē vallatā pena pro se ꝛ suis subditis. An hec pax extendatur ad villam que postea se submisit alteri dictarū ciuitatū. et dicit vna cū Guidone ꝙ sic. ꝛ ꝙ ita fuit iudicatū per. l. si seruitus. ff. de ser. vr. pred. ꝛ. l. si qs filiab⁹. ff. de testa. tamen ad hoc etiā dicit facere tex. in. d. c. quia circa. de priui. ꝛ ꝙ no. in. l. cum capella. eo. tit. ¶ Sexto probatur per id ꝙ habetur in. c. pen. ꝛ in. c. ex parte tua. de deci. inducēdo vt facit

15 Joā. de imo. in. l. damni. §. si is qui. ff. de dā. infec. † vbi querit, an priuilegium exēptionis super decimis vel collectis nō soluendis porrigatur ad predia quesita post concessionē immunitatis. et dicit ꝙ sic per. d. c. quia circa. Et subdit hoc esse verum non solum qñ agitur de preiudicio tantum concedentis, quo casu late fit interpretatio: iuxta que habētur in. c. causam que. de rescrip. ꝛ in. c. olim. de ver. sig. ꝛ in. l. fi. ff. de cōsti. princi. sed etiā vbi concederet priuilegium papa de decimis non soluendis ad preiudiciū parochialis ecclesie, ꝛ sic tertij. ¶ Et dicit probari per dictū. c. ex parte. iuncto. d. c. pe. vbi patet quod priuilegiū concessum certis religiosis super decimis laborum suorum non soluendis, cōprehēdebat futura, nisi fuisset prouisio postea facta, per. d. c. pe. quāto magis hoc esse dꝫ in casu nostro cum ista concessio immunitatis facta per superiores in d. contractu locationis non concernat preiudicium tertij: sed solius cōcedentis seu illius qui representatur pro concedēte. ¶ Nec potest dici ꝙ ꝑdicta cōcessio immunitatis sit in preiudicium conductoris: qꝛ respondeo ꝙ dato ꝙ diceretur esse in preiudicium eius, non per hoc debet restringi: quia non dicitur esse in preiudicium tertij, sed in preiudicium illius qui consensit illi cōcessioni immunitatis, et nō dꝫ esse in eius preiudicium: quia verosimiliter minori mercede cōduxit datiū quasi illa reseruatio immunitatis fuit pars mercedis. l. fundi partē. de contrahen. emp. ¶ Et non potest dici qd̄ dicta concessio immunitatis fuerit in preiudiciū cōductoris, cum nullum ius esset acquisitū conductori anteq̄ fuerit cōcessa dicta immunitas. l. cōtractus. C. de fide instru. ¶ Ad idē facit qd̄ no. Jo. de

16 imo. in. l. dam. infe. §. si is qui vicinas. † vbi dixit qd̄ si concedo tibi feudū cum pacto ꝙ ibi edifices domum in qua promittis me recipere cum familia mea a tempore promissionis habebā tantum quinqȝ in familia mea, an teneberis omnes recipere si sit aucta familia supra quinqȝ: ꝛ dicit quod sic, dūmodo non sit aucta in nimis magna quātitate: alias excessu per id quod habetur

8 ¶ Puto. pessime rn̄dit cōtra rōnē tex. in. l. j. §. ꝙ autē. C. de collegia. lib. xj. l. si duas. §. minuere. l. administrātes. §. j. l. fin. ff. de excu. tut. vbi supnumerarij nō gaudēt immunitate collegij. et Jrōnē. l. rutilia pol la. de Jhen. emp. ex pte ꝯductoris. a Ego ꝓo existimo non esse hic iustū cōsiliū sed simplices allegatiōes a parte redēptas ꝛ ꝙ si Alexan. tn̄ a iudice ꝯsult⁹ fuisset rn̄disset. d. cap. non extēdi vltra numerū q tpe locationis publice legat⁹ erat. fateor ꝙ si tunc qdā officia vacabūt infra numerū lꝫ repleatur post conditionē includunt. sec⁹ si post ꝯctum numerus augeatur etiā si augmentū fiat in eadē plenitudine ex equalitate ꝙ ad hoc nō erat hic factum.

habetur in.c.quāto.de censi.sed magnus excessus non consue uit appellari qui non excedit dimidiā totius.l.ij.cum ibi not. C.de rescin.ven.ꝛ in.c.pe.de emp.et vend.quinimo tex.in.d.c. quāto.loquitur qñ grauamen excreuerit in duplo. Et vbi ni mis magnus non est excessus,tenetur etiā pro futuro augmē to oneris qñ ille se obligauerit ex liberalitate.ita loquit text. in.d.c.quanto.igitur tanto magis quando se obligauerit non ex liberalitate,sed ex cōtractu vltro citroqꝫ obligatorio,vt in casu nostro arg.l.inter eos.§.i.ꝛ.l.ne liberalitate.ff.de re iud.ꝛ l.id qd.in princ.ff.de dona. ¶ Nunc restat respondere ad alle gata in cōtrarium.ꝛ primo non ob.l.iulianus.in fi.cum.l.seq. ff.de leg.iij.qꝛ ꝙ ibi testator vsus fuit verbis presentis tempo ris,ideo non trahitur ad futurū.l.si stipulatus fuero.§.cū sti pulamur.l.si a colono.ff.de verb.ob.l.si ita scripsisset.ff.de leg. ij.ꝛ plene per Bar.in.l.si ita.de aur.ꝛ arg.leg.ꝛ per doc.in.c.qꝛ circa.sed in casu nostro oratio fuit prolata sine tēpore,quo ca su extēditur ad futura:vt.s.probatū est. ¶ Non enim fuit di ctū in locatione ꝙ illi qui sunt de officio vel illo numero sexde cim sint immunes:sed fuit dictū qd conductor datij sit obliga tus seruare exēptum officium dominorū sexdecim. ¶ Et hec eadem responsio potest dari ad.d.l.vxori.§.i.de leg.ij.quia ibi dispositio fuit concepta per verba preteriti tēporis,vt ibi per

17 gl.alias posset rñderi vt patet ibi ex no.per Bar. ¶ †Nō ob. l.i.cum concor.ff.cōmunia predi.quia respondeo qd verum est quod actu non potest acquiri seruitus prediorum futurorum adeo qd seruitus dicatur formata vt ibi.tamen potest deduci in cōtractū seruitus pro futuro predio:adeo vt illo acquisito debeatur seruitus.l.si seruitus.§.futuro.ff.de serui.vrb.pred. ¶ Non ob.d.l.damni.§.si is qui.quia respondeo ꝙ ibi dispo sitio nō fuit facta per nomina collectiua que recipiūt augmen tum de futuro,vt dixi in scdo ar. ¶ Et etiā ita potest respon deri ad alia.s.allegata. ¶ Et etiam potest respōderi ad dicta Guid.de suza.quē refert Jo.and.in.d.c.quanto.de censi.§.di cendum. ¶ Vel secundum Ludo.ro.in.d.l.dam.si is qui.po

18 test dici ꝙ illa determinatio Guid.de suza.†procedit quando cōcessio immunitatis erat in preiudicium tertij:quia tunc de bet stricte interpretari ne ledat ius tertij.l.ij.§.si quis a princi pe.ff.ne quis in loco publi.l.nec auus.C.de emanc.libe.c.ij.de eccl.edi.c.super eo.de offi.deleg.aut tale priuilegiū non cōcer nebat preiudicium tertij,sed cōcedentis:ꝛ tūc non ꝓcedit de terminatio Guido.per.c.quia circa.de priuileg.hoc videt esse de mēte doc.in.d.c.quia circa. ¶ Quādo autē intelligitur pri uilegium immunitatis esse preiudicium tertij,patet exēplum ex no.per Jac.de are.Bar.ꝛ Ang.ꝛ Moder.in.l.ab omnib9.

19 in prin.ff.de leg.i.vt†si statuti dicat ꝙ comitatēses teneant soluere salariū Potestati:postea superior cōcedit priuilegium immunitatis alicui ville,certe tenebunt reliqui comitatenses ad totū ꝛ integrū salarium,etiā pro parte huius ville exēpte. per.d.l.ab omnibus.in princ.ꝛ sequitur Pet.de ancha.in.d.§. presenti.de cēsi.ꝛ dñs Abb.in.c.accedētes.de prescrip. ¶ Li cet secus sit vbi illud emolumentum ad ꝙ tenebantur comita tenses,esset prestandum ipsimet dño concedenti immunitatē, vt per Spec.in ti.de censi.§.ij.ver.quid si nimis.ꝛ Joā.and.in c.non minus.de immu.eccle.et Joan.de imol.in.d.l.ab omni bus.de quo etiā Guil.de cu.ꝛ Bald.in.l.si vnus.§.generaliter. ff.de pac.ꝛ Bald.in.l.etiam.in vlti.col.C.de execu.rei iudi.et Pau.de ca.in.l.auus.ff.de pac.ꝛ Lud.ro.in.l.iiij.ff.de re iud. ¶ Cum ergo talis cōcessio immunitatis nō dicitur esse facta in preiudicium tertij,vt.s.probaui circa sextum arg.igit po test comprehendere dictos dominos aggregatos per supradi cta. ¶ Non obstat ꝙ verba dicti.c.videantur limitata esse ad numerū sexdecim:quia respōdetur ꝙ hoc non videtur verum: quia imo verba videntur referri ad collegium ꝛ totū officiuꝫ, vt sonant illa verba,vcꝫ,ꝙ cōductor sit obligatus seruare exē ptum officium sexdecim:ꝛ illud collegium retinuit tale no men sexdecim,etiam si ante dictū contractū locationis ꝛ post: quia quāuis essent plures,tamen denominabatur collegium seu officium sexdecim:vt in pūcto ꝯtinetur.vnde siue diminu tum siue superfluum sit,dicitur esse illud collegium.l.sicut.§. fi.ff.qd cuius.vni.nomine.l.proponebatur.ff.de iudi.Et sic nō obstant allegata in contrariū:quia non loquuntur quando di spositio facta erat per nomen collectiuū seu ad vnitatem rela tum. ¶ Non ob.dum dicebatur ꝙ verba dubia debēt interpre tari contra adiunctos,qui se fundant ex verbis dicti contra ctus:quia respondeo ꝙ verba non dicuntur ambigua cum cō prehendant dictos supradditos:vt ꝓbant rationes et auto ritates pro hac parte allegate.et vbi res posset quoquomodo dici dubia debet in dubio sentētia ferri ꝓ reo.s.absolutoria.c. ex literis.de proba.l.arrianus.de act.ꝛ obli.et.l.abientes.ff.de pe. ¶ Non obst.qd dicti septem non videantur proprie esse de numero dictorū sexdecim cum non possunt esse de prioribus: nec dare vocē nisi in defectu absentium:quia respondeo ꝙ da to ꝙ non possunt esse priores,nec dare vocē nisi in loco absen tium:tamē dicuntur esse de collegio dominorum sexdecim,vt patet in verbis dicte electionis ꝛ aggregatiōis.Et ita simpli citer fuerūt electi,ꝛ in consequētieis fuit acquisitū ius immu nitatis. ¶ Et dato qd non dicerentur vere et proprie de domi

20 nis sexdecim:sed improprie vel ficte†cū dispositio hominis vt legis loquēs in casu vero extēditur ad casum fictum eandē rationem habentē.seu eundē effectū producentē.l.deo nobis. C.de episco.ꝛ cleri.ꝛ ibi no.Cy.in.l.actione.§.publicatione.ff. pro socio.l.si decesserit.ff.qui satisd.cogā.l.i.in fin.ff.de contra tab.l.gallus.§.et qui si tantū.ff.de lib.ꝛ posth.no.Dy.ꝛ Bart. in.l.ex ea.§.insulam.ff.de verb.ob.et Dy.in.l.si cum dotem.in prin.ff.solu.matri.in.l.i.§.lex falcidia.ff.ad legem falci. ¶ Sꝫ eadem videtur esse ratio ꝙ dicti septem additi debeant gau dere dicta immunitate,sicut si essent septē additi qui semp de berent dare voces:quia cum possint dicti septem in dicto col legio consulere:ꝛ rationes in vnaquaque re pro vtilitate rei publice adducere,ꝛ sic alios detrahere in suam sententiam.l.si in tres.ff.de arbi.ꝛ tūc aut nulli de numerarijs sunt absentes, et non est necessaria vox super materia imponi scrutiniū.Aut aliqui de numerarijs sunt absentes,et tunc dant voces:et sic in omnem euentum videtur vtilitati reipublice prouisionem factā de istis supernumerarijs,vt si essent enumerarij. ¶ Non ob.quod alias sequeretur quod esset in potestate domini lega ti ꝛ dominorum sexdecim augere dictum numerū in preiudi cium dicti conductoris,maxime quia non potuit ꝯductor ar bitrari et ꝓuidere a principio quod potuerint creari de dicto numero:quia responderi potest primo ꝙ hoc sibi habet impu. tare conductor qui consensit in officium sexdecim loquendo per nomen collectiuum,officium,scilicet ꝙ cōseruaretur exem ptum:quia tunc indistincte venit incrementum absqꝫ eo qd distinguatur an preuideri potuerit.quod augmentū leg pos set vel non.d.l.pecuniam.et.d.l.grege.ꝛ.d.c.quia circa.de pri ui.et nota.Bart.in.l.si ita.de auro ꝛ argē.leg.ꝛ dixi.s. ¶ Vel secundo potest responderi ꝫm quod colligitur ex distinctione Jo.an.in.d.regula,qui sentit.in fin.qd quando ex iusta causa est auctus numerus gaudet priuilegi.vt dixi.s.in scdo arg. ¶ Non obst.etiam id qd no.per gl.in.d.c.cum capella.de pri ui.quia respondeo similiter quod ibi non per nomē vniuersa le seu collectiuū loquutus fuit disponens,sed indefinite: quo casu non ita comprehenduntur futura vt per Cyn.Bar.ꝛ do cto.in.l.fi.C.que res pig.ob.pos.ꝛ Bar.in.d.l.si ita. ¶ Itē re spondeo ꝙ ibi loquitur in priuilegio quod cōcernebat preiudi cium tertij.s.ordinarij:ideo magis restringendū,vt dixi supra respondendo ad no.in tit.de cēsi.§.nunc dicendū.hic autē non pōt,est dici ꝙ priuilegiū cōcernat preiudicium tertij, vt ꝓba ui supra circa sextum argu. ¶ Non obstat tex.in.c. quanto.de censi.quia respondeo qd non apparet hic qd adeo excreuit di ctus numerus ꝙ dicatur nimium grauari cōductor, cum non excedat dimidiā dicti numeri sexdecim:vt ꝓbaui supra in vl timo arg.ꝛ tex.in.d.c.quanto.loquitur quando grauamē exce dat in triplo. ¶ Preterea ibi loquitur quando ex causa libe rali ille promiserat:quo casu equius ꝛ rōnabilius est subueni re ipsi ne ex liberalitate ꝛ obligatione immoderatis grauetur, ꝛ inops fiat,quam illi qui non ex liberalitate,sed ex contractu vltro citroqꝫ obligatorio,vt.d.l.ne liberalitate.ff.de re iudi.ꝛ dictum est supra.ꝛ ita intelligit illum text.Innocē.in dicto.c. quanto.cum quo in hoc antiqui trāseunt secundum doctores. ¶ Nec ob.id ꝙ no.in.l.nō modus C.de serui.quia respondeo ꝙ ibi loquitur quādo dispositio fuit facta indefinite,ꝛ nō per nomen collectiuum seu vniuersale:vt sepe dictum est: ꝛ prout etiam fatetur Pet.ꝛ Cy.in dicta.l.nō modus quinimo in illa questione quam ponit Petrus de eo qui promisit soluere ca nonicis decem: ꝛ sic per verba indefinita.Bal.ibi ꝛ Salyce. contradicere videntur.Pet.tamē quid in questione illa sit te nendum constat quod differt multum a nostra: quia in casu nostro dispositio facta est per nomē collectiuū. ¶ Postremo non obstat id quod habetur in cle.fi.de rescrip.quia responde tur prout ibi respondent docto.ꝛ maxime do.Car.post Pau. de leaza.respondentes ad.c.quia circa priuilegium.nam di cunt qd tex.in dicto cap.fin. loquitur quando dispositio fuit particularis: ideo non extenditur ad futura.seu in capitulo, quia circa fuit indefinita prout in casu nostro,in quo fuit di spositio per nomen collectiuum seu vniuersale. ¶ Item illud quod habetur in dicta cle.fin.loquitur in rescripto stricto:vt ibi in gloss.fina.sed casus est in.d.c.quia.loquitur in beneficio qd debet fauorabiliter interpretari quo ad preiudicium con cedentis,vt supra dictuꝫ est.Ex predictis videtur firma stare

a ¶ De taxonib⁹. qui erāt coniūcti ipsi⁹ Alex. q tāq̄ suorū aduocatus hic r.j.lib.vij.ɔsi. xxix. scripsit singula vel apices vrgēdo quo caute inseruiret.

b ¶ Scire. Jas. de ci.l.certū.ff.si cer. pet. Jaso.in suis. col.v.ff.de libe.et posthu.l.posthumus.§.fi.col.j.eo. tit.l.q hrditatē.l. vj.qs extrane⁹.in fi.ff.de acq.hered. l.de pupillo.§.vj. qs ipsi.col.vij.de ope.no.nū.consil. lxiiij.col.iiij.li.iij. Fely.c.j.colū.j.de sum.tri.Cur.l.ij. §.ꝙ obseruari.colū.j.C.de iura.calū.ʒ ꝙ vehemēs opinio.idē sit qꝺ certa sciētia.pet. Anch.ɔsi.ccclxiij: visis.ɔsi.cccxcij.visis.Pau.ɔsil.xix. supradicta nu.ij. lib.j.Gerard.notabi.lxxx.hippo. de marsil.notab. ccv.r in rep.rub. de proba.fol.xxij.

c [illegible]

d ¶ Dubia.ꝺci.cōsi.ccclxiiij.co.j.cōsil.cccccxxiij.nume.ix.

e ¶ Mutuauit.potest tū mulctari notari⁹ ꝓpter obscurā r captiosam scriptionē.r si cōstet ꝙ ita dolose scripserit grauius puniri.

f ¶ Cōfessiōe.idez Frā.ri.l.j.§.siquis ita.col.pe.de vb. obli.Alex.ɔsi.xc. col.ij.li.iij.ʒ ego puto ēt si non sit articulatū nisi de sola numeratiōe, ꝙ testes de cōfessione valida ꝓbāt r sufficiūt:q cēsentur iurasse super tota cā r onerxis.ita etiā limitat Alex.s.eo.li. cōsil.lxj.in princ.

conclusio in fauorem dictorum septem aggregatorum. adde Alber.in prima parte statutorum.q.cxxx. Alex.

Summarium.

1 ☞ Scire dicitur qui certo scit per sensum corporeum.
3 Exceptioni nō numerate pecunie non pōt statim renunciari.
6 Notarius refert an attestetur de mutuo, an de numeratione.
8 Interpres duo adhibendi, nisi vnus tantum sit in loco.
10 Judeus non debet assumi si possit haberi Christianus.

Consilium. CLXXIX.

Allegationes.

Visa scriptura priuata dicit̄ p Alexā.de taxonibus [a] ad fauorē Angeli hebrei, r quadā asserta interpꝫtatione poste dicti Angeli, r visa petitione dicti Angeli p Alexā.ꝓducta.r viso decreto r priuilegio concesso hebreis sup fide r ꝓbatiōe scripturarum suarum, r visis dubijs dē quibus queritur. ¶ Quo ad primū.s.an sit necesse ꝙ Angelus ꝓbet verā numerationē ad hoc vt possit obtinere super petitione sua, r per scripturas dicatur sufficienter de numeratione ꝓbatū. Omissis superfluis videt̄ de iure cōcludendū oportere ꝓbari verā numerationez. ¶ Nam si nō ꝓbatur vera numeratio.i.mutuū naturale vel ciuile cui natura cooperatur: sed sola cōcessio, seu mutuū ciuile non possit obtinere dictus Angelus. Ratio est: q̄ cū supponatur ꝙ a die facte cōfessionis fuerit, pro parte Alex.intra biēnium ꝓposita querela nō numerate pec.non potest dictus Angelus se fundare ex dicta cōfessione, nisi de vera numeratione probet.l.in cōtractibus.l.si ex cautione.et.l.cū vltra.C.de non nu.pec.r insti.de litera.obliga.circa princ. ¶ Pro hoc adduco.tex.in.c.ij.in ver.sciat ꝑ certo vel si cōfessus fuerit.extra de offi.ord.vbi no.doc.maxime Anto.de but.† ꝙ quis ꝺr scire [b] pro certo illud ꝙ scit vt homo, et per sensum corporeum, non vt Deus.nec ꝺr proprie scire pro certo illud ꝙ scitur per confessionē alterius. ¶ Adducit ibi Anto.de but.ꝙ voluit Joā. an.in rub.extra de ꝓba.vbi† cōfessio non est ꝓbatio, sed releuatio ab onere probādi, ꝙ inducit do.Ant.ad.q.vt testis non dicatur reddere sufficientem rationē sciētie respectu veri facti si reddit rationē: q̄ interfuit cōfessioni. Et ideo si aliquis articulauit se mutuasse Titio decem, ꝙ testis non probat articulum si dicat se interfuisse cōfessioni facte per Titiū de mutuo sibi facto: quia articulus cōcernit verū r naturale mutuū: sed testis deponit de mutuo ciuili ꝙ contrahitur per confessionē, et nō deponit de mutuo naturali.alle.no.i.l.ij.§.fi.et ibi Bar. in.l.debitorem.de noua.et ꝙ no.in.c.si cautio.de fi.instrumen. in Specu.de testi.§.j.sed pone egi.et hoc idē sequitur Joā.de imo.in.d.c.ij.r ibi referunt moderni. ¶ †Et licet in dicta scriptura priuata cōtineatur qꝺ.d.Alex.et Frācis.de valentijs renunciauit exceptioni non nume.pecu. Tamen dicta renunciatio facta tpe dicte cōfessionis non valet [c] vt per plura probāt Jaco.de are.Cyn.r Bar.Bald.r Ange.in.d.l.si ex cautione. vbi referunt se habere ita cōmunem opi.reprobat.glo.ibi.r ita etiam tenet Hosti.r Joā.and.in.c.si.de solu.r do.Abb.in.c.si cautio.de fide instru.nam illud beneficiū ꝙ habent debitores cōfitētes spē future numerationis de opponendo intra biēnium exceptionē non numerate pecu.est inductū vt succurratur facilitati eorū pecunia indigentiū: quia sunt faciles in cōfitendo sub spe future numerationis qū egēt pecunia quā sibi mutuari volunt r sperant.r hec eadē ratio militat qū debitores tēpore confessionis renunciant exceptioni nō nu.pecu.q̄ eadem facilitate qua inducūtur ad cōfitendum, inducunt̄ etiā ad renūciandum.l.doli.ver.diuersam.ff.de noua.et.l.similiter lapicola.C.ad velle.facit ꝙ legitur r not in.l.j.r.ij.C.de pac. pign. Et talis renunciatio tendit ad tollendum exceptionem doli futuri ipsius creditoris.cui dolo futuro renūciari nō potest.l.si vnus.§.illud.ff.de pac.do. ¶ †Est ergo necesse ꝙ vera numeratio probetur. Unde est videndū an illa sit probata. Et in hoc dico ꝙ non: nam non est ꝓbata per scripturā priuatam manu.d.Alex.quia licet etiā in scriptura priuata diceretur qꝺ Alex.r Francis.habuerūt mutuo dictam quātitatem: tamen non probatur vera numeratio: quia totū illud dicitur esse confessio partis, vt no.per glo.in.l.si ex pretio.r ibi not.ff.si cer.peta.r ibi.d.l.si ex cautiōe.r ibi clarius Bart.r alij post eum in.l. predia.ff.de acqui.poss.vbi pro hoc allega.l.creditor.§.pen.ff. de solu.r no.imo.in.d.c.si cautio.in fin.r Ang.r imo.in.l.si ita stipulatus.§.chrysogonus.de verb.obli.vbi hoc alleg.l.tutorcum gl.ff.de vsur.r.l.cū de indebi.§.fi.cū glo.ff.de pcu.r Joā. de imo.in.l.si debitorez.ff.de noua. ¶ Nec etiā probatur vera numeratio per scripturā libri dicti hebrei, cui ꝺr dandam esse fidē virtute.d.decre.q̄ scriptura libri fertur cōtineri ꝙ Alexā. r Frā.debēt dare.d.hebreo libras.ccxvij.mutuatas per.d.Hebreum.d.Alex.r Frā.qui.d.quantitatē ꝓmittūt ambo insolidū soluere.d.hebreo rc.prout latius in.d.scriptura continetur: per que verba nō ꝓbatur vera numeratio seu mutuū naturale, vel saltē ciuile cui natura cooperet̄: vt inquit Bart.in.d. l.si ex cautione.in prin.r ibi Bal.in.iij.q.r Ant.ꝺ but.in.d.c. si cautio.verba instrumēti, ad hoc vt probēt verā numerationem debēt hec importare de necessitate: alias non probarent: q̄ ꝓbatio ꝺꝫ de necessitate cōcludere.l.neq̄ natales.et.l.non nudus.C.de ꝓba.c.in presentia.de ꝓba. ¶ Sed verba ꝓdicti libri nō inducūt de necessitate verā numerationē: q̄ licet continent mutuū: tū cū possint verificari in mutuo ciuili tm̄. Quia interuenit simplex cōfessio de recepto ex causa mutui, vt no.p gl.r doc.in.l.ij.§.ij.ff.si cer.pet.siue vltra cōfessionē interuenit ꝓmissio per stipulationē siue nō, vt.l.cū vltra.C.de nō nu.pec. insti.de excep.§.idē numero.ergo vere dicte scripture libri nō cōcludūt de necessitate qꝺ numeratio interuenerit cum ibi nō
5 fiat mentio de numeratione, sed de mutuo.† r qū scriptura est
d dubia [d] ꝺꝫ fieri interpretatio contra producentē eam.r si cōtra hebreum.d.c.in presentia.et.l.veterib⁹. Et declarat Bart.ff.de pac. ¶ Unde faciūt no.per gl.r Bar.in.l.predia.ff.de acquir. poss.r ibi clarius Pau.de ca.qui iuxta questionē ibi formatā
6 per Bar.in ver.itē facit ad aliud.† Et dicit ꝙ si in instro nota-
e tarius scripsit ꝙ Titius mutuauit [e] Sempronio centum aureos in presentia ipsius notarij r testiū descriptorū in instro: ex testes attestantur ꝙ certe nulla pecunia interuenit, sed confessio facta de recepto: certe non dicuntur cōtradicere notario nec instro: quia illa verba possunt verificari in actu ficto.d.l. predia.ßm vnam lec.et sic verificabūtur in mutuo ciuili, r hoc casu saluari possit scdm̄ eū opi.Jaco.bu.ibi relata per Barto. aut in instro dicitur ꝙ numerauit ex causa mutui centum: et tunc testes deponētes ꝙ nulla interuenit pecunia, dicunt̄ contradicere instro: r tūc ꝓcedit opi.Ang.r aliorū in.l.ꝓdia.qui tenebāt cōtra Bart. ¶ Ita etiā probatur recte intuēti, et not. per Bal.in rub.C.de fi.instru.in.vij.vel.viij.col.in ver.dubitatur tū qn̄o notarius rc.dum vult ꝙ licet non possit excusari notarius qꝺ instro asseruit fuisse pecuniā numeratam, si testes dicunt ꝙ nulla numeratio fuit facta. Tū secus quando in instrumēto notarius non attestatur numerationem, sed mutuū: q̄ mutuum plurib⁹ modis fit. ¶ Et ita etiā est de mēte Bar. in.l.singularia.in vlt.col.si cer.pe.ꝓbatur etiā ex no.per Bar. r alios in.l.certi condictio.§.nūmos.ff.si cer.pet.dum dicit qꝺ quidaz in libello petebat centum a Titio.quia dicebat se mutuasse: r postea in iudicio ꝓduxit ad probationem iuris sui instrumentū in quo continebatur ꝙ Titius fuerat confessus se habuisse illa centū mutuo, que ꝓmittebat per stipulationem reddere illi a quo confessus fuerat recepisse. Erat dubiū an libellus poss.t adaptari ad probationē factā per instrm̄, r videbatur ꝙ nō: q̄ causa exꝓssa in libello erat causa mutui: sed instrumētū nō ꝓbat cām mutui ex qua oriretur actio: quia ex cōtentis in instro apparebat oriri actionem ex stipulatione, non ex mutuo, vt.d.l.certi condictio.r.l.si ita stipulatus.§.chrysogonus.ff.de ver.ob.tū dicit Bart.r alij ibi ꝙ poterat sustineri libellus vt intelligātur verba libelli de mutuo ciuili cui natura cooperatur.ꝙ est qū interuenit stipulatio r numeratio vel ciuile qū interuenit cōfessio, vt no.in.d.l.ij.§.fin.ff.si cert.pet.et etiaz declarat Pau.de ca.in.d.§.chrysogonus.post illos ibi.
7 ¶ †Et expresse Bald.in.l.ij.§.fi.ff.si cer.pet.vbi dixit ꝙ illud ꝙ dixit Spe.in tit.de teste.§.j.ver.sed pone egi rc. Volens qꝺ
f si ago ex mutuo, r probo de confessione [f] mutui per testes ꝙ nō obtineo procedit qū in libello feci mentionem de numeratione.secus si simpliciter de mutuo: per no.in.d.l.ij.§.fi.r ita etiaz Lud.ro.in.d.l.ꝓdia.declarat dictū Spe.p no.p Bar.in.d.§.si nūmos.et ita etiā in effectu intelligit dictū Spe.Jo.de imo. in.d.§.chrysogonus.in.vij.vel.viij.col.r Ang.in ɔsi.clv.incip. in qōne vertēte. ¶ Etiā non ꝓbatur vera numeratio per vba dicte poste libri inquantum in eo ꝺr ꝙ Alexander r Frācisc⁹ debent dare: quia etiā intra biennium ꝺr debere dare ille qui cōfessus est se habuisse mutuo centū, que per stipulationē reddere ꝓmisit: quis interim obstet exceptio, vt est casus in.d.§. idē iuris.insti.de excep.r etiā ante biennium nata est ciuilis obligatio.ꝓducens actionē.d.l.in cōtractib⁹.r ibi plene no.p glo. r docto.in.l.cū quis.C.de iur.r fact.ign.r in.l.j.de condi.inde.
8 et in.c.fi.de sol.cū concor. ¶ †Circa scdm̄ dubium an dictum illius solius hebrei interpretis sufficit pro plena interpretatione

tione facta ad instantiã dicti Angeli hebrei cõtra christianũ: id est cõtra dictũ Alex.z in hoc cõis cõsueuit esse cõclusio, qð si plures possent haberi interpretes in loco debent adhiberi a duo: alias [a] sufficiat vnus. vel etiã si possent haberi duo sufficeret vnus si esset adhibitus de consensu vtriusq3 partis. Ista habentur in.l.j.§.fi.per Bar.z alios.de ver.ob.z Bal.in.l.directas libertates.C.de ma.testa.z in.l.cõparatiões.C.de fi.instr. in ver.venio ad.vj.q.zc.per illũ text. et in.§.qð autẽ.in auẽ.de non alie.z per Bal.in proemio ffo2ũ.in prin.in.iij.col.in ver.s3 an creditur vni persone zc.z qð ibi no.Bart.in fi.prin.in simi. no.Bar.in.l.j.C.de ponderatoribus au.li.x.et in.l.fi.in fi.ff.ad l.co2.de sica.et in.l.j.i princ.de vẽ.inspi.z in auẽ.hoc si debito2. C.de pig.z facit.l.iurisiurãdi.C.de testi.z in.c.omni.de testi.z Ang.in.d.§.quod autẽ.z Saly.in.d.l.cõparationes.et plene Pet.de anch.z Abb.in.c.pposuisti.de pba. ¶ Et Angel.in auẽ.vt prepo.no.imper.col.ix.dicit q licet dicto vnius non sit 9 standũ, vt.d.l.iusiurãdũ.† tñ qñ tractaẽ de significatione literarũ: vt sunt litere grece existentes apud latinos, z sic incognite, stabiẽ dicto vnius q eas scit legere.mouet p tex.in.d.auẽ.vt prepo.no.impe.§.illud.ibi dñ tex.dicit hoiem quẽcũq3 cõpareãt lr̃as illas p veritate lecture zc. ¶ Et p hoc etiã allegat.l. j.§.fi.de ver.ob. ¶ Et hoc dicit Ang.esse no.ꝯ hebreos vt producanẽ manu eo2ũ scripta co2ã iudice christiano ipsarũ literarũ ignaro, q de intellectu illarũ literarũ stabitur dicto vnius hebrei q sciat literas illas legere: tñ in hoc cõiter nõ teneẽ vt p doc.in locis p me.s̃.allegatis, q intelligũt.d.l.j.§.fi.de ver.ob. qñ interpretãs erat adhibitus de cõsensu vtriusq3 partis.arg. l.theopõpus.de do.prele.vel qñ vnus haberi tantũ poterit in loco nec vlla ratio diuersitatis reddi põt inter casum qñ tractatur de interpretatione z significatione literarũ explicãdarũ per peritos.z casum qñ tractaẽ de alia declaratione, put est de cõparatiõe literarũ vel alia simili re i qua sit opus peritis, quo casu requiruntur duo p.d.l.cõparationes.z p ibi not.per Bal.z Saly.cum aliis.s̃.allegatis.Quinimo Bal.in.d.l.directas libertates.C.de ma.test.proprie loquiẽ i interpretatione literarũ grecarũ prout loquiẽ Ange.z tñ Bal.facit illã distinctionẽ ibi sc3.aut non extat nisi vnus interpres in loco z sufficiat eius interpretatio ppter cause necessitatẽ, dũmodo sit honesta psona.de hoc dicit esse tex.sing.in.d.l.j.§.fi.de ver.oblig. quẽ dicit Bal.in.d.l.directas.esse notandũ oib[9] quib[9] nõ cecidit puluis super libro.et ad tex.in.d.§.illud.in auẽ.vt ppo.no. imper.põt rñderi q ibi dictũ illius interpretis solum faciebat fidem quo ad illũ: ita loquiẽ ille tex.et hoc oẽs fatẽtur. ¶ Non ob.d.l.j.§.fi.ff.de ver.ob.qm̃ ƀm Bart.ibi text.ille loquitur qñ cõsensu vtriusq3 partis erat adhibitus. ¶ Vel ƀm Bald.in.l. indices.C.de sen.z in aliis locis supra alleg.ille text.intelligiẽ quando vnus tãtũ interpres erat in loco: alias secus.per.d.§. q autem.z.d.l.cõparationes.cum si.z ita in hoc cõtra Angel. sum semper solitus tenere legẽdo.d.l.j.§.fi.de verb.ob.sequendo in hoc omnem opin.aliorũ doctorum in locis allegatis.s̃. ¶ Et sic nisi appareat nullũ fuisse interpretem.in loco, nõ est standũ dicto illi[9]: vt dicit Bar.in.d.proemio ffo2ũ.in fi.princ.

10 ¶ † Fortasse etiã posset attẽtari q si in loco essent Christiani qui sciuissent.d.literas hebreas interpretari: non esset standũ interpretationi facte per hebreũ: q2 cũ tales periti adhibiti habeantur loco testium, vt patet ex no.per gl.iuncto tex.in.l.iurisiurandi.C.de testi.z in.l.j.in prin.ff.de ventre inspi.z Jude[9] regulariter non admittitur ad testificãdũ cõtra Christianũ.c. iudei.extra de iudeis.z ibi no.et.ij.q.vij.c.non potest.et.c.hereticus.superio2a tamẽ fundamẽta puto tutio2a: ideo illis inhereo.Ego Alexan.

Summarium.

1 ☞ Testis deponẽs alium presentẽ non probat intelligentẽ.
2 Judicium omne probandum per duos testes.nu.6.
3 Testis non facit indicium nisi sit integer.
5 Testis non cõuincitur de falso ex eo q minatus est se depositurum falsum contra debito2em suum, nisi debitum solueret.
7 Confessio extra iudicium parte absente non probat.
10 Jndicia contrariis indiciis eliduntur.

Consilium.CLXXX.

In causa angelo2um hebreorum superficialiter et cõclusiue loquar: q2 o2etenus dictũ fuit quãtũ opo2tuit vt arbitro2 zc.co2ã prestãtissimo agitur. ¶ Petitum in pcessu per pcuratorem dicto2um Angelorũ, z procurato2e3 Datali ipsos Angelos debere relaxari tãq3 minus iuste detineãtur: z declarare cõfessionẽ Angeli grossi: z dicta acta facta in pcessu nõ habere officere ipsis captis, nec Datalo, nec etiã vitale3 tanq3 instigatorẽ puniri, iuxta.l.j.§.incidit.ad turpil.ct.§.seq.z.l.si quis repẽte.eo.titu. ¶ Quod aũt isti Angeli minus iuste detineãtur pro ista causa et lite vertẽte inter Vitalem ex parte vna agentem: z Datalũ ex alia defendentem pbatur. Nam ipsi deposuerunt pro veritate pro Datalo cõstat primo quo ad Angelu3 hebreum de perusio nulla sunt indicia cõtra eum, cum nulla subsit iusta causa d3 relaxari.l.j.ff.de libe.ho.exhib.l.ius eius.C.de procu. ¶ Quantũ autẽ ad angelũ grossum adducuntur tres testes z cõfessio sua: z ostẽdo q ita nec simul nec separatim faciunt indicium contra ipsum. ¶ Adducitur in primis dictũ magistri Maximi examinati in causa ciuili. Et dico q iste non probat ea potissima ratione: quia iste testis nõ dicit aliqð ex quo ap- a paret quod illi pmissioni Datali de qua attestatur magister Jsaac, fuerit Angelus grossus presens saltẽ cũ intelligentia: q2 dicit q conditio dicte pmissionis esset firmata in absentia dicti Angeli grossi, vocato Angelo grosso fuit iterũ repetita dicta cõditio, certe non dicit iste q Angelus grossus aduenerit: ac dato etiã q hoc dixisset: tamẽ non deponit q intellexerit, aut q ibi Angelus expresserit aliqua verba ex quib[9] cõprehendi poterit q ipse intellexerit verba dicte asserte pmis-

1 sionis. ¶ † Et licet ipse testis deponat aliquid fuisse dictum ipso teste presente, intelligatur ipso teste presente z intelligente: attamẽ qñ testis deponit aliquid fuisse dictũ presente alio: puta presente Angelo, non intelligiẽ de presentia cum intellectu quia potuit ibi Angelus adesse, z non intelligere vel non aduertere.l.j.§.fi. Et ibi hoc no.Bar.ff.de auto.tut.et no.gl.z Bal.in.l.ij.§.fi.ff.sol.ma.z Jo.an.in.c.presentiũ.de testi.z bar. in suo trac.de testi.Bal.in.l.j.in fi.C.de bo.poss.et in.c.j.de cõtro.inter do.z vasal. Et probatur in.l.heredes palam.in prin. ff.de testa.z ibi no.Bal.z Ang. ¶ Non ob.qð magister Maxa.dicit quod Angelus grossus fuit vocatus, fateo2 bene q quando apparet quod testis fuit vocatus, quod ista verba important quod fuit testis rogatus.d.l.heredes palam.§.in testamentis.z ibi no.doc.z Bar.in.l.sciendũ.de verb.ob.in.l.diu[9]. de test.mili.z p Bal.in auẽ.nisi rogati.de testi.z Ang.in auẽ. de tab.in prin.sed tñ nõ sequiẽ p hoc q ille vocatus venerit z intellexerit: q2 potest quis esse adhibitus z nõ intelligere.tex. est z ibi Bar.no.Bal.z Ang.in.l.heredes palã.in prin.vbi dñ dicit tex.z si plures adhibiti, sufficit solennẽ numerũ exaudire zc. ¶ Capio scðm testem.s.Gerardũ mondominum, qui fuit examinatus Rauẽne.z ꝯ istũ in veritate plura possent adduci que in voce adducta sunt, si bene inspiciatur testis non dicit

2 quod Angelus dixerit se deposuisse ꝯ veritatẽ: tñ esto qð istud dixisset: ista cõfessio extraiudicialis facti idiciũ.l.capite quinto.in gl.o2di.ff.de adul.z no.Bal.in.l.fi.ff.de questi.cũ si. Sed omne iudiciũ d3 probari per duos testes, vt per gl.z doct.in.l. fi.C.fa.ercis.z in.l.fi.in antepe.q.ff.de questi.z Ange.in.l.fi.ff. qð me.cau.z Bald.in.l.cum pponeretur.per ibi no.de lega.ij. Sed iste non est vnicus: ergo zc. ¶ Aduertatis etiã quia iste Gerardus non potest stare Ferrarie: quia hic est cõdemnatus pro suis maleficiis, ex quib[9] est infamis; quo casu licet vn[9] testis qñ deponit de ipso facto principali: puta quia vidit ipsu3 maleficiũ ꝯmitti, faciat indiciũ, vt no.in.l.si quis.ad.l.iul.ma. tũ si alias vilis vel infamis sit, nõ facit aliquo modo indiciũ: ita dicit Bart.in.l.j.§.itẽ co2nelia.per illu3 text.ff.de questio.

7 ¶ Et dicit Bal.in.c.j.§.sacrm.de consue.recti feu. † qð illud qð dicitur vnũ testem facere indiciũ debet intelligi si est pbate vite vel bone opinionis: nec põt haberi suspectus familiaritate vel fama mala, z alia causa indicis arbitrio cõmittẽda. Et sufficit scðm eum q saltem sunt infames infamia facti, vt not.Bal.in.l.fi.C.de requi.reis.z per ibi no.per glo.z ista sunt cõsiderãda: nõ parum quo ad veritatẽ, vt etiã illa melius habeatur. offero dari facere dicto Gerardo ducatos decẽ si ipse etiam cũ saluo conductu vult venire.z de hac re cum Angelo vobis presentib[9] loqui. ¶ Tertius testis est ille carpẽsis q ni-

4 hil probat. primo: † quia est affinis: z sic in criminalibus repellitur.ij.q.ix.absentẽ.el.ij. Et no.Spec.in tit.de testi.§.j.ver. quid si testis in eodem gradu.cum ver.seq. ¶ Jtem iste testis deposuit sine iuramẽto: ergo nullã fidẽ facit.l.iurisiuran.C.de testi.z in.c.quoties.de test. Solũ faillit in personis in dignitate cõstitutis, qui si testimoniũ perhibeãt sine iuramẽto faciũt solam presumptionẽ quando cardinales sunt, vt est glo.in.c. cum olim essemus.de priui.quã ibi reputat singularem Ant. de but. ¶ Preterea iste Ange.nõ dicit se deposuisse falsum:

5 sed q2 dixit † q nisi vitalis daret sibi certam quantitatem pe-

a ¶ Alias.Rom. ꝯsil.xx.viso.Bal. Riminald[9].l.iuris ignorantia.C q admit. Are.fel. c.proposuisti.de proba.

cunie quam sibi dare debebat, testificaretur contra eũ ⁊ contra veritatem. Nam licet verũ esset ꝙ Angelus ita dixisset: tamen hoc non est sufficiens indicium ꝙ ipse postea deposuerit falsum, si de hoc falso aliter non constet: qꝛ lubricũ lingue non est trahendum ad penam. l. famosi. ⁊ ibi no. Bar. ff. ad. l. Jul. maiesta. Et ita dicit Ray. in. l. fi. ff. de here. instit. Ubi ad hoc allegat illud vulgare. Sepe minus faciũt homines q̄ magna minant. Nisi appareat esse psona ꝯsueta testificari ꝯ veritatem, vt l. j. cũ ibi not. p Cy. C. si qs imper. ma. dix. ⁊ no. per doc. in. l. metum. C. quod metus cau. ¶ Nec obst. quod not. Spec. in tit. de presum. §. j. ver. qd si minatus. Et per canonistas in. c. ij. loco. de probatio. Ubi dicunt quod si inimicus Titiũ minatus ꝙ occideret. Titium, quod titius si non post modicũ interuallũ reperiatur vulneratus et occisus: ꝙ est presumptio contra minitantem: quia ipsi loquũtur quãdo apparet vere maleficium esse commissum: qꝛ apparet illũ esse occisum. Sed in casu nostro nõ apparet falsum esse cõmissum. ¶ Alia ratio etiã apparet quod non obstat dictũ istius hebrei carpensis: qꝛ ipse dicit ꝙ Angelus dixit quod nisi Uitalis daret sibi illã quãtitatez. Sed ita est ꝙ vitalis dedit sibi illam quãtitatem, vel pignora sufficiẽtia: et sic dicitur satisfecisse. l. si rẽ. §. satisfactũ. ff. de pig. act. ⁊ l. itẽ liberatur. in princ. qui. mo. pig. vel hyp. sol. ergo non potest dici ꝙ ex illis verbis cõprehendi possit quod Angelus sit testificatus contra veritatẽ. Rursus posito quod illa assertio Angeli grossi, de qua deponit iste carpensis, faceret aliqd indicium contra se: tamen debuit probari per duos testes, vt no. glo. in. d. l. fi. vt dixi. s. Ergo dictum istius carpensis nihil

6 operatur. † ⁊ vbicunq; ad probandum vnum indiciũ, ad cuius probationem requirebantur duo testes, cõtingat fieri pbatio per vnũ testẽ: ⁊ similiter de alio iudicio fiat probatio per vnũ aliũ vbi requirebantur duo: tunc tales testes singulares non iunguntur ad faciendum vnum indicium perfectũ. Quia vnũquodq; de per se est imperfectũ. ita no. Bal. in. l. si quis ex argẽtarijs. §. j. ff. de edẽ. ⁊ patet ex no. p Antonium de bu. in. c. licet. de testi. dum loquitur de probatione cõfessionis per testes singulares. ¶ Licet enim vnus testis, qñ deponit de facto principali iungatur cũ probatiõe fame: vt probaẽ in. l. iij. §. eiusdẽ. ff. de testi. ⁊ p Bar. in. l. admonẽdi. illud ideo est qd perfectuz: qꝛ vnus testis de se vnum facit indiciuz sufficiens. l. iij. C. ad. l. Jul. maie. et fama facit de se indiciũ perfectum, vt plene not. Bart. in. d. l. de minore. §. si plures. de questio. Secus quando vnus testis non facit indicium: vt quia nõ deponit quod interfuerit facto principali: quia tunc nõ iungitur cum alijs imperfectis. Ita dicit Bal. in effectu i. d. l. si qs ex argẽtarijs. ¶ Nec predictis obstat si dicatur ꝙ vnus testis si non deponit super facto principali q̄uis nõ probet ad plenũ indicium: tamen pbat ad qualequale indicium. Quia ego dico ꝙ si istud esset verum, sequeretur ꝙ semper verũ esset dicere ꝙ vnus testis probat ad faciendum indiciũ. et glo. ⁊ doc. in locis. s. allegatis dicunt ꝙ ad probandum indicium requiruntur duo testes: ergo

7 ⁊c. † Non obst. etiam si dicatur ꝙ de iure canonico cõfessio facta absente parte extra iudicium, facit plenam probationem: vt sub dubio forte no. Ant. de bu. in. c. si cautio. de fide instr. qꝛ respondeo primo ꝙ contrarium cõiter teneẽ: vt tenet ibi gloss. per quam do. Abb. ibi ⁊ Jmo. reprobant opi. Anto. de but. et respondent ad no. per glo. j. q. vij. in. c. quia omnes. quia ibi loquitur qñ interuenerũt verba depositiua, vt qꝛ dico: promitto tibi ꝙ dabo. x. Titio. tunc etiam de iure ciuili ex stipulatione facta aliquando orireẽ naturalis obligatio. no. in. l. stipulatio ista. §. alteri. de ver. ob. que de iure canonico est sufficiens, vt in c. j. cũ ibi no. de pac. ¶ Itẽ dato ꝙ opi. d. Ant. de but. esset vera in ciuilibus: tamen in criminalibus constat etiã de iure canonico ꝙ confessio extra iudiciũ facta nõ probat, vt in. c. quaz sit graue. extra de exces. prela. et ibi no. p Jnno. in. c. si clerici. de indi. Et expresse no. do. Abb. in. d. c. si cautio. Et gl. no. in. c. fi. de cõfes. Alio modo etiam soluit Bal. in. l. rationes. C. de probat. ⁊ no. per glo. in. d. c. quoties. s. ꝙ procedat quãdo confessio esset facta in foro penitẽtiali vel spirituali. insup cur iste carpẽsis affinis Uitalis nõ deponebat isto tẽpore quo procedebat causa ciuilis, cũ dicat ꝙ eo tẽpore audiuit ab Angelo ista ver

8 ba. ¶ † Alia ratione dico ꝙ omnes isti testes nihil probãt ad indicium sufficiens ad torturã: quia fuerũt recepti parte non citata: quo casu nõ possunt facere sufficiẽs indiciũ ad torturã. l. si qñ. C. de testi. Ita dicit Sali. in. l. fi. in fi. de q̄stio. et ideo dicit ipse ꝙ cauti debẽt esse iudicãtes: ⁊ lз possint recipere testes parte nõ citatã quo ad finẽ capiẽdi delinquẽtes ne instruãtur ad fugã. l. ait pretor. §. si debitorẽ. ff. que in frau. credi. tñ anteq̄ captus torqueatur, debẽt iterũ examinare testes parte citata: ꝙ hic factum non fuit. Bene faciunt no. per Bart. in. l. fi. in fi. ff. de questio. ¶ Ulterius aũt ad iudicandũ indicia, si qua dici possunt, adducitur. quia alias fuit captus dictus Ange. grossus p ista falsitate: ⁊ etiã vt accepi a notario, fuit aliqualr tortus, ⁊ superinde fuit habita diligens cause cognitio: ⁊ tñ fuit relaxatus: q̄ relatio etiã absq; alia sententia arguit innocen-

9 tiam: † quia quotiescũq; apparet de innocentia carcerati non debet detineri quousq; per sententiã fuerit absolutus: imo incontinẽti relaxatur. tex. est no. in. l. ij. ⁊ ibi Jac. bu. ⁊ Bal. in. l. sed hi. C. de exhi. reis. ⁊ Jaco. bu. in. l. sed hi. ff. de in ius voc. vt p facto iudicis p̄sumitur. c. in p̄sentia. de renũ. l. ij. C. de offi. ciui. in. c. accepimus. de eta. ⁊ quali. ¶ Item pro dicto Angeli grossi de peruño, q̄ in corruptela Uitalis cõcordat: ⁊ etiã facit scriptura Uitalis ⁊ Begnamini, ex qua apparet ꝙ voluerunt

10 corrũpere arbitrũ mediãte persona fratris. † itaq; vbi alrs extarẽt indicia ꝯtra Angelũ: tñ vnũquodq; qd vrgeat in cõtrarium minuit illa indicia, adeo ꝙ non põt torqueri vigore illorum indiciorũ, vt dicit Jo. an. in. c. cũ in cõtẽplatio. de re iud. ⁊ Bal. in. l. fi. in. j. col. C. de pba. ⁊ in. l. ij. C. quorũ app. ⁊ in. l. j. ad fi. C. cõmunia de lega. Non ob. cõfessio Angeli grossi: quia facta est in tortura: ergo non valet. l. j. §. diuus. §. questio. ⁊. §. si quis vltimo. de questio. ¶ Quinimo etiam si in eo perseuerat non noceret illa ꝯfessio qñ ante indicia legitima pcessum fuit ad torturã, vt est gl. in. l. pe. ff. de questio. ⁊ no. Bal. in suo trac. de questi. ⁊ Pe. de anch. in cle. j. de homi. ⁊ de illa glo. multum exclamat Jo. de imo. in. l. qui in aliena. §. celsus. de acqui. here. ⁊ dicit quod ita tenet Gan. in suo tractatu maleficiorum. Fortius dico qd posito ꝙ ista etiam indicia fuissent sufficiẽtia ad torturã: tñ cũ fuit tortus, non debet amplius torqueri nisi noua indicia superuenerint. l. repeti. ff. de questi. ⁊ no. Barto. in. l. vnius. e. ti. ⁊ Jo. an. in. d. c. cũ cõtemplatione. etiã no. in. l. fi. C. de questi. ⁊ Bal. in. l. milites. eo. ti. ⁊ Ang. in. l. si quis in graui. §. si quis merces. ad sylla. etiã si tortus in tortura ꝯfessus fuerit. vt no. Salyc. in. l. ij. C. de cust. reo. ¶ Non ob. p̄dictis id qd

11 no. Bal. in. l. nullus. C. ad. l. iul. ma. † Ubi dixit qd qñ inquisitio emanat de principis cõsciẽtia nõ est necesse qd cõstet de fama cõtra inquisitũ. allegat no. per Jnnoc. in. c. cũ oporteat. de accu. qꝛ respõdeo ⁊ dico qd Jnno. loquitur qñ princeps affirmat ad notitiam deuenisse ꝙ talis deliquit ⁊c. Dicit ibi Jo. an. qd requiritur ꝙ princeps hoc assertiue dicat sibi constare: alias non videẽ sibi remittere ꝙ non debeãt recipi testes super infamia. Sed in pposito nr̃o non apparet ꝙ princeps asseruerit sibi cõstare de ista falsitate, etiã per solam famã vel alio sufficienti indicio, ergo ⁊c. ⁊ videamus qd consciẽtia principis in dubio nõ supplet nisi defectum solẽnitatis numeri testium: qꝛ non potest opponi ꝙ in actu facto corã principe nõ interuenerit sufficiẽs numerus testiũ: qꝛ semper corã eo presumitur esse multitudo: sed alij defectus possint opponi. Ista porbatur. C. de testa. l. omniũ. in fi. ibi dũ tex. dicit, si alia ei nocere non p̃nt. ¶ Nõ obst. qd per aduocatũ partis aduerse dicebaẽ qd testis non verosimilia deponẽs videtur conuictus de falso, per. l. ob

12 carmẽ. §. fi. ⁊ in. l. iiij. §. j. ff. de testi. qꝛ rñdeo ꝙ hoc non est: † qꝛ quoties vnus testis in suo dicto est varius ⁊ cõtrarius. tũc puniri põt de falso. l. eos. in princ. ff. de fal. Sed qñ testes diuersi diuersa repugnãtia deponũt nõ hз locũ illa. l. sed debẽt reduci ad cõcordiã si possunt: alrs aũt fertur s̄nia p his qui digniores sunt vel verosimiliora deponũt, iuxta. d. l. ob carmen. non aũt tũc pceditur ex hoc cõtra eos de falso. ita vult Bart. in. d.

13 l. eos. in fi. ¶ † Preterea dico ꝙ quoties testes possent reduci ad concordiam, illud primo fieri dз ante q̄ habeatur recursus ad verosimiliora. Ita dicit gloss. in. c. in nostra. de testi. sed ita est qd magister Maya, optime reducitur ad cõcordiã cum Angelo quia magister Maya, nõ dicit quia Ang. intellexit dictã promissionẽ, vt. s. pbaui: ergo ⁊c. ¶ Item respondeo qd isti testes nõ sunt sibi cõtrarij in eo in quo dr ꝙ Angelus deponit non verosimiliora: ergo non põt hic allegari qd Ang.

14 dixit falsum: ⁊ Maya dixerit verũ. ¶ † Ac etiã dico ꝙ nõ video iure pbari ꝙ ea que deponit Ange. nõ sint verosimilia, ⁊ inter modos traditos per doctores ad cognoscendum qñ testatis dicatur verosimiliora deponere, non inuenio istũ. patet ex no. per Jnno. in. c. auditis. de prescrip. ⁊ per Joã. an. in. d. c. in nostra. ⁊ late Bal. in. l. testium. in. x. vel. xj. col. C. de testi. ⁊ in c. j. de cõtrouer. inuesti. ¶ Pro hoc etiam facit: quia lata fuit sententia pro dicto Angelo: ergo nõ potest dici qd dictũ magistri Maya fuerat approbatum tanq̄ verosimilius. ¶ Non obstat qd dictum Angeli est suspectum, quia incipit deponere in fauorẽ Datali: quia respõdeo qd hoc est quid leue. Nam testis iurat dicere veritatem pro vtraq; parte. in aut. sed iudex. C. de epis. ⁊ cle. ⁊ no. in. c. fraternitatis. de testa. ¶ Non ob. qd Ang. non dicat qd nunq̄ fuerit expressa quãtitas quia videatur dictum suum. Nam dicit ipse magister Maya, ⁊ Angel. dicebãt Datalo nisi Uitalis daret illã quantitatẽ: ⁊ ppterea

non oppo-

non opponebant quantitatem non fuisse exbursatam τdatã: itẽ super oĩa supradicta pʒ rñsio per id qđ dr̃ purgata sunt in dicia per torturã, τ per relationẽ priorũ indiciorum. Alexã.

Summarium.

1 ☞ Agens contra eum qui vsus est apotheca sua, debet probare φ reus tanti conductur⁹ fuisset, τ qđ tãti locari poterat.
2 Cõparatio literarũ nõ requirit, probatio qđ debitor scripsit.
6 Pensiones domorum dicuntur fructus etiam in statuto.

Consilium.CLXXXI.

In causa τ lite coram arbitris inter Joan. agentẽ, τ Janiacobum defendentem. ¶ Puto breuiter dictuz Joã. obtinere nõ posse ex infrascriptis. 1 ¶ †Et p̃mo quia in libello petit condemnari Janiacobum in libris x. singulo anno dictorum an. xx. τ sic in libris. cc. τ pl⁹ τ min⁹, prout probabitur. τ hoc ideo qr dictus Janiacobus vsus a est quadam apotheca dicti Joannis ad vsum τ exercitiũ artis stellarum tempore annorum. xx. sciẽte τ patiente ipso Joanne. Nã posito φ hoc esset probatum, qđ illa apotheca fuisset locata τ conducta pro tanta pensione: tamen per hoc non potest condemnari dictus Janiacobus ad dictam pensionez seu mercedem, cum agat ex locatione aliqua, sibi facta. debuit ergo probari quod dictus Janiacobus tanti cõducturus fuisset dictam apothecam, τ non sufficit probari quod Jo. tãti locatur⁹ fuisset: vt no. Bal. in. l. in summa. §. penul. ff. de condit. indebi. per illũ text. sʒ non est illud probatum: ergo τc. ¶ Et dato φ testes dicerent φ illa apotheca fuisset locata τ cõducta pro tanta pensione: tamẽ hoc non sufficit: qr oportet φ p̃bet τ proprie φ ipse Janiaco. tanti cõductur⁹ fuisset. ¶ Preterea deficiunt probationis facte circa hoc per dictũ Joãnez in alio: quia licet deponant qđ dicta apotheca fuisset locata pro tanta pensione τ conducta: tñ postq̃ non deponunt i specie quanti cõducturus fuisset dictus Janiacobus. saltẽ oportebat eos deponere quãti cõmuniter fuisset conducta τ locata, qr quo ad grauandũ tertium non attenditur illud qđ vnus vel duo vel plures daturi fuissent. Sed illud quod communiter fieri solitum esset. l. si seruum meum. in principio. ff. ad. l. aquil. τ. l. pretia rerum. ff. ad. l. fal. Bar. in. l. j. C. de pig. actio. Jmo. in. d. l. pretia rerum. Et Ant. de bu. in. c. cum cã. de emp. τ ven. ¶ Sed testes non deponunt quod fuisset cõiter conducta pro tali pensione, τ per consequẽs non probant. preterea dictus Jo. videtur probare quod dictus Janiacobus vsus est spatio. xviij. annorũ dicta apotheca. ¶ Nã sup hoc deponit primus testis Joannes, τ etiam vltimus nõ concludit nisi de. xix. annis: 2 †quia deponunt alternatiue. xix. xx. τ in alternatiua sufficit alterã partẽ esse verã. l. si qs ita stipulatus fuerit decem. de ver. ob. τ in. l. si is q ducẽta. §. vtrũ. ff. de reb. dub. τ dictũ testis dʒ de necessitate cõcludere: alias interpretatur ꝯ producentẽ. c. in presentia. de p̃ba. no. doc. in. l. inter stipulãtẽ. §. j. de ver. ob. τ in. l. si quis intentione. ff. de iudi. ¶ Et etiã vr̃ probari per maiorẽ partẽ testiũ φ dicta apotheca fuissent locata τ ꝯducta pro libris nouẽ τ decẽ, τ tñ cõstat obstare exceptionem cõpensationis de libris quinquaginta in quibus confessus est Joan. se fuisse debitorẽ: τ corporaliter iurauit tactis scripturis se tunc esse maiorẽ. xxv. annis: vt patet in scriptura publica p̃ducta i actis, τ sic quo ad hoc nõ p̃t allegari φ tũc fuerit minor: τ ẽt virtute statuti vel de iure cõi ille act⁹ confessionis eũ tanq̃ minorem efficaciter obliget. l. si alteri⁹. in fine. C. si minor se maio. dixe. ¶ Jtẽ obstare videt exceptio cõpẽsationis librarũ octoginta vigore scripture priuate, scripte manu dicti Joan. τ subscripte manu trium testium anno Mcccclxix. mense Maij in qua Jo. cõfitet sibi satisfactũ esse p̃ pensione dicte apothece p̃ tpe, antea decurso, τ se esse debitorem Janiacobi in libris octoginta Bon̄. 3 ¶ †Et p̃batũ est p̃ duos ex testibus ibi scriptis, φ illa scriptura fuerat scripta manu ipsi⁹ Jo. τ p̃ntib⁹ ipsis testib⁹, τ dicto Janiacobo τ talis p̃batio vr̃ φ sit plena τ sufficiens: vt firmat Jac. de are. et Cy. in. l. cõparatiões. C. de fi. instr. τ clari⁹ Jo. de imo. in. l. nuda ratio. ff. de do. τ in. c. scripta. de fi. instru. Lud. ro. in. d. l. nuda ratio. τ i. l. admonendi. de iureiu. vbi cõcludũt φ si p̃ testes p̃bat fuisse scriptã scripturã priuatã a debitore, creditore presente, τ p̃ntib⁹ ipsis testib⁹, ista p̃batio est sufficiẽs τ plena, etiã absq̃ aliqua ꝯparatione scripture negate a debitore: qr isto casu testes non possunt decipi, eoipso φ deponunt φ est scripta manu debitoris, τ reddunt rõnẽ dicti sui: qr fuerũt presentes τ viderunt eam scribi cum deponãt per sensum bñ appropriatum: ideo dʒ eis credi. per no. per Jnnoc. in. c. causam que inter archiepiscopũ. extra de testi. τ no. in. l. iij. τ. l. testamẽtum. C. de test. ¶ Bene possent decipi si redderent cãm dicti sui: qr simpliciter diceret se cognoscere literã eẽ scriptã manu debitoris: qr hñt ipsaz notã: tunc bene posset procedere id φ no. Bar. in auẽ. τ si ꝯctus. C. de fide instru. in ver. oppo. dr̃ hic φ cum operatione τc. ¶ Et pro ista opi. dicunt prefati doct. esse casum authen. de instr. cau. τ fide. §. si vero tale. iuncto eo φ habetur in princ. illius auẽ. Vbi apparet φ si testes deponũt se presentes fuisse scripture, qñ fuit scripta manu Titij τ comparatio literarũ facta super hoc sit in ꝯriũ: tñ potius creditur testibus de veritate rei deponentib⁹, scʒ φ vere fuit scripta per talẽ: ergo multofortius deberet credi testibus, qñ nõ haberet contra se presumptionem cõparationis. ¶ Vñ concludunt prefati doc. φ aut ille qui vult p̃bare scripturam esse manu debitoris, incipit a cõparatione. Et fatendũ est φ illa sola non sufficit: sʒ opʒ inniti testib⁹. τ ita intelligit tex. i auẽ. de instru. cau. τ. §. sʒ τ si qs. τ no. Bar. in. l. nuda ratio. cũ si. Sʒ si incipit a testibus nõ est necessaria literarũ comparatio per iam dicta. 4 ¶ †Ad hoc etiam qđ no. Bar. in. d. auẽ. τ si cõtractus. τ. d. l. nuda. τ Ant. de bu. in. d. c. ij. de fide instr. circa. ij. vel iij. col. Vbi dicunt φ qñ scriptura priuata habet subscriptionẽ testiũ, τ partiũ, τ testes recognoscunt oẽs subscriptiones: tunc scriptura illa facit plenam fidẽ sine aliqua cõparatione, per. l. scriptura. C. qui po. in pi. ha. ¶ Et dicit Ludo. ro. in. d. l. admonendi. φ illud qđ dicit Bart. in scriptura habente subscriptionẽ partiũ, procederet etiã si haberet subscriptionez illius solius partis, que se principaliter obligat per id qđ in simili no. gl. in auẽ. de tabel. §. nõ autẽ. sʒ ita est φ dicta scriptura est subscripta a Jo. qui se principaliter obligat, τ est cõprobata per testes: ergo facit plenam probationem. ¶ Et forti⁹ dicit Bar. in. d. l. admonendi. τ Ant. de but. i. d. c. ij. quod i casibus in quibus testes deponentes scripturã esse manu debitoris facerent semiplenã probationẽ prout regulariter faciunt ſm eum, vel cõparatio literarũ faceret per se semiplenam probationem: tñ tanta posset fides testiũ vel tanta posset esse vis cõparationis qđ ei daretur plena fides, vt probant ipsi p̃ tex. in. d. §. si vero tale. ¶ Et sic istud videtur satis arbitrarium τ nõ vr̃ posse negari saltẽ quin reo petẽte, debeat sibi deferri iuramẽtũ ad supplendũ p̃bationẽ: iuxta no. in. d. l. admonendi. τ. d. l. in bonefidei. τ in. c. fi. de iureiu. 5 ¶ †Nec predictis ob. si dicat φ tres testes erant bene subscripti. sed solũ duo recognouerunt subscriptiones τ deposuerunt scriptã esse manu Jo. qr dico primo φ de iure canonico sufficiunt duo: vt not. spe. in titu. de instru. edi. §. nunc videndũ. circa prin. τ cã versatur in terris ecclesie in quibus seruari debet ius canonicum vt. d. c. possessor. de reg. iu. in. vj. τ in. c. ij. de arbi. in. vj. ¶ Secũdo respondeo φ illud qđ dicitur φ tres testes requirunt, hʒ locum quando contractus excederet libram auri, alias sufficiunt duo: vt in auẽ. de instru. cau. τ fi. §. fi. τ legit τ not. in auẽ. τ si contractus. C. de fide instru. ¶ Nec obst. si dicatur qđ tpe dicte scripture Jo. erat minor. xxv. an. τ quod vigore statutorum loci dicta scriptura nõ obligat eum. τ maxime statuti positi sub rubrica de modo τ forma seruanda in contractib⁹ minorũ, qr rñdeo primo qđ statutũ p̃dictũ excipit cãm qñ minor distraheret aut ꝯheret super fructibus quo casu disponit ius commune seruari: τ constat qđ de iure cõi talia fieri p̃nt ab ipso minore curatorẽ nõ hñte. C. de in integ. resti. l. si curatorẽ. ¶ Et cõstat qđ illa liberatio a pensionibus annoruz preteritorũ que probatur facta per dictã scripturã, dr̃ distractus factus super fructibus: qr 6 †pensiones apothecarũ dicuntur fructus ciuiles: vt. l. si nauis. ff. de rei ven. τ no. glo. in p̃nc. l. diuortio. so. ma. τ bar. in. l. ex diuerso. in. j. col. de rei vendi. τ in. l. vbi adhuc. in pe. col. C. de iure do. Et no. Ant. de bu. in. c. grauis. de resti. spo. ¶ Et quãuis nõ dicant fructus naturales, tñ sunt ad similitudinẽ eorum. l. prediorũ. ff. de vsur. iũcta d. l. si nauis. τ ibi Barto. ¶ Vnde dato qđ pensiões large dicuntur fructus per. d. l. prediorum. τ sentit Bal. in. d. l. si traditio. in fi. C. de act. emp. Tñ vt statutum predictum reducatur ad ius cõe q̃to magis fieri potest debet dici φ etiã cõprehẽdat fructus sub larga significatione. τ no. Ant. de bu. τ Joã. de Jmo. in. c. cũ dilectus. in notabilibus, per illũ tex. cum gl. de consue. ¶ Et sic negari non posset φ vigore dicte scripture liberatus esset dictus Janiacobus pro pensionibus annorũ tũc preteritorũ. s. ante annũ. M. cccclxix. de mense Maij, et pro residuo temporis est facienda compensatio sine dubio p̃ dictis libris quinquaginta. τ vt dicit eximius dñs aduocatus Janiac. nõ est sufficiẽter p̃bata minor etas Joã. tñ quia

a ¶ Vsus. Adde Bald. l. si is q. §. si antichrysis, de pi.

satis plene scripsit: ideo illud fundamentuz omittam. ¶ Ex quibus concludo q partes arbitrorum sunt in absoluẽdo diffinitiue dictum Janiacobuz q: non probauit id quod de necessitate sibi incumbebat, videlicet quanti conducturus fuisset dictam apothecam Janiacobus: nec etiam quantum communiter locata ꝛ conducta fuisset. Alex.

Epitome.

☞ Incertitudo vitiat libellũ nisi procedat ab impedimento iuris vel aduersarij: ꝛ ratiões sine causa vel sine die nõ valẽt.

Consilium. CLXXXII.

Lectis ꝛ ponderatis verbis dicte scripture de qua in themate fit mentio, de alijs q̃ in eodem themate narrantur, omisso omnium verborum argumentorum superuacuorũ apparatu, put in cõsulendo decet. ¶ † Circa primũ dubiũ puto de iure consulendũ q dictus libellus non procedat parte opponente: quia in libello de quo agitur de actione personali: prout in proposito requiritur expressio cause ex qua oriatur obligatio. l. ꝛ in eandem. §. actiones. ff. de executio. rei iudi. ꝛ melius in. c. fin. de libelli obla. ꝛ nota. gl. ꝛ docto. in. l. j. in princip. ff. de eden. ꝛ in. l. edita. C. de eden. ꝛ in. l. ij. §. circa. de doli excep. ꝛ not. Spec. in tit. de libel. oblat. §. iuxta. versi. sed nũquid. ¶ Et hoc ideo vt reddatur certus reus an velit cedere vel contendere: ꝛ comprehendere possit qua actione seu ex cõtractu certo, puta an contractu bone fidei an stricti iuris, ꝛ an sic possit suas defensiones certas parare. ita voluit Cy. in. l. edita. in verbo, tertio loco. iuncto ver. incip. Secundo iuxta hoc etiam. ꝛ idem not. in effectu doc. maxime Anto. de bu. in. c. ij. de li. ob. dũ tractat quomodo causa debeat exprimi in libello producto in actione personali. Et vult qꝺ factũ debeat cũ expressione cãe taliter narrari, q certa claudat actio. ¶ Bñ facit text. in. d. l. j. in prin. ff. de eden. Sz in dicto libello expresse sunt due cause alternatiue. s. causa societatis vel causa mutui. Quarũ causarũ vna producta actionẽ bone fidei, alia stricti iuris, † Et per cõsequens certa non concluditur actio imo incerta: q: alternatiua parit incertitudinem. l. vbi autez. §. qui illud aut illud. ff. de ver. ob. l. pretor. §. qꝺ autẽ pretor. ff. de iniur. Et ideo dicũt docto. q quãdo dubiũ nõ est alternatiuum cuius electio non spectet ad reum, non procedit libellus alternatiuus: vt no. Bar. ꝛ alij in. d. §. qꝺ aũt pretor. ꝛ. d. §. q illud. ꝛ in. l. ij. C. de sent. que sine cer. quantita. ¶ Nec obstat si diceretur q vbi sit pbabilis incertitudo: vt q: pcedit a facto aduersarij: tunc pcedit libellus alternatiuus ꝛ incertus. l. j. §. quod autem. ff. quorum leg. ꝛ ibi Barto. c. constitutus. ꝛ ibi no. Inno. extra de resti. in integ. Et no. gl. in. c. abba. in gl. magna. de re iudi. lib. vj. Et bar. in preallég. §. qui illud. ꝛ no. doc. in. c. ij. de libel. obla. ꝛ in cap. tertio loco. de pba. ¶ Q: respondeo primo put dixit Ange. in. l. stipulationes non diuiduntur. §. j. de ver. ob. quem quantum ad propositum sequitur Joan. de imo. in. d. l. stipulationes. in fi. prin. vbi dicunt q verũ est † q procedit libell⁹ incertus, qñ non est in potestate actoris certũ facere libellũ ppter impedimentum iuris, vel propter factũ aduersarij: vt in. d. §. q autẽ. vel q: pendeat a ptãte iudicis, prout est declaratio interesse. l. j. C. de senten. que pro eo qꝺ interest. iuncta. l. iij. C. de inuti. stipula. ꝛ. §. curare. instit. de actio. cum ibi no. Unde si qs nesciret quantũ sibi debeantur ex mutuo: q: illud mutuum factum a defuncto cui ipse actor hereditario iur. successit. nam propter hoc non procederet libellus incertus. alleg. l. si in rẽ. ff. de rei vendi. Et ita est q nulla incertitudo hic pcedit a facto aduersarij: nec ab impedimento iuris, vel a potestate iudicis: ergo ꝛc. ¶ Quod autem non pendeat a facto rei cõuẽti, patet: quia reus cõuentus anteq̃ libellus produceretur ad interrogationem actoris: respondit quod dicta scripta erat de manu ipsius rei: sed q erat facta manu tertij non ipsius scribentis: ita q dici non potest q post dictam respõsionẽ actor facto aduersarij esset incertus postquã reus clare respondit. Ita no. gl. ꝛ doc. in. l. qꝺ in heredem. §. eligere. ff. de tribu. ꝛ declarat Bal. in. l. j. in. iij. oppo. C. de fur. ¶ Nec sumus in casu in quo propter impedimentum iuris nõ possit qs libellum facere certũ: prout est in casu. d. l. ij. C. de senten. que sine cer. quãtitate. licet ergo probatio qua vsus eẽt actor dubia, vel incerta, istud non sufficit ad faciendũ quod possit producere libellum continentem repugnantiam seu alternatiuam vel incertum, vt no. Barto. ꝛ alij post eũ. ff. de appella. l. si expressim. in ver. tertio loco q̃ro ad declarationẽ predictorũ ꝛc. in. l. j. C. qñ prouo. nõ est neces. ꝛ Petr. de anch. in cle. j. de re iudi. ꝛ colligitur ex no. p Ang. ꝛ Jo. de imo. in. d. l. stipulationes nõ diuiduntur. dum voluit q licet alias heres habet pbabilẽ ignorantiam eorũ que gesta sunt a defuncto. l. qui in alterius. ff. de regu. iur. l. fi. ff. pro socio. Tamen hec ignorantia non est sufficiens cã, vt possit pducere libellũ incertũ vel alternatiuuz. ¶ Uide quod no. Bar. in. d. §. q autẽ. dum vult q si incertitudo non procedit a facto aduersarij, tunc dz pponere actionẽ certã seu factũ certũ ex quo certa demõstratur actio, vt ibi Ang. declarat. ¶ Circa secundũ dubiũ. s. vtrũ posito q libellus procederet. possit dictus Marcus reus condemnari vigore dicte scripture. Et in paucis ɔcludo q nõ: Primo †, q: scriptura producta per actorẽ interpretatur cõtra ipsum producentẽ, q: probatio debet de necessitate cõcludere. c. in psentia. de prob. Ad hoc. l. veteribus. cũ ibi no. per doc. ff. de pact. Sed scriptura dicta est ambigua ꝛ incerta, ergo ꝛc. ¶ Quod sit ambigua patet, quia ibi nõ dicitur, si bene inspiciẽ, q Martinus sit ille qui debebat habere illas summas ibi descriptas posito quod hoc ibi dicitur q nõ dicitur ibi a quo debeat habere. ¶ Fortificatur: q: si quis impersõnaliter loquatur cum Titio seu pari ratione scribat impersonaliter, talis impersonalitas ex parte debitoris seu promissoris vitiat, cũ loquens vel scribens non intelligat se obligari nisi asserat se pmittere seu debere: vt est tex. in aut. si qñ. C. de cõsti. pecu. ꝛ no. doc. i. l. stipulatio ista. §. si qs ita. de ver. ob. ꝛ. l. fi. ff. si cer. pet. † Nõ obstat etiam dicta scriptura continẽs rationes: q: aut ille rationes nõ cõtinẽt cãm, aut cõtinẽt cãm incertã ꝛ obscurã. Cõstat autem quod scriptura continẽs rationes nõ probat nisi in ea sit cã. l. nuda rõ. cũ gl. fi. ꝛ ibi no. docto. ff. de dona. l. cũ de indebito. §. fi. ff. de proba. c. si cautio. de fide instru. no. gl. ꝛ docto. in. l. instrumenta. C. de proba. ꝛ no. etiam Bart. in. l. scripturas. C. qui po. in pig. habe. Et paria sunt q causa nõ sit expressa, vel q sit expressa nõ tñ aperte, ꝛ certitudinarie, ꝛ intelligibiliter: ꝛ etiã pro nullo habeatur: vt patet ex no. per Bart. in. l. qcqd astringende. in. j. col. per illũ tex. fm vnã lec. de ver. obligat. et Spec. in titu. de instru. edi. §. ostenso. §. quid si abbreuiatura. ꝛ per no. per gl. in. l. ij. §. circa. de doli excep. ꝛ no. Bal. in. l. generaliter. in. iiij. q. C. de nõ nu. pecu. Et ibi dicit q causa debet esse apta potẽs ꝛ coherẽs. ¶ Bene faciũt que dicta sunt. s. in primo dubio, dũ dixi q causa in libello debet exprimi certa ꝛ cõcludens ad actionam certã. ¶ † Laborat insuper alio morbo dicta scriptura cõtinens rationes: quia in eis non adest etiam dies qui quidem in scriptura cõtinẽte rationes datorum ꝛ acceptorum est necessari⁹: vt probat Bal. in rubri. C. de fi. instrũ. in. xvj. col. ꝟ. viso de scripturis que sunt publica manu ꝛc. Et probatur in. l. j. §. rationes. de eden. ꝛ ita not. Ange. ibidẽ in. §. editiones. in. ij. col. C. de eden. ꝛ ita limitaut docto. ꝛ declarant tex. in. l. cum tabernam. §. idem quesiṫ. ff. de pig. vbi fm magis communem intellectum dicit q priuata scriptura nõ requirit diem. nam illud non procedit scriptura priuata cõtinente rationem datorum ꝛ acceptorum ¶ Plus voluit ꝛ singulariter Bar. in. l. inter chartulas. de cõueniẽdis fis. de. lib. x. qꝺ si queratur de virtute scripture priuate carentis die ꝛ consule, debet distingui: q: aut queriṫ an valeat, aut queritur ad qꝺ valeat. Si queritur an valeat dicendum est qꝺ valet: vt. d. §. idẽ quesiṫ. ꝛ no. in. l. ij. in. §. itẽ labeo. de aqua plu. arcen. ꝛ in. l. scripturas, C. qui po. in pig. ha. cum concor. Si vero queritur ad quid valeat: ꝛ dicendum est qꝺ probat promissionẽ vel obligationẽ esse factam: ꝛ etiam potest esse tempus prescriptũ. Et ideo necessario habet creditor de tempore docere fm Bald. argumẽ. l. eum. ff. de nego. gest. ꝛ in. l. matrem. C. de probat. ¶ Et ad istũ sensum possent adduci verba Bald. post Cyn. in. l. si qua. C. de diuer. rescrip. ꝛ Angel. in. l. sciendum. in. ij. col. de verbo. oblig. Tamẽ hoc vltimum pro nunc non pono pro constanti, postq̃ non est opportunum stantibus alijs fundamentis: de quib⁹. s. ¶ † Accedit vltio, q: in dicta scriptura sunt intermedie multe fatuitates, ꝛ res nullum effectũ importantes descripte, quo fit vt ex his monstratur scribentem potius iocandi quam se obligandi animo scripsisse: vt inquit text. in. l. obligationum substantia. §. fi. de act. ꝛ ob. vel presumi debet ipsum Marcuz in toto illo actu scripture nõ fuisse tũc tpis sane mẽtis, ita voluit Bart. in suo tracta. de teste. in. c. incipiente, opposita pendẽtia. versus fi. allegat. l. quidam in suo, in fi. ff. de condi. insti. ¶ Bñ faciũt qꝺ not. in. l. furiosum. C. qui test. fa. poss. ¶ Quo ad vltimum dubium. s. an casu quo probaretur fuisse ɔtractam societatem inter dictum Martium, dicta scriptura habet fundare intentionem actoris contra Marcum. ꝛ dico q nõ: quia decisio patet ex dictis supra circa precedẽs dubiũ. Nã omnes

rationes

rationes ibi adducte infringunt probationem illius scriptu re, siue precessisset societas inter eos, siue nō. Ideo super hoc dubio non est opus laborare. non enim sequitur, precessit societas inter eos, ergo rationes, de quibus in dicta scriptura. que nullum habent diem, presumuntur esse ex causa dicte societatis. Ista eñ non est probatio concludens prout debet esse probatio. d.c. in presentia. & maxime: qr non apparet qd dicte rationes fuerint ex causis sequutis post societatem vel ante: quia ibi dies non est descriptus: & sic non potest dici quod sunt ex causis descendentibus ab illa societate, que probatur per id quod habetur in.l. eum actum. ff. de nego. gestis. & in.l. matrem. C. de prob. & in cle. fi. de rescriptis. & bar. in.l. nō solū. §. vt probari. de no. ope. nun. cū si. Et sic concludo dictam scripturam non fundare intentionem dicti Petri agentis. Ale.

Consilium. CLXXXIII.

Incip. Viso processu inter Andream & fratres &c. habebat hic corruptissime, & imperfecte: quasi Alex. consuluisset appellationem desertam, sed contrarium est: vt patet. j. li. vj. cō. xij. vbi videas: quia ibi plene & fideliter habetur.

Summarium.

1 Restitutioni subiecti possunt alienare consensu substitutorum.
2 Substitutio facta de liberis filiorum, intelligitur de illis qui erant tempore testamenti.
3 Pupillaris expirat substituto procreante liberos.
4 Substitutio facta filijs filiorum non valet.
7 Iurisperiti dictum dat iustam causam ignorātie vt res subiecta restitutioni possit alienari.

Consilium. CLXXXIIII.

Viso themate dicti Siluestri & his q̄ narrātur in themate: quāuis de iure bona subiecta restitutioni fideicommissi alienata possint non obstante alienatione vendicari per substitutos vel fideicōmissarios eueniente conditione fideicommissi: vt in aut. res que. cū ibi no. C. communia de leg. & l. fi. §. finautem sub conditione. eo. ti. & nota. in.l. cum pater. §. libertis. ff. de leg. ij. cum similibus.
1 Tamen in casu proposito puto dictam alienationē fieri posse per dictum Roge. maxime consentiētibus omnibus substitutis alijs dicti Joan. & omne ius sibi cōpetens vel cōpetiturum occasione testamenti solenniter remittentibus, & alienationi consentientibus. ¶ Nam renunciationez facere & cōsensum prestare possunt: adeo qd per ipsos ꝯsentientes nūq̄ alienatio rescindi potest. l. quoties ab omnibus. C. de fideicōmis. l. nihil. §. j. ff. de leg. j. & d. §. liber. ¶ Et intantū videbit dicta alienatio hoc casu, vt nunq̄ possit per posteros & descendentes. d. Rogerij vel filiorū. d. Joā. retractari. hoc quidē ꝓbatur ex pluribus.
2 ¶ † Et primo: qr dici pōt q̄ dicta substitutio facta inuicem de liberis, filiorum testatoris debeat itelligi tm̄ de liberis qui nati fuerunt tempore testamenti: vel saltem tempore mortis. d. Siluestri testatoris: vt. l. si cognatis. cum ibi no. p bar. ff. de reb. du. & l. cū ita. §. in fideicōmisso. ff. de leg. ij. etiam quando talis dispositio non erat pura: sed in incertū euētū vel ꝯditionē collatā: vt per iura preallegata p. l. peto. §. fratre. cū gl. ff. de leg. ij. ¶ Et dixit in ꝓposito Pe. de an. Jo. de imo. in. c. indicante. de testa. qd illud q̄ dr̄ in. l. si cognatis. inductū est in eo qui facit aliquā dispositionez & relictū cognatis, hz locū ēt in relinquēte liberis. & idē Ange. in consi. xxxviij. inci. quidā Jo. decessit &c. cū se. ¶ Sz ita est qd illi posteri & descēdentes. d. Rogerij & filiorū. d. Jo. nō erant nati tempore testamēti, nec tpe mortis dicti testatoris, ergo nō cōprehendunt sub dicta substōne facta de liberis. ¶ Secūdo moueor, qr si verū est qd liberi seu posteri descendentes ex d. filijs Silue. institutis. intelligant inuicē substituti pupillariter, vulgariter, & per fideicōmissum, vt in testō continetur: contingit dictum Rogerium decedere sine filijs, & sic in persona eius euenire casum substitutionis, & admitti debere filios dicti Jo. certe non poterunt filij dicti Jo. venire ꝯ dictā alienationē cui consensum prestiterunt, d. l. quoties ab omnibus. cum alijs allegatis supra. & similiter si contingeret decedere filios dicti Joan. sine liberis superstite dicto Rogerio, non poterit rogerius venire contra dictam alienationē a se ipso factam. l. vendicantem. ff. de euic. & d. l. nihil. ¶ Ubi autē cōtingeret Rogerium decedere cum liberis, & tunc non est timendum qd filij Rogerij possint venire ex substitutione pupillari: qr illa expirat in persona Rogerij q̄ primum peruenit ad pubertatem. in. l. in pupillari. de vulg. & pup.
3 ¶ † Et ēt quelibet pupillaris substitutio expirat, qn̄ ille cui facta ē substitutio, procreauit liberos: vt no. bar. & alij in. d. l. in pupillari. per. l. ex facto. in prin. & ibi no. Bal. eo. ti. Guil. de cu. & bal. in. l. precibus. C. de impube. & alijs substi. & Bald. in. l. humanitatis. eo. ti. & Jo. de imo. in. c. raynutius. de test. ¶ Nec etiam ex vulgari substitutione posset ei Rogerio aliquis succedere: qr eo ipso quod ipse agnouit & acceptauit commodū dicte hereditatis. expirat illa substitutio vulgaris. l. post aditā. & l. precibus. C. de impu. & alijs substi.
4 ¶ † Et etiā cessabit tūc fideicommissaria substitutio in persona dicti Rogerij. Quia oīs substitutio fideicommissaria semper intelligit tacite sub hac conditione, si ille cui facta est substitutio decesserit sine liberis quicunqz substitut[9] sit. l. cū auus. ff. de condi. & demon. l. cum acutissimi. & ibi bal. de fidei. ¶ Et similiter si dicti filij Jo. decederēt sine filijs aut cū filijs, & expiraret oīs substitutio: vt ꝓxime ꝓbaui. ¶ Ubi decederet Rogeri[9] sine filijs nullis superstitibus filijs dicti Jo. q filij filiorū nō cōsenserūt dicte alienationi: tunc ēt nō erit locus substitutiōi, tū ex fundamento primo loco recitato, tum etiā ex alijs infra dicendis. ¶ Tertio moueor qr si bene cōsidereẗ dicta substitutio facta dictis liberis descendentibus ex filijs dicti testatoris, non potuit aliquo modo valere quo ad bona dicti testatoris: qr si bene inspiciantur verba. d. testamēti nō fuerūt in aliquo instituti vel nominati a testatore dicti liberi descēdentes ex dictis liberis[a] testatoris: ergo nō valuit substitutio eis facta tāq̄ vulgaris:
5 † qr illi cui nihil est relictū non pōt fieri vulgaris substitutio vt patet ex verbis vulgaris substitutionis testatoris l. iij. & fi. C. de here. insti. ¶ Et plene no. in. l. j. ff. d vul. & pup. ¶ Nec etiā potuit eis fieri substitutio fideicōmissaria: qr illa non potuit nisi cui est relictū a testatore. l. ab eo. C. de fideicō. l. coheredi. §. cū filie. ff. de vulg. & pup. ¶ Nec ob. si dicaẗ q̄ testator videaẗ voluisse dictā substōnē habere effectū, qn̄ cōtingeret qd filij heredes instituti a testatore predicto, relinquerent ex testamēto vel abintestato dicta bona dictis eorū posteris: qr r̄ndeo q̄ hoc stare nō pōt: qr tunc cū posteri cōsequantur dicta bona non est dicto Siluestro testatore. i. ex dispositione ipsius testatoris, sz a casu & fortuna. & ex dispositiōe filiorū dicti testatoris merito a. d. Siluestro nō potuerunt grauari per viā substitutionis predicte. l. sz & si fic. §. j. ff. de leg. iij. Et ita tenet Ray. & refert Bar. in. d. l. sz & si sic. & in. l. cēturio. ff. de vul. & pup. & in ver. quero vlterius quid si testator dixerit si filius meus decesserit sine filijs vel eorū filij &c. & Bal. in. l. labeo. C. de fideicō. vbi hoc ꝓbat per illā. l. & per alias notabiles rationes. & idem tz bal. in. d. l. sed & si sic. licet ipsemet bal. indecisum reliquerit. l. vnica. §. pro secūdo. C. de ca. tol. Et in hanc partem videtur inclinare Bart. in consi. incipien. And. & expresse Joā. de imo. in. l. centurio. dū tractat de substitutione facta de pauperib[9] Christi etiā Jo. de imol. in ca. cū tibi. & in. c. raynutius. de testamen. ¶ Alias enim sequeretur qd testator videreẗ voluisse filijs suis substitutionē facere fideic. & ni si decedat cū liberis substituere istos liberos dictis filijs heredibus institutis, quod est contra presumptam mentem testatoris in. d. l. cum auus. cum si. ¶ Et licet Bart. in. d. centurio. videtur tenere contrarium, dicens: qn̄ aliquis grauatur per fideicō. a testatore, videtur testator eidē relinquere illud in quo grauat eum. arg. l. deniqz. §. interdū. ff. de pec. leg. & l. si ita stipulatio. ff. de ope. lib. & per no. gl. in. l. alio. de alimen. et & cib. leg. Tn̄ ad ista respondet Bal. in. l. ab eo. & pleni[9] Jo. de imo. in locis. s. alleg. vbi inquit quod non ob. tex. in. d. §. deniq. quia interdum quis grauatur de eo quod alias cōsueuit ipsum honoratum tacite sequi in certo casu: & tūc bn̄ per tale grauamen videtur tacite relinqui id in quo grauatur. & ita loquitur ibi: quia loquitur quando seruus cui relicta est libertas grauatur de dando ex peculio heredis. Nam peculiū tacite sequitur seruum cui datur libertas inter viuos: iuxta. l. j. cum ibi no. C. de pecu. eius qui liber. Et ideo non mirum si lz nō sequatur peculium ipsum seruum, quando datur libertas in testamento simpliciter: si tamen sequitur quando grauaẗ seruus aliquid dare ex peculio. Secus si grauatur in eo q̄ aliquo casu non consueuit eum sequi alias nunq̄ haberet locuz regula dicte legis ab eo. ¶ Pro quo bn̄ facit tex. in. l. cū quasi. §. si plures. de fideicōmissa. liber. vbi si vnus ex heredib[9] grauatur iure hereditario, illa res in qua fuit grauatus non videtur sibi prelegata. ¶ Non obstat textus in dicta lege si ita. qr secūdū Joā. de Imo. loquitur ille textus in cōtractu. & est

a ¶ Liberis. dicendum, vt. s. lib. j. cō. fi. cv. nu. iiij.

casus diuersus et specialis, in quo id quod apponitur in vim cōdōnis videat dispositū simpliciter: qr illud qd erat ibi i dispositione, non poterat peti quodā special' iure tanq̄ apposituꝫ cā onerande libertatis, vt declarat Sal. et ful. in. l. si pacto quo penā. C. de pactis. ¶ Regulariter eñ illud qꝫ est appositum in conditione, nō inducit dispositionē. l. si quis sub cōdōne. ff. si quis omissa cau. test. et. l. ex facto etiā. ff. de here. instit. ¶ Nō ob. id qd in dicto. l. alio. qr illud est ibi qñ grauat' executor datus in testamēto. Nam tunc grauamē videt' relictū ab herede sicut qñ est datus tutor filio herede instituto, et grauatur tutor de aliquid dando. Nā vr̄ in effectu grauatus ipse filius institutus. l. peto. §. matre. ff. de leg. ij. et. l. si seruus. §. qui margaritā. ff. de leg. j. Et ita est de mēte gl. et Bar. in. d. l. alio. et Joan. de imo. in. l. j. ff. de vulg. et pup. ¶ Videt' ergo quod dicta substitutio valere nō possit in vim vulgaris et fideicommissarie per predicta: nec etiam in vim pupillaris: qr isti liberi posteri nascituri erant in potestate patris seu eius parētū ergo et c. et in. l. ij. circa prin. ff. de vul. et pup. ¶ Quarto qr pōt dictus Rogerius eligere istam rem pro legitima patris sui, et pro Trebellianica detrahēda ex fideicōmisso, si nō excedat dicta res ratam. Nam in legitima nō fuit grauat' pater Rogerij nec grauari potuit. l. quoniam in prioribus. et ibi not. C. C. de inoffi. test. Bar. in. l. j. §. si. ff. de vul. et pu. cū simi. ¶ † In legitima ipsa debet cōputari res alienata: vt per bar. in. l. marcellus. §. res que. ff. ad treb. Bald. in. l. filium. in. xiiij. col. C. famil. ercis. et in. l. iubemus. in. j. col. C. ad treb. et Guil. et Bal. in. l. scimus. in princi. C. de inoffi. testa. Ultimo posset se tueri emptor talis, etiam dato quod diceremus dictā fideicōmissariā substitutionē cōprehendere etiā quoscūq; posteros dicti Rogerij, et filiorum dicti Jo. et in eorū personis valere. Nā si emptor eueniente casu substitutiōis allegabit se ignorasse dictū fideicōmissum esse, seu rem istā esse subiectam rōni fideicōmissi: non poterit dicta alienatio et venditio retractari: sꝫ solum poterit fideicōmissarius petere et consequi a dicto alienante vel eius herede pretium dicte rei: vt est casus singularis ɓm oēs ibi in. l. fi. ff. de leg. ij. ¶ Et no. Ange. in. d. l. marcellus. §. res q. vbi dicit qꝫ oportet cautū esse illū qui vult retractare dictam venditionē vt probet de scientia heredis. et emptor pariterq; dictus Rogerius probabilē hꝫ ignorantiam: quia in facto alieno. l. fi. ff. pro suo. l. qd vulgo. ff. pro emptore. Et quia succedit in ius alterius: vt in regula, cum quis. de reg. iu. i. vj. et per no. plene per Bar. Bal. et Ang. in. l. qui rome. §. duo fratres. de verb. ob. cum concor. ¶ † Et plus dico quod dato qd apparet dictum rogerium et emptorē habere sciētiam testamēti predicti, tamē adhuc dico qd dicta alienatio nō dꝫ posse retractari, sed solum debet teneri Rogerius, vel eius heres ad restitutionem dicti pretij fideicommissario: posito qd dici posset dictam rem subiectam restitutioni fideicommissi: quia si apparet dictum Rogerium et emptorē cōsuluisse duos[a] iurisconsultos in loco, an dicta res alienari possit. Et viso dicto testamento' responsum fuisse qd sic. nā iustā habuit cām erroris illi qui credidit iurisperitis, etiaꝫ si minus bñ cōsuluissent in. l. bonorum. cum ibi no. per Bar. ff. de bo. pos. ti. generali. et Bal. in. l. iuris. C. qui admitti. et no. doc. maxime Pet. de anc. in cle. ne Romani. de elec. et Pe. de Anch. in cōmēto. c. canonum statuta. exempla de constitu. in ver. ex predictis potest inferri et c. ¶ Per consequēs debet valere dicta alienatio ac si facta sit inter heredem et emptorem probabiliter putantes dictam rem non esse subiectam restitutioni fideicommissi, et fideicommissario solum potest dari regressus ad pretium contra dictum alienantem seu eius heredem, per. d. l. finaleꝫ. ff. de leg. ij. Alex.

Marginal notes: 6 (at "† In legitima"); 7 (at "† Et plus dico"); a (at "duos").

a ¶ Duos. Nō puto hanc ignorātiā sufficere sꝫ qꝫ requiritur iusta ignorātia facti ipsius testamēti vel substitutiōis siue illa p̄cedat facto testatoris siue non [illegible]

Epitome.

1 ☞ Filij positi in conditione non sunt vocati ex testamēto in prescriptione actionum personalium, requiritur bona fides. nu. xxvj. non valet sententia relata ad consilium futurum vel quod non est in actis. nu. xxviij.

Consilium. CLXXXV.

Viso titulo questionis et alijs de quibus in ea fit mentio. Videtur super primo dubio prima consideratione dicendum licere Jaco. tanquam per fideicommissum vocato ad hereditatē dicti domini Ricardi post mortem natorum Antonij et Juliani venire ad hereditatem dicti do. Ricardi. Et repudiare seu' abstinere tam ab hereditate Ant. patris sui, quam Juliani eius patrui. Nam domi. Ricardus in testamento disposuit quod instituebat Sinibaldum eius nepotem ex fratre, et eiusdem sinibaldi liberos masculos: et si sinibaldus decederet sine liberis masculis ex eius corpore legitime descendētibus aut si decederet cum filijs masculis, et eius filij omnes decederent quandocunq; sine filijs legitimis et naturalibus: tunc in quolibet dictorum casuum testator suos heredes esse voluit: et. d. Sinibaldo et filijs masculis Sinibaldi substituit vulgariter, pupillariter, et per fideicommissum Philippū Jo. Unde cum ex filijs dicti Sinibaldi seu ex altero eorum remansit filius masculus. s. Jaco. noster do. Jaco. ad hereditatem. d. Ricardi vocatus ex testamento. d. Ricardi per illa verba videlicet, aut si decederet cum masculis filijs, et filij eius decederent omnes quandocunq; sine liberis et c. ¶ Hoc in primis probari videtur in. l. lucius. la. ij. ff. de here. instit. ibi dum tex. † vult quod per substitutionem factam sibi ac fratri sub conditione si decesserit sine filijs, videretur testator non solū fratrem heredem pretulisse substitutum sed etiam liberos fratris. ¶ Secūdo probari videtur: quia illa verba testamenti proxime relata s. dicti filij Sinibaldi decesserint sine filijs etiam nullo alio respectu non videntur adiecta, nisi fauore filiorum procreatorum ex filijs Sinibaldi, et fauore agnationis testatoris q̄ per eos conseruabatur. Et per consequens ipsi tanq̄ substituti vocati videntur ex testamento. argum. l. fideicommissa. §. interdum. de leg. ij. et. l. ij. §. si duo fratres. ff. de colla. bo. et. l. peto. in princi. ff. de leg. ij. Accedit: quia nulla alia ratio posse videtur assignari propter quam testator adiecerat verba predicta: videlicet si filij sinibaldi decesserint sine filijs et c. Nisi quia voluit fauere agnationi seu filijs filiorum Sinibaldi. Unde illa ratio haberi debet pro expressa: vt no. gl. et Bal. in. l. Quis. C. de fideicommis. lege his solis. et ibi Baldus. C. de reuocan. donatio. Salycet. in. l. ij. de noxa. et Jmo. in. l. fi. C. de here. instit. et Rapha. et Pau. de ca. in. l. si vero. §. de viro. ff. sol. matrimo. ¶ Tertio per tex. in. l. pe. ff. de coll. bo. vbi verba enūciatiua etiā cōdōnaliter prolata dispositionem inducunt. ¶ Quarto vr̄ probari per no. per Bar. in. l. gallus. in prin. ff. de li. et post. et in. l. si quis eum. §. j. et in. l. coheredi. §. fi. ff. de vul. et pup. † vbi concludit quod per hec verba conditionaliter prolata: si filius me viuo morietur, nepotem instituo: videtur etiam filius institutus. Hoc probatur per. l. ex facto. ff. ad treb. vbi si mater filium instituat, et grauet de restituendo hereditatē Titio sub conditione, si ipse filius sine filijs decesserit. et ipse filius postea in insulam deportetur et suscipiat liberos, si queratur an excludatur fideicommissarius per tales liberos distinguitur ibi quod aut tales liberi fuerunt concepti ante deportationē, et excludetur fideicommissarius: aut post deportationem, et tūc secus. ergo sequitur quod si tales liberi vocati ex testamento ad dictam hereditatem acquisitam patri iurisconsult' ibi nō fecisset illam distinctionem, imo respondisset negatiue quod liberi ipsius deportati non excluderent fideicommissum: qr illo iure deportatus non poterat habere heredem nec ab intestato nec ex testamento. C. de bo. proscri. l. deportatorū. Quinto probatur per tex. in. l. vnum ex familia. §. fi. ff. de leg. ij. † vbi verba enuntiatiua relata ad heredem tacite important fideicommissum in personis liberorum, quamuis regulariter contra: vt. l. titia cum testamēto. ff. de le. ij. et plene in. l. ex hac scriptura. cum concor. ff. de dona. ¶ † Sexto probatur per. l. cum acutissimi. C. de fideicommis. vbi quando auus instituit filiuꝫ et grauat eum de restituendo per fideicommissum tertio post mortē ipsius filij sine liberis: vnde si liberi extent, veniunt ad hereditatem excluso substituto ex presumpta voluntate testatoris defuncti: que non voluit in hereditate sua extraneos suis descendentibus preferre. Intelligitur ergo qꝫ isti liberi veniant per fideicommissum. Si enim venirent iure successionis abintestato: tunc enim excluderent substitutum nō ex tacitamente aui: sed ex tacita voluntate patris, que est si ab intestato decedit qd sibi succedant primiores in eius hereditate. l. conficiuntur. et. l. si quis cum nullū. ff. de iur. cod. Sicut ergo in casu dicte. l. cū acutissimi. hoc operatur illa subintellecta cōdō si decesserit sine liberis. Jta illud ideꝫ operari debeat in casu nostro expressa. l. cum quid. si certum petatur. l. triticū. ff. de verbo. obligatio. ¶ Octauo videtur probari qr illa verba videlicet, si decesserint sine liberis substituo Philippū et c. habent a contrario sensu ablatiuos absolutos inclusos. i. si decesserint extantibus filijs, tunc non substituo Philippū † sꝫ ablatiui absoluti prolati ab eo qui habet potestatem grauandi, inducunt ius fideicommis. l. fideicommissa. §. cū esset. de le. ij. et c. ¶ † Nono fortificatur dispositio statuti, et dispositione testatoris

Marginal numbers in right column: 1 (at "† vult"); 2 (at "† vbi concludit"); 3 (at "Quinto"); 4 (at "Sexto"); 5 (at "† sꝫ ablatiui"); 6 (at "Nono").

testatoris a pari ꝓcedunt.l.si ita fuerit.la.j.§.fin.ff.de ma.te. no.bar.post gl.in.l.j.C.de his qui.vt indi.ꝛ in.l.nõ solum.§. morte circa pe.col.de ope.no.nun.ꝛ Bal.in ti.de pace const. in ver.criminalibus.ꝛ.l.ꝛ si post tres.in lect.antiqua.in.viij. col.ff.si quis ca.licet Bar.in aliquibꝰ locis alibi dubitauerit, ꝛ non deciderit cui equiparetur statutum an potius contra- ctui ꝙ vltime voluntati.¶ Si ergo equiparentur vltima vo luntas ꝛ statutum,ꝛ nos videmus quod si statutum dicat/qđ extantibus agnatis mater defuncti non succedat,videt͂ per tale statutuꝫ vocati agnati si extãt,ꝛ mater exclusa:vt firmat Barto.in.l.ij.§.videndum.ff.ad tertyl.ꝛ in.l.ij.§.fin.per illum tex.ff.de col.bo.ꝛ in.l.j.§.pe.ff.de bono.pos.cõtra tab.ꝛ in.d.l. seruo legato.§.si testator.per illũ tex.ꝛ ibi etiam Cy.ꝛ per.l. in rõne.§.tametsi.ff.ad.l.fal.ꝛ per dictam.l.fideicõmissa.§.cuꝫ esset.ꝛ ibi no.Bal.in.l.si defunctꝰ.C.de suis ꝛ legiti.ꝛ in.l.ma ximum vitium.C.de libe.prete.ꝛ in.l.si quis filium.C.de inof. test.ꝛ in.l.illam.C.de coll.Ita debet esse in proposito extanti bus filijs filiorum Sinibaldi voluisse eos vocare ad heredi- tatem.¶ Decimo probari videtur per tex.in.l.inter socerũ. §.cum inter.ff.de pactis do.secũdũ intellectũ cui adherere vi

7 detur Bal.ꝛ Ang.in.l.post dotẽ.ff.sol.ma.vbi habetur † ꝙ si pater dedit dotem genero pro filia decedente in matrimonio vt si,sine liberis decederet,dos restitueret͂ patri.Naz videtur a contrario esse actum ꝙ filia decedente in matrimonio cum liberis dos retineatur per virũ pro liberis.Ecce qđ illa ver- ba sine liberis ꝛc.intelliguntur inducere dispositionẽ ad fa- uorem liberorũ in casu quo essent,ꝛ satis verosimile est ꝙ si te stator fuisset interrogatus an voluisset restitui filijs filiorum Sinibaldi hoc expresse dixisset,ꝛ ideo ꝓ expresso haberi dꝫ, vt est tex.no.in.l.titius.§.j.ꝛ ibi not.ff.de lib.ꝛ posth.facit qđ no.in.l.tale pactũ.§.fi.ff.de pac.¶ Undecimo probari videt͂

8 per.l.heredes mei.§.cum ita.ff.ad treb.† Nam ibi pater insti- tuit filios,ꝛ si quis eorum sine filijs decederet,substituit aliuꝫ filiuꝫ:ꝛ si vterqꝫ sine filijs decederet,ꝛ substituit neptẽ.Deces sit nouissimus sine filijs premortuo alio cum filijs,dr ibi qđ neptis admittitur cum substituto illius,qui decessit sine filijs nõ est verosimile testatorẽ voluisse excludere neptem ꝑpter fi lios alterius filij ipsius primi filij ipso primo filio premortuo vocarentur abintestato:ꝛ non ex testõ.ꝛ si neptis succedit ex substitutione pro parte vltimi filij,sequeret͂ qđ testator dece- deret pro parte testatus,ꝛ pro parte intestatꝰ:quod nõ est di- cẽdum.l.ius nostrum.de reg.iu.ꝛc.¶ Duodecimo probatur in simili per id quod habetur in.l.si cui.cum.l.seq.ff.de condi. ꝛ demonstr.ꝛ per.l.quãuis.C.de fideicom.vbi mater grauan- do maritum,ꝛ filios suos emancipet,grauasse maritum vide- tur per fideicõmissum restituere filij illud quod filijs a matre relictũ erat,ꝛ quesitũ patri iure patrie potestatis.Ex eo ergo qđ mater in fauorem ꝛ contẽplationem filiorũ iussit eos emã cipari a patre,videtur grauasse patrẽ fideicom.Item videtur in casu nostro iniunctum grauamen fideicõmissi ad beneficiũ filiorũ,cũ illa verba scꝫ sepius relata nõ possunt intelligi fore adiecta nisi ad fauorẽ eorũ qui descenderunt ex filijs Sinibal di.¶ Decimotertio videtur probari in.l.ex facto.§.si quis ro gatus ad trebel.vbi qñ aliquis est institutus ꝛ rogatus si de- cesserit sine liberis.Et cõtingit institutuꝫ decedere cum filijs naturalibus:an excludat͂ per tales filios substitutus.ꝛ respõ- det ibi iurisconsultus cõsiderandũ esse cõditionẽ ꝛ dignitatẽ testatoris,ꝛ etiã institutus:ꝛ ibi gl.magna.Ad quid enim iu- riscõsultus ibi hanc habuisset cõsiderationem si tales natura

9 les nõ intelligerent͂ vocati.¶ † Decimoquarto probari vide tur:nã testator dum grauamen ꝛ onus substitutionis fideicõ missarie iniunxit non solũ Sinibaldo,sed etiã filijs Sinibal- di,vt clare dicũt verba testamenti:ergo est necesse dicere ꝙ ẽt filij Sinibaldi intelligant͂ vocati ex testõ:qꝛ grauãdo eos vr eos ex testamẽto vocare,l.deniqꝫ.§.sciendũ.ff.de pec.l.Titia Seio.§.seia lib.ff.de leg.ij.ꝛ ꝙ no.in.l.alio.in ꝑn.ff.de alimẽ. ꝛ ciba.leg.facit.l.si ita stipulatꝰ.ff.de ope.lib.ꝛ not.interminis Barto.in.l.centurio.de vul.ꝛ pup.in ver.quero vlterius quid si testator dixerit,si filius meꝰ decesserit sine filijs.vbi dicit qđ in hoc casu nõ habet locũ in qđ no.gl.in.l.lucius.de here.in- sti.ꝛ no.Bar.in.l.sed ꝛ si sic.ff.de leg.iij.Ubi etiã pro hoc alle- gat quod habetur in.l.proculus.ff.de vsufru.¶ Item probat͂ authoritatibus hec opinio.Nã eam tenuit Oldra.in.l.j.C.de condi.inser.ꝛ vt quidam affirmant,eam tenuit ibi Sal.Ang. ꝛ Fulgo.ꝛ etiam Bald.in quibusdam locis:sed aliter alibi in fra,vt referam.Idem tenuit Lud.ro.in.l.si cũ dotem.in prin. solu.matri.ꝛ Pe.de anch.consi.lxxiiij.incipien.contra Phi lippum faciunt.¶ Ultimo quod videatur instituti ꝛ vocati filij filiorũ Sinibaldi ex testamento,satis probare vident͂ ver ba testamenti dicentia ꝙ in omnibus bonis suis Sinibaldũ

ꝛ eius liberos heredes instituit.nam appellatione liberorum veniunt ꝛ filij ꝛ nepotes.l.liberorum.ff.de ver.signi.l.quod ne potes.ff.de testa.tute.cum vulg.¶ Hec videntur esse illa q̃ meo iudicio ad oppositum.q.principaliter restringere vident͂ pro ista parte,quibus sublatis euidenter patebit non obsta- re alia plura leuia vt arbitror,que pro ista parte adduci pos- sent.si igitur videntur vocati ad substitutionẽ filij filiorũ Si nibaldi.i.dictus Iaco.ergo ꝛc.poterit ad fideicommissarium predictuꝫ venire.ꝛ ab hereditate filiorũ Sinibaldi qꝛ p fidei commissum succeditur primo testatori.l.coheredi.§.cũ filio. ff.de vulg.ꝛ pupil.ꝛ sic nõ est opus quod succedatur heredibꝰ d.Sinibaldi ꝛc.¶ Sed premissis non obstantibus contra-

a riam[a] opin.puto de iure esse probabiliorẽ,ꝛ maxime ex infra scriptis.¶ Et primo per.l.si quis ita instituatur heres,si le-

10 gitimus.de here.insti.cum gl.† vbi per illa verba generalia,si legitimus hereditatẽ meam vendicare noluerit,Titiꝰ heres esto.non vr legitimus vocatus ex testamento.ꝛ ita cõiter te- nent doc.ibi.ꝛ si dicatur quare ibi legitimus succedit,ꝛ exclu dit omnes alios volentes ex testamento succedere:respõdeo a hoc ideo qꝛ si legitimus vult succedere abintestato deficit cõ ditio sub qua erãt vocati illi qui qui erãt scripti.Ita in ꝓpo sito nostro existentia filiorum dictorũ excludit substitutos.s. Philippum ꝛ sequaces:qꝛ hoc disposuit testator.¶ Secun do probatur per.l.potest.iuncta.l.seq.ff.de vulga.ꝛ pup.vbi si testator plures habens filios impuberes institutos dispo- suerat in testamento,qđ si aliquis eorũ decedit,vltimo postea decedenti substituit Titium per illam dispositionẽ,si omnes decedãt vltimo superstite ceteris precedentibus sꝫ abintesta to,tantum videtur vocatus:ꝛ ideo dicit Bal.ibi,ꝙ ibi videt͂ expressius casus pro opin.¶ Tertio ꝓbatur per.l.generali- ter.in prin.ver.cum enim ferendus ꝛc.C.de insti.sub cõdi.fa. vbi dicitur qđ filij extantes a contrario sensu illius conditio nis,videlicet si filius institutus decesserit sine liberis,vocant͂ ad hereditatem illam aui testantis,vt ad fructum paternum ꝛ sic habent ibi liberi ex iudicio patris:nõ autẽ ab auo ex ta- cito fideicõ.inducto ex verbis testamenti auiti.¶ Nec obst.si dicatur ꝙ ibi dicuntur hereditatẽ vt fructũ paternum per- cipere:qꝛ ea censeantur obuenisse ꝑpter patrẽ institutũ,ꝛ con templatione ipsius patris,vnde videntur liberi percepisse a patre ex quo eius contemplatione habuerunt.ar.l.sed ꝛ si plu

11 res.§.in arrogato.ff.de vul.ꝛ pu.¶ † Quia dico ꝙ hoc est fal sum:qꝛ imo in dubio id qđ relinquit auus nepoti ꝓsumit͂ re- linquere pro se.non aũt cõtẽplatione patris,ideo dicitur ad- uentitium nõ profectitiũ:vt no.gl.in.l.qui aliena.§.interdũ. de acqui.here.Et ibi docto.ꝛ gl.ꝛ Bar.ꝛ Ang.ꝛ Io.de imol. in.l.quesitum.in prin.ff.de leg.j.ꝛ ibi respondet Io.de imo.ad l.dedit dotẽ.ff.de col.bo.ꝛ idem est de mente Bar.in.l.gallus §.quid si is.ff.de libe.ꝛ posthu.in questione de nepote spurio. ¶ Quarto secundum aliquos probatur in.l.j.C.de pact.Ubi

12 habet͂ † quod si ille qui erat grauatus de restituendo partem hereditatis sibi assignatam in testamento sub cõditione si de cesserit sine liberis,faciunt pactum tempore quo nõ hꝫ libe- ros de instituenda indistincte minori parte ꝙ fuerit grauatꝰ, etiam cum liberis decesserit,ꝛ contingat eum postea habere filios tempore mortis ꝑpter quos desinebat conditio fideicõ missi:nõ propter hoc minus seruabitur pactum:ꝛ sic debebit restitui pars de qua fuerit conuentũ,nõ obstãte ꝙ essent libe ri rogati de restituendo,ꝙ non cõtingeret si liberi intelligerẽ tur substituti,qꝛ tunc in preiudiciũ eorũ nõ tenuisset pactũ,ꝑ ea que habentur in.l.si.§.sin autẽ.ꝛ in aut.res que.C.cõi de le. ¶ Nec ad.d.l.j.ob.responsio data per Ro.in.l.si dotẽ.§.fi.sol. ma.dicẽtẽ ꝙ ibi grauatus alienauit per illum pactum nõ vl- tra legitimã suã,cũ enim essent duo fratres legitima bonoruꝫ patris nõ erat nisi triẽs:iuxta authen.nouissima.C.de inoffic. testa.ꝛ per cõsequẽs medietas triẽtis,que est sextãs,erat por tio legitime ipsius alienãtis.Et solũmodo dicta portio ipiꝰ alienantis erat alienata in qua non intelligebatur esse graua tus per fideicommissum in prioribus.C.de inoffi.testa.ꝛ no.in l.tribus.eo.tit.l.coheredi.§.cum filie.de vul.ꝛ pug.Et cũ hac responsione dicit se magnum doctorẽ Rome ꝑ hunc passim confusisse.Sed cũ pace sua,hec responsio nihil valet:qꝛ illo iu re non triẽs sed quadrãs erat legitima illorũ duorũ fratrũ.l. cũ queritur.C.de inoffi.test.Et per ꝯñs si ille alienauit sextã- tẽ totius hereditatis,ꝛ sic duas partes:sequitur ꝙ alienauit vltra legitimã suã,que erat vna vncia cũ dimidia tm̃.¶ Nec dicat͂ ꝙ etiã alienãs potuit alienare nedũ ꝑ legitima,sꝫ etiaꝫ ꝑ Trebellianica,vt vidi nonnullos cõsultores dicere:qꝛ hoc esset inconsiderate dictũ,qm̃ Trebellianica nõ esset debita ni si tpe in casu restitutionis fidei.c.Ray.de test.ꝛ declarat bart. ꝛ alij in.l.quãqꝫ.C.ad.l.fal.cũ suis vul.cõcor.¶ Et dato ꝙ for

a ¶ Contrariam.s. li.j.cõsil.cviij.ꝛ ad istud cõs.remittit j.lib.iij.consi.xxj. nume.x.

tassis aliqua subtiliori ratiõe dici posset. tex. in d. l. j. C. õ pac. nõ probare istã opi. tamẽ nõ est facienda in hoc magna diffi cultas, attento ꝙ per alia iura, ꝛ rationes, ꝛ autoritates osten dat hanc esse verã ꝛ cõmunẽ opi. ¶ Quinto probatur in l. iu bemus. ver. deniqꝫ in retinenda C. ad trebel. iuncto prin. illius 13 l. vbi in prin. imperator posuit causam † ꝙ si testator grauat fi liũ institutũ de restituẽdo alteri filie testatoris sub cõditione si ipse grauatus decesserit sine liberis, potest grauatus de re stituendo detrahere quartã absqꝫ eo qȝ fructus percepti in ea cõputẽtur. Postea subdit qȝ eadẽ detractio quarte nõ cõpu tatis fructibus fiet, qñ testator filiũ grauasset ꝑ fideicõmissum restituere hereditatẽ liberis ipsi⁹ grauati. Et sic innuit ibi text. specificam formã fideicommissi iniunctam filio de restituẽdo liberis suis, qȝ per superi⁹ dicta in prin. illius. l. vbi erat posi tũ qȝ filius sub conditione, si decesserit sine liberis erat graua tus restituere alteri filio testatoris, nõ erat cõprehensus ta lis casus per quẽ filius ingrederet̃ grauatus de restituendo liberis suis. ¶ Sexto probatur per l. ex facto. ff. ad treb. Nam ibi si illi liberi viderentur vocati per fideicõmissũ ex testamẽ to per illa verba cõditionalia videlicet si decesserint sine libe ris ꝛc. sequeret̃ qȝ superueniens deportatio in persona filij in stituti non noceret ante deportationem conceptis. l. fin. ff. de bo. dam. ꝛ l. ij. ⁊ als. iij. ff. de inter. ꝛ rele. ꝛ tñ nocet deportatio, qñ hereditas transfert̃ in fiscũ. si enim filij intelligerent̃ substi tuti, non remaneret ibi hereditas apud fiscũ simpl'r, vt ibi dr: sed cum onere restituendi filijs per fideicõmissum. l. marcel lus. §. fi. l. recusare. §. si fisco. ff. ad treb. ꝛ patet in d. l. ex facto. i fi. ꝛ ita illũ tex. inducit ibi Lud. ro. ꝛ etiã Joan. de imo. in d. l. lucius. ¶ Septimo probat̃ per l. ex facto. etiã. ff. de her. insti. ꝛ per l. si qs. ff. si qs omis. cau test. vbi ille q̃ est noĩatus in cõdi tione nõ põt petere ex testamento. ¶ Octauo inducit̃ tex. in l. si filiusfa. §. cũ quis. ff. de leg. j. Ubi fideicõmissum iniunctũ heredi sub cõditione hac, si ipse heres decesserit nõ superstiti bus liberis valet, nec curatur an sint heredes vel non. ¶ No no probatur per gl. in d. l. lucius. que hoc expresse firmat, sci 14 licet † ꝙ liberi positi in conditione non videãtur vocati ex te stamento: sed solũ possint succedere abintestato testatori de stituto testamẽto, vt qꝛ nemo hereditatem adiuerit. ¶ Nec dicamus vt pleriqꝫ cõsultores dicunt ꝙ illa glo. iuncto text. intelligi debet ꝙ velit liberos succedere abintestato primo te statori tanqȝ substituti vulgariter patri ipsorũ liberorũ, put habet̃ in l. si quis ita heres instituat̃, si legitimus. ff. de her. institu. qꝛ dico qȝ istud est inaduertenter dictũ: vt mihi videt̃, nec in d. l. lucius. dicit ꝙ liberi essent vulgariter substituti. ꝑte rea vbi essent substituti vulgariter, nõ posset dici ꝙ succede 15 rẽt ab intestato †, quia substitutio vulgaris, que est directa nõ põt in hereditate fieri abintestato. l. scenola. ff. ad treb. l. ij. C. de cõdi. insti. nec in d. l. si qs ita heres instituatur dr ꝙ sub stitutus vulgaris succedat abintestato. Sed bñ legitimus q nõ fuerat ibi vulgariter substitutus. ¶ Decimo ꝓbatur per gloss. hoc volentem in d. l. ex facto. §. ex facto. in versi. defecis sent. ibi cũ glo. dicit nec ipsi habent ꝛc. iũcto tex. ¶ Postre mo probatur autoritatibus doc. hoc tenentiũ cõiter. nam istã opi. sequitur Jac. de aret. Cy. Ray. Bar. Fran. tigri. Nico. de neapo. Bal. Ang. ꝛ Jo. de imol. in l. lucius. de he. insti. ꝛ Jo. an. in addi. Spe. in ti. de testa. §. j. ver. huic questioni accedit bi membris. q. Petri de cornitis. ꝛ Bar. in l. centurio. ver. quero vlterius quid si testator dixerit, si filius meus decesserit sine fi lijs liberis, ꝛ filij ꝛc. vbi etiam refert ita tenuisse Rich. ma. Et idẽ tenuit Bar. in l. si cũ dotẽ. in prin. sol. mat. ꝛ in l. si sic. ff. de leg. iij. ꝛ ita cõsuluit Old. in consi. cxlj. inci. thema tale est. do. Canonicus ꝛc. ad fi. cõsilij. ꝛ Ang. quo ad casum nostrũ in l. legatis. C. de lega. ij. in aliquibus lectu. ꝛ Bal. in l. qȝ satis. in pen. col. C. de bo. q̃ libe. ꝛ Bal. in l. cũctos populos. C. de sum. trini. in iij. col. in ver. venio ad scdm scilicet successionem inte stati. ꝛ in l. cũ acutissimi. in vlti. col. C. de fideicõ. ꝛ in l. emãci pati. in viij. opp. C. de col. ꝛ Bal. in l. potest. de vulga. ꝛ pupil. ꝛ Imo. ꝛ Pau. de ca. in d. l. filiusfa. §. cum quis. de le. j. ¶ Et dicunt prefati doc. hanc esse magis cõmunẽ opi. idẽ tꝫ Rap. in d. §. cum quis. affirmans communem opinio. esse illã opi. quam tenet glo. in d. l. lucius. licet nõnulli cõsultores minus fideliter referunt Rapha. tenere contrarium in d. §. cũ quis. referentes etiam quod Pe. de ancha. in d. c. si pater. de testa. in vj. reprehendit opin. glo. in d. l. lucius. Sed arbitror quod tunc de recenti nõ viderãt lect. Pet. de ancha. in d. c. si pater. quia ibi certe approbat opinio. glo. predicte. ꝛ idẽ tenet ipse met Pet. de anch. in c. licet. de voto. in repeti. c. in presentia. de probatio. in versi. ibi ꝛc. Et ibi dicit qȝ ita consuluit Pet. de anch. in consi. cxx. incipien. pro clariori decisione dubij. cõs. cxxxvij. principaliter ponderandum. consil. ccccxxvj. quia su

pra consultũ. Jo. de imo. ꝛ Pau. de cast. in d. l. ex facto. ꝛ §. ex facto. ꝛ ibi tenet idẽ Ludo. rom. referens se alias disputando determinasse. Idẽ tenet Raph. Fulg. in l. generaliter. §. cum autẽ. C. de insti. ꝛ substit. vbi in plerisqꝫ lect. etiam refert ꝙ ita consuluit Pet. de ancha. Bart. Sal. ꝛ Pet. de nouaria. ꝛ d. Franc. de zab. ¶ Refert etiã Ang. in d. l. lucius. ita fuisse iu dicatũ. ꝛ pro ista opi. semper consului, ꝛ iudicatũ audiui cum opi. cõtraria: neqꝫ tales, neqꝫ tantas autoritates habeat: imo pro se fere nullas habet autoritates: vt. j. ostendã. Et ista opi. dñudicetur cõis: vt referũt scribẽtes prout dixi. s. quis dubi tet pro ista opin. fore iudicãdum, cũ in iudicando nõ sit a com muni opi. recedẽdũ: vt scribitur in locis vulgaribus. ¶ Nec obstant allegata in cõtrariũ. ꝛ primo text. in preallegata l. luci⁹. que est principale fundamẽtũ opi. cõtrarie. cui respõdetur ꝙ illa verba, videt̃ testator pretulisse liberos substituto: qꝛ per existentiã liberorũ excluditur substitut⁹: nõ aũt substitut⁹ ex 16 cludit liberos: † quia herede primo loco instituto repudiãte nõ admittit̃ substitutus, sꝫ liberi abintestato tanqȝ ꝑximio res ipsi testatori: vt ibi in glo. in d. l. lucius. ij. arg. l. vel singula ris de vulg. ꝛ pup. ꝛ in d. l. si quis ita heres instituat̃, si legiti mus. cũ glo. ¶ Nõ ob. scdm arg. dum dicebat̃ ꝙ illa verba nõ videntur adiecta nisi in fauorẽ ꝛ cõtẽplationẽ liberorũ dicto rũ: qꝛ rñdeo ꝙ satis cõtinere dicuntur liberorũ fauorẽ: quãuis ex testamẽto nõ vidcãtur vocati, quia vbi primi heredes insti tuti nõ adiuissent, fuisset loc⁹ substitutis per illa verba, si dicti liberi abintestato nõ successissent do. Richar. vt ꝑxime dixi. Itẽ qꝛ satis est fauor liberorũ ꝙ substitutus tunc excludatur ꝛ pater dictorũ liberorũ heres institut⁹ a testatore, nõ habeat restituere substituto extraneo. Et sic habeat potestatem relin quendi dictam hereditatẽ in testamẽto ꝛ ab intestato liberis suis positis in cõditiõe a pmo testatore presumitur. l. si pater. ff. fa. erc. l. scripto. ff. vnde libe. l. nec in ea. ff. de adulte. ꝛ l. cũ ra tio. ff. de bo. dã. l. isti quidẽ. ad fi. ꝙ met. cã. ¶ Preterea iura al legata in ꝯriũ nõ loquunt̃ in eo q posit⁹ esset in cõditiõe, put est in casu nostro. ¶ Nõ ob. tertio tex. in l. pe. ff. de col. bo. qꝛ re spõdeo put respõdet Bar. ꝛ alij in l. ex hac scriptura. ff. de do na. in ver. oppo. de l. titia etiã. cũ l. seq. ꝛ c. fi. de success. abinte 17 sta. † videlicet ꝙ verba enũciatiua cõditionaliter prolata pro pter aliud nõ inducũt dispositionẽ. l. ex facto. la pma. ff. de he re. insti. ꝛ d. l. si quis sub ꝯditione. preterqȝ in aliquo antecedẽ ti, vel cõsequenti qȝ sit necessariũ implendũ ad illud qȝ in cõ ductione deductũ. Ita loquit̃ text. in d. l. pe. ꝛ in l. deniqꝫ. §. in terdum. ff. de pe. leg. ꝛ l. proculus. in princi. ff. de vsufr. ¶ Nam in d. l. pe. pater in testamento cauit, ꝙ si filia fratribus ꝯferret dotẽ, ꝛ alia q̃ ipse testator sibi nubẽti tradiderat, pro rata par te ad hereditatẽ vocaret̃. Dicit ibi ꝙ si filia ab hereditate absti nuit nõ põt a fratribus compelli ad dotem, ꝛ bona ꝑdicta cõ ferenda, quoniã pater voluit filiam alterutrũ habere. s. eandẽ partem hereditatis, ꝛ dotẽ cum ceteris bonis fratribus cõfer re, vel dotem vel dicta bona habere precipua, ꝛ hui⁹ est ratio: quia cum pater dixit. Si filia dotẽ ꝛc. que sibi tradidi nubenti cum fratribus cõferret pro parte heredem instituo. Sequitur de necessitate quod pater voluit dñiũ dictorũ bonorũ in filiaꝫ trãsferre: qꝛ alias nõ potuisset filia dicta bõa cõferre, vt dispo suit testator: qꝛ collatio est rei ꝑprie i cõi latio. l. j. in prin. ff. de col. ꝛ no. doc. in l. si emancipati. post glo. in rubri. de col. bo. nõ mirãdum ergo ꝙ filia abstinẽte ab hereditate patris dos pre cipua cum alijs bonis precipuis residet apud eã stãte regula, qȝ abstinẽs ab hereditate nunqȝ cõferre tenetur. C. fa. ercis. l. fi. ff. de col. bono. ꝛ hec fuit ratio decisionis posite in l. pe. ¶ Sed in casu nostro nõ erat necessariũ filios filiorum Sinibaldi in telligi vocatos ex testamẽto, ad hoc vt verificetur substitutio facta de Philippo habere locum. Nec ob. ꝙ no. in d. l. gallus. in princ. quia ad hoc respondeo qȝ cõis sentẽtia glo. ꝛ doc. est in cõtrarium: videlicet ꝙ per illa verba conditionalia videli cet, si filius meus me viuo moriatur nepotẽ instituo: nõ videa tur institut⁹ filius: vt not. gl. Cy. Nico. de neapo. Bal. Ange. Raph. ꝛ Imo. in d. l. gallus. in prin. ꝛ Bal. in l. posthumorũ. in prin. per illum tex. in ver. ne ergo. ff. de iniust. test. ꝛ Bal. in l. humanitatis. in iij. col. in ver. iij. oppo. ꝛ videtur quod preteri to, ꝛc. ꝛ in l. heres. C. de impube. ꝛ alijs substi. ꝛ in l. heres. inst. eo. titu. ꝛ late Bal. in repet. l. in suis. de liber. ꝛ posthu. in xviij. col. versicu. sꝫ quid si nõ fiat. ꝛ in l. coheredi. §. j. de vulga. ꝛ pu pilla. vbi refert hanc partem ibidem tenere Dyn. ꝛ Andre. de pisis. ꝛ idẽ sequitur ibi Angel. Rapha. cu. in repeti. l. si filius qui in potestate. in ij. oppo. de libe. ꝛ posthu. ꝛ Frãciscus tigri. in l. fi. C. de here. institu. ꝛ mouentur docto. per plura, maxime per dictaꝫ. l. gallus. §. idem credẽdum. ver. nam ꝛ si nepos. ꝛ ibi Bal. ꝛ per §. in omnibus. in eadẽ. l. per d. l. si quis. §. fi. de vulg. ꝛ pupil. vbi videt̃ casus nõ violando literam. ꝛ in l. si mater. §. j. eo. titu.

j.eo.ti.et per dictã.l.ex facto.etiã per no.per gl.et doc.in.l.si qs ita heres institutatur.si legitimus. ¶ Vel aliter respondeo et si recte consideremus verba ipsa non volunt qd per dicta verba filius in testamẽto videatur institutus:sed dicit q per talẽ pteritionem filij testamẽtũ nõ redderetur nullum hoc casu: qr filius videtur vocatus ab intestato:ideo nulla sibi fit iniuria: licet nõ instituatur:vt pbatur in.d.l.si quis ita heres instituat. cũ glo.cõiter approbata. ¶ Nõ obstat quinto tex.in.d.l.ex facto.§.ex facto.imo potius ibi videtur pbari opi.cõis secũdũ do.vt induxi.s. Nec obstat inductio facta in cõtrarium:qr respondeo q ibi nõ fit distinctio,an illi filij sint cõcepti ante deportationem vel post:quia qñ sunt concepti post deportationem nõ faciunt deficere conditionẽ substitutionis fideicõmissarie. Ex eo qr nõ cẽsentur nati ex filio grauato:sed ex alio homine:qr pter deportationẽ ceperat fingi esse nouus homo. Hanc rationẽ ibi reddit iuriscõsultus. Preterea ibi fit distinctio an concepti sint ante deportationem:et tunc erãt successibiles patri.secus si post. Nam excludebãt substitutũ alias nõ ex dicto.§.ex facto.et plene no.per doc.in.d.l.filiusfa.§.cũ qs. ¶ Sexto nõ ob.tex.i.d.l.vnũ ex familia.§.si.qr respõdeo qd ibi persona que intelligeretur vocata ad fideicommissum nõ fuit vocata per modum conditionis que dispositionem nõ induxit.vt sepius dictũ est supra.et ita etiã posset responderi ad l.titia seio liber.ff.de leg.ij.vel dico qd in casu dicte.l.vnus ex familia.illa verba enũciatiua fuerũt principaliter prolata per le:vt ibi dicit Barto.in.l.titia cum testamento.in prin.de le.ij.fuerũt verba enũciatiua de futuro emissa propter aliud merito dispositionẽ inducũt:nõ sic in casu nostro. Preterea tex.in.d.l.vnũ ex familia.loquitur de liberis testatoris nõ in trãsuersalibus,inter que est differẽtia maxima:vt infra proxime dicetur. ¶ Septimo non obst.l.acutissimi.quia respõdeo qd ibi non dicitur quod videatur nepotes vocati per fideicõmissum ex testamẽto:nec ita potest intelligi per predicta. Sed voluit ibi imperator sentire qd si extraneus fideicõmissarius intelligeretur vocatus,etiã quãdo filius institutus et grauatus onere fideicommissi decederet cum liberis, non esset possibile nepotes effici heredes aui per mediã psonã filij. Sed fideicõmissarius nõ intelligeretur vocatus casu quo filius cum liberis poterunt nepotes effici heredes aui succedendo patri suo abintestato,vel ex testamẽto ipsius patris,et sic heres heredis primi testatoris heres diceret.l.si.C.de here.instit.et.l.si pater familias.ff.de vul.et pup.l.j.ff.de cast.pecul.et illã.l.cum acutissimi.allegat Ray.in consilio preal.cõtra gl.in.d.l.lucius.et tamen non obstat.d.l.cũ accutissimi.concludit contrariũ in suo consi.vt refert Pet.de anch.in dicto.c.in presentia.ibi tñ nõ refert responsionem quam declarat Ray.ad illam.l.sed remittit se ad respõsum datũ per Ray.in dicto cõsi. ¶ †Preterea

18

text.in.l.cum acutissimi.loquitur in liberis descendentibus testatoris,et dispositio illius.l.nõ extenditur ad transuersales de quibus nos loquimur:vt no.Cy.in.l.generaliter.§.cũ aũt.in.iij.q.C.de inst.et substi.Ang.et Jmo.in.l.ex facto.§.si qs rogatus.ibi per no.per gl.ad trebel.et Jmol.in.l.cũ auus.ff.de condi.et demon.q in hoc arti.nõ potest aptari dispositio conditionalis facta de liberis ipsius testatoris:et conditio ipsius testatoris facta de liberis heredis instituti qui non sint de liberis testatoris,sz de trãsuersalibus:patet per no.per Sal.in l.j.de cõdi.inser.vbi in primo casu.s.quando sunt de liberis testatoris dispositio conditionalis facta de liberis heredis instituti:qui non sit de liberis testatoris,tenet q videantur vocati ex testamento quando sunt de trãsuersalibus prout in casu nostro tunc relinquit cogitandum quod in hac materia sit aduertẽda differentia. Tenet expresse Nico.de neap.in.d.l.lucius.per.d.l.cum acutissimi. ¶ Octauo non obst.qd dicta verba habẽt ablatiuos inclusos a diuiso cõsensu:ergo debent inducere ius fideicõmissi p.d.§.cũ esset.qr respõderi posset multipliciter. ¶ †Primo:qr ablatiui absoluti inducũt dispositionem quãdo verba executiua importata per ablatiuum referebantur in euz qui vult agere ex illa dispositione. Jta loquitur tex.in.d.§.cũ esset.alias secus. Jta dicit Bald.in rub.C.de insti et substit.ad fi.allegat id quod legitur et notat in.l.in ratiõe.§.tametsi.cũ glo.ff.ad.l.fal.et in casu nostro illa verba nõ dirigebantur ad Jacobũ,qui nũc agere vult ex illa dispositione: sed ad institutos. ¶ Preterea et secũdo,text:in dicto.§.loquit qñ verba ablatiui absoluti important quandam executionem circa rem in qua inducitur fideicõmissum: secus qñ importabant quãdã denominationẽ persone cõditionaliter prolata:vt patet in.d.l.si quis ita heres instituatur si legitimus.cũ ibi not.et in.d.l.ex facto.et colligit ex no.per Barto.in.l.a testatore.de conditio.et demonstra. Jtem et tertio, illa verba, si sine liberis decesserit,substituo Philippum,nihil important a contrario

19

sensu,nisi q liberis extantibus non substituo proximiores.vel et quarto,differentia est inter casum quando verba proferunt conditionaliter sine ablatiuis absolutis:et casum quãdo verba conditionbliter proferuntur per absoluta ablatiua:vt no. Bar.in.l.ex hac scriptura.circa.iij.col.in ver.ex his.de donatio.vt patet per.d.l.si quis ita heres instituatur.iuncto.d.§.cũ esset. ¶ Nono non ob.id qd no.Barto.in.l.ij.§.videndum.ff.ad terty.cum simi.qr responderi potest primo quod ibi loquitur quando verba cõditionaliter fuerunt prolata per ablatiuus absolutos:aliud est quando sine ablatiuis,vt prima.q. ¶ Secũdo respondeo q ibi nõ poterãt intelligi qd cõtẽplatione agnatorum masculorũ plata essent dicta verba a statuto:nisi cõcedimus q extantibus agnatis masculis,ipsi agnati succedãt in casu in quo loquebat statutũ:sz in qõne nostra possunt intelligi dicta verba prolata contemplatione et fauore dictorum liberorum,seu Jacobi absqz eo quod importent q ipsi succedãt per fideicommissum ex testamẽto:qr possunt importare,et importãt quod succedãt solũ ab intestato:vt est dictum et ostensum.s.facit ad hoc quod no.Bal.in.l.cõuenticulam.de episco.et cleri.circa.j.colum.et Jmo.in.d.l.si cum dotem.in si.prin. ¶ †Decimo non ob.tex.in dicta.l.inter socerum.§.cum inter.qr ad illũ tex.responsuz est per Nico.de neapo.in.d.l.Lucius.qr illa cõditio nõ poterat operari aliud nisi q dos retineret p liberis:ideo illud operat:hic aũt satis est q operat exclusionem substituti,q liberi possunt abintestato succedere si testamẽtũ esset destitutũ.cũ hac responsione vr cõcordare Rapha.in.d.l.Lucius.dum dicit q liberi positi in cõditione non essent successibiles abintestato testatori:tũc viderentur substituti.ar.d.l.inter socerũ.§.cũ inter. ¶ Vel secũdo dico q etiã fm intellectũ Bal.et Ang.in.d.l.si cũ dotẽ.nõ pbat ille tex.q ex virtute pacti dos acqrat liberis positis i conditione,lz marito a 3rio sensu pacti.est verũ qd de iure maritus tale lucrũ dotis tenet conseruare liberis:per.l.j.C.si dos constan.ma. Sic habet in auc.de nup.§.illud.in fi. Et ita voluit Bal.et Ang.in.l.si cũ dotẽ.in pn. ¶ Vel tertio text.in.§.cum inter.probaret potius cõem opi.quã tenui:si eam intelligamus fm intellectũ Jac.de are.et Bar.in.d.l.si cum dotem.et Bal.in.l.si extraneus.de cõdi.ob cau.ff.et in.l.q satis.de bo.que libe.et in.l.qm̃ nouella.C.de inoffi.testa.et in.l.ij.C.de her.acti.et auc.sz et si qs.C.de secũ.nup. ¶ Vndecimo non ob.tex.in.d.l.heredes mei.§.cum ita.qr fateor q ibi filius primi filij defuncti ex eo qr dictus primus filius nõ adiuit expresse ex testamento aut potentia suitatis transmisit ad heredes suos hereditatem non aditam,iuxta veras et cões 9clusiones in.l.si fratris.C.de iure delib.et in.l.apud hostes.cũ simi.C.de suis et legi. Sz vbi testamentum esset destitutũ.(vt qr oẽs instituti se abstinuissent.tũc haberet locũ q liberi in cõditione positi succedãt abintestato,vt est dictum. ¶ Duodecimo nõ ob.qd habetur in.l.si cui.ff.de cõdi.et demonst.cum si.qr respondeo q vbi cessat ratio que militat i casu nostro.s.qd filij sunt positi in cõditione:ergo nõ in dispositione,vt in iuribus.s.alleg. ¶ Et dicit glo.in.d.l.quãuis.C.de fideicom.in.d.l.alia rõne poterat intelligi fuisse prolata a testatore,nisi cã fideicõmissi inducendi.hoc autem alia rõne potuit intelligi esse prolata illa verba.s.ad excludendum substitutũ et ad succedendũ liberis in successione intestati,vel ad prouidẽdũ q pater liberorũ in cõditione positorum possit eis relinquere. Nã illa iura dicunt in liberis,non autem transuersalibus: in quibus.s.in responsione ad tertiũ respondi esse differentiam. ¶ Tertiodecimo non ob.tex.in.d.l.ex facto.§.si quis rogatus. quia respondeo q dato qd tales liberi positi in cõditione nõ intelligãtur vocati per fideicommissum ex testamento. Tñ iuriscõsultus voluit cõsiderandam esse cõditionem et dignitatem testatoris,ad discernendum an existentia liberorum naturaliũ faciat deficere cõditionẽ fideicom.qr cogitauit q si institutus haberet liberos etiam naturales tm̃,relinqueret verosimiliter illis liberis illam hereditatez in totum vel pro parte. Nã quãdoqz capere posset totũ,quãdoqz partẽ:vt habet insti.de ser.cog.per totũ.et in.l.Lucius.et in.l.si his quibonis.cum ibi no.ff.de vul.et pupil.et in auc.licet.C.de natu.lib.iuncta.l.scripto:in fi.ff.vnde libe. Et ppter.hoc fuit inducta dicta diuisio dicti §.si qs rogatus. ¶ Decimoquarto non ob.id qd no.Bart.in l.cẽturio.cum si. Quia respondeo primo qd onus fideicõmissi bene fuit iniunctum Sinibaldo,et filijs Sinibaldi,et nõ filijs filiorũ Sinibaldi de quibus tractatur.† nec appellatione filiorũ Sinibaldi cõprehendunt nepotes saltẽ de cõi vsu loquẽdi vt legitur et no.insti.qui da.tu.pos.§.fi.in glo.penul.et no. Jabu.in.j.constit.ffo:ũ:vt refert et sequit Ant.de bu.in princ.decretalium circa.vij.col.et Bal.in repeti.l.in suis.in fi.ff.de lib.et posthu.et Jmo.in.l.gallus.§.institutus.e.tit.et qui cõmunis

20

21

vsus loquēdi in testamētis ⁊ in omnib⁹ dispositionibus attē dendus ⁊ proferendus est.l.liberorum.§.qđ tamē Cassius.cū ibi no.ff.de le.ij.⁊.l.Labeo.de suppel.leg.c.ex literis.⁊ ibi no. de ipō. ¶ Respondeo etiā q si testator imposuisset onus fideicōmissarie substitutionis dictis filijs filiorū dicti Sinibaldi,nō est de iure verū per hoc q testator videtur filios filiorū vocasse per fideicōmissum de restituēdo Philippo extraneo, si esset iniunctū filijs filiorum nō valeret in persona ipsorū:qr ipsi quibus ex testamēto videtur relicta hereditas non potuerunt grauari. Ita cōcludit Bal.in.l. ab eo. C.de fideic.⁊.l.sʒ si sic.§.j.ff.de leg.iij.per.d.tex.⁊ Imo.in.d.l.centurio.in antepe. char.Et expressius in.c.Ray.de test. in materia compēdiose substitutionis:⁊ Pet.de anch.cōsi.cxxxvij.principaliter ponderandum.consi.vij.incip.Andreas.qđ repetitur cons.cxxiij. ⁊ ita videtur velle Bar.ita etiam tenebat Bart.⁊ refert Angel.in consi.vij.incipi. Ex dicto themate plura dubia possunt oriri,etiā quia alias sequeretur qđ non haberet locum regula

22 que habet†,qđ testator nō potest grauare eum quē non honorat.d.l.ab eo.C.de fideic.⁊.l.plene.la.ij.§.fin.cū.l.seq.de le.j. ¶ Pro hoc etiā adducitur tex.in.l. hereditas ad Statiū.ff. de heredi.insti.⁊ in.l.cū quasi.⁊ cum plures.ff. de fideicōmis.liber. Ubi si vnus ex heredibus grauatur iure hereditario,illa non videtur sibi prelegata. ¶ Bene fateor qđ vbi onus fidei com.nō est iniunctum nominatim ipsis filijs filiorum nō honoratis,sed est impersonaliter iniunctum: q tunc impersonaliter valeret fideicommissum.Et videtur illis qui fuerunt instituti.l.si seruus.§.qui margaritam.ff. de leg.j.⁊ in.simili no. in.l.qui duos.in fi.ff.de vulga.⁊ pupilla.⁊ hoc est veruʒ quod Bal.⁊ Sal.in.l.precibus.C.de impube.⁊ alijs substi.⁊ alij cōmuniter scribentes concordant cum Barto. ¶ Nec predictis obstat dicta.l.deniq3.§.interdum.allega.per Bar.quia respōdent docto.⁊ maxime Imo.in.l.centurio.⁊ in dicto.c.Raynutius quod interdum quis grauatur de eo quod alias consueuit ipsum oneratū tacite sequi in tacito casu:⁊ tunc probo bene per tale grauamē videtur tacite relinqui id sub quo grauatur.⁊ ita loquitur quādo seruus cui relicta est libertus, grauā

a [illegible]

23 do de dādo aliquid de peculio heredi.†Nam peculium tacite sequitur seruum cum datur libertas inter viuos:iuxta.l.j.cuʒ ibi no.C.de pec.eius qui li.me.⁊ ideo nimirū licet nō sequatur peculium ipsum seruum,quando datur libertas in testamēto simpliciter:si tamen sequitur quādo grauatur seruus aliquid dare ex peculio.Et hanc responsionem etiam tradit Rapha. l.cum tale.§.fi.de cond.⁊ demon. licet Petrus per alia verba loquatur. ¶ Nō obstat etiā ad hoc tex.in dicta.l.Titia Seia. §.Seia lib.ff.de leg.ij.qr vltra responsionem datam per Bal. in dicta.l.ab eo.C.de fideicō,potest responderi ſm Imo.in dicta.l.cēturio.⁊ in dicto.c.Ray.qđ licet regulariter ille qui grauatur a testatore aliquo.s.aliter nō relicto non videat̄ per hoc a testatore oneratus,⁊ propterea grauamen nō teneat.d.l.ab eo.tamen fallit quādo precederet dispositio facta super re dubia.nam si tūc grauatur alter ipsorum,scilicet ille qui nouissime decesserit ad restituendam illaʒ rem:ergo quoniam tūc videtur fideicommis.reciprocum esse inductum inter illos duos scilicet vt precedens intelligatur grauatus de restituēdo partem suaʒ superstiti:merito ille superstes cū vltimo decedit potuit in totum grauari:⁊ ita est casus in.d.§.Seia. ¶ Nō obst. etiā qđ no.in.d.l.alio.in prin.de alimen.⁊ cib.le.Quia respon

24 det Imo.†qđ verū est qđ executor dat⁹ in testamēto,grauat̄ ad aliquid dandū qđ valet illud grauamē,licet nō sit aliquid relictum executori.Et hoc,qr tale grauamē videtur mere relictū ab herede:sicut qn̄ datus est tutor filio in testamēto, ⁊ grauatur tutor de aliquid dādo alteri.Naʒ tūc valet:qr in effectu videt̄ grauatus ipse fili⁹ in testamēto institut⁹.l.peto.§. in rē. ff.de lega.ij.⁊ ar.d.l.si seruus.§.qui margaritā.⁊ ita est de mente Bar.post gl.in.d.l.alio.Nō obstat etiam tex.in.d.l.si ita stipulatio.ff.de oper.li.qr ad illam respōdet q ibi ponitur casus specialis,in quo illud quod exprimitur in vim cōditionis videtur dispositum simpliciter,seu dispositionē inducit. Et hoc ideo est,quia illud quod ibi positū in dispositione nō poterat peti quodam speciali iure tanq̄ dispositiuū causa onerande libertatis alias in solutione.l.j.§.onerande quare actus nō dat̄ ⁊ etiā illam.l.nō declarat Sal.⁊ Fulg.in.l.si pacto quo penā. C.de pact.alias illa.l.cōtradiceret ei quod habetur in.l.si quis sub cōditione.ff.si quis omis.causa testamē.⁊.l. ex pacto etiā. de heredi.instituen. ¶ Nec etiā obstat quod habetur in.l. procinius.ff.de vsufru.Quia respondetur q in.q.nostra nulla precessit dispositio facta in filijs filiorū Simbaldi super eo super quo grauatur per fideicommis.in contrariū precedebat dispositio que saltem scđm latā significationem comprehēdebat illos,de quo deducēdo apparebat propter grauamen adiectū.

25 nam ibi fuit relict⁹ vsusfr.dom⁹.†Et constat q aliquādo appellatiōe vsusfructus dominiū cōtinetur.l.donationes in cōcubinam.§.species.ff.de dona.Et sentit ibi glo. ⁊ etiam Bar. in.l.cum tale.§.j.ff.de cōdi.⁊ demon.in fi.Nec obst.etiā qđ habetur in.d.l.cum tale.§.fina.⁊ quod ibi Bar.qđ ibi testator dicat,ex.x. que legaui Seio, volo q Sei⁹ det quinq3 Titio: qr per hoc videntur legata.x.Seio.qr hoc ideo ibi esse potest ppter verba enunciatiua expresse continentia id de quo dicēdo queritur ſm Ioā.de imo.in locis.s.proxime alle. ¶ Decimo quinto non obstant authoritates allegate in contrariū. Primo nō obstat authoritas Ludo:qr dico,dato quod in discursu lecture ita tenuisset:tamē postea cōsulēdo qui est,actus magis deliberatus tenuit contrarium in cōsilio.cxlj.s. allegato. ¶ Nō ob.autoritas Bal.in.l.j.C.de condi.inser.in lectu. quā tamē nō memini me legisse:quia dico quod ipsemet postea in lecturis modernis i multis locis.s.allegatis tenuit cōtrariū. ¶ Non obst.etiam authoritas angel.in.d.l.j.de condi. inser. cum supportatione,hoc non dicit ibi Ang.in lec.mea,scʒ qđ filij positi in conditione videantur vocati ex testamēto.⁊ licet dicat quod testator videtur eos pretulisse substituto.prout habetur in.d.l.lucius.tamē dʒ intelligi put intelligitur illa.l. lucius,in legatis intellexit videlicet quod videt̄ filios ptulisse substituto quantum ad excludendū substitutū per existentiā eorū.⁊ q possint ab intestato succedere destituto testamento: nō autem ex testamento. ¶ Allegatur etiā autoritas Saly. in.l.j.de cōdi.inser.⁊ minus bene allegatur:quia ibi Sal. quo ad liberos descendentes ex fratre instituto reliquid cogitandum:quinimo ipse Salyc.consuluit cōtrariū. prout retuli. s. ¶ Allegatur etiam autoritas Fulg.in.d.l.j.sed in lectmea nil de hoc dicit,sed bene tenet opi.cōmunē in.d.l.generaliter.§.j. C.de inst.⁊ subst.vt retuli.s. ¶ Allegatur etiā autoritas Pe. de ancha.in consi.incip.contra Philippuʒ ⁊c. Sed respōdeo primo,prout dixi respōdendo ad septimū arg.quod ibi loquitur in descendētibus testatoris,nō in trāsuersalib⁹ in qbus cadit notabilis differētia:vt dixi.s. ¶ Preterea postea ipsemet Pet.de ancha.in pluribus suis consilijs,⁊ in lecturis semper adhesit communi opi.prout fuit per me supra relatū.Non obstat authoritas Ro.i.l.si cū do:ē.qr ipsemet postea tenuit cōtrarium in.d.l.ex facto.§.ex facto.ad trebel.secutus opi.gl.in d.l.lucius.que est communis: vt superius probaui. ¶ Postmo non ob.quod videantur vocati ex testamento filij filiorʒ Sinibaldi ex eo qr testator,dixit,qđ instituebat Sinibaldum ⁊ eius liberos masculos.Quia respondeo quod attento quod tempore testamenti:⁊ tempore mortis testatoris extabant nō nulli descendētes Sinibaldi masculi,testator videtur de illis sensisse nō de alijs.l.si cognatis.⁊ q ibi no.ff. de reb.du. retēta presertim cōi opi.doct.in.l.gallus.§. quidā recte.ff.de liber. ⁊ posth.vbi excepto Bar.ɔcludūt oēs q si testator istituit fratrem ⁊ eius liberos,intelligunt̄ simul vocati eodē tēpore ⁊ nō ordine successiuo:maxime per text.in.c.Ray.de test.⁊ recte q ista est cōis opi.a qua vt constat,in iudicando non est recedendum. ¶ Preterea si prime liberi ipsius liberi.j.filij ei⁹ fuerint heredes prout in primo cōtinetur illa institutio postq̄ verificata est in liberis primi gradus,nō intelligit̄ de vlterioribus: arg.l.eum qui in calendis.in prin.ff.de verbo.obl.⁊ in.l.boni. §.hoc sermone.de verb.sign.⁊ est de mente Bart.si recte inspiciatur in.l.liberorū.de verbo.signi.dū allegat.d.l.boni. ¶ Uenio ad secūdum dubiū in quo me breuius expedire conabor, tum qr stantib⁹ his que conclusa sunt super priori dubio non est necesse deuenire ad secūdū.Tū etiam:quia in priori dubio oportuit me pretermorem meū in consulendo aliqualiter esse

26 longiorem. ¶ †Dico igitur omissis superfluis verā esse communem conclusionē,q exceptio prescr.xxx.vel.xl.annorū nō

a obstat[a] dicto creditori agenti:eo quia cum debitū fuerit cōtractū per dictū creditorē cū dicto Antonio ⁊ Juliano,qui vixerūt quasi vsq3 in tempus quo creditor agere cepit.ipsi tanq̄ existentes in mala fide non potuerūt incipere prescribere.c.fi. de prescrip.etiam qn̄ tractat de prescriptione actionū:vt probatur in.d.c. fi.ibi,vt nulla valeat absq3 bona fide prescriptio tam canonica q̄ ciuilis ⁊c. ¶ Ponderanda est illa dictio,nulla,q̄ est vniuersalis negatiua.l.nulli.C.de epis.⁊.cle.⁊.l.nullā. C.de infa.⁊ qui omne dicit nihil excludit.l.iul.ff.de le.iij.l.si is qui ducenta.§.vtrū.de reb.dub.c.solite de maio.⁊ obe.presertim cū illa ratio nō sit restringenda,sed potius amplianda:vt euitetur peccatū.Nam in dubio tenenda est illa opi.per quam peccatum euitetur.c.veniens.de sponsa.⁊ cle.exiui de paradiso.de ver.signifi. ¶ Et licet tex.in dicto.c.vtatur his verbis, videlicet,vt qui pscribit in nulla parte tēporis rei habeat cōscientiam aliene,etiam tamen verum est dicere quod appellatione rei veniunt etiam iura ⁊ actiones,cum sit nomē generale.l.nam

le.l.nam quod.§.fi.ff.ad Trebel.⁊ in.l.fi.ff.si cer.petatur.l.rei. de verbo.sign.⁊ declarat Bar.in.l.quintus.§.argēto.de auro ⁊ argen.lega.⁊ est glos.clare dicens in.l.j.⁊ ibi Guil.⁊ Barto. ff.de statu homi.⁊ tex.in.l.j.versi.hoc quedā.ff.de re.di.⁊ in sti.de re.corpo. ¶ Nec obst. ꝙ tex.in dicto.c.fi.loquitur de prescriptione rei aliene:quia dico ꝙ si prescribo pecuniam ⁊ quātitatem alteri debitā,satis dico: prescribere rē alienam:qꝛ res mea tibi debita dici potest aliena,⁊ quo ad me:vt est tex.in.l. si me ⁊ Titium.cum gl.in versi.mea.ff.si cer.pet.⁊ est tex.xiiij. q.iiij.quid dicam. ¶ Et pro hoc facit quia vbi exprimitur ratio in.l.etiam correctoria:vt exprimitur in.d.c.fi.dꝫ fieri extēsio etiam ad casum qui saltem sublata significatione vocabuli comprehendi potest vt in casu illo sibi locum vendicet,vt est glo.in clemen.j.ver.eligant.cum ibi no.per Pau.de leaza.de elec.⁊ per glo.in aut.vt hi qui obli.in prin.in ver.ad curationem.⁊ in aut.minoris debitor.in ver.a curatiōe.C.qui.tu.da. poss.⁊ no.Bal.in authētica quas actiones.C.de sac.san.eccl. in.iij.q.bene faciunt no.per glo.⁊ doc.in.c.j.de rerum permu. in.vj.⁊ in clemen.j.eo.titu.Et est de mente Bar.in.l.liberorū. de verbo.signi.in ver.his premissis ⁊c.circa finem primi argumenti,facte alias formate.⁊ est de mente Bal.in.l.fi.de here. institu.Et expresse no.Innoc.in.l.si vero.§.de viro.solu.mat. ⁊ Anto.de butr.in.c.fi.de consue.in prima fal,⁊.ij.in materia extensionis.⁊ moderni in.c.j.de tempo.ord.in.vj. ¶ Sꝫ ratio expressa in.c.fi.videlicet vt peccandi via tollatur,habet locum etiam in prescriptione actionum cōcurrente mala fide debitoris:ergo ⁊c.Debet fieri extensio ad illum actum. ¶ Bene facit quod not.Barto.in authē.sacramenta.C.si aduer.vēd.vbi vult quod dispositio illius authētice,que est correctiua scōm glo.⁊ docto.q̄uis loquatur in contractibus,extendatur ad illos contractus qui improprie dicuntur cōtractus:⁊ etiam distractus:qꝛ per talem extensionem fatetur anime.Et ita etiam not.Anto.de but.in dicto.c.fi.de consue.circa pe.vel antepe. ol. ¶ Cōfirmatur predicta per text.in.c.possessore.de re.iur. in.vj.⁊ licet ille.tex.loquatur in possessore rei,tamen trahēdū in possessorem iuris:qꝛ debitor late sumēdo videtur possidere debitum:vt probatur in.l.fi.ff.de petitio.heredita.⁊ in.l.quod si alieni.§.Iul.eo.titu.⁊ sic cum eadē sit ratio in impedienda prescriptione iuris,seu actiōis hoc casu que est in alia prescriptione debet fieri extēsio per proxime allegata,⁊ iure allegata contra istam partem. ¶ Quod talis prescriptio non procedit de iure canonico,⁊ sint in hoc correcta iura ciuilia tenet glos. Inno.⁊ Hosti.in dicto.c.fi.⁊ gl.in.d.c.possessor.⁊ Ange.in.l. sequitur.§.si via.ff.de vsuc.⁊ in.l.j.C.de serui.⁊ i aut.ad hec. C.de vsur.Anton.de butri.Abb.sicu.⁊ Imo.in preallег.c.fi. vbi quo ad terminos.q.nostre referunt hanc esse communem opi.per plura que breuitatis causa omitto,postq̄ ita se habet communis opi. ¶ Etiam istam opin.sequitur Bal.in.l.quibus diebus.§.dominus.de cond.⁊ demon.cum quo ita trāsit Imo.qui refert quod etiam ita disputādo determinauit Iac. butr.⁊ etiam Bal.in sua disputatione que incipit,statuto cauetur ꝙ fenerator:⁊ ita etiā tenet Imo.in dicto.§.si viam.referens se ita consuluisse.⁊ ita etiam tenet domi.Car.in.c.si diligenti.de prescri.⁊ Petrus.de anch.consi.v.incipi.pro parte nobilis viri ⁊c.⁊ ideo dicunt docto.in dictis locis.bene facit Bar.in dicta.l.sequitur.§.si viam.se submittere in hoc articulo decisioni ecclesie,⁊ etiā theologorum:qui canoniste ⁊ theologi tenent contra illam opini.cui videtur Barto.adhesisse.f. quod in prescriptione acctionum nō obstat mala fides,vt per eundem in dicto.§.si viam.⁊ in.l.fi.ff.quemadmo.serui.amit. ⁊ in.l.hec autem iura.ff.de serui.vrbanorum prediorum.⁊ in.l. ait pretor.§.plane.quib.ex cau.maio.⁊ Hostien.in summa de prescri.§.que res prescribi possit.in princip.⁊ minus bene per predicta. ¶ Et eorum opi.reprehenditur communiter p doc. in dictis locis,⁊ satis late refert Im.in dicto.c.fi.⁊ satis dicit esse in mala fide debitor,quando habuit cōscientiam qd erat debitor:vt dicto.c.fi. ¶ Et predicta sunt seruāda nedū in foro ecclesie sed etiā in quocūqꝫ foro:qꝛ cū incurrit peccatū quo vult se tueri exceptione prescriptionis p tempore quo nō interuenit bona fides:vt i aut.vt eccle.circa mediū.q̄ ad hoc alle. Ange.in.d.§.si viā.⁊.d.Ant.in.d.c.fi.debet seruari in vtroqꝫ foro ius canonicū:vt no.gl.i.d.c.possessor.⁊.c.licet mulieres. de iureiu.li.vj.Bart.⁊ legiste i.l.priuilegia.C.de sac.san.eccl.c. fi.cū simi.de sola. ¶ Nec predictis habet obstare statutū ciuitatis disponētis† qd oīs actio realis psonalis vel mista tollatur spatio.xxx.annorū:qꝛ statutū illud debet interpretari scdꝫ ius cōe,ne quis indebite dānū patiat.l.ij.C.de noxa.c.cū dilectus.de cōsue.l.q̄uis.ff.de in ius voc.⁊ plene p Bar.⁊ alios in.l.oēs populi.in.vj.questio.principali.⁊ in.l.nō dubium.ff. de leg.ergo nō debet intelligi statutū quando prescribēs esset

27

in mala fide. ¶ Quinimo si statutū aliter disponeret.scilicet quod etiam cum mala fide prescriberet debitori,nō valeret fꝫ opi.magis cōmunem:vt tenuit Bar.in.l.omnes populi.i.iij. q.principali.ff.de iusti.⁊ iur.quia fm cum.l.imperialis dicēs hoc cum induceret peccatum nō valeret:vt in dicto.c.fi.⁊ idē tenet Io.an.i.c.ij.de exce.in.vj.in nouella.referēs ita in disputando fuisse terminatum.⁊ idē tenet Ang.⁊ Imo.in dicto.§. si viam.⁊ Ang.in.l.quibus.ff.de legi.⁊ Anto.de butr.Imol. ⁊ do.Abb.in dicto.c.ij.⁊ Anto.de but.in.c.cura.de iurepatr. ⁊ Bal.in dicta disputatione inc.statuto cauetur quod fenerator.⁊ Pe.de an.in dicta reg.possessor.⁊ in.c.canonū statuta. de cōsti.in.xviij.char.in ver.item si statuto cauetur quod post xl.annos.Itē in.c.ij.de excep.in.vj.⁊ idem tenet Bal.i.§.ius ciuile.insti.de iure natur.gen.⁊ ciuili.⁊ Imo.in dicta.l.quib⁹ diebus.§.dñs.vt refert Imo.in dicto.§.si viā.⁊ in dicto.c.fin. se ita consuluisse.Ita etiam consuluit Paul.[a] de ca.in cōsilio cclxxxij.statutum predictum etiam in foro ciuili,⁊ in curia seculari cum tractamus de materia peccati:per not.in dicto.c. possessor.⁊ in dicto.c.licet mulieres.de iureiu.in.vj. ¶ Et hoc saltē quādo statutum non exprimeret aliquam causam iustā vltra negligentiam,propter quam iustam causam ita disponeret vt plene referūt docto.in dictis locis,⁊ in statuto predicto nulla est causa expressa. ¶ Et predictis non obstat quod no. Inno.in.c.cura.de iure patro.qꝛ respondeo ꝙ Inn.loquitur tātū in casu illius.c.cura.in quo casu tollerabitur illa prescriptio,imo etiam cōiter reprehendit ille intellectus:vt intelligit ille tex.quādo prescribens non erat in mala fide. ¶ Nec etiam ob.qd no.Inn.in.c.qꝛ plerisqꝫ.de immu.ecc.vbi videt innuere ꝙ procedat prescriptio iurium cū mala fide.Quia respondeo quod ibi Innoc.loquitur habito respectu ad ius ciuile.patet qꝛ Inn.loquitur tam in actionibus personalibus q̄ realibus ꝙ colligitur dum dicitur in possidēte etiā indistincte loquit: ⁊ tū clarū est ꝙ nō dubitabat Inno.de iure canonico in realibus actionibus nō pcederet pscriptio possidētis cum mala fide.per.d.c.fi. ¶ Nec ob.etiam si dicatur ꝙ per tale statutū erat sublata ciuilis obligatio ⁊ effectus naturalis.l.sicut.l.omnes. C.de prescri.xxx.anno.⁊ p no.per Cy.in.l.cum quis.C.de iur. ⁊ fac.ign.⁊.l.fi.C.ex qui.cau.maio.⁊ per Bar.in.l.fi.ff.rem ra. hab.⁊ sic videtur quod tutus sit debitor fm Bar.in.d.l.sequitur.§.si viam.cum simi. Quia rñdeo ꝙ istud esset verū si statutum valeret:vt dixi ⁊ probaui.s.non valere:ergo cessat argu. ¶ Quedam alia adduci possent in ɔtriū:sed quia leuiora sunt omitto:⁊ ad ea respondent dicti scribētes ⁊ maxime Imo.in d.c.fi.⁊ istā partē semper sum secutus ɔsulēdo veriorem ⁊ humaniorē magis cōem approbatā. ¶ Non omitto insuper qd dicta exceptio prescriptionis non pōt opponi per Titium cuius nō interest:nec per dictum Iacobum qui repudiauit dictā hereditatem dictorum obligatorū:⁊ sic nihil ad eum.vnde talis exceptio sibi nō ɔcedit.l.ille a quo.§.fi.de testa.ff.ad Tre. l.posthumus.§.si quis ex his.cū ibi not.ff.de inoffi.test.facit l.si vnus.§.ante oīa.cum ibi not.per Bar.ff.de pac. ¶ † Quo ad vltimum dubium quo queritur,an sit bene appellatum seu[a] de nullitate dictū a sentētia:quia pronunciatum fuit referēdo se ad cōsiliū dandū per cōsultorē in futurū:⁊ sic dixit quod iudicabat prout cōsuleret cōsultor,qui nōdum cōsuluerat:⁊ dico ꝙ est bene appellatum seu de nullitate dictum a dicta sentētia:quia sñia lata fm cōsiliū ferēdū,⁊ sic nōdum productum in actis,esset nulla:vt voluit Io.an.in addi.Spe.in ti.de sen. prola.§.qualiter.in addi.incipi.huic finem.vbi voluit ꝙ sentētia qꝛ iudex dixit pnūcio prout pronūciauit talis,nō valet si pnūciatio ad quā se retulit iste iudex non erat in actis producta. ¶ Et idē qn iudex se referret ad ɔsilium,oportet ꝙ sit productū in actis:vt no.Ioan.an.in Spe.in tit.de excep.§.viso. in addi.inci.pono in italia ⁊c.⁊ ita etiam tenuit Ant.de but. in.c.venerabilis.de exce.⁊ Ange.⁊ Imo.in.l.si conuenerit.ff. de re iudi.⁊ in.l.j.§.si quis ita.ff.de ver.oblig. ¶ Ad hoc.l.iij. C.de sen.que sine certa quanti.debet enim liquere iudici illud sup quo se vult fundare ad sententiā fundandā.l.properādū. §.⁊ si quidam.C.de iudi.l.hoc autē.§.j.quibus ex cau.in pos. facit.l.j.§.biduum.ff.qn appel.sit. ¶ Et dicit expresse Bal.in l.j.in.ij.co.de sen.ex breui.re.per id qd no.in glo.ij.ꝙ iudex nō debet ferre sentētiam nisi postq̄ sit apertū ɔsiliū sup quo vult fundare ⁊ proferre sñiam. ¶ Fallit fm Bal.⁊ Saly.in.l.cum iudex.de sen.⁊ interlo.om.iudi.quando.iudex ex forma statuti teneretur intra certū diē proferre sñiam fm consilium sapiētis,⁊ sapiēs esset elect⁹ ⁊ nimis tardaret i reddēdo cōsiliū:qm̄ tunc iudex ad euitandum penam statuti posset proferre sñiam referendo se ad consilium quod facit cōsultor. ¶ Sed iste nō est casus noster,vt patet ex inspectione sñie,⁊ siue dicta sñia sit nulla siue iniqua quod negari nō potest ex iam dictis: potest

28

[a] ¶ Pau. nō inuenio nisi ɔsil.xcvij. inci.in cā appellationis.lib.ij.

iudex appellatiõis sñiam reformare ex antiquis ⁊c. alias ⁊ cũ
nouis actis terminandi negotium principale, vt petitũ est. l.
eos. C. de appella. in prin. ⁊ no. Inno. in c. cũ cõtingat. de off.
delega. ⁊ declarat Bar. in l. si vt proponis. la. j. C. quomodo ⁊
quãdo iudex. in l. j. ad fin. C. qñ prouo. nõ est necess. ⁊ in l. si ex
pressum. maxime circa pe. ⁊ vlt. col. ff. de app. ⁊ no. ibi alij etiã
⁊ Anto. de but. in c. dilectus. de appel. ⁊ no. ibi etiã do. Abb.
in c. cum Joannes. de fide instru. in fi. ⁊ Imo. l. iudex postea
ꝙ. circa. vj. col. de re iudi. cum si. ⁊c. Alex.

Summarium.

1 ☞ Libro rationum statur confecto a socijs, vel ab vno com
missio ab eis.
2 Socius vnus non habet mandatum ab alio nisi in his circa
que expresse contracta est societas.
5 Electio nisi adsit, non sufficit aliquem se gessisse pro scriba.
7 Approbatio in separatis potest pro parte fieri, pro parte nõ.
8 Priores soli non constituunt syndicum, licet aliud in prela
to. nu. 9. nec habent administrationem cum libera. nu. 10.
11 Diuidua vel indiuidua que sint.
13 Nullitas non censetur sublata que apparet ex actis.
15 Iudex potest supplere pro contumace.

Consilium. CLXXXVI.

Visis subtilissimis dubi-
tatiõibus quo ad dominos moliturarũ per iustis
simos dños iudicantes formatis, ⁊ visis libris,
et etiam toto processu. Primo videndum est de fide librorũ
productorum, an fidem faciant cõtra dominos moliturarum
maxime quo ad ꝓbandũ expensas factas occasiõe defensio-
nis sue facte circa litem contra eos motam per Gratianũ de
americis. ¶ Et allegatur ꝓ parte affirmatiua decisio Bald. in
1 rubrica. C. de fide instr. vbi dicit † ꝙ socij debẽt cõficere librũ
rationum: et illi credetur inter socios si vero similia contineat
⁊ ad hoc nihil allegat. circa qd puto verũ esse, qd codici rõnũ
cõfecto a socijs, vt loquitur Bal. vel ab vno de cõmissione so
ciorum fidem faceret: per not. in d. l. inter chartulas. C. de cõ-
ue. fis. debito. li. x. l. j. ⁊ qd plene no. Bar. in l. eandẽ. de duo. re.
Sed in casu nostro minime constat hunc librũ cõfectũ fuisse
ꝑ oẽs socios, nec per vnũ de volũtate reliquorũ. ¶ Nec ob. si
dicatur qd ille scriba erat vnus ex socijs, prout dicũt ꝓbari ⁊
cõtineri in dictis codicibus: quia posito ꝙ ibi descriptus esset
ille scriba in numero sociorũ, dico ex scriptura ipsiusmet scri-
be nõ probatur ipsum esse sociũ: q2 esset facta ad ꝓpriam vti-
litatem scribẽtis. l. rõnes. cũ vul. C. de ꝓba. vnde posito ꝙ scri
pture sociorũ ꝓbent inter socios, tamen primo legitime cõsta
re deberet ꝙ sint socij, quo ꝓbato scripture postea ꝑ eos facte
probarẽt. l. diuus Traianus. de test. mili. sed nõ est ꝓbatũ ꝙ
dictus scriba sit socius: ergo. ¶ Plus dico ⁊ puto esse verũ
2 † ꝙ etiam si aliter legitime cõstaret qd dictus scriba fuisset so
cius, tamẽ si nõ cõstat ꝙ ab alijs fuerit sibi cõmissum officiũ
scribẽdi, vel aliter de voluntate sociorum nõ cõstat scriptura
facta per vnũ tãtũ ex socijs nõ preiudicat alijs ꝙ probatur.
3 † nam soci9 nõ cẽsetur tacitũ mãdatũ habere a socio, nisi circa
a ea circa[a] q̃ est expresse cõtracta societas, circa merces venales,
nam vnus poterit vendere sine alio: q2 ad hoc est societas cõ-
tracta ⁊ vnus videtur ex hoc alium ꝓposuisse. l. j. §. fin. cũ seq.
ff. de exerci. ¶ Sed quo ad alia non videntur habere adinui-
cem tacitum mãdatum: vt firmat Bar. in l. nemo ex socijs. ꝑ
illũ tex. ff. pro socio. ⁊ Bal. in rub. C. ꝓ soc. in ij. col. ⁊ in l. in fa
4 milie. C. fami. ercis. ¶ † Et ꝓbatur expresse: q2 videm9 ꝙ vn9
ex socijs nõ põt agere in iudicio nõie sociorum sine mãdato vbi
agitur de re diuidua, vt in casu nostro in. l. ij. de cõsor. eiusdẽ
lit. Ad idẽ text. in l. si vnus ex socijs. ff. de ser. rub. predio. ⁊ l.
ꝓprium. ff. cõia predi. ¶ Et ꝓbatur ꝑ gl. ⁊ ibi hoc expresse fir
mant moderniores in l. de pupillo. §. si plurium. de no. operis
nunc. Sed hec societas que resultat ex emptione rei cõis: vt. l.
cum ꝓponis. C. ꝓ socio. non fuit ꝯcta ad legitimandũ nec in
cõsequẽtiam ad faciẽdas expẽsas litis: quia qd fuerit ad hoc
ꝯtracta nõ apparet, ⁊ esse poterat ꝙ quidã ex socijs si sciuis-
sent litem noluisset litigare: ergo in hoc vnus nõ censetur ha-
bere mandatum ab alio, ⁊ per cõsequẽs scriptura per vnũ fa-
cta nõ preiudicat alteri in istis. ¶ Nec etiam sufficeret si in di
cto libro appareret scriptũ per scribã quãliter ipse fuit depu-
tatus a socijs ad scribendum: quia hoc ipsemet attestari non
potest de assumptiõe officij sui: vt no. Bar. in l. ex sentẽtia. C.
de test. tut. ⁊ Joã. and. in c. quoniã cõtra. de ꝓba. ⁊ Bal. in l.
iudices. C. de fide instru. ⁊ Bal. in l. iusiurandum. C. de testib.
5 cũ ꝯcor. ¶ † Nec obst. quod dicitur ꝙ cõsuetudo est ꝙ dicti so-
cij habeant vnũ scribam, ⁊ ꝙ alio nõ apparẽte presumitur, de
isto: quia pluralitas nõ presumitur: quia respondetur primo qd
consuetudo est ꝙ capita habent vnum scribã qui habet scri-
bere distributiones moliturarum, non autem expensas litiũ
que nõ spectãt ad eorũ regimẽ, vt etiã infra dicetur. ¶ Imo
posito qd de consuetudine allegata appareret quod negatur:
tamẽ non memini me legisse ꝙ si de consuetudine est qd vnus
eligatur ad officium priuatum si dicat aliquis Titiũ gessisse
illud officiũ ergo presumitur ad hoc electus. Quinimo duo
concurrere debent vt ille habeatur pro legitime deputato ad
illud officium. Primũ vt resultet vtilitas publica, sm quod
propria autoritate nõ fuerat ingressus officium sed quod ali-
qualis electio precedat: quo casu licet electus nõ esset habilis,
vel ali9 defect9 puta ꝯfirmatiõis vł similis interueniret, tũc suf
ficeret qd habeatur ꝓ tali ꝓ quali gessit. l. barbarius. ff. de off.
preto. ⁊ ibi hoc firmat Jaco. but. ⁊ cõmuniter doct. quib9 vel
altero eorum deficiente non reuelat se gessisse pro tali. l. heren-
nius. ff. de decur. l. j. ⁊ ij. C. si seruus ad decur. aspi. cũ simi. lib.
x. ⁊ hoc not. Inno. ⁊ canoniste in c. nihil. de elec. ⁊ in c. cũ di-
lectus. de rescrip. ⁊ Cy. ⁊ Bal. in l. fi. in prima opp. C. de sentẽ.
⁊ in versi. modo quero. ⁊ in l. mutat. C. de lib. causa. ⁊ late do-
mi. Ant. in repet. cle. cõsultatiõib9. de iure patrona. Sed neu
6 trum predictorum hic interuenit: ergo ⁊c. ¶ † Nec etiam ob-
stat qd libro officialis credi debeat: quia respõdetur quod in
casu nostro nõ constat istum scribam fuisse deputatũ ad hoc
officium maxime per socios ⁊ potestatem habẽtes: quia illud
quod stari dicitur libro officialis, est verum in officiali depu-
tato in publi. l. admonendi. de iureiurando. ⁊ l. nuda ratio. de
donationibus. sed in officiali priuato secus. ¶ Unde dicit
Baldus in l. imperator. ad fi. ff. de stat. ho. quod libris massa-
rij villarũ ⁊ similiũ non creditur: nisi sint subscripti manu no-
tarij. allegat tex. in l. ij. C. de cõueni. fis. debi. igitur ⁊c. ¶ Non
obstat, ꝙ socij vsi sunt dictis libris faciendo in eis scribi ratio
nes suas, ⁊ illas accipiẽdo: ergo in totum stari debet eis: quia
negatur qd socij hoc fecerunt, potuit hoc forte esse quod qui-
dam asserẽtes se capita creditorum hoc scribi fecerũt: ⁊ ꝑ hoc
nõ inferretur alijs preiudicium cum simus in his que sunt cõia
7 pluribus: vt. j. dicetur. ¶ Preterea illud qd dicitur † quod qui in
parte acceptauit, non potest impugnare in alijs partibus: il-
lud est verum in partibus cõnexis, secus in separatis: ⁊ sepa-
rata dicuntur quãdo sunt facta diuersa, in diuersis tempori-
bus facta, hec habentur in locis vulgaribus per Barto. in l.
aurelius. §. idẽ quesijt. de lib. leg. ⁊ in d. §. numularios. ⁊ Bal.
in l. j. C. de cõfes. in ij. iij. ⁊ iiij. col. vbi dat cautelaz quod libri
ꝓducantur in parte ⁊ partibus facientibus in fauorem dunta
xat ꝓducẽtis. no. Canoniste in c. olim. de censi. ⁊ in c. bone. el.
ij. de postu. prel. ⁊ c. cũ venerabilis. de exceptio. cuz similibus.
Sed distributio ratarum moliturarum nõ dubiũ ꝙ dicitur
esse factũ separatim ab expensis litium: ergo non sequitur ꝙ
nõ possit pro illa parte improbari. ¶ Scda dubitatio princi
palis est ꝙ quãquam veruz esset qd ista capita approbassent
dictas sentẽtias tacite soluendo expensas ⁊c. Dicebatur pro
parte dñorum moliturarũ qd capita nõ fuerũt electa per oẽs
nec per maiorẽ partẽ dñorũ moliturarũ, ⁊ sic nõ potuerũt ꝑiu
dicare. ¶ Nã ad hoc dicitur ⁊ respondetur ad partẽ aduersam ꝙ
satis est ꝙ fuerũt tolerati ⁊ habiti ꝓ capitib9 put in simili in
officiali episcopi, determinãt dñi de ro. deci. xlvij. ¶ Qm̃ ad
hoc replicatur qd in officiali pub. epĩ vel alterius qui habitus
esset publicus tanꝙ officialis, quo ad ea que tangerẽt publi-
cam vtilitatẽ ꝓcedit optime decisio predicta, dummodo ali-
qualis electio, quanquã inualida ꝓcesserit. Sz vbi agitur de offi
ciali priuato, ⁊ de priuata vtilitate vt in casu nostro: ⁊ vbi nul
la processisset electio etiã valida dico ꝙ tunc nõ sufficit gere-
re se ꝓ officiali: vt plenius. s. ostẽdi superiori dubio: ⁊ est cõis
omniũ sentẽtia. ¶ Nec etiã habet obstare ꝙ dicitur creditores
adiuisse ista capita accipiẽdo ab eis ratas suas: ergo censentur
illa approbasse: ⁊ perinde est ac si legitime processisset electio
⁊c. Quia rñdetur ꝙ posito ꝙ cõstaret creditores adiuisse illos
q dicuntur fuisse capita tẽpore dictarũ litiũ ꝓ cõsequẽdis earũ
ratis qd tñ nõ est ꝓbatũ: tñ dico ꝙ si talẽ aditionẽ quo ad di
stributionẽ ratarũ videantur illos reputasse capita: non dz fieri
extẽsio potestatis ad illos actus sz vt videantur eisdẽ capitib9
cõcessisse potestatẽ cõparẽdi in iudicio cũ actus sint diuersi. l.
diligẽter. ff. mãda. ⁊ c. cũ dilecta. de rescri. l. nõ oĩs. si cer. peta.
¶ Preterea si maior pars creditorum: vt dicit pars aduer-
sa: ⁊ continetur in dubitationibus, potuit in preiudiciũ om-
nium

a ¶ Circa. raph. cu. roma. Alex. Jas. l. de pupillo. §. si pluriũ. de op. no. nũcia. roma. soci. Jas. lancelo. gal. col. iiij. in l. stipulationes nõ diui. de V. obliga. deci. consi. xcviij.

nium constituere capita: sequitur de necessitate q talis cõsensus in approbando capita nõ potuit singulariter prestari: sed simul omnibus cõuocatis saltẽ a maiori debuit parte approbari et ratificari: vt est tex. et ibi Bar. in l. iurisgentiũ. §. hodie. al's est. l. et suũ. §. hodie. ff. de pac. et Bart. in l. omnes populi. in. ij. q. prin. in versi. iij. quero etc. et Inno. in c. cũ omnes. de cõstit. et Bal. in l. j. in. v. q. ff. de offici. ꝯsu. et in auth. hoc ius porrectum. de sa. sanc. eccl. ¶ † Tertia est dubitatio qd dicitur per partẽ aduersam, qd psupposito ꝓ vero quod dictis libris credatur, et qd pdicti habiti fuerũt pro capitibus: videtur qd capita potuerũt in iudicio experiri et constituere procuratorem in. c. edoceri. cũ ibi not. per Inno. de rescrip. in. c. petitio. de ꝓcur. qm̃ ad hoc alias fuit responsum q capita cõparuerũt in iudicio nec prosecuti sunt predictas: sed dicitur quod cõstituerunt procuratorem ser Joannem de mãzolino, de cuius mãdato non constat. Nec ob. q quedã asserta pronunciatio mãdatorũ nõ preiudicat capitibus habentibus per Bart. et oẽs in l. licet. de procu. et Inn. i. c. super literis. de rescrip. et Spe. in ti. de syndico. vers. quid si iudex. et Bal. i. l. falsus. de fur. ¶ Si autem nõ potest allegare quod ipsi agere per procuratorem facere potuerũt q neutrũ factum est: quinimo dicebam quod talia capita vel priores etiam in his que sunt communia pluribus vt vniuersis qd est plus nõ possunt cõstituere syndicũ: et i terminis firmat Bal. in l. itẽ magistri. ff. de pac. etc. ¶ Bñ facit qd not. Bar. in l. fi. super illũ tex. C. de leg. lib. x. ¶ Si ergo in his que sunt cõmunia pluribus (vt vniuersis in quibus maior pars potest in preiudicium aliorũ disponere:) priores vel capita non possunt cõstituere syndicum: quãtominus in his que sunt cõmunia pluribus vt singulis: vt in casu nostro in quo requiritur singularis omnium cõsensus: vt plene in regula, quod omnes tangit, nõ debent posse soli priores syndicum constituere. ¶ Nec obstãt que habẽtur in. c. edoceri. et in c. petitio. quia respondeo † quod illa iura loquũtur in prelato ecclesie qui dicitur esse administrator ad propriam vtilitatẽ, et facit fructus suos. Ideo etiam ante lit. contest. potest procuratorem cõstituere. et ita dicunt docto. in dictis locis. et Bart. et legiste in l. neqȝ. C. de procura. et Spe. in titu. de procur. §. ratione eius. ver. nũquid canonicus. et Pau. de leaza. in cle. j. de rescrip. et Bal. in auth. sed hodie. de episco. et cler. ¶ Et ꝓ hoc quia prelatus non dicitur procurator in rem suã: vt leg. et no. in c. ij. et iij. de dona. iũcto eo quod habet in. c. j. de offici. ord. ¶ Glo. in l. nec ciuitatis actor. ff. de procu. q̃ expresse per illũ tex. facit differentiam inter procuratorem et syndicũ, qui agit nomine alieno ad vtilitatem alienam, et prelatum qui agit ad vtilitatem propriã vt primi non possint cõstituere procuratorem alium ante lit. cõtest. vt ibi et in. d. l. neqȝ. sec⁹ in prelato, vt plene i dicto. c. peti. ¶ Ex quo videm⁹ quod posito quod dicta capita habuissent potestatem constituendi syndicũ vel procuratorẽ hoc nõ potuerũt facere ante litẽ cõtes. ¶ † Nec verum esse puto cum reuerentia, id quod a quibusdam audiui vcȝ q dicta capita videntur hrẽ ꝓcuratorẽ cũ libera, qr expretenuit contrarium Jaco. de raue. Cyn. et Bal. in l. j. C. etiã per procuratorẽ in inte. rest. et Bal. in l. illud. §. j. ff. de mino. et Cy. et doc. in l. preses. C. de trãsac. vbi ꝯcludũt q legitimi administratores habẽt liberam administrationẽ, et nõ idem est in habẽtib⁹ administrationẽ priuatã, qr nõ habẽt liberã: et vr̃ velle Bar. in l. mãdato. ff. de procuratoribus. vñ cũ nõ hñt administrationem liberã dicta capita nec etiã fuerint cõstituti generales procuratores ad omnia negotia: ideo infertur quod nõ habuerũt aliquã potestatẽ experiẽdi in iudicio, et per ꝯsequẽs nec cõstituẽdi procuratorẽ ad iudicia: qr speciale est i ipso generali ꝓcuratore. i. vj. l. ȝ si vn⁹. §. ꝓcuratorẽ. et ibi Bar. de iniur. et l. nam necesse. ff. de pac. l. procu. cui libera. ff. de procu. in c. cũ dilectus. de procu. ¶ Nec etiam ob. qd vnus soci⁹ videatur habere tacitum mãdatum ab alio: quia ego respondi. s. in primo dubio: qr quo ad casum nostrũ omnes tenẽt cõtrariũ, et maxime quo ad experiendũ in iudicio: qr est casus in l. iij. in princi. C. de consor. eius. lit. ¶ Similiter non ob. quod ratione incommode diuisionis: qr videntur habere molẽdina et molitture debẽt posse vnus ex socijs agere ꝓ alio per no. per Bar. et Bal. in dicta. l. iij. de cõsor. eius. li. qr dico qd nõ sum⁹ aliquo modo in indiuiduis: † qr illa dicuntur indiuidua que per solutionem partis non afferũt tantã vtilitatem in parte respectu partis quãtũ in toto respectu totius. l. in executione. §. ij. cũ se. de verb. obli. Pe. et Bar. in l. stipulationes nõ diuiduntur. in vij. oppo. et in. ij. q. de verb. ob. Sed hic tãtam vtilitatẽ affert pars vnius molendini pro indiuiso respectu partis, quantũ vnũ totũ respectu tot⁹. ¶ Preterea quelibet species diuidua dicit: qr ꝓ indiuiso dñiũ pot ꝓ parte trãsferri et solui. l. ij. post prin. ff. de ver. obli. l. si stipulat⁹. §. si decẽ. de sol. sed molendina cõsistũt in specie: ergo etc. ¶ Preterea fortius posito q esset quid indiuiduũ, est verum quo ad potestatẽ agẽdi vn⁹ ex pluribus socijs insolidũ agere potest ad indiuiduũ. l. heredes. §. an ea. ff. fami. ercis. tamẽ sententia lata cõtra vnum, nõ preiudicat alteri: vt no. gl. i. l. iij. ff. quib. res iudi. nõ no. dũ alleg. l. loci corpus. et no. Inn. in. c. causam. el grãde. q fi. sint legi. et Ja. in l. si de cõmuni. per illũ tex. si ser. vendi. et Bar. in l. ij. ex his. de ver. obli. in fi. et in l. ex duobus. in ver. quarto quero de sentẽtia. ff. de duo. reis. dum alleg. l. loci cor. ¶ Ex quib⁹ oib⁹ ptȝ q libri nõ probãt ratificationẽ capitũ. ¶ Item posito q probarent, nõ est probatum istos fuisse legitime cõstitutos ꝓ capitibus ab oĩbus vt requiritur: qr sumus in his que sũt ꝯmunia pluribus vt singulis. ¶ Uel posito quod essent pluribus vt vniuersis, reqrit maior pars. ¶ Et q scriptura faciat mẽtionẽ qd ĩteruenit maior pars vt plene no. Bar. in l. j. §. ff. de albo scriben. et canoniste in. c. j. de maio. et obe. et in. c. fi. de ꝓc. cũ fi. ¶ Et posito q fuissent capita est ostẽsum q non pñt ꝯstituere syndicũ vt no. Bal. i. l. itẽ magistri. ¶ Et posito etiã qd potuissent ꝯstituere tñ hoc nõ potuere ante litẽ ꝯtest. l. nec ciuitatis. de ꝓc. ¶ Et dato ẽt q potuissent, q est falsuȝ, dicim⁹ q nullus fuit ꝓcurator cõstitutus: qr nõ apparet ex mãdato. et hec sufficiant circa primas sentẽtias. ¶ † Circa vltimã sententiam latã in fauorem molitur arũ super executione impediẽda sit dubitatio: eo qr statutũ dicit sententiã exequẽdam nõ obstante nullitate: debet ergo itelligi etiã de illa nullitate que de iure communi impediebat executionẽ scȝ qñ in promptu erat probatio nullitatis: qr ad hoc respondeo q statutũ exhibitũ nõ dicit sic. Nã dicit q si oppositum fuerit aliquid de nullitate sententie, et super exceptione fuerit cognitum, et illo nõ obstãte fuerit ꝯfirmata sententia qd si postea petat executio sententie ꝯfirmat et ꝯtra eũ opponatur eodẽ modo de nullitate prout al's fuit oppositũ qd nõ impediat executio. ¶ Modo ad ꝓpositũ hec exceptio nullitatis ratione defectus mãdati procuratoris moliturarũ nunq̃ fuit opposita. itẽ pro parte dñorũ moliturarũ nunq̃ fuit oppositũ de aliqua nullitate per habẽtem mãdatũ ab eis: qr ser Joã. nõ habebat mãdatũ. ¶ Preterea sentẽtia vltima est illa que executionẽ meret. l. eos. C. de appella. vbi per gl. et doc. in l. j. de re iudi. ff. sed ꝯ dictã vltimã sẽtẽtiã nũq̃ fuit oppositũ apli⁹ de nullitate: ergo etc. ¶ † Preterea posito q statutũ diceret indistincte q de nullitate opponi nõ posset: tamen nõ intelligitur sublata exceptio nullitatis que probatur per inspectionem actorum. hoc decidit Bal. in l. j. C. ne liceat ter. ꝓuo. et Imo. i. l. si expressim. de appel. et i. l. de pupillo. §. q opus. de no. ope. nũ. vnde etiã refert dños de rota sic tenere. in cle. j. de re iudi. qd cõtra tres sentẽtias nõ possat de nullitate opponi, et proinde lata ꝓ parte aduersarij non debere posse opponi de nullitate, que constaret ex actis: tamẽ cõtrarium dicũt prefati doct. quia satis est q sit remota nullitas que incontinenti posset probari aliter q̃ per inspectionẽ actorum. ¶ Et dicit Bal. in rubr. de proba. in l. j. col. † q nũq̃ statutũ tollit probationem que fit per rei euidẽtiã. alle. dictũ Azo. in summa. C. ad. l. aqui. Sed ex inspectiõe actorũ cõstat hic ꝺ nullitate ex defectu mãdati: ergo etc. ¶ Nõ ob. etiã q dicit dictã sñiam fuisse latã in fauorem creditorũ oim absentiũ: et sic quo ad absentes nõ valet. † qr iudex ꝓ absente cõtumace nõ pot supplere añ lit. ꝯtest. vt no. Bal. i. l. fi. C. de appel. Ad hoc rñdeo q illud est verũ vbi lis debet cõtestari, sȝ vbi lis nõ ꝯtestat sec⁹, fm Bar. i. §. hoc aũt iudiciũ. in l. iij. ff. de dã. ĩfec. ¶ Sed in cã executionis sñie lis nõ ꝯtestat: vt plene Bar. i. l. intra. de re iudi. cũ ꝯcor. ergo etc. ¶ Nec ob. q iudici de nullitate nõ cõstabat: ergo nõ potuit supplere: qr imo cum reuerẽtia sibi ꝯstabat ꝑ ostẽsionẽ actorũ, ꝑ quã ꝓbat negatiua et nullitas, vt no. Bar. i. l. hi q ad ciuilia. C. ꝺ appel. et Jo. an. c. qm̃ cõtra. Nec ob. si diceret, potuisset ꝓbari de cõsensu dñoꝝ moliturarũ et de ratificatione ipsoꝝ ꝑ testes: qr dico q ꝑ hoc nõ rederetur sñie valide, nisi appareret q corã iudicib⁹ qui tulerũt primas sñias, facta fuerit fides ꝺ tali ꝯsensu: qr nõ sufficit hoc ita esse nisi iudici liqueat hoc ex actis. l. hoc aũt. et ibi Bar. ff. qbus ex cau. in pos. ea. et Bar. in l. ij. C. de edẽ. et in l. multũ, cũ si. ff. de cõdi. et demon. al's frustratoria esset doc. dicẽtiũ vbiqȝ q nullitas probatur per ostẽsionem actorũ in qbus nõ apparet de citatione vel de mãdato et si. ¶ Et nõ obst. q iudex nõ potuit exceptionẽ ꝓcuratoriã supplere post li. ꝯtest. iuxta no. i. c. j. ꝺ excep. qr posito q hoc eẽt ver: dico q nos dicim⁹ hoc. Nã nõ allegamus qd iudex debuit repellere ꝓcuratorẽ gratie. corã eo ꝯparẽtẽ, et petẽtẽ executionẽ sñie: qr nõ habuerit sufficiẽs mãdatũ. sȝ dicim⁹ q iudex exceptiõis potuit supplere circa oppositionẽ nullitatis pmaꝝ sñiaꝝ lataꝝ cũ nõ legitimo ꝺ fensore, et sic nõ dꝫ supplere exceptionẽ ꝓcuratoriã: sȝ exceptionem nullitatis sñie: que est pereptoria exceptio. c. in nr̃a. de ꝓ

eur. ¶ Nec etiã obst. q saltem dicta nullitas quãtũcunq notoria debuit pponi corã iudice, et nomine creditorũ, per no. in cle. appellanti. de app. † qr rñdeo, et dico q ad hoc vt iudex teneat iudicare fm ea que sunt notoria, est necesse vt notoria pponant, et ita loquunt allegata in cõtrarium. ¶ Sed ad hoc vt iudex si vult possit supplere in notorijs, dico qd potest supplere circa ea que cõstant sibi ex actis[a] et que sunt notoria. als si sequeret ppositio nõ diceretur supplere: quia probatiõe nõ indiget. et hoc tenuit gl. i. c. j. in ver. vt publice. de excep. in. vj. Expressit Inn. in. c. cum dilectus. de cõsue. et in. c. per tuas. ad fi. de test. et in. c. fi. de corpore vitia. et in. c. sepe. et ibi Jo. and. de ap. et Bal. in. l. quos phibet. de postulando. et in. l. filius. §. veterani. de pcur. in. l. j. in iiij. opp. C. vt que desunt aduo. par. iu. sup. et in. l. plane. in fi. de pe. heredi. et in. l. reos. in. iiij. col. de accu. et in. l. fi. C. qui aduer. quos. ¶ Et vt dicebam iudex in causis summarie cognoscendis potest ferre sententiã p absente: et valet vt firmat Bar. in extrauag. ad reprimendum. in ver. figura. ad fi. et sequitur Pe. de anch. in cle. sepe. ¶ Jmo nõ potest negari quin snĩa quo ad citatos, nõ poterat fieri executio sũmarie. l. meminerint. C. vnde vi. Sz ser Cesar comparuit noie citatorum oim ergo sententia nõ debuit exequi quo ad eos q cõparuerunt et se defenderunt: quo ad alios &c. nõ debuit exequi: qr citati non fuerunt. ¶ Nec obst. qd principales ser Cesaris fuerũt citati tanq capi. et cõparuerũt tãq priuati: quia dico q nõ est pbatũ eos fuisse capita. Si ergo valet sentẽtia nõ ad eos: ergo illa sententia prodest cõsocijs cum eadẽ sit causa defensionis omniũ. l. si qui separatim. §. q est scriptũ. de app. Preterea etiam nunc potest pronũciari sentẽtias exequẽdas contra alios: qr non sunt citati. Reliqua suppleat immensa et profunda sapientia rectissimorum dominorũ iudicantium. Ego Alexander.

a ¶ Ex actis. ro. cõ. si. cccxxvij. are. ɔsi. xlviij. in fin. deci. l. cũ quid. colũ. vj. si cer. pe. Jas. l. j. col. v. de offi. eius cui mand. est iurisdic. fran. bal. de prescr. j. par. princ. q. viij. licet aliud ias. l. licet in fi. C. de iud. alcia. trac. psump. par. ij. nu. xj.

b ¶ Procedere. mari. So. c. ij. co. lj. de lib. ob. Jas. l. ij. §. j. col. ij. ff. de acqui. vel amit. poss.

c ¶ De antiquo. are. ɔsi. xxxvj. gui. pap. cõsi. lxxxviij. col. j. ɔsi. ccxlj. cor. ɔsi. xxxv. consilio. cccxxiij. lib. j. Deci. ɔsilio. ccclxxv. cõsil. ccccxlv. Jas. cons. lxxxix. col. fi. ɔsil. cxxviij. lib. j. hypp. marsil. not. ccccev. et. cccccvj. xxj. [illegible]

d ¶ [illegible]

Summarium.

1 Libellus, peto quicquid habes in tali villa, valet.
2 Sententia generalis potest ferri sine pbationibus in tẽpore.
3 Antiqua probantur per famam et indicia.
5 Concessio quicqd iuris non valet nisi cõstet de iure pcedẽtis.
7 Ignorari non presumitur de quo est fama.
8 Scientia et mala fides probatur per indicia.
9 Vendere quis non videtur nisi ius quod habet.
10 Colonus et emphyteuta vendendo mala versantur.
15 Testimonium de auditu vbi admittit etiam et de credulitate.

Consilium. CLXXXVII.

In hac causa et lite inter archiepiscopum rauẽnatensem agentẽ: et filios ac heredes quondã Ludouici et Nicolai de robertis se defendẽtes: animaduertẽs ad excellentissimos viros quorũ iudicio est cõmissa causa diffiniẽda, decreuerã nihil scribere, prout nõ oportet: certe scio tamẽ ne vitio a dño meo Archiepiscopo negligẽtie qd mihi tribui possit, q hec pauca nõ scriberẽ cõtinere nequiuit. ¶ † Presupponoin primis sustẽtabilẽ esse libellũ in quo pro pte Archiepi petitũ est quicqd de robertis possederũt, et possidẽt in villa ducatus: vt dixit do. Ant. in. c. cum ad sedẽ. de resti. spo. et Spe. i tit. de ac. et peti. §. sequit. ver. quid si peto. in. viij. col. vbi dicũt pcedere[b] libellũ in quo peto quicquid habes et possides in tali villa dz esse differentia inter petitionem specialem et generalem fm eos qr in speciali requiritur specialis declaratio. in generali vero sufficit gñalis: vt no. glos. et do. in. l. j. ff. de edẽ. et in. l. edita. C. eo. et tit. et plene i. c. ij. de libel. obl. ¶ Sz ita est qd ista petitio peto quicqd possides in tali villa, dicit petitio gñalis, vt in specie dicit Bar. i. l. si ita. de au. et argẽ. leg. col. ij. ver. ij. videndũ est qñ oratio pfertur. et Bart. in. l. scire debem⁹. in prin. ff. de ver. ob. ¶ Et si diceret q in iudicio in quo admittit petitio generalis, faciẽde sunt in psecutiõe in dicã pbatiões sup reb⁹ particularib⁹ et specifice: vt p Bar. in palle. l. j. ff. de edẽ. p. l. licet. de iu. Ergo ita debuerũt fieri i pposito: qr respõdet dupliciter. ¶ Primo q dici põt factas fuisse pbatiões de multis reb⁹ specifice que possesse fuerũt et possidẽtur per eos cõuentos. Nam sunt multi testes vt Petrus de albinis, et Jo. de albinis. Si quidẽ alij testes maxime in re petitione vltima deponunt q isti de robertis tenẽt omnia bona que fuerunt data insolutum illis de Joã. de quibus bonis apparet specifice in instrumẽto dationis insolutum, exceptis nonnullis bonis que ibi exprimuntur fuisse alienata per dictam dñam Joannã, et dictos de robertis: vt ipsi dicũt in suo 2 primo testificatu. ¶ † Secũdo rñdeo q qñis i iudicio in quo aliquid generale petitum est vtile sit dictas pbationes facere vt certior et specialior sentẽtia ferri possit: tamẽ etiam si tales pbationes facte non sint, poterit ferri sententia gñalis, quem admodũ generaliter se habuit libellus, et postea erit opus in executione sententie certificare, sicut etiã fit in iudicijs vniuersalibus. Ita voluit Bar. in. l. ij. in prin. C. de sen. que sine cert. quã. et Jac. but. Bal. Ang. et Fel. in. l. j. in prin. ff. de eden. et expressius Bal. in. l. edita. in rep. perusina: in. xij. col. in verb. sed nunquid idẽ in actione generali. vbi dicit quod si petitio fuit generalis poterit ferri snĩa generalis. Nam valebit hec sententia, condemno te ad reddendã rationẽ administrationis tue. allegat. c. qualiter. de accu. et. l. si quis pro redemptione. C. de dona. Et ideo tunc sufficit declarari capitula in executione sententie. ¶ Et pro hoc etiã Bal. in. l. j. in prin. in. iij. col. ff. de triẽ. et semis. allegat q cum sententia sit generalis dz valere sicut valet in iudicijs vniuersalibus: qr in executione poterunt omnia liquidari sicut potest liquidari cõfessio que habet vix sentẽtie. allegat. l. cum fideicõmissum. ff. de cõfes. Idem tenet in. l. edita. in. ij. vel. iij. col. per dictam. l. cum fideicommissum. Et qd procedebat ille libellus, peto quicquid possides in tali loco, vel villa firmat etiam Ang. in. l. j. in prin. in. iij. colũ. ff. de eden. vbi ad hoc allegat plura: et cum eo transit ibi Fulgosius. ¶ Pro hoc etiã facit quia cum libellus semper referatur ad factum ipsius rei conuenti: id est ad id quod ipse possidet, nõ aufertur sibi facultas deliberandi an velit cedere vel contẽdere: ergo procedit libellus per dictam. l. j. in princ. ff. de edendo. ¶ Preterea, vt verbo fertur, causa hec commissa est cognoscenda summarie et sine figura iudicij. quo casu indiuidualiter Bar. in extrauag. ad reprimẽdum. in verbo figura. in. ij. colũ. concludit q procedat libellus etiã generalis, qui alias a pte opponere nõ obuisset admitti. l. fi. C. de anna. exc. cũ bar. trãsit Jo. de lig. Pet. de anc. et Jmo. in cle. sepe. de ver. signi. ¶ Ex quibus infero q de bonis que apparẽt specifice probatum teneri per dictos reos cõuentos de illis potest fieri specialis sententia, postq de illis facta est specialis psecutio. ¶ Occasiõe autem illorum bonorum super quibus nõ essent facte specifice probationes, poterit generaliter pronunciari super libello generali cõdẽnãdo ipsos reos teneri ad restitutionẽ oĩm bonorũ que ipsi tenẽt in villa ducatus. ¶ Attento q cõstat illa esse de iure ecclesie dñi Archiepi, vt patebit ex infra dicendis, quẽadmodũ si super libello generali nulla esset facta specialis prosecutio posset fieri sentẽtia generalis, vt supra ostẽsũ eodẽ modo si super parte tñ fuit facta psecutio specialis, et sup reliquo sententia generalis. l. ij. C. de iu. facit. l. que de tota. ff. 3 de rei ven. ¶ † Hoc presupposito descendo ad merita cause circa que aliud presuppono scz q cũ tractamus de rebus que c sunt de antiquo[c] et p ɔsequẽs de rebus de quibus difficilis est probatio: lex cõtenta est probationib⁹ leuioribus: et qq non essent alias oĩo plene: vt no. Innoc. in. c. veniens. de ver. sig. et Arc. xvj. q. iij. inter memoratas. et Cy. et Bar. in. l. si quidã. C. so. ma. et Bal. in aut. quas actiones, ad fi. C. de sac. san. eccl. in. l. cõuenticulam. C. de epi. et cle. et in. l. iij. C. de prob. et in. l. cũ sup. C. de rei. vendi. Unde dicit ibi Bal. qd in istis antiquis sufficiat probatio per indicia, et etiã per famã: vt etiam nota. doc. in locis supra allegatis: et in glos. in. l. at qui natura. §. cũ me absente. ff. de nego. gest. quam ita saluat et intelligit Ang. in. l. titius. ff. quib. mo. pig. vel hypo. sol. et no. idẽ do. Ant. de 4 bu. in. c. veniens. de testi. † vbi etiam dicit qd factũ quo distad mus per annos. xl.[d] potest dici de antiquo. ¶ Quantomagis dicemus esse de antiquo id de quo tractamus de inuestitura facta per ecclesiã Rauennensem in illis de march. alleg. de anno. MCCCLXXXIIJ. et de confinibus rerum, que erant ipõ tpe ad pbãdũ et ostendẽdũ qd ista bona de quib⁹ vertit questio, sunt de iure ecclesie, et sunt illa et eadem bona de quibus in inuestira. ¶ Quis enim iudex inspecto hoim breui vite cursu non arbitret hãc rẽ esse de difficili probatione, et antiqua, cũ hoc videatur iudicantis arbitrio cõmitti: ar. l. j. §. j. ff. de iure delibe. et qd no. glo. in cle. j. de reb. eccle. non alie. et expressius Anto. de but. in. c. illud. circa pe. col. de presum. facit tex. in ratiõe sui in. c. licet ex quadam. de testi. ibi dum tex. dicit per breuem hominũ vitam testes de visu deponere non valeant. ¶ His sic presuppositis dico q rei cõuẽti principaliter nitentur se tueri ex duobus. ¶ Prio qd bona ista tenent iure pprio ex titulo dationis insolutum facte iure proprio prefate dñe Joãne de robertis. ¶ Scdo q in quãtum appareat bona spectare ad ecclesiã, et ipsa esse deuoluta ad ecclesiam petunt se restitui in integrum ex capite presumpte ignorantie ad petẽdum inuestituram nõ petitam. ¶ Circa primum dico quod se tueri non

ri nō pñt:q: non est verū qd Marchio Albert⁹ cōcesserit iure ꝓprio dñe Joanne,imo expresse pro maiori parte Marchio expressit qd cōcedebat iura que ipse habebat in dictis rebus positis in villa ducatus:ergo nō pñt dicere heredes dicte dñe Joāne ꝙ Marchio cōcesserit dictas res ꝛ bōa dicte dñe iure proprio:† imo talis cōcessio nihil operatur nisi expresse 5 cōstet[a] de iure ꝙ habebat ipse dominus Marchio. Ita dicit Dy.Bar.ꝛ alij in.l.si sic.§.j.in fi.ff.de leg.ij.vbi dicunt quod si comes cōcesserit alicui ecclesie quid iuris habet ī tali loco, nihil operatur illa cōcessio nisi de iure concedentis appareat per illam.l.si sic.§.j.ꝛ.l.legauit.cum si.ff. de li.leg.ꝛ ita etiā dixit Spe.in tit.de loca.§.nunc aliqua.ver.lviij.ꝛ Bal.in.l.qd si in vēditione.per illum tex.ff.de he.vel act.ven. ꝛ idem voluit Old.consi.clxiij.inci.viso priuilegio.vbi dicit idē si specificet res ipsa singulariter:vt si comes dicit qd cedit iura, seu qcqd hʒ iuris in tali fundo:allegat.l.iij.§.in fundū.ꝛ.l.locus.ꝛ ibi etiam no.Ang.de acqui.posse.ꝛ sic ex tali ti.nō possunt rei cōuēti se tueri:quia illa cōcessio nullum tribuit titulū,nisi appareat de iure dicti Marchionis cōcedentis. ¶ Et si dixerint Marchio habebat titulum emphyteusis ab ecclesia Rauennensi tūc respōdetur qd dicitur ꝓ parte archiepiscopi 6 † ꝙ heredes dicte.d.Joāne scʒ ille Nicolaus ꝛ Ludouicus de robertis qui bona ista tanꝗ heredes domine Joāne possederunt, ipso facto ceciderūt a iure suo nō petēdo inuestituram intra annum ꝛ mensem fm formam requisitam ex dispositione bulle apostolice. ¶ Attēto maxime qd est probatum ꝙ dicti de robertis heredes domine Joāne habebant ꝛ habuerūt noticiam per plures annos ante mortem suā:qd dicta bona erāt de iure ecclesie antedicte vt est ꝓbatum:ꝛ deponit Dominic⁹ de natalibus ꝛ Jo.de albertis etiā cum eo fuit cōtestis nāsibenis. ¶ Et etiā deponunt isti de albinis qd audiuerunt Nicolaū ꝛ Ludouicū dicere qd Marchio Albertus recognouerat ista bona ab ecclesia Rauēnatensi. ¶ Et deponunt etiaʒ ꝙ fuit,ꝛ est antiquissima fama in locis illis in quibus cōuersabantur dicti heredes qd dicta bona sunt de iure ecclesie,ꝛ ꝑ 7 ꝯñs ignorātiam aliquam allegare non potest:† q: nō presumitur qd quis ignoret ea de quibus est publica fama, vt per gl. ꝛ doc.in.l.si tutor petit⁹.C.de peri.tut.ꝛ.l.j.in fi.ff. de iuris et fac.igno.ꝛ plene Bar.in.l.is potest.ff.de acquirē.heredi. ꝛ in l.si cui.§.ijsdem.ff.de accusa.vbi proprie dicitur quod ꝓbatur sciētia alicuius eoipso ꝙ erat publica fama in loco in quo ille cōuersabat:vt not.Bar.in.l.Celsus.ff.de vsusca. dum querit qualiter probetur mala fides ad hoc quod habetur in.c.j.de po.pla.ꝛ in.l.sed si pupillus.§.prescribere.ff.de instito. ¶ Nec obstat si diceretur quod quādo illi scilicet Nicolaus ꝛ Ludouicus cōfessi sunt pdicta non erat ibi presens aliqs recipiens cōfessionē illam pro ecclesia:ergo illa cōfessio non erat sufficiens iuxta.l.certum.§.si quis absente.ff.de cōfes.ꝛ in.l.fi.ff.d interro.act.q: respondeo primo ꝙ illud posset forte procedere quando ecclesia posset se fundare super illa cōfessione ad ꝓbandū quod essent illa bona de iure.d.ecclesie. Sʒ in proposito allegauit solum illam cōfessionē ad ꝓbandā malam cōsciētiā dictorū Nicolai ꝛ Ludouici,ꝛ ꝙ ignorauerūt dicta bona esse de iure ecclesie:quo casu nō attenditur an fuerit dictū in pñtia partis:vt no.in preallleg.l.Celsus.ff.de vsusca.per Bal. 8 †vbi dixit qd ꝓbabitur mala fides ꝛ sciētia rei aliene eo ꝙ ꝓbabitur ꝙ ipse coram aliquibus dixit se rem illam scire alienā q: presumitur illud in mēte habuisse.l.labeo.de supel. lega. et idem no.Ang.in.l.si quis.de prescri.xxx.anno.ꝛ Jo.de imo. in repe.c.si.in.ij.char.de prescri.illi aūt actus q pendent a solo animo ꝛ volūtate vnius,nō requirunt partis presentiaʒ: vt no. gl.Bar.in.l.Pomponius.la.j.ff.de nego.gest.no.Bar.in.d. no.si quis absente.ꝛ no.in.§.si vero expressum.per Ang.l.iiij. col.in authē.de here.ꝛ fal. ¶ Imo talis cōsciētia rei aliene et mala fides potest probari p sola indicia:vt.l.pe.ꝛ ibi no.Bal. C.de euic.ꝛ ibi no.Ang.in.l.j.C.de vsu.trāsfror. ¶ Preterea vt dixi:sufficit sola ꝓbatio qd fama esset in loco qd bona erāt de iure dicte ecclesie Rauēnatēsis,vt ꝑsumitur sciētia. ¶ Ex his infertur ꝙ fm fundamentum principalis partis aduerse corruit scilicet inquantum pars aduersa in capite presumpte ignorātie petebat restitutionē ī integ.q: dico ꝙ cōstat de sciētia ꝛ negligētia illorum quibus isti rei cōuenti successerunt: ꝛ per consequens illi ceciderunt a iure suo. ¶ Insuper respectu quarundam petiarum terre positarunt in villa ducatus, que specifice fuerūt date insolutum dicte.d.Joāne per dictū.M. quo ad istas quasdam petias terre non exprimit.M. se cōcedere iura que habet simpliciter videdū est an militet fundamentum partis aduerse dicētis se habere in istis rebus titulū 9 acquisitionis. ¶ Et in hoc dico primo† ꝙ emphyteuta qn vendit rem quam habet in emphyteusim, videtur tacite cōcedere ius quod habet. Ita dicit Pau.de leaza.l.c. potuit.l.ij. col.de loc.alleg.l.si domus.§.fi.ff.de leg.j.ꝛ in.l.qui tabernas. ff.de cōtrahē.emp.ꝛ in.c.pastoralis.de don.ꝛ in.c.quod autē. de iure patro. ¶ Et hoc maxime verū est in casu nostro, attēto magno valore rerum de quo probatum est per testes.ꝛ habito respectu ad quantitatem pro qua facta est datio in solutum que longe minor est quo casu semper dicimus ꝙ presumitur cōcedentem concessisse ꝛ cōcedere voluisse tm id iuris[a] quod habebat,per.d.l.qui tabernas.quam ita allegat Bal.ꝛ Ang.in.d.l.si domus.§.fi.de leg.j.ꝛ Bal.in.l.j.C.qui test. fac. pos.ꝛ est de mēte Bar.in.l.cum tabernā.in princ.ff.de pig.al. leg.no.in.l.semper in stipulationibus.ff.de re.iur. ¶ Ad hoc qd no.gl.ꝛ doc.in.l.j.§.j.ff.de superfi.ꝛ sic oīa que dixi quo ad cōcessionē aliarū rerū concessarū quantū erat pro iurib⁹ dñi Marchionis vēdicat sibi locū in istis alijs rebus. ¶ Sʒ posito sine preiudicio ꝙ intelligeretur dicta concessio iure ꝓprio ꝛ pleno iure quo ad istas petias terrarum de qbus vltimo loco dixi:tñ adhuc dico ꝙ nullum ius trāslatū fuit in dictā.d. 10 Joannā,q:† Marchio alienando res emphyteuticas iure ꝓprio cadit a iure suo quod habebat ab ecclesia. hoc deciditur expresse in his que no.Bal.in.l.edem.C.loca.in vlti.col.fo. sʒ qd si nō destruxit sed vendidit ꝛc. Ubi cōcludit ꝙ quēadmodum colonus,qui male vtitur re locata,cadit a re conductionis,ꝛ potest expelli vt est tex.ibi.idem est ꝛ si ipse colonus vēdit rem vt propriam:q: tunc male versatur respectu cōtract⁹: q: facit cōtra naturā cōtractus.l.fi.C.de acqui.pos.ꝛ ita dicit tenere Nico.de mata.ꝛ pro hoc alleg.l.vniuersas.C.ne rei domi.vel tēp.que proprie loquitur in materia ista. ¶ Sed ita est ꝙ emphyteuta cadit a iure suo qn male versatur in re,vt in authē.qui rē.C.de sacrosan.eccle.ꝛ in.c.propter sterilitatē.de loca.ergo eodem modo si vendit ipsam rem nō reseruato iure ecclesie.ꝛ idem no.Bal.in.l.si quis cōductionis.circa medium. C.loca. ¶ Quinimo erat expresse conuentum inuestitura facta per ecclesiā Marchioni Alberto de dictis reb⁹ ꝙ ꝯcessiones quas de dictis rebus facere Marchio deberet fieri saluo ꝛ reseruato iure ecclesie:ꝛ talr ꝙ ius ecclesie nō deterioraretur. ¶ Et per predicta ptʒ qd nō ob.si dicat ꝙ authoritate bulle apostolice pōt emphyteuta alienare sine requisitione ecclesie. q: respōdeo ꝙ bulla disponit ꝙ emphyteuta non cadet a iure suo,si alienet suū vtile,dominiū.non autē disponit aliquid in casu in quo proprio iure non reseruato iure ecclesie vēderet rem nec etiā disponit in casu quo male versaret iure ꝓut dici 11 tur male versari alienando prout alienauit vt dixi. ¶ † Cōfirmo:nam dicta bulla apostolica,quatenus cōcernit interesse ꝛ preiudicium tertij.i.ecclesie cōcedētis,dʒ stricte interpretari. c.super eo.de offi.deleg.l.ex facto. de vul.ꝛ pup.in prin.ꝛ secūdum ius cōmune dʒ interpretari.l.si qn.in prin.C. de inoffic. 12 testa. ¶ † Sed ita est etiā ꝙ in casibus in qbus emphyteuta pōt alienare ius suū irrequisita ecclesia vt qn vellet titulo donatiōis transferre:quo casu fm magis cōem opi. pōt donare ius suum irrequisita ecclesia. Tñ si donaret emphyteuta simpliciter rem non reseruato iure ecclesie cadit a iure suo: vt formaliter in his terminis decidit Bal.ꝛ Jo.de imo.in.l.vsufructu.ff.solu.mat.volens q: tunc interuenit ius domini perdit statim ius suum per tale delictum. ¶ Et idē etiā Bal.i.l.j.§. donare.in tit. qualiter olim feu.alie.pos.facit qd no.idē Balt. in aut.quas actiōes.in.v.col.C.de sac.san.ecc. ¶ Nec ob. si diceret ꝙ non apparet ꝙ ista bona data in solutum dñe Joāne sint de bōis ꝯcessis ab ecclesia ī emphyteusiʒ dño Marchio. Alberico:q: rñdeo ꝙ imo ꝓbatum est p illum Joānem ꝛ Nāsibenē de albinis maxime super capitulis super quibus fuerūt hoc anno recepti in loco residētie magnificarū dñoꝝ de cōsilio iusticie.ꝛ idē etiā deponit ser Joānes de figolētib⁹. ¶ Et lʒ deponāt p verbum,credit,ꝛ p verbū,iudicio,hoc nō habet 13 obstare:† q: rñdeo ꝙ vbi dictū testis deponētis per verbum credo,est munitū rōne[b] vel ꝑsumptiōe iferēte ita credi debere dictū talis testis ꝓbat,vt no.Ja.de are.ꝛ Cy.in.l.testiū.C.de testi.ꝛ Jo.an.in addi.Spe.§.j.sup verbo,item ꝙ deponit per credulitatē.ꝛ doc.in.c.quoties.de testi.ꝛ Bal.in.l.solā.d testi. ¶ Sed dictuʒ testiū predictorū est munitum ratione ꝑsumpta ꝛ approbata a iure:quia inter cetera addunt rationē:quia dicunt qd istud cōprehēdunt ex cōfinibus descriptis in inuestitura,ꝛ quia ita audiuerunt a senioribus illius loci propter antiquam conuersationem quam ipsi habuerunt in illis locis. Quomodo possunt enim illi testes melius discernere idētitatē predictarum rerum ꝗ ex cōfinibus. ¶ Et insuper bōa 14 est rō illa resultās ex antiqua cōuersatione. † Nā testis dicēs se tale quid scire:q: est vicinus ꝛ p ꝯñs ꝓpter conuersationeʒ q frequēs est inter vicinos talis dicit reddere sufficiētē rōneʒ: vt no.Bar.i suo tractatu de teste.ꝛ i.l.j.ff.si cer.pe.ꝛ.l.d etate.

a ¶ Constet.s.lib.fo. cōsi.xxviij.nu.vij.

b ¶ Ratio.s.e.consi.cxlvij.nu.xvj.

in. ij. q. princi. de mino. ⁊ Bal. in aut. quas actiones. in fi. C. de ſac. ſan. ec. ⁊ in. l. j. C. de ſer. fugi. ⁊ Ant. de butrio in. c. literis.
15 de preſum. ¶ † Preterea in caſibus ĩ quib⁹ admittitur teſtimoniũ de auditu admittitur etiã de credulitate: vt no. Spe. in ti. de teſte. §. j. in. xj. col. in ver ſi. ꝙ deponit de credulitate ⁊c. ⁊ ꝓbatur ĩ d. c. quoties. de teſt. in ver ſi. accipiſſe a maiorib⁹ ſuis ⁊ credere. Ita etiam tꝫ do. Abb. per illum tex. per. c. lꝫ ex quedã. de teſt.
16 ¶ † Sed ita eſt ꝙ in antiquis ſufficit teſtimoniũ de auditu, vt in. d. c. licet ex quadã. in ver. valere teſtimoniũ de auditu. cũ ꝓpter breuẽ hoĩm vite curſuꝫ de viſu deponere nõ valet vt ibi dum dicit ab antiquiorib⁹ ſuis dicerunt. ⁊ ibi do. Ant. ĩ primo no. dicit qꝺ iſta eſt regula qꝺ in antiquis teſtimoniũ de auditu, necnõ de fama admittitur ꝓ plenis ꝓbatiõibus. Ad hoc facit qꝺ no. ⁊ legitur in. l. ſi arbiter. ff. de ꝓb. ⁊ in. l. j. §. itẽ labeo. ff. de aqua plu. arc. ¶ Ergo in propoſito noſtro cũ tractam⁹ de idẽtitate corporũ ⁊ temporũ ⁊ cõceſſiõis in emphyteuſim facte Marchioni Alberico de anno M. ccclxxxiij. tanꝙ de eo in quo ꝓpter antiquitatẽ difficilis eſt probatio. debẽt admitti dicti teſtes etiam ꝓbantes de auditu: ⁊ ꝙ ad probandũ idẽtitatẽ rei ꝑ confines antiquos ſufficiat teſtes deponere de auditu: firmat Bar. in tractatu ſuo de teſt. in. xj. col. in ver. ĩci. hãc eãdẽ rẽ. ¶ Poſtremo ⁊ alio fundamento iuuatur eccleſia: q꞉ ſi iſta bona nõ ſunt illa que fuerũt ꝑ eccleſiã ꝯceſſa ĩ emphyteuſim dño Marchioni, vt pars aduerſa ſemper negando dixit. Ergo cum narratũ ſit in libello bona predicta ſpectare ad eccleſiam dictam ⁊ eſſe de iure eccleſie, ⁊ etiam ſit probatuꝫ vt ſtatim dicam: ſequitur qꝺ debẽt condemnari tanꝙ conuenti actiõe reali ad reſtituẽdum bona que poſſidẽt tanꝙ bona que ſunt iure dicte eccleſie. ¶ Quod aũt iſta bona ſunt de iure dicte eccleſie ꝓbatur primo ex priuilegio, ⁊ ex cõceſſiõe pape Alexandri. M. cclxxiij. cõcedẽtis dicte eccleſie vilis bãdi ⁊ ducatus cũ oĩbus ꝑtinẽtijs ⁊ iuribus earũdẽ.
17 † Et ꝑ talẽ conceſſionem factam a principe trãſfertur dominium ſine alia poſſeſſionis apprehenſione: vt no. Bald. in preludijs feudorum in. xj. vel. xij. col. ⁊. c. j. in prin. in. j. col. quid ſi inueſti. ⁊ Ang. i. l. offi. ff. de rei vendi. ⁊ preſertim in eccleſia, in qua fit tranſlatio ſine apprehẽſione poſſeſſionis. l. fi. C. de ſa. ſan. ecc. ¶ Ad confirmationem huius ꝓductum eſt inſtrumentũ in quo apparet qꝺ anno. M. cclxvj. eccleſia locauit cuidã dñe Liche totũ ⁊ integrum ducatũ: ⁊ etiã aliud inſtrumentũ in quo apparet ꝙ de anno dñi. M. cclxvj. eccleſia locauit dño Brachino opizoni de rizabili totum ⁊ integrum ducatum eius fundũ villã, ⁊ territorium cum oĩbus terris, ſyluis, paſcuis, ⁊c. Et apparet ſolutũ fuiſſe canonẽ per dictũ dñm Brachinũ ſaltẽ bis de anno. M. cclxviij. Et ſunt alie ſimiles locationes facte per eccleſiam illis de medicis. Itẽ eſt ꝓbatum ꝑ Joannẽ de natalib⁹, ⁊ dictos de albinis ⁊ per plures teſtes de antiquiſſima fama, ſufficit vt. ſ. dixi in pn. ¶ Ex qb⁹ ꝯcluditur ꝙ vltꝰ ꝙ bõa ꝯceſſa dño Marchioni ĩ emphyteuſim, ⁊ ꝑ marchionẽ alienata ĩ dñam Joannã debẽt reuerti ad eccleſiã tum propter inueſtiturã non petitam: tũ propter alienationẽ factã iure ꝓprio vt ſ. diſtinxit. vel ſaltẽ tanꝙ bona ſpectãtia ad dictam eccleſiam rõne dicti dñij debẽt ſibi reſtitui. Reliqua ſuppleant excellentie dominorum iudicare debentium. Ego Alexander.

a ¶ Probatio. j. li. iiij. ꝯſ. xxvj. nu. iij. Jo. fa. l. fina. C. de exec. rei iud. bal. l. ꝑ diuerſos. C. mã. Ang. l. creditores. C. de pign. paul. l. poſtulãte. ad treb. Aret. cõſil. xxxij. col. j. f[illegible] ne col. [illegible] de ap. ſoci. conſi. ciij. lib. iiij. Alci. [illegible] ex his. nu. ix. [illegible] er. obli. nouiſſime famoſus ille poyetus regis nomine periculoſus quaſdã in his conſtitutiones fixit. §. lxxj. lxxij [illegible]

Summarium.

1 ☞ Inſtrumentum non eſt executoriũ contra heredẽ niſi cognito ꝙ ſit heres. nu. 2. quod per ꝯtumaciã non ꝓbatur. nu. 3.
5 Teſtamentum poteſt incipere a tacita vulgari.
8 Subſtitutus dꝫ adire ex capite ſubſtitutiõis nõ inſtitutiõis.
9 Renunciatio feriarum nõ nocet tertio, nec extenditur ad futuras.

Conſilium. CLXXXVIII.

Viſo proceſſu agitato inter dominã Alettã quondã Thois rontij de calmis agẽtẽ ⁊ Philippũ quõdã Frãciſci de videlaſſis ſe defendet. Ac ſtatuto ciuitatis Forliuij ſub rubrica de modo procedẽdi quãdo de debito apparet publicum inſtrumentum ⁊c. ⁊ dubitationibus que ex ꝓceſſu oriũtur ne habeã circa ſuperflua vagari. ¶ Dico principalem premiſſe queſtiõis dubitationẽ cõſiſtere, an vigore prefati ſtatuti iudex cõmittere potuerit executionẽ dicti inſtrumẽti cõtra Philippũ antedictũ, aliter nõ probato per dominam Alettã predictã qꝺ Philippus fuerit heres quõdam Jo. eius fratris, ⁊ hereditatẽ illã eſſe delatã. ¶ Scdo poſito ꝙ dbuerit pro parte dñe Alette probari Philippũ fuiſſe heredem Joãnis, ⁊ illi⁹ hereditatẽ adiuiſſe an ex teſtõ. d. Joannis iuncto inſtro aditionis hereditatis facte ꝑ philippũ dicantur ꝑdicta fuiſſe legitie ꝓbata. ⁊ in hoc cõſiſtit tota difficultas iſtius cauſe. ¶ Tertio an ſtãte inſtro dotis cõfeſſate celebrato iter. d. dñam Alettã ⁊ Joãnẽ ei⁹ virũ, in quo renũtiatũ eſt ferijs ⁊ ſtãtibus cõſtitutionib⁹ de qb⁹ in. viij. dubitatione fit mentio currant in cauſa appellatiõis. d. Philippo tempora feriata per meſſes vel vindemias.
1 ¶ † Uenio ad primũ dubiũ quod ſatis facile puto. Dico igitur ꝙ ſtatutum diſponens inſtrumentũ habere executionẽ paratã, ⁊ prout in effectu dicto ſtatuto cauetur, debet itelligi qñ inſtrumẽtũ eſt liquidum cõtra illũ cõtra quẽ petitur executio. alias vero ſecus. l. proinde. §. notãdũ. ⁊ ibi clare Bar. ff. ad. l. aquil. ⁊ no. Bar. ⁊ do. in. l. j. in fi. C. de ſen. q̃ ſine certa quã. per illũ tex. in. l. j. in vlt. col. ff. iu. ſol. ⁊ no. Bal. i. l. cũ teſtõ. in fi. C. de teſt. manumiſ. ⁊ multũ no. etiã declarat Bal. ĩ l. ij. C. de execu. rei iud. ⁊ in. l. apertiſſimi. in fi. C. de iud. ¶ Uñ ad propoſitũ, poſito ꝙ dictũ inſtrm dotis cõfeſſate eẽt liquidũ contra debitorẽ in eo nominatũ ſcꝫ cõtra Joãnem: tñ cõtra philippũ qui nõ eſt nominatus in inſtro nõ eſt liquidum. ¶ Sꝫ oporteat illud primo liquidari anteꝙ ꝯtra eum dbeat executionẽ probãdo vere philippũ eſſe heredẽ Joannis eius fratris. hoc in ſpecie firmat Bald. in. l. per diuerſas. in. x. q. C. man.
2 † vbi expreſſe vult ꝙ ſtatutum diſponẽs ꝙ ꝓ debito poſſit capi debitor poterit ita demũ capi ei⁹ heres, cũ preceſſit legitima diſcuſſio ⁊ probatio[a] ꝙ ille capiẽdus fuerit heres debitoris. ad hoc allegat. d. Inno. in. c. q꞉. de iudi. in fi. ꝙ reputat no. ¶ Bene facit quod no. Bar. in. l. iij. C. de pigno. in. iiij. q. prin. in repetitione in ver. hoc premiſſo venio ad queſtionem ⁊c. circa fi. illi⁹ verſi. ¶ Et qꝺ predicta etiã ſint expreſſe de mẽte ſtatuti predicti diſponentis ꝙ executio predicta habeat locum cõtra perſonã heredis, ꝓbatio tamen qꝺ heres ſit, vt ex eius inſpectione patet. ¶ Nec dicat aliquis ſatis fuiſſe probatum legitime dictum Phil. eſſe heredem Joãnis ex quo ipſe recuſauit, ⁊ fuit contumax in reſpondendo interrogationib⁹ productis pro parte agentis, quia faciliime reſpondetur hoc
3 minime verum eſſe: cũ ad hoc vt debuerit haberi Philippus pro confeſſo, requirebãtur plura copulatiue, videlicet qꝺ lis eſſet cõteſtata, ⁊ iudex hoc iuſſiſſet non per nunciũ ſꝫ qꝺ preſens fuiſſet iuſſu iudicis, ⁊ ꝙ abſqꝫ rationabili cauſa recuſauerit rñdere ꝙ interlocutorie pronunciatũ fuiſſet dictũ Philippum haberi pro cõfeſſo, vel ſaltem ꝙ per nũciũ fuiſſet trãſmiſſa copia interrogationum Philippo abſenti in iudicio cũ termino ad reſpondendũ: cũ cõminatione ꝙ ſi non reſpõderet pronunciabitur haberi pro cõfeſſo, ⁊ poſtea ita fuiſſet ꝓnunciatum. iſta leguntur ⁊ no. in. c. fi. de confeſſ. in. vj. ꝑ Jac. but. in. l. j. ⁊ in. l. de etate. §. qui tacuit. ff. de interroga. ac. ⁊ per Spe. de depo. §. nono. ver. verũ. ⁊ per Bar. ⁊ Bal. in. l. ij. poſt Ly. §. ꝙ ſi actor. C. de iur. calum. ⁊ Barto. in. d. §. qui tacuit. ⁊ Bar. in. l. eius qui debitorem. ꝑ illũ tex. ff. de iure fiſ. ⁊ Bald. in. l. vaſallus feudũ. ſi de feu. fue. cõtro. inter domi. ⁊ ag. ⁊ in. l. conſtitu. C. de pena iud. qui male iud. ⁊ in. l. j. in. xxij. col. C. de confeſ. ⁊ canoniſte, maxime do. Ant. in. c. pe. de iura. calũ. ⁊ ꝑ predicta clare eſt ſatiſfactum primo dubio. ¶ Condeſcendo ad ſecundum principale dubium, in quo videtur prima facie dicendum qꝺ ex teſtamẽto dicti Joãnis fuerit delata hereditas Philippo eius fratri: hoc videtur in terminis decidere barto. in. l. j. de vul. ⁊ pup. in. iiij. que. ĩ princ. in ſecũdo effectu ſub-
4 ſtitutionis vulgaris in fi. ver. vlterius quero † quid ſi ſubſtitutio pupillaris eſt facta vẽtri ⁊ venter nõ naſcitur ⁊c. ⁊ ibi bal. ⁊ expreſſius in. l. fi. C. de inſti. ⁊ ſubſt. ſub conditione factis. in ver. quero. quidam credẽs vxorem eſſe pregnantem ⁊c, vbi determinat qꝺ ſubſtitutus pupillariter ventri admittitur ex tacita vulgari, ventre non nato, maxime qñ ſpes natiuitatis vẽtris ſcꝫ poſthumi deficit poſt mortem teſtatoris prout fuit in dicto caſu noſtro. allegant text. cum glo. in. l. penul. ff. de ven. ĩſpi. ⁊. l. ab exheredato. §. j. ff. de leg. j. ¶ Et hoc ſcdm eos ve-
5 rũ eſt tenẽdo illã opi. q̃ eſt magis cõis. † vcꝫ ꝙ teſtm̃ poſſit ſumere vires a tacita vulgari nõ requiratur aliqua additio ab inſtitutis in primo gradu, vt eſt gloſſ. in. l. lex cornelia. in verſi. agnatorũ. ⁊ in. l. ſi pater capt⁹. in ver. ſubſtitut⁹. ⁊ vtrobiqꝫ ꝑ Bar. ⁊ doc. ff. de vul. ⁊ pup. ⁊ no. Bar. ⁊ Ang. in. l. j. iiij. q. pn. in ſcdo effectu ſubſtitutionis vulgaris, in ver. vlterius quero an teſtm̃ poſſit ⁊c. de vulg. ⁊ pup. ¶ Et probatur ĩ. l. ſi pater filiũ ſm intellectũ Ja. de are. Bar. ⁊ do. eo. ti. ⁊ no. docto. in. l. apud iulianum. §. idem iulianus. ad tre. ⁊ no. Bal. poſt gl. i. l. vnica. §. ſecũdo. C. de ca. tol. ⁊ in. l. fin. ⁊ ibi gloſſ. C. de inſtitu. ⁊ ſubſtitu. cum concor. ¶ Unde in propoſito licet non natus fuerit aliquis filius maſculus ex vẽtre inſtituto quia vxor vere pregnans reperta non fuit vt patet in proceſſu ⁊ in rñſionibus

bus factis ad positiones Philippi: tamen videtur qd dictus Philippus substitutus debeat admitti ex tacita substitutione vulgari comprehensa in pupillari superius dicta, attẽto ꝙ substitutio compendiosa in dicto testõ facta per denumerationem temporũ hoc modo: si vero dictus filius masculus decederet in pupillari etate, vel qñcunq; sine filijs substituit dictũ Phi. cõprehendit pupillarem expressam vsq; ad tempus pubertatis: vt in glo. cõiter approbata in. l. precibus. in fi. gl. magne: in ver. si vero post. C. de impub. ⁊ alijs substi. ⁊ Bar. ⁊ cõmuniter scribentes in. l. Centurio. in ver. iij. prin. ff. de vul. ⁊ pupil. ⁊ Canoniste in. c. Ray. de testa. ⁊ in. c. si pater. eo. tit. lib. vj. ¶ Si vero esset facta sine tẽporũ denumeratione: tunc maior fuisset dubitatio propter opin. positas in locis preallegatis.

6 ¶ † Predictis etiã facit qd dicta substitutio vulgaris in pupillari cõprehensa facit qd admittit̃ substitutus, si primus institutus heres esse nõ potuit, vñcunq; ꝓcedat impotẽtia: siue ex defectu persone instituti: siue q; viuo testatore decesserũt instituti: vel q; primus gradus institutiõis nõ tenuit: vel quouis modo. l. ij. §. fi. ⁊ ibi Bar. ⁊ doct. ff. de lib. ⁊ posth. l. ij. ⁊. iij. ff. de here. insti. ⁊. l. vnica. §. ꝓ scdo. C. de cad. tol. ⁊. d. l. lex Cornelia. l. ab oĩbus. §. cũ quidã. ff. de leg. j. ⁊ in terminis nostris no. Bal. in. l. cũ proponas. in ver. vltimo scias. C. de hered. insti. circa vlti. col. ¶ Sed ita est quod dictus filius institutus adire nõ potuit: quia natus non est: ergo[a] h; locũ substitutio ex cuius substitutionis capite potuit. d. Philippus adire hereditatem: vt fecit.

7 ¶ † Sed his nõ obstantibus puto pro certo predictam hereditatem delatã non esse aliquo modo Philippo substituto p̃dicto modo quod ostẽdo: nã cõsidero Joannẽ testatorẽ predictũ instituisse vẽtrem vxoris sue vniuersalem heredẽ, eo casu quo cõtingeret masculũ nasci. ⁊ si talis masculꝰ ĩ pupillari etate decedat vel postea qñcũq; sine filijs substituit Philippum, ⁊ certe si nulla alia substitutio facta fuisset haberẽt locũ predicta, vz qd nõ nato masculo locꝰ esset tacite substitutiõi vulgari: vt. s. ꝓbaui. ¶ Sed aduertendũ est qd testator facta substitutione predicta subiunxit hec verba, videlicet, si vero feminã vnam vel plures pareret, tũc ei vel eis reliquit iure institutionis libras. cccc. Bononiẽ. pro qualibet earum nasciturarum. ⁊ in hoc secundo casu dicte filie vel filia nascitura intelliguntur institute heredes vniuersales in effectu,[b] ꝙ lz fuerint institute in re certa, tamen q; nullꝰ aliꝰ fuit datus eis filiabꝰ coheres vniuersalis ĩ testamẽto per ius accrescẽdi, tota hereditas eis accrescebat. l. j. §. si ex fundo. ⁊. l. si ita quis heres institutus fuerit. excepto. ff. de hered. insti. l. si filiꝰ a patre. §. fi. ff. de lib. ⁊ posth. vbi in terminis nostris est casus. ¶ Modo sic testator substituẽdo masculo. d. Philippũ prouidit; tñ eo casu quo masculus nasceretur ⁊ decederet sine liberis, vt substitutus admitteretur ex substitutione cõpendiosa. Item in effectu prouidit etiam in consequentia tacite testõr: ꝙ eo casu quo masculus nõ nascerer̃ qd Philippus admitteret̃ ex tacita substitutione vulgari, vt ꝓbaui supra. Sz ĩ casu quo femina nasceret̃ ⁊ decederet ⁊ ĩ casu q̊ copulatiue neq; masculꝰ neq; femina nasceret̃ ꝓut in casu nr̃o accidit, nõ ꝓuidit ĩ hoc testõr nec p̲ exp̃ssam substitutionẽ nec p̲ tacitã. ⁊ sic casus q̲ de facto cõtingit, fuit omissus a testatore ne vocaretur. d. Philippus ad dictam hereditatem, vt. l. cõmodissime. ff. de libe. ⁊ posthu. ⁊ plene no. Bar. ⁊ doc. in. l. gallꝰ. §. quid si tm̃. ff. de libe. ⁊ posth. ¶ Et hoc idẽ in spẽ videt̃ expresse decisum p̲ tex. in. l. si ita scriptum. ff. de lib. ⁊ posth. ibi cum vtroq; casu testator voluerit vxorẽ aliqd habere, maxime a cõtrario sensu: quod arg. in iure ꝓcedit vt iuribꝰ vulgaribꝰ. Nam ibi testator instituit in octo vncijs filiũ masculũ sibi nasciturum, ⁊ vxorẽ ipsius testatoris instituit in. iiij. vncijs. Si vero contingeret filiũ masculũ nõ nasci, sed feminã: tunc illam feminã ĩstituit in. iiij. vncijs ⁊ vxorẽ predictã instituit tũc in. viij. vncijs. Cõtingit casus ꝙ filius masculus itẽ ⁊ femina simul nati sunt. dr̃ ibi ꝙ etiã isto casu vxor debet habere partẽ sibi assignatam. ¶ Et reddit iurisconsultus ibi rationẽ huius decisionis esse, ideo q; testator prouiderat vxori in vtrũq; casum: q; eã institutam esse voluit siue nasceret̃ masculus siue nasceret̃ femina. secus si fuisset in vno casu, puta si masculus nasceretur: q; si postea cõtigisset nasci masculum ⁊ feminã, vxor cõmodo institutiõis careret: ⁊ ibi ita expresse voluit Bar. ⁊ doc. rñdẽdo ad casum. d. l. cõmodissime. Itaq; in ꝓposito si testator videt̃ substituisse Philippũ filiabꝰ, sicut ⁊ masculo: fateor ꝙ neutro nato vocaret̃ ex tacita vulgari, ⁊ ita ꝓcedũt allegata in cõtrarium. Sz quia in vnũ casum fuit substitutus. Sed ille casus nõ euenit sed alius casus omissus. i. quia copulatiue neq; masculꝰ neq; femina nati sunt, ideo substitutꝰ in casum omissum vocatus nõ intelligit̃ vt manifeste ptz ex p̃dictis, ⁊ maxime in. d. l. si ita scriptũ. ex quibꝰ ad contraria euidens rñsio patet per se.

¶ Fortius dico ꝙ posito ꝙ delata esset hr̃ditas Joãnis dicto Philippo ex capite substitutionis vel abintestato: tñ cognito qd dictus Philippus in additione hereditatis per eum facte asseruit ad eius notitiam peruenisse dictã hereditatem sibi esse delatam ex capite institutionis. ⁊ ita illã

8 adiuit, vt patet ex instrumento aditionis: † talis aditio facta ex capite institutionis nõ operatur ꝙ intelligat dicta hereditas esse adita. Sed oportebat eũ sciẽter adire ex capite substitutiõis,[c] ita ꝓbat̃ exp̃sse. ff. de acqui. he. in. l. si is ad quẽ. ⁊ ibi firmat gl. in ver. ex qua causa. que lex ad hoc est mirabilis fm Bar. ⁊ doc. ibi. ⁊. l. sed ⁊ si. cũ ibi no. eo. ti. ¶ Posito ꝙ Philippus exp̃sse in aditione hr̃ditatis asseruisset se plene certificatũ de serie ⁊ tenore testamenti Joãnis, ꝙ eũ heredẽ vniuersalem instituerat ⁊c. cum tñ per productionem testamẽti constat rem aliter se habere, ⁊ ipsum Philippum errasse, ⁊ ignorasse tenorẽ testamenti vt probatur ex his que in pulchra questione determinat Ang. ⁊ Imo. in. l. j. quemad. testa. aperi. et Ang. in. l. qui Rome. §. duo fratres. ff. de verbo. oblig. probatur enim error eoipso qd cõstat rem aliter se habere, q̃ dictuz fuit. l. si post. C. de iur. ⁊ fac. igno. l. sed si me putem. §. j. ff. de cõdi. inde. no. glo. in. l. cum de indebito. in prin. ff. de proba. in ṽ. ignorãti. ⁊ Bar. no. in. l. non fatet̃. ff. de confes. ⁊ per alios in. l. error. C. de iur. ⁊ fac. ign. ¶ Si ergo Philippꝰ ignorabat ex qua cã sibi deferretur hr̃ditas, adire nõ potuit adeundo ꝓut adiuit non efficitur heres: vt dictum est iure preal. ¶ Restat vltimum an stante instr̃o dotis cõfessate celebrate inter dictã dominam Alettã, ⁊ Joãnem eius virum in quo renunciatũ est eius ferijs ⁊ stãtibus cõstitutionibus, de quibus in. viij. q. fit mẽtio currant in cã appellationis. d. Philippo appellanti tp̲a feriata ꝓpter messes ⁊ vindemias ⁊ vtile fuisset transmittere dictarum constitutionum copiam: quibus diligenter consideratis maturius consuli potuisset: tñ alio in cõtrarium nõ viso arbitror dicta tp̲a nõ cucurrisse appellanti ex forma cõstitutionis posite in rub. quibus diebꝰ ⁊ tẽporibus tp̲a nõ currũt in cã appellationis ⁊c. in quo cauetur qd tp̲s vindemiarũ non currat. ⁊ lz postea in alia constitutione sub rub. de ferijs, nõ cõtineant̃ ferie ꝓpter vindemias, nihil ad rem: q; postq̃ semel fuit prouisum non fuit opportunũ iterũ ⁊ supflue hoc ponere. ar. l. ij. §. oĩbus. ⁊. §. cõtrariã. C. de vet. iu. enu. in. j. constit. C. §. quibus. ¶ Imo plenius est prouisum per dictam primã cõstitutionẽ in rub. de ferijs. vbi est ꝓuisum ꝙ tp̲e vindemiarũ non possint exerceri appellatiõis tp̲e: q; cum cõtinua sunt, currũt tp̲e vindemiarũ: lz cã exerceri non posset ꝓut silr̃ est de iure cõi. l. ij. ad fi. ⁊ ibi no. gl. ⁊ Bar. ⁊ doc. in. l. j. C. de fer. ⁊ no. ij. q. vj. anteriorũ. in ver. a recitatione. in gl. ⁊c. que tp̲a Philippo appellanti non currũt ex virtute alie constitutionis: in rub. q̲bus diebus ⁊c. ¶ Nec ob. renuntiatio feriarum facta in instr̃o que de iure cõi valuisset, iuxta. l. j. ff. de ferijs. in. c. fi. extra eo. ti. ⁊ no. in cle. sepe. de verbo. signi. ⁊ plene Specu. in tit. de ferijs. §. fi.

9 † Quia respondeo ꝙ si Joães renũciauit ferijs potuit ad hoc sibi herediq; suo preiudicare per predicta. Sed ꝙ potuerit preiudicare Philippo, qui nõ est eiꝰ heres: vt. s. ostẽdi hoc iure nõ cauetur. l. si vnus. §. ante oĩa. ff. de pac. c. q̃uis. de re iud. cum vulgari.

10 ¶ † Et licet per iudicẽ prime cause fuerit commissa executio instrumẽti contra Philippum, forte tanq̃ contra heredem Joannis, tamen appellatio interposita a dicta pronunciatione ex cõmissione executionis, extinguit vires ⁊ presumptiones dicte sententie: maxime attẽto p̃nti statuto licet inspecto futuro euentu suspẽdat secundum ꝯmunẽ opi. l. fi. in fi. ⁊ ibi Bar. ff. ad Turp. l. furti. in prin. ⁊ ibi gl. Bar. ⁊ doc. ff. de infa. c. veniẽs. ⁊ ibi doc. de iureiur. ⁊ in. c.

a ¶ Ergo. ⁊ vt verissimum.

b ¶ Effectu. multum errat: quia imo datus est heres vniuersalis filius si nasceret̃: ⁊ si nõ nasceretur vel precederet aut quouismodo deficeret: datus est heres vniuersalis Philippus filio vulgariter substitutꝰ. Quãuis enim separatim disponat testator si filius nascatur, ⁊ si femina nascatur, tamen sua dispositio etiam ꝓprie locum habet vtroq; casu accidẽte. ⁊ sic si nascãtur filiꝰ ⁊ filia ⁊ sicut p̲ticularis ĩstitutio ⁊ natiuitas filie nullo mõ tollit nec ĩpedit ĩstitutionẽ vniuersalẽ filij, ita nõ tollit substitutionẽ Philippi: q; hoc neq; verba neq; mens innuũt imo potiꝰ ⁊ verba ⁊ mens sonant quod substitutio maneat ⁊ habeat effectum, siue solꝰ siue simul cum filia nascatur filius ⁊ postea predecedat testatori vel non nascatur. quod in idem recidit. ⁊ p̲ter hanc causam testator, nullo casu ĩstituit filiam vel filias nisi particulariter, q; sciebat ĩ omnez euentum alium se habiturum heredem vniuersalem vel filium vel Philippum substitutuz. ⁊ sic corruunt omnes sophistice ⁊ artificiose rationes Alex. qui hic male consuluit et tota via aberrauit. ⁊ istud consilium merito damnat Caro. Royn. in. l. gallꝰ. §. qd si tãtum. col. xxij. de liber. ⁊ posthum. ⁊ inuenio qd Andre. alcia. de verb. significationibꝰ libro. iij. pag. lxj. idẽ contra Alex. sentit ⁊ bene. [illegible]

c ¶ Substitutiõis. Sed hanc decisionem falcissimam puto: q; substitutio nihil aliud ẽ q̃ secunda vel cõditionalis institutio saltẽ vulgaris de qua loquimur, et q̃ est omnino eiusdem effectus in casu suo, vt institutio: ⁊ sic error nihil variat etiam si error fuerit in facto nedum in verbis, vt verisimile est hunc Philippum solum verbis non tamẽ prorsus improprie sed apte abusum esse. patet per textum in. l. sed ⁊ si. in fine. de acquirenda hereditate. vbi aditio facta ab eo qui se putat institutum sub conditione que nunc extat, est valida: licet retro esset pure institutus: quia idem est effectus. nec quod dicit Alex. ꝓbaretur in. d. l. si is ad quem. quia. d. l. loquitur inter casus diuersorum effectuum: ⁊ sic in illis error potest variare ⁊ impedire cõsensum. Sed nos loquimur in casibus qui sunt eiusdem effectus, vnde etiam si esset error positiuꝰ in facto nõ mutaret nec impediret consensum: vt in. d. l. sed ⁊ si. in fin. dicta aũt glo. generaliter intellecta esset falsissima, posset autem sane intelligi de substitutiõe diuersum habente effectum ab institutione vt in substitutione pupillari vel fideicommissaria, ⁊ sic non obstat. [illegible].

si a iudice.ff.de appel.lib.vi.c.sepe.de appel.cum simi.no. bal. in.l.si cã cognita.C.de transac.⁊ Bal.⁊ Ang.in repe.l.tale pactum.§.qui prouocauit.de pac.⁊ Bal.in rubri.C.de appellat. ¶ Uel satis est ꝙ suspendat quo ad propositũ:⁊ per p̃ñs dicta renũciatio Philippo obstare nõ hꝫ. ¶ † Ponderanduꝫ est etiã q̃ renunciatio feriarũ non extendit ad futuras ferias nisi exp̃sse fuerit dictũ ẜꝫ Bar.no.i.l.j.ff.de ferijs.in p̃nc.⁊ ibi sequitur do.Ant.de but.in.c.fi.de ferijs.arg.l.si ita.de auro ⁊ argẽ.leg.Sed renunciatio predicta in instr̃o posita nõ includit exp̃sse futuras ferias vt in instr̃o cõstat,ergo ꝙ nõ habet obstare allegata renunciatio. ¶ † Ex q̃bus duobus vltimo loco dictis inferri potest ꝙ acta ⁊ alia gesta tp̃e feriato per iudicẽ prime cause fuerũt ipso iure nulla,attẽto ꝙ pro ipsa parte Philippi fuit semper opposita exceptio feriarum: per.l.j. preal.ff.de ferijs. ¶ Ex p̃missis concludo in tertia dubitatiõe ꝙ tp̃a feriarũ predictarum appellanti non currũt.⁊ ita ,put s̃.est conclusum puto verius esse. Alex.

Summarium.

1 Emphyteusis ecclesie an transeat in cõtrarios.nu.15.16.
3 Diuisio ⁊ alienatio licita inter consortes.nu.7.14.
10 Jus fideicõmissi permittitur p̃ mutuã p̃missionẽ alienandi.
12 Cõsensus dñi directi nõ reqrit̃ i oĩ alienatiõe tituli lucratiui.
19 Eccl̃ie res semel solẽnit̃ ꝯcessa põt sine solẽnitate rursꝰ ꝯcedi.

Consilium.CLXXXIX.

Viso ⁊ mature discusso p̃cessu iter ser Ludouicũ ⁊ ser Jacobũ filios quõdam Alberici de cena agẽtes,⁊ Cesareꝫ magistri Nuce ⁊ Robinum eius actorem ⁊ defensorem defendentes vna cum instrumẽtis ⁊ actis de quibus in processu fit mẽtio. ¶ Uidetur prima fronte nõ argute responderi posse partes domini iudicare debentis esse in pronunciando ẜm contenta in petitione agentium:quia actore plene intentionẽ suam ,pbante,sentẽtiã pro eo ferre necesse est.l.quinquaginta.ff.de ,pbatio.l.qui sententiam.C.de penis.c.cum Joãnes.de fide instru.xxx.q.vlt.§.ex premissis. ¶ Probatum est enim per confessionẽ rei respondentis positionibus,terrenum de quo i petitione fuisse conductum de anno.Mcccccxxv. de mense Febuarij,per dictum ser Albericum pro.xl.annis stipulantem conducentem pro se ⁊ heredibus suis recipientibus a venerabili patre dño canonico ecclesie cathedralis Cesene:⁊ dictꝰ ser Albericus iure emphyteutico possedit terrenum ecclesie.postea decessit superstitibus Ludonico,Jacobo,Baptista,⁊ Frãcisco,filijs eius heredibus vniuersalibus:⁊ ꝙ.d. Frãciscus sine descendentibus decessit sine filijs,superstitibus tamen dictis eius fratribus. ¶ Unde attento ꝙ dicta concessio facta in emphyteusim ser Alberico pro se ⁊ suis heredibus intelligit̃ de heredibus descendentibus,cum ad alios transire non valeat ecclesiastica emphyteusis,nisi ad descendentes[a], ⁊ ad vxorem,si de ea expressa fuisset facta mentio:in authen.de nõ alie.§.emphyteusim.⁊ in aut̃.de alie.⁊ emphy.§.j.⁊ no.glo.reputata sing.in.l.etiam.ff.so.ma.⁊ Bar.in.l.quod dicitur.ff.de ver.ob.⁊ in.l.si tibi.§.si pactus.ff.de pac.⁊ i.l.si patroni.i p̃nc. ff.ad treb.⁊ in.l.gallus.§.quidã recte.ff.de lib.⁊ post.⁊ Spec. in tit.de loc.§.nunc aliqua.ver.exinde.⁊ Bal.in.l.ij. C.de leg. her.⁊ in.l.assiduis.in fin.C.qui po.in pig.ha.⁊ in.l.cum virũ. C.de fideicõ.in fi.⁊ in.l.vsufru.ad fi.ff.so.ma. ¶ Et Joan.an. in.c.in presentia.de ,pb.⁊ in addi.Spe.sup.d.ver.exinde.⁊ ibi etiam videtur velle post Albertũ de bo.qd̃ illa verba , recepit pro se ⁊ suis heredibus ⁊c.debeant intelligi de suis descẽdentibus.⁊ quod no.Bar.in.l.gallus.§.etiã si parente.ff.de lib.⁊ posth.Bal.etiam in aut̃.defuncto.in prin.ad terty. ¶ Sꝫ cũ talis emphyteusis ⁊ pari ratione feudum concessum ab ecclesia non posset etiam expressa cõuentione transire ad heredes extraneos:ergo cum Frãciscus decesserit sine herede descendente,portio eius reuerti deberet ex natura dicte cõcessionis ad alios descendentes ser Alberi.superstites,⁊ sic pro duabꝰ partibus ex tribus ad ser Ludouicum Jacobum.c.j.§.cũ vero coradus.qui feu.da.pos.c.j.de gra.suc.i feu.⁊ in.c.j.de duo. fra.⁊ no.Ang.⁊ moderniores cõmuniter in.l.si mihi ⁊ titio. ff.de ver.ob.⁊ Bar.cõs.lxiij.ici.ex themate p̃dicto tria dubia oriunt̃.⁊ Bal.in.l.vnica.s.in primo.C.de cadu.tol.⁊ in.l.j. ꝟ. item sed quid in patre.C.quando non pet.par.Bal.in.l.ij.in vlt.col.C.de iure emphy.Sequitur hoc Pet.de anc.⁊ Jo.de imo.in.c.potuit.de loca.in ver.itẽ aduertendũ.in.iiij.col.⁊ in c.ij.de sen. ¶ Et hoc sine velimus dicere qd̃ alijs fratribꝰ portio deficiens obuenit ex vi cuiusdam taciti pacti,⁊ ex prouidẽtia cuiusdã primi cõductoris:vt sentit Bal.in.c.j.ver.decidẽdi.s̃.qui feu.da pos.alias est in.§.⁊ q̃ videmus.⁊ fuit de mẽte Bar.in p̃al.cõsilio,dũ dicit ꝙ illud ꝯtingere potest. † Ex eo q̃ in istis que de sui natura ad extraneos heredes nõ transeunt,quãdo aliquis concessit alicui pro se heredibusque suis vna cõcessio videt̃ in persona primi recipiẽtis , alia concessio videt̃ in p̃sona cuiuslibet heredis.l.stipulatio.§.si quis ita . ff. de ver.ob.⁊.l.rep.in prin.ff.quibꝰ mo.vsusfru.amitta.⁊ ꝙ huiusmodi concessionis verba importat:ꝙ cũ in persona vniꝰ concessio facta in emphyteusim , finitur statim alteri qui est de heredibus ⁊ descendẽtibus videtur concedi:vt.l.si cum in annos.in prin.ff.qui.mo.vsusfr.ami. ¶ Et per hoc tollit̃ ratio Bal.in.d.l.j.quãdo nõ petẽ.par.in ver.sed quid in parte. ibi dum dicit,aut ista emphyteusis descẽdit in posteros iure hereditario,qui ⁊c.Que rõ videbatur in contrarium facere, q̃ obuenire dicitur deficiẽs portio iure succe.vt.d.c. j. de gra. suc.i feu.⁊.d.§.cũ vero.⁊ fuit de mẽte Bar.in consilio preallegato. ¶ Et per consequens ita dicendo cessant rõnes Bald. per aut̃.si quas ruinas.C.de sacrosanct.eccle.tenentis contra Bar.q̃ sibi videbat̃ impossibile in portiõe que fuit semel p̃fecte acquisita locum habere posse ius accrescendi:vt ibi per eum.nam etiam fatendo quod cesset ius accrescendi: tamẽ vl̃ ex prouidentia dicti primi cõductoris vel ex natura successionis iure accrescẽdi obuenire potest ceteris fratribus : vt dixi. ¶ Unde cum Robertus ⁊ Cesar habeant renũciationes seu successiones ab eodem domino,a quo habuit ser Albericꝰ. s. ab ecclesia,potior debet esse cã illius cui primo res concessa ⁊ tradita fuit.l.siue aũt.§.si duobus.ff.de public.l.quoties.C.de rei ven. ¶ Sꝫ ita est ꝙ prius res cõcessa ⁊ tradita fuit ser Alberico recipiẽti pro se ⁊ suis heredibus:ergo preferri debet ser Albericꝰ ⁊ alij pro q̃bus conducta fuit,scꝫ heredes descẽdentes ser Alberici pro dictis particꝰ pro q̃bus intelligunt̃ vocati ex natura dicte cõcessionis,vt ,pbaui:ergo condẽdari dꝫ ,pratis qui etiã rñdendo positionibus confessus est se terrenuꝫ petitũ possidere. ¶ Nec habet obstare qd̃ dictum terrenũ i diuisione bo.iiij.heredit.ser. Alberici facta per dictos fratres assignatũ fuerit in parte etiam baptiste ⁊ Fran.⁊ quam diuisionẽ ⁊ oĩa in instr̃o ꝯtenta ,pmiserunt dicti fratres obseruare et nõ cõtrauenire aliqua rõne vel causa ⁊ ingenio , de iure vel de facto ⁊c. ¶ Quia per talem diuisionẽ in aliquo nõ preiudicauerunt sibi diuidentes.primo † quia diuisio[b] in feudalibꝰ ⁊ emphy.etiam sine cõsensu dñi permissa est.c.imperialẽ.§.p̃terea.de ,phibi.feu.alie.p̃ Fede.no.Bar.in.l.⁊ ideo.in prin.ff.de cõditio.fur.⁊ in.l.qui rome.§.duo fratres.ff.de ver.obli.in.x. q.⁊ in.l.cũ hi.§.si vni.ff.de trans.⁊ in cõs.p̃al.⁊ no.Spe. ⁊ Jo. in titu.de loca.§.nunc aliqua.versi.lxxij.incip.factum tale est dicti fratres.facit.l.volũtas.C.de fideic.⁊ bo.tex.in.l.itẽ venit.cum.l.seq.ff.de pe.here.⁊ in.ar.l.iubemꝰ.C.de sacrosan.eccle.in prin. ¶ Nec etiam per dicta verba apposita in dicto instrumento diuisionis,videntur dicti fratres renũciasse iuri de futuro.i.parti,que nũc ex forma dicte concessionis per mortẽ Francisci obuenit.hoc in terminis decidit Bart.in.d.§.duo fratres.in.x.q.vbi querit,duo fratres habebant fundum emphyteuticũ cõmunita ꝙ de vno debebat ad aliũ puenire post mortem.diuiserũt ⁊ remiserũt adinuicem omne qd̃ habent et habere sperant.mortuo vno sine liberis alter petit fundũ emphyteuticum.opponitur ei ꝙ videtur illi renunciasse per verba posita in diuisione p̃dicta.determinat Bar.in.d.cõsi.inci. ex themate ⁊c.ꝙ non videt̃ renũciasse:tñ q̃ per illa gñalia nõ renũciatur iuri de futuro acquisito per mortem.l.Paulo callimacho.§.j.de leg.iij.⁊ q̃ paciscentis non intererat ꝙ videretur renũciatum:q̃ ex tali renunciatione acquirebatur ecclesie non autem alteri fratri recipienti,⁊ postea decedenti sine liberis:vt ibi plenius per eum. ¶ Idem etiam tenuit Fede.de se. in consi.incip.factum sic se hꝫ,quidam abb.⁊c.vbi ad hoc allegat ar.c.veniẽs.de renun.⁊.c.pe.de iure patr.⁊.l.tres fratres. ff.de pact.⁊.l.cum aquiliana.ff.de trans. ¶ Et idẽ cõfirmat ipsemet Fede.in alio consilio.ccxxij.inci.factum tale est, duo fratres.† vbi vult ꝙ etiã si i dicta diuisione dictũ fuisset.⁊ cessit vnus alteri in dicta re emphyteutica omne ius ⁊ actionẽ quã habet ⁊ habere posse sperat ⁊c.non operarentur hec ꝟba renũciationem,quo ad ius obueniens per mortem si alter decederet sine liberis, quia est nimis generalis.allegat.l.iij.§. quesitum.ff.si quis cautionibus,⁊ per alias rationes ibi latius positas. ¶ Pro qua decisione dico ꝙ est glo.no.in.c.imperator lotharius.preterea in vsibꝰ feudoꝝ vbi multũ commẽdat Baldus. ¶ Nec etiam obstat predictis agentibus quodam

[a] ¶ Descendentes. s.e.ꝯs.ix.nu.ix.j. li.iij.ꝯs.lxxix.in p̃n.⁊ li.vij.ꝯs.lxxxiij.Anc.ꝯs.cxxxiij.in prin. Bald. cõsi.cxiiij.li.j.cor. consi.cxxxj.lib.ij.

[b] ¶ [illegible]

dam instr̃m rogatũ de anno.Mcccc.xx.die.xxvj.Augusti,in quo ser Ludo.& ser Baptista hincinde sibi dederũt licentiam alienandi bona obuenta etiã in parte &c.q: dicto tẽpore nondum decesserat Franciscus.& sic non obuenerat dicta portio Frãcisci ser Baptiste.& sic ad illa verba instr̃i nõ extendũt; vt clare ptz ex verbis instr̃i loquẽtis de verbo presentis tẽporis.l.si stipulatus.&.l.cum stipulamur.de ver.obl.&.l.si ita scripsisset.ff.de leg.ij.l.si ita.ff.de aur.& arg.le.l.fi.§.qui indiuisam.ff.de leg.ij.l.si seruitus.in prin.ff.de ser.ru.predio. ¶ Nec videt̃ obstare agẽtibus, si dicat̃ qd dato q ex natura concessionis in emphyteusim facte ser Alberico,res ipsa nõ põt trãsire ad alios,quã ad descendentes a ser Alberi.tamẽ videt̃ qd Franciscus potuerit in parte sua eligere alterũ de descendentibus ser Alberici,transferendo partẽ suã in eum iure institutionis 7 † possit vnus ex pluribus emphyteutis in alterũ [a] ex dictis a emphyteutis partẽ suam trãsferre irrequisito dño,dato qd in aliũ extraneũ nõ posset alienare irregsito dño,vt firmat Bar.& Ang.in.l.domus.ff.de leg.j.& in d.l.cuz hi.§.si vni.licet ipse indecisum relinquat in.l.pater.§.quindecim.de leg.ij.quicqd dixerit Guil.de cu.in.d.l.cuz hi.& Bald.in.l.dudũ.C.de contrahen.empt.& in.l.voluntas.C.de fideicõmis.& in.c.j.de alie.feu. ¶ Nam ad hoc pro parte agentis respondetur qd dictuz Bar.procedit q alienatio valet quousq; durabit ius alienantis,sed eo mortuo apparebit domino extinctũ omne ius ha-8 bentiuz causam ab eo:† q: extincto iure datoris,extinguitur ius acceptoris.l.lex vectigali.ff.de pigno.§.sed q: nostra.C.cõmunia de lega. ¶ Et ideo decidũt ibi Jaco.but.& Ang.& Bal.in.c.si clientulus.de alie.feu.& in.c.j.de alie.feu.q si plures sunt fratres succedentes in feudo,vnus non potest in parte eligere alium fratrem tantum,vel alium remotiorẽ agnatũ,qui insolidum in tali parte nõ erat successurus ex natura prime inuestiture:q: resoluto iure datoris & per rõnes de quibus ibi plene per eum,licet collegium Mediolanense in hoc passu consulendo senserit contrarium,vt refert Bal.in.d.c.si clientulus. ¶ Et tanto magis hoc dicendũ est in materia feudali in qua seruandum est ius cõmune, vt dicit Bal.in.l.fi.in ver.fui interrogatus.C.de suis & legiti. ¶ Et hoc puto verũ lz Spec.in.d.§.nunc aliqua.versi.xlvij.videatur in hoc passu dubitare,& etiã Joã.and.in addi.Spe.aliter nõ aperit veritatẽ illius questionis. Querit enim Spec.quid si pater receperit funduz in emphyteusim pro se,suisq; filijs,& nepotibus:decessit pater pluribus relictis heredibus,qui cum ceteris rebus hereditarijs res emphyteuticas diuiserunt, vnus eorum premoritur:querit an reliqui filij admittantur.& videtur dicere qd nõ per.l.is qui cum plures libertos.ff.de lega.ij.que tñ non videtur probare:q: verba testatoris vbi tollunt dubiũ Specu.ibi subdit de directo,& videt̃ formare qõnem nostrã. ¶ Idẽ eisdem agentibus nõ videt̃ obstare id q allegatur pro parte rei, s.q ser Albericus seu dicti successores cessarunt in solutione canonis &c.& cõuentiones non seruarũt, sic ceciderunt a iure 9 suo:q: rñderi† põt q cũ hic opponẽs nõ sit ille cui soluendus erat canon,ideo sibi reo allegãti incumbit onus probãdi hãc negatiuã.Ita no.Inno.in.c.super his.de accu.& Bart.& alij in.l.ij.C.de iure emphy.Bar.in.l.in illa.ff.de ver.obl.& Pet.de anch.in.d.c.potuit.de loca. ¶ Postremo non videt̃ agẽtibus obstare exceptio periurij:quia si vt dixi iuramentum appositũ in dictis diuisionibus,& instrumẽtis non cõprehendit nec trahit̃ ad illud ius de futuro:ergo absq; labe periurij agere possunt. Si autẽ in specie venirent actores contra iuramẽtum prestitũ circa cõcernentia istam causam fateri oporteret exceptionẽ obstare alias nõ,vt declarat do.Ant.de but.in.c.intelleximus.in fi.de iudi.& no.Spe.in ti.de actore.§.j.premissa minus recte intuenti faciliter inducerent ad tuendũ partes actoris. ¶ Sed illis non obstantibus puto liquere pbabiliorem sententiã in contrariũ esse in casu nostro. ¶ Et superius scripta longiori stylo specifice dixi, vt rectius percipere possit mens iudicãtis esse in absoluẽdo. ¶ Quod principaliter ostẽdo:q: in instr̃o cõdito de anno.Mcccc.xxx.die.xxvj.Augusti,in quo dicti quatuor fratres de bonis omnibus diuisionẽ fecerũt,& non de bonis olim ser Alberi.& sic tam spectãtibus pleno iure ad eos quã iure emphyteutico,vt proba.in.l.bonorum.la.j.§.in bonis.ff.de acquir.re.do.dederũt sibi inuicẽ dicti fratres licentiam libere vendẽdi & alienandi absq; requisitione & licentia alterius,non obstante inhibitione cõtenta in testõ dicti eorum patris,vel alia contradictione:prout latius in dicto instr̃o continet̃. ¶ Per quem actũ dico q licuit dicto Frãcisco in ser Baptistã,& successiue potuit.d.ser Baptista conferre in Robertum, vt nõ possint amplius possidẽtes 10 dictũ terrenũ inquietari a dictis Ludo.& Jacobo. ¶ † Hoc videtur decidere Bart.in preall.l.qui Rome.§.duo fratres.de verb.obl.in.viij q.vbi querit qd si duo fratres cõem habẽtes hereditatẽ patris,& grauati de restituẽdo vnus alteri hereditatẽ si cõtingeret alterũ pdecedere sine liberis venerũt ad diuisionẽ hereditatis,& in instr̃o diuisionis fuit dictũ q vnus fecit alterũ,& alter alterũ in dictis rebus pcuratorẽ tãq in rẽ suã ita quodãmodo possit p dictis rebus agere se tueri, & oĩa put quilibet dñs facere possit.vel fuit dictũ q cõcesserũt inuicem dictas res ad habendã,tenendũ,vendendũ,alienãdũ &c. Respõdet q si post pdicta alter eorũ alienauit, & deinde euenit cõditio fideicõ.q: alienãs decessit sine liberis,q ille in quẽ alienatio est facta nõ poterit inquietari ab alio fratre superstite.nõ obstante iure fideicõmissi:siue predicti fratres diuidẽtes habuerũt sciam dicti fideic.siue non.allegat.ff.man.l.Lucius titius.&.ff.de leg.j.l.si fundũ per fideicõmissuz.in prin. ¶ Idẽ a voluit Ang.in repe.d.§.duo fratres.vbi sic inquit.deinde quero quid si in diuisione est data potestas alienãdi & vẽdendi,an ius fideic.videat̃ remissum Bar.hic in.viij.q.dicit q sic.& subdit Ang.esse idem,si dictũ fuerit si vnus alteri bona in parte b obuenta cõcessisset pro se & illis quibus dicta bona cõcedere voluerit:q: idẽ importat ac si data esset alienãdi potẽtia.allegat tex.in.c.j.de feu.nõ habẽte ppriã naturã feudi. ¶ Unde in proposito infert̃,q cũ dict[9] Frãciscus alienauerit instituẽdo heredẽ ser Baptistã, & ser Baptista alienauit in Robertũ q etiã facere potuit.l.pr̃.§.qndecim.ff.de leg.ij.q dict[9] Cesar habẽs cãm Roberto,nõ põt inqetari a dictis agẽtib[9]:q: per dictã licentiã alienãdi excludunt a consecutione iuris sibi cõpetẽtis,rõne prime cõductiõis ser Alber. ¶ Et hoc quãtũ est ĩ dictos Robertũ & Cesarem,vbi dicit Bar.in.l.prealleg. 11 † clarũ est q illa licẽtia alienãdi cõprehendat etiã institutionem heredis factã per Franciscũ instituentẽ ser Franciscũ:q: vbiq; fit mentio de alienatione permissiue,cõprehendit̃ heredis institutio.l.si quis prioris.versi.certũ.C.de secũd.nup. Et tradũt plene Bar.& doc.in.l.si ita quis.§.ea lege.ff.de ver.obl.cum si. ¶ Cõfirmo predicta ex his que not.Jac.de are.Cyn. 12 & Bal.in.l.dotalẽ.ff.sol.ma. ¶ † Ubi dicũt q si dominus cõsentit vasallo rem feudalẽ,vel emphyteuticã vendẽti, videtur b remittere totũ ius suũ.[b] & hoc p.l.& definit.eo.tit.cũ si. ¶ Nec ob.si diceretur q Frãciscus nõ potuit trãsferre iure hereditario partẽ suã in ser Baptistã sine cõsensu vel requisitione ecclesie,ad quã res emphyteutica spectabat iure directo dominij,iuxta.l.fi.C.de iu.emphy.&.c.potuit.de loca.q: rñdetur q imo talis institutio fieri potuit sine requisitione eccl'ie, q: istio õr alienatio necessaria.l.ex hoc edicto.§.alienare.ff.de ali.iud.mu.cau.fac.l.j.ff.de fun.do.& in terminis in emphyteuta 13 testãte firmat Spe.i ti.de loca.§.nũc aliqua.ver.cxij. ¶ † Et c hoc etiã procederet in quacunq; alienatione lucratiuo [c] titulo collata,q: per legatum vel donationem,vt non sit necessarius cõsensus dñi rei emphyteutice scdm magis cõem opi.et tenet gl.& Cy.& Jac.but.in.l.fi.C.de iure emphy.& gl.& Inn.& Joan.and.in.c.potuit.prealleg.& Spe.in.d.§.nunc aliqua.ṽsi.cvij.& ibi Jo.and.& Dy.in.l.si patroni.in pu.ff.ad Treb.Bar.in.l.j.C.de fun.patri.libro.xj.& Bald.Joan.de Imol.et Pau.de cast.in.l.si domus.§.j.ff.de leg.j.& idem tenet Ja.de are.& Bal.in.l.si cum virum.C.de fideicom.& in.l.vsumfructũ.& ibi Imo.ff.sol.matri. ¶ Ubi etiam dicunt verũ ĩ emphyteusis ecclesiastica,& in specie Bal.in aut.rẽ.in.vj.col.C.de sacrosan.eccle.& in.l.fi.C.de iu.emphy.& in.l.vxor.& in.c.j.§.donari.qualiter olim feud.alienari põt.& de pace constãt.in versi.libellorũ,per plurimas rõnes quas breuitatis causa sub silentio petranseo,postq se ita hz cõis opi.a qua recedẽdum non est:licet aliqui cõtra. ¶ Nec etiã obstaret si dicerek qd in licentia alienandi,quã inuicẽ sibi dederũt dicti fratres,videbat̃ necessari[9] cõsensus ecclesie.de cuius pitdicio tractabat̃: 14 † q: ad hoc respõdeo q quantũ ad hoc, vt virtute dicte licẽtie vnus dictorũ fratrũ possit in aliũ confratrem transferre, nõ fuit necessari[9] cõsensus ecclesie in tali licentia alienãdi: q: quo ad hoc nullũ generabatur piudiciũ ecclesie,ex quo si alienari contingebat in alterũ ex dictis fratribus non fiebat alienatio in psonas prohibitas,vt ostẽdit forma concessionis facte ser Alberico:dato q illa concessio non cõprehenderet nisi descendentes, vnde si vnus alienaret in aliũ confratrẽ cõsentientibus oĩbus cõfratribus:vel si vnus dat licẽtiã alteri, vt possit alienare in confratrẽ,si in tali licẽtiã interuenit consensus omniũ fratrũ:de quorũ preiudicio allegabat̃,non est necessarius cõsensus ecclesie.textus est in.c.j.de alie.feu. & ibi late Bal.post Jaco.de bel.vt no.Bart.in.l.cũ hi.§.si vni.C.de trãsac.cum cõcor.quas allegaui supra in pria parte. ¶ Ergo quãtũ est respectu trãslationis forte in ser Baptistã,non fuit necessari[9] in licẽtia pdicta alienãdi cõsensus ecclesie. De alienatiõe facta in Robertũ & Cesarẽ nõ discutio. ¶ Ulterius q:

[a] ¶ [illegible]

[b] ¶ Suum. qd est falsum [illegible]

[c] ¶ [illegible]

dato q in ser Baptistam iure institutionis ꝛ tit. hereditario transiuerit portio Fráncisci, vt probaui, sequitur de necessitate q alie successiue alienationes tenuerũt: maxime qꝛ in eis interuenerit volũtas ꝛ cõsensus ecclesie, vt per instrumẽta renouationũ cõstat. † Etiã vltra predicta videt̃ q cõcessio facta ser Alberico fuerit facta pro se ꝛ suis heredib⁹ simpliciter, q cõprehendunt̃ etiã extranei [a] ꝛ quicunq̃ nõ solũ descendentes: qꝛ si emphyteusis ecclesie est hodie transitoria ad quoscunq̃ heredes vt infra dicã: ergo videt̃ q concessio facta ser Alberico pro se ꝛ suis heredibus cõprehendat etiã extraneos heredes. l. in annalibus. C. de leg. ff. de verb. sig. l. sciendũ. etiã si dictum sit suis heredibus, vt est do. Bar. ꝛ oim opi. in. l. gallus. §. etiã si parentes. de libe. ꝛ posth. ꝛ Aut. de but. in. c. in pñtia. de proba. facit. l. stipulatio ista. §. si quis ita. ff. de verbo. oblig. ¶ Et hoc in terminis in emphyteusi ecclesiastica firmat Jo. de imo. in. l. qd dicit̃. ff. de ver. obl. in ver. habere. patet quid iuris si cõcedatur pro se ꝛ suis heredibus ꝛc. in. d. c. potuit. ꝛ idẽ in specie firmat dñs Abb. sicu. in. d. c. in presentia. ¶ Nec obstant allegata in cõtrariũ: qꝛ procedũt in tenendo illã opi. vꝫ q emphyteusis ecclesie non possit trãsire ad heredẽ extraneũ, de quo infra subdã. ergo si videt̃ dicta emphyteusis concessa ser Alberico ꝛ omnibus eius heredibus extraneis etiã nullũ est dubiũ q portionẽ suã Franciscus trãsferre potuit iure hereditario in ser Baptistã, seu in quẽcunq̃ heredẽ etiaꝫ extraneum qꝛ talis heres Francisci dicatur idẽ heres ser Alberici: cum heres heredis testatoris sit heres. l. fi. C. de he. instit. l. j. ff. de castrẽ. pec. l. ij. ꝛ ibi not. ff. de pet. here. l. si paterfa. ꝛ ibi per Bar. ff. de vulg. ꝛ pupil. ¶ Tunc enim decedente Francisco sine descendentibus: non accrescit portio sua cũ fratribus fm no. per Bal. in. l. si mihi ꝛ titio. ff. de ver. obl. cum concor. s. al. qꝛ ibi no. habẽt locũ quando concessio esset facta conducenti pro se filijs ꝛ nepotibus, qꝛ transire non potest ad alios q̃ ad descendentes. ¶ † Qd aũt emphyteusis ecclesie sit trãsitoria ad extraneos, primo no. tex. de alie. ꝛ emphy. §. licentiam. vbi dicit q etiã põt concedere emphyteusim in perpetuum. ꝛ per consequens vltra descẽdentes qui interdũ non sunt in perpetuũ heredes, ꝛ sic corrigit[b]. § emphyteusim. in aut. de nõ alie. ꝛ istud tꝫ gl. ibi in. §. alienationes. eo. ti. ꝛ hoc etiam sequit̃ ibi Jac. de bel. ꝛ Ang. idẽ tenet glo. in aut. si quas. C. de sacrosan. eccl. ꝛ ibi sequit̃ hoc Pet. ꝛ Bal. in rub. de loca. predi. ciui. vel fisca. li. xj. ꝛ. §. illico. in aut. vt de cetero cõmutatiões. §. adeo. instit. loca. idẽ tenet Bar. in. l. perpetua. C. de sacrosan. eccle. ꝛ Spe. in. d. §. nunc. aliqua. ver. vij. ꝛ versi. xxv. ꝛ Bal. in suo repertorio in ver. ecclesiã. ꝛ Ange. in. §. lex itaq̃. in aut. de non alienã. ꝛ in. d. §. licẽtiã. ꝛ Bal. in. l. j. in. ij. col. C. de iure emphy. ꝛ Bal. in addi. Spec. in tit. de loca. ꝛ Jo. de Jmo. ꝛ do. Abb. in. d. c. in presentia. cum si. nam si cõceditur plenaria alienatio rei ecclesiastice ex causis no. per gl. xij. q. ij. in summa, scilicet ex causa necessitatis, aut vtilitatis, aut pietatis, aut incõmoditatis vel minoris vtilitatis, quantomagis debet concedi id qd est minus. l. locare in emphyteusim. ¶ Et lꝫ in alienatiõe pleni dominij rei ecclesiastice requirat̃ solennitas, de qua. xij. q. ij. sine exceptione. ꝛ in. c. j. de rebus eccl. nõ alie. in. vj. ¶ Tamẽ si semel talis res cũ. d. solẽnitate fuit ɔcessa debite in emphyteusim pro quibuscunq̃ heredibus, qd in dubio presumit̃ maxime si de heredibus mẽtio facta est, vt dixi, tunc talis res poterit dari alteri in emphyteusim sine alia solẽnitate ꝛ sine causa. Qꝛ † talis res per primã cõcessionẽ factã non dicit̃ amplius esse de mensa talis qꝛ in aliũ fuit translatũ dñium vtile. gl. est reputata sin. in. c. frequẽs. in ver. ad mensam. de exces. prela. ad hoc tex. in. t. ij. de feu. no. doc. in. c. insuper. de rebus ecc. nõ ali. ꝛ Bal. in. l. etiã. ff. so. ma. ꝛ ibi etiã sequit̃ Paul. de cast. Idem Inn. in. d. c. potuit. in. xiij. col. † In hoc ergo principaliter attendenda est cõsuedo ecclesie qualiter sit cõsueta locare: quia a tali cõsuetudine recedẽdũ nõ esset. c. ij. ad fi. de feu. ꝛ no. Barto. in aut. qui rem. ad fi. C. de sacrosan. eccl. ꝛ Bal. in aut. si qs. Bal. in addi. Spe. in tit. de loca. ¶ Et si de consuetudine non appareret, est attendendũ an in concessione facta ser Alberico interuenerint aliq̃e ex dictis causis. no. xij. q. ij. in summa. ꝛ an interuenerit solẽnitas de qua in. d. c. sine. Et si interuenerũt predicta sine dubio trãsiret ad quoscũq̃ heredes. ¶ † Si autem predicta non interuenissent in cõcessione facta ser Alberico, tunc erit inspiciendum an res alia saltem semel fuerit alteri locata in emphyteusim, transiueritq̃ ad quoscunq̃ cũ solennitatibus ꝛ causis predictis. nam si hoc factum fuit, potuit postea sine alia causa ꝛ solennitate simpliciter concedi ser Alberico, vt proxime dixi. ꝛ indubitanter transferri etiam ad extraneos: quia sic se habet communis opi. vt est ostẽsum. ¶ Si autem de priori concessione taliter facta nõ appareret, fatendum est quod concessio facta ser Alberico sine causis ꝛ solennitatibus, de quibus ibi non cõprehenderet extraneos sed accreuisset portio Fráncisci omnibus fratribus equis portionibus, ꝛ si nõ dedissent ad inuicẽ dicti fratres insimul oẽ dictã licentiam alienãdi de qua in dicto instrumento. ꝛ sic illo casu ꝛ capite dicte licentie alienandi potuit Franciscus instituere ser Baptistã in integra portione, vt est oñsum. ¶ Ad allegata in contrarium satis opportunum responsum ptꝫ ex predictis. Nam non obst. q emphyteusis predicta non potest transire nisi ad descendentes, ꝛ accrescat portio eius reliquis fratribus: qꝛ ad hoc rñdetur q dato quod hec vera essent: tamen per licentiam alienandi datam inuicẽ per dictos fratres. videñt renunciasse iuri suo, saltẽ quo ad hoc vt non possint illos in quos alienatio facta est conuenire, vt possessores dicte rei: vt firmat Bar. ꝛ Ange. in. d. §. duo fratres. in. viij. q. vt. s. plene probatum est. ¶ Secundo rñdetur q nõ est verum qd emphyteusis ecclesie non possit transire ad extraneos, ꝛ cõis opi. est in contrariũ per. d. §. licentiã. qui corrigit. d. §. emphyteusim. ¶ Tunc etiam, qꝛ vt dicebat dñs Abb. in. c. in pñtia. lex ciuilis specifice disponẽs super rebus ecclesie presertim prohibendo, vel certã solennitatem introducendo etiam in fauorem ecclesie non tenet, cum non habeat potestatem in ea. c. ecclesia. de consti. no. Joã. an. in. c. constitutus. de religi. domi. ꝛ Jo. cal. in. c. ij. de no. ope. nun. Et maxime cum in materia ista alienationis ꝛ concessionis habemus a iure canonico in specie traditam formam. vt not. Innocẽ. ꝛ. gl. in. c. j. de reb. eccle. non alie. in. vj. ¶ † Nam de iure canonico eodem modo prohibetur translatio vtilis dñij per cessionem in emphyteusi, sicut prohibetur translatio directi dñij, ꝛ sic eadem solennitas in translatione erit in vtroq̃ casu necessaria. c. nõnulli. de reb. eccle. non alie. Et sic ptꝫ quod cõcedi põt q transeat emphyteusis, etiã ad extraneos, sicut põt pleno iure alienari. ¶ An autem in dicto casu necessaria fuit in tali concessione causa ꝛ solennitas que requirit̃ in alienatione directi dñij, decisum est. s. proxime. vnde si transire potuit ad extraneos heredes: ergo cessat doctrina Bart. in. d. l. si mihi ꝛ Titio. que loquitur qñ in persona vnius in qua finita erat emphy. qꝛ decedebat cum extraneo herede ad quem emphyteusis ex forma concessionis transire non poterat. ¶ Ex quibus breuiter concludo partes iudicãtis esse in absoluendo, cui sñie promptus esse debet iudex. c. cum sint partium. de regu. iur. in. vj. c. ex literis. de proba. Ita vt superius conclusum est puto iuris esse. Alex.

Marginal numbers: 15, 16, 17, 18, 19, 20.

Marginal notes:

a ¶ Extranei. concludi modo adsit solẽnitas solũ attẽdi tenorẽ concessionis Jmol. c. fin. de loca. Ange. are. §. adeo. nu. iij. instit. de loca. paul. cõsil. ccxxxvij. li. j. Cor. consi. clxxiij. lib. ij. cõsi. xiij. lib. iij. clauna. ver. emphyteusis. §. v. summa sylvestri. co. ver. Deci. c. in psentia. col. xxj. de proba. cõsi. clxxj. Cur. Junior consil. iiij. colum. j. Matt. affiic. deci. neap. c. [illegible]

b ¶ Corrigit. Cur. Junior par. ij. parte. iij. princ. colũ. j. feudo.

Epitome.

1 ☞ Si communitas statuit ageres faciendos ꝛ conseruandos per dominos ꝛ conductores molendinorum ad conseruanda molendina debent eorundem improuisis ꝛ non communitatis fieri.

Consilium. CXC.

Mature digestis his que in themate tꝫtinent̃. ¶ Ut prima consideratione dicendum commune ciuitatis, non autem dominos ꝛ conductores molendinorum ad onus reficiende ꝛ manutenende vegetis subeundũ ex pluribus teneri de iure. ¶ † Et primo, quia circumscripta iuris municipalis censura de iure communi onus predictum ad conductores molendinorum non spectat. l. ex conducto. in princ. in versi. non reficitur. ꝛ. l. item plures. in princ. ff. loca. l. ꝛ harum. ff. si serui. ven. ꝛ facit. l. hactenus. cum materia. de vsufruc. Sed ita est quod statutum de quo supra nõ vendicat sibi locum: ergo nec iure communi nec municipali possunt dicti conductores molẽdinorum, sed etiam veteri domini nõ sunt de iure ad dictam refectionem astricti: quia casus dicte vegetis faciende, ꝛ reficiende processit nõ ob vtilitatem dictorum molendinorum, sed ob publicam totius communis vtilitatẽ, vt inundationibus aquarum dicti torrẽtis opportune occurratur: ergo commune sentiens commodum ex prouisione predicta debet pari ratione onus sentire, ne alias factum a communi tendat in preiudicium tertij: quod consentire absurduꝫ nefas esset. l. j. §. pro seruo. C. de cadu. tol. in aut. hoc amplius. C. de fideic. l. ij. §. si quis a principe. ꝛ in. §. merito. ne qd in loco publi. ¶ † Tertio, qꝛ lꝫ alias dicamus q princeps vel ciuitas põt preiudicare iuri priuatorũ cum causa ratione publice vtilitatis. l. Lucius. ff. de euict. ꝛ in. l. itẽ si verberatũ. §. j. ff. de bo. dam. ꝛ per totũ. ꝛ no. Innoc. ꝛ canoniste in. c. que in ecclesiarum. ꝛ Bart. in proemio fforũ. ꝛ in. l. fi. C. si contra ius. cum si. tamen

Marginal numbers: 1, 2.

si. tñ priuati qui ex facto ciuitatis leduntur, restaurari debent. l. venditor. §. si cõstat. ff. cõia prediorũ. l. si pendẽtes. §. si quid cloacarũ. ff. de vsufr. l. ij. C. pro qui. cau. serui. ꝓ premio li. acci. no. gl. in. l. si locus. §. j. ff. quemad. ser. amit. ꝛ Fuil. de cu. Bal. ꝛ Bar. ꝛ Ful. in. l. fi. §. fi. ff. de pig. ac. ꝛ idẽ Ang. in consi. incip. visis omnibus ꝛ statutis. ꝛ Bal. in ꝓalle. l. ij. C. pro qui. cau. vbi inter cetera ꝓ hoc allegat. l. mulier. ff. de capti. ¶ Et ideo

3 dixit Bar. in. l. j. §. cura. ff. de offi. prefec. vrb. † qđ nullus possit cogi ad res vendendas, minus iusto pretio: nisi tẽpore necessitatis: per illum tex. iuncta. l. fina. §. in eadem. in fi. cum ibi nota. ff. ad. l. rhod. de iac. ꝛ Bal. ꝛ Ang. in. d. l. si quid cloacarũ. ꝛ Bar. in. l. annonia. ff. de extraordi. cri. ꝛ per doct. in. l. j. ff. de epi. audie. ꝛ in. c. j. de empt. ꝛ ven. ꝛ Jo. and. in addi. Spec. in tit. de execu. sñie. in fi. ¶ Quarto ꝓ hoc facit id qđ decidit Cy. ꝛ post eum Bal. in. l. gallus. §. ꝛ quid si tñ. iij. q. ff. de libe.

4 ꝛ posthu. † vbi querit, nunquid ciuitas que restituit bannitũ possit expresse euz restituere ad bona applicata heredibus infecti. Arguit primo ꝙ sic. arg. eorum que habentur in. c. in nostra. de iniur. ꝛ dam. Contrariũ videtur verum qđ ius acquisitũ non potuit auferri post statutũ vel reformatione ciuitatis. ꝛ dicit Cy. ita de facto tenuisse iudicatũ per legatũ existentẽ Bononie, ad hoc allegat. l. j. in fi. ff. de do. excep. ꝛ. l. toties. ff. de pollici. ꝛ ea que not. in. l. fi. C. si contra ius. bene facit l. si priuatus. ff. de appel. ꝛ quod ibi not. Bart. ꝛ quod no. gl. ꝛ doct. in. l. vnica. C. de in ius voc. ꝛ Inno. in rub. de consue. in fi. prime col. cum allegat. d. l. venditor. ꝛ Joã. and. in. c. nisi. de offi. lega. ergo commune ciuitatis Mutine nõ potuit canale transuersare cum iactura dñorũ aut conductorum ipsorũ molendinorum. ¶ Quinto, qꝛ statutũ de quo supra loquitur in vegete facienda, vt ptz in fi. dicti statuti, ꝛ in rub. per quã de-

5 claratur nigrum, vt not. gl. in. l. j. C. ne li. tertio prouo. ¶ † Qđ

a dixit Bald. esse valde notandũ pro rubricis [a] statutorũ, ꝛ qñ rubrica cõtinet orationẽ perfectam, põt allegari pro textu vt colligit ex gl. j. l. j. ꝙ quisqꝫ iuris. ꝛ gl. in. l. j. C. ne mu. age. ꝛ in l. propter insidias. C. qui accu. non pos. ꝛ not. Jo. and. in addi. Spec. in ti. de dispu. ꝛ alle. ad fi. ꝛ gl. in. l. j. C. ne fi. do. dẽ. ꝛ Jo. and. in. c. cum monasteriũ. de elect. ergo non dꝫ extẽdi statutũ

6 ad reficientẽ cũ in casu proposito de refectione tracto. ¶ † Nã statutũ stricte ꝛ ꝓprie intelligendũ est. l. cõstitutionib9. Dyn. ꝛ Bar. ff. de munici. l. quicquid astringende. ꝛ ibi Bart. ff. de ver. obli. l. quod consti. ff. de testa. mili. l. j. §. si is qui nauẽ. ff. de

7 exercito. ꝛ plene Bar. in. l. oẽs populi. in. vj. q. princ. ¶ † Sed

b stricte accipiẽdo aliud [b] est facere, ꝛ aliud reficere. l. iij. §. reficere. ff. de iti. actuqꝫ priua. ꝛ ibi Ang. ꝛ gl. in. l. j. §. pe. ꝛ ibi doct. maxime Bal. de mortuo inferendo. ꝛ no. Bar. in. l. fi. §. si quis edificiũ. ff. de ope. no. nun. ꝛ habetur in. c. consuluit. ꝛ ibi Pet. de anch. de iudi. ꝛ gl. xviij. q. ij. de monachis. ꝛ glo. ꝛ doc. in. c. quoniã in quibusdam. de iure patro. ꝛ in. c. j. in versi. domũ. de reli. domi. lib. vj. ¶ Bene facit quod no. Bal. in. l. licet. in. iiij. q. C. loca. ¶ Sexto dato ꝙ cõe potuisset vti priuilegio statuti, tñ soluẽdo ꝛ reficiẽdo vel manutenendo vegentẽ videtur priuilegio suo renũciasse. l. ij. C. de iu. do. impe. c. cum accessissent. de consti. c. pro illorum. de preben. ¶ Septimo ad idem facit, qꝛ prestatio ꝛ solutio diuturna facta a cõi, inducit obligationẽ in futurũ. l. cum de in rem verso. cum ma. ff. de vsur. l. litibus. ꝛ

8 ꝙ ibi Bar. C. de agri. ꝛ cẽsi. lib. xj. ¶ † Sed premissis nõ obstantibus in casu de quo querit̃ cõtrariã sñiam de iure probabiliorem puto, ad qđ ostendendũ presuppono ꝙ dictũ statutũ trahitur ad futuras vegetes, foueas, flumina, vel aqueductus futuros: dato etiam ꝙ statutũ loquit̃ per verba pñtis tẽporis, vt patet in verbo cõducatur. l. Arriani. C. de here. l. j. cũ gl. ff. de cõdi. ex le. l. legis virtus. ff. de legi. qꝛ natura legis est, vt ad futura trahatur. l. leges. C. de legi. c. cognoscentes. ꝛ. c. fi. de cõsti. ita dñs Bar. in. l. oẽs populi. in. vj. q. prin. in verbo, ꝛ quid de tempore. ꝛ Bar. in. l. cum lege. ff. de leg. ꝛ in. l. si ita. in prin. de auro ꝛ argẽ. leg. ꝛ in. l. illicitas. in prin. ff. de offi. prefe. vbi dicit ꝙ alias lex esset modici effectus non trahit̃ ad futura, dato etiã ꝙ loqueret̃ statutũ per verba tẽporis preteriti, vt not. Bal. in. l. leges. ¶ Et presertim hoc erit verũ in casu nostro in quo verba pñt accipi in futuro optatiui, ꝛ in preterito

9 subiunctiui. † Sed ita est qđ vbi verba statuti pñt accipi in preterito ꝛ in futuro, accipiunt̃ solũ in futuro: vt est gl. no. in. c. vt animarum. ꝛ ibi do. Dñicus de constit. in. vj. ꝛ gl. in. c. j. in versi. receperint. de cleri. non resi. eo. lib. ꝛ est gl. no. in. l. cũ lege. §. penul. ꝛ ibi Bal. ff. de cõdi. ꝛ demõst. ꝛ not. Bar. in ꝓalleg. l. oẽs populi. in. vj. q. princi. in. §. pono aliud in statuto continet̃ ꝛc. vbi pro hoc allegat. l. si ita legatũ. ꝛ. l. solemus. ff. de condi. ꝛ demon. ꝛ no. Bal. Ang. ꝛ Jo. de Jmo. in. l. cum in secũdo. ff. de iniust. testa. ꝛ Ant. de but. in. d. c. fina. de cõsti. ¶ Et hoc presupposito infertur qđ statutũ predictum, ꝛ in dicta vegete

opportuna propter dictã interruptionẽ canalis factam a cõi, hoc presupposito fortificent̃ ꝛ tuentur ex pluribus iura cõis

10 Mutine. ¶ † Et primo, vbi cõsuetudo haberet ꝙ conductores deberent certũ quid soluere, talis consuetudo quoscunqꝫ obligaret conductos ad id soluendũ, perinde ac si expresse in cõtractu deductũ esset. l. excepto. C. loca. l. dñi prediorũ. C. de agri. ꝛ censi. lib. xj. l. qđ si nolit. §. qui assidua. ff. de edi. edict. l. j. in fi. cum seq. in prin. ff. de aqua plu. arcẽ. ¶ Ergo ꝛ pari ra-

11 tione statutũ debet posse obligare. † qꝛ statutũ ꝛ consuetudo non differũt penes causam efficientẽ ꝛ eius potestatẽ: sed penes modũ ꝛ formã, ꝛ inquit Bal. in. l. consuetudinis. in. ij. col. C. que sit lon. cõsue. allegat. l. oẽs populi. ff. de iust. ꝛ in. ꝛ. l. de quibus. cum ibi no. ff. de leg. ꝛ no. Bar. in. l. de quibus. in ver. nunquid deesse consuetudinis sit nõ esse scriptũ ꝛc. Bald. in

12 l. ij. in fin. C. de bo. que liber. † vbi dixit quod si quis promisit restituere dotem in omnem casum ꝛ euentũ restituẽde dotis, sm formã statuti quod etiam videt̃ promisisse in omnẽ casuz restituende dotis sm formam consuetudinis: qꝛ consuetudo

13 idẽ est ꝙ statutũ sm eum. allegat ꝓalle. l. de quib9. ¶ † Fortificantur predicta: nam põt preiudicari iuri priuatorũ facto ciuitatis vel superioris, vbi agitur de publica vtilitate ex tali facto resultãte. d. l. Lucius. ff. de euic. cũ concor. s. alleg. ꝛ ideo dicit Ang. in. l. bene a Zenone. C. de quadr. prescrip. ꝙ ciuitas pro pace habenda potest cõcedere bona suorum ciuium. allegat not. per Inno. ꝛ Jo. an. in. c. in nostra. de iniur. ꝛ dam. da. ¶ Dicit similiter Ang. in. l. conuentionũ. ff. de pact. ꝙ duces belli, qui illud proprio nomine inducũt sicut sunt principes, ꝛ barones faciẽtes pacẽ, possunt remittere iniurias ꝛ dãna data in subditos eorũ: ita ꝙ in perpetuum nõ pñt cõqueri neqꝫ ciuiliter nec criminaliter. allegat no. per Inno. in preallegato c. in nr̃a. ita etiã dicit fecisse ciuitatẽ Perusinam, cum pacem

a cum ecclesia cõtraxit. ¶ Et idẽ voluit Ang. in. l. vẽditor. §. si constat. cõia pred. vbi etiã pro hoc allega. l. si qd in bello. ff. de cap. ꝛ ꝙ habet̃ in. l. iij. §. si is pro quo. cum ibi no. ff. qđ quisqꝫ iuris. cum ibi no. per Fuil. ꝛ Ang. in. l. Anthiocensium. ff. de priui. credi. ꝛ Bal. in ꝓalleg. l. conuentionũ. ¶ Et etiã Bal. in. l. quicunqꝫ. in vlt. col. C. de ser. fugi. vbi dixit ꝙ gñale statutum populi, vel per duces belli, cum sit officium ab vniuersis commissum, potest preiudicari iuri priuatorũ: qꝛ res que cõiter prosunt omnibus preferuntur specialiũ personarum commodis. allegat authẽ. res que. cõia de leg. ꝛ no. ẽt Bal. in. l. rescripta. C. de preci. impe. offe. faciũt no. per glo. in. c. constitutus. de relig. do. ¶ Ad idem quod Bar. in. l. iubemus nullã. C. de sacrosan. eccle. vbi optime tex. per quẽ dicit Bar. ibi, ꝙ potest capere rector ciuitatis animalia priuatarũ personarũ causa mittẽdi frumentũ in exercitũ. ¶ Apertius firmat hoc

b Bar. in. l. quecũ. in fi. C. de fide instru. ꝛ iur. hast. fis. lib. xj. Ubi dixit ꝙ illa lex facit ꝙ illi qui emerunt in communi Perusij bona bannitorum, non cogentur reddere bãnitis ex forma capitulorum pacis hoc dicentium: qꝛ si super hoc non valet rescriptum principis, vt ibi, multominus statutum vel pactum ciuitatis. Sed veritatem dicit esse in contrariũ: quia questio predicta loquit̃ qñ illud fit propter publicã vtilitatẽ: quo casu etiã ciuitas põt res bãnitorum auferre. l. certa forma. C. de iure fis. lib. x. ꝛ. d. l. itẽ si verberatũ. §. j. cum seq. ¶ Idẽ in simili voluit Ang. in cõsi. iiij. incip. in qõne preposita dubiũ facit ordinamentum, vbi voluit ꝙ si debitores inopes erant absoluti ꝛ liberati per solutionẽ solius partis debiti posset ꝑ sta-

c tutũ induci, ꝙ ipsi debitores ad fortunã pinguiorẽ [c] peruenientes teneant̃ ad integrã solutionẽ, non obstãte priori solutiõe. ¶ Idem dicit Ang. in cõsi. lxiij. nobilis miles domin9 Raymũdus ꝛc. vbi tenet ꝙ ꝓpter bonũ publicũ possit ciuitas ꝑ statutum disponere ꝙ si bãniti relegati non seruauerũt certos cõfines, incidãt in penam mille ducatorum: ꝛ quod dicta pena cõmittatur vt exequat̃ nõ solũ cõtra eos, sed etiã cõtra eorum cõiunctos per lineã masculinã, vsqꝫ ad quartũ gradũ. allegat. d. l. certa forma. ꝛ ea que no. d. ca. in forma. ꝛ ea q̃ no. in. c. nostra. per Inno. cũ simi. ¶ Facit quod habetur ꝛ quod ibi no. in. l. iure. C. de fabri. lib. xj. ꝛ Bald. in. l. sancimus. C. de

d penis, ꝛ ꝙ no. Ant. de but. in. c. nisi. de offi. dele. vbi voluit ꝙ penam cõcernentẽ interesse priuatum superior possit. cum cã remittere ꝛ preiudicare priuato. allegat no. in. d. c. que in eccle

14 siarũ. cum cõcor. ibi allegat. per eum. ¶ † Confirmatur, qꝛ vidimus ꝙ ab iniquitate statuti gñalis nõ põt quis appellare, ꝛ dicere se grauatum. l. fi. ꝛ ibi no. Cy. Bar. Ang. ff. de ap. recip. l. si qua pena. ff. de ver. si. l. ij. §. ex actis. de orig. iur. nisi sta-

d tutum esset conditum contra certam ꝛ singularem personã, [d] puta in preiudicium tertij: qꝛ tũc verũ est ꝙ poterit appellare tertius inique per statutũ oppressus, sm Bar. in. d. l. fi. allegat l. si priuatus. ff. qui ꝛ a quib. l. totiens. ff. de pollic. ꝛ. l. si cõstat.

¶ [a] Rubricis. Bar. Alle. Jas. l. j. si cer. pet. panor. deci. c. bone. de cõfir. vti. vel inuti. deci. cõsi. ccclxxxvj. col. fin. Jas. consi. cxcviij. nu. vij. lib. j. marsi. cõs. xix. nu. v. Adde deci. in rubr. qđ quisque iur. Jaso. consil. ccv. col. vij. lib. ij. Alexã. j. lib. iij. cõs. xiij. nu. viij.

¶ [b] Aliud. Alexã. in rub. ff. sol. matr. Semi. cõsi. cxvij. nu. vj. Jaso. l. j. §. si quis edificiũ. de oper. no. nũ. repet. l. quomin9. nu. xj. de flu. ꝛ col. fi. Fely. deci. c. cum accessissent. col. fi. de cõstitu. deci. l. j. in fi. princip. ff. quod quisqꝫ iuris. l. domum. de regu. iur. Cur. iunior tract. feudo. par. ij. q. j. et consi. clviij. col. iij. Fely. ca. consuluit. de iudeis.

¶ [c] Piguiorẽ. fa. hypp. marsi. repe. l. raptores. C. de ra pto. vgi. nu. xxiij.

¶ [d] Personã. Jaso. cõsi. clxj. in fin. lib. j. cõsi. cxx. i fin. lib. iij.

ff.de appel.et idē voluit Bar.in.l.oēs populi.in.q.prin.in fi.et
Bal.in.l.iudicibus.C.de ap.et quor ap.non recipiunt.l.quis-
quis.Sed dictū statutū est generale cōtra omnes cōductores
molēdinorū,vel habentes:et qui habebāt molēdina:ergo da-
to q sit iniquum et preiudiciale eis et irretractabile. ¶ Cor-
15 roborant predicta † q statutū dz interpretari,vt nō sit inane:
et q aliquid operetur.l.si.ff.ad municip.l.si quādo.de leg.j.c.si
Papa.de priuileg.in.vj.et declarat Bart.in.l.iij.§.pretor.in
versi.sed quero q si statutū dicat q citet etc. de vsufca. et Bal.
in rub.ff.de dam.infec.et in.l.ij.C.qui accu.in pe.col.et Ant.de
but.in.c.cām.de do.et cōtu. ¶ Et si dictū statutū nō intellige
retur de vegetibus opportune faciēdis occasione alicuius fo-
vee,vel aqueductus trāsuersantes canale factū opere cōmuni
tatis vel superioris,nihil operaretur,inane esset quo ad domi
nos molēdinorū,qd ostēdo.Nā vbicūq casu aut facto ipsorū
d.molēdinorū flumē aliqd vel aqueductus alius trāsuersaret
canale non est dubiū q absq dispositione statuti onus faciē-
di vegetes spectet ad dominos molendinorum, et qd spectaret
etiā cōmodū iuxta regulā,qui sentit.de reg.iur.in.vj.cū con-
cord.ibi alleg.in gl.Nam ad habentē seruitutem aqueductus
spectat onus refectionis in prin.et.§.j.ff.cōia pred.et.l.loci.§.si
quis mihi.ff.si ser.vend.ergo cum statutū de cuius validitate
in dubiū non refricatur,nihil operat quo ad dños molendi-
norū in casu proposito vel simili:igitur debet in casu isto veri
ficari vt scilicet dñi suis sumptibus etiā si statutū non dictat
subeant onus dicte vegetis. Et premissa clarius procederent
in his dñis molendinorum,qui post dictā translationē cana-
lis molendina cōstruxerunt et acquisiuerunt:q ipsi non pos-
sunt allegare aliquod ius sibi delatū esse ex trāsuersatione pre
dicta:q tunc tēporis nullū ius habebat.et intelligatur fm di-
spositiones dicti statuti molēdinū acquisiuisse.arg.l.si duo.ff.
de acq.he.l.si prius.§.recte placuit.ff.de aqua plu. ar. ¶ In-
ducit etiam presumptionē pro iniustitia cōis illa snia que lata
16 fuit in fauorem cōis cum alio litigante.† qm licet snia lata cum
alio in fauorem meū nō facit ius et cōtra tertiū aliū qui in iu-
dicio non fuit,iuxta.l.sepe.ff.de re iud.l.ij.C.qm res iudic.non
no.c.quāuis.de re iud.Tamē inducit presumptionē pro me.
et istud est illud,quale preiudiciū,q facit snia inter alios lata,
habetur in.l.a snia.in princ. ff.de appel.et.l.si duo patroni.in
prin.cum gl.et ibi doc.ff.de iureiur.et no.Bar.in.l.admonēdi.
circa vlt.chartā.ff.de iureiur.in versi.quero quid si dicta testiū
sunt recepta.et Ant.de but.in.c.fi.de iureiur. ¶ Clarebunt in-
super iura cōia ex his que statim subiungā respondēdo ad al-
legata in contrarium ad qd accedo. ¶ Non enim obstat pri-
mum et secundum argu.quod illa procederent vbi nō extaret
statutum de quo supra,ex quo quidem euidētissime disponit
onus,de quo queritur,ad conductores et dominos molēdino
rum pertinere,vt est.s.probatum. ¶ Ad tertium arg. respō-
deo q iura in contrariū allegata loquuntur quotiescunq su-
perior vel ciuitas vellet disponere, aut aliquid facere contra
certam et singularē personā,puta contra Titiū et in eius pre-
iudiciū,q tūc restauratio opportuna est.et ita simplr Ang.in
d.consi.cxxxix.Nam loquitur in statuto seu ornamēto edito
singulariter cōtra Titiū vt ptz in themata qōnis sue. ¶ Nos
autē loquitur in casu in quo viget statutū gñale cōiter contra
oēs qui conduxerunt vel habuerunt molēdina, et statutū ex-
primit q suis sumptibus. ¶ Hec autē longe differūt vel ali-
quid facere vel statuere contra singularē personā,et facere legē
generalē.et probatur ex his que dixit Bartto.in.l.toties.ff.de
17 pollici.vbi inquit no.† q ciuitatis per statutū non pōt alicui
auferre ius suū,vt hic.et in.l.priuatus.ff.qui et a quib.qd intel
ligo verū singulariter vni homini seu quibusdā hominibus.
facit supra ad.l.iul.de anno.l.fi.ff.ad municipa.et.ff. de admi.
re.ad ci.per.l.decuriones.Sed generaliter faciēdo statutū be-
ne posset.l.venditor.§.si constat.ff.cōmunia predi.et.l.anthio-
censium.ff.de priuileg.credi.et in.l.fi.in princip. de appel.reci.
et in.l.omnes populi.in fine.v.q.princ.ergo non infert de vno
ad aliud.i.de statuto facto singulariter ad statutum generale.
patet ex not.per Bald.in.l.iudicibus.C.quorum.app.non re.
¶ Item contraria iura non loquuntur quādo expresse statu
tum nō disponeret q suis sumptibus teneatur onus a statu-
to nostro expresse statutū est de cuius validitate etiā reuocat
in dubiū.vnde cum istis futuras vegetes etiam transuersales
indubitāter trahatur de primo ad vltimū patet q suis sum-
ptibus teneri debent domini molendinorum iuxta dispositio
nem statuti. ¶ Minus etiam obst. quartum arg.de his que
Cy.et Bal.in.l.gallus.in.§.et qd si tm. Qr rñdeo q Cy.et Bal.
loquunt qm nulla suberat iusta cā propter quā auferret ciui-
tas bona alteri quesita vt ptz iuribus allegatis p eos. Secus
si hoc suaderet publica vtilitas: vt in terminis firmat Bart.
in.l.quecunq.ff.de fide instru.et iure hast.fis.lib.xj.cum cōcor-
dā.supra allegatis. ¶ Ad quintum argumētū supra respon-
deo q datoq aliud sit facere,et aliud reficere stricte accipiēdo:
tamē cōsiderando statutum,de quo supra,videtur etiā sensis-
se de manutentione non solum de prima constructione:patet
18 ibi dum statutū dixit,ornare et ornatum tenere.† per sequētia
enī declarant precedētia.l.qui filiabus.in prin.et.l. si seru9 plu-
ri.§.fi.ff.de leg.j.l.vtrum.ff.de peti.here.l.item quia. ff.de pac.
19 ¶ † Preterea dictum statutū emanauit causa publice vtilita
tis:vt necessitatibus hoīm et opportunitate viuendi seu valē-
di gauderent:in quo dicitur publicus fauor versari. declara-
tur in.l.cum hi.ff.de transac.in prin.facit tex.lxxxvj.dist.pa-
sce.ergo ex identitate rōnis patitur extēsionem ad similes ca-
sus,vt not.in.l.si constante.in princi.iunctis ibi not. per Bar.
in.ix.q.j.patris.ff.sol.mat.et gl.in.l.illud.et.l.fi.C.de sacrosan.
eccle.et glo.in.l.miles.in princip.ff.de re iudi.iuncto textus et
glo.in.l.si a primo.in princip.ff.de liber. et posthu.inducendo
eam pront ibi inducit Ang.et presertim fieri potest dicta extē
sio.l.j.§.pe.cum glos.ff.de mor.infe. ¶ Sed ita est q in corre-
ctorijs ex idētitate rōnis,pōt fieri extēsio ad casum qui subla-
ta significatione cōprehenditur sub expresso, vt colligitur ex
no.per glo.et doct.in cle.j.in verbo,eligatur.de elect. Nam sub
electione de qua loquitur ille text.in lata significatione inclu-
di debet prouisio,q qui prouidet alteri de beneficio eligit eum
ad beneficiū:facit quod habetur in.c.querelam.de elect.et in.c.
relatum.de prebē. ¶ Ita de esse in casu nostro cum in vtroq
casu vēdicat sibi locū dicta ratio publici fauoris inchoatiue,
cum nulla alia ratio possit assignari,ratio habet pro expres-
sa:vt no.gl.et ibi Bal.in.l.quamuis.C.de fideicommis.et Bal.
in.l.maximū.in.iiij.col.C.de libe.prete.et in.l.quoties.C.de fi-
20 deicō.et Joā.de Imo.in.l.si.ff.de hered.insti.† deniq statuta
semper extēdunt ad casum,sine quo disposita per statutū nō
poterant commode sortiri effectum,vt dicit Bar.in.l.omnes
populi.in.vj.q.prin.allegat.l.si stipulatus fuero per te nō fieri.
ff.de ver.obl.et.l.non distinguemus.ff.de ar.et.l.ad rem.et.l.ad
legatū.ff.de procu.et.l.ij.ff.de iurisd.oīm.iud. ¶ Sed ita est q
statutum non haberet commode suum effectū, nisi ad ea que
omni exceptione remota,possunt cōpelli domini molēdinorum
ad faciendum,compellantur etiam ad faciendum refici: ergo
etc. ¶ Idē not.Bar.in.l.dubiū.C.de legi.et Ant.de bu.in re-
pe.c.fi.de cōsue.in.lxi.co.in.x.fal. ¶ Et dicit etiā ibi do.Ant.
21 de but.in prima fal.ad confirmationem premissorū,qd † vbi-
cunq verba fm latissimā significationem pnt trahi ad aliū
casum semper ex idētitate rationis fit extensio. Ideo dicit q
si statutum vel consuetudo permittit occidere bannitū,videt
etiā permittere vulnerare:q vulnerare pōt dici occidere, saltē
quo ad vulnerātis intentū.ff.ad.l.Aquil.l.illud. ¶ Pro hoc
allegat.c.j.de elect.li.vj.vbi verbū prebenda, extēditur ad oia
beneficia,que largo modo possunt dici prebende.allegat etiam
no.per Jo.imo.in.c.sciāt.de elec.in.vj.et no.per gl.in cle.j.xsi.
gregibus.de deci.in.c.q periculosum.xsi.epis.de sen.excō.in
vj. ¶ Et latius per.d.Ant.in.d.c.fi.de consue. vbi etiā predi-
cta intelligit esse vera siue ratio sit expresse in statuto siue non:
q expressio rōnis non facit q maior fiat extentio in correcto
rijs,vt not.gl.iuncto tex.in cle.auditor.de rescri.et Bar.ad re-
primendā.in versi.nec eorū.et Ant.de but.in.d.c.fi.in.xij.fal.et
Jo.de Imo.in.l.si vero.§.de viro.ff.sol.ma.et in.l.ij.§.fi.et in.l.
22 edibus.§.j.ff.de dona. ¶ † Sed ita est q large capiēdo, refice
re,dicitur facere,vt supra dixi:ergo statutum de faciente extē-
ditur ad reficientē.facit gl.not.in aut.hi qui ob.in prin.in ver-
sic.ad curationem. Item statutum debet intelligi de tali vege
tis factione, que sit perpetua.l.seruus.et quod ibi Cy. Bart.et
Bal.C.de penis.et qd no.Bar.in.l.sicut.§.supernacuū.ff. qb.
mod.pig.vel hypo.sol.et qd no. Ray.et Bar.in.l.Titio centū.
in prin.ff. de cōdi.et demōst.et Bal.in.l. qui licite.C. vt lite pē.
cum si.Nō ob.vj.arg.de leg.ij.de iure do.impe. cum si.q respō
deo q protestatio facta per cōe,declarat q soluendo non ha-
buit animū renunciādi iuri sibi cōpetenti ex statuto.l.si debi-
tor.§.j.ff.quib.mod.pig.vel hypo.sol.l.at si quis.§.pleriq.ff.
de relig. ¶ Talis enim protestatio conseruat ius protestātis,
vt no.Guil.et doc.in.l.elegāter.in prin.ff.de pig.acti.et in.l.libe
ra.C.de sen.et in.l.si quis aliū.ff.de sol.et Bar.no.in.l.fi.in vlt.
col.ff.de eo q cer.lo.et Jo.de lig.Dñicus in.c.fi.de cōsue.vbi
pulchre in materia. ¶ Et in proposito nro not. Bar.in.l.j.C.
23 de his qui spon.mu.pu.su. lib.x. † vbi inquit qd qm qs subit
onus spōte,dz ptestari ne preiudicet sibi vel priuilegio suo:et
ideo dicit Bar.ibi q qm fuit sibi posita pstātia a qua se pote-
rat excusare,facit scribi i libro rōnū vel solutionū qd soluebat
non animo preiudicādi sibi in priuilegijs et pactis sibi factis.
et probatur hoc in.d.l.j.et not.idem in.l.voluntarie.in.v.pōne.
in fine

in fine.C.de excusa.tut. Preterea nõ obstat.l.ij.C.de his qui spõ.mu.pu.sub.⁊ in.d.l.voluntarie. ¶ Põt etiã aliter respõderi vt late per Pe.⁊ Cy.in.d.l.voluntarie. vnde extra casum d.l.ij.⁊ simi.est necessariũ ꝙ quis venerit contra suum priuilegium,cum cursu annorũ.xxx.c.accedentibus.⁊.c.si de cetero. de priuileg.⁊.l.fal.C.de diuer.rescrip. ¶ Nõ obst.tex.in.c.cum illorum.⁊ in.c.cum accessissent.potest enim responderi ſm cõpo.ꝙ ideo non tollit,q2 illud tollere erat valde fauorabile propter ampliationẽ seruitiorum.regulariter enim secunduz eum non tollit nisi spatio.xxx.anno.quis cõtrauenerit in iuribus contrarijs. ¶ Uel aliter põt rñderi vt per glo.in.d.c.cum accessissent.⁊ latius per doc.vel põt dici ꝙ ſm Inno.de priuile.

24 in.c.accedentibus.† ꝙ vbi persona habens potestatẽ renunciandi soluit,priuilegio videt renunciatũ:ita intelligit illum tex. Sed ita est ꝙ ex forma statutorum solum commune sine certa solennitate non potest obligari : ergo nõ potuit renunciari priuilegio,⁊ in consequẽtia liberare dños molendinorũ: q2 talis renunciatio ⁊ liberatio dicitur obligatio.l. si vnus.§. pactus ne peteret.⁊ ibi hoc no.voluit Bar.ff.de pac.in.ij.col. cum seq.⁊ in.l.Meuia.§.fin.ff.sol.matr.⁊ in.l.iubemus.C. ad Velleia. ⁊ Bal.in.l.pactuz.in.xxj.q.C.de colla.facit etiam ad impediendã dictã renunciationem.l.preses.cum materia.C. de transactionibus. ¶ Ad vltimum vero argumentum.d.l. cum de in rem verso.de vsu.rñdeo ꝙ protestatio tollit arg.ac esse in potentia facultatis obligan.cõmune sine solẽnitate,vt in proximo arg.dixi. ⁊ in specie firmat Bald.in.l.fin.C.ne de sta.defun.vbi dicit ꝙ.l.cum de in rem verso. cum si. nõ habet locum quando potest apparere ꝙ quis soluit non aĩo obligãdi.potest etiam aliter responderi vt colligitur ex not. per glos. Bar.in.l.cũ de rem verso.in vlti.col.ꝙ breuitatis causa omitto. ¶ Ex quibus concludo breuiter cõe Mutine posse a dicto onere in posterum se tueri prout est subtilissime deductuz per prestantissimũ aduocatũ communis in suis allegationibus. Ita vt superius cõclusum est puto iuris esse Alexander.

Epitome.

1 Scriptura priuata facta vt detur alteri parti plene patet contra scribentem licet scripta sit absente parte.

Consilium.CXCI.

Visa scriptura priuata manu dicti Francisci confitentis se habuisse ⁊ recepisse a Blasio Antonio florenos centũ auri ad trafficãdum in arte,ad lucrũ ⁊ damnũ,prout latius in dicta scriptura cõtinetur,⁊ petitione producta nomine dicti Francisci cõtra coheredes dicti Blasij antonij,in quibus in effectu dicit se confessum fuisse ⁊ habuisse dictã pecuniã sub spe future numerationis,⁊ quod nunꝙ habuit dictos centum florenos,⁊ propterea petit declarari scripturam nullam fidẽ facere. ⁊ nullam obligationẽ procedere valere,attento maxime qđ.d.Frãciscus est intra tẽpus biennij prefixi ad opponendũ exceptionem non numerate pecunie,vt latius in dicta petitione continetur.

1 ¶ †Conclusiue loquens dico dictã scripturã fidem facere,⁊ contra scribentẽ probare ea que in scriptura continentur quotiescunq3 ille qui eam scripsit confitet eam se scripsisse. l.Publia.in fi.ff.deposi.in auten. de instrumẽ. cau.⁊ fide.§.si quis igitur.cum gl.in ver.facimus.l.scriptura.cum ibi no.plene per Bar.⁊ alios.C.qui po.in pig.ha.l. cuz de indebito.§.fi. ff.de proba.⁊ melius per Bart.⁊ alios scribentes in.l.nuda.ff. de dona.⁊ in.l.admonendi.ff.de iniu. ¶ Ergo cum nõ neget Fran.se scripsisse apochã predictã,imo confiteatur vt etiã apparet ex suo proprio libello,qui cõtra eum fidẽ facit. l.ij.C. de institu.⁊ substi.sub cõdi.fac.l.cum preciũ.C.de libera.cau.facit

2 fidẽ dicta apocha contra Franciscũ † ⁊ dato etiam qđ dicta scriptura esset facta absente dicto Blasio antonio, prout videtur asserere dictus Frãciscus in libello,tamẽ probat plene non obstante dicta absentia, vt late probat Bart.in preallег. l.nuda.ff. de dona. Et presertim cum scriptura sit vt detur ei in cuius fauorem erat.l.plures apochis.de fide instru.cum ibi not.⁊.l.fi.§.fi.ff.de condi.inde. ¶ Nam huiusmodi scripture, que fiunt vt dentur alteri parti, quãuis sint scripte parte absente,probãt sicut dicimus in epistola.⁊ in.d.l. Publia.§.fi.⁊ etiã firmat hoc in tali scriptura Ioan. de Imol. in. d.l.nuda. not.d.l.cum preciũ.⁊ eorũ que not.Bar.in.l.certum.§. si quis absente.ff.de confes.licet quo ad scripturam libri rationis factam parte absente teneat Ioã.de imo.in.d.l.nuda.quod non probet,q2 scribit per scribentẽ vt retineatur penes se:nõ autez vt detur creditori,vt sic in hoc licet contra Barto.ibi per.d.l. nuda.⁊ per alia ibi allegata per eum.hoc etiam in effectu quo ad casum nostrum tenuit Bal.in.l.vnica.in secũda opi.C.de cõfes.⁊ circa.ij.vel.iij.col.⁊ in.l.si quis ex argẽtarijs.§.ex hoc. ff.de eden.Et licet quo ad scripturã libri aliqui discutiant,tñ quo ad huiusmodi scripturã nemo contradicit:vt etiã firmat Ant.de but.in.c.si cautio.circa.j.col.de fide instru. ⁊ in.c.fi.circa.v.vel.vj.col.extra de confess.

3 ¶ † Et vbicunq3 debitor in scriptura confitet se debitorẽ ex alia causa ꝙ mutui vel dotis, talis cõfessio preiudicat statim ⁊ nõ habet confitens bienniũ ad opponendum exceptionẽ non numerate pecunie.l.generaliter.⁊ ibi gl.in ver.descendentibus.⁊ in ver. casum.C.de non nu.pec.l.in cõtractibus.⁊ ibi gl.j.⁊ vtrobiq3 not.doct.eo.tit.⁊ rationẽ differentie ponũt doct.in locis preallegatis. maxime in.d.l.in cõtractibus.⁊ canoniste in.c.fi.de solutio. ¶ Sed cõfessio de qua in dicta scriptura nõ est ex causa mutui,sed ex cã societatis:q2 in chirographo dicitur ꝙ cõfitetur habuisse cẽtum florenos ad trafficandum in artificio lane ad lucrũ : ideo tunc dicitur esse cõtractus societatis,vt in.c.per vestras.iuncta gl.in verbo lucri.⁊ ibi expressius no.doc.de dona.inter vir. ⁊ vxo.⁊ glo.⁊ doct.in.l.plerisq3.xiiij.q.j.vnus enim ponit operam,⁊ alius pecuniã,⁊ lucrũ ⁊ damnũ debet esse cõmune.imo tunc dicitur esse cõtractus societatis.l.j.⁊ ibi plene not.C.pro socio.⁊.l.societas cõtrahitur.§.j.ff.pro soc.

4 ¶ † Et vbi nõ est facta mentio quantum vnusquisq3 sociorum lucri, ⁊ damni partem ferre debeat,intelligitur quod quilibet dimidiam sentire debeat,vt.l.si non fuerint.ff.pro socio.⁊ not.in dicta.l.j.⁊ habetur insti.eo.§.j.⁊ ꝙ iste sit contractus societatis tenet expresse Saly.in aut.ad hec.in.xiiij.q.C.de vsur. ¶ Ubi añt totum damnũ deberet esse recipientis pecuniam:q2 ita conuentum esset,tunc etiã non esset mutuum : dato ꝙ actum esset ꝙ dãs pecuniã deberet partem lucri ferre,allegat id qđ not.in.c. plerisq3.cum alijs ibi no.per eum ibi: ⁊ per eũ in.l. mutuis.ff. pro socio.⁊ ꝙ nõ cõtineat casum mutui.ff.pro socio.dicit scriptura,etiam bene probatur in.l.Titius vero. ¶ Nec obst.ꝙ in fine dicte scripture dicitur ꝙ dictus Franciscus ita facit,q2 ipse est creditor Leonardi, ⁊ magistri Georgij qui debitores non volentes soluere dicto Francisco,fuerunt contenti ꝙ dictus Franciscus acciperet dictos florenos centum,pmittentes soluere dicto Blasio anto.id quod esset dicto Blasio anto.soluendum p eo tpe ꝙ dictus Franciscus teneret dictas pecunias secundum mores bonorum mercatorum:q2 respondeo ꝙ dicta bona si bene põderetur in aliquo,nõ cõtradicũt cõclusioni quam supra feci,nec his que continentur in principio dicti chirographi.Nã licet dicat ꝙ dicti debitores Frãcisci promiserunt illud quod esset dicto Blasio antonio, seu Algosto ſm mores boni mercatoris, q2 boni mercatores q capiunt pecunias ab aliquibus ad trafficandum prout accepit dictus Franciscus,debent soluere dimidiam partem lucri,⁊ qui pecunias tradidit,accipit partem damni si quod cõtingeret cum ista iusticia conueniat.d.l.ij.nõ fuerint vt dictũ est supra.vnde intẽtio ⁊ effectus verborum dicte scripture circa partem postremã esse videtur,ꝙ attento ꝙ si dicti debitores Francisci soluissent Francisco debitum,non habuisset necesse accipere dictos florenos centum a dicto Blasio ant. ad trafficandum:ideo cũ suis pecunijs exactis a dictis debitoribus potuisset trafficare,⁊ sic omne lucrum si quod factũ esset,spectasset integre ad dictum Frãciscuz. ¶ Preterea intentio dicti Francisci scribentis fui ꝙ dicti sui debitores qui fuerunt sibi soluendi,debeant pro interesse dicti Francisci satisdare dicto Blasio Anto.de illa dimidia lucri quod cõtinget fieri per dictum Frãciscum,⁊ sic totum lucrum remaneat apud Franciscum,vt remansit si dicti debitores dicto tẽpore soluissent dicto Francisco:⁊ illud est iuri conueniens

5 † cũ persona negotiari ⁊ mercari prout est dictus Francisc. potest rõne more sibi facte a debitore exigere interesse ratiõe lucri cessantis.l.iij.§.fin.cum ibi no.ff.de eo quod certo loco.⁊ plene not. in.l.j.C.de sen.que pro eo ꝙ interest.⁊ ibi plene Bart.in versi. venio ad vltimã partẽ.⁊ per eundẽ in.l.numis.ff. de in litem iurã.⁊ no.Cy.in aut.ad hec.in.iij.q.C.de vsu.⁊ docto.in.c.sacro.de sen.exc.⁊ Pe.de anch.in cle.j.§.sane.de vsur. ¶ Et iste intellectus tãto magis est amplectẽdus circa verba dicte scripture : quia per eum cessat omnis repugnantia in verbis

6 † et scriptura semper ita interpretari debet:vt cesset omnis in ea contrarietas.prima consti.C.§.quibus.⁊ arg.c.cum tu.de testi.no.Cy.in.l.in exercendis.C.de fide instru.⁊ Bar.in.l.scripture.eo.tit. ¶ Ergo cũ in principio chirographi ꝯtineat qđ dictus Franciscus receperit dictas pecunias ad lucrũ ⁊ dam

num, que verba denotant contractum societatis, vt probaui: ergo debent intelligi ꝙ contrarium non importent sequentia verba: ⁊ non debet in dubio capi interpretatio ꝙ actus trahatur ad illicitum. l. si procurator. in prin. ff. de condi. indebi. l. nemo pro socio. l. patet. ff. que in fraud. cred. vnde cum non debet intelligi ꝙ ille sit contractus mutui: pro quo debeat vltra sortem solui: quia contineret vsuram ⁊ actum illicitum cũ c. consuluit. cap. nauiganti. de vsur. xiiij. q. iij. putant. c. vsuris. ¶ Ex quibus omnibus breuiter concludo dictam scripturam fidem facere contra scribentem, ⁊ probare eum esse obligatum ⁊ dictam summam ⁊ solam oppositionem exceptionis non nu. pec. factam etiam intra biennium per dictũ Franciscum non releuare dictum Franciscum quo minus obligatus sit: ⁊ per consequens pronunciari oportere contra dictum Franciscum super dicto libello, ⁊ victum victori in expensis condemnando. §. finautem. l. properandum. §. finautem alterutra. C. de iud. ⁊ in. §. oportet. in aut. de iu. Alexander.

Summarium.

1 Possessio antiquior prefertur.
3 Obijcere licet de petitione antiquiore tertij.
4 Dominium superueniens prodest in publiciana, lite pédente, sed non simplex titulus sine dominio.
7 Petitorium simul cum possessione quibus verbis deducatur.

Consilium. CXCII.

Hieronimus de tortis.

IN causa ⁊ lite inter Cathalanum ⁊ Marsilium agẽtes ⁊ Bolognũ de Bolognis, ⁊ alios de burianis ⁊c. ¶ Visis [a] dubitationibus solẽnibus viã veritatis aperientibus per dominũ Alexandrum de liuigarijs de perusio, vicarium curie episcopalis, ⁊ dominum Marianum de manu eius collegã. ¶ Visis etiam quibusdam solẽnibus allegationibus pro solutione dubiorum per famosissimũ doctorem si sue sunt vt mihi dictũ est per dominum Alexandrũ de Imo. qui conatꝰ soluere velle dubitationes illas dominorũ iudicum. Dico dubitationes premissas tam solennes ⁊ elegantes intactas remanere, ⁊ esse in virili obseruantia non obstantibus solutionibus solennibus domini Alexandri predicti. ¶ Et ne membranas occupẽ subijcio breuissime ꝙ domini iudi. appel. habent pronunciare male iudicatum ⁊ bene appellatum: ⁊ ad hoc ostendendũ videant dñi iudices consiliũ famosissimi domini Antonij de prato veteri. etiam alia consilia ⁊ allegationes aliorum doctorum in fauorem illorũ de bolognis ⁊ de burianis reorũ, qui probarunt de possessione illorum de falceto suorum autorum per snias adiudicationũ que sunt mixti iudicij, ⁊ per Bal. in. l. post sniam. C. de sen. ⁊ de ti. suorũ actorũ probarunt etiã de dñio per confessionẽ aduersariorũ qui in positi. confitentur possessores esse dños dicte petie terre, cui confessioni stari debet donec probeꝰ de errore ⁊ p viã restitutionis in integrũ qꝫ fuit acceptata per partes ⁊ latius in allegationibus primis. nam non sequitur, sunt minores: ergo restituendi: nisi probẽt se lesos hoc est rem aliter se habere ⁊c. ¶ † [1] Probarũt etiã de possessione antiquiori sui cessionarij, scilicet Leonardi de matagliano ⁊ per plures testes: ergo clarũ est ꝙ debent absolui, vt per Bal. in. l. qui accusare. C. de eden. ⁊ no. in. c. licet causam. de proba. Et posito ꝙ essent equales testes vtriusqꝫ partis adhuc debet vincere reus per regulam. l. arrianus. de act. ⁊ obli. ⁊ in regula fauorabiliores. de re. iur. cum si. ¶ Nõ ob. modo allegata in contrariũ, vcꝫ ꝙ illi de bolognis qui sunt rei cõuenti non possunt opponere qd Leonardus de matagliano habuerit antiquiorẽ possessionẽ, cum nullã cãm dicant habere ab ipso per id ꝙ Bar. voluit. in. l. celsus. ff. de vsu. in pe. col. ⁊ do. An. in. c. si diligenti. de prescri. dũ dicũt ꝙ quilibet dicitꝰ bona fide possidere nisi appareat alius antiquior possessor: qꝛ ille antiquior possessor põt posteriori opponere illud ꝙ dicit tex. in. l. fi. C. vñ vi. Sed alius possessor non põt: qm̃ quo ad opponentẽ dicitꝰ iuste possedisse vt in allegatis iur. ⁊c. Qꝛ primo rñdeꝰ ꝙ nõ faciunt ad casum nr̃m posito ꝙ dicti de bolognis nullã haberent cessionẽ. a. d. Leonardo: nã Bar. ⁊ d. Ant. loquunꝰ quo ad obtinẽdũ in possessorio. Preterea illud dictũ Bar. reprobauit Jo. de Imo. in. c. fi. in. vj. col. de prescri. in repe. in ṽsi. sed aduerte. † [2] vbi dicit eo ipso ꝙ apparet rẽ alienã per possessorẽ esse occupatã, lꝫ nõ appareat de antiquiori possessione: qꝛ possessio erat vacans, stat dispositio. l. fi. C. vñ vi. ꝙ ille q occupat sit in mala fide. ¶ Nõ ob. gl. alle. p Bar. l. si qs emptionis. §. j. C. de pscri. xxx. an. vbi bona fides psumiꝰ in nõ hñte titulũ, vt habeat ⁊ bonã fidẽ: qd [3] ptꝫ eo ꝙ poterit credere se hr̃e ex aliqbꝰ circũstãtijs ⁊c. † Nec est verũ (õt ipse) ꝙ qs nõ possit allegare de antiqori possessione tertij: qꝛ istd est falsum s̃m ipm: [b] qmmo põt ex illa allegatione seq excluso iuris agẽtis, iuxta no. i. l. ij. de excep. rei iud. in. l. cũ seruũ qs piã. C. de ser. fugi. Nã allegãdo possessionẽ antiquiorẽ, sequitꝰ ꝙ agẽs est in mala fide: ergo nõ põt agere cuꝫ cõstet de possessione antiqori. ¶ Cũ ergo posito ꝙ illi de burianis nullã haberent cessionẽ a Leonardo de matagliano sit pbata antiquior possessio illorũ de sala. nõ hꝫ obstare cum sit vitiosa, ⁊ possessio illorũ de burianis sit bona ⁊ titulata, ⁊ non cũ spoliatione ꝙ possidẽtes spoliauerũt, imo vt dixi, isti de burianis pbãt de possessione sua ⁊ titulo suorũ autorũ. l. illoruꝫ de salico antiqori, quã sit possessio illorũ de sala. ¶ Ergo oẽs obiectiões supradicte cessant, cũ ipso iure pprio ⁊ suorũ autorũ illi de burianis habeãt antiqorẽ possessionẽ: ⁊ sic possessio illoꝝ de salico fuit iunior, clãdestina, ⁊ vitiosa. c. lꝫ cãm. de pb. [4] cũ si. ⁊ Bal. in. l. si duo. vti pos. ¶ † Preterea habẽt titulum ⁊ cãꝫ cessionis a Leonardo de matagliano ab hr̃de suo acqsitũ lite pẽdẽte, ꝙ ius operatꝰ effectũ suũ pinde ac si añ litẽ motã esset cõcessum. Inno. in. c. abbate sane. de re iud. lib. vj. vbi tex. Bar. ⁊ Ang. i. l. nõ põt. ff. de iudi. ⁊ ppo. ⁊ alios i. c. cũ. M. fer. de cõsti. ⁊ late dictũ fuit p do. Ant. de prato veteri in consilio an. ¶ Sic ptꝫ ꝙ cõcessio Leonardi de matagliano tanꝙ antiqor, ⁊ p dñs illorũ de burianis cũ habuerãt iura cessa ab herede Leonardi. ¶ Nõ obst. huic decisioni dictũ Odo. ⁊ Bal. in. l. quoties. de rei vẽ. ⁊ Bar. i. l. finaũt. §. si duobꝰ. ff. de publi. dũ dicũt ꝙ si qs puta Titius, cui cõpetit publiciana cecidit a possessione, q̃ sine titulo puenit ad Sẽproniũ. ꝫ quẽ. d. Titius intentat publicianã, ⁊ pbauit: Sempronius ṽo post litẽ ꝫ se cõtestatã acquisiuit seu emit rẽ ab alio. talis eñ acquisitio lite pẽdẽte psumiꝰ dolo malo: ⁊ in fraudẽ acqsita: vñ nõ pdest. ita ergo vr̃ dicẽdũ in pposito, vt cũ isti de burianis pẽdẽte lite acquisiuerint istud ius cessionis sibi nõ psit tanꝙ male ⁊ i fraudẽ pcuratorũ. ¶ † [5] Qꝛ primo rñdeꝰ ꝙ diuersus casus est Bal. a casu nostro. loquitꝰ eñ in publiciana in qua dꝫ hr̃e titulum ⁊ possessionẽ ab vno, quinimo sicut titulꝰ ab vno, ⁊ possessio ab alio nõ causat pscriptionẽ iuxta. l. cũ solꝰ. l. si is q. p empt. §. fi. ff. de vsucap. ita nec causat publicianã. l. cũ q. ff. de publi. nimirũ si pẽdẽte lite titulꝰ pcuratꝰ nõ psit: qꝛ est in mala fide: ergo nõ põt cõpetere publiciana. ⁊ hec rõ fuit Bal. in. l. cogi. C. de peti. here. ⁊ i. l. quoties. de rei vẽ. se remittit ad dicta p ipm i. l. cogi. in qua meliꝰ dixi ⁊ veriꝰ ꝙ i. l. quoties. ⁊ ideo subijcit qd titulꝰ pcuratꝰ a ṽo dño etiã supueniẽs excludit publiciana: qꝛ [6] nõ est curãdũ de bona fideĩ ṽo dño. † Nã dñiũ etiã supueniẽs semp excludit publicianã, ⁊ ita ipe tꝫ: cũ ergo titulꝰ possessionis sit qsit ꝰ p Leonardũ, ergo tale ius superueniẽs pdest illis de burianis. ¶ Accedit rõ quare titulꝰ pcuratꝰ in publiciana non pdest, qꝛ esset in ptãte possessoris facere dare titulũ a quocũqꝫ extraneo nullũ ius habẽte, q̃ rõ cessat in casu nostro. Cũ. d. Leonardꝰ habuit ius possessionis in dictis petijs terre. ¶ Nec est veꝝ ꝙ dña Missina i istro cessiõs cõfiteaꝰ se nullũ ius hr̃e, nec in pprietate, nec in possessione dicte rei. Nam solũ cõfessio. d. Missine dicẽtis se nõ hr̃e ius in dicta petia terre, referꝰ ad ius dñij nõ aũt possessiõis. dñiũ eñ fuit illoꝝ de sali. quinimo testes recte dicũt ꝙ. d. Leonar. possidebat tanꝙ suã, nec cõtrariũ dicit. d. Missina, al's superflua esset cessio: qd nõ est dicẽdũ. ⁊ sic recognitio bone fidei est solũ respectu dñi, non aũt respectu possessionis: ⁊ sic ptꝫ ꝙ bñ valuit cessio. ¶ Et est pbatũ dñam Missinã fuisse filiã ⁊ heredẽ. d. Leo. p rñsiones ad positiões. Ex quibꝰ oĩbus manifestissime cõstat de expsso iure dñoꝝ de burianis, ⁊ ex possessiõe suoꝝ autoꝝ, ⁊ ex possessione Leonardi, ⁊ eiꝰ hr̃des p plures antiqores ⁊ meliores testes, ꝙ fuerit pbatũ p illos de sala. ⁊ hoc quo ad pmũ dubiũ. ¶ Descẽdo insup ad scõm ꝙ etiã remanet in viridi obseruantia, vcꝫ ꝙ debeat esse melior conditio illorũ de bolognis ⁊ de burianis, ꝙ illorũ de sala: qꝛ cũ istõ iudiciũ possessoriũ sit coniunctũ cũ petitorio, illi de bolognis pduxerũt plura instrã super pprietate vcꝫ diuisionẽ filiorũ dñi Bartholomei de salyceto, ⁊ vẽditionẽ Theodorici: ex qbꝰ instrĩs iustificatꝰ vẽditio seu titulus vẽditionis facte illis de bolognis: ergo debẽt obtinere in hoc iudicio tanꝙ meliꝰ instiꝰ, ⁊ efficacius pbãtes quã illi de sala q pbãt nudã possessionẽ ⁊ iuniorẽ ⁊c. ¶ Nõ obstãt modo allegata in ɔtrariũ, ⁊ primo dñ negaꝰ nõ esse cõiunctũ tũc petitoriũ qd pbaꝰ. Nã dicũt Marsiliꝰ ⁊ Cathalanꝰ ꝙ tenebãt ⁊ possidebãt p sua, ⁊ tãꝙ suã ṽo ⁊ iusto titulo, ⁊ bona fide quãdã petiã terre: ergo videnꝰ deducere petitoriũ dũ allegãt titulũ. † [7] nota ergo p̃io qd dicũt se possidere p sua ⁊ tãꝙ sua iusto titulo: ergo referꝰ ad pprietatẽ. ⁊ dũ dicit petiã terre, non

[a] ¶ Visis. istud est con. hiero. de tortis cõtra quoddã aliud cõsi. Alexã. quod nõ inuenio.

[b] ¶ Ipsum. i. secundũ Jo. imo. d. c. fi.

re.nõ referť ad possessionē petie terre:q2 dixisset possessionem petie terre. ¶ Nõ obst.qđ dicit ꝙ licet in libello narreť ꝙ pos sederint dicti agentes iusto titulo,nõ tñ hoc sequiť ꝙ titulus ille esset tribuens possessionem solā,vt est concessio facta pre- cario,vel ex contractu pignoris.l.si de eo.in prin.ff.de acquir. pos.cū si.Rñdeo quod istud in casu nr̃o stare nõ põt:q2 agen tes deducant in libello dictā petiam terre possidere iusto titu- lo:ergo nõ est titulus soli⁹ possessionis. ꝓpterea dicit petiam terre pro sua, ⁊ tanꝙ sua ⁊c. sed ille qui possidet precario pro alieno possidet:ergo nõ põt referri ad titulū aliū ex quo quis possidet nomine alieno,⁊ per cõsequēs pt3 ꝙ per illa verba si mul iuncta censetur deductū petitorium. ¶ Nõ ob. ꝙ etiā dr̃ ꝙ p illa verba libelli,vc3 ꝙ dicti agētes tenuerūt ꝓ sua ⁊ tāꝙ sua dictam petiam terre,non concludiť qđ possederunt titulo habili ad acquisitionē dñij,sed solū ꝙ possederunt noīe suo:ꝑ id ꝙ no.Bar.in.l.j.in fi.ff.pro suo.⁊ Inn.in.c. illud.de ꝑsum. q2 fateor ꝙ non probant titulū illa verba.sed bene si probetur titulus habilis ad dicta3 acquisitionē illa verba in libello in- ducunt petitorium.nec hoc Bar.inficiať.in.d.l.j.in fi.Barto. enī dicit ꝙ illa verba nõ probāt titulum, sed bene probato ti- tulo sub illis verbis icludiť petitoriū,alias sequereť absurdū quod non posset probare titulū proprietatis,qđ non est dicē dū:imo vigore talis libelli agētes poterant ꝓbare petitoriu3: ergo pt3 qđ coniūctum est ⁊ possessoriu3,ergo adhuc militat

8 dubitatio dominorū iudicium. ¶ † Nõ obst.vlterius qđ dr̃ ꝑ do.Ant.per illū tex.in.c.fi.de iudi.ꝙ narratio proprietatis in libello non ampliat vires libelli,vt intelligatur ꝓprietas de- ducta:q2 debet attendi mediū cõcludēdi,iuxta no.ꝑ Inno. in c.super literis.de rescrip.Bar.in.l.Aurelius.§.Sticho.ff.de lib.leg.Bal.in repe.l.edita.C.de eden.do.Ant.in.c.cõstitut⁹. de relig.domi.cum si. ¶ Sed medium cõcludendi in dicto li bello est solum possessoriū:ergo narratio petitorij non debet attēdi per predicta,sed solū possessoriū ⁊c.q2 rñdeť ⁊ optime, ꝙ nõ solū in narratione coniunctū est petitoriū cum possesso rio,sed etiā in ꝯclusione,dū dicitur instat ⁊ petit idē Cesar di- ctis nõibus per vos ⁊ vestrū officiū ꝓnūciari ⁊ declarari pre- dicta oīa narrata:⁊ singula vera fuisse,⁊ esse:ergo ⁊c.cū narra uerit super petitorio videtur etiam super petitorio cõcludere, ⁊ istud est clarum cum post specifice super possessorio conclu dat:ex quo apparet manifeste ꝙ in narratione ⁊ in cõclusione fuit deductū ⁊ petitoriū ⁊ possessoriū. ¶ Sed posito nõ tamē cõcessio ꝙ etiam super possessorio solū esset cõclusum: adhuc dico ꝙ ꝓpter verba narratiua libelli debet cõiungi petitoriū

9 cū possessorio,⁊ hoc † propter clausulā ⁊ cõclusionē gñale3 in fi.libelli positā sup quib⁹ omnibus ⁊ singulis ⁊c.que clausula est tāte virtutis,vt videať cõclusum ⁊ in petitorio ⁊ in posses- sorio.⁊ ꝙ hoc sit verū voluit in terminis do.Abb.in.c.cu3 di lectus.in penul.char.de ord.cog.qui refert Cal.de facto obti- nuisse,ꝙ ꝓpter illā clausulā gñalem que cõiter subijciť,⁊ peto mihi de predictis iustitiā fieri ⁊c.q2 si actor in libello narrauit respiciētia petitoriū ⁊ possessoriū,⁊ cõcludit expresse in pos sessorio addēs in fi.istā clausulam gñalē ⁊c.postea poterit sup petitorio ꝓbatiões inducere:q2 hec clausula gñalis põt vtrū- ꝗ complecti:ex quo in narratione fuit facta mentio de vtro- ꝗ,⁊ cõclusio facta in possessorio adiecta clausula generali ne idem repeti videatur,⁊ vt verba aliquid operentur.c.si papa. de priuileg.in.vj.Illa clausula refertur ad petitorium narra- tū:ergo posito ꝙ agētes nõ cõclusissent spāliter ad petitoriū, ꝙ tñ fecerūt,vt supra probaui,tñ petitoriū censereť esse cõlu- sum,⁊ cõprehendi in hac cõclusione gñali. ¶ Cum ergo dicti de bolognis possessores iustificauerint possessionē suam cum titulo ⁊ bona fide:ergo non est restituenda illis de sala,q pro- bant possessionem nudā ⁊ iuniorem,nec debēt restitui obstā- te sibi exceptione dñij,cum deductū sit ⁊ possessoriū ⁊ petito- riū. ¶ Nõ obst.vltimo ꝙ dr̃ ꝙ dato ꝙ esset deductū in libello etiā petitoriū,ꝑdest titulus emptionis allegat⁹,ꝙ illo instru- mento non cõtineť illa petia terre de qua in libello:imo ex cõ- finibus appareat diuersitas.l.põpo.scribit si frumentū.§.fi.ff. de rei ven.⁊ Bar.in.l.j.C.si vnus ex plu.imo per dispositionē testium partis agētis, apparet ꝙ nõ est vnū corpus,maxime ex dispositione.ij.iij.⁊ decimi testes agentiū:ergo ⁊c.q2 rñdeo primo qđ imo est eadē petia terre de qua in instrumēto fit mē tio.Nec tertius testis ⁊ scđs diuersum deponūt,imo deponūt de eisdē cõfinibus de quibus deponunt illi de bolognis,⁊ ma xime q2 nõ referūt omnes confines:sed dicūt alios cõfines, et satis est quod verificentur in duobus confinibus.argu.eo:um que habenť in.l.forma.⁊ ibi per Bar.ff.de cen.⁊ in.l.demon- stratio falsa.ff.de condi.⁊ demon. ¶ Et posito ꝙ apparet de diuersis cõfinibus,cõstat de sua possessione antiquiori, ⁊ tāꝙ cessionarij.d.Leonardi. ¶ Ex quibus omnibus conclusiue

loquēdo cõstat manifeste dictos de Bolognis ⁊ de bitrianis fore,⁊ esse absoluēdos:tum q2 agentes nõ probarūt sibi incū- bentia.s.spoliationē ⁊ possessionē antiquiorem:tum etiā q2 rei cõuenti probarūt de antiquiori possessione ⁊ titulo suorū au- torū,⁊ sup proprio noīe:⁊ etiā probarūt de possessione anti- quiori tanꝙ cessionarij Leonardi de matagliano. ¶ Et posi to qđ probassent de antiquiori possessi one in hoc iudicio qđ est cõiunctū cū petitorio,nõ habet locū regula,spoliatus an te oīa est restituendus,iuxta not.in.c.j.de resti.spo. ⁊ qđ sit cū

10 iunctū cū petitorio probatū est.§.clarissime. ¶ † Ite3 l3 esset solū possessoriū,tñ aduersario patiente admitti probationes super petitorio cessat illa regula.d.c.de resti.spol.⁊ sic ex omni capite non video quin partes dñorum iudicū nõ debeātetiā pronunciare bene appellatū ⁊ male iudicatū. ¶ Ex nouis tñ actis multa alia possent adduci que breuitatis cā omittere sta tui:q2 latius in cõsilijs apparet:tñ etiā ne fastidio afficiā reue rentias vr̃as,quas scio cognoscere veritatē. vñ etiā considero ꝙ cum sit probatum ꝙ sint.x.anni vel circa ꝙ Leonardus de matagliano mortuus est, ⁊ fuerit probatū per testes illorū de bolognis ꝙ Leonard⁹ possedit vsq3 ad tp̄s mortis sue , ⁊ etiā sit probatū de vel quasi morte Alberti de sala iam sunt.x.anni vel circa:qūo ergo ꝓbauerūt spolationē illi de sala,nõ possu3 ꝑcipere.nā poti⁹ spoliasset Leonardus illos de bolognis,qui habebāt antiquiorē possessionē,ꝙ spoliasset illos de sala.

Casus Antiani ⁊ cõciliū ciuitatis Forliuij dederūt et cõcesserūt iure ꝓprio ⁊ imperpetuū Gaspari- no quondam blōdicini Forliuij presenti extra numerū dicto rū consiliariorū.⁊ extra omne aliud offm̃ dicte ciuitatis Forli uij petēti pro se ⁊ suis heredib⁹, successorib⁹ stipulātib⁹,⁊ ac- ceptantibus ius suum,⁊ facultatem oīmodam edificādi ⁊ fa- bricandi seu fabricari faciendi domū,seu quodlibet aliud edi- ficiū cum molendino supra dicto canali,aqueductu,vt supra dictū est cū oī iure cõmoditatis ipsius aqueduct⁹, ripe, cluse, ⁊ cuiusq3 alterius cõmoditatis,⁊ vtilitatis ad ipsu3 edificiū, molendinū,seu gualcherinā spectantē,⁊ qūolibet pertinentē, ⁊ que de iure coherēt,⁊ coherere debent ratificantes ꝑ p̄sentē cõcessionē,donationē,titulum,⁊ contractum,approbantes ⁊ cõfirmātes omne laboreriū qđ repereť ipm̄ Gasparinum fe cisse cõstrui ⁊ edificari casu3 siue dictū edificiū ab eo quocū3 titulo,⁊ quacunq3 de causa ⁊ forma voluerint potuisse fieri, ac ipsum laborerium ⁊ edificium factū fuisse post potestatē ⁊ quālibet alicui legitimā cõcessionē cū oībusobligationibus ⁊ missionibus ⁊ clausulis. Post predicta domin⁹ Gaspari- nus i dicto loco edificari fecit vnā domū cū gualcheria,post ea fecit ꝑmutationē de dicta domo ⁊ gualcheria cū Roma- gnolo quōdā baroti de pontirolis de Forliuio ꝓut in instru- mēto ꝑmutatiōis qđ vobis transmittiť apparet.postea dict⁹ Romagnolus i loco dicte Gualcherie fecit molēdinū ad ma cinādum granum,cõtingit ꝙ cõe Forliuij fecit certā pecunie taxam soluendā per habētes molēdina,⁊ edificia existētia su ꝑ canale ⁊ aqueductū predictū ad seruitiū molēdinorū ⁊ alio rū edificiorū existentiū sup dictū aqueductū ⁊ canale,⁊ serui- tiū totius cõitatis Forliuij:⁊ Barrochonus filius dicti Ro magnoli p alqđ tēp⁹ soluit ratā suā impositā ꝑ dicto molen dino min⁹ sex annis.dicti aūt Romagnolus ⁊ Gasparinus nunꝙ soluerunt,⁊ nūc cõitas grauat Romagnolū filiū dicti Barrocheti olim Romagnoli supradicti ad soluendū ratā predictā ꝑ dicto molendino:ipse allegat ꝙ nunꝙ fuerit,⁊ sit exēptū ⁊ per dictū cõe Gasparino p̄dicto ⁊ eidē cõcessu3 sine censu aliquo,seruitio homagio,pensione,vel mercede,vel ali- cuius reiteratione vel solutione fiendis dictis dñis vel ipso⁊ alteri,vt prefato cõi,vel alicui alteri noīe predictorū magnifi- co⁊ dño⁊,vel dicti cõis forliuij ꝓut deliberatū ⁊ obtētū fuit ꝑ antiquos cõciliū generale cõis Forl.quo⁊ copia vobis trās mittitur. ¶ Pro parte cõitatis dr̃ ꝙ.d.Romagnolus solue re debeat ratā impositā ꝑ cõe de eius molēdino,sicut soluit di ctus Barotinus Romagnoli quondā pr̄is dicti Romagno li,⁊ ꝯsuetū est solui,⁊ ꝙ donatio facta ꝑ domo edificāda gual cheria per gualcheriā,⁊ cõcessio cõis h3 locū in gualcheria.et cessat in molendino postea in locum gualcherie facto,⁊ ꝑ in- strumētū permutationis dicit ꝙ gualcheria nõ h3 locū i mo lendino loco gualcherie predicte facto,⁊ qđ dictū molendinū esse ⁊ fuisse exemptū adiecta impositione dicte taxe , ⁊ ꝑ p̄te Romagnoli barroceri olim romagnoli dr̃ ꝙ dicta donatio ⁊ cõcessio fcā Gaspari,fuit facta tā ꝑ gualcheria ꝙ pro mo- lēdino,⁊ sicut poterat Gaspa.facere gualcheriā siue molēdi- nū ⁊ trāsmutare,ita potuit facere romagnol⁹ ꝗsuccessit loco, d.Gasparini vigore ꝑmutatiōis p̄dicte eis facte:⁊ qđ illa clā sine cēsu aliquo ⁊c.fuit realis,⁊ respicit tā gualcheriā ꝙ molē

dinum, nec tolluntur electione seu edificatione vnius illorum edificiorum quid possit fabricari alterum loco primi cum immunitate predicte clausule, ⁊ ꝙ ipsa firma manente queritur quid iuris an dictum molendinum sit ⁊ fuerit exemptum ita ꝙ eo nõ possit nec debeat de iure grauari Romagnolus predictus ad soluendum predictam ratam pro dicto molendino impositam ⁊ taxatam per commune, vel alias ⁊c.

Summarium.

1 ☞ Heredis ⁊ successoris appellatione venit singularis successor.
3 Concessio in dubio presumitur realis.
4 Seu, dictio, stat augmentatiue in legatis ⁊ aliĳs vbi fit larga interpretatio.
5 Immunitas principalis edificĳ competit accessorio.
6 Cum, dictio, coniungit accessorie, ⁊ dictio, ⁊ principaliter.
7 Ciuitas destructa postea reedificata, retinet priuilegia.
8 Immunitas generalis extenditur ad futura onera.
10 Priuilegium per contractum concessum reuocari non põt.
11 Exemptus soluens non priuatur priuilegio, nisi per triginta annos.
19 Ecclesie res semel solenniter concessa potest sine solennitate rursus concedi.

Cõsilium. CXCIII.

Ex themate premisso de pluribus dubitari cõtingit. ¶ Et primo an priuilegiũ immunitatis cõcessum Gasparino de sui natura trãsiuerit ad Ramagnolũ boratĳ, cum quo facta est permutatio, licet in instrumento permutationis nihil dictũ fuerit de priuilegio ⁊ immunitate predicta. ¶ Secũdo, an dictũ priuilegiũ extendatur ad molendinũ per Ramagnolum loco gualcherie subrogatũ, maxime attẽtis verbis instrumẽti permutationis. ¶ Tertio posito ꝙ sic: an dictũ priuilegiũ extendatur ad nouam oneris impositionẽ superuenientẽ post concessionẽ priuilegĳ. ¶ Quarto an per solutionẽ factã per Barrochinum nõ vltra tẽpus annorũ sex videatur renũciatũ immunitati. ¶ Ad primũ dubiũ videretur primo aspectu dicendum priuilegiũ non posse trãsire ad Romagnolũ: q2 dicta cõcessio fuit facta Gasparino pro se ⁊ suis heredibus ⁊ successoribus. † sed appellatione heredũ ⁊ successorũ nõ veniũt nisi heredes ⁊ successores vniuersales. l. quedã. §. his autẽ. iuncto. §. ĳ. ff. de edẽ. vbi no. doc. ⁊ maxime Bal. in. d. l. quoties. C. de here. insti. ⁊ in pulchra. q. no. an. in. q. nr̃a in. l. gall⁹. §. etiã si parẽte. ff. de libe. ⁊ posth. ⁊ Bal. in. l. emptorẽ. C. locati. in verbo, qd si in instrumentũ daret ⁊c. cũ concor. Sed Romagnolus nõ fuit vniuersalis successor, sed singularis: ergo ad eũ trãsire nõ potuit dicta cõcessio, imo tanꝗ personalis quo ad Gasparinum ⁊ vniuersales heredes eius debuit concessio cum persona eius finiri. q2 tale. ff. solu. mat. l. j. in fin. ff. de aqua quotid. ⁊ esti. c. qm̃ ab. de offi. deleg. ⁊ in. c. priuilegiũ personale. de regu. iur. lib. vj. ¶ Cõtrariã sententiã veriorẽ puto: q2 in casu nostro cõprehendat̃ successor singularis in dictis verbis. ¶ Nã posito ꝙ appellatione heredis tm̃, vel successoris tantũ intelligatur de herede vel successore vniuersali: tamen in eadẽ dispositione ambo ista cumulata sunt. s. heredes ⁊ successores, vt in casu nostro tunc comprehendant̃ etiã singulares successores, vt est tex. in. l. fluminũ. §. adĳcit̃. ff. de dam. infect. ad hoc moneor: q2 vel illud verbũ, successoribus, superfluũ esset, nisi hoc importaret contra. l. si qñ. ff. de leg. j. ⁊. c. si Papa. de priuil. in vj. Ad hoc ꝙ dicit Bal. in rub. C. de cõtrahen. emp. in. ix. q. ¶ Preterea presuppono ꝙ cõcessio ⁊ donatio predicta facta per superiorẽ Gasparino proprie imitatur naturam beneficĳ, cũ fuerit cõcessio ex largitate cõcedentis ꝓcedens ad preiudicium ipsorum cõcedentiũ. c. cum dilectus. de don. c. olim tibi. ⁊ no. Jo. and. de ver. sig. ⁊ no. legiste in. l. fi. ff. de cõsti. prin. ⁊ in. l. si finita. §. ex hoc edicto. ff. de dã. infec. † In quibus bñficĳs largissima debet fieri interpretatio, vt in dictis iurib⁹. l. si qñ. C. de bo. vacã. li. x. ⁊ de deci. c. ex parte. el. iĳ. ¶ Sed in his in quibus dz fieri largissima interpretatio, appellatione heredũ vel successorum cõprehendunt̃ etiã successores singulares, vt no. determinat Spe. in tit. de test. §. j. versi. fi. ⁊ idẽ sequit̃ Bar. in. l. liberti libertecz. C. de op. lib. in versi. quid si ꝙ eps ⁊c. Jo. de imo. in. l. ex facto. la. ĳ. ff. de here. instit. in ver. ⁊ ad predicta bñfacit ⁊c. ¶ Et ꝙ veniat etiã singularis successor appellatione heredis, probat̃ in. l. in cõuentionalib⁹. ff. de ver. sig. ⁊ ad tp̃s. §. j. ff. de vsucap. ⁊ not. Spe. in tit. de locato. §. nũc aliqua. versi. cxiĳ. iuncto versi. precedenti. ⁊ Bal. in. l. imperialẽ. in. vĳ. colũ. in versi. ꝙ si concessuz est feudum. de prohibi. feud. alien. per Fede. in. c. j. in prin. in ver. quero vtrum filius institut⁹ ⁊c. de success. feu. ¶ † Quinimo dicta concessio in dubio facta respectu determinate rei, ꝑsumit̃ realis, [a] vt ad quẽcũcz trãseat res transire debet cum qualitatibus cum quibus cõcessa fuit Gasparino. c. cum venissent. ⁊ ibi no. de constit. ⁊ no. glo. xxv. quest. in summa. ⁊ Specu. in titu. de instru. edi. §. nũc autẽ. ver. aut dubium, ⁊ Joan. and. in. c. priuilegium. de regu. iur. in. vj. in mercu. ⁊ Barto. in. l. pater. ⁊ Bald. in. l. liberti. in. x. colũ. C. de oper. liber. cum serui. legat. ⁊ concord. ¶ Ergo non refert, licet nihil in permutatione dictum fuerit de immunitate concessa rei: quia vt dixi, immunitas transiuit ad quemcũcz ipsa res transit, cum fuerit realis concessio vt dictum est. bene facit. l. si aqueductus. cum. l. seq. ff. de contrahẽ. empt. ⁊. l. si testatrix. §. j. ff. si serui. ven. ¶ Itẽ cum dicta immunitas fuerit acquisita dicto Romagnolo ex virtute instrumenti concessionis facte Gasparino, dum dictum fuit pro se ⁊ successoribus: ergo abscz alia transactione expressa ipsius immunitatis, et abscz aliquo facto Gasparini incontinenti transiuit immunitas in Romagnolum quam primum iure fuit effectus successor Gasparini. ad hoc. l. quoties. C. de do. que sub modo. cap. j. in prin. de suc. feu. ⁊ quod not. Bar. in. l. vt iurisiurandi. §. si liberti. in vers. secundum dubium ⁊c. ff. de ope. lib. ¶ Ex qbus aperte patet responsio in contrarium. s. ad. l. quedam. §. is aũt. de eden. cum concor. respondeo qd illud procedit qñ simpliciter esset facta mentio de herede tm̃, vel successore tm̃. Secus si copulatiue de heredibus ⁊ successoribus facta fuit mentio: ac etiam procedunt contraria nisi essemus in dispõnibus in quibus fieri deberet largissima interpretatio, vt hec omnia supra dixi clare. ¶ Uenio ad secundum principale et dubiũ, an dicta cõcessio ⁊ immunitas extendatur ad molendinũ per Romagnolum loco gualcherie subrogatũ. ⁊ breuiter puto ꝙ sic. Nam presuppono ꝙ fuit concessum Gasparino, ꝓ se ⁊ heredibus ⁊ successoribus in edificando domũ, seu quodlibet aliud edificium cum molendino seu gualcheria ⁊c. Cuius concessionis vigore, dico ꝙ licitũ fuisset Gasparino ⁊ eius successorib⁹ nedũ gualcheriã tantũ vel molẽdinũ tãtũ cõstruere, sed etiam licuit vtrũcz simul edificare: † q2 qñ sumus in dispositionibus in quibus fit larga interpretatio, vt in legatis: tũc dictio, seu, non obstat disiunctiue sed augmentatiue [b] vt vtrũcz cõprehẽdatur, vt est tex. notabilis, ⁊ ibi Bar. in. l. si quis ita. ff. de aur. ⁊ arg. leg. no. Cy. ⁊ Bal. in. l. pe. C. de verb. sig. ⁊ Bar. in. l. si is qui ducenta. §. vtrum. ff. de rebus dub. ⁊ Ant. de bu. in. c. inter ceteras. de rescrip. ¶ Ergo in casu nostro talis dictio non disiunctiue sed ampliatiue accipi debet, cũ nos sumus in donationibus ⁊ beneficĳs in quibus adhuc largior fit interpretatio, quã in vltimis voluntatibus. c. cum dilectus. de don. si em̃ in legatis, vt dixi: augmentatiue capitur dictio seu, ergo idez in donationibus ⁊ beneficĳs. l. legatum. ff. de legatis. ĳ. et in specie firmat Bal. in. d. l. pe. C. de ver. signifi. ¶ Ex quo infertur quod nedũ gualcherie tantum, vel molendino tantum, sz etiã vtricz edificio cõcessa fuit immunitas, ⁊ quecũcz alia accessoria dicte donationis iuris ⁊ situs ꝑdicti, ⁊ euidẽter verba instrumenti accipiendo dictionem, seu, ampliatiue. vt dixi.

¶ Unde cum dicta potestas libere construendi domum cũ molendino seu gualcheria abscz alicuius oneris solutiõe fuerit concessa, nedum Gasparino, sed etiam successoribus, vt in instrumẽto cõtinet̃: ergo comprehẽdit̃ vt locũ habeat in Romagnolo Gasparini successore, abscz eo ꝙ Gaspar in permutatione transtulerit expresse ptãte ibidem construendi molendinũ autoritate dicte concessionis cũ cohereat territorio ⁊ loco in quo situata est gualcheria: dico ꝙ Gaspa. alienando dictũ territoriũ, locũ, ⁊ edificiũ cũ gualcheria, videtur etiã dicẽdum facultatem edificandi molendinũ, ⁊ sic cum suis priuilegĳs alienasse. l. traditio. §. j. ff. de acqui. re. do. ⁊. l. testatrix. §. j. ff. si ser. vend. l. j. §. cum vrbẽ. ⁊ qd ibi Guil. de cug. ff. de offi. prefe. vrb. ⁊ Bal. in. l. qñ. C. de bo. vac. lib. x. ⁊ ꝙ no. Bar. in. l. ĳ. in prin. ff. de verb. sig. ⁊ Bal. in. l. fi. C. de consti. princip. ⁊ q̃ late no. Bal. in. c. j. de capi. qui curtam vendi. ¶ † Itẽ si edificium ipsuz principale nõ tenetur ad alicuius oneris solutionem, vt in cõcessione cõtinet̃: ergo etiã idẽ debet esse in quolibet alio accessorio edificio, vt ibi illud edificari possit sine subiectione alicuius grauaminis: vt expresse firmat gl. in. c. cum capella. ⁊ ibi doc. de priui. arg. l. fi. §. Caio. ff. de lib. leg. ¶ Bene facit tex. in. c. q2 circa. de priuileg. l. damni. §. si is vicinas. ⁊ ibi plura no. Barto. ⁊ doct. ff. de dam. infe. ¶ Sed ita est qd molẽdinũ seu gualcheria est in casu nostro accessoriũ domus ⁊ edificĳ

a ¶ Realis. Bald. cõsi. xxiiĳ. cõs. ccclxxv. in fi. li. iiĳ. an. consi. j. nu. vj. anc. cõsil. cccxxvĳ. phi. c. priuilegiũ. de re. iur. in. vj. Jas. l. apud iulianum. §. si quis alicui. colũ. ĳ. de lega. j. l. si sic. la grãde. de verb. ob. consil. xxvĳ. cõsil. ccxvĳ. li. j. vide ale. l. q2 tale. sol. mat.

b ¶ Augmentatiue. Imo. deci. c. inter ceteras. col. iĳ. ⁊ ibi Fran. rip. nu. xliiĳ. de rescri. addo so. l. si is q. §. vtrũ. col. ĳ. de reb. dub. Jas. cõsi. lxiiĳ. col. iĳ. lib. j. recordor ꝙ Ale. ab Alexandro genial. dier. li. ĳ. c. ĳ. per. d. l. si qs. ita pulchrã hanc q. decidit clausula testamenti talis erat, filium ex asse heredem volo. filie cũ viripotens erit fundum suburbanuz seu edes meas que i via lata sunt do lego. filia viripotẽs petebat fundum ⁊ edes: filius dicebat alterũ tantum deberi. consultus Alexan. a iudicibus rñdit vtrũque deberi ⁊ dicit ita iudicatuz fuisse q2 dictio se vnũ disiunctiua sed co augmentatiua est, ⁊ copulat non disiungit. ego vero (nisi ille res fuissent cõnexe) contrariũ puto prout contrarium in simili quest. decidit Bald. in. d. c. inter ceteras. col. ĳ. cõsili. pone testator.

& edificii principalis, ut probant verba instrumenti concessionis, domū seu quodlibet aliud beneficiū cum molendino seu
6 gualcheria. † Nam illa dictio cum, coniūgit accessorie molendinum & gualcheriam cū domo & edificio, lz secus sit in coniunctione &: q2 illa coniungit eque principaliter: & hec probant in l. si cui fundū. & ibi per Bal. ff. de fun. instru. l. pe. ubi p Bart. & doc. C. de v. sig. & in l. Titie. textores. §. j. de leg. j. Sed molendinū est qd accessorium edificio: ergo immunitas cōcessa edificio principali trahitur ad accessoriū ex postfacto, cōstructum, ut no. pbaui. ¶ Pro hoc etiā si molendinum est subrogatum qd debet sapere naturam eius in cuius locū subrogat. l. si legatum. §. fi. in prin. ff. de leg. ij. l. ñ eū. §. qui initiariarum. ff. si qs cau. ¶ Ex quo ad propositū dicit Bald. in tit. de pace constan. in
7 verbo, nos Romanos. post Old. † q ciuitas destructa postea reedificata retinet priuilegia sibi cōcessa pri: q2 subrogata est ciuitas restaurata loco prime. ¶ Nec etiā dicit interire res, licet in aliqua parte mutatio fiat. l. fundi usufructu. cum. l. seq. & l. quid tamē. in prin. §. iuncta. l. repeti. §. rei. ff. quib. mo. usufru. amit. ¶ Nunc attingo tertiā dubitationē, vcz an immunitas predicta extendat ad nouam oneris impositionē superuenientem post concessionē immunitatis, in quo videret prima facie dicendū q non: q2 dispositio & cōcessio immunitatis referri dz ad onera presentia tēpore concessionis. l. si ita. ff. de dur. & arg. leg. & l. si ita stipulat fuerim. §. cū stipulamur. ff. de verb. obl. l.
8 si a colono. eo. tit. & in l. Rutilia. ff. de cōtrah. emp. cū si. † Contrariū dicendū puto: q2 talis concessio indefinite emanata per illa verba, vcz sine censu aliquo, seruitio, homagio, pensione, vel mercede, vel alicui rei datiōe, vel solutiōe fiendū cōprehēdit nedū presentia, sed etiā futura p. l. si seruitus. de serui. vrba. predi. & l. placet. ff. de libe. & posth. ¶ Per que iura in proposito determinauit elegāter Dy. Bar. & doc. in l. si mihi & tibi. §. fi. de leg. j. si Imperator cōcessit qbusdā militib priuilegiū q possint creare tabelliones, & eis cōcedere potestatem faciendi instrumenta, non obstante aliquo statuto vel consuetudine, q quanq post cōcessionem dicti priuilegij factum fuerit in ciuitate statutū q instrumēta a quocūqz tabellione facta non valeant, nisi tabelliones habeāt licentiā a cōi, dubitat an dictum priuilegiū vires habeat nō obstante dicto statuto: ideo q notarij creati a dictis militib possint instrumēta facere non habita licentia a cōi: & determinat q sic: q2 dictū priuilegium tollit etiā vires futurorū statutorum. ita in pposito dicta constitutio extendit ad futura onera, & etiam futura ordinamēta, & cū predicta decisione formaliter etiam trāsit Pau. de leaza. & Pet. de ancha. in cle. j. de exces. prela. ¶ Et hoc etiā videmus qd ubi p aliquā dispositionē tollunt statuta vel cōsuetudines, aut disposita. vel contenta in eis fit extensio etiā ad futura inducta etiā ad futuras ɔsuetudines vel statuta, ut not. Cy. in l. ij. in fi. C. q sit lon. cōsue. & Pau. de leaza. in cle. statutum. ut no. Cy. in l. ij. in fi. & Ioan. de imo. in. l. iij. ff. de testa. ¶ Pro hoc adduco qd notabiliter dixit Bar. in extrauagāti. ad reprimē-
9 dum. in verb. nō obstātibus. in ulti. col. † ubi dixit q si aliqua lex noua simpliciter emanat, non vr per eā tolli aliqd priuilegiū alicui concessum: allegat tex. in. ij. cōstitu. C. §. si que vero. & ibi Bal. unde in proposito per nouā ordinationem alicuius impositionis ultimo factaz, nō intelligitur sublata immunitas Gasparino. p hoc facit tex. in c. quia circa. de priuilegijs. ubi priuilegium super remissione decimarū extenditur ad futura.
10 ¶ † Preterea si diceremus q p secūdaz impositionez grauari posset Gasparin vel ei successores, nil aliud esset nisi qd derogatū & reuocatū esset priuilegiū, & immunitas cōcessa Gasparino & successoribus qd qdē fieri non potuit, attento q dictū priuilegiū fuerit cōcessum p viam cōtractus. l. qd semel. & ibi firmat Bar. in l. oēs populi. in. ij. q. prin. ff. de iust. & iu. & no. Inn. & doc. in c. nouit. de iudi. & Arch. x. q. j. quicūqz. & Bald. in l. qui se patris. in x. col. C. unde liberi. cum simi. ¶ Preterea verba concessionis & immunitatis expresse disponunt etiā de futuris onerib indistincte, ut patet p illa verba, vcz sine censu aliquo, seruitio, homagio, pensione &c. fiendū. ponderandū est verbū fiendū, qd respicit futurū. ergo cū inspectione verborum priuilegij hoc constat inde discedere non debere. c. porro. & c. recipimus. de pui. ¶ Ex qbus apparet manifeste qd allegata in ɔtrariū loquunt in casu diuerso a questione nostra. ¶ Preterea, ut dixi, etiā verba futurū tempus specialiter & expresse cōprehendūt.
11 ¶ † Postremo circa quartū dubium, an per solutionem oneris factam per Barrochum videatur renunciatum immunitati: & videretur primo dicendum q sic: q2 per dictam solutionē, tanqā per actū contrariū, priuilegio & immunitati censetur quis renunciasse priuilegio. c. cum accessissent. de cōsti. & c. pro illorū. de preben. l. ij. C. de iu. do. impe. In contrariū est veritas, ut est tex. in l. ij. & iij. C. de his qui spō. munera. pub. sube. lib. x. & in ppriis terminis firmat Pet. & Cyn. in l. volūtarie. C. de excusatione tutorū. & maxime i. iij. q. ubi querūt an si priuilegiatus a muneribus realibus nihil oneris soluat, an videatur renunciasse priuilegio. & in effectu cōcludunt
a quod per solutionem[a] factam saltem a. xxx. annis infra nō sit exclusus priuilegiatus a priuilegio, p. d. l. ij. & per. c. accedentibus. & per. c. si de terra. de priui. Sed iste nō soluit per tempus sex annorum: ergo &c. Et quod etiā nō sit sublatum priuilegiū per dictam solutionē, firmatur in l. ij. §. fi. ff. de decu. per illum tex. volens quod per actum contrarium priuilegio non tollatur priuilegium in reliquis, nisi esset vniuersalis, ut probatur in l. j. & ij. C. de his qui spon. mu. pu. su. iuncta. d. l. voluntarie. &
12 ibi latius declarat Pet. Ray. ¶ † Pro hac parte etiam decidūt Pet. & Cy. in l. falso. in fi. C. de diuer. rescri. ubi dicunt qd si priuilegiū habet effectum successiuum & reiterabilē prout in casu nostro: & tunc tenet siue competat cōtra vnū siue contra plures, & vniuersaliter, & in decimis nō soluēdis, qd requiritur actuum contrariorum continuatio per tempora longissima. s. xxx. vel. xl. annorū, per. d. c. accedētibus. & per. c. de terra. & idē videtur velle Bar. licet truncate loquitur in. l. fi. de constit. prin. ¶ In hac materia etiā dicit Compost. in prealleg. c. cum accessissent. de cōsti. quod regulariter nō tollatum priuilegiuz per actum cōtrarium. q2 est ut quedam lex, sed lex non tollitur nisi sit prescripta tempore. x. annorum. l. de quibus. cuz ibi no. ff. de legibus. ergo idem in priuilegio etiam vniuersali reperit. non obstat contrarium illud. l. ij. C. de iure do. impe. q2 ibi hoc inducitur odio vsurarū, vel pter fauorem, ut in caso dicti. c. cū accessissent. ¶ Et hec sufficiunt quantū ad ppositum nostrum, nō est opus latius referre: maxime cuz in terminis nostris sit expressa decisio in. d. l. ij. cū glo. C. de his qui spō. mu. publi. sube. ¶ Nec obstant iura allegata in cōtrariū. s. c. cū accessissent. & c. pro illorū. q2 ibi quis dicrete facit actum contrarium priuilegio. Sed in casu nō dicitur directe fecisse Romagnolū cōtra priuilegiū, sed potius dicit non vsum fuisse, seu se tueri voluisse priuilegijs, ut no. glo. & doc. in. d. c. cum accessissent. ¶ Nec etiam obstat. l. ij. C. de iure do. impe. quia priuilegiū habebat effectum momentaneum non successiuum, ut in casu nostro, sm Pet. & Cy. in locis preallegatis, & Bart. in. d. l. j. de consti. prin. & hoc inductum est odio vsurarum scdm Cōpost. ut recitaui supra. Ita ut superius conclusum est puto iuris esse. ita dico & cōsulo ego Alexan.

Summarium.

1 ¶ Flumen priuatū, est quod non continue fluit: & a reliquis locis priuatis nō differt: & in eo licet cuilibet, quatenus in suo porrigitur, etiam molendinum edificare. nu. 2.
7 Molendinum construere licet in flumine publico, non nauigabili.
10 Molendinū in flumine nauigabili licet cōstruere, modo non impediatur vsus nauigij: nec potest alius cōqueri ex eo quod suum minus frequentabitur. 11.
14 Prohibito vno videtur prohibitum omne per qd peruenitur ad illud. si est eadem ratio.
15 Argumentum de toto ad partem procedit quando est eadez ratio in parte.

Consilium. CXCIIII.

Consideratis verbis instrumenti venditionis molendini facte Sempronio, & impetratione decreti facta per Pamphilum teneo esse de iure veruz quod dictus Sempronius emptor vigore conuentionis, de qua in instrumento sue emptionis fit mentio, prohibere non possit ne dictum nouum molendinum construatur per dictū Pamphilum supradictū lanuellum extra flumen Rheni, a pte inferiori dicti pontis Rheni, & ipsum non possit phibere ne p di tū trāsitū extrahat aqua de dicto flumine Rheni ex latere inferiori dicte cluse, seu Rheni a dicta clusa ifra p vnū miliare, attēto qd psupponit qd & accipiēdo & ducēdo aquā de dicto flumine, p dicto nouo molendino, nō minuitur necessitas aqueductus prioris molēdini. ¶ Ad qd ostēdendū moueor. Nā. d. Pāphilo opponi non potest per Semproniū dnm prioris molēdini, qd non iure faciat Pamphilus dictū nouū molendinū: & dicendū est q in eo prohiberi nō potest p Semproniū: q2 flumen super quo fit. d. molendinū
1 appellat lanuellū, dicit esse flumen priuatuz: † q2 publica flu-

a ¶ Solutionez. j. lib. v. consi. xxxiij.

mina sunt illa q̃ cõtinuo currũt, sed priuata flumina, q̃ nõ continue currũt, sed qñqꝫ vt in hyeme, vt. l. j. cũ duob⁹. §. sequenti. ⁊ ibi no. ff. de flu. ⁊ in. l. nemo. in fi. ⁊ ibi no. ff. de re. diui. vt dicunt gl. in dictis locis, ꝙ Rapo ⁊ Meloncellum sunt flumina priuata: q̃ ad tp̃s fluũt. Et qd̃ Rhenũ est flumẽ publicũ, cum semꝑ fluat. vñ si apparet cuius erat solũ talis fluminis priuati, añq̃ ibi aqua fluere inciperet, ille dr̃ esse dñs. Si aũt nõ apparet: tũc spectat ad illos q̃ ꝓpe ab vna ꝑte predia possident, ita declarat Bar. ĩ suo tract. ĩ. vj. vel. vij. col. alleg. l. ij. §. preterea si in cõsilio. cũ gl. ĩ versi. cõfinito. ff. de aqua plu. ar. ⁊. l. adeo. §. insula. cum se. ff. de acqui. re. do. ⁊. l. arbor. in prin. ff. cõi diui. ⁊ not. etiã Bald. in. c. j. §. si quis de manso. in. vj. col. de cõtrouersia inuesti. ¶ Vñ q̃libet põt licite in tali flumine priuato construere molendinũ, dũmodo edificet in suo f̃m qd̃ ꝓxime declaraui: † q̃ tale flumẽ priuatũ a reliq̃s locis priuatis non differt. l. j. §. hoc ĩterdictũ. §. itẽ si annus. ff. de fluminib⁹. ¶ Et in spẽ tradit Bal. in. l. itẽ lapilli. ff. de rerũ diui. in. j. col. † vbi dixit ꝙ ꝓpriũ flumẽ dr̃ quaten⁹ in suo qñ ingredit̃ aqua q̃ nõ semꝑ fluit. ⁊ qd̃ ĩ eo flumine priuato q̃tenus suũ prediũ porrigit̃ põt quis edificare. ¶ Vñ infert ꝙ si duo habentes ius in flumine priuato rõne suorũ prediorum edificauerint. in. d. flumine molẽdinũ, ꝓ quolibet dr̃ q̃libet edificasse licite, tã ille q̃ primo edificauit, q̃ ille q̃ scd̃o edificauit: q̃ q̃libet põt in suo licite facere etiã si alij noceat saltẽ si principaliter facit, vt sibi prosit, non vt illi noceat. q̃ nullã dʒ seruitutẽ, ⁊ prediũ liberũ est. l. fluminum. §. fi. ⁊. l. Procul⁹. ff. de dã. infe. ¶ † Et f̃m eũ vnusq̃sqꝫ p̃sumit̃ facere de suo, vt sibi ꝓsit, ⁊ nõ vt alteri iniuriã inferat̃. alleg. no. ꝑ Dy. in. d. l. fluminũ. §. fi. ¶ Et idẽ est de mente Bal. in. l. j. in iij. col. ff. de re. diui. vbi dixit † ꝙ in flumine priuato quis põt facere molẽdinũ [a] ⁊ clusam in suo, ⁊ dr̃ ea esse priuata q̃ non semper currũt. ¶ Cũ ergo p̃supponat̃ ꝙ dict⁹ Sẽproni⁹ cõstruit dictũ nouũ molẽdinũ suꝑ dicto lãuello ⁊ in loco vbi edificans hʒ prediũ seu ꝓpriũ terrenũ, vt ĩ impetratione dicti Pamphili narrat̃ nõ põt rõne loci ĩ quo edificat prohiberi. ¶ † Quinimo posito ꝙ edificans edificaret nõ in suo, sed in alieno aut in preiudiciũ tertij iniuste seu illicite: tũc solũ ille priuat⁹ in cuius solo edificaret̃, posset ꝓhibere, nõ autẽ tertius, vt inq̃t Bar. in. l. quominus. in. j. q. in. ij. ff. de flumi: ꝑ. l. si corpus. §. competit. ff. si ser. ven. ⁊ sic nõ posset dictus Sempronius aliquo modo ꝓhiberi. † vbi autẽ flumẽ super quo edificaret̃ molẽdinũ esset publicum: tũc si nõ esset nauigabile licite posset super eo edificari molẽdinũ: q̃ flumina ⁊ ipsorũ vsus sunt publica. l. riparum. ff. de re. diui. ⁊ in. §. flumen. insti. eo. tit. ⁊ in proposito declarat ibi Bar. in. l. quominus. in. ij. q. vbi dicit hoc fieri posse in tali flumine publico, dũmodo fiat sine iniuria vicinorũ per. l. iuxta. in prin. ⁊. §. sunt aũt q̃ putãt. ff. ne q̃s in flumine publico. ⁊ nõ dicetur quantum ad hoc pati iniuriã vicin⁹ si ꝓpter hoc nõ acq̃rat lucrũ, dũmodo dãnũ nõ sentiat: scd̃m Barto. l. si de eo. ⁊. l. qui aũt. in prin. ff. que in frau. cre. ¶ Fatendũ esset ꝙ vbi molendinũ edificaret̃ super flumine nauigabili, nõ potest de iure cõmuni inde sumere aquã ad vsum molendini nisi cum autoritate principis. l. si autẽ. §. fi. de aqua plu. ar. ⁊. d. l. quoniam. vbi declarat Bar. in. ij. q. ¶ Sufficeret tñ ꝙ ex dispositione statuti ciuitatis hoc esset permissum, adeo qd̃ ex forma dicti statuti ꝯcessa eẽt potestas, etiã dato ꝙ flumẽ eẽt nauigabile: q̃ ciuitates Italie de cõsuetudine p̃scripserunt talia, quãuis sint regalia. ꝑ no. ꝑ gl. in. §. iusiurã. in aut. de defen. ciui. ꝑ quã ita cõcludit Bar. in. d. l. quominus. in. ij. q. ⁊ in. l. j. al's. ij. in princ. ⁊ in. l. j. ff. ne q̃d in loco publico. ⁊ ibi gl. in. §. ait pretor. ¶ Bene facit qd̃ no. Bal. in. l. si plures. in. iij. col. C. de condi. inser. † vbi dixit ꝙ illud qd̃ dr̃, qd̃ oĩa flumina nauigabilia ꝑtinẽt ad statutum imperij, ⁊ sunt regalia: q̃ ad imperatorẽ pertinẽt. c. j. q̃ sint regalia, intelligi dʒ esse verum quo ad vniuersale: q̃ vniuersalia omnia nauigabilia sunt imperij Romani, sed ꝑticularia sunt earũ ciuitatũ per quarum territorium trãsit flumẽ. hoc ꝓbat̃ f̃ʒ eũ ar. littorũ maris. Nã littora q̃ sunt in imperio alicuius ciuitatis vel populi, vt Venetorũ, vel Januẽsiũ sunt illi⁹ populi, ⁊ ab eo q̃ preest licẽtia est petẽda. alleg. no. ꝑ Jac. de are. in. l. littora. ff. ne q̃d in lo. pub. ¶ Vñ cũ in casu nostro data fuerit licẽtia Pamphilo ab his qui vigore statutorum ciuitatis hoc facere poterãt, seq̃t̃ ꝙ ꝓhiberi nõ põt. Ex his apparet ꝙ nec respectu loci, in quo edificat̃ molendinũ, nec respectu loci ex q̃ ducit̃ aqua ad molẽdinũ, põt ꝓhiberi Pamphilus. ¶ Fortificãt p̃dicta: q̃ quãuis videat̃ ꝙ de flumine Rheni nõ possit de iure cõi quis aquã ducere, siue dicamus illud esse nauigabile siue q̃ dicam⁹ ex eo fieri aliud flumẽ per. l. si autẽ. §. fi. de aqua plu. ar. d. l. quominus. ff. de flumi. ⁊ qd̃ no. gl. in. l. j. §. non aũt. eo. ti. q̃ dixit quod Rhenuʒ dicit̃ esse flumẽ ꝑ qd̃ aliud est nauigabile. † ꝙ tamẽ attento ꝙ ista aqua ꝑ quã ducit Pãphilus de flumine Rheni redit postea intra pauca miliaria, ⁊ intra flumẽ Rheni absqꝫ eo qd̃ ĩpediat̃ aliquo modo nauigium nec alius vsus publicus, dr̃ hoc licite fieri. ꝑ. d. l. j. §. non autẽ. ff. de flumi. ita expresse decidit Bar. in Bononiẽsibus extrahẽtibus aquã de flumine Rheni, vt ipse ponit in p̃alle. l. quominus. ĩ fi. j. col. ĩ vl. opposi. Et no. Spe. ĩ ti. de cã pos. ⁊ proprie. §. q̃ ꝟo. ver. pono ꝙ id qd̃ dicis ⁊c. iũctis ver. ꝓxime p̃cedẽtib⁹. ⁊ est idẽ qd̃ de mẽte Bald. ꝙ in. d. rub. ff. de re. diuis. in. v. col. in ver. sed nũq̃d populus põt cõcedere potestatẽ edificãdi in flumine nauigabili. ibi dũ dicit secus si non obstaret vsui publico. ¶ † Dicit etiã Bal. in. vj. col. ꝙ habẽs p̃diũ iuxta ripã fluminis, dato qd̃ illud, qd̃ flumẽ esset nauigabile: tñ posset in ipsa ripa fluminis cõstruere molẽdinũ dũmodo aquã non diuertat ad impediẽduʒ vsum nauigij: ⁊ ita vult etiã ipse in. l. lapilli. eo. tit. in. iiij. col. ⁊ in. l. manifeste. C. de serui. ¶ Et sic apparet ꝙ edificiũ molẽdini ⁊ ductus aque predicte de iure cõi licite fieri potuit ꝑ. d. Pãphiluʒ: ⁊ si qua licentia ⁊ autoritas superioris de iure municipali requirebatur, etiam illa habita ⁊ obtenta. ¶ † Et licet aliq̃s habẽs ibi aliud vicinum molẽdinum assereret fieri preiudiciuʒ ex eo ꝙ constructo isto molendino Pamphili minus portabit̃ ad suuʒ vicinuʒ de frumẽto q̃ portatum fuisset, hoc nõ esset iusta causa [b] impediẽdi f̃m Bar. in preall. l. quominus. in. xj. q. in fin. ꝑ. l. j. ff. de iurepatro. ⁊. l. fi. ff. de obsequijs. Et faciũt no. ꝑ Bar. post gl. in. l. ꝑ agruʒ. C. de serui. ⁊. l. j. §. sicut autẽ. ⁊ qd̃ ibi no. doc. ff. de aqua plu. ar. ¶ Nec dicto Pamphilo obstat si diceret̃ ꝙ dicta licentia cõcedit nõ potuit Pãphilo. eo q̃ ex forma instrumẽti vẽditiõis facta ꝑ legatuʒ Bononie tũc existentẽ, de consensu ⁊ volũtate magnificorum dominorũ tũc antianorũ, ⁊ ꝑ syndicũ cõis Bononie de dicto molẽdino vendito dicto Sempronio apparet fuisse cõuentum ⁊ ꝓmissum. d. Sẽpronio ꝑ dictos vẽdentes, ꝙ fieri non possit aliud molẽdinũ ad molẽduʒ blada de cetero extra ciuitatẽ bononie a ꝑte inferioris dicti canalis nauigij Rheni, super qd̃ est cõstructuʒ. d. molẽdinuʒ, vt. s̃. nec etiam aliq̃d aliud molendinum fieri in flumine Rheni vel in alijs circũstãtijs dicto molẽdino a ponte Rheni strate sancti Felicis per quã itur Mutinã, supra ⁊ infra spatiuʒ quatuor miliariuʒ ad viã dicti fluminis Rheni supra ꝑ dictuʒ ꝯmune Bononie, nec ꝑ aliquẽ aliuʒ vicegerentẽ dicti cõis, vel aliuʒ quẽcunqꝫ ex licẽtia priuilegio, vel decreto regiminis cõis Bononie, aut alicuius presidentis regimini ciuitatis Bononie absqꝫ consensu ⁊ voluntate dicti emptoris molẽdini vel suoruʒ hereduʒ: ergo cuʒ dictum nouuʒ molendinuʒ cõstruit̃ a ponte Rheni infra spatium dictorum quatuor miliariuʒ ⁊ minus, sequit̃ ꝙ hoc fieri nõ põt. seu saltẽ est ꝯ dictas conuentiones factas cuʒ dicto emptore: q̃ posita qd̃ aliqua licentia vel impetratio necessaria foret dicto Pamphilo, qd̃ tuʒ nõ pono ꝓ constãti. vt patet ex supradictis. Sed vt supra dixi, posito ꝙ foret necessaria, rñdeo ꝙ dictuʒ nouum molẽdinum nõ cõstruit̃ in flumine Rheni, vt probat̃ in. l. j. §. in flumine. ff. de flumi. vbi etiã si q̃d factuʒ sit in ripa fluminis, nõ dicit̃ factuʒ in flumine. Itẽ nõ est factuʒ in circunstãtijs a põte Rheni supra ĩfra spatiuʒ quatuor miliariuʒ, ⁊ clusa dicti fluminis Rheni supra: q̃ imo molẽdinuʒ est cõstructuʒ infra pontẽ Rheni, seu desubtus pontẽ Rheni, ⁊ clusam dicti fluminis. ¶ Satis est ergo qd̃ molẽdinuʒ nõ stat supra põtẽ, nec supra clusaʒ dicti fluminis Rheni, infra spatium quatuor miliarium a dicta clusa supra. ⁊ ita dicũt clare dicta verba instrumẽti dicti. adeo qd̃ glossari nequeunt. † Nam illa dictio, supra, denotat idẽ qd̃ vltra. l. si nõ sortem. in princ. ff. de condi. inde. in aut. de nuptijs. §. illud. cum gl. in verbo, supra legem. l. quẽadmoduʒ. §. fi. ff. ad. l. aqui. ergo apparet ꝙ illud spatiuʒ quatuor miliariuʒ debet incipere a clusa Rheni ꝓsequẽdo ⁊ mensurando vltra clusam a parte superiori. ¶ Quinimo si qua dubitatio ⁊ equiuocatio, seu interpretatio cadere possit in dictis verbis, debet interpretari cõtra dictuʒ emptorem molendini, qui se fundat ex dictis verbi cum cõstructor noui molendini fundet se in iure cõmuni, ⁊ in sua interpretatiõe. l. veteribus. ff. de pactis. ⁊. l. stipulatio ista. §. in stipulationibus. cuʒ concord. de verb. obli. ¶ Et per hoc etiam apparet ꝙ non obstat si diceretur cuʒ ex forma dicti instrumenti venditionis esset prouisuʒ, qd̃ non posset fieri aliud molendinum in circunstantijs dicti molẽdini vẽditi a ponte Rheni supra extrahitur aqua de flumine Rheni. vt exinde dicto nouo molendino. Nã instrũm predictuʒ nõ vetat extrahi aquã supra pontẽ. sed solum prohibet fieri molẽdinum † ⁊ casus omissus in ꝯtractibus debet prohiberi omisso. l. q̃cq̃d astringẽde. ff. de ver. ob. ⁊. d. l. veteribus. ⁊ interpretari dʒ contra eum qui se fundat ex instrumento, cum debuerit aptius legẽ ꝯuẽtionis exprimere vt ꝓxime dixi. ¶ Nã ille locus q̃ fit ad latus fluminis cã ducẽdi aquã extra flumẽ nõ appellat̃ molẽdinuʒ, sed de iure appllat̃ incille. l. j. §. incille. ff. de riuis. ⁊ aliq̃n appellat̃ forma. l. j. ⁊. l. eos. C. de aq̃ductu. li. xj. ergo cum

[a] ¶ Molẽdinum. adde. s̃. e. ꝯs. cviij. co. j. cõsi. clxxiiij. ad fi. j̃. lib. vj. cõsi. cxxx. ꝯs. cciij. ⁊ li. vij. cõsi. xxij. Bal. ꝯs. lviij. ꝯs. lxxvj. ꝯsi. cix. ꝯsi. cxcvj. ꝯsi. cccclv. li. j. ꝯs. cxxix. li. ij. Pau. ꝯs. ccccxj. li. ij. Cepo. tract. de serui. rust. p̃dio. c. xxxj. de flumi. Cor. ꝯs. xcix. li. ij. Cur. senior. ꝯs. xxxiij. Jacobi. de. s. geor. in trac. feud. ꝟo. ⁊ cuʒ molẽdinis. ⁊ ꝟsi. fluminib⁹. Jas. repe. l. quomin⁹ de flumi. deci. consi. ccclxxiij.

[b] ¶ Justa cã. Bal. ⁊ oẽs ĩ. l. vnica. C. de sentẽ. q̃ pro eo qd̃ iter. Bal. cõsi. lxxj. li. j. alberi. l. manifeste. ĩ fi. C. de serui. Jas. repe. d. l. quominus. q. xj.

ri. ergo cū diuersis nominibus nuncupent̄ .s. ipse aqueductus, & molendinū: sequit̄ q̄d non dʒ iudicari ꝑut de eodē. l. si idem C. de cōdi. ¶ † Preterea specialiter loquēdo dico ꝙ qñ aliqd prohibitū est ita demum intelligitur omne id per q̄d peruenit̄ ad illud si erat eadē ratio ꝙ in ꝓhibēdo ipsuʒ principale prohibitum, vt. l. oratio. ff. de spō. c. cōstitutus. & in. c. ex tenore. de concess. preben. secus si non esset eadem ratio[a] . l. quis officio. de ritu nup. & l. j. C. si rector ꝓuincie. & istā doctrinam tradit Pe. Cy. Ray. Bal. & Saly. in. d. l. j. C. si rector prouincie. inducēdo dicta iura ꝑut clare ꝑ Cy. in. d. l. ergo dato ꝙ esset prohibitus construere molendinū a pōte Rheni supra in dictis circūstantijs alterius molēdini venditi: tñ nō propterea videt̄ prohibitum fieri & cōstrui a pōte Rheni supra aqueductū, per quē in seruiatur molēdino noniter cōstructo & existētia a dicto ponte infra: quia si fieret molendinum nouum a ponte Rheni supra, vbi Pamphilus extrahit aquā de flumine, propinquius esset molēdinū nouū dicto molēdino vēdito. & per cōsequens esset cōmodius quā sit illis q̄ ꝓpter vicinitateʒ & cōmoditateʒ vadunt ad molendinum Semproníj veritū, vt. s. & sic maius dānum inferret. d. Sempronio, & eius molendino. facit. l. mediterranee. C. de annonis & tribut. li. x. & q̄d ibi no. ¶ Ergo cum nō sit eadē ratio, nā dicta ꝓhibitio facta circa noui molendini constructionē. nō dʒ extendi ad dictū aqueductum. facit id q̄d dr̄ de tex. de toto ad partem. Nam illud argumētum procedit qñ est eadē ratio in parte respectu patris,[b] q̄ est in toto respectu toti⁹. l. q̄ de tota. in prin. ff. de rei vēdi. al's secus. l. sed si lege. §. adeo. ff. de peti. hr̄. & not. doc. & maxime Saly. post antiquos. l. que sic. in prin. ff. de vsu. potest etiaʒ aliter respōderi. ꝙ dato ꝙ in dispositiōe facta a lege cōi si qrit̄ an vno prohibito videat̄ ꝓhibitū oē id ꝑ q̄d peruenit̄ ad illud ꝓhibitū, debeat distingui prout traditur in dictis locis, vt supra dixi, tñ in materia in qua nō sit extēsio vt in statuto penali. vel in actu simili dispositiōi penali prohibitio seq̄ns de vno nō cōprehendit ea ꝑ q̄ peruenitur ad illud: qꝫ si cōprehēderet illud, esset per extensionē, vt. d. l. oratio. in verb. suppleat̄. in materia, in qua non dʒ fieri extēsio, nō haberet locū illud q̄d tradit̄ i. l. oratio. ita inquit no. Bal. in. l. vnica. C. si rector ꝓuincie. ¶ Et ex hoc ipse infert q̄d si ꝓhibitū ē aliqd reformari i fauorē bānitorū, & est imposita pena reformātib⁹, nō intelligit̄ ꝓponētibus si nō reformat̄: qꝫ statutū penale nō recipit iterpretationē extensiuā. l. si seruū. §. nō dixit. ff. d̄ ac. hr̄. ¶ † Et eodem mō si eps̄ excōicat eligētes, nō tñ sunt excōicati ꝑ hoc q̄ darēt voces suas in scrutinio: lʒ id sit preābulū ad scrutiniū: qꝫ ille voces non sunt electio, lʒ ordinent ad electionē ſm Bal. i. d. l. vnica. Sʒ in ꝓposito ita est ꝙ in cōtractibus illud. s. ꝓhibito vno intelligit̄ id ꝑ q̄d ꝑuenit̄ ad illud, & cōsequēter quāuis sit ꝓhibitū fieri molēdinū a ponte Rheni supra in dictis circūstātijs, nō intelligit̄ ꝓhibitū fieri ibi aqueductū: quāuis mediāte aqueductu molendinū perficiat̄. ¶ Cōfirmant̄ hec, qm̄ videm⁹ ꝙ in cōtractibus. si vēdo tibi vnū ex fundis meis ad quē nō poteris habere accessum, nisi ꝑ aliū ex fundis meis: tñ non videor tibi vendere cū illa cōmoditate seruitutis vie vel itineris per aliū fundum meū, ne fiat extēsio verborū ipsius cōtractus vltra quam est expressum in. l. vendēdo. ff. de contrahen. emp. & no. Barto. in. l. j. i fi. ff. de serui. leg. & in. l. via. §. fi. ff. de serui. vrb. ꝑdi. Alex.

¶ Ratio. Deci. c. nā cōcupiscētiā. nu. 4. de cōsti. c. iurauit. col. ij. de pba. cōs. cccccij. col. j. & lʒ deci. cōsi. dcxlv. nu. 7. frā. rip. trac. de peste. fo. xcj. verso, limitēt nō procedere in statutis. tamē idem puto si est eadem ratio.

¶ Patris. deci. l. solet. in prin. de iurisdi. om. iu. l. si a furioso. l. eius. §. quas vero. ff. si cer. pet. Jas. l. ait ꝑtor. ij. col. j. de iureiur. & lati⁹ i. l. q̄ sine. de cōdict. sine cā. Ampliat̄ ēt in materia stricta. soci. l. mixta. §. fi. ff. d̄ ꝓdi. & dmo.

Nobilis vir Filionius cugliturí

Nobilis vir Filionius cugli turi habēs vxorē, cognouit alteri nuptā: ex quo cōcubitu nati sunt filij & filie quos legitimari fecit a rege ad succedēdū i bonis illius Filionij. In quo rescripto legitimatiōis exprimitur illos filios & filias natos eē ex illicito coitu i gn̄e, & nō exprimi mit̄ q̄d ipse Filionius habebat vxorē, nec q̄d illa erat alteri nupta. Et etiam in rescripto clausula de plenitudine potestatis. Mortu⁹ est iste Filionius ab intestato. querit̄ mō veʒ nunquid talis legitimatio sit subreptitia. ex quo non exprimit̄ in ea status istoruʒ, veʒ ꝙ iste Filioni⁹ habebat vxorē, & q̄d illa habebat virū. Itē nūquid posito ꝙ legitimatio sit subreptitia, clausula de plenitudine potestatis i ipsa legitimatiōe posita purget vitiū subreptiōis: Preterea fuerunt a rege cōfirmata priuilegia cōsuetudinis, & bñficia oīa ciuitatis, inter que est statutū tale, veʒ spurij & nō legitime nati exhr̄dent̄. de spurijs & incestuosis dicimus: qꝫ nō pn̄t succedere in hereditate parentū. queritur an etiā hoc capite: qꝫ de tali statuto nō fuit facta expressa mentio dicta legitimatio reddatur inualida.

Epitome.

Uitio subreptiōis annullat̄ legitimatio sicut dispēsatio.

Consilium. CXCV.

Assumo in consultatione premissa, vt veritas clarius elucescat. Prīo partem negatiuā videlicet, ꝙ legitimatio non reddat̄ subreptitia. ¶ Uñ in legitimati fauorem primo presuppono causam efficiētem, hoc est regem ipsum Arogonū legitimantem, legitimandi habuisse potestatem que nedum imperiali culmini, sed omni regi in quasi possessione libertatis existenti cōcedit̄. c. ꝑ venerabilē. §. insuper. qui fil. sint le. & ibi no. doc. & idē Spec. in tit. de dispensationibus. §. sunt quoqꝫ nonnulle. versi. itē princeps. ¶ Hoc ꝓsupposito, videt̄ legitimationem tenere, quāꝙ in specie de illegitima natiuitate liberorū Filionij nō fuerit facta mētio, hoc quasi in terminis nr̄is tenet Bald. in. l. si qua illustris. C. ad Orfi. vbi dicit † ꝙ qñ impator legitimat spuriū sufficit exprimere in gn̄e[c] q̄d sit illegitime natus: nec oportet descēdere ad speciem speciei, puta quod sit natus ex monacha, vel ex incestu: nam clausula nō obstāte, etiam de qua in aut. quib. mo. na. effi. sui. §. fi. cum glos. omnia supplet: & qꝫ genus includit omnem suam speciem maxime in fauorabilibus. ff. de leg. iij. l. si chorus. in princip. l. si duo. ff. de admi. tut. C. de prescrip. xxx. ann. l. omnes. & dicit Bald. in. d. l. si qua illustris quod ista est opi. Jo. and. & voluit alleg. Joā. and. in loco in quo statim mentionē faciam. Ad idem q̄d no. Host. & Joā. Andr. cum quibus alij communiter trāseunt in. c. fi. de fi. presby. † vbi volunt quod in dispensatione facta cum illegitime natis non requirat̄ ꝙ nomina vel circūstantie parentū exprimant̄, sed sufficit generalis mētio: qꝫ stilus curie ita se habet quo minime discedi oportet, allegāt. c. quā graui. de cri. fal. Ad idē. l. fi. C. de iniur. l. ij. C. queādmodū test. ape. & l. iij. §. fin. ff. de testa. & maxime ne al's frustrarent̄ & deciperentur tales gratias obtinētes. extra de dona. c. per tuas. & istud idē quod nō requirat̄ in legitimatione qualitatem exprimi spurietatis, secut⁹ est Bal. in. c. naturales. in prin. si de feu. fue. cōtro. inter do. & agna. & in. l. eu qui aliter. incipit Pau. in fin. ff. de sta. ho. ¶ † Preterea dato ꝙ. d. legitimatio nō valuisset: tamen propter clausulam illam de plenitudine potestatis, videntur oēs defect⁹ sublati. c. illa quotidiana. de elec. & c. ij. de trāsac. cuʒ si. nec vr̄ predicte legitimationi obstare ꝙ de dicto statuto non fuerit facta mētio in legitimaitione: † qꝫ tale statutuʒ est ideʒ ꝙ ius cōmune, in aut. ex cōplexu. C. de incest. nup. in aut. lʒ in fi. C. de naturali. li. & in aut. qui. mo. na. effi. sui. §. fi. & l. si spuri⁹. ff. vñ cog. ergo lʒ[d] nō fiat mētio de statuto cōtinente idem q̄d ius cōmune non reddat̄ impetratio subreptitia, vt no. gloss. & expressius Jnn. & Hosti. & doc. in. c. j. de prescrip. & gl. in. c. j. de cōsti. in. vj. quā sequit̄ Bar. in. l. j. in pri. ff. ad. l. fal. & Bald. in. l. j. C. de seruis reipublice manu. & in. l. fi. C. q̄ sit lon. cōsu. & doc. in. c. cū dilectus. de cle. nō resi. ¶ † Sed his nō obstan. contrarie sentētie velut de iure ꝓbabiliori adhereo. & hoc primo reperio tenuisse Old. cōsulēdo in cōsilio suo. cclvj. incip. factū est tale, quidam rex supplicationē cuiusdā nobilis &c. Nam consultus an legitimatio filiorū facta ad instantiā nobilis narrātis habere duos filios ex ipso, quod talis dña ex adulterio & dānato coitu & regie maiestatis supplicantis, vt illa de begnignitate regia legitimaret ac legitimis restitueret fauoribus filios ādictos dignaret̄: cuius supplicatiōi annuit rex scribēs in legitimatione talis inquiēs veʒ: nos igit̄ ipsius supplicationibus benignis inclinati predictos & talem filios suos de plenitudine ptātis nr̄e ex speciali gratia legitimamus: ita q̄d ad omnia iura successiōes ex testō & quolibet alio modo delatas honoresqꝫ publicos & priuatos, & ad alia tāquā legitimi & de legitimo thoro & mr̄imonio admittant̄, obiectione natiuitatis illicite in posterū qescēte, lege aliq̄ nō obstāte, datum &c. ¶ Opp. ꝯ legitimationē ꝓpter vitium subreptionis:[e] qꝫ non fuit narratum et expressum ꝙ pater habebat vxorem et ma-

¶ Jn genere. idē bal. ꝯs. clxxxi. l. j. Ang. ꝯsl. cciiij. q dā bartholome⁹. quē seq vr̄ ꝑpo. c. q venerabilē. §. ꝙ auteʒ. nu. 24. qui fili. sint legi. idem roma. ꝯsi. cxciij. i ꝓposita. quā seqtur soci. cōs. xlvij. co. viij. nu. 40. li. iiij. fa. Pau. cōsi. xxx. sup pdicto. in fi. li. j. Jas. ꝯs. xi. li. iij. ꝯsi. cx. lib. iiij.

¶ Ergo lʒ Joā. an. addi. Spec. de test. i rub. in priu. Pe. anch. gemi. Phi. frā. c. j. d̄ cōstit. in. vj. Albe. j. par. statu. q. ix. co. v. anch. ꝯs. clxxxij. col. ij. fely. q. i. ij. d̄ ꝯsti. Jas. l. gall⁹. § posth. l. ij. co. j. de le. j. l. si ita stipulatio. d̄ v. ob. Lāfr. i trac. de iterpre. statu. col. j. Peri. d̄ boic. trac. syno. p. iij. art. j. ꝯclu. x.

¶ Subreptiōis. simplr idē dicēdū puto q̄d de dispēsatione: qꝫ legitiatio q̄ fit ꝑ rescriptū ē mera gr̄a & relaxatio Juris cōmunis & sic q̄libet q̄litas vel aliō tacitū ꝙ expsso nō ita facile esset cōcessa reddit eam nullā ipoiur̄ quā sniam tenet Panor. i. c. ꝑ venerabileʒ col. vij. q fil. sint legit. sentitol dra. dicto cōsi. cclvj. Albe. i rub. C. d̄ natura. libe. pet. anch. cōsi. cclij. anth. d̄ rossel. tractat. legitima. col. lv. Alex. hic & j. lib. vj. col. cxxix. signo. homod. cōsi. ccxvij. quidam dict⁹ Joānolus. Pan. ꝯs. cvij. lib. ij. Bal. i. l. eā quā C. d̄ fideicōmis. & in cōs. cxlvj. lib. j. cōsi. ccccxix. lib. ij. ꝯsi. xxvj. lib. iiij. Ro. ꝯsi. cccxxvj. in ꝑsenti col. fi. fulg. ꝯsi. xxij. Sengelpertus. Cepol. caut. ciuil. cōsi. lxvj. in. v. & vj. dubio. nu. 34. Philip. fran. c. j. super glos. ij. de filijs pres by. in. vj. Curt. senior ꝯsi. xvj. col. pen. ꝯs. xvij. ꝯs. xxxv. col. vij. cōsi. lxxiij. co. xxix. prepos. c. ꝑ venerabilē. §. ꝙ auteʒ. q. iiij. nu. 20. qui fil. sint legiti. alber. bru. cōsi. xv. col. j. & i hāc iclinat Fely. c. postulasti. col. iij. de prescrip. summa siluestri. verbo legitim⁹. q. iij. deci. cōsi. lv. col. cclxxvij. cōsi. ccccxxxviij. cōsi. cccclxij.

ter virum: et sic q essent nati ex bino dānato coitu. ¶ Nam dicit d primo vidēdū legitimationē tenere, et qd nō sit subreptitia quia expressum fuit q ples fuit suscepta ex adulterio, qd est ꝓprie ad alterius thorū accessus. ff. ad. l. iul. de adult. l. inter liberos. §. lex iulia. ff. de verbo. signi. l. tunc stuprum. in contrarium allegat: qr in tali coitu et complexu duplex ꝓhibitio cōtinetur scilicet ex parte viri habētis mulierē de qua duplicitate impedimēti non fuit facta mētio in impetratione legitimatiōis: q si facta fuisset nō sic facile cōcessa fuisset: quia† vinculum duplex difficilius rūpitur, quā simplex. C. de ado. l. pe. et in aut. de cōsanguin. et vte. fra. §. j. et. ff. de serui. vrba. predio. l. si domns, ꝓ hoc etiā d ipse qd facit. ff. de adulte. l. vim passam. §. prescriptione. et. §. duos. et in. l. j. C. de rap. virg. in prin. ibi, et oportet acerbius crimē adulterij ex hac adiectiōe putari. impetratio ergo subreptitia est, et nō tz. ff. de pecu. lega. l. cuz dñs. ff. de re. eo. l. magis puto. §. pe. et. ff. ad Carbo. l. ij. §. ipuberi. et de excu. tut. l. idē Ulpian⁹. et. ff. de fideicō. lib. l. cū vero. §. subuentum. et extra de prebē. c. si motu. in. vj. et in. c. nō pōt. cum simi. et ita residet Oldra. i prealleg. cōsi. ¶ Ergo ex premissis apparet cōsultationē istā vna cum qōne Oldr. et per omnia esse conformē et i legitimatiōe predicta et adiecta erat clausula de plenitudine potestatis, et clausula nō obstāte, vt. s. narraui. ¶ Et in legitimatione regia eiusdem sentētie fuit nō minoris autoritatis Jo. and. in addi. Specu. in rubri. qui fi. sint legi. vbi querit, si nat⁹ ex patre vxorato, et mre alteri nupta legitimationem et dispensationem impetrās exprimat se natū de adulterio, duplicitate predicta tacita, an talis subreptio dispensationē vel legitimationē vitiet. et qd vitiet probat ſm eum in. c. si motu proprio in. ij. respōso in prin. de prebē. in. vj.† vbi subreptitia est impetratio būficij. vel dispēsatio pluralitatis in qua tantū sit omissum būficium vnū, quātumcūqz modicuz, multum fortius ergo vbi tacet qd coequale. ¶ Ad idē allega. tex. ibidem in secundo respōso de preben. vbi nō plena qualitatis expressio vitiat. hoc fortificat verosimilitudine que hz principem ecclesiasticum vel secularem non tam dispensare facile in duplici, sicut in simplici dispensatione. facit etiā tex. in. c. ij. de fil. pres by. in. vj. et in. c. j. §. j. de deci. e. lib. in quib⁹ verosimilitudines ponderantur, et merito qr fortiora sunt duo vincula quā vnū. c. j. de treu. et pace. in aut. itaqz. C. cōmunia de succes. et. d. l. penul. §. si nemo. ¶ Patet ſm eum: qr interdum cōcurrerunt adulteriū cū incestu: et quodlibet de per se penā meretur. ff. de adulte. l. si adulterium cū incestu. et sublata prima prescriptione qnquēnij, remanet accusatio secūdi dicto. §. prescriptionē. ¶ Ita in proposito dato qd huius adulterium per beneficiuz principis sublatum esset, remanet impedimentum ex altero. facit de sen. excom. c. cum pro causa. vbi ex vno delicto duplici excōmunicatione ligatus, absolutus ab vna, remanet ligatus ex altera: cui conuenit. l. si domus. et extra de pri. c. pastoralis, per hoc qr grauius peccat vxoratus alterius cōiugē agnoscendo, q̄ cognoscēdo solutā. xxxij. q. vij. §. sicut enim. et cōstat grauius fore adulterium cum raptu, quam sine raptu. d. l. j. de ap. vir. circa princ. et. xxxiiij. q. j. nō asseramus. in fi. ¶ Cū ergo vna ex rationibus prohibentibus illegitimos ꝓmoueri sit odium paterni criminis, vt no. de filijs pres by. in. c. fi. vr̄ ergo ex grauiori parentū vitio strictius talis dispensatio seu legitimatio sumēda. et ita residet Joan. And. in. d. rubri. referēs ita disputando terminasse Oldra. ¶ His cōsona est autoritas Bald. in. l. eam quā. C. de fideicom. in. xiij. col. in versi. sed pone quidaz.† vbi dubitauit quispiā erat ex adulterio et incestu natus, fuit legitimatus tāquā spurius: tñ nō fuerūt expresse qualitates spurietatis: nūqd legitimatio valeat, et rñdet q non, sicut qñ quis est excōmunicatus pluribus excōicatiōibus, et volens absolui exprimit aliquas causas excōmunicatiōis in impetratione absolutionis, nō redditur absolutus. extra de offi. ordi. c. ex parte. et ibi not. et in. d. cum causa. et sic sequitur opi. Oldr. in. d. consilio. ¶ Dicit Bal. q si ex clausula nō obstante rc. in legitimatione apposita possit apparere de mēte legitimantis esse dispensatū super vtroqz defectu: vt qr est incerta clausula non obstante. l. qui cōtra. de incest. nup. et nō obstante. §. fi. qui. mo. na. effi. sui. valet talis legitimatio: qr licet per clausulaz nō obstāte nō augeat, vt in cle. j. de preben. tamen declarat intentio circa cōfessum. argu. l. fi. in prin. C. de indi. vidui. et in. c. j. de noua for. fide. Si aūt clausula nō obstāte rc. esset in nube: et ille qui legitimat esset plurimū odiosus vt qr ex sacrilegio vel mona. nō sufficerent verba generalia, q̄ tam odibiles nō cōprehēdunt. ar. l. lucius. §. lucius Titius dama. ff. de lega. ij. et. c. j. de fi. presby. ¶ Et sic cōcludit Bal. q nedum ex generali narratione legitimationis redditur dispēsatio subreptitia, quoniaz duplex defectus cōcurrebat. Sed etiam quādo simplex defectus, et plurimū odiosus. ¶ Nec a predictis discrepat Anto. de but. in. c. per venerabilē. qui fi. sint legitimi. in. xxv. col. versi. nunc descendo ad secundū. et ibi dixit q in legitimatiōe oportet exprimere qualitatē illegitimatis vniuersalem, an sit spurius vel incestuosus: qr difficilius dispēsant cū incestuoso vel spurio, q̄ cū illo q est naturalis tm̄: vt patet ex tex. d. c. ꝑ venerabilem. in fi. et in talibus nihil tacendū est. xxv. dist. per totuz. l. vniuersa. C. de diuer. prescrip. l. prescriptione. C. si ꝯ ius vel vti. pub. de rescrip. c. super literis. et patet ex his q̄ no. in. c. cum dilectus. e. ti. et qd habet in. c. et. iij. de confir. vti. vel inutili. Et per hoc infertur qd si impetrans legitimationez dicat se spurium, et sit spurius duplicatiue: qr natus ex vxorato et vxorata, qd nisi hoc exprimat nō valet impetratio. alleg. d. c. nō pōt. et quedam alia iura ex his q̄ alleg. Joā. an. in. d. rubri. ¶† Accedit qd no. Host. Jo. and. Ant. de bu. in. d. c. fin. de fil. pres by. vbi querūt, quid si papa dispensat cum genito ex coniugato et soluta: cōiugatus erat comes, baro, vel magnus princeps, de quo in literis non fuit facta mentio, cocludūt dispensationez non tenere: quia adulterium maius est crimen in principe. xl. dist. homo. id si id fuisset expressum difficilius impetrasset. Ad idem. l. si qua illustris. C. ad Orficia. maxime cū tales legitimationes sunt odiose. c. j. in fi. de fi. presby. i. vj. Et idē tenuit Bal. in. l. eis qui. alias incip. Paulus. in fin. de statu ho. ¶ Si ergo videmus q propter omissam simplicem qualitatem dignitatis parentem legitimatio reddit subreptitia, quātomagis propter suppssum duplicatū defectū illegitimitatis et spurietatis. ¶ Ad idem qd no. Bal. in. c. naturales. ad fi. si de feu. fue. cōtrouer īter do. et agna. vbi dicit q si esset cōcessum militi vel comitti q possit legitimare certū genus spuriorum, alios qui laborant maiori spurietate legitimare nō posset. nā specie nō per modū generis est specificare, allegat de lega. iij. l. hrs me⁹ primo due statue. ¶† Item qr difficilioribus princeps reddit se difficiliorē: vnde talia nō vident cōmissa, vt no. Joā. And. in. c. j. de fil. presby. in. vj. et dicit etiā Bald. in. d. c. naturales. qd per matrimoniū ex dispensatione pape cōtractum, nō legitimant incestuosi, nisi de eis fiat mentio, alleg. l. Paulus. cum ibi no. per Cy. ff. de sta. ho. et ibi no. Guil. et Bar. et Bal. in. l. et si contra. C. de incest. nup. ¶ Comprobantur ex his q̄ no. Spe. in tit. de rescrip. ꝓsentatiōe. vbi cōcludit q impetratio infringitur ex eo qd in genere facta fuit, et nō in specie, mentio de articulo pro quo fuit qs excōicatus. d. c. cum pro causa. et. c. officij. de sen. excō. ¶ Ad idem optime facit qd scripsit Bald. in. l. j. in antepe. col. C. de fur. in ver. vbi scias rc. Dicit eīm ibi qd vbi sunt plura obstantia, nō sufficeret clausula generalis non obstante, sed opus est qd de singulis defectibus faciat mentionez: qr qui remouet defectū, inducit effectū ſm eum. ¶ Alleg. quod not. in. l. si quando. ff. de inof. test. in princ. et in authen. omnes peregrini. C. cōmunia de succes. et. ff. de here. insti. l. et si nō lex. et no. per Jac. de bel. in. l. j. de do. promis. quod dictū videtur recte in proposito bene ponderandum. Nam vbi plures cōcurrūt defectus, vult aperte Bal. quod non sufficiat fieri in genere mētionē etiam a principe derogante. ¶ Quibus bene conuenit quod not. Joā. And. in. c. j. de fil. pres by. in. vj. in nouella. ¶ Ad predicta bene facit. l. sed si hac. §. patronum. ff. de in ius vocan. ibi, dum arrogetur per obreptionem. et ibi no. Ange. qd rescriptum principis non extendit se ad defectus tacitos et suppressos. pro hoc allegat etiam. l. quidā consulebāt. de re iudi. et. d. l. cum dominus. in princ. ff. de pecu. lega. et no. p Inn. in. c. cum olim. de re iudi. Accedit quod dixit Bald. in. l. Barbarius. in. vj. col. ff. de offic. preto. vbi dixit qd in dispēsatione principis† nō presumitur qd velit promouere odiosos et multipliciter criminosos. alleg. in argu. l. Lucius. §. lucius Titius dama. ff. de leg. ij. ¶ Et quod subreptio vitiet legitimationē, ponit etiā Bal. in. l. prescriptione. in. v. col. C. si contra ius vel vti. pub. vbi dicit, q si qdam a principe impetrauit se legitimari dicēs se natū ex adulterio. Nam si natus est alio cōplexu, non tenet legitimatio: allega. l. j. ff. de natali. resti. et not. Ang. etiam in. l. et si non lex. ff. de here. insti. et Benedictus de plūbino. in. l. j. ff. de natali. resti. ¶ Ex alio etiā capite redditur subreptitia, et nulla dicta impetratio: eo qr nulla fuit facta mentio de statuto disponente qd spurij et illegitime nati exheredantur, et qd spurij et incestuosi non possunt in hereditate parentū succedere, nec de eiusdē confirmatione facta ab eodē legitimante mentio habita est in impetratiōe legitimatiōis ex quo redditur, vt dixi supra, subreptitia. ¶† Hoc decidit aperte Joan. And. in addi. Spec. in rubrica. de testa. in princ. vbi posuit questionez de episcopo qui impetrat a papa q possit testari de reditibus ecclesie, vsqz ad summam ducentarū marcarum, nō facta mentione statuti ipsius ecclesie per qd testari poterat vsqz ad centum marcas. ¶ Nā refert quod questio fuit de facto, qd rescriptum fuit priuilegiū tale valere hac ratione:

hac ratione:quia vsq; ad centum marcas concordant priuilegium,⁊ qđ statutum vsq; ad illam summam nõ est dubiũ. in alijs autem cẽtum in quibus excedit, etiam si dicat statutum expresse ꝙ vltra testari nõ possit, cõcordat iuri communi.xij. char.⁊.c.primo.de testa.sicut aũt de dispensatione iuris cõmunis non oportet in priuilegio papa mentionẽ fieri, sic nec de statuto qđ continet ius cõmune cũ cõcedẽdo primũ videať scire cõm:alleg.l.iij.§.diuus.ſm vnam lect.ff.de sepul.vio. ⁊ no. Inn.⁊ Host.in.c.j. de rescriptis. ⁊ qđ no.in.c.j.eo.titu.libr.vj. in nouella.facit.c.pastoralis.de fide instr.¶ Sed finaliter Io. and. in dicta rubrica dicit hanc decisionẽ sibi neq; suis magistris nõ placere,per.c.ij.de deci.lib.vj. Cũ enim tale statutum factiõe vel saltẽ ꝯfirmatiõe fuerit papale,si papa dictũ statutũ sciuisset limitatũ statutuʒ a se cõditũ vel cõfirmatuʒ, verosimiliter priuilegiũ nõ dedisset. Ita inferť in proposito, si princeps aut rex sciuisset impetrationẽ legitimationis esse contra cõfirmationem a se factam, nõ est verosimile ꝙ in cõcedendo

13 tam facilis fuisset.¶ † Fortifico ex his que quasi in terminis nostris decidũt Io.mo.⁊ Io.And.in.c.j.de filijs ꝑsby.in.vj. in nouella.vbi querũt qd si in ecclesia est statutum iuratum,⁊ per apostolicã sedem cõfirmatum:quo cauetur ꝙ nõ admittatur illegitimus ad ecclesiã,⁊ cõcordãt cũ dispositiõe iuris communis:⁊ ibi an impetrãs a papa in tali ecclesia, qđ lʒ sit filius sacerdotis possit cõsequi in ecclesia etiã cathedrali, obstet sibi tale statutũ vel cõsuetudo de quo mẽtio facta nõ est:videatur dicendũ ꝙ nõ:q2 ex quo statutũ est conforme iuri cõmuni,nõ presumiť ignorantia a papa.arg.c.j.de consti.in.vj. ⁊ sic videtur papa voluisse dictũ statutum valere. Finaliter cõcludunt ꝙ si in literis pape apponãtur speciales clausule,ꝗ tollant ob-

14 stantiã statuti,tũc claruʒ est. ¶ † Ci autẽ apponanť clausule generales: tunc non sufficeret:q2 lʒ papa tolleret statutum, nõ tamen tolleret iuramentũ vel cõfirmationẽ statuti ꝗ precesserunt in.c. cõstitutus.de rescipt:cũ clausula,nõ obstante. ⁊ etiã clausule generales nõ iustificant personã impetrantis, sed tñ formã literarũ impetratarũ,ſm Io.and.in.c.j.de filijs presby. in nouella.referente papã ita ꝓnunciasse. Et idẽ tenuit domi. Ant. ⁊ Imo.in.c.ij.de rescri.ꝗ voluit ꝙ licet sit derogatũ pacto ⁊ statuto,nõ intelligiť derogatũ pacto ⁊ statuto cõfirmato nisi de ꝯfirmatione facta mẽtio fuerit,⁊ faciãt no.ꝑ glo.in.c. cũ nõ deceat.in gl.fi.de elec.in.vj.no.Ang.in.l.j.§. que onerãde.ff.quarũ rerũ ac.nõ da. ¶ Preterea vbicũq; statutũ in totum nõ est cõforme iuri cõmuni,sed solũ ꝓ parte tenet ius cõmune,⁊ ꝓ parte ius speciale:oportet de eo fieri mentionẽ perinde ac si totaliter fuerit cõtra ius commune. Ita determinat Inn.in.c.veniẽs.de prescrip.in glo.que incipit,sed hoc est mirũ.⁊ cũ ea omnes trãseunt.Sed sic est ꝙ dictũ statutum continet pro parte ius cõmune,⁊ pro parte ius speciale, dum enim excludit spurios a successiõe parẽtũ inspecta successione in hereditate p̃ris.cõforme est iuri cõmuni:dicta auť.ex complexu.

15 cũ cõcor.s̃.alleg.dum vero † etiã excludit a successione materna est contra ius commune.l.j.§.sed ⁊ vulgo. ff. ad Tertyl.l.si suscepta.§.j.ff.de inoffic.test.insti.ad Orfi.in.§.nouissime.⁊.l.si qua illustris etiã ad Orfi.ex quibus remanet conclusio firma ꝙ legitimatio fuit subreptitia.¶ Ad allegata in cõtrariũ patent responsiones euidẽtes ex superius dictis:nam primo non ob.qđ no.Bald.in dicta.l.si ita illustris.⁊ hosti.⁊ Ioã.and.in

16 c.fi.de fi.ꝑsby.cũ cõcor.s̃.alle. † q2 fateor ꝙ vbi vnico [a] tñ de-

a fectu subsistẽte qs est illegitimus,nõ requiriť de illo specialem mentionẽ facere.sed sufficit in genere.Secus vbi defectus duplex concurrerit prout est in casu nostro:q2 de vtroq; in specie mentionẽ fieri oportet.d.c.nõ potest.⁊.d.c.si motu ꝓprio.q2 in taʒ grauibus princeps reddit se difficilẽ,in.c.ij. de fi.ꝑsby. lib. vj.vt plenius probatum est.s̃.¶ Imo vbi vnicus tãtum esset defectus actus interdũ ꝓpter qualitatẽ persone parentũ,non sufficit mentionẽ facere de illicito coitu:vt probat Hosti.⁊ Io. and.in.d.c.fi.quãdo filius esset natus ex adulterio commissa a patre in dignitate cõstituto,vt comite, barone ⁊c. Nisi de tali

17 qualitate mẽtio specialis habeať:† nec etiã obstat virtus clausule.s.de plenitudine potestatis ⁊c.q2 rñdeo,quãquã suppleat defectus q fuissent circa solẽnia iuris,non tñ supplet defectus a natura surgentes.Unde defectũ illegitimationis non supplet,vel alium naturalẽ defectũ seu causa naturali surgentem. Ita dixit formaliter Spe.in tit.de leg.§.nunc ostẽdendũ.ꝟsi. xviij.ibi no.⁊c.cũ quo concordat Io.and.in addi.qui pro hoc allegat optimũ tex.in cle.pastoralis.post prin.ibi omnem supplendo defectũ ⁊c.iuncto.§.ceterũ.de re iudica.istud idẽ secutus est Ant.de but.⁊ Io.de imo.in.c.j.de transac.⁊ Anto.de but.⁊ Imo.in.c.quotidiana.de elec.⁊ Io.de imo.in. l.quidem cõsulebat.in.viij.col.de re iudi.facit qđ no.Io.an.in prealle.c. si motu proprio.in nouella.¶ Nimirum ergo si Oldra.in cõsil.supra allega.consuluit legitimationẽ nullam; non obstante dicta clausula, de plenitudine potestatis, in legitimatione

18 inserta. ¶ † Minus etiã obstat ꝙ dicebatur necessariam non fuisse mentionẽ statuti predicti,cum sit iuri communi conforme,per no.in.c.j.in glo.de consti.in.vj.cũ concor.prealle.Quia respondeo qđ dato etiam qđ ibi no.per gl.procedant quãquã ea quo ad ꝓpositũ nostrum impugnet Io.de ligna.⁊.d.Ant. in.c.j.de prescrip.tñ aliter cũ doct.ad concordiã reducũtur in d.c.j. qđ illud est verũ,nisi tale statutum esset ab ipso dispensante cõfirmatũ:q2 nõ est verosimile principem,si hoc sciuisset, tam liberalẽ in concedendo fuisse,vt firmat Io.and.in prealle. c.in rub.de testa.in addi.Spec. ⁊ in. d.c.j.de filijs ꝑsby. in.vj.

19 in nouella.post Io.de imo.ibidẽ.¶ † Plus voluit do.Ant.in d.c.j.de rescri.ꝙ semꝑ in literis beneficialibus,⁊ in qbuscunq; dispẽsationibus odiosis,in qbꝰ strictissima dʒ fieri interpretatio.c.quãuis.de prebend.in.vj.debet semꝑ mentio fieri de sta-

b tuto [b] etiã disponente idem quod ius commune,ne impetratio de subreptione infringi possit:⁊ ita intelligunt no.per Io.mo. ⁊ do.Anto.in prealle.c.j.de fil.presbyt.in.vj.¶ Postremo respõdeo quod contraria sunt vera vbi statutũ in omnibꝰ,⁊ per omnia communi cõforme esset.secus si in aliquo esset difforme prout in casu proposito, vt supra probaui:quia debet de tali statuto specialem mentionem haberi,vt recte scripsit Innoc. in.c.veniens.de prescri.Et ita dico ⁊c.Alex.

Franciscus de tollonibus

ciuis ⁊ habitator Ferrarie parochianus sancte Marie de turcho,testamentum condidit,in quo inter alia relicta legauit ecclesie sancti Francisci pro dote capelle. postea decessit,⁊ in ecclesia sancti Francisci sepultus extitit,rector ecclesie sctẽ Marie p̃dictos fratres ⁊ cõuentũ sancti Frãcisci siue eius syndicũ corã competenti iudice traxit in causam,petens eos condemnari ad quartam dicti legati debitam ecclesie parochiali. Ex aduerso opponit se dictus cõuentus asserens conuentum nõ teneri ad quartã,qñ legatũ relinquitur ꝓ aliquo onere adimplendo,⁊ presertim pro dote capelle.Allegat insuper ita esse ⁊ fuisse ꝑ longissima tẽpora seruatũ, ⁊ ꝑ cõsuetudinem ita vigere ad tempus in ciuitate Ferrarie quod conatur per plurimos testes probare,copia vna cum testamento ⁊ processu domino consulsultori exhibeatur,qui in predictis cõsulat quid iuris.decidit Alex.quartam deberi.

Consilium.CXCVI.

Viso testamento dicti Frãcisci tolloni. Et attestationibus in fauorem dicti conuentus fratrum dicti sancti Frãcisci,Uidetur prima consideratione dicendũ dictos fratres ⁊ conuentum sancti Francisci fore a petitione dicte quarte parochialis absoluẽdos ex pluribus.¶ † Et primo q2 videť casus in.c.fi.de testa. vbi de his ꝗ relinquemus ecclesijs ⁊ alijs pijs locis ꝓ anniuersario,vel aliter ad perpetuũ cultum diuinum, talis parochialis portio minime deduci potest,vt ibi,⁊ in.c.ex parte.l.ultimo. de verb.signifi.Sed ita est quod dictũ legatum relictũ est cõuentui,vt anniuersarium Ferrarie,⁊ missas duas singulo die in dicta capella ipsius testatoris celebrare debeãt:quod videtur cedere ad perpetuum diuinum cultum:vt dixit Hostien.⁊ [a] Ioã.And.in.d.c.fin.ꝓ quo allegant.c.significatum.de preb. ¶ Secũdo:q2 dicti fratres ⁊ cõuentus videntur tueri se posse autoritate priuilegij apostolici eis concessi super immunitate dicte quarte,de quo priuilegio deponũt nonnulli testes ꝓducti ꝓ parte cõuẽtus.Et cõstat hoc ꝑ priuilegiũ concedi posse, vt ꝓbatur in.c.in nostra.de sepul.c. officij.in fi.de testa.c.constitutus.de reli.do.¶ Tertio pro hoc facit:q2 testator in dicto [b] testamento reliquit dicte ecclesie parochiali lib.xxv.pro quarta portione,que ei deberi possit occasione dicti legati anni relicti fratribus ⁊ cõuentui.p̃dicta autẽ dispositio testatoris seruanda est ꝓ lege ⁊ iuris dispositione, in authen.de nuptijs.§. disponat.ergo ⁊c.¶ Quarto:q2 per plurimos testes videtur posse esse ꝓbata cõsuetudo longissimo tẽpore prescripta, que seruať ⁊ inducta est in ciuitate Ferrarie, ꝙ de legatis relictis

2 ꝓ dote capelle nõ soluať aliqua quarta parochiali ecclesie:† ⁊ cõsuetudo vim habet priuilegij.l.fi.C.de emã.lib. c. cũ contingat.de fo.cõpe.c.suꝑ qbusdã.§.preterea.de ver.sig.cuʒ si.ergo sicut ꝑ priuilegiũ talis imunitas cõcedi posset, vt dixi,ita etiã cõsuetudine ⁊ ꝑscriptiõe põt iduci.facit.c.de quarta.de prescr. ⁊.c.certificari.de supul.¶ Nec ob.ꝙ testes producti ꝓ maiori

a ¶ Unico. imo si ex eo resultat q̃litas aggrauãs vltra ea ꝗ sequunť ex expressis in rescripto.

b ¶ Statuto.fa.alberic. ij. statut.q. ccxx.Fely.c.j.colũ.xij.de rescript. ⁊ in tract. cau.lit. aposto.in.vij. ampli a.

parte sint fratres minores ꝓducti in causa sui cõuẽtus. c. nup. de test. ¶ Sed premissis nõ ob. contrariã sententiam de iure probabiliorem esse puto ex pluribus. Primo: qꝛ videtur casus
3 in c. dudũ. §. verũ. de sepul. in cle. † vbi minores ꝛ ꝑdicatores de q̃buscũq; obuẽtionibus ac relictis, quomodocunq; factis etiã ad certos ꝛ determinatos vsus quartã partẽ ecclesie parochiali soluere tenent̃, etiã si aliter de iure vel de consuetudine nõ tenerent̃, vt dicit ibi. ꝛ sic in hoc corrigit̃ tex. in c. ex parte. l. vltimo. de ṽb. sig. ꝛ in c. fi. de testa. vt no. gl. j. vnde. s̃. versi. ecce ergo. ꝙ tex. ibi indistincte vult, ꝙ de quocũq; vsu soluat̃ quarta. ¶ Et nullibi reperit̃ exceptuatum legatum relictum pro dote capelle: ergo standũ regule indistincte loquenti. c. solite. ad fi. in ver. nihil excipiens ad fi. de maio. ꝛ ob. l. j. §. ꝛ, aliter. ff. de leg. prest. ¶ Et in specie decidit Pau. de leaza. in d. §. verum. quẽ ceteri ibi sequuntur, qḋ de relicto facto ad capellam construendã, vel aliã rem sacram debetur quarta, per illũ text.
4 ꝛ seq. † Petr. de perusio in tractatu suo paruo, quem edidit de quarta canonica dicens in fi. ꝙ licet de tali legato olim non solueret̃ quarta ꝑ tex. in c. fi. de testa. ꝛ in verbo, ad perpetuũ cultũ diuinum, ꝛ in verb. pro fabrica. tñ hodie secus per. §. verum. ¶ Idẽ tenet Bar. in l. si quis ad declinãdã. in xj. col. C. de episc. ꝛ cleri. ¶ † Fortius cõsuluit Jo. de lig. not. ꝙ si testa-
5 tor non relinquit ecclesie, sed alij cũ hoc ꝙ in illa eccl'ia in qua sepultus extitit, faciat cõstrui capellã, ꝛ emit ornamenta ꝙ de tali legato debet̃ quarta ecclesie, vt refert ꝛ sequit̃ do. Card. in dicto. §. verũ. in. xvj. q. ꝛ licet etiam legatũ sit factũ. s. pro missis dicẽdis, dicit gl. in preallеg. §. verum. in verbo funeralibus, ꝙ de tali legato quarta detrahitur, ꝛ illã sequit̃ Bal. in repet. c. si pater. de testa. in vj. q. prin. ¶ Secundo probatur per text.
6 in c. cũ super. de sepul. † vbi indistincte de omnibus relictis in testamẽto ecclesie, in qua testator sibi sepulturam elegit, debet̃
7 canonica portio parochiali ecclesie. ¶ † Tertio fortificat̃ in c. nostra eo. tit. vt de oĩbus relictis ꝓ anima ecclesie in qua testator sepulturam elegit, dari dꝫ portio canonica ecclesie parochiali. ¶ Sed istud relictũ factũ ꝓ anima fuit. vt in testamẽto speciali tm̃: est ergo ꝛc. Et in dubio presumitur relictũ esse pro anima vt probat̃ in c. cũ esses. de testa. ꝛ ibi no. doc. ꝛ no. Joã.
8 and. in preallеg. ¶ † Quarto probatur in c. j. eo. tit. in versi. iudicij. ꝛ sic indistincte de relictis per eũ debetur portio canonica, ꝛ actio dirigit̃ contra ecclesiã cui relictũ factũ est, vt plene no. Joan. and. ꝛ Inn. in c. de his. de sepul. ꝛ probatur in d. §. verũ. ꝛ ibi etiam notatur. ꝛ istud videtur indubitatum. ¶ Sꝫ difficultas cõsistit in respondendo ad quedam allegata in cõtrariũ, ad que nũc videtur responsio. Non enim obstat primo tex. in c. fi. de testa. ꝛ in c. ex parte. qꝛ respondeo ꝙ talia iura hodie correcta sunt quo ad ꝑdicatores, per tex. in d. cle. dudũ. vt superi⁹ dictũ est. ¶ Nõ ob. ꝙ ꝺ priuilegio obijciebat̃: qꝛ nullũ inuenio in ꝓcessu priuilegium de hac immunitate disponens quin saltẽ nõ sit reuocatũ. ¶ Nõ ob. qḋ nonnulli testes de hoc priuilegio deponunt, prout est reuerendus magister Pau. de
9 ferraria, ꝛ frater Jo. de lanezolis. qꝛ respondeo † ꝙ testes probantes se vidisse priuilegiũ, vel aliud instrumẽtum talis tenoris nõ probant priuilegium, nisi qñ ꝓbat̃ priuilegiũ deperditum: ꝛ testes tenorẽ priuilegij ꝓbãtes sint viri periti [a] ꝛ experti, ꝛ in cognoscẽdo veritatẽ priuilegij: vt qꝛ sunt doctores vel aduocati. Istis autem nõ concurrentibus nõ dicitur esse ꝓbatum priuilegiũ, vt dixit Bart. in auт. si qs in aliquo. C. de edẽ. ꝛ in l. sicut. C. de fide instru. ꝛ in l. ij. §. j. de iure fis. alleg. tex. in c. cũ olim. primo de priuilegijs. ꝛ l. testamẽ. C. de testa. ꝛ idem tꝫ
10 Bal. in c. j. in tit. quot testes sint necessarij. † Itẽ reqrit̃ qḋ testes probẽt quod scriptura priuilegij erat absq; aliquo vitio, ꝛ legitur ꝛ notatur per glo. ꝛ doc. in d. c. cũ olim. ꝛ dicit plus ibi
11 Jo. And. ꝛ Ant. de But. per illũ tex. † ꝙ cautus dꝫ esse aduocatus volens per testes ꝓbare scripturã priuilegij, vt in c. ponat diem ꝛ locũ instrumẽti, ꝙ illa sunt de substantia instrumẽti. c. qñ contra. de ꝓbat. ꝛ c. abbate sane. de re iur. in vj. in auт. vt ppo. nomẽ Imperatoris. ergo si requiritur qḋ testis deponens ad probandum priuilegiũ, vel aliud instrumentũ sit peritus: qꝛ requirit̃ ꝙ possit depẽdere de substãtialibus instrumẽti. Sꝫ testes predicti nõ deponũt deperdita esse priuilegia, nec deponunt de solennitatibus predictis, ꝓut requirit̃ vt ꝑrime dixi: ergo nec sunt periti in predictis: qꝛ non sunt doctores iuris, vel ꝓcuratores aut notabiles notarij, vt dixit Bart. in d. l. sicut ergo nõ ꝓbãt. ¶ Quinimo dict⁹ magister Pau. nõ dixit se vidisset priuilegia fratrib⁹ cõcessa minoribus: testimoniũ aũt de auditu nõ est sufficiẽs. l. testiũ. cũ vulgaribus. ff. de testi. ¶ Minus etiam obstat tertium cõtrariũ, scꝫ ꝙ testator legauerit ecclesie parochiali libras. xxv. pro dicta quarta, ꝛ qḋ dispo
12 sitio testatoris seruãda pro lege. † Quia respondeo ꝙ testator in his q̃ sunt cõtra legem disponere nõ potest, nec auferre ius

[a] ¶ Periti. Bart. l. j. col. vj. ff. ꝺ reb. credit. Panor. c. Alberic⁹. col. ij. ꝛ ibi. Fel. de testib. fran. purpura. d. l. ij. nu. 181. hẽry. bo. c. dudũ. de cõuer. cõiuga. deci. c. qm̃. ꝯ falsam. in fi. de proba. cõsil. lxxxij. col. v. cõsil. ccxv. Fel. c. sicut. in pri. de re iudic. hypp. marsi. rub. de probat. fol. xl.

parochiali ecclesie rectore nõ consentiẽte, vt est casus in c. offi. de testa. facit. c. tug. e. ti. ꝛ l. nemo potest. ff. de leg. j. ¶ Preterea non obst. ꝙ per cõuẽtũ videat̃, esse probatũ ꝺ cõtraria consuetudine: qꝛ respondeo ꝙ talis cõsuetudo in predicatorib⁹ ꝛ minoribus est reprobata, vt est in d. cle. dudum. scꝫ verum in
13 versi. exigi nõ cõsueuit ꝛc. † ꝛ intelligit̃ reprobata nõ solũ cõsuetudo preterita, sed etiam futura, vt est de mente Joã. And. in c. certificari. de sepul. ꝛ ibi ad hoc ponderat Ant. de bu. verba Jo. an. ibidẽ: ꝛ qḋ ibi a lege damnat̃ ꝛ reprobat̃, intelligit̃ reprobata cõsuetudo: non solũ preterita, sed etiã futura. tꝫ Cy. in l. ij. in v. q. prin. C. q̃ sit lon. consue. allegat. l. dudũ. C. de contrahen. emp. ꝛ idem tenet Dy. ꝛ Bart. in l. si mihi ꝛ Titio tibi. §. fi. l. fi. ff. de leg. j. Et hoc clarius Joã. de imo. idꝫ tꝫ Ant. de but. in c. fi. de consue. post mediũ. versi. quis sit effectus consuetudinis. tenet ibi Jo. de Imo. ꝛ idẽ Bal. in d. l. ij. C. que sit lõ. cõsue. in ij. col. ꝛ Pau. de leaza. ꝛ Jo. de Ymol. in cle. statutũ. de elec. reprobãtes gloss. ibi. ꝛ idẽ not. Pau. in cle. j. de ele. Et Jo. de Imo. in l. iiij. ff. de testa. vbi pro hac opin. ponderat esse glo. in c. j. de cõstitu. in vj. vbi tex. dicit ꝙ ita demum valet consuetudo contra ius si est rationabilis. ꝛ glo. ibi sentit illam esse irrationabilẽ, qñ ius simpliciter damnat cõsuetudinẽ, vt patet ex iuribus allegatis ibi, in glo. ꝛ hoc facit: qꝛ lex semper loquit̃ l. Arriani. C. de hereticis. Et sic lex reprobans cõsuetudinem, semper videt̃ eam reprobare. ¶ Pro ista opi. bñ facit. l. si seruitus in ratiõe sui. ff. de serui. rusti. predio. ꝛ in l. in fraudẽ. §. fin. de testa. mili. ij. respon. ¶ Qꝛ dicti testes nihil probant concludenter de cõsuetudine. Nam plures sunt qui dicũt ꝙ nõ viderunt exigi aliquã quartã de legatis factis dictis fratribus sancti Frãcisci, vel alterius cõuentus ob dotem alicuius capelle. Nã testes in hoc nihil cõcludũt, oportebat ꝙ capitulatũ esset ꝓbatũ, ꝛ ꝙ nõ fuit exacta dicta quarta ꝓ dictis factis. s. legatis ab illis q fuerũt sepulti in dictis ecclesijs q̃bus legata facta sunt. Nam ꝛ si legata relinquant̃ ecclesie sancti Frãcisci ab eo qui sibi non elegerit sepulturam, illa quarta debet̃ ecclesie parochiali. d. c. certificari. ꝛ in glo. j. ꝛ no. Inno. in ij. de sepulch. ꝛ Arch. in c. ij. eo. tit. lib. vj. ꝛ glos. in dicta cle. dudum. §. verum. versi. quartam. Abbas antiquus ꝛ alij magis cõiter in c. j. de sepul. per rõnes quas ibi ponunt, quas breuitatis causa omitto, postꝙ cõis sentẽtia est. ¶ Et ꝑ cõsequẽs pꝫ ꝙ dicti testes non ꝓbãt: qꝛ ꝓbatio debet de necessitate cõcludere. c. in presentia. de probatio. l. neq; natales. C. de ꝓba. Illi aũt testes q deponunt, ꝙ illi qui legata fecerunt, fuerunt sepulti in ecclesia sancti Francisci, adhuc nõ probant consuetudinẽ alijs ratio-
14 nibus. † Nam ad hoc vt testes probent cõsuetudinẽ, oportet ꝙ deponant de vsu illius actus cuius cõsuetudo allegatur de actus frequentia ꝛ temporis diuturnitate: ꝛ tales actus fuisse factos ita ꝛ taliter ꝙ appareat intercessisse tacitum cõsensum, saltẽ maioris partis clericorum qñ de cõsuetudine inter clericos tractatur: vt no. Cyn. in l. ij. versi. sed quero quid deponãt testes. C. q̃ sit lon. consue. ꝛ Jo. an. in c. fi. de consue. ꝛ Guil. de cug. in d. l. de quibus. ff. de legi. ꝛ idẽ ibi Sal. in xvj. q. ¶ Quinimo fm̃ eos requirit̃ qḋ testes concordent in tempore ꝛ actibus de quibus deponũt alias tãquã singulares nõ probarẽt. idẽ dicit etiã Pau. de leaza. ꝛ in disputatione sua incipiẽt. contra instrumentũ debiti. ꝛ Anto. de but. in c. licet ex quadã. de testi. ꝛ in d. c. fi. ꝛ Bal. in l. j. in ante. col. C. de testa. ꝛ Joan. de Imo. in l. inter pares. ff. de re iudi. ꝛ in c. cum oportet. de accu. Sed isti testes nõ deponũt huiusmodi: imo nesciunt dicere de sciẽtia vel aliquo tacito cõsensu rectorũ ecclesiarum parochialiũ: ergo nõ potuit creari cõsuetudo sine tacito consensu clericorũ, inter quos allegata cõsuetudo versat̃. l. de q̃bus. ff. de legi. xij. dist. diuturni mores. nec sunt cõtestes in actibus ipsi⁹ allegate consuetudinis, vt etiã patebit ex his q̃ subiũgam. ¶ Tũ
15 nõ probat̃ alia rõne: † qꝛ qñ testis deponit de simplici non vsu legis, nõ probat̃ ꝯsuetudo nisi testis deponat de simplici actu cõtrario: qꝛ nõ entis nulle sunt cause. c. ad dissoluẽdum. de despõ. impub. ꝛ c. bone. el. j. de elec. ita no. Jo. and. in c. Jo. de cleri. cõiu. exẽplũ ponit ipse si domus minabatur ruinam ꝛ nunquam fuit prestita cautio damni infecti vicinis, qꝛ nũquã fuit petita, licet peti possit. certe per talem nõ vsum etiã reiteratum non induceretur cõsuetudo, nec tolleret̃ lex disponens caueri debere de dam. infecto. aliud exemplũ ponit per. l. rem non nouã. §. patroni. C. de iudi. vbi dicitur ꝙ aduocati debent iurare de calumnia. Nam si non iurauerit: quia non fuit petitum per centũ annos, per hoc non tolleret̃ lex, nec induceret̃ cõsuetudo. Secus si non vsus haberet implicitũ actum affirmatiuũ contrarium legi. exemplum ponit ipse: nam lex disponit diuidi hereditatem inter filios equaliter vt l. inter filios. C. fa. ercisc. ꝛ l. fi. C. de libe. prete. Sitñ diu seruatũ est, ꝙ non diuidat̃ ꝛ assignetur in totum primogenito: tunc quia iste non vsus habet implicitum

implicitum affirmatiuum cõtrarium,per talem non vsum tollitur lex,⁊ inducitur consuetudo:vt p Cy.in.d.l.ij.in.iij.q.prin.C.q̃ sit lon.cõsue.⁊ in dicto.c.fin.de cõsue.⁊ Bald.in proemio digestorũ.§.⁊ antea.⁊ Iac.de bel.in auſ.de here.⁊ fal.in prin. ¶Sed testes predicti nõ deponunt de actibus affirmatiuis inducentibus cõsuetudinẽ,sed solũ qꝺ nõ viderũt vnquã solutũ vel petitũ dictã quartã , nec reperio testes qui deponant de actibus affirmatiuis,id est de pluralitatibus actuũ affirmatiuorũ:vt quia dicunt ꝙ viderunt rectores parochialiũ petere dictã quartam,⁊ eos non fuisse admissos,⁊ repulsos : ⁊ quod ita viderunt sepe seruari presentibus ac scientibus tot ⁊ tantis qꝺ appareret interuenisse tacitũ consensum maioris partis,vt dixi.s. ¶Licet em̃ p testes nõ esset pbata consuetudo, q̃ frequẽtiã actuũ requirat.l.j.⁊.l.ij.C. que sit lon.consu.l. an in totũ.C.de edi.priua.no.in.d.l.de quibus.imo potius dicimus constare de actibus contrarijs.s. qꝺ seruatũ fuit qꝺ pro dictis legatis quarta debetur , vt ostendunt plures sententie super hoc late a quindecim annis citra.p quas interrumperet allegata cõsuetudo q̃ cũ seruari incep.isset.⁊ no.gl.in.l.cum de consuetudine.ff.de legi.⁊ per vestras sententias concurrente vsu longi temporis induceretur contraria cõsuetudo , vt no.gloss.⁊ doct.in.l.nemo.C.de sen.⁊ not.Bar.⁊ alij i dicta.l.de qbus. ¶De prescriptis autẽ dicte quarte nõ est tractandũ:qꝛ non prescribitur nisi precedente aliquo titulo , licet non efficaci.c.de quarta.cũ ibi no.⁊ per glo.⁊ doc.de prescrip.cum autẽ talis prescriptio sic cõtra ius commune : ⁊ tũc sine titu. non currit.c.j.de prescrip.in.vj.de nullo autem tit.cõstat in proposito: ergo. ¶Ex quibus concludit de iure cõi competere dicto.d. Thome ius agendi ad dictã quartam,⁊ fundamentũ partis aduerse circa allegatã cõsuetudinẽ nõ obstare.Respondeo ad eleganter deducta per partẽ aduersam in causa domini Thome de imo.dico breuissime. Et primo inquantum dicit ꝙ vbi grauamen,nõ põt adimpleri,cessat detractio quarte. vt no.in dicto consil.in ordine meo.ccxxv.incip.grauamina q̃ fratribus etiã in vltimo quesito. ¶Respondeo primo ꝙ Oldr.[a] in hoc non firmat sed simpliciter dicit qꝺ videtur an illud qꝺ dr̃ in.l.decem.de fideicõ.lib.sit exten.ad istum casum,an simplr̃ sentire debeat cõstit.l.in trezuzen.volẽti de omnibus relictis ad determinatum vel indeterminatum vsum detrahitur quarta, vt in cle.dudũ. ¶Fortius dico ꝙ do.Car.in cle.dudum.in.§.verũ.in.xvj.q.faciẽs mentionẽ de cõsi.Oldr.elegit istã partem, scꝫ etiã qñ legatũ nõ sufficeret ad implementum , detrahatur quarta : ⁊ dixit qꝺ heres supplebit legata per id quod deficeret ad perficiẽdum opus,vel si nõ vult,soluatur quarta , ⁊ adimpleat opus eodẽ modo quo põt.⁊ hoc dicit esse verius,maxime ad obuiãdũ fraudibus:alias em̃ facile deluderent parochiales:⁊ hoc probat manifesta ratione:qꝛ si cõtrarium diceremus,sequeret qꝺ testator posset in effectu phibere detractionem quarte cõtra.c.requisiti.de test.⁊ respondet ad.l.decẽ.put colligitur ex not.ibi in glos. ¶Preterea in casu nostro tam detractio que fit per ecclesiã parochialem,quã ecclesia legataria sunt paris priuilegij.⁊ vna causa est.secus in.l.decẽ.qꝛ ex vna parte erat causa pia datio libertatis seruo, ex alia parte non. ¶Preterea legatarij agnouerunt legatũ ⁊ onus subire ceperũt:ergo qꝺ semel placuit ⁊c.vt in iuribus vulgaribus. ¶Nec excusarent si allegarẽt ꝙ putarẽt parochialẽ non posse petere quartã:qꝛ iste esset error iuris,qui non tollit,vt.l.iuris.de iur.⁊ fac.ig.⁊ presertiꝫ cũ quilibet presumatur scire iura.l.late.ff.de verb.sig.l.leges.C.de legibus. Insuper negat qꝺ facta detractiõe quarte nõ posset onus adimpleri.nõ em̃ sequitur:fratres dicũt se nolle dicere missaꝫ:ergo nõ posse.aliud est nolle , ⁊ illꝺ est nõ posse.l.non quicquid.de iudicij.non em̃ obstat ꝙ de legato pro missis non detrahatur quarta:qꝛ hoc est cõtra gl.cõmuniter approbatam in dicto.§.verũ.in verbo,funeralibus.⁊ Bal.sequit in.c.si pater.in.vj.q.de test.in.vj.in repeti. ¶Non ob.qꝺ dicit ꝙ priuilegiũ Alex.fuit factũ post.xl.an.illud ergo opponi non põt.l.j.per gl.in ver.in fraudẽ.C.de emenda.iust. Codicis.c.fi.de cõsti.qꝛ primo dico ꝙ priuilegiũ non vidi:⁊ cũ videbo clarius respõdebo,sꝫ p nunc dico ꝙ si priuilegiũ.id est scriptura priuilegij peccat in fide:qꝛ nõ sit authẽtica put reqrit,iuxta.c.inter dilectos.de fide istru.⁊ res est expedita:qꝛ nõ diceret de priuilegio cõstare,⁊ sic istrumẽtũ nec allegaret esse annorũ.xl.nec.c.si priuilegiũ est authẽticũ,exhibeat:⁊ respondeatur vtrũ illud priuilegiũ factũ fuerit añ cle.dudũ.hoc facile constare põt ex chronicis. ¶Preterea incumbit onus fratribus pbãdi qꝺ illud priuilegiũ fuerit cõcessum post cle.dudũ.vt no.Host.Io.an.⁊ oẽs i dicto.c.apostolice.de his q̃ fiũt a prela.in.c.ũ.de deci.in.vj.nisi fratres probassent communẽ opin.esse,qꝺ memoria non extet in contrarium eius quod ipsi allegant.l.sꝫ fuisse in quasi possessione emptionis.ita dicũt doc-

16 to.ibi.† Nã fundanti se ex tempore incumbit onus probandi tempus.l.nõ solũ.§.sed ⁊ probari. cũ ibi not.per Bartol.ff.de ope.no.nun.ergo cũ fratres habeãt ius cõmune ꝯ se,si nolunt tueri.si priuilegio postea cõcesso pbẽt ꝙ fuerit concessum post ius cõmune. ¶Nec ob.ꝙ testes pbent memoriã nõ extare,vt no.Bar.in.l.j.al's.ij.§.fi.in vltimo q̃sito.ff.de aqua plu.arcẽ. p l.si arbiter.ff.de proba.⁊ no.glo.in dicto.c.in verſ.memoria.de prescrip.in.vj. ¶Non obst.qꝺ allegant prescrip.quia dico qꝺ requiritur titulus,licet inualidus : concurrẽte errore facti iusto ⁊ probabili.in.c.de quarta.cũ ibi no.de prescrip.⁊ in.l.Celsus.⁊ ibi plene Bar.de vsuc.⁊ in.c.ad apostolice.de dona. ¶Nõ ob.si dicatur quod fratres habuerũt iustum errorem propter priuilegium,quod putarent fuisse cõcessum post clemẽ.dudũ. quia respõdeo ꝙ iste error nõ est pbatus in processu:imo nec forte probabilis:oportet enim ꝙ probetur ꝙ intercessit aliqua verosimilis causa ad inducendũ eos ad credendũ,vt quia erat publica fama qꝺ ita esset,vel similis cã. ita declarat ⁊ probat Bal.⁊ alij in.l.Celsus.prealleg. ¶Preterea aliud priuilegiũ non dꝫ esse in auſ.forma,vt puto.⁊ sic si crediderunt illud facere fidẽ fuerũt in errore iuris,q impedit prescriptionẽ.l.nũquã.⁊.l.si fur.ff.de vsuca.⁊ no.in.c.ad apostolice.⁊ in.c.cura.de iure patro. ¶Nõ ob.ꝙ ipsi dicunt allegando cõsuetudinem:qꝛ dico ꝙ nõ tenet cõsuetudo hoc casu,maxime cũ sit per.l.reprobata,⁊ intelligitur reprobata cõsuetudo futura ꝯm magis cõmunem opi.a qua non est recedendum,vt plene scripsi in cõsi. ¶Nõ ob.quod not.Bal.in.c.j.de capitulis conradi.in princ. quia cum reuerentia non obstat in proposito.dicit enim ꝙ si p legem fuerit derogatũ cõsuetudini preterite, que continebat idem quod ius cõmune,non est prohibita consuetudo futura: alias sic:quia dicitur potius per illam legem vel statutũ fuisse reprobatum ius cõmune,quã consuetudo.Sed in casu nostro indistincte omnis consuetudo fuit reprobata per.d.cle.dudũ. ¶Preterea non est probata consuetudo:quia non sufficiunt actus negatiui in consuetudine,vt est communis sententia:vt dixi in consilio.⁊ per hoc patent esse sublata omnia in contrarium allegata.

[a] ¶Oldr. cclxxxvij.questiones.

Consilium. CXCVII.

Vide.s. lib.j.cõs. lviij.quod hic duplabatur.

Consilium. CXCVIII.

Vide s.li.j. cons.vij.quod hic male situm erat.

Epitome.

¶Filij positi in conditione non sunt vocati ex testamento.

Consilium.CXCIX.

Viso prestanti cõsilio celeberrimi.ll.doctoris domini Ange.aretini, super titulo questionis ante scripto:quia per ipsum oportune ⁊ recte allegatum cõclusum est:ego in eandem sentẽtiam inclinans paucioribus absoluam que dicturus sum. ¶Videbatur itaqꝫ prima consideratione dicendũ dictam dominam bene fuisse vocatam ad successionem ex testamento dicti nobilis primi testatoris proaui sui. ¶Quod vltra allegata in superiori consilio vr̃ probari in.l.pen.ff.de collat.do. 1 † vbi verba enunciatiua,etiam cõditionaliter prolata, dispositionẽ inducunt. ¶Hoc idem ⁊ secundo comprobatum videtur p no.per Bar.in.l.gallus.in prin.ff.de libe.⁊ posthu.⁊ in.l.si quis cum.§.fi.ff.de vulg.⁊ pupil.⁊ in.c.coheredi.§.fi.per illum text.eo.tit. vbi concludit,ꝙ per hec verba cõditionaliter prolata.si filius me viuo morietur nepotẽ instituo,videtur esse filiꝰ institutus. 2 Ita ergo dicendum in casu premisso eadẽ ratione. ¶† Tertio,pbatur p.l.ex facto.ff.ad Treb.vbi si mater filiũ instituat ⁊ grauet de restituẽdo hereditatẽ Titio sub conditione.si ipse filius sine liberis decesserit,⁊ ipse postea in insulas deportet ⁊ liberos suscipiat:si queratur an excludat fideicõmissarius per tales liberos,distinguit ibi qꝺ aut isti liberi fuerũt cõcepti añ deportationem,⁊ excluditur fideicõmissarius.aut post deportationẽ:⁊ tũc secus:ergo sequit ꝙ tales liberi vocant ex testamẽto p fideicõmissum ad hereditatẽ dicte eorũ auie testantis, non añt vocant ab intestato solũ ad hereditatẽ aditã a patre: qm̃ si solũ vocarent ab intestato ad aditam hereditatẽ acqui-

sitā patri, iurisconsultus non fecisset tibi illam distinctionem: imo precise respōdisset negatiue, scilicet ꝙ liberi ipsius deportati nō excluderent fideicōmissarium: q: illo iure deportatus non poterat habere heredem ex testamento. l. deportati. C. de bo. prescrip. l. deportatorū. C. de penis. ¶ Quarto probat̃ p. l. 3 vnum ex familia. §. fi. ff. de leg. ij. † vbi verba enunciatiua relata ad heredem, quauis expresse non importent fideicommissum: tamen sufficit ꝙ importent coniecturatiue. Ita ergo in ꝓposito verba fideicommissarie substitutionis relata ad heredem quamuis expresse nō sonant fideicōmiss. liberis restituendum tamen quia videntur fauore eorum illa verba prolata, debent 4 tacite intelligi esse vocati per fideicōmissariū. ¶ † Quinto probatur per. l. cum acutissimi. C. de fideicom. vbi quādo auus instituit filium, ⁊ grauat eum de restituendo per fideicōmissum post mortem illius, filius intelligitur grauatus sub tacita conditiōe, si decesserit filius sine liberis. vnde si liberi extāt. veniūt ad hereditatem excluso substituto ex presumpta volūtate testatoris defuncti, q̄ est vt nolit in sua hr̄ditate extraneos suis descendentibus preferre. intelligitur ergo ꝙ illi liberi veniunt per fideicōmissum. Si vero venirent iure successionis abintestato: tunc non excluderent substitutū ex tacita mente aui, sed ex tacita voluntate patris, que est quod eoipso quod sine testō decedit, ꝙ videatur velle hereditatē eius venire ad proximiores. l. conficiuntur. l. si quis cum nullum. ff. de iure codicil. Sicut ergo in casu dicte. l. cum acutissimi. hoc operatur illa subintellecta conditio, si decesserit sine liberis, illud idez operat̃ in casu nr̄o exp̄ssa. l. cū qd. ff. si cer. pe. l. triticuz. ff. de verb. obligat.

5 ¶ † Sexto videt̃ probari: q: illa verba si sine liberis decesserit, substituo talem, habent a cōtrario sensu ablatiuos absolutos in se, sed ablatiui absoluti prolati ab eo qui h̄z potestatem grauandi, inducunt ius fideicō. l. fideicōmis. §. cuz esset. ff. de leg. iij. ergo ⁊c. ⁊ ita per reliqua ex predictis tenebat Bald. in. l. j. in lec. antiqua. C. de condi. inser. ⁊ idem tenet ibi Saly. ⁊ Lu. ro. in. l. si cū dotē. ⁊ in prin. ff. sol. ma. ¶ Sed premissis non obstā. a cōtrariā [a] sentētiā de iure ꝓbabiliorē esse puto, ꝑ ea que alleg. sunt per predictum do. cōsulentem. ¶ Et vltra alleg. per eum probat̃ in. l. si qs ita heres instituat̃ si legitimus. cum glo. ff. de here. instit. vbi per illa verba legiti. hereditatem meam vendicare voluerit Titius heres esto, nō videt̃ legitim⁹ heres vocatus ex testamēto, sed abintestato: q: fuit vocatus in vim conditionis non in vim dispositionis bn̄ facit. l. ex facto etiam. eo. titu. ¶ Secundo probatur per. l. potest. iuncta. l. seq. ff. de vul. 6 ⁊ pub. † vbi si testator habens plures filios impuberes institutos disposuerit in testamēto, ꝙ si omnes decedant vltimo superstite, ꝙ tali vltimo postea decedēti substituit Titium, certe per illā dispositionem si oēs decedant vltimo superstite, non videt̃ vltimum superstitem substituere ceteris precedētibus, sed abintestato tantum videt̃ vocatus. ⁊ ideo dicit Bal. ibi ꝙ ibi vr̄ expressius casus per glo. in. l. Lucius. la. ij. ff. de here. instit. que istam opi. expresse firmat: ⁊ illam ibi sequitur Iac. de are. Cy. Ray. Bar. Bal. Ang. ⁊ Io. de imo. ⁊ Io. and. in addi. in tit. de test. §. j. versi. huic questiōi accedit bimembris q̄stio. Petr. de cornetis, ⁊ Bar. in. d. l. centurio. ⁊ in. l. si cum dotem. in prin. ff. sol. mat. ⁊ in. l. sic. ff. de leg. iij. ⁊ sequitur Bald. in. l. qd scitis. circa pe. col. C. de bo. que libe. ⁊ in. l. cūctos populos. C. de sum. tri. in. xv. col. in versi. venio ad quintum responsum. s. ad successionē intestati. ⁊ Io. de Imo. in. l. filiusfa. §. cum quis. ff. de le. j. ⁊ idem tenet Pau. de ca. dicentes prefati doctores hanc opi. esse magis cōem. ⁊ idē cōsuluit do. Pet. de anch. consi. cxxxvij. principal'r ponderandū. ⁊ in. c. si pr̄. de test. in. vj. ⁊ in. c. lz. de voto. ⁊ in repe. c. in presentia. de ꝓba. in verbo, decimo quero ⁊c. ⁊ dicit ꝙ ita consuluit Ray. Et vltra predictas autoritates, ⁊ rōnes probatur per glo. ff. ad Trebel. l. ex facto. §. ex facto. ad fi. in versi. defecisset. ibi cum gloss. dicit nec ibi habent. ⁊ ita ad hoc ponderat illam glo. ⁊ sequitur Io. de Imo. ⁊ Pau. de ca. ibi. ⁊ Lud. Ro. ibidem refert se alias disputando idē tenuisse, ⁊ probatur s̄m eum. ⁊ etiam s̄m Imol. in. d. l. Lucius. ista cōclusio ꝑ. d. §. ex facto. q: ibi si liberi viderent̃ vocati per fideicōmissum ex testamento, sequeretur ꝙ superueniens deportatio in persona filij instituti non noceret fideicommisso, nepotibus ante deportationem conceptis. l. ij. ff. de interdictis ⁊ relega. ⁊ tn̄ nocet deportatio: qm̄ dicta hereditas transfert̃ in fiscuz. Si enim filij intelligerent̃ substituti, non remanere ibi hereditas apud fiscū simpliciter: sed cum onere restituēdo filijs per fideicommis. l. Marcellus. §. fi. ⁊. l. recusare. §. si fisco. ff. ad Trebelli. vt patet in. d. §. ex facto. in fi. ¶ Quarto ꝓbatur per. l. generaliter. in prin. in versi. cui enim sciēdum ⁊c. C. de insti. ⁊ substi. vbi dicit̃ ꝙ debent extantes a cōtrario sensu illius conditionis, videlicet si filius institutus decesserit sine liberis vocātur ad hereditatē illam intestatis vt ad fructuz paternum: ⁊ sic habent liberi ex iudicio patris: non autem ab auo ex tacito fideicommisso inducto ex verbis testamēti auiti. nec ad hoc obstat si dicatur ꝙ ibi dicuntur hereditatem fructuū paternorū percipere, quasi eis censeatur ab auo ꝓpter patrem institutum, ⁊ cōtemplatione ipsius patris: vnde liberi videntur percepisse a patre ex quo eius cōtemplationē habuerunt, in. l. sed si plures. §. in arrogato. ff. de vulga. ⁊ pupilla. q: dico qd hoc est fallum.

7 ¶ † Quinimo in dubio id qd reliquit auus nepoti, presumitur relinquere propter se nō autem contemplatione patris: ⁊ ideo b dicit̃ aduentitiū [b] nō ꝓfectitium, vt no. glo. in. l. qui in aliena. §. sciēdum. ⁊ ibi doc. ff. de acqui. here. ⁊ gl. Bar. Ang. ⁊ Ioā. de imo. in. l. q̄sitū. in prin. de leg. j. ibi r̄ndet Io. de imo. ad. l. dedit. ff. de colla. bono. ⁊ idē est de mente Bal. hic. ff. de lib. ⁊ posth.

8. ¶ Quinimo s̄m aliquos probatur in. l. j. C. de pactis. † vbi habet̃, ꝙ ille q̄ erat grauatus de restituēdo partē hereditatis sibi assignatā in testō sub cōditione, si decesserit sine liberis, faciat pactū tp̄e quo non habet liberos de restituendo distincte minorē partem qua fuerit grauatus, etiā si cum liberis decesserit, ⁊ ꝯtingat eū postea habere filios tp̄e mortis propter quos deficiebat conditio fideicom: nō ꝓpter hoc minus seruabitur pactuz: ⁊ sic debet restitui pars de qua fuit conuentū, nō obstante ꝙ essent liberi rogati de restituendo, quod non cōtingeret si liberi intelligerētur substituti: quia tunc in preiudicium eorum nō tenuisset pactum, ꝑ ea que habentur in. l. fi. §. sinautē. ⁊ auf. res que. C. cōmunia de leg. ¶ Nec ad. d. l. j. ob. responsio data 9 per Roma. in. d. l. si cuz dotem. † ꝙ ibi grauatus alienauit per illud pactū non vltra legitimā. cum enim essent duo fratres legitima bonorū patris nō erat nisi triens, iuxta authen. nouissima. C. de inoffi. testa. ⁊ per consequens medietas trientis, que est sextans: ⁊ sic portio legitime alienantis fuit alienata in qua non intelligebatur grauatus per fideicom. l. quoniā in prioribus. C. de inoffic. testa. ⁊. l. coheredi. §. cum filie. ff. de vulga. ⁊ pupilla. Et cum hac responsione dicit se magnum doctorem Rome hunc passum disputantē conclusisse. Sed cuz pace sua, ista responsio nihil valet: q: illo iure non triens sed quadrans erat legitima illorū duorū fratrum. l. cuz queritur. C. de inoffic. test. ⁊ per consequens, si ille alienauit sextantem totius hereditatis, ⁊ duas vncias: sequit̃ quod alienauit vltra legitimam suā que erat vna vncia cū dimidia tantuz. ¶ Et lz forte aliter posset subtilizari text. in. d. l. j. C. de pactis. prout anno preterito legendo illam. l. dixi, ⁊ auditoribus in scriptis dedi: tamen attento quod per alia plurima iura probatur illa opi. illam recitationem ⁊ disputationē omitto. ¶ Sexto probatur in. l. iubemus. in versi. idemqz in retinenda. C. ad Treb. iuncto princ. 10 illius. l. ibi enim † in principio imperator posuit casum, ꝙ si testator grauat filium institutum de restituendo alteri filio testatoris sub cōditione, si ipse grauatus decesserit sine liberis, potest grauatus restituēdo detrahere quartā absqz eo quod fructus percepti in ea computentur. postea subdit, quod eadē detractio quarte non computatis fructibus fiet quando testator filium institutū grauasset per fideicōmissum restituere hereditatem ipsis liberis grauati: ⁊ sic innuit ibi tex. ponendo specificam formā fideicōmissi, iniuncto filio de restituēdo liberis suis, qd per supradicta in prin. l. vbi erat positus casus qn̄ filius sub conditione, si decesserit sine liberis erat grauatus restituere alteri filio testatoris, non erat cōprehensus talis casus per quem filius intelligeretur grauatus de restituēdo liberis suis. ¶ Nō obst. iura allegata in contrariū, ⁊ primo. l. pen. ff. 11 de col. dot. † quia respondeo prout respōdet Bart. ⁊ alij doct. in. l. ex hac scriptura. ff. de dona. in ver. opp. de. l. Titia ⁊c. quē sequuntur cano. in. c. fin. de succes. ab intesta. videlicet ꝙ verba enūciatiua cōditionaliter ꝓlata ꝓpter aliud non inducunt dispositionez. l. ex facto. la. j. ff. de here. institu. l. si quis sub conditione. si qs omis. cau. test. p̄ter quā in aliquo antecedēti, vel cōsequēti qd esset necessarium ad illud adimplēdum ius quod est in conditione deductum. ita loquitur text. in. d. l. pen. ⁊ text. in l. deniqz. §. interdū. ff. de pec. leg. ⁊. l. ꝓculus. in prin. ff. de vsufr. ¶ Naz in casu. d. l. pe. de col. do. Pater in testamento cauit qd si filia fratribus cōferret dotē, ⁊ quedam alia que ipse testator sibi nubenti tradiderat, pro certa parte ad hereditatem vocaretur: dicit̃ ibi quod si filia ab hereditate abstinuerit, non potest a fratribus cōpelli ad dotē, ⁊ bona predicta, quādo pater voluit filiam alterutrum habere, scilicet vel partem hereditatis, ⁊ dotem cum ceteris bonis fratribus conferre, vel dotem ⁊ dicta bona habere precipua. Et huius ratio est: quia cuz pater dixit, si filia dotem ⁊c. que sibi nubēti tradidit cū fratribus cōferret, pro parte heredez instituo: sequitur de necessitate qd pater voluit dominiuz dictorū bonorū trāsferri in filiam: quia aliter nō potuisset dicta filia bona conferre, vt disposuit testator: quia collatio est rei proprie in commune latio. l. j. in prin. ff.

de colla

a ¶ Cōtrariā, late s. e. cōs. clxxxv. s. lib. j. ꝯsi. cviij.

b ¶ Aduētitiū. nisi detur ꝑ dote quā dz fili⁹ Alex. j. li. iiij. cōsil. xxxi. nu. v. adde Soci. ꝯsi. xcj. lib. j.

de colla.bo.l.soror.⁊.l.illā.ad finem.C.de col.bono.⁊ no.doc.in l.si emancipato.eo.tit.post gl.in rubri.ff.de col.bo. non mirandum ergo si filia abstinēte ab hereditate patris dos precipua, 12 cum alijs predictis bonis residet apud eam stante regula † qđ abstinens ab hereditate nunquā cōferre tenet.l.ex causa.C.fami.ercis.l.fi.ff.de col.bo.⁊ hec fuit ratio decisionis posita in.d.l.pe. ¶ Sed in casu nostro non erat necessarium alios dicti heredes instituti, intelligi vocatos ex testamento, ad hoc vt verificaretur vel non verificaretur substitutio vltimo facta in testamento dicti primi testatoris. Sed solum debet attendi existentia vel non existentia liberorum, ad hoc vt intelligatur an vltima substitutio locum habeat. Secundo non obstant not. per Bartol.in.d.l.gallus.in princip. cum si. quia respondeo quod communis sententia glos.⁊ docto.est in contrarium: videlicet quod per illa verba, si filius me viuo morietur, nepotem instituo, non videatur institutus filius, vt not.glos. Bald. Ange.⁊ Joan.de Jmo.in.d.l.gallus.in princ.⁊ Bald.in.l.posthumorum.per illū tex.in verbo non ergo.ff.de iniust.test.⁊ Bal.in.l.humanitatis.in.iij.colum.in ver.iij.opponi.⁊ videtur quod preterito ⁊c.C.de impub.⁊ ali.substi.l.heres.instit.eod.titu.⁊ late Bald.in repeti.l.in suis.ff.de libe.⁊ posthu.in.xviij.col.in ver.sed quid si non facit ⁊c.⁊ in.l.coheredi.§.fi.ff.de vulga.⁊ pupil. vbi refert hanc partem tenere Dy.⁊ And.de Pisis.⁊ ibidem sequitur Ange.⁊ Raph.Cuma.in repeti.l.si filius in potestate.in.ij.oppo.ff.de liberi.⁊ posthu.⁊ mouentur docto. per plura.⁊ maxime per.d.l. gallus.§. idem credendum. versi.nam si nepos.⁊ in.§.omnibus.⁊ per.d.l.si quis. cum.§.fi. de vulga.⁊ pup.vbi videtur casus non violando literam.⁊ in.l.si mater.§.j. eod.titu.⁊ per.d.l.ex facto.⁊ per not.per glo.in.l. si quis ita instituatur si legitimus. Uel aliter respondeo quod si bene ponderentur verba Bar.ipse nō dicit, quod per dicta verba filius videatur in testamento institutus: sed ipse dicit, quod per talem preteritionem filij testamentum non redditur hoc casu nullum, vt probatur in.d.l.si quis ita heres instituatur si legitimus. cū gl.communiter approbata. ¶ Tertio non ob.dicta.l.ex facto. quia imo ibi est tex.pro opi.glo.in.d.l.Lucius, vt induxi, vt.s. non ob.inductio facta in cōtrarium, quia respondeo. quod imo fit ibi distinctio, an illi filij sint cōcepti ante deportationem vel postea: quia quando sunt concepti ante deportationem, non faciunt deficere conditionem substitutionis fideicommissarie, eo quia non censentur nati ex filio grauato, sed ex alio homine: quia propter deportationem iam ceperat fingi esse nouus homo. hanc rationem ibi reddit iurisconsultus. ¶ Preterea ibi 13 fit distinctio, an sint concepti ante deportationem vel post: † qꝛ quando sunt concepti ante deportationem, erant successibiles patri. secus si post, vt est text.in.l.j.ff.de bon.dam. Et quando sunt successibiles patri excludunt substitutum aliter non, vt.d.§.ex facto.⁊ plene no.per doc.in.l.filiusfa.§.cum quis.ff. de lega.j. ¶ Quarto non ob.d.l.vnum ex familia.§.fi. quia ibi persona, que intelligitur vocata, ad fideicommissum, non fuit vocata per modum conditionis que dispositionem non inducit, vt sepius.s.ostensum.⁊ ita etiam respondetur ad.d.l. Titia seio.§.Seia libertis.ff.de leg.ij. ¶ Non ob.quinto.d.l. cum acutissimi.quia respondeo quod ibi nō dicitur quando videantur nepotes vocati per fideicommissum ex testamento, nec ita possunt intelligi per supradicta, sed voluit dicere imperator quod si extraneus fideicommissarius intelligeretur vocatus, etiam quando filius institutus ⁊ grauatus onere fideicommissi decederet: ⁊ cū liberis non esset possibile nepotes effici heredes aui, per mediā personā filij. Sed si fideicōmissarius nō intelligit vocatus in casu quo filius decedat cū liberis, poterūt nepotes effici heredes aui succedēdo patri suo abintestato, vel ex testamēto ipsius patris.⁊ sic heres heredi primi testatoris heres esse diceret.l.fi.C.de here.insti.l.j.ff.de castren.pecu.⁊ presumit lex filiū relinquere nepoti, ⁊ filio suo ex testamēto vel ab intestato. l.scripto.ff.vnde liberi.l.si isti quidē.ad fi.ff.qđ met.cau.⁊ illā.l. cum acutissimi.allegat Ray.in cons.suo cum gl.in.l. Lucius.⁊ tamen non obstante illa lege concludit contrarium in suo cōsi. vt refert Pe.de Anch.in.d.c.in presentia.ibi tamen non refert responsionem quā dabat Ray.ad illam.l.sed remittit se ad responsionem datam in dicto cons. ¶ Sexto ob.id qđ dicebatur per dictam legem fideicommissa.§.cum esset. quia responderi 14 potest multipliciter. ¶ † Nā illud est verum ꝙ ablatiui absoluti inducūt dispositionē, quādo verba executiua importata per ablatiuū referebant in eum qui vult agere ex illa dispositione: ita loquitur tex.in.d.§.cum esset.aliter secus.ita dixit Bald.in rub.C.de insti.⁊ substi.sub condi.fa.ad fi.allega.id quod leg.⁊ no.in.l.in ratione.la.ij.⁊.l.tam ⁊ si.cum gloss.ff.ad.l. Falc.sed in casu nostro illa verba dirigebantur per testatorem ad liberos qui tunc agere volunt ex illa dispositione, sed illa ad institutos.

¶ Preterea tex.in.§.cum esset.loquitur quando verba absoluta importabant quandam executionem circa rem, in qua inducitur fideicommissum. Secus quando importāt quandam denominationem persone conditionaliter prolate, vt patet in.d.l. si quis ita heres instituatur si legitimus.cum gl.in.d.l. ex facto. vt colligit ex no.per Bar.in.l.a testatore.ff.de condi.⁊ demon. Itē illa verba si sine liberis decesserit substituo proximiores, inferunt qđ liberis extantibus nō substituo proximiores.⁊ sic non sequitur: ergo substituo liberos: quia potuit testator tunc velle matrem intelligi esse substitutam casu existentium liberorum. ¶ Circa secundum dubium consulo in causa qđ relictum iure institutionis agnoscat cum protestatione, qđ supplementum petere intendit, ⁊ res est sine dubio, qđ petere supplementum legitime, ⁊ relictum sibi ex causa dotis sue petere. hoc dicto vt effugiat oppositiones que sunt inter doctores in isto articulo. An repudians institutionem possit petere legitimam: ⁊ si ita faciat, vt dixi cessat omnis dubitatio: ⁊ propterea non expedit super hoc scribere.⁊ ita dico ⁊ consulo ⁊c.

Summarium.

1 ☞ Remedium cap.reintegranda.⁊.l.si coloni.cui competat. numero.8.
4 Possessor presumitur bone fidei nisi appareat antiquior.
6 Testis idoneus non est, qui tenetur de euictione.
7 Presumitur bona fides ex possessione longi temporis.
11 Sententia iudicis delegati non vꝫ nisi constet de delegatione.
12 Appellatione etiam deserta potest allegari nullitas.

Consilium. CC.

Viso ⁊ discusso processu inter Albertum de bommercatis de Jmola agētem, ⁊ magistrum Petrum de Ualsasina parolarium reum, puto partes domini iudicantis esse in declarando dictum Albertum esse reintegrandum, ⁊ reintegrari debere ad possessionem dicte petie terre, de quo in libello: ⁊ subsequēter dictum magistrū Petrū occupantem debere condemnari ad restitutionem ⁊ relaxationem possessionis dicte petie terre. ¶ Probatur: quia in libello narrata sunt talia ex quibus comprehenditur congrue fuisse intentatum remedium.c. 1 reintegrāda.iij.q.j.† quod cōpetit cuilibet [a] qui sine iusta cau- a sa cecidisset a possessione, vt plene ꝑ docto.maxime per Inno. in.c.querelā.de elec.⁊ in Specu.de resti.spo. per Ant.de but. in.c.cum ad sedem.eo.titu.⁊ Bart.in.l.si coloni.C.de agrico.⁊ 2 cen.lib.x. ¶ † Et etiam pōt intelligi esse intentatum remediū d.l.si coloni.que remedia competūt cuicunqꝫ que ꝓbat se possedisse.⁊ dantur contra illū ad quē probatur pos.peruenisse. dato qđ non probetur aliter de violentia vel spoliatione possidentis, vt sing.no.Inn.in cle.sepe.Jo.cal.⁊ Ant.de But.in d.c.cū ad sedē.⁊ domin⁹ Abbas ibi.⁊ ibi.c. si diligēti.in quinta vel sexta col.de prescrip. ¶ Et voluit subiungere hoc qđ dixi de remedio.d.l.si coloni.vt tollatur materia disputandi, an capitulum reintegranda competat laicis, ⁊ pro possessione rerum prophanarum: ⁊ stilus ⁊ communis obseruātia est ꝙ sic, vt est satis notorium, ⁊ ita etiam est de iure fm qđ no.Bart.in d.l.si coloni.⁊ Ange.in suo consi.clvij.incip. In predicta questione incipiēte seu vertente inter commune ⁊c. Anto.de but. in.d.c.cum ad sedē.de re.spo. Lu. Roma.in.l.rem que nobis. ff.de acqui.possess.⁊ dicit Jo.de Jmo.in.d.c.cum ad sedem.qđ ita cōiter seruat: ⁊ qđ ita in practica seruari debet, per.l.mini- 3 me.⁊.l.si de interpretatiōe.ff.de legi. ¶ † Et cōpetit remediū d.c.reintegranda.etiam contra possidentem cū titulo seu bona fide, vt no.Jo.cal.⁊ Anto.de but.in.d.c.cum ad sedē.⁊ idem dicunt quantū ad hoc esse in remedio.d.l. si coloni.ita dt Anto.de but.in versi. quoddam est remedium magis latum. post Joā.cal.ibi. ¶ Et licet Andre.de baru.i.d.l.si coloni.dicat ꝙ non datur remedium illius.l.nisi quādo res cū vitio peruenit ad possidentem.tū fm Barto.in.d.l.si coloni.potest competere adhuc aliud remedium contra illum ad quem possessio mea bona fide peruenit.s.remediū.d.l.si me ⁊ Titium.ff.si cer.pet. vel etiam triticaria, dūmodo ille ꝗ cecidit a possessione, bona fide possederit: put in casu nostro. Nā Albert⁹ in libello deducit se autores suos possedisse dictā petiā terre ꝓ sua, ⁊ tāquam sua, ⁊ disponendo de dicta re quēadmodū veri dñi.⁊ sic dicit esse deducta bona fides.l.apud antiquos.i v̄bo, dñi cogitatione.C.d fur.ꝓsertim cū v̄ba libelli sint late interpretāda: put est

[a] ¶ Cuilibet.J.lib.iij.consi.vj.

favorabilius actor. l. si quis intentione. et ibi no. ff. de iudic. Inno. in c. examinata. de iudi. et in c. conquerente. de offi. ordi. et Bart. in l. j. C. de usufru. et in l. si olei. C. locati. et in l. in insulam. ff. de pscrip. ver. cum cōcor. ¶ Itē pbata est bona fides Alberti: quia possedit insolidum post tempus diuisionis facte cum fratribus, ut apparet ex instrumēto, et ex depositionibus fere oīum testium Alberti, sed ex ti. s. diuisionis presumitur bona fides. l.

4 pe. C. de euic. no. gl. i. c. j. §. si duo. de pace tenen. ¶ † Preterea in dubio quis presumitur iuste, et bona fide possedisse. no. gloss. et Inn. in c. si diligēti. versi. bona fides. de prescrip. et glo. in c. fi. eo. tit. Inn. in c. vigilanti. eo. tit. et Dy. in l. j. §. j. ff. de iti. act. priua. et Bart. in l. cōmuni diui. §. inter predones. ff. communi diui. et Bal. in sua disputatione inc. accusatus de vi tur. in pe. col.

5 et Bar. in l. Celsus. ff. de usu. † Nisi fm eū alius antiquus possessor appareret. nam ille talis bñ posset opponere iuniori possessori, qd non hz bonam fidem per. l. fi. C. unde vi. sed quo ad alium videtur tenere et possidere bona fide: quia ius commune non contradicit. c. j. de prescript. in vi. ut per Bar. in d. l. fi. cum quo etiā trāsit Ant. de but. in d. c. si diligēti. et Bald. in repe. l. j. in iiij. col. C. unde vi. Sed magister Petrus nō est antiquior possessor Alberto, et autorib⁹ Alberti q fuit Mercatus et eius heredes: ut deponūt oēs testes etiā utriusqz partis. ¶ Quinimo est Cola de magetis, a quo pretēdit magister Petrus titulū, non erat antiquior possessor Albertus et eius autoribus: patet ex depositione Sancti, q deponit contenta in capitulis esse vera. et sic probat de possessione Mercati a tempore quo distamus per. l. annos. et etiā ex depositione Sancti superbi, qui deponit de possessiōe mercati a tpe quo distamus. per. xxxviij. ann. et ex depositiōe Guidonis de zigijs, qui deponit de possessione Mercati a tempore quo distamus per. xxiiij. vel. xxv. annos. ¶ Sed pars aduersa nō probat de possessiōe Cole de magetis, aut magistri Petri de valsasina per tātum tpis spatiū. Nā domina Blonda deponit per. xviij. et minus animose deponit: quia dicit q vellet obtinere magistrum Petrum: eo quia emit a Cola fratre. et per hoc nō dicitur probare, ut not. Spec. in tit. de testa. §. iam de interrogato versi. interrogatorium autem.

6 bene facit tex. in c. quoties. extra de test. ¶ † Item dicta causa etiam dicitur pertinere ad dictam Colam vēditorem, ppter periculū euictionis, ut per glo. et doc. in l. omnibus. C. de testi. et in l. nullus. ff. eo. tit. per Spe. in tit. de teste. §. j. versi. quid de venditore. per doct. in c. insuper. de test. ideo soror non dicitur integer testis, per Bar. in l. qui testamento. §. j. ff. de test. et in l. admonendi. circa mediū. ff. de iureiur. per no. per gl. in l. etiā. ff. de proba. no. doc. in c. insinuante. de offi. de leg. et in c. cū oporteat. de acc. et in l. parētes. C. de test. ¶ Secundus testis nihil probat. ¶ Tertius vero deponit de publica voce et fama, et tā quā singularis et unicus nō probat. c. in omni. de testi. l. ubi numerus. ff. de testib. ¶ Et dato q aliquis presumatur scire id de quo est publica vox et fama, et iuxta no. per gl. in l. si tutor petitus. C. de peri. tuto. et gl. et ibi Bar. in l. j. ff. de recepta. et gl. xvi. dist. quod dicit plene per Bar. in l. is potest. ff. de acq. here. et in l. si cui §. hisdem. cum si. ff. de accus. et per consequens si fuisset publica vox fama q spectaret ad Colam. sequitur q Albertus et autores sui viderentur possedisse mala fide, sed ut dixi est singulare. deniqz testis iste dicit q publica vox et fama de presenti: nō autē dicit q tēpore quo possedit Albertus et sui autores, et seu tēpore quo Albertus cecidit a possessione esset tunc publica vox et fama: et sic testis nō arguit cōcludenter famam illius temporis: igitur nō probat. l. matrem. C. de proba. l. eum actū. ff. de neg. gest. in c. in presentia. de proba. in clemen. fi. cum ibi no. de rescrip. ¶ Alius scilicet Cecilius de sorore iurauit parte absente et nō citata: et sic non legitime. l. si quando. C. de testi. c. ij. de testi. preterea post conclusum in causa sunt duo testes reprobatorij: preterea testes Alberti sunt plures: ergo preferuntur. l. ob carmē. §. fi. ff. de testi. Videtur etiā dicendū, qd possessio magistri Petri non possit iungi cum possessione dicte Cole, nec unum tēpus cum alio, attento qd possessio magistri Petri non fuit continuata cum possessione dicti Cole. l. Pōponius. §. quesitum. cū ibi no. ff. de acq. possess. presumitur etiam alia ratione

7 possidere Albertus bona fide: † quia saltem ex possess. longi temporis presumitur bona fides, ut no. Inn. in c. ij. de restit. in integrum. per. l. iij. si seruus. ff. de acq. possess. no. Archid. in c. j. de rescrip. in vi. Ioan. Andr. in addi. Spec. in titu. de test. §. nunc videndum. in prima addi. mag. in ver. item opponunt etc. Ang. in l. pen. C. qui non obst. lon. temp. prescrip. Ant. de But. in c. cum ecclesia circa ult. col. de causa poss. et in c. peruenit. de censi. Bal. in repeti. l. pen. in iiij. col. C. unde vi. d. Abb. in c. si diligenti. ¶ Sed dictus Albertus possedit per se et eius autores, nedum longo, sed longissimo tempore, ut probāt testes prout dixi. s. ergo presumitur bona fides. ¶ Et tempus decē annorum in dubio dicitur esse longum, iuxta legem fideicommissa. §. Aristo. ff. qui et a quib. l. super longi. C. de prescri. long. temp. et plene no. in rub. et C. que sit lon. consue. et in l. ij. ff. si ager vecti. vel emph. ¶ Ex predictis videmus plura remedia posse cōpetere dicto Alberto que. s. fuerunt connumerata: et pōt intelligi intentatū aliud quod fauorabilius est actori: maxime propter illam clausulam, super quibus omnibus et singulis petit sibi iustitiam ministrari omni modo: c. ij. cum ibi no. per doc. de or. cog. Spe. in tit. de lib. conceptio. §. iam nunc videndum. ver. sed cum ex his. ¶ Et probata sunt pro parte Alberti extrema necessaria, scilicet quod possedit tempore et autores sui: quorum possessio iungitur cum poss. Alberti, iuxta. l. Pomponius. §. cū quis. §. preterea. et §. quesitum. ff. de acqui. posses. ¶ Item probatum est quod possessio peruenit ad alium, scilicet magistrum Petrum absque facto Alberti, qui per se vel alium protestatus est magistro Petro quod non edificaret molendinum in dicta petia terre, ut deponūt dicti quatuor ultimi testes: et per dictum edificium dicitur edificans spoliare priorem possessorem sua possessione, etiam absentem, et pos. eius interuertere, ut not. declarat Cy. in l. ij. in fine. C. de rei vendi. ubi ad hoc inducit tex. in l. qui uniuersas. ff. de acq. poss. et sic est probata etiam spoliatio. ¶ Et etiam probatum est quod Albertus et alij a quibus habet titulum diuisionis, fuerunt heredes Mercati, ut patet ex positionibus rei imposite. l. xv. et etiam quod dictus magister Petrus occupat petiam terre, de qua in libello, ut

8 fuit responsum interrogatorijs cum libello. ¶ † Nec predictis obst. si diceretur quod remedium. c. reintegranda. vel. d. l. si coloni. non videtur dari contra iusto titulo possidentem et bona fide, per. l. siue autem. §. si duobus. ff. de pub. et per no. per Bar. in l. rem que nobis. ff. de acquiren. posses. et in l. manifestissimi. sed cum in secunda. C. de fur. quia respondeo primo quod posito quod opi. Bar. esset vera de quo. j. diceretur: tamen Barto. in §. sed cum in secundo. dicit quod ubi reus habuisset titulum a malefidei possessore, posset conueniri dictis remedijs, per authen. malefidei. C. de prescrip. long. temp. iuncta. l. eum qui. in prin. alias est. l. et si res. §. eum qui. ff. de pub. et d. §. si duobus. et ita etiam expresse tenet Ang. in d. §. si duobus. et in consi: ciij. incipien. in dei nomine dictus libellus. et in d. consi. cliiij. ¶ Sed ita est q dictus Cola presumitur fuisse in mala fide, et clandestinus possessor: eo quia apparet alium fuisse possessorem antiquiorem, scilicet Mercatum, ut est probatum per dictos testes. ut. s. retuli. hoc probatur in l. clam possidere. in princ. ff. de acqui. posses. et in l. fi. C. unde vi. et in c. licet causam. de proba. et no. Bar. in l. si duo. in prin. in iij. col. ff. uti pos. et in l. j. C. uti pos. cum simi. ¶ Nec potest probabiliter probari q Cola ignorauerit Mercatum prius possidere, ut probatur in l. fi. C. unde vi. cum non sit probatum de titulo Cole, ut not. hoc Bar. in cons. xcvj. inci. missus in possessionem. Pet. de Anc. et do. de sancto Gemi. in c. fi. in fi. de elec. in vj. et Pe. de Anch. in cons. cclxix. incipiente. In primo dubio queritur. ¶ Secundo respondeo quod opi. Bar. reprehenditur inquantum voluit dicta remedia non dari contra possidentem cum titulo et bona fide, et contra opi. Bar. tenet Inn. in d. c. sepe. et Ioannes Calde. in d. c. cum ad sedem. et sequuntur magis communiter doct. in dictis locis. ¶ Unde dicit Ant. de But. in d. c. sepe. circa pen. vel antepenultimam columnam, quia omnino ob. tex. in d. §. si duobus. quia in iudicio possessorio hoc operatur antiquioritas seu prioritas possessionis, que fuit apud agentem antequam caderet a possessione, que facit ut presumatur pro eo: per dictum. c. licet causam. et idem tenet do. Abb. in c. si diligenti. de prescri. et Ro. in d. l. rem que nobis. ¶ Etenim respondet. d. Abb. ad. §. si duobus. quod ibi loquitur quādo agitur petitorio. et pro hoc etiam allegat not. per Innoc. in c. post electionem. de conces. preben. de quo dicto infra proxim. mentionem faciam. ¶ Et fortius dicit Ant. de Butr. in d. c. sepe. circa penultimam col. quod remedium. d. c. reintegranda. daretur etiam malefidei possessori propter generalitatem illius canonis. et hoc etiam se

9 sequitur Ro. in preallег. l. rem que nobis. ¶ † Ad predictorum confirmationem bene facit: quia sicut contra agentem interdicto unde vi, non admittuntur probationes et exceptiones super dominio rei conuenti. l. si quis a se fundum. C. ad l. Iuliam de vi. et l. si maritus. C. de dona. inter virum et uxorē. plene not. in l. si de vi. ff. de iudi. ita nec contra agentem remedio dicti. c. reintegranda. vel dicte. l. si coloni. ut not. Inno. in preallega. c. post electionem. de conces. preb. Anto. de Butr. in d. c. sepe. in ult. col. et Bar. in d. l. si coloni. in ver. ult. patet. ¶ Et ideo caute fecit intercessor dicti Alberti, qui in hoc iudicio semper cōtradicit productionibus instrumentorum, et positionibus productis per reū ad probationē dominij vel quasi: et etiā iudex parte presente die. xxiij. Nouembris pronunciauit nō esse respondendum

dendum positionibus cõcernentibus petitorium. Et sic non ob. id quod habetur in.c.j.de resti. spoliato. vbi quando actor spoliatus agit recuperande, ⁊ consentit cognosci de dñio pronunciat super vtroqz. ¶ Et per predicta etiã patet non obstare instrumẽtum factum inter do. Bar. de la bordella, ⁊ ser Zannem rogogliosi habẽtes communionem seu societatem in molendino dicto falconello, quod asserunt se cõducere a cõmuni. imo ⁊ d. Bar. vendidit sua iura dicto Zanni, vt apparet ex dicto instrumento: qz respondetur quod illud instrumentum nõ probat dominium ser Zannis: quia conductor simplex nõ est dominus nec possessor. l. certe. §. is qui. ff. de precario. l. si quis ante. ff. de acq. poss. l. nõ solet. ff. loca. ⁊ habebãt scientiã rei alie.

10 ¶ † Nec ob. quedã asserta sententia, vt dicitur, lata per. d. Jo. qz dicta sententia non fuit lata in possessorio: ⁊ lata in petitorio non facit fidẽ. no. Dy. in. c. qui ad agendum. de reg. iur. lib. vj. ⁊ Bar. in. l. naturaliter. §. nihil commune. in. iij. col. ff. de acq. poss. ⁊ saltem quando iudicium intentatum super possessorio esset fundatũ in priuatione possessionis secuta post dictam sententiã, vt no. Jo. And. post Inn. in. c. cum dilectus. de causa poss. ⁊ c. cũ teneamur. de appella. ¶ Unde aut tempore dicte late sententie nondũ erat facta diuisio: ⁊ sic nondum erat priuatus Albertus possessione: qz Albertus post diuisionẽ possedit, prout deponũt testes, ⁊ solũ apparet euz fuisse priuatũ possessione qñ magister Petrus edificauit, vt not. Cy. in. l. ij. in fi. C. de rei vẽd. ⁊ dixi. s. Et aut tẽpore dicte late sententie non. dũ erat edificatum: ⁊ sic si tunc ceciderat Albertus a possessione, talis sñia nõ nocet presenti iudicio intentato in possessorio occasione priuationis postea secute de possessione Alberti, vt no. Jo. And. in. d. c. cũ dilectus. ¶ Aut tẽpore dicte late sentẽtie erat facta diuisio inter Albertum ⁊ fratres: ⁊ tunc constat quod illa sententia lata cõtra Antoniũ: nõ preiudicat Alberto, qui tũc insolidũ possidebat, vt. d. l. j. ⁊. ij. C. qui res iu. non no.

11 ¶ † Preterea dicta sentẽtia est nulla: qz lata a iudice tãquam delegato, de cuius mãdato nõ constat nec presumitur pro delegatione: nisi probet etiã si a tali iudice sit lata sententia, vt no. gl. ⁊ Inno. in. c. cum in iure. de offi. deleg. Ang. ⁊ Jo. de Imo. in. l. sciẽdum. ff. de ver. ob. ⁊ Bal. in. l. quecunqz. §. fi. ff. de pub. ⁊ in. l. ea quidem. in. v. col. C. de accu. ⁊ in. l. licet. in. iij. col. C. de procur. ¶ Quinimo nec etiã presumitur quod interuenerint alia acta substantialia iudicij: attento quod non fuit lata presente Antonio ⁊ consentiente. l. j. cum ibi no. per Bar. C. de relatio. ⁊ no. Bar. in. l. acta. ff. de reiudi. ⁊ in authen. si quis in aliquo. C. de eden. ⁊ in. l. fi. ff. quando ap. sit.

12 ¶ † Et licet fuerit appellatum simpliciter per Anto. a dicta sententia etiam si deserta esset illa appellatio: tamen potest adhuc dici de nullitate dicte sentẽtie ⁊ processus, sicut in replicationibus actoris est deductũ, vt no. Bar. ⁊ alij in. l. si expressim. per illũ tex. in fi. ff. de appel. in versi. quero quando ista duo iudicia sunt simul ⁊c. ⁊ Bal. in. c. sancimus. in tit. quo tem. miles. ⁊ in. l. j. C. quando prouo. in versi. ij. quero. ⁊ Pe. de Anc. in cle. j. de dolo ⁊ cõtu. canonistẽ in. c. dilecto. ⁊ in. c. sepe. de appel. ¶ Et per predicta apparet non obstare si diceretur, quod ante diuisionem factam inter Alber. ⁊ Ant. ⁊ Carolum quondã Mercati, dictus Ant. regebat, absque eo quod dicti eius fratres contradicerent: ⁊ qđ dicti eius fratres ratam habebant: qz respondeo quod non est deductũ specifice qđ tempore dicte late sententie dictus Ant. tacite vel expresse haberet dictã potestatem a dictis suis fratribus, ⁊ sic nõ sufficeret quod Albertus ita simpliciter cõfessus fuisset qđ ante diuisionem ratũ haberet illud quod faciebat dictus ant. per no. per Bart. in. l. Celsus. in pen. vel vlt. col. ff. de vsucap. ⁊ Host. ⁊ Jo. Andreas in capitulo, licet causam. de probatio. ⁊ ⁊ posito etiam quod Antonius habuisset potestatem etiam est est nulla, vt. s. deduxi. Ex quibus concluditur partes domini iudicantis esse debere in condemnando dictum reum: prout in petitione continetur, ⁊ victum victori in expensis.

Summarium.

1 ¶ Rescriptum est in loco libelli cum summarijs.
2 Nuncius quod confuse referat se citasse, non sufficit.

Consilium. CCI.

In causa ⁊ lite inter magistrum Petrum de Ualsasina agentẽ, ⁊ Albertũ quondã Mercati, seu nunc eius heredes defendẽtes. ¶ Actor produxit supplicationẽ cum rescripto absqz alia formali petitione, ⁊ petijt fieri, prout in supplicatione cõtineat ⁊ verum est

1 † qđ in causis saltem summarijs sufficit producere rescriptum petitionis loco, vt no. Inno. in. c. dudum. el. ij. in fine. de elec. Spe. de lib. concep. §. nunc dicendum. ver. vj. ⁊ in titu. de proba. §. j. ad fin. ⁊ Bald. ⁊ Jo. de Imo. in. l. si quis filio exheredato. §. hi autem. ff. de iniu. rup. ⁊ irri. testa. not. doc. maxime Ant. de But. in. c. preterea. de vila. bene facit id quod habetur in clemen. sepe. de verb. sig. ¶ Et in dicta supplicatione concluditur quod fiat ius dicto supplicanti contra dictum Albertum, super damno sibi illato, ⁊ omni alio suo interesse quod passus esset dictus magister Petrus ab Alberto predicto in destruendo certum edificium malei pro maleando ramum, ⁊ discooperiendo certam domumculam ibi positam in loco nũcupato, el molino dal falconello, ⁊ ꝙ compellat dictus Albertus ad refectionem dicti edificij malei cum dicta domũcula, sicut erat ante dictam destructionem. ¶ Utruz quia nõ probauit actor fundamentuz intentionis sue, dico reũ absolui debere: iuxta. l. qui accusare. C. de edend. c. vnico. vt ecc. benefi. ¶ Quod autem non probauerit patet: quia per instrumenta clarum est non esse probatam dictam destructionem factã per dictum Albertum, vt in. d. supplicatione continetur. ¶ Non est etiam legitime probatũ per testes, quod ostendo discurrendo per testes magistri Petri qui sunt sex. ¶ Primus est master Laurentius: ⁊ iste nõ deponit de destructione. ¶ Secundus testis est Marcus, qui dicit qđ ipse testis destruxit Seraglium de mãdato Alberti, vnde aut dicta destructio licite per Albertum fieri, potuisset, ⁊ non est tractandum de pena vel iactura ex hoc inferenda: quia quod licite fit, penam nõ meretur. l. Gracchus. C. de adulte. l. nec in ea. in fi. ff. eo. tit. aut licite fieri non poterat: ⁊ tunc aut dictus testis sciebat dictum Albertum nõ habere ius destruendi dictũ Seraglium: ⁊ tũc cuz fuerit socius criminis, ei non creditur. l. quoniam liberi. C. de testa. no. gl. ⁊ doc. in. l. filium. C. de libe. cau. ⁊ in. c. mediatores. de testa. in vj. ¶ Aut dictus testis ignorabat non competere dicto Alber. ius destruendi dictum Seraglium. Si ergo testis deponit se destruxisse ex mandato Alber. deponit pro sua excusatione, qui propter mandatum tale excusatur, vt est gl. not. in. l. in rem. §. tignum ff. de rei vend. ⁊ ibi doc. ⁊ per consequẽs non debet ei credi cum deponat ad exonerationẽ suam. l. omnibus. C. de testa. l. deferre. §. idem decreuerunt. iunctis ibi not. per Bar. ff. de iure fis. ¶ Item non apparet ꝙ iste testis iurauerit presente vel citato Alberto, vel eius procuratore: ergo nõ valuit eius dispositio. l. si quãdo. C. de testa. c. ij. de test.

2 ¶ † Et licet in actis appareat quod nuncius habuit mandatũ citandi testes, vt venirent ad iurandum: ⁊ etiam citandi procuratorem heredum Alberti, ⁊ retulit nuncius se persona iter citasse dictos testes, ⁊ fecisse quantum habuerit in mandatis: tamen nõ sufficiunt dicta verba, vt comprehendant ⁊ probẽt ꝙ nuncius dicat legitime citasse dictum procuratorem: quare debuit etiam exprimere [a] an citauerit procuratorem domi vel personaliter: ⁊ sic dicta confusa relatio non videt sufficere per no. per Bar. in. l. quarta. §. pretor. in. iij. col. ff. de dam. infec. vt no. Ant. de But. in. c. causam. de dolo ⁊ contu. tamen iste testis nihil dicit de destructione edificij dicti Malei, de quibus in dicta supplicatione. Itẽ est singularis ⁊ nõ dicit probare. l. iusiurãdi. C. de test. c. licet causam. de proba. ¶ Nec obst. si dicatur qđ concordat cum Jo. quia dico quod non: quia iste Marcus deponit quod destruxit de mandato Alberti, sed dictus Jo. deponit se vidisse Albertum frangere Seraglias. ¶ Tertius testis est Andreas, qui nihil dicit: ⁊ similiter reliqui qui iurauerunt parte absente: nisi ꝙ vnus dicit se vidisse Albertum frangentẽ canale malei: qz respondeo ꝙ non est probatum qualiter tunc tẽporis se haberet dictum canale: ⁊ sic nõ posset ferri certa sententia. s. in quem statum ⁊ formã pristinam debeat reduci dictũ canale, cũ nihil probatũ sit: ⁊ sic dicte probationes tanquã incerte sunt nulle. c. in presentia. de proba. l. nõ solũ. §. sed vt probari. de ope. no. nun. iuncto. §. curare. instit. de actio. ⁊. l. ij. C. de sen. que sine cer. quãti. ¶ Sed solũ duo testes deponũt magistrũ Pe. fuisse damnificatum propter deteriorationẽ malei in li. ccc. ⁊ sic non loquuntur simpliciter de deuastatione canalis: ⁊ sic oportet ꝙ ex probationibus testiũ vnũ esset separatuz ab alio: per no. per Bar. in. l. cum emptor. §. fi. ff. de dam. infec. ⁊ in l. faciendum per illum tex. ff. arbo. fur. ce. ¶ Preterea est probatũ per testes Alberti productos, qđ aqua dicti canalis vadit, vt erat cõsueta antiquitus: ⁊ sic est standũ antiquitati in ti. de pa. Cõ. in verbo: sicut ab antiquo. ⁊ ibi Bal. e. l. 1. §. fi. cum. l. seq. in prin. ff. de aqua plu. arc. ⁊ sic nulluz est interesse magistri Petri, cũ indebite ea vtat. ¶ Nec ob. instrumẽtũ rogatus per ser Jacobũ vestri, in quo dictus magister Petrus ⁊ Albertus ⁊ alij dñi molẽdinorũ clusẽ ⁊ canalis cõduxerũt opera Pa

[a] ¶ Exprimere. j. lib. iij. consi. ij.

duani pro cõstructione cluse: quia respondeo q in dicto instrumento non dicitur ibi q aqua canalis predicti versus dictum maleum debeat discurrere potius eo modo quo vellet magister Petrus, quam alij. ¶ Nec ob. etiam instrumentũ emptionis certe poste molendini a Cola de magetis per dictum magistrum Petrum: quia ibi de isto canali nihil venditur: nec ibi dicit per quam partem seu per quem locum habeat discurrere dicta aqua: imo canale ponitur pro confini ad dictam rem emptam. & sic non venit in venditione. l. fundi. in princ. ff. de actio. emp. l. iiij. §. hoc iudicium. ff. fin. reg. ¶ Nec ob. etiam sententia quedam lata de ann. M.cccclv. per. d. Jo. de Caichetis: q2 per illam declarat magistrum Petrum habere in posta molendini de falconello ius edificandi: & habere jn ea meliora iura Anto. Mercati. & in ea sententia nihil dicit de dicto canali, aut in qua parte ibi fluere debeat aqua. & sic nihil facit illa sententia, cum de ea non loquat. l. cum queritur. & l. cum de hoc. ff. de excep. rei iu. ¶ Itẽ respondeo q8 dicta sententia lata cum Ant. mercati nõ videtur lata cum Alberto: & post diuisionem inter eos factã, que fuit de anno. Mcccclij. & sic lata inter diuersas personas. C. res inter alios acta. per totum. l. sepe. cum simi. de re iudi. ff. item non constat de delegatione. ideo non valet not. in. c. cum in iure. de offi. deleg. alias scripsi super quadã sententia lata cõtra dictũ magistrum Petrum, que trãsiuit in rem iudi. & respondi plene super illis attestationibus nunc reproductis: quia in illis fundamẽtum magistri Petri & super illis fuit pronunciatuz per sententiam, que in rem transiuit iudicatam.

Summarium.

2 ¶ Quasi proprietas datur vt quasi dominium.
3 Enunciatiua non probatur nisi ad effectum principalis.
4 Uerba in iudicijs in fauorem proferentis interpretantur.
6 Sentẽtia, quod quis sit procurator, nõ nocet domino absenti.

Consilium. CCII.

Super causa & lite inter magistrum Petrum de valsasina agentem, & heredes Alberti de mercatis se defendentes: in qua alias scripsi: [a] q2 post compertum est q in actis mihi trãsmissis deficiebat vna particula supplicationis in qua petebat iustitiã ministrari sibi cõtra dictũ Albertum, prout apparet ex emendatione postea facta in margine dicte scripture: ideo occurrit aliqua addere, & discutere vltra alias allegata. Unde primo videndũ erit, an super dicta proprietate obtinere debeat magister Petrus, super quo scripsit aduocatus dictorum heredum. videtur vera conclusio q non sit probatum de dicta proprietate: & per cõsequens in ea non possit obtinere, ergo actore non probante &c. ¶ Nec ob. si dicatur q8 probauerit de dominio per productionem instrumenti & tituli emptionis a Cola de magetis: q2 respondeo quod dictus agens intentauit directã rei vendicationẽ, vt ipsemet affirmat, & declarat in presenti causa appellationis in scriptura contra libellum appellatorium, patet etiam ex scriptura supplicationis & petitionis iunctis his que statim subiungam. 1 † sed per instrumentuz emptionis, quis nõ probat emptoris dominiũ, quare etiã nõ dominus potest vendere rem alienam. l. rem alienam. de contrahen. empt. not. gl. & doc. in. l. cum res. C. de proba. ¶ Nec etiã ob. si diceretur saltez probauit de quasi dñio. q8 quidẽ acquirit mandatores est acquisita per aliquẽ a nõ dño cũ titulo habili ad acquisitionẽ dñij cum traditione possessionis. c. abbate sane. cum ibi no. gl. de re iu. in. vi. 2 † Et sicut est dare dñium & quasi dominiũ, ita est dare proprietatem & quasi proprietatem, vt est gl. reputata singu. in l. quedam. in ver. de liberis. ff. de interdi. fm Bal. in. c. j. §. j. de inuesti. de re ali. fac. pro qua allegat tex. in. c. fi. de iudi. ¶ Et ideo lz in dicta supplicatione & petitione sit facta mẽtio de proprietate, & nõ de quasi proprietate, vel de quasi dñio tñ videret prima facie dici posse q appellatione proprietatis vel dominij veniret etiam quasi dominium vel quasi proprietas. argu. l. sed si possessori. §. item si iurauero. ff. de iureiu. & l. si quis intentione. de iudi. ¶ Tamen dico quod veritas est in contrarium, vt in terminis nostris scilicet in libello & probatione facta per libellantem decidit Barto. in. l. si mater. §. eandem. ff. de exceptio. rei iudi. in versi. quero quando ago rei vendicatione. in questio ibi proxime sequenti. & Bartol. in. l. j. ff. de act. & obliga. in. vi. col. in versi. quero si aliquis proponit directam. Ant. de But. in. c. examinata. in antepenul. col. de iudi. & colligitur ex no. per gl. & Bar. in. l. minor. §. seruus. ff. de euic. & per nc. p gl. magnã in §. alie. instit. de actio. & in. d. c. abbate sane. in gl. magna. nec mirum, quoniam habere dominium pro quo datur rei vendicatio, & habere quasi dominium eiusdem rei pro qua datur ei publiciana. sunt contraria, vt no. in. l. j. ff. de public. & in. d. c. abbate sane. ¶ Et etiam alio modo potest responderi ad dictum instrumentum emptionis, prout dixi in alijs allegatis. Non ob. etiam quoddam instrumentuz rogatum per ser Ja. nostri, in quo dictus magister Petrus & Albertus vt domini molendinorum cluse & canalis pro rata ipsos tangente, vna cum quibusdam alijs vt dominis molendinorũ conduxerunt operas cuiusdam magistri vocati el Paduano. Quia respondeo q ibi nõ specificat q8 proprietas vel dominiũ istius edificij seu poste molendini, de quo est questio, spectaret ad. d. magistrum Pe. in totũ: nec pro parte aliqua saltẽ determinata: nec ibi dicitur q aqua dicti edificij debeat discurrere, modo quo pretẽdit magister Pe. potius quã alter. ¶ 3 † Posset etiã responderi ad dictũ instrumentũ, q illa verba enũciatiua prolata inter ipsas partes nõ probãt, nisi quatenus [b] necesse esset ad validitatem actus principaliter gesti in ipso instrumento. l. optimam. C. de contrahen. & commit. stip. Sed quantũ ad probationem veritatis illius enunciati, quãdo cõtingat principaliter de illo enũciato tractari, vt in casu nostro, tunc secus. c. illud. & ibi hoc no. Ant. de But. & alij post eũ. de proba. & not. Bal. in. l. ad probationẽ. C. locati. vlt. col. in ver. quero si instrumentum &c. & est de mente Spe. in ti. de loca. §. nunc aliqua. ver. lij. no. An. de Bu. in. c. fin. de succes. ab intesta. ¶ Preterea etiam si. d. magister Pe. habuisset millesimã partẽ, vt ita dixerim, in illo edificio vel alio, essent verificata verba instrumenti dum dicunt pro rata sibi tangente. & sic dicta verba tanquã obscura nõ probãt. c. in presentia. de proba. l. iij. ff. de his que pro nõ scrip. hab. l. in ambiguo. ff. de re. dub. ¶ Nec etiã ob. si diceret q per alias scripturas processus declaratur, q contrahentes in. d. instrumento intellexerũt de dicto edificio malei, qualiter in aliquibus actis apparet. q vnus tanquã procurator. d. Alberti. pro suo molendino de la gualcheria, & tanquã procurator dicti magistri Petri p quodã edificio dicti el Maglio sepius cõparuit in iudicio vt serosius deductũ est per aduocatũ dictorũ heredũ Alberti: q2 respõdeo q illã assertionẽ de dicto edificio malei, facit ille assertus procurator, nõ tãquã procurator Alberti, sed tanquã pcurator dicti magistri Pet. ideo nõ hz nocere Alberto cum suo nomine hoc nõ dicat. debet enĩ attẽdi cuius nomine pcura. facit. l. iij. §. pri. versi. sed & si quid tutor. ff. iud. sol. Nec etiam possumus dicere agentem iuuari posse ex prescriptione: quia nõ pbauit de possessione legitimi tẽporis. s. quod possederit inter psentes per. x. ann. inchoatos tali tẽpore, & finitos tali tempore ante litẽ motam: & absq interruptione, & non apparet q8 testes de initio temporis possessionis magistri Petri sint contestes, vt requirit: prout notabiliter declarat Barto. in. l. Celsus. in fi. ff. de vsusca. & Bal. in. l. fi. in. xv. opp. C. de edic. diui. & Ant. de bu. in. c. lz cãm. de proba. ¶ Ex his apparet q8 non debuit iudex pronunciare dictũ magistrũ Petrũ habere meliora & potiora iura in dicta posta, vbi olim erat molendinum dicto, el molino dal falconello, & in dicta petiola terre, quam hrdes Alberti, attẽto q8 vr pnunciasse in petitorio, vt ostendũt illa vba, sc3 in dicta posta vbi oli erat molẽdinũ, dicto, el falconello, nõ aũt dixit in possessione dicte poste, put debebat si nolebat in possessorio pronunciare. l. si duo. §. fi. ff. vti pos. no. Jo. an. post Spe. in tit. de actio. & peti. in. §. sequit. versi. sz quã vocas. no. doc. in. c. cũ ad sedẽ. de resti. spolia. ¶ Omitto quod etiã nõ sit probatum dictũ Albertuz tempore inchoati iudicij in petitorio per dictũ magistrũ Petrũ possedisse dictum edificiũ, & dictã rẽ petitã prout regulariter requirit in iudicio petitorio. l. j. C. de alie. iudi. mu. causa fa. & in. l. finaũt. §. j. de rei vendica. ¶ Ex hoc non vr dicendũ an Albertus ciderit in penã, l. meminerint. C. vñ vi. quasi sibi ius propria auto. dixerit pro executiõe snie in eius fauorẽ late, & per cõsequens debuerit cadere ab omni iure q8 ipsi Alberto competebat vigore sue sententie prius late in possessorio: q2 vt dixi, iudex in hac causa pronunciauit in petitorio: & tñ de pprietate seu dominio magistri Petri nõ est pbatũ q Albertus sibi ius dixerit cõtento rum in snia in eius fauorem. ¶ Nec obstat q eius procurator videatur cõfiteri in scriptura prima cõtra scriptum dum dicit tũ etiã nõ est verũ q8 dictus Albertus tetigit aliquid de rebus existẽtibus in asserto edificio facto per magistrũ Petrum, nec illud deuastauit, sed solũ misit canale per locum solitum & cursum: nec aliud fecit cõtra formam iuris, Nã per hoc nõ apparet q8 pcurator cõfiteat Albertũ parte non citatã fecisse executionez sententie, plate in possessorio, attento q8 in dicta sententia solũ erat pronunciatum dictum Alber. reintegrãdum esse, &

a ¶ Scripsi. in cõsi. precedenti.

b ¶ Quatenus. s. lib. j. consi. xxj.

esse, et reintegrari debere ad actualem possessionem dicte petie terre cõfinate iuxta canale, vt in petitione cõtinebat: preterea dictus procurator asserit quod Albertus immisit canale iuxta cursum solitũ: et non dicit quod hoc fecerit in re pertinente ad dictum magistrum Petrum. ¶ 4 † Et verba prolata a parte in iudicio debent interpretari in fauorem proferentis. l. si qs intentione. ff. de iudi. l. inter stipulantem. §. j. de verb. obli. et sic nõ debet interpretari quod Albertus fecerit dictã immissionem aque in loco pertinente ad magistrum Petrum, et contra ius. ¶ Insuper tempore cõparationis facte per ser Thomam de mongardis, nõ apparet qđ adhuc sit procurator cõstitutus ad Alberto, vel ab eius heredibus: et per cõsequẽs cõfessio fuisset nulla. ¶ Nec obst. etiã testes magistri Petri, qui non probant legitime qđ dictus Albertus fuerit executus sñiam propria autoritate, si bene inspiciant: nec probant ea quod dictus Albertus potuisset condemnari ad summam li. ccc. attento qđ deterioratio non ascenderit ad illã summam: qz nullus testium aliqd deponit de dicto Alberto: adeo qđ iudex fecit iustitiam dictis heredibus Alberti. Et sic dicta sententia iniusta, et per consequens partes iudicis sunt in pronunciando bñ appellatum, et male iudicatum, et saltem iudicare pro parte dictorum heredũ bene de nullitate dictum, qui erant pupilli tẽpore prosecutionis dicte cause, cũ instantia cause principalis nõ constituerunt procuratorem cum autoritate tutoris: iuxta. l. neqz. 5 C. de procur. † neqz in prosecutione cause fuerunt citati dicti pupilli. igit sentẽtia nulla cũ pro eorum parte nõ fuerit legitimus administrator. l. si tutor. C. in qui. cau. in integ. resti. non est necessa. et. l. acta. in fin. ff. de re iud. l. pe. C. si aduer. rem iud. l. neqz impuberes. ff. de in ius vocan. ¶ Nec eis obesset si fuisset 6 pnunciatũ ser Thomam fuisse eius legitimũ pcuratorem: † qz talis pnunciatio nõ noceret pupillis, qui nõ erant in iudicio. l. cum nõ iusto. ff. de collusio. deteg. no. Inn. in. c. cũ super literis. de rescrip. Spec. in tit. de syndico. §. j. versi. quid si iudex. et Bart. et omnes in. l. lz. C. de procu. et in. l. Pomponius. §. rati. de procur. ¶ Et si ad omnes actus fuerint citati: non fuerunt tamen citati ad audiẽdũ sentẽtiã: et ideo actus et sententia non valuerunt. l. iij. §. Stichus annua. et ibi no. Bart. ff. de statu libe. no. in. c. ij. de do. et contu. lib. vj. et per Inno. in. c. consuluit de offi. deleg. et in. c. cũ olim. de test. ¶ Et per cõsequens tales actus non valuerunt contra eos ipsis non legitime citatis. l. si quando. C. de testi. l. iudices. C. de fide instru. c. in noĩe dñi. de testib. ¶ Apparet igit dictã sententiã nullam: et sic non potest reformari: tum etiam est nulla ex probatiõe facta per ser Thomam in dñm Ja. vicepotestatẽ cũ ser Tho. non esset procurator a pupillis cõstitutus cũ autoritate tuto. et cõstat qđ absqz prorogatiõe dictus do. Jacob. nõ potuisset de cã cognoscere: qz dicta causa fuerat delegata prius. d. Bas. de vezano. et fuit prepositũ in delegatione nomen proprium: nõ autẽ magistratus seu officij: quo casu videtur delegatio facta persone non officio, vt not. Barto. in. l. more. in fi. ff. de iurisd. om. iudi. per. l. si cõis seru⁹ ita. ff. de stipul. ser. ¶ Itẽ fuit nulla dicta sententia, quaten⁹ cõdẽnauit hẽdes Alberti ad remittendũ aquã ad dictũ Magiñ. et in libris trecẽtis Bono. qui hẽdes nõ fuerunt in iudicio, nec cũ eis fuerat lis contestata. vnde verba sententie debent referri ad procuratorem qui in causa litigauerat: et tñ iudex non condemnauit procuratorem qui in causa litigauerat, merito sententia nulla. l. j. et ibi plene no. C. de sen. et interlo. om. iud. Ex quibus ptz qđ de nullitate fuit bñ dictũ, et de iniquitate puocatum pro parte dictorũ heredum. Et ita dico et consulo ego Alexander.

Summarium.

1 ¶ Filius si patrem vocat proditorem, potest exheredari.
3 Iniuria dicitur leuis vel grauis pro more regionis.
6 Filius potest exheredari ob causas similes vel grauiores expressas.
7 Testes quãdo possunt examinari ad perpetuã rei memoriam.

Consilium. CCIII.

Super themate et dubijs suprascriptis ab excellẽtissimis doctoribus tot scripta et deducta sunt, et fortasse vltra quã oporteret, qđ vix dimidiũ operis legere potui, quin fessus fuerim. Propterea paucissimis vtar. Et primo circa dubium quo queritur ex narratis in themate, an deprehendatur aliqua iusta causa cõdemnandi: concludo qđ sic. nam tex. in. §. causas. in authen. vt cũ de ap. cog. enumerat inter alias causas iustas exheredationis, illã vcz, qđ si quis parentibus suis manus intulerit, si grauem et inhonestam iniuriã eis ingesserit et c. attento quod in primis fecit mentionem de filio inferente manus in patrem: et postea pro alia causa enumerat si grauẽ et inhonestam iniuriam 1 ingesserit et c. † sufficit verbalem iniuriã grauem et inhonestam inferre. ita dicit Jo. And. in. c. fin. de do. quẽ ibi sequunt super intellectu dicti. c. fi. dũ dicit litera, si forte in eũ impias manus iniecerit aut atroces iniurias et c. Nã illa vltima verba debent bm Jo. And. et alios ibi exemplificari si graui iniuria verbali non autem in actu vulnerandi, vel fustibus cedendi: quia hec comprehenditur sub illis verbis, impias manus iniecerunt. et ex hoc est responsum ad. c. cũ illorum. de sent. excommunia. ad l. pretor. §. actorẽ. cum. §. seq. et duabus. ll. sequẽ. ff. de iniurijs. et l. sed si hac. §. ptor. ff. de i ius voc. Et ibi no. Guil. de cu. et Ang. vbi deponũt que dicatur grauis, vel grauissima iniuria. et per Host. in sum. de sen. excõ. §. si quis possit ab hac. et per Barto. in. l. nõ solũ. §. si mãdato. ff. de iniur. et Bald. in. l. si magnum. C. qui accensare. et Andr. de iser. in. c. j. §. similiter. in tit. quib. mod. feu. amit. et Spe. in tit. de lega. §. nũc dicamus, vbi dixit qđ pre2 ter homicidiũ et membri mutilationẽ † cõmittit iudicantis arbitrio que dicatur grauis offensa, vt etiã dixit Inno. d. c. cum illorum. sed in casu nostro certum est, qđ etiã si nõ interuenerit actualis percussio, dicitur grauis iniuria, vt probat in. d. §. causas. iuncta decisio. Joã. And. in. d. c. fi. si ergo põt verificari tex. in. d. §. causas. in verbali iniuria, et sine dubio ista iniuria verbalis non potuit quasi esse grauior iniuria, quam dicere qđ pater erat proditor. et sic erat decapitandus. Nam quid censetur esse graue vel leue ex qualitate pene. l. ij. ff. de pu. iudic. l. auxilium. ff. de mino. no. glo. in. l. adeo. ff. de rog. iur. et not. Bar. in. d. l. nõ solum. §. si mãdato. ff. de iniur. et. l. lenia. ff. de ac3 cus. et dicit not. Ange. in. d. l. lenia. qđ † si cõis opinio est in regione aliquod delictum esse leue, vt est Florentie, pcutere cum pugno, reputabitur leue: et pari ratiõe cõtra si reputaret graue, censebitur graue. bene facit licet ipse non alleget. l. saccularij. §. sunt qdã. ff. de extraord. crim. vbi delicta dñt puniri secundũ morẽ puinciarũ: et est melior tex. q sit in iure bm Bald. in. l. ij. in fine. C. de nora. Quinimo vtile esset in pposito probare qđ cõi opinione in regione illa dicta iniuria in persona pa4 tris reputatur grauis, et inhonesta: ptz ex. l. turpia. in prin. cum ibi not. ff. de lega. j. † Diceretur etiam grauis iniuria, ex eo qđ predictum crimen iniuriarum cõmissum fuisset in foro vel in theatro, vt in. §. atrox. insti. de iniur. in. l. sed questionis. ff. eo. tit. Est enĩ sufficiens causa exheredatiõis, qđ cũ viris maleficis conuersatus est, et ab eis didicerit venena facere, et ea fecerũt vt psupponit in themate. et in. d. §. causas. vbi dum dicit si cũ maleficis conuersatur et c. Nam venena mala facere est quid flagitiosum, et de genere prohibitorũ et punibile, vt. l. quod sepe. §. venena. in versi. flagitiose. ff. de cõtrahẽ. emp. l. capitalem. 5 §. veneni. cum gl. ff. de penis. et sit cautus aduocatus: qz † oportet capitulare, et probare de veneno malo: qz quedã sunt venena bona qdã medicamẽta sunt. l. qui venenum. ff. de verborum signifi. et. d. l. quod sepe. §. venena. dictum testis non concluderet: et non probaret. c. in presentia. de proba. l. neqz natales. C. de pba. cũ vulgar. ¶ Quinimo dato qđ cause expresse in di6 cto themate nõ essent ille que sunt expresse in. d. §. causas. † Si tamẽ sint similes[a] illis eandem vel maiorẽ rationem habentes sufficeret ad exheredationem, vt signanter decidit Guiel. de cug. in authen. non licet. C. de liber. prete. allegat tex. in. c. primo. §. porro. cum seq. in titu. que fuerit pri. cau. benefi. hoc idem fuit de mente Bal. in. l. solo. C. de libe. cã. dñ per illum tex. in. d. §. j. dicit equiparari filium posse exheredari, et vasallum posse priuari feudo. Unde sicut in priuando vasallum fit extensio ex identitate rationis ad alias causas vt ibi: ita videt fieri posse in exheredatione filij, bene facit glos. in. l. fin. C. de reuocan. dona. quam ibi reputant singula. docto. que vult quod etiam ex alia causa ingratitudinis non specificata in dicta. l. fina. possit reuocari donatio, dummodo illa alia causa sit similis. et multa similia in iure adduci possent quod potius laboriosum esset quam subtile et vtile. ideo pretermitto: eo maxime, qz non puto esse oportunũ recurrere ob causas, et similes: cũ cause de qbus 7 in themate saltẽ aliqñ sint de specificatis in. d. §. causas. † quãtum autẽ ad fidem attestationũ dico verum esse qđ dictus comes Florius potuit facere dictos testes recipi ad eternam rei memoriã: quia ad dictum comittem Florium nõ spectat agere contra dictos eius filios: quinimo quando esset casus, in quo posset illud negotium deduci per viam actiõis, et per viã exceptionis tunc potest quis facere examinari testes ad eternam rei memoriã, sicut esset ipse reus, vt probatur in. c. Albericus.

[a] ¶ Similes. idem Alex. l. si quis id qđ. de iurisd. om. iudi. Pan. c. qnta uallis. de iureiur. Alua. ppositi. §. pdictis. q fuit pri. cau. bñfic. amitti. i vsib. feud. Ang. i l. lex cornelia. in pri. de iniur. fely. c. pastoralis. i pri. de rescri. Jaso. d. aut. non lz. deci. c. cum speciali. nu. 5. d appel. nico. eueral. in locis lega. lo. ab excep. ad reg. col. viij. hyppo. mar. sing. lxxviij. gerard. sing. j. benedic. repe. c. raynuti⁹, x. i eodẽ testa. reliquẽs. ij. nu. 29. et bñ, lz Alexã. 5 scripserit in. d. aut. nõ lz. col. ij.

a ¶ Personalis. Mathe.no.cxxxiij.and. Tiraq.i ɔsu.picto.ti.retrac.§.ix.gl.ij.nu.5.
b ¶ Supuenie̅tes. aduerte m̄lto fortior est h̄ rō p iure accrescēdi q̄ i.q. Spe.in q̄ filij nō sunt nisi in cōditiōe, s; hic sunt i dispositiōe vocati i inuestitura i clausula imme diate p̄cedēti ⁊ vtraq̄ cl'a vr̄ vna oratio hypothetica vt sic verbū al's nō absurde re ferri possit ad oēs vocatos s; vt h̄ nō caret verisimilitudine ita ex vi v̄boꝝ necessa rio nō infert̄ q̄re cū sim' i materia stricta trāseo cuz opiniōe ale.
c ¶ Omnib'. hāc sn̄iaz spec. sequit̄ Ro. ɔ̄s. xix. i casu qōnis. Cur. senior ɔ̄s. xlix. col. j. Jas. l. ij. col. lxv. q. xvij. C. de iure ēphy. ⁊ in ɔ̄s. cxvij. col. vj. lib. iiij. ⁊ vr̄ sequi alex. j. li. v. ɔ̄s. xvij. col. fi. s; ibi loquit̄ arguēdo. hic aūt eā reprobat. ⁊ bn̄, q̄ qn̄ dictū ē post mortē eoꝝ. suffi cit mors alteri' p portiōe sua. l. fi. §. filiū. de le. ij. l. Lu ci'. §. Caio. ad tre bel. et hoc dūmō hoc ɔgruat mate rie subiecte, vt q̄ illa v̄ba referunt̄ ad plures qb' ab initio facta est cō cessio, ⁊ iter quos al's nō est loc' iu ri accrescēdi. sec' si illō v̄bū referat̄ ad eos iter quos al's loc' est iuri ac crescēdi, vt si ɔce dat̄ vni ⁊ ei' filijs vt post eoꝝ mor tē reuertat̄ ad ec clesiā. ⁊ sic ɔcludo qō simplex rela tiuū eoꝝ, nec ad dit nec tollit ius accrescēdi. sec' si adijcerer v̄bū oiz vt post mortē eo rū oīm ⁊c. q̄ hec dictio p locū a 5 rio sensu iplicat ius accrescēdi et hec v̄itas et vult Pet. anch. ɔ̄s. cc. xlv. col. fi. alex. ɔ̄s. clxvij. nu. 4. li. vij. idē i v̄bis egpollē tib'. Pan. ɔ̄s. ciij. libr. ij. cur. iunior tract. feud. pte. ij. co. fi. huic si dictū sit p se ⁊ h̄rdib' ex ipsis seu eoꝝ al tero loc' ē iuri ac crescēdi. Bal. ɔ̄s. cxix. lib. j. s̄m vete rē q̄ est ɔ̄s. cclj. li. 3 ij. secundū nouaz impressionem.
d ¶ Alios, bal. i. l. ita cordi. C. de adul. are. Jas. dci. l. pe. 6 C. qui admitti. l. j. 8 C. de bo. poss. 5. 11 maria. soci. repe. 14 c. veniēs, co. xvij. de accusa. Jas. l. stipulatio ista. §. si qs forte. col. iij. de v̄. ob. adde. s. e. cōsil. cxv. nu. vj.

extra de testib. ⁊ ibi hoc no. Ant. de bu. in notabilibus super illo tex. ⁊ Bar. ⁊ Bal. ⁊ Ang. in auth. si quis. C. de testi. ⁊ Joā. de Imo. in. l. si finita. §. eleganter. versus finē. ff. de damno in fec. vbi hoc reputat bene notandū. ⁊ Abbas sicu. in. c. signifi cauit. de testi. Sed in casu isto posset p viam etiā exceptionis deduci veritas istarū causarum exheredationis. nam possent petere alimēta a patre, si tales cause exheredatiōis nō sint ve re, si autem sint vere, posset eos pater exceptione repellere, vt no. glo. ⁊ doc. in. l. si qs a liberis. §. ex his, seu in sequenti. §. ff. de libe. agno. ⁊ in. l. fi. C. de alend. libe. ⁊ Jo. And. in. c. quintaual 8 lis. de iureiuran. †ad idē: q̄ sicut quando volo adire non pos sum: nisi sim cert' de viribus testamēti. l. heres institutus. cum duabus sequētibus. ⁊ l. eum falsum. ff. de acqui. he re. possum petere examinari testes ad eternā rei memoriā, vt ex illis at testatiōib' certior efficiar de virib' testamēti, vt firmat Bar. ⁊ alij doc. in. d. auth. si quis. ⁊ in. l. aquilia. ita ergo pari ratione debet hoc posse facere dict' comes Florius, vt certus reddat̄ an dictos ei' filios exheredare possit vel nō: ⁊ ex quibus cau sis quas habet recte exprimere, vt in. d. auth. vt cum de appel. 9 cog. §. aliud. vel sequēti. ¶ †Cōfirmo vt in casu nr̄o: quia quo tiescunq̄ est negotium tale qō de facili potest tradi obliuioni: tunc testes possunt indistincte etiam lite nō contestata recipi ad eternā rei memoriā, vt no. Bar. in. l. ij. in. §. due. ff. de Car bo. edicto. vbi ad hoc allegat. c. quoniā frequenter. in prin. in versi. subtrahuntur. extra, vt lite nō contestata. ¶ Sed ita qō licet testator exheredans filios nō teneatur exprimere locuz ⁊ tempus cōmisse ingratitudinis, vel delicti per filium: q̄ hoc nō reperit̄ expressum in iure: tamē heres bn̄ d; probare locum ⁊ tēpus, ar. l. item exigit. ff. de dolo. ⁊ l. pretor. in prin. ff. de in iurijs. ⁊ c. presentiū. de testi. in. vj. ⁊ pia. de succes. eo. l. j. inquit Bald. consulendo in consi. incipi. in Chrysti nomine, posito q̄ 10 Marcellus ⁊c. ¶ †Sed ita est qō tempus est vnum de his qō facile fluit a memoria, vt ingt Inn. c. qualiter ⁊ quando. el. ij. 11 de acc. ⁊ Bal. in. l. cū a te. in vlt. col. C. de pba. cū si. †vtrum au tem sufficiat citatiō ad domum facta de dictis filijs, contra quos recipiuntur testes, non videtur quod opi. Joan. Andre. in regula presumitur in mercurialibus. ⁊ Bal. ⁊ Sal. in auth. si quis. C. de testi. habeat cōtra docto. inquantum dicunt qō aut fuit facta receptio semiplene ad eternā rei memoriam: et non ad publicationem: ⁊ tunc sufficiat citatio ad domum per id q̄ habetur in. d. c. q̄m frequenter. aut fuit facta receptio etiaz ad a publicationē: ⁊ tunc tūc requirit̄ citatio personalis^a ita loqui tur. §. pe. in auth. de testi. Et ratio diuersitatis est secūdū Bal. ⁊ Saly. in. d. auth. si qs. q̄ p̄rio casu nihil deponit de iure p̄ris: q̄ dicta testiū nō panduntur, sed signanter ⁊ in secreto retinen tur donec lis ordinarie mouebat̄. Uñ salue sunt aduerse par ti exceptiones sue, ⁊ contra personas: et contra dicta. ¶ Sed secundo casu reperit ius excipiendi contra personam, ⁊ solum ius reprobandi dicta remanet saluum. l. si qs. C. de testi. ⁊ licet qn̄ testes producuntur ex parte rei, ⁊ in quibusdā alijs casib' etiam ex parte actorū possint recipi testes nō senes, nec infir mi, nec absentes: etiā quo ad publicationem, vt ple. no. in. c. si gnificauit. de testi. et per Joan. And. post Specu. in tit. de te ste. §. nunc tractemus. tamen quia in casu predicto nolunt eos producere ad publicationē, sed ad eternā rei memoriam, nihil repugnat quin hoc facere possit, vt not. d. Abb. in. d. c. signifi cauit. ⁊ etiam Saly. in. d. auth. si quis melius autem esset ad du bium tollendum, quod reciperentur dicti testes precedente ci tatione personali.

Summarium.

1 Feudum si est concessum tribus fratribus ⁊ eorum filijs, ita qō vno ipsorum fratrum decedente sine liberis, pars sua ad aliū, seu alios superuiuentes perueniat: soli fratres ⁊ non filij fratrum sunt vocati ad ius accrescendi.
4 Alius, dictio, est relatiua eiusdem qualitatis.
6 Filius fratris in dispositione hominis nō representat patrez.
8 Filioꝝ appellatione in cōtractibus non veniunt nepotes.
11 Statutū de fratre, intelligit̄ de fratre primi gradus. nu. 15. 17.
14 Statutū loquēs de patruo: nō extendit̄ ad patruū magnum.

Consilium. CCIIII.

Consideratis verbis di cte inuestiture, ⁊ cōcessionis facte per prefatū illu strem principem dicto Petro recipiēti pro se, ⁊ vi ce, ⁊ nomine Andree ⁊ Bartholomei fratrū suoꝝ p̄miscue, et pro ipsorū Petri, Andree ⁊ Bartholomei filijs legitimis descēdentibus masculis tantū. ita tamen q̄ vno ipsorum fra trum sine liberis decedente, pars decedētis ad aliū seu alios b superuiuentes^b debeat peruenire. Et visis his que copiose ac eleganter scripta sunt per celeberrimū dn̄m supra cōsulen tem, videtur fortasse prima consideratione dicendum dictum Tynam filium quondā dicti Petri debere admitti ex natu ra ⁊ forma dicte inuestiture in pte dicti Bartholomei. ⁊ dn̄m feudi excludi debere qō pbari videt̄ p tex. in. c. j. de duo. fra. a 1 capi. inuesti. †vbi qn̄ duobus fratribus conceditur aliquid in feudum, si moritur in persona vnius eorum non accrescit alij confratri. Sed reuertatur ad dominum regulariter. c. fi. de feu. mar. c. j. de bn̄. fra. c. j. de fratribus de nouo benefi. inuesti. tn̄ fal lit quando fuit concessio facta duobus fratribus per hec ver ba seu equipollentia, concedo Titio ⁊ Seio fratribus quādiu ipsi vel heredes eorū seu filij masculi viuāt, talē rem in feuduz. q̄ dicta verba nō important qō vno ex eis decedente sine tali h̄r de masculo in inuestitura nominato portio ei' accrescit alte ri cōfratri, licet nō fuerit aliter hoc specifice ⁊ nominatim di 2 ctū, vt per Spec. in tit. de loca. §. nunc aliqua. ver. lxix. †querit quid si ecclesia cōcessit feudū in emphyteusim duobus fratri bus, ita vt post mortem eorum, ⁊ filiorum, ⁊ nepotum suorum fundus ad ecclesiā reuertatur: an si cōtingat decedere alterum eorū sine liberis portio eius accrescat superstiti fratri, an vero reuertat̄ ad ecclesiam. Et post multa concludit q̄ quādiu oēs non decesserint absq̄ liberis, non reuertatur pars aliqua ad dominū concedentem, ⁊ ita dicit respondisse Martinum de c fano: q̄ cum dicitur post mortem eorum ad ecclesiā reuertat̄ intelligitur indistincte de omnibus.^c vt per eū: ergo cū in ca su nostro oēs nō decesserint sine filijs extantibus, id est cum di cto Tyna: ergo portio aliqua nō debet ad dn̄m cōcedentē re uerti: ponderanda est em̄ cōclusio Spec. dū dicit antequā oēs decesserint sine liberis, nō debere aliquā partē ad dn̄m reuerti vt in casu nostro verba non vident̄ minus importātia, q̄ im portēt verba de qbus in questione Spec. attento q̄ in inuesti tura de qua agitur, nedum fuit facta mentio de dictis duob' fratribus inuestitis, sed etiā de eorū filijs legitimis, ⁊ descendē tibus masculis, et postea generaliter fuit dictum quod vno ipsorū fratrum decedente ad alium, seu ad alios superuiuen tem seu superuiuentes debeat peruenire. ¶ Sed p̄missis non 3 obstātibus contrariā sententiā pbabiliorē de iure puto. †pri mo q̄ illa verba posita in cōcessione dicentia, q̄ cōcessio fuit facta dicto Petro pro se ⁊ vice ⁊ noīe Andree ⁊ Bartholo mei, filijs legitimis, ⁊ descēdētibus masculis tm̄: nō iportāt q̄ decedente aliquo ex trib' fratribus sine liberis videant̄ vocati filij alterius fratris ad partem decedentis, sed solum operan tur vt filij intelligant̄ vocati ad patrē patris sui tantum, vt in quit Bar. in. l. si mihi ⁊ Titio. ff. de verb. obliga. ⁊ Spec. in. d. versi. cxlviij. iuncto versi. seq. ⁊ not. expresse Bal. in. l. cum acu tissimi. C. de fideicom. ⁊ in. l. vnica. §. in primo. C. de cadu. tol. circa pe. col. vbi inducit tex. quē ad hoc dicit esse vnicū ⁊ singu larē in. d. c. j. de duobus fratrib' a capi. inuesti. ⁊ Saly. idem te net in. l. j. in. xiiij. qōne. C. de iure emphy. Solum ergo est vi dendū, vtrū illa verba dicentia: ita tamē q̄ vno ipsorū fratruz decedente sine liberis pars decedētis ad aliū, vel alios supui uentē, vel superuiuētes debet peruenire ⁊c. important q̄ pars decedētis debeat puenire ad filios supstites ex fratre premor 4 tuo, fratribus nō extantibus. †⁊ mihi videt̄ q̄ nō: qō pbat̄ sic: d illa dictio alium seu alios,^d de sui propria natura est dictio re latiua ⁊ rep̄sentatiua eiusdē qualitatis cuius erat ille de quo facta est mētio, vt in. c. fi. in pri. de pac. in. vj. cū ibi no. p Arch. in prin. ⁊ no. gl. ⁊ doc. in. l. nō solum. §. querit̄. in verbo ceteros. ff. de pcura. ⁊ glo. ⁊ doc. in. c. sedes. de rescrip. ⁊ gl. in. l. quidam relegatus. in prin. ff. de re. du. ⁊ no. in. c. Cenomanēsez. lvj. dist. ⁊ xxvj. dis. deinde. in v̄bo, ceteris. Jac. de bel. i auth. vt defunc. seu funera defun. i p̄ri. col. v. ⁊ Cy. i auth. s; neq̄. C. de epis. ⁊ cle. facit q̄ no. gl. ⁊ doc. in. l. si fugitiui. C. de s̄uis fugi. ergo cū in eadē oratione nō sit facta positiue mētio, nisi de fratribus tūc extātibus, nō pōt dici q̄ ibi dictio alius vel alios, referat nisi ad eum vel eos q essent eiusdē qualitatis, cuius esset ille dece dēs de quo aūt mētio facta est, sed mētio facta est de decedente qui esset frater ipsorū, q sunt ab initio inuestiti: ergo illa dictio alium vel

alium vel alios, debet intelligi de alio, vel aliis qui essent similiter fratres, & sic essent eiusdē qualitatis. † Nec ob. si diceretur q̄d in vna precedenti clausula facta erat mentio de filiis, & de descendentibus masculis dictorum fratrum: ergo pōt illa dictio aliū vel alios, referri ad eos: q2 respondeo φ qualitas de qua fit mentio in vna oratione in contractibus, solum refertur singulariter ad illā orationē in qua posita est: & nō ad aliā. l. qui fundū. ff. de contrahen. emp. & not. Bar. plene in. l. si ita stipulatus. §. Chrysogonus. ff. de verborū significationibus, & in. l. fina. ff. de rebus dubiis. in. l. Seie. Item quia natura relationis est, quod fiat ad proxime precedentia, vt not. gloss. insti. de rebus dubiis. §. j. in versiculo, que variis. ¶ Confirmant̄ predicta per ea que not. Bal. in. l. cum ita. §. in fideicom. ff. de lega. ij. † vbi dicit quod in dispositione hominis per quam vocantur aliqui ad successionem non iudicantur de filiis fratrum predefunctorum: prout [a] de fratribus extantibus. alle. l. iij. §. si duo. ff. de legi. tu. c. licet gl. in. d. §. in fideicommisso. in ver. proximo aliter sentiat ƒm Bal. ibi. & cum illa Bal. transit ibi Rap. Cu. probauit per ea que concludit Bar. in auꝭ. post fratres. C. de legi. here. vbi firmat φ quandocunq; non agit̄ de successione hereditatis, filius fratris nō representat personam patris sui. per que concludit Bar. q̄d in feudis, in quibus quidē si succeditur iure hereditario saltē quādo receptum est feudū, prout in casu nostro. s. pro se & filiis legitimis & descendentibus masculis. l. quecunq;. §. si quis ita. ff. de ver. ob. & no. Bar. & alii in. l. item videndum. §. fi. ff. de pet. here. & Jo. And. in addi. Spe. in tit. de feu. §. quoniā. in addi. que inci. directe. & dicit maxime Bal. in c. j. magnatus vel filius. cum si. filius non representat personā patris. & licet Jo. de Imo. in. d. §. fideicommisso. per istu3 text. in ver. proximo gradu. iuncta. l. proximus. ff. de verb. signi. & in l. ij. §. hereditas. ff. de suis & legiti. & nemo dubitet quin frater sit proximior in gradu filio fratris. l. ij. C. de legi. here. l. iurisconsultus. §. ij. & §. iij. ff. de gradi. & insti. de gradi. §. j. † & quod filius representat personam patris, vt, inquit Bal. istud est per fictionem in. d. l. j. §. si duo. & patet in auꝭ. de heredi. ab intesta. §. hoc vero priuilegium. & in. l. fi. C. de impu. & aliis substi. in ver. intelliguntur q̄d verbū denotat fictionem. l. si is qui pro emptore. & ibi no. Bart. in. xij. col. ff. de vsucap. & l. si tibi homo. §. cum seruus. ff. de leg. j. que fictio & impropriet as non habet locū in cōtractibus. de quibus tractamus. l. ex ea. §. insulā. & l. quicquid astringende. ff. de verb. obli. † per id quod not. Bar. de ver. sig. in. l. liberorum. dum dixit in contractibus filiorum appellatione, non comprehendi nepotes. & sequitur Pe. de Anch. in clemen. j. de baptis. & Ant. de But. in. c. in quibusdam. de penis. & plene firmat & probat Salic. in. l. ij. in. xxi. q. de iure emphyt. vbi vult quod in cōcessione facta in feudum vel emphyteusim filiis non veniant nepotes. & Jo. de Imo. in. l. quod dicitur. ff. de ver. ob. circa. xij. col. † Et similiter videmus ƒm magis communem conclusionē, φ in contractibus masculinum non concipit [b] femininum: licet aliud sit in alia materia in qua potest habere locum fictio, & impropriet as seu larga interpretatio, vt Arch. xvij. q. iiij. si quis suadente. & Jo. de Imo. in. c. potuit. ad fi. de loca. vbi refert se ita consuluisse. & ita etiam firmat ipse in d. l. quod dicitur. & in. l. si ita sit scriptū. de leg. ij. & Lud. Ro. in. l. ij. in prin. in. xvij. col. ff. de ver. obl. & in proposito nostro dicitur tractari de cōtractu: q2 illa concessio in feudū, appellatur cōtractus innominatus, vt declarat Bar. in. l. iurisgentium. §. quinimo. in vlti. colum. ff. de pac. & Bal. in rub2. C. de rerum permu. ¶ † Ad predicta bene facit: q2 nō potest negari quin verba dicti cōtractus feudalis sint dubia, quantum ad hoc. s. vt aperte constet φ cōtrahentes egerūt q̄d vno ex dictis fratribus decedente portio eius deueniret ad alios superstites scilicet etiam filios fratris predefuncti: nedum ad fratrem vel fratres superstites: ergo fieri debet interpretatio cōtra illū quis e vult fundare ex verbis dicti cōtractus ambiguis. l. veteribus. ff. de pac. l. stipulatio ista. §. in stipulationibus. ff. de ver. ob. producitur illud instrumentum per filium dicti Petri ad probationem iuris sui vnde probatio debet esse necessario concludens, & non dubia. c. in presentia. de prob. ¶ Nec dicat̄ q̄d obstat predictis id q̄d no. Jo. And. in addi. Spe. in tit. de succes. ab intestato. in rub. in verbo, est sciendū &c. cū quo in effectu cōcordat Bal. in l. scimus. in prin. in. vij. q. C. de inoff. testa. † vbi voluit, quod si statum disponat q̄d frater repellat sororem a successione patris, quod frater patruelis excludit sororem patruelem a successione aui: quia talis nepos & neptis appellant̄ fratres. s. patrueles. dic. l. iurisconsultus. §. hic autē. & inst. de gradi. & §. iiij. l. si frater. C. qui testa. fa. pos. appellatione patris venit auus. l. iusta. ff. de ver. sig. & sic patet secundum eos, quod verba statuti non repugnant. & ipsius statuti mens concordat que est vt agnationum salua sit dignitas. l. ab omnibus. circa princip. ff. de lega. j. & l. j. §. si seruus. ff. de ven. inspi. & l. super. statu. C. de questi. & plenius per eos in dictis locis. ¶ Quia respondeo φ in casu questionis formate per Jo. And. & alios, vbi statutum loquens in vno extenditur ad alium, qui sublata significatione vocabuli comprehenditur sub casu expresso: quia loquebatur statutum de fratre & sorore extenditur ad fratres & sorores patrueles, qui saltem large fratres dicuntur. vt est dictu3, licet stricte non dicantur fratres, vt probat in. l. Lucius. §. quesitu3. ff. de leg. iij. & appellatione patris venit auus, vt est dictum, & plene ponit Bart. in. l. liberorum. ad fi. cum suis concord. ff. de verb. sign. † & statutum etiam exorbitans loquens in vno casu, extenditur ex identitate rationis ad casum, qui inspecta lata significatione vocabuli comprehenditur sub casu expresso. l. filium labeo. ff. ad Maced. l. senatusconsulto. ff. de ritu nup. not. Cy. in. d. l. que sit lon. consue. & no. glo. in. l. j. miles. in prin. ff. de re iudica. & Ant. de But. in. c. fin. de consue. cum si. ¶ Non ita reperitur quod appellatione fratris mei contineatur etiam large filius fratris mei, licet possit appellatione fratris mei contineri filius fratris mei, id est frater meus patruelis, vt est dictū. ¶ Quinimo in hac materia filius fratris non representat personam patris sui, vt dixi supra, dum allegaui not. per Bart. in authen. post fratres. & per Bald. in. d. §. in fideicommisso. ergo in proposito nostro si predictum instrumentu3 intelligitur hoc modo, scilicet portio vnius fratris decedentis sine liberis, accessit ad alios superstites, scilicet fratres ipsius defuncti, vt probaui, non potest intelligere φ portio fratris tui accrescat filio tuo, si tu es predefunctus. ¶ † Scdo respōdeo φ in casu dicte questionis formate per Jo. And. persona ad quā fit extensio id est frater patruelis, nō excludit illam personam quā verus & proprius frater excludebat veram & propriā sororem. Unde virtute dicti statuti filius veri fratris tui, qui est remotior fratre tuo, nō excludit te veram sororē fratris tui, sed solum excluderet illa3 que esset sibi soror patruelis, sed in casu nostro filius dicti Petri vult dicere φ persona ad quam fieret extensio, id est filius fratris excluderet illam & personam quam. l. dominus feudi. quem ex forma verboru3 instrumenti poterat excludere verus frater defuncti: hoc autem esse non debet. ¶ † Hoc patet ex his que no. Bal. in. l. iubemus. §. fi. C. ad Treb. vbi dicit statuto cauet̄ φ patruus defuncti excludat matrē defuncti, an patruus magnus excludat matre3: & sic illammet personā quam excludebat patruus ex forma statuti. certe non, quāuis cōcurrit ratio agnationis conseruande. ita vult Bald. & Ang. in. l. j. C. de succes. edi. post Ja. But. ibi idē tenet Bald. in. l. oēs populi. in. xij. col. ff. de inst. & iure. & in. l. quod vero. ff. de leg. & in l. hac edictali. §. quam obseruationem. in prin. C. de secun. nup. & Pet. de Anch. in repe. c. canonum statuta. de consti. in versi. quid dices de patruo etiam. & ita consuluit Bal. in consilio incipiente, si mater non existat. ¶ Et etiam fortius tenēt aliqui, φ illa decisio Jo. An. in rub. nō procedit etiā in casu suo quod apparet fuisse Bal. sibi cōtradicentem in. c. j. in fi. de feu. marchie. † vbi dicit q̄d si statutum disponat φ frater excludat sororem, non propter hoc frater consobrinus excluderet sororē consobrinam: q2 iste est casus omissus a statuto. Ad hoc etiam adducit tex. in. d. c. j. & ita dicit se consuluisse. & Bal. ibi dum loquitur de consobrinis accipit consobrinos pro patruelibus: prout accipitur in tex. in. d. c. j. vt ibi declarat Bal. in pe. col. post glo. & antiquos ibi: & sic illa decisio de directo contradicit decisioni Jo. And. in. d. rub. ¶ † Ang. etiam in. l. j. ff. de inoff. testa. & ibi not. per gl. vult expresse quod statutum loquens de fratribus. intelligitur de fratribus primi gradus [c] tantū, & no. etiam Ange. in auꝭ. matri & auie in pe. col. C. quādo mu. tu. offi. fun. po. d. Pe. de Anch. etiam in repe. d. c. canonum statuta. post mediū in ver. dicto de filiis & nepotibus. & etiam firmat φ in materia successionum statutu3 loquens de fratre, intelligitur solum de fratre primi gradus. ¶ Et ita dicit consuluisse Bal. in preal. leg. l. iubemus. §. fi. C. ad Treb. vbi concludit φ statutum disponens q̄d extante fratre femina non succedat, intelligitur de de fratre primi gradus: & ita dicit se consuluisse per no. per Ja. de Butr. in. d. l. j. de succes. edi. hoc etiam est de mente Barto. in. l. Lucius. §. quesitum. & Bal. in. l. vxor. C. qui accu. & Jo. de Imo. in. l. si dolus. ff. so. ma. & sic isti videntur omnes contradicere decisioni Jo. An. si bene inspiciatur. ¶ Securius tamen videtur tenere precedentem responsionem. ¶ † Preterea nos tractamus de dispositione hominis, id est de contractu inter viuos, in quo interpretatio fieri debet contra illum qui se fundat ex instrumento: quoniam princeps & dominus feudi fundatam intentionē suā habet de iure cōmuni: q2 feudū cōcessu3 fratribus vno decedēte sine liberis masculis, redit ad dūm, vt in iuribus. s. alle. Sed dicta questio Jo. And. loquit̄ in dispositione legis vel statuti, quo casu cessat ratio posita in. d. l. ve-

[a] ¶ Prout. idem Jas. l. qui liberis. §. hec verba. col. j. l. si pater impuberis in fin. de vul. & pu. l. fi. col. ij. C. de successo. edic. & ibi deci. col. j. & in. l. j. col. vi. C. de secū. nup. consi. j. consi. cccclxxviij. col. fi. consi. cccclxxx. col. pe. Jas. consi. cxli. col. vij. li. j. Cur. in tract. feud. par. ij. col. pe. par. iij. nu. 57. cōsi. xxij. nu. 9. Anto. rub. consi. lxxxv. are. cōsi. iiij. li. iiij. & cōsi. cxxix. lib. v. sed aduerte q2 ista intelligunt̄ quando fratres aut persone certorum graduu3 vocantur secus si generaliter illi de familia vel cognatione quia tūc vera est gl. d. §. in fideicōmisso in terminis suis vt plenius dixi infra. li. iij. consi. lxxvj. nu. [illegible]

[b] ¶ [illegible] consu. [illegible] nui in consu. part. §. [illegible] vide tamen [illegible] doctissime & plenissime omnium in consu. pict. tit. [illegible]

[c] ¶ [illegible] grad. [illegible] cōsi. xvij. [illegible]

tribus. cum similibus. facit. l. Celsus. in princ. cum ibi not. ff. de arbit. ¶ Et per superius dicta apparet etiam non obstare ea que in princ. contra dominum feudi adducebantur. Nam non ob. tex. in. c. j. de duobus fratribus a capitaneo inuestitis: q2 ibi fuit facta cōceptio per alia verba latiora, & magis pregnantia quā sint verba dicti. c. j. de quibus in presenti instrumento. Naz in casu dicti. c. fuit dictū, cōcedo titio & Seio fratribus in feudū quandiu ipsi vel eorum heredes seu filij masculi viuant. vnde de significatione illorū verborū. s. quandiu ipsi vel eorū filij masculi viuant, est qd nisi post mortem omniū filiorū feudū nō reuertatur ad dominum, vt ibi. nam illa verba. vel eorum filij &c. 10 stant diuise: vt. l. fi. §. filius. ff. de leg. ij. nā † illa dictio eorum, resoluit in singularitatē. l. falsa. §. fi. cum ibi no. per Bar. ff. de condi. & demon. ¶ Sed in casu nostro in ea parte, in qua est prouisum de iure accrescēdi, vel obueniēdi in tertia parte deficiente, non fuit facta mentio de filijs fratrum, sed de fratribus: disponendo, q si vnus fratrum decederet sine liberis portio eius deueniret ad alium vel alios superstitem vel superstites: que verba alium vel alios referantur ad fratres non ad filios, de quibus in illa oratione non fuit facta mentio, vt. s. probaui. Ergo eodem modo ego respondeo ad decisionem Spec. in. d. versi. lxix. & declarat Salice. in. l. ij. in. xxx. q. C. de iure emphy. Ex quibus concludo filium dicti Petri non excludere dominum feudi in eo quod spectabat ad. d. Bartho. vltimo decedēdem.

Epitome.

☞ Inducie quinquennales non prosunt debitori nisi seruata forma & post denunciationem.

Consilium. CCV.

Visis his que narrātur in themate, & dilatione quinquennali concessa ab illustrissimo domino Hercule locum tenente illustrissimi ducis exceptionibus & replicationibus partium. Puto rebus sic stantibus prout stant dictum Jo. captum priuilegio dicti saluiconductus gaudere non debere. hoc quidem in primis probatur. Aut dominus Joā. vult vti quinquennalibus inducijs ex dispositione iuris cōmunis. l. fi. C. qui bo. ced. poss. Aut ex concessione domini locū tenentis. ¶ 1 † Primo casu non potest: quia oporteret probare non solum quod interuenerit consensus maioris partis creditorum, sed etiam oporteret apparere quod tempore dicte liberationis consensus maioris partis creditorum interuenisset, & cōuocatio & coadunatio ad omniū creditorū in vnam, vt. d. l. fi. & ibi ponderant doc. maxime Bal. in prin. l. est enim hoc de substantia vbicunq3 in his que sunt communia pluribus, vt singulis maior pars potest preiudicare minori debent omnes in vnum [a] locum conuenire, & de ipsa re discutere. l. & hodie. alias est in. l. iurisgentium. ff. de pac. & no. Bar. in. l. omnes populi. in. iij. q. secunde conditionis principalis. ff. de iusti. & iu. Sed nō apparet quod dicta omnium creditorum coadunatio tempore dicti prestiti consensus interuenerit: ergo &c. ¶ 2 † Nec talis solennis omnium coadunatio presumitur ex his que apparēt in scriptura dicti saluicōductus: nisi aliter probetur. l. quecunq3. §. fi. ff. de publicia. & no. in. c. nosti. de his que fi. a prela. not. expresse in. d. l. omnes populi. ¶ Alia ratione non potest dictus Jo. gaudere inducijs quinquennalibus ex dispositione iuris cōmunis: quia ita demum potest de iure maior pars creditorum concedere dictas inducias ad preiudicium omnium creditorum, quando debitor ante dictam concessionem induciarum volebat cedere bonis nisi dilatio quinquennalis, vel permittere debitorem cedere bonis possunt interueniente consensu maioris partis, concedere inducias per quas excludet debitor in posterum vti beneficio concessionis bonorum, vt declarant doct. post gloss. in prealle. l. fi. & Ang. & Mod. in. l. alia. in. §. eleganter. ff. sol. mat. & in casu nostro nō allegauerit debitor se velle cedere bonis non sumus in casu. d. l. fi. Cuius ratio principalis est illa, qd maior pars ad preiudiciū minoris partis potest concedere inducias ad impediendā concessionem bonorum, vt inquit Dy. & Bar. in. l. quod maior. ff. ad munici. prima tamen ratio. s. reddita tutior est. ¶ Scdo casu scilicet quādo dictus Jo. velit vti dilatione quinquennali ex cōcessione domini, debet satisdare. l. vniuersa. C. de preci. impe. offe. ¶ Et si diceret quod verum est si petitum fuisset ante capturam per creditorem prestari a debitore dictam satisdationem, per id quod not. glos. in prealleg. l. vniuersa. 3 Respōdeo primo, † quod si ante capturam precessit aliqua legitima interpellatio, citatio, vel reqsitio facta dicto debitori ad instantiam creditoris, prosequendo debitum in quo cōtra eum lata existeret sententia condemnatoria: prout precessit in casu nostro. vt cōprehēditur ex scripturis transmissis, & ex narratis in quadam supplicatione: tunc talis debitor interpellatus tenebat dictā satisdationem offerre, etiam si non erat petita satisdatio talis: & hoc operatur virtus prioris denūciationis vel interpellatiōis, vt no. Bar. in. l. j. §. non exigit. ff. vt in pos. leg. p tex. in. l. stipulatio. §. j. & ibi no. etiam Bart. & alij. ff. de no. oper. nun. ¶ Quinimo etiam si nulla precessit denunciatio, & actor fm iuris & statutorum ordinem processit ad capturam, si captus velit consequi reuocationē capture, & aliquo casu pro reuocatione capture cōsequenda habeat prestare satisdationē: dico q illam tenet offerre si vult reuocare capturā. & hoc probatur. 4 † nā omissio in possessione bonorum, & captura psone debitoris procedunt a pari. l. consentaneum. C. quomodo & qñ iudex. Sed si actor iuris ordine seruato pcessit cōtra assertum debitorē ad missionem in possessionē, & velit reus consequi reuocationē dicte tenute remissionis in possessionem, nō sufficit qd cōpareat & offerat se paratū stare iuri & causam defendi: nisi etiam offerat satisdationem de stando iuri seu de iudicio sisti: dato quod talis satisdatio nō petatur per actorē, siue actori competijsset ius agendi ad debitū, siue non, vt probat in. c. pastoralis. ad fi. de offi. ordi. & est de mēte Ange. in auf. de exhiben. reis. §. si vero etiam. circa pen. col. dum allegat in. l. iul. §. offerri. de actio. em. bene facit. l. si qs emptio. 5 §. pe. C. de prescrip. xxx. anno. ¶ † Et hoc presertim procedit si nō fuit ante capturā denunciatum actori legitime & debitori cōcessus saluuscōductus: q2 nō tenebat diuinare creditor. l. fideiussor. §. si cum debitor. ff. manda. l. si putator. ff. ad. l. aquil. vnde debuit debitor ante capturam denunciare creditori impetrationem saluiconductus. l. nomen. C. que res pig. oblig. pos. & in cle. causam. de elect. & plene no. Bar. in. l. nō solum. §. morte. in. ij. q. princip. ff. de no. oper. nun. cum suis multis concordantijs. ¶ Ubi autē nō esset processum ad exequtionem ad instātia actoris: & sic actori nō esset acquisitū aliqd ius, seu non peteret reus iam gesta reuocari, sed solū pduceret suum soluūcōductum, diceret non debere procedi ad commissionez capture: tunc posset fortasse pcedere id qd sentit gloss. in. d. l. vniuersa: alias nō, per superius dicta. ¶ Preterea si nunc vult vti dictus Jo. dicto saluo conducto petente se relaxari, & creditori satisdationem prestari, poterat satisdare in casu nostro satisfactum gl. in. l. vniuersa. que dicit satisdationem prestari si postuletur: & imputet sibi debitor, qui ante solenniter cum exhibitione saluiconductus, & dimissione copie non fecit certiorem dictum creditorem, quod vti nolebat saluoconductu predicto impetrato, iuxta. d. l. nomen. & d. cle. causam. & l. si quis inficiatus. ff. depositi. & licet dictus debitor diceret & allegaret se habere inducias, vt in supplicatione Jo. narratur: tamen non tenebatur Jo. sibi credere, vt. l. iij. §. si sic. ff. de in rem verso. l. j. §. j. cum ibi no. ff. de eo per quem factum erit. not. Bar. in proposito in. l. j. in princi. in. xj. q. ff. de ope. no. nun. & in. l. grege. §. j. ff. de pign. & in. l. empti. C. de euic. & in. l. qui in alterius. ff. de re. iur. & in. l. si quis inficiatus. & Bar. & Ang. in. l. heres cuz debuerat. ff. ad Trebel. & in. l. quod te. ff. si cer. pet. & not. canoniste in. c. sane. el. ij. de offi. dele. ¶ Item in dicta supplicatione non narrat Jo. quod dicte inducie essent concesse ad quinquennium, vel ad aliquod certū tempus: ita quod non appareat eum habuisse scientiam quod tēpore capture durarent inducie seu saluusconductus: ex quibus concluditur dictum Jo. non debere relaxari, non prestita satisdatione de soluendo finitis inducijs: & ita si iudicaturus essem in presenti casu, intrepide iudicarem. 6 † Dico insuper quod saluusconductus predictus non debet extendi ad debitum iuratum [b] attento maxime quod in saluoconductu de talibus debitis non fit mentio. Omissio enim talis iuramenti reddit impetrationem subreptitiam, vt est text. optimus in. c. constitutus. de rescri. ¶ Bene facit quod voluit glo. reputata singu. in. c. cum non deceat. in glo. fi. de elec. in. vj. qui voluit quod papa. derogando statutis, nō intelligatur derogare statutis iuramento vallatis: nisi de iuramento fiat mentio, vt no. Joan. Andr. in cap. j. de fil. presby. in. vj. in nouella. & Ang. in. l. j. §. que onerande. ff. quarum rerum actio non datur. & not. doc. maxime Jo. de Jmo. in capitulo dilecto. de preben. & dominus Abbas sicu. in capi. primo. de his que fi. a ma. par. capi. & Cy. & Salic. in. l. fin. C. si contra ius vel vtili. publi. & potissime cum saluusconductus concessus presumatur in dubio concessus ad postulationem partis, & non motu proprio. capi. si motu proprio de preben. in. vj. l. prima. C. de peti. bonorum sublatis. libro. x.

a ¶ In vnū. roch. trac. de iure patro. vers. honorifi- cum. q. lx.

b ¶ [illegible]

Summarium

Summarium.

1 Conditio intelligitur facta pro solito salario.
4 Literis officialem seu testimonialibus qualiter credendum.
6 Notario attestanti de preterito non creditur.
7 Peculatus pena quadrupli.
8 Sors licet profectitia sit, usure sunt aduentitie.
9 Esculent a magna recipere iudicibus non licet.

Consilium.CCVI.

Viso themate suprascripto et dubiis de quibus queritur, videretur fortasse prima consideratione dicendum dictam sniam fuisse iniquam. Primo super primo. c. in quo presupponitur quod dictus Luchinus referendarius Placentie fuit condemnatus in quadruplum eius quantitatis, quam recipit ultra notulas emanatas a magistratis intratarum educentes ratas salarii soluendas dico referendario. 1 †istam dictus referendarius intelligitur esse conductus ad dictum officium, cum salario consueto dari aliis referendariis in officiis illis existentibus. l. excepto. C. locati. l. domini prediorum. C. de agri. et censiti. li. xi. l. quod si nolit. §. quia assidua. ff. de edi. edic. l. i. §. sed fimus. in versi. consueta salaria. C. de lati. liber. tol. c. ex parte. de censi. et Jaco. de are. et Cy. in. d. l. excepto. et Bal. in. l. 3. in fi. eo. ti. Barto. in. l. i. in prin. ff. de va. et extraor. cog. et. l. super creandis. per illum 2 tex. C. de iur. fis. lib. x. et ibi dicit† quod si quis conduxit unum iudicem vel officialem, debet intelligi expensis conducentis in eundo ad officium sicut in stando et redeundo: quia sic est consuetudo. facit. l. fi. in. C. de fideiussori. et. l. si prius. §. recte. cum simi. ff. de aqua pluui. arcen. ita etiam sonare videntur litere sui officii. Et ita quod consuetum erat quod tempore illustrissimi ducis referendarii pagas undecim singulo anno: ut testantur litere officialium et magistrorum intratarum: quibus videtur standum. c. post cessionem. de proba. c. i. de treu. et pac. xi. questio. iii. cure. l. si publicanus. §. de rebus. et ibi doctores. ff. de publicanis. Ergo licuit referendario sibiipsi pro salario satisfacere de pecuniis principis, que ad eius manus peruenerunt. l. fistulas. §. fundum. ff. de contrahenda emp. Fortificantur predicta ex verbis literarum ducalium, per quas deputatur Luchinus ad dictum officium. dum in his continetur quod de salario et commoditatibus dicti officii cum integritate ei respondeatur mensuatim debitum atque ordinatis temporibus integre respondeatur: consideranda enim sunt illa verba, scilicet cum integritate seu integraliter que important diminutionem seu detractionem fieri non posse. l. decem. cum glos. singulari. ff. de fideicom. liber. l. fin. C. ad. l. Fal. l. ii. §. ad filiorum. C. quando et quibus quarta pars debetur. lib. x. et quod no. Bar. in. l. centurio. in ver. iii. principaliter quero quando substitutio compendiosa etc. ff. de vulga. et pupil. Bal. in authen. sed cum testator. C. 3 ad leg. falcid. cum suis concor. †Illud verbum, mensuratim etiam videtur importare quod singulo mense debet habere suas ratas. l. fina. ff. de liberis agno. l. libertis quos. in princ. et. l. pecunie. ff. de alimen. et ciba. leg. l. i. C. de fideicommis. Sed premissis non obstantibus contrariam sententiam de iure probabiliorem esse puto: ad quod ostendendum presuppono quod dicte litere magistri intratarum attestantes quod tempore ducis Philippi Referendarii consueuerunt habere duodecim pagas singulo anno, et tempore presentis ducis duodecim, allegantes ita extare decretum ducale non probant id quod conantur attestari. nam in primis non probant decretum ducale, ut in authentica si quis in aliquo. C. de edendo. et c. i. et ibi plene no. extra de fi. instrumen. Nec etiam videntur probare taliter consuetudinem quod ex dictis literis possit inferri esse probatum quod Referendarii consueuerint a principe habere pro salario duodecim pagas tempore ducis Philippi, postea undecim. moueor per doctrinam Bar. et Guil. de cug. in. l. si qua per calumniam. prope fi 4 nem. C. de episco. et clericis. ubi volunt† quod si queratur an literis officialium debeat credi: dicunt quod in his que ipse officialis potest disponere ex suo arbitrio debet sibi credi. l. si quis in hoc genus. C. de episc. et cleri. per publicas literas. secus in eo quod non potest disponere, vel ubi requiritur cause cognitio, per id quod habetur in. l. quoniam contra. de probationibus. et not. in. l. meminerint. C. unde vi. et per. l. fi. C. si per vim vel alio modo. Sed constituere et taxare salarium Referendariis non presupponitur quod spectat ad magistros intratarum, sed ad ducem. Nam isti magistri intratarum allegant: ita etiam decretum ducale quamuis non exhibeatur propterea non possunt illi magistri intratarum per suas literas plenarie et sufficienter attestari consuetum esse constitui, et taxari tale salarium duodecim pagarum singulo anno. et per consequens quod consuetum est soluere debite, et legitime tantum pro salario referendariorum cum ad ipsos magistros et eorum officium non pertinebat decernere et constituere tale salarium: nam ad eorum officium spectat soluere debitum salarium et usque ad quantitatem non autem indebitum. l. imperatores. et. l. contra iuris. §. fi. ff. de pac. et l. si uxi... ff. de dona. Et si talis constitutio salarii spectabat ad principem, et non ad dictos magistros intratarum ad hoc ut solutiones facte referendariis per dictam tempora ad rationem duodecim vel. xi. pagarum in anno preiudicarent domino, requireretur in quod appareret dictas solutiones factas fuisse de consensu expresso vel tacito principis ipsius: per id quod habetur in. c. cum olim. el primo in fine. de offi. dele. et. l. i. §. magistrum. ff. de exercito. et. l. fi. ff. quod cum eo. et per id quod no. gl. et doc. in. l. i. in prin. ff. de neg. gest. Et quod no. Inn. in. c. in nostra. de procu. et in. c. cum in iure. de offi. delega. cum 5 concordantiis. †Et quod tales litere testimoniales non probent apparet ex notatis per Innocen. in. c. i. de fide instrument. et per spe. in ti. de proba. §. fi. et ver. et generaliter ubi volunt quod literis officialium creditur in his que ipsi facere possunt vel debeant, ratione sui officii, alias non nisi ubi nullum vertitur vel modicum preiudicium, unde quando per literas suas attestantur de ordinibus minoribus vel vita alicuius. extra. de cleric. peregri. c. veritatis. de dolo et contu. c. cum in iuuentute. in fin. de presump. tunc enim si illud super quo attestantur tendit directo circa ea que sunt modici preiudicii: non creditur solis literis testimonialibus officialium vel prelatorum, etiam si fiant circa ea que spectant ad eorum officium, etiam si attestentur aliquid de presenti. fallit quando attestantur excommunicationem, ut in. d. c. veritatis. tunc quia tractatur de commodo aliorum de non vitando excommunicatum peccent: et sic tractatur de fauore anime, et etiam potest dici quod tunc dicitur agi de leui preiudicio excommunicati, cum sit faciliter reparabilis. ii. q. i. multi. c. cum medicinalis de sent. exco. in. vi. Ubi autem litere testimoniales attestantur aliquid de preterito, ut in casu nostro: tunc dicit Jo. de cal. et Anto. de bu. et. d. Abb. in. d. c. post cessionem. post Joan. an. et ibi quod litere non tangunt alterius preiudicium: ut quia testantur de moribus alicuius: et tunc probant, ut in. d. c. i. de cle. pereg. Sed ubi tangunt preiudicium alterius: ita quod alii preiudicent ut in casu nostro: quia tangunt preiudicium principis: tunc non probant siue attestentur de facto proprio scribentis, siue non. iii. q. ix. testes. in. i. glo. et. d. c. quoniam contra. Et per not. per Inno. in. c. i. de 6 fide instr. † ubi dicitur quod notario attestanti per aliquod de preterito non creditur: quia non datur fides, nisi in his que sunt condita tempore confecti instrumenti. et quod no. Inno. in. d. c. quoniam contra. et in. c. cum in iure. de offic. delega. et istud decidit casum nostrum. Hoc etiam literis attestantibus factum preteritum videtur tenere Specu. in tit. de remissionibus. §. utile. ver. sed nunquid remissio. cum ver. sequen. et istud ultimum per se concludit ad inualidandam fidem dictarum literarum. Cum ergo non appareat sibi taxatum fuisse salarium. neque appareat legitime probatum de consuetudine, non potuit Luchinus sibiipsi ius dicere, et salarium taxare. l. i. C. ne quis in sua causa. et pro debito non liquido pecunias principis retinere. l. fin. cum ibi nota. in glo. C. commo. l. fin. C. de compensa. Nec obstant dicte litere ducales, seu litere electionis officii in ver. mensuatim. et in ver. integraliter etc. quia responderi potest quod dicte litere nullum specificant determinatum salarium: imo quantum ad hoc tanquam incerte et obscure non releuant. c. in presentia. de probati. l. Titie textores. ff. de lega. i. l. veteribus. ff. de pact. Preterea, in. d. literis dicitur quod hoc fiat debitis et ordinatis temporibus: per quod videtur quod non affirment precise quod omnibus mensibus seu singulo mense indistincte debeant satisfacere, sed debitis et ordinatis temporibus. sequentia enim restringunt precedentia. l. si seruus plurium. §. fi. de lega. i. l. utrum. ff. de pe. her. l. cum pater. §. dulcissimis. ff. de leg. ii. Debita vero et ordinata tempora declarantur per missionem dictarum squadrarum. Nec etiam habet obstare quod dicte pecunie recepte ultra squadras dicantur esse scripte et acceptate in camera ducali dictorum magistrorum intratarum Mediolani per notarios dicte camere cum nunquam fuerint accepte tanquam bene solute ipsi Luchino, sed solum tanquam percepte per Luchinum, ut continetur in themate, quinimo si tales notarii vel administratores errore vel acceptabant pecunias male solutas, ut bene solutas non potuissent in hoc preiudicare principi, et veritatem immutare. l. prohibere. §. plane. ff. quod vi aut clam. d. l. imperatores. ff. de pact. cum aliis allegatis. et quod no. gl. i. c. potuit. de locat. in gl. magna. et doc. maxime Bald. in. l. aduersus. C. de usur. et in. l. iubemus nullum. C. de sa.

sanc.eccle.cū concor. ¶ Cum minus licite recipit ⁊ retinuerit ꝓ salario vt fecit dictas pecunias vltra squadras: sequit͛ qḋ iuste in quadruplo fuit condemnatus ſm formam decret orū ducalium disponentium: maxime ꝙ pecunias camere ducalis illicite accipiens incidat in penam quadrupli: ⁊ de iure cōmuni erat.l.iul.peculatus.q̄ imponebat penā deportationis: ⁊ expresse publicationē bonorū: vt in.l.j.ij.⁊.iij.ff.ad.l.iul.pe. 7 ⁊.l.j.C.e.ti.⁊ insti.de pup.iud.§.itē lex iul.peculat⁹.† vbi dicitur ꝙ etiā tali pena punit͛: nō solū q pecuniā ita recipit: sed ēt ille qui ministerium prebuit ad hoc vt alius caperet. ¶ Et ꝓ p̄dicta apparet rn̄sum ad allegata in contrariū. Nā nō ob. qḋ intelligatur in dubio ꝙ si debeat salariū cōsuetū, q̄ de tali cōsueto salario nō cōstat. ¶ Super scḋo ca.cōcernente illā solutionē pecuniarū, quā fieri fecit Luchin⁹ ꝓ emptorē Dacij mercantie cuidā Francisco ser antonij ꝯ formam, vt d̄r, literarū principis sub data anni. Mcccclxj. die.xiij. Martij. non scribo an fuerit recte Luchinus in quadruplū cōdēnat⁹: quia oportuisset videre dictas literas principis: an taliter loquant͛ ꝙ cōprehendant nedū thesaurariū: ſȝ ēt alios officiales, ⁊ presenti dictū referēdarium, ⁊ an dictis literis pena sit aliqua inserta: hoc enim mihi cum ex inspectione thematis liquere nō possit: ſȝ ex his satis intelligit inspector istarū literarū qd in 8 hoc. ¶ † Super tertio vero.c. quo querit͛ de mutuo sub vsuris facto camere ꝓ Jaco.filium referēdarij predicti dico consuluisse omissis argumentis, ⁊ omni multiloquio, ꝙ autē dictum creditū fuit scriptū noīe Luchini referēdarij de voluntate Jacobi eius filij: vt q̄ reuera pecunie ille mutuatē essent patris vl̄ voluerit dict⁹ fili⁹ Luchini iura sua trāsferre ex aliquā cā in patrē, ⁊ consensit Jaco. ꝙ describerent͛ ad creditū Luchini cum dictis vsuris ei soluendis: ⁊ tunc totū censetur pertinere ad Luchinum tanq̄ profectitiū: iuxta.l.cum oportet.circa prin.C.de bo.q̄ lib.⁊.l.certū.C.fa.ercis. ¶ Vel veri⁹ quo ad vsuras: q̄ ille non censet͛ quo ad profectitium quāuis pecunia sortis esset ꝓfectitia: vt declarat Jo.an.in addi.spe. in ti.de actio.§.j.super verbo aduētitiū.⁊ Bar.⁊ alij in.l.cum oportet.⁊ alij in prin.C.de bo.q̄ lib.⁊ bald.in auth.ex testō, in viij.col.C.de codi.⁊ bar.in.l.ꝙ seruus.p illū tex.ff.de acq.pos. ⁊ per bar.in.l.j.§.ꝙ aūt.ff.p socio.censet͛ quo ad vsuras patrē eas acquisiuisse nō ex cā profectitia, vt dixi, sed ex causa aduētitia filij interueniente quādam cessione seu delegatione que facta intelligitur filio Luchini in patrem: iuxta.l.ij.C.si cert. pe.⁊.l.singularia.ff.e.ti.⁊ de le.cum si.ff.de noua. ¶ Ideo si recepit Luchinus sub proprio nomine aliquid vltra sortem cū illud fuerit indebitum: vt.c.consuluit.et.c.naniganti.de vsur. xiiij.q.iij.et.c.plerūq̄.⁊.l.rogasti.§.si tibi.⁊ ibi no.ff.si cert.petatur, ⁊ per consequens incidit in penam quadrupli eius qḋ accepit vltra sortē, cū ex forma detractati sic ipiēs illicite pecunias a camera ducis indebite incidit in penā quadrupli.

¶ Aut dictum creditum fuit scriptum in persona dicti Luchini absque voluntate dicti eius filij.⁊ tunc aut dictus Luchi. recepit dictas pecunias suo proprio noīe, adhuc idem: q̄ eas pecunias indebite recepit, tum q̄ vltra sortē recepit: tum q̄ dicte pecunie erant aduentitie filij, nō potuit eas suo nomine recipere: sed vt pr̄ ⁊ legitim⁹ administrator.l.j.C.ꝺ bo.ma. l.fi.C.de bo.q̄ li. ¶ Aut eas recepit vt pr̄ ⁊ legitimus administrator filij, ⁊ similiter indebite recepit vt pater ⁊ legitim⁹ administrator. patet per id qḋ no.xlvj.distin.in.c.sicut non suo. ⁊ quod no.doc.in.c.michael.super gl.fi.de vsuris.⁊ lappus allegatione.lvj. Nā sicut non pōt: nec dȝ quis fenerare noīe suo ita nec ipe tenet͛ tanq̄ nomine alieno.al's illicite faciēs: vt habet͛ ⁊ concludit͛ in dictis locis. ¶ Et q pares sunt in prohibitis, pares debent esse in penis, ⁊ qui participat crimini criminoso eadem pena debet puniri.c.si concubine.de sen.excō.l.lege.C.de rap.vir. ¶ Et in tali legitima administratione nō veniebat delictum.l.penulti.ff.de test.exhib.l.si procu.ff.de condi.indeb.l.si procu.ff.ꝙ quisq̄ iur.c.delictū persone.de re.iur. in.vj. ¶ Ex his constare vr̄ a sufficienti partiū enumeratiōe ꝙ ex hac cā licite fuerit cōdēnat⁹ Luch.in quadruplo.tamen q̄ accepit vltra sortē q̄ illicite pecunias camere ducalis reperit caius receptionis pena est quadrupli ex forma decreti.

9 ¶ † Super quarto capitulo etiā nō vr̄ dubium stantibus his que narrantur in themate.cū enim accepit munera illicita.s. in pecunijs, ⁊ non consueta, debuit in quadruplū cōdēnari ex forma decreti ducalis exponētis ꝙ officiales accipiētes munera illicita quo ad officiales etiaȝ esculenta et poculēta dūmodo salaria habeāt qḋ sibi sufficiens sit ad victū mediocreȝ tenetur ad quadruplū.vt in aut.scriptū est exemplū.col.ij.ij.et ibi no.⁊ no.gl.in.l.plebiscito.ff.de offi.presi.⁊ Guil.de cu.i.l. solent.§.fi.ff.de offi.presi. ¶ Nec dicat͛ quod imo hodie etiam officiales possunt recipere esculēta, ⁊ poculenta, in.d.l.solent §.fi.⁊.d.l.plebiscito.que non dn̄t intelligi per.d.auth.scriptū est exemplar: q̄ legū correctio est euitanda.l.precipimus.in fi.C.de appel.l.sancimus.C.de test. Unde cum text.in.d.aut. scriptū est exemplar.nō ꝓhibebat esculenta ⁊ poculenta, sed solum vult refrenare auaritiam. Unde ille tex.debet distingui per iura antiqua.l.nō est nouum.⁊.l.ſȝ ⁊ posteriores.ff.de 10 leg. ¶ † Nam verior est opinio glo.quam etiā sequitur Rayne.in.d.l.solent.dicens quod imo iura antiqua sunt correcta per.d.authen.quando habet sufficiens salarium.vt.d.l.solēt. §.fi.referunt ita tenere Jacobū de are.in.d.auth.⁊ dicit Bal. hanc opi.esse de iure veriorē, tamen secundum eū in q̄busdaȝ minimis: vt pro vno pari caponum non diceretur offendi.l. ex articulo.l.quā.ms.ff.de conditio.⁊ demonstra. Jstam opi. sequitur Jo.de imo.post alios, vt in ca.cū ab omni.de vi.⁊ honest.cle.⁊ dicit qḋ hanc opi.sequitur Jaco.bu.in.d.l.plebiscito.⁊ non est ab opi.gl.recedendum, vt habetur in locis vulgaribus.⁊ licet in aliquibus lecturis in.d.l.plebiscito. Bart. transeat cum opi. Guil.de cu.tamē, vt dicit Joan.de imo.i.l. his q reus.ff.de pub.iudic.circa prin.vltime charte.illud qḋ reperitur in alio primo libro fforum in lecturis Bar.nō fuit commentum Barto.sed alterius qui pro eo legit.ꝙ patet ex stilo.⁊ quia multa dicit que contrariantur alibi dictis per eū. excepta repetitione.l.omnes populi.de iusti.⁊ iure. ¶ Jtem dato ꝙ hodie iura antiqua non essent correcta: et tamen soluȝ permittebant iura antiqua capere esculēta ⁊ poculenta, vt.d. l.solent.⁊ in.l.plebiscito.que intelligantur esse illa que corruptibilia ⁊ peribilia que paucis diebus consumi possunt.c.sta- 11 tatum.insuper.⁊ declarat Joā.and.de rescri.in.vj. ¶ † Quin imo ibi dicit gloss.quod si aliquod munus valoris vnius denarij, non pertinens ad esculenta ⁊ poculēta acciperet iudex delegatus diceretur illicite, quanuis delegatus licite accipere possit esculenta ⁊ poculenta, vt in.d.§.cum ergo iste acciperit pecunias, accepisse dicitur munera illicita. ¶ Similiter videtur quod iuste fuerit condemnatus Luchinus super quinto.c.pro eo quod accepit de pecunijs camere ducalis sub nomine andatarum pro eundo de Placentia mediolanū ⁊ mediolani habebant domū ⁊ familiam: ⁊ presupponatur quod dictas pecunias quas propria authoritate ob hanc causaȝ recepit recipere non poterat sine concessione principis vel bulleta: ⁊ ꝙ ita seruāt alij officiales ⁊ referēdarij: q̄ nihil capiūt ꝓ andatis nisi habeāt literas principis hoc specifice cōcedentes. ¶ Cum ergo hoc denegari nō possit ꝙ illicite acceperit pecuniam in penam dicti decreti, hoc esse videtur satis conso- 12 num iuri cōi: † q̄ quando quis preest alicui officio ordinato si ex mandato superioris habet itinerare ad aliā prouinciam non dȝ ꝓ hoc habere expensas itineris.ſȝ illam compensare debet cū illis quas domi facturus fuisset.ita vult tex.in.§.illud tamē.in aut.de mādatis prin.⁊ no.gl.in.c.cū ab oi.in verbo preter expensas.de vita ⁊ ho.cle.⁊ per Spec.in tit.de salarijs.§.j.ver.est ordinarius accedit postq̄ sic seruatur ab alijs ⁊ cum alijs supra allegatis. ¶ Nec ob.ꝙ Luchin⁹ produxerit ad sui excusationem literis magistrorum intratarum in quibus apparet eum fuisse vocatū Mediolanū, vt secū conferret 13 q̄ rn̄det͛ † ꝙ litere iste bn̄ excusant eū, vt nō dicat͛ tenere iuisse adeo ꝙ nō incidit in penā amissionis salarij vni⁹ mensis, ꝓut incurrisset si absq̄ eo ꝙ esset vocatus vel licentiatus decessisset ab officio, dicitur etiam quod ille litere nō videntur concernere tempus dictarum andatarū.nec ex data.literarū dici pōt apparere. ¶ Super sexto capitulo vr̄ ꝙ iustissima fuerit sententia inquantum dicit͛ ꝙ sindicator condemnauit Luchinum vigore decretorū ducaliū ad quadruplū ⁊ ad quedā alia ꝓ eo ꝙ dict⁹ Luchin⁹ dū erat referēdari⁹ capi fecit in platea Placentie Ambrosium, asserens illū esse suum debitorē ⁊ nū q̄ eū relaxare voluit donec capt⁹ soluit quantitatē pretēsi debiti, de quo tamē asserto debito nihil vnq̄ probatū est, ⁊ per Luchinū ⁊ sibijpsi ius dixit. ¶ Nō ob.vnica defensio quā allegat Luchinus, videlȝ ꝙ nō debuit ipse per syndicatorē condemnari: q̄ per mediatorē restitute fuerūt pecunie Ambro. q̄relāti corā syndicatore, ⁊ propterea petit Ambrosius cōtra 14 referēdariū nō ꝓcedi ⁊ libellū reuocauit: q̄ † et respondet͛ ꝙ ꝓpter hoc nō impedit͛ iudex procedere ⁊ veritatem perquirere ⁊ punire vt est tex.ſm ꝙ declarat Bar.⁊ alij.in.l.transigere.C.de transac.⁊ in.l.si maritus.§.si negauerit.ff.de adult.et doc.in.c.j.de collu.dete.latius hoc expresse cautum in decretis ducalibus, videlicet ꝙ si quis contra officialem produxerit libellum continentem extorsionē aliquā ⁊ velit libellū reuocare hoc nō obstante teneatur procedere syndicator.nec sit locus penitentie.l.qui ea mente.cum materia.ff.de fur. ¶ Cōtra septimum ⁊ vltimum.c.queritur an fuerit iuste iudicatū ꝓ syndicatorē dictū Luchinū teneri reddere rōnē agētib⁹ pro

camera

camera ducali p pecunijs quas in diversis ptitis habuit aliquando suo nomine aliquando noie alieno dictus Luchin⁹ ad camerã ducalẽ ⁊ de thesauraria placentie ⁊ datiarijs ⁊ de pecunijs camere ducalis quas expendebat in farinis faciẽdo fieri penam venalem in dicta ciuitate placentie ⁊ de pecunijs collectis pro edificatione seu fabrica ⁊ ornatu loci residentie referendarij placentie dicto q si pecunias accepit alieno nomine dz distingui, aut date fuerunt pecunie Luchino cõtemplatione sua: aut cõtẽplatione alterius: videlz luchino date fuerunt ⁊ contemplatione tñ ad illũ actũ ⁊ nõ ad luchi. ⁊ vbi non habuisset Luchi. mandatum: tunc in dubio viderentur date ei pecunie cõtemplatione vtriusq3. s. Luchi. ⁊ illi⁹ cuius nomine pecunie accepte essent, adeo q quilibet obligatus esset. ita habent in. l. si pupilli. §. j. ⁊ per gl. ⁊ doc. ff. de neg. gest. ⁊ per docto. maxime Sal. in. l. ei q. C. q cũ eo. ⁊ p doc. i. l. procurator qui pro euic. ff. de procura. in quib⁹ locis hoc traditur. ¶ Unde in casibus in quibus dicti Luchinuz teneri p pecunijs receptis nomine alieno, si queratur an teneat reddere rationem dictũ erit: prout dicã in casu quando proprio nomine recepit. ¶ Pro pecunijs vero quas Luchin⁹ suo nomine reperit mutuo tenet in quadruplũ. l. j. C. de his q ex publi. ratio. lib. x. Aut in aliam causam dict⁹ Luchinus recepit istas pecunias nomine camere, seu vt officialis sit, non video q non teneatur reddere rationem sicut quilibet alius administrator vel officialis ad quẽ peruenerint pecunie. l. ij. §. ij. ff. de admini. rerum ad ciui. perti. ⁊. l. neminẽ. C. de suscepto. lib. x. l. j. C. vbi de ratiocinijs agi oportet. ¶ Non ob. quod thesaurarius reddiderit suas rationes ⁊ fuerit absolutus: q2 respon-

15 detur † q factum vnius alteri obesse vel prodesse non debet nisi de personis enumeratis in. l. rescriptũ. §. fi. cum pluribus seq. ff. de pac. potuit enĩ esse q therauraríj reddiderũt optime rationes ⁊ fuerunt absoluti: vt q2 pecunias dederunt referendario ex mandato superioris: ⁊ sic mandatũ eis factuz adimpleuerit. Modo igitur restat videre qd fecerit referendarius de pecunijs an expenderit ⁊ republica vt debeat, seu habuit mandatum, ⁊ sic redditio rationis facta per thesaurarios nõ est cõcludẽs pbatio pro isto referẽdario, ⁊ per ɔsequẽs nõ releuat ẽt eũ dicere q dicte pecunie habite ex datijs camere ducalis locatis vel venditis loco camere nõ dicant pecunie camere ducalis. l. si procurator idẽ. ⁊. l. per seruum. in fi. de acq. re. do. ⁊. l. cũ mihi. cum ibi plene no. ff. de dona. ⁊ facit. l. imperator. §. fi. cum. l. seq. ff. de leg. ij. ¶ Ubi aũt Luchinus dictas pecunias nõ recepit noie camere seu non recepisset eas vt officialis ⁊ nõ fuerũt ei date vt officiali nec noie camere: sz vt Luchi. tunc videretur quod non teneretur de eis reddere rõnem camere: sed solum esset in eo dicendum prout dicitur in debitore debitoris fiscalis: q2 si thesaurarij vel alij a quibus Luc. fiunt debitores fisci ⁊ debent primo ipsi conueniri ⁊ exigi, ⁊ si non fuit soluendo potest agi contra Luchi. vt debitorem debitoris: l. non prius. C. quando fiscus vel priuatus. sm quod plene no. in. l. ij. ⁊. l. iij. e. ti. ⁊ in. l. j. sm vnam lec. C. de conueni. fisci debito. lib. x. Ex predictis resultat etiã ɔclusio q teneret reddere rõnẽ d pecunijs habitis p ɔstructiõe illi⁹ residentie.

Consilium. ccvij. lege. s. eo. consi. clviij. quod hic duplabatur.

Summarium.

1 ☞ Uerbum pleno iure importat sine onere hypothece.
7 Dos succedit loco legitime ⁊ alimentorum.
10 Statutum q filiusfamilias non obligetur nisi sit mercator intelligitur in negotio mercantie.
12 Fama non sufficit in antiquis. nisi supra centum annos.
16 Sententia si non nocet non nocent reliqua acta.
17 Proclama generale non sufficit respectu possessoris.

Consilium. CCVIII.

Uiso summario ⁊ processu cause vertentis inter dñam Betã ex parte vna agentem, ⁊ nobilẽ virũ Nicolaũ de suderinis ex altera reũ. Uisis q copiose ⁊ eleganter scripta sunt p celeberrimos dominos aduocatos Nico. ⁊ successiue p famosissimũ dñm cõsultorẽ. Et visis acutissimis obiectis excellẽtissimorũ virorũ dñorũ iudicãtiã attingã ea q mihi de iure substẽtabilia ⁊ vera esse vident sufficientia, ⁊ pro victoria Nicolai.

1 ¶ † Et in primis se offert: q2 psupponitur q bona de qb⁹ vertitur questio sunt de bonis cõprehensis in reseruatione apposita in instrumento donationis facte p dictũ Petrũ filiũ comitis Duci. vñ cũ in dicta donatione ⁊ reseruatione actũ fuerit inter partes q bona illa reseruata dicto Petro donanti pertinerent ⁊ spectarent pleno iure ad dominũ Pet. donantem, ⁊ sua essent p dicta verba videt esse actũ q ista bona sint libera a nexu hypothece competentis dñe Bete rõe legati florenorum octingentorũ relictorũ eidẽ domine Bete in testõ comitis duci. ¶ Hoc probatur per tex. in. l. seruos. ff. de le. iij. vbi serui spectantes pleno iure ad testatorẽ, ⁊ sibi testatori hypothecati alteri ponuntur tanq̃ diuersa. ¶ Probatur etiam ff. de sol. in. l. si rem meam. vbi si rẽ meã tibi deberem, ⁊ eam tibi traderem alteri obligatã, ⁊ ab alio tibi aduocatur, ⁊ sic non est perfecte ⁊ plene tradita, peti põt: eo q2 dicitur aliquid desse circa rẽ ipam traditã. l. etiã. ff. de solu. l. Julia. §. j. ff. de verbo. obliga. ⁊ ibi no. ad idem tex. in. l. ex predijs. C. de euic. ⁊ qd ibi nota vbi res non dr plene tradita: nisi detur soluta obliga-

2 tione. ¶ † Et probat melius. l. Meui⁹. §. penulti. ff. de lega. ij. vbi eodẽ modo dicitur diminute prestari per heredem fund⁹ legatario, quando prestat fundus sine vsufructu. Constat autem qd fundus pleno iure nõ dicitur esse meus, qñ vsusfruct⁹ est alterius. l. si ita stipulat⁹ fuero. §. si Titio. ff. de ver. oblig. l. Titia. ff. de annuis leg. l. fi. §. similiq3 modo. C. de bo. que lib. instit. de acqui. p arroga. in prin. ⁊. d. l. seruos. ¶ Ad idẽ text. in. l. si emancipiũ. §. fi. cum. l. seq. ff. de euic. vbi a pari procedũt rẽ esse euincibilẽ: eo q2 res mihi tradita sit aliena quo ad dominium: vel sit mea quo ad dominium tamen alteri sit hypo-

3 thecata adeo q per hypothecariam euinci possit. ¶ † Unde videmus quod sicut quando testator legat scienter rẽ ex toto alienã, ⁊ net eã hrs redimere ⁊ prestare legatario. l. nõ dubiũ. ff. de leg. iij. l. cũ alienã. C. de leg. ita hypothecatam tenetur heres rem legatam liberare. §. si res obligata. ff. de le. j. l. predia. C. de fideicommiss. secus quando legat rem suam in qua alius habeat aliquod ius quam hypothece: q2 heres nõ tenetur rẽ liberare. l. si domus. §. de euictio. de leg. j. q2 testator legat rem suam alteri obligatam. quamuis per hypothecariam auferatur ius dominij, cum auferatur res ipsa in totum. secus quãdo alterius quam pignoris vel hypothece alteri competit,

4 vt ibi per eum. ¶ † Pro hoc bñ facit: q2 illa verba pleno iure, idẽ importãt ac si dictũ esset sine diminutiõe, vt post alios no. Bar. in. l. precib⁹. C. de ipub. ⁊ alijs substitutio. circa principiũ vltime charte. versi. pcedo vlteri⁹ qd si testõr ⁊c. ⁊ alijs in l. cẽturio. cũ suis cõcor. ff. de vulg. ⁊ pupil. ¶ Facit q no. doc.

5 in. l. cõquestus. de foro cõpetẽ. ¶ † Pro hoc etiã q2 verbum plenũ ⁊ liberũ sunt equipollẽtia. vt probat in. l. fideicõmissa. §. quãquã. ff. de lega. iij. ⁊ ita ibi exponunt ⁊ intelligunt scribẽtes, ⁊ Bar. expresse in. l. alio. ff. de alimẽ. ⁊ ciba. in. iij. col. Item dicit testator ⁊ dñs liberauit. ⁊ Bal. in. l. ⁊ si post tres. in pen. col. ff. si qs cau. Sz nõ est dubiũ qd illa bona reseruata nõ dicerentur libere spectare ⁊ pertinere ad dictũ Petrũ, si remansissent obligata ⁊ hypothecata. d. dñe Bete. l. creditor fundũ. §. predium. de actio. empti. ⁊ in. d. l. ex predijs. ergo ita ⁊ in casu nostro. ¶ Fortificant predicta, q2 cum nõ appareat qd predicta domina Beta aliquod aliud ius in dictis bonis reseruatis habere potuerit quã ius hypothece occasione legati facti pro dote: merito debet intelligi qd dicta bona sint liberata ab illa obligatione dotis ⁊ legati ac si de ea expresse ⁊ specialiter facta esset mẽtio. Ita ingt Bar. in similib⁹ terminis alteri⁹ qõnis in. l. p Rome. §. duo fratres. ff. de ver. oblig. in. vj. q. arg. l. ij. ff. de liber. ⁊ post. ⁊ hoc tanto magis pcederet, si bona ipsa reseruata nõ essent maioris valoris, q eẽt quãtitas legati dotis p q erãt obligata bona: q2 tũc non min⁹ dicerent bona ipsa nõ ptinere ad donãtẽ pleno iure quã qñ bona ⁊ donãtes nõ ptinerẽt rõne deficiẽtis dñij. pbat tex. no. i. l. q hẽbat. i pn. ff. de

6 leg. iij. ⁊ i. l. legata. i fi. ⁊ ibi Bar. d sup. lega. ¶ † Corroborant pdicta: q2 illa xba pleno iure ⁊c. non vident referri ad dñiũ seu ius dñij: q2 quo ad dñiũ erat facta mẽtio p illa xba, vcz sint. l. Quitus. ff. de aur. ⁊ arg. l. leg. cũ ergo qñ põt fieri qd vnũqdq3 xbũ ẽt minimũ debeat aliqd operari. l. si qñ. in prin. ff. de le. j. l. hac. l. ff. de ɔ. emp. c. si papa. de priuile. in. vj. ⁊ sunt xba Bal. in rubri. C. de ɔ. in. viij. q. ¶ Nec pdictis ob. si diceret q illa xba, pleno iure, nõ importãt oimodã plenitudinẽ: vt pbat in. l. Julia. §. fi. q alias incipit si hominẽ. ff. de rei vẽdi. cũ. l. seq. ⁊ cũ alijs ibi allegatis p Ange. vbi apparet qd illud qd ad me ptinebat rõne directi dñij dr ad me pleno iure ptinere, dato quod sit subiectũ restitutiõi: q2 rñdeo put dt Bal. in. l. Jul. qd xba ista pleno iure absolute posita ⁊ non respectiue. ratione subiecte materie, faciũt q illud importẽt vt ibi per eũ. ⁊ pro certo quanto magis vidi verba dicti instri donationis, tãto magis

huiusmodi inhereo.s.intentio partium fuit quod ad dicta bona reseruata nullo iure liceret dicere dne Sete porrigere manu occasione iuris sui competentis in bonis quondam comitis Duci.occasione dicti legati,vel dotis,seu successionis. ¶ Pro quo vltra predicta facit quia in dicta reseruatione dr et agit quod dicta reseruata non veniant et non possint venire in illa donatione nec iure nature ad dictam dnam Setam &c. ¶ Tertio vero quia inter dictam donantem et donatariam quod occasione dicte dotis legati

7 non possit dicta domina Seta venire ad dicta bona† quia dictum legatum dotis succedit loco legitime debite iure nature. l.quoniam nouella.C.de inoffi.test.l.fi.C.comia vtriusque iu.l.et.§.pe. in fi.ff.de bo.lib.no.gl.in.l.pater filia.in prin.in ver.iure proprio.ff.ad.l.fal.et plene in.l.quartam.eo.ti.iuncta.l.cum eo.i princ. ff.de bo.dam.l.scripto.in fi.ff.vnde lib.in aut.de he.et fal.§.j. ¶ Et etiam succedit dos illa loco alimentorum que debent iure nature:vt per Bar.in.l.fi.ff.de his q.vt indi.et Bar.in.l.meuius.§.duobus.in.ij.q.ff.de le.ij l.fi.§.si a socero.ff.que in frau.cre.et Cy. et Bal.in.l.mater.C.de iure do.et Cy.in.l.non oi.C.de admi.tu.

8 iuncta.l.fi.§.ius naturale.ff.de iust.et iur. ¶ † Cum ergo iudici manifeste constet ex actis et inspectione dicti instrumenti non competere dicte dne Sete ius agendi et vendicandi dicta bona: non pot facere quin etiam ex suo officio repellat agentem.iuxta no.in l.vbi pactum.C.de transactio.et in.l.si vnus.§.pactus.ff.de pac. et in.l.ij.ff.de ferijs.et per Inn.in.c.j.de offi.vica.et do.in cle.j.§.fi. de seq.pos. ¶ Quarto magis dz hoc facere iudex ad instantiam dicti Nicolai dicentis se possidere,seu habere bona ita obligata vel saltem se pignus habere pretorium seu iudiciale capitulum pro exequutione instrumenti garentigie in quibus casibus Nicolaus cum dictum pignus consequutus fuerit nunquam dna Seta in possessionem mitteretur que non hz potentius,vt probatur in.l.ij.cum ibi no.per gl.et doc.C.qui potio. in pigno.ha. Et absque aliquo alio iuramento videtur mihi per predicta liquere de victoria dicti Nico. ¶ Secundo principali fundamento potest iuuari Nicolaus:quia per eum fuit appositum quod non erat iustificata cam tenute domine Sete:iuxta formam statuti sub ru.de precepto de disgomberando.

¶ Nam saltem attentis oppositionibus dicti Nicolai,incumbebat dicte do.Sete quod fuerunt tente et aliquando posse p dictum comitem Ducium pro suis bonis vel tanquam sua bona secundum formam dicti statuti cum ipsa domina Seta fuerit missa in tenutam dictorum comitis Ducij,pro executione legati predicti.sed istud non probatum per eam.ergo necessario succumbere debet quia non est seruata forma statuti.l.cum hi.§. si pretor.ff.de transac.l.non dubium.C.de leg. ¶ Nec ad hoc

a obstat si dicatur quod licet ista bona non fuerunt comitis Ducij mediante persona comitis zambernardi heredis et quod bona heredis non veniunt in obligatione bonorum facta p defunctum.l.Paulus.in prin.alias incipit generalem.ff.de pign. declarat Cy.et Bal.in.l.assiduis.C.qui po.in pi.ha.et in.l.si heredis seruus.ff.de leg.j.tamen cum heredes dicti comitis Ducij sint obligati vigore aditionis hereditatis ad dictum legatum, potuerit contra dictos heredes tanquam debitores procedi ad exequutionem dicti legati sub ru.de exequutione legatorum,et statuti sub ru.de cogendo debitorem.iunctis no.per Barto.in.l. postulante.in prin.ff.ad tre.per illum tex.cum simi. ¶ Quia rnd. primo quod eoipso quod excludimus dominam Setam ab hypotheca dictorum bonorum vt quia non sit probatum dicta bona esse de illis que sunt sibi hypothecata.ipsa remanebit exclusa in totum quo ad dicta bona,quia prefertur ei Nicolaus,qui habuit pignus pretorium seu iudiciale,vt.l.ij.cum ibi no.C.qui pot. in pi.ha.et dixi supra. ¶ Secundo potest responderi non esse probatum quod dictus comes zambernardus fuerit heres dicti comitis Ducij,et quod dictus comes Petrus fuerit postea hrs zambernardi et quod delate fuerunt ei hereditates predicte:et euenerunt casus substitutionum appositi in testamentis eorum,put probari requiritur,et plene no.in.l.his pot.ff.de acq.he. ¶ Et ex hoc vltimo apparet vna rnsio ad illud quod dicit pars aduersa. l.quod eoipso apparet Nico.tam in istis bonis a quodam Petro filio legitimo et naturali dicti alterius Pet.donatoris satis dz probatum .s.d.Nico.possessorem quod dicta bona fuerunt in dictis bonis dicti comitis Ducij,vigore dicti statuti positi sub rub. que probationes sufficiant in cam hypothece.vbi cauetur quod ad probandum rem fuisse in bonis debitoris obligatis sufficiat probare quod possessor conuentus habuerit titulum vel causam a debitore vel eius successore vniuersali,vel singulari dictorum bonorum,vel rerum. Nam pz rnsio ad hoc,quia lz apparet istum vltimum Petrum fuisse heredem dicti petri donatoris:prout probari requiratur iuxta plene no.l.necessarias.cum suis multis concor.ff.de acq.he.tamen non est probatum quod dictus primus Petrus fuerit in effectu heres dicti comitis Ducij,et eius hereditas fuerit sibi delata,vt.s.dixi. ¶ Fortius dico quod etiam si probatum esset dictas hereditates fuisse eis relatas et agnitas:tamen non puto eas esse in casu dicti statuti sub rub.que po

9 bationes sufficiant in hypothecaria:† quia videtur mihi quod statutum dicens quod sufficiat habere possessorem causam a successore vniuersali debitoris,debeat intelligi quando possessor hab uit causam ab illo successore tanquam a successore debitoris seu herente in re vel causa hereditaria.l.iij.§.j.ver.sz si qda. ff.iudi.sol. ¶ Hoc probo ex his que no.Bald.in.l.si ita.§.ex

10 hoc edicto.ff.nau.cau.sta.vbi dicit† quod si statutum disponit quod filiusfa.non possit obligari nisi sit artifex vel mercator, quod tunc valebit obligatio quando contrahit occasione artis vel

a mercantie.[a] et sic ita demum obligabitur si contraxerit vt artifex vel mercator.ar.dicti.§.ex hoc edicto.quia secundum eum quod illa verba significent qualitatem quandam oportet quod illa qualitas respiciat factum principale:alias nihil operatur.arg. l.in delictis.§.sed si extraneus.ff.de noxali. ¶ Ad idem in effectu voluit Bal.et Sal.in.l.fi.ad fi.C.ad mace. ¶ Ergo cum appareat quod dictus Nicolaus habuerit causam a dicto Petro herede dicti comitis Ducij,nec pro cam dicte hereditatis comitis Ducij merito non sumus in casu dicti statuti alias enim esset valde inconueniens et absurdum,quod creditores habentes obligata bona defuncti ex hoc solum fundarent intentionem suam in hypothecaria,scilicet quod probarent te possidere fundum emptum ab herede defuncti.cum bona heredis non veniant in obligatione.d.l.paulus. ¶ Nec etiam predictis ob.si dicatur quod per famam probatum est quod dicta bona fuerunt

11 in bonis comitis Ducij† et in antiquis excedentibus tps saltem quadraginta annorum sufficit pbatio per famam:vt no.Ant.de bu.in.c.veniens.el.j.de test.alleg.no.per Inno.in.c.quid p nouale.de ver.sig.quia respondeo quod communiter tenet contrarium quando negotium ipsum excedit tm tps quadraginta annorum:et non distat ab illo negotio vel facto tempus centum annorum vt voluit Jo.de imo.in.d.c.veniens.de testibus dicens quod opi.Ant. de bu.non probatur de iure:vnde cum non habemus regulam in contrarium.s.quod fama non faciat plenam probationem,vt.l.iij.§.

12 eiusdem.et ibi no.ff.de te.et.iij.q.iij.§.item sepe.† non sufficiat fama in his que concernunt factum centum annorum,et dic quod hoc dictum vr esse Spe.in ti.de proba.§.j.ver.valet etiam p eundem.ibi in ver.et no.ibi.et respondet Jo.de imo.ad alleg.p Anto.de but. dum alle.no.p Inn.in dictis locis.Rndet quia loquitur in casibus in quibus sufficit pbare memoriam extare vel non extare:et sic in contrario sensu.secus est in alijs et illa pbatio non sufficit nisi in casibus in quibus hnr expressum in iure quod debeat pbari presumptio de qua memoria non existit secundum Inno.in.d.c.quid p nouale.et Spe.in.d.ver.valet etiam. ¶ Non ob.etiam not.p Cy. in.l.si qde.ff.sol.ma.quem ad hoc allegat Anto.de but.quia scdm Inno.Cy.ibi non dicit.ita hoc etiam voluit in effectu.d.Abb. in.d.c.veniens.et in.c.lz ex quadam.in prin.de testi.et ibi latius p eum.et Jo.de Imo.in.l.iij.§.idem labeo.ff.de aqua plu.ar.etiam est de mente Ang.in.l.at q natura.§.cum me absente.ff.de neg.

13 gest.et Bal.in.l.non ignorat.in.vi.col.C.qui acc.non pos.† vbi intelligunt quod in antiquis sufficiat fama.s.quando tractatur de pbando famam,que etatem hominum excedit,et etas hominum est vsque ad centum annos vt dicit Ang.ad hoc.l.fi.C.de sacrosanc.ec.et l.an vsusfructus.ff.de vsufr.l.pponebatur.ff.de in. ¶ Nec ad hoc etiam ob.quod no.doc.maxime Dominicus in.c.j.de reseri.in.vi.dum primo videntur adherere illi opi.quam refert Anto.de but.in.d.c.veniens.de testi.scilicet quod sufficiat quod negotium excedat tempus quadraginta annorum:quia respondeo quod loquatur Dominicus in probati.prescriptionis de cuius memoria dicunt memoriam non extare:que probatio non sufficit nisi in casibus in quibus non habetur expressum in iure quod debeat probari prescriptio de qua memoria non extat,vt iam dixi. ¶ Nec etiam ob.quod dicunt Lapus et Dominicus in.d.c.j.in his que sunt ab annis centum citra sufficit probare coem opi.hoim ita esse si factum est de antiquo et agitur de pbando factum aliorum quam ipsorum litigantium,et talis pbatio sufficit saltem quo ad transferendum onus pbandi in aduersarium. et ista fuerunt verba Inn.in.c.veniens de ver.sig.et Spe.in titu.de proba.§.probare.ver.verum.quia rndeo quod etiam dato quod apparent nos vsurari in probatione facti si bene ponderet, non loquuntur ita large:nec dicunt quod in omnibus sufficiat dicta probatio ad transferendum onus pbandi in aduersarium,quando tractatum de probando factum aliorum quam ipsorum litigantium. Sed dicunt quod sepe pdest talis pbatio:vt si dicatur quod 3ctus alicuius prelati non valeat,eo quia dicatur non fuisse prelatum.et in similibus allegat.l.ij.C.de testam.cum similibus. ¶ Nec mirum in casu isto:quia vt etiam dicit bar.in.l.de mino. §.tormenta.in pe.col.ff.de questio.quam alij vbique sequuntur

quedam

14 quedam † sunt in quibus sufficit sic famã fuisse, licet veritas fuerit in contrarium. vt in istis sufficit pbatio per famã, allega. d.l.j.C.de testa. & d.l.ij.C.de sen.l. Barbarius Philipp⁹. ff.de offic.prefec.cũ si.idẽ dicit Bar. esse in casibus in quibus cõis opi. vel fama constituit aliquẽ in possessione alicui⁹ qualitatis, libertatis, vel seruitutis aut similium: quia tunc fama operatur vt transferatur onus probandi in aduersarium.l.si mater.C.ne de sta.defun.& l.ij.C.si seru⁹ aut lib.ad decurio.li. &.exceptis istis casibus. Bar. ibi & cõiter docto. concludũt qd

15 vbi nõ agit de leni preiudicio, fama non sufficit. ¶ † Nec ob. dato q fama per se sola non est sufficiens: tamẽ coniuncta cũ aliis adminiculis dz probare per no.in.d.l.ij.§.eiusdem.ff.de testi.& in.l.ij.in prin.ff.de excu.tuto.& in.c.cum cãm.de pbati. & in.c.fi.de suc.ab intest.cum si.& quod sint hic alia adminicula.s.relatio nunciĩ se informantis a vicinis ẽt per no.in.l.ij.et quod ibi per Bal.C.quãdo fiscus vel priua.& in.l.a diuo pio.§.in venditiõe.ff.de re iudi. Quia respondeo primo, qd talia acta non debent nocere Nicolao: qz talia non fuerũt gesta et agitata secus nec eo citato, vt intelligitur ex themate mihi transmisso, ergo nõ possint nocere Nico.l.ij.C.qb⁹ res iudi.

16 nõ nocet.& res inter alios acta p totũ. ¶ † Et cui nõ noceret snia, nec nocerẽt alia acta, vt no. Inn.in.c.cũ cãm.de testib.& Barto.in.l.si mater.§.fi.ff.de exce.rei iu.& in.l.si superat⁹.ff.d pigno.& in.l.sepe.i fi.de re iudi.& l.q repudiãtis.§.j.ff.de inof. test.& Bal.in.l.ij.C.qui.res iud.non nocet.in.iij.colũ.& in.l.ij. C.de eden.& in.l.si quis in eo.C.ad.l.Jul.de vi.not.in.l.res.ff. de cri.expilate here. ¶ Unde dicimus q in talib⁹ relationibus requirit citatio illorũ de quorũ preiudicio agit, vt notat Bar.& cõiter alij.in.d.l.decẽ.de ver.ob.& Ang.in.l.plusorio. in prin.ff.de appel.& in.l.de vnoquoq.ff.de re iudi.& in.l.fili⁹. in prin.ff.de ver.ob.& in.§.sz neq.in authent.de fideiusso.et Bal.in.l.j.C.de conue.fis.debi.lib.x.& in.l.ij.C.qñ fiscus vel priua.& in.l.ab eo.in vlti.col.C.qño & quãdo iudex.presertim qz possessor semp est citãdus. ¶ Nec excusatur ad hoc ille q allegat se ignorasse possessorẽ, vt no. Pet.de ancha.& Domi.i c.fi.in.vj.de ele.& Barto.in cõsi.incip.missus in possessionẽ &c. Et etiã stante fama publica q Nico.possideret: vt circa hoc

17 fuit egregie factũ p dños aduocatos. ¶ † Nec ad hoc ob.statutum sub rubrica de cogendo debitore, vbi ẽt vr sufficere generale proclama: qz illud statutũ loqtur de creditoribus nõ aũt de possessore. Uñ possessor semper specialiter citand⁹ est, vt dixi, & statutũ dz intelligi vt quantominus fieri põt, offendat ius cõe.C.de noxa.l.si serui.c.cũ dilect⁹.de consue. Possessionem autẽ Nicolai presupponitur in puncto esse probatam per testes & per acta.& qz attestationes, & processum seriatim non habeo circa hoc specialius non insisto. Ex quib⁹ oibus concludo dictã dominã Getã non posse ad dictum secundum decretum in dictis bonis peruenire.

Summarium.

1 ☞ Hospitalia sunt pia loca.
3 Statuto nõ obstante põt mulier libere testari ad pias cãs.
5 Legata ad pias cãs an detinentur, hereditate nõ adita.n.16.
6 Solennitates testamentorum sunt iuris positiui.
8 Lex humana honesta in foro conscientie ligat.
12 Hospitale est sub iurisditione episcopi.
13 Fauor & priuilegium statuti potest clericis subtrahi.
14 Eleemosyna potest reuocari nisi p modũ cõtract⁹ cõcessa.
15 Clericus non potest vti statuto pro se nisi etiam contra se.
17 Solẽnitas eadẽ sufficit in adimẽdo, q̃ i legãdo ad pias cãs.

Consilium.CCIX.

Statutis accurrate perspectis de quib⁹ in themate. ¶ Uidetur prima cõsideratione dicendum legatum relictũ in testamẽto hospitali peti posse p hospitale nõ obstante qd testamẽtũ nõ fuerit presentatũ & registratũ, fm q in dictis statutis cautum est: qz relictũ predictum factum esse censetur ad pias causas: qz relictũ fuit pro aia hospitali. † q dicit esse pius loc⁹ a

1 a vt in cle. qz contingit.in versi.pia loca.de relig.domi.l.illud. C.de sa.sanc.eccle.l.si puis ad declinandam.vt ibi no.Bal.in xviij.col.&.l.orphanotrophos.& ibi etiã per Bal.de episcop. & cleri.& in aut.de ec.ti.§.fi.& no. Specu.in ti.de instru.edic.§. nũc vero aliqua.ver.& scias q inter relicta ad pias cãs.& bal. in aut.similiter.in prin.C.ad leg.fal.& etiã relictum p anima dicim⁹ esse ad pias cãs.vt no.gl.& doct.in.l.si qs Titio.ff.de leg.ij. ¶ Ergo statutũ disponens q testamentum dz presentari registro: nõ dz nec potest cõprehendere dictũ testamentũ ad pias cãs factum: vt firmat expresse Bart.in repeti.l.j.C.de sac.sanc.eccle.in.v.q.sexte & vltime.q.princ. quod probatur se

2 cundum eum: † quia leges facte super rebus pertinentib⁹ ad pia vel piis actib⁹ deputata, non valẽt nisi authoritate eccle sie fuerint confirmate.c.eccl.de condi.capit.fin.de reb.ecc.nõ alienan.& c.ecclesia sancte Marie.vt lite pendente.lxxxvj.di a stinctio.bene quidẽ.cũ si. ¶ Preterea in his que spiritualia sunt vel per quorum obseruantiam emergunt peccata, iura canonica ceteris legibus preualent.l.priuilegia.cũ ibi not.C.de b sac.sanc.ec.c.fi.de pscrip.c.lz mulieres.de iureiurando.lib.vj. eo.ti.cum laic⁹.de foro cõpetẽ.e.lib.& no.in.c.ij.de reg.iu.i.vj. & per doc.in.c.j.de oper.no.nuncia.& c.fina.de solu.& no.spec. in titu.de disputa.& allegat.§.porro.ver.sed nunqd in cã.sz re

b licta ad pias cãs respiciunt spiritualia: & per ea^b consequitur quis remissionem omnium peccatorũ.c.requisiti.de testamẽ. ad qd habetur in.c.anime defunctorũ.xiij.q.j.ergo dispositio iuris canonici in talibus preualere debet. ¶ Pro hoc etiam Bart.allega.tex.expressum in.c.cum esses.& in.c.relatum.de testa.vbi expresse dicitur, quod talia relicta ad pias cãs non c debet iudicari fm leges humanas: sed fm sacros canones et iura diuina: & ibi reprobant consuetudines q̃ ɔ̃riuz inducerẽt adducit etiam Bar.per hoc dictũ Apostoli in pluri b⁹ locis dicentis, q testamenta non subiacent ad pias cãs nec solẽni- d tatibus iuris, qd dictũ Apostoli in spiritualibus preualet ẽt dicto imperatoris.c.fi.de secũ.nup. Ex quibus oĩbs cõcludit q non obstãte aliqua lege municipali vel imperiali facta vel faciẽda, relicta ad pias cãs dñt iudicari fz naturalia iura seu gẽtiũ ac diuina. ¶ Istud firmabit in.l.cunctos populos.C.d

3 sum.trin.& etiã in gñali.C.de sac.sanc.ec. † vbi dicit pone: dicat statutũ q mulier nõ possit testari sine cõsensu propinquo

c rum, an potẽrit testari ad pias cãs. Et cõcludit q sic^c qz ɔ̃ priuilegiũ pie cause, q respicit ipsuz deum vel animã, nõ põt fieri statutũ: vt dicit ibi Bal.si hoc sentit in.d.cũctos populos. & istud dictũ sequit ẽt Pet.de ancha.in repe.c.canonum statuta.de consti.in.vj.dicit etiã Bal.&c.vbi etiã qdã alia i pposito adducit.& istud idẽ voluit etiã ipsemet Bal.in.d.l.j.in fi. C.de sacrosanc.ec.in.j.lec.illi⁹ nõ dico in repeti. Idẽ cõcludit Jo.cal.in dispu.sua incip. Bononi.statuto.vbi ad hoc allegat c.fi.de reb.eccle.nõ alie.adde id q not. Inno.in.c.nouerint.de sen.excõ.& id q Joan.an.in.c.fi.de imu.eccle.li.vj.in nouella. ¶ Decidit etiã hoc Saly.i aut.cassa.in.ix.q.C.de sac san.ecc.

4 † vbi querit statuto ciuitatis cauetur q testamẽta non valẽt, nisi sint in archiuo publico: factum est testm̃ in quo instituta erat ecclesia, an testm̃ valebit. Et determinat q sic: qz tale statutum est ɔ̃ ecclesiã, vel ɔ̃ priuilegiũ cõcessuz a canone q tale testm̃ reqrit aliã solẽnitatẽ quã duos testes.d.c.relatũ.& idem psequit Saly.in palleg.aut.cassa.i x.ij.circa actũ &c. ¶ Idẽ etiã voluit Anto.de bu.in.d.c.relatũ.el.j.de testa.vbi concludit qd si statutũ dicat qd nõ vz testm̃, nec alia vltima volũtas nisi posita fuerit in memorialib⁹, qd tale statutũ nõ vendicabit locũ in testamentis factis ad pias causas: qz tale statutum fieri nõ põt p illũ tex.& ita dicit se de facto cõsultũ respõdisse. ¶ Et ipsemet etiam in.c.q clericis.de foro cõp.dicit qd si tractatur de hr̃ditate ecclesie vel aliter quomodocunq ad pias causas, & statutũ laicorũ discrepat a.l.cõi & naturali, qd in talibus relictis ad pias cãs iudicãdũ esset fm ius canonicũ.d.c. cuz esses.& c.relatũ.per q̃ infert q fm statuta disponẽtia quod testamenta insinuent, vel requirẽtia in testamẽtis solẽnitates positiuas nõ erit iudicandũ.p hoc ẽt ibi alleg.d.c.ecclesia san. Marie.de consti.& no. Hostiẽ.& Jo.an.in.c.j.de no.ope.nun.& idẽ ẽt tenuit Ant.de bu.in palleg.c.fi.de reb.eccl.nõ alie.p illũ tex. An.de bu.& Jo.de imo.i palleg.c.eccl. ¶ Idẽ etiã voluit Ab.moder.in palleg.c.relatũ.vbi ẽt q si statuto caueẽ q mulier nõ possit testari, vel donare sine cõsensu duorũ ppinquorum certe ad pias cãs talis solẽnitas non erit necessaria: p illũ text. vbi tollit solẽnitas iuris ciuilis: sz statutũ est ps iuris ciuilis. l.oẽs populi.ff.de iusti.& iur.fm eũ: q ẽt p hoc adducit id q in simili no. Jo.an.in.c.fi.de imu.eccle.li.vj.& in nouella. & q no. Bar.in aut.cassa. ¶ Pro q̃ ẽt facit qd no.bal.i aut.oẽs pegrini.in.iij.not.C.cõia de success. ¶ Nec obstaret pdictis si diceret q hoc posset pcedere vbi institutio vlis hr̃dis esset fcã ad pias cãs: sz si in themate hoc nõ presupponit.& p cõsequens si institutio nõ facta ad pias cãs cũ illa corruit, qño põt subsistere legatũ ad pias cãs, qz in substitutione hr̃dis deficiente deficiunt legata.l.j.si nemo.ff.de testa.tut.& l.eã q.de fideicõ. quia

5 põt rñderi plurib⁹ modis: † ve3 q legata ad pias cãs debẽtur

d hereditate etiã non adita.^d vt late firmat Barto.in repeti.l.j.

a ¶ Loc⁹.s.eo.consi.ix.col.j.

c ¶ Quod sic. Jmo nisi [illegible]

d ¶ Nõ adita.idez dci.l.si nemo substit de reg.iur.& lapus allega.xcj.ẽt istud pcedere de equitatate canonica & i practica seruari. Sz in practica seruatur indistincte q oĩa legata debent etiaz hr̃ditatenon adita q est infinitinuz, vt dixi i cõsue. paris.§.xciij. Quobrem non est curandum de distinctione q facit roma. consil. ccccxxviij. in terminis consil.cccc xcij. in [illegible]

iiij.q.iij.partis.de sac.sanc.eccle. ¶ Uel pōt responderi q̄ sta te clausula codicillari q̄ cōiter apponit̃ in testamētis dato q̄ hr̄ditas nō possit deberi ex testamento inualido quo ad institutionē heredis ꝓpter dictū statutū debebunt legata ab heredibus succedentibus ab intestato, vt l.ea.§.fi.de testi.l.qui nūc.in prin.ꝛ ibi no.ff.si qs omis.cā test.ꝛ in.l.ex imperfecto. C.de fideicō.ꝛ plene in.l.j.ff.de iure codi.vel si in eo testō esset ēt institut⁹ fili⁹,vel ali⁹ descēdēs q̄ esset in ptāte testatoris tenens primū locū:tunc legata ad pias causas etiam hereditate nō adita cōfirmarent̃ p existentiā suitatis sicut legata lib. l.sciendum.ff.de ma.testa.l.generaliter.§.13 si qs.ff.de fideicō. liber.ita decidit An.ꝛ moder.in.l.si fili⁹ qui patri.ff.de vul.et pup. ¶ Et qd̄ dictum statutū non comprehendat casum nostrum fuit de mēte cōfirmātiū dictū statutū dn̄i voluerūt confirmationē trahi ad statuta q̄ essent ꝯ libertatē ecclesiasticam ꝛ cōtra libertatē ecclesie.dicunt̃ statuta que auferūt priuilegia pie cāe.d.c.cum esses.ꝛ.c.relatū.vt probat̃ i.d.auth.cassa. ꝛ ibi Cy.ꝛ Bar.ꝛ no.Inno.in.c.nouerint.ꝛ bar.in.d.l.cūctos populos. ¶ Imo ſm verā lec.dicunt̃ esse ꝯ ecclesiasticam libertatē qñ ecclesijs ꝛ pijs locis auferrent q̄ essent inducta iure cōi vt probat̃ in.c.ecclesia.ꝛ ibi ad hoc illum tex.ponderat Anto.ꝛ Jo.de imo.ꝛ d.Abb.in.d.c.ecclesia sancte Marie.d consti.ꝛ Sal.in aut.cassa.ver.ij.circa quartū ꝛc.ꝛ ibi hoc exp̄ssius tꝫ Ful.per plura:ꝛ maxime p.c.fi.de immu.eccle. ¶ Et dato qd̄ in dicta cōfirmatiōe nulla facta fuisset reseruatio seu exceptio statutoꝝ existētiū ꝛ ꝯ ecclesiasticā libertatē tñ in dubio nunq̄ intelliguntur cōfirmata ēt si cōfirmatio emanaret a romano pontifice:vt decidit Bal.in.l.oēs populi.in.vj.co. ff.de iust.ꝛ iu.ver.ſꝫ nunqd papa confirmando. Itē p Bal.in §.ius ciuile.in fi.insti.de iure naturali.facit q̄ no.Bart.in.l.j. ff.de his q̄ sunt sui vel alie.iu.p.c.j.de iureiurā.in.l.j.de monopo.ꝛ in.l.iij.C.de preci.imp.off. ¶ Sed premissis nō obstātibus ꝯriā sniam de iure ꝓbabiliorē esse puto ꝛ presuppono q̄ vꝫ statutum disponens q̄ testamēta ꝛ vltime volūtates non registrate seu nō presentate registro sunt nulli⁹ momēti,vt p plura argumēta concludit Jo.cal.in dicta dispu.Bononiēsi
6 statuto.†Etiam presertim rōne q2 forma in testamētis tradita est de iure positiuo.l.lege obuenire.ff.de ver.sig.institu.de test.in prin.l.nemo pōt.ff.de leg.j.ꝛ dicto.c.cum esses.cum ibi no.ꝛ posito q̄ testamentum habeat efficaciam a iure naturali vel diuino,tñ per statutū potest addi vel detrahi,vt patet ex no.in.l.fi.C.si ꝯ ius.ꝛ in.l.j.ff.de constitu.prin.ꝛ in.c.que in ecclesiarum.per Innocē.de consti.ꝛ no.Bald.in.l.ex plurib⁹. §.fi.ff.de vul.ꝛ pup.vñ videmus q̄ licet matrimonium sit de iure natura.prima distinctio.ius naturale.ꝛ i.l.j.§.pe.ff.de iustitia ꝛ iure.ita ei traditur forma a iure positiuo.de spon.cap.
7 tue.ꝛ.c.sequenti. ¶ †Et subdit Joan.cal.in prealleg.disputatione q̄ etiam in foro conscientie succedens ab intestato poterit hereditatem retinere excluso eo qui a testatore vocatus erat q2 non peccat qui legis authoritate peccat.xxiij.q.iij.q peccat,ꝛ q2 dictū statutū fuit editū propter bonum publicū: scilicet vt veritas voluntatis testatoris perpetuo valeat reperiri,ꝛ ne aliqua fraus fabricari possit.C.de fideicom.l.fi.ꝛ.l.
8 hac consultissima.C.qui testa.face.pos.†Unde lex facta propter bonum cōe,ꝛ nō nutriēs peccatum seruari dꝫ ꝛ ligat i foro conscientie vt ꝓbatur.viij.dist.quo iure.p quo allegat epistolam inter claras.C.de sum.trini.dū litera inqt p me reges regnāt ꝛ potētes iustitiam scribunt ꝛc.ꝛ p alia de qb⁹ ibi lati⁹ per eum,cum quo de omnibus transit Pet.de ancha.in regula possessor.de re.iur.in.vj.maxime circa.xvj.co. ¶ Idē decidit Bal.in.l.si quis,per.xxx.in penul.cot.si de feu.fue.cōtro.
9 inter do.ꝛ agna.†vbi dixit quod statutum disponens q̄ si istrumentum non fuerit registratū in memorialib⁹ p̄sumatur falsum valebit statutum ꝛ debebit obseruari non solum in foro seculari ꝛ laicorum in quibus conditum est,sed etiam in foro ecclesiastico q2 fuit editū principaliter ad supplātādos malos mores falsificantiū,vt ibi per eum. ¶ Ex hoc ptꝫ qd̄ nō posset hospitale habere recursum ad forum ecclesie cōtra vxorem testatoris seu ꝯtra heredes succedētes ab intestato quo ad hoc vt hospitale possit vti dicta scriptura testamenti,secūdum quod infra declarabitur. Faciunt no.p Bal.in.l.cū qs.
10 in.iiij.col.C.de iureiu.ꝛ facit Imo.in.l.si post.in fi.eo.tit.†ꝛ p Bal.in disputatione sua,statuto cauet̃ q̄ fenerator ꝛc.in.viij. co.vbi refert qd̄ Pau.de leaza.disputando tenuit q̄ si statuto cauetur qd̄ qñ de debito cōstat per instrumentū nō positū in memorialibus tale debitū peti non possit,seruandū erat tale statutū etiā in foro ecclesie.faciunt no.per Inn.in.c.q2 pleriqꝫ.de immu.ecc. ¶ Et pulchre no.Fe.de se.in cōsi.xxi.inci.
11 nūqd heres extraneus. ¶ †Hoc presupposito dico verū esse quod statutum dictū disponēs qd̄ note testamētoꝝ ꝛ aliarū vltimarū voluntatum debent intra certū tempus presentari registro non vendicat sibi locū in testō facto ad pias causas per ea que in superiori dixi.ꝛ hoc modo oportet discutere an incumbat onus presentandi heredi vel legatarijs in casu isto ꝛ in consequētiā non expedit tractare an hospitale possit petere restitutionem in integrum aduersus cursum tpis,ꝛ omissionem presentationis postq̄ statutum non hꝫ locū in talib⁹ ꝛ isto anno consului q̄ heres institutus intra tempus a statuto prefixum fuit negligēs in presentando registro,ꝛ silr̄ p legatarios ꝛ fideicommissarios nō fuit facta dicta presentatio q̄ tunc fiat p̄iudicium non solū heredib⁹:sꝫ ēt legatarijs ꝛ fideicō.in terminis dicti statuti:ꝛ q2 fuit longa cōsultatio ꝛ disputatio,cum hic non sit necessaria nō intersero. ¶ Tū alia rōne ostendo quod repellit hospitale a consecutione dicti legati.Nā animaduertis qd̄ in superiori statuto sub rub.quō et qñ ꝛ qualiter forensibus agentibus ius reddat̃ cautum est qd̄ nō subditis iurisdictioni potestatis Bononie agentibus ius reddat̃ tale ꝛ eodē mō ꝛ forma quo vel qua ꝛ quale seu redderetur ciuilib⁹:vel districtualib⁹ Bononie agentib⁹ in foro di
a cti non subditi.[a] Sꝫ† ita est q̄ hospitale est sub iurisdictione
12 epi.c.de zenodochijs.ꝛ ibi no.de relig.do.xviij.q.ij.quodam. ꝛ.l.omnia,ꝛ ibi Bar.C.de epi.ꝛ cle.l.oēs.§.preterea.ver.priuilegij.eo.ti.ꝛ no. Inno.in.c.admonet.de renū.faciūt not.per gl.in.c.sciāt cuncti.in ver.ecclesiasticas.de electio.in.vj.vñ si hospitale ex causa vnius legati facti in testamēto non registrato intra tempus a statuto requisitū possideret vnum fundum eidem legatum laicus succedens ab intestato illi testatori ageret rei vendicatione aduersus hospitale ad illum fundum hereditarium,allegando testamētū ꝛ legatū non tenere tanq̄ non registratū ſm formā a statuto requisitā seruaretur ius cōe ꝛ non statutum:cum tale statutū non cōprehēdat nec liget hospitale,vt in superioribus fuit ostēsum.ita ergo si hospitale nō agit ad legatum poterit contra epm̄ de ademptione legati facti in codicillis.ꝛ licet codicilli non sint registrati: tñ satis est q̄ valent de iure cōmuni,qd̄ quidem ius cōe seruari dꝫ cum hospitali agente sicut seruaretur si heredes agerent contra hospitale:vt dixi per dictū statutū proxime allegatū quod aufert etiā clericis,ecclesijs ꝛ hospitalibus priuilegia ꝛ beneficia ab ipsimet statuentibus introducta,vt probat text
13 in.l.si quis curalis.C.de epi.ꝛ cle.ꝛ†ibi no.Bar.dicens p illā l.q̄ licet p statutū nō possit clerico auferri ius cōe tamē bene pōt auferri ꝛ protectio vt priuilegiū statuti.et idem tenet ibi Ful.q̄ statuentes non pñt ipsimet statuētib⁹ imponere legē, a qua ei recedere non liceat.l.si quis in prin.testa.de legat.iij ¶ Idem tenuit But.ꝛ Bal.in aut.cassa.in.ij.q.vbi dicit qd̄ si statuto cauet̃ q̄ cleric⁹ litigās in foro seculari id tñ habeat quod hꝫ laicus in foro litigans ecclesiastico.ꝛ reperiebat̃ qd̄ in foro seculari erant quedā statuta inter laicos fauorabilia, quibus non possint vti clerici stante valido statuto certe tale statutum valebit nec dicet̃ esse contra libertatem ecclesiasticā q2 reducit clericos ad suum ius cōe,nec aufert aliquod p̄uilegium aliunde concessum. ¶ Idē tenuit Sal.in.v.ꝛ.x.q. et p hoc alleg.l.fi.e.ti.iuncta aut.quas actiones.ibi posita,vbi iperator concessit ecclesijs priuilegium vt nō prescriberet̃ aduersus eas , nisi spatio centum annoꝝ.ꝛ postea reuocauit et reduxit ad.xl.an.idē tꝫ etiā Fulg.ꝛ Pau.de ca.in prealleg. aut.cessa.ꝛ pet.de ancha.in repetitione.c.canonū.de resti.in.j. q.prin.ꝛ do.Abbas modernus in.c.cū esses.de testa.ꝛ Bald. in.l.de quibus.in.xiij.col.in ver.xi.queritur an clerici etiaꝫ.ff. de leg.ꝛ Cy.ꝛ Jo.de Imo.in.d.l.nō amplius.§.j.ff.de lega.j. ¶ Nec ad hoc ob.id q̄ no.Barto.in.l.priuilegia.in fin.C.de sac.sanc.eccle.vbi per illā.l.dicit q̄ ciuitas debeat religiosis certam quantitatem frumenti singulo anno:postea fecit statutū p qd̄ est reuocata talis eleemoyna,quod tale statutum non valet per illam.l.que vult q̄ consueta eleemosynarū prestatio perpetuam hꝫ firmitatem:q2 rñdeo primo quod illud specialiter est inductū de eleemosynis autoritate illius. Uel
14 †potest dici ſm Saly.in.d.aut.cassa.in.v.q.cum quo concordat Pau.de ca.in.d.l.priuilegia.quod.d.Bar.nō probatur legibus:imo nō p̄cedit.Ideꝫ etiā tꝫ ful.in.d.l.priuilegia.vbi dicit q̄ si talis eleemosyna debebatur ex contractu,verū est q̄ ciuitas non potest per statutū reuocare.l.perfecta.C.de don. que sub modo.l.sicut.de acti.ꝛ ob.Si aūt ciuitas per modum simplicis eleemosyne fecit concessionem dicte eleemosyne: vel etiam per modum statuti,ꝛ tunc non pōt p̄cedere decisio Bar.q2 simplex prestatio non consueuit inducere obligationem.l.si certis annis.cum materia.C.de pac.ꝛ etiam statuens nō possit sibi ipsi imponere legē a qua recedere nō liceat,vt dixi,istud etiam voluit Cy.ꝛ Joā.de Imo.in.l.non amplius.§. j.ff.d.le.j,Et ſm pau.d.ca.i.d.l.si qs curialis.possit p̄cedere dictum

b ¶ Auferri. Idem Alex. in duobus consi.seq.ꝛ.j.li.vij. cōsi.cxi.col.iij.ꝯsi. cxv.col.fi.in.l.nolle.de acquirē.he.l. Kliussa.§.diui.co. v.de lega.Deci. ꝯsil.lxxxiij.late.d. And.tira.in consi. picto.§.j.glo.viij. nu.xlij.

dictum Bar.quando illa concessio fuisset facta per modum priuilegij:qr tunc si concessio fit non subdito,vt si ciuitas concedit religiosis aliquod priuilegium:tunc non pôt reuocari, vt no.Inno.in.c.innotuit.in ver.theologus.de in. ¶ Sed in proposito nostro statutum,q͏ꝫ note vltimarũ voluntatum deberent presentari registro,non fuit factũ principaliter in priuilegiũ ecclesiarũ vel hospitaliũ,sed ad tollendas fraudes.vt dixi.s.ergo istud statutũ nõ dꝫ considerari tanq͏ꝫ priuilegiũ piorũ locorũ,lꝫ in quadã cõsequẽtiã possit per accidẽs auferri commodũ pijs locis,prout in cõtingenti casu.arg.l.rogasti.in prin.ꝛ.l.si qs nec causam.ff.si cer.pe.secus in casu formato per Bar.in.d.l.priuilegia.qr ibi principaliter factũ erat ꝑuilegium religiosorũ:includitur etiam hospitale. ¶ Secunda principali ratione moueor quam posuit Bal.in.l.oĩ nouatione.C.de sac.sanc.ecc.vbi dixit qõ lꝫ statuta laicorũ ĩ foro seculari non sint seruanda contra clericos,sꝫ sint seruandi canones,vt.d.l.omni.ꝛ.d.auṫ.cassa.†tamẽ fallit[a] vbi cleric⁹ agens sumeret fundamentum ex statuto:puta qr petit exeq instrumentũ cõfessionatũ qõ non hꝫ executionẽ paratã nisi per statutum.Nam tunc posset clerico obijci exceptio pscriptionis inducta ex eodẽ statuto.allegat.l.Caius.ff.d manu. l.si duobus.ff.de leg.ij.ꝛ idem voluit Bal.in.l.de quibus.in vij.co.ver.vj.queritur an clerici.ff.de legi.ꝛ in.l.legatis.C.ad l.fal.ꝛ in.l.fi.§.si vero postq͏ꝫ.de iure deliberandi.arg.l.Titio centũ.§.j.ff.de condi.ꝛ demon.Sꝫ si hospitale vult agere ex testamento ad legatum,vel agendo,vel replicando,habet se necesse fundare ex statuto disponente quod note testamentorum non valeãt,si non sint presentate registro:alias eñ obstaret hospitali exceptio qõ ademptũ esset legatũ in codicillis. ergo si hospitale velit se fundare ex dicto statuto,pôt etiã illudmet statutum contra ipsum allegari.Posset ꝛ tertia rõne excludi hospitale:qr si in dicto testamento non est apposita clausula codicillaris,ꝛ institutio vniuersalis hr̃dis non fit ad pias cãs:tale legatũ relictũ hospitali peti non posset, attento q͏ꝫ testamentum esset nullius momenti,cum ex eo non posset adiri propter presentationẽ non factam registro,ꝛ si ex testamento non posset adiri hereditas legata non debentur l.si nemo.de testa.tu.cum vulgaribus,ita in terminis nostris decidit formaliter Saly.in auṫ.cassa.in.ix.q.C.de sac.san.eccle.†qr fm verã[b] opi.legata ad pias causas ẽt relicta nõ debentur hereditate non adita,vt ipse tenuit in.l.j.eo.ti.qr legatum libertatis non debeẽ hereditate non adita,vt ipse tenuit in.l.ij.de fideicõmis.li.ꝛ no.gl.in.l.q filio.§.j.ff.de here.inst.ꝛ l.eã quã.C.de fideicõ.ꝛ fauor libertatis dr̃ fauor cãe pie.l.j.ibi in rõne pietatis ꝛc.C.de cõi seruo manu.ꝛ ibi no.Bal.ꝛ not. Bar.in.l.si vnus.C.de testa.ꝛ in.l.ꝑxime.ff.de his que in test. delen.ꝛ Bal.in.l.si iure.C.de manu.testa.ꝛ in.l.ij.C.de fideic. lib.cum simili.ꝛ ita est communis magis opi.docto.q͏ꝫ legata pia non debentur hereditate non adita quã opi.tꝫ Bar.in.l. j.in lectura ordinaria.C.de sac.sanc.eccle.l.eam quã.ꝛ in gl.j. C.de boñ.vacan.lib.x.ꝛ Nicola.de matha.vt refert ꝛ sequitur Ioan.an.in addi.Spe.in ti.de instrumen.edi.§.nunc vero aliqua.super verbo,sed pone quod eo testamento.ꝛ Anto.ꝛ Io. de imo.ꝛ Raph.cuma.in.l.q filio.§.j.ꝛ Barto.in.l.eam quã. ꝛ idem Bal.in auṫ.eam quam.hoc amplius.in.ij.col.C.de fideicom.nisi filius suus esset heres institutus:qr tunc per existentiam suitatis confirmatur.l.generaliter.§.sed ꝛ si quis.ff. de fideicõ.liber.ꝛ ita dicit debere intelligi opi.illorum qui dicunt non esse necessariam aditionẽ.idem etiam tꝫ Bald.in.l. fi.in prin.s.de testa.manu.ꝛ fulgo.in.d.l.j.C.de sacrosan.eccl. ad allegata in contrarium respondet plene Saly.ꝛ Fulgo.et Ioan.de imo.in.d.l.qui filio.quod breuitatis cã omitto,presertim cum existimen in testamẽto adesse clausulã codicillarẽ que facit hanc disputationẽ cessare,vt dixi.s.in prima parte. ¶ †Ultima ratione ostendo exclusum esse.Nam eadẽ solennitas que sufficit in faciendo legatũ ad pias cãs,sufficit etiã in addimẽdo legatũ factũ ad pias causas:vnde sicut valet legatum factum coram duobus testibus,ita ademptio eiusdẽ legati fieri potest coram duobus testibus:ita concludit dominus Card.in preal leg.ca.relatum.el.j.de testamen.ꝛ sequitur ibi Ioan.de imol.q dicit quod talis ademptio operabiẽ, q͏ꝫ etiam ipso iure intelligatur reuocatum.allegãt.l.nihil tam naturale.ff.de reg.iu.ꝛ per ea que habentur in.l.hr̃des palã. §.si quid.ff.de testamen.cum ibi nota.ea enim que in actu conficiendo adhibetur,eadem in actu dissoluendo:vt in autheñ. ti.si filij.C.de repu. ¶ †Unde in proposito dicit Bal.in.l.fi. in vltima col.C.de fideicom.quod si ex forma statuti legatũ potest probari per duos testes,ita ademptio poterit pbari. allegat no.in.c.cum proponereẽ.ff.de leg.ij.ꝛ qr secundum eñ contrariorum eadẽ est disciplina.l.in fundo.ff.de rei vendi.l. ꝛ si contra.ff.de vulga.ꝛ pupil.cum in casu nostro quo ad legata relicta hospitali in testamento,non esset necessaria presentatio note testamẽti ad registrũ,ita quo ad eius legati adẽptionem non fuerit necessaria.non dico qõ valet legatum relictum vxori in codicillis registro nõ presentatis:qr legatũ factum vxori valere non potest propter statutum q͏ꝫ tũc vendicat sibi locum in omissa presentatione codicillorũ:sꝫ tñ ipsa ademptio prioris legati valet,dato q͏ꝫ consequẽs legatũ secũdo loco non valeat.l.ꝛ si transferam.ff.de adimẽ.leg.l.plane. la.j.in prin.ff.de leg.j. ¶ Nec ob.l.si iure.ff.de leg.iij.quia ad hec respondet ibi clare Bar.ꝛ Ioan.de imo.ꝛ.l.si ita scriptũ. ff.de legat.j.Alia enim responsio dari potest que colligiẽ ex no.per Bal.in.l.illud.in vlti.q C.de sac.sanc.eccle.iuxta.l.cũ in fundo.ff.de iniusto testamento.ꝛ.l.pater filio.ff.de heredibus insti.ꝛ istud vltimum argumentum mihi vr̃ per se efficacissimum ad decisionem huius cõsultationis. ¶ Ex hoc fundamẽto patet qõ lꝫ vxor testatoris renũciet legato sibi facto in codicillis,vel transigeret cum dicto hospitali nõ posset preiudicare succedentibus abintestato:qr vt ꝑxime dixi legatũ nõ debeẽ ab heredibus succedẽtib⁹ abintestato:qr ipsi ꝯ mulierem pñt opponere qõ codicilli non fuerũt presentati registro.ꝛ sic infringitur legatum vxoris,ꝛ firma manebit ademptio legati hospitalis.d.l.plane. ¶ Pro hoc facit etiã quia vxor a dicta legata excluderet hospitale si ageret contra eam si ipsa possideret fundum.ꝛ hoc autoritate statuti sub rubrica qũo ꝛ qualiter forensibus ꝛc.vt in primo fundamento:sꝫ heredes succedentes ab intestato excludunt ab eadem re legata a vxorẽ vigore statuti dictantis,quod note vltimarũ voluntatũ debent presentari registro:ergo multo fortius dicti heredes excludunt hospitale,si vincimus vincentem te,multo fortius debemus vicere te.l.de accessionibus.ff.de diuer.ꝛ temp. prescri.ꝛ no.per Cy.in auṫ.licet.C.de nat.lib.ꝛ presertim cũ si bñ inspiciaẽ,nõ possit allegari diuersa ratio propter quã non debeant succedentes abintestato excludere hospitale:ꝛ sicut ꝛ ipsa vxor stante maxime primo fundamento superius relato. ¶ Preterea dato quod heredes succedentes ab intestato ius opponendi contra hospitale haberent etiam ex persona heredis legatarie possunt illo iure vti contra hospitale,etiã inuita muliere.l.post mortem.§.hi qui.ꝛ quod nota.ibi Iac. de are.ꝛ Bar.ff.de bono.pos.ꝯ tab.l.j.in fi.cum seq.ff.de ope. no.nun.ꝛ not.Cy.ꝛ Bar.in.l.petende.C.de tẽporib⁹ in integ. restit. ¶ Ex his ergo patet responsio ad oĩa allegata in ꝑñũ quoniam fateor qõ statutum de presentandis instrumẽtis registro nõ comprehendit testamentum factũ ad pias causas,tñ per aliud statutũ ꝛ alia fundamenta superius recitata de non iure hospitalis luculentissime constat.

Epitome.

☞ Late deducit statutis laicorum non ligari clericos.

Consilium.CCX.

Ponderatis his omnib⁹ q̃ in superiori themate narranẽ:ꝛ viso q͏ꝫ copiose, elegãter,ꝛ subtiliter allegatũ ꝛ recte cõclusũ fuerit tã ꝑ excellẽtissimũ dñz primũ ꝯsultorẽ,q͏ꝫ ꝑ accutissimũ ei⁹ filiũ.[c] nulli videreẽ esse opportune additioni sed dũtaxat subscriptiõi loc⁹.tñ ne inconsulto rẽ ipam aggredi videar,pauca qdã ẽt ad cõfirmatiõnẽ ꝑmissorũ subiũgã. ¶ †Et primo circa primũ dubiũ,q̃ q̃rit:vtrũ Ant.ꝛ Uanuti⁹ ĩ minorib⁹ ordinib⁹ cõstituti possint a creditorib⁹ p̃ris cõueniri,nõ obstãte repudiatiõe ꝑ eos facta.cũ nõ fuerit facta seruata forma statuti Lucani,ꝛ vis oĩs cõsistit ĩ discutiẽdo an dictum statutum volẽs q͏ꝫ nisi facta sit repudiatio seruata forma statuti ĩtra sex mẽses ĩtelligaẽ eẽ hr̃s legitim⁹,ꝛ tãq͏ꝫ hr̃s teneat.ꝛ hẽat locũ ĩ psona dictorũ Ant.ꝛ Uanutij,q tũc erãt in minorib⁹ ꝯstituti qñ repudiarũt.ꝛ ṽitas ẽ q͏ꝫ dictũ statutũ nõ hꝫ locũ in psonã eor.ħ eñ vltra copiose alleg.ĩ dictis ꝯsilijs voluit Bal.i.c.cũ venissent.de eo q mit.ĩ pos.cã rei seruã.vbi dixit q͏ꝫ ille tex. loqtur in ꝯsuetudine ꝑmiscua tã laicor:ꝛ q͏ꝫ clericor:ꝛ iõ illa cõprehẽdit clericos,lꝫ statutũ factũ a laicis tñ nõ actabit clericos siue nõ faciat mẽtionẽ de eis expssam:qr tũc mẽs statuti interptaẽ fm ius,vt decidit ꝑ plura Io.an.i.c.fi.de imu.eccle. in.vj.ĩ nouella.ꝛ Bal.in.l.si qs sub cõdõne.p illũ tex.ff. de cõdi.insti.ꝛ Bal.in.l.fi.§.cõputatiõe.ĩ fi.C.de iure deli.lꝫ Bal.in d.c.cũ venissent.ad hoc nihil allegat siue statutum faciat ex

[a] ¶ Fallit.soci.cõsilio.xxxvj.consil. xcvij. libro.j. late Andre. tiraq. in consu.picto.tit.retrac.§.j.glos.xiij. nu.vij.

[b] ¶ Secũdum veraꝫ.Ange.repe.l. eam quam.in fi.ꝛ ibi late Cor.ꝛ ias. col.x.C.de fideic. ias.l.j. lectu.j.col. v.C. de sum.tri.ꝛ lec.ij.in fi.in.l. hac consultissima. §. ex imperfecto.co. iij.C. de testa.late imol.l. qui filio.§. seruus.de heredi. instit. sed contrarium seruatur indistincte.

[c] ¶ Filium. scilicet per do.maria.socin.ꝛ bartholo.soci.eius filiũ vt soci.filius citãs hoc consil.Alexandri testaẽ in cõsil.lvij. col. penul.in fi.li. iij.

pressam mētionē de clericis qꝛ non pōt eos ligare:qꝛ nō sunt de iurisdictione statuētiū,id est laicorū.c,clerici.de iu.c.si diligenti.de fo.cōpe.cum si. 2 ¶ † Ex quo infert Bal,in.d.c,cum venissent,qđ statutum de cōpromissis necessarijs non ligat clericos etiā in minoribus constitutos,ꝛ sic vult bal,ꝙ idez ius ad hoc videretur de clericis cōstitutis in minoribus ꝓut videat̄ de alijs.nec mirum ꝙ forū in loco sortiri ꝛ legib⁹ seu statutis 3 illi⁹ subijci ꝓcedūt a pari.[a] vt no.p gl.ꝛ no.do.in.c.cū clericis. de fo.cōp.ꝛ Archi.in.c.q̄ ꝯ.in ver.peregrini.xij.distin.illud.in ver.more.ꝛ no.doc.in.l.j.C.de sum.trini.ꝛ fid: cat.ꝛ Inn.ꝛ alij in rub.de consu.in Spe.in ti.de cōsti.§.j.in ver.si,ꝛ no.Joan. calder.in disputatione sua incip.statuto ciuitatis cauetur qđ ab actore ꝛc.ꝛ in alia distin.incip.clericus quidam florētinus. ¶ Sꝫ ita est qđ clericus constitutus in minorib⁹,tm̄ non sortitur forū corā laicis magistratib⁹ vt ꝓbat̄.in.c.ij.ꝛ ibi ad hoc ponderāt tex.do.de fo.compe.ꝛ in.c.cum nō ab hoīe.de iudic. 3 ¶ † Ad idem adduco decisionē Bal.in ꝯsi.centesimo.incip. Vanutius.vbi in quadam qōne agebat̄ ꝯ laicum p clericum, contra quē opposuit laicus exceptionē non seruate solennitatis statutarie in testamēto cui⁹ vigore agebat̄ etiā agebat laicus,qđ qꝛ questio erat inter coniunctos debebat fieri compromissum ex forma statuti,cōsuluit qꝛ talia statuta q̄ non concernunt ordinem ꝓcedendi in iudicio non cōprehendunt clericū propter defectum potestatis laicorū statuentium.c.ecclesia sancte Marie.de consti.c.si.de re.eccle.non alie. ¶ Confirmatur per id qđ no.Bal.in.l.omni nouatione.C.de sac.sanc.eccl.per illū tex,ꝛ per alia ibi allegata per eū dixit 4 † ꝙ si clericus agit contra laicum coram potestate aut clericus in agendo se fundat[b] ex aliquo statuto laicorū puta qꝛ petit exequi instrumentū confessionatum ꝙ non hꝫ executionem paratā nisi p statutum,ꝛ tunc possit sibi obijci prescriptio ex eodem statuto arg. l.si duobus.ff.de manumis.test.ꝛ.l.cai⁹.ff.de manumi.Si aūt non sumit clericus adminiculū ex statuto,sꝫ ex iure cōi,ꝛ ꝯtra eum opponit̄ exceptio prescriptionis inducte ex statuto populi non obstabit ei talis exceptio prescriptionis opponitur ꝛ ordinet̄ ad decisionē litis qꝛ statutū laicorū nō poterit ligare hos clericos:per ea que habent̄ in.c.ecclesia sancte Marie. quicqd ſm eum dixerit Bar.in.l.cūctos populos.C.de sum. trini.ꝛ fide catho.ergo ꝙ tale statutū inducens ꝑscriptionem prout in casu nostro ꝙ statutū vult qđ lapsus sex mensium excludat̄ a facultate repudiādi hereditatē paternam filius non debebat seruari contra clericum ꝛc.ꝛ qñ cā agerer̄ in curia potestatis q̄to magis erit vbi cā ageret̄ in curia ecclesiastice.ꝓut venit cā tractanda ꝯ dictos clericos An.ꝛ Vanutiū,qui non 5 possunt conueneri corā iudice laico,vt dixi supra. ¶ † His cōsonat decisio Bal.in.l.j.in ver.vi.q̄ro nunqd clerici etiā.C.de contra.emp.vbi concludit ꝙ vbi statutū req̄rit qđ de ꝯctu soluat̄ certa gabella,ꝛ clericus vult vti isto ꝯctu,ꝛ opponit̄ ꝯ clericum quod non soluit gabellā,si vult vti dicto cōtractu est distinguendū ſm eū,qꝛ aut clericus vult vti adminiculo statuti disponentis super ꝯctu nō pōt nisi obseruet statutuꝫ.allegat no.p Jo.An.i.c.j.de no.ope.nū.imo si statutū disponeret de summaria cognitione,vel alio modo ꝓcedendi vt de beneficio petendi compromissum fieri,tale beneficium nō cōpeteret clericis non soluentibus:qꝛ statutū rei sue idest beneficio suo potest imponere legem quam vult secundum euꝫ:vt in.l.in re mādata.C.mand. ¶ Nec tale statutum dicitur esse contra libertatem ecclesie:qꝛ aliud est coercere,ꝛ aliud est sub certa lege alicuius prestationis ad statuti commodum inuitare.l.titio centum.§.j.de condi.ꝛ demon.ꝛ ita residet Bal. ¶ Cum ergo in casu nostro se fundaret Anto.ꝛ Vanutius in iure communi permittente filijs libere abstinere ad hereditate p̄rna beneficio iuris pretorijs,l.si filius qui patri.ff.de vul.ꝛ pup.ꝛ.l.necessarijs.cum vulgaribus.ff.de acquirenda hereditate.nō teneret̄ seruare formam statuti circa dictam repudiationem seu dictā abstensionem,vt dicit Bal.ꝛ idem etiam voluit ipse in.l.ꝛ ī legatis.C.ad.l.fal. ¶ Ad idem fuit de mente Bal.in authē.cassā.C.de sacrosanc.ec. 6 † vbi vult quod ex forma statuti laicoruꝫ testamentum debet insinuari intra sex menses:alias nō valet ꝛ clericus sit heres institutus in testamento,ꝛ clericus non fecerit illud insinuare intra sex menses,quod tamen per hoc non impeditur adire hereditatem ex testamento illo,ꝛ cū hoc trāsit ibi Ful.ꝛ Pet.de ancha.in repe.c.canonum statuta.de cōstitū.ante medium.in.xj.questione.versicu.iuxta p̄dicta occurrit declaratio plurium questionum super statutis laicoruꝫ. ¶ Et eadem ratione idem videretur si esset institutus laicus in testamestto clerici,ꝛ verba statuti disponentis insinuationē non dirigentur in heredem sed in ipsum testamentum testatoris:vt qꝛ diceret vltima voluntas alicuius testantis nā valeat si non fuerit insinuata ꝛc.qꝛ testamentum clerici non subiacebit statuto vt voluit Ant.de bu.ꝛ Jo.de imo.in.c.ecclesia sancte Marie.de constitu.vbi sequentes Joan.de lig.dicunt qđ communiter damnantur opiniones Bartol.qui contrarium voluit in.d.l.cūctos populos.i.v.q. ¶ Et specialiter r̄ndetur ad iura allegata per Bar.quod loquuntur in cōsuetudine clericorum ꝛ laicorū,ꝛ specialius respondet̄ ad.c.cum causa.de re 7 iud.quod ille tex. † non probat nisi a contrario sensu.quod ar. non debet sumi quando est prauus intellectus est contra alia iura in.c.j.de etate ꝛ qualitate.in.vi.ꝛ in.l.ij.C.de condi.inser. ꝛ isto casu resultaret prauus intellectus:qꝛ esset contra tex.in d.c.ecclesia sancte Marie.ꝛ contra.c.ecclesia.el.ij.secundum figuratum casum gl.extra vt lite pen.ꝛ contra.c.quod clericis, de foro compe. ¶ Item iura allegata per Bar.non dicunt ꝙ in foro ecclesiastico statuta vel consuetudines laicorū seruari debeant contra clericos,licet fortasse posset esse quod seruare deberent quando ageretur causa in curia seculari,per no.p gl. in.d.c.ꝙ clericis.vel decisio est falsa:quia causa annullandi statuta laicorū surgit a potestatis defectu:vt patet ibi in dicto.c. ecclesia sancte Marie.vnde sicut expresse nō possunt laici per 8 statutum suum ligare clericos expresse,ita nec tacite † cum tacitum ꝛ expressum a pari procedunt regulariter.l.cū quid.ff.si cer.pe.l.triticum.ff.de ver.ob.ꝛ ita etiam tꝫ Sal.ꝛ ful.in.d.authen.cassa.ꝛ Ful.in.d.l.cunctos populos.in fi.ꝛ per hoc cōclu 9 dit Sal.in.d.auth.cassa. † ꝛ quod statutum disponens quod non possit fieri testamentuꝫ absq3 presentia parochiali.aliter non valet testamentum ꝛ non habebit locum in testamento clerici quamuis illud statutum videret̄ fuisse inductū ad falsitates ꝛ fraudes tollendas arg.l.hac consultissima.C.q testa. facere pos.in.l.iubemus.C.de test. ¶ Et illud ēt ꝓbat̄ in.c.fin. de vita ꝛ ho.cle.vbi ſm an.bu.est melior tex.q posset allegari cōtra Bar.ꝛ tex.in.c.si.de reb.eccle.non alie.ꝛ ibi no.Anto.de bu.ꝛ Jo.de imo. ¶ Et idem est de mente Bal.in.d.l.cunctos populos.in lectura.in.iiij.col.vbi reprehendit opinio.Barto. vbi etiam subdit ꝙ in statutis laicorum exclusiuis ꝛ odiosis,si odiū est irrationabile,non includuntur clerici:qꝛ sub illa generali prouisione non veniūt exempti.allegat.l.decurionib⁹. cum ibi no.C.de silentiarijs.li.xij.ꝛ tale statutū videt̄ satis rationabile ꝙ filius teneatur ad debita patris.cuius hereditatem non repudiauit intra sex menses,seruata illa solēnitate satis vituperosa ꝛ ignominiosa contra bonos mores quod statutum disponit ꝙ volens repudiare hereditateꝫ patris dꝫ bānniri publice in singulis locis consuetis tribus diebus proclamari ꝙ talis vult repudiare hereditatem patris,ꝛ ille q vult repudiare debet ire cum turbatore,ꝛ presens esse quando proclamatur,ꝛ debet repudiationem facere publice ꝛ palam in cōsilio generali sub distorio communis.Et quod illud statutuꝫ sit contra bones mores,ꝛ sic irrationabile,ꝛ probatur ꝛ per id 10 quod no.Cy.in.l.j.in.v.qđ.C.qui bo.ce.pos. † vbi dicit qđ rome est statutum vel consuetudo qđ volens cedere bonis debet ascendere leonem marmoreum qui est in pede scalarum capitolij,ꝛ dicere,cedo bonis,ꝛ tale statutum vel consuetudo talia vel similia disponens dicitur esse contra bonos mores.ar. fina.C.qui bo.cede.pos. ¶ Unde dicit Bal.in rub.C.res inter alios acta.qđ quandoq3 statutū est tolerabile,sed non lauda 11 bile:vt quando disponit ꝙ vnus tenetur ꝓ alio. ¶ † Plus ēt dicit Bal.in repe.d.l.cunctos populos.in.xx.colū.ꝛ quod in actibus pendentibus a consensu duorum,prout est contract⁹ si statutum prohibet contrahi sine presentia presbyteri vel notarij tale statutū non ligabit clericum volentē vti tali contractu in foro ecclesiastico per ea que habentur ꝛ notantur in ca. cum esses.ꝛ in ca.relatum.de testa. ¶ Bene faciunt nota.per Host.in summa,de testa.§.qualiter conficitur.ver.verum.quāto magis hoc procederet in actibus pendentibus a voluntate vnius ꝛ ille q actum gerat sit cleric⁹ vt in casu nostro,ꝛ certe qñ pendet actus a voluntate vnius,ꝛ causa agitur coraꝫ ecclesiastico iudice communis est sententia quo statutū laicoruꝫ non debeant attendi contra clericum,vt no.doc.in dictis lo 12 cis maxime in.d.c.ecclesia.ꝛ Sal.clare ī.d.aut.cassa. ¶ † Roborantur predicta qꝛ quando per statutum aufertur ecclesijs vel ecclesiasticis personis nedum illud qđ est eis cōcessum ī priuilegium,sed etiam illud ꝙ eis competit de iure cōi:statutuꝫ tale non valet ꝛ dicitur esse contra ecclesiasticam libertatē,vt ꝓbatur in.c.cumana.de elec.ꝛ ibi per illum tex.ad hoc ponderat Anto.de bu.ꝛ Jo.de imo.Et firmat Anto.de bu.ꝛ Jo.de imo.ꝛ do.Abb.in prealle.c.ecclesia sancte Marie.vbi per hoc inducunt plura. ¶ Bene facit tex.in.c.si.de immu.eccle.in.vj. ꝛ idem tenet Ful.in.d.aut.cassa.Bene facit qđ no.Bartol.in d.l.si.in.ij.co.de pac.Vel saltem dato quod non sit contra libertatem ecclesiasticam:ꝛ sic non debeant cassari de volumine statutorum nec per hoc incidant statuētes in penis de quibus in.d.aut.

[a] ¶ A pari.s.lib.j.cōsil.xvj.ꝛ lib.ij.cōsi.cl.nu.iij.cōsil,cclvij.nu.xv.j.cō,sequen.j.li.v.cōs,xlj.col.j.ꝛ li.vj.cōsi.xix.sal.l.j.colū.ante.C.d sum.tri,deci.repe.c.ij.col.pe.de iudi.l.si.in pe.de iudi.l.fin.in prin.de iuris.om.iud.cōsi.dcxxxix.nu.xj.Jaso.consi.lxxx.colū.j.lib.iij.Alb.bru.ꝯsil.xx.col.j.Lu.gozadi.cons.xlix.nu.xiij.

[b] ¶ Fundat.s.consi.prece.nu.xv.

in.d.auf.cassa.z in.c.nouerint.de sen.excō.tū nō potest negari qd saltē in foro ecclesiastico nō erāt cōtra clericos seruāda,cū quo ad personas clericorū z quo ad illud forū,nullam habeāt iurisdictionē,statuentes z statuta non ligent vltra iurisdictionem.c.vt animarum.de cōsti.in.vj.c.a nobis.de sen.excom.l.fi.ff.de iurisdi.om.iud.z ibi doc.in.d.l.cūctos populos.cū ibi no.

13 ¶†Accedat predictis id qd not.Pet.de ancha.in repe.c.ea q.in fi.c.de re.iur.in.vj.vbi sequēdo ɔclusionē Jo.cal.i dispu.sua incip.statuto ciuitatis cauet,qd si ab actore.tz qd si statuto laicorū cautum est qd solutio debiti probari nō possit p testes:tamen nō ligabit clericus volēs debitū probare p testes,etiam si cā tractaret in curia seculari per plures rationes,quas cā breuitatis non refero. ¶Ad id qd no.do.de sancto Gemi.in.c.fi.in prin.ff.de offi.deleg.in.vj.vbi secutus Lappū in allegatione cētesima.z sequenti,cōcludit qd statuta laicorum preceptiua vel arctatiua nō ligāt clericos,etiā si cōcernant eorum fauorē:p.d.c.ecclesia sancte Marie.Si aūt statuta non essent preceptiua vel arctatiua,sed priuilegiata,vel cōcessiua immunitatis,z loquantur per nomina apta comprehēdere clericos,z tūc cōprehendent:p tex.in.d.c.fi.cū ibi no.p Joā.an.z Lappū Abb.facit qd no.Jo.de imo.in.d.c.qd clericis.q voluit qd vbi statutū loquitur in persona,nunq̄ comprehēdat clericum,z quo ad solēnitatē requisitā,in actu:quia statutū loquēs in personā,put facit statutū pmissum,nō cōprehēdit nō subditū.l.j.ff.de tut.z cura.da.ab his.z not.doc.in.l.cunctos populos. ¶Nec habēt obstare qd quādoq̄ statutum laicorū ligat clericū:vt late probat Joan.an.in regula,sine culpa.in mer.z Joā.cal.in.d.dispu.incip.statuto.z Pet.de anc.in.d.regula.ea que.in fi.z Anto.de but.z alij in.d.c.qd clericis.z Joā.de imo.in.l.

14 stipulatio hoc mō cōcepta.ff.de verbo.obl.†qz qū ius agendi seu obligatio orit i facto,vel quasi facto seu omisso clerici,tūc nō hz locū illa doctrina Jo.and.in.d.c.sine culpa.volens qd si statutū fuit factū ante clericatū liget clericū:sz satis est q tpe facti vel quasi facti:sit effect⁹ iā clericus.qz tūc statutum saltez preiudiciale clericum nō liget in casibus in quibus dixi supra non ligare.Jta distinguit Anto.de but.in.c.quod clericis.circa antepenult.z pen.col.z Jo.cal.in disputa.dicta.z do.Abb.siculus in.d.repeti.in.c.ecclesia sancte Marie.post medium.z tactum fuit opportune per dominos supra cōsulentes. ¶Sz ita est,q in ppposito ius agendi z obligatio cōtra dictos Antoniū z Uanutium surgit ex aditione heredi paterne,que resultaret ex illa omissione repudiationis cū solēnitate intra sex menses ḃm formam statuti:que quidem omissio pōt appellari factum.l.si mora.in verbo,ne facto.ff.sol.ma.l.qui nō facit.ff.de regu.iur.institu.de nu.§.si vero vxor.in verb.absti nuerit.insti.de verborum obli.§.fi.in ver.quedam fieri aduersus ea factum fuerat zc.not.glo.in.l.ij.princ.ff.de verb.obliga.l.quarta.z ibi not.ff.que in fraud.credi.ergo satis est qd tempore q uo lapsum est tempus dictorū sex mensium vel saltē tēpore delate paterne hereditatis dicti filij essent clerici.

15 ¶†Circa secundum dubium,quo queritur an dictus Franciscus qui est heres patris,possit inuitis creditorib⁹ repudiare hereditatē maternam,non videtur esse dubiū quod sic,per l.qui autem.in princ.ff.que in frau.credi.cum concor.ibi allegatis in glo.z no.per Bal.in.l.maximum vitium.in.vj.col.ver.sed pone frater etiam.de libe.preteri.z in.l.vnica.circa vj.col.C.de his q ante aper.tabul.z similiter nō est insistēdū.

16 ¶†Circa tertiū dubiū querit an iuuari possit aliquo remedio ɔ creditores paternos:quia potest habere beneficiū inuētarij,si intra tempus debitum a die adite hereditatis conficit inuētarium,quia non tenebitur vltra vires hereditarias iuxta.l.fina.post princip.cum ibi nota.z in.§.z si prefatā.C.de iure delibe.z possit etiam si erat minor.xxv.annis tēpore aditionis.z tunc non sint elapsa tempora petende restitutionis in integrum:z sic lesus ex ipsa aditione poterit restitutionē in integrū petere aduersus aditionē seu immissionē hereditatis.l.j.z.ij.per totum.C.si vt se ab hereditate absti.iūcta l.fi.C.de temporibus in integ.restitu.pe.p pdicta est etiā rñsum quarto z vltimo quesito dū querebatur,p posito, qd repudiatio Anto.z Uanutij non valeat,vtrum habeat aliqd remediū aduersus creditores paternos cū possit aduersus eos defendere hereditatē maternā:z similiter dato qd Frācisc⁹ adiret hḋitatē maternā,possit illā defendere,aduersus creditores patris.cū cōfectū sit inuentariū vel confisci possit saltē remedio restitutionis in integrū ratiōe minoris:iuxta §.pupillus.in auth.de here.z fal.clarum est qd ipsi nō tenebunt creditoribus pris vltra vires hereditatis pr̄ne.d.§.z si prefatā.z illud erit tutius remediū,q̄ volēti remedia separationis bonorū:qd heredi cōcedit qū nūq̄ habuit licentiā z facultatē abstinēdi ab hereditate,z inuētariū nō cōfecerit.l.j.in fi.ff.de separatione bonorum.z declarat Bal.z Sal.in.l.ij.C.de bo.aut.iud.possi.z Bal.in.l.ij.de pactis.

Epitome.

☞ Quatenus statutis laicorum ligentur clerici.

Consilium.CCXI.

Uisa facti narratiōe z statutis de materia cessantium loquentibus,z his que eleganter deducta sunt per celeberrimū dñm consultorem. ¶Puto verā esse conclusionē,qd quamuis dict⁹ Mattheus ex causa cōductionis post dictam alienationem tenuerit dicta bona quodā sua,z postea sibi locata per dictū dñm Pādulfuz ante cessionē dicti Matthei,postea secutā,non possit ex hoc argui z pbari qd dicta alienatio facta in dñm Pādulfum dicat inefficax,vel simulata possit infringi non obstante statuto,maxime posito sub rubrica.de vēditionibus factis per cessantes zc.

1 ¶†Nā psupponoq dicta vēditio de iure cōi nō sit simulata,saltē attēto q dict⁹ Matthe⁹ post dictā cōductionē rñdit dicto dño Pādulfo de fructib⁹ seu mercede debita p dictis bonis locatis.l.litib⁹.C.de agri.z cēsi.lib.xj.not.Bart.z alij post eū expresse in.l.sicut.§.supuacuū.ff.qui.mo.pig.vel hypo.sol.z l.post cōtractū.ff.de dona.z no.doc.maxime Joā.de imo.in.c.illo vos.de pigno.z Spe.in tit.de dona.§.j.ver.ita pone aliqs intendens. ¶Et multo minus censet simulata de iure cōi illa alienatio z adiudicatio facta dicto Antonio creditori,ex eo q non pōt dici qd dictus Antonius passus fuerit dictū Mattheū possidere z tenere:qz incōtinēti facta adiudicatione in dictū Antoniū,pfat⁹ Antoni⁹ vēdidit,z in locū suū posuit do. Pādulfum clericū pdictū,seu aliū p eo recipiētē,p quā vēditionē factā alteri recipiēti p clerico fuit acqsitū ius z dñiū clerico,etiā ignorāti,qz in themate presupponit ita disponi generaliter p statutū Florētinū,qd dz etiā attēdi in clerico[a] quatenus est clericis fauorabile si spālr de clericis mentionē non facit,nec statuit pcipiēdo vel vetādo aut phibendo.c.dilecti.de foro cōpe.z.c.cū venissent.de eo q mitti.in pos.cau.rei seruā.vt firmat Bal.in.l.cunctos populos.C.de summa trini.in.x.col.in ver.Sz vlteri⁹ qrit.z Anto.de but.in.c.q in ecclesiarū.de cōstitu.z in.c.qd clericis.in pen.col.de foro compe.vbi refert ita etiā cōsuluisse Joan.de ligna.z ita tenere Lappū in allegatione.cvj.

2 ¶†Uñ cōcludūt q statutum disponens qd extantib⁹ masculis femina nō succedat,hz locū etiā extāte clerico:qz est ei fauorabile,sz secus esset si de clericis dicta statuta mētionē facerent,vt in.c.ecclesia sancte Marie.de consti.z hec conclusio etiā est de mente Joan.an.in.c.fi.in prin.de offi.dele.in.vj.ibi hoc clari⁹ firmat Dñicus de sancto Gemi.secut⁹ Lappum allegatione centesima:z centesima prima:z subdit qd si statuta laicorū essent preceptiua vel arctatiua,dato qd tēderent ad fauorē ecclesiarū vel clericorū,nō cōprehēderent z ligarēt eos vel eas,ita pōt intelligi tex.in.d.c.eccle.sancte Marie.sz Lappū hanc cōclusionem approbat.d.Abb.sicu.in.d.c.eccl.sancte Marie.de consti.Pōt etiā ḃm eū laic⁹ priuilegiare ecclesiā.c.nouit.de iud.z ita vr̄ esse cōis opin.z p ɔñs dictū statutum,qd nō facit mētionē de clericis,z qd non est preceptiuū zc.cōprehendit quo ad fauorē,etiā clericos,z sic etiā ignorātibus,z sic acqrit dominiū Petro pro eo clerico recipiēte.Ergo nō erat in cōsideratiōe patiētia dicti Antonij,dato q passus fuisset:qz amplius non habebat Anto.ius in bonis illis vnde ad eū nō pertinebat pati nec cōtradicere:z sua patiētia nihil operat.l.Titia cū testō.§.Lucius.cum ibi nota.ff.de lega.ij.l.Cai⁹.cum ibi nota.ff.de pig.acti.z sic ex doctrina docto.in.d.§.superuacuū.z in.d.l.post contractū.cū si.non pōt allegari psumptio simulatiōis. ¶Preterea anteq̄.d.Mattheus esset effect⁹ cessans,z sic anteq̄ alienatio facta in Anto.posset dici simulata,ratificauit dñs Pandulfus,z sic in eū p ratificationē fuit de iure cōi oē ius trāslatū iuxta.l.si ergo.cū ibi no.ff.de neg.gest.z plene in.l.qui mihi donatū.ff.de dona. ¶Uiso qd de iure cōi nō resultat simulatio ex narratis,videam⁹ an ex dispositione dicti statuti resultet simulatio.z dico qd attēto pposito videret dictū statutū auferre bona pdicta clerico,in quem facta est alienatio.ideo qz dictū statutū nō dz in effectu includere clericū:qz

3 †magis cōis,z magis vera cōclusio est q statutū laicorū[b] generaliter loquēs,tēdens ad priuilegium clerici nō liget, nec afficit clericum:qz statutū generale non extenditur ad nō subiectos.c.a nobis.el.j.de senten.excom.ca.vt animarum.de

a ¶Clerico.late d hoc Andr.tiraq.in consu.picto.ti.retrac.§.j.gl.iij.n.2.cū seq.Cor.cōsi.cxxiij.lib.ij.Soci.ɔsi.ccxcij.lib.ij.dixi decisiue i proemi.ɔsu.pari.gl.v.

b ¶Laicorū.Ant.but.consil.xl.phi.frā.c.fi.de immu.eccle.in.vj.cur.senior ɔsil.lxū.in fi.ɔsi.lxxij.in fi.soci.ɔsi.xiij.cōsi.lxxi.lib.iiij.fran.ripa.tract.de peste.fol.xcix.z rū.ij.libr.j.de legib.

consti.in.vj.C.que sit lon.cõsu.l.ij.⁊ Hosti.in summa.de cõsue.
⁊ Joã.and.de oper.no.nun. ¶ Idẽ videt tenere Joan.an.in
c.fin.de immu.eccle.lib.vj.in nouella vbi concludit quod si sta
tutum laicorũ ꝓhibet ne quis vendat vel donet rem immobi-
lem alicui non existenti de iurisdictione statuentium ⁊ qui nõ
subeunt onera,⁊ irritant venditionem vel donationẽ ⁊ penam
imponat qđ talia statuta non comprehendũt venditiones vel
donationes factas in ecclesiam:quia esset cõtra libertatem ec-
clesiasticam.c.si.de reb.eccle.non alie.⁊.d.c.que in ecclesiarum.
quod est illicitũ ⁊ ꝓhibitũ.c.nouerint.de senten.excõ.⁊ in aut.
cassa.de sac.sanc.eccle.⁊ in generali dispositione non cõprehen
ditur illicitũ.l.si procurator.ff.de condi.inde.l.iij.§.si procura-
tor.ff.ꝙ quisqꝫ iuris.c.causam.de elect.c.si compromissarius.§.
j.eodẽ titu.lib.vj.faciunt nota.in.c.j.x.distin.maxime per Ar-
4 chi.⁊ Hosti.in.c.fi.de solu. ¶ † Preterea casus noster videtur
clare decidi per Joan.cal.in sua disputatione incip.statuto ci
uitatis cauetur qđ si ab actore ⁊c.in solutione vltimi dubij.vbi
querit,an si statutũ disponat ꝙ per testes probari nõ possit so
lutio debiti liget clericũ volẽtẽ ꝑ testes ꝓbare solutionẽ debi-
ti.⁊ cõcludit ꝙ aut illud debitũ fuit cõtractum ante clericatũ
⁊ tunc si statutũ iniecerit vinculum ante clericatũ ligat sicut di
cit Joã.and.in regula sine culpa.in mercurialibus ad finẽ.vbi
voluit ꝙ si cõsuetudo que defert hereditatẽ primogenito pre-
iudicat etiam clerico secundo genito.qꝛ talis cõsuetudo secun
dogenitum ligauerat ante clericatum si post clericatum dictũ
debitum fuit contractum tunc tenet Jo.cal.ꝙ statutum nõ li
get clericum:qꝛ qñ agitur circa ea que respiciunt litis decisio-
nem,sicut dicim⁹ ꝙ attẽdendũ est ius loci ↄctus,vel debiti vel
rei super qua est questio.l.si fundus.ff.de euict.l.j.in princi.ff.
de vsur.l.anni totũ.C.de edifi.priua.in aut.qua in prouincia.
C.vbi de crimi.agi opor.⁊ not.in.l.j.C.que sit lon.consuet.⁊.l.
j.C.de eman.lib.⁊ per doc.in.l.j.C.de summa trini.⁊ per Spe.
in tit.de ferijs.§.j.ver.sed pone ita esse ſm Joan.cal.in dispu.
attendi oportet qualitatẽ persone,cum de iure priuilegij per-
sonã tangentis agit;⁊ secũdũ illud ius iudicari dꝫ coram quo
cunqꝫ iudice agat.facit ſm eum.c.j.de iureiu.lib.vj.⁊ de priui.
c.porro.ſm vnam lectu. ¶ Imo dicit quod ita etiam debet in
questione premissa:qꝛ probatio proprie respicit personam que
probationis onus habet subire,quod ius super hoc sibi com-
petẽs seruari debet in quocunqꝫ foro litiget,ita dicit ꝙ potest
intelligi.c.cum venisset.de eo qui mit.in possel.cau.rei seruan.
c.constitutus.de restitu.in inte. ¶ Sed clericis de iure cõpetit
probandi per testem solutionem debiti:ergo secundũ tale ius
debet iudicari licet in foro seculari in quo litigauit sit statutũ
contrarium,vt ibi latius per eum. ¶ Ergo cum statutum de
quo in presenti disputatione cõcernat modũ probatiõis simu
latiõis vel veritatis,⁊ ↄctus fuit celebratus ante clericatũ dñi
Pandulfi,debet ei seruare ius cõmune,non statutũ laicorum.
⁊ cum dicta decisione Joan.cal.transit per oĩa Pet.de anch.
in repeti.c.ea que.in fi.de reg.iur.in.vj.Jo.de imo.in.d.c.eccle
sia sancte marie.de constitutio. ¶ Casum nostrum etiam de-
cidit.d.Abb.in.c.quod clericis.de foro cõpe.⁊ in repeti.c.eccl.
5 sancte Marie.de consti.circa vltimam chartam volẽs † ꝙ vbi
statutũ disponit qđ si emptor non apprehẽderet possessionem
intra annum et sic patiatur venditorem possidere contractus
presumatur simulatus,ꝙ tale statutũ nec in foro seculari: nec
in foro ecclesiastico ligabit clericum qui neglexerit apprehen-
dere possessionẽ:quia non potest ligare non subditum.l.j.ff.de
tuto.⁊ curato.da.ab his. ¶ Sed in proposito dictum statutuꝫ
reddit contractum simulatum ex eo,quia ille ad quẽ dicta res
peruenit passus est tenere vel possidere dictã alienationeꝫ qui
postea effectus est cessans,ergo non ligabit clericum.et ibi re-
spondet ad ea que possent in contrarium adduci.ibi etiam cõ-
cludit qđ statutũ volẽs qđ probatio mutui nõ possit fieri per
testes,vel quod libri mercatorum faciant plenam fidẽ,non ser
uabitur cõtra clericum etiam in foro seculari;per.d.c.quod cle
ricis.generaliter intellectum.⁊ per no.in.c.ij.de arb.in.vj.ergo
modus probandi simulationem inductus a statuto laicorum,
non debet ligare clericũ.⁊ dum dicimus qđ in decisorijs debet
attendi locus cõtractus,vel delicti commissi:intelligitur in fo
ro contrahentis vel delinquentis:vt si clericus cõueniatur co
ram laico.c.si quis.⁊.c.si diligenti.de foro compe. ¶ Similiter
seruari debẽt leges q̃ seruãde sunt in foro ecclesiastico.ista re-
gulantur a pari.s.forum sortiri:vt not.glo.⁊ doc.in.d.c.ꝙ cleri
cis.⁊ in.viij.distin.in.c.que cõtra.in ver.peregrini.⁊.xij.di.illa.
in ver.more.⁊ no.doc.in.d.l.cunctos populos.⁊ alij.⁊ Inn.in
rubri.de consue.⁊ Spe.in tit.de cõsti.§.j.⁊ no.Joan.calderi.in
6 dispu.predicta. ¶ † Nec obst.id quod not.Bart.in.d.l.cũctos
populos.in.v.q.C.de summ.trini.vbi voluit ꝙ si statutum nõ
auferat ea que sunt concessa ecclesijs vel clericis in priuilegiũ
⁊ generaliter loquat,sit honestũ,debebit seruari etiam quo ad
ecclesiã vel clericos:per id qđ habet in.c.cũ venissent.de eo qui
mit.in pos.cau.rei ser.⁊ in ver.laudabilẽ a contrario sensu.et ꝑ
c.causam.de re iudica.qꝛ rñdeo qđ in hac opinio.Barto. erra-
uit:vt dicit Ant.de butr.⁊ Joan.de imo.et do.Abb.in.d.c.ec
clesia sancte Marie.⁊ referũt etiã qđ cõtra illã opinio.Bar.te
nuit Joã.de ligna.qꝛ eã annullãdi statutũ quo ad clericos,vñ
surgere a defectu ꝑtãtis,vt habet in.d.c.ecclesia sancte Ma-
rie.vñ ſm eos sicut expresse nõ possunt statuentes laici ligare
⁊ afficere clericos,ita et gñaliter vel tacite disponendo:qꝛ taci
tum ⁊ expressum equiparant.l.cũ qd.ff.si certũ peta.l.triticuꝫ.
7 ff.de verbo.obligatio. ¶ † Item qꝛ si nõ valet statutum laico
rum qñ sit cõtra cõcessa in priuilegiũ clericis:vt fatetur Bald.
multo fortius nõ dꝫ valere statutũ cõtra ea que cõpetunt cleri
cis iure cõi,et nõ in priuilegiũ,cum fortius sit illud qđ compe
tit iuri cõmuni:quã id qđ cõpetit ex priuilegio.l.ei⁹ militis.§.
militia missus.ff.de testa.mili.et.§.qꝛ verosimile.in aut.de nõ
alie.⁊ qđ dicatur cõtra libertatem ecclesiasticam illud quod sit
contra ea que iuri cõi cõpetũt ecclesijs vel ecclesiasticis perso-
nis,dico ꝓbari per tex.in.c.cum terra.de electio.⁊ ibi ad hoc il
lum text.ponderat Ant.de but.⁊ Joã.de imo.ita etiam tꝫ Sa
li.in aut.cassa.de sacrosan.eccle.in.v.col.in versic.tũc quero de
statutis que sunt ⁊c.vbi respondit ad dictam opinio. positam
per Bartol.in preallega.l.cunctos populos.et dicit veriorem
esse opi.Joã.de lig.in.c.ecclesia sancte Marie.extra vt lite pẽ
den.vbi statutum erat generale,et bona ratione inductum: et
tamẽ non ligat monasterium:vt ibi colligitur ex positione ca-
sus quem facit glo. ¶ Pro hoc adducit rationem positam in
c.ecclesia sancte Marie.de consti.que ratio magis debet secun
dum eum attẽdi,q̃ dictum.l.nõ possunt.ff.de lega.⁊.l.illud.ad
le.Aquil.⁊.l.adigere.§.quãuis.ff.de iure pat. ¶ Hoc etiaꝫ est
de mente Bald.in.d.l.cũctos populos.in.x.col.⁊ voluit clare
Bal.in.l.omni nouatione.C.de sacrosan.eccl.quãdo causa tra
ctaretur in foro seculari:vt ibi per eum.Idem tenet Fulg.cla-
rius in.d.l.cũctos populos.vbi dicit qđ verior est opi.Cyn.in
d.l.ij.C.que sit lon.consuetu.⁊ Hostiẽ.in.d.tit.de cõsue. quam
opi.Barto.in preal leg.l.cunctos populos.alle.c.que in eccle-
siarum.⁊.c.ecclesia sancte Marie.de constitu. ¶ Et respõdet
ad iura allegata per Bart.qđ qñ clericus ageret econtra.et sic
in foro seculari tunc seruanda essent statuta laicorum,etiã con
tra clericos.Sed quod econtra in foro ecclesiastico habeant lo
cũ statuta laicorũ:hoc non dicũt iura allegata per Bart.⁊ re-
spondet etiã ad tex.in.d.c.cum cã.de re iudi.qđ ibi erat consue
tudo generalis.⁊ sic tam clericoruꝫ quã laicorũ.⁊ ita etiã dicit
Anto.de but.in.d.c.ecclesia sancte Marie. posse respõderi ad
iura allegata per Bartol.vel ſm Joã.de imol.ibi in tex.in.d.
c.cum causa.non probat nisi per argumenta a cõtrario sensu:
quod argumentum sumi non debet vbi resultaret intellectus
iuri cõtrarius:vt no.in.c.j.de etate ⁊ quali.in.vj.⁊ in.l.ij.C.de
condi.inser. ¶ Nõ ob.etiam text.in.d.auth.cassa.⁊ in.d.c.no-
uerint.vbi videntur solum reprobari statuta,que sint cõtra li-
bertatem ecclesie.ergo alia nõ videntur reprobari:quia respõ-
det Fulg.in.d.l.cũctos populos.qđ in dictis iuribus bene di-
citur ꝙ statuta laicorũ que sunt cõtra libertatem ecclesie, delẽ
da sunt de capitularijs:⁊ sic resultat bene a contrario sensu ꝙ
alia statuta laicorum que non sunt contra libertateꝫ ecclesia-
sticam non sunt delenda a capitularibus.Sed vtrum valeant
vel non,hoc ibi nõ cõcluditur.qm̃ ipsemet Fulg.in.d.aut.cas-
sa.tenet ꝙ cassanda sunt statuta que derogãt his que iure cõi
cõpetũt ecclesijs vel ecclesiasticis personis. aut cõtra ecclesia-
sticã libertatẽ:ꝑ.l.j.§.que onerãde.ff. quarũ rerũ actio nõ da-
tur.⁊ per.d.l.ei⁹ militis.§.militia missus. ¶ Et dicit quod ad
hoc nõ obstãt not.per Inno.in.d.c.nouerint. vbi videt velle
qđ ⁊ statuta que auferrẽt ecclesijs ea q̃ erãt eis cõcessa in priui
legiũ,dicunt esse cõtra ecclesiasticã libertatem:qꝛ Inn.posuit
8 illud,de quo erat magis dubium. † qꝛ facilius tollit quod cõ
petit ex priuilegio ⁊ iure speciali,q̃ illud quod competit iure
communi. ¶ Contra dictam opi.Barto.est etiã tex.in.c. fin.
⁊ ibi ponderat Anto.de butr.de vita ⁊ hone.clerico.vbi statu
ta laicorum simpliciter prolata non ligãt clericos,⁊ etiã si se
intromittant in negotijs secularib⁹ antequaꝫ sint ter moniti,
vt ibi:⁊ dicit do.Ant.de bu.ꝙ ille est melior tex.q possit alle-
gari contra Barto. ¶ Idem etiã voluit Bal.in.c.venissent.
Unde ibi concludit quod statutum laicorum arctãs ad com-
promittendum,non ligabit clericos etiã si tales clerici essent
in minoribus constituti.facit.c.ij.cum ibi no.per docto.de fo-
ro compe. ¶ Idem repetit Bal.in consi.incip.Uenãtius ⁊c.
ad hoc etiã text.in.c.tua nuper.⁊ ibi põderat Anto. de but.
de deci. ¶ Nec etiã ob.si diceretur ꝙ attento ꝙ dictũ statutuꝫ
fuit anteq̃ dictus do.Pandulfus esset clericus,videtur inie-
cisse vinculum

cisse vinculū añ clericatū, merito ligare dz dictum dūm Pandulfum, sicut vr velle Joan.and.in.d.regula.sine culpa.in mer curialib⁹, in fine. ⁊ sequit̄ hoc Anto.de butr.in dicto.c.ecclesia sancte Marie.de consti.quia ad hoc patet rñsio ex his q̄ dixi 9 referēdo decisionē Joan.cal.in.d.disputatio.† qꝛ ex hoc ꝙ cū contractus, de quo agitur, fuit celebratus post clericatū nō dz statutū iniecisse vinculū ante clericatū. et ita etiā est expressuz. de mente do. Antoni.de bu.in.d.c.qd̄ clericis. ¶ Nam ius primogeniture, de quo loquit̄ Joan.in.d.c.sine culpa. etiā viuēte patre pducit effectū: vt not.vij.q.j.ꝙ periculosum.non mirū si in casu illo pōt dici ꝙ pcedit dictum Joan.an.qꝛ ante clericatū secundogeniti ius primogeniture erat radicatū ⁊ acquisitū primo, alias secus: vt est etiā de mēte Salice.in.d.aut̄.cassa.in penulti.col.ibi, dum dicit ex his que infert ad statuta causarū merita concernentia quibus cauetur, quod filijs masculis extātibus femine non succedant patri ab intestato, vt statutum illud nō vēdicet sibi locū si tēpore mortis patris filia concurrēs cum masculo sit monacha. ecce ꝙ Salic. vult ꝙ sufficit ipsam esse monacham tēpore quo acquiritur ius: ⁊ licet tale statutuz esset factū ante clericatum, tamen non ligabit, ⁊ idem consulit Pet.de ancha.in consilio incip. In Christi noīe amen.in paucis verbis tactum est. et ita etiam vult Bald.in magna repetitione.l.cunctos populos.in.xxiiij.col.versic.nec videmus qū statutum vetat per viam exclusionis: vt docto. maxime Dominicus de sancto Gemin.in.c.j.de except.in.vj. ¶ Nec etiam obst. predictis si diceretur quod quando factum, de quo agit̄, habet originem a facto clerici: tunc etiam decisorijs seruari debeat statutum laicorum, si causa agatur in foro seculari: vt voluit Anto.de butr.in dicto.c.ecclesia sancte Marie.de constitu.argu.l.si fundus.de euict. et quia si clericus contrahendo in loco sortitur forum in eo loco.c.dilecti.⁊.c.fina.de foro comp. sic videatur ꝙ subijciatur statutis illius loci: qꝛ ad hoc respondeo qd̄ vbi causa tractaretur in foro ecclesiastico, prout venit tractanda causa ista mouenda contra clericum possidentem.c. si qs contra clericum.de foro compe.nō procedit dictum Anto.de but. Possidebat eñ per dictū Mattheum conductorē, ⁊ soluentē pēsionē.l.qui vniuersas.§.per colloquiū.cū ibi not. ff.de acquir.pos.l.litibus.C.de agri.⁊ censi.lib.xi. ¶ Secundo respondeo ꝙ illud dictū Anto.de but.non t[illegible]: vt per Joā. de imo.in.d.c.eccle.sancte Marie. quia si esset verum, sequeretur ꝙ si statutum laicorum disponeret ꝙ cōtractus nō posset probari, nisi per quatuor testes, et clericus in tali loco contraxit cum laico, et postea agit in foro seculari contra laicum nō possit obtineri nisi probaret cōtractum per quatuor testes cōtra not.per Joan.cal.in dicta disputatione cum suis concor. Et respōdet Joan.de imo.in.d.l.si fundus.ꝙ bene sortitur forum in loco contractus: vt in illo loco possit cōueniri vel agere.c.dilecti.de foro competēti. ¶ Sed hoc nō sequitur ꝙ causa debeat decidi ḃm statuta laicorum: vt concludit Joā.cal.in dispu.prealleg.cū concordan. ¶ Preterea etiam in casu qū factū ex quo agitur oritur a facto clerici, scꝫ facti per Antoniuz ⁊ Mattheum: quia statutū vult ꝙ alienatio facta per ipsum qui postea cessat, presumatur simulata: si inueniatur possedisse post alienationem: sed ita est ꝙ dictus cessans nō alienauit in dictum dūm Pandulfum clericum: sed in Antoniū non clericum: quia incontinenti non alienauit in clericum, ⁊ tempore alienationis facte per Antonium in clericum acquisitio seu titulus Antonij non erat simul actus: quia nondum erat Mattheus factus cessans. ¶ Et si diceremus qd̄ secuta cessatione fingitur alienationem factam in Antonium fuisse simulatam, istud esset auferre ius clerici: iuxta tex.c.Quis.de rescrip.in.vj. ⁊ melius no.in.l.gallus.§.quid si tm̄.ff.de lib.⁊ posthu. quod quidem nō potest fieri per statutū laicorum directe nec indirecte, 10 ¶ † Ad hoc bene facit quod not. Pet.de ancha.in repe.c.canonum statuta.de consti.in.xi.q.principali.in versi.ego quero in qōne in qua consului ⁊c. ibi dixit quod accidit questio ꝙ archieps Spoletanus habebat extra ciuitatem aliqua molendina ex largitione regis Ungarie: ⁊ commune spoleti habebat etiam alia molendina extra dictam ciuitatem, omnes spoletani poterant ire quo volebant ad ista molendina, vel ad alia, et soluebant certam mensuram ad molendinum: cōe Spoleti statuit ꝙ omnes ciues qui causa molendi irent extra ciuitatem, tenerentur soluere in ingressu porte mensuram de qua supra. ⁊ ꝙ volentes accedere ad molendina dicti cōis non tenerentur soluere in ingressu porte de qua vadunt. omnes ibant ad molendina cōis, vbi aliquā mensuram soluere non tenentur: ⁊ nō ibant ad molēdinum archiepi: archieps dicit statutum non valere inquātum sibi preiudicat: ⁊ videtur ꝙ valeret quia arctat suos subditos in suo territorio: argu.l.fin.ff.de decre.ab or.fa. cuilibet est licitū circa rem suā facere suā conditionē meliorē, cū alterius detrimento.l.proculus.ff.de dā.infec.tn̄ ipse cōtrariū decidit referēs ita cōsuluisse: qꝛ lꝫ vba statuti dirigātur ad 11 subditos, tn̄ ex eo grauat̄ archiepiscop⁹. ¶ † Uñ nō est curandū cū quo qs loquat̄: sed in quē intētio dirigat̄.l.cum pr̄.§.do natiōis.ff.de leg.ij. multoties eñ cōtingit ꝙ in dispositiōe vnū exprimit̄, ad aliud vero effect⁹ dirigitur: ⁊ hoc dz cōsiderari.l. iij.§.nūc de effectu.⁊.l.si qs reū.§.j.de lib.leg.⁊.l.cū dotē.ff.ad l.fal. ¶ Uñ dictū statutū generale debuit intelligi de eūtibus ad alia molendina, ꝙ cōis Spoleti dummodo essent molēdina laicorū: scꝫ ꝙ illi teneant̄ soluere, vt ibi pleni⁹ p eū.⁊ idē tꝫ do. Abb.in repe.d.c.ecclesia sancte Marie.⁊ Pet.de ancha.in consilio.xiij.qd̄ incipit, In Dei noīe amē. sup dubio trāsmisso. ⁊ ita cōsuluit tūc totū collegiū iuris ciuilis Bononiēsē: vt apparet in dicto cōsilio Petri de ancha.⁊ ponit etiā in cō̄si.cxlv. qd̄ incipit, In Dei noīe amē optimis rationibus, ⁊ in simili no. Albe.de rosa.in secunda parte statutorum.q.ij.ꝙ stantib⁹ predictis, non pōt adduci ⁊ fundari ex premissis allegata simulatio. vbi causa hec agitetur in foro ecclesiastico. ad qd̄ curandum suadeo prefato domino Pandulfo, vt pro virib⁹ laboret ꝙ in eo foro causa eius securius procedet per not. magime in prealleg.c.quod clericis.cum concordantijs.

Summarium.

1 Libellus in actione iniuriarum debet esse specificus.
2 Agere non potest qui ex parte sua non impleuit.
3 Testis dicens audiuisse publice dici, non probat famam.
4 Causa omnis colorata excusat a dolo.
5 Probatio, ꝙ scriptura sit de manu talis, est periculosa.
6 Renunciare sponsalibus ex liberum ex causa probabili.

Consilium.CCXII.

Uisis ⁊ discussis scripturis mihi exhibitis in causa ⁊ lite vertente inter Fortitolum de albergatis, ⁊ dominā Geneuerā ci⁹ filiam ex parte vna agentes, ⁊ Leonellū de torano ex alia se defendētē: vr̄ mihi nullo mō seq posse cōdēnatoriā sn̄iam, sed absolutoriā ex infra scriptis. ¶ † Et 1 primo, qꝛ in libello actionis iniuriaruz: de quo in themate p parte dictorū agentiū requirit̄ inter cetera specificatio mēsis, anni, loci illate iniurie, cū demōstratiōe cō̄finiū ipsi⁹ loci, prout requirit̄ in criminalibus: iuxta.l.libellorū.cum ibi no. maxime per Bar.ff.de accusa.iuncta.l.forma.in prin.de censi. hoc probat̄ per tex.in.c.tue.de pcura.⁊ ibi docto.per.l.pretor edixit.in princi.⁊ ibi hoc firmat Ray. Bart.⁊ Ange.ff.de iniur.⁊ per.l. item exigit.ff.de dolo.cū glo.⁊ hoc tꝫ ibi Bal.⁊ no. Bar.in.l.⁊ an eādem.§.actiones.ff.de excep.rei iudi.circa.iij.col.⁊ in.l.per pcuratorē.ff.de obsequijs prestan.⁊ in.l.viro atqꝫ vxore.ff.solut.matrimo.⁊ in.l.j.§.interdictum.in.iij.co.ff.vti possidetis.⁊ in.l.inde Neratius.ff.ad.l.Aquil.⁊ notat Bar.in.l.si ex dolo. §.in hac actione.de iniurijs. saltē qꝛ cōdēnatio in actione iniuriarū infamat.l.penulti.ff.de his q no.infa.⁊ in.l.iniuriaruz.ff. ex qb⁹ cau.infa.irrog. Et est de mēte Spe.in ti.de iniur.in principio. ⁊ ita se hꝫ magis cōmunis opi. a qua in iudicādo non est recedendum: vt habetur in locis vulgaribus. ¶ Sed in proposito nostro libellus non habet omnia ista requisita, quia in libello. dum narratur locus commisse iniurie: non fit mentio nisi de ciuitate Bononiensi. Sed vltra ciuitatem debet apponi locus particularis: vt in.l.libellorum.in principio. Et ponit Specu.in titulo de iniurijs: ergo ⁊c. ¶ Secundo moueor, quia non fuit, vt debuit, in libello expressum tempus illate iniurie: scilicet mensis Maij anni millesimi quadringentesimi sexagesimi quarti: in quo tempore narratur quod Leonellus in ciuitate Bononie contraxit matrimoniū per verba de presenti cum vna muliere Bononiensi: et istud copula confirmauit animo iniuriandi predictos agentes: nec etiam dato quod istud tempus fuerit positum in libello, inuenio probatū quod Leonellus predictum matrimonium contraxerit, ⁊ confirmauerit de dicto mense Maij. ergo si hoc tempus deductū quod certum esse debet: dicta.l.libellorum. et.d.l.pretor. non est probatum per testes, non est possibile agentem obtinere.l.denunciasse.§.quid tamen.cum ibi not.per Bart.ff.de adulter.l.pretor.§.docere.ff.vi bono.rapto.⁊.l.habebat.ff.de instito.⁊ patet ex no.per Bar.in.l.is qui reus.circa antepe.col.ff.de publi.iudi.⁊ hoc non hꝫ dubiū. est verū ꝙ mihi non sunt exhibite positiones agentium cum responsionibus rei conuenti. lꝫ vbo fer-

tur, in predictis responsionibus reus confitet̃. ¶ Tertio moueor, qꝛ vt apparet in responsionibus factis per aduersarium positionibus Leonelli Fortitolus promiserat tempore spõsalium dare Leonello in festo paschatis resurrectionis anni millesimi sexagesimi quarti libras ducentas pro parte dotis dicte Geneuere vsque ad festum paschatis pentecostes, habitando etiam in ciuitate Mutine tempore dicti festi paschatis resurrectionis ⁊ non probatur ꝙ Fortitolus soluerit dictas libras ducẽtas tempore debito prout in veritate nõ soluit ⁊ ipsi Fortitolo incũberet onus probandi se soluisse. l. j. C. de ꝓba. ⁊ not. gl. ⁊ doc. in. l. ij. C. de iure emphy. ⁊ Bar. in. l. in illa stipulatiõe si calendis. ff. de verb. ob. ergo non fuerũt seruata promissa posito ꝙ appareret de sponsalibus cũ patre Geneuere cõtractus

2 nõ possunt dici agẽtes cõqueri. ¶ † Nam nunꝗ põt quis mihi imputare ⁊ sibi promissa nõ seruari qñ ipse prius non seruauit. l. quero. §. interlocatorẽ. ff. locati. l. cum ꝓponas. la. ij. C. de pactis. ⁊ hec regula militat in omni contractu etiam noiato vt no. Bal. in. l. inciuile. C. de rei ven. ⁊ probatur in. l. si ita quis. §. seia. ff. de ver. ob. ⁊ in. l. si cõueniat. ff. ꝓ socio. ¶ Et dicit expsse Bal. in. c. j. qualiter dñs proprietate priuet̃. in vsibus feudo-

3 rum: † ꝙ ista est natura penarũ siue legalium, siue cõuentionalium ꝙ nisi petens penam ꝓbet ex parte sua impleuisse cõtractũ repellitur a petitione pene quia liquida debet esse causa vt pena. allegat. d. l. quero. §. inter locatorem. ⁊ quod no. in. l. si nõ fuit. ff. de iureiur. ¶ Sed dictus Fortitolus non probat se obseruasse promissa. i. partem dotis soluisse in festo paschatis resurrectionis, portando eam ad domum dicti Leonelli, iuxta. l. item illa. cum ibi no. ff. de consti. pec. ⁊. l. magnã. C. de cõtrahẽ ⁊ cõmit. stip. ergo non potest ipse agere ad penam nec aliꝰ qui ageret est contractu ⁊ promissione celebrata cuꝫ Fortitolo: qꝛ ex qua psona quis lucrum sentit eius factum prestare debet. l.

4 ex qua persona. cum si. ff. de reg. iu. ¶ † Et agẽdo actione iniuriarum ad quingẽtos ducatos, quos agentes dicuntur potiꝰ velle perdere ꝙ pati talem iniuriã dicitur agi ad vindictam et penã, nõ aũt actione rei persecutoria. l. cum emãcipati. §. emãcipatus. ⁊ ibi not. ff. de colla. bonorũ. l. pretor edicit. §. j. cũ ibi no. per Barto. ff. de iniur. l. pro herede. §. fin. ⁊ ibi no. doc. maxime Joan. de imo. ff. de acqui. her. ⁊ no. Bar. in. l. j. C. qñ ciuilis actio preiudi. crimi. ¶ Non ob. adhuc si diceretur Fortitolum non soluisse in festo paschali: quia sibi innotuit ꝙ Leonellus desponsauerat aliam: qꝛ rñdeo ꝙ hoc dici nõ põt nec est illud probatum: nam Damianus testis ꝓductus super hoc pro parte Fortitoli dicit ꝙ sponsalia cõtracta Mutine cum Fortitolo fuerũt ꝫcta de mẽse Marthij. Mccccl xiiij. ⁊ ꝙ inde ad vnuꝫ mẽsem vel duos supuenit rumor ꝙ Leonellꝰ i ciuitate Bononie promiserat aliam vxorem ducere. vnde dies paschalis ⁊ sic terminus solutionis superuenit anteꝗ ille rumor. ¶ Ad hoc etiã probãdũ fuit Benedictꝰ de beliardis q etiã nõ probat: qꝛ deponit qꝺ in quadragesimali tẽpore contracta erant spõsalia cum Fortitolo Mutine, ⁊ ꝙ postea ante completũ vnũ mensem audiuit publice dici ꝙ Leonellus deflorauerat vnam mulierem Bononiensem: quam pollicitus fuit ducere in vxorem ⁊ sic nõ probat qꝺ ante diem primũ Aprilis publice audiuerit dici de dicta promissione facta per Leonellum illi mulieri bo-

5 noniensi. ¶ † Predictus testis dicit quod audiuit publice dici ⁊ per hoc nõ dicit̃ probari famã[a] qꝛ poterat audire vnũ tantum hoc publice dicẽtem: vt declarat Bart. in. l. de minore. §. si plurimum. ff. de questi. ⁊ in. l. ij. §. eius. ff. de test. ⁊ Bal. in addi. Spe. in tit. de sen. in. xxiij. col. ⁊ ang. in. l. iij. ff. ad mac. ⁊ Joã. de imo. in. l. heredes palam. in prin. ff. de testa. vbi dicit qꝺ ista est cõis opi. ⁊ sic si non probat famam non erit dicto vnius credẽdum. l. iij. §. ⁊ si sic non accepit. ff. de in rem verso. l. j. §. j. cum ibi no. ff. de eo per quem factum erit. l. decurionũ. C. de penis. et ẽt dictus alius testis, scꝫ Damianus non probat sufficienter famam scd̃m tradita per Bar. in. d. l. de minore. cũ concor. ¶ Et etiã super hoc inductus dominus Gaspar de fontana nepos dicti Fortitoli vel eius vxoris qui deponit me mẽse maij anni millesimi quadringẽtesimi sexagesimiquarti seu post supuenit rumor ⁊ fama de secunda desponsatione facta ꝑ Leonellum, ⁊ sic non deponit ꝙ ante festum paschatis superuenerit, nec aliquos testes hincinde productos reperio probantes concludẽter quod ante dictum festum paschatis Leonellus decesserit a spõsalibus vt dicit̃ ꝫctis cũ fortitolo, ⁊ ipsemet Fortitolus ⁊ Geneuera fatẽtur, respõdendo positionibus. ⁊ sic dici non potest quod aliqua probabilis causa excusauerit dictum Fortitolum quo minus debuisset in festo paschatis soluere. ¶ Nõ obstat etiam id quod deponit Andreas de la manzola, qui videtur deponere quod Leonellus sibi dixit quod promiserat ⁊ dederat fidem vni Bononiensi de accipiendo eam in vxorẽ quia sibi inferebantur maxime mine ex parte attinentium illius mulieris, ⁊ vite amissionis ⁊ bonorum: ob quod necesse erat ipsi Leonello deserere. d. Geneueram: qꝛ ad hoc rñdeo quod iste testis est in dicto suo vnicus et singularis, et sic non probat. c. licet causam. de ꝓba. c. bone. el. j. de elec. l. iureiu. C. d̃ testi. ¶ Itẽ dato quod Leonellus promisisset illi mulieri bononiẽsi ducere eam in vxorẽ, ⁊ sic per verba de futuro: tñ poterat cõtrahere matrimonium per verba de presenti cum alia, et valuisset matrimoniũ. c. sicut ex literis. cum si. de spõsa. ¶ Idem iste testis deponit qꝺ Leonellus dicebat quod propter illas minas necesse habet deserere Geneueram: ergo apparet ꝙ nõ tantũ animo ⁊ affectu iniuriandi deseruit eam, et actio iniuriarum non nascitur nisi interuenerit animus ⁊ affectus iniuriandi. l. illud. ff. de iniurijs. ⁊ in. l. si nõ conuicij. ⁊ ibi not. Cy. in prin. C. eo. ti.

6 ¶ Accedit ad confirmationem predictorum, † qꝛ oĩs colorata causa etiã nõ legitima excusat a dolo. l. igitur. §. potest. ff. de libe. cau. lege. j. in fine. cum gloss. ff. de abigeis. l. plagij. cum gl. C. ad. l. Falc. de plagiarijs. Animus autem iniuriandi requiritur ad hoc vt quis teneatur actione iniuriarum, vt dixi, ⁊ non videtur dubiuꝫ ꝙ presumi debet ꝙ potius dicta causa. s. quod Fortitolus non seruauerit promissa fuerit illa que induxerit Leonellum ad deserendam Geneueram quã animus aut propositum iniuriandi. facit. l. merito. ff. pro socio. et. l. si preses. ⁊. l. interpretatiõe. ff. de penis. ⁊ quod no. in. l. hoc enim. in prin. ff. de suspec. tut. ¶ Et per predicta etiam nõ ob. quod dictus Andreas ⁊ Lanfrancus deponãt quod quedam scripturella producta, vt dicit̃, erat de manu Leonelli supradicti. Primo qꝛ, vt verbo fertur, in dicta scripturella non est nominatus Leonellꝰ tanꝗ ille qui promiserat aliquam despõsare anteꝗ sponsalia contraheret cũ Fortitolo. ⁊ dato quod promisisset, tñ poterat despõsare per verba de presenti Geneueram, et valuisset

7 matrimonium. † Preterea dicta probatio dictorũ testiũ absqꝫ vlla comparatione literarum, non sufficit ad probandum illaꝫ schedulã manu Leonelli: qꝛ talis probatio quod scriptura sit de manu talis, est periculosa. in aut̃. de fide instru. per totum. ⁊ ita not. Bar. in aut̃. ⁊ si contractus. per illum text. C. de fide instru. cum ibi not. ⁊ Bartol. in. l. scripturas. in princi. C. qui potio. in pig. habe. ⁊ Bald. in aut̃. nouo iure. in. x. col. C. si cer. pe-

8 ta. ¶ † Quarto moueor quia a sponsalibus contractis ꝑ verba de futuro, potest quis licite discedere si ꝓbabilis causa subest. c. ex literis. de sponsa. ⁊ causa probabilis committitur arbitrio iudicantis. vnde si speratur ꝓpter matrimonium contrahendũ debere sequi homicidiũ, vel guerram, licitum ꝓmittenti est deijcere spõsalia. Sed ita est ꝙ probatũ est per plures testes, ⁊ maxime per Joan. baptistam, ⁊ per Joannem de lenatis cõtestes. quod Leonellus a dicto Joãne baptista nomine suo ⁊ aliorũ attinentiũ valde fuit cõminatus ꝙ ipsum occideret, vt est probatũ ꝑ testes ꝓductos ꝑ parte Leonelli. ⁊ quod dicti attinentes sunt hoĩs cõsueti mandare executioni ea que minantur: ⁊ qꝺ sunt ⁊ erant potentes ⁊ animosi: ergo apparet quod licite potuit reijcere dictus Leonellus sponsalia primo facta ꝑ verba de futuro cum ser Fortitolo. ¶ Apparet etiam qꝺ nõ animo iniuriandi dictũ ser Fortitolũ ⁊ eius filiaꝫ factũ est hoc, sed cã vitandi periculum mortis. ¶ Nec ob. si diceret̃ ꝙ dictꝰ Joãnes baptista testis productus ꝑ Leonellũ est affinis Leonelli. qꝛ rñdeo qꝺ tales non repelluntur in testimonio ferendo in cã ciuili, etiam si oriatur ex crimine: dũmodo tali, ex quo non inferatur iniuria testi producto. ita cõcludũt doct. in c. cũ oportet. vbi Anto. de but. de accusa. ¶ Colligitur etiã ex

9 no. maxime ꝑ Bal. in. l. parẽtes. C. de testi. † dũ dicunt ꝙ etiã frater possit esse testis pro fratre ad defendẽdũ[b] eũ a pena: ⁊ an sibi ex toto credendũ sit sicut alteri testi, cõmittitur iudicantis arbitrio inspecta qualitate psone. fm̃ doc. in dictis locis ⁊ clare ponit Joan. de imo. in. l. qui testõ. §. si. ff. de testa. ¶ Sed attẽto qꝺ hoc casu cõcurrat dictum aliorũ testiũ ad idẽ tẽdẽtiuꝫ supplet numerus defectum alterius idoneitatis. l. iij. §. eisdeꝫ. no. ibi in ver. numerus. ⁊ ibi no. Ja. bu. ff. de testi. ⁊ Jac. de are. de testa. i. l. qui in testamẽto. imo ⁊ etiã nõnulli ex testibus ser Fortitoli hoc deponũt, ⁊ maxime Damianus, ⁊ dñs Gaspar

10 de bulgola. ¶ † Preterea in his i qbꝰ a cõiter accidẽtibꝰ difficilis est probatio, tolerat̃ etiã probatio ꝑ testes minus idoneos. c. veniens. el. ij. de testi. l. cõsensu. C. de repud. c. fin. cuꝫ ibi no. de test. cog. l. ij. cũ ibi no. C. de testi. ⁊ qꝺ no. Jo. and. in addi. Spe. in ti. de teste. §. j. in ver. item excipit̃. in ver. idẽ qꝺ est mulier. sed tales res ob similes causas q̃ sigillant pudorẽ attinentiũ virginibus nubẽdis nõ ꝯsueuerunt fieri nisi occulte, vt experientia docet que est efficax magistra rerũ. c. ꝗꝗ sit. de elect. in vj. ergo tolerari debet probatio, etiam per testes qui alias nõ essent omnino integri. Ex quibus cõcluditur quod absque eo quod sit necesse deuenire ad aliquam restitutionẽ in integruꝫ, dictus Leonellus est omnino absoluendus.

a ¶ Famã. s. eo. cõsi. x. xciiij. ad fi.

b ¶ Defendendũ. s. lib. j. consi. v.

Summarium

Summarium.

1 Exceptio praescriptionis impedit litis ingressum.
2 Bona fides requiritur in praescriptione actionum.
3 Consentire non videtur qui non comparet.
4 Testes non debent iurare die feriato.
5 Examinatio testium non potest delegari priuato.
6 Notarius non potest facere instrumentum commissionis sue.
7 Actis notarij non statur extra officium suum.
8 Actus factus alia quam praefinita hora, non valet.
10 Delegatus archidiaconi si dicat se delegatum episcopi, non valet sententia.
11 Socius presumitur reliquis partibus vti iure familiaritatis.
12 Coniunctorum et vicinorum facta quis scire presumitur.
14 Heres tenetur exonerare conscientiam defuncti.
17 Testes quando post publicationem producere licet.

Consilium.CCXIII.

Viso et opportune discusso processu inter Nolum rectum de monte oliuo agentem communi diuidundo contra Joannem Martinum, et dominum Barto. fratres et alios quondam Matthei sath. de monte oliuo se defendentes. Omissis superfluis, primo videndum erit vtrum stante exceptione praescriptionis opposita in vim declinatorie ante litem contestatam stantibus probationibus super eo factis pro parte dictorum reorum, partes iudicis sint in pronunciando exceptionem praescriptionis impedire litis ingressum vel non. Secundo principaliter an si Nolus instaret primo recipi testes super quibusdam capitulis per eum vltimo loco productis, ad reprobationem testium et attestationum iam publicatorum et publicatarum possint et debeat reis contradicentibus. †Quo ad primum videtur prima consideratione dicendum, pronunciandum esse exceptionem praescriptionis impedire litis ingressum: quia exceptio praescriptionis, si opponatur, est de impedientibus ingressum litis. l. finali. et ibi Bartol. et Angel. ff. pro suo. l. omnes. et ibi no. doctores. C. de praescrip. xxx. anno. et in. l. j. in fi. C. ad Tertyl. et in authen. nisi. per Bal. C. de bo. mater. Et licet rei conuenti non se incontinenti obtulerunt probare dictam exceptionem, prout tenebantur ad hoc vt impedirent litis ingressum. l. nam et postea. in princip. ff. de iureiurand. et not. Barto. et docto. in locis supra allegatis. tamen ex quo actore et iudice patiente fuerunt facte probationes super dicta exceptione praescriptionis, debent tales probationes opitulari per nota. per Innocen. et doc. in. c. cum Bertoldus. de re iudi. et in. c. fraternitatis. de frigi. Et facit text. in. c. j. de restitu. spolia. Sed ita est quod probatum est per plures testes productos pro parte eorum, quod bona de quibus in libello actoris saltem in tempore. xxx. annorum dictorum fuerunt tenta et possessa per dictum Rentium et Fochum auum dictorum reorum, et successiue per Mattheum patrem dictorum reorum: et deinde per dictos reos communiter et equaliter pro indiuiso. vnde videtur quod tacite tempore sit sublata omnis actio, que competere potuisset pro illa parte que per dictos Fochum et successores pos. fuit. l. sicut. et. l. omnes. C. de praescrip. xxx. anno. et in. l. ij. C. de consti. pecu. Et licet non appareat de aliquo titulo rochi et successoris, tamen non est necessarius tit. ad praescriptionem. xxx. annorum de iure canonico, quando ius commune non resistebat possidenti seu praescribenti. c. j. de praescript. in. vj. et plene not. in. c. si diligenti. eo. tit. in antiquis. †Et licet sit necessaria bona fides etc. in praescriptione actionum secundum veram sententiam, iuxta ea que plene leguntur et notantur in. c. fina. de praescrip. et in regula possessor, et per legistas. l. sequitur. §. si viam. ff. de vsucap. et in. l. j. C. de seruit. Tamen ista bona fides videtur presumenda in casu isto propter possessionem longi et longissimi temporis: vt no. Innocen. et alij in. c. ij. de in integ. restitu. per. l. iij. §. si seruus. ff. de acquiren. pos. et not. Archi. in. c. ij. de praescrip. in. vj. et Joan. andr. in addi. Spec. in titu. de teste. §. nunc videndum. in princi. addi. magne in versi. item opponunt. et Ang. in. l. ij. C. quibus non ob. lon. temp. praescrip. et in. l. eum qui. §. fi. ff. de pu. et Ant. de but. in. c. cum ecclesia. circa vlti. col. de cau. poss. et do. Abb. modernus in. d. c. si diligenti. et dixit Bar. in. l. fin. C. vnde vi. per illum text. quod mala fides non potest contra praescribentem opponi, nisi a veteri possessore, et nisi intra. xxx. annos. et per Barto. etiam in. l. Celsus. ff. de vsucap. Sed premissis non obstantibus, contrariam sententiam de iure probabiliorem ex infrascriptis esse puto. Primo quia testes producti per reos iurati et examinati in ciuitate Cesene per eximium doctorem dominum Philippum de mantua, seu dominum Julianum de sanctis, non fuerunt legitime iurati. nam iurarunt die septima mensis Septembris. MCCCCLVIIJ. quod tempus erat feriatum propter vindemias ex forma statuti Cesene sub rubrica, de feri. quo cauetur quod dicto tempore inter ciues Cesene vel inter ciuem et forensem non reddatur ius aliquod, nisi quatenus de ambarum partium voluntate processit, vel nisi per partem tacite vel expresse esset illis renunciatum. et istud est etiam de iure com. l. j. et per totum. ff. de ferijs. Nec potest dici quod interuenerit consensus seu voluntas saltem tacita dicti Noli, vel Antonij eius procuratoris: †quia tunc demum tacite videtur quis ferijs renunciare et consentire, quod procedatur quando ille qui est citatus ad actum comparuit, et non opposuit exceptionem feriarum. secus autem si non comparuerit: vt probatur in preallegat. l. j. ff. de ferijs. et maxime cum Nolus sit ciuis Cesene, vt apparet in actis productis. Sed ita est quod Antonius qui fuit citatus pro die. vij. ad videndum testes iurare in ciuitate Cesene, non comparuit dicta die ad videndum iurare: ergo iuramentum dictorum testium non fuit solenniter prestitum. †Testes enim die feriato iurare non debent: vt not. Specu. in titu. de ferijs. §. sequitur. versi. quid si tunc. et Guido in. l. iurisiurandi. C. de testi. vbi ad hoc allegat. l. dies festos. C. de ferijs. et refert Joan. an. super dicto ver. quid si tunc. et not. in clemen. j. de offi. dele. Preterea testes isti non probant alia ratione: quia examinatio ipsorum testium fuit commissa dicto domino Philippo per vicarium Ghiazo. et dominus Philippus †subdelegauit examinationem cuidam priuato, scilicet domino Juliano, quod fieri videtur non potuisse, per not. per Barto. in. d. aut. apud eloquentissimum. de fide instr. et sequitur Ang. in. l. iudices. eo. titu. vbi voluit quod priuato sine consensu partium non possit fieri dicta subdelegatio. Ac etiam quia de dictis testium non constat, nisi ex actis ser Ludouici quondam Juliani, qui non erat notarius ad acta deputata secundum formam statuti Cesene. Unde non potest actus etiam conuinci, nisi per notarium ad hoc deputatum. l. in fraudem. §. quoties. ff. de iure fisci. †Quinimo de aliqua commissione facta per iudicem dicto notario, qui scribit dictam examinationem, non apparet quod apparere requiritur per fidem alterius scripture secundum magis communem opinionem, quam tenet Hostien. et Jo. an. in. d. c. quoniam contra. de proba. et ibi sequitur Anto. de but. in. iij. col. per. l. j. C. de manda. princ. et. l. prohibitum. C. de iure fisci. lib. x. et sequitur Joan. and. in. c. cum quid. de regul. iur. in. vj. in mercu. et Fede. de senis in consi. cxcix. inci. queritur an dicta Margarita. et Bald. in. l. iureiuran. C. de testi. et in. l. iudices. C. de fide instru. et dominus Abb. i. d. c. quoniam contra. †Et quod dictus ser Dominicus non fuerit notarius ad acta deputatus, patet ex fide et attestatione cancellarij, de quo in actis, que fidem facit iuxta. l. si publicanus. §. de rebus. et quod ibi doct. ff. de publi. l. diuus. ff. de custo. reo. cum similibus. Ergo actis suis, etiam si facta essent de consensu partium, fides adhibenda non est: vt not. Guli. de cu. et Bald. in. l. repetita. de episco. et cle. et Bald. in. l. testo. C. de testa. p. d. §. quoties. et Joan. and. in addi. Spec. in tit. de instru. edi. §. restat sup quid de his. et Bal. in. l. j. in fi. ff. de iudi. et Ant. de bu. in. c. per nul. de offi. delega. Pari ratione etiam non probant alij tres testes, videlicet Bartolus, Antonius, et Siluester iurati et recepti per vicarium die. xiiij. Septembris, que fuit dies feriata in honorem dei propter festum sancte Crucis, secundum formam constitutionis. Preterea isti tres testes non fuerunt legitime recepti alia ratione: quia vt apparet ex literis commissionis facte a dicto vicario Liuorij per vicarium Ghiazo, consuetus procurator fuerat monitus vt compareret coram dicto vicario Liuorij die. xv. Septembris ad videndum iurare testes, et illi testes iurarunt die. xiiij. ergo cum necessaria fuerit de iure citatio ad videndum iurare testes. l. si quando. C. de testi. c. in noie domini. de testi. †et actus fuerit factus alia hora quam hora prefixa in citatione. non valet. l. si. §. is qui. et ibi no. Bart. ff. quod vi aut clam. et in l. aut quod alr. in princi. et ibi per eundem. eodem ti. et c. consuluit. cum ibi no. de offi. delega. Omnes etiam alij testes dictorum reorum fuerunt recepti et examinati per dictum vicarium Liuorij sine aliqua commissione. nam, vt apparet in examinatione facta de Nicolao alberti, in teste asseritur, quod ille testis est examinatus per dictum vicarium Liuorij vigore commissionis sibi facte per magnificum comitem Nicolaum de mala testis, de ghuololi per examinatione illius testis, et aliorum postea receptorum. †Et de ista commissione nihil apparet. et per consequens quod ibi testes fuerunt recepti absque commissione, et sic illegitime, cum per illa verba procul dubio non probetur commissum, vt in auth. si quis aliquo. C. de eden. et in. c. cum in iure. de offic. deleg. et in. c. quoniam contra. de proba. Nec ob. si dicatur quod dato quod examinatio ipsorum testium, prout fieri non potuerit per vicarium Liuorij vigore alicuius commissionis sibi facte per do. Nicolaum, tamen potuit fieri vigore commissionis sibi facte primo per vicarium ghuololi: quia rndeo hoc de iure non posse substituere, attento

Ingressum. de ci. tholo. lxvij. phili. c. j. de lit. cte. in vj. Cepol. cau. cri. consi. lxxj. in. ij. dubio. Ja. l. ait ptor. j. co. ij. l. nam postea quod. §. sed et si quis. col. fi. de iureiurand. consil. clxvj. col. j. lib. ij.

Bonafides. de xi. j. li. iiij. co. xcix.

Alterius. Joan. phi. fran. c. cum quid vna. de reg. iur. in. vj. Alex. j. lib. v. consi. ciij. in fi. cor. consi. lxxix. (vbi limitatur) lib. iij. Gui. pap. deci. delphi. ccccij. iason con. clv. nu. v. lib. iij. And. alci. de presum. reg. iij. presum. xiiij. nu. iij.

to ꝙ dictꝰ vicarius Liuorꝫ asserit se examinare vigore cōmis-
sionis sibi facte per comitē Nicolaum. hoc decidit Joā. an. in
10 tit. de sent. ꝓla. §. qm̄, versi. † quid si dixerit se esse delegatum
epi, cum esset delegatus archidiaconi, an valebit sentētia: ⁊ cō
cludit ꝙ non, etiā qui per ignorantiā dixerit. allegat. l. pe. ff. de
eo q ꝑ tuto. Et idē in effectu voluit Jnn. Host. ⁊ alij in. c. cū ex
officij, de prescri. arg. c. cū super. de offi. deleg. quia quod potui
nolui ⁊c. vt in. l. multū vul. C. si quis alteri vel sibi. ⁊ hoc etiam
in effectu voluit Pe. Cy. ⁊ Sal. in. l. j. C. q ꝑ sua iuris. ¶ Pre-
terea dato ꝙ videret̄ dicta examinatio facta vigore dicte com
missionis facte sibi per vicariū ghuosoli, tñ non posset sustine-
ri: qꝛ oēs testes fuerūt iurati die. xiiij. Septēbris ꝓ qua nō fue
rat citatus seu monitus dictus Nolus, seu eius procurator ad
vidēdum iurare testes. ¶ Secūdo principaliter vltra predicta
ostendo ꝙ dicti testes nō ꝓbant allegatam prescriptionē con
cludēter. istam presuppono ꝙ de omnibꝰ fere bonis petitis in
libello Blonetꝰ de mōte oliuo habebat titulū in dictis rebus
pro dimidia, ⁊ dictꝰ Rentiꝰ ꝓ vna quarta pte, ⁊ dictꝰ Rochꝰ
pro vna alia quarta pte, vñ si cōsideremus tempus quo isti p̄-
dicti testes vixerunt ⁊ possederūt nō posset dici ꝙ possederūt
ꝓ iure spectante ad dictū Blonetū ⁊ Rentiū. Sed tantū pro
11 sua quarta parte: † qꝛ reliquis partibus etiā si vsus esset pos-
sessione dictorū presumeretur vsum fuisse iure familiaritatis,
nō autē suo nomine possedisse: vt. l. qui iure. ⁊ ibi hoc no. Bar.
⁊ alij. ff. de ac. pos. l. generaliter. eo. ti. ⁊. l. si mulier. ff. quib. mod.
vsusfru. amit. l. ⁊ habet. §. hospes. ff. de preca. ⁊ no. Jnn. in. c. cū
ecclesia. in fi. prime gl. de cau. pos. ergo dici non pōt ꝙ Rochꝰ
inceperit prescribere cū prescriptio nō possit esse sine possessio
ne ⁊ animo possidēdi. l. sine pos. ff. de vsusc. ¶ Jmpeditus fuit
etiam Rochus tēpore sue vite prescriptionē inchoare: qꝛ par-
tem dictarum rerū emit pro dimidia noīe suo, ꝓ alia dimidia
noīe Blōdi ⁊ Rentij vt in dictis duobꝰ instrumentis apud a-
cta ꝓductis continetur ex quo apparet ꝙ intentio fuit acqui-
rere Rentio ⁊ Blōdo pro dictis partibus ⁊ non sibi, quando-
cunq; Blōdꝰ ⁊ Rentius seu eorum heredes haberent ratum.
l. si ego. ff. de neg. ge. ⁊ plene in. l. qui mihi donatū. ⁊ tunc heres
possit ratum habere. l. si sine. §. si procurator. ff. rem rat. hab. no.
Dy. in. d. c. ratum. de re. iur. lib. vj. ⁊ Bal. in. l. bonorū. ff. rē ra.
habere. Et sic cum mala fide Rochi non poterit Rochus in-
choare p̄scriptionē: vt in regl'a, possessor. ¶ Presumeret̄ etiā
ꝙ Rochus fuerit in mala fide cōtra titulū quem habebat blō
12 dus in dictis rebus alias acquisitis ꝓ dimidia: † quia coniun-
ctus presumitur scire facta coniunctorum vel vicinorū. ff. vnde
cog. l. octaui. l. de tutela. cum ibi no. per Bar. post glos. C. de in
integ. resti. ⁊ per Bart. in. l. de etate. in. ij. q. prin. ff. de mino. ⁊ p
Barto. ⁊ doct. in. c. literis. de presum. presertim cum familiari-
ter simul haberent vt confitent̄ rei ꝯuenti in positionibus suis.
ad hoc. c. quosdam. c. quanto. de presum. ⁊ Barto. in. d. l. j. et in
l. si cui. §. his. ff. de accusa. ⁊ his potest. ff. de acquirend. heredit.
¶ Stante ergo quod Rochus nō potuerit prescriptionē in-
choare sequitur ꝙ nec etiam Mattheus eius filius et heres
dicti Rochi vel Matthei non potuerūt prescribere ⁊ prescri-
ptionem complere pluribus ex causis. Primo cum ipsi nullū
haberent titulū nō poterant prescribere minori spatio q̄. xxx.
annorum. l. sicut. ⁊. l. omnes. ⁊. l. si quis emptionis. C. de prescr.
xxx. anno. ⁊ no. in. c. fi. de prescrip. Sed tempus triginta anno
rū non transiuerat a tempore mortis dicti Rochi vsq; ad tem
pus litis inchoate, vt ptꝫ ex inspectione testamenti conditi de
anno. Mccccxxix. ⁊ rei videntur hoc fateri respondēdo ꝑ po-
tionibus actoris. ¶ Nec posset dici Mattheus filius ⁊ heres
Rochi, vel quod rei cōuenti filij ⁊ heredes. d. Matthei p̄scri-
13 pserūt spatio longi temporis scꝫ. x. annorū pro herede. † Quia
filio succedente patri non cadit titulus ꝓ herede. l. nihil. ⁊ ibi
no. C. pro here. ⁊. l. ij. §. filium. ff. pro herede. ¶ Secunda ratio-
ne non possent se tueri prescriptione: quia ex quo presumitur
dictum Rochum fuisse in mala fide, vt supra dixi, sequitur qꝺ
nec etiam heres Rochi potuit prescribere ex persona ipsius-
14 met: † quia heres tenetur exonerare conscientiam defuncti, vt
c. fina. de sepul. quare alium exonerare non potest nisi id quod
alienum est domino consignet. ⁊ ita in proposito firmat Anto.
de but. ⁊ Joan. de imo. in. c. si diligenti. de prescri. ⁊ per hoc. d.
Abb. ibi allegat. l. cū heres. ff. de diuer. ⁊ tem. prescri. ⁊. l. sequi-
tur. §. his. ff. de vsusca. que iura de iure cano. nō reperiunt̄ cor-
recta. ¶ Ergo dispositioni dictarum legum stādum est tam in
foro canonico q̄ ciuili: per no. in. c. j. de noui op. nun. Jdem vi
detur fuisse de mente Joan. an. in addi. Spe. in ti. de prescr. §.
fi. cum ver. quid si debitor. ⁊ Bal. in aut. ad hec. C. de vsu. in x.
sed quid dicemus de herede prescribentis. Et firmat Paulus
de cast. in. d. §. heres. in. l. iij. eo. tit. ⁊ rodul. in. l. Pompo. §. cum
quis. ff. de acqui. posses. ⁊. l. sequitur. §. si viam. ff. de vsuscapio.

Et propter hoc docto. in dictis locis reprehendunt opi. Dy.
contrariū tenentem in. c. possessor. de regu. iur. libro. vj. ¶ Uel
ꝺm Joā. de imo. in repe. c. fi. de prescript. possent opiniones ad
concordiam sic reduci: quia aut loquimur in successore vniuer
sali, qui non succedit ratione iuris hereditarij si aliter habet ti
tulum a superiore habente potestatem conferendi, vt contin-
git in p̄lato ⁊ alio beneficiato, qui succedit alteri in prelatura
vel beneficio: quia in illis non habet locum successio heredita
ria. c. ad extirpandas. de fil. presby. hꝫ locum opi. Dy. ⁊ sequa-
ciū per no. per glo. in. c. cura. de iurepatr. aut nos loquimur in
successore qui succedit ratione iuris hereditarij ⁊ in nullo pro
cedat opi. contraria. ¶ Preterea fatetur dictus Bar. respon-
dendo vltimis positionibus actoris, et presertim responsioni
incip. ⁊ quod post mortem. d. Blondi rochus ⁊ rontius: ⁊ post
eorum mortem Mattheus ⁊ Nolus, ⁊ post mortem eorum di
cti heredes minimus ⁊ Barth. tenuerunt ⁊ possederunt bona
descripta in libello dicti Noli pro partibus tantum ad vnum-
quēq; eorum spectantibus in dictis bonis, et per consequens
confitentur ꝙ nō possederūt nisi ꝓ partibus, ⁊ de quibus in li
15 bello ⁊ in dictis instrumentis videtur facta mentio. † ⁊ nulla
potest esse efficacior probatio, q̄ illa que resultat ex ꝯfessione.
l. cum te. C. de transac. l. fi. C. de fideicom. ¶ Et quo ad dictum
Martinum alia ratione constat non habere locum exceptio-
nem prescriptionis: quia Martinus respondendo positioni-
bus vltimis, et maxime positioni incipienti. Jtem quod quan
do Mattheus ⁊c. ⁊ positioni incipienti. Jtem qꝺ nihilominꝰ
⁊c. confitetur qꝺ post mortē dicti Matthei. dicti rei cōuenti ⁊
heredes dicti Matthei remanserūt infantes seu infantie ꝓxi
mi, ⁊ semper dicta bona fuerunt tenta ⁊ possessa per aliquem,
modo sic certum est qꝺ dicti infantes nō potuerunt possessio-
nem apprehendere per se sine tutore: ⁊ cum non appareat eos
habere tutorem, acquirere nō possunt. sed oportet quod sit pu
pillus aut pubertati proximꝰ. l. sequitur. §. pupillus. cuꝫ glos.
in verbo possederit. ff. de vsusca. ⁊ in. l. j. §. adipiscimur. ff. de ac-
quir. poss. ⁊ ibi Bartol. ad fin. ⁊ clarius no. ibi Joan. de imo. et
Pau. de castr. in. l. q̄uis. eo. titu. ¶ Ergo apparet ꝙ possessio
Matthei post mortē occupata fuit per aliū, primo q̄ per he-
redes, ⁊ ꝑ ꝯñs si fuit inchoata p̄scriptio per Mattheum, adeo
qꝺ nō pōt ad cōplen. p̄scriptionē iungi possessio Matthei cū
possessiōe heredū Matthei. l. possessio. ff. de vsucap. l. Pōpo-
nius. §. quesitū. in princ. ff. de vsucap. ¶ Preterea si quis recte
inspexerit dicta testiū receptorū ꝓ parte dictorꝫ reorum, cōsta
bit ꝙ in pluribꝰ peccāt ꝓpter q̄ eorꝫ ꝓbatio reddit̄ insufficiēs.
verū qꝛ in hoc diligētissime laborauit dñs aduocatꝰ actoris:
ideo dicta eiꝰ nō referā, ⁊ hoc facile pōt dñs index indagare.
cuiꝰ cōsciētie cōmittit̄ quanta fides sit adhibēda. l. iij. §. j. ff. de
testi. ¶ Et ex his ptꝫ euidēs rñsio ad allegata in cōtrariū: qꝛ
non est ꝓbatū ꝑ testes id qꝺ reqrebat̄ ad esse p̄scriptiōis. xxx.
annorū: tñ qꝛ testes fuerunt examinati, nec iurati vt supra est
ostēsum: tñ qꝛ nō est ꝓbatū de cōtinua possessiōe triginta an-
norū eo mō quo necesse erat: vt latiꝰ ex supra deductis cōstat.
16 ¶ † Quo ad scōm dubiū ꝑncipale. s. an debeāt recipi testes su
per capi. nuper ꝓductis. p. d. Nolū, videt̄ prima consideratiōe
dicendū ꝙ nō, ꝓpter publicationē attestationū partis aduer-
se. ⁊ quia didicita sunt testificata. c. testibus. ⁊. c. cōstitutus. ⁊. c.
intimauit. de testi. ⁊ in aut. q semel. de ꝓba. ¶ Tamē in ꝓposi
to puto ꝯtrariū esse verius, tuꝫ qꝛ oīa capitula producta per No-
lum excepto. iiij. c. si bene pōderent̄, non videtur ꝯdicere capi-
tulis reorū: ⁊ est certū ꝙ super separatis ⁊ super diuersis capi-
tulis nō impedit̄ fieri ꝓbatio noua testiū post publicationem
aliorū testiū, q̄uis didicita sint testificata. in. c. causam que. de
testi. ¶ Quinimo etiam si essent capitula ista cōtraria capitu
17 lis partis aduerse, tñ possent ꝓduci testes, † qꝛ vbicūq; testes
sunt minꝰ solēniter recepti, tūc publicatio attestationū nō im-
pedit nouā ꝓbationē testiū: vt no. in cle. testibus. de testi. ⁊ no.
Bart. ⁊ alij in. d. aut. qui semel. ⁊ Bart. in. l. qui per salutē. ff. de
iureiurā. ⁊ Nico. de ma. ⁊ Bal. in. l. per hanc. C. de tēp. ap. Sed
ita est ꝙ predicti testes nō fuerūt recepti legitime, vt circa pri
18 mū dubiū principale ꝓbatū est: ergo ⁊c. ¶ † Preterea etiam
post publicatas attestationes pñt ꝓduci testes qñ ꝓducūtur
vna cū instr̄is cōsitētibus, ⁊ cōsonātibus ad id sup quo testes
ꝓducunt̄: vt in. c. series. ⁊ ibi no. Ant. extra de testi. Postremo
ad vltimū q̄sitū, an si opponat̄ qꝺ actor nō est sociꝰ ⁊ possessor
ꝓ illis partibꝰ qbꝰ egit cōi diuidūdo, ꝓcedat iudiciū in actio-
ne cōi diuidūdo. ⁊ quid faciēdū sit: vr̄ ꝙ nō ꝓcedat iudicium si
apponat̄: ꝑ ea que habent̄ ⁊ not. in. l. j. ⁊. l. cū putarē. ff. famil.
19 erc. ⁊. l. ij. C. cōi diui. ⁊ in. l. si mancipiū. §. j. ff. de enic. † Contra-
riū est verum: qꝛ non sufficit opponere ꝙ actor nō habeat pos-
sessionē vel cōionē nisi opponatur ꝙ preposterior agit̄: qꝛ pri-
mo debet agi rei vendicatione vel publiciana, ne per iudiciū
communi

cõmuni diuidũdo fiat preiudicium rei vendicationi:⁊ sic oportet opponi exceptionem preposterationis.[a] glo.in.l.ij.in gl.fi. C.cõi diuidũ.Et hoc clare videtur velle Sal.colligens ex illa glo.quod non sufficit dictam oppositionem facere,nisi in forma opponatur exceptio preposterationis.et hoc probatur in d.l.j.ff.famil.ercis.cum glo.in ver.excep.⁊ ibi Bald.Si aũt poneretur exceptio preposterationis,tũc pronunciabitur esse procedendum prius super rei vendicatione vel publiciana,suspenso iudicio cõi diui.⁊ probatur in.l.ordinarij.C.de rei vendi.⁊ in.l.si de vi.ff.de iudi.⁊ in.l.incerti.C.de interdi.⁊ declarat Bar.in.l.naturaliter.§.nihil cõe.maxime in prima cõclusiõe. ff.de acquiren.posses.facit.l.ordinata.ff.de libe.can.⁊.l.si quis libertatem.cum ibi nota.ff.de peti.heredi.Alexander.

Consilium.CCXIIII.

Vide s.lib.j.consi.xlviij.quod hic duplabatur.

Summarium.

1 ☞ Omissum per errorem non vitiat,etiam vbi scriptura est de forma:sed potest probari per testes.nu.3.

2 Ignorãtia presumitur in officiali ob multitudinẽ negotiorũ.

Consilium.CCXV.

Visis probatiõibus inductis cõtra ser Laurẽtium ⁊ ser Julianum ex vna parte:⁊ ex opposito probationibus inductis in fauorem dicti ser Laurentij ex altera,⁊ viso statuto sub rubrica de officio,autoritate,⁊ iurisdictione iudicis seu superioris officialis gabellarum,⁊ datiorum ciuitatis Cesene,et statuto posito sub rubrica,de rebus et mercantijs,que extrahuntur de ciuitate Cesene. ¶ Videtur mihi concludendum ꝙ dicte balle,et mercantie illius hebrei de arimino non inciderunt in commissum ratione defectus dicte bulle:et ꝙ in casu predicto non vendicat sibi locum pena inducta a statuto super rubrica, de rebus et mercantijs ⁊c.et cõsequenter,ꝙ licet dictus ser Laurentius licentiauerit dictum hebreum seu dictas ballas:tamen non per hoc dicitur fraudem commisisse,vel tale quid ꝑpter quod ex eo in aliquo teneat. ¶ Moueor et primo,quia dato ꝙ statutum sub rubrica de rebus ⁊ mercantijs dicat ꝙ volẽtes extrahere mercantias debeant ab officialibus gabelle recipere bullam de ipsis rebus extrahẽdis,⁊ si repertum fuerit res vel mercantias non facta publicatione dictis officialibus de dictis rebus et habita bulla extrahere,⁊ habita licentia sine bulla vel cum bulla extrahant post terminum in bulla constitutum,tũc ipsas res vel mercantias perdant ⁊ veniant in communi. Et bulla imperfecta non debeat censeri proprie bulla,vt lege polla.in fine.C.de his quibus vt indignis.l.ij.§.j.ff. quemadmodum testamen.infir.§.penultimo. ¶ Tamẽ dico ꝙ in casu nostro,attento ꝙ bulla facta est,sed non eo modo prout promissum fuit:sed scribens per errorem,mentionem non fecit de pãnis laneis:nam simpliciter dixit in bulla:lassa passare Antonio quatro balle de panno de lino.et in commissione, dictum fuerit ꝙ bulleta fieret de quatuor ballis panni de lino,⁊ de lana.1 † vnde qd̃ est per errorem omissum non vitiat actum etiam requirentem scripturam prout requirebat dicta bulla.hoc ꝓbatur per.l.quoties.in princi.⁊.§.j.ff. de heredi.institu. ¶ Et ad hoc illum textum ponderat ibi Angel.vbi distinguit,ꝙ in actu requirente scripturam,aut nulla est penitus facta scriptura:et tunc peccat in forma ex quo scriptura est de substantia, ideo vitiatur dispositio ca.j.de fide instru.Quandoq; scriptura est facta,sed erronea vt quia fieri debuit de ducentis ⁊ facta est de centum ⁊c.et tunc probato isto errore tenet dispositio. ita probatur in testamẽto in scriptis.et hoc reputat valde notandum Ang.ad intellectum et limitationem dicte legis contractus. ¶ 2 Et ex hoc infert † ꝙ si sententia est in scriptis redacta,sed per errorem,tunc errore probato valebit sentẽtia secũdũ quod fuit in veritate,sed secus si non fuerit scripta,sed voce nuncupata fuerit:quia tunc non valeret cum scriptura requiratur.l.fin.C.de senten.ex breuicu.recitã.c.fina.de re iudi.libro.vi. Istud etiam consequenter sequuntur moderni.in dicta 3 l.quoties. ¶ Hoc voluit Pet.⁊ docto.l.errore.C.de test.† vbi dixit ꝙ vbi requiritur scriptura,sufficit probare per testes de errore:et ita dicit velle Imol.in.c.quoniam contra.de probationibus.bene facit dicta.l.error.cum ibi notat.non violando tex.⁊ per.l.cum proponeretur.cum ibi not.ff.de legat.ij.et ita etiam tenuit Angelus in.l.finali.ff.de condi. ¶ Et ꝙ commissio facta fuerat ab officialibus de facienda bulla quatuor ballarum pannorũ tam de lino,ꝙ̃ de panno,videtur probatã saltem per Franciscum seueri,⁊ Michaelem beleti.⁊ etiam Salomonem.4 † et licet ex dictis testibus quidam deponant plus quã aliꝰ:vt quia vnus dicat,ꝙ Franciscus ser Jacobus, et ser Laurentius commiserunt dictam bullam fieri,alius vero dicat ꝙ per Frãciscum ⁊ per Jacobum fuit facta commissio: tamen isti testes non dicuntur singulares neq; varij,adeo ꝙ omnes non probent Franciscum et Jacobum commisisseꝰ.l.cum furti.ff.de in lit.iurand.c.j.de arbi.in.vj.vbi hoc specifice not. Archidiaco.⁊ in.c.nihilominus.iij.qõne.ix.⁊ Specula.in tit. de teste.§.post quid si plu.⁊ Paul.de leaza.in sua disputatione incipiente,contra instrumentum debiti.⁊ not.Bald.in lege j.in penulti.col.C.de testa. et est de mente Bartol.in.l.final.in fi.de lega.ij.dum allegat dictam.l.cum furti.⁊ hoc tenẽt moderni,vt Joan.de fantu.⁊ Domi.in.c.j.de arbit.in.vj.⁊ in.d.c. nihilominus.⁊ Joã.de imo.in.l.inter pares.ff.de re iudic.⁊ in leg.j.§.si stipulanti.ff.de verb.oblig.⁊ in.c.cum oporteat.circa pe.⁊ vlt.col.de accusat.licet enim vnus testis dicat vnum alter plus,non dicuntur contrarij:vt probatur in.c.j.cum gl.prima. ſm Anto.de butrio.ibi,de off.delega. ¶ Nec predictis obstat, ꝙ dictus ser Laurentius confessus fuit qd̃ cũ Veronensis dixisset ser Laurentio ⁊ Joanni tinctori ista verba videlicet,nõ saueti voi que questi zudei hano portati fuori due some de robe hauctili anchora facta la bulleta.et dictus ser Laurentius respondit ei hoc modo videlicet,ma de no va tu Martino et retineglie la roba.⁊ hoc quia credebat ser Laurentius dictos[a] hebreos non habere bullas,⁊ non habuisse licentiam a dictis datiarijs.ita in effectu se habent verba confessionis sue: ergo ista confessio videtur refragari dictis testium deponentium, ꝙ ser Laurentius vna cum alijs fecerat cõmissionem de bulla tradenda,⁊ nulla est magis efficax probatio quam confessio.l. cum te.de transac.l.fi.C.de fideicom.l.j.§.ff.de interro.act.Quia rñdeo ꝙ posito ꝙ.d.Veronensis ⁊ ser Laurentius intellexerunt et expresserunt in verbis suis de illo hebreo et bullis de quibus est questio,qñ tñ verba confessionis ser Laurentij non 5 important † qd̃ in officiali per multitudinem ⁊ varietatem negotiorum in officio,presumitur eum non habere memoriam ⁊ scientiam eorũ q̃ ab ipsomet in officio gesta sunt:vt no.Bart. ⁊ alij in.l.quod iussit.in vlt.q.ff.de re iudi.p.c. cum olim.de re iudic.standum erit sacramento ipsius ser Laurentij.c.pastoralis.de excep.c.si vero.de sen.excom.c.presentium.de restit.no, glo.⁊ doc.in.l.si cui.§.ijsdem.ff.de accusa.⁊ instit.de acti.§.alie. ⁊ in.c.ij.de temp.ord.in.vj.saltem stãte dicta presumptione,de qua proxime dixi allegando allegata per Bar.in.d.l.quod iussit.⁊ ita mihi iuramẽto attestat̃ prefatus ser Laurentiꝰ. ¶ Et per hoc etiam eodẽ mõ poterit esse rñsum ad testimoniũ Veronensij,qui deponit ꝙ ser Laurẽtius dixit,ꝙ nõ fecit bullam de dictis ballis.⁊ si quã bullam habebãt dicti iudei erat falsa. nam potuit hoc procedere ex eo ꝙ nõ recordaretur dictus ser Laurentius.et istud est tolerabile in officiali,vt proxime dixi. ¶ Preterea poterat ignorare ser Laurentius,an Christo6 phorus fecisset bullam.† istam in facto alterius est probabilis ignorantia.d.l.finali.ff.pro suo.l.qui in alterius.ff.de reg. iur.l.verius.ff.de probatio. ¶ Preterea iste testis in dicto suo est vnicus ⁊ singularis:ergo non probat.l. vbi numerus. ff.de testi.l.iurisiurãdi.C.de test.c.in omni.de test. ¶ Alij duo testes sc; Martinus ⁊ Abraham nihil deponunt,⁊ repugnant predictis.nec etiam Christophorus si bene inspiciatur.tñ q: verba Christophori nõ videntur bene clara.s.quo ad hoc an commissum sibi fuerat ꝙ faceret bullam de ballis quatuor pannorũ tã lane ꝙ̃ lini,tenetur:ideo cõmodꝰ est si iudex ex officio dictũ testem repetat:vt pt; in.d.c.cũ clamor.⁊ ibi no.de testi.no. gl.in auth.de test.§.q: vo nulli.cũ seq.vbi aũt nõ fuisset ꝓbatũ de errore predicto ser Laurẽtij respectu pannorũ lane: tñ si de eorũ quãtitate cõstaret,non sibi imputari posset culpa ꝑ alijs pannis lineis:quia licite portabunt.l.si publicanus.§.pe.in.§. q: amplius.ff.de publica.⁊ not.Bart.in.l.cotem.§.dñs.a o.ti. ⁊ Cy.⁊ Bald.in.l.cum proponas.C.de nau.feno.⁊ sic cõcludo dictas mercantias non incidisse in commissum.

[a] ¶ Preposterationis.s.lib.j.cõsil. xlvj.nu.x.Ruge. de mo.rep.l.traditionibꝰ.nu.lxxvj. C.de pac.

Summarium.

1 ☞ Imperator ⁊ papa habent limitatam potestatem,vnde licet de ea disputare.

3 Emptio data causa remunerationis,vel per contractum,non potest reuocari.

13 Uniuersitas vitiat in appellatione personarum, nu.34.
14 Princeps sine causa, ⁊ sine clausula non obstante, potest in modico ledere.
18 Princeps potest ex causa totum ius tertij auferre, ⁊ priuilegium reuocare.
26 Derogatio generalis sufficit.

Consilium. CXVI.

1 NEc arguendi sumus interdum † si de principis potestate prout in consultatione presenti accidit disputare contingat cū ⁊ imperatori ⁊ pontifici a Deo potestates limitate tribute sint: vt plura sint in quibus eorum autoritas versari non potest. patet in.c.literas.de restitu.spolia. ⁊ in.c.cum ad monasterium.in fin.de sta.monach.xxv.questio j.sunt quedā. ⁊ quod legitur ⁊ no.in.c.ex publico.de couuersa. coniuga. ⁊ plene Spe.in tit.de leg.§.nunc breuiter dicendum. ⁊ gloss. ⁊ doc.in prealle.c.cū ad monasterium. ⁊ in.l.fi.si contra ius.per gloss. ⁊ doc. ⁊ per Bald.in.l.eam quam.in.xij.col.C.de fideicom. Uidetur igitur in consultatione premissa, prima cōsideratione dicendum.d.iiij.decreta.et priuilegia immunitatū concessa terre communi Gregni, ⁊ Cassigni, Insiglole, ⁊ Beluideris, ⁊ Capugnani inuiolabiliter obseruari debere, nō obstante apostolica suspensione ⁊ contractu venditionis, ⁊ capitulis antedictis: quod probari potest ex pluribus. ¶ Et primo: nam decretum concessum terre ⁊ hominibus Gugli emanauit in remunerationem damnorum que passi fuerunt homines predicti pro conseruatione obedientie ad statutum communis Bononie ⁊ in decreto sit mentio ⁊ similiter concessio facta oībus cōmunis Beluideris, fuit concessio in remuneratione aľs p eos cōcessam cōi Bonoñ. 2 † Sꝫ ita est ꝙ cōcessio in remunerationem nō dicit mera liberalitas, vel donatio ꝓprie. ita dicit Bar.in pemio ffor̄.allegat.l.sꝫ si lege.§.cōsuluit.ff.d pet.her. ⁊ in.l.aquiliꝰ. ⁊.l.si pater.ff.de dona. ⁊ cano.et maxime do.Abb.in rub.extra de dona.p.l.j.ibi, ⁊ propter nullam causam ⁊c.ff.de don. ¶ Et ideo nō eget insinuatione: vt no.in prealleg.l.aquilius.vbi per gl. ⁊ doc. ⁊ nota.Gui.de cu.in.l.illud. ⁊ ibi per Bal.C.de sacrosan.eccl. ⁊ Bal.in.l.ij.ad fi.C.ne liceat potentiori. ⁊ in.l.iiij.C.qui bo.ced.pos. ⁊ Gui.de cu. ⁊ Bald.in l. ⁊ sic mortis.in fi.C.ad.l.fal.in.l.fi.ff.de exerci.in lect.antiqua. ⁊ per Joan.and.in addi.Specu.de instru.edi.§.porro.in addi. mag. ⁊ Old.in consilio.ccxix.incipiē.ad habendam aliqualeꝫ notitiam ⁊c. ⁊ in consilio.v.incipien.titius dedit duobus coniugibus. ¶ Et ideo talis concessio ob merita, est omnino irreuocabilis etiam si ingratitudo superueniat: allega.l. si pater. §.fi.C.de reuocā.dona. 3 ¶ † Et ideo licet aľs priuilegium exemptionis possit reuocari propter ingratitudinem vt not.Bal. in.l.ij.C.de liberis ⁊ eorum liber.tamen videtur quod vbi esset cōcessum in remunerationem per ingratitudinē reuocari non posset per predicta.quod expresse firmat Bal.in.l.si cuꝫ mihi. ff.de dolo.vt infra referam. 4 ¶ † Secūdo probat: nam concesse fuerunt immunitates predicte per modum contractus vltro citroqꝫ obligatorij patet maxime in decreto concesso communi ⁊ omnibus terre Cassigni et Mulioni, quibus immunitas concessa est cū hoc ꝙ teneantur suis laboribus ⁊ custodijs saluare ⁊ custodire arcem terre ruste, ⁊ similiter cōcessio immunitatis hominibus beluideris facta fuit cū hoc qđ ipsi teneātur continuo ad reparationem castri ⁊ etiā ne habeāt deserere castrum. Unde cum pro parte sua homines predicti adimpleant ea que ſm formam predicte concessionis tenētur, non videtur decretum posse per superiorē reuocari: vt no.in.l.quod semel. per Dy. ⁊ Bar.post glo.ff.de decre.ab ordi.faci. ⁊ nota.Bart. in.l.oēs populi.in.iij.questione principali.in versic.supra queritur vtrum liceat.ff.de iust. ⁊ iu.l.item eorū.§.ꝙ sicut actor.in 5 gl. ⁊ in.§.ex his.cum ibi no.ff.qđ quisque vniuer.no. ¶ † Tertio confirmatur autoritate Bald.in.l.qui se patris.in.x.col.in ver.hoc scias ⁊c.C.vnde liberi.vbi dicit ꝙ imperator nō potest feudū auferre sine causa nisi sit precatio cōcessum: quia speciale est in principe vt possit reuocare suū priuilegium sine causa cū sit alteri ius quesitum ſm Nico.mat.vbi refert allegat.l.qui fundus.C.de omni agr.deser.lib.xj.reprobata opi. Gui.de suza.et Bal.ibi plenius recitat nisi concedatur priuilegium pretextu concessionis facte a suscipiente que continet aliquam dationem vel factum, que hꝫ perpetuā ꝯmensurationē cū ꝯcessa, tūc eñ reuocare non pōt: qꝛ dolū cōmitteret.ff.de dolo.l.si cuꝫ mihi.ſm Nico.de mata.reassumpsit Bald.in prealleg.l.qui se 6 patris. ¶ † Quarto per id quod dixit Bal.in.d.l.si cum mihi. ff.de do.vbi dicit ꝙ p illam.l.decidit Nico.de mata.qđ si statuto ciuitatis cauetur, ꝙ quicunqꝫ venerit ibi ad habitādū ⁊ steterit ibi per certū tēpus sit exēptꝰ a collectis.qđ si postea ciuitas facit statutū in cōtrariū, in preiudiciū illorum qui iam venerunt, poterūt illi iuuari per exceptionē vel actionē de dolo. ¶ Per illā.l.subdit etiā Bald.ibi ꝙ priuilegiū concessum qđ nō pendet ex sola autoritate cōcedētis, sed ex iure acquisito alteri, propter qđ factū cui cōcessio facta est, reuocari nō potest. ¶ Et p hoc dicit se cōsuluisse in ciuitate Senarū, qđ priuilegiū datū quibusdā bānitis, vt possint secure morari i ciuitate, eo ꝙ eorū opera occupauerūt quoddā castrū, est irreuocabile, per dictā.l.si cū. ⁊ p gl.in.l.decurionibꝰ.C.de silent. ⁊ decur.lib. xij.quā gl.p singulari allegat Bal.in.c.fi.in princip. quo tēp. miles. ⁊ Bal.in.l.si qū.in princ.C.de inoff.test. ⁊.l.fi.C.si cōtra ius.C.de Justiniano cod.confirman.in princip. ⁊ in.l.non plures.in fi.C.de sacrosanc.eccle. ¶ Et p hoc etiā allegat Bal.in preallegata.l.si cum mihi.qđ donatio facta ob merita non pōt reuocari, nec eget insinuatiōe: allegat dictā leg.Aquiliꝰ. ⁊.l.si 7 pater.in fi.de dona. ¶ † Quinto per id qđ dixit Inno. ⁊ doct. in.c.nouit.de iudic. ⁊ Archidiaco.xj.qō.j.quicunqꝫ. ⁊ in.c.licet canon.de electi.in.vj.vbi dicūt qđ vbicunqꝫ lex, vel statutum, vel priuilegiū trāsit in contractū, vel priuilegiū non potest reuocari sicut nec cōtractꝰ.l.sicut.C.de actioni. ⁊ obliga.l.ꝑfecta. C.de dona.que sub mō.l.ij.C.ne lic.ab emp.disce.allegat no.in c.cōstitutus.de religi.domi. ⁊ sequitur do. Anto.in.c.q̄ in ecclesiarū.de consti. ¶ Item etiam dicit Bald.in.l.fi.C.de cōdi. ob cau.vbi dicit quod si statuto cauet, ꝙ quicūqꝫ doctor legat medicinam de mandato, habeat a cōi centum aureos pro salario. Et quidaꝫ post statutū incipit legere qđ non potuerit sine causa cassari: qꝛ transiuit in contractum.allegat not.in.d.l. 8 semel. ¶ † Sexto confirmatur, qꝛ cū vltro citroqꝫ obligatoria emanauerūt precedente supplicatione impetrantium, videtur cōtractꝰ initi p epistolam iuxta.l.cōsensu.ff.de act. ⁊ oblig.l.j. in fi.ff.de contrahen.empt.l.qui aūt.§.sed cū.l.seq.ff.de constit. pecu. Sed ꝑnceps suū cōtractū seruare tenetur.c.j.de nat.feu. ⁊ in.c.j.de proba. ⁊ ibi no.Jo.an.in.l.digna vox.vbi hoc not. Guido de suza. ⁊ Bal.C.de leg. ⁊ Bal.in.l.ex imperfecto.C.de testi. ⁊ Bald.in.l.pe.C.de dona.inter vir. ⁊ vxor. ⁊ ibi dicit qđ priuilegium ciuitatis concessum comitatensibus, aliquo dato 9 reuocari non potest. ¶ † Idem voluit Gui.de suza.in questionibus suis in.q.incipiente, statutum est quod quicunqꝫ venerit ad habitandum Rhegij, habeat immunitatem vsque ad iiij.annos.aliqui fuerūt eo modo.ciuitas vult reuocare, queritur an possit.arguit quod nō,[a] per.l.ij.C.de indic.vidui.ibi dum dicit, augere ⁊c. ⁊.ff.de bon.damnat.l.cum ratio. ibi ampliorum imperium allegat: quia ciuitas nobilissima dicitur q̄ pacta obseruat.ff.de incend.ruin.nau.leg.j.in prin. In contrarium allegat quod non valeat. ⁊ reuocari possit: per.l. vacuatis.C.de decur.libro.x. Soluit qđ prima oppositio sit verior quia.l.vacuatis.intelligitur quando immunitas datur omnibus, ex quibus propter hoc ciuitas non augetur. ⁊ ita respondet ipse. ⁊ idem tenuit Joan.and.in addi.Spec.in titu.de censi.§.nunc dicendum.in addi.incipien.per hanc legē ⁊c. vbi refert Guido de suza.ita tenuisse per.l.final.ff.de pact. ⁊ per.l. si 10 post mortem.§.fi.ff.de bono.pos.contra ta. ¶ † Septimo princeps non potest sine causa auferre ius quesitum iam alteri: ita dixit glo.xxij.distinctio.c.j.in gloss.que incipit, nec papa ⁊c. ⁊ Joan.andr.in addi.Specu.in tit.de lega.§. nunc ostend.super ver.lvij. ⁊ not.Innocent. ⁊ Joan.and.in.c.innotuit.de electi. ⁊ in.c.que in ecclesiarum. de constitu. ⁊ dato qđ sine causa possit ius alterius auferri de plenitudine in potestatis: vt notat gl. in.c.constitutus.de religi.domi. ⁊ Specula.in.d.§. nunc ostēdēdum.ver.lxxxix. ⁊ no.gloss.xv.qō.j.ecclesie. ⁊ Bal.post Cy. in.l.rescripta.C.de preci.impera.offe. ⁊ Bald.in.l.fin.in.ij.col. ff.de cōstitu.princip.vbi ad hoc allegat.l.qui fundo.C.de omni agro deserto.libro.xj.tamen princeps nō videtur velle vti. plenitudine potestatis: vt no.Innocē.in dicto.c.innotuit.de electio. ⁊ Angel.in.l.bene a zenone.de quadrien.prescript.facit.l.bonorū. ⁊ ibi Bald.C.qui admit. ⁊.l.ꝙꝙ.C.de testamē.milit. ⁊ Bald.in lege.ij.C.de cōmuni re.alienatio. ⁊ probat in.l. si quando.in princip.C.de inoffic.testamē. ¶ Octauo: naꝫ suspēsio sanctissimi dñi ꝯcernit tm̄modo immunitates cōcessas ecclesijs, seu priuatis tam clericis q̄ laicis: ergo nō comprehē 11 dit cōitates ⁊ vniuersitates hoiꝫ ꝑdictorꝫ † cū appellatiōe ꝑsonarū[b] nō ꝯprehēdant ꝓprie etiā stricte sumpto vocabulo vniuersitates.i aut.idē quēcūqꝫ.C.de episco. ⁊ cle. ⁊ ibi no. Bald. facit tex.i.c.Roma.§.vniuersitatē.d sen.excō.i.vj. ⁊.l.mortuo. ff.de fideius. ⁊ no.Joā.and.c.cū in illis.de prebē.i.vj.in nouel. ¶ Et ideo statutū faciēs mētionē de ꝑsona.nō cōprehēdit ciuitatē, castrū, vel aliā vniuersitatē q̄ est persona ficta: ita dixit Bal.i.l.oēs ppľi.i pe,col.ff.de iust. ⁊ iure. ⁊ sequit Pet.de anc. in repe.

[a] ¶ Quod nō.j.li. iiij.ꝯsi.fi.nu.xviij.

[b] ¶ Personarum, Jas.l.fi.co.l.ij.Cō pac.l.si quis maior.C.de transf.cō. cxviij.col.v.libro j.fel.c,eā.ias.co.x. de rescri.So.con. cclxxv.col.v.li.ij.

in repe.c canonum statuta.de cõsti.circa fi.ver.circa tertiũ mẽbrũ vtrũ statutum extẽdatur ad casum fictũ ꝛc. ❡ Et si cõsti tuo te procuratorẽ ad agẽdũ contra omnem personã mundi, nõ videor te constituisse ad agendũ cõtra collegiũ, vniuersitatẽ, vel rempublicã. ita dicit Bal.in rub.C.ad trebel.neqꝫ contra communitates cũ nõ veniant appellatione personarũ cũ dicantur habere rem publicã saltẽ large.l.sed ꝛ his.circa prin. ff.de publicia.no.in auẗ.de here.ꝛ fal.in prin.ꝛ in.l.cum vectigal.de verb.signi.no.doc.in.l.res publica.C.quib.ex cau.ma. ꝛ in rub.C.de iure fis.lib.x.ꝛ Cy.ꝛ Bal.in.l.j.§.etiã per pc. de in integ.resti. ❡ Nono † , qꝛ princeps per generalẽ illã suspensionẽ decretorũ immunitatũ nõ debet presumi preiudicare illis qbus iã ex cã onerosa, id est per priuilegiũ transiẽs in contractũ ex quo erat ius iã quesitũ, sicut videmus in generali dispositiõe vł arbitrio, nõ venit ꝙ qs ius alteri acqsitũ auferat, vt determinat gl.no.in.d.cle.sepe.in ver.defensiões.de ver. signi.quã summe no.doc.in.l.filiusfa.ff.de dona.ꝛ Bal.in.l.cũ antea.C.de arbi.ꝛ in.l.milites.C.de testa.mili.no.per Bar. in l.ambitiosa.ff.de decre.ab ord.fac.in.ij.col.ꝛ Bar.in pemio. C.in.ij.col.ꝛ ibi p Bal.in fi.ꝛ Bald.in.l.j.ff.de mili.test.ꝛ in.l. si quis maior.in prin.C.de trãsactio.ꝛ in.l.si post tres.in lectura in.xxj.col.ff.si qs cau.facit.l.libertus.ff.de ope.liber.c.gratuallis.de iureiu.l.quam tuberonis.§.alia.ꝛ.l.qui pecu.ff.de pecu. ❡ Unde videtur ꝙ decreta immunitatuꝫ de quib⁹ specialiter est facta mentio, illa remãserũt ꝛ teneãt maxime cum in his sit apposita clausula nõ obstãte, qꝛ lꝫ nõ teneat prestatio ꝛ cõcessio immunitatis ꝛ dathijs ꝛ gabellis.l.omniũ.C.de vectig.ꝛ cõ.l.vacuatis.C.de decur.li.x.tñ fallit nisi inserta sit clausula nõ obstãte: vt pbaẗ in pealle.l.vacuatis. ❡ † Decimo ꝛ vltimo videtur ꝙ debeat in predictis recurri ad interpretationẽ dñi Legati ꝛ magnificorũ dominorum sexdecim reformatorũ status, nam dictus Titius emit datia ad pacta capitula noui campionis, in quib⁹ capitulis cõtinetur quod omnia decreta immunitatũ sint suspensa pro certo tẽpore: ꝛ in fi. dictorum capitulorũ cõtineẗ ꝙ circa capitula predicta contingat in aliquo dubitari, stari dꝫ interpretationi ꝛ declarationi dictorũ reuerẽdissimi legati, ꝛ dominorũ sexdecim ꝛ ad ista tuẽtes spectat suũ statutũ interpretari.c.ex parte vestra.de ꝟ. sig.ꝛ ibi no.plene: ꝛ no. Bar.in.l.omnes populi.in.vj.q. prin. in prin.ff.de iust.ꝛ iur.ꝛ Bal.ꝛ Ang.in.l.ex facto.in princ. ff. de vul.ꝛ pup. ❡ Et sic ad concedentem priuilegium suum interpretari.c.cũ venissent.de iudi.c.cũ tẽpore.de arbi.l.ij.ꝛ.l. fi. C.de leg. ❡ Et ad iudicantẽ spectat suã sentẽtiã interpretari. l.ab executore.ꝛ ibi plene no.in princ.ff.de app.l.j.in fin.ff.de preto.stipu.ꝛ in.l.in pretoris.eo.titu. ❡ Eius em est interpretari, cui⁹ est cõdere.inter alia.de sen.exc.xj.q.j.ex his.ꝛ pbaẗ in.c.j.de post.prel. ❡ Et ex his permissis itaqꝫ vr̃ pma facie hãc cõsultationẽ retineri posse. ❡ Sed eis nõ obstantibus arbitror ex pluribus cõtrariã sentẽtiã de iure probabiliorẽ esse, † ꝛ primo qꝛ princeps etiã sine causa modice põt ledere etiã sine clausula nõ obstante.d.l.quoties.C.de preci.imp.offe.ꝛ ibi no.facit.c.pastoralis.de app.in.c.ex parte.el.ij.de offi.dele.cũ ibi no.ꝛ plene no.Inn.in palle.c.que in ecclesiarũ. ❡ † Un̄ pt princeps differre exactionẽ ꝛ sol.ꝛ interim nõ current vsure ꝛ exactiones: vt.d.l.quoties.cũ ibi no.p Cy.in.v.q. Sed hic differtur seu suspẽditur vsqꝫ ad bieniũ tñ executio dictoꝝ decretorũ ꝙ bieniũ dr̃ esse tẽpus modicũ nõ aũt lõgũ.l. fideicõmissa.§.aristo.ff.q ꝛ a qbus.l.j.§.qõ ait.ꝛ ibi no.ff.de superfi. ptꝫ in rub.C.de pscr.lon.tẽp.no.per gl.in rub.C.que sit lõ. ꝯsue. et in.l.si filius.C.de peti.here.ꝛ in.l.cũ de in rẽ verso. ff.de vsu et ha.ff.si ager vecti.vel emphy.pet.in.l.lꝫ.C.de acqui.poss.ꝛ in l.furtũ.§.fundũ.ff.de vsu.ꝛ gl.ꝛ doc.in cle.j.de reb.ecc.nõ alie. ꝛ sic cesset disputatio.de qua p Pe.ꝛ Cy.i.d.l.qties. q dubitat an illa lex locũ habeat i dilatiõe decẽ annorũ. ❡ † Scdo, nã princeps põt ea que sunt inducta de iure diuino, naturali, vel gentiũ tollere etiã sine causa cũ clausula nõ obstante, etiaꝫ si agaẗ de alteri⁹ graui piudicio: vt firmat gl.ꝛ doc.in.l.fi.C.si cõtra ius.ꝛ in.d.l.quoties.ꝛ in.l.j.de ꝯsti.prin.d.l.rescripta.et Inn.ꝛ Can.in.c.q i ecclesiarũ.de cõsti.ꝛ in.c.qꝛ pleriqꝫ.de immu.eccle. Et priuilegiũ a se ꝯcessum reuocare põt: vt no.in gl. fi.i.c.decet.de reg.iur.in vj.ꝛ Ang.in.l.Antiochẽsiũ.ff.de priuileg.cred.vbi dicit ꝙ etiã sine aliqua causa hoc reuocari põt. ❡ † Tertio soli principi reseruatũ est in priuilegiũ vt ius alterius, etiã sine causa auferre potest: vt no.gl.in.c.cõstitutus. in ver.ꝛ quocũqꝫ iudi.de reli.domi.ꝛ glo.vj.q.j.ecclesie.ꝛ gl. pe. ix.q.iij.cõquestus.per tex.xj.q.j.frater Adrianus.no. Spe.ꝛ Jo.an.ti.de leg.§.nũc ostendendũ.ver.xlviij.ꝛ versi.lxxix. ꝛ Bal.in.l.fi.in.ij.col.ff.de cõsti.pn.ꝛ i.d.l.rescripta. ❡ † Quarto, princeps ea que cõcessit põt ex causa reuocare, cum reuocatio tẽdat ad preiudiciũ subditi.tex est scdm intellectũ Inno.

ibi in.c.cum nostra.de iniur.ꝛ dam.da.ꝛ ibi hoc aperte firmat Anto.de but.qui dicit opi.Bar.in.l.oẽs populi.ff.de iusti.ꝛ iur.tenentis ꝙ non possit reuocari statutũ qñ transiuit in cõtractus, debet intelligi in non subdito. Sed dictũ Inn.in.d. c.in nostra.procedit in subdito per illũ tex.ꝛ idẽ tenet Ant.de bu.ꝛ do.Car.ꝛ Jo.de imo.in prealleg.c.nouit.de iudi.ꝛ.c.que in ecclesiarũ.de cõsti.sed illa suspensio decretorũ ꝛ immunitatum facta fuit inter subditos, ex causa concernentẽ vtilitateꝫ publicã, vt ptꝫ in eodẽ: ergo potest dici suspẽdi potuisse ea que transiuerunt in contractũ. ❡ Pro hoc, qꝛ licet princeps non potest auferre dominiũ acquisitũ ex contractu iure gentium, secundũ magis cõmunem sententiã: † tamẽ ex causa illud tollere potest: ꝛ maxime si sit causa publicã vtilitatẽ respiciens.l. itẽ si verberatũ.§.j.ff.de rei vẽdi.l.lucius.ff.de euict.l.vẽditor. §.si constat.ff.cõmunia predio. probaẗ in.l.ij.ꝛ ibi Ange.ꝛ.l. bene a zenone.C.de quadri.prescrip.ꝛ firmat Inn.in prealle. c.que in ecclesiarũ.ꝛ in.c.qꝛ pleriqꝫ. de immu. eccle.ꝛ Bart.in proemio.ffoꝝ in prin.ꝛ in.l.fi.C.si cõtra ius.Pe.Cy.in.d. l.rescripta.ꝛ ibi Bal. ❡ Et ideo dicũt Bal. ꝛ Ang.in antiochensium.ff.de priui.credi.ꝛ in.d.§.si cõstat.ꝛ in.d.l. bñ a zenone.qd superior propter publicã vtilitatẽ, puta propter concordiã ꝛ pacẽ ineundaꝫ potest remittere iniurias ꝛ dãna subditis illata: allegat tex.cum ibi not.per Inno.in prealleg.c.in nostra.ꝛ per tex.in.l.si quis in bello.in fi.ff.de capti. ❡ † Et p hoc optime tex.in.l.qd semel.ff.de decre.ab or.fa.vbi etiã inferior, puta decuriones, licet suum decretũ reuocare nõ possint tamen fallit propter causam reipublice expedientẽ, vt ibi.ꝛ intelligitur illa.l.decreto.qd transiuit in contractũ, vt ibi per gl. in verbo itẽ speciale.ꝛ ibi clarius hoc tenet Dy.ꝛ Bart.ita ꝛ ibi est casus coniuncta gl.ꝛ dicunt doct. ꝙ decretũ qd transiuit in contractũ, põt reuocari ex causa respiciente publicã vtilitatem.ꝛ ita nulluꝫ tex.ad hoc precise allegat Ang .in.l.ij.ff. de his qui sunt sui vel alie.iuris. ❡ Accedit quarto qd no.gl. in.c.constitutus.in verbo, quecunqꝫ.de reli. domi. que firmat ꝙ etiã inferior cum causa potest ius suũ alteri auferre: dato ꝙ non põt sine causa.ꝛ no.per gl.xxv.q.ij.in summa.ꝛ per Bar. in proemio ffoꝝ, in prin.ꝛ statim confirmabo. ❡ † Quinto ad idem quod not.Bar.in.l.quicunqꝫ.in fin. C. de fide instru.ꝛ iure haste fisc.lib.x.vbi dixit ꝙ per illam.l.videbatur ꝙ illi qui emerunt a communi Perusij vendente bannitorum, non cogantur reddere exbannitis ex forma capitulorum pacis hoc dicentium.sed in contrariũ dicit esse veritatẽ. questio predicta loquitur quãdo imperator rescribit propter publicã vtilitatẽ, qꝛ tunc potest res priuatorũ auferre, eodẽ modo ciuitas: allegat.l.certa forma.C.de iure fisci.lib.x.ꝛ.d.l.idẽ si verberatum.ꝛ.d.l.lucius.ꝛ.d.§.cõsuluit. ❡ Et secundũ hanc decisionem debet intelligi id quod not. Cy.ꝛ Bal. post eum in l.gallus.§.ꝛ quid si tantũ.in vlti.col.in versi.iij.q. est ꝛc.ff. de libe.ꝛ posthu. vbi dicit ꝙ si ex forma statuti bona occidentis applicanẗ heredibus interfecti, ꝛ Titius occidit seruũ Seij, ꝛ propter hoc fuit bannitus, ꝛ bona eius applicata heredibus Seij quod nõ poterit ciuitas per statutum vel reformationẽ restituere bannitum ad dicta bona.allegat ad hoc Cy.ꝛ Bal.tex.in.l.j.ff.de doli excep.ꝛ.l.toties.de pollicita.ꝛqd no. in.l.fi.C.si cõtra ius.ꝛ ita refert fuisse determinatũ per legatũ Bonoñ. Nam istud procedit in preiudiciũ tertij qd nõ potest fieri sine causa, alias secus, vt proxime dixi. ❡ Et ita etiã no. Bal.de pace cõstan.in versi.priuilegia.cum seq.Bal.etiã in.l. fi.in princ.ff.de senato.in prin. decidit principẽ ex causa posse ius acquisitum ex ꝯtu inito auferre.allegat.l. qui fundos.C. de omni agro de.lib.x.ꝛ Bal.in.l.penul.C. de dona.inter vir. ❡ Causa auteꝫ propter quã fuit facta romano pontifi.dicta decretorũ suspẽsio, est in apostolicis literis expressa, scilicet ꝙ redditus ꝛ prouẽtus propter dictas immunitates sunt adeo diminuti, vt nequeãt incumbentia republice supportare: que causa dr̃ esse satis probata p verba illa narratiua, vt in clem, j.cum glo.in verbo, fecisse narramus.de proba.ꝛ glo.penul.in c.nonnulli.de rescrip. ❡ Facit quod habetur in.c.cum a nobis.ꝛ ibi doc.de test.ꝛ maxime cũ papa in dictis literis asserat se de pdictis plenã notitiã habere ad hoc, vt no.in cle.ij.in fine.de rescrip.ꝛ in.c.statutũ.in ver.literarum.eo.titu.libro.vj. † nam vbi princeps aliquid ex certa sciẽtia facit: credendũ est illud esse verũ, nec debet in dubio refricari.ita dicit Bar.in.l. cõficiunẗ.ff.de iure codicil.p.l.ij.C.de litig.ꝛ.c.j.ꝛ.ij. de confir. vti.no.Bal.in.l.fi.C.sentẽ.rescin.nõ pos. ❡ † Quinimo etiaꝫ si nulla esset expressa, esse tñ in principe[a] semper presumitur causa.ita tenuit Cy.ꝛ Bal.in.l.rescripta.de preci.impe.offe.ꝛ Jaco.but.in.l.fina.C. si contra ius. Anto.de butri.ꝛ Joãnes de imo.in.c.cum inter.de renũcia.ꝛ allegat.c.que in ecclesiarũ. ꝛ Bal.in.l.si testamentũ.C.de test.ꝛ do. Abb.in.d.c.cũ olim.

vv

[a] ❡ Principe.3.lib. j.consi.ij.in fi.

in.viij.colū.de re iudi.facit.c.in presentia.de renuncia.c.cū inter.c.sicut.de re iudi.& qd no.glo.fi.in.l.relegati.ff.de penis.et
24 sequit Ant.de but.in.c.cōstitutus.de reli.domi. ¶ †Sexto cōfirmat ubicunq̧ princeps apponit clausulā, ex certa scientia.videtur uti plenitudine potestatis,ut no.gl.in.c.ad hec.de rescrip.et in.c.ex parte.el.ij.de offi.deleg.& Old.in cons.cclvj. incip.factum tale est.& Bal.in.l.eos qui.in prin.C.de appel.& Imo.in.l.quidam consulebant.de re iudi.& l.Barbarius phi lippus.in fi.ff.de officio pretoris. ¶ Sed ita est q̄ ubi dubitatur an princeps voluerit ius alterius auferri, inspicitur an uti voluerit plenitudine potestatis,puta adijciēdi clausulā nō obstante,aut aliud simile:quo casu presumitur voluisse auferre ius alteri quesitū quomodocunq̧ etiam si tractetur de graui preiudicio.ita concludit domi.Anto.& expressius Ioā.de imo.in.c.que in ecclesiarum.& allegat no.per Cyn.post glo.in l.fi.C.si contra ius. ¶ Subdit etiam qd semper presumit etiā pṙnceps velle ius tertij ledere,ubicūq̧ modice ledit p.d.l.quoties. ¶ Sz ita est q̄ dictis literis apostolicis est adiecta clausula,ex certa sciētia:seu de predictis plenā notitiā habētes &c. Et etiam agitur de modico preiudicio,ut ostensum est supra: ergo presumit principē voluisse dictas immunitates quomodocunq̧ quesitas suspēdere. ¶ Pro hoc etiam facit,qz princeps adiecit se hoc facere ex causa tēdente in utilitatē reipublice:q̄ verba nō est presumendum sine ministerio & iuris effectu fuisse adiecta. c. si papa.de priui. in.vj.& l.si qn̄.in princ.ff.de leg.j.qm̄ presumitur habere oīa in scrinio pectoris.l. omniū. C.de testa.c.j.de constit.in.vj.& quod priuilegia que in cōtractum non transiuissent, poterat reuocare et sine aliqua causa, ut nota.glo.in prealleg.c.cōstitutus. & dixi supra in secūdo & tertio argu.unde cū causam expressit, indistincte omnia priui
25 legia suspenduntur etiā que in cōtractū trāsiuissent. ¶ †Septimo confirmantur predicta per verba apposita in suspēsione predicta dicentia,suspendimus omnes & quascunq̧ indulgentias,& cōcessiones,& immunitates,& priuilegia seu decreta huiusmodi &c.illa enim verba geminata,oēs & quascunq̧ indulgentias &c.debent aliqd operari ultra illud qd operantur verba simplicia:hoc probatur in tex.valde singulari scdm oēs in.l.balista.ff.ad treb.q̄ verba geminata quantacūq̧ pecunia ex hereditate mea ad te puenerit restituas Titio, operantur ut omnes veniant in restitutionem fideicōmissi,& etiā que alias non veniunt si fideicōmissum esset iniunctū per verba simplicia,puta fructus. ¶ Ad idem glos.no.in.c.ut circa. in verbo,omnia & singula.de elec.in.vj.ubi ratiōe verbi geminati,scilicet omnia et singula exprimāt &c.operat ut nō sufficit exprimere factū simpliciter,sed requirat expressio qualitatum. ¶ Unde dicit Bal.in rub.C.de contrahen.emp.in.ix.q.q̄ nedum clausule,sed etiam minimum verbū nō debet esse sine virtute ad aliquid operanduz si potest,allegat.l.hac lege.ff.de
26 contrahen.emp. ¶ †Octauo fortificantur, nam gn̄alis[a] derogatio sufficit absq̧ eo q̄ ad speciē ꝯueniat, etiā dato q̄ specialia priuilegia de quorum derogatione agitur haberent speciales clausulas derogatorias.ita dicit Federi.de senis in ꝯsi. xlvij.inci.habito sup casu predicto collatiōe &c.& deliberatiōe conuenienti.& etiam allegat.c.quia sepe.de elec.in.vj.& in.c.ut officium.§.cōcedentes.de homi.eo.titu.& c.alma.ad fi.de sen. excō.in.vj.& cle.j.& ibi not.in.d.cle.ij.in fine. de sepul.cū ꝯcor. tex.in cle.ex frequentibus.& in.c.cū ex eo.de senten. excō.& qd no.in gl.in versi.rescripto.in.l.j.C.de natu.libe.& in aut.de nō alie.§.ad hoc autē & tabellionē. in ver.participās & qd habet in.c.j.de exces.prela.in.vj.cum ibi plene not.per Io.and.in nouella.Et no.Bar.in extrauaganti,ad reprimendū.in ver.non obstantibus.& in.l.fi.C.si contra ius.& Bal.de pace constā.in verbo,libellorū.al's est in ver.non obstante.& per Canonistas in.c.j.& in.c.nōnulli.de rescrip.& in.c.j.de consti.lib.vj. cum si. ¶ Sed pōtifex in dicta suspēsione derogat generaliter omnibus indulgētijs,concessionibus,& immūtatibus quibuscūq̧: ergo &c. absq̧ eo q̄ specificet quas immunitates intelligitur sufficienter omnibus derogasse,p hoc,quia etiā dato q̄ dicte immunitates trāsiuissent in cōtractum:tamen non potest negari quin immunitates dicantur:ergo cum derogant omnibus & quibuscūq̧ immunitatibus , nulla cēsetur immunitas excepta.l.iulianus.in prin.ff.de leg.iij.l.a procuratore.C.mandati.c.solite.de maiorita.& obedien.xix.distin.si romanorum.
27 ¶ †Nono dicta suspensio decretorum & immunitatū emanauit ob magnā reipublice utilitatē, scilicet ex eo quia reditus camere ciuitatis Bononie nō suppetebant ad onera reipublice deportanda,ut narrat in dictis literis apostolicis, quibus in hoc standum est, ut dixi superi⁹. Sed ita est q̄ nullus rōne immunitatis pōt se excusare a necessitatib⁹ reipublice de nouo superuenientibus , ut voluit Bald. per illum text.in.l.j.C

a ¶ Generalis.j.lib. iiij.consi.vij.

de sac.san.eccl.ubi dicit not.ex hac lege argumentum quod a necessitatibus imminentibus ecclesie Romane propter guerrā,nullus potest se excusare ex ratione priuilegij siue cōcessuz sit persone,siue dignitati sue persone:quia utilitas publica est
28 cuilibet priuilegio preferēda.scdm eum. ¶ †Ad idē qd not. Dy.& Bal.in.l.si ex toto.i prin.ff.de leg.j.ubi dicūt qd si fuit concessa immunitas a collectis q̄ non intelligitur cōcessa immunitas a collectis que imponerent ratiōe guerre postea superuenientis.l.j.cum gl.ut nemini lice.in emp.spe.lib.x.& not. Io.an.in tit.de cēsi.§.ij.ver.erat alia questio &c.in addi.Spec. per do.Ant.in.c.peruenit.de immu.eccle.per hoc quod notat
29 Bar.in.l.qd ad presens.de murile.lib.xj.in fi. ¶ †Et per illā l.dixit quod licet ex forma statuti tenētes laicum Perusinuz non teneantur ponere in platea tali die,nisi certam quātitatē pisciū:tamen si ex causa multitudo gentium superuenit, poterunt tenentes lacum cogi ad portandum plus,scilicet tātum quod sufficiat pro repletione corporis.non est ergo absurdum dicere qd per dictam necessitatē predicte cōmunitatis,immunitatibus non gaudeant:qz etiam concedentes non videntur sustulisse in hoc casu immunitatem cōcessam,ut patet ex pdictis. ¶ Decimo considero q̄ pontifex in fine dicte suspēsionis seu in literis apostolicis excipit a dicta suspēsione oēs immunitates,que concesse essent forensibus ad habitandū in ciuitate Romana.& sic ad forēses excipit priuilegia immunitatis que concedunt,ut aliquis de nouo veniat ad habitanduz q̄ primū ille ad habitandum veniret trāsit in contractū.not. Barto.in prealleg.l.omnes populi.in.iij.q.prin.Et alij quos allegaui modo sic exceptio declarat regulam.tex.est in.l.nam quod liquide.in fi.ff.de penu.leg.& l.si ita legatū. in prin.ff.de leg.j.secundum intellectum Io.de imo.ibi. ¶ Et dato quod dicta suspensio profecto in specie nō cōprehendat immunitates que transmisissent in contractum:tamē negari non potest quin dicta verba generalia nō ostēdant omnimodam mentē ipsius disponentis.l.si quis in prin.testa.ff.de leg.iij.l.fi.C.qd cum eo.c.qui ad agēdum.de procur.in.vj.l. quam tuberonis. supra allega.ff.de pecu.l.apud.§.hoc edictū.ff.de iniu. ¶ Ergo per dictam exceptionem declaratur que fuit dubia intētio pontificis generaliter loquētis et suspendentis omnes immunitates : alias enim si pōtifex noluisset suā suspensionē trahi ad immunitates que transiuissent in contractū:nō erat opus excipere immunitates cōcessās forēsibus veniētibus ad habitādū.& hec ratio me vrget,& in hāc sentētiā traxit. ¶ Pro hoc qz exceptio firmat regulam in nō exceptuatis.l.in his cū ibi no.ff.de legi.& in aut.de nō alien.& §.ut autē.ergo in alijs immunitatibus preter q̄ in his que cōcesse sunt forēsibus venientibus ad habitandū firma manet suspēsio. ¶ Reliquū est ut allegata in contrarium respondeat. ¶ Et primo non obstant argu.supra primo loco facta que ad id tendāt scilicet quod dicta decreta fuerunt cōcessa nō ob meram libertatem, seu ꝓpter remunerationē. ¶ Et aliqua decreta ex eis fuerūt cōcessa ob causas ultro citroq̧ obligatorias,& transiuerūt in cōtractū:& sic videantur irreuocabilia, per plenius allegata
30 in dictis argumētis. ¶ Qz respōdeo primo qd est verū quod cōcessio vel donatio remuneratoria nō posset reuocari p priuatum,etiā respectu ingratitudinis,sed per principē vel superiorē potest etiā sine causa in casu modici preiudicij ei cuius acquisitū esset,vel etiā cum graui preiudicio ledere pōt,et reuocare cōcessiones que in contractū transiuerunt dūmmodo ex causa faciat,subditus fit ille cui preiudiciū infertur, ut plene probaui in quinq̧ primis argumētis hui⁹ ultime partis:ubi etiā ostēdi dictam suspēsionem suam fuisse cum causa factam. ¶ Nō obstat septimū argu.quod princeps in dubio videt velle uti plenitudine potestatis:& sic in dubio nō videt voluisse auferre ius alteri quesitū:qz respōdeo quod dato qd pontifex Roman⁹ suspēsione predicta voluisset uti plenitudine potestatis:tū de potestate ordinaria,et sine clausula non
31 obstāte.l.&c.†Potuit ꝓ modico tēpore suspēdere executionē dictorū decret.qz modice ꝑiudicari pōt sine plenitudine potestatis,& sine clausula nō obstāte prealleg.l.quoties.cū ibi no. ¶ Item respondeo quod princeps dictā suspensionē fecit cū causa tendente ad utilitatē reipubli.quo casu etiā absq̧ eo qd utatur plenitudine,potest iuris alteri quesitū auferre , pt3 qz etiā inferior a principe ex causa ius alteri quesitū auferre potest.l.vēditor.§.si cōstat.ff.communia prediorum.c.nostra. & ibi no.de iniu.& dam.da.no.gl.in.c.cōstitutus.de rel.do.& gl. xxv.q.ij.in summa.& Bar.in.l.quecūq̧.C.de fid.instru.& iur. hast.fis.lib.x.& Bar.in proemio.ff.in princi.& in.l.antiochensium.per illū tex.ff.de priuile.credito.& ibi expresse Ang.& dixi supra maxime in quarto & quinto argumen.ultime partis. ¶ Itē respōdeo quod dato quod necesse fuisset principē uti plenitudi

plenitudine potestatis, apparet qđ voluit ea vti. et patet per clausulā ex certa sciētia, vt probaui in.vj.articulo vltime partis. ℭ Accedit qđ dixi in.x.argu.vltime partis, in qua ꝓbaui mentē pontificis omnino fuisse derogari immunitatib⁹ etiā que in contractū transiuissent. ℭ Ad octauum argumentum qđ tantummodo sit facta suspēsio immunitatum concessarū ecclesijs, seu priuatis personis tam clericis ꝙ laicis, ⁊ per consequens non cōprehendentur vniuersitates seu cōmunitates que proprie nō veniunt appellatione personarum priuatarū ⁊c. Respōdeo pluribus modis: ⁊ primo per doctrinam glo. no.in.l.tale pactum.§.fi. in glo.fi. ff. de pact. que nota.voluit

32 qđ † dispositio etiam stricti iuris semper extendatur ad casum ⁊ personas in quibus verosimile est idem statutum fuisse per disponētem si de hoc interrogatus fuisset. Et habet locū glo. illa tam in cōuentionibus ꝙ in rescriptis ⁊ statutis, vt ibi no. Bar. ad hoc. ⁊ illā gl. not. Bal. in.l.ij.C. que res pig. oblig. pos. pro qua gl. bene facit.l.titius.§.lucius titius. s̄m Pau. de ca. ibi.ff. de libe. ⁊ posthu. Sicut pontifex suspēdit decreta cōcessa ecclesie, ⁊ ecclesiasticis personis cum quibus mitius est agēdum.c.j.de dolo ⁊ cōtu.xv.q.ij.religiosum.ff. de religio.l.sunt persone. ergo verosimile est pōtificem velle statuisse in vniuersitatibus predictis, postꝙ hoc statuit in vniuersitatibus ecclesiasticis.

33 ℭ † Scđo pro hoc facit: quia vbicūqz est expressa ratio in dispositione aliqua, etiam strictissime intelligenda: tūc fit extensio ad causas similes quas identitas rationis pariter associat. glo. est in cle.j.in verbo, eligatur. de elec. quā sequitur ibi Jo. de imo. ⁊ ibi refert Anto. de but. ⁊ ita no.gl. ⁊ doct. in cle.j.in ver. collatiōe. de rerū permu. in. vj. ⁊ in cle.j.in gl.pen. de rerum permu. ⁊ in cle. auditor. in verbo beneficio. de rescri. ⁊ gl. in aut. vt hi qui obli. perhibēt res minorum. in prin. in ver. ad curationem. ⁊ ibi Ang. in ver. qñō an possidēs. ⁊ gl. in aut. minoris debitor. C. qui dari tu. pos. ⁊ Bar. in.l. liber. circa finē. j. qđ, quam ponit ibi. Bal. ⁊ Joā. de imo. in fi.ff. de here. di. insti. ⁊ Salyce. in.l.si serui nostri. C. de noxa.

34 ℭ † Et potissime vbicunqz fit extēsio ad personam siue ad casum qui sublata[a] significatione vocabuli poterat comprehendi sub expresso ꝑ no. per gl. in dicta clemen. auditor. ⁊ in dicta clemē.j. de elect. iunctis ibi no. per Pau. de probatio. s̄m Jo. de imo. in.l.si vero.§. de viro.ff. sol. mat. dum tractat de extensione circa correctoria: ⁊ ita etiam ipse dicit in cōsilio suo incipiēte, Petrus filij Antonij carol: probatur etiam in.l. filiū habeo.ff. ad macedo. ⁊ in.l. senatuscōsultus.ff. de ritu nup. iuxta.l. liberorū. et

35 l.iusta. de ver. sig. ⁊ in.l. qđ si nepotes. de testa. tute. † Sed ita est qđ sublata significatione, appellatione persone cōprehēditur etiam vniuersitas.l.metum.§. animaduertēdum. ⁊ ibi hoc no. Bal.ff. qđ met. cau. ⁊ ideo dicit Bal. in.d.l.metum. qđ si constituo te procuratorem cōtra homines, videor etiam te constituisse cōtra vniuersitatem ⁊ collegium vniuersale. ⁊ bal. in.l.quicunqz. in.iiij.col.C. de seruis fugi. vbi fortius dixit qđ statutum, in quo dicitur, quecunqz persona etiam comprehēdit vniuersitatē.

36 ℭ † Bal. in.c.j.in prin. de noua forma fide. dicit qđ si iuro me tibi fidelem cōtra omnē hominē, videor etiā tibi iurasse fidelitatem cōtra vniuersitatē: per dictam.l.metū. quia sublata significatione, appellatione persone cōprehenditur vniuersitas. videtur etiam tenere Jo. an. ⁊ doc. in.d.c.cum illis.§.j. de prebē. in.vj. et similiter castra, ⁊ ville potius accedunt rei priuate ꝙ reipublice, maxime proprie sumpto vocabulo. ⁊ no.gl. ⁊ Jac. de bel. in aut. de here. ⁊ fal. in princi. ⁊ sic possunt cōprehendi sub appellatione personarū priuatarum. ℭ Unde in ꝓposito ratio suspensionis immunitatum videt̄ fuisse expressa in dictis apostolicis literis: qꝛ ꝑ illas immunitates erant diminuti reditus camere, qđ ad onera incumbentia non suppetebant: sed ista ratio habet locū etiam in immunitatibus: ergo ad illos est referēda extensio. ℭ Item respon.

37 qđ † etiā vbi strictissima debet fieri interpretatio, tū fit extensio vbicunqz nō facta extēsio, resultaret absurdum. ita colligitur ex no. per gl. in.d.cle.j. de elec. quā ita declarat Jo. de imo. in.d.§. de viro. dum tractat de extēsione in correctorijs. arg.l. scire.§. aliud.ff. de exc. tuto. ⁊ not. Bar. in.l. omnes populi. in vj.q.prin.ff. de iusti. ⁊ iure. in versi. iuxta pmissa quero quid si in statuto est aliquod verbum ⁊c. ℭ Sed si non fieret extēsio suspēsionis ad immunitates dictorum castrorum, sequeretur absurdum qđ durius ageretur cum ecclesijs vel ecclesiasticis personis quā cū laicis, cōtra tex. in.d.c.j. de dolo ⁊ cōtu. cum concor. supra alle. facit.l. non solū.ff. de noxa. ⁊.l. seruus.ff. qđ

38 vi aut clam. ℭ † Fit etiā extēsio vbi agitur de fauore publice vtilitatis. vt no.l.j.§. exercitiū. ⁊ ibi no. Bar.ff. de insa. ⁊.l. cetera.§. sed si qs.ff. de leg.ij. inducēdo vt ibi ꝑ Joan. de imol. et Dy. in.c. odia. de reg. iur. in.vj. ⁊ Bar. in.l. quēadmodum. de agri. ⁊ censi. ⁊ per no. per gl. et Bar. in.l. si inter. in prin. in.ix. q. prime partis.ff. sol. mat. ⁊ Dy. in.l.cum quedā.ff. de libe. et posth. ℭ Sed hic agebatur de fauore reipublice, vt patet in dict. apostolicis literis: ergo dꝫ magis extēdi fauor reipublice dicte ciuitatis, quā fauor dictorū castrorū, tanꝙ minor. arg. l. priuilegia. cum ibi no.ff. de priuile. credi.l. queritur.ff. de statu homi. ⁊.c. qđ in dubijs. cū ibi not. per gl. fi. de cōse. eccle. vel alta. ℭ Quinimo dato qđ dicta suspēsio non comprehenderet vniuersitatem, ⁊ cōmunitates ꝑdictas tū cōmune Bononie obligaretur dicto cōductori ad interesse: ⁊ qꝛ intentio elicitur in pactis vel capitulis dicti campioni, continet̄ ꝙ nedū fuerint suspēsa decreta cōcessa priuatis personis, sed etiā cōmunitatib⁹. vnde si ibi sit cōtractus locationis

39 † tenetur locator ex capite nō prestite patiētie, iuxta.l. ex cōducto. in princi. ⁊.l. sed ad eos.§.j. ⁊.l. si fundus quē.ff. locati. siue fuit emptio. l. si nomē. cum.l. seq.ff. de act. vel here. vendi. ⁊ in.§.j.ff. de act. emp. ⁊.l.ea que commendandi.ff. de cōtrahē. emp. iunctis his que no. Bar. in.l. cotem ferro.§. qui maximos. in.v.q.ff. de publi. ⁊ idem moderni. ⁊ Pet. de ancha. in.c. propter sterilitatē. de loca. ℭ Ad nonū arg. ꝙ ꝑ generalē suspēsionem decretorū, ⁊ immunitatum non debet in dubio presumi Romanū pōtificem voluisse preiudicare illis quibus ex causa onerosa ꝑ priuilegiū transiens in contractum ius acquisitum erat: qꝛ in dispositione generali nō venit ꝙ auferatur ius alteri⁹. Respondeo ꝙ indubitāter patet principem voluisse auferre ius alteri quesitū: quia expresse suspēdit immunitates per quas iam alteri q̄sitū erat ius exemptionis sine dubio. ⁊ in tantum dr̄ esse quesitū ius per talem concessionem priuilegij ⁊ immunitatis qđ Guido de suza. de vectig. ⁊ cōmis. in ver. ratus, dicebat argu. illius litere ꝙ imperator non poterat reuocare priuilegiū per suū predecessorem concessum. allegabat etiā.l. qui a patre. de cōfir. tuto.l.j. ⁊.l. vēditrici. C. de reb. alie. non alie. ℭ Et sic̄r dicebat, ꝙ si ciuitas cōcessit, alicui priuilegiū, non potest illđ reuocare. Nec obstat scđm eum.l. si quis in princi. testa. de leg. iij. per quam.l. videtur qđ possit reuocare statuta sua: qꝛ respōdebat illud verū si non fiat iniuria in iure quesito. allegabat.l. is potest.ff. de reg. iur. ℭ Tamē inquātum ipse tenebat ꝙ nō possit reuocari tenet cōtrarium: maxime quādo reuocatio fit cū causa ⁊ cū subdito, vt plene ꝓbaui supra.[a] Et not. Bald. in.d.l. qui se patris. ita qđ pontifex in casu nostro derogauit iuri alteri iam quesito, vt ꝓbatur ex his que dicta sunt maxime in septimo, ⁊ decimo argumento vltime partis. ℭ Itē ad cōtrarium potest respōderi etiā qđ illud ꝓcedit vbi tractaretur de graui preiudicio inferēdo. secus si de modico, vt ꝓbaui in sexto articulo vltime partis. ℭ Ad decimū ⁊ vltimum argu. ꝙ stare debeat interpretationi dñi legati, ⁊ dñorum sexdecim reformatorū.c. ex parte vestra. de verb. sig. cū concor. Respondeo ꝙ locus esset interpretationi predicte, quotiescunqz occurreret aliqua digna dubitatio. secus vbi res esset certa. Ita voluit Jac. de are. ⁊ Bar. in.l. ille aut ille.§. cū in verbis. per illum tex.ff. de leg.iij. no. etiā Guil. de cu. ⁊ Bal. in.l. placet. in prin. C. de sacrosan. ecc. ⁊ Bald. in.l. que ex relatione. ad fin. C. de leg. ⁊ in.l.j.C. de rela. ℭ Facit qđ no. Bal. in.l. ancille. in prin. per illū tex. C. de fur. ⁊ Jo. de imo. in.d.l. si sic stipulatus.ff. de ver. ob. ⁊ in terminis no. Barto. in.l. executore. in prin.ff. de app. in ver. quero scđo iuxta quā interpretationē ⁊c. in fine dicte q̄onis, vt in specie no. Bal. in.l. volūtatis. C. de fideicō. in versi. quero si statutū ciuitatis ⁊c. ⁊ certū est de iure ꝙ dictus Titius nō tenetur seruare decreta immunitatū, tū inspectis capitulis cāpionis ⁊ instrō cōditionis, tum etiā inspectis literis Romani pōtificis: ergo nō est locus interpretationi. ⁊ ita breuiter in fauorem dicti Titij cōcludendum arbitror. Alex.

[a] ℭ Lata.j. lib. vij. cōsi. xl. col. fi. Bal. Pau. aut. itē quecunqz. C. de sacrosan. eccle. Bald. in rub. C. ad trebell. Ancha. repet. c.j. col. xciiij. de cōsti. ro. cōsi. cccc. consil. ccccxxvj.

Consilium.CCXVII.

Uide.s.li.j.consi.l. quod hic duplabatur.

Epitome.

1 ☞ Clausula, si tibi cōstiterit, vel, si ita repereris in rescripto, facit cōditionem. secus in clausula, si est dignus vel idoneus. ⁊ processus precipitanter factus est nullus.

Consilium.CCXVIII.

IIsis verbis dicti Grinoldi, et literis apostolicis ⁊ processu epi rhegini, ⁊ alijs de quib⁹ in themate fit mentio. ℭ Puto de iure cōcludendum,

qd dicta electio massarij facta per capitulum maioris ecclesie Rhegine, nō valeat sed valeat prima electio facta per deputatos a testatore predicto. Quod quidem ostenditur principaliter ex eo quod processus factus per episcopum commissariuz apostolicum fuit nullus. ¶ 1 † Nam quotiescunqz in commissione seu delegatione facta per Romanum pontificem adijcitur clausula conditionalis, si tibi cōstiterit a seu talia vba reperreris ita facias &c. tūc si tractatur de pīudicio alterius, puta illius ad quem de iure spectasset talis prouisio cōmissa per sedem apostolicam est nullum qd factum est vigore dicte cōmissionis, nisi cōmissarius premittat cognitionem, & vocet illos de quorū preiudicio agitur, vt no. Inno. & alij docto. magis cōmuniter in c. dudū. de presump. & gloss. & docto. in cle. j. in glo. magna. de offi. deleg. per id qd habetur in c. cū dilecti. de rescrip. & xxv. q. ij. c. & si non cognitio. & tex. cum glo. in cle. presenti. in ver. constiterit. & ibi no. doc. de censi. & no. Pau. de leaza. in cle. j. de conces. preben. Ant. & Jo. de imo. in l. in illa stipulatione. ff. de verb. sig. ¶ Sed ita est qd huiusmodi clausule sunt apposite in dictis literis apostolicis, & tū dictus cōmissarius processit non citatis illis ad quos de iure mediāte dispositione testa. debebat spectare dicta prouisio seu electio massarij. & q̄uis eo tpe nondum venisset cōditio fideicōmissarij sub qua vocabant dictus Archidiaconus & Grisantus et alij antiquiores dictarū familiarum in testamento nominata rū ad puisionē & electionem dicti Massarij, nō dicebatur ei 2 acquisitum saltem in spe considerabili: † quia ius pendens a futuro euentu substitutionis fideicōmissario dicitur mortuo testa. esse in spe probabili & cōsiderabili, vt no. declarat Bart. in l. is potest. ff. de acqui. here. circa quartā col. p id qd habetur in aut. contra rogatos. C. ad trebellia. & l. inter omnes. ff. qui satisda. cogan. cū simi. & ille qui habet proximam spē successionis citantus est, vt dixi. tex. in l. j. §. per. ff. de ven. inspi. ¶ Accedit, qr etiam inspectis narratis in supplicatione, & in literis agebat de pīudicio inferēdo dicto Grisanto circa famam & notam sibi inferēdam, cuius iactura nō est leuis. l. isti quidem. l. pe. ff. quod metus cau. l. j. in princ. gl. & ibi no. docto. ff. de his q no. infa. ¶ Nec pdictis ob. si diceretur q istō posset esse verū, si esset adiecta illa clausula super quo tuā vel suā conscientiā oneramus: nam tūc videtur q non requirat. citatio, per id qd Bald. no. in l. certū. in ij. vel iij. col. C. vū cogna. 3 vbi † dixit q si papa mādat aliquem examinari, si est dignus, non est citādus aliquis cum sufficiat probationē concludere soli examinatori: nam talis est cōmissio secundū Bal. potius est cōscientialis quam iudicialis. si tamen secundū eum pars citaretur, deberet audiri a quo posset appellari: allegat ea que habentur in cle. j. de offi. delega. quia respōdeo q Bal. loquit quando fuit adiecta clausula, que sonat mentionem, vt est illa si est idoneus, seu si est dignus ille qui est eligendus non autē facit cōditionē vt no. gl. in d. cle. j. vt probatur in l. mutuo. §. sub conditione. & ibi expresse no. Bar. ff. de tute. & tunc nō requiritur citatio vt no. in c. dudū. & in cle. j. nā per talia verba mouetur cōmissarius, vt faciat qd alias de iure faciēdū erat. ¶ Illa eīn clausula si est dignus, ille q debet eligi, vel ille qui debet puideri, inerat tacite etiā si non fuisset expressum, vt in c. cū adeo. cū gl. in ver. si dignus. de rescri. & in c. causam. et ibi no. de elec. secus autem vbi clausula cōtinet id quod tacite nō inerat, & sic non denotat monitionē, sed cōditionē: tunc debet citari ille de cuius preiudicio tractari pōt. ita no. in prealleg. 4 cle. j. de offic. deleg. per alle. Bal. † debet ergo intelligi dictum Bal. scōm q habetur in loco prealleg. per eum. ¶ Et inquit in simili Bart. in l. nō solum. §. si liberationis. ff. de libe. lega. dum dicit q gl. ibi posita debet intelligi secundum legē quaz allegat: b sed in casu nostro clausula illa, mādamus tibi qnatenus de premissis omnibus & singulis, & eorū circunstātijs te informes: & si ita esse repereris &c. facit conditionē quo ad expeditionem actus cōmissi: qr refert ad omnia narrata, & narratum aliud q̄ id qd cōcerneret idoneitatem persone vel personarū quibus dictus commissarius haberet prouidere: ergo fuit necessaria probatio per supradicta. vnde Lu. roma. in d. l. certū. in fi. C. vnde cognati. dicit q dictum Bal. ibi nō procederet quādo extaret alias pars de cuius preiudicio ageretur, per id qd no. gl. j. l. fi. C. de bon. pos. scōm tabu. quia ad hoc vt iudex recte determinet, necesse est informare suā conscientiam: vt in gl. proxime alleg. merito requiritur citatio, qua mediante pars cōpareat ad iudicem informandam, argu. l. fina. C. si per vim vel alio modo. ¶ Pro hoc vltimo etiā bene facit: qr, vt inquit Bal. in sua dispu. inci. statuto cauetur q fenerator &c. 5 in vlti. col. † vbi dicit q ille cuius conscientie cōmittitur, non c potest leges transgredi: qr intelligit de cōsciētia lege munita c non de ea quā pars sibi fabricat. ar. l. codicillis. §. fi. ff. de leg. ij.

¶ Idē bene facit qr hoc verbū conscientia, importat arbitriū boni viri nō aūt liberā voluntatem, vt no. Bar. in l. fi. ad fin. C. de iure do. impe. & patet ex no. p gl. & doc. in cle. j. in ver. onerāmus. de iure patr. & per Bald. in l. nulli. C. de epis. & cle. circa iij. vel. iiij. col. in ver. ex predictis sequit determinatio duarum questionū &c. Et Anto. de but. & doc. maxime Domi. in c. statu. §. assessorem. de rescripti. & in c. ij. de iura. calū. lib. vj. & per Anto. & Jo. de imo. in l. ab executore. in prin. ff. de app. cū si. 6 facit. c. constitutus. de purga. cano. ¶ † Sed constat q quando committitur aliquid per verba importantia arbitrium boni viri, debet cōmissarius partes requirere. declarat Bart. in extrauag. ad reprimendū. in versi. sine figura. & in versi. videbit. & clare Bal. in l. captatorias. in iij. q. C. de testa. mili. ¶ Et presertim vbi agitur de alterāda voluntate testatoris, vt in casu nostro. l. legatū ciuitatis. ff. de vsufruct. lega. ¶ † Unde fa 7 cit qd dicimus de arbitratore: quia licet nō habet iudicialiter procedere, tamen debet partes vocare, vt. l. si quis arbitratu. cum ibi plene no. per Bar. & alios. ff. de verb. obli. & no. Cy. et alij in l. fi. C. de contrahen. emp. & Bart. in consi. incip. Anto. de spo. in l. theopompus. de dote prele. & in alio. ff. de alimen. & cib. leg. & Bal. in aut. ei qui. C. de tēp. app. & in l. nec quicq̄. §. vbi decretum. ff. de offi. procon. & Saly. in l. si societatē arbitrorum. ff. pro soc. & nouissimi. in. c. quintauallis. de iureiurā. 8 cum suis concor. ¶ † Ad predictorum cōfirmationē bene facit qd no. Pau. de castr. in l. de pupillo. §. quisquis. ff. de noui ope. nun. vbi sequēdo Ang. ibi dixit quod vbi aliquid cōmittitur conscientie alicuius per legem, vel per principem si vult factū suū robur sortiri ex virtute illorū verborum consciētie, adeo vt non possit infringi illud quod per eum factum est, requiritur qd quādo declarat, iuret q ita dictat sibi consciētia, aliter non est standum dicto suo. & ita dicit pbari per dictum §. opus. & per dictā l. theopōpus. Et ita dicit debere limitari id quod no. gl. singularis in dicto. c. statutum. §. assessorem. de rescrip. in vj. ¶ Istud autem non fuit seruatū per prefatum commissarium, vnde suum processum non potest sustinere ex eo q ibi nō fuerit seruatus ordo iuris regulariter requisitus, vt est dictū. facit clemen. pastoralis. de re iud. & etiā nō potest processum suū sustinere, ex eo qr sue conscientie fuerat cōmissum: qd bene facit ad id qd tenet ille cui9 cōsciētie gmittit in citando. dic vt supra dixi. ¶ Nec predictis obstāt verba posita in literis aplicis dicētia, diligēter informes per teipsuz &c. quia respōdeo qd nō habemus q illa verba important q nō requiratur citatio eorum de quorū preiudicio agitur, sed important, quod debeat per se facere, & non per alium substitutum loco eius, & sic non possit alteri subdelegare, vt in c. si. de offi. dele. c. cum dilecta. & ibi no. de rescri. l. vnica. §. nō autem. C. de cadu. tol. nam important illa verba ac si dictum fuisset, personaliter te informes &c. vt. l. fideicommissa. §. si. in ver. per ipsum id fieri &c. ff. de leg. iij. ¶ Confirmantur predicta: qr dicitur q eodēinstanti & eadē hora, qua presentate fuerūt litere dño epo, fuit sublimatus dictus processus, seu facta execu 9 tio dictarū literarū. † vnde, pter breuitatē temporis apparet non potuisse interuenire cognitionē quā interuenire mandabat pontifex in literis. & ideo redditur actus episcopi nullus, vt. l. ex stipulatione. cum ibi no. per Bartol. C. de sent. c. cum ex literis. de in integrum resti. & qd no. Bar. in l. prolatam. in fi. C. de sen. & no. Spe. in tit. de sen. prola. §. quomodo. ver. item oppo. quod iudex. & no. Anto. de Bu. in c. iurgantium. de re iudi. & c. vestra. de coha. cler. & mulier. & c. post electionē. de cōcess. preben. & dicit expresse Bal. post Cy. in proemio. ff. in §. itaqz. in fi. Deinde video q eps, q vno die non potest fieri totius processus iudicium, & si fiat non valeret: allegat no. per dictam gl. in l. sed si per pretorem. §. quoties. in gl. qui. ex cau. maio. cum non possit esse premeditatum qd nimis est festinatum. ¶ Unde Pet. de Ancha. cōs. lxxxiij. incip. visis dilige 10 ter actis &c. † cōsuluit q si eodem momēto d temporis, quo d quis fuit designatus curator minorum per decretum iudicis fuit prestita authoritas in certa obligatione minoris, & inter positū decretū iudicis in dicta alienatione, nō valebit actus: qr authoritas vel decretū iudicis requirit cause cognitionē. l. magis puto. §. ne passim. & l. qui neqz. ff. de reb. eo. & l. fi. de curato. furio. & in l. actus. cum ibi no. per Cyn. C. de fer. & l. nec quicq̄. §. vbi decretū. ff. de offi. proconsu. & ex tēporis breuitate non fuisse cause cognitionē adhibitam. allegat. d. c. cum ex 11 literis. & id qd no. Bar. in d. l. prolatā. ¶ † Alius fuit defectus in electione facta per dictum capitulum: qr in electione legitima debēt vocari omnes qui habēt ius eligendi. c. bone memorie. el. ij. de ele. l. item si vnus. §. fi. in fin. ff. de arbi. sed dicti de cap. posito quod habuissent aliquod ius eligēdi, debent facere legitime vocari dictum dominū Archidiaconū

Grisan

a ¶ Cōstiterit. hec clausula cōditionem facit Oldr. q. clj. Bal. Fel. c. fin. de presum. adde Egi. bellame. deci. lxviij. lxxxv. & deci. dclxviij. Jas. l. fin. C. vū legi. sed lap. alleg. xv. & alle. lxj. facit d'iam inter verba si tibi constiterit, & si ita inueneris. & male.

b ¶ Allegat. Sal. l. si ex cautiōe. co. x. C. de nō nu. pec. Jo. an. c. cum nuntius. d' testib. Cur. senior. cōsi. lvj. col. iij. Jas. in rub. C. vū lib. l. seruum filij. §. si aree. de le. j.

c ¶ Munita. bal. l. j. co. iij. C. si plu. cōsi. cccxviij. lib. j. ɔsi. clxxxiiij. i fi. li. v. Cor. ɔsi. cxxxvij. lib. ij. adde Jas. §. sed iste char. si. in sti. de actio.

d ¶ Momento. ancha. consi. xxxvj. col. j. cōs. clxxxviij. col. j. Lanfrā. trac. de arbi. col. xxvij. q. xxij. Pau. consi. lxviij. cōs. ccccxxx. iij. lib. j. Cor. consi. lxxxix. li. j. Bal. in pe. ff. §. itaqz. in fi. quē sequitur Lancel. deci. l. eū qui de iuris. om. iudi. adde Cur. seniorē consi. xlvj. colū. iij. deci. consi. cccxv. Jas. l. iudices. C. de iud. cōst. xxi. col. ij. li. j. cōsi. xliij. in fi. lib. iiij. Alcia. trac. presump. reg. iij. presump. ix. nu. xxiij. Alex. s. ɔsi. xxxiij. nu. vj. lib. j.

Brisantum, et dictos alios antiquiores in qua vocatione requirebatur quod certos redderet ipsos de iure eligendi competente dictis de capi. attento quod dictus Archidiaconus et Brisantus, et dicti alij antiquiores habebant presumptam causam, et probabilem ignorandi dictis de capi. competere aliquod ius, merito debuerunt certiorari per ostensionem dicte declarationis, seu processus domini episcopi, vt in cle. causam. de elect. et l. si quis inficiatus. et quod ibi notat Bar. ff. depositi. et l. qui in alterius. cum ibi nota. per glo. et docto. ff. de reg. iur. l. nomen. C. que res pigno. et expresse in c. cum in iure. et ibi Inn. de offic. deleg. et in c. preterea. cum ibi not. per Jo. an. et Host. de dilatio. et not. Archi. in ij. q. ij. si episcopus. et quod notat Bart. in l. secunda. ff. si quis in ius voca. non ierit. cum similib. quibus omnibus concludo processum esse nullum. Et ita dico et consulo ego Alexander.

Consilium.CCXIX.

Viso testamento codicillis, et themate suprascripto ex his que eleganter et copiose scripta sunt per excellentissimos consultores, et aduocatos dicti Anto. heredum. ¶ Superest vt paucis agam cum superioribus appareat, quod fuerit mens dicti testatoris expressa per verba aliqualiter ambigua. ¶ Dico igitur quod illa particula testamenti dum dicit quod premortuorum filios legitimos et naturales in stirpes, et non in capita etc. non dz aliquo modo referri ad primam partem substitutionis facte filijs test. sed ad primam precedentem substitutionem reciprocam factam de nepotibus testa. quia dicta particula testamenti: dicens quod premortuorum etc. non est clare per se principaliter posita. et hoc dicitur supra in vltimis allegatio. et colligitur ex notatis per Bar. in l. si. ff. de rebus dub. et per Bal. in l. j. C. de legiti. here. ¶ Et si diceretur quod dato quod talis particula intelligeretur solum quod filij dictorum nepotem testa. videantur adinuicem substitui vulgariter, et per fideicommissum tamen de necessitate videtur quod etiam intelligantur substituti filijs testatoris, eo casu quo contingeret patrem vel patres dictorum nepotum non admitti ad substitutionem filiorum testatoris, alias † enim non posset fieri substitutio illa reciproca filijs dictorum nepotum continens vulgarem et fideicommissariam, nisi intelligerentur vocati ad predicta a testatore. l. ab eo. C. de fideicom. l. plane. la. ij. §. fi. ff. de leg. j. l. iij. C. de here. instit. et optime probatur in l. sed et si sint. §. j. ff. de leg. ij. ¶ Et per illa apparet dici non posse, quod intentio testa. fuerit dictam substitutionem reciprocam filijs nepotum in hereditate ipsius testa. si et quando contingeret nepotes esse heredes ex substitutione facta filio testa. et postea dictos nepotes relinquere hereditatem predictam suis descendentibus, non tamen filij nepotum consequentur dictam hereditatem iussu testatoris, nec eius iudicio: sed casu et fortuna et preterea inuicem fideicommisso grauari non potuissent. ¶ Preterea inquit Bar. in l. centurio. ff. de vulg. et pup. in ver. quero vlterius quid si testator dixerit si filius meus decesserit sine liberis vel eorum filij etc. et etiam Bar. in d. l. sed et si sint. tenuit quod per dictam substitutionem fideicommissariam per quam aliquis grauatur fideicommisso, intelligatur ipsum grauatum esse vocatum per substitutionem ad ipsam hereditatem, in qua est grauatus: non autem intelligatur grauatus eatenus quatenus casu contigerit, quod hereditas ipsa ab alio sibi expresse vel tacite relinquatur. ¶ † Tamen ad hoc potest responderi quod in hoc damnata est sententia Barto. nam et Rayne. et Richar. mal. contrarium tenuerunt. s. quod non intelligantur aliquo modo propter dictum grauamen substitutionis eis iniunctum, vocati ad hereditatem, vt ipsemet Bart. refert in d. l. centurio. et eorum opinio. secutus est Bal. in l. ab eo. C. de fideicommis. vbi hoc probatur per illam. l. et per alias not. rationes. et idem tenet Bal. in d. l. sed et si sint. licet ipsemet Bal. indecisum reliquerat in l. vnica. §. pro secundo. C. de cadu. tol. et in hanc partem inclinare videtur ipsemet Bar. in consi. vij. incip. Andreas. si bene verba eius inspiciatur. Et expresse Jo. de imo. in l. centurio. dum tractat de substitutione facta pauperibus Christi, et etiam Joan. de imo. in c. cum tibi. et in c. Ray. de testa. ¶ Et respondet ad iura allegata per Bart. et primo ad l. denique. §. interdum. ff. de pe. leg. quod quando aliquis grauatur per fideicommis. a testa. de eo quod consueuit alias ipsum honoratum tacite sequi in certo casu, et tunc bene per tale grauamen videtur tacite relinqui, in quo gradu loquatur. et quia loquitur quando is cui relicta est libertas grauatur de dando ex peculio here. nam peculium tacite sequitur seruum, cui datur libertas inter viuos, iuxta. l. j. cum ibi no. C. de pecu. eius qui lib. meru. et ideo non mirum si non consequatur peculium ipsum seruum quando datur libertas in testamento simpliciter, nil tamen consequitur quando grauatur seruus aliquid dare ex peculio. secus si grauatur in eo quod aliquo casu non consueuit consequi. alias enim nunquam haberet locum regula. d. l. ab eo. ¶ Bene facit tex. in l. cum quasi. §. si plures. ff. de fideicommis. lib. vbi si vnus ex heredibus grauatur in re hereditaria illa non videtur sibi prelegata. ¶ Non obstat etiam tex. in l. si ita sequi. ff. de oper. lib. allegata. quia secundum Jo. de imo. loquitur ille tex. a contrario. et est casus diuersus et specialis, in quo id quod apponitur in vim conditionis inducit dispositionem et obligationem: quia illud quod erat ibi deductum in dispositione, non poterat peti quodam speciali iure tanquam appositum causa honorande libertatis. et etiam declarat Saly. in l. si pacto quo penam. C. de pac. vbi etiam illud quod est appositum in conditione, non inducit dispositionem. l. ex facto etiam. ff. de here. insti. l. si quis sub conditione. ff. si quis omis. cau. testa. et not. in l. lucius. la. ij. ff. de here. institue. ¶ † Non obst. etiam. l. alio. iuncta glo. j. ff. de ali. et ciba. lega. alleg. per Bar. in d. l. centurio. quia illud est ibi quando grauatur executor datus in testamento: nam tunc grauamen videtur relictum ab herede, sicut quando est datus tutor in testamento, et grauatur tutor de aliquid dando: nam videtur in effectu grauatus ipse filius institutus. l. peto. §. fratre. ff. de lega. ij. et in l. si seruus. §. margaritam. ff. de leg. j. et ita est de mente Bar. in d. l. alio. et Jo. de imo. vbi supra. ¶ Euadi potest etiam obiectio predicta, et id quod dici posset de illa declaratione facta in codicillis, considerato quod dicta Alex. et Berta non erant nate, nec etiam concepte tempore conditi testamenti, vnde non videntur comprehense in dicta substitutione et dispositione testatoris: † quia quando in aliqua dispositione testatoris vocantur liberi vel agnati, vel familia testa. per nomina collectiua, solum comprehenduntur qui erunt de agnatione, liberis, genere, vel familia tempore mortis testa. l. si cognatis. cum ibi not. per Bar. ff. de rebus dub. et l. cum ita. §. in fideicommisso. ff. de lega. ij. etiam quando talis dispositio non erat pura, sed in certum euentum vel conditionem collata. l. fin. versi. hoc eodem volente. et ibi not. per Cyn. C. de verb. signifi. et l. peto. §. fratre. cum glo. ff. de leg. ij. ¶ Et quod illud quod dicitur in d. l. cum ita. §. in fideicommisso. in eo qui aliquid reliquit cognatis vel familie, etiam quando testator vtitur verbo liberorum, vel quocunque allio nomine collectiuo. Tenuit expresse Pet. de ancha. et Jo. de imo. c. iudicante. de testa. Et Ang. in consi. xxxviij. incip. quidam Joan. decessit etc. cum sequen. Et ita dico, et consulo ego Alexander.

Consilium.CCXX.

Vide. s. li. j. consi. lvij. quod hic duplabatur.

Epitome.

1 ☞ Qui predium ab alio conduxerat sub pacto quod soluendo centum haberet predium emptum: si illa centum tertio mutuet cum pacto quod donec sortem restitueret soluat annuatim dictam mercedem quam debet mutuans locatori suo, valet pactum: nec est vsurarium.

Consilium.CCXXI.

Super titulo questionis transmisse, egregie ac copiose allega. est per clarissimum dominum aduocatum pergamensem, adeo quod additione opus non esset. Tamen vt petenti morem geram, infrascrip. subijciam arbitratus veram esse conclusionem, quod Gabriel dictas pecunias solutas non possit licite pergamensibus receptas repetere. Nam Gabriel debitor pergamensis in certa quantitate, promisit pergamensibus, quod ipse solueret dictam quantitatem ipsis Pergamensibus pro eorum interesse, et omne id quod ipsi soluebant in singulo anno pro affictu dicte petie terre, quam conducebant ad liuellum ex pacto expresso in conditione quod quoties ipsi exburlarent libras. viij. pro bubulca dicte terre deberet sibi fieri libera vendi. de dictis terris, et liberari a dicto affictu. ¶ Cum igitur appareat, vt presupponitur dictos pergamenses fuisse obliga. ad dictum affictum, et potuisse se ab eo lib. sol. lib. viij. pro bu. non potest dici quod istud quod loco interesse promissum et solutum est, et per dictum Ga. dictis

1 perga. sit illicite aut in fraudem vsurarum promissum: † quia vsura pro concurrenti quãtitate ipsius interesse est omni iure permissa ei qui interesse passus est. c. peruenit. ⁊ ibi glo. in verbo. seruent indennẽ. de fideiu. c. conquestus. cum ibi plene not. ⁊ in. c. salubriter. de vsur. xiiij. q. iiij. in. c. qm̃ multi. cum ibi no. l. ij. C. de vsur. l. si mãdato meo. l. si fideiussor. cum gl. ff. man. ⁊ in. l. si socius. ff. pro soc. ⁊ nota. Host. in summa de vsuris. §. in aliquo casu presertim in ver. vij. cum seq. ¶ Declarat Cyn. in aut. ad hoc pen. q. C. de vsur. vbi hoc vult esse verũ, etiã si esset interesse ratione lucri cessantis: vt ibi per eum, ⁊ etiã per Bal. ibidem. ¶ Et no. per gl. in. l. cum alleg. in fi. eo. tit. quam ibi reputat Bald. no. in pen. col. † dicens qd in quocunq; cõtractu 2 de mundo potest fieri vsura, quatenus interest: vbi autẽ cessaret interesse: licet debitor promiserit ratione cessationis facte in reddenda pecunia soluere creditori decem pro interesse, qd confitetur debitor tempore promissionis se scire quod ascendit ad decem, quod non sufficeret: vt declarat Bal. in. l. rogasti. §. si tibi. ff. si cer. peta. ⁊ in. l. cunctos populos. circa. iiij. col. C. de sum. tri. ⁊ fuerunt verba Cy. ⁊. l. si seruus ea. l. ff. de ser. fugi. ⁊ Pe. de anch. in regula peccati. in. iij. q. de reg. iur. in. vj. ⁊ ponit etiã Bal. in. l. vnica. C. de sen. que pro eo quod interest. circa. iij. col. ⁊ Pet. de ancha. in cõsi. cl. incip. in questione que 3 vertitur. † Comprobantur predicta per id qd voluit Inno. ⁊ alij post eum in. c. j. de vsur. vbi dixit qd si tu teneris mihi soluere ad certum diem: ⁊ quia non soluis capio ab alio vsuras quod licite peto a te ipsas vsuras. ¶ Fortificantur predicta, per id qd no. Arch. xiiij. q. iij. in. c. vsura. ⁊ Jo. Calde. Pet. de ancha. ⁊ dñs Cardi. Floren. in. c. nauiganti. de vsuris. ⁊ Pet. de ancha. in regula peccati. in. ix. q. de regu. iur. in. vj. ⁊ Saly. in aut. ad hec. xvj. q. C. de vsuris. ⁊ Laurentius in repetitione 4 c. consuluit. in. xxiiij. q. de vsuris. vbi concludunt † qd si alicui scholari, qui sub vsuris debet feneratori pecuniam portentur de domo multe pecunie quas alius scholaris accipiat mutuo ab eo anteq̃ soluat pecunia debita sub vsuris, ⁊ accipiat sub hac conditione qd ipse soluet sortem ⁊ vsur. deinde soluat creditori illius scholaris cui pecunia portata erat, non dicet vsurarius ille scholaris cui pecunia de domo portata est: quia dicta stipulatio facta inter dictos scholares non tendit vt vsura extorqueat, sed vt damnum euitetur: per dictũ. c. peruenit. ⁊ c. constitutus. eo. titu. ¶ Et saltem hoc est verum secundum Jo. calde. in dicto. c. nauigãti. ⁊ alij scribentes post eũ. ⁊ Pe. de anch. Saly. in locis supra allegatis, si scholaris cuius erat pecunia volebat vsurario satisfacere: nam non tenebitur cum suo damno subuenire socio. xxiij. q. v. si nõ licet. ⁊. l. naturalis. ff. de prescriptis verbis. ⁊ sic pecunia nihil geminat. ¶ Unde cessant oẽs rationes prohibitionis vsurarum, de quibus rationibus per Inno. in rubrica extra de vsuris. ⁊ per Hostien. in. c. ij. eodem titu. ⁊ per Jo. calde. in dicto. c. nauiganti. ⁊ per Bal. in. d. l. cunctos populos. ⁊ in. l. si nauis. ff. de rei vendica. in rubrica. C. de vsuris. ⁊ per Pet. de anchara. in regula peccati. ¶ Ergo ita dicam in proposito, quod si dicti pergamenses erant soliti dictis locatoribus soluere dictam quantitatez pecunie debitam a Gabriele, adeo qd dicti locatores non potuissent recusare eum recipere, vel saltem eam non recusassent potuerunt eo casu pergamenses petere dictam quantitatem 5 † ⁊ standum erit dicto ⁊ sacramento dictorũ pergamensium, cum ab eorum animo pendeat. c. si vero. el. ij. de sentẽ. excom. c. presentium. de testi. c. pastoralis. de excep. c. circa. de electio. in vj. ⁊ no. in. c. significasti. el. j. de homi. ⁊ in. §. alie. insti. de acti. ⁊ quod voluit glo. no. in clemen. presenti. de censi. in verbo nego6 tiandum. ¶ † Accedit etiã quia dubius actus non debet iudicari vsurarius, vt inquit Bald. in dicto. §. si tibi. in fine, per l. si ea pactione. cum ibi nota. C. de vsuris. ¶ Confirmant predicta per id quod sentit glo. in. l. petens. C. de pac. per quã dicit ibi Bal. Rich. ⁊ Saly. ⁊ Bart. de Salyce. in. iiij. q. in fine, quod licet vsure hodie sint illicite: sunt tamen permisse isto casu: ⁊ hoc reputat notãdum. ¶ Facit quod no. Bal. in. l. cunctos populos. in. iiij. col. C. de sum. tri. fortius dixit Bal, in. l. 7 ob tur. cau. per illum tex. † qd si quis promisit mihi vsuras sine iuramento: ⁊ sic non cogebatur soluere: ⁊ sic liberaliter soluit, quod non repetet: quia spontanea solutio purgat vitium: scilicet quando soluere erat in libera potestate eius qui soluit. secus si soluisset metu maiorũ, in. l. j. §. que onerande. ff. quarũ rerum actio non datur. ¶ Nec secundum eum obstat si dicatur, quod alienum vsurpanti nõ dimittitur peccatum nisi restituatur ablatum, vt in. c. cum tu. de vsur. ⁊ in regula peccatũ. lib. vj. Quia respondet Bal. qd istud non est ablatum sed donatum: secus tamen dicit. si istud esset donum coniunctum cum contractu mutui, per dictã. l. rogasti. §. si tibi cum ibi notat. Ex coniunctione actuum presumitur illicitum, ar. l. si vẽtri. §. si. ff. de priuileg. cred. tñ hoc dicit Bal. in. d. l. ob turpem. pro modo nõ pono pro cõstanti in casu in quo querit. ¶ Nec predictis habet obstare id qd sentio allegari: vcz id qd notat Anto. de but. in. c. salubriter. de vsur. post Jo. and. ibi, vbi voluit qd si actum est q̃ pecunia pro dote soluatur, per socerum genero ad certũ terminũ: ⁊ tunc nihil interim durãte dilatione potest percipere genera socero, vel ex fructibus rei date in pignus, vel aliter ex cõuentione: q2 cum interim non fuerit socer in mora, non potest dici eum teneri ad interesse ad qd tenea tur propter moram: [a] vt in casu nostro: q2 videtur dilatio Sa. arg. l. qui in futurũ. in prin. ff. de pac. l. ij. §. non male. ff. de doli exceptio. vbi ille qui recepit vsuras pro tempore futuro, videtur data fecisse pactum de non petendo durante illo tempore: ergo idem videtur dicendũ in casu nostro, quo Gabriel promisit pergamensibus soluere dictũ interesse afflictus, quo ad soluerent soltẽ: nam id qd operat solutio in casu. d. l. qui in futurũ. id operari debet promissio in casu nostro: q2 promittere ⁊ soluere a pari procedũt. l. si. C. ad. l. falc. ⁊. l. si patronus. ff. de dona. quia respondeo primo qd ille casus non pertinet ad casum nostrũ si bene inspiciatur: quia illi debebatur quantitas pecunie pro dote: ⁊ non apparet ibi qd gener si non habuisset pecuniã illã in casu illo alicui soluisset vsuras, vel aliud interesse ob quantitatẽ non solutã: vnde non potest prosequi pro pecunia non soluta aliquid vltra sortẽ, cũ alteri non soluerit aliquid simile. Secus est in questione nostra: quia pergamenses non soluerũt alteri, sicut etiam in questione de scholari, vt di8 ctum est supra. ¶ † Unde dicit dñs Abb. in. d. c. salubriter. qd potest cõuenire gener cum socero de consequendo aliquid annuum vsq; ad solutionẽ dotis, dũmodo maritus sit solitus mercari, vel deponere pecuniã apud mercatorẽ ad honestam partẽ lucri, cum tale quid annuum non capiat pro mutuo nec pro dilatione data: sed vt sustineat onera matrimonialia: ⁊ sic potius capit pro interesse. ¶ Pro hoc facit quia, vt dixi sm Cyn. ⁊ docto. in. d. authẽ. ad hec. in hac materia habetur etiam ratio interesse consistẽtis in lucro cessante: vt not. doct. in. d. c. cõquestus. ⁊ Bald. in. d. l. cunctos populos. ⁊ Pet. de anch. in. d. regula, peccati. cũ ergo in casu nostro appareat euidenter de interesse dictorũ pergamẽsium, potuerunt ipsi licite recipere siue sit data dilatio, siue non: quia dictũ interusurium acceperũt non pro dilatione, sed pro interesse, vt apparet: ⁊ vt expresse dicit domi. Abb. in. d. c. salubriter. ¶ Preterea ⁊ etiã potest responderi sm Jo. de imo. in. l. in insulã. §. vsuras. ff. sol. mat. q̃ imo si socer pmisit genere soluere certuz quid pro alimẽtis mulieris donec soluat pecuniam dotalẽ, valebit pmissio, tanq̃ facta ob causam honestam. ar. l. si is q §. qd dicitur. cum si. ff. de iure do. si alimenta ad eum tantum modo ascendebant. alle. etiã no. per Ja. bu. in. l. vnica. §. exa9 ctio. C. de rei vxo. act. ¶ † Hoc etiam in effectu voluit Paul. de cast. in. d. §. vsuras concludens qd si pecunia erat promissa pro dote genero, ⁊ queratur an possit gener petere vsuras pmissas puta, tantũ pro centenario, ⁊ non poterit: quia peteret vt vsuras. Aut querimus an possit petere quãtum impendit in vxorẽ, ⁊ potest per no. in. d. l. socium qui in eo. vt ibi plenius per eum: ⁊ ita dicit posse cõcordari op. canonistarum in d. c. salubriter. q̃ ab initio possit fieri conuentio inter generũ ⁊ socerũ de dãdo aliquid donec socer in solutione dotis cessaret. Et refert ibi. d. Floren. ⁊ etiã tenebat Pau. de leaza. facit pro hoc tex. in. c. q2 frustra. de vsur. iuncto. c. salubriter. ¶ Et potest respõdrri quia etiã, vt optime dictũ fuit per dictũ aduocatũ pergamẽsium. Ant. de but. se fundat ex eo q2 fuit cõcessa debitori certa dilatio, que in casu nostro non potest dici cõcessa: quia si actum erat inter creditorẽ ⁊ debitorẽ, qd debitor cereũ quo ad soluat p tpe in tẽp9 quo ad soluitur debitũ principale, nõ per hoc &2 sibi cõcessa dilatio ad soluẽdum: sed illud videt esse promissum pro cessatiõe solutionis. l. lecta: ff. si cer. pet. l. acceptam. C. de vsu. ita vult Bar. ⁊ alij in. l. qui rome. in prin. ff. de ver. obli. imo tũc scdm eum debitor qñcunq; potest soluere debitũ principale. d. l. acceptã. qd quidẽ facere nõ posset si verũ esset qd intelligeret prefixa dilatio: q2 ante dilationẽ finitã soluere nõ posset inuito creditore: vt. d. l. qui rome. in prin. ⁊. l. qui pecuniã. cũ gl. ff. si cer. pet. ¶ Cõcludit ergo, aut vsure precepte sunt p certo tpe futuro ad hoc vt vsq; ad illud tẽpus videatur pmissum non petere, aut conuẽtum sit, inter creditorẽ ⁊ debitorẽ, q̃ pecunia sortis nunq̃ repetit possit donec vsure soluantur vsq; ad tale tẽpus: ⁊ dic vt in. l. quia. §. si. ff. de pac. vel si creditor vult petere, potest sortẽ dato q̃ debitor velit soluere vsuras per predicta. facit. l. si. in fin. C. de iur. do. ⁊ sic cũ non fuerit facta dicta conuentio p certo tpe futuro: nõ facit ad ppositũ argumẽtũ deductũ in cõtrariũ de d. l. si. C. ad. l. fal. cũ si. Ex quib9 ccludo p dictis pergamẽsib9.

8 ¶ Moram. imo cũ subsit iusta causa dilatio non impedit quin licite percipi possit vt dixi in consu. parisi. §. j. glo. ix. nu. xx. ⁊ latius super. l. eos. C. de vsuris.

Summarium.

2 Iuramentum excludit minorem etiam non certioratum a restitutione in integrum.
5 Absolutio non potest peti nisi creditor sit in peccato.
8 Dispensatio iuramenti non potest dari nisi parte vocata.
9 Absolui non debet qui prius contrauenit.
10 Inferior a papa non potest absoluere quando est dubium.
11 Minores vt restituantur aduersus transactionem quarta lesio requiritur.
13 Testiũ dicto solẽni stat in iudicio ex nõ prius dicto extra ius.
15 Permittere aliud est ⁊ aliud permittere habere.
16 Confessio curatoris non nocet nec potest diuidi.
17 Interpellatio quando requirit certificationem.
18 Penã petere non potest qui non probat se omnia impleuisse ex parte sua.
19 Iuramentum validat stipulationem alteri factam.

Consilium. CCXXII.

Visa facti narratione mihi exhibita, vna cum actis ⁊ pcessibꝰ actitatis inter filias quõdã Artusij de la mirandula, ⁊ dñam Serenza vxorẽ quõdam Artusij agẽtes, ⁊ Sala. ⁊ Ber. fratres ⁊ filios quõdã Nic. de fante se defendẽtes, ⁊ etiã in effectu recõuenientes. Oĩs fere vis huiꝰ cãe principaliter deducit̃ ad hoc, videlicet an dicti Bernardi. ⁊ Salasius teneãtur ad obseruantiã instrumẽti trãsactionis celebrate ⁊ iurate inter dictas partes adeo qȯ ab illo resilire nõ possint nec pretextu allegate lesionis, nec sub pretextu qȯ nõ fuerunt eis obseruata pmissa, vt ipsi asserũt. ¶ In quo dico quod ex actitatis nullo modo cõstare videt̃ dictos Bernardi. ⁊ Salasiũ posse a dicta trãsactione recedere, quod ostendit̃ sic. In dicta trãsactione interuenit autoritas curatorũ dictorum contrahentium, ⁊ decretũ iudicis, ⁊ iuramentum ipsarum partiũ, ⁊ omnes erãt adulti: ergo standũ est ipsi contractui trãsactionis, valet etiã stipulatione. l. si quis maior. C. de transactionibus. l. ex placito. ⁊ l. cũ precibus. C. de rerũ permuta. iuncta. l. nõ solũ. C. de predijs mino. ⁊ aut. sacramenta puberũ. C. si aduersus vẽdi. † ⁊ licet Bart. ⁊ qdã alij in. d. l. si qs maior. tenuerint certas speciales penas veniẽti cõtra trãsactionẽ iuratã non habere locum in adulto minore. xxv. annis iurante, cuius non est leuis autoritas. Tamen Pet. ⁊ Iac. bu. ⁊ quidã alij tenuerũt quod habeat locum etiã in adulto iurante eo modo, quo fuit iuratũ: tamen qꝛ in casu nostro tñ omnes fatentur contractum transactionis iurate, ⁊ omnia in eo pmissa esse seruãda, etiã ab adulto ⁊ iurãte: ⁊ iõ nõ multũ curaui insistere sup illo dubio an pena. d. l. si quis maior. habeat locũ in adulto iurante. ¶ Sed insistam sup principali negotio: scȝ an necesse habeãt dictꝰ Benardi. ⁊ Salasius stare contractui, ⁊ etiam circa penam conuentionalem: vt infra dicam: vnde presupposito prout est de iure, qȯ dicto contractui standum sit regulariter, ⁊ iuramentum seruari debeat, vbi seruari potest sine interitu salutis eterne. c. si vero. ⁊ c. cũ contingat. de iureiurando. ⁊ cap. quãuis. de pac. in. vj. ¶ † Videamꝰ an nõ obst. dicto iuramento possit petere restitutionem in integrum dicti Sala. ⁊ Bernar. vt petũt: ⁊ prout dicit̃ fuisse iudicatũ per sentẽtiã in causa principali: ⁊ dico ꝙ nõ: qꝛ tale iuramentũ excludit[a] a beneficio restitutionis ĩ integrũ, etiã absq̃ eo qȯ aliter appareat eũ fuisse certioratũ de bñficio restitutiõis in integ. vt no. Bar. i. l. si duo patroni. §. idem iulianus. per illũ tex. de iureiu. ⁊ in. l. sciẽdum. ff. de verb. obli. ⁊ ita refert se ita cõsuluisse. ⁊ ita etiã tenet Bart. in. l. ij. de rescinden. ven. ⁊ etiã Pe. ⁊ ibi Bar. in. d. aut. sacramẽta. p illũ tex. ad hoc tenet Ang. in repe. d. l. sciẽdũ. ⁊ d. aut. sacramẽta. qꝛ iuramẽtũ facit ipsum maiorẽ: vt no. gl. in. d. l. ij. de rescin. vẽ. ¶ Et ita etiã per rationẽ istã tȝ Raph. cu. in. d. l. sciẽdũ. ⁊ dicit Io. de imo. ibi qȯ lȝ Dy. ⁊ quidã alij tenuerũt cõtrariũ: tñ cõis practica ⁊ obseruãtia videt̃ approbare opin. Bar. ⁊ ideo ab eo nõ est discedẽdũ. l. minime. ff. de leg. ¶ Ita etiã dicit Io. de imo. in repe. c. cũ cõtingat. de iureiur. in tertio mẽbro prin. vbi etiã dicit qȯ ista opi. vr̃ etiã esse de mente Archi. ⁊ Io. an. in. c. ij. de pac. in. vj. ¶ Et cũ. d. opi. Bar. ⁊ sequaciũ ɔcordat ⁊ Bal. in. l. ij. C. de rescin. vẽd. q. ix. saltẽ quo ad casum nostrũ qñ minor interueniente autoritate curatoris iurauit nõ venire ɔ̃ ɔctũ. Nã ĩ casu nostro dicti adulti expresse cũ iuramẽto pmiserãt nõ petere restitutionẽ aliquã ɔtra contractũ, ptextu minoris etatis: vel occasiõe alicuiꝰ cuiuscũq̃: ⁊ nõ venire cõtra cõtenta in instrumento aliqua ratiõe vel causa: vt latiꝰ in instrumẽto ⁊ interuenit curatoris autoritas cuiꝰ sciẽtia supplet sciẽtiã adulti vt dicit Bald. in. d. l. ij. arg. l. pupillus. ff. de acq. her. ¶ Cũ dicta cõclusione vr̃ etiã cõcordare Bal. in. l. j. ĩ fi. si aduersus vẽd. † vbi dicit ꝙ si minor iurauit sup cõtractu, nõ põt petere restitutionẽ in integ. ex eo qȯ fuerit lesus sui facilitate. sȝ si esset lesus dolo aduersarij: tũc dicit ꝙ priꝰ esset obtinẽda absolutio a iuramẽto, alʳs nõ pcederet petitio restitutiõis i integ. ar. c. j. de iureiur. ⁊ etiã ꝙ no. Inn. in. c. venerabilẽ. de elect. sed in proposito nostro p parte dicti Bernardi. ⁊ Sala. petita est in integ. resti. de eo quod dicunt se lesos sui facilitate: nõ aũt deducũt, nec pbant dolũ aduersarij: ergo nõ possunt obtinere. ¶ Et põderãda sunt vba Bal. in. l. in. j. qꝛ aperte sentit quando est iuratum ⁊ renunciatum p minorem, vt in proposito non possit peti restitutio vel absolutio iuramenti qñ lesio interuenit facilitate lesi, de quo etiã veniet infra dicendũ. Bal. etiã in. l. j. in fi. C. de reb. credi. tenet ⁊ dicit se cõsuluisse ꝙ qñ minor in ɔtractu iurato renũciauit beneficio resti. excludat̃ a restitutiõe in integ. absq̃ eo qȯ appet eũ fuisse aliter certioratũ: qꝛ eo ipso qȯ facit mẽtionẽ de beneficio restitutionis: apparet de sciẽtia. l. j. C. si cert. pet. ⁊ ita dicit fuisse approbatũ a collegio Mediolanẽsi. idẽ tȝ Ange. in. l. q iure militari. ff. de re mil. ⁊ in. d. l. ij. C. de resc. vẽ. vbi dicit ꝙ ita seruat cõsuetudo. ita etiã tenet Ful. ⁊ Pau. de ca. in. d. l. si duo patroni. §. idẽ iul. ⁊ etiã Lu. ro. in. d. l. sciẽdum. maxĩe per. c. ex rescripto. de iureiur. † vbi iuramẽtũ excludit mulierem a beneficio Velleiani, absq̃ eo qȯ appareat mulierem aliter fuisse certioratã de beneficio Velleiani.[b] ¶ Et etiam expresse An. de but. in. c. si diligẽti. de for. cõpe. alleg. no. per Archi. in. d. c. quãuis. de pac. in. vj. ⁊ no. etiam Anto. de but. ⁊ d. Abb. in. d. c. ex rescripto. ¶ Et cũ opi. etiam Bar. trãsit. d. Abb. in. c. pen. de emp. ⁊ vẽ. per no. per Arch. in. d. c. fi. ⁊ qꝛ iuramentũ est de iure diuino, ⁊ innititur iuri naturali: vt no. gl. xv. qȯ. vj. autoritatẽ. per id qȯ habet̃ in. c. ⁊ si christus. de iureiurã. ⁊ talis iur. ignorãtia neminẽ excusat. xxxviij. di. si ea. l. ij. C. de in ius voc. ex quibus videtur saltẽ in practica tenẽda dicta opi. consuetudine appobata[c], vt doc. dicunt in dictis locis, quicqd voluerit Dy. vt refert Cy. ⁊ quidã alij in. d. l. ij. C. de rescin. vend. ¶ Nec ob. si diceret̃, dato ꝙ directa via nõ possunt petere restitutionẽ in integ. virtute iuramẽti, tñ attento ꝙ fuerũt habilitati a vicario. d. epi Rhegini, vt nõ ob. d. iuramento possint exceptiones cõtra dictũ instrumẽtũ ⁊ cõtẽta in eo ppon ere corã iudice cõpetẽti, ⁊ pbare dolũ ⁊ machinationẽ qbꝰ inducti fuerũt ad. d. trãsactionẽ, ⁊ se circũuentos fuisse, ⁊ alia dicere ⁊ facere que sibi incũberẽt pro predictis ⁊ inde pendẽtibus ab eisdẽ vt publice cõstat publico instrumẽto in actis pducto: † qꝛ respõdeo primo ꝙ qñ minor cõtraxit ⁊ iurauit super cõtractu prout in proposito nostro, tũc ratione lesionis ⁊ preiudicij nõ potest cõcedi absolutio a iuramẽto, sed omnino tenet̃ in iuramẽtũ obseruare cõfirmãs cõtractũ: vt firmat ange. in. l. si qs p eo. in prin. ff. de fideiuss. ver. itẽ adde qȯ iuramẽtũ cõfirmat ⁊c. nisi esset extortũ metu vel dolo: vt ibi per eũ, q nõ est casus noster: qꝛ nõ est probatũ qȯ fuit extortum dolo ⁊ metu. ¶ Bene facit ꝙ no. Arch. in. d. c. quãuis. de pac. vbi voluit ꝙ etiã in casu illiꝰ. c. ⁊ d. c. cũ cõtingat. de iureiu. nõ possit peti absolutio a iuramẽto rõne lesionis. ⁊ etiã in mẽte Bal. in l. fi. in fi. ff. q satisd. cog. † vbi voluit ꝙ lȝ qñ vertit̃ peccatũ creditoris possit debitor iurãs petere absolutionẽ a iuramẽto: vt ptȝ in causa vsuraria in. c. j. de iureiu. tñ vbi nõ vertit̃ peccatũ creditoris: lȝ iurãs enormiter ledat̃, nõ põt peti relaxatio, ptȝ in. d. c. ij. de pac. in. vj. ⁊ c. lȝ mulieres. de iureiu. eo. li. ¶ Sȝ in pposito nr̃o nõ agitur de peccato dictarũ mulierũ de quarũ dolo ex pposito nõ docet̃. ¶ Et posito ꝙ aliqȯ dãnũ sentiũt dicti Ber. ⁊ frater, in ea trãsac. fuissent meliores cõditiõis dicte mulieres tñ p hoc nõ dicũtur esse in peccato, attẽto ꝙ ad d. ɔctũ trãsactiõis nõ deuenerũt. d. Ber. ⁊ Sala. occasione alicuius necessitatis, nec fuit dolo mulieris commis. nec fuit cõtractꝰ questuarie negotiatiõis: vt ptȝ ex late no. p Pe. de ancha. in regula peccatũ. in. vj. dum tractat an peccet qui vẽdit carius ⁊ emit vilius. ⁊ idẽ Saly. in aut. ad hec. in. xxj. q. C. de vsu. ⁊ Laurẽ. ⁊ Rodul. in repetitio. c. cõsuluit. de vsu. in. xliij. q. hoc in proposito. tñ vult clare Inno. in. c. qꝛ plerique. de immuni. eccle. in ver. sed quid dices ⁊c. † vbi vult ꝙ si aliquis potest a te petere per restitutionẽ in integrũ aliqd eo qꝛ lesus est ex contractu, an tu tenearis in cõscientia reddere ante restitutionem in integ. ⁊ concludit quod nõ, nisi per malitiam tuam lesus esset. ⁊ qȯ minor qui iurauit super cõtractu put in casu nostro nõ possit petere restitutionẽ in integ. nec absolutionem a iuramento firmant late post alios Ioã. de imol. in repeti. c. cum contingat. in. iij. membro. de iureiur. ⁊ in. c. quintaual. cir

ca pe.char.e.ti.q2 alias dispositio illiꝰ aut.sacraméta.esset im posita verbis,⁊ nō rebꝰ,cōtra.l.ij.C.cōmunia de leg.⁊.c.com missa.de elec.in.vj.⁊ ideo reprehēdit Petr.de anch.q videt te nuisse cōtrariū:⁊ ita etiā videtur de mente Jo.de imo. in. l.cū vir.ff.de vsusc.circa.xv.col.⁊ exp̄sse tenet Lu.ro.in.l.qui super stitis.ff.de acqui.her.⁊ Jo.de imo.⁊ Domi.de sancto Gemi. c.q̄uis.de pac.in.vj. ¶ Pro ista parte cōsuluit Pet.de anc. in cōsi.ccclxxxij.incip.retēto ordine.vbi pro hoc alleg.text.in aut.sacraméta.in v̄s.inuiolabiliter obseruari.Nam si deberet fieri relatio a iuramento sequeret ꝙ non obseruaretur inuiola biliter iuramentum:vt vult ille tex.qui tollit restitutionem in integ. f̄m cōmunem intellectū.Nā restitutio in integ.presup poni lesionē non modicā.l.scio.ff.de in integ.resti. ¶ Ita etiā cōsuluit Pau.ᵃ de ca.in ꝯsi.cccvj.quod incipit,orta lite inter spectabilē militē do.Ja.⁊c.per plures rationes. hoc videtur etiā fuisse de mēte Bart.in.l.si quis pro eo.in.iiij.⁊. v. mēbro. inquantum facit differentiam an contractus sit prohibitꝰ in odiū creditoris.⁊ tūc vult ꝙ possit peti absolutio a iuramēto. an vero sit prohibitꝰ principaliter fauore persone prohibite: vt in.d.aut.sacraméta puberū:⁊ tūc sentit ꝙ nō possit peti ab solutio:⁊ hoc etiā est de mente Bal.in.l.j.C.si aduer.vē.nisi in teruenerit dolus aduersarij. ¶ 8 † Preterea rn̄deo ⁊ aliter sc3 qd dicta habilitatio nō potuit cōcedi prout concessa fuit p̄te aduersa non vocata:q2 regulariter ad absolutionē a iuramē to confirmatorio cōtractus seu obligatorio partis,requiritur p̄tis aduerse citatio.cōcludit Anto.de but.⁊ Jo.de imo.quo ad casum nostrū in.c.debitores.de iureiu.Fed.de senis in cō si.ccc.incip.factū proponitur esse tale,f̄m qd refert etiā Ant. de but.in.d.c.debitores.ita etiā tenet do.Car.flo.i.d.c.debito res.dicens sepius ita cōsuluisse qd nō valeat absolutio a iura mento facta nō citata parte de cuius preiudicio agitur:iuxta c.j.de cau.pos.⁊ p̄prie.⁊.c.inter quatuor.de maio.⁊ obe.⁊.l.de vnoquoq3.ff.de re iud.⁊.l.nā ita diuus.ff.de ado. ¶ Et in ab solutione a iuramēto requirit cause cognitio:vt no.Inno. in c.ad aures.qd met.cau.⁊ Spe.in ti.de iud.deleg.§.nūc osten dendū.ver.xxiiij.cū duobꝰ ver.sequētibus.ergo reqrit partis citatio.l.in cāe.§.causa cognita.ff.de mino.l.si deserta.C.si p pter publicas pēsi.l.fin.C.si per vim vel alio mō.Et ita etiam late tenuit.d.Abb.in.c.j.de iureiur.⁊ consuluit Pe.de anch. ꝯsi.cxcviij.inci.predictis subtiliter ad plenū deductis ⁊c. ⁊ di cit Jo.de imo.in.d.c.debitores.ꝙ etiā simplex habilitatioᵇ persone iurātis ne incurrat periuriū fieri oportet precedēte ci tatione:q2 si pars citabit poterit esse qd ostēdet ꝙ per calūniā petit talis habilitatio:arg.l.ij.ad.l.cor.de fal.⁊ ita dicit ꝓbari per no.per Fed.in consi.superius alleg. ¶ 9 † Et sic sine dubio nō sunt nec erūt audiēdi super absolutione ⁊ habilitatione di cti Berū.⁊ Gala.s.eo tēpore quo habilitari petierūt,cōtraue nerūtᶜ instrumēto trāsactionis.⁊ sic venerūt cōtra iuramentū vt notabiliter cōsuluit Fed.in.d.cōsi.ccc.q2 frustra legis auxi liū inuocat,q in legē cōmittit.c.q2 frustra.de vsur.⁊ ar.c.j. de iureiu.li.vj.Et ita etiā cōsuluit Pe.de anc.in.d. cōsi. cxcviij. allegato.i fi.⁊.d.Abb.in.c.j.de iureiu.⁊ Jo.de imo.in.c. debi tores.e.ti.vbi rep̄hēdūt Ant.de.bu.nec rn̄det ad narrationē Fed.⁊ ratio dn̄i Ant.nō refert ꝙ debeat absolui qn̄ iā incide rat in piuriū:⁊ ita t3 Laurē.de rodul.in repeti.d.c.cōsuluit.q. cxxiij.al's.cxxij. ¶ Deniq3 negari pōt saltē ꝙ nō sit ꝓbabile dubiū an dictis minoribꝰ solū rōne allegate lesionis esset re mittēdū iuramētū vel nō:vt patet ex autoritatibꝰ plurimoꝝ 10 ita tenētiū:quos.s̄.retuli.⁊ ex rōnibꝰ.s̄.deductis.† ⁊ op.doc. faciūt rē ambiguā:vt no.Bar.in.l.q rome.§.duo fratres.ff.d ver.ob.in.vj.opp.p no.ff.de leg.in.l.ideo.C.de leg.l.cū de no uo.⁊ in prima consti.cod.in.§.qbus.in gl.sup ver.⁊ ita. ¶ S3 ita est ꝙ vbi est probabile dubium,an quis sit ligatus iuramē to,illā absolutionē nō pōt cōcedere inferior a papa, nec hoc pōt delegare:sed solꝰ papa d3 hoc facere:vt fuit de mēte In no.in.c.venerabilē.de elec.qd firmat clare ⁊ sequit Jo.de imo. in.d.c.cū cōtingat.in.iij.mēbro in finalibus verbis illiꝰ tertij mēbri,vbi reputat hoc esse menti tenēdum.⁊ hoc idem est de mēte Spe.in tit.de leg.§.nūc ostēdēdum.ver. xxiiij.⁊ melius in ver.itē papa.maxime in fi.sed vbi ꝓbabilis est certū ꝙ dari d3 absolutio a iuramento:vt quando per metū vim est pre stitum:⁊ tunc potest episcopus absoluere.per no.per Inn. in d.c.debitores.⁊ i.d.c.ad aures. ¶ Insup posito ꝙ ex cā lesio nis enormis verū esset ꝙ cōcedi posset habilitatio vel abso lutio a iuramēto,⁊ qd nō fuisset necessaria citatio p̄tis, ⁊ qd nō excluderent p̄pter iuramentū dicti minores a bn̄ficio resti tutionis in integ.tamen ad hoc vt debeant predicta fieri opor tet de enormi lesiōe probari que sui facilitate ꝓcesserit, postq̄ dolus mulierū nō probat ne deducitur in.l.verū. §. sciēdum. ⁊ ibi no.Bar.ff.de mi.l.si.cū ibi no.p.Bar. C.de intest. restit. 11 iuncta.l.scio.ff.de rest.i integ. ¶ † Et ad hoc vt probet quem fuisse lesum ex cōtractu trāsactionisᵈ oportet deducere ⁊ ꝓba re qd enormiter fuerūt lesi Berū.⁊ Gala.habito respectu ad dubiū litis euentū quam potuisset h̄re causa impugnationis dicti testamēti,seu substitutionis facte in testamento,sup qua fuerunt recepti plurimi testes:⁊ plures erant testes cōtra scri pturam testamēti,pro scriptura testamēti:quo casu reproba tur scriptura testamēti:vt no.glo.magna insti.de inuti.stip.in §.itē verborū.⁊ no.doc.maxime Ang.in.l.j.§.si quis neget.ff. quēad.test.ape.⁊ can.in.c.cū Joānes.de fi.instr.ita eīn opor tet probari quando agitur de probāda lesione circa cōtractū transactionis:vt no.Ray.Bar.Ang.⁊ Moder.in.l.luciꝰ.ff. ad treb.in.l.si quis cum aliter.ff.de ver.obl.⁊c.⁊ Jac.de aret. Bar.⁊ Ang.in.l.ij.C.de rescin.ven.d.Car.flo.⁊ Jo.de Imo. ⁊.d.Abb.in.d.c.pen.de emp.⁊ ven.bene facit qd no.gl.in.l. p diuersas.C.mādati.⁊ qd no.Bar.in.l.si societatē.§. arbitroꝝ. pro socio.cū si.vnde dicimus ꝙ attendi d3 dubius euentꝰ li tis.l.qd debetur.ff.de pec. ¶ S3 i ꝓposito nostro nō est pro batum qd inspecto dicto dubio euētu lesi sunt enormiter.stāt enim ista simul ꝙ in contractu trāsactionis fuerit cōuētū,qd Bernar.⁊ Gala.habere deberēt solū quartam partem patri monij dicti Artusij testātoris,⁊ tn̄ nō sunt enormiter lesi. ¶ Et si dicat ꝙ ꝓducatur scriptura testamenti in quo ipsi fratres fuerūt substituti filio dicti testatoris heredi instituto vniuer saliter:q2 potuit esse qd dicta scriptura substitutionis pōt im pugnari ⁊ infringi,vt ostēdunt dicte attestationes. ¶ Acce dit quod no.dixit Ant.de bu.in.c.pe.de emp.⁊ ven.⁊ dixit ⁊ 12 id quod ibi no.in glo.† qd eoipso qd a lite disceditur,dicit qs habere cōmodū ⁊ vtilitatē ex actu per quē disceditur.Ex quo infertur ꝙ trāsactio facta p ecclesiā seu p ipsa ecclesia, ēt alia vtilitate nō ꝓbata in dubio sit valida:q2 in dubio presumitur esse vtilis ecclesie:⁊ quo ad effectum transactionis paria sunt litem prius esse motā:vel sperari litem moueri.l.ij. vbi Bart. C.de transac.⁊ no.Bar.in.l.cās.eod.tit. ¶ Et p hoc apparet nō oportere insistere super nonnullis probationibꝰ factis cir ca valorē dictarū terrarū:nec sequitur qd sit probatū de enor mi lesione,eo mō quo in proposito nostro requiritur:vt est.s̄. 13 ostensum. ¶ † Et dicti testes qui deponūt cōtra dictū instru mētum licet prius extra iudiciū aliter dixisset vel scripsisset:ta mē preferri debeat dictū eoꝝ iuratū,⁊ in scriptis solēniterᵉ re ceptū scd̄m veras ⁊ magis cōmunes cōclusiōes.c.j.§. si enim dn̄o.⁊ ibi no.Bal.in tit.quid sit inuestitura.in glo.doct.in. c. cum cām.de test.⁊ Specu.⁊ Joan.an.in titu.de teste.§.j.v̄si. qd si idē testis.⁊ ꝯsuluit Bal.cōsi.inci.l3 assessores.⁊ Ang.cō si.ici.Christophorꝰ Petri ꝯductor ⁊c.⁊ Bal.⁊. Sal.in.l.nul lū.C.de test.⁊ Bal.i.l.gesta.circa.ij.col.p illū tex.C. de re iudi. 14 ¶ † Et q̄titas numeri dictorū testiū est ēt apta supplere defe ctū,si qs subesset:iuxta no.p gl.valde no.in.l.iij.§. eiusdē.i v̄. numerꝰ.⁊ ibi Ja.bu.ff.de test.⁊ facit.l.qs ex argētarijs.in p̄n. cū ibi no.⁊ Bal.⁊ Ang.ff.de eden.no.Jo.de imo.in.l.q testa mēto.in prin.ff.de test. ¶ Nō ob.etiā predictis si diceret ꝙ di cte mulieres nō seruauerūt promissa in ꝯtractu transactiōis, q2 nō assignauerūt dictā quartā partem dictis Berū.⁊ Gala. vt erat cōuētū in ꝯctu trāsactionis:iuxta.l.cū ꝓponas. la.ij. C.de pac.l.si qs maior.C.de trāsa.l.quero.§.inter locatorē.ff. loc.c.iij.de iureiu.q2 ad hoc respōdeo ꝙ in.d.instrumēto trās 15 ac.† nō dicitur qd dicte mulieres ꝓmittāt dare vel tradere di ctam quartā partē terrarū dictis fratribus:sed dr̄ in instrumē to,p̄dicte mulieres ex cā trāsa.ꝯtēte fuerūt,ꝙ dicti fratres ha beāt ⁊ h̄re debeāt dictā quartā partē oīm terrarū dicti quon dā Artusij,quas idē Artusius tenebat ⁊ possidebat t̄pe vite. ita tn̄ qd dicti fratres dictā quartā partē incōtinēti habeāt ⁊ habere debeāt. ¶ Nec in dicto instrumento dicit ꝙ dicte filie Artusij t̄pe dicte trāsactiōis haberent penes se dictas terras nec inuenio ꝓbatū,ꝙ dicte filie Artusij fecerit quominꝰ dicti fratres haberēt dictā quartā p̄tē:ergo nō dicūt nō ꝯfecisse di cte ꝯuētioni.l.stipulatio ista.§.qs.cū ibi no.ff.de ver.obl.⁊ in vbi pactū.C.d trās. ¶ Nā ad hoc nō ob.ꝙ i terra Mirādule p p̄te dictoꝝ Bernar.⁊ Galē.fuerit ꝓtestatū curatoribus di ctarū mulierū ꝙ obseruarēt dictis Ber.⁊ Gala.ꝯtēta i instr̄o

transa.

a ¶ Pau.Nō inuenio hoc ꝯs.sed bn̄ inuenio ꝯtriū in cōsi.cclix.circa p̄mū.col.pe.lib.ij.

b ¶ Habilitatio.Jo.and.a spe.de iureiu.i rub.Anch.ꝯsi.cxcviij.ꝯsi.ccclxxxviij.Ma ria.Soci.trac.de cita.arti.vij.nu.xxix.deci.tholo.lxij Cepol.caute.lxj.Imo.c.debi tores.de vsur.Cur.senior ꝯs.xliij.nu.xviij.nu.xxviij.⁊ in fi.ꝯs.lxv.i fi.Hyp.marsi.in rep.l.de vnoquoq3.nu.ccij.cū sequē.de re iudi.Steph.Ber.ꝯs.ciiij.relaxatio.li.ij.ꝯs. clxxxvj. vidi ꝓces su3 vbi dt ita iudi casse p lamētū del phinale ⁊ i ꝯs.cxc iij.dispensat.lib.ij. s3 veritas est i con trariū vt t3 Oldr. q.cxx.ad duplicē. Alb.in rubr.C.de vsur.i fi.Bal. ꝯsil. cccclxxiiij.li.v. la. alleg.x.Ant.butr. c.debitores.de iu reiur.Anch.(sibi ꝯtriꝰ)ꝯsi.xviij.col. a fi. ⁊ inter ꝯsi. Cal. ꝯsi.j.sub tit.de fer. Fa.Calde.ꝯs. vij. de iureiur. de rota dec. dcclxvij.scien dū. in anti. Guid. pap.dc.delph.cxl. deci.ccxxv. Pau. ꝯ.cclix.circa p̄mū. col.pe.lib.ij.Fel.c. j.col.fi.de iureiur. Ja.l.nec qcquam. §.vbi decretū. col. viij.de offi. ꝓconsul. ⁊ lega.⁊ ita seruat vt refert Stepha. Aufr.in.d.decisi. thol.lxij. vbi hoc sequit ⁊ Bn̄di.re pe.c.raynutiꝰ.ver bo duas habēs fi lias. co.si.de testa. alcia.l.si qs maior recitauerit. C. de trās. Matt. afsli. dec.neap.ccxx.co. iij.vbi limitat nisi qn̄ taceret ꝙ iura uit nō petere abso lutionē a iuramen to [illegible]

c ¶ Contrauenerūt. [illegible] j.li.iij.ꝯs.xvij.nu. iij.Alber.bru.ꝯsil. xlvj.pau.disp.q.

d ¶ [illegible]

e ¶ Solēniter. bal. cōsi. cccclxxxvj. l3 assessores. libr. iij. scd3 nouā impres sionem.Bal.con si.lxxxvj. ro. con silio.ccccc v. Phi. fran.ca.j.in fin. de elec.in.vj.Pet.de ferra.in ter.opp.cōtra testes.versi.ac etiā varij. Card.cle.j. de test. Cepo.cau.cri.cōsi.lxj.Alex.s̄.cōsi.lxiij.li.j.Fran.are.cōsi.lxxj.Pau.Fel.c.per tuas. de testi.Steph.aufr.ad deci.tholo.cclxxx j.

trãsa. vt pz in actis trãsmissis: q2 ad hoc rñdeo ꝙ cum non sit ꝓbatum ꝙ tpe. d. ꝓtest. d. filie Artusij haberẽt penes se, seu possiderẽt. d. quartã partẽ terre: nõ põt dici ꝙ ipsi nõ seruauerint cõtenta in instrõ transa. maxime cum in instrumẽto non dicatur ꝙ ꝓmiserint dicte filie Artusij tradere vel dare dictã quartã partẽ: sed solũ ꝙ cõtente erãt ꝙ. d. Ber. ⁊ Gala. in cõtinenti haberẽt dictã quartã partẽ transactio. operatur ꝙ illã quartã haberẽt, ac si eis relicta fuisset in testamẽto. l. cõtrouersia. cũ ibi no. ff. de trãs. ¶ Nec ad hoc ob. ꝙ ante dictã ꝓtestationem factam pro parte dictoꝝ Ber. ⁊ Gala. quidã vt curatores dictarũ filiarum Artusij asseruerunt ꝙ filie dicti Artusij erant parate cõsignare dictis Ber. ⁊ Gala. dictam quartam partẽ terrarũ dicti Ber. ⁊ Gala. dũmodo. d. Ber. ⁊ Gal. prestent fideiussionẽ seu promissionẽ de soluẽdo affictũ iuxta tenorẽ instrumenti transactionis. per que verba videntur curatores dictarũ mulierũ tacite fuisse confessi ꝙ dicte filie habebant penes se dicta bona: q2 respõdeo primo qđ posito qđ
16 ex dictis ỽbis resultaret dicta ꝯfessio: † tñ cõfessio curatoris preiudicat adulto qñ dicta confessio fit spõte, aut nõ vocatus aut iussus a iudice per modũ ꝯtẽtiose iurisdictionis. l. certũ. §. sed an ipsos. ⁊ ibi plene no. Bar. post gl. ff. de cõfes. ⁊ Barto. in. l. lucius. §. tutele. ff. de admi. tuto. ¶ Preterea dicta tacita cõfessio cũ sit cõnexa cũ illa parte in qua d2 dũmodo. d. Ber. ⁊ Galasius prestent fideiussionẽ de affic. ⁊. c. nõ potest ꝓ parte acceptari, ⁊ pro parte refutari: vt no. Pe. Cyn. ⁊ alij. i. l. vnica. C. de confes. ⁊ in. l. ij. C. de do. ⁊ Bar. in. l. aurelius. §. idem quesiuit. ff. de libe. leg. ⁊ canoniste in. c. ex pte decani. de rescri. etiam in. c. bone. el. ij. de põst. prel. cum si. ¶ Item respondeo ꝙ ad hoc vt per dictã protestationem factam curatoribus dictarum mulierum cõstituerentur dicti curatores mulierũ, vel ipse mulieres in mora tradendi dictam quartam terre. oporte bat qđ dicte mulieres ⁊ curatores certiorarẽtur que essent iste petie terre, quas asserit de antiquo p̃rimonio ⁊ de domo sua, ⁊ quas ipse Artusius possederat: alias cum ipse mulieres non promiserint aliquam quartam partem tradere, nõ fuerunt in mora nisi certiores facte fuerunt, qđ ille petie terre quas ipse habebant essent de antiquo patrimonio dicti Artusij, vt ꝓbatur ex his que declarat Bar. ⁊ doc. in pluribus locis, ⁊ maxime in. l. non solũ. §. morte. ff. de ope. no. nun. in. ij. q. prin. circa
17 prin. ibi dũ dicit † qđ quando protestor alicui vt faciat aliqđ ad quod est obligatus facto suo mediante euentu alicuius cõditionis, vel aliquo facto extrinseco: ⁊ tũc debet fieri certus per expressionem ⁊ notificationẽ illius facti per exhibitionẽ scripturarum, vel per relationẽ personarũ quibus merito credere debeat: allega. l. fi. C. de bonis autori. iudi. possi. ⁊. l. si quis insiciatus. ff. depositi. ⁊. d. l. q in alterius. sed in ꝓposito nõ tenebant tradere dicte mulieres dictã quartã partẽ petiarũ terre, ex eo ꝙ in ꝯctu ꝓmiserint illã tradere: q2 hoc nõ ꝓmiserunt vt dixi vñ si qua rõne tenebantur tradere solũ teneri poterãt ex eo qđ dicte petie terre antiq patrimonij Artusij postea puenissent ad dictas filias Artusij, ⁊ sic ex hoc facto extriseco iũctis verbis instrumẽti poterat resultare ꝙ dicte mulieres tenerent ad relaxãdũ dictã quartã ptẽ petiarũ terre dictis fratribus, ⁊ nullã eis petẽtibus ꝯtrouersiã facere. d. l. stipulatio habere licere. §. si qs forte. cũ ibi no. ¶ Non ob. ad hoc illa oblatio verbalis curatoris dictarũ mulierũ de dicta quarta parte: q2 vt dixi illa tacita cõfessio curatoris resultãs ex illa tacita oblatiõe, nõ nocet dictis mulieribus. Itẽ dicti Galasius ⁊ Bernardi. dictis filiabus Artusij ꝓmiserũt in instrumẽto trãsactiõis pstare bonã ⁊ idoneã fideiussionẽ dñe Serene earum matri de soluẽdo, donec domina Serena vixerit: affictũ cõgruentẽ arbitrio bonorũ viroꝝ in. l. de fructibus pcipiẽdis ex dicta quarta parte terrarũ: quam quidem fideiussionem minime prestiterũt di
18 cte dñe Serene. ¶ † Constat autem ꝙ ad hoc vt aduersarius mens possit dicere me sibi non obseruare ꝓmissa, ⁊ incidisse ĩ aliquã penam vel priuationẽ, semper requiritur qđ ipse liqui
a dissime ꝓbet se mihi adimpleuisse[a] omnia ꝓ parte sua ꝓmissa: vt. l. quero. §. inter locatorẽ. ff. locati. l. si fuerit. cũ gl. de iure iuran. per que iura ita inquit Bal. in. c. j. in. ij. vel. iij. col. in tit. qualiter. d. a proprie. priue. in vsi. feu. Et ꝓ hoc etiã allegat. l. iul. §. offerri. ff. de acti. emp. ⁊. l. ediles. §. fi. ff. de edil. edic. ⁊ no. Bar. in. l. si solutus. ff. de solutionibus. ¶ Cũ ergo dicti fratres non prestiterunt dictã fideiussionẽ, nõ possunt dicere se nasse cõuenta: imo ipsi incurrebãt in penã si legitime interpellati a dictis filiabus Artusij nõ prestãt dictam fideiussionẽ, etiã dato quod illa fideiussio nõ esset prestanda dictis filiabus, sed matri. tex. est. in. l. stipulatio ista alteri. de verb. obli. ⁊ declarat Bart. in. l. si ita stipulatus. in. vj. oppo. v. partis. eodẽ tit. ¶ Nec obstat ꝙ alteri stipulari nemo põt etiã matri. l. debitor. §. fi. ff. de neg. gest. ⁊ plene per doc. in. l. quod dicitur. ff. de ver. obl. q2 rñdeo qđ vbi est adiecta pena, vt in casu nostro nõ
19 vz stipulatio: vt in. d. §. alteri. ¶ † Scđo rñdeo qđ vbi est pstitũ iuramentũ obligatur efficaciter promissor, qui ꝓmisit mihi qđ daret alteri, vt firmat Bar. in. l. si quis pro eo. in. vj. mẽbro. ff. de fideiuss. ⁊ Ant. de bu. ⁊ Jo. de imo. i. c. cũ cõtingat.
20 de iureiur. ¶ † Attẽto ꝙ naturalis obligatiõ acquirit stipulanti dari alteri, etiam quãdo iuramentũ non interuenisset: vt no. gl. ⁊ doc. in. d. §. alteri. ⁊ no. Bar. ⁊ alij in. l. cũ lex. ff. de fideiusso. ⁊ Bar. in. l. si non sortem. in prin. ff. de cõdi. indeb. ⁊ Ange. in. l. j. C. de pac. ⁊ Ang. ⁊ Mo. in. l. stipulatio ista. §. si stipuler. ¶ Et dato ꝙ nondum recepissent terras dicti fratres, tẽpore quo debebant fideiubere, quas etiã nõ promiserũt dicte mulieres eis cõsignare, vt est dictũ quãuis nõ esset adhuc taxatus dictus affictus, hoc tñ non excusat dictos fratres: q si volebant dictas mulieres in mora cõstituere poterant et de
21 bebant offerre nõ verbo, † sed accipere fideiussorẽ, qui se offerret paratũ obligare ad affictũ soluẽdũ arbitrio bõi viri. ⁊ hoc modo fieri d3 oblatio qñ res nõ est liqdata. l. statuliber ratione. ⁊. l. seruus si heredi. §. fin. ff. de statu liber. per que iura sic inquit Ric. ⁊ clarius Ang. ⁊ alij. post eũ in. l. iiij. §. ait pretor. ff. de re iud. ⁊ Ang. ⁊ Mod. in. l. pretor. §. si quis paratus. ff. đ ope. no. nun. ⁊ in. l. si mora. ff. sol. matr. ⁊ in. l. si insulã. ff. de ỽbo. ob. ¶ Nec etiã in instrumento dicitur quo ⁊ prius dbeat taxari dictus affictus, quã pstari fideiussio de soluẽdo affictũ arbitrio boni viri: imo ỽba instrumẽti aperte dicũt potius cõtrarium: nec etiam ibi dicitur ꝙ dicte filie Artusij promittãt prius cõsignare terras quã prestet dicta fideiussio. ¶ Quinimo ꝓducti ⁊ examinati sunt duo testes Antonius bonolaril, ⁊ Antonius frãzoni qui vidẽtur deponere ꝙ procurator dictarum mulierum voluit consignare dictam quartam partem dictis fratribus, sed remanserunt discordes eo quia dictus curator dicebat se nolle cõsignare aliqđ de ceteris terris quas ipse dicebat nõ esse de antiquo patrimonio dicti Artusij, ⁊ sic nõ comprehendi in dicto instrumento. nec est probatũ quod sint de dicto patrimonio dicti artusij: ⁊ sic nõ comprehenditur in dicto instrumento: ⁊ sic culpa dictorum fratrum nõ fuit facta cõsignatio: ⁊ per eos stetit: imo perfecta habetur quãtum ad hoc vt non dicantur mulieres fuisse in mora. l. in executiõe. §. j. ff. de ver. obl. ⁊. l. labeo scribit si mihi bibliothecã. ff. de cõtra
22 hen. emp. l. iure ciuili. ff. de condi. ⁊ demon. † Poterit etiã ad cautelam procurator dictarũ mulierũ incidẽter petere restitutionẽ in integ. aduersus omissionẽ consignationis dicte quarte partis terrarũ, ⁊ lesionẽ inde secutã, ⁊ incursuz pene quatenus verũ esset dictas mulieres vel eorũ curatores culpabiliter omisisse cõsignare dictã quartã partẽ. l. emilius largianus. l. si ex cã. §. si in ꝯmissum. ff. de mino. no. i. l. si cũ militaribus. C. de resti. mili. ⁊ in. l. ij. C. si aduer. vẽ. pi. ¶ Et de lesiõe satis appareret propter penam insertam in instrumento trãsactiõis. nõ dico ꝙ petatur ꝓ parte mulierũ restitutio in integ. aduersus cõtractum transac. ob iuramento ⁊ alijs de quibus. s. sed aduersus omissionẽ consignationis dicte quarte partis terrarũ, quatenus verũ esset dictas mulieres aut eorũ curatores culpabiliter omisisse consignare. ¶ Ex quibus omnibus apparet nullo modo debuisse iudicẽ restituere in integ. dictos Galasiũ ⁊ Bernardi. aduersus cõtractũ trãsactionis. nec debuisse cõsequẽter pronũciare dictos Galasiũ ⁊ Bernardi. immittẽdos i possessiõe bonoꝝ hẽditatis: qnimo dicta snĩa retractãda est cũ suppotatione dicti dñi iudicãtis. vt mihi intrepide vr. ¶ Quãtũ aũt ad penã cõuẽtionalis ⁊ nõnullos fructus petitos nõ curaui isistere: q2 cliẽtelus dicit apud suos causidicos đ hoc nõ fieri dubiũ. ⁊ vis pncipalis ꝯsistit circa robur trãsactiõis que firmissima iudicio meo persistere debet vt ex predictis liquere puto.

Summarium.

Cõsilium. CCXXIII.

Visis verbis dicti testamenti, ⁊ his q̃ narrantur in themate omissis argumẽtis nõ necessarijs
1 ¶ † Breuiter puto ꝙ i dicto legato relicto ꝯtẽplatiõe sacerdotis cõprehẽdat domus habitatiõis dicti testõris.
b cũ his[b] q̃ erãt ad vsum domus, vt erat pars existẽs supra apo

a ¶ Adimpleuisse. s. e. ꝯs. xlix. nu. iij. s. li. j. ꝯs. cxix. col. ij. ⁊ fi.

b ¶ Cũ his. j. li. iij. ꝯs. liiij. ⁊ lib. vj. ꝯs. xxvi. ⁊ lib. vj. cõsi. cciiij. late dixi i cõsu. paris. §. viij. gl. v. q. iij. adđ Cepo. trac. đ serui. vrba. pred. consil. xliiij. de claustro.

thecas qua vtebatur testator ꝑ lignis ibi cõseruãdis cã ignis optimi ⁊ camerula qua vtebatur testator pro famulo vł famula. Si, vltimo loco testator camerulam ad similem vsum retinebat. hec probãtur principaliter per tex. in. l. olimpico. ⁊ ꝗs si. in prin. ff. de serui. vrba. predi. cũ glo. sua in verbo legatũ. vbi probatur ꝙ etiã quando testator nõ legat domũ, quo ad proprietaté, sed quo ad habitationẽ tantũ: venit hortus ⁊ cenaculũ si talia erãt ad vsum domus. secus si nõ essent ad vsum domus. ⁊ sic illud qd̃ dicit in. l. prediis. §. pe. in fi. ff. de leg. iij. vbi habetur ꝙ si legata sit domus venit etiã hortus qui causa domus fuit comparatus, ⁊ aditum per domum habebat: vendicat sibi locum etiã quando non legatur sibi domus sed habitatio. ❡ Bene facit etiã. d. l. prediis. §. fi. vbi vẽdita domo cõprehẽditur etiã domuncula parua, ⁊ si illi iũcta sit vno pretio cum domo que fuit cõparata: ⁊ de ea domũcula disponebat prout fiebat de domo magna. ❡ Quinimo dixit Bal. in. d. l. olimpico. in prin. ꝙ si maritus legat vxori domum ad habitationem, venit hortus accessorius domui. per illam. l. prediis. §. balneas. Et dt Pau. de ca. in. d. l. olimpico. ꝙ ipse audiuit pluries Bal. alle. d. l. olimpico. ⁊. d. l. p̃diis. ⁊. l. arbiter. §. de vestibulo. ff. cõi diui. ad hoc vz qd̃ si vẽditur vel legatur domꝰ, venit stabulum vel hortus cõiũctꝰ vel cõtiguus domui legate vel vendite, si ad illud nõ erat aditus nisi per domũ legatã vel venditã, vel etiam si erat aliunde: tamen emptus fuerat simul cũ domo, ⁊ eiusdẽ pretij. Et dicit Iac. de are. ⁊ Bar. l. d. l. prediis. §. balneas. per illũ tex. ꝙ si cõsuetudo est ꝙ primus natus habeat domũ principaliorem, habebit etiaz omnia appendentia domus. ❡ † Et dicit etiã isti. de neapo. post antiquos in. d. §. pe. per illũ tex. dicitur ꝙ si duo erant fratres diuidentes inter se domos cõmunes, ⁊ in medio erat hortus qd̃ cedat domui ad quã testator vtebatur illo horto, ⁊ si testator nõ deputauerat eũ ad vsum alicuiꝰ domus cedit illi domui ꝑ quẽ habebatur intrinsecus aditus ad hortũ illũ. ❡ Ad predicta facit tex. in. l. creditor. §. ante domũ. ff. de ac. emp. ❡ Ad idem quod no. Io. andr. in. c. rax. de test. Nam ex eo quod ibi dicit tex. domum ⁊ hortũ relinquens probatur, qd̃ qui legat domũ nõ videtur tamẽ legare hortũ. ⁊ dicit Io. an. quod illd̃ est verũ, nisi hortꝰ esset cõtiguus per. d. l. prediis. ❡ Bene facit quod no. glo. xiij. q. ij. c. fi. ⁊ quod ibi Arch. vbi notat ꝙ q dat domũ vel aliã rẽ, vr̃ dare que annexa sunt ꝑ iura q̃ ibi allegaui in fi. gl. ❡ Pro quo Arch. etiã ibi alle. l. si qũ. C. de bon. vacan. lib. x. ⁊ bene facit. l. iul. §. edibus. cum seq. legi. que secũ continuantur. ff. de actio. emp. ❡ † Ad idẽ tex. in. l. qd̃ cõclaue. cum gl. ij. in fi. ⁊ qd̃ ibi no. Bal. ff. de dam. infec. vbi vẽdita vna domo, videtur vẽditum cõclaue seu clausura que erat ad vsum illius domus, conuersa etiã si erat paries in medio duarũ domorũ: vt ibi. ⁊ l. l. si cui heredes. ff. de leg. iij. ❡ Et fortiꝰ videtur decidere Pe. de ancha. in cõsi. ccxcj. incip. super pluribus articulis ⁊c. Ubi dicit ꝙ in donatione domus venit apotheca, que erat subtus dictam domũ si apotheca eadẽ ꝯsignatione ⁊ fundamento referebatur, ⁊ fuerat eadẽ emptio per donantem acquisita domus ⁊ apotheca. allegat. d. l. prediis. §. q domũ. ⁊. d. l. qd̃ cõclaue. ⁊. d. l. creditor. §. fi. ❡ Accedit ẽt fm eũ, q: apotheca ⁊ domus erat sub eisdẽ finibus: argumẽtum eorum que habentur in. c. cum ad sedẽ. de resti. spo. per Inn. ⁊ presertim scd̃m eũ hec in qua est larga interpretatio. c. cũ dilecti. de dona. ❡ Et eadem videtur procedere debere in casu nostro in vltima volũtate ⁊ legato: quia sicut in dona. est late interpretãdum. l. legatũ. de leg. ij. l. in testi. de reg. iuris. ❡ Fortasse domino iudicanti videtur etiã in casu nostro, qd̃ in dicto legato habitationis domus veniãt dicte apothece, que in domo erãt, prout in casu suo cõsuluit Pe. de anch. ⁊ tũc responderem ad. d. §. balneas. vbi distinguit an habeãt aditus similia edificia intrinsecus per domum, vel non, q: iste tex. loqtur in additis que aliquãdo fuerũt seorsum de domo seu erũt extra parietes domus: vt rñdit eximius aduocatus sacerdotis. ❡ Pro hoc etiam videtur gl. fi. in. l. qd̃ conclaue. de dam. infec. iuncto tex. ibi, quam gl. ibi expresse insequitur Dy. An. ⁊ Moder. tamẽ in casu nostro nõ pono hoc pro constãti quo ad dictas apothecas. ❡ Sed bñ pono pro constanti quo ad partes superiores, ⁊ quo ad dictam camerulam si eo vltimo tempore vtebatur testor̃ pro vsu ⁊ habitatione sua, seu familie lz eam aliquãdo locasset cũ apotheca. hic probatur per ca que habẽtur in. l. mela. §. j. ver. si alimenta. ff. de ali. ⁊ ciba. leg. 4 vbi † qñ cõtingat dubitatio circa rem legatã attenditur tempus mortis testatoris, seu q̃litas vsus testatoris tpe mortis. nõ potuit ergo factũ hr̃dis diuidentis apothecas cũ parte superiori a reliqua parte domus legatũ ipsum diminuere aut aliqua parte extinguere. l. cetera. §. fi. ff. de leg. j. ❡ Et si queratur, an dictus sacerdos dictam domũ alteri locare põt pendet ab illo dubio, an dicat sibi legata habitatio, quo casu sine dubio locare posset. l. cum antiquitas. C. de vsufruc. ⁊ institu. de vsu ⁊ habi. §. sed si. an vero dicatur sibi legatꝰ vsus, quo casu non ita posset alteri locare seorsum ab vsurario habitanti, sed cohabitãdi secum pro pensione ⁊ mercede sic. l. ij. iũcta. l. ceterum: circa princi. ⁊. l. sed neqz. in princip. ff. loca. ❡ Et dubium fuerat, q: testator in testamento instituit dictũ consortium ecclesie maioris heredem: quem heredem grauauit capellam construere in eadem ecclesia, ⁊ capelle dotem certam legauit, ⁊ ad ipsam capellam mãdauit eligi vnũ sacerdotem, adijciens hec verba formalia videlicet, qui sacerdos sit, vt supra al leg. notoriũ, vt deputatus est, ⁊ in futurũ continget deputandus possit, ac debeat, ⁊ valeat stare ⁊ habitare ĩ domo habitationis ipsius testatoris posita in dicta vicinia, ⁊ que domꝰ vẽdi ⁊ alienari aliqualiter nõ possit, adeo qd̃ semꝑ deputata sit ⁊ stet pro vsu sacerdotis siue sacerdotum, qui celebrabũt ⁊ beneficiabũt ĩ dicta capella ⁊c. ❡ Et sic dato qd̃ testator videretur precedẽtia verba legasse habitationem: tamen videbatur illud legatum restrinxisse ad vsum ꝑ illa verba sequẽtia, dum dixit adeo ꝙ semper sit deputata, ⁊ stet pro vsu sacerdotis: q: causa legati limitat ⁊ restringit legatum. l. cũ pater. §. dulcissimis. ff. de leg. ij. ⁊. l. epistolam. in prin. ff. ad treb. 5 † ⁊ tamẽ istud nõ põt obstare: q: vbicunqz modus vel causa adiectus respicit cõmodum legatarij, nũq̃ restringit legatũ. l. titio centum. in prin. ff. de cõd. ⁊ demõ. l. ij. §. fi. ff. de do. ⁊ bonꝰ tex. in. l. iij. ĩ prin. ff. de alimẽ. ⁊ ciba. leg. vnde in proposito dicunt ibi Iac. de are. ⁊ Bart. qd̃ si testator dixerit: lego vxori domum ad habitandum, vel fundum, vel vsumfructũ, vel ad vsum[a] qd̃ plena proprietas videtur relicta ⁊ nõ trãsit ad hr̃des. l. donationes. §. species. ⁊ ibi no. Bar. ff. de do. ⁊ in. l. species. ff. de auro ⁊ argẽ. leg. ⁊ no. expresse gl. ⁊ x. ⁊ Bal. in. l. si mulier. in. j. glo. C. de iur. do. que dicit qd̃ si donat religiosis prediũ ad vsum, videtur cõcessa proprietas. ⁊ no. etiã per Bal. in. l. ij. in vlti. colũ. C. de inof. do. ⁊ in rub. C. de iur. emphyteuti. ⁊ in. l. iij. in. ij. co. de fructibus ⁊ litiũ expẽ. ⁊ in. l. ⁊ epistola. C. de fideicõ. ❡ Nec ad hoc obstat tex. in. l. si habitatio. §. sed si iste. ff. de vsu ⁊ habitatione. Nam respondendum esset vt per Bar. in. d. l. iij. Attamẽ attẽto qd̃ testator adiecit in legato ista verba, videlicet: q sacerdos possit ⁊ debeat stare ⁊ habitare ⁊ in dicta domo ⁊c. Que verba scz, possit ⁊ debeat, simul iuncta importãt necessitatẽ. c. j. in ṽbo, possumꝰ ⁊ debemꝰ. extra vt ecclesiasti. bñficia. facit. l. pretor. in prin. ff. de eden. ⁊ in clem. ij. cum glo. in verbo debẽt[b]. de statu monac. cum cõcor. ibi allegatis. ⁊ sic testator videtur voluisse qd̃ dictum legatum censeatur habere naturã vsus, potius q̃ habitationis. ⁊ in hac cõclusione cõsulo, quo casu aliter alteri locari possit. iam dixi supra.

a ❡ Ad vsum. Idem Albe. Bar. Ang. Pau. Alex. Ias. l. cũ hi. §. si vni. de trãs. Bar. l. iiij. de ali. ⁊ cib. leg. Bal. in. l. si habitatio. de vsu ⁊ habitatiõe. l. titia cũ testamento. §. fi. de leg. ij. l. j. C. de fruc. ⁊ lit. ex. Frãc. Cre. sing. xxxiij. Corne. cõsi. xix. lib. j. Lancelo. deciꝰ. l. plane. j. §. fi. no. j. de lega. j. Pau. picꝰ rep. §. titia cũ nuberet. i. d. l. titia. Ias. l. fi. C. de leg. ⁊ ꝯsi. xxvij. li. j. ⁊ in prelu. feu. col. xxix. Tho. ferra. caute. ij. Ia. trac. feudo. ṽbo in feudũ. col. iij. Hyp. mar. no. ccccxiiij. itãtũ Bar. ꝯsi. ccxxxiij. lib. ij. vt si cui relictus sit fundꝰ ad vsumfructũ vł ad alimenta teneant legata esse ꝑpetuã ꝓprietatẽ de quo dubitat ang. aret. §. fin. insti. de vsu ⁊ habitatiõe. ⁊ cõtra facit qd̃ not. Bald. in preludi. col. xiij. Ego vero puto in his vltimis exẽplis nõ esse legatã ꝓprietatẽ, sz vsumfru. vel alimẽta tantũ per tex. in. d. l. si habitatio. §. j. nec obstat. d. l. iiij. de ali. leg. q: ibi constat in verbis dispositiõis ꝙ voluit simpliciter legare proprietatem ibi dari volo p̃dia mea, et similiter quoties p̃cedit dispositio donatiõis totius rei non puto ꝑ verba sequentia executiue addita eaz limitari nisi alr̃ de mente appareat ⁊ ita limitãda est s̃nia cõis. plenius [illegible]

b ❡ Debẽt. Quod verbum necessitatem importat de se, nisi ex materia subiecta vt si dirigatur ad personaz cuiꝰ fauore ꝓfertur. Sal. l. credito res. col. ij. C. d̃ pig. late And. tiraq. in consu. picto. ti. retrac. §. j. gl. xv.

Epitome.

1 ☞ Nisi probetur qualitas requisita in inquisitiõe posita reꝰ debet absolui.

Consilium. CCXXIIII.

Viso processu inquisitionis formato contra peregrinũ ⁊ alios de butrio. Et his, que scripta sunt in superiori cõsil. celeberrimi domini consul. ⁊ mihi patris obseruandi. ❡ Dico verũ esse de iure dictos inquisitos non posse pro andata, de qua in inquisitione fit mentio condemnari. ❡ Ad quod ostendendum presuppono quod statutum sub rubri. de pena facientis guarnimentum andatem seu caualcatã, in quo statuto principaliter fundato est p̃sens inqsitio accipit vt diuersa ista duo facere andatam. x. virorum armatorum, vel abinde. s. Et istd̃ est vnum, ⁊ ipsam andatam. ⁊ istud est aliud similiter in eodẽ statuto accipiuntur vt diuersa facere guarnimentũ, id est, cõgregationẽ. xx. hominũ armatorũ, vel vltra, ⁊ ire seu segregare in dictum guarnimentũ. 1 † nã inter predicta posita est disiunctiua vel, que ponit inter diuersa. l. hec verba ille. ff. de ver. sig. l. si quis ita stipulatus fue. siue malus. ff. de verb. ob. gl. in rubri. de iur. ⁊ fac. ign. facit. l. si idẽ codicilli. C. de codic. ❡ † 2 Secundo

cundo etiam presuppono quod quando vnum est in inquisitione deductum, si illud non probatur, sed probatur aliud diuersum, non potest sequi condemnatoria. l. habebat. in princ. ff. vi bono. rap. Et no. glo. in. l. j. §. diuus. in ver. absolui posse. ff. de sica. et Inno. in. c. ex parte abbatisse. de priuileg. et Bar. in. l. j. in prin. ff. de eden. et in. l. hec verba. §. j. de his qui no. infa. vbi dixit quod si quis inquisitus est quod mandauit delictum committi, et probatum est quod instigauit vt delictum committeretur, 3 non poterit condemnari. ¶ † Et vbicunque profertur a lege vel statuto verbum aliquod cum aliqua qualitate, debet vtrunque probari. l. j. §. ait pretor. et no. Bar. in princi. illius legis. ff. ne quid in flu. pu. et habetur in. d. §. docere. vnde Jo. and. in. c. j. de homi. lib. vj. in nouel. refert se euasisse quedam prelatum a pena illius. c. j. quod capitulum punit acriter facientes assassinari aliquem christianum. Nam modo erat probatum contra prelatum quod fecerat assassinari quendam hominem, et non fuit deductum et probatum quod ille assassinatus fuisset christianus: propter quod euasit prelatus penam illius. c. et istud dictum assumpsit Bal. in. l. si quis non dicam rapere. in. ij. col. C. de episco. et cler. ¶ Modo redeundo ad propositum formata est inquisitio contra dictum peregrinum, et alios quod fecerunt andatam in curia Butrij, prout in inquisitione latius continetur: que verba. s. quod fecerunt andatam importa nt. hoc. s. quod fecerunt congregationem hominum decem armorum, seu abinde. s. ita accipitur in statuto prealleg. istud facere andatam. Testes autem recepti pro parte curie ad hoc probandum si bene inspiciantur: non probant quod dicti inquisiti congregati fuerint in ipsa andata: sed quis fuerit ille qui fecerit andatam. i. qui fecerit seu ordinauerit congregationem pro andata, hoc non dicunt dicti testes: ergo non est probatum illud de quo sunt inquisiti. s. quod fecerunt andatam. que verba significant illum, qui fecit eam seu actor congregationis armatorum pro andata: et per consequens non posset condemnari: quia non est probatum illud de quo in inquisitione: vt patet ex presuppositis, de quibus. s. ¶ Et licet aliqui ex dictis testibus videatur dicere quod dicti inquisiti congregati et armati fecerunt: tamen si in hoc diliganter considerentur verba precedentia et sequentia testium, quia manifeste ex illis patet quod testes non accipiunt facientem andatam pro autore congregationis: sed pro eunte in andatam, quia quando testes deponunt quod inquisiti fecerunt andatam secundum multitudinem personarum congregatarum: vt in eo euidenter patet. Et sic testes posito quod probarent aliquid, dicerentur probare dictos inquisitos fuisse in andatam: non autem fecisse andatam. i. congregationem. ¶ Modo in veritate non probatum est nec potuisset probari: quia verum non fuit. s. quod vnquam aliquis fecerit istam congregationem in iniuriam et damnum alterius. Sed dicti homines existentes in varijs locis, tamen propinqui audientes vnum ex dictis inquisitis acclamantem et vociferantem, accurrerunt ad eum. ¶ Secundo principaliter dico inquisitos predictos non posse condemnari ex eo quia statutum punit facientes andatam hominum armatorum per ciuitatem vel districtum Bononie de loco ad locum in iniuriam vel damnum alterius. sed si diligenter consideratur, non videtur probata illa qualitas requisita a statuto, scilicet quod facta fuerit illa andata per predictos ad damnum et iniuriam alicuius: vt infra proxime ostendam: et per consequens non possunt condemnari non probata dicta qualitate statuti. d. §. ait pretor. cum ibi nota. per Barto. cum alijs. s. allegatis. ¶ Quod autem testes non probant illam qualitatem, apparet. nam primus testis non deponit quod vidit dictos inquisitos congregatos et armatos facere andatam in curia Butrij ad domum illorum de casonibus de dicta terra Butrij, et vidit eos: vt. s. armatos et congregatos facere insultum, impetum, et aggressuram contra Barto. ¶ Nam aduertatur quod iste testis pro vero dicit quod dicti inquisiti fecerunt an-4 datam in damnum et iniuriam alterius. † nam quia andata accipitur in statuto pro actu in quo congregatio est facta, et ordinata fuerit ad damnum, et iniuriam alterius vt dixi, et clare patet ex statuto, oportebat probari quod ipsa congregatio facta fuerit et ordinata in damnum et iniuriam alterius: quod quidem non deponit iste testis, nec alius. ¶ Licet iste testis substat quod etiam vidit eos vt supra etiam armatos et congregatos facere insultum: impetum et aggressuram contra Bar. et sic incontinenti dicti inquisiti post congregationes fecerunt insultum in Bar. et sic debet presumi quod actus congregationis proxime precedentis fuerit ob hoc ordinatus. l. si ventri. §. si. de priuil. cred. c. officij. de elec. et quod eleganter not. Bal. in. l. j. in. iiij. col. C. de ser. fugi. et in. l. multum. in. ij. col. C. si quis alteri vel si. facit. l. lecta. vers. dicebam. ff. si cer. pe. et quod no. in. l. j. C. de ope. lib. cum simi. Quia respondeo ad hoc primo quod nec iste testis nec alius dicit quod incontinenti post congregationem sequutus fuerit. d. excessus. ¶ Bene facit quod singulariter dixit Bal. in 5 l. si vnus. §. pactus ne peteret. in penul. col. ff. de pac. † vbi voluit probare per solennem stipulationem aliquid fuisse promissum per Titium Seio, deponat quod Titius interrogauit primo Seium, an si promitteret centum, et quod Titius respondit quod promittebat dicta centum: quod certe per hoc non erat probatum quod promissio facta fuerit per stipulationem: quia testis non dixit quod incontinenti post interrogationem secuta fuerit responsio ad hoc vt illa promissio valeat, vt stipulatio requiritur quod probetur quod post interrogationem incontinenti secuta est responsio: vt. l. j. §. j. et. l. continuus. in principio. ff. de verb. oblig. et istud quod voluit Bal. in. d. §. pactus. fuit etiam de mente Bar. ibidem prope fi. pe. col. Preterea dato quod iste testis dicat quod isti inquisiti fecerunt insultum contra Bar. tamen potuit esse quod congregatio non fuit ordinata et facta ad hoc, vt de se patet prout in veritate fuit probatum supra. retuli quod iste testis non concludit necessario quod in iniuriam alterius facta fuerit andata, que accipitur pro congregatione, vt est declaratum in superioribus. vnde cum probatio debeat de necessitate concludere in. c. in presentia. de proba. l. neque natales. C. de proba. sequitur quod iste testis non probat. ¶ Secundus testis scilicet Jo. Martinus non probat quod non deponit quod inquisiti fecerint andatam, id est fuerint autores congregationis. nec etiam dicit quod facta et ordinata fuerit in damnum et iniuriam alterius, ita quod responsiones date ad primum testem, a maioritate rationis tollunt obstaculum istius secundi testis, qui non dicit plus quam faciat primus. ¶ Quartus vero testis, minus probat quam aliquis alius: quia non solum non deponit qui fuerunt illi quos vidit congregatos, et insequi Barth. ¶ Quintus dicit quod non cognouit tunc eos, et non deponit de numero decem armatorum et congregatorum qui insequebantur Bar. etiam licet dicat testis quod postquam in domo sua abscondidit Bart. et exiuit foras, vidit et cognouit socios Jacobi inquisiti, qui erant omnes illi qui sunt descripti in inquisitione. nam iste testis non probat: quia potuit esse quod intra tempus quo abscondebat Bart. et stetit in domo antequam exiuit foras aliquis ex his qui non insequuti fuerant Bar. superuenerat, et eos postea ibi viderit testis, cum exiuit domum foras. 6 ¶ Presertim cum illa dictio postea, prolata a dicto teste dum dicit quod postquam abscondit Bar. exiuit domum et c. potest referri etiam ad longum internallum. l. nam et postea. ff. de iureiu. et. l. post diem. ff. ad. l. corne. ¶ Et dictum testis debet interpretari contra producentem. d. c. in presentia. l. inter stipulantem. §. j. cum ibi no. per Bar. ff. de ver. obli. et per eundem. l. si quis intentione. ff. de iudi. et in proposito nostro no. Bal. in. l. quoties. §. si quis ita. e. l. ij. ff. de here. insti. ¶ Ex quibus concludo quod dicti inquisiti non possunt condemnari ex eo quod fecerint andatam, nec etiam de verbis iniuriosis: quia non est sufficienter probatum. ¶ De insulto nunc non scribo: quia non sum interrogatus, nec videtur satior videndi facultas. Alex.

¶ Finit Liber Secundus Consiliorum clarissimi Jureconsulti Alexandri de Jmola, quem omni diligentia adhibita excusserunt Ludugni. Blasius Guido.

¶ Regestum.

aa bb cc dd ee ff gg hh ii kk ll mm nn oo pp qq rr ss tt vv. Omnes sunt quaterniones, preter a a quinterno, vt v v ternio.

LIBER TERTIVS CONSILIORVM ALEXANDRI IMOLENSIS.

LVGDVNI,

M. D. LVII.

LEGES XII TAB.

virque cō
Dia
nam &
n con-
no-
iudi
& re
em
as

Liber Tertius Cōsiliorum

clarissimi omnium, ꝛ doctissimi Jureconsulti Domini Alexand. Tartagni Jmolensis, recenter expunctorum: ꝛ ab infinitis prope mendis exactissime repurgatorum, [illegible]

in iuris ꝛ syncere praxis studiosorum Togatorumque omnium gratiam, ꝛ vtilitatem in lucem editis, marginique accommodatis, feliciter incipit.

Summarium.

2 ☞ Confessio torti non praecedentibus legitimis indicijs, vel minus solenniter quantumcunque ratificata, non valet.
3 Metus semel impressus eadem causa durante semper perseuerare videtur. ꝛ num. 11.
4 Denunciationi officialis non statur nisi ad inquirendum.
5 Judicium per duos testes probandum est.
7 Consentire videtur qui contradicendo potest impedire, si praesens taceat.
9 Sciente potestate si eius familia aliquid faciat, eo volente facere videtur.
10 Magistratus si quid fecit iniuste, debent ei resistere sui officiales ad consulendum, non ad nudam executionem deputati.
13 Fideiubendo vt mulier decipitur, ita ꝛ renunciando Velleiano.
15 Exculpatio offensi prodest accusato. nu. 19.
17 Amicitia facit praesumi consensum.
20 Statutum, ne filia nubat sine consensu patris, non valet.
22 Gerundium limitat ꝛ qualificat.
23 Delinquere palam quam clam est grauius.
26 Jnspiciendum quod principaliter agitur.
28 Verba debent intelligi principaliter non secundario.
30 Praesumitur ex tractu praecedenti.

Consilium. I.

Christi redemptoris nomine inuocato. ¶ Viso processu inquisitionis formate contra Ant. Fran. de fontana, ꝛ statutis sub rubri. de Tondolo ꝛ tormento. ꝛ sub rubrica de cōfessionibus reorum. Et sub rubr. de pena personā aliquam alteri subiectam desponsantis; vel de domo extrahentis. Et sub rubric. de pena priuati carceris. Et visis confessionibus dicti inquisiti, ꝛ alijs actitatis in causa.

¶ Omissis superfluis, dico ex pluribus dictū Antonium esse penitus absoluendum a contentis in inquisitione praedicta, ꝛ eo casu quo dici posset ipsum aliquam penam mereri, meretur penam librarum mille applicandam Dominico de gargotis patri dicte Dominice secundum formam statuti.[a] ¶ Hoc esse verū probatur primo principaliter: quia intentio curie non est fundata nec probata aliquo genere probationis, ꝛ per consequens reus est absoluendus. l. qui accusare. C. de edendo. ꝛ. l. fi. cum ibi nota. C. de aboli. l. ei qui. ff. de proba. ¶ Nam non est probata intentio curie per contumaciam rei habentem vim confessionis ex forma statutorum: quia reus personaliter respondit inquisitioni, neque per testes aut instrumenta probatum est vera esse, que continentur in inquisitione. ¶ 1 † Neque etiam est probatum per confessionem dicti inquisiti: nam licet inquisitus confessus fuerit die vigesima Febru. rapuisse dictam dominicam per vim de domo eius patris: tamen illa confessio non obstat: quia facta fuit in tortura, vt continetur in ipsa scriptura continente confessionem: dum in ea dicitur, tortus ꝛc. Et prout etiam deponunt Joann. petronij, ꝛ Antonius Jacobi. constat autem quod confessio facta in tormentis nō probat. l. j. §. Diuus seuerus. ꝛ. §. si quis vltro. ff. de questio. l. qui sententiam. C. de penis. ꝛ nota. in. l. fina. C. de questio. ¶ Nec ob. quod idē inquisitus die. xxiij. eiusdem mensis confessus fuerit fortasse etiam extra tormenta se rapuisse dictam Dominicā eā ipsam carnaliter cognoscēdo ꝛ habendo in vxorem prout sibi promissum fuisse dicebat a patre. Et etiam non obst. quod die. xxvj. ꝛ die. xxviij. eiusdē mēsis confessus fuerit rapuisse dictaȝ dn̄icam ꝛ ipsam quo voluit duxisse, ꝛ retinuisse eā ipsam carnaliter cognoscendo modo ꝛ forma in inqsitione cōtentis de voluntate tamen dicte dominice: a qua voluntate patris, matris, fratrum, dicte Dominice, ꝛ quod antequam desponsaret eam semel cognouit carnaliter in domo Joann. tamburini per diem antequam ipsam desposāret. ꝛ in actis dicatur quod inquisitus fuit predicta cōfessus sponte ꝛ non metu tormentorum. ¶ Quia ad hoc respondeo quod in statuto sub rubri. de Tondolo ꝛ tormento, continetur, quia reus non debet torqueri nisi precedentibus legitimis indicijs, que semper recipiantur in presentia alterius ex notarijs forensibus ꝛ data copia parti, si eam copiam petierit per se vel alium: ad quam petendam quilibet admittatur etiaȝ si eius non intersit. ꝛ termino assignato petenti ad accipiendum copiam indiciorum predictorum, ꝛ opponendum, ꝛ audita ipsius rei defensione si quā facere voluerit per se vel aliū, ꝛ nisi in presentia vnius ex dictis notarijs forēsibus deputatis ad scribendum responsiones eorum, ꝛ attestationes in causis criminalibus, qui interesse debeant cōfessionibus reorum. ꝛ subiungit statutum sequēs sub rubrica de confessionibus reorum, quod si in tormentis legitime adhibitis, ꝛ secundū formaȝ dicti statuti sub rubr. de Tōdolo ꝛ tormento, confiteatur ꝛ perseueret in confessione vel cōfessionibus, stetur dicte cōfessioni seu confessionibus: aliter vero in tormentis facta confessio vel secuta, fit irrita ꝛ inanis. ¶ 2 † Sed ita est quod dictus Anto. fuit tortus non precedētibus indicijs legitimis, ꝛ legitime receptis i presentia notarij forensis. ꝛ confessio facta in tormentis fuit sine presentia notarij forensis, ꝛ etiam fuit facta tortura pendente termino dato ad accipiendum copiam indiciorum, ꝛ opponendum, ꝛ nō audita adhuc defensione quam facere volebat reus, qua dilatione pēdente nihil debuit innouari. l. siue pars. C. de dila. ꝛ c. significāte. de ap. prout etiam predictum statutum disponit. ¶ Et sic ex multiplici capite patet quod illa tortura fuit minus legitime facta. ꝛ per cōsequens quod illa confessio. ꝛ omnis confessio inde secuta est inanis ex forma dicti statuti, cui consonat dispositio iuris communis, volens quod vbi aliquis est tortus non precedentibus legitimis indicijs, cōfessio facta in tormentis quantuncunque postea ratificata[b] non est sufficiens ad condemnationem, vt est de mente glo. not. iūcto tex. in. l. pen. ff. de questio. ꝛ not. Ange. in. l. qui in aliena. §. celsus. ff. de acquirend. hered. vbi querit an si aliquis sit tortus nō precedentibus indicijs, si postea perseuerat in confessione: possit notarius scribere ipsum sponte confessum? ꝛ concludit quod non si sciuit eum tortum sine indicijs: quia presumitur durare metus tormentorum: ideo tunc scriberet cōtra veritatem. si autem iuste precessissent tormenta: tūc bene posset scribere notarius quod reus fuit sponte confessus dummodo inter tormenta ꝛ confessionem aliquod medium interuallū interueniat qd interuallum quale esse debeat relinquitur iudicantis arbitrio. vt no. in. l. j. §. Diuus seuerus. ff. de questio. ꝛ ita tenet Joā. de imo. in. d. §. Celsus. ¶ Et subdit ibi ipse quod vbi apparet quē esse tortuȝ non precedentibus indicijs, quantumcunque perseueraret in confessione, non posset puniri. ita dicit esse tex. cuȝ gloss. in. d. l. penul. ff. de questio. secunduȝ vnum intellectum, ꝛ dicit quod hoc sequitur Gandinus in tractatu maleficiorū: ꝛ reputat hoc esse perpetuo menti tenendum. ¶ Jdem tenet Paul. de Castr. in. d. §. Celsus. ꝛ dicit quod ita videtur esse de mente Bartol. in. l. fin. circa prin. ff. de questi. ibi duȝ dicit, certe hoc non debet fieri: quia cōdemnaret ex indicijs ꝛc. ¶ Jdē tenet Salyc. in. l. ij. in vlti. colum. de custo. reo. vbi dicit 3 † quod vbi metus primo illatus non fuit iuridice illatus: tunc talis confessio non potest ex postfacto ratificari, donec instat causa metus. alleg. in argu. l. penult. ff. de cōdi. ob tur. cau. ꝛ alia de quibus ibi per eum. ¶ Jdem tenet Petr. de Anchar. in Clement. j. de homi. Et idem tenet Barto. in tractatu de questio. ꝛ incipit ille tractatus. de questiōibus plenius tractaturi ꝛc. ꝛ ponit in. xij. colum. in versicu. quid si aliquis est tortus, vel nō legitimis precedentibus indicijs ꝛc. vbi querit an nō precedētibus legitimis indicijs valeat talis confessio, si in ea perseuerauerit extra tormenta. ꝛ concludit quod nō. dicit hoc probari in. l. j. §. diuus Seuerus. ff. de ques. ꝛ in. l. maritus. secundum vnam lect. eod. tit. ꝛ ibi probatur secundum illam lect. qua ibi multum nota. quod questio ꝛ actus factus in tormentis non conualescit per superuenientia indicia. ¶ Accedit. quia etiam in veritate non precedebāt indicia sufficientia ad torturā nam pro indicio adducitur quedam asserta denūtiatio massarij terre 4 †, cui denunciationi in maleficijs grauibus non statur, nisi

[a] ¶ Statuti. quaȝ sententiam rursus repetito consilio cōfirmauit Alex. vt patet. s. libr. ij. consi. cxliiij. quod est posterius: ꝛ debebat sequi p̄sens consilium sed vsu receptum ordineȝ mutare noluit.

[b] ¶ Ratificata. s. lib. j. consilio. v. numero. j.

a ¶ Duod. s. li. ij. consi. clxxx. nu. v. s. li. j. consi. v. nu. iiij.

b ¶ Statutū quicquid sit de illo statuto, violenta corruptio est vere raptus, etiā si nulla sit abductio de loco ad locum, licet omnes quotquot legi contrariū teneant, vt Alb. iij. par. statu. q. xxxj. Pau. l. raptores. colū. j. C. de epis. et cle. raph. cu. cō sil. xlv. deci. consi. ccxxxiiij. hy. marsi sing. lxv. et in repet. d. l. raptores. n. xij. Io. neuiza. in. syl. nup. char. lxxiiij. allegant xxxvj. q. j. c. ij. in. stit. de pu. iudi. §. itē lex Julia. iuncto. §. finautē. eo. ti. quam socordiā demiror: quia illi tex. pro nobis stāt et communem errorez destruūt dū enim loquunt de simplici stupro: excludunt oēm vim dum autē loquūtur de raptu nō requirūt vim vndique sz sufficit vim fieri vel soli puelle. vel solis parentibus vel vtrisqz. Porro nullus est text. qui requirat abductionē de loco ad locū, nec minus. imo aliquāto plus peccat qui vim intrat domuz paternā et corrumpit, quaz qui abductā alibi corrūpit, probat text. in. l. qui ait lex. ad leg. iul. de adulte. [illegible]

quo ad inquirendū. l. dinus. et ibi Bart. in. iij. q. ff. de custo. reo. not. Sal. in. l. ea quidez. C. de accu. ¶ Itē adducuntur quidā testes pro indicijs curie: vt Mattheus Bartholo. q non probat: quia non dicit quod Antonius rapuerit dominicam, nec vllam facit mentionē de Antonio. ¶ Lazarina testis nō probat, quia cum nō deponat quod fuerit pñs facto principali. i. raptui: lz dicat quod audiuerit antea Antonium predictum dicere quod volebat dominicā rapere et sic deponit de preiudicio. 5 † Indicium autem tale ad hoc vt dicatur probatum, requiritur quod probetur per duos a testes vt est gl. no. et ibi docto. in. l. fi. C. famil. er. et not. Inn. i. c. sicut. de simo. et Bal. in. l. j. §. Cornelio. ff. de questio. et in. l. admonendi. circa. xij. col. de iureiu. et ang. in. l. fi. ff. quod met. causa. ista autez mulier nullum habet contestez quo ad istud iudicium contra Ant. ergo non sufficit pro indicio. ¶ Thomas Jacobi alius testis etiam nihil probat contra Anto. de raptu, quia non deponit se vidisse Ant. rapere dictam mulierem, sed soluz quod audiuit a matre 6 dicte dominice quod Antonius rapuerat † et testimonium de auditu non valet, vt in. l. testium. et ibi no. C. de test. et no. in. l. ij. §. item Labeo. de aqua plu. arcend. et in. c. tam literis. de testib. ¶ Nec predictis obstat si dicatur quod illa tortura fuit facta authoritate magnifici tunc vexilliferi iustitie et quorundam ex dominis Antianis, et nō authoritate, vel ex consensu magnifici domini potestatis seu eius curie. ¶ Quia respon. primo, qr statutum sub rubrica de Tondolo et tormento, dicit quod nullus possit subijci alicui generi tormentorum per dominum capitaneuz populi per potestatem Bonon. vel aliquem de ipsorum, vel alicuius ipsorum curia vel familia, vel aliquem aliarum officialez ciuitatis vel comitatus Bono. nisi seruatis his que in dicto statuto continentur, et aliter illa confessio tunc facta vel alia secuta cōfessio sit inanis, vt in se. statuto allegato. s. ergo dato quod authoritate domini vexiliferi processerit illa tortura. tamen statutum hoc disponit in quocunque gerente officium aliquod in ciuitate bononie: et sic comprehēdit etiā istum casum. ¶ Secundo respondeo quod probatuz est per testes. s. per Joānem petronij, et Antoniū Jacobi, quod dictus Potestas etiam assistebat illi torture, et dicebat Antonio in tortura quod deberet dicere veritatem: et quod fuit tortus, per milites ipsius domini Potestatis, qui sunt de familia sua. vnde cū dñs Potestas et eius milites non tenerentur cōsentire, nec parere domino vexilifero iustitie et tribus dominis Antianis secum existentibus tum quia non representat totum collegium dominorum Antianorum: saltem quia non erant due partes: nec maior pars ex eis, iuxta. l. nominationum. C. de decurio. li. x. et in. l. curiales. de predijs curialiū. eo. li. l. nulli. ff. quod cuiusque vniuer. l. quod maior. ff. ad munici. tum etiam quia potestas et alij eius officiales in his que sunt contra formam statutorum ciuitatis, vt erat istud, non tenentur parere dominis Antianis: vt in statuto de arbitrio dñorum Antianorum con 7 tinetur †, quotiescunqz aliquis est presens actui, quem posset contradicendo impedire, si est presens, et tacens, videtur cōsentire. l. fideiussor. §. pater. et ibi nota. ff. de pignor. et l. Caius. cum gl. ff. de pigno. actio. in. l. sepe. ff. de re iudi. et in. l. Titia cum testamento. §. Lucia. cum gl. ff. de leg. ij. ¶ Ergo cum dñs Potestas cōtradicendo et prohibendo suos milites et officiales torquere potuisset impedire dictum actum torture fieri ab illis de familia ipsius potestatis, qui tenentur sibi obedire in his que concernunt officium domini Potestatis. l. liberorum. §. excusatur. cum ibi not. per Angel. ff. de his qui no. infa. et in. l. iniuriarum. §. si quis quod decreto. ff. de iniur. nam vt dicit Barto. in tracta. represaliarum, in. ij. q. vj. questionis principalis officia 8 les. † Potestatis, qui non sunt deputati ad consulendum, vt notarijs, milites, et beroarij: et isti tenentur obedire quia sine dedecore non possunt resistere. alle. l. j. §. officium. C. vt omnes tā 9 ciuiles. ¶ † Preterea illud quod faciunt familiares Potestatis scientis, videtur factum de voluntate Potestatis, ita dicit Barto. in. l. de pupillo. §. si quis ipsi pretori. in. x. q. ff. de operis no. nun. qui pro hoc allegat tex. in. l. constitutis. de testi. et idem no. Bar. in. l. j. §. idem Labeo. ff. quod vi aut clam, et probatur ex not. per gl. in. c. cum ad sedē. de restitu. spol. et j. q. iij. in. c. quia presulatus. in. vj. et dñs Potestas sciuit. prohibere potuerat familiares vel officiales suos, vt dixi. ¶ Bene facit qd no. Bart. in. l. j. in capi. si rector prouincie. ¶ Predicta confirmātur per 10 tex. no. in. l. quoniā iudices. C. de ap. pro quē ibi no. bar. † qr quādo rector vel aliquis magistratus facit aliquid iniuste, debent sui officiales sibi resistere: alias ipsi tenentur, vt ibi dicit text. et clare bar. in dicto tractatu represaliarū. in. ij. q. sexte questionis principalis, vbi hoc dicit esse veruz in officialibus, qui etiaz habeant cōsulere. nō autē sunt nudi executores. ¶ Sed do. Potestas cum suis iudicibus hz iurisdictionem contra officiales dñorum Antianorū, et aliorū qui sunt de regimine: et non est nudus executor facti, imo hz cuz suis iudicibus procedere de iure: ergo debuit resistere dictis dominis Antianis et protestari, alias videtur cōsensisse. d. l. qm. et no. Bar. in. d. l. locis prime allegatis. [illegible] predicta per id qd no. Bar. et alij in. l. si ob turpez. post me[illegible] et Bal. in. l. ij. C. quod me[illegible] et Bald. in. l. nouissima[illegible] auth. et in. l. qui aliena. §. fi. ff. de acqu. he. et in. l. j. C. de cōdi. ob tur. cau. 11 vbi i effectu † volūt qr si metu alicuius potētis tyrāni feci aliquas promissionez, demum ex interuallo solui illud qr promisi. qr per tales solutionem non vr ratificata pcedens promissio metu facta, si tpe solutionis durabat eadē cā metus. i. eadem ptās et authoritas terrēdi me. secus si nō durabat, vt qr amplius ille tyrānus nō esset in pristino dñio. d. l. ij. C. qd met. cā. et pbat in. d. l. quod me. cā. et ibi Inn. ¶ Sed ita est qd tpe quo post torturaz facte fuerūt oēs dicte confessiones, adhuc dictus. d. Vexilifer erat in magistratu suo, et per qñs in eadem potestate terrendi, sicut in primo, ergo nō pōt dici quod deficiat cā metus. ¶ Et dicit Cy. in. d. l. ij. ad fi. ff. qd metus cā. et Bal. in. d. l. nouissima. qd si semel officialis mihi metum intulit, adhuc dico eū timere: licet nō sim in eius conspectu: si eo tpe adhuc est in offō. arg. l. si per impressionem. C. qd met. cā. Et hoc reputat not. dignū Bal. in d. l. nouissima. ¶ Ergo sufficit qd tpe dictarum confessionum d. Vexilifer esset in magistratu. ¶ Nec etiam pdictis obstat si diceretur quod in tormētis Anto. non fuit cōfessus se rapuisse causā carnaliter cognoscendi, et habendi in vxorem dictam. sed hoc solū confessus est postea extra torturam. ergo sufficit arg. de quo. s. qr rū. qr statutum sub rub. de cōfessionibus reorum. annullat indistincte tam confessionem factam in tormentis qz postea secutā, ergo cum ista sit postea secuta, sequit qr est nulla. ¶ Secundo rū deo qd est eadem, rō in alia cōfessione aliam qualitatez delicti continente, sicut est in eadem confessione repetita post torturam. nam rō quare perseuērātia eiusdē confessionis post torturā illegitime factam nō vz, est: qr reus perterritus ex tormentis iniuste illatis, semper verosilr debet timere ne iudex de nouo iniuste torqueat. l. si cui. §. ijsdez. ff. de accusa. et in regula, semel malus. sed ista ratio militat etiam in alia confessione super alia qualitate delicti, ergo debet esse eadem iuris dispositio. l. illud. ff. ad. l. aqui. c. translato. de constit. ¶ Tertio rū. qd ille cōfessiones oēs sequentes post torturam, cōtinentes etiam illud quod fuerat cōfessus Antoñ. in tormentis, scilicet 12 raptum mulieris, et eam duxisse † nam solus Anto. carnaliter cognoscendo sine raptu vel traductione mulieris. Item solus actus carnaliter cognoscendi, sine traductione mulieris vel rab ptu non punitur per statutum b positum sub rubr. de pena priuati carceris. alia etiam apparebit responsio ad hoc per ea que dicam infra circa intellectum statuti predicti de pena priuati carceris. ¶ Nec etiaz predictis obstat si dicatur quod in actis dicitur dictas vltimas confessiones factas post torturam: fuisse sponte et sine metu factas: quia ad hoc respondet Angel. et Joā. imo. in. d. l. qui in alienam. §. Celsus. de acqui. her. vbi volunt quod quando fuit tortus non legitime et confessus est in tormētis, quod confessio facta ex post facto non debeat scribi per notarium facta sponte et sine metu et retuli supra non dicaz quod ex hoc nūcius debeat puniri de falso: imo excusatur per rationes quas ponit Bart. in. l. j. §. si quis vltro. ff. de questio. et Bal. in. l. j. in. vij. col. C. de confes. et in. l. j. in. viij. col. C. ne ex delictis defunctor. ¶ Ad predicta facit quod habetur in. l. doli. 13 ver. diuersum. ff. de noua. et quod ibi no. bar. vbi habetur † mulier sicut decipitur quando intercedit pro alio, et propterea per senatusconsultū velleianū sibi subuenitur: et ita: et quādo ipsa renūtiat velleiano, dicitur decipi: ppterea nō valet ita in pposito timor qui erat in cōfessione, et impediebat confessionem valere inest etiam in illis verbis Antonij dicentis se spōte, et sine metu confiteri. et propterea sibi nō preiudicāt illa verba. ¶ Bene facit quod no. gl. et doct. in. l. si intra. C. de in integ. rest. mi. et in l. si iudex circumuento. ff. de mino. et in. l. interdum. ff. de condit. 14 inde. sicut alibi videmus, qd vitiatur protestatio contra facto. c. cuz M. ferrariēsis. de cōsti. c. solicitudinē. de ap. l. cuz in plures. §. locator horrei. ff. locati. ¶ Preterea dictum statutū sub rubrica de cōfessionibus reoruz, indistincte annullat dictas confessiones, nō attento an sponte an metu facte fuerint, et ista vr meo iudicio inconuincibilis defensio dicti inquisiti. ¶ Posito aūt qr dicte cōfessiones valuissent, dico qr dictus ant. nullo modo venit puniendus pena mortis. Nō ob. statutum sub ru. de pena personam aliquā desponsantis etc. dum imponit penam mortis extrahenti vel subducenti mulierem inuitam de domo propria vel habitationis ascendentis sui, sine volūtate dicti ascendentis: qr rū. qr illa pena mortis punitur qñ mulier per viz extraheret: secus si mulier volēs fuisset: qr tunc imponit solū pena mi

na mille librarum,applicāda dicto ascendenti mulieris, vt plenius in dicto statuto continetur sed Ant.non confitetur extra torturā subduxisse vel rapuisse illā mulierē per vim ɔtra voluntatem mulieris:imo dicit se fecisse de voluntate mulieris ergo nō habet locum pena capitalis:cum cōtrarium non sit probatum per no.per doc.maxime Salyc.in.l.j.C.de confes.in.v.col. Cy.ibi in.xiij.q.cum suis cōcordan.attento maxime.qd per illa verba.s.de voluntate mulieris zc.non excluditur dolus Antonij:naz etiam iste actus punitur a statuto, vt dixi:pena mille librarum. ¶ Quinimo dato quod incumberet dicto Anto. onus probandi predicta fuisse de voluntate mulieris, dico esse probatū.hoc colligit ex his que notabiliter voluit Barto.z
15 Ang.in.l.inter omnes.§.recte.ff.de fur.vbi q̄rit,† pono,iudex inquisiuit ɔ aliquez de furto comparet dñs rei subtracte: z dicit iudici factum fuisse eo volente:an per hoc ille liberetur:z refert quod Ja.but.tenuit q̄ sic p plures rationes ibi relatas p eū.Bar.autē cōcludit post multa istud esse verum,si apparent alia indicia q̄ illud fuerat factū de voluntate dñi. vt qr appareat qd erat suus consanguineus vel amicus:z res erat parua z ɔsueuerat talia concedere,z similia indicia.ar.l.cū probatio. cū ibi no.ff.de proba.z.l.quero.in fi.ff.de edi.edic. ¶ Ad idē q̄ no.bal.in.l.j.in vl.col.C.cōmunia de le.in ver.pone testator zc.
16 vbi dixit† q̄ si testator vulnerat⁹ exculpauit aliquem, asserens
a q̄ talis nō fuit ille qui euz percussit,talis exculpatio [a] iuuat in tm̄ q̄ ille exculpatus nō posset torqueri ex indicijs existētibus cōtra se:qr habet indiciū innocētie p se allegat.l.paulus.§.j.de bo.li.si tū liqde cōstaret de crīe p euz cōmisso, puniet.l.ij.cū ibi no.ff.ad Sillania.z idē voluit Bal.in.l.transigere.in pe.col.C. de trās.z in.l.falsus.in.ij.oppo.C.de fur. ¶ Ergo cū dominica suo iuramēto affirmauerit pdicta fuisse commissa de voluntate sua,z cōcurrant ad hoc alia indicia ergo dr factum esse de vo-
b luntate [b] mulieris:nā cōcurrit vrgētissimū indiciū qd colligitur ex attestatione Stephani Petronij deponētis qd antequam Ant.iret p dñica,dicta dñica imposuit ipsi testi q̄ diceret antonio q̄ deberet ire pro ea:qr ipsa intendebat hēre in Ant.sicut pater suus promiserat:z q̄ dictā ambasiatam fecit Ant.quia rñ.q̄ intēdebat habere in vxorē,z quedaz dña Bartholomea etiā testificat q̄ antequā dñica discederet de domo patris, dixerat ei q̄ Anto.dixerat q̄ deberet ire p ea. ¶ Accedit z illa coniectura quia.d.Margarita,dña Bartholomea,dña Ant. z dictus Stephanus deponūt q̄ dicta Dñica multū amabat dictū Ant.z cupiebat eū habere in virum, z qd dixerat quod
17 nunquā haberet aliū virū quā dictū Ant.† vñ pter affectionē z amicitiā presumit quis cōsentire actui:cui alias in dubio psumeret cōtradicere,si nō extaret illa affectio vel amicitia.ita no.Ja.de ra.Pe.z Cy.in.l.inuitus.C.de procur.in fi.j.q.z idē ibi Bal.in.ij.co.z etiā Sal.z moderni.arg.l.si seruus cōmunis. ff.de dona.inter virum z vxorē.z Bal.in.d.l. ¶ Cōcurrit alia cōiectura,quod pater dicte mulieris, z eius fratres cum iuramēto in publico instrumento affirmauerant z recognouerant dicta dñicaz voluntarie iuisse cū dicto anto.z coniunctus presumitur scire facta cōiuncti.l.octaui.ff.vnde cognati.z.l.de tutela.cum ibi no.C.de resti.in integ. Et que notat Bar.z alij in
18 l.j.ff.si cer.pe.vnde hz locum illud qd dicitur† que singula non iuuant,multa prosunt.c.cum causam.de proba.l.rationes, z.l. instrumēta.C.de proba.z gl.not.in.l.ij.circa princ.ff.de exc.tu-ro.Et pro hoc quod stari debeat dicto z iuramento dicte mulieris z viri,facit qd no.glo.in.l.pe.C.de fideiusso.per quā dicit
19 Bal.in.l.j.in vl.col.C.de cōfes.in versic.modo fuit qō zc.† q̄ si iuuenis iuuēculaz cognouit,z accusantur ambo de stupro,ipsi añt cōfitent se añ cōtraxisse matrimoniū:quod ex hoc veniūt absoluendi.z dicit Bal.q̄ illa gl.nō est alibi.z idem not.Bal. in.l.lege.C.de col.deteg.z bal.in.l.quicūqz.in pe.col.C.de ser. fu.Et Ang.in.d.l.pe.nisi essent signa in oppositum.Sed licet diceremus apparere quod dñica fuerit rapta vel ducta, tamē nō cōstat qd fuerit contra voluntatē ipsius mulieris: imo potius cōstat de cōtrario.vt dixi supra:ergo quātum ad probandū hoc qd fuerit de volūtate mulieris ducta per anto.non extant signa in cōtrariū saltē legitime recepta. ¶ Non ob.etiam si dicat qd ex eodē statuto de penā personā aliquā despōsantis zc.imponat pena capitalis desponsanti aliquam mulierē sine consensu patris:qr rñdeo q̄ illud statutū non ob.qr loquitur quādo despōsauit mulierē inuitam:sed fuit dñica desponsata volens vt ipsamet attestatur cum iuramēto:z probent testes maxime Simon vgolinus,z do. Anto. ¶ Nec etiam ob. quod tale statutū quādo mulier volens desponsaretur sine voluntate patris imponit penam quantitatis dotis debite mulieri:z illa pena applicatur parti offense,qr dico quod talis pena non vēdicat sibi locum : quia mulier ista erat maior.xx.an. vt deponit do. Michael.do.Ant. Stephanus,z Joan.tam

borini,z statutū predictum excipit casum qñ mulier sponte de
20 sponsata sine consensu patris esset maior.xx.ann. ¶ † Alia ratione non valet talis pena imponenda:quia tale statutū ciuita-
c tis non valet [c],per quod aufertur mulieri libera facultas cōtrahēdi matrimoniū, attento qd de iure canonico filia potest cōtrahere matrimoniū sine consensu patris, vt nota.in terminis huius statuti Jo.and.z Dominicus de sancto Gemi.in.c.statutum.el.j.de here.lib.vj.Joan.an.in.c.ij.de secū.nup. z Ant. de but.in.c.j.de spon.z Joā.And.in addi.spe.in tit.de spon.in rub.z Bal.in.l.cōstitutioni.C.de instit.z substit.sub.cōdi.fa.z Ange.in.l.cōsulta.C.de testa.z Jacob.Butr.in.l.j.in fin.ff.de consti.prin.z Petr.de Ancha.in repeti.c.canonū statuta.de const.circa nouā chartam.z domi.Abbas in repe.ca. ecclesia sancte Marie.in.xiiij.col.de consti.quia matrimonium spectat ad ecclesiam.c.tuam.cum si.de ord.cogn.c.lator.qui si.sint leg. ergo super eo non valet statutū ciuitatis.capit. ecclesia sancte Marie.de consti.z sicut non posset statutum valere, si disponeret inualidando principale.i.matrimonium,ita non valet si disponat in imponendo penā taliter contrahenti matrimoniū vt probatur.in.l.Seius augeri⁹.z q̄ ibi not. doc.ff.ad.l.Falc.
21 ¶ † Et illud quod nō potest fieri per pactū q̄ est cōtra bonos mores,non potest fieri per statutuz,vt no.in rubr.C.de decret. decur.lib.x.z per Bart.i.l.omnes populi.in.ij.qō.principali. de iusti.z iur.z per doc.in.c.fi.de cōsuet.z per Bar.in.l. Titio centum.§.ij.ff.de cōdi.z demon.z per Bal.in.l.ij.C.que sit lō. consue.z in.l.pen.C.cōmi.vel epi.sed libertas matrimonij per pactum penale non potest impediri,z talem penā dicimus cōtra bonos mores.l.Titia in prin.ff.de ver.ob. z plene in.c. gēma,de spō.ergo nec per statutū debet posse impediri.z ista est magis cōmunis opi.que cōprobari pōt per alias rōnes reddi-
tas per do.in dictis locis. ¶ Postremo videndum restat, an dato qō dicte cōfessiones fuissent legitime facte, debeat Antonius puniri pena de qua in statuto sub rubrica de pena priua.carce.z dico qd nō.nam prima pars illius statuti punit pena capitali illum qui cepit,vel furto adduxerit,ducēdo eā z tenēdo occulte seu clādestine in aliquo loco vel carcere priuato.
22 † Nam illud gerundium [d] videlicet tenendo occulte zc.positū
d in statuto limitat z qualificat verbum cui adiungitur.l.j.cū ibi no.per Jac.bu.z Sal.C.de ijs qui latrones.z not.Joan.and. in addi.Spec.in ti.de libel.concep.§.iam nūc vidēdum.in princi.per.l.si qs maior.C.de sacrosan.z.l.vim facit.ff. de vi z vi ar. ¶ Sed ita est,qd non apparet neqz ex confessionibus, neque ex probationibus neqz ex tenore inquisitiones qd ista mulier fuerit detēta occulte in aliquo loco vel carcere priuato,ergo nō hz locum ista pars statuti. ¶ Bene facit hoc q̄ dicam infra proxime allegando Jo.an.in.c.j.de homi.in.vj. ¶ Nō ob.sequens pars statuti ibi dum dr,si vero non occultando, vel occulte,vel clandestine tenēdo,sed palaz z publice aliquam personam deceperit,z captam detineat.si quidem libidinis causa pena capitali puniatur zc. Qr rñdeo quod nō pōt dici posse se qui condemnationem ex capite huius statuti,quia neqz in inquisitione neqz in responsione sint deducte iste qualitates requisite in ista parte statuti requirētis inter cetera duo copulatiua.s.qui personaz ceperit palā z publice,z captam detineat. sed non est deductum in inquisitione quod palam z publice
32 Antonius ceperit dictam dñicam.† nam z videm⁹ quod iura magis aggrauant delictum factū palam z publice,quam clā, vt not.Cy.Jacob.butr.z Bald.in.l.nemo clericus.C.de sum. trini.z fide catho.z Bar.in.l.ij.§.generaliter.ff.vi bono.rapto. z patet in furto manifesto : quod grauius punitur quam furtum clam factum.§.penam.insti.de obli.que ex malefi.nasc.z ff.vi bono.rap.l.j.z patet in.d.l.nemo clericus.nam vt ibi dicit Jaco.bu.z Bald.grauius puniuntur que fiunt publice, quia sunt ad mala exempla, ergo non potest dici posse cōsequi condemnationem ex capite dicti statuti. ¶ Hoc probo p id quod notabiliter dicit Jo.andre.in.c.j.de homi.libr.vj.in no.vbi refert se alias euasisse quendam prelatū a pena illius.c.j. de ho. in.vj.vbi punientur illi qui fecerant aliquem Christianum occidit per assassinos.nam fuerat probatum qd prelatus quidaz fecerat occidi homines per assassinos:tamen qr in pbationib⁹ z articulis non erat deductum z verificatuz quod fecerit occidere homines Christianos:euasit a pena ibi descripta : qr debent in articulis z probationibus seruari ad vnguez verba legis vel statuti.allegat not.in.c.prelatus.de homi.in.vj.z quod no.in.c.j.§.sane.in glo.j.de statu re.libr.vj.z.in.c.ij.in princi.de vsur. z istud dictum reassumpsit z sequitur etiam Bald.in.l.si quis non dicam rapere.in.iij.col.C.de episco.z cle. ¶ Et idem in effectu de mente Bart.in.l.j. post princ.ff.ne quid in flumi.
42 publi.dum dixit no.quod † vbi profertur a lege aliquid cū aliqua qualitate,dz vtrūqz pbari,vt ibi.§.ait pretor.z in.l.pretor.

[a] ¶ Exculpatio. barto.in.l. si quis in graui.§.si quis moriens.ad filla. z ibi Jo.ign.hyppo.marsil.singul. xxij.z i prac.§.diligēter. nume.cc. adde alex.j.li. vi. consi.cxxiiij.ad fi. z lib.vij.cons.xxx. col.fi.vide tamen j.co.li.consi.xiiij.

[b] ¶ Voluntate.z. lib.ij.consil.xxiiij. nu.xv.

[c] ¶ [illegible]

[d] ¶ [illegible]

§.docere.ff.vi bono.rapto.ergo ratione dicte omisse qualitatis nõ potest dici intentatũ esse statutum in ꝓallegato ver.si vero. ¶ Quinimo ex inquisitione deprehenditur ꝙ nõ põt habere locũ iste ver.statuti.patet: qꝛ in inquisitione dr̃ quod illud fuit 25 de nocte: ꝛ † delicta que fiunt de nocte appellantur clandestina.ita dicit Bal.in.l.cum fratrẽ.in prin.C.de his quib.vt indi. allegat no.per gl.in.l.si cum exceptione.§.in hac.ff.quod met. cau.ꝛ idez dicit Ang.in.l.j.§.occisorum.ad Sillania.ꝛ hac ratione curia domini Potestatis omisit apponere in.d.inquisitione dictas qualitates.scilicet palaz ꝛ publice:quia istud obstare non poterat Anto.quod in inquisitione dicebatur quod fuerat de nocte. ¶ Denique dici potest etiam casum nostrum omissum esse a statuto,videlicet qñ aliquis cepisset claz aliquã personaz,ꝛ eam postea publice ꝛ palam detinuisset:nam si libidinis causa detinuisset,iste casus nõ est cõprehẽsus a statuto: qꝛ statutũ in principio prouidet qñ persona duceretur ꝛ teneretur occulte vel clandestine:in secunda vero parte prouidetur quãdo publice ꝛ palam caperetur,ꝛ detineretur libidinis causa:ergo casus omissus debet haberi ꝓ omisso.l.si extraneus.ff. de condic.ob tur.cau.l.commodissime.ff.de lib.ꝛ post.ꝛ remanet comprehensus sub statuto posito sub rubrica de pena personam aliquam alteri subiectam desponsantis,circa princip.in versi.si vero volentem. ¶ Itez rñ.ꝙ istud statutũ in versi.si vero non occultando.procedit quando principaliter libidinis cã fuisset capta ꝛ detẽta illa persona.secus quando non principa-26 liter libidinis causa:vt in casu nostro: † qꝛ dz attendi qd principaliter agitur:ꝛ non illud quod fit non principaliter sed accessorie.vel in consequentiã,seu secũdario:ꝛ actus dĳudicatur ex principali proposito.l.si quis nec in causam.in princi.ꝛ.l.rogasti.in princ.ff.si cer.pe.l.q exceptionẽ.in prin.cum ibi not.ff. de cõdi.inde.ꝛ.l.j.ff.de re.permu.vnde dicit Bal.in.d.l.rogasti.pone statutum dicit quod nihil possit prouideri in fauorem bannitorũ,modo sit q̃dã reformatio,ꝙ qcunqꝫ ceperit exbannitum habeat decem.contingit ꝙ vnus exbãnitus cepit aliũ: an debeat habere pretium:ꝛ videbatur quod non:quia in fauorem illius banniti capientis nihil poterat prouideri:ꝛ quia reformatio illa fuit facta in odiũ bannitorũ.Contrarium decidit Bal.qꝛ illa reformatio nõ dr̃ facta principaliter in fauorez banitorũ:licet secũdario ex accidenti conferat cõmodũ bannito capienti per.d.l.qui exceptionẽ.ꝛ ꝓ alias rõnes ibi redditas per eũ. ¶ Ad idẽ qd no.Bart.in.l.si is qui.§.ꝙ si seruus.ff.de acqui.re.do.vbi dicit ꝙ ꝑ illũ text.dũ ipse esset Pisis officialis determinauit vnã questionem.statutũ dicebat ꝙ quicũqꝫ duxerit bannitũ pena capitali haberet quinquaginta a cõi.modo quidã potestas cõitatũ duxit quedã qui fuerat fur atus vnam bendaz paruam,sed postea fuerũt reperta plura furta in eo,ex quibus erat bannitus.ille qui cepit eum volebat quinquaginta libras.fuit determinatum quod non deberet habere,quia principaliter non ceperat eum tanquã bannitũ.ꝑ illũ text.fuerunt notata per Bart.in.l.gero.ff.de infa.ꝛ in.l.si quis in grain.§.vtrũ.cum si.ff.ad Sil. ¶ Ad propositum optime facit ꝙ 27 no.bal.in.l.j.§.i.ff.de iusti.ꝛ iur.vbi dicit † ꝙ si statutũ imponit certã penã turbantibus statutum ciuitatis,intelligitur qñ qs fecit aliquem actum principaliter ad turbandũ statutum ciuitatis.secus si commisisset aliquod delictũ ex quo secũdario resultaret turbatio status ciuitatis.allegat tex.in.l.si quis ingenuã. §.in ciuilibus.ff.de capti.ꝛ postli.reuer. ¶ Dicit etiam Bal.ꝛ Ang.in.d.l.j.§.j.ff.de iust.ꝛ iu.per id quod ibi no.gl.i ver.singu-28 lorum.† quod verba simpliciter prolata debẽt intelligi principaliter,nõ secundario.vnde si testis cui est legatuz aliquid in testamẽto,deponat super facto testamenti ꝛ interrrogatus an ad eũ pertineat cõmodum,ꝛ rñdeat ꝙ nõ intelligitur de cõmodo principali ꝛ nõ secundario:ꝛ ideo erit bonus testis.l.qui testamento.in prin.ff.de test.insti.eod.titu.§.legatarius. ¶ Ad hoc facit qd not.Guil.de cu.in.l.j.§.vnde queritur.alias est in.§. 29 nõ autem.ff.de exercito.vbi per illum tex.dicũt,† ꝙ si statutuz prohibet quod aliquis emat frumẽtum in plates,nisi ꝙ suo victu[a] cõtingit ꝙ scholaris emit frumentũ ꝓ victu suo ꝓ toto anno in platea:demũ mutauit propositũ ꝛ vult recedere,ꝛ vẽdit illud frumẽtum.vtrũ puniatur:ꝛ certe nõ:qꝛ inspicitur principale propositũ.ꝛ istud est põderanduz ad qd dici posset:scꝫ quod Antonius ante desposãtionem cognouit Dominicã. ¶ Ad idem text.in.l.verum.ff.de fur.vbi si quis rapuerit seruam alienam,que erat meretrix vel eam celauerit,nõ tenetur furti:quia nõ rapuit nec subtraxit vt ancillaz lucraretur,sed libidinis causa. Quod autem principaliter fecerit Anto.ꝓdicta ex alia cã quã cã libidinis,patet:qꝛ precesserit tractatus sponsaliorum seu matrimonĳ:vt deponit dñs Michael,ꝛ etiaz Stephanus ꝛ ipsa 30 dominica,ꝛ maior pars alioꝝ testiũ. ¶ Ad hoc etiã tẽdit,† sed ita est quod ex tractatu precedẽti ꝓsumitur anim⁹ ꝛ mẽs in seq. ad hoc multa possunt adduci:sꝫ preceteris distinguitur illud quod inquit bal.in.l.multũ.C.si quis alteri vel sibi.in.ĳ.col.vbi dixit quod si inter te ꝛ Titiũ fuit tractatus de occidẽdo Seiũ ꝑ ipm Titiũ:ꝛ postea ipse Titius occidit dictuz Seium,ꝙ ꝓsumitur qd hoc fecerit animo exequendi illũ tractatũ,ꝛ ꝓsumitur ita fuisse ordinatum inter ipsos: quamuis testes dicãt nescire aliquid de finali ordinatione,pro hoc allegat.l.cum post.in princ.ff.de iure do.ꝛ q̃ no.Bar.in.l.qui in aliena.§.si is qui.ff.de acqui.he. ¶ Ad hoc facit qd habetur in.c.is qui,ꝛ in ca.veniens.el.ĳ.ꝛ 31 in.c.fi.de spõ.† vbi si facta fuerint sponsalia per verba de futuro inter duos,ꝛ postea inter ipsos subsequitur coitus,non intelligitur ille coitus factus cã stupri cõmittẽdi,sed cã matrimonĳ cõtrahẽdi ad qd tendebãt precedẽtia. ¶ Cõprobo ꝓdicta, qꝛ testes maxime Stephanus ꝛ Joã.tamburini,deponũt qd audiuerũt dictum Ant.dicentem,qd omnino intendebat habere istã dñicam in vxorẽ.vñ ex his que qs añ factũ dixit,ꝓsumitur animus suus in facto postea secuto,vt not.gl.ꝛ Bartol. in.l.fulcimus.§.quid autẽ sit latitare.ff.quib.ex cau.in pos.eat. ꝛ gl.in.l.apud Celsum.in princ.in glo.ĳ.ff.de doli excep.ꝛ not. Ja.but.ꝛ Bal.in.l.metum.C.quod met.cã ꝛ Bal.in.l.j.in.ĳ. col.C.de ser.fugi.cũ si. ¶ Accedit Declaratio confessionis dicti Antonĳ facta per procuratorẽ specialiter cõstitutũ,in qua declarauit dictam confessionẽ cõtinentẽ ꝙ animo cognoscẽdi carnaliter,ꝛ cõtrahendi matrimonium cepit eam:ꝙ principaliter facit causa cõtrahendi matrimoniũ secum,ꝛ secũdario vel subsequenter causa eam cognoscendi carnaliter,ꝛ de iure reus postquã respondit inquisitioni:potest etiam ex interuallo suaz cõfessionem interpretari,declarando seu exponendo eam dũmodo ex toto eam non per[i]mat.c.cum dilecti.de accusati.quẽ tex.ita allegat Bald.in.l.ĳ.in fi.C.de custo.reorũ. ¶ Sed ita est quod per talem interpretationem confessio ex toto nõ exprimitur,sed fit transitus de causa libidinis principaliter inducẽde ad delictum ad aliam causam libidinis. Itẽ quã facit differentiam dictum statutum. ¶ Fortius dixit Bal.in.c.j.§.itẽ si vasallus.el primo,in titul.de controuer.inuestit.in vsi.feud. 32 † quod si inquisitus confessus est se occidisse hominem,posset talem confessionem suam moderari ꝛ interpretari quod fecerit ad defensionem suam.allegat text.in.c.cum dilecti.ꝓallegato.hoc tamen vltimum dictum Bal.non pono ita absolute pro constanti. ¶ Vltimo non ob.alia particula dicti statuti,in qua dicitur.Si vero alia de causa quam cã libidinis.puniatur pena librarum trecentarum si fuerit de ciuitate vel comitatu Bonon.quam tamen minorare potest dominus potestas arbitrio suo secundum formaz dicti statuti:quia respon.quod ista pars statuti loquitur in eo qui palam ꝛ publice ceperit aliquam personam ꝛ captam detinuisset,vt patet ex precedenti versiculo in quo determinatur ꝛ qualificatur delictum,de quo in seq.parte statuti fit mentio:vt ex eius inspectione clare patet.Sed ita est ꝙ nos nõ sumus in eo qui palaz ꝛ publice ceperit vt detineat, vt probaui supra. ¶ Posset etiam dici quod ista pars statuti. in versiculo si non alia ꝛc.cum loquatur generaliter in quacũque persona.Statutum vero sub rubr.de pena,personam aliquã alteri subiectam despõsantis,loquatur specialiter de causa desponsationis.ꝛ etiam loquatur specialius respectu persone,quia loquitur in specie de personis mulierum,ꝛ etiã specialius prouidet distinguendo inter inuitũ ꝛ volentẽ. Ergo istud statutum tanquã magis speciale est attendẽdum.l.sanctio legũ.ff.de penis.l.senatus.cũ ibi plene not.ff.de accusa.ꝓcedens tñ responsio videtur esse tutior. ¶ Ex quibus omnibus concludẽdo dictũ Antonium esse absoluendũ omnino stante inualiditate dictarũ cõfessionũ:ꝛ dato qd dici posset confessiones illas posse sustineri,qd tamẽ nõ est de iure verum:dico nũc dictũ Ant.esse cõdemnãdum in pena mille librarũ tantũ applicanda patri dicte Dominice ex forma statuti sub rubrica de pena personam aliquã alteri subiectã desponsantis. Ita vt superius conclusum est puto iuris esse.ideo ita dico ꝛ cõsulo Alexã.bo.

[a] ¶ Scholaris. Hyppo.marsi.nota.lxxxvi.d.Andre.tiraq.in cõsu.picto.in rubri.retracta.nu.lxxvĳ.

Summarium.

1 ¶ Non vz citatio ad domũ,nisi facta perquisitione persone.
2 Judicis verba intelliguntur secundum mentem iuris.
3 Presumitur pro verbis iudicis non apparitoris.
7 Relatio nuncĳ referentis se fecisse,vt.s.in mandatis,valet.
8 Nuncius si tantum refert se citasse ad domum,non valet eius relatio nisi dicat,solite habitationis.
10 Processus etiam possessorĳ non valet sine litis contestatione.
12 Sñia lata i possessorio põt dici nulla,licet ñ possit appellari.n.15.
13 Sententiam nullam si quis dicat,ꝛ si qua est appellet, videtur eque principalrter deduci nullitas.

Consilium.II.

Consideratis his de quibus in themate fit mentio, ⁊ omissis non necessariis, puto dictum processum fuisse nullum. ¶ Et in primis ex capite prime citationis, a quo omnes reliqui processus dependent. nam in prima citatione locumtenens Potestatis regij, qui illam commisit fieri in commissione dixit quod committebat dictos fratres de curato citari personaliter vel ad domum eorum solite habitationis 1 † . que verba iure recipiunt hanc interpretationem. vt nuncius debeat perquirere vt eos personaliter in ciuitate inueniat, ⁊ ipsis inuentis citet eos personaliter: ⁊ si non inueniuntur quod tunc talem primam citationem ad domum solite habitationis faciat. ita determinat Barto. ⁊ alij in.l.iiij.§.pretor.ff.de dam.infect.maxime in vers. sed quid si iudex commisit sic cites personaliter, vel ad domum ⁊c.l.scire oportet.§.oportet.el primo.ff.de excu.tut.iũcto.§.pretor.l.aut qui aliter.§.forte.ff.de lib.agno.⁊ in authent.de exhi.reis.§.si vero etiam quidam iurent. ¶ Et prima citatio facta non seruata forma perquisitionis persone nõ valeret: vt plene per Bartol.⁊ alios in.d.§.pretor.per iura supra allegata. 2 † vnde verba iudicis committentis alternatiue citationem per dicta verba.debent in dubio interpretari secundum mentem iuris [a] argument.c.causam.de rescri.in.l.si stipulatus.in princip.ff.de vsuris.⁊.l.gallus.§.quidam,recte.de liberis ⁊ posthumis. b Sed de iure prima citatio non potest fieri ad domum, nisi [b] prius facta perquisitione non sit repertus personaliter in ciuitate, vt.d.§.pretor.cum concord.ẜ.allegatis.⁊ cum predicta cõclusione Bartol.⁊ aliorum in.d.§.transeunt Anto.de Butri.⁊ domi.Abb.in cap.causam.de dolo ⁊ contu. ¶ Subdit tamen Bartol.⁊ alij in.d.§.pretor.notabiliter, quod licet predicta verba iudicis ambigua ita interpretentur, tamẽ non sic esset in verbis nũcij que oportet esse talia quod appareat ab eis perquisiuisse, an personaliter inuenire posset personam citandam: 3 quia † licet pro verbis iudicis presumatur quatenus natura verborum prolatorum est apta comprehendere: tamen non sic est in verbis nuncij: sicut etiam dicimus in teste qui dꝫ deponere non per oĩa ius: sed factum.l.j.cuꝫ ibi no.C.de vsu.l.sciendũ.cũ ibi no.per Bar.⁊ alios.ff.de ver.ob.⁊ ibi etiã Bar.in.d.l.sciendum.dicit idem esse in nũcio referente quod in teste. ¶ Sed in proposito nostro nuncius retulit sub hac forma videlicet se vigore predicto iuisse ad domum dictorum fratrum de curato, ⁊ ibidem ad dictam domum copiam subscripte citationis dimisisse, ⁊ relaxasse, ⁊ omnes ipsos citasse: prout superi⁹ habuit in mandatis: ⁊ etiã alia fecisse ad que tenebatur vigore dicte commissionis. ¶ Circa hanc relationem est bene aduertendum: qꝛ prima facie videretur ꝙ illa sic sufficiat. tamẽ si diligenter aduertatur apparebit cõtrarium stãte forma cõmissionis prout stat.⁊ stãte decisione bart.⁊ aliorũ proxime allegata in.d.§.pretor, qꝛ lꝫ dicta ꝯmissio facta alternatiue quod citaret personaliter, vel ad domũ absqꝫ eo qđ in cõmissione diceretur si non poteris inuenire personalr̃ in ciuitate, cites in domum, procedat ⁊ recipiat illa commissio iudicis interpretationem ⁊ declarationem a iure ꝙ debeat intelligi ẜm formam iuris.s.qđ cites personaliter, si eum in ciuitate poteris inuenire: si autẽ nõ poteris habere copiã, cum cites ad domũ, vt dixi nõ obstante ꝙ alternatiua regulariter dicitur parere incertitudineꝫ.l.ꝑtor.§.ꝙ autẽ.ff.de iniur.l.vbi autẽ nõ apparet.§.qui illud.ff.de verbo.oblig. Tamen secus est in relatione nuncij: quia oportet illam esse claram.⁊ de ea iudicamus prout de dispositione testis ita voluit Bar.⁊ alij in locis.ẜ.alleg. ¶ Sed ita est quod dict⁹ nuncius in dicta relatione non dicit se nõ inuenisse eos ꝑsonaliter: ⁊ ꝓpterea citasse ad domũ: 4 sꝫ dicit se citasse ad domum †. Et licet subdat quod citauit, ꝓut habuit in mandatis, ⁊ fecisse omnia alia ad que tenebatur: tñ hoc nõ sufficit: qꝛ ꝯmissio nuncij fuit simpliciter quod citaret ꝑsonaliter vel ad domuꝫ ergo si volum⁹ referre ꝙ citauit personaliter vel ad domũ q̃ [illegible]ba a nũcio ꝓlata non recipiũt illã interpretationẽ iuridicã q̃ recipiunt verba iudicis, vt est dictum: nec etiã releuant illa verba apposita in relatione, que sunt illa.vꝫ, ⁊ oĩa alia fecisse ad que tenebat̃ 5 qꝛ dico † ꝙ sicut qñ testis deponit suꝑ eo qđ est iuris non probat: nisi etiã non interrogatus reddat rationẽ dicti sui, adeo clare appareat qđ ipse testis notitiã habuit de eo ꝙ attestat̃.alias est iudex, ⁊ nõ testis, vt no.Inn.⁊ alij in.c.cum cãm.de testi.⁊ Cy.⁊ Bal.in.l.proprietatis.C.de ꝓba.⁊ Bart.⁊ alij scribẽtes in.l.solaꝫ.C.de testi.⁊ Bart.in tractatu de testi.⁊ spe.in tit.de testi.§.nũc tractãdũ.ver.quid ergo si qs petat.cũ si.⁊ idẽ est in relatione nuncij, vt no.Bar.⁊ alij in.d.§.ꝑtor.⁊ in.l.sciendum.

ergo attento in ꝓposito nostro quod illa cõmissio facta per locum tenentem, fuit facta per verba q̃ per se nõ erãt apta perfecte sed accipiebãt suppletionẽ ⁊ interpretationẽ a iure, vt declaratum est supra, si nuncius refert simpliciter se fecisse ea ad que tenebat̃, seu obligabatur vigore dicte cõmissionis ipse depõat per verba iuris qua tenetur seu obligatur esse.l.j.ff.de rẽ diui.instit.de oblig.in prin.declarat Bar.in.l.nõ solum.§.ꝙ obseruare.de iura.cal.circa vl.col.dum tractat de positiõe que est iuris 6 vbi dicit † ꝙ obligatio est eius depositũ, nõ ius disponẽs: debet ergo, specifice quam ipse nuncius ad que obligabatur, sed an per inquisierit citare illos dictos fratres vel nõ: ⁊ adeo ꝙ ꝑ verba sua appareret ꝙ ipse intellexit virtutem ipsius cõmissionis virtus ⁊ interpretatio iurisperiti intelligitur attento ꝙ fuit facta per verba que egent, suppletione iuris vt est declaratum, ¶ Et per hoc apparet nõ obstare ꝙ diceret̃, ꝙ cõtra ꝑdicta facit id 7 ꝙ no.Bal.in.l.properandũ.§.⁊ si qd.C.de iu.vbi dixit: † Põe ꝙ iudex dixit nũcio Cites Titiũ personaliter, si personaliter eũ inueneris: alioqui ad domũ solite habitationis: ⁊ nuncius refert se dixisse, ⁊ fecisse omnia que habuerit in mandatis nec declarat an citauerit personaliter vel ad domuꝫ.dicit Bal. ꝙ presumitur potius citasse euꝫ domi quam personaliter: quia citatus personaliter nõ comparendo, esse in verbo dolo: sed citatus ad domum, esset in culpa. vnde potius dꝫ presumi culpa quam dolus: qꝛ debemus presumere in minorẽ partem.l.quoties.§.qui dolo.ff.de proba.l.si preses.ff.de penis. Nam posito ꝙ illud dictũ Bal.esset verũ, non obstat: qꝛ in casu Bal.commissio iudicis fuit clara, ⁊ per verba que absque iuris interpretatione faciliter intelligebãtur: qꝛ iudex expressit ꝙ eum citaret personaliter, si eum inueniret, alias ad domuꝫ solite habitationis. merito quando nuncius referret se fecisse ꝙ habuit in mãdatis, nõ potest esse dubium ꝙ nuncius nõ intellexerit effectũ verborum iudicis, sed in casu nostro commissio iudicis sine iuris interpretatione vel suppletione non poterat a nuncio recte intelligi: quia iudex nõ dixit quod citaret ad domũ q̃ verba ꝑ suppletionem iuris intelliguntur: cites personalr̃ si poteris ei⁹ copiam habere: alias aũt ad domũ: merito oportebat quod nũcius referret per talia verba factũ quod appareat eũ intellexisse vim dicte cõmissionis cũ suppletione ⁊ interpretatione inter predicta, ꝙ quidẽ non apparet ex sua relatione, per quã appareat eum potius iudicare quam attestari, vel simpliciter ipsuꝫ factum referre. ¶ Alia ratione posset etiaꝫ fortasse dici dictã citationeꝫ esse nullã: qꝛ, vt dixit Bar.in.d.§.pretor.in versi.sed 8 quid dꝫ nuncius referre, quẽ oẽs ibi sequunt̃, † nuncius qñ refert se citasse ad domuꝫ, dꝫ subiungere hec verba vꝫ, solite habitationis. Si autem sine dictis verbis referat se citasse ad domum nõ valet dato ꝙ dicat se nõ inuenisse ꝑsonaliter. ꝑ dic.§.pretor.in.l.j.§.j.ff.de li.ag.ita etiaꝫ disponit statutũ Regij, vbi facta fuit citatio.s.quod si non inueniat̃ personaliter citetur ad domũ habitationis. sed dictus nuncius in dicta relatione dicit se vigore cõmissionis iuisse ad domũ dictoruꝫ fratrũ de curato. Et idem ad domum copiam supradicte citationis dimisisse: ⁊ omnis ipsos citasse ⁊c.vt.ẜ.recitaui. nõ aũt addit in relatione se citasse ad domũ habitationis ipsorum fratruꝫ. Potest etiaꝫ esse ꝙ eos citauit ad domuꝫ ipsorũ fratrũ: ⁊ tñ nõ erat domus habitationis ipsorum, vt in effectu voluit Barto.⁊ alij in d.§.j.hoc vltimum tamen nõ ita pono ꝓ constanti. ¶ Et si aliqua qualitas in dicta citatione deficeret his que referũtur per statutũ Regiũ esset etiã ex isto capite dicta citatio nulla ipso iure vt dictũ statutũ disponit. nã † quo ad dictã citationẽ, que regij cõmissa ⁊ facta fuit, debet attendi statutũ Regium, vt.l.iij.ad fi.ff.de testi.⁊.l.si fundus.ff.de euic.l.ij.C.quemadmo.te.ape.⁊.l.j.⁊ ibi no.Cy.post glo.C.de emãci.lib.⁊ Cyn.⁊ Bar.⁊ alij in.l.cunctos populos.C.de sum trini.⁊ spe.in tit.de ferijs.in.ij.parte.§.j.ver sed pone ꝙ in loco.⁊ canoniste in.c.qđ clericis.de fo.cõp.⁊ in rubr.extra de consue.cũ si. ¶ Insuper alia euidẽti rõne apparet, qđ processus est nullus.⁊ snĩa est nulla. 10 † nam de substãtia iudicij regulariter est litis cõtestatio, adeo ꝙ eius omissio vitiat.no.gl.⁊ doc.in.l.prolatam.C.de senten.⁊ in.c.de causis.de offic.deleg.et.c.nos in quẽquã.ij.q.j.sꝫ in proposito nostro fuit ꝓcessum ad diffinitiuã snĩam lit.non cõtest. ergo snĩa et ꝓcessus reddunt̃ nulli.cũ eñ nunquaꝫ dicto libello agẽtiũ fuerit rñsum ꝑ reos cõuentos: non posset dici ꝙ lis fuerit cõtestata.l.rem nõ nouã.C.de iudi.l.j.cum ibi no.de lit.cõte.et.c.vnico, extra eo.ti. ¶ Et dato quod i dicto iudicio fuerit intentatũ possessoriũ recuperãde.s.qđ remedium.c.redintegrãda.iij.q.j.vel aliud remediũ equipollens: 11 † tamẽ etiam in tali possessorio requiritur litis cõtestatio vt possit deuenire ad diffinitiua, quãdo dirigitur cõtra certã personã, vt in casu nostro fi.C.si ꝑ vim vel alio modo.et est bonus casus in capi.ij.et ibi notant docto.extra, vt lite non contestata. Et text.in.l.pro-

a ¶ Iuris.ẜ.lib.v.cõs.xlvj.num.iij.Bal.paul.l.i.C.de nego.gest.bal.l.j.in fi.C.de fru.⁊ li.impẽ.l.iij.col.j.C.si penden.appell.mors. Anchara.cons.vj.in fi.pau.cõ.cclxx.co.j.li.ij.Rom.cõs.cccxx.colũ.iij.And.tir.in consu.picto.§.ix.gl.ij.nu.xliiij.

b ¶ Nisi.in hoc regno obseruamus ꝙ valet citatio ad domicilium sine alia perquisitione persone saluo quod non proceditur ad sentẽtiaꝫ cõtumacie nisi sit salteꝫ vna citatio facta ad ꝑsonaꝫ: vel nisi constet ꝙ peruenit ad notitiam citati vt quãdo semel vel per ꝓcuratorem super hoc cõparuit in iudicio. [illegible].

perandū. in principio. in vers. sup possessione. iūcto ver. post lit. cōtesta. C. de iudi. ꝛ no. doc. ꝛ Jo. an. ꝛ alij in c. cōsultationib⁹. de offic. dele. ꝛ Bart. ꝛ late in. l. naturaliter. §. nihilcōe. in. iij. q. ff. de acqui. pos. ꝛ gloss. ꝛ Barto. in. l. j. C. si de momenta. possess. fuerit appellatū. Et Bart. ꝛ Ang. in. l. fi. C. qui legitimam personam. Et Bal. in. d. l. fi. C. si per vim vel alio modo. ꝛ in disputatione sua inci. accusatus de vi turbatiua, circa. xviij. col. ꝛ Angel. in. l. prima. §. annum. post gloss. ff. de itine. actuque priua. ꝛ Sali. in dicta. l. fina. vbi dicit quod excepto Guil. de cu. doc. cōmuniter sequūtur quod in possessorio ꝛ remedio dicti. c. redintegrāda. requirat litis contestatio. firmat expresse Archi. in. d. c. redintegrāda. vbi etiam refert ita tenuisse Gofr. in. c. §. de offic. iudi. ꝛ aliquid ponit Bald. in. l. omnes populi. ff. de iusti. ꝛ iure. vbi etiam allegat not. per Archid. in. d. c. redintegranda. ꝛ per Bal. in repetitio. l. incerti. xiij. q. C. de interdic. ¶ Debuisset igitur alia via contra dictos fratres de curato seruari si fuerunt cōtumaces: quia debuit procedi in contumaciā, non ad diffinitiuā sniam cōdemnatoriā, vt factū est; sed ad missionem in possessionē ex primo, ꝛ postea ex scdo decreto interueniēte adiudicatiōe, vt per doctores in locis supra allegatis, fm ea q̄ notant in. l. si finita. §. Julia, cum sim. ff. de dam. infe. ¶ Sed talē viā pcedēdi non sunt amplexi dicti agētes: ideo viā, quā ipse elegerunt scilicet perueniēdi ad diffinitiuam illa sibi pateat. l. si mulier. §. fi. ff. quod metus cau. ꝛ istud fundamentum meo iudicio est tutissimum ꝛ clarū pro nullitate dicte sentētie. ꝛ ideo dominus consultor requisitus ad consulendū per dictum dominum Potestatem tēpore late snie, debuisset solum cōsulere an esset probatū taliter qd inspectis pbationib⁹ ꝙ agētes in re integrāda ad possessionē, ꝛ quod cōmittebat respondere super ordine procedendi: quia super eo non erat requisitus. animaduertit om-

12 nimo pcessu nō posse sustinere, ita patet ex iā dictis. ¶ † Quātum autē ad dubiū quo queritur, an possit dici de nullitate dicte sententie late in possessorio de iure ciuili, ꝛ an nō possit appellari iuxta. l. vnicā. C. si de momēta. posses. fuerit app. de quo statim dicitur: tamē nō reperitur prohibitum dici de nullitate ꝛ sic sumus in regula, que habet ꝙ de nullitate cuiuslibet sententie regulariter dici posset. de. l. j. post prin. ff. de fe. l. j. ff. que sentē sine appella. rescind. l. si expressim. ff. de appella. in cle. j. de re iudica. ꝛ vult expresse Bald. in. d. l. vnica. C. si de momenta. possess. fue. appellatum. in penul. col. ꝛ. l. j. circa primam col. C. ne liceat tertio prouo. qd licet simpliciter appellatus non posset incidenter dicere de nullitate: quia appellatio etiā tacite comprehendit nullitatē. l. quedā mulier. C. famil. erci. ꝛ in. l. Carmelia pia. ff. de iure patro. ꝛ plene in. l. j. C. quādo prouo. non est necesse. tamē principaliter agendo de nullitate poterit dici nulla sen-

13 tentia lata in possessorio. allegat clem. j. de re iudic. ¶ † Sed de vno posset esse dubiū, vꝫ quid si appellatum esset ꝫ quod magis cōmuniter fit. s. per hec verba, dico sententiam nullam, ꝛ si qua est, appello: an tunc pcedat talis dictio nullitatis? ꝛ reperio quod solus Salice. in. d. l. vnica. C. si de momēta. pos. fuerit appella. tenuit ꝙ nō in casibus in quibus nō potest appellari: quia in hoc casu nō videtur dictum principaliter de nullitate: sed incidenter, ꝛ nō seorsum ab appellatione. ¶ Et dicit se ita tenuisse. in. l. j. C. quādo prouo. non est necesse. vbi voluit quādo quis compareret post latā sententiā, ꝛ dicit: dico sententiam nullā: ꝛ si qua est, appello. videoꝛ deducere appellationem principaliter, ꝛ nullitatē incidenter. ꝛ ita dicit esse de mente gl. in. d. l. j. in fi. C. quādo prouo. quam dicit forte nō reperiri alibi. ¶ Et secundū eum non obstat si diceretur, quod imo iste principiat a nullitate, ꝛ simpliciter, ꝛ pure: ꝛ sic illā principalē ꝛ non incidenter videtur facere; quia respondet quod non sic principiat: quia ex ordine intellectus ꝛ tacita iuris dispositiōe hoc innuit in. d. lege quedam mulier. ꝛ. d. l. Carmelia. nō dubio. ꝛ ideo non exprimit vt est expressum: ideo vitiat. l. non recte. C. de fideius. ¶ Sed hoc est aduertendum: quia difficultas ꝛ veritas huius passus consistit in hoc scilicet an sit verum quod nullitas dicatur incidenter deducta. quando quis dicat sententiam nullam ꝛ si qua est appello. in quo Ang. in. d. l. si expressim. ff. de appel. dicit quod dū ipse haberet talē questionem de facto Florētie, fuit consultū ꝛ iudicatum quod nullitas non dicitur venire incidenter, sed principaliter, [a] ꝛ falsum diceret gl. in. d. l. j. C. quādo prouo. ꝛ tamen dicit Ang. quod ipse non audet recedere ab illa gl. Jaco. but. in. d. l. j. C. quando prouo. non est necesse. etiā tenet contra illam glo. ꝛ vult quod iudicatur principaliter nullitas. idem videtur tenere Bar. in. d. l. si expressim. circa. iij. col. in versi. videndum est, an ex quibus casibus ꝛc. in quantum dixit quod quādo facta fuit mentio nullitatis in appellatione venit nullitas incidenter: ꝛ sic vult ꝙ vbi de illa fuit facta mentio in appellatione, ꝛ tunc venit principaliter. Et Jo. de Jmol. in d. l. si expressim. in. iiij. ꝛ. v. col. hoc expresse tenet, ꝛ dicit ꝙ bart. ibi ita videtur tenere. ꝛ quod ista pars sit verior probatur secūdum Jo. de imo. ꝛ moderniores ibi: quia ista sunt diuersa ꝛ separata scilicet nullitas ꝛ iniquitas, ꝛ ideo videtur quod ex quo vtroqꝫ petitur, ꝛ eque principaliter intelligatur deductum. nā vbi duo extrema copulantur: per copulam videntur ambo exprimi principaliter, per id qd legitur ꝛ no. in. l. si cer. ff. de fun. instru. ꝛ. l. j. in fi. cum. l. seq. ꝛ cum ibi nota. p Bartol. ff. de pec. leg. ꝛ qd no. Bart. in. l. Titie textores. ff. de leg. j. ¶ Pro hoc etiam facit: qꝛ vbi est aliqua dispositio, q̄ de sui natura aliquid includebat si illud a disponente excludit, amplius non inducitur, vt in tex. in simili. in. l. cum ex filio. §. j. ff. de vulga. ꝛ pup. cū ibi notat. ꝛ ideo lꝫ in appellatione tacite includat nullitas quādo de ea non est facta mētio. d. l. Carmelia: nō includit qn̄ incidēter venit ad ipsam appellationem. Pro hoc vide superi⁹ dicta p Jo. de imo. qꝛ qn̄ expresse dicit de nullitate, solum appellat in casu quo snīa sit aliqua, ergo nō pōt dici ꝙ in dicto casu veniat nullitas incidenter ad appellationē ex quo non vult appellare in quātū snīa est nulla, ꝛ rn̄det ad ratiōnē allegatam per

14 Sal. qꝛ † lꝫ exp̄ssio eorū, q̄ tacite insunt: nihil operat illud verū qn̄ fit expressio eo modo quo tacite inerat. secus est qn̄ alio modo exprimat quam inesset. l. si ita legatū. §. illi si nollet. ff. de legat. primo. l. tertia. §. filius. ff. de libe. ꝛ posthu. Sed isto casu exprimitur alio modo quod insit: quia inerat incidenter: ꝛ nunc exprimitur principaliter ipsa nullitas in appellatione: ideo nimirum si aliud operatur. ¶ Non obstat dum Salycetus dicit quod licet non exprimatur nullitas, sed simpliciter appelletur: intelligitur ex ordine intellectus dicere nullam sentētiam: ꝛ demum iniquam, quia secundum Jo. de imo. in. d. l. si expressim. hoc non est verum appellando ꝛ nihil dicendo de ipsa nullitate videt appellans per prius dicere nil esse iudicatum ratione iniquitatis, ꝛ successiue etiam non esse bene iudicatum, qꝛ contra ius. ꝛ sic per hoc dicere sententiam nullam. vt colligi potest est tex. d. l. Carmelia pia. ꝛ. l. quedā mulier. ¶ Quinimo ꝫ Jo. de imo. in. d. l. si expressim. non posse dici ꝙ mens gl. in. d. l. j. C. quando prouo. non est necesse. fuerit velle dicere cum semper nullitas sit incidēs quādo est appellatū, ꝛ causa appellationis sit principalis, etiam si in appellatione fuerit dictum: dico sententiam nullam: ꝛ si qua est, appello. sed potius fuit mēs gl. velle dicere quod iudex pronūcians appellationē non tenere, videtur confirmare primam sentētiam nullam, maxime si appellans dixit: dico sentētiam nullam: ꝛ si qua est, appello. quia etiā si simpliciter appelletur, ꝛ nihil dicat de nullitate causa appellationis est principalis, ꝛ nihilominus venit incidenter causa nullitatis. Et ideo non sine ministerio in gl. p̄dicta est adiecta dictio maxime. Hanc opinionem ꝙ intelligitur deducta nullitas principaliter quando dictum est, dico sententiam nullam ꝛ si qua est, appello. approbat Bald. in addi. Spec. in ti. de appel. in. xlij. coll. versicu. statutum. ꝛ dicit quod in causa appellationis debeat mitti decimum ꝛc. ꝛ An. de But. in. c. dilecto. de appella. ꝛ ibi Do. Abb. in penu. col. tenet idem. ¶ Et certe hec pars videtur verior, ꝛ communiter: tamē ad oppositiones euitandas commendarem quod si appellans modo predicto appellauit dicens: dico sententiam nullā: ꝛ si qua est, appello: faciat scripturā per quam interpretetur ꝛ declaret suam appellationem ꝛ nullitatis actionem, ꝛ declarando quod sue intentionis fuit iure deducere nullitatem principaliter, iniquitatem autem si sententia esset aliqua potest enim declarare talē suam intentionem appellans vt libellans. l. si quis cum intentione. cū ibi not. ff. de iudi. ꝛ no. in. l. Pomponius scribit si frumentum. §. fi. ff. de rei vendi. ꝛ versic. dicitur quod in appellatione expresse nullitatis deducitur principaliter, ꝛ sic reddit dubitatio sopi-

15 ta. ¶ † Quantum autem est ad illud quod queritur, an potuerit appellari in terris imperij a dicta sententia lata super dicto possessorio, communior opinio dicit quod non, per. d. l. vnicam. cum ibi no. ꝛ plene in. l. ij. ff. de appel. reci. cum cōcor. tamen dicit singulariter Bal. in. l. post sniam, in. ij. colum. C. de senten. ꝛ interlocu. omnium iudi. quod licet non possit appellari a sententia lata in possessorio, nihilominus si iudex a quo detulit appellationi, poterit appellans obtinere per ibi allegata per eum igitur si iudex predictus detulit appellationi, vel eam admisit quod idem est. c. cum appellationibus friuolis. §. j. de appella. in. vj. c. sepe. de appella. in antiquis poterit respectu iniquitatis sententie probata iniustitia obtinere appellans.

¶ Tamē puto sibi fauorabili⁹ esse dicere de nullitate, ꝛ super illa insistere stantibus his que supradicta sunt, ꝛ sic innouata pendente appellatione iudex suo officio reducit in pristinum statum. l. chirographus. §. j. ff. de administrat. tuto. l. j. ff. nil innouari appel. pen. c. bone. de appel. ita iudex nullitatis eo tempore, quo pronunciat sententiam fuisse nullam, potest reuocare omnia attenta pretextu sententie nulle: ita inquit Bartol. se putare

[a] ¶ Pricipaliter. Jas. l. j. col. iij. d in fi. ꝛ in. l. titie textor. §. j. de le. j. deci. ca. dilecto. infi. de appe. Nico. Eueral. in locis legal. lit. a natura copule. col. iij. Frā. rip. c. ij. co. x. de rescri. licet Saly. sequatur lāfran. repe. c. quoniam contra falsaz. ver. interlocutorie et appel.

putare in prealleg.l.i.in vlti.col.C.qñ prouo.non est necesse.ꝑ l.absentem.C.de accu.⁊ per.c.ex insinuatione.de procurato.cū ibi not.per Inn.⁊ hoc expresse ibi firmat Jo.de imo. vbi reputat hoc esse notādū.s.in.d.c.ex insinuatione.⁊ no.Inno.in.c.cū olim.in glo.in ver.canoniste.circa prin.de dolo ⁊ cōtu.vt saltē adiecta victoria sup nullitate,dꝫ retractari iā facta executione sentētie nulle,⁊ per Inn.in.c.cū in iure.de offi.dele. ⁊ per Bal. in.l.tale pactum.§.qui prouocauit.in.xij.q.in repe.ff.de pact.⁊ in auth.que supplicatio.C.de preci.impe.offe.bene facit.l.si cū nulla.ff.de re iud.⁊ quod no.doct.in.l.iiij.§.condemnatum.eo. titu.Alex.

Summarium.

1 ☞Actio de euictione quē tꝫ,eum agētem repellit exceptio.
3 Alienatio rei subiecte restitutioni ignorāter facta valet.
4 Ignorantia censetur iusta ex quacunqꝫ causa.
5 Filius non presumitur scire testamentum patris.
6 Alienare potest filius,vsqꝫ ad vires legitime trebellianice.

Consilium.III.

Viso ꝓcessu cause principalis inter Romanum quondā filium,⁊ heredem pro tertia parte Antonij de valdis,⁊ Amorestum Mattheum ⁊ Antonium fratres ⁊ filios quondam Valdi filij quondam ser Antonij tanquam heredes ser Antonij pro vna alia parte agentem,⁊ Romanum de valdis se defendentem, occasione septem petiarum terre, quas possidet dictus Romanus,que fuerunt de bonis ser Antonij, ⁊ que vt dicuntur erant subiecte restitutioni fideicommissi contenti in testamento dicti ser Antonij prout latius narrat̄ in libello dictorū agentium,pro quibus dicitur esse latā sententiā ꝯ reum,qui in effectu nullas defensiones fecit,⁊ a dicta sententia appellauit. ¶ Et omnibus recte consideratis, dico quod stantibus his que infra narrabūtur,⁊ illis verificatis in causa appellationis prout facillimum dicitur verificare posse:partes iudicis erant in pronunciando male iudicatum,⁊ bene appellatum,⁊ absoluendum esse Romanum a dicta petitione.¶ Et considero primo quod inter ceteras petias terre petitas est vna petia terre aratorie carriorum vndecim posita in fundo meliamini,vbi dicitur si lignati iuxta sextagnante,⁊ viam que fuit vendita pro Lanzeloto de valdis partre dicti Romani,⁊ cuius ser Lanzeloti.d.Romanus est heres vniuersalis,⁊ fuit vendita per dictos Gerardū ⁊ valdum filios quondam dicti ser Antonij,⁊ etiā ꝑ Antoniū filium quondam Bartholomei filij secundi dicti ser Anto.vt cōstat in instrumento rogato per notarium.vñ ꝓbato ꝙ dicta petia est illamet que fuit vendita ser Lanzeloto,⁊ ꝙ Romanus est heres,⁊ filius ser Lanzeloti,⁊ quod Mattheus amoretus,⁊ Antonius fratres ⁊ filij quondā dicti Valdi agētes in presenti iudicio fuerunt heredes dicti Valdi sui patris:

1 clarissimum est ꝙ ipsi agētes non possunt obtinere†:q2 quē ď euictiōe tenet actio,eundē agentē repellit exceptio.l.vendicātē. ff.de euictionibus.⁊ nemo pōt venire cōtra contractū suū, aut illius cuius ipse est heres.l.post mortem.ff.de adop.l.cū a matre.C.de rei vēd.l.ij.C.si qd in fraud.patr.¶ Sed.d.Gerardꝰ ⁊ heredes dicti Valdi tenerentur de euictione dicto Romano: quia Gerardus ⁊ do.Valdus vendiderunt dictā rem ser Lāzeloto,cuius Romanus est heres:ergo ei obstat exceptio, quem de euictione tꝫ actio ⁊c.nec possunt venire contra contractum suū,cuius sunt heredes predicti Mattheus amoretus ⁊ Antonius non possunt obtinere,predicti agentes pro dicta petia terre in quibus dico obtinere non posse prefatos agentes,cū presertim dictus Romanus emit dictas sex petias ab Antonio vt quondā Bartholomei filij dicti ser Antonij de valdis testatoris,ꝯstat duobꝰ instrumentis rogatis per ser Antoniū quondā ser Joānis de pilliciarijs.¶ Et presuppono quod ꝓbetur identitas rerū,id est ꝙ dicte sex petie terre petite comprehendantur in rebus descriptis in dictis duobus instrumētis,

2 prout mihi in facto presupponitur.† Nam attento quod Romanꝰ in dicta bona que emit nullā habuit,nec habuisse presumitur scientiam;quia in facto alieno presumitur ignorantia. l. fi.ff.pro suo.l.quod vulgo.ff.pro emptore.⁊ ita etiā asseruit Romanus respōdendo positionibus actoris.⁊ etiā attēto ꝙ dictꝰ Antonius Bartholomei presumitur habere ignorātiā cōtentorū in testō aui,cuius fuit heres nō īmediate,sed mediāte ꝑsona Bartholomei patris dicti Antonij,qui Bartholomeꝰ gessit se pro herede ser Antonij pr̄is,vt narrat̄ in libello agentiū. Et constat ꝙ ille qui efficit̄ heres ex testō mediāte facto alterīꝰ presumitur ignorasse cōtenta in testō,vt no.Bar.⁊ alij in.l.qui rome.§.duo fratres.ff.de ver.obl.in.iiij.q.versus finē.ibi dū allegat.l.fi.ff.pro suo.⁊ illud qđ no.in.l.si res obligata.ff.de legat.j.

3 ¶ Sed ita est† ꝙ vbi res vniuersaliter ⁊ in gñe sunt subiecte restitutioni fideicōmissarie,valet particularis alienatio facta de aliquibus de dictis rebus,qñ fit ab ignorante fideicommissū ⁊ pretium venit tātum in restitutione fideicōmis.vt est tex.singularis in.l.fi.ff.de leg.ij.per quem ibi ita cōiter cōcludūt Dy. Cy.Bart.⁊ alij scribentes,⁊ not.Ray.in auf.res que.in princ. C.cōmunia de le.vbi refert Dy.etiā ita dixisse.Et ita no.Bar. ⁊ Saly.in.l.fi.§.sin aūt sub cōditione.alias est in.§.sed q2.C.cōmunia de leg.istud etiā voluit Ange.in.d.l.fin.§.sed q2 nostra. C.cōia de leg.vbi etiam dicit ꝙ dꝫ esse cautus aduocatus actoris,vt semper deducat[a] scientiam alienātis:alias succumberet ꝭm eū.facit.l.verius.cum si.ff.de ꝓba.sed dicti agentes nedū nō probauerunt sꝫ nec allegarūt scientiā dicti Antonij alienātis.¶ Nec obstat si friuole diceretur ꝙ tex.in.d.l.fi.§.fi.ff.de le. ij.debet intelligi qñ illa ignorātia ꝓcessit a facto testatoris,qui ab intestato instituit vxorē heredē,⁊ in codicillis grauauit eā de restituendo hereditatē per fideicommissum alteri post mortem ipsius vxoris.Nam si ignorans fideicommissum sibi in codicillis iniunctū,alienauit fundū cōprehensum in fideicommisso,valet alienatio:nec pōt retractari postea per fideicommissariū:sed solū pōt petere fideicōmissarius pretiū ab heredibus dicte vxoris.

4 ¶ † Quia respōdeo, ⁊ dico ꝙ ratio propter quam ibi iuriscōsultus se fundat:est gñalis:ptꝫ ibi dū dicit text. Respondi propter iustā ignorantiā tam mulieris quam emptoris heredem mulieris,vt fundus apud emptorem remaneat fideicommissario pretiū dare debere.Cum ergo ibi text.fundat generaliter rationē sue decisionis in ignorantia,sequitur quod ibi est ignorantia iusta.habet etiā locum alia ratio quia ex ratione legis colligitur mens legis.l.cum mulier.⁊ ibi no.Barto. solu. matri.⁊ ita generaliter,indistincte in habente iustam[b] ignorantiā,intelligitur cōiter ille tex.per doct.in locis.s̄.alleg.cum quibus transeunt etiā Fulg.⁊ Pau.de castr.in prealleg.l.fin.§.sed q2.ideo autē tex.in.d.l.fin.in fi.ponderauit ꝙ testator in codicillis fecerat substitutionem fideicōmissariam:q2 si per tale fideicōmissum fuisset in testamēto vxor instituta cum esset heres extranea,non potuisset pretendere ignorantiā illius fideicōmissi, q2 extraneus post aditā hereditatē sibi delatā ex testō,presumitur habere scientiam contentorum in testō, vt no.in.l. cum his.ff. de libe.leg. ⁊ in.l.qdam ita.§.si quis filium.ff. ad treb.⁊ plene no.Bar.in.d.§.duo fratres.i.iij.q. nō aūt presumit̄ scire cōtenta ī codicillis.l.non est ferendus.ff. de tran. ⁊ in.l. si seruū.§. si de illo.ff.de ver.ob.⁊ istud est qđ voluit dicere Bal.in d.auf.res que.in princi.dū tractat de intellectu dicte.l.fi.§. fi. ¶ Poterit etiā ꝓcurator Romani quo ad primā petiā terre predictam venditam patri Romani per dictos Gerardū: Valdum ⁊ Antonium allegare ignorātiā dictorū Gerardi,⁊ Valdi,qui presumūt ignorasse fideicommissum cōtētū in testō

5 paterno: † quia filius in potestate cū sit illico suus patri, non presumitur habere scientiam contentoꝝ in testamēto paterno, l.eius qui in prouincia.ff.si cer.pet.⁊ no.Barto.in.d.§.duo fratres.in.iij.q.¶ Et sic allegat̄ ꝙ dictus Gabriel tempore mortis patris erat in patria potestate prout presumitur nisi cōtrarium probetur,vt probat tex.in.l.si emancipati.in verbo, probatum.C.de codicillis.quem tex.ad hoc ibi ponderat Raph. Fulg.⁊ ptꝫ ex.l.item in potestate.ff.de his qui sunt sui vel alie. iur.⁊ no.Ang.in.l.sed si de sua,per ibi no.ꝑ gl,ff, de acqui,here. ⁊ allegat procurator quod pater dicti ser Romani ignorauit dictum fideicommissum,prout de iure presumitur,d.l.fi.ff.pro

6 suo.⁊.l.quoniam sororem.C.de iur.delibe.¶ † Constat etiam vltra predicta fundamenta ꝙ dictꝰ Antonius filius quondā potuit alienare quantum est pro legitima debita dicto Bartholomeo:⁊ obtēta sibi Antonio tāquā heredi dicti sui patris quam habere debuit ꝓcurator:⁊ sine aliquo onere.l.quoniā in prioribus.⁊.l.ex tribꝰ.cū ibi notatis.C. de inoff. testa. Et ideo comendo ꝙ capituletur ⁊ probetur ꝙ dictus Antoniꝰ fuit heres dicti Bartholomei sui patris, ⁊ etiā esset vtile capitulare de viribus:⁊ de valore dicte hereditatis, ⁊ dictarum petiarū terre:⁊ sic appareret in quātum ascendere potuerit legitima.d, Bar. ¶ Potuit etiam dictus Antonius Bartholomei alienare dicta bona ꝓ quarta trebellianica sibi debita occasione fideicom.q2 qñ fideicommissum est conditionale:prout in casu nostro potest detrahi nedum legitima:sed etiam trebellianica ꝭm cōclusiones approbatas,vt in.c.raynutius.de test.⁊ plene no.in.l.quāquā.C.ad legē falcidiā.⁊ in infinitis locis vulgaribus,⁊ bona alienata debent in quartam trebellianicā impu-

a ¶ Deducat.Et ꝓbat.ī li.v.ꝯs.clxxxvj.nu.v.⁊ in fi.

b ¶ Iustū. Anto. corse. in fin.versi. alienatio.⁊ oēs fere hoc tenent.ampliat Alex.s̄.li.ij. ꝯsi.clxxxiiij.in fi. ⁊ male vt ibi dixi limitat Pau. ꝯsi. xciiij.clarū est in iure.li. ij. in subsidiū vt si venditor non esset soluēdo idē Ale. l.marcellus.§.res q̄.col.ij. ⁊.iiij.⁊ ibi Jas.co. j.ī fi.C.cōia de le. Jo.bertr.trac.gabel.in.iij.par.viij. ꝑtis ꝑnci.q.xxxij Bert.ꝯs.xxiij. ex. themate. col. xv. n,lxvij.lib.j.adde Cor.cōs.ccxxxiij. li.iij.cons, cxxxiij, li.iiij. Jas.l.eiꝰ.§. fi.col.ij. si cer.pet, deciꝰ.ꝯs.ccxxxvj. co.v.[illegible]

tari.l.marcell⁹.§.res que.ꝛ ibi plene not.ff.ad rteb.ꝛ in.l.filium
7 quem habentem.C.fami.ercis. ¶ † Item etiā constat quod di
cta bona potuissent alienari pro restitutione dotis dicti Bar-
tholomei,vel dicti Antonij eius filij pro cōstituendis dotibus
filiabus eorū:aut pro alimentis,si legitima portio debita iure
nature dicto Bartholomeo nō sufficiebat ad predicta:vt sunt
cōmunes cōclusiones doctorum in prealleg.auth.res que.ꝛ in
corpore vnde sumitur.ꝛ ista saltem ad abundentem cautelam
possunt deduci ꝛ probari si ita veritas se habeat. ¶ Alioqꝫ insup
fundamēto ostenditur,quod nō possunt obtinere dicti agētes
quia ipsi ꝛ bene se narrāt esse heredes in effectu dicti ser Anto-
nij,pro duabus tantum partibus ex tribus partibus,pro reli-
qua vero parte,pro qua heres dictus Bartholomeus ꝛ succes-
siue dictus Antonius eius filius dicunt non esse factā restitu-
tionem fideicommissi re vel verbo dictis agētibus:ergo in eos
non sunt translate actiones ex vna parte illa tertia, cum non
trāseat.nisi facta restitutione re vel verbo.l.facta.in pri.ꝛ.l.resti
tuta.ff.ad treb.l.j.ff.de fideic.here.pe. ¶ Posset etiam referri in
dubiū,an dictū fideicōmissum sortiatur effectum:q2 testator in
testamento instituit tres suos filios,ser Bartholomeū,Gerar
dū,ꝛ Valdum,ꝛ fecit substitutionem hoc modo:videlicet ꝙ si
aliquis dictorū filiorū qñcūqꝫ decederet sine filijs masculis, ꝛ
descendentibus,alios superuenientes eorum liberos masculo
rum descendentes sibi substituit:ꝛ sic voluit hereditatem suaꝫ
deuenire in lineā masculinā ꝛc.ista sunt in effectu verba testato
ris.ꝛ clarū est,ꝛ non euenit casus qđ aliquis istorū filiorum no
minatorū ī testamēto decesserit sine filijs. posito aūt ꝙ testator
ꝑ illa alia ỽba videlicet,ꝛ sic voluit hereditatē suā deuenire sem
8 per ꝑ lineā masculinā,videret † voluisse grauare per fideicōmis-
sum filios filiorūꝫ decedētes sine liberis,nō videretur quod ta
le fideicōmissum valeret:q2 ex quo testator nihil reliquit filijs fi
a liorūꝫ [a] nō videtur ꝙ eos grauare potuerit:lꝫ abintestato succe
dāt patribus suis.l.si sic.§.j.ff.de leg.iij.ꝛ.l.ab eo.C.de fideicō.
Et istam opinionē tenuerūt nōnulli doctores magne authori-
tatis. ¶ Uerum q2 Bar.ꝛ quidā alij tenuerunt contrariū pro-
pter qđ redditur passus ille dubius,vt per Barto.ꝛ alios.ff.de
vulg.ꝛ pupil.in.l. centurio.in ver. quero vlterius quid si testa-
tor dixerit sine filijs eorum filij.ꝛ ibi.d.l.si sic.ꝛ Bal.ꝛ Salv.in
l.precibus.circa penul.colū.C.de impub.ꝛ alijs substi.ꝛ Bald.
in.l.vnica.§.pro secundo.C.de cadu.tollen.ꝛ in.d.l.ab eo.ꝛ per
Bart.in consi.vij.incip. Andreas ꝛc. Non puto disputationeꝫ
hic esse necessariam,attento ꝙ ꝑ alia media clare constat de vi
ctoria dicti romani,vt supradicta ostensum satis extitit. ¶ Nō
omittat etiā procurator Romani capitulare ꝛ probare etiam
possessionem Romani ꝑ annos.x.aū aliquam interruptionem
prescriptionis,ꝛ allegetur titulus ꝛ bona fides Romani,ꝛ pre
scriptio longi tēporis,hoc dico etiā ad excludendos agētes si
dicere vellent ꝙ ipsi tanꝙ heredes pro dictis duabus partib⁹
dicti ser Antonij habent iure proprio in dictis sex petijs terre
pro duabus partibus ex tribus:ꝙuis putādum sit ꝙ dicti fra
tres seu dictus Antonius Bartholomei.ꝛ dicti Gerardus et
Valdus debuerūt dicta bnna hereditaria diuidere.ꝛ in parteꝫ
obuenerit dicte petie terre dicto Antonio vel eius patri:ꝛ de
hac diuisione apparet satis esse qđ possedisset dictus Antoni⁹
vel eius pater pro diuiso dictas petias terre per spatium,x.an
norum scientibus ꝛ patientibus dictis Geraldo ꝛ Valdo, ad
b hoc vt induceretur probatio diuisionis,vt not.glo, [b] singulari-
ter,ꝛ magis communiter approbata in.l.pe.C.eo.tit.commu.
diuidun.Alex.de imo.

¶ Fil iorū.s.lib.j. consi.cv.nu.iiij.
b ¶ Gio.s.l.ij.cōs. xcij.
c ¶ Qualitercūqꝫ. Alex.l.j.col.penso.m.i.j.lib.vj.cōclij.num.v. Bal. Imo.ꝛ alij.d.l.si domus.§. de euictiōe. Soc.l.qdā relegat⁹.colū.ij.8 re.du.Cur.iunior cōsi.j.nu.ij. Lud. de gozadi.consil. j.nu.xix.
d ¶ Utilitateꝫ. Lꝫ ꝛ adhuc in penaꝫ admitti dicat Ia co.de are.i.d.auſ. qui res [illegible] serua mus omnino pre tiū restituendū eo ipso ꝙ cōtū est cū habente legitimā administrationē.

Summarium.

2 ☞ Qualitercunqꝫ verbum,facit locūm esse euictioni.
4 Ecclesia nō restituit receptū pretiū alienationis nulle, nisi con
stet in rem eius versam.ꝛ nu.8.
6 Administrator hospitalis non potest res eius pro se emere.

Consilium, IIII.

VIso processu inter Ioā
nem de bigatijs agentem,ꝛ vniuersitateꝫ hoīm san
cte Marie de massa defendentem. ¶ Res admo-
dum est euidens ex multiplici capite ad fauorem vniuersitatis
vt mihi ideo videtur.non expedit multis medijs comprobare
ideo paucioribus absoluaꝫ id quod dicturus sum:agit namqꝫ
Ioannes contra dictam vniuersitatem de euictione domus,
quam a dicta vniuersitate pro pretio librarum cētum emerat:
ꝛ petit condemnari vniuersitatem ad dandum ꝛ soluendū ipsi
Ioanni dictam domū tanquam sibi euictam a iudice ablataꝫ
vel ad dandū sibi pretium libraruꝫ cētum,ꝛ a'ias libras centū
ꝑ suis damnis ꝛ interesse.vnde videndum est an cōpetat dicto
Ioanni ius agendi de euictione nisi quādo per sententiaꝫ res
1 est euicta ꝛ facta executio in ipsa re.† ꝛ sic non sufficit sententiā
esse latam super euictione,nisi etiam facta sit executio.tex.est in
l.habere licere.ff.de euic.ꝛ.l.si quis seruum. in princip. cum ibi
not.ff.de actio.emp.ꝛ.l.qui rem.C.de euictio.ꝛ nota.gloss. ma-
gna in.l.at qui natura.§.cum me absente.ꝛ ibi Bar.ff.de neg.
gest.Sed posito quod per sententiaꝫ euicta fuisset domus pre
dicta dicto Ioanni,de quo infra proxime dicetur.cum nō ap-
pareat in processu factam fuisse executionem dicte sentētie,seu
Ioannam desijsse possidere virtute dicte euictionis:ergo si nō
apparet.non cōpetit actio de euictione:nec q2 sibi res vendita
non fuisset dicte vniuersitatis.tū non tenetur vniuersitas etiaꝫ
actio ex empto dicto emptori:nisi vniuersitas sciens rē esse a-
lienam dolose vēdidisset domū emptori ignoranti rem esse alie
nam.textus est in.l.seruus quem.§.fin.ff.de actio.emp. ¶ Et
per hoc apparet quod non oportet insistere an de euictionē a-
gere possit dictus Ioannes,eo quia sibi in dicto instrumento
venditionis fuit promissum de euictione quomodocūqꝫ ꝛ qua
litercunqꝫ res euinceretur:propter que verba voluit glos.not.
in.l.cum pena.ff.de arbi.ꝛ Bal.ꝛ Ioan.de imo.in.l. si domus.
§.de euictione.ff.de leg.i.ꝛ Bald.in.l.si dictum.§.si compromi
2 sero.in lectura antiqua.ff. de euictio. † quod licet regulariter si
emptor super lite sibi mota de re empta fecerit compromissum
sponte,ꝛ per sententiam arbitri fuerit sibi res euicta,non possit
agere de euictione:vt in.d.§.si compromisero.ꝛ plene nota.per
glo.in.c.fin.de emptio.ꝛ venditio.tamē vbi adiecta sunt illa ver
c ba,in promissione de euic.s.qualitercunqꝫ [c] vel quomodocūqꝫ
res euinceretur,pōt agi etiam re euicta per sententiam arbitri.
¶ Nam posito quod istud esset de iure verum,tamē in casu no
stro est superuacua ista dubitatio:q2 nō apparet quod emptor
habuerit necesse restituere domū vigore sententie, seu arbitra
menti pro dicta domo.ꝛ sic aut nulla sibi potest cōpetere actio.
l.si cum venditio.§.si secundus.ꝛ ibi Iaco.but.ff.de euicti.be-
ne facit.d.l.habere licere.maxime cum dictus Io.omnem suā
intentionem in libello fundet in ipsa euictione secuta, ꝛ ex ipsa
agat,ꝛ constat quod nunꝙ ex ea agi pōt nisi re euicta ꝛ restitu
ta,vt dictum est supra. ¶ Fortius dico quod etiam dato quod
dictus Ioan.aliquid soluisset in predicta domo virtute dicti
arbitramenti:tamen non constat ex ipso arbitramento inquā-
tum fuerit condemuatus Io.pro dicta domo non potest Io.
quantitatem aliquam pecunie limitate ꝛ precise petere. Nam
arbitratores condemnarunt Io.in libris centum dandis auto
ri aduersariorum suorum pro omni iure quod dictus tutor di-
cto nomine tutorio haberet , tam in domo predicta , quam in
vna petia terre,quam etiam in tota hereditate Iacobi curato-
ris:ꝛ condemnauit dictum tutorem ad dandum ꝛ reddenduꝫ
etiam pro dictis libris centum dicto Ioanni omnia iura ipsi
tutori cōpetentia in hereditate dicti Iacobi curatoris. Cum
ergo non appareat quantum fuerit condemnatus Ioānes ꝑ
illa petia terre,ꝛ quantum valeant iura illa hereditatis Iaco-
bi.que sibi cedenda erant:non potest in aliqua certa quantita
te obtinere Ioannes:quia debuit precise ꝛ clare probare quā-
tum fuerit sibi euictum ratione domus,vt no.gl.in.l.que liber-
tatis.§.fi.ff.de euic.Bene facit quod not.glo.l.si ex falsis.C.de
transac.in versi.venio ad secundam partem glo.ꝛc.Ange.in.l.
3 debitoribus.ff.de re iudica. ¶ † Pro hoc quia probatio debet
esse clara ꝛ concludens.alias non releuat.c.in presentia.de ꝓb.
l.pomponius scribit frumentum.§.fin.cum similibus. ff.de rei
vendicatio. sed de aliquo damno vel interesse non probauit
Ioannes:ergo etiam in alijs libris centum petitis pro dam-
nis vel interesse non pōt obtinere:quia super talibus sententia
debet ferri certa.l.ij.cum ibi no.C.de senten.que sine cert.quan
tita.ꝛ no.l.j.C.de sen.que pro eo qđ interest.ꝛ in.§.curare.insti-
4 tu.de actio. ¶ Confirmo predicta, † quia quoties contractus
venditionis factus super ecclesiastica vel alicuius pij loci non
valet tunc ecclesia vel pius locus non tenetur ad restitutioneꝫ
d pretij,si non apparet pretium esse cōuersum in eius vtilitatē. [d]
vt no.gl.ꝛ doct.in auſ.qui res iam dictas.C.de sacrosan. eccle.
ꝛ no.Iacob.but.Bald.ꝛ Salv.in.l.iubemus.§.sane.eod.tit.ꝛ
Pau.de leaza.in cle.ij.de reb.eccle.non alie.docto.in.c. ad au-
dientiam.ꝛ in.c.si quis presbyter.de rebus eccle.non alienan.ꝛ
Bal.in.l.si predium.C.de predio.mino. ¶ Quod autem fue-
rit conuersum in vtilitatem dicti pij loci sancte Marie, hoc
non est probatum saltem per duos testes concludenter hoc
deponentes:nec in hoc standum esset confessioni administra-
toris dicti pij loci, quamuis in contractu tales administra-
tores

tores confessi pecuniam esse conuersam in vtilitatem ipsius pii loci. & no. Archi. x. q. ii. in c. hoc ius porrectum. & Guil. de cu. et Bal. in auth. hoc ius porrectum. C. de sacrosanc. eccle. & docto. maxime Anto. de but. & Jo. de imo. in c. j. de deposi. faciunt no. per Bar. & alios in l. ciuitas. ad fi. ff. si cer. peta. et bene facit lex si forte. cum ibi no. per Bartol. ff. de castren. pecu. & quod not. in l. si dona. C. de colla. & quod nota. Jo. an. in addi. Specu. in tit. de reb. eccle. nõ alie. sub rubrica. ¶ Quod autem dictus cõ-

5 tractus alienationis non valuerit, patet: † quia in alienatione rerum immobilium cuiuslibet hospitalis, vel alterius pii loci, requiruntur solennitates sicut in alienatione rerum ecclesiasticarum. no. Bald. in d. auth. hoc ius porrectum. per tex. §. nos igitur. in auth. de nõ alie. Expressius not. hoc Joan. andr. dominus Anto. de but. Jo. de imo. & do. Abb. moder. in c. nulli. de rebus eccle. nõ alie. & Paul. de leaza. et alii post eum. in cle. quia contingit. §. illud. de religio. domi. & no. Ange. in repe. l. j. C. de fide instru. et iure haste fisca. libr. x. in. xi. colum. ¶ Sz ita est q in dictis alienationibus requiritur consensus episcopi. xii. q. ii. abbatis. & no. doc. in c. j. de his que fiũt a prela. & Spec. in titulo de emptio. & venditio. §. nunc dicendum. de alienationibus rerum minorum. vsi. ceterũ. cum simi. ¶ Sed ita est qd episcopus cõsensit alienationes dictorum bonorum posse fieri per dominum Casinam capellanum vniuersitatis, & societatis dictorum: et per Massarium, ac etiam per consulem dicte vniuersitatis, quorum nomine predicta facta fuerat supplicatio episcopo pro obtinenda licentia, vt narratur in concessione dicte licentie. et quod fuerit concessa dictis omnibus simul patet maxime ex verbis licẽtie predicte ibi dum dicitur, de vestris ceterorumq; virorum dicte societatis probitate, prudentia, & legalitate confidentes. per que, verba dicit alibi Innocẽtius quod videtur electa industria persone, vt ipse not. in capi. fina. de offic. delega. Sed ita est quod in dicta venditione domus non interuenit consul, vt patet ex instrumento: ergo non seruata forma mendati, actus est nullus. c. si cui. de electio. libr. vi. c. cum dilecta. de rescrip. l. diligenter. ff. manda. ¶ Nec etiã obstaret, si diceret q dictus Joãnes tpe quo emit, esset cõsul.

6 dico quod ipse debuisset se abstinere ab emendo: quia † cum ad

a eum spectaret administratio,[a] & alienatio rerum pii loci, non poterat pro se emere, vt no. glo. Cyn. et omnes in auth. quibuscũq;. C. de sacrosan. eccle. et legitur & not. in cle. fi. de rebus eccle. non alie. cum concor. ibi in glo. et per Bal. in l. si cum ipse. C. de contrahen. emptio. ¶ Et per hoc etiam apparet nõ obstare id quod deponunt testes actoris ad pbandum qd de cõsuetudine est quod Massarius & consul faciunt dictas alienationes: quia vt dixi in alienatione, de qua tractatur, non interuenit consul. ¶ Quinimo etiam de tali consuetudine longi tẽporis. saltem p dictos testes concludenter deponentes, vt euidentissime colligitur ex inspectione, non interuenit consensus omnium dictorum hominum vel saltem maioris partis cũ vocatione duarum partium vt requiritur. c. cum omnes. cum ibi nota. de cõstit. c. j. de his que fi. a maio. par. capi. et ibi no. l. nulli. & l. plane. ff. qd cuius. vniuersi. nomi. & l. iii. ff. de decre. ab ordin. faciend. ¶ Et qd ista non fuerunt seruata, patet ex instrumento venditionis, iunctis responsionibus factis per dictum Joannem decimequarte, & decimequinte positionibus dicte vniuersitatis: nec concludenter contrarium deponunt testes

7 actoris. ¶ † Quinimo testes dicunt q licentia vendendi data fuit Massario & Consuli: ergo Massarius sine Consule non potuit actum gerere. c. causam matrimonii. de offic. delega. l. si vnus. §. fi. cum. l. sequen. ff. de arbi. l. pompo. ff. de re iudic. merito ergo ipsemet Joãnes respõdendo vltime positioni vniuersitatis, fatetur quod dicti homines dicte societatis occasione dicte venditionis non tenentur ipsi Joanni in aliquo. ¶ Et licet ipse conetur postea in processu reuocare dictam responsionem tanquam erroneam, & ad probationem vtatur instrumento dicte venditionis: tamẽ ex inspectione dicti instrumenti non apparet de errore: imo potius contrarium certe stanti-

8 bus defectibus de quibus supra. ¶ † Accedit quia quando res immobilis venditur ab aliquo pio loco seu ecclesia, vt ex venditione dicte rei aliquid vtile fiat p ipso pio loco non po-

b test emptor agere ex dicto contractu, nisi probet[b] quod pecunia fuerit conuersa in illam causam pro qua fuerat facta vẽditio: ita nota. Inno. & Anto. de butrio & alii in capitulo. j. de deposito. et Bal. & Salyce. in dicta authentica. hoc ius porrectũ. vel illud quod ibi habetur: sed non est sufficienter probatum quod pretium dicte domus fuerit conuersum in causas expressas in licentia episcopi: seu in instrumento dicte venditionis: ergo &c. Ex quibus concludo partes domini iudicantis esse in absoluendo procuratorem dicti Consulis, Massarii, & hominum dicte vniuersitatis, & victum victori in expensis condemnare, iuxta. l. properãdum. §. sin autem alterutra. C. de iudic. capitu. finem litibus. cum ibi no. de dolo & contumacia. Alex. de imo.

Casus & Epitome.

¶ Hieronymus Instituit Joannẽ filium suũ, cui sine filiis decedẽti substituit Bartholomeum & Petrum testatoris fratres et eorum filios in stirpes, quo casu adueniente voluit quod tota hereditas sua deueniat ad Bartholomeum & Petrum, vt dictum est. mõ Joãnes successit patri suo: deinde decessit Bartholomeus relictis Gasparino, & Gerardo filiis, decedit etiã Petrus relictis Cilia & Jacoba neptib[9] ex Andrea filio premortuo. Nouissime decessit Joãnes sine filiis, & dicti Gasparinus et Gerardus occupauerũt bona quondam Hieronymi. Queritur an Cilia & Jacoba possint ex substitutiõe petere dimidium dictorũ bonorum: & si sic, an dicti Gasparinus & Gerardus heredes Joãnis ab intestato possint deducere trebellianicam, & quod ius competat dictis neptibus stãte statuto quod deficiẽtibus ascendentibus filiis & nepotibus & fratrib[9] defuncte persone ab intestato, succedãt patrui carnales & eorũ filii in stirpem et non in capita. decidit Alexã. in fi. nume. xvii. quod in dicto statuto appellatione filiorum non veniũt nepotes, ne nimium corrigatur ius commune. Et sic dicte neptes nullum habent ius in successione intestati dicti Joãnis sz decidit nume. iii. quod dicte neptes possunt ex dicta fideicõmissaria substitutione, in qua appellatione filiorũ veniunt nepotes & neptes, petere dimidiam bonorum dicti Hieronymi testatoris sine vlla detractione trebellianice tanq̃ tacite per illa verba, tota hereditas, prohibite numero. xiii. Et recte loquitur nisi in hoc vltimo de tacita prohibitione trebellianice. L. M.

Consilium. V.

Circa primum dubium videretur prima consideratione dicendum dictas Ciliam & Jacobam ad dictam substitutionem nõ admitti. Nam ex iuris disputatione, constat eas non venire, nam ius substitutionis quod residebat in persona Petri non trãsmittitur de iure ad heredem si decedat substitut[9] antequã eueniat casus substitutionis, prout accidit in proposito per mortem Petri decedẽtis adhuc Joãne superstite. l. si ex pluribus. ff. de suis & legitimis. & l. qui liberis. §. hec verba. de vulga. & pupil. ¶ Constat etiam videri quod ex dispositiõe Hieronymi testatoris nõ sunt vocate dicta Cilia & Jacoba, quoniam substituit testator tantum Bartholomeum & Petrum,

1 & eorum filios, de nepotibus nullã mẽtionẽ fecit, † ergo appellatione filiorum non debent comprehendi nepotes in testamẽtis. l. quod si nepotes. de testa. tute. isti. qui dari tuto. possunt. §. fin. & expressius in. l. gallus. in princi. iuncto. §. instituens. de libe. & posthu. vbi institutio facta de filio non porrigitur ad nepotes. & not. Ray. & And. de pisis in l. liberorum. de ver. sign. & etiam ibi refert Bart. in. iii. col. & idem videtur etiam tenere Bald. & Imo. in. §. instituens. & respondent ad. l. lucius. ff. de hered. insti. que videtur facere contra, quod ideo ibi appellatione filiorum comprehẽdũtur nepotes, ne alias extraneus substitutus preferat agnationi defuncti, quod videtur esse de mẽte testatoris. l. cum accutissimi. C. de fideicõ. l. generaliter. §. cũ aũt. de insti. & substi. ¶ Et idem videtur tenuisse Franciscus Accur. vt refert Bald. in. d. §. instituẽs. vbi inquit quod Frã. Accursi. consultus super tali questione, Quidam instituerat fratrem suum heredem suum, & si decederet frater sine liberis, substituerat filios Jordani sibi heredes. Jordanus non habuit filios viuẽtes, sed nepotes, querebat an nepotes admitterentur ad successionem, & cõcludebat Franciscus accur. quod aut ista substitutio fit ab ascendente, & cõtinentur nepotes, secus si ab alio: facit rõ. d. l. cum acutissimi. sed ista substitutio nõ fuit facta ab ascẽdente dicti Petri, & dictarũ Cilie, & Jacobe,

2 ergo &c. ¶ † Pro ista etiam facit, quia secundũ cõmunẽ vsum loquendi appellatione filiorum, non intelliguntur nepotes, vt not. in. d. §. fin. insti. qui da. tuto. pos. & no. Jaco. but. in prima consti. ffõrũ. vt refert Anto. de but. in princ. Decretaliuz. in. j. col. et notat Bal. in repetitio. l. in suis. de liber. et posthumis. in fine. Cõmunis autem vsus loquendi in vltimis voluntatib[9], et in omnibus dispositionibus preualet. ¶ Sed premissis

a ¶ Administratio. Secus aũt in ipso principali plato. Pan. consi. xli. co. iii. lib. j. Cardina. consi. xxxiiii. in fi. Cur. in tract. feud. par. ii. q. vii. Adalri. zas. trac. feu. pa[illegible] st. v. Fran. rip. tra. de pest. fol. ciiii. Alc. de psum. reg. j. presum. xxix. num. v.

b ¶ [illegible]

a nõ obstantibus cõtrariam a sententiam de iure puto veriorem. Primo per tex.in.d.l.lucius.in versic.filios.iuncto verbo eius liberos.de hered.insti. Nec obstat responsio Bald.quod ideo illud sit ne videatur testator extraneos pretulisse descendentibus ex fratre:qꝛ hec responsio non vendicat sibi locum in pro-3 posito nostro,†nam in.d.l.lucius.ideo nepotes excludũt substitutum:qꝛ ibi eadem ratione.qua testator pretulit extraneis substitutum fratrem,ꝛ eius filios:eadem ratione videtur etiã voluisse preferre nepotes:sed ita est in ꝓposito,quia eadem ratione qua testator pretulit in dimidia Petrum ꝛ eius filios Bartholomeo ꝛ eius filiis,eadẽ ratione videt̃ pretulisse nepotes Petri in dicta dimidia:ꝛ hoc ratio ꝓbat̃ in.d.l.cum acutissimi.Et ibi expresse gl.ij.que dixit quod eadẽ ratione, qua testator pretulit filium fideicommissario,eadem ratione videt̃ 4 pretulisse alios descẽdentes ex filio. ¶†Et illud esset verum si fideicommissarius vel substitutus esset etiam de descẽdẽtibus testatoris,vel pariter cõiunctus vt in casu nostro:qꝛ adhuc ẽt locum habet illud quod dicitur in.l.cum acutissimi.glo.est que subtiliter hoc probat in.l.j.C.de dona.cau.mort.quam ad hoc inducit ꝛ reputat singularem Imo.ꝛ Ro.in.l.si cui.ff.de do.cau.et idem no.Iac.butri.in.l.iij.C.de inof.testa.ꝛ Bal.in.d.l.cum accutissimi.ꝛ est casus,licet ipsi non allegent in.l.cũ auus.de cõdi.ꝛ demonstrationi. ¶Unũ in ꝓposito nostro dato ꝙ p exclusionem Cilie ꝛ Iacobe totũ ius veniret consolidandum in filios Bartholomei,q erat frater testatoris:tamen eadẽ ratione qua pretulit testator in dimidia Petrum et eius filios Bartholomeo ꝛ eiꝰ filiis,eadem rõne videtur pretulisse ꝛ nepotes Petri vt probaui.Et sic responsio Bal.potius facit ꝓ ista pte inducendo,ꝛ fortificãdo,vt supra bene facit quod statim dicam secundum Petrũ ꝛ Andr.de pisis. ¶Nec ad hoc obstat si diceretur:testator in dimidia bene pretulit Petruꝫ et eius filios masculos,per quos conseruatur agnatio ꝛ familia, nõ per feminas.l.pronunciatio.§.familie.ff.de verbo.signifi.in stit.de legi.agn.succes.ergo nõ videt̃ ꝓtulisse neptes Bartholomeo,ꝛ eius filiis masculis:quia respondeo ꝛ aperte qꝺ nullo modo non obstat:quia testator pretulit Petrum ꝛ eius fi-5 lios†per que verba testator videtur sensisse non solum de masculis,sed etiam feminis,vt est casus.in.l.si ita sit scriptum filiabus.de leg.ij.in.l.si quis ita dederit.de testamen.tute.in.l.quis quis mihi.de verb.signifi.si enim noluisset comprehendi feminas dixisset filios masculos.l.j.§.finautem ad deficiẽtis.C.de cad.tol.c.ad audiẽtiã.de deci. ¶Istud idẽ videnť tenere quo ad propositum nostrum Pet.ꝛ And.de pisis,vt refert Cy.et 6 Bal.in.d.§.instituens.volentes†ꝙ vbi est facta mẽtio ab homine de filio,qñ alias sequeretur aliquid inhumanum ꝛ cõtra naturam eiꝰ quod alias esse non debet quod tunc appellatione filiorum veniunt nepotes,per.l.vxorem.§.cõcubine.de leg.iij.ꝛ.l.liberorum.versi.sed ꝛ papinianus.de verb.signi.sed non est dubium ꝙ inhumanum esset hãc inequalitatẽ seruari inter descendẽtes fratrum dicti testatoris pariter substitutorum:nã dicit tex.in.l.fina.C.quorum bonorũ,qꝺ lex nature defert suc-7 cessionem agnatis.†Et in dubio de mente testatoris esse ꝓsumitur,qꝺ inter successores suos sibi pariter coniunctos equalitas omnino seruetur,vt probatur in.l.fina.C.cõia vtriusq̃.indic. Iniquum ergo esset si per talem interpretationem auferret̃ dictis Iacobe ꝛ Cilie hereditas,vel successio quam lex nature talibus deferre ꝯsueuit.ꝛ in dubio testator videt̃ ꝼm iuris dispositionem voluisse testari,ꝛ ꝼm quod successio de iure ferebatur inter heredes suos,vt no.Bal.in.l.heredes mei.§.cum ita.ad trebel.probat̃ in.l.gallꝰ.§.quidam recte.de libe.ꝛ posthu.ꝼm vnam lecturã.et no.Bart.in.l.vt iurisiurãdi.§.si liberi.de ope.liberto. ¶Sꝫ de iure.d.Iacoba ꝛ Cilia vna cum filiis Bartholomei pariter admittebantur:quia Iacoba ꝛ Cilia succe-b dunt b in locum patris sui,qui erat par in gradu cum filiis.d. Bartholomei,vt in.l.j.§.sed ꝛ si quis.ff.de suis ꝛ legiti.institu.de heredi.ab intesta.§.cum filius.ꝛ auť.post fratres.de legiti.8 here. ¶†Preterea istam opinio.quod indistincte testator vocando per modum dispositionis filios videtur etiam comprehendere nepotes,tenuit Bart.in.d.l.liberorũ.in.iij.colũ.et in d.§.instituens.ꝛ ꝓ hoc etiam allegat.l.filii.ꝛ.l.iusta.de verborꝫ signi.ꝛ.l.ij.cũ gl.de verb.sign.vbi appellatione filij dicũtur nepotes cõtineri:ergo cur non dicendũ hoc habere locum in vltimis volũtatibus in qbus lata fit interpretatio.l.in testamentis.de regu.iur.c.cum dilecti.de donatio.cum dicta opi.Bart. cõcordat formaliter Anto.de butr.in capitu.in quibusdam.de penis.et Petr.de anch.in clemen.j.de bapti.ꝛ Imo.in.d.l.lucius.in fine prime colum. ¶Fortius dixit Imol.in.d.§.insti-9 tuens.qꝺ tenendo opinio.†quod appellatione filij in testamẽtis nõ comprehendatur nepos:tamẽ illud fallit quãdo dispositio facta de filio nõ est collata in tempus presens,sed in futurum euẽtum:verosimiliter erat dubium,an tunc extaret filius, an vero nepos,vel alij inferiores.nam tũc verosimile est testatorem late accepisse verbum,filiis,presertim cum verosimiliter per affectionem debeat presumi fuisse testatoris erga nepotes si extarẽt,filiis mortuis.ꝛ ita dixit se intelligere hoc casu.d.l.lucius. ¶Et ex hoc infert qꝺ si testator instituit fratrem suum, ꝛ si decederet sine filiis,substituit filios Sempronij decedentibus filiis Sẽpronij relictis nepotibꝰ ante causam substitutionis euenientem idem sit.ꝛ sic ibi in specie decidit formaliter casum nostrum. ¶Nunc ad allegata in cõtrarium respondeo,et primo nõ obst.text.in.l.si ex pluribꝰ;de suis ꝛ legi.quia fateor quod Iacoba ꝛ Cilia nõ admittantur ad substitutionem tanquã heredes Petri,sed tanq̃ neptes vocate expresse a testato-10 re,vt superius probaui. ¶†Nõ obst.l.quod si nepotes.de testa.tute.cum simi.quia respondeo prout respondet Bart.in.d.l.liberorum.et Ant.de but.in.d.c.in quibusdã.ꝛ Pet.de anch.in.d.cle.j.de bap.quod ideo ibi tutor datus filiis non videtur datus esse nepotibus:quia licet illa ꝓuisio ex parte filij contineret fauorẽ et commodũ:tamen ex parte tutoris,qui dat̃ inuitus,cõtinet grauamen ꝛ onus:ꝛ licet datio tutoris non extendatur ad nepotes,hoc est eis leue preiudicium:quia ꝓuidebitur eis de tutore legitimo vel datiuo:ꝛ istam solutionẽ etiam sensit gl.in.d.l.iusta. ¶Non obstat tex.in.d.l.gallus.in principio.iuncto.§.instituens.quia respondetur ꝼm Bart.ibi ꝙ illa lex loquit̃ qñ filiꝰ fuit institutus nominatim:vt instituo filiũ meũ tunc nõ dubiũ quod nõ continetur nepos.l.si quis ita.ꝛ ibi no.de testa.tute. ¶Quinimo text.potius facit pro opinione,quod appellatione filij ꝯtineatur nepos,dum ibi probatur qꝺ institutio facta de nepote cõprehendit pronepotẽ ꝼm vnũ intellectum,quẽ ibi prosequitur Bart. ¶Nõ obstant opiniones Pet.et And.de pisis ꝛ Imo.quia dato qꝺ ille opiniones vere essent,que nõ sunt,vt superius ostendi:tamen quantum ad casum nostrum opiniones eorũ inferunt,quod appellatione filij comprehendatur nepos in casibus quos supra retuli. ¶Postremo non obstat id quod dicebatur de communi vsu loquendi:quia respõdeo pluribus modis.ꝛ primo ex his que 11 dixit egregie Bal.in.l.lege.ad fin.C.de legi.here.vbi dicit†qꝺ de communi vsu loquendi vulgares appellãt illum nepotem, qui est filius fratris. ¶Unde ꝼm Bal.sermones prolatos in vulgari debemus interpretari secundum cõmunem vsum loquendi:sermones prolatos in literali sermone:debemus interpretari secundũ artem literarum:id est ꝼm cõmunem modum loquendi literaliter,nõ aũt secundũ cõmunem vsum loquendi vulgariter.allegat no.per Cy.in.l.si cum ante.de donatio.ante nup.sed ista verba de quorum interpretatione queritur sunt in latino scripta a notario:ergo nõ debent intelligi secundũ communem vsum loquendi. ¶Bene facit quod not.Barto.in.l.si quis filiabus.de testa.tut.ꝛ in.l.si quid eorũ.in princ.de leg.iij.ꝛ in.l.liberorum.in vltima col.de verb.signi.vbi voluit in proposito nostro,quod si hec dictio filius,vel liberi,reperitur scripta a notario in instrumẽto vel contractu in latino non debẽt interpretari secundum quod intelligunt idiote ꝛ vulgares:sed secũdum iuris interpretationem.allegat no.in.l.j.C.de vsuris, ꝛ in.§.vt scriptum.instit.de inuti.stipulatio.quia presumenduꝫ est quod notarius apposuerit verba,que secũdum iuris interpretationem adaptantur ad mentem ꝛ voluntatem testatoris vel contrahentium,secundum Bart.vbi.s.Idem est de mente Bal.in capit.j.in princip.de successio.feud. ¶Item respondeo quod ille communis vsus loquẽdi,ꝛ est,ꝛ potest esse qꝺ in aliquibus locis viget talis vsus loquendi,ꝛ in aliquibus non de omnibus aũt locis nõ potuit habere notitiam Accursius, qui in.d.§.si.insti.qui testa.tut.da.poss.dicit quod ita se habet 12 cõmunis vsus loquendi.†nam eorum que facti alieni ꝛ remoti sunt quilibet presumitur habere ignorantiam.c.j.de constit.in.vj.c.cum in tua.qui matrimo.accusa.poss. Preterea si ita esset,sequeretur quod pro constanti presupponẽdum esset vbiqꝫ vigere communem vsum loquendi:ergo frustra Barto.ꝛ docto.in.d.l.liberorum.ꝛ alij in.l.maximũ vitium.C.de liber.preter.cum infinis concordantiis disputant.an statuta ꝛ alie dispositiones facientes mentionem de filiis comprehendant nepotes,ꝛ sic superuacua esset hec examinatio:quia certum esset 13 qꝺ non†cum omnes dispositiones recipiant interpretationes a cõmuni vsu loquendi.l.labeo.et ibi Bart.de supel.le.l.librorum.§.quod tñ cassius.de leg.iij.c.ex literis.de sponsa.ꝛ tamẽ Barto.in.d.l.liberorũ.habuit memoriam de tali communi vsu loquendi,ꝛ intelligendi verba illa,filios talis,ꝛc.in latino prolata a notariis ꝛ peritis interpretabatur,ꝛ intelligebantur tẽpore testamẽti secundũ communẽ vsum loquendi,ꝛ añ ꝑ longum tempus de liberis primi gradus tantum secũdum quod 14 declarat Bar.in.d.l.labeo.nõ obstabit†dictis Iacobe ꝛ Cilie alias

a ¶Cõtrariam.Et bñ lꝫ.s.li.j.ꝯs.j.cõtrariũ ꝯsuluerit et male [illegible]

b ¶Succedũt.Erat qꝛ cũ non sint filie:sꝫ neptes nõ fratris sed patrui defuncti ioannis nullomõ ad eius successionẽ venire possunt:sꝫ excludunt̃ a filiis Bartholomei,q sunt ꝓximiores in gradu etiã si Ioãnes mortuꝰ fuisset añ patrẽ suũ:ꝛ ageretur de successione intestati Hieronymi qꝛ ꝓuilegiũ representationis in linea collaterali si est datũ nisi filiis aut filiabꝰ fratruꝫ ꝺfuncti tm̃:nõ autẽ nepotibꝰ tex.in nouel.cõsti.cxviij.§.id aut priuilegiũ vulgo.in auth.de her.ab intesta.§.si igit̃.versicu.hmõi ꝓuilegiuꝫ.Sꝫ hoc corrigit in fi.huiꝰ consi.[illegible]

14 ile alias allegatus vsus loquēdi. ¶ †Circa secundum dubiū presuppono quod non est locus detractioni Trebellianice, ꝑpter illa ꝟba apposita in testamento, videlicet voluit quod tota sua hereditas perueniret ad suprascriptos Bartholomeum a ꝛ Petrum. Nā illud verbū, tota [a] hereditas, excludit detractionē Trebellianice: quia ita ex verbis cōiecturatur fuisse de mente testatoris: vt not. Bart. in. l. centurio. de vulga. ꝛ pupil. dum tractat de effectu substitutionis cōpendiose facte ꝑ verba communia: arg. l. in testamento. C. de testamen. mil. ꝛ. l. iul. de leg. iij. in princi. Et cum hac opinio. cōcordat etiam Ang. ꝛ Imo. in. d. l. cēturio. ꝛ in. l. precibus. in vltima col. C. de impu be. ꝛ alijs substitutio. ꝛ Bal. in. d. l. precibus. in ver. procedo vlterius, ꝛc. vbi etiam ꝓ hoc allegat glos. optimam in. l. decem. ff. de fidei. lib. ꝛ in ver. tota. ꝛ sequitur Ang. in. d. l. decē. qui dixit ad hoc eā esse singularē. idem voluit velle Bal. in. l. fina. C. ad. l. fal. in ver. quid si heres ꝛc. ꝛ idē ibi sentit Cy. ¶ Pro quo bene facit text. in illa. l. fi. ad legē falcid. in versi. in te. ꝛ tex. in. l. ij. §. ad filiorum. C. qñ ꝛ qui. quar. pars debe. li. x. ꝛ. l. si post missionem. in ꝟbo, plena legata. ff. ad. l. fal. ꝛ in auþ. de here. ꝛ fal. §. si vero expressim. ver. non autem. Idem consuluit Barto. in consi. inci. in. q. proposita viso puncto ipsius. q. ꝛ diligenter inspecto. ꝛ cōsi. incipien. Bart. rufoli. ꝛ in consilio. incipien. b. fecit testamentum. et ita etiam cōsuluit Angel. in cōsi. cxxv. inci. hoc est testamentum Petri. ꝛ dicit de hoc esse tex. singularem in. d. l. decē. in fi. ¶ Bñ facit qđ no. Ang. in. l. damni. §. cum pa
15 rietē. de dam. infec. vbi dicit per illū tex. † ꝙ si maritus qui lucratꝰ partē dotis ex forma statuti, muliere predecedente in matrimonio sine liberis, ꝓmisit restituere heredibus mulieris dotem: qđ intelligitur ꝓmisisse secundū formā statuti scilicet detracta dicta parte. secus si ꝓmisisset totam reddere, quod etiā no. Imo. ibi, et in. l. si patronus. ff. de donatio. idē tenuit Rayne. in. l. post dotem. solu. matri. allegat no. per docto. in. d. l. fin. C. ad legem falcid. et ista videtur magis communis sententia. ¶ Nec obst. ꝙ nonnulli cōtrariū teneant se fundantes per. l. j. §. inde neratius. ꝛ. l. qui totam. ꝛ. l. ita bene. §. totam. ad trebel. ꝛ. l. luciꝰ. §. heres institutus. ꝛ. l. si heres ab eo. §. totam. ad treb. ꝛ. l. si quis ad declinandam. in princip. C. de episco. et cleri. quia respondeo ꝙ illa iura loquuntur ẜm dispositionem iuris antiqui: quo iure statuto ꝓhibere non poterat detractionem Tre-
16 bellianice. † sed hodie ẜm magis cōmunē opinio. prohibere [b]
b potest per authenticā, sed cum testator. C. ad. l. fal. et no. glo. in authen. de her. ꝛ fal. §. si ꝟo expressim. ꝛ gl. insti. de fideicō. her. §. sed quia. et Cy. in. d. auþ. sed cum testator. ꝛ idem tꝫ ibi Bal. Bar. et Ang. in. l. marcellus. in prin. ad treb. ꝑ tex. in. d. l. marcellus. in prin. in versi. quod autē. et idem tenet Bal. in. l. filium quem habētē. C. fami. erci. ꝛ Ang. in. d. §. si vero expressim. Sꝫ propterea qđ iste cui facta est substitutio, est filius testatoris, nolui cōsulere super hoc secundo dubio: qꝛ non potest tunc testator ꝓhibere detrahere Trebellianicam: licet alias prohibere possit, vt est solennis decisio Bald. in. l. iubemus. per illum
17 tex. C. ad trebel. † Item an dictum statutum cōprehendat nepotem, videtur in terminis decidere Bald. quod sic, in. l. in quibus. C. de secun. nup. ꝛ alij in varijs locis tamē cōtrarium teneo, attento ꝙ isto casu de iure cōmuni Cilia ꝛ Iacoba nō representant ꝑsonā patris sui: quia nunꝗ filius representat ꝑsonam patris, nisi quando venit ad successionem aui vel patrui. in auþ. de heredi. ab intestato. §. reliquum. in authen. post fratres. et ibi Bart. C. de suis ꝛ legiti. ꝛ statutū debet interpretari: vt quāto minus pōt, ledat ius commune ꝛc. vt in terminis nostris firmāt docto. maxime Imo. in. §. de viro. cum simili. in. l. si vero. ff. sol. matr. Et ita vt superius scriptum est dico ꝛ consulo ego Alex.

Summarium.

1 Locus ꝛ tēpus in libello exprimi debent in interdicto, vñ vi. ꝛ secus in. c. redintegranda. quod non infamat. nu. 2.
3 Uirtus clausule non se restringens. nu. 7.
4 Cap. redintegranda. competit etiam laicis: ꝛ in eo satis est ꝓbare de antiquiore possessore. nu. 5.
6 Spoliatio ex possessiōe ꝓbatꝛ, nisi recēs possess. sit titulata. n. 9.
11 Spoliatorem spoliare non licet ex interuallo.
12 Spoliatus ante omnia restituendus. nu. 13.
14 Possessio ꝑ negligentē perditꝛ minori spatio decem annorum.
15 Possideri quando dicatur iure familiaritatis.
17 Remediū ca. redintegranda. an detꝛ cōtra titulo possidentem.
19 Emphyteuta per non solutionem ipso iure priuatur.
20 Sententia non requiritur nisi ad executionem.
22 Citatio non requiritur in actu pendente a mera voluntate.

Consilium. VI.

Circa promissum inter generosam dominam Rengardā filiaꝫ olim nobilis viri Philippi Matthei de accomāducijs de vrbino agentē: ꝛ magnificam dominam Elizabetam filiā quondam nobilis viri domini Guidopauli de accomanducijs predictis ꝛ vxorē magnifici comitis Ugolini de bandis se defendentem. Primo discutiendum est an libellus ꝛ petitio dicte domine Rengarde ꝓcedat nō obstantibus nōnullis in ꝯtrarium oppositis. ¶ Secundo principaliter erit videndum: posito ꝙ libellus ꝓcedat. An in meritis cause opportune fundata sit intentio agentis, adeo qđ nō obstantibus probationibus partis, debeat ꝓcedi ad condemnationem iuxta formam cōtentorum in petitione agentis. ¶ Circa primū principale videndum est, an ꝓcedat libellus in possessorio recuperande: quamuis in eo non sit appositus mensis spoliationis. ¶ Secundo, an remedium inten
1 tatum competere possit agenti. ¶ †Quo ad primum videretur dicendum, quod libellus non procedat: quia videmus qđ iudicium quo agitur ad recuperādam possessionem, qua actor per vim se spoliatum esse dicit, appellatur famosum: quia efficitur infamis saltem infamia facti. l. honori. ꝛ. l. licet. ff. de obsequijs. ꝛ ibi notatur. l. j. §. interdictum hoc quia. ff. de vi ꝛ vi arma. ꝛ no. gl. in. l. neqꝫ. co. tit. et ideo tunc quando intentatur remedium famosum, etiam si ciuiliter agatur, requiritur expressio loci ꝛ temporis, sicut quando criminaliter agitur. l. item exigit. ff. de dolo. l. pretor edixit. in princip. ff. de iniurijs. et ibi Barto. dicit non referre: an ꝓducat infamiam iuris an facti. ꝛ in. c. tue. de ꝓcurator. et not. Barto. in. l. edita. C. de edendo. ꝛ in. l. ꝓcuratorem. ff. de obseq. ꝛ expresse in libello in quo intentatur interdictum vnde vi. notat Bart. in. l. j. §. siue autem. ff. de vi ꝛ vi armata. ¶ Tamen hoc non obstante, dico cōtrarium esse de iure verius: maxime ex infrascriptis. Et primo, qꝛ ex forma decreti omnibꝰ causis ꝓceditur summarie, ꝛ de plano sine strepitu ꝛ figura iudicij: quo casu omnis solennitas iuris positi intelligitur esse reiecta. legitur ꝛ notatur in clemen. sepe. de verbo. signifi. ꝛ no. Barto. in extrauagan. ad reprimendam. in versi. sine figura. cum simi. Sed quod requiratur insertio mēsis, est solēnitas inducta a iure positiuo, non a iure naturali vel gentiū, vt. l. liberorum. in princ. ff. de accu. ꝛ in. d. l. pretor edixit. ¶ Accedit ad huius cōfirmationem id quod in rescripto principis continetꝛ. Nam princeps committit iustitiaꝫ fieri summarie visa veritate. ꝛ dicit Ant. de but. in. c. ij. de iur. cal. ꝙ quando causa committitꝛ cognoscēda, ꝛ terminānda de veritate ꝛ equitate, ꝙ excludūtur solēnitates rigorose iuris positiui per illum text. ꝛ quid plus important dicta verba, quam quando committitur ꝙ causa cognoscatur summarie, ꝛ de plano, sine
2 strepitu ꝛ figura iudicij. ¶ †Secūdo respōdeo ꝙ non est intētatum interdictū vnde vi quod producit infamiā saltē facti, vt dixi, sed est intentatū remediuꝫ proditū ex canone redintegrāda. iij. q. j. ꝙ enumeratur iter remedia q̄ infamāt: imo cuꝫ dicatꝛ cōditio ex lege seu canone p̄dicto oriri: vt not. gl. ꝛ doc. in. d. c. cum ad sedē. in ꝟ. interdictū. de resti. spo. ꝛ Archi. in. d. c. redintegranda. ꝛ Anto. de but. in. c. solite. in fi. §. antiquos. de resti. spol. ꝛ ptꝫ in. l. j. cum ibi no. ff. de condi. ex. l. ꝛ cōditiones intentate nō ifamāt. l. cessat. ff. de actio. ꝛ oblig. ergo nec ista cōditio
3 ex. d. canone tendit ad infamandum. ¶ † Tertio respōdeo ꝙ [b] d. dña Rēgarda in libello nō se restringit ad spoliationem factā ꝑ vim ꝙ ptꝫ ex clausula illa apposita in libello, scilicet non astringens se ad ꝓbandū nō necessaria: iuxta no. ꝑ Io. And. in. c. lꝫ causaꝫ. de probat. ꝑ Bart. in. l. diuus. ff. de re iudi. ꝛ in. l. circa. ff. de prob. ꝛ Bald. in. l. propter litem. §. j. per illuꝫ text. ff. de excu. tuto. ꝛ in. l. certi conditio. §. quoniaꝫ. ff. si cer pe. ꝛ Angel. in. l. edita. C. de eden. ꝛ Io. de imo. in. l. si cum nulla. ff. de re iudica. ꝛ doct. in. c. ij. de rescrip. cum simili. ¶ Et expresse actor ante litem contesta. detraxit dictam qualitatem violentie, imo etiam dicte agenti competit cōditio ex dicto canone, etiam dato ꝙ interuenerit violenta spoliato. vt ptꝫ ex illo. c. redintegranda. ꝛ not. doc. in. c. sepe. ꝛ in. c. cum ad sedem. de restitu. spolia. Inn. in. c. post electionem. de conce. ꝓben. ꝛ dicetur infra. ¶ Ergo saltem procedit libellus, quatenus pōt in eo comprehēdi deductum esse quod domina Rengarda ceciderit sine iusta causa a possessione que peruenerit ad dictum dominū Guidopaulum, ꝛ ad dictam dominam Elizabetam absqꝫ violentia: ꝛ quia tunc absque dubio non venit irroganda infamia. ¶ Posset etiam dici quod secundum aliquos nō sit vera illa opinio, que habet quod quādo agitur ciuiliter actione famosa debeat inseri locus ꝛ tempus, tamen quia hec disputatio non

a ¶ Tota. Idē ale. l. cēturio. co. xxiij. i. fi. ꝺ vul. ꝛ pup. ꝛ late tuetur Ant. Cor. trac. de pote. ro. q. lxxij. i. ij. dubie. [illegible] b[illegible] [illegible] legali auxil[illegible] uare ꝑ ꝟba gñalia. hāc etiā ꝑtem [illegible] consil. xiij. [illegible] be. l. raptores. nu. iij. C. de epis. ꝛ cle. Bald. Sal. l. j. C. de fruc. ꝛ li. expē. Ias. lxxxiij. co. ix. lib. j. Bertr. consi. xxxvij. visis. lib. j. ꝛ ita sentit And. tiraq. in cōsu. pict. ti. retrac. §. xv. glo. j. nu. viij. nec sibi aduersatur in. l. si vnqꝫ. ꝑ totū. C. de reuo. do. qꝛ ibi loquitur allegādo. Adde not. j. lib. v. cōs. cxxxiij. j. li. vj. cōsi. ccj. nu. v. c. m.

b ¶ Prohibere. s. lib. j. consi. lxvij.

4 est necessaria ad predicta. ideo circa eam nõ insisto. ¶ † Capio secundũ dubiũ an remedium intentatum possit competere dicte agẽti. ⁊ videretur prima facie dicendũ ꝙ non: quia videtur quod conditio ex canone redintegranda. non competat laicis ⁊ agentibus pro rebus profanis [a], vt videtur sentire glo. in dicto. c. cum ad sedem. in versi. interdictum. ⁊ ibi Jo. calde. ⁊ quidam moderni: nã cum ille text. loquatur in rebus ecclesiarum vel ecclesiasticarum personarũ nõ licet extendere ad alias personas: qꝛ ꝑsone ecclesiastice sunt magis fauorabiles, ⁊ magis priuilegiate. capitu. ij. de dolo ⁊ contuma. c. j. de cleri. coniuga. in. vj. cum ibi no. per Joan. and. ¶ Tamen contrarium tenet Bar. in. l. si coloni. C. de agri. ⁊ censi. referens ita velle Jo. and. in. d. c. cum ad sedem. sed voluit allegare no. per eum in. c. sepe. post Inno. ibi: ⁊ ita etiam tenet Anto. de bu. in. d. c. cum ad sedem. quia quãtum ad propositũ, videtur esse eadẽ ratio vtroqꝫ casu, scꝫ rõ tendens ad finẽ corrigendi peccatũ. ideo secundum eũ etiam in foro ciuili seruari debet per no. in regula, possessor. lib. vj. ita etiam consuluit Ang. in consil. clvij. inci. in questione ꝓdicta vertẽte inter cõe. ⁊ etiam Lud. Rom. in. l. rẽ que nobis. ff. de acquirend. possessio. ¶ Et dicit Jo. de imo. ꝙ licet prima opinio secundũ eum cõiter teneꝰ, ⁊ seruatur: ⁊ ideo dicit quod illa seruareꝰ in practica ꝑ. l. minime. ff. de legi. ⁊ ita sepenumero seruari vidi. et ita etiã ꝑ clarissimum dom. aduocatum dñe Rengarde affirmatur esse stylum ⁊ obseruatiã in loco: ideo ab huiusmodi stylo non est discedendũ. l. fina. C. de iniurijs. et ibi Ang. c. sicut. de re iudica. et ibi Ant. de butr. c. ex insinuatione. de appellatio. c. ex literis. de constitutio. no. Cynus in. l. ij. C. q̃ sit long. consuetu. et Bal. in. l. fina. eo. tit. ⁊ in. l. de quibus. in. x. colũ. ff. de legi. ⁊ Joan. andreas ⁊ alij post eum. in. c. fin. de consuetu. ¶ Circa secũdum principale dubiũ, scilicet an in meritis cause opportune sit fundata intẽtio agentis, adeo qd non obstãtibus probationibus partis aduerse, debeat procedi ad condemnationẽ ⁊ restitutionem possessionis rerum petitarum in libello respondeo quod sic, saluis his que infra dicã. ¶ † Et 5 ad hoc ostendendum presuppono quod ad hoc vt habeat locum remedium dicti. c. redintegrãda. satis est [b] probare possessionem antiquiorem agentis, ⁊ possessionem postea ad alium peruenisse absqꝫ eo quod aliter probaretur de vlla spoliatione, vel violentia saltem quãdo antiquior possessor possidebat bona fide, vt in ꝓposito nostro, nisi probetur quod antiquior possessor iuste possessionem amiserit. ita concludit Inno. ⁊ alij cõmuniter post eum in dicto. c. sepe. ⁊ est de mente Inn. in dicto c. post electionem. ⁊ idẽ tenet Lappus allegatione. iij. incipien. letatus sum ⁊c. ⁊ dominus Abbas in. c. si diligenti. de prescri. ⁊ in. d. c. cum ad sedem. Plus dicit Anto. de butr. in dicto ca. sepe. ⁊ Ludoui. roma. in. d. l. rem que nobis. quod etiam cõpeteret male fidei possessori propter generalitatem dicti capi. redintegranda. ¶ Sed in ꝓposito nostro est probatum per multos testes, qd antequã domina Elizabeta possideret: possederat per multos annos ipsa domina Rengarda, ⁊ etiam Philippus cuius ipsa est filia ⁊ heres vt de filiatione ⁊ existẽtia heredis fatetur domina Elizabet a respondendo positionibus, ⁊ apparet possessionem postea peruenisse ad dominam Elizabetam, et ad eũ a quo ipsa domina Elizabeta causam habere dicit, id est, ad dñm Guidopaulũ, et etiã apparet quod Philippus ⁊ dicta dña Rengarda possederunt cũ titulo, scilicet inuestiture ab ecclesia seu monasterio sancti Thome, alias sancti Amati in solio Pisauriẽ. diocesis, vt constat ex pluribus inuestituris mihi exhibitis. ex quibus titulis presumitur bona fides, vt. l. penulti. C. de euictio. ⁊ plene nota. in. c. si diligenti. de prescrip. ⁊ per docto. in. l. celsus. cum si. ff. de vsucap. ergo satis 6 fundata ⁊ probata est intentio dñe Rengarde. ¶ † Quinimo posito quod requireretur probari spoliationẽ: tñ satis dicitur probatum de spoliatione eoipso quod apparet de antiquiori possessione domine Rengarde ⁊ patris sui, ⁊ de iuniori possessione dicte domine Elizabete. Nam satis dicitur per hoc apparere de spoliatione re ipsa. ita inquit notabiliter Bald. in. l. penulti. in vltima colũ. C. si a nõ compe. iud. allegat. l. si coloni. s. allegatã. ¶ Nec est necesse probare de violẽtia, licet de ea non 7 sit facta mentio in libello: qꝛ in libello fuit adiecta dicta † clausula non astringens ⁊c. que operatur vt non teneatur probare oĩa deducta in libello: sed sufficiat probare quantum est necessarium pro victoria, vt dixi supra. ⁊ propterea nõ est opportunum insistere vtrum potuerit dicta qualitas inserta in libello detrahi per actorem prout detracta fuit: quia etiam posito ꝙ non potuisset detrahi, tamẽ sufficit probasse predicta. ¶ Hoc etiã ꝯprobatur ex virtute alterius clausule posite in dicto libello, dum in eo dicitꝰ petens dictus procurator dicto noĩe in predictis sibi ius ⁊ institiam ministrari, non tantummodo predi8 cto, † sed omni alio meliori modo ⁊c. q̃ est multũ vtilis clausula ad sustinendum libellum, ⁊ interpretandum eo modo quo fauorabilius potest iuuari intentio actoris, vt per Antonium de but. in capitu. litere. de dilatio. ⁊ in capitu. examinata. de iudicijs. ⁊ per Baldum in. l. vinum. ff. si certum petatur. bene faciunt nota. per docto. in capitu. secundo. de ordi. cogni. cum si. ¶ Non obstat predictis si diceretur quod imo antiquior fuit possessio domini Guidopauli. quam fuerit possessio Philippi ⁊ dñe Rengarde, vt probari videtur per testes ꝓductos ꝑ parte dicte domine Elizabete, et per consequens non videtur quod domina Rengarda ⁊ Philippus potuerint dici bone fidei possessores. l. fina. C. vnde vi. ⁊ no. Bart. in. d. l. celsus. circa penult. colũ. in versi. sed qualiter probabitur ⁊c. facit quod habetur in. c. licet causam. de probatio. et quod no. docto. in. l. j. C. vti posside. et propterea videretur quod non debet obtinere domina Rengarda in remedio. d. c. redintegranda. saltẽ tenendo quod tale remedium non competat malefidei possessori, vt 9 sub dubio forte dixit Joan. de imo. in. d. c. sepe. † quia rñdeo ꝙ posset dici ꝙ iunior possessor presumeretur in malafide quo ad antiquiorem possessorem, quando iunior possessor possedisset sine titulo. secus si cum titulo, vt. d. l. penulti. ⁊ no. Barto. in d. l. celsus. cũ simi. posito quod Guidopaulus possedisset ante dñam Rẽgardã: tñ domina Rengarda ⁊ Philippus eius pater possederunt postea cũ titulo ꝯcessionis in emphyteusi. ⁊ ideo fuerũt in bona fide. ¶ Preterea etiã malefidei [c] possessori cõpetit dictũ remedium secundum dominum Anton. de but. et Roma. vt dixi supra, ⁊ pro eis facit id quod habetur in cap. in literis. de restitutio. spoliatio. et id quod dicã statim ĩ re10 spõsione. † Secundo respõdeo ꝙ dominus Guidopaulus cecidit a possessione et ab vtili dominio culpa sua, vel authoris sui: quia cessauit soluere canonem debitũ pro dictis rebus emphyteuticis per biennium ⁊ vltra, iuxta capitu. potuit. de loc. ⁊ in auf. qui rẽ. C. de sacrosanc. eccle. merito dicto dño Guidopaulo, vel eius heredi non competebat remedium recuperãdi dictam possessionem, vt no. Innocen. ⁊ omnes in. d. capitu. sepe. et Joã. calderi. in dicto. c. cũ ad sedẽ. ⁊ patet ex dicto. c. redintegranda. et no. Hostien. ⁊ Jo. and. in. c. accedens. vt lite nõ contesta. nisi fuisset minor vel ecclesia, vt ibi per dominũ Abb. ⁊ dñm Ant. de butri. in dicto capitu. sepe. circa penu. ⁊ vlt. col.

11 ¶ † Tertio respõdeo per id quod legitur ⁊ notatur in. l. si qs a se fundum. C. ad legem iuliam de vi. ⁊ per notata per Bartol. in. l. qui possessionem. ff. de vi ⁊ vi armat. vbi dicitur ꝙ si te spoliaui possessione tua, ⁊ tu postea ex interuallo spoliasti me dicta possessione: si ago ꝯtra te ad restitutionem possessionis, debeo obtinere: nec mihi obstabit exceptio quod ego te primo spoliauerim. nõ debuit ergo Guidopaulus sibi ius dicere propria authoritate ⁊ priuare dominam Rẽgardã possessione, sed agere ad recuperãdã suã antiquiorẽ possessionẽ, si verum fuisset etiam ꝙ eã habuisset. ¶ Et per hoc apparet non obstare si dicereꝰ ꝙ possessio Philippi ⁊ domine Rengarde presumitur clãdestina: quia imo nõ est clandestina postquam virtute tituli acquisita est, ⁊ est iunior possessio postq̃ iustificatur per titulum vt habetur in. d. cap. licet causam. et per Bar. plene in. l. si 12 duo. cũ suis cõcord. † ⁊ spoliatus ante omnia est restituendus d. l. si quis a se fundum. etiã si fuit spoliatus non interueniente violentia, [d] vt in. d. c. redintegranda. ⁊ in. d. l. si coloni. ⁊ ibi not. Bar. C. de agri. ⁊ censi. lib. xj. et no. Inn. ⁊ Jo. an. in. d. c. sepe. ⁊ ibi expresse Ant. de but. in penul. ⁊ vlti. col. ⁊ Inn. ⁊ Jo. an. in. d. c. post elec. ⁊ no. Jo. de imo. in. l. generaliter. §. nihil cõe. ff. de acquir. pos. ¶ Posset etiã vltra predicta dici ꝙ post mortẽ Matthei nõ deponũt testes dñe Elizabete ꝙ solus dñs Guidopaulus possideret, sꝫ ꝙ ipse ⁊ Philippꝰ possidebãt. ¶ Nõ obst. etiã si diceretur ꝙ dñs Guidopaulꝰ potuit de anno millesimoquadringentesimoquadragesimooctauo apprehẽdere possessionem, ꝓut apprehendit, vt multi ex testibus dñe Rẽgarde deponũt, vel de anno Millesimo quadringẽtesimoquadragesimoquarto, vt nonnulli deponunt, eo qꝛ nõdum ꝑdide13 rat possessionem quã prius ipse habuerat, † eo qꝛ possessio animo retinetur per longum tempus. l. licet. cum ibi no. C. de acq. pos. l. furtum. §. fundi. ff. de vsuca. et no. in. l. j. C. de ser. fugi. ⁊ in §. quod autem. institu. de vsucap. et in. l. si de eo. §. si forte. ff. de acquiren. posses. ⁊ sic ꝓpria authoritate potuit cõtinuare possessionem suam quam animo retinuerat licet naturalis ꝑ aliũ fuisset occupata. l. clam possidere. §. qui ad nundinas. cum ibi no. ⁊ in. l. sequen. ff. de acquirend. possessio. vt no. per glos. ⁊ plenius per Bart. in. l. j. §. interdum. ff. vti possidetis. ⁊ per Bart. plene in. l. j. C. vnde vi. cum similib. ¶ Quia respondeo ꝙ probatur ꝑ testes domine Rengarde tam ex persona Philippi q̃ ex ꝑsona domine Rengarde dicta bona fuisse possessa per dictum Philippum ⁊ dominam Rengardam vltra tempus longum quod est decem annorum, absqꝫ eo ꝙ dominus Guidopaulus

dopaulus

---

[a] ¶ Prophanis. Idẽ Pau. c. sepe. de resti. spo. Phi. Frãc. in disp. peti. ⁊ poss. col. v. bellemer. decisi. xxxvj. Cor. cõsil. xviij. lra F. li. j. ꝯs. cclxxxij. lra. J. libr. iij. Jas. l. rẽ que nobis. de acqui. here. Et est veriꝰ lꝫ Alex. vbiqꝫ vt. s. lib. j. cons. lj. ⁊ lib. ij. consi. cc. ⁊. j. li. v. cõs. xcj. cõsi. xcij. ꝯs. xcviij. et dec. ꝯsi. clij. seqtur opinionẽ bar. [illegible]

[b] ¶ Satis est. anch. ꝯs. xlij. sꝫ nõ practicaꝰ [illegible]

[c] ¶ Malefidei. Reprobaꝰ ꝑ Bertr. ꝯsil. liiij. adherẽdo lib. j. ⁊ bene.

[d] ¶ Violẽtia. Bertran. consil. cxxj. lib. ij.

do paulus possideret, vel contradiceret vt deponunt, maxime primus, secundus, quartus, quintus, octauus, decimus et duodecimus testis. Nam vt deniqz tenuerunt gl. in d. l. furtum. §. fundi. ff. de acqui. pos. et Inno. in c. querelam. de elec. et Jacob. de ra. et Ang. et moderni i. d. c. fundi. et Cy. in l. j. in j. questione. C. vbi causa status. et Bal. in l. ij. C. de ser. et aqua. et mod. in dicto

14 §. si forte. † Possessio perditur per negligentiam etiam minori spatio quam decem annorum, adeo quod sufficit tempus iudicantis arbitrio. arg. l. j. de iu. delib. et c. de causis. de offi. deleg. et secundum Joan. de imo. et modernos in d. §. si forte sufficeret biennium. vt ibi plene per eos. ¶ Que disputatio hic non est necessaria attento quod possessio Philippi et domine Rengarde durauit per tempus longum decem annorum, et longe vltra, quo tempore non possedit dominus Guidopaulus, vt dixi. et quamuis testes domine Regarde dicant se nescire an ipsa ciciderit a possessione culpa sua, vel non: tamen hoc non dicitur obstare: quia vt dixi supra referendo verba Innocen. et aliorum in d. c. sepe. incumbit onus probandi domine Helizabete quod domina Rengarda iuste amiserit possessionem. ¶ Non obstat etiam si dicatur quod Philippus intelligitur possedisse iure familiaritatis, postquam dicta bona videbantur pertinere ad dominum Guidopaulum heredem institutum, et etiam comprehensum, videtur in inuestitura Matthei patris sui, iuxta. l. qui virum familiaritatis. cum ibi not. et l. generaliter. ff. de acqui. pos. et in l. et habet. §. hospites. ff. de prete. et l. si mulier. ff. qui. modis vsufruc. amit. cum simil. Quia respondeo quod inuestiture obtente per Philippum et dominam Rengardam, seu per eos ratificate, ostendunt aperte contrarium.

15 † Quia iure supra proxime allegato procederet quando solus dominus Guidopaulus habuisset titulum in dictis rebus, et ipse et Philippus communiter hospitassent et Philippus iuisset ad dicta predia, et fructus ex his percepissent nam

a presumeretur iure familiaritatis [a] fecisse. et satis diceretur possedisse do. Guidopaulus. et si predia communia fuissent domini Guidopauli et Philippi communiter habitantium, sufficeret alterum eorum locasse predia, et percepisse fructus, vt sic ambo dicerentur possedisse, vt declarat Bart. et alij in d. l. qui iur. cum concord. s. alleg. et Ang. in l. assiduis. C. qui potio. in pign. habe. et Bal. in l. ob maritorum. C. ne vxor pro mari. sed nos non sumus in casu quia non probatur quod Philippus simul habitaret cum Guidopaulo. Item quia Philippus solus habebat titulum inuestiture dictarum rerum deuolutarum ad ecclesiam. Et per hoc non est opportunum discutere de virtute dispositionis facte per dictum Mattheum in testamento. s. an per verba ibi apposita videatur reliquisse dicta bona Philippo: quia posito etiam quod non videatur ea bona pleno iure reliquisse Philippo, sufficit quod Philippus haberet inuestituram. ¶ Non obst. etiam si dicatur quod Guidopaulus et domina Helizabeta posse derunt spacio. xxx. annorum coniungendo tempus, quo possedit primo Mattheus, et successiue dominus Guidopaulus antequam Philippus et domina Rengarda possiderent vna cum tempore quo postquam desierunt possidere Philippus et domina Rengarda, reassumpsit possessionem et dominus Guidopaulus et successisse domina Helisabeta, et sic videtur quod obstet exceptio

16 prescriptionis. xxx. annorum. † Quia respondeo quod eo ipso quod possessio fuit apprehensa per Mattheum, et successiue per dictam dominam Regardam, fuit adeo interrupta prescriptio quod non fuit amplius locus coniunctioni dictorum temporum. l. Pompo. §. quesitum. et ibi no. ff. de acqui. pos. ¶ Preterea antequam de anno millesimo quadringentesimoquadragesimooctauo, cecidisset a possessione Philippus et domina Rengarda, non competebat dictis Philippo et domine Regarde facultas agendi conditione ex canone redintegranda. ergo ante non potuit incipere prescriptio ad tollendam dictam actionem, et facultatem agendi. l. cum potissimi. §. illud. C. de prescri. xxx. anno. l. fi. C. de anna. exceptio. et constat quod a tempore quo domina Regarda cecidit a possessione, non est lapsum tempus. xxx. annorum: ergo non est sublata dicta facultas agendi. l. sicut. et l. omnes. C. de prescri. xxx. anno. ¶ Et quod remedium agendi ex canone red

b integranda. sit perpetuum [b], firmat in specie Joan. an. et Anto. de but. in d. c. solicite. in fin. de resti. spo. per id quod ibi no. text. et

17 voluit gl. fi. in fi. ¶ † Non obstat etiam si diceretur quod dicta domina

c Helisabeta possidet cum titulo [c], scilicet ex virtute inuestiture dicti Matthei, cuius ipsa videtur esse heres mediate dicto domino Guidopaulo iure hereditario: et sic quod contra eam non debeat dari remedium d. c. redintegranda. per id quod habetur in l. siue aute. §. si duobus. ff. de publ. et per no. per Bart. in d. l. rem que nobis. et in l. manifestissimi. §. sed cum in secunda. C. de furtis. quia respondeo quod secundum veras conclusiones agenti conditione ex canone redintegranda. non potest opponi exceptio dominij vel similis, sed debet ante omnia fieri restitutio possessionis, vt clare dicit Ant. de Butr. in d. c. sepe. in vlti. col. vbi etiam ita dicit esse de mente Inn. et Jo. an. in d. c. post electionem. ita etiam est de mente Bar. in d. l. si coloni. et firmat etiam dominus Abb. in d. c. sepe. et in d. c. si diligenti. et Ro. in d. l. rem que nobis. Nec obst. d. §. si duobus. quia ibi loquitur quando agitur petitorio.

¶ Item quia posito quod reus haberet titulum, non sequitur ergo domine Rengarde agenti possessorio recuperande potest opponi exceptio: dolo facis, quia petis quod restiturus es. iuxta. l. dolo. ff. de doli excep. quia imo si fiat restitutio domine Rengarde, non teneretur postea ipsa restituere etiam in petitorio, quia tunc in pari causa potior erit conditio possidentis, id est domine Rengarde, cum facta erit restitutio possessionis dicto. §. si duobus. et hec fuit ratio reddita per Bal. in l. fin. C. de edi. diui Adri. tollen. in. xv. col. in ver. secundo debet etc. iuncto ver. seq. et Ant. in d. l. fi. §. sed cum in secunda. C. de fur. in quibusdam lecturis. ¶ Nec obstat si dicatur quod passa est domina Rengarda fieri probationem per dominam Helisabetam super dominio: ideo sibi debet obesse. c. j. de resti. spo. Quia respondeo quod ex actis mihi transmissis non inuenio quod domina Rengarda consensit discuti de proprietate seu dominio domine Helisabete, sed potius contrarium. s. quod intendebat tractari de possessorio. ¶ Item respondeo quod dicta domina Helisabeta aut eius pater non potuerunt pretendere titulum pro he

18 rede in dictis rebus, † quia filius in potestate in rebus hereditatis paterne non habet titulum pro herede. l. nihil. C. pro herede. et l. Arsius. ff. de libe. et post. ¶ Item non potuerunt pretendere titulum ex antiqua inuestitura Matthei recipientis pro se et filijs, vt plenius in inuestitura continetur: quia cum demum fuerit facta concessio Philippo in emphyteusim de anno millesimo quadringentesimo decimosexto. et postea de anno millesimo. ccccxxij. declarauit idem Abbas qui concesserat in emphyteusim se dictam concessionem fecisse Philippo, eo quia dicta bona deuoluta erant ad ecclesiam, ex capite canonis non soluti seu alio quouis modo, vt plenius in dicta declaratione continetur, sequitur quod si non apparet solutum esse canonem intra biennium, fuit priuatus ipso iure dictus Mattheus, et eius filij et descendentes omni iure eis acquisito ex vigore dicte con

a cessionis facte prefato Mattheo volente ecclesia, vt. d. c. potuit. vt. l. ij. C. de iure emphyteu. cum ibi no. et no. Bal. in d. auc. qui rem. circa. iij. col. C. de sacrosan. ecc. et Ange. in §. si vero. in authen. de non alienan. colum. ij. et Anto. de but. in d. c. potuit. vbi

19 dicit † quod communiter tenetur quod ipso iure fit priuatus emphyteuta ecclesie per cessationem solutionis intra triennium, et emphyteuta priuari per cessationem intra triennium, absqz alia sententia, dummodo appareat dominum ita velle. et ita etiam tenet Joan. de Imo. in d. c. potuit. maxime per d. l. ij. C. de iure emphy. que innuit quod propter talem cessationem potest expelli a domino: sed si non esset ipso iure priuatus, sed requireretur sententia, non posset expelli. et dicit Joan. de Imo. quod ita est est de mente Barto. in l. ij. ff. de excep. rei iudic. dum allegat no. per glo. in l. ij. ff. si ager vecti. vel emphy. pe. et propterea prefati

b doc. in d. c. potuit. damnant opi. Specu. in titu. de loca. §. nunc aliqua. ver. xlvij. inquantum videtur velle quod ipso iure non sit priuatus sed requiratur sententia. Hoc confirmo per text. in d. l. ij. C. de iure emphyteu. in ver. omnino. et in authen. de non alie. in §. scire. in ver. omnino que dictio importat idem quod ipso iure, vt

c no. in gl. in l. j. §. si pecuniam, in ver. omnino. ff. depositi. Istam opi. etiam firmat Joan. de imo. in repe. c. fin. de prescr. parum post medium. et in c. ex parte. in ix. colum. extra de feudis. ¶ Hoc etiam late firmat et approbat Salyc. i. d. l. ij. C. de iure emphyt. in iij. q. per illum tex. et per tex. in §. si vero. et §. sane. in authen. de non alie. et per tex. in d. authen. qui rem. C. de sacrosan. eccle. que iura loquuntur cum parte, id est cum domino repellere volente, non cum iudice. et dicit quod propter hoc tex. in d. l. ij. in versi. cadet. intelligitur ipso iure prout etiam accipitur in l. fina. C. loca. et in authen. qui rem. C. de sacrosan. ecclesi. et in l. fina. et in gloss. in ver. cadet. C. de iure emphyteu. ¶ Et respondet ad dictum c. potuit. inquantum ibi permittitur more purgatio, que non deberet permitti si ipse a iure cecidisset: cum tunc facta esset executio a lege: quo casu permittitur more purgatio. l. qui ob rez. ff. de condi. inde. l. iam tamen. ij. responso. ff. iud. sol. l. si is cui. ff. de leg. ij. et no. gl. in c. mora. cum simi. de reg. iur. in vi. quia hoc ideo est in casu dicti. c. potuit. quia non fit executio a lege nisi domino volente. d. l. ij. et d. §. sane. et hec responsio fuit etiam de mente Inn. in d. c. potuit. in vna opi. ibi posita per eum. et propter ista Saly. in d. l. ij. reprehendit Spe. in d. versi. xlvij. et per hec patet quod Lud. Ro. qui consulendo secutus fuit opinionem Specu. vt statim re

20 feram, non videtur bene consuluisse. ¶ † Ex his videtur quod sententia declaratoria sup predictis, non fuit necessaria ad substantiam esse. nam vt varijs locis dicunt doc. et clarissime Bald. in c. j. in prin.

a ¶ Familiaritatis. Paul. consi. cxxxviij. col. j. consi. clxxix. col. iij. lib. j. consi. ccccxci. li. ij. Alex. s. li. ij. consi. ccxv. co. iij. Soci. consil. cxxxj. que sequitur Bertra. d. consi. liiij. li. j. late Ludo. Gozadi. consi. xcix. Aymo. consi. lxj. nu. ij.

b ¶ Perpetuum. s. lib. ij. consi. cxvij. Hyppo. Marsil. no. dc.

c ¶ Titulo. quod hoc ca. redintegranda. non detur contra possidentem titulo, Alex. s. lib. ij. con. cxviij. n. j. n. vij. Alb. bru. consi. xix. colum. fi. consi. xxj. Ant. rub. con. iiij. sed quod detur Alex. s. d. consi. cxviij. consil. cc. nu. viij. lib. ij. Bertra. consil. cxxj. si attendatur. lib. ij. prior sententia verior est nisi titulus sit apte nullus vel in fraudem procuratoris.

a ¶ Inceperat.fa. s.eo.nu.xxix.

b ¶ Primū.idem Jo.ana.c.j.de p̄la.vic.suas. Jac. l.more.col.iiij.de iuris.om.iud.z vn̄ seq Chassan.i cō su burgun.tit.j.§.vij.gl.ij.col.fi.licet dubitet i tit.ij.§.i. gl.no.z appertinēt. sz aliter distinguit Alex.in.l.diuortio.§.si fundū.col. fi.sol.ma.quē seqt̄ Benedi.rep.cap. Ray.§.cetera bona.num.xxxviij. Sz qcqd dicāt veritas est qd̄ debētur scd̄o emptori vel conductori,vt tp̄s sn̄ie inspiciat: qr nō dr̄ pus d̄beri pena vt no.in.l. rescriptū.ff.de pactis.z ita tz imo. d.l.diuortio.§.si vir. Jac.rebuf.in l.iij.C.de suscep.z archa.li.x.eo.gui. pa.deci.delphi. cccccxxxv. bertr. ɔsi.ccxiiij.viso casu.li.ij.rō manifesta est: qr iste emptor vel cōductor nullā actionē nullū ius hz añ sententiā. Idē vult Paris d̄ puteo.tract. si idicia.vb.puent⁹ fol.ccxvij.in p̄uis fateor q̄ si sit appellatū z sentētia cōfirmata adhuc īspicit̄ tp̄s p̄me sentētie q̄tum ad penā i ea adiudicatā:qr ius semel quesitū nō dz tolli occasiōe appellatiōis iniuste.

defeu.sine culpa non amit.aut quis rōne culpe venit priuād⁹ aut est priuatus ipso iure.primo casu necessaria est sententia ad esse pene.l.eius qui delatorem.ff.de iure fisci.secundo casu non est necessaria ad substantiam esse,sed ad executionem esse,per no.per Joan.Andr.capit.pro humani.de homicidio.in.vj.in nouella. ¶ Et plus dicit Bald.in.d.capi.j.de feud.sine culpa non amit.quod etiam executio facta non precedente dicta declaratione,non esset iuri contradictoria,per not.per Innocen. in capitu.ex ratione.de appellatio. ¶ Unde potest nūc dominus iudex ferendo diffinitiuam declarare incidenter dictum Mattheum,z dominū Guidopaulum cecidisse a iure suo p̄pter canonem non solutum,z quamuis etiam nō declararetur nō esset necessariū:z executio facta per dictuz dn̄m,dū nō fuit iuri ɔtria,vt dictū est. ¶ Et sic satis est quod appareat de volū21tate z declaratione dicti dn̄i Abbatis † ad quam declarationē non fuit necessaria citatio dicti Matthei seu dn̄i Guidopauli, vt per plura cōcludit Ludo.Ro.in consi.ccxij.inci.In christi nomine quo ad primum quo queritur an recte zc.vbi ad hoc inducit.l.ne cuius.C.locati.Et qr illud quod possum facere te inuito.multomagis te absente z ignorāte.l.qui potest inuitus. ff.de re.iur.l.iiij.§.illud.ff.de fideic.lib.z per.l.in diem.cum glo. 22 ff.de aqua plu.arcē. † Et quia in actu pendente a libera voluntate non requiritur citatio.l.in re mādata.C.mandati.z no.per Bal.in.l.neqz natales.C.de p̄ba.cū si.z lz Lud.ro.in dicto cōsilio teneat q̄ requiratur sn̄ia iudicis:tn̄ in hoc magis communis opi.est in contrariū,vt dixi supra,a qua nō est recedēdum in iudicando:vt traditur in locis vulgaribus.z pro dicta communi opinione cōsuluit Pau.de cast.in cōsi.cxxxiij.incip.In casu presenti puto sic dicēdū zc. ¶ Nō obstat etiam si dicatur q̄ ex quo extat Baptista filius masculus dn̄e Rengarde,non debuit agi nomine domine Rengarde stante inuestitura p̄ut iacet,s̄m quam nepos masculus videret̄ preferri filie: quia ad hoc respondet Spe.in tit.de loca.§.nunc aliqua.versi.cxlvj.q̄ non intelligitur de nepote nato ex filia.arg.l.si viua matre.C. de bonis mater.z illam decisionem sequūtur communiter doc. vbiqz propterea sup ea non insisto vlterius. ¶ Ex quibus cōcludit̄ ferendam esse sn̄iam in fauorem dicte do.Rengar.excepto q̄ de vna petia terre quam deponunt testes fuisse semper possessam per dn̄m Guidopaulū,que olim fuit ser nicolai vagnoni.z si iudici nō bene cōstat,que sit illa petia terre,repetantur ex officio suo testes,z bn̄ declarēt dicrum suā circa illā petiā terre,iuxta.c.cū clamor.de testi.z no.in.§.qr vero.i auth.de testi.z sibi etiā p̄mittit̄ ex forma decreti.Et hec sunt p̄pter que superiorib⁹ dieb⁹ requisitus vt p̄ parte aduersa cōsulerē mihi visum est iniustitia mediāte id fieri posse.Alexan.Bononie.

Epitome.

¶ Stante statuto q̄ si aliquis ciuis vel forensis extrahere voluerit vinū natum in districtu Cesene,qd̄ non recolligit in suis possessionibus p̄prijs vel cōductis,sed ab alio emerit vel alio titulo receperat:teneatur z debeat soluere p̄ extracta solidos. xl.Bononiē.pro qualibet vegete.nec aliud datium p̄ emptione vel alio ɔtractu,mediāte quo receperit dictū vinum soluere teneatur.Petrus Martini mercator Venet⁹ die lune manet xxviij.mensis Martij fecit onerari in ciuitate Cesena currus xiiij.viniriā per eū ibidē empti,cā z aīo illud per portum Cesenaticum etiam districtum Cesene extrahendi Venetias per mare p̄ totum dictum mensem Martij superius eius barcha z dicta die soluit ipse Petrus datiarijs tūc existentibus debitum datium p̄ extracta dicti vini.z ipsa die vinum predictum fuit conductum ad dictum portum,z illud in quodam magagino poni fecit idem ad ipsum vinum clarificandum. z circa clarificationem dicti vini vacauit ipsa die continuo vsqz ad mane diei Mercurij sequētis vltime diei Martij:z ipsa die dictus Petrus,dictum vinum clarificatum posuit in barcha ipsius existēte in aqua portus predicti.exceptis.viij.salmis vini non clarificati,que remanserunt in predicto magagino pro vino clarificato cui dicitur vino destichi vsqz ad sequentem diem Jouis que fuit prima Aprilis elapsa p̄o dicta die Jouis iteratis tēpestatibus cessatis dictus Petrus vinum predictum cum dictis salmis.viij.sup dicta barcha de dicto portu p̄ mare extraxit,z ɔduxit Venetias.dicta vero die Martis inceperūt vigere z p̄ totam ipsam diem z continuo postea vsqz ad dictā diē Jouis ac ipsa die Jouis in mari viguerāt tēpestates,ita q̄ nemo diligens vel practicus nauigator z nauta exiuisset cum dicta barcha cū dicto vino onerata extra dictū portū per mare. Ex quo dubitari contingit vtrū gabella seu datium q̄ debetur pro extracta dicti vini solui debeat gabellarijs veteribus,quorum gabelle durauerunt per totum dictum mensem Martij:an vero solui debeat gabellarijs nouis, quorum gabelle ceperunt die prima dicti mensis Aprilis.decidit Alexā. quod antiquis solui debet.

Consilium. VII.

Viso themate z statuto suprascriptis,puto de iure concludēdum dictam gabellā spectare ad datiarios veteres, quorū ius 1 durabat per totum mensem † Martij ex infrascriptis. ¶ Et primo,qr satis est,qd̄ de mense Martij inceperit extrahere dictus mercator dictā q̄titatem vini de ciuitate Cesene,z illud cōduxerit in portum Cesenaticum animo illud extrahēdi per portū p̄dictum de dicto districtu Cesene,z cōducendi Venetias per totum dictū mensem Martij,lz casu z tēpestate fuerit impeditus nauigare z extrahere de portu dictū vinum,vt videtur p̄bari in.l.Cesar.ff.de publ.vbi ille q debebat ante idus Martias exire insulā Crete cū cotib⁹ alias incideret in penā, dr̄ ibi qd̄ si ante idus Martias ille cū naui onusta cotibus exiuit portum insule Crete,z nauis postea a vēdito in portū relata est.z iterū post idus Martias eadē nauis onusta cotib⁹ portum exiuit:certe nō videt̄ contrafecisse:z lz ille textus presupponat qd̄ nauis a principio ante idus Martias iaz extra portum z insulam p̄fecta erat:sed in casu nostro districtum nunquā exiuit,dico qd̄ istud nō est in consideratione habendū:qr si consideremus simpliciter verba.l.prohibentis ne quis cum noui onusta cotibus insulam exiret post idus Martias, cum naui onusta ex portu profectus est,si postea vento relatus est in portum,z post idus Martias ad nauigandū paratus erat: sed tēpestate impeditus solum nauigauit post idus:quia vtroque casu verum est eum post idus Martias ex portu nauigare:vnde ratio decisionis illius.l.est fundata in impedimento tempestatis.que ratio habet pariformiter locum vtroqz casu: ergo eadem debet esset vtrobique iuris dispositio.l.illud.ff.ad 2 leg.Aquiliam.c.translato.de constitutioni. ¶ † Et istud videtur esse expresse de mente Joan.And.z Anto.de butr.z aliorum in.c.ij.in.c.fin.de constitu.vbi dicunt quod si quis cepisset extrahere Bladum,z postea casu desistit z demum fiat statutum imponens penam extrahenti non extenditur ad istum a postea extrahētem,ex quo prius inceperat,[a] ad quod allegāt dictam.l.Cesar.z id quod habetur in.c.proposuisti.de foro cōpetenti,z in.c.gratum.de offic.deleg. ¶ Et expresse dicit Jo. de Imo.in dicto capit.ij.de constit.quod istud haberet locum nedum si extraxisset,z a vento in portum relatum fuisset, sed etiam si nō perfecisset extrahere nec in portum relatus fuisset, z ita dicit quod doctores in.d.c.ij.communiter intelligunt dictam.l.Cesar.z pro hoc etiam allegat quod in simili not.gloss. in Clemen.j.in versic.deputatis.de testa.z in.l.eum actum.ff. 3 de negot.gest. ¶ † Secundo pro hoc facit : quia quam primum veteres publicani dederunt licentiam extrahendi vinū, z ei fecerunt bulletam,perfectus fuit cōtractus inter eos.z dictum mercatorem:ergo omne periculum casus fortuiti superueniens z impediens mercatorem percipere fructus ex confessione dicte bullete:debet spectare ad ipsum mercatorem.l.id quod.z.l.necessario.cum si.ff.de peri.z cōmo.rei ven.l.cum inter emptorem.C.eodem titu.etiam si talis contractus nō fuerit executioni mandatus,vt ibi patet:ergo nihil potest repe4ti contra antiquos publicanos. ¶ † Tertio pro hoc facit quod notat Bal.in.l.cum proponas.de nauti.feno.vbi videtur velle quod iste exactiones que fiunt ratione gabellarū de consuetudine, fiunt initio z non expectatur quod transitus sit perfectus:quia tunc fortasse non posset fieri exactio,z iuxta hoc dicit Barto.in.l.susceptores nauicularum.per illum text. C.de susce.z archa.lib.x.quod solutio debet fieri ei qui est officialis tempore solutionis:z ita est quod tempore solutionis et tempore concessionis bullete,ac etiam tempore quo mercator cepit extrahere illi publicani antiqui erant officiales : ergo 5 eis soluendum fuit. ¶ † Quarto pro hoc facit quod not.Cynus z Baldus in.l.finali.de iurisdictio.omnium iudicum.vbi querunt : ponamus quod aliquis emit a rege reditus primi mensis proxime futuri, et alius emit reditus secundi mensis futuri:cōtingit quod vltima die primi mensis commissum est maleficium ab aliquo pro quo maleficio venit imponenda pena pecuniaria:z in secundo mense facta est condemnatio,et b punicio:tn̄ ista pena maleficij spectabat ad primū[b] emptorē,z nō ad s̄m:qr dz inspici initiū.alleg.l.si quis in puteum.§.si post ea.ff.qd̄ vi aut clā.z.l.q̄cunqz actiones.ff.de acti.z obl.z idē tenet Bal.

net Bal.in.l.diuortio.in prin.ff.solu.mat.Pet.de anchar.in c.j.ne prela.vic.suas.de quo etiam p Bal.in.l.fi.C.de fru.z li. expensis.ita z in proposito nostro incipi debet initiũ,z nõ perfecta executio. ¶ Quinto pro hoc qr presupponitur qđ fuit extractum de ciuitate dictum vinũ animo portandi Venetias per totum mensem Martij,z sic ad quo ad mercatorem z ipsos primos publicanos per totum mensem Martij

6 vt † qđ illa destinatio habeatur pro facto perfecto,quãdo ceptum est opus fieri,vt est doctrina Barto.in.l.cetera.§.fin.in fi.ff.de leg.j.per.l.z si non sint.§.qui ergo.ff.de auro z arg.le.z l.liberorum.§.sz si scripsi.ff.de leg.iij.z iuxta hec dicit Gui.de cu.z Bal.in.l.j.§.vnde querit Offilius.ff.de exer.z Bar.in.d.l.cetera.§.fi.quod si statutum est in ciuitate q null⁹ emat frumentum in platea nisi pro suo victu,z contingat quod quis emit frumentum in platea,eo proposito vt cõsumeret p suo vsu,certe non incidit in penam,licet postea non conuertat in causam victus,quia sufficit destinatio,que fuit in ipso actu emptionis. Ex quibus breuiter concludo,quod dicti primi publicani iuste retinent pecunias a dicto mercatore ex dicta causa solutas. Alex. Bononie.

Summarium.

Consilium. VIII.

Visis subtilissimis dubitationibus exhibitis in cã mota per nobiles dominas Appoloniam,z Annam sorores ac filias quondam Laurentij de valentinis.contra hospitale,z ponderatis verbis inuestiturarum z alijs scripturis mihi transmissis,insistam circa ea que substantialia esse videntur,de quib⁹ principaliter queritur,ceteris velut non necessarijs postpositis.

1 ¶ Principaliter igitur videndũ † an dicta bona emphyteutica seu eiusdem effectus,computentur dictis filiab⁹ in legitimam. Et breuiter quo ad casum nostrum.puto quod non computentur dictis dominabus in legitimam sibi debitam in bonis dicti Laurentij earum patris. Ad qđ ostendendum p̃suppono q dicta bona conducta in emphyteusim ab

a ecclesia de sui natura transeunt ad filios,vt filios,ᵃ z non ad filios vt heredes,vt no.gl.z docto.in.l.etiã.ff.solu,mat.z no. Barto.in.l.si tibi decem.§.si pactus.ff.de pac.z in.l.q dicitur. ff.de verbo.ob.z in.l.item videndum.§.fi.z ibi etiam Ang.ff. de peti.heredi.z Bar.in.l.gallus.§.j.ff.de lib.z posthu.z in.l. iurisiurandi.§.si liberi.ff.de ope.lib.z in.l.si non sortez.§.libertus.ff.de condi.indebi.per.§.emphyteusim.in autheti.de non alienan.z no.Joan.and.z alij in.c.in presentia.de proba.i addi.Spe.in ti.de loca.§.nunc aliqua,super ver.xiij.z Bar.in.l. si patroni.in princi.ff.ad Trebel.in.l.vsufructu.ff.so.ma.z in l.ij.z in.l.cum virum.C.de fideicommis.z in.l.assiduis.C.qui potio.in pig.hab.z in.l.etiam.z pe.de Ancha.consi.cxxxiij. incip.plene z subtiliter zc.cum concordan.de quib⁹ in dictis locis,quas omitto,attento q ista est communis opinio,vt inquit Joan.de Jmo.in.l.ex facto ppponebat.circa.viij.col.ff. de here.insti. ¶ Et hoc operatur quod etiam posito q talis emphyteusis esset recepta ab ecclesia pro recipiente ac p eius descendentibus heredibus. Licet al's in re de sui natura trãsmissibili ad heredes vt heredes,appellatione heredis intelligeretur de herede vniuersali.l.quoties.C.de heredi.instituen.

2 † tñ in rebus de sui natura nõ transmissibilibus ad heredes,

b sed ad filios cõprehendẽtur filij,etiã heredes in re certa:ᵇ nec transibit tunc ad eos pro hereditarijs portionibus,sz eos vt filios.z idem est posito qđ essent instituti in disparib⁹ quotis per id qđ habetur in.l.vt iurisiurandi.§.si liberi.z in.l.cũ patronus.§.cũ libert⁹.ff.de ope.liber.ita cõcludit Spe.in tit. de testa.§.in primis.versi.pone.a.in fi.z Ang.in.l.quedam.§. nihil.ff.de edẽ.z in.d.§.si pactus.Jo.de Jmo.in.d.l.ex facto tractabat.z Pau.de ca.in.l.quoties.C.de heredi.instit.z i.d. l.quedam.§.nihil.z in.l.gallus.§.etiã si parente.ff.de libe.et post. ¶ Et hoc modo concordant opiniones doctorum,q in illo articulo variarũt,vt plene per Bar.in.d.§.si liberi.p bal. in.l.liberti.C.de ope.liber.z in aut.si quis.C.de sac.sanc.ecc.z Pet.de anch.z Jo.de imo.in.c.potuit.de loca. ¶ Pro hoc

3 facit † qr vnũ verbum spẽle iunctũ alteri verbo generali alterat illud genus.l.sed si adijciatur,vt ibi Bart.ff.p socio.et lz alias appellatione heredis intelligeretur de vniuersali:tamẽ vbi est adiectum huic verbo generali heredibus.illud verbũ speciale,filijs.circa rem de sui natura transitoriaz ad filios alteratur,p hoc etiam bene facit.l.p herede.§.si quid:tamen.ff. de acqui.here.cum ibi no.per Bar.vbi in re vel materia non

c transmissibiliᶜ de sui natura ad heredes extraneos verbũ heres,non accipitur proprie pro herede,facit.c.j.§.z si clientul⁹.

4 de alie.feu. ¶ † Ex quo infero,q in pposito nostro dicta emphyteusis transibat ad dictas dñas,etiã posito q a patre essent tñ in re certa institute,posito sine preiudicio quod conductor videtur voluisse eas ita demum includi,si essent heredes patris,per illa verba videlicet,in vnam vel plures filias, vel neptes que virũ liberum,z legitimum accipiant,rem' patris seu bona patris possideant zc.tñ sufficit eas fore institu-

5 tas in re certa. ¶ † Nec tunc dicuntur illa bona emphyteutica haberi iure hereditario,qr si iure hereditario haberẽt,diuidere deberent pro hereditarijs portionib⁹.l.j.C.de impub. z alijs substitu.z qui liberis.§.hec verba.ff.de vul.z pup.z tñ vbi vna filia esset instituta in quota,vel in vniuerso,z alia eẽt instituta in re certa:z tñ hz filia instituta in re certa,quantum hz filia instituta in quota vel vniuerso,vt concludit.Spe.et sequaces in locis supra allegatis. ¶ Quãuis eñ idefinite qs p se z herede suo,vel p se z heredib⁹ suis receperit rẽ i emphyteusim ab ecclesia,z appellatiõe heredis regulariter intelligatur de vniuersali,z dixi:vt facit.l.si plures.ff.đ lega.iij.tñ rõne subiecte materie ampliatur,vt comprehendat etiam institutũ in re certa,z p hec patet non obstare.l.licet.cum ibi not. p Bar.C.de pactis.z.l.nam quod.§.fi.cuz.l.sequẽ.l.cogi.in principi.ff.ad Trebel.nec etiam ad hoc obstat id q consuluit Pau. de ca.li.ij.consi.cxlvj.incip.viso puncto suprascripto cum his zc.quia in casu,in quo cõsuluit ille qui volebat venire ad emphyteusiz,non erat heres in re certa,nec in quota:secus in casu nostro. ¶ Aliter etiã respõdeo q in proposito nostro ista est emphyteusis auita,quia fuit acquisita per ser Ja.patrem dicti Laurẽtij recipientẽ pro se,filijs,z nepotibus masculis z legitimis,naturalibus,quos si non habuerit,vel habuerit z penitus defecerint:tũc transeat in vnã vel plures filias,vel neptes,que virũ liberũ z legitimũ accipiat.z rẽ patris possident zc.pondero quod dicit rem patris,nõ dicit rem qui possideat ergo ista emphyteusis acquisita ab auo potest ex stipulatione aui transire ad neptem,dato quod in neptis nõ sit heres aui a quo hz emphyteusim.z per consequẽs emphyteusis nõ trãsit ab alio ad neptem,z eius heredẽ.z sic non sumus aliquo modo in casu in quo cõsuluit Pau.de cast.in consi.preallegato.

6 ¶ † Presupposito ergo qđ dicta emphyteusis nõ transit ad dictas dominas iure hereditario,sed ad eas vt filias seu ne-

d ptes,sequitur quod nõ cõputant in legitimã.ᵈ de hoc est glo. per quaz ita ibi decidit Ang.si patroni.in prin.ff.ad Trebel. in glo.j.in fi.vnde p illam gl.dicit ibi Ange.qđ iura feudalia, vel emphyteutica que trãseunt in filiũ,vt filium,etiã si heres non esset nunq̃ cõputantur sibi in quartã debitã iure nature, nec in trebellianicam vel Falcidiã:z hunc dicit esse casum quotidianũ. Et notandũ:qr de eo fm ipsum nõ fecit mẽtionẽ bar. in.l.in quartã.ff.ad.l.Falci.hoc etiã sequit Pau.de ca.i.d.l.si. patroni.in prin.in lec.Paduana.Jdẽ tenet etiaz Ange.in.§. optime.in aut.de nuptijs.per id quod ibi notat in glo.q̃ incipit,hic manifeste.benefacit,quod per illã glo.no.etiã Bal.in l.hac edictali.i fi.princip.C.de secun.nuptijs. ¶ Et istõ videtur tantomagis verũ in casu nostro.in quo emphyteusis non debet obuenire dictis dominabus a patre,sed ab auo p.l.eum

7 qui.ff.de interdic.z relega. † z illud q obuenit nepti ab auo,dicitur aduentitiũ nepotis respectu patris.non aũt cẽsetur profectuz a patre seu contemplatione patris,vt probatur in.l.q̃situm.in princip.fm vnam lectu.glos.ff.de lega.j.z hoc ibi ex-

a ¶ [illegible]

b ¶ Re certa.Jde z š.lib.j.cõs.cxxviij. col.fin.sed male [illegible]

c ¶ Transmissibili. sed in emphyteusi dic [illegible]

d ¶ Legitimã. his videt Alex.aduersarij.j.li.v.cõ.xxvij.cõsi.clxxix.sed non est ita qr logt in diuersis casib⁹. breuiter cõclude, aut emphyteuses vel feuda sunt hereditaria z cõputãtur in legitimã vt Alex.j.li.v.cõ. xxvij.aut nõ sunt hrditaria sunt iure instituere deferuntur,z tunc aut acqsitio facta est ab auo z non conferuntur nec computantur in legitimam in successione filij inter nepotes z ita loqtur Alexã.hic sequit Stepha.Bert.cõ. clxxix.cũ honorabili.col.ij.li.iij.frã. ri.l.in quartã.nu. lxvij.ad.l.fal. Aut agit de successione ipsius acqrẽtis,z tũc Bal.cõ.cx.sub stitutio.li.v.sentit q nõ iputanẽ i legitimam nisi sint empta de pecunia patris,sz veri⁹ est idisticte q iputaẽ vt tz Sal.Pau. d.§.i putari Alex. i.d.l.si patroni.in pnc.col.iij.z.j.lib. iiij.cõs.lxxxix.nu. viij.pleni⁹ dixi in consu.parisi.§.c. xxiij.adde q alex. hic seqtur ias.in.l. qm̃ nouel.n.ix.de inof.test.l.illo.co. j.C.de coll.hypo. mar.no.xxxij.cur. trac.feud.par.iiij. nu.cxxxiiij.adde Jas.late.in.l.ij.nu. ccvij.cũ se.C.de iure emph. [illegible]

¶ Legare. ista est veritas ⁊ vera sententia Alex. qui ita tʒ vbicunqʒ decisiue loqꝛ vt hic ⁊ latiꝰ .j. li. iiij. ꝯsl. lxxxix. col. iij. cōs. cvj. col. fi. ⁊ ꝯsi. cvij. ⁊ li. v. ꝯl. xxij. col. iij. vn̄ nō obstat qd̄ in. l. apud iulianū. §. si quis alicui. ⁊ .j. lib. v. cōsil. xij. in fi. in ꝯtrium allegat q2 ibi dicit se nō decidere. nec ēt obstat ꝙ ꝯtriū cōsulere vr̄ .j. li. iiij. ꝯsil. lv. col. pe. ⁊ lib. v. consi. xxvij. col. j. cōsi. cxxiiij. col. ij. q2 ibi loquiꝛ in diuerso casu vcʒ in emphyteusi vel feudo hereditario recepto ꝓ se filijs ⁊ heredibus nō aūt ꝓ se et filijs simpl'r vt hic idē tʒ lu. ro. l. vnica. q. xij. C. qn̄ non pet. part. non obstat qd̄ al'r cōsulere vr̄ in ꝯsil. xxxv. visa facti. q2 ibi loquiꝛ qn̄ filiꝰ est heres p̄ris q legauit ⁊ sic nullo mō sibi ꝯtriꝰ est quicquid dixerit Bal. i. l. ij. de iure emph. idē tʒ Sal. l. fi. co. iiij. in fi. C. de iure emphy. ang. are. inst. de assigna. libe. in ꝓn. cor. ꝯsi. xxxvij. consi. lxviij. lib. iij. cur. senior ꝯl. xxv. clauasi. in ꝟbo emphyteusi. §. vj. latissime ias. l. ij. nu. ccvij. cum seq. C. d̄ iure emph. ꝯsi. ccxiij. co. iiij. li. ij. ⁊ lʒ aliō velle videaꝛ i ꝯsi. ccxxxvj. col. fi. li. ij. ibi loqꝛ argumētatiue. idem tʒ deciꝰ. cōs. ccxxxix. ꝯl. cclxxxix. hec cōmunis ⁊ vera sententia, lʒ Cur. iunior trac. feu. par. iiij. nu. cxxxj. cū se. late disserēs dubitet ⁊ lʒ Corn. sibi ꝯtrius, ꝯsi. lj. cōsil. cclxxxij. lr̄a. ꝑ. lib. iij. soci. cōsi. cxxvij. nu. x. lib. iij. ꝯtrium cause inseruiendo voluerint adde remissiue and. tira. in cōsu. picto. §. xj. gl. vj. nu. xxiiij. cū seq.

b ¶ Renunciatio. nec ēt ipiꝰ p̄ris acgētis nocebit filijs i emphyteusi recepta ꝓ se ⁊ filijs vel liberis, nō adito ⁊ h̄r̄dibꝰ Dyn. alb. Bal. an. imol. pau. Ias. l. apō iulianū. §. si quis alicui. de le. j. alcia. d̄ ꝓsum. reg. j. ꝓsum. xxxj. nu. iij. lʒ ꝯtriū ꝯsuluerint pe. an. ꝯsil. cxliij. pro dn̄a paula. ⁊ pau. cōsil. clxxix. col. ij. lib. j. ⁊ male. ⁊ lʒ Cur. iunior dubitet cōsil. lv. nu. viij. qd̄ autē sit in feudo dicet .j. libr. v. consil. xiij.

presse tenet Bar. ⁊ Ang. Jo. de imo. ⁊ Rapha. cuma. ff. de le. j. idē no. gl. in. l. qui in aliena. §. interdū. ff. de acqui. here. ⁊ hoc ibi simpliciter sequitur Bal. Ang. ⁊ Ludo. Roma. ¶ Et ibi expresse vult per illam gl. Ang. quod illud datū ab auo nepoti nō cōputat in legitimam debitā nepoti a patre suo. probatur ēt ex no. per gl. in. l. gallus. §. j. in gl. magna. in ver. sed quidam dicunt ⁊c. ibi hoc tenet Rapha. cu. ita etiam videꝛ velle Bar. in. l. gallus. §. quod si is. ff. de libe. ⁊ posthu. dum tangit an auus possit instituere nepotem ex filio spurio. ¶ Nec ob. l. dedit dotē. ff. de colla. bo. q2 illa loquitur qn̄ auus contēplatione filij dedit dotē nepti, vt ibi in verbo: propter me ⁊c. et hoc ibi tenet gl. in. ij. ⁊ vlti. solu. ⁊ ita etiam respondet Jo. de Imo. in. d. l. quesitum. ⁊ est de mente gl. in. l. auꝰ. ff. de iure do. ⁊ Ang. ⁊ Jo. de imo. in. l. in quartam. ff. ad. l. fal. ⁊ Ro. in. d. §. interdum. Uel etiā pōt r̄nderi, quod ibi loquitur quādo auꝰ dat aliquid nepti ad qd̄ obligabatur pro filio seu propter filium, puta dotem. vt ibi ⁊. l. ideo. §. fi. cum. l. seq. ff. de in rē verso. ⁊ hoc est de mente tex. in. d. l. dedit. ibi dum litera dicit, et q2 pater filie ⁊c. ⁊ ita procedit id qd̄ ibi no. bar. istā auus tenetur dotare neptem ꝓpter filium non propter se, vt ibi: ⁊ ptʒ 8 † q2 videmus ꝙ si filius commode hʒ vnde nepta. i. filiā suaʒ dotare possit, tunc non tenetur auus eam dotare, vt declarat Bal. in auth. res que. C. cōia de leg. bene faciunt no. ꝑ Bart. in. l. non quēadmodum. ff. de libe. agno. Sʒ vbi ab auo transferretur aliquid in nepotem, ad quod omnino esset obligatꝰ auus nepoti pro filio seu propter filium, ꝓcedit illud qd̄ habetur in. d. l. quesitum. in prin. ⁊ ibi Bar. ⁊ alij. Et iste est casus noster. ¶ Alio mō posset r̄nderi ad. d. l. dedit dotem. vt per Pau. de ca. in. d. l. gallus. §. qd̄ si is. sed nō est necessaria. ideo 9 illam omitto. † Sed ita est qd̄ aduentitia non computanꝛ in legitimam. l. scimus. §. repletionē. C. de inoffi. testa. ⁊ ꝑ Bar. ⁊ alios. in. d. l. in quartam. ergo dicta bona nō debent in legitimam imputari. ¶ Nec predictis ob. si diceretur ꝙ auus recepit pro neptibus cōtēplatione Laurētij filij sui: q2 neptes nō erant nate, ⁊ sic nō potuit moueri contemplatione earum facit. l. qui filiabꝰ. in prin. cū ibi no. ff. de le. j. q2 r̄ndeo ꝙ nec contemplatione Laurē. pōt dici qd̄ receperit pro dictis neptibꝰ q2 nulla magis de Laurentio quam de alijs filijs ⁊ nepotibꝰ vel neptibus nascituris facta est mentio in inuestituris: quinimo nec etiā apparet ꝓbatū, vt verbo ferꝛ, qd̄ Laurētius tē10 pore dictarū inuestiturarū aui esset natus. † ⁊ si erat natꝰ poterat esse infans aut puer, quo casu nulla poterāt esse merita eius erga Jac. talia qd̄ cōtēplatione sua dici posset Jac. moueri ad acquirendum dictis filiabus Laurentij ⁊ hec fuit i ꝓposito consideratio Rof. quam refert Bar. in. d. l. gallꝰ. §. qd̄ si is. facit. l. fi. ff. de ope. seruo. aliter etiam r̄ndet ad hoc argumentum Bar. in. d. §. quod si is. s. quod licet propter filium diligam nepotem, hoc non est sufficiens causa propter quaʒ dici possit qd̄ illud qd̄ relinquitur nepoti, dicatur ꝓfectitiuʒ, ⁊ relictū cōtemplatione filij ⁊ nō nepotis, vt ipse probat per. l. socium qui in eo. in fi. ff. pro socio. ¶ Nec etiam obstat si dicatur qd̄ attento qd̄ dicte neptes non poterāt succedere in dicta emphyteusi, nisi essent saltem in aliquo heredes patris, vt fuit dictum supra, per illa verba rem patris possideant ⁊c. ergo pendebat a potestate patris excludere eas a dicta emphytheusi non instituendo, sed pretereundo aut exheredādo eas, ergo quodammodo dicunꝛ habere dicta bona emphyteutica a patre. argu. l. si fundū ꝑ fideicōmissum. §. fi. cū. l. seq. ff. de leg. 11 j. ⁊ qd̄ no. Cy. in. l. ex tribꝰ. C. de inoffi. testa. † q2 respondeo ꝙ nō pendebat a ptāte Lauren. i. patris hoc facere: q2 imo pater tenebatur eas filias instituere ⁊ non poterat eas exheredare, nisi subesset iusta causa exheredatiōis. §. aliud quoqʒ capitulum. in aut. vt cum de ap. cog. preterea ad hoc vt imputetur in legitimā requiritur qd̄ ꝓcedat ex substātia patris, vel saltem qd̄ cōtēplatione patris aliunde filius acquisiuerit, et sic qd̄ sit profectitium dicto. §. repletionem. ⁊ l. omnimodo. §. fin. sed aduentitiuʒ nō cōputaꝛ vt dixi. ⁊ illud qd̄ ꝓcedit ab auo dicitur aduentitium, nisi ꝓbaretur quod contemplatiōe patris, ⁊ non filij datum sit ab auo, vt supra probaui. ¶ Per hoc etiā apparet responsuʒ ad no. per Bal. ⁊ Sal. in. l. oīmodo. §. imputari. C. de inoffi. testamē. coniunctis illis rōnibus que tendūt ad confirmationem decisionis eoruʒ, quia respō. qd̄ posito qd̄ decisio Bald. ⁊ Salyce. esset vera in suo casu qd̄ tamen non pono pro constanti stantibus alijs rationibus et authoritatibus supra in contrarium deductis: tamē in casu nostro illa decisio nihil habet obstare. q2 Bald. ⁊ Salyce. loquantur in emphyteusi que in persona patris cepit origineʒ pro se ⁊ filijs, ⁊ sic quo ad filijs erat quid ꝓfectitium. nos loquimur in ea que ab auo sumpsit originē, ⁊ ex prouisiōe aui acqritur neptibus, ideo quo ad eas dicuntur bona aduentitia respectu patris, non autem profectitia vt supra probaui: merito nō veniunt computanda in legitimā debitam in bonis patris, vt est ostensum. ¶ Et lʒ pater exp̄sserit bona aduētitia filij deberi sibi computari in legitimā, nemo dicet patrē hoc 12 posse: † q2 dispositio patris in testamento per quam diminuereꝛ aliquo modo legitima filij nō est efficax. l. qm̄ in priorībꝰ. C. de inoffi. testa. ⁊ in. §. ceterū. in auꝛ. vt cum de appel. cogno. l. cum patronus, ff. de leg. ij. Bene fateor ꝙ in bonis patris, pater quādo inter viuos filio donat efficaciter puta emācipationis, tn̄ potest apponere legem qd̄ cōputetur in legitimaʒ. l. si quando. §. fi. C. de inoffi. testa. l. cum quo de peculio. §. fi. ff. ad. l. falci. ⁊ in specie declarat hoc Bal. post Cy. in. l. ij. in fi. C. 13 de iure do. ¶ † Nec etiā ob. si diceretur dato ꝙ ista eēt emphyteusis ꝓcedens ab auo dictarum mulierum, tamen satis dicitur obuenire a Laurentio patre dictarum mulierū, eo q2 potuisset laurentius nō soluendo canonē intrē biennium facere ꝙ dicte neptes fuissent excluse a dicto iure emphyteutico, iuxta no. ꝑ Spe. in ti. de loca. §. nunc aliqua: ver. lxxviij. ⁊ Bar. in. l. eū qui. in fi. ff. de interdi. ⁊ rele. facit. c. j. si vasal. feu. priue. ⁊ c. j. §. deniqʒ. in ti. que fuit prima cā benefi. amit. cū si. iuncta d. l. si fundum per fideicommissum. §. fi. cū. l. seq. cū simi. Quia respondeo, nam primo dici posset qd̄ Spe. in. d. ver. hoc ponit arguendo pro ⁊ cōtra, ⁊ nihil decidit, vt inquit Bar. in. d. §. si liberi. ⁊ Bal. in authen. si quas quinas. vn̄ ipsemet Spec. in eo. §. in ver. cxliiij. tenet expresse ꝯtriū. ⁊ idem tenuit Odofr. quem sequitur Jo. an. in addi. super dicto versi. cxliiij. ⁊ cum Spec. ibi videꝛ etiā trāsire Bal. in. l. emancipatum. §. fin. ff. de sena. posito tamen qd̄ verū esset ꝙ pater non soluendo canonem, ⁊ sic delinquendo circa ipsum contractum posset preiudicare filijs suis in emphyteusi auita, tn̄ hoc non sequiꝛ ergo dicta bona emphyteutica videntur profecta a dicto Lauren. patre, ⁊ non ab auo, alias attento ꝙ pater si cōmittat crimen lese maiestatis, pōt hoc modo facere filium suum priuari oī hereditate, ⁊ successione filij in bonis proximorum ⁊ cōiunctorū, iuxta. l. quisquis. C. ad. l. iul. maie. sequeretur quod pater posset dicere ꝙ bona q̄ obuenissent filio ex successiōe agnatorum deberent computari filio in legitimam debitam ei in 14 bonis patris. ¶ † Preterea inspici dʒ id ad qd̄ principal'r ordinantur actus hominis. l. nō oē. ff. de statuli. l. verum. ff. de fur. l. ij. §. fi. ⁊ ibi declarat Bar. ff. si qs cautio. sed quando Laurentius soluebat debitis temporibus canonē, talis actus solutionis principaliter ordinabatur, vt sibi Laurentio cōseruaret ius emphyteuticum. puta soluebat pro eo tp̄e quo sibi Laurētio competebat ius emphyteuticum, vt se liberaret ab obligatione tunc presenti, ⁊ lʒ consequenter redundet hoc ad commodum dictarum mulierum, illud nō attenditur. facit. l. qui exceptionem. in prin. ff. de condi. inde. ⁊. l. si quis nec cau15 sam. ff. si cer. pe. † Alteri autem non potuisset Laurentius le- a gare[a], vel aliter concedere emphyteusim concessam Jacobo pro se, filijs ⁊ nepotibus, adeo quod illa cōcessio haberet p̄iudicare dictis nepotibus post mortem Laurentij. c. j. de aliena. feu. pater. ⁊ ibi doct. c. j. §. sed ⁊ res. ⁊ ibi doc. in ti. per quos fiat inuestitura. c. j. ver. nisi fratri. de alie. feu. l. peto. §. ꝓdium. ⁊ §. fratre. ff. de leg. ij. no. Bal. ⁊ Ang. in. l. item videndum. §. fi. ff. de peti. here. Quinimo fortius voluit Bart. in. d. §. si liberi. ⁊ in consi. inci. qd̄ istē hʒ duo dubia. ⁊ Bal. ⁊ Sal. in. l. si adul. C. de here. actio. ⁊ Ray. Bal. Ang. ⁊ Pau. de ca. in. l. apud. Iu. §. si quid alicui. ff. de leg. j. ⁊ Fed. de sen. consi. ccxxviij. inci. factum tale est, duo fratres ⁊c. in fi. ⁊ Sal. in. l. fi. in. v. colū. C. de iu. emphy. ⁊ Pe. de anch. consi. cccxix. incip. in themate p̄supposito tria sunt ⁊c. ꝙ etiā qn̄ emphyteusis habuisset origineʒ i ꝑsona p̄ris recipiētis ꝓ se ⁊ filijs, nō possit pater vni legare emphyteusim i p̄iudiciū dictorū filioꝝ. ⁊ q̄uis nōnulli tenuerūt ꝯtriū, tn̄ illa disputatio nō est hic necessaria. Attēto ꝙ sumus in emphyteusi auita, ⁊ sic nō spectabat ad patrem sʒ ad auum penitere aut reuocare, dato ꝙ reuocare potuisset. iuxta l. antepe. C. de do. inter vi. iuncta. l. filie. cū ibi no. C. fa. ercis. et per id quod no. Bar. in. l. qui rome. §. Flauius. ff. de ver. obli. cum suis concor. quinimo dicit ibi Bar. ꝙ heres nō posset reuocare ꝑ. l. iij. ff. de ser. expor. ¶ Ad predictorū cōfirmationē bene facit id qd̄ no. Bal. in. l. qui se patris. C. vn̄ lib. circa. viij. co. dum tractat an vasallus in preiudicium filiorum possit re16 nunciare feudo. ⁊ melius per Bal. in. l. si in personam. C. de fi- b deicom. vbi in feudo ⁊ emphyteusi tʒ qd̄ renunciatio[b] facta

per fi

per filium mortuo patre, nō nocet nepoti, ꝛ per hec superuacuum est ingredi articulum, an emphyteuticarius possit legare rem quam ipse conduxit in emphyteusim. de quo in l. si domus. §. fi. ff. de leg. j. ꝛ in l. fi. C. de iur. emphy. ꝛ in d. c. potuit. q2 posito ꝙ posset legari per eū qui cōduxit. ꝛ a princip. acquisiuit pro se ꝛ heredibus, ꝛ vult legare in preiudicium sui
17 seu heredum: tñ iste non est casus noster. ¶ † Non obstat etiā predictis si diceretur ꝙ dicte domine agnouerunt relictuꝫ eis factuꝫ in testamento patris relinquentis dicta bona. ꝛ quedā alia ꝓ omni legitima ꝛc. de qua agnitione ꝛ approbatione testamenti, videtur apparere ex instrumento diuisionis dictorū bonorum facte per dictas dominas, ꝛ per quasdam responsiones factas per eas positionibus ꝛ per instrumenta vēditionū factarum per dictas dominas, ꝛ etiam per diuturnam possessionem: vt plene in dictis dubitationibus deducit, ꝛ sic nō debent posse amplius impugnare dictū testamentū, saltem quo ad hoc ꝙ nō teneant imputare in legitimam pro rata. arg. l. si pars. §. fi. ff. de inoffi. test. ꝛ l. post legatū. in prin. ff. de his q. vt indignis. ꝛ hec est alia principalis dubitatio in hac causa. ¶ Quia ad hec respondeo primo, quod per diuisionem non apparet aliquid de approbatione testamēti: nec de hoc aliqd ibi dicit, ꝛ talis diuisio fieri potuit vigore inuestiture auite, citra ius ꝛ nomen approbationis testamēti, ergo non infert ad approbationem testamenti. l. pro herede. §. pa. ff. de acquiren. hered. l. non hoc. C. vnde cog. ¶ Nec etiam per responsiones factas positionib⁹ apparet quod agnouerit relictum, nam in qūnta positiōe nihil dicit de positione. ꝛ lꝫ in sexta ꝛ decima positione fiat mentio de agnitione: tñ in responsione dicūt se credere acceptasse ꝛ tenuisse prout in instrumento diuisionis, ex cui⁹ inspectione nō potest apparere eas diuisisse, ꝛ agnouisse ex testamento. ¶ Ergo nō dici potest qđ dicte mulieres videantur confesse contenta in positione, vt probatur in l. ij. C. de erro. aduo. per quam dicit ibi Bal. circa medium no. argu.
18 † ꝙ quando quis respondet confitendo positionē, addit tñ ꝑ ut tali instrumento continetur, ꝙ si in illo instrumento nō sic continetur, illa positio non habetur pro confessata, lꝫ dixerit cūfiteor, q2 est cōfessio inefficax, vt est casus in d. l. ij. ſm Ang.
19 Et per hoc apparet non obstare si dicat † quod ille qui confitetur videtur confiteri omnes qualitates ꝛ coherentias ſm ꝑcedentem interrogationem. l. si defensor. §. qui interrogat⁹. ff. de interroga. actio. ꝛ §. pterea. insti. de inuti. stipul. ꝛ no. Bar. in l. si qs intentione. ff. de iudici. ꝛ Bal. in l. j. C. de edil. acti. q2 respondeo ꝙ illud procedit quando simpliciter responderet. secus si addantur illa verba, prout apparet in instrumento, vt dicta. l. ij. ꝛ ibi Bald. ¶ Nec etiam probatur agnitio ex eo qđ possederint dicte domine diu dicta bona: ergo videntur posse disse virtute precedentis tituli, scꝫ ex testamento patris iux. l. quedam mulier. ff. de rei ven. ꝛ quod no. Bart. in l. cum solus.
20 cum concordan. ff. de vsucap. † Quia respondeo ꝙ habebant alium titulum efficacem dicte dñe, scꝫ inuestiture auite q erat antiquior, ꝛ eis vtilior: ideo presumitur poti⁹ ꝙ ex illo titulo possederint. l. j. ff. de soluti. ꝛ ꝑ no. per Bar. in l. gerit. ff. de acq ren. here. in versi. circa tertium principale. ¶ Nō etiā dicit esse probatum de agnitione efficaci, ad hoc per dicta instrumenta venditionis: quia respōdeo per tex. in l. si quando. §. fi. C. de in offi. testa. iunctis his que not. Bal. quē ibi alij scribentes post
21 eum sequuntur. vbi q̄rit: † pone, pater reliquit filie in testamēto decem, ꝛ iussit eam esse contentā ita quod in bonis suis nō possit plus petere occasione legitime vel alia quacūqꝫ occasione. postea filia istud legatū acceptauit, ꝛ recepit a fratre: ꝛ fecit de eo finem ꝛ refutationem: nunc vult agere ad supplementū legitime, querebatur an posset, an non. Bal. arguit primo ꝙ nō: q2 iudiciū defuncti agnouit. l. parentib⁹. eo. tit. ꝛ per alias rationes ibi allegatas per eum, quib⁹ nō obstantib⁹ ipse decidit cōtrarium: quia dispositio testatoris ꝑ quā filios oneratur in legitima non valet. d. l. quoniā in prioribus. ꝛ. d. §. ceterum. ꝛ no. Bart. in l. j. ff. de his que pene no. Nec obstat quod agnouerit iudicium defuncti: quia id non obest quo ad legitimam, vt. d. l. si quando. §. fi. ergo cum dispositio testatoris mādātis hec bona propria filiarum computari eis in legitimam ꝛ eas plus petere non posse, sit onerosa filiab⁹, ꝛ tendat ad diminutionem legitime, sequitur ꝙ illa clausula reijcit, ꝛ agnoscendo legatum non potest dici ꝙ talis agnitio ꝑiudicet quo ad legitimā: q2 hoc est contra mentem dicte. l. si quando. §. fin. ¶ Nec obst. si dicat ꝙ dꝫ illa agnitio saltem operari vt dicta computentur in legitimā, lꝫ nō impediatur petere supplemē-
22 tū vltra bona illa, si quod superest supplementum, † q2 dico qđ ad hoc vt filius sibi per renunciationē vel agnitionē preiudicet in legitima, requiritur ꝙ specifica[a] fiat mētio de legitima, vt probatur in d. l. si qñ. §. fi. ꝛ not. Guil. de cug. Bart. ꝛ Ange.

in l. de his. ff. de transac. cuius. §. ratio certe habet locū in casu nostro i quo de renūciatione legitime nulla est facta mētio. ꝛ illud ꝙ statuitur quo ad exclusionē partis, id est supplementi legitime debet etiā habere locū vbi ageretur de exclusione totius, id est legitime: q2 idē debet esse in toto respectu toti⁹, qđ est in parte respectu partis. l. si seru⁹ ei⁹. ff. de acq. her. l. si duo. ff. de admi. tut. ¶ Fateor ꝙ si dicta bona essent talia q̄ deberēt imputari in legitimam, tūc ratione agnitionis non posset nisi supplementum. sed in casu nostro bona illa non sunt huiusmodi per predicta. ¶ Quinimo instrumentū vēditionis facte per tutores dictarū pupillarū alia ratiōe nō obstat, quia si per talē agnitionē videtur renūciare legitime debite ipsis filiab⁹ in rebus etiā immobilibus seu talibus que seruādo seruari pote-
23 rant, † nō potuit talis renūciatio fieri per illos tutores solos, quia illa renūciatio diceret alienatio in qua requirunt debite solēnitates, vt ꝓbatur i. l. magis puto. §. fundū. ꝛ ibi declarāt doct. maxime Dy. ꝛ Bal. ff. de rebus eorū. ꝛ probat etiam in l. tutor. ꝛ ibi no. Bar. ff. de bo. poss. ti. generali. ꝛ Pet. de anch. ꝛ Joā. de Jmo. in c. vt super. de rebus eccle. nō alienā. ꝛ Joā. de Jmo. in c. tua. de his que fiunt a prela. ꝛ Bal. in l. cōtra iuris. §. j. ff. de pactis. ꝛ etiam Dyn. ꝛ Jac. de Are. Bal. Ang. ꝛ Joā. de imo. in l. seruū filij. §. j. ff. de lega. j. ¶ Itē in dicto instrumēto venditionis tutorū, solum narratur qđ Laurentius legauit dicta bona, sed circa actum vēditionis dicūt se vēdere omni meliori modo. via, iure, ꝛ forma, quibus magis ꝛ meli⁹ potuerunt, ꝛ sic vidētur elegisse viam tutiorē: vt verba sonāt, ꝛ etiam vt not. Bal. in l. vinum. ff. si cer. peta. ꝛ Jo. de Jmo. in l. nemo potest. ff. de legat. j. ꝛ sic nō vident elegisse viam ꝑ quā agnitū dicatur esse legatum, q2 illa via esset minus vtilis mulieribus, ꝛ etiam emptori: q2 si videretur agnitū legatū adeo qđ excluderent a petitione legitime in alijs bonis, nō possent consequi alia bona pro legitima, q̄ quidē alia bona si cōsequi potuissent, essent obligata dicto emptori in casu euictionis, ꝛ ꝓ omni obseruātia cōtentorū in instrumēto. ¶ Itē rōne non
24 ob. dicta instrumenta, q2 † iuri, qđ qs ignorat sibi cōpetere, nō videtur renūciare. l. in repudiāda. ff. de acquirē. hered. l. mater. ff. de inoffi. test. l. legitimā. ff. de peti. hered. Sꝫ dicte mulieres habebant presumptam ignorantiam inuestiturarū aui. in quibus cōsistit ius efficax ipsarū dominarū, vt supra ꝓbaui, ergo
25 ꝛc. ¶ † Ultima dubitatio est an dictis dominabus obstet exceptio prescri. ꝛ videtur ꝙ sic: q2 ex inspectione legitime apparet quod non petitur supplementuꝫ legitime, sed petit legitima, vnde cū legitima debeat peti intentata querela, cui ꝑcluditur via ꝑ quinquēnium a die adite hereditatis per. l. si quis filium. in fi. C. de inoffi. testa. iuncta. l. quemadmodum. ff. eo. ti. videtur ꝙ nō debeant audiri: posito ꝙ in supplemēto legitime duraret tempus spatio. xxx. annorum cum eo casu non requirat q̄rela. l. omnimodo. C. de inoffi. testa. ita i terminis videt decidere Ang. in aut. de trien. ꝛ semi. in prin. Tamē istis nō obstā-
[b] tibus puto quinquennio nō prescribi[b] iure petēdi deducto ꝑ
26 dictas dominas. † Et presuppono ꝙ querela nō cōpetit hodie, nisi ei qui est exheredatus, vel pro exheredato habit⁹, vnde non competit ei filio qui in minus legitima est institut⁹, vt est casus in d. l. omnimodo. ergo in casu nostro non pōt tractari de querela ꝛ eius prescriptione, attento maxime quod in libello narratur testatorē reliquisse dicta bona emphyteutica dictis mulieribus, ꝛ vt constiterit, ꝛ ex productione testamēti apparet ꝙ vltra dicta bona etiā Laurenti⁹ reliquit iure institutionis quedaꝫ iocalia, ꝛ similia: ꝛ omnis cōditio sub qua relicta essent reijcitur vsqꝫ ad legitimam. d. l. qm̄ in prioribus. ¶ Nec obst. ꝙ petant legitimaꝫ, quia eam petunt quia nihil habuerunt: vnde pone filio relictum esse factum minus legitima. certe si nihil accepit pōt petere integram legitimā. si quid accepit, habet petere supplemētum. cum ergo communis opinio sit, ꝙ vbi cessat querela non excludatur filius iure sue legitime per lapsum quinquennium, vt firmat Bald. in d. l. si qs filium. vbi etiam loquitur non solū in petitiōe supplemēti, lꝫ etiam ipsa legitima pro qua competeret petitio hereditatis. idē tenet ibi Salyce. ꝛ Pan. de cast. Jdem etiaꝫ tenet Ange. in l. Papinianus. §. si cōditiōi. ff. de inoffi. testa. in. xij. col. vbi etiaꝫ clare firmat hoc quando peteretur dicta legitima, ꝛ etiā Ba. in authē. presbyteros. C. de episc. ꝛ cleri. ꝛ cōsuluit Pau. de cast. lib. j. consi. cix. incip. dubia de quibus q̄ritur, vbi dicit hanc cōmunem esse opi. ꝛ probatur ꝑ plures rationes, quas
27 ibi ponūt, ꝛ quas nō expedit inferre. ¶ † Preterea aduersus dictam prescriptionem ꝛ quācunqꝫ aliam tendentem ad eūdem effectum exclusionis competit dictis dominabus restitutio[c] in integr. saltem ex capite ignorantie, ꝛ sic clausula generali, si qua mihi iusta cā. l. j. in fine. ꝛ l. sed si per pretorem. §. hec autem clausula. ff. ex quibus cau. maio. probabilis enim igno-

[a] ¶ Specifica. j. lib. iij. cōs. lxxxix. nu. xiij.
[b] ¶ Prescribi. s. li. [illegible] xviij. nu. v.
[c] ¶ Restitutio. s. li. j. [illegible] lxxi. [illegible] cōsil. [illegible] in fi. lib. ij.

rantia dicit iusta causa concedēdi restitutionem in integrum etiā maioribus, vt no. glos. in. l. j. C. de patri. pot. ꝛ gloss. ꝛ doc. in. l. ij. C. de iure emphy. ꝛ in. l. si partē. §. j. in verbo non vtēdo. ff. quemadmo. ser. amit. ꝛ not. Bart. in. l. j. §. si quis autem propter. ff. de iti. actuqꝫ pri. ꝛ in. l. Aristo. §. fi. de dona. ꝛ in. l. cum filius. §. in hac. ff. de verbo. oblig. ꝛ Spec. in titu. de prescri. §. j. versi. pone colonus. cum suis multis concor. ¶ Et nō potest inficiari dictas dominas habuisse probabilem ꝛ presumptam ignorātiam tenoris inuestitutarum dicti Jacobi eorum aui. vt in regula, cum quis in ius. ꝛ in regula, presumitur. de reg. iur. in vj. in quibus inuestituris auitis maxime consistit fundamentum ꝛ ius dictarum dominarū. Propter que apparet etiam superuacuo disputari de prescriptione statutaria, ꝛ tanto magis, † quia verba statuti loquunt in debitore ꝛ creditore ex contractu. vt patebit ibi, dum dicit a die celebrati contractus ꝛc. ꝛ vbi verba statuti non cōueniunt, nec etiā statuti dispositio ꝯuenire intelligitur. l. iiij. §. toties. ff. de dā. infe. c. indēnitatibus. de elect. in. vj. ¶ Et statutum loquens in debito ex contractu, non habet locū in alio debito etiam si esset ex quasi cōtractu, vt no. Bart. in. l. apud Julianū. §. fi. ff. qui. ex cau. in poss. ea. ꝛ Bal. ꝛ Ange. ꝛ alij in. l. mutus. §. j. ꝛ in. l. more. ff. de acquir. hered. ꝛ Bal. in. l. j. in princ. ff. de contra. iudi. tut. ꝛ in. l. j. C. qñ lice. ab emp. discede. ꝛ in. l. fi. C. si tut. ꝛ cura. inter. ꝛ in. l. sine apud acta. circa prin. C. de transa. ꝛ d. Abb. in. c. qua fronte. de appel. Alexan. de Jmo.

Summarium.

Consilium .IX.

Viso themate suprascripto, ꝛ prestanti consilio clarissimi doct. dñi Aurelij de belencinis honorandi fratris ꝛ dudum discipuli mei a[cutis]simi, qui in hac consultatione egregie ꝛ eleganter laborauit, ego in eandem sententiam concurrēs, ne ad rem incogitate accessisse videar infrascripta ad confirmationē breuiter subiungam. ¶ † Constat episcopum vel alium prelatū ecclesie nō posse in feudum concedere regulariter rem ecclesie nō consuetam infeudari. c. j. in tit. episcopum vel abbatem. in vsibus feudorū. ꝛ legitur ꝛ no. in. c. ex parte. de feu. c. vt sup. de reb. eccle. nō alie. ꝛ probatur qḋ per cōcessionem in feudū trāsfertur vtile dominiū. c. j. ꝛ ibi no. de inuest. de re alie. fac. ꝛ plene no. in. c. j. de cap. corra. Sed res ecclesie nō possunt regulariter alienari, etiam quo ad vtile dominium. c. nulli. de re. ec. nō alie. c. j. ꝛ ij. eod. tit. lib. vj. nisi seruatis debitis solennitatibus, de quibus ibi ꝛ in. c. sine exceptione. xij. q. ij. ꝛ specialiter prouisum episcopum nō posse alienare nisi cum consensu capituli ꝛ quibusdam alijs solennitatibus, de quibus legitur ꝛ not. in. c. j. de his que fiunt a prela. ꝛ in. d. c. j. ꝛ ibi glos. in ver. defensore. de rebus eccle. nō alie. in. vj. ꝛ in. d. c. vt supra. xij. q. ij. alienationis. ꝛ in. d. c. sine exceptione. ꝛ que solennitates in concessione in feudum facte per dictos reuerendos patres ꝛ dictos dominos Jacobum Anto. de turre, ꝛ Dalphinum non interuenerunt. ergo non valuerunt. ¶ Nec obstat ꝙ essent solite concedi per antea ab alijs predecessoribus, quia respondetur ꝙ ante concessionem factam per dominum Jacobū Anto. nunꝙ concesse fuerunt in feudū, sed in emphyteusim priuatis psonis, ꝛ nō in feudum vni communitati, prout concesse fuerunt per dictos dominos Jacobum Anto. ꝛ Dalphinū † vnde sicut nō potuisset infeudare do. Jac. Ant. res nō solitas infeudari, ita non potuit cōcedere res solitas cōcedi, mutādo[a] substantiā priorū concessionū, ꝛ alterando earum naturā, qꝛ tunc cessat consuetudo ꝓpter quā in talibus rebus permittebat̃ p̲lato cōcedere sine cōsensu capituli, ꝛ alijs solēnitatibus, vt cōcludit Bar. in aut. q rem. ad fi. C. de sac. sanc. ecc. ꝛ Jaco. de bel. in. c. j. in prin. in ti. q feuda dare pos. in ver. querit si ecc. cōsuetudo sit dare feudū accipienti p se ꝛ successoribus masculis ꝛc. ꝛ Bal. in aut. si quas ruinas. C. de sacrosan. eccle. ꝛ in. l. etiam. ff. so. mat. ꝛ in. l. si pupillorū. §. si. ff. de reb. eorum. ꝛ cōsuluit Joānes cal. in consi. xj. sub rubrica de feu. saltē qñ alterata est substātialis forma ꝯtus ſm cum. arg. l. qḋ. j. retrahe. ꝛ. c. si cui. de elec. lib. vj. Jstā opin. etiā sequitur Ang. in. §. emphyteusis. in aut. de nō alie. ꝛ Joā. de imo. in. l. quod dicitur. in vlt. col. ff. de verb. ob. ꝛ in. d. c. ex parte. in vlt. char. ꝛ est cōis conclusio facit l. ius ciuile. ff. de iust. ꝛ iure. ¶ † Quod autē sit differentia circa substantiam contractus inter contractum emphyteuticum ꝛ concessionem feudalem, volunt doct. in varijs locis, ꝛ maxime Bal. in. d. aut. si quas ruinas in. v. col. vbi ꝓpter hoc cōsiderat ꝙ feudū magis accedit persone, ꝙ patrimonio, ꝛ multe differentie sunt substātiales, que quo ad propositū tacte sunt per dominum consulentē, ꝛ illa maxime in propositū attendēda est, qꝛ in emphyteusi per nō solutionē annui canonis intra triennīū cadit emphyteuta a iure suo, etiam si non fuit interpellatus. c. potuit. de loca. ꝛ in dicta authen. qui res. ꝛ ita erat etiam expresse actum in ꝯcessionibus emphyteuticis dictarū rerum, quod nō seruatur in annua pensione debita pro feudo ſm magis cōmunes cōclusiones, vt no. Spec. ꝛ Joan. and. in titu. de loca. §. nunc aliqua. versi. lxxxv. ꝛ Cardi. Florē. in. c. potuit. ꝑallegato. vbi refert se ita cōsuluisse. ꝛ Jo. de imo. in. d. c. ex pte. in. xxij. col. ꝛ Dominicus de san. Gerar. in. c. ad apostolice. §. sed lꝫ. de re iudi. lib. vj. ꝛ Aluarot[9] in. c. j. §. sed nec alia, in titu. que fue. pri. cau. benefi. amit. vbi refert se ita consuluisse cum Pau. de cast. † Nam iura penalia loquentia in vno casu, nō debent extendi ad aliū. c. statutū. de elec. libro. vj. l. cū quidam. ff. de lib. ꝛ posth. ¶ Non obst. etiā predictis si diceretur ꝙ concessio in feudum quo ad aliquas qualitates, pōt esse vtilior ecclesie ꝙ concessio in emphyteusim, ꝛ sic erat solita concedi in emphyteusim quod poterat esse magis preiudiciale, ecclesie, debet permitti ꝙ possit concedere in feudum, quod videtur esse minus preiudiciale, qꝛ habet ecclesia annuam prestationē. ꝛ etiam ea ad que tenentur dicti homines virtute dicti iuramenti fidelitatis, ꝛ sic in maiori debet inesse id qḋ est minus. l. j. §. si stipulanti. ff. de verbo. ob. l. cum furti. ff. de in litem iur. quia respōderi potest, quod id quod est minus qualitate, vt probatur in. l. solem[9]. §. latrūculator. ff. de iudi. ꝛ not. gloss. in. c. plus semper. de regu. iur. in. vj. ꝛ ibi Jo. and. in mercu. sed dicti cōtractus emphyteusis ꝛ feudi differūt qualitate in multis. ergo nō sequitur, erāt dicte res consuete cōcedi in emphyteusim: ergo intelligūtur ꝯsuete cōcedi in feudū. ¶ Preterea vt in facto narratur dicti homines erant absqꝫ ista concessione astricti iuramento fidelitatis domino episcopo. † ꝛ quod plus est, nō erāt dicte res consuete cōcedi vni cōmunitati, sed priuatis personis, ꝛ istud est valde attendendum, quia interest ecclesie quod concedatur persone, qua inspecta facilius[b] res redire possit ad ecclesiam, vt quia sit psona que cōmuniter accidentibus possit mori sine descendentibus qḋ non est ita qñ conceditur vni ecclesie, ꝛ pari ratione vni cōmunitati, que nō ita de facili pereunt. l. proponebatur. ff. de iudi. xij. q. ij. liberti. ꝛ. c. gratiose. de rescrip. in. vj. Et in proposito not. Spec. in. d. §. nunc aliqua. versi. xcvj. ꝛ notant doc. in. d. c. potuit. super gl. in ver. prohibetur, vbi expresse dicunt quod non potest res emphyteutica alienari per emphyteutā in ecclesiā quo ad vtile dominium: qꝛ non esset spes ꝙ propter mortem reuerteret̃ ad dominium recti dominij, ꝛ sic consuetudo in proposito nō ꝺꝫ extendi de vno casu ad alium: in quo nō est eadē ratio per no. in. l. j. C. que sit lon. cōsue. ꝛ in. l. de quibus. ff. de leg. ꝛ in. c. fin. de cōsuetu. cū si. Et ideo dicit Bal. ad propositū in aut. quibuscūqꝫ. C. de sac. san. eccl. qḋ res ecclesiastica consueta cōcedi in emphyteusim nō poterit per prelatum cōcedi potentiori.[c] quia non erat consueta concedi similibus. allegat no. in. l. si ita quis. §. ea lege. ff. de verb. oblig. ¶ Nec predictis ob. si diceret̃ quod postquam fuit semel concessa in feudū dicte cōmunitati per prefatum dominum Jacobum Anto. debuit valere saltē secunda concessio facta in feudū eidem cōitati, per dñm Dalphinū: qꝛ respondet̃ tanꝙ ex quo prima cōcessio facta per d. Jac. Anto. nō valuit tanquā nō solenniter, ꝛ nō legitime facta rōnib[9]. s. allegatis nō poterat dici ꝙ sequēs cōcessio facta valeret tanꝙ de re solita concedi: quia oportebat ꝙ per priorē cōcessionē factam dño Jacob. Anto. esset translatū vtile dñiū ad hoc vt sequēs infeudatio valeret, per not. p gl. reputatā singu. in cle. j. i ver. ad mensam. de exces. pla. no. doc. in. d. c. vt sup. ꝛ no. Jo. de imo. in. d. l. qḋ ꝺ. in vl. col. ¶ † Preterea ad hoc vt dicat̃ res ꝯsueta cōcedi in feudū, adeo ꝙ postea possit p solū prelatū infeudari, nō requirit̃ minus spaciū ꝙ. xxx. vel ſm aliqs xl. annorū. vt no. Jac. de bel. in. d. c. j. in pn. in ti. q feu. da. pos. ꝛ ibi tenet qḋ requirat̃ tps. xl. annorum.[d] argu. aut. quas actiones. C.

---

a ¶ Mutādo. Fyl. cōsi. x. cōsi. xcix. vldari. zas. in epito. feudo. p. v. fo. xlij. i paruis. adde cur. tract. feud. part. ij. j. q. ij. Alex. j. lib. v. ꝯs. v. nu. xviij. licet aliud voluerit cal. de. cōsi. xj. de feud. sꝫ istud limita primo vt pcedat qñ mutatio est i dānū eccl'ie. sec[9] si i eius fauorē. secūdo nisi qḋ mutat̃ vel additur sit separabile: qꝛ tūc in eo solum ꝛ nō in totū cōcessio vitiat̃ [struck out]

b ¶ [struck out]

c ¶ Potētiori. ias. l. si ita qs. §. eo. i nu. x. de verb. obli.

d ¶ Xl. annorū. idem andr. de iser. mar. laud. d. c. j. Jac. de s. geor. tract. feud. xsi. in feudū. colū. pen. Bal. l. de gb[9]. col. x. de le. Alex. j. li. v. cōsi. v. colū. iij. roch. cur. in rubr. de ꝯsu. col. x. c. fin. col. xlij. eo. ti. imo. c. ij. char. vl. de feu. Jas. cōsil. clv. colū. iij. ꝯsil. clvj. colū. ij. li. j. adde cur. trac. feu. par. ij. iij. q. iiij. vldari. zas. in epito. feu. par. v. fran. balb. tract. prescri. par. j. ptis. v. principalis. in si.

actiones.C.de sacrosan.eccle.tenet etiam quod requiratur bina concessio,vt inducatur consuetudo p.l.iij C.de episc.audi. ⁊ in.§.fina.in aut.de defen.ciuita.⁊ sic quando dictus Dalp. concessit,nõ erat cõsueta dari in feudum,q2 nõ erat bis cõcessa. Item nec distamus a prima cõcessione nisi per tẽpus annorũ.xxiij.vel circa.Tenet etiam Jaco.de bel.qđ in tali consuetudine inducenda requiratur ꝙ appareat de tacito cõsensu capituli per.l.sed ea.ff.de legi.⁊ quod appareat talẽ cõcessionem fuisse vtilem ecclesie per.c.si.de consuetu.⁊.l.quod non ratione.ff.de legi. ¶ Bald.etiam in.d.c.in prin.q feu.da.pos. tenet quod etiã si concessio esset vtilis ecclesie,nõ posset induci dicta consuetudo minori spatio.xxx.annorum.Et ipsemet Bald.in.l.de quibus.in.xiij.colũ.ff.de legib.dixit ꝙ requirit tempus.xl.annorum.arg.c.de quarta.de prescrip.iuncto.c.ij. de feud.hanc opi.etiã tenet Joan.de Imo.in.d.c.ex parte.in vlt.charta. ¶ Non obst.si diceretur quod post longum tempus.x.annorũ debet presumi ꝙ interuenerint solẽnitates requisite in dicta cõcessione,iuxta ea que habentur in.l.si filius.C.de peti.hered.in.l.qui in aliena.iuxta princi.ff.de acqui.here.⁊ in c.ea noscitur.de his que fiunt a prela.cum suis concor.Quia respondeo,ꝙ imo si capitulum contradicit allegando ꝙ nunꝙ consensit,videtur quod nõ debeat presumi consensus capituli saltem cum sumus in concessione perpetua,in qua requiritur expressus cõsensus.c.j.⁊.ij.cum glo.de his que fiunt a prela.ita cõcludit do.Abb.in.c.ea noscitur.vbi reprehendit in aliquibus Anto.de butrio aliter tenentem. ¶ Preterea posito quod presumeretur consensus capituli quãdo nõ apparet de cõtradictione per ea que habẽtur in.d.c.ea noscitur.† eo q2 canonici censentur ex accidenti coniuncte psone episcopi,⁊ vnũ corpus.c.nouit.de his que fiunt a prela.⁊ per cõsequens psumuntur facilius habuisse notitiam gestorũ ab episcopo,quã extraneus,argu.l.octaui.ff.vñ cogna.⁊.l.de tutela.C.de in integ.resti.⁊ ideo si intra longum tempus nõ contradixerunt,⁊ passi sunt facilius potest presumi consensus eorũ.⁊ ita loquitur d.l.si filius.⁊.d.l.q in aliena.⁊ declarat Bal.in.l.ij.C.de leg.hered.⁊ Ludo.Roma.in.l.sciendũ.in.xiij.col.ff.de verb.oblig. ¶ Sed non idem videtur presumendũ in cõsensu pape.†nam quando eps alienat,saltem quãdo iurauit nõ alienare inconsulto Romano pontifice prout hodie communiter iurãt,vel si iurasset non alienare archiepiscopo incõsulto,tũc sine eorũ licentia non possunt alienare secundũ magis cõmunem conclusionem docto.in.c.j.de his q̃ fiũt a prela.⁊ in.c.ij.vt trans.act.⁊ no.glo.⁊ docto.in.c.j.in verbo,defensore.de rebus eccle.non alie.⁊ docto.in.d.c.vt super.per illũ tex.⁊ ibi maxime per Joã.de Imo.in fi.⁊ per eundem in.c.j.in fin.vt eccle.benef.⁊ Bal.in auf.hoc ius porrectum.C.de sacrosan.eccle.quia dici non potest ꝙ intra dictum tempus.xliiij.annorũ constet vere vel presumptiue papã habuisse scientiã dictorũ cõtractuum ⁊ per cõsequẽs ꝙ ex eius tolerãtia presumatur eius licẽtiam interuenisse cum ignorãtia regulariter presumatur.l.verius. ff.de proba.⁊.l.super seruis.C.qui milita.non possunt.li.xij.⁊ sic nõ sumus in casu dicte.l.si filius.⁊.d.l.qui in aliena ¶ Nec obst.id quod habet in.c.cum venissent.de institu.quia ibi non negabatur interuenisse cõsensum capituli,⁊ solẽnitates debitas,sed solũ disputat an concessio fuerit personalis an realis. ⁊ posito ꝙ quandoq3 propter antiquitatem posset presumi dicta licẽtia pape,†tamẽ committitur iudicantis arbitrio,quãdo dicat esse factũ de antiquo[a] vt inqt Ant.de but.in.c.illo.de psump.facit.l.j.ff.de iure delib.⁊ id qđ habetur in.c.de causis. de offi.dele.⁊ quod ibi no.in cle.ij.de reb.eccle.nõ alie.cum si. ¶ Potest etiã aliter responderi ad.d.l.si filius.cũ si.vt inquit Saly.in.d.l.si filius.vbi voluit ꝙ iõ ibi presumebatur precessisse iussum fratris ex illa diuturna patiẽtia prĩs,q2 pater allegat se iussisse filium adire hereditatẽ naz tunc presumet qđ successerit quod patri acquiret cõmodũ ⁊ incõmodum illius hereditatis delate filie.secus dicit ipse qñ pr̃ negaret se iussisse q2 tũc nõ psumeret in casu illius.l.cũ si precessisse iussum,licet interuenerit†diuturnitas tpis,q2 solẽnitas extrinseca nõ psumit.l.quecũq3.§.fi.ff.de pub.ergo in pposito si neq3 capitulu3 neq3 papa asserũt se cõsensisse,nõ põt dici ꝙ psumat cõsensus ex dicta diuturnitate. ¶ Posset ẽt caute dñs Modernus eps petere restitutionẽ in integrũ aduersus dictas cõcessiões si lesa fuit eccl'a iuxta.c.j.⁊ fe re p totũ,de resti.i integ.†⁊ tps quadriennij ad petẽdũ restitutionẽ in integrũ nũꝙ currit durãte platura[b] illius qui dãnosum contractũ celebrauit vt per gl.fi.in.c.j. de in integ.resti.lib.vj.Et etiã propter varias mutatiões prelatorum nõ currit,vt not.in proxime allegata glo.l.fi.Alexã.

Summarium.

2 ☞ Feudum antiquum presumitur nisi domino possidente.

4 Clausula,iure feudi antiqui,nihil operatur in inuestitura episcopi.

5 Speciale in fratre,vt possit quis feudum alij,quam descendenti,acquirere.

7 Vasalli delictum in.l.feudi.nocet agnatis.

8 Feudum receptum pro se ⁊ heredibus nunꝙ transit ad agnatos nisi sint heredes.

9 Linea finita non debent agnati renouari nisi sint heredes,et res sit integra.

Consilium. X.

Ponderatis his que in themate narrantur. ¶ Circa primũ dubium quo queritur an supradictum feudum possit dici ex aliquo capite deuolutum ⁊ apertum prefato domino episcopo moderno,seu mense episcopali,an vero spectet ad dictos Arpinolum ⁊ Christophorũ quondam Francisci de casate:pretermissis nõ necessarijs puto concludendã ꝙ spectet ad episcopum,⁊ non ad dictos Arpinolum ⁊ Christophorũ presertim ex infrascriptis. ¶ Et primo:quia si consideramus primam concessionem factam alicui qui esset de agnatione dictorũ de casate,⁊ illa videtur fuisse facta dño Galeotto quõdã dñi Luchini de casate:⁊ tũc dicendũ est ꝙ ex psona dicti dñi Galeotti non possunt venire dicti Arpinolus ⁊ Christophorus,†q2 ipsi non processerunt a dicto dño Galeotto,nec a descendentibus eius,nec ab eo causam habent,merito ad istud feudu3 ex eius psona venire nequeũt.c.j.de gradi.succes.in feu.c.j.de natura suc.feud.⁊ in.c.j.in fi.de succes.feud. ¶ Nec obst.si diceret ꝙ ex quo vltimus vasallus decedẽs.s.dñs Pau.de casate possidebat.⁊ erat de agnatione dictorum de casate,debet presumi[c] quod feudum fuerit paternũ seu antiquũ,⁊ sic qđ processerit a parente a quo descenderũt dicti agnati nũc se opponẽtes,⁊ dictus do.Pau.vlti.vasallus,per id quod legit ⁊ not. in.c.j.in ti.si de feu.fuerit cõtro.inter do.⁊ agna.iũcto.d.c.j.de gradi.succes.in feu.quia respõdeo quod illud posset pcedere quando non cõstaret cui fuisset cõcessum feudũ,sed appareret simpliciter qđ ab antiquo possessa fuisset res vt feudalis,vt q2 hoc confiteretur dominus feudi.sed in casu nostro cõstat per instrumentum de concessione facta dicto domino Galeotto:[a] eo quia dominus feudi illud aduocauerat Galeotto ⁊ Lãfranco filijs quondam dñi Joanis de oscasalibus,qui pter eorũ culpas dicto feudo priuati fuerant,⁊ apparet de cõcessiõibus[b] prius factis in feudu3 dictis de oscasalibus,⁊ sic cõstat quod anꝙ cõcederet dño Galeotto de casate fuerat cõcessum alteri de casate,qui esset cõmunis parẽs agnatiõis dictorũ Arpinoli ⁊ Christophori de casate,⁊ p cõsequẽs probatur feudu3 nõ esse paternum seu antiquum quo ad dictos Arpinolum ⁊ Christophorũ. ¶ † Preterea illud quod dicitur ꝙ presumitur feudum antiquũ ⁊ nõ nouũ,adeo quod dño allegãti feudum esse nouu3 incumbit onus pbãdi,procedit nisi dñs reperiretur in possessione feudi:quia tunc incumbit agnatis onus probãdi illud esse antiquum.ita inquit Jaco.de bel.in preallegato.c.j.de gradi.succes.in feu.per id ꝙ habet in.c.j.de cõten.inter me ⁊ do.⁊ in.c.j.§.cũ aũt.de cõtrouer.inue.⁊ puto ex his que mihi relata sunt,dñm feudi esse in possessiõe:ergo aduersarijs incumbit onus probandi. ¶ Nõ obstat etiã si diceretur ꝙ i inuestitura dñi Galeotti dicit ꝙ inuestitus fuit de dicto feudo tanꝙ de feudo antiquo ⁊ antiquissimo,vt inquit Bal. in.c.j.de aliena.feu.pater.†ꝙ si tex.cõcedit mihi castrũ nomine ⁊ iure antiqui feudi possidẽdum,qđ l3 sit feudum nouum:tamẽ assumit sibi qualitates feudi paterni.ar.l.qcũꝙ desertu3. C.de omni agro deser.lib.x.vñ poterit per vasallũ alienari in proximos agnatos,sicut põt feudum paternũ,iuxta id quod habet in.d.c.j.⁊ ante eũ voluit hoc ide3 Jac.ardiso in summa sua feudorũ in ti.nouũ paternũ i rubricella.j.facit.l.si alienã.[c] §.fi.⁊.l.senatus.§.mortis.ff.de do.causa mor.⁊ qđ not.Bald. in.c.j.in pe.⁊ antepe.col.in ti.an agna.vel fil. ¶ Quia ad hoc respõdeo primo,vt respõdet clarissimus dñs aduocatus prefati[d] dñi epi,quod attẽto ꝙ illa verba fuerũt plata in cõcessiõe facta a prelato ecclesie,per illa non probat feudũ esse antiquu3 vt no.cõcludit Bal.in preludijs feudorum circa fi.pe.char.in ver.tertia decimo ⁊c.vbi querit †si episcopus inuestiuit aliquẽ per hec verba,inuestio te tãꝙ de feudo veteri ⁊ antiquo,ipsũ feudũ innouãdo cognoscẽs ⁊ recognoscẽs qđ tu dictũ feudũ habuisti,⁊ tenuisti dico iure feudũ ab antiquo,an p hec verba vel similia doceat feudũ esse antiquũ.decidit ꝙ nõ.ar.l.si forte.ff.de castrẽ.pecu.l.g testamẽtũ.ff.de pbationi.⁊ p alia plu-

¶ Prelatura.idẽ gemi.phi.d.c.si.so ci.q̃.cclxvj.col.ix. l.ij.fely.c.j.col.vj. de prescrip.ias.cõs. liiij.col.j.li.

ra ibi allegata per eũ cũ quo cõcordat Iaco. de bel. in.c.j.ad fi.de vasal.decrepi.eta. ¶ Hoc fortifico per ea que tradunt p Oldr.cõsi.clxxviij.incip.factum tale est, quidam nobilis. vbi concludit q qñ de nouo cõceditur alicui feudũ licet adijciantur illa verba tanq̃ antiquũ & paternũ &c. talia verba rei veritatem non immutãt.allegat.d.l.si forte.& id q no.in.l.si dona.C.de colla.& ideo cõcludit q nõ succedẽt illi,qui non succederent nisi feudũ esset antiquũ. ¶ His consonat id quod consuluit Pau. de cast.consi.cliiij.incip. quod istud feudum &c.[a] vbi concludit † q quis nouiter fuit inuestitus pro se & heredibus suis adiectis illis verbis,sc3 tanq̃ de feudo veteri & antiquo,nõ operant̃ illa verba qd succedãt illi agnati qui nõ succederent in feudo nouo,sed solum in antiquo,& pbat.q2 dict⁹ vasallus recipiens nõ potuit acquirere nisi pro se & heredib⁹. imo si expressam mentionem fecisset de agnatis,haberẽtur p non adiectis.s.illi ad quos feudũ de sui natura nõ trãsibat:vt in casu nostro,alleg.l.si mihi & Titio.ff.de verb.obli.nisi nomine illorũ recepisset tanq̃ illorũ pcurator vel negotiorũ gestor,& secuta esset hoc vltimo casu ratihabitio.l.si ego.&.l.pe. cum ibi no.ff.de neg.gest.Et hoc clare decidit Bal.l3 ipse nõ alleg.in.c.j.circa vltimam col.in tit.si vasal.feud.priue. cui deferatur.vbi dicit esse speciale in fratre[b] qd in feudo possit vn⁹ alteri stipulari & acquirere,iuxta id qd habetur in.c.j.de duo. fra.a capita. inuestit. & ita dicit velle Odofred. in summa sua feudorum. ¶ Et ita etiam no.Bal.& Saly.in.l.fin.C.res inter ali.acta.vbi hoc reputant not.& per Bald.in.l.j.C.qñ li.ab emp.disc.l3 posset etiam responderi ad tex.in.d.c.de duo.fra.a capita.inuesti.& ad.c.j.§.cum vero cõtra.in ti.qui feu.da.pol.& ad.d.c.j.de fratri.de no.benefi.inuesti.qd ibi nõ acquiritur fratri ex cõuuentione fratris facta super feudo:sed acquirit̃ si vbi ex suo pprio pacto facto inter fratres, q vno decedẽte sine liberis spectet ad aliũ. sed in casu quo consuluit Pau. de ca.& etiam in casu nostro nulla facta fuit mentio de hmõi agnatis in inuestitura,ergo &c.& si facta fuisset,nõ potuisset eis acquiri per eũ,qui nõ est parẽs illius agnationis.& sic nec ex ppria natura feudi,nec ex stipulatione potuit eis acquiri. Mouet̃ etiam Pau.de ca.q2 illa verba.s.tanq̃ antiquũ feudũ possunt habere aliũ sensum,fm quẽ nõ continebũt aliquid repugnãs iuris dispositioni:vc3, vt intelligãtur tanq̃.i.ad similitudinẽ pcedentiũ inuestiturarũ : q2 sicut istud vetus & antiquũ feudũ fuerat cõcessum illis de oscasalib⁹.de quib⁹ fit mẽtio in dicta inuestitura:ita etiã ĩtelligeret̃ ↄcessio facta dicto dño Galeotto:vt pleni⁹ p eũ dicto cõsilio. Pro quo etiã facit:q2 dicta verba pñt intelligi q cõcedẽs voluerit declarare dicta bona esse cõsueta infeudari:& per ↄñs ab ipso dño epo posse concedi in feudum dño Galeotto,cui cõcedi nõ potuissent solum per ipsum dominum episcopum, qñ non fuissent solita infeudari,vt l.g.& not.in.c.j.in prin.qui feu.da.pol.& in.c.j.in prin. episcopum vel Abbatẽ.& in.c.ij.extra de feud.† & verba instrumenti que duplicem intellectum habere possunt, interpretari cõtra illum qui se fundat ex verbi.l.veteribus.ff.de pac.c.presentia. de probat.& per cõsequens debent interpretari contra dictos Christophorũ & Arpinolũ pretẽdentes,qd per dicta verba pbetur feudum esse paternum & antiquum,adeo q in eo succedere debeant ipsi:sicut si fuisset cõcessum cõi parẽti agnationis eorum. ¶ Nec ob.id q no.Bal.in.d.c.j.de alie.feu.pater. cũ si.q2 posito qd illud quod dicit Bal. esse verum , loquitur in alio casu,q2 ibi loquit̃ qñ rex dixit : concedo tibi castrũ nomine & iure antiqui feudi possidendũ,& sic nõ poterat ibi cadere illa cõiectura,vel interpretatio,qd voluerit denotare q cõcedebat feudũ tanq̃ antiquũ. i. ad similitudinem precedentiũ inuestiturarum factarum antiquitus alijs personis nominatis in eodem instrumẽto inuestiture,vel qd voluerit denotare illud esse feudũ antiquũ, hoc est solitum esse cõcedi dicta bona in feudum,pro ut requirebatur vt eps posset infeudare : vt dixi. Item respondeo q Bald.ibi loquit̃ quo ad effectum,vt actio acquirat̃ agnato prout in casu nostro, que acquiri non potuit.d.l.si mihi & Titio.vt dixi supra. ¶ Itẽ non loquitur Bal.in pcall.c.eccl̃ia.sed in rege qui facilius posset cõcedere in feudũ rem etiã nõ solitã infeudari,quã prelatus, vt ptz ex his que habentur in.c.abbate sane.de re iudi.li.vj.& etiã no.p Bar.in.l.phibere.§.plane.ff.quod vi aut clã.ĩncto. d.c.j.epm vel abb.cum si. ¶ Deniq3 si reperiat̃ qd dict⁹ dominus Galeottus fuerit priuat⁹ iure feudi ppter suas culpas:vt d2 constare scriptura publica manu Io,de arigonibus de anno.cxlviij.die xiiij.Aprilis.vt narrat̃ in quodã instrõ inuestiture cõcesse dño Scipioni de casate,p Bernardũ de ruptis epm Cremonensem,in quo dicit̃ eũ priuatũ esse eo q2 a dño epo successore inuestiturã non petijt intra annũ & diẽ, nec ẽt intra annũ & mẽsem,iuxta.c.j.quo tpe miles.&.c.imperialẽ.§.pterea si qs. de phi.feu.aliena.per Fede. & etiã eum fuisse priuatũ ob al's ingratitudines & negligẽtias cõmissas,sequeret̃ etiã q ex isto capite posito q etiã feudũ fuisset paternũ & antiquũ : & qd dicti Christophorus & Arpinolus al's debuissent succedere, † tñ propter dictam priuationem factam ex dictis causis esset piudicatũ predictis agnatis[c]. c.j.§.deniq3.in ti.que fue.prima cã benefic.amit.&.c.j.an ille qui interfecit fratrem dñi sui. & clare decidit Io.an.in addi.Spe.in tit.de feu.§.qm̃.in addi.inci.directe.& tradit Bal.post multos antiquos quos ibi refert in.c.j.in ti.si vasal.feu.priue.circa.iij.col.& Pau.de ca.l.adoptiuũ. §.patronũ.de in ius voc.& est de mẽte glo.in.c.j.§.itẽ si fuerit. in verbo,ad dñm.in ti.qui.mo.feu.amit.& in.c.j.§.fi.in glo.de pa.iur.fir.bñ faciũt no.per Bal.in.c.j.§.aut si libellario. in tit. qui.mo.feu.amit.& in.l.qui se patris.in.viij.col.& p Bar.in.l. eũ q.ff.de interd.& rele. ¶ Itẽ rñdeo ad dictã inuestiturã dñi Galeotti. † q qñ feudũ nõ est cõcessum vasallo simpl'r,sed est cõcessum sibi pro se:& heredibus,tũc tale feudũ nũq̃ trãsit ad agnatos,nisi sint heredes illius recipiẽtis, vt notãter concludit Iac.de bel.in.c.j.de eo q sibi & hered.suis mas. vt ibi sequũtur moderni ar.l.qcqd astringẽde.&.l.si ita stipulat⁹.§.Chrysogon⁹.ff.de verb.obl.& idẽ no.And.de iser.in.c.j.§.hoc quoq3.de succes.feu.& in.c.j.in ti.an agna.vel filius.Sed dñs Galeot.recipit nõ simpl'r sed pro se & herede suo,& eo cui daret:vt ptz ex dicta inuestitura,ergo non cõprehendunt̃ dicti agnati qui nõ sunt hmõi. & istud est in pposito põderandũ, attẽto q dicta cõclusio est magis cõiter approbata. ¶ Pro qua etiam facit id qd no.Bar.in.l.ex facto.§.si.ff.ad trebel.dum dicit † q illa verba si decesserit sine herede,plata a testatore intelligũtur id est si decesserit sine liberis hr̃dib⁹,vt etiã vult Bal.in.l. filiusfamilias.§.cũ qs.de le.j.& in.l.j.C.de ↄdi.inser. & Ioã.de Imo.in.l.q d2.ff.de verb.obli.in.x.col.in versi.circa scdm aduerte:q2 Iac.de bel.&c. ¶ Et p p̃dicta etiã ptz dictos Christophorũ & Arpinolũ nõ posse sumere fundamentũ p se ex inuestitura que d2 facta Ioãni filio quondã dñi Ioãnoli de casate.q2 ipsi non pcesserũt a dicto Ioãne,nec ab eo cãm legitimã habẽt:igit̃ nõ succedũt sibi in feudo iux.d.c.j.de gra.succ. in feud.& tãtomagis , q2 in dicta cõcessione nõ d2 q sibi cõcedat̃ iure antiqui seu paterni feudi, ac ẽt q2 ipse recepit p se,filijs & hr̃dibus & successoribus, & p his quibus dederit. & dicti Christophorus & Arpinolus nõ sunt hmõi:igit̃ non debent admitti,sicut proxime pbaui circa inuestituram dñi Galeotti. Neque ẽt pñt dicti Christophor⁹ & Arpinolus cãm suã iuuare ex duab⁹ inuestituris factis dño Scipioni de casate,sũe anno Millesimo quadringẽtesimo sexagesimo die.xxiiij. Ianuarij,quarũ vna vr̃ facta de dimidia quã olim tenuit Alber.de oscasalib⁹. & alia est facta de dimidia quam olim tenui Nicolaus de oscasalib⁹,& pleni⁹ in dictis inuestituris ↄtinet̃: eo q2 inuestitura illa que fuit ↄcessa de dimidia quõdã Alberti,cõcedit̃ dño Scipioni p se, filijs:& hr̃dib⁹ masculis ex eo descendentib⁹.sed dicti Christophorus & Arpinolus nõ sunt hmõi: ergo nõ pñt admitti.vt pbaui.s.circa precedens inuestituras ppter qd apparet q illa verba ĩ feudũ,rectũ,nobile,& antiquũ nõ hñt obstare put etiã p alias rõnes in supiorib⁹ fuit declaratũ:propter q̃ etiã ijsdẽ rõnib⁹ nõ obstat alia inuestitura facta eidẽ dño Scipione de dimidia,que fuit quõdã Nicolini:& idẽ dico quo ad inuestiturã dñi Pauli d calate:in qua ẽt nõ d2 q iura antiqui feudi cõcedant̃,& sic illa tãtomin⁹ obstat,& p ↄñs stat firma ↄclo p̃dicta q feudũ sit aptũ dicto dño epo. ¶ Et qua rõne dixi dictos Christophorũ & Arpinolũ nõ posse venire ad dictũ feudũ ex inuestituris p̃missis, eadẽ rõne dicẽdũ est nõ posse venire filios eorũ q2 nõ sunt heredes eorũ q inuestiti fuerunt, & inuestire ↄcesse sunt recipiẽtib⁹ p se & heredib⁹,et sucessorib⁹. † illud verbũ successorib⁹, [d] arguit vt ↄprehẽdant̃ illi q succederẽt de iure ptorio,vel p fideicõmissum. l.stipulatio ista habere licere.in prin.cũ glo.in ver.correorũ.ff.de verb. ob.Sed dicti filij Christophori & Arpinoli nõ sunt hr̃des et successores eorũ qui inuestiti fuerũt:ergo admitti nõ pñt.Imo etiam si dicti Christophorus & Arpinolus fuissent hr̃des,vel successores eorũ q inuestiti fuerãt,quo casu ẽt ipi Christophorus & Arpinol⁹ a petitione feudi excluderẽtur,saltẽ si simpl'r adiuissent hr̃ditatẽ dñi Pauli qui dicta bona feudalia mense epali reliquit,& sic nõ possent ↄuenire dispositiõi testõris.l.cũ a mr̃e.C.de rei vendica.l.vnũ ex familia. §.si rẽ.ff.de leg.ij. Et not.specifice Andre.de iser.& Moderni in.c.j.de alie.feu. pa. adhucetiã excluderent̃ in dicto casu filij dictorũ Christophori & Arpinoli.q2 si Christophorus & Arpinolus essent hr̃des dictorũ qui fuerunt inuestiti p se & hr̃dib⁹ &c.sequit̃ q filij dictorũ Christophori & Arpinoli nõ sint heredes dictorũ inuestitorũ, viuentibus adhuc dictis Christophoro & Arpinolo, vt de se ptz. ¶ Neq3 iam dictis ob.si allegaret̃ q posito, q bona sint

na sint

---

a ¶ Feudũ &c. cum hic corrupta sint omnia exẽplaria luculenter detegitur iocordia doctorum πολυγραφοτερον recitandum erroneas allegationes quas non viderũt in fonte vt queritur fely. c.sicut.co. xiij.de re iu.necem numer⁹ neq3 hoc principiũ inuenit̃ l3 est ↄsi. pau.cxcj. incip.visis & diligẽter.lib.ij. [illegible]

b ¶ In fratre. idem aluar. d.c.j.de fra. d no.bñfi.inuestit. Iac. de.s. geor. in trac.fend. vsi. nobiles. Cur. senior ↄsi. xlviij.coll.iiij. col.xiiij. cũ seq. ↄs. xlix.co.xxxvj.cum seq.s3 Cur. iunior trac.feudo. par.ij. q.vij. vsi. scda cadit dubitatio.late t3 ne fratri acqui[illegible] [illegible] nihil esse speciale in feudis etiam in fratre. qd est veri⁹ vt t3 alexan. j.l.v. cõsil.xxij. cum seq.

na sint reuersa ad mēsam epalē:tū debēt de nouo inuestiri isti
a alij, qui sunt de agnatione dictoꝝ inuestitorū predefuncto
rum, per ea que notātur per gloss. ⁊ Barto. in. l. j. §. pmittit. ff.
de aqua quotid. ⁊ esti. ⁊ per Bar. in. l. j. per illum tex. ff. de pri
ui. cred. ⁊ in. l. si mihi ⁊ Titio. ff. de verb. oblig. cū suis cōcor.
11 † qꝛ ad hoc pōt rñderi quod posito ꝙ illa decisio esset vera ꝙ̄
multi tamē improbant: nihilominus posset solum procedere
quando linea comprehensoꝝ in inuestitura esset īfinita, tū il
le q petere se de nouo inuestiri esset heres illius inuestiri pre
defuncti. secus si aliꝰ esset heres. ita cōsuluit Jo. de imo. in cō
sil. incip. quidā Antonius de panno ⁊c. facit ƀm eum id ꝙ no.
Bar. in. d. l. ex facto. §. fi. ⁊ in. l. vt iurisiurādi. §. liberi. ff. de op.
liber. ita etiā sonāt verba glo. ⁊ doc. in. d. §. permittit. ¶ Un
de aut illi qui peterēt se de nouo inuestiri nō sunt heredes do
mini Pauli: non debent audiri, vt est dictū, aut sunt heredes
ipsius domini Pauli ⁊ adhuc tanto fortius in casu nostro de
bent repelli: qꝛ dominus Paulus in testamēto legauit dicta
bona mense episcopali, ⁊ casu quo heredes cōtrauenirent pri
uauit eos hereditate. vñ preferri debet ecclesia, q̄ hꝫ ex volun
tate defuncti: qꝛ q̄tū ad istō feudū mēsa episcopalis cēset he
res dicti vasalli, in conuentionalibus. ff. de verb. signi. l. id tē
pus. §. j. ff. de vsuca. nec istud legatum relictum ecclesie habēti
relictū dominiū rerum legatarum est prohibitum vasallo. l. si
12 domus. §. fi. ff. de leg. j. ¶ † Non pcederet etiam id quod dicit
Barto. in dicto. §. permittitur. si anteꝙ̄ tales agnati peterēt se
b de nouo inuestiri, episcopꝰ iā inuestiuisset aliū. ⁊ sic res desijsset
esse integra ƀm Ludoui. Rom. in cōsi. lxx. incip. Uiso thema
te, ⁊ questione suprapositis ⁊c. in secundo dubio. ar. c. quāuis.
de rescriptis. in. vj. ⁊ notatoꝝ in. l. gallus. §. ⁊ qd si tantū. ff. de
libe. ⁊ posthu. per predicta cessat disputatio, vtrum ecclesia pe
tere possit estimationem rerum legataꝝ, iuxta ea que plene
traduntur in. c. filius. de testamentis. ⁊ in. l. cū alienā. C. de leg.
Ex quibus concluditur dictum feudū nullatenus pertinere
ad dictos Christophorum ⁊ Arpinolum, vel eoꝝ descendē
tes, sed ad mēsem episcopalem predictā. Alexan. Jmolensis.

Consilium. XI.

Lege. 3. lib. j. consil. xcj. quod hic duplabatur.

Summarium.

3 Distribuantur, verbum, est obliquum.
4 Substituo, verbum, est commune.
5 Substitutio vtraqꝫ erit fideicommissaria si vnus vocetur ad certam partem hereditatis per verbum obliquum, alius vero aliam partem per verbum commune.
7 Executores testamenti non sunt loco heredum, sed nu. 12.
9 Testator si substituit in bonis proprijs substitutio est fideicō missaria.
10 Compendiosa facta impuberi per verbum commune vel directum non ciuile, an valeat infra pupillaria iure fideicōmissi tantum fauore matris.
11 Substitutio hec, quandoque filius meus decesserit bona mea distribuantur in tales per executores meos. tenet ꝙ valet iure directe pupillaris intra pupillaria, ⁊ oīno excludit matrē.
14 Relinquere pauperibus vel executoribus pro eis paria sunt.
19 Substitutio dubia interpretatur directa.
21 Miles in dubio videtur testari iure communi.

Consilium. XII.

Allegationes.

Attentis verbis testamēti dicti Bartholomei Luce circa substitutionē factam filio suo, qui in pupillari etate decessit ma
1 tre superstite. ¶ † Uideretur prima consideratione dicendū
c dictam matreꝫ non excludi a legitima debita filio in bonis pa
tris, quia per fideicommissum filius non potuit grauari in le
gitima. l. quoniam in prioribus. C. de inoffi. testa. l. cum patro
nus. ff. de leg. ij. not. in. l. tribus. C. de inoffi. test. ⁊ plene p doc.
in. l. j. §. fi. ⁊ in. l. coheredi. §. cū filie. ff. de vul. ⁊ pup. ⁊ in. l. si fun
2 dū p fideicōmissuꝫ. §. fi. cū. l. se. ff. de le. j. ¶ † Et q̄uis p pupil
larē substitutionē excludat mater ab omni legitima. l. Papi
nianus. §. sed nec impuberis. ff. de inof. test. l. Lucius. ff. de vul
⁊ pup. l. precibꝰ. C. de ipu. ⁊ alijs substi. ⁊ clariꝰ hodie est exp̄s
suꝫ. in. c. si pr̄. in fi. de test. in. vj. tū dicta substitutio nō vr̄ valere
iure directe pupillaris substitutionis, ſꝫ solū iure fideicōmissi
probat, qꝛ facta fuit substitutio cōpēdiosa filio impuberi sub
stituendo tres substitutos ⁊ primus substitutus fuit vocatus
a per verba obliqua: qꝛ disposuit testator ꝙ q̄ncūqꝫ dictus eius
filius suꝰ sine filijs legitimis ⁊ naturalibꝰ decederet, tertia ps
b suoꝝ bonoꝝ distribuat p tunicis iter fratres sancti Frācisci
de obseruātia de Perusio, ⁊ ꝙ p medietate alteriꝰ tertie sub
stituebat dñam Dianitā eiꝰ sororeꝫ, ⁊ p residuo substituebat
capellā annunciate. nā ꝟbū, distribuat, appositū in psonā pri
mi substituti, vr̄ esse obliquū cū sonet ꝙ substitutus capiat de
manu alteriꝰ. l. fundi Trebatiani. cū gl. j. ff. de vsufr. leg. ⁊ per
c 3 no. per gl. in. l. si quis ita legauerit. ff. de vsufru. ¶ † Et cōstat
ꝙ verba substōnis sonātia ꝙ substitutus capiat de manu alte
rius, dñr obliqua ⁊ fideicommissum inducunt. d. l. coheredi. §.
cū filie. ⁊ no. in. l. eam quā. C. de fideicō. ⁊ ibi Bart. in. §. ⁊. l. ij. cū
gl. C. cōia d. leg. ⁊ plene p Bar. l. cēturio. circa pe. col. ff. de vul
4 ⁊ pup. † ꝟbū substituo appositū i psona alioꝝ duoꝝ substi
tutoꝝ appellat verbū cōe. l. gñali. §. cū aūt. C. de impub. ⁊ ali.
substi. cū gl. in versi. substituit. no. gl. ⁊ doc. in. d. l. pcibꝰ. ⁊ gl. in
§. extraneo. insti. de pup. substi. ⁊ doc. in. l. iam hoc iure. in pri.
d 5 ff. de vul. ⁊ pup. ¶ † Sed ita est ꝙ vbi ad substitutionē cōpen
diosam sunt vocati plures, ⁊ in psona vniꝰ substō est facta in
certa parte p verbū obliquū in psona alteriꝰ est facta p verbū
d cōe: tūc totaꝰ substitutio censet fideicōmissaria: qꝛ verbū cōe ⁊
dubiū recipit interpretationē: ꝙ sit obliquū, pp̄ter aliud ver
bū obliquū appositū iuxta ipm verbū cōe. ar. l. si seruꝰ pluriū.
§. fi. ⁊. l. q filiabꝰ. in prin. ff. de leg. j. ⁊ qꝛ hoc casu verbū cōe non
est adiectū vniuersitati bonoꝝ, ⁊ aliꝰ fuit directo institutꝰ he
res. s. filiꝰ testatoris merito verbū cōe nō pōt hoc casu trahi ad
directā institutionē seu substōnē. p no. in. l. his verbis. in prin.
ff. de here. insti. ita in proposito ꝯcludit Bart. in. d. l. cēturio. i
versi. quero vlteriꝰ qd si in psonis diuersoꝝ ⁊c. ⁊ sequunt alij
ibi, ⁊ maxime Jo. de imo. q etiā idē reassumpsit in cōmento. c.
6 Ray. de testa. in materia cōpendiose subꝫōnis. ¶ † Fortifica
ri possent pdicta: qꝛ testator in dicta substōne compendiosa in
quantū dixit testōr ꝙ distribueret tertia pars suoꝝ bonoꝝ p
tunicis inter fratres scti Frācisci nō expressit p quē fieri debe
ret distributio: quo casu vr̄ ꝙ ēt ƀm opi. Bar. dicta substō cō
pendiosa facta impuberi intelligit oīno fideicōmissaria, vt cō
cludit Bart. in pallg. l. centurio. in ver. sed si testator dixerit
q̄ncūqꝫ filius meus decesserit sine liberis, volo ꝙ bona mea
dent vel distribuant inter pauperes ⁊c. iuncto versic. seq. eo qꝛ
tūc dꝫ fieri dicta distributio p epm, q est executor legitimus. l.
nulli. ⁊. l. si qs ad declinandā. C. de epi. ⁊ cle. Unde cū eps non
tꝫ locū heredis, ſꝫ locū illoꝝ in quo faciēda est distributio. cū
igit illi nō sint directo instituti vel substituti, sed per fideicō
missum: qꝛ sunt per verba obliqua vocati. d. l. fundi Trebatia
ni. cū ibi no. igit eps tenet locū fideicōmissarij. lꝫ ƀm Bart. in
loco pxime allegato, aliud esset quando testator dixisset ꝙ di
stributio fieret per cōmissarios suos. qꝛ tūc bene tꝫ ꝙ substitu
tio sit directa intra tempora pupillaris etatis, vt ibi per euꝫ, ⁊
illa disputatio non videtur hic necessaria. postꝙ̄ non expressit
ꝙ distributio fieret per commissarios. ¶ Plus voluit Bal.
in. d. l. pcibꝰ. in ꝟ. sequēs q̄stio ⁊c. ⁊ ibi Sal. i. v. q. ⁊ Jo. d imo.
in. c. cū tibi. ⁊ in. c. Ray. in materia cōpēdiose substitutiōis. de
testa. ⁊ i. d. l. cēturio. ꝙ etiā q̄n est adiectū, ꝙ distributio fiat p
cōmissarios ipsiꝰ testatoris: tū nō directa, sed fideicōmissa
ria postꝙ̄ est facta p v erbum dent, seu distribuant, ꝙ est ꝟbū
7 obliquū, vt est dictū p. d. §. cū filie. cū fi. † qꝛ ex quo filiꝰ testa
toris fuit heres institutꝰ, nō pōt dici ꝙ executores testamēta
rij teneāt locū hr̄dis, iuxta no. p Jnn. in. d. c. cū tibi. qꝛ puisio
facta de expresso herede dꝫ facere cessare tacitū heredē. l. cū ex
filio. §. j. ff. de vulg. ⁊ pup. l. fi. C. de pac. cōuen. ¶ Et ꝙ teneāt
pp̄rie tales executores testamētarij locū heredū, pbari videt
in. d. l. hr̄ditas ad Statiū. ff. de here. instit. ⁊ ibi no. bar. ſꝫ solū
pñt haberi loco hr̄dū, quo ad hoc vt agere ⁊ cōueniri possint
prealleg. l. si qs ad declinādam. ⁊. l. nulli. ¶ Uel verū est ꝙ te
neāt locū heredū dicti executores testamētarij, q̄n psone i q̄s
dꝫ fieri erogatio sunt directe institute, sed in pposito sunt vo
cate p fideicōmissuꝫ pp̄ter dictū ꝟbū obliquū distribuat. Jgi
tur executores debēt videri tenere locū hr̄dū. s. nō directoꝝ. ſꝫ
per fideicōmissum. ¶ Et nō obstat q̄ñ distributio dꝫ fieri p
cōmissarios datos a testatore, subintelligat ꝟbū accipiant, vt
dicebat Bar. i. d. l. cēturio. p no. p gl. i. l. alio. ff. de alimē. ⁊ ci
8 ba. lega. † ꝙ verbū accipient. est directū. l. Titia cuꝫ testō. §. j.
ff. de leg. ij. ⁊ no. Bar. in pallg. l. centurio. in versi. quero qs sit
effectus substitutionis compendiose, q̄ sit a pagano ⁊c. qꝛ re
spōdit. Jo. de imo. in. d. c. cuꝫ tibi. ꝙ illud est verū quo ad effe
ctū, vt ibi illi agere possint p relictis ad pias causas, nō q̄ ad
hoc vt cēsenat instituti. d. l. hereditas ad Statiū. ⁊ ibi Bart.
maxime ex quo repetit ꝙ alius fuit directo vniuersaliter insti

¶ Agnatione. 3. li. j. ꝯsi. lxxx. nu. xi.
¶ Alium, ſꝫ hanc limitationē repro bat alex. i. l. si mihi ⁊ titio. col. fi. de ꝟ. ob. ludo. goza. ꝯsi. lxxxvj. col. pe.
¶ Dicendū. istud nō est iustū cōsiliū, ſꝫ allegatiōes ela borate p cliēte. ad idem in simili casu allegauit. j. lib. vij. cōsil. li. vtrobiqꝫ ꝯ matrem. et male.
¶ Tūc tota. Bar. d. l. cēturio. col. pe. i. iiij. mēbro. q. terribilis. ⁊ ibi latius Jmo. col. pe. versi. secūdo casu. franc. rip. in tertio casu nu. clxxvij. Angeare. in trac. test. ꝟ. in pup. eta. vel, al's quandoc. colū. xij. phi. frā. col. xlix. q. xij. ꝟ. ij. casu. de te. in. vi. ⁊ imola subscribit cor. in. d. l. p cibꝰ. col. xxij. ⁊ bar tholo. lācelo. poli in trac. ꝯpēdij subsi. ad fi. benedi. repe. d. c. ray. ꝟsicu. si absqꝫ lib. more. ij. nu. liiij. idē tꝫ cor. ꝯsi. clij. col. iij. lib. ij. ⁊ alex. hic ⁊ col. fi. lꝫ in suis lecturis i tractū reliquerit ⁊ lꝫ theorica bart. imo. ripa. in qbusdam in perfectā tū hāc conclusionem verā puto. quā ēt oēs cōformiter tenent excepto solo vldar. ꝫasio i trac. subst. de ꝯpēdiosa. vbi nō faciēdo differentia iter substitutionē factā in re certa vel portione hereditaria cōmunes doctrinas male ⁊ i caute confundit ⁊ peruertit nec sua pbans nec ꝯria expugnans.

tutus, sʒ filius testatoris, ⁊ ꝙ nihil fuit relictū ipsis executoribꝰ sed solū grauati, vt dt Jo. de imo. in. d. l. cēturio. ꝙ Bar. etiā videt̃ ita tenere in sua disputatione incipiente, filiū adultum. ¶ Confirmatur etiam: qꝛ si quādo testatoꝛ nō expressit per quē debeat fieri distributio, quo casu eṗs habet distribuere: tunc substitutio est fideicōmissaria ẜm Bar. ergo idem dicendum est si datus est executoꝛ testamētarius, quia executore testamentario mortuo, vel negligente, deuenitur ad legitimum, vt in authen. licet. C. de epis. ⁊ cle. ⁊ in. c. nos quidem. de testa. ¶ Et tāto magis ꝓcedere videt̃ hec opinio: 9 † qꝛ testātoꝛ videtur fecisse substitutionē in bonis suis, non in bonis pupilli. ⁊ per cōsequens videtur quod ex mente testatoris substitutio fuerit fideicōmissaria, non directa pupillaris qꝛ per pupillarē succedit in bonis pupilli. l. sed si plures. §. i arrogato. ff. de vulg. ⁊ pup. ⁊ instit. de pupil. substi. in prin. ⁊ per fideicōmissariam succeditur testatori. d. §. cum filie. ⁊. d. l. precibus. et hoc est qđ in proposito voluit Saly. in. d. l. precibꝰ. in antepe. col. ¶ Corroborant̃ predicta, qꝛ etiam posito qđ in dicta substitutione intelligeretur verbum, accipiant, quando dati sunt executores in testamēto, per quos debeat fieri erogatio, vt dicit Barto. tamen illud verbum, accipiant, cum non sit directum ciuile parum differt a verbis cōmunibꝰ, vt inquit Bar. in. d. l. cēturio. in ver. quero vlterius quid si in personis diuersorum. ⁊ in versi. quero vlterius, ꝙ si substitutio compendiosa 10 fiat in re certa per verbum commune ⁊c. sed ita est † ꝙ qñ substitutio compendiosa est facta filio impuberi per verbum commune, si mater impuberis est in medio, valet intra tēpora pupillaris etatis iure fideicommissi, ⁊ nō iure directo fauore matris, vt concludit Bart. in sepius allegata. l. centurio. in versi. secūdo principaliter quero quando substitutio compendiosa est facta per verbū cōmune ⁊c. in. d. l. precibus, ⁊ in ꝯsilio. xxv. incip. viso testamento gentilis. ⁊ in cōsi. xxx. incip. venustius. ⁊ in consi. lv. incip. Bar. fecit testamentum. ⁊ Anto. de but. in d. c. Raynutius. per no. per gl. in. l. qui duos. in prin. ff. de reb. dub. in versic. superstes. ⁊ per ea que in simili not. per glo. in. d. l. precibus. ⁊ in. d. l. cēturio. ⁊ in. d. c. Raynutius ⁊ ibi Innoc, ⁊ glo. in. d. l. si pater. ⁊ ibi Archid. multomagis idem dici debet quo ad substitutionem factam in personis aliorū duorum substitutorū, qui fuerunt vocati per verbum cōmune. ¶ Sed premissis nō obstātibus, contrariū sentio esse de iure verius, 11 presertim ex infrascriptis: nā presuppono, † qđ substitutio cōpendiosa facta per hec verba: quandocūqʒ filius meus decesserit bona mea distribuantur in tales per executores meos. si postea contingit filiū mortuo testatore decedere in pupillari etate, etiaʒ matre pupilli existente in medio, substitutio vʒ iure pupillaris directe, [a] adeo quod mater in totū excluditur, vt concludit Barto. in. d. l. centurio. in. d. versi. sed quid si testatoꝛ dixerit, quandocūqʒ filius meus decesserit, volo qđ bona mea dentur vel distribuantur inter pauperes ⁊c. ⁊ idem tenet ibi Ange. ⁊ ita etiaʒ concludit Barto. in. dicta. l. fundi Trebatiani. ⁊ Bar. ita consuluit in dictis consiliis ⁊ consi. iij. inci. Titius condidit testamentū: in quo filium ⁊c. ⁊ Ang. in cōsilio. xcvij. incipien. Viuianus de monte. ⁊ Pet. de ancha. in dicto capitu. cum tibi. ⁊ in dicto capit. Raynutius. ⁊ Paulus de castro in dicta. l. precibus. ⁊ ita consuluit ipse libro secundo. cōsi. lxvij. incipien. in casu presenti ⁊c. Quia in dictis verbis substitutionis subintelligitur quod quādocunqʒ filius decesserit executores testamentarij accipiant hereditatem, scʒ ⁊ distribuant seu erogent iuxta dispositionē testatoris. l. alio. in glos. in fi. ff. de ali. ⁊ cib. lega. l. deniqʒ. §. interdum. ff. de pecu. leg. l. Titia Seio. §. Seia libertis. ff. de lega. ij. l. Proculꝰ. ff. de vsufruc. ⁊ in authen. de eccle. titu. §. si autem, pro redemptione. nemo enim dicere potest quod executores sint vocati per verba obliqua, cum verba non sonēt quod ipsi executores capiant de manu alterius: ergo non sunt obliqua. per nota. in dicta. l. eam quam. cum simi. ¶ 12 † Preterea cum mortuo filio in pupillari etate nō sit prouisum de alio herede isti executores testamentarij tenent locum heredū, [b] ⁊ loco heredis habētur. vt in dicto c. cum tibi. secundum vnum intellectum, ⁊ ibi not. Innocen. ⁊ alij, ⁊ Bart. in. l. si quis Titio. ff. de lega. ij. ⁊ in dicta disputatione incip. filium adultum. ⁊ in. l. illa institutio. in fi. ff. de hered. insti. ⁊ in. d. l. si quis ad declinandam. ⁊ in. d. cōsi. iij. incip. Titius fecit testamentū. ⁊ Specu. in titu. de instrumen. edi. §. nunc vero aliqua. versi. item pone quod aliquis. ⁊ Bal. in authen. licet. C. de nat. libe. ⁊ in. l. prima. ff. de testa. ⁊ in l. j. C. ad. l. Falci. ¶ Si igitur dicti executores tenēt locū heredum, ⁊ videntur vocati per verbum accipiant. quod est directum, vt in. d. l. Titia cū testamento. §. j. ⁊ no. Bar. in. d. l. centurio. qꝛ sonat ꝙ accipiant propria authoritate, sequitur qđ substitutio compendiosa intra tempora pupillaris etatis, debet valere iure directe pupillaris, qꝛ regula est quod substitutio compendiosa facta filio impuberi per verba indirecta, valet intra tēpora pupillaris etatis iure directo pupillaris substitutionis, vt in dicta. l. centurio. ⁊. d. c. si pater. ⁊ dicta. l. preci- 13 bus. ⁊ ibi no. ¶ † Preterea assignatio omnium bonoruʒ vni facta a testatore in aliquo casu, vel euentu. in quo nullꝰ alius sit vocatus directo heres operat̃, vt ille cui hmōi assignatio bonorū facta est in testamēto intelligatur directo vocatus. l. his verbis. in princi. cū glo. ff. de here. insti. similiter si assigno alicui quotam hereditatis. licet non dicam instituo, habetur pro instituto. l prima. ad fi. ff. de hered. institu. ita ergo esse debet in executore cui testatoꝛ assignauit omnia bona distribuenda. ⁊ hac ratione vtitur Bart. in. d. consi. lvj. inci. Bart. fecit testamentum. ⁊ in. d. l. cēturio. in versic. quero vlterius. quid si hec substitutio per verbū commune fiat in certa petitione ⁊c. ⁊ per hoc ptʒ quod non obst. d. l. hereditas ad Statium, qꝛ ibi nō fuerunt assignata omnia bona, nec quota portio hereditatis. ¶ Deniqʒ posito ꝙ executores testamentarij non dicerētur vere heredes, nec censerentur esse instituti aut directo substituti, vt nonnulli dixerunt, quos supra retuli: tamen nō per hoc est quin dicta substitutio debeat iudicari directa intra tē- 14 pus pupillaris etatis, qꝛ † paria esse videntur relinquere dictis pauperibus: ⁊ relinquere cōtemplatione pauperū dictis executoribus testamenti, qui in hoc censentur esse administratores citorū pauperum in quos facienda est erogatio. in. l. annua. §. Titia. ff. de annu. leg. vbi relictū administratoribus tē- 15 pli perinde habetur ac si relictū esset templo. † Et similiter relictū a tutore, videt̃ relictū a pupillo. l. peto. §. matre. ff. de leg. ij. l. etiam. C. de fideicō. Sed certum est qđ si dicta verba directa, que subintelliguntur, scʒ accipiat, essent relata ad pauperes seu personas illas, in quas facienda est erogatio, dicta substitutio esset directa intra pupillarem etatem. d. l. cēturio. ⁊. d. c. si pr̃. ergo ita dʒ esse quando dicta verba ad executores sunt relata. ⁊ sic dicti pauperes videbuntur directo vocati: ⁊ istam rationem in proposito posuit Bar. in dicto consi. iij. incip. Titius condidit testamentū, ⁊ per hoc patet responsum 16 ad ea que superius contra opi. Bar. allegabantur. ¶ † Rursus posito quod dicta substitutio posset dici aliquo modo facta p ꝟba dubia, dʒ interpretari directa, [c] vt ꝓbatur in dic. c. si pater. ⁊ in. l. si quis ita. ibi ad hoc illum ponderat. Bald. ff. de vsufru. ⁊ not. gloss. reputa. singu. in. l. verbis ciuilibus. ff. de vulga. ⁊ pupil. ¶ Nec est verum quod Bar. in hoc contrariuʒ tenuerit in dicta dispu. incip. filium adultum: quia ibi loquit̃ Bar. in substitutione facta filio adulto. nō mirum si nō poterat valere iure directe pupillaris substitutiōis. l. in pupillari. ff. de vulga. ⁊ pupil. ⁊ si sic etiam perpendit ipsemet Joan. de imo. in. d. c. cum tibi. s. quod Bart. in. d. dispu. nō tenebat contrariū eiꝰ quod ipsemet Bar. posuerat in. d. l. cēturio. ¶ Nec obst. qđ quādo nullus datus est executoꝛ. Bart. fatetur ꝙ tūc substitutio esset omni tpe fideicōmissaria, ergo idē esse debet si datus est executoꝛ testamentarius, quo negligente vel mortuo succederet eṗs loco eius: qꝛ dico ꝙ respōsio ad hoc, ptʒ ex no. p Bar. in prealle. l. cēturio. qꝛ qñ nullus est datꝰ executoꝛ ⁊ eṗs venit vt legitimus executoꝛ, dictum verbum directum scʒ accipiat, nō subintelligit̃ ex dispositione testatoris, sed ex dispositione legis, patet: qꝛ etiā ꝯtra volūtatē testatoris executoꝛ legitimus admittit̃, vt in. d. aut. licet. ergo non censet tā quā heres a testōre vocatus, qꝛ testatoꝛ nō habet inuitꝰ heredem. l. stipulatio hoc modo concepta. ff. de verb. oblig. ¶ Nec obst. etiam ꝙ testatoꝛ dicēdo bona mea distribuantur. non videt̃ posse valere in viʒ pupillaris directe, sed in viʒ fideicōmissarie

a ¶ Directe. hāc sniam Bar. late tʒ Alex. d. l. cēturio. col. xxvj. cū seq. j. li. vij. ꝯsi. xj. in fi. Cor. d. l. ꝓcibꝰ. col. xxiij. sequit bñdic. rep. c. ray. ver. si absqʒ li. more. ij. nu. lvj. sʒ hec opinio etiā si deficerēt illa ꝟba restrictiua, bona mea, est falsa: cū hec substō fcā sit p ꝟba mere obliqua. nec est verū ꝙ subaudiat̃ ꝟbū accipiāt: qꝛ nulla lex, nulla rō suadet. imo etiā si adesset verbū accipiāt, adhuc esse fideicōmissuʒ, qꝛ nō refert̃ ad substitutos, sʒ ad executores, ⁊ sic semp est obliquum vt pulchre Bal. cōsi. cxx. in facto ꝓponit̃. li. ij. tū sicut tacita, ita dubia substō nō dʒ interp̄tari i totalē exclusionē mr̃is. bal. ꝯs. xij. qdā angelutiꝰ. li. ij. bar. ꝯsi. ccxlj. pr̃ filio. ⁊ hāc sniam ꝯ Bar. firmat bal. d. l. ꝓcibus. col. pe. ⁊. ibi Saly. co. pe. q. v. Bald. in. l. si qs ad declinādā. col. r. iij. C. de episc. ⁊ cle. ⁊ in. d. cōsi. cxx. ꝯsi. cxxv. ego semp. li. ij. cōsi. xxxiij. q̄rit̃. ꝯsi. xxxvij. decreto, ꝯsi. clxxvj. qdē. li. iij. ꝯs. ccxcvj. factū sic se hʒ. li. v. et in hoc nunq̄ variauit. nec obstat qđ in trac. subst. de cōpē. substi. co. v. trāsit cū Bart. qꝛ ille tract. non est bal. il lius insignis vt satis stilꝰ arguit sed alteriꝰ bal. filij frāci. de vbaldis vt titulꝰ oñdit. idē late j. no. d. l. cēturio. col. xj. ⁊ i. d. c. ray. c. cū tibi. ⁊ ibi frā. zabar. de tes. raph. cu. cōsi. cxxx. ange. ar. tra. testa. gl. ⁊ si oēs eiꝰ filij mas. ⁊ eorū lib. col. ij. vbi dicit hāc eē veriorē scđm mētē testatoris ⁊ bñ, lʒ putet opin. Bar. de subtilitate veriorē ⁊ male. eandē nostrā sniam tʒ acer poli. trac. de cōpēd. substō. nu. xxvj. Frāc. rip. d. l. cēturio. nu. ciij. cuʒ se. ⁊ hec est cōis et vera snia, quā etiā Alex. sibi ꝯtrariꝰ [illegible]. s. li. j. cōsi. xlv. col. pe. ⁊. s. lib. ij. ꝯsi. clxx. nu. vij. ⁊ sic istō cōsilium, cum fundetur oīno super. d. opi. Bar. est erroneū, ⁊ veritas erat ꝓ matre, vcʒ ꝙ erat hr̃s filij, qꝫ nō tenebat̃ nisi iure fideicommissi de bonis testatoris tantum detracta in eisdeʒ legitima ⁊ trebellianica ex persona filij. [illegible].

b ¶ Heredum. Imo, loco pauperum vel eorum quibus distribuendum est, ideo solū attendi debet an ij. qui vere sunt honorati sint per verba directa vel obliqua vocati vt pulchre imol. d. l. centurio. col. xij.

c ¶ Directa. Idē Alex. d. l. cēturio. col. xxvij. aret. cōsi. cliij. col. ij. deci. ꝯsi. ccclxxj. nu me. ij. sʒ est falsum, nō obstat. d. c. si pr̃. in quo solo hec cōclusio fundat̃, qꝛ loquit̃ vbi verba erant directa ⁊ alia ex quibus clare constabat ꝙ testatoꝛ voluerat directo substituere vt per cor. consi. cccxxij. col. vij. li. i ij. sentit frā. rip. d. l. cēturio. nu. ciiij. nu. cxv. Bal. consi. xxxv. pater filio impuberi. lib. ij. sed glo. dicte. l. verbis. in fi. recte ꝓcedit per hoc restringitur substitutio, vt. j. lib. vij. consi. c. nu. iij. [illegible].

sarie per quã succedit testatori nõ pupillo: qr rñdeo ꝙ Bart. ex presse in. l. cẽturio. ꝛ alij quos supra retuli tenere opi. Bart. de directo loquunt quando testator dixit, bona mea dent ꝛ distribuant in pauperes: ꝛ tamen ipsi tenẽt qd substitutio intra tempora pupillaris substitutionis valeat iure directe pupillaris

17 substitutionis. ꝛ ad argumẽtũ potest rñderi † ꝙ illa verba bo- a na mea [a] nõ impediunt quin substitutio possit valere iure pupillaris substõnis. vt. l. si ita. §. qui filio. ff. de bono. pos. secundũ tabu. cũ ibi no. per Bar. vbi per illum tex. voluit qd si testator filium impuberẽ instituit, ꝛ adiecit hec verba, videlicet si filius meus in pupillari etate decesserit bona mea perueniãt ad Seium certe si filius in pupillari etate decedat, poterit substitut[9] venire ex pupillari substitutione: ꝛ sic capiet nedũ bona testatoris, sed etiã pupilli, que capere cõsueuit substitut[9] veniẽs ex pupillari, vt. d. §. in arrogato. quasi testator voluerit sentire qd substitutus capiat bona ipsius testatoris, scilicet que inueniet in hereditate pupilli. ꝛ sic per mediam personam pupilli per dictũ. §. qui filio. vnde cũ non possit habere bona testatoris inuenta in hereditate pupilli: quinetiã haberet reliqua bona pupilli: ne alias contingat filiũ testatoris pro parte decedere testatũ, ꝛ pro parte intestatũ iuxta. l. ius nostrum. de regulis iur. habebit substitutus tam bona testatoris qbuẽta pupillo quã obuẽta aliũde. ꝛ ita etiã tenẽt moder. l. j. circa prin. ff. de vul. et pupil. ꝛ ita hoc cum opi. Barto. in. d. l. centurio. ꝛ sequacium. cõtra Saly. ꝛ alios tenui legẽdo vltima vice videlicet primo

18 anno preterito in. d. l. centurio. ¶ † Nõ obst. etiã qd dictũ verbum accipiat, subintellectũ in dicta substitutione, non est directum ciuile, ꝛ parum differt a verbo communi, ꝛ ꝙ substitutio compendiosa facta per verbũ cõmune filio impuberi valeat solum iure fideicõmissi, etiã intra pupillarẽ etatẽ matre existente in med. o: qr rñdeo qñ imo quando est facta per verbum predictum, accipiat, expressum a testatore, vel subintellectum, va-

b let iure directe pupillaris etiam matre [b] existente in medio, vt Bar. clare cõcludit in. d. l. centurio. dum tractat de substitutione facta ad cõmodum pauperũ Christi. ꝛ sequuntur alij tenentes opi. Bar. quos supra retuli: qr fm eos licet interpretata ꝛ tacita pupillaris nõ admittat ꝫ matrẽ. d. l. precibus. ꝛ. l. fin. C. de insti. ꝛ substitu. ꝛ vtrobiqꝫ notatur: tñ illud est verũ in tacita pupillari substitutione, de qua testator non cogitauit, sed ius presumit quod si testator de illo casu tacite substitutionis cogitasset, voluisset qd substitutus etiam in illo casu admitteretur,

19 vt est tacita substitutio q̃ cõtinet in vulgari. † Sed tacita substitutio que ex presumpta volũtate defuncti p aliquas conie-

c cturas [c] colligit bene excludit matrẽ, vt not. gl. in. d. l. precib[9]. in ver. omnino. in. l. in testamẽto. C. de testa. mili. Sed ista substitutio est huiusmodi postq̃ executores non sunt vocati per verba obliqua, imo intelliguntur vocati per verba directa, scilicet accipiãt ꝛc. igit debet esse directa. ꝛ ideo Bart. in. d. l. centurio. in versi. tertio principaliter quero qñ substitutio ꝛc. dum tractat an substitutio compendiosa facta impuberi per verbuꝫ cõmune, substituo, valet omni tẽpore iure fideicõmissi. concludit ꝙ si in substitutione erãt adiecta aliqua verba, per que apparet testatorẽ sensisse ꝙ substitutus capiat de manu sua: tunc intra pupillarẽ etatẽ valeret iure pupillaris substitutionis directe, siue mater pupilli esset in medio, siue non. Ex hoc apparet qd Bart. voluit quantũ ad hoc esse aliqualem differentiaꝫ, an substitutio fuerit facta per verbũ mere commune, vt est verbum substituo: ꝛ verbũ directũ nõ ciuile, vt est verbũ accipiat.

20 ¶ † Secũdo respondeo qd cũ magis communiter damnat illa opi. que habet qd substitutio nõ cõpendiosa facta per verbum cõmune filio impuberi nõ valet intra tempora pupillaris, iure pupillaris substitutionis, si mater est in medio: imo verior et

d communior [d] opin. est qd siue mater sit in medio, siue non: talis substitutio valeat iure pupillaris, vt tenuit glo. reputata singu. in. §. qua ratione. insti. de pupil. substi. pro qua est text. in. d. c. si pater. saltẽ inspecta ratione generali ibi posita in text. dum ibi dicitur ꝙ semper in dubio substitutio dubia interpretat directa, dũmodo cõditio personarũ nõ repugnet, quamuis lex esset specialis: tamen ratio est generalis tũc lex est generaliter intelligẽda. l. regula. §. sed ꝛ si qs. ff. de iur. ꝛ fac. igno. ꝛ ibi Barto.

21 ꝛ no. glo. in cle. j. de elec. ¶ † Probat etiam hec opi. in. d. l. precibus. attento ꝙ miles in dubio videtur velle vti iure cõmuni. l. quã q̃. ꝛ. l. in testõ. C. de test. mili. intelligẽdo ꝙ. d. l. precib[9]. substitutio fuerit facta per verbũ commune, vt intelligit ꝛ declarat Bar. in. d. l. cẽturio. in. iij. vel. iiij. col. in ver. tertio qro de substitutionis cõpendiose effectu. ꝛ ita est necesse intelligere: qr si ibi testator fuisset vsus verbis directis in substitutione, attento qd testator erat miles, qui poterat substituere etiã post pupillarem etatẽ iure directo, q̃uis etiã mater esset in medio, vt tenet gloss. magis cõiter approbata in. d. l. precib[9]. valuisset ibi substitutio

a ¶ Bona mea. imo in dubio impediũt qr sunt restricti ua Bal. d. l. precibus. col. xj. ꝛ ibi Saly. col. pe. Anch. cõsi. viij. Phi. frã. c. j. col. xliij. cũ seq. de test. in. vj. Cor. cõsi. xcv. col. iij. cõsi. clij. col. v. lib. ij. cõsi. cccxxij. col. iiij. lib. iij. ꝛ in. d. l. precib[9]. co. xiij. deci. ꝯsi. ccclxxj. col. ij. rip. d. l. cẽturio. n. cv. ĩ fi. n. cxx. ꝛ est veritas qcqd Alex. hic ꝛ in. d. l. cẽturio. col. xxvij. ꝛ p hec sustineri dꝫ ꝯsi. Bal. xlvj. xba instõnis. lib. j. qd ait nõ valeret lꝫ Bal. ibi in alijs se fundet, amplio ẽt si fiat mentio pupillaris etatis quicqd dixerit Bal. l. i. j. si qs ad ɔ̃clinãdã. co. iij. C. d̃ sacro. eccl. ꝛ post eũ cor. ꝯ. cxxxviij. col. iij. li. iiij. ꝛ moueor: qr verbũ cõe ex adiuncto facile ad alterã ptẽ ipedit nec icõuenit si deicõmissũ restrigi itra pupillaria. sec[9] si substõ fieret p xba directa ciuilia, nisi tñ adderet taxatiua vt in illa re vel i dictis bonis tm̃ [illegible]

etiã post pupillarẽ etatẽ iure directe militaris, postq̃ aderat potẽtia ꝛ volũtas directe substituẽdi: q̃ volũtas deprehendit ex xbis directꝫ. d. l. cẽturio. facit. l. labeo. ff. de suppel. le. ¶ Et lꝫ nonnulli moderni in. d. l. cẽturio. conent reprehendere gl. in d. l. precib[9]. inquãtũ voluit ꝙ miles fm tpa illius. l. poterat directo substituere filio post pupillarẽ etatẽ, etiã ad preiudicium mr̃is existẽtis in medio: tñ in hoc illa gl. magis cõiter approbat, ꝛ eam sum solitus sustinere legendo. d. l. centurio. ꝛ qr longum esset hic oĩa referre: ideo pretermitto breuitatis causa. cũ etiã nõ putem esse necessariũ attẽto ꝙ ɔ̃clusio ista pbatur etiã

22 aliter q̃ per. d. l. precibus. † Et ꝙ substitutio cõpendiosa facta per verbũ cõmune. etiã matre existẽte in medio valeat iure directo intra pupillarẽ etatẽ, pbatur etiã: qr aliter seq̃ret ꝙ potentior esset fauor matris quã fauor pupilli. scilicet ꝙ testat[9] decedat cuius cõtrariũ esse debet, qr videm[9] ꝙ substitutio pupillaris, q̃ est testamẽtum filij. l. ij. §. prius. ꝛ. l. patris ꝛ filij. ff. de vulg. ꝛ pup. excludit matrẽ. d. c. si pater. in fi. cũ simi. ꝛ istã opi. etiã tenet Cy. in. d. l. precib[9]. post antiquos. referẽs se ita cõsuluisse. ita etiã tenet Jo. And. in. d. c. si pater. in nouella. ꝛ Old. in cõsi. clxxv. incip. in proposito, ꝛ dñs Card. floren. ꝛ Joan. de Jmo. in. d. c. Raynu. ꝛ ibi Jo. de Jmo. dicit se ita consuluisse, ꝛ qd ita tenebat dominus preceptor suus Franciscus de rampo. in. d. l. precibus. ꝛ Ang. Jo. de Jmo. Raph. cuma. Pau. de ca. in. d. l. cẽturio. ꝛ dicit Pau. de ca. ibi se ita pluries ꝯsuluisse

b cum alijs Mod. hoc etiã sequitur Salyce. Fulgo. ꝛ Pau. de Cast. in. d. l. precibus. ꝛ Saly. in. l. ex trib[9]. C. de inoffi. test. ꝛ ita cõsuluit Pau. de cast. in suo cõsi. cclxxv. super primo. consil. clxxij. dubiũ facit. lib. j. ꝛ posset pluribus argumentis comprobari. sed predicta ad presens sufficiant, propter prolixitatẽ vitandã. ¶ Nec obstant ea q̃ allegant per Bart. videlicet id qd not. gl. in. d. l. precibus. ꝛ in. d. l. centurio. vbi habetur qd tacita

23 pupillaris non excludit matrẽ: † quia substitutio pupillaris, que comprehendit in compendiosa, non est tacita, prout est illa que cõprehenditur in expressa vulgari, lꝫ appellat expressa verbis generalibus, et matrem excludit vt probatur in. d. c. si pater. ꝛ in. d. l. precibus. ꝛ qd dicatur expressa prout dixi, voluit glo. fi. in. d. l. precibus. ꝛ in. l. Lucius. in ver. non ad matrẽ. ff. de vulga. ꝛ pupil. que gl. communiter approbatur etiam per ipsummet Barto. in. l. j. in. ij. col. ff. de vulga. ꝛ pupilla. ꝛ in. d. l. centurio. in. j. col. ¶ Nõ ob. id quod no. glo. in. d. l. qui duos. de reb. dub. qr respondeo, vt etiã rñdet Joã. de Jmo. in. d. c. Ray. in materia compendiose substitutionis. qd ibi est casus diuersus. Nam ibi matre existente in medio, cessat ratione presumptionis illius. l. qr substitutus non inuenit tunc in hereditate

c vltimi moriẽtis bona pmo decedẽtis, vt plene declarat Bart. in. d. l. qui duos. sed in casu nr̃o, quando mater est in medio nõ cessat ratio posita in. d. c. si pater. scilicet quod substitutio debet in dubio interpretari directa. ꝛ ẽt nõ cessant alie rõnes ꝛ argumẽta supra pro ista parte allegata. ¶ Jtẽ rñdeo qd posito qd opi. Bart. in. d. l. cẽturio. in dicto versi. iij. principaliter ꝛc. esset vera, scilicet ꝙ propter existentiã matris substitutio compendiosa intra tẽpora pupillaris etatis nõ valeat iure directe pupillaris: tñ fm eũ ibidẽ istud est verũ, nisi essem[9] in casibus in quib[9] solem[9] dicere ꝙ tacita pupillaris cõprehensa in vulgari expressa excludit matrẽ, vt qñ ali[9] filius testatoris esset substitut[9] pupillariter, vt not. per gl. fi. in. d. l. precib[9]. ꝛ in. l. Luci[9]. ff. de vulg. ꝛ pupil. qr etiã eadẽ ratione in casu isto dicta substitutio debet excludere matrẽ fm Bar. sed ita est qd nos sumus in casu in quo si facta fuisset dicto filio impuberi substitutio vulgaris expssa cõtinens tacitã pupillarẽ excluderetur mater p dictã tacitã pupillarẽ, vt statim pbabo: ergo ita esse debet in casu isto. ¶ Quod autẽ tacita pupillaris excluderet dictã ma-

24 trẽ patet: † qr ipsa trãsiuit ad secũda [e] vota viuẽte impubere:

e ꝛ testator reliquerat dictã vxorẽ vsufructuariã ꝛ massariã donec vitã vidualẽ seruaret: quo casu ex presumpta mẽte testantis tacita pupillaris excludit dictã matrẽ ad scda vota trãseuntẽ, vt no. ɔ̃cludit Bar. ff. de vul. ꝛ pup. in. l. ij. circa vl. col. princip ij. in ɸ. sed quid si testator religt vxori sue aliqd donec vidualẽ vitã seruauerit ꝛc. ꝛ seqr Jo. de Jmo. in. d. c. Raynutius. in materia pupillaris substitutionis. Bene facit qd no. Bar. in. d. l. precibus. in. iiij. col. in ver. circa secundũ ꝛc. ꝛ ibi Ang. l. ij. vel. iij. co. ¶ Alia ratione excluderet mater dicti impuberis per substitutionẽ tacitã pupillarẽ in casu isto: si talis tacita pupillaris esset ɔ̃prehensa in substitutione: qr vt dicit

b ¶ Matre. hec est hodie cõis sntẽ in ɔ̃pẽdiosa fctã p xba cõia vt cumulat rip. d. l. centurio. nu. cxviij. lꝫ verior est ɔ̃tra ꝙ pupillaris ɔ̃pẽdiose p xba cõia nõ hꝫ locũ ꝫ matrẽ vt tꝫ Ang. ꝯsi. xiij. ꝯsil. clj. ꝛ plures quos refert deci. d. l. pcibus. ꝛ hec etiã tpe alex. ꝛ paulo post erat cõis. ꝛ firmat late cor. ꝯsi. clij. li. ij. cui eque late subscripsit frã. are. ꝯsi. clij. [illegible]

c ¶ Cõiecturas. bal. in. d. l. cẽturio. ꝯsi. xx. li. iij. ale. j. li. v. ꝯsi. cxlvj. nu. xxiij. i. l. ij. col. pe. ꝫ vul. ꝛ pu. s. li. j. ꝯsi. xxxviij. n. iiij. Bñdic. rep. d. c. Ray. ɸ. si absqꝫ lib. more. ij. nu. lxxxix. ego requiro ꝙ appareat expsse voluisse testatorem directo substituere in bonis filij [illegible]

d ¶ Communior. j. co. consi. xvij.

e ¶ Secunda. imo xpter hoc non excludit per tacitã. are. ꝯsi. cliij. co. vj. Cor. ꝯsil. cccxxij. col. pe. lib. iij. Jas. l. pcib[9]. col. x. pol. de vul. ꝛ pu. subst. nu. cxix. qcqd benedic. c. Ray. ver. si absqꝫ filijs more ij. nu. xciij. [illegible]

a ¶ Pias. imo vt dixi .s. lib. j. consi. xxxviij. nu. 4.

b ¶ In dubio idẽ Ale. d. l. cẽturio. col. xxx. d. l. cohẽdi. §. cũ filie. co. j. ⁊ ibi Imo. pau. Ias. col. ñ. pa. i. l. ex trib⁹. col. ñ. ⁊ ibi Ias. C. de inof. test. Ias. d. l. pcib⁹. col. xj. ⁊ in ꝯsi. xcix. lib. iiij. Mathesila. no. clxiij. Bñdic. d. c. Raynuti⁹. ṽsi. absq; liberis mortuus. ij. nu. 48. ⁊ est cõis ⁊ ita in specie ꝯsuluit Bertr. col. cxxviij. viso pcessu. li. ij. ⁊ sic si filius decedat ipubes nedũ bona testatoris, sz ẽt filij a ⁊ oĩa subiacebunt fideicõmisso, nec poterit hr̃s filij ab itestato õtrahere legitimã sz simplicẽ trebellianicam nisi adhuc phibita fuerit sz hec lz cõis falsa ẽ: q² nullo iure nulla rõne pbat. imo i dubio nũq̃ cẽset qs velle dispõere nisi õ bonis suis, nõ aũt se itromittere de hereditate ẽt filij sui nisi hoc expressuz appareat: vł quia disponat de bõis vel hereditate ipsi⁹ filij si impubes decedat siue directo vel p fideicõmis. vł legatũ, vt. d. l. si fundũ. l. si. al's sibi tm̃ ⁊ nõ alij ẽt filio, vt̃ qs, ẽt in dubio, ⁊ testari ⁊ codicillari vt pleni⁹ dixi i. d. l. pcib⁹. et sic cõcludo q̃ sola bõa testatoris subiacebũt fideicõmisso in dubio, etiã si nõ se expsse restrinxerit ad bona propria ⁊ de eisdẽ etiã si fili⁹ ipubes moriat detrahet legitima nec nõ p mo re treb. ⁊ in hãc nostrã inclinat Fran. ripa. d. l. centurio. n. cxxviij. ⁊ valde repñẽdendus erat pau. i. d. l. ex trib⁹. vbi imperite gl'iat se subuertisse iustũ ꝯsiliũ Bal. sz ẽt si vera esset cõis opinio nullaten⁹ iuraret hãc ꝯsultationã alex. i q̃ fideicõmissuz vel substitutio refert expsse ad bõa ipi⁹ testatoris: ⁊ sic alex. h nimiũ errauit. [illegible]

c ¶ Vera. nõ quia trebellianica sub falcidia lege ꝯtinetur idẽ; Spe. d. ist. edi. §. cõpendiose. nu. xxxiij. ver. sz cũ deductio. Bal. d. l. si qs ad õclinãdã. l. id qd pauperib⁹. C. de epis. ⁊ cler. ⁊ l. d. aut. similiter. ꝯ. viij. lib. iiij. Ang. ꝯsi. ccxxx. intricate. col. j. Alex. j. eo ꝯsi. g. ad fi. deci. tho. lxxxiij. Anchar. ꝯsi. viij. i fi. Guid. pap. deci. delphi. clxxxviij. Bertrã. ꝯsi. cxlix. viso testõ. li. ij. Ias. ꝯsi. ccxiiij. col. ij. li. ij. reiecta opiniõe Old. q. cxcvij. ad fi. q. ccxlvij. Jo. an. d. c. si pr̃. Pau. ꝯsi. xxix. li. j. ⁊ quarũdã õ gb⁹ p Ias. q ẽt vacillat. l. marcell⁹. co. vj. ad tre. sz nõ aduertũt sese nedũ. l. vbis iponere sz ẽt mẽte vbisq; legis repugnare vbi nulla falcidia oĩ cessante falci. [illegible]

25 singulariter Ang. in. d. l. pcib⁹. in. ij. col. † q̃ñ substitutio facta esset ad pias b causas, vt p maiori parte fuit facta in casu nostro, tũc pia causa substituta ex tacita pupillari excluderet matrem ex presumpta mente testantis: q² presumendũ est testatorẽ animã suã predilexisset. arg. l. sancim⁹. C. de sac. sanc. eccl. ⁊ l. preses. C. de serui. ⁊ aqua. ⁊ c. cũ infirmitas. de peni. ⁊ remis. ⁊ istud etiã sequit Pau. de cast. in. d. l. precib⁹. qui hoc reputat perpetuo notandũ. sicut ergo tacita pupillaris excluderet matrem, ita isto casu talis substitutio cõpẽdiosa facta etiam per verbum commune, excludit matrem s̃m doctrinam ipsiusmet 26 Bar. in. d. versi. tertio principaliter ⁊c. ¶ † Ex predictis puto esse probabiliter ostensa duo. vnũ est, q̃ q̃ñ substitutio cõpendiosa est facta per illa verba, quãdocũq; filius meus decesserit bona mea distribuant in tales per executores meos. valet iure directe pupillaris ĩfra pupillarẽ etatẽ etiã mr̃e existẽte in medio ⁊ hoc fuit principale presuppositũ q̃ supra fecit. ¶ Aliud 27 etiã existimo incideñter ostẽdisse †. s. q̃d substitutio cõpẽdiosa facta filio impuberi a patre per verbũ cõmune, etiã matre existente in medio valet intra tpa pupillaris etatis iure directo, saltem cõcurrentib⁹ his q̃ concurrũt in casu nostro scilicet q̃d mater trãsiuerit ad secũda vota, ⁊ etiam q̃d minor pars substitutorũ vocatur ad pias causas pro maiori parte hereditatis. ¶ Ultra predicta etiã presuppono q̃d quãuis dict⁹ Bartholomeus Luce in dicta substitutione nõ expssit q̃d dicta distributio ⁊ erogatio fieret p executores: tñ hoc satis videt in alia parte testamẽti disposuisse attẽto q̃d in testamento ante dictã substitutionẽ continet electio executoruz: q² testator dixit q̃d faciebat executores sui testamenti Ludouicum Petri ⁊ Nicolaum pauli, ⁊ dictis executoribus etiã dedit specialiter plenã licentiã vendendi de bonis suis, vsq; ad integrã satisfactionẽ omnium supradictorũ legatorũ. ⁊ licet quo ad potestatẽ vendendi bona, videat simpliciter locut⁹ testator quo ad allegata. tñ quo ad exequendũ fuit gñaliter locut⁹ dũ dixit q̃d illos constituebat executores huius sui testamenti, ⁊ sic indefinite locut⁹ est: ⁊ indefinita equipollet vniuersali. l. si plurib⁹. de le. ij. 28 l. si seruit⁹. ff. õ serui. vrb. pdi. c. solite. de maio. ⁊ obedi. ¶ † Et quod quãdo testator dedit executores in testamẽto, ⁊ postea simpliciter dicit q̃ incerto casu vult bõa erogari i pauperes: ⁊ nõ dicit per quẽ debeat intelligi q̃d illud, fiat per dictos executores testamẽtarios. voluit expsse Jo. de Imo. in. d. l. cẽturio. in. xx. col. dũ tractat de dicta substitutiõe cõpẽdiosa facta ad cõmodũ pauperũ Christi. ⁊ ita etiã tenet ipse in. d. c. Raynutius. in materia cõpẽdiose substi. mouet. q² ex quo testator deputauit executores in testamẽto. videtur eos pposuisse generaliter. arg. l. de pretio. ff. de publicia. iũcta. l. talis scriptura. ff. de leg. j. ⁊ l. iij. §. filius. ff. de libe. ⁊ posthu. ¶ Nec ad hoc obstat si allegaret in cõtrariũ id q̃ no. Bar. in preall. l. centurio. in. d. q. quã ponit de substitutiõe cõpẽdiõ facta ad cõmodũ pauperũ Christi: dũ dicit se putare q̃d si testator dixit, volo q̃ bona mea vẽdãtur, ⁊ p̃tiũ distribuatur inter pauperes. quorum electio fiat p meos cõmissarios: solũ intelligũtur vocati 29 cõmissarij ad electionẽ pauperũ, nõ ad distributionẽ: † q² qualitas q̃ adijcitur vbo determinato p relatiuũ recipit solũ suũ antecedens. l. a filio. §. fi. ff. de ali. ⁊ cib. leg. ⁊ q̃ vba illa scilicet p meos fideicõmissarios solũ referri intelligũtur ad illud verbũ, fiat electio. per. l. filiũ. cũ ibi not. ff. quãdo dies lega. ce. q² respõdeo q̃ Bar. loquitur in casu in quo testator de duob⁹ simul disposuit. scilicet de distributione bonorũ. ⁊ de electione pauperũ. vnde puidẽdo q̃d vnũ fiat per cõmissarios testamẽti, videtur tacite phibere q̃ aliud nõ fiat p eosdẽ cõmissarios. arg. c. nõne. de psumpti. ⁊ l. marit⁹. C. de pcura. cũ si. ¶ Quinto Jo. de Imo. in. d. l. cẽturio. in. xx. col. ⁊ in. d. c. Raynuti⁹. in materia substitutionis cõpendiose moltum audacter dicit q̃ Bar. in hoc min⁹ bene dicit: q² ex quo testator deputauit executores in testamẽto, videtur eos generaliter pposuisse. d. l. talis scriptura. cũ alijs supra allegatis. ita etiã voluit An. si bene inspiciatur in dicto cõsil. xcvij. inci. Viuamus. nam si bene inspiciat dum Ang. refert verba testamẽti q̃ vba fuerit cõcepta, eo modo dicit Bar. in loco pxime allegato: q² non fuit nisi in vltimo actu habita relatio ad executores: ⁊ tñ vult q̃ executores testamẽtarij intelligantur ad totũ vocati. adeo q̃ substitutio sit directa. ⁊ istã opinionẽ tenui tãq̃ verã legẽdo ⁊ scribẽdo in. d. l. cẽturio. ¶ Et pro hoc facit: q² alias supuacuo esset positũ illud generale capitulũ electionis executorũ testamenti appositũ in testamẽto cõtra. l. si q̃ñ. in princi. ff. de leg. j ⁊. l. si papa. de priuileg. in. vj. ⁊ saltẽ militat hoc in casu nr̃o: attẽto q̃d in ipsa substitutione nõ puidit solũ q̃d alterũ de contentis in dicta substitutiõe explicaret p executores testamẽti. ita est de mẽte Pau. de ca. in. d. cõsi. lxvj. lib. ij. nisi secundũ eũ executores essent dati solũ p exequẽdis legatis. sed i casu nostro, vt dixi supra fuerũt gñaliter electi executores testamenti: ⁊ specialiter data fuit eis potestas vendendi vsq; ad integram satisfactionẽ legatorũ. ¶ Ex istis sic presuppositis infert decisio q̃önis nostre: q² cũ in persona alicuius substitutorũ non intelligat facta substitutio per verbũ obliquum, sed in persona vnius. s. primi per verbũ directũ accipiant. ⁊ in persona aliorũ per verbũ cõmune substituit. vel etiã si velim⁹ dicere in persona omniũ esse factã substitutionẽ per verbũ cõmune, aut equipollens, sequit q̃ dicta substitutio ita debet valere, sicut si vnus tm̃ substitut⁹ fuisset. ita decidit Bar. in. d. l. centu- 30 rio. in versi. q̃ro vlterius. † quid si hec substitutio per verbum cõmune fiat in certa portione sub noie quote, an trahat ad directã ⁊c. vbi dicit q̃ si quidẽ per verbũ cõmune totã hereditatem diuisit per quotas in plures psonas substitutas, est pinde ac si vnum tm̃ in totũ substituisset q² assignatio portionũ habet vim institutionis, licet nõ adijciant illa verba, heres esto. allegat. l. j. §. diuus autẽ Pius. ff. de here. insti. ⁊ sic Bar. dicẽdo q̃ habet vim institutionis vult q̃ valeat iure directo, quod etiã patet: q² si perinde habet ac si vnus tantũ esset substitut⁹, ⁊ cõstat q̃ si vnus tm̃ fuisset substitut⁹ vel per verbũ directum accipiat, vel per verbũ cõmune substituo: dicta substitutio valeret iure directe pupillaris intra tpa pupillaris etatis, etiam matre existẽte in medio, vt. s. fuit ostensum. ita ergo esse debet in casu isto. ⁊ ita etiã cõcludit Bar. in eadẽ. l. cẽturio. in versic. quero vlterius qd si in personis diuersorũ. Et hec tantomagis procedũt attentis dictis alijs cõiecturis ostendentib⁹ mentẽ testantis fuisse matrẽ pupilli excludere, scz ex eo q̃ mater trãsiuit ad secunda vota, in quo casu testator priuauit eam relicto sibi facto in testõ, ⁊ etiã ex eo q̃ substitutio p maiori parte est facta ad pias causas. ¶ Fortius dico quod etiã posito q̃ dici posset q̃ circa personã primi substituti facta esset substitutio per verba obliqua. ⁊ q̃d pp̃ter illũ cõsequẽter substitutio in totum deberet iudicari fideicõmissaria: tamen dico quod etiã 31 hoc casu mater excluderet a legitima debita filio, † q² quãuis q̃ñ apparet testatorẽ iniunxisse onus fideicõmissi vniuersalis filio, non posset tale fideicommissum valere in legitima debita filio. d. l. quoniam in prioribus. ⁊ dicto. §. cum filie. tamẽ secus est quando expresse vel tacite fideicõmissi onus fuit iniunctũ succedẽtibus ab intestato ipsi filio impuberi: q² tunc eo decedẽte in pupillari etate, valet fideicommissum etiã quo ad legitimã, vt est tex. singularis in. l. si fundũ per fideicommissum. §. 32 si. cũ. l. seq. ff. de leg. j. † Et in dubio b q̃ñ onus est iniunctũ post mortẽ filij, vt fuit in casu nostro, videt iniunctũ nõ filio, sz succedẽtib⁹ ipsi filio, vt singulariter voluit Bar. in. l. qui duos. in fine. per ibi no. per glo. ff. de vulga. ⁊ pupil. vt sic actus potius valeat. facit. l. quoties. cũ simi. ff. de rebus dubijs. ⁊ etiam clarius, ⁊ expressi⁹ in terminis nostris decidit ⁊ firmat Joannes de imo. in. d. l. coheredi. §. cũ filie. vbi dicit q̃ si testator disposuit q̃d post mortẽ filij hereditas restituatur Titio, videtur fideicommissum iniunctum venientibus abintestato ipsi⁹ pupilli, ⁊ valet in totum: adeo q̃d nulla per eos poterit de fideicõmisso deduci legitima ex psona filie. ita dicit velle Bart. in. d. l. g duos. ⁊ reputat nota dignũ. nec ob. tex. in. d. §. cum filie. q² vbi grauatũ fuit iniũctũ filio. ita ẽt tenet Joan. de imo. in. d. c. Ray. in materia vulgaris substitutiõis, circa finẽ illi⁹ tractatus. ⁊ Fulg. in. l. eã quã. C. de fideicõ. ⁊ Raph. cu. in. l. j. §. fin. ff. de vul. ⁊ pup. ⁊ Jo. de imo. ⁊ Pau. de ca. in. l. g duos. ⁊ Pau. de ca. in. d. §. cũ filie. ⁊ sic patet hanc esse cõmunẽ opinionem, a qua in iudicãdo non esset recedẽdũ, vt tradit in locis vulgaribus. ⁊ istud est primum considerandũ: q² per hoc tollit omnis disputatio. q̃ñ licet substitutio esset fideicõmissaria: tñ q² on⁹ fideicõmissi intelligit iniunctũ succedẽtibus ab intestato ipsi filio, sequit q̃d in fideicõmisso venit etiã legitima debita filio hoc casu vt pxime ostensum est. ¶ † De trebellianica aũt de- 33 trahẽda de fideicõmisso relicto ad pias cãs ẽt isto casu nõ puto esse opus multũ insistere: q² s̃m opinionẽ de iure verã c ⁊ q̃ a cõi obseruãtia est approbata, nõ detrahitur Trebellianica iuxta. d. l.

iuxta.d.l.si quis ad declinandam.circa fi.ibi dñ dicit,vel fidei- commissum nulla fal.zc.z ibi Bal.in.j.col.z in aut.de eccle.tit. §.sinautem heres.z l.Marcell⁹.in princ.in versi.qd autē.ff.ad Treb.z ibi no.Bar.z Jaco.de bel.in.d.§.sinautē heres.z Cy. in.l.j.ad municip.z ibi Joā.de Jmo.ff.ad.l.Falci.z in repe.l. j.C.de sac.san.ecc.in.xxiij.col.in ver.super decimo quesito.z in l.id qd pauperibus.in.xvij.q.C.de episc.z cleri.z Ange.in.§.si vero exp̄ssim.in aut.de here.z fal.z in.§.si autē sanctissimus. in aut.de eccle.tit.z in.d.l.Marcellus.vbi dicit q ita practica tur communiter,z ita etiam ibi tenet Rapha.z ita consuluit etiam Ludo.Roma.in consil.cccxxix.incip.In re hac breuis ero vbi dicit hanc esse cōmunem opinionē,z ab ea non dis cedendum in iudicando.z ita semper secutus sum legēdo z cōsu lendo.z postquā ita se habet magis cōmunis sententia,nō in- sisto vlterius.¶ Et per ista est respōsum multipliciter ad oia in contrarium allegata concludo matrem esse exclusam a le- gitima filij,z etiam a trebellianica.Alexan.

Summarium.

1 ☞ Decedere sine filijs dicitur,qui reliquit ingressos [religionē] mi noricarum,vel damnatos in metallum.nu.2.
8 Textui magis statur q̄ rubrice.
10 Statutum,q filia dotata non succedat,non habet locum,nisi tempore successionis sit nupta,z dotata.secus si dicat q filia non succedat sed dotetur.nu.12.z.14.
13 Dotis contractus re perficitur.
17 Reseruatio disponēdi in vita intelligitur inter viuos nō per testamentum.
22 Filie per statuta temporaliter excluduntur quādiu supersunt masculi.
24 Administrator videtur quesisse de bonis administrationis.

Consilium. XIII.

Circa primum dubium quo queritur,vtrum per ingressum religionis ordi nis obseruantie beati Francisci,per professionem 1 factam intra.xxv.annum,dicatur † adimpleta conditio sub- a stitutionis facte dictis filijs concludo^a qd sic quia cum ambo filij predicti nullus ex se superstitib⁹ filijs legitimis z naturali bus intra dictam etatem.xxv.annorum professionem fecerunt in religione predicta:dicitur verificata illa conditio , videlicet si omnes morerētur sine filijs legitimis z naturalib⁹ itra.xxv. annum:quia cum per omnia quo ad dispositionem z succes- sionem bonorum quorū tales fratres minores sunt incapaces b habeat eundem ^b effectum talis mors ciuilis,quem habet na turalis,iudicam⁹ de illa,put de morte naturali.l.deo nobis. C.de episc.z cleri.l.adeo.§.publicatione.ff.pro socio.z no.in.l. ex ea parte.§.insulam.maxime per doct.ff.de ver.ob.z in.l.j.§. fin.ff.de bon.pos.cōtra tab.z ita cōcludit Bar.z Bal.in.l.cum pater.§.hereditatem.el.j.ff.de leg.ij.z Bar.in suo tractatu mi- noricarum.in.iiij.parte,in versiculo.isti etiam heredes institu ti.ita etiam concludit Pau.de leaza.in dispu.sua incipi.sub- stitutus zc.¶ Constat enim q quo ad succedendū in heredi- tate,vel bonis in quibus fuerāt a dicto Nicolao instituti here ditate,vel bonis in quibus fuerant a dictis bonis tam dicti filij post pfessionē in dicta religione minorū factā,q̄ etiā eorū ecclesia fuerūt,z sunt inhabiles z incapaces.vt in.c.exijt q se minat.§.porro.de verb.signi.z in cle.exiui.§.cupiētes.eo.tit.et ideo sic pfessi dicunt mortui mūdo.xvi.q.j.placuit.el.ij.ij.qd. vij.nullus.z in.d.l.Deo nobis.istam cōclusionē etiam in ppo sito firmat Ang.in.l.ex facto.ff.ad Treb.vbi p hoc allegat.d. l.ex facto.§.si quis rogatus.el.ij.ver.sed si seruus pene.cū gl. in verbo sed cū decedit.in fin.z l.intercidit.ff.de cōdi.z demō. 2 vbi † per damnationē in metallū,per quā quis efficit seruus pene,z sic omnino pro mortuo habet quo ad effectū substitu- tionis facte in hr̄ditate,verificat illa cōditio,scilicet si decesse rit zc.¶ Itē quo ad casum nostrū.s.in ingrediēte religionem mendicātiū,tenet Jo.de Jmo.z Pau.de ca.in lectura Bono niēsi.in.d.§.quis rogat⁹.el.ij.atteto qd tales pfessi sunt inca- paces bonorū etiā in cōmuni per iura supra allegata.¶ Pro hac cōclusione etiā bñ facit tex.in.l.Statius.§.Cornelio feli- ci.ff.de iure fis.ibi dum dicit,q grauat⁹ potuit interim res ac- quirere zc.a cōtrario sensu q̄ ratio cessat in pdictis mendican tib⁹,qui nec in singulari,nec in cōmuni acqrere possunt secus autē in his qui pfitent religionē eorū,qui in cōmum sunt ca- paces bonorū in cōmuni per dictū.§.Cornelio felici.z ibi not. Bar.z Bal.in.d.§.hereditatē.per illū tex.q̄ propter id tunc nō operat eūdē effectū mors ciuilis,quem operat mors natu- ralis,ideo nō pcedūt a pari,vt ibi,z in.d.l.ex ea.§.in insulā.cū ibi no.z in.c.susceptū.de rescrip.in.vj.cū sili.¶ Bñ faciūt no. p Bar.Bal.z modernos magis cōiter in.l.j.§.ff.de testa.z per Bar.in dicto trac.z in aut.si qua mulier.z ibi Bal.C.de sacro san.eccle.z Bar.in.l.sed si mors.ff.de dona.inter vi.p doc.in.c. 3 in presentia.de pba.dñ concludūt † qd si testator qui testamē tum condidit profitetur religionem fratrum Minorum,qui non sunt capaces bonorū:etiā in cōi confirmatur statim ei⁹ testm̄ absq expectatiōe mortis naturalis,eo q mors ciuilis hic operatur eundē effectū,quē mors naturalis,vt tradit ibi plenius.¶ Et licet Joan.de imo.in.d.§.hereditatem.dixerit q in q̄stione nostra opi.Bar.z sequaciū ibi faciat vnū.s.quia mors naturalis videtur posse aliquid operari.s.respectu dila- tiōis plus q̄ mors ciuilis.z ideo vr̄ q debeat expectari mors naturalis.z ppterea relinquit cogitandum.respondeo.tamen ipse non negat quin vera sit opinio Bar.quam ipsemet etiam postea secutus est in.d.§.ex facto.z in.d.§.si quis rogat⁹.z li- cet nō respōdeat ad argumentum adductū in cōtrariū,tamen potest respōderi per id qd habetur in.d.§.in insulā.procedit in promissione collata in tps mortis principaliter adiecta causa differēde solutionis prout in dubio presumitur.l.eum qui.al's Jabolenus.cum ibi no.ff.de annu.lega.z no.in.l.qui Rome. in prin.ff.de verb.ob.Unde cū maiorem dilationē operet ex- pectatiōe mortis naturalis,q̄ expectatione mortis ciuil.ideo nō sufficit ibi mors ciuilis.¶ Fuit eñ ibi facta pmissio p hec verba,cū morieris.q̄ principaliter denotant tps.l.si Titio.in prin.ff.quādo dies leg.ced.Sz in pposito nostro testator non adiecit tps causa differēde restitutionis hereditatis,sz adiecit cōditionē,si decederēt sine filijs:q volüit hereditatē peruenī- re in descendentes,iuxta.l.Luci⁹.la vlti.cum ibi.no.ff.de here. insti.¶ Unde,quia quantum ad istum effectum idem operā- tur dicta mors ciuilis sicut naturalis,debet ergo esse idem ius a in vna pront in alia,vt probatur in iurib⁹ supra allegatis.non enim proficua est grauato expectatio mortis naturalis casu nostro,cum bona retineat sicut est in casu dicti.§.in insulam.z ideo vbi concurreret ratio dicti.§.in insulam.posset habere lo- cum illa opinio.¶ Preterea cum ista sit cōmunis opi.docto. non est in iudicando ab ea recedendū,vt traditur in locis vul- 4 garibus.¶ † Nec obst.si diceretur quod dicti filij Nicolai non dicunt decessisse sine filijs cum ingressi fuerint religionem,qui ingressus idem operari cōsueuit ac si grauatus decessisset cum liberis vt in.§.sed hoc psenti.in aut.de sanc.episcopis.z in.d. c.in presentia.q omissa lōga disputatione,que fit in illa mate ria an dictū fuerit simpliciter,si fili⁹ meus decesserit sine filijs, substituo Titiū.z tūc filio ingrediente monasteriū,excludit substitutus.vt in.d.§.sed hoc presenti.aut dictū fuit sine filijs legitimis z naturalibus.prout fuit in casu nostro.z tūc secun- c dum Joā.^c an.in.c.Raynaldus.de testa.admittat substitut⁹ propter mentē testantis,que per predicta verba satis aperte colligitur futile considerare naturalitatem.z ideo cum verba sint clara,cessat omnino interpretatio:nōnulli vero tenuerūt cōtrariū.¶ Que disputatio hic nō est necessaria:q illa varie- tas opinionum procedere posset,vbi ingressi fuissent monaste rium quod in communi esset capax bonorum.sed quando in- grediuntur monasterium:quod in commum nō est capax bo- norū.vt in casu nostro:tunc communis est opi.quod admitta b tur substitutus:quia tex.in.d.§.sed hoc presenti.loquit in mo- nasterio capace bonorū,ad qd transibāt bona:z sic resultabat c fauor monasterij que ratio hic cedat,nō enim debet extēdi ca- sus positus in.d.§.sed hoc presenti.ad alium casum q̄ ad ca- sum ibi expressum,vt inquit glo.fin.in.d.c.in presentia.in fin. z hoc in proposito nostro expresse tenet Anto.de but.in.d.c. in presentia.de proba.post medium.in versicu.iij.an possit in- gressus zc.z Jo.de Jmo.in.l.lucius.la vlti.ff.de here.insti.vbi etiā refert Bal.ibi ita sentire.z Jo.de Jmo.in.l.si ita quis.§. is cui.ff.de leg.ij.z dicit ibi q ita intert ex rationib⁹ ibi allega tis per Bar.¶ Ita etiā est de mēte Baldi in aut.nisi rogati. C.ad trebel.circa primā col.in ver.in text.ibi venerabilem lo- cum zc.z expressius voluit Bal.in.d.c.in presentia.in quinta 5 col.in ver.sed qd si monasteriū zc.vbi querit,† qd si monaste- riū nō valt bona in casu in quo ingredienti monasteriū fuerat dicta substitu.io si decederet sine filijs zc.an excluderet substi- tutus per dictū ingressum religiōis.z cōcludit qd nō:q duo sunt necessaria vt excludat substitut⁹,s.qd ille cui factā est sub- stitutio in[gr]ediat monasteriū.scōo q i monasteriū trāseāt bo na:z iō [talis] religio mendicātiū nō excluderet substitutū,q nō hr̄ loco hr̄dis,cū heres esse nō possit.Pro hoc adducit i si-

¶ Concludo hoc est de indubitabi- li p no.Alex.cōsil. cxxi.adde cōr.cōs. cclviij.lib.iij.lz Z- riū cōsuluit,z ma le,Ang.cōs.lxxx. inci.Jo.suū.j.sed qd si isti filij z he- redes instituti nō ingrediant dictā [religionē] sed decedāt relictis liberis [...] eā pfessis:ancha. consil.cccxcvj.in vnū.tenet defice- re cōditionē.que eēt magna āplia- tio ad.l.filiusfa.§. cū qs.de leg.j.sed eā falsam puto q cōditio intelligit de habilibus [...]

¶ Eundē.Alex.li.ij. cōs.cxxix.nu.4. ¶ Joā.z bene [...]

mili, tex. in l. si post morte. §. liberi. ff. de bon. poss. cōtrata. τ l. j. §. si pater emancipatus. ff. de coniun. cum eman. libe. ¶ Istam partem etiam approbat Pau. de cast. in d. aut. nisi rogati. vbi querit quid si ille cui facta est substitutio predicta ingrediatur monasterium mendicantiū, qui non habēt bona in cōmuni, et sic ad monasteriū nō transeunt bona, licet transeat persona. et dicit se putare quod tunc non habeat locū dispositio dicte authenti. que sumpta est ex d. §. sed τ hoc presenti. Nam ſm eum postq̄ non fauemus loco religioso, nō debemus nocere substituto. ¶ Et istud approbat in religione fratrum minorū, sed de aliis mendicantibus, vt sunt p̄dicatores, τ eremitani est maius dubium: quia licet sint mēdicantes tamē nō ita sicut minores, imo asserūt se posse capere τ vendere, licet nō retinere. τ dicunt se habere hoc ex constitutionibus papalibus, de quo ibi aliquid per eum. Sed quātū ad dictos predicatores, τ eremitanos omitto: quia nō pertinet ad casum nostrū: apparet igit̄ hanc esse communem opinionem. τ merito damnanda est opinio. Ang. qui aliter senserit, τ cōmuni sententie est adherendū saltem in iudicando, vt est dictum. ¶ Et istam opin. etiā confirmo per id quod no. Bar. in l. filiusfa. §. cum quis. de leg. j. et
6 Bald. in l. cum acutissimi. C. de fideicom. vbi dicunt † quod si quis decessit cum filio, qui sit de ordine minorum, qui nō possunt habere aliquid etiā in cōmuni, dicitur decedere sine liberis. argu. d. l. ex facto. §. ex facto. τ l. si necem. §. si deportatus. ff. de bo. liber. τ l. j. §. si. ff. de bo. pos. 5 tab. bene facit etiā pro ista parte tex. in d. c. in presentia. in verbo, sine liberis. iuncto text. ibi dū dicit q: tamē non erat intelligendum sine herede decessisse illum, q sibi monasterium instituit τc. τ sic patet quod loquitur in monasterio capace bonorum. ¶ Circa secundū dubium, quo queritur nunqd dicti Augustinus τ Petrus possint agere ad consequendū relictum iure institutionis factum dicte Nicole, dandum τ soluendū cum peruenerit ad nuptias pro parte eos tangente τ sic nunquid dicta Nicola trāsmiserit dictum relictū in totū, vel saltem vsq̄ ad legitimā ad dictum Salganū eius heredē: visis statutis sub rubrica q̄ mulier dotata nō succedat stantibus masculis. τ sub rubri. quod mulier dotata ad successionē vel diuisionē nō veniat cum fratre. cum quadam additione incipiente in primis cū statutum. sub rub.
7 quod mulier dotata ad successionem vel diuisionē τc. † mihi videtur breuiter concludendū dictos Augustinū τ Petrum pro ratis, pro quibus sunt heredes dicti Salgani sui patris posse ex persona patris agere ad consequendum dictum relictum saltem pro rata legitime debite Nicole in bonis patris, vbi relictum excessisset legitimam. moueor: q: de iure cōmuni omne grauamen τ omnis dilatio reĳcitur de legitima debita filio τ filie. l. quoniam in prioribus. τ l. scimus. §. cū autē. C. de inoffi. testa. τ illam transmittit. l. j. §. si impuberi. ff. de colla. bo. l. §̄. C. ad l. falci. vnica. §. cū igitur. C. de cadu. tollen. iuncta. d. l. quoniam in prioribus, bene faciunt not. per Saly. in l. scimus. in princ. C. de inoffi. testa. ¶ Solum est videndū an obstatuta predicta τ mihi videtur si bene consideretur quod non habeant obstare. Nam primum statutū sub rubrica quod mulier dotata nō succedat extantibus masculis loquitur in successione bonorū matris vel linee materne, si bene inspiciatur nigrum dicti statuti ibi dum dicit, matri sue ab intestato non
8 succedat τc. † τ posito quod rubrica [a] esset gñalior nigro, vt
a plerunq̄ cōtingit, etiā in iure cōmuni, vt patet in rubri. C. de relig. τ sum. fune. τ ibi gl. insti. de oblig. que ex deli. na. τ ibi gl. in prin. in versi. ex maleficio. τ in rubri. C. de sponsa. τ ibi glo. in ver. Proxenetis. τ no. glo. in aut. de incest. nup. in princip. in ver. illicitas. τ in l. j. C. de capi. ciui. cēn. eximen. lib. xj. iūcta gl. τ ibi per Bar. in l. j. τ ibi doct. ff. si cer. pet. cum simili. tamē hoc non habet obstare: quia in rubri. predicta non est declaratum quando intelligatur filia esse dotata. τ illud declaratur in nigro in quo dicitur q̄ mulier intelligitur dotata ab aliquo, qñ ab illo maritus seu quicūq̄ pro marito dotem seu aliquid nomine dotis confessus fuerit recepisse, vel recipiet, seu receperit, τ cui dotem promisit seu promittet restituere pro vxore. Unde ad intelligentiā rubrice sumitur argumentū ex nigro, vt in dicta. l. j. ff. si certum peta. nam quia pretor sub illo titu. edixit de pignore τ commodato τ simi. ideo p̄posita est generaliter rubri. de reb. cred. ¶ Et dicit expresse. Anto. de butr. in proemio decretaliū, quod nigrum declarat rubrū imo secundū eum, quando nigrum contradiceret rubro magis standum est nigro q̄ rubro, tanquā magis deliberato. τ allegat no. per gl. magnam in aut. ad hec. C. de vsur. ita etiam dicit Alberi. de rosa. in d. l. j. ff. si cer. pet. τ ibi etiam Saly. qui pro hoc allegat gl. in rubri. C. de preben. sala. lib. x. iuncta. l. j. illius ti. ¶ Itē quia nigrum est posterius, ideo debet illud magis attendi. capi. j. de constit. in vj. secundum Alb. in d. l. j. ¶ Et sicut per rubricam declaratur qñq̄ nigrum, vt not. gl. in l. j. in versic. pretorio. τ ibi not. Bal. C. ne liceat in vna eadēq̄ causa tertio prouocare. τ no. glo. ij. in c. j. de offi. deleg. in vj. τ glo. ij. in c. tibi. de rescrip. e. lib. τ Ioan. and. in addi. Spec. in tit. de dispu. τ allegat. §. fin. in fin. ff. de here. insti. τ Ang. in authen. de incest. nup. in princ. ita pari ratione debet per nigrum induci declaratio
9 rubrice. † Nam τ per sequētia declarantur precedentia, τ ecōtra. l. si seruus pluriū. §. si. τ l. filiabus. in princi. ff. de lega. j. intelligi ergo debet dicta rubrica de filia dotata, scilicet accipiendo dotatā prout dicit̄ ibi in nigro, scilicet quando maritus est confessus recepisse, vel recepit dotē. sed in p̄posito nostro nulla confessio vel receptio dotis facta est a marito, ergo nō sumꝰ in casu statuti. ¶ Et per hoc apparet nō obstare id quod no.
b Bar. [b] in l. Titio centū. §. titio genero. ff. de condi. τ demon.
10 vbi cōcludit † quod statutum dicēs, quod filia dotata a patre non succedat patri, nec possit aliquid dicere cōtra testamentū patris, habebit locum etiam in filia pupilla. cui solummodo pater etiam in testamēto reliquerat centū pro dote, id q̄d habetur in l. qui pupillam. τ ibi Bart. ff. de adulte. τ in l. non est matrimonium, τ ibi not. etiā Barto. ff. de ritu nup. τ per not. per glo. in l. cum plures. §. pen. ff. de admini. tuto. τ quia dicta verba statuti loquentis de filia dotata intelligūtur de filia in qua pater actum dotandi exercuit: quantum in eo fuit. l. mulier. l. penul. ff. de condi. insti. τ l. Stichus se heredi. de statu libe. τ ita etiam not. Bal. in l. non sine. C. de bonis que libe. quia respondeo quod ibi in statuto nō erat declaratum aliter quomodo filia intelligat̄ dotata, vt proxime dictū fuit τ prefata Nicola nō fuit dotata prout statutum exigit. ¶ Plus dixit Bal. in d. l. sancimus. C. de nup. quod posito q̄ dicta filia cui in testō relicta est certa quantitas pro dote diceretur dotata:
c tamē si interim anteq̄ nubat decedat [c] trāsmittat ad heredes suos: quia alias remaneret omnino indotata τ sine vlla legiti-
11 ma. ¶ † Quinimo secundū Ioā. de Imo. in d. §. Titio genero. etiā quādo statutū aliter nō declaret quomodo accipiatur dotata, non potest intelligi de ea in qua pater solum legando exercuit actum dotandi. cū non possit dos proprie esse sine matrimonio. l. j. C. de dona. ante nup. τ statutum predictum: quod est cōtra ius commune debet p̄prie τ stricte intelligi nō aliter. ff. de lega. ij. l. j. §. si is qui nauem. ff. de exerci. l. cōstitutionibus. ff. ad municipales. nisi aliter probaret̄ esse ex communi vsu loquendi illius loci. ¶ Et ita etiaz tenet Rapha. Fulgo. in d. l. non sine referens se ita consuluisse apud Ueronā, τ dicit q̄ ita est de mente dictorum antiquorū, τ subdit quod gl. in d. l. cū plures. §. si. non dr̄ contrariū: τ ita etiam tenuit ipse in d. l. nō est matrimonium. Paul. de cast. etiaz in d. §. Titio genero. cō-
12 cordat opiniones, dicens † q̄ aut statutū dr̄ quod extantibꝰ masculis filia femina non succedat: sed dotet̄: τ tunc procedat opiñ. Bart. scilicet q̄ si filia decedat anteq̄ nubat, nihil transmittat, τ non sit locus dotationi: nec tūc dos relicta a patre intelligit̄ relicta pro legitima: quia ei nulla legitima debebat: q: legitima erat olim quarta, τ hodie tertia eius q̄d filius vel filia debuisset habere abintestato. l. Papinianus. §. quoniam autem quarta. ff. de inoffic. testa. l. cū queritur. τ l. parētibus. τ in authen. nouissima. C. de inoffic. testa. sed filia a successione intestati est exclusa: ergo hic nō cadit legitima. ¶ Aut statutum dicit q̄ filia dotata nō succedat prout est in casu nostro, τ procedit opi. Bal. τ sequaciū: quia tunc filia cui pater in testamento centum reliquit pro dote, cū nubet prout fuit in casu nostro, si decedat anteq̄ nubat trāsmittit ad heredes suos: q: videtur ei relictū pro legitima seu loco legitime. τ sic tāq̄ purum statim peti posset, per d. l. quoniam in priorib. de inoffi. testa. q: ista filia nō censet̄ dotata: q: anteq̄ eueniat conditio, id est anteq̄ nubat non potest dici dotata. argu. l. cedere. ff. de verbo. significa. sicut filius qui est institutus sub conditiōe nō censetur institutus: imo olim tanq̄ preteritus dicebat testamentum nullum. l. suus quoq̄. in princip. ff. de heredi. instit. l. s pater. C. de insti. τ substi. sub cōdi. fac. τ ibi notat̄. si ita est ergo secundū eū nō excludit̄ per statutū a successione tanq̄ dotata τ p̄ ɔsequēs debet̄ sibi legitima que debet̄ pure. alias autem dicit ipse, resultaret magna iniquitas: quia statutum eaz excludit propter dotez: τ sic vult q̄ dotē habet, arg. l. qui volebat. ff. de here. insti. τ tamen cōtingere posset q̄ nec dotē haberet, vt si contingat q̄ decedat antequā nubat, vel si nō vult nubere, sed cōtinētiā in domo seruare. τ dicit q̄ hec est ipsa ve-
d ritas: ita etiam cōsuluit ipse [d] in cōsilio incipien. super primo puncto. τ cōsi. incipien. super eo de quo querit̄ clara τ indubitata τc. ¶ Et istam distinctionem etiam facit Rapha. cuma. i. d. §. Titio genero. qui dicit q̄ debet distingui an statutū dicat q̄ filia femina nō succedat extantibus masculis, sed dotet̄ an vero dicat q̄ filia dotata nō succedat, τ isto scđo casu dicit quod nō

---

a ¶ Rubrica. 3. li. ij. cōsi. cxc. nu. 5.

b ¶ Bar. quē sequitur Ias. i rub. sol. matri. co. ij. co. iiij. consi. xj. col. j. cōsi. ccxxxvij. nu. 2. li. j. Alcia. lib. j. pag. vij. de verb. signi. frā. cre. no. iij. cor. cōsi. cxxiiij. lib. ij. τ male dicendū vt sequitur. nu. 11 [illegible]

c ¶ Decedat. post mortem tamē patris vt ibi loquit̄ Barto. τ bene facque dixi. 3. lib. ij. cōsi. cix. idē Pet. de anch. ɔsil. cccxxiij. ita omnia adde. j. lib. v. consil. lxxxij. in prin.

d ¶ Ipse. s. Paul. cōsil. cccxxiij. super primo. col. ij. lib. j. consil. vj. super eo. [illegible]

a qd nō dicit[a] dotata filia, cui pater centum in testamento reliquit pro dote, nisi aliter de cōmuni vsu loquēdi cōstaret, ꝛ pbatur, licet ipse nō alleget qꝛ dotatio dicitur quādo ꝛ ipsa dos
13 traditur. † Unde cōtractus dotis dicitur cōtractus qui re pficitur. ꝛ si nō incipiat a traditione, sed a pmissione, nō appellatur cōtract⁹ dotis, sed appellatur promissio que nō esset cōtractus nominatus, vt probat Barto. in. l. iurisgentium. in. si. principiū. ff. de pactis. per. l. ad exactionem. ꝛ ibi Bal. C. de do. promis. ꝛ. l. legem. ꝛ ibi Saly. C. de pactis. ¶ Et dicit Raph. cu. in. d. §. Titio genero. ꝙ iura allegata per Bar. nō dicūt id ad quod allegātur per eū scilicet. d. l. nō est matrimoniū. cū simili. ¶ Et posito scdm eū ꝙ verū esset ꝙ deberet dici dotata illa cui pater in testamento reliquit: tamē adhuc dicit esse tenēdum quod tale relictum sit purū: quia succedit loco legitime: ꝛ sic debet sapere eius naturam. l. si eum. §. qui iniuriarum. ff. si quis cautionibus. ꝛ argu. l. emptor. §. ancillam. ff. de rei vendi. ꝛ. l. penu. ff. de col. do. ꝫ de legitima deducit omne grauamen, ꝛ omnis dilatio: ergo ita dꝫ esse in pposito scdm eū. ¶ Bene facit ad casum nostrum id quod notat Joan. Andr. in addi. Specu. in tit. de statu monacho. super rubrica. ꝛ per Alber. de rosa. in. ij. parte statutorū questione. ciiij. incipiēte, adhuc super eodem themate ꝛc. ad fi. dicte questionis. Huic cōclusioni etiā bene conuenit id quod notabiliter decidit Bal. in. l. si plures. C. de condi. inser. in. x. col. in versi. iuxta predicta formatur ta-
14 lis questio ꝛc. vbi queritur, † statuto cauet ꝙ filia dotata a patre non succedat, modo cōtingit ꝙ Titius decessit relicta posthuma in vtero, vel ea relicta infante ita ꝙ eam dotare non potuit. vtrum fratres qui sunt heredes vniuersales dotando excludant eam. arguit ad partes. ꝛ finaliter concludit, ꝙ filia nō excludetur: quia iste est casus omissus a statuto, ꝛ sic remanet in dispositione iuris communis. ꝛ cū eo transit Petrus de anchara. in repeti. c. canonum statuta. de consti. in versi. pone statuto cauet ꝙ filia dotata ꝛc. Et sic apparet quod Bal. ꝛ Pet. de ancha. volūt ꝙ dictum statutum loquēs de filia dotata intelligatur de filia cui dos sit tradita: quia alias nō esset verum dicere ꝙ pater eam infantem vel in vtero existētem dotare nō potuisset: quia imo posset dotari relinquendo in testamēto dotem. ¶ Sed certe hec disputatio quo ad dictum primū statutum non videtur necessaria, attēto quod secundū formā illius statuti ista nō dicitur fuisse dotata: ꝛ propterea etiam nō expedit insistere circa id quod voluit Bal. in. d. l. non sine. in fin. dū voluit quod stante statuto ꝙ filia dotata nō succedat, ꝛ cōtingat ꝙ pater filie infanti dotē reliquit, ipsa anteꝙ nuberet decessit. nā secūdū eum ibi cū defecerit cōditio filia censet pterita ꝛ pot rūpere testamētū tanꝙ preterita. l. fi. ff. de cōdi. insti. que, opi. nō videtur pcedere hodie cum talis conditio reijciatur p d. l. quoniam in priorib⁹. ꝛ per no. in. d. l. si pater. per doc. ꝛ ideo reprehenditur per raph. in. d. §. Titio genero. ꝛ ipsemet Bal. melius locut⁹ est in. d. l. sancimus. C. de nup. ¶ Preterea dictum statutum excludit filiam dotatam quādiu supersint filij masculi: ꝛ tempore mortis Nicolae iam fratres defecerant extra re: quia erāt professi in dicta religione propter quod habeātur pro mortuis, vt dixi in primo dubio. ¶ Non obst. etiam aliud sequens statutum sub rubri. qd mulier dotata ad successionem vel diuisionē nō veniat cū fratre: quia dictum statutum etiam loquitur de illa muliere que fuerit dotata, ꝛ dotē recepisset de bonis cōibus, ꝛ sic copulatiue requirit, ꝙ fuerit dotata ꝛ dotem recepisset de bonis cōmunib⁹, q̄ haberet cū fratre vel fratrib⁹: ꝛ sic vtrunqꝫ requirit. l. si heredi plures. ff. de condi. insti. l. si is qui ducenta. §. vtrū. de reb. dub. ꝛ ponderandum est illud ver-
15 bum, † receperit. quia denotat actualem traditionem, vt dicit Barto. ꝛ alij docto. in multis locis, ꝛ maxime in. l. ij. §. fina. ff. si cer. pet. per. l. j. §. si mutuam. ff. si quid in frau. patro. cum simi. ¶ Non ob. etiam duꝫ in dicto statuto subiungit, salua in hoc testamentaria dispositiōe patris vel matris. qꝛ respondeo qd intentio statuti est, ꝙ nulla mulier que fuerit dotata, ꝛ dotem receperit de bonis cōmunibus, que habebat cum fratre possit venire ad successionē, vel diuisionem, vel cōmunem aliquam bonorum ꝛ rerum omnium, que penes fratrem vel fratres remanserunt salua in hoc testamentaria dispositione patris vel
16 matris ꝛc. † quasi dicat, ꝙ si tamen mulieri que recepisset dotē predictam esset etiā aliquid insuper relictum a patre vel a matre in testamento nō excludat per statutum a tali relicto: quia voluerunt statuentes derogare libere facultati testandi. arg. l. pactū. C. de pac. ꝛ. l. si patronus nos valuerit. ff. de bo. liber. ꝛ. l. stipulatio hoc modo concepta. ff. de verb. obliga. cū ibi no. p Bar. in fi. j. col. cū suis cōcord. ꝛ ita etiā debet interpretari dictum statutum cū sic micus ledat ius cōe ꝛ ius tertij. l. ij. C. de noxa. c. cum dilectus. de cōsue. ꝛ per dicta verba non intelligitur statutū tribuere maius robur testamento patris vel ma-

tris, ꝙ se haberet: per no. per Ang. post Jac. but. in. l. omnes. C. de prescrip. xxx. ann. ꝛ in. l. fi. in prin. C. de tēp. ap. ¶ Nō obstat etiā additio facta ad dictū proximū statutum: qꝛ illa additio emanauit ad tollendum dubium, quando intelligatur dotata mulier de bonis communibus: eo qꝛ quidam dicebant qd si mulier erat dotata a patre suo nō intelligebat dotata de bonis cōmunib⁹: ꝛ ideo statuerunt ad dictā dubitationē submouendā, declarādo ꝙ mulier dotata de bonis paternis tempore vite patris sui intelligat fuisse dotata de bonis cōmunibus, q̄ haberet cū fratre. cū igitur nō fuerit dotata in vita patris dicta Nicola, vt loquitur dicta additio statuti, sequitur ꝙ nō sum⁹ in casu statuti. Pro hoc benefacit qd voluit Bart. in cōsil. lxxvj. incipien. pater filio suo emancipato donauit ꝛc. vbi
17 concludit † ꝙ si pater donauit filio suo emācipato omnia bona presentia ꝛ futura saluis ꝛ reseruatis dicto patri omnibus fructibus ꝛ redditibus dictorum bonorū in vita dicti patris de quibus liceat in vita sua disponere pro libito sue volūtatis nō videtur sibi reseruasse potestatem disponendi in vltima voluntate, sed inter viuos: qꝛ ita importāt illa verba, in vita sua. nam si appellaremus testamentum dispositionē in vita, male tradita esset magistralis doctrina glossarū, ꝛ doct. que habet qd quedam est dispositio inter viuos: quedā in vltima voluntate. pro hoc etiam adducit cū glo. C. de testamen. tute. Item quia omnis dispositio iudicatur secundum tēpus in quo confertur. l. quod sponse. C. de dona. ante nup. l. in tēpus. ff. de heredi. instit. l. in fuga. C. ad legē Faui. de plagia. ergo dispositio testamenti, que confertur post mortem, debet iudicari tanꝙ sit de actibus post mortem, nō autē de actibus in vita. Pro hoc etiam adducit rationes quas breuitatis causa omitto. ¶ Cū igitur Nicola non habuerit dotem, sed solum in testamento sibi relicta fuerit, non dicitur fuisse dotata de bonis paternis
18 in vita pr̄is, vt est casus pulsus in dicta additione. ¶ † Preterea dicta additio statuti veniens ad interpretationē ꝛ declarationē dicti antiqui statuti, debet intelligi in casibus in qui-
b bus loquitur statutum interpretatum,[b] ꝛ ſm modificationem ꝛ dispositionem statuti interpretati ꝛ declarati in authenti. de filijs ante dota. instru. nat. §. fin. ꝛ not. Archidiacon. in capitu. dispendia. in versicu. si contrafecerit. in fi. de rescript. in. vj. et est glo. nota. iuncto textu in clemen. statutum. in ver. consuetudine. de elec. quam ibi ad hoc reputat no. Anto. de butr. ꝛ Joā. de imo. ꝛ per illam etiā dicit ibi Lapus abbas, ꝙ si aliqua additio sit facta in statuto antiquo, illa intelliget repetita in statuto declarante: sed statutum antiquum ad cuius additionem facta est dicta declaratio, loqtur in muliere dotata cū interuētu actualis receptionis dotis, vt deduxi. s. ergo ita dꝫ intelligi dicta noua additio, que ad statutū predictū declarandum
19 emanauit. ¶ † Super tertio dubio quo queritur an dicta Nicola transmiserit relictum ei factū per patrē suum post mortē masculorū predictorū intra. xxv. annū arbitrio cōmissariorū, qui tamen nunꝙ arbitrati sunt, ꝛ quorum aliqui sunt mortui. inter quos est dictus Salgan⁹. ꝛ in hoc breuissime cōcludo ꝙ trāsmisit: quia dictū relictū dicitur fuisse purum, nō conditionale, attēto ꝙ declaratio quātitatis fuit cōmissa arbitrio commissariorum. tex. est in. l. j. ver. sed cum ita. ff. de leg. ij. ꝛ ibi not.
20 ¶ † Et cum fuerit facta cōmissio per verbum videbit, quod est verbum importans arbitrium boni viri. l. fideicommissa. §. quanꝙ. ff. de leg. iij. ꝛ dicti executores nō fuerint vnꝙ arbitrati, ꝛ elapsus sit neduꝫ annus, ꝫ ꝙplurimi anni iuxta. l. fi. §. sed ꝛ si quis. C. cōia de leg. ꝛ no. per Bar. in. d. l. j. de leg. ij. recurrendum est ad bonum virū. i. ad iudicem q habebit arbitrari ꝛ taxare partem bonorū, habito respectu ad vires patrimonij. d. l. j. ꝛ ad numerum fratrum. l. si filie. ff. de lega. ij. ꝛ habito respectu etiā ad qualitatem, seu quantitatem alterius relicti sibi facti, ꝛ qualitatem persone. l. cum vnus. §. cum ibi not. ꝛ. l. pen. ff. de ali. ꝛ ciba. lega. ¶ † Circa quartum dubiū quo queritur,
21 nūquid dicta Nicola q̄ superuixit post mortē ciuilē masculorū potuerit agere ad hereditatē matris p pte sua, siue vigore redintegrationis, siue qꝛ nō dotata scdm formā statutorū predictorū: ꝛ in hoc respōdeo ꝙ agere potuit: qꝛ de iure cōi admittebat p pte sua vna cū masculis. l. maximū vitiū. C. de lib. prete. l. lege. xij. tabularū. C. de legi. here. nec sibi obstabūt statuta de qb⁹ s. mētionē habuit: qꝛ illa statuta loquūtur ꝛ intelligūt de filia dotata tali mō ꝛ forma ꝙ non verificantur in dicta Nicola,
22 que dotē nō recepit ſm qd statuta ipsa exigūt. ¶ † Preterea dictū statutū sub rubrica: mulier ꝙ dotata nō succedat, excludit filiā dotatā a pr̄e a successiōe hr̄ditatis materne, ꝙdiu supsit filius mascul⁹: ergo facta pfessiōe dictorū masculorū in religiōe minorū obseruātie, p quā habent in pposito p mortuis, vt dictū fuit in primo dubio, seqtur ꝙ nihil obstāt Nicole pdicte quomin⁹ agere potuerit, vt plene cōcludit Bar. i. l. fi. ff. ad

a ¶ Non dicit. ꝛ sic nisi sit nupta et actu dotata tpe delate successionis cessat statutū idē Bal. ɔſ. cxcvij. lib. iij. An. iser. c. j. de natur. succes. feu. col. v. ꝛ vj. in vsib. feud. vincē. hercula. dispu. inci. perusinus. char. xv. co. j. idē bar. ɔſ. xxxj. quidam decessit. Cōſ. cōſ. xcvj. col. pe. li. ij. ɔſ. lx. li. iij. ɔſ. ccc. li. iiij. Cur. senior. ɔſ. xxvij. in fin. deci. ɔſ. xxiiij. in fi. cōſi. dlxxxix. ɔſ. dclxxxiij. Alexan. hic ꝛ. s. lib. ij. consi. [illegible] ꝛ. j. eod. lib. cōſ. xlviij. j. lib. vj. ɔſ. cxxvij. col. iij. ꝛ bene. idē roma. ɔſ. cccxlij. vt decisionē late Alber. bru. tract. statu. statu. exclu. fem. ar. vj. q. iij. vj. adde Ale. ɔſ. cxxiiij. ɔ. cvij. ꝛ. xix. ɔſ. clxij. nu. ii. li. ij. ɔſ. ccxj. in fi. li. vij. hypp. marsi. sing. cccclxxxj.

b ¶ Interpretatū. tex. l. nihil. de coniung. cū emancip. li. gemi. d. c. dispēdia. col. j. c. lꝫ canon. col. j. c. auaritie. col. ij. de ele. in vj. Jas. l. post dotem. col. xvj. sol. matri.

a tertyl. & Bart.[a] in consi. suo incip. pater habēs filiū & filiā. & in consil. incip. Jaco. quodā Afredatij. & in cōsil. incip. proponit ꝙ pater &c. & Bal. in. c. j. in tit. episcopū vel abbatē. in vsi. feu. & in. l. cū vxori. C. quādo dies leg. ced. & in. l. si quis filiū. C. de inoffi. testa. & in. l. ij. C. de libe. prete. & ibi etiā Saly. et Bal. in. l. in quib᷒. & in auē. sed et si quis. in. vj. col. C. de secun. nup. & Bald. & Ang. in. l. gallus. §. & quid si tātū. ff. de libe. & posthu. & Bal. in. l. si quis posthumos. §. j. eo. tit. & Ange. & Joan. de Jmo. in l. ei qui soluēdo. ff. de heredi. instit. & Ang. in. §. si quis autē. in auē. de here. & fal. & in. l. & si pauciores. ff. si pars hereditatis petatur. per illū tex. quo dicit nō posse ad hoc allegari meliorē. & est cōmunis opinio quo ad casum nostrū: vt patet ex his que
23 traduntur in dictis locis. ¶ † Potuit enim statutum facere filios masculos ad tempus esse heredes: vt postea faceret eos desinere esse heredes, vt in auē. hoc amplius. C. de fideicō. & d. l. & si pauciores. & not. in. l. substitutione. ff. de vulga. & pupilla. Preterea dictū aliud statutum sub rubrica, ꝙ mulier dotata ad successionē, vel ad diuisionē nō venit cū fratre non excludit feminā quādo ex fratre vel fratrib᷒ nō remanserūt descendentes, pront est in casu nostro: quia nulli remanserūt descenden-
24 tes ex dictis fratribus. ¶ † Circa quintum dubiū quo querit, vtrū dicti Augustinus & Petrus possunt agere contra dictū Jacobum vt communiceter capitale quod reperitur posuisse in dictis societatibus, tanquā fuerit de pecunijs paternis cuz ipse nō haberet tunc aliqua bona, ac etiā ad lucrū quesituz ex dictis societatibus per dictū Jacobū, attento ꝙ tempore quo dictus Jacobus dictas societates cōtraxit propria bona non habebat. Puto ꝙ attēto ꝙ dictus Jacobus erat administrator traffici dicti Salgani, vna cum dicto Salgano eius patre, erat procurator generalis dicti Salgani, & non paruā quantitatem denariorū patris sui in manib᷒ habebat. & ꝙ dictas societates cōtraxit nomine proprio & patre ignorante, & ꝙ pecunias proprias nō habebat, presumātur esse pecunijs paternis ex cōiecturis predictis per not. gl. per Cy. & alios in. l. cū oportet. in prin. C. de bo. que libe. & Specu. in tit. de actore. §. j. versi. sed quid si dubiteē. & per Bal. in auē. ex testamento. C. de coll. in. vij. col. & in. l. iubemus. §. j. C. ad Treb. ¶ Et per cōsequens lucruz etiā inde perceptū tanꝙ perceptū ex pecunia paterna, et profectitia debetur heredibus dicti Salgani, & hoc pro rata lucri, que consueuit assignari pro capitali, iuxta nota. per Barto. & alios in. l. illud. C. de colla. & per Bart. in. l. j. §. nec castrense. ff. de colla. bo. & in. d. l. cum oportet. in prin. & ibi etiam Jaco. but. & not. Bart. in. l. si tibi decē. §. si pactus. ff. de pactis. et in suo tractatu de duobus fratribus. & consil. clxxxvj. incip. Lucciarellus. Bald. in dicta authenti. ex testamento. in. vij. col. & in. l. omnimodo. §. fin. C. de inoffi. testa. & in. c. j. de benefi. feud. & in. l. j. in. xij. questione. C. pro socio. & Bald. & Saly. in. l. certum. C. fami. ercifcun. Alexan. Jmolen.

a ¶ Bar. cōsi. xj. cōsi. ex. dec. th. ccccl[illegible]
b ¶ Exculpat᷒. §. eo. lib. cōsi. j. num. xvi[illegible]
c ¶ Integer. Hyppo. marsi. i prac. §. diligenter.
d ¶ Articulo. hoc verū & sequit Ber verū & seqr xix. nō trā. cōsi. clx[illegible]. col. j. est credēd. xvij. vi. li. j. cōsi. cxx. col. ij. li. so pcessu. col. ij. li. ij. iz multa si diuersum cōgerat hyp. marsi. in prac. §. diligēter. nu. cxviij. cū seq. & in rubr. de pba. §. xij. [illegible]
e ¶ Correxit. bertr. d. cōsi. cxxxvij. li. ij. nisi tū alijs idicijs aptis ɔcurrētib᷒, vt in casu de quo per marsil. singul. cccccxvj. teneas.

Epitome.

¶ Assertio vulnerati vel morientis non sufficit ad torturam. & quid de occiso in rixa si nescitur a quo.

Consilium. XIIII.

Ponderatis narratis in themate, ac dictis testiū receptorū pro habēda veritate perpetrati homicidij, vt dicitur in psona dicti
1 Bonifacij. ¶ † Videreē fortasse prima cōsideratione dicendū ꝙ dictus Jacobus frater dicti Bonifacij eum occiderit, per ea que attestantur Franciscus quondam Jacobi Joannes gauoni, Seminianus magistri Philippi, Antonius buius, peregrinus Andree, Ludouicus Joānis, & Jacobinus bottus testes recepti pro parte curie magnifici domini Potestatis Mutine, qui conantur omnes probare quod dictus Bonifacius, postquā fuit letaliter vulneratus & agens extremum vite sue dixit quandoqz verbo, quandoqz signis & nutu Jacobum fratrem suum fuisse illum qui vulnerauit eum, nō autem fuisse Orlandum. vnde videtur quod assertio dicti vulnerati in extremis constituti faciat saltem indicium sufficiens ad torturam contra dictum Jacobum, vt in specie determinat Ange. in lege si quis in graui. §. si quis ignorās. ff. ad Sylla. ¶ Pro quo etiam facit id quod not. Bal. in. l. j. ad fi. ff. communia de
2 leg. in vers. pone testator &c. vbi dixit † ꝙ si testator de offensa ibi illata exculpauit aliquem ɔtra quē laborabant indicia, nō putat ex illis indicijs amplius illum esse torquēdum quia ille

b exculpatus[b] a testatore offenso habet indiciū innocentie: pro se allegat. l. Paulus. §. primo. ff. de bon. liber. si tamen liquido constaret de crimine pnniret. l. secūda. ff. ad Sylla. Jta residet Bald. in dicta. l. j. ¶ Secundo ad idem facit quia videtur qđ rixa fuerit inter dictos tres scilicet Bonifacium. Jacobum, & Orlandum, & omnes tres vt fertur, reperiūtur vulnerati. Unde presumi debet, ꝙ dictus Bonifacius fuit vulneratus ab omnibus qui erant in rixa. per not. per Barto. in. l. si in rixa. ff. ad l. Cornel. de sic. circa penultimam & vlti. colū. argu. legis item Mela. §. sed si plures. l. ita vulneratus. in fin. ff. ad legē Aquil. ¶ Tamen premissis nō obstātibus sentio non esse probatum contra Jacobum tale quid propter quod possit condemnari, vel contra eum ad torturam procedi, vt etiam egregie tactum et copiose allegatum fuit per eximium dominum aduocatum dicti Jacobi. Quod enim non sit taliter probatū ꝙ possit cōdemnari constat: quia in causis criminalibus probationes debent esse luce meridiana clariores. l. sciāt. C. de proba. l. qui sententiam. C. de penis. & l. singuli. C. de accusationi. & hic nullus est testis qui viderit Jacobū vulnerare Bonifacium, aut qui viderit Jacobum aufugientem cum gladio sanguinolento in manibus quo casu posset dici homicidium manifestum ab eo cō missum, si alius in loco illo nō fuisset preter istum aufugientem, & illum vulneratum, iuxta not. per Joan. Andre. in addi. Specu. in titu. de proba. §. fin. super versi. xij. &c. & per Bartol. et Ange. in. l. secūda. ff. de fur. & Bald. in. l. neqz natales. & in. l. fin. ff. de here. instit. & Angel. in. l. fi. in princip. ff. qđ met. cau. et not. docto. in. c. tertio loco. de probatio. imo testes dicūt quod quando Jacobus aufugit visus est sine armis, & nullus dicit ꝙ habuerit arma sanguinolenta. ¶ Quod autem nullum sit
3 indicium sufficiens ad torturā probatur: † qr ad hoc vt dictuz vnius testis faciat indiciū ad torturam, requiritur quod talis
c testis sit integer,[c] vt not. Bartol. in. l. prima. §. item Cornelio. per illum text. ff. de questio. vnde videmus ꝙ testis inimicus non facit indicium ad torturam, saltem quando inimicitia est magna. l. prima. §. preterea. cum glo. & ibi Bart. ff. de questio. & per Bart. in. l. maritus. eodem titu. Modo in proposito cum non habeamus cōtra Jacobū nisi nudā assertionē dicti Bonifacij vulnerati, quomodo dici potest dictum eius esse sufficiens ad torturam: quia etiā si cum iuramento suo hoc dixisset non esset standum dicto eius, cum se faciat ei inimicum capitalez, & de propria persona deponat offensa: quo casu repellitur a indicando & testificando in tali causa. l. lex Cornelia. in princi. cū ibi no. per Bar. ff. de iniur. & in. l. prima. cum ibi not. per Bald. C. de rapto. virgi. l. nullus. ff. de testi. & l. omnib᷒. C. eodem titulo. ¶ Et testi inimico seu odioso non creditur, etiā
d si sit in mortis articulo[d] cōstitutus, vt not. Bal. de pace constan. in verbo vasalli. el primo. ¶ Et apparet ꝙ antea erat ex parte dicti Bonifacij odium capitale contra dictū Jacobum quia approbat per testes ꝙ dictus Bonifacius minat᷒ est de occidendo dictū Jacobū, vt probat presertim dominus Fōtana, & Mattheus ferri nūci᷒ publicus † & ex minis de occi-
4 dendo presumiē odium capitale, & inimicitia capitalis, vt dixit glos. not. in. l. licet. ff. de arbi. & no. Bal. in. l. metum. C. quod met. cau. quantominus debet fidem vllā facere simplex assertio dicti Bonifacij nullo eius interueniēte iuramēto. l. solam. cum glos. & l. iurisiurandi. C. de testi. Pro hoc etiam bene facit tex. in. d. §. si quis moriēs. vbi tex. dicit nō esse credendn domino vulnerato, si moriēs dixit se a seruis suis fuisse vulneratū: & vt dixit glos. not. in. l. mater. C. de calū. si qua presumptio resultat ex dicta assertione moriētis vulnerati est vilis presumptio sufficiens solum ad excusandum a calumnia & temeritate heredū dicti vulnerati, qui propter dictam assertionē motus est ad accusandum illum qui fuit diffamatus a dicto vulnerato moriente. & illam glos. ibi sequūtur cōmuniter doct. ¶ Et precise dicit Angel. in. d. l. mater. in fi. per illam glos. quod illa assertio moriētis non erit sufficiens indicium ad torturam: &
5 patet: quia si faciet leuem presumptionem, † clarū est ꝙ leuis presumptio non sufficit ad torturā. d. l. maritus. & d. l. j. §. idem cornelio. & ibi Bart. & not. Bar. in. l. fi. in vlti. col. ff. de questi. & alij docto. in. l. fi. C. de quest. cū simi. Et ideo patet ꝙ Ange. in
e d. l. mater. melius & grauius loquēs correxit[e] illud quod ipse dixerat in dicto. §. si quis moriēs. vbi sine lege & ratiōe locut᷒
6 fuerat: quia ibi nihil allegat. ¶ † Nec obstat id qđ no. Bald. i. l. prima. C. cōmunia de leg. qr respōdeo ꝙ illa assertio vulnerati tanꝙ vilis suspicio prodest solum ad euadendam penam calumnie ei qui pretextu dicte assertionis accusasset. & ita loquitur tex. in. d. l. Paulus. sed non nocet vt tormētū seu pena imponatur. Et ista distinctio probatur in. l. ij. ff. ad Sylla. in dicto. d. §. si quis moriens. & ibi hoc not. glo. & docto. aliud enim esse debet vbi agiē de liberatione, aliud vbi agiē de pena imponenda.

ponenda.l.absentem.& l.si preses.ff.de penis.& l.Arrianus.de actio.& oblig.& dicit Ang.in.d.§.si quis moriēs.semel vidisse q a quodam moriente vnus mercator Perusinus fuerat diffamatus de furto,& postea inuētū est furtū ab alio factū fuisse. ¶ Nico.de neapo.etiam in.d.§.moriēs.dicit assertio illius morientis dicētis se fuisse vulneratum a Titio nō nocet Titio per dictū.§.si quis moriens.sed bene potest pdesse heredi ipsius vulnerati in releuando a suspicione calumnie si accusauit ipsum Titium,& nō probauit qr dicta assertio quo ad hoc facit leuem suspicionem.allegat.d.l.mater.cum glo. ¶ 7 † Non obstant etiam ea que habentur in.d.l.item mela.cum simi.qr respōdeo q illud procedit quando apparet q omnes percusserunt:& ignorat cuius ictu ille percussus perierit. Sed si erant plures,& constat q nō omnes percusserunt sed vnus tantum vulnerauit vt in casu nostro. Nam Bonifacius,vt verbo fert habet vnum vulnus tantum,& nō constat quis illud intulerit scilicet an Jacobus an Orlādus.& tūc nullus tenet de occiso. ita determinat glo.no.in.d.l.item Mela.§.sed si plures.in verbo percusserit.arg.l.absentem.ff.de penis.& illam glo.secutus est Dy.[a] consulendo per.l.in tempus.§.j.ff.de heredi.insti.& l.si fuerit.ff.de reb.dub.& l.duo sunt Titij.ff.de testa.tute.et dictū cōsiliū refert & sequit Petrus de ancha.in cōsil.suo.ccxvj. incipi.nos Bartholomeus de Saliceto. Quod consiliū fuit communiter editum & approbatum a Bartholomeo de salice to,& Gaspare de calderinis & a Petr.de ancha.pro hoc etiam allegat glo.xxxiij.q.vlti.in.c.si.& in.c.significasti.el.ij.de homi. vbi volunt dicte glo.q aliud sit secundum leges,& aliud fm canones:quasi velint dicere q in lege promotionis propter incertitudinem delinquentis omnes repelluntur a pmotione secundum ius canonicum:vt in.d.c.si.secus vbi agitur de aliena pena fm ius ciuile corporaliter imponenda. ¶ Nec ob.id qd not.glo.in.d.l.si in rixa.inquantum dixit q si non apparet cuius ictu decesserit omnes tenētur:quia prefati docto.in dicto consilio.ccxvj.pluribus modis respondent ad illam glo.et inter ceteras responsiones dicunt q illa gl.iuncto tex.loquitur quādo cōstat omnes vulnerasse sed incertū erat quis letaliter vulnerauerit.secus quando constat vnū vel duos vulnerasse & vltra vnū vel duos predictos aliqs alius interfuerit,& nō constat quis fuerit qui percusserit prout in casu nostro. ¶ Et subdunt ipsi in dicto cōsilio q quando nō cōstat quis fuerit principalis in vulnerando,nō potest procedi ad cōdemnationem contra aliquos vt auxiliantes,allegant not.per Bar.in.l.si is qui rem.§.si tu mihi Titium.in si.per illum tex.ff.de furtis.et respōdet ad.d.§.sed si plures.q ibi loquit quādo ciuiliter agitur.preterea etiam potest responderi eodē modo quo responsum est ad not.per glo.in.d.l.si in rixa. ¶ Et ita etiā ad predicta respondet Tancre.de Corneto in cōpendiosa sua rubrica viij.questione.iij.incipiente queritur tertio duo vel tres accusantur q occiderunt Titiū &c.& approbat conclusionē quā.s. firmaui per nota.in dicto.§.sed si plures. ¶ Et ita etiā determinat Angel.in.l.quoniam multa facinora.C.ad legē Juliā de vi.& Bal.in dicto.§.sed si plures.& in.l.iij.§.cognoscit.ff.de officio pref.vigi.& Albericus de rosate in tertia par.statu.q. lx.incip.item queritur quinq erant &c.ita etiā voluit Petr. de anchara.Jo.de Jmol.& Domini.in.c.cupiētes.§.ceterum. de electioni.in.vj.vbi dicūt q glo.ibi in vbo culpabiles.facit 8 † q si plures fuerint in rixa cū proposito vulnerādi Titiū qui in illa rixa fuit vulneratus vno vulnere tantū & nō constabat a quo qd omnes debeāt absolui.[b] & refert ibi Petrus de anchara.se ita cōsuluisse & alij prefati docto.ibi sequunt. ¶ Ubi autem essemus in casu quo esset probatū qd omnes qui erant in rixa percussissent sed ignorabat quis fuerit ille qui occiderit,seu qui vulnus letale intulit.& hic est casus aliqualiter dubius in quo adhuc Dy.in dicto consilio tenuit qd omnes nō teneant de occiso saltem inspecta dispositione statutorū Jtalie & consuetudinis generalis secundum quam non tenetur de occiso ille qui habuit propositū occidendi nisi actu occiderit. et monetur per.d.§.sed si plures.in verbo quasi. Barto.tamen in hoc in.d.l.si rixa.conatur reprehendere Dy.tamen non bene videtur respondere ad.§.sed si plures.in verbo quasi.dum dicit q sicut dictio quasi,ibi primo loco posita est expressiua veritatis,ita debet intelligi qd sit alia dictio quasi,ibi secūdo loco posita.nam recte istud non sequitur vt patet in.l.si pater. §.qui duos.in glos.que incipit,hec duo &c.ff.de adop.attento quod primus casus positus in.d.§.sed si plures.est satis diuersus a secundo.cū in primo esset certum quis occiderit non autem in secundo,& ideo Cyn.in.d.l.quoniam multa facinora.in vltima qōne refert contra dictam decisionē quam facit Bartolus fuisse determinatum Mutine per Albertum papiensem.& ita etiam cōtra decisionem Bartoli determinat Albertus de gādino in tractatu maleficiorum sub rubrica,qua querit vtrum si plures percusserūt aliquem.qui inde mortuus est, et nescitur quis intulerit vulnus mortale,teneātur omnes de occiso.& etiā Oldra.in dicta lege si in rixa.quem refert Petr. de anchara.in.d.cōsi.sed circa illū articulum nō insisto,scilicet quando cōstaret qd omnes cōtra quos inquireretur percussissent,sed ignoraretur quis occidisset,seu vulnus mortale intulisset:qr non est casus noster. ¶ Ad defensionem dicti Jacobi iuuandum etiā bene facit:qr 9 † probatū est de bona vita,pacifica conditione sua per quā minuunt indicia si qua dici possent militare cōtra eum.l.iij.§.sed si ex improuiso.& ibi not.Bart.in l.nō omnes.§.a Barbaris.ff.de re mili.& no.Albertus de gandino in dicto suo tractatu maleficiorū in rubrica de indicijs indubitatis,ex quibus pcedat ad torturā circa fin.& Bald.in.l. si.in vlti.col.C.de pbatio.& in.l.j.C.locati.& in.l.ea quidē.circa antepenul.col.de accu.& Ang.in.d.l.mili. ¶ Preterea apparet q Jacobus est vulneratus,& est pbatū q dictus Bonifacius minatus est de occidēdo Jacobū,& dicendo dicto Jacobo dum esset in cōtentione dictarum pecuniarum,q illi denarij essent mali denarij pro aliquo.& q dictus Bonifa.erat valde colericus,& male dispositionis,& quod illa die homicidij Bonifacius cum filio suo erat armatus cum armis inhastatis:ergo presumptio seu indiciū est,q Bonifacius fuerit ille qui percusserit Jacobū,vt not.Specu.in titu.de presumptio. §.j.ver.sed pone.P.minatus &c.& Bar.in.l.si.ff.de questio.in penul.vel vlti.col.& Bal.in.l.metū.C.qd metus cau.post Cyn. et docto.maxime Joan.de Jmol.in.l.fina.ff.de heredi.instit. cum simi.Et ideo posito q aliquod esset indicium,q dictus Jacobus vulnerasset Bonifacium,est potius presumendū q hoc fecerit eo qr fuisset prius percussus per dictū Bonifaciū. ¶ Et sunt etiā plures deponentes saltem per publicā vocem et famā,q Bonifacius fuit ille qui primo fecit insultū,vt attestatur Petrus augerij,Petrus quondā cechi dorius,Joannes,& Frāciscus de mōte habitator ville montalti. 10 † Sed ita est q si percutio insultantē me videor ad defensionem[c] meam facere.l.ij.& ibi hoc no.Bald.C.ad.l.Cornel.de sic.vbi etiā pro hoc allegat notata in.c.significasti.el.ij.de homi.& in clemen.j. eo.tit.& in.l.sed si qcūqz.& ibi no.Bar.ff.ad.l.Aqui.& no.Bal. in.l.multis.C.de lib.cau.& in.l.& si certus.§.si vnus.ff.ad Silla. ¶ Bene faciūt no.per Bal.in repetit.l.j.C.vnde vi.in.vj.col. in ver.sed pone quidā insultus fecit &c.vbi querit:pone quod quis fecit insultū contra me sine aliquo genere armorū volens mihi dare vnā maxillatam manu vacua,ego ne hoc accideret percussi eum gladio & mortuus est:queritur vtrum debeā puniri.& dicit videri prima facie quod sic:quia hic nulla est congruentia neq proportio,sed super excessus nimius ac contra & vltra terminos defensiōis:tamē cōcludit q aut cōstat quod poteram me aliter defendere,& debeo puniri.quia non seruaui formā defensionis,sed assumpsi vindictā:aut constat q nō poteram aliter euadere maxillatā quin cum vituperio percuteret.& tunc licite feci.nam fm eum si hoc licitum est propter res defendēdas.d.l.j.C.vnde vi.& l.fin.ff.de sica.cū ibi notatis. & l.itaq.ff.ad legē Aquili.& c.si perfodiens.de homicidi.ergo multo fortius propter personā & corpus quod est nobilius l.in seruorū.in fine.ff.de penis.aut dubitatur:& tunc in dubio presumitur quod alia via defensionis patuerit inter pares.sed non fuissent pares,vt quia aggrediens fuisset robustior,vel robustus,et aggressus fuisset senex,tunc propter inequalitatem virium presumitur,quod aggressus non potuerit aliter se defendere.alle.no.per glo.magnam in.d.l.j.C.vnde vi.& ita etiā no.Pet.de ancha.in.d.cle.j.de homicid. ¶ Sed mihi presupponitur q Jacobus est valde senex & debilis,& q bonifacius erat iunior & robustior.Ergo stātibus predictis indicia videntur vrgere,qd posito q aliquid fecerit Jacob9 id fecerit ad defensionē. ¶ Et innocentia dicti Jacobi etiā videt iuuari ex eo qd dicit dña Flora.testis dicit q audiens ipsa rumorē accessit, & vidit Bonifaciū,& duos eius filios ibi armatos,& etiā Orlādum sedentem in terra.& q Jac.aufugit sine armis.qūo em cadere pōt in mente alicuius sane mentis,q Jac.qui erat valde senex,& impotēs ausus fuisset insultū cū armis facere ꝯ Bonifaciū fratrem suum existētibus ibi ppe filijs Bonifacij armatis.Ex quib9 oib9 cōcludo nō esse pcedēdū ad aliquā torturā cōtra dictū Jac.& multominus ad cōdēnationē pro dicto homicidio. Alexander de tartagnis de Jmo.

a ¶ Dy.cōsi.xlj.cōtinetur.
b ¶ Absolui.Falsum
c ¶ Defensionem. S.li.j.consi.lxxv. nu.iiij.

Epitome.

¶ Testimonio vnius non integri non est quis torquendus nec damnandus.

Consilium. XV.

Viso processu inquisitionis formate per curiam pretoris ciuitatis Lucene contra angelum gau. hebreum. Et visis etiam his que eleganter & copiose allegata sunt in iure, primo per clarissimum iuris vtriusque doctorem dominum [a] Bartholomeum sozinũ, dudum acutissimũ discipulum meũ, & additione & confirmatione reddita per celeberrimum iuris vtriusque doctorem dominum Baldum de bartolinis. ¶ Sentio partes pretoris predicti & eius curie esse in absoluẽdo dictum hebreum a contentis in inquisitione. Et primo: quia Hebreus respondendo inquisitioni negauit cõtenta in ea esse vera: & in contrariũ non est nisi vnus testis, scilicet Michael bonuzelli, qui fuit ille inter quẽ & Hebreum predictũ versa fuit illa contentio super pignore cuius occasione dicit Hebreũ ꝓtulisse verba de quibus in inquisitione fit mentio. 1 † & cõstat ꝙ testis vnus quacunque fulgeat dignitate nõ facit plenã ꝓbationẽ ad cõdemnandum. c. cũ a bonis. & c. in omni. de testi. l. iurisiurãdi. C. de testi. & potissime in criminalibus, in quibus probationes debẽt esse luce meridiana clariores, l. sciãt. C. de probatio. l. absentem. ff. de penis. 2 ¶ † Et attẽto qõ est pauper: quia non habet vltra quinquaginta aureos in bonis ad rationẽ solidorũ. xxxvj. vt ipse asserit propter quod in causis criminalibus censet pauper. l. non nulli. ff. de accusatio. & itelligit illa lex de aureis, quorum septuaginta duo faciũt librã auri. l. quoties. C. de suscepto. & arca. lib. x. & not. glo. in. l. fin. in principio. C. communia de lega. & Cyn. in. l. si quis pro redemptione. C. de dona. & Ioã. andr. in addi. Specu. in tit. de instru. edi. §. porro. in fi. & declarat Bald. in. l. illud. ad fi. C. de sacrosan. eccle. & Saly. in. l. super chirographarijs. C. si cer. pet. 3 ¶ † Et testis pauper etiã in causa ciuili dicitur, quãdo non habet tantum in bonis, quãtũ est valor [b] cause, vt est gl. nota. in. §. si vero absunt in ver. substantiã. & ibi no. Ange. in aut. de heredi. & fal. Cõstat autẽ qõ in causa criminali pauper nõ est idoneus testis. ita notabiliter cõcludit Ioan. Andre. Anto. de but. & Ioã. de Imo. in. c. si qui. de testi. per id quod habet. iiij. qõne. iij. in. §. si testes. in ver. item testiũ. facit. l. iij. in principio. ff. de testi. Et tantomagis in casu nostro debet iudex arbitrari eum non esse idoneum & integrũ testem ꝓpter id quod cũ iuramẽto suo in iudicio deposuit Gasparinus, qui fuit ille qui querelã instituit contra dictũ Angelum. Nam dicit qõ dictus Michael dixit ipsi Gasparino va accusa Angelo che ha dicto nõ lo poterebe far dominedio che io lhauesse scanbiata, che io testimonaria se mandasse mille vite. ecce qõ Michael predictus ꝙ auidus & animosus erat ad testificãdum. 4 † vnde suspectus est, qui se ingerit. l. omnia. iuxta prin. ff. de procura. & l. vxori. §. j. ff. ad. l. Corne. de fal. ¶ Ex his apparet qõ testimoniũ dicti Michaelis non sufficeret ad torturã, posito quod essemus in causa, in qua quis posset subijci torture: quia ad hoc vt ex dispositione vnius testis possit esse locus torture: 5 † requirit ꝙ ille testis sit integer. l. j. § item Cornelio. & ibi hoc not Bart. ff. de questio. & per Bar. in. l. maritus. eo. tit. & Bal. in. l. milites. C. eo. tit. ¶ Secũdo etiam probatur ꝙ non debet condemnari dictus Hebreus: quia dictus Michael deponit quod dictus Michael cum dicto Angelo contendebat: quia Michael dicebat, questa e la mia centura. Et Angelus respõdendo dixit, el non he vero che questa la ha portata seu impignata vn altro. & Michael replicauit qõ fuerat ipse michael qui eam portauerat ad subpignorãdũ: & qõ tũc Angelus dixit el non poterebe fare dominedio che io lhauesse scambia. & quod statim per tantũ spaciũ temporis, quantũ dicere posset vnus pater noster dictus Angelus dixit: e dominedio poterebe 6 pur fare ogni cosa. † Unde licet dixerit qõ Deus non posset facere qõ esset contrariũ eius quod fecerat ipse Angelus, nõ incidit in penam dicti statuti puniẽtis illũ qui blasphemauerit Deũ, vel turpe aut in honeste de eo dixerit: [c] quia hoc solo priuatur Deus, & illud qõ factũ est facere nõ possit ꝙ nõ fuerit factũ. xxxij. q. v. si Paul. & ibi not. ¶ Et ideo dixit Angelus in cõsilio. cc. incipiẽ. a. & b. cõtraxerũt &c. in. vj. col. qõ si per pactum promissum est de nullitate sententie, non intelligitur de illa nullitate que resultat a perplexitate & repugnãtia: quia etiã legislator actum repugnantem nõ potest inesse producere imo nec etiã summus Deus allegauit. l. vbi repugnãtia. ff. de regu. iur. est igit tanta perplexitas & contrarietas inter hec scilicet factũ fuisse & factũ non fuisse ꝙ Deus huiusmodi impossiblitatẽ tollere nõ potest. & in dubio etiã dicta verba Hebrei debẽt ita interpretari, vt voluerit intelligere ꝙ Deus nõ poterat facere ꝙ si in scribẽdo nomen illius qui sub pignora 7 uerat non fuerat erratum, esset erratum: † quin in dubio debemus presumere quod non fuerit delictũ. l. merito. ff. pro socio. c. dudũ. de presum. & not. gloss. magna in. l. iurisgentium. §. qõ fere. ff. de pac. & in. l. ij. C. de peti. heredi. & Bart. in. l. non solũ. §. sed vt probari. ff. de ope. noui nun. cũ simil. ¶ Postremo con8 firmant predicta † quia quãdo ex lubrico lingue talia etiam minus honesta sic plata sunt penã nõ merentur. vt. l. famosi. circa medium. ibi nec lubricum lingue &c. ff. ad. l. Iulia. maie. & l. j. C. si quis impera. male. quod autem si Angelus talia dixerit, lubrico lingue processerit, satis probatur ex eo ꝙ statim per tantũ spacium qõ dici posset vnus pater noster dixit: e dominedio poterebe pur fare ogni cosa. nam ex eis que incontinenti subsecuta sunt comprehenditur animus & intentio. l. si ventri. §. fi. cum ibi nota. ff. de priuileg. credi. l. si seruus pluriũ. §. fi. ff. de lega. j. c. officij. de elec. & l. dist. c. si qua femina. cũ simi. Ex quibus omnibus concludo partes domini iudicantis esse in absoluendo. Alexan.

[a] ¶ Dñm Soci. cõsil. cij. in presenti. lib. j. facit Soci. cõsi. cxix. lib. iiij.

[b] ¶ Ualor. falsum vt per deci. consil. clxiij. in fin. dic vt infra. lib. vj. consi. ccxxvij.

[c] ¶ Dixerit. Adde Cor. consi. clxxxj. lib. j.

¶ Casus talis est.

Uacãs capella in iure patronatus clericorum & laici, confertur Mattheo per legatũ cum clausula, accedente patronorũ consensu. clerici statim consentiunt. laicus interrogatus a domino tẽporali se difficilem reddit in conferendo. interim vadit secreto. nominat, postulat, et elegit quãdam Gabrielẽ absentem, narrãs in dicto instrumento ꝙ scit se debere cogi ab habente potestatem ad eligendum personam nõ idoneam, & sibi nõ gratam, & ꝙ propterea facit electionẽ de Gabriele, quã valere vult & intendit, & iurat contra istam electionem nõ venire. & si aliam faciet protestatur ꝙ coacte faciet ex post rogatus a domino temporali, vt eligat dictum Mattheum, qui dominus vsus fuit his verbis: volo omnino cõsentias in dominum Mattheũ, & eundum eligas, et nullam aliã dicto laico prefatus dominus violentiam fecit et sic post primam electionem de Gabriele factam sponte consentit, nominauit, & elegit dictũ Mattheum: & sic vigore collationis legati: & consensus patronorum per episcopum fuit in possessionem inductus dictus. M. ante Gabri. successu temporis se mouit Gabri. vigore presentationis seu nominationis tantũ. & inquietat dictũ Mattheũ, & in possessione turbat et sic oritur questio inter Gabrielem & Mattheũ, super possessorio fertur sentẽtia cõtra Mattheum a qua ad Romanam curiam dictus Mattheus appellauit, & obtinuit reuocationẽ sententie late in partibus per aliam sententiam, que transiuit in rem iudicatam. interim Gabriel liti & cause cedit, & omni iuri si quid sibi competit renunciat: ex post contra Mattheum insurgit patronus laicus pro suo interesse dicens ꝙ cõsensus prestitus in eum fuit violẽtus, & per cõsequens sententiã latã pro dicto Mattheo fuisse nullam, & obtinuit causam nullitatis cõmitti vni iudici, qui postea procedens sententiã latã pro dicto Mattheo reuocauit tanꝙ nullam, a qua per procuratorem dicti Matthei fuit appellatum. & ad nõnullos actus pro cessum causa appellationis dicti Matthei sic indecisa pẽdente supplicat Pape, & narrat totus cause discursus, & retentio dicti Matthei in lombardia compromissum & laudum Mediolani latum, & dicit ne causa ista sit immortalis ꝙ velit causam ad se aduocare, & litem extinguere, & silentiũ imponere, et maxime postquã. G. cessit & renũciauit, & laicus cõsentit, vnde papa per literas suas mandat auditori coram quo pendebat appellatio dicti Matthei ꝙ cõstito sibi legitime de cessione. G. & de cõsensu patronorũ, tam clericorũ ꝙ laici, si cessio alias facta rite admissa non sit, illam admittat & capellaniam dicto Mattheo cõferat pro hac vice dũtaxat. Modo dubitatur ab auditore vtrum stante prima nominatione & presentatione facta de Gabriele cum protestatione medio iuramẽto, & instrumento in quo dominus temporalis confitet dixisse, ꝙ omnino volebat ꝙ in dictum Mattheum cõsentiret si talis metus ꝙ habeat impedire consensum prestitum in dictũ Mattheũ, et per consequens literas per Mattheum obtentas fuisse surreptitias: in quibus narratur quod patroni laici accessit consensus.

Summarium.

5 ☞ Actus factus contra iuramentum valet licet periurium incurrant.

6 Alienationis rei dotalis mulier si contractu fecerit, an valet actus factus in contrarium.

9 Principis iussus non infert metum.

11 Protestatio clandestina non valet.

Consilium

Consilium. XVI.

Ponderatis narratis in themate videretur fortasse dicendum dictam electionem & nominationem primo factã per dictum patronum laicum de dicto Gabriele absente, cum iuramẽto de nõ contraueniendo, & cum potestatione predicta q si aliã electionẽ vel nominationẽ faciet coacte faciet impedimẽtũ pstitisse secũde electioni, & nominationi facte de dicto Mattheo accedẽte iussu dicti dñi tẽporalis, qui postq̃ primo rogauerat dictum patronum laicũ, vt eligeret seu nominaret in rectorem dictum Mattheum & patronus reddidisset se difficilẽ. Iterũ eidẽ patrono dixit, volo omnino ꝯsentias in dictũ Mattheũ & eundẽ eligas. & sic videtur qd secundus actus electionis seu presentationis, nõ valuerit, & videatur per metũ factus, & sic caruerit libero cõsensu patroni laici, & per cõsequẽs vltima impetratio literarũ apostolicarũ facta per dictũ Mattheum non valuerit tanq̃ subreptitia, cum narratũ sit patronũ laicũ consensisse in dictũ Mattheum, & verificari non possit condictio adiecta in dictis literis ibi dum dicitur, cõstito de cõsensu patronorũ tam clericorũ quã laicorũ &c. ¶ Hec probari videntur per id qd dixit gl. reputata singularis in. c. licet mulieres. de iureiur. lib. vj. que voluit † q si mulier nupta iurauit primo nõ alienare fundũ dotalẽ, nec alienanti cõsentire, nisi interueniat rationabilis causa, & iudicis authoritas: postea mulier alienat dictũ fundũ cum iuramẽto, & sine authoritate iudicis debebit attendi & seruari primũ iuramentum, & per consequens tunc mulier nõ obligabitur ex sequẽti actu ꝯtra iurato. & ita limitatur id qd habetur in. c. cũ cõtingat. eo. ti. in antiquis. vt ibi etiã not. Hosti. & Bart. in. l. si quis pro eo. in prin. in tertio mẽbro. ff. de fideius. & in. l. si prediũ. C. de iure dot. & Spe. in tit. de emptio. & vendi. §. tertio loco. versi. & not. generale consiliũ. per id qd habetur in. c. ea te. de iureiur. ¶ Insuper dicta potestatio precedẽs videtur inualidare actũ subsequentem, tanq̃ in eo defuerit cõsensus, & volũtas. l. qui in aliena. §. Celsus. cum ibi no. per doc. ff. de acqui. here. c. j. cũ ibi no. per Inn. qd me. cau. ¶ Et tãtomagis, q intercesserũt verba dñi tẽporalis iudicãtis voluntatẽ suã ita esse. ¶ † Et quando principes etiã solũ rogant: dicuntur tales rogationes esse precepta: vt inquit gl. no. in. l. j. in princ. in ver. quemadmodũ. ff. qd iussu. & talis metus verborũ sufficere vr, per id qd legitur & notatur. xxiij. q. viij. cõuenior. & vij. dist. in. c. fuerũt. & l. si per impressionẽ. C. qd met. cau. cum simili. ¶ Et attẽto qd tẽpore quo dictus patronus laicus nominauit, & elegit dictũ Mattheum, adhuc suberat causa metus: q adhuc ille dominus tẽporalis habebat imperium in dictũ laicum patronũ sibi subiectum, censebatur durare adhuc idẽ metus qui suberat tempore quo fuerat hortatus vel monitus ab eodẽ dño, vt prefatũ Mattheũ omnino eligeret, per id qd habetur in. d. c. j. cum ibi not. per Inn. post glo. ff. quod met. cau. & per Bar. & alios in. l. penul. ff. de cõdi. ob. turp. cau. & in. l. ij. C. quod met. causa. & per Inno. in. c. causam matrimonij. de offic. de leg. & per Angelum in. l. metũ. ff. quod metus cau. cum simi. ¶ Tñ premissis nõ obstantibus teneo in proposito cõtrarium esse de iure verius, presertim ex infrascriptis: † q etiã actus sequens factus contra iuramentum precedens valet [a], vt in. c. sicut ex literis. de sponsa. vbi patet q licet iurauerim cõtrahere matrimoniũ cum Berta, & non cum alia: tamẽ si postea contraho matrimoniũ per verba de presenti, nõ cum Berta, sed cum alia tenet cõtractus matrimonij: licet contrahens incurrat periurium. ¶ Et hoc idem probatur per ea que no. Spec. & Jo. an. in tit. de legato. §. nũc tractemus. ver. sed si legatus reseruauit. vbi voluit q receptio facta de aliquo in canonicũ per canonicos vltra numerũ taxatum in suo statuto, iuramẽto vallato valeat: licet canonici sciẽter eum recipiendo vltra dictum numerum incurrant periurium. ¶ Ita etiã tenet Jo. an. Ant. de bu. Pe. de anch. & do. Abb. sicu per multos antiquos in. c. dilecto. de preben. & ideo comprehendũt vnam opinio. relatam per Inn. ibidẽ tenentẽ contrarium, & mouebatur Inn. per tex. in. d. c. dilecto. in ver. nisi forte. vbi tex. videtur inuenire electionẽ factam cõtra iuramentũ nõ tenere. sed Jo. an. & alij doc. ibi respondẽt, q ille tex. non probat q ibi tex. refert allegationẽ partis que ita allegabat. s. electionẽ non tenere tanq̃ factam contra iuramentũ, & ex allegatione partis nõ inducitur seu non constituitur lex. vel secundo respondetur ad illum tex. q illa allegatio ibi relata intendebat qd non debet fieri receptio alicuius in canonicum contra formã iuramenti, sed non dicitur ibi q si facta sit non valeat. ¶ Preterea etiã Inno. ibi nõ persistit firmiter in illa prima opi. imo refert q alij teneant receptionẽ valere, vt dicit Jo. de imo. & do. Abb. in. d. c. dilecto. q ista est cõis opi. a qua in iudicãdo nõ est recedendũ vt traditur in locis vulgaribus, ita etiã quantũ ad casum nostrum tenet Pau. de leaza. in clemen. j. de regula. ¶ Nec obst. si diceretur q recipientes illũ in canonicũ contra iuramentũ sunt periuri, & cõsequenter infames. l. si quis maior. & qd ibi not. C. de transac. in. vj. q. j. est fames. & per cõsequens videntur ab actibus legitimis repellendi. c. licet ex quadã. & c. testimonium. de testi. & per consequẽs videntur repellendi ab actu recipiendi aliquẽ in canonicũ. seu ab actu presentandi: & consequẽs videtur q non debuerit tenere talis actus velut factus per infames: q respondet Joã. An. in preallega. c. dilectus. q actus receptionis in canonicũ precedit periuriũ recipientiũ: q ante receptionẽ nõ sunt periuri nec infames, sed demum post ipsam receptionẽ: ideo non debet vitiari receptio. Bene facit qd habetur in. c. preterea. de appella. & quod nota. Jo. An. in regula, qd semel. de reg. iur. in. vj. in mercurialibus, dum cõcludit q licet quis iurauit nõ mutare testamentũ [b] si tñ mutat, tenebit, licet incurrat periurium, & no. per Archi. post glo. xxij. q. ij. vltima voluntas. cum suis concor. Ad idẽ bene facit quod voluit gl. in. c. fin. de procura. in. vj. in ver. reuocatus. que concludit qd si iuro non reuocare talem procuratorẽ meum, quod si postea reuoco tenet reuocatio sed incurro periurium. & vltra responsiones supra datas ad tex. in dicto. c. dilecto. † Posset etiã responderi ẽm Jo. de imo. ibi quod aut actus spiritualis [c] vel quasi qui cõtra iuramentũ celebratur: non poterat cadere in laicum, vt est eligere canonicũ ecclesie collegiate, qui actus nõ cadit in laicum. c. sacrosan. & c. Massana. de elec. & tunc non valeat talis actus cõtra iuramentũ per tex. in. d. c. dilecto. vbi licet illa fuerit allegatio partis, tamẽ papa videtur illa se fundare. & ita etiã tenet Archi. in. c. si a sede. de preben. in. vj. ¶ Sed si actus qui fit contra iuramentũ possit cadere in laicum, vt est matrimonium & electio, seu presentatio que fit per patronum laicum in ecclesia non collegiata, & tunc valeat actus factus contra iuramentum. d. c. sicut ex literis. saltem quando actus sequens est fortior primo, vt habetur in. d. c. sicut. vbi si per verba de futuro iuraui cõtrahere matrimoniũ cum Berta, postea cõtraho matrimonium per verba de presenti cum alia, valet sequens actus qui est fortior primo secus si cum secunda etiã per verba de futuro cõtraxissem vt ibi. & iste est casus noster: q secũdus actus electionis & denominationis factus a patrono laico de dicto Mattheo fuit fortior stante collatione sibi facta per legatũ cum clausula. s. accedente patronorũ cõsensu, & cuius vigore fuit. d. Mattheus in possessionem inductus. hec enim ostendũt fortiores fuisse vires secundi actus, q̃ primi, vt patet in. c. qd autẽ. & in. c. cum autẽ. & in. c. pastoralis. & in. c. postulasti. de iurepat. ¶ Et non ob. id qd not. gl. in. d. c. licet mulieres. cum concor. dã. q respondet Jo. de imo. in. d. c. dilecto. qd illa glo. loquitur qñ contra iuramentũ negatiue prestitũ per mulierem de non alienando rem dotalẽ. & sic nõ faciẽdo actũ temporalẽ fit postea actus sequens. s. alienationis: nam nõ valebit alienatio. s. q cum primo iuramẽto cõcurrebat dispositio iuris cõmunis similiter prohibentis [d] alienationẽ rei dotalis. l. j. §. & cũ lex. C. de rei vxo. acti. l. lex Julia. ff. de fundo dota. Et pro hoc allegat ea que no. doc. in. l. ea lege. C. de cõdi ob causam. & in. l. filiusfa. §. diui. ff. de leg. j. circa contrariũ formatũ. de. §. sanctissimas. in aũt. de alie. & emph. & de. l. ij. C. de vsuca. pro empto. vbi volunt † qd quãdo pactũ de nõ alienando appositũ in contractu habet cõcursum iuris cõmunis: habet impedire traslationẽ dominij quã alias non impediret si non haberet cõcursum iuris cõmunis. sed in proposito nostro iuramentũ dicti patroni de non eligendo aliũ non habebat cõcursum iuris cõmunis: vt in. d. c. qd autẽ. & in. c. cum autem. de iurepatro. ergo non ob. ¶ † Posset etiã aliter rñderi ad glo. in. d. c. licet mulieres. vt signanter respõdet Bal. [e] in. l. duobus. §. fi. ff. de iureiuran. vbi dixit qd aut mulier sibi ipsi iurauit nõ facere cõtractũ aliquem alienatione rei dotalis: & tunc valeat sequens actus factus in contrarium. argu. l. si repetendi. C. de condi. ob cau. & l. filiusfa. §. diui. de leg. j. aut primum iuramẽtum fuit prestitum alicui, puta ei cui cedebantur iura in casu quo mulier alienare tentaret: & tunc prefertur primũ iuramentum: quia iuri alterius per secundum actum non põt preiudicare. arg. l. fi. ff. de pactis. sed in proposito non fuit prestitum iuramentum per dictum patronum dicto Gabri. absenti: nec per dictam simplicem nominationem intelligebatur ei acquisitum ius vt probatur in. d. c. quod autẽ. & in. c. pastoralis. de iurepatro. ergo sequens actus debet attendi. ¶ † Potest etiã aliter responderi ad not. per glos. in. d. c. licet mulieres. vt respondet Joã. de imo. in. l. cum vir. ff. de vsuca. in penul. char.

[a] ¶ Valet. Paul. consi. cccxxxix. lib. i. Panor. cõsi. xli. consil. xlviij. lib. ij. Cur. cõsi. lij. col. iiij. consi. lxviij. col. pe. Jas. l. nõ solum. §. morte. de oper. no. nun. consi. ccxj. co. j. lib. ij. hypp. marsil. not. cccl. Alex. lib. ij. consi. vij. j. lib. v. consi. xxix. no. xvij xviij j. lib. vi. cõn. ccxxiiij. numero. ix.

[b] ¶ Testamentum. s. lib. ij. cons. xviij.

[c] ¶ Spũalis. imol. & reprobatur hec distinctio. vt Cos. guy. in gloss. prag. de elec. §. j. ver. vtiliorem. adde Jas. l. si ita quis. §. ea lege. nume. xxiij. de verbo. oblig.

[d] ¶ Prohibentis. hanc sequitur Phi. d. c. lz. Jas. authẽ. sacramẽta puber. col. xij. C. si ad vẽ. l. non solũ. §. fi. col. vij. de ope. no. nũ. Alcia. l. testatio. col. ij. de verb. sig. l. pacta nouissima. glo fin. nu. x. C. de pac. Sed hec non placet Franc. ripa in. c. cum M. ferr. nu. lxxxij. de cõst. nec mihi. [illegible]

[e] ¶ Bal. hec verior & sequitur deci. consil. cccccxxxvj. n. xiij.

in ver. itē iuxta predicta est sciendū ꝙ dare cōsiliū ⁊c. videlicet ꝙ gl. in. d. c. licet mulieres. procedat quādo ille cuȝ quo celebra-
a tur secundus actus, sciebat [a] illū actū fieri cōtra iuramentum prius prestitum: qꝛ non potest cōqueri postꝙ sciuit, sed si igno-
rauit dictum iuramentū valebit sequēs actus: ⁊ ſm eum pre-
sumitur ignorare, cum quis presumaẗ ignorare factū alienuȝ. l. si. ff. pro suo. ¶ Et dicit ipse ꝙ etiā nō ob. id qđ habetur in d. c. dilecto. qꝛ ibi loquitur in rege qui habet iurare in promo-
tione, qđ non alienabit iura regni. ⁊ ideo postea secum cōtra-
hens in actu alienationis bonorū regni non debuit ignorare dictum iuramentum quod erat de iure prestandū. ⁊ licet ipse non dicat istam limitationē ad glo. predictā tradit Joā. fabr. insti. quibus alie. licet. in prin. ¶ Et subdit etiā Jo. de imo. in d. l. cum vir. ꝙ non obstat si contra dictā vltimā responsionē datam ad glo. in. d. c. licet mulieres. allegaretur qđ actus se-
cundus iuratus, ⁊ cōtrarius primo iuramēto nutrit peccatū qꝛ mulier cōtraueniēdo peccat, ⁊ per cōsequens indistincte vi-
deatur qđ sequēs non valeat, per id qđ habetur in. c. si vero. de
8 iureiur. ⁊ in. c. quamuis. de pac. in. vj. qꝛ respōdet ipse † ꝙ pri-
mum iuramentū nō videẗ ligare mulierē ad preiudicium ter-
tij illud probabiliter ignorantis. argu. l. si vnus. §. ante oīa. ff. de pac. ⁊ in. c. veniens. de transac. ⁊ in. d. c. cum cōtingat. a cō-
trario sensu: adeo mulier in secūdo actu alienationis nō videẗ peccare respectu tertij, qui cōtrahiẗ seruata forma. d. c. cū cō-
tingat. nec pōt ipse tertio obijci de primo iuramēto ex quo il-
lud probabiliter ignorauit, vt ibi plenius per eū qui etia respō-
deẗ ad glo. in. d. c. licet. ꝙ ibi primū iuramentum habebat cō-
cursuȝ iuris cōis alias secus per. d. c. sicut ex literis. vt. s. dixi. ⁊ ita etiā dicit ipse in. c. cū accessissent. in fi. de cōsti. ¶ Et ideo videẗ in proposito nostro, qđ dictus actus secunde electionis
9 seu nominationis valuerit iuramēto nō obstāte. ¶ † Nec ob-
stat ꝙ allegatur fuisse factā dictā secundā electionē per metū, ⁊ cōtra protestationē prius factā qꝛ respondeo ꝙ de metu nō constat: quamuis etiā appareret qđ dn̄s temporalis requisi-
b uisset patronū laicum per dicta verba, de quibus in themate fit mentio: tamen per hoc non induciẗ iustus metus [b] vt pro-
batur in. c. insinuante. ⁊ qđ ibi not. gl. in verbo metu regio. qui cleri. vel vouen. vbi glo. colligit ꝙ imperium regiū nō inducit iustum metum: vt etiā bene probat in. l. ad inuidiam. ⁊ qđ ibi not. Bar. C. ꝙ metus cau. ¶ Et ideo Jo. and. in. d. c. insinuā-
te. quem alij ibi sequuntur decidit notabiliter casum nostrum, nam dicit ꝙ imperium principis seu dignitas aduersarij per-
cipientis vel rogantis non sufficit ad probandū metū, dicta l. ad inuidiam. ⁊ ibi no. doc. nisi aliter probetur oppressio. l. pe-
nul. C. ꝙ met⁹ causa. ⁊ ibi declarat Bar. quomodo appareat ꝙ fuerit per oppressionē coactus: vt qꝛ dixit ei qđ si non face-
ret procederet cōtra eum tanꝙ culpabilem de aliquo malefi-
cio. ¶ Et ideo dicūt Jo. an. ⁊ ceteri in. d. c. insinuante. qđ de-
beat attendi an talis res vel princeps cōsueuerit tyrānice tra-
ctare nō obedientes suis preceptis vel precibus, vel qđ ad alia minas processerit: ⁊ tunc per hoc satis probabitur iustus me-
tus: alias non. ¶ Et do. Abb. ibi reputat hanc decisionē Jo. and. esse singulariter no. ex quo dicit ipse decidit questionem quotidianā nunquid teneat matrimoniū si mulier cōtraxerit imperio vel precibus principis, sed non est probatū qđ prefa-
tus dominus tēporalis esset consuetus ita male tractare eos qui non parebant huiusmodi precibus seu preceptis: ergo nō est probatū de iusto metu. ¶ Ad quorū confirmationē acce-
dunt not. per Archi. xv. q. vj. in. c. si a sacerdotibus. ⁊ Jo. an. in. c. significauit. de censi. ¶ Bene facit etiā ꝙ not. Bart. in. l. de pupillo. §. si quis ipsi pretori. in. v. qō. ff. de ope. no. nuncia.
10 † vbi queritur quomodo probabitur quod quis propter me-
tum magistratus non est ausus cōparere coram eo vel appel-
lare ab eius sententia. ⁊ respōdet ꝙ probabitur probando qđ consueuit appellantes incarcerare, ⁊ violētias ⁊ iniurias in-
ferre. ⁊ sic ex qualitate persone hoc presumeẗ. l. j. C. si quis im-
pe. male. ⁊. l. si a bonefidei. in princip. ff. de rei vendi. l. argentū. ff. commo. vel qꝛ minatus erat sic facere. l. metuȝ. C. qđ metus cau. cum gl. que ſm Bar. est not. ad predicta inquantum glo.
11 dicit ibi. † ꝙ nō sufficit protestatio ad probandū metum, sed debet aliter probari. vt ibi per glo. ⁊ docto. ⁊ idem not. Ang. in. l. cum quidam. ff. de appella. ⁊ Canoniste in. c. fin. de appel. ¶ Nec ob. id quod legitur ⁊ no. in. d. l. qui in aliena. §. cellus. quia illud qđ ibi dicitur de protestatione, non habet locū in actu qui geritur cum alio, ⁊ per quem actum alius posset illa-
queari. ⁊ declarant doct. ibi ⁊ Bar. in. l. non solū. §. morte. in v. ⁊. vj. col. ff. de ope. no. nuncia. per id quod habetur in. l. cum plures. §. locator horrei. ff. locati. ⁊ in. c. solicitudinē. de appel-
latio. sed iste est actus electionis explicādus per patronū, qui geritur cum alio qui posset ex tali electione illaqueari: qꝛ no-
minatus in rectorē propter dictam electionem si allegat oneri capelle seu bn̄ficij, cui se non allegaret si de contraria potesta-
tione precedēte, ⁊ clam facta certioratus esset. ¶ Accedit etiā id qđ notabiliter traditur per Bal. in. l. clari. C. de fideicō. vbi
12 querit † an valeat protestatio clādestina. ⁊ dicit aut protestās
c poterat palam protestari, ⁊ non vȝ [c]. aut nō poterat palā loqui propter metū petentis: ⁊ tunc aut cōtraxit ſm bonos mores, ⁊ nō valet protestatio, aut cōtra bonos mores, vt qꝛ modico accepto lesus est: ⁊ tunc staẗ protestationi. ita dicit tenere Dy. per. d. §. celsus. sed dicit Bal. ꝙ in casu illius. §. agiẗ de indēni-
tate protestantis, non de alterius preiudicio. ⁊ sic apparet qđ Bal. vult ꝙ vbi propter clandestinā protestationē precedentē posset ex subsequenti actu inferri preiudiciū alteri, nō releuat protestatio, ⁊ etiā non releuat quādo actus est gestus ſm bo-
nos mores. ¶ Sed in casu nostro poterat afferri preiudiciū. d. Mattheo ex dicta clādestina protestatione: qꝛ se alligabat. d. Mattheus dicto oneri capelle, cui nō se alligasset si sciuis-
set de protestatione predicta per quam impediri potuisset sua collatio ⁊ etiā sua electio fuit facta ſm bonos mores. quia. d. Matthe⁹ est persona valde idonea: ergo protestatio nihil dȝ releuare. Preterea dictus patronus poterat palā protestari: qꝛ nō est probatū ꝙ subesset iust⁹ timor potēti, vt dixi supra: ergo dicta protestatio non releuat, vt inquit Bal. in. d. l. clari.
13 posset etiā respōde. † qđ dicta protestatio simpliciter facta nō trahitur ad actū secunde electionis factū ex interuallo. l. per retentionē. cum gl. C. de vsur. ⁊. d. §. locator horrei. ſm vnū in-
tellectū approbatū vt not. Jacob. but. Bart. ⁊ alij in. l. pacta nouissima. C. de pactis. ⁊ Bar. in. d. §. morte. in. v. col. ⁊ in. l. itē qꝛ. §. j. ff. de pactis. ⁊ per Ang. in. l. si quis cum aliter. ff. de ver. oblig. ⁊ Bal. in. l. multū. C. si quis alteri vel sibi. cum suis mul-
14 tis concord. ¶ † Et posito qđ prefatus dn̄i tēporalis assereret aut testificaretur se coegisse dictum patronum, vel sibi proce-
pisse ꝙ eligeret dictum Mattheum, dicta eius assertio vel te-
stificatio non sufficeret, nō dico ad probandū metum de quo est dictū supra, sed nec sufficeret ad probandum ꝙ dicta ver-
ba protulerit aduersus dictum patronum, quia est vnicus: er-
go nō probat quacunqȝ fulgeat dignitate. c. cum a nobis. ⁊. c. ex quadā. de testibus. Ex quibus omnibus concludo literas impetratas per dictū Mattheū non esse subreptitias, ⁊ oppo-
sita contra dictum Mattheum nullatenus obstare. Alex.

a ¶ Sciebat. sequit Bal. c. veniens. de iureiur. c. cum cō-
tingat. colū. iiij. ea. rep. l. ij. col. l. eo. cō-
sili. cxxxiij. libro. j. Jaso. l. duobus. in fi. de iureiur.

b ¶ Mecus [illegible] lib. j. consi. cxxiij. in fi.

c ¶ Valer. Car. in-
nor consi. i. cxxvj. col. ij. Aymo. cōsi. cxx. in fin.

Summarium.

1 Contrahere tanꝙ cum herede fatetur eum esse talem.
3 Juramentum excludit minorem a beneficijs iuris.
4 Absolui non debet quis prius contrauenit.
6 Juramentum repellit ab agendo.
7 Certanti de lucro non sufficit probare rem aliter se habere.
8 Compendiosa per verbum commune continet vulgarem.
9 Vulgaris an tollat situtatem.
11 Compendiosa per verbum commune etiam matrem iure di-
recto excludit intra pupillaria.
12 Substitutio pupillaris est fauor ⁊ prouisio filij.
14 Testes instrumentarij quid si contradicunt instrumento.
15 Testes quatuor in terris ecclesie sufficiant in testamento.
16 L. correctoria extenditur ex identitate rationis scripte.
20 Relinquo verbum relatū ad dotē, trahitur ad institutionē.

Consilium. XVII.

Ponderatis his que in themate narrantur, ⁊ visis que in iure copiose alle-
gata sunt per aduocatum dicti Juliani, Sētio di-
1 ctā dn̄am Lucretiā agentē debere succūbere. ¶ † Et primo: qꝛ dictus Julianus fundatā habet intentionem suam ꝯ di-
ctā dominā Lucretiā ꝙ ipse sit heres dicti testatoris, eo quia dicta do. Lucretia cū dicto dn̄o Juliano, tanꝙ cū herede di-
cti testatoris, contraxit bis secum, vt cū herede cōpromitten-
do, ⁊ etiam absoluendo eum a dictis libris centū ipsi dn̄e Lu-
cre. in dicto testamento relictis, ⁊ faciendo sibi pactū tāꝙ he-
redi dicti testatoris de vlterius nō petēdo: per que dicitur af-
firmasse eū esse heredem predictum, ⁊ dicta verba fidē faciunt cōtra eam quo ad dictum Julianum. l. optimam. C. de cōtra-
hē. ⁊ cōmit. stipu. l. quidam. ff. de prob. ⁊ per Bar. in. l. ex hac scriptura. ff. de don. in ver. quero quid in cōtractibus. ¶ Cō-
fessa est etiā dicta do. Lucretia in causa principali respōdēdo positionibus, ⁊ etiam in hac causa appellationis respōdēdo capi-

capitulis positionibus dictũ Julianuz fuisse heredẽ dicti testatoris, vt in themate narratur. ergo dicta confessio iudicialis vehementer probat contra eam. l. post rem. ff. de re iudic. l. proinde. §. notandum. ff. ad. l. Aquil. ¶ Concurrit etiaz ꝙ in dicto instrumẽto absolutionis ⁊ pacti de nõ petendo facti dicto Juliano, tanꝙ heredi dicti testatoris, dicta dña Lucretia in fine instrumẽti iurauit omnia ⁊ singula in dicto instrumẽto
2 contenta esse vera. † que verba referunt ad omnia que principaliter vel incidenter seu accessorie in ipso instrumẽto narrata fuerunt, vt no. Bar. ⁊ oẽs in. l. si cui serui. §. si a filio. ff. de leg. j. argu. l. si. ff. de fideicommis. liber. ⁊ in. l. si quis filium. §. fi. ff. de leg. ij. ⁊ tantũ operabitur dictũ iuramentũ, vt etiam posito ꝙ per errorẽ ita iurasset, tamen obligabitur dicto iuramento: vt notabiliter ⁊ clare post alios determinat Joã. de imo. in. c. cũ contingat. in repeti. de iureiuran. post medium. versus fi. tertij membri principalis: in versi. ⁊ per predicta videtur posse dici
3 ꝙ de iure si minor iurat non venire contra ⁊c. † vbi inquit, ꝙ quando minor iurat in cõtractu venditionis de non veniẽdo cõtra rationẽ minoris etatis, aut alia quacũqꝫ de causa: quãuis per errorẽ ductus fuerit putans illud esse iustum pretium
a pro quo rem vendiderat tamẽ non poterit venire contra [a] etiã si sit deceptus per errorẽ vltra dimidiam iusti pretij. volẽs intentare remedium. l. ij. C. de rescin. vẽdi. ⁊ c. cum causa. de em. ⁊ venditio. prout cõmuniter tenent gl. ⁊ doc. in. d. l. ij. ⁊ in. d. c. cum causa. qδ quidem remedium non competit sciẽti, sed regulariter competit erranti vt not. doc. cõmuniter in locis proxime allegatis per. l. j. in fine. ff. de actio. emp. per. l. queritur. §. si venditor. ff. de edi. edic. ⁊ scḋm Joã. de imo. in. d. c. cum contingat. in versi. preallegato. quãuis dictũ iuramentum prestitum sub dicta forma a minore decepto vltra dimidiã iusti pretij presumatur per errorẽ prestitum, per no. per glo. ⁊ Bar. in. l. quisquis. C. de rescin. vendi. tamẽ tale iuramentũ sic per errorem prestitum obligat iurantẽ, adeo qδ non posset contra illud venire absqꝫ reatu periurij, sicut dicimus in iuramẽto per dolum extorto, per ea que habentur in. c. si vero. de iureiurã. ⁊ per Jnn. in. c. ad aures. qδ melius cau. ita concludit Joã. de imo. ibi. ⁊ est de mente glo. ⁊ docto. in. d. l. ij. ⁊ in dicto. c. cum causa. secundũ qδ proxime declaratum est. ¶ Et dubitat Jo. de imo. in. d. c. cum contingat. ⁊ in. d. c. cum causa. an ratione talis erroris posset concedi per episcopũ absolutio a iuramẽto ꝙ ad presens non discutio: q₂ non expedit, attento qδ non est petita absolutio a iuramento. Quinimo nec videretur cõcedenda attento ꝙ ipsa Lucretia venit contra dictũ iuramẽtum, allegando nunc dictum Julianũ non fuisse heredem. Et
4 scḋm magis cõmunes conclusiones nõ debet concedi absolutio a iuramento ei qui prius venit contra iuramentũ, quã petierit absolutionem a iuramẽto: quia frustra legis auxiliũ inuocat qui committit in legem. c. q₂ frustra. de vsuris. ⁊ ita concludit Federi. de senis consilio suo. ccc. incipiente factũ proponitur etiam tale, debitor promisit ⁊c. in fine cõsilij. ⁊ ita cõsuluit Petrus de anchar. consi. cxcviij. incipien. predictis subtiliter ⁊c. ⁊ Jo. de imo. in. c. debitores. de iureiur. ⁊ domi. Abba. in c. j. eo. tit. ⁊ Lauren. de rodul. in. c. consuluit. de vsuris. in que-
5 stione. cxxiiij. ¶ Sicut etiã videmus † quod pars cui prestitum est iuramentũ non potest illud remittere iuranti, postꝙ incidit in periurium: sed ante sic, vt declarat Bald. in aut. ꝙ
6 eis. C. de nup. post Bar. in. l. labeo. ff. de iureiur. ¶ † Et cõstat qδ actor repellitur ab agendo quando venit cõtra iuramentũ prestitum ei contra quem agit, saltẽ quando iuramentũ prestitum specifice obuiat agenti in materia qua agit: vt inquit Anton. de but. in. c. intelleximus. in fine. de iudi. ⁊ alij post eũ hoc idem sequuntur. bene facit. l. si quis maior. C. de transac. ⁊ no. Spec. in tit. de actore. §. j. versic. item qδ est periurus. ¶ Sed in proposito nostro iuramentũ predictum, per quod domina Lucretia iurauit in illo instrumento predicta omnia ⁊ singula esse vera, ⁊ contra illa non venire, ⁊ consequenter iurauit dictum Julianuz esse heredẽ dicti testatoris, obuiat specifice dicte dñe Lucretie in materia in qua agit: cum nũc agendo dicat esse heredẽ dicti testatoris, non autẽ. d. Julianum, ⁊ propterea ab eo velit omnem hereditatẽ extorquere mediãte persona filiorũ prefunctorũ ipsius testatoris, ⁊ dicte domine Lucretie, ⁊ istud solum videretur sufficere ad excludendũ dictam dominam Lucretiã. ¶ Et in tanto magis, q₂ presupponitur eam fuisse presentem testamento predicto. ⁊ sic nõ potuit pretendere ignorantiam eorum que in testamento disposita fuerant a testatore, vt not. per glo. ⁊ doc. in. c. cupientes. §. j. in ver. notitiã. de electi. lib. vj. ⁊ per gl. in. l. si tutor petitus. C. de peri. tu. ⁊ per Bar. in. l. is potest. ff. de acqui. hered. ⁊ in. l. qui Ro-
7 me. §. fina. in. ij. q. ff. de verb. oblig. † ⁊ ideo tunc ad probandũ errorem non sufficeret probare rem aliter se habere, cum ipsa

domina Lucretia non tractet de damno vitando: sed tractat de lucro seu quasi lucro, quo casu non sufficit probare rem aliter se habere, vt patet ex notatis per Bart. in. l. non fatetur. ff. de confes. ⁊ per docto. in. c. fi. de confessis. ¶ Quod autẽ dicta domina Lucretia volẽs succedere dicto testatori mediãte persona filiorum dicatur tractare de lucro, seu quasi lucro, qδ quidem quasi lucrum in proposito dicitur equiparari lucro quãtum ad istam materiam erroris, est glo. reputata singu. in. l. si emancipata. ⁊ ibi not. doc. C. de iur. ⁊ fact. ignorã. ⁊ sensit etiã gl. iũcto tex. ⁊ ibi moderni in. l. si duo. ff. de acqui. her. ¶ Alio insuper principali fundamento excluditur dicta dña Lucretia: quia per probationẽ testamenti apparet dictum Julianũ fuisse substitutũ vniuersaliter post mortem omniũ filiorũ dicti testatoris, ⁊ presupponitur ipsos oẽs esse mortuos vt ipsa
8 met agens fatetur. † ⁊ ideo si decesserũt viuente adhuc testatore expeditum est quod Julianus qui fuit compẽdiose substitutus potuit capere hereditatem testatoris, ex substitutione vulgari que comprehenditur sub dicta cõpendiosa. vt concludit Cy. ⁊ alij post euz in. l. precibus. C. de impub. ⁊ ali. substi. ⁊ Bar. in. l. centurio. ff. de vulga. ⁊ pup. in versi. quero vtrũ substitutio cõpendiosa facta per verbum commune contineat
b vulgarẽ [b] ⁊c. ⁊ hec est cõmunis opi. doc. in locis proxime allegatis. ⁊ in. c. Raynutius. de testa. saltẽ quando substitutio est facta per verbum cõmune relatũ ad vniuersitatem bonorum, prout fuit in casu nostro, in quo fuit facta per verbũ relinquo omnia bona ⁊c. quod quidẽ verbum est verbum commune, vt not. in. l. his verbis. in prin. ff. de her. insti. ⁊ in. §. si vero nulla. in aut. de heredi. ⁊ fal. Et nõ expedit discutere, an si Hippolitus decessit impubes, viuo testatore expirauerit tacita vulgaris cõprehensa in pupillari, iuxta. l. quod si filius. ff. de capti. ⁊ not. in. l. si pater captus. ff. de vulg. ⁊ pup. cum sim. q₂ attento quod substitutio cõpẽdiosa fuit illa que facta est Hippolito, ⁊ filiabus, ⁊ substitutio vulgaris que cõprehenditur in cõpẽdiosa dicitur expressa: vt statim dicã: ideo cessat illa disputatio: q₂ expeditũ est qδ ꝗuis ille cui facta est substitutio cõpẽdiosa decedat viuo testatore, nõ expirat vulgaris cõprehensa sub ea tanꝙ expressa, vt no. Bar. ⁊ etiã clare Ang. ⁊ moderni in. d. l. cẽturio. ⁊ Bald. in. d. l. precibus. in. xiij. col. in ver. vnum
9 etiã aduerte: ⁊ notabis ⁊c. ¶ † Si autẽ decesserũt post mortẽ testatoris cuius quidẽ probatio incumbit dicte dñe Lucretie asserenti se esse heredẽ dicti testatoris mediante persona dictorum eius filiorũ, q̄bus dicit delatã fuisse hereditatẽ patris. l. matrẽ. C. de probatio. l. eum actũ. ff. de neg. gest. in cle. si. cũ ibi no. de rescrip. est eñ fundamentũ intẽtionis sue: ergo ipsa id probare necesse habet. l. cum te minorẽ. ⁊. l. actor. C. de proba. ⁊ si ipsa nõ probauit vt in themate narrat: expeditũ est ꝙ ipsa obtinere nõ dꝫ. ¶ Si autẽ hoc probauit, ꝗuis dici posse videretur qδ si nõ probat Hippolitũ se immiscuisse hereditati paterne, ⁊ dictas eius sorores agnouisse hereditatem Hippoliti fratris sui ex substitutione pupillari cõprehẽsa in cõpẽdiosa, facta per verbũ cõe: iuxta. c. j. de testa. in. vj. ⁊ nota. per gl. in. §. qua ratione. insti. de pupil subst. nõ fuerit trãsmissa hereditas ad matrẽ ex potẽtia suitatis, eo q₂ facta fuit p̄dictis filijs substitutio cõpendiosa, que cõprehendat vulgarẽ expressam verbis generalibus, vt no. gl. ⁊ doc. in. l. Lucius. ff. de vulg. ⁊ pupil. ⁊ Bart. in. d. l. centurio. in prin. cum simi. que debet tollere
c suitatẽ [c] sicut substitutio vulgaris facta per hec verba generalia, filiũ meum instituo, Titũ ei substituo. quãuis nõ dixerit testator si filius meus heres nõ erit, seu heres esse noluerit, Titiũ substituo. l. si filius heres. ⁊ ibi no. doc. ff. de lib. ⁊ post. Et per cõsequens nõ videtur obstare illud qδ alibi dicitur videlicet qδ frater vel soror substituti pupillariter fratri ex potẽtia suitatis transmittat hereditatẽ fratris impuberis nõ additã sibi ex substitutione pupillari delatã: vt no. Bar. ⁊ alij in dicta lege sed si plures. §. quos possum. per illum tex. ff. de vulg. ⁊ pupil. Bar. in. l. ij. in fi. prin. eo. tit. ⁊ Ange. in. l. tertia. §. aperture. ff. de heredi. insti. Saly. in. l. si testamẽto. C. de impube. ⁊ alijs
10 [illegible] hoc [illegible] non pono pro cõstanti. † attento [illegible] quod plerique voluerunt ꝙ illud quod habetur in dicta. l. si filius heres. non habeat locũ in substitutione vulgari [illegible] comprehensa in cõpendiosa vt tenuit Angelus in. l. [illegible] [illegible] §. quarta. [illegible] de testa. per. [illegible]
d [illegible] Paulus de castro in dicta. l. si filius [illegible]
[illegible] que notat Bal. in. l. [illegible]
[illegible] cõpendiosa non to[illegible]
nis hereditatis non adite. ¶ Et etiã quia inciderenius in dubium, an posito quod dicti impuberes seu minores nõ trãsmiserint ad matrem, possit mater mediãte persona filiorũ minorum restitui in integrum ad adeundum iuxta. l. non solum. ⁊

8 ¶ Medio. hec est nouissima opinio [redacted]

quod ibi no. doct. ff. de in integ. resti. & in l. Pantonius. cum materia sua. ff. de acq. here. & no. doct. in l. si infanti. C. de iure delibe. & in l. qui duos. in prin. ff. de reb⁹ dub. ¶ Ideo dico q̄ si per dictā dominā Lucretiā probaretur dictos filios decessisse post mortē dicti testatoris, tutius est dicere qd̄ si decesserunt in pupillari etate admittit̄ dictus Julianus ex substitutione pupillari cōprehensa in cōpendiosa: q2 secundū verā opi.

11 † substitutio cōpendiosa facta per verbum cōmune, substituo. prout fuit in casu nostro. cōprehendit pupillarem in personā filij decedentis in pupillari etate, etiā matre existente in medio [a], vt tenuit glo. reputata singularis in d. §. qua ratione. & probat̄ in d. c. si pater. de testa. in. vj. maxime attenta ratione generali posita in tex. & probat̄ etiā in l. precibus. C. de impu. & alijs substi. & posito q̄ tex. ibi loqueret̄ in milite: tamē miles faciendo substitutionē transcendentē etiā tempus pupillaris etatis nō per verba directa, sed per verba dubia seu cōmunia, prout fuit ibi, videtur velle testari iure cōmuni non ex priuilegio militū. l. quanq̄. & l. in testamēto. C. de testa. mili. ¶ Et l3 mater sit in medio: tū non debet iudicari qd̄ testator voluerit dictā substitutionē esse fideicōmissariā intra tēpus pupillaris etatis, fauore matris, vt probatur in dictis iuribus. & q2 alias sequeretur q̄ potentior esset fauor matris, quā fauor filij pu-

12 pilli qd̄ esse non debet: q2 videmus † q̄ pupillaris substitutio que est fauorabilis [b] filio: q2 per eum testatus decedit. l. Papinianus. §. sed nec impuberis. ff. de inoffi. testa. & l. ex tribus. C. eo. tit. iuncta. l. & q2 in prin. ff. de interro. actio. excludit matrē. d. c. si pater. in fi. & d. §. sed nec impuberis. ¶ Sed si dicerem⁹ qd̄ dicta substitutio cōpendiosa valeret intra tpa pupillaris iure fideicōmissi, non esset fauorabilis filio pupillo sed onerosa: q2 fideicōmissaria substitutio est onus per quā succeditur non ipsi, cui facta est substitutio, sed testatori. l. coheredi. §. cū filie. ff. de vulg. & pupil. & no. in d. l. ex tribus. & istā opi. tenet Cy. post nonnullos antiquos in d. l. precibus. & Jo. and. in d. c. si pater. in nouella. & Oldra. in cōsi. cxxv. incip. In proposito. & Ang. Raph. cu. Jo. de imo. & Pau. de ca. in d. l. cēturio. & dicit ibi Pau. de ca. q̄ ita etiā tenēt doc. moderni, & qd̄ ita sepe cum eis cōsuluit: & idē tenet Sali. Fulg. & Paul. de ca. in d. l. precibus. & Sali. in d. l. ex trib⁹. & cōsulit Pau. [c] de ca. in cōs. cviij. hoc etiā tenet Cardi. flo. & Jo. de imo. in d. c. Raynuti⁹. & dicit ibi Jo. de imo. se ita consuluisse. & qd̄ ita tenebat preceptor suus dn̄s Frācis. de rāpo. in d. l. precib⁹. & istā opin. sum solitus semp̄ sequi cōsulēdo & alegēdo in d. l. precibus. & pleni⁹ in d. l. cēturio. vbi pro hoc adduco alia plura. & ibi respondeo his que adducuntur in contrariū: & q2 valde prolixū esset hic

13 recencere: ideo breuitatis causa reliqua omitto. ¶ † Sed f̄m opi. eorū qui tenent q̄ dicta substitutio cōpendiosa valeat, ēt intra tēpora pupillaris etatis iure fideicōmissi, matri non cōpetijsset ius petēdi cū effectu vniuersam hereditatē existentē apud dictū Julianū, sed legitimā & Trebellianicā tātū, iuxta id qd̄ h̄r in d. c. raynutius. & c. raynal. de test. q2 p̄ reliquo obstaret matri exceptio, dolo facis q2 petis qd̄ restitura esses. l. dolo. ff. de doli exceptio. & similiter si pro parte dn̄e Lucretie probaret̄ dictos filios decessisse post pupillarē etatē, nulla facta repudiatione seu absensione hereditatis predicte: q2 tunc substitutio valeret iure fideicōmissi per no. in d. l. cēturio. & in d. l. precibus. & d. c. rayn. matri cōpetijsset solū ius petēdi legitimā & Trebellianicā, vt p̄rime dixi. ¶ Nec predictis obst. q̄ per partem dn̄e Lucretie producti sunt duo testes testamētarij, id est qui erant de numero testiū rogatorū ad actum dicti testamēti, inter quos vnus est armiger frater dicte dn̄e Lucretie, & etiā vnus est productus. alius testis in testamento non descriptus, qui deponunt q̄ notarius per errorē scripsit dictā substōnē factā de iuliano, & qd̄ fuerūt presentes quādo testator fecit dictū testm̄, & q̄ nō audiuerūt testatorē substituere dictum Julianū. & q̄ substituere nō potuisset quin audiuissent & per q̄ns videtur qd̄ cum non supersint alij septem testes ex descriptis in testamēto, & sic deficiat numerus necessarius ad actum iuxta. l. si vnus. & l. hac cōsultissima. in prin. C. de test. debet dici viciatū ac reprobatū esse testamentū. ex quo vnus aut plures de numero necessario testiū cōtradicunt, per id qd̄ habetur in l. j. §. si quis neget. cum ibi not. ff. quemadmo. test.

14 ape. cum simi. imo plus volūt ibi docto. † q̄ si duo sunt testes instrumētarij qui cōtradicunt instrumēto, q̄uis nō sint de numero necessario reprobāt instrumentū per. l. optimā. C. de cōtrahen. & cōmit. stipu. & tres testes etiā instrumentarij directo cōtradicentes instrumēto sufficerēt ad reprobandū instrumētum, vt no. in d. l. optimā. & in l. in exercēdis. C. de fide instru. & per doc. in d. §. si qs neget. q2 respōdeo q̄ etiā posito qd̄ dictus testis frater dn̄e Lucretie esset idoneus testis tamē probatio dictorū nō reddit dictū instrumentū testamenti inefficax, eo q2 presupponit̄ q̄ ex aduerso pro parte dicti Juliani fuit probatū de veritate dicte substitutiōis Juliani per quinque testes: & sic per plures testes, q̄ sint testes dicte dn̄e Lucretie, merito tūc remanet instrumentū in sua efficaci virtute, vt est gl. no. in §. itē verborū. versi. die. insti. de inuti. stipula. & no. Ang. & Jo. de imo. in d. §. si quis neget. Nico. de mat. & Bal. in d. l. in exercendis. & ibi Saly. in v. q. & Joā. and. & alij post eum in c. cum Joānes. de fide instru. & Bal. in addi. Spec. in tit. de instru. edi. circa. vj. col. ¶ Nec obst. qd̄ si vnus vel duo de numero necessario testiū cōtradicunt instrumēto, tunc instrumentū corruit: non sufficeret qd̄ per duos alios testes coadiuuaretur instrumētum, sed requiritur qd̄ coadiuuetur per numerū testiū necessariū ad illū actum, puta per septē testes, si tractat̄ de testamēto, vel per quinq3 si tractatur de codicillis, vt no. Inn. & alij post eum in d. c. cum Joānes. Sz respōdeo q̄ cum dictū testamentū fuit conditū in ciuitate Rauenne.

15 † & sic in terris ecclesie, vbi vertit̄ hec questio, sufficit numerus quatuor testiū, ad validitatē testamenti, etiam sine presbytero parochiano, vt cōcludit Spe. in tit. de instru. edi. §. cōpendiose. versi. itē si per ius canonicum: q2 sufficiunt duo testes cum p̄sbytero parochiano, vt p̄bat̄ in c. cū esses. de testa. debēt suf ficere quatuor sine presbytero parochiano: q2 testimoniū duorū videt̄ fortius testimoniū vnius cuiuscūq̄ sit authoritatis. c. cū a nobis. & c. licet ex quadā. de testibus. & istā op. sequit̄ io. de imo. & do. Abb. in d. c. cū esses. & Jo. cal. in cons. vij. sub rubri. de test. q̄ incipit testator in loco tēporali iurisditione ecclesie &c. & Ludo. roma. in repe. aut. similiter. C. ad legē Fal. xxxiij. speciali, q̄ ibi enumerat inter specialia priuilegia concessa pie cause in vltimis voluntatibus. & dicit Ant. de but. in ca. cū esses. se credere quod ista opi. Spec. seruaretur in practica. tamē ipse sentit q̄ de iure valeret testamētū in terris ecclesie etiā si solū intercessissent duo vel tres testes, & non interueniente presbytero parochiano, quod vltimū nō est necessariū hic discutere cū in p̄posito habeamus nedū tres, s3 etiā quinq̄ testes testō. ¶ Nec ob. q̄ tex. in d. c. cū esses. venit ad correctionē iuris ciuilis req̄rētis septē testes. ergo nō debet extendi ad aliū casum ibi non expressum. s. q̄n non interuenerūt quatuor testes absq̄ eo qd̄ interuenerit presbyter parochian⁹ p̄ id q̄ habet̄ in l. precipim⁹. C. de appel. cū simi. p̄ quā ratione Jo. de imo. in l. nemo potest. de lega. j. non est ausus firmare opinio.

16 Spec. † q2 respondeo qd̄ quando in l. correctoria scripta est ratio tunc ex idētitate rationis pōt fieri extēsio, per no. p̄ gl. in cle. j. de ele. & not. Bal. in aut. quas actiones. C. de sacros. eccle. in iiij. q. in fin. p. §. ex his. in aut. de here. que abite. & not. Bal. in l. maximū vitium. C. de lib. p̄te. & in l. fi. ff. de her. inst. & Alberi. de rosa. in j. parte statutorum. q. ix. & mod. l. quamuis. C. de fideicō. sed in d. c. cū omnes. est scripta ratio in tex. scilicet q̄ in ore duorū vel triū &c. que ratio militat in vno casu sicut i alio, vt p3 ex d. c. cū a nobis. & d. c. l3 ex quadā. ¶ Preterea probat̄ dictū testamentū & substitutio predicta p̄ quinq̄

17 testes, † qui etiā in terris vbi seruari d3 ius ciuile, & sic in terris imperij sufficerent ad codicillos. l. fina. C. de codicil. ergo per clausulam codicillarem, que communiter apponitur omnib⁹ testamentis, deberet dicta substitutio etiam si essemus in terris imperij sustinere virtute clausule codicillaris, que operat̄ q̄ p̄ ea parte qua testamētū non potest sortiri vires iure testamenti teneat iure codicillorū. l. Stichū qui meus erit. in p̄ncī. cū ibi no. per Bar. ff. de leg. j. & ibi Barto. in viij. question. ff. de iure codicillo. & in aut. ex causa. & ibi etiam Bal. C. de liberis preteri. ¶ Nec p̄dictis ob. si diceret̄ quod dicta clausula codicillaris

[redacted]

b ¶ Fauorabilis. j. lib. vij. cōsi. lj. nu. ix. Bal. consi. xxxv. p̄r filio. li. ij. Are. cōsi. liiij. col. ij. Cor. d. l. precibus. col. x. & generaliter omnes. Sed hec non est ratio legalis sed magistralis vnde ex ea arguere non licet.

c ¶ Pau. cōsi. xviij. si bene cōsideret̄. col. si. cōsi. xlix. notandū. cōsi. cccxxij. in casu. li. ij.

cillaris non operatur quãdo filius heres vniuersaliter institutus decessit viuo testatore, vt videt sentire Spec. in tit. de instrumẽ. edi. §. cõpẽdiose. ver. sed pone quidam instituit filium. 18 † quia secundũ eum clausula codicillaris solũ videtur operari quando testamentũ deficeret propter defectum solennitatis, puta per defectum numeri testium, vt no. gl. in autẽ. ex causa. in fin. C. de libe. preteri. Quia respondeo primo qd hic loquimur de defectu numeri testiũ. ¶ Nec obst. quod etiã hic filius vniuersaliter institutus decessit viuo testatore, prout i casu in quo loquitur Spec. Quia respondeo quod Spec. loquitur in filio instituto cui erat facta per verba mere obliqua substitu- 19 tio fideicõmissaria tantũ †, et fideicõmissum vniuersale deficit qñ heres grauatus per fideicõmissum decessit hereditate non adita. l. ille a quo. §. si de testamẽto. ff. ad Trebellia. sed in casu nostro loquit in substitutione cõpendiosa facta per verbum cõmune: quo casu licet heres cui facta est dicta substitutio cõpendiosa, decedat viuo testatore, et per cõsequens hereditate non adita: tñ substitutus põt venire ex vulgari substitutione cõprehensa sub ea, vt supra dixi que substitutio vulgaris nõ põt cõprehẽdi in substitutione mere fideicõmissaria facta per verba obliqua, qr sunt cõtrarie. vna enim scilicet vulgaris expirat per aditionẽ instituti. l. post additã. et l. precib⁹. C. de impube. et alijs substitu. alia vero scilicet fideicõmissaria non potest habere vires, nisi hereditate adita. d. §. si de testamento. ¶ Preterea Spec. se fundat in opi. gl. in dicta authẽ. ex causa. in fi. que est ab omnibus reprobata, maxime per. l. generaliter. §. ex testamẽto. ff. de fideicõ. lib. per. l. si patroni. §. fin. fm secundã lectu. ff. ad trebel. et l. eam quã. C. de fideicõ. et. l. qz aũt. in prin. §. si quis omis. cau. testa. et. l. ex ea. in fi. ff. de testa. et not. doc. in. d. aut. ex causa. et Bar. in. l. j. ff. de iure codicillo. in pluribus questionibus, et ibi expresse in. xij. q. dicit qz si testamentũ deficiat ex eo qr hereditas nõ est adita ab hrdib⁹ scriptis in testamẽto, clausula codicillaris operatur effectũ suũ. ¶ Postremo nõ obst. si diceret dictũ testamentũ non valuisse eo qr filiabus nõ fuit relictũ iure institutiõis, iuxta. §. aliud. in aut. vt cũ de appel. cog. qr ad hoc põt multipliciter respõde- 20 ri. primo fm Ant. de but. in. c. rayn. palleg. in. iij. col. † qd qñ verbũ relinquo, refertur ad dotẽ relictã filie: prout fuit in casu a nostro, trahitur ad institutionẽ [a], vt probat in. d. c. rayn. secũdum eum, et ratio est: qr dos est ius vniuersale. l. qd dicit. la. j. et ibi glo. et doc. ff. de impen. in reb. do. fac. l. si marito. §. fi. ff. sol. matri. et plene no. p Bar. et alios in rub. eo. et verbuz relinquo, relatũ ad vniuersitatem trahitur ad institutionẽ, vt no. glo. et doc. in. d. l. ex verbis. in prin. et in. §. si vero nulla. in verbo relictis. in aut. de here. et Fal. et cum dicta opi. Ant. de but. cõcordat etiã Ang. in ɔsi. xxxj. inci. dña maria de bastarijs. ¶ Vel secundũ Hosti. et Abbatẽ antiquũ et do. Cardi. floren. et abbatem modernũ in. d. c. raynu. verbũ relinquo, relatũ ad filiũ vel ad filiã cui certa res vel quantitas relinquat, trahit ad institutionẽ saltẽ de equitate canonica, per tex. nõ violando literã. et istud magnã habet equitatẽ: qr multi sunt qui non intelligũt an vim institutionis habeat verbũ, relinquo. et in dubio amplectanda est opi. que fauet testamẽto. l. si pars. ff. de inoffi. testa. c. fi. de re indi. ¶ Potest respõderi qz propter clausulã codicillarẽ sustinet dictũ testamentũ etiã qñ in eo esset defectus intutionis per. d. l. gñaliter. §. ex testamẽto. de fideic. libe. et no. doc. in. d. aut. ex causa. cũ simi. et tũc solũ petere potuisset dicta mater legitimã illius filij, qui post mortẽ testatoris decessisse probaretur: et tunc nulla Trebellianica per matrem detrahi seu peti posset, vt declarat Bar. in. l. Papinia. §. meminisse. in fi. ff. de inoff. testa. Ex quibus concluditur dictam do. Lucretiã in presenti causa succumbere debere. Alex. de imo.

Summarium.

1 Fraus facilius presumitur in cõtrahente qz in testante.
2 Confessio patris de eo quod debet spurio valet concurrentibus coniecturis.
6 Uirtus sola iuramenti non validat actum.
7 Presumptio alia qz donationis vel delicti, si potest capi dz.
9 Testes singulares probant in genere.

Consilium. XVIII.

1 Onsideratis his que in themate narrantur. ¶ † Circa primũ quesitũ facit dubium: qr licet glo. not. in. l. qui testamentum. in gl. ij. ff. de pba. velit qz cõfessio de recepto facta per patrẽ cõfitentẽ inter viuos se aliquid a filio suo spurio recepisse valet, a sed non in vltima volũtate: tamẽ magis cõiter reprobari [b] videtur per doct. ibi: et in. l. j. C. de natu. libe. per illũ text. et Jaco. de bel. in sua disputa. quã ponit super. d. l. j. et Spec. et Joã. an. in addi. Spe. in tit. de succes. ab intesta. §. j. versi. quid si pater. et doc. in. l. si isi qui ex bonis. ff. de vulg. et not. Bald. in. l. iubemus. C. ad trebel. per. d. l. qui testamentũ. et. l. cum quis decedens. §. titia. ff. de leg. ij. et per. l. si forte. ff. de castren. pec. et per no. in. l. si donatione. C. de colla. et per Jo. and. in addi. Spec. in tit. de rebus eccle. nõ alie. in rubrica. ¶ Et qr si cõfessio facta in vltima voluntate inter personas, inter quas non potest cadere donatio censetur facta in fraudẽ, dicta. l. qui testamentum. et. d. §. titia. multo magis quãdo fit inter viuos. l. ex hoc edicto. §. alienare. ff. de aliena. iudi. mutã. cau. fac. et iuramentũ super dicta confessione interpositũ non videt suffragari, secũdum Bartolũ in dicto. §. titia. et in. l. aurelius. §. fina. ff. de lib. lega. et Pet. et Cy. in. l. j. ad fi. C. de sacrosanct. eccle. cum simili. ¶ Tamen premissis nõ obstantibus, contrariũ in proposito 2 de quo queritur puto esse de iure verius: † qr proculdubio ex c his que narrantur in facto apparet per cõiecturas [c] cõstare qz dictus spurius potuit verosimiliter bona de quibus in ɔfessione habere aliũde qz a patre: quo casu cessat presumptio suspicionis dicte ɔfessionis iurate per patrẽ: vt notabiliter decidit 3 Saly. in. l. si mater. C. de cõtrahẽ. emp. vbi dixit † qz si maritus emit fundũ pro vxore absente. et pretiũ qd soluit confessus est se soluere de propria pecunia vxoris: qr hoc casu emanat a viro, presumptio est qz cõfessio nõ sit vera, sed qz vir voluerit donare vxori, cui phibitus erat donare, alleg. l. qui testamentũ. et. d. l. cum quis decedẽs. §. Titia. nisi fm eum apparet ex alia verosimili presumptione, qz aliũde potuerit vxor istã pecuniã habere: qr tunc vna presumptio tollit aliã. l. cum de indebito. ff. de pba. l. diuus. ff. de in integ. resti. et ita est etiã de mẽte Cy. in. l. j. in fi. C. de sacrosan. eccl. ¶ Hoc idẽ voluit Ang. in cõsi. 4 cccxlj. inci. pater emit domũ pro se et filijs et c. vbi cõcludit † qz licet cõfessio facta per patrẽ cõfitentẽ se habuisse pecuniã a filijs suis tanqz ad eos pertinentẽ sit specta: qr est prohibita donatio inter patrẽ et filiũ in potestate patris existentem. l. ij. de inoffi. dona. l. donationes quas parẽtes. C. de donationibus inter virũ. et cõfessio facta inter personas, inter quas est phibita donatio, est suspecta de fraude per dictũ. §. Titia. cum si. tñ si tẽpore dicte cõfessionis paterne dicti filij erãt in aliquo eorũ exercitio ita edocti: qd verosimile est eos potuisse superlucrari ex eorũ industria quãtitatẽ de qua in cõfessione fit mẽtio, tũc sufficeret dicta cõfessio per no. per gl Cy. et Bar. in. l. cũ oportet. in prin. C. de bo. que libe. ¶ Quãto magis hoc dicendum est in casu nostro, in quo inter alia verosimilia accessit iuramẽ- 5 tum ipsius patris cõfitentis. † et nõ presumit quempiã in iurando subeundo esse salutis eterne immemorẽ. l. fi. C. ad. l. iuli. repe. vñ in proposito dicit not. Bal. d. l. si donatione. in prima col. in versi. sed quid si pater in cõfessione et c. qz licet pater possit donare ob merita filio in potestate: vt aut. vñ si parẽs. et ibi no. C. de inoffi. test. et nõ tamẽ sufficiat merita probare per solam confessionẽ patris, vt no. gl. in. d. l. si in donatione. et facit. d. l. si forte. cum si. tamẽ si pater cum iuramento specifice affirmaret et exprimeret ipsa merita, sufficeret per id qd habet in aut. qd obtinet. C. de proba. ¶ Et similiter dicit Ang. in. l. penul. §. mulier. ff. sol. mat. qz licet inter maritũ et vxorẽ cõstante matrimonio sit prohibita donatio: et propterea cõfessio de recepto facta. inter eos presumat suspecta. d. §. Titia. cum si. tñ fallit si sit iurata. qr valebit per no. per Bar. in. l. si quis pro eo. 6 in prin. ff. de fideius. ¶ † Et qzuis has vltimas decisiones nõ d ponerẽ pro cõstanti veras, ex sola [d] virtute iuramenti, tamen concurrentibus dictis cõiecturis pono hoc pro cõstanti: per 7 superius dicta. ¶ † Pro hoc etiã bene facit, qr vbi capi põt alia cõiectura, quã donationis vel delicti, seu doli: illa capi de bet. l. merito. ff. pro socio. l. si cum aurũ. ff. de solu. l. elegãter. §. qui reprobos. ff. de pigno. actio. ergo cũ ex dictis coniecturis appareat verosimiliter dictũ filiũ spuriũ aliunde qz a patre ha c bere potuisset. et habuisse bona ascendẽtia ad quãtitates predictas: de quibus in cõfessione fit mentio: igitur capienda est cõiectura qd pater nõ voluerit donare nec fraudẽ cõmittere. 8 ¶ † Quod autẽ ex coniecturis appareat, satis de se patet ex narratis in themate, quia presupponitur qd filius predictus peritus in arte fabrorum per septẽ annos quibus cum patre habitauit, lucratus fuit ex artificio predicto libras centum, et quod tempore quo iuit ad habitandum cum patre multa bona mobilia habebat que pater de consensu spurij ad domum d ipsius patris portari fecit: que bona vt dicitur, quod ex verosimilibus coniecturis ascendebãt ad summã librarum centum,

[a] ¶ Institutionem. idẽ Alex. in lib. vj. ɔsi. cxxv. in fi. facit infra cõsi. l. ad finẽ li. vij. et ita obseruari dicit Guil. Benedic. rip. d. c. raynutius. versi. i eodẽ testa. relinq. j. co. fi. nu. cclxxv. Sz mero iure falsum est. Et istud fundamẽtũ reprobat Alex. s. li. ij. cõsi. cl. ad fi. Cor. ɔsi. xl. col. ij. li. iij. fortius videt qz Mero iure nouellarũ nõ noluerit testamentũ etiã si filie relicta esset quota hereditatis nisi fuerit dictum iure vel titulo istitutionis qr lz al's sit regula qz verbũ relinquo iũctũ vniuersitati bonorum vel qte hrditatis alio vniuersaliter non instituto trahit ad istitutionẽ de quo per Alex. in. l. his [illegible] hrdi. insti. i l. nã qd. §. nõ oẽs. ad trebel. et s. lib. j. cõsil. cxl. nu. ij. et. j. li. vj. ɔsi. cv. infra li. vj. ɔs. cxxv. Anto. but. ɔi. xv. phi. Frã. c. j. col. xxiiij. de testamẽtis. i. vj. Jas. authẽ. nouissima. col. viij. C. de inoff. testa. l. fi. col. j. C. de codici. l. j. §. si qs ita. de ver. ob. tñ hoc nõ hz locũ in filijs q debẽt formaliter institui vt late Benedic. d. c. raynuti⁹. x. in eodem testõ relinq. Et sic ex predictis iustior erat cã matris actricis et male ɔsuluit Alex. hic [illegible] matrẽ [illegible]

[b] ¶ Reprobari. bar. d. l. q testm. et. l. j. C. de natu. li. Bñdic. de plum. dispu. incip. statuto ciuitatis. col. iij. Guid. pape. ɔs. xvij. Jas. l. q de legato. i fi. de leg. j. Alcia. de pb. signi. lib. iij. in fi.

[c] ¶ Cõiecturas. alex. et alij. l. si donatione. C. de coll. Jas. ɔsi. clxxxiij. col. fi. li. j. latissime Andre. tiraq. repe. l. si vnqz. x. donatiõe largit⁹. nu. lxxxv. ij. c. de reuo. do.

[d] [illegible]

⁊ vltra:⁊ qđ quando accessit ab habitandum cum patre, iam acquisiuerat tot petias terre, ex quibus in dictis septē annis percepti sunt tot fructus, qui verisimiliter valere poterant libras centum:⁊ quod dicti fructus conducebantur ad domū patris, ⁊ quod pater ibat ad solicitandum colonos quod fructus ipsos conducerent ad domum ipsius patris, ⁊ quod spurius ipse fere nihil de hoc se impediebat. ⁊ quod dicte coniecture sufficiāt patet ex narratis per gl. ⁊ doc. in. d. l. cum oportet. iunctis allegatis supra, ⁊ ex not. egregie per Bald. in aut. ex testamento. C. de colla. in. vij. colū. in versi. xj. capitulum, ⁊ per Iaco. but. in auth. licentiam. C. de episc. ⁊ cleri. ⁊ per doct. in. c. cum in officijs. de testa. cum simi. ¶ Accedit etiam adminiculum duorum testium de libris centum, ⁊ vnius testis de libris. xiiij. prout plenius refertur in themate. facit qđ not. 9 gloss. ij. in verbo. legitimis testibus. ff. de excusa. tuto. ¶ † Et attento quod tractatur de probando in genere quod peruenerit de bonis dicti spurij ad manum patris tantum quod sufficiat ad debitum librarum. cc. ⁊ sic non est necesse probare qđ hoc magis processerit ex tali re in specie, quā ex tali: ideo sufficiunt probationes, ⁊ testes etiā singulares [a] per not. per glo. in. l. ob carmen. §. fina. ff. de testi. ⁊ per Inno. ⁊ alios in. c. qualiter ⁊ quando. de accu. ⁊ per Io. an. in. c. j. de arbi. in. vj. in nouella. ⁊ per Spec. in titu. de teste. §. antepenul. ver. quid si plures. ⁊ per Pau. de leaza. in sua dispu. incipi. contra instrumētum debiti. per Bal. in. l. de quibus. in antepenul. col. ff. de legi. ⁊ in. l. j. C. de testa. cum simi. ⁊ non est habēda consideratio alimentorū spurij: quia in hoc partes cōuenerūt, vt in themate narratur:⁊ quāuis appareat qđ pater soluerit semel intra dictos septē annos fisco pro dicto filio cōdēnato libras octuaginta, quas asseruit soluere de bonis spurij ad manus suas peruētis: tamē apparet supra bona supradicta fuisse sufficientia ad dictas libras octuagīta, ⁊ ad dictas. cc. dicte monete, ⁊ vltra.

a ¶ Singulares. s. a li. j. cō. lxxij. Cepo. cant. ciui. consi. iij.

b ¶ Iustificari. alex. Ias. l. si fideiussor. §. fi. q satisda. cog. pulchre ro. cō. cccxx. hec istorū quinque deci. cōsi. lxxv. adde. j. eo. cō. lxiij.

Epitome.

¶ Licet fugitiuus debitor capi possit tamen deprehensio facta debite iustificanda.

Consilium. XIX.

Viso processu capture facte cōtra Caium ad instantiā Petri perusij de fano. ⁊ statutis ac scripturis mihi exhibitis ad causam piā pertinentibus, Sentio dictā capturā esse reuocādam, ⁊ successiue fideiussores datos per eum fm formā statuti sub rubrica de suspectis, nō teneri ex fideiussiōe, ⁊ obligatione de iudicio sisti. 1 ¶ † Nā petrus pdictus allegauit ⁊ iurauit dictum Caium incidisse in penā ducentorum ducatorū auri, contentā in compromisso inter eos facto: cuius dimidiā dicebat sibi applicari ex forma cōpromissi. ⁊ qđ dictus Caius nō possidebat aliqua bona immobilia ī territorio fani, saltē suis debitis sufficientia: ppter qđ asserebat dictū Caium esse suspectum de fuga, ⁊ dictā suspitionē superuenisse post compromissum. ⁊ illā adeo vrgere, quod periculū erat in mora, ⁊ virtute dicti sui iuramēti, ⁊ statuti predicti captus est Caius: tamē de dicta deterioratione superuenta post tempus cōpromissi, non est legitime probatum, ⁊ quamus dictum iuramentū videtur fuisse sufficiens saltē vigore dicti statuti ad faciendum committi dictā capturam: tamen oportebat postea per dictū b Petrum iustificari [b] de dicta suspitione superuēta, ⁊ deterioratione cōditionis Caij a tempore cōpromissi: vt habetur in l. si is a quo. §. fi. ⁊ ibi not. Bar. ff. vt in pos. leg. ⁊ in. l. si creditores. ⁊ ibi etiā not. Bar. ff. de priui. credi. ⁊ in. l. qui bona. §. de illo. ibi Ang. ff. de dam. infec. ⁊ in. l. fin. C. de sponsa. ⁊ in. l. si ab arbitrio. §. fin. ⁊ ibi per Ange. ff. qui satisda. cogan. ⁊ not. per Bart. in. l. ait pretor. §. si debitorē. ff. que in frau. credi. ⁊ in. l. fi. C. de feri. ⁊ Ang. in repeti. l. nemo carcerē. C. de exacto. tributo. lib. x. ⁊ ibi in proposito dicit, 2 † qđ quamuis sufficiat iuramentū creditoris iurantis debitorē esse suspectū de fuga, quātum ad obtinendā commissionem capture, tamen post capturam factam, oportet creditorem iustificare capturam: ⁊ dictā suspitionem per apertissimas probationes ostendere: qr propter periculum quod est in mora ante capturā ne debitor aufugiat, sufficit probatio per iuramentū que alias non sufficeret per not. per Inno. in. c. quoniā frequenter. in versi. summatim. vt lite non contesta. ⁊ argumento dicti. §. si debitorez. sed capto iam debitore cessat dictū periculum: ideo cessare debet priuilegiata probatio, que erat minus plena. ⁊ ita etiā determinat Io. de imo. in. l. ij. in prin. circa vlti. col. sol. matri. ⁊ Ludoui. roma. in. l. si fideiussor. §. fi. ff. qui satisd. cogan. ¶ Et posita φ dictū statutū sub dicta rubrica de suspectis ⁊ fugitiuis non videt̄ expresse prouidere de ista iustificatione capture, per probationes faciendas post capturā de superuenientia suspitionis: tamen qr statutū tradit formam quantum ad committendā capturam, quādo allegatur imminere periculū propter morem: quo casu vult posse cōmitti capturam vigore iuramēti, idcirco illud tanq̄ omissuz suppletur interpretatione iuris cōmunis, secundū quod debet intelligi ⁊ interpretari statutū. l. ij. C. de noxa. c. cum dilectus. de consue. ⁊ no. in. l. fin. §. in cōputatione. C. de iure delib. post enim capturaz iam factā cum cesset ratio periculi ⁊ more, in quibus fundatur ratio dicti statuti debet cessare dispositio statuti predicti. l. adigere. §. quāuis. ff. de iure patro. c. cum cessante. de appellatio. ¶ Nec suffragatur actori φ conatus fuerit probare de quibusdā venditionibus factis per dictū Caiū: ex quibus vult dictus Petrus inferre probari deteriorationē cōditionis: qr tales asserte venditiones, vt presupponitur facte fuerūt ante dictū cōpromissum: ideo non releuant, vt in. c. quemadmodū. ⁊ ibi in proposito notat hoc do. Abbas in. ij. col. de iureiur. ⁊ probatur. in. l. iij. in fin. ff. de fideiusso. ⁊ in. d. l. fi. C. de sponsa. cum simili. 3 ¶ † Non obstat etiā φ per dictū Petrum allegetur φ tēpore compromissi ignorabatur eum esse suspectum: ⁊ φ propter talem ignorantiā potuit committi captura absq3 superuenientia deteriorationis: vt not. Bar. in. l. quesitū. ff. de pign. per. d. l. fi. ver. is quoq3, C. de sponsa. quia de hoc respōdeo φ captura fuit cōmissa propter deteriorationē conditionis, quam dictus Petrus allegauit superuenisse post tempus cōpromissi, non autē ex inopia existente tempore compromissi: vt patet in actis. idcirco oportet iustificare capturam ex causa petita. l. habebat. in princip. ff. de insti. per no. per Inno. in. c. ex parte abbatisse. de priuileg. ⁊ per Bart. in. l. j. in princip. de edendo. 4 ¶ † Preterea dictus Petrus cōtrahendo, ⁊ compromittendo cum dicto Caio, videtur eum approbasse ⁊ habuisse, pro idoneo. l. qui cum alio. ff. de reg. iur. ⁊ in. d. l. iij. ff. de fideiusso. ⁊ ideo videtur fuisse in culpa si non explorauit diligenter de conditione dicti Caij tempore compromissi, ⁊ per consequēs est sibi imputādū. l. inter causas. §. abbesse. ff. mādati. ⁊ p alia iura. s. proxime alleg. ¶ Nisi appareret dicto Petro fuisse affirmatū dictū Caiū fuisse idoneum, cū non esset, vt declarat Ange. in. l. j. ff. si qs in ius voca. non ier. ¶ Et tantomagis predicta procederent si probatū esset, vt verbo fertur dictum Caium possidere bona immobilia sufficentia in dicto territorio fani, quo casu incurreret dictus Petrus penā periurij, 5 ⁊ in penam dupli expensarū fm formā dicti statuti † ⁊ actor faciens indebiti detinere seu capi reum tenetur etiā ei actiōe iniuriaruz. l. si vero. §. j. ff. qui satis. cog. ⁊. d. l. si creditores. in fi. Ex quibus concluditur dictum Petrum in causa dicte capture debere succumbere. Alexan.

Summarium.

1 ☞ Inter patrē ⁊ filiumfami. pōt fieri omnis contractus citra donationem meram.
2 Iuramentum facit obligationem naturalem efficacem.
5 Potestatis presentia habet̄ per insinuationem.
6 Institutio filij non valet in re eiusdem.
7 Et, copula auget nec requirit vtrunq3. nu. 8.
Fideicommissi in restitutione non venit quod heres non habet ex testamento.
11 Presentia sola domini non inducit consensum, si quis testetur de alieno.

Consilium. XX.

Ponderatis his que in themate narrantur ac statutis testamētis alijsque scripturis mihi transmissis, de quibus in themate breuiter sentio nō posse dictos filios quōdam Petri boni oli Marci ab horis petere aut cōsequi ex aliquo iure fideicōmissi cōtēti in testamento. d. Marci contra dictas dn̄as Claram ⁊ Elizabetā filias ⁊ heredes quondā zammarci olim. d. Marci ab horis, bona dicto zammarco assignata in partē vt constat in dicto instrumento diuisionis ⁊ assignationis celebrate inter dictos Marcum patrem ⁊ zammarcū ⁊ Petrū

bonum

bonum ipsius Marci filios. ¶ Ad qd̃ ostendēdū̃ presuppono valuisse dictam assignationē factam dicto zammarco per dictum eius patrem, prout in dicto instrumēto diuisionis ꝛ assignationis inter viuos facte continetur: tum quia dictus zammarcus erat emācipatus, ꝛ inter patrē ꝛ filiū eius emancipatum, potuit vnusquisqꝫ cōtractus perfici. l. siue emācipatus. C. de dona. l. ij. C. de inoffi. don. ¶ Cū etiā, q2 si nō fuisset emancipatus illa assignatio nō est ob causam mere donationis, sed q2 dictus zammarcus consensit patri disponēti de rebus acquisitis per dictum zammarcum ex eius opera ꝛ industria, ꝛ etiam liberauit dictū Marcum eius patrem ab omni eo qd̃ petere posset ab eo occasione bonorū quondā matris

1 ipsius zammarci, ꝛ dotiū cuiuscūqꝫ vxoris, vel nurus sue. † id inter patrē ꝛ filiū etiā in patria potestate existentē fieri potuit, sicut etiā fieri pōt donatio a patre filio quando nō est mera ꝛ pura donatio, sed remuneratoria, vt no. in autē. vñ si parens. C. de inoffi. test. ꝛ plene per Bar. in. l. frater a fratre. ad fi. ff. de cōdi. inde. ꝛ in. l. si qs pro eo. §. j. ff. de fideius. ¶ Et similiter emptio ꝛ vēditio in qua hincinde aliquid datur, celebrari pōt inter patrē ꝛ filium in potestatē, qñ fieret palā ꝛ bona fide, vt q2 fieret corā iudice prout facta fuit dicta diuisio: vt notabiliter declarat Bar. in. d. l. frater a fratre. in vlt. char. in versi. iij. quero quid in contractu emptionis, ꝛ quo ad ea que gerebanť inter dictos duos fratres: dato etiā qd̃ fuissent in potestate patris adhuc mediāte authoritate, ꝛ cōsensu patris ꝑpter bona aduentitia filiorū valuisset id qd̃ inter dictos fratres cū consensu patris actū esset, per no. per glo. ꝛ doc. in. l. j. in prin. ff. de auc. tu. ¶ Preterea virtus iuramēti prestiti in dicto ꝯtractu operať: vt firme omnino essent dicte cōuentiones inter patrē

2 ꝛ filiū: adeo ꝙ eis stare oporteat: † q2 iuramentū[a] operatur

a vt firma sit obligatio, etiā inter patrē ꝛ filiū in eius patria potestate existentē: vt probať in. c. cum iuramēto. ꝛ ibi no. docto. maxime Moderni de homici. ꝛ in. c. quamuis. de pac. in. vi. ꝛ firmat clare Bal. in. l. fi. C. pro dona. in ver. sed quid fuit inter patrē ꝛ filiū prestitū iuramentū ꝛc. per rationē ibi redditā per eum. ꝛ idē firmat Bal. in repeti. l. ij. ff. de iureiuran. in xix. char. magna. ꝛ ita est de mente Jo. an. in addi. Spec. in tit. de testa. ver. pone filius ꝛc. ꝛ do. Abb. sicu. in. c. cum contingat. in penul. col. de iureiur. idē tenere videtur etiā Bal. in. l. si donatione. in. j. col. C. de col. in ver. sed quid si pater. ꝛ ita etiā con

b suluit Bal.[b] in cōsi. suo incip. premittendū est ad euidētiam. ¶ Pro quo etiā facit: q2 ex contractu celebrato inter patrē ꝛ filiū in patria potestate existentē, nascitur saltē sine dubio naturalis obligatio: vt. d. l. frater a fratre. sed iuramentū appositū super actu producēte naturalē obligationē reddit eā efficacem: vt no. Bar. in. l. quis pro eo. in prin. in sexto mēbro. ff. de fideiu. ergo ita esse debet in proposito. ¶ Nec infringi possunt conuentiones: de quibus in dicto instr̄o diuisionis si obijciatur qd̃ fuit donatio quedā excedens summā quingentorū au

3 reorum, † in qua requiritur insinuatio, iuxta. l. sancimus. C. de dona. iuncta. l. penul. eo ti. q2 respōdeo ꝙ ista nō pōt dici donatio exigēs dictā insinuationē, sed potius quedā transactio ad quā in eundē deuētū est propter cōtrouersias subortas inter dictū patrē ꝛ filios, ꝛ etiā euitādas discordias, lites, ꝛ scādala inter dictos fratres prout narrať in diuersis partibꝰ dicti instrumēti, ꝛ non requiriť ad essentiā valide transactionis quod iam mota sit lis super qua fiat trāsactio: sed satis est ꝙ de facto extra iudiciū sit controuersia, ꝛ sit sic suspitio future litis vt est tex. in. l. ij. ibi no. doc. C. de transac. ꝛ no. in. l. j. ff. de transac. ꝛ no. Bal. in. l. causas. C. de trāsac. ¶ Est etiā attendēdum ꝙ in dicta diuisione venerūt etiā bona dicti zammarci, que nō minoris erāt estimationis per id qd̃ p dictā trāsactionem zāmarcus acquisiuit. obligarūt etiā se dicti zāmarcus ꝛ Petrus bonus patri ad aliqua onera. ꝛ liberarūt etiā patrē a nonnullis obligationibus pro dicta assignatione eis facta: ꝛ ideo nō est tractandū de insinuatione per id qd̃ habetur in. l. aquilius regulus. cū gl. ꝛ in. l. penul. §. fi. ff. de dona. ꝛ per no. p Jo. an. in addi. Spe. in ti. de instru. edi. §. porro. in penu. ꝛ vlt. col. in ver. fuit etiā alia questio de facto. ꝛ Guil. de cu. i. l. illud. C. de sacrosan. eccle. ꝛ ibi Bal. ꝛ Saly. ꝛ Oldr. in cōsi. cxxxix. inci. ad habendā aliqualē notitiā. ꝛ Albericus de rosa. ꝛ Salyc. in. l. fi. C. de pac. ꝛ Ange. in. l. hereditariū. ff. de bono. auto. iud. possi. ꝛ in. d. l. sancimus. ꝛ in. l. cū multe. in prin. C. de don. ante nup. ꝛ cōsuluit Ang. cōsi. cvij. inci. in qd̃. vertente inter

4 Anto. ¶ † Posset etiā dici ꝙ iuramentū appositū faciat vt

c defectus insinuationis non obstet[c], per no. per Jo. and. in. d. §. porro. in penul. col. in versi. sed quid si renuncias iurauit ꝛc. ꝛ Fede. de senis in cōsi. cclxxxij. incip. Casus talis est, statuto cauetur qd̃ si donationes ꝛc. ꝛ Ang. in. d. l. sancimus. ꝛ Bal. in. d. c. cū cū cōtingat. in. viij. col. ꝛ idē ibi tenet Jo. de imo. in decimo membro. de iureiur. ꝛ idē ibi do. Abb. in. xxj. solu. ꝛ Ang. in cōsi. lxxxiiij. inci. cū lis ꝛc. ꝛ Abb. in sua dispu. incip. stante statuto ciuitatis Senarū ꝛc. per id qd̃ habetur in. d. c. cum cōtingat. ꝛ in. d. c. quis. ꝛ in aut. sacramēta puberū. C. si aduer. vend. cū simi. ꝛ per alias rationes redditas per eos in dictis locis quas non expedit referre propter alia fundamēta

5 superius adducta. † Et etiā posito qd̃ requireretur insinuatio pōt dici ꝙ illa interuenit: q2 dictus cōtractus fuit celebratus coram dño potestate loci: ꝛ illud sufficit pro insinuatione. l. omniū. ꝛ ibi not. Bar. ꝛ alij. C. de testa. l. fin. C. de predijs curia. lib. x. l. iij. ꝛ ibi not. Bar. C. de diuer. rescrip. ꝛ no. Bar. in. l. Modestinus. ff. de do. ꝛ Jo. de imo. in. d. c. cum contingat. in

6 membro. x. ¶ Secundo presuppono † qd̃ quando filius instituitur heres a patre in re propria ipsius filij, institutio in dicta re propria filij est nulla, etiā si talis res pertineret ad filium quo ad proprietatē tantum, ꝛ quo ad vsumfructū ad patrem testantē. ita determinat Bal. in. l. scimus. in prin. C. de inoffi. testamen. in. iiij. q. per id qd̃ habetur in. l. proprias. C. de lega. ꝛ in. l. mea res. ff. de condi. ꝛ demon. ꝛ dicit ipse qd̃ non obstat ꝙ vsusfructus esset patri: q2 respondet ꝙ cum finiatur morte testatoris, nihil operatur tale relictū. l. vxor patrui. C. de leg. l. qd̃ in rerum. §. j. ff. de leg. j. ita etiā in effectu voluit Bal. ꝛ Joā. de imo. in. l. suus quoque. in prin. ff. de hered. institu. ¶ Tertio presuppono qd̃ in dicta institutione facta per Marcū de filijs suis cōprehenduntur nedū bona assignata in partē filijs, sed etiā illa que non fuissent in instrumento diuisionis assignata in partē filijs: dummodo fuerint descripta seu quouis modo cōprehensa in dicto instrumēto diuisionis: vt probať ex verbis testamēti, vbi dicitur, in alijs aūt meis bonis mobilibus ꝛ immobilibus: iuribus, ꝛ actionibus assignatis in partem dictis filijs meis ꝛ descriptis cōprehensis, ꝛ declaratis, ꝛ specificatis in dicto instr̄o assignationis rogato per Bartholomeū de bassano ipsos filios meos heredes meos vniuersales instituo ꝛc. nā illud adiectiuū ꝛ descriptis ꝛc. positū post illud adiectiuū assignatis, mediāte copula ꝛ operať augmentū institutionis, vt videanť filijs relicta etiā bona, que nō fuerūt assignata filijs in diuisione, dūmodo fuerint descripta seu cōpre

7 hensa in dicto instrumēto: † q2 duo adiectiua apposita cū copula quando possunt referri ad diuersa subiecta, ꝛ sumus in materia fauorabili, vt in legato vel institutione facta in vltima volūtate, fit interpretatio vt sequēs adiectiuū cum copula sit adiectū, vt augeat relictū: ꝛ ad aliud subiectū in dubio referatur ꝙ ad aliud subiectū ad qd̃ referať precedēs adiectiuum per. l. ea tamen adiectio. ff. de leg. iij. ꝛ qd̃ ibi Bar. ꝛ ita notabiliter determinat Ant. de bu. ꝛ Jo. de imo. in cle. in plerisqꝫ. de elect. ita supplētes no. per Bar. in. l. si is qui ducēta. §. vtrū. ff. de reb. dub. ¶ Et Idē vult Bal. in. l. j. in prin. ff. de insti. ꝛ in. ꝛ pro hoc adducūt id qd̃ voluit Jaco. but. in sua dispu. de ar

8 tificibus artis lane, † in qua concludit qd̃ si testator dixit, lego centū his qui sunt doctores in legibus, ꝛ doctores in me

d dicina. non requiriť qd̃ petēs legatū sit doctor in vtraqꝫ[d] facultate: q2 in materia fauorabili quādo copula cadit inter duo adiectiua, seu inter duas qualitates, nō constat expresse vel ex coniecturis ꝙ illa duo adiectiua, seu ille due qualitates sint adiecte vel adiectiua respectu vnius, ꝛ eiusdem substantiui an vero respectu diuersorum, debet in dubio referri ad diuersa, si hoc fieri potest vt sic augeat, q2 illa est natura copule, vt dixi. ¶ Ad hoc etiā bene facit qd̃ no. Bar. in. l. gallus. §. etiā si parente. ff. de libe. ꝛ posthu. vbi allegat dictā. l. ea tamen adiectio. ꝛ quod not. Bart. in. l. quesitū. de fund. instru. in versic. tertia questio est ꝛc. sic in dicta institutione potuerūt comprehendi, plura que nō fuerūt assignata dictis filijs in diuisione. vt quedam credita ꝛ actiones, ꝛ quedā alia que nō fuerāt etiā specifice alteri in dicto testamento legata, vt ex instrumenti inspectione colligiť. ¶ Itē in dicta institutione in effectu veniunt omnia alia ꝛ bona iura q̄ habebat testator tēpore mortis. de quibus aliter nō prouidisset, quāuis dixerit in dicto testamēto ꝙ volebat filios esse tacitos ꝛ cōtētos bonis in dicto īstrumēto cōprehēsis, l. j. §. si ex fundo. ꝛ in. l. si quis ita heres institutus fuerit excepto fundo. de hered. instit. ꝛ p ea q plene not. doc. magis cōmuniter in. l. quoties. §. si duo. eo. tit. ꝛ maxime cū hoc casu nulli essent proximiores dicto Marco ī successione, etiā ab intestato, quā ipsi zāmarcus ꝛ Petrus bonus institutis. ¶ Istis sic prepositis dico qd̃ bona assignata dicto

9 zammarco non sunt subiecta restitutioni fideicōmissi, † q2 in fideicōmisso vniuersali testituendo non veniunt ea que heres aliunde acquisiuisset, ꝙ ex testamēto, etiā si a testatore acquisiuisset, vt. l. sequēs q̄stio, ꝛ ibi no. ff. de lega. ij. ꝛ infra cōproba bo. licet tex. in. d. l. si sequens, dicat ꝙ fallit si specialiter sit grauatus quis ad restituendum nominatim illas tales res per fi

C iiij

a ¶ Iuramentū. s. lib. ij. ꝯsi. viij. nu. ij.

b ¶ Bal. consi. cccc. xxx. lib. j.

c [illegible]

d ¶ Vtraqꝫ. j. eod. consi. cx. nu. xiij. j. lib. vij. consi. xxv.

deicōmissum. ¶ Tamen respōdeo primo ꝙ specialiter ⁊ nominatim non fuit zāmarcus grauatus per fideicōmissum de restituendo bona sibi in partē assignata ex dicta diuisione facta inter viuos: sed factis pluribus legatis dicto zammarco, ⁊ institutione dictorū duorū filiorū in omnibus alijs bonis ⁊ iuribus designatis in partem dictis suis filijs, ⁊ descriptis, ac specificatis in dicto instrumēto diuisionis ⁊ assignatiōis, successiue substituit dictos filios adinuicē, si alter eorum decederet sine descendentibus masculis, vel eorū descendentes similiter decederēt: quibus casibus substituit superuiuentē, ⁊ post ipsum eius liberos masculos, vnde in dicto fideicommisso sic simpliciter relicto, non debēt venire ea que aliunde obueñerūt dicto zāmarco, quā ex testamento: ⁊ sic non debent venire ea que iam irreuocabiliter erāt effecta sua ⁊c. in dicta transactione vel assignatione per dictā. l. si sequens. ¶ Et comprobantur: quia videmus † quod si pater filiā institutā grauauit vt per fideicōmissum restitueret Titio id qđ ex bonis patris ad eam peruenisset, non cōprehēditur in dicto fideicōmisso dos quam pater in vita dederat filie: vt est tex. in. l. a filia. in princ. ff. ad trebel. ⁊ in proposito nostro probat vrgentissime tex. in l. lucius. §. maritus. ff. ad trebel. vbi si maritus vxorē heredem instituit in certa quota hereditatis, ⁊ plura alia particulariter titulo legati vel fideicommissi particularis reliquit: ⁊ inter alia legauit ei dotē quam ab eo acceperat, postꝙ dictā vxorē grauauit per fideicommissum: vt dictā hereditatem in qua eū instituerat quecunqꝫ ei legasset restituere post mortē filio cōmuni querebatur an vxor tenetur per fideicōmissum restituere dotē, ⁊ respondet iurisconsultus ꝙ nō nisi aliter manifestū esset testatorē de dote sensisse adhuc non tenebitur vxor illam restituere, nisi quarta Trebellianica, ꝙ ipsa est retentura ex restitutione fideicōmissi, sit equiualens doti. ¶ Ecce ergo quod per illa generalia verba. s. ⁊ quecunqꝫ ei legasset nō videtur testator sensisse de dote que alio iure pertineat ad ipsam vxorem heredē, ꝙ ex testamento: quamuis etiā dotem ipsam maritus legasset, ⁊ nihilominus relictū dotis factum vxori ibi valuit propter cōmodum representationis, qđ affert vxori, cui alias non fuisset dos restituenda nisi post annū. l. j. iuxta. prin. ff. de dote preleg. ⁊ §. sed si vxori. insti. de lega. multomagis in casu nostro dicendū est ꝙ tale fideicōmissum non referatur ad bona que spectabāt ad zammarcū ex instrumēto transactionis, cuz verba fideicōmissarie substitutionis nō fuerint ita lata sicut fuerunt in casu dicti. §. maritus. ⁊ in casu nostro institutio facta de zammarco, quantū est respectu rerū sibi in trāsactione assignatarū fuit nulla: vt. s. probaui. sed in casu dicti. §. maritus legatū factū vxori fuerat validū propter cōmodum representationis, vt dixi. ¶ Item in casu nostro quarta Trebellianica detrahenda per dictas mulieres non ascenderet ad quantitatē, ⁊ valorem rerum assignatarū dicto zammarco in instrumento transactionis. ¶ Ad fortificationē predictoruz accedit id quod no. Joan. and. in addit. Spec. in tit. de instru. edi. §. vt antē. in addi. incip. sed incidit. ⁊ Bald. in. l. quoniam nouella. C. de inoffi. test. ⁊ Jo. de imo. in. d. §. maritus. vbi volunt quod etiam quando expresse pater voluisset grauare per fideicōmissum filiā in dote posset quatenus dos esset vltra legitimā, si pater a principio fuerat stipulatus dotē soluto matrimonio reddi ipsi soli patri. secus si non fuisset stipulatus sibi soli reddi: qꝛ non posset per fideicōmissum preiudicare filie in iure dotis sibi acquisite. l. quoties. ff. sol. mat. ⁊ ita declarāt ⁊ modificāt notata per Bar. in. l. si. §. filie. cū simi. ff. de leg. ij. ¶ Et per predicta apparet obstare id quod habetur in. d. l. sequens questio. in fi. dum tex. dicit ꝙ licet in fideicōmisso vniuersali iniuncto vxori institute nō veniat id qđ maritus vxori constante matrimonio donauerat: tamē fallit, si maritus hoc nominatim expressisset, scilicet ꝙ vellet dictas res donatas venire in fideicōmissum: qꝛ tunc venient, quamuis ea obuenissent vxori aliunde quā ex testamēto: quia respondeo qđ in casu nostro testator non dicitur nominatim in fideicōmissum deduxisse bona assignata zammarco in instrumēto trāsactionis: vt probatur in. d. §. maritus. qui tex. profecto questionem nostrā euidenter decidit. ¶ Imo dico quod etiam ex verbis testatoris colligitur noluisse in substitutione comprehendere bona que non remanebunt in hereditate sua: qđ patet per illa verba apposita in vltima substitutione facta de pia causa, ibi dum dicit, de dicta mea hereditate ⁊c. sub quibus non cōprehenduntur bona que erāt suorum aliunde acquisitorum, quā ex testamento. l. coheredi. §. cum filie. ff. de vulga. ⁊ pupilla. ⁊ verba sequentia declarant precedentia, ⁊ cōtra. l. qui filiabus. in princ. ⁊. l. si seruus plurium. §. fina. ff. de lega. j. ¶ Preterea tex. in. d. l. sequens questio. loquitur in rebus donatis a testatore vxori constante matrimonio quo casu donatio non valebat, sed veniebat morte mariti precedentis cōfirmanda, si nō reuocasset. l. ante pe. C. de dona. inter virū ⁊ vxo. ⁊. l. j. ⁊. l. Papi. ff. eo. tit. sed si illa donatio facta vxori valuisset a principio irreuocabiliter, prout valuit cōcessio facta dico zammarco, nō potuit in ea grauari per fideicōmissum, vt no. gl. ⁊ doc. in. l. iij. in prin. ff. de leg. iij. ⁊ glo. in. d. l. sequens questio. magis tamen adhereo prime responsioni. ¶ Nec predictis etiā obstat si diceretur qđ fortasse probabitur dictum zammarcū fuisse presentem cōfectioni testamēti dicti Marci, ⁊ non contradixisse: qꝛ respondeo primo quod attento quod dicta substitutio fideicōmissaria nō intelligit cōprehēdisse dicta bona assignata zammarco in transactione per dictum. §. maritus. ⁊ alia. s. allegata, sequitur qđ dicta presentia zammarci: nō potuit operari plus quam verba impotarent. ¶ † Preterea sola presentia illius ad quē res spectat, de qua testator disponit, non inducit consensum illius presentis ⁊ iacentis. l. caius. ⁊ ibi no. ff. de pign. act. no. in. l. fideiussor. §. pater. ff. de pigno. ¶ Ad hoc etiā bene facit id quod no. Bar. l. que dotis. ff. solu. matr. dum allegat id qđ habetur in. l. j. §. que onerande. ff. quarum rerum actio non datur. ⁊. l. penul. ff. de fur. ¶ Non obst. etiam predictis si diceretur quod zammarcus videtur consensisse dicto fideicommisso: adimplendo fortasse aliqua ex legatis a dicto Marco relictis: vt etiā deprehendi dicit ex inspectione testamenti dicti zāmarci, per id quod dicūt dicti substituti constare zammarcum voluisse implere legata relicta in testamento Marci. Qꝛ respondeo primo qđ dato ꝙ zammarcus videretur approbasse dispositionem dicti Marci testatoris, tamen hoc sibi non nocet quo ad fideicōmissum in bonis assignatis zammarco in transactione, eo qꝛ verba fideicommissi nō comprehendunt illa bona, vt iam deductū est. s. ¶ Secūdo respōdeo ꝙ dato ꝙ zammarcus videret voluisse exequi dicta legata non per hoc sequit ꝙ videatur voluisse agnoscere institutionē, ⁊ onus fideicōmissi vniuersalis, quia dictus Marcus ante institutionē factam dicto zammarco in eodem testamento, legauit eidem zammarco quedā particulariter, ⁊ sibi etiaz liberationem a certis debitis in quibus tenebatur patri: cum hoc ꝙ ipse teneretur subire onus certorū legatorum, inter que sunt illa que dicti substituti dicūt fuisse executa per dictū zāmarcuz, † vñ cū posset zāmarcus agnoscere legata sibi relicta cum dicto onere sibi iniuncto, absqꝫ eo qđ agnosceret institutionem de se factam in testamento. l. qui filiabus. §. si. cū. l. seq. ff. de le. j. patet quod executio dictorum legatorum iniunctorum dicto zammarco, vt legatario, potuit fieri citra ius: ⁊ nomen heredis, ⁊ consequenter nō inducit agnitionem institutionis, ⁊ cōsequenter substitutionis. l. pro herede. §. j. ⁊. §. Papi. ff. de acqui. her. ¶ Attento ꝙ hereditas. d. Marci fuit adita ex testamento per dictū Petrū bonum, vt narrant eius filij in libello, ⁊ sic per aditionem eius erant confirmata legata, ⁊ oīa in testamēto contēta. l. si nemo. ff. de testa. tute. l. eam quam. C. de fideic. ¶ Et per hec etiā patet respōsio si diceret ꝙ dictus zāmarcus videtur agnouisse, ⁊ approbasse dispositionē dicti Marci testatoris, nō soluēdo heredi partis debita in quibus tenebat patri, qꝛ vt proxime dixi, fuit p Marcū iure relegati relicta liberatio zāmarco a dictis debitis, vt soluere certa legata. ¶ † Preterea etiam qui nō soluit id ad ꝙ tenebat testatori a quo est institutus: si ipse heres suus non asserit adiuisse hereditatem dicti testatoris: id est creditoris nō per hoc presumitur adita hereditas: ⁊ sic approbata dispositio testatoris, vt no. Bar. in. l. gerit. ff. de acqui. here. in ver. venio ad quartū principale. ⁊ in sua qōne inc. debitor in diē. ⁊ Pau. de ca. in. l. cū antiquioribus. C. de iure deli. post bal. ibi circa primā col. ⁊ per Bal. in. l. j. in viij. q. C. q admi. ad bono. pos. ⁊ in. l. non hoc. C. vnde cog. ⁊ in. l. dos a patre. ff. sol. mat ⁊ in. l. si certis annis. C. de pac. ⁊ in. l. penul. §. seruus. ff. so. ma ⁊. §. ceterū. instit. de here. quali. ⁊ dif. ⁊ Salice. in. l. si filius. C. de pe. here. ⁊ in. l. ij. C. de suis ⁊ legi. ⁊ Ange.[a] in cōsi. ccclxx. inci. consultatio predicta in duo membra ⁊c. qui omnes, quo ad casum nostrū tenent quod per dictam cessationem non inducatur aditio[b] hereditatis: nec per consequens approbatio dispositionis testatoris, etiā si nō fuisset dicto zāmarco relicta liberatio a dictis debitis. quod est forti⁹. ¶ Ex his apparet fortificari plurimū ɔclusionē pdictā ad exclusionē dicti fideicōmissi, qꝛ si aliter non constat dictum zammarcū adiuisse hereditatē patris, dici non potest eū appobasse dictam institutionem, ⁊ substitutionem, ⁊ vt dici potuit approbare legata sibi facta ⁊ improbare institutionē. d. l. qui filiabus. ergo resultat indubitata conclusio quod non potuit dictus testator in preiudiciū dicti zāmarci testari de rebus ipsius zammarci q non est eius heres, ⁊ sic non sumus in casu posito in. l. vnū ex fami. §. si rem. cum si. ff. de le. ij. ⁊ etiā dato ꝙ constaret dictū Mar

Mar

a ¶ Ang. nil ad rē.

b ¶ Additio. ꝙ debitor cui delata hereditas creditoris non soluendo censetur, adire tenuit Bart. dispu. x. roma. consil. cclxvij. [illegible] li. j. date differit vacillat Alex. in. d. l. non hoc. vbi videt stare cum Bart. ⁊ j. lib. vij. consil. xx. sed veritas est qđ per hoc non inducit nec presumitur aditio, vt tz Bal. in. l. si certis annis. in fi. C. de pac. in. l. dos a patre. lectu. anti. C. solu. matr. d. l. non hoc. ⁊ ibi Cor. decius. paul. l. gerit. in fin. de ac. heredi. Alexan. j. lib. vij. consil. xxiij. in fi. Cor. cōsil. ccc. xxj. lib. j. consi. xlij. col. pe. li. iij.

Marcũ voluisse substituere in rebus pertinẽtibus ad zãmar cum aliũde quã ex testamẽto, qð plus est. ¶ Et per hec super vacuũ arbitror insistere vtrũ posito ꝙ fideicõmissum locũ haberet in dictis reb⁹ zãmarco assignatis possit de fideicõmisso deduci illud qð acquisiuisset zãmarcus, ⁊ dos matri ⁊ vxoris ⁊ nurus sue ac legitima ⁊ trebellianica: ⁊ melioramẽta facta p eũ in bonis pr̃is, ⁊ dos pro dictis duab⁹ filiab⁹ Bapti 14 ste. ¶ Nõ omitto tñ super dubio quo querit† an dato ꝙ esset loc⁹ fideicõmisso possit detrahi trebellianica ad pñs, attento qð dictus Marcus disposuit ꝙ vltimo loco deficiẽtib⁹ oib⁹ descẽdentibus masculis de domo substituebat piam causam qð est concludendũ qð sic: q2 est incertum an eueniet casus dicte vltime substitutiõis facte ad pias causas, ita cõsuluit Lu do. Ro. in consi. ccvi. inci. licet de cõi conclusione ⁊c. ⁊ ita dicit sentire Bal. in aliquib⁹ lec. in. l. auo. §. titio. ff. de cõd. ⁊ demõ. ¶ Si aũt esset certũ euenturũ esse casum vltime substitutionis ad pias causas, vt q2 post mortẽ alicui⁹ certe psone decedẽtis cũ liberis, vel sine liberis esset substituta ecclesia vel similis pia cã: tũc dotẽ cessaret detractio quarte ẽt aduersus primũ substitutũ. l. cũ dotẽ. ff. ad legem fal. ⁊ ibi no. Pau. de ca. in lec. Paduana: ⁊ in. l. iij. §. sed si pponas. ff. de leg. prestan. ⁊ no. Ludo. ro. in. l. Marcellus. §. qð aũt. ff. ad treb. ⁊ in dicto suo cõs. ⁊ Bal. in. d. §. titio. ⁊ hoc secutus sum in. l. cum dotẽ. vbi tamẽ dixi ꝙ in dicto casu, in quo dixi esse locũ detractioni quarte, debebit heres detrahẽs cauere ꝙ eueniẽte condõne vltime substitutiõis, restituet id ꝙ detraxit. Ange. in. l. in lege falcidia non habetur. ff. ad legẽ fal. iuncta. l. j. in prin. ff. vt leg. 15 no. caue. cũ si. ⁊ hec retenta opinione, que habet † ꝙ de fideia cõmisso vniuersali ad pias[a] causas relicto nõ detrahatur trebellianica. prout magis cõiter in practica seruat. ¶ Vidi etiã libellũ agentiũ, qui deficere videtur precipue in eo ꝙ alternatiue narrat, ⁊ alternatiue concludit ad restitutionẽ hereditatis dicti Marci vel ad restitutionẽ bonorũ assignatorũ dicto zãmarco in diuisione, que quidẽ alternatiua est posita inter 16 diuersa, † ⁊ talis alternatio facit libellũ esse reijciendũ tanꝙ obscurũ parte opponente qñ est in potestate agentis eligere. l. vbi autẽ nõ apparet. §. qui illud. ⁊ ibi no. doc. ff. de ver. obl. ⁊. l. pretor. §. ꝙ autem. ff. de iniur. cum suis concor. Alex.

Summarium.

1 ☞ Clausula qð sint tot donationes quot res, non attendit.
2 Donatio ob causam an requirat insinuationem. nu. 4. ⁊ 17.
3 Donatio in premium emancipationis debet insinuari. nu. 9.
11 Iuramẽtum supplet insinuationẽ ⁊ oĩa solẽnia iuris ciuilis.

Consilium. XXI.

Attentis his q̃ in instrumẽto donationis in themate continent. ¶ Videret fortasse dicendum ꝙ dicta donatio quatenus excederet summã quingẽtorũ aureorũ, nõ valeret. l. sancimus. 1 iuncta. l. pen. C. de dona. ¶ † Nec ob. ꝙ fuerit adiecta clausula, qð tot sint donationes quot sunt res, ⁊ iura donata, ⁊ sic reducant ad summã ꝙ singule donationes nõ excedant summã in qua requiritur insinuatio: q2 talis clausula tanꝙ adiecta in fraudẽ legis saltẽ quando non est facta dinumeratio ⁊ specificatio rerũ donatarũ, nõ validat dictã donationem vno cõtextu factã, vt. d. l. sancimus. §. si quis aũt per diuersa. ⁊ ibi no. Jac. de Aret. Cy. Bar. ⁊ Bal. ⁊ alij in. l. queadmodum. C. de agri. ⁊ cẽs. li. xj. ⁊ no. Spe. in ti. de dona. ⁊ ver. qd si aliquis. ⁊ Bar. in. l. aquilius regulus. ff. de dona. ⁊ Jo. an. post Spe. ĩ titu. de instru. edi. §. porro. super ver. donatio. ⁊ Gul. de cug. ⁊ Bal. in. l. illud. C. de sacrosan. eccle. ⁊ no. Ange. ⁊ Pau. de ca. in. l. scire debemus. in prin. ff. de ver. obli. ita consuluit Old. in consi. inci. dominus. ꝫ. vbi pro hoc etiam allegat in argumentum. l. nihil. ver. quod in singulos. ff. de nau. feno. ⁊ ita etiam tenet Jo. de imo. in commento. c. cum cõtingat. de iureiur. in antepe. char. bene facit quod no. Bal. in. c. fi. in. x. col. in ti. qui feu. da. pos. licet ipse aliter senserit in. l. j. C. quãdo dies leg. ced. ¶ Nec obstare etiã videt qð dicta donatio sit facta ob causam: † q2 etiam in donatione ob causam videtur ꝙ requirat insinuatio: vt probatur in. l. fi. ad fi. de dona. ante nupt. vbi in donatiõe propter nuptias requirebat insinuatio, vt pro hoc etiã bo. tex. in. l. dona. sine. C. de dona. ⁊ iõ etiã donatio causa mortis debet insinuari: vt ibi habetur. ¶ Unde Bald. in. d. l. illud. dixit qð donatio facta ob causam vel sub modo requirit insinuationem, ⁊ dicit esse tex. not. in. d. l. donatio. ⁊ subdit qð vbi causa est motiua, ⁊ nõ necessaria, ibi requirit insinuatio. allegat not. per Gul. de cu. in. l. si tibi. ff. si certũ pet. ¶ Et ipsemet Bal. in. d. l. si tibi dixit. quod donatio facta sub modo requirit insinuationẽ, vnde si dono tibi mille, vt statim eadem mihi mutues. necessaria est insinuatio. ¶ Pro hoc etiã 3 allegat: † q2 si donatur in premiũ emancipationis filiũ requiritur insinuatio: ⁊ tamẽ ista est donatio ob causam. alle. not. p Cy. in. l. vt liberis. C. de colla. ⁊ respõdet ipse ad no. in. l. Aquilius regulus. ff. de dona. quod ibi loquitur in donatione facta ob merita precedentia. ¶ Et saltem videtur esse verum, qñ onus propter quod facta est donatio est tenue, adeo quod etiam habita ratione estimationis illius oneris, donatio omnino remaneret excessiua, ⁊ transcendens summam quingentorũ aureorum, tunc requiratur insinuatio, per id qð vult Jo. de imo. in. d. l. Aquilius. vbi dicit quod illud ibi no. s. donationem remuneratoriam non egere insinuatione, fortasse põt procedere quando detracto eo quod causa remunerationis verosimiliter obligabat, remaneat donatio infra summã quingentorũ aureorũ secus forte si adhuc excederet: alias sequeret quod si minimum seruitium mihi fecisses, possem tibi valde immensam donationem facere: ꝙ videtur absurdum ⁊ maxime q2 alias de facili posset fieri frau⁹ legi. ¶ Bene fatet quod vbi seruitium esset tale, ꝙ non bene posset pretio nummario estimari: tũc fortasse indistincte esset verum quod non requiretur insinuatio: ⁊ ita pcederet id qð not. in. l. si pater. §. j. ff. de dona. ⁊ in. d. l. Aquilius. iũcta. l. j. §. proinde. ff. de va 4 riis ⁊ extraor. cog. ¶ † Fuit etiam hoc de mente Ang. in. d. l. b Aquilius. dũ dicit ꝙ donatio remuneratoria[b] nõ eget insinuatione. est verũ si remuneratio est condigna. secus si excessiua: quia quatenus excedit est vera donatio. ⁊ ita etiam Bal. in. d. l. illud. in. iiij. q. C. de sacrosan. eccle. ⁊ ibi etiã Gul. de cug. ar. l. quod si adipiscende. ff. de dona. inter vi. vnde si onera alẽdi dictam donantem, ⁊ dandi certas eleemosynas, de quibus in dicto instrumento donationis fit mẽtio, non estimarentur tanti, vt faciãt dictam donationem esse infra summam quingentorum aureorum non valeret donatio. Nec etiam videre 5 tur iuramentũ obstare appositũ in contractu donationis † q2 iuramẽtũ prestitũ in cõtractu a lege reprobato nõ tenet. l. nõ dubiũ. C. de legi. l. si quis inquilinos. §. fi. ff. de leg. j. ⁊ donare est perdere. l. filius. ff. de dona. l. contra ius. §. fi. ff. de pactis. Unde in immensa donatione videtur abesse discretio: ⁊ talis donatio est suspecta. d. l. donatio sine. ⁊ iuramẽtum indiscretũ nõ est seruãdũ. c. ⁊ si xp̃s. de iureiu. no. in aut. qð eis. C. de nup. ¶ Et ita tenet Bal. in. d. l. illud. ⁊ sequunt nõnulli moderni: q2 videtur in hoc versari publica vtilitas. s. ne quis per fraudẽ grauiter ledatur, vel re sua male vtatur. arg. l. data. C. de dona. ⁊ inst. de his qui sunt sui vel alie. iur. §. j. in fin. ⁊. no. 6 Gul. in. d. l. illud. † ⁊ iuramentũ prestitum contra publicam vtilitatem, non valet. c. si diligenti. de foro compe. l. iurisgentium. §. ⁊ generaliter. ff. de pac. ⁊ q2 eadem facilitate inducere tur donans ad iurandum, sicut ad donandum vltra metam: ergo non debet obligari. arg. l. doli. ver. diuersum. ff. de noua. ⁊. l. illud quod vna via prohibetur, non debet alia via pmitti. vt in regula cum quid vna. lib. vj. ⁊. l. scire oportet. §. oportet. ff. de excusa. tuto. ⁊ pro hoc etiã adducit aliquas rationes Salyc. in. l. penul. C. de do. propter quas dicit qõnem esse dubiã: ⁊ super illã esse cogitandũ: ⁊ tantomagis in casu nr̃o dz pcedere opi. qð nõ validet dicta donatio: q2 dictũ iuramẽtũ non videt continere dictam renunciationem aliquam factã legis insinuationem requirentibus: ⁊ sic non videtur ꝙ obstet opi. illorum qui tenuerunt quod per iuramentum possit renũciari legibus insinuationem requirẽtibus: vt videtur esse de mẽte Feder. de sen. in consilio. cclxxxj. inci. casus talis est: statuto cauetur quod si donationes ⁊c. ¶ Non ob. etiaz qð heres non possit venire contra factũ defuncti. l. ij. C. si quid in fraudem pat. l. si creditoribus. C. de seruo pigno. dato manu. tamen fallit quando est factum contra legem: quia tunc potest etiam ipsemet contrahens contrauenire. d. l. quemadmodum. C. de agri. ⁊ censi. li. xj. ⁊ no. in. l. post mortem. ff. de adoptionibus. ¶ Tamen premissis non obstantibus contrariam sententiam in casu de quo queritur veriorem esse arbitror ⁊ presuppono, quod etiam si dicta donatio excederet summam quingentorum aureorum, supra quam requiritur insinuatio: tamen indubitatum est quod non vitiaretur vsqz ad summam quingenttorum aureorum ne vtile per inutile. vt est casus in d. l. sancimus. C. de donatio. iuncta. l. penulti. eodem titulo. 7 ¶ † Sed videndum est solum an vitietur a quingẽtis aureis supra. in quo concludo qð non: q2 quando donatio fit ob causam de futuro onerosa: nõ requiritur insinuatio. l. si. in pn. C.

a ¶ Pias. ꝫ. eo. cõ si. xij. in fi.

b ¶ Remuneratoria. Andr. tiraq. repe. l. si vnquam. verb. donatiõe largitus. nu. xliij.

de iure do.vbi si ab extraneo donat pro dote alicuius mulieris,q2 quo ad maritum est donatio ob causam onerosam,nõ eget in insinuatione etiã iure communi respectu mariti,⁊ probatur etiã in aũt.eo decursum.C.de dona.ante nup.pro hoc etiã est gl.in.§.illud.in verbo,actionem.⁊ ibi Ang.in autẽ.vt fratrũ filij.Ita etiã not.Guil.de cu.in.d.l.illud.⁊ Bar.in.l.aquilius.ita etiã not.Ang.in.d.l.sancimus.in princ.⁊ plenius in suo consi.cxxix.incip.Uisis predictis.col.pe.⁊ Ioan.and.in addi,Spec.in tit.de instru.edi.§.porro.ĩ addi.magna.in xsi.fuit etiam alia questio de facto ⁊c.⁊ Old.in consi.cxxxix.incip.Ad habendam aliqualem ⁊c.⁊ Alberi.de rosa.⁊ Sali.in l.fin.C.de pact.Nec ob.l.fin.de dona.ante nup.q2 respondeo ꝙ illa.l.est correcta ꝑ aut.ibi positã.¶ Non ob.l.donatione.C.de dona.quia respondeo quod ille text.loquit de quibuscunque donationibus tam ob causam:quã nõ:⁊ dicit ibi que pactiones possint adduci in predictis donationibus, ⁊ qualiter debet fieri donatio.⁊ subdit in fi.qd vbi leges exigũt insinuationẽ fieri,debet talis insinuatio apud magistratum fieri.nõ igitur declarat ibi an ⁊ qñ requiratur insinuatio nisi sm qd per alias leges hoc cautum erat.Sed ita est qd per alia iura erat prouisum qd in donatione ob causam onerosam seu remuneratoriam non requireretur insinuatio,vt legitur ⁊ notatur in iuribus supra allegatis.ergo debet intelligi id qd habetur in.d.l.donatio.¶ Nec cõtrarium dicit Gul.de cu.in.d.l.si

a ¶ Inquit.⁊ bene.
b ¶ Simplex.ĩ.eo.consil.cxij.nu.iiij.⁊.s.libro.ij.consil,cxlij.nu.xviij.

8 tibi.† Et posito ꝙ qñ tibi dono mille,vt mihi statim ea mutues requirerer insinuatio,vt inquit[a] Bal.in.d.l.si tibi nõ obstaret quo ad casum nostrũ:q2 si donator recipit mutuo tenet reddere mutuanti,⁊ sic cũ actionem habeat donatarius ad recuperandũ pecuniã sibi donatã, quam postea donatori mutuauit.videt ipsam pecuniam habere.l.si quis mandato.ff.de neg.gest.l.qui actionem.ff.de reg.iu.Sed in casu nostro illud qd erogabat donatarius in alimentando mulierẽ,prout promiserat,⁊ in alias erogatiões faciendas ⁊ lesus,vt instrumento donationis continetur,non poterat repetere vllo tempore.¶ Nõ ob.id quod no.Bal.in.d.l.si tibi.dum dicit ꝙ si donatur filio in premiũ emancipationis,requiritur insinuatio:⁊ tñ est donatio ob causam per no.per Cyn.in.d.l.vt liberis, q2 respõdeo ꝙ Bal.minus bñ dicit.Cy.in.d.l.vt liberis.tenet contrariũ eius ad qd allegat per Bar.q2 Cy.tenet

c ¶ Alio.videlicet in.d.consi.clxxix.col.fi.vbi hoc firmat ⁊ ei9 est ratio quam Alex.attexuit.s.eo.cõsi.nu.vj.⁊ hec veritas vt dixi.s.lib.j.consil.iiij.nu.x. [illegible]

9 † ꝙ illa donatio facta filio in premiũ emãcipationis sit simplex[b] donatio.non ob causam,⁊ ideo requirat insinuationẽ.⁊ ita dicit tenere Odof.Dy.⁊ modernos.⁊ quod illa sit donatio simplex, que sit filio qñ emancipatur,tenet communiter: q2 pater emancipando est ille qui perdit,⁊ filius acquirit.perdit em̃ pater ius patrie potestatis:ꝙ est inestimabile.l.filiusfa.§.sm vulgarem.ff.de leg.j.pro hoc etiã est tex.in.l.j.C.de ingra.lib.vbi probatur ꝙ per emancipationẽ confertur beneficiũ filio,⁊ nõ patri.¶ Unde videmus ꝙ si cõtra emancipationẽ pronunciatur:fili9 tãq̃ lesus p̃t petere restitutionẽ in integ.i.l.ij.C.si aduer.rem iudi.⁊ propter emancipationẽ magis obligat fili9 emancipatus patri,q̃ fili9 in potestate.l.j.C.de offi.preto.¶ Et ꝙ talis donatio dicat esse ex simplici liberalitate,⁊ nõ ob causa.ꝓbat tex.in.l.fi.in ṽbo,liberaliter.C.de emanci.lib.⁊ dicit ibi Bal.ꝙ nõ reperit de hoc melior tex.in iure,⁊ no.Bal.in.l.cũ oportet.§.cum autẽ.C.de bo.que lib.vbi dicit ꝙ illa verba q̃ apponunt instrumentis,in quibus dicit: quod pater donauit in premiũ emancipationis,sunt impropria,eo q2 donatio talis dicit simplex.⁊ pater pro tali emancipatione d3 premiari,nõ filius,vt in.d.§.cũ autẽ.⁊ ita etiã tenet Bar.in.l.j.§.nec castrẽ.ff.de col.bo.⁊ Bal.i.l.data.C.de dona.⁊ in aut.ex testamẽto.in.iiij.col.C.de col.⁊ in.d.l.vt liberis.⁊ ibi etiam Ia.bu.⁊ Bal.in.l.⁊ si mortis.C.ad.l.fal.⁊ ita ꝓcedit id qd no.Spe.in tit.de dona.§.j.ver.quid si pater.cum simil.¶ Non obst.ꝙ quãdo estimatio oneris iniuncti donatario esset adeo tenuis ꝙ non faceret donationem esse infra summam quingentorũ

10 aureorum,requireretur insinuatio. q2 respondeo † ꝙ negari non põt quin debeãt deduci quanti tempore donationis estimari potuissent illa onera in iũcta donatario,inspecto dubio euẽtu,⁊ tãtominus intelligit fuisse in donatiõe.l.nõ ampli9.in prin.⁊.l.in ciuitatib9.§.fi.ff.de leg.j.l.sed hoc.§.j.ff.de condi.⁊ demonst.l.quoties.⁊ quod ibi no.Bar.ff.ad.l.falci.⁊ per consequẽs priusq̃ facta sit,si huiusmodi detractio ⁊ estimatio põt dici quantũ vltra quingentos aureos excederet dicta

11 donatio. ¶ † Preterea iuramentũ appositũ in dicto tractactu,remouet omnem allegationem defectu insinuationis: q2 cũ non potuerit iuramentum tale seruari sine interitu salutis eterne,d3 seruari,⁊ validat contractum super quo est appositũ:vt probatur in.c.cum cõtingat.de iureiur.⁊ in.c.quamuis.de pact.in.vj.⁊ i.c.licet mulieres.de iureiur.eo.lib.⁊ in aut.sacramenta puberum.C.si aduer.vend.⁊ ita tenuit Ioã.and.in addi.Spec.in ti.de instru.edi.§.porro.in vlti.addi.vbi etiam pro hoc adducit:q2 donatio non insinuata nõ est penitus inimica iuri,qd patet: q2 tenet vsq3 ad summam quingentorum aureorũ:vt est dictum.¶ Et dicit qd non obstant ea que no.per gl.in.c.j.§.itẽ sacramenta.de pac.iur.fir.in gl.iij.in prin.⁊ etiam id quod dicitur,quod donare est perdere,⁊ lesio patẽs: q2 responsio sm eum patet per id ꝙ habetur in regula, sciẽti.cum simili.de reg.iu.in.vj.⁊ ideo concludit quod vbi iuramẽtum esset vi,dolo,vel metu prestitum, non obstabit defectus insinuationis.⁊ ita est de mẽte Fede.de senis in consi.cclxxxj.⁊ ita videtur velle Ang.in.d.l.sancimus.§.fi.C.de dona.dum se remittit ad no.per Io.an.in.d.ti.de instr.edi.ita etiam consuluit Ang.in consi.xciiij.inci.cum lis ⁊c.in pen.col.vbi approbat opi.Io.an.in loco preallegato, scilicet quod propter iuramentum de non veniente contra, non possit impugnari donatio ratione defectu insinuationis.licet ipsemet Ange.in quodam alio[c] consilio videatur aliter dixisse.¶ Istam opi.etiam firmat Bald.in.d.c.cum contingat.col.iiij.de iureiur.vbi dicit quod iuramentum firmat donationem non insinuatam:eo q2 potest seruari sine interitu salutis eterne per regulã iilius.c.⁊ q2 non est contra tales bonos mores quorum transgressio inducat peccatum.de alijs enim moribus non est curandum:vbi est appositum iuramentum, per id quod not.in d.c.cum contingat.⁊ in.d.c.quamuis.hoc etiam tenet Io.de imo.in.d.c.cum contingat.in.x.⁊ vlti.membro.circa antepe.char.⁊ ibi dicit quod non ob.id qd no.gl.in.d.c.j.§.item sacramenta.in gl.iij.inquantum glos.ibi videtur voluisse, quod sit speciale in illo casu quod actus inualidus confirmetur iuramento:⁊ sic vult quod illis casibus contractus inualidus non firmetur iuramento.¶ Ut etiam est de mente glos.in.l.si predium.C.de iure do.⁊ in.l.j.§.⁊ cum lex.C.de rei vxo.actio.vbi voluerunt gl.ꝙ licet contractus alienationis rei,que seruando seruari potest celebratus a minore sine decreto iudicis validetur iuramento,per id quod habetur in dicta aut.sacramẽta.tamen secus est in contractu alienationis fundi dotalis q2 respondetur quod illud qd dicunt dicte glos.posset procedere de iure ciuili,per.l.non dubium.C.de legibus.sed de iure canonico,cui est standum in materia iuramenti,aliud est vt probatur in.d.c.cũ contingat.⁊ in.d.c.quãuis.per que iura ⁊ rationẽ in eis redditam probatur ꝙ vbicunq3 seruari potest iuramentũ sine interitu salutis eterne,si non sit vi,dolo, vel metu prestitũ validatur contractus super quo est iuratũ.¶ Et respõdet etiã ad aliud,quod dicitur scilicet ꝙ donare est perdere ꝙ illud non ob.per regulam damnum ꝙ quis sua culpa sentit.de reg.iur.in.vj.⁊ quia alias etiam si donatio esset infra summam taxatã a iure non deberet posse donari sine insinuatione,quod tamen est falsum.¶ Et respondet etiam ad aliud quod dicitur ꝙ iuramentum non debet esse indiscretum, q2 secundum eum iuramentum propter huiusmodi lesionẽ non debet dici indiscretũ,dummodo alias cõtrahens vel donans sit sane mentis:per id ꝙ legitur ⁊ no.in.d.aut.sacramenta puberum.⁊ in.d.c.cum contingat.¶ Et non ob.illud qd no.in dicta aut.qd eis.quia procedit quando iuramentum prestaretur ab eo qui non esset sane mentis,⁊ sic non h3 discretionẽ.Respõdet etiam ad id qd habetur in.d.c.cũ quid vna.quod illud non procedit qñ secũda via esset cũ iuramento, ⁊ prima esset sine iuramento, ⁊ probat in.d.c.cũ contingat.⁊ in.c.debitores.eo.ti.⁊ in.d.c.quamuis.iũcta.l.j.§.⁊ cum lex.C.de rei vxo.act.⁊.l.pactum.C.de colla.¶ Et dicit etiã ꝙ non obstat ꝙ donatio videatur esse suspecta si non est insinuata: q2 hoc sm eũ nõ est verũ,q2 potuit esse facta nõ occulte corã testib9,vt fiũt alij 3ctus:⁊ sic ꝑ hoc nõ d3 dici suspecta,nisi aliter appareat qd occulte, ⁊ per fraudem fuerit procurata.¶ Et respondet ad.l.data.⁊ ad.l.donatio.C.de don.ꝙ ibi dicit quod donatio vltra summã taxatã a iure debet insinuari, vt tollatur occasio procurãdi clam donationes fieri ⁊ in fraudẽ.⁊ sic nõ dicit ꝙ directe ⁊ semper si nõ fiat insinuatio siue clandestine ⁊ frauduletẽr,sed qd occasionaliter illud cõtingere potest, que occasio non debet attendi qñ iuramentũ est prestitum, vt not.per gl.in.c.si vero.de iureiur.⁊ in.d.c.quamuis.nisi aliter de fraude probatur.¶ Non obst.etiã ꝙ eadem facilitate qua quis induceret ad donandũ vltra summã taxatam induceret etiã ad iurandum,q2 respõdet ꝙ illud non habet locũ vbi interuenit iuramentũ ꝓpter reuerẽtiam ⁊ authoritatem ipsius sacramenti,vt patet in muliere iurante sup alienatione rei dotalis, ⁊ in minore iurante sup alienatione rei sue:vt in.d.aut.

12 sacramenta.cũ alijs supra allegatis. ¶ † Nõ ob.etiã dũ dicit quod est contra publicã vtilitatẽ,q2 respondet Io.de imo.in d.c.cum contingat.ꝙ hoc non repetitur iure cautũ, sed bene est cautũ ꝙ fuit insinuatio inducta,vt tollat occasio ꝓcurãdi donationes

donationes fieri per metū vel fraudem seu clandestine, vt patet in.d.l.donatio. ⁊ in.d.l.data. ⁊ licet dicat interesse reipublice, ne quis re sua male vtatur: istud non sufficit ad infringendū sacramentum: qꝛ est publica vtilitas secūdaria, ⁊ de ista loquitur Sali.in.d.l.illud. qꝛ licet illi non possit derogari per simplicem conuentionem.l.j.ff.solut.matri.iuncta.l. de die.cum seq.ff.de pac.do. ⁊.§. ⁊ cum lex. ⁊.l.ius publicum.ff.de pact.tñ bene pōt derogari cum iuramento: vt patet in illo.c.cum contingat.iuncta.l.j.ff.sol.ma.licet aliud sit qñ iuramentum esset prestitum contra id quod est principaliter inductū ad publicā vtilitatem, vt in.d.c.si diligenti. ¶ † Et licet alias per simplex pactum non possit derogari solennitatibus inductis a iure.l. nemo potest.ff.de leg.j. ⁊.d.l.ius publicum.tamen non procedit quando interuenit iuramentum: vt patet in.d.aut.sacramenta puberū.iūcta.l.lex que tutores.cum simili.C.de administrat.tuto. ⁊.l.magis puto.§.ne passim.ff.de rebus eorum. ¶ Et per hec etiā est responsum ad id quod habetur in.d.l.si quis inquilinos.§.ñ. ⁊ ad not.per Baldum in.d.l.iud. † quia ad hoc vt iuramentum interpositum super re prohibita non valedet, requiritur quod illa res sit prohibita per ius canonicum.secus si per ius ciuile tantum, vt no.Host. ⁊ Jo.and.in c.quemadmodum.de iureiur.vel requiritur quod illa prohibitio sit fundata, eo quia facere illud sit contra bonos mores quorum transgressio inducat peccatum vel lesionem publice vtilitatis principaliter: alias secus per id quod habetur in.c. non est obligatorium.de reg.iur.in.vj. ⁊ in.c.cum quidam. de iureiur. ⁊ in.d.c.si diligenti. ⁊ in.d.c.cum contingat. ⁊ in.d.c. quamuis. ¶ Istam opinionem ita tenuit dominus Abbas siculus in.d.c.cum contingat.in.xxij.col.in sua disputatione incipiente, stante statuto ciuitatis Senarum ⁊c. qꝛ secundum eum lex ciuilis non presumit firmiter dolum in tali donatione non insinuata, sed induxit illam prouisionem insinuationis, vt vitiaret fraus que posset interuenire sine insinuatione, vt in.d.l.data. ⁊ sic emanauit illa prouisio vt subueniretur de exceptionibus priuatorum: ergo valet iuramentum prestitū in contractu: quia quis presumitur informatus venire ad iuramentum.c.ij.de pactis.in.vj. ⁊.c.ex rescripto.de iureiuran. ¶ Et certe sicut iuramentum supplet defectum solennitatis decreti iudicis requisiti in alienatione rerum minoris, vt habetur in dicta authentica, sacramenta, non potest reddi vrgēs ratio quare non idem sit in casu isto. pro ista parte etiam vidi alias consultum per excellentissimos iurisconsultos. ⁊ presertim per Joannem de Anania, ⁊ incipit, Visis ⁊ ponderatis his que in dicta scriptura donatiōis ⁊c. ⁊ illi consilio[a] se subscripserūt dominus Angelus de Are. ⁊ dominus Jacobus de iochis de Ferrarea tunc Padue legens. dicebat prefatus Joannes de Anania in dicto consilio, quod ita alias viderat consultum per quendā dominum pacem de aquila dicentem quod licet Bart.in.l.Modestinus.in fin.preallegata, ⁊ in.l.si quis pro eo.in prin.ff.de fideiusso.specifice non decidit istum casum: tamen ex dictis per eum in.d.l.si quis pro eo.colligitur Bartolum voluisse quod donatio valeat, ⁊ etiam dicebat quod dominus Petrus de vbaldis de Perusio ita consuluerat. Et dicit Joannes de Anania in dicto suo consilio quod illi consilio prefati dñi Pacis se subscripserunt quasi omnes doctores ciuitatis Bono. ⁊ maxime dominus Florianus de sancto Petro, ⁊ dominus Joannes de Imo. ¶ Et ex predictis est responsum substantialiter ad ea que in contrarium adduci possent. ⁊ si diceretur quod istud posset esse verū si esset renunciatum legibus requirentibus insinuationem: qꝛ respondeo, qd̄ satis est quod fuerit iuratum ⁊ dictum prout in dicto instrumento continetur ⁊ probatur maxime per dictā aut.sacramēta. Nam licet ibi non fuerit renunciatum legibus requirentibus interpretationē decreti iudicis in alienatiōe rerū minoris nihilominus validatur contractus: ⁊ satis est qd̄ fuerit iuratū non retractare, vt ibi patet. ⁊ ita est de mente doctorum in hoc articulo qui se fundant per illū tex. ⁊ per dictū c.cum contingat.cū simi. † Satis est enī qd̄ iuretur super facto, vt sic videat esse iuratum super omni iure descendente ex illo facto: vt inquit Bar.in.l.ij.C.de rescin.vendi.in ver.quero quid si minor iurauit ⁊c. ⁊ in dicta aut.sacramenta. ⁊ in.l.sciēdum.ad fi.ff.de verbo.obli. ⁊ in.l.si duo patroni.§.si quis iurauerit.per illum text.ff.de iureiur.cum simi. ¶ Accedit etiam quod vltra specialē renunciationem aliquorum iuriū interuenit renunciatio generalis facta cū iuramento de non reuocādo dictam donationem, pretextu alicuius ingratitudinis, vel alia de causa renunciando exceptioni doli mali, conditioni sine causa in factū actioni, ⁊ alij iuris ⁊ legū auxilio cōpetēti ⁊ cōpetituro. ¶ Bene facit id quod habetur in autētica: matri ⁊ auie.quando mulier tute.offic.fung.po.iuncto.c.qui ad agendum.de procu.in.vj.cum his que no.Bar.in.d.aut.matri ⁊ auie.in versi.quero quid si non renunciauit secundis nuptijs, neqꝫ Velleiano ⁊c. ⁊ Bar.in.l.si quis sub conditione.ff.de testa.tute.cum simi. ¶ Preterea intentio dicte donatricis fuit omnino quod defectus insinuationis non haberet obstare, patet quia adiecit illam clausulam, scilicet quod si donatio excederet debitum modum donandi, contra iuris formam reducebat illā ad debitum modum: disponēdo quod tot essent donationes ⁊ quot res ⁊ iura donata: ac si de vnaquaqꝫ ipsarū facta esset mentio ⁊ donatio specialis per se. Et sic dato ꝙ illa clausula non sufficeret ad sustinendam donationem, qñ fuisset donatio pura ⁊ simplex, ⁊ non iurata, vt supra dixi: tñ ostendit mentem donantis fuisse reijcere omnem defectum insinuationis. ¶ Et sic quamuis non fuisset dictum qd̄ renunciabat legibus requirentibus insinuationem, tamen satis fuisset equipollenter dictum: quia mens donantis fuit omnimodo reijcere insinuationem: † ⁊ ideo magis mens quā verba debent attendi.l.iij.C.de lib.prete.c.in his. ⁊ ca.intelligentiam.de verb.significat. ⁊ non refert quid ex equipollentibus fiat.l.fi.§.fin.ff.manda.l.iij.C.de insti. ⁊ substi.sub condit.fac. ¶ Nec dicatur quod dicta donatrix voluerit ꝙ eo casu quo donatio excederet quingētos aureos haberetur pro nō facta ab inde supra, ⁊ eo modo reduceretur ad debitam formā per verba predicta, quia respondeo quod imo totum oppositum fuit mens donationis. patet: qꝛ dictum fuit tunc quod tot essent donatiōes quot res ⁊ iura donata ac si de vnaquaqꝫ ipsarum facta esset mētio, ⁊ donatio specialis. si enī donatrix voluisset non donare vltra quingentos aureos, non expediebat dicere quod tot essent donationes quot res: quia etiam si vna fuisset tantum donatio vsqꝫ ad quingentos aureos, valuisset sine insinuatione. sed quia donatrix volebat quod etiam vltra summam taxatā a iure valeret, adiecit dictam clausulam: que posito quod nō esset sufficiens per se ad derogandum insinuationi, quando alias fuisset necessaria insinuatio, tamen ex ea declaratur animus donantis.l.legatū.§. pater ortos. ff. de adi.legat. ⁊.l.plane.in principio.ff.de leg.j. ¶ † Et talis debet fieri interpretatio, vt nulla clausula sit sine virtute operandi.l.hanc legem.ff.de contrahen.empt.l.si stipulatus.in principio.ff.de vsur.capit.si papa.de priuile.in.vj. ⁊ fortius nota. Bal.in rubrica.C.de contrahend.emptio.in.ix.q. Ex quibus omnibus concludo dictum contractum donationis nō posse ex allegato defectu insinuationis infringi in aliqua sui pte. a

a Consilio. quod nō habetur in impressis.

Consilium.XXII.

Lege.j. libr. iiij.cons.xiij. vbi melius stat.

Summarium.

3 ☞ Minor aut ecclesia contra peremptionem instantie nō restituitur.
4 Decreti primi missio expirat nisi res detineatur.
5 Contumax non potest opponere exceptionem litis pendētis.
6 Fideicommissum transit in pauperes ipso iure.

Consilium.XXIII.

Visis scripturis mihi exhibitis in causa societatis sancte Marie de trāsignano, ⁊ his que eleganter conclusa sunt per dominum consulentē. ¶ Breuiter circa primum quesitū dico rē esse indubitatā ꝙ dicta domina Maria mater dicte Gratie succedit dicte filie sue pupille, excluso dicto Bart. patruo magno dicte Gratie: † qꝛ ascendens, vt mater, excludunt oēs transuersales exceptis fratribus vtrinqꝫ coniunctis illi⁹ persone, de cuius successione agitur, vt in.§.consequens. in aut. de heredi.ab intesta.sed dictus patruus magn⁹ est de trāsuersalibus, non de ascendentibus, institut.de gradi.§.quarto gradu. ¶ Similiter circa secundum ⁊ tertium dubiū non est insistendum: quia res est euidens. ¶ Circa quartum vero dubium quo queritur de prosecutiōe instantie, ⁊ iudicij inchoati nomine domine Marie nunc defuncte contra Bartholettum rechi, puto esse aduertendum, quia non potest iam dici instantiam esse peremptam lapsu triennij de iure cōmuni: † qꝛ instantia triennalis currit a die litis contestate.l.properādū. circa prin.C.de iudi. ⁊ hic non fuit litis contestata: qꝛ processum est contra contumacē. preterea sum⁹ in terris ecclesie, vbi

seruari debet ius canonicū, vt no. in. c. ij. de arb. in. vj. ⁊ in. c. ij. de reg. iur. eo. li. Et de iure canonico [a] sm cōmunes cōclusiones non est dare instantiā, vt plene habeẗ in. c. venerabilis. de iud. ⁊ no. Bar. ⁊ alij in. d. l. properandum. in prin. ¶ Et posito ꝙ aliquo modo dici posset lapsam esse dictā instantiā [3] † nō cōcederetur restitutio in integrum aduersus lapsum instātie cause pricipalis, pio loco, sicuti nec minori. xxv. annis regulariter per. d. l. properādū. §. fi. ⁊ in terminis nostris firmat zemgel. in cle. j. de resti. in integ. ⁊ ibi. d. Car. Florē. in. x. q. ¶ Tamen q: sunt nouem anni, vel circa qđ fuit deuentū ad dictam [4] missionē bonorū, ⁊ bona vt puto † nō remanserunt sub custodia dicte domine Marie, sed potius sui aduersarij, expirauit virtus primi decreti, ⁊ missionis in possessionē, adeo ꝙ eius virtute non potest procedi ad missionē [b] in possessionē ex secūdo decreto, vt notāter declarat Ang. in. l. clam possidere. §. qui ad nūdinas. in fi. j. col. ff. de acqui. pos. vbi đt ita se aduocante fuisse iudicatū Florentie. ⁊ no. etiā Ang. ⁊ Ioā. de imo. in. l. si finita. §. si quis metu. ff. de dam. infec. ¶ Bene faciunt no. per Bar. in. l. j. in fi. principij. ff. de acqui. pos. ideo puto tutius esse ꝙ denuo inchoeẗ iudicium a capite nomine societatis: ⁊ non posset opponi exceptio lit. pendentie, tū per ꝓxime dicta, tū etiam q: in dicto iudicio alias inchoato dictus Bar[5]toletus fuit cōtumax † ⁊ nō potest cōtumax opponere exceptionē litis pendentie, vt notanter declarat Bar. in. l. vbi ceptū. ff. de iudi. ⁊ in. l. ꝗuis [c]. ff. de dam. infe. ⁊ in. l. sepulchri. ff. de sepul. vio. ꝑ id qđ habeẗ in. l. ⁊ post edictū. ff. de iud. ¶ Circa reformationem libelli producēdi signaui aliqua in libello, que videnẗ addēda potissime circa narrationē euentus conditiōis substitutiōis facte de dicta societate in testamēto dñe Marie: q: oportet narrare ꝙ domina Maria in suo vltimo testamento instituit sibi heredē vniuersalē Franciscā eius filiā, ⁊ Ludouico eius marito dicte testatricis reliqt medietatem vsusfructus omniū bonorum. ⁊ contingeret dictā Franciscā decedere viua testatrice ꝑdicta, vel postea quandocunqꝫ sine liberis, instituit sibi heredē Ludouicū predictum, ⁊ post mortē dicti Ludouici instituit sibi heredem vniuersalem societatē dicte sancte Marie de trāsignato, tanꝙ paupes Christi intuitu pietatis. ⁊ si dicta Frācisca decederet etiā añ mortē dicte testatricis defuncto. d. Ludo. adhuc instituit sibi heredē dictā societatē. ¶ Et successiue opꝫ narrare quis primo decesserit, ⁊ qs post, an fuerit adita hereditas dicte testatricis ꝑ dictos primo institutos, adeo qđ apparet quis casus substitutionis euenerit, ⁊ quomodo. ⁊ sic an euenerit casus vulgaris substitutionis cōprehense in cōpendiosa substitutione facta de dicta societate, iuxta notata ꝑ Cy. in. l. precibꝰ. C. de impu. ⁊ alijs substi. ⁊ per Bar. in. l. centurio. de vul. ⁊ pup. qui casus dicereẗ euenisse si nō fuisset adita hereditas: an vero euenerit casus substitutionis fideicōmissarie, cōprehense in dicta cōpēdiosa: ⁊ sic qđ fuerit adita hereditas dicte dñe Marie ꝑ dictos primo institutos, iuxta. l. ille a quo. §. si de testamēto. ff. ad treb. Nā qualiter res se habuerit non sum informatꝰ nec pōt colligi ex scripturis transmissis. ¶ Et eo casu quo fuisset adita hereditas dñe Marie, suboriretur vna difficultas. s. an esset opus qđ anteꝙ societas ageret contra Bartoletū, peteret sibi restitui hr̄ditatē per fideicōmissum re vel verbo ab his qui essent heredes dicte Frācisce, vel dicti Ludouici, qui fuisset heres dicte dñe Marie, iuxta. l. restituta. ⁊. l. facta. in prin. [6] ff. ad treb. † an vero in dictā societatem tanquam in pauperes Christi trāsiuerint iure speciali iura hereditaria ipso iure, absque restitutiōe fideicōmissi. ⁊ magis cōis opi. est, qđ trāseant ipso iure [d] absqꝫ restōne fideicōmissi, per. l. fin. C. de sacrosan. eccles. in verbo. hereditatē. tū gl. in ver. relictorum. iuncto ver. in his. ⁊ ibi in rē ⁊c. ⁊ per tex. in auẗ. de eccle. tit. §. si quis autē ꝑ redēptione. ⁊ ita tenet Bar. in sua disputatiōe, que incipit, filiū adultum. ⁊ Bar. in repet. l. j. C. de sacrosan. eccle. in. vij. q. quinte questionis principalis. ⁊ ibi etiam Bal. in. xxij. col. in ver. super scđo quesito, qđ est ⁊c. ⁊ in. l. pe. C. ad treb. ⁊ in. l. id ꝙ pauperibꝰ. xvij. q. C. de episc. ⁊ cleri. ⁊ Pet. de ancha. ⁊ Io. de Imo. in. c. cū tibi. de testa. ⁊ Io. de imo. in. d. l. centurio. in. xx. col. ⁊ ita etiā sum solitus tenere legendo. l. j. §. sed ⁊ quoties. ff. ad treb. vbi respondeo ad nonnulla que in cōtrarium possunt allegari. cautius tū esset si posset haberi ꝑ societatem restitutio dicti fideicommissi verbo ab eo qui esset heres dicti primi heredis instituti in testamento. Alex. Imo.

a ¶ Canonico. roma. contra consil. ccxx. col. fi.

b ¶ [illegible]

c ¶ L. quāuis. vbi Ang. tenet contra Bar. sed Alex. in addi. Bar. d. l. vbi ceptum. defendit opi. Bar. ⁊ in hoc regno magis seruatur opi. ange. vt dixi in ꝯsu. parisi. ti. iiij. in rubr. adde ꝙ Barto. sequitur Alex. i. l. de die. §. fi. circa mediū. qui satisda. cogā. marsi. no. ccxxix. fran. ripa. l. ij. nu. viij. ff. de re iudic.

d ¶ Ipso iure. s. li. ij. cōsil. lxxij. col. j.

e ¶ Heredē. s. lib. ij consil. lxxxij. col lum. ij.

Summarium.

1 ☞ Possessio defuncti continuatur in heredem ex statuto.
4 Legitimū esse filium si quis dixerit, ei incumbit onus ꝓbādi.
5 Institutio facta de filijs ⁊ nepotibus intelligitur ordine successiuo, ⁊ vulgariter tantum, non per fideicommissum.
6 Substitutio facta descendentibus, regulatur secundū precedētē institutionem, scilicet casu quo ex vulgari erāt heredes.
8 Honoratus quis non videtur ex eo solo quod grauatur.
9 Appositum in conditione, non censetur esse in dispositione.
10 Relictum ab executore, videtur relictum ab herede.
11 Fideicommissarius secundus nō agit contra primum nisi is agnouerit.
12 Coniunctus non ideo presumitur scire testamentum.

Cōsilium. XXIIII.

Attentis his que in themate narrantur. ¶ Mihi videtur ad dictam adultam pertinere irreuocabiliter quartam partem dictorū bonorū, tanꝙ ad heredē dicti Petri eius patris. ⁊ de illa quarta parte ⁊ eorū fructibus ipsam adultā posse disponere, ꝓut de rebꝰ pleno iure suis, nō obstante allegata substitutiōe vt dicitur facta in testamēto dicti Thadei: maxime [1] ex īfrascriptis. ¶ † Et p̄io, q: eo ipso ꝙ apparet ꝙ ista bona pro quarta parte tenebantur ⁊ possidebanẗ per dictū Petrū eius patrem pro indiuiso cōiter cū fratribus suis tpe mortis ipsius Petri, apparet fundatā esse intentionē dicte adulte: q: ex tali ꝓbatiōe resultat ꝙ dicta bona intelligunẗ remāsisse in hereditate dicti Petri. l. fi. ⁊ quod ibi glo. in verbo fuerunt. ⁊ ibi no. doc. C. de edi. diui Adri. tol. ⁊. l. ⁊ non tm̄. ff. de peti. here. ⁊ plene no. in. l. j. C. quorū bo. ¶ Et succedit tūc dispositio dicti statuti sub rubrica ꝙ omnis possessio intelligaẗ translata in heredē [e], cuius vigore oīs possessio dicti Petri intelligitur fuisse cōstituta ⁊ translata in dictam eius filiam, ⁊ here[2]dem. † pōt em̄ lex seu statutum absqꝫ vlla apprehensione, vel facto trāsferre ipso iure possessionē in alium. l. raptores. ⁊ ibi no. Bar. C. de epi. ⁊ cle. ⁊ in. c. ij. de cōsue. ⁊ no. Cy. ⁊ Bal. in. l. ea. l. C. de cōdi. ob cau. ⁊ Bal. in. l. fi. C. de sacrosan. eccle. in. iiij. col. ⁊ in. l. traditiōibus. in fi. C. de pac. ⁊ in. l. j. C. si plures vna sen. ⁊ in rubri. extra de consu. ⁊ in rub. de cau. pos. ⁊ Ang. in. l. licet. §. de acqui. pos. ⁊ in. l. j. ff. de distra. pigno. ⁊ in. l. q vniuersas. §. j. ff. de acqui. pos. ⁊. l. si is qui ꝓ empto. ff. de vsuca. ⁊ est cōis opi. quicquid Bal. dixerit in. l. j. in prin. C. communi. de [3] leg. ¶ † Et appellaẗ dicta possessio artificialis sm Bal. in. d. rubri. de cau. pos. Uel sm eundē in. l. fi. C. de sacrosan. eccles. ⁊ Ang. in. d. l. j. ff. de distra. pign. pōt appellari possessio ciuilissima, cū nihil in se facti habeat. ¶ Et eo adiuuatur intētio dicte adulte per instrumentū tutele assumpte per eius patruum ⁊ ratificate per alios patruos, in quo affirmaẗ ꝙ in hereditate dicti Petri remansit quarta pars pro indiuiso omniū bonorū communium inter dictum Petrum ⁊ fratres, nisi contrarium probeẗ per dictos patruos, per ea que habentur in. l. fi. in prin. C. de arbi. tute. ⁊ in. l. cum falsa. C. de iur. ⁊ fac. igno. ¶ Et ex his que in themate continenẗ: non videẗ in dubium reuocari, ꝙ dicta bona pro quarta parte tēpore vite ⁊ mortis dicti Petri non spectarent ad dictū Petrum, seu non tenerētur ⁊ possidereneẗ per eum, imo pro cōstanti ponitur ꝙ tenta ⁊ possessa fuerut per dictum Petrum tempore eius vite ⁊ mortis. ¶ Sed vis cōsistit in discernēdo an dicte adulte obstent ea que contra eam alleganẗ per patruos: dicentes dicta bona ad eos pertinere vigore dicte substitutionis facte ꝑ dictum Gratiadeum: qui cum sibi Antoniolum ⁊ Cominum eius filios instituisset heredes equis portionibus: ⁊ eorū legitime descendētes masculos, postea substituēdo disponit, ꝙ si aliquis filiorū ipsius Gratiadei vel ex descendentibus eorum decesserit: quādocūqꝫ sine herede masculino ex se legitime descendente, ⁊ sine testamento, qđ tunc hereditas ⁊ bona etiam sic descēdētis remaneant, ⁊ in totum perueniāt in alios suos proximiores legitimos masculos superuiuentes. ⁊ modo dicitur per dictos patruos ꝙ in persona dicti Petri euenit casus dicte substitutionis, q: decessit sine testamento, ⁊ sine herede masculino ex se legitime descendente. ¶ Tamen nō videtur quod hoc habeat obstare dicte adulte: quia presupponitur in themate non esse probatum quod dictus Gratiadeus fuerit auus paternus dicti Petri, ⁊ per consequens quod esset dictus Petrus de legitime descendentibus eius: ergo non pōt eis hec allegatio suffragari. l. non ignorat. C. qui accusare non possunt. lege Titia. ff. soluto matrimonio. nam fundamentū intentionis dictorum patruorum est, ꝙ dictus Petrus fuerit de legitimis descēdentibus dicti Gratiadei, qui fuerūt vocati ad hereditatē dicti Gratiadei, ⁊ postea eis fuit facta substitutio

4 stitutio predicta, vnde incumbit eis onus probādi: nā ei† qui allegat legitimantem, incumbit onus probandi eā, vt no. per gl. ꝛ docto. in. c. peruenit. qui filij sint legi. ꝛ no. in. c. lator. eod. titu. ꝛ not. Archi. lxxviij. distin. presbyter. ꝛ plene Jo. and. in regula, infantibus, mercuria. ꝛ Federi. de senis consilio. ccxv. cum suis cōcor. ¶ Ita ergo in proposito patruis qui allegāt Petrum fuisse descendentibus legitimis dicti Gratiadei incumbit onus probandi, descendētiā ꝛ legitimitatē, ꝛ etiā incūbit eis onus probandi qđ ista bona sint de bonis in dicta substitutione comprehensis, cum sit fundamentū intētionis eorum. ¶ Et presupponitur nō esse probatū ꝙ ista bona, de quibus est questio, fuerūt de bonis ꝛ hereditate dicti Gratiadei. ¶ Et si diceretur, satis est qđ fuerint de bonis ꝛ hereditate dicti Petri: q2 substitutio fuit facta etiam in bonis ꝛ hereditate ipsorum descendentiū, qui fuerunt a testatore ad hereditatem vocati: quā substitutionem ita facere potuit testator. l. imperator. §. cum quidā. ff. de lega. ij. ꝛ facit. l. vnū ex familia. §. si rem. ff. de leg. ij. quia respondetur ꝙ in. d. §. cū quidam. probatur ꝙ potest testator grauare heredē suū, vt alium sibi in hereditate ipsius heredis faciat heredem, ꝛ tale grauamen valeat quatenus heres grauatus ꝑcepit ex hereditate testatoris. vt etiā ibi declarat Bar. ergo si non appareat quantū ꝑcepit dic. Pe. ꝛ ex hereditate dicti Gratiadei: nō pōt dici bona dicti Petri venire in dicta fideicōmissaria substitutiōe. ¶ Tamē si non fuit dictus Petrus heres cum beneficio inuentarij, nō careret hec responsio periculo, vt in ꝓposito consuluit Petrus de anch. cōsi. ccclxv. inci. In themate proposito. ¶ Et similiter respondere ꝙ dicta bona substitutionis debēt intelligi comprehendere hereditatē dicti Gratiadei testatoris, ꝛ nō heredum Gratiadei. pro quo bene facit. l. ex facto. in princi. iuncta glo. in versi. suam. ff. ad trebel. ꝛ. l. filiusfa. §. vt qui heredem. ff. de lega. j. ¶ Tamen quia verba videntur pinguia ꝛ apta comprehendere hereditatē propriam cuiuslibet heredis: ideo puto tutius posse respōderi ꝙ per dictā institutionem factā de Antoniolo ꝛ Comino: ꝛ descendētibus eorū non intelligatur habuisse effectum in dicto Petr. etiam posito quod appareret eum fuisse de descendētibus Gratia-

5 dei quod ostendit sic. quando testator instituit filiū ꝛ nepotē ex eo, intelligitur ordine successiuo vocare, ꝛ hoc modo videlicet ꝙ si filius non sit heres, vt quia nolit, vel q2 non possit, puta q2 viuo testatore decedat: tunc nepos sit heres. non autem intelligitur quod eo casu quo filius sit heres cum effectu, intelligatur nepos per fideicommissum vocatus post mortē filij. ita colligit ex his que habentur in. l. gallus. §. quidam recte. ff. de libe. ꝛ posthu. cum gl. in ver. exprimat, in ver. vel sic. filium ꝛ nepotē ex eo instituo ꝛc. ¶ Et ita est de mente Bar. ꝛ doct. ibi dū dicunt ꝙ dicta institutio intelligitur facta quo ad personā nepotis in casu qui colligit ex verbis galli Aquilij, ꝛ sic in casu in quo filius non sit heres. ꝛ hoc ibi multū clare vult Pau. de Cast. qui dicit quod glo. ꝛ Bart. ibi sentiunt illud quod dixi, scilicet ꝙ nepos dūtaxat intelligitur substitu-

a tus vulgariter [a], ꝛ non per fideicommissum, per illū tex. cum glo. Et ideo secundum eum talis substitutio expirabit ꝙ primū filius fuerit heres. l. post aditam. ꝛ. l. precibus. C. de impube. ꝛ alijs substi. Et dicit ipse ꝙ illud est verum in filio ꝛ nepote, seu descendētibus ex eo qui sunt instituēdi, ne aliquo casu contingere possit rūpi testamentum, vt si filius viuo testatore decederet. nā si nepos non esset institutus, rumperetur testamentū preteritione nepotis, vt. d. l. gallus. ꝛ. l. posthumorum. ff. de iniusto rup. ꝛ irri. testamen. ¶ Sed vbi tales instituti nō essent de descendētibus testatoris, qui sunt instituēdi, vt testamentū possit aliquo casu non rumpi: sed essent duntaxat persone ad quas testator haberet affectionē, vt q2 testator insti-

b tuisset fratrē, ꝛ filios ipsius fratris [b] ꝛ tunc dicit qđ filij vocabuntur in duobus casibus. Primus est si dictus frater testatoris noluerit esse heres. Secūdus casus est si voluerit esse heres ꝛ adiuerit, ꝛ postea moriatur. ꝛ sic filij fratris videbuntur substituti vulgariter, ꝛ per fideicōmissum, pro hoc allegat. l. vt iurisiurādi. §. fi. ꝛ. l. si operarū. ff. de ope. lib. Et de hoc secūdo principali casu discutere nō expedit, scilicet qñ instituti nō sunt de descendentibus testatoris: quia non est casus noster. ¶ Et idem voluit Rapha. cuma. in. d. §. quidā recte. vbi plus voluit quod etiam quando instituti seu substituti non erant de descendentibus testatoris, sed erat frater testatoris cū filijs eiusdem fratris: tunc filij fratris intelligantur substituti

c vulgariter tantum [c], non per fideicommissum: quia verba importantia substitutionem absque tractu temporis, vt q2 non dicitur quod post mortē vnius vocet alius, important in dubio substitutionē vulgarē tantū, ꝛ non compendiosam seu fideicōmissariā, p. l. iā hoc iure. in prin. ff. de vulg. ꝛ pup. ꝛ probatur in. d. §. quidā recte. fm quartam lect. gl. ꝛ ibi no. Bar. ꝛ clarius Bar. in. l. centurio. de vulg. ꝛ pup. in ver. quero vtrum substitutio cōpendiosa facta per verbū commune teneat vulgarē ꝛc. cum ver. seq. ꝛ Bart. in. l. Lucius. in pen. vel antepe. q. eo. ti. ꝛ Cy. in. d. l. precib9. ꝛ est communis cōclusio. ¶ Et istā partē etiā in his qui nō essent de descēdētibus tenuit ipsemet Pau. de cast. in. l. cum ita. §. in fideicommisso. ff. de lega. ij. in lectura Bononiensi. sed vt dixi. iste casus quo ad eos qui non sunt de descendentibus testatoris, nō pertinet ad rē nostram: ideo de eo hic non disputo. ¶ Modo redeūdo propositum in themate narratur ꝙ dicti patrui allegāt ꝙ cominus pater dicti Petri inmiscuit se hereditati dicti Gratiadei testatoris: ergo illa institutio facta de descendētibus Comini in illa prima particula testamenti per quam intelligebantur descendētes Comini vulgariter substituti dicto Comino: expirauit vt dixi, nec in alia parte testamēti predicti fuerūt descendētes Comini substituti Comino, imo solū fuit in sequēti parte facta substitutio Comino, si decederet sine descendētibus: q casus nō euenit, ꝛ substō facta descēdentibus dicti Comini de-

d scēdētib9 sine liberis masculis, intelligit eis facta in casu [d] quo cōtigisset eos decedentes Comini vocari, ꝛ venisse ad hrēditatē dicti Gratiadei: prout vocati fuerāt in prima parte testamenti. scilicet quando contigisset cominū non fuisse heredē Gratiadei: q2 institutio dat intellectum ꝛ interpretationē ad substitutionem, ꝛ fm ipsam institutionem regulatur substitutio. l. coheredi. §. qui discretas. ꝛ. l. si plures. ff. de vul. ꝛ pup. ꝛ. l. j. C. de impu. ꝛ alijs substi. ꝛ not. Bar. in. l. fi. ff. ad Trebel.

6 cum si. ¶ † Et non potest intelligi grauamen iniunctum esse dictis descendentibus Comini: nisi in casu quo contingeret eos ex dispositione testatoris habere hereditatem. l. sed si sic. §. fi. ff. de leg. iij. facit. l. ab eo. C. de fideicommis. ꝛ. l. plane. la. ij. §. fi. ff. de leg. j. ¶ Si igitur nō venerunt descendētes Comini ad hereditatem Gratiadei, tanquam vocati ex testamento Gratiadei: q2 non euenit casus, vt probauit. ꝛ consequenter non pōt habere locū substitutio vlla in persona dicti Petri: sequit ꝙ dicti patrui non pñt venire ex substitutione. ¶ Nec dicatur ꝙ descendētes Comini intelligantur etiam vocati ex testamēto ad hereditatem Gratiadei, per illa verba adiecta in substitutione, videlicet si aliquis filiorum vel ex descēdētibus eorum decesserit sine herede masculino ex se legitime descendente, ꝛ sine testamento, ꝙ tunc hereditas ꝛ bona etiā sic decedentis remaneant ꝛ perueniant in totū in alios suos proximiores legitimos masculos: q2 ad hoc respondetur qđ imo non dicuntur vocati ex testamento. vt no. gl. communiter ap-

c probata in. l. Lucius. l ultima. ff. de heredi. insti. ꝛ probatur in. l. ex facto. etiam agitatum, eo. titu. ꝛ per alias plures ratiōes

d deductas per docto. in. l. Lucius. ꝛ per Joannē An. in addi. Spe. in tit. de testa. §. primo. in addi. incip. huic questioni accedit. cum suis multis cōcordantijs super quo nō insisto: q2 vt dicit Joannes de imola in. d. l. Lucius. ista est cōmunis opi. a qua in iudicando nō est recedendū, vt tradit in locis vulgaribus. ꝛ ita sepenumero consului, vbi ille casus occurebat ꝑ se principaliter in consultatione, respondendo ad ea que in ꝯriū per aliquos solent allegari. ¶ Nec etiam obstat si diceretur ꝙ saltem videtur ꝙ per verba cōditionalia apposita in dicta secunda parte testamenti, videantur vocati descendentes Comini licet fuerint nominatim in cōditione illa, videlicet si quis filiorum decesserit sine herede masculino ꝛc. attēto ꝙ fuerunt descendentes grauati. quo casu propter grauamen iniūctum videntur etiā vocati ad hereditatem ex testamēto Gratiadei. per no. per Bar. in. d. l. cēturio. in ver. quero vlteri9 qd si testator dixerit, si filius meus decesserit sine filijs, vel eorum filij sine filijs ꝛc. arg. l. deniqꝫ. ff. de pecu. lega. ꝛ ꝑ no. in. l. alio.

7 ff. de ali. ꝛ ciba. leg. † Q2 respondeo ꝙ in casu nostro testator iō grauauit dictos descendentes Comini in substitutione ꝑdicta q2 eos vocauerat in prima parte testamenti contineat institutionē. ꝛ secundum illam precedentem institutionē regulatur ꝛ interpretatur hec substitutio subsequens. vt proxime dictū fuit. ꝛ istud non erat in casu tacto per Bartolū in. d. l. cēturio. Cū ergo nō euenerit casus in quo descendētes Comini intelligebantur vocati: q2 Cominis fuit heres: ergo non pōt dici ꝙ substitutio fideicōmissaria euenerit in persona Petri q est de descēdentibus Comini. vt supra declaraui. ¶ Preterea respondeo ad no. per Bar. in dicta. l. centurio. quod bar. ibi loquitur quando testator illum quem non instituerat, vel non onerauerat grauabat in aliqua re ipsi9 testatoris. Nā tūc fm Bar. videt relinquere eidē grauato illa eadē bona in qb9 eū grauauit. ita loquitur dictus. §. interdū cum alijs allegatis ꝑ Bar. Sed in casu nr̄o testator grauauit descendētes Comini i bonis, ꝛ hereditate ipsorū ꝛ descendentiū Comini: q

a ¶ Vulgariter. in hoc articulo quando sunt substituti descendētes testatoris oēs cōiter cōueniūt in. d. §. quidam recte. ꝛ vbiqꝫ decius consil. ccclxxxiiij.

b Fratris. hoc casu cōiter reprobatur opin. Pau. inꝯtū i. d. §. quidā recte. vult filios esse vocatos per fideicōmissum vt ꝑ alex. Areti. Soci. Jas. Ant. rub. ibi. Sꝫ cōiter tenent ꝙ sicut filij simul cum patre viriliter vocati vt vltra predictos Cep. cautela cini. cōs. lij. deci. cōsil. ccliij. Sed ego hic idem puto ꝙ in priore casu, vt descendentes fratres vel alterius coniuncti non intelligantur vocati simul nec successiue per fideicōmissum: sꝫ ordine successiuo vulgariter duntaxat. ꝛ ita tenet deci. in consil. ccv. adde Bertrā. consi. ix. thema tale [illegible] col. j. lib. j. cōsil. lxxxij. visa clausula. col. j. eod. lib. [illegible]

c ¶ [illegible]

d ¶ In casu. Quo vulgaris illa substitutio descendentium locum habuisset ꝛ nō alias. ꝛ not. hanc subtilem ꝛ vtilissimam sententiam [illegible] etiā verā puto nec temere alibi reperies lꝫ casus quotidian9 sit nec memini me alibi legisse nisi apd Rapha. cu. consil. cxviij. col. fin. testator. vbi idē tenet. ꝛ deci. late consi. cclxxxiiij. col. fin. vbi tamen. nec Cu. nec Alexand. qui scripserunt in terminis, allegat. [illegible]

casu si diceremus q per hoc videretur relinquere ipsis descendentibus bona et hereditatē ipsorū et descendentium non valeret.l.proprias.C.de leg.l.cetera.in prin.ff.de lega.j. ¶ † Tertio respondeo q nō videt bona ratio illa:testator grauat aliquem,ergo ex hoc solo videtur ei relinquere illud in quo grauat.vt probatur in.l.hereditas ad statium.et ibi no.Bart.et.l.cū quasi.§.si plures.ff.de fideicōmiss.liber.et ita etiā tenet Richar.malū.et Ray.vt refert Bar.in preall.l.centurio.in ver.§.proxime allegato.ita etiā videt tenere Bart.in.l.codicillis.in prin.ff.de vsufru.leg.si bn̄ inspiciatur.dū dicit q in casu q̄stionis formate p Bar.in.d.l.sed si sic.de leg.iij.et in.d.l.centurio.onus fideicōmissi non intelligitur iniunctum vltimo decedenti.i.filijs filiorum sed solum primis filijs institutis: qr filij filiorū nō potuerūt grauari onere fideicōmissi,cū nō fuerint onerati seu vocati a testatore ad hereditatē.secus fuit in casu dicte.l.codicillis: qr ibi expresse omnes liberti fuerūt onerati et vocati a testatore per modū dispositionis,vnde instituēdo alium post mortem eorum,videtur vltimo decedentē grauare onere fideicōmissi. ¶ Ita etiam voluit ipsemet Bar.in cōsil.vij.repetito consi.ccxiij.inci.Andreas.et in.l.labeo.C.de fideicō.et in.l.sed si sic.ff.de leg.iij.et Jo.de Imo.in.d.l.cēturio.in penul.char.in ver.Item adde dictis Bar.inquantū tāgit questionem illam,si testator instituit etc.iunctis no.per eū in antepe.char.dūtaxat de substitutione facta ad cōmodū pauperū Christi.et ponit ipse idem plenius in.c.Ray.de testa.dū tractat de substitutione compendiosa.et Petr.de anchara.in cōsi.cxxxvij.principaliter ponderandū.Pau.consil.cxxxj.li.ij.inci.dubium facit etc. ¶ Non obstant iura allegata p Bar.in.d.l.et primo tex.in.d.l.deniq3.§.interdum.quia respondetur q ideo ibi videtur legatum peculiū seruo cui relicta erat libertas grauando eum de aliquo dando alteri: qr quandocunq3 videmus q seruo cui simpliciter data est libertas,videtur concessum peculium.l.j.C.de pecu.eius qui liber.mer.cum ibi no.vbi peculium tacite sequitur seruum:cm libertas datur inter viuos.ideo non est mirum si licet peculium nō sequatur ipsum seruum:quando datur libertas in testamēto simpliciter:si tamen sequitur eum quando grauatur in testamēto seruus aliquid dare ex peculio. Vel ideo hoc est,qr testator grauauit seruum vt daret centū heredibus testatoris ex peculio,et sic grauādo q det hr̄dibus centum de peculio,videtur voluisse q de peculio nō habeant heredes aliquid vltra,merito habebit seruus reliquū peculium.secus si fuisset grauatus dare extraneo:quia non videtur seruo legatum peculiū.l.iij.§.fi.cū gl.in verbo dare.ff.de condi.ob cau. ¶ † Non obst.etiam tex.in.d.l.si ita stipulatio.ff.de oper.liberto.quia respondetur q ibi ponitur casus specialis [a],in quo illud qd̄ exprimit in vim conditionis,videtur dispositum,simpliciter dispositionem inducit,et hoc ideo illud est:quia quod erat ibi positū in dispositione,non poterat peti quodā speciali iure tanq̄ appositū causa onerāde libertatis,iuxta.l.j.§.que onerāde.ff.quarū rerū actio non datur. Unde excepto illo speciali casu regulariter videmus q illud quod est appositum in cōditione,nō censetur esse in dispositione.d.l.ex facto etiam.et dicta.l.si qs sub conditione.et ita illā.l.si ita stipulatio.declarant doct.maxime Saly.et Fulg.in.l.si pacto quo penā.C.de pac. ¶ † Non obstat etiam id quod no.gl.in.d.l.alio.qr respondetur q verū est q quando executor datus in testamento grauatur ad aliquid dandum:et id grauamen valet,licet nihil sit relictum executori.et hoc ideo quia tale grauamen videtur relictum ab herede,seu iniunctum heredi sicut est qn̄ est datus tutor in testamento filio testatoris,et grauatur tutor in testamento de aliquid dando alteri:nā tunc valet tale relictum,quia in effectu videtur tunc grauatus filius in testamento substitutus.l.peto.§.mater.ff.de leg.ij.et Ang.in.l.si seruus legatus.§.qui Margaritam.ff.de leg.j.et ita vult expresse Bart.in.d.l.alia.iuxta princip.post glo.et per Joan.de imo.in.d.l.centurio.in antepenul.char.et in.d.c.Raynutius.et sic p plures responsiones ad obiecta patet meo iudicio optime sustineri posse hoc fundamētū,q meo iudicio est nō modici momēti pro victoria dicte adulte. ¶ † Preterea posito q p fideicōmissum intelligeretur fuisse vocatus dictus Petrus [b] ad hereditatem dicti Gratiadei,qd̄ tamen non est verū,vt probaui:tamē adhuc nō habet obstare istud dicte adulte:qr nō apparet q dictus Petrus vnq̄ agnouerit dictū fideicōmissum.ad hoc eñ vt posset cogi Petrus vel heres eius ad grauamen iniunctū dicto Petro requiritur q Pe.spōte agnouerit fideicōmissum ad quod vocatus fuisset,posito q ad fideicommissum vocatus esset:aliter eñ cogi nō posset.l.imperator.in princi.cū glo.j.ff.de leg.ij.l.mulier.§.fi.et.l.si patroni.§.qui fideicōmissariā.versi.q ū prior.ff.ad trebel. ¶ Et non potest videri q Petrus fideicōmissum ex testamēto agnouerit,cum non appareat q habuerit sciētiā contentorum in testamēto.l.si is ad quē.et.l.pater.ff.de acqui.here.et no.gl.et doc.in.l.is potest.eod.titu.et tātomagis,qr dicti patrui vt in pūcto cōtinetur,dicūt dictū testamentū Gratiadei stetisse occultū,vsq3 ad istud tempus. ¶ Et nō facio vim q Dominus sciuerit cōtenta in testamento Gratiadei:quia illa substitutio facta per testatorē in bonis et hereditate illius descēdentis,qui decederet sine herede masculino,nō habuit effectū in persona Domini:quia ipse decessit cum herede masculino:sed patrui se fundant et eo quod dicūt substitutionem habere locū in persona Petri in bonis et hereditate Petri,et dico q hoc stare nō pōt nisi appareat Petrum agnouisse voluntatem Gratiadei,id est fideicōmissum sibi,vt dicitur relictum cum dicto grauamine,et non pōt dici agnouisse si ignorauit testamentū qd̄ dicitur fuisse occultū.

12 † et q in dubio presumatur coniunctus habuisse ignorantiā testamenti conditi a cōiuncto suo,probatur in.l.quoniā sororem.fm Bal.et Ang.ibi.C.de iure deli.et est de mēte Bart.in l.qui duos.in versi.quero,dixi q oportet etc.ff.de rebus dub.et Bar.in.d.l.is potest.in pen.col.in versi.v. ¶ Et non sequitur,tunc repertum est testamentū in domo dictorum fratrū: ergo quando Petrus viuebat,fuit penes Petrum,seu Petrus vidit illud,prout requiritur vt inducat presumptio scientie.l.non est ferendus.et ibi Bal.et Ang.ff.de transact.c.constitutus.de testi.et ibi no.iunctis not.per Bal.in.l.si qui.ad fi.C.de adulte.et per Oldra.et Bald.in.l.j.§.si magistratus.ff.de magist.cōue.et per Saly.in.l.ex persona.post Bal.C.de proba.et istud etiam,ni fallor,est aliud multum efficax fundamentū pro reportāda victoria cōtra patruos. ¶ Ex quibus apparet,q siue dicta bona fuerint Gratiadei,et postea peruenerint ad dictū Petrū,siue solū fuerint dicti Petri,spectant omnino pro dicta quarta parte ad dictam adultam,et non ad dictos patruos,et p hoc nō esset opus aliter insistere,cui incumberet onus probādi bona pdicta esse vel nō esse subiecta dicte substitutioni et per quē fuerunt acquisita.et proculdubio incūbit dictis patruis:attento q presupponitur q fuerūt tenta et possessa p dictū Petrū tempore vite,et mortis:et sic remanserūt in hereditate Petri,q̄ delata est filie.et q illa possessio authoritate statuti est trāslata in dictā adultā,et sic adulta h3 fundatā intentionem suam,scilicet q dicta bona spectēt ad eā tanq̄ hereditatis paterne,postquā fuerunt per patrem tēpore vite et mortis possessa.d.l.fi.cū gl.C.de edic.diui Adr.et dixi supra. ¶ Et non obstat id qd̄ not.xij.q.j.sunt manifeste.et eadē causa,questione.v.c.nulli.vbi possessio transfert onus probandi in aduersariū:quia respondeo q posito q transferret onus probādi in adultam:tamen adulta dicitur probasse eoipso q apparet q fuerunt tenta et possessa per patrē tēpore vite et mortis,si ergo volunt patrui dicere q fuerunt bona Gratiadei,istud est fundamentū intentionis eorū,debent illud probare.l.ei q.et.l.in exceptionibus.ff.de proba. ¶ Et ideo fm Jo.an.et alios in.c.vt vnusquisq3.de pecu.cleri.id qd̄ no.in.d.c.sunt manifeste.cum si.non habent locū vbi aliqua presumptio esset ɔtra possidentem,per id qd̄ habet in.c.j.et in.d.c.vt vnusquisq3.de pecu.cle.et in.c.j.de testa.cū si.et no.do.in.c.cum in officijs.de testa. ¶ Preterea etiā dicta adulta dr̄ possidere authoritate dicti statuti.et si diceret q posito q dicta bōa fuissent acq̄sita p Petrū:tn̄ verba substitutionis cōprehendunt dicta bona,ad hoc fuit multipliciter responsum supra. Ex his apparet responsum esse ad oīa quesita:et meo iudicio causam dicte adulte ex multiplici capite in toto collatam esse. Alex.

a ¶ Specialis.ita soluit Alex.s.lib.j.consil.cv.nu.v.et in.d.l.centurio.et ibi Jaso.col.xxiij.in fi.et oēs volunt q male dico quod ibi ideo non dicitur promissa pecunia qr non est simpliciter pmissa s3 sub facultate [illegible] di potius opas ad electionem liberti a et sic eque valet stipulatio et si opere tantum promisse fuissent secus si esset electio patroni.vt dixi in nouis intellectibus.

b ¶ Petrus.pater d.adulte.

Summarium.

2 ☞ Testamentum precedēs etiam vnicam habēs clausulam derogatoriam,nō reuocatur per clausulā generalem:cassans.et irritans.

5 Conditio potestatiua non trahitur retro.

Consilium.XXV.

Viso testamento cōdito p Angelutiū philipini anno.M.cccclxvj.die tertio mēsis Aprilis,in q̄ instituit sibi hr̄des Marinū et Julianū Jacobi,et Frāciscū,et Sanctēfilios dicti Marini cū clā derogatoria ad sequētia testamēta: nisi in testō essent expssa hec vba.Dn̄e labia mea etc.et cū clausula etiā q casu quo dictū primum testamētū per dicta verba derogatoria,in.d.

ria.vel aliter qualitercũque reuocare vel annullari cõtingeret: dedit ⁊ concessit titulo donationis dictis institutis oĩa bona sue hereditatis excepta quadam domo cuꝫ horto, vt plenius in dicto testamento continetur.⁊ etiã viso instrumento donatiõis omnium bonorum presentiũ ⁊ futurorũ,exceptis duabus tornaturis terre,per eundem Angelutium facte de anno M.cccclxxi.die.xxij.mẽsis Maij.Vincẽtio pasquarelij,vulgariter noĩato Pugliexe,vt pleniꝰ in dicto ĩstrumẽto cõtinet⁊ ⁊ alio testamẽto eiusdẽ Angelutij cõdito anno.M.cccclxxi.die vltima mẽsis Maij.in quo Antoniã vxorem suã sibi heredẽ vniuersalẽ instituit cũ clausula videlicet cassans ⁊ irritans omne aliud testamentum quomodocunque hic retrofactũ,vt plenius in eo continetur.visis etiam duobus consilijs eleganter redditis per celeberrimos consultores, quorũ vnus consuluit in fauorẽ dictorum Marinis ⁊ Juliani Francisci, ⁊ Sanctis.Alius consuluit in fauorẽ dicti Pugliexij. ¶ Et licet vnusquisqꝫ eorũ subtiliter ⁊ copiose allegauerit: tñ perspecto tenore dictorũ instrumẽtorũ,⁊ habita pro virilibꝰ diligenti cõsideratione sentio dictũ Pugliexiũ habere iura meliora ⁊ potiora in rebꝰ ⁊ bonis sibi in dicto instrumẽto donatis principaliter. † qꝛ donatio inter viuos facta Pugliexio pure ⁊ simpliciter cum constituto cõtento in instrumẽto operatur translationem dominij.l.in edibus.§.fi.ff.de dona.iuncta.l.traditionibus.C.de pactis.cum ibi no.⁊.l.quod meo.in prin.cũ fi.ff.de acqui.pos.no.Bar.⁊ alij in.l.ab emptione.ff.de pactis.⁊ Bal.in.l.j.C.pro dona.cũ fi.Et ideo ille qui vult esse heres ex testamẽto dicti Angelutij,vel ab intestato nõ potest dictam donationem Pugliexio facta defuncto infringere.l.eris alieni.C.de dona.l.ij.C.si quid in fraudem patro.cum simi. ¶ Nec ad hoc obstat si diceretur prius fuisse factã donationẽ Marino ⁊ Juliano,⁊ alijs nominatis in prĩo testamento Angelutij: qꝛ † respondetur primo ꝙ illa donatio non potest effectum sortiri,ex eo qꝛ fuit facta inquantum cõtingeret primum testamentũ reuocari,vel annullari per dicta verba derogatoria que exprimerentur in sequenti testamẽto, vel aliter qualitercũqꝫ: nam multis modis poterat cõtingere reuocari primum testamentum, habens clausulã derogatoriam,vt.l.si quis in prin.testamenti.cum ibi not.p Bar.ff.de leg.iij.⁊ plenius per Bal.in.l.sancimus.C.de testa.in vlt.col.⁊ ibi eum sequuntur ceteri: tamen nullo modo fuit reuocatum aut annullatum,scilicet legitime aut cum effectu dictum primum testamẽtum.qꝛ non sufficit illa simplex ⁊ nuda cassatio facta in posteriore testamẽto.d.l.si qs.in principio testamẽti.⁊ plene no.in.l.si mihi ⁊ tibi.§.in legatis.cum simili.ff.de leg.j.⁊ dicta verba,vel aliter qualitercunqꝫ,intelligi debent scdm † mentem disponentis que semper attendi debet,etiã si a proprietate verborũ recedendum sit.l.si tibi.ff.si cer.pe.l.fi.C.que res pigno.obli.possunt.l.iij.C.de lib.prete.l.fin.C.de contrahen.⁊ commit.stipula.sed intentio testatoris fuit principaliter conferre bona sua titulo hereditario Marinum, ⁊ alios predictos,⁊ in defectum huius vie,voluit trãsferre titulo donationis,ergo donec valuit primum testamentum per quod conferebantur bona titulo hereditario in Marinum, nõ est tractandum de titulo donationis facte eodem testamento.

¶ † Nec ob.si diceretur ꝙ attento ꝙ vnum tãtum testamentũ precesserat tempore quo factũ fuit posterius testamentũ videt⁊ ꝙ per illam generalem clausulam scilicet irritans [a] ⁊ cassans omne aliud testamentum,sit sufficienter sublatũ primũ testamẽtum,habẽs clausulam derogatoriam ad sequẽtia.ar.l.ij.ff.de libe.⁊ posthu.per quam ita concludit Bart.in.d.l.si quis in principio testamenti.⁊ in.d.l.ij.qꝛ respondeo ꝙ cõmunis sententia doctorũ est in contrarium.Unde [b] opi.Bar.reprehendit⁊ per Ang.Jo.de Jmo.Raph.⁊ Pau.de ca.in dicta.l.ij.⁊ per Bal.in.l.humanum.C.de legi.⁊ in aut.hoc inter liberos.C.de testa.⁊ per Ang.in consi.ccclx.inci.Quedã domina Vanna ⁊c.⁊ Raph.in.d.l.si quis in principio testamẽti.qꝛ si vera esset opinio Bar.sequeretur ꝙ nunquã requireret⁊ specialem mentionẽ fieri de clausula derogatoria apposita in precedenti testamento:qꝛ nunquam dicitur nisi vnicum testamentum precedenti.s.proximum precedẽs: quia illud semper tollit alia precedentia.l.si quis eũ.in prin.ff.de vul.⁊ pup.⁊ in §.posteriore.insti.quib.mo.test.infir.⁊ sic esset contra dictã.l.si qs in prin.testamenti.in verbo specialiter. ¶ Preterea alia ratione esset dicta opinio Bar.contra.d.l.si quis in prin.testamenti.qꝛ ibi vnica tãtum dispositio seu testamentum fuit in quo erat clausula derogatoria sequẽtis dispositiõis.⁊ sequẽs dispositio contraria erat in eodẽ testamẽto,vt ibi in verbo eodem.⁊ tamẽ requirebatur specialis mentio,vt ibi. ¶ Nec ob.d.l.ij.qꝛ ibi respondet Jo.de Jmo.ꝙ ibi loquitur in materia in qua sufficit vniuersalis dispositio.l.iij.§.nominatim.⁊.l.titiꝰ.in prin.ff.de lib.⁊ posth.non mirũ si ibi sufficit indefinita qñ refertur ad vnum subiectum.que ratio cessat in materia dicte.l.si quis in prin.testamenti.qꝛ ibi nõ sufficit oratio vniuersalis.facit secundũ eum id quod habetur in.c.qui ad agẽdum.de procu.in.vj.istam opi.sum semper secutus legendo ⁊ consulendo. ¶ Preterea posito etiã ꝙ dici posset reuocatũ esse testamentum primum:tamen anteꝙ̃ reuocaretur,erat iã facta pura donatio dicto Pugliexio, ⁊ implemẽtũ cõditionis postea subsequens per reuocationẽ non trahitur retro ad principiũ.i.ad tẽpus celebrate donatiõis facte Marino †:qꝛ cum illa esset conditio pendens a potestate donatoris, scilicet reuocare,vel non reuocare testamentũ,non trahitur retro ad principiũ.l.quidam cum filium.§.fi.ff.de verb.oblig.l.potior.⁊.l.qui balneũ.ff.qui potio.in pig.hab.⁊ plene no.Bar.in.l.si is qui pro empto.ff.de vsucap.in.v.questione principali,⁊ tãto magis procedit hoc,qꝛ videt⁊ traditio prius facta Pugliexio ex causa donationis.per ea que infra dicam. ¶ Secundo modo potest responderi ad principale obiectũ supra factum de dicta donatione [c] prius in dicto primo testamento:qꝛ † dicta donatio nõ valuit,qꝛ fuit facta in penã mutationis testamenti,vnde tunc magis cõmuniter cõcludit⁊ talem donationem non valere per.l.stipulatio hoc mõ concepta.ff.de verb.obl.vt cõsuluit Dy.consi.vij.inci.q̃stio talis est.⁊ tenet Bar.Ange.⁊ Mod.in.d.l.stipulatio hoc modo concepta.⁊ Bar.Bal.⁊ Fulg.in.l.cũ duobus.§.idem respondit.el.j.per illum tex.ff.pro socio.⁊ Bal.in.d.l.sancimus.⁊ in.l.cũ antiquitas.C.de testa.⁊ in.l.j.ad fi.C.de sacrosan.eccl.⁊ Bal.Ang.⁊ Jo.de Jmo.in.l.heredes palã.§.fi.de testa.⁊ est de mẽte Bal.in l.ex testõ.C.de fideicom.⁊ Pet.de anch.⁊ Jo.de imo.in rub.extra de testa.⁊ Ange.in aut.hoc inter liberos.C.de testa.⁊ Sal.in.d.l.sancimus.videt⁊ enim dicta donatio prima facta sub cõditiõe reputata de iure impossibilis seu turpis, merito vitiat cõtractũ donationis.l.impossibilis.⁊.l.generaliter.ff.de ver.obli.iuncta.d.l.stipulatio hoc modo concepta. ¶ Nec ob.si diceretur ꝙ ista cõclusio posset ꝓcedere qñ in dicto primo testamento facta fuisset donatio omniũ bonorum presentium ⁊ futurorũ,absqꝫ vlla reseruatiõe:quasi tũc videatur auferri libera facultas testãdi.secus in casu nostro in quo ĩ dicta donatiõe facta in dicto primo testamento domus excipit do mũ cũ horto:⁊ sic de illa potuisset testari.⁊ ita quidã referunt voluisse Ang.in.d.cons.ccclxv.inci.quedam domina Vãna.⁊ qꝛ respondeo ꝙ si bene inspiciatur Ang.in.d.consi.non dicit istud,sed bene dicit ꝙ in casu sue cõsultationis in qua erat facta donatio presentium ⁊ futurorum in penã mutatiõis testamenti,non valuit donatio:qꝛ aufert liberã testãdi factionẽ ⁊ qꝛ talis donatio est bonis moribꝰ inimica.⁊ directo cõtradicit charitati ex parte recipiẽtis:qꝛ nõ curauit ponere donationẽ in statu paupertatis.qd facere nõ debuit cũ donatariꝰ sit donãti obligatus ad antidora.l.sed ⁊ si lege.§.consuluit.ff.de pet.here.l.si nõ sortẽ.§.libertus.ff.de condi.inde.⁊ ad hoc ꝙ sit bonis moribꝰ inimica,alle.no.per doct.in.l.fi.C.de pac.⁊ ĩ.d.l.stipulatio.subdit etiã ꝙ Dy.in.c.semel.de re.iur.ĩ.vj.tenuit ꝙ donatio valeat si testamentũ reuocatur,sed ꝙ bal.tenet cõtra Dy.⁊ bene fm Ang.subiungentem ꝙ Dy.tñ in.d.c.semel.non loquitur quando testator fecit transitũ ad donationem comprehendentẽ tam futura ꝙ presentia.⁊ sic nullo mõ Ange.dicit ꝙ quãdo nõ essent donata indifferenter oĩa presentia ⁊ futura,nõ sit vera opi.Bar.nec debet ex ṽbis ange.a contrario sensu sumi argu.per not.in.l.ij.C.de cõdi.inser.⁊ in.l.conuenticulam.C.de epis.⁊ cleri.⁊ in.c.significasti.de foro compe. ¶ † Preterea ꝙ etiã nõ valeat dicta donatio, etiã indifferenter nõ cõprehenderet oĩa presentia ⁊ futura voluit Bar.in.d.l.si quis in prin.testamẽti.cũ concor.s.all.vbi ꝯcludit ꝙ si testator dixit,si cõtingat me reuocare testamentũ, ex tũc dono tibi oĩa bona mea tibi recipienti ⁊c.nõ vꝫ huiusmodi donatio.⁊ tñ constat ꝙ sub illis verbis, dono omnia bona mea,cõprehẽdunt⁊ nisi p̃sentia,nõ futura:vt no gl.⁊ doct.in.l.fi.C.que res pig.oblig.pos.⁊ hoc in terminis nostris clare exprimit Pan.de cast.in.d.l.stipulatio hoc mõ cõcepta.qui ita etiã intelligit Bar.velle,⁊ bñ probatur per.l.stipulatio.in verbo,tñ dare spõdes.⁊ est de mente Bal.in.c.ij.ad fi.de feu.da.in vicẽ legis cõmis. ¶ Tertio principaliter respondeo non obstare dicto Pugliexio donationẽ factã dicto Marino,⁊ socijs in primo testamento nõ cõtinetur aliqua vera,vel ficta traditio sꝫ ĩ instrumẽto donationis facte Pugliexio cõtinet⁊ ficta traditio p ꝯstitutũ.merito † potior est ꝯditio eiꝰ cui prior res tradita est.l.quoties.C.de rei vẽdi.l.siue aũt.§.si duobꝰ.cũ l.seq.ff.de publi,⁊ sufficit dicta traditio facta per cõstitutũ,et si postea alteri donatario res ⁊ bona corporaliter tradita fuissent,⁊ ꝯcludit Guid.de suza.in.d.l.quoties.⁊ eũ refert ⁊ sequi

Marginal note numbers: 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8; a, b, c.

¶ Irritans.vide j.lib.iiij.consil.vij.

¶ Unde.j.lib.vij.consi.clxiij.nume.ix.Soci.consil.clxiiij.col.iiij.libr.ij.

¶ Donatione. Aduerte multi distingũt:aut apponitur reuocationi totius testamenti, ⁊ non valet.aut reuocationi certi legati, ⁊ valet.⁊ ita tenet Bal.in.l.sancimꝰ.ad fi.C.de testa.Alb.in rub.C.de dona.Imo.l.heredes palã.§.fi.de testa.Roma.pau.Alex.in.l.stipulatio hoc modo concepta.de ver.obli.roma.cõsi.ccxciij.Pau.cõsi.cccccxxiiij in p[illegible]n.j.consi.ccccxx.lib.ij.Panor.consi.xij.col.fi.lib.ij.Phi.Franc.c.qd semel.de regul.iur.in.vj.Maria.Soci.tracta.de obla.li.xiiij.q.ij.deci.ꝯsil.ccxciij.Bertran.consi.xxvij.col.ij.li.j.ruger.de meta.re.l.j.de testa.nume.xv.Alij distingũt nõ an pena apponat⁊ reuocationi testamẽti vel legati,sed an ipsa pena sit donatio omniũ bonorum vel patris vt Alexã.s.libr.ij.consilio.clxxiij.consi.xvi.Jas.autem in.d.l.stipulatio hoc modo.et consi.clxix.lib.iiij.tenet ĩdistincte valere fauore pie cause,qd est ineptum.ego indistincte puto omnẽ donationem vel plenam,siue vniuersaleꝫ siue particularẽ,etiam fauore pie cause appositã siue reuocationi totius testamenti, siue vnius particularis legati esse nullam inspecta natura principalis.

a ¶ Succederent. per hanc clausulam filij sunt adinuicem reciproce substituti vulgariter pupillariter ⁊ per fideicommissum.

b ¶ Moriatur. hec clausula nihil addit, sed per se tantum valet quantum precedens.

c ¶ Filijs. hec multum addit quia per priorem clausulam bene habetur quod appellatiõe filiorũ veniunt nepotes quantum ad commodũ filiorum vt deficiat conditio. Quia deficit licet vnus decedat cuz nepotibus ex filio vel filijs premortuis alias regulariter verbum filij, in dispositiõe appositum solum filios primi gradus cõprehẽdit. Quia illi soli sunt grauati, ⁊ etiam illi soli vocati. vt not. s. li. j. cõsil. j. vnde licet per priorẽ clausulã esset prouisum nepotibus in hoc qđ faciãt deficere fideicommissum: Nõ tñ erant vocati ad [illegible]cõmissũ, Sed per sequentẽ clausulam ⁊ eorũ filijs, etiam nepotes sunt vocati ad fideicommissuz et honorati. imo nedum nepotes sed etiam pronepotes ⁊ vlteriores nedũ cum nepotibus vt in hoc cõsilio sed etiam cum filijs. Sed quero vtrum sicut censentur vocati nepotes ita censentur grauati? videtur quod sic, Quia hic agitur de reciproca substitutione. Cõtrariuz dico quod non sunt grauati, licet sint honorati: Quia substitutio non est reciproca nisi inter filios, filij autem filiorum non substituuntur adinuicem, sed solũ substituuntur filijs: et nemo nepotibus substituitur: quia oportuisset addere, ⁊ filij filiorum moriantur sine filijs ⁊c. quod non est additũ. ⁊ si eẽt additum viderentur non nepotes [illegible]ipsi filij sub his pluribus cõ[illegible]nibus grauati ſm nota. s. lib. j. cõsil. cx. nu. 6. [illegible]

tur Jo. an. in addit. Spec. in tit. de empt. ⁊ vendi. §. j. in addi. incip. hic dubitatˀ. ⁊ doct. in. c. cũ venissent. de resti. spo. ⁊ bal. in rub. C. de cõtrahẽ. emp. in. xvj. q. bene faciunt no. per Bal. in. l. j. C. ꝓ dona. ¶ Nec donationi dicti Pugliexij obstat qđ fuerit facta de bonis presentibꝰ ⁊ futuris, attẽto quod fuerit facta cũ reseruatiõe certe rei, vt ꝑ Bar. ⁊ alios in. d. l. stipulatio hoc modo cõcepta. cũ suis vulgatis cõcor. Ex qbꝰ oĩbus cõcludo ⁊ qđ quo ad bona donata Pugliexio meliora ⁊ potiora habeat ipse iura quã habeãt dicti Marinꝰ ⁊ socij. Et ꝑ hec satisfactũ puto requisitiõi illustrissimi ⁊ excelsi principis dñi comitis Urbini, domini mei vnice obseruãdi: cuiꝰ literis requisitus sum vt superinde consulam quid de iure sentiam.

Epitome.

☞ Testator habẽs tres filios, eos instituit ⁊ voluit quod si qs dictorũ suorũ filiorũ decederet sine filijs qđ adinuicẽ succederẽt. ⁊ vnꝰ alteri moriatˀ, ⁊ eorũ filijs masculis in stirpẽ. post mortẽ testatoris decessit leliꝰ vnꝰ filiorũ relicto Christophoro filio suo ⁊ nepote testatoris. decessit ẽt aliꝰ filiꝰ relicto Tamarotio nepote suo ex filio suo ꝑdefuncto. Nouissime stephanus vltimꝰ filiorum testatoris decessit sine liberis relicto dicto Christophoro nepote, ⁊ tomarotio ꝓnepote, q cõtẽdunt, de substitutiõe facta Stephano. nepos eñ dicit se solũ substitutum. Sed decidit Alex. quod pronepos simul cũ eo vocatˀ: Quia in substitutione facta de filijs filiorum cõtinentˀ nepotes. eadẽ ratione dico quod cõtinentˀ omnes ordine successiuo descendentes masculi sed in honore tantum, nõ in onere: Quia soli filij primi gradus sunt grauati, vnde etiã si lelius superuixisset Stephano, dico quod cum eo in substitutione concurreret ille pronepos alterius fratris. C. M.

Cõsilium. XXVI.

Videretur fortasse super premisso themate ⁊ dubijs dicendũ Christophorũ nepotẽ dicti Pauli testatoris esse admittẽdũ ex substitutiõe ꝑdicta in totum, ⁊ dictũ Tamarotiũ nullo modo in substitutiõe cõprehẽdi, q: testator in substitutiõe voluit ꝙ si quis dictorũ suorũ filiorũ decederet sine filijs ex legitimo matrimonio natis ꝙ adinuicẽ succederẽt [a], ⁊ vnꝰ alteri moriatˀ, [b] ⁊ eorũ filijs [c] masculis in stirpẽ, ⁊ nõ in capita. Cũ igitˀ decesserit vltimo Stephanꝰ filiꝰ testõris sine liberis, dz dũtaxat admitti Christophorꝰ: q: est filiꝰ Lelij quõdã filij dicti testatoris. 1 † Et substitutio facta de filijs filiorũ, nõ vr̃ ꝙ cõpꝛhẽdat nepotes filiorũ, saltẽ qñ extãt filij filiorũ, vt in casu nr̃o. l. ꝙ si nepotes. ff. de test. tute. ⁊ insti. q da. tuto. in test. poss. ad fi. ¶ Et ꝑcipue attẽto cõi vsu loquẽdi, secũdũ quẽ alio mõ appellantˀ filij, alio mõ nepotes, vt no. gl. in. d. tit. insti. q da. tut. in testa. poss. in verbo appellãtur. ⁊ in aut. de non eligẽ. scđo nub. §. cũ igitur. in verbo filios. ⁊ no. Jac. but. in. l. instrumentorũ. ff. de fide instru. ⁊ Ant. de bu. in pꝛĩc. decretaliũ. circa. vj. col. 2 † ⁊ vltima volũtas ac oĩs alia dispositio recipit ĩterꝑtatiõe a cõi vsu loquendi. l. labeo. ff. de suppel. leg. l. liberorũ. §. qd ergo. ⁊ ibi no. ff. de leg. iij. c. ex literis. de spõsa. ¶ Cõfirmãtur hec ꝑ id qđ no. Cy. ⁊ Jo. de imo. in. l. gallꝰ. §. ĩstituẽs. ff. de lib. ⁊ post. vbi voluit ꝙ si testõr dixerit se legare filio decem, ⁊ habebat filiũ ⁊ nepotem, solum filius veniet ad legatũ, nõ nepos per. d. l. ꝙ si nepotes, ⁊ põt ſm Bald. in. d. §. instituẽs. rñderi ad. l. luciꝰ. l. ultima. ff. de here. insti. ꝑ quẽ Bar. vr̃ contrariũ velle in. l. liberorũ. ff. de ver. sig. in. iij. col. ꝙ in casu illiꝰ. l. testator voluit prouidere filijs, ideo cõpꝛehẽdũtur liberi, ⁊ sic nepotes: ne ał's extraneꝰ substitutus preferretur agnationi testatoris, qđ nõ ꝑsumitˀ de mẽte sua fuisse. l. cũ acutissimi. C. de fideicõ. l. scripto. ff. vñ lib. q̃ ratio hic cessat cũ supersit dictus Christophorꝰ, qui nõ est extraneꝰ. ¶ Scđo principaliter pro ista opi. adducitˀ id qđ habetur in. l. cũ ita. §. in fideicõmisso. in verbo proximo gradu. ff. de leg. ij. iunctis ibi no. ꝑ Bal. nam 3 ibi habetˀ, † ꝙ si testator legauerit familie testatoris, intelligũtur vocati illi de familia, qui sunt in ꝓximiori gradu, intantũ ꝙ ſm Bal. ibi si extaret frater ⁊ filiꝰ fratris, nõ concurrerent sed preferretur frater, q est in ꝓximiori gradu. allegat. l. iij. §. si duo. ff. de legi. tut. licet scđm eũ gl. 2riũ notauerit in. d. §. in fideicommisso. in ver. proxi. mota per text. in aut. cessante. C. de leg. here. sed Bal. respõdet ad dictã aut. cessante. ꝙ ibi loquitur in succedentibus abintestato ex dispositiõe legis: quo casu nõ cõsideratur affectio que maior est ad fratrẽ, q̃ ad filiũ fratris: sed id qđ hr̃ in. d. §. in fideicommisso. loquitur in his qui vocantˀ ex dispositione testatoris, ex quo videntˀ in dubio vocati illi q sunt in ꝓximiori gradu: sed in ꝓpõsito Christophorus nepotes testatoris erat in ꝓximiori gradu ipsi testatori, quã esset Tamarotiꝰ, q erat ꝓnepos ex alio descẽdẽte natus, ergo Christophorus ad huiusmodi dispositionẽ testõris dz intelligi vocatus. ¶ Contra vtrunq; s. nepotem ⁊ pronepotẽ facere videtur: quia ipsi non erant nati, nec fortasse concepti tẽpore testamenti, nec tẽpore mortis dicti Pauli testatoris, ergo nõ videntˀ ad eiꝰ successionem vocati. l. si cognatis. ff. de reb. dub. facit. l. si titiꝰ. de suis ⁊ legi. ⁊. l. j. §. si qs ꝓximior. ff. 4 vñ cogna. ¶ † Tñ ꝑmissis nõ obstãtibus, 2riam sentẽtiam de iure probabiliorem esse arbitror. nam per dicta verba substitutionis: qbꝰ testator disposuit ꝙ si qs dictorũ filiorũ institutorum decederet sine liberis: vnus alteri moreretur: ⁊ eorũ filijs masculis videntur filij filiorũ testatoris premortuorum substituti cõpendiose filijs testatoris descendentibus sine liberis. c. si pater. ibi dum dicit prefate filie morerentˀ ⁊c. de testa. in. vj. ⁊ non habemus alibi expressius in iure secundũ doctores in. l. cẽturio. ff. de vul. ⁊ pup. ⁊ in. l. precibus. C. de impub. ⁊ ali. substi. ⁊ ꝑ dictã substitutionẽ factã de filijs filiorũ testatoris: dico ꝙ intelliguntˀ etiã vocati nepotes filiorum testatoris patre ipsorũ nepotũ ꝑmortuo tempore quo euenit casus substitutionis, ⁊ sic vr̃ vocari dictus vltimus Tamarotius: 5 † q: vbi in dispositione fit mẽtio de filijs ꝓuidẽdo eis de aliqua ꝑte hereditatis, seu legato, veniũt nõ solũ filij sed nepotes, ꝑ. d. l. lucius. ⁊ no. Bar. in. d. l. liberorũ. in. iiij. col. bñ facit l. filij. ⁊. l. iusta. ff. de ver. sig. ⁊ dictus. §. instituẽs. scđm intellectũ quẽ ibi approbat Bar. post glo. secundã. ⁊ ita etiam tenet Ant. de but. in cap. in quibusdã. de pe. ⁊ do. Cardi. Floren. in c. ij. de ver. sig. ⁊ Pet. de anch. in cle. j. de bapti. ¶ Et hoc saltem procedit qñ non erat dispositio facta simpliciter de filijs presentibus tempore testamẽti, sed erat collata in euentũ futurum in quẽ verisimiliter erat dubium an tunc extarent filij primi gradus, an vero nepotes vel inferiores: quia tũc verosimile est ꝙ testator late acceperit verbũ filijs, presertim cũ verosimiliter presumi debeat parẽ affectionem testatoris fuisse erga nepotes filiorũ, si illi extarẽt patribus eorũ premortuis: ⁊ hoc casu proprie loquitˀ. d. l. luciꝰ. in verbo filiũ. cõiũcto verbo liberos. quam ita declarat Joan. de imo. in. d. §. instituẽs. ¶ Et ita fuit in casu nostro, quia testator nõ substituit filiorũ filios, quos tunc tẽpore testamenti tantũ haberet, sed etiã intellexit substituere quoscũq; filios filiorũ contingeret postea nasci, ⁊ existere tꝑe quo eueniret casus substitutiõis. ptz q: tẽpore testamẽti solum vnus filius testatoris habebat filios, scz Tamarotius, ⁊ tñ testator substituit filios filiorũ in plurali ꝑ dictionẽ eorũ. patet ibi dũ dixit vnus alteri moriatˀ, ⁊ eorum filijs masculis ⁊c. l. fi. ff. ad treb. l. qui quartã. §. fi. cũ ibi not. per Bar. ff. de leg. j. ⁊. l. fi. cũ ibi no. per gl. ⁊ Bar. ff. de optio. lega. 6 ¶ † Et ꝙ in dicto casu cõtineantˀ appellatiõe filiorũ nepotes in dispositione facta ab ascendente, vt in casu nostro cõsuluit etiã Frãciscus ac. vt refert Cy. in. d. §. instituẽs. ⁊ in. d. l. ꝙ si nepotes. per. d. l. liberorũ. in fi. arg. d. l. cũ acutissimi. ⁊. l. generaliter. §. j. C. de insti. ⁊ substi. ⁊ respondebat ad. l. ꝙ si nepotes. ꝙ ibi fallit donatiõe tutoris facta filijs in testõ q: illa est onerosa ⁊ ꝑiudicialis tutori. 7 † Attẽto ꝙ tutor cogitˀ ẽt inuitus munus tutele suscipere. l. j. §. si quis tutor. ff. qñ appel. sit. inst. de excu. tuto. circa prin. ⁊ lz Andreas de pisis vt refert Cy. in. d. §. instituẽs. reprehẽderet opi. Fran. accur. ꝑ dictũ. §. instituẽs. secundum vnũ intellectũ, quem ibi sensit gl. j. tamen Cy. dicit ꝙ sibi pulchra videtˀ opinio Fran. Accur. vt distinguatˀ an dispositio fctã sit ab ascẽdẽte, ⁊ cõpꝛehẽdantˀ nepotes. aut ab extraneo. ⁊ tunc secus. ⁊ ad. d. §. instituens. ſm vnum intellectũ respondere videtˀ ꝙ ibi facta fuit institutio de filio de presenti, vnde tũc si extat filius nepos, videtˀ instituere filiũ ⁊ preterire nepotẽ, vt verbum accipiatur per prius. arg. l. hoc per legatũ. ff. de lega. iij. sed quando confertˀ in futurũ euentũ dispositio facta de filijs in quem euentũ erat dubiũ, an existerent filij vel nepotes, vt q: in certum euentũ substituerentˀ filij talis. tunc habet locũ questio proprie, super qua consuluit Fran. ac. ⁊ questio nostra Bar. etiã aliter respondebat in. d. l. liberorũ. ad. §. instituens. scilicet ꝙ secundum intellectũ, quem ibi sensit gl. ij. ⁊ quem ipse approbat tex. ille facit ꝙ non: q: ibi substitutio facta de nepote cõpꝛehendit pronepotẽ. vel ſm Bar

in. d. §.

in.d.§.instituens.ille text. & tota illa.l.loquitur quando filius fuit institutus nominatim:vt Titius fili⁹ me⁹ heres esto.vnde tūc clarum est q̄ non comprehenditur nepos, vt.l.si qs ita.§.j.cum ibi nota.ff.de testa.tut. ¶ Et licet Bal.in.d.§.institués. dicat q̄ ista respōsio Bar.videatur diuinatio,tamē videtur q̄ alia rñsio supra data sit cōgrua:qꝛ ibi loquit̄ qñ instituebat̄ filius de presenti nos autez loquimur qñ facta erat dispositio de filijs filiorū in certū futurū euentū,in quem tunc verosimiliter erat dubiuz an extarent filij filiorū:an vero nepotes filiorū,quo casu cōprehēdi debent nepotes per.d.l.lucius. & alia supra al-

8 legata. ¶ Pro ista opinio.etiam facit †, qꝛ cum in vltimis voluntatibus fauorabilib⁹ larga fiat interpretatio.c.cum dilecti. de donationibus.l.si qs ita.ff.de testamen.tut.l.in testamētis. ff.de re.iur.& saltem ex lata interpretatione appellatione filiorū veniant nepotes.d.l.iusta.&.d.l.filij.sequit̄ q̄ debēt in casu isto cōprehēdi nepotes filiorū testatoris,& cōsequenter dictus vlti-

9 mus Tamarotius. ¶ † Pro dicto Tamarotio etiam adduco id quod no.Ang.in.d.l.gallus.§.quidaz recte.circa medium. vbi voluit q̄ si in vltima voluntate:vel etiam contractu cōceditur aliquid alicui ꝓ se filijs,& ꝓ filijs alterius fratris premortui licet respectu illius cui conceditur pro se,& filijs suis,predicta concessio possit intelligi ordine successiuo. scz pro se, & post eius mortez,pro filijs suis iuxta id qđ not.in.d.§.quidam recte. & per.l.vt iurisiurādo.§.si liberi.ff.de ope.libe. & no.in.l.si tibi.x.§.si pact⁹.ff.de pac.& ꝑ Cy.in.l.liberti liberteqꝫ.cū si.C.de ope.

a liberto.tamen a filij fratris ꝑmortui intelligentur statim vocati vna cum patruo:nō autē ordine successiuo.s.post mortem patrui.arg.l.interdū.in pzin.ff.de here.insti. ¶ Ita ergo in proposito debent pariter videri vocati Tamarotius nepos primi Tamarotij filij testatoris,representans ꝑsonam patris sui premortui.s.Jo.& Christophorus filius dicti Lelij filij testatoris non autem debent intelligi vocatio ordine successiuo.s.primo Christophorus,qui erat nepos testatoris,& successiue eo mortuo seu non succedēti vocet̄ Tamarotius pronepos testatoris postq̄ descēderunt ex diuersis ascendentibus vt dixit Angelus in.d.§.quidam recte. ¶ Et licet Joannes de imo.in.d.§. quidam recte.in fine dicat sibi non placere illam decisionem An.eo quia dicit se non videre bonam rationem diuersitatis, quare ita nō debeant vocari ordine successiuo filij alterius fratris mortui sicuti filij illius qui viuit:maxime cū in successione intestati pariter vocentur filius & nepotes nati ex fratre suo premortuo succedendo in stirpem.§.cum filius insti.de hered. que ab intesta.tamen verior videtur sententia Ange. intelligēdo prout videtur esse de mente Ange.s.quod nō vocētur filij fratris premortui ordine successiuo.s. postq̄ erit exclusus,patruus eorum,sed imo pariter secum admittunt̄.tex.in.d.§.cuz filius.facit pro ista opi.non autē ꝯtra. ¶ Pro hoc etiam facit id quod in simili dicit Bald.in.l.j.C.de secū nu.in.v.col.in ver.

10 pone dicit statutū &c.vbi querit,† quid si statutum disponat q̄ filia dota non succedit existentibus filijs masculis vel nepotibus.Pone,decessit pater relicta filia dotata, & relicto filio masculo viuēte & relictis nepotibus masculis ex alio filio premortuo:queritur cui applicetur istud qđ nō capit filia.& videbat̄ q̄ soli filio propter ordinē gradus:tñ decidit q̄ venient tam filius

b quā nepotes b ex alio filio,cū nepos succedat in locum filij:ideo secundū eū gradus nō corrūpitur,sed representat̄, per.d.§.cū filius. ¶ Facit qđ habet̄ in.d.c.j.de gra.suc.in feu.ibi dū dicit cum fratrū premortuorum filijs.&.l.ij.C.de suis & legi. ¶ Sed si intētio Jo.de Imo.fuisset dicere q̄ inter descendentes illius premortui seruet̄ q̄ veniāt ordine successiuo,secundū ordinem gradus inter seipsos:bene dixissent,quāuis verba eius ad hoc ꝯgrue nō adaptentur,& ita etiam legendo dictū.§.quidā recte. sum solit⁹ approbare opi.Ang.quam etiaz ipsemet approbat consulēdo in consilio suo in ordine meo. xxxviij. incip.quidam Jo.decessit &c.& Pau.de cast.lib.ij.cōsi.cxlvj.incip.viso pūcto suprascripto cū his que super eo.&c.in fi.& ista opin.etiā cōprobabitur ex his que dicam respondendo ad allegata in ꝯtrariū, ad que respōdeo. ¶ Nam non ob.d.l.q̄ si nepotes.& insti.qui da.tuto.testa.pos.ad fi.quia supra fuit responsum,q̄ ibi in dispositione que cōcernebat onus tutoris,vt etiā plene prosequitur Bart.in.d.l.liberorū.in.iij.col.& sensit gloss. in. d.l.iusta.respondet etiā ad alia iura Dy.vt refert Cy.in.d.l.q̄ si nepotes. q̄ loquūtur inspecta propria significatione,sed inspecta interpretatione & rationis identitate venit etiam nepos.d.l.iusta.cū

11 simi. ¶ † Nō obst.q̄ ex cōi vsu loquēdi appellatione filiorū nō veniūt nepotes,qꝛ respōdeo q̄ istud est facti, & ideo approbari oportet,q̄ tēpore testamenti cōditi in loco ita se haberet communis vsus loquēdi secūdū plenē tradita per Bar.in. l.labeo. ff.de suppelle.leg.& per Baldum in.l.de quibus.ad fi.de leg.& Anto.de but.in.c.fi.ad fi.de consuetu.alias autem frustra dis-

a ¶ Tamē.Aduerte quantū ad hoc lec.Ang.in.d.§.quidā recte.vulgo corrupta est. Sed vt allegatur per Alexan.hic puto Ang.in hoc male dixisse & veriorem esse opi. Imo.moueor quia abunde sufficere videtur quod ipse cōtrahēs filios fratris defuncti vt proprios filios tractauerit:nō autē quod filijs suis preposuerit ideo ordine successiuo veniūt simul cum filijs acquirentis nō aūt statim simul cū acquirēte quinetiā Alexand.ĵ.lib.v. ꝯs.cxxix.col.fi.recedit a.d.decisiōe An.& sequit̄ imo. sed Alex.hic male, contra morem suum.citat Ang. & Pau. in cōsilijs infra allegatis,qꝛ loquūtur quādo oēs sunt descēdētes ab eodē disponente, & sic in diuersis terminis. [illegible].

putaret Bar.in.d.l.liberorū.& alijs vbiqꝫ vtrum in statutis testamentis & alijs dispositionibus appellatione filiorum veniret nepos,si verū esset absqꝫ alia probatiōe dicat̄ iure cōmuni fundatam esse intētionem illius qui dicit quod cōmunis vsus loquēdi ita vbiqꝫ se habeat,quod appellatione filiorum nō intelligitur de nepotibus cū omnis dispositio recipiat interpretationem a cōmuni vsu loquendi,vt not.in.d.l.liberorū.& dixi.s.& maxime etiā Bar.in.d.l.liberoruz.circa.j.col.& in.vj.col. & in versi.ij.ꝑncipaliter est videndū &c.fecit mētionē de isto cōi vsu loquēdi. ¶ Preterea ſm Bal.in.l.lege.in vltima col.C.de

12 leg.here.† sermones ꝓlatos in vulgari debem⁹ interpretari secundum vulgarē cōmunem vsum loquendi:sed prolatos in literali sermone,vt in casu nostro,debem⁹ interpretari secundū artē literaruz.bene facit qđ not.Bar.in.l.si quis filiabus.in fi. ff.de testa.tute.& qđ not.glo.in.d.§.cum igitur.in verbo.filios. b ¶ Quinimo dicit Bal.in.l.Maximum vitiuz.in.iiij.col.C.de lib.pret.q̄ ex cōsuetudine auoruz nepotes appellantur filij,vt

13 etiā colligit̄ ex.d.l.liberoꝝ.ad fi. ¶ † Nō obst.id qđ not.Cy.& Joā.de Imo.in.d.§.institués.dum videtur concludere qđ si lego filio.x.vel instituo filium.& habeam filium & nepotem non comprehendit̄ nepos:qꝛ respondeo q̄ posito quod eoruz decisio procedat quando dispositio facta est de filio de presenti:tamen quando cōfertur in futurum euentū dispositio facta de c filijs,in quē euētum erat dubium an extarēt filij vel nepones. tunc cōprehenduntur nepotes secundum quod etiam volunt prefati Doctores in.d.§.institués.& probatur in.d.l.Lucius. probat̄ etiaz per alia supra allegata. ¶ Quinimo etiam quando facta est dispositio de filio de presenti,est intentio Barto.in d.l.liberorum.q̄ in vltimis voluntatibus cōprehendentur nepotes,& ꝓbari videt̄ in.d.l.iusta.&.l.filij.preallegata.iūcta.l.in testamētis.&.l.si ita scriptum sit filiabus.cum simi.ff.de leg.ij.& sequitur Anto.de but.in.d.c.in quibusdam.de penis.& domi. Cardi.in.c.ij.de verbo.signi.& Pet.de Ancha.in clemen.j.de baptis.& ad.d.§.institnens.fuit responsum supra. ¶ Nō obstat id quod habetur in.d.l.cum ita.§.in fideicommis.cum ibi not. per Bald.de lega.ij.quia respondeo primo,q̄ ille est casus diuersus a nostro,qꝛ ibi loquitur quando testator dixit se legare familie sue:quo casu videntur primo vocati illi qui sunt in proximiori gradu,vt ibi in tex.sed in casu nostro testator voluit substituere filios filiorū premortuorū:quo casu tam de filijs quam de nepotibus ipsorū filiorum sensisse videtur, quādo filij filioru & nepotes a diuersis ascendētibus descenderunt,vt in casu nostro,vt supra probaui.nam hic vltimus Tamarotius non descendit a patre dicti Christophori.cum igitur dicti Tamarotius & Christophorus sint de filijs & nepotibus filiorum testatoris,ergo sunt comprehēsi. ¶ Preterea glos.in dicto.§.in fideicōmisso.quod in verbo proximo tenet expresse per.d. authen.cessante. q̄ etiaz in casu illius.§.vocētur pariter patruus nepos ex alio filio premortuo.& cum illa glos. videntur trāsire

c ibi alij Doct.magis communiter c excepto Bal.vnde Joā.de Imo.ibi reprehendit opinionem Bald.qꝛ de mēte illius.§.in fideicō.esse videt̄ q̄ inuitent̄ eo mō quo inuitarent̄ ad successionē defuncti.& dicit q̄ nō ob.l.iij.§.si duo.ff.de legi.tuto.allegata per Bart.qꝛ imo ibi inuitant̄ ad tutelā eodē modo quo inuitarentur ad sucessionē. ¶ Nec obstat q̄ in.d.authē.cessante.allegata per.d.gloss.non inspiciatur affectio,que videtur inspici in casu dicti.§.in fideicommisso.& que affectio,videat̄ maior ad eum qui est in proximiori gradu:quoniā respondet ipse filio testatoris in linea directa.igitur eadem passiua interpretatiōe iuris cōis debet cessante linea directa.filius fratris concurrere cū fratre in linea collateralia: nisi ex statuto vel consuetudine loci,vt Parisijs,nouum ius nouellarū de representatione in collaterali abrogatuz sit.multū autē errant Paul.& alij in.d.§.in fideicōmisso.dū putant proximiores successiue vocari iure fideicommissi.Quia imo semel tantum & vulgariter vocant̄ vt alibi plenius dixi & tangit Soci.in dicta.l. si cognatis.col.vij. Quod autem Jas.sibi contrarius reprobat.d.glos.in.l.ij.coiū.ij.C.de successo.edi.& deci.ibi & in.l.j.co.vj.C.de secū.nup.& in cōs.j.cōsi.cccclxxviij.col:fi.cōs.cccclxxx.col. pe.& etiā Alex.reprobare videtur.ĵ.lib.j.consil.cciiij.nume.xj.cū multis ibi per me adductis,dico quod nō loquuntur in terminis.d.gl.quādo agitur de relicto familie agnotioni vel cognationi in genere sed in diuersis terminis , vcz quādo agit̄ de relicto vel cōcessione facta fratribus vel filijs aut certis gradibus personarū, vel qñ nō agit̄ de filio fr̄is disponētis vt loquit̄.d.glo.sed de remotiori,vt deci.in.d.cō.j.quod indicio rote ꝯfirmatum fuit vt ipse refert in.l.fi.col.ij.C.de successo.edic.& sic recte cūcta pausando.d.glos.nō est cōiter, vt vulgi putāt,reprobata sed approbata [illegible].

b ¶ Quā nepotes. Istud est ꝺ indubitato,qꝛ portio a qua excludit̄ filia masse successiōis accrescit, [illegible].

c ¶ Cōmuniter.re[illegible]it̄ Ale.qꝛ nullus do. inueni noīatiz reprobantez.d.gl.in terminis ī quib⁹ loquit̄ nisi Bal.ibi in fi. ī q̄ recte ꝑ Imol. reprehendit̄,& de opi.Bal.dubitauit cor.ꝯs.clxxxij. in fin.colum.iij.libro.ij.Imo. etiaz ipse Bal.vacillauit ꝯsil.cccclxxxviij.li.iij.& gl. nominatim sequit̄ Alex.hic,&.ĵ.li.j. ꝯs.lxxxviij. So.l. si cognatis. colū. fin.ꝺ re.du.& ī ꝯs. impresso post lec. [illegible]ij. Jas.cōs. ccxv.col.iiij.lib.ij. cōsi.clix.lib.iiij.& est veritas. ex quo eni relinquit̄ familie vl' cognationi nō aliter distiguēdo ꝑsonas vel grad⁹:illa distinctio cēset̄ relicta ī iure cōi. Nemo aūt negabit qn ī tali relicto cōcurrat nepos ex filio ꝑmortuo cū

ꝙ si ponderaretur litera in.d.§.in fideicommisso.non dicit affe ctionē considerandam magis ꝙ si dicatur in dicta aut. cessante.sed simpliciter dicit proximiores vocandos.quo casu debet intelligi vt vocentur secundū ordinem successionis,vt patet in simili in di.§.si duo.Et pro ista respōsione vltra allegata per eū bene faciunt notata per Bar.in.l.heredes mei.§.cum ita.ff.ad Trebel.in.j.col.dum loquitur de statuto.⁊ id quod habetur in d.§.quidam recte.cum gl. ¶ Pro respōsione etiam ad notata per Bal.d.§.in fideicōmisso.bene faciūt ea que ipsemet Bald. voluit in.l.j.C.de secū.nu.in.v.col.in ver.pone dicit statutū ⁊c. cuius verba retuli supra,⁊ maxime dum dicit ꝙ quando concurrere voluit filius ⁊ nepos ex alio filio premortuo,nō corrūpitur gradus sed representatur ⁊c. ¶ Et dictam glo.in.§.in fideicommisso.expresse approbat Bal.[a] in consi.cccclxxxviij.libro.iij.inci.casus talis est.Quidam Titius decessit ⁊c.vbi cōsuluit ꝙ si testator dicat,substituo filio meo proximiores,ꝙ hoc casu mortuo filio veniēt ad substitutionē patrui soror ⁊ filius alterius sororis premortue.allegat glo.in.d.§.in fideicōmisso. facit.l.proximus.ff.de ver.signi.cum simi.⁊ in dubio ab opinione glo.non est discedendū,vt traditur in locis vulgaribus. ¶ Nō obstat quod Tamarotius ⁊ Christophorus non essent nati,nec forte concepti tēpore mortis testatoris,iuxta id quod habetur in.d.l.si cognatis.⁊ in.d.l.si Titius.cum simil. 14 † quia respondeo ꝙ.l.si cognatis.loquitur in dispositione legati simpliciter relicti agnatis,quia nō veniunt illi qui nō sunt cognati tempore testamenti vel tempore mortis,[b] sed nos loquimur in dispositione substitutionis collata in tēpore alicuius incerti euētus futuri,vnde tunc satis est ꝙ sint in rerum natura tēpore quo euenit casus substitutionis,vt not.Joan.and.in addit. Spe.in tit.de testa.in rub.circa tertiam vel quartā columnam. in ver.itē Lambertinus ⁊c.bene facit.l.cum pater.§.hereditatem.el.j.in fi.ff.de leg.ij.⁊ colligitur ita fuisse de mente testatoris:quia tempore testamēti vnus tātum ex filijs suis habebat filios:⁊ tamen ad substitutionē vocauit filios filiorū in plurali. vt deduxi supra. ¶ 15 † Et per hoc etiam patet non obstare.d.l.si Titi⁹.⁊.d.l.j.§.si quis proximior.q⁊ loquunt̃ in successione ab intestato,ad quam solum vocātur illi qui concepti erāt tēpore mortis illi⁹,de cuius hereditate agitur vt ibi:nos autē de successione ex testamēto collata in euentū cuiusdā incerte substitutionis:quo casus attēditur tēpus euenientis conditionis vt proxime dixi. ¶ Ex quibus omnibus cōcludo nō solum Christophorum sed etiam Tamarotiū ad substitutionē vocari. de Laurētio nihil dixi:q⁊ de eo in themate nō queritur,nec etiam exprimitur ꝙ viuat vel qd mortuus sit,licet de aliorū vita vel morte clare ibi aperiatur,tamen si viueret clarum est quod ad substitutionem admitteretur nihilominus super petitione eius insisto postquam de eo in themate non queritur.

[a] ¶ Bal.imo dihe ret ⁊ i neutrā ptē se resoluit [illegible]

[b] ¶ Mortis.qñ legatū est purū sec⁹ si cōditionale.vide auth.xu.repet. §.qdem recte.col. xlij.in.l.gallus.de liberis ⁊ posth.

[c] ¶ Potestatē.scilicet i specie de tali fundo alioqñ ex mādato gñali nō possunt mittere manū ad immobilia nisi cū decreto vt dixi in cōsu. parisi.§.xcv.non obstāte glo.in.d. l.pdiū ꝙ ēt reprobat luc.pe.in.l.fi. nu.iij.de pn.agē.l re.li.xij.C.[illegible]

[d] ¶ Prelegare ꝙ nō vt.s.eo.cōsil. viij.nu.xv.

[e] ¶ Actiōis.vide late do.Andr.tiraq.in cōs.pict.ti. retract.§.j.gl.vij.

Summarium.

1. Alienari res minoris heredis potest ex mādato testatoris.
2. Actionem quam exequutores quesierūt pupillo,non possunt ei tollere.
4. Recedi a iure quesito ex cōtractu nō videt̃ etiā ex interuallo.
5. Jus quis habere potest ex pluribus emptionibus.

Consilium.XXVII.

Attētis narratis in themate,q⁊ presupponit̃ dictos executores testamēti primo vēdidisse dictū prediū ⁊ ꝙ emptores deinde promiserūt dictis executoribus recipiētibus ⁊ stipulātibus nomine heredū dicti domini Georgij retrouerēde post tēpus nouē annorū dictū prediū quotiescunq; dicti heredes restituerint dictis heredib⁹ dictū pretiū,⁊ ꝙ deinde executores iterū nomine vēditionis ad proprium ⁊ liberum allodium datū fecerunt eisdem emptoribus predium predictum absq; vllo pacto de retrouēdēdo,vt latius in themate ꝯtinetur. ¶ Et queritur posito ꝙ valeret dicta prima vēditio facta sine solēnitatibus 1 † que regulariter in rebus pupillorum requiruntur ex dispositione iuris cōmunis ⁊ statutorum loci eo ꝙ facta fuit per executores testamēti habētes vt dicitur a testatore potestatē[c] vēdendi pro executione testamenti,iuxta.l.predium.C.quādo decre.opus est.⁊.l.j.§.si defunctus.⁊.l.fi.ff.de rebus eorū.⁊ qd not.Bal.in.d.l.j.in prin.⁊ in.l.si heres.ff.de condi.ob causam. an possint isti heredes dicti testatoris saltē aduocare dictū predium vigore dicte promissionis de retrouendēdo,oblato pretio stante statuto in dicta ciuitate Cremone ꝙ quilibet possit alteri stipulari. ¶ 2 † Et puto breuiter ꝙ sic,maxime ex infrascriptis,primo q⁊ per dictam venditionem secundam non est recessum a dicta promissione de retrouendēdo,quia dicti executores stipulati sunt heredibus merito executores postea ꝑ secundam venditionem nō potuerunt auferre dictis heredibus actionē ⁊ ius quesita ex stipulatione.⁊ sic ex cōtractu nominato,vt no.glo.in.l.certi conditio.§.si nūmos.ff.si certum peta.in gloss.j.in ver.sed quid si nomine tuo ⁊c.⁊ ibi Bartol.⁊ alij pro hoc allegantes text.in.l.j.§.ij.ff.de stipu.seruo.⁊ no.etiam Cynus.in.l.absentis.in fi.⁊ ibi etiam alij.C.si certum pet. Faciat l.fina.ff.de pactis.⁊.l.si ego.ff.de negot.gest.⁊.l.si constante in fine.cum ibi no.per Bal.in fi.C.de donatio.ante nup.⁊.l.in insulam.§.fi.cum ibi nota.per Bal.⁊ Modernos.ff.solut.matri. ⁊ Bald.in.l.cum a socero.C.de iure dot.⁊ Barto.in.l.vt iurisiurandi.§.si liberi.ff.de oper.libert.⁊ expressius firmat Joan. de Jmola in.c.potuit.de loca.in vltima charta in illa questione,qua querit 3 † an si quis recepit fundum in emphyteusim pro se ⁊ filijs possit vni ex filijs in preiudiciū aliorum illud ius prelegare[d] ⁊ quātum ad casum nostrum in hoc ita se habeat communis sententia. ¶ Et actio que acquirebat̃ dictis heredibus ex stipulatiōe predicta iūcta dispositione dicti statuti erat directa sc̄z Bar.⁊ quoslibet alios in.l.j.§.sublata.ff.ad Tre.vel vtilis sc̄m aliquos alios scribētes in quo non est necessarium insistere.Et ꝙ non sit in effectu sublata dicta obligatio de retrouēdendo ꝑ subsequentē venditionē,in qua nulla de dicta promissione habita est mētio,probatur per.l.si tibi liberum.ff.de act. emp.⁊.l.si binarum.ff.de serui.vrba.predio.declarādo eas maxime vt declarant̃ per Jo.de imola.in.l.quoties.§.tantundē. ff.de heredi.insti.⁊ in.l.Titia.§.idem respōdit.el.j.ff.de verbo. oblig.vbi dixit 4 † ꝙ licet quādo aliquid dictum est in prefationib⁹ alicuius actus:⁊ postea ex interuallo fiat ille actus,videatur recessum ab eo qd dictum est in illis ꝓfationib⁹.l.per retentionē.cum ibi no.C.de vsur.l.cū plures.§.locator horrei.ff.locati.sc̄m vnum intellectum not.Jacob.butri.Barto.⁊ alij in.l. pacta nouissima.C.de pactis.⁊ Bartol.⁊ alij in.l.item quia.§. fi.ff.de pac.cum simi.tamen aliud est quādo aliqua dicta sunt nō in prefationibus cōtractus sed in ipso cōtractu ex quibus acquisitū sit ius parti,quia tunc etiam si ex interuallo sequat̃ actus,nō videt̃ in effectu recessum ab his que prius dicta fuerunt in cōtractu nec in iure quesito.per.d.l.si tibi liberum secūdum vnum intellectum.⁊ ratio est secūdum eum quia cum illa fuerint dicta ⁊ firmata in cōtractu ⁊ acquisitū fuerit ex eis ius parti:nō est verosimile quod pars postea faciens actum etiam ex interuallo voluerit illi iuri suo renunciare.argu.l.cum de indebito.in prin.ff.de probatio.⁊.c.super hoc.de renun. ¶ Cum ergo in proposito actum fuerit ⁊ firmatum per contractum stipulationis ꝙ dicti emptores tenerētur retrouēdere dictis heredibus nō videtur in effectu ab isto iure recessum per sequentem vēditionem predictam. ¶ Et est satis existimandum ꝙ si voluissent cōtrahentes predicti derogare dicte promissioni de retrouendendo,id expressissent in vltima venditione,argu.l.j. §.si autem ad deficientis.C.de cadu.tollen.c.ad audientiā.de decimis. ¶ 5 † Quid autem operet̃ dicta secunda venditio continens idem quod prima.tangitur per Barto.in.l.singularia. ff.si certum petatur.circa med.vbi dicit ꝙ quando quis habet duo instrumenta vēditionum factarum diuersis temporibus, ꝙ ex vtraq; venditione dicetur rē possidere nisi per secundam fuerit expresse recessū a prima.l.si quis ante.ff.de acqui.posses. iuncta.l.si mandato meo.§.fi.ff.manda.de quo etiam tangitur per hoc maxime modernos in.l.qui bis.ff.de verborum oblig. sed non videtur necessariū de hoc ad presens discutere:q⁊ tūc de hoc non hesitatur. ¶ Plus videtur ꝙ etiam si dicti executores voluissent recedere a dicta promissione de retrouēdendo nō potuissent:quod hac ratione probatur vltra primum fundamentum superius deductum. 6 † Nam illud iudicamus de actione competente ad rem immobilem quod iudicamus de ipsa re immobili ad quem competit,adeo quod illa solennitas que requirebatur in alienatione rei immobilis,requiritur etiā in alienatione talis actionis,[e] vt no.in authent.de non alie.§.j. ⁊ glo.⁊ Docto.in.l.j.C.si aduer.transac.⁊ not.Dy.⁊ Bartol. in.l.potest amplius.ff.de autho.tuto.⁊ in.l.mouentium.ff.de verborum significatio.⁊ Specula.⁊ Joan.and.in tit.de cessio. actio.§.j.versicu.sed nunquid minor potest.⁊ Ang.in.l.j.§.fuit quesitum.ff.ad Trebe.cum suis concord.ergo in preiudicium dictorum heredum qui pupilli erant non potuisse remitti dicta obligatio ⁊ actio competens ad fundum retrouendendū.bene facit tex.nota.in.l.magis puto.§.fundum.in versi.alienationē ff.de reb.eorum.⁊ hoc tanto magis procedit in casu nostro in quo statutum loci requirit certas solennitates,non solum in

alienatione

alienatione prediorum & iurium immobilium, sed etiam mobilium ipsorum pupillorum. ¶ Unde cum in dicta allegata remissione iuris & actionis competentis ad retrouendendum non interuenerint solennia requisita in alienationibus rerum & iurium dictorum pupillorum non potest quouismodo operari dicta secunda venditio, vt per eum sit remissa dicta obligatio de retrouendendo. Alex.

Epitome.

¶ Pactum inter fratres quod alter alteri sine liberis & testamēto decedenti succedat non valet etiam in vim vltime voluntatis, licet inter milites valeat in vim vltime volūtatis tantum. hoc dicit.

Consilium. XXVIII.

Ponderatis verbis instrumenti conuentionū initarū inter Jo. quondam Mat. & Gētilē fratres sup cōione bonoꝝ cū pacto per qd in instrō dr quod se obligauerūt quod si aliquis ipsoꝝ decederet sine filijs legitimis & naturalib[a], vel[a] sine testamento quod succedat vnus alteri, & alter alteri sine aliqua diminutione cū prestatione iuramenti de nō cōtraueniendo super eo de quo queritur, vꝫ an stāte quod dictus Jo. decessit sine filijs, & ab intestato superstite dicto Gentili e ac Marcello eorum communi fratre bona hereditatis dicti Jo. ad Gentilem duntaxat vigore dicti instrumenti, an vero communiter ad vtrūq; fratrem pertinere debeant, vt illius ab intestato heredes. ¶ † [1] Uideretur fortasse prima cōsideratione dicēdum dictum Gentilem virtute dicti pacti iurati esse preferēdū: qꝛ pactū de futura successione acquirenda regulariter non valet. l. pactum qd dotali. C. de pac. l. cū donationis. C. de transact. l. stipulatio hoc modo concepta. ff. de verbo. obliga. tamen illud videtur esse verum quando per hoc infringeretur libera testandi facultas, vt sonat tex. in d. l. pactum. secundū predictā conuentionē non impeditur libera testandi facultas: quia conuentū fuit quod si vnus decederet sine liberis, vel sine testamēto, vnus succedere alteri & sic non impediebatur testari, & illa disiūctiua posita inter illas duas conditiones, scilicet sine filijs, vel sine testamēto, resoluitur in ꝯiūctā. l. generaliter. in prin. C. de insti. & substitu. sub condi. fac. & l. lucius. l. vltima. ff. de insti. ¶ Preterea posito quod nō valeret dicta conuentio de succedendo, quando non esset iuramēto vallata, tamen propter iuramētum potest dici validata, vt tenet Bal. in. c. moribus. in tit. si de feu. fue. cōtrouer. inter domi. & agnatos. vbi dicit hoc probari per tex. in. c. quamuis. de pact. in. vj. & secundū eū licet Barto. in. d. l. stipulatio. & in. l. si quis pro eo. in primo membro. ff. de fideiusso. teneat † [2] quod non valeat pactū de succedendo, etiam si sit appositum iuramentum eo qꝛ inducit votum captāde mortis, & per consequens tanquā iuramētum sit cōtra bonos mores non sit obligatoriū, vt in. c. non est obligatoriū. de reg. iu. in. vj. iuncta dicta. l. stipulatio. & c. ne captāde. de cōces. preben. lib. vj. ¶ Et respōdet Bar. ad dictum c. quāuis. quod ibi loquitur in pacto de non succedendo, quod nō inducit votū captāde mortis. tamen dicit Baldus in. d. c. moribus. se putare quod meri canoniste nō approbarent istā opinionem Bar. quia ratio dicti. c. quāuis. est eo qꝛ illud iuramentū poterat seruari sine interitu saluti eterne. & ad illam responsionem quod inducat votum captande mortis, respondet negando eam: qꝛ nescimus quid sit in animo paciscentium, sed bene scimus quod ipsi possunt obseruare iuramētum sine interitu salutis eterne: & ideo dicit se putare quod episcopi cogerēt iurantē. ¶ Et pro ista opinione dicit ipse esse decisionē Petri de cer. in. d. c. morib[9]. per. d. c. quāuis. nā ibi pactū iuratū factum per filiā de nō succedēdo patri sicut est exclusorū filie a successione: ita intelligitur inclusorium esse filij: & sic tale pactum inducit quod filius succedat, vt. l. cum pretor. in principio. ff. de iudic. l. maritus. C. de procur. & per consequēs ibi potest dici fuisse etiam in effectu pactū de succedēdo. ¶ Cōfirmātur predicta per id qd consuluit Oldra. consi. cxxix. incip. ad habendum aliqualem notitiā &c. & Jo. and. in addi. Spe. in tit. de instru. edi. §. porro. in vlti. col. in ver. fuit etiā alia questio, de facto duo fratres &c. & Alb. de ros. & Sal. in. l. fi. C. de pac. & Ang. in. l. hereditatē. ff. de bo. auth. iud. pos. & in. l. sancimus. C. de dona. & ibi etiā Bal. in aliquibus lectu. & Joā. de Jmo. in. l. aquilius regulus. circa penul. col. ff. de dona. vbi concludunt † [3] quod si duo fratres habentes bona paterna, & alia acquisita ad inuicem conuenerunt quod eorum quisq; donabat alteri omnia bona paterna hac lege, quod superuiuēs vel eius liberi haberēt omnia illa bona decedentis sine liberis, valebit hec cōuentio: & debebit seruari etiam absq; insinuatione: quasi ista non sit proprie donatio, sed promissio quedā facta ex honesta causa, & videat vna donatio esse causa alterius & nō mera donatio. allegat not. in. l. licet. C. de pactis. & in. d. l. aquilius. cum alijs plenius allegatis per eos in dictis loci. Et si diceretur quod ipsi loquūtur quando nō vniuersitatis omniū bonorum presentium & futurorum, & sic non hereditas donabat sed certa bona, puta paterna: potest rn̄deri quod etiā in casu nostro possunt dicta verba intelligi & restringi circa bona cōmunicata & cōtenta in dicto instrumento, & nō de vniuersali successiōe, & presertim vt act[9] valeat potius quā pereat, prout fieri debet. l. quoties in stipulationibus. ff. de ver. obl. c. abbate. de verbo. signific. ¶ Tamen premissis non obstantibus contrariam sentētiam de iure probabiliorē esse arbitror, presertim ex infra scriptis, & primo per tex. in. l. eo. C. de inuti. stipula. vbi tex. clare dicit † [4] quod conuentio de futura successione cū sit contra bonos mores nullius est momenti: ergo si saltem valeret quādo contrahēs decederet ab intestato, nō esset verum dicere quod talis cōuentio esset nullius momenti: qꝛ imo illo casu debuisset valere, cum in talem euētum non auferret liberam testandi factionem: ergo alia etiam fuit ratio nullitatis dicte conuētionis quam ratio auferende libere factionis testamenti, vt probat. d. l. ex eo. in verbo, nullius momēti. inducēdo vt predixi. ¶ Cōfirmaꝰ per id qd habetur in. l. hereditas. C. de pact. cōuen. super dote. & qd ibi no. vbi habeꝰ quod hereditas potest dari in testamento non per pactum seu contractum. ¶ Itē probaꝰ per id quod habetur in. l. licet. C. de pac. cuꝫ ibi notatis, vbi singulariter probat † [5] quod non potest dari successio seu hereditas per pactum, vel donationem causa mortis, sicut nec per codicillos nisi inter milites. & ita ibi colligitur per Bart. & alios post eum ex illo tex. & patet etiaꝫ ex illa. l. quod talis dispositio inter nō milites non valet, etiam nō condito testamento: qꝛ ibi est speciale vt valeat inter milites, dum tamen miles in cōtrarium nō fecerit aliaꝫ dispositionē testamētariam. ita declarat illam. l. Joan. de Jmo. in. l. ille autem. ff. de here. insti. & etiam Fulg. & Paul. de cast. in. d. l. licet. qꝛ scdm eos illa lex est exorbitās inquantū vult quod per pactū possit dari hr̄ditas. d. l. hr̄ditas. ideo cū illa. l. simpliciter velit valere conuētionem inter milites quod superstes succedat precedēti, & ibi nō dicaꝰ quod premoriēs nō possit alium instituere si velit, nec dicatur ibi quod precedens sit astrictus ad instituēdum superuiuētem, quod etiā esset exorbitans, per. d. l. stipulatio. satis operatur. d. l. licet. si superstes succedere possit premoriente in casu in quo alteri non reliquerit hereditatem quod inter paganos fieri non poterat iuribus supra in principio allegatis. ideo non debet illa lex extendi: quia in exorbitātibus non fit extensio etiam ex identitate rationis. l. si vero. §. de viro. ff. soluto mat. & in regula, que a iure. li. vj. ¶ † [6] Et comprobatur, quia si illa dispositio facta ibi inter milites valet iure vltime[b] voluntatis, vt ibi per glos. fin. Bartol. & alios: ergo sequitur quod non aufert liberam testamēti factionem, cum vltima voluntas semper sit irreuocabilis. l. si mihi & tibi. §. in legatis. de le. j. l. iij. §. fin. ff. de adimen. lega. ergo sequitur quod in casu dicte. l. licet. illa conuentio inter paganos non reprobatur ex eo quod si valeret auferret liberam testandi factionem: quia nec etiā aufert d. l. ibi inter milites. quāuis inter eos ꝯuentio valeat, & sic ratio illius legis est, quia non potest dari successio vniuersalis heredi per pactum seu cōuentionem. d. l. hereditas. & l. verba gesserunt. ff. de verb. signi. confundatur virtus testamentorum contractuum. & quia cum a communiter accidentibus agatur in actione hereditatis de maiori preiudicio voluerūt iura hoc fieri per actum magis solēnem & vallatum maiori numero testium & maiore solennitate quam sit illa que sufficit communiter in contractu. l. fina. C. de fideicommis. l. hac consultissima. C. qui testa. fac. pos. ¶ Benefaciūt not. per Fran. tigri. Bal. Salyc. & modernos in. l. ij. C. de codicil. dū tradunt quare hereditas nō possit dari in codicillis directe, sicut in testamento dari potest, vel etiam fm Barto. & modernos in. d. l. stipulatio. & Richa. & Bar. & Saly. in. l. pactum quod dotali. C. de pact. ratio quare non valet dicta conuentio de succedēdo ipsi pascisceti est, quia inducit votum captāde mortis, vt etiam dicit Paul. de cast. in l. pactū. C. de colla. & Domi. de sancto Gemi. in. d. c. quāuis. & alias rationes etiam reddit Saly. in. l. pactum quod dotali. C. de pac. propter quas dicit † [7] quod tale pactum est contra ius diuinū, naturale, gētium, & ciuile, & nutriens peccatum. ¶ Et istā conclusionē quod nō valeat conuentio de succedendo sequuntur cōmuniter doc. vnde Cy. in. l. fi. C. de pac. in dist. quā ibi ponit post quintaꝫ vel sextā op. dicit quod pactū de succedēdo in hereditate ipsi[9] paciscētis nō valet nisi inter milites. per. d. l. licet. &

[a] ¶ Uel. Hec alternatiua est pro copula ad vitādum absurdū intellectum quod filij excluderentur nisi ex ex testamēto, iuxta. l. sepe. de ver. sig. & que no. s. li j. consi. xxij. s. nu v. [illegible]

[b] ¶ Ultime. Gui pa. cōsi. xxxj. & ci consil. ccxxv. cōs. ccccxvj. col. j. cōs. ccccclv. Hyppo. mar. no. cccxxxij.

sic patet mētem suā esse ꝙ non valeat etiam quo ad succedēdū ab intestato:qꝛ satis diceret valere si ad illū effectuȝ valere posset. ¶ Ita etiam tenet Bar.in.d.l.fi.maxime in versi.iij. quero 8 an † valeat pactum de successione ꝛc.vbi dixit ꝙ aut sit pactuȝ ꝙ mihi succedas:ꝛ nō valet,vt in iuribus supra allegatis.ꝛ est cōtra bonos mores ſm eū:ꝛ iste est casus noster.Aut sit pactū per qđ ꝓmitto tibi bona mea post mortē:ꝛ tūc valet:qꝛ est donatio causa mortis,vt ibi per gl.ꝛ plenius per Bar.ꝛ alios ibi ꝛ iste vltimus nō est casus noster:qꝛ dicunt verba instrumenti ꝙ dicti cōtrahentes se obligauerūt ꝙ si aliqs ipsoꝝ decederet sine filijs legitimis ꝛ naturalibus vel sine testamēto succederet vnus alteri,ꝛ alter alteri sine aliqua diminutione. ¶ Istā cōclusionem etiā firmant Docto.communiter in.d.l.stipulatio.ꝛ 9 ibi propter hoc dicunt† ꝙ talis conuentio non validatur iuramento,cū sit cōtra bonos mores.d.c.non est obligatorium. ꝙ nō validetur iuramento.tenet etiā Bar.in.d.l.fi.in ver.ij.quero vtrū valeat pactū de iure ꝛc.ꝛ etiam ibi Ang. ¶ Et ideȝ tenet Cy.Bart.Ang.ꝛ Salyc.in.d.l.pactum ꝙ dotali.C.de pac.ꝛ Bar.in.l.si quis pro eo.in princ.ff.de fideiuſ.in primo membro principali.ꝛ Bal.in.l.pactū.in quinta opp.C.de colla.ꝛ ꝑ glo. in.l.si qñ.q.i.C.de inoffi.testa. ¶ Et est de mēte Ang.in.d.l.licet.dū dicit ꝙ in terminis illi⁹ legis ꝯuentio illa inter priuatos nō valet,qꝛ inducit votum captande mortis,ꝛ est cōtra bonos mores. ¶ Et ꝙ non firmetur iuramento tenet etiam Ant.de but.in.c.cum cōtingat.de iureiuran.circa tertiam col.ꝛ Lud. Roma.in.d.l.pactum.de col.ꝛ Iacob.aluarotus in.d.c.moribus.ꝛ Domi.de sancto Gemi.in prealleg.c.quamuis. ¶ Pro hoc etiā facit,qꝛ attēta dicta ratione vcȝ ꝙ hic habuerit defectus solēnitatis formalis.s.testamētarie que requirebat̄ vt hereditas per aliquaȝ dispositioneȝ hominis dari possit non suppletur talis defectus per iuramētum:qꝛ deficit forma que dat esse rei.ita concludit Bar.in.d.l.si quis pro eo.in octauo membro.ꝛ sequuntur alij ibi ꝛ in.d.c.cum cōtingat.ꝛ maxime Bal. ibi in.ix.col.in ver.septima cōclusio. ¶ Et licet quandoqȝ iuramentum faciat ꝙ actus qui ratione defectus forme nō potest valere prout agitur valeat vt valere potest.l.cum pater.§.filijs matrem.de leg.ij.tamen in casu nostro nō potest valere etiaȝ in vim donationis causa mortis vel alterius cōtractus in quibus quidē dari nō pōt hereditas.d.l.licet.ꝛ.d.l.hereditas. ¶ Fortius videtur dici posse ꝙ si dicta cōuentio valeret in vim obligationis vt verba sonant auferret dicta conuentio liberam testandi factionē quod sine dubio est cōtra bonos mores, adeo ꝙ iuramentum talem conuentionem non validat.d.l.stipulatio,cū ibi not.per Doct.ꝛ in.d.l.pactū quod dotali.C.de pac. ¶ Et ꝙ hoc sit veruȝ,sic probari potest.nā verba conuentionis dicunt ꝙ se obligarunt ꝙ si aliquis ipsorum decederet sine filijs legitimis ꝛ naturalib⁹,vel sine testamēto ꝙ succedat vn⁹ alteri sine aliqua diminutione,ꝛ sic attēto ꝙ dicta cōuentio est facta sub duplici cōditione alternatiue,scilicet si decederet sine liberis vel sine testamēto,debet ſcđm regulas iuris cōis sufficere euētus vnius ex dictis duabus ꝯditionibus.l.si heredi plures.ff.de cōdi.insti.l.si quis ita stipulat⁹ fu.x.aureos.ff.de verborum obli.ergo si dicta cōuentio in vim obligationis valeret iuxta eius verba.sequeret̄ ꝙ si alter eorum decessisset sine liberis quāuis decessisset cū testamēto cōdito in quo aliū ꝙ̄ dictuȝ fratrē superstitē heredē instituisset,nō debuisset posse testari ꝛ excludere dictuȝ Gentilē superstitem ab vniuersali successiōe, ꝛ sic verba importarent ꝙ auferretur libera testandi facultas. ¶ Nec ad hoc obst.si diceretur ꝙ dicta disiūctiua apposita inter duas conditiones,in quibus apposita est illa cōditio,si decesserit sine liberis,resoluitur in coniunctam.d.l.generaliter.in 10 prin.ꝛ.d.l.Lucius.† qꝛ respōderi potest ꝙ illa duo iura in hoc exorbitantia regulis iuris cōis loquuntur in vltimis voluntatibus pendentibus a voluntate vnius,nō autē in cōtractibus pendentibus a voluntate vtriusqȝ cōtrahentis, de quibus in presentiarū queritur:ideo tunc nō vendicat sibi locū dispositio dictarū legū.ꝛ hoc probari videtur,qꝛ nos videmus ꝙ in vltimis volūtatibus si testator grauat filium vt post mortē ipsius filij restituat Titio hereditateȝ:intelligitur sub hac tacita conditione.scilicet si filius decesserit sine liberis:ꝛ hoc ex interpretatiōe mentis testatoris que videtur ita esse.l.cū acutissimi.C. de fideicom.ꝛ.d.l.generaliter.§.cuȝ autem.ꝛ.l.cum auus.ff.de condi.ꝛ demonstr.ꝛ tū secus est in contractibus pendētibus a volūtate duoꝝ,vt probatur in.l.i.C.de pact.ꝛ ita decidit notabiliter Bal.in.d.l.cum acutissimi.in fi.superiora tamen magis me mouent. ¶ Ex quibus satis dici potest constare respōsum esse ad allegata in cōtrariū.tamen specialius respondeo, dum dicebat̄ ꝙ dicta cōuentio de qua queritur nō auferebat liberā testādi factionē,ꝛ ꝙ nō erat cōtra bonos mores.nā in hoc cōiter tenet̄ cōtrariū,scilicet ꝙ imo sit cōtra bonos mores ꝛ nō valeat,nec etiā iuramēto firmet̄,vt supra deductū fuit,licet Bal. in.d.c.morib⁹.teneat ꝯtrariū:ꝛ ideo eius decisionē reprehēdit specifice Lu.Ro.in.d.l.pactū.C.de colla.ꝛ Iac.aluarot⁹ in.d. c.moribus.vbi refert ꝙ ipsemet Bal.tenuit contrarium in.d.l. pactū.de colla.ꝛ ibi etiam Fulgo.ꝛ Paul.de cast.ꝛ etiā Ant. de but.in.d.c.cū cōtingat.ꝛ est cōmunis sentētia,eo qꝛ est ꝯtra bonos mores. ¶ Nec obst.rationes allegate per Bal.licet prefati moderni nō respōdeāt.ꝛ primo dum Bal.dicit negādo ꝙ nō est cōtra bonos mores,qꝛ nescimus quid in animo habeāt cōtrahentes,qꝛ dico quod imo iuris presumptione est contra bonos mores,vt ꝓbatur in.d.l.ex eo.C.de inuti.stipu.ꝛ etiā in d.l.licet.vt induxi supra.Preterea si vera esset ratio Bal.sequeretur ꝙ etiam quādo fit pactum super hereditate tertij viuentis certo modo disponenda inscio illo tertio non deberet dici ꝙ talis cōuentio esset cōtra bonos mores.aut ꝙ induceret votū captāde mortis eo qđ nescimus quid illi cōtrahentes in mente habeāt.ꝛ tamen hoc est contra.d.l.fi.C.de pact. ¶ Nec obstat id quod habet̄ in.d.c.quāuis.inducendo vt etiā inducit Bal. in.d.c.moribus.qꝛ respōdeo quod ibi loquitur in pacto de non succedendo in quo cessant rationes quas dixi supra,militare in pacto de succedēdo,ꝛ illud pactū de nō succedēdo erat improbatū a iure ciuili ꝓpter aliud,scȝ quia suspicata est lex ꝙ filius vel filia ꝓ modico remitteret multa,vt not.Bar.in.d.l.si quis ꝓ eo.in vltimo mēbro.ꝛ in.d.l.stipulatio.ꝛ Bal.in.d.l.pactum. C.de colla.in.xix.q.vbi aliā rationem addit. ¶ Nec obst.quod ꝑ pactū filie de nō succedēdo patri inducatur qđ filius succedat,ꝛ sic videt̄ etiā ibi esse pactuȝ de succedendo:qꝛ respondeo quod ibi nullū fuit factū pactum nisi cū filia qui iurauit nō succedere,ꝛ dato ꝙ in ꝯsequentiā istius actus premissi resultet necessario ꝙ melior fiat ꝯditio alioꝝ filioꝝ qui nō renūciauerūt, tamen hoc venit in cōsequentiā:ꝛ hoc tunc toleratur quamuis directo seu principaliter nō posset induci per pactū de succedēdo.l.i.in prin.ꝛ ibi no Dy.ꝛ Bar.ff.de autho.l.si vnus.§.illud. ff.de pact.l.si is qui duos.in fine.ff.de libe.leg.ꝛ plene not.Cy. ꝛ Saly.in.l.iij.C.de iudi. ¶ Et stāte ꝙ dictū iuramētū in casu nostro sit cōtra bonos mores,vt est dictū,sequit̄ ꝙ non obstat illa ratio Bal.in.d.c.morib⁹.scilicet qđ iuramentum debet seruari qñ pōt seruari sine interitu salutis eterne:qꝛ respōsio patet per id qđ habetur in.c.cum quidam.de iureiur.ꝛ in.d.c.non est obligatoriū:cum simi.maior est etiā ratio in casu nostro ꝙ dicta cōuentio de succedēdo inducat votū captādē mortis quam in pacto facto super hereditate tertij certo modo disponēda casu quo de iure successio ad eos deueniret:quo casu valet si i pacto interueniat cōsensus illius tertij.C.de pact.qꝛ in casu dicte.l.fi. pactū nō inuitabat ad successionē,qꝛ qđ deberet succedere erat in cōditione nō in dispositione.l.ex facto etiā.ff.de here.instit.l. si quis sub cōditione.ff.si quis omis.cau.test.sed in casu nostro 11 erat in dispositione que inuitabat ad succedendū.† ¶ Nō ob. etiā id qđ tradit̄ per Old.in.d.cōsi.cxxix.ꝛ per Io.and.in.d.§. porro.cū si.qꝛ rñdeo ꝙ ipsi nō loquunt̄ in successione vniuerse a hereditatis,sed in donatiōe aliquoꝝ [a] bonoꝝ,puta paternoꝝ seu presentiū reciproce facte,qđ quidā fieri potest per cōtractū. l.si qui argentū.§.sed ꝛ si quis.C.de dona.ꝛ.l.oēs.§.Lucius.ff. que in frau.credit.sed nos loquimur in cōuentione facta quod vnus succedat alteri post mortē sine diminutione,quo casu videtur esse actū de hereditate,ꝛ ideo nō valet.ita declarat Bar. in.d.l.fi.in ver.iij.quero ꝛc.ꝛ bene probat̄ in.d.l.licet.C.de pac. ꝛ verba dicte cōuentionis nō patiuntur quod restringatur illa clausula ad bona communicata tantum,vt ostendunt maxime illa verba sine diminutione.l.Iulianus.in prin.ff.de leg.iij.l.fi. C.ad legē Falci. ¶ Facit qđ not.Bart.in.l.centurio.ff.de vul. ꝛ pup.duȝ tractat an substitutio cōpendiosa facta per verbum commune filio impuberi valeat intra tēpora pupillaris etatis in directo cum suis cōcord. Item dubitatio in casu questionis formate per Old.ꝛ Io.an.solū erat an in illa donatione requireretur insinuatio,nō autē an esset ꝯtra bonos mores vel de futura successione,aut esset inualida alia ratione quā ratione defectus insinuatiōis,de qua insinuatione in casu nostro nō hesitatur. Ex qb⁹ cōcludo nō obstantibus cōtentis in dicto instrumento ambos fratres superstites ad successioneȝ fratris intestati venire,vt etiā clare ꝛ copiose deduxerunt duo celeberrimi domini aduocati ꝑfati Marcelli mihi fratres honorādi. Alex.

a ¶ Aliquoꝝ. Auf. in addi.ad questi. thol.cccclij. Ias. d.l.stipulatio hoc mō cōcepta. Alil. ccxi.cōs. ccxxxiij. col.v.lib.ij.cōsi.v. cōs.xvij.col.fina. lib.iij.Cur.iunior consi.i.col.v.cōsi. xv. Alber. bru. cōs.viij.col.iiij.ꝯs. ix.col.fi.cōs.x.col. v. Stepha.bertr. ꝯsi.iiij. visis.in.ij. dubio.cōs.lxxviij. li.ij. deci.d.l.pactuȝ quod dotali. ꝛ cōsi.ccxvi.cōsil. ccxxv.cōs.ccxxxvj. col.vj.consil. dlxxviij.Lud.gozadi.cōsi.lxxxvij. Benedi.repet.c. Raynutius.vers. duas habens filias.nu.cxcvij.

Epitome.

¶ Ualet renunciatio filie minoris future successioni patris.in xta.c.quamuis.ꝛ excluditur abintestato,etiam si pater non reliquit nisi filias,dummodo hoc vltimo casu tempore renūciationis non fuerint masculi.h.d.

Consilium

Consilium.XXIX.

Preclare subtiliter ac copiose allegatum ꝛ iure conclusum esse arbitror ꝑ excellentissimum iurisconsultum dominum Joan. baptistam de gazalupis de sancto Seuerino mihi patrem obseruandum, ꝛ propterea in eandem sententiam concurro. scilicet quod dicta renunciatio a principio valuerit etiam quo ad excludendam dictam Catharinam a successione intestati dicti Nicolai patris sui. ¶ Et quamuis prima consideratione satis in contrarium facere videretur illud quod domini de rota dicūt in ea decisione quam refert Domi. de sancto Geminiano in capitulo quamuis. ad finem. de pactis in. vj. dum dicūt † qꝺ si filia renūciauit secundū formā dicti. c. quis. promittēdo nunquam habere regressuꝫ ad bona paterna nihilominus si pater decedat abintestato poterit illa predicta vna cū alijs descendētibus patris ab intestato succedere non obstāte renūciatione predicta: qꝛ pater decedendo ab intestato videtur tacite proximioribus reliquisse [a]. l. conficiuntur. ꝛ. l. si quis cum nullum. ff. de iure codici. ꝛ sicuti si pater eam instituisset posset admitti filia ex testamento. ꝛ sic ex nouo iure non obstāte pacto vel renūciatione. argu. c. cum inter. ꝑ de renun. ꝛ. l. si mater. §. eandē. ff. de exceptio. rei iudi. ita etiā videbatur ꝙ ipsa possit ab intestato tosuccedere ex tacito relicto. ꝛ pro hoc allegant dictum Zen. in preallegato. c. quis. tamen vt refert ibi Dominicus dicere dominos de rota nōnulli tenuerunt cōtrarium: scilicet † ꝙ filia non possit abintestato succedere postꝙ generaliter renunciauit, ꝛ sic videatur vtriqꝫ renunciasse. argu. l. j. §. sed videndum. cum ibi nota. in gloss. de succes. edic. ꝛ arg. l. fin. ad finem. C. de do. promis. ꝛ per not. per Cy. in. l. ij. in. vj. q. C. de rescin. vendi. ꝛ per Joan. and. in. c. pen. de empt. ꝛ vend. super vlti. glos. ¶ Et respondent ad rationem fundatam in. d. l. conficiuntur. ꝙ illud procedit quādo pater nō fecisset filiam renunciare. secus si fecit eam renunciare: quia † quo ad illam personam renunciante presumitur adhuc durare illa voluntas que aderat tēpore renūciationis nisi appareat mutata. c. maiores. de baptis. l. cum hic status. §. j. ꝛ sequē. ff. de dona. inter virum. ꝛ ista est vlti. opi. relata per dominicū in. d. c. quis. ꝛ sic videtur illi adherere iuxta notata per glo. in. l. qui filium. §. sabinus. ff. ad trebel. in gl. penul. ꝛ. l. bona fides. ff. depositi. cum ibi nota. per Bar. ꝛ Joā. and. in. c. j. in ver. sed tutius. de sententia excommu. in nouella, ꝛ in. c. j. in verbo, de nostra. de penis. eodem li. ꝛ Bal. in auꝭ. ex testamento. in prin. C. de colla. ꝛ in. l. si mater. C. ne de statu. defunc. cū simi. ¶ Et pro hoc etiam facit illud ꝙ dicit Domi. in d. c. quis. in fi. dū refert quod Ang. cōsuluit qꝺ facta dicta renunciatione si pater decederet sine descendētibus, filia succederet abintestato: sed in casu nostro decessit cū descēdentibus. ¶ Preterea si recte consideretur intētio doct. cōmunis est qꝺ filia propter dictam renunciationem excludatur a successione abintestato, ꝙ patet quia text. in. l. pactum quod dotali. C. de colla. dicit ꝙ filia que pactum fecit ꝙ dote contenta esset, ꝛ nulluꝫ regressuꝫ ad bona paterna haberet nō impeditur succedere abintestato, vt ibi dicit litera. ꝛ tamen doc. ibi communiter dicunt quod quādo dicta filia iurauit erat correcta. d. l. pactum. per. d. c. quamuis. ergo voluit ꝙ tunc filia non succedat abintestato vt etiam ibi est aperte de mente Bal. in suo summario iūcta prima oppositio. ꝛ patet ex tex. d. c. quis. qui se refert ad dictam legem, pactum quod dotali. que improbat pactum illud de non succedendo adeo ꝙ abintestato filia succedere poterat. ¶ Et ꝙ dictum pactum iuramento vallatum sit efficax ad excludendam filiam a successione intestati tenet etiam Nicolaus de neapo. in. l. cum posthumus. ff. de liberis ꝛ posthumis, ꝛ Ludoui. roma. in. l. stipulatio hoc modo concepta. ff. de verborum obligatio. in. x. vel. xj. col. vbi refert etiam ita de mēte Bald. in. l. si. C. de pact. ꝛ ita etiam vult Ludo. roma. in. d. l. pactum. C. de colla. in. iiij. col. ita etiam est de mente Ange. in d. l. stipulatio hoc modo concepta. in ver. j. fallit ꝛc. ¶ Istam questionem etiam decidit expresse Saly. in. l. pactuꝫ quod dotali. C. de pac. in penultima col. dicit ꝙ filia dote sibi constituta iurauit secundum formā dicti. c. quis forte non intelligeꝛ ꝓhibita succedere abintestato nisi extarēt fratres vel alij liberi quorum contemplatione pater videretur hoc pactum exegisse per d. l. pactum. C. de colla. qꝛ eis extantibus pater non videbit eā voluisse vocare abintestato sed primeuo ꝓposito exclusorio ꝑsistere qꝺ secus est illis nō extātibus, † qꝛ verba generalia si debent restringi vt non videatur quis alienam posteritatem sue anteponere. l. cum acutissimi. C. de fideicōmis. l. cum auus. ff. de condi. ꝛ demonstrationibus. l. generaliter. §. cū autē. C. de insti. ꝛ substit. sub condit. fac. sed in proposito vltra dictam Catharinam extabāt descēdentes dicti testatoris, scꝫ alie sorores Catharine nondū nupte: quarum alique adhuc veniebant tēpore mortis patris, ergo videtur ꝙ testator istarum illarum filiaruꝫ contemplatione hoc fecerit. ¶ Nec dicatur ꝙ videatur fecisse cōtemplatione dicti Joannis nati ex fratre dicti Nicolai premortuo, qui Joan. viuebat tempore renunciationis, ꝛ postea dicto Nico. adhuc viuente: ꝛ sic videtur ꝙ renunciatio illa videatur facta cōtemplatione dicti Joan. per quem melius potuisset agnatio dicti Nicolai cōseruari, iuxta id quod habetur insti. de legi. agna. successione. in prin. ꝛ. l. ij. §. j. ff. de suis ꝛ legi. ergo mortuo Jo. debuit extingui virtus dicte renunciātionis. arg. l. iubemus. C. ad Velleia. † qꝛ respondeo ꝙ hec presumptio cessat, attēto ꝙ Jo. nō erat de liberis dicti Nic. vt loquiꝛ Saly. ꝛ extabāt alie sorores dicte Catharine que erat de liberis dicti Nic. ideo nō videꝛ alienā sobolē voluisse sue anteponere. d. l. cū acutissimi. Et qꝺ ita sit: vt patet ex verbis dicte renūciationis duꝫ in ea dicitur ꝙ dicta Catharina remisit dicto Nico. ꝛ notario recipiēti vice ꝛ nomine omnium quorū interest. aut posset quolibet modo interesse tā ex testamēto ꝙ abintestato ꝛ aliter quocūqꝫ ꝛc. Si ergo dicere vult ꝯsequēter Catharina ꝙ Nico. tpe recepte renūciationis motus fuerit cōtemplatione persone Jo. ꝛ sic habuerit respectū ad statū in quo res tūc tpis erat. s. ꝙ viuebat Jo. ꝛ sic ꝙ voluerit renūciationē habere vires rebꝰ sic in futuruꝫ se habētibus prout se habebāt tēpore renunciationis iuxta. l. qꝺ seruis. cuꝫ ibi no. ff. de cōdi. ob causaꝫ. l. ꝯtinuus. §. cum quid. ff. de ver. oblig. certe hec allegatio domine Catharine confunditur per dicta verba instrumenti comprehendentia causam intestati: qꝛ rebꝰ in futurum se habentibus, prout se habebāt tēpore renūciationis, id est, si vsqꝫ ad tempus mortis Nicolai vixisset dictus Joā. ꝛ etiam vixissent dicte filie Nicolai vl' alique ex eis nō poterat abintestato Jo. succedere. d. Nicolao, in auth. de here. que abintesta. §. j. ꝛ. l. fin. C. de suis ꝛ legit. ¶ Et profecto in casu nostro ꝓpter dicta verba instrumenti q̄ manifeste cōprehēdunt etiā causaꝫ intestati videꝛ vera de iure ista cōclusio ꝙ dicta renunciatio obstet domine Catharine ab intestato ꝛ alias illa verba nihil operarentur cōtra. l. si quādo. in princ. ff. de leg. j. ꝛ. c. si papa. de priui. in vj. ꝛ per no. ꝑ Bald. in rubrica. C. de cōtrahen. emp. in. ix. q. cuꝫ si. ꝛ huiusmodi verba ita pregnantia ꝛ clara non erant adiecta in casu quo loquitur Domi. in. d. c. quis. nec in casu in quo loquitur Saly. in. d. l. pactū. ꝛ sic casus noster videtur minꝰ dubitabilis. ¶ Pro quo etiam facit coiectura quod Nicolaus tempore quo alias filias dotauit nō fecit eas renūciare vnde succedit id quod dicit tex. in. ij. de transla. ꝑla. ibi, vnde si circa translationē idē fieri voluisset quod de cessione dixerat ꝛc. ideo nō voluisset alias filias suas esse patris conditionis cum Catharina fecisset eas renunciare, ꝛ non fuit Nicolaus ignorās vel alio impedimēto impedictus testari vel dictam renūciationem ꝛ iuramentū remittere dicte domine Catharine vt facere poterat iuxta id qꝺ habetur in. c. ij. de sponsa. ꝛ in. c. cōsuluit. de vsur. ergo debet interpretari eum in primo proposito perseuerasse, vt dixi supra. facit. c. ad audientiam. de decimis. ꝛ. l. tractabatur. ff. de testa. mili. ꝛ. l. iij. C. de inoffi. testamen. cum simi. ¶ Et sic negari nō potest quin dictus Nicolaus in residuo videatur voluisse preferre alios descendētes suos dicte domine Catharine. ¶ Et inter cetera potuit moueri qꝛ inspecto statu facultatum quas habebat Nicolaus tempore renunciationis sibi facte: ꝛ etiam attento numero filiarum quas habebat dedit in dotem dicte domine Catharine vltra virilem portionem ꝛ ideo non incongruum fuit, † nec est qꝺ sicuti si nō excreuissent [b] facultates di

[a] ¶ Reliquisse. sꝫ nō ꝓpterea cēseꝛ eos heredes nominare. vnde singulariter cōsuluit Stepha. bertrā. cōs. xc. viso instrumēto. lib. j. ꝙ nō valet nec obest renunciatio future successionis quam filia fecit patri recipienti nomine heredū suorū per eū nominādorum, si nullos nominauit. Sed caue, qꝛ hoc videtur cōtra casum in. l. iij. C. de cōtrahen. ꝛ cōmi. sti. puto ꝙ illud cōsi. recte ꝓcedit si pater nullos reliqt masculos lꝫ filias alias reliquerit. si vero videꝛ verisimileꝫ mentē magis ꝙ verba inspiciēdo [illegible].

[b] ¶ Excreuissent. hinc lꝫ oēs doct. in. d. c. quāuis. dicant, ꝙ potest restitui si enormiter lesa sit saltē ī legitima. Anch. cōsi. xxix. Ant. de petru. rep. lib. j. de in reīrādo. in. v. effectu. Bertrādus cōsi. cxxxvij. quia prouido. li. j. cōsil. cccxxxvij. viso cōsilio. libr. ij. Anto. rub. ꝯsil. cj. Alc. l. j. §. si quis ita. nu. xlviij. de ver. Alc. tamē ꝯtrariū obseruamus, vt etiā si ꝯstet de enormi lesiōe, ꝛ quod pater vl' mater dedit ei minꝰ legitima non restituaꝛ nec ad supplementuꝫ legitime admittitur. ꝛ ita sepe vidi iudicari in hoc senatu vt per famosum illud arestuꝫ classibꝰ cōgregatis latū ꝛ die. vij. Septēbris, anno M. D. xxxvij. platū ꝑ Jaco. de louan dn̄o de nogēt declarauit ꝯ Guidonē d̄ maille dominū de Breze ꝛ Annā d̄ louā eiꝰ vxorē. ꝛ illud de cāny ꝛ similia q̄ omitto, ꝛ merito quia iura cōfidūt de patre ꝛ idē de matre vt i. d. aresto. ꝙ hꝫ locū etiā qn̄ parēs h̄ facit fauore filiorū suorū masculorꝫ, vt assolet, qcqd dicat Deci. d. l. pactū dotali. ad fi. ꝛ pro h̄ nostra obseruātia pulchre facit paul. cōs. cclxxv. col. iij. li. j. quē sequiꝛ alex. cōs. xxxiij. col. ij. ꝯ. li. iij. cur. senior cōs. xxvij. co. xiij. cōs. lxxx. col. fi. deci. ꝯsi. xxvj. Alci. de ꝓsum. reg. j. in. ij. illater. n. viij. latissime briu. trac. statuto. exclu. femi. arti. ix. ꝛ hoc qn̄ agitur de renūciatiōe successionis iure. secus in iā delata de qua loquitur Ancha. repet. c. j. q. xj. de consti. repe. c. accessoriū. char. iij. de reg. iur. in. vj. cōsi. cccxxxix. col. fi. cep. cau. ciuil. cōsi. xvij. cor. cōsi. xj. cōsi. cxxiiij. li. iij. Jas. auꝭ. sacra. col. ix. C. si aduer. ven. que sedulo distingui debēt quia doc. in prefatis locis hec duo sepe male cōfundunt. qꝺ faciūt. qꝛ ꝓsupponūt qꝺ sup sticiosa. d. auꝭ. sacramēta puberū. vigeat. q̄ nedum in toto hoc regno sꝫ fere vbiqꝫ iaꝫ exultauit. Jtē predicta intelligēda sunt dūmodo alias filia honeste ꝛ decēter eloquata sit secus. si cōstaret nō esse parentem factuꝫ officio parentis vt etiam voluit pau. ꝛ cor. in prefatis cōsilijs quid enim si parēs filiū vnicuꝫ primi matrimonij fauore liberorū scdi male tractet? nō enim pretextu dicte honeste obseruātie aperiēda est fenestra iniustis exheredationi [illegible]

cti Nicolai post tēpus renunciationis, minus habuisset quelibet dictarum filiarum, tunc viuentium, quas habuisset dicta domina Catharina. ita etiam si contingit ampliari facultates dicti Nicolai, & diminuta esse onera debeat cedere ad cōmodū dictarū aliarū filiarū Nic. arg. l. de fideicōmisso. C. de trāsactio. & l. si ea lege. C. de vsur. l. si pater pupille. C. de inoffi. testamē. & l. eum qui. in prin. ff. de iureiuran. & per id quod not. Iaco. but. in. d. l. pactum. de colla. dum allegat dicte. l. de fideicommisso. & Bald. in. l. quamuis. in fi. C. de fideicom. & in. l. fi. §. j. C. vsur. rei 7 iudi. & in. l. successione. C. de reuoc. his q̄ in frau. cred. ¶ † Nec insinuatio fuit necessaria in dicta renunciatione facta propter dotem datā, vt clare decidit Bar. in. l. illud. C. de sacrosan. eccl. & fuit opportune dictū per prefatū dominum cōsulentē. ¶ Nō obst. etiā predictis, si diceretur quod dictus Nicolaus, vt presumēdum est, fieri fecit dictā renūciationē cōtēplatione posthumorum masculorum, quos sibi nascituros sperauit: ideo cum nulli nati fuerint, debet deficere dicta renūciatio. arg. d. l. iubemus. & facit quod no. Bal. in. d. l. pactum. C. de collat. in. iiij. q. Quia 8 † respondeo quod hic non est presumendum hoc fecisse propter posthumos nascituros, ad quos non presumitur habere affectionem saltem tantum, quanta habet ad descendētes iam existentes in rerum natura, vt probatur in. l. qui filiabus. in princi. ff. de le. j. iūcta ratione illius legis reddita ibi per Dy. & approbata per Pe. Bald. Io. de Imo. Rapha. & Pau. de cast. ibi, & per Bal. in. l. si quis filiab⁹. ff. de test. tut. & per Ioā. de Imo. in. l. Titius. in prin. ff. de libe. & posthu. ¶ Et ideo Doct. bene di- 9 cunt, † quod si extāt fratres masculi tempore quo soror renunciat presumit facta renūciatio patri propter dictos fratres masculos extantes, & illis decedentibus [a] deficit renunciatio. argu. l. qd seruus. ff. de condi. ob cau. cū ibi not. vt not. Saly. in. d. l. pactum qd dotali. C. de pact. & Paul. de cast. in. d. l. pactū. de colla. post Bal. in. iiij. q. & Domi. de sancto Gemi. in. d. c. quāuis. ad fi. & Io. de Imo. in. l. qui superstitis. ff. de acqui. he. & sic sentiūt aliud esse si masculi non extabant tempore renunciationis, & probatur per rationem dicte. l. qui filiabus. licet ipsi nō allegēt. ¶ Comprobatur etiā alia ratione, quia si habuisset Nicolaus respectū ad posthumos masculos nō oportebat dictam renūciationē fieri: quia per statuta ciuitatis mihi transmissa excludebatur filia propter dotem extātibus masculis. ¶ Non obstat etiā dicte renūciationi si diceretur quod statutum Senense disponit quod nullus filiusfamilias posset aliqualiter obligare in aliquo contractu vel quasi: obligatione vel quasi. sine consensu et voluntate sui patris. & si secus fieret, nullam habeat roboris firmitatē, ergo videtur quod dicta filia non potuerit se obligare dicto eius patri, put in dicto instrumento renunciationis continetur, quia pater non potuit dictum consensum prestare ad sui vtilitatē. l. j. in prin. cum ibi no. per Bar. ff. de autho. tuto. & per not. 10 per modernos in. l. j. §. quesitum. ff. ad Trebel. † quia respondeo primo quod tale statutum loquitur de filiofa, nos autem q̄rimus de filiofa. & statutum contra ius cōmune, loquens in masculo: non habet locū in femina, [b] quia quod nomina prolata in masculino comprehendant feminam: est ex interpretatione extēsiua, non autem ex propria significatiōe. l. pnūciatio. in verbo porrigitur. ff. de verb. signi. & est bonus tex. in. l. pe. in fin. C. de prepo si. sacri cubi. lib. xij. & notat glo. Dy. & Bart. in. d. l. j. ff. de ver. 11 signi. & Iaco. butri. & Bar. in. l. si quis in tatam. C. vnde vi. & in l. j. in prin. ff. de decu. † sed in correctorijs nō fit extensio. l. precipimus. C. de appel. no. in authē. quas actiones. C. de sacrosan. ecc. & no. Bar. in. l. omnes populi. in. vj. q. princ. ¶ Et cōstat dictum statutum esse correctorium, vt. l. filiusfa. ex omnibus. ff. de actio. & obli. l. fi. §. j. ff. de ver. obli. l. & heres. §. filia. cum. §. seque. ff. de pac. & qd statutum correctorium loquens per dictum nomen masculinum non habet locum in femina, tenent etiam Dy. & Io. de imo. in. l. si ita scriptum sit filiabus. ff. de leg. ij. & Ioan. de imo. & Dominicus de sancto Gemi. in. c. generali. de elec. lib. vj. & dominus Cardi. Flor. in clemen. j. de elec. ¶ Itē confirmo alia ratione quod dictum statutum nō cōprehendit casum nostrū, vt patet ex rubro & nigro alterius statuti sub rubrica de cōtractibus factis ante nuptum cum parentibus, vbi apparet posse cōtrahi per filiam cum patre preterquam quo ad 12 certum respectū, de quo in dicto statuto. ¶ † Et pro hoc etiam facit id qd notanter dixit Bal. in. d. l. pactum [c] quod dotali. de colla. in. xxi. q. vbi notabiliter dixit quod si statuto cauetur qd mulieres nō possint contrahere sine consensu duorum propinquorum etiam cum iuramēto: hoc nō habebit locum quando filia renunciat patri. & propter affectum naturalem propter quem lex plurimum confidit de patre: & ei pl⁹ cōfidit quam alteri. ar. l. si furioso puberi. ff. de cura. fur. & l. nec in ea. §. fi. ff. de adulte. & illud dictum sequit Ludo. ro. in. l. si qs mihi bona. §. quod si mandauit. ff. de acqui. here. ¶ Cōfirmari potest etiam per id quod no. Do. Abb. in. c. cum in veteri. super gl. j. de elect. vbi per not. per glo. 13 ibi dixit † quod si ex forma statuti mulier nō potest cōtrahere sine cōsensu duorum propinquorum: & contingat quod mulier vendit aliqua bona vni ex propinquis cum cōsensu alterius propinqui, valebit cōtractus, & dicetur satisfactum statuto: quia propinquus emēdo a muliere videt consentire [d] illi contractui. l. cum pater. §. liberis. & quod ibi not. Bar. ff. de lega. ij. & l. Titius. in prin. ff. quib. mod. pig. vel hypo. solu. Et dicit qd non obst. id quod habetur in cle. ij. de re. eccles. nō alie. quia respondet quod in casu dicti statuti consensus propinquorum non exigebatur vt authoritas, sed tanquam cōsensus, per not. in. c. cum cōsuetudinis. 14 de consue. ¶ † Accedit id qd not. Bal. in. l. si quādo. §. j. C. de inoff. testa. vbi voluit quod si statutum disponat quod filia non possit cōtrahere vel renunciare sine licentia vel cōsensu patris, pater poterit prestare licētiam vel cōsensum quod renunciet sibi patri: licet dicat aliud esse quando requireretur authoritas: quia inter predicta est magna differentia per no. per Inno. in. c. dudum. de rebus eccles. nō alie. in. vj. & eandem conclusionem approbat Ange. in. d. l. j. §. quesitum. ff. ad Trebe. ¶ Bene facit quod not. Cy. in. l. senium. in penul. q. C. qui testamen. face. pos. tamen circa istam vltimam responsionem nonnulli tenuerunt contrarium: ideo magis adhereo precedentibus responsioni- 15 bus. ¶ † Ad quartam cōfirmationem etiam accedit quod statutū predictum nullam facit mentionem de iuramento, & ideo non videtur trahi ad contractum iuratum [e] per id quod habet in. c. cum contingat. de iureiuran. cum ibi notatis, maxime per Ioā. de Imo. in tertio membro principali, precipue in versic. nūc pro declaratione materie an per statutum possit pbari &c. ¶ Nō obstat etiā quod dicta domina Catharina esset minor xxv. annis. quia responsio patet per id quod habetur authent. sacramenta puberum. C. si aduer. venditio. & presertim attenta qualitate dotis, quam habuit: & consideratis facultatibus dicti Nicolai quas tēpore renunciationis habebat, prout in themate latius cōtinetur. ¶ Nec etiā obstant dicte renunciationi duo statuta transmissa, quorum vnum incipit, si qua mulier fecerit. & aliud incipit, nulla mulier nupta. quia in veritate illa duo statuta nullatenus attingunt casum nostrum, attento quod per dictam renunciationem nullum fuit factum preiudicium, do- 16 mine Catharine, aut eius filijs in dote data. ¶ † Postremo nō obstat quod dicta renunciatio non debeat subsistere susceptis demum filijs per dictam Catharinam, iuxta illud quod habetur in. l. si vnquā. C. de reuocan. dona. & plene in. l. Titia. §. Imperator. ff. de leg. ij. quia respondeo quod illud non habet locum in renunciatione facta per filiā in manibus patris pro dote cū iuramēto, secundum formam dicti. c. quamuis. & hoc euidēter probatur per id quod no. gl. in dicto. c. quamuis. in gl. fi. iuncto illo tex. ibi dum dicitur, dum nuptui dabatur &c. Nam ibi habetur quod si filia tēpore quo nuptui dabatur renūciat successioni paterne in manibus patris dote cōtenta, non poterunt filij dicte mulieris postea suscepti venire contra dictam renunciationem: vt in glo. preallegata, que intelligitur quando filij venirēt tāquam heredes matris, vt clare dicit & probat Ioā. de Imo. in. l. qui superstitis. in. ij. vel. iij. colum. ff. de acquirend. heredita. ¶ Hoc etiam tenent omnes Doctores communiter dum di- 17 cunt quod † quando filius vellet venire ex persona vel iure matris cōtra renunciationem factam per eam secundum formam dicti. c. quāuis. nō posset, vt declarāt Doct. maxime Bal. in. l. fi. in. vj. col. C. de pact. & Saly. in. l. pactum quod dotali. in vlti. q. eod. titu. & Oldr. in consil. xl. incipiente, breuiter videtur quod nepotes ex filia &c. & ita etiam de mente Bal. in. d. l. pactum. de codicil. in. ij. & xviij. q. & etiā Bart. in preallegata. l. qui superstitis. attento, quod vt dixi, text. in dicto. c. quamuis. loquitur de renunciatione facta per filiam tempore quo nuptui dabatur, & sic semper talis renūciatio possit infringi in casu in. d. c. quāuis. per ipsam mulierem susceptis filijs seu per ipsos filios heredes mulieris, cuius in cōtrariū communiter concludūt gl. & Doct. in dictis locis. ¶ Preterea dispositio dicte. l. si vnquam. habet locum in mera & propria donatione, nō autem in donatione ob causam, vt per Bal. & Ang. in. d. l. si vnquā, & cōstat istā renunciationem nō fuisse donationē, maxime ppriam: vt ex eius inspectiōe patet: & etiā patet ex superius dictis, & ex not. per Bal. in d. l. illud. de sa. san. eccles. ¶ Et quia de hoc etiam fuit opportune dictum per prefatum dūm consulentem, idcirco absque lōgiori discussione cōcludo dictā renuntiationē impugnari non posse.

[a] ¶ Decedētibus. bal. 3. cccc xxxvij. li. j. l. ius agnationis. C. de pac. Ce. cau. ciui. cōsil. xlix. nu. xj. Guid. pa. Deci. delp. cxcij. cōsil. clviij. in fine. Cor. cōsil. cccxxx. li. j. cōsil. lxxxv. col. ij. cōsil. xcviij. li. ij. cōsil. xx. libro. iiij. Deci. cōsil. cccix. consi. ccclxx. in fi. cōsil. cccxxxiij. col. iij. Bert. consi. lx. qm. cōsil. cxxxiij. p faciliori. col. j. li. j. cōsil. cccxviij. quia tēpore. li. iij. Fran. rip. l. qui rome. §. duo fratres. nu. lxxxix. d ver. obli. adde Alex. 3. li. j. consi. lxix. num. j. Aymo cōsil. xlj. col. j.

[b] ¶ In femina. j. li. vj. cōsil. ccxxiiij. col. j. fulgo. consil. lxxxv. col. iij. and. tiraq. in cōsue. picto. tit. retrac. §. j. glo. ix. nu. cxcj. th hoc dictū in casu subiecto falsum puto. vt & j. li. vij. cōsil. cliiij. nu. iij.

[c] ¶ L. pactū. & ibi las. deci. idē Alci. l. transactionē. C. de transac.

[d] ¶ Cōsentire. j. li. v. consi. viij. col. j.

[e] ¶ Iuratum. s. li. j. cōsil. xxvij. nu. viij.

Epitome.

¶ Testamētum agnatione posthumi ruptum per clausulam codicillarem sustinetur indistincte siue testator sciuerit & diu superuixerit

peruixerit siue non,saluo ꝙ si etiam expresse testamentū reuocauerit non debentur legata ꝛ fideicommissa ope exceptionis. h.d.Ego vero puto etiam citra expressam reuocationem ipso iure nil deberi.C.M.

Consilium.XXX.

Ponderatis his que in themate ꝯtinētur,ꝛ his que copiose ꝛ elegāter sup vtroqꝫ quesito deducta sunt per dominos Doctores Papiēses ꝛ Mediolanenses in fauorē filiorum masculorū fratris dicti testatoris. [1] ¶ † Quia circa primum dubiū semper ꝛ legēdo auf.ex causa.C.de libe.preter.ꝛ etiā consulendo [a] sum secutus illā opinionē qꝺ qñ in testamento est adiecta clausula codicillaris per illa verba,si non valet valebit iure testamenti valeat iure codicillorū si eueniat rūpi testamentum agnatione posthumi preteriti: quamuis aliter non appareat testatorem explicite cogitasse ꝓprie de illo posthumo qui natus est.tamen operetur illa clausula codicillaris effectum suum , adeo qꝺ hereditas per fideicōmissum debeat restitui heredibus scriptis in testamēto:ideo in presentiarū ab eadem opinione non discedo:ꝛ sic videtur se habere magis cōmunis opi.ꝛ recte per.l.generaliter.§.ex testamēto.ff.de fideicō.liber.ꝛ per.l. si quis cum nullum.ꝛ.l.abintestato.ff.de iure codici.ꝛ quia illa verba futuri [b] temporis ostendunt ꝙ testator saltē in genere cogitauit de posthumo.l.qui iure militari.ff.de testamen.milit. ꝛ.l. pretextu specierū.ꝛ quod ibi no.Doc.de transac.que cogitatio in genere [c] sufficit,vt probatur in eisdem iuribus nota.expresse doct.in locis infra allegādis. ¶ Et vt vltra alios antiquos voluit hoc idem Old.in consi.cxlix.incipiente,super prima questione ꝛc. Bald.ꝛ Ang.in.l.j.ff.de iure codicil.ꝛ Bal.ꝛ Saly.in.l.fi. C. de codicil.ꝛ Bal.in.d.authen.ex causa.in.iiij.col. cum quo ibi concordat Fulg.ita etiam tenet Saly.in.l.j.in fi.C.de post.he. insti.ꝛ Jo.de Imo.in.l.qui filiabus.in prin.ff.de le.j.vbi ponderat ꝙ Bar.ibi in lecturis modernis videtur sequi istam opinionē quā etiā plenius prosequitur ꝛ defendit Jo.de Imo.in l. filio preterito.in. ix. col.vbi dicit ꝙ ita auderet consulere.hoc etiā sequitur Raph.cu.in.l.j.ꝛ in.l.si quis cum nullū.in princ. per illum text.ff.de iure codicil.ꝛ Pau.de cast.in.l.j.C.de post. here.inst.ꝛ in cōsi.xv.incipiendo,lib.ij. ¶ Et subiūgit Pau.de [2] cast.ꝙ † dato quod opi.Bar.in.d.l.j.in.vj.q.ff.de iure cod.esset vera inquantū voluit ꝙ dicta clausula codicillaris nō operetur quando posthumus est ignoranter preteritus:tamen non procederet vbi testator post natiuitatem talis posthumi tāto tempore superuixisset [d] quod cōmode potuisset mutare testamentū ꝛ tñ nō mutasset:qꝛ videretur decidere velle cū prima volūtate per id quod no.gl.in.l.athlete.§.dat remissionē.in ver.nisi post. ff.de excu.tut. ¶ Sic etiā consuluit ipse in alio cōsi.suo.cc.inci. clarū est.lib.j.vbi etiā pro hoc alle.l.tractabatur.ff.de test. mil. ꝛ id quod not.Bart.in.l.j.ff.de vulga.ꝛ pup.in pe.q. quam ponit dum tractat de secundo effectu substitutionis vulgaris. et istud vltimum licet ipse non dicat,voluit etiam Jac.de belui.in dispu.sua incip.queritur quare pater vel mater ꝛc.quam ponit post.l.iij.C.de lib.prete.vbi pro hoc alleg.l.j.§.sciendū.versi. sꝫ eius.ꝛ.l.si ita fuerit fideicō.ff.de lega.iij.C.de inoffi.testa.ꝛ.d.l. generaliter.§.si testa. ¶ Sed etiam absqꝫ ista dist.an potuerit cōmode mutare testa.vel nō,videt̄ per predicta verior opi.illa que habet ꝙ dicta clausula apposita per verbū futuri temporis operetur etiam quando testamentum rumpitur agnatione posthumi preteriti,licet nō appareat ꝙ testator explicite de tali posthumo cogitasset.ꝛ videtur fuisse de mēte Spec.in tit.de instru.edi.§.compend iose.ver.item vide.ꝛ aliorum antiquorū, quos refert Barto.in d.l.j.qui simpliciter ꝛ absolute volēbant dictā clausulam operari rupto testamento ex causa preteritionis posthumi,vt etiā tenuit Ange.in consi.xcix.incipien.Petrus de vrbeveteri condidit testamentū ꝛc. ¶ Et non obstat.l. si vnquam.C.de reuocā.dona.ꝛ.l.si cum vel in vtero.C.de test. mili.per quē monebatur Bar.in.d.l.j.qꝛ in.d.l.si vnꝗ.donatio fuerat inof.sed codicilli nō possunt dici inof.eo qꝛ preterit⁹ est oīno habiturus legitimā in qua non potuit grauari in codicillis:nec habet interrogare aliquod remedium ad rescindendū. voluntatem codicillorū , per.l. qm̄ in prioribus.C. inoffi. test. ¶ Uel respōdetur ꝙ in.d.l.si vnquā.ꝛ in.d.l.si cū vel in vtero ibi disponens non prospexit ad casum donationis vel vltime voluntatis rumpēde,sed in casu nostro sic,per dictam clausulā codicillarem cōceptam etiam per verba futuri tēporis.scilicet, vel nō valebit ꝛc.per que videtur saltē in genere de posthumo cogitasse,vt dictū est. ¶ Nō obst.etiā.l.ex facto.in pn.ff.de vul, ꝛ pupi.vbi dicit tex.nō esse verosimile principē aut testatorē cogitasse de illo casu exclusionis liberorū nasciturorum.quē tex. ad hoc allegauit Bart.in terminis nostre questionis in consil. ccxxv.incipiē.Lap.nānis.vbi etiā ad hoc allegat.l. penulti.ff. de iure codicil.vbi secundū eum probatur ꝙ non est verosimile testatorem sua bona alijs reliquisse si de filijs cogitasset.Et respondet Bart.in.d.consilio ad.d.l.si quis cū nullū. cū simil.ꝙ vbi testator i codicillis expresse voluit legata deberi a quocūqꝫ qui sibi esset futurus heres,vnde ibi testator decedēdo sine testamēto ꝛ cū codicillis videtur tacite sibi posthumū relinquere heredem abintestato:vt ibi dicitur in tex.ꝛ.l.cōficiūtur. in princip.eod.tit.non mirum si videtur eum legatis relictis in codicillis onerare sed in questione nostra posthumus nō fuit institutus,sed preteritus, sed sic non videtur eū legato vel fideicommisso grauasse.Quia his non obstantibus nō recedo ab opin.quam supra comprobaui.ꝛ respōdeo ad.d.l.ex facto. quod ibi loquitur in casu valde diuerso, ꝛ nullo modo ibi apparebat testatorem in genere vel in specie cogitasse de nascituro,sed hic sic saltem propter dictam clausulam conceptam per dicta verba futuri temporis,vt est dictum. ¶ Nec obstat.d.l. penult.ff.de iure codicil. quia ibi legata fuerūt nominatim relicta filio iam nato : non mirum si non debentur ab alio. secus quādo apponitur clausula codicillaris predicta, per quam videtur grauari quilibet successurus abintestato. que responsio probatur in.l.j.§.fi.cum ibi not.ff.de lega.iij.ꝛ in.d.l. si quis cū nullum.ꝛ not.Dy.ꝛ Barto.in.l. cum pater.§. cū estimaret.ff. de lega.ij.nec bona videtur responsio data per Bart.in.d.consilio ad prealleg.l.si quis cū nullū.cū si.qꝛ in questiōe nostra, lꝫ posthumus si preteritus in testamēto:tamen per dictā clausulam codicillarem vident̄ tacite vocati veniētes abintestato. l.ex testamēto.C.de fideicō.l.ex ea.§.j.ff.de test.ꝛ vtrobiqꝫ no. iuncta.l.ab eo.C.de fideicom.ꝛ.l.cōficiuntur.in princ.ff.de iure codi.sicut qñ simpliciter facti sunt codicilli.ꝛ ita puto cōcludēdum qcqd dixerit etiā Bal.in.l.si totas.C.de inof.do. ¶ Circa scdm principale dubium quo queritur vtū reuocatio testamēti facta per dictū testatorē,prout in themate continetur.valeat ita ꝙ fideicōmissum qꝺ resultat ex dicto testamento cōtinente clausulā codicillarē possit dici reuocatū,ꝛ per cōsequēs an tale fideicōmissū possit sortiri effectū,vel nō prefati domini consulētes concluserūt reuocationem non valere. [e] tñ vt res adhuc magis discutiat̄,non admitto ꝙ in ꝯtrium facere videt̄:qꝛ si ita [3] est † ꝙ qñ testator corā septem testib⁹ dixisset, nolo testamētū a me cōditū valere:qꝛ volo intestatus decedere:intelligeretur legitime reuocatū esse primū testamētum.l.j.§.si heres.ff.si tabu.testa.nul.extra.Nam tacite tunc videntur vocati veniētes abintestato,quorū aditione potuit confirmari dicta reuocatio ꝛ ademptio.l.si qs heres ita instituatur si legitimus.ff.de heredibus inst.iūcta.d.l.cōficiūtur.in prin.ꝛ est magis communis opi.do.vt no.Bar.in.l.si iure.ff.de le.iij.ꝛ Bal.in. l.sancimus. C.de test.ꝛ Pe.de anch.ꝛ Joā.de imo.in.l.cum esses.de test.ꝛ Jo.de imo.in.l.si ita.§.regula.ff.de lib.ꝛ posth.ꝛ Rapha.cu.in repe.l.si filius qui in potestate.in.xxvj.col.ff.de libe.ꝛ posthu.ꝛ Pau.de ca.in auf.hoc inter liberos.C.de testa. ¶ Eadem ratione idem videtur dicendum quando testator simpliciter coram septem testibus reuocauit procedens testamentum, nā neminem alium instituendo heredē videtur voluisse dicere intestatus ꝛ tacite vocare venientes abintestato , vt.d.l.conficiūtur.in prin.ꝛ ita per hanc rationem tenet Joā. de imo.in.d.l.si ita.§.regula.ꝛ dicit quod nō obstat id qꝺ habetur in.l.sed si in cōditio.§.fi.ff.de here.insti.quia ibi non valuit ademptio libertatis,eo qꝛ cum seruus esset solus heres institutus a domino cum libertate non potuit adimi sola libertas sine hereditate.d. §.regula.ideo vitiat̄ redemptio,qꝛ non poterat seruus heres esse dñi sui sine libertate.l.penul.in prin.C.de necess.serui.here. insti.in prin.ꝛ not.in.d.l.sed si in conditione.§.seruus alienus. ꝛ cum nullus alius esset heres institutus cuius aditione possit cōfirmari dicta ademptio,ideo nō valuit.sed quādo videntur vocari tacite venientes abintestato per reuocationem dicti testamenti potest confirmari eorum aditione dicta redemptio hereditatis:vt est dictum,ꝛ non sumus tunc in casu dicti.§.regula. ¶ Dicit etiam Joan.de Imo.in dicto.§.regula.ꝙ huic opinioni non obstat.l.milites codicillis.§.veteranus.ff.de testa.militis.ꝛ lege sancimus. C.de testamentis.quia ibi voluntas testatoris reuocantis fuit declarata coram imperfecto

[a] ¶ Cōsulēdo.vt.s.lib.j.cōsi.xxvj.n.v.cōsi.cxxiij.col.fi.li.j.cōsi.xlvij.nu.vij.cōsi.cxlij lib.ij.sed inquātum dicit semper,contra morē suum memoria labit̄,qꝛ.s.lib.j.cōl.xlj col.fi.tenet opi.Bar.que est veritas [illegible]j. [illegible]

[b] ¶ Futuri.scꝫ.valebit mathesi.not.cxlj.Auffre.in addi.ad deci.tholo.ccccv.Pet.de Ferra.in for.li.pro lega.rei sing.ver.nō valet nec valebit.sꝫ hoc nō obstāte teneo ꝯtrū quia clasula codicillaris nō operatur:q̄ verisimilem mētem testantis, vt pulchre Deci⁹.i.d.l.precib⁹.co.x.ꝛ in ꝯs.ccxlviij. col.fi. [illegible]

[c] ¶ In genere.idē s.li.j.cōsi.xxvj.n.v.cōs.cxxiij.co.fi.ꝛ li.ij.ꝯs.cxlij.nu.ix.sed ego dico ꝙ hec gñalis vaga ꝛ icerta cogitatio nō extēdit̄ ad ea q̄ qs in specie verisimiliter nō statuisset, sec⁹ si appareat qꝺ i specie ꝛ expressiꝫ cogitauit de liberis, ita qꝺ ꝟisimilis mēs ꝙ nolit legatum ꝓpter futuros liberos reuocare colligat̄ ex ꝟbis ꝛ alijs circūstantijs sufficiēter vt i casu ꝯs.se. [illegible]

[d] ¶ Superuixisset. idē Pau.ꝯsil.cc. clarū est.i fi.li.j.ro. ꝯsil.cxxij.circa id sed cōtrariū ꝛ melius ꝙ per hoc si nouo testamēto vl' codicillo non confirmat̄ primū semel ruptū tenet Ang.in.l.filiusfa. p illū [illegible].ver.sed si qdē.de mil.test. ꝛ i ꝯs.ccclxiiij.col. ij.n.v.frā.are.in.l. Titius.de libe.ꝛ posth.in cōs.xciij. ꝛ consil. fi. [illegible]

[e] ¶ Nō valere.ale. [illegible] b multi discutiatur sꝫ frustra cum pri⁹ testamētū sit ꝛ maneat in totū annullatū agnatione posthumi. absqꝫ alia reuocatione ipso iure vt nō sit op⁹ dicere ꝙ reuocatio simplex valeat iure exceptionis quo ad legata ꝛ fideicōmissa vt hic ꝯcludit [illegible]

numero testium.allegat etiã pro ista opinio.not.per Bonofriũ de Perusio in.l.hac consultissima.§.si quis autem. C.de testa. ubi dicit eum videri ita tenere Sali.etiam in dicta.l.sancimus. dicit quod Bal.ibi videtur ita tenere fauore venientium abintestato.argumen.d.l.hac consultissima.§.si quis autem. ¶ Et Salycet.in.d.l.sancimus.in.j.q.addit ꝙ prima solutio data ibi per glo.ad contrarium ibi formatum de.l.penult.§.testamẽto. ff.de bon.possessio.secũdum tabul.facit quod non ipso iure, sed ope exceptionis inducatur reuocatio, ꝛ finaliter ipse relinquit cogitandum pro ista opi.etiam quod valeat reuocatio,videtur multũ vrgere:qꝛ nos nõ tractamus de tollendo institutionem heredum factam in testamento:quia constat illam esse ruptã, ꝛ sublatam agnatione posthumi preteriti.l.j.ꝛ.l.iij.in princi.ff. de iniusto rupto ꝛ irrito testamẽto.sed tractamus de reuocando fideicom.vniuersale quod videbatur esse iniunctũ posthumo per clausulam codicillarem,vt in precedenti dubio tactum est. ¶ Unde quo ad inducendam reuocationem legatorum ꝛ fideicõmissorũ,videtur quod sufficienter facta fuerit reuocatio ꝑ dicta verba.l.iij.§.fi.ꝛ.l.ex parte.ꝛ qđ ibi not.ff.de adimẽ.leg. ꝛ.l.militis codicillis.§.Ueteranus.ꝛ nota.in.dicta.l.fideicõ.C. de fideicom.ꝛ not.Cyn.in.l.nostram.C.de testa.ꝛ per Barto. in dicta.l.si iure.in.j.ꝛ.ij.opposi.non enim in fideicommissis ꝛ legatis cõsistit substãtia,ꝛ caput testamẽti sicut in institutione directa.ideo non tanta solennitas requiritur in ademptione legati vel fideicõmissi:ꝛ hec ratio not.per glos.ꝛ Docto.in dicta l.ex parte. ¶ 4 †Tamen ex his obstantibus verior videtur opi. ꝙ primum testamentum non sit reuocatum,cum non interuenerit cursus.x.anno.inter primum testamentum ꝙ dictã eius reuocationem,vt probatur in dicta.l.sancimus. ad quam non bene respõdet Jo.de Imo.in dicto.§.regula.dum ipse dicit ꝙ ibi coram imperfecto numero testium illa verba reuocationis prolata fuerunt.Nam istam responsionem non bene patiũtur verba illius legis dũ dicitur,vel per testes idoneos nõ minus tribus.apparet ergo ꝙ ibi Imperator solum taxat numerum illum quo minor nõ sufficiat:sed nõ taxat ibi numerũ testium, qui ibi interuenisset supra,vel vltra illos tres testes. bene facit §.ex eo.insti.qui.mod.testa.infir.ꝛ dicta.l.si iure.ꝛ ibi hanc opi. firmat Barto.ꝛ ante eum voluit hoc glo.in.l. heredes palam. §.si quid.post gl.j.ff.de testa.vbi dum glo.dicit siue alio modo, dicat eos nolle esse heredes, nihilominus sunt heredes ꝛc. ꝛ Bal.in repe.l.j.C.de sacrosan.eccle.in vlti. col.in ver.incidẽter queritur ꝛc.ꝛ Petrus de anch.ꝛ Jo.de Imo.in.d. c.cũ esses. ꝛ Rapha.cu.in repeti.d.l.si filius qui in potestate.in.xxvj.col. ¶ Nec obst.dum in contrarium allegabatur ꝙ sicut quando testator dixit se nolle primum testamentũ valere eo qꝛ volebat intestatus decedere,tollitur testamentum precedẽs:ita debet per eandem rationem tolli quando simpliciter dixit ꝙ reuocabat precedens testamentum:5 †quia respondeo ꝙ imo ista non sunt paria:quia quando testator dixit se reuocare precedẽs testamentum,ꝛ nõ dixit se velle intestatum decedere,non sequitur per hoc quod videatur voluisse vocare veniẽtes abintestato:quia potuit moueri alia ratione ad reuocandum testamentum,scilicet quia habebat animum alios postea instituere heredes.ꝛ ita respõdet Raph.cu.in repet.d.l.filius qui in potestate state.ꝛ etiã in.d.§.veteran⁹.ꝛ pbaꝛ i.d.l.sancim⁹. ¶ Quinimo nõnulli vt Fulg.ꝛ Paul.de cast.in dicta.l.sancimus.ꝛ Paulus de cast.in.l.heredes palã.§.si quid post.ff.de testamen. tenuerunt quod etiam quãdo testator dixit qđ nolebat primum testamentum valere,eo quia volebat intestatus decedere,non inducebaꝛ reuocatio precedentis testamẽti per.d.§.Ueteran⁹. dicẽtes quod nõ bene respondetur ad illum text.per illos qui dicũt ꝙ ibi intelligitur qñ illa verba fuerunt ꝓlata corã imperfecto numero testiũ,qꝛ istud est diuinare ad illũ tex. nõ obstat etiã id quod not.Bal.in.l.sancimus.quia respõdeo ꝙ si bene inspiciatur Bald.ibi loquitur quando apparebat testatorem voluisse decedere abintestato,ꝛ sic nõ videtur discrepare a cõclusione tradita per Bartol.in dicta.l.si iure.quam etiam ipsemet Bald.clare approbat in.d.l.j.C.de sac.sanc.eccl.in vltima col.ꝛ in dicto.§.Ueteranus. ¶ Non ob.id quod notat glos.in d.l.sancimus. in.j.responsione tradita ad.l.qui liberis.§.testamẽto.secundũ quã licet non fieret reuocatio ipso iure:tñ fieret ope exceptionis:qꝛ respondeo ꝙ illa solutio cõiter dãnatur,qꝛ diuinat. ¶ Preterea posito ꝙ in terminis questionis nostre induceretur reuocatio ope exceptionis:tamẽ hoc nõ sufficeret aduersarijs:qꝛ vt verbo fertur,filij masculi fratris dicti testatoris non agunt neqꝫ petunt sed possident ꝛ conueniuntur:ꝛ sic nõ potest aduersarijs eorum esse consultũ iure exceptionis, vt d.§.Ueteranus.vt infra dicã. ¶ 6 †Nõ obst.etiã dũ dicitꝛ ꝙ quo ad reuocationẽ dicti fideicõmissi ꝯprehẽsi sub clausula codicillari,videꝛ qđ nuda volũtas reuocatoria sufficere debuerit, per d.l.iij.§.fi.ꝛ.l.ex parte.ff.de adi.leg.cũ simi.ꝛ istud fecit me satis subsistere,tñ hoc nõ obstante puto superiorem conclusionem procedere,ꝛ ad cõtrariũ posse responderi qđ cũ istud fideicommissum sit factũ in hereditate que intelligitur esse data per substitutionẽ fideicõmissariam cõprehensam in dicta clausula codicillari,nõ intelligiꝛ talis substitutio esse adempta,nisi fiat per solennẽ volũtatẽ.d.§.veteranus.ibi dũ dicit,heredũ institutiones ac substitutiones in eodem statu mãsisse placuit. ¶ Uel secũdo ꝛ melius rũdeo ꝙ qꝛ ꝟbo ferꝛ dictos filios fratris testatoris nõ petere,sed conueniri ꝛ possidere,ꝛ ideo non põt dicta renũciatio,que induceretur per viã exceptionis ꝓdesse dictis aduersarijs:positos ꝙ eis prodesse potuisset si ipsi aduersarij possiderẽt,seu cõuenirenꝛ a dictis filijs masculis fratris dictis testatoris,per.d.§.Ueteranus.ꝛ per no.per glo.in.l.datũ.C.de leg. ¶ Et hoc esse verũ apparet:qꝛ dicti filij masculi fratris testatoris,ꝛ dictus posthumus videtur esse in pari causa:qꝛ neuter eorum habet volũtatem expressam vel tacitam defuncti:ergo melior est cõditio possidentis.ita dicitꝛ in.d.§.Ueteranus.ꝛ ita declarat Bar. ¶ Quod antem posthumus non dicaꝛ habere volũtatẽ defuncti,patet:qꝛ si quo iure poterat dici eum habere voluntatẽ defuncti,illud erat propter clausulam codicillarem. d.l.ex testamẽto.ꝛ.l.cõficiuntur.in prin.iuncta.d.l.ab eo. sed.d. clausula codicillaris est reuocata a testatore:ergo posthumus nõ habet voluntatẽ defuncti,ꝛ dato ꝙ testator reuocauerit testamentũ:tamen qꝛ nõ dixit se velle decedere abintestato,non videꝛ tacite vocasse veniẽtes abintestato,fꝫ cõem opi.vt supra probaui. ¶ Quod autẽ dicta simplex reuocatio, ꝛ penitentia declarata coram septem testibus dicatur non solẽnis volũtas, patet etiam per dictum.§.Ueteranus.iũctis notatis per Bar. ꝛ alios in.d.l.heredes palam.§.si quid post.ff.de test.ꝛ per glo. ꝛ Doc.in.l.fideicommis.C.de fideicommis.in quibus locis habetur 7 †ꝙ codicilli dicuntur solennis voluntas ad adimendum ꝛ reuocãdum legata relicta in testamento,vt probatur institu. de adimen.lega.circa princip.ꝛ ideo adimuntur ipso iure per codicillos,ea que in testamenao legata fuerant,vt not.in locis preallegatis.ꝛ not.Bart.Bald.Ang.ꝛ Joan.de Imo.in.l.si ita scriptum.ff.de lega.j.ꝛ tamen si testator post testamentum simpliciter adimat seu reuocet,nõ autem testamentum faciat, neqꝫ codicillos:quãuis etiã coram quinqꝫ testibus talẽ reuocationẽ faciat,nõ tolluntur ipso iure legata:quia hec simplex penitẽtia non dicitur solennis voluntas, etiam quo ad ademptionem legatorũ,quia non est testamẽtum neqꝫ codicilli,cum in ea voluntate nihil relinquatur,vt. d.§.Ueteranus.ꝛ ibi hoc expresse not Rapha.cu.ꝛ etiam ponit ipse idem in.d.§.si quid post. Ex quibus cõcludo ꝙ si dicti filij masculi fratris testatoris possidet,possunt se tueri. Alex.de Imo.iuris vtriusqꝫ doc.

Quia postꝙ̃ super secundo dubio scripserã,Lator presentiũ mihi exposuit qđ amplius nõ possidebat,ꝛ quod a possessione fuerat remotus,nõ statui consulere nisi prius res maturius discutiatur.Nã mihi videꝛ plurimũ obstare vltimũ arg.quod adduxi in scđo dubio pro parte cõtraria,ꝛ quod etiam adducitur per celeberrimũ Doct.dñm Hieronymũ mihi fratrẽ honorãdum,ꝛ etiam per alios consulentes. 8 †Nõ videꝛ ꝙ sit sufficiens responsio illa prima, de qua feci mentionẽ supra dum allegaui.§.Ueteranus.in verbo substitutiones.qꝛ ille tex.non intelligitur de sustitutione fidecommissaria que nõ dicꝛ proprie substitutio,vt per Bal.in rub.C. de insti.ꝛ substi.sub cõdi.fac.cũ cõcor. ¶ Itẽ non videtur tuta respõsio illa que datur per dños cõsultores,dum allegant not. per Bart.in.l.si iure.in ver.quero,dixit testator in secundo testamento inualido,cassans ꝛ irritãs ꝛc. qꝛ illa decisio loquitur qñ apparet testatorẽ voluisse facere scđm testamentũ,ꝛ per cõsequens instituit coheredẽ:ꝛ tñ fuit ex aliquo defectu inualidũ ꝛ adiecit clausulã illã,cassans ꝛc.Nam ad hoc tendunt verba Bar.ibi,sed hic nõ apparet ꝙ testator voluerit facere scđm testamẽtum,cum neminẽ heredẽ dixerit se facere velle,ꝛ sic non fuit dispositio tẽdens ad testñ.iuxta.l.nõ codicillũ. C.de test. l.j.cũ ibi no.ff.de testa.ꝛ eodẽ modo loquitur Baldd.in.l.sancimus.in fi.j.col. ¶ Et ꝙ ita de necessitate intelligatur patet:qꝛ Doct.volunt 9 †ꝙ quãdo simpliciter apparet testatorẽ penitere se fecisse testamẽtũ,ꝛ illud reuocare quãuis aliud nõ disposuerit,induciꝛ reuocatio legatorũ,vt expresse inquit Cy.in.l.nrã. C.de test.ꝛ queãdmodũ qñ testator in specie dicit se reuocare legata,valet reuocatio,licet aliter nõ cõficiat testñ solẽne,vt per Bar.i.d.l.si iure.in prima opp.ꝛ oẽs hoc tenẽt.eodẽ modo dꝫ deduci reuocatio q̃ ad legata fideicommissa qñ testator in gñe nullo alio cõdito scđo testõ valido vel inualido simplr dixit se reuocare omnia ꝯtẽtã in testõ: 10 †qꝛ regulariter idẽ operatur genus quo ad gen⁹ qđ species que ad ad speciẽ,vt in iurib⁹ vulgaribus.

garibꝰ.ꝛ posito ꝙ nō valeret reuocatio quo ad hr̄dis institōnē:
tñ nihil obstat quominꝰ valere debeat quo ad legata:qꝛ vtile
ꝑ inutile ꝛc. ¶ Et satis est ꝙ tpe reuocationis cōtinet in dicto
testamēto clausula codicillaris cōprehēdens dictū fideicōmis-
sum ꝙuis nōdū euenisset casus ꝛ cōditio fideicōmis.qꝛ illa ver
ba reuocationis,scz ꝛ oia ꝛ singula in eo cōtenta,reuoco,verifi-
cantur si eo tpe cōtinebatur in testō dicta clausula continens
fideicōmissum conditionale.et sic id quod habetur in.l.in deli-
ctis.§.si extraneus.de noxa.potius vr̄ facere ꝯ conclusionem
dñoꝝ consulentiū ꝙ pro. Attamen diligenter et subtiliter pro
more suo cōsiderēt dñi cōsulētes,ꝛ si qd occurrit ꝛ eis rescribe-
re placeat ero semper paratus [a] libenti aīo adherere veritati.

Epitome.

¶ Legatum factum per filiam matri facta in testamēto men-
tione de futuris liberis reuocatur licet postea filia nubat ꝛ oia
bona in dotem det,et liberos suscipiat.

Consilium. XXXI.

Ponderatis his que in
themate narrant,necnon visis his que copiose et
elegāter scripta sunt ꝑ eximiū dñm supra consulen
tē mihi fratrē honorādū. ¶ Sētio matri dicte testatricis debe
ri legatū sibi in testamento relictū,vcz legitimā que debebatur
ipsi testatrici in bonis quondam patris sui qui eam heredem
instituerat ꝛ fideicommisso grauauerat si ipsa sine liberis dece
deret. ¶ Constat enim patrem testatricis nō potuisse aliquod
onus fideicōmissi iniūgere circa dictā legitimā,etiā si voluisset
iuxta.d.l.qm̄ in prioribus.ꝛ ibi not.C.de inoffic.testa.ꝛ.l.cum
patronus.de leg.ij.ꝛ.l.coheredi.§.cum filie.ff.de vulga.ꝛ pup.
1 ¶ † Preterea cū non euenerit conditio dicti fideicōmissi eo qꝛ
decessit dicta testatrix cum filia quo casu dr̄ defecisse conditio:
illa etiā cōcepta per nomē pluralis numeri videlicet si decesse-
rit sine filijs seu sine liberis.l.nō est sine liberis.ff.de verb.sign.
l.j.C.de condi.incer.ꝛ per cōsequens dicta testatrix cōditione
fideicōmissi pendēte potuit disponere de rebꝰ etiā que fuissent
fideicommisso subiecte,dummodo postea nō eueniat conditio
fideicōmissi:prout non euenit.l.seruo legato.§.j.ff.de leg.ꝛ not.
in.l.cū pater.§.liberis.de leg.ij.ꝛ no.in.§.quādoqꝫ.in auf.de re-
sti.ꝛ ea que par. ¶ Et quāuis post mortē testatricis filia que
ex ea remāsit,postea decesserit nō per hoc dicitur euenisse con-
ditionem fideicōmissi:qꝛ satis est [b] quod tempore mortis dicte
testatricis superesset dicta filia ex ipsa testatrice.l.cuꝫ vxori.C.
quādo dies leg.ced.ꝛ.l.ex facto.ꝛ.l.pe.ff.ad Treb.satis est eñ
quod qualitas iūcta verbo verificetur secūdum tēpus verbi.l.
Titius.ff.de test.mili.ꝛ.l.in delictis.§.si extraneus.ff.de noxa.
¶ Nec habet obstare dicte matri testatricis si diceret legatū
predictum sibi non deberi,eo quia preterita fuit ignoranter a
dicta testatrice filia ipsius testatricis posthuma: quia pluribꝰ
modis plene responsum fuit per prefatum dominum cōsulen-
tem,quod confirmari potest,quia dicta testatrix fecit dictum
legatum matri pure et simpliciter nulla facta distinctione an
2 ipsa testatrix decederet cuꝫ filijs vel sine:† postea vero subiecit
institutionem vniuersalem,in qua instituit monasterium sub
conditione si ipsa testatrix decederet sine filijs legitimis et na-
turalibus:et talis conditio adiecta in institutione non intelli-
gitur repetita in legato precedente,vt.l.filium.in princip.cum
gloss.in verbo,peti posse.ff.quando dies lega.ced.et nota.in.l.
quia.ff.de cōditio.ꝛ demonstratio.ꝛ sic apparet ꝙ testatrix de
filijs cogitauit cum de eis mentionem fecerit,iuxta.l.qui filia-
bus.in princip.ff.de lega.j.ꝛ si voluisset dictum legatū deberi
solū quando ipsa testatrix decederet sine filijs illud expressisset
sicut expressit in institutione vniuersali sicut dicit tex.in.c.inter
corporalia.post medium.de trāsla.prela.ibi dum litera inquit,
vnde si circa trāslationem idem fieri voluisset quod de cessione
3 dixerat ꝛ de translatione poterat expressisse. ¶ † Et attēto ꝙ
in testamēto dicte testatricis fuit adiecta clausula codicillaris
per illa verba,si non valet vel valebit ꝛc.ꝙ fuit facta mētio de
filijs non potest negari testatricē cogitasse de liberis,ꝛ per con
sequens virtute illius clausule codicillaris voluisse ꝙ in omni
casu quo cōtingeret dictum testamētum rumpi seu nō valere
per superuenientē natiuitatē posthumi vel aliter, nihilominus
deberi legata in ipso testamento relicta tāquam ex codicillis,
l.si quis cū nullum.in princi.ꝛ.l.ab intestato.ff.de iure codicil.ꝛ
l.generaliter.§.de testamēto.ff.de fideicō.liber.ꝛ ista est magis
cōis opi.quā tenuit Bal.in.l.j.ff.de iure codi.ꝛ in auf.ex cau-
sa.in.iij.colū.C.de lib.prete.ꝛ Bald.ꝛ Sal.in.l.fi.C.de codi.ꝛ
Saly.in.l.j.C.de posth here.insti.Ful.in.d.auf.ex causa.ꝛ Ra
pha.cu.in.l.j.ꝛ in.l.si quis cum nullum.ff.de iur.codicil.et sen-
tit Bar.in.l.qui filiabus.in prin.ff.de leg.j.vt ibi pōderat Joā.
de imo.quicqd ipsemet Bar.dixerit i.d.l.j.ff.de iure codi.ꝛ ita
etiā tenuit Joā.de imo.in.d.l.filio preterito.in.xiij.col.ff.de in-
4 iust.testa. ¶ † Quia sufficit ꝙ per clausulam codicillarem im-
plicite seu in genere cogitauerit de posthu.l.qui iure militari.
ff.de testa.mili.ꝛ.l.placet.cum.l.sequen.ff.de lib.ꝛ posth.ꝛ ista
opinio videt etiam fuisse de mente doctoꝝ antiquoꝝ,vt Dy.
ꝛ aliorum,quos refert Barto.in.d.l.j.in.vj.q.ff.de iure codi.et
Spe.in ti.de instr.edi.§.cōpendiose.ver.item vide cum ver.seq.
et Oldr.consil.cxlij.incip.super.j.q.ꝛc.ꝛ etiam Ang.in consil.
xcix.incip.Petrus de vrbe veteri vbi concludunt indistincte.
quod clausula codicillaris apposita per verba futuri temporis
scilicet si non valet vel valebit ꝛc.operatur quod venientes ab
intestato obseruent voluntatem testatoris,etiam rupto testa-
mento agnatione posthumi preteriti,ꝛ nō distingunt an scien
ter vel ignoranter fuerit preteritus. ¶ Et istam opinionē etiā
quo ad casum nostrum,tenuit Angel.in.d.l.j.ff.de iur.codicil.
5 ¶ † Et idē saltē quo ad legata particularia tenuit Jac.de bel.
in sua disputatio.incip.queritur,pater vel mater cōdidit testa-
mentum ꝛc.quam ponit post.l.iij.C.de libe.preteri.vbi conclu
dit quod si testator posthumum nasciturum ignoranter pre-
terijt,adiecta clausula codicillari,ꝛ queritur an nato posthu-
mo clausula codicillaris operet.debet distingui:aut culpa ali-
qua vel negligentia potest testatori imputari,vt quia post te-
stamentū conditum sciuit natum esse sibi posthumū,ꝛ immu-
tare potuit testamentum,ꝛ nō fecit,ꝛ tūc clausula codicillaris
operabitur effectum suum allegat.l.j.§.sciendum.ver.sed eius.
ꝛ.l.si ita fuerit fideicommissum.ff.de lega.iij.ꝛ.d.l.generaliter.
§.ex testamento.ꝛ.l.iij.C.de inof.testa.Si vero testatori culpa
non potuit imputari:tunc concludit quod clausula codicilla-
ris operabitur quo ad legata ꝛ fideicommissa particularia,per
d.§.ex testamento.ꝛ.l.fi.ff.de heredi.insti.ꝛ dicta.l.si ita fuerit.
ff.de leg.iij.sed quo ad fideicommissum vniuersale non opera-
bitur,qꝛ nō est verosimile quod voluerit testator filium habere
tantum tertiam partem,scilicet legitimam,ꝛ extraneum insti-
tutum habere totum residuū.arg.l.cū acutissimi.C.de fideicō.
mis.ꝛ.l.generaliter.§.cum autem.C.de insti.ꝛ substi.sub cōdi.
6 ¶ † Et quod dicta clausula generalis operetur conseruatio-
nem relictorum in testamento:dato quod rumpatur agnatio-
ne posthumi ignoranter preteriti, tenuit etiam Pau.de ca.in
lege.j.de posthu.here.insti.ꝛ consil.xv.incipiendo libro.ij. vbi
etiam subdit,quod dato quod opi.Barto.in.d.l.j.in.vj.q.ff.de
iure codi.esset vera:tamen non procederet vbi testator post na
tiuitatem,posthumi superuixisset tātum,quod commode po-
tuisset mutare testamentū,ꝛ non mutasset:qꝛ videtur decede-
re velle cum prima volūtate per id quod no.glo.in.l.athlete.§.
dat remissioneꝫ.ff.de excusa.tuto.ꝛ per.l.tractabatur.ff.de te-
sta.mili.ꝛ istud vltimum etiam voluit ipsemet Paul. consilio
cc.incip.clarum est.lib.j.vbi etiam ad hoc allegat no.per Bar.
in.l.j.in princi.ff. de vulga. ꝛ pupilla.in prima questione secū-
7 di effectus substitutionis vulgaris. ¶ † Et per predicta appa-
ret ꝙ nō obstat id ꝙ habet in.l.si vnquā.C.de reuocā.dona. qꝛ
ibi nō specifice nec in genere apparet donātem cogitasse de li-
beris nasciturus.ꝛ preterea illa.l.loquitur in donatione in qua
est diuersa ratio:ꝙ in legato,nam donatio erat multum preiu-
dicialis,quia ex quo semel erat perfecta nō poterat reuocari.l.
pfecta.C.de dona.que sub modo.secus in legato quod potest
reuocari expresse ꝛ tacite vsqꝫ ad mortem.l.iij.in fine.ff. de ali-
men.ꝛ ciba.lega.ꝛ ideo lex magis voluit prouidere in ipsa do-
natione:quā in legato:qꝛ vbi maius est periculum:ibi cautius
est prouidēdū.c.vbi periculū.de ele.in.vj.ꝛ.l.j.§. sed ꝛ si quis.
ff.de Carbo.edic. ¶ Preterea per conseruationem legatorum
rupto testamento ex causa preteritionis filij ignorāter preteri-
8 ti,non poterat preiudicari filio in legitima:† qꝛ per legata non
diminuitur legitima.l.Papinianus.§.quarta.ff.de inoffi.test.
sed per donationē de qua loquitur.d.l.si vnquā. si diceremus
eam nō reuocari per superuenientiā liberorum,potuisset preiu
dicari filijs,etiam in legitima:quia legitimam nō haberēt:vel
saltem minorem haberent. Alijs modis etiam respōdent do-
cto.in dictis locis,ꝛ precipue Bal.in.l.si cū vel in vtero.C.de
testamen.mili.ꝛ in repe.l.j.circa vltimam chartaꝫ.C. de sacro-
san.eccle.ꝛ in.d.auf.ex causa.ꝛ ibi etiā Ful.ꝛ Jo.de Jmo.in
d.l.filio preterito.circa.xvj. ¶ Et in dictis locis etiam respon-
dent ad.l.sicut certi.ꝛ ad.l.si cum vel in vtero.C.de testa.mili.
9 multis modis,vt ibi per eos.† ꝛ precipue quod quādo preteri-
tio fit a milite ignorante.veruꝫ est quod legata nō pstabātur,

a ¶ Paratus.not. moderationē tanti iureconsulti.

b ¶ Satis est.quid quod postea cōtigerit old.cōsi.xxj. Jo.an.i addi.spe. de testa.§.j.in fin. Pau.ꝯsi.xcvij.ne impropijs.lib.ij. cur.senior ꝯsi.xlv. col.ix.Jas.l.si qs. col.ij.C.de insti.et substi. deci.l.post aditam.C.de impub.ꝛ alijs substi. cōsi.xxviij. ꝯsi.cclxxxvij. consi.ccclxxvij.ꝯ.cccccxiij. ꝛ alibi passiꝫ bertrā.cōsil.clv. circa nu.iiij. lib.j.facit Alex.ꝯ.lib. consi. ix.consil.cv.nu.iij. ꝯ.li.vj.ꝯsi.cxxix. ꝯ.lib.vij.cōs.cxxxiij. Ad hanc regulā multas hic cōgesserā ampliationes ꝛ quasdā limitationes,sꝫ qꝛ iste margo non capit reieci in tractatuꝫ meū substitutionū sup.l.precibꝰ.vnā tamē limitationē habes.ꝯ.lib.vi.ꝯsi. iiij.nu.xj.

vbi ibi.⁊ hoc est ꝓpter presumptam mentē testātis immediate,que dicať verosimiliter fuisse,vt non prestentur legata,sed ex eo quod ꝓpter ignorantiam preteritio nō habet vim exheredationis,sicut nec in pagano.⁊ ideo sequebať ꝙ testamentū erat nullū,⁊ nō poterat adiri hereditas ex eo:⁊ ideo non debebūtur legata.l.eā quā.C.de fideicom.⁊.d.l.filio preterito.cū si. sed illa ratio hodie est correcta:quia rupto testamēto ex causa preteritionis legata cōseruantur.in auť.ex causa. ¶ Preterea tex.in dicta.l.sicut certi.⁊.l.seq.non loquitur quando erat adiecta clausula codicillaris,vel quando apparebat testatorem cogitasse,vel vllam mentionem fecisse de filiīs.⁊ istam conclusionem velut veriorem ⁊ magis communem semper secutus sum cōsulendo,legēdo,⁊ scribēdo,in.d.authē.ex causa.vbi plenius istum articulum discussi:sed breuitatis causa sufficiant superius

10 dicta. ¶ † Ultimo etiā nō obstat si diceretur ꝙ dicta testatrix videtur dictum legatum reuocasse,dando postea in dotem marito omnia bona sua,iuxta.l.rem legatam.ff.de adimē.leg. ⁊.l.fideicom.§.si rem.ff.de lega.iij.quia respondeo,posito ꝙ dicta datio in dotem valuisset:per hoc tamen non sequitur quod sit reuocatum dictū legatū:q2 dicta testatrix relinquit tertiam

11 omnium bonorum de quibus ista testari poterat,† ⁊ illud verbum poterat,seu potest.potest esse extēsiuū,⁊ trahiť ad futurū etiā si sit ꝓlatum in presenti,vt.l.si ita quis.ff.de leg.ij.⁊ sic cōprehēdit tertiam omniū bonorū,de quibus ipsa tūc vel etiam in futurū testari posset,⁊ nemini dubiū est qđ mulier que est sui iuris de bonis suis dotalibus testari potest si ipsa decedat in matrimonio cum liberis:q2 tunc maritus nō lucratur dotem de iure communi,nec ex forma statuti,vt presupponitur,⁊ sic datio in dotem nō repugnat validitati legati. ¶ Cōfirmatur hoc per id qđ no.Cy.in.l.qui post,C.de leg.dum dicit qđ ratio quare si testator postquam fundū legauit Titio illum pignori

12 dedit,vel obligauit alteri,nō videtur reuocare legatum.† secus autem est quando vēdidit alteri,vt habetur in.d.l.qui potest. quia qui obligat non vult rem obligatam remanere perpetuo penes creditorē.secus in eo qui vēdit,vel alienat.vnde in proposito mulier que dedit bona omnia in dotē marito,non dedit ea vt perpetuo essent apud maritum,sed vt sol.matri.reuerteretur ad eam,vel ad filios heredes suos,ideo heres dicte mulieris que decessit cum liberis,tenetur ad dictum legatum.pro hoc etiam facit quia ipsa dos dicitur proprium patrimonium

13 mulieris.l.iij.§.sed vtrum.ff.de mino. ¶ † Preterea articulus dotis date marito est etiam titulus onerosus.l.ex promissione. ff.de act.⁊ obli.⁊.l.fi.§.a socero.ff.q in frau.cre.Sed ita est qđ quādo testator rem legatam ex causa onerosa alienauit,presumitur in dubio ex causa necessaria,⁊ non sponte alienasse,adeo quod nō inducitur reuocatio legati,nisi heres probet testatorem mutasse voluntatem,⁊ legatum ademisse,vt no.Jac.but. in.d.l.qui post.C.de lega.⁊ glo.in.§.si rem suam.in verbo,alienauerit.institu.de lega.⁊ bene facit textus in dicta.l.fideicommissa.§.si rem.Ex quibus omnibus cōcludo dictum legatum deberi dicte legatarie vna cum fructibus,secundum quod habetur in.l.si quis bonorum.ff.de lega.j.⁊ in.l.Herennius.ff.de vsuris.⁊ in.l.fideicommis.in princ.in gl.magna.ff.ad Trebel.⁊ l.item veniunt.§.fructus.ff.de petitio.hered.

Summarium.

1 ☞ Aditio hereditatis per quos actus inducitur.
3 Uerba conditionaliter posita non inducunt dispositionem.
4 Jus fideicommissi non transit nisi facta restitutione.

Consilium.XXXII.

Uiso processu prime cōuentionis inter Michaelem de Andriolis agētē,⁊ filios quondā Baltasaris olim venerei de venereis se defendentes. ¶ Uisoq3 processu cause reconuentionis

1 facte per dictos filios Balt.contra dictū Michaelem.† Mihi videtur concludendum primo circa processum cause conuentionis fundatam esse intentionē dicti Michaelis cōtra dictos filios Balt.per instrumētum publicum,in quo dictus Balt. solenniter promisit dicto Micha.ducatos auri.lvij.⁊ solidos xxxvi.ad terminū iam elapsum.⁊ p̄supponitur mihi esse probatum quod dicti filij Balt.se immiscuerunt in hereditate paterna locādo,exigendo,soluendo ⁊ possidendo paternam hereditatē,per quos quidem actus filius in potestate intelligitur se immiscere hereditati paterne sibi delate,⁊ sic efficitur heres irreuocabilis.si autem esset extraneus heres,intelligitur adire l.ij.C.de iure deliberan.iuncta.l.si is qui bonis.ff.de acquiren. hered.⁊.l.j.⁊ ibi Barto.C.de repu.hered.vbi patet ꝙ soluēdo creditoribus hereditariis inducitur immistio vel aditio,⁊ etiā possidēdo bona hereditaria simpliciter,⁊ quod per solam possessionem rerum hereditariarum in dubio videatur quis adire ⁊ effici heres,nisi ipse probet.contrarium firmat expresse Bal. in.l.j.C.qui admi.ad bo.pos.in secunda questione.⁊ etiam probatur in.l.gerit.ff.de acquiren.here.⁊ in dicta.l.si is qui bonis. nisi interuenerit error.vt ibi habetur. ¶ Et similiter locando res hereditarias simplicitur qs efficitur heres,vt clare decidit Bart.in.l.gerit.in ver.circa tertium principale ⁊c.⁊ probatur in.l.pro herede.§.j.ff.de acquiren.heredi.⁊ not.Bald.in.§.pro herede.insti.de here.quali.⁊ differen.per illum tex. ¶ Et similiter exigendo a debitoribus paternis,cum hoc non possit fieri circa ius ⁊ nomē heredis.d.l.pro herede.§.Papinianus.⁊ declarat Bal.in.l.nō hoc.C.vnde cogna.Et licet filij dicti Baltasaris conuenti asserant se non esse heredes patris,⁊ quod inquantum apparet quod tenuerint,aut teneant,seu possideant aliqua bona,que fuerint possessa ⁊ tenuta per dictū eorum patrem,illa tenēt nō vt heredes patris,sed tanquam ad eos pertinētia vigore fideicommissi quod pretendunt fuisse iniunctū dicto eorum patri a dicto Uenerio eorum auo de restituendo ipsis nepotibus Uenerij,id est dictis filijs Baltasaris,ꝑ illa verba adiecta in testamento Uenerij,in quo instituit dictum Baltasarē vniuersalem heredem:vt si ipse Baltasar quandocunq3 decederet sine filijs masculis,substituat Joan.baptistā nepotem ex filia.dicunt etiam dicti filij Baltasaris,quod casu quo dicta bona tenere nō possent ex causa dicti fideicommissi, quod ea tenent ⁊ possident tanquam propria ipsis obligata ꝓ dotibus eorum matris,⁊ eorum nouerce,item pro dotibus vxorum suarum.Itē ⁊ pro quasi castrensi peculio alterius eorum.Itē vt filij dicti Baltasaris vigore dicte inuestiture feudalis quā habent de dictis bonis,tamen per hoc non videtur ꝙ euadere possint quominus cōueniri possint tanquam heredes patris:quia exigendo a debitoribus paternis,⁊ soluendo creditoribus paternis intelliguntur gessisse se pro heredibus

2 patris,vt supra deductum est. ¶ † Uerum est quod si solum possedissent seu tenuissent res hereditarias,posset intelligi eos possedisse vel tenuisse ex ea causa que esset eis vtilior,⁊ secundū quod ipsi declararent,vt late prosequitur Bart.in.d.l.gerit.et Bald,in locis supra allegatis.⁊ in.l.j.C.si vt se ab hered.absti. ⁊ in.l.j C.de repudi.hered.ostēsa tamē ⁊ verificata dicta causa, per quam licite hoc facere potuisset,alias secus,vt per Barto. in.d.l.gerit. ¶ Quod autem ꝓbauerint et iustificauerint dictas causas non inuenio in processu,⁊ licet transmissa sit mihi copia testamenti dicti Uenerij,tamen non possunt dicti filij Baltasaris pretendere aliquod fideicommissum ex testamēto aui:quia ipsi non sunt ibi nominati,nisi sub conditione importata ꝑ illa verba,scilicet si Baltasar decederet sine filijs masculis:per que verba ipsi non vidētur vocati ex testamento aui ad aliquod fideicommissum,sed solum ab intestato possent succedere patri,quatenus pater de hereditate auita aliud nō disposuisset,vt tenet glo,reputata singul.in.l.Lucius.l.ultima.in gl. fina.ff.de heredib.instituen.⁊ probatur in.l.ex facto etiam agitatum.⁊ in.l.si ita quis heres instituatur si legitimus.cum ibi

3 notatis per gloss.ff.de heredib.instituen.† vbi verba conditionaliter posita nō inducunt dispositionem,facit.l.si qui sub conditione.ff.si quis omis.cau.testa men.et.l.si filiusfamil.§.cum quis.ff.de lega.j.Istam opinionem sequuntur Dy.Jaco.de aret.Cyn.Bartol.Francis.trigri.Rayne.Bald.Ang.⁊ Moder.in dicta.l.Lucius.⁊ Joan.and.in additio.Specu.in tit.de testamē.§.j.in addit.que incipit,huic questioni accedit.ad fi.⁊ Bal.in.l.potest quis.per illum text.ff.de vulga.⁊ pupil.⁊ in.l. si emācipati.in octaua opp.C.de colla.⁊ in.l.ꝙ scitis.C.de bonis que libe.⁊ in.l.cum acutissimi.C.de fideicommis.⁊ in.l.cūctos populos.in.xv.col.C.de summa trini.⁊ ita cōsuluit etiam Old.in consi.cxlj.inci.thema tale est,dominus canonicus ⁊c. ad fi.cōsi.Joan.de Jmo.in.l.ex facto.§.ex facto.ff.ad Trebel. per illum tex.cum glos.⁊ etiam in dicto.§.cum quis.⁊ Pet.de anch.in.c si pater.de testamen.in.vj.in.xij.nota.⁊ in repeti.c.in presentia.de ꝓbat.in ver.x.quero,pone ⁊c.⁊ in.c.licet de voto. ita cōsuluit ipse in consi.cxxxvij.principaliter ponderandum. ⁊ in consi.ccccvj.⁊.ccccvij.⁊ Rapha.Fulgo.in.l.generaliter.§. cum autem.C.de insti.⁊ substit.⁊ ita etiam consuluit Pan.de ca.lib.ij.consi.cxxxi.incipien.dubium facit.⁊ ita etiam plures alij.Pauci tamen ⁊ non comparandi cū predictis,conati fuerunt tenere opi.cōtrariam:tū non putaui super hoc latius insistere oportere,attento quod cōmunis opi.est cum glos.in.d.l. Lucius.vt etiā asserit Jo.de Jmo.ibi,⁊ in.d.§.cū quis.⁊ a cōmuni

muni opi. in iudicādo nō est discedendū, vt tradit in locis vulgaribus. & ita sepenumero pro ista parte consului & articulum ipsum qui tūc erat principalis articulus cōsultationis latius discussi arguēdo in vtraq̃ partē. ¶ †Preterea dato q̄ fuisset grauat⁹ Baltasar dicto testamēto restituere filijs per fideicōmissum, non licebat eis ꝓpria authoritate recipere hereditatē: q2 ius fideicōmissi vniuersalis nō transit nisi facta restitutione re vel ỽbo per grauatū vel eius heredē. l. facta. & l. restituta. in prin. ff. ad Treb. nisi grauat⁹ decessisset sine herede. & cōstaret neminē velle sibi esse heredem factis proclamationibus, vt plene legitur & no. in. l. penult. C. ad Treb. ¶ Circa secundum vero causam, scz recōuentionis in qua dicti filij Balta. petunt contra dictū Michaelem bona eidem Michaeli vendita per dictuz Balta. que dicūt ad eos spectare vigore fideicommissi, quod pretendunt fuisse iniunctum dicto Baltasari per verba testamēti que supra retuli: concludo dictos filios Baltasaris obtinere nō posse: q2 ỽba dicti testamēti nō intelliguntur eos ad fideicōmissum vocare, vt supra ꝓxime deduxi. ¶ †Preterea posito q̄ fuisset dicto Baltasari iniunctum dictum onus fideicommissi: tamē staret prout presupponitur quod filij dicti Baltasaris sine beneficio inuētarij se immiscuerint hereditati dicti Baltasaris, presertim exigēdo a debitorib⁹ dicti Baltasaris & soluēdo creditoribus eius: sequit̄ q̄ nō possunt venire cōtra alienationē & factum patris. l. cum a matre. C. de rei ven. l. ij. C. si quid in fraud. patro. l. si creditoribus. C. de ser. pig. da. manu. & postquam semel se immiscuerūt nō possunt amplius abstinere. l. sicut. C. de repu. here. ¶ †Imo etiā si filij Baltasaris nō immiscuissent se hereditati paterne, vel immiscuissent secum beneficio inuentarij. potuisset dictus Baltasar alienare dimidiam bonorum dicti Venerij, scilicet pro legitima & Terbellianica sua posito q̄ fuisset grauatus restituere per fideicōmissum per. l. quoniam in prioribus. C. de inoff. test. & per id qd legitur & notatur in. c. Raynutius. & in. c. Raynaldus. de testa. & in. l. quāq̃. C. ad legem Falci. & in. l. Marcellus. §. res que. ff. ad Trebel. cum simil. Alexand.

Summarium.

1 ☞Testamentum infirmi an valeat ad interrogationem alterius. nu. 5. & 11.
3 Testes debent esse rogati, sed nu. 16. & 20.
7 Loqui articulate quando quis dicitur.
9 Fides tabellionis aufert omnem suspitionem falsitatis.
13 Testes vt ꝓbent quē nō sane mentis debent reddere rationē.
15 Testes non reprobant testamentum nisi necessario contra cōcludant. nu. 22.
19 Quasi, dictio diminuit dictum testis.
21 Testis non plene narrans fructum non probat.
23 Presumitur pro antiquiore possessione.

Consilium. XXXIII.

Ponderatis verbis vltimi testamēti conditi per Anto. olim nānis de sanzidonis de senis. de an. M. cccclxxxv. die. vj. Octobri. rogati per ser Anto. olim Ricardi de pinis ac attestationibus trium testium receptorum ad instantiā Cyni & Nelli de cinughis in causa contra eos mota per dominum Anto. brochelli pro reprobatione testamēti dicti Ant. ac etiam alijs attestationibus quatuor testium in eadem causa receptorum ad instantiam dictorū reorum, ad probandum possessionē predij de quo est conuentio. Visisq̃ & consideratis his omnibus que in themate mihi trāsmisso narrantur. ¶ Super primo dubio quo queritur nūquid per dispositiones dictorum testium examinatorum super vltimo testamento, & per illa verba apposita in fine dicti testamēti dum ibi dicitur, & a dicto testatore adhibitis, vocatis, & rogatis &c. reddatur dictū testamentū nullū, videretur fortasse prima consideratione dicendum q̄ sic: quia tempore dicti vltimi testamēti dictus Ant. testator erat valde grauatus infirmitate ex qua mortu⁹ est: cum & magno labore & anxietate loquebatur prout deponunt dicti tres testes, neq̃ plures testes interfuerūt illi testamēto. & presupponitur quod ille numer⁹ in ciuitate illa fuerat sufficiēs numerus ad testandum: & dictus testator nō fuit ille qui expresserit nomina heredum sed expressit notarius interrogās testatorem per hec verba in effectu, vultis facere sicut dixi: & duz testator bis de hoc esset interrogat⁹ respōdit q̄ sic. & sic videtur q̄ sumus in questione tacta p glo. & Doc. in. l. iubemus. C. de testa. que quesiuit, 1 †an si aliquis interrogat testatorem, an faciat talē heredē suum, & respondet q̄ sic, aliter non exprimēdo nomē heredis, an valeat. & gl. determinat q̄ sic, per. l. hac consultissima. C. qui testa. fa. pos. & per tex. in authent. et non obseruato. C. de test. & per id quod habetur in. l. heredes palam. in princip. ff. de testa. ¶ Tamen Pet. & Cy. in. d. l. iubemus. distinguūt, aut testator erat oppressus morte ita q̄ non poterat articulate loqui, & tūc quia mortuo similis est testamentum non valet, & licet respondeat. sic, tamē non valet testamentū: quia cum sit extra memoriam, nescit quid loquatur. Unde etiā si interrogaretur, interfecisti hominē? diceret sic, aut nō erat ita oppressus morte, sed erat in bona memoria: & tunc testamentum valet: per id quod habetur in. l. pater filio. §. propositum. ff. de lega. iij. & argu. §. ꝑterea. insti. de inuti. stip. & quia paria sunt voce exprimere vel scribere, vt in. d. l. iubemus. & in. d. l. heredes palā. sed scriptura potest explicari per alium, vt in. d. authē. & nō obseruato. ergo etiā expressio que fit viua voce, & cū illa distinctione, an possit articulate loqui, vel non, videtur trāsire Bar. in. d. l. iubemus. ¶ Plus dicebat Alber. papien. quem refert Jo. and. in addi. Spec. in titu. de testa. §. in primis. in addi. incipien. Pyleus. & 2 Anto. de but. in. c. cū tibi. de testa. †q̄ quādo intimi testatoris informati forsan de ipsius voluntate, vel forsan iudicātes quid prudenter illa agendum esset, fecerunt scribi testamētum, quo scripto notarius legit institutionem heredis testatori petens si instituere volebat, respōdit q̄ sic: & idem fecit de legatis, q̄ nō valet tale testamentum eo quod facile daretur materia fabricādi falsum. ad singula enim infirmus, & quasi mortuus respōdet q̄ sic: vt. l. iubemus. & quia talis modus testandi nō est inuētus a iure, & sic improba superstitio est illum inuenire, extra de transac. c. ij. ver. & quod non est. Item quia secundum eum captatoria videt̄ talis testatio ex alterius volūtate dependēs, & ideo nō valet. l. captatorias. de heredi. inst tuen. & C. de test. mili. l. captatorias. ¶ Subdebat tamē q̄ si constaret distincte de volūtate testatoris, antequam tabellio scriberet testamentū valeret sic scriptum, & postea lectum cum tali respōso testatoris valeret. & ita dicebat loqui tex. in. d. §. propositum. vbi testator interrogatus fuit an prius sic dixisset. & illam opi. Alberti papiensis saltem in valde grauato infirmitate videtur approbare Paul. de ca. in. d. l. hac consultissima. & in consi. clv. lib. j. incip. Viso puncto & allegationibus &c. saltē quādo nō precesserat aliud testamentum validum. ¶ Sed dictus testator videbat̄ esse huiusmodi, & non constabat distincte de volūtate testatoris antequam scriberet, & publicaret notarius: ergo non debet valere. Item in casu proposito testator in vltimo testamēto instituisse videretur personā, que nō erat ab intestato successura, quo casu si nō apparet q̄ verba articulate proferret, nō debet valere testamētum secundum, quod fuit de mente Saly. in. d. 5 l. iubemus. de testa. ¶ †Videtur etiam dictum testamentū nō tenere alia ratiōe, quia testes debēt esse rogati, vt. d. l. heredes palaz. §. fi. ff. de testa. & l. hac consultissima. in princ. C. de testa. & fortasse debēt rogari a testatore, vt sentit Bald. in. l. parētes. C. de testa. & notarius in instrumēto dicti vltimi testamēti attestatur, quod fuerunt rogati a testatore, & tamē ipsi testes nō dicunt quod fuerint vocati, & rogati a testatore: sed verba sua potius videntur innuere quod ab alio, maxime cum dicant qd testator erat valde grauatus, & cuz magno labore loquebat̄: ūno dicit secundus testis quod testator male poterat loqui, & quod non perfecte & absolute loquebatur, sed vix exprimebat verba, & nō dicūt testes audiuisse ab eo nisi illa verba, si, si. & sic videtur quod notarius falsum scripserit, & per ꝯsequēs instrumentum testamenti erit nullius roboris. l. ij. §. testamētum. ff. quemadmod. testa. aperi. l. sicut falsi. C. ad legē Cornel. de fal. ¶ Preterea etiā dicti testes dicunt q̄ notarius dicebat testatori, voi voleti fare vostro herede in loco de Jsotta figliola de Pietro miser Antonio brochello? & videt̄ dicere q̄ in primo testamēto facto corā eisdem testibus instituerat dictā Jsottaz heredē, & tñ reperitur in scriptura primi testamēti manu eiusdē notarij, q̄ instituerat nobilem virum Tossum dñm Bartholomeum & Petrū de sansidonijs, non autē dictā Jsottā, & sic Jsotta nō reperitur instituta in primo testamento, non potuit in eius locuz institui dñs Anto. brochellus vel dñs Anto. de bacchijs, q2 nō entis nulle sunt qualitates. arg. l. in testamēto quidā. ff. de cōdi. & demonst. & l. eius qui in prouincia. ff. si cert. pet. ¶ Tamen premissis non obstantibus contrariā sententiā in proposito casu probabiliorem esse de iure arbitror. presertim ex infrascriptis. nā fundata est intentio dñi Anto. brochelli ex 4 instrumento vltimi testamenti, †pro quo instrumento propter authoritatē tabelliōis presumitur. l. cū precibus. C. de ꝓba. in auť. de instru. cau. & fide. §. si vero moriantur. in. c. ad audiē. de

a ¶ Latius. s. cōsi. cviij. lib. j.

b ¶ Nō valet. & bñ adde not. s. libr. j. cōsil. xij. lz ibi. & j. eod. nu. xij. cōtra teneat. Alex. qui solit⁹ est ad defensionē testamentorū suspectorū scriberei fauorē partis vt hic. non em̄ est iustū consiliuz iudici datum. sed sunt allegatiōes i fauorē ptis periculose. et puto ex narratis q̄ malaz causaz fouebat: et qd huiusmodi testamenta non valeāt vide Cor. con si. lxxij. col. pe. ꝯsi. cij. col. pen. consi. ccxxxij. col. iij. ꝯsi. ccciiij. ad fi. libr. j. consi. cccix. col. iij. lib. iiij. Soci. cōsil. ccxxix. col. v. lib. ij. consi. xx. col. j. cōs. xxviij. col. v. consi. xcij. col. viij. lib. iij. consil. xx. libr. iiij. & pulchre Aymo. cōsil. cxvij.

prescrip.c.cum Joannes.de fide instru. ¶ Neq; talia inuenio contra ipsum testamētum probata, que ipsum infringūt. Non enim obstat qđ testes deponant dictum testatorem tpe vltimi testamēti fuisse grauiter infirmū, ⁊ cū magna anxietate loqui: 5 q; respondeo † q grauis infirmitas corporis non reddit testamentum inualidum.l.ij.⁊.l.aduersa.ff.de test.l.seniū.C.qui testamen.face.poss.si inesset periculo mortis.d.l. Phamphilo.§.ppositum.sed vbi esset defectus sane mentis,hoc bene prestaret impedimētum,vt dictis iuribus.⁊.l.furiosum.C.qui testa. face.pos.testes autē predicti non deponunt quod testator esset mente captus,seu nō sane mentis.⁊ in dubio quilibet presumitur sane mentis,nisi cōtrarium probetur.l.nec codicillos.et ibi no.C.de codicillis.c.si.⁊ ibi in gl.in verbo compotē.de success. ab intesta. ¶ Confirmantur predicta per tex.not.in.l.quoniā 6 indignum.C.de testa.vbi pbatur † q etiam si testator propter infirmitatē esset semimortuus:et propterea nō posset nisi balbutiēdo loqui:nō tamen per hoc impeditur facere testamentum validum,vt ibi pbatur in ver.seminecis.⁊ ibi gl.et in ver. balbutientes.vnde dicit ibi Ang.ibi esse tex.singularem probantē,iūcta gl.melius quā alibi,qđ testari pōt semimortuus, sicut est ille qui linguā habet crassam et balbutientē.vt quia in extremis laborat,dum tamen sanā mentē habeat.facit.l.si pater.§.fi.ff.de fideicō.lib.et.l.milites.C.de test.mil. ¶ Ita etiaʒ no.Ang.in.l.in fraudem.§.j.ff.de testa.mili.⁊ Ang.et Joā.de 7 Jmo.in.l.in aduersa.ff.de test.et ibi dicunt † q habēs linguam ingrossatam propter infirmitatē,adeo q sui sermonis sentētia non sit intelligibilis,nō potest testari:q; est mortuo similis.ita scdm eos intelligitur tex.in.l.iubemus.secus si sit lingua balbutiens,tamen intelligibilis,licet cum difficultate:q; valet testamentū.allegant.d.l.qm̄ indignū.cū gl. ¶ Et isto modo, scʒ q articulate loqui accipiatur in.d.l.iubemus.idem intelligibiliter concludit etiam Ludo.Ro.in consi.suo.cccvj.incip.proposita cōsultatio hec solum querit ⁊c. ¶ Et si bene legant dicta testium,nō reperietur probatū per testes,q verba testatoris nō possent intelligi,potest etiā intelligi tex.in.d.l.iubemus. in eo qui poterat loqui,sed non articulate:q; non habebat bonam memoriam propter grauitatem infirmitatis.vt videtur intelligere Cy.in.d.l.iubemus.⁊ Jo.and.in addi.supra allegata.sed ista qualitas nature,scʒ tenere bonā et sanā memoriam, presumitur,nisi cōtrariū probetur.per.d.l.nec codicillos.et ibi no.Doct. ¶ Ex his ergo apparet q illud qđ deponunt testes de grauitate infirmitatis corporis,⁊ de anxietate ⁊ difficultate in loquendo,non sufficit ad inualidandum dictum testamentum:q; oportebat probari q verba testatoris non poterāt intelligi,seu q nō poterat articulate loqui quod qualiter intelligatur,dixi supra proxime.vnde ฿m Ang.⁊ Jo.de Jmo.in.d. l.in aduersa.⁊ Ange.in.d.l.quoniā indignum.et Cy.in.d.l.iu- 8 bemus.Uel ฿m Angel.in.d.l.iubemus. † ille intelligitur non posse articulate loqui,qui non pōt loqui taliter q exaudiatur. sed quando eius verba exaudiuntur,vt erat in casu nostro,testamentum valet,licet testator nō expressit nomina heredum, seu ipsam dispositionē,sed alius expressit,et ipse ꝟbis expressit ita velle respōdendo q sic,vel per similia verba,vt tenet glo.in dicta.l.iubemus.quam ibi approbat Marti.silima.Pet.Cy. Ray.Jaco.butri.Bar.⁊ Angel.ibi.⁊ idem sensit glos.in.l.casus.eod.tit. ¶ Et dicit Bald.in dicta.l.iubemus.reprobando opi.Nico.mata.q saltem ista opi.glos.est vera quando hec interrogatio testatori fit a tabellionis aufert omnem suspitionē 9 casu nostro:† quia fides tabellionis aufert omnem suspitioneʒ falsitatis.Nam ei committitur tota substantia veritatis: ergo standū est ei.arg.l.si quando.in princ.C.de testi.⁊ subdit Bal. q istam opi.tenet Joan.andr.in addi.Spec.in titu.de testa.§. in primis.super ver.quid si is.et sic apparet q Bal.in dicta.l. iubemus.intelligit q Joan.and.in dicta addi.approbet opin. glo.in.d.l.iubemus.non autem opi.Alberti papiensis, quam ibi refert.et ita etiam Salycet.in dicta.l.iubemus.intelligit q Jo.and.teneat istam partem.⁊ ita etiā intellexit Jo.de Jmo. in.d.c.cum tibi.in.iij.⁊.iiij.col.vbi sequitur istā opi.et dicit Jo. de Jmo.q illa est cōis opi.quā tenet gl.in.d.l.iubemus.declarata,put ibi facit Cy.⁊ Bar.prout supra retuli. ¶ Et q Joā. and.in vlti.addit.teneat istā partē patet clare ex ꝟbis suis,dū dicit qđ opi.Accur.in.d.l.iubemus.verior videt̄,si tn̄ testator bonā memoriā ⁊ intellectū habeat,⁊ maxime ฿m eū qn̄ interrogatus fuit a tabellione,nō enim dici potest q testm̄ factum p alium eo casu.arg.d.§.preterea.in fi.⁊.§.quoties.insti.de inuti. stip.⁊ dicit q hāc opi.tenuit etiā Symon Uincentius et Jac. 10 balduini.per.l.nemo.in prin.ff.de here.insti.† vbi testator sine expressione noīs heredē instituit:vt q; dixit,istum instituo,qui ibi aderat.⁊ q; ฿m eū in dubijs interpretandū est qđ actus valeat.l.Titia.§.j.in fi.ff.de leg.ij.c.abbate.de ver.signifi.et quia

¶ Uera.Calderi. consi.iiij.de testa. Cor.ꝯsil.lxxvij.li. iiij.sed eā verā puto,[illegible]

satis est qđ voluntas apparet.d.l.qm̄.⁊.d.l.hac consultissima.⁊ finaliter subdit Joan.and.q ista opin.sibi placet,declarata vt proxime dictum est.⁊ cum opi.gl.in.d.l.iubemus.trāsit etiam Franc.tigri.in.d.l.iubemus.alias est in auth.ibi posita.et etiā Bar.in.l.heredes palam.in fine principij.ff.de tes.⁊ dicit q ita seruat̄,⁊ cū ea opi.videtur finaliter trāsire Spec.in.d.§.in primis.ver.quid si is.ita etiā tenet Ange.in.d.l.in fraudem.§.i.ff. de testa.mili.⁊ Ludo.Roma.in.l.j.§.si quis ita.ff.de ver.oblig. vbi reprobat rationes in qbus fundabatur opi.Alberti papi. supra relata. ¶ Pro ista etiā opinione cōsuluit ipsemet Lud. 11 Rom.in.d.consi.cccvj.vbi concludit † quod quamuis testator esset semimortuus,dummodo verba sua possint exaudiri ⁊ intelligi a testibus valebit institutio facta precedente interrogatione tabellionis,an ipse velit instituere talem,⁊ ipse respōdit sic,per.d.l.quoniam.⁊.d.l.nemo.in princi.secus si non poterat intelligibiliter verba proferre.per.d.l.iubemus. ¶ Subdit tamen quod etiam quādo verba poterant intelligi:nihilominus vno casu nō valeret testamentū,videlicet quādo aliquis de testatoris volūtate informatus,vel forsan meditans qđ illi prudenter agēdum esset fecerit scribi testamentum ฿m quod ipse voluit:quo scripto notarius legat institutionem heredis testatori,qui r̄ndit q sic:nam cēsebitur inualida institutio,eo quia ille modus testandi non est inuētus a iure,⁊ sic superstitio improbata est illum inuenire.d.c.ij.de transla.prela.ita dicit velle Joā.and.in loco prealleg.⁊ sic in hoc vltimo dicto suo Romanus in dicto consilio,⁊ etiam in.l.gerit.ff.de acqui.hered.male accipit opi.Jo.and.q; ista nō fuit opi.Jo.an.sed Alber.pap. quam non tenet,vt supra relatum est. ¶ Preterea etiā nō sumus in casu in quo loquitur Albe.pap.scilicet qn̄ aliqui de intimis testatoris informati forsan de ipsi⁹ testatoris volūtate. vel forsan iudicātes quid illi prudenter agendum esset fecerūt scribi testamētum,⁊ postea notarius illud legerit testatori,qui r̄ndit quod sic.nam non apparet magis quod hic processerint ex preordinatione intimorum testatoris,quā ex preordinatiōe ipsius testatoris:vnde nō debet in dubio capi interpretatio p 12 quam inualidatur actus.† Deniq; quod opi.Alber.papien. a nō sit vera ᵃpatet euidēter,q; ipse vult quod si intimi testatoris informati de ipsi⁹ volūtate fecerūt scribi testamentū,et notari⁹ illud legat,⁊ interroget an testator ita disponat,⁊ respondeat sic,q nō valet.nā talis decisio caret omni ratione ⁊ equitate,q; hic adest volūtas testatoris,⁊ etiam expressa verbis p relationē ad interrogationē:⁊ sic pinde est ac si omnia expressisset.d.§.preterea.⁊ per alia iura allegata pro opi.gl.in.d.l.iubemus.⁊ per consequens videtur seruata forma testādi tradita in.d.l.heredes palam.in princip.⁊.d.l.iubemus. ⁊ sic istud non est inuenire nouum modum testandi improbatum.nec est verum q sit dispositio captatoria:q; p alium non dicitur testari,sed per se,vt pbant rationes ⁊ iura supra allegata:⁊ ideo talis opinio non potest sustineri,etiam in grauiter infirmo:quia vt dixi supra,grauis infirmitas non reddit quem intestabilem magis quam esset,si esset sanus corpore,dummodo nō cōstet de insana mēte.⁊ per hec patet nō obstare id quod dicit Pau. de ca.in consilio supra alleg.qui se fundat in opin.Alber.papi. ¶ Preterea Pau.de ca.in dicto ꝯsilio se fundat quod verba testatoris in casu suo fuerunt prolata ad interrogationem non tabellionis,sed propinquorum:sed in casu nostro notari⁹ qui vt presupponitur erat optime fame,bis interrogauit testatorē antequam responderet,⁊ sic testator non ex abrupto respōdit, sed post binam interrogationē notarij respondit q sic:⁊ noluit notarius attendere ad interrogationem factam per vnum ex ppinquis testatoris:sʒ ipsemet bis interrogare voluit. ¶ Itē fundat Paulus de cas.in dicto consil.opinionem suam etiam ex eo quod in casu illo propinqui testatoris miserant ter pro notario:quando venit notarius testator se reuoluebat,⁊ nolebat loqui,ita quod est casus diuersus.Et dicere quod gloss.in d.l.iubemus.procedat solum quando nullum aliud testamentum precessisset,est dicere contra rationes allegatas ibi per gl. ⁊ Doct.que expresse militāt in vtroq; casu prout etiam specificem determinat Ludo.Roma.in dicto consil.cccv.nam licet precesserit vnum testamentum magis solenne quam sequens. hoc non facit quin per sequēs tollatur primum magis solēne. l.eius multis.§.militia missus.ff.de testa.milit.l.hac consultissima.§.si quis autem.C.de testamen.cum simil. ¶ Nec etiā in iure probatur quod ille qui est in valde graui infirmitate ⁊ periculo mortis cōstitutus,si interrogetur de aliquo,presumitur quod potius sit responsurus affirmatiue quam negatiue.et est 13 contra.d.l.quoniam indignum.cum glo. ¶ † Et testes ad hoc vt probent quem non fuisse sane mentis ⁊ recti sensus,debent etiam nō interrogati reddere rationē concludentem dicti sui, per no.per Jnno.in.c.cum causam que inter archiepiscopum.

de test.

de test.ꝛ no. expresse Bar.in tractatu de test.in.ij.colla.ꝛ Bal. in.l.furiosum.C.qui test.fa.pos.ꝛ in.l.iij.C.de test.hoc autē non faciunt testes predicti. ¶ Et similiter nō obst.opi.Sal.in.d.l. iubemus.primo:quia loquit̄ sine lege,ꝛ nō probatur lege nec ratione.preterea ipse loquit̄ quando nō apparebat an testator posset articulate loqui.sed in casu nostro testator poterat articulate loqui:qꝛ loquebat̄ intelligibiliter vt patet ex verbis que testes dicūt ab eo audiuisse proferri:ꝛ dicitur articulate loqui, qn̄ intelligibiliter loqt̄ etiā si cū difficultate vt supra dictū est, referēdo Ang.ꝛ alios. ¶ Uel si volumus dicere quod articulate loqui posse dicatur qn̄ poterat loqui:ꝛ bonam memoriam ꝛ intellectum habebat,et adhuc dico quod etiam si aliud non 14 ꝓbetur† presumitur ꝙ habuerit bonā memoriā ꝛ intellectum nisi ille qui allegat talem defectum qualitatis nature ꝓbet.d. l.nec codicillos.cū ibi notatis.ꝛ dictum fuit superius.ꝛ sic nullo modo obst.opi.Saly. ¶ Non obst.etiam dum dicebatur ꝙ ex dictis attestationibus nō deprehēditur ꝙ ipsi testes fuerint rogati a testatore vt affirmat tabellio i sua scriptura vltimi testi:qꝛ ad hoc r̄ndeo ꝙ testes non cōcludenter deponunt ꝙ nō fuerint adhibiti,vocati,ꝛ rogati a testatore,ꝛ sic non reprobāt instrumentum.nam licet dicat qδ fuerunt vocati ad conspectū dicti Antonij,hoc nō facit quin saltem postꝙ ibi fuerunt potuerunt etiā ꝑ testatorē vel alium iussu eius vocari adhiberi et 15 rogari ad audiendū publicationē testamēti.† Testes enim vt reprobent ipsum instrumentum testamēti debent necessario ꝛ concludenter deponere contrarium eius quod scriptum est in testamēto:alias aūt debet instrumētū tollerari,ꝛ iuuari interpretatione vt euitetur falsum,vt est gl.no.quā ibi ad hoc pōderat Bal.in.l.iurisgentiū.§.quod fere.in verbo contrarium probetur.ff.de pac.facit.c.in presentia.de ꝓba.ꝛ.c.cum.tu.de test. ꝛ illa ỽba,scilicet,adhibitis,vocatis,ꝛ rogatis,sunt sinonima seu idē importātia.l.heredes palā.§.in testamētis.ꝛ.l.qui testamento.§.fi.ꝛ.l.domitius.ff.de test.ꝛ traditur clare per Bart.ꝛ Saly.in auth.rogati.C.de test. ¶ Preterea si testes presente ꝛ intelligēte testatore rogant̄ per tabellionē pro ipso testatore, ꝗuis testator nihil diceret viderentur adhibiti seu rogati ab ipso testatore,per.l.qui patitur.ꝛ.l.si remunerādi.§.si passus.ff. manda.ꝛ per no.per Bart.in.l.sciendum.ff.de verborum obl. circa vltimam col.in versic.quid si testis subscribit ꝛc.vbi dixit 16 ꝙ si testis subscribit se presente testatore vel contrahentibus, nec dicat se rogatū vel adhibitum ad actum presumetur rogatus per.d.l.qui patitur.ꝛ per legem Domitius labeo.ff.de testa.ꝛ testes non dicunt quod non fuerunt rogati a notario pro testatore presente. ¶ Et subdit Bartol.in.d.l.sciendum. quod si dicatur testem fuisse rogatum,nec dicatur a quo,quod intelligatur fuisse rogatum ab illo ad quem actus pertinet:argu.l.stipulatio ista.§.si quis ita.ff.de verbo.obliga. ¶ Fortius dicit signāter Bal.in.l.j.in.xj.col.C.de fide instrumē.ꝛ iure ha 17 ste fisca.lib.x.†quod si tabellio presente parte asscripsit aliquem in testem quod hoc ipso intelligitur rogatus.arg.l.cum ostēdimus.§.fi.ff.de fideiusso.tu.ꝛ.l.optimam.C.de cōtrahen. ꝛ commit.stipu. ¶ Et dubio presumitur partē ad quam pertinet hoc scire,qꝛ cum tabellio legit id quod scribit vel absoluatur a partibus,debet totum tenorem instrumēti legere,ergo ꝛ nomina testiū ſm Bal. ¶ Accedit ad cōfirmationē ꝑdictorū id quod no.Paul.de cast.in.l.heredes palam.§.fin.ff.de testa. 18 vbi refert quod Dy.tenuit† ꝙ sufficit teste in testamentarium a quocūqꝫ[a] esse rogatum,quia nō refert a quo fiet.ar.l.item veniūt.§.a quo.ff.de petitio.heredi.tamē Paul.de castro dicit ꝙ imo debet rogari ab illo ad quem pertinet actus vel a notario qui sustinet vices eius,sicut ꝛ notarius debet rogari ab illo ad quē actus pertinet[b] in.§.nos aūt.in auꝭ.de tabellio.cum glos. ¶ Accedit qδ vbi testis patitur se describi in testem actus intelligitur legitime rogatus ꝛ adhibitus ad actum illum vt notabiliter dicit Bal.in auꝭ.rogati.C.de test.ꝛ in.l.hac consultissima.in prin.C.de fide instru.in.x.col.ꝛ Pau.de cas.in.d.l.domitius. ¶ Sed dicti testes non deponunt quod nō fuerint descripti in testamento donec ibi fuerint presentes, imo fatentur quod notarius post respōsionē testatoris expleuit dictum testamentum:ergo fecit rogatum expresse vel tacite nomine testatoris,vt dictū est,qꝛ al's nō diceret̄ testamentum expletum. ¶ Et licet secundus testis dicat ꝙ testator in primo testamento cognouit nomina testium ꝛ omnia que in eo continebantur bene audiuit:ꝛ intellexit ꝛ ad singula respondit tanꝙ existēs in bono intellectu,sed in hoc secundo testamento erat valde semotus,ꝛ quod nihil quasi dixit aut fecit prout in primo testō nisi ꝑut supra testificat⁹ est:tū iste testis nō excludit quin po 19 tuerint interuenire ea q̄ ꝓxime dixi,patet,qꝛ propter illā† dictionē quasi,qua vtit̄ testis,q̄ est apta ostendere qδ ỽba testis sunt ꝑcisa nec ꝓprietatē aut ỽitatē limitatā exprimentia.l.si cū dotem.§.fi.ff.solu.matri.l.penul.ff.de serui. ¶ Preterea testis iste non affirmat se recordari de oībus gestis per testatorem in actu vltimi testamēti,sed dubitatiue loquit̄.nā dicit qδ ipse testis nō vidit aliud preter quā id qδ supra dixit,qδ recordet̄.et ita etiā dicit prim⁹ testis quasi,circa finē sui testificatus.bene faciūt que infra dicā. ¶ Nec etiā alij testes taliter deponunt ꝙ excludāt dictū rogitū,saltē testiū tacite nō potuisset interueni 20 re prout supra deduxi.† ꝛ cum rogitus ipse possit expediri per actū factum,puta ascribēdo nomē ipsi⁹ testis presentis,et presente eo ad quē res pertinet,vt supra dixi.sequitur ꝙ licet notarius dixerit quod fuerunt testes rogati a testatore,nō per hoc dicitur falsum scripsisse cum ista ỽba possint verificari in actu ficto,cui dicta testiū nō repugnant.bene faciunt no.per Bar. in.l.singularia.in pe.col.ff.si certum pet.in ver.sum⁹ expediti. ꝛ versi.seq. ¶ Non obstat etiā quod dicti testes deponere videantur qδ notarius dicebat testatori,voi volecti fare vostro herede in loco de Isotta figliola de Piero mes Antonio brochello,ꝛ etiā vident̄ deponere qδ in prio testamēto instituerat dictā Isottā heredē:ꝛ tū in illo prio testamēto scripto ab eodē notario nō reperit̄ scripta Isotta vt heres,ſꝫ alij sunt instituti: qꝛ r̄ndeo qδ etiā si Isotta nō fuisset instituta in ꝑmo testamento,tū hoc nō facit quin per illa verba,que dicunt testes,nō intelligatur recte institut⁹ dn̄s Antonius brochellus in vltimo testamēto,vt optime probat̄ in.l.ex facto etiā agnatū.ff.de heredi.insti.cū ibi no.in glo.fi.vbi si testator instituit Sēpronium per hec verba,si mihi Seius heres non erit,Sempronius heres esto.ꝛ sic substituit Sempronium loco Seij:ꝛ tū in veritate nō reperiebatur ꝙ vnquā Seius fuisset institutus,per hoc tū nō vitiatur institutio Sēpronij.facit.l.demōstratio falsa.ff.de 21 condi.ꝛ demon. ¶ † Preterea dicti testes nō plene recordantur de ipso facto,ꝛ ideo nō plene narrāt factū ipsum.nam primus testis dicit se nō bene recordari an tēpore vltimi testamēti notarius dixerit testatori,an vellet esse suum heredē ꝑmo loco dn̄m Anto.bacchium,ꝛ casu quo dn̄s Anto.bacchius nollet esse heres,instituebat dn̄m Ant.Brochellum,an vero dixerit ecōtra,scilicet qδ primo loco instituebat dn̄m Ant.brochellū, ꝛ eo casu quo nō acceptaret,instituebat dn̄m Ant.bacchidiū, ꝛ nō bene recordat̄ an notarius tꝑe confectionis vltimi testamēti se gerit prius ipsi testatori totū primū testm̄,sed dicit qδ si bene meminit,legit ꝑmū totū testamētū.ꝛ ita circa quedā alia vtit̄ his verbis,ſcꝫ si bene meminit,per que ostēdit se nō bene recordari.ꝛ etiā circa finē dicit ꝙ aliter nō recordatur de gestis dictis aut intellectis per dictū testatorē,ꝛ alio,nisi vt supra dixit. ¶ Et idē cōprehendit̄ ex attestatiōe secūdi testis,maxime dū dicit quod notarius tꝑe cōfectionis vltimi testamēti,dixit[b] testatori,Io ho scrito q scio che voi odiriti se serala vostra voluntade,dite de si se no direti de no.quibus dictis cepit legere quādā minutā,quā habebat in manibus in qua ꝯtinebātur,si bene meminit ipse testis.oīa que ꝯtinebātur primo testamento,excepto qδ mutabat heredes:qꝛ si bene meminit,loco dicte puelle in primo testamēto descripte,erat descriptus heres dominus Antoni⁹ brochelli. ¶ Et subdit quod facta interrogatiōe per dictū notariū testatori,tūc si bene meminit ipse testis, testator respondit si,si,si. ꝛ postea subdit qδ nō vidit ipse testis aliud vltra quā supra dixerit qδ recordetur. ¶ Et etiā tertius testis dicit se nō bū recordari an tꝑe vltimi testamēti instituerit in primo gradu dictum dn̄m Anto.brochellum,an dictuꝫ.d. Ant.bac.Sed ita est ꝙ qn̄ testes nō recordātur plene,seu plene[c] nō recitāt factū,nō credit̄ eis plene,vt est gl.not.i.l.Luci⁹. in gl.magna.ff.de his q no.infa.ꝛ ibi no.Ang.ꝛ precipue,qn̄ agit̄ de ꝓbādo testamēto.per.l.cū antiquitas.ꝛ qδ ibi signāter 22 tetigit Bar.in.ij.q.C.de testa. ¶ † Accedit etiā,qꝛ qn̄ testes descripti in instrumēto,dicūt se nō recordari,nō reprobatur instrumētū per huiusmodi testes,vt not.Inno.ꝛ alij in.c.cū Io. de fide instr.ꝛ Bart.in.l.si qs neget.ff.quemadmo.testa.aper. ꝛ not.Doct.in.l.in exercēdis.C.de fide instr. ¶ Et ꝑ predicta infertur determinatio secundi dubij,quo querit̄ nunquid per depositiones trium testium qui videntur dicere testatorē alias institutionē heredis fecisse in primo testamēto quam ipsaꝫ que reperit̄ in ipso primo testamēto reddatur primuꝫ testm̄ nulluꝫ. Nā dico qδ attēto ꝙ ſm testiū valet:vt patet ꝑ ea que dixi in primo dubio,sequit̄ ꝙ ꝑmuꝫ testm̄ remanet inualiduꝫ.l.si iure. ff.de leg.iij.l.pater filio.i prin.ff.de here.insti.cum si.Et ideo superuacua videt̄ esse vlterior disputatio sup dicto scđo dubio. Itē quanta fides sit adhibēda dictio testibus satis colligit̄ ex dictis i primo dubio. ¶ Circa tertiuꝫ dubiuꝫ,quo querit̄ nunquid per attestationes testium deponentium super possessiōe dicti predij tempore mortis testatoris, impediatur iudicium intentatum per dictum heredē, quominus ipse possit in isto iudicio obtinere,ꝛ breuiter respōdeo heredē nō impediri:quia

a ¶ Quocūqꝫ.ꝫ.li. ij.consi.cliij.nu.ix. Cor.consil.ccciij. co.i.li.j.ꝯs.cxlviij. colla.fi.ꝯs.clxxvj. ad fi.lib.iij.

b ¶ Pertinet.ꝫ.lib. vij.cōsilio.xxxviij. Anto.Rub.cōsil. xxxv. ad fi. Armo.consi.cxvij.

c ¶ Plene facit.ꝫ. li.j.cōsi.xxxiij.nu. ij.ꝛ expsse.ꝫ.lib.ij. cōsi.lxxxviij.in fi. ꝛ lib.vj.cōsi.xciiij. nu.j.Ias.l.elegāter.col.j.de condi. idebi. Alcia.l.j.§. si stipulāti.nume. xlij.de verb.obli.

probatum est per ipsosmet testes, q͠d Antonius Sansidonius possedit per aliquos annos antequã decesserit, ⁊ tertius testis dicit quod possedit dictus Antonius vsq͂ ad tẽpus sue mortis. ⁊ dato q͂ duo primi testes videanť deponere, quod postq͂ possedit dict⁹ Ant. ab illo tẽpore ⁊ circa, per tres vel quatuor annos viderunt. d. Cy. tenere ⁊ possidere, tamen hoc non facit quod non dicatur possedisse ciuiliter dictus Ant. vsq͂ in tempus sue mortis, † quia cum testes deponãt de antiquiori [a] possessione dicti Ant. illa superueniẽs possessio. d. Cy. aut fuit ex causa locationis facte sibi a dicto Anto. prout in themate, et prout etiam aliqui testes dicũt, ⁊ res clara est, quia nõ dicebatur Cy. proprie sibi ĩpsi possidere, sed possidere pro locatore. l. j. C. communia de vsuc. l. communi diui. §. neq͂. ⁊ ibi no. ff. com muni diuid. ¶ Aut vult Cy. dicere quod non tenuit ex causa locationis sibi facte, ⁊ tunc cum non probet se ex aliqua causa legitima habili ad trãslationem possessionis acquisiuisse a. d. Ant. retinuit animo ciuilem possessionem. d. Ant. l. clam possidere. §. qui ad nundinas. ⁊. l. si id quod. §. j. ff. de acquirẽ. posses. ⁊ cum a tẽpore quo. d. Ant. per seipsum possidebat, antequam dictus Cyn. occuparet, non transiuissent decem anni: imo nec quatuor vel quinq͂ anni, non intelligebať deperdita dicta possessio ciuilis, que longo tempore animo retinere intelligitur. l. licet. cum ibi plene no. C. de acquiren. posses. l. furtum. §. fundi. ff. de vsucap. et plene p̃ Barto. ⁊ Docto. in. l. si de eo. §. si forte. ff. de acqui. posses. suis cũ concord. ¶ Et hoc etiam procedit si nõ viuat ille qui possidebat, ⁊ sic nõ possit nũc dicere se animo cõtinuasse in retinendo possessionem. ita concludunt notabiliter domini de rota sua conclusione. cxx. incip. item si aliquis probet. et Ant. de but. in. c. cum ad sedem. de restitu. spo. circa nonam vel decimam col. et ibi etiam domi. Abb. circa octauã col. quia non presumitur mutatio animi seu voluntatis. l. cum hic status. §. ij. ff. de dona. inter virum. l. cum tacitũ. ff. de p̱ba. bene faciunt no. in. l. siue possidetis. C. de proba. cũ si. ¶ Cum igitur possideretur per testatorem res predicta tẽpore mortis testatoris, sequitur quod pro ea locum habet remedium. l. edicto. C. de edi. diui Adri. tol. vt ibi habetur. ⁊ iustior intelligitur esse possessio dicti Ant. tãquam antiquior, quam possessio dicti Cy. c. licet causam. de proba. ⁊ plene no. maxime per Doct. in. l. j. C. vti posside. et in. l. si duo. in princi. ff. eod. titu. cum simil. Alex. de Imo.

a ¶ Antiquiori. I. lib. i. cõsi. cx. nu. i.

b ¶ Debitor. j. lib. iiij. consil. xcix.

c ¶ Fauor. Idem Imo. alex. l. si cuʒ doteni. §. trãsgrediamur. solu. mat. Bal. ⁊ alij. l. j. C. si minor ab here. se absti. Angel. Roma. l. necessarios. et ibi late Joan. igneus ad sylla. Jaco. de. s. Geor. tra. feud. ꝟ. q quidem inuesti. prescri. iura. fide. co. ix. Alexã. j. li. v. cõsi. lxxij. nu. iij.

Summarium.

1. Fides bona requiritur in prescriptione actionum personalium.
2. Proceditur in confessum ex processu inordinato.
5. Filius absq͂ immixtione habetur pro herede ad suum commodum tantum.
6. Contrarietas infringit dicta testium.
8. Cognatio spiritualis an repellat testem.

Consilium. XXXIIII.

Viso p̃cessu inter Cecũ ⁊ Nicoletũ filios quondam Francischini agentes, et euãgelistam Bar. se defendendem, quia a domino pretore terre Mutinane causa mihi commissa est, vt consulam que future sunt partes in pronunciando, attenta demq͂ longitudine scripturarum, ac varietate exceptorum hincinde, quoniam ex eis plures sunt non concludentes, ⁊ etiam attẽtis copiosis allegationibus aduocatoꝝ vtriusq͂ partis, si singula recensere vellem, accederet mihi id quod Satiricus inquit. Scriptus et in tergo necdum finitus Orestes. quare adherens ei parti, quam veritate ⁊ iustitia esse munitã reor, paucis absoluam que dicturus sum, presertim cum lis sit de paupere regno. ¶ Dico igitur in paucis partes domini iudicãtis esse debere in cõdemnando Euangelistam ad quantitatem, ⁊ victũ victori in expensis. Et primo, quia constat intentionem agentium esse fundatam tam per productionem instrumẽti debiti, quam cõfessiones factas ex parte rei conuenti. et eius procuratoris confitentis contenta in dicto instrumẽto vera fuisse. et quod si Bartholomeus qui exemplauit instrumẽtum habuit licentiã exemplãdi, cum esset ex statuto sub rubrica, de forma procedẽdi in causis. quando de debito apparet publicum instrumentum. ¶ Omnis igitur vis consistit in cõsiderando, an excepta ⁊ apposita, ⁊ probate pro parte Euãgeliste sint talia que obstare habeãt. Et mihi videtur quod nõ. nam in primis opponitur contra instrumentum petitionis exceptio prescriptionis illa proculdubio nõ habet obstare, tum quia etiam inspecta dispositione iuris ciuilis requireretur lapsus temporis annorum. xxx. iuxta. l. sicut. ⁊. l. omnes. C. de prescript. xxx. annorum. qui nõdum decursi sunt cum debitum fuerit creatum de anno. M. D. cccc xxxiiij. † tum quia de iure canonico ille q̃ est in mala fide, prout est iste debitor, [b] nullo tempore prescribit. c. fina. in fi. de prescrip. ⁊ in regula possessor. lib. vj. reprobata opi. Barto. que communiter damnatur, qui tenebat q͂ de iure canonico in prescriptionibus actionũ, ⁊ sic iuriũ incorporaliũ nõ sint correcta iura ciuilia, vt volunt ipsi in. l. sequitur. §. si viam. ff. de vsucap. ⁊ in. l. fina. ff. quemadmodum serui. amitta. et in. l. hec autem iura. ff. de serui. vrba. predio. et in. l. ait pretor. §. plane. ff. quib. ex cau. maio. que opi. cõmuniter ab omnibus dãnatur per plura, ⁊ maxime per tex. in. d. c. fi. in verbo, vt nulla valeat absq͂ bona fide prescriptio tam canonica quam ciuilis ⁊c. ⁊ istam opi. firmat gl. Inno. Host. et cõmuniter Docto. in. l. fi. ⁊ gl. in. d. c. possessor. ⁊ Ang. in. l. j. C. de prescri. xxx. an. ⁊ Ang. ⁊ moderni i. d. §. si viã. et Bal. in. l. j. C. de serui. ⁊ aqua. ⁊ in authen. ad hec. C. de vsuris. ⁊ in. l. q̃bus diebus. §. dominus. ff. de conditio. ⁊ demon. et in sua disputatione que incipit. Statuto cauetur quod fenerator. ⁊ dominus Cardinalis in. c. vigilanti. ⁊ ideo recte fecit Bart. in. d. §. si viam. dicere quod se submittebat decisioni ecclesiastice ⁊ theologorum, eo quia canoniste et theologi contrarium tenent, vt referunt Doct. in dictis locis. ¶ Et ista opi. seruari debet nondum in foro ecclesiastico, sed etiam in seculari: quia incurreret peccatum aut cum mala fide vult se exceptione prescriptionis tueri, etiam attenta dispositione iuris ciuilis, vt est tex. in auth. vt ecclesia Romana. circa medium. quem ad hoc allegat Ange. in. d. §. si viam. ⁊ Ant. de but. in. d. c. fi. et vbi agiť de peccato debet seruari ius canonicũ in vtroq͂ foro: vt no. gl. in. d. c. possessor. Bar. et alij in. l. priuilegia. C. de sac. sanc. eccles. ⁊ no. Doct. in. c. fi. de solu. cũ si. ¶ Preterea opponitur p̱ parte Euãgeliste, q͠d agentes intentarunt viam executiuam, † ⁊ q͂ ab executione nõ est inchoandum. l. j. C. de execu. rei iudi. l. si cum nulla. ff. de re iudi. et quod instrumentũ nõ est authenticũ. ⁊ quod non habet sua essentialia requisita. ¶ Nõ habet obstare exceptio ineptitudinis processus, q̃ potest respõderi † quod etiam quãdo processus est inordinatus: tamẽ in confessum iudex põt procedere ad expeditionẽ cause, nõ obstante quod processus sit inordinatus: vt not. Inn. in. c. qualiter et quãdo. el secũdo. de accusatio. ⁊ Bart. in. l. si confessus. ff. de custo. reo. et p̱batur in. c. pisanis. de resti. spo. secundũ Bal. in auť. offerať. ad finem. C. de litis cõtest. ⁊ Ang. in. l. viro atq͂ vxore. ff. sol. ma. ¶ Sed vt dixi ex parte rei conuenti apparet de confessione: vt omnia contenta in instrumento sunt vera: ergo nõ debet attendi quod processus esset inordinatus. ⁊ p̱pter hoc etiam apparet rñsum ad id q͠d dicebatur instrumentũ nõ esse authenticũ ⁊c. q͠d nulla melior est probatio, quã cõfessio. l. fi. C. de fideicom. l. cum. ij. ff. de trãsactio. ¶ Item dato quod instr̃m nõ sit solẽniter exẽplatũ, maxime stante defectu citationis iuxta notata in locis vulgaribus, tñ attento q͠d de veritate contẽtorũ in instrumẽto non referatur in dubiũ dʒ condẽnatio sequi. † licet in libello nõ sit petitũ condẽnari, sed exequi, tñ p̱pter clausulã illam, super quib⁹ omnibus ⁊ singulis, petit iustitiam ministrari, sustẽtať libellus, vt in indiuiduo no. Jo. de imo. in. l. si cũ nulla. de re iudi. per no. in. c. ij. de ordi. cogni. ⁊ sic dato q͠d statutum de executione instrumẽti nõ habeat locũ in p̱posito, tñ saltem dʒ fieri condẽnatio. ¶ Opponitur etiã in p̃cessu q͠d agẽtes nõ p̱barũt se esse heredes Francischini, ⁊ certe etiam hoc non habet obstare: q̃ reus fatetur q͂ ipsi fuerunt filij Francischini, ergo dicũtur gerere se pro herede: ⁊ adire hereditatem que solo animo aditur. l. pro herede. et l. gerit. ff. de acqui. hered. ¶ Nec ob. id quod no. in. l. si cum dotem. §. trãsgrediamur. ff. solu. mat. ⁊ in. l. necessarij. ff. de acquir. here. ⁊ in. l. j. C. si se vt ab hẽre. absti. vbi nõ sufficit creditoribus hereditarijs volentibus conuenire aliquem vt heredem Titij, probare dũtaxat eum esse filium Titij, nisi probet q͠d ipse immiscuerit se hereditati, ex eo q͂ † filius in potestate absque alia immixtione habetur pro suo ⁊ necessario herede: quo ad ea in quibus est fauor [c] ipsius filij: quod sit heres non in alijs nisi expresse se immisceat propter beneficium abstinendi sibi concessum, vt probatur no. in. l. si filius qui patri. ff. de vulg. ⁊ pup. l. nam nec emancipatus. ff. de leg. j. sed casus noster est cõtra, scilicet qñ filius vult esse heres: ⁊ etiam expresse cõparet, ⁊ agit tanq͂ heres patris. Nam non hʒ docere de alia aditione hereditatis, vt in iuribus. s. allegat. ¶ Itẽ opponiť exceptio solutionis, ⁊ in hac pẽdet quasi oĩs difficultas huius cãe. ⁊ in hoc non videtur esse sufficienter probatum de solutione seu de cõfessione de recepto. Nã aduertẽdum q͠d ad hoc probãdum, producti

producti sunt duo testes pro parte Euāgeliste. videlicet Cy. z Joā. niccoli. ad estimandū autē istis testibus fidē plenam non esse adhibēdam principaliter motus sum, quia Cynus dicit q̄ cōfessioni de recepto z absolutioni facte p dictū Franciscbinū de qua fuit rogat⁹ ser Tramatius in qua dict⁹ Frācischinus confessus fuit sibi esse satisfactum tam a Dominico quam ab euāgelista. z dicit ser Tramatio q̄ cancellaret z cassaret instrumentum debiti ɔtra dictos Euangelistā z Dominicū, z dicit

a ipse testis qd ad hoc fuit presens [a] dict⁹ Jo. niccoli examinat⁹ v̄r concordare de loco z tpe z quasi in oībus cum dicto Cyno. tū interrogat⁹ dictus Jo. si dictus Dñicus erat ibi qñ predicta gesta fuerunt: r̄sidet q̄ nō, certe isti testes sunt ɔtrarij adeo q̄ dictum eorū sane aut probabiliter cōcordari aut saluari non pōt. hoc ptz satis ad sensum. Et pbatur ex his que not. Bald. in. l. testium. in. iiij. col. in ṽ. modo. hic infringit dubium zc. C.

6 de testa. vbi inquit † quod si vnus testis dicat actum fuisse factum in presentia Titij z ille negat se interfuisse in loco illo, et sic negat in presentiam localem necesse est dicere q̄ alter eorū mentiat̄ z datur via iudici inquirē. li ẜ eum. ita ergo in proposito cū D. Jo. fit interrogatus de p̄ntia locali. d. Dñici, scilicet an esset ibi qñ predicta facta fuerunt, z dicit q̄ non sequitur q̄ eoꝝ dictum contrariatur alteri. ¶ Et ista ɔtrarietas hoc casu facit q̄ neutri eorū credatur, scz quando vnus testis cōtradicit alteri, vt no. Jo. and. z magis cōiter Doctores in. c. in nostra. de test. §. iam de interrogatorijs. in additione incipien. in cau⸗te zc. z Federicus de señ. in cōsi. clxij. incipiē. dñe Briffolle zc.

7 z † ideo dicit Bal. qd propter talem contrarietatē aut singularitatem vnius testis diminuitur de fide alterius, adeo q̄ nō est locus delationi iuramēti, z hoc casu min⁹ probatur per multos quam per vnum solum testem, vt no. Bal. in. l. de quibus. in antepe. col. ff. de legi. z in Rubri. de cōtrouer. inuesti. et in. l. iurisiuran. ¶ Ad hoc etiā accederet, si est verum q̄ reus cōfessus sit apud acta Stichum esse cōpatrē suum vt reperio allegatū in processu, quis dictam confessionem nō inuenerim in actis fortis debet esse in capitulis producta ad reprobandum testes Euangeliste, que capitula nō fuerūt transmissa: nā fm

8 qd tenuit Bal. in. l. gñaliter. ff. de in ius voc. † talis non potest esse testis quemadmodū nec ille qui filium adoptauit, vt probatur. xxx. q. iij. ita diligere. z agnatio spiritualis maior est quā carnalis: vt inquit gl. xxvij. q. ij. in. c. qui dormierit. Et ppterea Bal. in. l. j. antepen. char. C. qui accusa. quod quemadmodum mulier nō repellitur ab accusando pro iniuria illata personis sibi coniūctis, iuxta. l. si femina. cum ibi notatis. C. ad Turpil. z i. l. ij. C. de accusa. ita debeat accusare posse de iniuria aut de homicidio facto in persona compatris sui. ¶ Et protestatus fuit pcurator agentiū tēpore iuramēti testium suas exceptiones sibi saluas fore, iuxta. c. presentium. de test. in. vj. verū quia Bal. in. l. parentes. C. de test. tenuit simpliciter q̄ compater nō repellatur a testimonio ex eo qz edictū de testibus est prohibitoriū, z q̄ nō est prohibitus testificari intelligit̄ permissus. l. j. in fi. ff. de test. adeo p nūc in hoc nō facio magnū fundamētum. ¶ Quod aūt debeat victus victori expensis condēnari, vltra regulas iuris cōis satis ad hoc viget statutū sub rubr. q̄ vict⁹ victori cōdemnetur in expensis quod quidā plurimum vt addat iuri communi, vt no. Ange. in. l. non solum. in fi. ff. de

9 rei vēd. vult † q̄ propter tale statutum nō excusetur ab expensis ille etiā qui habuit causam iniustā litigāti: qz nonnulli te⸗

b nent cōtrariū [b] fortasse nō essem ex ista authoritate tantū motus ad consulendū q̄ in expēsis ɔdēnaretur seu potissime moueor qz nō perspicio Euangelistā habuisse probabilē cām litigandi, vt colligitur ex premissis. ¶ Insuper etiā reperio fuisse in instrumēto promissam refectionē damnorum zc. que dāna importāt id qd promissio expensarum, quia ita se habet cōiter stylus z consuetudo notarioꝝ, per. l. gallus. §. idē credendū. de libe. z posth. z satis videntur comprehēdi expēse appellatione damnoꝝ promissorum, per id quod habetur in. l. iij. ff. de dāno infecto. z vbi promisse sunt expense nō attenditur an quis habuerit iustam causam litigandi, vt est glo. finalis in. §. oportet. in authen. de iudic.

Consilium. XXXV.

incip. Super cōtentis. Vide. s. lib. ij. consi. cxxi. vbi Alexan. in causa omnino simili inserit ad verbum istud consi. idem fecit z tertio. j. lib. iiij. consi. xcij.

Antonia testatrix instituit heredē Mabiliam eius filiam, z si quādo dicta Mabilia decesserit substituit ei Joannem patrē testatricis. z si casu quo dictus Joannes premoreretur, voluit quod bona deuenirent ad heredes ipsius Joannis, ɔtigit qd

a ¶ Presens. scz ipse testis z hic pūctus z sic nulla est contrarietas. vt ergo cōgruāt verba sequētia subaudi ibi, p̄sens scz dictus Dominicus. z sic est aliqua ɔtrarietas. sed valde modica z sup impertinenti: qz non erat questio de Dñico vnde non habet vitiare sed poti⁹ verisimiliora z minus suspecta reddere dicta hoꝝ testium, per no. s. lib. ij. cōsi. xlvij. nu. vj. vnde cum aliud validum eis non obstet puto Alexan. male cōsuluisse ex narratis per eum, z q̄ reus absoluēdus erat.

dictus Joānes decessit relictis heredibus Maxima z Blancha ei⁹ filiabus z sororibus d̄cte testatricis superuiuēte dicta Mabilia. demū decessit Blācha relictis heredibus Benesia z Vanutia ei⁹ filiabus, postremo moritur dicta Mabilia, dubitatur vtrum dicta Maxima sola, an vero simul cum dictis

c Benesia z Vanutia venire debeat ad dicta bona. [c]

Consilium. XXXVI.

Viso themate sup quo dubitare cōtingit an maxima sola, an vero simul cū Benesia z Vanutia intelligant̄ vocate ad bo⸗

1 na z hereditatē Antonie testatricis. ¶ † Videtur primo dicēdum Maximā dūtaxat ad hereditatem vocari: qz vbi ad substitutionis effectū agitur appellatione heredis: intelligitur de primo herede tantū, nō autē de herede heredis. l. qui liberis. §. hec verba. ff. de vulga. z pupil. z. l. sciendum. ff. de verbo. signi. z insti. de pup. subst. facit. l. cū filio. ibi, scriptos tantūmodo. zc. ff. de vul. z pu. Sz dubitatio de qua querit̄ circa substitutionē factā Mabilie, ergo zc. ¶ Fuit eñ facta substitutio ɔpēdiosa Mabilie p verbū cōe, vt ostēdunt illa ṽba, z si qñ dicta Mabilia decesserit, substituit ei Joannē, in casu quo dict⁹ Joannes p̄moreret̄, voluit bona deuenire ad heredes dicti Joānis cū substitutio cōpēdiosa inducatur, vt legit̄ z no. in. l. centurio. ff. de vulg. z pup. z in. l. p̄cibus. C. de impu. z alijs substi. z in. c.

2 Raynutius. de testa. z in. c. si pater. eo. ti. li. vj. † Et dicta verba

d substituit, z deueniat, ṽba cōia [d] sunt de p̄mo pbat̄ in. l. iā hoc iure. z ibi no. circa princ. ff. de vulga. z pupil. z. l. Sceuola. ff. ad Trebel. Et no. i. d. l. precib⁹. in gl. magna. z no. gl. insti. de pup. substi. in. §. extraneo. De scđo probat̄ in. l. heredes mei. in princ. z. §. cū ita. z. l. heredib⁹. §. fi. ad Treb. z in. l. ij. §. peruenisse. ff. de here. vel ac. vēd. z in. l. si ita fuerit. z in. l. fideicōmissa. §. hec verba. de leg. iij. z ibi Bar. z no. Bar. z doc. i. d. l. cēturio. in vlti. q. principali. Et Bal. multū late i. l. fi. C. de sac. sanc. eccle. vbi elegāter declarat hoc esse verū, nisi testator dixisset eo ipso perueniat vel deueniat ad talē: quo casu substitutio esset tm̄ directa, fm Archi. i. c. eñ qui. de prebē. in. vj. z in. c. j. in fi. de sepul. eo. li. ¶ Et licet dicta iura loquātur de ṽbo, perueniat, q̄ est cōe, tñ eadē rōne iuris est in verbo, deueniat, vt not. Bar. z alij scribētes in. l. luci⁹. ff. de vul. z pu. in. q. illa quib⁹ ṽbis fiat substitutio breuiloqua. zc. Et Bal. i palleg. l. fi. C. de sac. san. eccl. vbi dicit q̄ de hoc ṽbo, deueniat, duo tex. reperiunt̄: vn⁹ in. c. j. post pn. qui feu. da. nō pos. ali⁹ in. l. pe. ff. de solu. z idē dixit Bal. in. l. iā hoc iure. de vul. z pu. z Imo. i. c. Raynuti⁹. de testa. in tractatu cōpēdiose. z in tractatu breuiloque substōnis. ɔcquid dixerit Inn. i. c. Raynaldus. eo. tit. ¶ Quo casu talis substitutio cō⸗

e pēdiose [e] facta per ṽba cōia fm opinionē aliquoꝝ, si fuit facta impuberi, vcz tpe pupillaris etatis, substitutio postea trahitur ad fideicōmissariā substitutionē, vel fm alioꝝ opinionē videlicet omni iure fideicōmissarie substitutiōis, quā difficultatē nō examino: qz nō expedit remittēs me ad no. p doc. in. d. l. cēturio. z in alijs locis. s. allegatis, cū cōcord. de quibus ibi. ¶ Vñ in pposito cū dicta Benesia z Vanutia non sunt primo loco z immediate heredes Joānis, sz mediate tm̄: qz sunt heredes, vt patet i themate: ergo ad dictā substitutionē venire nō possint.

3 ¶ † Cōfirmantur predicta, qz si ad dictā substitutionē vocate e fuerint Maxima z Blācha tanq̄ prime heredes immediate Joānis vt dixi, ergo decedēte Blācha ante euentū casūs substitutionis, put cōtingit, nō trāsmittere potuit tale ius substitutiōis ad Benesiā z Vanutiā h̄rdes, qz nullū ius substōnis ad h̄rdes trāsmittitur sine loquamur i pupillari substōne. d. §. hec verba. z. d. l. sed si plures. cū cōcord. superi⁹ alleg. Siue loquamur in substitutiōe vulgari. l. si ex plurib⁹. ff. de suis z legi. z. l. toties. ff. de acqr. her. Siue loquamur i substōne reciproca. l. qui plures. z. l. Luci⁹. in fi. ff. de vul. z pup. Siue loquamur in fideicōmissaria substitutiōe facta sub ɔditiōe, qñcūq̄ decessit vel similiter. l. vncia. §. si aūt aliquid sub cōditiōe. C. de cad. tol. l. fi. in personā. cū ibi not. C. de fideicō. vel si substituti heredes essent de liberis, vt firmat gl. i. l. vnica. in ṽbo, derelictis. C. de his qui añ aper. tab. Et est casus expressus i. l. h̄rdes mei. §. cū ita. z ibi not. ff. ad Treb. quicqd dixerit gl. q̄ ɔueniat allegari p ɔria in. l. his cui sub cōditiōe. ff. de act. z obli. Ex pluribus in⸗

b ¶ [struck through]

c ¶ Bona. decidit Alexan. q̄ simul cū illis. z hoc est indubitatū cū ille sint descendētes. si ṽo essent extranei h̄rdes domi. blāche adhuc idē dicerem, non obstāte quod domi. Maxima sit heres primior: quia satis est qd tēpore diei cedentis sunt heredes, z eis cōpetit heredū Jo. appellatio. Ratio breuis z decisiua, qz dispositio ista refert̄ simpliciter z indeterminate ad heredes, z sic illō verbū accipit determinationē iuris communis, et sic non erat opus lōgo multiloquio Alexand. nisi ad pompā. sed vtruz ille vel alij quicūq̄ heredes etiā remotiores veniant in viriles: respondeo veniūt p qua parte sunt h̄rdes Jo. siue mediate, siue immediate tēpore diei cedētis: quia tāq̄ heredes vocātur, ergo pro partib⁹ hereditarijs. hec est analytica mea decisio.

d ¶ Cōmunia. Jas. l. qui se patris. col. x. C. vnde lib. do. l. cēturio. in fine. de vul. z pu. Alcia. l. peruenisse. de ṽb. signifi.

e ¶ [struck through]

a ¶ Infinitum. Alcia. d. l. sciendum. Ias. d. l. qui liberis. §. hec verba. ff. de vulg. & pu. Cor. consi. xxxvij. lib. j. Bertan. co(n)si. xxvj. visis duobus. li. iij. And. tiraq. trac. retrac. conuen. §. j. glo. vj. nu. xx. cum seq.

b ¶ Charissime. Recitat & sequit(ur) ad verbu(m) co(n)si. Ang. cuius co(n)clusio est falsa & iniqua.

c ¶ Filiarum. Hoc veru(m) respectu cuiusq(ue) filie & heredum suorum sigillatim non autem respectu heredum alteri(us) filie, & sic valde decipitur Ang. q(uia) mentio heredum non e(st) hic apposita ad hoc vt heredes a qualibet filia omnino excluderent. Sed poti(us) ad hoc ne excluderent(ur) p(er) altera(m) superuiuentem filia(m) ex regula quod no(n) fit transmissio ante die(m) legata cedente(m) & sic mentione(m) heredu(m) facit testator vt si ue filie p(re)morerentur vxori no(n) remaneret legatu(m) heredib(us) vxoris ta(n)quam filiabus caducu(m). S(ed) reuerteretur ad heredes filiarum atq(ue) etia(m) si altera filiaru(m) e(st) p(re)mortua non fieret ei caducum s(ed) pro virili sua spectant ad heredes suos, et istud est equissimu(m) & volu(n)tati testatoris co(n)sentaneu(m), q(uia) fecit filias suas earu(m)q(ue) hereds equales. Sed non esset illa equalitas si vna superstes haberet totum p(ro) se & suis heredibus heredes vero premortue in totu(m) frustrarentur. [illegible]

d ¶ Remanere. ego dico q(uod) remanebit no(n) ta(n)q(uam) apud heredem vxoris, sed tanq(uam) herede(m) filie et pro virili parte dictam filiam co(n)tingete nec est absurdu(m) s(ed) est equissimu(m). Et si theorica Ang. & Ale. esset vera sequeretur q(uod) si p(re)mortua [illegible] [illegible] [illegible] quod est iniquissimu(m) & contra mentem & verba testatoris, & sic Ange. ceterorum fere omnium more, du(m) ad pu(n)ctum no(n) atte(n)dit nec in eo co(n)sistit, sed laborat vt omnia et alia infinita complectatur veritate(m) amisit. [illegible]

fertur a sufficie(n)ti enumeratione, q(uod) substitutio co(m)prehendens dictam Blancha(m) tanq(uam) prima(m) heredem Ioa(n)nis, & pro parte non transiuit ad Benesiam et Vanutiam heredes vniuersales Blanche. ¶ Sed predictis no(n) obstantibus puto indubitanter in contrarium esse verius, videlicet quod pro hereditarijs portionib(us) ad substitutionem admittatur Benesia & Vanutia. vna cum Maxima, quod reputo valde clarum stantib(us) illis verbis de quib(us) in themate, videlicet quod bona deuenirent ad heredes Ioa(n)nis: † quia appellatione heredis in quacunq(ue) dispositione regulariter venia(n)t omnes heredes in infinitum, [a] & per co(n)sequens venit heres heredis. l. heredes appellatio. & l. scie(n)dum. ff. de verb. sig. C. de here. instit. l. fi. l. ij. et. iij. ff. de peti. here. l. paterfamil. ff. de vulg. & pup. l. si quis filiu(m). §. fi. ff. de castren. pecu. & l. qui p(er) successione(m). de reg. iur. cu(m) simil. ¶ Et in proposito nostro videtur casus questionem nostra(m) decide(n)s in. l. in annalibus. C. de leg. per quam text. Bal. in. l. fina. in. iiij. oppo. C. de here. instit. dat notabi(l)em & generalem theoricam, † quod quandocu(m)q(ue) fit mentio heredis ipsius in quem verba diriguntur, tunc intelligitur de omni here. d. l. in annalibus. secus quando fit mentio heredis ipsius disponentis, puta testatoris. d. l. qui liberis. §. hec v(er)ba. vnde cum in questione nostra, non fuit facta mentio heredis testatoris: sed Ioannis, in quem verba testa(n)tis dirigebatur, debent verificari verba etia(m) in herede heredis. & idem tex. in. l. sub diuersis. §. j. ff. de condit. & demonstra. secu(n)dum vnam lectu. & l. si peculium. §. heredis. ff. de statu. lib. vbi illud quod ex volu(n)tate testantis da(n)dum est heredi verificatur & adimpletur in personam secundi heredis, ita in proposito heredis testatricis, que obuenire debuit in heredes Ioannis similiter deuenire debet ad heredes. illa enim indefinita appellatio heredis, equipollet vniuersali. ¶ Unde perinde est ac si dixisset ad omnes heredes Ioa(n)nis in infinitum. l. si plures. ff. de lega. ij. si quis ita. §. j. ff. de testa. tut. l. si necessarias. §. si annua. vbi plene p(er) Iaco. de bel. & Ray. ff. de pig. act. c. quia circa. de priuil. xix. dist. si Romanoru(m). & plene p(er) glo. in. c. vt circa. in v(er)bo, aliorum. de elect. in. vj. Et per Dy. in rubri. de reg. iur. in. vj. & per Bart. in. d. l. pluribus. ¶ Predictis etiam co(n)sonat communis doctrina Bart. Bald. Ang. et scribe(n)tium in. l. g[illegible]llus. §. etiam si parente. ff. de libe. et posthumis. concluде(n)tes q(uod) semper † vbi fit mentio heredum super transitoria ad heredes intelligitur de quocu(n)q(ue) herede in infinitum, nisi de casib(us) exceptis in. l. scie(n)dum. ff. de verb. sig. & in. d. l. qui per successionem. in gl. de re. iur. inter quos casus exceptos no(n) co(n)numeratur casus noster: secus vbi mentio heredis, super re de sui natura non tra(n)sitoria ad heredes: quia tunc intelligitur de primo. l. antiquitas. C. de vsufru. sed in questione nostra no(n) fuit facta me(n)tio heredis super rebus de sui natura no(n) tra(n)sitorijs ad heredes: ergo &c. ¶ Et cum superiori doctrina etiam concordat Bal. in. l. fi. C. de hered. instit. in. v. vj. vij. & viij. opp. & in. d. l. antiquitas. quod etiam multum late expedit Ange. in suo co(n)si. cccvj. & q(uia) notabiliter et valde magistraliter ibi loquitur, referam formalia verba ei(us) dicentis sic, videlicet. ¶ Charissime [b] frater et egregie legum doctor. super puncto per vos mihi tra(n)misso de legato facto vxori per maritum, qui voluit illud reuerti ad suas filias institutas, & earu(m) heredes post mortem vxoris, an reuerti debeat ad heredes extraneos alicuius filiarum superueniete vna filia &c. plura posset allegari. Et ista questio est satis communis & vulgaris, an heredis appellatio comprehendat descende(n)tes an extraneos. Et si extraneos an vniuersos, an primum heredem solu(m), an venientes ex testame(n)to an ab intestato. ¶ Et licet alij Doct. in hoc diffuse loquantur, † ego semper reduxi ad hanc consonantiam q(uod) in materia indiffere(n)ti, omnino heredis appellatio omnem herede(m) co(m)plectitur, tam suum quam extraneum, tam ex testame(n)to q(uam) ab intestato, tam primum quam reliquos in infinitum. l. heredes. la. & la. ij. de verbo. signi. in fi. C. de hero. instit. l. fi. & non solum co(n)tinet succede(n)tes de iure ciuili, sed etiam pretorio. l. hereditatis appellatione. de verbo. significa. licet strictissime ille appelletur bonorum possessor, cu(m) pretor quem heredem no(n) faciat. §. quos aute(m). instit. de bono. posses. ¶ In materia autem differe(n)ti non co(n)tinetur omnis heres, sed solu(m) ille cui s(ecundu)m subiectam materia(m) talis appellatio co(m)gruit. Et est materia differens vbicu(n)q(ue) non est eadem et vniformis ratio comprehendi omnem heredem qualemcu(n)q(ue) suum vel extraneu(m), vt quia resultaret absurditas, vel impossibile, vel iniquu(m), vel quia natura rei sup(er) qua disponitur tali interpretationi omnino repugnet, vel etiam ips(ius) dispositionis natura. † resultat autem absurditas cum appellatio heredis refertur ad rem, que de sui natura non transit ad heredem, vt vsufructus. ideo talis appellatio coarctatur in primo herede: & ad vlteriores no(n) extenditur, alias resultaret absurdu(m) q(uod) p(ro)prietas esset inutilis. l. antiquitas dubitabat. C. de vsufru. ¶ † Resultat imposs(i)bilitas vbicunq(ue) appellatio refertur ad heredes viuentis: quia cum impossibile sit viuentem heredem habere. l. j. ff. de here. vel act. ve(n). talis appellatio coarctatur ad descendentes tenentes primum locum et gradum. l. quisquis Titio. secundum vnam expositionem, vt. ff. de vsufru. ac. cum l. sequen. † resultat iniquitas vbicunq(ue) talis impetratio co(n)tradiceret intentioni disponentis. vnde qui substituit pupillariter filio suo per hec verba, quisquis erit sibi heres, non intelligitur substituere nisi scriptum heredem: quia hanc substitutionem fecit duct(us) affectione quam no(n) dixerit nisi solum ad scriptos: ideo ad illos arctatur, non autem ad alios exte(n)ditur. iniquum enim esset vt illi ad hereditatem pupilli vocarentur, tanquam vocati, de quibus testator non sensit. sic intelligitur. l. qui liberis. §. hec verba. de vulga. & pupilla. ¶ † Repugnat autem natura rei, super qua disponitur cum res de sui natura no(n) transit ad extraneum. vnde tunc coarctatur ad suum, & non ad omne(m) suum, sed ad masculum. Exemplum in feudo concesso alicui, & suis hered(ibus). c. j. de successio. feu. iuncto. c. j. §. & si clientulus. de alien. feud. col. ix. & in emphyteusi concessa ab ecclesia alicui pro se & suis heredibus: nam no(n) transit in fiscum quia ecclesia conde(n)do non videtur de fisco sensisse, in authenti. de non alie. §. emphyte. nec de alia ecclesia instituta, nec de alio cuius contentio no(n) sit in expedito, forsitan propter suam potestatem, vt not. in Specul. de loca. §. nunc aliqua. versicu. xv. repugnat aute(m) dispositionis natura, vbicunq(ue) cum ampla esset heredis appellatio, quasi nunquam dispositio esset vtilis. Exemplum cum substituitur alicui sub conditione, si decesserit sine heredibus, nam intelligitur de descendentibus tantum, alias inanis esset substitutio. ff. ad Trebellia. l. ex facto. §. fina. et ibi Cyn. in l. liberti liberteq(ue). C. de oper. liber. ¶ † Nunc circa questionem propositam, considero quod in legato relicto vxori, testator predilexit vxorem viuentem filiabus, et post mortem eius predilexit filias heredib(us) vxoris, dum voluit legatum ad eas reuerti, & predilexit filias heredibus filiarum: [c] quia primo filias inuitauit, vnde primo nominati intellig(u)ntur predilecti, et maxime cum sint nominati in specie: heredes vero in genere. de legat. ij. l. cum ita legatum. §. in fideicommisso. ff. de vsufruct. l. quoties duob(us). in principio. ff. de hered. instituend. l. qui soluendo. ff. de fideicommis. liber. l. generaliter. §. quis ergo. C. de fideicommis. in auth. hoc amplius. & in corpore vnde sumitur. propter quod videtur satis equum et consentaneum voluntati defuncti, vt superuiue(n)te vna filia, illa solum ad legatum admittatur. imaginari debem(us) enim quod lex imaginauit, scilicet quod testator voluerit nec in toto nec i(n) parte extraneos suis filiabus, & heredib(us) anteferri. l. cum acutissimi. C. de fideicommis. l. generaliter. C. de institu. & substitu. sub conditione factis. ¶ Unde coarctatur hoc casu heredis appellatio causa iniquitatis vitande, que resultaret si admitteretur extrane(us) superuiuente filia: & sic causa iniquitatis appareret quod presumpta voluntate defuncti ad propositum ordinata fingamus vxori heredem extraneum successisse vni filiarum. dicemus ne apud illum remanere [d] legatum que(m) testator excludi voluit propter existe(n)tiam filiarum: certe non. vbi autem null(us) de successione descendentem superesset, de plano concederem. Et co(n)cedo ad omnem herede(m) quantuncunq(ue) extraneum porrigi debere dicta verba, quia tu(n)c nihil repugnat. & ita co(n)sulo, & dico ego Angel. de Perusio Patauij legens &c. † ¶ Modo ad propositum meum questionem reuertens dico, quod non constat aliquam absurditatem, vel impossibilitatem, vel iniquitatem resultare, quomin(us) debeat de quocunq(ue) herede in infinitum intelligi, neq(ue) natura rei vel ipsius dispositionis tali interpretationi aliquo modo repugnat, vt patet ex premissis: ergo ex doctrina Ang. & alioru(m) substitutio, Benesiam & Vanutiam secundas heredes comprehendi, maxime cum Benesia et Vanutia in matris locum proprie succedunt, & illam representa(n)t. in authent. de heredi. ab intestato. §. j. institu. eodem titu. §. cum fili(us). in authent. vt fratrum filij. circa princi. col. ix. & per consequens in casu nostro iudicandum est de Benesia & Vanutia, prout de Blancha iudicaretur si viueret. ¶ Ad predicta etia(m) adduco quod voluit Bald(us) in. c. j. de natu. succes. feud. vbi dixit quod verbum heredes appositum in vltima volu(n)tate circa substitutionem, significat descendentes et non alios, licet in contractibus, et in. l. significet omnem directo succedentem in vniuersum ius quod defunctus habuit. aliegat no. in Specu. in titu.

in ti. de testi. §. in primis. versus fin. addo Spec. de loca. §. nunc aliqua. versiculo. cxiij. ¶ Sed Genesia et Uanutia sunt, de descendentibus Joannis. ergo etc. An vero dictum Baldi ita absolute procedat quod de descendentibus intelligatur, et questio patet ex superius dictis, quod tamen ulterius non disputo cum non opus sit quo ad casum de quo dubitatur. ¶ †Ad confirmationem predictorum adducitur. nam testator prohibet heredem alienare si persona heredis non est nominata in specie, talis voluntas testatoris comprehendit eius heredem heredis. ut no. Bar. in l. Lucius. §. sempronio. ff. de lega. iij. per illam l. in presenti. et per plures eodem titu. et per textum in aut. de restitu. fideicommis. §. ij. licet secus si diceretur in testamento. prohibeo filium meum alienare: quia non fieret extensio ad nepotem, ut no. gl. in anthen. de restitu. fideicommis. §. nos igitur. quod ad hoc reputatur notabilis. Et no. Barto. et docto. in l. filius. §. diui. ff. de legatis primo. Baldus in lege voluntas. C. de fideicommissis. lege Titius. in principio. ff. de fideicommis. quod no. Bartolus in suo consilio incipiente, quidam Andreas nomine etc. quod breuitatis causa non recito per que puto omnia euidenter constare, et verissimam esse conclusionem superius factam, videlicet quod illa verba heredes Joannis verificantur nedum in primo herede, sed etiam in herede heredis.

¶ Superest igitur ut ad superius assignata responsio detur quod etiam satis appareret ex antedictis. tamen magis in specie respondendo dico primo non obstare. l. qui liberis. §. hec verba. et l. sed si plures. in prin. de vulg. et pupil. cum concor. quia ibi ius substitutionis non transmittitur ad heredes: quia ibi nomen heredis fuit sub conditione prolatum. dixit enim testator. Quisquis mihi heres etc. que verba conditionem important. d. l. qui liberis. in prin. Sed conditiones debent in forma specifica adimpleri, et sic proprie in personam heredis. l. qui heredi. in prin. et §. j. in l. Meuius. ff. de condi. et demon. Secundo respondeo, † quia ibi non verificatur in herede heredis: quia illa substitutio conditionalis non transmittitur ad heredes, sicut nec aliquid conditionale. l. vnica. §. finautem sub conditione. C. de cad. tol. l. si ita legatum. §. illi volet. ff. de leg. primo. quelibet enim substitutio conditionalis appellatur. l. coheredi. §. heres. ff. de vulg. et pupil. et in l. ratione. §. quod vulgo. ff. ad l. Falci. ¶ Tertia est solutio in l. fina. secundum Bal. in quarta oppositio. C. de heredi. institu. et supra recitatur, videlicet quod in contrario fuit facta mentio heredis extranei alterius, in quem verba, ut in casu nostro: quia tunc etiam heredes in infinitum comprehenduntur prealleg. l. in annalibus etc. ¶ Quarta fuit responsio Bald. in l. quidam eulogio. C. de iure delib. quia ratio in legibus contrariis non fit transmissio ad heredem quia illa verba, quisquis mihi erit etc. omnino refragantur transmissioni adiuncta significatione, que dictis verbis datur a lege, quod talis est quisquis mihi heres erit etc. scilicet scriptus in testamento, ut l. cum filio. ff. de vulg. et pupil. Sed in casu nostro verbum, heres, non intelligitur de herede scripto in testamento, cum etiam verificari possit in quocumque herede nulla facta distinctione an ex testamento, an ab intestato. d. l. sciendum. et l. j. ff. de castren. pecu. et sepius allegata in l. in annalibus. cum si. ¶ Item secundum Bal. in d. §. hec verba. ideo ibi non venit heres heredis, quia testator habuit illam affectionem ad heredem suum scriptum in testamento, ad ignotos non solet enim communiter affectio haberi: facit. l. sed et si hic. §. fi. ff. de leg. iij. que ratio affectionis cessat in casu nostro non enim testatrix propter affectionem quam habuit ad heredes Joannis, mota fuit ad substituendum post mortem Joannis heredes eiusdem. patet: quia simpliciter substituendo heredes Joannis, ut fecit, sentit nedum de descendentibus Joannis, sed etiam de quibusdam extraneis heredibus Joannis, ut habetur ex notatis per Bar. Bal. et Ang. et scribentes in l. gallus. §. etiam si parente. in j. q. ff. de libe. et posthu. et no. Jo. Andr. et alij scribentes. in c. in prudentia. de probat. ¶ Postremo non ob. l. qui pluribus. de suis et legiti. et l. toties. de acqui. here. et l. qui plures. et l. Lucius. de vulg. et pupil. cum omnibus alijs in contrarium: quia casus noster non pariter conuenit istis legibus. Sed ultra predicta adhuc aliter rn̄deo, et fateor quod si post mortem Joannis Blancha, et maxima fuissent superstites quod tale ius substitutionis predecedente Blancha ante mortem Mabilie non transiuit ad dictas Genesiam et Uanutiam heredes Blanche. Et ita loquuntur iura allegata in contrarium. Sed in proposito non fuit tantum substituta Blancha et Maxima. sed indiffinite fuerunt substitute heredes Joannis, unde Genesia et Uanutia non admittuntur ad ius substitutionis, tanquam sibi transmissum per Blancham, sed admittuntur tanquam heredes in effectu, cum per dicta verba testatricis videantur vocati ad hereditatem nedum illi qui fuerint primi heredes Joannis immediate, sed etiam heredes heredis, ut per antedicta satis aperte probatum est. Et ita dico et consulo ego Alex.

Summarium.

Consilium.XXXVII.

Uiso dicto instrumento satis ruraliter, ut ita dixerim, celebrato, una cum themate succincte mihi transmisso in sola rei veritate breuiter insistendo infra subiungam, quid mihi de iure visum erit. ¶ †Et primo ad partem affirmatiuam presuppono quod mater seu auia non dicitur legitima administratrix bonorum filij sui, vel nepotis. ff. de sol. l. filie. in prin. quam ita ad hec allegant. et C. de procu. l. alienam. et in aut. matri et auie. in prin. C. quando mul. tute. offi. bene potest sibi dari simplex administratio bonorum. l. si mater. et ibi Bald. ad Uelleia. l. qui aliena. §. quamquam. cum ibi notatis. ff. de neg. gest. facit. l. sed et si hic. §. cum vir. ff. de condi. et demon. et ita videtur quod dicte domine Philippe tanquam legitime administratrici, ut supra, nec tanquam coniuncte persone solui potuerint dicte quantitates in preiudicium dicti domini Claudi. d. l. qui aliena. §. quamquam. l. iij. ff. solu. mat. l. qui hominem. §. si gener. de sol. Nota gl. Bar. et doct. in l. vero procuratori. ff. de solu. no. Bal. per illum tex. C. de pactis. in l. filius. Et idem Bald. C. de neg. gest. in l. tutori. in fi. cum simil.

¶ †Nisi contractus venditionis facte cum quodam Rigone de quo in supradicto contractu fit mentio, fuisset factus per dictam dominam Philippam, quo casu dicte pecunie recte solute fuissent dicte domine Philip. et soluentes a dicto debito liberati fuissent. tex. est singularis. ff. de sol. l. l. filie. quinimo posito etiam quod solutio facta dicte domine Philippe diceretur recte facta, et in preiudicium dicti Blandi. Tamen confessio dicte philippe facta de receptione per dictam dominam Philippam, nullo modo obligat ipsum Claudium, presupposito etiam quod dicta domina Philippa fuisset tutrix [a] l. certum. §. sed an ipsos. ff. de confes. l. filium. ff. de manu. testa. facit. l. non abstulit. C. de nouationibus. et l. j. §. si mutuam. ff. si quid in fraudem. no. doc. in l. ij. §. quod obseruari. de iura. calum. Et Barto. in l. Lucius. §. tutele. ff. de admini. tu. Bald. post Cy. in l. j. C. de confes. et idem Bal. in l. in contractibus. C. de non. nu. pecu. ¶ Tamen non obstante quod dicta solutio seu confessio de recepto facta per dictam dominam Philippam non obliget dictum Claudum, ex persona propria ipsius Claudi, nihilominus cum in themate presupponatur quod dictus Claudius fuit heres dicte domine Philippe videtur quod hereditario nomine ex persona dicte domine ante confessio predicta liget Claudum an, dictum, nec ei conuenire posset. C. de rei ven. l. cum a matre. C. liberali causa. l. si ab eo. et l. venditrices. C. de reb. alie. non alie. cum vulg. et per consequens quod dictus Stephanus petere possit a dicto Claudo dictam quantitatem, de qua in instrumento predicto latius fit mentio. ¶ Sed his non obstantibus, dico contrarium de iure verius infra scriptis rationibus. Et primo, quia cum in dicto instrumento fiat mentio quod dicta quantitas pecunie fuerit redacta ex pretio secte dicti Rigonis quondam patris dicti Claudi, primo: quia siue vendita fuerit dicta secta per dictum Rigonem, siue per alium eius mandato. competebat actio ex vendito dicto Claudo heredi ad dictum pretium, iuxta. l. Julianus. §. offerri. de actio. emp. l. j. et ij. cum vulga. C. eo. titu. solutione dicti pretij facta per quemcunque, sublata fuit omnis obligatio. isti. q. mo. tol. oblig. i prin. l. pro. ff. de sol. †ergo ex eadem solutione non poterit oriri creatio obligationis: nec repetitio quantitatis. l. cum his. §. fideins. et l. si non sortem. §. si decem. de condi. indebi. l. qui hominem. in fine. ff. de solu. ¶ Secundo probatur: nam ex serie dicti instrumenti constat quod dictum instrumentum fuit confectum inter dictam dominam Philippam ex una parte agentem, et Bartholomeum ser Jacobi ex alia †. unde ex dicto instrumento non inducitur plena probatio quo ad tertium [b], scilicet quo ad dictam d. Margaritam tutricem dicti Stephani, quia non constat fuisse presentem in instrumento. l. si. ff. de interroga. actio. et l. ceptum. §. si gs absente. de confes. et in istis terminis firmat

[a] ¶ Tutrix. in hoc errat quia d. §. sed an ipsos. habet locum in in confessione nuda liberali seu lucratiua: secus quando est coniuncta cum actu dispositiuo ut in apocha vel venditione rerum mobilium. l. lucius. §. tutela. de admi. tut. dixi in consu. par. §. cj. fa. que no. J. co. lib. consil. [illegible]

[b] ¶ [illegible]

Bar.in.l.admonendi.de iureiuran.in ver.item quero quid si instrumentum 7c.7 Bal.in.l.mater.in.vij.col.C.de rei vend.in ver.sed hic quero quid in tali casu.7 in rubr.C.de fide instru.in iij.col.in ver.sequitur videre.Nam cum tabellio debeat esse rogatus.in authen.de tabellionib⁹.§.quos autem.ergo quo ad

5 nõ rogatũ nõ est instrumentũ. ¶ †Tertio probatur:nã verba

a cõtrahentiũ debent intelligi secundũ naturã[a] contractus, super quo interponuntur.l.damni infecti.circa princi.ff.de dam.infec.l.si vno.locati.7.l.si stipulatus.de vsuris.7 iõ dicit Baldus in.l.j.in.iij.coll. C.commodati. quod si clausule contractus sunt reducibiles ad naturam contractus, nunquã alterant eius naturã,necnon in contractibus sunt interpretanda verba ciuiter 7 non aliter.ff.de serui.l.si cui.7 in.l.j.ff.loca. ¶ Et in dicto instrumento est ibi in fi.apposita.clausula,videlicet ꝓmittens facere dicte dñe Margarite tutrici solẽne instrumentum ad oẽm eius petitionem 7c.sed si intelligeremus qõ dicte pecunie fuissent solute dicte Philippe animo repetendi,7 nõ soluendi debitũ dicte secte,ista clausula extra naturam contractus est.

6 † nã certum est qui potest quandocunq; agere non de-

b bet sibi fieri per reum instrumentum[b] de debito.l.hoc senatus.§.j.ff.de vsufru.earum rerum que vsu consu.l.si mulier.7.l.si accepto.Et quod ibi not.glos.7 Barto.ff.de condi.ob causam.no.Bar.7 doc.in.l.si finita.§.eleganter.de dã.infec.7 ibi Bar.in.l.iij.§.nũc de effectu.de lib.leg.secus autem in reo soluente,qui est liberatus ipso iure:quia põt petere vt sibi fiat instrumentũ liberationis 7 quietatiõis.l.placuit.C.de col.fundi patri.li.xj.in auẽ.de coll.in.§.ij.no.Barto.in.c.significauit.extra de restitutio.spolia.de instr.edit.§.postq̃.versi.quid si soluit.7 docto.ibi.S.Et est rõ differentie inter actorẽ 7 reum:quia nõ est in potestate rei excipere qñ velit.l.pure.§.si.de dol.exce.7.C.de exc.l.licet.secus in actore scdm doc.in.d.§.eleganter. ¶ Sed si intelligemus dictam clausulam ciuiliter 7 ſm naturam cõtract⁹ necessario sequitur ꝙ dʒ intelligi quod promisit facere instr̃m quietationis,7 per ɔ̃ns,demonstrat ꝙ dicte pecunie fuerunt solute causa satisfaciendi debitum.qõ etiã indicat:qꝛ postea in fi.dicte clausule continet̃ id qõ est de natura ɔtus,7 illud venit ſm cõem consuetudinẽ loquẽdi.l.item veniunt.§.petitã.ff.de peti.here.l.gallus.§.idem credendũ.7 ibi per Barto. Ang.7 Jo.de imo.de lib.7 posthu.7 in eadem.l.in.§.nunc de lega.et ibi ꝑ Cy.in.c.significãte,7.c.Rodulphus.extra de rescrip.7 in c.significauit.in fi.vbi ꝑ doc.extra de rescri.7 no.ꝑ Bar.in.l.argẽtarius.in prin.ff.de eden.ac etiam sub dicto ṽbo etiã cõprehenduntur omnia que sunt de cõsuetudine gñali.l.fi.C.de fide inst.no.Bar.in auẽ.si quis in aliquo.in vlti.col.C.de eden.7 in rub.de fide instru.in ver.quarto quero. ac etiam sub illo comprehẽdant verba cõia aliorũ contractuũ.vt no. Barto.in.l.is qui in testa. ¶ Sed sic est qõ de natura contractus predicti et etiã de consuetudine non est ꝙ ille qui soluit animo repetendi petat sibi fieri instr̃m.secus in eo qui soluit cã liberationis vt quotidie videmus,vt dictum est superius:ergo intelligi dʒ dicta clausula de instru.libe. ¶ Quarto ꝓbatur,nã si non intelligeretur ꝙ per dictũ instrumentũ probetur quãtitatẽ ꝑdictã solutã fuisse cã liberationis 7 satisfactionis pretij secte Regiõis 7 quispiã vellet intelligere qõ per dictã confessionẽ de recepto in instr̃o comprehensam,probaret̃ qõ dari debeat repetitio dicto Stephano de dicta quantitate pecunie:dico ꝙ intelligẽdo instrumentũ illud in casu dande repetitionis qõ dicta clau

7 sula de recepto† nullo modo tenuisset: qꝛ fuisset sine cã.l.cum de indebito.§.fi.cũ ibi no.ff.de ꝓba.l.nuda rõ,cũ gl.7 ibi Bart.7 doc.ff.de dona.7 extra de fide instr.c.si cautio.7 gloss.7 no.in l.j.in fi.ff.de interro.act.7 Spe.7 Jo.an.plene de cõfes.§.videndũ.7 Dy.in regła qõ semel.in.vj.7 sequit̃ Bald.in.l.fi.C.si cer.pe.7 in rubri.de cõfes.7 Pe.7 Cy.7 doct.in.l.generaliter.C.de non nu.pe.cum si. ¶ Et predicta procedunt quo ad primuʒ instrumentum de summa.lxiij.florenorũ,dico ꝙ quo ad istos bene datur repetitio dicto Stephano de dicta quantitate.7 hoc probat̃,nã cũ dictus Antonius de villa rana solueret dictam quãtitatẽ tanq̃ actor dicte dñe Margarite tutricis Stephani,vt in instr̃o fit mentio per dicta verba,videtur qõ dicte pecunie solute fuerint actoris noĩe dicte dñe Margarite tutricis 7 tutorio noĩe ita faciẽtis 7 constituentis.7 hoc constet ꝑpter nomen officij incertũ in dicto instr̃o.d.l.si.ff.de admi.tuto.7.l.post dotem.ſm tertiã lec.7 ibi Barto.7 Dy.ff.solu.mat.7 no. Barto.7 doc.in.l.j.§.nunciatio.de ope.no.nũ.7 in.l.ij.§.j.iud.sol.cũ si.Ex facto cuius tutricis seu actoris ei⁹ dicto Stephano quesita fuit vtilis actio.l.quoties.in prin.ff.de admi.tuto.7.l.eũ qui.§.si actori.ff.de cõsti.pecu. ¶ Nõ obstat qõ in dicto instr̃o dicatur extense de villa rana actor dicte dñe Margarite tutricis stephani,sed solummodo dicatur ab Antonio de villa rana,qui attento instr̃o in quo fit mentio de Antonio

predicto actore dicte Margarite tutricis Stephani,debet bonus vir 7 iudex ex dicto instrumento interpretari 7 cõprehẽdere ita fuisse mentem cõtrahentium in dicto instrumento. Secũdo a dicta actione ibi posita.arg.l.si seruus plurium.§.fin.ff.de leg.ij.in.l.cum pater.§.cum imperfecta.de leg.ij.7.l.volũtatis.C.de fideicommis.facit.l.si quis.§.si mutuum.de edend.Et ita declarat Bar.7 docto.in.l.gallus.§.idem credendum.ff.de lib.7 posthu.7 Jo.an.in addi.Spe.§.ostenso.7 Anto.de But.in.c.cum.P.tabel.de fide instru.bene facit qõ not.dixit Bart.in.l.admonendi.in ver.pone.in li.notarij defuncti 7c.ff.de iureiuran. ¶ Nec huic instr̃o hʒ obstare illud quod supradictum fuit videlicet quod in eo non est incerta causa: quia procedit

8 contrarium in confessione pecunie facte absq; cause expressiõe

c tunc presumitur numeratio facta in causa mutui, vel depositi vt firmat Innoc.7 latius do.Anto.in.d.c.si cautio.de fide instru.7 gloss.Bart.latius dñs Anto.in.d.c.si cautio.de fide instru.7 glosi.Barto.in.d.l.cum quid.si certum peta.7 Baldus post Cy.in.l.incendium.C.si cert.pet.7 glos.expresse firmat in l.cum de indebito.§.fi.in ver.cautio.de proba.7 qõ no.glo.in.l.dies sponsaliorũ.in fi.ff.depositi.sed in casu nostro in dicto instrumento constat manifeste quod interuenit numeratio dum dicit̃,traditos 7 numeratos in p̃ntia mei notarij.7 testiũ infra scriptorũ 7c.per ea que no.maxime.ꝑ Bar.in.l.si ex cautione.C.de nõ nume.pe.gl.7 Bal.in.l.si ex pretio.C.si cer.pe.Ant.de but.in.d.c.si cautio.per Ange.7 Jmo.in.l.si ita stipulatus.§.Chrysogonus.de ver.ob. ¶ Quo autem ad aliã quantitatem florenorũ.lxij.subsequenter in particula instrumenti incipiente,item quos soluit.etiã dico breuiter idem quod datur repe-

9 titio dicto Stephano,quod probatur:nam presupposito † qõ istud instrumentum est vnũ 7 idem cum proximo procedenti:quia presentibus eisdẽ testibus,vt dicunt verba instrumenti. Item eodẽ tempore quia dies apposita in precedenti instrumento videtur repetita in sequenti.l.si quis ex argentarijs.§.si initium.de eden.cum ibi no.7 sic pro vno 7 eodem instrumẽto reputant̃,adeo quod vna tantuʒ gabella solueretur tanquam de vnico instrumento,vt no. Ang.in.l.patris 7 filij.ff.de vulg.7 pupil.que enim incontinenti fiunt videntur inesse.l.lecta.ꝟ.dicebã.si cer.pet.7.l.quoties.in prin.ff.so.ma.cũ vulg.7 in proposito nostro declarat Bald.in.l.bonefidei.in.j.coll.C.de pac.

10 ¶ Unde in proposito attenta dictione, iteʒ,posita† in princi. dicte particule instrumẽti,que est repetitiua ꝑcedẽtium.l.j.in prin.ff.de pub.iud.in.l.repetendis.de lega.iij.7.l.a sñia.in pnc.ff.de appel.dicta particula instrumenti,sonat qõ dicta domina Philippa,etiam cõfessa fuit se habuisse ab Anto. predicto florenos.lvij.modo 7 forma in instrumento contẽtis. Et licet ibi nõ repetant illa ṽba,sed ab Antonio de villa rana actore dicte dñe Margarite tutricis Stephani 7c.tamen dico quod cum in ꝑcedentib⁹ instrumentis fuerit expressuʒ clare,dico qõ

11 per verba videlicet,† Anto.ꝑdictus,videntur illa etia verba,cum suis qualitatibus,repetita.tex.est not.in.l.si ita stipulat⁹.§.Chrysogonus.de verb.obli.Et ibi expresse firmat Barto.et Jo.and.in versi.item facit pone,incipit agere procurator.7 in verbo,quãdoq; dubitatur an dicte qualitates etiam maxime cum vnũ 7 idem instrumentũ esse censeatur,vt statim dixi.cooperante etiam dicta dictione,item,precedentium repetitiua.7 ex precedentibus declarant sequẽtia.l.heredes palam.§.ʒ 7 si notã.de testa.7.l.si seruus pluriũ.§.ij.de leg.j. ¶ Nec potest dici ꝙ in ista confessione non sit aliqua causa:quia imo subest. nam ideo confitetur dictam quantitatem pecunie,quia de voluntate dicte dñe Philippe dictus Anto.actor dicte domine Margarite tutricis Stephani soluit Joanni ser Bñdicti creditori Rigonis dãdi,7 per cõsequens dicta cõfessio habet causam annexam,videlicet ꝙ do.Antoñ.gessit negotia dicti Claudi,soluendo creditoribus patris sui,cuius est heres.ff.de neg.gest.l.soluẽdo.ff.de sol.l.solutionẽ.7.l.si pro me. ¶ Quãtũ vero ad alias duas particulas vltimas dicti instr̃i,quarum vna incipit,Item habuit de denarijs exactis,de istis q̃titatibus nulli dubiũ non dari dicto Stephano repetitionẽ:qꝛ non fuerãt solute ꝑ dictũ Stephanũ neq; per dictã dñam Margaritam tanq̃ eius tutricẽ,aut per aliũ eorum nominibus vel mandato:ergo 7c.l.si tibi.§.si pactus.7.l.si vnus.§.añ oĩa.ff.de pactis.cum vulg. Item 7 alia ratione cum testes sint de substantia imbreuiature 7 instrumenti,tam de iure quam de consuetudine.no.gloss.7 doct.in.l.gñali.C.de tabularijs.lib.x.Ex glo.in.l.j.§.editiones.in fi.gloss.magne,que incipit,hoc debet apponi.ff.de eden.not.Bal.in.l.si post diuisionem.C.de iur.7 fac.igno.Et in rub.C.de fide instru.in ver.vlterius,circa hanc materiam est sciendũ 7c. ¶ Faciunt que habentur in.l.in donationibus.C.de dona.7 ibi Cy.7 in gl.in.l.post emancipationẽ.7 in.c.quoniã contra.de proba.Et ibi dicit do.Ant.in ver. oppo-

a ¶ Naturam.S.in lib.ij.consil.cxxix.

b ¶ Instrumentũ. hoc clarũ est si re⁹ paratus est soluere,alias stultũ est dicere ꝙ nec ad securitates instrumentuʒ teneatur.

c ¶ Secus.Ridicula dñia:quia cõfessio de recepto eqpollet confessioni numerationis qõ est idem.Et qõ dicitur in termi. de numeratiõe.in.d.l.cum quid.procedit qñ in confesso est vel ɔstat qõ ea summa non erat debita, [illegible]

op. quod non credatur scripture tabellionis, quod in instrumentis contractuum requiruntur subscriptiones testium, allegat tex. in authenti. de heredi. et fal. §. sancimus. et in authenti. de instrument. cau. et fi. §. fin. unde Baldus in d. l. in donationibus. et gloss. expresse in d. c. quoniam contra. in ver. duos bonos viros. et allegat tex. in d. §. sancimus. et gl. j. in c. primo. Et ibi doc. de fide instrumen. et in l. contractus. in verb. restat. et no. quod scripture tabellionis etc. eo. titu. et in l. ij. C. de fideicommis. li. cum fi. et videtur tex. in authenti. de instrumen. cau. et fid. in §. et si instrumenta. cum ibi notatis. co. vj. ¶ † Maxime cum sit de consuetudine, et omnia que sunt de consuetudine debent poni in instrumento, ut est glo. no. in authen. ut prepo. nomen impera. §. erit ergo. in v. authore. no. Bartolus et docto. in proemio. ff. de signo. et Barto. in d. l. generali. et quod no. Joannes andr. et doc. in c. nulli. de rebus ecclesie non alie. et Spe. de instrumen. edit. §. bñ. post principium. sed dicta scriptura non habet testes: ergo etc. ¶ Non ob. si diceretur quod testes descripti in precedentibus instrumentis intelligantur repetiti in sequentibus. l. si quis. §. si initium. et ibi docto. ff. de ede. et Bald. et Ange. in l. patris et filij. de vulga. et pupil. † Quia respondeo quod contraria procedant, nisi constaret quod ultimum instrumentum esset confectum diverso tempore a precedenti instrumento: quia tunc non intelliguntur repetiti testes, secundum Barto. et docto. in d. §. si initium. in fi. et in d. l. patris et filij. facit. l. si quis eum. §. primo. cum ibi nota. de vulga. et pupilla. Sed in casu nostro ultimum instrumentum fuit confectum. M. cccc vij. Alia vero precedentia fuerunt confecta diversis temporibus: ergo etc. Item dictum instrumentum non habet mensem et diem: ergo nullius momenti, ut in authen. ut prepo. no. impera. §. primo. coll. v. ¶ Ex quibus breviter concludo quod dicto Stephano non datur actio contra Claudium predictum, nisi quo ad quantitatem aliorum. lxiij. florenorum et quo ad quantitatem aliorum. lxiij. florenorum, de quibus. s. dictum est, et successive ex causa quo dictus Stephanus esset debitor ex quavis alia causa dicti Claudi in aliqua quantitate pecunie facienda esset hincinde compensatio quantum est pro dictis duobus summis. l. si constat. C. de compe. et l. unusquisque. ff. eodem ti. Ad argumenta in contrarium adducta non est opportunum respondere: quia clare patet responsio ex supradictis. nam si primum instrumentum non ligavit dominam Philippam: ergo, ut. s. probavi, nec etiam eius heredem. l. heres nomen. de acquirend. hereditate. et l. nihil aliud. de verbo. signi. cum vulgaribus. ¶ Et ita dico et consulo ego Alexander de imo.

In christi nomine amen. nos

paschalis de paschalis sancino decretorum doctor, iudex appellationum civitatis Mutine ducatus pro illustrissimo principe, et domino nostro dño Borsio duce Mutine, et Regij marchionum. cause regij vertentis, et que inter Meliorum de Mediolano habitantem Mutine, et ser Paganinum eius procuratorem ex una parte appellantem: et Alexandrum de torresanis de Florentia habitantem Bonon. suo nomine, et nomine et vice scriptorum eius, et ser Antonium de Roma eius procuratorem ex altera appella. Viso namque libello appella. una cum app. a sententia domini vice domini Potestatis interposita per parte d. Meliorini, et coram nobis producta visis exceptionibus ex parte dicti alexandri et sociorum coram nobis productis: viso processu, actis, et actitatis, ac iuribus, et allegationibus que in consilijs ipsarum partium hinc et inde productis, tam in actis Joannis de festasio notario, quam mei notarij infrascripti viso consilio clarissimi iurisconsulti domini Alexan. de tartagnis de Jmol. in hac parte consiliarij nostri, ante processum, et ante omnia, et acta, et actitata tam in principali quam in presenti appellatione facta transmissis ipsum, et de super ipsis processu actis, actitatis et tota causa consulendo, et quod per suas literas ad nos rescripsit, et nobis consuluit consilium suum una cum eius consueto sigillo sigillatum, transmittendo: que litere, et quod consilium sunt sub infrascripto tenore.

Summarium.

1 ☞ Clausule vis, super quibus omnibus et singulis, petit iustitiam.
3 Libellus interpretatur ut magis prodest alteri.
4 Derogati actori iurato non censetur actori. nu. 6.
5 Princeps secularis non potest remittere iuramentum.
7 Juramentum accessorium non annullatur, annullato principali.
10 Juramentum derogat forme requisite per statutum, etiam in contractu minoris.
Lex derogans iuramento non valet, nisi pontificia.

Consilium. XXXVIII.

Visa petitione Antonij de Roma procuratoris Alexandri de florentia in effectu petentis coram potestate Mutine illustrissimi principis civitatis Mutine, iustitiam sibi ministrari contra Meliorinum de Mediolano, eidem Alexandro obligatum, virtute compromissi, et laudi in actis producti. Et visa commissione superius quod causa summarie cognoscat, ac viso salvo conducto concesso a principe Meliorino. Et visa sententia lata per dictum vica. et appellatione interposita per procuratorem dicti Meliorini, et omnibus alijs actis existentibus in processu, et ultimo visis literis eximij decretorum doctoris dñi Paschalini de paschalinis honor. vicarij reverendissimi dñi episcopi Muti. et iudicis appellationis eiusdem loci. Si vellem singula que tam in processu, quam in lite copiose, et eleganter deducta sunt per prestantissimos dominos advocatos utriusque partis, et per celeberrimum dominum in hac causa consulentem in specie recensere perfecto nisi fallor opus esset volumine magno. Arbitror tamen conclusivam veritatem in paucis compleri posse et debere ad duas vel tres partes, ideo brevibus utar. Et rem ipsam dividemus hunc processum in tres partes seu dubitationes principales. Prima utrum virtus iuramenti prestiti per Meliorinum in compromissum intelligatur sufficienter deducta in petitione seu processu, adeo quod iudex principalis super eo potuerit sententiam fundare. ¶ Secunda posito quod sic, an pretextu literarum salvi conductus iudex debuerit declarare procedendum non esse contra Meliorinum ad petita pro parte Alexandri. ¶ Tertio an saltem considerata dispositione statutorum Mutinensium transmissorum iudex debuerit denegare audientiam Alexandro contra Meliorinum. ¶ Venio ad primum, et videtur prima facie non fuisse sufficienter deductum ipsum iuramentum in petitione et processu per plura copiose deducta per eximium advocatum Meliorini, que hic brevitatis causa loco argumentorum pro hac parte habeantur. ¶ Tamen illis non obst. contrarium puto esse verius, nam pro parte Alexandri et Leonardi narratum est in petitione Meliorinum obligatum esse in libris debitis centum eidem Alexandro, et Bernardo vigore dicti compromissi et laudi, quod compromissum et laudum in petitione deducitur, et producitur, et petitum est dictum Meliorinum condemnari si inquantum expedit. ad dictam quantitatem, super quibus omnibus et singulis iustitiam omnium etc. sed sic est quod † dicta clausula, super quibus omnibus et singulis petit iustitiam [a] etc. operatur ut intelligatur esse facta conclusio super quolibet narratorum, et in petitione deductorum. c. ij. de ordi. cogni. Et dicit ibi Jnn. Joan. and. Hostien. et do. Anto. quod erit sententia ferenda secundum illam viam, que in processu declarabitur et probatur. ar. l. si quis intentione. ff. de iudi. Et idem tenuit Spec. in titu. de libe. obla. §. iam nunc videndum. in ver. sed cum his. iuncto ver. preced. et Jaco. de bel. in sua disputatione quam ponit sup. l. fi. C. de reg. reis, et Bal. in l. edita. Et maxime in repetitione Perusina. C. de edendo. Et do. Anto. in c. examinata. de iudi. dum querit an libellus sine conclusione procedat etc. et in c. fi. de offi. archi. et per Ange. in l. fi. C. de annali excep. ¶ Unde cum deduxerit actor in petitione sua compromissum et laudum, et illa produxerit, in quo compromisso est sacramentum insertum, petendo super predictis omnibus iustitiam ministrari, potissime cum in processu pluries fuit illud per eum alle. et sic de intentione sua declaratur. attento quod declaratio libelli potest fieri quandocunque ante sententiam: notant legiste in l. edit. C. de eden. Et canoniste in c. ij. de libe. oblat. in c. litere. de dila. † sem per libellus sustentatur, si verba sint ita generalia quod possint per interpretationem reduci ad congruam agendi formam, ut no. Jmo. et Host. in c. conquerente. de offi. ordina. ¶ † Item verba libelli in dubio debent interpretari ut intelligatur intentata illa via, que magis pro actore facit, ut no. bar. in l. stipulationes non dividuntur. d. verb. ob. in ultima charta. in ver. tertius modus etc. Et in dubio libellus debet, intelligi productus super iure competentia actori. et illud habetur intentatum, ut not. Jnn. in c. ceterum. de iudi. et Cy. in l. ubi pactum. C. de transactio. et in l. j. C. de act. et ob. et Bar. in l. j. C. de usufru. et domi. Ant. in c. constitutus. de reli. do. cum concor. Sed ita est quod dicta proba in petitione fuerunt generalissima petendo iustitiam ministrari super contentis in dicto compromisso et laudo, et dicta petitione: ergo trahi debent ad viam illam, que competeret parti, et magis favorabilis est ipsi actori, hoc est, ut videatur virtus iuramenti deducta petitione, per predicta, cum dictus modus agendi sit efficacior, ut patebit ex infradicendis. Ex quibus patet non obstare

[a] ¶ Justitiam. s. li. j. cons. cxxj. nu. xj.

que in contrarium allegabant, dum negabatur non esse dedu-
ctum iuramentum. ¶ Circa secundam dubitationẽ an prete-
xtu literarũ salui cõducti iudex debuerit pnunciare proceden
dum non esse contra Meliorinum, videtur dicendum quod
sic per. l. vniuersa. C. de preci. impe. offe. Et per no. per doc. in. l.
fi. C. si cõtra ius. ⁊ in. l. j. ff. de cõst. prin. Et per canonistas in. c.
que in ecclesiarum. de cõstitutio. ⁊ per plura seriose deducta in
allegationibus ⁊ cõsilijs pro parte Meliorini. ¶ Sed illis nõ
obstantibus contrariam sententiam probabiliorem esse puto.
4 † Primo quia nõ dixerim in principe seculari, sed etiam sum-
a mus pontifex nũquam videtur velle derogare actui iurato,[a]
nisi de iuramento mentionẽ faciat. Casus est in. c. cõstitutus.
⁊ ibi not. glos. ⁊ doc. de rescrip. ⁊ not. Inn. in. c. cũ inter. de iure-
iuran. ⁊ in terminis Cyn. in. l. fina. C. si contra ius. ⁊ ibi Salyc.
5 ¶ † Et potissime cum tales litere saluicõducti, ⁊ similes presu
mantur concesse ad postulationem partis, non motu proprio
princi. c. si motu proprio. de preben. in. vj. l. j. ⁊ ibi Bar. C. de pe
ti. bo. subla. lib. x. ⁊ no. Barto. ⁊ doc. in. l. j. in princip. ff. quod
quisq̃ iur. ⁊ in aut. quas actiones. C. de sacrosan. eccle. ⁊ ideo qñ
in eis non fit mentio de iuramento presumitur per subreptio-
nem impetrare. d. c. constitutus. ¶ Secundo pro hoc allego
doct. ⁊ maxime Ange. in. l. j. quod honorando. ff. quarum rerũ
actio non datur. vbi vtitur his verbis videlicet, adde quod li-
cet papa vel imperator cassat consuetudines vel statuta non
videtur cassare statuta iuramento confirmata. que possunt ser
uari absq̃ periculo anime. allegat glo. in. c. cũ nõ deceat. in gl.
fi. de elect. in. vj. quam quidem in allegationibus seu consilijs
mihi transmissis dicunt declarasse. Et quã gloss. etiam sequi-
tur Lappus. Abb. ⁊ Io. an. in nouella. in. d. c. cum nõ deceat.
¶ Pro qua allegat in. c. j. de cõsue. in. vj. ⁊ in. c. cum aliquib⁹.
6 de rescrip. eo. lib. † vbi quando papa intendit constitutionem
aliquam iuratam tollere nedum de cõstitutione sed iuramen-
to mentionem faciat. ⁊ dicit Ioan. andre. q̃ etiam procedunt
predicta quando superior vsus esset verbis geminatis, videli-
cet non obstantibus statutis quibuslibet, ⁊ quomodolibet, et
prout etiam loquit̃. d. glo. in. d. c. cum nõ deceat. iũcto bo. text.
¶ Et sic non videntur recte dixisse illi qui dicunt quod in sal-
uocõducto. fuerũt verba legis pregnantia ⁊ geminata. ¶ Idẽ
etiam voluit Ioan. andre. in. c. j. de fi. presby. lib. vj. maxime in
odiosis, prout in casu nostro. iniquum enim ius impetrasse di
citur, qui tales literas saluiconducti impetrauit. l. iij. in princi.
ff. quod quisq̃ iur. vnde quantomagis potest fieri talis impe-
tratio restringenda est. l. si quando. in princ. C. de inoffic. testa.
ca. j. de fil. presby. in. v. in ca. quod dilecto. de consang. ⁊ affi. l.
cũ quidam. ff. de libe. ⁊ posthu. ⁊ cũ sententia dicte glos. transit
etiã Imo. in prealle. c. cum non deceat. dicens q̃ nõ videtur de
mente reuocantis tollere dispositionem iuratã, nisi de iuramẽ
to mentionẽ faciat. alle. no. in cle. dudũ. de sepul. in ver. pacta.
dñs Dominicus de sancto Seminia. in prealleg. c. cum nõ de
ceat. lз cum aliqua distinctione procedat quando tractatur de
prorogando dispositioni iuris cõmunis simpliciter sequitur il
lam glo. d. Imo. in. c. dilecto. de preben. in. d. clem. dudum. Et
dñs Abb. sicu. in. c. de his. que fiunt a maio. parte cap. vbi d. cit
d. glo. esse in iure singularem. patet dictam gl. communiter ap
7 probatã merito non dicant eam declarasse. ¶ † Preterea ad
principem secularem non spectat remittere iuramentum, nec
super ipso dispensare, sed ad ecclesiam ⁊ Romanũ pontificem
spectare dignoscitur. c. venerabilem. de elec. c. nouit. de iud. Et
no. Host. in. c. quemadmoduз. super glo. de iureiu. imo magna
est questio an papa possit dispẽsare super iuramento spõte ⁊ li
cite prestito. ⁊ cõmuniter concluditur quod tantum cum causa
possibili: sine causa nõ: vt plene per gl. v. q. vj. authoritatem. in
c. quanto. ⁊ per gloss. ⁊ doc. de iureiur. ⁊ Inno. in. c. cum inter.
de renun. ⁊ in. c. venerabilem. Spec. in titu. de leg. §. nunc osten
dendum. ver. xxiij. ¶ Ad hoc etiam accedant que dicã infra
circa tertiam dubitationẽ, vbi videtur an potestatem habeant
principes temporales disponendi super futuro. Ex quibus cõ
cluditur, qd̃ litera saluiconducti nihil operatur circa obliga-
8 tionẽ premissam sacramento vallatam. ¶ † Non obstat predi
ctis gloss. in. l. si patronus. §. fi. si quid in frau. patro. volens no.
qd̃ cassato principali intelligatur cassatum accessorium, quam
etiam ita allegat Bald. in. l. imperator. in pe. col. ff. de sta. ho. ⁊
reperio scriptum in cõsilio mihi transmisso, q̃ illa gl. in. l. si pa
tronus. est cõtra no. per glo. in. c. cũ nõ deceat. ⁊ in. d. cle. dudũ.
ad hoc videlicet quod sublato principali contractu, videtur
etiam sublatum iuramentum, quod est illi accessorium. Et di-
cunt illa gloss. ad hoc non fuit vsq̃ ad hec secula ponderata.
Sed certe illam glo. ad hoc proprie in iuramento ponderauit
Bald. in. l. j. in. v. colũ. C. de inoffi. dona. ⁊ in versi. quero vtruз
iuramentum donationis ⁊c. volens qd̃ si filius etiam si sit he-

¶ Iurato. s. libro i. consil. xxvij. numero. viij.

res liberti, veniat contra alienationem factam cum iuramento
per patrem libertum in fraudẽ filij, vel patroni nõ incurrit pe-
nam promissam in contractu alienationis per patreз vel liber
tum: q̃ ibi rescindit̃ contractus principalis ⁊ penalis, ⁊ quod-
libet accessoriũ ⁊ iuramentũ. allegat dictã glo. in. l. si patronus.
iuncta. l. fi. C. de nõ nu. pec. Iam predictis rñdeo primo prout
respondet glo. in. c. cũ nõ deceat. que hoc contrariũ expresse fir
mat. Nã dicit qd̃ illa regula non est semper vera qd̃ vbi non tз
pncipale, nec accessoriũ, alleg. c. cũ ɔtingat. de iureiur. ¶ Scdo
respõdeo vt dicebat. Host. in. c. debitores. de iureiur. qd̃ ratio
vt quare annullato principali nõ annullat̃ iur̃m illi accessoriũ
vt ibi in tex. est: q̃ pro iuramento potius obligat̃ qs Deo quã
homini. c. ⁊ si Christus. de iureiu. ⁊. c. debitores. ⁊. xxij. qd̃. ij. ha-
b bemus. sed erga deũ[b] nulla cadit phibitio impediẽs hominem
Deo obligari: ergo lз nõ teneat prin. ɔctus, tenet iuramentuз
accessorium. Sed dicã, vt dicit glo. in. c. accessoriũ. de reg. iu. in
vj. qd̃ est speciale in iuramento rõne peccati, ⁊ ppter periculuз
anime. ¶ Non ob. qd̃ dicit Bal. in. l. j. C. de inoffi. dona. quam
ibi loquit̃ qñ iuramentuз erat appositũ in fraudẽ ⁊ preiudiciũ
alterius, puta filij: quo casu iuramentum nihil operat̃ in p̃iudi
ciũ illius tertij, vt in. c. quãuis. ibi, in alteri⁹ detrimẽtũ. de pac.
in. vj. ⁊ in. c. cũ ɔtingat. Et ita declarat Bart. in. l. Titia seio. §.
imperator, ff. de leg. ⁊ in. l. hac edictali. in princi. de secun. nup.
¶ Item nec ob. q̃ pnceps habeat vim aplici in remittẽdo iu-
ramentũ, vt. l. adigere. §. fi. ff. de iur. pat. in glo. j. q̃ rñdeo, vt. s̃.
dixi, q̃ princeps nunq̃ vr̃ velle illud remittere, nisi de eo men-
9 tionẽ faciat, vel scientiã habuit. † Scdo rñdeo q̃ nullus prin-
ceps tp̃alis etiã si sit imperator põt remittere iur̃m: q̃ spectat
ad ecclesiã vt dixi. s̃. ⁊ hoc in terminis nostris voluit Cy. in. l.
fi, si cõtra ius vel vti. pub. vbi querit pone q̃ contraxi tecũ, ⁊ p
misisti mihi centũ sub pena, ⁊ iurasti nõ impetrare rescriptum:
postea impetrãs rescriptũ ab imperatore q̃ nõ tenearis solue-
re nisi vsq̃ ad quinq̃ annos, nunqd incidisti in penã ⁊ periu-
riũ? Rñdet Iaco. de Rauẽ. ⁊ tз q̃ rescriptũ, qd̃ non faciat mẽ
tionẽ de istis p̃sumit̃ subreptitiũ, ⁊ pena est ɔmissa, ⁊ in periu-
riũ incidit. sed si facit mentionẽ de huiusmodi obligatione iu-
rata, an valeat, ⁊ refert ƀm quosdã q̃ sic. Et alleg. gl. in. d. l. adi
gere. Ultimo refert sñiam aliorũ tenentiũ q̃ non valeat. Et cũ
hac opi. residet: q̃ iuramentũ nõ põt nisi p papã remitti, ⁊ cum
cã. alleg. c. si vero. ⁊. c. queadmodũ. ⁊. c. quãto. de iureiur. Et di-
cit Saly. in. l. fi. C. si ɔ ius vel vtil. pub. q̃ istud est verius. ⁊ sic
ptз qd̃ Cy. ⁊ Saly. clarius quã alius hoc quo ad terminos no
stros tetigit, ⁊ decidit q̃stionẽ nostrã. ¶ Iteз de veritate dicte
glo. in. l. adigere. videbit̃ circa tertiam dubitationẽ, nec subsistit
fundamentũ illorũ qui ad predicta allegãt pro decisiõe tex. in
l. j. §. ⁊ post opis. ff. de ope. no. nun. q̃ loquitur in creditore p-
rogante terminũ, ⁊ remittit̃ iuramentũ: nam pars que ɔxit de-
bitore iurãte, nõ hз iustã causam ignorãtie eorũ que coram eo
gesta nõ sunt. c. j. de cõst. l. fi. ff. pro socio. ideo videtur nõ remit
tere illud qd̃ ignorauit iuribus vulgaribus ⁊. d. c. constitutus.
¶ Preterea Meliorinus in cõpromisso pmisit ⁊ iurauit non
impetrare rescriptũ, nec illa impetratione vti: ergo sibi obsta-
bit exceptio periurij, q̃ repellit quẽ a limine iudicij. l. si quis ma
ior. C. de trãs. l. ij. de fideius. pterquã in casu. c. cũ dilecti. de exce,
⁊ not. Spe. in titu. de actore, in versi. qd̃ est periurus. attento q̃
litere salui cõductu intelligunt̃ concesse ad postulationẽ ipsi⁹
vt cõclusi. ¶ Postremo venio ad vltimuз dubiũ: an ex dispo-
sitione statutorum Mutinẽsiũ iudex debuerit denegare audiẽ
tiã Alexãdro ɔ Meliorinum, ⁊ nõnulli forte rñderãt q̃ sic ex
pluribus subtiliter deductis per aduocatũ. ¶ Quib⁹ tñ nõ ad
uersantib⁹, sentio ɔtriũ: nã aduertẽdũ q̃ statutũ ciuitatis Mu
tiñ. nõ loquit̃ in casu in quo iur̃m debitoris interuenisset, nec
de iuramento mentionẽ aliquã facit, vñ talia statuta disponẽ-
tia in effectu obligationis, seu actiones creditoribus acq̃sitas
esse inefficaces, debẽt intelligi nisi in tali obligatione iuramen
tũ interuenit. hoc decidit Io. an. in addi. Spe. in tit. de pba. §.
vt autẽ. sup verbo, hoc autẽ. not. post Nico. de neapo. ⁊ Iaco,
de bel. in disputatione sua incipiente. l. prima. vbi etiam ɔclu-
10 dũt, † si disponat statutũ q̃ adult⁹ nõ possit ɔhere sine curato
ris licentia, vel duorũ coniunctorũ, si curatorẽ non habeat, al's
cõtractus sit nullus. Et si adultus cum iuramento contraxit ⁊
sine licentia curatoris, vel coniunctorũ: quod attẽta dispositio
ne iuris canonici, que est in materia iuramẽti, ⁊ sic in materia
speciali seruãdã est, vbi agitur de periurio seu de pctõ. c. ij. de iu
c reiu. lib. vj. no. in. c. possessor. de re. iur. e. lib. obligabit̃[c] talis iu
rans ex quo iuramentũ ƀuari põt sine interitu salutis eterne,
per. d. c. cum contingat. ⁊ ibi idem tenet do. Antoñ. ⁊ Ioan. de
imo. nã statutũ debet interpretari quantominus potest ledat
ius cõmune. c. cũ dilectus. de ɔsuetu. l. ij. C. de noxa. Sed intel-
ligendo statutũ, put loquit̃, scз sine iuramento, ledit ius com-
mune:

mune:ergo ⁊c. ¶ Itē etiā si sequi volumus doctrinā Bart. in.l.si quis pro eo.ff.de fideiussori.in quinto mēbro,in fine, cū verba dicti statuti primi dirigant prohibitionē suam ad psonam creditoris,non eius odio,sed fauore debitoris:tunc si verba prohibitionis dirigunt principaliter ad ipsum reū adhuc videtur iuramentum seruandū non obstante dicto statuto annullante ipsam obligationē,⁊ ipm iuramētū.de quo ibi p bar. Plus voluerunt Io.de lig.⁊ Saly.in authen.sacramenta.C. si aduer.vendi.qđ etiam omni cā si sit phibitio facta in psonā alterius tantum,siue in personā vtriusq;,siue sit facta phibitio in personā,siue in rem,semp teneatur iurans ad obseruantiā iuramēti.p illā regulā,qꝛ suari pt sine interitu salutis eterne.c.si vero.de iureiurā.c.quāuis.de pac.in.vj.Et per alia plura q̄ membranas multas occuparent:⁊ opportune ad contraria respōderit,⁊ idē sequit do.Abb.in.c.cū contingat.⁊ Fulg. in aut.sacramenta.Baph.cu.in.d.l.si quis pro eo.Fortius di-
11 cendū videtur q̄ † etiā si statutū eorū expsse impugnaret virtutem iuramēti,qđ nō valeret,sed diceret ponere falcē in messē alienam,cū iuramētum sit quid spirituale ad ecclesiā spectās c.nouit.de iudi.⁊.c.venerabilē.xxij.q.ij.oēs.cū scriptum sit,reddite iuramentū vestrum Deo.c.⁊ si Christus.de iureiurā.⁊.c. debitores.⁊ cōtra ius diuinū nō posset fieri lex statutū,⁊ alia dispositio valida:cū sit inferior.l.nā ⁊ magistrat⁹.l.ille a quo. §.tempestiuum.ff.ad trebel.in.l.j.de ꝯstitu.princi.doc.in.l.rescripta.C.de preci.impera.offerē.⁊ in.c.que in ecclesiarū.de cōsti.Et in terminis nostris quod non valeat statutū tollēs iuramentū firmiter per raynu.⁊ Barto.in.l.omnes populi.in.§. questiōe.ff.de iustitia ⁊ iure.⁊ dominus Ioan.de imo.in dicto capitulo, cū cōtingat. per plures rationes quas longum esset referre.Et idē tenet Ang. in.l.de quibus.in fine. ff.de legib⁹. vbi Bartolus postea in.l.omnes populi.⁊ imo.in.l.si quis inquilinos.§.si.ff.de lega.j.⁊ Abb. modernus in disputatio.sua incipiē.stante statuto.⁊ in.d.c.cū cōtingat. vbi inter cetera ait. quod in spiritualibus,put est iuramentū,imperator ⁊ alij temporales superiores debēt recurrere ad ecclesiā.xcv.dist.si imperator.ad idē alle.q̄ habent in.c.ecclesia sancte Marie.de ꝯstit. ⁊ in.c.tuā,de ordi.cogni.cum si. ¶ Et p predicta patet nō pcedere gl.in.d.l.adigere.vel posito q̄ procedat, debet intelligi, qn̄ iuramentū esset cōtra vtilitatem publicā ita declarauit illā glo.Bald.in.l.si.C.de non nu.pecu.vbi dū illa glo.dixit quod lex habet vim apostolici in remittēdo iuramētū.potest saluari si intelligat de lege canonica,alias sec⁹,vt no.Ho.⁊ Io.an. in.d.c.quēadmodū.de iureiu.Et licet in hoc quidā teneāt contrariū volentes statutum derogare posse iuramento,expsse tū prima opiū. videt tutior p predicta:non curaui tamen lati⁹ discutere ex quo statutū Mutinense nō reprobat iuramentū, quo casu nō vr̄ esse dubiū,qđ tale statutū nō vēdicet sibi locū in obligatiōe iurata,vt ostēsū est.s. ¶ Et sic patet nō obstāte si dicatur quod isto casu statutum deneget audientiā forēsi, qđ facere potest:qꝛ respōdet qđ statutū si ꝯprehēdit casū nr̄m nec aliū exprimit,vt est pbatū,cessat ar. ¶ Similiter non hꝫ obstare qđ statutum tollit principalē obligationē, ⁊ ꝯtractū: ergo ⁊ iuramētū qđ est accessoriū. Qꝛ ad hoc rn̄sū est plurib⁹ modis circa secūdū dubiū, ideo nō repeto. Itē nō ob.qđ istud statutū fuerit introductū fauore publice vtilitatis, vt ciuitas hominibus repleat,⁊ p ꝯn̄s iuramētū,nō pt dictā publicā vtilitatē infringere,nec alterare.in.c.si diligēti.de fo.ꝯpe.cū simi. Qꝛ rn̄deo qđ nō puto dictū statutū fuisse factū ppter vtilitatem publicā principaliter:qꝛ nō voluit statutū qđ forensis agēs dēat pbare in ciuitate dicti forēsis,fieret statutum Mutinēsib⁹.nā vbicūq; aliqs se reduxisset ad ciuitatē Mutinensem cū reb⁹ alicuius forēsis,voluit idē forēsis iustitiā fieri.Et sic illa dispositio statuti nō hꝫ ppetuā cām phibitiōis,⁊ p ꝯn̄s debet firmari iuramento.lꝫ vbi habuisset ppetuā cām phibitionis firmat⁹ nō fuisset.ita dixit glo.no.in.c.cū ꝯtingat.in gl.magna.in tertia solutio.⁊ ibi no.doc. ¶ Preterea si statutū principaliter ꝯsiderasset fauorē publicum,vt ciuitas repleret hominibus simpliciter disposuisset quod reducētes se ad ciuitatē Mutinensē a forēsibus nō possunt inqetari.bn̄ certe puto ex pdictis qđ dictū statutum fuerit cōditū principaliter in odiū ciuitatū.⁊ locorū in qb⁹ nō administrat iustitia Mutinensib⁹.
12 ita vr̄ aperte colligi ex verbis dicti statuti predicti.† Ad hoc adduco qđ dicit Bar.in.l.qui exceptionē.in princi.ff.de condi.indebi.vbi dixit qđ statuto cauet qđ si qs non assignauerit rem in catastro,cadat a iure suo,certe dictū statutū principaliter cēset introductum in odiū ipsius nō assignātis,licet redūdet ad hoc vtilitas publica in consequētiam.Adde idē qđ no.Bart. in.l.si quis pro eo.in tertio mēbro,dum allegat.l.j.solu.matri. ¶ Nec obst.id qđ dixit ibi in scđo membro in illa qōne statuti disponētis:quia si quis tenet dare frumentū, liberetur dando decem solidos p corbe,quod illud statutum censetur propter publicam vtilitatē principaliter:quia ibi Bart.clare loquitur quādo interpretatione statuti dicebatur,quod ad hoc vt ciuitas abundet hominibus,qui possunt soluere collectas in predio laborare statuimus:que prefationes declarant intentiōes ipsorum statuentium.l.si.ff.de here.inst.Sed in casu nostro statutum non dicit sic,imo ex verbis ipsorū colligitur,vt.s.dixi
13 sed † ita est quod vbi aliqd prohibetur fieri odio alicuius,si interueniat iuramentum,illud obliget iurantem sm omnes, vt in.c.significante.de pignori.ergo ⁊c.Ex quibus omnib⁹ breuiter concludo partem domini iudicantis esse in pronunciando bene fuisse iudicatum p primum iudicem cause principalis, et male fuisse appellatum p parte dicti Meliorini.⁊ ita videtur iuri consonum,⁊ equitati,que non parum ad hanc sententiam me traxit. ¶ Ita vt superius conclusum est puto iuris esse.Et ideo ita dico ⁊ consulo ego Alexander de tartagnis de imola legū doctor ac bononie iura ciuilia legens, in cuius testimonium propria manu scripsi,consueto sigillo sigillauit alterius rectius scribentis consilio semper saluo.Et demum [a] visa citatione ad hanc nostram sententiam audiendam, visisq; relatiōibus,visisq; omnibus alijs que videnda ⁊ ꝯsiderāda fuere.

a ¶ Et demum.verba.d.iudicis.

b ¶ Vtentiū.s.li.j.cōsi.cxxxij.

c ¶ Falsi.roma.singu.ccclxxix.Cor.cōsi.cclxj.litera.r.li.iiij.Bal.in rub.co.iiij.C.de fid.instru.in.c.j.col.j.de feu.cog.Ias.l.j.in pn.col.j.q̄ quisq; iur.Alexā.s.lib.j.ꝯs.xxxij.ꝯs.lxxiij.in fi.

¶ Christi nomine repetito

pro tribunali sedentes Mutine in episcopali palatio ad nostrū solitum iuris banchum sequen.⁊ sequi voleñ.formā iuris, ⁊ statutorum communis Mutine:⁊ maxime dicti consilij sup inde emanati,vt.s.diximus pnunciamus,⁊ declaram⁹ in hūc modum ⁊ formam,videlicet.Quia pronunciamus bene fuisse iudicatum ⁊ male fuisse appellatum,⁊ victū victori condēnamus in expēsis,⁊ taxationē nobis ⁊ officio nostro reseruam⁹, ⁊ ita sententiam declaramus,etiam omni meliori modo.Lata ⁊ data in his scriptis sententialiter pronunciata fuit suprascripta sententia per dictum dominum iudicem sedentem, vt.s. Anno domini Millesimo quadringentesimo quinquagesimotertio,inditiōe prima,die tertia mensis ⁊c.in vesperis psentibus ser Baptista de pugnano,ser Gaspari de corronalibus notarijs,⁊ pn̄te dicto Bartholomeo pagano, dicto, noīe absente Antonio,dicto noīe lꝫ citato legitime. ¶ Ego Bernardus filius ser Guidonis de guidonib⁹,ciuis mutinensis publicus imperiali authoritate notarius subscriptam sniam legi, publicaui ⁊ authēticaui signo meo,⁊ nomine consuetis.

Epitome.

Lex non recepta in vsum nō ligat,⁊ consuetudo excusat a pena.hoc dicit.

Consilium. XXXIX.

Visis ⁊ consideratis his que in suprascripto themate narrantur, ⁊ visis his que copiose ⁊ subtiliter deducta sunt per aduocatum dictorū notariorū puto dictos tabelliōes nō esse puniendos infrascriptis rationib⁹.⁊ primo:
1 † qꝛ quotiescūq; aliqua lex seu reformatio edita a principe nō fuit recepta, nec moribus vtentiū [b] approbata tūc q illā.l.nō seruat,nō đꝛ esse illi⁹ legis trāsgressor,vt est glo.singularis reputata in.c.j.de treu.⁊ pa.⁊ not.Barto.consi.cxliiij.incip. Iudex communis Assisij. ⁊ in.l.si.§. sed cum antiquitas.C. de cura. furio. Item not. Baldus in authē.omnes peregrini.C.cōia de succes.vbi ingt. pone quod fuit facta q̄dā reformatio ꝯtria statuto, tamē statutū ante ⁊ post fuit practicatū. Certe statutū adhuc effectū hꝫ. eo qđ reformatio nō fuit suata more vtētiū,⁊ approbata: qꝛ statutū semp viguerit,nō đꝛ absolitū p Archi.iiij.di.c.si. ⁊ ita formaliter dicit Pe.de anch.in repeti.c.canonū statuta.de cōsti.in ver.quero vltertus,facta fuit quedā ⁊c. Sꝫ ita est q̄ reformatio dicta nunq̄ fuit more vtentium approbata,nec recepta:ergo dicti notarij nō possint dici trāsgressores dicte reformationis. ¶ Ad hoc accedit qđ no.Host.⁊ Io.an.⁊ Ant.de
2 bu.i.c.ij.de fid.instr.vbi dicit † q̄ q̄ ꝯsuetudo excusat notarios ⁊ alios scribētes a pena falsi,[c] vt si ō more sit q̄ cōtra ius scribant ⁊ sigillent noīe platorū p suos ad hoc deputatos.quanuis ad hoc ipsi nihil sciāt.nā propter consuetudinē hoc nō dicet esse falsū,vt etiā dicit Bald.in.c.ij.de feu.cogni.⁊ in.l.j.C. de cōfes.in.x.col.in versicu.nunc sequit alia questio ⁊c.facit q̄ no.Bar.in.l.quid si fugitiuus.§.apud Labeonē.ff.de edil.edi.

¶ Secundo principaliter moueor: presupponit q per tẽpora quibus viguit dicta reformatio officiales damnorum datorũ ad quos pertinet cognitio & decisio dictorum damnatorũ cārum, mandarũt dictis notariis, q pro maiori vtilitate camere principis, & quod omnia possint ab illis circa pdicta expediri deberẽt inscribendo dictas accusationes notare nõ solum nomina testium, & reliqua sub breuitate notare. ¶ Modo in pposito ad ostendendum q ex tali mãdato notarii sunt excusati ab incursu pene, adduco id qđ not. decidit Guil. de cu. l. extat. ff. qđ me. cau. vbi dixit † quod si aliquis iudex habens iurisdictionem aliquam in territorio iussit tibi quod deberes auferre librũ tuũ Titio, & ita fecisti, certe etiã quãuis ille iudex nõ erat iudex inter te & Titiũ in illa causa, tñ ille iussus excusat te a pena, de qua loquitur tex. in d. l. extat. alle. in arg. l. pe. in fin. ff. de iusti. & iu. & l. quãquam. in princ. Et si vsusfruc. ff. de aqua plu. arc. Et sequitur Bal. in d. l. extat. vbi se remittit in hoc ad dñm Gui. de cu. ibidem. & certum est quod pena de qua in d. l. extat. imponitur nedũ ei qui esset in dolo, sed etiam ei qui esset in culpa tantum, vt probat Barto. in l. sequitur. §. si fundum. ff. de vsucapi. ptz: quia pena illius. §. cõcurrit cũ pena de qua in l. si quis intantam, habet locum etiã contra eum qui nõ fuit in dolo, sed etiã in culpa, vt institu. vi bonorum rap. §. quia tãtum. Et ita per istud dictum Guil. de cu. sum solitus limitare & declarare eã que no. Bar. in l. iuste. in fin. ff. de acqui. pos. cum suis concor. ¶ † Tertio moueor q supponit q dicta reformatio non fuit aliter publicata, nisi q fuit posita & registrata in libro statutorum, verbo, fertur q de more & consuetudine, fuit q alie reformationes edicte publicant̃ per ptorem. modo succedit illud qđ dicit Ang. in auth. de nõ elig. secũdo nuben. §. fi. in fi. vbi per tex. not. l. proclamatione publicari debere, tamen subdit per illud qđ no. glo. q sufficit loco publicationis q lex ipsa fuerit edita in publico consil. sapientium: & inde facta est scriptura non est necessaria alia pclamatio vel publicatio. si tñ esset consuetudo statuta, & leges publicate p tubã, nõ sufficeret publicatio p talem scripturã ſm Ang. ibi, mouetur, quia in tali publicato consuetudo obseruari dz per tex. in authẽ. de ap. §. fi. Si ergo stilus alius principis erat, q tales publicarentur reformationes, vr̃ sine dubio q reformatio edita & non publicata ſm stilum eius effectum non haberet: q † idẽ opatur stilus vnius pncipis, & ↄsuetudo vniuersalis populi. & eleganter no. Barto. in l. de quib⁹. in x. col. de legi. faciunt no. per Cy. in l. ij. C. q̃ sit lõg. cõsue. cũ tractat de stilo. & qđ habet̃ in c. quam graui. de crimine fal. Et per Bal. in l. fi. C. que sit lõga consue. Ex quibus puto probabilẽ esse. s. scriptam cõclusionẽ dictum notariũ absolui a dicta inquisitiõe. Et hec interptatio tantomagis admittẽda. cũ in penis semp mitior interpretatio admittẽda sit. l. si preses. & l. si de interpretatiõe, cum vulgaribus. ff. de penis. Alexander de imo.

Consilium. XL.

Lege .s. lib. ij. cõsil. lxxxij. quod hic duplabatur.

Summarium.

¶ De dolo. deci. l. si cõuenerit. col. ij. ff. de iurisd. om. iu. l. in bonefidei. col. ij. C. de pac.

2 Pactũ nudũ valet vt deceptus agat de dolo ad interesse.
3 Pactum nudum valet in curia mercatorum.
4 Lucri cessantis ratio habetur.
5 Libera administratio non transit per verba generalia.
6 Culpa leuissima venit in re nauali.
7 Dolus presumitur ob mendacium.
8 Uerba intelliguntur secundum qualitatem actus.
9 Plus dicens, probare debet.

Consilium. XLI.

Viso puncto & his que narrantur in eo, & visis que eleganter & copiose scripta sunt per quinq; iurisconsultos in hac rẽ consulentes, videt̃ vera cõclusio qđ dictus Antonius de rabatis teneatur dicto Antonio luce, & Albicis, & Joãni dñi Marini de temperãnis ad damna, & ad omne interesse, que passi sunt ex eo quod dictus Antonius non scripsit Leonardo quod faceret eis creditum, et solueret eis pecunias opportunas pro emendis mercibus necessariis ad perficiendum congruam onerationem galiarum, vt in sua scriptura facta intra dictas partes pollicitus erat dictus Antonius de rabatis. ¶ Ad quam cõclusionẽ probandam presuppono id quod gestum est inter dictum Antonium de raba, & dictum Anto. luce, & Jo. quod apparet in illa scriptura in qua est illud capitulum, qđ incipit, Egionti chesarete inglitera &c. Sonat in cõtractũ mandati, vt patet in pfationibus dicte scripture, vbi dicit̃ cõmissione da a te Joanni de miser Marino & Antonio de luca, & a Mattheo bona corsis. p Antoni. de rabati deputato al gouerno de le galee de ponẽte su la quale deuete &c. vt. l. j. ff. mãda. Et ex pfationibus declarat̃ intentio. l. si. de heredi. institu. l. Titia. §. idem respondit. ff. de verbo. obli. l. itẽ q̃r. §. item Juliano. ff. de pact. l. regula. §. si qs. ff. de iuris & fac. igno. ¶ Et attento q negotiũ illud de quo in dicta scriptura cõcernebat causam pertinẽtem tã ad dictũ Antoniũ de rabatis, q̃ ad dictũ Antoniũ luce: & Joannem vt patet in scriptura societatis cõmunionis facte inter dictos tres sup negotiatione dictarũ galearum, illud mandatum dicit̃ mandatum factum gratia mandantis, & mandatarii. l. ij. ff. mandati. ergo cũ in dicto mandato facto per Antonium de rabatis, & suspecto p dictos Antonium luce, & Joannem et Mattheum inter cetera continetur qđ cum peruenerint ad locũ predictũ, si nõ inuenerint congruum pondus mercium vehendarum sibi consignari a mercatoribus, debeant emere lanas & pannos p supplemento congrui ponderis mercium vehendarũ p dictas galeas. Et propterea dicit Antonius de rabatis se scribere Leonardo Bononiensi, quod faciat eis creditum seu cautionẽ, & soluat etiam illas pecunias, que erunt necessarie p expeditione eorũ, & postea dicti Antonius Luce, et Joãnes applicauerunt ad partes Anglie terre & non inuenerãt a mercatoribus merces venales ibi, ad congruum dictarum galearũ, & requisierunt dictũ Leonardum vt faceret eis dictum creditũ, vel cautionẽ pro lanis & pannis emẽdis prout debuerat dicto Leonardo esse cõmissum p literas dicti Antonii de rabatis. Et dictus Leonardus respondit se de hoc nihil scire: & sic effectualiter recusauit creditum seu facere cautionem propter quod nõ potuerũt dicti Antonius & Joannes emere lanas & pãnos, quas ibi aliter potuissent quod nõ sensissent dãna & interesse que passi sunt. Et ita in effectu clare articulandũ & probandum est. certe rebus sic stantibus tenetur Antonius de rabatis mandãs dicto Antonio & Joanni mandatariis ad omnia dicta damna & interesse. hoc em̃ venit in actione mãdati tam directa q̃ cõtraria ſm quod habetur in l. si procuratorem. ff. man. & l. seruũ Titii. & l. si remunerãdi. §. si tibi. cũ sequ. & l. si inter cãs. §. nõ oĩa. §. seq. ff. mãdati. ¶ † Et p hec patet nõ obstare si dicatur q dictus Antoni⁹ de rabatis in dicta scriptura commissionis non promisit per stipulationẽ, sz pacto nudo scribere dicto Loenardo ex quo pacto nudo non oritur actio. l. iurisgentium. §. igitur nuda. ff. de pac. & l. leges. C. de pactis. quia respondet qđ hic fuit principaliter contractus mãdati celebratus gratia vtriusq;, vt est pbatum. Unde etiã si quid p pactũ nudũ esset adiectũ & cõuentũ in dicto contractu nominato, seu iuxta contractũ mãdati nominatum datur actio etiã ad illud qđ vestit̃ coherẽtia cõtractus. l. in bone fidei. & l. petens. C. de pac. & dicta. l. iurisgentium. §. quinimo. ¶ † Preterea etiã in pacto nudo deficiẽte alia actione datur actio de dolo[a] si ob rẽ dãnum aliquod passus est ille cui pacto nudo pmissum erat vt est tex. no. in l. elegãter. §. seruus pactionis. ff. de dolo. qui tex. totã materiã pactorũ limitat, & ita etiã no. Ang. maxime in suo cõs. j. Et q pmissa nõ seruat quaten⁹ debuit & potuit, dicit̃ esse in dolo. l. dolus. cũ gl. fi. ff. mandati. l. si pcuratorẽ. §. dolo. & ff. ad leg. fal. l. dolo. deniq; vt per priores consultores dictũ est † si in curia mercatorũ, vbi hec causa agitur, viget statutum aut stilus q cause cognoscant̃ & terminentur ſm bonã equitatẽ, nõ erit audiẽdus ille qui allegat q promisit nudo pacto, & nõ per stipulationẽ, vt. l. quintus. & ib not. Bar. ff. mãda. per eundem in l. si fideiussor. §. quedam eodem tit. & l. fideiussor. ad fi. ff. de fideiusso. & Bal. in l. pro ea. C. manda. & Saly. in l. placuit. C. de iudi. ¶ Nec ob. etiam si dicatur q Anto. de rabatis dicit se scripsisse litera dictas Leonardo: quia respondeo q attento q in dicta scriptura commissionis asseruit seu pollicitus est dictis Antonio luce & Joanni, incumbit dicto Anto. de rabatis cõuẽto a dicto Antonio luce & Joãni onus pbãdi se adimpleuisse ea q̃ eis pmisit, & non habent necesse pdicti Antonius luce & Joãnes pbare q Antonius de rabatis nil scripsit. l. j. C. de pbatio. l. iij. si ad diẽ. ff. de re smili. no. gl. Cy. & alii in l. ij. C. de iure emphy. & ponit magistraliter Bar. in l. in illa stipulatione si calendis. ff. de verb. obliga. & doc. in c. super his. de accu. & etiam satis verificat̃ qđ effectualiter non scripserit: q: dictus Leonardus facta sibi protestatione rñdit se nihil de hoc scire, qđ illa verba posita in d. c. cõmissiõis videlicet, io scriuo a Leonardo che vi facia la dettae vi pagi quelli denari ve serano de bisogno &c. sunt verba generalissima

generalissima & obligatoria ad scribẽdũ. ptz ex doctrina Bar. in. l. stipulationum alie. §. stipulatio. ff. de verbo. obli. dum allegat. l. ad eum. in princ. cũ glo. ff. de dona. & fuit bñ deductũ per alterum ex prefatis dominis consultoribus, & sic videt firma manifesta conclusio qd dictus Antonius de rabatis teneatur 4 ad dicta damna & interesse: in quo interesse etiã † haberi debet a ratio lucri cessantis, a si dicti Antonius luce & Joannes erant mercatores siue consueti mercari & negotiari. l. tertia. §. fi. cum ibi no. ff. de eo quod cer. loco. l. vnica. Et ibi plene per Bart. & alios de senten. que p eo quod interest profe. Et not. per Cy. in authen. ad hec. in tertia. q. C. de vsur. & Barto. post glo. in. l. numis. ff. de in litẽ iurã. Petr⁹ de anch. in cle. j. §. sane. de vsu. ¶ Nec haberet obstare si diceretur q dictus antoni⁹ de rabatis vigore arbitrij sibi dati a dictis Antonio Luce & Joanne de quo arbitrio ɔstat in scriptura societatis & cõmuniõis exercitij & conductionis dictarum galearum, potuit mutare ppositum & non scribere Leonardo. nam dicti tres socij cõuenerãt quod regimen & gubernatio dictarum galearuz pertineret ad Antonium michaelis de rabatis. Et extunc ratificabãt omne id quod fieri contigerit per dictum Antoniũ de rabatis circa gubernationem predictarum galearum, & promiserunt nõ cõtrauenire &c. per q̃ verba cum videatur data libera potestas dicto Antonio, debuit posse reuocare dictã deliberationẽ describẽdo dicto Leonardo, & oĩa facere que volebat dũmodo do- 5 lus maius abesset. l. creditor. §. Luci⁹. ff. mãda. ¶ † Qr respondeo primo q non est verum quod p dicta verba promissionis b rati aut similia verba gñalia intelligat cõcessa libera b administratio: prout cõcludunt Pe. & Cyn. & Bar. in. l. j. ff. de offi. procura. ces. qr requiritur specialis concessio libere. l. quam tuberonis. §. alia. ff. de procura. & ibi no. Guil. de cu. Et idem tenẽt gl. docto. in. c. cum contingat, de transac. & in. c. ex parte decani. de rescrip. & in. c. cum dilectus. de relig. do. & Pe. Cy. Bar. & Sal. & Fulg. in. l. cum pcurat. C. de procura. & dominicus de sancto Gemi. in. c. qui ad agendũ. in fi. de procu. in. vj. cũ cõcord. ibi allegatis p eũ. facit quod no. Jo. an. in. c. fi. de dila. Et ista est magis communis opin. nam illa verba pmissionis de rato tacite insunt, vt. d. l. si pcu. & no. glo. in. l. si procuratorem. in ver. ratũ. ff. de pcura. quam ibi Ang. in proposito reputat singularẽ. ergo expressio eius, qd tacite inest, nihil debet operari. l. iij. ff. de lega. j. nõ recte. C. de fideiuss. l. si arrogator. ff. de adop. ergo nõ põt allegare Ant. vigore dicti liberi arbitrij potuisse reuocare promissionez, & deliberationẽ describẽdo dicto Leonardo. ¶ Cum ergo mutatio & reuocatio dicti ppositi tẽderet ad dãnum dictorum patronorũ galearuz, cõtingere possit vt ɔtingit q aliter galee nõ haberẽt debitã & cõgruã onerationẽ merciũ vehendarũ, fuit in culpa si non cogitauit id facile: euenire poterat. l. qui bona. §. cum inter. & in. l. in hanc. ff. de dam. infec. & l. si idem cũ eodẽ. §. fi. ff. de iurisdi. om. iudi. l. habitatores. §. 6 fi. ff. loca. ¶ † Et ille q suscipit mandatum seu officiũ alicui⁹ administratiõis, vt fecit dictus Ant. de rabatis: tenet nõ solum de dolo leui & lata culpa, vt. l. a pcuratore. C. mãdati. cum ibi plene notatis. & l. ɔtractus. de reg. iur. sed etiaz tenetur de leuissima culpa, saltem quando committit negotiuz requirẽs exactissimã industriam, vt esse videtur quod suscepit quis generalem administrationem triũ similiũ galearũ. vt docet experientia que est efficax omnium rerũ magistra. c. quã sit. de elec. in. vj. a p hoc vt teneatur etiã de leuissima culpa, tanq̃ videat asserere se industriosum. firmat Bar. in repetitiõe. l. q Nerua. in. ix. q. ff. depositi. & in. l. eũ qui. §. fi. ff. de fur. p dictam. l. a pcuratore. in x. omnẽ. Et ibi Cy. post glo. & Dy. in. l. Sct⁹. de reg. iur. in. vj. & Cy. in rub. C. de procu, i. ij. col. & no. Bal. in. l. pign⁹. C. de pig. ac. ¶ Quinimo posito qd dicta vba seu alia verba posita in dicta scriptura importarent quod Antoni⁹ de rabatis haberet arbitrium & potestatẽ liberam, tamen attento qd post dictuz liberum arbitriũ dictus Antonius deuenit ad specialem cõtractũ mãdati cum dictis Antonio luce, & Joanne, in quo inter cetera ɔuenit q scriberet dicto Leonardo q faceret eius creditum seu cautionẽ. vt. s. dictũ est. si postea mutauit ppositum Antonius de rabatis, & hanc mutationẽ non denũ. iauit dictis Antonio Luce & Joãni, & sic aliũde rei sue cõsulere poterãt: sequitur qd cõtra Antoniuz de rabatis militat presumptio doli ratione mẽdacij: qr dicit scribere Leonar- 7 do, & nõ scripsit: † & rõne mẽdacij presumit dolus, vt no. Bar. in. l. dolũ. C. de dolo. p. l. si qs affirmauerit. ff. de dolo. Uel saltem dictus Antonius de rabatis nõ denũciando tẽpore congruo pdictis patronis se mutasse propositũ: & nolle amplius scribere Leonardo quod eis prouiderẽt: vt sic possent alr rei cõsulere & inde mutare aliter videtur fuisse dolo proxim⁹, vt ff. mandati. l. si fideiussor. §. si cũ debitor. versi. hoc idẽ tractari ibi, dum tex. dicit, dolo enim proximũ &c. Cũ ergo ille qui habet liberam potestatem nõ potest facere ea in quibus sit dol⁹. vt. d. §. Lucius. sequitur q si reuocabat propositũ & nõ denunciauit illis habere nõ sub spe habendi creditum, vt pecunias a Leonardo, hoc fuit dolo proximum, vt dixi, & sic saltẽ lata culpa, que quidẽ dolo comparat, vt inquit tex. in. l. j. §. nõ aũt. ff. si qs testamento liber esse ius. fue. & l. j. §. hec actio. ff. si mẽsor fal. mo. dix. in. l. qd Nerua. ff. depositi. ergo habẽs liberũ arbitrium nunq̃ dicitur habere potestatẽ dissipandi & dilapidãdi, vt inquit Jaco. but. & Bal. in. l. si procur. per. l. filiusfami. ff. de do. et a 8 l. contra iur. §. fi. ff. de pac. ¶ † Et talia verba intelliguntur secundum qualitatẽ officij & actus insinuationis, circa speciẽ dilapidatiõis. ita ingt Bal. in. l. j. in vlt. col. C. de bo. ma. allegat b l. prohibere. §. plane. ff. qd vi aut clam. & l. pactum curatoris. C. de pac. & l. preses. C. de transac. cũ multis similib⁹. Et per cõsequens liberam gubernationem dictarum galearum, pro quarũ conductione & reconductione q̃ maxime imminent expense & pericula, dictant patronis galearum se scribere ad partes ad quas tẽdebant naues Leonardo bone insignũ magnũ mercatori, prout videat eis de credito pro emendis mercib⁹ necessarijs ad congruam onerationem nauis, & mutare ppositũ non scribẽdo dicto Leonardo, nec aliter prouidẽdo, nec ad hoc certiorãdo dictos patronos, videt nõ posse dici nisi q tendat ad dissipationẽ, maximis inspectis expensis, que de facili frustra facte esse reperirentur. Et profecto ista potuit dici illa magna culpa de qua loquitur tex. in. l. magna. ff. de verb. sign. quando dixit magna culpa dolus est, seu dixit, dolo comparat. vnde contra Antoniũ de rabatis si recte cõsideram⁹ magna in hoc viget equitas, q̃ non parum in foro mercantie attẽdi cõsueuit. ¶ Nec predictis obstat si diceret qd dictus Leonardus noluit facere creditum & cautionem, eo quod nõ poterant ibi cõparari lane, & panni: quo casu scripserat Antonius de rabatis Leonardo, & cõuenerat cũ dicto Joanne & Antonio luce put infra ostendit. Et verba responsionis Leonardi dũ respõdit ptestationi sibi facte per Antoniũ de rabatis, quia Leonardus respõdit se nihil scire de credito faciendo. Ex predictis igitur cõcludo dictũ Antoniũ de rabatis teneri dictis Joãni & Antonio luce ad dicta dãna & interesse, satis põt ex predictis cõprehendi. nõ puto tamen qd habeant dicti Joannes & Antonius luce probare, qui in partibus Anglie terre non inuenerãt a mercatoribus congruum pondus mercantie, seu merciũ ve- 9 hendarum p integra oneratione dictarũ galearum. † Sed satis est quod ipsi allegent, quod non inuenerũt a mercatoribus merces vehendas, nisi vsq ad tale pondus. Et qui diceret qd c inuenerunt vltra, c habet necesse pbare. vt. l. cum de lege. cũ gl. ff. de probatio. & l. fi. §. licentiam. & ibi Bar. C. de iure deliberandi. Et notat Bar. in. l. decẽ. ff. de verb. obligatio. in. l. si cõstãte. in prima questione prime partis. ff. solu. matrim. in. l. cõficiuntur. in. §. codicilli. in fi. ff. de iur. codic. & in rubrica. ff. de ope. no. nunc. & Ange. & Joan. de imo. l. cũ ex causa. ff. de re iudi. & in lege mutum. ff. de acquiren. heredita. curet ergo dominus aduocatus alia diligenter probare, que fundant intentionẽ dictorũ agentiũ. Hec satis comprehẽdi possunt de supradictis. Alex.

¶ Conf. ... [struck through]
¶ ... [struck through]
¶ Ultra. s. lib. j. consi. lv. nu. vj.

Summarium.

1 ☞ Clausula correctiua non intelligitur repetita.
2 Tempus instantie incipit a lite contestata.
3 Tempus statuti subrogatur loco temporis iuris communis.
6 A, dictio est exclusiua.
8 Relatio non fit ad omnia nisi omnium sit par ratio.
9 Causa que nocet attenditur.
10 Judex reijcere debet calumniosam allegationem.
11 Dilatio non currit dum super ea disputatur. nu. 12.
13 Restitutio datur contra peremptionem instantie ex iusto impedimento.
14 Instantia presumitur perempta culpa iudicis vel rei.
16 Scriptura recognita plene probat contra scribentem.
17 Testes iurasse intra terminum sufficit.
18 Compaternitas non repellit testem.
19 Contrarietas modica non repellit testes etiã in causa ardua, si plusquam semiplene probatum defertur iuramentum.

Consilium. XLII.

In cã et lite inter Christophorũ & alios d begatijs agẽtẽ, & Joãnẽ giõtini de Bononia defendentẽ. Uidenda sunt duo prin-

cipaliter, vnum est circa instantiā cause pricipalis an illa esset perempta, ꝛ sic an bene iudicauerit iudex qui pronunciauit instantiam esse peremptā, ꝛ dictos de begatijs in expēsis condēnauit. Et posito ꝙ esset perempta an debuissent ꝛ debeant dicti de begatijs restitui in integrum aduersus dictū cursum instātie. ¶ Ultimū erit, an in meritis cause principalis dicti de begatijs taliter fundauerint intentionē suam, quod merito debeant obtinere. ¶ Circa primū dico non debuisse iudicem iudicare instantiā fuisse peremptā ꝛ actores condemnare in expensis, vt fecit, ad qd̄ ostendendum presuppono ꝙ instantia dicte cause habet ex forma statuti dies quinquaginta continuos, de quibus excipiunt̄ ferie messium ꝛ vindemiarum, vt in statuto posito sub rubrica: quomō ꝛ quando sit procedendum in causis maioribus. ver. volumus insuper ꝛc. ¶ Secundo presuppono ꝙ licet in eodem statuto ante dictū ver. volumus ꝛc. statutum disponit ꝙ in causis a centum solidis infra, debuerit cā terminari intra quindecim dies continuos a die porrecti libelli, nō intelligit̄ repetita in sequenti pte statuti loquentis de causis a centū solidis supra, quantuncunq; sit put est pñs cā in sequēti pte statutorū, similiter est puisum ꝙ in causis a centuȝ solidis. s. iudex debeat terminasse litem, cām, ac qōnem ciuileȝ intra quinquaginta dies cōtinuos: hoc probat̄ ex doc. Barto. in. l. iiij. §. erit quoq; differentia. ff. vi bo. rap. q̄ fuit originaliter Jac. de bel. in disputatione quā ponit in aut. vt cū de app. cog. in pn. in. iij. mēbro. Et quā sequit̄ Ange. in. d. §. erit. Et Anto. de bu. ꝛ Jo. de imo. in cle. j. de supplē. negl. pla. vbi concludunt [1] † ꝓ illud qd̄ cōtra ius cōe dictū est in vna parte legis vel statuti nō intelligit̄ repetitū in sequenti parte legis vel statuti quo ad inducendā iuris correctionem. ꝑ id qd̄ habet̄ in. l. vxori. de leg. iij. ꝑ no. per gl. in. l. talis scriptura. ff. de leg. j. Pro quo etiā optime facit gl. quā ad hoc ibi pōderat Dñicus de sancto Geminiano ibi, in. c. singula. in ver. prioribus. de preb. in. vj. ꝛ ideȝ qd̄ habet̄ in. c. causam q̄. de rescrip. sed illa qualitas apposita in precedēti pte statuti ibi. dū dicit, a die porrecti libelli. scȝ a die litis conte. vt. C. de iudi. l. ꝓperandū. in prin. ꝛ. §. si quidem. vñ si istud intelligeret̄ in sequenti parte statuti, lederet̄ ius cōe, vt C. de iudi. l. ꝓperādum. in pn. ꝛ. §. si quidē. que interpretatio in ꝓposito facienda nō est, vt in. d. c. cām q̄. facit. l. qd̄ vo. ff. de legi. ꝛ. l. ꝓcipimus. cū si. C. de appel. ¶ [2] † Sequit̄ ꝙ ꝓdicta instantia cause de qua querit̄, incipit currere a die litis contestate[a] de iure cōi, vt in ꝓallegata. l. ꝓperandum. ꝛ statutū interptari debeat vt quātominus fieri pōt ledat ius cōe, a quo capit declarationē. c. cum dilectus. de ꝯsue. C. de noxa. l. ij. plene per Bar. in. l. oēs ppl̄i. in. vj. q. pn. ff. de iust. ꝛ iur. cum cōcor. ¶ † Et tale tp̄s instātie prefixū a statuto, censetur subrogatū loco instantie iuris cōis, ꝛ eius naturā imitat̄[b] vt no. Jo. an. in addi. Spe. in ti. de appel. §. nunc breuiter. sup ver. licet autē. ꝛ doc. in. c. de causis. de offi. deleg. ꝛ in. c. ex rōne. de ap. ꝛ Joan. de imo. in. l. iiij. in prin. de dā. infec. facit. l. si eū. §. q iniuriarū. ff. si qs cautio. ꝛ. c. ij. vt lite pē. ¶ Pro quo etiā: qꝛ casus omissus remanet in dispositione iuris. l. cōmodissime. ff. de lib. ꝛ posthu. l. si extraneus. ff. de cōdi. ob cau. c. susceptum. de rescrip. in. vj. Sed in statuto est omissum a quo tempore incipit currere instantia in istis causis maioribꝰ: ergo dȝ regulari ſm ius cōe, vt incipiat a die lit. ꝯte. ¶ Itē presuppono ꝙ tp̄s instātie dicte cause principalis, fuit ꝓrogatū ꝑ rescriptū superioris de cōsensu partiū per vnū mensem: vt ptȝ in actis factis sub die. xxiiij. mensis Maij, de cuius ꝓrogationis iuribus nō fit mihi dubium, vt vr̄ ꝓsupponi qd̄ ille superior habuit potestatē ꝓrogandi ꝓpterea nō aggredior articulum an licet nō posset per consensum partium ꝓrogari vel suspendi instantia cause principalis prefixa a iure cōmuni tamen posset prorogari vel suspendi breuior instantia prefixa a statuto de quo per doc. maxime Saly. in. l. properandum. in prin. C. de iudi. cum cōcor. ¶ Et sic videtur ꝙ ista instantia cū [4] dicto tempore prorogationis durabit per dies. lxxxj. † in quibus nō cōputātur dies feriati ꝓpter messes ꝛ vindemias per dictā ꝓrogationē vnius mensis attēto mēse. Ex quo facta est ꝓrogatio de diebus. xxx. per no. ꝑ gl. singularē in. c. quā sit. de elec. in. vj. ꝛ no. Bar. in. l. si bissextus. ff. de verbo. signi. ꝛ in. l. ij. in fi. ꝛ ibi etiam Ange. C. de tempo. appella. ꝛ doc. in. c. licet. de supp. neg. pla. ꝛ Ang. in authen. iubemus. C. de iudic. ꝛ Barto. in. l. si ante nuptias. ff. solu. matri. ꝛ in. c. j. in prin. quo tempore miles. ꝛ in. l. j. C. de tempo. appel. l. eos. §. fin autē. C. de appel. in l. j. ff. si quis cau. ꝛ Pau. de leaza. in commento. c. nulla. de concess. preb. Et Joānes de imo. in. l. de diuisione. ff. solu. matrim. ¶ Ex qbus infert̄ ꝙ instātia dicte cāe icipit currere die. xxvj. mēsis April anni. M. cccclxiiij. quo die lis fuit cōtestata. priꝰ enim lis nō fuit cōtestata quia reus respōdendo libello adiecit protestationē quod non animo litē cōtestandi narrabat negata: vt patet in sua tertia exceptione: per quā protestationē ꝛ impeditur litis contestatio, vt no. glo. ꝛ doc. c. j. eo. titu. ꝛ lib. ꝛ Jo. de imo. ꝛ Jo. an. in. c. generali. in mer. de regu. iur. li. vj. ꝛ per doc. maxime Bald. in. l. qui aliena. §. fin. ff. de acquir. heredi. ꝛ in. l. j. §. proculdubio. C. de lati. liber. tol. ¶ Reus autē die xvj. Augusti. de sero comparuit, ꝛ allegauit instātiā esse perēptam petēs ita ꝓnunciari. ꝛ super hoc incepit insistere offerens se paratū allegare sup hoc, quāuis prius ꝛ etiam postea sepissime pars actoris institisset, vt iudex procederet ad diffinitiuā sententiā: ꝛ reus die. xxvij. Augusti. de sero iterū cōparuit petens ꝓnūciari sup peremptione instātie, ꝛ super hoc cōtinue insistit impediendo diffinitiuā negotij principalis. ꝛ certe dicto tēpore quo reus cepit allegare peremptionē instantie, ꝛ super hoc insistere, nō erāt decursi dies octuaginta predicte instantie. nam solum de mense Aprilis erant decursi ad plus dies quinq;. de mense Maij dies. xxxj. ꝛ de mense Junij. dies. xxix. ad plus: qꝛ die. xxix. Junij incipiunt ferie messiū, ꝛ durāt vsq; ad. xv. Augusti. Ex forma statuti in rubri. de diebus feriatis, qui oēs in totū deductis dictis diebus feriatis ꝓpter messes sunt dies. lxvij. si autē inciperemus instātiam a die porrecti libelli vt est intentio rei, essent. xiiij. dies ad plus, qꝛ productus fuit libellus. xj. Aprilis de sero, qui dies nō cōputant̄ in instā[5]tia etiam causarū a centum solidis infra, † qꝛ statutum dicit a die porrecti libelli, quo casu ꝓpter dictionem, a, non computat̄ illa dies: quia dictio, a,[c] denotat separationē. l. ratio. §. si venditorē. cum glo. in ver. ab initio. de actio. emp. l. etatē. ff. de censi. ꝛ no. in. l. ex duobus. in prin. ff. de verbo. obliga. ꝛ in. c. statutū. de preben. in. vj. ꝛ in proposito nostro Specu. no. ꝛ Joan. and. in titu. de curato. §. viso. versic. item not. Cyn. ꝛ Bald. in. l. j. C. si quis cau. ꝛ Bald. in. l. a caligato. C. de nup. ꝛ no. doc. in. c. sequent. de restitu. spo. in. vj. ꝛ in terminis nostri statuti ponit in effectu Joannes de imo. in. d. l. si ex duobus. in princi. ꝛ sic nullo modo videbatur perempta esse instantia. ¶ Nec obstat predictis si diceretur quod per rescriptum productum pro parte Joannis giontini. die. xxvj. Junij, fuit commissum iudici dicte cause, quod nō obstantibus dictis ferijs cogeret partes ad computum inter se faciendum, deinde iustitiam faciet: ꝛ sic vi[6]detur fuisse derogatum ferijs messium, † cū derogatio feriarū intelligatur de proximis. l. eum qui calendis. in princ. de verb. oblig. l. boues. §. hoc sermone. ff. de verbo. sig. ꝛ no. Guil. de cu. in. l. si feriatis. ff. de ferijs. ꝛ Bar. in. l. j. ver. iteȝ aduerte. eodem titu. ꝛ Anto. de bu. in. c. fi. extra eo. titu. Quia respondeo ꝙ illa derogatio feriarū solū intelligitur adiecta illi particule rescripti, que disponit ꝙ cogantur partes ad computum faciendum nō autē intelligatur repetita in sequēti particula rescripti: que disponit quod deinde iustitiā faciat: attēto quod illa dispositio derogationis feriarū est cōtra ius commune: ideo adiecta in vna oratione, nō videtur debere intelligi repetita in alia oratione, ex doctrina Bar. in. d. l. iiij. §. erit. ff. vi bono. rap. ꝛ per. d. c. causam que. de rescrip. cum concor. s. allegatis. [7] ¶ Ad ꝙ etiā nō parū moueor ex eo † qꝛ istud quod dicitur ꝙ clausula posita in pn. refertur ad omnia sequentia procedit qñ par est ratio[d] qd̄ ita debeat referri ad vnū sicut ad aliud: alias nō. l. j. C. de libe. prete. c. ij. requiris. cū ibi not. de ap. sed hic non est par ratio, nō facere calculū ꝛ computuȝ, est res quam breui momento poterant expedire, ꝛ ideo iudex mandauit eis vt intra vnū diem deberēt calculasse, vnde propter hoc pactum detrahebantur litigantes ab opportunitate ꝓuidendi seu expedire reliqua, vt iustitia fieret: ꝛ causa criminalis exigit ꝓlixiorem tractatū in examinādis testibus cū eundo extra dictū locū ꝓ aduocatis ꝛ allegationibus: cū ibi non sint petiti: ꝛ patet quod testes actoris fuerunt pro concessione dicti rescripti examinati Ferrarie. ꝛ Bononie. per quos actus multū distrahuntur litigantes in necessitatibus incūbētibus propter messes. nec ita cōmode eo tempore possunt haberi testes, ꝛ alie necessarie persone ad causam, vt no. glo. in. l. j. in ver. occupati. ff. de fer. ¶ Et si bene inspiciant̄ nullibi actor apud acta cōcludenter fatetur, qd̄ illa derogatio feriarū se extēdat ad totū negotium, ꝛ ad omnem processum. vnde respondeo cum preterquā ad actum calculandi rationes ferie messium locū habuerūt in dicta causa: nō potest dici qd̄ illo tēpore currat instātia, ꝓ hoc facit: qꝛ cū reus sit ille qui se fundat ex dicto rescripto ꝛ derogatione feriarū, ꝛ vna est causa que sibi ꝓdest. quatenꝰ est i aliqua parte derogatum ferijs, alia est causa que ad impediēduȝ peremptoriū instantie nocet reo: scilicet quatenus nō est dero[8]gatū ferijs in omnibꝰ, † ergo debet in dubio inspici cā que sibi nocet[e]. l. iij. ꝛ ibi bar. ff. ad Syllania. l. ij. §. si pupillo. ff. ꝓ emp. ꝛ plene ꝑ Bar. in. l. si vir. ff. ꝑ dona. ꝛ maxime cū potentior videat̄ esse causa q̄ nocet: qꝛ in omnibus seruari debēt ferie preterq; in actu calculi, ad hoc. l. qrit̄. ff. de statu homi. ꝛ. l. legatus §. si vnus. ff. de leg. iij. ¶ Quinimo dictū rescriptū fuit quoad illum actum

---

a ¶ Cōtestata. s. e. cōsi. xxiij. nu. j. adde. s. lib. ij. consil. xxxvj. cum seq.

b ¶ Imitatur. late do. And. tiraq. in consi. picto. tit. retract. §. j. gl. x. nu. lxxix.

c ¶ Dictio, a. dixi in cōsu. Parisi. §. iiij. qō. ij. ꝛ. §. xliiij. q. j. sed plenissime do. And. tiraq. in cōsu. picto. tit. retrac. §. j. glo. x. nu. xvij. ꝛ nu. xxij.

d ¶ Ratio. s. lib. j. consil. xlviij. nu. v.

e ¶ Nocet. j. eo. lib. consi. cj. col. fina.

illũ actũ cõputi ⁊ calculi reuocatũ die.vij. Junij, ⁊ sic etiam dato ꝙ incurrissent dies feriati, quousqꝫ rescriptũ fuit reuocatũ. adhuc non erant decursi dicti dies.lxxxi.a die litis contestate prout, cõputando fieri debet, secundũ qd̃ dixi.s. ¶ Et posito ꝙ postquã reus incipit instare ⁊ petere declarari instantiã esse peremptam, essent decursi tot dies deductis etiã ferijs vindemiarũ, qui excederẽt summam dictorum. lxxxi. dierum, quod 10 in facto ignoro, qꝛ diem late sententie nõ habeo † sed dato ꝙ decurrissent propter culpam ⁊ negligentiam iudicis qui post diẽ.xvij. Augusti vel circa: cũ pducta ⁊ actitata essent omnia necessaria pro expeditione cause, debeat pronunciare diffinitiuam super meritis cause, ⁊ reijcere exceptionẽ calumniosaꝫ factam super peremptione instantie. nam cum ille articulus, peremptiones instantie, esset articulus iuris, in eo nõ erãt necessarie probationes, vt dicit t tex.in.c.sepe.de appel. ⁊ p cõsequens nec longa mora requirebat. ius enim cõsistebat in concernendo instantia a die porrecti libelli, vel actu litis cõtesta. ¶ Et an rescriptũ superioris scribentis, quod non obstantibus ferijs cõpellerentur partes ad computum: haberet in hoc aliquid operari: ergo cuꝫ iudex sepius interpellatus ex parte actoris vt causaꝫ expediret, neglexerit: sequit ꝙ debet in integrum actor restitui aduersus decursum instãtie, per negligentiam iudicis, vt firmat glo. Bar. ⁊ Bal.in.l.properandũ.in.§. sinautẽ vtraqꝫ.in versi.literarũ.C.de iudi. ⁊ Bar.in.l.arbitrio. ff. de dolo. ⁊ dicit dominus Abbas in. c. venerabilis.de iudi. quod ita cõmuniter tenetur. ⁊ hoc ipse sequitur ⁊ probat in.l. ⁊ si fine.§.fi.ff.de minori. ¶ Unde nõ bñ facit iudex nõ reijciẽdo celeriter calumniosam allegationem rei insistentis super peremptione instantie, iuxta not.per Inn.in.c.j.de offi. ⁊ not. glo.singu.in.l.qui cuꝫ maior. §.si patris.in ver.calumniosam. ff.de bo.liber. ¶ Et istud videt esse verius ⁊ tutius dicere fortasse q̃ dicere ꝙ lapsa sit instantia culpa ⁊ defectu rei indebite ⁊ iniuste ac temere disputãtis super peremptione instantie, q̃ 11 perempta nõ erat, vt.s. est ostẽsum: † vnde tale tẽpus censetur esse decursum facto ⁊ culpa illius qui temere ⁊ calumniose de a pereptione instantie ptinaciter disputat[a], vt colligit ex not.p Cy. ⁊ Bar.i.l.ij.§.nõ solũ.ff.ad Tertyl. ⁊ in.l.si finita.§. Julianus.in.vj.colũ.ff.de dam.infec. ⁊ domini de rota sua cõclusione nonagesimanona incipiente, itẽ ꝙ familia. ⁊ Bal.in aut.ei qui iuxta prin. C.de temp.ap.facit.l.si tum ipse.ff.de excu.tu. ⁊.l.intra vtile.ff.de mino. ⁊.l.petẽde.C.quo tpe in integrũ resti. in fi. ⁊ ꝙ in dictis.ll.no.doc.ff.de adul. ⁊ qd̃ no.Spec. in tit.de dila.§.j.vsi.sed fi. ⁊ Jo.and.in.c.pia.de exceptione.i.vj. ¶ Et 12 Bal.in.l.quãdiu.la.iij.ff.de acq.here.cũ dicit † ꝙ si statutũ terminus ad probandum, ⁊ in termino producit capitula super quib⁹ disputat an sint admittenda ꝙ interim nõ currat terminus, vt not. Bal.in.l.j. C.de iur.cal. ⁊ in.l.fi.ff.de ferijs. vbi ad hoc allegat not.per glo.in cle.sepe.de vbo.sign.que incipit.si verbũ. ¶ Ergo cũ die.xx. Augusti incidenter. petita fuerit p parte actoris restitutio in integrum aduersus lapsum instantie, quatenus instantia decursa esset: scꝫ ppter culpam dicti rei merito erat saltẽ concedenda restitutio in integrũ, tenẽdo qd̃ talis culpa rei subterfugientis causet restitutionẽ in integrũ aduersus cursum instantie. vt tenuit gl.in.c.penul.de iudic.in l.arbitrio. §.dolo.ff.de dolo. ⁊ plene tetigit eximius doctor aduocatus actoris. ⁊ ideo non repetam, qd̃ quo etiam allegabat tex.in.d.l. ⁊ si fine.§.fi.ff.de mi.ibi dum dicit, cõstat omnis etatis hominibus restitutionem eremodicij prestare debere, si do 13 ceant se ex iusta absfuisse ⁊c. † Et si apparet ꝙ iusta causa impedimenti prestat restitutionẽ in integrũ maiori aduersus cursum instantie. Et ita per illũ tex. dicit Rom.in.l.ij.in.iij.col.ff. b de re iud.se cõsuluisse[b] Bononie dũ ibi legeret. ⁊ ita fuit iudicatũ in mõte vero dato ꝙ sola facilitate sui vel negligẽtia tutoris absqꝫ culpa iudicis vel aduersarij lapsa sit in istãtia.cõceditur restitutio secundũ qd̃ habetur in.l.properandum.§.fi. C.de iud.fm Rom. in loco preallegato. vbi latius prosequit ⁊ rñdet ad ea que in cõtrariũ obijci possent. ¶ Tñ, vt dixi, puto verius qd̃ dici possit instantiam esse perẽptã negligẽtia ⁊ defectu iudicis: qꝛ si post diem decimã sextã vel decimã septimam Augusti absqꝫ longa mora. vt potuit. pronũciasset reijciẽdo exceptionẽ perẽptionis instãtie. vt debebat: instãtia nõ 14 peribat: † vnde[c] in dubio potius presumit perempta instan c tia culpe iudicis, vel culpa rei, vt probatur in.l.properandũ. in fi.principij.ibi dum dicit. nam ipsi voluerũt. null⁹ tamen inuenitur qui possit inuito iudice litẽ ptellare. ¶ Nec ob.si diceret ꝙ restitutio in integrũ fuit petita ex causa ⁊ nõ rõne cul aduersarij: nõ autem ex eo qd̃ culpa iudicis perierit instãtia. Qꝛ respõdeo ꝙ in scriptura in qua petita est p actorẽ incidẽter restitutio in integrũ narrat, ꝙ nõ est decursa culpa ex defectu actoris, sꝫ sine eius culpa: ⁊ ꝙ dꝫ restitui i itegrũ put ipse petit. ⁊ lꝫ narret qd̃ si est decursa instãtia hoc fuit culpa ⁊ defe 15 ctu rei, tñ dicit qd̃ nõ astringit se ad nõ necessaria pbandũ † q̃ clausula operat vt videat solũ se arctasse ad pbandũ necessaria ex narratis, vt per Bar.in.l.diuus.ff.de re iud. ⁊ in.l.circa. ff.de proba. ⁊ Bal.in.l.propter litẽ.§.j.per illũ text.ff.de excu. tut. ⁊ Ang.in.l.edita.in fi.C.de eden. ⁊ Jo.de Imo.in.l.si cum nulla.ff.de re iud. ¶ Ergo cum nõ haberet necesse actor se restringere ad pbanduꝫ ꝙ instantia esset lapsa culpa ⁊ defectu aduersarij vt patet ex not.per Spe. ⁊ Jo.an. in tit.de in inte. resti.in.ij.parte.§.qualiter.versi.sed nũquid minor petens etiã per.l.minoribus.C.de in integ.resti.minor.in.c.j. ⁊ in.c.cõstitutus.de resti.in integ.fm Jo.an. ⁊ Joã.de Imo. ⁊ ibi hãc partem videt ꝙ quilibet equus iudex fouere debeat, presertiꝫ vt circuitus vitetur, ⁊ cũ in se maximaꝫ habeat equitatem. ¶ Ex quibus cõcluditur p dictũ iudicẽ nõ fuisse bene iudicatũ, sed ideo casu in quo nõ fuisset instãtia perẽpta debuisse in integr. restituere dictos agẽtes aduersus cursum instãtie. ¶ Quãtũ vero attineat ad merita cause, vix cõsistere videt principaliter in illa scriptura priuata pducta per actorem die.xxi. Junij.de sero in qua apparet dictũ Joannem giontini restare debitorem in summa cõtẽta in libello, ⁊ vltra, ⁊ iudex die.xxij. Junij de sero pnunciauit dictã scripturã esse subscriptã manu dicti Joãnis giõtini, ⁊ ipsemet Joãnes giontini eadeꝫ die respondẽdo cuidã positioni Antonij, in qua ꝯtinetur qd̃ potestates ꝯtentas ⁊ descriptas in libro vete, illorũ de begatijs signato. M.ac.ri. ⁊ cõtinẽs libras mille summã septẽ Bononenorũ i quibus est scriptus debitor dictus Joãnes scripsit dict⁹ Joã 6 nes manu sua propria respõdet quod sic. sed ita est † quod scriptura priuata manu propria scripta probat plene cõtra scribentem, quãdo est recognita qd̃ sit manu sua.l.scripturas. cuꝫ ibi not.per Bart. ⁊ alios.C.qui po.in pig.habe. ⁊ in.§. si quis igitur.cũ gl.in aut.de instru.cau. ⁊ fide. ⁊ traditur in locis vulgaribus etiã est pbatũ per duos testes ꝙ dicta scriptura producta die.xxi. Julij.est scripta manu dicti Joannis: quia dicunt quod ipse Joannes hoc cõfessus esset quod illud qd̃ cõtinet in dicta scriptura refert ad illos de begatijs, vt creditores, vt cõstat ex inspectione librorum de begatijs, productorum, ⁊ dicta scriptura que producebatur corã predictis testibus per dictuꝫ Joannẽ, vt ostenderet eis debitum ⁊ reditum dicti Joannis: ⁊ dictorũ de begatijs, vt deponat quod dictus Joãnes giõtini non exhibuit dictam scripturam vt se cõstitueret debitorem dictorum de begatijs in summa cõtenta in dicta scriptura, eo qꝛ habebant adinuicẽ plures alias differẽtias de salarijs dicti Joannis, ⁊ alijs reb⁹. pro hoc tamen iste testis non dicit ꝙ illa scriptura non fuit exhibita per Joãnẽ giõtini, vt ostenderet ꝙ habuerat Joannes ex illis de begatijs, de quibus in dicta scriptura patet, qꝛ dicit dictus testis ꝙ exhibuit Joanni dictam scripturaꝫ, vt ostenderet rationẽ debiti de begatijs inter ipsuꝫ Joãnẽ ⁊ illos de begatijs. Unde dum iste testis dicit quod nõ exhibuit Joannes vt constitueret se debitorẽ in illa summa: intẽdit dicere qd̃ intẽtio Joannis giõtini nõ fuit quod calculatis omnibus alijs rõnib⁹ restaret dubium in illam summã, vt indicant precedentia per que declarantur sequẽtia ipsius testis, ne alius videatur sibijpsi contrarius, vt Bar.in.l.de etate.ff.de min.in fi.secũde questionis principalis. ⁊ per Bar.in lege labeo.ff.de sup.leg. ⁊ in l.j.in prin.ff.de no.ope.nuncia. ⁊ per Bal.no.in.l. de quibus. circa vltimã q̃stionẽ.ff.de leg.facit.l.si seru⁹ pluriũ.§.fi.ff. de leg.j. ⁊.l.vlt.de peti.hered. ¶ Nec obst.quod dr̃ dictos testes fuisse examinatos extra dilationem dataꝫ ad probandũ. Qꝛ respõdeo qd̃ attẽto tẽpore in quo fuit statuta dilatio dictorũ dierũ ad pbandũ, ⁊ tempore qd̃ subdicitur de dicta dilatiõe interpositiones productas, quo tempore vigore saltẽ pronũcie iudicis non currebat terminus donec responderet per Joannẽ giontini, apparet ꝙ dicti testes fuerũt in termino iura 17 ti, ⁊ examinati. † ⁊ sufficit ꝙ in termino sint saltẽ iurati[d] ⁊ ꝙ d probare debẽs petierit eos examinari, vt plene tradit Bar. ⁊ alij in.l.dãni.§.sabini.ff.de dam.infect. ⁊ in.l.quãdo. C. de testa. ⁊ cano.in.c.licet causam.de proba. ⁊.c.pia.de exce.in.vj.cũ 18 suis multis concor. ¶ † Nec ob.quod vnus ipsorũ testium sit e cõpater[e] Christophori de begatijs: qꝛ p hoc nõ repellit a testimonio. vt no. Bal. ⁊ Sal. ⁊ in.l.parẽtes.C.de test. ⁊ Lu.roma. in.l.generaliter.ff.de in ius voc. quia edictum de testibus est permissorium, ⁊ qui nõ inuenit testificari phibitus intelligit permissuꝫ.l.j.ff.de test.sed tales nõ reperiuntur phibiti: ergo. ¶ Nec obstat ꝙ Joãnes de ragusa testis dicat ꝙ fuit circa cõmemorationeꝫ mortuorũ.q̃ est de mẽse Octobris, ⁊ ꝙ imo est de mense Nouẽbris.s.die secũda. Qꝛ rñdeo ꝙ illa talis demõstratio nõ vitiat cũ per illam qualitatẽ, sꝫ tpe ꝯmemoratiõis animarũ mortuorũ ei⁹ dictũ nõ debeat vitiari sicut in simili

a ¶ Disputat. adde j.lib.v.cõsi.lxxi.

b ¶ Cõsuluisse. Ro. ꝯsi.ccxx. circa primum.

c ¶ Dubio. Imol. in dubio puto culpaꝫ actoris presumi et preponderari.[illegible].

d ¶ Iurati. Albe.in rub. C.de dila.i.iiij. par.sta.q.lxxi. La. alle.lxxxij. Cal.ꝯs. j. de test. deci.c. lꝫ cãm.col.x. de pba. Hyppo.marsi. singu.cxiij. Guid.pa. deci. delphi. cxxv.

e ¶ Cõpater. j.li.vj. cõs. ccxxxvij.co.ij.

dixit gl. & Bart. in l. si qs in fundi vocabulo. ff. de le. j. & Bart. in l. demōstra. falsa. ff. de condi. & demōstra. ¶ † Preterea licet testis cōtra sibi dicat in modico [a] nō reputatur contrarius vel varius, vt inquit Anto. de but. in c. ij. de reg. per id q not. in glo. vbi patet exemplū innexo textu. ¶ Nec curandū q dū iste testis deponit q illa scriptura erat manu Joānis giotini scripta deponit per verbū credit: qz satis pbatū per pronunciā. iudicis, qui hoc declarauit. ¶ Nec obstat q scriptura nō habet diē, qz fm magis cōmunes cōclusiōes nō requirit dies in scriptura ad finē pbādi debitū, vt l. cū tabernā. §. idem que sūt. ff. de pigno. ¶ Petitū est etiā pro parte actoris ad cautelam deferri iuramentū in defectū semiplene pbationis, iuxta l. in bonefidei. C. de rebus credi. & l. admonen. ff. de iureiur. † et qñ aliquid plus [b] habet actor vltra semiplenā pbationē, etiā si ex toto nō sit probatio plena, quāuis sit probatū causam esse magne quātitatis respectu litigantiū possit deferri iuramētū in defectū plene probationis, fm Ludo. ro. in l. admonendi, vbi hoc probat inducēdo ad hoc qd habetur in c. ij. de iureiu. ¶ Sed hic habemus scriptā manu Joānis postā libri. habemus duos testes, vnde nō deberet inficiari q posito qd aliqs esset defectus circa predicta quod non deberet posse suppleri per iuramentū. Quod autē dictū creditū sit cōmune omniū dictorum de bigatijs agētium, patet ex positionibus vltimo loco productis per actores, iunctis responsionibus datis per dictū Joānē giontini. Et ita dico & cōsulo ego Alex. Bono.

a ¶ Modico. s. lib. ij. consi. xlvij. nu. v.

b ¶ Plus. Idē. s. lib. ij. cōsi. cxxij. nu. vij. j. lib. vj. cōsi. lxxvj. nu. vij. j. lib. vij. cōsi. ciij. nu. ix. Limita per not. j. eo. consil. lxviij. ad fin. Adde idem cum Alexā. hic Paul. cōsi. lxxxvij. quantum ad cōtēta col. ij. lib. ij. Cor. cōsil. cxxxv. col. fin. li. j. Jas. l. prętor. tit. j. in prin. l. admonēdi. col. xxv. de iure iuran. Aymo. cōs. lxxiij. nu. xxvj. cōs. cxcviij. nu. x.

Consilium. XLIII.

Lege. j. lib. vj. consil. liij. emendatius.

Summarium.

1 Emphyteuta non soluendo non cadit ipso iure, & statim eo non tacito potest dominus alium inuestire. nu. 3.
6 Exceptio obscura non attenditur.
7 Emphyteusi finita emponemata domino cedunt.
9 Domum vicini quid si quis intrauit & habitauit.

Consilium. XLIIII.

Visa facti narratione et dubio de, quo queritur non videtur mihi quod in iure difficilis sit huiꝰ q. decisio. ¶ Ad quod ostēdendum presuppono q dicta venditio facta per Andream predictum, irrequisitis dictis canonicis, a quibus in effectu ius habebat mediante persona patris sui. c. potuit. de loca. l. fin. C. de iure emphyteutico. & cecidit ipso iure absq sententia a iure suo dictus Andreas per alienationem, vt firmat glo. in l. ij. C. de iure emphy. & ibi clare Saly. ¶ † Itā per nō solutionem canonis intra tempus a iure prefixum cadit ipso iure, vt l. ij. C. de iure emphyteutico. in verū. omnem. iuncta. glos. in l. vnica. §. satisfactione. alias est in §. pecunia. in versic. omnimodo. ff. depositi. & glo. in aut. vt defuncti seu funera. §. j. in versic. modis omnibus. col. v. Eodem modo deber cadere ipso iure emphyteuta qñ alienat requisito dño, qz isti duo casus a pari pcedūt, vt in d. c. potuit. & ita etiā firmat Joā. de Imo. in c. fi. in ij. col. de prescrip. ¶ Hoc idē probatur: † qz quicquid sit qñ vasallus [c] priuat feudo propter alias culpas, qñ priuatur eo q alienat isine cōsensu dñi, priuat ipso iure, vt est de mēte Inn. in c. ex parte. de feu. vt clariꝰ ponit Bal. in c. j. in ij. princip. in tit. quib. mod. feu. amit. & in c. j. §. calidis. de prohib. feu. alie. per Fede. Et procedere videt argumentū de feu. ad em. l. phyteusim, vt no. glo. in l. j. in ij. an agna. vel ij. & no. Bar. in l. si mihi & titio. ff. de verbo. obli. cū suis concordantijs. ¶ † Ex quibus infertur qd si cecidit dictus Andreas a proprio iure suo, ipsi iure dicti canonici potuerūt inuestire. d. comitem. Saleotū absq eo qd aliter requireret vel citaret. d. Andreas vt not. declarat Bal. in c. que in ecclesiarū. de cōsti. col. xj. ¶ Secundo presuppono q si dictus comes Saleotꝰ fuit inuestitꝰ de dicta domo cōfirmata in instrumento inuestiture, taliter q ex finibꝰ appareat esse cōprehensam dictam, partē illā augmēti, de quo fit mētio in themate, † & dictam domum fuisse vigore dicte inuestiture possessam per dictū comitē Saleotum per annos. xx. vt in themate cōtinet, dictus comes prescripsit vtile dñium in re predicta. l. suplo gi. & l. ij. C. de prescri. lō. tēp. per quā pscriptionē excludat dictꝰ Titius & eius heres, si qd dominiū habere pretēdebat, videt predicta & optime pbatur ex not. per glo. & doc. in l. cū spōsus. §. in vectigalibus ff. de publiciana. vbi tāgit de intellectu. l. si finita. §. si de vectigalibꝰ. ff. de dam. infec. Et q no. Bal. in l. iusto. §. nō mutat. ff. de vsucap. ¶ Ex quibꝰ clare potest inferri qd heredes dicti comitis possidētes dictā domū, nō possunt cōuinci per heredes dicti Titij: qa author. d. Titij. s. Andreas, nō potuit alienare cum effectu dictā domū Titio, nō reqsitis dictis canoni. ¶ Quin imo posito qd potuisset alienare qd est falsum, est exclusus pscriptiōe respectu dicti talis dominij, vt dixi. Fortificant pdicta: qz dictus Titius nullum alium titulū habuit in dicta domo vel eius augmēto nisi ab Andrea, q si quod ius hz i dicta re non hz nisi ex persona dictorū canonicorū: † ergo non potuit Andreas plus iuris trāsferre in Titium q habebat ipse Andreas, vt l. traditio. ff. de acq. re. do. & l. in his. §. nō debeo. ff. de re. iur. & qd no. glos. magna in ij. in l. si duo. in princ. ff. vti possidē. ¶ An vero ad dictos comites non spectabat dictū augmētū, & nō trāstulerūt illud in Andreā seu patrē eiꝰ, & cōsequēter nec Andreas trāstulit in Titiū: ergo Titius nullū ius habet: ergo merito possent obtinere. d. l. fin. de rei vēdi. c. vnico. vt eccle. bñficia. vt canonici habeat ius in dicto augmētō: ná cōstat q potētius ius haberēt heredes dicti comitis: qz alienatio de dicta domo & augmēto facta per Andream in dictū Titiū irrequisitis dictis canonicis, non valuit. & merito potuit inuestiri dictus comes legitime, vt. s. fuit ostensum. ¶ Preterea, si dictus heres nō se fundet in titulo emptionis acquisito per patrē suū ab Andrea nō pōt alia ratione obtinere contra dictos heredes comitis possidētes: qz cū isti heredes habeant etiā titulū acqsitionis facte per dñm comitē inuestitum, & habeant possessionē, debeant preferri dicto heredi Titij habenti titulū tantum, vt l. siue autem. §. si duobus. ff. de publi. attēto qd non potest dici de pleno & directo dominio dicti Titij, nisi qz probat eum emisse ab Andrea: qd nō sufficit ad probationē veri dominij, iuxta. l. cū res. cū ibi plene notatis. C. de probationibꝰ. Fortificant predicta etiā: qz presupponitur q non probatur clare: que seu quāta esset pars, que dicitur fuisse edificata per dictū dominū comitē in augmēto dicte domꝰ: ergo † illa exceptio facta pro parte dicti augmēti cū sit obscure plata habet pro nō facta. l. titie textores. & ibi not. doc. ff. de leg. j. l. j. §. labeo. ff. de fluminibꝰ. & vide cle. cōstitutionē. de elec. facit. c. in psentia. de prob. cū simi. ¶ Demū si dictū augmētū vel edificiū factū, vt dz, a dño cardinali, fuit factū sup solo ecclesie, spectat ad ecclesiā: qz edificiū cedit solo. l. ij. ff. de rei ven. l. labeo. §. ex diuerso. ff. de acq. re. do. l. q domū. ff. ad legē aqui. ¶ Nec obstat id qd no. p gl. xij. q. ij. in c. apostolicos & qd no. Spe. in ti. de emp. & ven. §. tertio loco. ver. quid si clericus. qz alio casu loquunt. p hoc em facit: † qz regulariter qñ finit ius emphyteute melioramēta [d] facta i ipsa re emphyteutica redeūt ad dñm. l. ij. C. de iure emph. c. j. §. fi. de ptro. inuestitu. ¶ Corroborant pdicta per tex. no. in cōio i ti. de inuestitu. de re. alie. facta. vbi tex. vult. † qd si vasallus aliquod aditamētū fecerit rei infeudate, si separari seu diuidi nō pōt a feudo acquirit dño feudi, ergo cū i casu nostro presumat q ignoratur quantum sit illud aditamentū, seu que sit pars addita, per cōsequēs nō potest dici illud posse separari, & per hoc est satisfactū primo dubio. Quo autē ad secūdū dubiū, quo querit an heres dicti Titij petere possit aliquā partem possessionis rōne illius partis seu augmēti, in qua etiā habitat dictus comes Saliotus, videt q hec secūda dubitatio nō sit necessaria stantibꝰ, q dicta sunt in precedēti dubio. ¶ Tamē vltra predicta dico dictū comitē vel eiꝰ heredes ad possessionē nō teneri. & pro his adduci pōt id qd not. Jo. an. in addi. Spe. in titu. de loca. in §. postq. in additione incipiēte. fm Rofredū. etiā vbi dicit vidisse dubitari de hoc casu. vz † Titius cuiꝰ domꝰ perijt incēdio vel ruina, domū cōsanguinee vel amici sui intrauit vicinā nulla pēsione cōuēta, & in illā domū aliquibus diebus habitauit donec sua fuit refecta. postea petit dñs domus pensionē. Querit qd iuris sit. & refert q Albertus galeoti distinguit qd aut vterq vel alter ipsorū consueuit locare vel cōducere domos, aut non. Primo casu tenet ad pensionē. per. l. si tibi poliēda. ff. de prescrip. ver. scdo vero casu nō. arg. l. creditor. C. de vsuris. cū similibus ibi allegatis per eū, sed nō presumitur q dictus comes esset consuetus conducere domos, nec q dictꝰ Titius esset cōsuetus locare: ergo nō potest peti pensio. Scdo probat bona fide possidens titulū habens fructus quos percipit ex re bona fide possessa. facit suos. l. bonefidei. l prin. ff. de acqui. re. do. l. que scit. §. qui in alieno. ff. de vsuris. & plene pbatur in l. ex diuerso. in prin. post gl. ff. de rei vē. Et canoniste in c. granis. de restit. spol. Et fortius dicit notabiliter Ang. in l. pe. C. quibꝰ nō obi. lōg. tēp. prescri. † q etiā si quis possidet lō. tpe puta. x. annis, q dicit esse lōgū tēpus, vt in l. si cum

c ¶ Vasallus. dixi in cōsu. pari. §. xij. glo. v. §. xxx. q. vj.

d ¶ Melioramēta. plene dixi in cōsu. parisi. §. j. gl. v. nu. lxvij. cū sequētibꝰ. & §. xxx. q. xxvj.

si cum fideicommissaria. §. aristo. ff. qui & a quibus. l. cum de in rem verso. cū ibi not. ff. de vsuris. presumit esse in bona fide. et ideo non tenebit ad restitutionē fructuū preceptorum, scdm Ang. in d. l. pen. ¶ Sed dict⁹ comes possedit p. x. annos &c. Item bonefidei possessor fruct⁹ quos fecit suos, restituere nō tenetur, saltē vbi nō apparet esse eū locupletiorē effectū, vt plene. no. in d. l. ex diuerso. in prin. cū 2cor. Sed nō presupponitur aperte φ dictus comes ex possessione dicte partis dom⁹ sit in aliqua certa quātitate locupletior effect⁹: ergo nō tenetur. qñ em̄ tenet: nō tenet nisi quaten⁹ locupletior effect⁹ est. l. idē deinde. §. eos. & l. sꝫ si lege. §. 2suluit. ff. de pet. here. ¶ Bñ facit qđ not. Barto. in. l. in summam. §. pen. ff. de cōditi. indebi. ¶ Ad idem etiam tenet qđ not. Bal. in. c. j. §. preterea duca tus. de prohi. feudi alie. per Federi. i. iij. coll. in versi. pone qđ Titius habet feudum &c. & Ange. & Moderni in. l. duo. ff. de acqui. here. &c.

Epitome.

¶ In publiciana possessio recentior cū titulo nō procurator prefertur antiquiori possessioni cum titulo obtento ab alio.

Consilium. XLV.

Visa facti narratione mihi transmissa in causa inter illos de Taxonibus ex vna parte Nicolaum tangonum, & nepotes ex altera principalis exhibitio videtur esse, Utrum presupposito
a sine preiudicio quod testes Nicolai deponerent[a] antiquiorem possessionem illam, quam habuit & habet Nicolaus, & per cōsequens possessionem illorum de Taxonibus esse recentiorē, an hoc non obstante obtinere debeant illi de taxonibus, qui possident cum titulo, etiam dato quod ille titulus nō esset antiquior possessione Nicolai, attētō quod causa petitorij & possessorij simul tractatur. in quo conclusiue dico obtinere debere
1 illos de taxonibus: ad qđ ostendendū presuppono † quod vbi agitur causa petitorij & possessorij simul, tunc si vnus ex litigātibus probat melius de possessione. alter vero probat melius de dn̄io, vel quasi dn̄io, vt qꝫ titulū habet: dꝫ iudex pronūcia-
b re super vtraqꝫ[b] lite, & super possessorio pnunciabit pro illo q melius probauit de possessione, quam pronunciationē super possessorio: ideo facere dꝫ vt sciat quis teneat ad expensas. l. vtriqꝫ. ff. de rei vendica. & in petitorio iudex pronunciabit pro illo qui probauit de dominio vl' quasi dominio, deducto in iudiciū & tunc ille q obtinuit in petitorio non tenetur restituere possessionem illi qui obtinuit in possessorio: qꝫ ei qui obtinuit in possessorio obstaret exceptio, dolo factis petis qđ restituturus es. l. dolo. ff. de doli excep. ista sunt verba Cyn. cōmuniter approbata in. l. incerti. in. ij. q. in versi. secūdo casu quādo econtra. C. de interdic. & Jo. an. & alij i. c. pastoralis. de cau. pos. & pprie. ad quos etiam se remittit Barto. in. l. naturaliter. §. nihil cōmune. in pe. q. ff. de acq. pos. ad hoc no. Spec. in tit. de peti. & possess. §. j. versi. qd si pro in vno. ¶ Et hoc psupposito, dico qđ dato qđ de antiqori possessione probaret Nicolaus, & p eo deberet ferri sententia in possessorio, quo ad finem discernēdi quis teneat ad expressas: tamen in petitorio d:beret sententia ferri pro Taxonibus qui titulū habēt habilem ad acqsitionē dominij, & etiam docuerunt de possessione quantuncunqꝫ etiā appareat possessionem eorum esse recentiorem, & non tenebuntur illi de taxonibus restituere possessionē Nicolao φtūcūqꝫ Nicolaus fuisset antiquior possessor, vt patet ex psupposito.
2 ¶ Solum restat ostendere qđ istud procedat † etiam dato φ titulus illorū de Taxonibus esset recentior & iunior possessione nicolai. & dico φ istđ est verū. probat in. l. siue autē. §. si duobus. cū ibi not. ff. de publi. vbi habet φ in iudicio petitorio puta in publiciana, si duo habent titulū eiusdē rei ab vno & eodē anthore, bene debet attendi quis primo habuerit possessionē titulatam: sꝫ vbi non apparet φ ambo habuerint ab vno & eodem anthore titulū tunc nō attēditur dicta distinctio, scilicet quis primo habuerit possessionē cū titulo, sed solum attenditur quis de presenti possideat cū titulo, ergo si vn⁹ primo habuisset titulū & possessionē bona fide ab vno: de cuius vero et directo dominio nō apparet, & iste qui posteriorem titulū habuit possideret, prefertur, vt ibi & iurisconsultus ibi rationem assignat quātomagis: ergo in casu nostro debent pferri illi de taxonibus cum aduersarius suus nullū habeat titulū & possessionem, salten iuniorē. ¶ Et istud etiam ostendo esse verū
3 & necessarium de mēte tex. in d. §. si duobus. † Nam presuppono qđ Publiciana nō cōpetit nisi ei qui habuit titulū & possessionem vacuam, scdm comunes conclusiones & veras, vt not. Cy. & Bar. & Bal. i. l. cū res. C. de pb. & Jo. an. in addi. Specu. in titu. de causa pos. §. nunc videndum. in additi. inci. In hoc &c. ergo sequitur qđ in casu dicti. §. si duobus. x. qđ si aduersis &c. vbi agens Publiciana habuit possessionem vacuam, et sic apprehenderet possessionem anteφ perueniret ad reum conuentum possidentē: alias em̄ non diceretur vacua, vt. l. ij. ff. de ac. emp. & no. in. l. ij. C. vnde vi. nā alias si ibi actor non habuisset possessionem vacuam indubitatum erat φ sibi nō cōpetijsset publiciana, eo φ possessionē non habuit vacuā. sed tex. ibi dicēs quod actor excluditur, solū se fundat ex eo: qꝫ reus possidet cum titulo. & Publiciana nō datur cōtra titulo possidētem: ergo vbi iudicium est petitoriū, non consideratur φ possessio sit antiqor titulo aduersarij, vt ibi appet. ¶ Ultra hoc sunt decisiones in terminis clare vbi in petitorio titul⁹ suffragatur quamuis acquisitus fuerit post antiquiorē possessionē aduersarij: nam hoc decidit Joan. an. in ti. de cau. pos. §. nūc videndum. in finali addi. & etiam Bar. in d. §. si duobus. vbi que
4 rit † quid si Sempronius habet titulum & bonam fidem in rē quā acquisiuerat ab eo, de cuius vero & directo dominio non apparebat, & cecidit a possessiōe sua q̄ peruenit sine titulo ad Titiū. Semproni⁹ agit petitorio: & sic publiciana 2tra Titium. Titius vt excluderet Semproniū procurauit in re illa habere Titiū vt excluderet agentē Publiciana q̄ nō dat cōtra titulo possidentē: & ideo Titius mota sibi lite emit rem dictam a Lucio. querebat an possit excludere Semproniū. Et doc. arguūt ad partes: finaliter dicunt φ non. Quia ille titul⁹
5 pendente lite non suffragatur †: quia res litigiosa non potest deduci in cōtractū per totū titulū de litigiosis. Itē qꝫ Titi⁹ φuis haberet titulū cū habeat malā fidē propter litē, sibi motā. l. nemo. C. de acqui. pos. l. ij. C. de fruc. & lit. expē. & iđ titulus cum mala fide nō debet sibi suffragari. vt. l. sꝫ & si res adiudicata. que alias incip. eū qui. §. ptor. & §. fin. ff. de publiciana. & sic volūt doc. in dictis locis qđ cessante mala fide & vitio litigiose acquirens titulum post antiquiorem possessionē aduersarij preferatur. ¶ Istud etiā voluit Bal. in. l. quoties. C. de rei vē-
6 di. vbi dicit, † quod non attendit prioritas, sed solum an possidens habens titulum sit posterior siue prior iure aduersarij, per. d. §. si duobus. ¶ Et idē vult Bal. in. l. j. in vlt. col. in versi cu. modo restat. C. si plures vna sentētia. illud esse cōe. Barto. in. l. iij. alias. ij. §. op⁹. ff. de aliena. iudi. mutā. cau. fac. ¶ Et sic
7 clare volūt doc. in dictis locis † φ vbi quis acquisiuit titulum bona fide in re nō litigiosa, φuis possessio aduersarij esset antiquior, tñ titulus iunior habet effectum suum, & valet titulus nō obstāte possessione antiqori. ¶ Ergo in pposito nostro illi de taxonibus qui acquisiuerunt titulū rei, que tunc nō erat litigiosa, & presumuntur in dubio habere bonam fidem, prout in dubio presumit propter titulum. l. pe. C. de euic. cū ibi not. ¶ Sequitur quod titulus suus operatur effectum titulī nō obstante quod appareat qđ possessio aduersariorū esset anti-
8 quior. ¶ † Fateor qđ vbi essem⁹ in mere possessorio: tūc pbās
c de antiquiori[c] possessione obtineret nō ob. qđ aduersarius haberet titulum dūmodo pbās de antiquiori possessione articulasset, & deduxisset qđ aduersarius possidebat clam respectu possessionis sue alias non, vt singulariter not. Bart. in. l. si de eo. §. fi. & ibi clari⁹ not. Jo. de imo. & Moderniores. ff. de acqr. pos. ¶ Et ita pcedit id qđ no. Bal. in sua disputatiōe accusatur de viturbatiua. circa pen. & vlt. coll. Et scdm distinctionem Bar. etiam intelligit ibi Ant. de but. in. c. lꝫ causam. in vlti. vl' penu. charta. in ver. oppono. qđ attēdit, vt probatur in. d. l. tales. §. si cum. iuncto. d. c. licet causā. ¶ Ex quib⁹ 2cludo φ in petitorio debent obtinere illi de taxonib⁹, absqꝫ eo qđ postea aliquo modo censeatur dare possessionem liberā, & vacuā dictis suis aduersarijs, bene facit id qđ legi. & no. in. c. cū dilect⁹. de causa possess. ¶ Nec predictis obstat id quod post redditas priores allegationes opponitur per partem aduersam qđ nō reuelat titulus cōcessionis in emphyteusim, quem habent dicti de taxonibus: eo qđ dicit qđ dicta 2cessio in emphyteusim est alienatio. c. nulli. de reb. eccle. nō alienā. & in. §. alienationis. & in aut. de nō alie. & p cōsequens nō potuit dicta 2cessio fieri nō interuenientibus tractatibus, & alijs solēnitatibus eorū que sunt de mensa, iuxta ea que habent. in. c. tua. de his q fiunt a pla. & in. c. sine exceptiōe. xij. q. ij. & in. c. j. de reb. eccle. nō alie. i
9 vi. qꝫ adhoc pluribus modis posset respōderi †. Tamen dico quod attento φ longum tempus transiuit a tēpore dicte 2cessionis, & qđ dicti de taxonibus possederūt p lōgū tempus. x. & etiam. xx. annorū, vt refert patiente & nō cōtradicēte ecclesia: satis est allegare qđ interuenerunt solennitates reqsite: quia

a ¶ Deponeret. Qđ tñ nō bñ deposuerunt vt Alex. j. li. vij. 2si. lxxi.

b ¶ Utraqꝫ. Deci. thol. cccc xiij. ale. §. lib. ij. 2sil. lxxvi. col. j. j. li. v. 2si. clix. nu. ij.

c ¶ Antiquiori. §. lib. j. 2sl. cx. nume. j.

a ¶ Presumuntur. ꝑ hac reg. fa. Ale. s. li. j. ꝯsi. xxix. col. iij. soc. ꝯsi. xiiij. ꝯsi. cclxvj. col. xiiij. li. ij. Cor. ꝯsi. xciiij. li. ij. Cur. senior cōsi. lxxvij. col. ij. deci⁹ cōsi. xxxvj. col. iiij. cōsi. clij. ꝯsi. cccclx. Lud. de Gozadi. cōsi. lxxiij. co. iij. sꝫ caue q̄r non hꝫ locū in his q̄ sunt de substātia ⁊ q̄n agitur ꝯ ip̄m ꝑncipalē vñ hic non agebat ꝯ ecc̄iam a̅cs sec⁹. vt. j. lib. iiij. ꝯs. xvij. tñ hic nō agetur nisi publiciana. Et solennitas ꝑsumenda nō tendit ꝑncipalr̄ ⁊ per se in ꝑiudiciū eius ꝯ quē agit̄ a̅cs nō sufficeret lōgū tp̄s ꝑ no. j. lib. iiij. ꝯsi. j. nu. xx. [illegible].

b ¶ Quod hꝫ. Ale. Jas. l. si dom⁹. §. si d lega. j. Jas. l. sui electione. i si. l. sūi filij. in pn. eo. ti. ꝯsi. cix. li. iiij. Are. cōsi. clv. col. iij. Sec⁹ in ꝯctibus onerosis. Bertrā. ꝯsil. xxix. ponit̄ in facto. li. j. Itē sec⁹. vt debeat̄ estimatio quando apparet de mente clara vt. s. li. ij. ꝯsi. ix. [illegible].

¶ Cedi. Q̄ño hoc ꝑcedat in praxi [illegible]

d ¶ Euictiōe. Jas. l. ex hoc iure. coll. xiij. de iusti. ⁊ iure.

a ex tali diuturna possessione, ⁊ patientia, presumūtur[a] omnia solenniter acta. l. si filius. ⁊ ibi not. docto. maxime Bald. C. de pet. her. ⁊ no. doc. in. c. Albericus. de testi. ⁊ Ang. ⁊ Mod, in l. sciendum. ff. de verborum obliga. ⁊. d. l. qui in aliena. ⁊ exp̄sse Antonius de butrio. in. c. ea noscitur. de ijs que si. a prela. In quibus locis doc. istud manifeste probant: ideo non expedit eorum verba formaliter referi. faciūt no. per Joā. an. ⁊ alios in. c. illud. de presump. ⁊ Cy. in. l. emancipatione. cum si. C. de fid. instru.

Consilium. XLVI. Lege correct⁹ j. consi. liiij.

Epitome.

¶ Mulier cui assignat⁹ erat fundus per filios: quo ad vsum fructum pro alimētis dotiū suarū putās fundū sibi proprio iure datū insolutū pro dote, donauit eum vni ex filijs. Alij vē dicare volunt tanq̄ cōmunē. Donatarius excipit q̄d saltē debuit videri mulierē voluisse donare ius q̄d habebat in fundo id est ius hypothece pro dote: ⁊ pro se vult retinere donec satisfaciat pro dote ran possit: decidit q̄ sic.

Consilium. XLVII.

Visis instrumentis diuisionis facte inter Joannē ⁊ Rodulphū fratres, ⁊ filios domine Jacobine, ⁊ donationis facte per dominam dictam donantē dicto Joanni quatuor bubulcas terre quas asseruit dicta donatrix ad eā spectare pro dotibus su s in dictis terris per dictos filios in diuisione bonorum facta ꝑ eos, put dixit apparere in ipso instrumēto. ¶ Et in veritate in dicto instrumēto diuisionis solum continetur quod dicti fratres confitentes dictas bubulcas terre remanere communes inter eos: quia assignassent eas in gaudimentū dicte eorū m̄ri toto tēpore vite sue, loco vsusfructus dotium ipsius dñe Jacobine, ⁊ visa dubitatione de qua querit̄ vna cū his q̄ copiose ⁊ eleganter sunt allegata per aduocatū. d. Jo. omisso verborū apparatu, puto licere dicto Joāni donatorio incumbere dictis terris, ⁊ eas loco pignoris retinere donec sibi satisfiat de quātitate dotis debite seu legate dicte mulieri in testamēto patris dictorū Joānis ⁊ Rodulphi: ita tñ q̄d per hoc nō minuatur legitima Rodulphi in bonis maternis. ¶ Moueor principaliter: q̄r siue dicamus dotem fuisse datam patri dictorū Joānis ⁊ Rodulphi pro parte dicte dñe Jacobine. ⁊ certum est † q̄ dicte terre, que erant in bonis dicti eius mariti fuerūt hyothecate dicte dñe Jacobine ꝑ dote restituenda. l. vnica. post prin. C. de rei vxor. act. l. assiduis. qui potio. in pig. ha. ⁊ in. §. fuerat. insti. de act. siue etiam dicam⁹ legatā fuisse dictā q̄titatē dotis cētū librarū ei mulieri in testamēto mariti. ¶ Et etiā ꝯstat q̄ ꝑ legato bona sunt tacite hypothecata. l. j. C. coīa de leg. §. sed nostro. insti. de legatis. ¶ Ergo dicta domina putans dictas res ad eam ꝑtinere tanq̄ assignatas sibi pro dotibus suis ⁊ donādo dictas terras videtur donare ius q̄ habebat in eis, sicut dicim⁹ in legatis. l. si domus. §. si. de le. j. Et expresse Ang. ⁊ Bald. ⁊ Jo de imo. dicunt idem esse in

2 donante: † q̄r sicut legās legādo rē videt̄ legare ius tantum q̄

b hꝫ [b] ita etiam ⁊ donās. allegant text. in. c. pastoralis. de dona. ⁊ idē dicit Ang. in. l. cū alienā. in prin. ⁊ ibi etiā Ang. C. de lega. ⁊ idē no. Bar. in. l. ꝑdia. in si. ꝑ illū tex. C. de loc. predio. fisca. vel ciui. libro. xj. alias est sub rubrica de diuer. predijs vrba. ⁊ rusti. ⁊ Bald. in rubrica de cōtrahen. emp. in. vj. q. ⁊ in. l. monumēta. C. de leg. ⁊ doc. maxime Petr⁹ ⁊. d. Ant. i. d. c. pasto-

3 ralis. ¶ † Sed ita est q̄ si testator legat rē, ⁊ in illa hꝫ ius pignoris vel hypothece, videt̄ illud legare, vt no. Sal. in. d. l. cū alienā. circa. ij. co. ꝑ. l. senat⁹. §. si. de leg. j. ¶ Sed quo ad casū nostrū. s. pro parte, pro qua res nō erat ipsius Joānis, donatarij seu Rodulphi, videatur dicta dña cessisse ⁊ donasse hypothecam cū eius effectu: probatur in. l. iulia. in princ. de lega. iij.

4 cum ibi no. nam ibi habet̄ † q̄ si testator habebat predium seianū cōe cū titio ⁊ pars Titij erat' hypothecata ꝑ quātitate certa sibi debita a Titio, ⁊ testator in testō dixerit, lego Sēpronio prediū Seianū, oē certe venit in legato nō solum pars predij q̄ pleno iure spectabat ad testatorē, sed etiā ius hypothece cōpetēs testatori in alia ꝑte Titij, quā liberarē poterat Titius soluēdo legatario quātitatē ꝑ qua erat hypothecata. Si aūt testator nō fuisset vsus illo vniuersali signo omne legatū, po-

terat verificari in ꝑte spectāte iure dominij ad testatorē. ideo illa tm̄ veniet in legato. l. sui electiōe. §. j. ff. de le. j. ⁊ voluit gl. in. d. l. iul. ergo a contrario sensu. d. l. iul. si testator nullā partē ad se spectantē iure dñij habuisset in fundo, videt̄ tantū legasse ius pignoris q̄d habuit in re, etiā si non fuisset dicto signo vniuersali omne per rationem. d. l. domus. §. si. cum similibus. ¶ Similiter in. l. q habebat. in princip. de leg. iij. ⁊. l. legata. §.

5 si. de sup. † nam cum tale ius pignoris hypothece possit ꝑ se si-

c ne principali actiōe cedi, [c] vel donari, vel legari alteri, etiā extraneo, vt probatur in. d. l. iul. in princ. ⁊. l. pe. ff. de distr. pign. Et late ꝑbat Bar. Ang. ⁊ Mod. cōiter in. l. fideius. obl. in pn. ff. de fideius. cū concor. ibi allegatis. ⁊ sequitur Bal. in. l. fin. C. de her. vel actio. ven. Et effectus talis cessionis seu donatiōis talis hypothece est q̄ possit donatari⁹ rei incūbere, donec sibi donatario soluat̄, ita dixit Bar. in. d. l. fideiussor obligari. in prin. alleg. dictam. l. iul. in prin. ¶ Ergo nihil repugnat q̄si testator legat rem in qua habet ius hypothece: q̄r videatur legasse illud ius reale. s. ius hypothece, cū generaliter velint iura q̄d testator legādo rem, videat̄ legare ius q̄ hꝫ in ea. l. apud §. si titius. l. si sic. §. si. l. q̄ in rerū. §. j. cum ibi no. ⁊. l. si dom⁹. §. si. de leg. j. ⁊ si Titio ⁊ Meuio. in prin. cum ibi no. ⁊. l. si dom⁹. §. j. ff. de leg. ij. Et istam conclusionem puto de iure verā, ⁊ si inueniatur aliquem cōtrariū voluisse, nō puto bene dixisse, nec ei⁹ dictū bona ratione fundari, vt patet ex premissis. ¶ Et istam opinio. etiā. s. q̄d si testator legauit rē in qua hꝫ ius pignoris vel hypothece, videat̄ illud ius legare tenet expresse Raph. cu. preal. l. si dom⁹. §. si. alleg. ad hoc tex. in. d. l. iul. in prin. fm ad hoc dicit esse singularē. ¶ Accedit ad cōfirmationē predi-

6 ctorum, q̄r † vbi legās putat se habere in re plus iuris quā hꝫ videtur legare illud ius q̄d veritate inspecta haberet, nō autē illud q̄d habere putabat. l. vxor patrui. cum ibi nota. C. de leg. ⁊ ꝑbatur rōne tex. l. vnū ex familia. §. si rem. de leg. ij. inspicit̄ enim veritas non opinio hoc casu in donādo vel legando. instit. de leg. §. si quis rem suam. ⁊ expresse ad propositū no. Jo. de imo. in. d. l. vnum ex familia. §. si fundū. alias est. §. sꝫ si quidem, in pe. vel vlti. col. dum allegant. l. sticho. de vsufruc. lega.

7 ¶ † Corroborant̄ ꝑdicta q̄r verbo fertur q̄ dicta terra hypothecata pro dote, vt dixi, ⁊ que erat penes dictam dominam non valebat vltra dictam quantitatē centū librarū: imo min⁹ vt verbo fertur, quo casu sine dubio videtur q̄ illi cui competebat tale ius hypothece vel pignoris legando vel donando dictas res, videat̄ dare ius pignoris vel hypothece quod in ipsis rebus habebat, vt probat̄ in. d. l. legata. §. si. cū vtrobiq̄ notatis per Bar. ⁊ in. l. si tibi hō. in prin. de leg. j. ⁊ per Bal. in l. ij. C. de fideius. ⁊ in. l. si. C. de re. alie. nō alie. ⁊ etiā in. l. manumissiōes. ponit Guil. de cu. ibi. de iusti. ⁊ iur. Ja. de are. ⁊ Jo. de imo. in. l. j. §. per seruum corporal̄r. ff. de acqui. pos. ¶ Confirmant̄ predicta: q̄r aut dicta dña vr̄ donasse dictum ius hypothece cū effectu retentionis quousq̄ sibi satisfiat de dicta dote, ⁊ hꝫ dictus Joānes intentū, vt declaraui. aut nō vr̄ do-

8 nasse ius hypothece sed terras; † ⁊ tūc attento q̄ ista donatio fuit remuneratoria. vt ꝑtꝫ in in instr̄o donatiōis, tenet̄ donās

d de euictione[d] licet donatio inceperit a traditione, vt videtur colligi ex notatis ꝑ Ray. ⁊ Barto. in. l. iul. §. j. de verb. obli. ⁊ Bal. in. l. idēq̄. §. si. cū. l. seq. in prin. que incipit, si vero non remunerandi. ff. mādati. ¶ Et mulier in cōtractu donationis pro omnibus contentis in. d. instrumēto donationis, firmiter

9 adimplendis obligauit oīa bona presentia ⁊ futura † ergo vr̄ obligasse nomen debitoris sui. s. dicti Rodulphi. qui tanq̄ heres ꝑ dimidia erat obligatus ad dictam dotem. Etiam videt̄ obligasse illud ius q̄d ei competebat in bonis mariti. l. bonorū. la. j. ff. de ver. sig. Et declarat Sal. i. l. ij. C. q̄n fis. vel priua. ⁊ l. nomen. C. que res pig. ob. pos. ⁊ etiam Bar. in. l. grege. §. cū pignori. ff. de pig. ⁊ Jo. an. in addi. Spe. in tit. de obli. ⁊ sol. in rub. circa. ij. col. ¶ Ergo sicut si cū certa res donata possit donatarius pro euictione regressum habere bona que fuerunt mariti per hypothecariam, multo magis dꝫ posse vti Jo. retētione istorū bonorū que sint de dictis bonis mariti obligatis vt supra: ⁊ per exceptionē repellere Rodulphū heredē pro dimidia mariti dicte dñe: q̄r cui dam⁹ actionē, multo magis exceptionem. l. j. §. quod aūt ait. ff. de superfi. l. vēdicantem. ff. de euic. l. inuitus. §. cui damus. ff. de reg. iur. ¶ Tutiora tñ vidētur superiora fundamenta ex quibus cōcludo licere dicto Joanni incumbere, loco pignoris, donec sibi satisfiat per dictū Rodulphū de dicta quantitate pro rata sua, saluo semper: vt dixi dicto Rodulpho, iure legitime sibi debite i bonis m̄ris si per donationē talem alteri filio dicte mulieris factam diminuta esset. ecōtra ꝑ id quod plene legitur ⁊ not. in. l. j. ⁊. l. si liqueat. C. de inoff. dona. ⁊ in. l. titia seio. §. imperator. de leg. ij. ⁊ in. c. si. de donatio. cum similibus.

Epitome

Epitome.

¶ Statutū taxans alimenta propter morā dotis cōstitute non hʒ locū añ dotem promissaʒ ēt si mulier nupsit sine dote. Et statutū excludens dotatā intelligit̄ de dotata tpe mortis eius de cuius successione agitur. h. d.

Consilium. XVLIII.

Viso statuto sub rubrica de successione liberorū patre vel matre, vel alijs ascedētibus descendentibus abintestato, ꝛ alijs de quibus in themate, omisso omnium verborū apparatu deueniens ad id quod conclusiue mihi de iure verum esse videtur. Dico mihi videri quod de iure non debeant alimenta ad rationem. vij. pro cētenario ꝓ dictis octo annis ꝛ iuxta contenta in petitiōe. ¶ Ad qd ostēdendū presuppono quod statutū predictum inquantū disponit, ꝙ si quis intestat⁹ decesserit relictis filijs vel liberis masculis legitimis, ꝛ naturalib⁹, ꝛ filiabus, si filie ꝑdicte fuerint dotate ab aliqua ex personis ibi enumeratis, debeāt esse ꝯtente dicta dote, ꝛ nō possunt succedere nec aliqd petere in bonis patris vel matris. Si vero ex pluribus filiab⁹ alia fuisset dotata, ꝛ alia non: illa q̄ fuit dotata nō succedat: ille que nō dotate fuerūt debeant dotari in ea quātitate in q̄ alia soror, vel sorores fuerūt dotate ꝛc. † Intelligit̄ de filia dotata tēpore mortis [a] patris, vel illius de cuius hereditate agebatur. hoc precise firmat Bar. in consi. xxxj. inci. quidam decessit intestatus superstite ꝛc. qꝛ cū statutū velit ostendere an filia debeat excludi a successione ꝑpter dotem si statutū dicat simpliciter de dotata nō ꝓcedit vlteri⁹, intelligit̄ de ea que propter dotē erat iam facta in successibilis tēpore mortis defuncti. de cui⁹ hereditate agitur. allegat. l. si alienū. §. extraneus. ff. de here. insti. ꝛ dicit alia plura de quib⁹ ibi per eū. idem est dicendum per Bald. in. l. si plures. de cōditi. inser. in antepe. colū. in versi. iuxta predicta formatur talis q̄stio ꝛc. ꝛ clarius ꝛ expressius loquitur Bar. in dicto consilio. ¶ Cū ergo statutum dicit qd si vna tātū fuerit dotata tēpore mortis patris, vel illius de cui⁹ hereditate agebatur: cōstat ergo qd in suprascripta parte statuti nō est decisus vel prouisus casus noster: qꝛ tēpore mortis patris nulla erat dotata. Sed cōprehenditur vt deciditur casus noster in ver. si vero aliqua predictarum filiarum nō sit dotata, dʒ ei cōstitui dos in bonis patris, seu illius de cui⁹ hereditate agitur arbitrio quatuor bonorū virorū ꝛc. Et isto casu prouidet statutū quod antequam ipsis mulieribus dos fuerit constituta, debeant ei dari alimēta decentia de bonis habitis illius de quo dos cōstitui debuerit. ꝛ vult statutū quod ista alimenta prestari ꝛ dari debēt arbitrio coniunctorum prout supra promissuʒ est in dote cōstituenda. Et isto casu est idē de iure cōmuni, vt not. Bal. in. l. q filiū. post mediū ꝑ illū tex. ff. vbi pup. edu. de. ꝛ in. l. non sine. C. de bonis que libe. ¶ Et vtrū ista talia alimenta peti possint[b] nō est ad presens in causa hec disputatio: qꝛ hec via nō est intētata ꝛ ꝓsecuta: qꝛ debēt talia alimēta taxari arbitrio cōiunctorū ex ꝑte matris ꝓut statutū disponit ʒ dici possit quod hec alimenta que debent̄ iure sanguinis, ꝛ nō ꝓut sint alimēta que debentur a patre ipsi filie, ꝛ successiue ab heredibus patris eum presentatibus, iuxta. l. si quis a liberis. §. idem rescriptum. ff. de libe. agno. non debeant prestari illi q ia aliūde alimētatus est: nisi qñ pro se alimētando obligauit se alteri: ꝛ qꝛ pecuniam mutuo accepit pro alimentis: ita declarat bar. in. l. libertis. §. manumissis. ff. de alimē. ꝛ cib. lega. † Et qa de iuris dispositione alimenta nō cōstituuntur illi qui habet vbi aliūde sibi ꝓuideat de alimētis. vt in. d. l. si qs a liberis. §. de alimēto. ꝛ. l. q filiū. cū ibi no. ¶ Et dicta mulier postꝙ nupta erat in obsequio viri, cui ꝓ nulla dos ꝓmissa erat, poterat sibi ꝓuidere de alimētis ex persona viri: qꝛ marit⁹ tenebatur eam alere vt statim ostendā: ergo satis iuri consonū videtur quod statuentes noluerūt prouidere mulieri de talib⁹ alimētis postꝙ nupta erat viro. Et si ipsa volebat: poterat dotē suam exigere ex forma statuti: scdʒ hoc istud statutū erat i hacpte alimēto rū cōforme iuri cōi: ideo talis interpretatio videt̄ amplectenda. l. ij. C. de noxa. c. cū dilect⁹. de ꝯsuetu. ¶ Nec marit⁹ videt̄ posse petere alimenta: † quia si non cōstat sibi ꝓmissam fuisse aliquā dotē, ꝛ nō apparet quod mulier fuerit infirma: tunc alimēta prestita a marito vxori, que fuit ꝛ est in seruitio viri, non possunt repeti per maritum, vt firmat Innocē. in. c. ꝑ vestras. de donati. inter virum ꝛ vxor. quasi videatur qd fuisset contentus maritus persona ipsius mulieris pro dote, ſm Innoc. allegat id quod habet̄ in aut. quib. mod. natur. effi. sui. §. pe. ver. quid eñ. quē allegat ꝛ Cy. ꝛ Bal. in. l. pro oneribus. C. de iure do. ꝛ Cy. ꝛ alij in. l. quod in vxorē. scilicet quando marito nulla fuit dos promissa, ꝛ alimētauit vxorē suam existentē seu que esse poterat in obsego viri nulla possit repetere alimēta. tamen hoc non curo pro nunc ponere pro ꝯstāti, postꝙ nō expedit ratione superius data. ¶ Nunc restat videre an casus noster sit decisus per sequentē partem statuti que incipit, preterea quia satis est notū ꝛc. In qua est prouisum ꝙ attento ꝙ in iudicijs est vsitatū ꝙ alimēta dotium que dantur seu debētur pro dotibus, taxantur quolibet anno in quātitate librarū vij. pro cētenario dotis dādē. ideo cū hoc nō appareat scriptū velut statutū quod de cetero per quēcunqʒ iudicē arbitrū vel arbitratorē in quocūqʒ casu quo ad debita alimēta ꝑdictaruʒ dotium petātur: taxentur ad rationem. vij. pro centenario. Et in hoc dico quod in presenti parte statuti nō est decisus casus noster, qd ostēdo. Nā dici nō pōt ꝙ ista pars statuti intelligatur de illis alimentis que debent̄ mulierib⁹, antequā dos fuerit cōstituta: de quibus alimētis nos tractamus, scilicet de alimētis que deberi dicerētur ante dotem constitutam: ꝛ de quibus alimētis fuerit facta mētio in superiori parte statuti, vsi. ꝛ in quolibet casu predictorum ꝛc. ¶ Et hoc ꝓbo triplici ratione. Prima, quia hec posterior pars statuti in versiculo ꝑterea ꝛc. loquitur de alimentis dotiū, ꝛ que debentur pro dotibus, ꝛ expresse dictat statutum. Sed superior pars statuti in versi. ꝛ in quolibet ꝛc. loquitur de alimentis que debentur mulieribus iure sanguinis, ꝛ anteꝙ dos sit cōstituta, vt etiam est de iure cōmuni, vt. d. l. qui filium. cuʒ ibi notatis, maxime per[a] Bald. Illa ergo alimenta que debentur ante dotem constitutam, non appellantur alimenta dotium: quia etiā anteꝙ dos aliqua debeatur hoc est ante tempus nubilis etatis, alimenta[b] debentur filie a patre ꝛ eius heredibus, vt dicit statutū, ꝛ etiā ius cōmune, vt. d. l. qui filiū: ergo illa non possunt dici alimenta dotium, vel debita pro dotibus: † quia dos non est debita antequam nubant vel religionem ingrediantur, vt dictat statutū, vel saltē anteꝙ adsit tempus nubilis etatis. l. Titio cētū. §. titio genero. cū ibi no. per Bart. de ꝯdi. ꝛ demō. maxime ver. si cū suis cōcor. Sed talia alimenta sunt debita ꝑ iure nature seu sanginis, vt. l. si qs a liberis. quasi ꝑ totū. de lib. agno. ꝛ. l. si. §. sinautem es alienū. ꝛ. §. ipsum autem filiū. C. de bonis que libe. ꝛ in. l. j. ius naturale. de iusti. ꝛ iure. ¶ † Alimēta vo dotium seu pro dotibus debita, sunt illa que debentur post quā dos fuit cōstituta, ꝛ ꝯstituēs est in mora dādi vel restituēdi dotem, vel quādo soluto matrimonio heredes mariti volunt vti beneficio dilationis ante eis concesse a lege in restituenda dote: quia tunc interim tenentur ad alimenta dotiuʒ interim prestanda mulieri que intra illum annum nō potest dotem recuperare, si vellet, vt qꝛ dos nō ꝯsisteret in rebus immobilibus, que statim restitui debent, tunc nulla alimenta debentur. Ista habentur per glo. ꝛ docto. maxime Cy. Bald. ꝛ Io. de imo. in. l. diuortio. in prin. ff. sol. mat. ꝛ ꝑ gl. ꝛ doct. in. l. vnica. §. exactio. C. de rei vxo. act. ꝛ per doc. in. l. si insulā. §. vsuras. ff. solu. mat. in. c. salubriter. extra de vsur. ꝛ per Bart. in aut. ei qui iurat. de bo. aut. iudi pos. ver. quando mulier. cum si. ꝛ ita appellat alimenta dotiū Bal. in. l. alimentis. C. contra vsu. et Pau. de ca. in. l. diuortio. ¶ Sʒ ista mulier nō est in casu isto: quia sibi nulla fuit facta mora. Itē ipsa si volebat poterat petere dotem sibi constitui. ¶ Stat ergo conclusio quod ista posterior pars statuti loquitur de alimentis dotium, precedens vero pars non loquitur de alimētis dotiuʒ. Et sic iste versicu. preterea ꝛc. non intelligitur de illis alimentis, de quibus loquitur dictus versicu. ꝛ in quolibet ꝛc. quod comprobo alia ratione: quia ver. ꝛ in quilibet. ꝛc. disponit quod illa alimenta prestentur ꝛ taxentur arbitrio quatuor cōiunctorum secundū facultatem qualitatum, prout constituitur dos, sed iste vsi. sequens qui incipit, preterea. taxat specifice. vij. pro centenario: ergo non erit commissum arbitrio coniunctorum, qui habeāt arbitrari secundū qualitatē facultatum. Et si statutum istud in versi. preterea. intelligeretur de illis alimētis de quibus loquitur versic. ꝛ in quolibet ꝛc. sequeretur quod statuētes fuissent incontinēti sibiꝑsi contrarij, que interpretatio est fugienda[c], † Imo potius per subdiuisiones ꝛ distinctiones ꝛ debet vtraqʒ pars statuti saluari a correctione, vt no. Bart. in. l. omnes populi. in. ij. questio. principali. ad fi. de iusti. ꝛ iure. ꝛ in. l. scripturas. C. de fide instrument. ꝛ in. l. j. §. ꝛ parui. ff. quod vi aut clam. ꝛ Bal. in. l. j. vlti. colū. S. de condi. inde. ꝛ Saly. in. l. ita nobis pudor. C. de adul. ꝛ An. de but. in. c. item quis. de resti. spo. ꝛ Pe. de ancha. in. cle. j. de seqstra. pos. ꝛ Io. de imol. in l. si. ff. a quibus app. non li. ꝛ in. c. ex pte. el. ij. de offi. deleg. arg.

Marginal notes: 1 a · 2 · 3 · 4 · 5 · 6 · b · c

a ¶ Mortis. S. eod. lib. cōsi. xiij. numero. xij.

b ¶ Possint. Puto quod oīno peti poterāt: quia cuʒ futura dote sunt in locum portionis hereditarie. fa. no. S. eo. cōsi. xix. nu. x. C. M.

c ¶ Fugienda. S. lib. ij. consi. cxlj. nu. v.

l. nam ad ea. ff. de condi. & demon. & in prima constitutione. C. §. quibus. & in. c. cũ tu. de testi. & l. j. C. de inoff. don. & in. c. cum expediat. de ele. in. vj. ¶ Tertia ratione ostẽdo quod iste ver. preterea &c. nõ loquit̃ de alimẽtis de quibus locutus est ver. & in quolibet, quia etiam ver. & in quolibet. loquitur de alimentis prestandis ante dotem constitutam, quomodo põt dici ꝙ illa alimenta prestentur ad rationẽ. vij. pro centenario: q̃a dictus ver. ĩ. & in qualib. t. loquitur quando nondũ constat quãta sit quantitas dotis: quia non eit cõstituta: ergo verba dicti versiu. preterea cõueniunt dicte particule statuti versicu. & in quolibet. & per cõsequens eius dispositio non debet ad illum versi. trahi: q꞉ cui non conueniunt verba vnius dispositionis, nec etiam trahitur dispositio in re illa. l. ita autem. in princ. ff. de admini. tuto. l. iiij. §. toties. de dam. infe. c. idẽtitatibꝰ. §. penul. de elec. in. vj. Ex his ergo infert̃ conclusio quod versi. preterea. nõ intelligitur de alimentis, que petuntur pro tempore quo dos nõ erat constituta, sed. q. est de alimentis pro tempore quo dos non fuit constituta: ergo frustra dicitur quod detur ad rationem. vij. pro centenario.

Epitome.

¶ Seia habens. cccc. in dote instituit aureliam que vt heres recepit insolutum pro dote Seie fundũ. Aurelia legauit quibusdam bona immobilia ad ipsam peruenta & perueniẽda ex hereditate Seie: an in dicto legato comprehendatur dictus fundus: decidit ꝙ sic.

Consilium. XLIX.

Viso processu prima consideratione videntur dicta bona immobilia adiudicata dicte Aurelia non censeri de bonis immobilibus peruenitis ad dictam Aureliam ex hereditate Seie eius, & ꝑ consequens non cõprehendit dicto legato relicto Aurelie, et Lucretie. ¶ [1] † Primo, quia in hereditate Seie intelliguntur esse illa que tempore mortis Seie erant ipsius Seie seu tenta & possessa per eam. l. ij. C. de bo que. libe. & in. l. nõ tantũ. ff. de peti. here. ¶ Sed ista bona fuerunt adiudicata Aurelie heredi post mortem Seie, & tempore mortis Seie non erant in bonis Seie: ergo dici non posset quod essent bona hereditaria Seie. ¶ Et dato quod actio pro dote recuperãda competeret ipsi Seie tẽpore mortis sue, cũ illa actio nõ poterit iudicari quid immobile, [2] † tum q꞉ actio proprie non comprehenditur appellat õe mobiliũ: sed dicitur esse tertia species per se. l. a diuo pio. §. in venditiõe. ff. de re iud. l. quã tuberonis. §. pẽ. ꝺ p. c. i. no. Dy. Bar. & alij. l. potest pupillꝰ. ff. de aut. tut. & l. mouentium. ff. de ver. signi. & cano. in. c. nulli. de reb. eccl. nõ alie. ¶ Et dato quod ipsa actio non deberet communerari inter immobilia & mobilia, tamen q̃ñ dat̃ ad aliquid mobile, pro & in casu nostro: in quo dabatur ad quãtitatẽ computari debet inter mobilia, & nõ inter immobilia, vt no. aut. de non alie. §. j. colla. j. & l. j. C. si aduer. trãsac. & no. do. in locis supra proxime alleg. & Old. in consi. ccxix. & Jo. and. in addi. Spec. in titu. de instru. edi. §. nũc vero aliqua. in additione que incip. sciredebes. & in titu. de fruc. & interesse. §. j. versi. quid si debeo. & Ang. in. l. j. §. fuit quesitum. ff. ad treb. & Bal. & Ang. in. l. si constante. §. si. sol. ma. & Bal. in. c. j. circa ñ. principij, de pace tenend.

¶ Et lꝫ dicta bona immobilia fuerint acquisita ꝑ dotẽ ipsiꝰ Seie, & sic videãtur acquisita dicta bona immobilia ꝑpter hereditatẽ ipsius: tñ ꝑ hoc non videntur cõprehẽdi in dicto legato, quia testatrix legauit bona immobilia ad eam testatricem peruenta, & perueniẽda ex hereditate ipsius Seie ponderãda est dictio ex, [3] † Que de sui propria significatione denotat causaꝫ proximã immediatã [a]. l. vẽditor ex hereditate. ff. de here. vel actio. vẽd. l. nõ dubiũ. de legibus. l. j. C. si seruus extero. l. eo tempore. ad si. ff. de pecu. no. Bar. in. l. j. §. ex incẽdio. ff. de incẽdio rui. & naufragio. & dicit Bart. ibi quod idem est in dictione de. l. j. §. nunc videamus. ff. de coniungen. cũ emancipa. lib. Sed ita est quod dicta bona nunquam fuerunt hereditatis Seie, vt dictũ est, sꝫ bene dicimꝰ euenisse Aurelie propter hr̃ditatẽ Seie. ¶ Accedit etiã, q꞉ dicta bona obuenerũt Aurelie post aditã hereditatẽ, nõ possunt dici ex hr̃ditate Seie, sed dicuntur bona Aurelie, nõ autẽ amplius dicuntur bona hereditatis Seie, vt no. in. l. j. §. veteres. de acquiren. pos. & l. per hereditariuꝫ. ff. de acquir. rer. do. & l. heres per seruũ. ff. de acqui. here. ¶ Sed premissis non obstantibus puto cõtrariã sententiam de iure veriorẽ: q꞉ dicta bona dicũtur proprie peruenisse ad Aureliam ex hereditate Seie: [4] † quia hereditas est q̃d vniuersale. l. j. ff. de rei vẽ. l. iiij. & ibi no. ff. de petit. her. l. nihil aliud. ff. de verbo. signific. no. in. l. edita. C. de eden. & in. l. j. i princ. ff. eo. ti. & in. c. ij. de libel. obla. in ver. queritur an aliquid dicetur hereditarium, seu de ipsa hereditate, que est quid vniuersale, nos dicimus quod nedũ illa que erãt in hereditate tẽpore mortis defuncti dicũtur esse hereditaria, & hereditatis, sed etiam illa que hereditati sunt acquisita seu loco eius subrogata. l. imperator. cum duabus legibus sequentibus. ff. de lega. ij. l. item veniunt. circa principium. & l. si rem & pretiũ. in prin. & ibi no. ff. de petitione heredi. & in. l. cum multi. ff. si pars here. pe. & expresse dicitur in. l. cũ multi. qꝺ pecunia que obuenit ex venditione partis hereditatis quãuis ipsa pecunia ꝑ se cõsiderata nõ dicatur hereditaria, seu ĩ hereditate illius defuncti. ¶ Et dato etiam quod verũ esset dicta bona immobilia accepta in solutum pro dote nõ dicerentur hereditaria: tñ non sequitur: ergo non sunt ex hereditate: [5] † quia latius & plenius importat dicere aliquid esse ex hereditate, q̃ꝫ esse in hereditate, vt not. in. l. si pretor. §. senatus. cum seq. in versicu. sed si vendidit. & ibi Barto. post gloss. ff. de pe here. & l. iteꝫ veniunt. §. item nõ solũ. & §. fructus. cum glo. eo. titu. ¶ Deniqꝫ nemo negabit quin illa dos, seu actio pro dote erat ex corpore hereditatis Seie: ergo si peruenerunt seu acquisita fuerunt ista bona immobilia ex illa dote seu actione hereditaria, dicũtur peruenisse ex hereditate & ex corpore hereditario immediate, bene facit tex. in. d. l. item veniunt. §. item nõ solũ. in versi. ex hereditate. iuncta gloss. in versic. extrinsecus. ff. de peti. here. vbi apparet quod omnes accessiones dicuntur esse ex hereditate nisi ille que accedũt persone possessoris, vt in exẽplis ibi positis in gloss. q̃uis alias si querit̃ an accessiones sint ex aliquo iure vniuersali nõ dicantur omnes accessiões esse ex corpore rei, vt sunt vsure. l. vsure pecunie. ff. de verbo. signi. & etiam pẽsiones domorũ vel nauiũ, vt not. Bart. in. l. ex diuerso. in prima col. circa prin. ff. de rei vendi. vt patet ex no. per Joã. an. in c. q̃ꝫ q̃ꝫ. de vsur. in. vj. in nouel. & per doct. in. l. quod procu. ex re. ff. de pcu. & quod no. glo. in. l. si nauis. in versi. inter. de rei vẽ. Et similiter pretium rei vẽdite non dicitur esse ex re vendita quando querimus vtrũ pretium sit ex re particulari. l. vẽditor ex hereditate. ff. de here. vel act. vẽ. l. qui vas. §. si. ff. de fur. Et tamen vbi queritur, vtruꝫ pretiuꝫ rei vendite que erat de corpore vniuersalis hereditatis, dicatur esse ex re seu corpore. Et tex. dicit ꝙ sic in. d. l. si rem & pretium. duꝫ dicit, pretium quod ex aliena re. & in. d. l. iteꝫ veniunt. in prin. Et per ista iura apparet non obstare si diceretur quod potest esse verum qꝺ in vniuersalibus vna res succedit loco alterius, quãdo petitur restitutio alicuius iuris vniuersalis. Secus si res particulares petantur: quia dico qꝺ [6] † imo etiã quãdo petũtur res particulares tanq̃ꝫ de vno corpore vniuersali, tũc pretium succedit loco rei. Et ecoõtra patet in petitiõe hereditatis intẽtata ꝑ actorem contra reum possidentem, vnã tantũ rẽ hereditariam seu pretiuꝫ. nam datur talis petitio etiam ad vnã reꝫ particularẽ. l. regulariter. cuꝫ. l. seq. ff. de pet. hered. dũmodo petatur tanq̃ꝫ quid hereditarium, nec hꝫ necesse tũc actor petere hereditatẽ: quia eam hꝫ, vt dicit Bar. & alij in. l. j. in prin. ff. de edẽ. & Bar. & Ang. in. l. edita. C. eo. Et cano. in. c. ij. de libel. ob. ¶ Et sic dato qꝺ in hoc casu nõ agatur ad vniuersitatẽ aliquam, & per cõsequens dato etiam qꝺ ista bona immobilia non dicantur esse hereditaria & hereditatis Seie: tamen non vr̃ posse verificari quod nõ ꝓcesserint & prouenerint ex hereditate & rebus a iuribus hereditarijs & hr̃ditatis dicte Seie immediate: q꞉ actio de dote erat hereditatis Seie. & si querat̃ an peruenerint ex iure vniuersali hereditario, fatendũ est quod sic, quia vt dictum est hereditas est ius vniuersale, in quo iure vniuersali computantur illa que ex rebus illius corporis vniuersalis acquisita sunt. ¶ Rursus alio capite probãtur predicta. naꝫ illa bona immobilia fuerunt data insolutũ pro dote, que erat hereditatis, & ĩ hr̃ditate. d. Seie. Se dita est qꝺ [7] † dos [b] est vniuersale sicut hereditas & peculium. l. quod dicitur. ff. de impẽsi. no. bart. & alij in rub. solu. matri. & in. l. item veniunt. §. item non solum. de pet. here. adeo qꝺ istud quod est acquisituꝫ ex re data in dotem, cẽset̃ esse ipsa dos, vt. l. res que ex pecunia. ff. de iure dot. & l. Labeo & Sabinꝰ. in. §. si dñs. ff. de verb. signi. Et not. Barto. in rubrica so. mat. & in cõsi. incipiente punctus q talis domina P. &c. sicut ipsa dos erat ex hr̃ditate Seie ita cẽseri debẽt ista bona immobilia in quibus videtur cõsistere dos ipsius Seie, q̃uis iudicari debẽt immobilia, lꝫ dos data fuerit in pecunia: vt probat̃ in. l. cũ in fundo. §. si fundus. ff. de iure do. ¶ Et per predicta patet esse responsum ad allegata in contrarium: nam nõ ob. q꞉ ista ꝑdia nõ essent in bonis & hereditate Seie, & non

possunt

[a] ¶ Immediatam Bart. Ja. l. ex hoc iure. in prin. de iusti. & iur. Cor. aut. ex cã. co. j. C. de lib. preter. Soc. ꝯsi. lj. nu. vij. li. iiij. Sꝫ ꝙ ẽt mediataꝫ bal. & alij i. l. j. C. de ꝯdi. inser. Fran. repa. l. femine. nu. viij. C. de secun. nup.

[b] ¶ Dos. j. lib. iiij. cons. cxxiiij. nu. xi. j. lib. v. consi. lxxix. num. vj. ideꝫ Are. l. placet. nu. iij. de acqui. here. Soci. ꝯsi. cxxvj. col. ij. li. j. Alex. in. l. si marito. §. si. sol. matr. Jas. in. l. traditionibus. C. de pact. l. j. C. de ind. Ant. rub. cõsil. xxv. col. ij. & ita per manus tradunt. Sed verius puto ꝯtrariũ nisi vniuersitas sit data in dotẽ. vt tꝫ Bal. in. l. j. col. ij. ff. sol. ma. & i. l. si. C. ꝺ sentẽ. q̃ sine cer. q̃ꝫti. & in addi. Spe. in t. de sentẽ. facit qꝺ no. Cor. cõs. xl. co. ij. lib. iiij [illegible].

possunt dici ppriè hereditaria ista bene possunt dici pueta ex hereditate postq sunt acqsita ex rebus et iuribus hereditarijs. 8 d.l. si rē et pretiū. ¶ † Sic dicimus in fructib9 perceptis post mortem testatoris: quia quāuis nō sint proprie hereditarij tn̄ augent ipsam hereditatē, et dicūtur esse et peruenire ex hereditate. l. itē veniūt. §. fruct9. cū gl. de pet. here. Et qd not. in. l. qd procurator ex re. ff. de pecu. et presertim cū fuerint acquisita ex dote que erat hereditaria, et q illud qd acqsituz est ex ipsa pecunia dotali, censetur esse ipsa dos, et per pñs pueniēs de hereditate Seie, vt proxime probaui. ¶ Non obst. qd ipsa actio de dote nō poterit iudicari qd immobile: qz fateor tempore quo exactio dotis facta nō erat. Sz postea qñ fuerūt accepta i solutū pdia bene poterat ipsa dos cōsistere. et in immobilibus. d. l. res que pecunia. vt not. in. d. l. labeo. et patet in. d. l. si fund9. ¶ Nō obstat quod dictio ex, denotat causam immediatā et proximā. quia respondeo quod dicta bona immobilia dicūtur proprie peruenisse ex hereditate, et sic ex vniuersali corpore ipsi9 hereditatis Seie, et censetur fuisse dos quondā Seie, que dos erat 9 ex hereditate, vt ex pluribus supra probaui. † Diceretur autē bona peruenisse Aurelie propter hereditatē Seie quādo bona ista fuissent ab aliquo pmissa vel relicta Aurelie sub conditione si ipsa adiret vel consequeretur hereditatem Seie: qa non puenirent ex hereditate Seie immediate, sed propter hereditatem Seie. d. l. eo tēpore. ad fi. cum simi. ¶ Non obst. q 10 post aditā hereditatē non dicitur amplius hereditas. † Quia a respondeo quod imo potest appellari, et dici post aditā[a] hereditatem. l. fi. §. si autem in secūda. in ver. hereditati curatorem dari. C. de bo. que lib. Et ibi pōderat Bald. et patet in toto titulo. ff. de peti. hered. saltem large. Secundo respondeo quod intētio testatricis Aurelie fuit accipere et intelligere hereditatem Seie, etiam post aditā hereditatez. Patet etiam ex illis verbis dum dixit. Et perueniendorū ex hereditate Seie matris sue, nam testatrix tēpore quo condebat testamentum iam adiuerat hereditatem matris: et tamen quo ad futuruz appellat nam hereditatē Seie. et ita etiam se hz cōis vsus loquēdi, qui in omni dispositione debet attendi. l. liberorū. §. qd tn̄ cassius. de leg. iij. l. labeo. de sup. leg. c. ex literis. de spōsa. et ita cōcludo dicta bona venire in legato. Alex.

Summarium.

1 Priuatus de mandato tabellionis scribens, non incidit penam falsi ex statuto quod non immatriculatus exercens artem notariatus incidat in penam falsi, quia per hoc non facit actum notarij. nu. 6. et 8.

2 Titulus, de his qui sibi asscribunt, non habet locum in testamento nuncupatiuo.

5 Tabellio potest per alium priuatum scribere.

Consilium. L.

Ponderatis verbis statutorum de quib9 in themate et responsionibus factis per dominum Franciscum inquisitioni contra eum formate. ¶ † Dico, vt mihi videtur Frāciscum penam falsi non 1 incurrisse: quia illud quod egit Franciscus non egit vt notarius, nec vt exercens artem notarie: sed vt priuatus, et vt executor mandati alterius. hoc probatur per ea que not. Barto. in l. j. §. ex illa. ad legem corne. de falsis. et Bal. in. l. j. C. de his qui sibi ascribunt in testamento. vbi concludunt qd licet quando tabellio rogatus de testamēto alicuius, vel alius scriba testamenti in testamēto ascribit aliquid tanq a testatore relictuz, incidit in penā. l. cornelie. de fal. l. diuus. et l. si quis legatuz. C. de fal. Et per totū titulum. C. de his qui sibi ascribūt in testamento. hoc nō habebit locū in herede qui manu propria scripserat notā testamēti, in qua erat institutio ipsi9 heredis manu eiusdem, et illā notam tradidit notario qui illā legit et publicauit corā testatore, et testibus. Nam dictus heres hoc casu nō incidit in penā falsi: qz illud testamentū non probatur per illam scripturaz manu heredis, sed per authoritatem notarij qui intercessit. ¶ Hoc probatur per notata per Odof. et Cy. 2 in. d. l. j. C. de his q sibi ascri. vbi cōcludunt † qd pena. l. j. corne. de fal. que imponitur ei qui scribit testamentū, et aliqd ascribit nō hz locum in testamēto nuncupatiuo facto coram testibus, lz de eo fuerit facta scriptura aliqua: non tamē in forma scripture solēnis prout requirit in testamēto in scriptis: quia testamentū tale non capit tūc vires a scriptore, sed a testibus, sed ita est quod Franciscus non tanq tabellio scripsit illas renunciationes, ideo vires habet in subscriptione et mādato notarij, ergo nō debet incidere in penā sicut et ille heres, et priuatus, et tanq priuatus scripsit notam testamenti. qui nō incidit in penam falsi seu quasi falsi. ¶ Confirmatur ex his que not. Tancr. de corneto in opere suo in rubrica. viij. qstio. x. vbi te3 net † quod qui scienter dictauit notam ex qua redactum est instrumentū nullum, nō punitur de falso: quia illa nota est scrib ptura priuata[b] que probationem nō facit sed expectat post se aliam scripturam que fidem facit seu illi tribuat fidez: ad hoc inducit. l. dictantibus. C. de testa. et que not. in. l. diuus. C. ad. l. Cor. de fal. ¶ Predicta ad casum nostrum confirmantur, qa scribere voluntatem testatoris licet quando a tabellione hec publicante coraz testibus, et sic fit ab eo vt a tabellione de hoc rogato dicitur pertinere ad officium tabellionatus, vt in au4 then. de tabellio. in princi. §. j. † tamē ipse actus nudus scribēdi presertim cum voluntate et mādato tabellionis, nō dicitur in ipso scribente exercitium officij tabellionatus: hoc probat per. l. seruus. ff. de testamē. cum ibi no. per gloss. et clarius bar. et alios ibi, vbi habet quod licet seruus tanq notarius nō possit conficere testamentum, qz seruus non potest esse tabellio. l. generali. C. de tabel. li. x. tamē potest esse simplex scriptor testamenti quando scribit vt persona priuata, tunc eñ non dicitur gerere se pro tabellione: nec tabellionatus officium exercere illud officium tabellionis seu notarij. l. si tibi. cuz glo. C. de iure 5 fisci. lib. x. ¶ † Nam et tabellio potest per aliū[c] scribere, dūmodo ipse tabellio sit rogatus: de accu. §. in his. et ibi no. in auten. de instru. cau. et fide. et dicto modo notarius rogat9 postea subscribat se, etiam si ille q scripsit nō erat tabellio, sed priuatus. vt firmat dominus cardi. floren. et etiā Anto. de but. in. c. fi. de offic. deleg. et predictus dñs Cardi. et etiā Ant. de bu. in. c. fi. de offi. deleg. in. c. cū. P. de fide instru. et in. c. inter dilectos. eodez titu. Et ibi refert et sequitur do. Abb. sicu. vbi refert consultuz fuisse per prefatum dominum cardinalē notariorū posse per alium etiam priuatum scribere instrumentum, dūmodo ipse qui fuit rogatus se subscribat: allegat tex. xij. q. ij. cum redemptor. et per. d. c. inter dilectos. a cōtrario sensu per. d. §. in his. p hoc etiam adducunt: quia industria tabellionis nō eligitur in scribendo, sed vt det fidem gestis, quod satis prestat se subscribendo. ¶ Nec obst. secundum eos id quod habetur in. §. nos autem. in auten. de tabellio. quia respondent quad considerata mente illius litere, ille tex. facit potius in cōtrarium, nā emanauit ibi illa dispositio: quia ibi ille. l. qui rogabat de 9tractu nō audebat xba cōtrahentium, sed alij cōmittebat, et ipse se subscribebat. secus ergo si ipse rogat9 fuit plens, et postea scribat per aliū, et in fine se subscribat, vt in regula, qui p alium. de reg. 6 iur. in. vj. et i. c. licet mulieres. de sent. excō. ¶ † Apparet ergo ex predictis quod si priuatus scribat instrumentū non tamen ille se subscribat vt tabellio, nec illuz actū dicat se facere vt tabellio quod non dicitur gerere officium tabellionis. qui alias puniretur de falso, l. eos. in fin. ff. de falsis. et declarat Bal. maxime in. l. data opera. C. qui accusa. nō pos. in. xviij. coll. in ver. 7 dubitatur de eo qui ascribebat se comitem et c. vbi dt † quod ille qui ascribebat se comitem sacri palatij, et creabat notarios cum nullam authoritatez haberet, punitur de falso. l. eos. et. l. si quis. et ibi not. Andre. de barulo. C. de aqueduc. lib. xj. et dicit Bal. quod punitur pena mortis, qz delinquit in principem, a quo fingit se authoritatē habere. ¶ Et idē dicit Bal. in eo q facit instrumēta tāq tabellio, qui nō fuit creatus tabellio, lz si fuit creat9 et postea priuatus, nō punitur pena mortis: quia iuuatur primordio veritatis. ar. no. i autē. de nō alie. §. qz vero. ¶ Si ergo licite fieri potest hoc. l. q notari9 rogatus de actu scribat per aliū qui scribit, et non vt tabellio rogatus, vt proxime cōclusum est: ergo sequitur quod ille talis priuatus scribens non dicitur gerere officium tabellionat9: qz si diceret gerere officiū tabellionatus, puniretur de falso. p. d. l. eos. quod esse nō potest: quia si illd licite fieri potest, vt dixi, ergo nō meretur penam non solum falsi, sed nec aliā. l. gracch9. C. de adul. cū simi. ibi alleg. ¶ Ad predicta bene facit quod no. Inn. in c. cum ecclesia. de causa pos. et proprie. glos. affuisse. et in. c. bone. de postu. prela. et Bar. in. l. j. §. hoc interdicto. in. iij. col. de iti. 8 actuq priua. vbi dicit, † quod si qs vult pbare quod fecit aliquem actum per quem dicat se fuisse adeptū quasi possessionē alicuius iuris, puta seruitutis vie, itineris, vel iuris hospitandi, nō sufficeret probare quod ego iui per fundum tuum te sciente et patiente, ad hoc vt intelligeret acquisiuisse quasi possessionem iuris seruitutis vie, itineris, vel si apparet quod mille vicibus fuerim repertus in domum tuam ad prandium te sciente et patiente, nam per hoc non diceret me esse in quasi possessione iuris hospitandi a te, nisi probetur q ego talia

a ¶ Post aditam. Iaso. 9si. ccuij. i si. li. ij. Frā. rip. l. gro me. §. duo fratres. nu. j. de v. f. oblig.

b ¶ Priuata. j. ll. vj. consi. cxlv.

c ¶ Per aliū. Idem Bal. l. imperator. ff. de stat. ho. l. si qs ex argētarijs. §. cogent. ver. quid eñ. ff. de edē. Frā. rip. tract. de peste. fol. cxvij. Et ita obseruat. Fa. 3. lib. ij. cōsi. cxlvij. deci. 9si. cccc xlvij. Mat. de aff. dec. nep. lib. vj. lz 5 faciat Alex. 3. li. j. cōsi. cxxix. col. fi. vi de Alex. l. qdaz §. j. col. fi. ff. de eden. sniia tn̄ Alexan. est vbiq et xba q pōt nedū scribere, sed etiā in formaz redigere p aliū dūmō subscribat, vt in. d. consil. cxxix. in fin. lib. [illegible]

fecerim tanq̄ vtens iure meo: vt quia ego tunc istud ius pe-
tebam vt meum. aliter enim nō dicitur esse probatum qđ ego
predicta fecerim gerēdo me pro eo, cui tale ius seruitutis cō-
peteret, potuit em̄ esse q tu pass⁹ fuisti me talia facere causa
amicitie, facit. l. si. quemad. serui. amit. cū alijs ibi allegatis in
gl. ¶ Ergo in proposito ad hoc, vt dicať apportare q dict⁹
Franciscus scripserit p̄dicta, gerēdo se pro tabelliōe, vel exer
cuerit, ea que ptineāt ad artē notarie, oportet apparere quod
ea fecerit vt tabellio, vel quod ea fecerit que nō conueniāt ni
9 si tabellionib⁹. facit capi. in presentia. de proba. † sed scribere
simpliciter put Franciscus fecit, non publicāda nec authēti
cando, sed potius faciendo ex cōmissione notarij est act⁹ qui
cadit in priuatum nō in notariū, ⁊ non cōcludit de necessita-
te ad exercitiū notarie, vt probaui supra. ¶ Nec obst. p̄dictis
quod ex forma capitulorū cōditorū a principo non potuit p
notarium committi istud officium dicto Frācisco. Quia re-
spondeo quod etiam si Frācīscus fuisset notari⁹ ⁊ matricula
tus in matricula Mutinēsi nō potuisset eodē modo sibi dele
gari vł ꝯmitti, vt ptz ex ispectione dictorū capitulorū, ita q
illa capitula nō disponūt qđ ista scriptura, quaz quis vt pri-
uatus facit dicatur spectare ad officiū notarie. vel non solum
vt notarius damnorū datorū nō possit officiū suum in aliuz
transferre. adeo q acta ⁊ gesta per illū substitutū valeāt. ⁊ de
hoc ad presens nō q̄riť a me. s. an illa gesta valeāt. vel an no-
tarius qui demādauit isti vt scriberet prout scripsit, incurrat
in penam statuti, sed solum si Franciscus qui scripsit prout fe
cit absq3 scriptione, ⁊ sic absq3 eo quod assereret se tabellionē
dicatur fecisse ea que pertinent ad actum notarie, adeo quod
penā falsi vel aliam incurrat. ⁊ dico quod nō, vt probatuz est
supra. ¶ Cōstat etiam quod isto modo falsum non commisit
aliquid contra veritatē. Et sic non potest ex aliquo capite in
cidere in falsum. l. quid si falsum. cum ibi not. ff. de falsis. ⁊ in
aut. de instru. cau. ⁊ fi. in prin. Ex quibus cōcludo Franciscuz
no incidisse in penā falsi, nec in aliam, vt patet ex iam dictis:
quia talis actus saltem quo ad Franciscuz, non est punitus a
lege vel a statuto. Alex.

Epitome.

¶ Licet vēditor promiserit trāsferre tradere ⁊ cōsignare mer
ces in certo portu ad talem pontem suo periculo ⁊ impēsis,
non tamen tenetur soluere gabellam contractus, quia nō est
onus ⁊ expensa rei tradende sed conuentionis, ⁊ spectat ad
emptorem. h. d.

Consilium. LI.

Viso themate suprascri-
pto ⁊ scripturis de quibus in eo fit mētio, ⁊ his
que copiose scripta sunt p p̄stātissimos ꝯsultores
florentinos. ¶ Circa primū dubiū puto de iure cōcludenduz
per dicta verba, de quibus in dicta scriptura cōtinēte celebra
tionē cōtractus venditionis, que sunt in effectu ista videlicet
⁊c. quale tenere in Ropha septuagita millia de seruo lo det-
to miser victore celle, vēde ⁊ promitte dassi gnarle in portu pi
sano discarichare al pōto de liano, a tuto suo rischo spece nō
esse obligatum dictum venditorē ad expressam illius gabelle
a quam nulla facta ꝗuētione obligat⁹ fuisset soluere emptor.[a]
1 ¶ Moueor principaliter † q̄ onus gabelle soluenduz ratio-
ne contractus est expensa ⁊ onus cōuentionis, nō expēsa vel
onus rei tradēde vel ꝯsignāde. ita inqt Bal. in. l. j. in. iiij. q. C.
de ꝯhē. emp. vbi q̄rit, an si de ꝯtractu est soluenda gabella in
quo loco soluetur, an vbi cōtractus est celebratus an vbi res
est tradita, an vtrobiq3. Et respondet q gabella est onus cō
uentionis seu obligationis nō onus rei tradende: ideo inspi-
citur locus ꝯtractus vt. d. l. j. C. de cōtrahen. em. ⁊ idē in effe-
ctu voluit Bal. in. l. magis puto. §. illud. ff. de reb. eo. per illū
tex. bene facit qđ no. Bal. in. l. j. C. vbi cōueniantur qui certo
loco dare promiserunt. ¶ Sed dn̄s Victor pmisit assignare
dictas mercātias in portu pisano, ⁊ oneratas ad pontem lau
reum suis rischo ⁊ expensis, ergo cū promiserit dominus Vi
ctor subire periculū ⁊ expēsas ⁊ cōsignationes. Et expēsa ga
belle nō sit onus cōcernens cōsignationē ⁊ traditionē, s3 con
tractū ipsum. i. ꝯuentionē que cōtinet vēditionē, vt dixi: me-
rito ista gabella non cōprehendiť in dictis verbis. Nec dicať
qđ illa v̄ba. s. a tuto suo rischo ⁊ expensa ⁊c. referanť nō soluz
ad proximū illud verbum, sed ad illa verba in proximā ora-
tionem qua diciť. El pmitte assignarle in portu Pisano ⁊c.
Si etiam ad precedentē orationē se ad verba illa vcz, loquale
lxx. millia de seruo lo detto miser Victor ce levende ⁊c. quia
2 respondeo † qđ qualitas adiecta in sequenti oratione, nō refer
tur ad precedentē, vt. l. filium. cū glo. ff. quando dies leg. ced. ⁊
no. Barto. in. l. auia. in prin. de cōdi. ⁊ demō. dn̄ opponit ad. l.
auia. de. d. l. filium. ⁊ subdit in. d. l. auia. quod maioris est effica
cie clausula posita in precedentib⁹. quātū ad hoc vt referať se
b quētia,[b] quā clausula posita in sequētibus vt referať ad p̄cedē
tia. l. quisqs. cū ibi notatis, de legi. ⁊ no. etiā gl. ⁊ Barto. ⁊ alij
in. l. si quis ex argentarijs. §. si initiū. ff. de eden. ergo illa quali-
tas adiecta per illa verba, a tuto suo rischo ⁊ expensa, solū re-
fertur ad suā orationē, ⁊ nō ad precedētia dato quod essem⁹ i
casu q si apposita essent illa verba. s. ad suo richo ⁊ expensa in
precedēti oratione ꝯtinēte actū vēditionis, debent referri ad
sequentē orationē ꝯtiuentē ipsum actū. ¶ Quinimo fortius
videtur quod in casu nostro si illa v̄ba. s. tuto. sua rischo ⁊ ex-
pensa fuissent apposita in precedenti oratione cōtinente actū
vēditionis, nō intelligeretur repetita ad sequentē pmissionē
continentē factū cōsignationis, per. l. qui fundū. ff. de contra-
hen. emp. ⁊. l. si ita quis. in prin. ff. de verbo. oblig. per que iura
ita decidit Bar. in. l. si ita stipulat⁹. §. chrisogon⁹. circa tertiā
col. ff. de ver. ob. facit quod ipse not. in. l. iiij. §. eritq3 differētia.
ff. vi bo. rap. ¶ Quātominus ergo cū sint apposita in sequen
ti oratione ꝯtinēte promissionē causa cōsignationis dicte in
fine debet referri ad precedentē orationē, cu minus operetur
clausula in fine apposita, quantum ad hoc vt referatur ad se-
quentia, vt iam dixi. ¶ Acceditq3 quia nemo diceret verba ista
clare cōprehēdere quod dominus Victor teneatur soluere ex
pensam gabelle pertinentē ad emptorē, imo vt supra est osten
sum nullo modo dicta verba cōprehendunt. sed posito qđ ver
ba nō essent clara, ⁊ nō denotarēt expresse cōprehensionez ex-
3 pense gabelle, † sed essent ambigua, debēt interpretari ꝯtra eū
q se fundat ex scripta. l. veterib⁹. ⁊ ibi declarat Bar. ff. de pac.
l. stipulatio ista. §. in stipulationib⁹. ff. de verb. oblig. c. in pre-
sentia. de prob. sed emptor est ille q se fundat ex scriptura, per
quā dicit venditorē promisisse soluere illud onus gabelle, ad
quod alias fuisset obligatus dictus emptor: ergo contra eum
debet fieri interpretatio. ¶ Ex his infertur quod non pōt di
ctus emptor p̄tendere qđ dn̄s Victor sibi in aliquo sit obliga
tus occasione gabelle predicte nō solute. Nā aut statutū pan-
norū nō disponit quis teneatur soluere habellā. s. emptor vel
4 vēditor, ⁊ tūc de iure cōi † emptor tenetur soluere totā gabel-
lam. l. d3. ff. de edi. edic. per quē tex. decidit Bal. in. l. si prediuz,
in. ij. col. C. de edi. ac. aut statutū Pannorū disponit qđ vendi
tor debeat soluere totū vel partē, ⁊ tūc pro eo q debet solue-
re vēditor, nō potuit parte inquietari emptor in ciuitate ip sac
rū. l. j. C. vt nullus ex vicarijs. li. vj. ⁊ sic emptor siue inquietat⁹
⁊ grauatus est pro eo qđ tenebať venditor soluere fisco, fuit si
bi emptori facta iniustitia propter quā nō debet teneri vēdi-
tor emptori in aliquo. l. si per imprudētiaz. ⁊. l. luci⁹. ff. de euic.
cū ibi no. ff. de fideius. l. fi. C. de ac. emp. ¶ Nec p̄dictis obsunt
qđ in dicta scriptura contineať q dictus venditor non debet
soluere gabellā in portu pisano. Et sic illa exceptio firmat q
soluat solū vēditor alias gabella. l. quesitū. §. deniq3. de fundo
instruc. l. in his. cū ibi no. de legi. Quia respōdeo quod in por-
tu Pisano nō erat soluēda gabella cōtractus, s3 gabella pro
cōductiōe mercantiarū. nō autem querimus de gabella soluē
da ratione cōtractus celebrati que quidem nō est actus respi-
5 ciens traditionē ⁊ cōsignationem mercium, ¶ † Preterea ex
ceptio non facit qđ sub regula cōprehendatur id qđ alias nō
c cōprehenderet si nō fuisset adiecta dicta exceptio,[c] vt. l. gn̄ali.
§. vxori. ⁊ ibi no. Bart. ff. de vsufruc. lega. ⁊. l. luci⁹. §. plurib⁹.
⁊ ibi Bar. ff. ad trebel. sed si nō esset adiecta dicta exceptio de
gabella in portu Pisano non soluente per dittum Victorez
fuisset comprehēsa expensa gabelle soluēda pro cōtractu di-
cte venditionis pānoruz, vt supra probaui: ergo illa exceptio
minime habet obstare. Ex quibus omnibus concluditur di-
ctum capitu. nō posse verificari p dictā scripturam, etiam da-
to qđ probatū esset vel probaret attestatio impedimentum. ⁊
damnū illatum dicto emptori, ⁊ per cōsequens pronūciari de
beri in fauorem dicti victoris ⁊ eius fideiussorum. Et ita dico
⁊ consulo ego Alex. de imo.

Summarium.

1 ☞ Tempore permisso ⁊ nō prohibito factum presumitur.
2 Confessio ⁊ ratificatio torti sine indicijs, non valet.
4 Terror presumitur inferri ab officiali.

Consilium

a ¶ [illegible]

b ¶ Sequētia. Ma
thei. no. clj. Bal. l.
quoties, ij. in fi. C.
de fideicō. Pau. l.
auia, i pn. de cōdi.
⁊ demō. Lāce. dec.
l. j. co. j. ff. de iuris.
om. iudi. Jas. d. §.
§ initiū. l. cū filiof.
col. ij. l. si ita sit. col.
ij. de leg. j. l. iij. §. fi-
liusañt. co. ij. de li.
⁊ post. l. j. C. de lib.
prest. vł exhe. dec.
l. j. co. xj. ff. d of. ei⁹
cui mād. est iurisd.
ꝯsi. ccccc. n. viij. an-
dr. tiraq. in ꝯsu. pi
cto. ti. retra. §. j. gl.
xiiij. nu. xxv.

c ¶ Exceptio. 3. lib.
j. cōsi. xxviij. nu. xj.

Consilium.LII.

Viso themate illustrissimi, et dictis epi Regini et Antonii de presen. et licentia concessa eidem Antonio a domino Episcopo regino ingrediendi monasterium et eundi intra claustra monasterii sanctorum Cosme et Damiani civitatis Regii, instrumento que in quo moniales dicti monasterii constituerunt ductum Antonium suum factorem. Et visa sententia contra dictum Antonium lata et his que eleganter et copiose allegata sunt in favorem dicti Antonii per eximium advocatum eiusdem. Et si multa hincinde dici possent: tamen illa videtur mihi in paucis vera esse conclusio et verum fundamentum, posito quod Antonius poterit condemnari in ducatis .xxv. auri. pro eo quod ipse Antonius de hoc anno in die .xii. Iulii confessus est specifice et sponte ante aliquam torturam secundum quod acta sonant, ivit in claustro dicti monasterii una vice pransum .s. in die festivitatis sanctorum Cosme et Damiani proximi preterito: que festivitas fuerat de mense Septembri .M.cccclxii. et sic ante tempus licentie concesse per dictum episcopum dicto Antonio de ingrediendo dictum monasterium que quidem licentia fuit sibi concessa de anno presenti .M.cccclxiii. die .xii. Maii. verum est quod dictus Antonius non expressit diem: annum, neque mensem quo aliis vicibus ingressus fuerit dictum monasterium. Et constat quod ante dictam confessionem per aliquos menses habuerat Antonius a dicto domino Episcopo licentiam intrandi pro honore seu utilitate tam ipsius monasterii quam priorisse seu monialium eiusdem, pro ipsius aut earum negotiis necessariis toties quoties ipse Antonius voluerit seu requisitus fuerit de licentia potuit ingredi per prefatum episcopum, ut in eodem themate manifeste continetur † in dubio interpretari debet quod in tempore et casu permisso[a] ingressus fuerit et non in prohibito: ut firmat clare Barto. et alii in .l. non solum. §. sed ut probari. ff. de novi ope. nun. arg. illius. §. et .l. eum actum. ff. de neg. gest. cum ibi no. et .l. ii. C. de peti. here. cum glo. et per id quod not. in cle. si. de rescri. iuncta .l. merito. ff. pro socio. Et sequitur ibi Bal. in .l. si. ff. an servus ex suo facto. et in .l. precib. circa .vi. col. C. de inpube. et Sal. in .l. materiam. in fine. C. de probatio. ¶ Et per hoc non haberet obstare si diceretur quod semel in monasterio fuit inventus per dominum vicarium, et sic fuit repertus in flagranti crimine et sine processu potuit condemnari iuxta nota. per glos. et doc. in .l. ictus fustium. ff. de his qui no. infamia. et in .l. levia. de accu. quia non fatetur Ant. se fuisse inventum per dominum vicarium ante tempus quo fuit ei concessa licentia ingrediendi. ¶ Et similiter patet quod non habet obstare si dicatur quod attenta confessione dicti Antonii sponte facta non potest allegare quod non processerint indicia vel quod processus fuerat nullus per id quod habetur in .c. i. de accu. in .vi. et in .c. pisanis. de resti. spol. et in .c. consuetudinem. de elec. et no. Inn. in .c. qualiter et quando el. ii. de accu. et in .c. per inquisitionem. de ele. et Bar. in .l. si confessus. de custo. reo. et Ang. in .l. viro. solu. mat. et in .l. i. ff. de confessis. cum si. quia dico quod verum est ubi confessio concluderet crimen esse commissum. sed iste non est confessus commisisse crimen imo per productionem licentie apparet eum iure permittente potuisse ingredi monasterium et in dubio presumitur intrasse in tempore et casu permisso et licito ut superius fuit ostensum. ¶ Sic ergo oportet aggredi confessionem factam in tortura, et post torturam: quia non videtur quod in sententia fuerit condemnatus pro his de quibus in duabus ultimis confessionibus continentur: quia attento quod fuit positus in tortura pro inquirenda veritate super assertis facinoribus commissis per dictum Antonium, non potuit nec debuit torqueri non precedentibus legitimis indiciis ad alia facinora .l. i. in prin. et .l. maritus. et ibi not. et .l. fin. ff. de questio. ¶ † Unde cum his que in tortura et post torturam confessus est, non subessent indicia sufficientia de quibus in actis mihi transmissis appareat iuxta plene tradita per Bar. in d. l. si. ff. de questio. et etiam in .l. de tormentis. ff. de questioni. et Io. And. in addi. Spec. in tit. de probatio. §. si. et in .c. cum in contemplatione. de re. iu. et per Pau. de Leaza. in .c. gravis. de depo. Et per alios scribentes in .c. tertio loco. de proba. cum similibus post torturam etiam ex intervallo aliquid confessus fuerit vel ratificaverit ea que fuit confessus in actu torture mihi valet[b] talis confessio vel ratificatio, ut est glo. iuncto tex. in .l. penulti. ff. de questio. et not. An. in .l. qui in aliena. §. celsus. de acqui. here. ubi querit an si aliquis sit tortus non precedentibus indiciis si postea perseverat in confessione posset notarius scribere ipsum sponte confessum et concludit quod non si sciuit eum tortum sine indiciis: quia presumitur durare metus tormentorum: ideo tunc scriberet contra veritatem. ¶ Si autem iuste precesserint tormenta tunc bene possit scribere notarius quod reus fuit sponte confessus, dum inter tormenta: et confessionem aliquod modicum intervallum interveniat quod requiritur iudicantis arbitrio, ut no. in .l. i. §. divus severus. ff. de quest. et ita etiam tenet Io. de Imo. in d. §. cellus. ubi subditur quod ubi apparet quem esse tortum sine legitimis indiciis precedentibus qualitercumque perseveraret in confessione puniri non debet, ita dicit esse tex. cum gl. in d. l. pe. de quest. secundum unum intellectum cum gl. pro hoc sequitur Gandinus in tractatu maleficiorum. Et reputat hoc esse perpetuo menti tenendum. ¶ Ita etiam tenet Paul. de cast. in d. §. cellus. et dicit videri esse de mente Bar. in .l. si. circa prin. ff. de quest. ibi dum dicit certe hoc non deberet fieri quia condemnaret ex indiciis &c. ¶ Idem tenet Saly. in .l. ii. in ulti. col. C. de custo. reo. ubi dicit quod confessio metu iuridice illato non potest ex postfacto ratificari donec instat causa metus. allegat in argumentum .l. pen. de condi. ob cau. et alia de quibus ibi per eum. ¶ Idem tenet Pet. de anch. in cle. i. de homi. ¶ Idem habetur in quodam tractatu de quest. incipiente, de questio. plenius tractatis &c. qui tractatus a multis est inscriptus et intitulatur Bar. opponit in .xxi. colla. in ver. sed quid si aliquis est tortus &c. ¶ Et pro hoc alleg. l. i. §. divus severus. de quest. et dicta l. maritus. secundum unam lecturam, quam ibi multum notat Bar. quod questio et actus factus in tormentis non reconvalescit per supervenientia indicia. et istam conclusionem etiam approbat Ludo. ro. in suo consi. M. lxxviii. ubi respondit Bal. alibi tenentem contrarium. ¶ Idem etiam tenet Pet. de ancha. in consi. xxiii. inci. Visa inquisitione &c. ubi fortius concludit per plura media, scilicet † quod etiam si ille qui contra se criminaliter confessus est nullis precedentibus indiciis asserat se fuisse confessum per torturam quamvis non appareat aliquod de tortura dummodo tamen appareat confessum esse detentum talis confessio non sit efficax ad condemnandum, cum sit verosimilis[c] et per hoc etiam d. l. i. §. divus. et .l. quisententiam de penis. et quod no. in .l. ii. ff. de custo. reo. et .l. sciant. C. de proba. Et quod no. Iaco. bu. in .l. ii. C. quod met. cau. ¶ Et quia verosimile est quod non esset sponte confessus contra se nisi per terrorem iudicis habentis eum in fortia, per notata per Cy. et Bal. in .l. novissime. ff. quod fal. tuto. autho. dum dicit ibi Bal. † quod presumitur inferri terror ab officiali per nota. in d. l. si. quod met. cau. et Bal. reputat no. dignum in d. l. novissime. in princi. et per alia etiam movetur que brevitatis causa omitto. et istud satis infert quod etiam non poterit condemnari pro illa vice qua confessus est se ingressum fuisse in festo sanctorum Cosme et Damiani cum non appareant indicia contra eum. ¶ Ex his ergo concludo quod saltem pro illis vicibus quibus non apparet Antonium specifice fuisse se ingressum esse ante tempus dicte licentie non debuisse condemnari. et excepta illa vice qua confessus est in die festi sanctorum Cosme et Damiani, non invenio tempus specificum confessum in confessione facta ante torturam. Et pro aliis de quibus in dictis confessionibus factis post, non est condemnandus nisi aliter probetur &c. Et ita dico et consulo ego Alexander de Imola.

Marginal notes:

1, a: ¶ Premisso. pa. Fely. c. auditis. de prescript. Alci. de presum. reg. iii. presum. i. limitat bal. tra. statu. ver. bannitus. nu. v.

b: ¶ Nihil vz. mar. sil. in pract. §. diligenter. nu. clxxxvii. §. ii. col. [illegible] li. i. consil. v. nu. [illegible]

c: ¶ Verosimilis mar. nota. i. Thomas gram. consil. i. col. pe. Cor. consil. cxxxiiii. in causa gasparis. col. i. lib. iii. fa. i. eod. consi. xcvii. nu. vi.

d: ¶ Confines includunt contenta Bal. l. insule. que ibi sequitur Lancelo. deci. ff. de iudi. Ro. consil. v. Phi. fran. c. ad decimas. col. v. de restit. spol. in. v. So. psi. clxxxi. co. ii. lib. ii. deci. consi. ccccc. in prin. consi. dxvii. in fin. consi. dxxvii. col. i. Albe. bru. psi. xxxiiii. col. ii.

Consilium.LIII.

vide .s. lib. i. consi. xxv. quod hic duplicabatur.

Summarium.

1 ☞ Veniunt contenta intra fines designatos.
4 Legato domus cedunt annexa.
5 Legati dependentie per duos testes probatur.
6 Testis a testatore approbatus non reprobatur.

Consilium.XIIII.

Ponderatis verbis testamenti d. ser Pauli et his que in themate narrantur. ¶ † Breviter sentio d. dominam Mariam non iuste petere d. cameram seu cognominatam testator legando d. Ioanne filie sue domum novam confinendo eam a quatuor lateribus specialiter ab occidente, dedit pro fine foveam castelli domini de lamirandula et a septentrione dedit pro fine domum antiquam legatam d. domine Marie omne id quod clauditur intra dictos confines[d] intelligitur comprehendi in legato si totum illud quod comprehensum est intra dictos confines erat ipsius disponentis. l. ede lacra. §. i. ff. de Phen. emp. et no. Io. an. in addi. Spe. in ti. de emp. et ven. §. sciendum. an ad

5

a ¶ Dixisset. facit bert. consi. clxxxv. viso casu. li. j. & que dixi cõsue. parisi. §. viij. gl. v. nu. xiij.
b ¶ Annexa. §. li. ij. consi. penul.
c ¶ Successurũ. de ci⁹ cõsi. xxiij. cõsil. xxxviij. no. j. e. cõsi. lix. hic quadrat q̃stio sup q̃ hodie cõsultus fui, mulier i testõ legauit vni filiorũ prediũ cũ ptinẽtijs ita vt nõ possit vendere, donare cedere per mutare, vel aliter alienare sz post obitũ legatarij redeat ad ei⁹ heredes quot legatarius tpe obit⁹ sui habebit eqs portionib⁹ an legatari⁹ possit hoc nõ obstãte alienare: videretur q̃ sic q: fideicõmissum ñ fit nisi hr̃dib⁹ q nõ poterunt 3uenire. cõtrariũ rñd. quia hoc verbum heredes, intelligit̃ de habilib⁹ ad succedendum abintestato secundũ vulgarẽ modũ loquẽdi maxime cũ lingua vernacula prolata fint & a muliere & in patria consuetudinaria vbi non est locus institutioni hr̃dis sed omnes sunt heredes legitimi & si legatarius postea relinquat filios illi etiam si non sint heredes poterunt viriles suas in predio vẽdicare. idem de alijs qui successuri erãt abintestato etiã si noluit esse heredes ita in simili decidit bar. consi. iij. inci. Salmuben. Joanelli. Pau. rap. Ful. in l. ex facto. §. fin. ad tre. & l. j. vbi phil. cor. C. de condi. in ser. Phi. Fran. c. j. co. xxviij. de testa. in. vj. Soci. consil. lvij. nu. v. lib. iij. qd refert & sequit̃ deci. d. consi. xxxviij. colũ. penul. nu. vj.

di. inci. hic queritur si venditor. & declarat notabiliter Old. in consi. cxcvj. inci. in concessione cuiusdam. & Bald. rubri. C. de contrahẽ. emp. in. xxij. q. & doct. in. c. per tuas. de dona. ¶ Et idõ cõfines adijciunt̃ ad demõstrãdã & certificãdã rẽ ipsam. l. forma. in prin. ff. de censi. l. cum seruo. §. j. ff. de cõtrahẽ. emp. l. Titius heres. ff. de act. emp. ¶ Et hoc aperte pcedit vt dixi. si totum illud qd clauditur intra cõfines expressos spectabat 2 pleno iure ad testatorẽ, prout in casu nostro.† secus si in totũ non spectasset pleno iure sed pars puta dimidia pro indiuiso, q: tunc licet esset tota res vndiq; confinata p testatorẽ legantem, non veniret in legato tota res, sed solũ ius qd in re testator habebat. ita procedit id qd no. Bal. in. l. j. C. qui test. face. pos. & in. l. cũ alienã. C. de leg. facit. l. serui electionem. §. fi. & l. si domus. §. fi. de l. j. ¶ Cũ ergo dicta camera seu coquina claudatur intra dictos confines domus legate dicte domine Joanne, sequitur q̃ illa cedit dicto legato. Si eñ testator voluisset in legato relicto dñe Jo. nõ cõprehendi dictã coquinã, nõ a dixisset [a] iuxta foueã castelli versus occidentẽ, prout dixisset iuxta talẽ coquinã seu camerã, versus occidẽtẽ. & p̃supponit̃: vt ex inspectione signi mihi exhibiti apparet, q̃ si dicta coquina nõ cõprehendatur in dicto legato domus relicto dñe Joãne non esset verũ dicere qd aliquo modo domus noua legata dñe Joãne possit habere pro cõfine versus occidentẽ foueam castelli, sed pro vna particula haberet foueam cõis versus occidentẽ, & pro maiori parte eandem foueam cõis versus meridiem, & sic non verificarentur confines a testatore designati. ¶ Nec dici potest quod appellatione domus antique. s. legate dicte domine Marie veniat dicta coquina, tanquam destinata ad vsum dicte domus antique. q: vt in themate narrat̃ hec coquina deseruiebat vtriq; domui viuo testatore, & ideo coquina illa nõ debet comprehendi sub legato domus antique relicte dñe Marie, vt probat̃ in. l. legatis. ff. de leg. ij. & in 3 l. hoc legatũ. ff. de leg. iij. ¶ † Tantomagis etiã cederet dicta coquina legato domus noue, si post constructã domũ nouã habebatur ad dictã coquinã aditus saltẽ magis frequẽs per domũ nouã, vt probat tex. in. l. predijs. §. balnea. cũ se. iũctis ibi notatis per Bar. ff. de leg. iij. facit qd no. Bar. in. l. qd cõ4 claue. in fi. ff. de dã. infec. ¶ † Preterea i legato vel dispositio b ne facta de domo, veniũt ea que illi sunt annexa [b]. l. creditor. §. fi. ff. de act. emp. l. ij. C. de bo. vacã. lib. x. & no. Arch. xij. q. ij. in. c. fi. & Jo. an. in. c. Raynutius. de testa. dũ tractat per illum tex. an in legato dom⁹ veniat hortus, & in hoc debet iudicari qd pertineat coquina ad illã domũ, cui magis annexa est. l. legatis. §. si vnus. ff. de leg. iij. & l. queritur. ff. de statu ho. & p no. p Bar. in. d. §. balnea. cũ seq. sed magis annexa est & incorporata dicta coquina domui noue quã antique vt ex inspectiõe signi clare apparet, & etiã ex narratis in themate, dũ presupponitur qd data ruina domus noue, dicta coquina stare non posset, non sic data ruina domus antique. ¶ Postremo corroborant̃ predicta: q: vt presupponitur probat̃ per tres testes descriptos & rogatos in testamẽto q̃ dictus Paulus dũ testaret̃, & ante & post dixit se velle dictam coquinam sub legato 5 domus noue cõtineri. & ita est de iure † qd legatũ validũ põt quo ad verba declarari corã duob⁹ testib⁹ tm̃. & sic duo tm̃ testes sufficiunt ad declarationẽ, vt est gl. ordinaria & notabilis q̃ ibi oẽs sequunt̃ in. l. heredes palam. §. si quis post. ff. de test. & no. Cy. & alij in. l. j. C. de codicil. & Bar. in. l. qui liberis. §. testamẽto. ff. de bo. pos. secũ. tab. & Bal. in. l. certum. in. ix. col. C. vnde legit. ¶ Et per hec patet non obstare qd dicat̃ alterum ex dictis testibus esse socerũ dicte dñe Joanne: q: vt dixi duo tm̃ testes sufficerẽt, quãto magis duo idonei: & iste tertius cũ 6 eis qui tertius testis ẽt † fuit rogatus a testatore, & sic eius fides fuit approbata, adeo quod non videtur sibi obstare exceptio que alias potuisset obstare, p id qd no. gl. reputata singularis in. §. & licet. in verbo supplicijs. in aut. de testi. & qd not. gl. in. l. inuiti. in fi. gl. magne. ff. de test. & no. Bal. in. l. parẽtes. C. de testi. & Ang. in. l. j. C. de testi. & Ant. de bu. in. c. ex lite. de transac. cum suis concordantijs. Alex. de imo.

Epitome.

¶ Generalis prohibitio alienandi nõ impedit heredis institutionem, nec extenditur ad eius filios, & facta alicui & filijs non extenditur ad nepotes. h. d.

Consilium. LV.

Ponderatis his que in themate narrant̃. ¶ Super primo dubio q̃ querit̃ vtrũ dict⁹ Innocẽti⁹ legatari⁹ potuerit instituere heredẽ filiã suã vnicã legitimã, & naturalẽ, presertim in illis rebus sibi legatis & quouis modo alienari p̃hibitis per dictũ testatorẽ videret̃ fortasse prima consideratione dicẽdũ 1 qd non: † q: etiam relinquere bona iure institutionis, dicitur alienatio. l. si quis prioris. §. certum. C. de secun. nup. & l. peto. §. fratre. & l. ex hoc edicto. §. alienare. ff. de ali. iudic. mut. cau. 2 fac. & l. si ita quis. §. ea lege. ff. de verb. obli. ¶ † Preterea qñ testator prouidit in aliquem casum, sua prouisio trahitur ad alium, in quem testator similiter prouidisset si de eo cogitasset. l. Titius. §. j. ff. de libe. & posthu. l. fi. C. de posth. here. insti. l. tale pactum. §. fi. & ibi no. ff. de pact. & mens testatoris etiam tacita habetur pro expressa, & seruari debet pre ceteris etiam magis quã verba. l. iij. C. de lib. prete. l. inter vestem. ff. de auro & argen. leg. l. cum questio. C. de leg. ¶ Sed attentis prohibitionibus alienationis etiam in causam dotis factis in dicto testamento, apparet quod testator noluit q̃ hec bona transferrentur in feminas: quarum onus dotandi pertineret ad dictos legatarios, & per cõsequens videtur voluisse q̃ nõ transierint in filias feminas dictorũ legatariorũ vel alicuius eorũ cũ on⁹ dotãdi eorũ filias spectaret ad eos. l. q liberos. in princip. ff. de ritu nu. l. fi. C. de dotis promissione. ¶ Et ideo aut iste casus q euenit saltẽ ex mẽte testatoris est cõprehẽsus sub dicta p̃hibitiõe. aut saltẽ probabiliter apparet qd si testator de hoc casu cogitasset p̃hibuisset etiã in talem filiã p vltimã voluntatẽ posse alienari, vt bona ista transirẽt in illos de bernerijs, & sic in eos qui essent de agnatiõe testatoris prout colligit̃ fuisse de mẽte testatoris, dũ prouidit qd si aliqs dictorũ legatariorũ alienaret, vel tentaret alienare, deuenirent bona in illum, vel illos legatarios, qui non alienarent. & si omnes alienarent, vel tentarent alienare peruenirent ad proximiorẽ de domo seu casali de bernerijs prout latius in dicto testamẽto cõtinetur: per quã substitutionẽ factam in casu alienationis apparet, dici nõ posse dictã prohibitionẽ non tenere, & q̃ nõ caret causa vt patet in. l. filiusfamilias. §. diui. ff. de leg. j. & l. codicilli. §. instituto. & l. cum pr̃. §. libertis. ff. de leg. ij. ¶ Cũ premissis nõ obstãtibus cõtrariã sñiam sentio esse de iure verã, & q: arbitror casum istũ parũ dubitationis 3tinere idõ paucioribus absoluã. Et concludo dicta bona potuisse iure hereditario seu institutionis transferri potuisse per dictũ Inn. in dictam eius filiam maxime ex infra dicendis. Nam aduertendũ est q̃ dict⁹ testator qui predicta bona Inn. legauit, nõ p̃hibuit dicta bona alienari in certas singulares p̃sonas, aut extra certũ genus personarũ: sed absolute p̃hibuit posse alienari in aliqnam personam, aut cõe collegiũ, locũ, corpus, vel 3 vniuersitatẽ. † Sed ita est q̃ quando a lege vel a testatore vel cõtrahẽte est p̃hibita alienatio simpliciter seu gñaliter put fuit in p̃posito nõ intelligitur prohibita heredis istitutio, q: ille p̃hibitus nõ põt omni tẽpore viuere: ideo oportet qd heredem habeat. ita probat̃ in. l. j. ff. de fund. dota. & in. l. quẽad. ff. de acqui. re. do. & est doctrina Bar. & doctorũ cõiter in. d. l. si ita quis. §. ea lege. & in. d. l. peto. §. fratre. & Ange. in. l. ea lege. C. de cõdi. ob cau. & in suo cõsi. vij. incip. ex dicto themate plura dubia. & in consilio. lxij. incipiente. Domina Andrea. & sic perinde ac si p̃hibitio alienationis fuisset limitata ad vitam legatariorũ, quo casu possunt alienare in vltima voluntate. l. pater. §. fundũ. ff. de lega. iij. ¶ Forti⁹ voluit gl. reputata sin4 gularis in. l. pater. §. Julius agrippa. ff. de leg. iij. † q̃ etiã qñ qs prohibitus esset a testatore alienare extra certũ gen⁹ p̃sonarũ, puta extra familiam, nõ solũ posset alienare trãsferẽdo ex causa successionis intestati in proximiorẽ sibi successurũ, vt no. gl. & doc. in. d. §. fratre. sed etiã potest ex testamento trãsc ferri in dictũ talẽ proximiorẽ sibi alias successurũ [c] abintestato, dato qd ille heres nõ esset de familia illa extra quã erat p̃hibita alienatio. & illam glo. sequit̃ Dy. & Bar. in. d. §. Juli⁹ agrippa. pro quo allegat tex. in. l. cũ pater. §. cũ inter. ff. de leg. ij. & bene p̃batur per ea que no. Bar. in. l. iij. ff. de leg. j. in vltima col. in. ij. q. ¶ Et licet nonnulli conentur reprehendere illam gl. tamen est cõiter approbata a doctoribus ibi: vt dicũt Jo. de Imo. & Raph. cu. in. d. §. cũ inter. & illã etiã vt singularẽ & verã sequit̃ Jo. de Imo. in. d. l. e. lege. idõ cũ a cõi opi. nõ sit i iudicãdo discedẽdũ: vt tradit̃ i locis vulgarib⁹, nõ est op⁹ circa hoc insistere. ¶ Et tantomagis, q: in casu nr̃o testator nõ dicit qd p̃hibeat extra familiã alienare, sed absolute p̃hibuit alienari posse i aliquã p̃sonã, quo casu cõiter doc. in locis preallegatis cõcludũt qd nõ est prohibita heredis institutio. ¶ Accedit ad cõfirmationẽ p̃dictorũ, q: si dict⁹ In. testamẽtum non

tum non condidisset, habiturus erat abintestato dictā suā fi-
5 liam heredem in quā trāsmiserat dicta bona:† qr illa dr alie-
natio necessaria q̄ fit p mortē ₇ alienatio necessaria non venit
in ꝓhibitione alienatiōis.l.diuus.ff.de peti.he.₇.d.l. peto.§.
prediū.₇.l.fi.C.de liti. Si ergo Inn.filiā expresse īstituit: fecit
id qd tacite inerat.l.cōficiunt.in prin.₇.l.si qs cum nullum.in
prin.ff.de iure codi.ergo hoc nocere nō debet.l.iij.ff.de le.j.l.
nō recte.C.de fideiuſ.₇ ꝑpterea sibi imputari non potest, si sic
testamentū condidit.l.posth.in prin.ff.de inof.testa. ¶ Pre-
terea etiam filia dicti Inn.est de agnatione dicti Innocentij
₇ testatoris, ₇ sic etiam dato ꝙ testator prohibuisset solū qd
non alienaretur extra familiam illorū de bernerijs est indubi-
tatū ꝙ ista filia Inn.est de eadē familia ₇ agnatiōe sicut erat
pater suus Inno.l.pronuntiatio.ff.de ver.sig.insti.de legi.a-
gna.succes.in prin. ¶ Et per predicta colligit̄ respōsio ad al-
legata in contrarium ad que specialius etiā respondet, ₇ pri-
mo duz dicebatur quod heredis institutio est alienatio. d.l.si
qs prioris.§.certū.qr rñ.vt patet ex doctrina tradita per do.
ibi per Bar.₇ alios in.d.§.fratre.₇ in.d.§.ea lege.cū similib.
6 qr† aut a lege vel in aliqua dispositione fit mentio de aliena-
tione permissiue, ₇ cōtinetur alienatio que fit per heredis in-
stitutionem.d.§.certū.aut fit mentio de alienatione prohibi-
tiue: ₇ tūc aut prohibetur alienatio simpliciter seu in omnem
personam: ₇ tunc non comprehenditur heredis institutio seu
alienatio: que fit per mortē transferendo titulo hereditario ex
testamento vel ab intestato in casu nostro, per rationes quas
s.allegaui. ¶ Aut prohibitio alienationis fit nō simpliciter
nec in omnem personā: sed ꝓhibitus sit quis alienare in cer-
tas particulares personas odio taliū personarum: ₇ tunc prohi-
bitio non potest alienare etiam in vltima volūtate, nec ab in-
testato in tales personas.d.l.codicillis.§.matre.₇.d.§.ea lege.
tenetur enim sic ꝓhibitus eo casu curare ne aliquomodo etiā
alienatione legali transferatur res in tales prohibitas perso-
nas vt est gl.in.d.§.ea lege.quam ad hoc singularem reputat
Baldus in.l.quoties.la.j.in prin.C.de fideicom.pro qua alle-
gat ipse textūs in.c.j.§.fi.de inuesti.de re alie.fac. ¶ Aut pro-
hibitus est quis alienare extra certum genus personarū, pu-
ta extra familiam vel agnationem testatoris tantum: ₇ tunc
nō intelligitur prohibitus alienare extra familiam seu agna-
tionem transmittendo ad successores ab intestato, vt notat
gl.communiter approbata in.d.§.fratre.nec etiam intelligit̄
prohibitus relinquere ex testamento illi tali qui esset ab inte-
stato successurus, vt not.gl.singularis in.d.§.iulius agripa.₇
dixi supra. ¶ Nec ob.etiā id quod habetur in.d.l.ex hoc edi-
cto.§.alienare.quia potius facit pro dicta filia, nam ibi prohi-
bitio alienationis non comprehendit alienationem, que fit in
vltima voluntate, ₇ rationem illius text.ponit Cy.₇ Baldus
in.d.§.certum.₇ Barto.in.d.§.fratre. ¶ Non ob.quod tacite
seu ex coniectura ta mente testatoris videatur comprehendi.
quod nō possit transferri in istam filiam Inno.cum noluerit
posse dari in dotem ₇ videatur voluisse quod conseruetur in
agnatione attenta substitutione quam feci ₇c.qr rñd.qd imo
comprehēditur testatorem voluisse quod posset relinqui huic
filie Innocētij qr si testator voluisset quod Inn.nō potuisset
in istis bonis habere heredem nisi masculos agnatos ipsius
testatoris substituisset dicto Inn.decedente sine filijs mascu-
lis illos masculos qui essent de agnatione testatoris, qd non
fecit testator: ₇ tamen sibi hoc erat facile dicere sicut prouidit
in casu quo alienaret.l.vnica.§.finantē ad deficientis.de cad.
tollē.c.ad audientiam.de deci. ¶ Uel saltem testator dixisset
quod prohibebat alienari extra familiam agnatorū mascu-
lorum de bernerijs quod non fecit, ₇ si fecisset quod dicta ver-
ba importassent dictum est.s.ergo cum prohibuerit absolute
eos posse alienare in aliquā personam: patet quod non intel-
lexit de alienatione que fieret per mortem, que alienatio oīno
₇ necessario erat euentura: cū statutum sit semel hominē mo-
ri oporteret.l.fi.C.de sacro sanc.eccl.l.proponebat̄.ff.de iud.l.
heres meus.in prin.ff.de cōdi.₇ demon. ¶ Unde perinde est
ac si ad vitā tm̄ ipsius Innocentij eum alienare prohibuisset:
quo casu potest in vltima voluntate relinquere, vt est text.no.
in.d.§.fundū. ¶ Et ex hoc patet quod illa prohibitio de dā-
do in dotem dicta bona nō durabit nisi in vita dicti Inn.vn-
de si voluisset relinquere pro dote, non impediebatur, vt est di-
ctum. ¶ Et licet substituerit vnū ex dictis legatarijs alteri ₇
omnibus etiā legatarijs substituerit proximiorem de berne-
rijs, illud est verū in casu quo ipsi legatarij vel aliquis eorum
veniret cōtra dictam prohibitionē alienationis ꝙ nō fecit di-
ctus Inno.ita ꝙ ista alienatio facta per Inn.fuit permissa a
testatore: qr eoipso ꝙ intelligitur prohibuisse ne alienaret in
vita intelligitur etiam permisisse quod alienaret post mortem
7 seu in vltima volūtate: vel abintestato:† qr qui prohibet̄ fa-
cere ad tempus videtur permissus post tempus id facere pos-
se.l.imperator.ff.de posth.₇.d.§.fundum.₇ si alia fuisset mēs
testatoris, cum de ea nō constet, imo possumus a verbis disce-
dere.l.si alij.ff.de vsufr.leg.l.non aliter.de lega.iij.imo cōstat
de mente eius fuisse ꝙ per mortem alienare posset vt est supe-
rius ostensum. ¶ Nec ob.d.l.titius.§.j.de lib.₇ post.qr ibi ap-
parebat ꝙ testator fuit in errore probabili, qr instituit posthu-
mum pronepotē nasciturū ex nepote pregnāte. Et pronepos
paulo ante ignorāte testatore absente natus erat: nā valet in-
stitutio de eo qr constat ꝙ testator voluit illū instituere, ₇ ita
expressit sz errauit, qr putauit nōdū esse natū cū esset. Et hec
eadē rō est in casu dicte.l.fi.C.de post.he.insti. Sz in casu no-
8 stro nō apparet ꝙ testator fuerit in aliquo errore. ¶ †Et il-
lud ꝙ dicit̄ qd mens testatoris attendi dz potius quam ver-
ba, procedit si de ea cōstet.₇ requiritur ꝙ verba proprie vel sal-
tē improprie cōueniāt mēti: alias sec9.l.in ambiguo.ff.de reb.
du.₇ ꝙ ibi no.Bart.dum respondet ad.l.non aliter.de leg.iij.
¶ Bene facit tex.no.₇ ꝙ ibi notabiliter per illū voluit Bal.
in.l.quidā cum filiū.ff.de here.insti.vbi declarat ₇ dat intelle-
ctum ad regulā que habet quod sufficit qd de mente testato-
ris tacite constet: nā verum est dūmodo testator deuenerit ad
dispositionē, vt ibi patet. ¶ Nō ob.etiā si dicatur, quod testa-
tor illos quos instituit heredes vniuersales qui etiam erāt de
legatarijs eos inuicem substituit.₇ si morentur absq; filijs le-
gitimis voluerit qd vnus succederet alteri saluis tñ manēti-
bus legatis.s.scriptis.₇ sic apparet qd voluit ꝙ bona trans-
irent ad filias feminas eorū qr rñdetur ꝙ testator istā substi-
tutionem non fecit Innocentio nec etiam per illā voluit im-
mutare aliquid de eo qd disposuerat in legatis vt verba cla-
9 re dicunt. ¶ † Preterea illa verba videlicet si moriant̄ absq;
filijs legitimis vn9 succedat alteri nō intelligunt̄ de filijs ma-
sculis tātū, sed etiā de feminis, vt in terminis decidit Io.an.
in.c.Ray.de testamen.₇ ibi etiam Ant.de bu.in.ij.col.per.l.
si quis ita dederit.₇.l.si quis filiabus.ff.de test.tu.₇.l.j.ff.de
ver.signi.₇ bonus text.in.l.quisquis.ff.de ver.signi.₇.l.j.C.de
10 condi.inser. ¶ †Circa secundū dubium quo queritur posito
quod Innocētius potuerit filiam heredem instituere: an pos-
set filia ipsa dare bona predicta in dotem viro suo ₇ de eis di-
sponere? ₇ breuiter dico quod sic: qr prohibitio facta Inn.nō
extenditur ad dictam eius filiam ₇ heredem, vt clare determi-
11 nat Iaco.de are.₇ Bar.in.l.lucius.§.j.ff.de leg.iij.† vnde vi-
demus quod prohibitio facta filijs de non alienando nō ex-
tēditur ad nepotes vt est tex.no.in aut.de restit.fideicommis.
§.nos igit̄.col.ix.₇ ibi no.Cy.₇ Bal.in.l.volūtas.C.de fidei-
com.₇ Bart.in.d.l.filiusfamilias.§.diui.₇ ibi etiā per alios ₇
sequitur etiā hoc Bal.in.l.titius.in prin.ff.de lib.₇ post.₇ in
l.quisquis.C.ad.l.iuliam maiest.₇ Sal.etiam in.d.l.volūtas.
¶ Preterea postꝙ dicta bona sunt semel legitime alienata
₇ trāslata in dictā filiā Inn.sunt extra prohibitionem, ₇ pos-
sunt in quemlibet licite alienari, vt est bonus tex.₇ notabilis
in.l.pater.§.quindecim.ff.de leg.iij. Alex.tartagnus Imo.

Epitome.

1 ☞ Uxor relicta domina fructuaria in codicillis etiam stāti-
bus filijs intelligitur de voto vsufructu, saltem pro dimidia si
prius in testamento iam erant ei relicta alimenta.h.d.

Consilium.LVI.

Perlectis verbis testa-
mēti Christophori quondam Rocij de Cesena in
ea parte in qua reliquit domine Margarite vxori
sue alimēta cōdecentia iuxta vires sue hereditatis donec ipsa
vixerit ₇ vitā vidualē seruauerit, ₇ in ea parte in qua sibi here-
des vniuersales instituit filias ipsius testatoris pleno iure nec-
nō visis verbis codicillorū eiusdē in quib9 postea inter cetera
reliquit dictam dominam Margaritam dominā massariam
₇ vsufructuariam omniū bonorū hereditatis ipsius testato-
ris, donec ipsa vixerit ₇ vitā vidualē seruauerit, ₇ ponderatis
his que in themate narrantur. ¶ Uideretur prima cōsidera-
tiōe dicendū dictā dñam Margaritā nihil petere posse vltra
alimēta, ₇ quedā particularia legata sibi in testamēto relicta:
qr aut vult ex testamento suam intentionem fundare, ₇ certū
est ꝙ vsumfr.oim bonorū cōseq nō pt, qr nō est ei relict9 in te-
stamēto, imo testator dixit ꝙ i oibus bonis pleno iure īstitue

a ¶ Pa.consil.cexviij.lib.j.idē Alexan.j.lib.vj.consi.ccxiij.j.lib.iiij.cōsil.xxix.Cor.cōsil.vij.li.j.deci.consil.ccccliij.cōsil.cccclxxvj.ɔsi.cccccxxv.cōsi.dcxliij.Ludo.Sozadi.consi.xlvij.facit Socin.cōsi.j.li.iiij.ʒ quicquid omnes isti dicant puto ꝙ male cōsuluerūt qꝛ verba ⁊ mens testatoris intelligunt̄ secundum cōsuetudinem.l.si seruus plurium.in fi.de lega.j.pinde nimis friuolum est dicere ꝙ alias dispositio codicillaris nihil nō operaretur quia nō est incōueniēs dum intelligatur secundum quod est consuetū vltra quod verba accipi multo absurdius est qꝛ ɔsuetudo omni dispositiōi tacite inest ⁊ eam informat vt dixi in ɔsu.parisi.§.xxij.nu.lxxxvj. Adde Aymino.cōsilio.xxxij.

b ¶ Seruat.anch.consi.clxxxv.cōsi.ccxxxvij.dci.tho.cccclxij.Alexā.s.lib.j.consi.xl.⁊ lib.ij.cōsil.xlij.⁊.j.li.iiij.ɔsi.xcix.Curs.senior cōsi.xiij.cū seq.Pau.ɔsi.ccccxvj.lib.ij.Cor.ɔsi.cciiij.libr.j.consil.cxxix.cōsil.clxxiij.li.iij.Roma.cōsil.dxvj.Jas.l.⁊ si cōtratabu.de vulga.cōsi.xliij.cōsi.lxv.co.fi.con.xc.libr.j.deci.ɔsil.ccccxvij.Ludo.Sozadi.cōsil.xcix.col.ij.Antiraq.rep.l.si vnꝗ.ver.susceperit liberos.nu.cxxxix.C.de reuo.dona.amplia idem si hoc legatum fiat matri ipsi⁹ testatoris vt tenet Ang.d.aut.hoc locū.colū.j.in fin.sequit̄ Bertrā.ɔs.xxxvj.⁊ thema te.lib.j.

c ¶ Venet.idē Jason consi.xliij.co.si.lib.j.

1 bat dictas filias suas heredes,† ⁊ illa verba,pleno iure,idem importāt ac si dictum fuisset non solum in proprietate,sed ēt in vsufructu instituo.l.fi.§.similiꝗ modo.C.de bo.ꝗ libe.l.libertis.la.j.ff.de ali.leg.in aut.hec vsus prestatio.C.de sac.san.eccle.⁊.l.mater.⁊ ibi not.Bald.C.ad tertyl.cum simi. ¶ Aut vult intentionē suā fundare ex codicillis ꝑ dicta verba dñam massariā ⁊ vsufructuariā ⁊c.⁊ videt̄ etiam ꝙ non possit,qꝛ cū supersint ex dicto testatore filie vniuersaliter institute,quo casu secundum magis cōmunem opi.dicta verba important ꝙ solum vxor alimenta consequi posse,vt no.glo.⁊ doc.in auth.hoc locum.C.si scdo nup.muli.⁊ Dy.Barto.⁊ alij in.l.Titia cum testamēto.§.fi.ff.de leg.ij.⁊ Bal.in consilio suo inci.Petrus filiam suam,⁊ in consi.incip.Bartopholi fecit testamentum ⁊c.cum simi. ¶ Tamen hoc nō obstante in casu de quo queritur dico ꝙ imo dimidia vsusfructus omnium bonorum pertinet ad dictā dominā Margaritā,⁊ alia dimidia ꝑtinet

2 ad dictas filias hr̄des,† nā cū in testamēto alimēta dicte vxori relicta essent si intelligeremus ꝙ per dictū relictū factū eidē in codicillis nō veniret nisi alimēta sequeretur ꝙ dicta dispositio codicillorū in ea parte posset effectualiter dici inanis et inefficax qđ nō est dōm.l.si qñ.in prin.ff.de le.j.⁊ i.c.si papa.de priui.in.vj. ¶ Unde cū testamēto istituerit in oib⁹ bonis pleno iure dictas filias,per quod vident̄ eas instituisse tam in proprietate quam in vsufructu: vt dixi supra postea relinquēdo dictam dominam vsufructuariā oīm bonorū intelligit̄ in vsufructu cōcurrere vxor cū filiabus: ⁊ iō filiabus dꝫ dimidia vsusfructus ⁊ vxori alia dimidia: vt probat tex.in.l.j.si alij.ff.de vsufru.leg.⁊.l.si tibi.⁊.l.si duo.alia icipit idē Nerati⁹.§.nō solū.ff.de vsufr.accre.⁊ dicte oēs filie cōiūctim ⁊ in eadē oratione vocate habent̄ ꝑ vna persona,⁊ vxor separatim vocata habet̄ pro vna alia.l.Terti⁹ fundi.⁊.l.liber homo.post prin.ff.de here.inst. ¶ Accedit id qđ no.Bar.in.l.Sempronio.in prin.ff.de vsufr.leg.vbi dixit ꝙ si testator reliquit predia pluribus personis,⁊ postea dicit relinquo vxori vsumfructū oīm bonorū,ꝙ in vsufructu dictorū prediorum cōcurrent dicti legatarij,⁊ dicta vxor per.d.l.si alij.ꝙ dicit esse menti tenendū. ¶ Et in indiuiduo in terminis istis decidit hāc dubitationē

3 Paulus [a] de ca.in consi.inci.ꝙ vxor dicti Ristori.Nam ibi presupponit in facto ꝙ testator in testamento legauerat victū ⁊ vestitum vxori ⁊ sic alimenta.l.verbo victus.ff.de ver.sig.l.fi.ff.de ali.leg.postea codicillis relicta fuit dña massaria ⁊ vsufructuaria oīm bonorū: querebat̄ an deberet̄ vsusfructus,an vero tantū alimenta,⁊ cōcludit ipse ꝙ lꝫ alias secundū communem opi.qñ filij sunt instituti dicta verba non importent quod debent̄ vltra alimenta ꝑ no.in.d.auth.hoc locum.tñ in illo casu cū ex cōiunctione testamēti ⁊ codicillorū cōstet fuisse mentem testatoris vltra alimēta relinquere,eo qꝛ alias frustra id disposuisset i codicillis,debebit dicta vxor habere dimidiā vsusfructus omniū bonorū.⁊ fili⁹ institutus aliā dimidiam.allegat.l.si quis Titio.in prin.de vsufr.accre.⁊ si filius decederet accresceret sua pars vsufruct⁹ matri.alle.l.si mulieri cū liberis.eo.ti.melius tñ ꝑbat̄ ista decisio,vt mihi videt̄,in.d.l.si alij.cū alijs.s.alle.ꝙ in.d.l.si qs Titio. ¶ Et quāuis nō nulli teneant ꝙ dicta dña possit propria authoritate apprehendere dictum vsumfructū: tamen titius est quod ab aliquo ex dictis heredibus fiat traditio dicte dñe.† Nā vsusfructus qui in vltima volūtate relinquitur cōstituit̄ ⁊ acquirit̄ ipso iure: vt.l.si partē.§.j.ff.quēad.ser.amit.⁊ no.gl.in.l.corruptionem.in verbo altercātib⁹.C.de vsufr.⁊ Bar.in.l.si vsusfructu simi hi inbiēniū.ff.de vsuf.lega.vñ quilibet heredū potest ratione sue partis inducere vsufructuariam in possessionē rerū quarū vsusfructus relictus est: attēto maxime ꝙ vsusfructus est diuiduus.l.v.§.reo.ff.de vsu.l.j.§.si vsusfr.ff.ad.l.fal.vel inducatur per aliquē ex executoribus dicti testamenti insolidū constitutis.Alex.de tartagnis Jmo.

Epitome.

¶ Cōi sententia ꝙ vxor relicta dña fructuaria intelligat̄ ad preeminētiā ⁊ alimēta hꝫ locū quaten⁹ sunt liberi instituti.secus si extranei ēt fr̄es testatoris.⁊ qñ sufficit iuratoria cautio

Consilium.LVII.

1 Ponderatis verbis testamenti dicti Joānis de furno,⁊ his que narrantur in themate. ¶ † Quo ad primū dubiū prio videndū est an ex eo ꝙ dictus testator reliquit dictam dñam Ceciliā suā vxorē dñam massariā ⁊ vsufructuariā vsurariā oīm bonorū suorū donec ipsa vixerit,⁊ vitā vidualē ⁊ honestā seruauerit,⁊ dotē non poterit,videatur voluisse relinquere ⁊ vxori duntaxat alimenta,attento quod testator decessit superstitibus filiabus,an vero videat̄ reliquisse vsumfructū attento qđ filie non sunt institute heredes,sed transuersales ipsius testatoris sunt instituti heredes vniuersales in quo fm magis cōmunē opin.gl.⁊ doc.in auth.hoc locū.C.si secun.nup.muli.⁊ Bar.⁊ aliorum doctorum in.l.Titia cū testamento.§.fi.ff.de leg.ij.⁊ Host.in summa de pign.§.qualiter cōstituantur.ver.quid si quis dicat.⁊ Jo.an.post Spec.in tit.qui filij sint legit.§.j.ver.quid si quis ita.⁊ in tit.de pig.§.ij.in addi.inci.si vsusfructus ⁊c.⁊ Bart.consi.lvj.inci.B.fecit testamentum.⁊ cōsi.clxx.inci.Petrus matioli.⁊ doc.in.c.si pater.in prin.de testa.in.vj.no.etiam Bar.in.l.si ita scriptuꝫ.ff.de manu.test.⁊ in.l.j.in prin.ff.quib.mo.vsusfru.amit.⁊ etiā in alio suo consi.inci pi.Nicolaus ser Martini.⁊ Bal.in.l.ceterū.§.quid ergo.ff.de vsufru.⁊ habita.⁊ in.l.⁊ si contra.ff.de vulg.⁊ pup.⁊ in.l.fi.C.de indi.vidui.tol.⁊ dicit Ang.in.d.authen.hoc locum.quod ista opin.specifice tradita per Bar.in.d.l.Titia.§.fi.cōmuniter seruatur [b] per totā Italiam scilicet quando descendentes testatoris nō sunt heredes,sed alij extranei: tunc vxor habeat

2 vsumfructum. ¶ † Sed circa hoc est videndum an qꝛ in casu nostro sunt instituti fratres testatoris vxor debeat habere dñtaxat alimenta,sicut quando descendentes essent instituti in quo Bar.in.d.l.Titia.§.fi.dicit videri ꝙ non,⁊ qđ debeat habere vsumfructū sicut qñ sunt instituti extranei.alleg.l.iij.ver.liberis.ff.de leg.prestan.tñ dicit super hoc esse cogitādū Joānes de imo.in.d.l.Titia.§.fi.tenet [c] ꝙ preterꝙ qñ sunt instituti descendētes debeatur vsusfructus etiam si ascendentes testatoris essent instituti qđ plus est qꝛ consuetudo illa de qua loquitur gl.⁊ doc.in.d.auth.quod locū cū loquatur qñ liberi sunt instituti.non dꝫ extendi ad alios casus cū sit contra ius cōe,⁊ cōtra vim verborū testatoris.l.ius singulare.⁊.l.qđ vero.ff.de legi.c.cōstitutionē.de reg.i.vj.⁊ qꝛ alijs nō est ita debita hereditas sicut descendentibus.l.scripto.ff.vnde liberi. ¶ Jstud idem cōsulendo firmat Ang.in cōsi.cccxxxviij.inci.ser Simō de regio ⁊c.ꝑ id qđ habet̄ in.d.l.scripto.⁊ in.l.in suis.ff.de libe.⁊ posth.Jta etiam qñ frater testatoris est institutus,consuluit Ang.consi.ccclxxij.incip.maritus filium nasciturum instituit. ¶ Bene facit qđ no.Bar.in.l.post dotem.ff.sol.ma.circa pe.⁊ vlti.col.dum dicit ꝙ illa cōsuetudo de ꝗ loquitur gl.in.l.doce a patre.C.sol.ma.non debet extendi ad aliū casum quā in eo proprie in quo loquebatur,vel disponebat. ¶ Hoc presupposito quod dicta domina debeat habere

3 vsumfructum,infero ad quesituꝫ ⁊ dico verum esse† ꝙ dictis sex filiabus testatoris pro legitima sua debetur dimidia bonorū dicti testatoris,⁊ debent habere dimidiam plena ꝓprietate etiam in vsufructu vt est casus in auf.de triē.⁊ se.in.§.ꝓhibemus.iuncto.§.j.in ead.auth.⁊ no.in.l.vxori mee.ff.ꝺ vsufructu leg.⁊ in auth.nouissima.C.de inoffi.testa.⁊ sic relictū vsusfructus omniū bonorū factū per testatorē dicte eius vxori non preiudicabit dictis filiabus quominus debeant habere dictam dimidiam proprietatis ⁊ vsufructus bonorū testatoris: sed bene dico ꝙ in dicta dimidia seu legitima cōputabunt̄ dotes date vel relicte dictis filiab⁹.l.quoniā nouella.C.de inoffi.testa.l.etiam.§.pen.ff.de bo.liber.l.siue.§.excludit̄.ff.de iure patro.⁊ sic tanto minus debebūt recipere pro cōplemēto legitime quātū est dos: nō dico ꝙ quantitas emolumēti vt reditus percepti ex dote debeant cōputari in legitimā ⁊ diminuere legitimā.l.scimus.§.repletionē.C.de inoffi.test.sed quātitas ipsa data in dotē filiabus: vel legata debet compen

4 sari in legitimā: vt in iuribus preallegatis. ¶ † Quo ad scdm dubium,quo queritur an filie predicte possint petere aliquam partē legitime,de vsufructu dotis dicte domine Cecilie,attēto quod domina Cecilia est vsufructuaria bonorū testatoris donec dotē nō petierit an vero talis vsusfructus dotis spectet absque aliqua diminutione ad dictā dominā.rñ.nullā legitimā de dicto vsufructu deberi dictis filiabus: quo probat̄ qꝛ legitima portio debita filijs debet taxari secūdū quātitatē bonorū testatoris deducto ere alieno.l.Papinianus.§.iiij.ff.de inoffi.test.⁊ vbi venit deducendū es alienū priusꝗ taxet̄ ⁊ deducat̄ aliqua certa portio: tūc debet deduci omne illud quod tanꝗ es alienū petere potuisset heres,si hereditatē defuncti non adiuisset ⁊ volūtatem testatoris nō agnouisset,dato qđ propter agnitionem voluntatis testatoris non impediat̄ illud es alienum petere.ita probatur in.l.in imponenda.⁊ in.l.irritum.C.ad leg.Fal.⁊.l.qui fundum.§.si quis heredē.ff.ad legem Falcidiā. ¶ Sed ita est quod si dicta domina Cecila non

non agnouisset dictum relictum vsusfructus potuisset petere dictā dotē, ꝛ de ea vel eius vsufructu nihil ꝓ legitima deberetur dictis filiabus: vt. d. §. iij. ergo ita etiam dicendum est quāuis ipsa agnouerit relictū vsusfructus. ¶ † Preterea in taxanda legitima filiorum debet attendi quantitas bonorū defuncti habito respectu ad tempus mortis testatoris. l. cum queritur. C. de inof. testa. ꝛ d. l. etiā3. §. si patrono. ff. de bonis liberto. sed tempore mortis testatoris antequā domina Cecilia agnouisset dictū relictum vsusfructus clarū est ꝙ dos domine Cecilie totaliter erat ei alienū deducēdū de dictis bonis quo ad proprietatē ꝛ vsumfructū: ergo de illa nihil ꝓ legitima debetur dictis filiabus. ¶ Quātum vero ad dubium in quo hesitari videtur an dicta dña liberetur offerendo prestare satisdationem in ciuitate Mātue dicto Bartholomeo castaldo de cōseruādo eum indemnem a fideiussore facta per eū pro dicta dña Cecilia quod ipsa vteretur ꝛ frueretur arbitrio boni viri: ꝛ de restituēdis bonis finito vsufructu. iuxta. l. j. ꝛ fere per totum ti. ff. de vsufr. quemadmodum caue. ¶ Et videtur quod si ipsa non potest prestare satisdationē in ciuitate Mutine debeat audiri si vult istam satisdationē necessariam inductam a statuto prestare in ciuitate Mātue† postꝙ ciuitas Mantue ꝛ ciuitas mutine sunt in eadē prouincia. l. in Lombardia. vt. l. si fideius. §. si necessaria. ff. qui satisd. cogā. in ver. in alia eiusdem ꝓuincie ciuitate. iūcta. l. de die. §. tutor. eo. ti. ꝛ de hoc quod ipsa domina non possit satisdare Mutine: statur iuramēto suo. d. l. de die. §. pe. ꝛ no. in. l. j. e. ti. ¶ Sed dubiū facit: qꝛ dato ꝙ dicte due ciuitates sint in eadē prouincia: tamen sunt sub diuersis [a] rectoribus. ꝛ sic videt ꝙ iudicari debeāt ac si essent diuerse ꝓuincie. per notata in. l. fi. in prin. per glo. ꝛ doc. C. de prescri. longi tem. ꝛ per notata per Ange. in. d. l. de die. §. tutor. ꝛ ibi in aliquib⁹ lecturis dicit Bar. se relinquere super hoc cogitandum vnde ad remouendū hoc dubiū est aduertendū primo ꝙ Bar. in. l. sciendū. §. j. ff. qui satis. cog. ꝛ in. d. l. de die. §. iubetur. videtur solum attendere an locus in quo reus vult prestare satisdationem, sit multum remotus a loco in quo petit satisdatio. ꝛ si non sit multū remotus: debet reus audiri: alias secus. ꝛ hāc vult fuisse mentem tex. in d. l. si fideiussor. §. si necessaria. ꝛ pro hoc ipse alle. not. per gl. in c. coram. de elec. ꝛ per Joan. and. in. c. vltra tertiam. de testi. ꝛ ꝛ per Bart. in extrauan. qui sint rebelles. in verbo, Lombardie. in fi. ¶ † Locus autem vicinus [b] intelligitur secundum gl. in. l. iiij. §. si tam. vicinū. ff. de dam. infec. quando non distat per certum miliaria. vel secundum quod not. gl. in. c. felicis. §. presenti. in ver. vicinarū. de penis. in. vj. ꝛ Inno. in. c. calūniā. de penis. Jac. de are. ꝛ Bart. in. d. §. si tam vicinū. ꝛ Bal. in. l. si vicinis. in fi. C. de nupt. intelligit locus vicin⁹ arbitrio iudicis, inspecta qualitate personarum loci ꝛ factorū. arg. l. j. ff. de iure deli. ꝛ. l. j. ꝛ. ij. ff. si quis cautio. ꝛ. l. cōtinuus. §. cum ita. ff. de verb. obl. ꝛ sic dato quod essent dicte ciuitates sub diuersis presidibus tamen si vna non est multū remota ab alia adhuc secundum Bart. debebet fieri remissio. ¶ Quinimo dato ꝙ essemus in casu in quo locus in quo dña Cecilia satisdationē prestare offert diceret valde remotus a ciuitate Mutine † tū si iurat se non posse prestare satisdationē Mutine, nec in territorio illustrissimi domini ducis Mutine nec in loco propinquiori, quam sit ille locus in quo satisdationem prestare offert, videtur quod si dictus Bartholomeus recusat dictā satisdationē sibi oblatam velle acceptare standū erit iuratorie [c] cautioni dicte domine Cecilie promittentis ꝛ iurātis de conseruando indemnē dictum Bartholomeū a dicta obligatione fideiussoria facta per ipsum ad instantiā dicte domine, vt in auc. generaliter. de epi. ꝛ cle. ꝛ insti. de satis. §. s3 hodie. ꝛ no. gl. ꝛ do. in. d. l. j. ff. qui satisd. cog. ꝛ dicit ibi Cy. quod satis est ꝙ iuret se credere non posse de facili dare talem fideiussionem per. d. l. de die. §. pen. ꝛ fi. iuncta. d. l. si fideiussor. §. j. in ver. facile. ¶ Et dūmodo dicta domina etiā obliget bona sua Bartholomeo. l. multis. C. de prin. agen. in rebus. lib. xij. l. omnes. C. de epi. ꝛ cle. ꝛ in auth. cui relictū. C. de indi. vidui. tol. ꝛ in. §. si quis. aut pro pecuniaria causa. in auth. de sanctis. epis. ꝛ no. Bart. in. l. filio. ff. vt leg. no. caue. ꝛ in. l. pretorie. vlti. cum si. ff. de preto. stip. ¶ Et ꝙ talis iuratoria cautio sufficiat quando quis non potest eā prestare etiam si talis cautio sit prestanda ex necessitate inducta per dispositionem statuti, prout est casus noster, ꝛ firmat Joā. de Imol. in. l. cum non facile. ff. si cui plusquā per. l. falci. qꝛ statutum debet interpretari secundum ius cōe. l. ij. C. de nox. cū dilect⁹. de 9sue. ꝛ facit. l. nō est nouū. ꝛ. l. sed ꝛ posteriores. ff. de legi. ¶ Pro hoc etiā adducit, † qꝛ statutū nō d3 inducere obligationē ad impossibile. l. impossibiliū. ff. de reg. iur. c. nemo pōt. eo. tit. lib. vj. non vidi tū verba statuti qꝛ mihi transmissa nō sunt. ꝛ licet in aliquib⁹ casibus specialibus, specialiter habeamus ꝙ quāuis quis non possit prestare satisdationem non stetur iuratorie cautioni vt tradit in varijs locis, tū casus noster non est de illis. ¶ Nec sum⁹ ēt in casu tradito per glo. ꝛ doc. in. l. iiij. C. de vsufru. qꝛ ille casus procedit quando vsufructuarius vt consequatur vsumfructū vult prestare cautionem iuratoriā de vtendo ꝛ fruendo arbitrio boni viri. ꝛ dicit se nō posse dare fideiussorem. Nam tunc fit dubitatio an tūc debeant sequestrari res ꝛ bona apud aliquem qui prestet vsufructuario vsumfructum. Nā in casu nostro domina Cecilia nihil sibi dari petijt a dicto Bartholomeo castaldo, ꝛ ipsa iam prestitit satisdationē pro vsufructu, sed petitur per Bartholomeū ab ea ꝙ ipsa det sibi fideiussorem de conseruando eum indemnē. in quo dico ꝙ ipse aut tenetur recipere illum fideiussorē quē ipsa iurat se cōmode dare posse aut tenet stare. d. iuratorie cautioni cum obligatione bonorum per predicta. Alex. de imo.

Epitome.

¶ Valet legatum vsusfructus omnium bonorum licet alius sit heres institutus sub conditione ꝛ non pōt tantū de vtendo ꝛ fruendo remitti. Et quid si data est eidē legatario potestas alienandi.

Consilium. LVIII.

Habita super narratis in themate opportuna 9sideratiōe. ¶ Posset dubitari an dictū legatū vsusfructus debeatur dicte domine Margarite cum dies talis legati nō cedat nisi a die adite hereditatis. l. vnica. §. in nouissimo. de cadu. tol. ꝛ. l. j. §. j. ff. quando dies vsufr. leg. cedat. ꝛ institutio vniuersalis heredes fuit collata post mortem dicte domine, ꝛ sub conditione si tūc Bartholomeus filios habebit masculos legitimos ꝛ naturales. Et vbi non fuisset institutus in certa quantitate Julianus filius naturalis testatoris legitimatus, ꝓut fuit res potuisset esse dubia: † qꝛ pleriq3 tenuerunt legatum vsusfructus reddi nullū vt videtur voluisse Dy. in consi. iij. inci. questio talis est. Quidā condidit testamentum. ꝛ ita etiam sentit Joan. and. in addi. Spec. in titulo de pig. §. fi. in addi. incip. si vsusfructus ꝛc. ꝛ Ange. in. l. qui filio: in prin. ff. de here. insti. ꝛ Pet. de ancharano in ca. fi. de pign. ꝛ Benedictus de plumbino in. l. qui duo. §. j. ff. de manumis. test. ꝛ legata non debentur hereditate non adita. l. eam quam. C. de fideicōmis. lege si nemo. ff. de testamentaria tutela. ¶ † Et institutus non pōt adire hereditatem ante impletam conditionem institutionis seu ante euentum diei incerte. ꝛ sic ante mortem dicte vxoris. lege si quis instituatur. ff. de heredibus instituendis. ꝛ lege in tempus. eodem titu. ꝛ sic videtur in effectu collatum legatum vsusfructus in tempus mortis dicte legatarie, ꝛ consequēter esse nullum. l. titio cū moreret. ff. de vsuf. ꝛ hoc expresse firmat Jo. de imo. in. l. fili⁹ a patre. in prin. ff. de lib. ꝛ posth. ꝛ in. c. fi. de pig. ¶ Alij vero. vt Bal. in. d. l. fili⁹ a patre. in prin. ꝛ Bal. Ang. ꝛ Raph. in. l. hereditas ex die. ff. de here. insti. ꝛ Bal. in l. si seruus. §. j. ff. de vulg. ꝛ pup. tenebant legatū valere ꝛ reijci illam dilationem adiectam in institutione heredis vniuersalis per. d. l. filius a patre. ꝛ per alia ibi allegata per eos. vel fm Bal. ꝛ sal. in. l. extraneū. C. de here. instit. heres vniuersalis nō poterit ante mortē vxoris adire sed vxor legataria poterit cū non sit heres a quo petere possit poterit a seipsa accipere cum possessio bonorū vacet. arg. eorū que no. in. l. non est dubium. C. de legi. ꝛ in. l. titia cum testamēto. §. j. ff. de lega. ij. vel fm eū posset officiū iudicis super hoc implorare. l. hereditas. in fi. ff. de pe. he. ꝛ. l. quintus. §. j. ff. de annu. leg. ¶ Et ita etiam videt tenere Bald. in. l. id ꝙ pauperibus. C. de epis. ꝛ cleri. in. xiij. q. ¶ Et Ange. etiam in. l. miles ita heredem. in prin. ff. de testa. mili. per aliam rationem legatum nō vitiari sc3 interim pendente cōditione agnoscatur bonorum possessio per heredem iuxta. l. ij. §. si sub conditione. ff. de bo. pos. secundum tab. ꝛ. d. l. si quis instituatur. ꝛ ibi etiā hoc videtur velle Bal. ꝛ Ang. ꝛ Pau. de cast. in. d. l. filius a patre. ꝛ plenius in consilio [d] incipiente, 'elisis dubijs. ꝛ in consilio precedenti tenet valere legatum. ꝛ in dicto consilio concludit hoc esse verum etiam si per illum heredem non adeatur hereditas quia de mente testatoris videtur fuisse quod legatum debeatur etiam hereditate non adita: postquā instituit heredem post mortem vxoris. ꝛ potest testator disponere valere legata etiam hereditate

[a] ¶ [struck through]
[b] ¶ Vicin⁹. j. li. iiij. consi. xxij.
[c] ¶ [struck through]
[d] ¶ Cōsilio. imo est consiliū Ro. lxxj. ꝙ etiam habetur inter consi. Pau. li. j. 9si. clxxx. veritas est ꝙ valet legatū vsusfructus ꝛ ꝙ institutus vniuersaliter statim est heres ꝛ institutus in re certa legatarius, [struck through]

non audita, vt per Bar. in. l. nemo potest. ff. de leg. j. ⁊ in. l. j. in princ. ff. si quis omis. cau. testa. ⁊ in. l. eam quam. C. de fideicõ. cum simili. per. l. si vero expressim. in aut. de hered. ⁊ fal. ¶ Et hec opi. est multũ equa ⁊ cõsona voluntati testatoris. ¶ † 3 Tñ in casu nostro in quo fuit simpliciter institutus filius legitimatus in certa quãtitate, non videtur vitiari legatum vt fuit de mente Jo. An. in addi. s. allegata si bene inspeciatur. nam per aditionem talis instituti in re certa videt̃ confirmari testamentum cum amplius non possit testamentum deficere siue alius coheres vniuersalis postea adeat, siue etiam non adeat, cum talis institutus in re certa habeat ius accrescendi. l. j. §. si ex fundo. ff. de here. insti. ⁊ ita tenet Bar. in. l. ex facto ꝓponebatur. ff. de here. insti. ⁊ in. l. quoties. e. ti. ⁊ ibi ẽt Ang. ⁊ Saly. ⁊ Anto. de bu. in. c. Raynutius. de testa. non enim requiritur ꝙ omnes heredes adeant vt testamentũ confirmetur. l. si nemo. ff. de testa. tute. l. si legato. §. fi. ⁊. l. testamẽto manumissus. ff. de manumis. testa. ¶ Et attento qđ ſm communem opp. doc. in dictis locis † 4 dictus hr̃s institut⁹ in re certa, dato sibi coherede vniuersali, habet ius accrescẽdi,[a] sicut haberet si neminem coheredem habuisset, q̃ paria sunt neminem coheredem habuisse vel habuisse eum qui repudiauit, aut exclusus est. l. ij. §. sed si sint sui. ff. ad Tertyl. ⁊. l. vnica. §. penul. C. de ca. tol. sequitur quod in omnem euentum post agnationẽ heredis instituti in re certa, testamentũ est habiturum effectum q̃ etiam si heres institutus in re certa, post suam agnitionẽ decederet anteꝙ esset exclusus coheres vniuersalis ab adeũdo. tñ exclusio postea per repudiationẽ vel aliter, coherede vniuersali illud totum habebit heres qui successissent dicto heredi instituto in re certa agnoscẽti videt̃ fuisse delata portio vniuersalis coheredis sub tacita conditione scilicet si heres vniuersalis repudiabit que tacita conditio inest a lege postꝙ habet institutus in re certa ius accrescendi, ⁊ huiusmodi conditiones tacite nõ suspendunt quo ad transmissionem. l. conditiones que extrinsecus. ⁊. l. aliqñ. ff. de cõdi. ⁊ demõ. ¶ † 5 Itẽ q̃ ius accrescendi transmittit̃ ad heredes suos per institutum decedentem etiam anteꝙ sit aperta via iuri accrescendi. l. si ex pluribus. ff. de suis ⁊ legi. ⁊ ita soleo legẽdo ⁊ consulendo tenere, licet nõnulli conent̃ tenere qđ per aditionem factam ab instituto in re certa dato sibi coherede vniuersali, non confirmetur testamentũ, sed ad ea que ipsi dicunt, patet r̃nsio ex his que proxime dicta sunt. ¶ Ex quibus cõcludo qđ aut dict⁹ filius legitimatus agnouit institutionẽ de se factã, ⁊ cõfirmatum est testamentum: ⁊ cõsequenter vires habet dictũ legatũ vsusfructus. aut nõ agnouit ⁊ nõ potest habere effectũ donec adeatur ex illa institutiõe legitimati per dictã. l. eam quã. cum simi. q̃ nõ sumus in casu dubitationis tacte per doct. in. d. l. filius a patre. vbi solum erat institutus vnus post mortẽ vxoris cui legat⁹ erat vsusfructus. ¶ Posito ergo qđ legatũ vsusfructus debeat hobere effectum venio ad alia de quib⁹ principaliter queritur an dicta domina Margarita legataria possit cogi ad faciendam aliquã descriptionem de dictis bonis mobilib⁹, maxime ad petitionẽ supra scripti Juliani legitimati, qui etiã in certo euentu cõditionis est in testamẽto vocat⁹ ad vniuersam hereditatẽ que tamen cõditio nondum euenit. † 6 Et in hoc respondeo breuiter ꝙ sic: q̃ ille cui vsusfructus legatus est tenetur prestare cautionẽ ⁊ satisdationẽ de vtendo ⁊ fruendo arbitrio boni viri, ⁊ de rebus restituẽdis finito vsufructu, scilicet prout extabũt, siue sint res mobiles siue immobiles. l. j. ⁊. l. si vsusfructus mihi. §. si vestis. ⁊. l. fi. cũ ibi no. ⁊ fere per totũ ti. ff. vsufru. quẽadmo. ca. ⁊. l. iiij. C. de vsufr. ¶ Et hoc pro rebus que vsu nõ cõsumunt̃. pro illis vero que vsu cõsumunt̃, vt est vinũ, oleũ, frumentũ, lana, ac vestes temporales, et huiusmodi: dꝫ prestari cautio de reddẽda estimatione dictarũ rerũ finito vsufructu. facta tñ prius estimatione anteꝙ cautio prestet̃, ⁊ habito respectu ad estimationem ſm tp̃s q̃ res tradunt̃ legatario prout legit̃ ⁊ no. in. §. cõstituit. cũ. §. sequẽ. ⁊ qđ ibi gl. in ꝟbo vestimẽta. institu. de vsuf. ⁊. l. si cui. ⁊. l. seq. ⁊ fere ꝑ totũ. ff. de vsufr. earũ rerũ q̃ vsu cõsumunt̃. ⁊ no. in d. l. si vsusfruct⁹ mihi. §. si vestes. ¶ Et plene legit̃ ⁊ no. in. c. fi. extra de pig. ⁊ dicit ibi Petr. de ancha. ⁊ Ant. de but. † 7 ꝙ inter istas res que vsu consumunt̃ que debent estimari ⁊ de estimatione restituenda caueri, debẽt cõnumerari vestes, vt secũdum eos voluit Fede. de senis consi. xlvj. qđ puto verũ ꝑ not. per gl. in. d. §. cõstituit̃. in verbo vestimenta. iuncto tex. ⁊. d. §. si vestis. cũ gl. ⁊. l. fi. cũ glo. ff. vsufr. queadmo. ca. lꝫ do. Car. floren. ⁊ Jo. de Jmo. in. d. c. fi. inclinẽt in cõtrariũ, sed nõ vident̃ hoc probare, nec ad ea q̃ supra allegaui respõdeãt, cũ ĩ vsufructu extat pecunia debet caueri de restituẽda tanta pecunia, vt d. §. cõstituit̃. ⁊ in. l. ij. ⁊ fi. ff. de vsufr. earũ rerũ que vsu consu. ⁊ in dicto. c. fi. ¶ In legato enim generali vsusfructus veniũt etiam ea que vsu consumuntur. l. j. C. de vsufr. ⁊ ibi no. do. notanter in. l. oĩm. la. ij. ff. de vsuf. ⁊ habetur in. l. vxori. vltima. ff. de vsufr. lega. ¶ † 8 Ergo apparet ꝙ cum deueniendũ sit ad huiusmodi cautionẽ ⁊ estimationẽ non põt recusare dicta domina quin fiat descriptio seu instrumentum. l. sicut datã. C. de libe. causa. l. ex ea par. in princ. secundum vnam lectu. ⁊ ibi notat Bar. ff. de ver. ob. no. in. l. ij. in prin. ff. solu. ma. ⁊ in. c. significauit. de test. ⁊ in. l. si pupillus. in prin. ⁊ ibi Bar. ⁊ Ang. ff. de noua. ⁊ per Bar. ⁊ alios in. l. si finita. §. eleganter. ff. de dã. infec. et in. l. iij. in prin. ff. de cõdi. ob cau. ⁊ in. l. iij. §. nũc de effectu. ff. de libe. leg. ⁊ Bal. etiã aut. sed ⁊ quis. C. de test. cũ si. Et saltem in casu isto in quo heres, si vellet nõ posset de p̃nti agere ad restitutionẽ rerũ vsusfructus donec durabit vsusfructus. l. in omnibus. secundum vnam lec. ⁊ ibi doc. maxime Ang. ff. de iudi. l. ex empto. §. etiã. ff. de act. emp. ⁊ declarat Bar. ⁊ alij in locis s. alleg. est enim secũdũ docto. in dictis locis ratio q̃ possent perire testes ⁊ deficere argumenta ⁊ probationes adeo qđ eueniente tempore quo de iure competeret mihi actio ad exigendum seu ad petendũ restitutionem, esset mihi difficile ⁊ fortasse impossibile posse docere de iure meo, propterea teneris me per instrumentũ publici cõfessionẽ cautũ reddere, vt sic eueniẽte tempore possum de iure meo docere. hec ergo ratio euidenter ostendit in proposito nostro quod teneatur dicta legataria cauere per publicum ⁊ specificum instrumentum futuro ꝓprietario de restitutione faciẽda pro dictis rebus quo ad vsumfr. legatis specificãdo etiã res ipsas ⁊ earũ qualitates: quia alias cautio non releuaret seu per eam cautionẽ nõ esset opportune consultũ dicto futuro proprietatio per rationes iam dictas: quinimo specifica estimatio inferenda est quo ad res que vsu consumuntur, vt iam dixi. ¶ Comprobantur predicta, q̃ dicta legataria debet recipere dicta bona et dictum legatum de manu heredis, vt. l. j. in prin. ff. quorũ legato. sed ita est, † 9 quod quando aliquid a me recipis teneris mihi facere cautionem ⁊ instrumentum: vt. l. fi. ad finem. in verbo securitate. C. de pact. conuen. ⁊ ibi no. doc. maxime Bal. alias posset esse cautio ꝓprietarij. ¶ Bene facit. l. plures apochis. cum ibi not. C. de fide instru. ⁊. l. qui tabulas. in prin. cum ibi no. per Bart. ff. de furt. ¶ Hoc etiam fortificabitur per ea que dicam. j. circa remissionem cautionis factam a testatore. ¶ Nec ob. si diceretur quod saltẽ ad instantiam dicti Juliani legitimati, non debent p̃dicta fieri, q̃ ipse est institutus solum in certa quantitate. ⁊ quãuis sit in certo casu substitutus vniuersaliter, tamẽ non euenit illa cõditio substitutionis, q̃ r̃ndeo qđ quãuis dicta conditio nõ modo euenerit, tamen hoc ei non obstat, vt probatur in. l. si tibi vsufructus. per totam. l. ff. vsufr. quemadmo. ca. ¶ † 10 Nõ ob. quod testator in testamẽto noluerit dictam dominam teneri ad prestationem cautionis, nec ad inuentarij cõfectionẽ: quia respõdeo quod non potuit dicta cautio remitti[b] in testamento. l. j. C. de vsufru. l. scire. C. vt in pos. lega. ne detur vsufructuario materia delinquendi, ⁊ quia etiam fuit inducta fauore heredis, vt not. in dictis locis. ⁊ in. l. j. ff. de vsufr. ⁊ in. d. c. fi. de pig. ⁊ licet Cy. in. d. l. j. C. de vsufru. tenuerit quod saltẽ quo ad res que vsu consumuntur possit dicta cautio remitti per testatorem quia non potest delinquere legatarius in vsu illarum rerum quo ad preiudiciũ heredis cũ nõ habeat legatarius illas restituere, sed earũ estimationem que fit tempore traditionis vsusfructus vt iam dixi. ⁊ etiam mouetur per. d. aut. sed cum testator. C. ad. l. fal. tñ cõis opinio in hoc est cõtra Cy. ⁊ etiam tenet Ray. Bal. Sal. ⁊ Ful. in. d. l. j. ⁊ Jo. de imo. in. d. c. fi. in fi. de pig. ⁊ probatur per tex. in. d. l. j. qui loquitur etiã in vsufructu rerum que vsu consumuntur, vt in pecunia, vt. l. ij. ⁊. l. hoc senatus. §. j. ff. de vsufru. earum rerum que vsu consu. ⁊. d. c. fi. ⁊ in. d. §. cõstituitur. ¶ Nec ob. id per quod mouetur Cy. quia respondetur quod due fuerunt rationes finales propter quas testator non potest dictam cautionem remittere. vna. s. ne detur materia delinquendi: alia que fuit inducta in fauorem heredis: vt notatur in dictis legibus. Unde licet in vsufructu rerum que vsu consumuntur cesset prima ratio. tñ non cessat secũda. ⁊ sufficit ꝙ vna ratio firma maneat: vt. ff. de he. insti. l. si nõ lex. ⁊ insti. de nup. §. affinitatis. ⁊ no. ĩ. l. libertorũ. §. notãter. ff. de his qui no. infami. ⁊ in. l. si ventri. §. in bonis. cum simi. ff. de priui. cre. ¶ Nec ob. id qđ habetur ĩ aut. sed cũ testator. q̃ respondet Ray. ⁊ Bal. in. d. l. j. C. de vsufruct. † 11 ꝙ si testator potest hodie prohibere detractionem Falcidie, vt in. d. aut. sed cum testator. talis prohibitio fit circa id qđ non tam concernebat fauorem heredis, quam etiam fauorem testatoris. nam fuit inducta detractio Falcidie vt testatores haberent heredes. insti. ad. l. fal. §. j. ¶ Preterea testator hodie potest remittere in casu dicte. l. authenti. sed cum testator. quia hoc est expressum per ius authẽticorum, vnde olim non poterat.

[a] ¶ Accrescẽdi. vide late benedic. repe. c. raynuti⁹. ver. in eodem testa. relinq. j. nu. cclvj. cũ sequẽ. de testa. ego vero singu. limito apposita taxatiua [illegible]

[b] ¶ Remitti. paul. consi. [illegible] lib. ij. ias. consi. [illegible] lib. j. alex. l. quod de bonis. §. frater. ad legem falc. deci. c. in presentia. col. j. de proba. consi. dlxv. cõsil. [illegible]. col. fi. Aymo. cõsi. clxxxvij. in fine.

poterat.l.qd de bonis.§.j.ff.ad.l.fal.licet ergo hoc reperiatur correctũ quantũ ad ꝓhibitionẽ falcidie,tñ illa prohibitio nõ debet extendi quo ad casum nostrũ positum in.d.l.j.ꝛ in.d.l. scire.vbi talis cautio non potest remitti per testatorem etiam in talibus rebus que vsu consumuntur:qꝛ in correctorijs non fit extensio nisi quatenus specialiter lex corrigens loquitur.l. precipimus.C.de ap.¶ Apparet ergo ꝙ cũ nõ concernat fauorem heredis dicta idonea prestatio cautionis nihil operaꝛ dicta remissio testatoris.nõ dico ꝙ mulier teneaꝛ per se aliud inuentariũ facere,sed qd debet in dictã cautionẽ specifice facere cũ enumeratione ꝛ declaratione rerũ prout.s.dixi.aliter enim dareꝛ ei materia delinquẽdi que fuit vna ex rationibus propter quas fuit inducta ꝙ cautionẽ facere debeat vsufructuarius. ¶ Nec ob.etiã ꝙ testator dederit dicte vsufructuarie potestatẽ vẽdẽdi ꝛ alienãdi de rebus mobilibꝫ dicti testatoris,qꝛ illa licentia alienandi nõ operaꝛ quo ad propositum nõdũ facta cũ effectu alienatiõis seu in his rebus in quibus nõ sit facta alienatio.l.sicut.§.si volũtate.ꝛ.§.vẽditiõis.ff.quibus mo.pig.vel hypo.sol.Nec operatur talis licentia alienandi,quin debeat caueri,vt probatur in.l.titiꝰ.ff.ad treb.Quid antem opereꝛ secuta venditione diceretur in sequenti dubio.

11 ¶ †Quantũ vero ad vltimum quesitum.s.an per illa verba apposita in testamento cõtinentia quod dicta vsufructuaria possit ꝛ valeat durãte vsufructu de bonis mobilibus tantũ vendere ꝛ alienare teneaꝛ ad restõnẽ pretij bonorũ alienatorũ an vero non teneaꝛ qd habeo pro satis notabili quesito ꝛ in hoc putarem ex mente testatoris ꝛ iuris dispositione esse qd aut vsufructuaria dolo seu animo euertendi restitutionẽ rerũ vsusfructus alienaret ꝛ hoc facere non possit in preiudicium.sr.d.l.Titius.ꝛ qd ibi no.ff.ad treb.nam in generali potestate nõ venit dolus aut facultas dilapidandi vel donãdi absqꝫ iusta ratione ad preiudicium alterius.l.creditor.§.Lucius.ff. mandati.l.in venditione.§.de tempore.ff.de bon.autho.iudi. pos.l.filiusfa.ff.de dona.l.contra iuris.§.fi.ff.de pa.¶ Et illa verba testamenti,scilicet ꝙ possit vendere ꝛc.intelligunꝛ arbitrio boni viri ꝛ non important liberam voluntatem seu liberam potestatem,vt no.Bar.in.l.alio.circa medium.ff.de alimen.ꝛ ciba.lega.per.l.nepos procula.ff.de ver.signi.ꝛ probaꝛ

12 in.l.qui explicandi.ꝛ ibi no.Bal.C.de accu.¶ †Et in dubio semper verba potius intelliguntur importare arbitrium boni viri quã liberam voluntatem,vt est tex.no.in.l.cũ filius.§.pater.ff.de leg.ij.fm Bar.ibi.¶ Unde vbi bona fide distraxisset

a vel vẽdidisset non puto[a] tunc teneri ad restitutionẽ pretij:qꝛ illud locũ haberet quãdo essemus in vniuersalibus vt in hereditate restituenda per fideicõmissum seu quando grauatus esset heres restituere quicquid ex hereditate superesset.vt in.l. Imperator.§.fi.cũ.l.seq.ꝛ se.ff.de leg.ij.ꝛ quod ibi per Bart. etiam ponentẽ qñ tũc videaꝛ facta alienatio dolo seu animo euertẽdi fideicõmissum scilicet in casibus in quibus pretium succedit loco rei,ꝛ vna res loco alterius,vt ibi.Sed nos non sumus in vniuersalibus seu in dispositiõe rerũ mobilium que est dispositio concepta generaliter seu indefinite,vt declarat plene Bar.in.l.si ita.ff.de auro ꝛ argen.leg.in ver.ꝗ.est videndum.ꝛ in.l.scire debemus.de verb.obli.que dispositio differt a dispositiõe facta de vniuersali,vt per Bar.in locis proxime

13 alleg.¶ †Unde licet habeamus ꝙ in vniuersalibus regula est succedat loco rei:tñ qñ non sumus in vniuersalibus regula est in contrarium.l.qui vas.§.fi.ff.de furt.l.venditor ex hereditate.ff.de he.vel actio.vẽ.notatur in.l.labeo.ꝛ sabinus.§.j.ff.de verb.signi.ꝛ plene no.in.l.mater.C.de rei vendi.ꝛ saltem sumi debet hec cõiectura in vltima volũtate in qua sit lata interpretatio ad fauorem legatarij.c.cũ dilecti.de dona.l.in testamentis.ff.de reg.iur.¶ Et in notabili ꝛ singulari exẽplo declaratur per.l.tribus.ff.de vsufr.earũ rerũ que vsu consu.vbi si testator grauauit heredẽ vt fideiuberet pro Titio ꝛ cõtingit heredem occasione dicte fideiussionis cogi soluere non poterit re-

b petere[b] aduersus titium qꝛ habuit originem ab vltima volũtate per quam testator videtur voluisse illi legatario elargiri. secus si habuisset originẽ a cõtractu interviuos.l.si quis mãdato.ff.de nego.gest.ꝛ declarat Bal.in.l.sancimus.C.de verborum signi.ꝛ in.l.indebitã.ff.de cõdi.inde.ꝛ in.l.si pro ea.C. manda.¶ Nisi aliqua coniectura esset in contrariũ,vt declarant Pet.Cy.Bal.ꝛ Sal.in.l.vnica.§.ne autem.C.de cadu. tol.¶ Quomodo autẽ dicatur apparere quod dicta vsufructuaria mala fide seu dolo alienaret in fraudem proprietarij hoc constabat ex coniecturis ꝛ indicijs quorum probatio in dicantis arbitrio cõmittitur iuxta.l.dolũ.C.de do.l.omnes. §.Lucius.ff.que in frau.cre.ꝛ quod notatur in.l.apud celinz. in prin.ff.de doli excep.iũcta.l.iij.§.eiusdem quoqꝫ.ff.de test. ꝛ qd no.Jo.in.c.cum in contemplatione.ff.de re.iur.ꝛ Barto.in.l.fi.in vlti.col.ff.de questio.cum si.nam in his non potest dari infallibilis regula.ꝛ limitata doctrina vt dicunt doct.in dictis locis.Alexander de tartagnis Jmo.

Summarium.

1 ☞ Prohibitio alienandi,nisi sit incertas personas,non intelligitur de venientibus alias ab intestato.nu.10.14.17.
2 Ratio generalis ampliat dictum.
4 Prohibitio alienandi an extendatur vltra quartam generationem.
8 Prohibitio alienationis sine licentia Berte non habet locũ in actu testandi vel mortua Berta.
11 Res prohibita alienari vel a subiecta restitutioni nõ prescribitur longo sed bene longissimo tempore.nu.12.
13 Testator quod se incontinenti velit corrigere non est verisi.
15 Tacitum expresso non equipollet quantum ad actum annullandum.
20 Prohibitio alienande tanqꝫ odiose non extenditur ad aliã personam.

Consilium.LIX.

Attentis verbis testamenti facti domini Uinceguerre,ꝛ alijs narratis in themate.¶ Uideretur fortasse prima consideratione dicendum dictã Joannem non potuisse testari ꝛ ibi heredem instituere vniuersalem dictam dominã Frãcischinã eius matrem propter geminatam prohibitionem alienationis factam a dicto testatore quarum vna est in ver.ꝛ si dictus Julianus ꝛ Franciscus ꝛc.ibi dum dicit,cum hac tamen conditione quia prohibuit ꝛ vetauit omnes possessiones ꝛ bona quecunqꝫ superius specificata vendi posse vel debere vllo tẽpore vel aliquo modo casu iure alienari vel obligari per ipsos Julianum ꝛ Franciscum vel eorum filios legitimos ꝛ natu-

a ralesneqꝫ per dictos de arena de domo progenie ꝛ parentula sua eorũqꝫ liberos masculos ꝛ legitimos extra illos de arena de domo progenie seu parentela sua ipsi inter eos tantum,qꝛ voluit quod dicte possessiones ꝛ ficta essent ꝛ permanere deberent in dictos de arena superius nominatos per modum supra scriptum prout plenius in dicto testamento cõtinetur. idem repetit in alio capitulo incipiente item voluit ꝛ statuit ꝙ in casu quo dicti filij heredes sui eorumqꝫ descendẽtes ha-

b berent aliquam filiam:ibi dum dicit,cum hac tamen conditiõe expressa ꝛc.vnde talis prohibitio videtur operari quod non possit alienari ex testamento.l.peto.§.fratre.ꝛ ibi not.ff. de leg.ij.ꝛ notatur in.l.pater.§.Julianus Agrippa.ff.de leg. iij.ꝛ plene in.l.si ita quis.§.ea lege.ff.de verborum obligatio.

1 ¶ †Et quamuis dicatur quod talis prohibitio[c] non se ex-
c tendat ad illam personam que abintestato esset successura qui est prohibitus alienare per tex.reputatum ad hoc singularez in.l.cum pater.§.cum inter.ff.de leg.ij.ꝛ no.in.d.§.fratre.ꝛ in d.§.Julius Agrippa.ꝛ per Bar.in.d.§.ea lege.tamen Pet. ꝛ Bald.in.d.§.fratre.tenent contrarium volentes quod sicut talis prohibitus non põt expresse etiam testando conferre in extraneum qui sit de personis prohibitis ita non possit etiã tacite decedendo abintestato relinquere succedẽtibus sibi ab intestato,iuxta.l.conficiuntur.in princ.ꝛ.l.si quis cum nullũ. in princ.ff.de iure codicillorum.quia taciti ꝛ expressi idem est iudicium.ꝛ qua ratione abintestato nõ posset relinquere eadem ratione videꝛ ꝙ prohibitus simpliciter alienare extra familiã nõ possit relinquere ex testamẽto vni sibi successuro ab intestato qui nõ sit de familia,qꝛ est eadẽ rõ taciti ꝛ expressi. l.inter vestẽ.ff.de auro ꝛ arg.leg.l.cũ quid.ff.si cer.peta.ꝛ pro eorũ opi.facit.l.codicillis.§.matre.ff.de leg.ij.¶ Et nõ ob.d. §.cũ inter.qꝛ ibi ideo potuit peruenire ad filiũ liberte abintestato.qꝛ testator ꝓhibuerat ne fundꝰ alienareꝛ extra familiã libertorũ:ꝛ filius dicebaꝛ de familia liberte matris vt ibi per glos.vel speciale ibi in filio persone prohibite alienare.ꝛ istam vltimã responsionem approbat Sal.in.l.ea lege.in.xij.col.C. de cõdi.ob causam.quasi in tali filio persone prohibite cẽseaꝛ cessare verisimiliter odiũ ꝛ causa ꝓhibitionis.arg.l.in suis.ff. de lib.ꝛ posth.ꝛ.l.j.C.q ante aperta.ta.ꝛ in.l.cũ ratio.in prin. ff.de bo.dam.sed dictꝰ Jo.nõ alienauit in filiũ sed in matrẽ.

2 ¶ †Preterea posito ꝙ vera esset regulariter precedens opi. quod nõ intelligereꝛ ꝓhibitio cõprehendere quin posset deuenire ad eum qui esset successurus abintestato:tamẽ illud vi

a ¶ Non puto.ego vero puto teneri vt verba.d.l... intelligãꝛ secundũ naturã in executionẽ principalis dispositionis.

b ¶ Repetere.imo actione ex testamento reperit:vt clare ꝓbaui in nouis intellectibꝰ.in c.super.d.l.si tribus...

c ¶ Prohibitio.de hac materia vide s.lib.j.consil.lvj.ꝛ lib.ij.cõsi.dlx.ꝛ.s. co.ꝯsil.lv.Roma. cõsil.cccclvij.circa propositã.Jo.de ana.ꝯsi.xlvij.Cor. ꝯsil.ccxij.li.ij.cur. senior.ꝯsi.xlv.nu. xxj.consi.lxiij.col. xij.Jas.consil.iij. cõsi.cj.cõsi.cxx.li bro.j.cõsi.clxxxix. lib.ij.cõsil.xxxj.li. iij.consil.cxiiij.li. iiij.Decius consi. ccccxxij.cum seq. consilio.cccclxxxj. Matthe.afflic.do. Andr.tira.in con su.picto.tit.retra. §.xxvj.gl.j.nume. iij.cũ seq...

deref intelligendum nisi ex qualitate personarum in qua esset prohibita translatio cõprehenderet mentẽ testatoris fuisse in contrarium, vt prohibuisset dicta bona trãsferri in personas que essent de successoribus abintestato, vt videntur sonare verba Bal. in. l. ea lege. C. de cõdi. ob cau. in. vj. col. in. iij. q. vbi secutus Dy. concludit quod si queritur an prohibitus alienare possit transferre per successionẽ abintestato, debet distingui aut prohibitio exprimit succedẽtiũ abintestato qualitatẽ: et tũc videntur prohibiti ab intestato succedere: aut non facit mẽtionẽ de talibus, quibus a iure defertur: et ad eos prohibitio nõ extenditur. ar. l. prime. C. de impo. lucra. descri. li. x. Sed in proposito testator videtur in sua prohibitione expressisse succedentium abintestato qualitatẽ: quia prohibuit etiã filias filiorũ seu descẽdentiũ suorũ habere posse in dictis suis bonis, et hereditate libras octingentas monete Placentine pro maritando. si ergo prohibuit bona hec peruenire ad filias filiorum: que etiam esse possent de personis successuris abintestato, quanto magis videtur voluisse quod nõ perueniant ad dictam matrem Joannis, que fuit nurus testatoris. ar. l. cum acutissimi. C. de fideicommis. et. l. Publius. §. j. et. l. cum auus. cum simili. ff. de cõdi. et demon. ¶ Nec dicatur quod dicta prohibitio facta de filiabus filiorũ intelligatur fortasse de filiabus filiorũ naturaliũ tantum testatoris, de quibus. s. mentionem fecerit: quia imo testator generaliter de filiabus dictorũ filiorũ heredũ suorũ loquitur: et ideo generaliter videtur intelligenda dicta dispositio, vt comprehendat etiã filias filiorum legitimorũ, de quibus legitimis etiam superius mentio facta fuerat. arg. l. j. §. generaliter. ff. de lega. prestã. et. l. si pluribus. de leg. ij. iũcta. l. qui filiabus. in prin. de leg. j. et. l. filiũ diffinimus. ff. de his que sunt sui vel alie. iur. ¶ Hoc indicat etiã mens testatoris, que vt ex dicto testamẽto colligi videtur, fuit velle conseruare ius agnationis et honorẽ familie que cõseruantur per masculos de domo. insti. de legi. agna. suc. in prin. l. ij. §. j. ff. de suis et legi. ¶ Et ideo videtur quod illi qui sunt de dicta domo et progenie testatoris tanquã vocati ad fideicommissum, possint venire ad dicta bona prohibita alienari extra familiã, iuxta. d. §. fratre. cum similib. ¶ Et confirmari põt: 3 † quia ratio generalis ampliat [a] et declarat dictum. l. regula. §. si qs. ff. de iur. et fac. ign. et quod no. gl. in. l. si is qui animo. ff. de acq. pos. et expresse no. per Bart. in. l. pater. §. fundum. ff. de leg. iij. ¶ Sed testator in fine dictarũ prohibitionum adducit rationem generalem: quia vult dicta bona remanere semper in dictos filios suos, et in alios de domo sua. et non est possibile quod semper permanerent in domo et familia illorũ de arena, si possent alienari per successionem abintestato: vel ex testamento relinquẽdo personis, que nõ sint de familia illorũ de arena. ¶ Facit quod no. Jaco. de bel. in aut. de resti. fideicõ. in fi. col. ix. vbi voluit quod licet prohibitio facta de nõ alienãdo extra familiam. 4 † quia testator voluit perpetuo remanere in familia, non extenditur vltra quartũ gradum post personã prohibitã, et ibi probatur in tex. et no. expresse Ang. ibi tamen [b] si testator dixit quod prohibebat liberos vel heredes alienare, volens ad descendẽtes suos perpetuo peruenire: hec prohibitio extenditur vltra quartum gradum etiã in infinitũ: quia descendentium nomẽ ad oẽs in infinitũ extenditur. allegat. l. fi. C. de suis et leg. et in aut. de here. ab intest. §. j. et. l. cognoscere. §. fi. ff. de verbo. signi. ¶ Et per hec patet non posse dici quod dictus Jo. non succedat ex testamento aui. s. dñi Vinciguerre predicti: eo quia non fuit institutus aut substitutus ipse Jo. sed positus in cõditione, videlicet si filij testatoris decederent sine liberis &c. cõsequenter non potuerit dictus Joã. prohiberi alienari, iuxta no. per gl. magis communiter approbatam in. l. Lucius. ff. de here. insti. nam patere videtur ad hoc responsio, quia cum testator voluerit dicta bona semper permanere in filijs suis, et alijs de domo sua de arena. sequitur quod intelligunt priores grauati restituere per fideicõmissum sequentibus qui sunt de dicta familia. l. cũ pater. §. liberis. de leg. ij. et. d. §. fratre. et. l. codi. §. instituto. cũ ibi no. ff. de leg. ij. et propterea sequitur quod etiã dictus 5 Jo. dicitur honoratus et a testatore vocatus. ¶ † Sed premissis nõ obstãtibus, mihi videtur casum istũ parũ dubitationis in se cõtinere. et dictũ Jo. potuisse testari, vt fecit heredẽ suũ non posse sup dictis bonis inquietari vigore dicti testamẽti per dictos de arena. queadmodũ etiã eleganter et recte cõclusum fuit per clarissimos dños. s. cõsulẽtes. ¶ Presertim ex infrascriptis: nã si bene omnis dispositio dicti testatoris percũctetur non reperitur quod specialiter prohibeat filios suos legitimos et naturales vniuersaliter institutos alienare, nisi in ea parte in qua disponit, et vetat dictos filios suos, et quẽlibet posthumũ nasciturũ heredes suos vniuersales posse aliqua bona iura, rõnes, et actiones hereditatis sue, nisi cũ licẽtia, cõsensu, et voluntate dicte dñe Cõstãti. quia in alijs partibus testamẽti, vbi de prohibitione alienatiõis puidit, loquitur de filijs naturalibus tantum et alijs de domo de arena, quos superius instituerat, nõ aũt de istis filijs legitimis vniuersaliter institutis, nec de filijs legitimorũ. ¶ Et cõstat quod dicta prohibitio alienationis facta filijs legitimis de 6 nõ alienãdo sine licentia dñe Cõstãtie nõ extenditur ad alienationẽ que fieret per actũ testãdi: † quia actus testãdi non habet pendere ex alterius arbitrio. l. senium. C. qui test. face. pos. l. illa institutio. ff. de here. insti. l. ab Aurelio. §. Caius. et quod ibi no. ff. de lib. le. no. in. l. tã is. §. j. ff. de dona. cau. mor. et in pposito no. Bal. et Sal. in. d. l. ea lege. ¶ Nec etiam extẽditur ad alienationes que fierẽt mortua iam dicta dña Cõstantia. l. turpia. §. si Titie. cũ ibi no. per Bal. et Ang. ff. de leg. j. l. cum here. et quod ibi no. Bal. ff. de acqui. here. §. et qdẽ. et quod ibi no. Ang. ff. quod cuiusque vniuer. no. et. l. multa. in prin. ff. de condi. et demon. et not. Bal. in. l. in conuentione. C. de nupt. et Bal. et Sal. in. l. i. C. vnde vir et vxor. ¶ Preterea et scdo dictus dñs Vinceguerra testator satis aperte permisit filijs suis legitimis naturalibus, prout erat dictus Bartholomeus alienationẽ per testamẽtũ. patet, quia testator ipse nunquam substituit eis nisi sub hac cõditiõe si decederẽt sine liberis vel sine testõ: quo casu si decedebat cõdito 7 testõ excludebatur ois substitutio: quia † illa alternatiua resoluitur in copula. l. generaliter. in prin. C. de insti. et substi. l. Lucius. ff. de here. insti. ¶ Et in pposito nostro dictus Bartholomeus decessit cum liberis et cũ testamento in quo instituit dictum Jo. et casu quo decederet dictus Jo. sine liberis vel sine testamento substituit filios Nicolini de arena fratris dicti Bartholomei et per cõsequens Bar. in suo testõ voluit quod dicti de arena nõ vocarentur dicto Joãne decedente cõdito testamento put decessit. Cũ igitur. d. Vinceguerra voluerit in effectu testamẽtũ Bartholomei habere effectũ et oẽm substitutionẽ tunc cessare ergo sequitur quod heres ex testamẽto dicti Jo. licite dicta bona acqsiuit ex testõ Jo. quod quidẽ testamentum etiã Bartholomeus voluit seruari, et substitutionem cessare. et sic de primo ad vltimum infertur, quod ista successio testamentaria, est permissa ex dispositiõe dicti primi testatoris. ¶ Tertio probatur: quia si consideramus personas filiorũ legitimorũ dicti primi testatoris, clarũ esse videtur, quod testator eis non prohibuit alienationẽ, que fieret per testamentum ipsorũ filiorũ quocunque testarentur et patet quod illa verba vel sine testamento. si vero consideremus personam dicti Joannis, et sic liberorum dicti Bartholomei, et ipse nullo modo põt dici prohibitus alienare inter viuos, vel in vltima voluntate, quia in dicto testamẽto nõ est facta mẽtio de filijs masculis ad lucem peruenientibus et extãtibus ex dicto Bar. vel Nic. filijs testatoris post mortem filiorũ testatoris, at solum est facta mẽtio priuatiue de dictis liberis Bartholomei, et Nicolini dum testator prouidit de substituto dictis Bartholomeo et Nicolino casu quo decederent sine liberis et sic solum priuatiue facta est mentio de dictis liberis filiorum et sic in casu quo non extarent: cũ igitur euenerit casus quo 8 extabãt liberi post mortẽ Bartholomei et Nico. sequitur † quod iste casus est omissus, ab ipso primo testatore: ideo pro omisso habendus est. l. cõmodissime. ff. de lib. et posth. l. si extraneus. ff. de cõd. ob causam. ¶ Nec obstant illa verba apposita in prohibitione dum dixit velle bona semper remanere in illis de domo sua, quia infra suo loco respon. et satis etiam patet rñ ex his que proxime dixi, quia si in dicto testamento nõ est facta mẽtio de dictis liberis: qui extarẽt ex filijs dicti testatoris: sequitur quod illa verba prohibitionis relata ad Julianũ et fratrẽ vel eorum liberos, et ad dictos. de arena, vt dicunt verba prohibitionis non possunt intelligi relata ad istos liberos filiorum testõris de quibus liberis qui extarẽt post mortem filiorum testatoris non erat facta mentio. et sic non poterant venire appellatione dictorum de arena. et plenius infra etiam patebit rñ. ¶ Quarto probatur primus testator exceptis filijs suis legitimis nõ vocauit ad dicta bona prohibita alienari Julianum et fratrẽ filios naturales tantum testõris, nec aliquẽ alium de arena, nisi in casu quo dicti filij legitimi decederent sine liberis vel sine testamento quo quidẽ casu vocauit pro substitutionẽ ad dicta bona dictos filios naturales tantum si repatriarẽt et de bãno eximerentur casu aũt quo non repatriarent vel decederent sine liberis masculis legitime natis tunc in dictis bonis substituit proximiores masculos de are. s. de agnatiõe testõris. quos quidẽ proximiores de arena dicto casu adueniẽte istituit ac substituit dictis filijs legitimis ac etiam dictis filijs naturalibus tantum vulgariter et pupillariter cũ hac tamen cõditiõe: quia prohibuit et vetauit dictas possessiões et bona superius specificata vẽdi posse vel dõre vllo tpe vel aliquo mõ casu iure alieno vel obligari pro ipsos Julianũ et fratrẽ vel eorũ filios ltimos et nãles: neque pro dictos de arena de domo pgenie et parẽtela sua eorũque liberos ex illos de arena: quia voluit quod dicte possessiões veniant et pmanere debereut

[a] ¶ Ampliat. s. eo consi. iij. nume. iiij. Bal. c. secũdo requiris. de appel. roma. cõsi. clxxiij. auth. cõrse. in fin. ver. alienatio. et in tract. de potest. re. char. iij. gem. cõs. xxxix. cũ seq. cur. ci. senior cõsil. xliij. col. v. Jas. l. j. ff. in ius voc. vt eant. l. j. §. fuit qsitũ. col. iij. ad tre. adde. j. lib. iij. cõs. lij. n. x.

[b] ¶ Tamen. idẽ cõcludit alex. s. lib. j. consi. lvj. et male [illegible]

berēt in dictos de arena superius nominatos p modū.s.scri-
9 ptum.ita se hñt verba testamēti. †igit cū defecerit prima sub-
stitutio eo q; filij testatoris fuerūt heredes & nō decesserūt sine
liberis,nec sine testamēto:sequit ꝙ sequētes oēs substitutio-
nes corruisse dicunt etiā si cōtigisset ꝙ Julianus & frater nō
repatriassent vel decessissent sine liberis. l.si mater.§.j.&.l.qui
habebat.ff.de vul.& pup.l.cum in testamēto.in prin.ff.de he-
re.institu.cum igitur dicta prohibitio alienationis fuerit ad-
dita in euentū substitutionis facte de filijs naturalibus,tan-
tū,& successiue etiā in casu quo eueniret cōditio substōnis fa-
cte dictis filijs naturalibus de alijs agnatis de arena & nō eue
nerit casus alicui⁹ substitutionis pdicte,est impossibile ꝙ di-
cta ꝓhibitio alienationis sibi locū vēdicauerit q; nō pōt stare
qualitas sine subiecto.l.eius q in prouincia.ff.si cer.pe.c.inter
dilectos.de fide instru.& ex hoc colligit alia responsio ad dictā
10 clausulam prohibitionis. ¶ †Quinto probatur,q; posito qd
dicta prohibitio de non alienando extra familiā comprehē-
disset dictum Joannē:tamē ex quo instituit illam personam
que sibi erat ab intestato successura prohibitio nō extendatur
ad eam fm opinionē cōmuniter approbatam per glo.& doct.
vt not.gl.& doc.in.d.§.fratre.& in dicta.l.pater.§.iulius agrip
pa.& ibi Dy.& Cy.post gl.que proprie loquitur quo ad casum
nostrū.s.quādo instituitur ille qui esset successurus ab intesta-
to.& ad hoc illā glo.reputat singularē Joā.de Jmo.in.d.§.ea
lege.& ibi hoc etiā tenet Barto. quem sequuntur ibi moder.&
idem Ant.in dicta.l.ea lege.maxime per.d.l.cum pater.§.cuz
inter.& ibi Dy.Rax.& Bar.& dicit ibi Joā.de imo.& rapha.
cu.ꝙ ista opi.est cōmuniter approbata:& ideo dicit Joan.de
imo.se credere qd in practica seruaretur:nā ab opinione glosse
& a cōmuni sententia in iudicando nō est recedendū vt tradi-
tur in locis vulgaribus. ¶ Sexto presupponitur ꝙ ex causa
dicti testamenti Joannis heredes sui tenuerunt & possederūt
dicta bona per annos quinquaginta:ergo tuti sunt prescri-
11 ptione longissimi temporis. † Jstam quamuis res prohibita
expresse in testamēto alienari non possit vsucapi vel prescribi
longo tempore.l.ij.& ibi not.C.de vsuca.pro empto.q; in tali
prescriptione requiritur titulus iuxta.l.nullo.C.de rei vend.l.
diuturna.C.de prescriptione longi tēpo. Unde cum talis ti-
tulus alienationis sit nullus.l.filiusfamilias.§.diui.ff.de leg.
j.& in dicto.§.iulius agrippa.nihilominus nō presumitur pre
a scriptio.xxx.vel.xl.an.[a] in qua non requiritur titulus regula-
riter sed sufficit bona fide 3.c.j.de prescrip.in.vj.& plene not.in
c.si diligenti.de prescrip.in antiquis.& bona fides presumitur
ex possessione tam longi tēporis.l.iij.§.si seruus. ff.de acquir.
pos.not.Jnn.in.c.ij.de resti.in integ.&.l.si.C.vnde vi.& ibi no.
Bar.in fi.& Jo.an.in addi.Spe.in tit.de test.§.nunc videndū.
in prima add.magna.in ver.item opponūt.& Bal.in repe.l.j.
in.iiij.col.vnde vi.& Ang.in.l.penul. C.quibus non ob.long.
temp.prescri.& Ant.de but.in.c.cum ecclesia.circa vltimā col.
12 de cau.posse.& domi.Abb.in.d.c.si diligenti. ¶ †Sic etiā vi-
demus licet res subiecta restitutioni nō possit vsucapi vel pre
scribi longo tēpore q; titulus habetur pro nō titulo.l.fi.§.pen.
C.cōmunia de le.tamen non prohibetur prescriptio longissi-
mi temporis.xxx.annorū ex die quo contra prescribentē agi
potuit,per.d.§.penu.Et est ratio vt dicunt ibi moderni. preci
pue Pau.de cast.q; in tali prescriptione.xxx.annorū non re-
quiritur titulus vt dixi.ad hoc bene facit.l.fi.in fi.cum ibi no.
C.in qui.cau.in integ.resti.nō est necessa.& ꝙ ibi no. Cy.in.vj.
oppo.in versi.alij dicūt.& hec est veritas &c. ¶ Fortius voluit
Bar.in.d.l.filiusfa.§.diui.ad fi.ꝙ illud qd dicitur rem prohi-
bitam a testatore alienari non posse vsuca iuxta id qd legitur
& nota.in.d.l.ij.procedit quādo testator prohibet rem pupilli
seu minoris alienari que etiam de iure cōmuni erat prohibita
alienari.& ita loquitur.d.l.ij.alias autē secus per.l.qui here.§.
si pars.ff.de conditioni.& demō.pro hoc etiam adducit quia
tales res possunt vendi cum consensu eorum quorum fauore
facta est prohibitio.l.nihil.§.j.& in dicto.§.libertis. vnde pa-
tiendo contra se prescribi videntur tacite consentire.l.aliena-
tionis.ff.de verbo.signifi.&.l.longe. cum ibi not.ff.de diuer.&
tempora.prescriptio.& ita etiā tenuit Guil.de cug.in.d.l.ij.ta-
men circa istam suam doctrinam non insisto:nec etiā simplici
ter pono pro constanti q; non est necessariam attento ꝙ non
tractamus de vsucapione vel prescriptione longi temporis in
qua requirit titulus & in qua loquit id qd habet in.d.l.ij.& in
l.vbi lex.cum si.ff.de vsuc.vt dixi. ¶ Non ob.allegata in cōtra
riū & primo dum dicebat qd testator in duabus maxime par-
tibus testamēti prohibuerat expresse alienationē dictorū bo-
norum,q; superius multipliciter est responsum in scdo tertio
quarto quinto & sexto arg.vltime partis. ¶ Et pro confirma
13 tione & corroboratione dictarū respōsionū subdo † ꝙ nō est

b verosimile testatorē in eodē testamēto voluisse se incontinēti[b]
corrigere,vnde vna pars testamenti intelligitur fm determi-
nationem alterius,& per eam declaratur.l.non ad ea.ff.de cō-
di.& demon.l.si seruus plurium.§.fin.ff.de leg.j. igitur per di-
ctas clausulas prohibitionum non est intelligēdum testato-
rem voluisse derogare his que antea prouiderat. nā antea pro
uiderat qd per ipsos filios suos legitimos posset per viā testa
menti alienari,vt patet ex illis verbis sine liberis vel sine testa-
mento,& solum eueniente casu substitutionis expresse facte fi-
lijs legitimis prohibuit per filios naturales tātum, & dictos
de arena substitutos alienari, in quorū numero nō erat Joā-
nes predictus,q; de eo casu qd superextaret post mortē Bar-
tholomei nō fuerat facta mentio,vt.s.probaui in secūda clau
sula,prohibitionis.aliud eñ non importat:q; refert se ad pri-
mam prohibitionem dum dicit superius, vt expressum est, &
sic limitatur per primam.l.edita.C.de eden.l.ait pretor.§.j.cū
simi.ff.de re iudi.&.l.si quis ita.ff.de condi.& demon. ¶ Non
obst.etiam dum dicebatur qd si dictus Bartholomeus fuit
prohibitus alienare extra familiā,testando non potuit relin-
quere etiā matri,que sibi ab intestato erat successura:q; respō-
deo primo negando quod Bartholomeus aut Joannes fue-
rit prohibitus vllam alienationem facere,maxime testādo vt
14 puto esse opportune.s.ostensum. ¶ †Secundo respondeo qd
c posito ꝙ esset prohibitus.[c] tamē potuit relinquere matri que
sibi iure legitimo erat ab intestato successura:quia ita se habet
communis opinio glossarum & docto.a qua in iudicando nō
est recedendū,vt.s.deduxi maxime per.d.§.cum inter. ¶ Nec
obstāt ea que contra cōmunē opi.adducunt,& primo dum di-
15 cebatur qd erat eadē ratio taciti & expressi,&c.q; respondeo † ꝙ
quantū ad finē inualidādi actum,non est verum qd tacitum &
expressum idem operent.vnde videmus qd licet sentētia taci-
te intelligatur referri ad acta,vt.l.iij.C.de senten. que sine cer.
quāti.c.cum ad sedē.de resti.spolia.& notatur in.l.he enim.ff.
de suspec.tuto.& in.l.si quis ad exhibendū.ff.de excep.rei iud.
& in.c.si cōfirmationē.de elec.lib.vj.tamē si in snia non sit ex-
pressus error iuris,sed tacite ex relatiōe tacita que fit ad acta,
non vitiabitur sentētia fm cōmunes conclusiones.l.preses.ff.
de re iudi.l.seruo inuito.§.cum pretor.ff.ad trebel.l.fi.ff.ꝙ cū
eo.l.cum putarē.ff.fami.ercis.no gl.& dot.in.l.ij.C.quādo pro
uoca.non est neces.& in.l.ait pretor.§.si iudex.ff.de re iudic.&
ita formaliter ad dictum argumentum ita rñdet Joānes de
imo.s.quod taciti & expressi idem est iudiciū.s.vbi stāte validi
tate actus queritur de mente partium.d.l.cum quid.cū simi.
sed nō ad finem inualidandi actum vt probatur per proxime
allegata. ¶ Ergo in ꝓposito nostro quantū ad inualidādam
ipsam alienationem,que fit prohibitio alienare,non est eadē
ratio si relinquit tacite ab intestato venientibus,qui ex dispo
sitione legis habēt,sicut si expresse relinqueretur eis qui taci-
te habituri non essent intestato ex dispositiōe legis,& licet di- b
ctus Joānes reliquerit expresse matri sue tamen ex quo ma-
ter erat ab intestato habitura,idē est ac si ab intestato habuis-
set.vt no.gloss.singu.in dicto.§.Julius Agrippa. ¶ Potest
etiā respōderi per ea que no.Bar.in.l.centurio circa secundā
col.ff.de vulga.& pupil.vbi respōdendo ad dictū argumētum c
16 dicit,ꝙ † nō est[d] semper verum quod tātum operetur tacitum
d q̄tum expressum vnde videmus quod expressa pupillaris ex
cludit matrem pupilli.l.Papini.§.sed nec impuberis.ff.de in
offi.testamē.c.si pater.in fi.ff.de testamen.in.vj.& tamē secus
est in tacita.l.precibus.& ibi no.C.de impu.& ali.subst.l.fi.C.de
insti.& substi.sub condi.fac.sic etiam videmus ꝙ fili⁹ debet ex
presse & nominatim exheredari,non silētio pteriri,& sic nō suf
ficit tacite excludi seu exheredari,al's testamentū esset nullū.
l.inter cetera.ff.de de libe.& posth.l.maximum vitiū. C.de li.
prete.ideo in ꝓposito,nō tm̄ debet operari qd ad hoc vt ha-
beat locum fideicommissum si persone succedentes Joāni ve
niebant ex tacita dispositione,sicut si expresse relictum esset
his qui nullo modo ex tacita dispositiōe & iuris prouisiōe ve
17 nissent. ¶ Nō ob.etiā.l.codicillis.§.matre.de leg.ij.q; ibi loq
tur quando legitimus successor veniens ab intestato fuerat
singulariter & nominatim prohibitus venire ad huiusmodi
bona propter odium quod habebat testator erga eū,& ita rñ-
det etiam Dy.in.d.§.Julius Agrippa.& Barto.io.d.§. ea
lege in distinctione sua,& eodem modo loquitur id quod no.
glo.in dicto.§.ea lege. ¶ Non obstant responsiones date per
aliquos ad.d.§.cum inter.& primo dum dicitur quod ibi fili⁹
censebatur de familia liberte matris sue, & sic non erat facta
alienatio extra familiā libertorū:q; hec respōsio nō est bona
& est cōtra.l.pronūciatio.in fi.cum.l.seq.ff.de ver.sig. vbi fili⁹
nō dresse de familia matris.nec cōtrariū alibi habemus nec
intētio g..in.d.§.cū inter fuit velle,ꝙ fili⁹ diceret de familia

a ¶ Uel.xl.pau.l.fi.
in fi.C.cōia de leg.
Cor.cōs.ccciij.co.
ij.libr.j.cur.iunior
aut.res q̄.co.ij.nu.
vij.C.cōia de lega.
ias.ɔs.lvij.co.pe.li.
j.ꝙ intelligit ex q̊
die agi pōt ɔ̄ pscri
bentē vt in dictis
locis & per Alexā.
ɔs.xcviij.nu.iiij.li.
ij.j.lib.vij.cōsi.ci.
col.pe.Bal.consi.
xxxv.li.iij.pulchre
ber.cōsi.xv.ex the
mate.co.ix.n.xxx-
v.cū seq.ɔs.xxiij.
col.xvj.n.lxxiij.li.
Ant.rub.cons.xc-
viij.an.tir.in cōsu.
pic.ti.retra.§.j.gl.
x.nu.xlvij.

b ¶ Jncontinenti.
Deci.l.singularia.
col.v.si cer.pe.Al-
cia.de presum.re.
ij.presump.xxviij.

c ¶ Prohibti⁹.nō
specifice de illa cer
ta psona sz ne ex-
tra familiā vel co-
gnationem.

d ¶ Non est.Soc.l.
j.nu.xxiij.ff.ꝙ qs-
que in.Pau.cōsi.
cccxxxiij.co.ij.li.j.
Jas.l.seruū filij.§.
si idē seruus.in fin.
§.si res obligata.
col.v.de leg.j.deci.
c.clerici.co.fi.de iu
di.consi.ccccvj.co-
lum.iij.

matris:sed ꝙ cẽsebaṫ esse de numero libertorũ testatoris saltẽ large:qꝛ cum esset filius liberte,poterat viuẽte matre reuocari in seruitatez si fuisset ingratus ergo patronũ liberte.l.fi.C.de libe.ꝛ eoꝝ liber.sed tũc,vt dicit Bar.in.d.§.cum inter.ille tex. fuisset de indubitabili. ¶ Nõ ob.ꝙ in.d.§.cũ inter.sit spãle in filio,qꝛ imo doc.cõiter intelligunt idẽ esse in quolibet succedẽte ab intestato.ꝛ ratio est:qꝛ cum ibi ille filius nõ esset de filijs seu descendẽtibus testatoris,de cuius dispositione ꝛ mẽte interpretãda tractamus:ideo nõ dirigiṫ rõ affectiõis testatoris magis in istũ filiũ persone ꝓhibite alienare,ꝙ̃ in alium cõiunctũ ipsius persone prohibite:attento etiã qꝺ filius ꝑsone prohibite nõ erat de illo genere personarũ,in quibus testatoꝛ permiserat posse exꝑsse alienari,ꝛ qbus fortasse voluit. ¶ Relinquiṫ ergo ꝙ rõ illius.§.necessario fuit,qꝛ ꝓhibitio alienationis in certũ genus ꝑsonarũ intelligiṫ de expressa alienatione hominis,cui voluit testatoꝛ ꝓuidere,nõ de alienatione legis. ¶ Et per hec patet qꝺ ad rẽ nõ facit id qꝺ habeṫ in.l. in suis. de libe.ꝛ posthu. ꝛ id qꝺ habeṫ in.l.j.C. de his qui ante aper. tab.qꝛ loquuntur in casibus remotissimis a materia nostra,ꝛ aliã rationẽ habentibus:ꝛ ibi tractabaṫ de hereditate procedente ab ascendẽtibus illius qui hereditatẽ tanꝙ̃ ad se transmissaz petebat:iõ nõ est mirũ si iura sibi fauẽt,vt in.§. ꝑmũ. in auṫ.de here,ꝛ fal.ꝛ in.l.fi.C.de codicil.Sed in.d.§.cũ inter. filius liberte nõ erat de descendẽtibus testatoris, de cuius successione agebaṫ:iõ nõ videṫ ꝙ Saly.in.d.l.ea lege.recte in hoc cõsiderauerit volẽs tenere cõtra cõem opinionẽ. ¶ Nõ obst. etiã circa idẽ argumẽtũ id qꝺ no.Bal.in.d.l.ea lege. duz dicit secutus Dy.ꝙ si prohibitio exprimit succedẽtiũ ab intestato qualitatẽ:ꝛ tũc videanṫ prohibiti ab intestato succedere,ꝛ iõ dicebaṫ in ꝓposito qꝺ cum testatoꝛ ꝓhibuerit ad filias filiorũ posse hec bona trãsire,due qdẽ filie possunt esse de succedẽtibus ab intestato:igiṫ ita erat dicẽdum de dicta matre Joannis abintestato succedente: qꝛ respondeo qꝺ illa decisio Bal. nihil penitus obstat. ¶ Nã Bal.refert Dy.ita tenere ꝛ Dyn. posuit ĩ.d.§.iulius aggrippa.vbi posuit materiã istã,ꝛ ibi vtiṫ

18 his verbis formalibus.† si ꝓhibitꝰ alienare alienauerit in vltima volũtate,aut in heredẽ legitimũ,aut in extraneũ,si in legitimũ aut legitimus erat expresse ꝓhibitus,ꝛ cõpetit reuocatio alienatiõis.l.codicillis.§.matre.ff.de leg.ij.aut nõ erat expresse ꝓhibitus:ꝛ tũc si legitimus erat de suis, ꝛ nõ videṫ esse alienatio.l.in suis.ff.de libe.ꝛ posthu.sed si nõ erat de suis, licet sit alienatio,tñ tenet ꝛ nõ reuocatur.d.§.si inter.ꝛ no. glo. in.§.Julius agrippa.Si autẽ alienauit in extraneũ, aut alienatio erat prohibita simpliciter aut in vita.primo casu ꝯpetit reuocatio sicut si alienaretur inter viuos.d.§.fratre.Secundo casu nulla daṫ reuocatio:qꝛ cũ ꝓhibuerit in vita videṫ ꝑmisisse post mortẽ.d.l.pater.§.fundũ. ¶ Hec sunt formaliter notabilia verba Dy.qui loquiṫ qñ prohibitio eraṫ facta cum cã:vt qꝛ voluit rẽ permanere in familia,ex quibus apparet eñ velle

19 † qꝺ ad hoc vt in succedentẽ ab intestato non possit alienari in testamẽto,requiratur qꝺ ille talis ab intestato veniẽs esset expresse ꝓhibitus a testatore capere illa bona ab herede:ita loquiṫ tex.i.d.§.matre.nã ibi testatoꝛ dixit vxori ꝙ̃ instituerat, a te vxor charissima peto ne quid post mortẽ tuã fratribꝰ tuis relinquas:scis enim vnũ fratrẽ tuũ filiũ nostrũ occidisse,ꝛ alia mihi deteriora fecit ⁊c.ꝛ eundem sensum habẽte aperte dicta verba Bal.in.d.l.ea lege.dũ dicit qꝺ si ꝓhibitio exprimit succedentiũ ab intestato qualitatẽ,ꝛ tũc vidẽtur prohibiti ab intestato succedere:sed ita est ꝙ testatoꝛ matrẽ dicti Joãnis nõ expressit,nec odiũ erga eã habere declarauit,ergo non sumus in casu in quo loquiṫ tex.in.d.§.matre. q est fundamẽtũ Dy. aliorũ nec sumus in casu in quo loquiṫ tex.in.d. §.matre.quẽ refert ꝛ sequitur Bal.qꝛ Dy.vult,qꝺ vltra ꝓhibitionẽ alienationis extra familiã requiraṫ illã personã esse ꝓhibitã a testa-

20 tore venire ad dictã rem prohibitam alienari. ¶ † Nec dicaṫ si prohibuit filios filiorũ,ergo multomagis matrẽ Joannis:qꝛ respõdeo argumentũ nõ obstare in ista prohibitione,que appellaṫ odiosa:patet qꝛ si testatoꝛ prohibet filiũ suum alienare, multomagis vel saltẽ eadẽ ratione deberemus dicere euz etiã voluisse prohibere nepotẽ,ꝛ tñ propter odiũ ipsius prohibitionis,que iudicaṫ odiosa,dicimus ꝙ nõ extẽdiṫ ad nepotes, seu de vna persona ad aliã,vt in auṫ. de restit. fideicom.§.nos igiṫ.ꝛ ibi notaṫ.ꝛ no.Cy.Bal.ꝛ Saly.in.l.voluntas.C. de fideicõ.ꝛ Bar.ꝛ alij in.d.§.diui.ꝛ in.l. Lucius.§. sempronie.ff. de leg.iij.ꝛ Bal.in.l.Titius.in prin.ff.de libe. ꝛ posthu.ꝛ in.l. quisquis.C.ad.l.Jul.maie.ꝛ tñ aliud esset in dispositione fauorabili.l.Lucius.ff.de here.insti.l.filij.ꝛ.l.iusta.ff. de ver. sig. ¶ Itẽ respõdeo qꝺ testatoꝛ in testõ non videṫ prohibuisse qꝺ nõ possit per heredes suos alienari in filias filiorũ legitimorũ: vbi heredes sui spõte dare vel relinquere vellẽt.patet:quia dicit ꝙ filie filiorũ testatoris ꝑ maritãdo nõ possint habere nisi libras octingẽtas,ꝑ qualibet,ꝛ qꝺ nihil aliud in dictis bonis suis exigere possint,ratione alicuius institutiõis, hereditatis trebellianice,ꝛ debita iure nature,ꝛ quocũqꝫ alio iure ratione vel causa,que dici vel seruari possit.certe si quelibet filie filiorũ testatoris essent nupte,ꝛ pro maritãdo habuissent suam dotem librarũ octingentarũ:ꝛ spõte ab heredibus testatoris dorenṫ vel relinquerenṫ alia bona de bonis ipsius testatoris obuẽtis dictis heredibus,hoc ibi nõ est ꝓhibitũ,vt patet ibi dũ

21 dicitur in testamẽto,nihil exigere possint.† nam verbũ exigere,denotat ab inuito extorquere ex propria verbi significatione.l.fideicommissa.§.si rẽ.ff.de leg.iij.ꝛ ibi no.ꝛ a propria verbi significatione non est recedendum.l.non aliter.ff.de leg.iij. l.j.§.si is qui nauem.ff.de exer. ¶ Non obstat etiam quod intentio testatoris ꝑ dictas prohibitiones fuit fauere agnationi:qꝛ ad hoc posset multipliciter responderi,ꝛ precipue quod istud voluit ꝯm conditiones tñ in testamẽto insertas.s.quando eueniret casus substitutionis expressus in testõ.s.quando decederent filij sine liberis ꝛ testamento.nã vbi decederet cuz liberis ꝛ testamẽto.cõmissi hoc ꝓuidentie eorũ. ¶ Preterea etiã videmus qꝺ testatoꝛ casu quo filij legitimi alienarent nõ seruata forma tradita in testamento,voluit bona peruenire in dominã Constantiaz vxorem, ꝛ tñ ipsa non erat de agnatione testatoris. ¶ Non obst.quod illa verba generaliter adiecta in prohibitione,maxime secunda dum dixit testatoꝛ,qꝺ ideo prohibebat alienari,qꝛ volebat ipsa bona semper ꝑmanere in dictos filios suos,ꝛ alios de parentela debẽt ampliare dispositionẽ:qꝛ respõsio patet per verba,in eadẽ oratione subiungit testatoꝛ dum dicit,vt superius est expressum,ꝛ ꝑ modũ. s.scriptũ seu sub cõditionibus ꝛ formis.s.scriptis.sed superius declarauit quando ꝛ quomodo vult qꝺ permaneant in familia:qꝛ vult qꝺ filij legitimi ꝛ naturales sint heredes in oĩbus bonis,ꝛ si decederẽt sine liberis ꝛ testõ,voluit qꝺ in dictis possessionibus ꝛ rebus specificatis succederẽt filij naturales tantũ, si repatriarent ꝛ a banno eximerent, ꝛ si non repatriarent vel decederent sine liberis,voluit qꝺ dicta bona specificata peruenirẽt ad proximiores de arena.ꝛ qꝺ per dictos filios naturales,ꝛ per dictos alios de arena substitutos, aut eoruz liberos non possent alienari, qꝛ voluit permanere in dictos de arena superius nominatos,ita diciṫ in precedenti parte testamenti, ad quã sequẽs se refert,ꝛ ideo ꝯm superius dicta limitaṫ ꝛ restringiṫ hec sequens particula,dicta.l.edita.ꝛ ibi not.ꝛ in extrauaganti ad reprimendũ.in ver.prout,cũ ibi no. per Bar.l. ij.C.de erro.aduo.cum ibi not.per Bal.in ver.vlterius no.argumentũ ⁊c. ¶ Sed dicti casus substitutionis nõ euenerunt. nec etiã superius facta fuerat mentio de filiorũ legitimorũ filijs masculis qui extarẽs post mortẽ filiorũ legitimorũ testatoris,prout extitit Bartholomeus,de quo queriṫ:ergo dictã dispositio referens ad personas. s.expressas, non potest referri ad dictum Bartholomeum seu ad alios filios masculos filiorum legitimorũ super extantes post mortẽ filioruz testatoris, vt.s.etiam opportune declarasse puto.Accedit etiam fundamentum prescriptionis.concludo heredes dicti Joannis nõ posse ex causis predictis inquietari.Alexander.

Consilium.LX. Lege correctius.j.li.vj,consilio.xxx.

Epitome.

¶ Exceptio compensationis potest opponi etiam post sententiam si reus habet tempus ad soluendũ ꝛ intra illud tempus tantum.h.d.

Consilium.LXI.

ET si puto maxime corã tam prestantissimo iudicante nõ oportet vlterius in hoc articulo latiorẽ discussionem adhibere:tamen vt ius dicenti morem geram,pauca quedã subijciam pro responsione eorum que eleganter per eximium dominum aduocatũ partis aduerse adducta sunt.ꝛ primo non obstat duz dicitur quod communis opinio est contra Barto. in.l.aufertur.§.qui compensationem.§.de iure fis.quia salua pace excepto Bal.nullus etiam inter viros authoritate dignos est qui dicat Bartol.in hoc casu non bene dixisse. nam dico quod glos.Cy.Bald.ꝛ Sali.in.d.l.fin.C.de compensa. cum concor.

1 dicunt † q qñ opponitur contra debitũ liquidũ exceptio cõpensationis ⁊ queraẽ intra quantũ tẽpus oportẽat liquidare debitũ de quo opponiẽ cõpensatio sit respondendũ qđ tẽpus est arbitrio iudicantis. tñ non dicunt ipsi q Bart.in.d.§.qui compẽsationẽ.male dicat:imo nullam faciũt mentionẽ de eo. nec Bar.si bene inspiciatur aduersatur dicte cõclusioni sed ex dictis Bar.declaraẽ qualiter index debet arbitrari de tẽpore quod datur ad soluendũ.hoc probat optime per.d.§. qui cõpensationẽ.iuncta.l.in fraudẽ.§.in fiscalibus. eo.ti. vbi debitor fisci habet regulariter dilationẽ duorũ mensium ad soluẽdum ⁊ quandoqꝫ triũ.vnde tex.in.d.§.qui cõpensationẽ.vult q similiter intra dictos duos menses ad soluendũ,debeat debitũ liquidare:⁊ sic dato q esset speciale in debitore fisci vt habeat modo duos menses,modo tres ad soluendũ: non tñ est speciale q debitor fisci cõuentus opponat exceptionẽ cõpensatiõis:debeat liquidare intra tps qđ datur debitori ad soluẽdũ.hec est mens Bart.qui ex hoc infert qđ si nullũ daẽ tẽpus ad soluendũ nullũ debeat dari tẽpus ad liquidandũ, ⁊ ita index arbitrari debeat. ¶ Et in hoc cũ Bar.trãseũt An.de bu. ⁊ Pet.de anc.⁊ Jo.de Jmo.in.d.c.fi.de depos.ostẽdaẽ aliqs vir authoritatis qui in hoc dicat vt ostẽdat Bar. in hoc male dicere in casu suo scilicet quãdo cõtra sñiam q̃ trãsiuit in rẽ iudicatã opponaẽ exceptio cõpensationis qñ idem priuatus nullã habeat dilationẽ excepto Bal.in.l.iij.C.de cõpensa.vbi in certo casu reprehẽdit Bar.per.l.si cum militi.§.pe. ff.de cõpen.que cum supportatione nullo modo obstat,vt in aliis allegationibus probaui. ¶ Et per hoc patet respõsum ad id q dicitur scilicet q statutũ nõ prohibet exceptionẽ aliquã opponi cõtra sententiã, ergo potest opponi exceptio cõpẽsationis liquidande intra tps arbitrio iudicantis.statutũ vult q condemnatus eo modo quo fuit cõdẽnatus aduesarius domine Bartholomee nõ habeat tẽpus ad soluendũ diciẽ reiicere exceptionẽ cõpensationis vt per Bar.in.d.§.qui cõpensationẽ. cum cõcor. ¶ Nec Lud.in.d.cõsi.lxxvj.in causa nobilis. dicit q quãdo sentẽtia transiuit in rem iudicatã ⁊ condẽnatus nullum habeat tps ad soluendũ q tũc cõdẽnatus põt opponere exceptionẽ cõpẽsationis quã offerat se incõtinẽti probaturũ: nec aliquã mẽtionẽ facit de doctrina Bar.in.d.§.qui cõpensatione. ¶ Nõ obst.qđ no.Bal.in.l.ab executione.ff.quorũ ap-

2 pella.nõ reci.⁊ in.l.j.C.de iuris ⁊ fac.igno.dum dicit † q quedam sunt exceptiones que ita possunt opponi cõtra sententiã in executione sicut potuissent opponi cõtra agentẽ ex ipso baginando cõtractu vt est exceptio inuẽtarij,qm̃ ego hoc fateor ⁊ est casus in.l.cum fideicõmissum.⁊ ibi no. Bar. ff.de cõfes.⁊ Bar.in.l.ex diuerso.§.fi.ff.so.ma.cum simili. Sed dico q non oĩs exceptio est huius effectus patet in.l.peremptorias.C.sen. rescin.nõ posse. ¶ Preterea nõ nego q vbi cõdẽnatus haberet tẽpus ad soluendũ posset opponere exceptionẽ,qꝛ illa non impugnat sententiã sed vbi nõ habet tempus ad soluendum non põt opponi vt sepe dictũ est.Non obstat q statutum non probat nisi a contrario sensu q condẽnatus in casu nostro nõ habebat dilationẽ ad soluẽdũ q in statuto non habet locum

3 argumentũ a cõtrario sensu ⁊c. qꝛ † respõdeo q qñ statutũ est cõtra ius cõmune prohibet aliquid fieri post illud tempus, qꝛ alias illa prohibitio vel limitatio tẽporis nihil operaretur.ita inquit Bal.in.l.obseruare.§.proficisci.in.ij.q.ff.de postul.⁊ p alia ibi allegata per eum.Et cõstat qđ ibi dispositio etiã correctoria aliter nihil operareẽ:sumitur argumentũ a contrario sensu vt colligitur ex notatis per glo.in.l.nulli.de episc.⁊ cler. que intelligit in auẽ.diaconissa.eo.ti.hoc voluit Bal.⁊ Ang. ⁊ clarius Jo.de imo.⁊ mod.in.l.si cum dote.in fi.princ.ff. sol. ma.⁊ probaẽ in auẽ.ex testã.⁊ ibi no. Roma.C.de colla. ⁊ idẽ Bal.in.l.conuenticulã.C.de epis.⁊ cle.circa primã col.in qõne in qua ibi refert consuluisse Cy. ¶ Preterea etiã vt dicebã de

4 iure cõmuni † quãdo reus condẽnatus appellatur,⁊ appellatio est deserta non datur amplius quadrimestre ad soluendũ per.l.quoniã nonnulli.⁊ ibi Bal.C.de appella. ¶ Nec obst.qđ respondeatur q illa ponat casum specialem in fisco qꝛ dico q Bal.ibi se non restringit.⁊ quod idem sit in alio quod in alio debitore fiscali:est glo.ordinaria in.l.ij.in ver. executionem. C. de tempo.appel.⁊ illa ibi approbat Bal.⁊ communiter doct. ¶ Non obstat dum dicitur q si dicatur q dictum Bart.in d.§.qui compensationem. esset verũ sequeretur q etiam exceptio solutionis vel pacti de non petendo facti post sententiã posset opponi contra sententiã,qꝛ dicte exceptiones non sunt liquide.qꝛ respondeo q ex veritate dicti Bar.in.d.§.qui compensationẽ.non infertur hoc qꝛ Bart. ⁊ tex.per quẽ se fundat Bar.loquitur in exceptione cõpensationis ⁊ non in alia. Ad dictum Abbatis in.c.suscitata.fuit responsum in aliis allegationibus multifarie.que responsiones cum supportatione nõ sunt sublate: vt intuenti clare liquere puto q nec Abbas ibi tenet contra Bar.in.§.qui compensationẽ. nec est verosimile q voluisset quo ad istũ casum sentire cõtra Bar.in.§.qui cõpensationẽ. ¶ Non obstat enim replicatũ q dictũ dñi Abbatis est verum: qꝛ si statutũ dicit q statutum excludens exceptiones que apponereẽ contra sñiam debet intelligi nisi in-

5 contĩnẽti offerat se probaturũ † attẽto q omnis exceptio que opponitur contra sententiã ad impediendũ executionem,debet de iure incõtinenti probari,vt no. Bar.in.l.iij.§.condẽnatuꝫ.de re iudi.si operabitur saltẽ aliquid dictũ statutũ reiiciẽs exceptiones oẽs:dato q intelligaẽ nisi opponẽs offerat se incõtinẽti probaturũ:qꝛ operabitur:⁊ sunt reiecte exceptiones que sunt de apicibus iuris.⁊ not. Bal.in.c.cum adeo. ad fi.de rescrip.vbi vult q ẽm quod refert dñs aduoca. q statutũ dicens q contra sñiam nulla opponatur exceptio, intelligiẽ de exceptione per quã disputatur de apicibus iuris, vel quando

6 excipiens esset suspectus de calumnia. ¶ † Quia respõdeo q Bald.in.d.c. cum adeo. non loquiẽ in rescripto seu mandato particulari disponente q Titius admittatur nulla exceptione obstante:⁊ aliud esset quando per viã rescripti tolluntur,qꝛ non intelliguntur rationabiles,vt no.in.c.ex tempore.el.ij.de offic.delega.aliud est qñ per viã statuti:vt per Bart. in.l.j.§.⁊ parui.ff.quod vi aut clam.⁊ probaẽ in.l.j.in princ. ff.de offic. prefec.preto.⁊ ibi no. Bal.vbi dixit q quando lex vel statutũ tollit appellationẽ etiã ordinariam a diffinitiua,vt ibi : secus quãdo per rescriptũ.l.fi.C.de senten. c.pastoralis. cum ibi no. ¶ Ad illud etiã quod dicebã scilicet verba instrumẽti predicti cõtinere repugnãtiã ⁊ cõtradictionẽ,vt probaui in primis allegationibus,non video esse rñsum ad illud qđ pena generaliter apposita si non seruarentur oĩa ⁊ singula in instrumento contenta:nõ refertur ad casum specificũ ⁊ singularẽ prouisionem,vt pena. ¶ Nec obstat q iuramentuꝫ habeat vim casus expressi,vt no.per Bal.in.l.j.C.cõmodati. in quo censetur nõ vltra.l.fi.C.de non nume.pecu.l.cũ pater.§.filius in com. ff.de

7 leg.ij.† Sed vbi est prouisio vna specialis in certo casu.⁊ post ea sit prouisio generalis,partes non videntur cõsentire quod illa generalis trahatur ad specialem.vt.l. vxorem. §. felicissimo.de legat.iij.l.coheredi.§.patre.ff.de vulgar.⁊ pupil.Jstud etiam quod dicebam circa dictam appositionem pene, debet in dubio interpretari contra illos de Lucinis est verum, qꝛ dicta appositio pene est apposita a notario referẽte partes ita cõsuluisse,⁊ apparet aliter quis ea protulerit,ideo tunc fit interpretatio contra fundantem se ex instrumento, ita etiam declarat Ang.in.d.l.Veteranus.Ex quibus concludo plura esse fundamenta quorum quodlibet de per se est sufficiens ad ostendendum dictam sententiam non obstantibus exceptis exequendam.

Consilium.LXII.

Uide.x. libro.j. cons. lxxvij. quod hic duplabatur.

Epitome.

¶ Ratione iuramenti negotium efficitur foro ecclesie, ⁊ nõ valet prorogatio cõpromissi nisi partibus notificetur.h.d.

Consilium.LXIII.

IN causa ⁊ lite iter thomã de leonibus appellantem: ⁊ dominum Andream de leonibus appellatũ. ¶ Uiso processu videtur mihi quod proculdubio partes vestre sunt in pronũciãdo bene appellatum per dictum Thomam,⁊ male iudicatum per priores iudices, ⁊ per consequens iudicem Aquile bene pronũciasse ⁊ declarasse reuocãdo capturam dicti Thome. ¶ Et hoc esse verũ ostẽditur,nam dicta captura fuit cõmissa pro executione laudi lati inter dictũ dominũ Andreã, ⁊ dictum Thomam,in quo laudo fuit cõdemnatus, vt dicitur,dictus Thomas in libris ducentis Bononenorum dandis dicto Andree:⁊ quod laudum fuit emologatum , vt dicitur,per dictũ Thomam.verum quia dicta emologatio facta fuit metu cuiusdam litere cambij facte per dictum Thomã de quingentis aureis dicto dño Andree,quam dictus Thomas fecit cõpulsus vi ⁊ metu sibi illato a dñis tũc antianis ciuitatis Bonone,qui dictum Thomam in carcere detruserunt,nec eũ extrahere voluerunt,nisi dictas literas cãbij fa-

ceret dicto dño Andree, ⁊ nisi compromissum faceret ⁊ ad finem vt si nõ emologaret laudum ferendũ haberet necesse soluere quingentos ducatos: vnde lato dicto laudo emologauit ipsum Thomas predictus metu prefatoꝝ dñorum metu dicte litere cambij, ⁊ postea comparuit dictus Thomas coram vicario episcopi, ⁊ coram eo inter cetera petijt absolutionẽ a iuramẽto apposito in dicto compromisso, ⁊ etiam petijt successiue declarari dictum compromissum tanꝙ metu factũ retractari, ⁊ rescindi, ⁊ reponi in eo statu, in quo erat ante cõpromissum, ⁊ inhiberi Potestati ⁊ alijs iudicibus ne ad executionem dicti laudi procederent, ⁊ fuit facta inhibitio, tãdem vicarius epi pronũciauit hoc modo in effectu, videlicet, qꝛ declaramus ⁊ reuocamus inhibitiões, ⁊ partes ipsas mittimus ad suos iudices competentes. ¶ Et motus fuit dictus iudex qꝛ visum est se sibi non esse iudicem competentẽ [a] super premissis. ⁊ in hoc non fuit sibi bene visum: qꝛ postꝙ erant iudex preparatoꝛij ipsius petitionis absolutionis a iuramento, qđ spectat ad ecclesiã. c. nouit. de iudi. c. venerabilem. de elec. ⁊ c. cum laicus. de foro cõpe. in. vj. debebat iudex esse, ⁊ poterat esse iudex preparati alioꝝ que successiue peti poterãt secuta absolutione: vt singulariter dicit in terminis Bal. C. de rei ven. in. l. ordinarij. per illũ tex. vbi expresse vult † ꝙ si qs petijt absolui a iuramẽto prestito super ꝯtu simulato, ⁊ fuit absolutus a iuramento, per epm: certe corã eodẽ iudice poterit tractari causa simulationis: ꝙuis litigantes essent laici, qꝛ qui est iudex preparatoꝛij debet esse iudex preparati. ¶ Hoc etiã est de mente Ant. de but. in. c. cum sit generale. in. iij. col. de foro cõpet. dũ dicit † ꝙ propter iuramentũ appositũ per laicos in compromisso poterit corã iudice ecclesiastico peti reductio laudi lati ad arbitriũ boni viri inter ipsos laicos. ¶ In proposito ergo dicãt, ꝙ postꝙ pendebat dicta lis inchoata corã vicario epi: eo qꝛ fuit appellatũ a sentẽtia vicarij episcopi ⁊ appellatio pẽdebat tẽpore dicte capture, nõ debuit de iure fieri dicta captura pro executione dicti laudi. ¶ Primo per id qđ in proposito dicit Fed. de senis in cõsi. cxxvj. In questione dñi zampoli ⁊c. vbi dicit ꝙ eo ipso qđ iudex scit pendere corã iudice seculari, supersedere debet iudex secularis etiã absqꝫ inhibitione. c. tuã. de ordi. cogni. c. latoꝛ. qui filij sint legitimi. c. iudex laicus. de senten. excõ. in. vj. ¶ Et in terminis Fede. de senis in consi. xcviij. incip. Nicolaus Petri ⁊c. dicit † qđ licet iudex ecclesiasticus in sñia reuocauerit inhibitiones: tñ si a tali sñia est appellatũ, iudex secularis interim nihil põt innouare. ⁊ illa est propria substãtialis decisio huius qõnis nostre. ⁊ hoc etiã in terminis sequitur Ant. de bu. in. c. etiã. de ord. cog. in. ij. q. ver. quero pendẽte qõne ⁊c. ¶ Ergo apparet qđ sicut ante reuocationem inhibitionis non poterat fieri executio laudi, ita nec post reuocationem in sentẽtia a qua est appellatum. ¶ Preterea statutum sub rubrica de preceptis fiẽdis cõfessis vel cõuictis, ⁊ circa principium decidit istam qõnem: qꝛ disponit ꝙ quocunqꝫ ⁊ qñcunqꝫ ante executionẽ laudi fuerit reclamatũ, vel de nullitate dictum, non põt ipsum laudum exequi, donec ipsa lis fuerit terminata. ⁊ sic in dicto statuto est in terminis casus huius qõnis. ¶ Solum restat videre vtrum quia pendente dicta reclamatione factũ fuit cõpromissum de nouo in alios arbitros duraturũ per vnũ mẽsem, vel circa: in quo compromisso fuit data potestas magnificis viris dño Achilli de maluicij, ⁊ dño Brunino de blãchis, qđ possent ipsi ⁊ quilibet eoꝝ dictũ cõpromissum prorogare vna vice tantũ. ⁊ reperitur primo quod dñs Achilles absente dicto Thoma fecerit dictam prorogationẽ per decem dies, que prorogatio nõ fuit notificata dicto Thome ante lapsum dicti mẽsis, quo durare debebat compromissum. nec etiã notificata fuit. s. dictos decẽ dies prorogationis: ⁊ similiter reperit qđ postea Bruninus absente dño Andrea fecit prorogationẽ dicti cõpromissi per xxv. dies, ⁊ non fuit notificatũ etiã dicto domino Andree, an per predictũ cõpromissum vltimũ videaꝛ per dictũ Thomã renunciatũ dictũ appellationi, ⁊ an dicte prorogationes cõpromissi valuerint. ¶ Et certe licet in huiusmodi processu ꝑ aliquos fuerit factũ fundamentũ in cõsiderãdo, an dicte prorogationes valuerint: nõ tamẽ est opus in hoc insistere: qꝛ sine dubio † neutre dictarũ prorogationũ valent, qꝛ non valet dicta prorogatio ad effectũ, quia non extinguitur cõpromissum lapsu tẽporis, nisi talis prorogatio fuerit notificata [b] promittentibus. l. diem proferre. in prin. ff. de arbi. not. Bal. in. l. j. ij. col. C. de sen. ex breuicu. reci. in versi. quero an interlocatoria possit fieri ⁊c. ⁊ in aut. ei qui. circa mediũ. C. de temp. app. ⁊ Bal. ⁊ Bar. in cõsilio incipiente, taliones de spoleta. in prima col. ⁊ Bal. in. l. eos. §. apostolos. C. de appel. vt ibi singulariter dicit ꝙ si data sit ptãs arbitratoribus prorogãdi cõpromissum partibus absentibus, ⁊ ignorãtibus, si prorogatio facta fuit, ⁊ non fuit notificata partibus, non valebit: qꝛ videretur arbitratores dolose processisse. allegat not. in. l. ij. C. de decu. lib. x. ¶ Cum ergo expirauit dictũ vltimum compromissum est solũ vidẽdum vtrũ per ipsum vltimum cõpromissum expiratum videatur renunciatum pendentie appellationis, ⁊ dico ꝙ non, vt est tex. in cle. quamuis. ⁊ ibi gl. de ap. ⁊ in autẽ. non tamen. C. de tempo. appel. ⁊ plus singulariter dicit Bal. in. l. si diuersa. post medium. C. de transac. † quod etiã si in cõpromisso sit renunciatum alicui sententie late, vel alteri actui, semper, habet illa renunciato tacitam conditionem. s. si compromissio laudetur ⁊ pronuncietur: alias autem nullum effectum habet illa renunciatio. ar. l. tale pactum. §. qui prouocauit. ff. de pact. ⁊ l. si super possessione. C. de transac. ergo si per dictum compromissum non fuit renunciatum pendentie appellationis, sequitur ꝙ captura predicta fieri non debuit per executionem dicti laudi pendentem, vt fuit. s. ostensum.

Margin notes:

a ¶ [struck out]

b ¶ Notificata. s. li. j. cõsil. xxxiij. in fi.

c ¶ Nulli. Lõge mitior est ⁊ equior noua cõstitutio regia anni. M. ccccc xxxix. arti. xxij. de eligen. domicilio que intelligiꝛ parte opponẽte alias gesta tenent. [struck out]

d ¶ Si debitorem. Adde Anch. cõsi. lxxxv. cõsil. cxxiij. Bal. cõsi. cccclx. li. ij. Pau. ꝯsil. fi. li. j. Cor. ꝯsi. cxxxvj. li. iiij. Soc. trac. decitatio. art. xx. n. lxij. Nicol. boeri. Repe. l. ꝯsentaneũ. C. quomo. ⁊ qñ iudi. hyppo. Mars. no. xiiij. not. cclxxxij. ruger. de mo. Repe. §. si quis tutelã. in. l. heres absens. nu. c. de indic. fa. Ale. s. e. ꝯsi. xix. j. li. vj. consi. ccxlj.

Epitome.

¶ Sicut debitorem fugitiuum, ita rem propriam a fugitiuo capere licet, ⁊ sufficit suspicio fuge. h. d.

Consilium. LXIIII.

Et si celeberrime Doctor ⁊ iustissime dñe Vicarie vrgere videantur ea ⁊c. Nihilominus vt clienculi morẽ gerã, pauca q̃dã superficialiter scribã, ꝓsupponẽs in primis quo ad processum qđ oẽs actus gesti in fauorẽ actoris, sunt nulli: † qꝛ cuꝫ petitũ fuerit ꝓ parte rei cõuẽti: qđ nomẽ actoris eligeret locũ ad quẽ volebat citari, ⁊ nõ elegerit: oẽs actus facti in eius fauorẽ redũdãt nulli [c] ex dispositione statuti sub rubrica, de vocatis in iure ⁊ veniẽtibus, circa finẽ. sequiꝛ ergo ꝙ nulla ferri põt diffinitiua sñia in fauorẽ, sed partes iudicis sunt in ꝓnũciãdo processum esse nullũ, in cõdẽnãdo actorẽ in expẽsis. ita vult text. in. c. j. ad fi. de lite cõt. ⁊ habeꝛ in. l. prolatã. C. de sent. ⁊ illud videꝛ esse in facto in iure verissimũ. ¶ Posito aũt ꝙ appareret actorẽ elegisse locũ, ⁊ processum valere, dico in primis nõ obstare dum dicebatur qđ nõ est probatũ de dominio vel quasi ipsius equi ꝑ Jacobũ, ⁊ ꝑ cõsequẽs cessat fundamẽtũ Jacobi dicẽtis ꝙ licitũ est rẽ propriã propria authoritate accipere: qꝛ respõdeo qđ proposito sine preiudicio qđ verũ esset per testes Jacobi non probari sufficienter de titulo qđ tñ mihi cognitũ est: qꝛ non sunt nobis publicate attestationes: tamen cum per ipsos, vt fateꝛ reuerẽtia vestrã, sit probata possessio Jacobi, ꝓ cuius possessionis recuperatione † etiã in re mobili sunt prodita plura remedia, de quibus in. l. rẽ que nobis. ff. de acquir. pos. ⁊ in. l. ⁊ ideo. §. Neratius. ff. de cõdi. furti. ⁊ in. l. manifestissimi. §. sed cum in secũda. C. de fur. ¶ Vñ text. in. l. ait pretor. §. si debitorẽ. [d] ff. que in fraudẽ credi. non loquiꝛ in eo qui propria authoritate dicit sibi ius in eo qđ non est suũ, sed in eo, ꝙ est sibi debitũ: sed ita est qđ poterat possessionẽ dicti equi esse debitã Jacobo, saltẽ large: qꝛ sine culpa sua ceciderat a possessione equi, ⁊ cõpetebat proculdubio Jacobo remediũ. l. si coloni. de agri. ⁊ cens. attento qđ probatũ est per testes Jacobi rem fuisse vitiosam vel furtiuã, dato qđ zanius etiã probaret se fuisse boneñdei saltẽ cum non docuerit de aliquo titulo suo: vt not. in. l. inciuile. C. de fur. ⁊ per Innocen. in. c. sepe. de resti. spolia. per Bar. in. d. §. sed cum in secunda. cum cõcord. ¶ Et licet nullus cõtractus, vel quasi gestus esset inter zaninũ ⁊ Jacobum, ex quo potuit oriri obligatio: tñ hoc non obstante poterat zaninus debitoꝛ Jacobi ⁊ obligatus saltẽ large ad restitutionem possessionis equi. hoc patet, † qꝛ licet ille qui potest conueniri actione reali nõ dicatur obligatus stricte, instit. de actio. §. j. tamen large sic, vt colligitur ex not. per glo. in. l. fi. C. de compensa. quam ibi ad hoc subtiliter ponderat Bald. in. j. col. ⁊ dicitur debitoꝛ ille qui potest conueniri rei vendica. quãuis non sit proprie debitoꝛ obligatus, vt probatur in. l. pen. C. qđ cum eo. Est enim largioris significationis hoc verbum debitoꝛ, quam hoc verbũ obligatus. ⁊ ostendit Bal. in. l. j. vlt. col. C. de actio. ⁊ oblig. ergo text. in. d. l. ait pretoꝛ. §. si debitorem. loquens in eo qui sibi ius dixit propria authoritate aduersus debitorem suum, quando periculũ est in mora vẽdicare large sumpto vocabulo debitoꝛ erat cum sit eadẽ ratio, iura enim loquentia in vno casu etiã si exorbitantia sint, extẽdanꝛ ex identitate ratiõis ad istos casus, qui inspecta lata significatione vocabuli poterãt cõprehendi sub casu expresso ⁊ ꝓuiso.

l. filium

l.filiū habeo.ff.ad Macedo.l.senatuscōsulto.ff.de incest.nup. ⁊ Cy.no.in.l.j.C.q̄ sit lōga cōsue.circa antepen.char.in versi. fallit primo.⁊ Jo.de imo.in.l.si vero.§.de viro.ff.sol.mat.dū

4 tractat de extensione in exorbitantibus.¶ † Et ꝙ tex.in.d. §.si debitorē.extendatur ad alios ex identitate rationis.patet ex not.per Ang.in.l.qui vas.in prin.ff.de fur.⁊ in.l.extat.ff. quod met.cau.vbi voluit ꝙ si fur habebat equum meū quem antea ex intervallo subtraxerat:tū si erat in fuga, potest capi propria authoritate equus proprius. allegabat.§.si debitorē. qui licet loquatur in re debita,tamē extendit etiā ad rem pro

5 priam seu suam.¶ †Non obst.dum dicebatur qō debuit Jacob.ducere equū ad iudicē,⁊ non ad ancianos ⁊c.qꝛ respōdeo quod illud solū procedit in capiente personā debitoris fugitiui:⁊ ita loquit̄ gl.in.c.j.de pace iuramē.fir.⁊ Bal.in.l.generali.C.de decurio.li.x.Bar.expresse in.d.§.si debitorē.⁊ est ratio:qꝛ alias offenderet iura prohibentia priuatū carcerem.l.j. C.de priua.carce.⁊ declarat ibi Bar.hanc rationē ponens in l.capite quinto.ff.de adulte.que ratio cessat in eo qui non capit personā,sed rem quam simpliciter permittit tex.in versi.si debitorē.cum simi.nec alicubi probari videtur contrarium.⁊ Saly.in.l.si quis intantā.dicit hoc esse de cautela ꝙ res ꝑbeat̄ ad iudicē:non autē dicit esse de necessitate:non tamen ad hoc aliquid allegat.¶ Preterea dato ꝙ etiā in rebus diceremus oportere ducere seu deferri rem ad iudicem,dico ꝙ nō requiritur ꝙ ducat̄,sed satis est ꝙ notificet̄ iudici vt firmat Bald.in ru.C.de reuocā.his que in frau.cre.in eadem col. Ūn̄ satis est qō fuerit notificatum magnificis dominus Antianis. ¶Et si diceret̄ ꝙ domini Antiani non erant iudices cōpetentes ꝙ pendet ab authoritate eis cōcessa pōt responderi ꝙ ipse Zaninus etiā adiuit eos Antianos die quo dicit sibi ablatū fuisse equū prout ipse Zaninus fatetur respōdendo positionibus Jacobi.⁊ sic cōmuni cōsensu videtur prorogata eorum iurisditio,iuxta.l.sed si susceperit.in principio.ff.de iudi.l.final.C. de exceptionibus.capitulo.j.de iudi.cum vulgaribus.vnde si in rebus est necessaria notificatio vel deductio ad iudicem,vel saltem nō sit necessaria notificatio, cessant aliqua que scripta sunt per vestrā reuerentiam circa illam deductionem vt iudicem.¶Et etiam reuerentia vestra nimis videtur restringere doctrinam Barto.in.l.capite quinto.quia si bene inspiciatur

6 Bartolus ibi vult † ꝙ licite retineat̄ persona debitoris fugitiui vsq̄ ad horas.xx.⁊ idē est de mēte Ang.in.d.§.si debitorem.dum allegat.l.capite quinto. Preterea etiam eadem die qua dicit Zaninum ablatum fuisse equum,fuerunt Zaninus ⁊ Jacobus corā potestate pro causa equi,⁊ sic etiam fuit denunciatum potestati, vt patet in responsione facta positionibus vltimo productis pro parte Jacobi.¶Et licet accesserint ad potestatem vexillifꝰri iustitie:mandato tamen hoc non habet obstare:quia cum haberet tempus.xx.horarum, vel saltē aliquod spacium iudicātis arbitrio.argu.l.quod dicimus.cum ibi notatis.ff.de solut.⁊ not.Salyce.in auth.imo.C.de actio. ⁊ obliga.si fuit preuentus a mandato vexilliferi vel aliter hec preuentio non habet in hoc nocere Jacobo.l.sororem.⁊ ibi notat hoc Barto.C.de his quibus vt indignis.lege edicto.§. cum autem.ff.de iure fisci.no.Bar.in.l.diuus.la.ij.ff.de custo. reorum.circa vltimam col.⁊ Salyce.in dicta.l.ea quidem.C. de accusationibus.dum tractat de denunciatione.¶ Quinimo vt a procuratore accepi eadem die fuit equus depositus de mandato superioris ⁊ sic in illa die preuentus adeo quod non potuit deducere equum ad iudicem postquam depositus fuerat talis preuentio facta in morē Jacobi excusat eum.dicta.l.sororem.cum ibi notatis per Barto.⁊ Bal.¶Nec obst. dum dicebatur quod Zaninus non erat in fuga ⁊ sic non potuit propria authoritate ius sibi dicere vt in iuribus vulgaribus,quia respōdeo pro parte Jacobi est probatum quod Zaninus erat suspectus de fuga,⁊ adhuc sunt inducti testes ⁊ diciores ⁊ digniores quem sint testes partis aduerse propter qō testimonium eorum preferendum est iuxta.c.in nostra.de testibus.⁊ in.l.iij.⁊ in.l.ob carmen.§.finali.ff.de testibus. ¶ Hoc comprobatur eo quia tum ex responsione facta per Zaninum positionibus quam etiam ex attestationibus testimonij Jacobi est probatum quod Zaninus erat stipendiarius ac forensis ⁊ non possidens hic immobilia, ⁊ quod volebat recedere cum vendidisset certos equos. ¶ Quinimo puto qō per istū Maceriū secundo loco pro parte Jacobi examinatum ⁊ per Dominicū de moneta testes inductos pro parte Jac. sit probatū quod Zaninus erat incontinenti recessurus.ista enim arguunt quem de fuga suspectum,vt not.gl.j.in.l.si fideiussor.§.

7 fi.ff.qui satisda.cog.† ⁊ quod talis non possidens immobilia presumatur fugere.firmat clare Bart.l.sciendum.in princ.in prima col.qui satisda.cog.⁊ Saly.in.l.j.C.de prohibita sequestratione.⁊ est satis de mente Spec.in tit.de seque.posses.§.j. ver.sed pone.C.debet ⁊c.Ant.de but.in.c.ij.de sequestra.pos. ¶ Accedit,quia cum probatum sit equum fuisse furtiuum, periculum erat in mora:quia cum facile contingere posset qō ab aliquo cognoscente diceretur audiente Zanino qō iste erat equus furto subtractus Jacobo, quo audito Zaninꝰ qui erat super equo,⁊ stipendiarius,⁊ forensis fugā arripuisset,vt presumunt iura secundum Bar.in.d.l.sciendum.⁊ etiā docet experientia que est efficax rerū magistra.c.quā sit.de elect.in.vj. ¶ Nō obstat etiā quod dicitur probatum esse Jacobum potuisse habere copiam iudicis:quia ad hoc respondetur pluribus modis.primo qō testes actoris super hoc inducti fuerunt examinati,⁊ recepti super capitulis non productis iudi

8 cialiter.† nam omnes scripture ⁊ instrumēta debent produci parte presente,vel citata.iij.q.ix.charte.l.iudices.⁊ ibi Bald. in quarto notabili.C.de fide instru.l.properandū.§.sin autem reus.⁊ ibi not.Ang.C.de iudic.not.Bal.in.l.item Mela.ff. de consti.pecu.Ange.in.l.omni.C.de test.facit.l.si quando.⁊ ibi Bal.C.de testi.¶Sed ista capitula super quibus recepti erant testes,nō erant producta iudicialiter parte presente,vel citata:nec datus terminus reo ad faciendū interrogatoria super illis capitulis,iuxta.c.presentiū.de testi.in.vj.Nā licet quedam capitula fuerūt producta iudicialiter,⁊ legitime:tamen testes actoris non fuerūt recepti super istis, sed super alijs nō legitime producti,vt clarius ostendit̄ nobis ex actis procuratoris Jaco.¶ Secūdo respōdeo ꝙ Raphael vnus ex testibus actoris,non est idoneus testis,quia est probatū eū fuisset

9 † sollicitatorem cause,qui nō est idoneus testis. Ant.de but. in.c.cum a nobis.in vlt.col.de testi.secutus dn̄os de rota conclusione.cxxij.⁊ dn̄s Abb.in.c.insuper.de testi.¶Nec obst.ꝙ deponūt Michael ⁊ Joānes de statutis,qꝛ dictū eoꝝ nō fuit

10 prosecutū,† ⁊ nō fuit cōpleta eorū examinatio:merito nō pōt adduci testimonium illud.l.in ciuile.ff.de legi.ad hoc text.in c.per tuas.de testi.⁊ Ang.in.l.velut.in princi.ff.de eden.⁊ ibi etiam Bal.in lec.antiqua post Guil.de cu.ibi facit in simili.l. cōtractus.C.de fide instru.¶ Tertio respōdetur quod cōtrarium ⁊ melius probauit Jacobus per quatuor testes, per Bisannum,per Ptolomeum,Betonium,⁊ Philippū.¶Nec ob.ꝙ cum dicit̄ associauit Nānē de sanctis cum brauio,quo tpe potuisset de facili Jacobus adire officiales Bulleturū: qꝛ ad hoc pōt responderi quod Jacobus nō cognouit equū suum:nisi qn̄ Zaninus fuit prope domum Nānis:⁊ tūc cōsiderans ⁊ dubitans periculosum esse adire iudicē:qꝛ eo interim potuisset edoceri equum illum esse Jacobi ⁊ furtiuum ⁊ illico

11 iter etiam fugam arripere.¶ † Preterea etiam non potest argui quod commode poterit habere copiā iudicis sicut ante. quando enim est in fuga debitor,non dicit̄ ibi commode esse copia iudicis,vt.d.§.si debitorē.ita etiam quando qs est paratus ad fugam,vel subest probabilis trepidatio[a] repētine fuge.⁊ isti duo casus equiparantur:vt.j.subijciam.¶Nec videtur concludere illud quod dicitur ad ostendendum, qō Jacobus potuisset habere copiam iudicis cōmode eo:qꝛ Jacobꝰ non accessit ad Zaninum pro habēdo dictum equum, sꝫ habebat tres socios secū,⁊ finaliter potuisset mittere vnū ex dictis socijs ad officialē,⁊ prouidere quod dictus Zaninus atte

12 staretur:† quia dico ꝙ officiales bulletarum non tenebantur credere dicto socio Jacobi,nisi secum haberet instrumentum mandati.l.j.C.de manda.prin.l.prohibitū.C.de iure fis.li.x.c. cum a nobis.⁊ ca.licet ex quadam.de testi.c.cum iure.de of. deleg.⁊ facere instrumentum mandati:⁊ postea illud exhibere officiali.⁊ similia opportuna non possunt ita faciliter ⁊ cursim explicari.⁊ si ipsemet Jacobus iuisset ad officialē,potuisset postea faciliter ignorare quo iuisset Zaninus,⁊ eū non inuenire.¶Non ob.ēt dū dr̄ qō Zaninꝰ non erat in actu fuge:vn̄ posito qō fuisset de fuga suspectꝰ,nō licuit Jacobo ꝓpria authoritate sibi ius dicere.per no.ꝑ Ang.in.l.nemo car

13 cerē.qꝛ† dico ꝙ Dn̄ū est de iure verꝰ.⁊ Ang.nihil allegat nisi gl.insti.de actio.§.j.in ver̄.in iudicio.que nō dicit aliud qō dicat tex.in.d.§.si debitorē.Ūn̄ qō primo sufficiat subesse trepidationē fuge,ad hoc vt possit propria authoritate sibi ius dicere:ita voluit Bal.in.l.si quis intantam. circa pen.col. C.vnde vi.per.l.questitum.cum gl.que hoc casu loquitur.ff.d pigno.⁊ idem dicit Bal.in.l.generali.C.de decu.li.x.⁊ Bal. in.l.j.in pe.col.C.de pig.act.⁊ ibi per gl.ibi positam dicit,ꝙ illud quod operatur fuga in actu,operatur etiam procuratio fuge.⁊ idē ibi dicit Sal.⁊ tamen illa glo.solū loquitur de suspicione fuge.¶ Bene facit tex.in.l.Pedius.in prin.ff.de in

14 cen.rui.naufra.† vbi satis censet̄ raptū in naufragio illud qō in trepidatione naufragij raptum est,⁊ alia simili pena possent adduci.¶ Ultra predicta potest responderi ad omnia

[a] ¶Trepidatio.hippo.marsi.l.j.irepeti.de q̄sti.in pract. §.diligēter.nu.l.§. expedita.col.ij.singula.ccccxxxviij. ias.Justi.de actio. in princi.nu.lxxix.

in contrariũ adducta, ꝙ non potest contra Jacobum habere locum prima.l.si quis intantam.quia si quis non fuit in dolo nec in lata culpa, excusatur a pena illius.l.vt not.Bart.in.l.si quis intantam.in q̃one de rustico ⁊ milite quos dixit Bart. non ligari pena illa probatis presumptionibus, ex quibus apparet de ignorantia, excusantur a pena illius legis tales.⁊ cõstat iuris ignorantiam esse latam culpam apud ignorantem.

15 l.late.ff.de verbo.signi.ergo † qui nõ potest argui de culpa lata, non patitur penam dicte.l.si quis intantam.⁊ in specie firmat Sali.in.d.l.si quis intantam.in.v.col.in.xj.q.scilicet qd̃ requiratur lata culpa vel dolus ad hoc quis in illam penam incidat. ¶ Sed ita est qd̃ per testes rei probatum est ꝙ illud qd̃ fecit Jacobus fecisset quilibet diligens homo illius conditionis, cuius est Jacobus, ergo non fuit in lata culpa.l.si cũ venderet.§.finali.cum.l.seq.ff.de pigno.actio.⁊ ibi not.Bart. in repeti.l.quod nerua.ff.depoſi.⁊ Bal.in.l.solum.C.de testi.⁊ in.l.pignus.C.de pigno.actio.⁊ docto.in.c.bona fides.de poſi.facit qd̃ not.Bart.in.l.quid si fugitiuus.§.apud Labeonem.ff.de edi.edic. ¶ Ultimo deducitur qd̃ pena.l.si quis intantam.habet locum contra inuiolentum inuasorem, sed inspectis his que in positionibus ⁊ responsionibus actoris cõtinentur, ⁊ etiam que probata sunt per testes, Jacobus non fuit violentus inuasor equi, sed potius dicitur per fallaciam habuisse: vt dicit tex.in.l.si quomodo.ff.de pigno.actio.supplebit reliqua sua sapientia vestre prestantie.

Epitome.

¶ Justa ⁊ publica ignorantia excusat occidentem rebannitum non cancellatum.h.d.

Consilium. CXV.

Attēta dispositione statuti sub rubrica ꝙ banniti cõis Regij in persona libere offendi possint. Et consideratis his de quibus in themate. ¶ † Puto hanc esse verã de iure conclusionem,[a] ꝙ dicti Martinus ⁊ Sanes potuerũt impune offendere dictũ Antoniũ baptesinum, non obstante dicta gratia ei facta per principẽ, ⁊ cancellationem factam per officiales camere de libris camere: attẽto qd̃ nõ erat cancellatus de libris communis Regij, in quibus scribuntur banna ⁊ bannimenta, ⁊ similes condẽnati, ⁊ sic dictus Antonius erat adhuc descriptus in forma banni, ⁊ banna seu cõdemnationes similes cõsueuerũt cancellari in libris cõmunis Regij in platea Potestatis. ¶ † Presupposito etiam primo pro constanti, qd̃ tale statutũ disponens qd̃ bannitus possit impune offendi, vel secundum magis cõmunes cõclusiones. sicut enim videmus in transfugis quia sunt tanꝗ̃ hostes ciuitatis est eis bellũ inductũ: ideo possunt impune offendi.l.iij.§.fina.ff.de sica.⁊ eis comparantur tales bãniti.l.amissione.§.qui deficiũt.cum ibi no.per Bar.⁊ alios.ff.de capi.dimi.⁊ late probat Bar.in sua disputatione incipiẽte, Lucane ciuitatis statuto.cum suis cõcor. Et ꝙ tale statutũ valeat: firmat per plures rationes Joã. And.in addi.Spec.in tit.de cõstitu.§.primo.circa pen.⁊ vlti. col.⁊ sequitur Jacob.de areti.vt ipse ibi refert. Et idem tenet Hostiẽ.in.c.fi.de consue.saltem in eo qui est bãnitus pena corporali, prout bãnitus in casu nostro:⁊ Bart.in.l.oẽs populi.in.iij.q.principali.de iusti.⁊ iur.⁊ in.l.ij.per illũ tex.C.quãdo lice.sine indi.si vin.⁊ Bart.⁊ Bal.in.l.vt vim.de iusti.⁊ iur.⁊ Alberi.de rosa.in vltima parte statutorũ.q.xvij.⁊ Bal.in.l.fi. C.si contra ius vel vti.pu.per ibi no.per Bal.in.l.Gracchus. per illũ tex.C.de adulte.⁊ in.l.vnica in.xiij.col.C.de confes.⁊ in.l.cunctos populos.viij.col.C.de sum.tri.⁊ in.l.j.C.si a non cõpeten.iudi.⁊ Ant.de bu.⁊ Jo.de Jmo.in.c.que in ecclesiarum.de cõstit. ¶ Cũ enim nõ sit similiter in omni casu de iure diuino prohibitũ homicidiũ, imo est aliquo casu permissum, vt patet ex eo ꝙ per saluatorẽ dictũ fuit Petro: Cõuerte gladium tuũ in vaginam: omnis enim qui gladio percutit, gladio peribit.⁊ ideo ex causa permissa a lege positiua quandoq̃ homicidium permittit, vt ibi ptz.C.q̃n liceat sine iudi.se vin.⁊ d.l.iij.§.si tamẽ.cum fi. ¶ Hoc premisso, dico ꝙ dicti Martinus ⁊ Joãnes stantibus predictis penã nõ merentur. hoc decidit ex his que notat Jac.But.in.l.de etate.§.ex causa.ff.de interrog.act.vbi dicit qd̃ ille tex.facit ad q̃onẽ, Titius reperit Seiũ descriptũ in libro bãnitorũ, ⁊ ipsi Seio facta erat quedam prouisio, ꝙ haberet pro non scripto in libro bannitorũ, seu pro nõ bãnito. Titius talẽ prouisionẽ ignorãs, vulnerauit Seiũ, ⁊ se excusat dicens se ignorasse ⁊ credidisse scripture libri bãnitorũ. certe dicit se iuste excusare.d.§.ex causa. secundũ

3 Jaco.but.ibi. ¶ † Bal.etiã dixit per illũ tex.qd̃ offendẽs rebannitũ, si nondũ erat bãnitũ cancellatũ, dz excusari propter authoritatẽ scripture per tex.in ar.in.l.penul.ff.de adul.⁊ in.l. etiã.ff.de admi.tuto. ¶ Ad idẽ adduco qd̃ no. Bal.in.l.Labeo.§.j.in fi.ff.de pac.vbi dicit ꝙ licet bãnitus soluit penã: tñ nisi sit cancellatus de bãno adhuc poterit impune offendi: qꝛ donec est scriptus inter bãnitos ista appellatio, scz bannitus, semper sibi inest.⁊ sic si durat istud nomẽ appellatiuũ, scilicet bannitus, durat etiã effectus nominis.l.tutelas.ff.de capit. dimi.⁊ ita dicit tenere Guil.vñ scd̃m Bald.debet esse cautus, vt facta solutione, facias eũ cãcellari de libris bãnitorũ ergo cum nõ fuerit iste Ant.cãcellatus de libris condẽnationũ, ⁊ bãnitorũ fm qd̃ cõsuetũ est, sequit ꝙ dz posse impune offendi. ¶ Pro hoc etiã bñ facit tex.in.l.si.ff.de his que in testa.delẽ.

4 † vbi si de eodẽ testõ testator facit plures scripturas, licet vnã cancellauerit, nõ p hoc probat ꝙ testũ sit irritũ, nisi oẽs scripturas cãcellauerit. Unde dicit ibi in ꝓposito Ang.p illũ tex tum qd̃ si bãnũ sit in pluribus libris descriptũ, nõ sufficit vna cancellatio nisi sit cancellatũ de oĩbus libris. Jdeo patet qd̃ cautus sit bãnitus vt faciat oẽs scripturas bãni cãcellari. Et idẽ dicit ibi Raph.cu. ¶ Hoc etiã voluit expresse Ang.in.l. nostrã.C.de testamẽ.in quibusdã locis.⁊ ibi refert ⁊ sequitur Fulg.dicẽs offendentẽ talẽ descriptũ in vno libro bãnitorũ excusari, si eum in libro illo inuenit nõ cancellatũ, licet in aliquo alio libro reperiat cancellatũ. ¶ Licet Bal.alibi aliter senserit, sed illa decisio Bal.non videt obstare ad casum nostrũ attento qd̃ presupponitur qd̃ cancellationes cõsueuerunt fieri de libris bannitorũ cõmunis Regij, in quibus nõ est reperta cer

5 ta cancellatio. † attendi debet id qd̃ consuetũ est, ⁊ illud excusat, vt inquit Jnno, ⁊ imo.in.c.ij.⁊ Ant.de but.in.c.fi.de fide instru.⁊ Bald.in.c.j.circa mediũ.de cogna.feud.⁊ in.l.j.in.iij. col.C.de confes.ver.modo sequitur alia questio de facto.facit. l.j.in fi.C.de fideiusso.⁊.l.ij.C.quemadmo.testa.ape.⁊.l.si fundus.ff.de euictio.cum similibus. ¶ Respõdeo etiã qd̃ dictũ Bal.posset procedere vbi illi libri essent eque originales scripturarũ ipsorũ bannitorum, sed in casu nostro libri cõmunis Regij videntur esse originales libri, ⁊ scripture authẽtice ipsorum bannitorũ.⁊ illi alij sunt libri officialiũ camere ad quos mittitur copia, vnde debet magis attendi ipsa originalis scriptura.l.si quis ex argentarijs.§.pretor.cum sequen.⁊ ibi notãt docto.de edendo.⁊ probatur in aut.de tabel.§.penul.⁊ ibi gl. not.Bar.⁊ alij in.l.Sempronius proculo.ff.de leg.ij.⁊ in aut. si quis in aliquo.C.de eden.⁊.l.si librarius.cum similibus.ff. de reg.iur.ad fi. ¶ Et quod not.Bal.in.d.l.nostrã.in vlti.col. dum dicit, est enim vtile ad hoc vt nullus possit pretendere

6 ignorantiã, qd̃ hoc per edicta publica fiat ⁊c. ¶ † Et q̃onem huiusmodi satis clare etiã decidũt doctores, maxime Bal.⁊ Jo.de Jmo.in.l.homini.§.si ita cui.ff.de leg.j.Nam illũ text. inducit ibi Bal.ad q̃onẽ statuti dicẽtis qd̃ bãnitus a centũ libris supra, cuius bannũ nõ reperit cãcellatũ, possit impune offendi ⁊c.ꝙ si tñ est facta solutio de istis cẽtũ ⁊ de hoc apparet publicũ instrumentũ in archiuo publico ita ꝙ nõ possunt pretẽdere ignorãtiã, tenet ꝙ nõ possit impune occidi, qꝛ satis quo ad effectũ videtur bannũ cãcellatũ.arg.illius.§.fm Bal. ⁊ dicit Jo.de Jmo.ibi ꝙ hec conclusio videtur satis vera qñ inter bannũ facta est mentio de ipsa solutione.alias cũ probabiliter erret, ex quo bãnum accensum est, probabiliter poterit ignorare solutionẽ esse factam, licet instrumẽtũ sit in archiuo publico: ideo merito est excusandus nisi probet scientia p no. in.l.penul.cũ simili.ff.de adulte.⁊ ibi per Dy.⁊ Bar. Ecce ergo ꝙ ista vr̃ esse decisio casus nostri, qꝛ sicut in questione proxime dicta nõ sufficit qd̃ de solutiõe appareat publicũ instrumẽtũ in archiuo publico, nisi sit iuxta bãnũ facta de hoc mẽtio: ⁊ sic nõ possit haberi probabilis ignorãtia. ¶ Sic ergo in ꝓposito nostro licet iste Antonius haberet gratiã a principe, nisi de tali gratia facta sit mẽtio iuxta bannũ debẽt occisores excusari. ¶ Ad idẽ qd̃ no.Ang.in.l.filio quẽ pater.p illũ tex. ff.de libe.⁊ posthu.vbi dicit † ꝙ si quis non est vere bãnitus,

7 tñ in imagine bãnitorum apparet descriptus, qd̃ valet imago banni.⁊ sic possit impune offendi nisi offendenti possit culpa imputari, qd̃ nõ sibi perscrutatũ est pro cancellatione bãni.ita dicit consuluisse Jac.de bel.⁊ Jaco.de but. Jdẽ etiam in effectu videt velle Ang.in.l.si duo.⁊ ibi late per Ludo.ff.de acquir.heredit.⁊ etiam Bal.in.l.j.de legi. ¶ Adde etiam quod not.Salyce.in.l.cum qui duas.C.de adulte.vbi format questionem vulgatam, quam format Dyn.⁊ Barto.in.l.penul.

8 ff.de adult.videlicet, † quid si quis interficit bannitum cuius bannum

a ¶ Conclusionem. Jdẽ.s.lib.j.consi.cxiij.limita.j.eo. consil.lxxvij.

bannum non erat solenne seu validũ: an puniatur stante statuto ꝙ bãnitus possit impune offendi. ⁊ Dy. dicebat aut offendens sciebat bannũ esse inualidum: ⁊ debet puniri. ar. l. iij. §. condemnatũ. de re iudi. ⁊ ibi etiam hoc no. Dy. ff. de re iud. Aut ignorauit ⁊ nõ punit̃ arg. d. l. pe. quia offendẽs ignorãs non debet pregrauari: quia est deceptus authoritate publice scripture. iuxta no. l. fi. C. de edi. diui. adria. ⁊ in. l. j. C. de his q̃ veni. eta. impe. ⁊ in. l. j. in ver. certũ. ff. de vẽ. inspi. ❡ Bart. vero dicebat ꝙ hoc secundo casu scilicet quãdo ignorauit non debebit puniri etiã de homicidio doloso, sed debebit puniri de modo culpe: quia debuit adhibere peritos qui inspicerent bannum an esset validum vel non. vnde pro tali culpa erit puniendus, iuxta. l. ij. §. in hac actione. ff. vi bo. rap. ⁊ in. l. lex cornelia. de sica. ⁊ in. l. eum qui duas. ❡ Et dicit Sal ꝙ hec deci. procederet nisi ex notorietate scripture appareret ipsius banni nullitas vel vitium alias procedit opinio Dy. ꝙ ignorans non tenetur quia presumptio est ꝙ iudex solenniter bannierit, iuxta not. in. l. j. ff. de offi. prefe. preto. ⁊. l. herennius. §. caia. ff. de eui. ⁊ q̃d no. in. l. ij. C. de offi. ciuili. iudi. ❡ Bene facit tex. in. c. cum inter. ⁊. c. cum sit. de iud. ⁊. c. bone. de ele. Et q̃ occisus erat in quasi possessione banni. vnde de eo vt de bãnito iudicari d3. argu. ff. de lib. cau. l. si cui. §. licet. ⁊. l. iij. §. si seruus. ff. de acqui. pos. Item q̃ ita publice reputatur: merito excusandus est offendens ita publice bannitũ. l. iij. ff. ad macedonia. ⁊ ita residet Sali. in. d. l. eum qui duas. ita distinguendo ⁊ declarando no. per Bar. ⁊ doc. ❡ Et ista limitatio fuit etiã per prius de mente Bal. in. l. j. C. de penis. ❡ Ergo cum in proposito ita sit ꝙ ex inspectione scripture originalis libri bannitorum ⁊ condemnationũ cõmunis Regij, nihil apparet ꝙ vertat in dubiũ efficaciam dicti banni stari debet illi scripture ad excusandos dictos occisores attento maxime ꝙ dictus Antonius habebatur pro bannito vt presupponitur: ⁊ ꝙ in loco vbi erant dicti libri bannitorum cõsueuerunt similiter cancellationes bannorum poni ⁊ denotari in quo loco nõ reperitur presens cãcellatio de libris camere principis: ergo ⁊c. ❡ Bene facit quod not. Bald. in. l. j. ff. si quis in ius voca. non ierit. vbi dicit fuisse determinatum ꝙ si bannitus fuerit per iudicẽ secularem vnus qui in veritate erat clericus, ⁊ sic bannum nõ valuit ⁊ talis bannitus fuerit postea occisus ab ignorante eũ esse clericũ ꝙ talis banniti occisor debeat excusari per. d. l. penul. ⁊. d. l. j. in fi. ff. de abigeis. ❡ Et licet ipse nõ dicat, disputauit hoc late Jo. and. in regula, quod quis mandato. extra de regu. iur. in mercu. vbi refert fuisse decisum ⁊ solutũ q̃d esset immunis a pena talis occidens clericum bannitum per. l. si ignorans. ff. locati. ⁊ dicta. l. penul. ⁊. d. l. j. in fi. de abigeis. saltem quando cõmuni opinione reputabatur laicus. ⁊ secundũ Jo. and. occidens ipse non fuit in culpa nec in dolo vel negligentia: ergo debet cessare pena. c. ij. de constit. ⁊ dicit q̃d in dubio presumit̃ ignorasse causam propter quã bannũ reddebat̃ inefficax. l. verius. ff. de proba. ⁊c. ⁊ ibi latius per eum. ponderanda ergo sunt verba Jo. And. quia vult quod ex eo ꝙ cõmuniter reputabat̃ laicus non dicatur offendẽs esse in culpa vel negligentia. ❡ Ergo in casu nostro cum dictus Antoni. adhuc reputaretur publice seu cõmuniter bannitus non põt dici quod dicti occisores fuerint in culpa cum etiã rumor vel publica fama que in ciuitate erat satis excusatiõis afferat ad credendum aliquid iuxta eam, ⁊ cum dicta decisione Jo. and. in dicta regula, ⁊ Bal. in. d. l. ij. cum similibus concordã. Alber. de rosa. in tractatu statutorũ in vniuersali parte. q. xxvj. ⁊ sequenti, ⁊ incipit, Querit etiã ipse Bartolus. ❡ Ex hoc etiã in effectu quo ad casum nostrũ voluit Paul. de cast. in. d. l. si

9 duo. de acqui. here. vbi dicit † q̃d si quis occidit bannitũ qui erat rebãnitus non tamẽ erat cancellatus nõ debet puniri q̃ sufficit q̃d ille esset descriptus in libro bannitorũ q̃ñ tũc excusatur occidens authoritate publice scripture nisi subsistat aliqua causa propter quã debuit credere q̃d erat rebannitus, vt si erat de hoc publica vox, ⁊ fama, alias nõ esset sibi imputanda culpa quãdo nõ potuit vel debuit precise. ⁊ hoc dicit̃ patere ex notatis per Bar. in. l. nõ solũ. §. morte. de noui oper. nuncia. in. ij. q. principali du3 tractat de protestatione inhibitoria in versi. circa secundũ no. vbi tenet quod debeat fieri fides per publicum instrumentũ de rebanniendo ad hoc vt volens offendere eum ipsi credere teneatur de rebannitione vel quod sit publica fama de rebannitione, ⁊ tunc stante publica fama si offenderet eum verũ esset quod non teneret̃ de dolo sed de culpa: ⁊ sic non deberet decapitari per ea que no. Bart. in dicta. l. penultima. ff. de adul. ita residet Pau. de ca. in. d. l. si duo. qui etiã dicit quod de hoc tangit Joã. and. in addi. Specu. in tit.

10 de obliga. ⁊ solut. super rubrica in fine. ❡ † Nec predictis obstat quod not. Bal. in. l. si creditoris. in prin. C. de fideicõmis. quod si statutum dicit quod tales banniti debeant rebanniri per certos sapientes: nũquid anteꝗ̃ bannũ sit cancellatũ possint offendi: ⁊ dicit q̃d nõ cũ bannũ sit inefficax, q̃ si ageretur ex eo obstaret exceptio per. d. l. si creditoris. q̃ respondeo ꝙ loquitur q̃d quãdo ex dispositione statuti desierãt rebanniri, nõ poterat probabiliter ignorari dispositio statuti, iuxta not. per Bar. in. l. quod Nerua. ff. depositi. dum tractatur an ⁊ quomodo error sit lata culpa. ⁊ per Bart. ⁊ Bal. in. l. cunctos populos. de sum. trini. ⁊ per Bal. in. l. antepe. C. de leg. ❡ Et ita videtur de mẽte eiusdẽ Bal. in. d. l. si creditoris. nam nõ tractat vtrũ ille qui offendit, excusatur ex eo q̃ ignorauit illos esse rebannitos, vel esse rebanniendos ⁊ cancellandos, sed solũ loquitur quãdo dubitatur vtrũ volẽti offendere indistincte cõpetat facultas impune offendẽdi talem rebannitũ, si nondum sit cancellatus. Nos autẽ querimus vtrũ is qui offendit, ignorans ipsum esse rebannitũ, excuset̃ cõcurrentibus his de quibus in casu nostro. ⁊ dico ꝙ sic, vt probãt allegata. s. pro ista parte. ❡ Et eodẽ modo rñdeo ad no. per Bar. in. l. emptor. §. Lucius. in finalibus verbis. ff. de pact. ⁊ per Ang. in. l. j. ad fi. ff. de his que in testa. delen. ⁊ ad not. per Joã. Andr. in addi. Spe. in tit. de accusa. in tertia parte. §. sequitur. versi. quartum membrum. ❡ Nec etiã obstat q̃d no. Jo. And. in addi. Spec. in tit. de oblig. ⁊ solu. in rubrica in fine. vbi querit, statuto ciuitatis cauetur quod condemnati in penam pro maleficio possint ante solutionẽ impune offendi. contingit quod sic condẽnatus soluit: ⁊ de hoc constabat per publicum instrumentum condemnatio tamen adhuc vigebat non cancellata, nec subscripta, an talẽ offendens sit puniẽdus? refert quod quidam Uiuianus in consilijs suis tenet quod nõ punit̃ pena ordinaria, que requirit dolum in. l. lege Cornelia. ff. ad leg. Corne. de sica. ⁊. ff. de incen. rui. nauf. in. l. quo naufragio. §. non tantum. sed quod puniatur per aliã penam, prout iudici videbitur secundum qualitatem facti, eodem ti. de sica. l. j. §. sed si claua. ⁊ l. lege Cornelia. eodem tit. §. j. ⁊ in. l. omne delictum. §. fina. de

11 re mili. ❡ † Quia respondeo primo ꝙ verior videt̃ opinio tenentiũ quod excuset̃ offendens, qui non tenetur diuinare de rebãnitione. l. si fideiussor. §. si cu3 debitor. ff. mãdati. l. si putator. in fin. ad leg. Aquil. eo maxime q̃ habebatur ⁊ reputabatur pro bannito, ⁊ per cõsequens iustam habuit causam credendi: ita. l. fina. ff. de here. institu. ⁊ excusatur per hoc a culpa secundum hoc quod no. Jo. an. in. d. l. regula, quod quis mãdato. Et ideo Pau. de cast. in. d. l. si duo. quãuis facit mentionẽ de decisione relata per Jo. An. in dicta Rub. tñ ea nõ obstãte decidit cõtrariũ, ⁊ etiã decidũt alij q̃s retuli. ❡ Itẽ ille antiquus doctor fm quod refert Jo. and. in dicta rubrica, nõ videt̃ expresse loqui in casu in quo offendẽs ignorabat solutionẽ, sed solum põderabat quod nõ erat facta cancellatio banni. Secus ergo esset si ignorasset, vt in casu nr̃o. ❡ Et hoc expsse decidit Alberic⁹ de rosa. iij. par. statu. q. xxxvij. incipien. ⁊ transeundo ad secundam questionem. vbi refert decisionem illius antiqui doctoris qui decidit quod statutũ disponens quod bannitus seu cõdẽnatus possit impune offendi, non habet locum in eo qui soluit quantitatẽ: in qua erat bannitus seu condemnatus, licet nõdũ esset cancellatus de banno, per plura ibi copiose allegata: tamen dicit ibi Albe. quod putat hoc verum nisi probaretur occisorem fuisse bannitum soluisse: vel si erat adeo notoriũ, quod eius ignorantia possit dici supina vel crassa. ❡ Et ita dicit se obtinuisse de facto in questione in qua quidam bãnitus erat affidat⁹ ad certum tempus per dominum Azo. tunc dominum Bergomi cui⁹ fiducia nõ erat scripta iuxta bannũ, nec erat notoria nec publice proclamata, talis bannitus fuit interfectus, ⁊ occisor captus, ⁊ obtinuit liberari per sententiam per. l. penulti. ff. de

12 adulte. ⁊ per alia ibi allegata per eum. ❡ † Ubi autem essemus in casu, vbi culpam vel negligentiam commisisset, offendens, fateor ꝙ pro modo culpa esset punienda arbitrio iudicantis extra ordinem, non pena vltimi supplicij. d. l. j. §. sed si claua. ⁊ in. l. l. Cornelia. §. j. eo. tit. ⁊. l. cum autem. §. excipitur. versic. capitalem. de edi. edic. ⁊. l. hodie. ff. de penis. ❡ Et debet iudex imponere penam, que pro similibus culpis consueta est imponi, vt. d. l. hodie. cum gloss. fina. ⁊ ibi Bartol. ff. de penis. ⁊. no. in. l. qui ergo. §. pena grauior. ff. de his qui no. infa. ⁊ no. Barto. in. l. fina. de priua. deli. ❡ Et vbi de consuetudine non apparet suo arbitrio hoc posse pro modo qualitatis personarum ⁊ culpe, iuxta. l. nemo. C. de summa trinit. ⁊. l. recipiendum. in princip. ff. de penis. cum alijs. s. allegatis. ⁊ videmus quod interdum pro homicidio culpa commisso cuius pena est arbitraria, lex imponit penam relegationis in quinquennium: vt in. d. l. lege Cornelia. §. j. de sica. vnde potest iudex de similibus ad similia procedere. l. non possunt.

ff. de legibus, sed semper in meliorem partem declinandum est, vt. l. si preses. & l. de interpretatione. ff. de penis. & in c. in penis. de regul. iur. lib. vj. &c. Laus Deo ego arexi istud infra strictissimum & arctissimum consilium domini Ruphini.

Summarium.

5 Conditio apposita in primo legato, non censetur repetita in sequenti, in quo alia conditio apponitur.
6 Conditio non censetur repetita quando fit in seperata oratione, etiam cum copula.
7 Mater non priuatur lucris renubendo post obitum filiorum.
8 Fama semiplene probat in ciuilibus.
9 Fama plene probat in his que sunt difficilis probationis.

Consilium. LXVI.

Viso testamento Simonis quondam Andree de Camigniano, & consideratis verbis legatorum domine catharine, que ad secunda vota transiuit: eo quod prout ipsa asserit non poterat pacifice stare & viuere cum filijs suis ex dicto testatore descendentibus absque culpa ipsius dñe Catharine, visisque nonnullis attestationibus certorum testium receptorum: vt dicitur: ad perpetuam rei memoriam. Consideratisque his que copiose scripta sunt per dominum consulentem. ¶ Videtur principaliter insistendum 1 circa hoc, † an illa conditio viduitatis adiecta in primo legato, in quo testator dixit: quod relinquebat dictam dñam Catharinam eius vxorem dominam Massariam, vsuariam, & vsufructuariam omnium bonorum ipsius testatoris donec ipsa vixerit, & vitam vidualem seruauerit, & honestam intelligantur repetita in proximo sequenti legato in quo testator dixit, quod casu quo dicta dña Catharina non possit pacifice stare & viuere cum eiusdem filijs heredibus institutis, dicta Catharina habeat, & habere debeat libras quadraginta, & vnum lectum cum duobus paribus lintheaminum, & massaritias necessarias ipsi domine pro se & vna famula. ¶ Et quidem tota difficultas consistere videtur in eo quod secundum legatum videtur subrogatum loco primi 2 † alioquin si ambo legata simpliciter essent relicta, & vnum non esset subrogatum loco alterius, res satis clare procederet, quod dicta conditio adiecta per illa verba donec viduitatem seruauerit, non intelligatur repetita in alio legato librarum. gl. prout concludit Bar. in l. in repetendis. ff. de leg. iij. & Bar. in consi. incip. testator reliquit vxori habitationem domus. & Bald. in l. fin. ad fi. de indic. vidui. tollen. & per ea que deducuntur in superiori consilio. ¶ Sed attento quod ex verbis & mente testatoris apparet quod testator in locum primi legati facit secundum, eueniente conditione apposita secundo legato: res videtur habere separatam rationem dubitandi. † puto tamen in ca- 3 su proposito quod non intelligitur repetita dicta condictio in sequenti legato: quod ostenditur sic. nam in primo legato fuit adiecta vna conditio scilicet viduitatis. nam illa verba, donec vitam vidualem seruauerit, faciunt dispositionem condi- 4 tionalem [a]. l. pater Seuerinam. ff. de condi. & demonst. l. legatum. ff. de an. lega. l. caio. §. imperator. ff. de alimen. & ciba. leg. l. iiij. ff. de seruitu. In secundo vero legato fuit adiecta alia separata conditio, videlicet si domina Catharina non posset pacifice stare, & viuere cum suis filijs. vnde cum aliam habeat conditionem secundum legatum, quam habebat primum, non debet videri conditio viduitatis apposita primo legato repetita in 4 secundo, † sicut videmus quod quando legatum vni cum certa conditione vel onere relictum, transfertur simpliciter a testatore in alium legatarium, intelligitur translatum ea conditione & onere, sub quibus erat primo legatario relictum. in prin. ff. de adimen. lega. tamen secus est si testator in ipsa translatione legati aliter sentit, vt quia aliam addit condi. vel vnus iniunxit diuersum a primis. tex. est in l. alumne. in princ. ff. de adimen. leg. ergo in proposito nostro translatio vnius legati in alterum, non intelligitur facta sub conditione sub qua erat relictum primum, attento quod in isto secundo legato erat adiecta alia specialis conditio diuersa conditione apposita in primo legato. ¶ Confirmo predicta per ea que tradunt Bart. & alij in l. Stichum. §. legata. ff. de noua. vbi querunt an in dispositione vel in stipulatione nouante videatur repetita dies vel qualitas, que inerat di- 5 spositioni vel obligationi primeue. † Et quantum ad propositum dicit quod aut in sequenti stipulatione nulla fuit deducta quantitas, sed fuit deducta id quod ex prima stipulatione debet promitti: & tunc intelligitur dies repetita. aut fuit expressa quantitas, vt quia fuit dictum: centum que mihi debes, promittis: & tunc non intelligitur dies repetita. hoc probatur secundum eos in l. Mesemius. in prin. cum glo. ff. de neg. gest. seu de re iudi. & in l. si prior. cum gl. sol. ma. & illud quod dicunt doc. in d. §. legata. sentit etiam de leg. ij. in l. seruum filij. §. eum qui chirographum. cum ibi no. per Dy. & Ray. ff. de leg. j. ¶ Ergo cum in secundo legato nouante in euentum illius secunde conditionis circa primum legatum fuerit expressa certa quantitas, non debet intelligi repetita dies seu conditio adiecta in precedenti legato, de cuius nouatione vel transfusione agitur. nam per hanc interpretationem magis fauemus legato & intelligitur remanere minus oneratum: ergo si talis fauor prestatur contractui nominato, vt not. Bar. in d. §. legata. multomagis debet prestari legato, quod est quedam donatio ex vltima voluntate, ar. c. cum dilecti. de donatio. & l. in testamentis. ff. de regu. iur. & ita arg. Dy. & Ray. in d. §. eum qui chirographum. in distin. sua. quam etiam sequitur Guil. de cu. in l. pactum inter here- 6 dem. de pac. & Ang. in l. si a substituto. §. si. cum glo. sequen. ff. de legatis. j. & Bal. in l. j. per illum tex. ¶ † Confirmantur predicta ex doctrina Bar. in l. seie. §. caio. ff. de fun. instru. dum tractat, an quando copula, &, ponitur inter duo legata vni relicta, qualitas adiecta in primo legato intelligitur repetita in secundo, concludit faciendam esse differentiam. an ambe res legate ponuntur in eadem oratione: an vero in diuersa oratione. primo casu intelligitur repetita qualitas in sequenti legato si ei congruere potest, vt in d. §. caio. in l. fina. §. cui dulcia. de vino oleo tritico leg. Secundo vero casu quando res legate ponuntur in diuersis orationibus: & tunc regulariter non intelligitur illa qualitas primi legati repetita in secundo. l. qui fundum, de contrahen. emp. Sed in proposito nostro dicta duo legata sunt posita in diuersis orationibus mediante copula, [b] &, vt 6 patet ibi dum dixit testator, & casu quo &c. ¶ † Attamen attento quod dicta domina Catharina transiuit ad secunda vota, dico quod ipsa non debet habere nisi vsumfructum dictarum librarum quadraginta, & lecti, & massaritiarum, vt in d. §. si vero expectet. in auth. de nup. col. iiij. & in l. femine. C. de secund. nup. & ibi no. & dictas res legatas conseruare tenetur dicta Catharina filijs suis ex primo matrimonio contracto, cum dicto testatore. Et si dicti filij decederent sine filijs superstite [c] dicta Catharina, tunc pleno iure dicta bona remanebunt apud eam. ita habetur in d. §. si vero expectet. & §. seq. maxime in ver. euenit. & in §. quam infirmas. & in authen. de non eligen. secun. nub. §. hoc autem. & in d. l. femine. & no. Ang. in d. authen. de non eligen. secund. nuben. in prin. circa quartam col. ¶ Et sic stat conclusio quod dicta conditio viduitatis adiecta in primo legato, non intelligitur repetita in secundo. Et quod dicta dña Catharina possit petere quo ad vsumfructum dicta bona de quibus in secundo legato, per ea que supra declaraui. & inde dico euenisse conditionem secundi legati: quia dicta domina Catharina non potuit absque culpa sua pacifice stare cum filijs suis: eo quod potest probare maxime per Joan. de franza, & per dominam Elizabetam quondam Jo. de Mutina contestes, quod Thomas filius dicte dñe Catharine, & dicti testatoris, percussit eam, & cum sanguinis effusione: & etiam potest probari per quandam dñam Elizabetam Rodulphi de alemania quod alia vice dictus Thomas proiecit in terram dictam eius matrem, & eam cum pede percussit, & alapas sibi dedit. & istud idem probari forte poterit per alios testes 8 vel saltem, vt verbo fertur, probauit per † famam in vicinia, que fama tanquam faciens semiplenam probationem in causis ciuilibus iuncta cum alia semiplena probatione facta per vnum testem perfectam reddit probationem. secundum gl. & doc. in l. iij. §. eiusdem. ff. de testi. & in c. veniens. el primo. de testi. & Bar. in l. j. §. item Cornelio. & in l. de minore. §. si plurium. ff. de questio. & Dy. & Bart. & Bal. in l. ij. in prin. ff. de exc. tu. & no. Cy. in l. si proprietatis. C. de proba. vbi dicit quod ita videtur obtinere cois opini. & ibi Sali. item Bal. & Bar. in l. admonendi. ff. de iureiur. & Jo. de imo. in l. si. in fi. ff. de her. insti. cum suis multis concor. & dicit Sali. in l. ea quidem. C. de accusa. in vlt. col. quod ita se habet cois opi. & sit cautus causidicus vt capitulet de fama eo modo quo due 9 fame valent in dictis locis. † Quinimo vbi probatio a communiter accidentibus difficilis esse solet, fama facere solet plenam probationem. & no. in c. preterea. de testi. secundum d. Ant. de but. in d. c. veniens. el primo. eo. ti. & in c. transmisse. qui filij sint legitimi. & Bar. in l. de pupillo. §. si quis ipsi pretorio. in viij. quod de ope. noui. nun. ¶ Facit quod not. Cy. & Bart. in l. si quidem. C. sol. mat. sed ita est quod a communiter accidentibus probare quod filius percussit matrem non est facilis probatio, sed difficilis: quia hec non consueuerunt fieri palam, sed clam vt experientia docet, que est efficax rerum magistra. c. quam sit. de electi. in vj. ¶ Ergo cum fama

---

a ¶ Conditionalem. Jmo resolubilem sub conditione.

b ¶ Copula. Jaso. consi. si. lib. iiij. Nico. Eueral. in locis leg. loco. l. e natura copula.

c ¶ Superstite. j. consil. ccxj. in prin. lib. vij. fran. ripa repeti. d. l. femine. Quid vero de vsu, expresse dixi in consuetu. parisi. §. cxxxvij. adde. j. lib. v. consi. lxiij.

fama sic est vnde stante tanta seuitia filij quod percussit matrē modo predicto, dicitur impleta conditio illa scilicet quod non potest pacifice stare et viuere secum. vt. d. l. ij. ff. de his qui sunt sui vel alie. iur. l. caio. §. imperator. ff. de alimen. et ciba. lega. facit quod not. Cyn. in. l. quod vxorem. C. de nego. gest. et expressius Bal. in auth. hac. l. circa vlti. col. C. si secundo nupserit mulier. et in. l. j. C. de legibus. cum similibus.

Consilium. LXVII. incip. fortificatur predicta conclusio

non est consilium per se, sed partio finalis errore detruncata cōsil. lxiij. col. fi. j. lib. vj. vbi videas. nu. xj.

Summarium.

2 Statutum, quod contractus non probetur nisi per instrumentum quod habet locum in reo excipiente, valet. et nume. 5.
4 Scriptura facta cum eo cum quo agitur, bene potest supplere per testes. secus de scriptura facta inter alios.
6 Dispositio exorbitans fauore publice vtilitatis extenditur ad similia.
8 Testes singulares de duobus confessionibus parte presente non iunguntur.
10 Juramento non defertur vbi agitur de grandi summa.

Consilium. LXVIII.

Viso pcessu inter Antonium Joannis olim Bartholomei dicto el chierico ex vna parte. et Laurentium pellipariū ex altera parte. 1 ¶ Queritur an sit pro parte dicti Laurētij sufficienter probatum, quod domus de qua est questio fuerit per dictū Antoniū data insolutum dicte dn̄e Lazare vxori dicti Laurentij, adeo quod non teneantur ad restitutionem dicte domus, et pensionem prout a iudice cause principalis fuit condemnatus. ¶ Et ex pluribus cōcluditur, quod non: et in primis propter dispositionē statutorū prohibentium posset probare per testes contractum, de quo veniat soluēda gabella, vt patet in prouisionibus super 2 rubrica de certis contractibus per testes probari prohibitis. † quod quidem statutum sine dubio valere videtur secūdum Rayn. in. l. cum quedam puella. §. fin. ff. de iurisdictio. omnium iudi. et Jacobus bu. et Bar. in. l. certi condictio. §. quoniā. ff. si certū petatur. et Joan. an. in addi. Specu. incipiēte dn̄s Ja. but. etc. et hoc in. c. auditis. de rest. in integrum. et Bald. in repeti. l. j. ff. de leg. ij. et Saly. in auth. cassa. in antepenul. col. C. de sac. san. eccl. et Pe. de anch. in. c. canonum statuta. de cōsti. in ver. circa istā extēsionem alibi etc. ¶ Hoc etiā videmus in pluribus casibus de iure cōmuni esse dispositū, vt in auth. sed nouo. C. si certum petat. in l. testium. C. de testi. in. l. iij. si minor se maiorē dixerit. l. generaliter. C. de non numerata pecu. in. c. porro. de priuile. in. c. de cēsibus. in. vj. cum concordantijs ibi traditis per gl. ordinariam. ¶ Nec ad hoc obstant quedam respōsiones date per aduocatum aduerse partis, qui in primis conatur respōdere quod data quod per testes solos talis probatio fieri non possit: tamen a potest fieri per testes et scripturam[a], vt no. Jacobus butriga. et Bar. in. l. certi condictio. §. quoniam. ff. si cer. pet. et Bal. in auth. sed nouo. C. si certum peta. l. fi. in. ij. coll. C. de fideicōmis. cū concordātijs supra allegatis. sed ita est quod nedum per testes est probatum de dicta datione insolutum, sed etiam solutione gabelle: quia dic qd cum supportatione ista responsio satis fragilis est. nam scriptura solutionis gabelle fit inter dominā Lazaram et publicanos, vnde illa non habet obesse Antonio, quia res 3 inter alios acta etc. † vñ illa scriptura bene probat solutionem gabelle factam per dominam Lazaram: sed probat Antonium dedisse insolutum domum: quia ego possum accedere ad publicanos et soluere gabellam asserendo me emisse maximum prediū aritio: vñ talis solutio gabelle non infert domum fuisse datam insolutū: et sic ex diuersis non recta fit illatio. ¶ Bene facit illō qd dicimus quod si faciam ponere in estimo, vel catastro talem fundū tanquā meum, tamen per hoc non probatur qd ego sum dominus vel possessor illius fundi, nisi appareat de consensu dn̄i illius fundi. l. si pater. et ibi hoc notat Bal. C. de actio. emp. l. solēnibus. et ibi Bald. et Saly. C. de rei vendi. et ibi Bald. in. l. quidam in suo. ff. de cōditio. inst. et. l. que quisque. et ibi Bal. de acqui. re. domi. ¶ Et bonus textus ad propositū. in. l. censualis. et ibi not. doctor. C. de donatio. vbi proprie habetur quod licet appareat quod tu pro tali fundo soluisti tributa: tamē per hoc non 4 probatur te esse dominū fundi. ¶ † Unde Jac. but. et Bart. in b d. l. certi cōditio. §. quoniā. cum similibus, loquuntur quando scriptura erat facta cū illo[b], contra quem producebātur testes, alias eīn de facili excluderentur virtus et probatio dicti statuti: quia quis posset soluere gabellam pro aliquo asserto contractu, et recipere per scripturam fidem solutionis gabelle: et postea adire volēs probare per testes: et sic per indirectum fieret id quod directo fieri non posset contra. c. statutum. de hereticis. in. vj. et. c. cum quid vna via. de regul. iuris. in. vj. et in. l. si minor. ff. de seruis expor. ¶ Nō obstat etiam alia responsio domini aduocati partis aduerse dicentis, qd istud probatur per cōfessionem Antonij respondentis positionibus, quoniā dico quod ista etiam est rn̄sio fragilior prima: quia positionibus respondendo confitetur Antonius quod fuerūt sumpti estimatores ad estimandum dictā domū: et quod eam estimarūt Petro libras. lxxv. et quod ipsi Antonius voluit stare cōtentus, vñ ex cōfessione infertur quod Antonius videbatur fateri vere vel presumptiue quod dicta domus fuerit data insolutū per Antonium domine Lazare, non memini me legisse. nō eīn probat hoc esse quod ab hoc cōtingit abesse. l. non hoc. C. vñ cognati. c. in presentia. de proba. ¶ Nec etiam obstat alia fragilis rn̄sio dn̄i aduocati, dicentis quod dictum statutū debet temperari, vt intelligatur quod nō posset probari per testes, scilicet agēdo, sic arg. l. fauorabiles. ff. de reg. iur. cū alijs allegatis per eū, que sunt penitus extra pro 5 positū: quia respondeo, † quod circa acta medij iudicij hoc est circa probationes faciēdas, nō plus fauetur reo quam actori, vt dicit gl. not. in. c. cum ad sedem. in ver. cum pertinentijs. de restit. spo. et no. Azo. in summa, et in titul. de rebus dub. et sequuntur hoc vbique. ¶ Item statutū loquitur indistincte, et fuit conditum illud statutū propter publicam vtilitatē. vt patet in prefationibus dicti statuti, que arguunt causam finalem statuti. l. fi. ff. de here. insti. l. cum hi. circa princi. ff. de transactio. et not. Bar. in. l. ambitiosa. ff. de decre. ab ordi. faci. et quod tale statutum dicatur concernere publicā vtilitatem. not. Bart. ff. de fideiusso. in. l. si quis pro eo. in princ. in septimo membro: et Canoniste in 6 c. cū contingat. de iureiur. ¶ † Et constat etiam quod disposic tiones exorbitantes a iure cōmuni inducte ad publicā[c] vtilitatē, extēduntur ad causas similes seu eandem rationē habentes, vt plene no. gl. et doct. in. l. si constante. in principio. cum materia. ff. soluto matrimonio. et in. l. miles. in prin. cum similibus. ff. de re iu. ¶ Et maxime quādo est expresse ratio in statuto, vt in casu nostro etiā in correctorijs fit extensio, vt not. in clement. prima per glo. et docto. de electio. et notat Bal. in auth quas. actiones. C. de sacrosan. eccle. et Anto. de but. in. c. fi. de consuetu. et moderni in. c. primo. de tempo. ordi. in. l. si vero. §. de viro. ff. soluto matrimonio. et circa hoc inanis est disputatio, quia statutum est clarissimū. ¶ Nec etiam obstat si dicat. quod ista datio in solutum fuit facta ante statutum: quia respondeo qd hoc non est verū, quia dicte prouisiōes registri in quibus est hoc cautum: fuerūt ante. et vires hr̄e ceperunt de anno Millesimo quadringētesimo sexagesimo secundo. et testes Laurētij nō deponunt de tā antiquo tpe, et sic sufficiant pro enarrando omne fundamētum d Laurentij. ¶ Secunda principaliter ostenditur quod dato quod statutum non prohibuisset talem probationē fieri per testes: tamen dico quod testes predicti non probāt dationē insolutum. Primo quia constat quod singulares in dicto et in loco. Nam primus testis dicit quod verbis Antonij fuerūt psentes domina Lazara, Laurentius Antonius, Jacobus de Bonestis, et quidam minor, et nullis alijs. et qd illa verba fuerunt plata in horto. Secūdus vero testis qui est psbyter: nō inter fuit illis verbis de quibus deponit primus testis. patet quod ex denominatione contestium facta per primum testem, deponit quod in cortilli dictus Antonius dixit quedā verba penitus diuersa ab alijs de quibus 7 deponit primus testis. † Constat autē qd testes singulares nō probant plene. c. licet causam. de probatio. c. bone. de electio. cum vulgarib. ¶ Nec obstat si dicatur quod quilibet istorum testium deponit de cōfessiōe Antonij facta psente perte, que semel facta faceret plenā probationem per duos probatam. l. certū. §. si quis absente. ff. de cōfes. l. cū test. ff. de trāsac. ergo si vna ex dictis confessionibus probatur per vnum testē, facit semiplenam probationem. que cum alia cōfessione similiter probata per vnū alium testem iniungi pōt, iuxta not. per Bar. in. l. admonendi. de iureiur. et habetur in. c. fi. de succes. ab intesta. Qui respondeo 8 quod hoc est falsum cum supportatione: † quia testes singulares de d ponētes de duobus cōfessionibus, scilicet vnus de vna, et alius de alia: nō debēt iungi[d], vt in terminis decidit Ant. de but. i. c. licet ex quadā. de testi. in. iij. col. et idē nō videtur velle licet nō ita pcise dn̄s Abbas in. c. cum causam. in. iiij. col. de proba. cum dicit quod testes singulares nō debēt iungi ad faciēdū probationē. istud etiā est de mēte Cy. in. l. j. C. que sit longa cōsue. circa ante penul.

a ¶ Et scripturas. Bal. cōs. cclxx. li. j. cōs. cclxxix. li. iiij. i. l. si ex cautione. col. fin. C. de non nu. pecu. c. pastoralis. §. quia vero col. pen. de officio delega. Ang. cōs. cc. in ciuitate. nu. v. Fel. c. ij. co. vj. de proba. Frāc. rip. l. j. in prin. nu. xiij. de verb. obli. hyppo. de Mar. i rub. de prob. fol. viij. j. li. v. consi. lviij. j. lib. vij. cōs. clxxx. iiij. nu. vij.

b ¶ Jllo. item limita si scriptura esset nulla vel minus semiplene probās vt per deci. consi xj. col. ij.

c ¶ Publicā. gemi. Phi. c. j. de tēpo. ordina. in vj. Ant. cor. i fin. de extēsio, Jal. l. cēte simis. §. fi. co. fi. de v. ob. l. si filiussa. si cer. pe. Ale. j. li. v. cōsi. xxxiiij. nu. ix.

d ¶ Jungi. adde Cur. tra. de testib. cōclu. xlvij. sed quia hec est singularitas adminiculatiua, puto quod priusquam semiplene pbēt qn̄ defecta pte psente vt hic. et in causa eet magna posset dici locū esse delatiōi iuramē. p no. s. eo. cōs. xlv. in fi. nō puto nisi et adsit magna verisimilitudo et alie coniectu re boni viri arbitrio.

columna. cū tractat an per testes singulares probet. ¶ Preterea secundus testis, nō deponit de cōfessione facta presente parte ꝛ sic nō pōt dici quod ille solus facit semiplenā probationem: q2 qn̄ talis cōfessio facta absente parte esset plene ꝓbata. s. ꝑ duos testes, nō faceret semiplenā ꝓbationē. c. fi. de succe. ab intesta. l. fi. in prin. de interro. actio. no. Bar. in. d. l. admonēdi. ꝛ doc. in. l. fi. de iureiu. cū fi. ¶ Nec obstant quedā cōiecture allegate per dn̄m aduocatū Laurentij ad supplendā ꝛ ꝑficiendā dictam probationē vltra ea que tamen dicit ꝙ antonius actor respondendo positionibus fatetur se debitorē fuisse dn̄e Lazare in libris octuaginta. ꝛ qđ ducti fuerūt estimatores ad estimandū dictā domū, q2 rn̄deo ꝙ si Antonius erat debitor dn̄e Lazare, nō sequitur ergo ꝙ dedit ei insolutū domū. ꝛ apparet ꝑ instrm̄ de absolutione facta dicto Antonio, absq3 eo ꝙ dicatur ꝙ data fuerit insolutū dicta domus. Et est satis verosimile. ꝙ in eodē instrō voluisset dn̄a Lazara, qđ appareret de datione insolutū facta de domo pro tuitione ipsius dn̄e Lazare, sicut voluit Antonius apparere absolutionē. nā etiā videmus

9 cōiter seruari ꝛ fieri. † ꝛ ꝓcedit argumentū ꝛ ꝓsumptio a cōiter accidētibus iuxta no. ꝑ gl. in. l. neq3 natales. de ꝓbat. ꝛ similiter nō refert ad propositū sola actio estimatorū, vt dixi. s. ¶ Non obstat alia cōiectura. s. qđ Antonius fatetur nunꝙ molestasse laurentiū pro pensione: q2 dico qđ imo Antonius rn̄dendo positionibus, dicit se pluries petijsse dictas pensiones. ¶ Non obstat alia cōiectura qđ estimatores ꝛ Antonius acquieuit estimationi q2 hoc nō inuenio in processu, ꝛ dato qđ appareret, tn̄ non sequitur: ergo Antonius postea dedit insolutū: q2 tex. nō probat contractū esse secutū. l. si ex causa. §. nunc videndū. in fi. ff. de minori. Non obstant cautele solutionis gabelle: q2 respondi supra, ꝛ sic nō potest dici quod hic cōcurrunt multe presumptiones: q2 nullibi probatur etiā in iure istas presumptiones inferentes dationē insolutū esse factā. ¶ Non obstat quod saltem debet deferri iuramentū in defectum semiplene probationis: quia rn̄deo quod ex forma statuti vltra summā. xxv. librarum non potest deferri ꝛ † etiam de iure cōmuni quando causa

10 non est modice quantitatis non defertur vt sunt cōes conclusiones in vulgaribus. ex quibus cōcludo partes clarissimi dn̄i iudicantis esse in pronunciando male appellatum ꝛ victum victori ꝛc. Reliqua suppleat claritas domini iudicantis.

a ¶ Nullum. j. lib. vij. consi. cxlvij. in princip.

b ¶ In integrum. Anto, Butr. consil. xxvij. Cur. senior consi. lxxvij. col. ij.

Summarium.

3 ☞ Decretum ex falsa causa est nullum, etiā si error procedat ab eo qui illud obtinuit, ꝛ vult dicere nullum. nu. 4.
5 Restitutio datur ob nouiter reperta, etiā contra diffinitiuam.
9 Condicitur bis solutum propter sententiam iniustam.
11 Fides bona prescripta non iuuat nisi allegatur.
13 Fides mala impedit prescriptionem actionum personalium.
15 Juramentum parit actionem iure canonum etiam in foro ciuili.
16 Restitutio ex clausula generali datur contra prescriptionem longissimam.
17 Solutio per alium facta non nomine meo, me non liberat.

Consilium. LXIX.

In causa ꝛ lite inter Romeum de dubijs ꝛ dominam Bartholomeā vxorem eius, ꝛ filios eximij legū doctoris domini Borini de sala agētes, ꝛ heredes quondā comiti de Ruffinis descendentes post oretenus allegata. ¶ Contingit de duobus

1 principaliter dubitari: ꝛ primo † vtrū dicta sententia adiudicationis teneat, saltem taliter quod nullo remedio posset rescindi in fauorē domine Sancte matris dicti Borini. ꝛ habentium causam ab ea. ¶ Secundo, vtrum omnibus pro parte rei petitis obstat allegata exceptio prescriptionis, ꝛ maxime attēto ꝙ iam sunt anni. xxxij. qđ decessit dictus comes. ꝛ sic videntur quod dicti sui heredes potuerunt per dictū tēpus prescribere. ¶ Circa primum videtur dicendum, quod aduersus dictam sententiam nō possunt venire aliqui heredes Sare ꝛ Bertran-

2 di: † q2 dicta sententia fuit lata in fauorem, igitur non videtur ex aliquo etiā capite presumpte vel allegate ignorātie, aut erroris iudicis qđ possunt contrauenire per. l. si seruus plurium. §. j. ff. de leg. j. ꝛ hoc ibi tenet Bal. cuius verba sunt hec, videlicet. Nota quod ille qui obtinuit sententiā iudicis nō potest turpitudinem allegare. nam sententiam facit ius contra ipsum in his que sunt consecutiue victorie seu dependentia ab eo. Bal.

¶ Secundo pro hoc facit tex. in. l. cum putarem. ff. famil. erciscun. vbi si lata fuit sententia cōtra me in fauorem vnius tanquam mei coheredis. cum vere non esset: si tamen pretextu sententie per errorem solui non possum per conditionem indebiti repetere. ¶ Sed his non obstantibus puto contrarium. Primo quia cum nos sumus in directo: nō autem proprie est

3 diffinitiua, que fertur per verbum: condēno vel absoluo. † dico quod sentētia vel primi vel secūdi decreti, seu quodcunq3 aliud

a decretum interpositum ex causa falsa. est ipso iure nullū [a] l. j. §. hec verba. ff. ne vis fiat ei. ꝛ. l. iij. §. puberi. ff. de Carbonia. edict. l. cum vero. §. subuentū. ff. de fideicōmis. libe. ꝛ. l. sepe. ff. de tut. ꝛ curatori. da. ab his. not. Bartol. in preallegata. l, ꝛ in. l. iuste. ff. de acquiren. possessio. ꝛ in. l. si is ad quem. ff. de acquiren. here. ꝛ in. l. is cui bonis. de verbo. oblig. ꝛ Bal. in. l. prescriptione. C. si contra ius. ꝛ. l. si putas. C. de peti. here. ꝛ in. l. ij. ff. de fideicommis. ꝛ in. l. j. C. de vindic. lib. cū similibus. ¶ Sed in dicto decreto fuit expressa causa, que probata est falsam fuisse, q2 adiudicauit iudex dictam petiam terre Bertrando pro quantitate librarum. lxv. Bo. tanquā tornaturas cōtinentē. xxx. ad rōnem librarum. xxij. pro qualibet tornatura: sed hoc probatū est falsum esse, igit ꝛc. ꝛ ex hoc patet vna respōsio ad dictam. l. cū putarem. q2 respondet Bal. in. d. l. iuste. quod dicta lex. cum putarem. loquit in sententia diffinitiua, que ꝓpter falsam causam in facto consistentem, non est nulla, vt ibi. l. si preses. ff. de re iudica. ꝛ in. l. si is ad quē. vbi sequit Jmol. bona assignans rationem differentie inter decretum ꝛ sententiā diffinitiuā. ¶ Non obstat si dicatur ꝙ dicta adiudicatio fuit facta ad instantiam dicti Bertrandi: ꝛ sic non potest allegare ꝙ illa causa fuit falsa

4 ꝛ non vera: q2 dico quod posito quod ita esset. † tamen etiam error in facto proprio est tolerabilis, quādo tractatur de dāno vitando. vt in casu nostro, ꝛ vbicunq3 probatum est in se aliter habere dicitur esse probatum de errore. l. sed si putem. in princ. cum ibi not. ff. de condi. indeb. ꝛ in. l. cum de indebito. ff. de proba. plene ꝑ doct. in. l. error. C. de iuris ꝛ fact. ignor. ꝛ in. l. nō fatetur. ff. de confes. ¶ Quāto magis d3 audiri in casu nr̄o: q2 error fuit in facto alieno: q2 illa petia terre fuit de bonis comitis: ergo tolerabilis fuit ignorantia. l. fi. ff. ꝑ suo. c. ab excōicato. de rescri. cū vul. ꝛ in ꝓposito nostro not. Bar. in auf. s3 cū testator. C. ad leg. fal. ¶ Et pōt talis error qn̄cūq3 allegari etiā post sententiā. maxime per restitutionē in integrū. ꝛ no. Bar. ꝑ illū tex. in. l. pe. ff. de cōfes. ¶ Pōt ꝛ d3 etiā rescidi dicta sn̄ia ex pluribus alijs causis, posito ꝙ teneret vt in allegationibus oretenus factis dictū fuit. ¶ Unū tn̄ rememoro, vez illud ꝙ nō. decidit Cy. in l. j. C, de cōd. inde. ꝛ Jo. an. in addi. Spec. in tit. de execu. sn̄ie. §. sup. ver. illud. ꝛ sequit Jm. in. l. imperatores. ff. de re indic. vbi

5 cōcludūt † ꝙ l3 alia sn̄ia q̄ trāsiuit in rē iudi. nō retractet ꝓtextu instrorū nouiter repertorū. d. l. imperatores. ꝛ. l. specie. C. de re iud. tn̄ si ille qui vult dictā sn̄iam infringere, habuit iustā cām ignorādi dicta instrā poterit petere dictā sn̄iam retractari per

b remediū restitutiōis i integrū [b] cōcedēdū ex clausula generali, si qua mihi causa iusta ꝛc. de qua in. l. j. in fi. ꝛ in. l. s3 ꝛ si ꝑ ptorē. §. hec clausula. ff. qui. ex cau. maio. allegauit. etiā not. in. l. seruo

6 in inuito. §. cū ptor. ff. ad trebel. † qđ tēpus petēde restitutiōis in integrū nunꝙ currit ꝓbabiliter ignorāti, ꝛ valde solēniter decidit ꝛ ꝓbat Bal. in. l. penul. C. si ex fal. instr. Presumptā aūt habuit cā ignorātie dicta dn̄a Sara quo tornaturarū esset dicta possessio, q̄ fuit res aliena. vt. s. dixi. ¶ Aduertēdū etiā ꝓsumptā cām ignorādi, an per dictā sn̄iam adiudicationis esset lesa ꝛ dānificata i numero tornaturaꝝ: q2 nō apparet ꝙ dicta sn̄ia talē errorē cōtinētē dn̄a Sara tanꝙ notitiā habuerit, q2 fuit lata cum procuratore Bertrādi. ¶ Quinimo quod plus est, dictus Bertrandus habuit iustam causam ignorandi lesionē ꝛ errorē sn̄ie: quia cū dicta sn̄ia nō fuerit lata cū eo, sed cum eius

7 procuratore. † dn̄s d3 habere iustā ꝛ presumptā causam ignorantie eorū que gesta sunt a procuratore suo, vt. l. quod vulgo. ff. pro emptore. ꝛ not. glo. ꝛ doct. in. l. si res obligata. ff. de lega. ¶ Non ob. d. l. si seruus pluriū. ꝛ qđ no. Bal. q2 respondeo qđ cum reuerētia nihil obstat: ꝛ etiā prudentia vltra lōge melius nouit. nam ibi substitutus volebat retinere hereditatē virtute sn̄ie pro se late, ꝛ volebat excludere legatarios cōtra eū agētes opponēdo eis qđ alius erat heres, ꝛ qđ ipse obtinuerat sn̄iam pro se ꝑ iustitiā vel errorē iudicis imperite iudicātis. certe non audit q2 turpitudinē allegat ad lucrū suū, ꝛ ad dānū alterius, qđ facere non pōt. ex quo sn̄ia facit ius cōtra ipsum in his que

8 sunt sequela victorie. † Nā lata sn̄ia in fauorē substituti, seq̄la victorie est, qđ ipse teneat ad legata vel onera hereditaria. l. l3 imperator. ff. de leg. j. l. si plures. ff. de leg. j. §. id quod in substitutione. ff. ad leg. fal. Unū aduertēdū ꝙ ibi sententia fuit lata in fauorem obtinentis, ꝛ in totū ita quod in aliquo sn̄ia nō continebat lesionē vel dānū obtinētis. Unde non auditur si vult vel

vtilitatem

vtilitatē suā ꝛ dānum alterius allegare se ob timuisse ꝑ iustitiā: sed casus noster est longe diuersus.[a] Nā nos nō allegamus ad dānum alicuius iniquitatē vel nullitatē snīe, sed ipsam tantum allegāmus ad dānum nostrū euitandum: non ad lucrū, vt.l.si seruus pluriū. Itē nō dicimus snīam ꝓ nobis fuisse latā iniuste. Primo dicim⁹ ꝙ sentētia est lata cōtra ius iniuste inquantum in effectu comes debitor per dictā sententiā fuit absolut⁹ a quantitate librarū.l.xvj. vbi tantū debuit absolui a quātitate librarum quinquaginta: ꝛ triginta vel circa. Nec sumus in his que sunt seqla victorie ita qꝺ casus remanet extra terminos. ꝺ.l.si seruus. Aū ex notatis ꝑ Cy. ꝛ doc. in locis.s̄.allegatis. dicta sentētia vel decretū est nullū, vel saltē rescindendū. ¶ Non ob.l.cōputarē.q2.s̄.est rñsum. Uel scꝺo rñdeo ꝙ l3 in casu illius snīe de iure cōiteneat: tū si interueniat iusta ignorantia, dicta snīa posset per remediū restitutionis retractari: vt firmat Cy. ꝛ Joan. And. in locis superius allegatis. ¶ Quinimo plus dixit Bar. ꝛ doc. multū elegāter in.l.iulianus verū debitorē.ff.de 9 cōdi.indeb.in.vj.col.ver.ex ꝑdictis. ergo dicit etiā † ꝙ l3 solutū ꝑ errorē pretextu iniuste snīe nō possit repeti ꝑ cōditionē indebiti.in.ꝺ.l.cū putarē.ꝛ.l.j.C.de cōdt.indeb.ꝛ.l.si fideiussor.§.in b oībus.ff.māda.tū pōt repeti ꝑ conditionē sine cā [b]. ad hec inducit.l.cū fullo.cū similib⁹.ff.de cōditio. ob cau. ꝛ idem voluit Bar.in.l.j.§.ij.ff.quod vi aut clam.ꝛ in.l.si sine.§.j. ff.rē rat.habe.ꝛ Bal.in.l.receptitia.C.de cōsti.pec.in.l.j.C.quando ꝓuoc. non est neces.in.l.sub specie.C.de re iudic.ꝛ Bart.in.l.si fullo.

10 ¶ † Uenio ad ꝭm dubiū, circa ꝙ breuiter dico: exceptio ꝑscriptionis nō obstat, q2 comes fuit in mala fide q ꝑ instrumētum se obligauerat ad dotē dandā, quod nō fecit, q2 non soluit, nec quo ad errorē, siue potest allegari quod habuerit iustā causam putandi quod fuerit satisfactū pro quantitate.l.xv. vt dicit sententia: q2 nō apparet ꝙ comes vnꝙ habuerit notitiā sententie predicte. Preterea posito ꝙ habuit notitiā sententie, non potuisset prescribere, q2 presumebatur ipsum scire quod tornaturarum esset possessio predicta q̄ sua erat, vt.l.quisquis.C.de rescinden.vendi. ¶ Fatetur etiā hoc pars aduersa. rñdendo positionibus qꝺ comes sciebat qꝺ si quot tornaturarū esset dicta possessio, qꝺ sciuisset comes effectū ꝛ cōtinentiā dicte snīe late, vt.s̄. Tamen q2 dicta sentētia adiudicationis erat nulla de iure, vt probaui, iō nō tribuebat comiti iustū errorē conscribēdi, qui error prodest quo ad prescriptionē.l.nunquā.ꝛ.l.fur.§.j.ff. de vsucapio. ¶ Item posito qꝺ etiā comes vel heredes sui habuissent bonam fidē, tamē illa nō est in processu allegata. vnde succedit qꝺ not. decidit Bal.ꝛ Ang.in.l.super longi.in.iij.col.

11 C.de prescriptio.long.tempo. † quod licet sepe in prescribente presumatur bona fides ꝛ titulus, ꝛ sic de singulis, tū nunꝙ talis ꝑsumpta bona fides iuuat prescribentē, nisi sit allegata.l.si adulterium cū incestu.§.itē Pollioni.ff.de adulteri. ꝛ idem tenuit Ange.in.l.eū qui.§.fi.ff.de publiciana.ꝛ Bal.in.c.si quis per.xxx.si de feu.fue.cōtrouer.inter do.ꝛ agn. bona fides cōsistit in animo. ꝛ est qꝺ facti. vñ nunꝙ ꝑsumit̃ nisi allegetur [c] allegat no.instit.de actio.in.§.alie.ꝛ in.l.bonefidei.ff.de acq.re.do. c

12 s3 in dicto toto ꝓcessu nō reperit̃ qꝺ sit allegata bona fides, ergo ꝛc. ¶ † Accedit ergo quod dixit Bal.in.l.etiā.in.iij.col.C. de execu.rei iudi. vbi dixit: qꝺ licet in pluribus casib⁹ ex possessione sola quis presumat̃ dñs, vt plene per Bal.in.l.quidā in suo.ff.de condi.insti.ꝛ per doc.in.l.siue possidetis.C.de ꝓbat. ꝛ Canoni.in.c.cū ad sedē.cū simi.de restit.spol. tamē nunquam presumit̃ nisi hoc allegetur per partē.ꝛ idem sentit recte intuenti Bar.in.l.rem alienā.circa.iij.col.ff.de pign.act.ꝛ sequitur in.l.

13 certi.C.loc. ¶ † Non obstat etiā predictis si diceretur quod de iure etiā debitor malefidei prescribit: quo ad actiones personad les [d], vt sub dubio posuit Bart.in.l.sequit̃.§.si viam. quoniā vt est notoriū cōmunis opinio secundū quā debet iudicari, est in contrarium. ꝛ non scribo hic hac de causa, mitto copiam cōsilij mei ad qꝺ me refero. ¶ Item nō obstat etiā si diceretur ꝙ statuto caueturquod de iure municipali in quocūq3 casu ius cōe ciuile debeat obseruari, q2 respondeo primo, ꝛ dico qꝺ etiam si statutū specialiter ꝛ expresse diceret qꝺ debitor malefidei prescriberet, tale statutū nō valeret, vt est cōis sentētia doctorum. Super quo mitto copiā mei consilij, ad qꝺ me refero. ¶ Preterea ꝛ primo ad hoc rñdeo ex his que bene ad propositū decidit Host.in.c.lator, q fi. sint legi. cū quo etiā transeunt doct. ꝛ

14 do.Ant.in.c.cū sit generale.de fo.cōpe. ¶ † Nā dicunt ꝙ posito qꝺ ꝭm canones tantū cōcubinatus sit ꝓhibitus.xxxij.q. iiij.nemo.ꝛ ibi glo. Tū attento qꝺ in his que tāgunt peccatum lex ciuilis submittit se canoni, vt in auꝭ.q̄uo op3 epis.circa prin. ꝛ in auꝭ.de eccle.tit.circa prin.ꝛ in auꝭ.vt cleri.apud proprios epi.§.si vero ecclesie. infertur ꝭm eos qꝺ concubinatus in quo vertit̃ peccatū, & prohibitus de iure etiā ciuili. ¶ Ex hac ra-

15 tione cōcludit etiā do.Abb.in.c.cū venissent.de insti. † qꝺ etiā in foro ciuili poterit allegare ex iuramento introductorio oriri actionem, attento quod circa nō obseruantiam iuramenti vertitur peccatū periurij. ꝛ in tangentibus peccatum lex ciuilis submittet se canoni vt dixi de iure canonico ex iuramēto introductorio oritur actio ꝭm magis cōmunē opi.ꝛ not. Inn.ꝛ Jo. And.in.ꝺ.c.cum venissent.ꝛ do. Anto.in.c.cum contingat.de iureiur.ꝛ Bar.in.l.si quis pro eo.ff.de fideiuſ. quanquā lege ciuili cautū sit quod nō oriatur actio ex tali iuramēto, preterquā in liberto, vt.ꝺ.l.si quis pro eo.in princip.ff.de ope.liber.ꝛ plene per Cy.ꝛ Bal.in.l.j.C.de ope.liber.cum cōcor. ¶ Ad propositum ergo, cum nos sumus in materia peccati in quo incurrit prescribens cum mala fide, vt est tex.in authen.vt eccle. Rom.circa medium, vt plene scribo in dicto consilio, ergo in tangentibus peccatū lex ciuilis se submittit canoni vt dixi, infertur quod de iure ciuili debet dici propter conuenientiā capituli fi.de prescrip.ꝛ.c.possessor.de reg.iur.in.vj.interdictū quod malefidei possessor hodie non prescribat per rōnes predictas, ꝛ sic posito quod statutum vellet stare debere dispositioni iuris a ciuilis. ꝛ valeret tale statutum adhuc haberemus dicere quod talis prescriptio cū mala fide haberet ꝓcedere. ¶ Non obstat etiā si diceretur qꝺ iam sunt anni.xxxij. quod decessit dictus b comes, ergo heredes sui potuerunt propter iustā ignorātiam prescribere, q2 respōdetur pluribus modis. ꝛ primo quod non est allegata bona fides, vt.s̄.dixi. ¶ Scꝺo, q2 stantibus deductionibus temporū, que fieri debēt ex forma statutorū, nō sunt decursi anni.xxv. ergo respōdeo qꝺ mala fides defuncti nocet heredibus quo ad impediendā prescriptionē.l.sequitur.§.coheredes.ff.de vsucap.ꝛ vt etiam plenius tetigi in dicto cōsi.ad

16 ꝙ me refero. ¶ † Preterea tollo in oībus exceptionē ꝑscriptionis vltra ꝑdicta, q2 posito quod verū esset cōpleta tū nō potest e negari quin ex clausula generali [e] ꝓpter ꝑsumptā ignorantiā detur restitutio, vt firmat not. Bart.in.l.j.§.si quis autem propter.ff.de iti.actuq3 priua.per illū tex.cum glo.ꝛ Spe.in tit.de prescrip.§.j.versic.pone colonos, ꝛ glo.in.l.si partem.§.j.in ver. nō vtendo.ff.quemadmodū seruit.amit.ꝛ firmat Imo.in repetitione.c.fi.de prescript.ꝛ Ludo.Roma.in.l.si vero.§.de viro. in.xxv.fallen.ff.solu.matri. Accedunt no.per Bar.in leg.Emilius.ff.de mino.ꝛ in.l.cum filius.§.in hac.ff.de verb.obli.ꝛ gl. ꝛ doc.in.l.ij.de iure emphy.ꝛ Bald.ꝛ Bart.in.l.ij.C.si aduer. vēdi.pig.ꝛ Bal.in.l.fi.C.si pendē.appel.mors interue.ꝛ Spec. in tit.de locat.§.nūc aliqua.ver.xvij. ¶ Accedit etiā quod no. Cy.in.l.quoties.de pre.imper.offe.ꝛ Bal.post Guil.i.l.senat⁹. ff.de offi.ꝑsi.ꝛ Bal.in.l.j.C.de anna.excep. Nemo aūt dubitat qꝺ dña Sara habuit iustā cām ignorātie, q2 succedit tanꝙ hr̃s in ius defuncti.l.q in alterius.ff.de reg.iur.l.Marcell⁹.ff.rerū amotar.ꝛ.c.eū q in ius.de reg.iur.in.vj.cū vulgari. ¶ Ex quib⁹ c omnibus puto clare nō obstare etiā exceptionē prescriptionis. ¶ Nec dicat aliquis do.Borinus in causa pendēte coram arbitris, dum ageret cōtra nepotes cōsecutus est mille pro dote matris, q2 primo cum reuerentia negatur quod illa habuit licet latum sit laudum cōtra illos preterea ipse dominus Borinus nec arbiter dicunt quod dicte libre mille fuerūt solute per comitem: vel alium eius nomine, ꝛ sic nō est probatio cōcludēs quod comes soluerit. nec dicat etiā quod soluerit comes tempore promissio ab eo quod euitauerit cursum alimentorū ꝛ pe- d

17 narū. ¶ † Itē etiā solutio facta per alium non nomine comitis non pōt comitē liberare q2 illud quod non est gestum nomine e meo, nō possum ratū habere.l.si pupilli.§.sed si ego.ff.de nego. gest. ¶ Quinimo si nepotes dñi Borini soluissent tanquam indebite solutum: repetere possunt, per totū titulum de condit. indeb. ergo nō potest eadem solutio petere conditionē indebiti. ꝛ liberationē.l.qui hominem.§.fi.ff.de solu.ꝛ.l.cum his.ff.de condi.indeb. Ex omni ergo capite apparet de iustitia Romei, quam viam sapiētie tanquam cultrix vel amatrix omni studio fauere debetis.in.l.libertas.§.j.ff.de verb.signifi.

[Marginal notes:]

a ¶ Diuersus.j. lib.iiij.consi.lxiij. nu.xxiij.

b ¶ Sine causa. Idem alexā.in.l. Julianus verū debitorē.col.ij.de condi.inde.ꝛ.l.j. consi.clxxj.col.ij. ꝛ lib.ij.cōsi.clxix. nume.xij. hippo. marsi.l.j.§.si quis vltro.nu.lxij.de q.ꝛ sing.cccxix. adde qꝺ not.Jo. and.in add.spec. de instru.edi.§. postꝙ.nu.ix.ver. in princ. Et verū puto, ꝛ intelligo qn̄ iustitia sententie directo non infringitur, vt hic, q2 fatetur debitū fuisse, secus si ꝓbare vellet se nunquam debuisse.

c ¶ Allegetur. frāc. balb.trac.ꝑscri.in ij.par.iij.partis princ.q.x.nu.xix. in repeti.l.cel.de vsuca.par.iij.nu. iiij.matt.affli.de cisi.nea.clxxxviij. ad fin.

d ¶ Personales. j.li.iiij.consi.xcix.

e ¶ Generali.s̄. lib.j.consi.lxxj.

Epitome.

¶ Reprobatio vnionis beneficiorum ꝛ probationis pretense fame.

Consilium.LXX.

In causa inter dominū Baltasarē de zugholis ex parte vna ꝛ dominum Christophorū muriariū ex altera. ¶ Duo breuiter videnda sunt que iudicio reuerēdi patris domini vicarij cōmis-

sa sunt. ¶ Primo, an sit ꝓbata vnio ecclesiarū dictarum parrochialiū sancti Cataldi, ⁊ sancti Jacobi. ¶ Secundū an dicto dominus Baltasar sit capax beneficiorū curam animarū habentiū. ¶ † Circa primū presuppono ꝙ onus probādi incumbit ei qui se fundat ex ea. vj. q. iij. §. actor. l. ei qui. ff. de probatio ni. etiā qꝛ sacerdos iure communi duabus curatis ecclesijs ꝑfici nō potest. c. cū nō ignores. de preb. ⁊ constat istas duas esse parochiales, ⁊ curā animarū habere vt in processum fatet̃ dn̄s Baltasar, ⁊ attestāt̃ oēs collatiōes superinde facte. ¶ Videamus insup an ꝑ parte dicti dn̄i Baltasaris sit de vnione ꝓbatum. ⁊ dico quod nō. nam primo non obstat quod per plures probare conetur quod pluribus annis citra, puta a. xxxiij. annis citra dicte ecclesie fuerunt tente ⁊ possesse tanquam vnite, quia respondeo qꝺ hoc nō sufficit. primo † quia vbi agitur de inducendo nouo statu beneficij, requiritur prescriptio. xl. annorum. c. cum de beneficio. ⁊ ibi gloss. in ver. legitimam. de prebē. in. vj. not. docto. in. c. vt super. de reb. eccle. non alie. ¶ Fortius dixit Joānes Andreas in regula, qui contra. in mercu. † ad inducendā vnionem duorum beneficiorum curam [a] animarum habentiū necessaria est prescriptio tanti tēporis cuius in ꝯtrariū memoria non existat. Adducit ad hoc plures rationes: ⁊ ꝑsertim vnā. qꝛ illa que ad publicā vtilitatē ꝑtinēt ꝑscribi non possunt. xvj. q. iiij. pōt ad finē. l. scriptio. C. de ope. pub. l. cōpetit. C. de ꝑscrip. xxx. anno. Vn̄ cum sacerdotes pctā hoīm comedāt ⁊ suis ꝑcib⁹ ea deleāt ⁊ cōsumāt. x. q. j. qꝛ sacerdos. ergo sequit̃ qꝺ detractio sacerdotū in publicū ledit cū quāto sint plures tāto melius deleāt: cū multitudo exaudiat̃ facili⁹ a Deo. de peni. dist. fleat. paret ergo esse contra bonū publicū in. l. j. §. huius ff. de iust. ⁊ iur. latius hoc ꝓsequit̃ Joā. and. d. c. q contra. ⁊ ita dicit tenere. Host. in summa de supplē. negli. ꝓla. quot modis ver. suppletur. Pro hoc allegat not. per doct. in. c. quia nōnullj. de cleri. non resi. Item etiā tenet dn̄i de rota in decisionibus cōclusiōe. ccix. incipiē. itē no. vbi aliqs dicit. ¶ Et per hoc patet nō obstare id qꝺ no. Host. ⁊ doct. in. c. illud. de presum. in. c. ex insinuatione. de procura. ⁊ no. doct. in. c. ea noscitur, de his q̄ fi. a prela. ⁊ in. c. innotuit. de eo qui fur. or. suscep. ⁊ ea que habentur in. l. si filius. C. de petit. hered. ⁊ in. l. qui aliena. in prī. ff. de acquir. here. ⁊ in. c. ꝑuenit. de emp. ⁊ vēdi. quia illa nō loquūtur in acqsitione iuris ꝯ ius cōe, seu cōtra publicā vtilitatē: nec iure iprescriptibili, put nos loqmur. ꝓ hoc est bon⁹ text. i. c. ad decimas. de resti. spoliato. lib. vi. † vbi qn̄ possessio est ꝯ ius cōe talis possessio nō releuat nec presumptionē inducit ꝓ possidēte etiā si possiderat longo tꝑe, vt in versi. aliquandiu, qꝺ refert̃ ad longum tempus, vt no. Archi. x. q. j. lōginquitate. ⁊ Lap. Ab. in. d. decre. ad decimas. ¶ Preterea Hosti. ⁊ doc. in locis ꝓxime allegatis loquūtur qn̄ essem⁹ in antiquis. Nā tūc sola possessio cū fama sufficeret: † sed de antiquis [b] tractari dꝫ q̊tiescunqꝫ tractatur de tꝑe annorū cētuꝫ vel quadraginta ad min⁹, vt notat Inn. in. c. veniens. ⁊ in. c. quid per nouale, de verbo. signi. et Spec. in tit. de proba. §. j. ⁊ An. de but. in. c. veniēs. el primo. de test. sed nos tractamus de tꝑe a quo distam⁹ ꝑ annos quadraginta: ergo ⁊c. ¶ Quinimo dico famā non posse sufficienter eē probatam vt statim dicam non eīn releuat probatio facta ꝑ famā. prio: qꝛ fama nō facit plenā ꝓbationē. no. in. c. veniens. ⁊ in l. iij. §. eiusdē. ff. de testi. l. admonēdi. ff. de iureiur. cū ꝯcor. ¶ Secūdo qꝛ dico ꝓ certo nō esse probatā famā: † qꝛ fama, vt sit diligēter ⁊ legitime probata, requirit̃ ꝙ testes īterrogati assignent cās probabiles ex quib⁹ induct⁹ sit ppl's ad credēdū, ⁊ dicēdū alias nisi probent̃ iste ꝓbabiles cause, a quib⁹ fama trāxit originē, nō dꝫ fama esse ꝓbata: sꝫ dꝫ potius esse ꝓbatū de vana voce populi. q̄ exaudiri nō dꝫ. l. decurionū. C. de penis. ⁊ no. Bar. in. l. de minore. § si pluriū. ff. de q̄stionib⁹, ad fi. ⁊ in. l. proprietatis. C. de ꝓbatio. ⁊ in. l. diffamari. C. de inge. ⁊ manumis. ⁊ Sal. in. l. ea quidem. C. de accusatio. ⁊ d. Ant. but. in. d. c. veniens.

¶ Capio nāqꝫ primū testē videlicet dn̄m Bar. ⁊ iste deponēs super fama in causa scientie, respōdet se scire quod erat vox publica ⁊ fama: quia audiuit a multis personis ⁊ sacerdotibus, † certe talis testis non probat famam. quia oportet quod dicat se audiuisse non a multis sed a maiori [c] parte, vt notat glo. ⁊ doct. in. l. iiij. §. eiusdem. ff. de testi. ⁊ Bar. clare in. d. l. de minore §. pluriuꝫ. in versic. Quero quid si testis dicit quod hoc audiuit ⁊c. no. doct. in. c. cum oporteat. de accusa. licet testis deponat se audiuisse a multis nō sequitur ergo a maiori parte: qꝛ multi dicunt̃ duo vel tres in. l. j. §. hoc rescripto. ⁊ ibi no. ff. ad Sylla. insti. de iur. perso. §. fi. l. licet imperator. de leg. j. no. in. c. latores. de clerico excom. ¶ Deponit scꝺs testis videlicet Joannes qn̄ germani, ⁊ non ꝓbat, qꝛ non deponit ī quo loco viguerit fama predicta. ⁊ ex hoc nō dicitur ꝓbare, vt in terminis firmat bar. in. d. l. de minore. in ver. qꝛ si testis dicit ⁊ hoc audiuit ⁊c. Secūdo, quia interrogatus vnde fama traxit originē: rn̄det ꝙ a dn̄o Antonio de chino. ⁊ sic nullam assignat probabilē causam ꝓpter quā pōpulus potuerat induci ad sic credēduꝫ ⁊c. ¶ Tertius testis. s. Joannes quōdam Benedicti, nō probat famam tum quia interrogatus nō dicit se audiuisse a maiori parte, sed a scientibus. predicta tamen quia nescit dicere a quibus audiuit, quo casu nihil ꝓbat. vt firmat Inno. in. c. qualiter ⁊ quando. ⁊ accusatio. Spe. in titu. de inquisitione. ⁊ Bar. in. d. l. de minore. in vers. quero si testis interrogatur. tum etiam quia nō deponit de loco vbi erat fama prout requiritur, vt proxime dixi. ¶ Quartus testis scilicet Joannes quōdam bernardi etiam non probat, † quia non assignat aliquam causam probabilem a quo fama traxit originē, prout requiritur, sed simpliciter dicit quod fama habuit originem a populis ipsarum ecclesiaruꝫ ⁊ sic assignata cum alia causa iste dicuntur varie voces populi, que nō attēduntur, vt supra dixi. ¶ Quintus testis Joannes quondam Bart. non probat: quia nescit vnde fama traxit originem, ⁊ sic nihil probat. vt dixi. Item non deponit quod a maiori parte audiuit. ¶ Sextus testis scilicet dn̄s Jaco. non probat, quia nescit a quibus fama traxit originem, nec deponit se audiuisse a maiori parte ⁊ licet dicat quod publice dici audiuit, hoc non sufficit, vt notant Bar. in. l. iij. §. eiusdem. ff. de testa. ⁊ in. d. l. de minore. in ver. q̄ro quid si testis dicit ⁊c. ⁊ in. d. l. Labeo. ff. de sup. leg. ⁊ Bald. in edi. spec. in fi. de sn̄ia. in. xiij. col. ⁊ doct. in. d. c. cum oporteat. nam potuisset audire ab vno homine publice dicente, ⁊ tamen per hoc non infert̃ quod ita esset fama. quam iste testis interrogatus quid sit fama, ostēdit se nō intelligere qd sit fama, qꝛ dicit qꝺ est audire res q̄ dicuntur per istū ꝑ illum ⁊ ꝑ aliā ⁊c. ⁊ sic cū appareat eū nō intelligere qd sit fama, vt not. Barto. in. l. j. ff. de his qui sunt sui vel alie. iuris. ⁊ in. l. data opera. C. de accusatio. ⁊ Joan. ⁊ Imo. in. l. stipulatio ista. §. hec quoqꝫ. ff. de verbo. obliga. ¶ Dn̄s Carolus de borādis non deponit super fama ⁊ depositione dicti sui, vt infra dicā. dn̄s Franciscus de gadinano octauus testis non probat famā, quia dixit se ignorare ex quibus, vel vnde fama traxerit originem: ac etiam quia non deponit se audiuisse a maiori parte. ⁊ licet dicat quod est fama inter clericos Mutine, illa verba verificantur in duobus. l. theopōpus. Item non apparet qꝺ iste iurauit, ergo non debet stari dicto eius. Et etiam ex dictis suis apparet quod ipse non intelligit quid est fama, quia interrogatus quid est fama, respondet qn̄ aliquis reputatur bonus vel malus. ¶ Vltimus testis nō probat famē, quia interrogatus super interrogatorijs de causa scientie, nō deponit a quib⁹ dici audiuerit, prout cōtinetur in interrogatorijs super quibus fuit interrogatus, ⁊ sic non probat, vt not. doct. in locis proxime allegatis. ⁊ non assignat aliquam probabileꝫ causam vnde fama traxerit originem. ¶ Non ob. etiam id quod deponit primus testis super primo capitulo, qui interrogatus si aliquis notarius fuit rogatus de ipsa vnione, ⁊ respondet quod fuit rogatus vnus notarius, cuius nomen non recordatur, quia respondeo quod iste testis nihil penitus probat, tamen quia interrogatus per que verba fuit facta dicta vnio, dicit non recordari. Tum etiam ⁊ fortius, quia vt dicit in proposito Inno. in c. sicut. de re iudica. ⁊ Bald. in. l. gesta. de re iudic. † Testis volens probare sententiam oportet quod ipse audiuit legere sententiam, ⁊ illā publicari, ita ergo in proposito requirebatur secūdum formam cōmissionis apostolice, quod episcopus Mutinensis causa cognita, ⁊ precedēte processu, ⁊ verificatis his q̄ continebantur in cōmissione apostolica, procederet ad declarationē sup premissis ⁊ veniret si narrata verificata essent, vt no. Inn. in. c. fi. de presump. ⁊ gl. ordinaria in cle. j. de offi. delega. ergo oportebat quod testes deponerent se audiuisse legere dictā declarationē seu vnionem. ¶ Requirebatur ⁊ aliud scilicet ꝙ ante vnionem precederet processus, ⁊ verificatio eorum que in dicta commissione continebatur, quia dictus episcopus elect⁹ fuit non solum vt executor sed vt cognitor ⁊ iudex vt patet per illa verba apposita in commissione, videlicet † si tibi constiterit. [d] ⁊ per illa verba, vocatis vocandis per que intelligitur electus vt iudex. no. Inno. ⁊ doc. in. c. fin. ⁊ Joannes And. in. d. l. cle. j. in gloss. magna, ⁊ Inno. in. d. c. proposuit. de conces. preben. ⁊ domini de Rota sua conclusione. cccxliij. incipien. Item si propter. ⁊ maxime si tractaretur de alterius preiudicio, scilicet, dictorum populorum, vt no. Jo. An. in. d. c. cōtra. in merc. in vltimo argu. prime partis. ¶ Quo casu ꝺm doc. in. d. c. fi. de presum. presumit̃ cōmissum, vt iudici non vt executori. ⁊ sic nō interuenerit dicte cause cognitio ꝓ verificatiōe eorū q̄ in cōmissione cōtinebant̃ ꝓcessus nō valet, vt est gl. not. in. dicta cle. prima. in versi. reperit̃. ad fi. de offi. deleg. facit. c. cum dilecta. de rescrip. ¶ Sed quod dicta cause cognitio interuenerit, ⁊ inuestigatio veritatis sup cōtentis in dicta cōfessiōe, hoc nō deponit iste testis: nec alij, ergo dato qꝺ fuisset fctā dicta vnio non ser-

uatis

---

a ¶ Curaꝫ. ideꝫ est in simplicib⁹ nisi ꝙ qn̄qꝫ ex triginta annis solēnitates ꝑsumunt̃ secūdū no. ī. lib. vj. ꝯs. ccxix. adꝺ. ī. li. iiij. cōsi. xlj. pet. peru. trac. vnio. c. iiij. ad fi.

b ¶ [illegible]

c ¶ Maiori. ꝯ. li. ij. consi. xciiij.

d ¶ Constiterit. ꝯ. lib. ij. cōsi. ccxviij. col. j.

uatis pdictis,nō valeret.ꝛ q̄ nō interuenerit cause cognitio, patebit ex his que statim dicam. ¶ Nō obst.id quod deponit septim⁹ testis,vz rñdēs dñs Carolus quōdā Mutinēsis eps ꝛ iste nō est idoneus testis,q̄ attestaẗ q̄ ipse fecit vnionē predictā precedentibus requisitis,q̄ dicit q̄ fecit primo fieri citationes,ꝛ q̄ verificabat oīa q̄ continebantur in cōmissione sibi facta,ꝛ sic deponit ad validitatem vnionis a se facte,ꝛ sic non
11 est idoneus,† q̄ iudex deponēs sup validitate ꝛ iustitia sue sententie nō est idoneus testis.ij.q.vj.statuendū.oēs notant in.c. cū a nobis.extra de test.ꝛ Inno.in.c.ij.de arbi.ꝛ vbicunq̄ ali
a quis deponit sup eo ex quo possit ascribi laus [a] vel vituperium, semper redditur suspectus,vt no.Jo.And.in addi.Spe.in tit. de teste.§.j.versi.sed pone quod administrator.si aūt attestatur non de eo q̄ ipse fecit.sed iudex de eo quod gestū fuit coram eo.tunc est idoneus.l.ob carmē.§.j.ff.de testi.vel vbi attestatur cōtra id cū verisimiliter ipse deberet fouere,vt q̄ deponeret ꝛ ꝯ validitatem sue snīe,vt in.d.c.ij.de arbi.fm vnum intellectum. ¶ Preterea est vnicus,ꝛ ideo sibi non creditur.d.c.cum a no
12 bis.† Itē non apparet si facta fuerit relatio citationis,ꝛ dictorum ꝛ q̄ relationes sibi cōstiterit,put requiritur.alias eñ vnio subsequenter ab eo facta reddiẗ nulla.l.hec aūt.§.j.ꝛ ibi hoc expresse no.Bar.ff.ex quib.cau.in pos.ea.ꝛ in.l.ij.C.de edē.ꝛ in.l. multū.de cōdi.ꝛ demō.ꝛ Bal.sequiẗ in.l.iij.de pcu.ꝛ in.l.j.C. de spon.d.Anto.in.c.cum dilecti.de dolo ꝛ contu. ¶ Et sic ptz quod non constat de cause cognitione,nec presumuntur talia fuisse seruata,etiā si lōgū tps abinde citra decursum est,nisi eēt tm̄ tps quod impossibilis redderetur pbatio,ar.l.arbiter.ff.de proba.ita dixit Host.Jo.And.ꝛ cōiter doc.in.c.Albericus.de testi.ꝛ sic intelligūt de tanto tpe q̄ in ꝯriū memoria non existat,ptz per.l.quā allegāt.§.p.l.si arbiter.ꝛ etiā per rōnes eorū dū dicit q̄ lapsum dz esse tm̄ tps,q̄ pbatio reddatur impossibilis per lapsum annorum centum:q̄ tm̄ presumitur esse vita hominis,ꝛ testiū.l.fi.C.de sac.san.eccles.no.in.l.ij.ff. queadmo.
13 test.ape. ¶ † Item iste testis.s.dñs Carolus fuit examinatus per notarios cause,quibus non apparet factam fuisse commissionē examinandi,nisi ex actis ꝛ rogatione istorūmet notariorū,vnde illa scriptura eorū nō facit fidē de commissione eis facta.ita dicit Hosti.ꝛ Jo.And.in.c.qm̄ contra.de pba.ꝛ sequiẗ ibi.d.Ant.de bu.i.iij.co.ꝛ Fe.de senis in cōsi.cxlix.inci.Queriẗ an ibi dña margarita.ꝛ Jo.an.in.c.cū ꝯ.in merc.ꝛ Bal.i.l.iurisiurādi.in vlt.col.C.de testi.ꝛ i.l.iudices.C.de fide instr. ¶ Nec obstāt nōnulle collatiōes facte de dictis ecclesijs tanꝗ̄ vnit⁹, q̄ si aliᷓ nō appareat de vniōe,nō p hoc est mutat⁹ stat⁹ primeuus dictarū ecclesiarū maxīe sine cursu maioris tpis,vt est tex.in.d.c.cū de bñficijs.in ꝟ.istitutis.ꝛ q̄ ibi no.de pb.Nō eñ seq̄ẗ q̄ sint vnite,lz in collatiōib⁹ dictis enūciatiue fiat mentio de dicta.vnione,vt in auẗ.si q̄s in aliquo.ꝛ q̄ ibi Bar.ꝛ doc.d edē.ꝛ no.in.c.qm̄ ꝯ.de pba.cū simi.ꝛ ēt cū in talib⁹ collationib⁹ nō interuenerūt nec solitum sit interuenire citationes aliquorū, seu eorū de quorū preiudicio tractabaẗ,ꝛ sic talis collatio papalis taliū ecclesiaꝝ obesse non potest.c.inter quatuor.de maio.ꝛ obe.ꝛ.l.de vno.ff.de re iudi. ¶ Scđo principaliter est videndū de incapacitate dñi Baltazaris,de cui⁹ incapacitate dico euidētissime cōstare.nā in toto pcessu,maxīe rñdēdo positionibus
b fateẗ dñs Baltazar se esse monachū [b] professum regule sancti Benedicti,vnde ad regimē ecclesie parochialis nō pōt admitti de iure cōi sed cum dispensatione epi,ꝛ cum licentia Abbatis suadente necessitate,q̄ alij promouendi non inueniunẗ.vel suadente vtilitate,puta predicandi.vj.q.j.c.in parochia.ꝛ.c.cū pro vtilitate.de istis.c.ij.ꝛ ibi communiter no.doc.ꝛ in.c.quod Dei.de statu mona.lviij.dist.c.j.ꝛ late firmant doct.in cle.j.de elec.vbi per Ant.de but.i.c.Deus qui.de vita ꝛ hone.cleri.vbi per eundē legiẗ ꝛ no.in.c.fi.de capel.monacho.sed de aliqua dispensatione epi nō apparet ꝛc. ¶ Nec ob.quod fuerit per assertum vicariū epi pmotus dictus frater Baltasar ad beneficiū,
14 quia† per promotionē factā etiā sciēter de inhabili,non videẗ
c inferior [c] a principe dispēsare,nisi appareat precessisse cause cognitionem super ipsa dispensatione ꝛ validitate,vt no.gl.in.c. j.in gl.fi.de eta.ꝛ quali.i.vj.ꝛ gl.in.c.ij.ꝛ no.Jo.And.de schisma.ꝛ clare Inn.quē oēs sequunẗ in.c.veniēs.de filijs presby.ꝛ gl.in.c.literas.de conces.preben.ꝛ Spe.in tit.de leg.§.qualiter. ver.dicunt autem quidam.cū versi.seq.probatur in.c.nihil.de elect.ꝛ Bal.in.l.Barbarius.in.vj.col.de offi.preto.ꝛ mod.in.l. quidam consulebant.ff.de re iudi. ¶ Preterea requirebatur constare q̄ vicarius epi qui promouit dictum fratrem Baltasarē ad beneficiū,haberet spāliter in mandatis cōferendi beneficia.de offi.vica.c.j.in.vj.alias nō dz etiam habuisse ptātem habilitādi aliquem ad beneficia,q̄ cui interdictum est aliquid videẗ interdici oīa per que peruenitur ad illud.l.oratio.cū simi. ff.de sponsa.Sed de speciali mandato vicarij non apparet ꝛc.

¶ Constat etiā de incapacitate,q̄ non apparet q̄uod de licentia Abbatis sui frater Baltasar fuerit promotus.ꝛ lz pducaẗ assertū instrm̄ licētie Abbatis:tū nō est pbatum fuisse confectū manu publici notarij,put requiriẗ.vt no.maxime per Jmo. ꝛ alios in.c.fi.de fi.instru.ꝛ Jo.An.in addi.Spe.in ti.de instr. edi.§.j.ꝛ ver.scias.ꝛ Guil.de cu.in.l.cōparatiōes.de fide instr.
15 ¶ † Itē nō est probatum q̄ ille Nicolaus de verona assertus abbas sancte Lucie de ruffeno ordinis sancti Bñdicti,a quo dz habuisse licētiam,fuerit abbas,vel quasi saltē in quasi possessione dicte abbatie.prout requiritur vt no.Hosti.ꝛ alij.c. innotuit.de eo qui fur.ordi.susce.ꝛ Jo.And.in.c.super his.de accu.ꝛ Inn.in.c.veniens.de ver.sig.ꝛ Ant.de But.in.c.quid per nouale.eo.ti.facit.l.nō ignorat.C.qui accu.ꝛ quod ibi late Bal.Ex q̄bus apparet tam ex capite vnionis q̄ incapacitatis Baltasare succūbere oportere. ¶ Preterea nō obst.si ꝯ impetrationē dñi Christophori opponereẗ de vitio surreptiōis.s.q̄ nō fuit facta mētio in līis eius de possessiōe fratris Baltasaris q̄ rñdeo primo q̄ nō est pbatū.saltē p duos testes: q̄ frater Baltasar vnquā fuerit in quasi possessione ecclesie sancti Jac. Nā oēs testes deponūt de auditu,saltē excepto vno:ꝛ testimo
16 niū de auditu nō facit fidē,vt in iurib⁹ vulgarib⁹. ¶ † Preterea dato q̄ frater Baltasar fuisset in quasi possessiōe,tamē illa clausula vz amoto quolibet illicito detentore,que est in literis impetratis per dominū Christophorum,tollit vitiū surreptionis ꝗ̄uis decolorata possessione alterius mētio facta nō fuerit a elegans est decisio Jo.Cal.ꝛ Ant.de But.ꝛ Jo.de imo.in.c. b cum nostris.de conces.preben.ꝛ id q̄ habetur in.c.proposuit. eod.ti.ita referunt tenuisse Joan.de deo in suis.q.ꝛ sic ptz q̄ potior est causa domini Christophori,de cuius capacitate ꝛ sufficientia nemo ambigit.qualis autē sit status domini Baltasaris,ꝛ cuius viuendi norma satis ꝛ plus quam satis ex de c ductis in processu euidenter constet.

[a] ¶ Laus.3.lib.j. consil.cxlj.nu.ix.
[b] ¶ Monachum. Aret.cōsi.vij.colum.j.Egidi.belleme.dci.dccxiij.
[c] ¶ Inferior.rom. ꝯsi.ccxvj.Anth. bu.henry.bohic. c.veniēs.d fil.presbyter.gemi.phil. d.c.j.Panor.c.cū i cūctis.§.inferiora.col.iij.ꝛ ibi dci. de ele.c.diuersis. col.ij.de cler.coniug.deci.c.si quā do.extr.d rescr. consi.dlvij.nu.v. consi.lix.Cur.senior.cōs.xvj.coll. vij.cōsi.xix.num. vj.cōs.xxxv.nu. viij.Jal.l.barbarius.colū.iiij.de officio preto.Neri.de bott.trac.sy no.par.iij.art.iiij. nu.vij.frā.rip.de rescript. respon. xxxv.col.ij.Fely. c.pterea.col.viij. de testib. cogen.

Summarium.

Consilium.LXXI.

Clarissime domine Judex in causa accusationis institute per conductores datij folexellorum contra Franciscum ghidini tangam primo vnum tantū breuiter circa processuꝫ.ꝛ postea tria
1 principaliter circa merita cause. ¶ † Uenio ad primum, circa processum dico quod libellus accusationis non procedit tanquam nimis generalis stante oppositione facta per procuratorē quod libellus est nimis generalis iuxta.l.fi.C.de anna.ex cep.Quod autē libell⁹ ille sit nimis generalis, patet quia vbi agiẗ ex delicto debet specificari circa quid est cōmissum.l.itez exigere.de dolo.ꝛ.l.pretor edixit.in prin.ff.de iniur.l.libellorū. de accusatio.sed in libello accusationis nō est specificata qualitas serici,q̄ diciẗ fuisse conductū cōtra formam campionis, imo generaliter dicitur in libello quod cōduxit sericum portari pro habitu secundum formam capitulorū datij prohibetur portare sericum diuersarū qualitatum,scilicet sericuꝫ de quatuor ꝛ ordinatura,vel textura.ꝛ omne illud genu serici nostrū quod comprehēdit plures qualitates:ꝛ serici species:ergo non dz in specie sed in genere expressum,circa quod fuit cōmissum. ¶ Ad hoc bene facit q̄ no.Ang.in.l.prima.ff.de lib.ꝛ posth.
2 vbi inquit † , vbi accuso te q̄ commisisti falsum in tali instrumēto,prout apparet in illo: nō dico specifice ꝛ bene libellasse, falsum allegat.d.l.pretori.ꝛ.d.l.itē exigit.sed oportet quod exprimaẗ qualitas falsi. ¶ Ad idem q̄ no.Bal.in.l.ordinarij. C.de rei vendicatio.in.vj.coll.in versiculo item quero nūquid
3 ille ꝛc.vbi dicit † quod ille qui agit interdicto vti possidetis, asserens se turbatum,tenetur specificare modum turbationis,si pars opponat quod libellus est generalis: allegat not.p Innocentiū in.c.licet cām.de probatio.ꝛ ita not.Baldus in sua disputatiōe incipiēte,Accusat⁹ de vi turbatiua.i vltima charta.ꝛ in.l.edita.in.xvij.col.in versi.circa tertiū ꝛc.C.de eden.cū

fini.ec. ¶ Uenio ad merita cause, z dico quod ex tribus princi
4 paliter non pōt accusator obtinere, † primo qz producēs posi
tiones videtur confiteri vera esse illa que cōtinentur in illis po
sitionibus.l.cum precū.C.de libe.cau.l.ij.C.de institu.z substi.
z no.Spe.in ti.deposi.§.decimo.ver.primo.Et Inn.in.c.cū
5 olim.de censi. ¶ † Et aduersarius ipsius producentis positio
nes potest vnam ex positionibus illis acceptare pro se, z aliam
separatam refutare.l.Publia.ff.deposi.§.fi.vt not.Bart.in.l.
si quidem post gl.C.de excep.z in.l.Aurelius.§.idē quesiuit.ff.
de lib.lega.z in.l.j.C.de confes.z in.l.ij.C.de dona.ante nupt.z
Spe.in tit.de deposi.§.fi.ver.penult.z Archidia.in.c.j.de con
fes.in.vj.cum simi. ¶ Cum ergo etiā inter alias positiones pro
ductas per dictos conductores sit vna positio, que est in ordi
ne sexagesimaoctaua, in qua continetur qū dictus Frācisc[us]
sciuit dictum sericum vltra testoligium non erat sericū serionū,
sed vltramarinum: sed Franciscus respondit, credit qꝫ sic, eam
positionem non impugnauit z ex forma statutorum vel pacto
rum campionis sericum vltramarinum non spectat ad datiū
folexcellorū, vt patet in nono capitulo dictorum capitulorū
ergo cum cōductores videantur fateri qꝫ dictū sericū erat vltra
marinum, est fundata intentio nostra, vt dicit Spe.in.d.§.deci
mo.vers.qꝫ dicta positio est contra ponentem, z nocet ponenti
etiā si illa positio fuerit per imperitiā siue per malitiam posita:
qđ etiā fuit facta per malitiam: qz si illā positionē negasset po
tuissent conductores dicere qꝫ ipsi intēdebāt stare responsioni, z
non positioni, vt signāter dicit Bar.ff.de his quibus vt indig.
l.post legatum.in prin.in.iij.col.in versi.quero aduersarius ec.
¶ Nec obstat si dicat qꝫ ꝓcurator conductorū reuocauit illā
6 positionē tanquā erroneā. † Quia respōdeo postqꝫ illa positio
fuit producta in actis parte presente, non potest reuocari. qđ
no.per gl.singularē.xxxij.q.ij.c.apud misericordē.z no. Joan.
an.z Ant.de but.in.c.ex literis.de diuor.z Joā.mona.in.c.fin.
de iureiur.in Spe.z in titu.de deposi.§.fin. versic. item ponēs.
7 z Ant.de Bu.in.c.fi.de confes. vbi videtur velle † quod adhuc
postqꝫ est deducta in actis cōfessio, possit reuocari incōtinenti.
z istud incontinenti intelligitur iudicis arbitrio: quia dico qđ
non pōt dici qꝫ iudex in casu nostro possit arbitrari: qz sola po
sitio fuerit reuocata incontinenti: quia vidimus quod in casi
bus in quibus quis pōt absqꝫ ꝓbatione erroris reuocare cōfes
sionē, non posset talis reuocatio fieri nisi intra triduū: vt.l.fina.
C.de erro.aduo.z no.gl.in.c.olim.de renuncia.z in.c.cū causā.
8 de appellatio.vbi habetur † qꝫ licet clientulus possit absqꝫ pro
batione erroris reuocare confessionē aduocati, tanquā erronee
factā presente ipso clientulo z intelligēte: tamen oportet quod
ipsa reuocatio fiat intra triduū, quantomagis dicendū est qđ
procurator dictorum conductorū non propria confessione nō
debuit posse reuocare vltra triduū. ¶ Cōstat autem quod di
cta positio fuit ꝓducta parte presente videlicet decima Februa
rij: z postea tertia mensis Martij comparuit Ruphinus ad re
uocandum dictā positionē. quis est ita supinus qui diceret hāc
reuocationē esse factā incontinenti: z idē dico etiā si apparet qꝫ
die qua respondit Franciscus, scꝫ die.xvj.Februarij reuocauit
quia non transiuerant sex dies a die productionis facte parte
presente. ¶ Nec dicatur quod de errore cōstat ex libello z alijs
positionibus: quia respondeo z dico qđ ex hoc colligitur error
qz potuit esse qꝫ Ruphinus fecit dictam positionem per impe
ritiam vel malitiam, vt.s.declaraui, quibus casibus positio no
cere debet ponēti. Idem ad ꝓbandum errorē: nā sufficit quod
Ruphinus producat libellum suum: qz libellus suus ꝓ se non
facit fidē sed contra se.l.de etate.§.j.de interro.actio.l.rōnes.
C.de proba.z potuit esse quod in libello non dixit verū: in po
sitione vero sic. ¶ Secundū principale fundamentum oritur
sit quod conductores non possunt obtinere: qz non probarunt
intentionem suam ec.l.qui accusare.C.de edē.c.vt eccle.benefi.
¶ Nec obst.si dicatur quod per.c.cāpionis datij folexellorum
est prouisum qꝫ stetur dicto denunciatoris cū iuramēto cōdu
ctoris: qz respondeo modis pluribus. ¶ Et primo, quod illud
non habet locū in serico vltramōtano, vt ptꝫ in nouo capitulo
dictorū capitulorū. z istud erat sericū vltramōtanū, vt est osten
9 sum in superiori fundamento. ¶ † Scdo respondeo, quod sta
tutū disponens quod credatur dicto denunciatoris, dꝫ intelli
8 gi si talis denunciator iurauerit [a] ita esse verū: qz credit vt tanqꝫ
referenti veritatē, vt faciēs fidem, vt no.Bart.in.l.Theopom
pus.ff.de dote ꝓleg.per illū tex.z Ant.de but.in.c.veniens.el
primo.de testi.z in terminis nostris firmat hoc Ang.in rep.l.si
10 vacantia.in.ij.vel.iij.coll.C.de bonis vacan.li.x.vbi dicit † qđ
si ex forma statuti dꝫ stari simplici verbo accusatoris vel nūcij
aut denūciatoris: tū intelligitur qđ debeat iurare, dicit ad hoc
singularē tex.in.d.l.theopōpus.z hoc pro inuisa coll.in versic.
tū maxime coram peritissimo, vt sum[9] sufficiāt. z ita dico z cō

8 ¶ Jurauerit. doc. l.j.§.fi.de ver.obl. Soc.trac.de cita. arti.vij.n.xlj. Ja so.cōsi.c.xlviij.col. ij.li.ij.limitat ale. §.lib.ij.consi.liiij. col.ij.

sula ego. Non obst.si diceretur quod non iurauit: quia denun
ciator si vult, dꝫ tenere secretum: quia respondeo quod etiā da
to quod iuraret ita potest tenere secretum iurando sicut non iu
rando Fortius dicit quod tale iuramentum denunciatoris de
buit prestari coram iudice, vt no.expresse Bald.de iureiurand.
11 in.l.iij.in princi.in versi.circa quintum ec.vbi dicit † quod quā
do statutū disponit quod de damno dato stetur iuramento est
necesse quod prestetur coram iudice, vel coram notario haben
te commissionem iudicis. allegat not.in. l. hac consultissima.§.
pen.C.de testa.in.l.iubemus.C.de lib.cau. ¶ Nec ob.quod di
ctum huius denunciatoris erat tenendum secretum ipso volē
te: quia respondeo quod per hoc non sequitur quin debuerit
deponere z iurare coram iudice quia etiam testes debēt exami
nari corā iudice: z scribi dictū eorū per notariū. c. quoniā con
12 tra.de proba. ¶ † Fortius dico quod cum statutū velit quod
stetur dictū denunciatoris, oportet vobis domino Judici con
stare plene de dicto ipsius denūciatoris z quod illud quod est
scriptum sit vere dictum denunciatoris.l.ciuus Traianus.cū
ibi no.per Bar.ff.de testa.mili.in.l.j.§.z per vim.ff. quo vi aut
clā. z ego puto quod in veritate nihil sit vobis dictū qꝫ illa sit
vera denunciatio denunciatoris. z si est scriptura priuata. fidē
nō facit in.d. l. rōnes. z sic sine dubio inuenietis quod de iura
mento huius denūciatoris prestito corā vobis, z de vera denū
ciatione sua credo qꝫ nihil cōstet saltem sufficienter. nec aduer
sarij possunt forte emendare errores suos, pro Deo placeat in
hoc non facere eos aduertentes cautos. qz agitur de re pericu
losa: qz vbi tractatur de magno lucro prout in casu nostro, faci
les sunt hoīes ad mēdacia. ¶ Alia rōne non obstat nobis di
ctum.c.cāpionis: quia vltra dictū denūciatoris requirit iura
mentum conductoris: sed isti cōductores respondendo positio
nibus dixerunt quod non viderunt dictum sericum cōduci eo
modo quo in accusatione continetur: ergo cū tale iuramētum
succedat in locū probationis, non potest deferri ipsius condu
ctoris qui non interfuerunt, z sic notitiā veram de delicto ha
bere non potuerunt glo.est notabilis in.l. maritus. in princip.
ff.de questio.z ibi not.Bart.in princ.z not.Bar.in.l.admonē
di.in pen.colū.ff.de iureiu.z no.oēs in.l.in bonefidei.C. de reb.
13 cred.z ibi hoc etiam not.glo. magna: † quia debet deferri iura
mentum ei qui interfuit facto. nō aūt ei qui diceret aliter habe
re notitiā, puta per famam. ¶ Aū videmus qđ super eo qꝫ cō
tractū est cum defuncto, nō potest deferri iuramētū heredi, vt
not.Bald.in.l.iij.in fine prin.ff.de condi.indebi. z per hoc ap
paret qđ non obstat si pars aduersa diceret qđ ipsi habēt scien
tiam quod Franciscus deliquerit. ex eo quia ibi est fama, vel qz
audierunt Franciscum hoc cōfitentem: quia dico qꝫ ad hoc vt
possit eis deferri iuramentū, requiritur qꝫ habeāt scientiā, eo qz
interfuerunt facto, vt est gl.in.d.l.in bōefidei. nā si sufficeret ha
bere notitiā ꝑ famā vel cōfessionē aduersarij, sequeret qđ eodē
mō posset deferri iuramentū heredi sicut defuncto qui celebra
uit ɔctū qz heredes possent habere notitiā ꝑ cōfessionē aduer
14 sarij, vel ꝑ famā. ¶ † Itē respondeo quod nunquam deferr iu
ramentum qū illud quod vult quis iurare non est verosimile
vt est gl.valde not.in.l.j.C.qui z aduer.quos. quam ad hoc ibi
ponderat per no.Bald.in.iij.col. Sed non est verosimile quod
Franciscum qui semper perseuerauerit negando, fuit confes
sus coram aduersarijs suis delictum z turpitudinem suam: ex
quo sequeretur velle totale consumptionem sue substantie, vt.
l.cum de indebito.in prin. ff. de probat. ergo nō dꝫ eis deferri
iuramentum. ¶ Ad hoc corroborandum accedit quia Ru
phinus in processu fo.xv.dum iurat vera esse contenta in accu
satione, fundat scientiam principalium suorum in eo quod ipsi
hoc habent a persona fide digna, quam sub sigillo conscientie
secretum habere intendunt z volunt, ergo se non fundāt ex eo
qđ audiuerint a Francisco: qz illud non ponebant, vt patet ex
libello vbi asserunt qꝫ Franciscus fuit predicta confessus etiā
in presentia conductorum ipsorum. ¶ Preterea si fundamētū
conductorum fundaretur ex eo quod Franciscus conduxe
rit dictum sericum isti essent singulares. z quia iuramētum cō
ductoris fundaretur in cōfessione. z dictum denūciatoris fun
daretur in ipso facto, conductione serici, z sic tanquam singu
lares nō probarent.c.licet causam, de probatio.c.bone.de elec.
¶ Item non obstat si diceretur quod nō requirit qꝫ cōducto
res certiorati fuerunt de ipso facto ad hoc vt possit iurare, ptꝫ
qz statutū vult quod denunciare possit per denūciatorem etiā
secretum, quia dico quod hec est vna diuisio, qz pōt esse quod
denunciator vidit z etiā conductor. z conductor solus non suf
ficeret, qz in facto suo statutum debet intelligi. qđ stetur etiam
iuramento illius qui est informatus, alias enī nihil aliud esset
dicere nisi qđ statutū aperiret viā periurijs. quod non est dicen
dū.l.ij.C.de indicta viduit.l.que sub ɔditione.in prin.ff.de ɔd.
insti.

instit. Ex quibus habeo pro indubitato quod Franciscus debet absolui accedit in dubio etiam fauorabiliores esse debemus liberationi maxime in penis. l. Arrianus. de actio. ⁊ obligatio. in regula, in penis ⁊c.

Summarium.

Consilium. LXXII.

Videtur prima cōsideratione dicendū instātiā cause appellationis fuisse in suspēso, ⁊ non cucurrisse a tēpore quo ꝓnūciatū fuit ꝑ iudicē cause appellationis cōpromissum fieri debere inter dictū Minellū ⁊ eius filios ex ꝑte vna, ⁊ Barbatiū ex altera: vel saltem a tempore quo Barbatius ad mandatum iudicis comparuit, ⁊ obtulit se paratū facere cōpromissum, ⁊ alteriꝰ partis non comparētis cōtumaciā incusauit. ⁊ sic quod dictus iudex cause appellationis nō potuerit seu nō debuerit ꝓnūciare cām appellatiōis fore desertā. ¶ 1 † Nā vbicūq̄ alter ex litigātibus per subterfugia cām protelat, non currit instantia alteri in qua culpa cessat, vt aperte sentit glo. in. c. venerabilis. in glo. magna extra de iudi. ibi dū gl. dicit qđ per subterfugia ⁊c. pro hoc tex. cum gl. in. l. si cuȝ ipse. iuncta. l. precedēti de excu. tut. per quam l. dicūt Dy. Cyn. ⁊ Bal. quod si ex forma statuti omnis causa decidi debet intra tres menses: ⁊ aduersarius causa testiū producendorum quos dicit habere in longinquis partibus petit dilationē. que vltra tres mēses extendatur, qđ non obstāte statuto causa post tres menses erit decidēda. quod Bal. ibi reputat nota dignum. ¶ Ad idem tex. in. l. pendēte. C. de tēpo. appel. in inte. resti. pe. ⁊ quod ibi doc. ⁊ bonus tex. in. l. intra vtile. in prin. ff. de mino. ⁊ l. cōtra maiores. C. de inoff testamē. ¶ Et l. fi. in fi. C. de adul. ⁊ ibi dicit Cyn. no. qđ si cā dȝ expediri intra certū tp̄s. 2 ⁊ † illud tēpus nō currit impedito per dilationē aduersarij.[a] 3 Idē tȝ ibi Bal. ⁊ Saly. ⁊ not. Iac. ⁊ Bal. in auſ. clericꝰ. C. de ep. ⁊ cle. ¶ Vn̄ dicimꝰ, qđ si statutus est actori terminus ad ꝓbādū, ⁊ in termino actor positiōes ꝑducat, ⁊ stet post diē quominꝰ positionibꝰ rn̄deaꝭ, nō currit terminꝰ actori statutꝰ vt no. gl. in cle. sepe. in verb. post dationē. de ver. significa. pro quo Bal. in. l. j. C. de iuramen. calū. ponderat ibi esse textū. ⁊ notāt etiam Bal. in. l. fi. ff. de ferijs. ⁊ in dicta glo. ⁊ in. l. si cum ipse. ⁊ in. l. ꝙdiu. la vlt. ff. de acq. her. ⁊ facit. l. quinquenniū. ff. de adult. ⁊ qđ late ꝓsequiꝭ Io. And. in addi. Spe. in tit. de dila. §. j. sup ver. sȝ pone. ¶ 3 † Idē si stat ꝑ iudicē quominꝰ in cā appellationis procedatur: quia tempora ipso iure nō currunt, vt no. gl. in authē. de appella. ⁊ intra que tēpora. §. sancimus. ⁊ in. l. j. §. dies. ff. qn̄ appelatur, vt in authentica, vt spōsa. largi. §. hoc quoq̄. nota gl. in. l. sed si ꝑ pretorem. in princi. ff. ex quib. cau. facit. l. fin. ff. de re iudi. ⁊ ibi moderni. ¶ Vel saltē vbi facto iudicis non expediꝭ causa appellationis, debet pars incidenter restitui in integ. aduersus cursuȝ fatalium, vt no. in authen. Iteȝ si appel. pen. ⁊ ibi Bar. C. de tēp. appel. ⁊ gl. in. d. §. hoc quoq̄. ⁊ per gl. ⁊ doc. in auſ. ei qui. C. de tēp. appel. per gl. ⁊ do. in. c. ex ratione. de appella. per gl. in. l. arbitrio. §. dolo. ff. de dolo. ⁊ Archid. ij. q. vj. anteriorū. ⁊ domini de rota sua conclusione. xcix. ¶ Sed ita est quod tam facto dicti Minelli ⁊ filiorū procuratoris sui, quā etiā facto iudicis, non fuit processum ad expeditionem cause. Nā Nicolaus procurator dictorū Minelli ⁊ filiorum instāte Barbatio ⁊ eius procuratore qđ cōpromissum fieret dixit se habere mandatū, ⁊ petijt Barbatium moneri ad faciendum cōpromissuȝ, ⁊ Potestas monuit ambas partes pro die sequenti ad faciendūȝ compromissum, quia die ser Nicolaꝰ ⁊ eius principales cōtumaces fuerunt, ⁊ sic per eos stetit quominus secūdum interlocutoriā iudicis fieret compromissum et causa per arbitros terminaretur. Et licet verbo Nicolaus allegauerit tunc se habere mandatum ad compromittendum: tamen illud non produxit: vnde paria sunt aliquid allegare vel solo verbo allegare actualiter non probando. ¶ Debuit enim primo ostēdere se esse talē, qualem se asserebat. l. nō ignorat. C. qui accu. 4 † nā nō sufficit allegatio nisi probet. l. si prius. in versi. egisset. ff. de ope. no. nū. ꝑ quā dicit ibi Ang. qđ statutum dans premiū accusanti, intelligiꝭ si accusans ꝓbauerit contēta in accusatione esse vera. no. gl. in ver. ostēsum. in. c. j. de his q̄ fi. a maio. parte capi. ꝓbaꝭ in. c. post electionē. ⁊ in c. cū sup. de conces. preben. no. gl. in. c. non est. in ver. allegat. de consue. lib. vj. ⁊ glo. in. l. si cuius. de appel. reci. ff. ⁊ in. l. ij. in glo. fi. C. quod met. caus. Stetit ēt per iudicē quominus terminareꝭ cā corā eo: quia pronūciauit faciendū esse compromissum: ⁊ sic cām corā eo nō tractandam. ¶ Fortificantur predicta: quia iudex cause appellationis pronunciando in causa debere fieri compromissum, videtur per talem interlocutoriā esse functus officio, ⁊ vlteriꝰ nō potuisse pronunciare super desertione: quia pronunciādo fieri debere compromissum, videtur pronunciare litigandum corā alio, ⁊ non coram eo: 5 sicut dicimus in † iudice qui pronunciauit se nō esse iudicem competentē: qua pronūciatione facta est functus officio. c. significātibus. de offi. dele. ⁊ no. Bar. in. l. qđ iussit. ff. de re iudi. in. ij. ⁊ vlti. col. vbi dicit idem esse in interlocutoria quia iudex pronunciauit vlterius nō esse ꝓcedēdū, prout in ꝓposito: q̄r fecit hec interlocutoria iudicē censeri functū esse officio: ſȝ eā allegat. l. dicere. in fi. ff. de arbi. vbi hoc no. Bar. in l. post sn̄iam. C. de senten. ⁊ in. l. j. §. fi. ff. de preto. stip. ⁊ Bal. in l. si preses. C. de senten. ⁊ in. l. si quis in conscribendo. ad fi. C. de pac. ⁊ no. doc. in. c. cū cessante. ⁊ in. c. significāte. de appel. ⁊ in. c. cū dilectus. el. iij. de ꝑbē. ergo si Potestas per talē pronuntiationē est officio suo functus, nō potuit in eadē causa postea ꝓnunciare causam appellationis esse desertam. ¶ Cōfirmātur predicta: quia cū ex actis appareat vt in pūcto sit mē, quia partes predicte varijs tēporibus cōsenserint cōpromissum fieri deberi, videntur voluisse suo cōsensu saltē tacite suspēdi tempora appellationis, quod per consensum partis fieri pōt citra compromissum, vt in clemē. ꝙdiu. de appe. ⁊ de pace ꝯstā. in ver. in causis. ⁊ Bal. sup verbo, consensu. ⁊ l. cū anterioribus. §. fi. ⁊ ibi Bar. de tēp. appel. ¶ Sed ꝑmissis nō obst. cōtrariam sentētiā puto veriorē. Nā postq̄ ser Nico. ⁊ principales eius fuerunt cōtumaces in cōparēdo ad faciēdū cōpromissuȝ, tā iudex q̄ procurator vtriusq̄ ꝑtis cōsenserūt vt fieret cōpromissum ꝑtibus presentibus tacētibus, ⁊ sic presumptiue cōsentientibus. l. j. C. de rela. l. fi. C. qn̄ app. fit. l. ne in arbitris. C. de arbi. 6 † per quem nouum consensum de cōpromittendo in sequentē diē videꝭ remissa mora precedens commissa per dictum ser Nicolaum, vt est not. tex. in. l. Emilius largianus. ⁊ ibi not. Bart. ff. de mino. ¶ Facit quod not. Domini de rota sua conclusione incipi. sic, 7 Itē si post cōclusioneȝ ⁊c. vbi dicūt † q̄ si post conclusionē in causa facta ad instantiam actoris admittuntur articuli rei tacite reuocata, videtur conclusio facta in cā. allegat in argumētuȝ l. illud. ff. de acq. her. ⁊ c. de multa. de prebē. ⁊ hoc intelligūt verū si iudex cause sciebat in cā fore cōclusum. secus si ignorabat allegāt cle. j. de ꝓcura. insti. qui testa. tut. da. pos. in versi. plene. Presumitur tn̄ sciuisse secundū eos, si ipsemet iudex admittēs articulos est ille qui conclusit in causa, argu. l. fi. ff. pro suo. ⁊ c. veniēs. de filijs presbyterorū, ⁊ l. ꝙuis. ff. ad Velleian. cum si. secus cū esset alius forte subrogatus post cōclusionē factā in cā qui haberet instā ignorātiam. l. qui in alterius. de reg. iur. ⁊ c. qui in ius. eo. ti. lib. vj. ⁊ sequūtur Ant. de but. ⁊ Io. de Imol. in. c. auditis. de procurato. ¶ Et idē tenet Abbas siculus in c. qm̄ cōtra. in. xiij. col. de proba. ⁊ maxime ꝓbat hoc esse verum qn̄ vltimus actus admissionis fit parte pn̄te, ⁊ nō cōtradicēte. allegat qđ legitur ⁊ notatur in. c. cū cā. de testi in fi. voluit Bal. in. l. perēptorias. i. ij. co. C. sen. rescin. nō pos. ver. quero si iudex. ⁊ facit qđ no. Inn. in. c. cū cessante. in fin. de appel. ergo mora in nō producēdo articulos ante cōclusuȝ ī cā, vꝭ remissa, si postea fiat actus illi more ꝯtrius si ergo prima mora intelligitur remissa ser Nicolao, seu eius principalibus: ⁊ nunquā postea pro parte Nicolai fuit cōmissa mora: ergo pȝ q̄ non pōt per Barbatiū allegari qđ facto aduersarij fuerit ipse Barbatiꝰ causam prosequi. ¶ Quinimo in hoc vltimo presupponiꝭ in pūcto q̄ Iacobus seu Barbatius ei pncipalis, non auteȝ ser Nicolaus fuit cōtumax in cōparādo, ⁊ ꝑducēdo mādatū ad cōpromittēdū, ⁊ actualiter faciēdo ipm̄ cōpromissum. ⁊ stetit per ser Nicolaū qui in vltima mora fuit † 8, ⁊ vltima mora est illa q̄ nocet ⁊ illa cui mora facta est ꝓdest. l. illud. ff. de pericu. ⁊ ꝯmo. rei vēdi. ⁊ in. l. si seruum. §. sequiꝭ. ff. de ver. obli. specialiter in actibus iudicialibus. Tenet hoc Inn. c. calumniam. de penis. vbi peni

[a] ¶ Aduersarij. Iason. l. si cui legeꝭ. in prin. l. fideicommissum. de leg. j. cons. x. col. j. cons. xxxv. col. fin. li. j. And. tiraq. in cōsu. picto. ti. retrac. §. xij. gl. ij. num. ij. cum seq. adde. s. eo. cōsi. xlij. nu. ij.

dictū satis singulare de actore ꝛ reo citato, ꝙ si in termino cō-
paruit actor, ꝛ illicētiat⁹ recessit: si post terminū cōparet reus
qui etiā nō fuerat impeditus comparere in termino. ꝛ accusat
contumaciā actoris: poterit cōdemnari actor reo in expēsis: qꝛ
videtur duo precepta fuisse facta partibus ad certū terminum
citatis: vnum quod cōpareant. aliud quod in termino compa-
reāt: vt in.c.cum dilecti.de dolo ꝛ contu.l.celsus.§.j.ff.de arbi.
Unde reus comparēdo post terminū purgat morā primam. et
dato etiam quod actor comparuit in primo termino, tamē po-
stea quando debuit adesse, non fuit altera parte presente. Et
sic fuit in vltima mora, que est illa que non nocet. secūdum In
nocēt. sibi ergo imputet ser Jacobus ꝛ eius principalis, si non
comparuerunt in termino ad faciendum cōpromissum: per qḋ
suspendebantur tempora appellationis prosequēde, vt.d.Cle.
quādiu.de appellationi.ꝛ in.d.authent.si tamen. ¶ Secundo
ad idem facit quia duo reperiuntur modi impedientes cursum
tēporis appellationis.s.per cōpromissum. Item per expressuz
cōsensum, vt in.d.cle.quādiu.cū cōcordātijs allegatis supra in
argumētis prime partis. sed hic nō fuit factū compromissum,
9 aliud † est enī cōpromittere, ꝛ aliud est dicere, offero me para-
tum facere cōpromissum: sicut aliud est dicere eligo, ꝛ aliud est
dicere volo eligere, vt not.gloss.in.l.serui electione.in princip.ff.
de leg.j.ꝛ aliud vēdere, ꝛ aliud est ꝓmissio de vendendo prout
probatur in.l.bonefidei.ff.de eo quod cer.loco.vbi dicitˀ quod
cōductio est cōtractus bonefidei. sed ꝓmissio de cōducendo est
contract⁹ stricti iuris. ¶ Et aliud est cōpromissuz fieri ꝛ aliud
est ꝓnuntiare ꝙ compromittatˀ, sicut aliud est absoluere, ꝛ aliud
est pronunciare absoluendū, vt no.gl.ꝛ doc.in.l.j.C.si aduer.li-
ber.in ver.admittit.in fi.ꝛ gl.in.l.fi.C.qui ꝛ aduer.quos.proba-
tur in.l.qui se dicit.ff.de iudi.no.Bar.in.l.solet.ff.de offi.procō
su.gl.ꝛ doc.in.l.fi.de in inte.resti.cum si. ¶ Et diuersa est rō qñ
nullū factū est cōpromissum, qñ est factuz actualiter: qꝛ potest
litigari coram arbitris, ꝛ lis finiri. Ista ratio assignatur per gl.
ꝛ Bar.in auť.si tamen.de temp.appel.secus quādo non est cō
promissum factū licet partes se offerāt paratas facere compro
missum, vt in proposito nostro: quia per illū tex. non inducetur
10 compromissum. maxime cū nulli fuerunt nominati arbitri. † et
sic patet quod per illā interlocutoriā de compromittendo non
suspenditur eodē mō tēpus prosequēde appellationis, quo su-
spenderetˀ per cōpromissum, maxime cum inter predicta sit di
uersa ratio, vt dixi. ergo diuersa dꝫ esse dispositio.l.inter stipu-
lantem.§.sacram.de verbo.obligat.l.eū actum.ff.de neg.gest.
¶ Item non potest dici qḋ partes offerēdo se paratas ad cō-
promittendum, videntur tacite consensisse, ꝛ sic qḋ tpa appel-
lationis non currerēt: qꝛ licet per expressum cōsensuz possit su-
spendi cursus temporis ad prosequendam appellationē: tamē
nō potest suspendi per cōsensum tacitū, vt est glo.not.in.d.cle.
quādiu.in ꝟbo, expresso. quā ibi sequitˀ Pau.de leaza.ꝛ Zen.
¶ Preterea nō est verosimile voluisse qḋ cursus, tēporis pro-
sequende appellationis suspēderetˀ, nisi compromissum cū effe-
ctu sequeretur argumētuz in.l.si iure.ff.de lega.iij.l.fi.ff.de au-
ro ꝛ arg.leg.l.si quis añ.ver.si quis cōduxerit.ff.de acquir.pos.
¶ Fortifico predicta: qꝛ etiā dato ꝙ facto iudicis pronūciātis
cōpromissum fieri debere impedit⁹ fuisset Barbatius ꝓsequi
cām appellationis: tamē hoc non obstante dico qḋ cucurrerūt
tēpora appellationis pluribus rationib⁹. ¶ Et primo, qꝛ ipse-
met Barbatius ꝛ eius procurator consenserūt dicte pronucia
tioni.s.qḋ fieret cōpromissum, ꝛ illud postea fieri petierūt: ergo
non possunt impugnare factū iudicis, qñ semel approbatū est
l.gñaliter.C.de noui ope.nunci.l.post mortē.ff.de adop.cuz si.
¶ Preterea, aut Potestas iuste ꝓnūciāuit cām debere com-
promitti. ꝛ cū vltimo steterit per dictū Barbatiū vel eius ꝓcu
ratorē, vt.s.dixi de seipso cōqueratˀ, ꝛ equū est vt sit ei damno-
sum.l.ꝓperandū.§.si quidē.ꝛ.l.sancimus.C.de iudi.l.siue here
ditaria.ff.de negot.gest. ¶ Aut Potestas iniuste pronuncia-
11 uit cām debere cōpromitti eo qꝛ † tale statutū disponens quod
cāe inter cōiunctos cōpromittanˀ dꝫ intelligi in cā principali
nō in cā appellatiōis, vt ꝑ plura late cōsulēdo ꝯcludit Pau.de
ca.li.j.cōs.cccxx.incip.ꝙ ī cā appellatiōis nō possit. ꝛ est de mē
te Bal.in.l.f.C.de trāsac.imputet sibi Barbati⁹ si nō appella-
uit in tali precepto de cōpromitēdo, velut iniquo, vel si non pe
tijt illud reuocare, allegādo iustas cās ex quibus ꝛ reuocās di
ceret de arbi.ꝛ in.d.c.cū cessante. cum ergo potuerit Barbati⁹
sibi ipsi consulere ad superiorē appellādo a dicto precepto con-
promittēdo, ꝛ illud nō fecit, nō pōt Barbatius allegare quod
per iudices fuerit impedit⁹ cām suā ꝓsequi, adeo qḋ ꝓpter hoc
12 sibi non currerēt tpa ad appellationē ꝓsequendam. † ¶ Hoc
viderˀ in specie velle Ant.de but.i.c.ex rōne.in quinta qōne.de
appel.vbi inquit, qḋ in casibus in qbus dicimus, ꝙ si per iudi-
8 cē a stetit quominus cā fuerit terminata: nō currūt tpa ipso iu-

a ¶ Judicem. Pa nor.c.ex ratiōe.de appella.Cur.cōs. xxiij.col.iij.

re.vt ī auť.vt spōsa.largi.§.hoc quoqꝫ.de app.ꝛ intra q̄ tpa.§.
ad hec sancimus.cuz si.hoc esse sane intelligendum, vcꝫ qñ sibi
appellanti per recursum ad superiorē, vel alia via prouideri nō
pōt alias secus. ad hoc allegat tex.in.l.fi.§.illud.C.de temp.ap
pel.in verbo summopere ꝛc.iunctis verbis sequētib⁹ ibidez: qꝛ
summopere nititˀ qui nihil admittit: qꝛ idem est summa quod
suprema quo nil amplius: sicut dicit de sum.tri.c.clamamus.ꝛ
Romanus dicit summus pōtifex: qꝛ supremus.xij.q.ij.cum de
notissimā.xxi.dist.§.j.de sta.mo.c.cuz ad monasteriū.xj.quest.
iij.summopere. ¶ Excusatur ergo tunc demū appellās ꝓpter
factū iudicis. quādo nō hꝫ remedium quo sibi consulere potest
fm do.Ant.in.c.ex rōne.ad hoc allegātem text.in auť.de his
qui ingredi.ad appel.§.j.in ver.ineuitabilem causam. Per hoc
13 enī dicit Lud.de Rom.in.l.ij.ff.de re iud. † quod si facto appel
lantis impeditus est appellās cām appellationis ꝓsequi: si ad
uersus tale impedimentū appellans potuisset de facili sibi pro
uidere implorato pretoris auxilio: tunc non obstante tali impe
dimento, currit appellanti tpˢ appellatiōis ꝓsequēde: sine spe
restitutionis in integrū, ꝛ sibi imputet qui ad allegationē im-
pedimēti nō adiuit pretorē, ꝛ sibi ꝯsuluit, allegat.l.qb⁹ dieb⁹.
in pn.ff.de cōdi.ꝛ demō.iūcto.d.§.illud. ¶ Preterea in propo
sito si dici posset ꝙ si ꝑ Minellū vel eius ꝓcuratorem stetisset
quominus fieret dictū cōpromissum, sed potius per Barbatiū
cū nō peteret qḋ pignoribus captis ꝛ multa indicta cogeretur
ad cōpromittendū, per qḋ compromissum suspendebātur tpa
prosequēde appel. cū ergo non petierit Barbatius aut procu-
rator cogi Minellū ꝛ filios eius ad cōpromittendū per captu-
rā pignoris, aut multe impositiōis, imo per ipsum Barbatiuz
vel eius peocuratorem steterit: qꝛ fuit vltimo loco morosus vt
dixi. ¶ Nec etiā appellarūt a dicta interlocutoria de compro-
mittendo, sequiturꝙ tpa fuerūt seu diuersa sunt. ¶ Quinimo
posito quod iusto impedimēto impeditus fuisset Barbatius
prosequi cām appellationis in vltimū fataliū, tñ nō impeditur
14 cursus tpis: † sed tñ non est verū qḋ tūc potuisset petere restitu
tionē ī integrū, quā nō dicitˀ petitā fuisse, vt no.gl.in auť.ei qui.
C.de tēp.appella.quā ibi sequitur Cy.Jac.But.Ray.Franci.
tigri.ꝛ Bar.ꝛ idē tenuit Inn.in.c.ex rōne.de appel.ꝛ idem te-
net ibi Abbas siculus per tex.in.l.fi.§.fi.ff.de tēp.app.ꝛ quod
ibi dicitur quod propter iustū impedimentū currens in primo
anno datur secūdus ann⁹, quo elapso prima sentētia remanet
firma, ergo volūt dicta iura ꝙ impedimētū obueniens in scḋo
anno, nō impedit quin snīa nō transeat in rem iudicatā. Idez
tenet Lud.de Ro.in.l.ij.ff.de re iud.per iura ꝓxime allegata.ꝛ
per tex.in.c.cum sit Romana.de appel.ꝛ idem Bar.in.l.arbi
trio.§.dolo.ff.de dolo. ¶ Non omitto quod circa id quod dici
tur in themate presupponitˀ quod dict⁹ Barbati⁹ in cā appel
latiōis dicebat primā snīam esse nullā, eo qꝛ lata est pedēte cō-
promisso. Nā esto quod causa appellationis non esset deserta
dico quod nō potuit neqꝫ potest dici primā snīam esse nullam
15 aut iniquā ex eo qḋ lata fuerit pendēte cōpromisso: qꝛ † cōpro-
missuz factum in arbitrum soluitˀ si postea itur ad iudiciū.l.nō
distinguemus.§.compromissuz.ꝛ in.l.si quis rē.ff.de arbi. Idē
in compromisso facto in arbitratore, vt est elegās decisio Bar.
in.l.q fidem.ff.de trāsac.maxīe si snīa est iudicialis. vt ibi ꝑ eū.ꝛ
istud nō fuit tactum ab alio doctore, ꝑterquā a Bar.scḋm An
ge.ibidem. quod maxime verū est, qñ nō fuit corā iudice oppo
sita exceptio compromissi fm Pau.de ca.in.l.q fidē.qui ꝓ hoc
inducit.l.pecuniā.sꝫ ita est ꝙ nō fuit apposita ista exceptio pē-
dēte compromisso corā primo iudice: ergo ꝛc. debuit enī oppo-
ni saltem ante snīam.l.peremptorias.C.snīaꝫ rescin.nō pos.ꝛ si
nō fuit apposita in cā principali: non pōt esse opposita in cau-
sa appellationis. vt nota.in.l.ꝑ hāc.C.de appellationibus.ma
xime ꝑ Cy.Pet.ꝛ Bal. Restat postremo vt ad aliq̄ ꝯtria alle-
16 gata respōsio detˀ, lꝫ euidēs ex ꝑmissis colligatˀ rñsio. ¶ † Non
ob.igitur primo quod dicebatur, ꝑ subterfugia aduersarij labi
tur tempus tunc nō currit instātia: vt per gl.in.c.cū venerabi-
lis.in princ.de iudi. Qꝛ respōdeo ꝙ illam gl.hic reprehendunt
doct. ꝙ imo instantia ibi currat, licet alio remedio succurrere
possit sibi impeditus agere. ꝛ Bar.in.d.l.arbitrio.§.dolo.ꝛ no.
doc. ꝛ maxime Ant.de but.ibi. ¶ Non ob.d.l.pēden.ꝛ.l.intra
vtile.ꝛ.l.fi.C.de adul.cum cōcor.ī contrariū allegatis: qꝛ respō
deo qḋ illa iura loquūtur qñ impedimētū aduersarij fuerat per
tñ tempus, ꝙ absorbebat tēpus in totū. Sed in ꝓposito non
fuit Minellus ꝛ fratres cōtumaces in cōpromittēdo ꝑ totū tē
pus instātie cause appellationis: imo cōparuerūt ipsi vel eius
ꝓcurator, ꝛ obtulerūt se paratos compromittere. Et ēt potest
respōderi ꝙ cōtraria nō loquuntˀ in tempore ad ꝓsequēdā cāꝫ
17 appellationis, in qua specialiter est introductū † qḋ tēpus cur-
rit ēt impedito: quotiescunqꝫ impedimētum est tale ꝙ appel-
lans aduersus illud poterat aliquo remedio sibi succurrere.l.
fi.§.illud.

si.§.illud.C.de tēp.app.& i auē.de his qui ingredi.ad app.§.j. sed appellans poterat aduersus talia impedimēta sibi succurre re, vt recitaui supra ergo &c. Potest enim dici quod imo defe ctus censetur fuisse solum in ipso Barbatio, seu eius procura tore, qui fuit vltimo loco morosus, vt dixi spurius. ¶ Simi liter non ob. q̄d facto iudicis fuerit impeditus. & sic tempus nō currit saltem ope.rest.in integ. q2 respondeo, q̄d imo fuit impe ditus Barbatius facto suo seu sui procuratoris. Postq̄ vtra que pars cōsensit cōpromissum fieri debere, & ipse cōtumax fue rit in veniendo ad compromittendum. Uel posito q̄ esset etiā iniusto facto iudicis impeditus habebat remediū recurrēdi ad superiorem, & puocanduz dicto pcepto, quo remedio vsus non fuit. & ideo sibi imputat̄. d.§.illud. per quē limitatur dictus. §. not. p gl. in. d.l. si per pretorē. cum concor. sm Anto. de but. in preallē.c. ex ratione. dato quod appellās aduersus iudicis ini quitatē non potuisset sibi prouidere: tamen tēpus currit, lz pos set tunc peti restitutio in integrū que petita non fuit, in auē. ei qui. & ibi gl. & docto. C. de tem. ap. Nec tunc obstāt not. per glo. in. d.l.j.§. dies. quando app. fit. & in. d.l. sed & si per pretorē. cum si. quia intelligūt doc. in. d.c. ex ratione. quādo impedimētū fuit in primo fatali, seu in primo anno statuto de iure cōi ad prose quendum appellationē. sed si impedimentū fuit in vltimo fac. tunc secundum magis cōmunem opi. gl. & doc. in. d. auē. ei qui. currit tēpus, licet restitutio in integrum peti possit. ¶ Nec ob. etiam q̄d dñs potestas erat functus officio, pronunciando de bere fieri compromissum. quasi videret̄ pronūciare nō esse vlte rius procedēdum. per quā pronūciationē desinit esse iudex: q2 functus est officio, vt per Bart. in. l. q̄d iussit. cum cōcor. Ad re spondeo primo quod illud est verū, vbicunq̄ pseueraret causa & ratio, ppter quam iudex pronunciauit nō esse procedendū,

8 sed esse cōpromittendū vbicunq̄ duraret pendētia[a] litis † nam

18 debet semper actus a disponēte factus intelligi rebus sic se ha bentibus, prout in presenti se habent, & non aliter. l. q̄d seruius. & ibi no. glo. si. ff. de conditio. ob cau. & quod not. Bart. in. l. qui rome. §. duo fratres. in. vj. q. ff. de verbo. obli. & Inno. in. c. eam. de rescrip. in si. ibi cum dicit regulariter q̄ nō intelligit̄ pure cō cessisse, sed sub conditione. s. ecclesia in eodē statu durante. §. ex noxa. cau. aga. l.j. &c. ¶ Bene facit. l. ex facto. in prin. ff. de vul ga. & pupilla. appellatione mutatus est status cause, & sentētia prime transiuit in rem iudi. l. si contra. C. de ap. per quā trāsit in rem iudi. cum causa sit sopita, cessat ratio cōpromissi fiēdi, & sic cessat ratio ppter quā iudex pronunciauit nō esse procedendū & causam debere compromitti: quia postq̄ sententia trāsiuit in rem iudica. non potest peti fieri compromissum, vel de re liqui da. l. post rem. & ibi not. Barto. & doc. ff. de transa. c. exposita. de arbi. ¶ Preterea dato etiam quod non potuisset dictus pote stas pronunciare, tamen stat firma cōclusio quod causa appel lationis omnino est deserta, & ita per quēlibet iudicem compe

19 tentem erit ita pronunciandum: & † ideo iudex coram quo pete

b retur executio[b] prime sentētie, posset de hac desertione cogno scere. l. si contra. & ibi doc. C. de appel. & no. Bartol. in. l.j. in fin. ff. manda. l.j. ff. nil no appe. pen. & Bal. in. l.ij. C. vt lit. pen. & in auē. si quis litigātium. C. de epi. aud. & in. l.ij. C. de temp. app. & Pet. de ancha. in cle. sicut. de appel. cum si. ¶ Ultimo nō ob, quod videant̄ voluisse partes saltem per tacitū consensum sus pendere tempora prosequende appellationis cōsentiēdo quod

20 cōpromissum fieret: † q2 respondeo quod tacitus consensus nō sufficit. vt not. gl. in verbo expresse, quinimo etiā non videtur ta cite voluisse suspendere cursum temporis appellationis prose quende: nisi sequeretur efficaciter cōpromissuz. arg. l. si quis an te. ver. q̄d si quis. ff. de acquir. pos. & d.l. si iure. de leg. ij. & oppo rtune fuit ostensum superius. Ex quibus concludo dictam cām appellationis fuisse desertam, & ita per dictū dominū potesta tem debuisse & potuisse de iure pronunciari.

Epitome.

¶ Missus per apparitorem in possessionem alterius fundi q̄ iudex mandauit, non efficitur possessor, & succumbit in iudicio possessorio. h. d.

Consilium. LXXIIII.

Videtur prima conside ratione dicendum dictum Barnabā & fratres de turbata possessione accusatos, velut culpabiles pe na statuti fore condemnandos. Nam probatum est de posses sione dicti Thome per immissionem factam authore pretore, & penam rei regnantis se possidere. l. iuste possidet, & l. qui vni uersas. versic. item cum pretor. ff. de acquiren. possess. l. fin. ff. de rei vendi. in auē. Itē possessor. C. qui potio. in pign. habe. Pro batum etiam videtur de turbatione dictorum accusatorū per ingressum possessionis. Et dato quod aliter non constaret de

1 alia turbatione, † sufficiens turbatio est contradictio facta ac cusationi in iudicio. vt signāter cōcludit Lappus in alleg. lxv. allegat dictum Compostella. in. c. mandatum. & ibi Jo. An. de rescrip. & Spec. in tit. de actio. & peti. §. super actionibus. versi. sz nunquid habet. & Bart. in. d.l. si prius. in quinta oppositione prime partis. ff. de oper. no. nunci. per illum text. secundum v nam lecturam. & nota. Bald. in. l. non abs re. per illum text. C. vnde vi. & Bald. in. l. ordinariij. in. vj. col. C. de rei vendica. & Bald. in disputatione sua incipien. accusatus de vi turbati ua. in. xvj. coll. vbi ad hoc allegat notat. per gloss. in. l. extat. ff. quod met. cau. bene facit quod no. Jo. An. in ca. suborta. de iudi. ¶ Quinimo protestatio facta ex parte iudicis dicto Bar nabe, & fratribus, cui protestationi non paruerunt, facit eos presumi dolosos in turbatione commissa, vt in. l. virilis. §. sed si adierit. ff. de lega. prest. & l. non potest dolo carere. ff. de regul.

2 iur. † Unde si protestor vel denuncio tibi ne aliquam rem quā possides, quia intendo te pro illa re conuenire: tu spreta prote statione alienas, presumeris ex hoc dolo alienasse. Ita dixit Barto. in. l. qui petitorio. ff. de rei vendi. vbi ad hoc allegat no ta. per glo. in. l. Fulcinius. in. §. ij. in gloss. in versicu. animus. ff. qui. ex cau. in possess. ea. & not. per Dy. in regula pro possessione in prin. ff. de regu. iur. in. vj. Et maxime operatur hec protesta tio quoties ille qui protestatur, certat de damno vitando. l. si fundus. C. de rei vendi. & in. l. ait pretor. §. si quis particeps. ff. que in frau. cred. & nota. Bartol. in. l. non solum. §. morte. ff. de noui. oper. nunt. in secunda specie protestationis: in versi. circa

3 tertium qn̄ per talez &c. ¶ † Nec requiritur ad hoc vtile qui nō paruit protestationi, censeat̄ in dolo q̄ probetur & verificetur primo causa protestationis, quotiescūq̄ talis protestatio ema nauit authoritate iudiciali, vt egregie voluit Bartol. in. d. §. morte. in secunda specie ptestationis. post prin. vbi ad hoc alle gat tex. & ibi no. Bart. & Bal. in. l. fin. ff. de le. cōmissoria. & Pe. de anch. in cle. j. de exces. prel. & ideo cautela scdm omnes in. d. §. morte. q̄ semper protestatio fiat authoritate iudiciali. licet se cus sit vbi ptestatio fieret sine iudicis conscientia: q2 tunc opz verificari & ostēdi veritatē esse ptestatio, alias ille cuius ptesta tionis statur, nō tenetur reddere. l. si q̄s inficiat⁹. & ibi Bart. ff. deposi. l. nomen. C. que res pigno. ob. possunt. clemen. causam. de elec. l. heres cum debuerat. & ibi Bar. & Ange. ff. ad trebel. & no. Barto. in. l. quod te. ff. si cer. pet. & in. l. grege. §. j. ff. de pig. & in. l.j. in prin. in. xj. q. de ope. no. nun. & in preallegato. §. morte. & in. l. qui in alterius. ff. de regu. iur. ¶ Nec obst. quod dicta petia terre: de qua fuit facta ptestatio, & data tenuta sit maioris mē sure quam in scriptura contineat̄, quia respondetur ex his que pulchre cōcludit Oldra. in cons. cxcvj. incipien. In concessione

4 cuiusdam &c. vbi querit † quod si quis concessit insulam iuxta vias publicas, & iuxta iura episcopalia: quam insulam dixit eē centū tornaturarū: & in veritate erat multo plus: an totum cō prehendatur in cōcessione, argui. q̄d non per. l. comprehēsum. ff. de contrahen. emp. cōtrarium decidi per. l. si fundum sub cō ditione. §. si libertus. ff. de leg. j. & l. cum pater. §. cum pater qui filio. ff. de leg. ij. Et subdit quod refert vtrum loquens incipiat mentis explicare conceptum a nominibus significātibus mē surā, vt vendo decem iugera talis terre posite intra tales confi nes: & tunc non veniat maior numerus vel mēsura, quam speci ficatum sit: allegat. ff. de leg. j. l. si quis testamento. in prin. ad ve ro incipiat a nominibus significātibus certam speciem, vel cor pus determinatum, vt vendo talem fundum decem iugerum: positum in tali loco intra tales confines. q2 tunc adiectio men sure in loco demōstrationis false nec minuit aut vitiabit illud cui adijcitur, allegat. l. si seruus legatus. §. qui quinq̄. ff. de leg. j. & l. his verbis. §. pater. ff. de lega. iij. & l. demonstratio falsa. ff. de condi. & demō. &. C. de falsa causa adiecta leg. l.j. & dicit quod hoc videtur determinari per. l. si vēditor. in prin. ff. de act. emp. & idem dicit Joan. And. in addi. Spec. in tit. de emp. §. sciendū. in fi. & Bal. in rubrica. C. de contrahē. emptio. in. xxij. q. & Pet. de anch. & Joā. de imo. in. c. per tuas. de dona. ¶ Uolūt ergo prefati doctores attēdi debere demonstrationem factā per cō fines, & non mensuram: quando expressio vel pronūciatio inci pit a nominibus significātibus certam speciem vel corpus, vt in proposito nostro. Nam in actis dicitur q̄d data fuit tenuta de vna petia terre quatuor tornaturarū. nō aūt dicitur in actis q̄d data fuit tenuta de quatuor tornaturis terre &c. & ita etiam exprimitur in accusatione, & in alijs actis. nec etiam obstaret q̄

a ¶ Pendētia. de ci. cōsi. xxij. col. fi.

b ¶ Executio. gui. papa cōs. ccxxxv. Fely. c. ex tenore. de rescrip.

6 aliqualis sit varietas vel error in cōfinibus:† q2 satis est quod duo sint confines, vel due demonstrationes in quibus sit cōcordia vel idētitas, lz in aliquib⁹ alijs cōfinibus facit, vt dicatur constare de corpore, z citatū esse in alijs cōfinibus: adeo qd error vitiabit. ita eleganter tradit Bar. in. l. demōstratio falsa. in. vij. q. ff. de condi. z demonstra. vbi dicit qd ad demonstrādū fundum debet exprimi nomen loci cū duobus cōfinibus. l. forma. in princip. ff. de censi. Un ille qui vult probare quod de corpore constet, vt sit falsa demonstratio non vitiet, si ostendit nomen loci congruere cū duobus confinibus huic fundo ipse hz fundatā intentionē suā q2 de corpore cōstat. Et licet aliqua demonstratio fuisset adiecta que reperiatur falsa, hoc non nocet quicquid enim vltra illas demōstrationes necessarias adiectū est frustra est, z non vitiat. l. j. §. fi. ff. de dot. pleg. z ibi Barto. z hoc dicit tenere glo. in. l. si quis in fundi vocabulo. ff. de leg. j. z ideo isto casu aduersarius volēs dispositionē infringere respectu talis demonstrationis, habet necesse probare quod de alio fuit sensum, vel quod alius fundus est qui habet eandem demonstrationem. z sic res ponatur in obscuro. secūdum formā, l. duo sunt titij. ff. de testamen. tut. fm Bart. in. d. l. demōstra. nam etiā in iudicijs error nō vitiat, si de corpore constet, vt ibi per eum. z. l. antepe. ff. de re iud. ¶ Et ideo dicit Bal. in. l. executorem. C. de execut. rei iudi. in. x. col. in versic. mō ego quero de vno qd est in cōsuetudine zc. qd si iudex p errorē exprimat in sententia latiores cōfines, illud nō hz vitiare, argu. l. patronus. §. j. z. ij. de leg. iij. sed ita est qd acta predicta, z accusatio cōcordāt saltē in duobus confinibus, videlicet z in cōfine iuxta Thomā, z in cōfine iuxta Donatū vel eius heredes. ¶ Premissis non obstantibus cōtrariā sententiā veriorē arbitror, videlicet q dictus Bernabas z fratres accusati nullo mō veniāt condēnandi rationib⁹ infrascriptis. ¶ Et primo, quia si nuncius habuit cōmissionē inducendi me in possessionē huius fundi, z induxit me in possessionem alterius, proculdubio nō efficior possessor, vt probaꝛ in. l. si me in vacuā. in prin. ff. de acqui. pos. facit. l. diligēter. ff. mandati. c. cum olim abbas. de offic. de lega. z ponit Bal. in disputatione sua incip. accusat⁹ de vi turbatiua. in. xx. col. in ver. scdo queritur. vbi querit qd si nuncius errauit in corpore fundi dū deberet me ponere in tenutā fundi Titiani, misit me in possessionem fundi Seiani, an teneor de turbatione. Et finaliter cōcludit q aut ego sciui seu cām dedi, z non excusor. ideo punior. l. meminerint. C. vnde vi. z no. glos. in. l. extat. ff. qd me. cau. in glo. sequē. z arg. l. miles. §. penult. ff. de ad. Aut ignoraui, z tūc excusor, quia quis nō dicitur vim facere nisi faciat ex animo. ff. vti possid. l. si duo. cum ibi notatis in gl. in prin. z argu. no. in. l. in rem. §. tignum. ff. de rei vendi. secūdum eū, sed ita est qd iudex cōmisit dari tenutā Thome de vna petia terre aratorie quatuor tornaturarū, vel circa, positā in cōtracta Medexani i guardia castri Guelfi comitatus Bononie, iuxta olim dominā Bartholomeā matrem dicti Thome: z hodie eius loco iuxta ipsum Thomā, z iuxta olim Donatum de medicina a sero: z iuxta papā eius filium, z iuxta viam publicā a latere mane. Sed in actis relationis tenute dr quod data fuit tenuta de illa petia terre aratorie, arborate, z vidate quatuor tornaturarū posita in terra Medexani iuxta Thomā z iuxta Donatū cōis z duobus laterib⁹, z iuxta papā donatū

7 †vnū propter istā veritatē censetur res esse diuersa. tex. est optimus in proposito in. l. in testamento ita quidam. ff. de condi. z demonstratio. z. l. j. cum ibi no. per Bart. C. si vnus ex pluribus app. z qd no. Bar. in. d. l. demōstratio falsa. in prin. in vl. q. ¶ Nec obstat qd sufficiat qd cōcordia fit a duobus cōfinibus secundū Bart. ibi in. vij. q. q2 respondeo primo qd nō adest in duobus cōfinibus cōcordia sed in vno tantum, dū dicit, iuxta Thomam zc. Dum aūt dicitur in petitione z in commissione iuxta olim Donatū zc. z cōcordatur q2 in petitione z commissione dicitur iuxta olim Donatū de medicina a Sero z hodie iuxta papā eius filium, z iuxta viam publicam a latere versus mane, sed in relatione tenute dicitur iuxta Donatum contis a duobus lateribus, z iuxta Papam donatū. Nam in commissione tenute ponitur Donat⁹ de medicina ab vno latere, videlicet, a Sero. sed in relatione tenute dicitur iuxta Donatum contis a duobus lateribus, z iuxta Papā donatū. ecce quanta varietas z sic remanet quod in vno dūtaxat ɔfine cōcordāt acta. ¶ Plus dicit Pau. de cast. in. l. in testamēto ita quidam. preallegato. q decisio Bart. in. d. l. demonstratio. in. vij. quest. pōt pcedere qn̄ sunt expresse tres demōstrationes, z due cōueniunt. tertia vero nō. Secus si expresse essent quatuor vel plures, z due conuenirēt, z due nō, seu plures, redereꝛ res dubia, z non

8 deberēt pualere potius ille q iste. † Nam vna psumptio elidit aliā. l. cū de indebito. in prin. de pb. l. diu⁹. ff. de in inte. rest. c. ex literis. de pb. z plene in. c. in nr̄a. de testa. ¶ Sed ita est quod expresse fuerunt quatuor demōstratiōes, vt patet ex actis quarū vna est de Thoma, z hic est vn⁹ in quo cōcordāt acta. Item Donatus contis a duob⁹ laterib⁹ sub quo cōfine comprehenduntur due demōstrationes pter duo latera, z in istis discordant, vt est ostensum. Itē z quarta demōstratio. s. via publica a latere de mane: z put patet in petitione prima, z cōmissiōe tenute, z in ista ēt nō cōcordāt in rei veritate: qa via publica non est a latere de mane, vt patet in scriptura z libello accusationis in quo dicitur iuxta olim heredes donati de medicina a sero, z a mane iuxta viā publicā, z sic in pluribus, vel in tantundē est discōuenietia in cōfinibus z alijs demonstrationibus. ¶ Fortificatur pdicta: quia fuit cōmissa tenuta de illa petia terre quatuor tornaturarū cōfinita, vt supra, z pbatū est per testes q p Thomā accepta fuit tenuta triū petiarum terrarū. s. vni⁹ petie terre triū tornaturarū perticarū octo, que fuit empta p Donatū pro illis de conspegino, que est iuxta viā publicā a meridie, z iuxta Thomam predictū a septētrione, z a sero z a mane iuxta olim dictū Conte: ac etiā accepit tenutam vnius petiole terre vnius tornature vel circa, que est heredū dicti cōtis z est iuxta dictā viam a meridie, z iuxta dictū Thomā a septētrione, z iuxta heredes donati a sero, z iuxta dictā petiā terre emptā ab illis de cōpegino a mane: ac etiaz accepit tenutā alterius petie vni⁹ tornature, vel circa posite in dicta guardia castri Guelfi, iuxta dictam viam a meridie. z iuxta dictum Thomam a septentrione, z iuxta heredes dicti Donati a mane, z iuxta dictam petiaz terre emptā ab illis de conspegino a sero†. nā que

9 libet portio fundi appellatur locus vel ager de per se quē vulgariter appellamus petiam terre locus. de verborū signific. l. fundus. eo. ti. ¶ Et sic patet ex istis q vere iste tres petie terre quas possidēt dicti accusati. inspecto qd sunt plures petie z inspectis confinibus veris supra specificatis, z put pbatū est nō cōcordant cū petia terre de qua fuit cōmissum tenutā dari, seu que describitur in accusatione Thome, vt patet ex inspectiōe dicte cōmissionis tenute: z dicte accusationis, z ideo ex dicta varietate presumitur diuersitas z pluralitas rerū. dicta. l. in testamento ita quidā. cū ɔcor. supra allegatis. Faciunt no. p Jaco. but. z doctor. in. l. ij. C. de erro. calcu. z in. l. ij. C. de bo. pos.

10 sef. fm tab. † vnde cū accusans non probauerit specifice se possedisse, z turbatū fuisse in eadē re, que specificata est accusatione, impossibile est eū obtinere. l. habebat. ff. de insti. c. licet cām, de proba. c. abbate sane. de re iudi. in. vj. no. Inn. in. c. ex parte. d priuil. z pulchre Jo. An. in. c. auditis. de prescrip. z Bar. in l. j. in prin. ff. de edē. z Bald. plenius in. l. edit. in vltim. colum. C. de edē. l. Titia. ff. solu. matri. Nā petia terre de qua in prima petitione ad quam oportet de necessitate tenutam referri non cōcordent cū petia terre cū tenuta in accusatione nisi in vno cū fine dū dicit iuxta Thomā. Nā dum in petitione prima dicit iuxta Donatū de medicina a sero, z iuxta viam publicā a latere mane, discordat a cōfinibus accusationis, in qua dicit iuxta olim heredes Donati de medicina a sero z mane, z iuxta viam publicam: non facio fundamētum quod in numero mēsure discordant inspecta veritate, z sic non oportet respondere ad ea que no. Old. in consilio superius allegato. ¶ Confirmat predicta cōclusio: nā trāslata fuit possessio z data tenuta Thome sub cōditiōe si Bernabas, z fratres reperirent possedisse z indebite negasse se possidere petiā terre, in petitiōe z interrogatione descriptam in penam sui mēdacij, ergo non censetur trāslata possessio in Thomā, nisi pbet z verificet cōditionē illam. s. Bernabā z fratres possedisse petiā terre in petitiōe descriptā. l. cedere diē. ff. de verb. sig. l. cū ad presens. ff. si cer. peta. cū dua

11 bus sequē. legib⁹. z. d. l. si me in vacuā. ff. de acq. pos. ¶ † Quinimo oportet pbare non solum q fratres possederūt dictam petiā terre, sed etiā q scirēt se illā possidere tēpore negationis, et q p dolū negauerint se possidere. ita qd non sufficit absolute pbare q Bernabas z fratres possiderēt ita no. gl. z ibi clari⁹ Bar, z doct. in. l. si. ff. de rei vēd. Ad idē tex. in. c. j. §. vasall⁹. el. j. in ver. ex certa sciētia. si de feu. fue. ɔtro. inter do. z agna. i vsib. feud. ¶ Corroboro, q2 sniā per quam fuit pnunciatū trāsferēdam esse possessionem predictorum Bernabe z fratrū in Thomam sub cōditione, si reperiretur illam possedisse z indebite negasse, non valuit, vt voluit Bart. in. l. cum iudex. C. de sentē.

12 vbi querit, † an valeat hec sententia de cōdēnando reum actori si probauerit intentionē suam, arguit primo q sic: quia talis conditio concernit negotium de quo agiꝛ per. d. l. cū iudex. cū glo. Cōtrarium decidit Bar. q2 dicta cōditio de futuro nō venit verificanda statim post sniam. secus si esset probatio que in continenti post sentētiam fieri posset: vt si dixisset, cōdēno reū actori in decē si actor iurabit dicta decē mutuasse reo. Nā valebit sententia si incontinenti lata snia iuret, vt colligitur ex no. p glo. in. d. l. iudex. ¶ Nec ob. fm Bar. q sententia lata sub ɔditione

tione tz,nisi per appellationē rescindat̄.l.j.§.biduū.ff.qn̄ appel. sit.qꝛ respōdet ꝙ illud est verū in cōditione extrinseca:vt si nauis ex asia venerit.secus in cōditione intrinseca:quia opꝫ illam verificari post sn̄iam incōtinēti,alias sn̄ia nō tz,per not.per gl. in p̄allegata.l.cū iudex.ꝛ istā decisionē sequit̄ etiā Jo.de imo. in.l.qui rome.§.augeri⁹.de verb.ob.qꝛ sn̄ia nedū incerta,ꝛ propter incertitudinem vitiatur.l.fi.C.de sen.que sine cer.quātita. ¶ Jtē tz Pau.de ca.in.l.cōtinuus.in prin.ff.de ver.ob.vbi dicit sn̄ia fieri pōt sub cōditiōe intrinseca,dūmō incōtinēti ipleat̄ vt est dictū pone lz ipse iudex iudicauit hoc modo,condēno te ad dādū decē Titio.si Titi⁹ ꝓbabit,an valeat.dicit se de facto r̄ndisse ꝙ nō:qꝛ ista cōditio nō pōt ipleri incōtinēti lata sn̄ia:qꝛ incōtinenti & añꝙ diuertat̄ ad extraneos act⁹.vt.d.l.cōtinu⁹. in prin.de ver.obl.sꝫ ꝓductio ꝛ acceptio testiū ꝛ instrumētorū nō pōt fieri incōtinenti,añꝙ diuertat̄ ad extraneos actus.secus in cōdittiōe,si iuraueris.ꝛ ita dicit tenere Barto.in.d.l.cū iudex.ꝛ idē tenet Bal.in p̄allegata.l.cuz iudex.ꝛ in addi.Spe. in ti.de sentē.pla.in.vij.col.ver.an valeat hec sn̄ia,cōdemno te si actor probauerit. ¶ Preterea ad hoc vt dicti accusa.de dolo excusantur,opꝫ ꝙ considerent̄ verba statuti.iuxta decisionem Bar.ꝛ Ang.hoc firmantiū in.d.l.j.§.non aūt.ff.si qs testa.lib. esse ius.fue.ꝛ Ant.de but.ꝛ ibi Jo.de imo.in.c.ij.de cōst.vnde si appet ꝙ maiores dictorū Bernabe ꝛ fratrū vel possederint vel habuerint aliquā iustā vel etiā iniustā cām ingrediēdi dictā

13 petiā terre,excusant̄ a dolo†:qꝛ iusta vel iniusta cā a dolo excusat.§.fi.ff.de abigeis.ꝛ.l.igit̄.§.j.ff.de lib.ca.ꝛ.l.plagij.la.ij.cum gl.C.ad.l.faui.de plagi.ꝛ no.Barto.ꝛ aliā in p̄eallegato.§.nō aūt.cū cōcor. ¶ Et ꝓ predicta patet euidēs respōsio ad allegata ī cōtrariū.Et p̄io,dū dicebat̄ ꝓbatū esse de possessiōe Thome ꝑ ꝓductionē sn̄ie,ꝛ apprehēsionis tenute ꝛc.Qꝛ r̄ndeo ꝙ tenuta nō fuit accepta de eadē petia terre,de qua fuit cōmissum dari.Jtē qꝛ alia est petia terre de qua fit mentio in accusatione ꝛ alia est petia terre de qua in ꝯmissione tenute fit mētio.Jtē qꝛ dicta sn̄ia fuit lata sub cōditione tali,que reddit cām nullaz,ꝛ dato ꝙ fuisset aliqua,non fuerit verificata ꝛ probata dicta ꝯditio ꝓut oīa hec seriosius ostēsa cōprobata sunt. ¶ Et similiter nō obst.ꝙ dicit̄ protestationē operari quod ille cui protestatur censetur esse in dolo:qꝛ respondeo quod frustra tactat̄ de protestatione,si dictus Thomas nō fuit cōstitutus possessor petie terre,pro qua accusati sunt dictus Bernabas ꝛ fratres.Ex qbus concludit absoluendos,accusatos,velut non culpabiles.

Epitome.

¶ Stante legitima prole nō valet relictum factuz nepoti,etiā legitimo ex spurio.nec prodest hic titulus ad longi temporis prescriptionem.

Consilium.LXXIIII.

Circa primum dubium videtur prima cōsideratiōe dicendū valuisse relictū factū dictis nepotib⁹ legitimis ꝛ naturalib⁹ natis ex filio spurio testatoris:qꝛ iura prohibuerūt filijs non legitime natis patrē posse libere relinquere:qꝛ vitiū paternum refrenandū esse existimauerūt,vt.l.fi.C.de natu.lib.sed hec ratio cessat in auo quo ad nepotes legitimos ꝛ naturales.naz quo ad eos nullū fuit vitium in auo,ergo cessante rōne legis,dꝫ cessare.l.dispositio.l.adigere.§.quis.ff.de iur.pat.l.qd dictum.ff.de pact.

1 ¶ † Preterea naturalis vel spurius pōt succedere fratri.l.si is q ex bonis.ff.de vul.ꝛ pup.ꝛ ibi Bar.ꝛ no.gl.in.§.fi.in auf.quimo.nat.effi.sui.ꝛ Spe.in ti.ꝺ succes.ab inte.℣.qd si pater ꝛc. qꝛ nullum fuit vitium in fratre,cui ipse succedit.ita multomagis debet posse nepos spurius capere ab auo ī quo nullū fuit vitiū circa istū nepotē.ꝛ p̄sertim ꝓcedere videt̄ ī hoc casu ī quo filius spuri⁹ erat p̄mortu⁹ tpe testamēti:ꝛ sic nihil veniebat qrēdū rōne ꝓprietatis vl' vsusfruct⁹ spurio.bn̄ facit.l.querit̄.ff.de bo.liber.Sꝫ ēt videmus ꝙ fili⁹ deportatus nō pōt capere,sicut nec spurius ꝛ tn̄ hoc non nocet nepoti nato ex deportato.l.j.§.fin. ff.de bo.pos.sic ꝛ filius heretic⁹ nō nocet nepoti nato ex deportato.l.j.§.fi.ff.de bono.pos.sic ꝛ filius hereticus nō nocet nepoti fideli ex eo nato.l.cognouimus.C.de hereti.ꝛ in auf.idez est de Nestorianis.ꝛ ad hoc faciūt alie rōnes adducte per Barto. in.d.l.gallus.§.qd si is.dū examinat q̄stionē traditā ꝑ glo.i.d.l. fin.C.de natu.libe. ¶ Et ad idem qd no.Spe.ꝛ Jo.an.i tit.de succes.abinte.℣.qd si habēs.ꝛ Bal.i p̄alle.l.fin.in.iij.col.ꝛ in.l. si qs.C.de icest.nup.ꝛ Bar.i.l.fi.ff.de his qb.vt indi.ꝛ Fede.ꝺ senis ꝯsilio Bono.icip.vr̄ mihi qd in priuilegio ꝛc.deniqꝫ saltē

a ¶ Aerius.Scilicet alia stāte legitim a prole testatoris,prout loquitur Alex.hic alꝭ legatū valeret vt etiam tenet Jmo.ꝛ Alex.in.d.l.gallus.§.quod si is.col.iij.ꝛ sic opinio Bar.ibi ꝛ in cō.cxviij.cum suppletionibus Pau.in.d.§.quod si is.col.ij. vbi clare ꝛ recte loquitur nisi in eo ꝙ male addit de nepote legitimo ex filio incestuoso. Est ipsa veritas ꝛ cōis sententia,reiecta opinione Bal.in.d.§.quidē recte.col.iij.qui Bal. ipse ꝯsulēdo semꝑ sequut⁹ est hāc opinionem Bar. patet ī cōsi.cxlvi. titulus principis Archaie.n.v.li.j. ꝛ ꝯsi.ccclxiij.q̄ritur vtrū.li.v.Alex.j.li.vij.ꝯs.lxxxviij nu.v.vi.idem late Cor.ꝯs.xxv.ꝑ totū.li.j.ꝯsi.j.in.vj. dubio.lib.iij.Jas. in.d.§.ꝙ si is.col. fi.ꝛ i.l.hereditas. col.fi.C.ꝺ his qb. vt indig.dect⁹ ꝯs. cccclxij.col.ij.Et istꝺ est multū vtile in praxi:quia vt scripsi in cōsu.pa. risi.§.clxxxvj.ꝛ.j. lib.v.cōsi.clxxiij. in hoc regno ꝛ fere vbiqꝫ ex statutis locorū,oēs illegitimi habent̄ ꝓ spurijs,nec hodie locus est mere naturalibus tantū. Tamē hoc nō impedit quin cessante ꝓle legitima,ēt sine alio diploma te regio,possit relinqui vel dari totū patrimoniū nepti vel descēdēti legitimo ex tali,vt vocant,bastardo siue viuo siue p̄mortuo vt ibi cū tertis limitatiōibus la ti⁹ dixi.Et ita late cōsuluit,ꝛ bn̄, Guid.pap.ꝯs.xc iiij.effect⁹ ꝛ lati⁹ Stepha.Bertrā. ꝯ.ccj.visis duob⁹ li.ij.ꝯs.xcvj.ēt fi.li. iij.add.j.li.vij.ꝯs. lxxxvij.

vsqꝫ ad alimēta dꝫ capere posse.vt i.c.cū hr̄et.in fi.de eo q dux. in matri.quā pol.per adulte. ¶ Tamen his non obstantibus

a sentio contrariū esse de iure verius[a].ꝛ ista questio deciditur ex not.per gl.in dicta.l.fi.iuncto tex.ꝛ ibi etiaz per doc.C.de natu-

2 ra.lib.Nā tex.ibi habetur† quod si testator habeat filiuz suum naturalem;ꝛ ex eo habeat nepotem legitimum ꝛ naturalem,ꝛ queritur an auus ꝓhibeatur relinquere dicto nepoti legitimo ꝛ naturali,sicut prohibetur relinquere patri suo,iuxta id quod habetur in.l.humanitatis.ꝛ in.l.mater.eod.titu.ꝛ deciditur in dicta.l.fina.quod est distinguendum in auus habeat ex se legitimam sobolem an non.Primo casu quādo ex auo subest le-

b gitima soboles,nō pōt relinquere[b] plus nepoti legitime nato ex filio naturali ꝙ potuisset relinquere ipsi filio naturali tantum.Sed si legitima soboles ex auo non est,potest ad libitum relinquere auus tali nepoti legitimo ꝛ naturali,quāuis ita nō potuisset relinquere filio naturali tantū.i.patri dicti nepotis.

3 ¶ † Et dubitat gloss.in.d.l.fi.si ex filio spurio testator habeat nepotem legitimū ꝛ naturalē,an ei relinquere possit:glo.ibi in addi.vt doc.referunt dicit distinguendum esse vt distinguitur quādo extat filius naturalis tm̄:ex quo natus sit nepos legitimus ꝛ naturalis:quo casu distingnitur an auus habeat legitimā sobolem ex se vel nō,vt dixi.ꝛ sic est de mēte gl.ꝙ qn̄ auus ex se habet legitimaz sobolē,tūc nō possit plus relinquere nepoti legitimo,ꝙ possit relinqui patri ipsius nepotis spurio.Sed ita est ꝙ auus filio suo spurio nihil relinqueret.vt in auf.quib. mo.nat.effi.sui.§.fin.etiā si relinqueret ꝓ alimentis inspecta dis-

c spositione iuris ciuilis,q̄ seruari debet in terris imperij[c].vt in dicto.§.fi.ꝛ trāssumptiue in auf.ex cōplexu.C.de incest.nup.lꝫ de iure canonico possit relinq̄ spurio ꝓ necessarijs alimentis.d.c. cū haberet.de eo q dux.in matr.quā pol.ꝑ adul.sꝫ illꝺ tantū seruandū esset in terris ecclesie,ꝑ no.in.c.fi.de arbi.in.vj.ꝛ in capi. ij.de reg.iu.eo.lib.ꝛ in specie quo ad casum nostrum notat hoc Jo.de imo.in.l.ex facto.§.si qs rogat⁹.ff.ad treb.in.x.col.in ℣.

4 itē predicta qn̄ lex loquit̄ ꝑ verbū nature. ¶ † Et ꝙ dictis nepotibus legitimis ꝛ naturalib⁹ natis ex filio spurio non possit

d auus relinquere tenet etiam Odof.[d]in.d.l.fi.vt ibi refert ꝛ sequit̄ Cy.ꝛ ita etiaz refert ibi Ray.in.d.l.fi.de naturali.libe. qꝛ non pōt dici nepos cū nō habeat stipitē,vt in.d.auf.ex cōplexu.ꝛ sic in sui odiū cēset ex̄ne⁹.ꝛ imo lꝫ extraneo possit testator regulariter relinq̄re.l.extraneū.C.de here.isti.ꝛ insti.e.ti.§.fin. tn̄ nō pōt huic relinq̄re,q̄i sui odium est extraneus,ne illud ꝙ est inductū in odi.redundet in fauorē.l.si qs solidū.ff.de heredib.instituen.ꝛ de mente Cy.ꝛ odofre.fuit qd indistincte non possit auus relinquere nepotib⁹ legitimis ꝛ naturalib⁹ natis ex filio spurio,siue extet legitima soboles siue non.Jta etiā vult Bal.i.d.l.gall⁹.§.quidā recte.in āñpenul.col.sꝫ Jac.de bel.in dispu.sua,quā ponit post.l.j.C.de natu.libe.ꝛ incipit.illa disputatio,pr̄ hꝫ filium naturalē vel spuriū ꝛc.in.ij.q.ꝛ in authenti. quib.mod.natura.effi.sui.§.fi.in vltima qō.distinguit prout facit gl.in.d.l.fi.quod extāte legitima sobole,nō possit sibi relinquere,auus,alias aūt nō.ꝛ sic per dictā.l.fi.q̄ ita distinguit.Et istaz opi.tz Ray.in.d.l.fi.ibi ēt clare Sali.idē ꝛ tenebat Simō

b Vicētinus in.d.l.fi.vt refert Jo.an.in addi.Spec.in ti.de succes.abintest.incipiēte,Accursi⁹ ꝛc.vbi refert Jo.an ꝙ Simō Vincētin⁹ dicebat qd illa lex fi.loquēs in naturalibus,habebat et locū in spurijs:ergo cū ibi distinguat̄ an extet soboles

c legitima vel nō ita dꝫ distingui in casu nr̄o.Jstā distinctionē etiā ꝓbat Jo.de imo.i.d.l.gall⁹.§.qd si is.ꝛ expressius Pau.

5 de ca.q dicit hoc fuisse inductū ꝑ.d.l.fi.de naturali.lib.† qꝛ añ illam legem potuisset quis relinquere quantum voluisset nepotibus natis ex filio naturali,etiam existente sobole legitima,qꝛ vitiū nō erat in auo circa talē nepotē,vt ibi in tex.ꝛ nō reperie

¶ Reliq̄re.Siue ex testamēto siue inter viuos Gui. pa.ꝯs.xvij.casus.

¶ Imperij.Jdē Bal.d.auf.ex cōplexu.Jmo.i.l.lucius.§.j.de lega.j. sꝫ imo iure nature seruādū est illic ꝛ vbiqꝫ idem quod vult i hoc i⁹ canonicū fm̄ Ant.but.Card.Pan.d.c.cū haberet.Pau.consi.v.col.ij.li.j.decius.c.ecclesia sancte.col.xiij.de cōsti.c.in presentia.col.xv.de prob.cōsi.dcxi Guid.pa.cōsi.cxv. d.Jas.consi.xxvj.li.j.Ant.Cor.in sing.ver.spurius.Hyppo.Marsi.no.ccclviij.Jo. Lup.rep.c.ꝑ vestras.fo.xc.col.ij.Nico.Eueral.loc.lega.lo.a simili.co.vj.fortu.Barinrub.de iusti.ꝛ iur.ꝛ est communis ꝛ ista obseruatur in hoc regno nō tamē ita modice vt restringat̄ ad casum ꝛ limites necessitatis,vt faciūt Bal.cōsi.cclviij.li.j.dec. cōsi.cccccclxxvj.col.j.sed cōgrue boni viri arbitrio inspecta qualitate domus ꝛ patrimonij bene in hoc senatu heredes eius q magnas possessiōes relinquerat iusti sunt filio illegitimo alimētorū noīe dare fundū quadringētarū librā reditus non soluz ad vitā,sꝫ ēt iure plene ꝓpetatis,ꝓ se ꝛ suis ꝙ facili⁹ admittēdū ē cessāte ltia ple[illegible]

d ¶ Odof.Jmo.is dubitauit vt ꝑ Bar.ꝛ ale.i.d.§.ꝙ si is.sꝫ absqꝫ dubio tenēda cōis

batur phĩbitũ relinquere tali nepoti:tñ per illã.l.est inductũ quod si extat soboles legitima,nõ possit plꝰ relinqui nepoti nato ex filio naturali,quã potuisset ipsi filio naturali.ꝛ sic fa uore legitime sobolis testatoris iura ꝓhibitiua loquentia in filio naturali extendũtur ad nepotẽ,vt ibi in text.dum dicit legitima enim sobole subsistẽte veterũ constitutionũ tenorẽ in naturalibus filijs tãtum ꝛ in nepotibus extendimus ꝛc. ¶ Et dicit Pau.de Ca.hoc esse etiã seruandũ in nepote le gitime nato ex spurio eadem ratione per illã.l.ꝛ dicit ꝙbar. in.d.§.quid si is.omisit istũ casuȝ,ꝛ ꝙ hoc est bene ponderã duȝ,ꝛ quod ab alijs nõ est põderatũ.tñ si bene aduertatur vi detur quod fuit ponderatũ per gl.in.d.l.fin.ꝛ per doct.quos supra retuli tenere hãc partẽ,ꝙ videt̃ esse cõmunis: quia alij qui dicũt posse relinqui nepoti nato ex filio spurio,nõloquũ tur qñ extabat soboles legitima.ꝛ hãc opi.etiã videtur ꝓba re Bar.in cõsi.cxviij.inci.Oducius.col.fi.duȝ dicit ꝙ illa rõ que militat in parte quã capere nõ põt filiꝰ naturalis habẽs filium ex se legitimũ ꝛ naturalẽ,militat etiã in spurio habẽ te filiũ legitimũ.ꝛ ideo approbat op.gl.in.d.l.fi.ergo cum in nepote nato ex filio naturali distiguat̃ an extet soboles legi tima,vt.d.l.fi.idẽ dꝫ esse,i spurio ſm Bar.i dicto cõsi.¶ Nõ obstãt allegata in cõtrarium.ꝛ primo nõ obstat dũ dicit͛ qꝛ ratio propter quã iura ꝓhibuerũt patrẽ reliquere filio minꝰ legitime nato.s.ꝓpter refrenãdum vitiũ paternũ,nõ militat in nepote quo ad auũ,cũ in auo nõ fuerit vitiũ respectu ne potis:qꝛ respõdeo ꝙ hoc argumẽtũ tollit̃ per.d.l.fi.de natu. libe.vbi patet ꝙ hec ratio non attenditur quando extat so boles legitima.Nã si hec ratio attendi deberet quãdo extat soboles legitima , sequeret̃ ꝙ etiã existẽte sobole legitima auus posset instituere libere sibi heredẽ nepotẽ naturalẽ, vt legitimũ natũ ex filio spurio,ꝙ est cõtra.d.l.fin.¶ Et eodẽ modo nõ obstat dũ dicebatur ꝙ spurius põt capere a fratre suo qꝛ in hoc nullũ fuit vitiũ a fratre,ita deberet dici in auo: qꝛ dico sic͛ ꝙ ista ratio tollitur per.d.l.fi.qꝛ si dicta rõ milita ret qñ extat soboles legitima,deberet posse auus libere insti tuere nepotẽ naturalẽ vel legitimum natũ ex filio naturali etiã existẽte sobole legitima:quod est cõtra dictã.l.fi.¶ Nec etiã obstat ꝙ spuriꝰ sit premortuus per.d.l.queritur,quia di co ꝙ dicta cõsideratio est cõtra.d.l.fi.que nõ attendit an fi lius viuat,an sit premortuus.ꝛ illam distinctionẽ etiã nõ at tendit Bar.in.d.§.quid si is.si bene cõsideretur. Et similiter nõ ob.d.l.j.§.fi.ff.de bo.pos.cõtratab.ꝛ.d.l.cognouimus.cũ fi.quia respõsio patet per.d.l.fi.vbi qñ superest soboles legiti ma,defectus illegitimatis filijs nocet nepoti.¶ Nec obst.ꝙ no.Spe.ꝛ Jo.an.in.d.versi.sed qd si habens.ꝛ Feder.de se nis in dicto consilio.ꝛ Bar.in.l.fi.ff.de his qbus vt indi.ꝛ in dicto.§.quid si is.ꝛ Bal.in.d.l.fi.C.de natu.libe.qꝛ respõdeo ꝙ ibi non loquunt̃ qñ extat soboles legitima,vt etiã sepius fuit ostensum.¶ †Non obstat etiã id ꝙ habet̃ in.d.c.cũ ha beret.qꝛ respõdeo ꝙ hic nõ fuit relictũ pro necessitate alimẽ torũ.vel dic ꝙ dispositio illius decretalis solũ debet seruari in terris ecclesie,vt dixi.questio aũt nostra vertit̃ in terris im perij.¶ Nec dicat ꝙ dictũ relictum debeat cõfiscari , imo dꝫ remanere apõ dictos filios testatoris legitimos ꝛnaturales heredes institutos,vt etiã habet̃ in.d.l.j.C.de naturali.libe. ꝛ ibi per Bar.ꝛ no.in.l.aufertur.circa princ.ff.de iure fisc. ꝛ no.Bar.ꝛ alij in.l.hereditas.ff.de his quibus vt indig.ꝛetiã l.l.fi.ff.eo.ti.ꝛ in.l.si totã.ff.de acqui.here.ꝛ est cõmunis opi. ꝛ cõclusio doctorũ vbiqꝫ. ¶ †Circa secundũ vtrum potue rint prescribere decẽ annis inter ꝓsentes.xx.inter absentes. ꝛ tex.est cũ gl.notabili in.l.nemo.ff.pro legato.vbi habet̃ ꝙ nõ põt prescribi tali prescriptione in qua requiratur titulus prout est vsucapio,ꝛ ꝓscriptio.x.annorũ inter presentes,vel xx.inter absentes si volũt prescribere tanꝙ sibi relictũ ab eo a quo capere nõ potuerũt.ꝛ ita etiã no.Bal.in.l.id qõ pau peribꝰ.in vl.col.C.de epis.ꝛ cleri.ꝛ idẽ dicit Bal.in.l.nullo.C. de rei vendic.vbi intelligit hoc esse verũ etiaȝ si ꝓutassẽt se le gitimos:quia plus non operat̃ possessio lõga ꝙ verus titulꝰ cũ volũtate dñi tradẽtis.allegat gl.scꝫ eñ singularẽ in. d.l. nemo.Jta etiã dicit Sal.in.d.l.nullo. vbi intelligit hoc esse verũ:etiã si iusto errore putassent se esse legitimos.ꝛ ita intel ligit preallegatã gl.idẽ tenet etiã ipsemet Sal.in.d.l.ij.C.ꝓ herede.¶ Pro hoc facit:qꝛ nõ cadit titulꝰ verus ibi,nec iu stꝰ error operat̃ ꝙ vsucapio ꝓcedit.l.j.ff.ꝓ herede: ¶ †Cõ probatur etiã quia cuȝ lex prohibeat omnẽ alienationẽ sal tẽ que fieret titulo gratuito in istos spurios seu natos ex eis l.j.cũ ibi no.per Bar.C.de natu.libe.ꝛ per Barto.ꝛ alios in l.si is qui ex bonis.ff.de vul.ꝛ pupil.sequitur quod etiam di cta prescriptio inter eos,videt̃ prohibita.l.alienationis ver bo.ff.de verbo.signific.ꝛ not.in.l.vbi lex.ff.de vsucap. ꝛ ista pars videtur verior,licet An.in.d.l.nemo.tenuerit cõtrariũ qñ errore facti iusto putassent se legitimos,per not.per gl.fi. in.l.j.ff.pro dote.ꝛ Rapha.cu.in.l.nemo. reprehẽdit opin. Ange.quia secundũ eum in casu notato. per gl.in.d.l.j.ff.ꝓ dote.non censetur ibi proprie incapax ꝛc.

Epitome.

¶ Licet domine moderate castigare ancillam,ꝛ attenditur principium ad excusandum delictum.h.d.

Consilium.LXXV.

Viso themate visaqꝫ inquisitione firmata contra dictam Antoniam,ꝛ cõ tra predictum Senetum de valentijs eius filiuȝ, ꝛ cuiuslibet eorũ respõsionibus,ꝛ statutis transmissis videli cet sub rubrica de misculãtia ꝛ rumore ꝛ percussionibus sine armis,ꝛ sub rubrica de augmentatione penarũ propter locũ ꝛ tempus commissi delicti.¶ †Mihi videtur de iure conclu dendum Antoniam esse a contentis in inquisitione absoluẽ dã:qꝛ cũ Clara dici possit mercenaria dicte Antonie,ꝛ cuiꝰ domestico famulatu vtebatur.nam saltẽ ipsi Clare victum pro mercede sua prestabat,ipsiqꝫ Antonie clara furtũ dome sticuȝ fecerit,videlicet cuiusdã furti suspicaretur quod ne ali quod sibi furtũ fecisset,licuit tamẽ temperate castigare.ita in quit glo.iij.questio.j.c.sicut alterius.in versic.iudicari.ꝛ not. etiam glo.in.l.respiciẽdũ.§.furta domestica.de penis.in ver bo publice.per illum textũ.ꝛ ita etiam no.doc.maxime An tonius de but.in capi.cum contingat.in.ij.colum.de foro cõ peten.ꝛ domi.Abb.ibidem.ꝛ Joan.fabri institu.de his qui sunt sui vel alie.iur.§.sed hoc tempore.facit.xxiij.qõ.iiij.cap. duo.ista nomina vbi vnusquisqꝫ suam familiã castigare de bet.¶ Accedit id quod habetur in.l.si libertus.ff.de fur.†ꝛ in dubio presumendũ est dominã Antoniam fecisse ex causa qua sibi licuit,scilicet causa corrigendi ꝛ emẽdandi mercena riam ꝛ domesticam sibi famulanteȝ.l.merito.ff.pro socio.ꝛ ꝑ not.per Bar.in.l.non solũ.§.sed vt probari.ff.de oper.nou. nũcia.facit ratio.l.si preses .cum simi.ff.de pe. ¶ Et ex cõfes sione Antonie aliquid inferri nõ video ꝓpter quod ipsa pu niri debeat cum ipsa non percusserit.ꝛ posito quod non per cusserit:dicit se ibi fecisse honestatis causa.¶ Cuȝ etiã qꝛ di cta clara tenebatur,nec alie mihi contra Antoniã probatio nes videntur concludere,ita ꝙ quantum ad Antoniam : nõ video vllam subesse difficultatẽ. ¶ Quantũ vero ad Sene tum est aduertendum quod posito quod aliter nõ appareat dictam Claram esse mercenariam ipsius Seneti, attento ꝙ illud officiũ corrigendi ꝛcastigandi Claram incumbebat do mine Ant.vt dictũ est, si dictus Senetus castigauit Clarã presenti dicta Antonia matre ipsius Seneti, ꝛ non cõtradi cente,videtur eius voluntate ꝛ mandato factũ,quantum est vsqꝫ ad moderatam castigationẽ sibi de iure competentem. Nam circa huiusmodi moderatam castigationẽ deberet do mina Antonia suum officiũ ꝛ diligẽtiam interponere,dicto c.duo.†ꝛ quilibet habens potestatẽ castigandi ꝛ corrigendi, si circa id est negligens peccat mortaliter. ꝛ late probãt Ja. calde.do.Card.floren.in.c.cum ex iniuncto.de hereti. per id quod habetur.xiij.q.iiij.qui palam.ꝛ.xliij.di.ephesijs.Usque igitur ad eam moderatã castigationẽ ad quam domina An tonia exercere poterat,ꝛ debebat,videtur de mãdato ꝛ volũ te factũ qñ ea presente ꝛ nõ contradicente factum est ab eius filio.l.qui fide alterius.ꝛ ibi nota. ꝛ lege si remunerandi. §.si passus.ff.manda.ꝛ per ea que plene no.per Bar.in.l.post do tem.ff.sol.matrim.tantomagis cum dictus Senetus esset fi lius dicte Antonie presentis ꝛ tacẽtis.argumen. l.si seruus communis.ff.de dona.inter vi.ꝛ vro.ꝛ eorũ que no. per glo in dicta.l.q fide.ꝛ per Bar.in.l.que dotis. ff.solu. matrimo. circa vltimã colũ.cũ suis cõcor. ¶ †Circa aliud quod queri tur,an posito quod Senetus excessisset modum honeste ca stigationis:deberet Senetus puniri ꝑ omnibus verberibus an vero pro illis ꝑ quibus fuisset modus excessus.Respon deo breuiter quod solum pro excessu,ꝛ sic non de omnibus. vt per Bart.in dicta.l.si adulterium cum incestu.ff.de adul. in.§.impatores.ꝛ ibi no.Ang.ꝛ.l.Gracchꝰ.C.eo.ti.ꝛ.c.olim. el primo.ꝛ ibi not.Ant.de but.in vlti.colũ.de resti.spoliato. ꝛ no.doc.in.c.significasti.el primo.in gl.fi.de homi.ꝛ per Cy. in.l.j.

in.l.j.C.vnde vi,z ibi etiã Bal.in repeti.in nona.q.z not.Joã. and.in addi.Spec.in tit.de homicid.in rubr. Joan.and.z alij in.c.significauit.de pe.z remis.z Bal.in.l.j.in prin.de pace te nen.z in.c.j.§.si quis vero.de pace iura.firman.z Bald.in.l.vt vim.circa vlti.col.de iustitia z iure.z Bal.z Ang.in.l.filius.de condi.insti.Pet.de Ancha.in clemen.j.de homi. ¶ Pro hoc bñ facit tex.in.l.sed si quecũqz.§.si magister.ibi, quia non faciẽ de zc.ff.ad legem aquil.z quod ibi Bald. vbi ex illo text.notatur † quod ille qui non potest moderate corrigere z castigare si excedat modum in castigãdo:tenet nõ tanqꝫ dolosus sed culpabilis.qd dicit esse not.dignũ,z intelligit hoc esse verũ nisi ex genere instrumenti presumatur dolus,vt percussit ferro: quia ex genere huiusmodi instrumẽti presumitur animus.d.c.significasti.el.ij.de homici.z.l.j.§.sed z si claua.ff.de sica.z ita procederet id qd habetur in.l.j.C.de emenda.seruo.Sed dictus Senetus non cum ferro,sed cum funiculo quodam quadruplicato verberauit dictam claram:igitur zc. ¶ † Quo ad aliud dubium in quo querit an presupposito quod dicta verberatio incepit esse ante tertiuz sonum campane:z sic de die ex forma statuti,si tamen perfecta fuit post sonũ: z sic de nocte debeat attẽdi initium verberũ,an finis quo ad plene duplicationem,z breuiter respondeo qꝫ in dicto actu successiue cõtinuato debet attendi initium:qz vbi agitur de executione delicti:z sic ad fauorem rei attendimus initium in delictis,z non finem.l.qui cum maior.in prin.ver.sed si minor.ff.de bo.lib.z.l. quod ait lex.§. quod ait.ff.de adulte.ibi Barto. qui colligit doctrinam ex illo tex.iuncta.l.illud.in fi.ff.ad.l.aquil.qd quando vtrunqz initiũ z finis fuerunt illicita,vt quia primo cepit vulnerare,z tãdẽ cõtinuatis vulneribus occidit,attenditur finis.s.homicidium,et nõ principium.i.vulnus.z hoc fauore rei ne de vtroqz puniat,id est de vulnere z de homicidio:iuxta no.in.l. q de cau.cogni. de accu.sed si principiũ est licitum:tunc illud inspicimus,z non finẽ vt in.d.§.quod ait. ¶ Et istã doctri.etiam sequitur Ang. z Saly.in.d.l.Gracchus.z Bald.in.l.si quis non dicam rape re.C.de episc.z cleri.in.ij.col.vbi dicit,† quod quando agitur de excusandis delictis,attẽditur principium z non finis per id quod habetur in.d.§.quod ait.cum ibi not.p Bar.nisi quando principium fuisset in vno territorio,z finis in alio ,per id quod habetur in lege quid sit fugitiuus.§.idem Cecillus. ff. de edil. edic.z iste vltimus non est casus noster,sed separatus quẽ prosequitur Joan.Andre.in addi.magna. ¶ Ad propositum igitur dum agitur de excusatione delicti debet attendi initiũ cuz sic faueatur reo,z licet id quod habetur in dicto.§.quod ait loquatur quando actus in sui principio erat omnino licitus hic autem non respondeo primo dici posse quod iste actus castigationis in suo initio,erat licitus scilicet antequã deueniretur ad excessum,vt patet per ea que dixi supra secundo posito, quod non fuisset licitus respondeo quod eadẽ ratio est si actus in sui initio erat minus illicitus seu minus impunibilis, quaz in fine sicut scilicet quando actus in sui principio est in toto licitus et impunibilis.sed in fine est tantũ punibilis: qz eadẽ est ratio in parte respectu partis,que est in toto respectu totius.l.que de tota.in principio.de rei vendi.l.qui stat.in principio.ff.de vsur. ¶ Sed negari non potest,quod ista castigatio in sui principio ante sonuz campane erat minus illicita z minus impunibilis, quam in fin.post sonum campane propter dispositionem statuti.z in casu quo Barto.dicit attendi finẽ est vt faueamus magis reo,vt dicit ipse.sed in casu nostro magis fauemus reo attendendo initium, igitur non debet attendi finis Alexander. Istud consilium factum fuit die Februarij.M.cccclxxij.

Summarium.

2 ☞ Testamentum nõ valet de quo apparet per scripturaz que dicitur scripta manu testatoris etiam inter liberos: nisi de hoc appareat saltem per duos testes.nu.12.
4 Testes deponentes scripturam esse Titij, debent eandem vidisse per eum scribi.
5 Testator,quid si se referat ad schedulam depositaz penes Titium.
5 Testator mandari potest stari dicto vnius.
8 Comparatio non plene probat nisi in libro rationum.
13 Testamentum imperfectum ratione voluntatis,nõ valet etiã inter libros.
15 Diuisio facta per legitimã administrationem an preiudicet.
17 Filij debent institui etiam in testamento inter liberos.
18 Lego,verbũ,etiam relatum ad vniuersitatem est obliquum.
19 Filius preteritus non potest approbare,testamentum in preiudicium fratrum.

Consilium. LXXVI.

Ponderatis his de quibus in themate Videtur prima consideratione dictam scripturam,scriptam vt dicitur, manu Joannis de lacu debere saltem intra liberos dicti Joannis seruari pro vltima voluntate ipsius Joannis, quamuis nulli testes interuenerint,per id quod habetur in.l.fina.C.fami.erciscunde. z in auth. qꝫ fine.C.de testamẽ.z ibi no. z expressius in corpore vnde sumitur,scilicet i auth. de testa.imperfectis.circa prin. co.viij.cuz gl.que incipit,ergo zc. ¶ Ad hoc accedat id qꝫ no. Bart.in.l.is qui.ff.de testamen.in versi.quero quid si testator scripsit. vbi querit an si testator scripsit in schedula totam voluntatẽ suam,non tamen publicauit eam coram notario ante mortẽ,an illud testamentuz tanqꝫ perfectũ habere debeat effectum:z respondeo quod tale testamentum dicitur perfectũ ratione voluntatis in totum deducte per scripturã.ideo valeret hodie inter liberos [a], licet dicatur imperfectum ratione omisse solennitatis,ideo nõ valet inter extraneos.l.ea.ff.de test.z.l. fideicommissa.§.j.cum ibi nota.ff.de leg.iij. ¶ † Tamen premissis nõ obstantibus puto in casu nostro contrariam sententiam esse de iure veriorem:qz in casu nostro dictus Franciscus z eius filij,non confitentur dictam scripturam esse factam manu dicti Joannis.Unde oporteret ad hoc vt aliquẽ effectum inter liberos habere posset dicta scriptura, quod probaretur saltem per duos testes,vel per confessionem patris, qd fuerit scripta manu dicti Joannis,vt.d.l.fi.cum gl.in ver.iudicis.C. famil.ercis.z not. glo.in auf.de testa. imper. in verbo dimissionem.col.viij.vbi apparet † quod etiã in casibus in quibus sola scriptura sufficiebat inter solos filios absqz aliqua solennitate, tamen oportet quod probetur scripturam esse scriptam manu patris,vel cõfessione patris,vel per duos testes,z ita expresse vult Bart.Angel.Rapha.Fulgo.z Paul. de cast. in. d.auf. quod fine.z Ang.in dicta auf.de testamẽ.imper.in prin. ¶ Et dicit ibi Ange.quod illi testes debent esse corã, quando pater testamentum scribit,ad hoc vt per eos possit probari testatorẽ scripsisse,si negetur scripturaz esse in manu patris.z patebit ex infra dicendis,vbi autem in dicta scriptura essent etiam relicta legata vxori,vel extraneis personis,prout in casu nostro:tunc requiritur presentia duorum testiuz nõ solũ quo ad probandũ scripturam si negetur:sed etiam ad solennitatem, z etiã requiretur qꝫ testator dixisset coram eis qꝫ ipse pscripserat.Et qꝫ illa que dixerat,z scripsit vult valere ita habetur i dicta authẽtica de testamentis iperfec.§.j.z no.ibi gl.que incipit:ergo.z p bal. in.d.auth.qd fine.z mitto qd addat.d.auf.quod fine.ad.l.fin. C.fami.ercis.ad dictã auth.ibi positã quia nõ expedit, z satis declaratur p Ange.in dicta auf.de testa.imper.in prin. z per Bal.z alios in dicta auf.quod fine.z Ange.z imo.in.l.filio pterito.ff.de inoffic.testa. ¶ † Constat aũt quod ibi apparet p duos testes probari scripturã aliquẽ fuisse scriptã manu alicuius:oportet qꝫ illi testes deponãt se fuisse presentes [b] quãdo ille scripsit dictã scripturam.nec sufficeret si nõ fuissent presentes seu non vidissent scribere dictã scripturã,lz deponerẽt se vidisse euz alias scripturas scribere z literas suas cognoscere adeo z quod inde iudicant scripturam de quo ageretur fuisse manu eius scriptam.z probatur in.§.si quis igitur:z in authẽ. de instru.cau.z fide.z ibi no.z no.gl.in auth.z si cõtract⁹, in glossa magna.de fide.z clare not.ibi Jacob.butri.in versi.modo quero.z not.Barto.in.l.nuda ratio.ff.de donationibus.z in.l.admonendi.ff.de iureiuran.ita vt col.in.l.scripturas.C.qui po.in pig.ha.z Bal.in auf.sz nouo iure.C.sicer.pet.z Anto.de but. in.c.ij.circa tertiam vel quartam col.de fide instr. ¶ Tamẽ cõtra hoc plurimũ videtur facere id qꝫ not.Bar.in.l.si ita scripsero.ff.de condi.z demon.z in.l.quẽ heredi.ff.de re.dub. vbi querit:† pone qd testator in testamento suo solenni dixit, volo qd heres meus det illud qd scriptum est in schedula [c] quã reliqui apud guardianum fratrum minorũ, guardianus ostendit illã an valeat,z debeat illud qd in ea cõtinetur:z arguit qꝫ non qz id qd in testamento nũcupato relinquitur,debet a testibus exaudiri.l.heredes palam,in princ.ff.de test.sed hic nõ fuit exaudita a testibus:ergo zc. ¶ Preterea ista volũtas videt captatoria qz inferri videtur in voluntatẽ guardiani: qz poterit scribere i ea quicqd volet.z postea dicere,hec est quã apud me reliquit testator:ergo valere nõ debet.l.captatorie.ff.de lega.j.l.captatorias.ff.heredi.insti. ¶ Item talis schedula non est solẽnis,cum non cõtineat legitimum numerum testiũ:ergo nõ valet.l.fi.C.de fideic.z ita terminauit Jaco.de bel.tamẽ Bar.i.de l.si ita scripsero.z in.l.quez heredi.dicit qd opi.Jac.de bel.pos

[a] ¶ Liberos.adde s.lib.j.cons.cxxiij. z lib.ij.9s.cxlvj.n. xj.consi.cliij.

[b] ¶ Presentes.s.li. j.cõs.cxxiij.nu.v. Et tunc aliud nõ requiritur Ale. s. 9.clxxxj.nu.ij.li.ij. j.lib.iiij.con.lxxx. nu.iij.

[c] ¶ Schedula.ant. rub.9si.cvij.deci. 9s.clix.9s.dcxxvj. in fi.Ale.j.li.v.9. clxxvj.j.li.vj.9si. ccxxix.j.lib.vij. 9.cxiij.Jas.l.ait pretor.§.si iudex. colũ.j.de re iud.l. vbi autẽ non apparet.§.illud. de ver.ob.l.fi.col.ij. C.de fidei.consil. cxcv.lib.j.

fet esse vera, qñ nõ apparet dictã schedulã esse testatoris, ex legitima literarũ cõparatione, vel aliis legitimis indiciis: alias autẽ putat qd valeret ex dictã. l. si ita scripsero. & per. d. l. quẽ heredi. & p. l. his verbis. in prin. s. de leg. iii. & facit in argu. l. theopõpus. ff. de dot. prele. & per. l. fi. C. de fideicõ. sm vnã lect. sm quã ibi testator posuit in fide heredis, & q2 nõ est voluntas captatoria ex eo quod refert se ad scripturã de pterito. l. hoc articulo. ff. de here. insti. & ibi Bar. vr̃ sentire q sufficit probatio per comparationem scripture. ¶ Sed hic potest responderi q ille casus est longe dissimilis a casu nostro: q2 vt inquit Bald. in. l. captatorias. in. v. q. C. de testa. mili. illud est in casu questionis 6 formate per Bar. in. l. si ita scripsero. cũ similibus: † q2 illa scriptura est approbata in testamento per ipsius testatoris confessionem. arg. auf. ad hec. C. de fide instr. & d. l. si ita scripsero. nam nõ põt negari scriptura apparens de manu testatoris, q testator esse suã pfitetur. arg. l. cũ antiqtas. versi. si autẽ. C. de testa. sm Bal. in. d. l. captatorias. ¶ Istud aũt nõ est in casu nr̃o: qd nõ apparet p approbationẽ alicuius publice scripture, vel per aliud sufficiẽs documentũ, qd dictus Joães de lacu dixerit illã scripturã priuatã esse scripturã suam: seu velle illam seruari. ¶ Uel sm Rapha. cuma. in prealleg. l. si ita scripsero. ideo in casu posito ibi per Bar. sufficit sola cõparatio literarũ: 7 † q2 testator potest in sua vltima voluntate mandare vt stetur dicto vnius testis tantũ. licet alias testimonium vnius non sit sufficiens probatio. c. in omni. de testi. & l. iusiurandi. C. de test. & l. vbi. ff. de testib. ¶ Eodẽ modo videtur voluisse testator, qd priuata scriptura illa cõprobata per cõparationem literarum sufficiat quando testator in testamẽto suo dixit, volo q heres meus det illud q scriptũ est in schedula, quã reliq apud guardianum. ¶ Cũ ergo nõ sit probatũ q testator in aliquo actu vnq̃ dixerit illã schedulã esse suã scripturã, sequit q sumus in casu notato per gl. in auf. de testa. imperfe. in versi. diuisione. & per Bal. & alios in. d. auf. q fine, cũ concor. s. allegatis. vbi habetur q debet pbari per confessionẽ vel per duos testes q testator illã scripserit, & expresse Ange. in. d. auf. de testa. imperfec. in prin. hoc vult. & sic opus est testibus in cõparatione sola prout etiã iam dictũ est. ¶ Facit qd est de mente Bar. in auf. & si contract⁹. in fi. C. de fide instru. & expressius Ang. in. l. com 8 parationes. in penul. & vlt. col. eo. tit. qd nõ solũ in apocha. † sed etiã in epistola & in aliis similibus scripturis priuatis. excepto a libro rationũ, [a] nõ sufficit sola cõparatio [b] ad plenam probatio b nem, nisi interueniat etiã pbationẽ testiũ deponentiũ se fuisse presentes, quando illa scriptura fuit scripta, & hoc idẽ expresse firmat do. Abb. sicu. in. c. ii. de fid. instru. circa. vi. col. q2 tex. in auf. de instr. cau. & fide. in prin. vbi facit mentionẽ in gñe de legib⁹ pmittentib⁹ cõparationẽ, & postmodũ subdit rationẽ generalẽ cuilibet scripture priuate conformẽ dicẽs q accusatione legis permittẽtis cõparatione sentẽtie augmento testiũ homines multũ adulterabantur documẽta, adeo vt semetipsos ad imitationẽ literarũ se exercerent. ideo volẽs puidere subiectis, 9 & obuiare falsitatib⁹, statuit vt sola cõparatio nõ sufficiat †: q2 est probatio fallax illa q̃ fit per collationẽ literarũ. cũ ergo illa ratio sit vniformis & gñalis, debet vniformiter & generaliter intelligi dispositio legis. l. regula. §. si quis. & ibi not. Bar. ff. de iu. & fact. igno. c. maiores. de baptismo. & plenius per do. Abb. d. c. ii. ¶ Et istam opi. etiã. s. q nõ sufficiet sola cõparatio facta ante scripturã priuatã, tenet etiã Jac. de bel. in auf. de instru. cau. & fide. §. fi. in fi. per illum tex. in. §. si tamen quisq3. eo. tit. tñ q2 in hoc vltimo extant aliqui cõtradicentes, ideo non facio in 10 hac vltima rñsione potissimũ fundamentũ. ¶ † Quinimo posito quod per cõparationem posset probari dictã scripturam fuisse scriptam manu dicti Jo. oportet ad hoc probandũ produci aliã scripturã scriptã manu dicti Joã. & subscriptã manu triũ testiũ quorũ duo saltẽ deponerẽt, & testificarent se vidisse dictũ Joan. scribere illã scripturã, cui se subscripserũt. vel si testes illi subscripti haberi non possent, debent pbari q ille subscriptiones triũ testiũ sunt de manu ipsorũ testiũ, probãdo hoc per cõparationem aliarũ scripturarum dictorũ testiũ, ita habetur in. l. cõparationes. aut oporteret dictã cõparationem facere ex aliqua scriptura actorũ iudicialiũ facta manu dicti Joã. si vnquam fuisset deputatus dictus Joannes ad acta iudicii confitẽda. iuxta. c. qm̃ cõtra. de prob. aut ex scriptura publica manu dicti Joãnis, si dictus Joães fuisset notarius, ita habetur in. d. l. cõparationes. aut aliqua alia scriptura, qua dictus Antonius filius dicti Joannis antequã scripturã, factã manu dicti Joan. etiã carentẽ subscriptione testiũ produxisset in iudicio contra dictũ Franciscũ, vel eius filios puta cõueniẽdo d. Fran. vel filios ipsi Antonio aduersarios, vt habetur in. d. authent. ad hec. C. de instru. aut ex aliqua scriptura manu dicti Joannis recõdita in archiuo publico, vt in. d. auf. ad hec. aut ex aliqua scriptura quã dictus Antonius cõfitet esse manu dicti Joannis sm Rico. de matha. & Bald. in. d. l. cõparationes. ¶ Insuper alia ratione nõ potest habere effectũ dicta scriptura paterna ad hoc vt seruetur inter liberos, quãuis sit priuata scriptura posito qd probaretur sufficiẽter q esset facta manu dicti Joãnis: q2 dicta scriptura paterna ad hoc vt seruetur inter liberos, quãuis sit priuata requiritur tẽpus, vt. d. 11 auf. q fine. & in corp. vnde sumitur. † sed vbi in aliqua scriptura etiam priuata requirit tẽpus: debent exprimi nõ solũ dies, mẽ c ses, & anni: sed etiã nomen imperatoris seu regnantis. [c] in auf. quibus modis natur. effici. legiti. §. quecunq3. & in authen. vt preponatur nomen imperatoris. in princi. vt not. in. l. generali. de tabel. lib. x. & in. c. inter dilectos. de fide instru. ¶ Et qd proprie in terminis nostris. i. in scriptura vltime voluntatis facta manu patris inter liberos requiritur nomẽ imperatoris cõsulis seu regnãtis, tenet Bal. in. d. auf. q fine. ad fi. & Ang. ibidẽ & expressius etiã ibi Sal. & dicit qd debet exprimi etiã nomen consulis seu regnantis per iura. s. allega. & per. l. ii. §. diem. ff. quemadmo. testa. ape. de consuetudine, dicunt doc. quod non apponitur nomen consulis, sed in terris imperii nomen imperatoris: & in terris pape nomẽ pape. per gl. i. q. vii. in. c. quoties cordis oculus, & no. An. in. l. i. §. editiones. ff. de edẽdo. & Joã. de imo. in. d. l. ii. §. diẽ. ff. queãdmo. testa. ape. & do. Abb. in. d. c. i. ad fi. de proba. Sed in. d. scriptura nõ est nisi annus, dies, mẽsis: nõ aũt nomẽ regnãtis: ergo nõ sufficit. ¶ Forti⁹ eñ voluit Saly. in. d. l. hac cõsultissima. §. ex impfecto. C. de test. in. d. auf. 12 qd fine. † si scriptura manu patris inter liberos reperit recon d dita in capta [d] post mortẽ patris, & nõ apparet q fuit lecta & publicata, q nõ valebit quasi dicat imperfectũ nõ solũ ratione solẽnitatis, sed etiam ratione voluntatis principaliter. argu. l. a consultissima. C. qui testa. fa. pos. ibi dñ tex. dicit eulogium ipse suũ pfiteat agnoscere. & p. l. fideicõmissa. §. i. ff. de leg. iii. ¶ Et idẽ videt tenere Bal. in. l. qõnẽ. in pe. col. de fideicõ. in versi. qd de scriptura manu testatoris facta &c. nisi testator asseruisset se cõpleuisse dictã scripturã sm Bald. ibi per. l. fideicõmissa. §. i. ita saluatur id qd not. Bart. in. l. si is qui. ff. de testa. cum si. q2 loquitur ibi Bart. qñ apparebat testatorem voluntatẽ suam e habuisse pro perfecta [e], & eã totã in dicta scriptura explicasse. 13 † Et cõstat quãdo testamẽtũ est imperfectũ rõne voluntatis, non seruatur etiã inter liberos sm cõem opi. vt not. per gloss. & doc. in. d. l. si is q. & in. §. fi. C. fami. erc. & per doct. in. d. §. ex imperfecto. ¶ Nec pdicto Antonio obstare põt id qd habetur in. l. fi. C. de fideicõ. §. fi. q2 illa sm aliã lecturã ibi positam: nã facit ad propositum suum, q2 loquit qñ scriptura facta nõ erat cui⁹ cõtrariũ asserit Frãciscus seu aduersarius dicti Antonii. tñ q2 illa lex loquit qñ heres cõuentus a pncipio negauit testamentũ fuisse factũ: & postea recusat hoc velle iurare. nã tũc tenet heres legatario vel fideicõmissario agẽti ad soluẽdũ legatum vel fideicõmissum. secus si a principio nõ negasset testamẽtũ eẽ factũ, sed dicit non esse solenne testamentũ, q2 tũc esset necesse illi qui se fundat ex testamẽto taq̃ valido pbare de validitate. l. si veritas. & l. ex testamẽto. C. d fidei. Jtẽ secundũ aliã lecturã illa lex loquit quãdo apparet q testator noluit solẽniter testari: et voluit cõfidere de fide heredis, quẽ grauauit aliquo onere legati, vel fideicommissi. Nam legatarius hoc pbãs põt cõpellere heredem ad soluendum legatũ. Et sic apparet qd dispositio illius legis nõ põt adaptari cõtra Antoniũ in casu nostro quouismodo. ¶ Ex predictis ergo apparet respõsum ad primum & secundũ dubiũ in qb⁹ querebat an p pdictã scripturã posset dici Joannem fuisse testatũ inter liberos, si non apparet quis fuit ille, qui facit dictã scripturã, & etiã quomõ probari possit 14 dicta scriptura fuisse scripta manu dicti Jo. ¶ † Circa tertium scilicet an posito q dicti Antonius & Fracisc⁹ fratres fecerint diuisionẽ inter se de omnibus bonis dicti Joãnis equaliter, & qd in patrem dicti Antonii obuenerit dicta dom⁹ prohibita alienari: & p ipsum Ant. habitari in ea piudicet dicto Frãcisco, qui habebat plenam notitiam de dicta scriptura: & ẽt preiudiciis dicti Frãcisci legatariis. ita q ipse Ant. possit se iuuare p dictam diuisionem cõcorditer factã. Quis ista dubitatio non videt necessaria stantibus his, q̃ dicta sunt circa precedentia dubia, tñ respondeo q quantũ ad preiudiciũ Francisci videtur q dicta diuisio fieri poterit. Nam ex quo habebat sciẽtiam dicte asserte scripture testamẽti: valuit diuisio facta sup cõtentis in testamẽto, nõ obstãte q in diuisione nõ dicatur, visis & lectis & cognitis pbie testamẽti. iuxta. l. de his. cũ ibi no. p doc. ff. de trãs. l. i. iuxta prin. ff. queãd. testa. ape. l. iiii. ibi Bart. ff. de op. leg. l. i. & l. cum proponas. C. de pac. l. de fideicõmisso. C. de trãs. & no. Bar. & Ang. plene in. l. qui rome. §. duo fratres. ff. de 15 ver. ob. cum si. ¶ † An aũt potuerit valere ad piudiciũ filiorũ dicti Frãcisci. Et dico q si diuisio non fuerit facta p Frãciscũ vt patrem

a ¶ Rationẽ. Soc. consil. xli. colũ. i. lib. iii.

b ¶ Comparatio. s. consil. cxii. nu. vii. lib. ii. matth. affli. decisi. neap. cxxxi. dixi in consu paris. §. lxxviii. adde. i. lib. vi. consil. ccxxxix. Pau. cõ. ccccl xvii. lib. i. cõsi. lxxxvii. lib. ii. Cor. consil. cixix. col. fin. lib. i. consil. lviii. lib. iii. soc. d. l. si ita scripsero. deci. consil. dcxv. col. i.

c ¶ Regnãtis. Nõ seruatur in patria consuetudinaria.

d ¶ Capta. Benedic. rep. c. Rayn. ver. testamẽtum. i. nu. lxxxvii.

e ¶ Perfectam. s. lib. i. consi. lxiiii. nu. iii. s. cõsil. viii.

vt patrē & legitimū administratorē filiorū suorū, constat qđ nō p̄iudicat eis.l.si vnus.§.añ oīa.cū vulgarib⁹.ff.de pac. aut fuit factum per dictū Frācīscū: & vt patrē & legitimū administratorem filiorū suorū: & tunc si aliquid propter hoc consecutus est Franciscus.vt pater & vt legitimus administrator filiorū, vī̄ q̄ valeret cōuentio patris, per no.p glo. & doc.in.l.de re filiorum. C.de trāſ. & l.preſes.C.de trāſ.Stantib⁹ dubijs ſup validitate dicti testamenti de quibus.ś.dictū est, & casu quo per filios dicti Frācīſci, vel per aliū euincerek̄ dicta domus, tenek̄ Franciscus de euictione, & ad oīa promissa dicto Antonio in instrumento diuisionis, si Anto.ignorauit dictā rem esse legitime legatam filijs dicti Frācīſci.l.fin.§.fi.C.cōmunia delega. & super hoc vlterius non me extendo, cum non habeam copiam instrumenti diuisionis. ¶ Super quarto & vltimo dubio quo queritur an per predictam diuisionem concorditer factam in qua assignata est dicta domus Antonio contra voluntatem patris & multa vltra legitimā possint agentes pro fabrica sancti Antonij de padua aduocare predictā domum, & etiam id quod habuit vltra legitimā. & in hoc puto fabricam cum effectu petere non posse.moueor quia vltra defectus inualiditatis testamenti de quibus dixi in primis dubijs hic concurrit expressus defectus scilicet testiū, saltē duorū qui habuerunt adesse tempore testamenti. quando in testamēto aliquid disponitur ad pias causas.c.cū esses.&.c.relatū.el.j.de testa.hoc magis in specie quo ad casum nostrum probatur.in.d.auk.de test.imperfec.ver.si tamē vxori &c.in ver.libertates.col.viij.vbi appa-

16 ret† q̄ qñ testator inter liberos manu ꝓpria scripsit vltimā voluntatem, si vult in eadem volūtate relinquere libertatem seruis, oportet quo ad solēnitatem saltē coram duobus testibus: exprimat illud qđ scripsit, vt declarat Bal.i.d.auk. quod sine. circa pn.cōstat aūt qđ dispositio facta fauore libertatis, & esse dispositio ad piā causam, vt.l.j. ver.si.in verbo rōnem pietatis. C.de cōi seruo manu.& ibi ponderat Bal.& not.Bal.in.l.prima.in fi.ff.de his que in testa.delenk.& in.l.si vnus.C.de test.& l.titia vsusfructus.§.j.ff.de cōdi.& demō.& no. Bal.in l.ij.C.de fideicō.li.& in l.pe.eod.ti.& l.si iure.C.de test.man.& in.l.vni.§.j. C.de cad.tol.in vltima col.& ibi dixit expresse Bal.qđ libertas & ecclesia equiparank̄. ¶ Et ſm istā determinationē videntur necesse intelligenda esse verba eoꝝ, qui dixerūt qđ scriptura testamēti facta a testatore ad pias causas valet.licet nō sit solennis ad predicta: sed isti testes nō fuerūt presentes.d.asserto testamēto.ergo non valet ad pias causas. ¶ Non omitto vltra predicta qđ dicta scriptura asserti testamēti, posito qđ esset manu patris, nō vī̄ valere alia rōne.† nā fili⁹ debet directo habere

17 a iure institutionis [a] id qđ sibi relinquik̄ a patre: alias testamentum nō valet, iuxta.§.aliud quoq; capitulū. in auk.vt cum de appel.cog.& hoc habet locū etiā qñ pater quomodocūq; etiam inter liberos testarek̄, vt no. Jac.de are.Cy.& Saly.in auk.nouissima.C.de inoffi.testa.& dicit ibi Sal.in principio qđ ista est cōmunis opi.& quo ad hoc non habet locū id qđ habetur in.l. hac cōsultissima.§.ex imperfec.C.de test.scđm eos.& p Dyn.& Ang.in.d.§.aliud. ¶ Sꝫ ita est qđ testator ī dicta scriptura nō instituit Franciscū eius filiū: sed dixit qđ legabat Franciscū in oībus suis bonis heredē vniuersalē, & Antoniū instituit in certis bonis dicendo qđ in dictis bonis instituebat dictum An-

18 toniū heredē vniuersalē. ¶ † Sed ita est qđ verbū, lego, relatū etiam ad vniuersitatē hereditatis seu bonorū, non trahitur ad institutionē vel substitutionē directā sed fideicōmissariam: & sic intelligitur de herede per fideicōmissum.l.mulier. cū ibi not.ff. ad treb.& probak̄ in.l.verbis.ff.de ver.signi.& firmat Bart.in l. cēturio.ff.de vulg.& pup.in ver.sed quid si testator cōpendiose substituit p hec verba, quecunq; sine herede decesserit lego, & idē ꝓbatur in.l.cū filio, in princ.ff.de vulg.& pupil.ſm Bald.& Ang.& Jo.de imo.in.l.j.§.si ex fundo.ff.de here.insti.in repet.in antepenul.char.in ver.quid aūt si dixisset.& in.l.his verbis.in pn.eo.ti.& ibi etiā refert ita tenuisse Sal.in.l.si.C.famil.ercīscun.& approbat opi.Bal.in.d.l.fin.ita etiā tꝫ Ang.& Jo.de imo.in.d.l.mulieri.§.fi.& Jmo.in.c.rayn. in.xiij.col.de testa. & respondit ad.c.raynald.de testam.prout colligitur ex ibi no, per glo.in verbo legauit.& per glo.in cap.si pater.in verbo instituit.de testa.in.vj.quod ibi versi. bene lega

19 uit stet proprie, put referk̄ ad heredes. ¶ † Nec obst. si dicerek̄ qđ.d.Frācīſcus quāuis nō sit legitime institutus, & si cēseatur

b preteritus, poterit approbare [b] testamentum.l.fi.§.in preterito.ff.de iniust.testamē.q2 illud limitatur esse verū, si per talem approbationem testamenti alij filij instituti non consequerentur minus quam fuissent abintestato consecuturi. ita firmat & probat Bar.in.l.posthumo.C.de bono.pos.con.tab.& clarius Jo.de imol.Raph.cu.& Paul.de cast.in.l.filio preterito.q2 loquitur in casu in quo per approbationē nō fiebat preiudicium in hereditate alijs fratribus institutis, qui erant instituti in certa seu maiori portione, quamuis esset obuentura abintestato. Sed si diceremus quod dicta approbatio Francisci validaret testamentum, fieret preiudicium fratri suo.s.Antonio, qui fuit institutus in maiori portione, quā in ea quam habiturus esset ab intestato.ergo nō potest talis approbatio sibi preiudicare. Ex quibus omnibus concludo vt supra.

Summarium.

2 ☞ Uerbum, non potest inducit necessitatem precisam.
3 Jniquitas manifesta reddit sententiam nullam.
4 Jus non patitur pro vulnere, ex quo non sequitur mors, infligi penam capitalem.
5 Occidens nulliter bannitum scienter, morte puniatur: si vero ignoranter pro modo culpe.nu.6.7.9.10.
11 Scriptura publica si excusat a dolo, non excusat a culpa conquerendi & consulendi.
12 Dolus vnius quando non absorbet culpam alterius.
13 Statutum loquens de figura banni, intelligitur rite & legitime lati.
16 Exceptio nullitatis que ex inspectione sententie apparet, obstat etiam post tres sententias conformes.nu.22.
17 Appellatione remota non tollitur grauamen notorium.
19 Nullitas non censetur tolli, que inducitur per alia statuta eiusdem.
20 Judex potest supplere, etiam si pars non potest opponere de nullitate.
21 Presumptio omnis sinistra cessat in iudice.

Consilium.LXXVII.

Jsis dubitationib⁹ eleganter formatis per curiam magnifici potestatis Bononie in causa Antonij flaragia qui, vt dicitur

c occidit Thomam descriptum in libro bannitorum. [c] ¶ † Ut

1 ostendam prout de iure puto esse verissimum, quod non licuerit domino Antonio impune occidere.presuppono quod dictū bannū datū ꝯ Thomā capitaliter est nullū, & inualidum presertim q2 ex forma statutorū ꝓ percutiōe & vulnere, ex qua vel ex quo nō sequak̄ mors, nō potuit pena capitalis imponi, sed in casu de quo queritur, veniebat imponēda pena pecuniaria, vt est cautum in statuto sub rubrica, de pena vulnerātis.& in conclusione statutorū in fi.est prouisum quod pro aliquo crimine non possit imponi maior pena, quā sit prouisum per statuta & ponderanda sunt dicta verba.s.nō possit,† que verba cū

2 d sint negatiue, ꝓlata denotāt necessitatem precisam.& priuant [d] iudices omni potentia.l.nemo potest.ff.de.leg.j.l.nō pōt.ff.de fur.& est gl.ordinaria in.c.j.in gl.ij.de re.iur.in.vj.& not.Barto, & Bal.in.l.gallus.in prin.ff.de liber.& posthu.& Bald.in.l.j.in penul.col.C.qui admitti.in.l.questionē.in vltim.col.C.de fideicōmis.& ibi dixit expresse qđ actus factus cōtra dictā prohibitionem, est irritus: alle.no.per glo.in.d.c.j.no.etiā Bald.in.l.j. ff.de iniust.testa. ¶ Ūñ dixit singulariter Anto.de butr.in ca.

3 ꝑterea.de dila.in.v.vel.vj.col.vbi refert se de facto dixisse† qđ statutū si impediat qđ iudex non possit exercere iurisdictionem suā, vel vltra limites sue iurisdictionis qđ non valebit pronunciare se cōpetētē iudicē, quādo per hoc excederet terminos sue iurisdictionis per ea que not.in.c.iudex.de sen.excom.in.vj.cū alijs ibi allegatis per eum. ¶ Jtē cum cōtineat in se manifestā iniqtatē tale bānum & sententia reddik̄ ipso iure nullā, & est nul

e la [e] vt tex.no.in.c.inter ceteras.de re iud.ſm vnū intellectuꝫ ibi probatuꝫ a doc.& ibi plene traditur per eos, & maxime per do. Abb.nā vt ipse ibi dicit in casu ꝓpter euidentem & manifestā iniquitatē cessat presumptio que in genere erat ꝓ iudice, & p̄sumek̄ recte agere, iuxta.c.in p̄ñtia.de renū.c.cū iter.&.c.sicut.de re iud.Nam in seriis nō certis locus est cōiecturis, vt.l.ille aut ille.§.cum in verbis.de leg.iij.l.cōtinuus.§.cum ita.de ver.obl. c.euidentia.de accu. ¶ † Qđ autē dictū bānum capitale conti-

4 neat manifestā, iniqtatē, pꝫ: q2 nec ius naturale, nec ciuile, nec municipale patitur q̄ pro vulnere ex quo nō sequak̄ mors, imponak̄ pena capitalis, nec istud fortasse vnq̄ est visum fieri in similibus terminis. ¶ Presupposita igitur nullitate bāni dico q̄ succedit cōis cōclusio doctorū† qđ ille qui occidit bānitū

5 qñ bannuū erat nullū, debet puniri acsi occidisset non bannitū, qñ sciuit bānū esse nullū.l.nō putauit.§.non queuis.& ibi Bar. ff.de bono.pos.con.tab.l.iij.§.cōdennatum.de re iudica.& pro

a ¶ Jnstitutionis. Jdē.j.lib.vij.consil.cxiiij.col.fi.late benedic.rep.d.c. raynutius.ver.in eodē testamento relinq.j. nume. cxxxvj. lꝫ aliud Alex.j.lib.v.cōs. clxviij.nu.vj.

b ¶ Approbare. benedi.vbi.ś.nume.cv.

c ¶ Bannitorū.ś. eo.consi.lxv.ś.lib. j.consil.cxiiij.

d ¶ Priuat.Ale. Jaso.d.l.gall⁹.in princi.Phi.frāc. c.j.colū.j.& testa.in.vj. Cur.senior consi.lxxxij. num. xxx.Jas.l.j.principio.l. stipulatio ista.§. alteri. col. vj.& ꝟ.obi.l.fi.co. iiij. de fer.Anto. corse.i sing.ver si. pōt limitat deci.l. pacta q̄ ꝯ.colū.ij. C.de pac.Alcia.ī l.nepos. colū.ij.& verbo.sig.

e ¶ Nulla.Paul.ī c.qñ ꝯtra falsam. & ibi Fel.co.xij.& prob.Andre.iser. c. vnico.q̄ sint regali.versi.cōdēnatorū.ī prin.in vsi. feud.Guid.pap. q̄.ccxxj.colū.fin. Anto.corse ī singu.versi.sentētia. Matth.affl.deci. neap.xxxix.Pyppo.de marsi.sing. cccclxxiij.j.li.vij. consi.xcj.

bat hoc Barto. ⁊ alij post eum cōmuniter in.l.iij.§.si seruus.ff.
de acqui.pos. vbi ad hoc adduxit.l.debitor.ff.de verb.sign. ⁊.l.
si qs filio exheredato.§.qđ si quis.ff. de iniusto ⁊ irri.test. ⁊ oēs
vbiqȝ illam eius opi.sequuntur, vt patet ex not. per An. ⁊ Bñ
dictuȝ de plūbino.in.l.cū vero.in prin.ff.de fide.liber.per illum
tex. ⁊ Bal.in.l.ij.ff.de iureiur. ⁊ in.l.app.ad fin.C.de app. ⁊ in.l.
j.C.si a nō cōpetē.iudi. ⁊ in.l.eū qui duas.C.de adul. ⁊ Bal. in
auť.que supplicatio.C.de preci.impe.offe. ⁊ in.l.lite.C.de liber.
cau. ⁊ in.l.qui a latronibus.§.j.ibi Jo.de imo.ff.de test. ⁊ ī.d.l.
6 si quis filio exheredato.§.quod si qs. ¶ † Si aūt ignorauit bā-
nū esse nullū: tunc cōis opi.est qđ non excusetur, quī saltez te
neatur de culpa arbitrio iudicis: q2 si ille qui contrahit cuȝ alio
nō excusatur, si nō est diligens in inuestigando conditionē pso
ne eius.l.qui cum alio.ff.de reg.iur. multomagis qui aliuȝ pro
pter eius cōditionē occidit, debet esse bene certus de cōditione
persone sue: ita per hec ⁊ alia plurima argumēta cōcludit Bar
to.in.l.pen.alias si.ff.de adul. ⁊ Bal.in.l.ex more.C.ad.l.aquil.
¶ Et ibi dicit Bal. qđ ille qui occidit illum qui nō erat rite bā
nitus, ⁊ sic errauit in iure punitur non de dolo sed de culpa ex
tra ordinem.iuxta.l.in.l.cornelia.ff.de sica.l.respiciendum.§.pe
nul.ff.de pen.est enim lata culpa errare in iure.l.late. ff. de ver.
signi.no.in.l.libellorū.§.notatur.ff.de infam.ita etiam đt Bal.
in.l. quid si fugitiuus.§.apud labeonē.ff.de edil.edic.vbi đt ꝙ
propter authoritates publice scripture excusatur a dolo.argu.
l.de etate.§.ex causa ff.de interro.actio. ⁊ in.l.j.C.de his qui ve
niam eta.impet.cum sim.sed nō excusabitur a culpa lata: quia
debuit diligenter inuestigare.allegat.l.ij.§.hac actione.ff.vi bo
no.rap.ita etiam Bal.in.l.j.ff.de legi. ¶ Et Bald.in.l.ij.in.iiij.
7 col.ff.si quis ī ius vo.nō ierit. ⁊ ibi cōcludit † quod si cleric⁹ fuit
bānitus a iudice seculari, ⁊ ille qui sciebat illū esse clericum occi
dit euȝ authoritate statuti dicentis ꝙ bānitus possit īpune oc-
cidi: non excusabitur a pena imponēda ratione culpe, postꝙ bā
nitus nō reputabatur publice pro laico, vt etiaȝ no. Jo. An. in
regula ꝙ quis mādato.de reg.iur.in.vi.in mercurialibus, ⁊ Al
bericus de rosate in vltima parte statutorū.q.xxix.incip.querit
ipse Gādinus.eo.ti.⁊c. ⁊ ibi plus voluit post Gandinum ꝙ q2
non sciebat illū esse clericū, sed fuit bānitus: tñ non excusatur
a pena doli.tȝ in proposito iste qui occidit vigore banni.sciebat
eū esse bānitū per iudicē ex quo mors secuta nō fuerat, vt etiā
ex inspectione bāni apparet: ergo sciuit seu scire debebat ban-
nū esse manifeste iniquū ⁊ nullū, vt dixi, ⁊ merito non excusari
saltē a pena extraordinaria imponēda rōne late culpe. ¶ For-
tius dixit Bal.in.l.j.C.si a nō cōpetē.iudice. qđ etiā qui occidit
clericū bannitū ignorans eū esse clericū, non excusatur: q2 illud
nomen bānitus positū in statuto, significat quidditatē banni.
sicut res iudicata significat subsistentiā. l.ij.ff.de penis. nec dȝ
excusari pretextu ignorantie cū cōtumelia iuregentiū interue-
nerit.l.si adulteriū cum incestu.in prin.ff.de adul. ⁊.l.vt vi.ff.de
iusti. ⁊ iur.ideo debuit diligēter perquirere ⁊ nō percurrere ad
8 actū, cui naturaliter inest dolus. † nā homicidiū nō potest fieri
a priuato sine dolo, etiā si statutum disponat qđ non puniatur
q2 alius est iustificare, aliud nō punire, vt no.in.l. accusationis.
C.qđ met.cau.ita residet Bald.in.d.l.j.C.si a non compet.iud.
9 ¶ Accedat doctri.bal.in.l.j.C.de pe.qui cōcludit qđ † qñ nulli
taȝ bāni est patens, nō excusatur occidens taliter bannitū. l.si
quis legatū.ff.de fal. ⁊.l.si quis.§.testamentū.ff.de pe. ⁊ ita etiā
Bal. ⁊ Saly.in.d.l.eū qui duas. Sed.d.nullitas est patēs p ea
que dixi.s̄. ⁊ ꝙ plus est continet errorē iuris municipalis, quo
casu sententia lata expresso errore ꝓcedente aliquo statuto in-
serto in volumine statutorū est nullū ipso iure, sicut quando est
lata cōtra ius cōmune cū expressione erroris, vt voluit Barto.
in.l.cū prolatis. ⁊ ibi no.ff.de re iudi. ¶ Ad predicta etiā bene
facit quod not. Jo.and.in addi.Spe.in ti.de accus. in.§.j.super
versi.sed quid si bannitus. ⁊ in tit.de oblig. ⁊ solut.in rubrica in
fi. vbi post antiquos dicit quod si ex forma statuti condēnatus
vel bannitus potest offendi, qui erat in scriptura banni descri-
ptus, tamen soluerat ⁊ nondū erat cācellatus licet de solutio-
10 ne factū esset instrumentū: postea fuit occisus † non tenetur oc-
cidens pena legis cornelie.de sica.tanꝙ dolosus, se tanꝙ culpa
bilis tenebitur sicut iudici videbitur qualitate facti pēsata.per
id quod habetur in.l.j.§.sed si clara.ff.ad.l.cor.de sica. ⁊ in.l.de-
lictum.de re mili.in.§.pen.ita etiā Bal.in.l. nostrā. C. de testa.
secus quando nulla posset īputari culpa offendi.ita loquiť Ja
co.but. ⁊ Bal.in.l.de etate.ff. de inter.actio.s̄ allegat, ⁊ istā di
stinctionem precise loquitur Ange.in.l.filio quē pater. ff. de li-
be. ⁊ posth.referens ita fuisse consultū per Jaco. de bel. ⁊ Ja-
co.de but.in.c.Balducij. ⁊ Jaco.de clari.de flo. ⁊ ita etiā tenet
Ang. ⁊ Moderni in.l.si duo.ff.de acqui.hered. ⁊ Ludo.roma.
in.l.ij.in prin.ff.si cer.pet.bene facit quod not. Bal. ⁊ Moderni
in.l. huiusmodi.§.si ita. ff.de leg. j. ¶ Et per predicta apparet
responsio ad allegata in contrarium, ad que specialius respon-
11 deo † quod publica scriptura, posito quod excusaret a dolo ⁊
sic a pena vltimi supplicij, non excusata culpa commissa in non
perquirendo seu consulendo peritiores, ⁊ errore iuris in quo
versatur lata culpa vt.s̄.probaui. ⁊ est cōmunis opinio, ⁊ pre-
sertim cum ex inspectione scriptura apparet de nullitate ⁊ de
errore, ⁊ manifesta iniquitate bāni: nec ad hoc excusat iustitia
⁊ equitas, que presumiť esse in potestate seu in iudicante, quia
respondeo ꝙ euidens iniquitas banni patens ex inspectione
banni, tollit istā presumptionē.vt dictum est.s̄.inferendo doct.
in d.c.inter ceteras, cum vna presumptio tollat aliam.l.cum de
indebito.in prin.ff.de proba.l.diuus.ff.de in integ.resti. ⁊ pare-
cat mihi magnificus ille pretor cuius nomen ignoro.ipse pro-
fecto cōmisit aut maximū dolum, ⁊ iniquitatem, aut crassam ⁊
supinam, ignorantiam, que tollerari nō debet: q2 de facili tra-
heretur in maximam perniciē: ⁊ in pessimum aliorū exēplum:
q2 satis supplicandū est ne dolis ⁊ figmentis hec figura fuerit
ex coniecturis, satis huic Antonio apparentibus, potissimum
cum dictum occidentē nō lateat qđ Thomas pro simplici vul
12 nere erat inquisitus ⁊ bannitus. ¶ † Non obstat si dicatur ꝙ
Thomas fuerat in dolo percutiendo, ⁊ vulnerando ꝓpter qđ
fuit bannitus: ideo talis dolus preponderat culpe, in qua fuit
Antonius non perquirēdo.l.itē si obstetrix.§. fin.ff.ad.l.aquil.
q2 respondeo primo ꝙ illud procedit quando agitur ciuiliter.
sed vbi agitur de pena criminaliter imponenda: tñ dolus vel
culpa vnius non tollit dolum vel culpā alterius.l.ij.§.si publi-
co.ff.de adul.l.j.§.qui reus.ff.de publ.iudi. no.gl.in l.viro atqȝ
13 vxore.ff.solu.matri. ¶ † Secundo respondeo, qđ quando do-
lus vel culpa commissa est ab vno circa vnū factū, ⁊ dolus vel
culpa cōmissus vel cōmissa est ab vno alio circa aliud tūc nun
quā dolus vel culpa vnius absorbet aut perimet dolū vel cul-
pam alterius, vt not. expresse Inno.in.c.intelleximus.de adul.
⁊ Bal. ⁊ alij post eū in.l.cum mulier.ff.sol.ma. vbi ad hoc alle-
gat.l.quēadmodū.§.si nauis alterā.ff. ad.l.aqui. sed Thomas
cōmisit dolū factū.s.circa illationē vulneris per eū illati. ⁊ An-
to.non posito quod non cōmisisset dolū occidendo, de quo di-
ctum est.s̄.negari nō pōt quin nō cōmiserit culpā in non inue-
stigando ⁊c. ⁊ sic culpa fuerit circa aliud cōmissa. ⁊ per hoc ap-
paret nō obstare si dicatur ꝙ Thomas fuerit in maiori culpa
non faciendo declarari ⁊ publicari bannū esse nullū per viā re-
scripti, fm formā statuti. ⁊ sic in pari causa potior debet esse cō
ditio rei.l.vna.ff.ne quis eū qui in ius vo. Nā illud nō procedit
quando agitur de pena criminaliter imponenda: vel de culpa
commissa: circa diuersa: vt dictū est. ¶ Preterea si Thomas
fecisset declarari ⁊ publicari bannū esse nullū, tunc vt oēs sciūt
proculdubio Antonius veniret puniendus pro homicidio pe
na vltimi supplicij. Vñ si nō fecit Thomas declarari ⁊ publi-
cari bannū nullū esse bene est deterioris conditionis. q2 posito
quod antonius nō fuerit in dolo, potuit ipse Thomas occidi
ab Antonio absqȝ eo qđ Antonius debeat occidi. sed iam nō
14 dȝ Antoni⁹ euadere penam, q̄ ꝑ lata culpa iponiť. † deniqȝ nō
apparet ꝙ bānuȝ fuerit vnꝙ notificatū dicto Thome: vł ꝙ ei⁹
sciētiā habuerit, ⁊ postꝙ erat nulluȝ, nūꝙ trāsit in rē iudicataȝ
q2 saltez vsqȝ ad.xxx.annos potuit iplorari officiū iudicis, quo
mediāte poterit bānū declarari nulluȝ, vt no.gl.in.l.sicut.C.de
presc.xxx.ann. ¶ Nec est bona rñsio ad.§.cōdēnatuȝ. si dicať
ꝙ illud ꝓcedit quo ad ipsum cōdēnatuȝ, non quo ad oēs. vt p-
bat Bar. ⁊ oēs in.d.l.iij.§.si seruus.ff.de acq.pos.dum ad hoc
allegat.l.debitor.ff.de verbo.sig.cum alijs ibi allegatis per eū.
¶ Nec obstat dum đr ꝙ statutuȝ dicit ꝙ descriptus in figura
banni possit occidi. ⁊ sic nota ꝙ sufficit ꝙ ibi sit descriptus, licet
15 nō rite.ar.l.nō figura.ff.de act. ⁊ obl. Q2 respōdeo † qđ imo sta-
tutum loquens de figura bāni, intelligiť de banno habēte figu
ram banni rite ⁊ legitime lati: q2 alias non dicitur figura bāni,
hoc operatur illa dictio banni, vt euidenter patet ex not. per
Barto.in.l.j.§. ⁊ parui.in prima col.ff.ꝙ vi aut clam.quam do-
cto.vbiqȝ sequunť, arg.l.nō ignorat.C.qui accu.nō pos. ⁊.§.cō-
demnatum.cum simil. ⁊ ex ipsa inspectione banni apparet qđ
habebit scripturam bāni validi, vt est ꝓbatum.s̄. ¶ Pro hoc
16 bene facit † ꝙ videmus quod licet contra executionē sententie
nō obstet exceptio nullitatis, quādo tres fuerunt late sententie
a cōformes, vt in cle.j.de re iud.tamē fallit si ex inspectiōe[a] ipsius
sententie apparet de nullitate, q2 illa intelligitur esse reiecta, vt
concludit not. Old. in consilio.cxj.incip.ꝙ litere executiue ⁊c.
⁊ no. Bal. ⁊ Sa.in.l.j.C.ne liceat in vna eadēqȝ causa tertio p-
uo. ⁊ Bal.in.l.si vnus.§.pactus ne peteret, in.xiiij.col.ff.de pa.
⁊ Jo.de imo.in.l.de pupillo.§.qui opus.ff.de no.ope.nūc.vbi
refert ita tenere dños de rota. ⁊ etiam tenuit ipse in.l.si expres-
sim.ff.de appel.in.xxij.col.cū seq. ⁊ ita etiā in pe.col.do.Cardi.
in cle.j.§.si.de sequestra.pos. ⁊ fruc. ⁊ Ludo.rom.in.l.si vero.§.
de viro.

a ¶ Inspectione. roma. consil.xlij. visis Alex. s̄. lib. j. consi.xcv. nu.ij. franc. rip. l.j. §. si quis ita. col.fi. de verb.obliga. j. eo. consil. nu. xxij. j. lib.iiij. cōsil.lxiiij. num.v. limitatur. j. lib.v. consil.cv. nume.viij.

de viro.in.xxxij.fallētia.ff.sol.matr.ₔ in.l.si feriatus.ff.de fer.ₔ Pet.de ancha.in consil.ccvj.incipien.De iure communi.ₔ per ea que leguntur ₔ no.in.c.literas.de restit.spo.in.c.significasti.

17 de homici. ¶ † Unde videmus q̄d licet appellatio sit remota, tamen non intelligitur remota,vbi grauamen est notorium,vt not.glo.in.c.ex conquestione.de resti.spo.ₔ habetur in dicto.c. inter ceteras.ₔ ꝓbatur etiā per ea que no.Bar.in.l.j.in prin.in iij.col.in ver.op.s̄.ne quis ₔc.de no.ope.nū.ₔ Bal.in.l.j.C.si de mō.pos.fuerit app.ₔ multis alijs argumētis ₔ authoritatibus comprobari potest sed hec sufficiat circa istud. ¶ Fortificatur etiam ex his q̄ infra circa finē dicentur.nec in contrarium facit id ꝙ no.Joan.de Jmo.in.dicta.l.si duo.qꝛ imo ipse post Ange.distinguit.aut occidens ignorauit,nec de facili scire potuit aut potuit scire ₔ sic apparet q̄d vult attēdendā esse qualitatē culpe. ¶ Penultimo non obst.ꝙ ex forma statuti sub rubrica de casibꝰ in q̄bus ꝓhibet̄ perpetuo cancellari est prouisum q̄d ille qui de cetero fuerit positus in bāno continēte penam mortis,ₔ venerit in fortiā cōmunis nullo modo possit de ipso banno vel figura bāni eximi vel cancellari vel affidari in perpetuū vel ad tēpus,vel aliter quouis modo infringi vel annullari,nisi in casibus expresse ꝓuisis ex dispositione statutorum.Quia re

18 spōdeo † ꝙ statutum loquitur de banno valido vt sonant verba statuti.qꝛ si bannū esset euidēter nullum:non posset annullari vel infringi:quia q̄d nullum est rumpi non potest. l.nam si sub cōditione.ff.de iniusto testō.c.ad dissoluendum.de despōsa.impube.ideo autem voluit statutum imponere hanc penā ei qui durante banno venit in fortiam cōmunis,vt nunquam amplius sit dignus liberari seu eximi a banno,per modos per quos possit rebanniri:ₔ sic liberatio seu exemptio de qua ibi p̄supponit eum esse legatum banno,ₔ per consequens valido. l. decē.de verborum obliga.l.manumissiones.ff.de instit. ₔ iure. ¶ Preterea respondeo ꝙ casus noster est de casibus p̄missis a statuentibus,vt patet ex cōclusione statutorū in fine,vbi ꝓuidet̄ ꝙ in criminalibus iudex non possit aggrauare penas in statutis contētas,vt etiā superius dixi de virtute illius statuti.ₔ per cōsequēs hoc nō est cōtra dictū statutū sub rub. de casibus ₔc. Alia respōsio etiā colligit̄ ex his que infra ꝓxime dicam.

19 ¶ † Postremo nō ob.ꝓuisio domi. Jo. de amelia:qꝛ respōdeo ꝙ illa prouisio nunꝙ̄ intelligit̄ tollere nullitatē que permitteret̄ per alia statuta,nisi expresse ₔ specialiter esset sublata talis nullitas inducta ₔ cōsequēter p̄missa ꝑ alia statuta.l.precipimus.in fi.C.de app.in verboꝛ,specialiter.l. sꝫ ₔ posteriores. ff.de legibus.ita no.voluit Bar.in ꝑalle.l.§.ₔ parui. in.iij.colū. ff.quod vi aut clam.ₔ Bal.in.l.j.in vlti.col.C.de cōdi.inde.vbi dicit hoc esse verum etiam si talis nullitas fuisset inducta per statuta anteriora.per iura p̄realleg.facit.l.si quando.in princi. C.de inoff.testa.ₔ idem voluit Sal.in.l.ita nobis pudor. C.de adul.ₔ Pet.de anch.in cle.j.de seq̄st.pos.ₔ fru.in.c.canonū statuta.de cōsti.ₔ Anto.de but.in.c.cum quis.de restitu.spo.ₔ Joā.de Jmo.in.c.ex parte.el.ij.de offic.deleg.ₔ in.l.fin.ff.quibus appel.nō licet.sed dicta nullitas est inducta ex capite alterius statuti disponētis ꝙ nullo modo possint augeri ₔ aggrauari pene.que verba important ꝙ bannū alias sit nullū,vt.s̄. in princ.dixi. ¶ Secūdo respōdeo ꝙ dicta ꝓuisio importat ꝙ per partem non possit opponi ₔ allegari dicta nullitas,sed non intelligitur auferre iudici quominus ex officio suo possit de nullitate p̄dicta supplere,ₔ ius dicere.hoc est ꝙ voluit no.Bal.in d.§.pactus ne peteret.in.xij.col.ₔ Bal.in.l.plane.in fi.ff.de pe

20 tit.hered.vbi dixit † ꝙ licet ex forma statuti non possit opponi de nullitate.tamē si iudici constat de ipsa nullitate, non intelligitur ꝓhibitus iudex supplere de ipsa nullitate : per nota.in.l. vbi pactū.C.de transac. ¶ Et bene faciunt not.per Barto.in l.legatum.in prin.in.iij.col.ff.de his quib.vt indig.ₔ Jnnoc.in c.cum olim.de censi.ₔ Anto.de but.in.c.cum dilectus.de ꝯsuetudine circa mediū. vbi hoc maxime dicit procedere quando agitur de publica vtilitate per not.per glo.in.c.licet causam. in verbo,astringūt.de proba.prout est in casu nostro in quo agitur vt delictum Anto.puniatur in quo versatur publica vtili-

21 tas.l.ita vulneratus.ad.l.Aquil.c.vt fame.de sentē.excō. † In a iudice^a em̄ cessat omnis sinistra suspicio ₔ p̄sumpta calumnia nisi contrarium appareat.c.cum clamor.de testi.c.in presentia. de renuncia. ¶ Et per hoc patet alia responsio ad statutum predictū sub rub.de casibus ₔc.in ver.posset tamē q̄libet bānitus per viam supplicationis ₔ rescripti audiri ₔc.qꝛ ibi loquitur ad bānitū volentē dicere de nullitate. ₔ illud statutū ꝯ̄ ius cōmune nō dꝫ extēdi ad aliū casum.d.§.de viro.cum vu.ₔ non solū pōt in casu p̄dicto iudex supplere.sꝫ ita dꝫ supplere cū agitur de puniēdis delictis,in q̄bus versat̄ publica vtilitas.l.congruit.de offi.presidis.ₔ in authē.vt nulli.iudicium.§.i.ₔ.§.quoniam vero.ₔ not.Barto.in.l.iiij.§.hoc autem iudicium.de dā.

22 infec.maxime in.ij.oppo. ¶ † Tertio rūdeo ꝙ dicta prouisio non intelligitur reijcere nullitatem apparentem ex inspectiōe ipsius scripture.ita decidit in effectu Joan.de Jmo.in.l.fin.ff. a quibus app.non licet.in.xj.vel.xij.colū.in versi.tertio limitat Bal.ₔc.vbi dicit ꝙ quando statutū disponit ꝙ cōtra instrumentum nō possint admitti exceptiones nisi solutionis, poterit nihilominus opponi alia exceptio q̄ notorie ex inspectiōe ipsius instrumenti apparet:puta quia promissio est sine causa: ideo tunc etiam iudex ſm eum poterit repelle agentem , per no.in.d.l.vbi pactū.ₔ non est verosimile ſm eum ꝙ statutū voluerit repellere exceptionē,de qua notorie constet ex inspectiōe instrumēti.allegat in arg.l.fi.C.de edic.diui. ₔ no.Bald. in.l.si nō fortē.§.j.ff.de condi.inde.ₔ hanc decisionē reputo in proposito notabilē.ₔ pro eius confirmatione faciunt ea que dixi.s̄.circa limitationem dicte cle.j.de re iudi. ¶ Jtem respondeo q̄d ratio ₔ causa finalis dicte ꝓuisionis fuit ne delicta remaneant impunita,vt in prefationibus eius apparet.l.fi.ff.de here.insti cum simi.ₔ etiā apparet ex ver.nos vero.ergo cessante causa finali,dꝫ cessare prouisio.l.adigere.§.quamuis.de iure

23 patro. ¶ Nec obst.dictio maxime,posita in prouisione:† quia q̄n dictio maxime,iungit̄ cū verbis impoꝛtātibꝰ causam finalē abūdat seu stat pro taxatiua,vt inquit Joan.an.ₔ Anto.de but.in.c.ad abolendā.de fil.p̄sbyt.cum ergo in proposito constet notorie de nullitate bāni,cessare dꝫ dicta ꝓuisio,al's enim delicta culpabiliter cōmissa nō punirentur. ¶ Nec obst.etiam statutum sub rubrica de gn̄alibus penis bānitorū in ver.preterea.quia respōdeo ꝙ illud statutū emanauit ad declarādum in quibus libris debeant describi bāniti.ₔ voluit ꝙ tantum in libris nō qui sunt apud fiscū missi,ₔ sic vult ꝙ descripti in alijs libris non habentur ꝓ bānitis , ₔ ꝑ cōsequēs emanauit ad restringendum numerū bānitorū.ₔ intelligēdo ꝙ per illud statutū cōprehenderet̄ nullitas bāni,sequeret̄ ꝙ statutum inductū ad restringendum numerū bānitorꝫ ampliauerit numerū bānitorum contra regulam positam in.l.legata inutiliter. de legatis.j. Jtem respōdeo ꝙ per dictū statutū non debet intelligi sublata nullitas ꝓcedēs ex tali dispositiōe statutorū posita in cōclusione statutorū per quā prouisum est ꝙ iudex non possit aggrauare penas statutorū per no. per Barto.i.l.j.§.ₔ parui. ff.q̄d vi aut clam.ₔ per Bar.in.l.sciendū.in princ.ff.qui satisd. cog.per Joā.And.in addi.Specu.in titu.de execu.sen.§.sed postremo.in addi.incip.contra vi.possent etiā dari alie responsiones date ad dictam prouisionem. d.Jo.de omel. Ex quibꝰ cōcludo ꝙ posito quod dici posset dictum Antoniū non fuisse in dolo q̄d satis deprehenditur ex supradictis,tamen negari non potest quin fuerit saltem in culpa lata.ₔ sic debeat primo modo culpe arbitrio iudicantis puniri:quod probe factū erit, ne res hec sit in ceteris causis perniciosi exempli ₔc.

Summarium.

1 Exceptio dominij vel hypothece non admittitur in possessorio recuperande.
4 Possessio transfertur ex inutili contractu.
5 Filius non habet hypothecam pro legitima.

Consilium.LXXVIII.

Clarissime doctor ₔ iustissime dn̄e vicarie tanꝙ̄ frater honorande. ¶ In causa Fracisci de primadijs clientuli mei Cōstantinus causidicus vt not.super duobus aliqua scriberem prout de iure sentirē. ¶ Primū est an in possessorio recuperande obstat illa exceptio opposita ꝑ parte dicti Marchionis volentis retinere ex causa ₔ titulo pignoris ₔ hypothece ₔ ex causa dominij ratione legitime sue,vt asserit. Secūdo vtrum obstat domi.Fracisco agēti q̄d titulus suus fuerit ex falsa cā. ¶ † Circa

1 primū respōdeo q̄d in possessorio recuperande reus nō potest se tueri allegando se possidere cū titulo aliquo sed sine cautione seu mora dꝫ restituere possessionem : iura sua si qua habet reus sibi salua sunt vt postea possit de eis experiri,ₔ fieri dꝫ de possessore petitor.l.j.C.si per vim vel alio modo. Unde videamus ꝙ exceptio proprietatis ₔ dn̄ij nō admittitur cōtra agentem ex interdicto recuperāde.l.si de vi.ff.de iud.l.ordinarij. C. de rei vendica.l.si q̄s a se fundū.cū ibi no.C.ad.l.Julia.de vi.ₔ c.ex cōquestione.cum si.de resti.spo.ₔ tamen nemo est qui potentius ius retinendi habere possit quam ille qui proprietatē aut dn̄ium p̄tēdit,cū ceteris preferat̄.l.bona fides.ff.depos.l.

a ¶ Judice. Alber.bru.ꝯs.ij.coll̄. iij.alcia.de p̄sum. regu.iij.presum. ix.limitat marsil. sing.cccliiij.sing. ccccxxxviij.doc.i. l. pacta nouissima.C.de pact.

2 pe.ff.de publi.¶ † Cōfirmātur ꝑdicta: quia ille qui deducit hy
pothecam, vel ius pignoris dicitur deducere petitorium: ⁊ nō
possessorium, vt inquit glo. ⁊ Bar. in. l. j. C. de precario. ⁊ fal. in
terdicto. ⁊ Barto. in. l. j. C. de salui. interdicto. vnde dicit ibi
Bar. se de facto dixisse qꝺ licet non possit appellari de iure ci-
uili a sententia lata a possessorio. l. j. C. si de mo. poss. fu. appel.
tñ pōt appellari a sñia lata hypothecharia, vt etiā notat Bal.
in. d. l. j. si de mo. poss. fuerit appel. naꝫ ipsa hypotheca ⁊ pign⁹
fundant̃ in iure dñij. vñ quis non potest hypothecare rem, in
qua non habet ius dñij. l. ij. ⁊ l. cum res. ⁊ fere per totum ti. C. si
res ali. pig. da. sit. ⁊ l. rem alienā, ff. de pig. act. ¶ Et constat ꝙ
possessoriū recuperāde non suspēditur si deducatur id qꝺ con-
cernit petitoriū, dicta. l. si de vi. ⁊ sunt verba docto. vbiqꝫ, vt per
Bar. in. l. naturaliter. §. nihil cōmune. ff. de acqrē. pos. maxime
in impignorationib⁹: nā dicit̃ sapere causam ꝓprietatis ipsum
ius pignoris, ⁊ ꝓprietate pēdere: qꝛ nisi ille a q̊ dicit̃ cōstitutuꝫ
esse ius pignoris, habuisset ius dñij, nō cōpeteret ius in pigno
3 re, vt dixi. † Et sicut in hoc priuilegiatum est interdictum vnde
vi, ita etiam est priuilegiatū remediū. c. redintegranda. in. q. j. ⁊
remediū. l. si coloni. C. de agna. ⁊ sen. li. xj. siue interuenerit vio-
lentia siue non, dūmodo agens ceciderit a possessione. Ita no-
tat Inn. in. c. post electionē. in fi. de conces. preben. ⁊ Innoc. in
c. sepe. ⁊ ibi clare Anto. de but. circa pe. ⁊ vlti. col. de resti. spo. ⁊
Joā. cal. ⁊ Ant. de but. in. c. cum ad sedem. de resti. spo. vbi di-
cunt qꝺ dicta remedia dant̃ contra possidentē etiā cum titulo,
eo qꝺ agēti talibus remedijs non obstat exceptio dominij, si-
cut nec obstat agēti interdicto vnde vi. ista est cōis opi. vt etiaꝫ
tradit̃ per domi. Abb. in. c. si diligenti. de prescrip. ⁊ est de men
te Bar. in. d. l. si coloni. ¶ Circa s̃m quesitū respondeo ꝙ posi-
to ꝙ vna dimidia dictarū terrarum spectabat ad dictam An-
dri. tñ alia dimidia spectabat ad. d. Fran. antiquū. ⁊ ad Anto-
nium de primadicijs patrē dicti Frācisci minoris cliētuli mei
vt ptꝫ ex instrumēto trāsactiōis facte per dictos fratres cū do-
mina Andrintia, de anno millesimo quadringesimovigesimo
sexto, ergo si Franciscus antiquior in instrumento facto cum
domi. Francisco iunior de anno millesimo quadringentesimo
quinquagesimoseptimo recognouit dictas terras ꝓ parte spe-
ctare ad Antoniū patreꝫ Frā. iunioris, ⁊ cōsequenter spectare
ad Frācīscū iuniorem dicti Antonij ex fructibus quos etiam
dictus Franciscus antiquior percepit ex parte spectante ad di
ctum Antonium. ⁊ ꝓpterea volēs Frācīscus antiquior reco-
gnoscere bona fide consignauit dimidiam dictarum terrarum
dicto Frācisco iunior, nulla est hic falsa cā: qꝛ non dicit qꝺ ei as-
signet ex quo qꝺ Antouius fuerit heres domine Andrintie,
sed dicit ꝙ possedit etiam pro parte dicti Antonij donec ipse
Franciscus vixit. ⁊ quod spectet ad heredes dicti Antonij illa
dimidia dimidie, ⁊ aliaꝫ assignauit ꝓ fructibus: ita qꝺ hic nul-
la est falsitas, etiā dato qꝺ enūciatiue in instrumēto dicat Frā-
cisc⁹ antiquior ꝙ ipse ⁊ dictus Antoni⁹ fuerūt heredes dicte
dñe Andrintie. ¶ Sentio tñ qꝺ aduersarij dicunt ꝙ ex causa
diuisionis ista bona postea peruenerūt in partē dicto Frācisco
antiquiori de volūtate dicti Antonij, qꝺ instrumētum non fuit
mihi exhibitum: sed si reperiret̃ subijcio alias infrasctiptas re-
spōsiones ex quibus apparet falcitates etiam non obstare, qꝛ
posito ꝙ asserat Frācīscus antiqor ipsos ambos fratres fuisse
heredes dñe Andrintie, hoc etiā esse potuit, quamꝙ̃ Frācisc⁹
fuerit insolidum institutus: qꝛ ostendit per hoc Franciscus an-
tiquior se noluisse hereditatem ex testamento, sed abintestato
cum Antonio fratre suo, ꝙ potuit. l. illud. ff. de acqui. heredi. ⁊
quamuis fuerint etiam dicta bona ei deniqꝫ Francisco presen-
ti ⁊ acceptāti donata causa mortis dimidia dicte domine An-
drintie: tamen hoc non fecit qꝺ de alia dimidia que non erat
domine Andrintie nō spectauerit pars ad Antoniū, vt patet
ex dicto instrumēto celebrato de anno. M. ccccxxvj. sic instru-
mentum diuisionis non ob. ⁊ posito ꝙ obstaret, respondeo ꝙ
illa exceptio donationis causa mortis facta tēpoore donatio-
nis, nō fecit ꝙ tūc trāsiuerit dominium in dictum Franciscum
donatarium: quia tunc nō fuit facta traditio, ⁊ sic absqꝫ tradi-
tione nō trāsiuit dominiū tunc. l. ex stipulatione. ff. de acquirē.
pos. l. si ager. cum simi. ff. de rei vendi. ⁊ nihil repugnat ꝙ Fran
ciscus antiquior voluerit dominiū sibi acquirere ex dicta dona
tione causa mortis. l. hoc iure. §. nō potest. ff. de dona. Item re-
spondeo ꝙ cōtractus ex falsa causa nō vitiat̃. l. si diuortio. ⁊ ibi
no. Bal. ⁊ Bar. ff. de verborum obliga. ¶ Preterea posito ꝙ
4 esset inutilis cōtractus, † tamē etiam ex inutili contractu trans-
fertur possessio. l. j. §. si vir. ⁊ l. qꝺ vxor. ff. de acqui. poss. ⁊ tanto-
magis in casu nostro: qꝛ etiam post contractū expresse dictus
Franciscus antiquior induxit dictum Franciscum iuniorem in
possessionem, vt cōstat publico instrumento cōfecto de anno
M. cccclix. ⁊ etiam post mortē dicti Francisci antiquioris, di-
ctus franciscus iunior acceperit etiam tenutam ⁊ corporalem
possessionem dictorum bonorum. ⁊ constat in instrumēto con-
fecto de anno. M. cccclxv. ⁊ ex isto capite confecto, nihil est ꝙ
impediuerit apprehensionē possessionis ipsi⁹ Francisci. ⁊ istud
vltimū profecto reijcit omne obstaculum. ¶ Et per hoc etiam
apparet non obstare si diceretur ꝙ Franciscus antiquior fecit
dictum contractum in frandem filij: qꝛ dico ꝙ hec exceptio in
possessorio recuperande: non admittitur, vt dictum est: preter-
ea oportet primo intentare querelam inoffic. donationis, vel si
diceretur alienationeꝫ in Franciscum iuniorem esse factam ex
causa honesta: prout est, fuisset necesse rescindi ꝙ per Caluisia-
nam actionē primo. l. si. ff. ne quid in fraudē patro. ⁊ plene not.
Bar. in. d. l. non vsqꝫ adeo. ff. si quis a pa. fuerit ma. ⁊ hec facta
nō sunt, presupposito etiā ꝙ de fraude probatū esset per testes
q essent contestes, quos non vidi, nec videre expedit, ꝓpter ꝑ-
dicta, reliqua suppleat vestra prestātia. subscripseram predicta
anteꝙ̃ dubia in scriptis mihi denuo offerent̃, ⁊ ꝑ premissa vi-
debitis illis esse responsum: quia non pōt ratione hypothece
fieri retentio in isto iudicio possessorio: posset etiam respōderi ꝙ
non potest fieri retētio pro omnibus illis libris sexcētum, quia
non est probatum ꝙ Melchion adiuerit hereditatem domini
Raphaelis, ⁊ sic ex ꝑsona domini Raphaelis nihil peti potest:
nec ex ꝑsona alteri⁹ fratris, qui est religiosus, potest Melchion
aliquid petere: ⁊ ille libre sexcentum posito ꝙ deberent̃, debeā
tur omnibus tribus, heredibus, ⁊ sic Melchiō si qꝺ ius habet
illud habet ꝓ libris centum ex dictis sexcentis, de quibus est
sibi consultum in sua dimidio pro indiuiso. ¶ Quantū etiam
ad libras. cccc. dñe Marie, non potest etiam retinere: qꝛ nō est
probatū ꝙ isti asserti filij Melchionis sint filij dicte dñe Ma-
rie, ⁊ ei⁹ heredes: ⁊ ꝙ ipsa sit mortua, ⁊ instrumēta facta inter
alias ꝑsonas post cōditum instrumentum assignationis facte
per Franciscum antiquiorem Francisco iuniori, non nocēt ipsi
Francisco iuniori. l. si vnus. §. ante omnia. ff. de pact. l. si parteꝫ.
§. si. ff. quemadmodū ser. amit. ⁊ Bart. ⁊ alij in. l. facta. §. heres.
ff. ad Treb. ⁊ Joan. And. in addi. Specu. in tit. de cess. actio. §.
j. super ver. sed nūquid sola confessio. ¶ Preterea in instrumē-
mento transac. confitetur Melchioni habere vestes ⁊ iocalia
pro dictis libris. cccc. Quantum vero ad libras ducentum do-
tis Catharine, nō est ibi facta missio per Franciscū dicto Mel-
chioni ⁊ dicto Raphaeli, sed solum confessus est ad eos ꝑtine-
re: qꝛ dos semel fuit restituta dicto Francisco antiqori pro ad-
ministratione bonorum aduentitiorum filij, que sunt obligata
5 filio. l. cum oportet. §. nō antē. C. de bonis que liberi. ¶ † Non
obstat id quod dicit̃ de legitima: qꝛ bona nō sunt obligata pro
legitima filij, sed solū habet conditionē ex lege contra heredes
vt est casus in. §. ceterum. in auf. vt cuꝫ de appel. cog. ⁊ est cōis
opi. doc. in. l. quarta. ad. l. Fal. vt plene ponit Jo. de Jmo. post
alios ibi. ⁊ in. l. suus quoqꝫ. in fi. prin. ff. de heredi. insti. ⁊ Ang.
in. l. Papinianus. §. si cōditioni. ff. de inoffi. testa. ⁊ Salyc. in. l.
omnimodo. in prin. de inoffi. testa. cum suis concord. ita tñ spe-
cialis inuestigatio nō est necessaria ꝑ alia superiora fundamen
ta: qm̃ ad falsitatē cause est multis modis respōsum. s̃. preterea
in illa dimidia diuisa q̃ assignat̃ pro fructibus cum assignatio-
ne tanꝙ̃ res Francisci antiquioris, non pōt dici ꝙ ibi tradatur
res Francisci antiqoris, tanꝙ̃ res Francisci iunioris, ⁊ per hoc
impediat̃ translatio dominij, iuxta. l. iij. ff. de cōdi. ob cau. §. sub
tilius. cum simi. qꝛ ibi loquitur qñ trado tibi rē meā taꝙ̃ tuam.
preterea quo ad illos fructus nō est falsa causa: qꝛ Franciscus
antiqor in instrumento assignationis facte Francisco iuniori.
cōfitetur se recepisse fructus patris Antonij, ⁊ sic habuisse fru-
ctus ante diuisioneꝫ, quinimo vt ostendi. s̃. nō erat trāslatum
dominij totius partis pertinētis ad dominam Andrintiam
in Franciscum antiquiorem. ⁊ sic nō habet locum. §. subtilius.
6 Non obstat qꝺ dicitur de fraude: qꝛ respōdeo. vt. s̃. † Et nunc
addo qꝺ antequā fiat excussio per quā appareat ꝙ alienans in
fraudē vel heres ei⁹ nō sit soluendo, si possint reuocari alienata
in fraudem. l. j. ⁊ ibi Bar. C. de reuocā. his q̃ in fraudem cred. ⁊
in. §. itē si qs in fraudē. insti. de actio. q̃ excussio nō est nec est re-
scissa ipsa alienatio vt reqritur in. d. §. item si quis in fraudem.
¶ Nō obstat statutū sub rubrica de dona. ⁊ sic in illis in qbus
liberaliter causam reddit. l. j. ff. de dona. ista nō est hmōi nec do
natio dici debet ibi, sꝫ satisfactio, vt dicit no. Bar. in. d. l. j. ff. de
dona. ⁊ Ang. in. l. dispensatorē. ff. de solu. quod lꝫ dās debitum
dederit scienter, si tamen nō apparet qꝺ recipiens acceperit in
debitū scienter, non est donatio, per. l. absenti. eod. titu. Constat
autem qꝺ de sciētia saltem Francisci iunioris recipientis inde
bitū nō apparet, ⁊ ipse in facto alieno habet ꝓbabilem ignorā-
tiā. deniqꝫ etiā si fuisset inutilis, ⁊ nulla dicta donatio: tamen
ex ea ⁊ apprehēsione subsecuta trāsferetur possessio cui⁹ vigo-
7 re agitur, vt dictū est. ¶ † Non obstat qꝺ interdictū possessio-
nis recupe

nis recuperande non est priuilegiatum quādo nō apparet de violentia: quia contrarium est verum, vt not. Barto.in.d.l.si coloni.cum concor.quas.s̄.allegaui. Et si qs aduersa allegat in contrariū Bar. in.§.nihil cōmune.z Bald.in.l.j.C.si de momen.pos.equiuoce, vt vestra reuerētia inueniet, allegat, z possessio Melchionis tanq̄ recētior possessione cliētuli nostri dicitur vitiosa z clandestina.c.licet causam.de ꝓbatio. z no.arg. in.l.si duo.in princi.ff.vti posside.z omnes in.l.j.C.eo.ti.si opus erit veniendum veniam ad reuerentiam vestram, vt res bene digeratur, sed non oportebit.

Consilium.LXXIX.

Lege. s̄.libro.j. Consilio.xxxvj. quod hic duplabatur.

Epitome.

¶ Si recipiens in depositū promittat annuatim soluere duodecim pro centum non tenetur ad vsuram, sed potest solutam repetere vel sorti imputare. z remissio vsurarum non presumitur liberalis sed extorta.h.d.

Consilium.LXXX.

Circa primum dubium quo queritur an dictus datarius licite possit petere a dicto Raphaele aliquid ratione lucrorum aut ratione interesse vel vsurarum: attenta conuentione predicta durante termino prefixo ad restitutionem dicti depositi.

1 ¶ † Et breuiter dico dictam promissionem de soluendis ducatis.xxiiij.singulo anno pro lucris futuris dictorum ducentorum, quos eadem die confessus fuerat dictus Raphael in depositum habuisse, z restituere promisisse intra terminum quatuor annorum fuisse illicitam z ex causa vsuraria factam z consequenter ex ea agi non posse. Nam licet prima facie videretur illam conuentionem valere per id quod habetur in.c. 2 per vestras.de donat.inter vi.z vxo.vbi videtur † dari posse licite pecuniā mercatoribus ad partem honesti lucri, tamen in casu nostro veritas est in cōtrariū, quia illud quod habetur in c.per vestras.procedit quando nō fuit pactū de certo lucro recipiēdo. sed si fuisset pactum de certa [a] quantitate pro lucro recipienda esset vsura, z nō valeret pactum, ita inquit domi.Cardi.Florē.in.c.nauiganti.in.iiij.q.de vsu. ¶ Pro hoc bene facit qd no.gl.in.d.c.ꝑ vestras.q intelligit illū tex.qñ cōuertitur pecunia in aliquā societatē honestā, de cuius natura est vt de eo lucro quid percipiat, z similiter de dāno quilibet partem [b] sentiat.l.si nō fuerit.cū.l.Lucius.ff.ꝓ soc.z insti.eo.§.de illa. ¶ Et propterea dicit expresse Bald.in.l.j.ff.pro soc.in.ix.q. ꝙ illud ꝙ habet in.d.c.per vestras.debet intelligi quando pecunia datur ad partem lucri z damni, qui tunc contractus est licit⁹, al's nō. ¶ Et hoc etiam bene facit, q2 q° casu dici possit in casu.d.c. 3 ꝑ vr̄as.pactū † ꝙ pecunia sortis integraliter restituat per mercatorem, z ꝙ si qd superlucratū erit dari deceat pars, z que pecuniā dedit facta prius compensatione lucri cum dāno videlicet si ex aliqua negotiatione damnū sequatur, z ex aliqua lucrū, adeo ꝙ in omni casu capitale sit saluum, illud ꝓcederet ibi fauore dotis cōseruande mulieribus, in quo versatur public⁹ fauor.l.j.ff.solu.matri.ita est de mente Joā.And.in.d.c.per vestras.dū allegat.d.l.j.ff.solu.mat.z no.do.Abb.z moder.in.d. 4 c.nauigāti. ¶ † Benefacit ꝙ no.gloss.xiiij.q.iij.c. plerique.que voluit ꝙ quādo ille q dat pecuniā non vult sentire nisi lucrum etiā si daret pecunia ad negotiādū.z sub nomine alterius cōtractus q̄ mutui, puta societatis trāsit in mutuū, z illud quod percipit est vsura, vt no.plene Saly.in auf.ad hec.in.xiiij.q.C.de vsur.z Jo.an.in.c.nauigāti.in.iij.q.de vsu.z non refert quo nomine a cōtrahentib⁹ nuncupet.siue eñ dicatur ꝓ vsura, siue ꝓ lucro, siue al'r vsura est, dūmodo ex pacto accedat sorti, vt in d.c.plerique.z qd ibi no.Archid.super verbo, accedat, dum sub audi ex pacto. ¶ Confirmo, q2 attento ꝙ nō apparet quod dicti ducēti aurei fuerūt dati sigillatim in depositū tanq̄ species, vt illimet denarij redderent, sed in gñe ꝓmisit restituere ducatos ducētos, ex causa depositi, z etiā ex chirographo apparet fuisse de mēte dicti datarij ꝙ Raphael posset negotiari cū dictis denarijs, merito dicendū est ꝙ dñiū pecunie predicte fuit trāslatū in depositariū. z ꝓpterea ꝯctus excessit terminos depositi.l.Lucius.la.j.z.l.die spōsaliorū.§.j.cū ibi not.ff.depositi. vnde hoc casu cum dominiū pecunie fuerit translatū in debitorem, nō pōt licite percipi aliqd per creditorē ꝓ vsu pecunie, que est effecta debitoris: q2 est eadem ratio, que est in mutuo, ex quo nihil licite percipi potest per creditorē vltra sortē, quia vsura est.c.cōsului.de vsur.xiiij.q.iij.c.j.ij.iij.z.l.rogasti.§.si tibi. 5 ff.si cer.pet. ¶ † Et hec est differētia que est inter locationem z mutuū: quia ratio quod pro vsu rei quā tibi locaui licite percipio pensionem: q2 dominiū non transfertur in debitorem seu cōductorem.l.qui rem.z.l.si quis cōductionis.C.locati.nō pro vsu rei q̄ remanet ꝓpria ipsius locatoris, licite percipere potest mercedem: quia nullus cogitur de proprio beneficio facere.x.q.ij.precarie.sed quando mutuo pecuniam debitori trāsfero in eum dñiū.l.ij.§.appellata.ff.si certū pet.ideo ꝓ vsu rei, que est effecta ꝓpria debitoris improbe exigim⁹ pecuniā seu mercedē ab eo.l.si nauis.ff.de rei vēdi. Itē vsus rei locate est aliqs sine cōsumptiōe, sed vsus pecunie mutuate nō est aliquis sine consumptione: ideo non licite percipit aliquid a creditore pro tali vsu. Istas rationes reddit Hostien.in summa de vsu.§.primo. ¶ Sed dicte rationes que militāt in mutuo, militant etiā in casu nostro in dicto deposito pecunie, qua poterat vti depositarius. z tantūdē reddere igit qcquid accedit sorti, vsura est vt in iurib⁹ supra allegatis. ¶ Et ideo Saly.in rub.C.de vsu.dicit qd vsura est illa q̄ datur pro vsu pecunie, vl' alterius rei cōsistentis pondere, numero, vel mēsura: siue sit mutuata, siue non 6 mutuata. z ꝓbat ex idētitate ratiōis supra reddita. ¶ † Ista etiam sunt de mēte Bal.in.d.l.si nauis.vbi querit quare magis sit illicita vsura q̄ pensio. respondet quod ille qui percepit pensionē, percipit illam ex re sua, vel a se possessa. vnde si habet inde cōmoditatē, istud est rationabile. secus est in vsura: quia trāstulit dñiū pecunie mutuate, vñ reciperet fructū ex re aliena in recōpēsationē tēporū, quod est irrationabile, cū z ipsum tēpus sit cōmune omnibus animātib⁹: ideo ab alio redimen7 dū nō est simpliciter: † q2 tp̄s [c] per se sumptum non est in commercio sicut nec aer, nec mare.l.ij.ff.de rerū diui. Et ista est etiā de mēte Bal.i.l.cūctos populos.C.de sum tri.i.v.col. ¶ Acce8 dūt ēt notata ꝑ Archi.xiiij.q.iij.si feneraueris. vbi q̄rit † vtrū in locatione pecunie possit locās aliqd recipe vltra sortē absque eo ꝙ sit vsura. z dicit ꝙ si eodē mō posset pecunia locari sicut equus vel domus, nō esset vsura, sed nō pōt contingere quādo datur pecunia, vt quis vtatur: q2 pecunia nō deterioratur per vsum, z quātum est de se nullā parit vtilitatem vtēti, sicut facit 9 domus, vel equus, z pro hoc inducit illū text. etiā † q2 quando pecunia locat, vt conductor eam extēdat, illa consumpta non redditur eadem, sed alia eiusdē generis.l.cū quid.ff.si cer.peta. sed in domo z equo est secus: z tāto magis existimari deberet cōtractus feneratitius si dictus Datarius sit persona consueta fenerari.c.illo vos.de pigno.z ꝑ no.in.l.cū allegas, cum si.C. 10 de vsuris. prout plurimū sunt Hebrei in partib⁹ istis. ¶ † Et sicut nō est licitū Christianis vsuras exercere, ita nec Judeis. c.post miserabilē.z.c.quāto.de vsu.no. Hostiē. in summa illius tituli.§.an aliquo.vs.viij.z.§.fi.vs.qlibet.cū sequenti, vbi dixit qd qlibet cogit restituere vsuras siue sit Judeus siue Christianus. z habet Deute.xxviij.c.nec discutio.de intellectu.c.ab illo.xiiij.q.iiij.q2 non sumus in casu illo, vt patet ex not.ibi, z per Host.in.d.vs.viij. ¶ Et cū nō p̄supponat ꝙ dictus Raphael fuerit in aliqua mora restituēdi depositū, nō pōt dici qd dict⁹ datari⁹ possit petere vsuras tanq̄ iteresse.l.nūmis. ff.de in litē iuran.l.si sterilis.§.cum per vēditorē.ff.de act.emp.z no.in.d.c. 11 cōquestus.de vsu.cū simi. ¶ † Circa s̄m dubium quo q̄rit an si Raphael occasione dicte promissionis lucrorū aliqd soluerit, possit licite in sortē computare. z dico qd potest repetere, vel in sortē compēsare.l.si nō sortē.§.j.cū ibi no.ff.de cōdi. indebi.vbi 12 colligit Bar. † ꝙ ille qui scit se non teneri ad vsuras, si promittit, vel soluat tibi vsuras ne vexetur super debito principali, non pōt dici ꝙ sciens indebite soluerit. z iō repetit ita in ꝓposito lz Raphael soluerit Datario ꝓ dictis lucris illicitis z indebitis, ne alias datarius repeteret depositū, nō ꝑ hoc impeditur repetitio. z ita in dubio debet p̄sumi quod vbi capi potest alia cōiectura, q̄ donatiōis, illa capi dz.l.si cum aurū. ff.de sol. l.elegāter.§.q reprobos.ff.de pig.act.l.cū de indebito, ff.de ꝓba.no.doc.in.l.falsus.C.de vsu.cū si. ¶ Benefacit qd no.Bal. in.l.ab Anastasio.in vl.col.C.mā, vbi ex illo text.colligit argu. 13 † ꝙ remissio vsurarū facta feneratori ex cā dōatiōis p̄sumitur colorata z ꝙ fuerit facta vt remittēs habeat gratiosiorē extorsionē z nō mero animo liberali, z hoc in ꝓposito vult expresse Pau.de ca.in.l.rogasti.§.si tibi.in fi.ff.si cer.pe.z in.l.penult. in fi.ff.de cōdi.ob tur.cau. ¶ Nec ob. si diceret qd stante qd in instrumēto depositi erat adiect⁹ terminus quatuor annorū, non poterat cogi Rapha.ante dictū terminū soluere: q2 respondeo ꝙ imo in cōtractu depositi est specialiter inductū vt etiā ante terminū possit deponēs mutare volūtatem, z repetere.l.j.§.pe

a ¶ De certa. Imo de nulla parte dāni subeūda, z de certa vel incerta parte lucri percipiēda. breuiter qñ debitor ē obligat⁹ ad restōnē sortis siue pure ad volūtatē creditoris siue ad certū terminū z cū hoc oē periculū sortis spectat ad debitorē, tunc si vltra sortē q̄ interim manet suo piculo ad aliquid obligetur nimia est inequalitas q̄ facit vsurā. secus si sorores nō stēt piculo debitoris saltē in totum nō autē facio vim an interim dñiū sortis trāseat vel nō, vt tetigi i ꝯsu.pa.ri.§.j.gl.ix.nu.xx. z lati⁹ i trac.v sur. sup.l.eos. [illegible]

b ¶ Patrē. z sic mutua coīo ē lucri z dāni. Jo.an.cal. c.fin.d vsur. Bal. cōsil.cccclij.li.iij. ro.ꝯsil.ccxxxviij. ꝯsi.ccccc.cō.dxx. pau.ꝯsi.lv.libr.ij. Pe.anch.repe.c. peccati.col.xj.de re.iur.in.vj.guid. pa.d ꝯct.illici.col. fi.berñ.s̄m.xxxix. c.ij. Conrad. de ꝯc.q.xciij.ias.ꝯsi. xxxij.lib.iij.z oēs q de hoc tractāt.

c [illegible]

nul.ff.depositi. ¶ Preterea dicit no. Bal.in.l.ↄstitutionibus. in fi.C.de vsu.ꝛ ibi Saly.ꝛ Bald.in auk.ei qui.in ꝟlt.col.C.de 14 bo.auk.iudi.pos.etiã † si debitor scienter soluat vsuras feneratori:tamen non licite retinet propter turpitudinẽ recipientis. qui in hoc equiparatur raptori.xiiij.q.iiij.si quis vsuram.ꝛ pro 15 hoc allegãt no.in regula peccatũ.lib.v.. ¶ † Alia ratione etiaʒ non impedik repetitio:qꝛ cum esset vsura q̃ est indebita naturaliter ꝛ ciuiliter per ea que habentur in.d.l.si non sortẽ.in princ. etiã si esset solutũ per errorem iuris,posset repeti,vt plene nota. in.l.j.ff.de cõdi.inde.ꝛ in.l.cũ qs. C.de iur.ꝛ fac.igno.ꝛ qñ apparet indebitum potius presumitur ignorantia, ꝙ donatio. d.l.cum de indebito.in princi.iuncta glo.versi.ignorantia.ꝛ dicit expresse Rapha.cu.in.l.nõ fatetur.ff.de cõfes.quod potius presumitur error iuris ꝙ donatio,allegat id quod no.in. d.l.cũ de indebito. ꝛ id quod habetur in.l.Titia cum testamento.§. inuito.ff.de leg.ij.Alexander de Imola.

Summarium.

1 Appellari an possit a sententia possessorij.
5 Absurdum vt vitetur vna dictio accipitur pro alia.
7 Actus natura prior precessisse presumitur.
8 Mandatum dandi licentiam intelligitur de prima.
9 Sententia recipit declarationem ex probatis ꝛ actis.
10 Mandatum non probatur per verba enunciatiua.
11 Possessio per actum ciuilem non transfertur ex cõtractu nullo.nume.14.
12 Possessio recens titulata vincit antiquam non titulatam.
19 Tutor vel prelatus non transferunt possessionem per actum ciuilem.nu.17.
20 Testi non statur qui prius contrarium extra ius cũ iuramento affirmauit.

Consilium. LXXXI.

Visto ꝛ discusso laborioso processu cause principalis ꝛ appellatiõis vertentis inter nobilem virum Nasimbeneʒ de cattis de landaria agẽtem,ꝛ Bernadinũ de cornu ciuem Rauenne se defendentem,vna cum consilijs elegãter ꝛ copiose redditis in causa rei conuenti attingam duntaxat ea que videntur esse principalia,ꝛ que sufficere videãtur pro victoria dicti Bernardini. ¶ Et omissa disputatione que est.† an de iure canonico 1 seruãdo in terris ecclesie possit a snĩa lata in possessorio appellari:qꝛ posito ꝙ in loco vbi agik causa,seruari debeat ius canonicũ sunt opi.inter glo.ꝛ doc.vt per glo.ꝛ per Archi.ij.q.vj.§. sunt quorũ.ver.de possessione.ꝛ per glos.ꝛ doct.in.c.cum ad sedez.de resti.spo.ꝛ per Inno.in.c.significãtib⁹.de ope.no.nun. ꝛ per Pau.de leaza.ꝛ alios in cle.j.de seqſt.pos.ꝛ per legistas in.l.ij.ff.de appel.reci.ꝛ in.l.j.C.si de momen.pos.fue.ideo nolo hinc sumere fundamentũ,cũ alia sint tutiora.sed vbi seruandũ esset in loco ius ciuile expeditum eẽt ꝙ a sententia lata super possessorio nõ appellatur,vt in.d.l.j.ꝛ in.d.ver.de possessione. ¶ Posito ergo sine preiudicio ꝙ possit appellari,videndũ est an iudex q in causa principali sentẽtiam tulit absolutoriã recte pnũciauerit:in quo mihi videtur de iure cõcludendũ ꝙ sic.ad 2 qd ostendendũ presupponno † ꝙ in interdicto vti possi.actor hʒ 3 pbare se possedisse tẽpore litis conte. [a] ꝛ etiã tpe turbatiõis. l.j. §.huius aũt interdicti.ꝛ.§.interdictũ.ff.vti possi.ꝛ insti.de interdic.§.retinẽde.ver.hodie.ꝛ etiã de turbatione probare oportet. vt in dictis iurib⁹. ¶ Est igik videndũ an rector de sua possessione probauerit,ꝛ meli⁹ quã reus:an vero contra,ꝛ an de turbatione legitime pbatũ sit in quo perlectis instrumentis ꝛ titulis ac attestationib⁹ vtriusqꝫ partis non vr̃ ꝙ actor in possessione ꝛ sua turbatione legitime pbauerit,saltẽ melius quã pbatũ sit p parte rei cõuẽti quo ad possessionẽ rei,p qua agitur in libello. Nam actor in libello narrat se possedisse iusto tit.vnam petiam terre in loco dicto Poianoiusta viã magistrã a latere anteriori versus flumen Sapis,iuxta fossatũ benanelli a latere posteriori,ꝛ iuxta iura monasterij sancti Seueri.maxime a latere inferiori p tornaturis terre centũ cõcessis Pe.de parma.ꝛ ꝙ dicta petia terre possessa p dictũ nasimbenẽ ppe dictã viã magistram est,ꝛ esse dʒ latitudinis pticaruʒ. xxij. ꝛ vltra incipiendo dictas pticas.xxij.a quadam petia terre olim possesse p Fracĩscũ steclini.ꝙ eũdo versus mare discurrit dicta petia terre possessa p actorẽ a predicta via magistra p quadã petiã terre,que vocak la presa del salexe,vsqꝫ ad benanellũ pdictũ,dimissis tantum tornaturis quinquaginta terre ex ipsa petiã terre dicta la pressa del salexe infra dictam petiã terre p ipsũ Nasimbenem possessam de anno.M.cccclxiij. dictus Bernardus molestauit,ꝛ molestat dictuʒ Nasimbenẽ in sua possessione dicte petie terre,maxime a latere inferiori ꝛ etiã ppe dictã viã magistram nemora euelli faciẽdo ꝛc.Sʒ ꝙ de possessiõe dicti actoris,ꝛ turbatiõe eius ĩ dicta possessiõe,p qua agik nõ sit legitime pbatũ apparet qꝛ neqꝫ p testes,neqꝫ p istr̃a:neqꝫ per acta apparet ꝙ Bernardinus contendat se possidere:aut ingressus fuerit,vel arari fecerit seu aliquo modo se intromiserit in aliqua parte petie terre specificate in dicto libello nisi in ea pte q est iuxta petiam terre,que olim possessa fuit p Franciscũ Steclini,ꝛ hodie per Baptistã grossum versus mare,vt appareat fere in oibus partib⁹ dicti processus ꝙ aũt respectu dicte partis terre quam Bernadinus asserit se iusto titulo possedisse,ꝛ possidere iuxta dictas terras olim possessas per Steclinũ,non pbauerit actor sibi incũbẽtia,vt apparet ex his que infra subiungã,ꝛ attingaʒ primo pbationes factas per instrumẽta:deinde probationes factas p testes. ¶ Circa primũ dico ꝙ p istrumẽtũ ratio cessionis dicto Nasimbeni facte de anno.M.ccccl v. die.xiij. Iulij. nõ probak titulus neqꝫ possessio dicte ptis,ꝛ qꝛ in hoc pẽdẽt leges ꝛ prophete,ideo circa hoc est principaliter insistendum. ꝙ 5 autẽ ex dicto instrumẽto nõ possit dici quo ad dictã partẽ fundatam esse intẽtionẽ actoris,probatur primo † pbatio q̃ fit per instrumẽtum debet de necessitate cõcludere,alias non releuat tanꝙ dubia.c.in presentia.de pbationib⁹.l.neqꝫ natales.C.de pba.l.ad probationem.C.loca.ꝛ vbi verba possunt habere duplicem intellectum fit interpretatio ꝯ pducentẽ,ꝛ se fundãtem in verbis illis.l.veteribus.ff.de pactis.l.stipulatio ista. §. in stipulationibus.ff.de verbo.obli.ꝛ plene traditur in. c.ex lliteris. de sponsa. ¶ Sed verba dicti instrumenti nõ cõcludunt de necessitate,qd dicta particula terre sit inclusa in dicta ↄcessiõe:qꝛ possunt verba dicti instrumenti habere duplicem intellectum ergo nõ releuãt agentem,ꝛ qd nõ concludant necessario,ꝛ possunt habere duplicem sensum patet:qꝛ in instrumẽto cõcessionis facte Nasimbeni,nõ est facta mẽtio de dicto Steclino,nisi in ea parte in qua dr incipiendo dictas tornaturas sexcentum a latere inferiori de subtus vnius petie buscose nup possesse per Fraciscũ Steclinũ.ꝛ fratres,ꝛ lõge a dicta petia terre per perticas.xxij.prope viã magistram,q̃ nunc est buscosa,ꝛ discurrendo ad filiũ vsqꝫ ad benanellũ p vnam petiã terre busciue chiamata la p̃sa del salexe dimissis quinquaginta tornaturis terre tamẽ infra dimidiã ipsi⁹ presse del salexe ꝛ ipsam petiam terre sexcẽtarũ tornaturarũ concessam dicto Nasimbeni:que pressa del salexe habet desup ꝛ subt⁹ duo fossata.vsqꝫ ab benanelluʒ ꝛ viã magistrã ꝛc. ¶ Sed nõ sequik ꝙ dicta verba.s.a latere inferiori de subtus vni⁹ petie tertie possesse p Franciscũ Steclini ꝛc.inferatur de necessitate ꝙ intelligik de subtus.s.versus ma4 re:qꝛ põt etiã intelligi de subtus.l.posterius. † qꝛ si quid antecedit ꝛ postea aliquid sequik,põt illud qd sequik appellari de subtus:respectu partis anterioris,vt in.l.j.C.de off.pfe.p̃reto. Aphri.post mediũ.in ꝟsi.que vero ibi notitia subitus annexa declarat.ꝛ patet ꝙ illud de subt⁹ referk ad illud ꝙ est postpositum,dum ergo in dicto instrumẽto via magistra ponak p parte anteriori.sequik ꝙ illud quod donak per dicta verba de subtus vnius petie terre ꝛc.potest intelligi de eo ꝙ est a posteriore parte dicte petie terre,que habet partẽ anteriorẽ a latere dicte vie:ꝛ sic dicta verba de subtus ꝛc. intelliguntur de parte que est versus benanellũ seu filiam Stadiani pro iuribus illustrissimi ducalis Venetorũ,ꝛ illa alia verba.s.ꝛ longe a dicta petia terre p perticas.xxij.prope viam magistrã ꝛc.ꝛ optime possunt conuenire huic interpretationi:quia sensus talium verborum esse poetst,ꝙ cõcessio facta Nasimbeni incipiat vt dictum est, subtus,id est post dictam petiam terre Steclini versus banaнellũ,ꝛ postea veniẽdo versus castigliorum ꝛ viam magistram non dʒ ꝙ primũ est in extremitate petie terre Steclini versus montes seu castiglionũ voluerũt se versus viaʒ magistram sed dʒ pcedere prius versus supra mõtes per tatũ spatiũ ꝙ voluẽdo se versus viam ꝛ eundo vsqꝫ ad viam distet principium terre cõcesse Nasimbeni a petia terre Steclini p perticas. xxij. tũ cõcessio facta Nasimbeni ptẽdat vsqꝫ in viã,ꝛ illud qd remanet itra dictas.xxij.perticas remanere dicto monasterio Sãcti Seuerini, vt manifeste significãt verba instrumẽti in ea parte in qua dr,ꝛ omne ad totũ ꝙ abinde ifra. ¶ Et ẽt bñ ↄueniũt huic sensui illa ꝟba ↄcessionis videlicet ꝛ discurrẽdo ad filium vsqꝫ ad benanellũ per vnã petiam terre buschiue chiamata la p̃sa del salexe.dr eẽ nõ solũ infra petiã terre Steclini ꝟs⁹ mare. sic in loco differẽtie. vt vult intelligere Nasimbenis, ſʒ de subtus seu post petiã terre Steclini ꝟs⁹ benanellũ. vt deponũt ꝙ plurimi testes pducti p parte Bernar.super qrto.c.capitulorũ secundo loco

[a] Cõte.ĩmo sufficit tpe turbatiõis dũmodo ceperit agere intra annũ,

secundo loco pductorũ, z presertim Jacob⁹ de clericis, Bartholome⁹ fame⁹, Jo. berronus, Joã. embailari⁹: ventura de donatis, Jo. stanat⁹ zenonus. Jo. de villa sancti Zacharie, z frãciscus vẽture de donatis. z sic non põt dici q intelligat de necessitate in ea parte q̃ est infra dictam petiã terre steclini, ppter pluralitatẽ locorum in quibus verificari possunt dicta verba. l. ita fidei. ff. de iure fis. l. si quis seruum. §. si inter. ff. de legat. ij. l. si fuerit. ff. de reb. dub. l. duo sunt tit. ff. de test. tut. ¶ Et ita bene possunt conuenire huic interpretationi illa alia verba instrumenti. s. dimissis tornaturis quinquaginta terre tm̃ intra dimidiã illius prese del selexe: z ipsaz petiã terre sexcẽtũ tornaturarũ, sicut cõuenire possunt interptatiõi nasimbenis, q posito q illa verba vltimo loco relata haberent aliquẽ intelligibilẽ sensum, cui tamẽ in veritate videantur aliqualiter inepte prolata, vt ex eorũ inspectione ptz. ¶ Et posito q dicta verba de subtus possent intelligi versus mare z similiter dicta alia vba possent habere interpretationẽ illam que est de mẽte nasimbenis tamen cum etiã patiẽtur illã que supra data est, sequit q illud instrumentũ pductũ p nasimbenẽ ad fundãdam z pbãdã intẽtionẽ suã nõ probat: q2 nõ cõcludit intẽtionẽ suã, vt antea dixi. ¶ Et ad dictã interpretationẽ potius accipiendam facit: quia alias resultarẽt plures absurditates, q̃ seriose enarrent in actis mihi trãsmissis fo. clxi. cũ decẽ sequentib⁹ quas hic breuitatis

5 causa omitto† vnde rõne absurditatis vitãde impropriat vna dictio z ponit vna pro alia, z sic impropriant verba, vt inquit Bar. in. l. oẽs populi. ff. de iust. z iure. in. vj. q. princ. in ver. iuxta premissa quero quid si in statuto zc. vbi ad hoc alleg. l. in ambigua. ff. de leg. z no. doc. in. c. cũ dilect⁹. de ɔsue. facit qd not. glo. in. l. eas causas. ff. de cõdi. z demõ. ¶ Secunda rõne ostẽdit q dictũ instrumentũ nasimbenis eũ non releuat tanq nõ cõcludenter probet, vt ptz per illa verba instrumẽti predicti. s. dimissis qninquaginta tornaturis terre infra dimidiã ipsius prese del salexe, z ipsam petiã terre tornaturarũ sexcẽtarũ terre zc. Nã cum sit prebatuz per testes Bernardini supra proxime nominatos, z etiam per testes actoris hoc idem capitulantis qd petia terre steclini est cõtigua petia terre que nũcupat la presa del salexe, etiã versus mare, oportebat dictũ actorem probare q bernardinus ipsum turbauerat in dicta petia terre vocata la presa del salexe: sed tamẽ extra dictas qnquaginta tornaturas existentes infra dimidiã dicte terre nuncupate la presa del salexe, z dicte terre sexcentarũ tornaturarũ. cũ ergo per dictos testes sit probatuz q locus differẽtie est comprehensus sub petia terre vocata la presa del salexe: potuit esse q locus in quo extirpari z arari fecit ser Bernardinus claudit in dictis quinquaginta tornaturis, sequit q actor obtinere non potest: vt in terminis no. Bar. in. l. iij. non solum. §. sed vt probari. ff. de op. no. nũ. in prin. per illum tex. z per no. in. l. eũ actũ. z ibi Ange. ff. de neg. gest. l. matrẽ. z ibi no. Saly. C. de prob. z no. Bal. in. l. si. C. an seruus ex suo fac. z in. l. precibus. circa sextam col. C. de impub. z alijs subst. z do. Abb. in. c. in presentia. in. iiij. col. de proba. z in. c. auditis. de prescri. dum dicunt prefati† doc. in di-

6 ctis locis q si statutũ est q in talib⁹ pratis homines non possint tenere bestias ad pascendum intra terminos designatos: z sic in certa parte prati poterant depascere, z in certa non fuit postea accusatus quidam q tenuerat bestias in dictis pratis z fuit probatũ simpliciter q tenuit animalia in dictis pratis: nõ autem fuit specifice pbatũ q tenuerit intra dictos designatos terminos non debet condẽnati per pallegata z p alia de qbus ibi per eos. ¶ Tertia rõne principali nõ releuat dictum instrumentũ: q2 cũ ante cõfessionẽ dicti instrumenti eodẽ die quo facta fuit dicto nasimbeni concessio, dñs abbas sancti Rophelli delegatus apostolicus concessit dicto Abbati sancti Seuerini licẽtiam cõcedẽdi in emphyteusim dictas terras monasterij sancti Seueri positas i dicto plebatu sancti Zacharij p ptio solidorũ. xxx. pro qualibet tornatura, excepta tñ quadã parte dictorũ nemorũ que est desubtus terras aratorias, postea per dictũ steclinuz, z versus villã castiglioni z versus benanellum que quidẽ pars sustinebat aquarũ inũdationẽ quã partẽ ɔsensit ɔcedi posse i emphyteusim p ptio. xxv. solidoruz p qualibet tornatura: ergo terre q̃ sunt ab infra petiã terre steclini versus mare z sic q̃ sunt vsus benanellũ, z castiglionũ cũ sint excepte remanẽt inclusẽ sub ea regulari. z generali concessione licentie date de cõcedẽdo in emphyteusim pro solidis. xxx. p qualibet torna. l. quesitũ. §. deniq3. de fundo instru. in. §. vt autez. in auc. de nõ alie. in. l. in his. cũ ibi no. ff. de le. l. nã q liquide. §. fin. ff. de pe. leg. ¶ Et hoc q2 ille terre que erãt versus mare non ita patiebant inũdationẽ aquarũ vt etiã est probatũ p testes. z ita seruatũ fuit vt apparet in alijs inuestituris factis dicta die. xxiiij. Julij de terris existẽtibus versus mare ab infra petie terre steclini, que post cõcessionẽ factã nasimbeni fuerunt cõcesse alijs. nã ille fuerũt cõcesse p solidis. xxx. pro qualibet tornatura, vt apparet ex pluribus instrumentis concessionũ factaruz dicta die q̃ sunt pducta in cã: ergo nõ potuisset dñs abbas pdictus sancti Seuerini cõcedere partẽ q̃ est ab infra petiã terre steclini versus mare dicto nasimbeni pro solidis. xxv. pro qualibet tornatura vt cantat instrumẽtũ concessionis facte nasimbeni. imo cõcessio aliter facta q cõtineret in dicta licẽtia data ex authoritate apostolica nõ teneret tanquã facta, nõ seruata forma mandati. c. cum dilecta. de rescri. c. cum oli3 abbas. de offi. dele.

7 l. diligẽter. ff. mãda. ¶ † Et cum fuerit dicta licẽtia cõcessa eodẽ die quo fuit facta. d. cõcessio dicto nasimbeni psumit q precesserit licẽtia z secuta fuerit concessio in emphyteusim: q2 vbi duo act⁹ reperiũtur facti eodẽ die: z nõ apparet quis precesse-

8 rit, psumit q precesserit ille qui debebat esse preambulus [a] ad aliũ, vt no. decidit Cy. in. l. cuz in testamento. §. hec verba. ff. de here. insti. p illũ tex. sic cum dicta concessio in emphyteusim nõ potuerit fieri sine authoritate superioris, iuxta. c. nulli. de rebus eccl. nõ alie. iuncto. c. abbatibus. xvj. q. j. z in cle. j. de re. ecclesie nõ alie. nõ valuisset cõcessio facta nasimbeni si intelligeret facta de ea parte que est versus mare, tanq licẽtia se ad illam partem nõ extẽderet. ¶ Et qũuis eodẽ die postea in actu concessionis in emphyteusim facte nasimbeni p abbatẽ sancti Seueri. prefat⁹ domin⁹ abbas sancti rofelli delegatus apostolicus etiam dederit licẽtiam z cõsenserit dicte cõcessioni in em-

8 phyteusim: tamẽ hic non est attendendum q2 cõmissio† facta per summũ pontificẽ abb. sancti rofelli de dãdo licentiã predictam intelligitur de prima licentia. ita enim intelliguntur vba cuiusdã mãdati dati ab homine, vt inqt Cy. z Bal. in. l. veluti. §. hec vbo. C. de edẽ. z bal. in. l. si vt proponis. la. ij. in. j. z vlt. col. C. qño z qñ iudex. per. l. fideicõmissa. §. si quis decẽ. ff. de le. iij. z ibi etiã bal. facit. l. quid tamen. ff. de arbitr. z quod habetur in c. in literis. de offi. dele. z in. l. boue. §. sermone. ff. de verbo. signi.

9 ¶ Corroborantur hec, † quia sententia recipit interpretationem z declarationes ex probationibus z actis, vt not. in. l. he enim. in prin. ff. de suspe. tuto. z in. l. si quis ad exhibendum. ff. de exce. rei iud. z in. l. qd tamen. §. põponius. ff. de arbi. z not. in. c. si cõfirmationẽ. in gloss. fi. de elec. in. vj. z per doct. in. l. iulianus veruz debitorẽ. ff. de cõdi. indebi. z Bar. in. l. ait pretor. §. j. ff. de re iudi. sed ex attestationibus receptis p ipsum delegatum apostolicuz apparet q solũ illa pars dictarũ terrarũ q̃ est de subt⁹ petiã terre steclini vsus benanellũ, z vsus castiglionum est illa que differt in pretio ab alijs terris positis in dicto plebatu propter dictam inundationem aquarum: ergo de illis debet intelligi act⁹ licẽtie z declarationis dicti delegati. facit. l. quoties idẽ sermo. ff. de re. iur. cuz si. Accedit q2 non est verosimile q abbas sancti Rofelli qui interuenit in vtroq3 actu voluerit incõtinẽti se corrigere z sibi contrariari. l. non ab ea. ff. de cõdi. z demõ. ¶ Quarta ratione principali probatur neq3 dictuz instrumẽtuz cõcessionis facte nasimbeni neq3 assertam tenutã apprehensam vt dicitur vigore dicte cõcessionis per nasimbenum die vltimo dicti mensis Julij posse suffragari dicto actori: quia posito quod diceremus verba instrumẽti cõcessionis facte nasimbeni ad rationẽ solidorũ. xxv. cõprehendere locum differentie: tamen nihil operat attẽto q in ea est nulla dicta concessio, per ea que supra proxime dicta sunt, z qũuis etiã diceremus q vtute tenute postea apprehẽse die vltimo mensis Julij. M. cccclv. nasimbeni acquisiuisse possessionẽ corporalem: non dico ciuilez esse translatam ex consensu abbatis: tñ

10 etiã hoc non suffragat nasimbeni: tũ q2† non apparet de mandato Guidonis affectiões mãdatarij dicti abbatis, imo poti⁹ ɔtrium apparet ex quadã affectione dicti abbatis z guidonis cum iuramento, nec per verba narratiua instrumẽti tenute faciẽtia mentionẽ de mãdato pbatur illud mãdatuz, vt in auf. si quis in aliquo. C. de edẽ. no. Inn. in. c. cuz in iure. de offi. dele. z in. c. qñ cõtra. de proba. z no. in specie Bald. in rubri. C. de fide instru. in. vj. vel. vij. col. in ver. venio ad secundum zc. in fin. illi⁹ questionis. z Pet. de ancha. in cle. j. de probat. facit quod not. Cy. in. l. optimã. in. ij. q. C. de cõtrahẽ. z ɔmit. stip. cũ si. de quo mãdato ẽt nõ põt dici esse pbatuz per dñz franciscum olim abbatẽ sancti Seueri. z p Guidonẽ abbatẽ testes actoris q2 non pbãt vt dicã infra dum discutiã de virib⁹ probationis testium

11 tum etiã q2† nõ esset translata ciuilis ex consensu abbatis: qm talis possessio ex contractu nullo seu inutili facto prelato ecclesie nõ transfertur fm cõem op. l. iubem⁹. §. fi. fm vnã expositionẽ. C. de sac. san. eccle. z no. bar. z alij in. l. j. §. si vir. ff. de acq. pos. sicut nec talẽ possessionẽ trãsfert pupillus ex ɔctu inutili dato q trãsferret corporalis seu naturalis possessio in aliũ apprehẽdẽtẽ, iuxta. l. possessionẽ pupillũ. cũ ibi no. ff. de acqr. pos. tamen attento q ser Bernardin⁹ habuit possessionẽ trãslatã in eum ex consensu abbatis tradentis in contractu valido z legitimo

[a] ¶ Preambulus. alex. l. diuortio. colũ. iij. sol. ma. Bal. cor. ias. l. q fideicõmis. C. de fideicõ. adde. j. libr. v. cõs. cxij. Alcia. de presump. re. iij. psum. xlij. deci. c. qñ ab. col. vj. de off. dele. c. prudẽtiã. i fine. pn. e. hypp. mar. no. clxxij. fallit qñ fauorabili⁹ ẽ actũ nõ valere, vel qñ agit de pĩudicio tertij. deci. c. super eo. ij. nu. vj. de appel. ant. rub. cons. cix.

dicto ser Bernardino licentiā apprehendendi possessionē quā apprehendit ser Bernardinus in loco differentie vigore inuestiturarum suarum, vel saltem alicuius ex eis, vt apparet ex instrumētis, et etiā attestationibus testiū pro parte sua receptorum. ¶ Unde dato q̄ diceremus Masimbenem habuisse possessionē etiam antiquiorem, et etiam quod probationes testium vtriusq; partis numero et dignitate, et in alijs circunstantijs essent pares: tamen interdicto vti possidetis probans de possessione quantuncunq; iuniora [a] et de titulo legitimo et efficaci obtinet cōtra eum qui probauit de possessione antiquiori, qui non probauit de legitimo titulo, vt no. vult Anto. de butri. in c. licet causam. de proba. circa princip. vltime charte in versic. oppo. q̄ non arceatur fauentini etc. et in versicu. se. et clare Joānes de imola, et Paul⁹ de castro, in. l. si de eo. §. fin. ff. de acquirenda possessione, vbi dicunt hoc esse verum quando ille qui habēt possessionē antiquiorem simpliciter deduxit se habuisse et habere antiquiorem possessionem et aduersarium possedisse rem illam et iniuste se cepisse possessionem, iuniori tēpore: quia intelligitur deduxisse q̄ aduersarius possidet clam et iniustam rem, scilicet respectu proprietatis et sic quod dominium non spectet ad ipsum habētem iuniorem possessionem per. l. si rem aliquam. ff. de acquirend. possessio. ideo non obtinet, cum aduersarius habeat legitimum titulum. et sic apparet q̄d non possidet clam respectu dominij. ¶ † Secus si deduxisset q̄ aduersarius habens possessionem iuniorem possidet clam respectu possessionis ipsius habentis antiquiorem possessionem: quia tunc obtineret probans de antiquiori possessione per id quod subtiliter et singulariter notat Barto. in. d. l. si de eo. §. fin. et ita dicit Jo. de Jmo. ibi debere hoc non declarari et cōcordari id quod no. Bar. in. l. si duo, in prin. ff. vti pos. in. l. j. C. eo. istud autem non reperio capitulatum et deductum in actis per Masimbenem eo modo quo dicūt prefati doc. in. d. l. si de eo. §. fi. ergo debet obtinere dictus Bernardin⁹. ¶ Nec predictis obstat si dicatur quod locus differentie non comprehenditur in concessiōe facta dicto ser Bernardino dicta die. xxiiij. Julij. M. cccc lv. quia ibi nō deciditur iuxta illam petiam terre Steclini, sed potius videtur contrariū, dum dicitur iuxta iure monasterij Sancti Seueri a latere superiori, versus villam castiliōi, et etiā a latere inferiori versus passuz sancti Geruasij pro inferiorib⁹ et bonis dicti monasterij pariformiter concedentis. ¶ Cōstat autem q̄ petia terre Steclini erat iam concessa a dicto monasterio vt patet ex instrumentis productis in actis: ergo nō potest comprehendi talis locus in dicta concessione: quia respondeo q̄ petia terre Steclini dicebatur esse a parte superiori de iure dicti monasterij ratione directi dominij. l. j. §. j. ff. si ager vecti. vel emphy. peta. l. si domus. §. fin. ff. de leg. j. et illa qualitas adiecta circa vltimum confinē per illa verba, pro similibus rebus dicti monasterij pariformiter cōcedentis non referuntur ad precedentia. l. filium. cum ibi not. ff. quādo dies leg. ce. et q̄d not. Bald. in. l. auia. ff. de condi. et demonstr. ¶ Preterea clare in vltima inuestitura dicti ser Bernardini est cōprehensus locus differentie: et sic in eo habet titulum validum: et illius vigore apprehendit etiam possessionem seu in ea cōtinuauit, vt constat publico instrumento producto: et sunt roborata ista per confirmationem sedis apostolice. ¶ Et his apparet multis modis esse ostensum q̄ allegatum instrumentum concessionis facte Masimbeni et dicte sue tenute non releuant eū nec suffragantur aliquo modo sibi et etiā nō faciovim in eo q̄d abbas sancti Seueri, cōstituerit se possidere noīe Masimbenis: † q̄ si titulus Masimbenis non extendat ad locum differentie et res est clara aut se extendit ad locū differentie et tūc q̄ titul⁹ principalis est nullus, vt iam dixi. s. ita etiam redditur nullum ipsum constitutū vt singulariter decidit Bal. in. l. ex testamēto. C. de fideicō. et in. c. ij. de feudo dato in vicē legis cōmissorie. et est de mente Bar. in. l. q̄d meo. in prin. ff. de acq. pos. Per ibi not. per glo. ibi dū dicit Bart. circa primā col. dicit q̄ si quis constituat se alieno nomine possidere nō facit per aliū possessorem, niū precedat causa habilis. ¶ Ad idem q̄d not. Bal. in rub. extra de prescrip. in. iij. col. dum dicit † q̄ precariū sine titulo nō transfert possessionem dicti hoc colligi ex elegāter not. per Bart. in. d. l. quod meo. in prin. ad hoc q̄d voluit glo. not. in. l. si patronus. in verbo Fauiana. ff. si quid in frau. patro. ¶ Et quod no. Bald. in. l. si absentis. in vlti. col. C. si cer. pe. dū dicit q̄ si nō tenet contractus principalis nec etiam p̄ceptū guarētigie vel conceptio ibi accessoria vel accessoria. et dicit probari per tex. singu. in. l. fi. ff. de consti. pecu. ¶ Alio respectu etiam videtur q̄ constitutū factū in dicto instrumento per abbatem, [b] nihil releuet: † q̄ isti legitimi administratores cōstituēdo possidere nomine alteri⁹, nō transferūt possessionē: nec etiā p aliū modū fictū transferende possessionis: vt no. decidit Bar. ff. de acqui. pos. in. l. j. in p̄nc. in. iiij. q. prin. in fi. illius questionis. in versi. quero. pone q̄ tutor vel curator, etc. per. l. quāuis. §. j. eo. tit. et per. l. et per iusiurandū. §. tutor. ff. de accep. ¶ † Attento q̄ s̄m magis cōmunē opi. prelatus non dicit nomine suo habere possessionem particularium rerum ecclesie. quam opi. ponit Jnn. in. c. cum super. de causa. pos. et proprie. et licet ipse taliter videatur tenere in. c. in literis. in pe. char. in ver. venio ad vltimam sc; ad declarandos effectus etc. prima opinio est verior. idem etiam tenuit Pau. de leaza. in commento dicti. c. in literis. in pe. col. in v̄. sed cuius nomine p̄latus etc. Anto. de but. in rep. c. fi. de causa possess. circa. x. col. in ver. pro veritate inuenienda huius puncti etc. per id quod habetur. xij. q. j. in. c. expedit. cum alijs ibi allegat. per eū. ita etiam tenet dn̄s Abb. in. d. c. cum super. vbi hoc probatur per plura que referre non expedit. ¶ Non obst. etiam predictis statutū sub rubrica q̄ nemo audeat se iuestiri facere, etc. p quod prohibetur q̄ quis nō audeat se inuestiri facere de re qua esset inuestitus alius vel quam alius possideret, vel q̄ alius acquiuisset nisi seruata certa forma: alias inuestitura reddatur nulla ipso iure, quia ad hoc respondeo quod inuestitura facta dicto Bernardino de re de qua est controuersia nō dicitur facta de re de qua esset inuestitus Masimbenis: qua inuestitura nas. non cōprehendit istam partē, vt superius fuit ostensum. et idem dico in tenuta data Masimbeni. ¶ † Secundo respondeo q̄ per dictum statutum non intelligitur denegari virtus translationis naturalis possessiōis que facti est, et apprehēsa fuerit s̄m Bald. in. l. ij. in fi. ff. de iurisdi. om. iudi. per. l. j. §. si vir. ff. de acqui. posses. ¶ Tertio respondeo q̄ dictum statutum intelligit¹, qn̄ alius habet primo inuestituram validā et efficacē, al's nō. l. iiij. §. cōdenatū. ff. de re iud. l. non putauit. §. non queuis. ff. de bo. pos. cōtra tab. et q̄d ibi no. Bar. in. l. filium. §. si quis. et ibi no. Bart. ff. de leg. p̄stā. l. j. §. fi. et ibi no. Bal. ff. q̄d quisq; iu. sz inuestitura Masimbenis, quantum est respectu patris: de qua est cōtentio esset nulla, posito q̄ illa pars comprehenderent in inuestitura, vt. s. puto offendisse, ergo etc. Adduxit etiam actor cōtra reum ad probationem quādam scripturam estima sed de ea dicā postea q̄ dixero de viribus attestationum. ¶ Viso igit̄ q̄ probationes facte instr̄a non fundāt intentionem dicti Masimbenis, restet videre quid de p̄batiōe testiū, et certe etiā ex supra deductis cōstat q̄ ex p̄batione testium nō p̄t actor obtinere q̄ etiaz si probasset de antiquiori possessione, tū q̄ non h; legitimum titulum quantū ad rē de qua est questio, sicut ser Bernardin⁹ q̄ habet legitimū titulum, et etiā possessionē dato etiā q̄ possessio sua fuisset iunior, deberet in casu isto obtinere: vt p̄baui. s. in quarta rōne p̄cipali. ¶ Preterea sine dubio p testes meli⁹ probat ser Bernardin⁹ de possessione decē annorū, vt probant fere omnes testes ser Bernardini, et p̄sertiz Jacob⁹ de clericis super. x. c. capitulorū secundo loco p̄ductorū, et Bart. francus Jo. berton⁹. Jo. cabalari⁹. Uentura de donatis. Dominicus zassus. Jo. stagnatus. Jo. de villa sancti Zacharie. Uian⁹ de zambis. Antonius de guiruttis, Fran. vēture, et fere oēs alij sequētes super. d. x. c. et nōnulli etiā ex testibus actoris deponūt de antiquiori possessione ser Bernardini maxime Jo. teutonicus. ¶ Testes autez Masimbenis q̄ deponūt de sua possessiōe sunt lōge pauciores et paucissimi: nā in primis est dict⁹ Jo. teutonic⁹ q̄ deponit q̄ modo sunt duo anni q̄ vidit duos substātes in terris positis vltra fossatū q̄d intermediat terras Baptiste grossi, et terras quas seminari fecit Bernardin⁹ p̄dict⁹, et q̄ substabāt longe a dicto fossato per bonū spaciū versus mare, et dicebāt se esse missos a vicecomite et sic iste testis nō cōcludēter deponit de loco differentie, et etiā deponit de tēpore ante q̄ est meli⁹ p̄batū ser Bernardinū incepisse possidere: ergo Bernardin⁹ debet obtinere tāq̄ probās de antiquiori possessione dicto. c. lz causam. l. clā possidere. in prin. ff. de acquiren. possessio. Ali⁹ testis q̄ conat̄ de possessione deponere est Matthe⁹ vngar⁹ q̄ deponit q̄ iam est annus q̄d venit vn⁹ senex cum duobus filijs nomine vicecomitis ad substādū vltra terras Baptiste grosse v̄sus mare et q̄d iā sunt tres anni quod qdā Martinus vicecomitis fecit ligonizare in terris seminatis p ser Bernardinum iuxta quendam Albergū, et sic apparet q̄ iste testis etiā non deponit cōcludenter de loco de quo est contentio et de quo in libello actoris et peccat etiā prout p̄cedēs testis: vt proxime dixi. ¶ Ali⁹ testis est domin⁹ Fracisc⁹ abbas sancti Seueri: et iste nihil deponit de possessiōe Masimbenis; sed dicit de certa arborē q̄rcus q̄ debet esse cōfinis inter Masimbenē et ser Bernardinū: sed in hoc nō puto insistendū: q̄ deponit de auditu ab alio sc; a Thomasio filio Guidonis qui tū postea examinat⁹ sup hoc dicit se nihil scire. et constat quod tale testimoniū dicti domini Francisci † de auditu [c] ab alio non p̄bat, c. tam literis. de testi. l. testiū. C. de testi. et vtrobiq; notat̄. et ista responsio q̄ vera et tuta est sufficit lz etiā alijs modis respōderi posset. ¶ Deponit

a ¶ Juniori. s. li. ij. cōsil. lxxvj. col. j.

b ¶ Abbatez. idem sentit Alexā. l. j. §. fi. prin. et ibi Jas. in fi. de acqui. posses. et verum puto q̄cq̄d dicat matth. mathesila. singu. clxvij.

c ¶ Auditu. s. lib. j. cōsil. lxxvij. in. iiij.

¶ Deponit etiam dictus testis se dedisse mādatum Guidoni abbati, quod induceret Nasimbenē in tenutam rerum, de quibus fuerat inuestitus, sed in hoc testimoniū eius non nocet ser Bernardino, tum quia locus differētie non cōprehenditur in cōcessione facta Nasimbeni, vt superius est dictū: tum etiam quia posito quod comprehēderetur dictū istius non probat mandatum: quia ipsemet testis anteq̄ testificaret, affirmauit cum iuramēto [a] quod nunq̄ dicto Guidoni vel alteri dedit tale mandatum, et hoc pñte dicto ser Bernardino, et ad eius instantiā, vt patet in publica scriptura confecta de anno. M.cccclxiiij. de mense 20 Junij, et est in pcessu mihi exhibito folio. cxcij. † vnde propter hoc in tm̄ deprehenditur mendax quod eius testimonio iudiciali in cōtrariū nō creditur, vt concludit Anto. de but. in. c. cum in tua. de testi. c. per tuas. de proba. Bar. autem plus voluit q̄ testis incidit in falsum, vt ipse dicit in. l. eos. p illum tex. ff. de fal. et licet aliqui in hoc teneant cōtra eū, volentes quod per hoc nō dicatur quinci de falso, tamē nemo negat quod ei non credit tanq̄ integro testi. vt etiam tenet Pe. de ancha. in clemen. testib⁹ ad fi. de testi. et domin⁹ Abba. sicul⁹. in. d. c. per tuas. de probatio. per ea que no. Innocē. in. c. preterea. de testi. cogē. et ita etiā consuluit Ang. in cōsilio in ordine meo. cclxxv. quod incipit: Quedam domina Margarita &c. et saltem in casu nostro pter iuramentū: quia necesse est cū esse periurum: et sic nō est idone⁹ testis, vt. c. testimoniū. de testib. ¶ Plurima etiam sunt probata pro parte ser Bernardini ad ostendendum improbam et inhonestā, ac infamen vita hominis, † que proculdubio ostendunt 21 eum non esse integrum testem. iuxta. l. iiij. in prin. ff. de testi. et in auf. de test. §. j. ij. q. j. in primis. versic. sed et de personis. et. iiij. q. iij. ver. item in testibus. que quidē referre vnūquodq̄ pudere debet preterea est solus: quia nullum integrum contestem habet. ¶ Alius testis est Guido abbatis: et iste deponit super tertio capitulo, quod in petia terre nuncupata, la presa del salexe, vltra dimidiam ipsi⁹ fuit signata quedā arbor existēs sup ripa fossati prope viā, q̄ arbor fuit signata pro confine inter Nasimbenem et Petrum de parma: quia dicti ser Bernardinus et Nasimbenes remanserunt contenti quod a dicta arbore eūdo versus mare Petrus de parma haberet tornaturas centum, casu quo reperirentur ibi esse tot terre: que sufficerent pro inuestituris Nasimbenis et Bernardini, et aliter Petrus de parma nihil haberet. ¶ Et in hoc dictum huius testis non obstat Bernardino, primo quia dicit quod arbor illa debebat esse confinis inter Petrum de parma, et Nasimbenem, eo casu quo ibi superessent terre que excederent quantitatem comprehensam in inuestituris Nasimbenis et Bernardini. et ista conditio non est verificata in processu. s. q̄ superessent tot terre &c. et sic testis iste in casu quo modo superessent terre nihil dicit fuisse actum inter ptes q̄ illa arbor esset cōfinis: preterea nō vr̄ sufficiēter probatū p alios testes idoneos q̄ illud quod factū est per Bernadinum fuerit factū, vbi est dicta arbor seu supra dictā arborē. et q̄ ille locus sit comprehensus intra confines, de quibus in libello. ¶ Item in hoc iste testis nō habet alium cōtestem idoneum, et cōcludēter deponētem. Itē iste testis est periur⁹, vt. s. proxime dicam. et sic minus idoneus. d. c. testimonium. ¶ Deponit etiam iste testis super quinto capitulo q̄ ipse de mādato dicti abbatis induxit Nasimbenem in tenutam petie terre nūcupate la presa del salexe vltra dictā arborē versus Castiglionū: et in hoc ipse testis priusquā testificaret asseruit cum iuramento contrariū ad petitionem instantiam dicti Bernardini, vt constat dicto instrumēto, in quo dictus dominus Frācīscus olim abbas etiam vt dixi. s. asseruit contrarium eius quod testificatus est vnde p easdem rationes quib⁹ improbaui attestationē dicti dn̄i Frācisci, etiam improbat dictū eius scilicet Guidonis. de cuius pessima vita et inopia malis moribus fuit plusq̄ abūde pbatū pro parte Bernardini. Itē qtradicit ei Jacob⁹ de clericis testes Bernardini, q deponit q̄ Bernardinus fuit inductus in tenutam per Gui. predictū, incipiendo iuxta petiam terre Steclini: quia Nasimbenes fuit inductus in tenutā incipiēdo supra petiā terre Steclini versus Castiglionū, et licet aliqua opponant ad impugnandā fidē et testimoniū dicti Jacobi pro quo sustinēdo possem insistere: verum quia ista guido laborat in suo testificatu tot defectibus non est expediēs in hoc vti multiloquio. Alter testis est Masius de morigijs, et iste conatur etiam deponere quod signata fuit arbor pro confine et supra arborē fuit data tenuta Nasimbeni, sed iste nihil probat: quia dicit se nescire vbi sit dicta arbor, et si bene inspiciatur etiam nō deponit q̄ Bernardinus consenserit illam arborem esse pro confine inter eum, et Nasimbenem, sed dicit q̄ Jacobus filius Guidonis abbatis dictam arborem significauit pro confine: et sic nō qcludit p ambiguitatem incertitudinem et obscuritatem. c. in presentia. de proba. et no. Spec. in tit. de teste. §. j. versic. item q̄ testis obscure. Alius testis est Joā. maria, super vltimo capitulo, et iste nihil probat quia deponit de auditu, sed testiū, vt dixi. s. ¶ Ali⁹ testis est ser Appiso de bansamolinis, qui dicit min⁹ adhuc q̄ dicat in strumentū tenute Nasimbenis, de qua ipse fuit rogatus: quia dicit q̄ quia terre tunc erant syluose, non pōt declarare in qua parte, totam Nasimbenis fuerit inductus in tenutā per dictum Guidonē: et de illa arbore signata pro cōfine, etiā nihil probat: quia deponit de auditu ab alio, et nescit vbi sit arbor. ¶ Alij testes nihil de possessione deponere videnť intra probatiōes testium, produxit etiā actor scripturā librorum estimi: in qua cōtinetur estimum Bernardini, et ibi est scripta dicta petia terre Bernardini sub istis cōfinibus, videlicet via qua itur Resennam ab vno, Petrus de parma a latere superiori: Masius Maurisius, ne Ricius de forliuio et Benanellū a latere posteriori. Sed certe talis scriptura in aliquo nō nocet in hac causa dicto ser Benardino: quia per hoc non inferť q̄ locus differentie spectet iure dominij et possessionis ad Nasimbenē: et dato quod spectaret ad petrū de parma, non deberet obtinere Nasimbenes: imo a sua petitione absoluēdus Bernardinus, etiā si esset 22 iniustus possessor. l. j. §. fi. cū. l. sequē. ff. vti possid. ¶ † Preterea per estimū regulariter nō pbat dominiū atq possessio. l. si pater. et ibi ad hoc illum tex. not. Bald. C. de actio. emp. et. l. solennibus. et ibi no. Bal. in prin. C. de rei vendi. et not. per Bald. in l. penul. ff. de cōdi. insti. et certe quod ad dictum Nasimbenē, cū quo nihil gestum fuit quo ad ordinationē dicte scripture estimi, clarum est q̄ illud estimū nihil operetur. l. etiam. cum ibi no. ff. de dona. et. l. nec ambigui. cum ibi not. C. eo. Et quare fuerit nominatus ibi pro cōfine Petrus de parma declarant maxime tres testes, videlicet dn̄s Franciscus olim abbas sancti Seueri super. vj. c. et Gui. abbatis super eodem capitulo, et Masius de morisijs super. v. c. quia fuit inuestitus Petrus de certa cōditione que nō reperitur verificata: et ideo dictus Petrus nunq̄ possedit ibi aliquid. Ex quibus videtur stare conclusio q̄ pro parte actoris non sunt probata incumbentia, et potiores sunt etiam probationes rei, et merito recte fuit pronunciatum in causa principali absoluendū reum. et ita debet per iudicem appellationis confirmari prima sententia, attento q̄ in causa appellationis nihil noui actum est, saltem tale per quod elidentur fundamenta superius denotata. Alexan. de Imo.

Summarium.

1 Sententia post peremptorium instantie est nulla.
2 Sententia de procedendo contra iuris ordinem non valet.
4 Sentētia patiente marito vel debitore lata in fauorem vxoris vel vsurarij semper potest rescindi. nu. 5.
7 Judex ex officio se informat de veritate styli.
8 Intentionem fundare sufficit ex communi et regulari causa.
9 Probationem concludere presumptiue sufficit.
12 Statutū, q̄ non possit impugnari sententia post certum tempus intelligitur agendo, non autem excipiendo.
14 Lex si exigit factum cum qualitate vtrunq probandum est.
17 Statutum loquens de simplici non habet locum in mixto.
20 Rubrica habens orationem imperfectam non potest allegari.
21 Narratiua verba que sunt.
23 Testium dicta non probant nisi publicentur.
24 Quia possessio in incorporalibus non acquiritur sine scientia superioris.

Consilium. LXXXII.

Viso processu inter vniuersitatē Bisileriorum ex parte vna et vniuersitatem Merzariorum ex alia. ¶ Attingā pmo nullitatem sentētie diffinitiue. ¶ Secundo, posito q̄ sequētia fuisset valida: attingam iniquitatē sentētie. ¶ † Quo ad primum 1 presuppono q̄ sententia lata extra tempus prefixum instātie est nulla, [b] vt not. l. properandum. in prin. C. de iudicijs. l. scire oportet. §. qn̄s. ff. de excu. tuto. et no. doc. in. c. penul. de iudic. cū suis multis concordantijs. Sed facto calculo, apparet q̄ sn̄ia diffinitiua lata p dn̄m Vicariū in fauorē Bisileriorū fuit lata extra tp̄s instātie, ergo fuit nulla. ¶ Nec ad hoc obstat pnunciatio facta p Vicarium de volūtate partiū q̄ supessent adhuc xxv. dies de instātia: quia dico q̄ talis pnunciatio nō potuit operari q̄ habeať pinde ac si supfuissent si in veritate non supererat, pbať maxime p infrascripta. ¶ Primo p id quod notabil' dixit Ant. de bu. i. c. exhibita. i. ij. col. de iud. vbi p illum tex. dixit no

a ¶ Juramēto. sed hec cautela arestis huius senat⁹ reprobať. ad d. s. li. ij. consil. ccxxij. numero. xiij.

b ¶ Nulla. supra. li. ij. cōsil. cxxxvj. cū seq. colum. j.

2 sta.†sententiam de ꝓcedendo contra iuris ordinem non iustificare processum contra iuris ordinem habitū, ex quo infert ꝙ si iudex in lite ordinaria pronunciat esse ꝓcedendum lite non contesta. vel pronunciat litē contestatam esse vbi non est ex tali pronūciatione processus non validabitur ſm eum. ¶ Sicut ergo iudex pronunciando litem esse cōtestatam, vbi nō est nō potest facere qđ habeatur pro cōtestata: quia litis contestatio tanꝙ sit de substantialibus iudicij non potest tolli per iudicem aut cōsensu partium, vt notatur in auk. offeratur. C. de li. cōte. ꝛ in cle. sepe. de verbo. signi. ꝛ in. l. j. ff. de ferijs. ibi, neqꝫ enī pretoris factū iuri derogare ꝛc. ꝛ. d. c. exhibita. ita nec debet posse facere ꝙ instātia cause principalis duret vbi est extincta, quia neqꝫ de iure cōmuni, neqꝫ municipali potest instantiam perdi tam prorogare, aut suspendere. l. properandū. in princip. C. de iudi. ꝛ etiā patet ꝑ statuta allegata in causa. ꝛ presertim in statuto sub rubrica in versi. prohibentes. vbi dicitur, ꝓhibentes insuper aliquam suspensionē aliquo modo in causis principaliter fieri posse, etiam cuꝫ iuramēto, ꝛ facta nō valeat ipso iure. ¶ Per hec etiā infertur non valere declarationem vicarij factam puod propter quandā integram restitutionem petitam instantia cause deberet stare in suspenso, qꝛ est contra dispositionem dicti statuti, ꝛ contra decisionem traditam in. d. c. exhibita. ꝛ etiam contra aliud statutum sub rubrica, de vocatis in iure ꝛ venientibus. in versicu. preterea statuimus qđ nulla questio principalis, quo caueṫ qđ aliqua q̄stio ꝑiudicialis ad aliaꝫ non possit moueri, per quā in causa principali impedireṫ. posse procedi: ꝛ ꝙ omnino in causa principali procedaṫ. ¶ Accedit ad confirmationem predictoruꝫ id qđ notabiliter dicit Anto.

3 de but. in. c. preterea. de dila. circa. vj. colū. vbi dicit † ꝙ si statutū ipediat vt iudex nō possit exercere iurisdictionē suā vltra limites sue iurisdictionis ꝙ nō valebit se pronunciare cōpetentem iudicē: ꝛ si pronunciabit nihil operabiṫ: quoniam est facta cōtra prohibitionem dicti statuti. monetur per no. in. c. si iudex. de senten. excō. in. vj. ꝛ in. c. super. de offi. delega. ꝛ per alia ibi allegata per eū. ¶ Ad idē adduco text. reputatū singularem in

4 l. si spōsus. §. si vxor. el. ij. ff. de dona. inter virū. † vbi si maritus agit cōtra vxorē ad id qđ ipsi marito vere debebatur, ꝛ mulier ad repellēdū maritū opposuerit aliquā exceptionē nō verā, sed inefficacem: ꝛ tū volēs in effectu donare vxori, passus fuerit se sub moueri exceptiōe, ꝛ ꝯsequēter mulierē absolui, poterit semper etiā absqꝫ appellatione retractari dicta sententia, tāquaꝫ in fraudē legis data. ꝛ ideo Bar. illū tex. dicit ibi esse multuꝫ not. propter multas fraudes, q̄ quotidie fiunt. ꝛ Bal. ibi etiā dicit in lectura Florentina ꝙ ille tex. ꝓstat argumētū ad reuocationem multarum sententiarum, vbicunqꝫ ꝑ fraudē partiū mediantibꝰ talibus sententijs cōueniret ad ꝓhibitū ꝛ illicitū. ¶ Unde dicit etiā Bal. in. l. cū allegas. in. iiij. oppo. cum seq.

5 C. de vsu. † ꝙ si debitor passus est se vinci ꝑ sentētiaꝫ nō opposita exceptione vsurarū, semper poterit dicta sentētia rescindi. dicit esse tex. singularē in rōne sui in. d. §. si vxor. ꝛ idē dicit Jo. de Jmo. in. l. stipulatio ista. §. alteri. circa antepe. col. ff. de ver. oblig. ꝛ facit. l. j. in fi. cū duabus legibꝰ seq. ff. que in frau. credi.

6 ¶ † Preterea dicta ꝓnunciatio ꝙ causa debeat stare in suspēso pēdente dicta petitiōe restitutiōis in integrum, dicitur ꝯtinere expressum errorē iuris municipalis: ꝛ ꝓpterea est nulla. l. ij. C. quādo prouoca. c. j. de re iudi. nā sententia ita reddiṫ nulla si continet expressum errorē statuti inserti in volumine statutorum, sicut si cōtinet expressum errorē iuris cōmunis, vt inquit Bal. in. d. l. ij. ꝛ do. Abbas in. d. c. j. ꝛ est de mente Bar. in. l. cū ꝓlatis. de re iudi. ¶ Facit etiā ad hoc ꝙ no. Jo. An. in addi. Spe. in ti. de appel. §. nunc breuiter. in addi. incipiē. ibi nō fuit ꝛc. vbi dixit ꝙ si iudex interloqueretur tēpora appellationum posse prorogari, non valet: qꝛ expressum diceret cōtinere errorē. l. nemo. C. de tēpo. appella. ¶ Nec obstat quo ad validitatē dicte ꝓnuncie declarātis ꝙ supererāt adhuc dies. xxv. allegaretur statutū vnū quo caueri diciṫ qđ stetur declarationi iudicis coram quo causa verteretur quātum supersit de instantia, nisi ex actis cause cōtrarium ꝯstaret. ꝛ in ꝓposito nostro nō videtur dici posse ꝯstare ex actis qđ nō superessent. xxv. dies: qꝛ lꝫ ꝑ inspectionem actorum appareat de litis cōtestatione ꝛ de cursu dierū cōtinuorū abinde citra decursorū: attamē ex actis nō ꝑcipit numerus dieruꝫ vtiliū in quibus solum currit tempus instantie: qm̄ ad hoc rūdeo qđ cum de stylo curie seu ꝯsuetudine in foro causaruꝫ ciuitatis Bononie sit ꝙ in calculādis instātijs causarū stetur libro notarij actorū q in principio libri signāt omnes dies iuridicos, per vnum. v. ꝛ dies feriatos per binuꝫ. ff. poterit facta ꝓductione dicti libri actorū in causa di-

7 ci qđ ex actis cause ꝯstat dictos dies. xxv. nō superesse † ꝛ sup ve

8 ritate dicti styli[a] curie seu ꝯsuetudinis poterit iudex ex officio se informare, vt. l. iij. §. fi. ff. de test. ꝛ ibi no. Bar. no. ēt Bal. in. l. j. in fi. C. vt q̄ desunt aduo. vbi dixit ꝙ iudex ex officio supplet circa consuetudinē que versatur in foro, ꝛ not. Anto. de but. in c. fi. in penul. col. de consue. ꝛ cautum est ꝙ hec in actis redacta sint. ¶ Aliter etiā pōt respondeṙi vt statim subijciā. Jtem non obstat si diceretur ꝙ dato ꝙ appareret per ꝓductionē dicti libri actorū decursos etiā tot dies vtiles. q ſm cōem ꝛ regulareꝫ cursum causarū sufficiant ad inducendā peremptionem instatie: tamen non sequitur ꝙ in hac causa dici possit cōcludenter constare ex actis de peremptione instantie: quia esse posset ꝙ fuissent facte alique suspensiones in hac causa propter infirmitatē alicuius procuratoris huiꝰ cause. nā ex forma statuti prouisum est ꝙ procurator infirmus, si iurat se infirmū, ꝛ ꝑ ꝓcuratorē det causas suas pro suspēsis ex actis alicuiꝰ notarij, ꝛ corā vno iudice omnes sue cause intelligunṫ suspēse, vel etiā contingere potuisse ꝙ regimina declarassent ꝑ viā ꝓuisionis gñaliter causas dñi Bernardini, vel ser Cōstantini, stare in suspenso. ꝛ sicut ista non apparerent in actis huiꝰ cause, ꝛ per cōsequēs non est sufficiēs ista probatio per inspectionem actorum, qꝛ probatio debet de necessitate concludere. c. in presentia. de ꝓba. l. nō

8 hoc. C. vnde cogna. † qꝛ ad ista rūdeo, ꝙ satis est pro parte vniuersitatis. Mezariorū probare intētionem suā inspecto cōmuni ꝛ regulari cursu causarū: qꝛ ad illum debet haberi respectus quo ad hoc vt quid dicatur reddi certū, nisi ex aduerso aliud apparet, vt probaṫ in. l. ij. in fi. ff. si quis in ius voc. non ie. inducendo vt ibi per Bar. in. j. col. ꝛ not. Jnno. in. c. preterea. de dila. bene facit. l. ab ea parte. in princ. ff. de proba. quam etiā allegat Bar. in. d. l. ij. vnusquisqꝫ enim debet probare id quod ad fundamentū intentionis sue. l. ij. ꝛ. l. in exceptionibus. ff. de ꝓba. no. in. l. si vero. §. qui pro rei. ff. qui satisda. cogan. ¶ Ergo si per librum actorum apparet ꝙ sunt lapsi tot dies iurisdici, qui excedunt communē ꝛ generalē cursum instātie, si aduersarius vult dicere ꝙ propter infirmitatem vel similem causam fuit facta vna particularis suspēsio, illud est fundamentum intentionis sue: ideo illud probare debet. ¶ Hoc cōfirmo: qꝛ videmus ꝙ satis est ꝙ testis qui deposuit aliquid, ita est interrogatus in causa scientie, respondeat se scire: quia vicinus vel consanguineus per. l. Octaui. ff. vnde cogna. ꝛ. l. de tutela. cū ibi not. C. de in integ. restit. mi. l. si ita. in fine. ff. de fun. instr. l. si vicinis. C. de

9 nup. c. quosdam. ꝛ. c. quāto. de presump. † ꝛ quamuis probatio debeat concludere: tamen sufficit ꝙ cōcludat vere vel presumptiue, ita per predicta not. Bart. in. l. j. ff. si cer. peta. ꝛ in. d. l. de tutela. ꝛ in suo tractatu de teste. ꝛ in. l. de etate. in. ij. q. ff. de mino. ꝛ per Ange. in authen. de teste. ad finem principij. Bald. in. l. conuenticulam. C. de episc. ꝛ cle. ꝛ in authē. quas actiones. ad fi. C. de sacrosan. eccl. ꝛ in. l. prima. C. de seruis fugi. ꝛ in. l. nō omnium. ff. de legi. ꝛ Ant. de bu. in. c. literas. de presum. ¶ Et sufficit quod dicta ratio ꝑ testeꝫ reddita cōcludat ꝓsumptiue,

10 inspecta regula. † nā licet vicinꝰ ꝛ cōiunctꝰ ꝓsumaṫ scire facta coniuncti, fallit, nisi fuisset absens vel infirmus. l. Titius. §. j. ff. de libe. ꝛ post. l. filium diffinimus. ff. de his qui sunt sui vel alie. in. c. cuꝫ in tua. qui matri. accu. pos. ita dicit Bal. in. l. is potest. ff. de acqui. heredi. in. vj. col. in versi. venio ad alias qualitates ꝛc. vbi in proposito subdit quod ille qui ex aduerso vult tollere dictam regularem ꝛ presumptaꝫ scientiam, habet necesse ꝓbare dictam absentiam vel infirmitateꝫ. ꝛ vt dixi bene probatur in. d. l. ab ea parte. cū glo. ꝛ ꝑ id qđ no. glo. in. l. omnis diffinitio. ff. de reg. iur. Jta ergo in ꝓposito nostro, si Bisilerij ad infringendam probationē Merzariorum factā de peremptionem instantie per cursum tot dierū iuridicorū allegarent instantiam non peremptam propter aliquam suspensionem factam occasione alicuius infirmitatis, vel ex simili causa habent illud probare. nec sufficit dicere quod potuit contingere dictam suspensionē esse factā, nisi de ea doceaṫ, vt patet ex predictis. ¶ Secundo ad hoc respondeo qđ quāuis procurator vnus iuraret se infirmum, ꝛ daret causas pro suspēsis ex actis vnius notarij coram vno iudice, ꝛ per hoc redderentur cause omnes suspēse, etiam corā alijs iudicibꝰ: tamē nisi de tali suspēsione fieret dies alijs iudicibus, producēdo apud acta eorū dicta suspensionem tales iudices quibus iudicialiter nō cōstaret de suspensione, ꝓnunciare deberet instantias causarum coram eis pendentiam

1[1] cucurrisse: † qꝛ iudex non pōt se fundare ex eo quod sibi tāquā iudici nō cōstat. l. illicitas. §. veritas. ff. de officio presi. l. quinquaginta. ff. de ꝓba. notaṫ in. l. ij. ff. de ferijs. cū si. ꝛ similiter quando per regimina fuissent suspense cause vnius, nisi esset ꝓducta iudici apud acta talis suspēsio, iudex haberet necesse eadem ratione pronūciare instantiā cucurrisse: qꝛ talis ꝓuisio facta quo ad vnū, nō esset lex, que debet esset generalis. l. iura nō in singulas. ff. de lega. ꝛ. l. j. cū sequē. e. ti. ꝛ. l. si priuatus. ff. qui ꝛ a quibꝰ. l. j. ff. de constitu. princi. ꝛ ideo tales prouisiones debēt produci coram iudice ac ꝓbari. c. pastoralis. de fide instru. ꝛ ibi no. doc to. ꝛ. l.

a ¶ Styli. j. li. v. ꝯsi. xiiij. in princip.

cto.⁊.l.cum prolatis.⁊ ibi doct.ff.de re iudi.⁊ no.Bart.in.l.oēs populi.ad fin.ff.de iusti.⁊ iure. ¶ Potest etiam ad istas duas vltimas obiectiones respōderi sufficere quo ad ostendendam dictā peremptionem instantie,quod non valuerit alia declaratio vicarij supradicta.per quam fuit declarata quod propter integrā restitutionē petitam,instātia cause deberet esse in suspenso prout supra puto ostendisse eam nō tenuisse. ¶ Nō obstat etiam predictis si diceref quod de nullitate sentētie interlocutorie late super declaratione instantie,dici nō potest vltra tēpus quinque dierū,a die ipsius interlocutorie late,vt latius prouisum est in statuto sub rubrica de sentētijs interlocutorijs executioni mandatis:quia respōdeo quod dictū statutū dum dicit:si petatur aliqua interlocutoria lata in contradictorio iudicio ꝓnunciari nulla ⁊c.† intelligif quādo quis per viā principalis petitionis peteret declarari nullam ipsam interlocutoriam,nō autem loquif quādo quis solum exciperet [a] contra dictā interlocutoriā ꝙ esset nulla.vt est casus noster.⁊ ꝙ hoc sit verum patet per verbum petaf.positū in statuto,qđ intelligif per ꝓductionem petitionis cū litis ꝯtestatione.l.amplius non peti.ff.rem ra.ha.sed quando aliquid per viā exceptionis deducif,nō est super eos lis contestāda:q2 sup deductis ꝑ viam exceptionis,nō est lis contestanda,sed super deductis in petitione ⁊ libello,vt not.doct.in.c.prudentiam.§.sexta.de offi.iudi.delega.reprobata glo.ibi in ꝟbo,ex ꝯfessione.⁊ dicit dominus Abbas ibi,quod ita cōmuniter tenef ⁊ no.per Spe.in ti.de litis contest.§.pe.versic.et nota.⁊ versi.sed nunquid.⁊ dicit expresse ibi Joā.And.in addi.sup versi.quid de causa nullitatis.qđ quādo nullitas sentētie deducif per viā exceptionis,nō requiritur litis contestatio,per not.per Specul.in titu.de libe.concep.§.nunc dicendū.ad fi.⁊ quod dictum statutum ita intelligitur probatur etiā quia statutum debeat interpretari vt quanto minus fieri potest ledat ius cōmune.c.cum dilect⁹.de consuetu.l.ij.C.de noxa. ¶ † Sed de iure cōmuni facultas excipiēdi est perpetua,etiā vbi alias facultas deducēdi illud per viā actionis esset temporalis.l.pure.§.fi.ff.de doli excep.et iste intellectus etiā colligif euidenter ex dispositione alterius statuti sub rubrica de appel.in ꝟsi.⁊ saluo ꝙ vbi nullo modo ⁊c. vbi statutum etiā post lapsum tēpus statutum ad dicendū de nullitate per viam principalis petitionis ꝑmittit posse perpetuo ꝑ viam exceptionis posse de nullitate dici. ¶ Nec insistere oportet quod Bisilerij dicere possint se fuisse impeditos facto iudicis:quia dico clarum esse quod ꝑ dictas pronuncias nō impediebanf Bisilerij terminare facere causam intra verū tempus instantie:⁊ cum dicte ꝓnuncie essent nulle,nō prestabat vllū impedimētum,vt đt regula iuris,non prestat vllū impedimentum ꝙ de iure nō sortitur effectū,vt in regula nō prest.at.libro.vj. ¶ Secundo principaliter videndum est de meritis cause:⁊ sic circa iustitiam vel iniustitiā sentētie late per dominum Uicarium,posito ꝙ dici posset dictā sententiam fuisse aliquā,in quo concludo eam fuisse iniustam : quia actore non probāte,reus debet absolui,vt in iuribus vulgaribus ꝙ autē Bisilerij non probauerint intentionē suā patet,nā ipsi intētarunt petitorium ⁊ possessorium:quia deduxerūt ꝙ Pegoloti ex forma statutoꝝ,⁊ ex antiqua consuetudine emēdo ⁊ vēdendo velosellas ⁊ bindas,⁊ alios pannos a capite sunt obedientes dicte societati Bisileriorū:⁊ non sunt nec esse debent obedientes societati Merzariorum ꝙ ipsi homines Bisileriorum sunt in quasi possessione ꝑcipiendi obedientias,et cōcedendi licētias dictis pegolotis.⁊ super istis petunt iustitiā ministrari,quo fit vt intelligaf esse deductum possessoriū ratione illius possessionis,⁊ etiā petitorium ratione illius iuris percipiendi,qđ asserunt sibi competere ꝑ id quod legif ⁊ not.in.c.querelā.de elec.et per not.per doct.in.c.ij.de ordi.cog.⁊ nō ꝓbarūt incumbētia,nam ex tribus conantur sumere intentionē suā:primo ex statutis dicte sue artis Bisilerioꝝ,per que est eis cōcessum ꝙ pāni a capite cuiuscunqʒ conditionis ⁊ qualitatis sint de mēbro Bisileriorum,⁊ ꝙ alia vniuersitas nō possit se intromittere de rebus ꝑtinētibus ad mēbrū dicte societatis Bisileriorum,ꝙ statuta fuerūt approbata,vt dicif,priusꝙ statuta societatis Merzarioꝝ. ¶ Sed ad hoc statutū respōdef ꝙ ꝙuis in eo ꝯtineaf ꝙ panni a capite cuiuscunqʒ cōditionis spectant ad societatē Bisileriorum,nō tñ sequif ꝙ veloselle,seu vela,et binde spectēt ad societatē Bisilerioꝝ:q2 nō est ꝓbatū,⁊ hmōi veloselle seu vela et binde sint aut in cōi vsu appellanf panni a capite seu de genere pānoꝝ a capite.debuit enim formaliter ⁊ specifice ꝓbari illa qualitas reqsita a statuto,scilicet ꝙ iste res de quib⁹ est cōtrouersia essent pāni a capite.l.ij.§.docere.ff.vi bo.rap.⁊.l.j.§.ait pretor.ff.ne qd in flu.publi.vñ colligit ex illo text.Bart.in.d.l.j.post prin.ff.ne qd in flu.publi.† ꝙ qñ a lege proferf aliqd cū aliqua qualitate, [b] dʒ vtrūqʒ probari.s.illud et qualitas eius.ideo dicit Jo.Andr.in.c.j.de homi.lib.vj.in nouella se liberasse quēdā ꝑlatum a pena illius capituli primi vbi imponif pena prelato,qui assassinari fecerit aliquem Christianū,⁊ ꝓbatū erat ꝙ quidā prelat⁹ assassinari fecerat quēdā hominē.⁊ nō erat ꝓbata illa qualitas.s.ꝙ ille qui fuit assassinatus esset Christianus per hoc euasit prelatus penā illius capituli.⁊ idē dicit Bal.in.l.si quis non dicā rapere.in.iij.col.C.de epi.et cle. ¶ Sed neqʒ apparet ex ꝓpria significatione † neqʒ ex cōi vsu loquendi qui etiā dat significationem rebus.l.Labeo.⁊ ibi not.Bar.ff.de supel.lega.ꝙ veloselle,seu vela,⁊ binde sint aut in cōmuni vsu appellenf panni a capite:igif ex dicto statuto non fundaf intētio agentiū,⁊ qđ plus est pro parte vniuersitatis Merzarioꝝ sunt examinati quā plures testes deponētes ꝙ appellatione pannoꝝ a capite ex cōi vsu loquēdi,nō cōprehendunf vela,veloselle,⁊ binde,quāuis hoc nō esset necessariū ꝓbari Merzarijs:q2 ꝯria ꝓbatio affirmatiua est fundamentū intētionis agētiū:vt dixi.⁊ licet aliqui ex dictis testibus alias exercuerint artē Merzarioꝝ:tñ tēpore depositionis non exercebāt.⁊ ideo ad eos nō spectabāt cōmoda et ꝑrogatiue Merzariorum.l.qui sub pretextu.C.de sacrosan.eccle.⁊ ibi no.Bar. [a] et.l.j.C.de collegiatis.li.xj.⁊ ibi Bar.⁊ in.l.medic⁹.et ibi Bar.C.de profes.et medi.lib.x.⁊ no.Bal.in prin.ffoꝝ ⁊ per ꝯsequēs non repellebantur a testimonio. ¶ Nec ad hoc ob.si diceref ꝙ imo hoc videatur probatum ex responsionibus factis per ꝙ.Merzarios,respondendo positionibus Bisileriorum,vbi re- [b] spondent ꝙ vela ⁊ binde sunt facta pro vsu capitis,⁊ etiā pro alijs vsib⁹:q2 dico ꝙ per hoc non fatenf ꝙ sint panni a capite.potest enim vna res esse pro vsu capitis:⁊ tñ nō erit pannus a capite,vt patet in quibusdam iocalibus ⁊ ornamētis a capite [c] que nō sunt pāni.⁊ ꝙ dicta responsio nō importet ꝙ sint panni a capite etiam euidēter apparet,eo q2 Merzarij respondendo alijs positionib⁹ expresse dicūt se nō credere qđ vela et binde cōprehēdanf appellatione pānorū a capite † ⁊ ideo debent dicte responsiones intelligi ⁊ interpretari vt non cōtineant repugnātiam,vt specifice no.Cy.⁊ Bal.in.l.cū falsa.ad fi.C.de iur.⁊ fac.igno.⁊ Bal.in.l.j.in prin.in lec.antiqua.⁊ ibi Paul.de cast.ff.ne quis eū qui in ius voc.vi exi.et Sali.in.l.cum precum.in fi.C.de lib.cau.arg.c.cū tu.de testi.⁊ in prima cōsti.C.§.quibus.facit qđ no.Bar.in.l.scripture.C.de fide instru.cū si. ¶ Preterea dicti Merzarij respōdent ꝙ vela ⁊ binde sunt facte ꝓ vsu capitis,⁊ ꝓ alijs vsibus,⁊ q cōsequēs sunt ad mistū vsum,ergo statutū Bisileriorū loquēs de pānis deputatis ad mistū vsum.s.capitis,⁊ etiam ad alios vsus,nō hʒ locū in casu nostro.l.hoc legatum.ff.de le.iij.vbi legantur vestes pāni ad vsum vxoris nō veniūt vestes pāni ad ꝓmiscuum vsum viri,⁊ vxoris,vt ibi.⁊.l.legatis.ff.de le.ij.† ⁊ statutuʒ loquēs de vno simpliciū nō hʒ locū in casu misto. [c] vt notat Bar.in.l.certi cōdictio.§.qñ.ff.si cer.pe.⁊ Bal.in.l.oēs populi.i.xij.col.ff.de iusti.⁊ iure.vbi allegat dictam.l.hoc legatū.⁊ Pet.de anch.in.c.canonū statuta.de consti.in ꝟsic.sʒ venio ad quartū mēbrū.⁊ Joā.de Jmol.in.l.q fundū.in pn.ff.ad.l.Fal.⁊ Albe.de rosa.in prima ꝑte statutorū.q.xc.incip.itē qro statuto cauef ꝙ de rebus ⁊c.† vbi đt ꝙ statutū ꝓuidēs ꝙ nō soluaf gabella de reb⁹ que portanf ꝓprij vsus cā.ꝓut etiā est ꝓuisuʒ de iure cōi.l.vniuersali.C.de vectigal.⁊ cū.l.i lege Cēsoria.ff.de ver.sig.nō habebit locū in his q portanf cā ꝓprij vsus ⁊ alterius,ꝑ.d.l.hoc legatū.⁊ etiā respō.notoria inspectione ⁊ experiētia constat ꝙ dicte res de qbus est questio etiā sunt ad aliū vsuʒ quā capitis vt ad cooperiendas spatulas mulierū:⁊ ad plures alios vsus. ¶ Quinimo ꝓ parte Merzariorū est ꝓbatū ꝙ statuta sua qđ vela,⁊ binde,⁊ veloselle spectant ad vniuersitatem societatis Merzariorū.Et si diceref ꝙ in approbatiōe statutorū Merzariorū facta vt dr.post approbationem statutorū Bisileriorū est expresse dispositū ꝙ iste res de qb⁹ in statutis Merzariorū pertineāt ad eos si prius alteri societati nō fuerūt attribute respōdef qđ per statuta Bisileriorū non erat ꝓuisum qđ iste res de quibus est questio spectarēt ad Bisilerios.quāuis statutū eoruʒ loquaf de pānis a capite,vt superi⁹ dictum est.Si autē Bisilerij ꝓbassent melius quā Merzarij ꝙ ex cōi vsu loquēdi appellatiōe pannoruʒ a capite veniunt vela,veloselle,⁊ binde de bōbice tunc aliud esset:⁊ tunc verificaret id qđ no.Bar.i.l.diuus.ff.de bo.dāna.dum dicit † qđ ex cōmuni vsu loquēdi appellatio pannoruʒ largior est,ꝙ appellatio vestis.⁊ appellatione vestis veniunt ea q sunt de bōbice.l.vestis.ff.de auro ⁊ argē.lega. ¶ Secūduʒ ꝑncipale adminiculuʒ ex quo conata est vniuersitas Bisilerioruʒ fundare ⁊ ꝓbare intētionē suā,est qđdam sumptum a libro cāpionis pactorum datioruʒ,in quo libro sub rubrica datij gabelle grosse,sunt posite oēs res de quibus dʒ solui gabella.⁊ ad quālibet artem sub literis grossis exprimentibus nomen artis,sunt descripte ille res que viden-

a ¶ [illegible]

b ¶ Qualitate.s.lib.ij.consil.clxxij.coll.ij.

c ¶ Misto.Alexā.l.si dignum.ff.ad leg.fal.s.li.ij.cōsi.xcvj.coll.fin.j.lib.v.consi.cxl.cepol.cā.ciui.cōsi.si.col.iij.Pau.ꝯs.ccclxxviij.coll.j.lib.j.

tur esse accommodate ⁊ deputate ad talem artem describēdo quid ⁊ quantum debeat pro gabella solui. Et reperitur quod in dicto libro sub literis grossis nominantur Bisilerij, ⁊ inter ceteras res descriptas post dictum nomen Bisilerij, sunt hec verba, videlicet. ve Labinde ⁊ veloselle. ⁊ sub literis grossis exprimētibus Merzarios non est aliquid dictū de vellis ⁊ velosellis. Sed etiā ex hoc capite dico nō ꝓbari intentionē agētiū: 20 quia † rubrica que habet orationē imperfectā, non potest allegari vt per se inducat decisionē cause. secus si habet orationem perfectam. vt patet ī rubrica. C. ne fideiuſ. do. den. ⁊ no. gl. in. l. j. in gl. magna. eo. titu. ⁊ patet in rubrica. ff. quod quisq; iur. in alterū statuerit ⁊c. ⁊ in rubri. extra vt eccle. beneficia. sine dimi. ꝯfe. cum si. ⁊ hec est doc. Jo. And. post Spe. in tit. de disputa. alle. §. fi. ⁊ fi. ⁊ Anto. de butr. in ꝓemio decre. ⁊ Sali. ⁊ Rapha. Fulgo. in. l. j. ff. si cer. peta. ⁊ Jo. de Jmo. in rub. ff. de verb. obl. ¶ Sed dicta rubrica nō habet orationē perfectam, sed solū in ea dicit̄ Bisilerij: ergo ex ea nō potest dici qđ decidat̄ qđ bona ibi subscripta debeant pertinere ad Bisilerios, non ad alios. potest enim esse qđ illa rubrica ⁊ similes fuerūt apposite, vt facilius inueniri possent res ipse, ⁊ quātitates soluende pro ipsis reb⁹. potius ⁊ fuerint posite dicte res sub rubrica Bisileriorū, quā Merzariorum: quia lōge plures res erant specificate sub rubrica Merzariorū, quā Bisileriorum: ⁊ ideo si fuissent posite sub rubrica Merzariorū longior fuisset necessaria perquisitio. ¶ Jtē cum dicta rubrica imperfectā habeat orationē, potest ita suppleri ⁊ intelligi hoc modo videlicet ꝙ ille res descripte sub rubrica Bisileriorū, sunt res quas Bisilerij pretēdunt vel asserūt ad suā artē pertinere sicut potest intelligi ꝙ ille descripte post rubricā Bisileriorū sint res que de iure seu ex forma statutorū spectāt ad vniuersitatē Bisileriorum: ⁊ ideo cū talis liber campionis ꝓducatur per Bisilerios ad ꝓbationē, ⁊ non concludat illa ꝓbatio quod ille res spectent ad vniuersitatem Bisileriorū: ideo non releuat quia ꝓbatio debet de necessitate cōcludere. d. c. in presentia. ¶ Preterea verba dicti libri campionis, dum narrāt res illas sub rubrica Bisileriorū, nō potest dici ꝙ sint verba dispositiua, id est qđ emanent ad disponendā principaliter ad quas vniuersitates spectet vēdere dictas res, sed emanarunt ad declarandū quid exigere possint ꝯductores datij mercationum pro rebus que cōducunt̄ per Bononiā, vt patet ex rubrica perfectā orationē habente, q̄ dicit pacta datij mercationum, videlicet, rerum que conducunt̄ per Bononiā, ⁊ sic apparet quod illa verba alterius rubrice, que dicit Bisilerie panno de lino, vna cū descriptione rerū ibi posita sunt ꝟba narratiua, ⁊ incidenter et enūciatiue quo ad ipsos Bisilerios apposita propter aliud, non ad disponendum que sint illa que spectari debeāt ad Bisilerios, sed ad disponēdum q̄tum exigi possit per cōductorem datij mercationum de illis rebus, vt 21 ostendit̄ ex dicta rubrica habēte orationē perfectā. ¶ † Nam verba enunciatiua, seu narratiua, ⁊ nō dispositiua dicunt̄ esse illa, que vel sunt quoddam proemium vel preambulum, vel in quib⁹ nō sistit voluntas, sed trāseunt seu per se non stant, ⁊ nō sunt ꝟbum principale orationis seu in dispositiuis verbis, ita declarat Bal. in. l. j. C. de falsa cau. adiec. leg. in ver. quero quid est dictum verba enunciatiua ⁊c. allegat id qđ habetur in. l. ex 22 hac scriptura. ff. de donatio. ¶ † Sed verba legis vel statuti enunciatiua nō inducunt ius eo quod narrrat̄ vel enunciatur: vt signanter dicit Federicus de senis consilio. xxxix. incipiēte. Viso puncto predicto et motiuis ⁊c. argumentū. c. si papa. de priuile. in. vj. ⁊ hanc decisionē reputat singu. Ludo. Roma. in l. iiij. §. Cato. in. vj. col. ff. de verbo. oblig. ⁊ idem dicit Sali. in. l. qui se patris. in. v. col. C. vnde libe. ⁊ in. l. accusationē. C. qui accusa. nō pos. allegat. l. verba cū materia. C. de test. bene facit qđ not. glo. in. c. ij. in verbo non teneris. ⁊ ibi Domi. de dolo ⁊ contuma. lib. vj. ¶ Tertiū principale adminiculum ex quo conatur vniuersitas Bisileriorum fundare ⁊ probare intentionem suam, est depositio testium ꝓductoꝝ in causa ad probandum quasi possessionē predictā. Sed nec etiā huiusmodi testes probant. nā primo nō ꝓbant testes ꝓducti, qui fuerunt examinati alias in alio preteīto iudicio iam sunt anni. xx. vel circa: q2 illi nō fuerunt iurati p̄sente aliquo Syndico Merzariorum, vt requirebat̄ iuxta. l. si qñ. C. de testi. ⁊ c. ij. de testi. et licet dicat̄ per partē Bisilerioꝝ ꝙ iurarunt presente ser Cesare tanq̄ Syndico Merzarioꝝ: tamē est negatum ꝑ parte Merzariorum ser Cesarem fuisse tunc Syndicū eorū. ¶ Et posito ꝙ Merzarij respōdendo positionibus Bisileriorum confessi fuerint ꝙ ser Cesar tēporis ei⁹ vite fuit Syndicus Merzarioꝝ: tñ dicta confessio nō releuat tanq̄ ambigua ⁊ obscura, cū nō dicāt quo tēpore. l. cētum. in prin. ff. de ꝯfes. ⁊ presertim: q2 Merzarij respondētes alteri positiōi subsequēti, ⁊ ꝯtinēti ꝙ Cesar fuerat Syndicus in causa vertēte inter Bisilerios ⁊ Merzarios, negarūt. ꝑ quod datur intelligi ꝙ in precedēti respōsione intellexerunt ꝙ fuerit sindicus in alia causa. per no. ꝑ Cy. ⁊ Bal. in. d. l. cum falsa. cum concor. s̄. alleg. ¶ Preterea dicti testes nō probant 23 alia ratione: † q2 dicta eorum nō fuerunt publicata in causa in qua fuerunt recepti: ⁊ instantia illius cause fuit perempta. nec iudex alterius instantie saltē qui non fuerit successor in officio iudicis recipientis testes, potuit publicare, adeo ꝙ nō probāt. c. cum causam. el. j. in fi. cum glo. in verbo habere voluerunt. de testi. nisi ꝓbatū esset ꝙ dicti testes mortui essent. l. fi. C. de testi. de qua morte non est ꝓbatū. Jta ꝯcludit Bar. Bal. ⁊ Sal. in l. gesta. C. de re iudi. ⁊ Ant. de but. in. d. c. cum causam. circa pe. col. ⁊ in. c. causam. el. j. e. ti. ⁊ in. c. Albericus. circa fi. de testi. et ibi dicit ꝙ illi qui allegant Jnno. ibi tenere contrariū nō bene allegant. et Cyn. post Jaco. de are. in. l. properandum. §. j. C. de iudi. ⁊ no. Bar. in. l. j. in fi. ff. de priuile. credit. ⁊ Bald. in. l. ij. in vij. col. C. de edē. Nicol. de mata. ⁊ Bal. in. d. l. fi. C. de testi. facit quod no. Bar. in. l. solā. C. de testi. ⁊ in. d. l. ij. C. de edē. ⁊ lz nonnulli aliter teneant: tñ ista videtur verior ⁊ cōmunior opin. maxime per preallegata, et alia adducta per doc. in dictis locis. ¶ Jtē tres ex dictis testib⁹ erāt de societate Bisileriorū tempore depositionis. ⁊ sic pretendebant incōmodum. ⁊ nō potuerunt produci in testes vt clare est prouisum ꝑ statutū ciuitatis Bononie: ideo nō oportet discutere an de iure cōi possint esse testes. ¶ Alij etiā testes de p̄senti examinati in hac causa non probant dictā quasi possessionem iuris percipiēdi obediētias ⁊ 24 pegolotis ⁊ faciendi eis bulletas: † q2 ad hoc vt ꝯstituerentur in dicta quasi possessione iuris incorporalis, requirebat̄ ꝙ Bisilerij predicta fecissent sciēte ⁊ patiēte vniuersitate Merzarioꝝ aduersariorū suorum qui ius habebant in dicto iure obedientie, vigore statutorum suorum. vt dictum est probatur in. l. ij. et ibi plene no. de serui. ⁊ aqua. ⁊ in. l. pe. ff. de serui. ⁊ no. Bar. ī. l. si Publicianus. §. in vectigalib⁹. ff. de public. et ibi dicit ꝙ si tale ius incorporale nō erat acquisitū alteri: tunc ille qui vult adipisci talem quasi possessionē alicuius iuris, cuius concessio vel exactio respiciat authoritatē publicam, oportet ꝙ vtat̄ illo iure sciente superiore vel magistratu, qui preest illi territorio, vbi hec exerceatur, vt patet ex no. ꝑ Jnn. in. c. bone. el. ij. de postu. prela. ⁊ in. c. olim. el. iij. de resti. spo. ⁊ in. c. ij. de restit. in integr. cū si. ¶ Sed ista nō sunt probata per testes Bisileriorū: ergo frustra de quasi possessione cōtendunt. Et posito ꝙ Bisilerij probassent de quasi possessione, quā tamen nō ꝓbarunt, nihilominus: quia in petitorio non probarunt, sed melius probarunt Merzarij qui per sua statuta docuerunt specifice ꝙ vela, veloselle, ⁊ binde spectant ad vniuersitatem Merzariorum: idcirco non essent restituendi Bisilerij ad aliquā quasi possessionem: quia obstaret exceptio dolo facis: quia petis id quod restituturus es. l. qui dolo. ff. de doli except. c. cū dilect⁹. de causa pos. ⁊ proprie. ita declarat Cyn. in. l. incerti. C. de interdic. in versi. sed iuxta hoc solet queri ⁊c. ⁊ Joā. Andr. in. c. pastoralis. de causa posses. concludo ꝙ siue de nullitate queratur, siue de iniustitia sententie Merzarij sunt in casu victorie.

Summarium.

2 ☞ Proprietas solum conuenit directo dominio.
4 Publiciana ⁊ petitio hereditatis non dantur contra titulo possidentem.
6 Fama quomodo probatur, ⁊ quantum valeat.
10 Filia debet esse dotata tēpore delate successionis vt excludat̄.
11 Priuilegium datum instrumento intelligitur inter quos confectum, non contra tertium.

Consilium. LXXXIII.

Viso themate suprascripto, ⁊ his que copiose ⁊ eleganter per excellentissimos doctores Pisis legētes mihi maiores honorandos in hac causa consulentes allegata sunt. ¶ Cōcurro in eandē sententiā. Et duo sunt principalia fundamēta, quibus videt̄ dictū Bartholomeū de mignauellis se posse tueri aduersus dictā dominā Jacobā, ⁊ Franciscū agentes. primū est qđ ipsi nō ꝓbarūt ea q̄ sunt fundamentū intētionis eorū: et sic sum⁹ in regula: qđ actore nō ꝓbāte, reus debet absolui. l. q accusare. C. de edē. c. vnico. vt eccle. benefi. ¶ Secūdū est: posito qđ ꝓbassent ea que sunt fundamentū intētionis sue. tñ obstat eis exceptio p̄sumptionis. ¶ Primū cōstat qđ aut egerūt rei vēdicatiōe seu publiciana, aut petitione h̄rditatis: 1 † vtrūq; em̄

simul

simul intentare nõ potuissent,vt notabiliter cõcludit Guil.de cu.⁊ Bal.in.l.ij.post glo.C.de petiti.heredi.imo ex ibi notatis per eos clare apparet fuisse intentatã rei vendicationem:qr in conclusione libelli petitum est declarari dominium ⁊ proprietatem dicte possessiõis pertinuisse,⁊ pertinere ad dictas dñas que conclusio est illa que cõuenit rei vendicationi.l.⁊ ex diuerso.§.j.⁊ ibi no.Bar.in prin.ff.de rei vẽdi.⁊ in.l.põponius.§.sed ⁊ is.cum simi.ff.de procu. ¶ Et attento ꝙ in cõclusione dicti libelli que debet attendi iuxta no.per Inno.in.c.super literis.de rescript.l.nõ debet.⁊ ibi declarat Bald.ff.de dolo.⁊ Cy.in l.nec exẽplum.C.ad.l.cor.de fal.⁊ Bar.in.l.aurelius.§.sticho.ff.de lib.le.petitur declarari etiam proprietatẽ dicte possessionis pertinere ad dictas mulieres.sequitur quod fuit intentata
2 directa rei vẽdicatio pro directo dominio:† quia proprietas[a]
a solum connenit directo dominio,⁊ non vtili dominio,etiam in libello,vt notabiliter probat Bald.in.l.ij.ff.de condi.insti.⁊ in l.cum res.in fi.C.de proba.et in.l.pe.in.j.col.C.si a nõ compet.iudice.⁊ posito quod sit dare quasi proprietatem sicut quasi dominium.c.fi.de iudi.⁊ nota.gloss.reputata singularis in.l.ij.§.quedam.ff.de interdic.tamẽ vbi in libello simpliciter fit mentio de dominio seu proprietate,vt hic.nõ intelligitur deductũ quasi dominium pro quo cõpetit publiciana illi qui acquisiuit a non domino iusto titulo,⁊ bona fide.l.minor.§.j.cum ibi no.ff.de euic.et no.Bar.in.l.si mater.§.eandem.ad fi.ff.de except.rei iudicat.nisi in libello esset facta mentio de quasi dominio seu quasi proprietate,de quo vel qua in libello predicto nulla est facta mentio secũdum quod patet ex narratis in themate.
¶ Cum igitur sit intentata rei vendicatio predicta,sequitur quod oportebat probari de directo dominio.l.in rem.in princ.ff.de rei vendicatione,⁊ no.in locis.s̃.allegatis.sed de illo non est probatum:quia non apparet quod domina Nicola,cuius iste mulieres vt filie sue,dicunt se esse heredes,habuerit directum dominium dicti predij.non enim sequitur fuit datum in dotem ser Hugolino pro dicta domina Nicola:ergo directum
3 dominium fuit dicte domine Nicole:† quia etiam predium alienum a non domino seu a non domina potest in dotem dari.l.j.C.de iure dotiũ.⁊ etiam appellabitur dotale.l.j.§.dotale.iuncta gloss.j.⁊.ij.ff.de fundo dotali.imo non probatur quod aliquam titulum acquisitionis dominij vel quasi,habuerit domina Nicola,sed solum probatur quod Cheicus Iacobi vice ⁊ nomine dicte domine Nicole,pro qua de rato promisit habens fundum in dotem,dedit ser Hugolino,⁊ per talem traditionem factam nomine domine Nicole,cum promissione de rato:et sic sine mandato domine Nicole dicitur ser Hugolinus habuisse titulum dotis cum mala fide.l.fina.ff.pro empt.⁊ not.Barto.in.l.cum vir.ad finem.ff.de vsusca.Ex quibus patet dici non posse quod domina Nicola habuerit dominium directum,nec etiam vtile quod acquiritur ex prescriptione longi temporis cũ titulo ⁊ bona fide,vel ex prescriptione longissimi tẽporis.xxx.anno.sine titulo cũ bona fide.iuxta ea que not.in aut.nisi tricennalis.C.de bonis mater.⁊ tex.in.c.si diligenti.de prescrip.cum simi.quia per illos quinque testes receptos pro parte dictarum mulierum,scilicet Bonellum,et Thometum:ser Laurẽtium:Bartholomeum,⁊ Leonardum non est probatum de predictis necessarijs ad prescriptionem complendam.¶ Non est etiam dicendum quod agentes possint detinere in quasi dominio seu Publiciana.primo:qr illam non intẽtarunt,vt dixi.¶ Item quia etiam nõ probarunt ea que requirebãtur in Publiciana,nam aut volumus dicere ꝙ intentauerit publicianã ex persona domine Nicole matris sue:⁊ cum non probauerit de aliquo titulo acquisitionis matris,⁊ non possunt obtinere iuxta.l.j.⁊ fere per totum.ff.de Publicia.⁊ in.c.abbate sane.de re iudi.lib.vj.Aut volumus dicere ꝙ intentauerint Publicianam ex propria persona ipsarum filiarum,quasi habeant titulũ pro herede in dictis bonis:sm quod colligitur ex not.per Barto.in.l.j.§.j.⁊.l.cum sponsus.§.j.ff.de Publicia.⁊ adhuc dico ꝙ ex hoc capite non possunt obtinere:quia requirebatur ꝙ probassent se adeptas fuisse possessionem vacuam dicti predij,pro quo agerent Publiciana,vt no.per Cy.⁊ alios in.l.cum res.C.de ꝓba.⁊ Bar.in.l.Celsus.ff.de vsucap.⁊ Ioã.Andr.in addi.Spe.in titu.de causa pos.§.nunc videndum.in addi.incip.de hoc ⁊c.⁊ Bald.in.l.eum qui.§.pretor.ff.de publicia.⁊ in.l.nam ⁊ postea.§.si pretor.ff.de iureiur.⁊ in.l.si fundum.ff.de fundo dot.sed hec non apparent proba-
4 ta:ergo non possunt obtinere.¶ † Preterea Publiciana nõ datur contra titulo possidentem.l.siue autem.§.si duobus.ff.de publicia.Sed dictus Bartholomeus possidet titulo donationis,ergo ⁊c.¶ Non etiam possunt obtinere dicte mulieres in petitione hereditatis,tum quia illam nõ intentarunt,vt patet ex dicta conclusione libelli:tum etiam quia non potuissent eam cumulare cum rei vendicatione in eodem libello,vt dixi.
5 ¶ † Preterea etiam petitio hereditatis non datur contra titulo possidentem.l.regulariter.ff.de peti.here.l.ij.⁊.l.hereditatis.C.eo.titu.⁊ tanto magis in casu nostro,cum dictus Bartho.cõuentus habuerit titulum a possidente cum titulo,hoc dico propter ea que no.moderni in.l.fi.C.de edic.diui Adria.vbi alias hoc examinaui ⁊ scripsi super gloss.in verbo missus.
¶ Nec predictis obst.si diceretur ꝙ per dictos testes est ꝓbatum famam fuisse ꝙ predictum predium fuerit fundus dotalis,⁊ seu in dotẽ datus dicto ser Hugolino per dictam dominam Nicolam,seu per eius quendam administratorem:quia respõdeo primo ꝙ per hoc testes nõ dicuntur probare famam fuisse per directum dominium,aut etiam vtile spectare ad dictam dominam Nicolam:quia non sequitur ꝙ ipsa dederit in dotem dictum fundum:ergo spectat ad eam dominium,vt.s̃.probaui.¶ Preterea isti testes non videntur probare legitime de fama propter plura in quibus deficiunt,sed vnũ in spe-
6 cie sufficiat attingere.† nam testis qui habet probare famam publicam interrogari debet a quibus dici audiuerit,⁊ ipse interrogatus debet aliquẽ nominare,⁊ licet postea diceret a pluribus alijs audiui,de quibus dixit se non recordari,satis esset:[a] ⁊ hoc vt videatur an fama habuerit originem ab honestis personis,vt habere debet,vt declarat Inn.in.c.cum oporteat.de accusa.⁊ Specu.in titu.de acquisitio.§.nunc tractemus.versi.[b] super probatione autem.⁊ Bar.in.l.de minore.§.si plurium.ff.de questio.in.vij.col.in ver.quero si testis ⁊c.⁊ per Angel.in.l.iij.C.de testi.vbi etiam dicit sic vidisse de facto iudicari,sed dicti testes neminem nominat:imo aut dicunt se non recordari:aut dicunt ꝙ longũ esset narrare.⁊ sic ratio qua dicti doc.mouentur ad concludendũ ꝙ testis non probat,militat isto casu.
7 ¶ † Preterea etiam fama nõ facit nisi semiplenã probationẽ iuxta plene not.in.l.iij.§.eiusdẽ.ff.de testi.⁊ in.l.admonendi.ff.de iureiur.⁊ plene per Bar.in.d.l.de minore.⁊ per Canonistas in.l.veniẽs.el.j.de testi.cum simi.¶ Et licet alias quãdoqꝫ fama plene probet,qñ sumus in antiquis iuxta not.in dictis locis.⁊ ꝑ glo.⁊ doc.in.l.at qui natura.§.cum me absente.de neg.gestis.⁊ per Inno.in.c.veniẽs.⁊ in.c.quid per nouale.de ver.
8 sign.cũ suis concor.¶ † Tñ sm cões cõclusiones illud ꝓcedit
b qñ agit̃ de ꝓbatiõe negotij,a quo distam⁹ per annos centũ[b] vel circa,ꝓpter difficultatẽ ꝓbatiõis,cum tãto tpe ⁊ non vltra duret lõgeuã vita hoĩs,quãto tpe ducere p̃sumat̃.l.fi.C.de sacrosan.eccle.l.an vsufru.ff.de vsufruc.ita colligitur ex not.per Spe.in ti.de proba.§.j.ver.⁊ no.ꝙ prescriptio ⁊c.⁊ Bal.Ang.⁊ Saly.in.l.ꝓprietatis.C.de proba.⁊ Ange.in.l.cuꝫ super.C.de rei vẽdi.⁊ ĩ.d.§.cũ me absente.⁊ Io.de Imo.i.l.ij.§.idẽ Labeo.ff.de aqua plu.arc.⁊ Ioã.de Imo.⁊ do.Abb.in.d.c.veniẽs.⁊ sic nõ sumus in illis antiqs tãti tpis,ꝙ debeat sufficere ꝓbatio ꝑ famã,qñ talis fama esset legitime ꝓbata,qd tñ non est,vt iam dixi.¶ Nec ob.etiã iuẽtariũ cõfectũ,vt dicit̃,ꝑ tutorẽ dictorum filiorũ ser Hugolini ⁊ dñe Nicole,qr inuẽtariũ ita simpliciter cõfectũ dato etiam ꝙ in eo exprimeret̃ dñiũ dicti p̃dij fuisse dñe Nicole:⁊ successiue heredum,qd tñ ibi nõ inue-
9 nio ita expressum:tñ si ita esset exp̃ssum † posset ꝓbare c̃ illũ,q fecit illd describere.l.fi.C.arbi.tute.nõ ꝓ eo aut c̃ aliũ.l.exẽplũ.cum simi.C.d ꝓba.⁊.C.res inter alios acta.ꝑ totũ.⁊ no.Barto.in.l.tutor qui repertoriũ.in prin.ff.de admi.tuto.in ꝟsi.qro an instrumẽta in quib⁹ cõtinet̃ ⁊c.¶ No.etiã ꝙ dict⁹ Bartholomeus respõdendo positionib⁹ dixerit se credere habere dominiuꝫ dicte possessionis post vitã dñe Baptiste de mignanellis:qr respondeo ꝙ ad excludenduꝫ dictas mulieres nõ requirit̃ ꝙ Bartholome⁹ ꝓbat se esse dñm,sꝫ satis est ꝙ actor non ꝓbat se esse dñm.¶ Item dato ꝙ actor etiã deduxisset ĩ libello quasi dominiũ ⁊,de illo ꝓbasset,satis esset reo qd ipse reus probasset se possidere cum titulo,vt supra ostẽdi.¶ Preterea si nõ apparet probatũ dictam dominam Baptistã viuere,dicta verba ꝓlata per infinitiuũ sunt apta cõprehendere dñium dicti Bartholomei de p̃nti,vt no.in.l.stipulationum alie.§.stipulati.ff.de verb.ob.⁊ dato ꝙ probatũ esset dominaꝫ Baptistam viuere:adhuc etiã alia ratiõe nõ obstat,qr dicta respõsio est interpretanda in fauorem dicti respõdentis.l.si qs intentione.cum ibi no.per doc.ff.de iudi.⁊ dꝫ intelligi de dñio pleno.s.quo ad proprietatem et vsumfructũ.l.femine.§.fin.C.de secũ.nup.qr vsusfructus fuit reseruatus dñe Baptiste in donatione facta dicto Bartholomeo.¶ Uenio ad secundum fundamentum,qd est tale,vcꝫ posito quod dicte mulieres probarẽt fundamentum intẽtionis sue super dicto dñio:tñ obstat eis exceptio prescriptionis:qr possedit Bartholomeus per se ⁊ auctores suos cum titulo sine cõtradictione,lite,vel molestia,vltra illos decem annos requisitos a iure cõi,⁊ a statuto sub rubrica de prescri.¶ Nec obstat quod dictum statutũ dicat pre

ſcriptionē nō obſtare mulieribus in ſuis dotibus:q2 dicte mulieres nō petunt dictū prediū tanꝙ ſuā dotē,ſed tanꝙ datum in dotem pro matre:nam ipſe ſuam dotem in pecunijs habuerunt. ¶ Non obſtat quod non valenti agere nō currat preſcriptio.l.cum notiſſimi.§ illud.C.de preſcri.xxx.an.l.j.ī fine.C.de anna.excep.⁊ dicte mulieres non valuerunt agere donec vixerunt filij maſculi domine Nicolae vigore ſtatuti ſub rubrica,ꝙ mulier dotata nō ſuccedat ſtantibus maſculis ibi.dū ꝺt ꝙ diu ſuperſit filius maſculus iunctis no.ꝑ Bar.in.l.fi.ff.ad Tertyl.
10 cū ſuis concordan.† q2 ad hec fuit bñ rñſum ꝑ prefatos cōſulē
a tes qꝺ illud ſtatutū,dum dicit ꝙ mulier dotata [a] non ſuccedat matri,⁊ ex tunc demum habeat locū,ſi filia erat dotata tēpore quo ſibi delata fuit ſucceſſio hereditatis materne,vt cōcludūt cōiter docto.in locis allegatis per eos,⁊ idē etiam voluit Bal.in.l.nō ſine.poſt Cy.⁊ alios.C.de bonis que li.⁊ Pau.de caſtr.clare poſt Bar.in.l.Titio cētū.§.Titio genero.ad fi.ff.de cōdi.⁊ demon.Nā qualitas iūcta verbo debet intelligi ſecundū tēpus verbi.l.in delictis.§.ſi extrane⁹.ff.de noxali.l.Titius.ff.de teſta.milit.vñ cū dicte filie tēpore quo ſibi delata fuit ſucceſſio hr̄ditatis materne,nō eſſent dotate,potuerunt ſuccedere ⁊ ſic potuerūt agere:merito currit eis pena preſcriptio. ¶ Nō obſtat etiā ſi dicatur qꝺ vigore alterius ſtatuti ſub rubrica,ꝙ nulla mulier dotata ad ſucceſſionem veniat cū fratre:dicte mulieres nō potuerūt agere viuēte ſer Ioāne fratre ſuo,donec deceſſit ſine deſcendētib⁹:q2 adhereo illi reſpōſioni tradite ꝑ dominos conſulentes qꝺ illud ſtatutum non vendicet ſibi locum in ſucceſſione hereditatis materne,de qua erat ꝓuiſum in alio precedēti ſtatuto,de quo proxime dixi rōne vitande contrarietatis,que alias reſultaret ex dictis ſtatutis:⁊ ꝑ illa verba poſita in fine ſtatuti.ſ.ſalua in hoc teſtamētaria diſpoſitione patris vel fratris,vt fuit opportune deductū per dictos dominos cōſulētes.ideo circa illa vlteri⁹ non inſiſto. ¶ Nō obſtat etiā additio ſtatuti,qua cauetur qꝺ nulla preſcriptio currat vel poſſit apponi vel nocere contra inſtrumēta dotalia,vel inſtrumentis dotalib⁹ contra mulierē vnā vel plures,vel cōtra mulieris heredes:quia vltra rñſiones datas per dominos conſulentes reſpondeo qꝺ attento ꝙ ſtatutū ſe fundat inſtrumento dotali,⁊ nō ſimpliciter in iure cōpetē.pro dote ſeu re dotali,vbi non ex-
11 taret inſtr̄m.ideo dico † ꝙ vbicūqꝫ aliquod priuilegium cōtra ius cōmune conceditur inſtrumēto,illud priuilegium ſolū intelligit̄ eſſe conceſſum qñ ego vtor illo inſtrumento contra eos inter quos confectū fuit dictū inſtrumentū:vel contra eius heredes qui eos repreſentant.ſec⁹ aūt ſi contra tertiū.vnde ſi ſtatutum dicit ꝙ ꝯ tale inſtrumentū non poſſit opponi niſi talis exceptio,iſtud habebit locum qñ ageret̄ cōtra illum cum quo confectū eſt inſtrumentum,non ꝯ tertium poſſeſſorē.Ita dicit Ioā.de imo.in.l.fi.ff.a qb.appel.nō lꝫ.circa antep.chartam magnā in ver.aduerte tñ,q2 inquantū dixi ꝙ pōt opponi exceptio ⁊c.pro hoc allegat id qꝺ habet̄ in.c.ſuper eo.de offi.deleg. ⁊ Ange.in.l.ſi vnus.§.ante oīa.ff.de pac. ¶ Idē voluit ipſe in cle.j.in.iiij.col.de re iudi.vbi inquit qꝺ ſi contra inſtrumentum Guarētigie ſtatutum nō ꝑmittit opponi certas exceptiones, non habebit locum quo ad tertiū cū quo non eſt ꝯfectū:per id quod ſenſit gloſ.no.in dicta cle.j.in verbo contra ſe.⁊ quod ibi
12 no.doc.vbi traditur ꝙ diſpoſitio illi⁹ cle.volētis † nō poſſe opponi exceptionem nullitatis contra tres ſententias cōformes, nō habet locū quo ad tertiū ꝯparentē ꝓ intereſſe ſuo,ſi contra ipſum non fuerāt late dicte ſententie. ¶ Idē eſt de mēte Bal.
13 in.l.j.C.cōia de leg.vbi voluit † qꝺ ſtatutū tribuens priuilegiū inſtrumento guarentigiato habeat locū,qñ agitur ꝑſonali vel hypothecaria contra ipſum principalem debitorem.ſec⁹ ſi hypothecaria contra tertiū poſſeſſorē:q2 preceptū vel cōfeſſio nō ſequitur fundum,ar.l.j.C.ſi cert.peta.⁊ illud ſequitur Petr.de ancha.in cōmento.c.canonum ſtatuta.de ꝯſti.in ver.circa iſtā extenſionē alibi ⁊c. ¶ Bene facit qꝺ no.Ang.in.l.ſi debitori.C.ſi aduer.credi.cū igitur agatur contra tertiū poſſeſſorē dato qꝺ ꝯtra eum ꝓducatur inſtr̄m dotis dñe Nicole,pōt opponi
14 exceptio preſcriptionis,per predicta. ¶ † Non obſtat etiam ſi diceretur ꝙ fortaſſe iacebat hec hereditas dicte domine Nicole,⁊ ꝙ contra hereditatem iacentem non currat preſcriptio.l. ſi ſeruus hereditarius.ff.de ſtipu.ſeruo.et not.in.l.ea que.C.de tempo.in integr.reſtit.pe.quod tamen non habet locū in vſucapione,in qua requiritur titulus ⁊ bona fides.l.ſed ſi in conditione.§.ſeruus alienus.⁊ ibi not,Ange.ff.de hered.inſti.⁊.l. non ſolum.in prin.vel incipit,Iulianus.ff.quibus ex cau.maio.Nec etiam ſm Ange.⁊ Ioan.de Imo.in.l.futurum.§.fundi.ff.de vſuſcap.habet locum etiā in preſcriptione longi temporis cum titulo ⁊ bona fide,per id quod ibi not.gloſſ.in verbo deceſſerit.iuncta.l.ſequen.tamē hoc vltimum de preſcriptione longi temporis non pono pro conſtanti:quia in propoſito hec

a ¶ Dotata.ſ.eo.conſi.xiij.nu.xij.

b ¶ Stricti.ſ.lib.j.conſi.xlvj.

diſputatio ceſſare videtur:quia ſaltem Ioannes adiuerat hereditatem:vt patet ex contractu quem fecit cum dicto Bartholomeo de dicto predio de anno.M.cccclij.per quē videtur adiuiſſe hereditatem.l.pro herede.§.Papinianus.et.l.gerit.cum ibi not.per Bart.ff.de acquiren.here. ¶ Ex quibus concludo debere abſolui dictum Bartholomeum a petitis,prout etiam vltra rigorē magna rei equitas exigit,quicquid hactenus iudicatum fuerit.Alex.Imo.

Epitome.

¶ In quibus caſibus ſententia nocet tertio nō nocet ſi eſt lata contra abſentem,⁊ excuſſio contra principalem fieri debet etiam in bonis ſitis in alio territorio ſi hoc facile eſt.

Conſilium.LXXXIIII.

In cauſa que vertitur inter agentes pro camera illuſtriſſimi domini ducis Ferrarie ex parte vna Henricū cimiſſellū de Mutina ſe defendētem. ¶ Viſis ſcripturis ⁊ actis mihi exhibitis et cōſideratis queſitis circa quorū reſponſionē requiſitus ſum
1 vt dicā quid de iure ſenſio. ¶ † Breuiter reſpōdeo ꝙ ad cōuincendū dictum Hēricū habentē titulū ⁊ poſſeſſionem in rebus que dicūtur fuiſſe dicte camere obligate per dictos de carpo, ſeu eorum anteceſſores,nō ſufficiunt ea que geſta ſunt ꝯ filios quōdā magnifici dñi Galaſij de carpo,ſcilicet ſentētia capitalis lata ⁊ executa cōtra duos ⁊ eis pro crimine leſe maieſtatis cū cōfiſcatione bonorū ſuorū,⁊ alia ſententia lata:deinde ſine alio ꝓceſſu aut citatione alicui⁹ per decretū dicti ducis ex plenitudine poteſtatis ſue,per quā vigore ꝯtrauentionis aſſertorū capitulorꝫ alias initorꝫ inter illuſtriſſimā domum Eſtenſem ⁊ dictum dñm Galaſum.de qua ꝯtrauentione dicitur cōſtare ex cōfeſſione dictorum duorum ex ipſis omnibus ſex fratribus fuit declaratum dictam contrauentionē capitulorū fuiſſe factam.⁊ propterea omnes dictos ſex fratres incidiſſe in penam ducatorum.lxx.milium ꝓ pena decē miliū ducatorꝫ promiſſa ⁊ dictis capitulis cū obligatione bonorꝫ:quaſi pluries intelligeret̄ eſſe ꝯtrauentū,⁊ dictos omnes ſex fratres pluries in dictam penam decē milium ducatorū incidiſſe,⁊ ꝑ quā vltimā ſententiā fuit etiā declaratū omnia olim ⁊ tunc eorꝫ de carpo bona fuiſſe hypothecata pro dicta contrauētione incorporando camere ſue omnia bona q̄ apud dictos de carpo tenebant̄:⁊ reſeruāda ſibi pro reſto omnia iura ſua:⁊ ꝙ ita ſit pro-
2 batur maxime ex infraſcriptis. ¶ † Aut enī ꝯſideram⁹ primā ſententiā capitalē latā ꝯtra dictos duos cum confiſcatione bonorꝫ ſuorū:⁊ clarū eſt ꝙ illa non ſufficit:quia illa ſolū operatur quoad ꝯfiſcationē bonorum ſuorum ⁊ non trahitur ad bona alienata diu ante crimē cōmiſſum.l.fi.C.ad legem iul.l.ſi quis poſt hac.C.de bo.preſcrip.l.poſt contractū.⁊.l.donationis.§.fi.ff.de dona.ſꝫ ꝙ pena decē milium ducatorum vigore cōtrauentionis aliquorꝫ capitulorꝫ eſſet commiſſa quoties ⁊ per dictos oēs fratres hoc minime probatur.Aut declaratur per di-
3 ctā ſentētiā in qua hec nō continent̄:⁊ ſententia † eſt ſtricti [b] iu-
b ris.l.j.C.ſi plu.vna ſen.l.diui fratres.ff.de libe.cau.l.ſi a te.ff.de excep.rei iudi.nec plus per eā probatur ꝙ̄ ex ea de neceſſitate inferat̄.l.ſi iudex.cum ibi no.ff.de his q ſunt ſui vel alie.iu.⁊ in.l.j.C.de or.iudi.l.ij.C.de ordi.cog.no.ꝑ Bart.in.l.iulianus.in.iiij.col.ff.de ꝯdi.inde.⁊ in.l.ſi exp̄ſſum.in.iij.col,ff.de appel.
4 ¶ † Nec etiam ſufficit ꝯtra dictum Henricum dicta cōuētione ⁊ pena.lxx.milium ducatorū:quia ꝙ̄uis vbi agitur de his que concernunt commodum burſe publice ſententie pro delicto lata contra vnum nocet tertio:adeo ꝙ in conſequentiam poteſt ſine nouo proceſſu vigore dicte ſententie deueniri contra tertium,qui ſe tueri non poteſt.ex eo ꝙ non fuerit ad cauſam citat⁹.l.j.C.vbi cauſe fiſca.l.quiſquis.C.ad.l.Iul.maieſta. c.cum ſecundum.de heredi.inſtit.⁊ not.per Bartol.plene in ſua diſputatione incip.Peruſine ciuitatis ſtatuto.et in.l.cum filius.in princi.ff.de verbo.oblig.⁊ per Bald.in.l.j.C.ne ſi.pro pa.⁊ in.l.fin.§.j.C.de bo.que libe.⁊ Bal.in addi.Spec.in titu. de ſenten.pro la.in.xvij.colla.et Sali.in.l.ne filius.C.ne filius pro patre.⁊ Antonius de butrio ⁊ moderni in.c.quamuis.de re iudic. ¶ Tamen in propoſito noſtro hoc allegari non poteſt:quia illud procedit quando ſententia lata eſt contra preſentem et ſe defendentem:ſed vbi lata eſt contra non comparentem ſeu ſe non defendentem:talis ſententia contra vnum lata non nocet tertio etiam in conſequentiam,quamuis alias

ſi fuiſſet

si fuisset lata contra presentē, & se defendentē, debuisset nocere tertio[a].l.qui repudiatus.§.fi.&.l.Papinianus.§.meminisse.ff. de inoffi.test.l.si ideo.ff.de euic.l.preses.C.de pigno.not.Bart. in.d.l.cū filius.in fi.prin.& in.l.spe.ff.de re iud.& vbiq3 sequunt doc. ¶ Sed non potest dici quod hec secūda sententia pcedēs ex decreto principis, fuerit lata cōtra dictos de Carpo presentes, & se defendentes cum nemo fuerit citatus nemoq3 ad defensionē cōparuerit: ergo nō nocet tertio. ¶ † Nec ad hoc obstat si diceret dicta communis conclusio volens quod sententia que est lata cōtra eum qui nō erat presens & defendens nō nocet tertio limitate nisi ille cōtra quem lata est fuisset absens ex iusta & probabili causa, vt est glo. reputata singularis in.l.ij. C.de contrario iudi.tute.& not.Paul.de leaza.in commento c.fin.ad fi.de emp.& vendi.& Bal.in.c.j.si de feu.vas.ab ali.inter.fue.& in.l.fina.C.quib[9] res iudi.non nocet. quia respondeo quod id quod no.in.d.l.ij.loquit quādo ille contra quem iudicatū est, fuit citat[9] ad causam, & ad sententiā: sed propter impedimentum iuste & probabilis absentie se nō defendit, & sententia ibi iure communi valuit.l.si idcirco.C.quibus ex cau.maio. Sed in proposito nostro allegari non potest quod ex eo quod condemnati erant in carceribus.nō defenderint causam: quoniā nō fuerūt citati.nā si citati fuissent potuissent saltē per procuratorē causam defendere.l.Papinianus exuli.ff.de mmo.l. ait pretor.§.j.ff.quibus ex cau.maio.& tunc iudicat de eis, ac si nō fuissent carcerati.d.l.ait ptor.§.j. ¶ † Preterea negari potest quod ipsi carcerati debeāt haberi pro absentib[9] seu impeditis ex iusta & probabili causa, quoniam aut ex culpa eorum sunt carcerati: & tunc nō habent pro absentib[9] ex causa iusta, et probabili, imo iniusta & necessaria.d.l.Papinianus exuli.et no.in.l.fi.ff.de in integr.resti. Aut sine culpa eorum tenebantur in carceribus per prefatum dominū ducem, & non audiret princeps seu agens pro eo hoc allegans: q2 propriā turpitudinem allegaret, in qua allegāda audiendus nō esset ɔtra Henricū qui nō fuit particeps turpitudinis.l.trāsactione finita.C. de trāsac.l.si creditorib[9].C.de seruo pig.dato manu.c.inter dilectos.de dona.& plene per Bar.in.l.iusiurandū quod ex conuentione.§.procurator.ff.de iureiurā. ¶ Preterea alia est etiā ratio in casu dicte.l.ij.cū glo.quādo sentētia est lata cōtra vnū ex tutoribus absentē ex iusta & pbabili causa, vt possit ex illa sentētia cōtra cōtutores cōsequi pro rata id in quo nō pro culpa sua cōdemnatus est.& alia ratio quādo tutor fuisset iniuste ab aliquo carcerib[9] detentus: q2 hoc secūdo casu potest habere regressum ɔtra eū qui iniuste in carceribus detinuit eum, vt no.glo.in.l.ij.§.fi.in verbo retētus est.ff.si quis cautio.que non cessant in primo casu.s.qn̄ absens fuit ex iusta & probabili causa: q2 tūc nullū habet regressum contra aliū, & sic in casu nostro etiā si dicerem[9] istos fuisse iniuste detentos in carceribus, non debet dicta snīa contra eos lata facere preiudiciū tertio. ¶ Et probabilius est etiā dicere qd ipsi fuerint ex culpa sua detenti: & sic iuste: q2 nō est presumendum q princeps q est iustus eos iniuste carceratos detineret.c.in pñtia.de renūcia.c.cū inter. de re iudi.not.Cyn.in.l.rescripta.in.iij.q.C.de preci.impe.offe. & Jac.but.in.l.fi.C.si ɔtra ius vel vti.pu.& Canoniste in.c.que in ecclesiarū.de ɔstitu. ¶ Cōfirmant predicta: q2 quādo sententia valuit iure cōmuni prout valuit in casu qui legit & no.in.d. l.ij.C.de ɔtrario iudi.tute.& in casu.d.l.j.C.vbi causa fisca.cum alijs no.per Bar.in.d.l.cum filijs.fortior & potior erat sentētia quā sit in casu nostro, in quo nullo interueniēte pcessu vel citatione alicuius si dici possit eam valere ex plenitudine potestatis, valet iure speciali ɔtra ius ɔmune, sed fortiora sunt ea que valēt iure cōmuni & facilius extendunt. quā ea q valida sunt iure speciali.l.eius militis.§.militia missus.ff.de testamen.mili. &.§.q2 verosimile.in aut.de nō alie.&.l.ius singulare.ff.de leg. vnde non potest argu.de his que traduntur in.l.cū filius.cum simili.que loquuntur de sentētia valida de iure cōmuni.vt extendatur ad sententiam validam de iure speciali: quia non est eadem ratio in vtroq3 casu, vt dixi. ¶ † Et pro hoc videtur tex.optim[9] in.c.sup eo.de offi.dele.ga.vbi qn̄ princeps causam inter aliquos vertentē committit cum clausula appel.remota. & sic egrediet terminos iuris cōmunis, non impeditur tertius pro interesse suo appellare a sentētia lata in dicta causa, q̄uis appellare nō possent ipsi principales litigantes cū quib[9] lata est sententia.& de quibus rescriptum loquebatur.& nota.per Bartol.in.l.j.§.j.ff.a qui.appella.non licet. ¶ Unde videmus † q si testamentū contra ius cōe velit q cōtra nōnulla instrumenta exceptiones opponi non possint, nō habet locū quo ad tertium cū quo non est factū, vt no.Bart.in.l.j.C.cōmunia de lega.& Ange.in.l.si debitori.C.si aduer.credi.& expressius no. Jo.de imo.in.l.fi.ff.a qb.appella.nō licet.in antepenult.char. in ver.aduerte tū.q2 inquātū dixit qd pōt opponi exceptio &c. & in cle.j.de re iudi. ¶ Et ideo in casibus in quibus tertius auditur ad impediēdam executionē sentētie iuxta.l.a diuo pio. §.si super.cū si.ff.de re iudi.cū ibi no.poterit ipse opponere exceptionem nullitatis, etiam contra tres snīas conformes, quāuis ipse cōtra quē late fuerunt nō posset, iuxta id qd habet in dicta cle.j.de re iudi.& ita no.Anto.Jo.de lig.& alij magis cōiter in dicta clem.j.& est de mente gloss.not.ibi in verbo contra. ¶ † Nec est putandum in pposito principem voluisse vti plenitudine potestatis ad preiudicium tertij.de quo nullā mētionem fecit.neq3 cognouit.l.ex facto.in prin.ff.de vulg.& pup.l. impuberi.ff.de admi.tuto.& qn̄ agitur de validando actum ex plenitudine potestatis debet stricte fieri interpretatio: vt per Inno.in.c.innotuit.de electio.& Bal.in.l.ij.de commu.rerum. alie.& in.l.bonorū.C.qui admit.& Ange.in.l.bene a zenone.C. de quadriē.prescri.sic etiā fit in omni dispēsatione regulariter. c.j.de fi.presby.in.vj. ¶ Posset etiam responderi ad.l.j.C.vbi cause fisca.& ad no.in.d.l.cum simi.q loquuntur de snīa lata ex delicto circa qd versatur cōmodum burse fiscalis & publice vtilitatis, vt delicta reprimantur iuxta.l.ita vulneratus.ff.ad.l. aquil.&.l.licitatio.§.quod illicitē.ff.de publica. Sed in casu nostro loquimur de pena ad quam acta est obligatio & actio ex contractu & cōuētione partiū: tū hanc vltimam responsionem nō pono p cōstāti, saltē q2 non expedit attentis alijs responsionibus supradictis per quas, vt mihi videtur apparet allegata in contrarium nullo mō obstare. ¶ Et ideo etiam nō insisto circa ea que no.Saly.in.d.l.ij.circa princ.C.de cōtra.iudi.tute. vbi etiam vult q gl.ibi posita nō pcedat. ¶ Per predicta etiā patet non obstare id qd no.in.l.de vno quoq3.in prin.per glo. Ang.& Jo.de imo.ff.de re iudi.& Joā.de Imo.in.l.decem.ff. de verbo.oblig.† vbi sententia cōtra debitorem principalē facit in cōsequentiā preiudicium tertio nō citato ad illā causam, si talis causa directo seu principaliter non ordinabitur contra tertium: quia omissis multis que sunt in contrarium, vt patet[a] ex nota.per gloss.in.l.cum miles.§.j.in verbo facienda.ff.quib. ex cau.maio.& p Bart.in.d.l.decem.& in.d.l.cum filius.& in.l. filiusfa.§.diui.in ver.circa materiam &c.ff.de leg.j.& in.l.j.ad fi. C.de aduo.diuer.iudi.& Bal.in.l.ij.in.vj.col.C.de edē.cū simi. p que ostenditur q illud quod no.per gl.in.d.l.de vnoquoque procedit quantum ad hoc vt sententia non reddatur nulla, lz non fuerit citatus ille tertius, sed q debeat ius facere cōtra tertium non citatum nō videtur posse subsistere per preallegata, & per.l.si deserta.C.si propter publi.pēsita.&.l.a snīa.in princi. ff.de appella.inducē.vt ibi per Bar.in.ij.no.& per id quod habet in.c.inter quatuor.& in.c.fi.de maio.& obe. ¶ † Tamen illa meo iudicio est tuta responsio ad contraria, & videlicet qd posito qd al's sententia debuisset nocere tertio, si fuisset lata cōtra presentes, & se defendētes: tū qn̄ est lata cōtra se non defendētes nec vocatos dato q dici posset valere aliquo modo ɔ ipos cōdēnatos non preiudicat tertio, vt superius opportune ostēdisse puto. ¶ Et ista sufficerent pro defensionē Henrici: tū ad huc alio fundamēto potest se tueri: nā opposuit ipse exceptionem excussionis non facte contra principales in bonis eorum prout requirit anteq̄ agatur hypothecaria cōtra tertios possessores iuxta auf.hoc si debitor.C.de pig.& vertitur dubiū an debeat fieri excussio in bonis sitis in loco domicilij principaliū, si talis locus est extra iurisdictionē dicti principis sub qua est sita res ad quā agitur hypothecaria cōtra dictū Henricuz & in terminis decidit Jac.de are.q sic: quē refert Bald.in.l. fi.§.sz si cū Seio.ff.si cer.pet.vbi querit.† Pone: scholaris de Alemania studēs Perusij dedit fideiussorem: & iste scholaris in proprio domicilio est idoneus de soluendo sed Perusij vbi iudicium agitur, nihil habet.an absq3 eo q alia fiat excussio in bonis alibi sitis possit fideiussor ɔueniri? & dicit q Jac.de are.tenet fieri debere excussionem: quia vbicūq3 habeat bona dicitur esse soluendo & propterea prius dz fieri missio in bonis vbicūq3 sitis anteq̄ pueniat ad fideiussores, vel pignorū possessores.arg.l.cū vnus.§.pe.ff.de bo.autho.iudi.pos.&.l.ppe-rādū.§.sin aūt reus.C.de iudi. ¶ Sz Bal.dicit hoc dictuz debere intelligi qn̄ facilis est exactio: q2 nō diceret re[9] idoneus propter difficultatē cōueniēdi.arg.l.ij.in prin.ff.q satisda.cog. absurduz eñ esset q actor cogeretur peregrinare.l.sz & he.§.ij. ff.de procu.p hoc etiā alleg.id qd no in.l.fi.C.de prin.agen.in rebus.lib.xij.& in.§.suscepto.i auf.de exhibē.reis. ¶ Benefacit etiā id qd no.Barto.in.l.sciendu3.§.j.ff.qui satisda.cogan.& Ang.in.d.l.sciēdū.in fi.prin.& nō poterit dici q hoc casu cogatur peregrinare actor cū bona sint in territorio cōfināte cuz iurisdictione dicti principis: & sic possit dici locus vicinus[b] iuxta id q legit & no.i.l.iiij.§.sitam viciñū.ff.de dā.infec.& no.i.c.felicis.in gl.in vbo vicinaruz.de penis.in.vj.& per Inno.in.c.calumniā.de penis.& Bal.in.l.si vicinis.C.de nup. ¶ Item nō

a ¶ Tertio.Anto. de but.ɔsi.v.rom. ɔs.cliij.math.sin. xxv.panor.consi. lxvj.libro.ij.deci. consi.ccccxlv.col. vij.lancel.deci.l.si tertius [illegible].§.j. not.ff.de legat. Mar.sing.iiij.l.in fans.ff.ad legem [illegible] fica.in [illegible] de proba.fo. xxvij. Alcia. de presump.regu.iij. presump.xxij.

b ¶ Vicinus, idez deci.l.fi.i prin.nu. xxvj.si cer.pet. [illegible]

potest dici difficilis ꝑpter potentiā aduersariorum in loco illo: qꝛ imo aduersarij ibi fere nihil possunt, cū autē sint exititij aut carcerati, ⁊ illi qui presunt loco ⁊ iurisdictioni sunt cōfederati cum dicto principe, ⁊ loca cōfederata cēsent̄ vnū corpus adeo ꝙ ratione ꝯfederationis tribuit̄ iurisdictio, que alias nō competeret, vt probat̄ per tex. reputatum singularē l. l. nō dubito. in fi. ff. de capti. ⁊ ex facti cōtingentia alias potuit nō denegari sibi iustitiam in dicto territorio Carpi, etiā tempore quo isti nunc damnati preerant loco quādo magis arbitrādum est in presentiarum faciliorem ⁊ magis paratam sibi esse exactionē. attento quod longe potentior est prefatus princeps. ꝙ sint illi sub quorum ditione prefatum territorium Carpi in presentiarum retinetur. Ex quibus concludo ius agendi cōtra dictum Henricum non competere. Alexan.

Epitome.

¶ Quod solutio simpliciter facta cedat in antiquis debitum non habet locum quādo numeratio scribitur tanꝗ creditum: quia tunc licet debitori cōpensare in quam causam velit. h. d.

Consilium. LXXXV.

Ponderatis narratis visa copia libri in quo solutiones de quibus fit mentio videretur prima consideratione dicendum dictas quātitates pecuniarum dictis officialib⁹ numeratas anno. M. cccclxxv. M. cccclxxvj. ꝑ dictum emptorem seu conductorem datij cedere debere iuris interpretationi in causam debiti prioris, scilicet anni. M. cccclxxiij. ⁊ anni. M. cccclxxiiij. et consequenter cedere ad cōmodum illorū fideiussorū dicti Jo. Francisci, que intercesserunt pro debito quod erat soluendum de dictis annis. M. cccclxxiij. ⁊ M. cccclxxiiij. † qꝛ vbicunqꝫ [1] quis est debitor ex pluribus ⁊ diuersis causis in quantitate, ⁊ simpliciter soluat aliquam quātitatem, ⁊ neqꝫ per debitorem, neqꝫ per creditorem exprimatur in quā causam cedere intendāt dictā quantitatē, intelligitur ꝙ cedat in causam antiquioris debiti, si vna causa debiti nō erat grauior altera alio respectu ꝙ maioritatis summe. Ita probatur in. l. in his. in princi. l. vbi fideiussor. l. si ex plurib⁹. ff. si. l. cum ex pluribus. la prima. in prin. ⁊ ꝟ. fin. ⁊ l. creditor. ꝟ. Ualerius. cū glo. ff. de solutioni. iuncta. l. si duab⁹. ff. de regu. iuris, ⁊ notat̄ in. l. j. C. de solutioni. et per Spe. de loca. ꝟ. nunc aliqua. ꝟ. xxix. vel. xxviij. ⁊ plene declarat Bar. in. l. cum ex pluribus. vltima. ff. de solu. ¶ Sed ita est qꝺ dictus Joan. fran. erat debitor ex dictis varijs causis, ⁊ pro quolibet debito vniuscuiusqꝫ anni dederat fideiussores, et soluit singulis certā partem debiti, sed nō integram. ⁊ nō fuit expressum in quam causaꝫ cederet: ergo debet intelligi totum cedere in debitū antiquius. ¶ Tamen premissis non obst. contrariam sententiā in casu proposito puto veriorem. nam patet [2] ex inspectione dicti libri officialis publici, † cui fides adhibetur iuxta. l. quedam. ꝟ. nummularios. cum ibi nota. ꝑ Bar. ⁊ l. argētarius. in princi. ff. de eden. in auꝫ. ad hec. C. de fide instru. c. ad audientiam. de prescri. quod quolibet anno incipiendo de anno. M. cccclxxiij. dictus Joan. fran. describebatur debitor camere in summa ad quam ascendebat obligatio illius anni, ⁊ ex opposito illius scripture idem Joan. fran. describebat̄ creditor camere omnium ꝗtitatū, quas ipse numerabat vel numerari faciebat camere predicte quolibet anno: et ita singulo anno fiebat noua et specialis scriptura debiti illius anni, ⁊ ex opposito eiusdē scripture describebat̄ etiā ipse pro creditore camere de omnib⁹ que numerabat vel numerari faciebat camere predicte. ⁊ ideo hoc casu tractamus de cōpēsatione. ⁊ est [3] in potestate debitoris velle cōpensare in quā causam vult. † qꝛ compensatio regulariter nō fit ipso iure in vnā causam magis quam in aliam: sed fit debitore opponente seu allegāte, ⁊ sic fit in illam causam in quam elegit se velle compensare. l. si quid. et ibi no. in. l. quod Labeo. ff. de compensa. ⁊ plene no. in. l. si constat. C. de compensa. nec tunc habēt locum ea que tradunt̄ in iuribus in cōtrariū allegatis, q̄ loquunt̄ non in cōpensatione, sed in solutione debiti simpliciter facta, vt per Barto. in. l. cum ex pluribus. vltima in fine. ¶ Et hoc expressius voluit Joan. de Jmo. in. l. j. in vltima col. ff. de solu. ⁊ in. d. l. cum ex plurib⁹. la. j. eo. titu. vbi dicit quod iste casus cōpensationis plus videtur hodie practicari, quam alius casus scilicet de illo qui simpliciter soluit de quo loquuntur iura in contrarium allegata: quia mercatores scribunt in libris suis ea que debēt habere, et ex aduerso scribunt illud quod debent dare, ⁊ nunquā scribūt eis aliquid fuisse solutum animo dissoluēdi obligationem, qua debitor sibi tenetur. ⁊ ideo est locus cōpensationis, ex quo est debitum introductum hincinde iuxta tenorē librorū suorum vnde tunc est in potestate debitoris in quā causam velit compensare illud qꝺ est scriptū sibi deberi non autē est in potestate mercatoris in quā causam velit illud cedere, nec tūc habent locū iura dicētia ꝙ quātitas simpliciter soluta cedit in causam duriorem, vel antiquiorē. ⁊ ideo infert ꝙ vtilius est debitori ꝙ mercator recipiens ab ipso debitore pecuniam scribat illam pro creditore, quam si scriberet ipsum soluisse sibi pecuniam illam: qꝛ quando scribitur pro creditore, poterit cōpensare in debitum minus antiquum si sibi debitori placuerit. ⁊ ita firmat ipse in dicta. l. j. ff. de solu. vbi dicit hāc esse quotidianā questionem. ⁊ ipsemet etiam in. d. l. cū ex pluribus. la prima. reassumit idē. ⁊ ibi subdit, ꝙ licet videat̄ de mēte debitoris esset ꝙ illud quod ipse numerat creditori, cedat loco solutionis eius qꝺ est ex aduerso oppositum: tamen videtur sibi de iure verius esse ꝙ sit locus cōpensationis per predicta, de quo dicit se plenius tetigisse in. d. l. j. ff. de solu. vbi hoc firmat. ¶ Et si diceretur ꝙ sequeretur si est descriptus pro creditore pecunie, quam numerauit creditori: ⁊ si non intelligat̄ numerasse causa dissoluendi debitum ꝙ talis numeratio esset sine causa: quia respondeo ꝙ per hoc non sequitur quod numerans non debeat iudicari creditor: nā tunc sequeret̄ ꝙ pecunia esset apud camerā sine causa, ⁊ teneretur ad illam restituendā numeranti. l. j. ⁊ l. nihil. ff. de condi. sine causa. l. nunquā nuda. ff. de acquir. rerum do. Cū igitur dictus Joā. fran. velit summas ⁊ pecunias numeratas de anno. M. cccclxxv. ⁊ de anno. M. cccclxxvj. compensare in id quod debebat camere ꝑ noua conditione datij facta pro dictis annis. M. cccclxxv. M. cccclxxvj. debet extinguere illud [4] debitum, ⁊ nō dicitur cessisse in debitū antiquius. ¶ † Et tanto magis hec procederent si debitum quo tenebatur di. Joā. Fran. in dictis duob⁹ vltimis annis erat penale: quia ne com[a]mitteretur pena [a] fiet compensatio ipso iure, vt no. gloss. ⁊ doc. in. d. l. si constat. nō autem illa quātitas eodem respectu venisset compensata, in id quod debebat pro primis duob⁹ annis: quia etiam si illa debita duorum priorū annorū fuissent penalia: tamen quia tempore quo numerabantur pecunie de anno M. cccclxxv. ⁊ M. cccclxxvj. fuisset iam cōmissa pena ratione more pro debito illorū duorū annorum, scꝫ anni. M. cccclxxiij. ⁊ M. cccclxxiiij. ideo cōpensatio nō poterat operari ad faciendum ꝙ pena non committeretur ꝑ debito nō soluto de anno M. cccclxxiij. ⁊ M. cccclxxiiij. cum iā esset cōmissa si debitum erat penale, sed compensatio poterat operari circa debitū anni. M. cccclxxv. ⁊ M. cccclxxvj. si nondum cōmissa erat pena, posito qꝺ aliqua ꝓmissa fuisset. Dato etiam ꝙ debitum non esset penale, adhuc est locus cōpensationi per id quod dixi. s. ¶ Confirmantur predicta ꝑ id quod not. Barto. in. d. l. credi[5]tor. ꝟ. pe. ff. de solu. vbi dixit † ꝙ ex libro ⁊ scriptura recipientis solutionem probatur in quā causam ipse receperit si aliud non appareat: sed est ita ꝙ ex ordine scripture dicti libri apparet ꝙ pecunie, que recipiebantur singulo anno per cameram a dicto Joan. fran. vel ab alijs pro eo recipiebātur pro debito qꝺ currebat illo anno: qꝛ ex opposito debiti illius anni describebant̄, illa enim ꝯglutinatio rationum debiti ⁊ crediti anni. M. cccclxxv. ostendit quod recipiēs habebat illa velut adinuicem coniūcta, ⁊ quorum vnum accederet alteri, ⁊ ita de singulis annis l. predijs. ꝟ. Titio. ⁊ ꝟ. balneas. ff. de leg. iij. ⁊ l. cum de lanionis. ꝟ. asinam. ibi, quibuscūqꝫ proxima copulata procedūt ⁊c. ff. de fun. instru. lega. ⁊ cum illa q̄ soluebant̄ de anno. M. cccclxxv. ponatur sub vna ⁊ eadem ratione que est scꝫ dati ⁊ accepti. l. si quis ex argentarijs. ꝟ. rationem. ff. de eden. apparet ꝙ illa sunt adinuicem ꝯnexa ⁊ ꝑpterea iudicāda vt de vno corpe ab alijs parato, ⁊ sic de singulis. de illis enim q̄ connexa sunt iudicamus ꝑut de vno corpore. c. ij. requiris. de appel. l. Publia. ꝟ. fi. ff. depo. ⁊ quod de hoc in varijs locis tradunt docto. maxime Bald. in rubri. C. de fi. instru. in. xvij. col. in versi. sequitur videre de scripturis sociorum. ¶ Hec tanto magis ꝓcederent si ꝓbaretur ꝙ consuetudo esset ꝙ illa que soluuntur per conductores datiorum singulo anno poni cōsueuerunt ad rationem illius anni quod facile fortasse cōstabit ex inspectione librorū: vnde tunc intelligeret̄ in dubio solutum esse, vt ponat̄ ꝑ causa debiti illius anni. l. excepto. C. loca. l. dñi pdiorum. C. de agri. et censi. lib. xj. l. fi. in fi. C. de fideius. l. qꝺ si nolit. ꝟ. qui assidua. ff. de edi. edic. ⁊ per hec apparet pluribus modis esse responsum ad allegata in cōtrarium: ⁊ hec pars nedum iuribus. s. allegatis probari videtur, verum etiam non mediocri equitate habito respectu ad causam fideiussorum anni. M. cccclxxv. ⁊ sequentis. Alex. Jmolensis.

¶ Casus.

Casus. Catharina decessit relicto Frãcisco viro suo: ⁊ ex communi thoro quinque filijs ⁊ vna filia nomine Cornelia, deinde successiue quatuor ex dictis filijs, sine liberis decesserũt. Postea decessit vltimus dictorũ filiorum relictis liberis ⁊ dicta Cornelia sorore vtrinq; coniuncta ⁊ d. Francisco patre cõmuni. nouissime decessit. d. Franciscus relictis quibusdam heredibus inter quos ex vna parte ⁊ d. Corneliam ⁊ nepotes ex fratre suo ex alia. lis est de successione dictorum quatuor filiorum qui sine liberis decesserunt. Status est quomodo hereditas non adita transmittatur.

Consilium.LXXXVI.

Viso ac diligenter considerato dicto themate ⁊ ꝯtentis in eo de iure satis clara est cõsultatio hec. sed difficultas sola dependet in puncto ad me, in vltimo eius casu trãsmisso, vt patebit ex infra dicẽdis. ¶ Ideo breuibus ⁊ paucis agam iuxta. l. ampliorem. §. in refutatorijs. C. de ap. ⁊ l. fin. ff. de preci. impe. offe.

1 ¶ † Presupposito ꝑmo, qꝫ indubitati iuris est, videlicet successionẽ dicte dñe Catharine tam in bonis dotalib⁹, q̃ vndique ꝓuenientib⁹ delatã fuisse de iure dictis eius filijs sex legitimis, ⁊ naturalib⁹ viriliter pro rata. C. de bo. que libe. l. qꝫ scitis. l. quecunq;. ff. ad tertyl. tñ hodie per leges nouissimas oĩs sexus differẽtia penitus sublata sit, vt in auť. de here. abintest. §. si qs ergo. col. ix. ⁊ C. de libe. ꝓtere. l. maximũ vitiũ. ¶ Successiue est videndũ ad quẽ spectet successio dictorũ quatuor filiorũ premortuorũ. et certũ est omisso qꝫ statutũ fuerit de iure cõmuni fforũ. ⁊ C. qꝫ hodie de iure nouissimo filiusfa. in omnibus heredẽ habet. in auť. de here. abintest. §. igiť defunct⁹. ⁊ in casu ꝓposito ad hereditatẽ filij, vocanť pariter ser Fran. ⁊ fratres vtrinq; coniuncti equa lance, vt quilibet pro virili admittatur attento numero personarũ: vt est hodie ꝓuisum. in auth. defuncto. C. ad tertyl. sumpta ex cor. de here. abintest. §. si vero cũ ascẽdẽtib⁹. ⁊ in auť. vt fratrũ filij. circa prin. col. ix. ¶ Unde in ꝓposito decedente primo filio relictis ser Fran. ⁊ quinque fratrib⁹ ad ser Frãciscũ delata fuit. vj. pars hereditatis defuncti, ⁊ alijs cõfratrib⁹ vt quilibet eorũ aliã sextã partẽ, ⁊ successiue mortuo secundo filio debebatur patri quinta pars totius hr̃ditatis, residuũ pro rata relictis fratrib⁹, ⁊ similiter mortuo tertio filio, ad patrem spectabit quarta pars hereditatis sue, et ad ꝯfratres id qꝫ supererat ꝓ rata postremo defuncto quarto filio tertia pars hereditatis ad patrem deuoluta est tantundẽ cuilibet ex fratribus superstitib⁹. ⁊ sic ad ser Fran. deuoluebatur ad summam saluo iure verioris calculi tertia pars hereditatis spectantis ad dictos quatuor filios decedentes sine liberis. Alia tertia pars deuoluebatur ad Corneliam, ⁊ vltima tertia ad nepotes Cornelie ex fratre premortuo succedentes in locum patris sui. auť. cessante. C. de legi. her. ⁊ insti. de heredi. abintest. §. cum filius. ⁊ d. auť. vt fratrum filij. in ꝑn. ¶ Et predicta indistincte vera essent, si dicti filij hereditatẽ matris adiuissent, si mortuo primo filio ser Franc. ⁊ alij quatuor fratres q postea decesserunt agnouissent, ⁊ adiuissent partẽ hereditatis eis tangentem de hereditate ꝑmortui. ⁊ sic cõsequẽter mortuo scdo filio pr̃ ⁊ alij duo confratres, ⁊ postea vita defuncti sunt acceptassent ⁊ agnouissent ratã eis tãgentẽ in bonis defuncti. ¶ Nec min⁹ iuris dico si mortuo quarto filio et ei⁹ fili⁹, q post ea defunctus est, debitã eius portionẽ de hereditate defuncti similiter agnouisset, siue cũ expressa siue cum tacita aditiõe ex

a persona eorum siue vigore iuris deliberandi transmissi[a] ꝑ defunctos, vt postea supstites, cuius iuris deliberãdi natura hec est, vt si ille qui ad hereditatẽ aliquam admittiť sciuit sibi hereditatem esse delatã, ⁊ intra annũ sciẽtie delate hereditatis decesserit anteq̃ hereditatẽ sibi delatã agnouerit heres ex ꝑsona defuncti, possit deliberare, an adire velit necne vt intra dictum annum adire possit hereditatẽ nõ aditam per defunctũ. C. de iur. delib. l. cũ antiquioribus. ⁊ plene per Bar. in. l. qui duos. ff. de reb. dubijs.

2 ¶ † Idem iuris esset si heredes illoꝝ qui decesserant hereditate nõ adita, illã adiuissent vel adirent ex beneficio restitutionis in integrum[b] sibi concesse, vel concedẽde

b ex ꝑsona defuncti, qui vel fuissent minor. xxv. annis, vel impeditus propter iustam absentiã, ⁊ mortem, vel ob aliã iustã causam adire nõ potuisset. ff. de resti. in integr. l. nõ solũ. ff. de acquiren. here. l. Pantonius. ⁊ ibi firmat Jacob. de are. ⁊ Barto. et Jacob. de but. in. l. j. C. de in integr. resti. mi. ⁊ ibi Bal. ⁊ latius per Bar. in. d. l. qui duos. ⁊ in. l. si infanti. C. de iur. delib. ⁊ Jo. an. in. c. in presentia. de renũ. Consuluit Bart. cõsi. clxxviij. incip. perusinus. ¶ Alias aũt si nõ ꝓbareť dictã hereditatẽ dictorũ quatuor filiorũ fuisse agnitã, ⁊ aditã per dictũ ser Fran. ⁊ cõfratres, itẽ nec hr̃ditatẽ dicte. d. Catharine ꝓbareť agnitã fuisse per dictos eius sex filios, vt dixi. certe de iure, dicti filij quatuor primo decedẽtes nõ potuerunt trãsmittere ad hr̃des suos, nec eorũ descendentes hereditatẽ matris neq; cõfratrũ, vt est text. C. ad Orfi. l. ij. ⁊ l. iij. C. de iure delibe. not. in. l. j. C. de his qui ante aper. tab. ⁊ ff. de acqui. here. l. ventre.

3 ¶ † Modo nec Franciscus trãsmittere potuit ad heredes suos, etiã si filij suprascripti essent hr̃des in eius testamẽto portiones sibi deuolutas in hereditatem filiorum, per regulam. l. j. §. in nouissimo. de cadu. tollen. ⁊ alijs iuribus. s̃. allegatis, vbi plene not. vnde necessario hereditas quatuor filiorũ premortuorum integra ⁊ pleno iure deuolueť ad Corneliã ⁊ nepotes ꝑ ius accrescendi, eo casu quo intẽdant ipsi adire ⁊ agnoscere partẽ hereditatis, que sibi obuenerũt de bonis maternis. d. l. ij. C. ad Orfi. l. j. C. quãdo nõ pet. par. ⁊ d. §. in nouissimo. Et hoc si non lapsi sunt anni. xxx. a tempore mortis dicte Catharine citra cũ tanto tẽpore duret ius accrescẽdi, iuxta ea que habentur in. l. licet. C. de iure delibe. ⁊ in. l. quãdiu. de acqui. here. ⁊ doc. ff. de cõdi. ex causa. l. vnica. cũ ꝯcor. ¶ Non omitto tñ q̃ si dicti quatuor filij vel aliquis eorũ decessisset in etate infantili seu minore. vij. annis, q̃ illo casu transmisisset hereditatem maternam ⁊ fraternã, etiã nõ aditã ad patrẽ, scilicet ser Frãciscũ: quo casu si ser Franciscus adiuisset illa aditio proficisset etiã fratrib⁹ aliter nõ adeuntibus hereditatẽ fratris sui infantis mortui, non dico matris, adeo q̃ mortuo postea ser Francisco ipse ser Frãciscus trãsmisisset ad heredes suos portionem sibi deuolutam[a] ex hereditate dicti infantis: ⁊ similiter alij fratres trãsmisissent ad heredes suos portionẽ sibi delatam ex hereditate infantis predicti mortui, que portiones ⁊ quote quãtum esset pro quotis tangentib⁹ ser Fran. ⁊ fratrib⁹ de hereditate dicti infantis vel infantium, nõ accrescerent per ius accrescendi dicte Cornelie in totum, nisi quantum esset pro rata sua supra deducta: ita patet aperte. C. de iure delibe. l. si infanti. ⁊ licet Barto. in hoc nõ decidat: tamẽ sub dubio reliquit. cogitan. tamen ipse idem Barto. ⁊ doc. hoc firmant in. d. l. ventre. si vero per dictum ser Franciscũ non fuisset adita hereditas alicuius ex ipsis infantibus: tunc accresceret in totum hereditates dictorũ quatuor filiorũ prefate Cornelie adeunti, vt dixi. s̃. subdo tñ q̃ eo casu quo essent anni. xxx. decursi a tempore mortis domine Catharine citra, q̃ dicti filij premortui vel aliqui ipsorum adiuerunt hereditatẽ matris, ⁊ similiter ser Fran. mortuis dictis eius filijs agnouerit partem sibi tangentẽ hereditatẽ filiorum decedentiũ, tunc omnis hereditas filiorũ sibi ser Fran. accreuit per ius accrescendi alijs confratribus nõ adeuntibus hereditatẽ fratrũ descendentiũ. d. §. in nouissimo. cum simili. si vero dicti filij nõ agnouerint hereditatẽ matris, tunc si vnus vel plures decesserũt in minori etate. vij. annorũ, eo casu ad patrẽ transmisit[b] talis infans hereditatẽ mr̃is, etiã nõ aditã: vnde si pater postea hereditatẽ sibi per infantẽ delatã agnouit, talis aditio operabiť etiã in fauorẽ confratrũ superstitũ: perinde ac si ipsi adiuissent hereditatẽ dicti infantis, probatur in. d. l. si infans. ⁊ quod ibi Bar. ⁊ clarius in. d. l. ventre.

4 ¶ † Et huius aditionis ⁊ agnitionis patris erit effectus, q̃ omnibus portio hr̃ditatis dñe Catharine nõ adita per filios, accreuisset ser Fran. ⁊ cõfratrib⁹ superstitib⁹ pro rata equa lance inspecto numero personarũ, vigore iure, accrescendi suũ effectũ operantium ipso iure absq; noua aditione, vt not. in. l. sed cum patrono. de bo. pos. ⁊ in. d. l. j. C. qñ nõ pet. eo quia tale ius accrescendi vna cum iure adeũdi predicto per ipsum infantẽ trãsmittebať ad ei⁹ hr̃des scilicet patrẽ ⁊ cõfratres. ff. de cõdi. ⁊ demõ. l. hec scriptura. §. j. ⁊ C. de cadu. tol. l. j. §. his ita. ⁊ ff. de acqui. heredi. l. qui patri. ¶ Ex his breuiter cõcludo q̃ si cõstat fuisse agnitã hereditatem dñe Catharine per dictos eius sex filios, altero ex modis de quib⁹. s̃. dixi, ⁊ postea mortuis dictis filijs supfuisse aditaꝫ hr̃ditatẽ ꝑ dictũ ser Frã. ⁊ alios fratres succedẽtes q̃ tũc heredes ser Fran. admittunť ad tertiã partẽ totius hereditatis dictorũ quatuor filiorũ, ⁊ alia tertia pars deferť Cornelie: ⁊ vltima tertia nepotibus ipsius Cornelie. Si vero non cõstaret dictas hr̃ditates aditas fuisse per dictos quatuor filios, ⁊ ꝑ ser Frãc. tũc necessario omnis hr̃ditas dictorũ filiorũ premortuorũ pleno iure deferreť Cornelie, eo casu quo ipsa adiuisset vel nũc adire vellet portiõe hr̃ditatis sibi tãgẽtis sibi de bonis maternis, dũmodo nõ sint elapsi anni. xxx. a tpe mortis dñe Catharine. ⁊ hoc si dicti quatuor filij decessissent maiores. vij. annis sec⁹ si minores: quo casu si ser Fran. adiuisset talẽ hr̃ditatẽ sibi obuenientẽ ex persona talis infantis, ista aditio prodesset cõfratribus vt partẽ eis tangentẽ ex hereditate dicti infantis ⁊ nõ aditã trãsmisissent ad heredes suos, videlicet ad ser Frã. ⁊ confratres pro rata, vt latius. s̃. deductũ est. Alex. de Jmol.

a ¶ Transmissi. ad de Alex. Jas. i. d. l. si ĩfanti. l. cũ antiquioribus. C. de iure delib. l. si emãcipati. C. de colla. Benedic. ĩ rep. c. Ray. versic. mortuo itaq; testatore. C. de test. sꝫ he difficultates cessant apud nos et in locis vbi de cõsuetudine vel statuto possesso defuncti in heredeꝫ ipso iure cõtinuatur [illegible]

b ¶ Integrũ. idẽ s̃. lib. j. cõsi. cc. nu. x. Alex. Ja. d. l. si infanti. Benedic. ĩ repe. c. Ray. ꝟ. mortuo itaq; testatore. ꝯs. clxxix. cũ seq. de test. limitat Alex. ĩ. li. vij. cõs. clxviij. co. si. nume. xx.

Epitome.

¶ Primum testamentum annullatur per secundum etiam si ex secundo non adeatur hereditas.

Consilium. LXXXVII.

IN causa mota per Angelum Simonē ɔtra dñas Gasparinā, Mariam, ꝛ dominā Orsolinā quondā Simonis de nichio. 1 ¶ Viso titulo questionis ꝛc.† Dico ex pluribus dictum Simonem angelū obtinere non posse primo: qꝛ agit tanꝗ heres dñi Joānis de nichio ex primo testamēto dicti Joānis: sed ꝑ secūdū testamentū in quo dictus testator instituit. d. Catharinam eius testatoris matrē, tollitur primū. l. si quis priore. ff. ad Trebe. insti. quib. mo. test. infir. §. posteriore. ergo obtinere non potest. ¶ Nec ad hoc obstat si dicatis ꝙ dictū testamētū secūdum in quo dicta Catharina fuit instituta, nō tenuerit: qꝛ dictus Simon ante legitimatus fuit in eo preterit⁹: ergo non potuit nō tollere primū. l. si fili⁹ q in pote. ff. de libe. ꝛ posth. l. si iu- 2 re. de le. iij.† Quia rñdeo ꝙ ad hoc vt secūdum testm̄ tollat primum, satis est ꝙ inspecto tpe cōditi testamēti secūdi ipsum secūdū testamentū tale fuit ꝙ aliquo casu cōtingere potuerit ex eo tpe posse adiri hr̄ditatē, lꝫ hoc postea nō cōtingat. l. cū in secūdo. de inius. test. l. pater filio. ff. de here. insti. sed ita est ꝙ inspecto eo tpe testamēti, scd̄m valebat: eo qꝛ asserta legitimatio facta de filio ꝑdicto. s. Simone Angel. nō valebat: eo qꝛ fuerat legitimat⁹ sine licētia principis, ꝛ ex decreto principis talis legitimatio facta nō tenet, tanꝗ facta cōtra ꝓhibitionē dicti decreti. ꝑ quā intelligit act⁹ annullari, dato etiā ꝙ nō exprimeṫ. 3 l. non dubiū. C. de leg. l. cū lex. C. de fideius. ¶ † Nec etiā obstat qd̄ in decreto alia pena imponaṫ comiti legitimāti: tū act⁹ est nullus qū de mēte legis ita volētis apparet. l. j. C. de sepul. vio. l. iubem⁹ nulli. C. de sac. sanc. eccle. Quod aūt ita fuerit de mēte dicti decreti patet: qꝛ in dicto decreto declarat dictas legitimationes in casu certo factas sine licētia prefati ducis infringi exceptis declaratis ex regula. l. nam qd̄ liqde. §. fin. ff. de pe. leg. not. Bal. in. c. j. de cap. qui curiā ven. in. viij. col. in versi. idē Oldra. querit. ꝛ Jo. de Jmo. in. l. filio preterito. in. xviij. col. de iniu. testa. vbi ad hoc allegaṫ dict⁹. §. si. quē dicit non esse alibi. ¶ Nec obstat si dicatis ꝙ legitimationis ɔfirmatio subsecuta post mortē dicti Joānis, trahaṫ retro ad tēp⁹ ɔditi testamēti: qꝛ plurib⁹ modis posset rñde. sed qꝛ illa est dubitata clausula clara Respondeo. s. ꝙ hoc nō facit ꝙ primū testm̄ nō sit sublatum per secundū: qꝛ satis est qd̄ aliquo casu ɔtingere potuisset quod ex secūdo testamento potuisset adiri hereditatis, ad hoc vt per secundū tollatur primū. d. l. patri filio. sed si dicta confirmatio legitimationis facta nō fuisset prout poterat ɔtingere: certū est qd̄ ex secūdo testamento potuisset adiri hereditas: ergo ꝛc. ideo alia rñsio nō videṫ necessaria ad dictā confirmationem legitimationis ꝗ cōfirmatio etiā nō videṫ valere quo ad preiudiciū dicte dñe Catharine, que iam hereditatē apprehen- 4 derat.† et sic in preiudiciū tertij, cui iuri ratio intelligiṫ principem voluisse derogare. c. sup eo. de offi. dele. l. ij. §. sed qd̄ paterna pie. ff. ne quid in loco publico. ꝛ in ꝓposito not. Bart. in. l. j. §. filius. in fin. ff. ad Tertyl. per no. in. l. gallus. §. ꝛ qd si tm̄. ff. de lib. ꝛ posthu. ꝛ no. Bal. in. c. dño guerrā. in tit. hic finiṫ. l. corra. in. l. ij. C. de iur. ꝛ fac. igno. ꝛ in. l. ꝗꝙ. in versi. quero vtrū legitime. C. de fideicō. in auf. ingressi. in fi. C. de sacrosan. eccle. in. l. ij. ꝛ in. viij. col. C. de preci. impe. offe. Joan. andr. in addi. Spec. in tit. de succes. ab intest. §. j. versi. per primā. q. et Hosti. in summa qui filij sint legi. in prin. in pe. col. cū si. ¶ Et ita in alio decreto principis expresse est cautū, scilicet ꝙ nō intelligiṫ per aliquā suam cōcessionē esse sublatū ius quesitū alteri, nisi in concessio- 5 ne sit adiecta specialis clausula,† non obstante ꝙ alteri sit ius quesitū. ista clausula nō est adiecta in dicta confirmatione, nec est equipollens, nec sufficit gn̄alis clausula nō obstante. vt. l. si quis. in prin. testamēti. de lega. iij. no. glo. in. l. j. ꝛ ibi Bal. C. de peti. bo. subla. lib. x. in. l. oēs. de aqueduc. lib. xj. not. Bal. in. l. si. C. si cōtra vti. pub. Ant. de but. Jo. de imo. in. c. nōnulli. de rescrip. cū si. ¶ Et saltem cū nō fuerit facta dicta cōcessio citata. d. Catharina, vt requiritur per id qd̄ habetur in. l. penul. de nata. restit. Bar. in. l. nam ita diuus. ff. de adop. not. per Bart. in d. §. ꝛ quid si tantum, in. l. ij. C. de temp. ap. Hosti. ꝛ alij in. c. cuꝫ olim. de re iudi. in. c. per venerabilem. qui filij sint leg. no. Bald. in. l. si. C. quibus res iudi. non nocet per eundem. in princi. §. in vj. col. vnde. l. j. in penulti. col. de inoffici. do. etiam per docto. maxime do. Cardi. ꝛ Joan. de Jmo. in. c. nisi cū pridem. §. per sone. de renū. cū suis concor. Respondendo alias capi. dico ꝙ etiam si sm̄ testamētum fuisset nullum ratione preteriti filij eo 6 quod legitimatio a principio valuisset:† tamen fuit sublatum precedens testamentum propter consuetam clausulam codicillarem, quā existimo fuisse appositam in dicto secundo testamēto. nā in hoc casu cum tēpore dicti secūdi testamenti per talem clausulā videatur velle, qd̄ si testm̄ non valeret, testamenti heredes veniētes ab intestato habeāt hr̄ditatem ꝛ adimpleat contenta in ipso testamento inualido, iuxta. l. ex ea. §. j. cum ibi no. ff. de testa. ibi Barto. quia per ipsam clausulam tollitur primum testamentum, vt not. Barto. in. l. si iure. in fin. ff. de le. ij. ¶ Et licet Bart. dicat ꝙ tollitur primum testm̄ adita hereditate per veniētes ab intestato: tamē in hoc cōmuniter teneṫ ꝙ 7 non requiratur aditio:† qꝛ ad hoc vt primū testm̄ tollatur per sequens, non est necesse ꝙ ex sequēti voluntate adeaṫ actu hereditas. Sed satis est ꝙ cōtingere potuerit qd̄ potuerit adiri, vt in. d. l. pater filio. cum simi. ꝛ ita in proposito no. Bal. Ang. ꝛ Jmo. Rapha. cu. in. l. sed si sub cōditione. §. si. ff. de here. insti. ꝛ Rapha. cu. in repe. l. si filius qui in po. in. xxvj. col. ff. de lib. ꝛ posthu. Pau. de ca. in. l. sancimus. C. de testi. ¶ Et cōstat esse 8 de iure verum,† quod rupto testamento ex causa preteritiōis filij iam nati, vel nasciturі, clausula codicillaris operaṫ effectū suū sm̄ magis cōmunem opin. l. generaliter. §. ex testō. ff. de fideicō. liber. l. si quis cū nullum. ff. de iure codicil. etiam si fuisset ignorāter preteritus, vt plene ꝑ docto. in authen. ex causa. C. de codicillis. i. l. j. C. de iure codicil. i. l. filio ꝑterito. ff. de iniusto testa. Oldra. in consilio. clix. incipiente. super. j. q. ꝛc. Spec. in titu. de instru. edi. §. compendiose. versi. item vide. ꝛ Salyce. Pau. de cas. in. l. j. de post. here. insti. Joā. de Jmo. in. l. q filiabus. in prin. de leg. j. vbi pōderat Barto. in hoc sensisse. ita secutus sum legendo. d. auf. ex causa. ꝛ respōdeo ibi ad ea que ꝑ nonnullos adducuntur in contrariū, quod hic nō examino, qꝛ non video oportere, ꝛ quatenus pertinet ad istum articulum refero me ad id quod cōcludo in. d. auf. ex causa. ibi istam par- a tem tanquam veram ꝛ magis communem approbaui. a ꝛ ista sufficiant ad exclusionem dicti agentis. ¶ Sed alia insuper ratione ostenditur eum obtinere non posse. nam ipse videtur suam petitionem fundare in possessorio recuperande, quia dicit ꝙ ex forma decreti ducalis possessio defuncti etiā actualiter nō apprehēsa, intelligiṫ cōtinuata in ipsum Ang. Simonē heredem: et ideo petit se ad illā possessionem restitui et redintegrari. ¶ Sed talis ficta possessio non parit remedium recuperande, vt decidit Bal. in authen. defuncto. C. ad Tertul. circa 9 medium. vbi dixit† ꝙ ficta possessio continuata non parit re- b medium possessorium recuperāde b cū pariat adipiscēde. iuxta l. j. C. quorum bonorum. ꝛ sequitur hoc etiā Bald. in. l. j. in fi. C. de appel. alibi de ista cōtinuatione ꝛ ficta possessione: multa dicunt Bald. et alij scribentes. sed quo ad propositum videtur Bal. aperte loqui in. d. authen. defuncto. ¶ Et preterea ꝛ fortius virtute dicti decreti possessio fuit continuata in dictā dominam Catharinam, que post tēpus mortis dicti dñi Joānis fuit heres dicti dñi Joānis, virtute dicti testamēti vltimi, stante tunc defectu legitimationis: ꝛ sic cū possessio legitime esset 10 translata in eam,† fuerūt verificata verba statuti. vnde posito ꝙ aliquo modo contigisset ꝙ dña Catharina postea desijsset esse heres, ꝛ fuisset de nouo hr̄ditas dicti dñi Joānis trāslata in dictū Angelum Simonem, nō potest dici ꝙ nūc dictū decretū auferat possessionē dicte Catharine, vel eius heredibus, ꝛ eam transferat in dictum Angelum Simonem: qꝛ ille est casus omissus in dicto decreto correctorio iuris communis: ergo remanet in dispositione iuris communis. l. cōmodissime. ff. de libe. ꝛ posth. l. si extraneus. ff. de cōdi. ob causam. l. precipim⁹. de appel. ꝛ dictū statutū debet intelligi de primo herede. l. boues. §. hoc sermone. ff. de verbo. signifi. l. hec conditio filie mee. ff. de cōdi. ꝛ demon. l. dotis. de iure do. ꝛ bene in proposito no. Bar. in. l. liberorū. ff. de verb. signi. in pe. col. in versi. quero si aliqua dispositione fit mētio de filijs. cū si. ¶ Et saltē in casu nostro in quo Simon Ang. nō dicit se hr̄dē esse primi heredis. d. dñe Catharine. ꝛ si diceret se heredem dñe Catharine, ꝗ adiuit hereditatē domi. Joannis ex secundo testamēto, res esset expedita cōtra eum: qꝛ nō posset venire ɔtra factū dñe Catharine. l. cū a matre, ꝛ de rei vēdica. l. si adulta. de hr̄di. actio. l. ij. C. si quid in frau. patro. ꝛ sic videṫ approbasse testamētū scd̄m in quo dicit se fuisse preteritū, qd̄ facere potuisset. l. filio preterito. ff. de iniusto testō, ꝛ cōstat quod de iure cōi nō potuisset dictus actor agere prout agit: qꝛ de iure cōmuni nō trāsit possessio in heredem etiā si sit filius in potestate, nec in eū continuaṫ nisi eum apprehēdat. l. cū heredes. in prin. de acqui. pos. ꝛ not. in. l. j. §. Sceuola. ff. si qs testamēto liber esse ius. fue. ꝛ no. in. l. cū miles. in

a ¶ Approbaui. et male vt no. s. li. j. consil. xxvj. nu. v. consi. xij. nu. vj.

b ¶ Recuperande. idē. s. li. j. ɔs. xxx vij. col. ij. sed contrariū verū est

miles.in princ.ff.ex quib.cau.maio.& est cõis conclusio vbiq3. ¶ Preterea presupponit etiã in dicta cã in qua dictus actor aliũ libellũ pduxit, psertim intẽtando remediũ.l.edicto.C.de edic.diui adr.fuit pbatũ dictã dñam Agnesiã matrẽ dicti Simonis Ang.fuisse ɔiugatã tpe concept9,& q marito patebat accessus ad eã ad libitũ ipsi9 mariti,vt in puncto narrat.& per

11 ea,videbat habere] psumptionẽ q esset nat9 nõ ex dicto Joãne presbytero,sed ex legitimo matrimonio.etiã si pbaret mulierẽ adulterasse,vt est tex.quẽ ibi doc.ad hoc singularẽ reputãt in.l.miles.§.defuncto.ff.de adul. ¶ Alia cõcurrit presumptio q nõ fuerit fili9 dicti Jo.qꝛ eũ preteriit in scdo testõ:& sic eũ,nõ vt filiũ tractauit,vñ succedit dubitatio facta p Bal.in

12 c.p tuas.in fi.de pba.†vbi querit qd si pater instituit aliquez tanq vnũ filiũ ex vxore,postea mutauit testamẽtũ.& modi cã rem reliquit iure institutionis non nominando ipsum vt filiũ. sed tanquã nutritũ in domo,an possit tanquam preteritus rũpere testamẽtũ:& arguit q sic:qꝛ pr nõ tractauit eum vt iustũ filiũ. Jtẽ qꝛ vr dubitasse an etiã fili9 sit pretextu dubitatiõis, videt eũ quodãmodo preteriisse. Jtẽ qꝛ dubius similis est erranti.l.f.C.de condi.inde.manifestissimi.C.de fur.in.§.finaliter dubius.sed error habet vitiare.l.eã quam.C.de fideiuss.cum si. Jn contrarium arguit,qꝛ non debet esse melioris cõditionis in rũpẽdo filius dubius q certus.l.qui de inofficio.ff.de inofficiose.test.qd suffitit etiã si relictũ in vno nũmo consisteret.& nota.in.l.si qui priore.ff.ad Trebel.l.iij.§.sz vtrũ.ff.de mino.& tãdẽ dicit se nõ soluere.d.questionẽ.qꝛ pẽdebat de facto multũ ardua,fm eũ minus dubia videt q̃stio nostra,quia in casu nostro testator dictũ Simonẽ Angelum in secundo testamento omnino preteriit:& sic videtur eũ non habuisse pro filio,tamen qꝛ non habeo illas probationes testium etiam qꝛ non video necessarium stantibus quibusdam bene tutis fundamen

13 tis,de quibus supra in hoc insistendum non putaui. ¶ †Jn omnem euentũ est tutũ qd dicti testes repetantur in illa causa non ex eo quod libellus prime instãtie fuerit ineptus,quo casu quidã dixerũt attestationes & pbationes factas sup inepto libello valere & proficere,vt sup de nouo incepta instãtia possit fundari sentẽtia quidã dixerũt contrarium,vt patet ex no. per Hosti.& alios in.c.casu.el.j.de testi.per Bald.in.l.ij.in.iij. col.C.de fruc.& lit.expen.in.l.si patronus libertam.ff.de iure iur.quod non discutio:qꝛ nõ videtur quod dictus primus libell9 fuerit inept9:qꝛ satis tolerari poterit illa narratio & cõclusio.sz bene deficit ius & iustitia ipsi actori,stãte maxime secundo testamẽto,p quod non poterat cõpetere actori,deinde ius agendi ex primo per.d.l.edicto.& ibi glo.& docto.dum tractat quis sit legitimus contradictor & etiam patet per ea que dixi supra dum fuit ostensum q per secundum testamentum fuerit sublatũ primũ.tñ,vt dixi,cõsulo q repetantur dicti testes i hac cã.vt tollat dubitatio in attestatiõe recepta vna cõprobent in alia causa iuris easdem personas,iuxta notat.per Bart.in.l.cum lite mota.ff.iud.sol.in.l.ij.§.j.ff.vi bo.rap.Cy. Bald.& aliĩ.in.l.ij.C.de eden.& p doc.in.d.c.cãm.ybi varie loquũtur. ¶ Juuari etiam põt ex alia causa repeti.ex alio capite pars eorũ:qꝛ non habet dictam legitimationem non valuisse etiam ex alio capite:qꝛ si natus conceptus est dictus Simon Angelus ex dicto domino Joanne existente in sacris,& Agnesia ɔiugata de tali qualitate nõ fuit facta mentio saltẽ specialis in ea parte legitimationis,que mihi trãsmissa est in consequentia,in qua non narratur q tẽpore conceptionis dicti Angeli Simonis dictus dominus Joãnes esset in sacris, vt dixi.nec q dicta Agnesia esset coniugata,vnde succedit id quod no.dixit Bal.in.l.eam quam.C.de fideicom.in.xix.col.

14 in ver.sed pone,quidã erat filius ex adulterio &c.†vbi qrit de illa vulgata qõne,si quis fuit legitimatus tanq spurius,& nõ

a fuerũt expresse qualitates spurietatis,nõ valet legitimatio[a] saltẽ qñ nt adiecta clausula non obstante generalitate in lata forma inter cetera,que ad propositũ nostrũ inquit.quod vbi clausula,nõ obstãte,esset in nube,& legitimatus esset plurimũ odiosus,vt qꝛ ex sacrilegio vel monacha natus,nõ sufficerẽt verba generalia,qꝛ tam odibiles nõ comprehẽdunt,vt.l.Lucius.§.lucius Titius damã.ff.de leg.ij.c.j.de filijs psby.in.vj. ad hoc qd tradit p Oldr.in cõsi.cclvij.incipiẽte,factum tale est quidã.& Spe.in ti.de offi.leg.§.nũc de episcoporũ.ver.curia.no.Jo.an.in addi.Spe.in rubri.qui filij sint legiti. Joan. an.in.c.nisi cũ pridẽ.§.pe.de renun.Host.Jo.and.in.c.f.de fi-

15 lijs psby.in antiqs.ibi dñ dicũt†qd sedes apostolica nõ facile dispẽsat cũ genitis ex religioso vl adultero,vl icestuoso coitu.& idẽ reassumit Jo.and.in.c.j.eo.ti.in.vj.vide quod traditur per Pe.de ancha.in cõsi.cccclij.incipien.in Christi nomine circa primum quesitum.& Anto.de but.in.c.per venerabilem.in.xx.col.qui filij sint legit.& Benedictus de plum.in.l.j. ff.de nata.resti.per illũ tex.& bonus tex.in.l.si cum lex.cum ibi no.p Ang.ff.de here.isti.cõcludo & eos absoluendos.Alex.

Consilium.LXXXVIII.

Lege.s.lib.j.consi.xxiij.quod hic duplabatur.

Epitome.

¶ Etiam vbi quis potest interrogari de socijs,dictũ eius nõ facit sufficiẽs indicium ad torturam,nisi alia presumptio cõcurrat.Et potest notarius corrigere instrumẽtũ etiam parti traditum in consuetis,& eo modo quo lex corrigit. C.M.

Consilium.LXXXIX.

Visothemate inquisitionis & respõsionib9 inquisitorũ,& snia & appellatione ĩtetposita ab ea. Videt prima cõsideratiõe dicẽdũ q saltẽ per iudicẽ appellationis possit per inquisitionem procedi cõtra dictos Bartolum & Melchionem & Blasium ad torturã cum istud in dubio videatur permitti in causa appellatiõis sicut in principali,vt probat per tex.in.l.& in maio

1 ribus.& ibi no.per doc.& maxime p Bald.C.de appella.†& ea põt iudex cause appellatiõis,que poterat iudex cause principalis.imo diligẽti9 dz iudex appellatiõis in causa criminali de veritate ingrere tex.in.l.additos.C.de app.facit lex p hãc C.de tempo.app.c.fraternitatis.de testibus. ¶ Et ad torquẽdum poterit moueri iudex cause appellationis ex indicijs resultantibus ex dictis ser Antonij,q cõfitetur dictos alios in

2 quisitos fuisse culpabiles.†nã in crimimbus,in quib9 potest interrogari socius dictũ ipsius delinquentis,facit indicium

b sufficiens[b] ad torturam cõtra socios,vt tenuit Cy.post Pet. in.l.fi.C.de accu.& Pau.de leazar.in.c.grauis.de depo.vbi ad hoc alle.l.j.§.diuus Adria.& qd ibi no.ff.de questio.& l.null9. C.de assesso. Jtẽ do.Anto.de but.in.c.j.de confes.& ita potest intelligi glo.ibi que dicit talem assertionẽ facere presumptio. cõtra socios,vt dicit gl.i.d.l.fi.& Spec.in tit.de accu.§.j.versi.

3 itẽ repellitur qui fuit soci9. ¶ †Qd aũt in crimine falsi pos-

c sit interrogari consocijs[c] ex doctina tradita p Bar.in.l.repeti.ff.de questi.vbi voluit q in delictis que non committuntur principaliter in offensam vel in odiũ alicuius,possit qs interrogari de socijs,vt in crimine furti,in crimine false mõete,& similib9.l.diu9 adrian9.ff.de custo.reo.l.j.C.de fal.mone.& l.prouinciarũ.C.de fer.& no.doc.i.d.c.j. ¶ Vel fz Sal.in.d.l.f.põt qs interrogari de socijs in omnibus que regulariter cõsueuerũt committi cũ socijs,vt est in crimine lese maiestatis,& latronib9 qui ostiatas aggrediunt,& in crimine falsificatiõis,vt.d. c.j.& d.l.j.C.de fal.mo.& prealle.l.diuus. ¶ Confirmat hoc ex illa varietate note notarij,que varietas pcessisse videt facto & suasionib9 dictorum inquisitorum.scire enim debebat nõ licere ser Antonio variare,nec vnam notam mutare circa crimen

4 falsi. ¶ †Notarius enim totam variãs & mutãs de falso tenetur,si hoc faciat sine authoritate iudicis,vt not. Joã.an.in pemio lib.vj.in ver.& scias quod q̃ &c.& Joã.an.in addi.Specu. in titu.de instru.edic.§.postremo.super versi.nũquid cõfectio. ibi dñ allegat.l.eos.ff.de fal.& not.Bald.in.l.cum proponeretur.ff.de lega.ij.& in.l.fi.C.de edẽ.in versi.iij.querit q si instrumẽtũ. Equiparatur enim testis & tabellio.l.domiti9.ff.de test. not.doc.in.l.imperator.ff.de sta.ho.& l.si librarius.ff.de regu. iur.ergo sicut testis tenet de fal.d.l.eos.ita & tabellio:& sic patet quod dicit inquisiti dicto ser Antonio pstiterũt opẽ,auxilium seu consiliũ ad.d.l.falsum:vel saltez persuaserũt:ergo merito puniendi sunt,vt.l.non solũ.§.si mandato.& ibi late Bald. ff.de iniurijs.l.is qui opem.& i.l.furti.§.opez.ff.de fur,cũ simil. ¶ Sed premissis nõ obstãtibus contrariaz sniam de iure probabiliorem esse puto.Et primo presuppono id q est euidẽtissimum.s.dictam sententiam respectu dictorũ Blasij ser Melchionis & Bartoli fore iniustissimam & iniquissimam;qꝛ fuerũt cõdemnati nulla precedẽte pbatiõe,saltẽ legitima.nã merito debebãt absolui maxime in criminalibus†in quibus re-

5 quirũtur probationes luce meridiana clariores.l.sciant.C.de proba.l.absentẽ.ff.de penis.nam dato q reus per se nihil probat absoluitur.l.si deiureiur.l.qui accusare.C.de eden.qd aũt non esset sufficienter probatuz.patebit ex infradicẽdis. ¶ Restat ergo videre an locus sit torture,dicendum est q nõ.nã presuppono quod ex forma statuti nõ põt quis torqueri nisi de cri-

[a] ¶ Legitimatio.s. li.ij.consi.xcv.

[b] ¶ Sufficiẽs.Bal. ɔsi.xcv.lib.j.Pa nor.c.i.de confess. Tho.gram.consi. lxvj.ɔsil.lxx.Ale. s.lib.ij.consi.lxix. ad fin.sed ɔtra qd non sufficiat vult Alex.j.lib.iiij.cõsi.cxxviij.in fi.j.li. vj.ɔsi.[illegible] in fi.

[c] ¶ Consocijs.j.li. vj.cõsi.xxx.nu[illegible] vide.s.lib.j.consi. cxlij.in fine Tho. gram.consi.j.

6 mine sit semiplene probatum. † Certum est aũt ꝙ indiciũ sufficiens ad torturam de iure cõi, non potest esse minus ꝙ̃ semiplena probatio, vt est gl. no. in. l. cum ꝓbatio. ff. de ꝓba. ¶ Et patet per not. per Cy. in. l. fi. C. de quest. vbi dixi qḋ licet vnus testis facit indiciuz ad torturã, vt no. in. l. quisquis. C. ad. l. iul. maiest. ⁊ in. l. maritũ. ff. de quest. ⁊ plene per Bar. in. l. j. §. item 7 cornelio. ff. de questio. † tñ in criminalibus vnus testis non faciat semiplenã ꝓbationẽ sine aliȷ̇s indiciȷ̇s, ⁊ ita dicit Dy. tenere, ⁊ ꝓbat hoc ex no. p gl. in. l. ȷ̇. in prin. ff. de excu. tut. ⁊ idẽ no. Pau. de lea. i. d. c. grauis. de deposito. ¶ Similiter est certum ꝙ presumptio põt esse minus ꝙ̃ semiplena probatio: q2 presumptio resultat ex cõiectura ⁊ aliȷ̇s probationibus, secũdũ qualitatẽ eorũ vt ptz ex diffinitione presumptionis, quam dãt doct. in variȷ̇s locis, ⁊ maxime Jo. calde. in repe. c. vestra. 8 de cohabita. cle. ⁊ mulie. vbi dicit † ꝙ presumptio est cognitio ex circũstantiȷ̇s resultans. c. ex studiȷ̇s, ⁊ quasi per totũ de presump. vnde ꝑm eum variat, fortificatur, ⁊ debilitatur animus iudicãtis ex presumptione, prout suadebunt circũstãtie ex quibus resultaret. Et idẽ Bal. in. l. ei quidem. in. ȷ̇. col. C. de accu. ⁊ qḋ presumptio non sit semiplena ꝓbatio patet ex no. per gl. in. d. c. j. de confes. ⁊ in. d. l. fi. C. de accusa. vbi glo. dicit ꝙ assertio sociȷ̇ criminis cõtra socium facit presumptionẽ, ⁊ tamẽ certũ est ꝙ illa talis assertio nõ põt esse semiplena probatio. patet: quia vnus testis ad hoc vt in ciuilibus in quibus de minori preiudicio tractatur, faciat semiplenã probationem: requiritur qḋ iuratus deposuerit, ⁊c. citata parte de cuius preiudicio tractatur. l. iurisiurandi. ⁊. l. si quando. C. de test. ⁊ requiritur qḋ sit omni exceptiõe maior, vt no. Bar. in. l. admonendi. in ver. venio ad tertium. de iureiur. allegat no. per gl. in. l. etiã 9 matris. ff. de proba. in. c. fi. de iureiur. † Sz socius criminis nõ est testis maior omni exceptione qñ agit criminaliter, vt not. gl. in. l. si filium. C. de libe. causa. ⁊ ꝓbatur in. c. j. de testi. in. vj. ⁊ in. l. quoniã. ⁊ ibi no. de testi. ergo apparet quod assertio sociȷ̇ criminis nõ faciat cõtra sociũ semiplenã ꝓbationẽ, lz faciat ꝑsumptionẽ. Ex quibus resultat firma cõclusio ꝙ assertio dicti ser Antoniȷ̇, ⁊ eius confessio non est sufficiens ꝓbatio quo ad hoc vt locus sit torture ꝯ predictos, stante predicto statuto.

10 ¶ † Quinimo ꝑm Sal. in. l. fi. C. de accu. etiam. de iure cõmuni sola assertio delinquentis etiam in casibus in quibus põt interrogari de sociȷ̇s, non facit indiciũ sufficiens ad torturam per. d. l. si filium. cum ibi no. ⁊ per alias de quibus ibi per eum nisi cõcurrat[a] aliqua alia presumptio. ⁊ p hoc inducit authoritatem gl. in. d. l. fin. C. de accu. que exigit presumptionẽ aliq̃ precedere debere prius contra eũ contra quẽ quis interrogat ad dictam interrogationem procedi possit, ⁊ secundum illam gl. patet intelligi debere dicta doctorum ibi se fundãtium ex illa gl. hoc enim tantomagis in proposito nostro amplectandum est: q2 dicta assertio ser Antoniȷ̇ nõ continet verosimile. Cõsueuerũt enim cõmitti falsitates pro magno lucro dicẽtis autẽ nõ verosimilia fides diminuitur. l. ob carmẽ. §. fi. ff. de testi. ⁊ hoc cõmittitur iudicantis arbitrio. l. iȷ̇. §. fi. ff. de test. no. Jo. an. in. c. cũ in iuuẽtute. de presum. ⁊ Bar. in. l. fi. ff. de quest. ⁊ Bald. in. l. obseruare. C. quorum app. non reci. ¶ Confirmo predicta p ea que dicit Bal. in. l. fi. in vlti. col. C. de proba. ver. 11 sed est tertia. vbi dicit † ꝙ quedã est species ꝓbationis que appellatur indicatiua, scz qñ facit indiciũ, qḋ quidẽ dicit esse minus ꝙ̃ semiplena ꝓbatio ꝓpter qḋ indiciũ in viri ꝑsona est locus torture, alleg. no. in. d. l. cum ꝓbatio. secus in grauibꝰ ꝑsonis q2 qualitas precedẽtis vite elidit huiusmodi indiciuz. ar. c. cũ in iuuentute. de presumpt. l. nõ omnes. §. a barbaris. ff. de re mili. secundũ eũ cum si. itaq̧ predicti inquisiti fidem faciãt per plures testes qḋ ipsi fuerunt homines communiter bone seu optime opinionis, ⁊ fame, ⁊ reputati fuerũt vsq̧ ad tẽpus dicte formate inquisitionis, ⁊ hoc potest facillime ⁊ veridice probari. Exploratã enim habeo famã integritatis horũ, que si fuerit ꝓbata, omne iudicium si quod ex predictis resultat, erit elisum. ¶ Et ex his patet pluribus modis esse responsuz ad primum fundamentum adductum in contrarium. s. qḋ assertio illius ser Antoniȷ̇ non facit sufficiens indiciũ, nõ obstat id quod vltimo dicebatur de illa varietate note notariȷ̇ ex qua 12 notarius incidit in falsum: quia respõdeo † quod notarius intelligitur semp rogatꝰ in instrumẽto, vt apponat omnes clausulas ⁊ formas cõsuetas[b], vt est tex. melior de iure in. l. fina. ⁊ ibi ꝑz Bal. C. de fideius. ad hoc. l. q prius. §. j. cũ ibi no. p Bar. ff. de aqua plu. ar. ⁊. l. ex ea pte. in prin. ꝑm vnã lec. ⁊ ibi no. per Bar. ff. de ver. ob. ⁊ ipsemet notariꝰ põt extendere imbreuiationem suã secundum clausulas cõsuetas, vt no. Bal. in rubr. C. de fide instrum. lib. x. ⁊ aliȷ̇ in. l. gallus. §. idem credendum. ff. de lib. ⁊ posth. ⁊ Spe. in tit. de instru. edi. §. ostenso. ver. quid autẽ si in arbitramẽto. ¶ Preterea dicit Bal. in prima con- 13 stit. C. ad sil. † qḋ notarius etiã postꝙ̃ restituit instrumentum parti poterit corrigere[c] ꝓpria authoritate instrumentũ, si corrigit eo modo quo corrigit. l. q2 habet iuris presumptionem pro se, ⁊ q2 non nocet alicui: ⁊ per consequẽs nõ potest cõmittere falsum. l. domus. cũ gl. ⁊ ibi doc. C. ad. l. corne. de fal. ergo potuit notarius corrigere ⁊ immutare dictum instrumentum supplendo clausulas cõsuetas, ⁊ reducendo in formam cõsuetam: q2 lex supplet in instrumento ea que sunt de consuetudine. l. quod si nolit. §. qui assidua. ff. de edili. edic. l. exceptio. C. de loca. not. Bar. in. l. si prius. allega. ⁊. l. nemo est qui nesciat. de duo. reis. ⁊ in aliȷ̇s locis supra allegat. Et Bal. in. l. huiusmodi. in prin. ff. de leg. j. Sz Bar. respõdendo dicte inquisitioni dicit qḋ misit ser Melchionem, vt aptare faceret dictũ instrumentum ser Antonio ⁊c. Non enim dicit ꝙ miserit eũ vt 14 instrumẽtum falsum faceret vel similia mutaret † ⁊ in dubio mãdatum factũ dicto ser Melchioni, per Bar. ꝙ aptari faceret instrumẽtuz, debet intelligi de aptatione licita ⁊ permissa vt. l. si procu. in prin. ff. de condi. inde. l. si pater. de priui. cred. l. merito. ff. pro socio. licita aptatio est quãdo aptatur circa clausulas consuetas, vel circa alia de quibus p Bar. in. d. l. si librarius. ⁊ per cano. in. c. ex literis. de fid. instrum. ⁊ per Joan. andre. in dicto proemio. vj. lib. cum si. ⁊ per cõsequens etiam nõ peccauit ser Melchio, q vt ex cõfessione sua cogit nihil aliud fecit nisi quod dictauit ser Antonio instrumentũ secũdũ cursum consuetum. hoc eñi est de genere permissorũ a iure. Blasius autẽ non peccauit in aliquo: quia ignorans de aliqua falsitate, dixit Bar. ser Antonio dice chel instrumento nõ sta secundo la forma del campione. ¶ Nec obst. si dicatur ꝙ Barto. est vsus instrumento falso: ergo incidit in penam falsi iuxta. l. si falsos. C. de fal. q2 respõderi potest ꝙ nõ cõstat instrumẽtum esse falsum, ⁊ confessio ser Antonio aliȷ̇s non preiudicat, nec sentẽtia cõtra eũ lata preiudicat aliȷ̇s. l. ȷ̇. C. de fide instrumẽ. l. lucius. ff. de infa. no. Bart. in. l. preuaricationis. ff. de preuarica. Cy. in. l. j. C. qui accusa. ⁊ Barto. in. l. denunciasse. §. fi. ff. de adul. ⁊ Bal. in. l. fi. C. de fide instr. imo dato ꝙ esset falsum cũ illa ꝓtestatio facta a Bartolo, q2 nõ intendisset eo vti si esset seu asserentur esse falsum, vt no. Barto. in. l. diuus. la. ȷ̇. ff. ad. l. corne. de fal. ¶ Nec obstat predicta tribus inquisitis si ꝓbaretur qḋ in dicto instrumẽto esset plus scriptum quã fuerit dictũ tẽpore rogationis: quia dato quod hoc posset obesse ser Antonio, nõ tamẽ per hoc probat ꝙ Bartolus aut ser Merchiõ fecerint illud plus in instrumẽto, quã dictum fuerit tẽpore rogationis: q2 tales nõ cõcluderent de necessitate falsitatem fuisse commissam. Ab istis tribus prout oportet. c. in presentia. de proba. cum si. ⁊ hec sufficiant, licet plura alia adiuuandum innocentiam inquisitorum adduci possent. Sz propter rei euidẽtiam, ⁊ propter alias occupationes hic paucis sum contentus. Alex.

[a] ¶ Cõcurrat. idem Alex. j. lib. iiȷ̇. cõsil. cxxviȷ̇. in fin. ⁊ placet idem. j. libr. vj. cõsi. xȷ̇. in fin. s. lib. ȷ̇. consil. lxix. in fin. Soci. cõsi. xcv. col. j. lib. iȷ̇. Calca. consi. cx. col. j. Ay mo. consi. dxxviȷ. num. iȷ̇.

[b] ¶ Cõsuetas. s. li. ȷ̇. cõsi. lxxvȷ̇. consi. xxviȷ̇. ꝯsi. cv. j. lib. vȷ̇. cõsil. liȷ̇. nu. xj.

[c] ¶ Corrigere. Jas. consi. xxviȷ̇. lib. j.

Summarium.

3 ☞ Confessio de recepto probat veram solutionem.
6 Dos confessata habet eadem priuilegia que ⁊ numerata.
7 Testes vltra articulos non probant.
8 Instrumentum non liquidum non habet executionem.
9 Factum simpliciter censetur ex mandato preambulo.
12 Sufficit mandatum implere per equipollens.

Consilium. XC.

Viso instrumento celebrati cõtractus inter Pirotũ laudi ex parte vna, ⁊ Leonardum baltasaris de licaxiglielis ex altera anno. M. cccclvȷ̇. die octaua Juniȷ̇. Et scriptura priuata facta die. xx. Juniȷ̇. M. cccclvȷ̇. inter Christophorũ Bernar. de caueschis ⁊ Hieronymũ fratrẽ dicti Leonardi, ⁊ Joã. Georgiȷ̇. ac visis literis dicti Christophori scriptis dicto Hieronymo anno. M. ccccliiȷ̇. die. xviȷ̇. Octo. ⁊ scriptura ꝑuata manu Petri lapi facta anno. M. ccccliiȷ̇. die. xviȷ̇. Octob. viso statuto sub rub. qualiter ad petitionẽ fideiussoris conueniat ille pro quo fideiussit ⁊c. ¶ Querit an ex predictis oĩbus sit fundata intẽtio Piroti, q p dicto Leonardo, necnõ Hieronymo satisfecit dicto Christophoro de dicta quantitate floreno. ⁊c.

1 ¶ † Et videret prima cõsideratione dicendũ qḋ non: q2 probatio debet de necessitate cõcludere. l. neq̧ natales. C. de ꝓba. c. in presentia. de ꝓbatio. sz in instrumẽto predicto. Leonardꝰ ꝓmisit seruare dictũ Pirotũ indemnem si contigeret ipsum consequi damnũ aliquod ex promissione facienda per Joannem

nem Georgij vni ciui florẽtino nominando p Hieronymum
fratrem domini Leonardi:sed nõ videtur cõstare quod dict⁹
Hieronymus nominauerit dictũ Christophorum, vel dato
vel cõstaret ꝙ eũ nominauerit,oporteret cõstare qđ illa nomi
natio fuerit facta occasione dicte conuentionis probate,ꝛ qđ
facta fuerit sciẽte dicto Leonardo,ꝛ ex eius preordinatione.
arg.l.ij.ibi sciri debet.ff.de condi.ꝛ demõ.ꝛ.l.ij.§.homines.ff.
vi bono.rapto.ꝛ quod dictus Joãnes dictam promissionem
fecerit vigore mãdati sibi facti per Pirotum. Nam in dubio
presumitur quod Joãnes vel motu proprio,vel partibus di-
cti Hieronymi tũc presentibus,dictam promissionem fecerit
potius quam cõtemplatione extrinsece persone.s.Piroti,q
ibi nominatus nõ fuit.l.si ita stipulat⁹.§.Chrysogonus.ff.de
verb.oblig.l.caius.ff.solu.matri.l.cũ quis.ff.de solu. ¶ Pre-
terea esto quod Joãnes promissionem predictã fecisset vigo-
re cõmissionis sibi facte per dictum Pirotum:tamen videtur
2 quod per hoc Pirot⁹ agere possit contra Leonardũ:†quo-
niã fines mandati diligenter custodiẽdi sunt.l.diligẽter.in fi.
ff.mãda.c.cum dilecta.de rescript.Sed Joãnes habuit man-
datis quod obligaret se pro Hieronymo ad dandum sericuz
p dimidietate in medio augusti.M.cccclxvij.vt cõstat i istru
mento.ꝛ Joã.promissionem fecit de serico dãdo pro dimidia
toto mense augusti:vt cõstat in scriptura priuata facta Chri-
stophoro. ¶ Sed his nõ obstantibus patet Piroti intẽtio-
nem esse fundatam,ꝛ probata obligatiõe Leonardi.superest
vt probẽtur cõtenta in scriptura facta inter Christophorum
ꝛ Hieronymum esse vera.nec illa scriptura aliquã fidem face-
ret contra Leonardũ,qui nihil in ea scripsit,attẽto quod di-
cta scriptura non habet subscriptionem testiũ , ꝛ sic non facit
fidem contra tertium.l.scripturas.in fi.ꝛ hoc no.per Bar.C.
qui po.in pigno.habeã.ergo aliter verificari ꝛ probari contẽ-
ta in scriptura oportet. ¶ Secũdo oportet per Pirotũ pro-
bari de solutiõe debiti facta Christophoro,ꝛ in hoc licet sint
opiniones an sufficiat probari per cõfessiones creditoris , an
vero requiratur probari per veram numerationem factã Chri
stophoro,vt sic Pirot⁹ possit repetere a debitore principali.
Nam gl.in.l.duobus.§.a fideiussore.ff.de iureiuran. quam ibi
sequitur Bar.sub dubio vult ꝙ requiratur probari de vera nu
meratione,ꝛ nõ sufficiat probare per confessionem creditoris
facit quod no.Specu.in tit.de teste.§.j.versic.Sed pone egi.
3 †veritas tamen est in contrarium,vt consuluit Barto. cõsi-
lio.clx.incipien.Titius promisit Sempronio quia vera solu
tio ac confessio de soluto post.xxx.dies equiparantur.l.in cõ-
tractibus.§.sed quoniam.in fi.C.de non num.pecu.saltem in-
terpretatiue,eo modo cõceditur fideiussori repetitio pecunie
solute interpretatiue sicut ꝛ vere:quia pecunia eque dicitur ei
abesse.l.inter causas.§.abesse.ff.man.ꝛ.§.preterea.ꝛ ibi glos.in
ver.soluitur.ꝛ.l.idemq̧.§.fi.eod.titu.ꝛ.l.qui debitorem.de fi-
deiusso.pro hac opinione est gl.in.d.l.in contractibus.in ver.
penul.ibi dum dicit:ibi gratis remittebatur,hic confitebatur
acceptum,ꝛ ita cõsuluit Frãcis.tigri.vt refert ꝛ sequit᷑ Paul.
de ca.in.d.l.si duobus.§.j.ꝛ in.d.l.qui debitorem.ff.de fideius-
a so.ꝛ ita dicit Pau.de ca.se ꝯsuluisse Florẽtie[a],quia confessio
4 probat veram numerationem.l.publia.§.fi.ff.depositi.† Item
quia ficta solutio non debet sufficere quando excludit vera m
vt erat in.d.l.duobus.§.j.quia intelligitur quod ibi iurauerit
debitorem nõ teneri vel nihil deberi actori.Ex quo manifeste
infertur quod fideiussor nihil soluit,sꝫ pro soluto habeatur:
quantũ ad hoc vt liberetur.sed cõfessio de recepto non exclu-
dit veram numerationẽ,imo eam comprehẽdit. ¶ Preterea
dicit ipse illa scriptura vel schedula,in qua apparet assertionẽ
vel cõfessionem creditoris de recepto si peruenerit ad debito-
rem principalẽ,prodest sibi contra creditorem,vt possit eum
petentem repellere,licet sit cõfecta talis scriptura inter fideius
sorem ꝛ creditorem.l.desideriũ.C.deposit.ꝛ quod ibi no.Bal.
in.l.ij.de fideius.ergo nulla ratio põt assignari cur non teneat᷑
fideiussori debitor,ac si vero de numeratione ꝛ solutione con-
staret. ¶ Pro hoc etiã allegat no.per Bar.in.l.assiduis.C.q
5 potio.in pigno.habe.† vbi pro muliere agente hypothecaria
ad excludendos alios creditores mariti sufficit ostendere de
cõfessione mariti cõfitentis se recepisse dotẽ,dũmodo esset ela
psum tempus prefixum opponendi exceptionem non nume-
b rate dotis[b],per id quod no.in.l.j.ꝛ ibi gl.C.de dote cau.nõ nu
mera.Istam opi,etiam sequitur Jo.de Jmo.in.l.vranius.§.
fi.ff.de fideius.reprobando id quod sub dubio dixit Bar.in.d.
l.duobus.§.j.ꝛ hoc per dictam.l.in contractibus.§.j.ꝛ per.l.
Publia.§.fi.ff.deposi.Et est bonus tex.in.l.si ita stipulat⁹.§.
Chrysogonus.ꝛ quod ibi no.Bar.in vlti.col.ver.item reperi-
tur instrumentum ꝛc.ꝛ ibi etiam no.Joan.de Jmo.ff.de ver.
obli. ¶ Pro hoc etiam allegat Joan.de Jmo.no.per Bart.
in.d.l.assiduis.ꝛ respon et ad preallegatã.l.duobus.§.j.put
supra respõsum est. ¶ Confirmo per.l.pecunie.C.de solut.per
quã dicit ibi Bal.quod per confessionem probatur vera nu-
6 meratio † Ex quo infert quod mulier habens instrumentum
cõfessionatũ super dote,habet omnia priuilegia dotis:qꝛ per
ipsam confessionẽ probatur numeratio naturalis ſm eũ.ꝛ no.
etiã Bal.in.d.l.Deo nobis.C.de epis.ꝛ cle.in.ij.col.ꝛ.l.j.C.qñ
liceat ab empti.disce. ¶ Non obst.no.per Spec.in tit.de testi.
§.j.ver.sed pone Egi.qꝛ Spe.vt patet per ibi allegata per eũ
loquitur quãcunq̧ testes deponebant sup articulo,q articulus
erat de actuali numeratione.ꝛ testes deposuerũt qđ audierũt
7 confessionem,ꝛ quod numerationem non viderunt.† nam de-
ponunt extra articulũ ideo nõ probant.l.si quis libertatem.cũ
ibi no.in fi.ff.de peti.here.d.l.si duo patroni.§.idẽ Julianus.
ꝛ ibi no.ff.de iureiu.ꝛ.l.momentanee.in glo.C.qui legi.perso.
alias aũt si actũ esset ex vera numeratiõe,ꝛ capitulatũ esset de
cõfessio.de qua testes probarent,sufficeret per predicta,vt di-
cit in.d.l.generaliter.ix.q.C.de non numera.pecu.et in.l.j.in
prin.C.de rei vxo.act.ꝛ est intentio Bart.in.d.§.Chrysogo-
nus.in.ij.ꝛ vlti.col.ꝛ ibi firmat Joan.de Jmo.in.l.j.§.si quis
ita.eo.ti.ꝛ Roma.in.l.predia.ff.de acqui.pos.ꝛ Paulus de
cast.in.l.ij.§.fi.ff.si cer.petatur.ꝛ Cano.in.c.si cautio.de fide in-
stru. ¶ Vel dato quod opi.Specu.indistincte procederet, ta-
men casus est longe diuersus a proposito nostro : quia ibi lo-
quitur quando agebatur ex mutuo naturali:ꝛ probo de cõfes
sione mutui.nam confessio mutui non inducit probationẽ nu
merationis tunc,sed inducit obligationem que oritur ex ipso
contractu confessionis,qui dicitur mutuum ciuile.d.l.ij.§.fin.
cum ibi no.ff.si certum petatur.vnde cũ videatur esse actũ ex
vno cõtractu,id est ex mutuo naturali, ꝛ probatum sit de alio
contractu scilicet de mutuo ciuili,non potest agens obtinere.
l.habebat.ff.de insti.ꝛ.c.abbate.de re iud.in.vj. Sed in confes
b sione facta a creditore de recepto aliud est:quia talis confessio
non inducit obligationem nec contractum:sed inducit solam
probationem numerationis,quia aliud inducere non potest.
l.publi.§.fin.ff.depo.ꝛ.d.l.in contractibus.ꝛ dicta.l.pecunie.
vnde isto casu paria sunt probare de ista numeratione dedu-
cta,vel de confessione,per predicta. ¶ Et in specie,vltra pre-
dicta no.Bal.in.l.non nudis.C.de proba.ꝛ in.l.generaliter.in
c ix.q.C.de non nume.pec.[c] ¶ Sufficeret itaq̧ de dicta solutio-
ne probare per confessionem dicti Christophori contẽtam in
dictis literis suis,si modo appareat solẽniter quod dicte litere
sint recognite per ipsum Christophorum.ꝛ sic cõfiteat᷑ illas es
se manu sua scriptas.ꝛ nõ aliter,per.d.l.scripturas.ꝛ ibi Bar.
etiã nota.in authen.de instrumen.caute.ꝛ fide.§.si quis igitur.
ꝛ plene in authẽ.ꝛ si contractus.C.de fide instrumẽ.ꝛ in.l.nu-
dara tio.per doc.ff.de dona.ꝛ in.l.admonendi.ff. de iureiurã.
posset etiam probari per scripturaꝫ dicti petri lapi procurato
ris dicti Christophori,recognitam per ipsum Petrũ vt pro-
xime dixi,dummodo de mandato facto ad illud pro Christo-
phoro in.d. Petrum cõstaret.ꝛ presupposito quod steterit p
Hieronymum,quod sericum non daretur Christophoro , nõ
autem steterit per Christophorum:ꝛ per cõsequens quod mo
8 ra fuerit ex pte Hieronymi. ¶ † Istis ergo sic primo liqdatis
posset primo contra Leonardũ ad capturam procedi vigore
dicti instrumenti:ꝛ statuti,alias hoc prius non facto, consulo
qđ pcedatur ad capturam qꝛ instrumentũ illđ de per se nõ est
d liquidum[d].ꝛ ideo non habet vigorem illum ꝙ possit procedi
ad dictam capturam alio non deducto.l.ij.ꝛ ibi not. Bald.in
fin.C.de sen.q̃ sine certa quãti.ꝛ no.gl.ꝛ Barto.in.l.j. in prin.
ff.de eden.ꝛ Bar.in.l.proinde.§.nõ tantũ.ff.ad.l.aquil.ꝛ.l.ele-
ganter.in princip.ff.de condi.indeb.no. Bal.in.l. cũ in testa-
mento.in fi.C.de testa.man.ꝛ in.l.si qdem.C.de excep. vbi pro
hoc allegat.l.sing.ſm eũ,videlicet.l.hoc iure.ff.de ob. ꝛ plene
Bald.in.l.si causaꝫ.C. de execu.rei iudi.ꝛ ibi dat modũ ꝛ pra-
cticaꝫ liquidãdi.facit quod not.Bar.in.l.j.in fin.ff.de lega.ij.
¶ Et dicit expresse Bald.ꝛ imo.i.l.apertissimi.in fin.C.de iu-
di.qđ captura persone ꝛ alia executio non debet committi pro
debito incerto ꝛ nõ liquido,vnde due patẽt agendi forme di-
cto Piroto,vel via ordinaria petere condẽnari Leonardum,
vel per viam executiuam cõparere ꝛ producere instrumentum
ex parte citata liquidare dictum instrumentum probãdo veri
tatem cõtentorum in dicta scriptura facta inter Christophor
ꝛ Hieronymum,ꝛ probare solutionẽ vt dixi, ꝛ petere procedi
ad capturam ſm formam dicti statuti. ¶ Nec habent ob.alle-
gata in contrarium:quia respondeo primo ꝙ modicum inter-
uallũ intercessit inter conuentionẽ factam primo per Pirotũ
ꝛ Leonardam,inter cõtractuũ incontinenti factũ inter Chri-
stophorum.Hieronymuꝫ,ꝛ Joanneꝫ .facit quod presumitur
ipsum sequentem contractum factũ fuisse occasione eoruꝫ que

a ¶ Florẽtie.consil.
lxiiij.lib.j. Salyc.
Paul.roma. alex.
Jas.d.l.duobus.§.
j.de iureiur.Alex.
j.lib.vj.ꝯsil.cxxiij.
Cepo. cau. ciui.cõ
si.xij. Fel.c.si cau-
tio.in fi.de fide in-
stru.deci.l.ij.in fi.si
cer.pet.And.Al-
cia.l.solutionis v-
bo.in fi.de ver.sig.
l.j.in fi.C.de trãsa.
hyppo.marsi.rep.
rub.de fideiuss.qđ.
xxxv. Matt. afflic.
deci. neap. xciiij.ꝛ
deci. clx.col. pe.lꝫ
aliter velit Alex.
s.eod.cõsi. xxxvij.
nu.ij.ꝛ.j.li.iiij. ꝯsi.
cxxxij.nu.vj.j.lib.
vij.ꝯsi.xcvij.nu.iij.
ꝛ alij q̊s cumulat
do.Andr.tiraq.in
cõsu. picto. tit.re-
tract. ꝯuẽto.§.iiij.
glo.vj.nu. xij veri
tas est vt dicit.s.e.
ꝯsi.xxxvij. [illegible].
b ¶ Dotis.j. li.iiij.
ꝯsi.lxiij in fi.ꝛ.j.li.
vij.cõs.xcvij.nu.ij.
ꝛ idẽ And.iser.ca.
j.i fi.quali.oli po-
terat feud.ali.ꝛ de
statu.contra liber.
eccle.col.vj.Aret.
ꝯsil.lxxxvj. Jas.l.
duob⁹. in prin.co.
ij.de iureiurã.Sed
ꝯ tenet gl.d.l.assi-
duis.versic.date.ꝛ
Jo.fab. Bald.ibi
bal.c. qꝛ verisimil.
de p̃sump.ꝛ in ad-
di.Specu.de con-
fessis.co.ij.i.l.j.co.
pe.ff.sol.mat. cõsi.
ccclxxxix.cõs.ccc-
xcvij.li.j. Pau. in
rub.ff.solu. matri.
Sed priorem par-
tem cum Alex. ve
riorẽ puto idem
Aymo.cõsi.xl. ad
de Cur.seniorẽ ꝯs.
lxix.col.j.videre
missiue.do. And.
tiraq. tract. retra.
ꝯuen.§.iiij.glo. vj.
nu.xiij. cuꝫ seq [illegible]
[illegible].
c ¶ Pecu.hucusq̧
Alex.j.lib.vj. cõs.
cxxiij. transcripsit
ad verbũ consulẽ-
do p quodaꝫ frã-
cisco in simili.
d ¶ Liquidũ.s.cõ-
sil.cxix.nu.ij.lib.j.
[illegible]

acta fuerũt inter Pirotum & Leonardum.l.si ventri.§.fi.& ibi gl.& Bar.in.l.post 3ctũ.ff.de dona.tex.in.l.pacta nouissima.C.de pac. ¶ Ad idem facit tex.in.l.qui in aliena.§.is qui putauit.ff.de acqui.here.& quod ibi no.Ang.post Bart.per quẽ

9 tex.videtur † quod si procurator post iniunctũ sibi mandatum de emẽdo certũ prediũ, postea illud simpliciter emat, videt emisse pretextu mãdati[a] sibi iniuncti:pro quo etiam allega.l. qui seruum.ff.de interroga.actio.& qđ no.in.l.si pupilli.in.§.j. in gl.mag.ff.de neg.gest. ¶ Ad idẽ.l.pignori.§.fi.cum ibi no. per Ang.ff.de vsufru.&.l.iiij.§.si ab ignoto.& ibi no.Bar.ff.de manumis.&.l.post dotẽ.ẽm vnã lec.Dy.ff.sol.mat. ¶ Et no.

10 Bal.in.l.si patruus.in.ij.col.C.cõia vtri.iud.† vbi dicit φ si factum erat inter Titium & Seiũ, quod Titius emeret fundũ nomine cõmuni,& postea Titius simpliciter fundũ emat presumit emisse nomine communi,prout prius erat dictum,allegat.d.l.is qui.§.si ab ignoto.cũ seq.de manumis.Et idem no. Bar.in.l.Titium & Meuium.§.altero.ff.de admi.tut.bene facit.l.si seruus cõis sit omniũ.in fi.ff.de stipu.seruo.&.l.fi.C.per quas perso.no.acqui. ¶ Bene facit.l.triticũ.ff.de verb.oblig.

11 & qđ ibi no.Bar.vbi voluit † qđ si mutuaui tibi.x.postea reperit[b] φ p stipulationẽ promisisti mihi.x.ex cã mutui:presumit quod iste sequens contractus stipulationis factus fuerit occasione precedẽtis mutui,& per illũ tex.& p text.in.l.si diuortio. eo.tit.&.d.§.Chrysogonus.& no.Bar.in.l.cum cẽtum.in fi.ff. de adi.leg.& sic patet verificata fuisse causa que in instrumẽto predicto cõtinebatur:nã vt patet ex inspectiõe ipsius,Piroti precibus Leonardus promisit Joãni georgij quod se obligare deberet vni ex ciuibus Florẽtinis,nominando per Hieronymũ seu se obligare deberet vni a quo idẽ Hieronymus pecunias habuerit,p pecunijs datis aut mutuo capiẽdis,& pro restitutione idem Joãnes se obligare deberet ad dãdũ insolutum seu pro pagamento libras.ccccc.citra &c. ¶ Sz ita est φ Joãnes se obligauit vni ciui florentino,a quo Hieronymus habuit florenos ducẽtos auri ad dandum dictas libras cẽtũ quinqz serici:ergo sumus proprie in terminis cõuentionis facte inter Pirotum & Leonardũ,attẽto qđ Joannes & Hieronymus presumuntur predicta fecisse occasione dicte cõmissionis facte per Pirotũ occasione cõuẽtionis & contractus pdictorum,vt supra probaui. ¶ Nec obstat quod fines mandati

12 nõ fuerũt diligenter custoditi:quia respõdeo † quod satis est quod per equipollens,seu in simili,& correspõdẽti effectu fuerint custoditi,vt est optimus casus in.l.si.ff.mand.& cum concordantijs ibi allegatis in gl.& plene declarat Bart.in.l.gallus.§.& quid si tantũ.ff.de lib.& posthu.& lz pmissio fit de dando dimidiam serici in medio mensis Augusti.& promissio facta fuerit per totũ mẽsem Augusti,nõ per hoc dicit fuisse mãdati trãsgressio.l.cum furti.ff.de in litẽ iurã.c.j.de arbitris.in vi.Ex quibus omnia in contrarium adducta soluta esse constat.Alex.de imo.

a ¶ Mandati. Alcia.tract.de psum.reg.ij.psum.xxiij.

b ¶ Reperitur.per testes.Sec⁹ si per scripturaz, [illegible]

Consilium.XCI.

Lege.š.libr.ij.consil.clxxiij.quod hic duplabatur.

¶ Casus. Mengutius testator in omnib⁹ suis bonis &c.Seueriũ eius filiũ sibi heredẽ instituit &c.Et si dictus Seuerius decederet in pupillari etate, vel postea quãdocunqz sine filijs,tunc sibi instituit Masiam eius filiã in dimidiam bonorũ suorum,& in alia dimidia Antoniã eius sororem in vita sua tantum.post mortem dicte sue sororis,voluit deuenire ad dictã Masiam eius filiam, & ipsa Masia decedente in pupillari etate,vel postea quandocunqz sine filijs post mortẽ dicti Seuerij,sibi substituit dictam Antoniam in vita sua tantum si extiterit.si vero dicta Antonia nõ extiterit,aut post mortem dictorum Seuerij & Masie voluit post mortẽ dictorũ Seuerij & Masie decedẽtiũ sine liberis,& dicte Antonie Bar.& Jacobũ magistri Joãnis masini habere de bonis suis libras ducẽtas Bonoñ.p quolibet,& dictũ Masinum fabricij,& fratres habere libras ducentas Bonoñ.inter eos diuidẽdas,residuum vero bonorum suorũ vendi & dari pauperibus.si vero dictus Seueri⁹ decederet in pupillari etate,vel postea quãdocunqz sine filijs nõ extantibus, dicti Masia & do.Antonia seu altera earũ,tunc & eo casu voluit dictos Bartolũ & Jacobum habere de bonis suis libras ducẽtas p quolibet vt supra & dictum Masinum & fratres libras ducentas inter eos diuidendas vt supra,residuum vero bonorum suorũ voluit vẽdi & dari pauperibus Christi amore dei.decessit dictus Mẽgutius testator superstitibus predictis omnibus Seuerio & Masia suis filijs & Antonia sorore sua:postea decessit dict⁹ Seueri⁹ sine liberis in etate annorũ xxv.vel circa,& superstitib⁹ dictis Masia sua sorore.& Antonia eius amita.postea decessit dicta Masia sua sorore superstite Odo antonio suo filio legitimo.& dicta Antonia.postea dicta Antonia decessit superstite dicto Odo Antonio & pdito testamẽto,& heredibus institutis Antonio benedicto,& Andrea fratrib⁹ & filij.quõdã magistri Bartoli de masinis.dubitatur de iure pauperuz Christi,de quibus in testamẽto dicti Mengutij,& an euenerit vel nõ: ¶ Decidit Alex.φ euenit substitutio pauperũ in dimidia relicta Antonie,& quod pauperib⁹ debet.Idẽ repetito cõsil.in seq.cõsi.firmauit,& tres doc.tunc bononie legentes subscripserũt,sz pessime consuluerũt totaqz via errauerũt. veritas est,fideicõmissum pauperum penitus defecisse,rationes meas quam breuius queo margini apto.C.M.

Consilium.XCII.

Super eo de quo queritur in superiori themate,videret fortasse pma cõsideratione dicẽdum partẽ hereditatis dicti Mengutij obuẽtã dicte domine Antonie eius sorori ex substitutione facta dicto Seuerio,debere nunc peruenire ad filios dicte Masie ex infrascriptis. ¶ Et primo,qz qua ratione testator substituẽdo Antoniam heredem in vita sua tãtum post mortem ipsius Antonie instituit Masiam,videtur eadem ratione voluisse substituere Antonie filios ipsius Masie,si cõtingeret Masiam predecessisse superstitibus ex ea filijs,vt cõtingit,argumen.l.cũ auus.ff.de condi.& demon.&.l.cum acutissi-

1 mi.C.de fideicõ.† Nã testator videtur sobolem suam in dubio ceteris preponere voluisse,& etiã ecclesie,vt colligit ex.no.per Bal.in.d.l.cum acutissimi.vt versi.quero quid si testator post mortem filij facit quod habetur.xvij.quest.vlti.c.quicunqz.& facit quod no.l.si quis ad declinandã.C.de episcopis & cleric. ¶ Secundo pro hoc facit illud quod not.Bal.in.l.titia cum testamento.§.fi.ff.de leg.ij.in ver.quero quid si tẽpore quo vir

2 decessit vbi dixit † qđ si testator aliquid legauit Titio vsque quo vixerit,tãtum videt voluisse quod post mortez Titij debeat esse heredis ipsius testatoris.& posito quod prius heres decessisset ante mortem Titij:tamen mortuo postea Titio heres dicti heredis debebit consequi dictũ legatũ a Titio, seu eius herede alleg.in arg.l.si ita.ff.de statu lib.&.l.in annalib⁹. C.de leg.& istud tenẽt etiam aliĳ doctores in dicta.l.Titia cũ testamento.§.fina.& Moderni in.l.fin.C.de legatis.quia isto casu redijt legatum ad heredem heredis non iure transmissionis,sed iure temporalitatis:qz primum relictum fuit temporale sicut habetur in.d.l.fina.ita inquit Bal.in.d.l.Titia.§.fi. ita in proposito cum testator voluerit dictam Antoniam esse debere substitutam ad tempus vite eius tãtum videtur quod tanquam relictum ad tempus debeat post tempus peruenire ad heredes Masie,apud quod erat reliquum hereditatis.

3 ¶ † Tertio probat,qz illa verba taxatiua.s.in vita sua tantũ. videtur esse prolata gratia eius qui erat coheres seu coniunctus in hereditate cũ dicta Antonia,& sic fauore Masie.l.peto.in princip.ff.de lega.ij.& not.Bar.in.l.quoties.§.si duo.ad fin.ff.de here.insti. ¶ Quarto,qz testator postquam euenisset casus substitutiõis facte dicto Seuerio decedẽte sine liberis. cui substituit Masiam & Antoniam,etiam compẽdiose substituit pauperes Christi post mortem dictã Masie decedentis sine liberis,& Antonie:ergo cũ cõditio substitutionis nõ euenerit nisi in psona Antonie, & ex Masia que predecessit extẽt liberi,qui ex presumpta mente defuncti excludunt substitutos,id est pauperes Christi cõdescendentes Masie sine liberis dicti testatoris,& qui presumũtur magis dilecti a testatore quã pauperes Christi.d.l.cũ acutissimi.cũ ibi not.p Bal. vt dixi supra & etiã abitestato filij dicte Masie fuissent successuri dicte Antonie,igitur debent excludere substitutos,id est pauperes Christi.l.pen.& ibi no.C.de impu.& alijs substit.l.si is qui ducẽta.§.Item si pater.ff.de re.dub.& no.gl.& doc.l.heredes mei.§.cum ita.ff.ad Treb.& Bar.in.l.quidam testamẽto.ff.de vulga.& pupilla.maxime quando facta esset substitutio per illa verba.videlicet,volo φ omnia bona mea post mortem Masie vel Antonie deueniãt in tales,quia substituẽdo in omnibus videtur voluisse quod cõditio in psona vtriusqz euenerit ẽm Bar.in.d.l.quidam testamẽto.virtute illius tex.

4 ¶ † Sed premissis nõ obstant.contrariam sententiã in casu proposito dico de iure esse veriorẽ,& sic dictam substitutionez factã de pauperibus Christi sibi locũ vẽdicare in parte dicte Antonie,quia testator primo substituit Seuerio decedenti in pupillari

pupillari etate, vel postea quādocūq; sine liberis dictā Masiam eius testatoris filiā in dimidia, ⁊ in alia dimidia Antoniam sororem ipsius testatoris in vita sua tātū, ⁊ casus huius substitutionis euenit, quia decessit Seuerius post pupillarez etatem sine liberis superstitibus dicta Masia ⁊ Antonia. ad quas peruenit ex fideicōmissaria substitutione dicta hereditas. postea testator substituit Masiā dicte Antonie post mortē ipsius Antonie ⁊ iste casus non euenit: quia Masia predecessit cum liberis superstite Antonia, vnde Masia [5] † non potuit dictā spem substitutionis compendiose seu fideicommissarie ad liberos ⁊ heredes transmittere[a]. l. j. §. sinautē aliquid sub conditione. iuncto. §. precedenti. C. de cad. tol. l. si in personam. C. de fideicom. ⁊ l. heres mei. §. cum ita. ff. ad treb. l. cum ex filio. in princi. ff. de vulga. ⁊ pupilla. in quibus locis probatur quod spes talis substitutiōis etiam per liberos testatoris nō trāsmittitur ad liberos ipsiꝰ, cui facta est substitutio quāuis omnes sint de descendentibus testatoris, vt etiam firmat glo. communiter approbata in. l. vnica. in gloss. magna. C. de his qui ante aper. tab. reprobata gl. in. l. is cui. ff. de actio. ⁊ ob. ita communiter tenent docto. vbiq; maxime in locis supra allegatis. ¶ Deinde testator Masie si decederet in pupillari etate, vel postea quādocūq; sine liberis substituit Antoniam in vita sua tātū: ⁊ iste casus non euenit: q2 decessit Masia cuz liberis, deinde mortuo Seuerio sine liberis voluit ac substituit post mortē Masie decedētis sine liberis: ⁊ Antonie pauperes Christi, prout in testamēto ꝯtinet: vnde [6] † quamuis cōditio substitutionis pauperum nō euenerit in psona vtriusq; s. Masie ⁊ Antonie, sed euenerit in psona Antonie tantum. debet habere locū substitutio predicta fideicōmissaria in parte ipsius Antonie[b]. l. luciꝰ. §. caio. ff. ad treb. ⁊ l. fi. §. filie. ff. de leg. ij. ⁊ plene notat Bart. ⁊ alij in. d. §. cū ita. ⁊ in. d. l. penul. C. de impu. ⁊ ali. substi. ⁊ probatur etiā per. l. falsa. §. fi. ff. de condi. ⁊ demō. vbi apparet quod illa pluralitas. s. ꝙ post mortem Masie decedētis sine liberis, ⁊ Antonie substituit pauperes perinde est ac si p se substituisset Antonie pauperes in parte sua, ⁊ masie per se substituisset pauperes in parte sua. ¶ Et si qua superest difficultas, illa tātum cōsistit in respondendo ad allegata in cōtrarium, que vere non obstant [7] † vnde nō obstat in primis cū dicebatur quod sicut testator substituit Masiam ipsi Antonie, ita videat substituisse liberos Masie: quia hoc nō est verum, ⁊ est contra dictum. §. sinautem aliquid sub conditione. ⁊ ibi Bal. iūcto. §. precedēti. ⁊ no. gl. ⁊ doc. in. l. vnica. de his qui ante aper. tabu. cum cōcordantijs supra allegatis, nec contrarium dicitur in. d. l. cū auus. aut in. d. l. cum acutissimi. sz ibi solū dicitur quod filius institutus a patre suo testāte ⁊ grauante eum, vt post mortē suam alteri restituat hereditatem per fideicommissum, intelligit grauasse sub hac cōditione, si ipse filius decesserit sine liberis, ⁊ iste nō est casus noster: quinimo ibi nō dicitur quod tunc liberi qui nascuntur ex dicto filio, intelligātur vocati ex testamento ad hereditatem, sz solum existentia talium filiorum operatur, vt per eos dicatur deficere cōditio fideicommissi. non autem intelligantur ex testamēto vocati a testatore ad hereditatem, vt est gl. reputata singularis, ⁊ magis communiter approbata in. l. luciꝰ. la vlti. ff. de her. insti. circa quam gl. me latius non extendo: quia nō expedit, ⁊ presertim cū p illa stet communis opinio, a qua in iudicādo non est recedendum vt traditur in locis vulgaribꝰ. sed in questione nostra liberi dicte Masie volunt dicere se ad dictam substitutionem esse vocatos ex testamēto ad partem Antonie, ergo nō potest dici quod hoc aliquo modo probatur p. d. l. cū auus. ¶ Posset etiā responderi ad dictam. l. cuz auus. ſm Petr. de anch. in consilio suo. xliij. incipiente prima facie videretur ⁊c. vbi voluit [8] † quod dispositio illius. l. cū auꝰ. cū similibus, non habeat locum quando pia[c] causa esset substituta, q2 excepta legitima debita filio iura magis fauēt pie cause ꝙ filijs, alleg. id quod habet in aut. si qua mulier. C. de sacrosan. eccle. ⁊ no. Bar. in repe. l. j. C. de sacrosan. eccle. circa penul. colū. in versicu. circa ordinem no. ⁊c. tamen quia precedētes rōnes sunt tutiores, ideo illis magis adhereo. ¶ Nō ob. etiam id quod notat Bar. ⁊ alij in preallegata. l. titia cū testamento. §. si. q2 respondeo quod ibi loquitur quando testator nō dederat aliquem substitutum, sed duntaxat reliquerat aliquid in vita tātum alicui, nam si aliter non prouidit de substituto, debet postea remanere seu redire apud heredem qui fuerat grauatus onere illius legati, ⁊ eius heredis cōtēplatione ⁊ fauore videt adiecta illa taxatiua, ⁊ illa temporalis meta, vt. l. fi. C. de leg. sed i opi. nostra est facta expressa prouisio de substitutio, q2 post mortē Masie decedētis sine liberis ⁊ Antonie substituit pauperes. ⁊ perinde est ac si cuilibet dictarum mulierū per se separatim substituisset, dicta. l. lucius. §. caio. cū alijs supra allegatis. [9] † ⁊ substitutio expssa operat vt substitutus preferatur coheredi seu cōiuncto. ⁊ illi qui grauatus fuerat, ⁊ cuicūq; alteri. l. vnica. §. in primo. ⁊ §. in secundo. C. de cadu. tol. l. pe. ff. de iniust. rup. ⁊ irri. te. l. ij. si duo. ff. de bo. pos. ſm tabu. ¶ Et per hoc patet respōsum ad illud quod tertio dicebatur. s. ꝙ illa verba in vita sua tātum, vident adiecta fauore ⁊ cōtemplatione Masie, eius heredum per. d. l. peto. in prin. quia dico ꝙ vbi Antonia decessisset superstite Masia: verum est ꝙ tunc Masia fuisset admissa ex substitutione expressa in eum casuz facta dicte Antonie. ⁊ eo casu intelligerent adiecta dicta verba fauore ⁊ cōtemplatione Masie. Sed eo casu quo Masia nō superesset tēpore mortis Antonie, tunc substituit Antonie pauperes Christi, vt colligit ex subsequēti substitutione declarata, vt a iuriscōsulto declaratur in dicta. l. Luciꝰ. §. Caio. cum alijs supra allegatis. ⁊ ideo hoc casu dicta verba taxatiua intelligūtur adiecta contēplatiōe ⁊ fauore pauperū Christi. ¶ Nec etiam ob. dū quarto dicebatur quod cum extent liberi dicte Masie q intelligūtur esse persone, que ex presumpta mēte excludūt pauperes Christi, nō debent admitti dicti pauperes postquam nō euenit cōditio substitutionis, in psonā vtriusq;, scilicet Masie ⁊ Antonie. ⁊. d. l. pen. C. de ipu. ⁊ alijs substi. [10] † q2 respōdeo quo illud posset procedere quādo Antonia decessisset ab inte. ⁊ successuri fuissent dicti filij Masie: q2 testator videtur voluisse conseruare ius legitime successionis ab intest. l. qui duos. in princ. ff. de reb. dub. l. qui duos. ff. de vul. ⁊ pup. secus[d] vbi dicta domina Antonia decessisset ⁊ nō instituisset in testamento filios Masie vel aliquos descēdētes dicti Mangutij testatoris, sed alios[e] q nō essent descēdentes dicti Māgutij testatoris put in casu nostro fecit dicta Antonia, que instituit Frāciscum, Antonium, ⁊ Andreā de Masinis: ideo tūc non habet locum dispositio dicte. l. penul. cum simi. ⁊ singulariter decidit Nicolaus de Matarellis, Bal. ⁊ Pau. de cast. in dicta. l. penul. ⁊ etiam Pau. de cast. ⁊. l. Titius. §. Caio. ⁊ ibi dicit ꝙ saltē ista singularis decisio Nico. de mata. ⁊ Bald. procedit quādo substitutio esset facta duobꝰ

a ¶ Transmittere. hic incipiūt officia Alex. ad quas detegēdas dico ꝙ istud assumptum non est ad propositum: fuisset aūt ad propositū si dicta Masia fuisset mere fideicōmissaria. ⁊ si filij eiusdē Masie fuissent extranei testatori inhabiles ad ei succedendū mediete vel immediate, ita quod non potuissent habere ius nisi ex substitutione dicte Masie, vel eiꝰ trāsmissione, vel inquātū non possunt habere ius nisi ex dicta substitutione. Puta si superessent etiā plures alij filij vel filie testatoris, q tū solaz Masiā substituisset: quia tunc attēto ꝙ priore casu, filij Masie nihil possent habere in reuersiōe dicte portionis que fuerat Antonie relicta [illegible] hr̄des, posteriore [illegible] casu, non possent habere [illegible] ꝙ heredes nisi virilem esset necesse quod vel pro toto vel p residuo fundarent se in substitutione facta matri sue Masie, que caduca est. Sed lōge aliud est. Quia filij Masie sunt descendentes, ⁊ soli meditati hr̄des testōris, ad quos, siue Masia nullo mō fuerit substituta Antonie, siue fuerit substituta, sed substitutio caduca facta sit, tota portio temporaliter relicta Antonie ad eius vitam tantum, ea mortua siue cū liberis siue nō. reuertitur ipso iure. Si hoc fundamentum attendissent hi qui cōtra Alexā. melius, vt in cōsi. seq. in princ. sentiebant, tā claras demonstratiōes elicere potuissent, vt nec Alex. valuisset cōsistere. Sed veritati cedere ⁊ manus dare coactus fuisset.

b ¶ Antonie. O insignē parologismū, recte [illegible] colligeret si Antonia fuisset simplr substituta in. d. dimidia parte, quā moriendo relinqueret, ⁊ cōsequenter in qua post mortē grauari posset: vt in terminis. d. §. caio. ⁊ similiū. Et adhuc distinguēda esset illa maior nec cōtinuo procederet in preiudiciū descēdētiū testatoris per ea que noue dixi in. l. heredes mei. §. cū ita ad treb. q̄ non est opus huc adducere. Quia Alexā. hic non habet quam fingit minorem: quia cum dicta Antonia nō esset vocata nisi temporaliter ad vitam suam tantum: nullā partem relinquere poterat post mortez suam: ⁊ sic post mortem nō poterat nec intelligitur ipsa grauari. Solū ergo fideicōmisso erga pauperes grauātur in illa dimidia illa ad quos eadē dimidia vi limitate dispositiōis testatoris reuertit, videlicet illi qui tēpore mortis Antonie sunt heredes testatoris mediate vel immediate. ad quos ipso iure reuertit dicta dimidia, q sunt liberi dicte Masie, qui tū non sunt grauati: quia sunt illi qui faciūt semel ppetuo deficere conditionem fideicommissi pauperum. Unde quemadmodū si Masia superuixisset Antonie, deinde sine liberis decessisset: tūc hr̄s extranei Masie fuissent obstricti fideicōmisso, etiā in parte q̄ olim fuerat Antonie. ita hoc casu vbi soli heredes inueniunt filij Masie, q tamen non sunt grauati erga pauperes, faciunt semel perpetuo deficere cōditionē fideicommissi pauperū, etiam in. d. dimidia que fuerat Antonie, ad eos tanꝙ solos mō heredes testatoris reuersa. imo si subtiliter attendas, fideicommissum pauperum non fuit impositū, vt nec imponi possit, filijs Masie, sz in casuz quo Masia superuixerit Serio fratri suo: put accidit, fuit in effectu impositum dicte Masie ad quam vel eius heredē, portio temporaliter relicta Antonie erat omnino post mortē Antonie reuersura. Sola ergo Masia in effectu hoc casu inuenit grauata sub conditione que defecit: ergo pauperibus nullū ius cōpetit. Preterea mēs testatoris ex verbis satis est expressa ꝙ nullo mō voluit substituere pauperes i aliquo, ꝙdiu superuixissent liberi ex filio vel filia sua, vt valde pudendum ⁊ deploratum fuerit hoc consilium Alexan.

c ¶ Pia. imo vt not. doc. cōiter in. l. precibꝰ. C. de impub. ⁊ alijs. Soci. in. d. l. cū auus.

d ¶ Secus. j. lib. v. consi. clxxv. nu. vij.

e ¶ Alios. vides ergo ꝙ Alex. semp psupponit ⁊ assumit ꝙ Antonio poterat disponere de dimidia sibi relicta, ⁊ tralmittere ad quoscūq; heredes, qd est falsissimū: cū relictū factū Antonie esset ab initio limitatū ad eius vitā: ⁊ sic ea mortua reuersurū ad heredes grauati videlicet Seuerij, nō iure substitutiōis, sed iure temporalitatis, seu iuris Antonie finiti ⁊ resoluti, vt infra lib. v. cōsi. clxxiij. filij autē Masie sunt veri heredes mediate dicti Seuerij.

post mortem eorũ absq; nomine collectiuo. quia non esset dictum si vterq; decesserit prout etiam non fuit appositum nomẽ collectiuum in casu dicte substitutionis, ⁊ cum dicta decisione Bal. in. d. l. penulti. sum solitus transire, ⁊ legendo ⁊ cõsulẽdo, ⁊ ab alijs approbatur, saltem quando nõ est adiectum nomẽ collectiuum prout etiam nõ fuit adiectum in casu nostro. ¶ Et pro eadem opi. facit id quod concludit Fulgo. in dicta. l. penult. dum dicit, qđ si in casu dicte. l. penult. frater superstes nõ potuisset succedere fratri premortuo abintestato, vt quia erãt fratres ex diuersis patribus, ⁊ extabat mater primi moriẽtis, que in successione preferẽ illi fratri non vtrinque coniuncto, vt in aut. defuncto. in verbo, vtrinq; coniuncti. C. ad trebel. ⁊ expresse in corpore vnde illa aut. sumitur, ⁊ no. gl. ij. in. l. j. ff. de iur. ⁊ fac. ignoran. admitterẽ incontinenti substitutus: quia tũc cessat ratio dicte. l. penultime, que est vt excluditur substitutus quando per exclusionem substituti fauetur fratri superstiti seu illi persone, que ex persona defuncti excluderet substitutũ, sed in casu predicto per exclusionẽ substituti nõ succederent ab intestato dicte Antonie filij dicte Masie: q; Antonia decessit testata, ⁊ alios instituit heredes: igiẽ debet admitti substitutus in casu nostro sicut dicit Fulg. in. d. l. pen. cum quo etiam concordat Pau. de ca. ibi. ¶ Hoc etiam

11 confirmari potest: † quia si pia causa non minus est fauorabilis ꝙ sint descẽdentes, saltẽ illi quibus pro legitima nullum ius petẽdi contra testamentum supererat, vt erãt descendẽtes Masie, vt volui Bart. in repetitio. d. l. j. C. de sacro sanc. eccle. in. j. q. vltime partis principalis. ⁊ Petr. de anchara. in dicto consi. xliij. ergo p eos descendentes nõ debent excludi pauperes substituti, vt probatur in. d. l. heredes mei. §. cum ita. ad trebel. ⁊ ibi declarat Bart. in. iij. opp. vbi si substitutus est pariter dilectus seu par in gradu, excludit quoscũq; alios pares in gradu, quãdo fuit substitutꝰ duobꝰ per hec verba, si vterq; sine liberis decesserit, quãuis secundus tantum decesserit sine liberis, ⁊ ex primo decedente extent liberi, qui erant pares in gradu cũ substituto. ¶ Bene facit quod no. Ange. in. l. pre-

12 cibus. in. ij. colum. C. de impu. ⁊ alijs substi. vbi voluit † qđ sicut tacita pupillaris substitutio excludit matrẽ pupilli quãdo substitutus erat de numero filiorũ testatoris, vt est gl. not. in. d. l. precibꝰ. ita etiã excludit matrem pupilli quando pauperes Christi erant substituti: q; verosimile est quod testator predilexerit animam suam. l. sancimus. C. de sacrosan. eccle. c. cũ infirmitas. de pen. ⁊ remis. ⁊ propriam charitatem pretulerit aliene. l. preses. cũ ibi no. C. de serui. ⁊ aqua. ⁊ illud sequitur Paul. de castro. in. d. l. precibus. vbi dicit dictam decisionem Ange. ibi esse perpetuo menti tenendam, ⁊ valde notandam. ¶ Non obst. etiam quod habetur in. d. l. quidam testamento. cum ibi no. per Bart. quia imo respondetur quod testator in testamẽto est vsus illis verbis, volo ꝙ omnia bona mea deueniant in pauperes. † Secundo ⁊ melius respõdetur quod etiã

13 quãdo testator talibus verbis vsus fuisset, tamẽ satis esset ꝙ conditio substitutionis euenisset in persona vnius tantum. s. Antonie, vt sic in parte sua possit admitti substitutio, vt in. d. §. cum ita. in ver. scitis omnem hereditatem. ⁊ in. l. fi. §. filium. in ver. quicquid. de leg. ij. ⁊ ita firmant Ang. Ioan. de imol. ⁊ Rapha. cu. ⁊ Pau. de cast. in. d. l. quidam testamento. in. d. §. cum ita. ⁊ Pau. de ca. in. d. l. caio. ⁊ Mattheus de matesselanis in suis notabilibus in nota. clxxvij. ⁊ ita sepenumero consului, ⁊ seruari vidi. ⁊ ad dictam. l. quidã testamento. respondetur ꝙ ibi loquiẽ in substitutione vulgari in qua testator videẽ voluisse oseruare ius accrescendi inter coheredes, disponẽdo ꝙ substitutio non habeat effectum nisi in toto: sed nos loquimur in fideicõmissaria substitutione, que habet effectuz post aditã hereditatem. l. ille a quo. §. fi. de testamentis. ff. ad Treb. quo tempore cessat ius accrescẽdi iuxta regulam. l. j. §. fi. cũ. l. seq. ff. de vsufruc. accre. ⁊ in hac substitutione fideicommissaria redditur ratio per iurisconsultum in. d. §. cum ita. scilicet ꝙ qua ratione testator voluit substitutũ habere totam hereditatẽ eueniẽte casu substitutionis in persona vtriusq;: ita videtur voluisse qđ substitutꝰ habeat partẽ quando conditio substitutionis euenit in persona vltimi decedẽtis tantũ si ad illum tex. non videtur posse respõderi, nec per aliquem rñdetur. põt etiã respõderi ad dictam. l. quidam testamento. quod ibi hoc operatur dictio, neq;, dũ testator dixit, si neq; Florus, neq; Sophia heredes erunt ⁊c. nam illa dictio, neq;, requirit cõcursum vtriusq;, vt. l. si qs ita stipulatus fuerit. x. aureos. ff. de verbo. oblig. l. si is qui ducẽta. §. itẽ si pater. ff. de reb. dub. ⁊ ista in proposito nostro magis communis opin. a qua in iudicando non est discedendũ, vt vbique traditur. Ex quibus concludo ꝙ habet locum substitutio facta de pauperibus Christi circa partem Antonie. Alex.

Consilium. XCIII.

Alias cõsultus respondi circa substitutiones factas in testamẽto Menzutij pauperes Christi esse vocatos substitutionẽ vltimo loco factã in parte relicta Antonie sorori testatoris, ⁊ nullo modo venire ad illã partem hereditatis filios ⁊ heredes domine Masie filie dicti testatoris. ¶ Modo autẽ sentio nõnullis videri quod nullo modo pauperes admittanẽ, sz heredes Antonie eo presertiz, quia dicta substitutio facta de pauperibus videtur facta in casu quo post mortẽ Seuerij decedẽtis sine liberis, Masia etiã decederet sine liberis: ⁊ deinde decederet dña Antonia. ⁊ sic cũ dicta substitutio facta fuerit copulatiue sub illa conditione si post mortem decedentis sine liberis, decedet etiam Masia sine liberis, ⁊ decederet etiã ipsa Antonia: merito cum non copulatiue euenerint omnes dicte cõditiones, q; Masia non decessit sine liberis, nõ debet habere locũ substitutio. l. si heredi plures. ff. de condi. insti. l. si

1 is q ducẽta. §. vtrũ. ff. de reb. du. ¶ † Qđ autẽ fuerit facta substitutio sub duabꝰ conditionibus copulatiue, videtur cõstare ex illis verbis testamẽti ibi dũ dicitur, ⁊ ipsa Masia decedente in pupillari etate, vel postea quãdocũq; sine filijs post mortem dicti Seuerij sibi scilicet Masie substituit dictam dñam Antoniã in vita sua tantum, si extiterit. si vero dicta domina Antonia nõ extiterit, scilicet post mortem Masie decedẽtis sine liberis, aut ipsa domina Antonia decesserit post mortem dictorum Seuerij ⁊ Masie, voluit atq; mãdauit post mortẽ dictorũ Seuerij ⁊ Masie decedentium sine liberis, ⁊ dicte domine An. Bartolum ⁊ Iacobum Ioã. masini habere de bonis suis libras ducentum, ⁊ Masium fabritij habere alias libras ducẽtum, residuum vero bonorum vendi ⁊ dari pauperi

2 bus ⁊c. ¶ † Pro hoc facit arg. a contrario sensu quod procedit in vltimis volũtatibus. l. aliquando. ff. de condi. ⁊ demon. l. si legatum pure. ff. de adimẽ. leg. igitur si testator voluit admitti pauperes in casu quo cõcurrerent dicte conditiones, sequitur quod illis conditionibus non concurrentibus, voluit eos esse exclusos. ⁊ quia de mẽte testatoris videẽ fuisse substitutos pauperes Christi ipsi Antonie, nisi qñ ad dictam Antoniã peruenissent omnia bona testatoris, ⁊ sic etiaz dimidia iam deuoluta ad Masiam, quod quidã contingere non poterat nisi dicta Masia priꝰ decessisset sine filijs, ⁊ sic fuisset locus substitutioni facte de ipsa Antonia dicte Masie, vt ostẽdũt verba substitutionis facte vltimo de pauperibus Christi in residuo bonorum, per quod residuum venit totum. l. ij. C. de heredi. institu. l. ceterorum. de verbo. significa. l. idem quoque Sabinus. ⁊ l. qui militabat. §. fi. cum duabus legibus sequentibus. ff. de heredi. institueẽ. nam illo residuo seu toto non poterat grauari dicta Antonia, nisi esset ipsa notata cum effectu nõ solum ad suam dimidiam, sed etiam ad aliam dimidiã in qua ipsa fuerat substituta Masie. facit. l. Titia seia. §. seia liberis. de leg. ij. quod not. Bar. in dicta. l. vel singulis. ff. de vulgari ⁊ pupilla. ¶ Et non videtur obstare id quod habetur in l. heredes mei. §. cum ita. ff. ad Trebel. sufficit ex coniecturata mẽte testantis quod cõditio copulatiue lata in tempus mortis duorũ copulatiue nominatorũ euenerit in persona vnius. ⁊ sic substitutio locũ habeat in parte illius decedentis, quãuis ille casus fuerit omissus in verbis testatoris, vt ibi, ⁊. l. Lu-

3 cius. §. Caio. cum similibus. ff. ad Trebel. † quia respondetur quod contraria procedunt quando substitutio fuit facta pluribus, ⁊ euenit cõditio substitutionis in persona vnius: sed in casu nostro nõ fuit facta ipsi soli Antonie sub pluribus conditionibus copulatiue, que nõ euenerunt copulatiue, ⁊ sic iste casus non videtur omissus a testatore, imo videẽ prouisus saltem a contrario sensu verborum, vt dixi, merito tunc substitutio facta in vno casu non debet extendi ad aliũ casum, tanquam contrarium ⁊ dissimilem. argu. l. si ita quis substituerit. ff. de vulgari ⁊ pupil. ⁊ quod ibi Barto. ⁊ quod nota. Bart. ⁊ Ange. in. l. j. eod. titu. dum tractat an substitutio facta in vno casu extendatur ad alium: ⁊ in. l. si mater. eo. tit. §. j. facit. l. cõmodissime. cum si. ff. de libe. ⁊ posthu. ¶ Sz his non ob. puto de iure veriorẽ esse cõclusionem quam in priori cõsilio approbaui, scilicet qđ nõ possint succedere heredes Antonie nec fi-

4 lie Masie. † ⁊ de heredibꝰ Antonie vt excludanẽ ptz ex verbis prime substitutionis facte Seuerio dũ testator dixit ⁊ in alia dimidia dñam Antoniã eiꝰ sororẽ in vita sua iñctis not. p Bar. in. l. titia cũ testamẽto. §. fi. de leg. ij. in ver. quero. quid si tẽpore quo vnꝰ decedit, vt in alio cõsilio dixi, ⁊ ad ibi not. p Bart. nõ sentio dare responsum per tenentes ꝙ admittantur

heredes

heredes Antonie.tã filij Masie ꝙ heredes Antonie.etiã ptz qr in parte dilata Antonie nõ sunt nominati dicti filij Ma sie ad heredes Antonie,neqꝫ dispositiue,neqꝫ sub cõditione: ergo nõ possunt venire ad id ad qð non sunt vocati.l.filius a patre.§.si quis.ꝛ.l.gallus.§.idem credendum.ff.de lib.ꝛ post hu.saltem cum predecesserit Masia ante cõditionis euentuꝫ substitutionis facte dicte Antonie.l.vnica.§.finaũt aliqđ sub
5 conditione.C.de cad.tollẽ. ¶ † Preterea testator magis dilexit pauperes Christi ꝙ filios Masie.ptꝫ maxime ex his que
a continent in dicto testamẽto in ver.si vero[a] dict⁹ Seueri⁹ ꝛc. vbi testator prouidit ꝙ si Seuerius filius testatoris institut⁹ decederet i pupillari etate,vel postea quãdocũqꝫ sine filiis nõ extantibus,predicta Masia ꝛ Antonia seu altera earum tũc ꝛ eo casu voluit vltra dictas libras ducẽtas quas peruenire voluit ad dictos Barto.Jacobũ ꝛ Masium residuum bonorũ suorum dari pauperibus Christi,amore Dei,põderanda sunt illa vba,vel altera earũ.qr p hoc apparet ꝙ si etiã Masia sola decessisset añ Seueriũ cũ liberis vl' sine liberis,debuissent admitti pauperes exclusis liberis Masie.ꝙ autem testator in.d.ver.si vero dictus Seueri⁹ ꝛc.nõ fecit distinctionẽ an Masia decessisset cũ liberis vel sine,patet:quia nullam de li
6 beris Masie mẽtionẽ fecit. ¶ † Nec talis cõditio.s.sine liberis decessit,subintelligitur nisi in dispositione in qua testator filium vel filiã suam grauasset restituere hereditatẽ post mortem ipsius filij vel filie:qr subintelligitur si ille filius vel filia grauatus vel grauata decesserit sine liberis.l.cũ au⁹.ff.de condi.ꝛ demõst.l.cum acutissimi.de fideicõ.l.generaliter.§.j.C.de insti.ꝛ substi.ꝛ dicta verba in ver.si vero dictus Seuerius.nõ cõtinent grauamen iniunctũ Masie de restituendo post mortem Masie.cũ igitur apparet ꝙ testator magis dilexit pauperes ꝙ filios Masie.ꝛ multomagis quam heredes Antonie non possumus dicere qð filij Masie vel heredes Antonie sint melioris conditionis in excludendo pauperes.l.Publius.§.fi.ff.de condi.ꝛ demon.l.fi.de insti.ꝛ substi.sub cõdi.fa. ¶ Et si aliter diceremus,reputaretur absurdũ.s.ꝙ magis dilectus excluderetur a minus dilecto ꝛ ideo etiam ne assumat
7 dicta absurda interpretatio†,si expedit,verba ĩpropriari vñt ne dicta absurditas sequat,vt notabiliter voluit Bart.in.d.l.gallus.§.etiam si parente.ff.de libe.ꝛ posthu.ver.quero iuxta predicta,testator instituit filium ꝛc.vbi querit qd si testõr instituit filium,ꝛ si decederet sine liberis substituit Titiũ ꝛ ei⁹ heredes,ꝛ contingit ꝙ dictus filius decesserit sine liberis supstitibus heredibus extraneis,an extranei heredes Titij admittant ex substitutione,ꝛ dicit ꝙ non:qr al's sequeret absurdũ ꝙ testõr videret ꝑtulisse extraneos heredes substituti heredibus filij primo instituti,ꝛ magis dilecti,contra.d.l.Publius.ꝛ sic licet appellatione heredis veniant extranei ex propria significatione.l.in annalibus.C.de lega.ꝛ.l.sciendũ.ff.de ver.si.tñ hoc casu impropriabitur illa dictio heredẽm,ꝛ accipitur pro descendentibus tm̃,ne resultet dictum absurdum.ar.l.ex facto.§.fi.cũ ibi not.ff.ad treb.ꝛ ita dicit tenuisse Richar.malum.ꝛ cum Barto.transit Bal.in.c.j.de not.succes.feu.ꝛ in d.§.etiam si parente.ꝛ magis communiter moderni quo ad casum nostrũ.s.qñ resultaret dicta absurditas,qð minus dilectus preferetur magis dilecto.ita ẽt tꝫ Raph.tu.in.d.l.ex facto.§.fi.ꝛ Ful.in.d.l.generaliter.in prin.ꝛ in.d.l.cum acutissimi.vbi dicit ita se habere cõem opi.ita ẽt cõsuluit Ange.consilio.clxxxv.incip.charissime frater.ꝛ Joan.de platea in.l.j.§.fi.liberalitatis imperialis socius.lib.x. ¶ Et propterea dicit bar.in.d.§.etiam si parente.†ꝙ si testator dixit.substituo
8 Titium ꝛ eius filios ꝛ heredes,ꝙuis secundum rigorem verborum debeat filios tm̃ vel heredes tm̃ ex natura illius copulatiue cadentis inter duo collectiua nõ respectu vnius substãtie.l.ea tñ adiectio.ff.de leg.iij.tũc illud ẽst verũ nisi resultaret intellectus incongruus,ꝛ ꝯ mentem testantis,vt qñ resultaret quod minus dilectus a testatore ꝑferretur magis dilecto, vt est dictũ. ¶ Quod aũt debeant admitti pauperes probatur ex his que proxime dixi:quia fuerunt magis dilecti ꝛ expressius probat,qr decedente Seuerio sine liberis,testõr post mortẽ Masie decedentis sine liberis,ꝛ domine Ant.substituit pauperes Christi.lꝫ ergo ꝯdõ substitutionis euenerit solum in persona Antonie,non in persona Masie,qr decesserit cum liberis,debet habere locum substitutio,vt probatur i.d.l.heredes mei.§.cum ita.ꝛ plenius deduxi in consilio primo.
9 ¶ † Solum restat respõdere ad ea que in ꝯrium superi⁹ fuerunt allegata.ad que respondeo.ꝛ primo nõ obstat dũ dicebatur per.l.si heredi plures.de condi.insti.ꝙ non euenerunt copulatiue omnes dicte cõditiones:qr respondeo ꝙ ar.specifice format Sali.in.l.pe.C.de impub.ꝛ aliis sub.ꝛ ibi rñd.ad.d.l.si heredi plures.fallit in casu.d.l.heredes mei.§.cum ita.ꝛ in materia.d.l.pe.iunctis ibi no.per gl.fi.ꝛ docto.ibi vbi licet sit facta substi.fideicõmissaria vel pupillaris,que collata sit post mortem dominorũ collectiue,puta qr dictum sit,si ambo.scꝫ Titius Sẽpronius heredes decesserint in tali etate,vel sine liberis substituo talem.nam lꝫ illa dictio collectiua importet qð vtraqꝫ cõditio,scꝫ mortis vtriusqꝫ debeat impleri inspecta propria significatione verborũ.tñ si cõditio defecit in psona primi decedẽtis,sed verificata est in persona secũdi,habebit locũ substitutio quo ad illã partẽ hereditatis,que peruenit ad illã in cuius persona fuit verificata cõditio,ꝛ ideo ꝓm eñ.d.l.si heredi plures habet locũ in conditionibus oĩno extrinsecis.secus in conditionibus intrinsecis ad substituendũ. de quibus loquitur dictus.§.cum ita.ꝛ.d.l.pen.iuncta glossa quia in istis cõditionibus debet attendi qua mente,ꝛ qua ratione sunt apposite.vnde qr intẽtio testatoris qð fuit eo casu quo predecessisset Masia sine libe.superstite Antonia partẽ propriam,ꝛ partẽ Masie:ꝛ ideo tũc voluit vt totum restitueret pauperibus Christi eadẽ ratione presumit lex de mẽte testatoris fuisse ꝙ eo casu quo cõtingeret ꝙ Antonia nõ haberet nisi suã partẽ dimidiã:vt qr Masia oĩno decederet sine liberis deberet restituere pauperibus Christi dimidiam ipsius Antonie,hec est formaliter ratio reddita per iuriscõsultũ in d.§.cũ ita.que in hoc ꝓm doct.nõ reperitur alibi. ¶ Unde ad hoc vt fieri potuisset erogatio toti⁹ hereditatis in pauperes, bene voluit testator qð omnes conditiones copulatiue cõcurrerent:qr aliter nõ poterat fieri erogatio vtriusqꝫ dimidie,sed quo ad vnã dimidiã.scꝫ Antonie nõ fuit necessarius ꝯcursus oĩm cõditionum:vt in.d.§.cum ita.ꝛ hec est vera ꝛ tuta rñsio.
10 ¶ † Preterea copulatiua ꝛ,ꝛ alie dictiones nõ retinent suã propriam naturã:qñ si retinerent suã propriã naturam,resultaret absurditas ꝛ cõtra mentem testantis,vt qr resultaret ꝙ minus dilectus testatori preferret magis dilecto,vt no.Bar.in.d.§.etiam si parente.ꝛ retuli supra:ꝛ similiter videmus qð rõne dicte absurditatis vitande disiũctiua resoluitur in coniunctiuã ex presumpta mente testãtis.l.si is qui ducenta.§.itẽ si pater.ff.de rebus dub.d.l.generaliter.in princip.ꝛ no.Bar.in.d.l.si is qui ducenta.§.vtrum.dum opponit de dicto.§.itẽ si pariter.ita pari ratione esse debet. ¶ Sed si nos diceremus quod dicte omnes conditiones copulatiue essent necessarie ad substitutionem pauperũ,respectu dimidie relicte dicte Antonie.sequeret ꝙ pauperibus Christi ꝑferrent filij Masie seu heredes Antonie,qui min⁹ dilecti fuerũt a testatore ꝙ
11 pauperes,vt supra ꝓbaui. ¶ † Accedit quia prouisio facta in vnum casum extẽditur ad alium.in quem testator prouidisset si de eo cogitasset.tex.est quẽ ita ibi summat Bart.in.l.Titi⁹.§.j.ff.de libe.ꝛ posthu. ¶ Et per hoc sublatũ obiectum quod deducebatur de argu.a cõtrario sensu testatoris,patet quia in d.§.cũ ita.testator dixit ꝙ si vterqꝫ filius testatoris sine liberis diem suũ obierit,vniuersalem hereditatem ad neptã meaꝫ volo peruenire.ꝛ sic a contrario sensu resultaret ꝙ si nõ decedat vterqꝫ sine liberis,sed vnus tãtũ nõ debeat hereditas peruenire ad neptem,ꝛ tamẽ ibi dicitur cõtrarium quo ad parteꝫ que peruenit ad illum filiũ,qui decessit sine liberis,ꝛ hoc propter presumptã mentem testantis que intelligit fuisse ꝙ sicut quando tota hereditas perueniret ab vltimo decedẽte,deberet tota hereditatẽ restituere substituto,ita eadem ratione qñ non perueniit nisi dimidia debeat illam dimidiaꝫ restituere.ꝛ ideo non ob.ꝙ dictus testator substituendo Antonie pauperes in residuo,ꝛ sic in toto nõ videtur voluisse substituere,nisi postꝙ Masia decessisset sine liberis.ꝛ si tota hereditas deuenisset ad masiã:qr dico hoc esse vnũ quo ad hoc vt pauperes totum petere possent.ꝛ sic quo ad hoc hꝫ locum argumentum a ꝯrio sensu. Sec⁹ quo ad hoc,vt dictã dimidiã petere possent est vt casus i.d.§.cũ ita.in ver.omnẽ hereditatẽ,cui nõ puto posse bene responderi. ¶ Nec contrariũ dicit in.d.§.Seia libertis.ꝙ ibi not.Bar.cũ similibus:qr ibi solũ dicit ꝙ substitutio facta vltimo decedenti in toto fundo prius relicto duobus,operatur ꝙ primo decedens grauatus partẽ suaꝫ restituere collegatario superstiti:ꝛ vltimo decedẽti,ꝛ ꝺ hoc nõ q̃ritur in casu nostro,imo clare prouisum fuit per Menguttiũ testatorẽ ꝙ portio illius mulieris,que primo accederet,peruen
12 iret ad superstitem. ¶ † Non ob.rñsio data ad.d.§.cũ ita.ꝛ ad.d.l.lucius.§.caio.s.ꝙ ibi loquit in substitutiõe facta duobus lꝫ in casu nostro substitutio pauperũ fuit facta vni.s.Antonie:quia dato ꝙ hoc est a perte cõtra text.in.d.§.cuꝫ ita.nã ibi testator primo ĩstituit duos filios suos,ꝛ fecit primã substitutionem reciprocã inter eos.disponẽdo ꝙ si vnus eoruꝫ precederet sine liberis,restitueret fratri suo,postea subiũxit ꝙ si vterqꝫ filius decederet sine liberis,volebat omneꝫ hereditatẽ ad neptẽ suã peruenire.que vltima substitutio intelligitur

a ¶ Si vero.respondeo primo quod si euenit casus hui⁹ clausule sed prioris. Scðo ꝙ hec posterior clausula dꝫ intelligi scðm priorẽ in qua clare quoscunqꝫ liberos suos pauperibus pretulit et ne statim videat voluntatẽ expressam mutare.

facta illi ex duobus qui vltimo decederet.⁊ hoc tā in portione ipsius vltimo cōcedentis,quā in portione primi decedētis que ex prima substitutione recepta peruenisset ad illū vltimo decedētē.⁊ sic ibi illa vltima substitutio facta in effectu vni ex duobus tantū,scꝫ illi qui vltimo decederet,lꝫ esset relata ad duos,id est,ad vnū ex duobus quē contingeret vltimo decedere,vt ibi etiā expresse dicit Pau.de ca.⁊ probat,licet ipse nō allegaret in.l.codicillis.in prin.⁊ ibi not.Bar.ff.de vsufruct.lega.⁊ not.glo.in.l.si pater impuberes.ff.de vulg.⁊ pupilla.⁊ saltē hoc clare procedit in casu.d.§.cum ita.scꝫ quod ibi vltima substitutio esset in effectu vni tantū facta,cum ibi precesserit alia substitutio reciproca per quā erat prouisum ꝙ pars filij,primi decedētis perueniret ad aliū fratrē superstitem:⁊ tñ ibi ꝙuis nō eueniat copulatiue ꝙ vterqꝫ decedat sine liberis,vt sonabant verba vltime substitutionis,nihilominus pars que obuenit illi in cuius persona verificata est cōdictio mortis expressa a testatore,debeť substitutio:ita ergo esse dꝫ in casu nostro in quo similiter facta fuit substitutio reciproca inter Masiā ⁊ Antoniam,⁊ postea fuit facta substitutio pauperū,scꝫ post mortem Seuerij ⁊ Masie decedentium sine liberis,⁊ post mortē dicte Antonie,vt cantant verba testamenti,⁊ sic mortuo Seuerio sine liberis,⁊ mortua Antonia,debeť pauperibus pars Antonie,lꝫ non euenerit illa conditio in persona Masie qȯ decesserit sine liberis. ¶ †Sentio insuper pro parte filiorū Masie allegari ꝙ posito ꝙ filie Masie nō excludant in totū pauperes Christi saltē debeant excludere vsqꝫ ad legitimā debitā in hereditate Mengutij aui materni,sed eorum allegatio si ita est,videtur esse valde fragilis.nam aut ipsi petunt legitimā ex persona matris:⁊ clarū est ꝙ eis nulla debetur legitima.qr extante matre tēpore mortis Mēgutij ipsis nepotibus nulla debebatur legitima,qr legitima est portio eius qȯ debetur abintestato.l.parētibus.C.de inoffic.testa.⁊.l.Papin.§.quoniam autem quarta.ff.eod.titu.sed si Mengutius decessisset abintestato,dicti nepotes eius nihil ex eorū persona habituri fuissent vt in auť.de heredi.abintesta.iuxta prine.cum simi.aut volūt venire ex persona matris ⁊ non possunt:qr matri eorum debet imputari in legitimam dos quam habuit.l.quoniā nouella.C.de inoffi.testa. ¶ Itē debet imputari in legitimā portio hereditatis quā ipsa Masia habuit ex substitutione fideicōmissaria facta Seuerio,vt singulariter decidit Bar.in.l.in quartam.in pen.q.ff.ad legē Fal.per.l.quoniam in prioribus.C.de inoffic.testa.⁊ non obstat.l.sancimus.§.repletionem.C.de inoffi.testa.in verbo.ex substitutione.qr intelligitur de substitutione facta in legato non in hereditate,vt ibi per gl.⁊ per Bar.in.l.in quartam.in pen.questione.cum Bar.ibi transeunt cōmuniter doct.ad casum nostrum. ¶ Preterea statuta cōmuniter per Italiā consueuerunt abintestato excludere feminā,⁊ descendētes per feminas nobiles tēpores mortis defuncti,sed tempore mortis Mengutij extabat Seuerius:ergo si decessisset ab intestato Mēgutius nō potuisset succedere Masia:igiť nulla sibi debetur legitima,qr legitima non debetur nisi illi qui potuisset succedere abintestato,cū sit portio eius quod habiturus esset abintestato.d.l.parentibus. ¶ Ex quibus concludo qȯ multis respectibus excluduntur a petitione legitime. Alex.

13

Et si elegantissime copioseqꝫ

circa premissam dubitationē consultū fuerit per celeberrimū suprascriptū iuris vtriusqꝫ interpretem dominū Alexandrū tartagnum de imol.nec plenitudo indigeat adiectione.vj.di.bene quidā.⁊.l.j.in fine.de do.prele.nihilominus,vt exorantibus morem geram approbando superius deducta ⁊ conclusa per ipsum dominum Alexādrum doctorē excellentissimū attentis potissime per eum deductis,que replicare superfluū magis ꝙ necessariū est.⁊ maxime cōsiderata substitutione dicte Antonie facta per dictionē taxatiuā tantū:siue ad partē Seuerij sine liberis decedentis:siue ad totā,si casus euenisset in personam Masie decedētis sine liberis. Ex qua clare patet testatorem voluisse dictā Antoniam,vel de parte,vel de tota posse disponere,arg.l.Titia cum testamentū.§.fi.de adi.leg.⁊.l.ob es.⁊ ibi not.C.de pred.mino.⁊ per Bar.in.l.cū ita.ff.de cōdi.⁊ demon.⁊ in.l.serui nomine.ff.de vsucap.⁊ per eūdem Bar.in.l.rationes.⁊ ibi gl.notabilis.C.de pbatio.⁊ per gl.in.c.statutum.vbi bonus tex.de rescrip.in.vj.

14

† Que taxatiua bis repetita ministeriū importat vt.l.seruus.ff.de verbo.sig.no.gl.in cle.j.de iure patr.cum si. ¶ Itē,quia si pauperes in totum voluit admitti ad omnia sua bona,⁊ eos predilexit heredibus Antonie,casu quo ad eam deuenisset tota hereditas,multomagis videntur etiam predilecti quādo pars tantum ad illā peruenit per tex.in.d.l.heredes mei.§.cū ita.ff.ad Trebel.qui iudicio meo ponit gladiū ad radicē huius casus. ¶ Et facit qȯ habeť in.l.Publius.ad fi.ff.de cōdi.⁊ demon.

15

¶ Facit etiā † qr in substitutionibus casus expressus trahitur ⁊ omissuꝫ stante idemtitate rationis,per id qȯ habetur in l.gallus.§.⁊ quid si tantum.ff.de libe.⁊ posth.⁊ in.l.mulier.in princip.ff.ad Treb.⁊ in.l.iam hoc iure.ff.de vulga.⁊ pupilla. ¶ Nec obst.quod viderentur ex tacita mēte testantis vocati filij Masie,quia ad hoc responsum est per excellētissimū doctorem supra,que nō replico.ideo de iure dicendum concludendū esse,vt supra dico ego Joannes Antonius bottonus iuris vtriusqꝫ doctor ⁊ canonicus ecclesie sancti Petronij.Bono.ad presens iura canonica in hoc almo studio Boñ.legens,de sola subscriptione ⁊ approbatione requisitus:saluo tamen semper cuiuslibet rectius sentientis consilio.⁊ ad predictorum maiorem expressionem propria manu scripsi,sigillumqꝫ meum apposui consuetum.

Ad subscriptionē duntaxat

amici precibus inclinatus ita dico ⁊ de iure esse affirmo ꝙ p celeberrimum consultorē supra elegantissime enucleatum est ego Troilus de magutijs iuris vtriusqꝫ doctor ordinariā regens cathedram iuris pontificij in hoc primario Boñ.gymnasio in cuius fidem ⁊ testimonium propria manu me subscripsi,⁊ sigillo consueto sigillaui me semper subijciens consilio rectius intelligentis.

Placet in cōsilio excellētissimi

superius consulētis per rationes per eū subtiliter ⁊ copiose adductas,⁊ maxime inquantum voluit quod ipsa Masia non trāsmiserit ius substitutionis fideicōmissarie,etiam ad liberos vt probatur in locis per eum allegatis,reprobata dicta gl.in.l.is cui.de actioni.⁊ obligatio.pro cuius etiā corroboratione adduco Bal.in.c.j.qui suc.tene.el.ij.qui reprobat glo.in.d,l.si is cui.⁊ restringit eam loqui in particulari legato seu fideicommissario,nō autem in vniuersali,quia nunquā illud trāsmittitur sicut est in casu nostro.⁊ pro hoc etiam est casus in.l.si ex pluribus.in fi.ff.de suis ⁊ legitimis.⁊ firmat Joānes de imo.in.l.qui pater.in fine de acquirenda hereditate.⁊ idem dixit in.l.si pater.in quarta.q.C.de insti.⁊ substi.sub cōdi.fac. ¶ Et maxime vbi nulla est facta mētio filiorū ipsius substituti:

16

† qr testator bene pōt facere ꝙ illud qȯ non est transmissibile,transmittatur,⁊ econtra,vt ibi per eū qui allegat textū in.l.j.vt actio.ab heredi.⁊ contra heredes.sed in casu nostro nulla est facta mentio filiorum ipsius Masie in substitutione facta Antonie,vt patet ex figuratione casus supra in themate positi,ergo ⁊c. ¶ Et hoc etiam approbat dominus Antonius in.c.Raynaldus.in.j.col.in fine.de testamē.post glo.ibi in versi.patruis.⁊ Oldra.consil.cxxxj.incipiente quidam habens tres filios.⁊ Ludouicus de roma.consil.xix.incipiente,Viso puncto in proposito.⁊ consili.clxxiij.incipiente,Super puncto premisso ⁊c. ¶ Secundo etiam inquantum ipse affirmauit ꝙ in personam dicte domine Antonie decedentis sine liberis ꝙ pauperes Christi admittantur absqꝫ eo quod euenerit cōditio in personam vtriusqꝫ,scilicet Masie ⁊ Antonie,dato vltra adducta per eum ꝙ idē tenuit Bal.multa adducēdo magistraliter in.c.si pater.in.xviij.colľ.in versicu.quero de vno pro declaratione tex.de testa.li.vj.vbi conclusit

17

† qȯ nunquā est necessarius concursus omnium decedentium,quando sunt substituti pauperes Christi,nisi quando est substitutio vulgaris quando est facta per nomen collectiuū,sed in fideicommissaria,vel pupillari,vel cōpēdiosa semper substitutus admittitur ad partem decedentis,⁊ tantomagis quantū pauperes Christi sunt substituti,ita quod sola illa additione pro nunc sum cōtentus:licet plura adducere possem. Laus Deo.

¶ Et ita vt superius consultū est per excellentissimum dominum cōsulentem,dico ⁊ consulo ego Vincentius de paleotis legū doctor Boñ.ibiqꝫ iura ciuilia legens de sola subscriptione requisitus in quorū fidem me hic subscripsi,⁊ sigillo consueto sigillaui,saluo semper iudicio saniori. Laus Deo.

¶ Casus.

Gentilis Fanutius Margaritam filiaꝫ despōdit Ser Mattheo collenutio eiqꝫ Margarite renūcianti,vt fieri solet,in dotē promisit trecentum ⁊ quinquaginta ducatos auri. Verba renunciationis ⁊ pmissionis dotis ex ipso instrō hec sunt,videlicet. Margarita per se ⁊ suos heredes omni meliori modo ⁊c. Fecit finē.quietationē,remissionem,transactionē ⁊ pactum de vlterius aliquid nō agendo,nec petendo,⁊ nō succedendo Gētili predicto suo patri presenti,⁊ stipulanti pro se ⁊ suis heredibus,⁊ vice ⁊ nomine Raynaldi ⁊ Antonij ludouici filiorū suorum

dicti

dicti Gentilis & fratrem Margarete: & omnium aliorum filiorum suorum masculorum natorum, & nasciturorū, & p heredibus eorundem ipsi Gentili & dote Jacobe sue matri & vxori dicti Gentilis, & in hereditate eorundem tam ex testamēto quā abintestato, & de omni iure & actione reali & personali, quod & quam habet vel posset habere in futurum dictis bonis & hereditate dictorum suorū fratrum, & seu occasiōe sue legitime, seu supplemēti ipsi⁹ aut Trebellianice: seu parte, seu quouis alio colore vel causa, & generaliter de omni eo alio & toto ꝙ petere posset tā ex obligatione ꝙ cōtractu, vel scriptura publica, vel priuata &c. Et hoc pro ducatis trecentū & qnquaginta, quos dictus Gentilis promisit facere & curare quod dicta sua filia habebit ab ipso vel ab alia persona soluente pro dicto Gentili egregio viro ser Mattheo predicto futuro suo sponso pro dote ipsius & cetera. ¶ Asserens considerata cōditione & qualitate dictorum suorum parentū, & facultatibus eorundē esse sufficienter & bene dotata in dicta quantitate &c. Rogat⁹ notari⁹ ad sensum sapientis. Eadem die dictus Gentilis dedit dotem dicto ser Mattheo ex causa dicte promissiōis trecentū, & quinquaginta ducatorum hoc modo, videlicet ꝙ pro ducentum et quinquaginta ducatis cōsignauit bona immobilia & mobilia, que dedit insolutum ipsi ser Mattheo. Pro residuo vero. i. cētum ducatis cessit actiones sibi Gentili cōpetētes cōtra Petrum ipsius Gentilis fratrem dicti ser Matthei absente dicto Petro, cuius cessionis verba ex ipso instrumēto sumpta sunt hec: Dictus Gētilis pater dicte Margarete dedit, tradidit, et delegauit: cessit, & cōcessit in solutum dicto ser Mattheo plenti & stipulanti pro se & suis heredibus ex causa predicte dotis, Petrum fanutium fratrem carnalē dicti Gentilis debitorem dicti Gentilis, vt asseruit ipse secundum ꝙ cōstare asseruit manu ser Antonij alberti notarij publici de pisauro publico istrumento pro ducatis centum, transferens dictus Gentilis omne ius tam proprietatis quā possessionis ciuilis & naturalis vtilis & directe pretorium atq; mistū in dictum ser Mattheum & suos heredes. Ita amodo ꝙ dict⁹ ser Matthe⁹ decetero agere, petere, causare, experiri, excipere, & replicare, cōsequi & se tueri valeat & possit cōtra predictum Petrū & eius heredes quē admodum poterat dictus Gentilis ante presentem cōtractum cedens sibi predicta iura & actiones, vt supra faciens ipsum procuratorem in rem suam. & ponens dictum ser Mattheū in locum suum paciscensq; dictus Gentilis dicto ser Mattheo ꝙ dicta iura & actiones nulli alijs cessit vel cōcessit, ꝙ si sec⁹ appareret ipsū ser Mattheum indemnem cōseruare promisit, & p his omnibus obligauit dictus Gentilis dicto ser Mattheo omnia & singula sua bona mobilia & immobilia, iura, & actiones presentia & futura, & iurauit ad sancta Dei euāgelia tactis scripturis non contrauenire. Econtra dictus ser Matthe⁹ pmit dictam dotē manu tenere & cōseruare, & in casu restitutionis ipsam restituere secūdū formam iuris & statutorū Pisauri promittens iurans &c. nusq; apparet ꝙ dictus ser Mattheus confessus fuerit se habuisse aut recepisse integrā dotem aut dictos centum ducatos pro integra satisfactione dotis. Itē nūꝙ egit, neq; petijt ab eo Petro debitore sic cesso dictos cētū ducatos tempore dicte cessionis, constat illum Petrum nihil possedisse, & nihil habuisse in bonis: imo & tunc tēporis fuisse notorie inopē, & ita decessisse. mortui sunt Gentilis & eius vxor mater dicte Margarete. Itē mortuus est dictus ser Matthe⁹ maritus Margarete: & mortuus est ille Petrus iā sunt plures anni superstite dicta Margareta q̄ nunquā habuit dictus centum ducatos: neque ser Mattheus eius vir pro ipsa iuxta promissionem sibi factam, vt in instrumento renūciationis de quo supra in principio. ¶ Modo stantibus predictis queritur an dicta Margareta possit agere ad dictos centum ducatos contra heredes Gentilis patris sui, & ipsis excussis contra tertios possessores, non obstante cessione seu delegatione seu in solutum datione predicta, & non obstante quod non sit actum contra heredes patris fanutij, & non obstante quod dictus ser Mattheus promiserit dotem conseruare & restituere in casu restitutionis prout in instrumento numerationis dotis continetur. de quo supra. et super his consilium de iure petitur.

Summarium.

1 Delegatio sequens aut nouatio regulatur a primo contractu, etiam facto ex interuallo.

4 Nomen insolutum an quis det simpliciter refert, an vero etiā recipiatur se curaturum vt soluatur.

Consilium. XCIIII. Andreas barba.

Viso puncto & facti contingentia, Mihi videtur de aperto iure dicendum quod Margareta possit agere contra heredes illius Gentilis, & heredibus non existentibus excussione legitime facta contra tertios possessores ad ipsos ducatos centum consequendos non obstante cessione, aut insolutum datione qꝛ nō videt̄ propter hoc liberatus dict⁹ Gētilis ab illo residuo soluendo. & moueor ex instrumento dotis in quo dicit̄, Promisit facere & curare quod dicta sua filia habebit ab ipso, vel ab alia persona soluente pro dicto Gentile. quo casu propter illa verba videtur decisa ista dubitatio, ex eo † quia sequens delegatio aut datio in solutum, aut nouatio regulatur ab isto primo cōtractu, vt voluit Angel. in. l. si quis cum aliter. ff. de verb. oblig. vbi refert Innocent. dicere in. c. innotuit. de eo qui fur. ordi. su. quod secundus contractus recipit declarationē a primo etiam internallo secuto, vt voluit idem Ang. in. l. pacta nouissima. C. de pact. probatur in regula. §. licet. versi. si initiū cōstitutionis demonstratio. ff. de iuris & fac. ign. & quod ibi voluit Bar. & Bal. & dominus Ant. in cle. j. de elec. & tex. in. l. j. C. de impo. lucr. descript. lib. x. vbi dicit̄ a primordio tituli posterior formatur euentus. ¶ Et quod habetur in. l. per retentionem. C. de vsur. per Petrum Cyn. & Bald. qui dicunt † ꝙ vbi primus contractus est preparatorius sequētis, dicta in primo contractu sunt repetita in sequenti cōtractu.[a] vt ibi pulchre loquuntur. ¶ Modo in primo instrumēto dotis dꝛ ab ipso vel alia persona soluente pro dicto Gentile, quo casu declaratur sequens instrumentum nouationis aut delegationis, aut dationis insolutum, vt intelligatur ex primo quo dictus Gentilis promisit facere & curare qꝺ a se, vel ab alio solueretur sibi dos promissa. licet ergo assignauerit dictum suum fratrem ad soluendum eidem prefatum residuum dotis soluende: tamen ille non soluit residuum dotis dicte domine Margarete: ergo non est liberatus prefatus Gentilis ab illo residuo, cum intelligatur ita esse liberatus si ille delegatus soluerit. s; ille nō soluit, ergo remanet prima obligatio firma, quia debuit dare aliam personam soluentem. cum ergo non soluerit illa talis persona delegata, ergo stat prima obligatio firma, & non reuocata nec soluta. Ita ergo habuit effectum nouatio in casu nostro si ille delegatus soluerit: † quia limitata causa limitatum parit effectum. l. in agris. ff. de acquir. rerum domi. nec est opus insistere si hodie fiat nouatio, vt. l. fi. C. de nouatio. an ope exceptionis, vt per glo. & doctores in. l. ij. §. ff. de nouatio. & per Joan. de imo. in. l. penul. ff. de preto. stipulatio. qꝛ non est opus in casu nostro ingredi illum cōflictū disputandi: quia ista nouatio si nouatio dici possit, est limitata si dictus delegatus soluat. ¶ Et adduco Baldum qui indiuiduo decidit hanc questionem in. l. pro debito. C. de bonis author. iudic. possiden. in verbo, extra queritur. † Contraxi cambium cum quodam mercatore in ciuitate Pisaurū hoc modo quod ipse faceret mihi literas cambij ad quendam alium mercatorem in ciuitate Venetiarū, in quibus cōtinebat̄ ꝙ ille deberet mihi soluere, & supra se recipere illud cambiū: quas literas dedi illi mercatori Venetiarū, qui acceptauit literas: & anteꝙ mihi solueret, aufugit.[b] Queritur cuius sit periculum. refert Barto. in. l. singularia. ff. si certum petatur. dicere periculū sit creditoris si campsor Venetiarum, mihi promisit soluere: quia breui manu videtur mihi soluisse, & ego denuo penes ipsum deposuisse. sed ista ratio non videtur vera, quia pecunia non erat presens, nec solutioni parata. Sed Bal. assignat aliam rationem: quia satisfactum videtur mihi, ex quo illum acceptaui numerarium, vt. l. inter causas. §. abesse. ff. mandati. Item tacite est facta nouatio: quia est facta permutatio debitoris. allegat quod notat Bartol. in. l. delegare. ff. de nouationibus. Postea Baldus limitat illam doctrinā Bart. nisi prim⁹ campsor promisisset se facturum[c] et curaturum qꝺ mihi solueretur: qꝛ tūc periculū erit primi campsoris: & nō ipsius creditoris dūmodo reddat suas literas primo cāpsori. argumē. l. dissolute. C. de cōditio. ex lege. Idem dicit si primus campsor erat conscius fuge secundi cāpsoris: qꝛ tunc videtur esse in dolo, nō est liberatus, vt ibi per Baldum. ¶ Modo in proposito iste Gentilis promisit se facturū & curaturū qꝺ habebit ab ipso vel ab alia psona soluēte. s; nō curauit ꝙ soluerēt eidē ab eo quem delegauit: ergo remanet obligatus. & qꝛ presupponitur in facto ꝙ ille delegat⁹ non erat soluēdo: ergo dolose delegauit: & p cōsequens ista doctrina apponit gladiū ad hanc dubitationē. & si quispiā opponeret quod satis videtur curasse qꝺ sibi solueret ex eo quia cessit actiones

a ¶ Contractu. alexan. s.

b ¶ Aufugit. adde Alex. l. si cum dotem. §. cū mulier. solu. matrimo.

c ¶ Facturum. Ad de Bald. consi. cclxx. li. j. Pau. cōs. clxx. li. ij. j. lib. vj. consi. cxlij. in fin.

suas contra illū debitorē, q2 ad hoc respondeo quod in dicto instrumento fit mētio de ducatis triginta quinq3: ⁊ postea dicitur quos dictus Gentilis, ⁊ refert ad ducatos: promisit curare ⁊c. †quo casu licet verbū, solutio, sit largissimū, vt. l. solutionis. ff. de verb. signi. tamen quando adiungitur istud verbū pecunia, restringit illud amplum significatum ad pecuniam, vel ducatos soluendos, ⁊ capitur stricte. Ista est doctrina Barto. in. l. solutionis. ff. de verborum significat. quod dictum examinaui in rubrica de solutiōibus. ⁊ recte facit quod voluit Bal. in. l. j. ff. qui satisdare cogantur. cum ergo promiserit ille Gentilis quod curaret quod soluerent ducati, debuit ita adimplere quod ducati residui soluerentur. ⁊ sine multiloquio, ista videtur pura veritas, ⁊ indebita quod dicta Margareta agere possit contra dictos tertios possessores, ⁊ ita concludo nulla excussione facta supremo principi Deo gloria sit ⁊ in perpetuum. ¶ Et vt superius scripsi dico ⁊ consulo ego Andreas Barbatia eques ⁊c.

Consilium. XCV. De eadem re.

Ponderatis his q̄ in themate narrantur. ¶ Puto veram ⁊ indubitatā esse conclusionem quod Margareta ad dictos cētum ducatos agere possit contra heredes dicti Gentilis, ⁊ ipsis excussis ⁊ inuētis nō soluēdo contra tertios possessores bonorū dicti Gentilis in dicta obligatione comprehensorum, nō obstantibus supra narratis, ⁊ maxime ex infrascriptis. ¶ †Et primo quod dictus ser Mattheus ad solutionē adiectus est. nulla enim verba obligatiua in eum collata sunt, sed solum respicientia solutionem. l. vero procuratori. l. si cum Cornelius. et l. aliquid. ff. de sol. ⁊ tantomagis quia est promissum per dictū Gentilem, sc3 se facturū ⁊ curaturū q dicta Margareta habebit ab ipso Gentile, seu ab alia persona soluente pro ipso Gentile dicto ser Mattheo. ⁊ sic est alternatiue promissum q̄ ipsa Margareta habebit a gentile seu ab alio ei soluente nomine Gentilis que verba etiam clare ostēdunt q ser Mattheus est adiectus ad solutionem. l. eum qui ita. §. qui sibi. ff. de ver. obli. ⁊. l. caius. ff. sol. mat. cum si. ¶ Et cū Gētilis pmiserit ex causa dotis dicte Margarete sue filie se facturū ⁊ curaturū q dicta filia habebit ab ipso Gentile seu ab alia persona soluēte p ipso Gētile: †talis promissio facta inter patrē ⁊ filiam ex cā dotis obligat efficaciter, vt. l. Pomponius philadelphus. ff. famil. ercisc. ⁊ not. in. l. ij. C. de inoffi. dona. ⁊ probatur in. l. si pro te. a contrario sensu. C. de do. promis. ¶ †Et tanto fortius si interuenisset iuramētū in dicto cōtractu: per id quod habetur in. c. quamuis. de pact. in. vj. ⁊ in. c. cū iuramēnto. de homi. ⁊ ibi no. doct. ⁊ per no. per Bal. in. l. fi. C. pro don. ⁊ in. l. si donatione. C. de collat. ⁊ in repeti. l. ij. in charta. xix. ff. de iureiuran. in repetitio. ¶ †Modo ita est q ille qui habet potestatē recipiēdi solutionē pro alio, non pōt nouare illam obligationem sine alio mandato illius creditoris ad quē negotiū pertinebat, ⁊ ad cuius creditoris vtilitatē solutio predicta fieri pōt, vt est casus in. l. si debitorem meū. ⁊ in. l. cui recte. ⁊ in. l. non ideo. ff. de nouat. ⁊ in. l. non abstulit. C. de noua. ergo dictus ser Mattheus cuius persona nominata fuit ad recipiendum solutionē in cōtractu inter patrē ⁊ filiā celebrato, nō potuit postea sine voluntate dicte mulieris creditricis mediāte aliqua cessione vel delegatione dicto ser Mattheo facta, nouare dictā obligationē acquisitā dicte Margarite absque ei⁹ volūtate. ¶ †Preterea etiam dici posset nullā intercessisse delegationē, sed simplicem cessionē, cum nō interuenerit promissio facta per stipulationē factam cum debitore cōtra quem fiebat cessio: ita probatur in l. delegare. la prima. in fine. ff. de noua. ⁊ in. l. iij. C. eo. tit. ¶ Et per hoc pt3 nihil ad rem facere quod dictus ser Mattheus pmiserit dicto Gētili dictam dotē conseruare ⁊ restituere in omnem euentum dotis restituende secūdū formam statutorū loci q2 cum in ea promissione nō interuenerit cōsensus dicte Margarete. Cui dubiū q ille actus per alias personas sibi nō preiudicat. l. si vnus. §. ante omnia. ⁊. l. fi. ff. de pact. ⁊ aperte probatur in. d. l. si debitorē. cum concor. ¶ Accedat ad confirmationem predictorū, †q2 dictus Petrus Gētilis frater cōtra quē cesse sunt actiones, erat inops, ⁊ nō soluēdo: ergo ⁊c. si dici posset factam fuisse delegationē dicti debitoris pro dote ad preiudicium mulieris saltē tunc ignorantis, vt est tex. in. l. si cū dotem. §. si mulier. ⁊ ibi not. ff. sol. matri. ⁊. l. si quis stipulatus sit Stichum aut Pamphilum. §. fi. cum gl. ff. de verb. obli. ⁊ not. in. l. si is a quo. §. fi. cum. l. seq. ff. vt in poss. lega. ⁊ no. in. l. q debitorē. per gl. ⁊ doct. ff. de fideiusso. ⁊ in proposito dici nō potest qd dicta Margareta sciēs dictū Petrum esse inopē, receperit eum in debitorem suum, attēto quod ipsa nō interuenit in dicta receptione. ¶ Per hoc etiā patet non obstare si diceret qd dicta cessio fuit datio in solutū. ⁊ sic vim solutionis habet. ergo cū posset recipere dictus ser Mattheus solutionem, videtur qd potuerit recipere dictā cessionē. Facit. l. solutiōis. ff. de sol. †q2 dico qd illud pcederet qn recepisset ser Mattheus illud quod debebatur a dicto Gentile, scilicet pecuniā, sed si recepit aliud pro alio sine consensu dicte Margarete, hoc non habet vim solutionis. l. ij. §. j. ff. si certum peta. ⁊ declarat Bart. in l. satisfactio. ff. de solutio. † quando hoc verbū soluere iungitur cum adiuncto, sc3 pecuniam, tunc verbū, soluere, accipitur stricte, requiritur qd tunc interueniat naturalis solutio rei adiuncte ad illud verbū, soluere, ⁊ non sufficit tūc qd interueniat alius actus liberationis, vel ficte solutionis: q2 talis actus nō venit sub appellatione solutionis. l. solutam. in fi. ff. de solutio. ⁊ declarat Barto. in. d. l. solutionis. eod. tit. vnde in proposito videmus q nouatio ⁊ delegatio vice solutionis funguntur. l. quāuis. §. interdu3. ff. ad velleia. ⁊. l. si rem. §. si duo. ff. de nouat. †⁊ tamen ille qui habet potestatem ad vtilitatem alterius solutionem recipiendi non poterit nouare seu delegationem recipere, vt probatur in. d. l. si debitorē. cū aliis. s. ad hoc allegatis. presertim cū receperit debitorem inopē que receptio si liberararet Gentilem donationem saperet. l. cum vir. ff. de iure dot. Constat autem quod dictus ser Mattheus deputatus ad solutionem recipiendam, donare nō poterat. l. fi. in prin. ff. de noua. l. contra iur. §. fi. ff. de pac. l. filiusfa. ff. de don. cum simi. Et propter rei euidentiam, ⁊ non mediocris insuper negotij equitatē arbitror: frustra esset vlteriora scribere. Alexand.

¶ Campsori. Ad de. J. libr. vij. consi. clxxiij.

Consilium. XCVI. Uincentius de paliotis.

In presenti causa omissis superfluis dico quod Margareta potest petere ab heredibus dicti Gentilis eius patris ducatos centum, pro quibus cessit seu delegauit Petrū suum fratrem eius debitorē ser Mattheo olim marito dicte dn̄e Margarete: q2 stat regula in iure tradita: †qd quoties debitor alicuius cedit iura creditori suo cōtra suū debitorem, illo debitore cesso nō soluente non est liberatus primus debitor cedens. hoc primo posuit Bart. in. l. singularia. in. viij. col. ver. ego dico campsori ⁊c. ff. si certum pet. vbi voluit qd si dico campsoriᵃ quod soluat tibi illud qd debeo tibi pro pretio pannorū, vel alia causa q ante iste campsor pmisit tibi: ⁊ tunc ista solutio cedat solutio pecunie, ⁊ sic sum liberatus, vt. l. pupilli. §. j. de solutioni. l. inter causam. ff. manda. Si vero campsor non promisit tibi aliquid, sed solum dixi sibi q solueret tibi: ⁊ tunc non sum liberatus. ⁊ ideo si campsor interim cederet q astutia dicitur fallere, ego adhuc possum recurrere ad primu3 debitorem. ista sunt verba formalia Bartol. ibi Cum ergo presupponatur mihi quod dictus Petrus cessus aliquid non promiserit dicto ser Mattheo, imo erat absens tempore dicte cessiōis: clarū est quod dictus Gentilis non dicitur liberatus, ⁊ ista iudicio meo decidit casum nostrum. ⁊ istud etiā firmat Barto. in. l. delegare. ff. de nouatio. ⁊ Angel. in repe. l. j. xxvj. coll. C. de iudic. ⁊ etiā videtur fuisse intentio Jo. And. in rubrica de deposito. in additio. vbi voluit† q nunq̄ per delegationē seu cessionē factā de debitore itelligit sublata illa obligatio, nisi cōcurrat cōsens⁹ cessi. ⁊ illius qui cedit, que nō sunt in casu nostro. ¶ Hāc etiā sentētiā approbauit Bal. i. l. pro debito. in fi. C. de bo. aut. iud. poss. cuius verba nō refero ne sim trāscriptor, qui etiā magis ad literā decidit casum nostrū, pter verba apposita in instrumēto renūciatiōis Margarete vbi gētilis pmisit facturū q ipsa habebit ducatos. xxxv. ⁊c. ⁊ idē dixit per illum tex. in. l. si literarū. C. de solu. ⁊ hoc etiā tenet Ang. in. l. j. C. etiam ob chirographaria3 pecuniam. ¶ Preterea illa verba apposita in instrumento cessionis dum dicūt quod dictus Gentilis dedit, tradidit, ⁊ delegauit, cessit: ⁊ concessit insolutum ⁊ pagamentum dicto ser Mattheo ⁊c. Inquantum continēt dationē in pagamētū nō preiudicāt. d. Margarete: q2 etiā re vera tradita ⁊ postea euicta agitur. prima actiōe, vt voluit Barto. post glo. in. l. libera. C. de sentē. ⁊ in. l. si quis aliā. de soluti. ergo multo magis quādo nunquam ad manus creditoris peruenerit. ¶ Item nec vi delegationis possunt verificari: quia delegatio non fit nisi promittente delegato. l. nec creditoris. cōiuncta glos. l. j. C. de noua. Sed in casu nostro iste Petrus delegatus nūquā pmisit: quia semper fuit absens. vt. s. dixi. ¶ Nec etiam vigore cessionis possunt

nis possunt verificari:qꝛ per cessionem nõ fit nouatio cũ nõ sit necesse ꝙ cessus consentiat cum possit fieri eo inuito.d.l.j.C.de nouatio.ergo si non fit nouatio non dicit̃ sublata prima obligatio dicti Gẽtilis,q̃ non tollitur nisi aut soluti,que duret aut noua.vt insti.quib.mod.tolli.obli.d.l.libera.Et hanc sentẽtiaʒ approbauit Joã.de imo.in.l.delegare.iij.col.ff.de noua.†vbi dixit ꝙ ꝑ delegatiões qs liberatur:quia similis est soluenti.l.inter causas.§.abesse.ff.mandati.⁊.l.si mandato meo.§.fi.ff.eo.titu.quod dixit esse verum post Ang.ibi quãdo ille q delegat̃ promittit per stipulationem per ea que habent̃ ibi,⁊ in.l.ij.C.de noua.secus si dicit ipse,si ille qui delegat̃ non promittit per stipulationẽ:sed forte cõstituit se soluturũ:qꝛ nec olim nec hodie fit nouatio:⁊ ideo dicit ipse ꝙ cauti debent esse mercatores qui cupiunt omnino liberari qñ dãt alium ꝓmissorẽ qꝛ faciãt qd ille ꝓmittat ꝑ stip.vel quod agant expresse ꝙ fiat nouatio,ꝙ hic non fuit factum.ergo ⁊ ita intelligatur Bal.in.l.fin.C.ad.l.falci.Uincentius de paliotis.

Summarium.

1 Epistola inferioris habentis potestatem legis condende non habet vim legis.⁊ nu.5.
2 Factum aliquid esse vel destinatum non sunt paria.nu.6.7.8.
4 Princeps si venit contra pactum,habetur pro casu fortuito.
10 Princeps pacto contrauenire non presumitur.

Consilium.XCVII.

Alias de facto cõsultus respondi[a] Leonardum de ceratis non teneri facere vllam remissionem Desiderio de grossis ⁊ socijs ꝑ concessione aditiõis datij Macine ciuitatis Parme attento ꝙ nullũ factũ fuerat restaurũ nullaqꝫ remissio per dñm Ducem conductoribus ordinarij datij macine occasione pestis q̃ eo anno fuit in dicta ciuitate Parme attento qd in cõcessione facta ꝑ Leonardũ dicto desiderio ⁊ socijs,actum erat qd quatenus accideret qd pestis eo anno vigeret in ciuitate Parme adeo qd ꝓpter ipsam pestẽ prefat⁹ dux seu agentes ꝑ ducali camera aliquod restaurũ vel remissionẽ faceret ꝓ datio ordinario macine spectãte ad camerã ꝙ tũc in eo casu teneantur dict⁹ Leonardus ⁊ socij facere p̃dicto desiderio ⁊ socijs restaurũ ⁊ remissioneʒ pro ipsa aditione macine cõis parme pro rata eius ꝙ tũc ⁊ eo casu realiter ⁊ actualiter ⁊ cũ effectu faciet dñs dux seu agentes ꝑ ducali camera cõductorib⁹ ipsius datij macine ad camerã spectãtis,nõ aľr alio quouis modo nec casu aliqd restaurũ seu remissionem facere teneant̃:nec obligati sint predicti Leonardus ⁊ socij ꝑ ea q̃ in ipso cõcilio allegã.⁊ ita audiui iudicatum fuisse.¶ Fertur tñ ꝙ in cõtrarium allegabãtur aliqua ⁊ precipue vnũ capitulũ quo cauetur quod datiarij ciuitatis Parme superueniente in ea ciuitate causa pestis q̃ sit notabilis restaurari debeant datiarij secũdũ ꝙ determinauerint ⁊ declarauerit referẽdari⁹ parme ⁊ duo alij eligẽdi ꝑ dños magistros intratarũ ducaliũ ꝑ pte ducalis camere ⁊ tres datiarij aut tres ciues pro vite ⁊ conditionis eligẽdi ꝑ omnes datiarios,quorum declarationi stetur:tam pro parte ducalis camere quaʒ ipsorũ datiariorum stãtibus quibusdam literis regulatarum magistrorũ intratarum ducalium per quas scribitur referendario Parme sub hac forma.Egregie frater honorande nostre intentionis est ꝙ in incantu q modo per vos fieri dʒ ꝓ datijs illi⁹ ciuitatis pro anno ꝓxime vẽturo declarari debeat ꝙ illud capitulũ incautũ,earũ datiariorũ de casu pestis publicari ⁊ ꝙ locũ habeat ⁊ obseruet̃ ꝓut iacet. Qdque datiarijs in causis datiorũ ius summarium fieri debeat vt lati⁹ in dictis literis cõtinetur,⁊ in fine datarum literarum dicitur ⁊ ita obseruari faciat.Et dicte litere vr̃ quod debeãt ꝑ lege seruari:†quia quoties aliquid per epistolam seruari mandatur ab eo qui põt disponere talis epistola vim legis habet.l.itẽ veniũt.§.ceterũ.ff.de pe.here.⁊ ibi no.Ang.vbi per illum tex.colligit qd litere transmisse per principẽ seu per eũ q habet potestatem.l.cõdende debeant ꝑ iure seruari in omnibus causis:⁊ sic inter aľs psonas hʒ vim.l.ꝑ illum tex.⁊c.c.⁊ in causis.de re iudi.¶ Si ergo litere bene emanẽt in eadẽ causa vnde allegat̃ ꝙ ꝑ dictas lr̃as videtur facta remissio,⁊ sic verificata sunt verba instrumenti concessionis facte dicto desiderio ibi dũ in instrumento dicit̃ realiter ⁊ actuaľr ⁊ cũ effectu faciens remissionem prelibatus domin⁹ dux ⁊c.¶ Et ad hoc etiã allegat̃ pro parte Desiderij de grossis ⁊ sociorũ id qd habetur in.l.vestimẽtorum.ff.de auru ⁊ arg.leg.⁊ qd ibi no.docto.vbi apparet†paria esse aliquid factũ,vel destinatũ fieri.Sed ꝑ dictas literas est destinatũ fieri restaurum per agẽtes ꝓ ducali camera:ergo pro facto haberi dʒ.¶ Adducitur etiam ꝓ parte dicti Desiderij qd in fine dictarũ literarũ dicit̃,⁊ ita postea obseruari faciatis,⁊ esse in obseruantia dicitur illud qd est,in esse formato:qꝛ id ꝙ nõ est,obseruari nõ põt:sed id qd,est obseruari potest:qꝛ actus actiuorũ sunt in patiente bñ disposito.⁊ ꝑ hoc informauit allegãtes ꝓ desiderio qd ꝑ dictas literas remissio est facta actualiter,⁊ cuʒ effectu in genere,licet non in specie†⁊ ideʒ debet operari dispositio in genere qd operatur dispositio in specie.l.qui iure militari.ff.de testamẽ.mili.⁊ qd no.doct.in.l.sub pretextu.la.ij.C.de trãsactio.⁊ An.in.l.tres fratres.ff.de pactis.¶ Ad idẽ aducũt:qꝛ illud qd destinat̃ vt futurũ ⁊ mãsum sit florẽtie lʒ sit hic tñ dʒ esse Flo.l.ex facto.§.rerũ.ff.de hered.insti.in clemen.ne Romani.de elec.ergo cũ in dictis literis appareat destinatũ esse qd ob pestẽ futurã fiat restaurũ,ꝑinde est ac si factũ fuisset:qꝛ destinatũ hr̃ ꝓ effecto.l.⁊ si nõ sint.§.infecti.ff.de auro et argẽ.le.⁊.l.fundi.§.fi.ff.de act.emp.⁊.l.fi.in prin.cum gl.in versi.dederit.C.de do.ꝓmis.¶ Adducunt etiã ꝙ illa ꝟba apposita in instrumẽto scʒ actualiter ⁊ cum effectu relata ad superiora nõ possunt capi ꝓ actuali restauratione:qꝛ nõ possumus.l.imponere superiori.c.ij.de maiori.⁊ obediẽ.¶†Adducũt etiã qꝛ si pñceps veniat ꝯ pactũ videtur esse casus fortuit⁹ insolitus.qꝛ princeps tenetur seruare cõuentionẽ.c.j.de ꝓba.⁊.c.j.de na.feu.⁊ no.docto.in.l.digna vox.de legibus.⁊ si qs assumpsit in se periculum casus fortuiti non videtur intellexisse de casu fortuito insolito.l.fistulas.§.tormẽta.ff.de cõtrahẽ.emp.l.Seio.§.medico.⁊ ibi no.Bart.ff.de annuis leg.vnde cũ insolitum ⁊ inauditũ sit qd princeps non seruat pacta:ideo illa ꝟba gñalia apposita in instrumẽto,scʒ nec aliter nec alio modo,non referunt̃ ad istũ casum insolitũ.⁊ etiam illa ꝟba vel alio quouis mõ,non debẽt intelligi de casu insolito ꝑ notata ꝑ gl.in clemẽti.ne Romani.de elec.⁊ illa dictio tũc,posita in instrumẽto,lʒ denotet extremitatẽ tẽporis.l.iiij.ff.de cõdit.⁊ demon.tñ satis est qd illi magistri destinauerũt seruare illud ca.⁊ dicta dictio,tunc,refertur ad illam extremitatẽ,⁊ partes in instrumẽto considerauerunt principem aut officiales ita facturos.vnde si nõ fecerũt nõ debet preiudicare iuri istorum,vt in regula,non debet.in regula,sine culpa.de reg.iu.in.vj.¶ Hec sunt q̃ pro eorum ꝑte allegant.⁊ cum supportatione allegãtis videtur adeo leuia ⁊ fragilia,qd non esset opus respõdere si recte sentio:tamen vt petenti morem gerã breuibus respondebo.¶†Et primo,dum dicit̃ ꝙ epistola inferioris a principe habente potestatẽ.l.condende hʒ vim.l.etiam in alijs causis seu inter aľs personas ꝑ no.per Ang.in.d.c.ceterum.dico in hoc ꝙ veritas est in cõtrariũ,vt tenuit ipsemet Ang.in.l.j.in prin.quem ibi moderni sequuntur.ff.de ferijs.⁊ ibi no.ꝑ gl.in ver.derogare oportet.ꝑ quã dicit ibi Ang.quod licet sententia ⁊ epistola principis in vna cã habeat vim.l.generalis in alijs causis.l.fin.C.de le.l.j.ff.de constitu.princi.⁊.d.c.in causis.tamẽ secus est in inferiori a principe quantũcunqꝫ haberet potestatem.l.condende.vt in gl.p̃allegata.¶ Nec obst.tex.in.d.§.ceterũ.qꝛ loquitur in potestate principis ⁊ ita etiã legẽdo.d.l.j.de fer.sum solit⁹ sequi illam opinio.quã ibi tenet Ange.⁊ reprobare illam quam ipse ponit in.d.§.ceterum.¶ Preterea non puto insistendum circa hoc an habeat vim legis vel nõ qꝛ posito quod vim legis habeat,tamen dico quod per hoc nõ sumus in casu quo scdm formam cõtentorum in dicto instrumẽto debeat fieri remissio Desiderio eo casu quo realiter ⁊ actualiter,⁊ cum effectu fieret remissio ꝑ dominum ducem datiarijs ordinarijs datijs Macine ⁊ pro rata eius restauri quod faciet realiter ⁊ actualiter prefatus Dux.⁊ non aliter nec alio modo qui casus nullo modo est verificatus,vt in consilio per plura probaui. Solum restat respondere ad ea q̃ in contrarium allegantur.¶†Et non obstat quod destinatio habeat̃ ꝓ facto vt in iure supra allegato.quia respondeo ex doctrina quam in isto brocardico articulo tradit Bartolus in lege cetera.§.fin.ff.de leg.j.vbi tractat plenius quam alibi an destinatum habeat pro facto.⁊ Albericus de rosatis secunda parte statutorũ.q.ccv.Et ibi quo ad ꝓpositum dicunt ꝙ si opus destinatum[b] nõ erat adhuc ceptum fieri non habetur pro facto.l.ligni.§.si lignuʒ.⁊.l.lanam.de leg.iij.imo si erat ceptum fieri,tamen illud quod erat ceptum erat adhuc valde remotum ab illi in quo res destinata est destinatio nihil operatur.l.librorum.§.si neque cepti.ff.de legatis tertio.¶ Sed in proposito nostro non erat destinatum ab illustrissimo duce cõductoribus datij ordinarij fieri debere istam remissionem pro isto anno pro quo agitur:⁊ nihil de hoc apparet.⁊ non obstant dicte litere magistrorum intratarum ducalium:qꝛ ille non dicunt plusquam capitulum ipsum nec affirmãt eo

a ¶ Respõdi.s.li.j.consi.iij.

b ¶ Destinatũ ro.cõsi.clxxxviij.fin.ciij.Fran.cre.sing.lix.alex.iaso.d.l.cetera.§.fi.late fel.c.cum adeo.de rescrip.cor.cõs.xlix.lib.iij.And.tiraq.in consu.picto.tira.trac..§.j.gl.vij.nu.cv.consi.seq.

anno de quo agit͂ eẽ aut fuisse notabilẽ pestẽ in ciuitate Parme ꝑpter quã fieri debeat remissio. sed dicũt ꝙ cap. seruari debeat ꝙ etiã fieri debuisset absq ipsis lr̃is. ⁊ sic exprimunt id ꝙ tacite inerat, ⁊ ꝑ cõsequẽs nihil opant͂. l. nõ recte. C. de fideicõ. l. si arrogator. ff. de adop. l. iij. de leg. j. vñ ille litere nihil ponũt in esse: q̃r referũt se ad ca. ⁊ capitulũ loq̃tur sub cõditiõe dũ dicit eueniente casu notabilis pestis, que verba faciũt cõditionẽ. l. a testatore. ff. de cõdi. ⁊ demõ. l. euictis agris. ff. de vsur. ⁊ non erat declaratũ tẽpore quo dicte litere emanabãt quod euenisset casus notabilis pestis, propter quez esset locus remissioni. imo forte tunc nulla suberat pesti: quomodo ergo põt dici q̃ litere dicte ponãt in esse remissionẽ: q̃r illud quod est in conditione habet se ad esse ⁊ nõ esse. l. si pupillus. §. qui sub cõditiõe. ff. de noua. l. cum ad tempus presens. ⁊. l. itaq. ff. si certum pe. l. cũ hi. ff. de iniusto testamento. l. cedere diẽ. de ver. signifi. ¶ Et dũ in literis dicit͂, ⁊ ita obseruari faciatis de necessitate intelligitur eueniẽte. d. cõditione, ⁊ factis declarationibus super remissione de quibus in capitulo, alias nõ esset ita obseruare, vt in. c. cõtinet͂: nisi predicte cõditiones purificãtur de quibus in capitulo ad q̃ fit relatio. l. illa institutio. ff. de cõdi. insti. l. asse toto. ff. de hered. insti. lege si ita scripsero. ff. de condi. ⁊ demon.

7 ¶ † Preterea ad hoc vt destinatũ habeatur pro facto requiritur q̃ deuentũ sit ad aliquod opus non valde remotũ a destinato, vt dixit Bar. in. d. l. cetera. §. fi. ⁊ dixi. s. ¶ Sed ad hãc remissionem realem ⁊ atualem faciendã dicto anno per. d. ducem quam isti dicunt fuisse destinatam, nihil erat preparatum saltem q̃ nõ esset valde remotũ a remissione: nam nõ erat deuentum ad electionem qui haberent taxare remissionẽ, ⁊ nihil penitus actus erat ⁊ litere nihil disponebãt vltra capi. q̃o ergo dici potest q̃ destinatum habeatur pro facto. ¶ Fortius ꝙ hic nulla fuerit destinatio ad istam remissionem faciendam. nam iura que dicũt ꝙ destinatũ habetur pro facto loquunt͂ q̃n is ad quẽ pertinebat dispositio actus erat in proposito faciendi, nõ autẽ animus eius habebat se ad facere: quia tũ diceretur destinatio ad faciendũ: q̃r imo anim⁹ diceretur esse in pendenti cũ nõ magna se haberet ad faciẽdũ. l. his qui destinauit. ff. de rei ven. l. quod in rerũ. §. si non potest. de leg. j. ⁊. d. l. liberorũ. §. sed neq cepti. cũ si. ¶ Preterea alias sequeret͂ ꝙ illa verba apposita in instrumẽto ꝙ tũc ⁊ eo casu dñs actualiter ⁊ realiter ⁊ cum effectu faciet remissionẽ ⁊ nõ alr̃ nec alio mõ fieri debeat per dictũ Leoñ. ⁊c. nihil operarent͂ q̃r attẽto q̃ extabat dictuz capitulũ loquẽs de remissione, deberem⁹ dicere q̃ erat destinat⁹ ergo debet haberi pro facto, attento q̃, vt dixi, litera dictorũ magistrorũ nihil plus operaret͂ quo ad ꝓpositũ quã faciat capitulũ nõ est dicendũ q̃ illa verba instrumẽti maxime tam precisa nihil operent͂. l. si q̃n. in prin. de lega. j. hanc legem. ff. de cõtrahen. emp. c. si papa. de priuilegijs. in. vj. ¶ Rursus

8 responderi potest † quod vbi exigit͂ facti essentia ibi destinatum non habet͂ pro facto. l. in tantũ. cũ. l. se. Etiaz põderat ibi Bald. in illa. l. seq. ff. de rerũ diui. ⁊ pro hoc etiã allegat. d. l. fundi. §. item q̃ insule. ff. de act. emp. idez probat͂ in. l. si nondum. C. de furtis. ⁊ ibi Bal. in fi. ad hoc illũ text. ponderat. ¶ Sed per verba dicti instrumẽti apparet euidenter q̃ contrahentes voluerũt attendi verã essentiã, dum loquunt͂ per illa verba realiter. actualiter cũ effectu faciet. non enim video per que verba magis potuisset declarari q̃ attẽdi debet vera essentia facti, ⁊

9 nõ potẽtiã seu destinatio: † q̃r differẽtia est inter facere ⁊ velle facere. ⁊ facere dicit͂ qui actu facit, facere velle in sola volũtate. lxxxvj. dist. nõ satis. ⁊. c. j. ⁊ ibi not. de eo qui mittit͂ in possess. causa rei seruan. cum concor. ibi allega. vnde videm⁹ ꝙ non sufficit verbalis oblatio. sed requirit͂ realis. l. qui. x. §. idem responsum. ff. de solu. l. seruus si heredi. §. fi. ff. de statu lib. no. doc. in. l. pretor. §. si quis paratus. ff. de operis no. nũcia. ⁊ in. l. acceptam. C. de vsur. cũ simi. ¶ Et nõ obstat. l. fi. C. de dotis ꝓmiss. q̃r ibi ratione subiecte materie accipiebatur verbũ dederit, scilicet destinatione, q̃r si ibi actu dedisset, pater dotẽ pro filia ex ipsa donatione apparuisset de cuius patrimonio datuz fuisset ⁊ sic cessasset questio de qua in illa. l. dubitabat͂. hoc etiã ostendunt verba sequẽtia ibi dum dicit, fecisse ꝓmissionẽ ⁊c. ⁊ sic sequentia declarãt precedentia. l. qui filiabus. in prin. l. si seruus plurium. in fin. de lega. j. Sed in casu nostro verba instrumenti et omnia patiunt͂ secundum propriam significationem verba importare actualem remissionem, ⁊ non predestinationẽ que etiam in veritate nõ interuenit, vt dictũ est. ¶ Et per hoc apparet esse respõsum ad illud quod dicit͂ quod fuit facta remissio in genere, ⁊ quod tantum valet quantũ si esset facta in specie: quia dico q̃ nõ est facta in specie, nec in genere, sed solum eo modo quo cõtinebatur in instrumento predicto. ¶ Cõfirmantur predicta, quia in facto presupponitur ꝙ post tempus allegate pestis cum instarent cõductores datij Macine, ⁊ cogerent integraliter ad soluẽdum, ⁊ quod dux nolebat illum restaurum facere, ⁊ ita fuerũt coacti integraliter soluere: ⁊ sic apparet quod nec re nec destinatione fuit factũ restaurum, sz sufficit quod re nõ fuerit: quia ita vult instrumentum. ¶ Non ob. quod nõ possumus. l. imponere superiori. ⁊ ideo illa vba actualiter ⁊ cũ effectu relata ad superiorem non possunt accipi pro actuali restauratione, q̃r certe hoc nõ est respondere. nam Leonardus non dicit quod ipsi cõtrahentes imposuerũt. l. superiori. Sed quod imposuerũt. l. tractatui ipsorũ, q̃ facere potuerunt. l. j. §. si conuenerit. ff. depositi. l. veteribus. ff. de pactis. ¶ Voluerunt ergo quod ita demũ Leonardus faceret remissionẽ Desiderio, si princeps faceret remissionẽ alijs conductoribus, hoc enim non est imponere. l. superiori. ¶ Nõ ob. quod non videatur quis assumere in se periculum casus fortuiti inso

10 liti, ⁊ quod principem non seruare pacta, est inauditum: † q̃r respondeo quod non sequitur: princeps non facit remissionem conductoribus datij Macine: ergo non seruauit pactũ: q̃r potuit esse q̃ pactum non limitabat in casu isto, vel q̃r nõ fuerit illa pestis notabilis de qua loquit͂ pactum. vel alia ratiõe motus fuerit princeps: nam presumitur principez iuste facere, ⁊ ex causa moueri: vt no. Cy. in. l. rescripta. C. de pci. ipe. offe. ⁊ Jacob⁹ bu. in. l. fi. si cõtra ius vel vtil. pub. ⁊ in cap. q̃ in ecclesiarũ. de consti. ⁊ in. c. cũ inter. de renunci. ⁊ per Bald. in. l. si testamentum. C. de testamẽtis. cum similibus. ¶ Nec puto illud esse ita inauditum quod princeps quandoque aut agentes pro prin-

11 cipe non seruent ea que in capitulis continentur. † ¶ Nã etiaz interdum licitum est principi inferiori transgredi. l. ex causa. vt dicit Innocen. in cap. j. de constitut. ⁊ patet ex. l. quid ergo. §. pena granior. cum ibi no. ff. quibus ex cau. infa. irro. ⁊ in principe, vt dixi, presumitur iusta causa. ¶ Secũdo respondeo quod lex in dicta. l. fistulas. §. frumenta. de directo dicat contrarium

12 eius ad quod allegatur per aduersarios Leonardi. † Nam ibi probatur quod assumens in se periculũ casus fortuiti videtur intelligere de casu insolito. ⁊ ita illam text. ad hoc ponderat Bald. ⁊ Angel. Fulgo. Roma. in. l. sed ⁊ si quis. §. quesitum. ff. si quis causa ⁊ Jmol. in. c. j. de commo. dicentes quod Bartol. in dicto. §. quesitum, male allegauit text. in dicto. §. frumenta. ⁊ ita est de mente Salycet. in. l. licet. ad fin. C. loca. ¶ Nec ad hoc obstat textus in dicta. l. Seio. §. medico. quia loquitur in casu satis diuerso ⁊ remoto a materia nostra. in quo est tex. in dicto §. frumenta. Tamen in hac vltima responsione non facio efficax fundamentum, quia non expedit stantibus alijs responsionibus supradictis, ⁊ profecto allegata in contrariuz nullatenus vigere videntur, ideo predicta plusquã satis sufficere puto, ex quibus concludo non esse locum remissioni petite. Alexander.

Epitome.

¶ Sufficit terror armorum ad incutiendum metum istũ qui non purgatur per signa consensus durante causa.

Consilium. XCVIII.

Quoniam per excellentissimum supra consulentem adeo eleganter ac recte ad propositũ allegatũ ⁊ conclusum est, vt nullus additio locus esse videatur, tũ ne ad rẽ ipsam inconsulte accessisse videar, paucis infra dicendis eiusdem prioris domini consulẽtis iudicium confirmabo. ¶ Jllud in primis domini iudicantis sapientie cõmemorans coactis nuptijs fauendum non esse: quoniam vt inquit Papa in cap. requisiuit. ⁊ in. c. cum locum.

1 de spõsa. † coacte nuptie difficiles seu malos habere consueuerũt exitus. Uisis itaq attestationib⁹ vtrinsq partis existimo de metu esse taliter probatũ, vt prefatus nobilis domin⁹ Hieronym⁹ a petitione domine Laure venit absoluendus, ⁊ cõsequenter non esse legitime probatum de purgatiõe metus asser

2 torum sponsaliorũ. ¶ † De metu enim optime videtur probatum, quia omnes testes inducti pro parte dñe Laure excepto dicto nobili dño sancto Barbarico deponunt de insultu facto per nobilẽ Andreã Barbaricũ, vna cũ Joanne filincapo, quorum quilibet habebat arma offendibilia. constat autẽ terrorez armorũ dici iustũ metũ, etiam absq eo ꝙ habẽtes arma illi vsi

3 fuerunt. † ⁊ sic absq vlla adminatiõe vel percussione vel cõminatione sufficit terror armorum. l. iij. §. qui armati. ⁊ ibi notant doctores. ff. de vi ⁊ vi armata. ⁊ notant gl. ⁊ docto. in. l. j. C. vñ vi. ¶ Et hoc procedit etiã si ille qui cũ armis accessit, arma deposuit,

posui, vt vult glo. j. in dicto. §. qui armati. quam Ang. ibi dicit diligentissime notandū ad hoc videlicet, vt ille qui insurgit cō tra aliquem licet arma deponat antequam aliud faciat tamen illud ꝙ facit dicitur armis fecisse. ¶ Hoc est in proposito pon derandum quo ad testes domine Laure, qui videntur depone re quod postquā arma fuerant deposita ⁊ extra camerā porta- ta, ex quo index veritatē habet: qꝛ arma ⁊ facultas illis vtēdi erant in potestate, ⁊ arbitrio domini Andree: non ita in arbi- trio domini Hieronymi: vñ satis dicebatur dictus Andreas, adhuc habere arma, cum essent in custodia sua. ⁊ ad omnē eius voluntatem parata. l. quoties. §. in potestate. ⁊ l. in delictis. in principio. ff. de noxalibus. l. iij. §. nerua filius. ff. de acqui. posse. l. qui potest facere. ff. de regulis iuris. ¶ † Dicitur etiā iustus metus in constantē virū, quando quis dephensus est in adul- terio, vel in alio flagitio: ⁊ propterea timuit ne occideretur, vel aliter in corpore affligeretur, vel si ob id se aliquo ꝯtractu obli gauit totum rescinditur, velut iusto metu factū. l. metū aūt nō vim hominis. cum duabus. ll. sequentibus. ff. qd metus causa. ¶ Et hic est casus noster. non enim ad hoc vt possit iustus me tus cadens in constantem virum est necesse qd quis expectet se primo vulnerari aut cruciari, vel qd inferant mine mortis, vel cruciatus corporis si non contraxerit, vt patet in iurib⁹ p̄- allegatis: tunc enim non est metus vulnerum vel cruciat⁹, sꝫ es set illatio ⁊ cruciatus: sed quando timet quod vulnera vel cru- ciatus inferrent: tūc proprie dicitur metus. ¶ Accedit qd no. gl. in capitulo bone. el primo. in verbo metuebat, de electio. q̄ dixit † qd solus timor violentie inferende est iustus metus ad infringendam electionē tanquam metu factā. quamuis ista im pressio nō fuerit secuta. ⁊ dicit ibi Inno. in. c. cū a nobis olim. in gl. in verbo. nulla. co. tit. quod sufficit ꝙ subsit causa propter quam debemus timere futuram violentam impressionem, ad hoc vt dicatur iuste timuisse: licet in veritate impressio nō fue- rit secuta, neque etiam cōminata: quia non debet quis se subij- cere periculo ⁊ iusta causa timendi futuram impressionem alte rius, que est quando quis alicui iniuriā vel offensam fecisset, a quo nunc videt quod posset offendi. hec enim est iusta causa ti- mendi futurā impressionē. ita patet in dicto. c. bone. el primo. cum ibi notatis. ⁊ in dicto. c. metum. cum duobus sequentib⁹. ¶ Et pariter requiritur libera volūtas absq; metu in electiōi bus prelatorū, ⁊ sic in vinculo spirituali siue in carnali, vt no. glo. in dicto. c. bone. in verbo metuebāt. facit. c. ij. de trāsl. prel. iuncto. c. cū locum. ⁊. c. veniēs. el primo. cōsultationi. cū simi- libus. de spōsa. ⁊ hic est casus noster: nā domin⁹ Hieronym⁹ iniuriā propter stuprum cōmissuꝫ cuꝫ domina Laura nepte sua intulerat dño Andree. l. miles. §. socer. ff. de adul. l. isti q dem. §. penul. ff. quod metus causa. merito iuste ab eo time- bat impressionē nisi Lauram in vxorem accepisset. ¶ Acce- dat probatio facta per testes inductos ꝓ parte dñi Hierony mi, ⁊ maxime per Christophorum, ⁊ Antonium zazorum, ⁊ nobilem dominum Cōtarenū: qui deponūt se audiuisse ma- ximū strepitum ⁊ admirationes in camera, vbi erat illa no- cte domin⁹ Hiero. ⁊ dominū Hieronymū dicētē nō me ama zate. ⁊ plus dicunt Christophorus ⁊ Antoninus qd audie- rūt illū dictū Hieronymū cuius vocem notam habebāt dicē tem quod volebat accipere dominā Lauram in vxorē, ⁊ post ea viderunt dominū Hierony. quam primū exiuit de illa do mo esse cruentatū ⁊ decapillatum, ⁊ dicentem se per metum fuisse coactū. certe tot coniecturis cōcurrētibus videt arbi- trādū de metu esse probatum, etiā ad effectū impediendi ma trimonij ꝑ notata in. c. ꝓpterea. per glo. ⁊ doc. de testi. † nā ad probandum vim vel metū seu torturā illatam in camera, suf- ficit probatio per indicia vel coniecturas[a] propter difficulta- tē ꝓbationū, vt inquit Bar. in. l. si quis in hoc. C. de episco- pis ⁊ cle. ⁊ Ang. in ꝯsil. ccxvij. inci. Uisa narratione facti. vn de facit quod notat Bar. in. l. de pupillo. §. si qs ipsi p̄tori. in viij. questione. ff. de operis no. nūcia. ⁊. l. si quis ex argētarijs. §. pe. ff. de eden. ¶ In his enim in qbus est difficilis ꝓbatio lex cōtenta est probatione per indicia ⁊ cōiecturas. l. nō oēs. §. a Barbaris. ff. de re mili. l. filium diffinim⁹. ff. de his q sunt sui vel alie. iu. c. licet ex quadā. de testi. ⁊ no. doc. in. c. si. qd me tus causa. ⁊ Bar. in. l. in illa stipulatione si calendis. ad fi. de xb. ob. ⁊ in. l. si quādo. C. vñ vi. ⁊ Fed. de senis. in consi. cxviij. incipiente, nulli dubium. Spe. in titulo de fur. ver. penul. cuꝫ fi. ¶ Et corroboratur dictorū istorū testiū domini Hierony. id qd deponunt testes domine Laure, maxime In. filamca pus, etiā vxor eius. qui deponunt ꝙ dñs Hiero. tēpore quo agebatur de contrahendo matrimoniū dicebat se non facere libēter. ¶ Et non videtur aliquo modo probatū quod tpe matrimonij fuerit purgatus met. vt bene deductū est per do minum cōsulentē ⁊ maxime per id quod habet in dicto. c. cō sultationi. in cap. ad id. cū ibi notatis per doc. de sponsa. ⁊ in ca pitu o primo. cum ibi notatis quod metus causa. Nam domi- nus Hiero. vt dicunt testes, ingressus est domum domini An dree circa secundā horaꝫ noctis, ⁊ predicta postea facta fuerūt circa quartā horaꝫ noctis. vnde nō potest dici tam breui spatio existentis soli in camera seorsum a socijs suis ꝙ fuerit purga- tus metus. ¶ † Dicit enim Bald. in. l. j. C. quod metus causa. qd quādo post metū illatum, ⁊ post contractum factum ꝑ me- tum secutus est act⁹ tendens ad probationem ipsius p̄cedētis cōtractus. si talis probatio incōtinenti subsecuta est, tūc in du bio non inducunt voluntariaꝫ approbationē, neqꝫ intelligit purgatus metus. allegat id quod no. in lege. j. §. que honoran- de. ff. quarū rerum actio non datur. si auteꝫ ex interuallo distin guit. aut subest eadē causa[b] metus: ⁊ tunc non dicitur approba tio alias sic, vt in dicto. c. j. cum ibi no. quod met⁹ causa. l. nam ⁊ seruius. in principio. ff. de negotijs gestis. ⁊ no. Innoc. in. c. causam. de offi. delega. ⁊ Bar. in. l. penul. ff. de cōdi. ob tur. cau. ⁊ Bal. in. l. qui in aliena. §. fi. ff. de acquirē. here. ⁊ est communis cōclusio doct. ¶ Bene facit quod no. Bar. in. l. j. §. diuus. ff. de questionibus. ⁊ qd not. Angel. in. l. ij. C. de custo. reo. ⁊ sic dicit Ange. † qd hoc vt confessio per metum ⁊ impressione tormēto rum facta dicatur spōte approbata, debet fieri ꝑ vnū diē post. ⁊ vnam noctem post tormenta alias dicetur facta metū tormē. Accedit quod consuluit Gaspar de calda. in cōsilio. ij. super ti- tu. qd metus causa. vbi cōsuluit ꝙ si matrimoniū fuit contra ctum per metū, non intelligitur ratificatū per contractū dotis factum, postea ꝑ tres vel quatuor horas: qꝛ ex vicinitate actuū iudicādum est metum durare. allegatur id quod habetur. xxxi. questione. ij. c. Lot. ⁊ dicto. c. j. quod metus causa. cum ibi nota. et consuluit Petr. de ancha. in consilio. cc. incipiente, facit du bium quod per traditioneꝫ mulieris ad domū viri, si ipsa post modicum tempus recessit ⁊ ad domum suam redijt: non presu- mitur ad viro carnaliter cognita nec ratificatum matrimoniū cui mulier a principio coactum ⁊ meticulosum consensum pre stiterat per id quod habetur in dicto. c. ad id quod. de sponsali bus. in fi. Alexan. de tartagnis.

Consilium. XCIX. Alexan. de neuo.

In casu predicto tria sint perstringenda, primo an sit ꝓbatus metus qui debe bat cadere in constantem virum.[c] ¶ Scdo an pro- batus sit metus propter spōsalia cōtracta interueniēte oscula tiōe. ¶ Tertio an debeat credi qd potuerat fugere. ¶ † Circa primum videtur dicendum ꝙ matrimonium teneat. fuit enim in culpa dominus Hieronymus eundo ad domum dicti An- dree, ⁊ se commiscendo carnaliter per illicitum coitum cum di cta domina Laura. vnde non debet posse allegare metum, cu- ius fuit causa seu qui p̄cessit a culpa sua. l. simpliciter. in pri. ff. quod me. cau. ¶ Sed istud contrarium non obstat, quia loqui tur de eo qui timet penam quam de iure debet pati, ⁊ iuste de- bet sibi inferri. Sed si tenetur pena non debita pro illo delicto maxime inferenda ꝑ priuatū esset iusta cā timoris, ⁊ deberet ei succurri ad rescindendum illud ꝙ est gestū ꝑ talē metū. l. nec ei morem. in prin. ff. qd metus causa. ¶ Et in casu nostro est tex. in terminis in. c. veniēs. el. ij. de spōsa. vbi dixit † ꝙ si dormiēs siue latēs in domo alicui⁹ cum aliqua puella per parētes puel le cōpellitur contrahere matrimonium, si interuenit talis met⁹ qui cadit in cōstantē virum, non valet matrimoniuꝫ, vt in hoc firmant omnes docto. vnde est ibi casus ꝙ non valet matrimo nium. videamus ergo an intercesserit talis metus: qui caderet in cōstātem virum quia ad hoc vt metus vitiet matri. requirit metus qui caderet in constantem virū, vt in. c. veniēs. ⁊ in. c. cō sultationis. eo. ti. ¶ Et a iure determinatuꝫ est † quod dicatur metus qui cadit in constantē virū, quādo subest met⁹ mortis vel cruciatus corporis, vt est tex. in. l. interpositas. C. de transa. ⁊ in. l. si donatiōis. C. qd metus cau. ⁊ qd talis metus vitiet est gl. in. c. consultationis. eodem titulo. de spōsali. ⁊ doc. commu niter eam sequuntur, qui dicunt quod metus tormētorum seu cruciatus corporis dicitur metus qui cadit in constanteꝫ virū. Nā dicitur tormētū illud ꝑ quod cruciatur corpus quocunqꝫ modo ledat. l. iteꝫ apud labeonem. §. questionem. ⁊. §. his. ff. de iniurijs. ⁊ in. l. j. §. quoties. ff. ad Syl. in quibus probatur quod dolor corporis ⁊ tormenta ipsius idem sunt. ⁊ de hoc est bona gl. in cle. j. in verbo tormētis: de hereticis. ⁊ qd metus verborū sit iustus tex. est in. c. accedēs. de conuersione coniugato. ⁊ ibi ꝑ Innocē. ⁊ Bar. in. l. ad vindicandum. C. qd metus causa. ⁊ ibi Ang. ⁊ in. l. j. §. que honorande. ff. quarum re. actio nō dat. ⁊ ꝑ

a ¶ Cōiecturas. s. eo. cōsil. j. ꝯsi. lij. in fi. Alcia. de psum. reg. iij. ꝓsump. vij. Cepol. causa. ciui. cōsi. ij. nu. v. vbi la te cū cōsil. seq. pro defensione matri monij ꝯtra metū.

b ¶ Causa. Alex. l. si cū dotē. §. eo au tem. sol. mat. Jas. ꝯsi. clxv. lib. j. Deci. cōsi. cccclxviij. nu. xxiij. ꝯsi. ccccxcviij. nu. xvij. Fran. rip. c. cū M. ferra. de ꝯstit. nu. ciiij. Cor. ꝯsi. xli. li. ij. hypp. marsi. l. pe. col. iij. de questio. singu. cccxxv.

c ¶ Uiruꝫ. istud est consi. Alex. de neuo de vincētia cui subscribit Alexā. imo. in precedēti ꝯsilio qd debebat subsequi. adde. j. lib. v. consil. clvj.

doct.in.c.causam matrimonij.de off.deleg.vnde iura loquũtur quando faciũt mentionẽ de iusto metu:ꝛ sic intelligit metus q debet in constantem cadere,idest metus mortis,cruciatus corporis. ¶ Quid autẽ est cruciatus in corpore nisi dolor illatus corpori:sed quis dubitat quod inferatur dolor corpori per verba,vt est reducendo ad casum nostrũ:duo testes dñi Hieronymi deponunt se audiuisse strepitum armorum in parietibus,ꝛ dñm Hieronymũ rogantẽ ne interficeret.ecce de timore mor-

4 tis.†Et licet illi duo testes domini Hieronymi nõ sint omni exceptione maiores propter societatem quam simul habebãt, tñ eorum depositio coadiuuatur per depositione Joannis falsamento testis dicte domine Laure qui deponit dñm Hieronymũ rogantem ne interficeretur. ¶ Itẽ coadiuuatur depositio istorum testium domini Hieronymi per suam protestationez quam fecit incontinenti quãdo exiuit de illa nocte domũ dicti domini Andree,scilicet quod fuerat necesse quod desponsaret dictam dominam Lauram , vt possit tutus exire domum domini Andree,ꝛ istam protestationem fecit coram tribus testibus conuocatis illis duobus socijs.ꝛ cetera. ¶ Itẽ coadiuuantur dicti testes per depositionem vxoris cuiusdam notarij, que dixit se sensisse illa nocte magnũ strepitum in modũ clausule ostij,seu ꝛ vnũ hominem magna voce cũ animo passionato clamantẽ,oime oime,sed tamen hec mulier non habet vocẽ domini Hieronymi notã.sed si illi duo socij essent omni exceptione maiores,dicta eorum cõcluderẽt dato qd̃ fuerit extra domum dñi Andree,ꝛ hoc tenet glos. ꝛ Bartol.in.l.ij.§.idem labeo.ff.de aqua pluuia arcen.ꝛ.iij.q.xl.testes.in glo.in versic. que viderunt.ꝛ Ang.in aut.de hered.ꝛ fal.§.in nobis.ꝛ Joan. and.in.c.ij.in versi.audientiũ.de cõsuetu.ꝛ idẽ tenet Anto.de but.ꝛ Joan.de imo.ꝛ Joan.And.in.c.preterea.ꝛ in.c.causam. de testibus.ꝛ Spe.in titu.de teste.§.j.in.viij.vel.ix.col.in versi.

5 quid igitur.ꝛ in versic.sed nunquid secus. ¶ †Et est cõmunis sententia qd̃ valeat testimoniũ,licet testes non videant cõtra-

a hentes,dummodo habeant voces notas[a] exceptio in testamẽto in quo est necesse quod videant testatorẽ.l.nõ speciali.C.de testamentis.ꝛ hoc est tenendũ quicquid dixerit Bald. ibi,sed doc.moderni ibi tenent contra opi.Bal. ¶ Sed domi. Abb. in.c.cum causam.voluit concordare opi.ꝙ aut per modicuz interuallũ testes viderunt contrahentes:ꝛ tunc valeat testimonium dato quod tempore contractus:etiam non viderunt cõtrahentes,sed si diu est ꝙ non viderint tunc nõ faciũt nisi indicium:qꝛ de facili possunt in nocte decipi.sed ista cõcordia non videtur esse vera:quia sicut principali eorũ dicto eis creditꝛ.ita deberet credi si habuerunt voces notas.ꝛ si concordia esset vera,raro posset cecus testificari.ꝛ tamẽ secundũ gl.in.d.c.testes. ꝛ Spec.vbi supra dicunt quod cecus potest testificari,si hꝫ notas voces:sed tamen in casu nostro per modicum interuallum viderunt dominum Hieronymuz testes,qui dicũt se habuisse eius vocez notã. ¶ Amplius puto quod etiã si dicti testes domini Hieronymi nõ concluderent,vel non facerent fidem plenam quod metus est probatus per testes productos per dictã Lauram:qꝛ omnes deponunt quod dictus dñs Andreas cum dicto Joan.inuaserunt cubiculum cũ armis:vnde iuste debuit timere quod fuisset male tractatus,si non cõtraxisset matrimonium cum domina Laura cũ potẽtior esset . d.Andreas,maxime qui erat in domo sua,ꝛ habebat do.Andreas aliũ socium cum armis.dominus autem Hierony.erat solus,non ita neqꝫ ita fortis sicut dominus Andreas solus,sicut probatum est in processu:vnde iuste timetur de vita maxime qꝛ ostendit cruciatum corpus ex relatu triũ testium,quibus ostendit faciẽ cruentalem capillos auulsos,pollicem valde lesum,ꝛ coadiuuatꝛ pro falcaneo qui dicit ipsum dominum Andream per capillos accepisse cũ licet vxor eius dicat quod fuerit captus pro colari diploidis,sed vtrunqꝫ fuit:qꝛ etiã diplois fuit lacerata seu incisa,ꝛ capilli ex capite euulsi prout ostẽdit illis testibus trib⁹. ꝛ per hoc concluditur qd̃ matrimoniuz fuerit contractũ interueniente iusto metu. ¶ Circa secundũ inquãtum allegabatꝛ qd̃ omnia arma fuerunt exportata extra cameram,ꝛ qd̃ pacifice ꝛ blande locutus fuit cum eo dominus Andreas,ꝛ qd̃ in desponsatione osculatus fuit dominã Lauram:dico ꝙ hoc nõ hꝫ purgare metũ.semper enĩ donec fuit in illa domo debuit timere ne cõpelleretꝛ ad contrahenduz matrimoniũ cum domina Laura,

6 †paria autem sunt quod quis compellatur per minas vel verbera,vel qd̃ timeat cõpelli,vt dicit tex.no.in.l.nouissime versi. quid si compulsus,ff.quod falso tutore.per quẽ tex.Dy.ibi dicit quod idem operatur probabilis suspicio tormentorũ quã ipsorum illatio.ꝛ istud idez dicit Bal.in.l.interpositas.ad finẽ commẽti.C.de trans.ꝛ de pace iura.firma.§.item sacramenta.ꝛ hoc probatur in.l.interpositas.ꝛ in.l.si donationis.C.ꝙ met⁹ causa.in quibus dꝛ metũ mortis vel cruciatũ corporis esse talẽ qui debet cadere in constantem virum . ꝛ sic illa iura loquũtꝛ de metu mortis vel cruciatu corporis inferẽdo,ꝛ nõ de morte vel cruciatu illato. ¶ Sed nonne dominus Hierony⁹ probabiliter debebat suspicari quod si nõ contraxisset matrimonium cũ dicta dña Laura fuisset ibi percussus, vel forte interfectus,cũ dñs Andreas ipsoesset potẽtior,ꝛ haberet alios secum ꝛ dominus Hieronymus ibi esset solus , ista probabilis suspicio quod nisi contraxisset matrimoniũ fuisset percussus vel interfect⁹ est timor qui cadit in constantẽ viruz:ꝛ debet impedire matrimoniũ cum debeat matrimoniũ procedere cum securitate contrahentium,ne per metũ quis dicat sibi placere,

7 quod ei displicet,vt in.c.cum locũ.de sponsalibus. ¶ †Unde dato ꝙ nulla fuisset illata violẽtia,ꝛ ꝙ ingressus fuisset cameram sine armis,adhuc tamen tale matrimoniũ nõ teneret probabiliter.etenim debuit suspicari se compelli ad contrahendũ nisi sponte contraxisset.hec enim suspicio sufficiens est.d.l.nouissime.ff.quod falso tuto.ꝛ in.d.l.si donationis.C.quod met. cau.ꝛ in.l.interpositas.C.de transact.ꝛ ibi per Bald.in fi.commenti.ꝛ in.d.c.j.§.item sacramenta.de pace iura.fir. ¶ Preterea domi.Ant.deponit dominum Hierony.tentũ fuisse pro colari.itẽ deponit qd̃ domina Laura deberet iterũ introducere dictum dominum Hiero.sed ad quid dedit istũ ordinẽ,si nolebat compellere ipsum ad matrimonium contrahendũ:item quare expectauit,vt possit ipsum inuenire in lecto iacentez cũ dicta domina Laura:ꝛ quare statim dũ ingressus fuit domuz suã ipsum non vocauit sed huiusmodi casum expectauit vt possit ipsum ad contrahendum cõpellere:Et ad hoc aduertat iudex qd̃ ex ipsis circunstantijs habet arbitrari.an probatus fuerit iustus metus,vt dicit glo.ꝛ Bal.in.l.interposita.C.de transactio.ꝛ in ti.de pace iura.firman.§.item sacramenta.in vsi.feudo.ꝛ per Innocen.in.c.cum dilectus.quod metus causa.si cõsideramus circunstantias factas,quis dubitat dominũ Hierony.fuisse interfectum,vel male tractatuz nisi cõtraxisset matrimonium cum dicta domina Laura:probabiliter ergo suspicari debuit violẽtiam sibi inferri.vnde ista suspicio tantum operatur ac si vere fuisset illata violẽtia p minas,quantũ ad inducẽdum metum,qui debet cadere in constantem. Item dictus dominus Hieronymus timebat,vt deponit dict⁹ Andreas barba.timuit ergo,ꝛ iustam causam timendi habuit:vnde non tenuit matrimonium cum non habuerit plenam securitatem de sponsalibus.c.cum locum. ¶ Quantum autem ad istud quod habetur de osculatione hoc non habet nocere:cũ cõtinue met⁹ duraret donec in illa domo stetit.ꝛ ad hodest bon⁹ text. in.c.j. qd̃ metus causa.ꝛ ibi est bona gl.ꝛ in.c.accedens.ibi etiã est bona glo.que similiter est finalis.de cõuer.cõiug. ¶ Et Bald.in

8 l.ij.C. qd̃ metus cau.qui dicit † ꝙ si aliquis facit aliquid metu tyranni,presupponitur durare metus donec viuit tyrãnus.ait Inn.in.c.super hoc.de renuncia.notabiliter quod ibi apparẽt signa extrinseca violẽtie,lꝫ nõ potest apparere de animo itrinseco , quasi dicat ꝙ si apparent signa violẽtie licet timens violentiaz inferri faciat animo leto ꝛ iocundo,presumitur p metũ facere:nec audiretur volẽs probare ꝙ sponte fecit.ꝛ dicit ꝙ nõ admittitꝛ directa ꝓbatio,sꝫ bñ indirecta:puta si probetꝛ ꝙ potentior esset ille cui dicitꝛ metus illatus illo qui dicitur metũ intulisse,vel nisi qui dꝛ violentiaz intulisse sit persona valde religiosa.que nõ est verosimile ꝙ metũ intulerit.c.ij.de ope.no.nũcia. ¶ Unde cũ in casu nostro dñs Andreas fuit potẽtior domino Hierony. Itez non sit persona adeo religiosa quod nõ presumeretur alicui velle violentiã inferre,appareãt que insuper signa extrinseca motus, non põt probari metũ fuisse purgatum neque audienda est allegatio , qd̃ dictus Hierony.fuit osculatus dictam dominam Lauram.ꝛ istud dictum Inno.sequitur Jo.an.Ant.de bu.Jo.de Imo.in.d.c.super hoc. in.xx

9 viij.ꝛ.xxix.col.vbi etiam referunt Boatium † qui dicit ꝙ si filius in studio renunciauit beneficio, si ꝓbat metũ fuisset illatũ parentibus in patria,propter quem renunciauit , non audiretur aduersari⁹,si dicit se velle probare per testes, quod libere ꝛ sponte renunciauit.nam testes non potuerunt videre metum quẽ intrinsece patiebatur propter metuz qui inferebatur parentibus patria extra locum studij. ¶ Idem dicit Abb.ꝛ re-

10 fert Jo.an.ꝛ doct.preallegati qui dicunt†cum quedam puella rapta desposata fuit , ac postmodũ aufugia,volebat raptor probare qd̃ tpe contracti matrimonij ridebat, ꝛ sic videtꝛ quod sponte cõtraxerat:nõ admittitur talis probatio : qꝛ quecũque sint signa interiora demonstratiua letitie nullius sunt fidei,ex quo apparent signa de extrinseco metu.nã animum intrinsecũ nullus cognoscere potest,ꝛ multi fingũt se ridere qui timẽt vnde iura ꝛ doct.voluerũt quod si apparent signa metus non admittatur volẽs p letitiã similia ꝓbare,scꝫ metũ purgatũ : quia animus cognosci nõ potest. ¶ Preterea dominus Andreas

Barbatius

[a] ¶ Notas.s.lib.ij. consil.xxiiij.nu.x. j.lib.vij. Mathe. consil.cxc.nu.x.no. cxxv. Cepol.cau. cxxciij.Cor. consi. xvij.lib.ij. Socin. consi. cxxx.li.j.deci.consi.clxij.consil. ccclilij. Jas.consil. xcvij.col.ij.lib.iiij. Francis. rip.l.j. in princip.col.vij. de verbo.obli.

Barbatiꝰ deponit qȏ qñ dñs Hieronymꝰ debebat cõtrahere matrimoniũ ꝙ suspirauit,ꝛ rogauit qȏ teneret secretꝰ ne eius patruus haberet notitiã.ꝛ ex hoc cõstat ꝙ spõte non cõtraxit ꝛ qȏ nisi timuisset nõ cõtraxisset. ¶ Quo ad tertiũ,An potuerit fugere,dñs Andreas pdictꝰ deponit qȏ sic:sed sibi non est credendũ:qꝛ est solicitator in cã,ꝛ fecit quod dicta dña Laura induceret dñm Hieronymũ ad fornicandũ cũ ea,vt cõprehendi posset,ꝛ cõpelli ad mrimoniũ cõtrahendũ,vnde est suspectũ neqꝫ admittit in testẽ,vt in.c.insuper.ꝛ in.c.cum a nobis.de testi.ꝛ in.c.romana.eo.ti.li.vj.Et hoc est plus quã claruz,vt not. doc.in locis pallegatis.vnde nõ insisto. ¶ Item qꝛ mrimoniũ intentat,dꝫ etiã illo capite repelli:vt in.c.sup eo.de testi.ꝛ in.c. j.q mrimo.accusare possunt,cũ similibus.similiter neqꝫ reliqui testes domine Laure pbãt:qꝛ sunt persone viles,ꝛ familiares domini Andree,qui in lite est pricipalis. nã est ille q litigat super isto matrimonio cum dño Hiero.delphino.vñ oẽs sui domestici sunt suspecti.l.psenti.C.de his qui ad ecclesiã ꝯfugiũt. ꝛ in.l.respiciendũ.§.furti.de penis.ꝛ in.c.literis.de testi. ¶ Itẽ sibi cõtradicũt,ꝛ deponunt non verosimilia. nam deponũt qȏ poterat fugere,ꝛ qȏ ipsi erant in camera vxoris domini Andree,qũo in hoc perpendere potuerũt:vnde ratione cõtrarietatis,rõne vtilitatis ꝛ domesticitatis personarũ,nõ sunt alicuiꝰ fidei maxime† qꝛ in casu mrimonij regrunt testes pbate vite ꝛ fidelis cõuersationis:ita qȏ nõ sit verosimile ipsos deierare p aliqua cã,vt in.c.licet.ꝛ.c.in literis.ꝛ in.c.licet ex quadã.de testi.ꝛ in.c.j.de consang.ꝛ affini. sed dñs Hiero.in fauorẽ suũ hꝫ magnã psumptionẽ ꝙ nõ potuerit fugere. Primo:quia Ioã. filocamelus testis domine Laure deponit ꝙ dñs Andreas sibi precepit vt custodiret ostiũ camere,vbi erat dñs Hiero.ne fugeret,ꝛ deponit ita fecisse. ¶ Scdã est presumptio:qꝛ etiam.vt s.dixi qñ venit ad actũ cõtrahẽdi mrimoniũ suspirauit,qȏ nõ significat aliud nisi qȏ sponte non cõtraxit,sed metu.sed si hoc est ꝙ potuisset fugere,fugisset:ſꝫ vel nõ potuit vel ignorauit se posse fugere,ideo iura ponderãt ꝙ lõgo tẽpore cohabitet ille q metu ꝯxit,vt ptꝫ in cap.ad id qȏ.de sponsa.verba tex.ponderãt ꝙ p annum ꝛ dimidiũ cohabitauit. ¶ Et dicũt doct.in.d.c. ad id ꝙ.ꝛ.c.ex literis.de despõ.impu.qȏ lꝫ qs videat ratificare matrimoniũ cõtractum,statim qȏ potuit fugere,ꝛ nõ fugit,tñ presumi dꝫ ꝙ non potuerit fugere nisi diu cohabitauerit.vnde dicti testes viles nõ tollũt hãc psumptionẽ.Et potiꝰ est credẽdũ testi q deponit de facto suo,scꝫ ꝙ custodiret ne dñs Hiero. fugeret.sed nõ dicũt dicti testes ꝙ dñs Hiero.sciuerit se posse fugere ꝙ est necessariũ ad cõtrahẽdũ matrimoniũ,ꝛ inducẽdũ presumptionẽ ꝙ ibi remãserit animo contrahendi dictũ matrimoniũ ꝛ p hoc allego.c.j.iũcta glo.fi.qȏ metus cã.†vbi mulier est ingressa monasteriũ timore mariti:qȏ presumit durare metus donec viuit maritus ꝛ dicit dñs Abbas sup ea hoc qȏ est verũ qñ maritꝰ est ita potẽs,ꝙ verosimiliter timeret fugere eo viuẽte,alias nõ excusaretur,sed ĩ casu nostro dñs Hier.debuit timere fugere ꝙ verosimiliter fuisset visus fugere,ꝛ captꝰ per dñm Andreã,ꝛ suos,ꝛ fuisset postea peiꝰ tractatus. Et qȏ ita sit qȏ timuit fugere vel nõ potuit pꝫ: qꝛ illico cũ exiuit domũ dñi Andree ptestatꝰ est qȏ oportuit ipsam despõsare,vt viuꝰ potuisset redire ad ipsos:ꝛ fuit ptestatꝰ se timore mortis ꝯtraxisse dictũ matrimoniũ.talis ergo ptestatio incõtinenti facta tollit psumptionẽ ꝙ mrimoniũ approbauit,seu ꝙ metꝰ fuerat purgatꝰ p hoc allego tex.no.in.c.cõsultationibꝰ.de spõsalibꝰ vbi mulier q̃ venit ad sacerdotẽ,ꝛ passa est bñdici,ꝛ postea aufugit,dicẽs se per metũ matrimoniũ cõtraxisse,auditur ad pbandũ metũ:neqꝫ sibi nocet ꝙ venit ad sacerdotẽ,ꝛ passa fuerit se benedici sine aliqua declaratione:qꝛ nõ presumitur cõtraxisse qui incõtinẽti cõtradicit.eodẽ ti.de spõs.c.ad id ꝙ.ꝛ.j.q.j. c.cõstat.ꝛ ita dicũt doct.ibi etiaꝫ dixi in lectura mea. ¶ Unde cum sint presumptiones maxime quibus stãdum est,quod durauit metus donec de domo domini Andree exiuit,nõ est credendum quod fugere potuerit,vel quod sciuerit se potuisse fugere.†nam vbi est presumptio pro aliquo non admittitur pbatio cõtra illã presumptionẽ,nisi precedat cause cognitio neqꝫ creditur testibus deponẽtibus contra illã presumptionẽ,qꝛ psumptio est qȏ deponãt falsuz,nisi sint tales testes qui sint tãti fidei quod non sit presumptio ꝙ debeant iurare falsuz,vt in.c. quia verosimile.de presumptionibus.ꝛ in.c.sup hoc.de renun. ꝛ in.l.fi.ff.quod met.causa.sed hi nõ sunt tales:ergo ꝛc.per hoc concludo dictum matrimonium nõ valere tanquaz metu contractuz:quia semper durauit donec dñs Hieronymꝰ egressus fuit de viribus domini Andree.Alexan.de neuo Uicentinꝰ. Consultum fuit per prefatos doct.Padue anno.M.cccclxx. quorum consiliorum vigore ꝛ authoritate absolutus fuit reus a dicto matrimonio.Et erant ambo nobiles veneti,ꝛ ita venetijs iudicatum est,dummodo per ipsum dotaretur.

Summarium.

1 ☞Domicilium originis per alienũ incolatuz nõ admittitur.
4 Contractus regulatur a mente contrahentium,que nõ regulatur ad ignorata.ꝛ nu.5.
7 Attendi an debet quod prodest,vel quod nocet.ꝛ nu.17.
8 Domicilium habitationis viri tempore cõtractus inspicitur in statuto dotis lucrãde,nõ locus cõtractus nec originis viri.
15 Locus contractus inspicitur quo ad formam conficiendi contractum ꝛ instrumentum.
16 Contrahens si ignoret statuta aliorum locorum,sibi non preiudicat.
18 Attenditur in dubio id quod minus ledit ius commune.

Consilium.C.

Ex inspectione dictoruz statutorum ꝛ eorũ que narrantur in themate,videtur prima consideratione dicendum attendendum esse statutum Florentinum,ꝛ consequenter dictũ maritum dotez lucrari ex morte vxoris predecedentis sine descendentibꝰ. quia Florentinus est origine,non autem debeat attendi statutum loci domicilij ipsius viri seu Bononie deferens tantuz dimidium dotis marito:quoniam quando in personã vnius cõcurrunt in diuersis locis locus originis ꝛ domicilij rõne incolatus seu habitatiõis pfertur locus originis.l.libertꝰ.§.pscriptio.cum similibus.ff.ad municip.cum concordãtijs ibi in gl. allegatis.ꝛ notat gloss.in.l.j.C.de munici.ꝛ origi.li.x.ꝛ in.l.ciues.C.de incol.eodẽ lib. ¶ Pro hoc facit† qꝛ domiciliũ originis nõ perditur,licet quis ad aliũ locũ trãsferat incolatũ.l.j.ꝛ l.originẽ.C.de muni.ꝛ origi.li.x.ꝛ in.l.Assumpti.in prin.ff.ad munici. ¶ Unde videmus qȏ quo ad honores quisqꝫ detinet domiciliũ originis,quãuis ad aliũ locũ trãstulerit incolatũ.l. penul.ff.de senato. ¶ Bñ facit qȏ notat bar.in fi.§.item respõdit mulierẽ.ff.ad municipales.inquantum vult qȏ mulier que nupta est extra locuz originis sue nõ desinat esse ciuis ciuitatis originis,quo ad cõmoda,ꝛ fauores,dũmodo pter id non separetur a seruitio viri.ꝛ iõ gaudebit ẜm eũ beneficij statuti dicte ciuitatis ,vnde oriũda est vt notatur in.l.origine.C.de municip.ꝛ origina.libro decimo:ꝛ ita limitatur glo.ibi per dictos doctores.Tertio cum in ciuitate Florẽtina subiret maritꝰ onera tanquam ciuis,equum est euz debere sentire cõmoda eiusdẽ ciuitatis,seu statutorum eiusdem argumen.l.si mihi fuerit.in fine.ꝛ.l.si iure.§.si vnus.ff.pro socio.ꝛ institu.eodem titulo.§. illud.ꝛ.l.manifestissimi.§.sed cum in secunda.C.de furtis.

¶ Unde dt Guido de suza.in suo quodlibet statutorum maxime in questione incipiente,sed pone questionem statutũ.vbi tenet† quod statutũ sicut nõ nocet forẽsibus,ꝛ eos non ligat.ita non intelligitur eos comprehendere in fauorẽ.arg.l.fin.C.de fructi.ꝛ lit.expensis.ꝛ lege vnica.§.secũdo.in fine.C.de caducis tollendis. ¶ †Quarto qꝛ videt ꝙ attẽdi debeat locus celebrati cõtractus.lege si fundus.ff.de euictio.l.j.in princip.ff.de vsufru.le.l.ij.C.queãdmo.testa.aperiã.xij.distinc.illa.ꝛ ita vident sentire vba Angeli in.l.exigere.ff.de iudicijs.in fine.sed cõtractus fuit celebratus Florẽtie ergo. ¶ †Quinto qꝛ contractus regulatur ex mẽte contrahentiũ.l.ita stipulatus.ff.de ver.obl. l.in conuentione.cũ gl.in verb.breuiter.alias.l.si quis duas.§. Pomponius.ff.cõmunia pdi.sed ita est qȏ dicta Bart.ꝛ illi qui pro ea dotez dederunt nõ habebant seu habere presumebãtur tempore cõtractus sciẽtiam statutũ ciuitatis Bonoñ.sed Florẽtie cũ esset de ciuitate Florẽtie ꝛ ibi haberẽt,ita ꝛ sic Bononie erãt forẽses:ꝛ iõ nõ presumebant habere notitiã illoruz statutorum.c.fi.q mat.accus.pos.xlij.di.pposuisti.ꝛ in gl.in vbo,pbatus peruenisse.l.plane.ff.de excusa.tuto.no. Bar.in.l.cũctos populos.ver.ij.quero qd in delictis ꝛc.C.de summa trini. ꝛ in repeti.l.qȏ nerua.ff.depoñ.in.viij.co.ꝛ in.l.omnes populi. ad finẽ.ff.de iustitia ꝛ iure.facit.c.j.de consti.in.vj.ꝛ.l.verius.cũ similibꝰ.ff.de probatio. ¶ Ergo nõ videtur posse dici quod intentio cõtrahentiũ fuerit qȏ dos deberet restitui ẜm formã ꝛ dispositionem statuti Bononiensis:† qꝛ dispositio cõtrahẽtiũ regulariter nõ regulatur ad ignorata.l.nõ est ferẽdꝰ.ff.de trãsac.l.mater.ff.de inofficio.testamen.l.repudianda.ff.de acq.her. cũ similibꝰ. ¶ Facit qȏ no.Bal.in.c.j.§.fi.de inuesti.de re alie. facta.†vbi dicit ꝙ illud quod dr communiter per.l.exigere.de iudi.quod in lucro dotis attenditur statutum inesse,vbi maritus hꝫ domicilium:procedit,nisi interueniat error,vt mulier ignorabat statutũ qȏ erat in domicilio viri,ꝛ sub iure ꝯmuni-

comprehensa contraxit simpliciter, argu. l. regula. in prin. ff. de iuris et facti igno. et dicta. l. cum de indebito. ff. de probationi. 7 †Sexto vbi duo concurrunt, quorū vnū est φ prodest: aliud φ nocet: videt attendendum illud qđ prodest. l. si vir vxori. ff. pro donato. l. non intelligitur. §. si quis palam. ff. de iure fisci. ergo cū in persona mariti concurrat domicilium florētie ratione originis, et Bononie ratiōe incolatus, debet potius attēdi domicilium ratione originis: et statutum illius loci cū prosit: et sit fauorabilius. ¶ Sed premissis non obstantibus cōtrariā sententiam puto veriorem † ex eo qđ in dicta. l. exigere. vbi ſm cōmunem intellectum habetur quod quo ad exactionē dotis faciendam soluto matri. debet attēdi locus domicilij mariti. non autem locus celebrati contractus. ¶ Unde Bartol. Bald. et post eos moderni dicunt quod si in loco domicilij mariti statutū disponit quod vxore decedente sine liberis, maritus lucretur tertiam partem dotis, sed in loco vnde fuit accepta vxor, et celebratus contractus dotis, est alia consuetudo, attenditur statutum loci in quo vir domiciliū habet: licet secus sit in alijs cōtractibus per. d. l. si fundus. cum similibus. et ita etiam tenet Bar. in dicta. l. cūctos populos. in. q. j. et Archid. xxxij. di. illud. vbi refert ita voluisse Guido de suza. et ita not. Bal. in auth. oēs peregrini. C. communi. de successio. et in dicto. c. j. §. si. de inuesti. de re. alie. fac. et Anto. de But. et do. Abb. in. c. j. de sponsa. et dominus abb. in. c. fi. in. xvij. col. de foro compe. ¶ Et sic difficultas tota cōsistit in decidēdo an dicta decisio intelligatur de domicilio quod habebat ratione habitationis nō autē de loco tantum originis ipsius viri, in quo fuisset celebratus contractus dotis. 9 † et dico quod intelligitur de domicilio habitatiōis viri patet ex tex. i dicta. l. exigere. cū gl. in ver. reditura. vt sit tex. vbi vult qđ attendatur domiciliū viri ad quod mulier erat itura. Et constat quod mulier non est itura ad locū originis vbi maritus non habebat domicilium: sed ad locum vbi maritus habebat domicilium habitandi. illa est ergo ratio illius. l. quia maritus cōtraxisse videt tanquā aduena, seu tanquā in breui recessurus et vxorē traducturus ad locū domicilij sui. et hāc rationem assignat expresse Bal. in. l. fi. circa. ij. col. C. si a non cōpe. iudi. bene facit. l. heres absens. §. pro muliere. ff. de iud. ¶ Comprobatur etiam: quia dicta. l. exigere. faciens mētionem de domicilio mariti, debet intelligi de domicilio ratione habitationis,[a] nō autē solius originis: vt est gl. no. in. c. statutū. de rescr. in. vj. et in dicto. §. cum vero. in versic. vnam diem. et not. expresse doctores maxime Anto. de but. in. c. fi. post medium. de foro competen. et quod ibi Jmol. ad fi. ¶ Confirmo, nā in casu isto attenditur forus seu locus domicilij mariti, quoniam censetur inesse forum, et domicilium mulieris, vt aperte sentit gl. fi. in dicta. l. exigere. dū allegat. l. assumptio. ad fin. ff. ad municip. 10 † sed ita est quod vxor cēsetur esse in foro viri, scilicet in loco illo in quo vir habet incolatū, vt pbat tex. in. l. j. C. de mulie. et in quo lo. et Anto. ibi dum dicit, nam apud originem suā incolatum. ¶ Preterea questio nostra deciditur a Salyc. in dicta. l. cunctos populos. col. ij. in fin. versic. Item quero in ciuitate originis mulieris. vbi dicit 11 † qđ si in loco originis mulieris statuta disponunt quod maritus lucretur dimidiā dotis: vxore predecedēte, sed in ciuitate mariti statutum dicit solum de tertia, vel nihil dicitur quod Bart. tenet in dicta. l. exigere. φ attendatur statutum ciuitatis mariti, subdit Salyce. hoc esse verum nisi postea maritus cōstituisset aliud domicilium in quo mulier sit mortua. Nam tunc putat debere attendi statutum vltimi domicilij, in quo mulier mortua sit: quia non prius lucratur maritus, quā eueniat casus restitutionis. vnde ad illud domiciliū videtur relata restitutio per. d. l. exigere etc. Clare ergo apparet Salyc. velle quod non attendatur domicilium originis, sed illud quod pro habitatione sua constituit: quia si deberet attendi domicilium originis frustra quereretur an debeat attendi domiciliū vltimū quod postea cōstituit maritus. ¶ Nec contrarium videtur fuisse de mente Antonij de butr. quantum ad casum nostrum: vt patet verbis suis in dicto. c. j. ad fi. de sponsa-12 libus. dum querit qđ si post † cōtractum dotis maritus trāstulit domicilium in alium locū, vbi erat aduersum statutum non attendetur domicilij statutū quod habebat maritus tempore cōtractus: sed illud qđ habebat tempore matrimonij, sicut dicimus in rescissione contractus non debere attendi locum contractus. l. ij. cum ibi nota. per Cyn. C. vbi et apud. et per Gui. de cu. in. l. qui certo loco. ff. de condi. inde. ¶ Jtē tenet quod attēdatur statutum illius domicilij quod habebat tēpore contractus. l. si vxor. ſm primū intellectum gl. ff. de iudi. nam si verū esset quod locus originis mariti debeat attendi, quia illud nō transfertur de vno loco ad locum alium superuacue dubitatū fuisset an debeat attendi domicilium, quod habebat tempore contractus, an illud ad quod se transtulit. ¶ Unde dico quod

b Anto. de but. videtur contradicere[b] decisioni Saly. in dicta. l. cunctos populos. tamen non cōtradicit quo ad casum nostrū pro ista parte sunt aperte etiā verba Pet. de ancha. in. d. l. exi-13 gere dotē. dum vult quod illa que ibi traduntur † procedūt quia maritus non erat mansurus, sed ad proprium domiciliū rediturus, et sic videtur solūmodo facta restitutio dotis collata in suum domicilium, in quo sperabatur matrimoniū solui morte viri vel mulieris, secundum eum: ergo nō apparet quod intelligatur de domicilio originis: quia ibi nō speratur solui matrimonium morte viri vel mulieris, quādo habebat domiciliū habitationis alibi. ¶ Et sic patet quod opi. Bar. in. l. exigere. et in. d. l. cunctos populos. est casus, vt etiam dicit Fulg. in. d. l. exigere. et quod illa decisio pcedit in domicilio mariti respectu habitationis non respectu originis, qđ illa decisio pcedit etiā quando in contractu dotis fuisset dictum quod maritus promisisset dotē restituere in loco cōtractus, potiusquā in dicto loco domicilij, et alibi vbicunqz locorū, vt firmat Bal. in. d. l. exigere. per illam. l. cui non intelligit esse derogatum per huiusmodi generalia verba, vt ibi per eum. ¶ Neque attendendum est qđ ista vxor decessit Florētie tēpore quo illuc accesserit causa visitandi parentes: quia hoc nō attenditur, vt dicta. l. exigere. cū ibi notatis. ¶ Preterea cum trāsmissa esset a Bononia marito ad ciuitatem Florentie, inde reuersura bononiam: perinde iudicatur ac si Bononie apud maritū fuisset. l. quesitū. in prin. et §. fina. et l. si ita legatum. ff. de legatis. iij. l. cum de lanionis. l. quesitum. in princip. ff. de fundo instructo. l. ex facto proponebatur. ff. de heredi. institut. l. debitor. ff. de pignori. ¶ Ex predictis patere potest respondendo ad allegata in contrariū tamen specialius respondendo dico in primis non obstare id qđ habetur in dicta. l. libertus. §. prescriptio. vbi potentior est locus originis: quia respondeo quod illud esset potius quando domicilium originis ita fuisset comprehensum a. l. vel statuto, sicut domicilium habitationis. sed in casu nostro nō intelligitur comprehensum, nisi domicilium habitationis, per dictam l. exigere. in verbo reditura. cum alijs que ad hoc superius alle-14 gata fuerunt. ¶ † Preterea dixit Baldus in. l. j. C. de munici. et originar. quod ratio in qua fundatur illud quod habetur in dicto. §. prescriptio. est ibi. quia obligatio ad operas seu ad munera personalia subeunda fuit prius contracta apud locū originis: merito in persona: cum ille locus preferri debet loco alterius domicilij postea acquisiti. l. in operis. ff. locati. que ratio cessat in proposito nostro, vbi solū ex tempore contractus dotis et matrimonij ibi apud originem a qua causatur primo lucrum dotis, de quo queritur. ¶ Et per hoc est etiam responsum ad secundum argumentum dum dicebatur quod domicilium originis non perdit licet quis ad alium locum transferat incolatum. et quod retinet etiam postea domicilium originis, saltem quo ad fauores, quia dico in proposito quod istud esset verum in se. tamen non facit ad casum nostrum: quia domicilium originis nunquam intelligo fuisse comprehēsum in dicta dispositione. l. vel statuti, vt fuit ostensum. et ita etiam remanet sublatum tertium argumentum dum dicebatur quod maritus subijt onera in ciuitate Florentie, quod debet sentire commodum statutorum illius ciuitatis. nā posito quod illud esset verum posset procedere in criminalibus que intelligerentur comprehense in illo statuto Florentino, licet illud statutum intelligitur habere locum in contrahentibus matrimoniū 15 habentibus ibi domicilium habitationis. ¶ † Non obstat quartum argumentū. d. l. si fundus. ff. de euict. quia respondeo quod illud pcedit quantū ad formā conficiendi contractum seu instrumentū contractus, et eius solennitates seruandas secundum Ant. de but. in. c. j. de spon. vel secundū Bart. et alios in. d. l. exigere. et in. d. l. cūctos populos. est speciale in cōtractu per illam. l. et ibi dicit Fulgo. quod male sentit ibi Ang. qui videtur voluisse quod si cōtractus fuit celebratus in ciuitate mulieris, debeat seruari statutum terre mulieris. quia communis opi. est in contrariū a qua in iudicando nō est recedēdū. vt traditur in locis vulgaribus. ¶ Non ob. etiā quintū argumentū dū dicebatur quod mulier tēpore cōtractus habebat presumptā ignorantiā statutorū ciuitatis Bononiēsis. et sic nō habet locū id φ habetur in. l. exigere. vt per Bal. in preallegato. c. j. §. fi. de inuest. de re alie. fac. respondeo quod predicta decisio non facit ad predictū mari. potius facit cōtra predictū mari. posito 16 φ esset vera † quia si Berta ignorauit statutum Bononie, sic sub cōfidentia iuris cōmunis cōtraxit simpliciter: tūc non deberet seruari statutū Bononie, sed ius commune, ſm φ maritus nil debet lucrari. l. ij. in prin. ff. sol. mat. l. dos a patre. C. eo. tit. et hec est intētio Bal. in. d. c. j. §. fi. ¶ Nec dicat fortasse φ cōtrahētes voluerunt in hoc seruari statutū Florentinū, de quo videbatur habere scientiam: quia respōdeo quod hoc nō fuit expressum sed omissum.

a ¶ Habitationis, de isto semper tamen dubio intelligit. Bald. l. fi. col. xi. C. de edic. diui. adr. tol. consil. cc. xxix. lib. j. Anto. but. cōsil. xxj. in fi. ancha. consil. cccc. xxxvij. imol. c. fin. de foro cōpe. Socin. c. j. col. ij. de foro cōpe. cōsi. cxx. ix. lib. j. Jas. l. j. co. v. C. de sum. trini. l. si arrogator em. xlvj. ff. de adopt. Nicol. Eueral. in loc. legal. lo. de cōtractu ad distractū. Cur. iunior in d. l. exigere. co. iij. nu. xviij. deci consil. ccclij. ruger. de mota repe. §. si qs tutelā. in. j. heres absens. nu. cxj. de iudici. adō math. gā. t. c. deci. neapo. ccxxvi. deci. ccc. lxxxiiij. nunc. vij. hyppo. marsil. re. pe. l. fi. nu. lx. ff. de iurisdi. om. iudic. Andreas tiraq. in consu. picto. titu. retrac. §. ix. glo. ij. nu. xxj.

b ¶ Contradicere. quia Salyce. vult attendi vltimum domicilium, sed But. domicilium habitatiōis quod erat destinatū tēpore contractus. quod in hac. q. verius est et tenet Bald. l. si vxor. et ibi Ange. Paul. de iudi. Felyc. c. j. cōsi. pen. de sponsali. Cur. iunior in d. l. exigere. col. fi. nu. xix. dixi in cōsu. Paris. titu. ij. in rubr. [illegible].

omissum. vnde tãquã casus omissus remanet in dispositione iuris cõis. l. cõmodissime. de libe. ꝛ posth. l. si extraneus. ff. de cõdi. ob caus. vnde de iure cõmuni vel dos integra restitui debet vel in loco domicilij habitationis mariti erat statutum, ꝛ vult lex illud esse attẽdendũ, ꝛ supra fuit ostẽsum. ¶ Postremo non obst. qđ vbi duo cõcurrunt, quorũ vnũ prodest, aliud nocet, debet potius attendi illud qđ prodest, qꝛ rñdeo ꝙ argumentũ posset procedere qñ lege cautum esset ꝙ in lucro dotis non attendatur statutũ terre vxoris sed attendatur statutum domicilij mariti originis seu habitatio, ꝛ contingeret maritũ habere pro se domicilitũ originis in vno loco ꝛ pro se domicilium habitationis in alio ꝛ statuta in dictis locis diuersimode prouiderent ac vnum esset fauorabile ad lucrũ dotis, aliud nõ, sed in casu nostro cautũ est de domicilio originis vt probaui: vnde non potest dici ꝙ duo ex comprehensis cõcurrẽt,

17 quorũ vnum aliud nocet. ¶ † Preterea etiam qñ essemus in casu in quo cõcurrerent de duo, quorũ vnũ prodest aliud no-

a cet: regula est ꝙ attendat illud qđ nocet.[a] l. iij. §. fi. ꝛ ibi Bart. ff. ad Sal. ꝛ in. l. ij. §. si a pupillo. ff. pro emp. ꝛ. l. iura. ff. de condit. ꝛ demon. ꝛ. l. cum pater. §. menio. de leg. ij. nisi illud ꝙ prodest esset adeo potens ꝙ offuscaret illud ꝙ nocet, vt. d. l. si vir vxori. ꝛ ibi Bar. ꝛ. d. l. non intelligitur. §. si quis palã. ¶ For-

18 tificãtur predicta: † qꝛ qñ sumus in dispositione statuti circa quã cõcurrunt duo adinuicẽ potius attendere debemus illud qđ magis fauet iuri cõi seu qđ minꝰ ledit ius cõe, vt no. Bal. in. l. si quis decurio. C. de fal. ad fi. vbi querit ꝙ si statuto caueṫ ꝙ cõtra aduocatũ non possit inquiri sed cõtra militẽ ꝛ vnus sit aduocatus ꝛ miles, an poterat inquiri si delictũ erat indifferens, quia non magis respiciat casum militie quã aduocationis: dicit ꝙ debet attendi illa pars que fauet iuri cõi quod nõ tollitur ita de facili sicut priuilegium. l. eius militis. §. militia missus. ff. de test. mili. ꝛ in authẽ. de non alie. §. qꝛ verosimile. ꝛ. l. Marcellus. ff. ad Carb. vnde si erat delictũ pro quo de iure cõi poterat inquiri seu per viã inquisitionis procedi. ꝛ cum illa decisione transit Petrus de anchar. in repet. c. canonum statuta. de consti. quero de statuto quo cauetur ꝙ cõtra decretum ꝛc. Sed in proposito minus ledit ius commune si non seruetur statutum Florentinum. Alexan. de Imo.

Epitome.

¶ Statutum circa lucrum vel dispositionem dotis eque habet locum in muliere vidua sicut in nupta. h. d.

Consilium. CI.

SUper eo de quo queritur videlicet an statutũ sub Rubrica de dotibus restituendis. in ver. ꝛ si decesserit dicta mulier non

1 extantibus. † locũ vendicet in muliere vidua adeo quod tertiam totius dotis ꝛ aliorũ bonoꝝ relinquere teneatur fratribus vel patruis seu filijs fratris. ¶ Et puto cõcludendũ ꝙ sic: ad qđ ostendendũ presuppono ꝙ dictũ statutũ in antedictis versiculis, ꝛ si decesserit. etiã prouidet nedũ de muliere nupta, sed etiã de vidua. Hoc enim primo patet ex rub. dum dicit de dotibus restituendis. que verba cõueniunt etiã restitutioni dotis que fit matrimonio soluto aliter quã per mortẽ mulieris. l. dotis. ꝛ. l. fi. C. sol. ma. ꝛ in rub. extra de dona. inter vi. ꝛ vxo. ꝛ de dote post diuortiũ restituenda, ꝛ in pluribus decretalibus illius titu. cum similib. ¶ Unde ad propositũ nostrũ dicit notabiliter Bal. Saly. Pau. de cast. ꝛ Roma. in. l. j. C. vnde vir

2 ꝛ vxor. † ꝙ ꝛ statuto caueṫ ꝙ si mulier contraxerit secundas nuptias ꝛ de vtroqꝫ marito filios habeat, teneatur relinquere dotẽ filijs vtriusqꝫ matrimonij equaliter. ꝛ queraṫ an tale statutum habeat locũ tantũ in muliere que fit nupta tẽpore quo decedit an vero etiã in vidua, ꝛ arguũt qđ solũ tñ in nupta ꝛ nõ in vidua: qꝛ statutũ loquiṫ de dote, ꝛ dos nõ est sine matrimonio. l. fi. C. de do. ante nup. ꝛ. l. ij. ff. de iure do. tñ decidit cõtrariũ, qꝛ etiã dotata dꝫ illa que sol. mat. dotẽ recuperauit. l. fi. C. cõia vtriusqꝫ iud. l. si sociꝰ ꝓ filia. ff. ꝓ socio. l. filie. C. de col.

3 ¶ Et idẽ dicit Pau. de ca. in rub. ff. sol. ma. vbi cõcludit † ꝙ si statutũ disponat ꝙ mulier hñs liberos nõ possit testari nisi de quarta parte sue dotis ꝛ reliquas tres teneaṫ reseruare liberis: habebit locũ nedũ in muliere existante qñ nupta est, sed etiã qñ est vidua. Cum igitur dicta Rub. cõprehendat tam casuꝫ qñ mulier est vidua, quã quando est nupta: ergo nigrũ in du-

4 bio debet intelligi de persona de qua loquitur rubr. † quia ex

b rubr.[b] etiã habente orationem imperfectam colligitur argumentum ad declarationes nigri, vt est glo. not. in. l. j. in verbo pretorio. C. ne liceat tertio prouo. ꝛ ibi eã pro notabili ad hoc ponderat Bal. in. ij. col. ꝛ no. gl. ij. in. c. j. de offi. delega. in. vj. ꝛ in. c. tibi. in gl. ij. de rescrip. in. vj. ꝛ Jo. an. in addi. Spec. in tit. vj. de dispu. ꝛ alle. §. fi. in fi. ꝛ Bal. in. l. fi. ff. de here. insti. ꝛ Ang. in autẽ. de incest. in prin. ꝛ Ant. de but. in proemio decretaliũ. facit. l. j. cum ibi no. ff. si cert. pet. ꝛ. l. Imperatores. ff. de in diẽ addi. ꝛ ꝙ not. gl. de pe. dist. ij. in. §. hec autem verba. cum simil. ¶ Secundo ꝙ dictũ statutũ ante dictũ ver. ꝛ si decesserit ꝛc. disponat etiã de muliere vidua probatur in ver. Itẽ dicimus ꝙ si dos. ibi dum dicit qđ pars cum dos fuerit restituẽda teneatur eadem re accipere pro eadem estimatione pro qua dicta fuerit ꝛc. que verba sine dubio conueniunt etiã mulieri vidue: cui soluto matrimonio dos restitui debet. l. ij. in princ. ff. soluto matri. cum suis cõcord. ꝛ in dicta particula statuti etiã apparet ꝙ mulier vidua cõprehenditur qñ fit mẽtio de parte venit dos restituenda maxime iuncto sequenti ver. incip. Itẽ dicimus ꝙ mulier ꝛc. vbi apparet qđ mulier semp lucrari debet dotẽ pro ea datam etiã si ille qui dederit fuerit stipulatus dotẽ reddi ex eodẽ statuto in versi. adijcientes ꝙ mulieres ꝛc. iunctis versiculis sequẽtibus dum solutum ꝛc. vbi euidenter apparet ꝙ statutũ etiam cõprehendit mulierem quam arctat soluto matrimonio ad restituendũ heredibus viri intra annum a die soluti matrimonij bona que ipsa mulier vel alius ꝓ ea accepisset insolutũ pro dote cõstante matrimonio dummodo ipsi mulieri deṫ estimatio pro qua acceperat ipsa bona in solutum. ¶ Quarto probatur ex eodẽ statuto in ver. declarãtes ꝙ quilibet ꝛc. ibi dum dicit quo etiam casu dissoluto tamen matrimonio teneatur pars mulieris ꝛ quilibet habens causam ab ea vel ipsius rei possessor rem restituere pro estimatione pro qua meruit in solutũ maxime attẽto ꝙ in dicto statuto qñ fit mẽtio de parte cui debet dos restitui venit etiã ipsa mulier vidua, vt supra probaui. ¶ Quinto probatur ex eodẽ statuto in ver. Itẽ dicimus ꝙ mulier ꝛc. qui est versiculus ꝓxime precedens dictũ ver. ꝛ si decesserit ꝛc. vbi cauetur qđ mulier pro qua a quocunqꝫ data sit dos lucretur dotẽ ipsam extãtibus liberis vel non extantibus, quãuis ille qui dotẽ dederit vel promiserit fuerit stipulatus reddi sibi dotẽ ꝛ non mulieri. Ponderandũ est ꝙ statutum in hac parte dicit ꝙ mulier lu-

5 cretur dictã dotẽ vñ intelligiṫ qñ mulier est vidua: † qꝛ constãte matrimonio mulier nõ est lucrata dotẽ imo maritus est ille qui interim habet dñium rerũ dotaliũ. l. dote. C. de rei vẽdi. l. de his. C. de iure do. cum si. ¶ Nec ob. qđ in. d. ver. Itẽ dicimus qđ mulier ꝛc. in fin. sint apposita illa verba. s. ꝛ marito pars quã lucrari dꝫ secundũ formã pñtis statuti. qꝛ respõdeo ꝙ in. d. ver. Itẽ dicimus. ꝙ comprehẽditur iam mulier vidua vt dixi dũ dicit ꝙ lucraṫ dotẽ ꝙ etiã nupta. dũ dicit, qđ talis mulier pro qua a quocũqꝫ data sit dos possit de ea testari etiã si sit in alterius potestate ꝛ quãuis ille qui dotẽ pro ea dederit stipulatus eam sibi reddi ꝛ non mulieri. ꝛ etiam non obstante quod talis mulier liberos habeat ex quocunqꝫ matrimonio dum tamen liberis ipsis seu ascendentibus reseruetur legitima totius dotis ꝛ eius augmenti ꝛ aliorũ bonorum ꝛ marito pars quã lucrari debebit ex forma dicti statuti, ꝛ ideo sequẽs versiculus incipiens, ꝛ si decesserit dicta mulier ꝛc. intelligitur prouidere de muliere tam vidua quã nupta, cum absolute loquatur de muliere supradicta vt etiã statim dicam, ꝛ quod dictus ver. Item dicimus ꝛc. intelligitur etiã de vidua ostendo vltra predicta. nam pone quod data est dos mulieri ab extraneo qui stipulatus est in casu soluti matrimonij dotem reddi ipsi extraneo: contigit quod talis mulier remãsit vidua ꝛ vult testari de dicta dote ꝛ habet partẽ in cuius est potestate: dicemus ne qđ possit testari vigore dicti ver. Itẽ dicimus ꝛc. Nã si ille ver. nõ habet locũ in vidua, sequeret qđ non põt testari.

6 † qꝛ de iure cõi filia existens in potestate patris nõ põt testari. l. qui in potestate. ff. de testamen. l. senij. C. qui test. face. pos. ꝛ etiã mulier pro qua data est dos ab extraneo stipulãte eã sibi extraneo reddi nõ potest de illa dote aliquid disponere: qꝛ de-

b bet ad extraneũ stipulantem redire. l. vnica. §. accedi. C. de rei vxo. act. l. ex morte. C. de pac. cõuen. super do. l. auia. C. de iure do. ¶ Tamen in proposito dicendũ est contrarium cum dictum statutum absolute loquatur de muliere ꝛ alias sequeretur absurdum quod mulier vidua que est magis sui iuris quã nupta qꝛ est magis subiecta viro, vt. lxxxiij. q. v. hec imago. ꝛ ea. causa. q. ij. placuit. cum similibus. hoc autem esset absurdũ dicere quod mulier magis subiecta minus impediretur posse

7 testari, quam illa que minus subiecta. d. l. qui in potestate † ꝛ statutum nunquam interpretari debet vt absurdum contineat. l. licire oportet. §. aliud. ff. de excusa. tut. l. in ambiguis. ff. de

k

a ¶ Nocet. Alex. s. eo. cõs. xlij. nu. ix. l. j. §. hoc autem. de ope. no. nuncia. l. si cõuenerit. col. j. de iurisdi. omn. iudic. Bar. l. pe. ꝓ donato. Aret. l. si vxor. ff. ad Velleia. deci. c. nam cõcupiscentiaꝫ. col. j. de cõsti. c. cum. M. col. iij. eod. c. in presentia. col. xxiij. de ꝓba. Jas. l. ij. de [illegible] ob can. l. [illegible] C. de ino[illegible]ta. l. si. rufinus. C. de test. mili. limitãt Imo. cons. xxxv. nu. xij. soci. l. l. j. §. veteres. nu. vj. ff. de acquir. pos. petrus ger. fin. xlij. dec. l. si dona. col. ij. C. de col. ꝛ as. l. si is ad quẽ. in fi. de acquir. heredit. cõsi. cxlij. colũ. lvij. lib. j. d. §. veteres. col. v. bertrã. cõsi. ix. colũ. iiij. lib. ij. Alci. de presum. regu. j. presump. xxx. regula. iij. presũp. xxxv. nume. viij. vide plene. d. Andr. tir. in consue. pic. tit. retra. §. xxx. gl. j. nu. xxvij. cũ seq.

b ¶ Rubrica. s. lib. ij. consi. cxc. nu. v.

legi. & not. Bar. in. l. oés populi. ff. de insti. & iu. in. vj. q. princi-pali. in ver. iuxta premissa quero quid si in statuto est aliquod verbũ &c. Est ergo mẽs dicti versi. Itẽ dicimus &c. qđ mulier possit testari de dicta dote: & si habeat ascendẽtes & liberos nõ possit excludere eos a legitima. & si habeat maritũ non possit eum excludere a parte quã lucrari debet ex forma dicti statuti in prin. non autẽ intelligitur dictũ statutum requirere qđ illa mulier habeat maritũ & duos liberos & ascendentes de quibus ibi fit mẽtio. ¶ Et pro hoc bene facit, † q: quãdo copula,[a] & cadit inter duas orationes non respectu alicuius accidentis, non requirit cõcursum copulatorũ. l. j. iuxta prin. & ibi not. Bar. in fi. ff. de his qui not. infa. l. j. in prin. ff. ad legẽ Cor. de sica. l. ea tñ adiectio. ff. de leg. iij. no. plene Bar. & Bal. in. l. j. in prin. ff. de insti. & iur. & Bar. in. l. si is qui ducenta. §. vtrũ. ff. de reb. dub. Unde si testator dicit, lego centũ illis q sunt doc. iuris ciuilis & doc. iuris canonici: nõ requirit, q sint doct. in vtroq; iure vt legatũ habeãt, vt signanter decidit Bal. in. l. j. in prin. ff. de insti. & iure. q: secundũ eũ in dubio dz † seruari natura copule, que est extensiua nõ restrictiua. d. l. ea tñ adiectio. & etiã no. Ant. de but. & Jo. de imo. in. c. q: plerisq;. de elec. ergo illa copula, & posita in. d. ver. Itẽ dicimus. ibi dũ dicit, duz tñ reseruetur liberis seu ascẽdẽtibus legitima & ipsi marito pars qua lucrari dz &c. nõ requirit cõcursum liberorũ & mariti. vnde etiã si mulier habens liberos decessisset premortuo marito, haberet locũ dictus versi. Itẽ dicimus &c. dũmodo liberis reseruasset legitimã. nã qñ mulier habet liberos tũc nulla pars debetur marito sed liberis, & nõ refert an mulier tunc habebat maritũ vel non: ideo statutũ in dicto versi. Item dicimus qđ mulier &c. vult tunc reseruari liberis legitimã. sed quãdo non habet liberos, sed habet maritũ, vẽdicat sibi locũ illud qđ ibi dicitur: scilicet de reseruãda portione mariti, ergo haberet locum ille versi. Itẽ dicimus &c. etiã in vidua. ¶ Ostenso igit q in multis partibus statutũ antedictũ in versi. & si decesserit &c. disposuit nedũ de muliere nupta, sed etiã vidua. modo res redditur clara qđ dictus versicu. & si decesserit &c. vbi est casus noster intelligitur arctare tam mulierẽ viduam quã nuptã ad relinquendũ fratribus seu filijs fratrũ ipsius mulieris tertiã: † q: clausula in fine vel in medio posita refertur ad omnia[b] precedentia. l. iij. §. filius. ff. de libe. & posth. l. talis scriptura. ff. de leg. j. l. quisquis. & ibi not. Bal. in prin. C. si certũ pet. & plene legit & no. in. c. inquisitioni. & in. c. ij. requiris. de appa. cum suis multis cõcordantijs. q est verũ etiã in materia odiosa & stricte interpretanda: vt probat in. d. §. filius. & in. l. j. C. de libe. prete. que iura loquuntur in clausula cõtinente exheredationem, que est odiosa & restringenda. l. cum quidã. ff. de liber. & posth. ¶ Ex quo infertur qđ etiã si dictus versiculus. Idẽ dicimus &c. tantũ prouidisset de muliere nupta: cum ver. dictus proxime sequẽs in ver. qui incipit: & si decesserit &c. haberet locum nedũ in nupta, sed etiã in vidua ex quo in alijs partibus dicti statuti fuerat tractatũ cum dicta clausula posita in versi. & si decesserit &c. ad omnia superiora referat, vt proxime dixi: sequit q refert tam ad proximũ ver. Itẽ dicimus &c. etiã si solum de nupta ille ver. intelligeret, q ad alios precedẽtes versiculos in quibus de vidua & etiã de nupta disposuit quanto magis est hoc dicendũ cum veritate dictus versiculus. Item dicimus cõprehendat etiã viduam, vt. s. apertissime probatũ esse arbitror. ¶ Ad hoc accedit q: dictus versi. & si decesserit. non potest referri ad mulierẽ per omnia qualificata prout cõtinebatur in omni parte proxime precedentis ver. incipiẽtis. Itẽ dicimus &c. q: in dicto ver. Itẽ dicimus &c. loquitur etiã de muliere que etiã haberet ascẽdẽtes & liberos: cum sequẽs versi. incipiens, & si decesserit &c. loquitur de muliere non habente liberos nec ascendentes ex quibus videtur clare fundata intentio fratris vel filij fratris dicte mulieris. ¶ Nec obst. si in cõtrarium adduceretur q ratio dicti statuti fuit hoc disponere in nupta non in vidua †, quia mulier nupta quandoq; non habet vsum recte rationis vel propter amorẽ vel reuerentiã seu metũ mariti. arg. l. j. ff. de dona. inter vtrũ. & l. cuz mul. C. de do. ante nu. & l. interpositas. cum ibi no. C. de trãs. & l. j. §. que onerande. cum ibi no. ff. quarũ rerũ actio non datur. & l. hac edictali. in prin. C. de secũ. nup. cũ si. ¶ Q: ad omnia ista patet respõsio ex decisione Bal. Sal. & moderniorum in d. l. j. C. vnde vir & vxor. quã supra. in prin. retuli: nam ipsi volunt quod statutũ disponens qđ si mulier cõtraxerit secũdas nuptias, & de vtroq; matrimonio filios habeat teneatur relinquere dotẽ filijs vtriusq; matrimonij equaliter habeat locum etiã in muliere vidua. & tamẽ si procederẽt & attẽdi deberent rationes proxime in contrariũ allegate, debuisset dici qđ dictu statutum in casu questionis Bal. & Sal. haberet solum locum in nupta: q: esset suspicio ne per secundũ maritũ induceretur vxor ad relinquendũ fere totũ liberis secũdi matrimonij vel sibi marito in preiudiciũ liberorum primi matrimonij, ita qđ per dictã decisionẽ de directo tollunt oĩa ista. ¶ Preterea responderi potest qđ non debent attendi dicte rationes, de quo in statuto nulla ratio expressa est, vt dicit Bar. in. l. liberorum. ff. de verb. sig. circa septimã & octauã col. in ver. his premissis reducamus hanc materiam & questionem &c. in fin. istius questionis. & Bald. in. l. si defunctus. C. de suis & legit. ¶ Ultra hec etiã possunt tolli dicte rationes aliter: quia verũ est † quod propter presumptã dilectionem que est inter virũ & vxorẽ cõstante matrimonio impeditur actus libere donationis inter virũ & vxorẽ. dicta. l. cum multe. sed hec dilectio non presumitur, sed non attenditur quo ad actuz testandi & relinquendi cum conferatur post mortẽ & post solutum matrimonium m. l. si cum seruũ. in fi. cũ legibus seq. ff. de dona. inter virũ. l. j. C. de secun. nupt. cum simil. ¶ Nec obst. d. l. hac edictali. q: etiã ibi solũ militat suspitio quãdo secundo marito relinqueret plus ab vxore quã vni ex liberis primi matrimonij, alias autem non resultat aliqua vitiosa suspitio cõtra maritũ: ergo illa lex potius facit pro ista parte quam contra, maxime cum statutum nõ attendat, aut plus relinquat mulier marito quã fratribus: imo etiã habet locũ statutũ nostrum qñ marito nil reliquisset. ¶ Itẽ potest vltra predicta respõderi ad id quod legitur & notatur in. d. §. que onerãde. cũ simil. † qđ presentia mariti vel alterius cui reuerentia debetur nõ inducit suspitionem quo ad impediendã liberã testandi factionem vel similẽ actum, nisi quando precessissent mine vel verbera, alias nõ. l. si patre cogente. ff. de ritu nupt. l. ad inuidiam. & ibi no. Bar. C. quod met. causa. l. fideiussor. §. pater. ff. de pigno. not. Inno. in c. causam matrimonij. de offi. deleg. & Bar. in dicto. §. que onerande. & olim in. d. l. interpositas. & in. l. si cum dotem. §. eo autem tẽpore. cum suis concor. ff. sol. mat. & iura non presumunt quod maritus illicite verberet vxorẽ cum nemo presumatur delinquere. l. merito. ff. pro socio. c. si. de presum. ¶ Preterea mulier que timeret presentiã viri in casu testãdi, & propter hoc non auderet relinquere fratribus vel filijs fratrum, posset aut secrete testari absente viro aut nõ testari, quo casu ab intestato succederent fratres & filij fratrũ: & sic non potest dici quod hec fuerit ratio dicti statuti. Plus dico q maior erat ratio statuẽdi q mulier vidua teneretur relinquere dictam tertiam fratribus quam mulier nupta: q: mulier nupta decedẽs in matrimonio sine liberis, erat grauata a statuto in dimidia quam voluerunt statuentes maritum lucrari. Ideo magis iniquũ erat rem duplici onere grauari, scilicet in dimidia marito, & in tertia fratri. l. Titia cum testamento. §. qui inuita. ff. de le. ij. & l. eum qui. in prin. ff. de inreiur. quando decedit vidua: q casu statutum eam non grauat nisi in ista tertia. ¶ † Accedit etiã quia huiusmodi statuta volentia bona puenire ad masculos videntur moueri propter agnationes & familias cõseruãdas que per masculos conseruant q: reipublice interest. l. j. §. sed si seruus. ff. de ven. inspic. iuncta. l. ij. §. j. ff. de suis & legit. & hãc esse rationem huiusmodi statutorum seu similium ponderat Cy. in. l. j. C. de adult. & Joan. and. in addi. Spe. in tit. de suc. abintest. in rub. & Bal. in. l. maximũ vitiũ. in. iij. col. C. de lib. prete. & in. d. l. Titia cũ testamẽto. §. Lucius. el. ij. & An. in ɔs. lxvij. inc. p. Martinus Joannis de Florentia. & sensit bart. in. l. ij. §. videndum. ff. ad Tertyl. in ver. quero qđ de ano &c. & hec ratio ita militat in vidua sicut in nupta: ergo idẽ ius esse debet. & secundũ Bal. in. d. l. maximũ vitiũ. intãtum põt dici hãc esse rationẽ huiusmodi statutorũ q habet pinde ac si esset expressa in statuto adeo qđ etiã i statutis correctorijs fieret extẽsio de vno casu ad aliũ sicut fit qñ ratio scripta est. l. l. correctoria. iuxta no. in cle. j. de elec. & voluit hoc etiam Bald. & Joã. de Imo. in. l. si. ff. de here. instit. & Sal. in. l. ij. C. de nox. quidã alij & q vltimũ hic ad pñs nõ discutio, scilicet an & qñ rõ nõ est scripta in statuto possit fieri extẽsio de casu scripto i statuto ad casum nõ scriptum: q: hec disputatio ad presens nõ est necessaria cũ hic nõ sit opus extẽsione, vt patet per superius dicta, iõ nõ est opportunũ rem ad hũc casum pstringere. ¶ Per predicta etiã pt3 rñsum si diceret † q si de rõne statuti nõ apparet dz restringi statutũ ne qs indebite dãnũ patiat. l. ij. C. de noxa. l. adigere. §. quis. ff. de iure patr. & l. qũis. ff. de in ius vocan. c. cum dilectus. & qđ ibi no. doc. & ɔsue. & p notata in. l. si. §. in cõputatione. cũ siml. C. de iure deliber. Nã rñ. q statutũ gñaliter loquẽs põt restringi ne qs indebite dãnũ patiat qñ cessat ratio q mouet statuẽtes, vel resultaret iniqtas. ita loquunt iura & doc. preal. ita declarat & pbat bar. i. l. oẽs populi. in. vj. q. pncipali. i ver. ij. qro an statuta recipiant intepretationẽ arctatiuã. & alij cõiter sequunt. sed in pposito nostro si tu dicis q non apparet de ratione statuti: ergo non potest

[a] ¶ Copula. j. libr. vij. consi. xxv.

[b] ¶ Omnia. s. lib. j. cõsi. xlviij. in prin.

potest dici, ꝙ cesset ratio que mouit statuẽtes, aut dicis ꝙ cõstat de ratione que fuit scilicet propter agnationem ⁊ familiã cõseruãdã. ⁊ ista ratio militat magis in vidua quã in nupta, vt supra probaui. ⁊ alie allegate rationes statuti nõ sunt vere nec bone rationes, vt. s. dictũ est. rñdetur etiam ad obiectum per decisionẽ Bal. ⁊ Sal. in. d. l. j. C. vnde vir ⁊ vxor. nã si tale statutũ deberet restringi ad nuptã ⁊ non haberet locum in vidua, vt sic mulier vidua possit libere testari, falsa esset decisio
16 Bal. ⁊ Salyc. ⁊ Moder. in. d. l. j. † Item respondeo ꝙ nõ est verũ ꝙ indebite quis damnũ patiat̃ si dicta restrictio nõ fiat q̃ damnũ est diminutio patrimonij. l. ij. ff. de dam. infec. ⁊ dicte mulieri nõ auferꝉ dñium ⁊ proprietas rerũ suarũ sed futuro heredi auferꝉ q̃ tãtominus habet in hereditate mulieris. heres autẽ dicit̃ tractare de lucro: q̃ titulus hereditarius est titulus lucratiuus. l. si hereditatẽ. ff. manda. l. inter stipulan-
17 tem. §. si rem. ff. de ver. obli. l. j. C. de impo. luc. descrip. † sed verba generalia legis vel statuti nõ debẽt restringi cessante actione, etiã si aliter sequitur quod quis indebite lucrum perdat. l. prospexit. ff. qui ⁊ a quibus. ⁊ no. Bar. in. l. oẽs populi. in versiculo proxime allegato. ¶ Nec dicatur qꝺ mulier per dictũ statutum priuatur libera testandi factione: q̃ responsio patet per dictam. l. hac edictali. vbi mulier que transiuit ad secunda vota non põt plus relinquere secũdo marito quã vni ex filijs primi matrimonij: ⁊ tamen per hoc non potest mulier allegare quod sit priuata libera testandi factione. que priuatio esset cõtra bonos mores. l. stipulatio hoc modo cõcepta. de ver. obli. ⁊ per consequens lex vel statutum nõ valeret, cum lex debeat esse iusta ⁊ honesta. iiij. distinc. c. erit autem lex. hoc etiã vide-
18 mus: † quia licet per pactum non possit quis sibi auferre liberam testandi factionem. d. l. stipulatio. tamen licet per contractum donando vel aliter disponendo se priuare etiã omnibus bonis suis presentibus valebit actus ⁊ non diceretur sibi auferre liberã testãti factionẽ. l. omnes. §. Lucius. ff. que in frau. cred. l. si quis argentum. §. sed ⁊ si quis. de donatio. ⁊ notant omnes in. l. fina. C. de pac. ⁊ in dicta. l. stipulatio. quia satis est qꝺ de bonis futuris vel de aliquo sibi reseruato possit testari. vt dicunt Doctores in dictis locis, ⁊ sunt cõmunes cõclusiones vbiq; approbate. ¶ Per hoc etiam patet non obstare si
19 dicatur † ꝙ lex noua superueniens ⁊ aliquid disponẽs debet distingui per. l. veteram. ⁊ in auth. offeratur. C. de lit. contest. ⁊ notatur in. l. sciendum. in prin. ff. qui satisdare cogantur. quia respondeo quod illud est verum quãdo non apparet quod lex noua velit corrigere in materia de qua queritur. ita erat in causa dicte authen. offeratur. nam licet cõstet quod dispositio illius authentice velit corrigere quo ad libellum in scriptis producendum qui olim non erat producendus in scriptis. l. j. in princ. ⁊ ibi notatur. ff. de eden. tamen non constabat ꝙ in materia fideiussionis prestãde de iudicio sisti vellet corrigere. ideo quod ibi simpliciter dicitur de fideiussione prestãda debet distingui secundum legem veteram, scilicet si non possideat immobilia prestet fideiussionem, alias non vt distinguitur in. d. l. sciendum. in principi. sed si constat legem nouam velle corrigere iura antiqua, ⁊ generaliter loquatur: tũc generaliter intelligatur in omnibus casibus: q̃ ita videt̃ esse de mẽte disponentis propter generalem locutionem. l. in fraudem. ff. de test. mili. ⁊. l. j. §. gñaliter. ff. de leg. prestan. secundũ Jo. de Jmo. ita dicentẽ in. l. si vero. §. de viro. in. iij. col. ff. solu. matr. ¶ Sed in proposito nostro constat quod statutũ vult corrigere iura cõmunia, que iura communia non arctabant sororem ad relinquendum fratri. l. fratres. C. de inoffi. testa. l. j. eo. tit. ⁊ generaliter loquitur statutum de dicta muliere de qua supra dixerat de vidua ⁊ nupta: ergo non restringitur ad nuptam tantum. ¶ Preterea etiam respondeo quod tex. in. d. auth. offeratur. loquitur in genere qꝺ satisdatio prestaretur. sed tex. in dicta. l. sciendum. ponit vnum casum in specie, scilicet ꝙ possidẽs im-
20 mobilia nõ satisdet. certe illud habebit locum etiã hodie: † q̃ species derogare intelligitur generi. l. vxorem. §. felicissimo. ff. de leg. iij. l. sanctio legum. ff. de penis. alias autem nõ procederet id quod notatur in dicta auth. offeratur. ⁊ ita notabiliter declarat Franciscus Tigri. in. l. cum antiquioribus. C. de iure deliberandi. in vltima lectu. sed non habemus per viã specialis prouisionis vel distinctionis distinctũ a iure cõmuni inter mulierem viduã, ⁊ mulierem nuptam, scilicet quod nupta magis vel minus quam vidua teneatur relinquere aliquã partem fratri: ergo id quod habetur in dicta authent. offeratur. nihil penitus facit ad propositum. hoc etiam probatur: quia si procederet dictum argumentũ factum in contrarium, sequeretur quod falsa esset decisio Bal. ⁊ Saly. ⁊ moderniorum in dicta l. j. C. vnde vir ⁊ vxor. cum cõcordantibus: quia etiã in casu illo militaret dictum argumentum si esset verum. ex quibus puto intrepide plusquã fortasse oporteret esse responsum ad omnia obiecta ⁊ dubia que mihi opposita sunt ⁊ euidẽter patere dictum statutũ habere locum in vidua, nedum nupta. ⁊ putandum est quod si mens statuentium fuisset dictum statutũ restringi tantum ad nuptam ⁊ nõ habere locum in vidua cum hec sit maxima restrictio: imo destructio pro maxima parte dicti statuti in casu ita frequenter contingente in vidua sicut in nupta id verosimiliter expressissent. c. ad audientiã. de deci. l. vnica. §. sin autem ad deficientis. C. de cadu. tol. Alexan.

Consilium. CII.

Lege. s. lib. ij. consi. xlij. quod hic duplabatur.

Consilium. CIII.

Lege. s. lib. ij. consi. cliiij. quod hic duplabatur.

Epitome.

¶ Emphyteuta domino irrequisito locauit ad nouẽ annos ⁊ ex tunc eodem contractu de nouennio in nouenniũ. respon. Alexan. quod dicitur alienasse: ⁊ cecidit ipso iure domino volente a iure suo etiam si retinuit dominium vtile paciscendo expresse ne transiret in conductorem, sed male consuluit in priuatione, vt tangam in margine. C. M.

Consilium. CIIII.

IN causa ⁊ lite inter Joanem learidẽ ex parte vna, ⁊ Joan. ⁊ Jac. de bellonis ex alia. Uiso themate ⁊ instrumẽtis statuto ⁊ alijs de quibus quidem in eodem themate mẽtio facta est.
1 ¶ † Uideretur prima cõsideratione dicendum dictos Joan.
a ⁊ Jacobũ de bellonis a iure suo nõ cecidisse,[a] q̃ cõtractus mutuus inter eos ⁊ dictũ Petrum nominatum fuit contractus locationis ad nouem annos: non autem cõtractus alienationis. constat autem quod de iure emphyteuta ⁊ alij similes habentes vtile dominiũ possunt alicui rem locare absq; eo ꝙ cadant a iure suo, vt firmat Spec. in tit. de locato. § nũc aliqua. versic. xxiij. quia secundũ eum ex tali locatione non transfertur dominium nec possessio, sed nuda detentio. l. non solũ. ff.
2 loca. l. non solũ. §. j. ff. de vsucapio. ¶ † Secundo: quia qualis sit contractus venditionis partium iudicatur assensu. l. j. §. si conueniat. ff. depositi. C. de iure emphyteutico. l. j. sed dicti de bellonis vna cum dicto Petro voluerunt facere contractum locationis ⁊ non alienationis, vt patet ex verbis instrumenti. Nam dicti contrahentes semper vsi sunt verbum, locationis, ⁊ non locationis. Colligitur etiam ex alijs verbis dicti instrumenti dum in eo dicitur hoc pacto inter dictas partes apposito ⁊ solẽni stipulatione firmato quod ipse conductor teneat̃ ⁊ debeat ⁊c. ⁊ sic promisit dictis locatoribus stipulãtibus appropriare ⁊ appropriasse, emere ⁊ emisse vtile dominiũ ⁊ ius locatoris quod habent in ea domo vsq; ad festũ ⁊c. Et ibi dũ dicitur si ad dictos terminos dictum ius dictorum locatorum non fuerit illud appropriatum ⁊ emptum per dictũ Petrum in toto vel in parte cogi possit ad appropriandũ per dictos locatores ⁊ remaneat appropriabilis pro dicto Petro, vt supra, ⁊ verbo sunt pluries in effectu repetita in ipso instrumẽto. Ex quo apparet ꝙ vtile dominiũ non erat translatum in dictum Petrum, ⁊ sic dictus non contractus potest dici alienatio: ⁊ per cõsequens nec de iure ex forma statutorũ potest dici ipsos
3 de bellonis cecidisse a iure suo. ¶ † Tertio probari videtur per illud qꝺ dicit gl. in. l. codicilli. §. instituto. ff. de leg. ij. ⁊ Archi. xij. q. ij. abbatibus. volẽs ꝙ etiã locatio ad mille annos nõ dicat̃ alienatio. ¶ Quarto q̃ dato ꝙ etiã diceretur ꝙ glos. in prealle. §. instituto. regulariter nõ est vera, tñ vbicunq; actum esset vt per locationẽ ad longũ tp̃s nõ transferat̃ dñium vtile: tunc talis locatio nõ est alienatio ⁊ ita saluatur gl. in. d. §. instituto. secundũ Bal. ⁊ Jo. de Jmo. ibi. ⁊ Bal. in. c. j. §. aut libellario. in fi. in ti. quib. mod. feu. amit. ⁊ Jo. de Jmo. in. c. ad audientiã de reb. eccl. nõ alie. facit. l. cũ manusata. §. fi. ff. de contrahen. emp. Sed ita vr̃ esse actũ inter dictos de bellonis ⁊ dictũ Pet. ꝙ p locatorẽ nõ intelligat̃ esse trãslatũ dñium vtile: patet in dicto instrumẽto in hoc ver. hoc tñ pacto eterne appareat ꝙ conductor promittat dictis de bellonis approbare vtile: ergo presuppono ꝙ dominiũ vtile debeat remanere penes dictos

a ¶ Non cecidisse. ⁊ bene quicquid. j. dicat. q̃ ex simplici locatione ad lõgum tempus non cadit a iure suo, vt dixi infra eod. cõsil. cxix. ⁊ si caderet cessaret pena pendẽte primo nouennio ꝙ est tempus permissum ⁊ separabile. text. in aut. de nõ alie. aut permutã. §. neq; autẽ. vbi solum pactum de nouando vitiatur nõ autẽ prima locatio.

4 de Bellonis. ¶ † Quinto videntur testes deponere quod de consuetudine fuit obseruatũ quod tales locationes irrequisito dño fieri possint: ergo preualet consuetudo iuri cõi, vel statuto. l. de quibus. cum materia. ff. de legibus. Et plene in. l. ij. C. que sit longa cõsuetudo. ꝛ in. c. fina. de cõsuetu. ¶ Sed his non obstantibus cõtrariũ videtur de iure verius ex infrascriptis, quia emphyteuta aut alius similis licet vtile dñium non possit de iure cõi irrequisito dño cõcedere in lõgũ tempus, vt not. Spec. in tit. de loca. §. nunc aliqua. ver. seq. ꝛ ex premissis Jo. de Jmo. in. d. c. in. xiiij. col. ver. Jtẽ queri põt an emphyteuta possit locare ꝛc. tamen per talẽ locationẽ transfert vtile dominiũ. l. j. in fi. cum. l. seq. ꝛ seq. ff. si ager vectigal. vel emphy. nec de iure municipali ſm ꝙ non põt ius suum alteri vẽdere, concedere, vel alienare irrequisito domino, vt patet in statuto antiquo sub rubrica de vxo. quicquid stat in hac seruanda est.

5 † Constat autẽ quod locatio ad longum tempus dicitur alienatio. c. nulli. ꝛ. c. ad audiẽtiã. de reb. eccl. nõ alie. §. alienatori. in aut. de nõ alienã. ꝛ no. gl. ꝛ doc. in. d. c. nulli. in fi. de reb. eccl. non alienan. ꝛ gl. in. l. fi. C. de pig. actio. ꝛ cõmuniter doc. in. d. §. instituto. Ang. in. l. filio. §. fi. ff. sol. mat. ꝛ Bal. in. c. j. in prin. in. x. col. in ver. extra quero quid de locationibus prebẽdarũ. in tit. qui feu. da. pos. ibi respondet opi. Archi. in. d. c. abbatibus. ꝛ gl. in. §. instituto. que cõiter damnatur. ꝛ Bal. in authẽ. hoc ius porrectũ. circa principiũ. C. de sacrosanc. eccl. c. j. §. aut

6 si libella. in tit. quibus mod. feudum amit. ¶ † Quod autem dicta locatio de nouennio in nouẽnium intelligitur esse facta ad longum tẽpus, ꝛ sic alienatio colligitur ex cõclusione quã fecit Lappus in allegatione. xij. in tit. de locato. ꝛ etiam colligit ex pluribus authoritatibus ꝛ rationibus ex quibus alias vna cum quibusdam excellentissimis viris ita in hac ciuitate consultum est. ꝛ illud consilium formaliter inseram, ꝛ incipit,

a redemptoris. ꝛ deductis in. d. meo consi.[a] ꝛ ex aliis legatis p dictos alios consultores quorũ dicta non refero cum in hac ciuitate apud plures extãt ista cõsilia, ꝛ facile haberi possunt. infertur ergo qð dicta locatio censetur esse ad longum tẽpus ꝛ alienatio ꝛ per cõsequens alienãs cadit a iure suo tã de iure cõi quã ex forma statuti, vt dixi supra. ¶ Restat ad allegata in contrariũ respondere. Non obst. igitur primũ argumen. qꝛ habet locum in locatore ad modicũ tẽpus, secus si ad magnã, vt superius dixi. ¶ Non obst. secunduz argumentũ, qꝛ etiam verbũ locationis potest conuenire translationi vtilis dñij, vt in. d. c. ad audientiã. ꝛ no. in cle. j. in fi. ꝛ in. l. insulã. ff. de prescr. ꝛ dicto. c. constitutus. de religiosis domi. ¶ Non obst. tertiuz argumentũ in. d. §. instituto. qꝛ cõmuniter reprobatur vt iam

7 dixi. ¶ † Non obst. quartũ argumentum quia ad illud rñdet Bal. in dicta. l. j. in prin. de prohi. feu. alie. per Feder. videlicet quod ab alio qui nõ habet rem pleno iure, ꝛ nõ habet liberam facultatẽ alienandi ius suum vt est feudatarius, emphyteuta. ꝛ similis si locant ad longũ tempus etiam acto ꝙ non transferatur vtile dominiũ non per hoc est quin dicatur alienatio, quia tale pactũ presumitur adiectum in fraudem. allegat notata per Cy. in dicto. §. instituto. ꝛ dixi in cõsilio supra relato. ¶ Non obst. quintũ argumentũ in dictis illorũ testium, qꝛ illi testes in actis cõsuetudinis de quibus deponunt sunt singu-

8 lares. † cõstat autẽ ſm cõem opi. ꝙ testes inducti ad proban-

b dum consuetudinẽ si sunt singulares[b] circa actus consuetutos non probãt vt cõcludit Pet. ꝛ Cy. in. l. ij. C. que sit longa consue. ꝛ Paul. de leaza. in sua disputatione incipiẽte, contra instrumentũ debiti. ꝛ Jo. and. in. c. fi. de consuet. Ant. de but. in c. licet. ex quadam. de test. ꝛ Jo. de Jmo. in. l. aut parens. circa pe. col. ff. de re. iu. ꝛ in. c. cum oportet. in vlti. char. de accusa. ¶ Nam vbi non tractatur de probando vsus iurisdictionis, sed tractaṫ de probando aliquo actus ex quibus resultat mul-

9 tiplicatio alicuius rei, non sufficiunt testes singulares: † vnde si volo probare talem religiosum fecisse miracula, ꝛ per vnum testem probo ꝙ sanauit vnum claudũ ꝛ per aliũ testem probo ꝙ illuminauit cecũ testes isti non probant, vt not. Arch. in. c. nec iure. xvj. q. v. ꝛ Uincẽ. in. c. venerabilis. de test. Et Ant. de but. in. c. cum oporteat. de accusa. vbi ex hoc infert qð si volo probare Titiũ esse hereticũ, ꝛ vnus testis deponit qð Titius dixit qð Christus nõ venit in virgine: alius dicit qð persone trinitatis nõ sunt equales, certe nõ probant: qꝛ sunt singulares, licet ſm eum Jac. de but. dicat cõtrariũ, vt. l. arrianũ. C. de here. ꝛ idẽ ſm Tho. per not. in. d. c. nec iuris. Et idẽ in simili ponit Federi. de Senis in cõsilio suo incipiente, Predie cum procuratore ꝛc. ꝛ etiã in cõs. xvij. inci. qð talis est, cõstitutio ꝛc. ¶ Jtẽ rñ. ꝙ libere testes nõ obstant, qꝛ non dicunt qð in locationibus de nouennio suo venũt de quibus ipsi deponũt, nec

10 qð dñs directi dñij voluerit illũ locantẽ cadere a iure suo: † nã fateor qð si hñs vtile dñium alienari irrequisito dño cadit qñ dñs directi dñij declarat se ita velle ꝛ dare pro tali, vt in. l. fi. C. de iure emph. Jo. de imo. in descriptione. c. fi. in. iij. col. de prescri. sicut nõ soluẽs canonẽ cadat ipso iure ita demũ si dñs vellet. l. ij. C. de iure emphy. ꝛ no. in. l. j. vel. ij. si ag. vectig. Jta etiã est in alienãte irrequisito dño qð isti duo cadũt a pari, vt in. c. potuit. de loca. ¶ Preterea rñ. ꝙ dicti testes qꝛ inquãtũ deponunt qð cõtractus de quibus deponũt fuerũt facti p habẽtes vtile dñium irrequisito dño directi deponũt sup negatiua nõ

11 coarctata loco, ꝛ tẽpore, † quo casu non probãt, imo reddunṫ suspecti de suo. d. c. cum esset. de causa posses. ꝛ in cõsi. incipiẽ. cõmune luguni. ꝛ Bar. in. l. j. in prin. ff. si quis in ius dicen. nõ obtẽ. ꝛ Bal. in. c. si quis per. xxx. in tit. si de feu. fue. cõtro. ꝛ in. l. de die. §. fi. ff. q satisd. cog. ꝛ in. l. actor. C. de proba. post Cy. ꝛ Ang. in. l. per aliũ. §. de reo. ff. ne quis cũ qui in ius vo. vi exi.

a ¶ Consili. 3. lib. 2. consi. cxlv.

b ¶ Singulares. 3. lib. 2. consil. cxcvj. nu. xiij. vide. 3. lib. j. consi. lxxvij.

Summarium.

1 ☞ Solutio triũ annorũ facit p̄sumi colonũ preterita soluisse.
6 Mora non potest purgari vbi est dies ꝛ pena.
7 Perfidia est maior in contractibus bone fidei.
8 Argumentũ a cõtrario sensu nõ sumitur a verbis negatiuis.
9 Juramentum impedit purgationem more.
10 Emphyteuta priuati non potest purgare moram.
12 Receptio canonis an impediat emphyteutam expelli.
17 Conductor non soluens potest expelli priuata authoritate.
18 Emphyteuta non soluens, an potest expelli.
19 Defectus vnius nummi non vitiat. nu. 20.
21 Oblatio verbalis non releuat.
22 Jndustria persone in dubio censetur electa.
24 Contractus si resoluitur in parte, resoluitur in totum,
25 Res deputata ad certum vsum censetur ad illum locata.
26 Exceptio litis pendentie debet opponi ab initio. nu. 28.
27 Conductor vt per familiam iudicis, locatione finita, expellatur, non requiritur eius citatio.
30 Remedium extraiudiciale non impeditur per litis prudentiam superueniente noua causa.
31 Debitor si post litem contestatam fiat suspectus de fuga, potest capi non obstante litis pendentia.
33 Uniuersitas non tenetur ex dicto officialis.

Consilium. CV.

Magnifice pretor et clarissime dñe vicarie in causa vniuersitatis Strazarolũ vna cũ heredibus Ma. Barth. de mongano. ¶ Primo dr fuisse productã petitionẽ super quãtitate librarũ. xxxix. Bononenorũ, eo qꝛ dr pro parte Strazarolũ qð dictus. M. Bar. cessauit saltem in dicto quantitate soluenda ꝛ in presentatione pignorũ ſm formã cõuentionis, ꝛ qð ppterea

1 incidit in penã tantundẽ prout in instrõ cõtinetur: ꝛ † satis in hac prima causa fundatã esse intentionẽ vniuersatis ex sola productione instrumentorũ qꝛ aduersario incũbit onus pbãdi se soluisse. l. de proba. no. gl. magnã. in. l. in illa. la. j. de verb. obli. cũ simil. ꝛ per consequens teneṫ ad sortẽ, ꝛ penã adiectã pacto presentationis pignorũ: que est approbata per statutũ positum sub ru. incipit decisio super pacto de ingrediẽdo qð statutũ emanauit ad tollendas dubitationes ius cõis ꝛ Bononie seruandã istã op. vt refert Bal. in. l. cũ allegas. in. iij. co. C. de vsu. ꝛ moder. in. l. stipulatio. §. alteri. ff. de verb. obli. ꝛ in. c. cũ dilecti. de arbi. ¶ Et attẽto ꝙ in dicto cõtractu interuenerit iuramentũ, etiã si talis presumeretur adiecta in fraudẽ vsurarũ: tñ in proposito nostro nõ est petita absolutio a iuramẽto. c. debitores. de iureiur. c. j. eo. ti. ¶ Utrũ autẽ dicti heredes pbauerint solutũ fuisse dico ꝙ nõ. Nec ob. quedã scriptura vt dicit manu cuiusdã Joãnis de la canabina producta p partẽ aduersam, qꝛ ad illa incidenter responsuz dabo dũ pbabo de causa in qua petita est licentia intrãdo domũ, ad quaz causaz venio. ¶ Uidendũ est igiṫ qd de petitione pducta die octaua mẽsis Junij in qua in effectu dicebaṫ p parte vniuersitatis predicte ꝙ dicta locatio erat finita per mortẽ dicti magistri Bartholomei, ꝛ licere dictã vniuersitatem apprehẽderem locatam sua propria authoritate ex ea causa: qꝛ nec dictus magister Barth. nec eius heredes obseruauerũt pmissa: maxime ex eo qꝛ non sunt vsi dicta re locata arbitrio boni viri, ꝛ propterea citabãtur dicti heredes ad contradicendũ ne dareṫ Massario ꝛ officialibus dicte vniuersitatis licẽtia dictã rem ad se aduocandam, ꝛ ꝙ de ea faciendo libere velle suũ habe-

rei ꝛ

ret ⁊ expellendũ dictos heredes manu militari eĳci ⁊ expelli ⁊c. ¶ Istud etiã fuit instatum ⁊ deinde petitũ sub die.xiiĳ. eiusdem mensis Junĳ petendo partem citari ad contradicendũ ne predicta fierent, tñ occasione huius requisitionis facte die.xiiĳ. Junĳ ꝙ citaret aduersari⁹ nõ apparet fuisse aduocatam rem vel ad aliquod processum quod illa requisitio facta viĳ. die Junĳ nõ est habẽda in cõsideratione.l.libertus actiones.ff.de in ius vocan.⁊ vide.l.fi.C.vt lite pen. ¶ Et fundamẽta ex quibus iustificabatur ista petitio erãt in effectu tria, quorum vnumquodqȝ de per se erat sufficiens. ¶ Primũ ⁊ magis principale erat, qꝛ non erãt vniuersitati obseruata promissa: qꝛ nõ erat soluta pensio. Secũdũ erat qꝛ non vtebantur arbitrio boni viri. Tertiũ qꝛ per mortẽ dicti conductoris erat finita locatio. ¶ Circa primũ fundamentum quod est potissimum scȝ ex parte pensionis non solute habemus intentionẽ nostrã fundatam eo ipso quod est productum instrumentum locationis parte presente vel citata. vel si illud fortasse non sit productum cum mandato syndici illud est, quia pars aduersa obtulit se renunciaturum ferĳs ⁊ postea recusauit renuntiare. in hac enim productione instrumẽti nõ est insistendũ: qꝛ semper produci põt prima die iuridica. quãuis etiã pars aduersa neget imo confiteatur locationẽ factã de anno.M.cccclxix. pro quinquennio ad pensionẽ pro libris centum octo Boñ. anno quolibet. ⁊ etiã apparet in protestatione syndicali facta per dictos heredes dicte vniuersitatis in qua est registratus tenor instrumẽti dicte locationis. † nam eo ipso ꝙ pars aduersa nõ ostẽdit se soluisse in quolibet anno totã pensionem põt expelli etiam propria authoritate vt disponit statutum sub rubrica de pena vendentis rem alienam. ⁊ istud etiam est de iure communi per.l.edem.C.loca.⁊ firmat expresse Inn.⁊ alĳ post eum communiter in.c.propter sterilitatem.de loca.⁊ gl.in.l.ĳ. C.de iure emphy.in gl.magna.in prin.⁊ Bar.in repe.l.creditores.C.de pig.circa pe.col.dum dicit colonum vel inquilinũ nõ soluẽtẽ licitũ est propria authoritate expellere ⁊c. ¶ Cõtra istud principale fundamẽtũ adducitur † ꝙ satis est qd conductor probet se soluisse tribus[a] vltimis annis.l.pe.C.de apoc.pu.lib.x.⁊ no.gl.in.d.l.ĳ.imo secundum ꝙ dicit pars aduersa satis est ꝙ ꝓbet solutio facta tribus vltimis semestrib⁹, qꝛ locatio facta pro libris centum octo soluendis singulo anno, videlicet in quolibet semestri dimidia mouet per ea que habent in.l.diuortio.§.ꝙ in anno.ff.sol.ma.⁊ per ea que no.Bal.in.l.edem.in.ĳ.co.C.loca. ¶ Sed dico primo ꝙ hoc est falsum qd nõ sufficit probatio triũ semestriũ: qꝛ tex.in.d.l.pe.⁊ doc.in.d.l.ĳ.loquunt de triennio. nõ obst.§.ꝙ in anno.⁊ id ꝙ no.Bal.in.d.l.edem.qꝛ nũd.ꝙ tex.in.§.ꝙ in anno loquit qñ singulo semestri percipiebatur totus ⁊ integer fructus, sȝ in casu nostro singlo semestri non percipiebatur integra satisfactio, patet ex verbis instrumẽti dum dicit ꝙ singulo anno soluere teneatur pẽsionẽ librarum centum octo vniuersitati ⁊ syndicis, vcȝ medietatẽ dicte quantitatis syndico primorũ sex mẽsiũ, ⁊ aliã medietatem etiam ceteris. ¶ Et per hoc etiam est responsum ad no.per Bal.in.d.l.edẽ.qꝛ in hoc casu nõ loquit quimo Bald. ibi potius vult contrarium eius ad quod allegatur. nam vult quod id qd dicitur quod emphyteuta cessauerit per biennium vel triennium pro duobus terminis soluendis vnde in singulo quinquennio erat soluendum duo quinquennia habeãtur pro biennio. tamẽ dicit ꝙ si bis vel ter esset soluendum in vno anno, tũc vnus annus nõ habeat pro biẽnio vel triennio. allegat.l.ĳ.in verbo, triennio.C.de iure emphy.⁊ hoc voluit etiaȝ Jo.an.in addit.Spec.in tit.de loca.§.nunc aliqua.ver.lxxxj. ⁊ Cy.in.d.l.ĳ.in.q.j.C.de iure emphy.cũ ergo non sit probatũ ꝙ pro tribus vltimis annis facta fuerit solutio: ergo constat ꝙ cõductor põt expelli. Quinimo dico ꝙ de tribus semestrib⁹ est ꝓbatũ ꝙ soluerit ꝓ vltimo semestri anno.M.cccclxiĳ. Nec obstat qd ad probandũ solutionẽ ipsi producunt quandam scripturã priuatã, vt dicit Jo.de la caualina: qꝛ respõdeo multipliciter, primo † qd dicta scriptura priuata non est producta nobis presentibus vel citatis. nec etiã iuris recognitio per scribẽtẽ est facta nobis presentibus vel citatis ergo ⁊c.l.qꝛ de vnoquoqȝ.ff.de re iudi.l.iudicis.C.de fide instrumẽ. ¶ Secundo respondeo ꝙ ex forma instrumẽti dicta pẽsio debebat solui vniuersitati: qꝛ representat maiorẽ partem vel per cõsiliarios vel officiales vniuersitatis.l.ꝙ maior.ff.ad municipa.l.municipalibus.ff.de cõdi.⁊ demonst.⁊ ibi not.⁊ qd voluit gl.no.in.l.sed ⁊ dolo.ff.de do.⁊ gl.in rub.C.que sit lon.consu.copulatiua enim oratio requirit concursum vtriusqȝ.l.si heredi plures.ff.de condi.institu.l.si quis ita stipulatus fuerit decem aureos.ff.de verbo.obliga. ¶ Nec obstant verba instrumenti dicentia valet syndico primi semestris aliã medietatem, qꝛ responsio est euidẽs. nã in instrumẽto dicit ꝙ cõductor promittit soluere singulo anno libras centũ octo dicte vniuersitati ⁊ syndici sequentibus proxime venturũ sĩ medietatẽ dicte quãtitatis syndico primorũ sex mensium ⁊c. nam illud quod dixerat quod solutio fieri debebat vniuersitati ⁊ syndicis, nunc declarat de quo syndico intellexerit, ⁊ vult ꝙ pro primis sex mensibus intelligitur quod solui debeat syndico primorũ sex mensium, nõ est verosimile ꝙ contrahentes incontinenti voluerũt se corrigere.l.non ad ea.de condi.⁊ demonstra.⁊ ex hoc patet quod nulla solutio facta per dictũ conductorem fuerit facta legitime. ¶ Secũdo respondeo, ꝙ dicta scriptura priuata ad preiudicium vniuersitatis non probat: quia nõ habet diem quo facta fuit, ⁊ sic potuit esse ꝙ fuit facta lite pendẽte, prout in veritate fuit, ⁊ sic fuit facta de an.M.cccclx. quo tẽpore ipse nullo modo erat syndicus posito sine preiudicio, sed non concesso ꝙ ipse de anno precedente esset syndicus pro secundis sex mensibus. † nam licet scriptura priuata regulariter non requirat diem.l.cum tabernam.§.idẽ quesĳt.ff.de pigno. tamen fallit nisi in proprietate vel posteritate constituerit ius, vt ibi. ¶ Adducitur ⁊ contra istud fundamentum nõ solute pensionis ꝙ dato quod solutio nõ fuerit debito tẽpore facta, quod potuit moram purgare etiã dato ꝙ cesset adiecta dies ⁊ pena, qꝛ in contractibus bone fidei habet locũ more purgatio etiam vbi est adiecta dies ⁊ pena, secundum Bal.in.l.cum allegas.in.vj.op.C.de vsu.⁊.l.Lucius.ff.de acti.emp.a cõtrario sensu. Sed ad hoc respondetur ꝙ nõ est mora purgata: quia posito quod finito vltimo semestri anni.M.cccclxiĳ. soluisset conductor Joã.de la caualina. tñ eo tẽpore Joan. sine dubio non erat amplius syndicus nec de syndicatu eius apparet: qꝛ in veritate nõ erat vnde solutio ei facta nihil releuat.l.qui homineȝ.§.si nullo.ff.de sol.quinimo erat soluendũ vniuersitati ⁊ syndico, vt dixi. ¶ † Itẽ respon.ꝙ imo vbi est adiecta dies ⁊ pena secũdũ cõmunes cõclusiones nõ potest mora purgari.l.traiectitĳs.§.de illo.ff.de act.⁊ obl.l.magnã.C.de cõtrahen.⁊ cõmit.stipu.l.ĳ.C.de iure emphy.⁊ plene in.l.⁊ si post tres.⁊ in.l.si pacto quo penã.C.de pac.⁊ nõ est verum quod in contractibus bone fidei vbi est adiecta dies ⁊ pena sit locus purgationi in mora. nam cõtra Bal.est glo.in.d.l.Lucius.in verbo exhibuit.iuncto textu.⁊ cum illa gl.vidẽtur omnes trãsire ⁊ specifice Jaco.but.vnde Joan.de Imo.in.d.l.si insulam.in xxxj.col.⁊ etiam Raph.cuma.ff.de verb.oblig. dicunt quod Bal.in.d.l.cum allegas, male dixit, qꝛ opinio sua non probatur iure, † ⁊ in contractibus bone fidei maior exigitur bona fides quam in stricti iur.l.eleganter.in princi.ff.de dolo.cum ibi nota.⁊.l.iĳ.§.fi.de acti.emp.imo maior perfidia nõ implere cõuenta, vnde debet minus succurri nõ implenti facit secũdum eos.l.j.in prin.ff.de constituta pe. ¶ Et nõ obst. text.in d.l.Lucius.qꝛ nõ debet sumi ibi arg.a cõtrario sensu ne resultet cõtrarius intellectus iur.vt no.gl.in.c.vnico.in ver.videntur.de etate ⁊ qualitate.in.vj.⁊ sic cõtra.l.ĳ.a ꝯtrario sensu iura etiã cõtraria superius allegata, volẽtia ꝙ vbi est dies ⁊ pena non possit mora purgari, vel secundũ Ja.in.d.l.Lucius.⁊ Jo.de Imo.in.d.l.si insulã.põt dici ꝙ argumentũ a cõtrario sensu in.d.l.põt sumi quo ad interesse, nõ quo ad penã. ¶ Respondet etiã Raph.in.d.l.si insulã.ad.d.l.Lucius.qd ibi non debet sumi argumentũ a cõtrario sensu dũ ibi text. dicit valet exhibuit † qꝛ ex verbis narratiuis prout sunt illa non debet sumi argumentũ a cõtrario sensu, sed solũ ex verbis decisiuis, vt voluit: licet nõ allegat Fede.de senis in cõsi.iĳ. incipiente, viso puncto dicto ⁊ motiuis ⁊c. Et Saly.in.l.qui se patris.in quinta col.C.vnde lib.⁊ in.l.accusationẽ.C.qui accu.⁊ Anto.de butr.⁊ Jo.de Imo.in.c.cum apostolica.de his que fiunt a prela.alleg.c.si Papa.de priui.in.vj.⁊.l.verba.cũ materia.C.de test. ¶ Et dicit expresse Pau.de ca.in.d.l.si insulã.qd ipse habuit hãc questionẽ de facto Florentie.⁊ pro se allegat opi.Bal.in.d.l.cum allegas, ⁊ qd ipse nunꝙ potuit obtinere ipsemet Pau.de ca.in.d.l.⁊ ꝙ post tres.in lectura, nõ dico.in repetitione circa.fi.col.si diligẽter inspiciat prout ergo habeo in lectu.mea vult ꝙ in ꝯtractibus bone fidei, vbi est adiecta dies expressa cõuentione, vt qꝛ sit adiecta clausula rato manẽte pacto, tũc idem secus si nõ ex forma pacti, sed ex dispositione.l.possit peti vtrũqȝ.vt in casu.l.si quis rẽ.ff.de arbitris.iuncta l.si cũ dies.§.fi.eo.tit.sed ita est ꝙ in casu nostro erat adiectuȝ tẽpus expressum ⁊ pena cũ clausula rato manente pacto, ergo illud etiã quo ad sustinendum illam purgationẽ. ¶ Tñ aliegatur qd si erat dies incerta ⁊ quod ibi est dies incerta ⁊ pena incerta in se bene admittat purgatio more, vt in.d.l.magnaȝ.in verbo, certo tẽpore.a ꝯtrario sensu.⁊ ibi no.Cy.in.l.si pacto quo penã.in.v.col.C.de pactis.⁊ in.d.l.⁊ si post tres.⁊ Bar.in l.insulaȝ.in verbo, quinto oppo.d.l.qui rome.§.flauius ⁊c.ff.de verb.obl.video ꝙ multa obĳciuntur quibus nullũ esset ne-

cessariũ respõsum: q̄ per se patet. tñ ne hoc vlterius hesitatio fiat rñdeo ꝙ istud nõ appellatur tẽpus. nã si promisi tibi soluere centũ sub pena die qua Titius morietur: tũc habet locũ more purgatio ad euitandã penã, q̄ dies erat incerta qua preuidere non poterã firmiter diẽ obligationis, id est diẽ mortis Titij vel aliã diem incertã: ⁊ sic non sum in tam graui mora. in casu autem nostro dies est certa qui in quolibet semestri est obligatus soluere ⁊ intelligaꝛ solui in fine semestris, id est vltimo die. l. qui hoc anno. ff. de verb. obl. licet etiã posset soluere ante si vult sicut qñ ꝓmisisset soluere in calẽdis Maij. l. stipulatio ista. §. inter certã. ff. de ver. obli. ⁊ sic potuit preuidere diẽ 9 in qua soluere tenebaꝛ. ¶ † Preterea omnis defensio partis aduerse facta in purgatione more tollitur virtute iuramẽti, ꝙ impedit morã purgari. l. si quis maior. C. de trãs. vbi hoc not. Bart. in. d. l. si insulã. in. v. q. ⁊ ibi Ang. ⁊ Jo. de Jmo. in fallentijs prime partis. ⁊ Bal. in. d. l. si pacto quo penã. in fi. ⁊ in d. l. ⁊ si post tres. in lec. in vlt. col. ⁊ ibi not. Ange. in pe. char. ⁊ Saly. C. de cõtrahen. sti. l. magnã. ⁊ hoc procedit in omni cõtractu in quo est appositũ iuramentũ, vt not. Bar. ⁊ Ang. in l. si quis maior. in fi. ⁊ Ang. ⁊ Jo. de Jmo. in. d. l. si insulaꝫ. in vj. fallentia. ¶ Non obst. si dicatur qđ istud nõ habeat locũ in contractu locationis per. c. potuit. de loca. in verbo, clerici satisfactione. vbi quãdo emphyteuta ecclesie nõ soluit intra bienium, cadit a iure suo ⁊ fit ipso iure executio pene seu priuationis sicut fit quãdo interuenit iuramẽtũ, vt. d. l. si quis maior. ⁊ in casu dicti capituli potuit admitti purgatio. Quia rñ. multipliciter. Primo: q̄ in. c. potuit. nõ fuit appositũ iuramẽtum, vt dicit Jo. de Jmo. in. d. l. si insulã. ⁊ in. vj. fallentia prime partis qđ qñ est appositũ iuramentũ in odiũ iurantis impeditur purgatio. Jtẽ in casu posito in. d. c. potuit. nõ est verũ ꝙ sit emphyteuta simpliciter priuatus ipso iure, sed solũ dño volẽte, vt no. gol. in. l. fi. ff. si ager vectigal. ⁊ probatur in. l. ij. ⁊ 10 ibi Bar. C. de iure emphy. ¶ † Jtem rñ. ꝙ text. in. d. c. potuit. procedit solũ in emphyteuta ecclesie vt non possit morã purgare. ita voluit Ang. ⁊ Jo. de Jmo. in. d. l. si insulam. ⁊ ponit ibi Jo. de Jmo. in. xxvj. col. ⁊ mouetur per. d. l. ij. C. de iure emphy. que vtitur verbis precisis. hoc etiã est de mẽte Bar. in. l. si insulã. in quarta oppositione prime partis. ff. de verb. obl. duꝫ allegat. d. l. ij. C. de iure emphy. ⁊ intelligit ꝙ in casu legis illi⁹ nõ admittaꝛ purgatio. ⁊ ita etiã tenet Jo. de Jmo. c. potuit. super gl. in verbo clerici. vbi dicit ꝙ nõ est a doctoribus tactũ 11 Bar. ⁊ Ang. in. l. si insulã. ¶ † Est etiã motũ per Jac. de belu. in. §. siue autẽ. in aut. de non alienan. vbi dicit qđ de equitate canonica: vbi seruari debet ius canonicũ, habet locũ purgatio more in casu dicti. c. potuit. sed de iure ciuili secus erit, p. d. §. siue autẽ. ⁊ ita etiã sentit Bal. in auꝛ. qui rem. in prin. ff. de sacrosan. eccl. ⁊. l. si insulã. licet de predictis authoritatibus mẽtionẽ non faciãt: sed ita est qđ in hac ciuitate seruari debet ius ciuile, ⁊ nõ canonicũ, vt expresse disponitur in cõclusionibus statutorũ: ergo apparet qđ tex. in. c. potuit. nihil facit. ¶ Jtẽ ille text. nõ loquiꝛ qñ est adiecta dies ⁊ pena conuentionalis, prout in casu nostro intelligiꝛ: que est differentia, vt in. l. Celsus. in prin. cũ ibi no. ff. de arbi. ¶ Non obst. etiã duꝫ diciꝛ qđ 12 dato qđ nõ poterit mora purgari inuito locatore: † tñ attẽto quod pensiones postea solute ⁊ recepte fuerũt, ideo talis exceptio facta sine protestatione aliqua operari debet quã nõ posset amplius expellere, vt not. gl. ⁊ Doc. in. l. ij. C. de iure emph. q̄ rñ. qđ ille qui recepit post terminũ, nõ erat amplius syndicus: ⁊ sic nihil operaꝛ illa exceptio. ¶ Secũdo rñ. ꝑm Pet. ⁊ 13 Bar. in. d. l. ij. de iure emphy. ⁊ Ant. de but. in. c. potuit. † ꝙ si recepisset pensionẽ tẽporis futuri seu sequentis post tempus cessationis vel priuationis est verum quod nõ possit expelli. sed si recepit pensionem temporis preteriti, vt in casu nostro tũc potest adhuc expelli, per. l. colonis improprie. ff. locati ⁊c. 14 ¶ † Vel etiã põt dici ꝙ ita demũ per receptionem pensionis a videtur renunciatum iuri expellendi, si recipiẽs sciebat [a] illum soluentẽ cessare tempore debito ⁊ incidisse in penã, alias non, vt not. Dyn. Bal. ⁊ Jo. de Jmo. in. l. Meuius. §. duobus. ff. de leg. ij. ⁊ Spec. in tit. de loca. §. nũc aliqua. ver. xxiiij. ⁊ Bal. in. c. j. in. iij. col. in tit. quo tempore miles allega. l. mater. ff. de inoffi. testa. ⁊. l. legitimã. ff. de petitione heredita. sed ita est qđ non apparet ꝙ ille qui recepit pensionẽ sciuerit quo tempore soluenda pensio, ⁊ sic qđ sciuerit conductorem esse in casu qđ possit expelli, ⁊ in dubio presumitur ignorantia. l. verius. ff. de proba. l. fi. ff. pro suo. merito istud non obst. ¶ Potest etiam rñ. qđ syndicus in hoc recipiendo pensionem non potuisset in hoc preiudicare iuri acquisito vniuersitati contra conductorẽ in expellendo, per id quod voluit gl. in. d. c. potuit. in glo. ma-15 gna, que est additio vbi gl. voluit, † quod prelatus ecclesie collegiate licet recipiat pẽsionem postquam emphyteuta potuit expelli ratione pensionis non solute, non potest preiudicare ecclesie, vt dicũt Doctores ibi, maxime Joan. de Jmo. quod illa glo. est communiter approbata in prelato seu administratore ecclesie collegiate: ergo debet esse idem in casu nostro in syndico huius collegij ⁊ vniuersitatis. ⁊ cum tractemus de facultate expellendi iam acquisita vniuersitati ad omnem voluntatem suam non oportet recurrere ad ea que habẽtur in. l. qui Rome. §. Callimacus. ff. de verb. obli. ⁊ in. l. fi. ff. de publi. scilicet an procurator possit terminũ prorogare: q̄ nõ tractamus de prorogatione cum iã terminus sit finitus. l. sed si manente. ff. de precario. l. iiij. in prin. ff. de dam. infec. ¶ Nõ obst. etiam dum ad istud fundametum dicebatur quod obstat nobis quia quotiescunq; locator promisit nõ expellere colonuꝫ, vel inquilinum, tunc non potest expellere nisi elapso biẽnio. l. quero. §. inter locatorem. loca. cum ergo in contractu locationis apposita sint illa verba quod syndicus promittebat dictũ contractum locationis firmare ⁊ ratum habere, que verba videntũr idem importare qđ promittere non expellere, quia respondeo multipliciter. Primo ꝙ statutum sub rubrica de pena vendentis rem alienam. in versi. liceat etiam locatori. tollit omne dubiũ dum dicit qđ liceat etiã expellere colonũ vel inquilinum, vel aliũ tanq; habentẽ causam a predictis qui cessauerit pensionem debitã soluere in termino. ¶ Nõ ob. si dicaꝛ ꝙ statutum debet intelligi scđm ius cõe, scꝫ qñ cessauerit per bienniũ si sit pactũ de nõ expellẽdo: q̄ rñ. qđ mens statuti est qđ illud statutũ interpretatur cõtra ius cõe. patet per statutũ in. d. ver. si liceat ⁊c. iuncto ver. seq. vbi dicit qđ illud ꝙ est ibi in statuto prouisum habeat locum in locationibus ad noueꝫ annos, vel ad minus tẽpus in locationibus que facte sunt ad decẽ annos, sicut est vestra locatio, que est facta ad quinq; annos statutũ non vult qđ attendatur ius cõe. Jtẽ rñ. ꝙ etiam lapsum est bienniũ in casu nr̃o, q̄ nõ est ꝓbatũ etiã de aliqua solutione saltẽ legitime facta vniuersitati ⁊ syndico, vt requirebatur, vt. s̃. dixi. ¶ Jtẽ rñ. qđ tex. in. §. inter locatorẽ. loquitur qñ specifice ⁊ formaliter fuerit promissum nõ expellere sed ratã habere locationẽ, ⁊ sic in genere inerat. ⁊ qđ in. d. §. inter locatorẽ. requiratur hoc pro forma patet quia ibi exprimebã id qđ tacite inerat, ⁊ sic nihil debet operari expressio. l. iij. ff. de leg. iij. l. non recte. ff. de fideiuſ. ⁊ tñ lex vult ꝙ illo casu aliquid operatur, ergo requiritur quod in forma tunc fuerit appositũ pactũ prout ibi dicitur: nec tũc sufficit per equipollens adimplere. l. fi. §. omne. ff. de admi. tu. ⁊ not. Bar. in. l. pretor. ff. de no. ope. nunc. ⁊ in. l. legitimos. ff. de legi. tu. ¶ Jtẽ respõdeo ꝙ vbicũq; contractus est iuratus vnus ex cõuenientibus nõ seruat conuenta alteri, perdit ipso iure oĩa cõmoda illius cõtractus, ac si factus non esset, vt est singularis casus in. d. l. si quis maior. ergo cum interuenerit in isto contractu iuramentũ ⁊ conductor non soluerit vt iurauit nõ potest in aliquo allegare pro se dictũ cõtratũ locationis. Sed in casu. §. inter locatorem. non interuenit iuramentũ. ¶ Et per istas rñsiones, que data sunt. ad. §. inter locatorẽ. Etiã rñ. ad illud qđ đr de 16 eo ꝙ no. Bal. ⁊ Saly. in. l. edẽ. C. loca. scilicet qđ † qñ ꝯductor cessauit soluere per annũ in solutione, potest expelli a presenti vsu ⁊ nõ a toto vsu pro toto tẽpore, vt. d. l. edẽ. sed si cessauit per bienniũ põt expelli a toto vsu, vt. §. inter locatorẽ. Nã rñ. ꝙ statutũ predictũ tollit dubiũ inducẽdo vt feci ⁊ dictũ statutũ nõ requirit biẽniũ. patet q̄ dicit si nõ soluerit ĩ termĩo ⁊c. Jtẽ quia cessatum est hoc per bienniũ ⁊ vltra in solutione q̄ non fuit legitime facta. Jtẽ ⁊ ꝓpter dictum iuramentũ contra qđ venit, nõ potuit allegare qđ ibi priueꝛ cõtract⁹. ¶ Nõ obst. etiã si diceretur ꝙ etiã si pensio nõ sit soluta non est licitũ expellere propria authoritate inquilinum resistentẽ. vt tenuit Saly. in. l. j. C. de iure emphy. per iura que ĩ ñ nihil probãt: q̄ rñ. p̄io qđ istud frustra allegatur quo ad impediẽdã petitionẽ istã in qua petimus nobis dari licentiam ingrediẽdi: q̄ nemo negat quod iudex nõ possit dare licentiã ingrediendi qñ mittiꝛ cũ eo executor ⁊ familia pretoris prout petitũ erit: q̄ 17 tũc nõ đr igredi ꝓpria authoritate. ¶ † Preterea magis cõis opi. est qđ simplicẽ conductorẽ qui cessauit possit locator expellere propria authoritate, etiã si conductor resistat, dato qđ ꝑm aliquos aliud est in emphyteuta ibi not. expresse Petr. Cy. in. l. ij. C. de iure empy. in. q. q. Et ita etiã sentit Joan. an. ⁊ Jnno. in. c. ꝓpter sterilitatẽ. ⁊ est de mẽte Bar. clare in. l. creditores in repetione in. iiij. q. prin. C. de pig. q̄ cũ possessio sit apud locatorẽ. l. nõ solet. ff. loca. l. certe. §. is qui. de precario. ꝑmittitur ꝓpria authoritate locatori expellere cõductorẽ, qui nõ soluit, lꝫ ipe resistat, q̄ locator põt cõtra resistentẽ suã possessionẽ etiam per vim [b] manutenere. allegat. l. cũ fundũ. ⁊. l. qui possessionem. cum ibi no. ff. de vi ⁊ vi armata. hoc etiã videtur esse de mẽte dicti statuti indistincte ꝑmittẽtis expulsionem, cum

a ¶ [illegible]

b ¶ Per vim. i hoc doc. nimis licẽtiose loquũtur, [illegible]

nem,cum tale statutū ostendat nolle in hoc attēdere quid ius
18 cōe velit,quinimo Bart.in.l.ij.C.de iure emphyt. dicit † ꝙ si
a emphyteuta nō soluit,pōt dñs propria anthoritate [a] rem re-
uocare ⁊ turbare,⁊ impedire emphyteutā ne vtatur re.argu.l.
fin.in fi.ff.vti possidetis.⁊ sic dato qđ iste cōductor fuisset em
phyteuta posset locator rem aduocare propria anthoritate ⁊
impedire conductorē ne vtatur in angario ⁊ re cōducta.⁊ hoc
nemo negat. ¶ Et per predicta etiā apparet esse rñ. si diceret
19 ꝙ Bal.in.l.edem.vult † ꝙ si cōductor cessauerit in vno num-
b mo ꝙ tunc per hoc nō possit [b] expelli si residuum soluit tēpo-
re debito.arg.l.quāuis.ff.de condi.⁊ demonst.⁊.l. Seio.ff.de
in integ.rest.q: rñ.ꝙ est cessatū in solutione legitima fortasse
in totū q: nō est solutū vniuersitati ⁊ syndico vt debuit, q̄uis
dato ꝙ esset solutū totū in vno semestri anni preteriti excepta
summa librarū vndecim ⁊ solidorū sex, que fuit soluta in tri-
bus vicibus post terminū.Nam instrumentū locationis fuit
factum de anno.M.cccc.xlix.die secunda Augusti.⁊ debebat
incipere locatio in festo natiuitatis proxime tūc sequentis ⁊
durare per quinquenniū:ergo quantitas librarū quinq3 soli-
dorū octo que fuit soluta,vt dr die.xxxj.Decēb.M.cccclxiij.
⁊ quantitas librarū.xiiij.Januarij,⁊ quātitas librarū.xxiiij.
⁊.xxviij.eiusdē mensis fuerunt solute elapso anno quarto lo-
cationis pro quo quarto anno.debebat illa quantitas solui ⁊
singulo anno dictorū quinq3 anno.debebat solui quātitas li-
brarum centū ⁊ octo.sequitur ergo ꝙ non sumus in terminis
Bal.in.d.l.edem.qui loquitur quando fuit cessatū in minimo
nūmo. ¶ Preterea illud quod dicit Bal.ibi intelligit quādo
apparet ꝙ ex errore calculi illud processit:alias em̄ non habet
locum illud qđ dicitur qđ defectus in minimo non nocet. Ita
inquit Bal.in.l.p hereditarijs.in co.iij.in ver.xi.ex natura ⁊c.
C.de hereditarijs actio.vbi secut⁹ est Oldr. dicit ꝙ ita debet
intelligi illa lex que ad hoc non est alibi.⁊ ita eā etiā intelligit
Bal.in.d.l.quāuis. ¶ Accedat ꝙ a contractu emptionis re-
ceditur si cessauit in solutione vnius denarij,licet totū residuū
pretij soluerit:⁊ tñ cōtractus venditionis est similis cōtractui
locationis.l.ij.ff.locati.⁊ vterq3 cōtractus est bone fidei : vt in
§.actionū.institu.de actio. ¶ Pro hoc bene facit.l.in execu-
tione.§.penul.⁊.l.stipulationū al:e.§.fi.ff.de ver.obli.vnde di-
cit Anto. in.l.si seruus.§.si plurium.in.ij.colū.ff.si quis cau.
10 † ꝙ si ex forma statuti habita pace ab offenso, offendens nō
debet puniri si soluerit cōi certā gabellā etiam deficiente vno
c denario conditio habebitur pro defecta.[c] .l.fi.C.debitorē ven
ditionē pignorū impedire nō posse.⁊ idē vult Bal. in.l.cum
sit.C.de sepul.viola.⁊ An.⁊ Jo.de imo.in.d.l. in executione.
§.penul.Cyn.⁊ Bald.in.d.l.pro heredarijs.in.iij. col.dicit ꝙ
tex.in.d.l.quāuis.loquitur in debitore qui nō erat obligatus
ad certā determinatam quantitatem:nam ibi erat obligatus
ad reddendā rationem in qua facilius toleratur ille defectus
in minimo. ¶ Preterea vt sepe dixi defectus fuit non solū in
vndecim libris absq3 aliquo errore calculi,sed fuit in maxima
quantitate attento ꝙ non est solutum vniuersitati ⁊ syndico.
¶ Non obstat etiā si dicatur quod fuit facta oblatio pendēte
iudicio:quia respondeo ꝙ oblatio facta post morā non rele-
uat:quia non potuit mora purgari ratione iuramenti ⁊ quia
12 erat adiecta dies ⁊ pena.† itē quia oblatio verbalis non rele-
uat sed requiritur actualis regulariter.l.qui decem.versi.idem
responsum.ff.de solu.not.Bart.in.l.pretor.§.si quis paratus.
ff.de noui oper.nunciatio.⁊ in.l.acceptā.C.de vsuris. ¶ Non
obst.etiam si diceretur quod per quoddā partitum obtentu3
in vniuersitate Strazarolorū fuit deliberatu3 qđ ista locatio
deberet durare vsq3 ad finem quinquennij: quia respōdeo qđ
si bene videntur verba dicti partiti ⁊ eius conclusio, appare-
bit quod illud partitum nihil facit ad propositum:quia solū
fuit obtentum quod Massarius ⁊ ministrales cum vno ho
mine vocando per vnumquemq3 haberent arbitrium locan-
di Manganum prout eis videbitur.⁊ ita fuit obtentū parti-
tu3 primo inter officiales ⁊ inter omnes ex vniuersitate. verū
quia propositum fuerit per vnum quod si domina heres con-
ductoris daret certam fideiussionē quoniam etiam non dedit
res sibi relaxari debere vsq3 ad finem quinquennij:secundum
hoc nihil postea fuit factum in conclusione partiti. Itē illud
partitum fuit postea reuocatum etiā cum ratihabitione dicti
partiti
heredis,quod fieri potuit,vt probatur in.l. absenti.ad fi. ff.de
dona.vt dixi in alijs allegationibus.sed non est necesse in hoc
insistere:q: nō dubiū est,q: istud primū ⁊ principale fundamē
tum ex capite pēsionis nō solute meo iudicio est liquidissimū
⁊ sufficeret istud solū attingere:nam breuiter dicā verba duo
super alijs fundamētis. ¶ Aliud fundamentū ꝙ adducebat
ad iustificationē huius petitionis erat:quia non vtebatur ar-
bitrio boni viri cōductor seu heres quia tentauit ⁊ operatus
est pro viribus quod alius manganus fiat ad maximū preiu-
diciū huius rei locate, vt est probatū per testes quo casu pōt
expelli.d.l.edem.⁊.c. propter sterilitatē. de locato.etiam pro-
pria authoritate,⁊ ibi Inno.⁊ Jo.And.bene facit.l.cu3 fun-
dum. de vi ⁊ vi arma. ¶ Tertiū est ⁊ vltimū fundamētum ex
quo iustificabitur hec petitio erat ex eo ꝙ locatio esset finita
per mortem dicti magistri Bartholomei de mangano dicto
magistro Bartholomeo artifici ⁊ magistri Angani ad vsum
mangani.⁊ ꝙ ea deberet vti arbitrio boni viri ⁊ non sit actū
22 quod transeat ad heredes vt † in dubio electa industria per-
sone,vt no.gl.⁊ doc.in.l.inter artifices.ff.de solu.⁊ not.Bal.⁊
alij in.l.continuus.§.si insulā.⁊ in.§.si ab eo.ff. de verb. obli.⁊
in.l.mandatū distrahendarum.ff. mādati.⁊ ideo nō trāsit ad
heredes,vt per Bar.in.d.§.si ab eo.⁊ not.gl.⁊ ibi clarius ray-
nerius.⁊ Bar.in.d.§.si ab eo.⁊ in.l.veteris.C.de contrahen.⁊
cōmit.sti. ¶ Nō ob.tex.in.d.l.veteris.q: Bart.ibi in fi.intelli- a
git ꝙ illa lex nō habet locū quando est electa industria perso-
ne,in.d.l.inter artifices.vt quādo ille qui nō erat artifex illius
artis promiserat facere aliquod pertinēs ad artem cuius ipse
non erat artifex.vel q: erat factum in quo non versatur indu-
stria,vt dixit Jo.de Imo.in.l.si sic.de ver.ob.rñ.quod illa lex
procedit quando quis nō promisit facere vel edificare vel pro
misit impersonaliter ibi fieri vel edificare. lege, illa stipulatio.
§.primo.ff.de verb.obl. ¶ Uel rñ.potest vt respō. Jo.de imo.
in.l.si sic.la grande.ad fi.ff.de ver.obl. quod ista.l. intelligatur
quando mera liberalitate promisit quis aliquid facere tenere
etiam heres ne alias liberalitas talis reddatur inutilis:⁊ quia
debet interpretatio sumi vt illa potius effectum habeat qua3
23 pereat.argumen.c.cum dilectus.de dona.† sed vbi fit locatio
vel alius cūtractus ex causa onerosa cum artifice tūc censeat
in dubio electa industria persone ⁊ nō trāsibit ad heredes, vt
d.l.inter artifices.cum gl.⁊.l.cētesimis.§.j.ff.de ver.ob.facit.l.
j.§.ne autem.C.de cadu.tol. ¶ Nec obstant nota.per Bald.in
d.l.veteris.dum dicit quod que sunt facta industria non co-
herent persone id est que possunt per aliū explicari,⁊ illa trās-
eunt ad heredem,vt ibi.si autem factum sit inseperabile a per
sona ⁊ tunc non trāsit ad heredes.in.d.§.ne autem. cum alijs
ibi allegatis per eum,q: respondeo quod Bal. in primo mē-
bro nō dicit quod esset electa dicta industria persone expresse.
vel tacite vt intelligitur in casu nostro,prout supra dixi,q: nō
transiret ad heredem.vt expresse dicit ibi Pe.⁊ Bar.ibi in fi.
qui intelligit illam legem qñ nō erat electa industria persone. b
¶ Et si diceretur ꝙ vna domus esset locata etiā ad habitan-
24 dum vna cum illa domo ad vsum Mangani:dico ꝙ † attēto
ꝙ illa locatio fuit facta simul,⁊ eadem mercede,⁊ resoluta lo-
catione respectu vnius rei locate resoluitur respectu omniū.l.
cum eiusdē.ff.de edili.edic.l.cū duo.ff.de in diē addi.l. si duo.
ff.de contrahen.emp.not.Bar.in.l.scire debemus.in princ.ff.
de ver.obli. ¶ Et aduertatur quod non potuisset ibi aliud ex-
erceri q̄ artificiū Mangani:q: alias conductor non fuisset ea
25 vsus arbitrio boni viri,vt promisit.† ⁊ quando res locata est c
deputata ad certu3 vsum,sicut erat ista,vt patet ex verbis in-
strumēti:intelligitur in dubio locata ⁊ cōducta ad illū vsum,
vt decidit not.Bart. in.l.cum in plures. prope fi.principij.ff.
locati,⁊ sic videtur locata magistro Bartholomeo,vt ibi exer
ceat illud artificiū in quo versabatur eius industria,⁊ quando
petitur dicta licentia nō requiritur libellus,⁊ summarie proce
ceditur,vt per Bar.in repetitio.d.l.creditores.in alijs allega-
tionibus. ¶ Nō obst.etiam si diceretur quod non possumus
petere penam,⁊ quod etia3 expellatur,iuxta nota.in.l.ij. C.de
iure emphyteutico.quia respōdeo quod illud est verū nisi esset
adiecta clausula rato manente pacto,prout in casu nostro.ita
not.Bart.⁊ omnes post glo.in.d.l.ij.ad fin.per.l.qui fidem.ff.
de transac.⁊.l.cum proponas.C.eod. Nec etiam habet obstare
d hoc exceptio alicuius pendentie [d] litis quia super eo ꝙ est hic
petitum,scilicet licentiā dari, nulla pendet lis inchoata ante
istam,sed solum pendet lis ordinaria super exactione sortis ⁊
pene,ꝙ tēdit ad diuersum finem,nec ad impediendū istud se-
cundū iudiciū etiā apposita exceptio pēdentie litis in primo,
26 scilicet super sorte ⁊ pena.⁊ † exceptio pēdentie litis qñ obsta d
ret debet opponi in initio,vt dicit Bal.in.l. peremptorias.in
fi.C.de sen.res.⁊ in disputatione incip.accusatus de vi turbati
ua.in.xj.col.in aut.sed nouo iure.C.de ser. fugi.in ver.sed po-
ne in ciuitate,⁊ etiā sicut alia dilatoria.l.fi.C.de doli exceptio.
c.inter monasterium.de re iudi.⁊ specifice no.etiā Jo.de imo.
in.l.cum procura.§.diuus.ff.de ope.no.nun.per id ꝙ habet in
aut.qui semel.C.quomodo ⁊ qñ iudex.⁊ not.etiā Bal.in.l.ij.
ff.de petitione hereditatis. ¶ Utrū autē exceptio huius cau
se vel litis pendentie obstet ⁊ impediat vltimam compensa-
tionem dicetur in sequenti articulo. ¶ Nec etiam obstat si di-

a ¶ Authoritate. Are.l.clā possidere.§.qui ad nundinas.de acqui. pos. cōsi.xxxj.co.fi.cor. cōs.clxvj.lib.ij.cōsi.cclxxj.lib.iij.sol. cons.clxxvij.lib.ij. cōsil.cxviij.lib.iiij. ias.authen. q rem. C.de sacros. ec.l.ij. C.d iure emp. dec. con.cxlvj.late lud. gozadi.cōs.xxxix. in fi.sed ꝙ per iudicē.cardi. c. potuit. de loc.rep.causa.ciuil.col.xxv. cor.cōsil.xvj.litera.p.lib. ij. mat. affli. deci. nea.[illegible] hec vltima iustior : ⁊ praticatur de simplici aūt colono vide j.li.iiij.cōsi. cxxxj. nu.vj.[illegible].

b ¶ Non possit. bal. l.eum qui.§.in popularibus.in prin. de iureiuran.l. pro hereditarijs.col.ij. C.d her.actio.aut. ingressi.col.fi.C.de sac.san.eccl.ias.l.v. in fi.de verb.obli.

c ¶ Defecta. Bal. addi. spec.de ap.l. edem.C.de loca.fabi.de mōte. f. saui. trac.de emp.⁊ ven. col.xl.berta. de gabel.co.lxxxj.pāth. de cre. rep. l.ij.col. xxij.C.de resc.ven. Jas.auth.q rē. co. vj.C.de sacros.ecc. l.fi.ff.[illegible] vo. vt eant.l.qui sine. de condi. sine cau.l.si non sortē.in fin.de cōdi.indebi And. Tir.trac.retra.cō. §.iiij.gl.vj.n. xxiij. cum seq.

d ¶ Pendētie. Jas. consi.ix.col.ij.cōsi. cix.nu.ij.lib.j.

catur quod fuit petita pensio post tempus quo dicitur finitā esse locationē per mortem. Vel aliter: qꝛ rñdeo quia illa pēsio in predijs vrbanis non obligat vltimū tempus quo prestita fuit. l. itē queritur. §. qui impleto. ff. loc. l. legez. cum ibi not. C. locati. nec statutum ciuitatis aliquid dicit in cōtrarium quo ad casum nostrum. ¶ Tertia ⁊ vltima petitio seu aditio iudicis facta est per Cesarem syndicū vniuersitatis fuit facta cum derogatione feriarū, ⁊ fuit repetita die. xix. eiusdem mensis, ⁊ fuerat in effectu instatum ⁊ petitū quod cōcedat dicto Massario ⁊ officialibus dicte vniuersitatis volētibus ingredi dictam rem locatā ⁊ expellere propter pensionē nō solutā, ⁊ propter locationē finitam per mortem dicti conductoris cuius
27 industria fuit electa vt dictū est. † ⁊ in hac petione brachij nō est necesse quod citetur ille qui rem retinet, quam ingredi vult petens, vt eleganter per Bar. ⁊ Saly. in repeti. d. l. creditores. in. xx. q. ⁊ Jo. de Jmo. in dicto. c. potuit. in pen. char. ⁊ dixi in alijs allegationibus plenius. ¶ Justificationes huius petitionis patet ex superius dictis: nam de mense Julij quo instatum fuit vt brachiū concederetur, erat elapsum primū semestre huius vltimi anni, in quo primo semestri debebat solui dimidia dicte pēsionis: ⁊ nihil solutum fuit, ⁊ sic ex ista noua causa seu ex ista noua cessatione, cōstat ꝙ expelli poterat heres cōductoris. de iure cōmuni ⁊ municipali, vt supra probaui: nec fuit facta, nec tētata aliqua purgatio more. ¶ Nec obstat si dicatur qd obstat exceptio litis pendētie, qꝛ primo dico
28 quod de hoc nō est oppositum, † ⁊ nisi opponatur in initio non impediatur iudicium, vt not. Bald. in. l. peremptorias. in fi. C. sententiā rescin. non posse. ¶ Sed posito ꝙ etiā esset opposita in tempore debito, adhuc dico ꝙ non obstat exceptio pendētie litis mote super licentia intrandi: quia in prima lite fuit petita licentia intrandi ex capite: qꝛ promissa nō obseruabantur, scilicet vsqz ad illā rem. nā ius de futuro nō fuit deductum nec potuit deduci in iudicio. l. nō quemadmodū. ⁊. l. nō potest. ff. de iudi. ⁊ illa petitio fuit producta de mēse Junij, ⁊ sic tempore quo adhuc durabat primum semestre, ⁊ sic dicere nō poterat ꝙ adhuc esset cessatū in solutione illius semestris. l. qui hoc anno. ff. de verbo. obliga. ista vero vltima petitio est facta de mense Julij, ⁊ sic post finitum primū semestre huius
29 anni. † verba em̄ libelli interpretari debēt prout fauorabilius est libellanti, vt ipse libellus procedat. l. si quis intētione. ff. de indic. l. Pomponius scribit. l. fi. cum ibi no. ff. de rei ven. ⁊ no. Jnn. in. c. examinata. de iudi. cū cōcor. ¶ Cum ergo ex noua causa, ⁊ noua cessatione solutionis sit aditus iudex: sequit̃ ꝙ non debet impedire cum allegatione: quia sentētia ferenda in vno iudicio nō pareret exceptionē rei iudicate in secūdo. l. sed si ante. iuncta. l. precedenti. ff. de exceptio. rei iudi. ⁊ requirit̃ ꝙ vt impediat̃ dicta cumulatio ꝙ necessario absolutoria ferēda in primo paritura sit exceptionē rei iudicate in secundo, vt dicit Bal. in repetitione. l. incerti. C. de interdi. in. vj. col. per. d. l. sed si ante. ¶ Non obst. qd nos nō loquimur in cumulatione iudicij preiudicialis petiti pendēte alio iudicio, sed loquimur in remedio extraiudiciali qd quidē non potest exhiberi pendente primo iudicio, quia nihil facti debet innouari lite pendente. vt in clemē. j. cum ibi not. vt lite pendente: quia respondeo primo quod istud imo est remediū iudiciale, id est petitio brachij pro qua aditus est iudex vt concedat manū militarē, iuxta. l. qui restituere. ff. de rei vēdi. ⁊. l. si quis missuz. ff. ne vis fiat ei. ¶ Quinimo etiā appellari, ⁊ dici potest hoc remediuz
a esse extraiudiciale.[a] † tamē quia a pari procedūt ingredi pro-
30 pria authoritate in casu permisso, ⁊ induci in possessionē per iudicem, vt inquit Bart. in repetitio. d. l. creditores. in. x. ⁊ in v. q. principali. ⁊ ad hoc allegat. l. penult. C. de pigno. actio. l. dotis. C. sol. mat. ⁊. §. j. l. j. C. si in causaz iudi. pignus. ¶ Sicut ergo pendente vna lite possum inchoare aliā quamuis etiam habeat aliquam dependentiam a prima, dato quod sententia absolutoria ferenda in prima sit paritura exceptionē rei iudicate in secunda, ⁊ cōdemnatoria ferenda: in secunda nō parit exceptionē rei iudicate in prima, vt in dicta. l. sed si ante. iūcta l. precedēti. ⁊ ibi probatur. facit. l. cum queritur. cum sequen. ⁊ l. cum de hoc. ff. de exceptio. rei iudica. ergo eodē modo debet posse extraiudicialiter tētari remediū extraiudiciale. ¶ Pro hoc in specie videt̃ decisio Ange. in repetitio. l. nemo carcerē.
31 C. de exa. trib. lib. x. circa mediū. in versic. † Jtem quod quis si lite pendente contra debitorē effectus est suspectus debitor vtrū poterit pēdente lite capi propria authoritate, ⁊ dicit videri quod non: qꝛ lite pendente nihil est innouandum. tamen contrariū dicit esse verius: qꝛ secundū eum si licita est captura ante iudicium, ergo etiā eo pendente: qꝛ litis cōtestatio non bet creditori damnum inferre. l. non solet. ff. de regul. iur. ⁊ dicit qd ita sentit gl. fi. C. de ferijs. recte intellecta. Nam ⁊ ibi lis pēdebat, ⁊ ibi dicit de facto seruari. sicut ergo vbi ex noua causa superuenerit cessatio solutionis pro primo semestri huius mensis. ¶ Et per hoc apparet non obstare id qd not. Bal. in
32 l. ij. C. de ser. ⁊ aqua. dum vult † qd pendente[b] iudicio super
b re quaz peto non debeo propria authoritate ingredi: quia via quā elegi mihi patet ⁊c. qꝛ Bal. non loquitur qñ ex noua causa petit̃ scilicet ex cessatione facta in primo semestri huius an. ¶ Nec ad hoc obstat etiam si dicatur ꝙ heredes dicti cōductoris non tenebantur soluere in fin. huius primi semestris: qꝛ turbati fuerūt per quandam tenutā apprehensam per Massarium ⁊ duos ministrales dicte societatis: quia respōdeo ꝙ hoc dicere nō possunt dicti heredes multiplici ratiōe. primo, qꝛ locatio est finita ratione mortis dicti magistri Bartholomei, ⁊ etiā quia male vtebantur re locata, vt supra dictum est. ¶ Jtem qꝛ per dictū actum apprehensionis tenute dictarum rerū que sine dubio dicebantur possideri per vniuersitatem. l. non solū. ff. locati. nullum damnum ⁊ nullam iacturam passi sunt dicti heredes: quia nō fuerunt expulsi ab vsu vt si valent dicere ꝙ vniuersitas nostra ex hoc inciderit in penā instrumēti ratione dicte apprehensionis tenute: ⁊ quod volunt penā compensari cum sorte, quāuis illud adhuc non dixerunt: tamen dici nec opponi potest, tamē quia vt dixi habuit vniuersitas iustam causam ad hoc faciendū eo quia male vtebatur heres re locata, ⁊ etiā quia mortuus erat cōductor, ⁊ hoc patet in actis. ¶ Jtē quia dato quod illa fecisset talis cōuentio per quam debuisset cōmitti pena: tamen qꝛ non fuit vniuersitas illa que hoc faceret, sed assertus Massarius cum duobus ministralibus quorū factum non potest facere vniuersitatem incidere in penaz, qꝛ vt dicit Bar. in. l. aut facta. §. fi. in vltima
33 col. ff. de penis. † ex delicto officialis nō tenet̃ vniuersitas ad penam: ex eo qꝛ in generali mādato non venit ꝙ faciat incidere vniuersitate in penā. l. si procuratori. ff. de condi. indebi. l. iij. §. si procurator. ꝙ quisqz iuris. l. pater. §. q̃ in frau. credit. hoc idē voluit Bar. ⁊ alij communiter in. l. iubemus nullam. C. de sacrosan. eccle. per id quod habetur in. c. delictū persone. de reg. iur. in. vj. ⁊ plene not. in. c. j. de dolo ⁊ cōtu. ⁊ not. Bal. in. l. meminerint. in fi. C. vnde vi. cū si. ¶ Nec etiā predictis hz obstare ꝙ si diceretur quod imo ad impediendam hanc vltimam petitionem habeat obstare pēdentie cause, in qua prius petita fuit licētia dari de ingrediēdo: qꝛ tamē in illa petitione quā in ista est deducta causa locationis finite ex eo capite ꝙ mortuus sit dictus magister Bartholomeus: qꝛ rñ. ꝙ quoniā in hac vltima petitione deducte sunt due cause petendi, satis est nobis quod vna tantum causa procedat, scilicet causa pēsionis nō solute in primo semestri anni p̃sentis. M. cccclxiij. que causa nō potuit esse cōprehēsa in priori petitione licētie: qꝛ nondū trāsiuerat semestri, in cuius fine solute tenebatur cō-
34 ductor, vnde † vt dixi, satis est ꝙ ex vera causa petitio procedere possit. l. propter litem. §. j. ff. de excusa. tut. no. gl. in. l. ij. C. de diuer. rescri. ⁊ Bar. in. l. diuus. ff. de iud. expressius no. Bal. in l. quo tempore. in pe. col. C. de testa. mili. vbi dicit ꝙ libellus pōt pro parte procedere. arg. l. etiam. §. j. ff. de minorib. ⁊ est text. ⁊ ibi Ant. de but. in. c. ad dissoluēdum. de despon. impu. ⁊ in. l. si qs homicidij. ⁊ ibi poterat Bal. C. de accu. facit regula, vtile p inutile suppleat reliqua sapiētia dñorū iudicū. ale. de imo.

a ¶ Extraiudiciale. vt in simili dixi in consue. parisiē. §. j. glos. iiij. nu. xx. nu. xlvj. ⁊. §. clxij.

b ¶ Pendente. De hoc ⁊ quid si lis sit intētata per reum seu debitorem preuenientē executionem, [illegible]

Summarium.

Consilium. CVI.

Viso themate antepositto cōsideratis verbis statutorū premissorū, ⁊ his que eleganter in iure deducta sunt per aduocatū illius qui prouocauit a sententia iudicis reductiōis. ¶ Duo sunt

1 sunt principaliter videnda.† primum est, inspecta dispositiõe iuris communis an possit ꝓuocari a sententia lata per iudicẽ coram quo petita est reductio laudi ad arbitrium boni viri.

2 ¶ † Secundum est videndum posito quod sic, an ex forma a statuti impediatur appellare, aut non, quo ad primũ ꝙ nõ,[a] vt no. Barto. in quibusdam lecturis in l. j. de leg. ij. allegat no ta. per Innoc. in extrauaganti presenti. de rescriptis. que ho-

3 die incipit, statutum, vbi voluit † quod quando iudex aliquid vt bonus vir arbitretur, vt qꝛ lex dicat recurri ad iudicem qui debet vt bonus vir arbitrari: tunc non potest ab eo appellari. Sed ita est ꝙ lex committit reductionem laudi iudici qui in hoc debet arbitrari vt bonus vir. l. si societatem. §. arbitrorũ. ff. pro socio. ergo non potest appellari. ⁊ ita refert Jo. And. in addi. Spe. in tit. de appel. §. sed in quibus. ver. quid si conueniat ⁊c. fuisse disputando dicit determinatum per quondam rusticanum. ⁊ ita tenet Saly. in l. maioribus. C. ne appel. ⁊ in l. cum antea. C. de arbi. ⁊ in l. si societatẽ. §. arbitrorum. ff. pro

4 socio. ¶ † Et principalis ratio propter quã defendit ista opinio est: quia iudex reductionis ad arbitrium boni viri subrogatur in locum arbitratoris. l. penul. ff. iudi. solui. ergo debeat sapere eius naturam. l. si eum. §. qui iniuriarum. ff. si quis cau.

5 c. ecclesia. vt lite pẽdente. † sed a sententia arbitratoris nõ põt appellari, sed tantum premissa est petitio ad arbitrium: ergo nõ debite posset appellari a sententia dicti iudicis subrogati. vnde videmus quod si arbitri loco iudicum cognoscunt, appellatur ab eis. l. apertissimi. ⁊ l. fi. C. de iu. in. c. ab arbitris. de offi. deleg. in. vj. sic ergo econtra: quia iudex locum arbitratoris tenet: nõ debet appellari posse ab eo. ¶ Scdo pro ista opi. facit id ꝙ no. Inn. in. c. fi. de ferijs. vbi voluit quod qñ cõmittit aliquid iudicis arbitrio: tunc ab eius sñia nõ possit appellari. ⁊ etiã cũ dicto Inno. transit Bal. in l. secunda. C. quomodo ⁊ quando iudex. ⁊ reductio laudi committitur iudici, vt bono viro, vt in p̄allegato. §. arbitrorũ. ergo ab eius sñia nõ

6 debet posse appellari. ¶ † Sed contrariam opinionem scilib cet ꝙ possit appellari[b] a sentẽtia iudicis reductionis, tenuit Bal. in l. j. ne liceat tertio prouo. ⁊ in l. j. in iij. col. C. de his q̃

c pene nomine.[c] ⁊ in. c. j. in fi. in tit. quo tpe miles. in vsibus feudorum. vbi refert quod istam opinionẽ tenuit Inn. in. c. inotuit. de arbi. ¶ Et idẽ sentit Bald. in l. tale. §. qui prouocauit. ff. de pac. ⁊ in l. fi. in. x. q. C. de contrahen. emp. hunc passuz tetigit, ⁊ nõ decidit tñ Ant. de But. in. c. quintauallis. de iureiuran. in. xxij. differentia. vbi dicit quod istam opinionẽ etiã tenet Jac. But. in d. §. arbitrorum. ⁊ idẽ tenet Jo. de Imo. in d. c. quintauallis. in ver. cum autem a sententia iudicis reducẽtis ⁊c. vbi etiam dicit se consuluisse. Et ita etiam determinat Pe. de Ancha. in sua dispu. incip. cum. C. laicum. ⁊ Joan. de Imo. ⁊ Pan. de ca. in l. j. ff. de leg. ij. ⁊ Joã. de Imo. in. c. j. de cõsti. ⁊ in l. publicorum. ff. de pub. iud. ⁊ Ludo. Ro. in l. arbitrio. ff. qui satis. cog. ¶ Et ista opinio est de iure equior ⁊ ve-

d rior ⁊ etiam a maiori[d] parte scribentium comprobat. † nam

7 permissum est ꝙ regulariter ab omnib⁹ sentẽtijs iudicũ in quibusdã causis possit appellari. l. ⁊ in maioribus. ⁊ l. multis. de app. sʒ nõ reperit ꝓhibitum ꝙ in casu isto a sñia iudicis non

8 possit appellari ergo sum⁹ sub regula. ¶ † Scdo, qꝛ dicta petitio reductiõis ad arbitriũ boni viri est species q̃dã reductionis: seu appellationis legitime indistincte. l. nõ distinguem⁹. §. cũ quidã. ff. de arbi. Bal. in l. ij. C. vt lite pendẽte. ergo debet his posse reuocari, vt in l. j. ne liceat tertio prouocare in rubro

9 ⁊ in nigro. ¶ † Tertio ꝓ hoc bñ facit qñ cõmittit aliqd arbitrio iudicis intelligit in dubio cõmissum arbitrio boni viri. l. si libertus. ff. de ope. lib. l. fideicommissa. §. quãquã. ff. de lega. iij. ⁊ qñ cõmittit per. l. aliquid arbitrio boni viri, intelligitur commissum arbitrio iudicis ordinarij. l. vir bonus. ff. iud. sol. l. cõtinuus. §. cũ ita. ff. de ver. obli. ⁊ no. gl. in. c. statutũ. in prin. in verbo copia. de rescri. in. vj. ¶ Et tamen videmus secundũ veram opinionem ꝙ quando committitur aliquid arbitrio iudicis potest ab eius sentẽtia appellari vt probat in l. si qua pena. ⁊ ibi gl. ⁊ Bar. ff. de verbo. signi. ⁊ bona gloss. in. c. super his. in verbo arbitrium. cum glos. seq. de accu. ⁊ ibi doct. ⁊ gl. fina. in. c. j. de confes. in. vj. ⁊ no. Jo. Andr. in addi. Specu. in titu. de citatione. §. sequitur. ver. sed nunquid credere. Lapp⁹ Abbas in. c. j. de iuramen. calum. in. vj. ⁊ idem dicit ibi Do-

10 minicus de sancto Geminiano † vbi dicit qđ interdum aliqđ committitur libero arbitrio iudicis: ⁊ tũc statur dicto suo nec ab eius declaratione licitum est appellare vel contradicere. ita intelligi debet secundum eum quod not. Inno. in. c. fin. de ferijs. Item illud dictum Innoc. etiam intelligit ita Anto. de But. ⁊ Jo. de Imo. in d. c. super his. ⁊ Jo. de Imo. in d. l. publicorum. qui ita intelligit: ⁊ saluat dictum Inno. in. c. presen

11 ti. nam † vbi cõmittitur aliquid libero arbitrio iudicis, potest ille iniquam equo preferre. l. cum quidam ita. ff. de lega. ij. ⁊ d. l. fideicommissa. §. quamquam. facit. l. nunquid. Quandoque committitur simpliciter ad arbitriũ iudicis: ⁊ tũc si talis act⁹ non est preiudicialis partibus adhuc non potest appellari, secũdum dñm Dominicũ in d. c. ij. de iuramento calum. in. vj.

12 vbi ꝓ hoc allegat dominũ Inn. in. c. pastoralis. de rescr. † vbi dicit quod quando reuocatur in dubium inter primos ⁊ secũdos iudices de iurisdictione, ⁊ nuntiatur pro altera parte iudicum ꝙ ipse fuit iudex. pars non poterit appellare: qꝛ nõ est preiudiciale partibus quamuis eorum sit iudex, aut act⁹ preiudicialis tunc regulariter potest appellari, vt not. gl. in. c. sup his. p̄alleg. cũ concor. attento quod in dubio intelligitur de

13 arbitrio boni viri, vt iam dixi. † Quando committitur cõscientie iudicis: ⁊ tũc aut possit appellari. non est materia q̃ faciat ad questionem nostrã, sed de ea dicendũ, vt per gl. ⁊ doc. in. c. statutũ. §. assessorem. de rescri. in. vj. ⁊ in clemen. j. de iure patr. ⁊ per Bal. in l. j. C. de rebus credi. ⁊ in l. ij. C. de senten. ex breuicu. recitã. ⁊ Ang. in l. inter stipulantẽ. §. j. ff. de verb. obli. et Ang. ⁊ Jo. de Imo. in l. ab executore. in princ. ff. de appella-

14 tio. ¶ † Cum his consonant ea que not. Bal. in. c. j. in. vj. col. in tit. de milite vasal. qui contumax. vbi dicit quod quando aliquid cõmittitur iudicis arbitrio, ⁊ tunc declaratio iudicis parũ grauat, nõ põt appellari. ⁊ ita intelligit id qđ no. Inno. in d. c. fina. de ferijs. aut multum ledit: ⁊ tunc potest appellari de causa. ⁊ probatur in. c. j. de dilatione. iuncta. l. j. C. de dila.

15 ¶ Et ideo bene fatendum esset † ꝙ vbi iudex reductionis in modico lesisset, non potest appellari, per predicta: qꝛ habeat eandem potestatẽ in hoc quã habet arbitrator, scilicet, in auferendo de iure vnius ⁊ dãdo in modica quãtitate, iuxta not. in l. si de meis. §. recepisse. ff. de arbi. ⁊ ita not. Bald. in d. l. j. in secunda columna. C. de his que pene nomine. ⁊ Anoni⁹ de butrio ⁊ Joanes de Imola in dicto. c. quintauallis. ⁊ Ludo. Roma. in d. arbitror. sed in appellatione continetur quod per dictam sentẽtiam latam a iudice reductiõis pars lesa fuit enormiter ⁊ enormissime, ⁊ vltra tertiam partẽ: ergo procedit appella. ¶ Et maxime qꝛ ad hoc vt admittatur appellatio, vel libellus, satis est quod ex inspectione libelli colligatur qđ simus in casu in quo instantibus vitijs his, que ibi notata sunt procedit libellus, vel appellatio. l. cum quedam puella. §. finali. ff. de iurisdictione omnium iudic. no. Inn. ⁊ Docto. in c. cum sit generale. de foro competen. ⁊ in. c. Romana. de foro competen. in. vj. ⁊ not. Bal. in l. edita. in decimasexta colum. in repetitione Paduana. cum simi. C. de edẽ. ¶ Non obst. allegata in cõtrarium, primo dũ dicitur quod iudex reductionis subrogatur in locum arbitratoris: ergo non dʒ posse appellari ab eo sicut non appellatur ab arbitratore: quia ad hoc respondeo, vt respondit Anto. de But. ⁊ Joan. de Imola in d. c. quintauallis. quod non subrogatur iste iudex per oia in locum arbitratoris: quia additur iste iudex vt iudicialiter malefactum fuit non appellatur ab excõmunicatione, sed a declaratione excommunicationis, vt notat Lappus in clemen. ad compensandum. de sequestratione possessionum. Et notãt

16 Docto. in. c. pastoralis. §. verum. de appellationib. ¶ † Preterea coram isto iudice reductionis debet libellus offerri, ⁊ lis contestari, ⁊ ordo iudiciarius obseruari: vt notat Cynus in dicta. l. fina. in. ix. q. C. de ꝯtrahen. emp. que tamen non requiruntur coram arbitratore, vt not. glos. in l. sed ⁊ si. §. si quis iudex. ff. de arbit. ⁊ glos. in authen. vt differen. iud. §. j. ⁊ no. Innocen. ⁊ Docto. in. c. quintauallis. ⁊ legiste in d. §. arbitratorũ. ⁊ Bart. in l. si quis arbitratu. ff. de verborũ obliga. in questione qua queritur, an ad sententiam arbitratoris requiratur

17 citatio partiũ. ¶ † Pro hoc etiam bene facit: quia quando est diuersa qualitas in subrogato, nunq̃ debet subrogatũ sapere naturam eius in cuius locum subrogatur, vt est tex. in l. j. §. si quis autem. ff. de succes. edic. ⁊ quod ibi per illũ text. no. decidit in proposito Bal. in l. certũ. C. vñ legitimi. in. viij. col. in. iiij. questio. in fine. ¶ Et similis text. in ratione sui. in l. cũ in fundo. §. si fundus. ff. de iure dot. ⁊ ita per illum text. colligit Bart. in l. j. §. hec actio. ff. si quis testa. liber esse iussus fuerit. sed qualitas iudicis est diuersa a qualitate arbitratoris: qꝛ vnus procedit tãq̃ iudex seruato iuris ordine: alius vero nõ. ergo subrogatũ nõ debemus iudicare ꝓut iudicamus de eo ĩ cuius locum subrogatur. ¶ Posset etiam respõderi ꝙ dato ꝙ verum esset quod iudex subrogaretur per omnia in locũ arbitratoris, tamen per hoc sequitur ꝙ a sententia iudicis reductionis nõ possit appellari: qꝛ etiã a sentẽtia arbitratoris bene potest peti reductio, ⁊ etiam potest appellari, vt firmat Bar. in l. fi. circa mediũ. ff. de appel. rec. tamẽ hanc vltimam rationem nõ pono pro cõstanti: qꝛ in hoc nonnulli contradicunt Bart. ⁊ disputatio illius articuli non est hic necessaria stanti

a ¶ Quod nõ. hanc tenet Pe. de ferra. in lib. ad penaȝ ex compro. versic. nec reductio. colũ. fin. Panor. d. c. quintauallis. ⁊ consilio xxxviij. li. j. Lãfrã. trac. de arbi. parte vlti. q. xxij. ⁊ in sua pract. super. c. qm̃ contra falsam. ver. interlo. ⁊ appellatio. fallent. xv. late Cepo. causa. ciuil. consi. xvj.

b ¶ Appellari. hec practicatur in hoc regno.

c ¶ Nomine. Ubi Bal. distinguit an iudex parum vel multum grauet ⁊ sequitur Romanus consil. cclxj. et Alexan. hic numero. xv.

d ¶ Maiori. Imo negatiua crebrior est.

bus alijs responsionibus, de quibus supra. ¶ Potest etiam ⁊ vltimo respõderi, ꝙ si sit verum quod de iudice reductionis tanquã subrogato debeat iudicari, ꝑut iudicaṫ de arbitratore, sequitur ꝙ saltẽ debeat posse peti reductio a sentẽtia talis iudicis, prout peti põt a sñia arbitratoris, attento ꝙ illa reductio cõmittiṫ arbitrio ipsius iudicis tanquã bono viro. ⁊ istd fuit de mente gl. in. d. c. super his. in verbo astringendus. ⁊ reclamatio interposita se habet tam ad appellationẽ quã ad petitionẽ reductionis. ¶ Non ob. id ꝙ no. Inno. in. d. c. ꝑsenti. ⁊ in. d. c. fi. de ferijs. cũ simi. q2 ad hoc est pluribꝰ modis supra responsum: ⁊ rñdent doc. in locis supra allegatis, vel ꝙ istud dictũ non potest procedere per iura ⁊ rationes supra allegatas: vel dato ꝙ procederet debet intelligi ꝙ aliquid est cõmissum libero arbitrio iudicis, vel qñ parũ legeret: vt probaṫ per authoritates ⁊ rationes quas allegaui supra. nec Inn. ꝓ sua opinione aliquid allegat, ⁊ per consequẽs non potest illã iure

18 ꝓbare idistincte intelligẽdo opinionẽ suã. ¶ † Modo venio ad secundũ principale, scz cũ ex forma dicti statuti impediaṫ petere reductionẽ ad arbitrium boni viri, seu appellari a sententia iudicis reducentis: ⁊ videretur ꝙ ꝑ dictũ statutum positum sub rubri. de cõpromissis in ver. ⁊ a senteneia lata super ipsa reductiõe siue sit ꝯfirmatoria siue infirmatoria prime sententie, non possit appellari neqꝫ querelari, supplicari, de nullitate dici, etiã per viã exceptionis restitutio in integrũ, peti officiũ iudicis, vel aliquod aliud remedium implorari, sʒ firma maneat, vt supra de laudo ⁊ arbitramẽto diximus. ⁊ sic vr̃ ꝙ oĩno rejci debeat quecunqꝫ appellatio vel reclamatio. l. ij. et qd ibi no. Bal. ff. de offi. prefe. l. nulli. C. quorum appel. nõ reci. ¶ Nec videtur posse referri dictum versiculũ ad casum positum in superiori parte statuti, in ver. ⁊ contra predicta ⁊c. cũ sequenti ibi, dum dicit, quibus duobus casibus ⁊c. vbi statutum disponit quod contra laudum arbitratoris seu arbitri nõ possit appellari, supplicari de nullitate dici, restitutio in integrum vel reductio ad arbitriũ boni viri peti, vel aliqd aliđ remediũ intẽtari: nisi appareat de dolo arbitri vel arbitratoris: vel nisi esset lesio enormissima quã appellat statutũ esse lesionem in tertia ꝑte, vel vltra, prout latiꝰ in dicto statuto. ¶ Qr potest rñderi quod dictus versiculus qui incipit, a sententia ⁊c. dũ dicit, facit relationem ad superiora, refertur solũ ad superius dicta quatenus in superiori parte denegat posse cõtra laudũ appellari, vel reductio peti, vel aliud remediũ implorari, non autem referri debet ad alios duos casus exceptos, vcʒ quando apparet de dolo, vel quando esset lesio enormissima,

19 quod ostendo: quia quotiescunqꝫ lex vel statutum facit extẽsionem de vno casu ad alium casum, debet intelligi factã esse extensionem in proportionalibus: ⁊ quatenus vnus casus potest alteri adaptari. c. fi. de statu mona. c. indẽnitatibus. §. pe. de elec. lib. vj. facit. l. iiij. §. toties. ff. de damno infec. ⁊ l. ita autem. in prin. ff. de admi. tuto. in. l. j. §. lex Falcidia. ad leg. Fal.

20 ¶ Et ita in proposito dicit ibi Bar. † quod si in statuto ciuitatis cautum est quod statuta loquẽtia de coniunctis habeãt locum in omnibus, ⁊ per omnia in extraneis debet itelligi in casibus in quibus potest habere locũ: vnde si esset in vno statuto prouisum, quod cause vertentes inter cõiunctos debeãt compromitti in proprios consanguineos, non habebit locuʒ in causis vertentibus inter extraneos: sed ꝙ versiculus staturi disponentis quod non possit appellari vel querelari a sentẽtia iudicis reducentis per illa verba, vt supra de laudo ⁊ arbitramento diximus, non potest referri ad versiculum statuti disponẽtis ꝙ a sñia arbitri possit peti reductio in casu enormissime lesionis. quod patet: quia statutũ permittit in dictis duobus casibus petitionem reductiõis a laudo arbitratoris fieri posse contra potestatem vel eius vicariũ. nos aũt tractamus de appellatiõe iudicis vel potestatis, vel eius vicarij tractãda coram iudice appellationũ: ergo verba dicti statuti nõ videntur posse adaptari ad casum nostrum, ⁊ per consequens nec eius dispositio, vt in. d. §. toties. cum concordantijs supra allegatis. ¶ Sed predictis non obstantibus puto contrariã partem esse veriorem, ⁊ equiorem, videlicet ꝙ propter lesionẽ in tertia parte, vel vltra potuerit prouocari a sententia dicti iudicis reducentis etiam ex forma dicti statuti. Nã statuentes sine dubio voluit nõ posse appellari ⁊ reclamari a sentẽtia iudicis reducẽtis, vt in superiori parte statuti est prouisum circa reiectionem appellationis ⁊ petitionis reductionis a laudo ⁊ sñia, per illa verba, vt supra de laudo ⁊ arbitramẽto diximus posita similitudinarie:

21 † q2 quotiescunqꝫ dictio, ꝑut, in lege referṫ ad aliqd diuersum ab eo qd propositũ est, tunc stat similitudinarie. l. iurisgentiũ. §. quinimo. in princ. ff. de pact. ⁊ ibi gl. j. no. in scda expositione. ⁊ l. ꝑut quisqꝫ. ff. de solu. ⁊ in. l. ij. §. interdicta. cũ gl. ff. de interdic. ⁊ no. Bar. in extrauaganti ad reprimendũ. in verbo prout similitudo eiꝰ sit circa diuersa, vt. l. qd Nerua. ff. depo. ⁊ c. capitulum sancte crucis. ⁊ ibi not. de rescri. ergo intentio statuti est assimilare illos duos casus, ⁊ cõcedere actũ appellãdi, seu reclamandi a sñia arbitratoris, vt probaṫ ex no. per Bal. in. l. j. ff. de leg. ij. in prin. in sua distin

22 ctione dũ dicit, † qd si statutũ disponat qd nobiles equiparẽtur popularibus: tunc ex persona populariũ ea que concessa sunt popularibus habebũt nobiles. l. maximũ vitiũ. C. de lib. prete. l. princeps. ff. de legib. ⁊ no. in. c. j. ne sede vac. ⁊ in. l. j. §. si

23 coheredes. cũ simi. ff. ad leg. Fal. ¶ Sed pro hoc facit: † quia quotiescunqꝫ vna dispositio extendiṫ, intelligiṫ facta extẽsio illius dispositionis cum qualitatibus suis. l. cũ stipulatꝰ sim mihi a Proculo. ff. de ver. ob. ⁊ l. legẽ. C. loca. ⁊ no. Bart. in. l. j. §. ⁊ post operis. ff. de ope. no. nũ. in. l. propterea requisisti. de appel. ¶ Ergo cũ facta sit extẽsio de vno casu qñ appellareṫ, vel reclamareṫ a sñia arbitratoris, debet intelligi facta extẽsio ad illum casum cum suis qualitatibus, vt nõ possit appellari vel reclamari a sententia si lesio sit intra tertiã totiꝰ, allego singularẽ tex. in. l. ij. §. equidẽ. ff. ad Tertyl. ⁊ ꝙ ibi per illum tex.

24 no. Bar. vbi dt, † ꝙ lʒ statutũ loquatur in potestate: tamẽ habebit locum in capitaneo quãdo capitaneus circa idẽ habeat eandẽ iurisdictionẽ, quã hʒ Potestas. ⁊ si isti duo magistratus Potestas ⁊ capitaneꝰ sunt in iurisdictione facti similes, illud quod est statutũ in vno, extendiṫ ad reliquum, ita cũ ista duo scilicet sententia iudicis reductionis fuit equiparata statuto, illud quod est statutum in vno, debet intelligi esse statutum in reliquo, cõfirmaṫ: q2 iste prouocans ⁊ reclamans a sententia iudicis reductionis, eo quia lesus est in tertia parte, vel

25 vltra tractat de dãno vitando. † ⁊ statutum semper debet interpretari ne ledat ius commune ad hoc ne quis indebite dãnum patiatur. l. ij. C. de noxa. l. quamuis. ff. de in ius vocan. ⁊ l. adigere. §. quãuis. ff. de iure patronatus. ⁊ no. Barto. ⁊ alij in. l. omnes populi. ff. de iustit. ⁊ iure. ⁊ in. l. non dubium. C. de legibus. ¶ Etiam si per talem interpretationem verba statuti impropriantur, vt est textus in. c. cum dilectus. de cõsuetudine. quem ibi ad hoc ponderat Antonius ⁊ Joan. de Imo. in notabilibus. ⁊ dicit ibi Bar. in. d. l. omnes populi. in sexta questione principali. ⁊ Baldus in. d. l. nõ dubium. quod etiã in statutis receditur a propria expositione verborum ne statutum alias contineat iniquitatem. allegat. l. in ambigua. ff. de legibus. ergo excipiẽda est interpretatio supradicta: q2 per eã prouocans euitat damnum indebite inferendum, ⁊ si sumatur quod possit appellari omnis iniquitas euitatur. ¶ Si autem omittitur interpretatio, derogatur iuri communi, ⁊ lesus pateretur damnũ indebite, ⁊ etiã resultaret maxima iniqtas, videlicet quod ille qui per sententiam arbitratoris lesus fuisset, haberet remedium prouocãdi aduersus eũ qui postea per sententiam iudicis reductiõis lesus nõ posset. ⁊ sic est magna iniquitas ⁊ disparitas inter litigantes. iura autem volũt iter eos equalitatem seruari. l. fi. C. de fruc. ⁊ lit. expen. ⁊ regula nõ licet actori. de reg. iur. in. vj. ¶ Non ob. allegata in cõtrarium videlicet ꝙ dicta extẽsio vel dicta equiparatio facta a statuto debet intelligi in proportionalibus: ⁊ quatenus potest vnus casus ad alterum adaptari. ⁊ quod ĩ proposito casus ꝓuisus in petitione reductionis a sententia arbitratoris interponenda corã potestate, non potest adaptari ad appellationem interponendã a sententia Potestatis seu vicarij sui corã iudice appellationũ: q2 respondeo ⁊ dico, ⁊ nemo negabit ꝙ versiculus precedens in eodẽ statuto, dum disponit ꝙ nullũ remediũ possit intentari contra sententiam arbitratoris: procedet quãdo lesio est citra tertiam partem totius, ⁊ ex eodẽ statuto patens est versiculus disponens quod a sententia iudicis reductionis non possit reclamari, vt de sententia arbitratoris cautum est in superiori parte statuti, intelligitur necessario quando per sentẽtiam iudicis reductiõis quis est lesus vltra tertiã. ergo sequitur qd vbi lesio est in tertia parte vel vltra tertiã: permittitur reclamatio. ergo saltem si non permittitur a statuto, non denegatur: ⁊ per consequens tanquam casus omissus remanet in dispositione iuris cõmunis. l. si extraneus. ff. de condi. ob cau. l. si vero. §. de viro. ff. sol. ma. ⁊ constat quod de iure cõi poterat reclamari, vt in primo dubio dixi. ⁊ sic quantum est hic solum intelligatur denegatum omne remedium cõtra sententiã: ita demum quando lesio non est vltra tertiam: ista duo sunt optima proportionabilia, scilicet sententia arbitratoria: ⁊ sñia iudicis reductionis. Preterea ⁊ secundo respondeo: ista sñia de vno casu ad aliũ trahi debet dũmodo ꝑ similitudinẽ nõ possunt proportionari: licet non omnino eadẽ sit qualitas ⁊ forma. Ex his ergo patet ꝙ in proposito dt Joã. de Imo. in. d. l. j. §. lex Falcidia. ff. ad leg. Fal. vbi declarãdo q̃ ibi no. Bar. dt ꝙ nunq̃. tñ Bar. dicit ibi illud quod supra re-

tu'i

tuli† scilicet ꝙ stāte statuto ꝙ cause inter cōmunes ꝯsanguineos debeāt cōpromitti, ⁊ alio statuto cauetur ꝙ statuta disponētia inter cōsanguineos habeāt locū inter extraneos, qd tale statutū de compromissis nō habebit locum inter extraneos. ut dicit Ioā. de imo. ꝙ de mēte Bar. videtur esse quod dictum statutum de cōpromissis debeat trahi scdm formam quā pōt: ⁊ sic debebit de lite vertēte inter extraneos fieri compromissum inter cōmunes amicos, sicut etiā casu illius. §. lex leges quecūqꝫ habere possunt habeāt locū in testamēto firmato ꝑfectione legis cornelie. ita ergo in proposito superior pars statuti ꝑmittēs posse peti reductionē a sententia arbitratoris corā potestate, quando lesio est vltra tertiā debet habere locū in sententia reductionis vt possit peti reductio, iuxta ea q̄ dixi in superiori dubio, vel saltem appellari possit coram iudice qui potest adiri si lesio est vltra tertiam. ¶ Et ad interpretationem bene accedunt rationes quas proxime allegaui. s. ne qs indebite dānū patiat̃ ⁊ antiquitas non loquatur propter q̄ ex propria significatione verborū recedēdū est: ergo si talis interpretatio tolleret in casu: null⁹ indebite damnum patiebatur: quāto magis in casu nostro in quo indebite dānū pateret̃ ⁊ iniquitas sequeretur? ¶ Ex alio capite dicendum est dictā reclamationem deuoluere: qz narrant dicta sententia notorie ⁊ manifeste esse iniquā ex inspectione actorū que notoriū inducunt vt no. Inn. in. c. ex insinuatiōe. de appel. in. c. per tuas. de test. in. c. cū olim. de ver. si. † ⁊ costat ꝙ vbi denegatur appel- (27) latio vel aliud simile remediū, nō itelligat̃ denegari vbi euidēter ⁊ notorie cōstat de iniustitia, vt no. Bal. in. l. j. versi. deinde quero. C. si de mo. poss. fue. appel. ⁊ in. l. cōsentaneū. in ver. qro unūqd a tali euic. ⁊c. C. quo. ⁊ qñ iudex. faciunt notata per eundē in. l. fi. C. de ordi. cog. ⁊ in. l. j. C. ne liceat tertio prouo. ⁊ Io. de Imo. in. l. de pup. §. q opus. in fi. ff. de ope. no. nun. ⁊ in l. si expressim. in antep. col. de app. † (28) in quibus locis voluit ꝙ qñ sunt tres sententie conformes[a] licet non possint ad impediendū earū executionem opponi de nullitate earū vt in cle. j. de re iud. tamē fallit si notorie constaret de nullitate, vt etiā tenuit La. de vrbe. in. l. si feriatis. ff. de fer. in. l. si vero. §. de viro. in. xxxj. fallentia. ff. sol. mat. ¶ Bene facit ꝙ no. Bar. in. l. j. in prin. iij. col. in verbo, oppono. s. ne quis ⁊c. ff. de oper. noui nun. vbi vult ꝙ licet text. in. d. l. j. in prin. ff. de ope. noui nun. vult † (29) ꝙ nunciatio noui operis iusta vel iniusta spernanda non est, tamen fallit nisi euidenter constaret de iniustitia nunciantis per. l. j. ⁊. ij. ff. ne quis eum qui in ius vocatus vi eximat. facit quod habetur in. c. inter ceteras. de iud. ¶ Ad hoc etiam debet facilius induci iudex appellationis: quia † (30) in dubio debet pronuntiari ꝙ appellatio deuoluat, vt no. Spec. in tit. de appel. §. nunc dicamus quicquid. versic. j. circa hoc. ad fi. ⁊ Io. And. in. c. vt debitus. de appel. ⁊ Bal. in. l. de statu. ff. de test. ⁊ in. l. properādum. §. sin autem reus. C. de iu. vel saltem attento ꝙ in statuto cautum est quod vbicunqꝫ dubitans aliquid remiserit in primis statutis debeat fieri interpretationi iudicis. xij. sapientum. negari non potest etiā ꝙ non esset certum quod statutum de compromissis non permitteret in casu isto appellari: tamen saltem esset dubium de mēte ⁊ virtute dicti statuti: ideo seruari debet ad minus illud quod videtur dicto domino iudici sapientum: ⁊ ipsis sapientibus quod nō videtur interpretari debere nisi quod quādo est tanta lesio qd debeat posse appellari: quia alias resultaret maxima iniqtas prout superius ostensum est.

Epitome.

¶ Conductori portorij remissio fit propter pestem insolitā: licet verba ꝯtus sonent in venditionē, ⁊ sit renūtiatū in gñe.

Consilium. CVII.

Perspectis verbis instrumenti cōcessionis facte ꝑ nobilē virū Sānū de ma..ijs egregijs viri desiderio de grossijs ⁊ socijs i dicto instru minatis de additiōe, grossa datij, introit⁹, exit⁹ citatis Parme, scdm ꝙ in. d. instrō ꝯtinet̃, ⁊ aliis de qb⁹ in themate fit mētio. ¶ † (1) Videret forsan prima cōsideratiōe dñm ꝑpter casum fortuitū. s. pestis seu ꝑpter īpedimēta de qb⁹ in themate ꝙ nō deberet cōcedi sibi remissio aliqua quasi nō fuerit ꝯtus locationis sed emptionis vt ipsius xba sonāt dū in instrumēto dr titulo vēditiōis ⁊ oī meliori ⁊ habiliori tit. quo meli⁹ potuit ⁊ pōt. dedit, cessit, trāstulit, ⁊ mādauit additionem ꝑdictā grossam datij, introit⁹ ⁊ exit⁹ ⁊c. ⁊ pro anno pñti ⁊ futuro ⁊c. † (2) sed ita est qñ vendit̃ datiū, vel ei⁹ ius aut ꝑcipiēdi cōmoditas, videt̃ vēdit⁹ dubi⁹ euētus perceptiōis, ⁊ quasi alia seu spes qdā, adeo ꝙ etiā si nihil ꝑcipiat̃ spectat periculū ad emptorē. l. nec emptio. versi. aliqñ. ff. de contrahen. emp. l. si iactū. ff. de act. emp. l. ꝙ si in vēditione. cū. l. seq. ff. de hered. vel act. vend. ⁊ firmat Bar. in. l. cotē. §. qui maximos. presertim in quarta questione. ff. de publi. ⁊ Bald. in. l. si ea lege. C. de vsur. facit quod etiā not. Bar. in. d. §. qui maximos. in qrta. q. † (3) dū dicit standū esse verbis cōtrahentiū: ergo si cōtractū appellarent emptionē, indicat̃ emptio: si locationē, iudicat̃ locatio. Facit. l. si vsufruct⁹. ff. de iure do. ibi dū tex. dt vēdat ⁊ locat. vt. l. in vēditiōe. §. in eum. ff. de bo. auth. ind. pos. ⁊. l. arborib⁹. §. vsufructuarius. ff. de vsufruct. ¶ † (4) Sed constat de natura emptionis ⁊ vēditiōis esse, vt periculū spectet ad emptorē post ꝑfatā vēditionē. l. necessarios. l. id ꝙ. cū. si. ff. de peri. ⁊ cōmo. rei vē. pl⁹ vr̄ velle Bal. i. d. l. si ea lege. ⁊ i. l. lz. i. iij. q. C. loc. ꝙ ēt si cōcedēs vsus esset verbo locatiōis: tñ habet̃ pro cessiōe in istis iurib⁹ incorporalibus. Itaqꝫ in ꝓposito periculū est cōductoris. quasi sit eadē ratio per iura supra allegata. ¶ Accedūt ad cōfirmationē predictorū illa verba apposita in dicto instrumēto vēditiōis: scz cū suis rapis ⁊ schinellis: que verba gñaliter vident̃ releuare vēditorē a periculo eorū q̄ ipse ignorabat. l. quero. ff. de act. emp. no. gl. ⁊ Doc. in. l. j. C. de edil. edi. ⁊. l. pacisci. cū gl. ⁊ ibi Ang. ff. de pac. ⁊ Spe. in tit. de empt. ⁊ vendi. §. nūc videndū. el. ij. ver. qd si venditor equi. ⁊ ver. qd si vēdēs. ¶ Iuuant̃ etiā predicta authoritate asserti statuti disponētis ꝙ cōductores dictorū aditionū nō pñt nec valēt petere a cōi Parme aliquā restaurationē seu recōpēsationē quacūqꝫ de causa, q̄ dici vel cogitari possit. Itā si: dict⁹ dñs ꝓpter dictū statutū impedit⁹ erat petere restaurationē a cōi Parme, ita etiā deberet impediri dictus Desideri⁹ ⁊ socij sui, qui in ꝯtu venditionis facte per Semproniū dicit̃ ꝙ ipse concedit eis modo pactis ⁊ forma subst. ⁊ cū quibus ipse dñs cōduxit seu emit a cōi Parme, ⁊ clarū est ꝙ cōtractus acqsitionis dñij intelligit̃ iuratus scdm dispositionē statutorū, qb⁹ subijcitur que obseruātur in loco. l. excepto. C. loca. l. quod si nolit. §. quia assidua. ff. de edil. edic. l. fin. de fideiuss. l. si prius. §. recte placuit. ff. de aqua plu. arc. ⁊ no. in specie Bar. in. l. vt iureiur. §. si liberi. ff. de ope. lib. bene facit. l. si duo. ff. de acquir. heredi. ¶ † (5) Sed ꝑmissis nō obstātibus in casu premisso ꝯtiā sniam puto esse de iure ⁊ veriorē:[b] maxime ex illa scriptura. ¶ Et ꝓsuppono qd dictus dñs Sannus fuit cōductor dicti Datij a dicta cōmunitate Parme, ⁊ nō emptor, ⁊ qd ita in scriptura cōcessionis facte dño cōductori nuncupatur ⁊ ꝓpterea qñ Sānus postea ꝯcessit dicto Desiderio ⁊ socijs, faciēs mentionē de sua acquisitiōe: nō affirmauit se emisse: sz dixit in instrumento trāslationis facte in Desideriū ⁊ socios, ꝑ hec verba seu equipollentia, dictus dñs cōductor, ⁊ qui alias conduxit seu emit spectabile dño referēdario ⁊c. vnde in ꝓposito si ita est qd demum cōduxerit a cōmunitate, vt fert, ⁊ cōsequēter si dñs Sannus ratione dicte pestis ⁊ impedimentorū nō potuisset habere potentiā vēdi dicto Datio sibi locato, debuisset ibi fieri remissio mercedis rōne intolerabilis, dāni, vt infra dicit̃ per. l. ex cōducto. §. j. ⁊. l. si merces. §. vis maior. ff. loc. ⁊ no. in terminis Bar. in disputatione sua incipiēte, publicanus. ⁊ in. d. §. q maxios. in secūda questiōe cū cōcordātijs allegādis in sequēti fundamēto: ergo eodē mō debet fieri remissio dicto Desiderio ⁊ socijs: qz fuit exꝑsse actū qd Sānus ex cā vendicationis ⁊ omni alio meliori titulo, quo melius poterat: dabat ⁊ concedebat dicto Desiderio ⁊ socijs dictā aditionē eisdem modis, pactis, ⁊ forma qbus eā emit seu cōduxit a prefata cōmunitate, ergo si dominus cōductor intelligit̃ saltē tacite egisse ex materia sui cōtractus, ⁊ cōuenisse quod sibi fieret remissio ratione intolerabilis damni, sicuti dz propter casum fortuitum predictum, ita intelligitur dictum dominum Sannum conuenisse cum dicto Desiderio ⁊ socijs satis aperte exprimūt verba dicti cōtractus cōcessionis facte per dominū Sannū. ⁊ nō esse in potestate cōtrahētiū immutare seu alterare necessario cōtractus: qz cōtractus cōuētione partiū legē recipiunt. l. j. §. si cōuenerit. ff. depositi. l. j. C. de iure emph. l. pacta cōuēta. ff. de cōtrahē. emp. ¶ Corroborat̃ ꝑdicta cōclusio ex eo ꝙ in cōtractu ꝯcessionis facte per dominū Sannū dicto Desiderio ⁊ socijs: fuit actū ꝙ pretiū dicte cōcessionis esset quantitas librarū octo mille qngēta sexaginta soluendarū ꝑ dimidia per totū mēsem Iunij: ⁊ alia dimidia per totum mensem Decēbris. ⁊ sic habito respectu ad initiū dicti anni. M. cccclxviij. Apparet ꝙ solutio debebat fieri de semestri i semestri toti⁹ anni ꝑdicti: sz ꝓ integro anno fuit facta dicta cōcessio † (6) sed ita est ꝙ qñ cōcedēs datiū dicit se illud

[a] ¶ Conformes. s. lib. ij. consi. lxxvij. nu. viij.

[b] ¶ Veriorē. Adde s. lib. j. consi. iij.

vendere pro pretio centū pro certis annis vel mensibus, cum hoc quod quolibet anno vel mēse soluatur tota portio dictorū cētū, dicit esse locatio, vel saltē habere naturam cōtractus locationis, vt per plura cōcludit late Bart. in dicta disputatione incipiente, publicanus. ꝛ in dicto. §. maximos. in. ij. q. ꝛ Saly. ꝛ Fulg. in. l. j. C. de iure emphyteutico. et Bar. in. l. j. §. j. ff. de superfic. ꝛ ibi Ang. ꝛ Ange. in consi. xv. incip. quecūq; dicimus. Pet. de ancha. in. c. propter sterilitatem. de loca. et Rapha. cu. ꝛ Pau. de ca. in dicto. §. qui maximos. pcipue p no. per glo. in. d. l. j. in verbo alienationis. C. de iure emphy. qꝛ solutio que fit per dinumerationem temporū, arguit contractū esse locationis, vt ibi no. ¶ † Pro hoc etiā allegat Barto. in dicta disputatione, quod omnes leges loquentes de locatione fundi vel domus, loquuntur cū constituitur merces annua vel menstrua. l. licet. C. locati. l. item queritur. §. qui impleto. ꝛ. l. si in lege. §. si domus. cū. §. sequēti. ff. loca. ꝛ. ff. de xb. ob. l. si a colono. ꝛ. ff. de fideiussori. §. p Aurelio. cū si. ¶ Nec est curandū ſm Bar. ꝛ prefatos Doc. an dictum fuerit, emit. vel dictū fuerit, conduxit. qꝛ hoc esset imponere legē verbis[a] ꝛ nō rebus, qm̄ sit vēditio vel locatio talis ad commodū recipientis aliquod factū, vel in rem aliquam, † ꝛ sic verbis, ꝛ nō facto poneretur lex, cōtra id qđ habetur in. l. ij. C. cōmunia de leg. ꝛ in. c. cōmissa. de elec. in. vj. Pro hoc etiā adducūt qđ habetur in. c. ij. de loca. vbi non refert vtrū dictū fuit loco, vel cōcedo, confirmo. que in tali cōcessione cōmoditatis loquunt, vtuntur his verbis, scꝫ vendit vel locat. ꝛ si loqueret de venditione debebat ſm eum intelligi de venditione q̄ fit vno foro simul, ꝛ vna vice solūmodo. sed si diuersis temporib⁹, tūc intelligitur locatio. ita intelligit. l. si vsusfructus. ff. de iure do. ꝛ d. l. in venditiōe. §. j. ꝛ in clemē. j. de reb. eccle. nō alie. cū si. ꝛ qđ non referat an dictū sit conduxit an nō. probat̄ in. l. si is qui. cū gl. C. loca. ꝛ in. l. Cesar. ff. de publi. ꝛ in. d. §. qui maximos. ꝛ ibi Bar. in. ij. q. ¶ Et nō refert an pretium fuerit ab initio cōstitutū vnicum, vel solutio fuerit diuersa per tempora, an vero pretia fuerint plura ſm Bar. in. d. disputatiōe, per id quod hr̄ in. l. ediles. cū gl. ꝛ in verbo, vno p̄tio. in. §. si. ff. de edi. edic. ꝛ pꝑterea rn̄dent dicti doc. gl. in. l. Pōponius q̄rit. §. j. ff. qb. mod. vsusfruc. amit. in verbo amitti. que aliter innuit. † denominatio pretij etiam potest conuenire cōtractui locationis sicut ɔctui emptionis. l. qui insulam. §. qui edictū locati. l. si añ. ff. de acqui. pos. hoc latius probant Doctores in dictis locis, sꝫ breuitatis causa non refero. ¶ Nec obstat si dicatur quod Bar. sed loquitur qn̄ solū venditio fuit facta pro plurib⁹ annis, ꝛ solutio erat facienda singulis annis: nō quando singulo semestri, vt in proposito nostro: qꝛ rn̄deo ꝙ imo Bar. in. d. disputatione non facit differentiā inter diuisionē factam per menses. patet dum ipse fundando opi. suam dt † ꝙ oēs leges loquentes in locatione fundi vel domus, loquuntur vbi constituitur merces annua vel menstrua. hoc etiam clare dt Ange. in dicto cōsi. xv. vbi vtitur his verbis, scilicet qđ Barto. de saxo ferrato lucerna iuris: in sua disputatione decidit: qđ quādo solutio pretij est diuisa per mēses[b] vel per annos: verbum venditionis, accipitur pro locatione. d. c. propo. ꝛ. d. §. ius maior. cum si. ¶ Et ad hoc non ob. quod no. Bar. in. d. §. qui maximos. qꝛ Barto. ibi loquitur qn̄ quis emerat fructus fundi vnius: qm̄ ꝛ vna tantum veniebat facienda prestatio, ꝛ vnica cultura: sed nos loquimur quando due erant faciende prestationes: sꝫ quolibet semestri reditus datij potest percipi: neduꝫ quolibet mense: merito eadem est ratio hoc casu in vno semestri, que est in vno anno. l. diuortio. §. quod in anno. ff. sol. ma. ¶ Non ob. etiam quod not. Bal. in. d. l. licet. in. ij. q. C. locati. quia Bald. ibi dicit quod debetur remissio conductori pedagij, si fuit dānificatus et impeditus propter pestem. ꝛ fundat se per. l. si iactum. ff. de act. emp. ꝛ dicit ita tenere Bart. in. d. §. qui maximos. ꝛ tñ constat quod ibi Bar. decidit in proposito ɔriū: sed qn̄ fuit facta locutio in effectu pro qua est faciēda multiplex decisio: vnde debet intelligi decisio Bald. secundū quod loquitur ꝛ distinguit Bar. sed aut contractus sapiebat naturā mere locationis: aut mere vēditionis. Et eodem modo non obstat quod no. Bal. in. d. l. si ea lege, ꝛ dictū eius nō probatur per allegata per eū. nam solum dicit † qđ in istis iuribus incorporalibus locatio habetur pro cessione iuriū. l. creditore. in prin. ff. de ac. emp. Certe per hoc non sequitur quod locatori non debeat fieri remissio, si non prestatur patiētia seu in casu impediatur vti re locata, ꝛ intolerabile damnum sentiat. alias sequeretur quod vbicūq; in locatiōe fundi occupati ab alio si a locatore facta esset cessio iurium competentium locatori, quantum est respectu commoditatis vtendi fruendi re locata, quod nulla debet fieri remissio cōductori, quod nec lege nec ratione probatur. ꝛ Ludo. Ro. in. d. §. qui maximos. expresse damnat dictam opi. Bal. in locatione. ¶ Nō obstat etiam si diceretur quod Jo. de Imo. in. d. §. qui maximos. et in. d. c. propter sterilitatem. ad fi. dicit dubitabileꝫ esse dictam conclusionem Bar. in dicta disputatione dum Bart. concludit quod eo quod solutio sit distributa per tempora intelligatur esse locatio: licet contrahentes vsi fuerunt verbo emptionis, nam secundum eum videtur qđ imo stari debeat per. l. nō aliter. de leg. iij. ꝛ. l. Labeo. ff. de supel. lega. ꝛ respondet ad nota. per glo. in. l. j. C. de iure emphyt. quod illa loquitur quando essemus in dubio an contrahentes facere voluerint contractum locationis vel venditionis. ¶ Sed quādo expresse dixerunt se vendere ꝛ emere videtur quod possit dici emptio licet solutio pretij sit diuisa per tempora: vt sensit gl. in. d. l. Pōponius. ꝛ imo dicit quod vbi instrumento apposuisse videtur etiam istud verbum donationis: vt quia dixissent vendidit ꝛ locauit: tunc posset procedere opinio Bar. ꝛ etiam videtur residere Ludo. Roma. in. d. §. qui maximos. ¶ Nam ad hoc respondeo † quod verum est quod verbum emere, dictum simpliciter denotat contractum emptionis, si illud non concurrat qđ magis participat de natura locationis, vt pro concessione cōmoditatis percipiendi fructus prestationem facere singulis annis, vel singulis menstruis qn̄ fructuum preceptio fieri potest singulis annis, vel singulis semestribus, tunc istud facit hūc contractum transire in contractū locationis, arg. l. insulam. ff. de prescrip. verb. ꝛ in. l. si olei. cum gl. C. loca. iunctis no. per gl. in. d. l. j. C. de iure emphy. ꝛ arg. l. queritur. ff. de statu hominum. ¶ Item respondeo ꝙ in casu nostro dominus Sannus non est vsus verbo venditionis quando transtulit dictū datiū in Desiderium ꝛ socios: imo dixit post verbum vēditionis hec verba, solum, ꝛ omni alio meliori ꝛ habiliori titulo quo melius potuit, ꝛ pōt ꝛc. per quod potest dubitari an voluerint contrahentes vendere ꝛ locare, seu emere, ꝛ cōducere p̄sertim propter maximā similitudinem, quam habent adinuicem venditio ꝛ locatio. l. j. ꝛ. ij. ff. loca. l. j. ff. de contrahen. emp. ꝛ no. Bal. in. l. gallus. §. idem credendū. ff. de lib. ꝛ posthu. ꝛ hoc ostendunt illa verba alio titulo. nam dictio alius, denotat simulationē: vt no. in. l. si fugi. C. de ser. fug. ꝛ in c. sedes. de rescript. ¶ Et tanto magis in proposito nostro dū dictus domin⁹ voluerit dictum contractum intelligi sub modo, pacto, ꝛ forma sub quibus ipse acquisiuerat a communitate a qua conduxerat, vt supra. ꝛ sic dato ꝙ verum esset illud quod dicit Jo. de Imo. ꝛ Lud. Ro. in. d. §. qui maximos. adhuc dictus contractus locationis est sicut ipsi dicūt quando in contractu dictum est vendidit, ꝛ locauit ꝛc. vt supra retuli. ¶ Ex quibus apparet quod siue teneamus opi. Bar. que est magis communis, a qua in iudicando non est recedendum, vt traditur in locis vulgaribus: siue teneamus illud qđ dicūt dicti Moderni censeri cōtractus locationis, ꝛ debet fieri remissio fortius Raph. cuma. in. d. §. maximos. qn̄ vendit̄ datium etiā si prestatio est, vna dꝫ fieri remissio: qꝛ † rō diuersitatis propter quā regulariter dicunt̄ ꝙ in ɔctu venditionis nō fit remissio, ꝛ spectat periculū ad emptorē cessat in locatione vbi nō trāsfert̄ dn̄iū nec possessio. l. soli. C. locati. sꝫ solū facultas percipiendi fructū. sꝫ ita est qđ qn̄ vēdit̄ a cōitate datium, vel ab alio hn̄te cām a cōitate, nō itelligit̄ vēdita nisi cōmoditas pcipiēdi fructū datij: vt late pbat Bar. i. d. §. q maximos. in. iij. q. ꝛ Jo. de Imo. i. l. i cōcedēdo. ff. de aqua plu. arc. ꝛ bal. in. c. j. ad finē. in ti. q̄ sint regalia. Ergo ēt fctā vēditione datij deberet fieri remissio. ¶ † Hoc cōfirmat̄ qm̄ vēdi pprie dr̄ qn̄ agitur trāsferri dn̄iū, ꝛ oē ius in emptorē, sꝫ in locatorem non agit̄ principalr̄ trāsferri dn̄iū, nec ius nec possessionē. sed solutio venit in tali ɔctu, facto, seu patiētia. allegar. l. ij. cū ibi not. per Bar. ff. loca. ergo quando vēditur per cōitatem datium, non intelligitur venditū ius sed sola cōmoditas. ꝛ dicit Bar. in. d. §. q maximos. in. iij. q. Sequit̄ qđ pprie non est vēditio: licet in contractu contrahentes vsi sunt vocabulo venditiōis: qꝛ impropriabitur, vt. d. l. insulam. de prescr. verb. ꝛ. l. si duo. in principio. ff. loca. ꝛ sic secūdum cōem opinionē vr̄ quod oīno fieri debeat remissio. Per predicta apparet rn̄sum ad. d. l. nec emptio. cū simi. quia ibi loquitur quando fuit pprie emptio ꝛ prestatio pretij non erat diuisa nec per relationē p aliū contractū transibat in vim ꝛ naturam locationis. ¶ Itē ibi vendens poterat illud quod vendebat vendere pleno iure: secus in casu nostro, vt pꝫ ex pmissis. nō obstat qđ dictū datiū cōcessit cū suis raptis et schinellis: qꝛ rn̄deo quod superuenit casus fortuitus ex post facto impediens conditionē vti frui re locata: nō dicit̄ ista esse rapa ꝛ schinelia datij predicti: quia hoc nō cōcurrit datio, sed extrinsecus casus superueniēs, et sic nō obstāt no. in. l. j. de edi. edic. ꝛ quod no. Spec. in titu. de emp. ꝛ vendit. in loco supra allegato, quia ibi loquitur quando res

[a] ¶ [illegible]

[b] ¶ Diuisa. Cor. cō si. xxxviij. lib. ij. cō si. xij. lib. iiij. Jas. l. seruū filij. §. eū q. de leg. j. and. tiraq. in consu. picto. §. j. gl. xiiij. nu. 86.

do res vendita erat tunc scilicet tempore venditionis morbo sa & affecta vitio qd erat post ipsam rē venditā. † Itē respondeo qd illa verba intelligunt rebus sic se habētibus, put erat ipse contractus. l. qd seruus. cum ibi no. ff. de condi. ob cau. c. quemadmodum. de iureiurando. & talia verba indefinite prolata intelligunt de vitijs & schinelis que erant tempore dicte cōcessionis non autē de futuris, cum omnia non possit puideri. ita intelligitur. l. medico. & l. si ita. cū ibi plene. nota. p Bar. in ver. ij. est videndum &c. ff. de auro & argen. lega. & C. que res pigno. obli. pos. bene facit. l. si mandauero. §. his cuius. ff. mādati. sed tempore quo Sannus dictam concessionē fecit non erat casus dicte pestis: ergo &c. ¶ Nō obstat quod dominus conduxerat scdm formam pacti disponentis quod conducētes aditionem non possint nec valeat petere a cōmuni Parme aliquam restaurationē seu cōpensationem quacunq; de cā que dici vel excogitari possit. & ita debet intelligi concessio facta dicto desiderio & socijs: qr rñdeo put vba sonāt: dictus casus pestis vna cū dictis impedimētis eo mō secut⁹ fuit † casus pestis incōsuete [a] seu nō vero similis seu impedimēta nō solita, quo casu etiā ille qui alias tenet contra ius cōmune de periculo casus fortuiti seu in se suscepit periculum casus fortuiti, nō tenebitur de periculo talis casus fortuiti insoliti vel nō verosimilis, vt decidit Bar. in. l. sed si qs. ver. qsitū. in fi. ff. si quis cau. per. l. fistulas. §. j. ff. de 3hē. emp. & sequitur ant. de but. in. c. j. de cōmodato. & Ang. in consi. clxxiij. incip. in Christi nomine permittendū est ad audiētiā &c. ¶ Et licet quidā dicant q tex. in. l. medico. ff. de auro & argen. leg. vbi dixit ille qui in se suscepit periculū casus fortuiti & cōtingētis cōmuniter. secus si esset fortuitus inusitatus: qr licet Bar. ibi exemplificat in casu q veniet de mille annis vna vice: tū exēplā nō restringunt. l. dāni infecti stipulatio competit. §. fi. ff. de dāno infe. vnde satis probat q iste casus impedimēti non fuit de casibus pestis & impedimēti communiter cōtingētibus imo fuerit casus nō cōiter cōtingens seu insolitus, per preallega. ¶ Et idē dicit Bal. in. l. fallus. in vltima col. C. de furtis. vbi dicit quod ille qui suscepit in se casum fortuitum nō intelligitur sentire de casu fortuito extraordinario. ¶ Et sic patet ex predictis q fm Bart. & alios doctores preallegatos quorū in causis decidēdis maxima est authoritas in generali dispu tatione q in locatione facta de casibus fortuitis, non venit casus fortuitus extraordinarius & cōiter non contingēs seu insolitus: qr de illo nō intelligitur cogitatum. Facit quod no. Bal. & Ang. in. l. diuus. in prin. ff. de peti. here. per illū tex. dicit † quod si statutum punit arrengantem vel proponentē q debeat imponi collecta: & postea cōtingat qd propter cladem guerre velle famis aliquis p; onat q imponatur collecta necessaria pro tali casu: nō incurret penam statuti pro hoc facit quod dicte prohibitiones & bannimenta & facto superiori et in gnali dispositiōe intelligit excepta superioris authoritas. c. veniētes. de iureiurā. l. fi. in principio. ff. ad municipa. ¶ Nō omitto etiā q licet variatū sit per gloss. & doct. propter quale damnū possit peti remissio. † qr vbi cōstaret quod dānū esset tale quod conductor non percepisset dimidiam [b] eius quod est solitum percipi: tunc clarum videtur qd potest percipi remissio, vt est de mente gio. in. l. si vno. in principio. ff. locati. & azo in summa eo. tit. & Ant. de but. in. d. c. pter. & Bald. in. l. licet. locati. facit. l. ij. de rescin. ven. & capitulū cum dilecti. & c. pen. de emp. & vendi. vñ fm Jac. de are. & Bald. in. d. l. licet. si attenta pensione que soluitur, & sumptibus concurrentibus circa fructus reperitur commode deceptus vltra dimidiā iusti pretij. & si fructus qui supersunt non ascendūt ad dimidiā pretij debiti. seu promissi, vel soluti tunc debet fieri remissio qr dicitur affici conductor magno commodo. & istā opinio. etiā approbat Bal. in. d. l. licet. & do. Abbas sicul. in. d. c. propter sterilitatē sufficeret lesio in tertia parte. vt ppterea parti fieret remissio nisi precedens annus fertilis fuisset & spectasset ad istum conductorem. ¶ Et pro opinione benefacit. l. vnde si nerue. cū. l. seq. ff. pro soc. iunctis notatis in. l. si de meis. §. recepisse. ff. de ar. & p do. in. c. qntauallis. de iureiu. iūcto. d. §. vis maior. Itē & in alio casu dz cōcedi remissio cōductori scilicet qñ probaret qd secundū vulga. opinio. reditus dicti datij illi⁹ anni reputatus esset sterilis: quia tunc fiet remissio pro rata damni & sterilitatis &c. istam opin. tenet glo. in. d. l. licet. & ibi Sal. qui dicit hoc cōmuniter teneri. & sequitur etiā hoc Joā. an. & alij post eū. in. d. c. pter sterilitatē. per que apparet verā esse cōclusionē q dictus cōtractus sit talis nature qd dicto Desiderio & socijs deberet fieri remissio probato de lesione & dāno & sterilitate eo modo quo dictū est. ¶ Postremo etiā dico qd si durante dicta cōcessione facta fuit nouitas p dicta bannimenta & prohibitiones ne mercata fierent in damnum dictorum conductorū, si voluerint dicti conductores eligere viam infrascripti statuti habet locū statutum seu capitulum mihi transmissum, quod incipit, durante tempore cōdi. &c. qr i. le qui nouitatem fecit, tenetur ad restaurationē damni taxandi per dominū Potestatem & referen. & interim nō tenet pati damnum, vt in. d. c. tenetur. ¶ † Et dico quātū etiā pro rata dāni cōtingētis occasione dictarū additionū, id quod raro euenit seu raro fieri solet nō debet cōsiderari, vt not. Ange. in. l. j. in prin. ij. col. ff. quod quisq; iur. per ibi nota. per glo. et Ang. in. l. si negotia. per illum tex: ff. de neg. gest. & in rubri. ff. de operis no. nun. & dictam statutum hoc casu derogat quātum ad hoc statutum disponētibus quod emptor datij non potest petere restaurationem vel remissionē a cōmuni Parme, vt expresse in illo statuto cōtinet, & per aliud statutum est preuisum quod illud idem seruetur in conductoribus illarum additionū, vt in capitulo incipiente, item quod conductores dictarū additionū, nō possunt petere aliquā restaurationem a cōmuni Parme, ex quacunq; causa que dici vel excogitari possit, non per hoc intelligeretur derogatum casui specialiter prouiso per precedentia statuta predicta, vt. l. sed & posteriores. & ibi not. Bar. & in. l. nō est nouū. ff. de legibus. & no. Bar. & in. l. omnes populi. in fi. iij. q. princ. ff. de iusti. & iure. & in. l. j. §. parui. ff. quod vi aut clā. & in extrauaganti ad reprimendā. in verbo non obstantibus. cum alijs concord.

Consilium. CVIII. Lege. 3. lib. ij. consi. cxc.

Casus. Statuto cōmunis Bononie sub rubrica de tutelis, cauetur. Decernimus q si mater vel auia quibus ex testamēto vel a lege defertur tutela, & q̄ etatis sit legitime, scienter steterit per quatuor menses a die eidē delate tutele, q ipsam tutelā seu eius administrationem sibi decerni nō fecerit, & alius postea legitimus vel datiuus in suscipienda tutela solēniter eam preuenerit, eidē preferatur, & ipsa mater & auia ab ipsa tutela penitus excludat. Si vero nullus legitimus vel datiuus eam preuenerit intra dictum tēpus, vel postea nullo transcursu tēporis excludatur, que sciētia aliter probari nō possit, nisi per denunciationem eidē fiendam personaliter, vel ad domum sue solite habitatiōis per binam de[a] nunciationem diuersis diebus ex parte potestatis Bononie, aut eius vicarij vel iudicis aquile continentem, q talis tutela est sibi delata, & ipsam suscipiat, & hoc vbi idem denūciatum fuerit per quindecim dies ante finem dictorum quatuor mē[b] sium, q si non susceperit cadat ipsa, cui dicta tutela defertur, a tutela ipsa: & perueniat ad quē peruenire debet de iure, q̄ denunciatio debeat dimitti eidem in scriptis, de qua dimissiōe stetur relationi nuncij qui ipsam presentauerit, & dimiserit nisi appareat contrarium de qua constare debeat in actis alicui⁹ ex notarijs disco domini Potestatis & Leonis seu iudicis aquile deputatis. Stāte dicto statuto decessit Odus supstite Nicolosia eius filia infante, & domina Lucretia auia materna dicte Nicolosie que sibi decerni fecit tutelam dicte Nicolosie sue neptis iudiciaria authoritate intra quatuor menses a die mortis dicti Odi. Et qr dictus Odus habebat in partibus Apulie, vbi decessit, nonnulla bona: ideo Egamus patruus dicti Odi irrequisita dicta domina Lucretia, & ea inscia fecit sibi decerni tutelā dicte Nicolosie, vt pretextu talis tutele sibi decrete recuperaret bona dicte pupille existentia in partibus Apulie, Modo dicta auia tutrix, vt premittit, decreta petit quod omnia bona dicti quondam Odi, & etiam illa que peruenerūt ad man⁹ dicti Egami sibi restitui debeāt dicto Egamo denegante dicente quod ipse preuenit eā in tutela, & cū statutū loquatur de auia non habet locum in auia materna: sed solum in auia paterna. Dicta auia respondente quod appellatione auie de iure comprehēditur tam materna quam paterna, & qd de iure mater & auia debent preferri in tutela, & qd aliquis non potuit peruenire eam intra quadrimestre ex forma statuti, ex quo intra quadrimestre non fuerit sibi notificatum, prout ex forma statuti requiritur: queritur qd iuris.

[a] ¶ Inconsuete. 3. lib. j. consil. xxviij. nu. 10.

[b] ¶ Dimidiam. 3. lib. j. cōsil. iij. nu. 6.

Consilium. CIX.

Viso statuto sub rubrica de tutelis, & statuto sub rubrica de successionibus ab intesta. ascendentiū, & collateraliū, & his q̄ in themate. † Respondeo breuiter dictam matrem esse in tutela preferandū, quia statutum sub Rubrica de tutelis, vult q

quādo extat mater vel auia quibus ex testamēto vel a lege deferatur tutela, preferant alijs legitimis, vel datiuis tutoribus: nisi ipsa scienter cessauerit in assumptione tutele per quatuor menses: et sic vult statutum quod intra dictos quatuor mēses non possit mater vel auia ab alio tutore cum effectu preueniri in assumptione tutele, et in hoc statutū est satis cōforme dispositioni iuris communis, vt patet ex notatis ex gl. Dyn. et Bart. in l. tutor si petitus. ff. de tutoribus et curatoribus datis ab his. et per Barto. et alios in authentica, matri et auie. ad finem. C. quando mulier tutele offi. fungi potest. et per Barto. in l. si sub conditione. ff. de testamen. tutela. et Joannes andr. in additionibus Specula. in titulo de tutoribus. §. nunc dicendum. in additio. incipien. vbi tractat etc. iunctis his q̄ habentur in authenti. presbyteros. C. de Episcopis et clericis. ¶ Et emanauit dictum statutū ad tollendas varietates opinionum, que tangunt per glo. et doctores in locis pallegatis, 2 vbi queritur, † si datus est alius tutor priusq̄ mater assumpserit tutelam valeat datio tutele: adeo quod excludat mater a tutela. et magis cōmuniter concluditur qd̄ si mater nō fuit in mora per lapsum dictorū quatuor mensiū, non excludat mater. et habent locum predicta in qualibet auia indistincte siue sit paterna, siue sit materna, per ea q̄ habent in. §. ex his. aut. de heredi. que ab intesta. et in dicta aut. matri et auie. etiā habet locum si talis auia esset debitrix vel creditrix pupille: vt in authenti. vt fine prohibit. debi. et credi. mat. in princi. cum glo. in verbo, matrem. ¶ Et posito q per statutū sub rubrica de successio. abintesta. dicta auia mr̄na esset exclusa a successione pupille per existentiam Egami agnati, qd̄ tamē non videtur verū si bene statutū illud cōsideretur: tū puto qd̄ esset exclusa a successione, non per hoc excluderetur a tutela, vt est de mente dicti statuti sub rubrica de tutelis: dum vult qd̄ pferatur mater alijs legitimis tutoribus. hoc etiam expsse decidit Jo. and. in addi. Spec. in tit. de cura. §. si. in addi. incipiente, dicit Uber. et Saly. in aut. sicut. C. de legi. tuto. et in dicta aut. matri et auie. in nona questione, vbi dicit quod licet alias ille qui prefertur in successione preferatur in tutela. l. j. in prin. ff. de legi. et in dicta aut. sicut. Et ideo licet Bar. in d. l. j. ff. de 3 legi. tut. velit, † qd̄ illi qui ex forma statutorū preferunt rōne agnationis alijs in successione, preferantur etiā in tutela, per illum tex. cū gl. et ita cōsuluit Bar. consi. incip. Statuto ciuitatis Mediolani. et pbat in l. fin. et ibi hoc not. Saly. C. de legi. heredi. tū fallit hoc in tutela q̄ defert matri vel auie: qr matri nō defertur tutela ex eo: qr ei deferat hereditas, sed ex eo qr mater est, ptz: qr p senatuscōsultū Tertyllianū mater succedebat filio, et tñ ei nō deferebatur tutela. l. ij. C. qñ mulier tute. offi. fungi potest. ¶ Preterea videmus q licet mater agnouerit hereditatē, tñ rōne hereditatis agnite non vocatur inuita ad tutelā vt alij legitimi: sed ita demū si ipsa velit et petat admitti: vt in dicta aut. matri et auie. et sic eius tutela est irregularis et extraordinaria, et cōsequēter in ea nō seruant regule, q̄ in alijs tutelis attendunt, vt per hec et alia cōcludūt Doctores, et recte in locis preallegatis. Ex quibus stat firma cōclusio quod tutela dicte domine defertur. Alex.

Epitome.

¶ Pena priuationis hereditatis excepta legitima non habet locū nisi extent omnes conditiones ad hoc expresse a testatore, et cōcessio facta in tertiā generationē includit pronepotes. nume. 18.

Consilium. CX.

Circa primum dubium, in quo querit an magister Augustinus pati debuerit penā priuatiōis hereditatis excepta legitima. 1 ¶ † Uidet prima cōsideratione dicendū qd̄ sic: quia testator voluit ac mādauit dictos Barnabeum, Joannē, et magistrū Augustinum simul stare et habitare, et in cōione viuere, et tenere oīa eorū bona pro indiuiso, ac oīa eorū lucra et expensas, et onera tam pro studio et libris dicti magistri Augustini, quā pro alia quacūq̄ re ipsos vel aliquē ipsorū tāgente, cōicare et nullā diuisionē facere de bonis et hereditate dicti testatoris. ¶ Et subiūxit qd̄ si d. magister Aug. stare noluerit in cōione pdicta diuisionē hr̄ditatis pdicte petierit, qd̄ tūc et eo casu iubebat d. testator ipsum magistrū Aug. solūmō habere legitimam sibi iur. nature debitā, et non vltra. sed dictus magister Aug. simul cū dicto Barnabeo, et Joanne nō habitauit, nec ad expēsas et onera cōtulit, nec sua lucra cōicauit saltem post mortē Barnabei: ergo locū hz pena priuatiōis a testatore imposita, iuxta. l. j. C. de his q̄ pene no. ¶ Et lz diuisionē hr̄ditatis nō petiit: nō vr̄ illud fuisse necessariū ad dicte pene incur2 sum: qr † qñ copula et, cadit inter diuersas orationes respectu diuersorū fctōrū: nō requirit cōcursus eorū q̄ in vtraq̄ oratiōe cōtinet. l. j. ff. de his q no. infa. l. j. ff. de sica. et est doc. tradita p Bar. in l. si finita. §. elegāter. ad fi. ff. de dā. in fec. sed illa copula posita in testō ibi dū dicit, et diuisionē hereditatis peterēt, vt oñdūt pcedētia: ergo etc. ¶ Accedat doctrina Jaco. but. cū sua disputatiōe: quā facit de legato relicto mercatoribus artificibus lane, quē sequit Barto. in l. j. in prin. ff. de iust. et iur. in l. si is q ducēta. §. vtrū. ff. de rebus du. vbi cōcludūt, q qñ copula cadit iter duas oratiōes, si nō copulat dictas orationes, respectiue p modū accidētis, nō reqrit cōcursus p. d. l. j. 3 de iust. et iur. cū simi. ¶ † Preterea dispositio penalis limitat scdm pcedētē dispositionē cui adijcit. l. si is q ducēta. §. cū ita. in pric. iūcta gl. j. et ibi no. Bar. ff. de rebus dub. lz dicta dispositio penalis adijcit illi pcedēti dispositioni et mādato testatoris, de stādo et habitādo simul, de faciēdo aliquā diuisionē: p que apparet testatorē voluisse concursum oīm pdictorū: ergo pena adiecta dz intelligi qd̄ si in aliquo pdictorū cōtra fiat, lo4 cū habeat pena priuatiōis. ¶ † Cōfirmatur pter psumptā mentē testatoris seruandā, disiunctiua resoluitur in coniunctā. l. cum quidā. C. de verb. signi. et in d. l. si is qui ducenta. §. Item si pater. et no. Bar. in d. §. vtrū. ergo pari ratione pter presumptā mentē testatoris dz cōiuncta resolui in disiunctā. Intentio autē testatoris videt fuisse, qd̄ dicta oīs seruarētur per dictos eius heredes, scilicet quod simul habitarēt ac lucra cōferrēt, et nullā diuisionem facerent: ergo copula et, posita in illo capitulo imponente penā priuationis: dz accipi pro disiuncta: et sufficiat vel simul nō habitare, vel non conferre, aut diuisionē petere ad hoc vt pena imposita a testatore com5 mittatur. ¶ † Sed pmissis nō obstātibus cōtrariū puto de iure verius: qr dicta pena nō est imposita si simul nō habitauerit, sed est imposita magistro Augustino si nō steterit in cōmunione pdicta. et diuisionem dicte hereditatis petierit. et testator in superiori parte testamēti qñ vsus est dicto verbo cōmunione, locutus est de viuēdo in cōmuniōe, et tenēdo bona pro indiuiso: et communicando lucra et expensas. quorū verborū significatio est qd̄ bona cōmunicent et cōiter teneantur, et qd̄ fructus equaliter colligant, et equaliter expendant adeo qd̄ vnus ab alio rōne maioris oneris vel expēsa nil possit exigere. l. si. §. Lucius. de leg. ij. l. Lucius. in principio. ad Trebel. l. fina. §. fina. ff. de excep. Et ita declarat Bart. in l. quintus. in principio. de auro et argento legato. et in consilio suo incipiente Bitoniēsis. ¶ Sed dictus magister Augu. saltē dum vixit Bernabeus predictus, nō cōtrafecit. nā nullo tpe etiam post mortē Barnabei diuisionē petijt. ¶ Nec dici potest qd̄ saltē viuente Barnabeo cōtrafecerit, non cōmunicando lucra sua. 6 † nā ea cōuertit in expēsas sibi et familie sue necessarias, que expēse debēt esse cōes ex dispositione dicti testatoris, et p consequens in casum communē conuertit, et sic satis dicitur contulisse seu communicasse. l. illam. ad finē. C. de colla. l. j. in principio. ff. de col. Bar. et gl. in rubrica illius tit. facit. l. soluendo. et l. cum duobus. §. quidā sagariam. cum sequen. ff. pro socio. et qui vult dicere quod vltra expēsas sibi necessarias lucra superarant, habēt hoc probare. l. cū de leg. cum gl. ff. de proba. l. fi. §. licentiam. et ibi no. Bar. C. de iur. delibe. et no. Bar. in l. si cōstante. in princ. j. q. prime partis principalis. ff. sol. mat. et in l. cōficiuntur. §. codicillis. in fi. de iure codicil. et in l. decem. de verb. oblig. et no. Ang. in l. mutuū. §. j. de acqui. here. et in l. cū 7 ex causa. cum si. ff. de re iudi. ¶ † Preterea posito quod debuisset magister Augustinus lucra conferre, tamē ex quo nō fuit interpellatus vt conferret, nō dicitur fuisse in mora conferendi, et penā non cōferentis pati nō debuit. l. si quis filius. §. stipulatio. ff. de colla. bono. Bene facit. l. ij. §. qd̄ ait pretor. ff. quorū lega. et l. j. §. nō exigit. ff. vt in posses. lega. c. licet. et ibi Bal. in ti. si de feudo fuerit controuersia inter dn̄m et agna. et bona gl. in c. cupientes. §. si vero. in glo. que incipit, sed an teneatur conferre etc. de elect. in vj. et ad hoc scilicet qd̄ quis nō tenetur cōferre, nisi petatur, Bal. in l. j. in j. col. in ver. hinc occurrit dubiū etc. C. ne liceat in vna eadēq̄ causa tertio. Pro hoc allegat tex. in l. si soror. C. de colla. et gl. quam reputat nota. in d. c. cupientes. §. si vero. ¶ Alia etiam ratiōe pōt magister Augustinus excusari a dicta pena priuationis: eo qr videtur presumi qd̄ magister Augustinus saltē viuēte Barnabeo habuit scientiā dicti pcepti de cōmunicādo in testamēti 8 cōtēto: qr † dictus magister Augustinus qui erat in ptāte testatoris,

toris, ⁊ suus ⁊ heres pro tertia parte posito ꝙ se immiscuerit hereditati testatoris non presumit habuisse scientiā cōtētorū in testō.l.eius qui in prouincia.§.fi.ff.si cer.pet.l.quesitū.ff.de acqui.rer.do.⁊ pulchre Bart.⁊ alij in.l.qui rome.§.duo fratres.in.iij.q.de verb.obli.cū concor. ¶ Unde non consisto ꝙ tunc magister Augustinus qñ debuit conferre ⁊ non cōtulit habuit scientiā dicti testamēti nō punitur tali pena priuationis.l.genere.ff.de infa.l.generali.C.de tab.li.x.l.qnquaginta.cum simil.C.de excu.tuto. ¶ Et posito ꝙ habuisset scientiā post mortē dicti Barnabei, hoc etiam non sufficeret qꝛ dicta societas cōiter nō debebat durare cum heredibus Barnabei 9 seu post mortē Barnabei, † qꝛ ita est natura societatis vt nō trāseat ad heredem, ⁊ mortuo vno ex pluribus socijs perimit societas quo ad omnes.l.adeo.⁊.l.actis.§.morte.ff.pro socio. imo ex conuentione expressa non possunt induci qꝺ transeat ad heredē.l.cū duob⁹.alias incipit,pa.§.idē respon.societatē. eo.tit.ergo ꝑ volūtariū quasi cōtractū aditionis hereditatis nō pōt dici esse īductū qꝺ dicta societas nō fuerit morte Barnabei finita. ¶ Et tanto magis qꝛ in testamēto dicti Nicolai non dicitur quod societas dicta trāseat ad heredes dictorum Barnabei ⁊ magistri Augustini, imo ex verbis testamēti potius colligitur cōtrariū, qꝺ patet: qꝛ testator in eadē oratione mandauit dictos institutos simul stare ⁊ habitare, ⁊ in cōione viuere ⁊ tenere: ⁊ omnia bona eorum pro indiuiso, ⁊ omnia lucra ⁊ expensas cōmunicare ⁊ nullam diuisionem facere. sed ita est qꝺ Barnabeū. Joannem ⁊ magistrum Augustinum simul stare ⁊ habitare ⁊ in cōione viuere nō durat post mortē sed ista vel saltē alterius predictorum tanꝗ coherentia ꝑsone cū vita finitur.l.habitatio morte finitur.C.de vsufru.l.legatū. ff.de capi.dimi.l.cū hi.§.modus.de transac.⁊.d.§.idē respondit.cū simil.ergo debet pariformiter intelligi qꝺ omnia predicta posita sub eadem determinatione vno ⁊ eodem tēpore finiātur.l.si legatarius.§.cū ita.cū ibi notatis per Bart.de leg. iij.l.iam hoc iure.de vulg.⁊ pupil.⁊.l.quamuis.C.de impub.⁊ 10 in.l.testamento.C.de testa.manumis. ¶ † Pro hoc etiam bene facit, qꝛ licet dictus testator potuerit mandare quod vsq; a ad aliquod tempus [a] dicti sui heredes deberent in societate ⁊ in communione persistere ⁊ non diuidere, vt not. Bald.in.l. iiij.in prin.per illum tex.ff.de cōdi.insti.⁊ ibi etiam Ang.qui dicit Pet.de hoc sepius fuisse interrogatū ⁊ sepius per illum textum respondisse, ⁊ no. Bart.in.l.quintus.de annuis legatis.tamen non potest testator mandare heredibus suis quod semper stent in communione ⁊ societate, adeo quod non possint diuidere, per.l.in hoc iudicio.§.si conuenerit.ff.communi diuidun.⁊ expresse ita decidit Pau.de cast.l.si non sortem.§. si centum.de condictio.indebi.nam si per cōtractum hoc agi non potest vt non liceat vnquā diuidere, vt.d.§.si conuenerit. nec etiam debet hoc posse induci per cōtractum quasi aditionis hereditatis similiter nec precepto testatoris hoc qui in testamēto disposuisset vt est de mente gl.recte intuenti in.l.fi.C. 11 communi diuidundo. ¶ † Et probatur ratione: qꝛ obligatio qua astringuntur heredes ad obseruantiam contentorū in testamēto procedit a quasi cōtractu aditionis hereditatis.l.ex maleficio.§.heres.de actio.⁊ ob.l.apud Julianū.§.fi.ex quib. cau.in pos.eatur. aut oportet nos dicere dictum preceptū testatoris esse limitatum donec vixerim dicti Barnabeus, Joānes ⁊ magister Augustinus, alias autem si testator voluisset eos perpetuo stare in cōmunione frustra fecisset in testamēto preallegato separationē vnicuiq; eorū, prout fecit. Aut si volumus dicere dictū preceptum esse indeterminatum respectu temporis oportet nos fateri tale preceptū esse nullū.⁊ ꝙ primuz mortuus fuit Barnabeus fuit extincta societas quo ad omnes: qꝛ ista est natura societatis, vt dixi. ac etiam quia ita cōuenit verbis testatoris qui locutus est de societate ⁊ cōmunione seruanda inter oēs ipsos tres tantomagis procedunt predicta in casu nostro in quo vt verbo fertur, ꝙ collatio non fuit facta heredibus dicti Barnabei per dictū magistrū qui non intendebat ipsis heredibus Barnabei conferre de lucris eo qui dicebat extinctam esse communionem: nihil autē fuit protestatum per dictum magistrum Barnabeū quo ad personam dicti Joānis. Alio etiam fundamento patet dictum magistrū Augustinum nunꝗ incurrisse dictā penā priuationis: qꝛ testator videtur copulatiue requisisse cōcursum duorū vt haberet locū pena priuationis sed quod voluerit magister Augustinus stare in cōmunione predicta, ⁊ ꝙ diuisionē bonorū hereditatis predicte petierit, quam tñ diuisionē nunꝗ magister Augustinus petijt, vt verbo fertur. ¶ Quod autem requiritur dictus cōcursus propter dictā copulā probatur in l.si heredi plures.ff.de ꝯdi.insti.⁊.l.si qs ita stipulatus fue.x. aureos.de ver.obli. ¶ Et per hoc patet responsum multiplex ad allegata in cōtrarium. Primo nāq; non obstat dum dicebatur ꝙ dictus magister Augustinus cū dictis Barnarb.⁊ Joan.non habitauit: qꝛ rñdeo ꝙ habitauit simul qñ erant in cōmunione eorū primo.⁊ licet magister Augustinus recesse12 rit ex patria vel causa studiorū, vel simili causa: † tñ nō recessit vt perpetuo absens esset, sed vt rediret. ideo pro ꝑsente ⁊ habitante habetur.l.quesitū.in prin.de leg.iij.l.ex facto proponebatur.de here.insti.l.si quis ita.de condi.⁊ demon. ¶ Secundo respōdeo, ꝙ pena priuationis adiecta est: nā si nō habitauerit magister Augustinus cum patruis, sed si nō steterint in communione predicta, que verba aliā habēt significationem, quam simultanee habitationis, vt dictum est supra.alleg.no. per Bar.in.d.cōsi. Bittoniēsis, cū alijs supra alle. ¶ Potest etiā tertio responderi quod magister Augustinus nō habuit scientiā dicti testamēti, saltem viuente Barnabeo, ⁊ sic sibi nō 13 preiudicauit, vt supra dixi. ¶ † Quarto etiā potest respōderi quod nō stetit per dictum magistrū Augustinum, quin simul habitarēt. ⁊ nō apparet quod si dicti Barnabeus ⁊ Joānes iuissent ad habitandū ad domum, in qua pro tempore habitabat magister Augustinus, ꝙ voluerit eos secum habitare: satis ergo est ꝙ fuerit ipse paratus recipere eos ad secū habitandū.d.l.ij.§.ait pretor.ff.quorū legato. cū supra allegatis. non etiā arctauit testator dictos heredes ad habitādū simul magis in vno loco quā in alio. ¶ Quinto pōt responderi qꝺ requirebat etiā ꝙ magister Augustinus petijsset diuisionem per.d.l.si heredi plures. quā tñ nunꝗ petijt, ⁊ ijsdē modis respondentur, si dicat qꝺ debebat lucra cōicare magister Augustinus, ⁊ non fecit. ad quod etiā potest responderi qꝺ satis lucra cōmunicasse videt, eo qꝛ, vt verbo fertur, de lucris suis prouidit necessarijs sue familie, q̄ expēsa debeat esse cōis, vt 14 supra declaraui. ¶ † Nec predicte quinte respō.ob. dum in cōb trarium allegabat ꝙ qñ copula, [b] ⁊, cadit inter diuersas orationes respectu diuersorum factorum, non requiritur concursus eorū que in vtraq; oratione cōtinent.l.j.cum si.ff.de infami. qꝛ rñdeo quod cōtrariū procedit qñ plures orationes copulantur per se principaliter, ⁊ non respectiue ad aliud: qꝛ tūc copula potius dicit posita continuatiue, quā copulatiue. ita loquitur dicta.l.j.⁊ ita ibi declarat Bar.in fine. ¶ Sed nos loquitur quando copula est posita inter duas orationes ⁊ cōditiones respectiue ad aliud, scilicet ad cursuz dicte pene ꝑuationis, prout ponitur in.d.l.si heredi plures. vel potest respōderi, vt inquit Bal.in.l.si.C.de senten.⁊ interlocutionib⁹ oīm iudi. Et quādo copulata adijciūtur vni dispositioni requirit cōcursus, nisi qñ mens disponentis sit in contrariū.l. Luci⁹. §.Caio.ad Treb.l.pe.de impube. ¶ His etiā consonat doctrina Bal.in.l.j.in prin.ff.de iusti.⁊ iure. vbi dixit quod qñ copula est inter plures conditiones apposita eiusdem vel paris dispositionis, ⁊ requiritur concursus vtriusq; cōditionis. l.ꝙuis.C.de imp.⁊ alijs substi.⁊ dicta.l.si hrdi plures. ¶ Et idē dicit dispositū se recipere pro vno ⁊ eodem effectu, aut ꝓ 15 pluribus correlatiuis. † sed si esset copula apposita inter plures conditiones respectu diuersi dispositi: tunc reducunt singula singulis. vnde intellectus diuidit ⁊ vnitatem copulatiue distribuit, ⁊ non requiritur veritas vtriusq; partis.l.falsa.§. fi.de condi.⁊ demon. ita resident Bal.in.d.l.j.⁊ in.l.Gallus.§. ⁊ si parēte.in fi.ff.de lib.⁊ posth.⁊ hoc casu dicte cōditiones sunt apposite respectu solū vnius dispositi, scilicet priuatiōis hereditatis pro parte magistri Augustini: ergo requirit concursus. ¶ Et tantomagis hec procedit vbi agit de pena imponenda, vt in proposito nostro scōm Bal.in.l.si.C.de pe.iu. qui ma.iudi.in versi.itē nota ꝙ ad hoc ⁊c. vbi vide eū ⁊c. ita ēt notat late Anto.de butr.⁊ Jmo.in clemen.pleriq;.de elec. 16 ¶ † Et ibi dicūt vnū qꝺ est in ꝓposito bñ considerādū, sez ꝙ querit mēs dispo nētis, si illa ē certa. Sed vbi est dubiū dicūt qꝺ illa dꝫ interpretari qꝺ mens disponētis fuerit in ampliando fauorē, ⁊ in restringēdo odiū. arg.l.cū quidā.de lib.⁊ post. ⁊.c.odia.de reg.iur.in.vj.cū si. ¶ Cū ergo in proposito tractetur de pena priuatiōis infligēda, debet in dubio fieri interꝑtatio qꝺ concursus vtriusq; copulati requirit, vt sic pena restrīgetur, vt in.c.ij.de penis.lib.vj. ¶ Nec obstat id quod habet in.d.l.si qs ⁊c.§.cū ita.in prin.cū gl. qꝛ rñdeo quod ibi fuit ad 17 iecta dictio alternatiua in dispositione penali. † qꝛ dictū fuit, si Stichum aut fundū nō dabo, promitto. c. nā si precessisset ꝓmissio Stichi ⁊ fundi copulatiue, lꝫ alterutrū det. cōmittit pena: qꝛ ad veritatē illi⁹ alternātis, sufficit alterā partē esse veram.l.si ita qs stipulat⁹.si nauis.de ver.ob.c.inter ceteras.de rescr. ¶ Sed si precessisset ꝓmissio alternatiue de dādo Stichū aut fundū, ⁊ postea subsequeret ꝓmissio penalis i hac forma, si nō dabo Stichū aut fūdū, ꝓmitto cētū, tūc satis ē alterū fuisse datū.s. Stichū vel fundū. qꝛ natura illius principa-

[a] ¶ Ad tempus.s. lib.ij.consi.xviij.

[b] ¶ Copula.s.lib.j. consi.xlviij.s.eod. lib.cōsi.xx.nu.vij. s.e.cōsi.cj.nu.viij. j.li.vij.consil.xxv. col.iij.vbi dixi ꝯs. lxiiij.nu.ij. Bal. l.Gallus.§.etiā si. in fi.de li.⁊ posth. pan.ꝯsi.ccccxxvij. col.ij.[illegible] Ro.cōs. ciij.col.fi. Soc.l.fi is qui ducenta.§. vtrū.de reb.dub. Fely.c.ij.de rescri. deci.ꝯsi.cccxxxiij. col.iij.ꝯs.cccxlvj. col.ij. Jas.l.j.colū. iij.de iustit.⁊ iur.l. diuus.col.v.de re iudi. Alcia.l.sepe. gl.ij.de verb.signi. Fran.rip.lib.ij.de rescri.respon.xxx. col.iij.vide roma. consil.clxvj. Lāce. deci.l.omnes populi.col.ij.de iusti. ⁊ iur. Fran.cur.iuniorē.l.ij.§.fi.co.fi. nu.xxvij.si certum pet.[illegible]

lis obligationis alternatiue erat q liberaret dando alterū.l. si duo.de ver.obli.cum simil.sed in proposito nostro testator copulatiue locutus est in adiectione pene:ideo debet concurrere vtrunq3.dicta.l.si heredi plures.7 saltem vbi agit de pene impositiue dictum est. ¶ Non obstat qd in casu nostro constet de mente,per ea que testator predixerat in mandando heredibus quod deberēt simul stare 7 habitare in communione viuere,7 cōferre lucra,7 expēsas 7c. Quia rñdeo quod posito qd testator voluisset 7 mādasset:tñ quantum ad penā priuationis hereditatis imponēdā ex dispositiōe ipsius testatoris: tūc voluit illā penā habere locū,quando illa duo copulatiue cōcurrūt.sciuisset enim testator in appositiōe pene vti disiunctiua si voluisset,sicut vsus fuit copulatiua.c.ad audientiam. de decimis.l.j.§.sinautē ad deficientes.C.de cadu.tol.7 si coheredes magistri Augustini ex primo capite mādati copulatiue facti voluissent priuari facere magistrum Augustinū hereditate, habuissent necesse sequi formam traditam in aut. hoc amplius.C.de fideicō.7 in.c.si heredes.cū ibi no.de testa. 18 sed mediante monitione iudiciali,vt ibi habetur. ¶ †Uenio ad secūdum dubium in quo querit an dicta cōcessione facta in emphyt.dicto Nicolao pro se,suisq3 filijs, nepotibusq3 in eius tertiā generationē,cōprehendunt nepotes nati ex magi a stro Augustino,[a] 7 breuiter respōdeo q sic:q2 per illā dictionē eius apparet,q Nicolaus recipiens,non cōputatur in illo numero triū generationū:q2 nemo generat seipsum. Ita consuluit Bar.quem sequitur Bal.in addi.Specu.in tit.de loca. in.iiij.col.in ver.ccc.7 Bald.in aut.si quas ruinas.C.de sacro sanc.eccl.7 ibi Bal.transit cum Bar.nisi consuetudo ecclesie concedentis aliter se haberet.7 cum Bal.transit etiam Pet. de anch.in cle.j.de penis. ¶ Ubi autem non esset adiecta illa b dictio,eius,aliud[b] esset fm Bar.7 Bal.in loco preallegato.7 ita loquit Bal.in.l.ij.in.ij.col.C.de iure emphy.in ver.quero qñ per prescriptionē.7 per Bal.in aut.defuncto.C.ad Tertyllianum.7 Bal.in addi.Spec.in tit.de loca.in pen.col.in ver. nonne tertie generationis 7c.7 ibi Spec.in.§.nūc aliqua.ver. clv.7 qd istam partē etiā cōprehēdat pronepos tenuit Ang. in.§.emphy.in aut.de non alie. ¶ Pro ista opi.s.quod in numero dictarū triū generationū,comprehēdūtur nepotes nati ex.d.Augu.est tex.in aut.de resti.fideicōmis.col.ix.quem ad hoc ibi ponderat Ange.quo ad questionem nostram.7 idem etiā tenuit Do.Car.Flo.in cle.j.§.j.de penis.vbi forti9 dicit vt ibi.vide per eum Imo.in.l.quod dicitur.in penul.chart.de 19 ver.obli.etiam videt trāsire cū opi.Bar.supra relata. ¶ †Et nō obstat qd nō possit cōcedi emphyteusis vltra filios 7 nepotes,vt in.d.§.emphyteusim.q2 respondeo qd fm communem opinionē potest vlterius concedi in vlteriori,per.§.licentiam. in aut.de alie.7 emphy.vt plene no.per glos.7 Doct.in.§.emphy.7 in.§.alienationis.eod.tit.gl.7 Docto.in.d.aut.si quas ruinas.7 Bal.in aut.perpetua.eo.tit.7 Spec.in.d.§.nūc aliqua.ver.vij.7 ver.cxv.7 Jo.and.7 alij in.c.in plentia.de pba. in addit.Spec.in.d.§.nunc aliqua.super ver.cxiij.7 ibi etiam Bal.in dicta aut.defuncto.cū si. ¶ Et predicta tanto magis procedunt:q2 verbo fertur quod in scriptis dicitur vsq3 in ei9 20 tertiam generationē completam,7 sic cessat disputatio:† an dictio,vsq3 ibi,stet inclusiue:7 si videatur q qñ non esset tradita illa dictio completa nihilominus in dubio dictio,vsq3, relata ad determinatiōes graduū,stet inclusiue.l.fi.in fi.cū gl. ff.de sena.l.diuo Marco.C.de questio.7 no.Bar.in.l.patronus.§.j.in fi.de lega.ij.7 Bal.in aut.hoc amplius.ad fi.C.de fideicōmis.7 probatur in dicto.c.statutū felicis.7 est de mēte Bal.in dicta aut.si quas ruinas.cū concord.supra allegatis. c Et ita etiam consuluit Imo.in consilio[c] incip.Nicolaus filius quondam Stephani 7c.cuius copia est mihi exhibita.7 ibi dicit q licet facta fuerit mentio de filijs 7 nepotib9,tamen cōprehendunt pnepotes ratione adiuncti,scilicet pter illa verba vsq3 in tertiā generationē cōpletā:sic alias appellatiōe filiorū in materia odiosa seu penali,veniūt nepotes rōne dicti adiuncti,vt in.d.c.statutum.7 in.c.quicūq3.eo.tit.7 ista est melior respon.quā illa que fundaretur in.l.eorū.§.affinitatis. d de posthu. Quātū vo ad tertiū dubiū an dotes[d] date filiab9 Barnabei debeant deduci de cōi,an vero tm de rata ptinēte ad Barnabeū,vel eius heredē,non scribo:q2 non sum requisitus.asserūt eñ heredes magistri Augustini sup hoc habere opportuna cōsilia plurimorum prestantissimorum doctorū. 21 ¶ †Super quarta dubitatione qua queritur an filia 7 heredes dicti Barnabei teneant hrdib9 dicti magistri Aug.reddere rōnē administrationis oīm 7 singulorum bonorū cōium seu dictorū heredū Augustini administratorū p ipsum Barnabeū per tps anno.xxxiij.post mortē.d.Nic.breuiter rñdeo e eū teneri:q2 ita regulariter tenetur qlibet[e] gestor 7 administrator bonorū 7 negotiorū alterius.l.ij.ff.de neg.gest.l.j.cum gl.in ver.absentiū.eo.tit.7.l.g porro.§.procur.vt in ceteris.ff. 22 de pcu.7 insti.de ob.q ex quasi 3ctu.§.sicut autē. ¶ †Sñ speciale est in patre administrante bona aduentitia filij sui,quē habet in potestate,et in quo aduentitij pater h3 vsumfructū 7 est legitimus administrator 7 non tenetur reddere rationes administrationis filio regulariter.l.si quis prioris.§.in illo.et ibi Bal.C.de secun.nup.l.cū oportet.§.non autē.7.l.fi.§.fin. aūt es alienū.7 hoc paterna reuerētia.C.de bo.q libe.secus si filius esset emancipat9.l.si superstite.C.de dolo.l.licet.C.ad legem Fal. ¶ Unde videmus qd mater tenet reddere rationē administrationis filio,vt est gl.no.in.d.l.si quis prioris.§.fin. in gl.fi.7 in.d.§.sinautē es alienum.in ver.reuerentia.bene facit.l.nesennius.ff.de neg.gest.7.l.hac edictali.§.is illud.C.de secun.nupt.7 in terminis nostris ita cōsulendo dicit Pet.de ancha.in cōsi.M.cccc.incip.in Christi nomine 7c.vbi subdit q tenebit gerēs 7 administrās de culpa 7 negligētia.l.soci9 socio.ff.p socio.7 idē dico de Joāne pro tpe quo ipse Joā 23 nes administrauit eadē ratione. ¶ †Super qnto dubio quo queritur de debitis cōtractis per dictū Barnabeum noie suo 7 similiter per dictū Joannē an cedere debeāt ad dānū commune omniū adeo qd hrdes dicti magistri Aug.subire debeant tale onus pro rata etiam nō dato quod dicta debita cōtracta cesserint ad cōmunem vtilitatem,7 dico quod non debent heredes dicti magistri August.vllā partem taliū onerū subire,vt est text.in.l.antepe.ff.pro socio.nisi probetur pecu. fuisse conuersam in vtilitatem cōmunē,postea sine culpa ei9 qui accepit non potuisset cōuerti,vt not.in.d.l.antep. ¶ Uñ per illā legem dicit ibi Ful.de facto decidisse.§.duo fratres.7 ver.seq.in quarta parte.7 Bal.in.l.si patru9.circa.iij.colū.C. communia vtriusq3 iudic.7 in addi.quas fecit ad tractatus Bartoli,de duobus fratribus. Huic consilio subscripsit Baptista 7 nullus doctor 7 fuit vrbini in facto Baptiste 7 fratrū de sanuitijs die.xxv.Octob.M.cccclxj.Boñ.

a ¶ Augustino. nepote Nicolai idez late.j.lib.v.consil. cxxv.

b ¶ Alis. Imo idē indistincte [illegible]

c ¶ Consilio. Non est inter impressa.

d ¶ Dotes. Dic vt s.lib.ij.consi.cliiij. col.cij.

e ¶ [illegible]

f ¶ Speciē.s.lib.j. consi.xxviij.nu.11. lib.v.consi.xxviij. col.iij.pan. Alex. l.iurisgentiū.§.pactorū.d pac.Are. instit.de except.in prin.col.xxj.Egi. belleme.deci.occxvj.deci.[illegible] imaginaria.in fi.de reg. iur.

Summarium.

1 ☞ Simulatio debet in specie allegari 7 probari.
2 Allegans suam fraudem non auditur.
6 Testis deponens presentem non probat intelligentem.
7 Confessio non acceptata non valet.
8 Testes sunt singulares si agitur de verborū forma,nisi de ea conueniant.

Consilium.CXI.

Viso superiore themate 7 instrumētis 7 titulis diuisionum 7 attestationibus vtriusq3 partis 7 omnibus cōsideratis de qbus in themate fit mētio. ¶ Omnis difficultas in hoc cōsistere vr an cōstare dicatur de simulatione dictorū instrumentorū diuisionū 7 locationū ad qd pbandū plurimū laborant testes pducti p parte dictorū Jacobi 7 Petri. ¶ Tñ sentio in casu nostro allegatā simulationē non obstare,7 quāq Cy. in.l.j.C.plus va.qd agi.7 expressi9 Cy.7 Ray.in.l.optimam. C.de contrahen.7 commit.stip.in.iij.oppo.7 Pet.de anch. in.c.ad nostrā.de emp.7 vēd.7 cōsi.cclxxvij.incip.ad corroborationē pdictorū 7c.tenuerūt in casu nostro probari nō posse simulationē p testes per id quod habetur in.l.generaliter.C. de non nu.pecu.nōnulli tamen tenuerunt contrarium.in hoc 1 non insistā volens tutiori fundamēto adherere. ¶ †Et presuppono quod ille qui dicit instrumētū simulatum ad hoc vt f possit obtinere debet specifice exprimere 7 probare speciē[f] simulationis cum plures sint simulationis species ita pbatur in.l.ab Anastasio.7 ibi not.Bal.ad fi.C.mand.7 plene pbat Bar.in cōsi.lxv.icipiēte,Petr9 Nicole.7 no.Mod.7 Pau. de cast.in.l.iurisgētiū.§.dolo.ff.de pact. Qd autē sint plures species simulationis patet in.l.Lucius.la gran.cum ibi no.p Barto.ff.depos.7 in.l.sub specie.C.de postu.7 in.l.j.cum ibi not.per Barto.C.plus va.q agi.7 in dicto consi.incip.Pet. Nicole.7 per Bal.in.l.cum precibus.C.de pbatio.7 in Rub. C.deposi.in.q.v. ¶ Unde in casu nostro pro parte dictorum Jacobi 7 Petri allegatur q dicta instrumenta fuerunt facta simulata ea specie simultatis,scilicet quod simulabat inter partes fieri diuisionem,et successiue locationem,et quod tamen nihil agere intendebant,id est quod non esset diuisio neq3 locatio neq3 alius cōtractus.7 hoc fiebat in fraudem fisci seu

fel,seu causa fraudādi exactionē collectarū ₇ onerum.vt testes deponunt.† Modo sic allegans simulationē factam in fraudē fisci,vel alterius non auditur,tanquam alleget suam turpitudinem.l.cum fatearis.C.de reuo.donat.l.filios.C.de reuo.his que in frau.credi.l.si creditoribus.C.de seruo pig.da.ma.et in proposito est doctrina Bart.communiter approbata in.l.post contractum.in tertia vel quarta colum.de donatio.et Barto. in.l.iusiurādū quod ex conuentio.§.procurator.in penulti.vel vlti.col.ff.de iureiurā.cū quo ibi transeunt ceteri,et Bartol.in d.cō.incip.Petrus Nicole.₇ Angelus post Barto.in dicta.l. filios.₇ Petr.de anch.in.d.ꝯsi.cxxvij.Pau.de ca.in.l.contra legē.ff.de legibus.et sicut nō debuisset audiri Andriolus allegans se dictā simulationē in fraudem fisci fecisse,ita nec Petrus nec Jacobus heredes sui vt in.d.l.filius.¶ Et quāuis Bar. in.d.§.procurator.dicat qđ ille qui simulationem allegat excipiendo vel replicando debeat audiri,qñ hoc allegat contra eū qui fuit particeps huius turpitudinis.l.de tutela.C.de in integ.restitu.tñ dicit Bar.qđ hoc est verum quando turpitudo talis allegatur ꝯ participē turpitudinis:qui tractat de lucro captando:₇ allegās turpitudinē,tractat de dāno vitādo,alias secus p.l.viro atq₃ vxore.ff.sol.matr.₇.l.apud Celsum.§.Marcellus.ff.de do.excep.¶ Sed ita est ꝙ dict⁹ Jacobus et Petrus opponētes exceptionē simulatiōis predicte,nō tractant de dāno sed de lucro:heredes ꝟo dicti Simonis de dāno vitādo:vt statim ostendā:ergo non pōt ꝯ eos obijci exceptio simulationis.¶ Quod aūt heredes Simonis tractent de damno euitādo:₇ dicti Jacob⁹ et Petrus tractēt de lucro,probat̄:qꝛ ex donatione facta in premiū emācipationis dicto Simoni,et etiā ex instrumento quondā Petri patris dictorum Simonis Antonij ₇ Andrioli tertia pars pro indiuiso dictorum bonorum dicti quondam domini Petri existentium in episcopatu Parme versus montes in terra Pannochie supra spectabant ad dictū quondam Simonē,successiue ad eius heredes,₇ etiā dimidia alterius tertie partis obuente dicto Antonio heredi dicti sui patris pro alia tertia omnium bonorum spectauit ad dictum Simonem tanꝗ heredē dicti Antonij pro dimidia:vt patere dicitur ex testamento Antonij,et etiam patet ex narratis in dicto primo instrumento diuisionis facte de anno.M. ccccxxxvij.die.xviij.mēsis martij,₇ sic in effectu dimidia pars pro indiuiso dictorum bonorum quondam Petri predicti existentium in terra Pannochie supra ₇ ante factas diuisiones spectabat ad dictum Simonē,tam ex persona quondā Petri sui patris,cui successit ꝓ tertia,quā ex persona dicti quondam Antonij sui fratris,cui successit pro dimidia.¶ Si ergo diceremus audiendos esse heredes dicti Andrioli allegātes ₇ excipiēter contra heredes dicti Simonis habentes fundatā intentionē ex dictis diuisionibus ₇ locationibus dictas diuisiones,₇ locationes fore simulatas,eo qđ dicant dicti heredes Andrioli illas fuisse factas ad euadendum onera collectarū soluēdarum p.d.Andriolū habitantē in cōmunitate,et in loco vbi sunt dicta bona:₇ quod oīa bona p̄dicta existētia in pānochia.ꝯ.spectēt insolidū ad dictum Andriolum,₇ eius heredes,vt nonnulli testes deponūt,videnk̄ inducere exclusionem dicti Simōis,₇ suorū heredū a dicta sua dimidia oīm bonorū quōdam Petri existentiū pannochia supra,₇ sic locupletarentur heredes dicti Andrioli,₇ dānificarent̄ heredes dicti quondam Simonis.¶ Nec ob.illud quod sentio allegari proparte Andrioli,sc₃ qđ ipi dicunt qđ loco ipsius ptis q̄ dicto Simoni cōpetebat in bonis existētibus in terra de pānochia supra fuerunt assignata Simoni alia bona a terra pānochie infra:quia respondeo,vt verbo fertur,qđ non apparet de assignatione facta dicto Simoni de bonis existētibus a terra de pānochia infra ante dictam diuisionem:sed solum hoc apparet p dictum instrumentum diuisionis facte de anno.M.ccccxxxvij.ergo si heredes Andrioli volunt ꝓbare per dictum instrumētum diuisionis dictam assignationem de bonis factam de terra pannochie infra,videtur de necessitate ꝓbare ipsum instrumētum diuisionis factū de anno.M.cccccxxx.l.cum precum.C.de libera.cau.l.si quis testibus.C.de testi.₇ in authē.ad hec.C.de fide instrumen.not.in.c.cū venerabilis.de exc.₇ in.l.cum olim. de censi.₇ non possunt dicere illud instrumentū diuisionis esse efficax:qꝛ essent sibi contrarij.l.Pompo.scribit si negotium. ff.de neg.ge.l.j.C.de furt.c.sollicitudinē.de appella.¶ Et attento quod illud capitulum dicti instrumenti diuisionis:in quo assignant̄ dicto Simoni bona que sunt a pānochia infra est cōnexū cum capitulis eiusdem instrumenti in quibus assignantur Andriolo due tantum partes ex iuribus omniū bonorū existentium a Pannochia supra,₇ reliqua tertia pars a Pannochia supra assignata dicto Simoni,† ₇ habet vnum capitulum depēdentie ab alio,₇ dicta capitula sunt respectiua vnius ad alterum:ideo non potest vitari,et aliud firmū manere.l.etiam.§.ex causa.ff.de mino.l.fina.ff.de accep.l.cū emptor. ff.de rescin.vendi.₇ no.p Bal.et oēs in.l.si ex falsis.C.de trāsac.₇ in.l.Aurelius.§.idem quesiit.ff.de libe.leg.cum suis concordā.¶ Et si heredes dicti Andrioli velint dicere quod posito qđ dictum primū instrm̄ diuisiōis ₇ locationis cum cōtentis in eo efficax nō sit:tamē inefficax est secunda diuisio,₇ locatio facta inter p̄dictos Simonē ₇ Andriolū de anno.M.cccc xliij.die vltima mēsis Februarij,per quā assignant̄ dicto Simo.pro indiuiso nonnulla bona posita in terra de sancto Martino.₇ sic a Pannochia supra et generaliter eidem assignatur oīs portio bonoꝝ existentium a pānochis infra,que alias non fuissent diuisa itē p̄dictos fratres.₇ hoc qꝛ dicto Andriolo assignant̄ oīa talia bona existētia a pānochia supra,₇ dictus Simon dicta bona sibi in partē assignata a pānochia supra locauit dicto Andriolo ad qnquenniū.rūdeo ꝙ heredes Andrioli dictā simulationē secūde diuisionis,₇ secunde locationis tanquā facte in fraudē onerū allegare nō pn̄t eadē ratione,quia dicit supra nō posse allegari simulationē prime diuisionis et locationis:quia ex hoc sequeret̄ dictū Andriolum ₇ eius heredes locupletari.₇ dictum Simonē ₇ eius heredes damnum sentire.Nam ex hoc contingeret dictum Simonē ₇ eius heredes ꝑdere illam tertiā pro diuisiōe bonorum existentiū a pannochia supra et aduersarij.vt eorum testes dicere conātur.¶ Fortius dico qđ etiam posito qđ allegari potuisset,₇ posset ista simulatio per dictos heredes Andrioli:tamen non videtur sufficienter probata per testes.Nā primus testis,scilicet magister Geminian⁹ nihil ꝓbat de simulatiōe,s₃ potius ꝯtrarium:qꝛ dicit qđ Simon dixit quod valebat qđ bona de sancto Martino de mō sano,et in partib⁹ circūstantibus essent dicti Jacobi ₇ fratrum,quo ad vsumfructū.₇ qđ Genesius filius dicti Simonis se non impediret de ipsis,nisi pro quadam necessitate in quib⁹ bonis nō intēdebat sibi preiudicari quo ad ꝓprietatem. et sic prim⁹ testis arguit poti⁹ qđ nulla fuit simulatio cū intēderet retinere proprietatē:quo autē ad vsumfructum non preiudicet iste testis,qꝛ vnicus et singularis.l.iusiurādi.C.de testibus.c.licet causam.de ꝓba.¶ † Itē qꝛ vsusfructus:q est pars dominij.l.quinta.ff.de vsufru.nō pōt trāsferri ac constitui sine titulo ex causa.l.nunꝗ nuda.ff.de acqrē.re.do.l.ij.§.circa.ff.de dolie ex ce.et nulla causa fuit ibi incerta secūdum depositionē m dicti testis.¶ Preterea dicit testis qđ Simō dixit qđ volebat qđ bona de sctō Martino ₇c.₇ non dicit oīa bona.† ₇ illa ꝟba scilicet bona possunt verificari in duabus rebus.l.inter il lā.§.fi.de ꝟb.signi.l.libertas.in fi.ff.de ma.testa.₇ cum ꝓbatio debeat de necessitate cōcludere.c.in p̄ntia.de proba.l.neq₃ na tales.C.de ꝓba.indefinita ꝓlata in scriptura ꝓhibitoria vel a testamento nō probat de vniuersali,vt voluit Oldra.in ꝯsilio c.incipiēte.in executione ₇c.₇ Inno.in.c.auditis.de prescri.in glo.in verbo exceptionē.vbi ꝓprie etiā loquitur in dicto testi. et illud dictum ad hoc multum ponderat Abb.in.vj.col. ¶ Preterea nō apparet qđ dictus Jacobus esset ibi p̄ns.i.intelligens,₇ sic cū eo nō potest dici fuisse celebratum cōtractū nec cū alio qui accepit pro eo.l.ꝯsensu.ff.de acti.₇ obli.l.j.§.fin. cū.l.seq.ff.de cōtrahen.emp.l.absenti.cum ibi no.ff.de dona.et no.in.l.illud.C.de sac.san.eccle.¶ † Nā l₃ teris iste dicat quod erat presens Jacobus,non per hoc dicit̄ ꝓbare qđ Jacobus esset presens intellectu:l.j.§.j.₇ ibi hoc no.Bar.ff.de auf.tu.et per gl.₇ doc.in.c.p̄sentiū.in ꝟbo,interrogatorio.de testi.in.vj. ₇ Barto.in tractatu de teste,₇ p Bald.₇ alios in.l.ij.§.fi.ff.sol. mat.₇ Bal.₇ Saly.in.l.testiū.C.de testi.₇ Bal.₇ Ang.₇ modernī in.l.hr̄des.i pn̄.ff.de testamē.₇ Bal.in.l.si nō speciali.C. de testament.₇ no.doc.in.c.ꝑuenit.el.ij.de testi.cogē.¶ Secūdus testis non ꝓbat.tū qꝛ singularis in dicto suo:tum quia nihil dicit de simulatione,vel de cōfessione simulationis facta a dicto Simone.sed dicit qđ audiuit dictum simonem dicentē quod omnia bona a Pannochia supra deuenerant in partem Andriolo,que confessio non est sufficiens:tum quia fuit facta parte absente.l.fi.ff.de interroga.actio.l.certum.§.si quis absente.ff.de confessis.tū etiam quia fuit erronea confessio,et de eius errore patet per dicta instrumenta deuisionum:ꝑ que apparet aliter rem se habere.₇ hoc sufficit ad reuocandam cōfessionē tāquam erroneam.l.si post diuisionē.₇.l.cum testamētum.C.de iur.₇ facti igno.no.gloss.in.l.cum de indebito.verbo ignoranti.ff.de proba.₇ in.l.de etate.in.§.fi.ff.de interroga. acti.₇ plene not.Barto.in.l.non fatetur.ff.de confes.¶ Et licet iste testis subiungat quod Gregorius dicit Simoni:quelli nři amici de la su me voleno pur dar de la fatica de lasu.Et Simoni respondit,lassa pur el pensare micheo ben facto cosa non tiporano dar factica non releuat,quia sunt verba ambigua.d.cap.in presentia.¶ Tertius testis lati⁹ deponit poti⁹

in fauorē heredum Simonis, quia dicit quod Simon dicebat quod obuenerat sibi in partem vna tertia pars bonorum a pānochia supra, ⁊ quod permittebat vti eis. ⁊ dicto Andriolo absq; solutione alicuiꝰ effectus. ¶ Franciscus quartus testis deponit ad fauorē dictorum heredum Simonis: q̄r dicit quod Benesius dicebat q̄d volebat facere finē Gregorio de preterito, sed volebat q̄d recognosceret ab eo bona ista pro futuro tēpore. Philippus non probat: quia dicit quod audiuit Simonem dicere quod obuenerant Andriolo omnia bona a pānochia supra. Et istud tamen est falsum: vt patet ex predictis instrumentis per que apparet rem aliter se habere, ⁊ sic dictam confessionem velut erroneam nō nocere, vt supra dixi. ¶ Et licet iste testis subiungat q̄ Simon dixit q̄d nec dicta bona a pannochia supra estimarentur, ⁊ taxarentur, fecerat instrumēta locatiōis Andriolo de terris de sancto Martino, ⁊ de aliis existentibus a pannochia supra. ⁊ fecerat instrūa ipsi Andriolo finis. licet nihil occasione dictorum bonorum habuisset: tamen non releuat, quia iste testis non deponit quod Simon dixerit instrumenta diuisionū simulata fuisse, aut facta propter onera euitanda, sed solū dicit de instrumentis locationum, ergo firma manent instrumēta diuisionum que sufficiūt pro intentione heredū Simonis, ⁊ per que instrumenta diuisionum etiā detegitur q̄d locationes nō poterāt dici simulate, q̄tum ad ostendendū q̄ bona essent dicti Andrioli. bene stare potest q̄d in veritate non recepisset effectū Simon, licet confiteretur habuisse. Sed hoc q̄d nō recepisset effectum non preiudicaret Simoni, sed potius esset ad cōmodum eius: vt in. l. in contractibus. in princip. cū ibi not. C. de nō nume. pecu. ¶ Preterea iste testis deponit de confessione facta absente parte, ⁊ est singularis. ⁊ per hoc etiam non potest obstare quod iste testis dicat Benesium dixisse q̄d pater suus voluerat quod habeat aliquid in nominibus vn̄ originē traxerunt: q̄r p hoc nō dicit aliquid de simulatione. ⁊ vt dictū est in hoc etiam est singularis. ⁊ deponit de verbis prolatis parte absente. ⁊ de errore confessionis apparet per dicta instrumenta. ¶ Non obstat illud quod deponit Marcus testis sextus qui dicit audiuisse a dicto Simone quod non poterat dari modus exonerandi, nisi fieret venditio de aliqua parte bonorum alicui amico: quia propter ea talia bona vendita locaret ipsi venditori pro aliquo tempore, ⁊ postea fieret liberatio de affictu. ⁊ quod dixit ista verba Io anchora o cosi fato fare a Andriolo che quando sui sera deco de lāno io chie faro la sua fine vne volta. ho partito che tuto quello che da pannochia in sue suo, ⁊ da pannochia in zuso e mio. quia testis iste non probat, quoniam verba sonant quod Simō dixerit se emisse ab Andriolo bona Andrioli, ⁊ quod postea illa bona sic ēpta locauerit Andriolo, sed in casu nostro nō producitur aliquod instrumentum venditionis de cuius simulatione discutiatur. Item illa verba confessionis Simonis videlicet vna volta io ho partito che tuto quello che da pannochia in su sie de Andriolo, quod fuissent prolata fuerunt erronea, ⁊ reuocantur probato rem se aliter habere per dicta instrumēta: vt dixi supra ⁊ quia agitur de damno vitando tolerabilis est talis error etiam in facto proprio. l. sed si me putē. in principio. ff. de conditio. indeb. ⁊ plenius per Bar. in dicta. l. non fatetur. ¶ 7 †Preterea ista confessio nō fuit acceptata,[a] per dominū Jacobum, vt deponit iste testis: ergo non sufficit vt no. Cy. in. l. j. in. vj. q̄. C. de cōfes. ⁊ ibi expressius Selyce. in. xv. oppositio. ⁊ in. l. iubemus. C. de libe cau. ⁊ in. l. gn̄aliter, in vj. q̄. C. de non nu. pecu. vbi refert se ita sepius consuluisse, ⁊ ita tenuisse dominum suum. d. Richar. ⁊ probatur in. l. fi. ff. de interroga. actio. ⁊ ex significatione vocabuli: quia confessio idem est quod simul fassio: quia deriuatur a for faris, vel fare fatur, ⁊ dictio con, ⁊ si coniuncta denotat simultatem locationis. l. j. §. j. de pac. l. consensu. in princip. ff. de actio. ⁊ oblig. ⁊ per alias rationes, de quibus per doctores in predictis locis. ⁊ est de mēte Bald. in. l. ij. C. de repu. here. in ver. ij. noto. ⁊c. vnde dicit Saly. in. d. l. iubemus. quod non sufficit quod testes dicant confessionem factam fuisse parte presente, nisi dicant ⁊ eo instante ⁊ petente seu confessionē acceptante, pro quo etiā bene faciūt not. per Bart. in. d. l. j. §. fina. ff. de authoritate tutorum. cum concordantiis. ¶ Non probat etiā septimus testis per illas rationes per quas dixi precedentem non probare. ¶ Preterea iste testis in sua depositione loquitur de confessione Simonis confitentis quoddam aliud instrumentum separatum a diuisionibus ⁊ locationibus fuisse fictitie ⁊ simulate factum per Andriolū dicto domino Simoni: patet dum dicit, per che ho fato coli el mio Andriolo me a fato vna charta de vna quantita del suo per vegnire alla reparatione de li soi beni che non vedano alo estimo in la villa de sancto Martino, ⁊ questo non valia niente per che in li nostri instrumenti che habiamo fato io ho a fare da pēnā nochia in su, ⁊ lui da pannochia in su, ⁊ questio, fazo per reparatione de li soi beni. Sed itaq; est quod non queritur nunc de simulatione alterius instrumenti separati a diuisionibus ⁊ locationibus, denique dicta confessio Simonis in eadem parte, in qua dicit dictus testis Simonem dixisse per che in li instrumenti che habiamo fato io ho a fare de pannochia in suso. si subintelligatur dictio taxata, constat quod erronea confessio, que non nocet, probato per dicta instrumenta rem aliter se habere, vt dictum est. Item non deponit de confessione facta p̄sente pte intelligēte ⁊ acceptante imo dicit q̄d nescit si Jacobus intellexit. ⁊ per hoc etiam patet quod non probat octauus testis. ¶ Preterea non specificat iste testis de quibꝰ instrumentis intellexerit, aut dixerit Simon, nā d̄t Simonē dixisse, ego feci Andriola certa instrumenta de bonis ⁊ terris de sancto Martino: propter que defendo eum a collectis: ergo obscura non releuat. insuper iste testis non dicit de quibus bonis specifice dixerit Simoni, nam videtur q̄d non intellexerint de omnibus bonis Andrioli: quia multa habet Andriolus, quorum instrumento nō cantant in persona Simonis: ⁊ dicta verba verificari non possent in vna re vel duabus. d. l. inter illā. ⁊ cum non expresserit demōstrationes ⁊ confinia rerum non est clara ⁊ sufficiēs probatio. l. formam. in prin. ff. de censi. ⁊. l. pompo. scribit si frumentū. §. si. de rei vendicatio. ¶ Preterea isti tres testes de quibus proxime dixi si bene respiciantur, nō sunt contestes in relatione verborū dicti Simonis, vt patet ex inspectione attestationis, ⁊ ex verbis eorum. s̄. relatis. ⁊ per cōsequens non probāt, vt in. d. c. licet causam. ⁊ plene in. c. in nostra. de testi. ⁊ iste vltimus testis etiā deponit de confessione erronea, ⁊ facta absq; eo ibi quod pars ibi esset presens ⁊ intelligēs, ⁊ Joānes Paulus nihil dicit de simulatione dictorū instrumentorum diuisionum, sed solum dixit Simonem dixisse ipsi soli testi, quod inter ipsum Simonem ⁊ Andriolū erant instrumenta ⁊ iura, adeo quod ipsi homines sancti Martini nihil facere poterant si volebant collectare ipsum, ⁊ quoniā constat quod multa habet bona Andriolus que non obstātibus dictis instrumentis constabat ad Andriolum pertinere dicta villa: ergo non potest intelligi dicta confessio quod voluerit dicere de instrumentis diuisionum ⁊ locationū p̄dictorū. ¶ Propterea est singularis: ⁊ de confessione facta: parte absente loquitur. ⁊ nihil de simulatione dicit Decimus testis etiam non probat: quia non dicit quod aliquod factum fuerit instrumentum simulatum inter ipsum Simonem ⁊ Andriolum, sed solum dicit Simonem dixisse quod fecerat sibi per Andriolum fieri instrumenta de vna pte bonorū existentium in villa de sancto Martino. vnde potest intelligi de instrumento vero, ⁊ sic testis iste non concludit. ⁊ est singularis, nec dicit q̄ fuerint illa bona specifice. ergo ex. s̄. dictis apparet quod non p̄bat. Antonius. xj. testis non probat: quia inquantū dicit quod Simon dixit quod omnes terre existentes a pannochia. s̄. sunt Andrioli, est confessio erronea: q̄ non nocet probato per dicta instrumēta rem aliter se habere, vt est dictum supra. ¶ Inquantum vero deponit Simonem dixisse quod illa instrumenta, que fecerat ei Andriolꝰ fuerunt facta. vt defenderet Andriolum a brigis. ⁊ q̄d ista fuerunt verba formalia Simonis, dico quod nō probat de cōfessione facta parte presente ⁊ intelligente. ⁊ acceptāte secundum q̄d. s̄. declaratum est. ¶ Quinimo iste testis est singularis: q̄r deponit quod ista fuerūt verba formalia Simonis, ⁊ duo proximi sequentes interrogati de istis formalibus verbis Simonis aliter referūt verba formalia. s. vnꝰ vno modo, alius alio. 8 † ⁊ sic dato q̄d verba importarent eundem effectum, tamen diceretur singularis. quando dicūt illa fuisse verba formalia[b] vt no. dixit do. Anto. de but. in. c. nihil ob. de verbo. signific. ⁊ Bal. in. c. bone. el. j. de electione. in. vj. colū. vbi dixit q̄d testes fuerunt interrogati de formalitate verborum, ⁊ vnus dixit quod Titiꝰ dicit promitto. xxiiij. denarios, alius dixit quod fuit dictū, promitto duos solidos, erunt singulares, vel si vnꝰ dixit quod testis dixit. Titius heres esto, ⁊ alius dixit quod dixit Titium heredem instituo: erunt singulares secundum Anto. de but. in. d. c. nihil obstat: de verbo. signific. ⁊ ita d̄t fuisse determinatum. ¶ Et per hoc non ob. id quod deponit Bartholomeꝰ, ⁊ Mattheꝰ proximi sequen. testes. ¶ Non ob. id q̄d deponit Joānnus. xiij. testis: q̄r d dicit quodū fecerat Simon certa instrumenta pro bonis de sancto Martino causa defendendi dictum Andriolū ab oneribus. ⁊ nō dicit pro quibꝰ bonis specifice, nec dicit pro omnibus bonis, vnde illa verba verificant in duabus rebus, vt. d. l. inter illā. ⁊ dixi. s̄. ⁊ non deponit de cōfessione facta presente pte intelligente, seu acceptāte, vt requirit. ¶ Non obstat etiā Joannes. xv. testis: 9 † tū q̄r est affinis aduersariorum: ⁊ sic nō est integer testis, sed suspectus. vt inquit Bar. in. l. affinitatio.

a ¶ Acceptata. bal. authē. nouo iure. in fi. C. d̄ pen̄. iud. q̄ male iud. Fel. c. si cautio. co. v. d̄ fi. instru. Hypp. de marsi. l. d̄ vnoquoque. nu. clv. de re iudi. in rubrica. de prob. fo. xvj. doc. in. l. postquā liti. C. d̄ pac. Jas. l. is qui heres. co. iij. d̄ acqui. here. Cur. senior. cōs. lxxvij. deci. c. at si clerici. colū. xj. d̄ rescrip. Alex. s̄. l. j. cōs. xc. col. iiij. j. lib. iiij. cōs. xx. co. j. cōs. lxxxij. nu. iij. ⁊ lib. vj. cōs. clxxiiij. col. ij.

b ¶ Formalia. j. li. v. cōs. xlvij. colū. ij. cōs. cl. cōs. cliij. Cor. cōs. lxxvij. libr. iiij. Hyp. marsi. rubr. de p̄bati. fol. xliij. Alex. j. li. vij. cōsi. clxxvi. nu. j. Jas. l. queꝰ extrinsecꝰ. de uer. obl. vide deci. consi. clxiij.

tatis.ff.de procu.& Bal.in.c.literis.de testi.faciunt no.p Bar. in.l.admonendi.de iureiur.in.xi.columna.in versi.venio ad tertium. Tum etiam qr non deponit concludenter de dictis instrumentis, per que apparebat qd omnia bona de sancto Martino Andrioli viderentur translata in Simonem. Sed instrumenta diuisionum per heredes Simonis producta non ostendunt quod omnia bona de sancto Martino sint Simonis, imo ostendunt quod quedam sunt Simonis, & quedam Andrioli. ¶ Preterea iste testis est singularis: quia dicit quod dicta fuerunt verba formalia, & sequens testis qui videtur deponere de eodem loco & tempore, scilicet Genesius interrogatus que fuerint verba formalia, aliter refert formam verborum, & confessio de qua deponit Genesius est euidens erronea, et contra instrumenta diuisionum, & sic non probant, p ea q dixi.s. ¶ Alij duo testes vltimi, scilicet Mattheus de And. & qdam Joannes nihil etiam probant: qr loquunt & deponunt de auditu alieno.l.testium. C.de testi.c.in literis.de testi. ¶ Preterea domin9 Matthe9 dum deponit quod dicti de balisterijs soluebant collectas, est in hoc vnicus & singularis, et contrarium deponunt plures testes producti p parte heredem Simonis. accedat ad confirmationem iurium dicti Simonis: quia est probatum per aliquos testes etiam contestes quod Gregorius filius et heres quondam dicti Andrioli confessus est in presentia heredum Simonis quod habebant bona et possessiones in dicta terra sancti Martini, que do. Greg. tenebat ad affictum, vt deponit Fracisc9 Mattheus, & plures alij, † & isti deponunt vero 10 similiora. imo magis est eis credendum, etiam si sint pauciores. c.in nostra.de test.l.iij.post princ.& l.ob carmen.§.fi.ff.de testi. ¶ Quod autem verosimiliora deponunt patet: qr si verum fuisset quod dicta instrumenta fuissent per Simonem simulate facta ad euadenda onera subeunda in terra sancti Martini, simulatio fieret, & sic preualet illud quod in veritate agitur.l.nuda.ff.de contrahen.emp.l.si ab ignoto.ff.de manumis.test.& per totum. C.plus vale.quod agi.quam quod si testes autem heredum Andrioli deponunt quod Simon palam coram quam pluribus hominibus de dicta terra sancti Martini: dixit fecisse dicta instrumenta ad reparationem, seu ad euadenda onera Andrioli. quod si verum esset, laborasset Simon contra principalem intentionem suam, qua detegisset dictis hominib9 sancti Martini intentionem suam, & simulationem a se factam quod non cederet in mentem alicuius recte sentientis. ¶ Propterea Simon et Andriolus si voluissent instrumenta simulata conficere ad euadenda onera, non refecissent de omnibus bonis existentibus in dicta terra sicut de parte: † Item quia non 11 est verosimile qd Simon voluerit iactare suum, contra presumptionem.l.cum de indebito.s.de pba.& c.super hoc.de renun. & constat qd Simon ex causa successionis paterne & fraterne, & ex causa donationis sibi facte a patre, debet habere dimidiam dictorum bonorum existentium a pannochia supra, & tamen non apparet q aliqd habuit de dictis bonis diuisis ab Andriolo, seu qd habuit aliquid in recompensationem dictorum bonorum ab Andriolo fratre suo: nisi per dicta duo instrumenta diuisionum: ergo non est verosimile qd sint simulata. ¶ Preterea nemo presumit delinquere & fraudare voluisse.l.merito.ff.pro socio. ¶ Deniq p plures testes productos p parte Simonis & suorum heredum, est probatum quod pater dictorum Simonis, Andrioli, & Antonij, necnon dicti filij prefati Petri nunquam soluerunt collectas in dicta terra sancti Martini, nec eorum bona describebant in estimo. Alex.

Epitome.

¶ Quod operatur clausula, omni meliori modo.

Consilium. CXII.

Post redditum consilium precedens † in causa vertente inter heredes dni Si- 1 monis de Balisterijs ex parte vna, & heredes quondam Andrioli de Balisterijs ex parte altera. ¶ Quia in ipso consilio feci incidenter fundamentum in quodam instrumento emancipationis & assignationis quorundam bonorum in premium emancipato dotis domino Simoni, & Antoniolo p Petrum eorum patrem, quod non valet eo quia ex forma statutorum requirebat dictam emancipationem publicari in generali consilio secundum formam in dicto statuto traditam, que non reperitur seruata. ¶ Tamen hoc obstare non puto: qr dicta assignatio facta fuit in premium emancipationis, & omni alio modo, via & forma quibus magis & melius potuit & potest, vt dicta bona assignata dictus do. Simon & Andriolus sibi imputarent in legitimam debitam in bonis dicti eorum patris, & in quamcunq portionem hereditatis sibi competentem, & competituram in hereditate dicti Petri eorum patris. & plenius in instrumento continetur. vnde posito quod non valuisset emancipatio: tn quia non restringxit dictus Petrus dictam assignationem tantum ad causam pmij emancipationis, sed voluit valere omni alio meliori modo, quo valere potuit, & per cns vtile p inutile vitiari non debuit.l.sancimus.C.de dona.l.j.§.pe.de verb.oblig.& potuit pater assignare filio etiam non emancipato, vt in legitimam computaret saltem ex tpe mortis patris voluit dicta assignatio.l. Papi.§.si qs mortis.ff.de inof.testa.& l.donationes quas parentes.C.de dona.inter virum & vxorem.l.filium quem habentem.C.fa- 2 mi.erci.facit.l.cum q.de factis.§.fin.ff.ad.l.Fal. ¶ † Et quod illa clausula, oi meliori modo, operet illud q dixi, ptz ex no.p Bal.in l.vnum.in.vij.col.ff.si certum pe.vbi dixit qd p dictam clausulam apparet disponentem se noluisse restringere ad specificatam. & no. Ant. de But.in.c.examinata.circa medium.de iud.& in.c.litere.de dilatio.vbi refert ad hoc decisionem dnorum de rota in conclusione clxxx.& no.Jo.de Imo.in.l.nemo pt.ff.de le.j. ¶ Vn videm9 3 † q si testator aliquid reliquit particulariter filio, & non dicit in re institutionis: & addidit qd volebat testamentum valere oi meliori mo &c. perinde [a] est ac si expssisset qd relinqt iure institutionis, put reling dz filio, vt testamentum valeat. vt in.§.alis quoq ca. in aut.vt cum de ap.cog. ita voluit Bal.in.l.quoties. C.de here. institue. ¶ Et pptera Pau.de ca.consi.cccxxiij.li.j.incip.super 4 puncto quo qrit an testamentum consuluit † qd si testator in testamento mandat filium suum dotari, & postea dr, qd vult testamentum valere oi meliori mo. proinde est ac si filie reliqsset titulo institutionis. ¶ Ita ergo in pposito perinde est ac si Petrus in dicto testamento assignationis dixisset qd assignabat eis tit. donationis cum pacto qd in legitimam, & partem sibi in hrditate patris debitam imputaret: quo casu talis donatio vz saltem p confirmationem precedentem, & superuenientia mortis dicti Petri nulla pcedente reuocatione eiusdem. d.l.donationes, & alijs supra allegatis. ¶ Accedat q illa verba in pmium emancipationis apposita dicto instrumento ponunt inepte [b] & improprie. Nec arguunt illa verba qd donatio sit facta ob causam emancipationis. & sic puta, & ex 5 liberalitate †, eo qr pater qn emacipat filium, est ille que a filio meret premium, non econtra: qr fili9 vbi erat supposit9 nexibus patrie ptatis, liberat per emancipationem. ita habet in.l.cum oportet. §. cum aut. cum ibi no. per Barto. C.de bonis q liber.& in. l.fi.& ibi Bal.C.de ema.libe.& no. Bar.in.l.vt liberis.in fi.C.de col.& in l.j.§.ne castrem.ff.de colla.bono.bal.in.l.data.C.de donatio.& in auf.ex testamento.C.de col. ¶ Preterea etiam posito quod illa donatio non valuisset: tn redditur confirmata ex testamento eiusdem Petri, q eadem bona in pmium emancipationis assignata reliquit eidem Symoni & Andriolo, casus est in.l.si quando. in principio.de le.j. & stant etiam alia fundamenta de quibus in premisso consilio. ad que me remitto &c. Alex.

a ¶ Perinde, hec dicta non procedunt directo sed in vi clausule codicillis vide bene dic.rep.c.Raynutius.versi.in eodem te[sta]m[en]to relinques.j. numero.ccxxix.licet Alex.l.nam quod.§.non omnis, ad trebel. idem quod in hoc consi. teneat.

b ¶ Inepte. ga est donatio simplex. s.eod.consi.xxj. numero.ix.

Epitome.

¶ Statutum est Matue qd stantibus agnatis mater non succedat nisi in legitima. Titi9 decessit relicto filio infante suo herede, q postea ipubes decedit. Modo frater Titij patruus pupilli vt in toto matrem excludat, vult ex psona pupilli, seu tanq eius heres abstinere ab hereditate Titij, vt eam insolidum ex persona propria tanq frater & proximior obtineat, an possit: decidit Alex. q sic. Sed licet habeat p se communes doctrinas et neminem contradicentem legero nec audiuero, tn iudicio meo male consuluit & in contrarium est veritas. L. M.

Consilium. CXII.

Pro decisione supradicte dubitationis psuppono qd lz verba dicti statuti prima facie non videant expsse vocare agnatos, sed 1 excludere matrem a successione, excepta legitima † tn eo ipso q per existentiam agnatorum statutum excludit matrem, dicit vocare agnatos.l.seruo legato.§.si testator.& ibi no. Barto. & alij post eum.de lega.j.l.cum emancipati.§.fi.& ibi no.bar.de colla.bono. l. fideicommissum.§.interdum.& §. cum esset. de legatis tertio. l. post legatum.§.amittere.ff. de his quibus vt indignis. notat Bart.in.l.secunda.§.videndum.ff.ad Tertullia.l.j.§.penul.ff.

de contratabu. ⁊ Bal. in. l. maximum vitiū. in prima colū. C. de liber. preteri. ⁊. l. si quis filium. in versiculo quero retento statuto. C. de inofficioso testamento. ⁊ in. l. illam. C. de eo. ⁊ in. l. si defunctus. C. de suis ⁊ legitimis. ⁊ in. l. cōuēticulā. C. de episcopis ⁊ cleric. ¶ 2 † Hoc presupposito videtur prima consideratione dicendū q̄ in preiudiciū ⁊ damnum matris dicti infantis, seu in diminutione legitime debite ipsi matri, non possit patruꝰ dictā hereditatem delatā infanti repudiare, vt videtur casus. in l. liberto. lxxx. ff. de bo. liber. vbi si libertꝰ habebat ī bonis octoginta, ⁊ vltra hoc sibi legatꝰ fuerat fundus valoris. xl. ⁊ cedente die legati antequā agnosceret legatū, decessit p̄dictus libertus extraneo herede instituto, q repudiauit dictū legatū ex p̄sona liberti, queritur an patronus cui patrono debetur legitima in bonis liberti solum qñ libertus habet vltra. c. in bonis. iuxta. §. sed nostra. institu. de successio. liber. possit petere legitimā cōtra dictū extraneum heredē liberti. dubiū faciebat: quia facta repudiatione legati per heredē, perinde videbatur ac si nihil legatū fuisset. l. seruū filij. §. primo. ⁊. l. si tibi homo. §. cum seruus. de legatis primo, ⁊ nihil legatū fuisset, dictus libertus non habuisset in bonis. c. sed. lxxx. tantum. ⁊ sic nulla videbatur relinqui legitima patrono, sed tñ contrariū deciditur in dicta. l. si liberto. ¶ Et est singularis secundum Baldum in. l. fi. §. tali. C. de curat. furio. vbi dicit q̄d hoc est ibi ratione fraudis heredis legatarij. ¶ Ita ergo esse debet in casu nostro ne fiat fraus matri in legitima diminuēda, alias esset aperta via malitijs ⁊ fraudibus ⁊c. q̄d esse non debet in. l. fundo. ff. de rei vendicatione. ⁊. l. tres fratres. ff. de pactis. ¶ Tamē his non obstātibꝰ contrariū puto in casu nostro esse verius: q̄r hereditas paterna delata filio infanti intelligitur esse cū facultate ⁊ bñficio abstinendi ⁊ im miscendi. l. necessarijs. ⁊. l. ei qui. de acquirenda hereditate. ⁊ in. §. sed ⁊ his permittit pretor. instit. de hereditatibus que ab intesta. defe. ¶ 3 † Et licet hereditas paterna delata infanti transmittatur ex potētia suitatis, secundū opinionē Bart. ⁊ sequaciū in. l. si infanti. C. de iure deliberādi. ⁊. l. vētre cū similibꝰ: de acquirēda hereditate. tamē trāsmittit̄ cū facultate abstinēdi. l. si quis filiū. de acquirēda hr̄ditate. ¶ Et si teneremus opinionem tenentiū quod nullo modo trāsmittat infans hereditatē non aditam etiā paternā. vt no. in gl. in l. si infanti. in verbo hereditatis. ⁊ Iacobꝰ de bel. ⁊ vr̄ sequit̄ Bal. ibidem per illū textum. ⁊ per. l. secūdā. §. si q̄s ex liberis. secundum vnum intellectum. ff. ad tertylianū. ⁊ Salicetus in l. apud hostes. C. de suis ⁊ legitimis. res esset expedita contra dictā matrem verum quia magis cōmunis videtur opinio q̄d infans transmittat hereditatē paternam nō aditam ex potentia suitatis. ¶ Ideo dico quod etiā retenta magis communi opi. adhuc procedit quod dictus suus potest dictam hereditatē repudiare ex persona infantis, quia trāsmittit̄ tāq̄ adeunda, ⁊ cum potentia abstinendi. d. l. si quis filiū ⁊ nō obstat. d. l. si infanti. in ver. sed si parens neglexerit. ibi, ifans hereditatem sibi delatam trāsmittit vt aditam. q̄r respondeo q̄d ibi loquit̄ in trāsmissiōe que fit per infantē ad parentes seu ascēdentes suos. ⁊ in priuilegium parētū hoc inductū est, (vt patet ibi in prin. iūcto ver. seq. vt no. doc. ibi. ⁊ Bal. in. l. j. in fi. C. de his qui ante aper. tab. ⁊ sic non loquitur ibi de hereditate paterna trāsmittēda ex potentia suitatis, quo casu trāsmittit̄ etiam tāq̄ nō agita. l. si fratris. C. de iure deliberā. l. apud hostes. C. de suis ⁊ legitimis. cum si. Sed aliā hereditas non adita nō trāsmittebat̄. l. quoniam sororē. C. de iure deliberā. l. j. §. in nouissimo. C. de cad. tollen. ⁊ sic cū in hereditate dicti infantis inueniret̄ dicta facultas īmiscēdi se hereditate patris: nō dicebat̄ dicta hereditas ifantis locupletior: 4 † q̄r habēs ius adeūdi hereditatē nō dicit̄ esse locupletior. l. p̄tia rerū. ad. l. Fal. ¶ Et iō dicit Bal. ī. l. ij. ad. fi. C. de iur. ⁊ fac. igno. ⁊ in. l. Deo nobis. ad fi. C. de episc. ⁊ cle. quod ius adeūdi hereditate nō dr̄ esse in bonis nostris. p. d. l. p̄tia rerū. q̄ ad hoc reputat esse singulare: legitima pro solū debet̄ ex his q̄ erāt ī bonis defuncti. l. cū q̄rit̄. C. de inoffi. testamen. l. etiā. §. fi. ff. de bonis que lib. ¶ Cōfirmātur predicta: q̄r facta repudiatione per. d. patruum de hereditate delata dicto infanti p̄inde est ac si nunq̄ delata fuisset. d. l. seruū filij. §. j. ⁊. in p̄allegata. l. si tibi homo. §. cū seruus. ⁊ cōstat q̄d si nunq̄ delata fuisset nihil de ea deberet̄ matri. ¶ Fortificant̄ etiā p̄dicta p̄ id q̄d habet̄ in. l. qui autē. in princip. ver. perinde. ff. de his q̄ in fraudē credi. 5 † vbi debitor qui noluit adire hereditatem sibi delatā, vel agnoscere legatū sibi relictū, non dicit̄ aliquid fecisse in fraudem creditorū. ¶ Cōprobant̄ optime p̄. l. si mihi ⁊ tibi. in prin. cū glo. ⁊ clarius ex ibi no. per Dy. Bar. ⁊ alios de leg. j. vbi habet̄ q̄d si legatū vnius fundi est relictū mihi ⁊ Titio. ⁊ Titius ante agnitionē dicti legati decessit me relicto herede, est in potestate mea repudiare legatū ex p̄sona dicti Titij, cuiꝰ sū hr̄s, ⁊ amplecti totū legatū ex p̄sona mea mediāte iure accrescēdi p̄ illū textū. 6 † nec erit inutile: [a] q̄r si sum hr̄s Titij, nō teneor in aliquo de illa re legata Titio creditoribꝰ Titij, cui licuit totū in preiudiciū creditorum repudiare ⁊ p̄ repudiationē fecere suā hereditatē minorē, etiam hodie saltē si confeci inuentariū, [b] quo casu non teneor ego heres Titij vltra vires hereditatis Titij legatarijs ⁊ creditoribus. l. fin. §. ⁊ si prefatā. C. de iure delibe. ⁊ in auf. sed tamen testator. C. ad. l. Fal. ¶ Et licet oppositum tenere videatur Bar. ⁊ docto. in. d. l. si mihi ⁊ tibi. dū oppo. de dic. l. liberto. lxxx. vbi nō p̄mittitur heredi ad incommodū alterius repudiare legatū factum defuncto, tamen respondent q̄d illud procedit qñ heres ad incommodū alienum absq̄ commodo proprio repudiat legatū. secus quando repudiatio fit ad cōmodum repudiantis: quia valet, licet cedat ad damnū alicuius, vt. d. l. si mihi ⁊ tibi. cum ibi nota. nisi in casu. l. si fundum sub conditione. §. si Titius. vt ibi not. de leg. j. vbi ille alter in cuius incommodum repudiat̄, erat habiturus ex dispositione defuncti illud q̄d heres repudiat ex persona defuncti ⁊c. q̄r ille non est casus noster quia mater non erat ex dispositione defuncti habitura legitimā aliquā de hereditate patris delata infanti. ¶ Preterea in d. §. si Titius heres, repudiās nō repudiabat ad commodum suū: cū ergo in casu nostro dictā repudiationē facit patruus ad cōmodū suum, quia sibi postea tanq̄ proximiori defert̄ ex persona propria: igitur debet posse repudiare per doctrinam traditam in. d. l. si mihi ⁊ tibi. per quā, vt mihi videt̄, decidit̄ iste casus. ⁊ cum patruus repudiat principaliter vt sibi prosit, non vt alteri noceat: nec dicte mulieri iniuriam dicitur facere, nec dolū cōmittere. l. fluminum. §. itē videamus. ⁊ quod ibi not. ff. de dam. infec. ⁊ in. c. cum ecclesia vulterana. de electio. ¶ Et licet Rapha. cuma. in. d. l. si mihi ⁊ tibi. relinquat cogitādū sup̄ veritate illius doctrine tradite ibi per Bart. ex eo q̄r dicit Rapha. quod videtur contra. d. l. liberto. vbi repudians repudiabat ad commodum suum. s. ad excludendū patronū a bonorū possessione 𝔷 tabu. ⁊ tamen illa repudiatio hereditatis non valet ad preiudicium alterius: tamen respondeo verā esse doctrinam Bar. que cōmuniter probatur. ¶ Non obstat dicta obiectio, quia imo repudiatio in casu. d. l. liberto. lxxx. non afferebat cōmodum heredi repudianti: quia repudiebat̄ legatum ascēdens ad quadraginta, [c] ⁊ tota hereditas liberti sine legato valebat octuaginta. vnde si acceptasset heres legatum illa integra quadraginta spectassent ad patronum, cui debetur tertia. iuxta. d. §. sed nostra. ⁊. l. siue patronus. §. j. cum gl. in verbo, excludit̄. ff. de iure pa. ⁊ sic siue heres repudiasset legatū, siue nō: nihil commodi aut incommodi obueniebat heredi. ⁊ constat quod dictus patronus est ille qui est heres dicti infantis, non mater, 7 † quia matri competit sola legitima, que non est quota hereditatis, sed bonorum: l. Papinianus. §. quarta. ff. de inoff. testamen. l. si quis seruū. §. fina. cum. l. sequen. ff. de leg. ij. ⁊ probatur in. d. l. liberto. ⁊ not. docto. in. l. ex facto proponebatur. de heredib. institu. l. quoties. C. eodem titu. ideo ad ipsum patronum spectat facultas agnoscendi vel recipiendi. ⁊ per hoc est responsum ad omnia contraria. Alexan.

¶ Ludouicus accepit in depositum

lib. ducentas, ⁊ promisit custodire suo periculo. ⁊ restituere ad omnem eius voluntatem ⁊c. Eadē hora paulo post Paulus ⁊ Ioannes Thadeus scienter promiserūt indēnitate occasione depositi ipsi Ludouico, ipsumq̄ p̄miserūt eximere ⁊ obseruare ab obligatione depositi, de quo supra ⁊ vt latiꝰ etiā dictat instrumentum conseruationis inde confectum. modo Antonius petit depositum a Ludouico: Ludouicus autem petijt se eximi ⁊ liberari, ⁊ indemnem conseruari. excipitur pro parte Ioannis Thadei, ⁊ Pauli quod sunt parati quatenus intelligetur illo instrumēto eximere ⁊ extrahere ab omni damno

---

a ¶ Inutile. in hac cōmentitia vtilitate omnes docto. valde hallucinati sunt in. d. l. si mihi ⁊ tibi. in prin. dum ex. d. l. inferunt licere heredi legatarij delatum legatū repudiari, etiam in alterius preiudicium, saltem prodest heredi, quod est falsū, nedū cōtra equitatem, sed etiā contra tex. rotundum in. d. l. liberto. quem etiā pessime intelligūt nec de. l. si mihi. loquitur quādo agitur de preiudicio alieno, nec vlla alia lex. ⁊ sic determinatur per. d. l. liberto. facit ergo nouam ⁊ veram conclusionem q̄ licet institutus vel legatarius ipse possit repudiare in preiudicium alterius. l. qui autē. §. j. que in fraud. credi. l. j. §. verū. si quid in fraudē patroni. cū similibus. hoc non habet locum in herede ipsiꝰ instituti vel legatarij, vt late ī nouis meis intellect. super. d. l. liberto. ⁊ d. l. si mihi. in p̄n. ⁊ sic Ale. hic male consuluit. [illegible].

b ¶ Inuētarium. adhuc grauiꝰ errat Alexan. quia heres per beneficium inuētarij tenetur omnia iura hereditaria fideliter ⁊ integre describere ⁊ custodire in quo tenetur de dolo lata culpa ⁊ leui. multominꝰ igit̄ hic pōt donare aut remittere iura hereditaria. igit̄ nec repudiare institutionē vel legatū delatū d̄functo. Qr̄ hoc esset donare fa. l. magis puto. §. fundū. d̄ reb. eor. vt plene dixi ī cōsuet. pari s̄e. §. cl. ⁊ hoc singu. not. quia nullꝰ adhuc iurisperitorū aut pragmaticorum animaduertit licet quotidie accidere possit. [illegible]

c ¶ Quadraginta. liber meus ⁊ oēs impressi vsque ad haloandrū hꝫ quinquaginta. Grego. autē legit quadraginta ita etiā legit Accur. ibi vt pꝫ ex gl. ver. ampliorē. ⁊ Alexād. hic ⁊ ī dicta. l. si mihi. ⁊ puto esse veram lectionem sed tamen nō refert an sit quinquaginta vel quadraginta, q̄r lex non se fundat in hoc nec in ratione Alexand. hic que est falsa, quia ex ea sequeretur quod si. xx. vel. xxv. essent legata. heres posset repudiare in preiudiciū patroni, quia hoc prodesset heredi, quod est contra dictam legem liberto. quo generaliter loquitur ⁊ ampliat etiam respectu legatarium, vt hoc legatum repudiatum debeat nihilominus in falcidiam imputari tanq̄ eatenus facto ⁊ culpa heredis diminuta sit ex post facto hereditas. [illegible]

omni damno conseruare, dūmodo consignet eis pecunias ne locupletur cum eorum iactura. Item dicunt se non obligatos rigore conseruationis antedicte, tanquaz sine causa conferrēt. queritur an bene excipiant, ꝛ quid iuris?.

Consilium.CXIIII.

Super eo de quo queritur omissis nō necessarijs puto de iure concludēdū dictos Ioānez Thadeū, ꝛ Pauluz recte ꝯ dictum Ludouicū excipere: qꝛ ꝑmissio facta ꝑ p̄dictos dicto Ludouico fuit de cōseruādo ipsum indemnez ab obligatione dicti depositi recepti ꝑ dn̄m Ludouicū a nobili viro Antonio Marchione palauisino [1] † sed dānum sentire dr̄ ille qui sentit diminutionē sui patrimonij, nō autem ille qui lucrum nō consequit̄. l. iij. ꝛ l. Proculus. in fine. de damno infecto. saltē quādo lucrum ipsum nō est radicatum ꝛ perfecte acquisitum per id quod not Dy. ꝛ Bartolus, Baldus ꝛ alij in. l. nō amplius. §. j. de legatis primo. ꝛ per gloss. in. d. l. j. §. quis autem propter. in versicu. in integrū restituitur. ff. de itin. actuqꝫ priua. ꝛ Cy. in. l. cum te. C. de dona. ante nupt. ¶ Cōstat autem quod lz dictus Ludouicus habeat necesse restituere depositū, quod restituere ꝛ ꝯseruare promisit nullum patitur damnum, alio non probato: nec lucrū aliquod sibi perfecte acquisitum perdere dicit̄. l. Lucius Titius Sēpronio. ꝛ l. lz. §. rei deposite. ff. depositi. ꝛ de se patet: ergo Ludouicus propter hoc ex dicta ꝑmissione indēnitatis agere nō pōt. [2] † Scdo ꝑ hoc facit: qꝛ ille cui est ꝑmissa indēnitas non potest agere cōtra promittentē, si aliunde pōt se conseruare. ita inquit Bar. in. l. q̄ro. in princi. ff. loca. per. l. j. de con. fis. debi. lib. x. ꝛ probat̄ in. l. j. C. de magi. cōue. ꝛ in. l. fi. C. de fide ius. tu. ꝛ no. Bald. in. l. j. C. de reuo. hꝭs que fraudem credi. cum simi. sz dictus Ludouicꝰ donec retinet penes se depositū, non potest dici quod non habeat vnde sit cōseruatuz sine dāno rebus sic stātibus ꝛc. ¶ Tertio: qꝛ si dictus Ludouicus vexatꝰ est fortasse in lite sibi mota per deponētem: ꝛ ꝑpterea ne dānū aliquod patiatur nō debent ad hoc teneri dicti Ioānes Thadeus, ꝛ Paulus, iuxta. l. pater. cum ibi not. per Bart. ff. de do. priui. quia istud procedit culpa dicti Ludouici absqꝫ iusta cā non restituentis depositum, vt tenetur. ideo cōqueri nō potest. l. quero. §. inter locatorem. ff. locati. c. ꝑuenit. el. ij. de iureiurand. ¶ Pro hoc bonus tex. in. l. quidam cum filium. de verb. obli. ꝛ quod ibi not. Bar. vbi ꝑ illum tex. dicit: [3] † quidam mihi ꝑmisit defendere castrū meū, ꝛ postea cōtingit propter culpam meaz vel delictū meum inferri bellū, ꝛ parari exercitum contra me. certe non tenebitur ille ꝑmissor mihi defendere castrū, ꝑ illum tex. ꝛ per. c. domino guerrā. in prin. in ti. hic finit̄ lex ꝛc. demum incipiunt consue. reg. ergo licet dicti ꝑmissores indēnitatis intelligant̄ ꝑmisisse defendere dictū Ludouicū a dicta obligatione depositi, vt in. d. l. pater. ꝛ ibi Bart. ꝛ not. Bald. in. l. si cum tibi. C. de euict. tamen non tenetur si culpa sua Ludouicus vexatur, vt qꝛ depositum iniuste recusat iuxta. l. veteres. in fin. ff. de itine. actuqꝫ priua. ꝛ l. penult. ff. quando appellandum sit. ¶ Pro hoc ꝛ quarto bene facit: quia dato ꝙ verba dicte promissionis indemnitatis possint intelligi dupliciter, scilicet vno modo, quod dicti promissores videantur assumere in se illam obligationem depositi missi, vel solū quantitatem depositi, dicto deponenti ad cōmodum, vtilitatē, ꝛ lucrum dicti Ludouici, ꝛ potest intelligi quod promiserunt indemnitatem, ꝛ curare quod dictus Ludouicus nō patiatur damnū ꝑ dicta obligatione depositi absqꝫ lucro dicti depositarij, vt si apparet dictū Ludouicum casu aliquo fortuito, cuius periculū in se suscepit. debet fieri potiꝰ interp̄tatio ſm istum vltimū intellectū, ꝙ secūdum primū: ꝛ sic contra dictum Ludouicum interpretabitur qui se fundat ex verbis dicti instrumenti, ꝛ qui producit ꝑbationem sue intentionis dictuz instrumentum promissionis indemnitatis. l. veteribus. ff. de pac. cū ibi no. l. stipulatio ista. §. in stipulationibus. ff. de verbo. obliga. c. in presentia. de probatio. [4] ¶ Confirmo ꝛ. v. predicta. † quia vbi potest capi alia coniectura [a] quā donationis, in dubio nō debet accipi ꝯiectura [a] vel presumptio donationis. l. cum de indebito. in prin. ff. de ꝑba. ꝛ l. si cū aurum. ff. de sol. l. elegāter. §. qui reprobos. ff. de pig. actio. c. sup hoc. de renū. no. doc. in. l. falsus. C. de fur. cū si. ergo ī dubio debet accipi coniectura qꝺ dicta pecunia deposita debeat ex causa lucratiua remanere penes dictū Ludouicū, prout sequeretur si diceremus in omnē euētum tenere dictos Ioānē thadeū ꝛ Paulum esse obligatos ad conseruandum dictū depositarium, ꝛ ad soluendū ꝑ dicto depositario cum possit accipi coniectura quod voluerint ꝯhētes obligari solum vbi depositarius de suo proprio dānū senserit, ꝛ presertiz cū ita se habeat propria significatio dictorum verborum promissionis indēnitatis vt supra probatū est. ex quibꝰ infero qꝺ si dictus Ludouicus velit retinere depositum, nullatenus debet audiri agēdo ex illa promissione indemnitatis. ꝛ si illud restituat deponenti cum nullum ex hoc damnum patiatur, etiam agere no potest, vt patet ex predictis.

Summarium.

1 ☞ Dicto peritorum standum.
2 Statur declarationi confitentis, si est dubia.
4 Intelligitur de minori in penalibus.
6 Minor aduersus confessionem delicti aliter non probati restituitur.
7 Pena capitalis verificatur in deportatione.
8 Sententia que fertur ex presumptionibus temperanda est.

Consilium.CXV.

Allegationes.

In causa inquisitionis formate contra dominā Elenā. ¶ Puto esse aduertendū quod nō est probatū quod ex illa potatione aque venenose Petrus sit mortuus, nisi ex ꝯfessione domine Elene. ꝛ licet multa dici possint ꝯtra huiusmodi confessionez. de quibus in exceptionibus productis, ꝛ in allegationibus clarissimorū aduocatoruz Elene, tamen circa duo faciam fundamentum. ¶ Primum est: quia considero quod statutuz sub rubrica de pena venenātis exigit quod ex veneno mors sequatur. ꝛ in inquisitione narratur quod dicta aqua de qua dicta Elena dedit ad bibendū dicto Petro, fuit decocta in argento sublimato empto pro vno bonon̄. denario. Mō sic medici attestantur, quod ex modica aqua decocta in dicto argento non sequitur quod bibens eā moriatur. [1] † ꝛ in istis standum est dicto peritorum in arte. l. semel. C. de re mili. li. x. l. comparatiōes. C. de fide instrumē. c. significasti. el. ij. ꝺ homici. no. ī proposito Bartolus in. l. si rixa. ad si. ff. de sica. ꝛ doc. ī. c. proposuisti. de ꝑbationi. cum simi. ¶ Sed postquam in inquisitione aperte non dicit̄ quod dictus Perus liberit aquam venenosam in magna quantitate: ꝛ Elena simpliciter confessa fuerit contenta in inquisitiōe vera esse [2] † potest ipsa interpretari equiuoca verba sue confessionis ꝛ responsionis: quia potest declarari se intellexisse de aqua in modica quātitate, vt no. Bartolus in. l. si quis intentione ambigua. in fin. per illum textuz. ff. [a] de iudic. ꝛ sequitur Baldus ibi, ꝛ idem est de mēte Bartoli in l. inter stipulatem. §. j. de verbo. obliga. dum dicit, idem dico si litis contestatio est facta ꝛc. ꝛ Baldus in. l. si quidā. in secūda coll̄. C. de exceptio. ꝛ ita ipsa per se vel per eius procuratorem interpretata est, ꝛ per cōsequens sumus in casu in quo iuncta confessione ꝛ interpretatione predicta cum dicto medicorū apparet quod ex dicta potatione aque non apparet Petrū esse mortuum. Et si ipsa Elena, contrariū confessa est eius cōfessioni tanquā erronee standū nō esset, iuxta. l. error. ꝛ l. si post. C. de iur. ꝛ fact. ignorā. l. ꝺ etate. §. fi. ff. de in inte. rest. [3] ¶ † Istō an sit mortuus ex veneno vel non, ꝑtinere nō dicitur ad reuz, sed ad iudicium peritorū, nam in hoc nō debet attendi responsio rei, [4] sicuti † quādo reus est inquisitus quod vulnerauit Titium. debet respondere sup facto scilicet an vulnerauit vel nō. ꝛ ideo secundum Bar. non debet respondere se esse culpabilē vel non esse culpabilem: qꝛ illud discernere spectat ad iudicez. vt not. Bar. in. l. prima. §. accusationem. in fine per illū text. ff. ad turpil. ꝛ Bartolus cōsi. cxv. incipien. super eo quod queritur vtrum potestas ꝛc. quam decisionem vt veram ꝛ notabilē sequitur etiam Baldus in. l. prima. C. de lit. cōtesta. ꝛ in authēti. contra qui propriam. C. de non nume. pecu. ¶ Ita in ꝑposito debuit, Elena respondere an Petrus sit mortuꝰ vel non, ꝛ an ei dederit venenum vel non. sed nō super hoc videlicet an mortuus sit ex dicto veneno: quia hoc spectat ad iudicium peritorum, vt est dictum: ꝛ periti deponūt qꝺ non sequitur quod ex potatione modice aque decocte in argēto sublimato bibēs moriatur. ꝛ nec in libello nec in responsione dicitur qꝺ fuerit magna quantitas. [5] ¶ † Imo in dubio dꝫ interpretari ꝛ intelligi de modica cū simꝰ in penalibus. l. si preses. ꝛ l. si de interpretatione. de penis. ff. vnde vi. dicit Baldus ꝛ Ioānes de Imola in. l. diuortio. in princip. ꝛ in. l. si quoties. §. si quis ita. el secū

[a] ¶ Cōiectura. j. li. v. consil. xx. col. fi. Imo. consi. xxix. Anch. ꝯsi. xxxiij. ꝯsi. clxxxi. Arcti. ꝯsi. xiiij. nu. xviij. Cor. ꝯsil. ccxxv. li. ij. Ia. l. si ꝑcurato ri. col. iij. l. si nō sortem. §. j. de condi. inde. l. fundum ꝑ fideicōmissuz. co. iiij. de le. j. l. j. §. de. niqꝫ. col. fi. ad tre. ꝯsi. cxiij. li. ij. cōsil. clx. col. ij. libr. iiij. And. tira. repe. l. si vnqꝫ. ver. donatione largitꝰ. nu. clxix. C. de reuo. do.

do.ff.de here.instit.q8 si quis est accusatus quod fecit insultū contra titiū.ꝛ mox vel postea feritā,intelligeret ꝙ sine tpis intervallo fecerit insultū ꝛ feritam vt sic mitius puniat.scȝ quod puniat de vulnere tantū tanꝗ insult⁹ insit ferite incōtinenti secute.quo casu nō punit tanquā de duob⁹ delictis,iuxta no.ꝑ glossam singularem in lege qui de crimine.C.de accusatione.

5 Nam† cū dicta dictio mox,ꝛ etiā dictio postea,possint intelligi cū interuallo ꝛ sine interuallo, vt nota.in dictis legibus debet secundum prefatos doctores in criminalibus intelligi in mitiorē partē.ita etiam dicit Baldus in.l.aduersus.in secūda columna.C.de furtis.vbi idē dicit.sed in accusatione diceretur quod Sempronius percussit ꝛ insultauit ꝛ cetera. ¶ Secundo principaliter moueor:quia cum dicta confessio scilicet quod dederit venenū Petro ex quo veneno mortuus sit processerit

6 a dicta† Elena iuniore:xxv.annis,postquam aliter non est probatum,debet restitui[a] in integrum Elena aduersus dictā cōfessionem vel confessiones absque aliqua probatione erroris: quia ex hoc apparet eā esse lesam,ita singulariter decidit Angelus in.l.certum.§.in pupillo.ff.de confessis. allegat textum cum glo.secundam in capitulo secundo de in integrum restitutio.in.vj.reputat hoc valde nota.ꝛ quotidianum, ꝛ istud solū sufficit ad victoriam ꝛ defensionem istius mulieris, ꝛ facio in hoc maximum fundamentum:quia hoc habeo pro tutissimo remedio,ꝛ imo petita est restitutio in integrum,ꝛ mitto clarissimo domino Vicario lecturam Angeli in.d.l.certum.ꝛ glos. in dicto.c.secundo.¶ Tertio principaliter moueor:quia statutum de pena venenantis dicit quod quicunque alium venenauerit veneno ex quo mors sequatur,puniatur pena capitis.sed hec verba non important quod de necessitate debeat mori:

7 quia† pena capitis est multiplex, ꝛ potest verificari in pena deportationis, vel simili[b] iuxta.l.secundā.ff.de publicis iudicijs.ita dicit Joannes Andreas in.c.quanto.de iureiurando ad fi.vbi per hoc refert ꝙ Joannes glossator semel euasit quēdam a pena amputationis capitis: quia fabricauerat monetam falsam:qui de iure debet capite puniri,vt per gloss.j.in.c. quanto.ꝛ in penis mitior pena est imponenda: vt de penitentia distinctione prima.§.pene.ꝛ cum illo dicto Joā.andre.trāseunt ibi communiter omnes,ꝛ Joannes de Jmola in.l.secūda in quinta coll'.ff.de publicis iudicijs vbi etiam firmat in statuto dicente quod sit pena capitis, ꝛ pro hoc allegat.l.ꝗ cum major.§.is demum,cum sequen.ff.de bonis liberto.ꝛ per id ꝙ notat gloss.quam reputat singularem in.l.prima.C.ne Christianum manci.dicit se menti tenendum: quia secundum eum vbi occurrunt pericula personarum, ibi pluunt pecunie. fallit in casu isto,quia ista paupercula. ¶ Et pro hoc etiā est bonus textus in.l.hos accusare.§.omnibus.in verbo capitis.ꝛ ibi in gl.ff.de accusa.ꝛ in.l.cum patronum.ff.de iure patro.ꝛ glos.in l.penultima.ꝛ ibi Baldus.C.queres vendi.non pos. ¶ Ultimo accedat:quia dici nō posset aliqua esse indicia contra Elenam,nisi ea que pcedunt ex confessionibus suis:aduersus quā debet restitui,posito ergo quod vltra illas confessiones haberētur aliqua indicia, etiam si essent talia indicia vel psumptiones que sufficerent ad condemnationem,quod est plus, tamē

8 vbi† quis damnatur ex presumptionibus etiam violentis, vbi nunquam imponenda est pena vltimi supplicij,sed minuenda[c] est pena,vt singulariter not. Jnnocen. in. c. quia verosimile, de presumptio.ꝛ Joan.and.ꝛ Ant.de but.ꝛ alij Moderni in c.afferte.eodem titulo Anto.de but.in.c.quanto.eo.tit.ꝛ Bal. in.l.fi.C.de proba.ꝛ Spe.ꝛ Joā.Andreas in titulo de presumptione.§.fi.ver.in summa.ꝛ Baldus in.l.nō est.in principio.ff. quod met.cau.ꝛ sentit glo.in capitulo inter.in glo.fina.de purga.cano.ꝛ Albertus de gandino in tractatu de maleficijs in rubrica de presump.ꝛ in rub.de homi.sub rubricella in qua queritur,quid si plures percusserunt vnū,ꝛ non constat cuius ictu perierit reliqua suppleat prestantia domini iudicantis allegationi mee.Alex.

[a] ¶ Restitui.idem Alex.l.nā ꝛ postea.§.si minor.de iureiur.ꝛ ibi Jas. ꝛ Math.affli.decis.neap.ccviij. ad fi.Tho.grā.cōsi. xvj.ad8 Ang.ar.tra.malefic.versi. ꝑpa.inq.ꝛ ꝯsi.to.Bertr.cōsi.xciiij. si est veruȝ.lib.iij.

[b] ¶ Simili.s̄,lib.j. consi.ciiij.nu.ij.

[c] ¶ Minuenda.deci.l.j.col.iiij.ii cer. pet.hypp.Marsi.l.j.nu.lvij.C.ad le.cor.de sic.Corse.in repe.ver.iudex procedens.

Consilium.CXVI.

Uiso ꝛ examinato processu inter Gerardū Michaelis della chiostra ciuē Pisanū agentē,ꝛ Carolum Stephani de nellis de Florētia se defendētē. ¶ Uisisq; allegationibus vtriusq; partis ꝛ statutis mihi trāsmissis, ac literis magnifici domini Potestatis Pisarū me requirētis vt consulere debeam que future sunt partes sue in iudicando. ¶ Sentio esse in procedendo cogendum dictū Carolum ad restituendum vacue ꝛ expedite dicto Gerardo dictam Apothecā positaȝ Pisis,in campo sancte Christine sub domo suprascripti Gerardi, ꝛ primū solariuȝ dicte domus de quibus rebus ꝛ bannis fit mētio in petitione dicti Gerardi.reiectis exceptionibus dicti Caroli secūdum formam statuti sub rubrica de turribus,domibus,ꝛ terris restituendis finita locatione.ꝛ pro huiusmodi coactione ꝛ executione prefatum dominum Potestatem mandare debere dicto Carolo,quod intra triduum proximū debeat dicto Gerardo restituere vacua ꝛ expedita dicta bona sibi a dicto Gerardo locata ꝛ hoc sub pena dupli estimationis dictorū bonorum,ꝛ in omnibus ꝛ per omnia secundum formā dicti statuti. ¶ Moueor maxime ex dispositione dicti statuti loquentis non solum in turribus,domibus,sed etiam in quacunq; re locata.ꝛ de locatione constat per publicum instrumentū productum in actis. ¶ Et duntaxat est respondendum cuidā prouisioni,vt dicitur,curie consulum mercatorum Pisane ciuitatis sub rubrica de pena incantantis apothecam vel paucam,cui⁹ pretextu pretendit Carolus se nō posse expelli cū in dicta apotheca steterit vltra quatuor annos,iuxta depositionem testiū Caroli,qui etiam deponunt super obseruantia dicte prouisionis.Ad que respondit quod dicta prouisio non habet locum in casu de quo queritur propter instrumentū locationis predicte,in quo continetur quod dictus conductor promittit dicto locatori in fine termini locationis tunc elapsi vacua ꝛ expedita dimittere,ꝛ relaxare bona locata, ꝛ renunciat omni iuri sibi cōpetenti,ꝛ cōpetituro cōtra predicta per euȝ promissa. Unde cum habemus quod dictus Carolus semel cōsenserit quod finito termino locationis dicta bona libere ꝛ expedite relaxaret locatori,ne talem voluntatē mutare possit.l.sicut.C.de actio.ꝛ obliga.l.in commodato.§.sicut.ff.cōmo. tale statutum allegatum per Carolum non habet locum in conductore, qui voluit ꝛ cōsensit apothecam redire debere ad locatorem.vt probatur in.l.quamuis.ff.de in ius vocan.per quam.l.dicit ibi Jacobus

1 butrigarius Baldus ꝛ Angelus quod si statutū dicit† quod qui fecerit sanguinem in palatio tali pena puniatur, nō cōprehendet barbitonsor, qui in palatio volentem phlebotomauit: quia non sunt verba statuti absurde intelligenda, adeo quod calumniam aut captionem inducant.l.penultima.ff.ad exhiben.ꝛ in lege scire oportet.§.consequens.ff.de excusatione tutorum. ita notat Bartolus in.l.omnes populi in.vi.questio. principali.ff.de insti.ꝛ iure.l.non dubium.C.de legibus.ꝛ in.l. j.per illū textū.C.de agrico.ꝛ censi.libro.xj.ꝛ Bal.in.l.Gracchus. per illum tex.C.de adulte. ꝛ debet statutū interpretari vt quātomagis fieri potest,minus legat ius commune, vt ius alicuius.l.secunda.C.de noxa.c.cuȝ dilectus.de cōsuetudine. ¶ Preterea dictū statutum sub rubrica de pena incātantis ꝛc.in ea parte in qua loquitur domino apothece deponit de domino seu hospite faciente aliquam super impositionem,vel onus,vel iniuriam,vel qui abstulisset mercatori apothecam, ideo non videtur quod simus in casu statuti:quia non apparet q8 Gerardus fecerit super impositionem,vel onus,vel iniuriam que non fit volenti.l.prima.§.nō vsq; adeo.ff.de iniur. l.cuȝ dationis.C.de trāsactio. Sed dominus Carolus voluit quod apotheca relaxaret finito termino locationis, nec etiam Gerardus abstulit apothecam Carolo nam auferri dicitur quando non interuenisset voluntas Caroli.l.tertia.§.non tantum.ꝛ in gloss.in ver.abstulit.ff.de incendi.rui.nau.cum simi. Sed interuenit voluntas Caroli,vt in dicto instrumēto continetur,que voluntas sine consensu Gerardi in eius preiudiciū

2 mutari non potuit,vt dixi. ¶ Accedat:† quia quilibet pōt renūciare fauori suo.l.penulti.C.de pact.c.ad apostolicaȝ.de regula.ita generaliter renunciauit prefatus Carolus, vt est dictū. ¶ Facit quod habetur in authentica matri ꝛ auie, cuȝ ibi no.Bar.C.quando mulier tutele officio fungi pōt. ꝛ ꝑ Bartoluȝ in.l.si quis sub conditione.cū suis concordan.ff.de testamen.tutel. ¶ Et per hoc patet quod attestatiōes testiū Caroli non suffragātur ei:quia non loquuntur in casu in quo interuenisset instrumentum cum huiusmodi prouisionibus,de quibus in casu nostro. ¶ Nec etiam habet obstare si dicatur q8 notarius addidit instrumento authētico vltra quem in originali contineatur: quia de hoc nō constat legitime ex actis, ꝛ ꝑ instrumento ꝛ notario presumitur.l.cū precib⁹.C.de pba.c. ad audientiam.de prescrip.concludo vt.s̄.Alexā.

Summarium.

2 Facultas declarandi transit ad heredes.

4 Executio sola confertur in voluntate debitoris saltem eo moriente debetur nu.5.6.

3 Tempus additum recipit qualitatem temporis precedentis.

Consilium

Consilium.CXVII.

Stantibus verbis his que in themate ꝓponunt̄, Uidetur prima cōsideratione dicendum heredem domini Calcerarij cōtradicere non posse dicto domi. Perrachio redimere volenti feudum: quia post dictum terminum nondum est lapsus ille annus numerandus a die quo dominus Calcerarius requisiuerit dictum Perrachium ad dictū feudum redimendum, vltra quem retrouendere non tenebatur. d. Cal. cū nunq̄ fuerit dominus Perrachius a. d. Cal. nec ab eius heredibus ad hoc requisitus. ꝛ ex forma vltime conuentionis annus nō debeat inchoare. nisi a die qua do. Cal. domi. Perrachium de redimēdo feudo requisisset. ꝛ sic voluerunt cōtrahētes quod mora cōmissa per domi. Perrachium vigore interpellationis facte ꝑ dominum Cal. subsecuta negligentia vnius anni prefatū dominum Perrachiū excluderet. 1 † igitur cessante interpellatione non debet habere locum pena imposita ratione more. l. qui rome. §. seia. ff. de verborū obligatio. l. si pro te. C. de vsuris. c. ex liberis. de cōstitutio. ¶ Et sic potuit dominus Cal. interpellare ꝛ requirere dum vixit, ita ꝛ post mortē heres eius, vt in proposito bene probari videtur ibi. l. si decem cum petiero. cū glo. ꝛ ibi docto. ff. de verborum obligatio. ꝛ in. l. Titia heredis. ff. de conditio. ꝛ demonstrationibus. ergo si heres non interpellauit, sibi imputet. ¶ Accedit, quia verba in conuentione facta inter dominum Cal. ꝛ per dominum Perrac. ꝟba denotant conditionem appositam ad inchoationē termini illi⁹ anni, vt ostendūt illa verba scilicet, a die qua dominus Cal. post lapsum dicti termini requisiuerit eundē do. Petrac. ꝛc. Nam relatiuum iunctum verbo futuri temporis conditionem facit saltem tacitam. l. stichum qui meus erit. de leg. j. cum ibi not. et l. nuper. de lega. iij. ꝛ cōditio debet in forma specifica impleri. l. qui heredi. ꝛ. l. meuius. de conditio. ꝛ demō. Ergo cū non fuit impleta dicta conditio per illam requisitionem. d. Cal. vel eius heredis factā sequitur quod tēpus illi⁹ anni non est lapsum, nec currere incipit, nec purificata conditio est. l. cedere diē. ff. de verbo. signific. l. item quia. cum ibi not. ff. de pac. l. interdum. in princip. ff. de verborum oblig. ¶ Fortificari possunt predicta 2 † quia videmus quod facultas arbitrandi ꝛ declarandi cōpetens ex prouisione propria ꝛ coherēs alteri obligationi de sui natura transitorie ad heredes [a] transit, saltem quādo est facti ꝛ non iur. l. si stipulatus fuerim illud aut. in princip. ff. de verbo. obligatio. ꝛ ibi plene not. Bar. in. l. fin. in prin. C. communia de leg. ꝛ. l. illud. ff. de optio. leg. cōcludo quod dicta declaratio seu requisitio explicāda per. d. Cal. que facti erat, ꝛ sibi cōpetebat ex ꝓuisione sua, ꝛ coheret actioni ꝛ obligationi de sui natura transitorie ad heredes debuit ad heredes ei⁹ trāsmitti. ¶ Sed premissis non obstantibus contrariam sentētiam probabiliorem arbitror: ꝛ maxime prospectis his breuiter ꝛ eleganter allegata sunt ꝑ excellentissimum iur. vtriusq̄ doctorem dominum Christophorum de benedictis, regni Sicilie magistrum secretum benemeritum patrem summa veneratione honorandū, in hoc passu non contemnendo. ¶ Maxime in infrascri3 ptis: † quia aut nos dicimus quod dicta conuentio per quam actum est quod dict⁹ dominus Perra. possit redimere feudū a. d. Cal. elapso termino trium annorum per annū vnum continuum, numerando a die qua. d. Cal. requisiuerit dictum terminum. d. Perrac. ad faciendum iam dictam redemptionem. oportet quod dicatur esse collatū tacite, ꝛ in voluntatē debitoris. d. Cal. elapso termino trium annorū, an velit retrouendere fundum. d. Perra. eo q2 dicta verba secundario tacitam conditionem denotant, sicut facit dictio cū. d. l. stichum qui meus erit. cum gloss. et. l. si ita quis. in princip. ꝛ ibi not. Bartol. ff. de verbo. oblig. ꝛ not. Barto. in. l. si decem cum petiero. Et operatur dicta conuentio q̄d intelligatur positum fuisse in potestate [b] do. Cal. elapso termino, de quo in primo contractu quādo vellet retrouende. d. Perrac. ꝛ tunc sequit̄ quod per mortē d. Cal. decedentis nulla facta per eum requisitione ꝛ declaratione an vellet retrouēdere ꝛ. d. Perr. redimere dicemus. d. cōuentionem, ꝛ omnē vim esse peremptam. l. centesimis. §. fin. ff. de verborum obligatio. l. iij. ff. loca. ꝛ. c. gratiose. de rescriptis in vj. ergo domi. Perrac. ex vltima conuentione vel contractu se fundare non pōt, nec ex primo contractu: quia ex primo contractu ius redimendi durabat solū per trienniū. quod ex narratis in themate apparet decursum fuisse. ¶ Aut nos dicim⁹ solum quod dicta conuētio operetur quod tēpus quo durare debebat facultas redimendi saltem post dictum terminum sit positum in potestate dicti Cal. ꝛ tunc dicta conuentio ꝛ obligatio surgens ex eo non extingueretur morte. d. Cal. tamē tēpus anni predicti inciperet ex die mortis. d. Cal. l. vxorē. §. penul. ff. de lega. iij. ꝛ. l. fideicommissa. §. sic fideicommissum. versi. hoc autem. de leg. iij. facit. l. vtrū. §. penul. ff. de rebus dub. per que iura ita concludit Bartol. in. d. l. centesimis. §. finali, circa fi. prime colum. vbi etiam pro hoc allegat. l. post dotem. ff. soluto matri. ꝛ propterea infert Barto. d. l. centesimis. §. fina. cum 4 quo ibi transeunt Ange. ꝛ Modern. † quod quando executio actus confertur in voluntate debitoris, quod per illa verba, cum volam, vel equipollentia: vt si dixero: promitto tibi fundum quē dabo cū volam. tunc me mortuo statim tenebitur heres meus, vel fratris, secundum tex. in. l. ex his verbis. ff. quando dies lega. sed melius probatur in. l. finali. ff. qui sine manu ad liber. perueni. ꝛ no. expresse Bartol. in. l. ita stipulatus. in. xj. oppositio. prime partis. ff. de verborum obligatio. et etiam Ange. ꝛ Moder. dicunt per dictam. l. ita stipula. versic. quod si ab initio. secundum vnum intellectum positum in glo. in versicu. quocunq̄ die. in fin. quod quando infertur in arbitrium promissoris, solummodo tempus tunc eo moriēte committit̄ stipulatio. ꝛ sic perinde est ac si collata fuisset stipulatio in tempus mortis promissoris, saltē promissore nihil declarante, cum dixit, ꝛ perinde ac si facta fuisset tempore mortis interpellatio, vt ꝓbatur in. d. l. fi. Idem etiam voluit Ange. in. l. sub hac. ff. de actio. ꝛ obligatio. Idem fuit de mente Bal. in. l. post dotem. ff. solu. matrimo. vbi dicit quod distingui debet, aut cōferre substātiam dispositionis in volūtatem alterius, aut eius exercitium. primo casu siue respiciat inchoationem dispositionis: siue durationem finita volūtate per mortem finitur etiam dispositio, nec exercitium tūc in vno redditur magis liberum. ista secundum Bal. singulariter probatur in dicta. l. post dotem. secundum quintā lectu. gloss. ꝛ in. l. fina. ꝛ in dicta. l. stipulatio. ꝛ cum Bald. transit Ange. in. d. l. post dotem. ꝛ licet Joan. de Jmo. ibi post Benedic. de plumbino, dicat distinctionē Bal. in secūdo membro nō esse tutam per nota. in. l. item quia. §. huius. ff. de pac. ꝛ in. l. fenerator. de nau. feno. ꝛ in. l. q̄bus diebus. §. quidam titio. ff. de conditio. ꝛ demōst. ꝛ in. l. Seius Saturninus. in gl. fi. ff. ad trebel. prout. s. videtur voluisse ipsemet Jo. de Jmo. in. d. l. cētesimis. §. fi. ꝛ doctrina Bal. ꝛ Ang. que etiam fuit doctrina Bal. ꝛ aliorum in. d. l. centesimis. §. fin. ꝛ in d. l. ita stipula. videtur vera per preallegata per eos ad quē respondēt prefati Mod. nec allegata per. d. Moder facere vidētur ad id quod allegantur. Nam licet in vltimis voluntatibus quo ad transmittendū ad heredes honorati non sit differentia an dies initū sit. adiect⁹ verbo executiuo, an verbo dispositiuo seu interpretanti substantiam, vt legitur ꝛ notatur in iuribus allegatis per dictos Moder. tamen ad hoc non requiritur declaratio voluntatis illius in cuius voluntatem vel potestatem positū est: ꝛ quod mors eius superueniens idē operet̄ quod declaratio voluntatis, vera videtur dicta distinctio. s. aut confertur in voluntatem seu potestatē promissiōis substātia dispositionis, aut solum executio, seu ipsū tempus, per iu5 ra supra allegata, ꝛ maxime per dictā. l. fi. † cū igitur in proposito videatur esse verius quod nō fuerit substantia dispositionis posita in volūtate seu potestate. d. Cal. ꝟm tēpus seu temporis ipsius ꝑduratio, seu ꝑseuerātia, vt ex ꝟbis ipsius instrumēti euidēter apparet. Sequit̄ q̄ mortuo. d. Cal. nulla prius per eū facta declaratione seu requisitione perinde est ac si in tēpus eius mortis collata fuisset ipsa dies reqsitionis. ¶ Nec dicat̄ q̄d in casu. d. l. fi. hoc operet̄ fauor libertatis: quia imo dico quod ibi ponit̄ ius cōmune vsq̄ ad versic. s3 si. vbi fauor libertatis quādo verba sunt dubia adeo q̄d in vendi. serui vendīti ne manumitteretur, nō apparet esse actū vt manumitteretur per emptorē quā primum posset, nec apparet quod fuerit appositū tempus manumittendi in potestatem emptoris: presumitur ergo in dubio fauore libertatis, q̄ debeat manumitti infra duos menses. ꝛ istum intellectū habuere Bartol. Ange. ꝛ alij in. d. l. ita stipulatus. dum allegant dicta. l. fi. ꝛ dicunt illud idem probari in. d. l. ita stipu. versi. quod si ab initio secundū intellectū vnū glo. ꝛ tamen ibi nō agitur de libertate vel eius fauore. ꝛ ita etiā intelligit Jaco. de bel. i. d. l. fi. ꝛ Ang. in. d. l. sub hac, Bñdictus de plūbi. etiā in. d. l. fi. in vlti. solutione data ad. l. centesimis. §. fi. nō intelligit q̄ ibi sit speciale, scilicet fauore libertatis, sed q̄d ibi ideo sit: quia erat dispositio facta ex causa onerosa. sed tex. in. d. l. centesimis. §. fi. loquit̄: quia erat dispositio facta ex causa lucratiua. ꝛ adhuc ꝟ3 istas solutiones habeo intētū, q2 in casu nr̄o fuit dispositio facta ex causa onerosa. s. emptiōis sicut fuit in casu. d. l. fi. tamē veriorē puto intellectū Bar. ꝛ aliorū in. d. l. ita stipulatus ꝟm quē intellectū nō repugnāt adinuicē. d. due. ll. s. d. l. fin. ꝛ. d. l. cētesimis. vt 6 retuli. s. ¶ † Nec dicat̄ q̄ in casu nostro initiū tēporis, nō aūt

a ~~¶ [illegible]~~

b ¶ Potestate. hec sola decisiua ratio q2 nullū datū est ius redimendi perra. nisi si ꝛ postquā Cal. obtulerit ꝛ requisierit de redimēdo. quod cum nō fecerit nullū est ius redimendi secus si ius redimendi ꝯpeteret simpliciter saluo, q̄ non excederet annū a die reqsitionis.

ipsum tempus positū est in potestate promissoris: q᷑ respondetur q̄d imo ipsum tempus. s. requirendi do. Petr. pro redemptione faciēda positum est in potestate. d. Cal. Uel possumus dicere q̄d sicut in casu. d. l. fi. ipse actus manumittendi erat positus in potestate emptoris. Ita in casu nostro actus requirendi potius est potestate. d. Cal. Igitur sicut in casu. d. l. fi. actus manumittendi: si non explicet᷑ prius videtur collatus in tēpus mortis eius ad quē spectabat manumittere. ita hic si actus requirēdi si prius nō explicet᷑ videtur collatum in tempus mortis ipsius ad quem spectabat requirere. ¶ Preterea posito ꝙ in casu nostro dici posset q̄d initium tēporis, nō aūt totū ipsum tempus est positū in potestate promissoris: tū adhuc idē dicēdum esset. 7 † cū eadem sit ratio in parte tēporis respectu partis temporis, que est in tota respectu totius. l. que de tota. ff. de rei vēdi. in prin. l. q sic. in prin. ff. de vsu. ¶ Nec etiā obstat si diceretur q̄d in casu. d. l. fi. actus manumittendi positus in potestate emptoris solum cōcernebat fauorez tertij. s. persone manumittendi positus in potestate emptoris solum concernebat fauorē tertij. s. persone manumittēde, nō aūt emptoris. non mirum si nō differtur vltra tempus mortis emptoris. 8 † sed in casu nostro actus requirendi saltē pro vno tempore magis quam alio poterat cōcernere cōmodum ipsius in cuius potestate positum erat. ⁊ tēdebat ad fauorem requirētis: quia nisi requisitus postea redemisset intra annum remansurum erat postea irreuocabiliter feudum apud do. Cal. ideo sibi imputet si non fuit diligens in requirendo: ⁊ si non requisiuit dum vixit expectetur requisitio heredis, ne alias contingat q̄d culpa ⁊ negligentia ipsius requirere debētis careat pena; sed potius commodum afferat negligenti cōtra. l. siue hereditaria. ff. de neg. gest. ⁊. l. si ab hostib⁹. §. fi. cū si. ff. so. mat. ⁊ ita etiā erat in casu. d. l. vxorem. §. pe. ⁊. l. fideicō. §. si fideicommissum. cū seq. ff. de leg. ij. quia ibi actus explicādus ab eo in cuius potestatem tēpus positū erat concernebat cōmodum alterius scilicet legatarij, ⁊ cōmodum ipsius heredis declarare debentis, ideo nō mirū si lex p̄sumit quod ipse heres nūꝙ̄ declarabit, ⁊ iō voluit perinde esse acsi tēpus mortis declarare debētis collatū esset, ⁊ sic etiā presumit. l. in casu. d. l. fi. quod emptor nunꝙ̄ manumittet, ⁊ in hoc mihi videtur consistere fere tota vis huius disputationis. ¶ Quia respōdeo quod etiam in casu nostro nō potest dici quod dicta requisitio cōcernat etiam commodū requirentis, quia per eam tantomagis incitatur requisitus vt cito redimat, nec penā patiatur, sc᷑ ꝙ excludatur a iure redimendi per lapsum anni arg. l. j. cum si. C. de arbi. in consequentiā contingere possit q̄d per requisitionem scilicet subsecuta, postea requisiti negligētia per annum excludatur. ⁊ sic dici potest posse tractari de commodo vtriusq᷑. sicut ⁊ in casu. d. l. fin. manumissio auferebat commodum libertatis in manumisso. ⁊ commodum iuris patronatus manumittendi. vel aliter, vt puto potest responderi quod obiectum tollitur per id quod habetur in. d. l. stipulatio. versicu. quod si ab initio secundum lec. communiter ibi approbatam, ⁊ positam in gl. in versi. quoq᷑ die placeret promissori ad q̄d ipse erat obligatus, sub pena potest dici quod concernebat vtilitatem promissoris, quod sistendo de illo die quo sibi ibi placebat eximebat se a pena promissa: ⁊ sic non erat verosimile ꝙ ꝓmissor vellet nunꝙ̄ ꝓmittere adimplere: seu sisterē: q᷑ nō est presumendū q̄d vellet penā incidere qui poterat esse grauis. arg. l. cū de indebito. in princi. ff. de proba. c. super hoc. de renun. ⁊ tamē ius eo moriente committitur stipulatio, sic in casu. d. l. fina. per quam Bar. ⁊ alij in. d. l. stipulatus. sustinet illum intellectū ad aliam. l. ¶ Et per predicta satis posset videri esse responsum ad allegata in contrarium: tamen specialius extendendo, dico nō obst. illud quod imprimis adducebatur, videlicet ꝙ partes voluerunt quod mora commissa per. d. Pet. vigore requisitionis faciende per. d. Cal. subsecuta negligētia vni⁹ anni p̄fatus d. Pet. excluderetur q̄d cessante requisitione, ⁊ per consequēs mora, nō d᷑ habere locum pena imposita moroso: 9 † q᷑ rūdeo quod casus ⁊ tempus mortis. d. Cal. non facta prius requisitione operatur idem quod interpellatio seu requisitio aut declaratio, ⁊ perinde est ac si initium anni collatum in tempus requirendi esset collatū in tempus mortis. d. Cal. nō facta prius requisitione per. d. l. ita stipula. ver. quod si ab initio, quod not. ⁊ per. d. l. ⁊ per alia allegata. s. ¶ Nō ob. dū dicebat᷑ facultas requirendi deducta in dicta cōuentione per modū tacite cōuētio. transmissa fuit ad heredem do. Cal. ⁊ per. d. l. si decem cum petiero. cum ibi not. per gloss. ⁊ doc. ⁊ sic sibi imputet heres si non interpellauit; q᷑ respondetur quod in contrario querebatur de interpellatione facienda per actionem cōtra debitorem sed in casu nostro promissor. i. do. Cal. erat ille in cuius potestate positū erat initium illius anni inchoandi a die requisitionis per eum faciendū, quo casu idem est ac si collatum esset in tempus mortis ipsius promissoris primā requisitione nō facta per d. l. fi. cum alijs supra allegatis: 10 † ⁊ per hoc etiam nō obstat dū dicebatur quod cōditio in forma specifica debet impleri, et ꝙ non fuit impleta cōditio requirēdi: nā dico quod impleta habetur per casum mortis. d. Cal. vt probatur in locis ⁊ iuribus supra allegatis. facit in fi. l. iulia. ff. de cōdi. ⁊ demō. cū si. ¶ Nō obst. etiam quod facultas arbitrandi ⁊ declarandi cōpetēs ex prouisione propria, ⁊ coherens alteri obligationi de sui natura transitorie ad heredes trāsmittit᷑, per. d. l. si stipulatus fuero illud aut illud. Quia respōdeo prout fuit responsum ad. d. l. si decem cum petio. ¶ Nec ob. etiam ꝙ si vltra predicta diceret᷑ quod non pōt dici quod per lapsum. d. anni ⁊ triēnij sit exclusus. d. Petr. a facultate redimēdi, eo q᷑. d. tempus nō videtur esse appositum ad constituēdū in mora. d. Petr. ⁊ per adimendam obligat. d. Cal. obligati ad retrouendendum: sed videtur appositū ad cōmittendum obligationem. d. Cal. ⁊ causa deferen, primo incipiat cum effectu dictus. d. Cal. obligari ⁊ teneri ad retrouendendū: ⁊ nō ante vt sonare videntur verba cōuentionis, dum dicunt quod possit, vt valeat dictus. d. Pet. redime, d. feudum elapso termino trium annorum cōtentorum in dicto contractu facto manu mei notarij, ⁊ per vnum annū cōpletū numerādum a die qua dictus. d. Cal. post lapsum dicti termini requisiuerit eundem. d. Pet. ad faciēdā. d. redemptio. feudi ⁊c. 11 † Nā quandoq᷑ tempus apponitur ad perimendam ⁊ limitandam obligationē: quādoq᷑ ad differendam solutionem. l. obligationum fere. §. j. de act. ⁊ oblig. Quia ad hoc respondetur ꝙ cum ex primo contractu celebrato inter prefatū d. Cal. ex parte vna, ⁊ dictam dominam Beatricē, seu dictam comitissam ⁊ magnificū dominum Antonium ducem apparet euidenter prefixum esse terminū trium annorum numerandorum a die requisitionis comitisse, ad redimendum dictū feudum. ⁊ illud triēnium est iam elapsum si nō vult prefatus do. Petr. dicere ꝙ sibi liceat emere ad feudū: apparet quod se fundet ex verbis dicti secundi cōtractus. 12 † vnde si verba sint ambigua, debet fieri interpretatio contra. d. Petr. fundantē se ex dicto contractu. c. in presentia. de probat. l. veteribus. cum ibi not. ff. de pac. l. stipulatio ista. §. in stipulationibus. ff. de verbo. oblig. ¶ Preterea hoc aperte deprehēditur ex eo q̄d in dicta vltima conuentione dicitur ꝙ possit ⁊ valeat retinere dictum feudum elapso termino triū annorum contentorum in primo contractu per vnum annū numerādum ⁊c. per que verba apparet quod voluit. d. Cal. in secunda conuentione augere terminum prime cōuentionis per vnum annum numerandum a die dicte requisitionis. 13 † Igit᷑ tēpus augmenti debet intelligi secūdum qualitatem, ⁊ naturam temporis principalis. l. inter socerum. §. cū inter. ff. de pac. dot. l. etiam. C. de iure dot. l. item queritur. §. impleto. ff. loca. l. legem. eo. titu. Ergo quia tempus trium annorum, de quo in primo contractu erat tempus appositum ad finiendam, ⁊ perimendam obligationem. d. Cal. de se expresse apparet. Ita debet esse tēpus illius anni ad augmentum adiecti. Alex. de Imo.

Consilium. CXVIII.

Omnis vis huius cōsultationis reducitur ad hec, an do. Henricus iudex potuerit de iure addere dicte sententie illam particulam quam addidit in prefata fideiussione. Et commissis nō necessarijs mihi de iure concludendum videtur ⁊c.

¶ Istud consilium est positum supra in primo libro consilio. xc. Ibi vide.

Summarium.

1 ☞ Emphyteuta an possit dño irrequisito dare vel locare. n. 7.
2 Donatio mediante summa equiualente, venditio est.
4 Contractus a preponderanti iudicatur.
5 Donatio remuneratoria est vera donatio q̄atenus excedit merita.

Consilium. CXIX.

Visis narratis in themate breuiter sentio dictū Zctū asserte donatiōis facte ꝑ ctū titiū emphyteutā p̄dicto sempronio nō obstare dicto ꝓprietario.

prietario q postea titulo emptionis dictum vtile dominium ab eodē emphyteuta acquisiuit maxime infrascriptis. ¶ †Nam primo secundum quod multi tenuerunt emphyteuta non potest vtile suum dominiū donare alteri irrequisito domino maxime per tex.in.l.fi.C.de iure emphy.ibi dum dicit vendere vel transferre.nam licet non possit dispositioni illius.l.adoptari illud quod dictum ibi de offerendo dare domino pro tanto pretio pro quanto potest emphyteuta alij vēdere:tamen illud qđ ibi dicitur de consensu domini de quinquagesima estimationis soluenda domino potest adaptari dispositioni.d.l.fi.et ibi etiam no.Pe.secundum qđ ibi refert Cy.istam opinionē tenet gl.in.l.j.C.de fun.pa.li.xi.ꝛ Bar.ꝛ Ang.in.d.l.fi.Bar.ꝛ Ange.in.d.l.vniuersas.C.nerei do.vel templo.ꝛ Bart.in.l.cōuentionibus.ff.de verbo.sig.Bar.ꝛ Ange.in.l.si domus.§.fi.ff.de leg.j.ꝛ Bar.in.l.patroni.in prin.ff.ad Trebel.ꝛ in.l.j.§.penul.ff.de superfi.Et Ant.de butr.in.c.potuit.de loca.est verum qđ glo.in.d.l.fi.ꝛ nonnulli docto.in varijs locis tenuerunt cōtrarium propterea in hoc tātum nō faciā fundamentum. ¶ Sed magis me mouet quod posito qđ.d.l.fi.non haberet locum in 2 emphyteuta vere ꝛ proprie donante † tamen illud qđ in vera donatione esset statutum nō haberet locum in ista donatione facta Sempronio,qui pro dicta donatione promisit dare Titio donatori ducatos sexaginta nouem cum in veritate dictū ius dominij communi estimatione nō valeret vsq; ad dictam quantitatem vel saltem non valeret vltra dictam quantitatem quo casu apparet esse factam fraudem de contractu ad ꝯctum vt est quando prohibitus donare fingit se vendere:vt qꝛ vendat pro minori pretio vnam.valet.vel econtra.Nam non valet contractus quatenus cadit in cōtractum prohibitum veritate inspecta.lege si sponsus.§.circa.ff.de donatio.inter virū ꝛ vxorem.ꝛ no.glo.ꝛ docto.in.l.contra legem.in prin.ff.de legibus. ꝛ Bal.in lege non dubium.in versi.si primo fit fraus in quan 3 titate ad quantitatem.vbi dicit † quod si statutum prohibet vrceum vini vendi vltra sex denarios,etiam tabernarius addit vnam castaneam ꝛ vendit.x.denarios,debet puniri:quia castanea non est dicta illa super additione vnde secūdum eum presumitur fraus.ꝛ sequitur Petr.de Ancha.in.c.canonum statuta.de constitutio.circa.viij chartam in repetitio. ¶ Et facit quod no.Bar.in.l.ab Anastasio.C.manda.quem legit ipse in.l.per diuersas.eo.tit. ¶ Ita ergo est in proposito.nā attenta quantitate ducatorum sexaginta nouem predictorum ꝛ valore rei,apparet quod nihil fuit in donatione,alias autem de facili semper esset parata via prouidendi quod.d.l.dispositio. d.l.fi.de iure emphy.esset delusoria quod non est dicendum. nam in fraudem legis facit qui saluis legis verbis sententiam legis circūuenit.d.l.contra legem.ꝛ.l.seq.Ita ꝛ in proposito facit.l.Titius.in effectu contra mentem dicte.l.fi.C.de iure emphy.posito quod cōtractum illum appellauerit donationem.

4 ¶ †Pro hoc facit quia ad cognoscendum an contractus sit contractus venditionis, vel alterius nature attendimus de quo magis participet.vnde si tibi fundum do pro centum aureis.pro vno equo.ꝛ queratur an sit venditio vel permutatio, ꝛ concluditur quod attendatur quod plus valeat an equus an centum aurei.si centum aurei.venditio.si autem plus valet equus erit permutatio.per id qđ habetur in.c.ad questiones. de rerum permu.ꝛ ibi no.doc.Bal.in.l.Aristo.§.j.ff.de dona. cum suis concord.Cum igitur in proposito apparet quod pecunia predicta ascendebat ad valorem dicti vtilis dominij sequitur quod non potest iudicari donatio. ¶ Pro hoc etiam facit quod no.docto.maxime Joā.de Imo.in.l.Aquilius re- 5 gulus.de dona.vbi inquit ꝙ † ibi not.s.ꝙ in donatione remuneratoria non requiritur insinuatio procedit quando detracta debita remuneratione donatio remaneret intra summā quingētorum aureorum.Secus si excederet.quia alias sequeretur quod si minimum seruitium mihi fecisses,possem tibi immēsas donationes facere absq; insinuatione,quod esset absurdum. Et qꝛ alias de facili posset lex fraudari.Et addidit etiā quod licet in instrumento dicat quod donat pro meritis ꝛ seruitijs receptis nō est tali assertioni standum:quia sumus in materia prohibita.s.in casu suo quod non possit donari vltra quingentos aureos sine insinuatione nisi sit remuneratoria.ꝛ ita etiam in casu nostro sumus in materia prohibita.s.quod non possit donare irriquisito domino cum dicte assertioni meritorum in materia prohibita non est standum nisi probetur per no.in.l.si donatione.C.de colla.ꝛ in.d.l.per diuersas.ꝛ per id quod habetur in.l.si forte.ff.de castren.pecu.ꝛ Bald.in.l.illud.C.de sacrosan.eccle.ꝛ Guil.de cug.ꝛ Cy.in.l.fi.ꝛ ibi Bar.ff.de exercitoria.ꝛ Bald.in.l.si tibi.ff.si cer.pet.ꝛ.l.si mortis.C.ad.l.fal.in auf.vnde si parens.C.de inoffi.test.cum igitur in casu nostro detracta dicta quantitate ducatorum sexaginta nouem nihil remaneat de valore rei:sequitur quod ista non est donatio,per 6 predicta. ¶ †Preterea etiā in contractu vero donationis non est licitum emphyteute inducere in possessionem donatarium sine consensu domini per.d.l.fin.ꝛ ibi no.Cy.ꝛ Sali.ꝛ no.Anto.de but.do.Car.Floreñ.ꝛ Joā.de Imo.in.d.c.potuit.super glo.tertia.ꝛ dominus tenetur intra duos menses a die requisitionis consentire ꝛ inducere in possessione si emptor nō sit de personis prohibitis,iuxta no.in.d.l.fi.ꝛ in.d.c.potuit. ¶ Cum igitur predicta seruata non fuerint ꝛ priusquā modo predicto fuerit in possessionem inductus donatarius vēditio facta fuerit per dictum emphyteutam domino proprietatis qui postea continuauit in plura possessione dicte rei:sequitur quod potior est causa proprietarij ad quā prius videtur peruenisse possessionem iuris permissione attentis predictis.l.siue autem.§.si duobus.ff.de publicia.l.quoties.C.de rei vēdi. ¶ Alia etiam ratione excluditur dictus Sempronius:quia presupponitur ꝙ primum acquisiuit a dicto Titio locauit ante vitam conductoris non requisito domino propter qđ incidit in penam pri- 7 uationis:† quia sicut non potest vendere emphyteuta irrequi- a sito domino:ita non potest ad longum tempus [a] locare:qꝛ de natura talis locationis est ꝙ transferatur possessio,vt no.in.l.si quis ante.ff.de acqui.posses.ꝛ in.l.si vt certo.§.si duobus.ff.cōmo.ꝛ etiam vtile dominium.l.j.in fin.cum.l.sequenti.ff.si ager vectiga.vel emphy.petatur quo casu non potest talem locationem facere irrequisito domino sicut nec vendere.ita est de mente Spec.in tit.de locato.§.nunc aliqua,ver.cxxiiij.cum se- 8 quenti.ꝛ expresse no.Jo.de Imo.post alios in.d.c.potuit,super glo.iij.† Constat autem quod locatio ad vitam dicitur esse ad longum tempus,ꝛ non modicum,vt probatur in clem.j.in princ.iuncto fine.de reb.eccle.non alienan.ꝛ ibi gloss.in versi. eius.que dicit ꝙ talis locatio censetur perpetua.l.j.ff.pro socio ꝛc.Alexand.

a ¶ Locare.imo dū modo nil finit al's in fraudē dñi pōt locare ēt ad lōguꝫ tempus dño irrequisito qꝛ ꝓba.d.l.fi.nō cōueniunt locationi etiaꝫ ad longū tp̄s ꝛ prohibitio ꝛ pena.d.l.fi. non dꝫ extendi,ꝛ ita obseruat licet Ja.d.l.fi.nu.cxij. sequatur Alex.q idem vult.s.lib.ij. consil.clxv.nu.ij. s.eo.consil.ciiij.ꝛ j.li.iiij.ꝯs.cxiij.nu. j.[illegible]

Consilium.CXX.

Leg.s.eod.consil.xcviij.quod hic duplabatur.

¶ Regestum.

A B C D E F G H J K L. Omnes sunt quaterniones;dempto.L.Ternione.

¶ Lugduni Excudebat apud Blasium Guido.

REAL CEDULA DE SU MAGESTAD, Y SEÑORES DEL CONSEJO,

POR LA QUAL SE CONCEDE ESENCION de Sorteos, para el reemplazo del Egercito, á los Alumnos del Colegio de la Asuncion de la Ciudad de Cordova, que tengan beca, y residan de continuo en él; que se incluya á los Entretenidos en las Oficinas; y los Pastores de Ganados, que se sorteen en su Pueblo, y no en el de su residencia, todo en la conformidad que se expresa.

Año 1772.

EN MADRID:

calibrite
colorchecker CLASSIC
mm